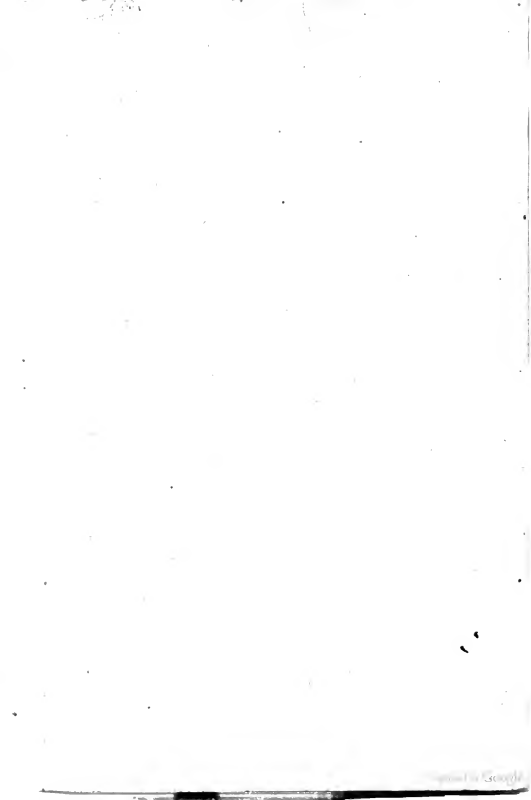

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele II

XXII
H
15

PIRELLA

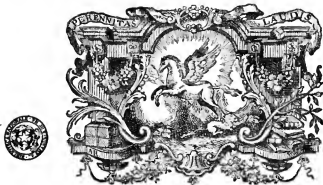

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Confistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIONIORA.

2

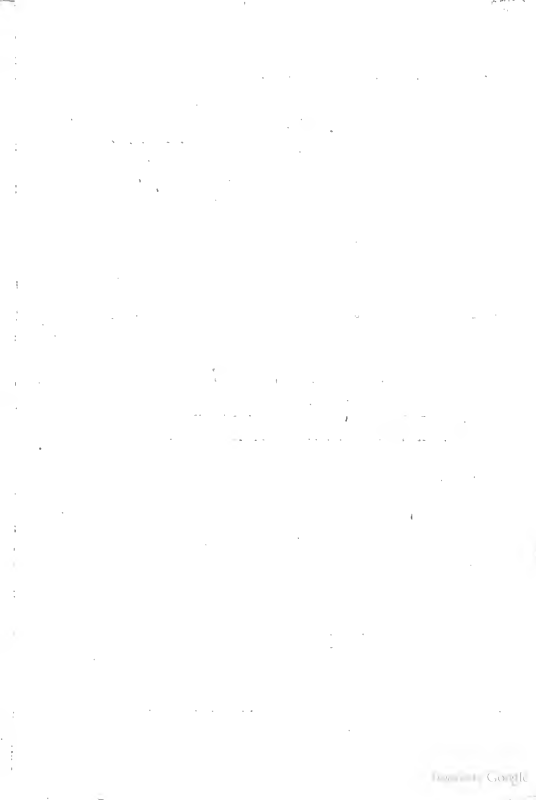
FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIONIORA.
TOMUS PRIMUS
DE
CONTRACTIBUS.

ROMÆ MDCCXLIV.

Sumptibus VENANTII MONALDINI Bibliopolæ in via Cursus.

Ex Typographia JOANNIS BAPTISTÆ BERNARDI, & JOSEPHI LAZZARINI.
PRÆSIDUM FACULTATE, ET PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

v

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
BENEDICTO XIV.
PONT. OPT. MAX.

LUDOVICUS DE VALENTIBUS
FELICITATEM.

Qu, multumque cogitavi mecum, an Ferdinandi de Valentibus patrum mei lucubrationes forenses, quas ille olim sacri Consistorii, Fisci, & Reverendæ Camerae Apostolicæ advocatus pro variis, quæ sese obtulerunt, occasionibus ingenti labore, ac studio confecerat, in unum corpus colligerem, atque in lucem emitterem. Suadebant id complures amici, viri probitate, ac juris scientia clarissimi. Urgebat me erga amantissimum patrum charitas, gratique animi mei ostendendi occasio minime inopportuna. Verum, ut id perficerem, vix a me ipso impetrare poteram ob mul-

multas, & graves, quæ mihi obversabantur, difficultates. Primo enim recordabar, quanta semper patruus meus constantia, ne dicam pervicacia, tum amicorum precibus, tum viris merito, ac dignitate summis, qui ad publicanda ejusmodi opera eum cohortabantur, fortiter restitisset. Deterrebat me deinde Romanæ curiæ dignitas, cujus gravissimum judicium merito sapientes omnes plurimi faciunt, ac reformidant; tum etiam doctissimorum apud exteras gentes Jurisconsultorum censura: quod fortasse in hac tanta disciplinarum luce non omnia probarentur, quæ olim auctor aliquando festinanter pro necessitate, & opportunitate temporis scripsit, cum præsertim ipsi tot negotiis distento tantum otii non fuerit, ut iis castigandis, & in ordinem redigendis supremam manum imponeret.

Quum igitur sic animo fluctuarem, summa benignitas tua, BEATISSIME PATER, omnem mihi dubitationem sustulit. Tu enim auditis hæsitacionis meæ causis, me animo confirmasti, & operum ejusmodi editionem non probasti modo, verum etiam magnopere commendasti, imo ut eidem ornandæ quam cito manum admoverem humanissime impulisti. Tali itaque, tantoque judicio fretus libentissime opus suscepi, quo recludi mihi viam intelligebam ad publice profitendam perpetuam illam beneficiorum recordationem, quibus me erga patrum meum obstrictum fateor, & quæ nulla unquam in me delebit oblivio, quippe cui accepta referre debeam quotquot me, licet immerentem, munia præclara, & splendida exornant. Ipse enim me primum a Clemente XI. in advocati Consistorialis munere, deinde a Benedicto XIII. in advocati Fiscalis officio coadjutorem petiit, atque obtinuit. Ipse fuit (quid enim mihi

arro-

arrogem?) cujus merito Clemens XII. se Principem erga me beneficentissimum semper exhibuit, cum me ipsum in Prælatos Domesticos, in Ponentes Congregationis R. Fabricæ, in Volantes de Signatura Gratiæ, ut vocant, in Protonotarios Apostolicos de participantibus extra numerum, & in sanctæ Universalis Inquisitionis Consultores cooptaverit, imo & in Promotorem Fidei assumpsit. Quæ quidem singula ita patui mei meritis accepta tribuo, ut tamen quantum amantissimi Pontificis beneficentiæ perpetuo debeam, oblivisci nullo modo valeam.

At vero nullam me ampliore patrio meo gratiam referre posse arbitror, quam ejus lucubrationes SANCTITATIS TUÆ nomini inscribere; qua quidem re, si ille viveret, nihil certe gratius, nihil jucundius haberet, ut nimirum palam extaret tum existimationis, tum obsequentis animi sui erga SANCTITATEM TUAM, testimonium sempiternum. Ipse enim optime noverat, certoque experimento didicerat, qualis, & quanta esset in SANCTITATE TUA Juris intelligentia, quæ sacrorum Canonum, & Ecclesiasticæ historiæ scientia, quam sagax, & expeditum in arduis, maximisque controversiis dirimendis consilium; cumque delectus sæpe fuisset una cum SANCTITATE TUA, dum in advocatorum Consistorialium collegio ambo essent, ad gravissima S. Sedis negocia expendenda simul & consultanda, singulare ingenium tuum, immensumque doctrinam adeo admirari, ac prædicare consueverat, ut abs Te, tuoque congressu se doctiorem semper digredi ingenuè fateatur.

Sed bis omnibus prætermittis, quid erat, quod ego magis ex animo optarem, quam occasionem aliquam mihi dari, qua summæ venerationis, gratique animi mei argumentum SAN-

CTITATI TUÆ exhiberem? Quod enim patruo meo in advocati Fiscalis munere adjutor extiterim, non minus SANCTITATIS TUÆ patrocinio, quam Benedicti XIII. benignitati acceptum profiteri debeo. Quum enim Pontifex ipse publico decreto coadjutores omnes de medio sustulisset, solum SANCTITATIS TUÆ precibus, quæ plurimum & auctoritate, & gratia apud ipsum valebat, fieri potuit, ut ego unus ex omnibus coadjutor persisterem. Ad summum vero Pontificatum ingenti bonorum omnium gaudio, maximoque Ecclesiæ bono evectus, quot me, quantisque beneficiis cumulasti, dum in omnibus his muneribus me benigne excepisti, præsertim vero in Fidei Promotoris officio, quod nuper SANCTITAS TUA tanta cum laude gesserat, quantam egregia tua volumina hac de re edita satis superque testantur? Atque illud præterea adjecisti, ut inter eos, qui Episcoporum designatorum examini præsent, locum haberem; ut nimirum recentiore aliquam mihi dares benevolentia, ac paternæ voluntatis tuæ erga me significationem.

Ad hæc igitur tua tot, tam ampla, ac singularia beneficia hoc novum addas etiam atque etiam oro, ut scilicet volumen hoc primum, tanquam totius operis primitias, hilari fronte, & incredibili, qua præstas, humanitate digneris excipere. Ingens profecto operi decus, & immortalis patruo meo gloria accedet, si eruditorum cætus illud tibi probari senserit. Quis enim te acriori judicio, atque ampliori intelligentia de iis, quæ ad forum, & ad Romanam curiam pertinent, judicare valeat? Nemo sane improbabat, aut melius dicam, nemo non laudabit, quæ te hortante edita, te laudatorem commendari intelliget.

ita publico sistere in scriptis suis est ingressus, ut forma licet, & aspectu severa omnium oculos, ac corda ad se sic ornata raperet, alliceretque. Quis est ex tot, qui cum eo vixerunt, ac nunc florent maximè, qui me vera dicere inficietur? Quis ex tot Juris Luminibus, qui in hac Alma Urbe Scientiarum omnium, ac hujus præsertim altrice, & matre splendent, coruscantque, qui principem ad consiciendas, ejiciendasque de Foro, Judiciisque irreptas jam ab immemorabili barbaras voces hunc extitisse non ultro profiteatur? Quæ cum ita sint, jam video, me summum meriti apicem in vestra Republica tenere; qui me in summos sumtus, laboresque conjiciens perficio, ut illius Opera, quæ scripta, dissolutæque dispersa tot illi Asseclas, quot cognitores acciverunt, collecta, cusa, ac miro digesta ordine in exemplar sint Orbi universo proposita. Selectiora quæque, omniis levis argumenti, ac notæ pauculis, edentur Opera, atque eo ordine, ut prioribus voluminibus Vota contineantur, quæ Auctor scripsit pro veritate, primum de *Contractibus*, tum de *Ultimis voluntatibus*, ac demum super *Re Canonica*, atque *Beneficiaria*. Vota consequentur selectissima ad plurimas *Fiscales Quaestiones* illustrandas ab Auctore nostro edita, tum Allegationes super *Ecclesiastica Immunitate*, & super *Re Criminali*, atque Juribus Filii Pontificii Civilibus, ubi frequentes occurrunt de *Jure publico Principatus* disputationes gravissimæ, ac disertissimæ ab eo actæ, tum denique delectæ quædam sive allegationes, sive disceptationes Rerum privatarum ordine superiore comparatæ, *Contractuum*, *Ultimarum voluntatum*, ac *Negociorum Ecclesiasticorum*. Opus univèrsum pluribus constabit Voluminibus, sed singula tum castigatione, & typorum venustate, tum papyri nitore, & mole ipsa adeo vobis erunt probata, ut de facto Sociis ad singulos Tomos comparandos exiguo pretio abs re mea omissior sum à vobis ipsis merito redarguendus; Vadem meorum promissorum hoc primum habetote, quod vobis sisto, volumen, præstantiora super *Contractibus* Vota ad veritatem edita complectens. Locupletissimo, qui appositus est, Indice ad quamlibet vel implicitam, conditamque materiem, quam ille vel obeat, vel susè tractet, momento quisque deducitur. Is & meam in commoda vestra curam, ac vigilantiam representabit, & aliorum, quos cuique argumentorum generi attexam, specimen dabit. Valetè, ac coëptis meis pro vestra humanitate favetè.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. M. de Ruëis Archiepiscopus Tarfi Vicesgerens.

APPROBATIONES.

I.

Quo Duce, & Doctore, Jurisprudentiæ penetralia olim ingredi conatus sum, Eruditissimi nimirum, dum vixit, Ferdinandi de Valentibus Consistorialis Aule, & Pontificii Fisci Advocati, Collectionem amplissimam Responsorum pro veritate, Rñso P. Aloyfio Nicolao Ridolfi Sacri Palatii Apostolici Magistro demandante, magna voluptate perlegi, nihilque in iis, quod vel ab Orthodoxorum Fide dissentiret, vel ab iusti, rectique tramite discreparet, vel Mundi Potestates læderet, vel bonis adversaretur moribus, reperi: Quinimmò, quum in iis leges & interpretentur summa fide, & ad praxim Fori reducuntur mira elegantia, & claritate dignissima ea existimo, quæ à tenebris, in quibus huc usque delituerunt, eruta publicam Eruditorum lucem Typis adspiciant. Sic cenfeo. Datum ex Ædibus Apostolicæ Datarie Nonis Augusti à reparata salute MDCCXIV.

*Xaverius Justinianus Sili D. N. PP. Sub-Datarius, Præfatus Domestici,
ac Signaturæ Gratiæ Vocans.*

II.

Nomen ipsius Celebrissimi Auctoris Ferdinandi de Valentibus, dum in humanis erat, Sacræ Consistorialis Aule, nec non Fisci, & R. C. A. præstantissimi Advocati summam auctoritatem conciliat. Votis ab eo pro veritate editis in difficili, ac propterea summopere utili versantibus in Foro materia Contractuum; Alienam ergo, & extraneam approbationem minime expulsi, major semper erit, illa, quam præstantissimus Auctor constanti lama, & nunquam interituro universæ Cuiusque nostræ et ipsius sibi, Scriptique suis iustè comparavit. Julius atque à dignissimo ejus Nephete R. P. D. Ludovico de Valentibus æmulo virtutum Patris, ejusque Successore in Collegio nostro Consistoriali, atque in munere Advocati Fiscalis, quod una simul cum altero Promotoris Fidei multa doctrinâ, summâque subtilitate vigilantia, & sedulitate; Præfata Vota ejus studio, & curâ in unum collecta, & ad publicam utilitatem prælo danda attentè perlegi, & maxima quidem animi mei delectatione in illis enim eandem conspexi sermonis elegantiam, Doctrinæ soliditatem, felicitatem ingenii, uni cum cæteris clarissimi Scriptoris insignibus dotibus à me semper in eo obsequenter admiratis in longævo decursu Nostri Consistorii, & in Sac. Romanæ Rotæ Auditorio, ubi ambo eodem tempore per plures annos munere adiutoris studiorum tunc sumus, & in Romanæ Curie amplissimo Theatro, ac demùm in Nostro Collegio Consistoriali in illo infimul patrocinatis causis, & in isto considerando. Cum itaque in opere isto nihil adinvenerim, quod iusti rerum extimatores, aut voluptati legere, aut cultui legalis, aut aui meminisse nonnisi proliuam fore pronunciant, dignum illud, & dignissimum reputo, quod publici Juris fiat, si ita videbitur Rñso Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici. Datum Romæ hac die 9. Augusti 1744.

Joannes Afferolinus Sacræ Consistorialis Aule Advocatus.

III.

Moram ab Urbe procul trahens adhuc, adivi sæpè, nomen FERDINANDI DE VALENTIBUS, qui Vir fuit acutissimi ingenii, ac Jurisprudentiæ consultissimus, per ora omnium celebrari. Vix Urbem concessi, utriusque juris studiæ oriurus, illud mihi fuit optatissimum, vestigia tanti Viri, ac Magistri, si nec longè quidem sequi, colere saltem, iustoque admirari obsequio. Nuper iustitius Rñso P. Magistri Sacri Palatii Apostolici ostemperans, summa animi jucunditate hoc Opus semel, iterumque perlegi: Non ausus tamen istud adprobare, ne videar velle quicquam laudis, & auctoritatis Operi, quod probatissimum est, adicere, ab quavis abstineo approbatione, sed in qua semper fui, admiratione, & obsequio permaneo: Id verò unum testor, nihil, quod Authoris ingenuitatem, religionem erga Apostolicam Sedem, cultumque in Principes non patetfaciat, mihi Opus sedulo perlustranti occurrille. Datum Romæ decimo quinto Kalendas Septembris 1744.

Bartholomæus Lloerzani in Romana Curia Advocatus.

IMPRIMATUR.

Fr. Aloyfius Nicolaus Ridolfi Ord. Prædic. Sacri Palatii Apostolici Magister.

BENEDICTUS PP. XIV.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Cum, sicut dilectus filius Venantius Monaldini Mercator librorum, seu Bibliopola de Urbe nuper exponi fecit, ipse editionem Operum quondam Advocati Ferdinandi Valenti sumtibus suis ad publicam utilitatem commodumque in lucem edere intendat, vereatur autem ne ab aliis, postquam Opera huiusmodi in lucem prodierint, qui ex alieno labore lucrum querunt absque ejus licentia in maximum sui præjudicium, & damnum Opera huiusmodi imprimantur. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, quatenus ei in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum Venantium specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibuscvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & poenis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequentiarum serie absolventes, & absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati, eidem Venantio, ut decennio proximo à primæva dictorum Operum impressione computant. durante, dummodò tamen illa priùs à dilecto filio Magistro Sacri Palatii Apostolici approbata sint, nemo, tam in Urbe præfata, quam in reliquo Statu Ecclesiastico mediâtè, vel immediatè Nobis subiecto dicta Opera sine speciali dicti Venantii, aut ab eo causam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel aliis impressa vendere, aut venalem habere, seu proponere possit autoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgenus. *Inhibentes* propterea utriusque sexus Christifidelibus, præsertim librorum Impressoribus, & Bibliopolis sub quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium pro una Cameræ nostræ Apostolicæ, & pro alia eidem Venantio, ac pro reliqua tertiis partibus Accusatori, & Judici exequenti irremissibiliter applican., & eo ipso absque alia declaratione incurrendis poenis, ne dicto decennio durante prædicta Opera, aut aliquam illorum partem sine huiusmodi licentia imprimere, aut ab aliis impressa vendere, seu venalem habere, vel proponere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filiis nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vice-Legatis, aut Præfidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & aliis iustitiæ Ministris Provinciarum, Civitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus ipsi Venantio, seu ab eo causam habentibus prædictis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, quandocumque ab eodem Venantio requisiti fuerint poenas prædictas contra quoscumque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis statutis, & consuetudinibus etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permanfuris, ad præmissorum effectum hæc vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium transmissis etiam in ipsis libris impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Judicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostense. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxvi. Augusti mdcclxiv. Pontificatus Nostri Anno Quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

INDEX ARGUMENTORUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

Avenionen. Donationis.

VOTUM I.

Donatarius non teneri ad res alienum Donantis, nisi universalis sit, & in subsidium fuisse ostenditur. Particularem donationem semper censendam, ubi heres adsit. Idem, si donatio sit quotæ Bonorum, quando ea facta est inter vivos. Discrimen inter donationem, & Legatum quotæ hereditatis, vel quotæ Bonorum, quoad obligationem solvendi res alienum Donantis. Quid sit pacto intercesserit cum Donatario de illius solutione? Et demum conjecturæ adducuntur excludentes eandem pactiōem, quarum præcipua est evictio à Donante promissa. pag. 1.

Mediolanen. seu Novarien.

Locationis.

VOTUM II.

Locatio, & Conductio Tabernæ, vel Officinæ instructæ rescinditur, vel ad æqualitatem redigitur arbitrio Conductoris *enormissimè* læsi, licet ipse sciens prudens contraxerit. Lætionem *enormissimam* continet penus excedens in bello fructus, & utilitatem rei locatæ. Lætionem quoque augent pacta, Conductori onerosa. 13.

Neapolitana restitutionis Bonorum.

VOTUM III.

Pacta post Bellum inita inter Reges, aliove Principes de restituendis Bonis penes Fiscum existentibus, comprehendunt jura, nondum à Fisco distracta, atque hereditates ab alio non aditas, si modo ea ab initio moti Belli possiderentur. Hereditatis aditio ex quibus actibus, & argumentis probata dicatur? 20.

Placentina Successionis.

VOTUM IV.

Jesuitæ, post emissum quartum solemne Religionis votum, sunt incapaces succedendi, *De Contrah.*

ut adquirant sibi, vel Religioni. Renunciatio omnium jurium præsentium, & futurorum facta à Jesuita ante quartum Religionis Votum non comprehendit hereditatem Fratris, qui Renunciationis tempore, non erat mentis compos. Hereditas in renunciatione comprehensa non Ecclesiæ, seu Domui Societatis renunciatarie, sed legitimis Defuncti Heredibus debetur, si post emissum quartum Votum delata fuerit. Renunciatio ut comprehendat jura futura ex nova causa, quæ verborum amplitudo, & conjecturæ sufficiant? 29.

Placentina Renunciationis.

VOTUM V.

Renunciatio à Filia in Sæculo nubente ad favorem Patris conscriptam dotem constituentis facta omnibus hereditatibus tam extantibus, quàm ab intestato deferendis, amplissimis concepta verbis, & clausulam continens cæterum = Pro fit, *suique hereditibus etc.*, necnon irrevocabilem donationem inter vivos, & obligationem de ea perpetuo observanda, latè ostenditur *Resol.*, atque ad heredes, etiam extraneos Renunciatarii transitoria. 44.

Januen.

VOTUM VI.

Transactionem jurium primogenituræ, veluti ipso jure irritam, atque etiam veluti bona fide destitutam, nec primogenituræ utilem, nihil successoribus nocere; hinc verò eandem primogenituram ab herede gravato transigente redintegrandam esse à die obitus Testatoris de fructibus investimento destinatis, & ab altero ex transactionis lege perceptis, laxissimè demonstratur ex eo, quod error, & falsa opinio validæ donationis à primogenituræ Conditorè posterius conscriptæ causam dederit transactioni, nec aliquid ex bonis in transactionem deductis primogenituræ ipsi remissum fuerit: Quod verò donatio causâ mortis censenda sit, ac propterea nullis adhibitis testibus facta, non

valeat, permultis argumentis ostenditur, præsertim ex sæpius repetita mortis mentione, ex reservata Donatoris facultate revocandæ dispositionis, ex illius substantia in tempus mortis collata, & ex non adhibita Donatoris, vel alterius pro eo donationem acceptantis præsentia: Reselluntur contrariæ pro adituenda donatione inter vivos conjecturæ, quod scilicet nulli testes adhibiti fuerint, quodque Donator scripturæ donationis vim publici instrumenti tribuerit, ac facultatem Procuratori dederit eam exhibendi apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à Judice: Donatio causâ mortis per Nuncium, Epistolam, aliamve scripturam facta, quomodo præsentiam quinque testium desideret? Ac demum ostenditur à restitutione fructuum, non excusare bonam fidem, si causam habeat à titulo intrinsecus nullo, vel si fructus investimento fuerint destinati. 56.

Januen.

VOTUM VII.

Transactio inita ex falsa causa, nulla est. Transactio, licet facta super re dubia, & litigiosa, quandoque non sustinetur. Ad reintegrationem Primogenituræ ob non factum investimentum quando ulque à Testatoris obitu teneatur, qui eo tempore minor erat, quique major factus, consultis actibus Jurisperitis, ex falsa causa transigit? 74.

Parmen. rescissionis Locationis, seu restituti.

VOTUM VIII.

Rescissio locationis vestigialium conventa in casu Belli per hæc verba: *In casu di guerra guerreggiata* = locum obtinet in quolibet casu Belli, sive formaliter indicti, sive non, sive etiam solus adfuerit Belli timor, negotiationem impediens. Belli infortunia, & calamitates latè describuntur. 78.

Taurinen.

VOTUM IX.

Clausula = *ad habendum* = adjecta in parte dispositiva Investituræ seu domus alienabile constituit, ubi præsertim junctam habet clausulam = *Et quicquid placuerit* =, necnon alteram = *in perpetuum* =. Verba in Feudum *nobile, illegum* inalienabilitatem Feudi hereditarii, licet antiquum sit, vel jure antiqui

concessum, non operantur in præjudicium Investiti, sed duntaxat concedentis. 83.

Romana Caducitatis.

VOTUM X.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque jure per *ipsum ius* non incurritur ab herede, qui poenali dispositioni contravenit, si illam ignoravit, & non fuit interpellatus. Idem poena hujusmodi, si fuerit adjecta, sub conditione dependente à facto alterius, & hereditas non sit purè delata, sed jam quaesita, & diu possessa, nequit ex alieno facto, maxime contra heredes Contravenientis à Substituto expeti. 86.

Vasonen. Laudemii.

VOTUM XI.

Laudemium ab extraneo solvi debet ex donatione licet temporaria emphyteusis ad quoscunque heredes, & successores transmissibilis. Donatio non est temporaria ex adjecto restitutionis onere, ubi non certa dies, sed quidam restitutionis modus est designatus. Laudemium tricenarium temporis spatii contra Dominum directum alienationis ignarum non præscribitur. 91.

Asculana Donationis.

VOTUM XII.

Donatio inter vivos facta *Fillis, & Descendentibus* cum relatione ad testamentum, in quo contemplata fuit agnatio, nihil prodest Fœminis, præsertim quum Donator vir fide dignus adfuerit, mentem suam fuisse eas excludendi. Donatio inter vivos intelligi debet facta de iuribus præsentibus, non de futuris inexcogitabilibus. 92.

Romana Alimentorum.

VOTUM XIII.

Alimentorum Legatum verè non est mensura præstatio relicta pro pane, vino, & obolario, sed ista alimentorum duntaxat vice relicta censetur, cujus ratione nil aliud Legatario, præter mensuram ejusmodi assignationem, debetur, nec pro alimentis in specie Legatis, nec pro iis, quæ alimentorum nomine solent venire. 102.

ARGUMENTORUM.

XV

Senogallien. Censu, & Pecuniaria.

VOTUM XIV.

Creditor fructuum census utroque juvatur af-
sociationis, & Salviani remedio. Fundi cen-
silitentitas in antiquis, ex quibus probe-
tur? Census impositio, etiam ex mente
san. men. Pii V. valida est, ubi, licet deus
Fundus censiti dimensio, ille tamen certus
est, ac certis finibus designatus. Damni
emergentis ratione ob Debitoris moram,
agi nequit, nisi interpellatio fuerit pra-
missa. 106.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XV.

Renunciatio omnibus iuribus, & hereditatibus
à Muliere ob receptam dotem emissā favore
Frisum, eorumque Descendentium, si nul-
la sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex
Decreto Magistratus convalidetur, quoad
hereditates dumtaxat paternam, & mater-
nam, demptis etiam verbis « *Floro Descen-*
dentis » in dubio ad mentem Juris, ipsiusque
Magistratus intelligenda est, ut perpetuo
transiret ad quoscunque Renunciantiarum
Descendentes quoad hereditates dumtaxat
paternam, & maternam, à quibus femina
dotata ad mentem Juris excluditur. Con-
traria expenditur conjectura dotis incon-
gruae. Dos quando congrua nec ne dicen-
da sit? 111.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XVI.

Renunciatio hereditatis paternae, & maternae,
ac aliarum quarumlibet successuum facta
à filia in seculo nubente favore fratris, ejus-
que Descendentium propter pinguem do-
tem ei à Patre constitutam, ostenditur per-
petua, & transitoria ad quoscunque here-
des, etiam extraneos Renunciantarii quoad
hereditatem paternam, & maternam, secus
quoad alias hereditates, & successiones, ob
Decretum Judicis, quo clausula « *E loro*
Descendenti » fuerat adempta. 115.

Florentina Ususfructus.

VOTUM XVII.

Legatum Ususfructus Uxori, donec viveret,
à Marito amplissimis verbis relatum sub
onere visitationis servandi, tutelam, & cu-
ram filiorum gerendi, atque cum istis coha-

bitandi, non cessasse, licet filii obiissent,
neque locum factum esse substitutioni in-
casum obitus, & deficientiae filiorum con-
ceptae favore Sororis Testatoris, plenè, re-
lati Doctorum Sententiam, ex pluribus con-
jecturis constabatur. 119.

Fulginate. Societatis.

VOTUM XVIII.

Inter Socios licet pactum sit initum aequalium
utilium divisionis, Socius administrans de-
bet majus lucrum consequi arbitrio boni
Viri. Utilium divisio inter Socios quando
aequalitate quantitatis, seu potius proportio-
nis facienda sit? Pro fideiussione à Socio
praestita, dum res non agitur inter Mercato-
res, Salarium non conventum nequit ex-
peti, nec vigore consuetudinis, si animus
illud recipiendi ex conjecturis excludatur,
& quae fideiussione? Capitali adau-
cto per inaequalem partium collisionem,
augmenti lucrum non est, sine pacto expre-
ssio, aequaliter inter Socios partiendum.
Quando autem pacta de lucris aequaliter di-
videndis, cum inaequalis contributio fuerit,
sustineri valeant, demonstratur. 127.

Romana Solutionis.

VOTUM XIX.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspicio-
nem ex conjecturis, atque adminiculis eru-
tam executionem in civilibus non meretur.
Solutio debiti ex lapsu temporis, junctis
aliis conjecturis, & adminiculis, praesumi-
tur. Ex quibus autem conjectura, & admini-
cula in utraque specie desumi valeant,
expenditur. 127.

Januen. praetense Donationis.

VOTUM XX.

Institutionis defectus in donatione suppletur
dici nequit ex geminis actibus, nisi distin-
cti sint, perfecti, atque ex intervallo facti,
cujusmodi non sunt confessio aplice, illius-
que subscriptio. Duplex istem subscriptio
unico contextu donationi adjecta geminos
non importat actus, neque ipsius ratificatio-
nem. Clausula « *In fide* » non continet ve-
rum juramentum, quod institutionis defe-
ctum supplet. 141.

Re-

Romana Focalium.

VOTUM XXI.

Jocalia Sponsæ tradita à Marito, ipsiusque Consanguineis, donata non censentur, sed gratiâ ipsius Mariti, & ad usum dumtaxat commodata, si res sit inter Magnates. Idem de traditione focalium à Sponsæ Consanguineis provenientium. Inventarii error ex quibus valeat evinci? Donatio Infanti à Compatri facta, nec ipsi, nec ejus Matri acquiritur, sed Patri, stante Compatriis erga illum benevolentia. 148.

Aretina Donationis.

VOTUM XXII.

Donatio, ubi inter vivos facta est, nequit Donans Donatario per aliam quamlibet posteriorem dispositionem præjudicare. Donatarius in dimidia parte omnium Bonorum, utpote *particularis*, seu quotæ Bonorum, secus atque Donatarius quotæ hereditariæ obligationibus Donantis post donationem contractis non afficitur. Donatio si facta fuerit in dimidia parte omnium Bonorum, nihil potest ex Bonis ita donatis in solidum alienari, nisi Donatario ex Bonis non donatis consultum iri queat. 154.

Faventina Venditionis, seu permutationis.

VOTUM XXIII.

Venditio, seu permutatio non rescinditur, licet Mulier vendens, aut permutans fuerit infra dimidiam læsa. Mulier non ex eo dicitur læsa, quod illius pecunia cesserit in commodum Viri non habentis, unde illam relevare. Bonorum æstimatio, si in Mulieris venditione, seu permutatione fuerit prætermissa, contractum non inficit. Venditio itidem valida est, licet non curata ab emptore versione pecunie in Mulieris utilitatem, ac etiam non subistentibus debitis in venditione enunciatis. Dolus emptoris non arguitur nec ex præmissis, neque ex re minoris vendita, quam valeret, minusque ex vi, & metu à Viro Mulieri inculso. Et qualis esse debeat vis, & metus, ut ob ejus causam venditio rescindatur. 157.

Florentina Emphyteusis.

VOTUM XXIV.

Investitura ad solos Heredes sanguinis, vel ad certum Personarum genus non restricta, &

contineas alienandi facultatem, censetur ad quoscunque extraneos transitoria, nec ad vitam dumtaxat alienantis, sed perpetuo duratura. Emphyteusis perpetuitas ex quibus argumentis deducatur? Observantia centenaria an, & quando faciat præsumere quemlibet meliorem titulum? Et quid si iste fuerit ab initio allegatus? 164.

Romana fructuum dotis.

VOTUM XXV.

Evictio quandonam Marito pro fructibus dotis, quos nequivit exigere, competat? Et ex quibus ejusdem evictionis promissio valeat deduci? Fructus dotales quandonam à Marito dicantur condonati? 172.

Maceraten.

VOTUM XXVI.

Heres negligens cognomen, & Insignia Testatoris assumere tenetur in Foro conscientie hereditatem dimittere. Onus assumendi cognomen & Insignia Secundogeniti is à Testatore injunctum, ut ab herede in locum etiam Primogeniti suffecto adimpleri omnino debeat, sat est, quod Secundogeniti qualitas in eo adfuerit delata, atque adeptæ successionis tempore. Heres ex neglecto onere ejusmodi hereditatem dimittere coactus, si mala fides ab sit, non tenetur fructus interim perceptos restituere. 180.

Avenionen.

VOTUM XXVII.

Mandatarius, qui bonâ fide, & cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione pecunias ad quempiam transimiserit investendas, non sequuto propter istius decoctionem investimento, nullâ ob id, si speciale desit pactum, erga Mandantem obligatione remanet obstrictus. 191.

Florentina.

VOTUM XXVIII.

Officialis præpositus publico operi ex Architecti delineatione ædificando, & cum impensa ab eo designata, si aliter opus imperarit, & plus, quam oportuerit, impenderit, ostenditur in lata esse culpa, nec inutiles posse sumptus repetere. 193.

ARGUMENTORUM.

XXII

Tuscanen. Associationis.

VOTUM XXIX.

Associationem si quis obtinuit, & diutissimo tempore in possessione Bonorum Debitoris permansit, ejus creditum vel extinctum reputatur, vel turbidum, & illiquidum efficitur, nec eidem pro reliquo agenti suffragatur notula jurata fructuum ex dictis Bonis perceptorum, nisi validis coadjuvetur probationibus. Has autem nequaquam resultare ostenditur ex adnotationibus factis in libro privato, atque suspecto, minisque ex apocryphis informi, nec non ex unius Testis fide; Sententiam itidem contra alios latam nec pro adminiculo posse inferre ad comprobendam veritatem dictæ notulæ juratæ, si ea contrariis elidatur probationibus pro censu extinctionis inlicitantibus. Et quæ ad id demonstrandum, liquidandamque proinde eorum fructuum quantitatem satis esse valeant? 199.

Avenionen.

VOTUM XXX.

Dos constituta cum expressa declaratione, quod in legitimam imputetur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, ex ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempe adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus *profectitia* potius dicenda sit, ut ita ejus dominium non censeatur jure legitimæ in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimæ naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censeatur renunciassè Pater, qui neglexit illam repetere, solum per obitum Generi Matrimonio? 206.

Romana Ususfructus.

VOTUM XXXI.

Ususfructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietas Filio. Ususfructus Bonorum adventitiorum num a Testatore debeat expressè, vel potius queat tacitè Patri prohiberi. Ex quibus conjecturis colligatur tacita prohibitio Ususfructus, vel non. 211.

Cortonen.

VOTUM XXXII.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles pariantur

exceptiones, minùque per conjecturas, etiam simul junctas, quarum singulæ leves, & imperfectæ sint. Donatio ex quibuscumque conjecturis exclusâ dici possit? Testium numerus quandonam citis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? Bonorum æstimatio juxta Regionis consuetudinem faciendâ est. 215.

Imolen. Successionis, seu Renunciationis.

VOTUM XXXIII.

Renunciatio à filia ex causâ ingressus in Religionem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis *« e di qualunque altra sorte »* hereditatem etiam fratris, licet viventis, censetur comprehendere. Realis itidem, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissa sit, clausulam contineat *« ceteratam »* ejusque heredum &c. Heredum autem nomine livè heredes singulis, livè agnati intelligantur, venit etiam fecunda de ipsius Renunciatarii familia. 224.

Romana Cambil.

VOTUM XXXIV.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipatur, latè discusso articulo, ostenditur. Pignoris receptio cur in censu, non autem in cambio sit illicita? 229.

Florentina Renunciationis.

VOTUM XXXV.

Ex renunciatione personali, ac translativa, emphyteusis ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta à Jesuita favore Patris, ejusque omnium heredum, & succellorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstitè, jus Domino directo ob lineam hñitam non acquiritur pro devolutione agendi, sed emphyteusis apud extraneum heredem à Renunciatario institutum, donec Renuncians quartum solemne Votum emiseric, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translativa censeatur, quàm abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatione, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licet in extraneos, ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instar bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alie-

alienatione requiritur consensus Domini directi, qui potest illum denegare. Emphyteusis, si non aliter, quam de consensu Domini directi in extraneos alienari queat, non cogitur is renovationem concedere heredi extraneo, nisi quum nolit emphyteusim ipsam apud sese retinere. 234.

Placentina.

VOTUM XXXVI.

Renunciatio ex causa ingressus, vel professionis in Religione resolvitur in casu egressus, daturque Renuncianti regressus ad bona renunciata, modo non sint alteri quaesita. Idem de renunciatione emissi intuitu ipsius egressus à Religione ob transitum ad Ecclesiam Sæcularem. Fideicommissum pro solis Descendentibus masculis ordinatum in ultimo Mæculo expirat, Bonaque efficiuntur libera. An autem, & quando Fœmine censentur in subsidium admittendæ? Religiosi ad Parochialem Ecclesiam translati hereditas iure spoli non ad eandem Ecclesiam, sed ad Monasterium pertinet; præsertim, si de Canonico Regulari agitur. Et quid si ad Episcopatum fuerit assumptus? Transactio in Monasterii præjudicium à Regulari inita sine Apostolico Beneficio non sustinetur. Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio. 247.

Donationis.

VOTUM XXXVII.

Donatio facta sub conditione, ne illa evulgetur ante Donatoris obitum, neve molestiæ inferantur certis personis, si ex facto, aut culpa Donatarii, vel alterius cujuscumque evulgetur, vel molestiæ inferantur, in irritum cadit. Donatio quando conditionalis potius, quam modalis censenda sit, copiose hic disputatur. Quando item pura, & simplex, an potius ex certi Matrimonii causâ dici debeat? Donatio in eo, quod excedit quingentos aureos, nisi ininuata fuerit, aut ininuationis legibus sub iurijurandi religione renunciatum sit, viribus caret. Juramentum non importat clausula «*in fide*». Testimonium Matris filii non prodest pro captando donationis emolumento. 263.

Donationis.

VOTUM XXXVIII.

Eadem questionum capita, quæ in superiore Voto tractata fuerunt, ad examen hic revo-

cantur. Condicio resolutive donationi adjecta his verbis «*se si dissipasse, si moluisse, & se parasse*» disjunctum citi intelligenda. Ab ininuationis lege exempta non est donatio conditionalis, uti neque illa donatio, quam occultam Donator esse voluit, nisi eam occultam ex probabili metu servare vel e contestatus fuerit coram Notario, & Testibus. Geminacionem actus pro excludenda ininuationis necessitate non efficiunt promissio donandi, Scriptura donationis, ejusdem subscriptio, ac subsecuta traditio. Donationem remuneratoriam non probat falsa meritorum expressio in testamento à Donante revocato, excludunt verò donationis verba liberam voluntatem importantia. Contesto alicujus quando dividua sit, vel individua? 272.

Donationis.

VOTUM XXXIX.

Agitur de eadem donationis specie, ac luculenter ostenditur, conditionalem æque, ac puram donationem, verum ac proprium donationis nomen obtinere, ac propterea utramque ininuationis legibus subijci, nisi donatio vel facta fuerit sub conditione ab ipso Donatorio adimplenda in Donatoris utilitatem, seu commodum, vel solumius eventuale, quod neque re, neque spe Donator habuit, complectatur. 282.

Donationis.

VOTUM XL.

Donatio à Minore cum juramento facta, etiam sine solemnitatibus, atque ininuacione sustinetur, dolo, aut falsa causâ cessante. Donationis ratificationem inducunt actus geminati, ipsamque suppleunt ininuacionem. Ininuacio, aliaque solemnitates in donatione correspectiva non requiruntur; hæc autem quando irrita non dicatur ex æqualitatis defectu? Minor si factus Major contra ejus donationem quinquennio non reclamavit, ratam habuisse dicitur. Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus Minoris competens, personale est, nec ad heredes valet transmitti. 286.

Romana præfensæ reportationis Pecuniarum.

VOTUM XLI.

Creditorem pro custodia, atque cultura Vineæ omnibus aliis præferendum Creditoribus, licet

cet hypothecarius anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicue ostenditur ob eam potissimum rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum dumtaxat percipiunt, sed perpetuam Vincæ conservacionem respiciat. 291.

Terracinen. Pecuniaria.

VOTUM XLII.

Donatio per ante apocam à filia favore Patris de illius consensu, bonaque fide, cum iudicis Decreto, aliisque necessariis celebrata solemnitatibus, valida censenda. Quomodo autem de bona fide valeat constare? Lælio ultra medietatem dotis in donatione considerari nequit, si ejus effectus, nonnisi post obitum filiz sine filius, fuerit collocatus. 297.

Ariminen. Renunciationis.

VOTUM XLIII.

Renunciatio à Muliere minori de consensu Patris dotem constituentis facta, ex defectu sive præsentiz Curatoris, sive insinuationis, sive etiam iusta causa, licet juramento, aliisque necessariis munita solemnitatibus, non sustinetur. Renunciatio à Muliere minori facta, etiam de consensu Patris, si, præter illius voluntatem restrictam ad paterna dumtaxat bona, comprehendat bona quoque Collateralium, quoad hæc insinuatione indiget. Iusta itidem causa dictæ renunciationis quoad bona Collateralium nequit, ex his, dici Patris voluntas, minusque dos eidem filiz constituta, quæ solum Familiz non excellere, similiterque nec agnationis contemplatio, quæ vel non expresse, vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit ipsius renunciationis causa. Et ex quibus causa finalis renunciationis valeat dignosci? 302.

Remissionis Lucris dotalis.

VOTUM XLIV.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi vigeat consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in bonis adventitii filii, Filiumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucris dotalis quomodo, ad excludendam actionem Patris, illius nomine non dicatur facta, licet impersonalia adhibita sint verba? 314.

Jurium Dotalem.

VOTUM XLV.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Vi-ro Italo stipulatum si quoad Mulieris dotem,

ejusque Bona pactum contineat in hæc verba conceptum *« resseranno, ed apparterranno ad essi figliuoli come Beni proprj Materni »* eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, sique in Italia vigentibus, censi debent ad filios uti filios, non uti Matris heredes esse deferenda. Verba autem prædicta *« resseranno, ed apparterranno »* nec non dictio illa *« come »*, atque altera *« proprj »* quid secundum ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valeant importare? 316.

Perusina Multiplici.

VOTUM XLVI.

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta, qui Lauream doctor item consequantur, etiam plures sint, quomodo, & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admissione non simultaneæ, sed tantum successivæ? Heres an, & quando gravamen super re sua à Testatore impositum nequeat impugnare? 323.

Savonen. Dotis.

VOTUM XLVII.

Dos ex Statuto Savonæ debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filiz constitui, si ab eorum nemine fuerit dotata. Dotem si filia receperit à Persona, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, content inec ad ejusmodi Statutum exclusivum foeminarum, propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, exclusa censetur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum foeminas propter dotem, non propter masculos excludere? Monialis eidem Statuto, utpote laicali, non subijcitur. 326.

Bononien.

VOTUM XLVIII.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum concessæ non secundum mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetam in loco rei sitæ faciendam esse, ostenditur, sive ex communiori sententia, quod locus contractus proprie dicitur, ubi res tradenda est, sive ex benigniori sumenda interpretatione potius Concessionarii, quam Concedentis favore, sive etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissima, quoad veri

po-

potest, extendenda, junctâ præsertim observantia aptâ declarare, atque etiam ampliare, prout in igit Concessionario expeditur, ipsius Pontificis concessionem, demumque ex eo, quod saltem in dubio ad favorem concessionarii possidentis debeat pronunciari. 332.

Maceraten. Gradus Credentia.

VOTUM XLIX.

Renunciatio honorificis Magistratus juribus ab eo, qui transactioni consensit, bonâ fide, atque ex causâ ipsius respiciente heredes factâ ad favorem nonnullorum ex Transigentibus, eorumque linear, & Descendentium, ostenditur, quod tamquam non laudens originariam Generis nobilitatem dictorum jurium productivam, sed istorum dumtaxit exercitium, validâ sit habenda, aptaque tum omnes in infinitum dictos Descendentes comprehendi, tum etiam quoscumque heredes ejusdem Renunciantis afficere. Bona autem fides, ex eo desumpta, quod jura ejusmodi in statu dubietatis essent reposita transactionis tempore, variis adductis rationibus, & argumentis, demonstratur. 346.

Aretina fructuum Dotis.

VOTUM L.

Fructus dotis, soluto Matrimonio, filiz, an, & quomodo debeatur? Filiz alimenta quando præstanda sint Judicis officio, vel potius jure actionis? Alimenta *Judicis officio* præstata non sunt ei, qui aliunde habet, quo se possit alere, sive ubi ea præterita sint. Dilatione ad solvendum pendente, nulli debentur fructus. Mater non tenetur filios alere, nisi in subsidium. Pro alimentis hypotheca non competit. Restitutio in integrum concedenda adversus sententiam injustam, etiam alterius confirmatoriam. 360.

Praeten. Nullitatis Transactionis.

VOTUM LI.

Laudum, & transactio non sustinentur, si fuerint inita ex causâ, quæ falsa sit, & erronea, licet adhibitæ fuerint solemnitates omnes, & longeva concurret observantia. Laudi

causâ finalis quod fuerit universalis Societas, ex pluribus erui posse argumentis ostenditur desumptis tum ex actibus, qui ipsam Laudum præcesserunt, quique ipsam subsequuti sunt, tum ex enunciativis adjectis in transactione subinde stipulata, tum demum ex personali ipsius Arbitri qualitate, ejusque mente elicta ex modo, ac procedendi ordine ab eo servito ante ejusdem Laudi prolationem. Societas universalis quomodo exclusâ censi nequeat, licet de Bonis propriis in transactione mentio habita sit? Verba Laudi *«agglutnamto di stralcio»* quid juxta eorum significationem valcant importare? 368.

Melevitana redditionis rationis.

VOTUM LII.

Judicium redditionis rationum pro sorore satua Curatorem à Matre datum, & à Judice confirmatum habente, frater instruere nequit, nili prius egerit pro ipsius Curatoris non rectè administrantis remotione. Eo autem remoto alius Curator à Judice dandus est, non verò succedit legitimus: Tutelam, & curam ne volens quidem frater suscipere potest, si ea legitima non sit, is verò Clericus fuerit, præsertim Canonicus, vel si amplum fuerit patrimonium, & magna ex parte negotiationi suppositum: Mater, quæ filiz sub ejus oculis, ac fratris licet non benè administrantis regimine constituta alium Curatorem non petiit, iusta credulitate excusatur. Actorem, sive administratorem generalem à Tutrice deputatum ista, ejusque heredes actione, mandati, tum etiam pupillus, si non actione tutelæ, alterâ saltem negotiorum gestorum convenire possunt, isque potiori gaudet hypothecâ: Item verò Administrator, ejusque heredes etiam post liberationem à Tutrice factam cum juramento, & amplissimis pactis, & clausulis, novas administrationis rationes reddere compelluntur, si illa per Peritos calculatores, editis libris, & Inventario tutelari, verè disposita non fuerint, neque Tutrici redditæ de quibusdam bonis in Inventario non descriptis, aliisve administratis & neglectis, aut absque auctoritate Judicis, & præsentia Proximiorum, quorum non interesset, ex lege municipalis in mulierum contractibus requisitæ; Confessio Tutricis veram rationum dispositionem non probat. 381.

FERDINANDI DE VALENTIBUS

Sacri Consistorii, & Fisci Apostolici Advocati DE CONTRACTIBUS.

Avenionem. Donationis.

Donatarium non teneri ad res alienum Donantis, nisi universalis sit, & in subsidium facit ostenditur. Particularem donationem semper censendam, ubi heres adit. Idem, si donatio sit quotæ Bonorum, quando ea facta est inter Vivos. Discrimen inter donationem, & Legatum quotæ hereditatis, vel quotæ Bonorum, quoad obligationem solvendi res alienum Donantis. Quid si pactio intercesserit cum Donatario de illius solutione? Et demum conjecturæ adducuntur excludentes eandem pactionem, quarum præcipua est evictio à Donante promissa.

VOTUM PRIMUM.

- 1 *Donatio particularis ari alieno Donantis non subjacet.*
- 2 *Donatio quotæ, seu medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum universalitatem inducit.*
- 3 *Ita ut de ea idem sit iudicium, ac de universalis donatione.*
- 4 *Donatarius universalis loca heredis habetur quoad omnes Juris effectus.*
- 5 *Donatarius universalis iussu heredis suæ Antorem representat, & num. 77.*
- 6 *Donatarius universalis ad onera sui Antoris est obstrictus.*
- 7 *Donatarius universalis tenetur, aqne, ac heredi, et alienum Donantis persolvere.*
- 8 *Donatarius quotæ Bonorum tenetur solvere et alienum à Donante contractum, & num. 93.*
- 9 *Legatum quotæ Bonorum, detractio ari alieno, præstat.*
- 10 *Donatio quotæ Bonorum assimilatur Legato pariter quotæ Bonorum, & num. 13.*
- 11 *Legatum dicitur donatio, & num. 116.*

De Contract.

- 12 *Donationi aptatur, quidquid in Legato sanctum est.*
- 13 *Bona dicuntur, que supersunt, ari alieno detractio, & num. 19. 83. & 143.*
- 14 *Donatio, seu Legatum medietatis Bonorum intelligitur de Bonis, detractio ari alieno, extantibus.*
- 15 *Donatarius quotæ hereditatis tenetur ad Debita Donantis, secus Donatarius quotæ Bonorum, & num. 18. 20. 21. & 22.*
- 16 *Hereditas est nomen Juris continens omnia Jura, & actiones.*
- 17 *In donatione medietatis omnium Bonorum inutilis est evictiois promissio, & cum. 142.*
- 18 *Vel censeri debet restricta ad Bona, prout erant tempore donationis.*
- 19 *Venditor hereditatis evictionem non præstat pro quolibet corpore in specie.*
- 20 *Donatarius non tenetur ari aliamum Donantis solvere, nisi donatio sit universalis, & nullus adit universalis heres, & num. 73. 78. & 94.*
- 21 *Donatarius, existente universali herede, non tenetur ad ari alienum Defuncti, nisi in subsidium, & num. 74. & 88.*
- 22 *Intellige de equitate canonica, non de stricta juris censura.*
- 23 *Heres tamen non potest dictam aequitatem allegare, sed tantum Creditor.*
- 24 *Donatarius ut non sit nisi in subsidium obligatus ari alienum Donantis solvere, sat est, alium etiam adeste cum solo heredi titulo.*
- 25 *Hereditas non pendet à majori, vel minori quantitate Bonorum.*
- 26 *Hereditas etiam fuit Bonis subfissa.*
- 27 *Heres prius excutiendus est pro solutione eris alieni Defuncti, deindeque in subsidium Donatarius, & num. 79.*
- 28 *Donatarius tenetur Donantis debita pro virili solvere, ubi donationem sub ejusmodi onere*

A

re

- re factum acceptatis*, & num. 73. & 76.
- 35 *Donatarius medietatis omnium Bonorum, stante onere solvendi medietatem debitorum, omnes quoque habet solvendi medietatem Legitimarum*, & num. 36. 37. & 39.
- 36 *Legitimo Debitum appellatur*, & num. 38.
- 40 *Heres universalis succedit in omnibus sui Auctoris juriis*.
- 41 *Heres universalis Defunctum representat*, & num. 42.
- 43 *Heres universalis sustinet Defuncti obligationes*, & num. 137.
- 44 *Donatarius universalis pro herede haberi nequit, minusque Defunctum representare*, & num. 114.
- 45 *Præcipue in concursu veri heredis*.
- 46 *Heredes duo universales, ac duo universales representantia repugnant*.
- 47 *Representatio Personæ Defuncti dari per contrarium non potest*.
- 48 *Jura passiva cedi, ac donari nequeunt*, & num. 153.
- 49 *Jura passiva ad Heredem, non autem ad Donatarium universalem transferuntur*.
- 50 *Jura passiva ut ad Donatarium universalem transferantur, expressa, vel tacita requiruntur conventio*, & num. 80. & 97.
- 51 *Donatarius non potest vero, & legali titulo successioni*.
- 52 *Donatio quotæ, seu medietatis omnium Bonorum nequit universalis dici*, & num. 70. & 75.
- 53 *Donatio veri universalis, existente herede, censetur particularis*, & num. 68. & 73.
- 54 *Jurium translatio activa, & passiva solum heredi convenit*.
- 55 *Donatarius inter singulares successores numeratur*, & num. 115.
- 56 *Successor singularis est, qui singulari titulo succedit*.
- 57 *Donatio titularis singularis est, licet eo sit universalis*.
- 58 *Donatio quotæ dicitur singularis*.
- 59 *Donatio quotæ, utpote restricta ad certam Bonam, particulari reputatur*.
- 60 *Quota Bonorum dispositio qualibet particularis est*.
- 61 *Donatarius particularis non tenetur onus æris alieni subire*.
- 62 *Totius, ac partis quotitacione idem juris est*.
- 63 *Intellige, ut quod Juris est de tote quod totum, idem sit de parte quod partem*.
- 64 *Heres, qui totum caput Defuncti patrimonium, ad illius Debita tenetur*.
- 65 *Donatarius quotæ, seu medietatis Bonorum, non tenetur successoris universalis nomine*.
- 66 *Donatio particularis Donatarium efficit particularem*.
- 67 *Verbo universalis non inducitur Bonorum universalitatem*.
- 68 *Donatio, quævis universalis, censenda est particulari ad effectum evincendi Donatarium à solatione æris alieni*.
- 69 *Donatio ex ipsa reservatione summa universalitatem excludit*.
- 71 *Evictio in donatione promissa ostendit, particularem eam esse*.
- 81 *Donantis mens, quod Donatarius æri alieno subjaceat, ex peculiaribus circumstantiis elicitur*.
- 82 *Donatarium quotæ, seu medietatis Bonorum teneri pro rata ad debita Donantis, firmant plures Auctores, sed procedat in hypothese, qua Partes id expresse voluerint, vel tacite*.
- 84 *Bona intelligi, ære alieno detracte, id in donatione universalis procedit*.
- 85 *Secus in donatione partis, vel quotæ Bonorum*, & num. 86.
- 87 *Donatarius universalis ex voluntate Defuncti pro illius debitis potest adstringi*.
- 88 *Heres semper tenetur Creditaribus satisfacere præterea ad Donatarium in subsidium damnatæ obligatum*.
- 89 *Omnia res solæ censentur in Donatarium translata*.
- 90 *Ab oneribus, quæ personam Debitoris respiciant, debet Heres rem donatam liberare*, & num. 91.
- 92 *Donatio quotæ hereditatis exigit, ut debita ex parte donata dimittantur*.
- 95 *Donatio quotæ Bonorum differt à donatione quotæ hereditatis*.
- 96 *Donatarius quotæ hereditatis obnoxius est hereditatis debitis, secus Donatarius quotæ Bonorum*, & num. 98. & 99.
- 100 *Donatarius quotæ Bonorum, si donatio sit ex Testamento, debet onus æris alieni pro rata sustinere*, & num. 102.
- 101 *Donatarius ex Testamento, quodammodo pro herede habetur*.
- 103 *Donatarius donatione inter vivos ad ær alienum Donantis non adstringitur*, & num. 104.
- 105 *Legatum partis hereditatis cum oneribus intelligitur*.
- 106 *Heres tamen dicta onera debet adimplere*.
- 107 *Ex Legato partis Bonorum illa duo speciatim debita sunt detrahenda, nempe dotis, & pretii manuscriptorum*.
- 108 *Regulariter verò contrarium procedit*.
- 109 *Inter donationem quotæ Bonorum factam inter vivos, & Legatum quotæ Bonorum diversa ratio militat*, & num. 120.
- 110 *Legatum quotæ Bonorum, in inter donationis ex Testamento, quodammodo præferri speciem successioni*.
- 111 *Legatarius quotæ Bonorum quodammodo heres valet censeri*.
- 112 *Legatum deserti nequit, nisi ære alieno detracto*.
- 113 *Donatio inter vivos statim absque onere deducendi ær alienum possessionem in Donatarium transfert*.
- 114 *Successio universalis titulus nequit per contrarium dari*.
- 115 *Legatum non est simpliciter donatio, sed donatio quædam à Defuncto relicta, & ab herede præstanda*.
- 118 *Donatio, effectum habitura post mortem, similis Legato dicitur*.

- 119 *At secus accipitur donatio inter vivos.*
- 121 *A Legata ad donationem inter vivos non valet illatio.*
- 122 *In donatione inter vivos Donatorius non tenetur Creditorebus, sed heres.*
- 123 *Ei idem in legato videtur iudicandum.*
- 124 *Succesor nemo singularis ex contractu debet ari alieno subesse.*
- 125 *Succesor ubi ex Lege defertur, onera a successore praestanda sunt.*
- 126 *Conventio solvendi a alienum Donatoris debet considerenter probari.*
- 127 *Onus debitorum de jure in heredem transit, & num. 134.*
- 128 *Heres potius, quam alius quilibet censetur in dubio gravatus ad onera hereditaria subeunda.*
- 129 *Conventio Donatorii de solvendis Donatoris debitis evincitur, si ipse Donator in heredem a se institutum vult ejusmodi jam pridem transferralat, & num. 131.*
- 130 *In donatione quid fuerit comprehensum, ex versimili Donantis mente consicitur.*
- 132 *Donator censendus est voluisse Donatarium debitis gravare, si, dum facile poterat, id explicare omisit.*
- 133 *Onus debitorum, alteri a Donatore non imputatur, incumbit illi, qui de jure soli oneri subjecit.*
- 135 *Donator, si, quod voluit, expressit, id, quod omisit, censetur voluisse.*
- 136 *Discretionis disponendi modus passim in Jure solet attendi.*
- 137 *Evictionis promissio inducitur ex verbis = Prometteudo di farli avere, e tenere, ed esserglene di buona evizione, e garanzia & similibus.*
- 138 *Evictio a Donante promissa declarat ejus animum eximendi Donatarium ab onere debitorum, & num. 146.*
- 139 *Evictio continet obligationem tradendi rem liberam.*
- 140 *Evictio locum retit debet in donatione, quoties non agitur de jure universali.*
- 141 *Evictionis promissio liberat Donatarium ab omni onere, idque in heredem universalem transfundit.*
- 142 *Sublate antecedenti, corrumpit & consequens.*
- 144 *Evictionis promissio debet suum consequi effectum; aliter onera remaneret, atque superfina.*
- 145 *Evictionis promissio quod inasuliter adhibetur, absurdum est.*
- 147 *In donatione simpliciter Donam regulariter non tenetur de evizione, nisi promiserit.*
- 148 *Donatio contemptatione Matrimonii dicitur donatio ob causam.*
- 149 *Evictio semper, & indistincte praestanda est in donatione ob causam, licet non promissa; sic etiam a promissiva, si de traditione inceperit.*
- 150 *Praestatio cum expressa promissa est.*
- 151 *Evictio a Patre in donatione intuitu Matrimonii promissa, maxime suadet, solitam ab exemptionem Filii a debitorum onere.*

De Contractu.

- 153 *Jura passiva non sunt sub potestate Donantis, sed Creditoris.*
- 154 *Alio est jus persequendi, quod cuique debetur.*
- 155 *Jus persequendi Creditori, non Reo competit.*
- 156 *Donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre.*
- 157 *Nec liberalitas, nec beneficium est quem debiti onerare.*
- 158 *Donatio ex his verbis = Jurium, & actionum quorumcumque = debet ampliata censeri, non diminuta.*

X pluribus, atque gravissimis controversiis per obitum Pauli subortis inter Agnetem filiam, & Philippum filium Petri, super quibus ego consultus jamdudum pro veritate respondi, illa precipua est, quæ vertit super solutione debitorum Hercules Donantis ante donationem contractorum. Cum enim praefatus Hercules post conditum Testamentum, in quo, scripto herede universali Joanne unico filio suo maleculo, ordiovit perpetuum primogeniale fideicommissum favore masculorum decedentium a dicto Joanne, restrictum tamen ad Bona existentia in loco, & Territorio Fheris, deinde verò in Codicillis ampliatum etiam ad alia Bona, cum, inquam, prædictus Hercules post sexennium à die celebrati Testamenti, & biennium à tempore Codicillorum occasione certi, & determinati Matrimonii à Joanne contrahendi illi inter vivos irrevocabiliter donaverit medietatem omnium suorum Bonorum præsentium, & futurorum, mobilium, & immobilium, Jurium, & actionum, quæ jam pridem Fideicommissio, aut Primogenitura subjecerat, Joannes verò Paulum filium suum Primogenitum heredem instituerit, & Petrum tantummodo Legatarium certorum Bonorum reliquerit, hioc Agnes, quæ, nullo superstitit maleculo, sola modo extat filia femina Pauli Primogeniti, in quam per Patrem heredem Joannes transierunt Jura donationis supradictæ ab Hercule factæ eidem Joanni, cum Philippo filio Petri minime contendens de successione in Fideicommissio, siue Primogenitura ordinata ab eodem Hercule, à qua ipsa tamquam femina se exclusam agnoscit, tueri solum conatur Bona, donata tamquam immunia, & exempta à solutione debitorum dicti Hercules; Vice autem versa Philippus, qui, uti successit in Primogenitura Hercules, agit figuram illius heredis, sustinet, etiam Bona donata solutioni debitorum pro rata obnoxia esse debere; Unde à me queritur, cuinam reverà lo hypothesi incumbat onus solvendi debita Hercules Donatoris, an scilicet integrè heredi, vel etiam Donatario pro rata.

Qua in re licet aliis, ut sub initium ioouvi, pro veritate consultus, favore Donatarii respondendum esse coecursum, illum nempe oculo facto

A 2 teneri

teneri concurrere ad solutionem debitorum Donantis, eo quod donatio particularis sit, & existat heres universalis representans personam Defuncti, in quem propterea Jura passiva Donantis ipso jure transferuntur. Praefertim verò quia ipse Donans se obligavit de eviccióne, & insuper agitur de donatione ob causam, & quidem onerosam, veluti facta contemplatione Matrimonii, in qua, etiam deficiente pacto, & promissione, evicción praestanda est, nihilo tamen minus rationum momenta, & Auctoritates, quae in contrarium allatae fuerunt, primo rei obtutu speciem aliquam boni juris praeferre mihi visa sunt; adeo ut anceps aliquandiu subsisterem, & in priori sententia manere dubitaverim.

Dicebatur enim, hic non agi de donatione, particulari certae rei, quae oneribus, ac solutioni debitorum nullo pacto subiacet, juxta *Text. expressi*, in *leg. avis alieni* 15. *Cod. de Donat.*, sed rem esse de donatione medietatis omnium Bonorum praesentium, & futurorum, jurium, & actionum &c. per modum quotae inducentis universalitatem, & proinde idem judicium esse debere hujus donationis quotae Bonorum, ac donationis universalis ad *Text.* in *leg. quae de tota ff. de rei vindic. leg. Cuius effectus & ibi Dec.*, & *Cagnol. ff. de regul. Jur.*, *Andresl. contr. 366. sub num. 12. cor. nec dicitur*, adeo ut, quemadmodum Donatarius universalis loco heredis habetur ad omnes effectus, *Rota coram Duran. decis. 348. m. 4. coram Pezuz. dec. 390. m. 7. coram bon. mem. Emer. Jun. dec. 153. & dec. 1273. utrobique m. 2.*, & in *Romana Contab. Angel. 10. Junii 1705. §. Si militis coram bon. mem. Muto*, detinendumque debitorem, eque ac heres, representat, & in omnibus juribus tam activis, quam passivis illi competentibus, ad instar heredis universalis, succedit *Rota decis. 135. num. 10. part. 7. rec. decis. 373. num. 3. coram Benincasa*, & in *Romana Immissoria 23. Novembris 1709. §. Quia visa fuerit coram Rho Aldovando*, ac per consequens, non secus ac heres, tenetur solvere ac alienum ab ejus Authore contractum *Mautic. de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 25. num. 7. vers. & hac sententia, Auzanet de Donat. reg. lib. 1. prelud. 3. §. 7. num. 77. Circe. discip. 45. num. 80.*, *Rot. dec. 34. num. 3.*, & *4. post. Peitel. decis. 12. num. 6. & 7. part. 14. rec.*, in *dilecta Romana Contab. Angel. 10. Junii 1705. §. Similis coram bon. mem. Muto*, cum alius in *Romana Donationis, & usufructus de Gavottis super reintegracione 20. Aprilis 1714. §. Debitum coram Elio D. Card. Scotto*, ita pari jure Donatarius quotae, sive medietatis Bonorum obligatus censendus sit ad debita Donatoris pro sua quota solvenda, per ea, quae in terminis tradunt *Rebuff. in leg. subfiguratam §. Bona ff. de verb. signif. Cor. contr. 289. num. 4. vol. 4. Bertrand. conf. 34. num. 3. vol. 6. Bell. conf. 79. sub num. 5. Molin. super consil. Dec. 337.*, ubi inquit, quod Decius male consuluit, *Ripa respons. 303. num. 1.*, *Andresl. contr. 366. num. 11.*, & *seqq. Guttierrez. pract. quesi. lib. 2. cap. 58. per tot.*, & *praeipui num. 5.*, ubi reprobatur *Dec. Tundut.*, *Sau-*

leger. resol. civil. cap. 174. num. 1., *Mautic. de tacit. lib. 13. tit. 25. num. 7.*, *Castell. de Donat. part. 2. disc. 1. Special. 29. num. 16.*, *Combolos lib. 2. cap. 9.*, *Argentren. in consuetud. Briton. art. 229. §. 7. num. 1.*

Idque confirmabatur ex *Textu in leg. Si quis servum §. final.*, & ibi *Glos. verb. deducerat in fin.*, & *leg. seq. ff. de legat. 2.*, ubi expresse deciditur, legatum quotae Bonorum non deberi, nisi prius deducto aere alieno; idem igitur dicendum videbatur in donatione quotae Bonorum, quia legatum dicitur donatio *leg. legatum 11 ff. de legat. 1. leg. legatum ff. de legat. 2.*, & in *§. 1. In fin. de legat.*, ideoque dispositum in uno, recte locum sibi vindicat respectu alterius, ut praecise firmant *Guttierrez.*, *Castell.*, & alii in locis supra citatis, quippe in utroque militat eadem ratio cum Bona dicantur deductio aere alieno *leg. subfiguratam §. Bona ff. de verb. signif.*, cum aliis concordantibus juribus, & auctoritatibus relatis a dictis Doctoribus; Unde fit, quoad donatam, sive legatam medietate omnium Bonorum, illud tantummodo donatum, & legatum fuisse intelligitur, quod, detractis debitis, superest *leg. mulier 73. ff. de Jur. Dot.*, *Andresl. contr. 340. num. 62. & contr. 286. num. 11.*, *Tundut. & Guttierrez. ubi supra.*, *Rota coram Duran. decis. 348. num. 5.*, in *Sabinia Bonorum 20. Junii 1707. §. Nec relevat in fin. coram bon. mem. Kautz.*, & in *Romana donationis, & usufructus de Gavottis super reintegracione 20. Aprilis 1714. §. Debitum coram Elio D. Card. Scotto*.

Cui sententiae minimè adversari dicebantur contrariae Auctoritates firmantes, Legatarium, seu Donatarium quotae Bonorum, ad distinctionem alterius Legatarii, seu Donatarii quotae hereditatis, non teneri ad solutionem debitorum: etenim differentia, quam Doctores agnoscunt inter legatum, sive donationem quotae hereditatis, & quotae Bonorum, ea est, ut in primo casu onera dividantur, & pro rata transcant in Donatarium, qui compelli potest ad illorum satisfaciendum, cum id importet nomen hereditatis, quod est nomen Juris, continens scilicet omnia Jura, & actiones tum activas, quas heres habet in aliis, tum passivas, quibus ipse aliis obstrictus est *d. leg. si quis servum §. final. & ibi Glos. in fin. ff. de legat. 2. leg. 28. ff. de donat. & ibi Cujac. in lib. 3. respons. Popin. oper. posthum. tom. 1. pag. mibi 135. lit. D.*, & in *lib. 33. ff. tit. 1. de usu, & usufructu legat. oper. posthum. tom. 4. part. 3. pag. 146. lit. A.*, in secundo verò Donatarius minimè teneatur solvere debita, sed illa detrahenda sunt, antequam ipse suam portionem consequatur non eam rationem, quia Bona non intelliguntur, nisi deducto aere alieno, ex supradictis, & in proposito advertit *Glos. in d. leg. si quis servum §. verb. deducerat in fin. ff. de legat. 2.*, *Conjac. in lib. 33. ff. tit. 3. de usu, & usufructu legat. oper. posthum. tom. 4. part. 1. pag. 146. lit. C. & seqq.*; quae quidem differentia, ut cuique patet, merè accidentalis est, & modice, aut nullius utilitatis; stat enim solum in modo solvendi, cum exteroquin re ipsa, & quoad esse

effectum uterque Legatarius, five Donatarius, tam scilicet quotæ hereditatis, quam quotæ Bonorum obstrictus videatur oeribus hereditariis pro rata sua portionis, ille videlicet, quia directæ, & per se solvere tenetur Creditoribus, iste verò, non nisi post factam debitorum solutionem, & onerum deductionem, suam quotam consequitur, *Paul. de Custr. in d. leg. Si quis servum s. final. num. 3. ff. de legat. 2. Peralta in leg. Cum autem num. 1. & 9. ff. eodem, Andreol. contr. 366. num. 12, Guttier. prolix. quest. lib. 2. quest. 58. num. 10, Gomez. ad leg. Taur. 20. nu. 2.* Inde autem inferebatur, quod, et si Joannes, tamquam Donatarius medietatis Bonorum Herculis, de rigore juris obstrictus minimè dici posset ad solutionem illius debitorum, eo quod ipse Bona donata consequi debuit libera, & exempta ab omni onere, ideoque Creditores adversus ipsum uti Donatarium agere nequibant, attamen, quia res alienum ex Bonis Donatoris prius deducere oportebat, & consequenter ipse Joannes Donatarius tantò mius ex Bonis donatis consequatur erat, per indirectum ad mensuram Bonorum eidem donatorum obnoxius efficiebatur debitis ante donationem à Donante contractis, ut ad rem bene ratiocinantur Gomez. loco citato, & Guttier. pariter ubi supra num. 17. & seqq.

Et demum subdebatur, prædictis haudquaquam refragari promissionem evictionis stipulatam in Instrumendo donationis, quia, cum agatur de donatione universali medietatis omnium Bonorum, promissio evictionis aut inutilis est, prout in herede, in quem transeunt
 33 Jura omnia activa, & passiva, aut intelligi debet restrictivè ad titulum duntaxat, ut scilicet Donans præstare, & manutenere debeat medietatem Bonorum in eo genere, & in eo statu, in quo suapte naturæ existebat tempore donationis, quo spectato, supposita reperiebatur debitis antea contractis, quemadmodum post Cern. Andreol. & Cinciol., observat clar. me. Cord. de Luc. de Dot. disc. 89. per tot., & præcipue num. 8., & 9. adinstar venditoris hereditatis, qui, juxta regulas traditas sub tit. de hered. vel action. vend., tenetur solum ad evictionem tituli si universalis, at illam non præstat pro quolibet corpore in specie, quia per illius evictionem ipsa universitas minimè deficit, secundum Cajac. in d. tit. Cod. de hered. vel action. vendit., Molin. in suo Comment. super Consuetud. Paris. §. 33., Glof. 2. verb. alienor. à prezzo di donoro num. 39., clar. me. Cord. de Luc. de empt. & vendit. disc. 27. num. 2.

Verum enim verò, tamen hæc favore heredis plurimum urgere mihi viderentur, re tamen maturius pensata, contra illum respondere juxta meam priorem sententiam satius existimavi. Rectum namque est, quod, ut Donatarius teneatur ad solutionem aris alieni
 26 Donante contracti, oportet donationem esse universalem omnium Bonorum comprehensivam, & præterea nullum datum fuisse heredem universalem, ut ex Glof. in leg. 2. Cod. de

action. & hered. vend. copulativè requirunt Ger. Spin. conf. 75. num. 33. & 34., Celf. Flag. conf. 13. num. 22., Cancr. var. resol. part. 1. cap. 8. nu. 68., Amos. varior. resol. cap. 58. num. 13., Cirocch. disc. 45. num. 21., Petrius. de fideicom. art. 53. nu. 14., clar. me. Cord. de Luc. de donat. disc. 45. num. 2. & 9., Poitell. annot. 46. nu. 9. & 10. Copell. Tholosan. decif. 347. num. 1., Rot. coram Duron. decif. 348. num. 3., coram Pen. decif. 1068. num. 3. & per tot. post Salsad. in Labyrinth. Credit. dec. 26. nu. 14. in fin., post Cenc. de Cens. decif. 254. num. final., in rec. decif. 228. num. 5. & seqq. part. 7. decif. 43. num. 18. part. 11. decif. 14. num. 15. part. 14., & optimè in Romana restitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Subsistente coram Eius D. Cord. Priolo ibi = Nam, ad effectum obligandi Donatarium ad solutionem aris alieni à Donante contracti, duo Jura nostro exposcent, unum nempe, quod donatio sit universalis omnium Bonorum comprehensiva, & alterum, quod ex eodem Donante nullus alius fuerit heres universalis inherens =, cum alioquin, existente, ut in hypothetico, herede universali, & quidem non puri nominis, utpote qui capit alteram medietatem Bonorum defuncti, ad ipsum pertinet onus debitorum, quousque Bona superiunt, quod non pervenit ad Donatarium, nisi in subsidium, & casu, quo, excusati prius hereditate, illa solvendis debitis impar esse compertitur, Cancr. varior. resol. part. 1. cap. 8. num. 68. & lib. 3. cap. 7. num. 128. cum seqq., Cyriac. contr. sur. cap. 14. num. 1., Andreol. contr. 288. num. 19., Orceol. consult. forens. cap. 16. nu. 36., Costo de remed. Subsid. remed. 108. num. 6., Merlin. de pignori lib. 4. tit. 5. quest. 143., Qlen de cens. Jur. lib. 3. quest. 9. per tot. ubi concordat, Salsad. in Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 18. num. final., clar. mem. Cord. de Luc. de Donat. disc. 45. num. 2., Pegner. dec. 121. num. 3., Boer. decif. 204. nu. 43., & seqq., Guidopap. decif. 105., Rota Bononiensis. opad. Possib. decif. 24. num. 54., Rot. Roman. coram Privi. decif. 65. nu. 16., in rec. dec. 65. nu. 5. part. 10., dec. 43. num. 18. part. 11., decif. 14. nu. 15. part. 14., & in dicto Romana restitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Subsistente coram Eius Priolo, ubi, postquam firmaverat, onus debitorum iohære heredi, in fine sic habet = adeoque firmum remonet, & indubitatum, quod Marcio Scipio Creditores dimistere non tenetur, nisi pro rata, censu, quo Bona reservata solutioni debitorum probatore impario, qui erant terminati decisionis edita in Sabines. Bonorum in obiecto allegata =, & novissimè dictum fuit in Romana Donationis, & ususfructus de Gavotris super reintegracione 21. Aprilis 1719. §. Induque coram R. P. D. Fescaro, quia etiam in casu subsidii censet Doctores id non procedere de stricta Juris censura, sed potius ex quadam canonica equitate fundata in causa lucrativa, quam fovet Donatarius, & quæ non debet anteponi causæ onerosæ, quam fovet Creditor, & quæ sine æquitate allegari certè potest à Creditoribus, at non etiam ab herede ad hujusmodi debita procul dubio obligato, ut proseguitur Boer. decif. 204. nu. 43. & seqq., Andreol. contr. 288. num. 19., last Cinciol.

ciol. de hered. art. 4. num. 53. & seqq., Rota in dicto Romano restitutionis datus 3. Maii 1706. §. Et hic coram Etno Priolo.

Quod adeo verum est, ut parvi referat, quid heredi ex universo defuncti alle remanserit; sufficit enim titulus hereditatis, ut Donatarius, non nisi in subsidium, sit obligatus ad debita Donantis, *Cujac. in lib. 9. quaest. Papinian. ad leg. Cum filius famil. 11. ff. de legat. 1. Pergrin. de fideicom. art. 13. num. 13. & 14., Grocch. discept. 45. num. 81., Paitell. expedit. civil. annot. 46. num. 9., elar. mem. Card. de Luc. de Donation. dist. 45. num. 9., Rot. coram Pnn. decif. 1068. sub num. 4. decif. 43. num. fin. part. 11. rec., & in dicto Romano restitutionis datus 5. Maii 1706. §. Et hic*

- parum coram Etno D. Card. Priolo. Hereditas namque est nomen Juris, quod non circumscribitur loco, nec pendet à majori, vel minori quantitate Bonorum, quinimo etiam sine Bonis subsistit, cum non semper sit lucrativum, sed saepe etiam detrimentosum, *en Textu expresso in leg. hereditatis appellatio ff. de verb. signific. leg. 8. num. 1. ff. de legat. 2., Abb. conf. 18. num. 3. circa med., Cypill. contr. 17. num. 5. lib. 2., Vela discept. 99. n. 91., Possib. decif. Bonn. 24. d. n. 28., & plurib. seqq., Rot. decif. 137. num. 30. part. 5. rec., & in Ariminis, Fideicommissi Bandi de Bondis quoad investimentum 4. Februarii 1718. §. Atque coram R. P. D. Cerro. Quamobrem satis est, heredem adeste, ad hoc ut ipse prius exstendendus sit; deinde in subsidium impetendo Donatarium pro eo, in quo hereditas solvendo non est, *Cass. de remed. subsidior. remed. 118. num. 6., Urcul. consil. forens. cap. 16. num. 36., Andreol. contr. 288. num. 19., Possib. decif. Bonn. 24. num. 37., & seqq., Rota coram Duran. decif. 241. num. 20. & decif. 348. num. 3.**

- Seculo verò casu isto subsidii, alius dari nequit casus, quo Donatarius pro virili, seu rata Bonorum cum herede universaliter teneatur ad debita, nisi ad ea ipse se arctinxerit, acceptando donationem cum tali pacto, & obligatione factam, ut rectè docuerunt *Cajac. in d. lib. 3. respons. Papinian. ad l. 28. ff. de duot. oper. possib. rom. 1. pag. mibi 135. lit. D. ibi = Quamobrem cum, cui donata sunt res hereditariae, vel Bona, vel corpora hereditaria, non sequuntur onera hereditaria, nisi ex incontinenti Donator id nominatim paciscatur =, Faber in Cod. lib. 8. tit. 36. definit. 4. num. 13. ubi, postquam inquit, Donatarium hereditatis cogi posse, ut hereditarias actiones suscipiat, ita subdit = Non etiam Donatarius Fundi, nisi ex lego illi donatum sit, ut Creditoribus satisfaciatur =, Annot. 2. refol. 58. num. 9. part. 1., Corv. decif. 125. sub num. 3., Borr. decif. 204. n. 43., Camboles Dec. mistab. de droit. liv. 4. chap. 7., ubi quæstionem agens fere nostris terminis accommodatam, utrum scilicet, facta donatione filio contemplatione Matrimonii medietatis omnium Bonorum praesentium, & futurorum cum onere solvendi medietatem debitorum, ille teneatur etiam ad solutionem medietatis Legitimarum, affirmative resolvit, ex ratione, quia sub nomine debiti venit etiam legitima, quæ debi-*

tum appellatur in novella de trient. & sensif. §. 1. & in leg. f. rotas Cod. de iussu. donation.; aliter tamen respondendum esse censens, si in donatione nulla debitorum facta sit mentio, ut erga finem his verbis: *Que si la Donation est faite sans acquer mention de charges, le Donataire n'est point tenu au paiement des legitimes;* & ita decisa fuisse testatur in arrest. *Parlement. Thols.*, ut legitur apud *Laurent. Tocat in Biblioth. des arrest. lit. D. verb. Donation. motvel pag. 246. §. 140. ibi: Secus si il n'est point parlé des charges;* at verò, si non facta mentione debitorum, Donatarius non tenetur ad solutionem medietatis legitimarum, ergò nec etiam ad alia debita; cum ideò teneri dicatur ad legitimas, quia legitima venit sub nomine debitorum, & consequenter præstatis Auctor fateri videtur, occurrant, fuisse Partium conventionem, ut in Donatarium transferatur onus debitorum, omnesque fere contrariæ Auctoritates loquuntur in terminis, in quibus constabat de hac contrahentium voluntate, qualis etiam erat casus in illa *Romana Donationis, & usufructus de Guevris super reintegratione 20. Aprilis 1714. coram Etno Scotto*, ut benè declaratur in eius confirmatorio 21. Aprilis 1719. Unde quidquid & trih. seqq. coram R. P. D. Foscaro & presertim §. Iadeque, ubi benè agnoscitur necessitas dicte conventionis.

Et rectè quidem; nam, quoties existit heres universalis, & quidem, ut dictum est, non puri nominis, sed capiens medietatem omnium Bonorum, in ipsum tamquam successorem universalem de jure transunt actiones activæ, & passivæ; idque ex lege duodecim Tabularum, quæ loquuta non est, nisi de herede leg. ultim. Cod. de hered. att. leg. 1. Cod. fecerit. petat. leg. 1. & 2. Cod. si unus in plurib. hered. deb., ipseque defunctum repræsentat, & de Juris censura illius loco est, cuiusque personam, & Jura, ac obligationes sustinet, *Cyriac. contr. 318. num. 23., Roblet de repræsent. lib. 1. cap. 3. num. 3., Sarr. decif. 310. num. 2., Sperell. decif. 169. num. 25., Rot. decif. 10. num. 5. & decif. 578. num. 8. part. 5., non autem Donatarius qui, quantumvis universalis, pro herede haberi nequit, minusque Defunctum repræsentare valet *Laurent. Brochel. in Bibliothec. seu thesaur. Jnr. Francor. verb. Donation. pag. 878. col. 2. tom. 1. ergo fia. ibi: Donataire universel ne repréente point la Personne du Donateur & ains fut jage par arrest de Paris en l'ann. 1385., præcipue in concursu veri heredis, nisi alioquin dentur duæ repræsentantiae universales, & duo universales heredes, quod nullo pacto iterandum est, Cass. Hug. conf. 13. num. 22., Olea de cess. Jnr. tit. 3. quaest. 9. num. 16., Rot. decif. 348. num. 3. coram Duran., & decif. 151. num. 12. part. 13. rec.;* Certius quia ista repræsentatio est effectus successione universalis, quæ non potest dari per contractum leg. hereditas Cod. de post. convent., præsertim quoad Jura passiva, quæ utpotè extrâ Donantis potestatem, cedi, & donari non possunt, leg. mulier bona 72. ff. de Jnr. Dot., Corv. conf. 189. num. 1. vol. 4. Faber. in Cod. lib. 8. tit. 36. definit. 5. num. 4. de Donat.,*

nat., *Amat. resol.* 58. num. 4. & *seqq.* part. 1., & *bead Rota*, in *ditta Romana Donationis*, & *usufructus de Goveitis super reintegratione* 21. Aprilis 1719. §. *Indeque* coram R.P.D. Foscaro, ideoque, deficiente in Donatario titulo heredis universalis, & representantia universali Defuncti, in ejus sequelam veniunt jura activa, & passiva, illa non ad Donatarium, sed ad heredem pertinere omnino dicenda sunt, ut communiter tenent *Dec. conf.* 236. num. 1. & *seqq.*, *Faber. in Cod. de donat. lib. 3. tit. 36. de fin. 4. & 5.*, *Covarr. varior. resol.* lib. 2. cap. 2., *Amat. resol.* 58. num. 13., *Merlin. de pignor. lib. 4. quest.* 143. num. 4., *Molina de Primog. lib. 1. cap. 10. num. 5.*, *clar. mem. Card. de Luc. de Donat. disc.* 45. num. 2., *Griumb. decif.* 62. num. 33., *Cypic. latr. decif.* 44. num. 6., *Postb. decif.* *Bova.* 24. num. 170., *Rot. coram Duran. decif.* 348. *decif.* 402. num. 3. part. 5. rec., *decif.* 43. num. 18. part. 1., *decif.* 151. num. 12. & *seqq.* part. 13., & in *Cameriun. Invenimus super fructibus 4. Decembris 1711.* §. *Verum Domini coram Illustrissimis D. Falconerio Alme Urbis Gubernatore*. Proindeque id omnino maneat in Causa, nempe, ad effectum transferendi in Donatarium onus solvendi debita Donantis, necessarium esse Partium conventionem sive expressam, sive tacitam, juxta notata per *Cyrill. contr.* 14. num. 7. *vers. possit etiam part. 1.*, *Postb. decif. Bova.* 24. num. 170., & alios in *superiori s. allegatos*, ob eam prevalendam rationem, quod, cum hujusmodi obligatio, sive translatio Jurium passivorum in Donatarium dari nequeat ex vero, & legali titulo successionis universalis, quo in stricta Juris intelligentia ille non pollet, eadem contracta, & respective Jura in Donatarium translata dici nequeant, nisi ex Partium conventionem, ut observat *Rota in ditta Romana Donationis*, & *usufructus de Goveitis super reintegratione abis supra*.

His ita in Jure constitutis, facile repelli posse visa sunt ea, quae sub initium in contrarium deducta fuerunt; Assumptum namque illud, quod donatio quotae, sive medietatis Bonorum praesentium, & futurorum, Jurium, & actionum &c. universalis censeri debeat, & consequenter obnoxia solutioni debitorum Donantis ad instar donationis verè universalis, in nulla sui parte subsistit; non quidem in prima, quia tantum abest, donationem quotae, sive medietatis Bonorum dici posse universalem ad effectum, de quo agitur, ut ipsa quoque donatio verè universalis omnium Bonorum, existente herede, particularis dicatur, eo quod universalitas tituli ad translationem activam, & passivam Jurium, & actionum non datur, nisi in herede, ut praecise advertit *Argenti. in Consuetud. Briton. art.* 219. §. 7. num. 34. & 5., ubi inter successores singulares ponit Donatarios quoscuque ibi = *Singulares sunt, qui quovis singulari titulo cumquid succedunt emptione, per-*

num. 6. ita clarius se explicat = *Donatarios autem intelligimus sive rei certa, sive omnium Bonorum, sive certa quantitates Bonorum, ut mobilium, vel acquisitionum, sive denique indefinita praesupposita alium heredem esse* = & an. 7. addit = *sive concepta sit donatio sub verbis omnium Bonorum, sive sub nomine hereditatis* = *Rota decif.* 10. num. 5., & *decif.* 578. num. 8. part. 5. *decif.* 351. num. 12. part. 13., *decif.* 14. num. 16., & 17. part. 14., & *decif.* 167. num. 39. eadem part. 14., & *confert Text. in leg. 2. Cod. de petit. hered.*, *Faber. in Cod. lib. 8. tit. 36. de donat. definit.* 4. num. 2. ibi = *Est enim donatio titulus singularis, non universalis etiam tam* 57 *quam facta donatio est Bonorum universorum &c.* = *Cajac. in lib. 33. Digest. tit. 1. de usu, & usufruct. legat. oper. postb. tom. 4. part. 1. pag. 1465. lit. B. ubi, quod Donatarios universalis Juri Successor non est, proinde onus alicui subire non debet* = Potiori igitur ratione idem dicendum erit, cum 58 agitur de donatione non omnium Bonorum, sed simplicis quotae, nimirum medietatis; eam namque, utpotè restrictam ad certam Bonorum 59 portionem, particularem esse, tradunt *Dec. conf.* 387. sub num. 5. *Cels. Hng. conf.* 96. sub num. 1. *Cancer. varior. resol.* part. 1. cap. 8. sub num. 70., & generaliter de quacunque dispositione facta 60 sub commemoratione quotae Bonorum *Palm. allegat.* 399. num. 3. & *seq. clar. mem. Card. de Luc. de fideicm. disc.* 128., & *disc.* 129. *strabique num. 5.*, *Rot. in rec. decif.* 13. num. 31. part. 10. *decif.* 312. num. 27. & *seq. part. 18.*, & coram *Rio Anselmo decif.* 31. num. 8. In donatione autem 61 particulari dubium non est, quin Donatarius minime teneatur ad debita ex litterali *Textus in leg. aris alieni* 15. *Cod. de Donatione*, ut etiam ex adverso admittitur, & praefer mox citatos, dixerunt *Grotius. discip. forens. cap.* 256. an. 12., *Cuchol. de hered. art.* 4. num. 22., & *seqq.*, *Rot. coram Priol. decif.* 65. num. 17., & *decif.* 96. an. 14., in rec. *decif.* 78. num. 32. part. 10., & in *ditta Romana restitutionis Datis s. Maii 1706. s. siquidem coram Elio Priol.*

Nique turbat, quod totius, & partis quotativè idem sit iudicium, cum utrumque concipiatur verbis generalibus complexibus Bona omnia, & jura tam praesentia, quam futura, & propterea tam donatio omnium Bonorum, quam medietatis, universalis censeri debeat, juxta Auctoritates in objectione allegatas. Etiam Textus in illa adducti id nullo pacto probant, praesertim ad effectum, de quo agitur, nam, dum firmant idem Juris esse totius, ac partis quotativè, intelligendi sunt respective, ut nimirum, quod Juris est de toto quoad totum, 63 idem esse dicatur de parte quoad partem, veluti summas *Bartel. in d. leg. qua de tota 76. ff. de rei vindic.* pariter in objecto allegatus, *Andreas* nam verò, qui dictos Textus in proposito adducit, in illorum applicatione lapsus fuisse facile demonstratur; ad effectum enim, de quo agitur, non sufficit universalitas respectu quotae, sed ea debet esse respectu totius, ut nempe, qui 64 ad debita teneri contenditur, universum Defuncti patrimonium capiat; ita namque exigit

Tex.

Tex. expressus in leg. aris alieni 15. Cod. de donatio. verbis illis = Aris alieni, quod ex hereditaria causa venit, non ejus, qui donationis titulo possidet, sed totius Juris Successoris omnis est = Succesor autem totius Juris nequaquam reputari

65 potest Donatarius quotæ, sive medietatis Bonorum, cum remaneat altera medietas, quæ efficit, ut donatio illa particularis ceteri debeat,

66 & Donatarius Succesor tantum singularis, ut in fortioribus terminis donationis universalis omnium Bonorum firmavit *Rota coram Coccino decif. 1799. num. 7. & 8., & in d. Romano Restitutio Dotis 15. Maii 1706. f. Si quidem coram Elio Priolo*, in qua, non attenta generalitate,

67 verborum designantium universalitatem omnium Bonorum, & Jurium presentium, & futurorum, dictum fuit, ob reservationem usufructus, & conficiæ summæ ad effectum testandi, donationem quamvis universalem, censendam esse particularem ad hunc pacificum effectum eximendi Donatarium ab onere debitorum, ea ratione, quia non amplius verborum, sed quantitas summæ reservata donationis

69 universalitatem excludit: *Concil. de hered. art. 4. num. 28. vers. vel quia fuisse fuerit, Rot. coram Pen. decif. 1065. num. 3. vers. ex quo si multa impress. Lugdun. coram Priolo decif. 65. num. 16., in rec. decif. 43. sub num. 17. part. 11.* Quanto

70 itaque potiori Jure id affirmari poterit in casu nostro, in quo donatio non est universalis omnium Bonorum, sed medietatis dumtaxat, bene

Argent. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. n. 8. & prater reservationem usufructus, concurrat etiam expressa promissio evictionis, quæ, cum

71 locum non habet in donatione omnium Bonorum, consequenter offendit, hanc, de qua agitur, esse particularem, *Beer. decif. 33. num. 26. in fin. Posth. decif. Bonor. 24. n. 89., & seqq.*

Ex quibus promanant etiam responsio ad alteram contrarii assumpti partem, in qua dicebatur, Donatarium quotæ, sive medietatis Bonorum teneri ad solutionem debitorum adinstar Donatarii universalis, eteum jam supra perspicue demonstratum est, nec etiam Donatarium

72 universalem teneri ad hujusmodi debita, nisi ipsemet per pactum ad illa se adstrinxerit, vel

73 nullus heres universalis existat, aut is solvendo non sit, ut, præter alibi citatos, bene etiam ad

74 rem declarat *Laurent. Broquel. in Biblioth. seu Theaur. Jur. Francor. verb. donatio. pag. 878. col. 2. num. 1. prope fin. ibi = A present on peut directement l'adresse par la personne action contre le dit Donataire universel à savoir de vicant de debiteur, s'il est naturellement non solvable, ou bien après sa mort s'il n'a héritier, & ainsi fut jugé par arrêt de Grenoble le quatriesme Septembre 1456. = Cirochi. discept. 45. num. 37., Rota coram Duran. decif. 348. num. 3. & decif. 43. num. 18. part. 11. rec., ut etiam ostensum fuit,*

75 Donatarium quotæ, sive medietatis Bonorum, non esse Donatarium universalem, sed particularem, & propterea minime obstrictum ad solutionem debitorum Donantis adinstar Donatarii

76 particularis certæ rei, nisi in donatione illi tale

onus injunctum fuerit, *Castell. de Donat. disc. 1. special. 19. num. 15. ibi = Dic ergo quod regulariter oans est hereditas, nisi contrarium ex tenore donationis, & aperta mente elicitur =*, & alii adducti superioribus locis, in quibus etiam latè respondetur iis, quæ dicta fuerant de Donatario uni-

77 versali, ut nempe loco heredis Donatario, Defunctum repræsentet, in ejusque Juribus activis, & passivis succedat, & consequenter ad debita teneatur, ex ibi namque firmatis evidens, & apertum redditur, hæc omnia dumtaxat procedere,

78 & recipi posse in casu, quo vel nullus heres existat, vel is solvendo non sit, vel denique adit

80 expressa, sive tacita padio, itaut ex peculiaribus facti circumstantiis eliciatur, mentem Contra-

81 bentium fuisse, Donatarium teneri ad debita, quemadmodum bene præ cæteris explicat *Argent. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. sub num. 9. ibi = Ad hæc duo casus excipiunt, alterum, cum Donator solvendo non est, idque ex ac-*

quitate magis, quam officio jure; alterum, cum nullus heres Donatoris existat, quo casu Donatarium omnium Bonorum pro herede haberi voluit. Andreol. contr. 288. num. 19., Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 40. num. 16., Concil. de hered. art. 4. num. 59., clar. num., Card. de Lac. de donat. disc. 45. num. 2. & 3., Rot. decif. 61. n. 1. part. 10. rec., in Romana Donationis, & usufructus de Gorottis 21. Aprilis 1719. §. Unde quidquid & seqq. coram R. P. D. Foscato.

In quo sensu intelligenda videntur etiam Au-

82 thoritates, quæ in contrarium asserunt ad probandum, Donatarium quotæ, sive medietatis Bonorum teneri ad debita Donantis pro rata, ut nempe id firmet in casu, quo ex facti circum-

stantiis resultet, expressæ, aut saltem tacite hoc Partes voluisse, cum alioquin uti directe contrarie, & repugnantes opinioni jam supra ex san-

iori, ac communiori Doctorum calculo constabile, atque à Sacra Rota (cujus opinio cuique private Doctorum sententiæ, & auctoritati semper præferenda est, *Concil. allegat. civil. 34. num. 41., & alleg. 43. num. 19. Tanagl. de Sac. Rot. Roman. Audit. lib. 1. cap. 3. num. 1., Rot. in rec. d. 256. num. 17. part. 7., & pluribus consultiis, ditiis fuit in Personis Pezonus 11. Moii 1716. §. Nec controversia coram R. P. D. de Herrera) constanter firmate, atque receptæ, nullo*

numero habenda client *Posth. d. decif. 24. n. 84.,* potissimum quia ex iisdem contrariis Auctoritatibus nonnullæ assumpunt non probant, alie non applicatur, utpote loquentes in diversis terminis, & reliquæ demum fundantur in falsis suppositis, & rationibus minime subsistentibus.

Enim vero *Molineus in addit. ad conf. 236. Decii*, ubi inquit, Decium male consultuile, id asserit absque ratione, & auctoritate.

Corn. conf. 289. num. 4. vol. 4. parum fidei-dum, tum quia consultuile etiam, quod Añus volaret, secundum *Ruin. post Belger. in leg. 1. n. 102. ff. solut. motrim*, tum quia sub u. 6. vers. *convenit* movetur ex verisimili mente Donantis.

Bertrand. contrarium consultuile conf. 303. n. 3. vol. 3. part. 1.

Ripa responsi. 203. num. 1. agit casum, in quo Pater Donator facultatem sibi reservaverat obligandi pro oneribus hereditariis quartam partem medietatis donatæ, ideoque nil mirum, si concludit, Donatarium teneri ad onera respective ad d. quartam partem.

Andresol. contr. 366. num. 11. & seq. sequitur Corb., & præterea in fine illius controversiæ inquit, ea scripsisse in gratiam D. Ludovici de Bisaccantibus.

Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 25. num. 7. potius contrarium firmat: inquit enim, assumptum procedere in donatione omnium Bonorum, secus in donatione partis, ut dimidia: & licet subdat, fequentiam Cornei majorem habere aquiratam, non dicit tamen, illam in puncto Juris esse veriorē, nec tam seclari proficitur.

Citelli. de Donat. disc. 1. special. 39. num. 16. se remittit ad dicta in 1. tom. disc. 2. part. 10. ex num. 64., ubi loquitur de donatione, sive donatione universalī omnium Bonorum, & præterea questionem agit respectu Creditorum, & quamvis sub num. 67. dicat, Donatarium etiam quosdam Bonorum teneri ad debita, id autem vigore cujusdam pragmatice Sanctionis hoc expresse mandantis, & sub num. 68., & seqq. aperte limitat in casu, quo Uxor, sive Donator aliquid sibi reservasset.

Gustier. quoque pract. quest. lib. 2. cap. 58. per tot., & præcipue num. 5. loquitur vigore legis Regiæ, quam etiam tunc concur non esse contrarium Juricomuni, sed idem cum eo disponere, fallitur tamen in supposito, quod Jus commune disponat, Donatarii quæ Bonorum teneri ad debita, prout mandat illa lex Regiæ; nam id non est verum ex supradictis, ac ex infradicendis, & fallitur etiam in eo, quod idem, ac id legatio, sit in donatione, quia diversa inter utrumque militat ratio, ut pariter suo loco demonstrabitur.

Cymbolos decis. notab. du Droit livr. 2. chap. 9. fundatur in leg. ultim. ff. de usu, & usufructu, legat., quæ similiter agit de legato, non de donatione, inter quæ planum faciemus longe diversam rationem intercedere.

Præterea tamen ipse, tum alii omnes mox recensiti, & reliqui etiam in contrarium allegati, nimirum *Rebuff. in leg. sub signatu s. Bona ff. de verb. signifi. Bell. conf.* 79. sub num. 5., *Turdut. Saaleger. resol. civil. cap.* 174. num. 1., & alii eam præcipuum rationem adducunt, quia Bona de Jure intelliguntur deducto ære alieno, & proinde id tantum in donatione comprehenditur censetur, quod superest, illo detracto, sed ratio isthæc procedit solum in donatione universalī omnium Bonorum, ne sequatur absurdum, quod Donatarius habeat omnia commoda, & heres tantum incommoda; secus in donatione partis, vel quæ Bonorum, de qua agitur in casu nostro, cum in ea considerari nequeat absurdum predictum, ex quo non solanda debita, sed etiam altera medietas Bonorum remanens commoda heredis, juxta distinctionem *Barol. in leg. si quis servum s. s. fin. ff. de legat.*

De Contract.

2. num. 2., & in leg. fin. ff. de usu, & usufructu, legat., & ita explicans *Gloft.*, & *Doctores*, & præcipue *Dec. in d. leg. aris alieni Cod. de donat. idem conf.* 236. num. 7., & *conf.* 387. num. 5., *Celf. Hug. conf.* 96. num. 1., *Guilelm. de Benedic. in cap. Regentis verb. cetera Bona num.* 46. de Testam., *Cassan. in consuetud. Burgund. rubr.* 6. s. 4. pag. 816. vers. adverte num. 2. & 3., *Moynard. de decis.* 93. lib. 2., *Cancer. variar. resol. part. 1. cap. 8. num.* 69. & 70. ibi = secus est in Donatario partit Bonorum, seu quæta, quia talis donatio non intelligitur deducto ære alieno, & sic talis Donatarius pro ære alieno non potest molestari, nec à credituribus, nec ab herede Donatoris, & in terminis donationis universalis omnium Bonorum loquitur *Rota in Sabineæ Bonorum* 30. Junii 1707. s. Nec relevat coram bono mem. Kammiz., & in Romana donationis, & usufructus de Gravata super remigratione 20. Aprilis 1714. coram Etno Scarto, quæ ulterius benè declaratur in *confirmatoria* 21. Aprilis 1719. s. Ex pecuniaribus igitur coram R. P. D. Foscare procedere, ubi constat de voluntate Donantis transferendi debita in Donatarium.

Accedit his, quod ratio prædicta locum sibi vindicare potest favore Creditorum, ut scilicet donatio facta post contracta illorum credita ipsi præjudicium inferre nequeat casu, quo hereditas solvendo non sit, aut æs alienum excedat portionem reservatam, secus verò respectu heredis, qui, donec superest de hereditate, semper tenetur Creditoribus satisfacere prælativè ad Donatarium in subsidium dumtaxat obligatum *Circuch. discept.* 95. num. 80., & seqq., *Amot. resol.* 58. num. 12. part. 1., *Pojsh. decis. Bona.* 24. num. 62. & seqq. Vel demum intelligi debet, ac referri ad onera realia ipsi Bonis principaliter infixa, & rei intrinsicè inaherentia, quæ propterea cum eisdem Bonis in Donatarium translata censentur, non autem ad ea, quæ personam Debitoris primario respiciunt, & ab hereditibus, non à Donatario solvenda sunt; teneatur quippe heres rem donatam liberare ab hujusmodi obligationibus per *Text. in leg. si res obligata* 60. *Castrer. & omnes communiter ff. de legat. 1. leg. si res ff. de Dot. prælegat. leg. Prædial Cod. de fidelicomm.*, *Corn. conf.* 42. num. 4., & 5. lib. 3., *Ruin. conf.* 184. in princ., & præsertim num. 4. lib. 1., *Guzzadin. conf.* 60. num. 18. & seqq., *Gomez. de legat. tom. 1. cap. 12. num.* 39., *Gratiol. discept. for. cap.* 95. s. ex m. 23., & plurib. seqq., *Cenc. de Conf. quest.* 79. num. 29. & seqq. hinc quoque sequitur, quod, et si Bona in contractu donationis intelligenda sint, deducto ære alieno, non inde tamen Donatario minuenda est quantitas Bonorum donatorum, cum heres ex reliquo assit illa à debitis vindicare debeat, ut libera in Donatarium transire possint, & ita verificetur, quod Bona dicuntur, deducto ære alieno ad hunc eorum effectum nequaquam requiruntur, quod æs alienum deductum, & dimittitur ex ipsi Bonis donatis, sed sufficit, ista à debitis liberari, etiam ex reliqua parte Patrimonii, & sic libera in Donatario transferri, ad differentiam

B

tiam

tiam casus, quo donata sit quota, seu portio hereditatis, quæ debita etiam, & onera suaspe natura secum ferendo, exigit, ut illa ex ipsa parte hereditaria donata dimittantur, *Cajus. in lib. 3. resp. Papiæ. ad leg. 38. ff. de donat. aper. posth. tom. 1. pag. 135. lit. D. Dec. conf. 236. num. 5. Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 10. num. 1. & Joq. Posth. decif. Bonon. 24. num. 38. Rota Aven. decif. 197. num. 1.*

crutur verò obtenditur, inter donationem quotæ hereditatis, & alteram quotæ Bonorum nullam intercedere realem differentiam, sed solum verbalem, & imaginariam, cum in

substantia tantum capiat unus Donatarius, quantum alter, dum primus solvit per se, & alius patitur, solutionem ex Bonis donatis fieri per heredem, juxta opinionem *Cassrenf.* & aliorum supra adductorum, quia, ut bene in puncto respondet *Dec. d. conf. 236. sub num. 7.*, illud esset verum, si solum præstaretur illud, quod superest deducto ære alieno, sed in casu nostro nullo ratio æris aliqui habetur, quia illud reservatur tantum heredi, ut supra dictum est, & hoc videtur velle Bartol. in d. leg. si quis servum d. s. fin. ut supra dicitur. Porro, si subsisteret contrarium assumptum fundatum in doctrina *Cassrenf.*, quam deinde sequuti sunt ii, qui, distinguentes donationem quotæ Bonorum à donatione certæ partis illorum, conseruerunt, in prima æs alienum præ rata esse solvendum ex Bonis donatis, dicendum sanè esset, sententiam illam communiter receptam, & in fortioribus terminis etiam donationis universalis omnium Bonorum perpetuò à Sacra Rota firmatam, quæ, juxta validissimas rationes superius recensitas, traditur, existentibus herede, ipsum teneri ad debita De-functi, & non Donatarium quamvis universalem, dicendum, inquam, esset, hanc sententiam erroneam esse, quod quam absurdum sit, nemo est, qui non videat: ideoque rejicienda, est opinio *Cassrenf.*, utpotè loquentis in longe diversis terminis legati, prout illam verè rejiciunt Sæctatores nostræ vterioris, & communissimæ sententiæ, agnoscences realem, & substantialem differentiam, quæ reversâ intercedit inter donationem quotæ hereditatis, & quotæ Bonorum, ut nempe in primo casu debita spectent ad Donatarium, secus verò in secundo, & per consequens concludendum, Donatarium quotæ Bonorum, ad differentiam Donatarii quotæ hereditatis, qui tenetur ad debita, illis nullo pacto obnoxium esse, sed portionem donatam integram, & liberam consequi debere, & opinionem *Cassrenf.*, ejusque sequacium procedere dumtaxat posse in casu, quo ex tacita, vel expresse Contrahentium mente constaret, Do-

natarium quotæ Bonorum pro sua rata obnoxium factum fuisse, omeri debitorum, juxta superius firmata.

Omittimus singulariter respondere *Argentreo in consuetud. Briton.* quia Auctor iste in loco exadverso allegato, nimirum art. 219. §. 7. num. 1. loquitur de hereditibus universalibus, infra verò bene comprobatur assumptum nostrum, & præci-

puè, sub num. 8., ubi sic notabiliter ait = *Postremum concessum est axioma, nullum titulu singulari successorem heredis loco haberi, quantumcumque longo sit conceptio tituli singularis omnium Bonorum, vel quotæ à unde consequitur, nullum talem ad debita Donatoris teneri*, & sub num. 9. inquit = *Constat igitur Romano Jure, Donatarium ad æs alienum non teneri*, = quod tenet etiam sub num. 13. vers. sed enim = *Et quidem Jure Romano nusquam teneri Donatarium ad debita Donatoris ante docuimus*.

Quinimmo Auctor iste congruam nobis declarationem suppediit contrariæ sententiæ firmantis, Donatarium quotæ Bonorum pro rata teneri ad debita, ut nempe intelligenda sit de donatione facta in Testamento, aut ita concepta, ut à morte Donatoris vires capiat, tunc enim Donatarius hujusmodi veluti ex morte succedens, quodammodo præ herede habetur, siue certè pro successore Bonorum, & propterea mirum non est, si unus debitorum pro rata subire cogitur, quod tamen non ita se habet in donatione inter vivos statim, & non expectata morte Donantis, effectum habitura: nam talis Donatarius, tamquam singularis succesor, ad æs alienum nullo pacto tenetur, quia istud non sequitur talem successorem, ut optimè in proposito distinguendo, explicat idem *Argentr.* d. art. 219. §. 7. num. 1. s. ita loquitur = *sed nec postea tamen putandum est ab omni donatione per Contrahentem debita præstari debere à Donatorio, sed de eadem, quæ unum Bonorum est, aut quotæ se facta, ut à morte Donatoris vires capiat, ejusmodi regulariter sunt, quæ quotæ sunt, & quæ Testamento sunt*, = & num. 16. ita prosequitur = *Nam si donatio inter vivos sit, sicut omnium Bonorum, sicut quotæ, sicut speciei, sic ut Donatarius proximi fruat, & possessio transferatur, vivente etiam nunc Donatore, talis Donatarius, quamdiu Donator solvendo manet, non adstringitur ad æs alienum Donatoris, & formaliter hoc casu locum habet dispositio dict. leg. æris alieni Cod. de Donat. &c.* quia Donatarius singularis succesor est hoc casu, sic ut non magis ad æs alienum tenetur donatoris, quam Emptor hic Text. ubi Bartol. in dict. leg. si peculium servo ff. de pecul. legat. &c., & infra = *quare donatio rerum singularium, quæ in presenti effectum sortitur, non subijcet huic dispositioni, ut nec anteversum, si proximi sit traditio, quia æs alienum singulare successorem non sequitur, sed qui à morte succedunt, quod commodo pro hereditibus habentur, aut certè successores Bonorum, quæ de genere onto sumus loquuti: quod si aliter fieret, sequeretur, ut ad donationem casualiter frivoli, aut suppellectilis faciendo esset æstimatio omnium Bonorum Donatoris ad sciendum, quam quotam res donatæ facerent in Bonis Donatoris, ut ita debita partis debitorum ratio iniretur, quo nihil absurdius dici possit: Ab hac igitur hujus articuli dispositione huic casum excipi convenit rerum in vitam traditarum ex ratione d. leg. æris alieni eadem leg. si peculium*.

Quæ ratione ab hypothese extraneæ esse dignoscitur dispositio Text. in leg. si quis servum d. §. final.

8. final. & leg. seq. 9. ff. de legat. 2. dum fir-
mant, legatum partis hereditatis intelligi cum
honoribus, & oneribus, ut summat Bald ibidem,
nam, præter quam quod ex eo quod ex Legato
106 partis Bonorum debita deducenda sunt, necessa-
rio non sequitur, illa solvenda esse ex istodem Bonis
legatis, sed bene, congrueque intelligi potest,
ut illa solvantur ab herede, & ita Legatarius
consequatur bona Legata libera ab omni onere,
quemadmodum supra dictum est, ut etiam, om-
misso, dispositionem d. leg. 9. quoad detractio-
nem debitorum ex legato partis Bonorum spe-
cialem esse in illis duobus debitis ibidem enun-
tatis nempe Dotis, & pretii manumissorum,
108 cum regulariter contrarium procedat secu-
dum Glossam in d. leg. lit. G. longè diversâ ratio
militat inter donationem, de qua agitur, & Le-
gatum partis Bonorum, de quo loquitur d. lex,
109 in eisdem Legatum partis Bonorum ad instar
donationis, quæ vires capit à morte Donantis,
habet quandam speciem successionis, & talis Le-
gatus censeri valet quodammodo heres, aut
111 successior, ideoque nil mirum, si cum Legatum
consequi nequeat, nisi prius soluto ære alieno
112 leg. 1. Cod. de Bon. avil. Judic. possiden. ibi = Le-
gatum à mortuo relictum post debiti detractum
inducatur Cambolas d. notab. du Droit livr. 2.
Chap. 9. §. Pour ce qui est des legats illud à De-
bitis pro rata diminutum recipiat; & aliter res
se habet in donatione inter vivos, quæ statim
113 effectum sortitur, & possessionem transfert in
Donatarium absque necessitate prius detrahen-
di æs alienum; ex quo enim per contractum
114 dari nequit titulus universalis successionis, ta-
lis Donatarius pro herede nullo pacto haberi va-
let, sed simpliciter reputatur singularis succe-
115 ssor, quem æs alienum non sequitur, juxta sæpi-
tatem Text. in leg. æs alieni 15. C. d. de
d. nat., & distinguit etiam Argentr. nuper al-
legatus.

Nec urget argumentum: Legatum est dona-
116 tio, ergo idem, quod de Legato, dicendum est
de donatione; respondetur enim, quod Lega-
117 tum non est simpliciter donatio, sed donatio
quædam à Defuncto relicta, & ab herede præ-
standa, ut definitur in leg. legatum ff. de legat.
1. & 2. & in §. 1. Instit. de legat., ideoque ex
118 superius deductis argumentum de Legato ad do-
nationem ad summum locum vindicare sibi pos-
set respectu donationis effectum habituræ post
mortem, quæ similis esse legato dicitur in leg.
ult. Cod. de donat. caus. mort. §. At secus est rei-
119 spectu donationis inter vivos, illicò transferentis
dominium, & possessionem, quam inter prop-
terea, & legatum necdum nulla datur propor-
tio, verum diversâ prorsus militat ratio Du-
ren. in Comment. ad tit. de Jyr. acres. lib. 1. cap.
16. in princ. tom. 2. Undè jure meritoque dici-
mus, ab uno ad aliam illationem fieri non pos-
120 se vulgat. leg. Papianus ff. de minor., quod ad
rem bene inuile videtur Castell. de donat. disc. 1.
121 special. 29. num. 15. vers. nec sufficit illa quibus
utimur in terminis Legatorum, quæ in ultimo elo-
gio sunt; At quando etiam admitteretur, argu-
De contratt.

mentum de Legato ad donationem simpliciter,
ac indistinctè valere, nullamque inter utrum-
que disparitatem intercedere, facile idem retor-
queri posset; nam, sicuti in donatione inter vi-
vos non tenetur Donatarius creditoribus, sed he-
res leg. æs alieni, & leg. si Pater Cod. de dona-
122 tion. leg. de rebus Cod. de donation. ante nupt. leg.
2. Cod. de revocan. his, quæ in fraud. Credit., ita
pariter dicendum videretur in Legato, quod
123 est donatio, ut in proposito arguit Dec. conf. 387.
num. 3.

Quod si in tanta rationum claritate, & au-
thoritatum gravitate nihilominus dissentientes
non desunt; Nos hæc dissentio non perturbat apud
quos non dubiamus &c. observatio certa est, Juri
quidem Romani sententia, nec in ambiguo ipsa,
124 nullum singularem successorem ex contractu ad de-
bita teneri, nam ejus, ad quem lege defertur, alia
125 conditio est, ut his verbis rectè concludit Argen-
treo. d. art. 219. §. 7. num. 17.

Jam verò his omnia plene demonstrato,
Donatarius inter vivos quotæ Bonorum, exi-
stente herede, de Jure ad debita non teneri, nisi
in subsidium, vel alii quando concurrat tacita,
aut expressa conventio inter partes inita, & in
præsentia ambigi nequeat, quin reliquum Do-
nantis Patrimonium pro debitis solvendis exu-
beret; ideoque casus subsidii minime verificetur;
Inquirendum unice superest, an concur-
rat pactio, ex qua onus debitorum de Jure ad
Donatarium non pertinet, per conventionem
in ipsum translatum dici debeat; & in hoc quo-
que favore Donatarii inclinare, quia hujus-
modi pactio, sive conventio nullo modo probatur,
quando alioquin opus esset de illa conclu-
126 dere docere ex notatis per Castell. de donation.
disc. 1. special. 29. num. 15. ubi quoque in his termi-
nis apertissima concessio, & litterales requirun-
tur, nec sufficiunt illa, quibus utimur in termi-
nis Legatorum, quæ in ultimo elogio sunt; nam
de Jure omnes Defuncti obligationes in heredem
127 transeunt Rot. decif. 14. nu. 1. part. 4. rec. tom. 2.,
& ille potius, quam alius censetur in dubio gra-
128 vatus ad onera hereditaria subeunda Alexand.
conf. 72. in princ. vol. 5. Post. decif. Bonon. 24. num.
20. & seqq.

Immo verò asserta conventio potius exclusi
129 videtur ex pluribus validissimis circumstantiis,
quarum prima resultat ex eo, quod antè factam
donationem medietatis Bonorum Jam Hercules
præventive heredem universalem instituerat
ipsam Joannem, & in eum ipsi heredem expres-
se trauslulit onus debitorum ibi = per il quale
ho voluto è vuole, che li Legati come sopra ordina-
ti con assente le curie, e debiti, che li trovevano
sopra li detti Beni siano interamente pagati, &
sodisfatti =, ex verisimili mente Donantis con-
130 sciendum est, quid fuerit in donatione com-
prehensum leg. mulier. ff. ad Trebell. Mauric. de con-
fess. lib. 3. tit. 19. num. 4. & 15. & 16., Mascard.
de probat. conclus. 1136. num. 8. clor. mem. Cord.
de Lac. de legat. disc. 12. num. 3. & 4., Rota in
Romana donationis, & usufructus de Gravatis
super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Fortius

curam Elio Scotto ; recte inde argui posse videbatur, Donatorem in casu nostro per donationem deinde factam noluisse in Donarium, transferre onera, & obligationes, quæ jam præcedenter transulerat in heredem, quo argumenti genere utitur *Rota in dicta Romana donationis, & asusfructus super reintegracione* 20. Aprilis 1714. §. Non relevante curam Elio Scotto,

133 Eoque certius quia, quoties reverà Donator voluisset debitis gravare Donarium, id facillimè poterat explicare, ideoque, si dicere omisit, noluisse credendum est ad *Text. in leg. nunc. §. fin. autem Cod. de Codic. tollen. Menoch. conf. 85. num. 110. & seqq., Sord. conf. 166. num. 7., & seqq. Rota decif. 433. num. 4., coram Gregor., & decif. 620. num. 19. part. 19. tum. 2., idque exuberat, ut, secusà speciali conventionē, tali onere devinctus remanserit is, qui de jure illi subijciebatur *leg. si de certa Cod. de Transact. leg. Cum Tutoribus ff. eodem tit., Urcol. de Transact. quest. 81. num. 5. & 7., Rot. coram Regis. decif. 316. num. 35., & decif. 351. num. 9., & seqq. part. 16., in Cavalliten. Vinteni 9. Aprilis 1716. §. Et hæc procedunt coram R. P. D. Lanetta.* Quod hæc argumentum magis urget in subiecta facti specie, ex quo Hercules Donator tale onus jam præcedenter in suo Testamento expressè imponuerat heredi, quamvis illius respectu hujusmodi expressio necessaria non esset, cum de jure debita Defuncti transierant in heredem, & ad ipsum pertineat illorum solutio *leg. pro hereditaria Cod. de hered. actio. leg. hereditas ff. de regul. Jur., Menoch. conf. 206. num. 128., Peregrin. conf. 39. num. 5. lib. 4., & alii passim ; Unde dum onus istud citrà necessitatem expressit in Testamento respectu heredis, illudque respectu Donarii omisit in donatione, in qua similis expressio necessaria fuisse pro dirimendis controversiis, quæ facillimè oriri poterant, & jam prævideri valebant, hæc profecto adeò abundans cautela in superfluis, & deficient in necessariis optimè ostendit, non unam fuisse in utroque casu Donantis voluntatem, & Juris dispositioni omnino consentaneam, ut scilicet debita exsolvenda essent ab herede, ad quem de jure pertinebant, non autem à Donatario, qui, subdito pacto sive tacito, sive expresso, ab illis regulariter immunis esse debet, ità ducto argu-**

134 mento à discretivo modo disponendi, quo passim in jure nostro utimur ad *Text. in leg. nunc. §. fin. autem Cod. de Codic. tollen., Baldacc. decif. & rer. Judicat. tit. 3. de legat. decif. 56. num. 11., Rot. decif. 559. num. 9. part. 12. in Romano, seu Bergomen. Primogenitura de Cerasolo super reversis 5. Decembris 1707. §. Eoque evidentiam coram Rmo Aulido, & in Verulana Causa 12. Maii 1713. §. Causa decursus coram R. P. D. Falconerio Alma Urbis Governatore, & in Romana donationis, & asusfructus de Gavotti super reintegracione 21. Aprilis 1719. §. Nec in dubium coram R. P. D. Fylaro.*

135 Altera efficacissima circumstantia exclusiva assertæ conventionis promanat ab expressa pro-

missione evictionsis à Donante facta favore Donatarii verbis illis a promittendo di fieri onere, & tenere, ad effectum di bona evicione & garanzia, & quæ, aut eis similia, ad effectum inducendi promissionem evictionsis, considerat *Sord. conf. 143. num. 23., & seq., & sub num. 38. §. 20., Rot. in Vajonem Fideicommissi 21. Martii 1708. §. Quia obest in fin. coram bon. mem. Omanno, in Avenien. Concurfus super reversis 18. Junii 1714. §. Quæ circa coram Illustr. D. Falconerio Alma Urbis Governatore ; Si enim Donans voluisset, Donarium tenere ad debita prærata portionis donatæ, frustra illius favore se obligasset de evicione, quæ continet obligationem tradendi rem liberam ab omnibus vinculis, & hypothecis *Circuch. discept. 48. num. 85., Gomez. variat. refut. lib. 2. cap. 2. num. 35., in fin., Rodier. ad de Marin. cap. 108. num. 91., Gohb. consul. decif. 79. num. 42., Poff. decif. Bonon. 26. num. 46., Unde, ne inanis penitus reddatur specialis ista evictionsis promissio, quæ cateroquin etiam in donatione locum habere potest, & efficaciter apponitur, quoties de jure universalis non agitur, ad tradita per Gratien. discept. 57. num. 47. & seqq., Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 10. num. 42., & lib. 13. tit. 23. num. 12., Mangil. de evic. quest. 88. num. 14. & 22., & quest. 89. num. 9. & seqq., Castell. de donat. tract. 2. disc. 1. special. 29. num. 1., Poff. decif. Bonon. 24. num. 71. Add. ad Gregor. decif. 340. num. 17., dicendum est, Donantem per eam liberare voluisse Donarium à quacunque obligatione, cui Bona donata subiecta esse possent, & illi, prout juris ratio expollescat, obnoxium relinquere heredem universale, ut optimè advertit *Rot. Bon. apud Poff. d. decif. 24. num. 131. in fin. ibi = Et sit tantum obest, ut Donator voluerit Donarium tenere ad debita, et ino in casu, quo Bona à Creditibus evincerentur, voluerit ipse Donator teneri ad illos relevandum.***

Nec officit responsio, quod, quum agitur de donatione universalis, qualis esse contenditur donatio quotæ, sive mediæ partis omnium Bonorum præsentium, & futurorum, Jurium, & actionum &c., inutilis est promissio evictionsis, quemadmodum inutilis esset respectu heredis, in quem transierunt Jura omnia activa, & passiva ; vel ad summum eviclio promissa censeri potest respectu tituli universalis tantum, non respectu singulorum corporum, adeo ut, tamen si res aliqua Donatario evicta fuerit ex causa debitoris Donantis ; nihilominus evictionem prætereundæ nequeat, quia non inde cessat universalitas tituli, immedias nempe Bonorum ipsi donatorum, cum Bona dicantur illa, quæ remanent, deductis debitis ; Corruit namque prima pars hujusmodi contrariæ responsionis ex falso supposito latè superius comprobato, quod nimirum hic agatur de donatione universalis, & propterea subdito antecedenti, correre necesse est etiam consequens, quod ab illo deducebatur ; nempe promissionem evictionsis inutilem remanere ; Altera verò pars tollitur animad-

vertendo, quod, si ex eo, quod Bona de Jure dicuntur deducto ere alieno, promissa evictio respectu illorum operari nequiret in casu evictionis pro debitis, jam vana proinde, & superflua plerumque remaneret istiusmodi promissa, semper enim eludi posset confirmili diffurtu, & per consequens frustra adhiberetur ius adeo salubris cautela, quod perabsurdum esse, nemo est, qui non videat. *Ruin. cons. 39. an. 3. vol. 2. Rot. decif. 184. an. 14. coram Rich. decif. 2158. an. 4. coram Coccin. in rec. dec. 134. num. 6. part. 14. dec. 133 num. 2. part. 16. & decif. 37. num. 17. inter impressi. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. lib. 10. tom. 3. At quomocumque res se habeat, quod videlicet, sive promissa evictio utilis, sive inutilis sit, sive ea restringatur ad titulum, vel operetur etiam quoad corpora, id certum est, & ad intentum nostrum exuberat, quod ex illa recte declaratur mens, & intentio Donantis liberandi Donatarium ab onere debitorum. *Gratiaz. discept. 201. an. 8. & 92. discept. 609. num. 15. & 16. & discept. 627. num. 35. Postb. decif. Bayon. 24. num. 81. Addend. ad Gregor. decif. 311. num. 19. Rot. in rec. decif. 174. num. 4. part. 4. tom. 2. & decif. 311. num. 19. end. part. 4. tom. 3.**

Verum enim verò in nostra casu questio omnis silere videtur, quia non agitur de donatione simpliciter, in qua regulariter Donans non tenetur de evictione, nisi promiserit. *Sansfelic. decif. 315. num. 1. Rot. in Romana donationis 25. Janii 1694. §. Nec obstat, & 22. Janii 1695. §. Item siquidem coram bon. mem. Pio, sed res est de donatione ob causam, qualis dicitur illa facta intuitu, & contemplatione certi, & determinati Matrimonii. *Venturiz. cons. 14. num. 17. & seqq. Alagrad. cons. 7. lib. 1. Marcan. disput. 87. num. 10. Merlin. Pignatell. lib. 2. contr. 34. num. 5. & seqq. Francisc. Palm. consulti. 99. num. 1. & num. 31. & seqq. Roc. disput. Jur. selecti. cap. 110. num. 1. & seqq. Lorres decif. Graven. 33. num. 13. & seqq. Rot. coram Merlin. decif. 515. in rec. decif. 127. num. 12. & seqq. part. 6. post Castell. de donat. decif. 14. & alibi sepius, in qua propterea, etiam deficiente pacto, & promissione, evictio semper, & indistincte præstanda est sive à promissione, sive à traditione inceptit donatio. *Barad. in leg. Julianus §. Qui fundum num. 5. ff. de verb. obligat. Tiraqueu. in leg. si quisque verb. donatione largitus num. 59. Cod. de revoc. donation. Menoch. cons. 212. num. 29. Gratiaz. discept. 657. num. 13. Cancr. coriar. resol. part. 3. cap. 4. num. 21. Castell. de donat. contemplat. matrini. disc. 2. part. 1. 13. an. 21. & num. 64. Mangil. de evictio. quest. 69. num. 26. & seqq. Fontanell. de poss. inscript. class. 5. gloss. 8. part. 14. an. 23. Rodier. ad de Marin. cap. 108. num. 97. Cypic. loir. dec. 40. num. 12. & seqq. Menfrell. ibidem num. 6. de Luc. ad Franc. observ. 205. num. 3. Sansfelic. decif. 315. num. 14. Rot. in rec. decif. 148. an. 24. & seqq. part. 9. Unde fit, quod si evictio, etiam non promissa, debebatur in hypothese, multo magis præstanda sit, quia expresse promissa est,***

& consequenter ista promissio inutilis, & frustratoria censeri nequit; præsertim cum facta sit filio dilectissimo occasione, ut dictum est, Matrimonii ab ipso contrahendi, quo casu eo facilius credendum est, Patrem donantem illum ab onere debitorum liberare voluisse per ea, quæ tradit *Goezzadin. cons. 60. num. 18. Postb. dec. Bonon. 24. num. 77. clar. mem. Card. de Luc. de donation. disc. 18. num. 8.*

Neque ex eo, quod donatio sit generaliter comprehensiva medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum cujuscumque generis, & speciei, translata videri potest in Donatarium etiam medietas Jurium passivorum, ita ut, ex mente Donantis, solutioni debitorum illum adstrictum fuisse, affirmari queat, nam Donans Jura, & actiones, intelligitur donare actiones, & Jura activa, tum passiva, tum quia Jura passiva non sunt in potestate Donantis, sed Creditoris. *Bald. in leg. suum §. si ante ff. de pact. & actio nihil aliud est, quam Jus persequendi, quod cuique debetur. Insuper de action. in princ. quod quidem Jus persequendi habet Creditor, qui agere potest, non reus, qui solum se defendit ab alio, qui cum persequitur leg. 1. Cod. de eden. tum etiam quia donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre cap. 1. & cap. Cùm dilecti de donat. ideoque, cum quem onerare debitis non sit liberalitas, nec beneficium, dicendum est, Jura, & actiones tantum activas donatas fuisse, non autem passivas, maxime quia verba illa expressiva Jurium, & actionum quorumcumque apposita censentur ad ampliandam donationem, non ad illam diminuendam, vel restringendam. *Postb. d. decif. Bonon. 24. num. 129.**

Ex his itaque omnibus censetur in ea, de qua agitur hypothese, debita Donantis ante donationem contracta, nullo pacto detrahenda esse à Bonis donatis, sed integrè solvi debere ex reliquo Patrimonio Donantis. Idque non minus ex dispositione Juris, quam inspecta mente ejusdem Donantis.

Mediolanen. seu Novarien.

Locationis.

Locatio, & Conductio Tabernæ, vel Officinæ instructæ rescinditur, vel ad æqualitatem redigitur arbitrio Conductoris enormissimè læsi, licet ipse sciens prudens contraxerit. LæSIONEM ENORMISSIMAM continet pensio excedens in bene fructus, & utilitatem rei locatæ. LæSIONEM quoque augent pacta Conductori onerosa.

VOTUM II.

1. *Æqualitas in contractibus servanda est.*
2. *Inequalitas ius tribuit ei, qui minus dedit.*
3. *Præsertim in contractibus Locationis, & num. 6.*
4. *Locatio, & conductio est contractus bonæ fidei.*

5. *Locatio, & conductio ad utriusque Contractantis commodum est instituta.*

7. *Æqua-*

- 7 *Aequalitatem servari exigit iustitia commutativa.*
- 8 *Ad aequalitatem contractus pertinet, ne plus exigatur, quam par est.*
- 9 *Contrabentis permixtum est sese ipso decipere.*
- 10 *Procedit etiam in contractis locationis.*
- 11 *Commercia impediuntur ex nimia aequalitatis observatione.*
- 12 *Ob laesum modicum non licet à contractum recedere, & num. 13.*
- 14 *Laeso etiam modica vetita est in foro conscientia.*
- 15 *Neque licita est bono viro, & num. 16.*
- 16 *Laesus intra dimidium potest agere remedium L. 2. C. de rescind. vend., si ponat alterum Contrahentem fuisse vitium bonum tempore contractus.*
- 17 *Pestivirus, quod fuit vir bonus, non tenetur quis respondere.*
- 18 *Virum bonum si fuisse negam, repellendus est à limine Iudicii.*
- 19 *Ledi Contrahentes usque ad dimidium partem veri pretii permixtum est.*
- 20 *Procedit etiam de Jure Canonico.*
- 21 *Laesus ultra dimidium potest agere remedium L. 2. C. de rescind. vend. & nu. 90.*
- 22 *Procedit tam favore Locatoris, quam Conditioris.*
- 23 *Locatio, & conditio equiparantur emptioni, & venditioni.*
- 24 *Non solum generaliter, sed etiam quoad laesum, & num. 25, & 26.*
- 25 *Conditiori, ne ledatur, jure subveniunt, potius quam Emptori.*
- 26 *Emptori non succurrit, nisi laesus sit tempore contractus.*
- 27 *Ad Emptorem pertinet omne periculum rei vendita.*
- 28 *Periculum rei condita non spectat ad Conditorem.*
- 29 *Conditior, si casu aliquo superveniente, ledatur, potest à contractum recedere, vel petere remissionem mercedis.*
- 30 *Ob laesum eodem modo succurrendum est Emptori, ac Venditori.*
- 31 *Item eodem modo Conditiori, ac Locatori.*
- 32 *Laeso tam locatori, quam Conditiori sufficit in sex.*
- 33 *Conditior laesus ultra dimidium iusta mercedis agit pro remissione mercedis, & reservatione damnum.*
- 34 *Pensionem, ut iusta sit, metiri debemus ex fructibus, & commoditatibus rei locata.*
- 35 *Taberna instruita nisi cum suo acciamento habentur loco rei stabili fragilifera.*
- 36 *Ita ut pro illis aliquis exigere liceat.*
- 37 *Intellige juxta modum, qui servatur in rebus suapte naturae fragiliferis.*
- 38 *Nec ultra quatuor, aut quinque pro centenario.*
- 39 *Taberna instruita cum acciamento locatio fit ad rationem quatuor pro centenario.*
- 40 *Taberna instruita cum acciamento fructus taxantur ad rationem quatuor.*
- 41 *Pensionis quantitas iustum esse, probat factum Locatoris, finita locatione, paciscentis de eadem quantitate pro interesse recompensativo.*
- 42 *Laeso enormissima reddit contractum nullum, & num. 70.*
- 43 *Laeso si est in Basse, dicitur enormissima.*
- 44 *Laesum argenti patio minuentia utilitatem Conditioris.*
- 45 *Locatori licet qualibet patio in locatione adiacere, quae non sint contra naturam contractus.*
- 46 *Locationis contractus est onerosus.*
- 47 *Patio conditiori oneroso compensanda sunt cum minori quantitate mercedis, vel cum aliqua maiori utilitate Conditioris, & nu. 53. & 54. 56. & 59.*
- 48 *Patio onerosa sunt pretio aestimabilia.*
- 49 *Patium restituenda rei locata, qualis erat tempore locationis, non improbat.*
- 50 *Nec est contra substantiam contractus.*
- 51 *Omni supra iustitiam contractus, reddit eum illicitum.*
- 52 *Ad aequalitatem contractus redigitur per compensationem oneris cum utilitate.*
- 53 *Laeso enormissima induci potest ex patio oneroso.*
- 54 *Laeso, ut dignoscatur, spectanda sunt omnes contractus partes.*
- 55 *Contractus officio Iudicii redigendus est ad aequalitatem, & num. 62.*
- 56 *Sciens prudens qui contrahit, implorare nequit officium Iudicii, ut contractus ad aequalitatem redigatur.*
- 57 *Remedium L. 2. Cod. de rescind. vend. competit ei, qui ignoranter, non qui scienter, & prudenter contrahit, & num. 65.*
- 58 *Donandi animam habuisse censetur, qui scienter, & sponte immodica pensioni se subijcit.*
- 59 *Laeso enormissima continet dolum re ipsa.*
- 60 *Laeso enormissima praesumptionem donationis excludit, & num. 73.*
- 61 *Ob laesum enormissimum consensus dolo extortus censetur.*
- 62 *Ob laesum enormissimum contractus locationis corrumpit, & num. 72.*
- 63 *Laesum enormissima vitium non purgat scientia rei, & onerum.*
- 64 *Donandi animus in eo, qui immodicè leditur, non est verisimilis.*
- 65 *Et habet contra se omnem Juris praesumptionem.*
- 66 *Nullum suum nemo velle praesumit.*
- 67 *Laeso enormissima contractum inficit, etiam si donationis causo expresso esset.*
- 68 *Donatio dolo extorta censetur, si ad sit laeso enormissima.*
- 69 *Remedium advertitis laesum non competit scienter, & libere Contrahenti.*
- 70 *Donationis praesumptio cessat in eo, quem ad contrahendum aliqua necessitas cogit.*
- 71 *Laeso immodici ad sit, praesumitur quis contraxisse aliqua necessitate coactus.*
- 72 *Laesum suum involventi contractus sponte*

- consentient, fortius, & amens iudicandus est.
- 84 *Præsertim si agatur de contractibus locationis ad utilitatem instituto.*
- 85 *Aromataria conditionibus valde onerosa verisimile est quem consensisse ob spem illius postea emenda.*
- 86 *Ob lesionem enormissimam contractus est ipso jure nullus.*
- 87 *In favorem alicujus quod indultum est, non debet in ejus odium retorqueri.*
- 88 *Contractus nullitas indulta est in favorem lesi, & decepti.*
- 89 *Lesionem enormissimam qui passus est, declarare debet, an velit contractum redigi ad æqualitatem, vel potius omnia reverti ad pristinum statum.*

DOMINUS Dominicus Prina locavit D. Juliano Laurentio Vitia Aromatariam ab ipso exercitam in Civitate Novariæ una cum suo Avviamento, ejus quidem Capitale concorditer à Partibus æstimatum fuit valoris librarum 6000. Imperialium, dictaque locatio facta fuit ad duodecim annos: quoniam verò sub dicta locatione, præter omnia, & quæcumque mobilia, seu utensilia, ac vasa, pharmaca, & alia, quæ reperiebantur in apotheca ad usum artis bene instructa, comprehendebatur etiam ipsa apotheca cum nonnullis mansionibus tam superioribus, quam inferioribus in Instrumentum specialiter designatis, quorum tamen durare debebat ad novennium tantum: hinc præ dicto novennio, quo locatio complectebatur omnia supradicta, conventa fuit annua pensio librarum 1050. Imperialium, ab anno verò nono usque ad duodecimum, quia cessabat locatio Apothecæ, & aliarum pertinentiarum, pensio constituta fuit in libris 800. Imperialibus quolibet anno, arceat respectu apothecæ, & annexorum Domino Principali locatorum, pensio calculata fuerit in annuis libris 350., reliquæ verò annuæ libris 800. cessarent in causam pensionis præ capitali Aromataria: consulto ex utensilibus, medicinalibus, pharmacis, aliisque ad usum artis necessariis: quod quidem capitale, cum, ut supra dictum est, concorditer à Partibus æstimatum fuerit libris 6000., inde, eo simul collato cum annua pensione librarum 800., duobus calculo, patet pensionem præ illo constitutam fuisse ad rationem librarum fere 14. præ singula centenario, & anno.

Præter hanc adeo excessivam, & exorbitantem pensionem, adjecta fuerunt quamplura pacta conductori summopere onerosa, quorum præcipua, & graviora, omittis aliis, sunt hæc, quæ sequuntur.

Che in caso, che detto Signor Locatore ricercasse della medicinali per se, e per tutta la sua famiglia, si tenesse detto Signor Conduttore somministrarli, e farli somministrare detti medicinali per il prezzo della metà dell'ultima Tassa &c.

Che in caso, che detto Signor Locatore, o la sua famiglia durante il tempo di detti nove anni

d'investitura della Bottega, e detti luoghi come sopra, non volesse abitare il resto di detta Casa, si debba dare in affitto tutta la medesima Casa al detto Signor Prina per annuo fitto da dichiararsi dagli Arbitri &c., e che reciprocamente il detto Signor Prina sia tenuto in detto caso prendere in affitto tutta detta Casa per il detto annuo fitto da dichiararsi &c.

Che detto Signor Prina Conduttore non possi, nè debba per tutto il tempo di detta Investitura sotto alcun titolo, o causa, nè per qualunque caso ancor insolito, fortuito, ed imprevisto tanto di guerra, guerraggiata, quanto di qualunque altro simile, o disastrosa accidente, ed evento, per quali potesse succedere deteriorazione, o diminuzione dell' emolumenti, e proventi di detto esercizio e di detta Investitura, non possa, dico, nè debba dimandare, o pretendere qualche riduzione, o moderazione, o remissione in tutto, o in parte di detta pensione, o affitto come sopra convenuto, ma sempre, ed in qualunque caso s'è obbligato quello, o quella pagare intieramente, o senza alcuna, benchè minima diminuzione ne' tempi rispettivamente convenuti, ed alla rata &c. perchè senza questo legge positiva, e condizione il prefato Signor Prina ha dichiarato, e dichiara, che non averrebbe voluto fare, nè averrebbe fatto tale Investitura &c.

Che s'è obbligato detto Signor Conduttore, come qualunque Padre diligentissimo di Famiglia, fedelmente, e con ogni attenzione, ed esattezza custodire, ed aver cura di tutta detta casa, come sopra, affittatagli, di modo tale, che debba esser salvo la sostanza delle medesime cose, e che esso Signor Conduttore non abbia ad esser altro, che semplice usufruttuario, mentre detto Signor Locatore si dichiara, che al detto Signor Conduttore debba spettare solamente la ragione di servizii di detti utensilii, medicinali, droghe, o vero robbe vive, salvo sempre la sostanza de' medesimi, e medesime, di maniera, che se dette cose si deteriorassero, o divenissero di minor valore per qualunque accidente, o causa, ed anzi per ragione della certezza del tempo, sia obbligato detto Signor Conduttore supplire, e rimettere l'equivalente a sue spese per reintegrazione totale del medesimo Signor Locatore.

Che sia lecito al detto Signor Prina, e tutta la sua famiglia per tutto il tempo, che durerà detta Locazione, passare per la detta Bottega, come sopra, locata a qualsivoglia ora del giorno, non solo all'ufficio di Casa, ma anche al ritorno &c.

Ex his sanè contractus hujusmodi undique læsivus, & inæqualis esse dignoscitur, & propterea vel omnino rescindendus, vel saltem ad æqualitatem redigendus videtur: in contractibus quippe oatura ipsa æqualitatem imperat, & ita quidem, ut ex inæqualitate jus oriatur minus habenti, inquit Hugo Grot. de Jure Belli, & pacis lib. 2. cap. 12. num. 8., & consonant tradita per Cyriac. contr. 592. num. 40. & seq., Mangli. de offici. quest. 350. num. 16. & seq., Boudet. collat. legal. 5. num. 88. tom. 2., Fontanelli. decis. 261. num. 8. & 9., Rot. curiam Baras. decis. 295. num. 12. Idque præsertim locum sibi vindicat in con-

tractu locationis, & conductionis, qui cum sit
 4 bonae fidei *§. Alioquin insitit de action. & leg. confensu ff. de action. & obligat., Pacius. de locat. & conduct. cap. 1. num. 5., Rota coram Mantica.*
 5 *decis. 4. num. 5. vers. praesertim, & ad utriusque contrahentis commodum, & utilitatem institutus Rofignol. de contractib. tit. de locat. praenot. 7. num. 9. vers. probatur ex iis, eo magis exposcit, ut inter Contrahentes servetur omnimoda aequalitas, eorumque conditio par sit in omnibus, & per omnia juxta sententiam Divo Thoma*
 6 *2. 2. quasi. 77. art. 1. vers. & ideo debet, ubi, quod ita exigit iustitia commutativa & ex Aristotele in Ethic., & Politic., imò ex ipsa etiam sacra pagina idem optime deducit Covarruv. variar. lib. 2. cap. 4. num. 11. vers. prior opinio verissima, quos in proposito refert & sequitur Pacius. de locat. cap. 18. num. 40., & bene etiam ad rem conferunt notata per Rofignol. de contractib. tit. de locat. praenot. 6. sub num. 5. vers. probatur primo, & per bon. mem. Ansaldo. de commerc. & mercat. diff. 97. num. 27.*

Ab hac vero aequalitate, naturali ratione in
 8 contractibus servanda, quae in eo praecipue stat, ne plus exigitur, quam par est Hago Gros. de Jur. Bell. & pac. lib. 2. cap. 12. num. 11,
 9 et si jure gentium, & Populorum instituto, recellum fuisse videtur, dum permillum fuit Contrahentibus se fe invicem decipere, & circumvenire, ut expressè habetur in leg. In Casula lo 2. §. Idem Pomponius, ubi Glossi. ff. de minorib. & praesic in terminis locationis in leg.
 10 *Item si in pretio §. ultim. ff. de locat., ea ratione, eo scilicet ex nimia aequalitatis observatione,*
 11 *commercia impediuntur, nulla oamque esset conventio, quae posset praestare securitatem,*
 12 *nuliusque esset litium finis, si ob modicam etiam*
 13 *lesionem, permillum esset à conventionibus posse recedere, ut optime advertit Cardin. Mantica de iuris. lib. 4. tit. 20. num. 57., Hug. Gros. de Jur. Bell. & pac. cap. 12. num. 26., Attamen, prater quam quod hujusmodi deceptio, etiam in modico, in Foro conficitur est omnino prohibi-*
 14 *ta, & illicita, ut una cum Theologis docent Alberic. & Bald. in dist. leg. In Casula lo 2. §. Item Pomponius ff. de minor., Covarruv. variar. res. fol. 12. cap. 4. num. 11., Cardin. Mantica. de tacit. dist. lib. 4. tit. 20. num. 54., & ideo nec licita esse debet bono Viro, quia conscientia idem*
 15 *est, ac bonus Vir, ut inquit Bald. in Cap. causam de Testib., quo ad rem utitur Pacius. de locat. & conduct. cap. 18. num. 33. & seq., ubi*
 16 *prater ad electum, ut lesus intra dimidiam possit etiam in Foro agere remedium legis 2. Cod. de rescind. vendit., tradit hanc cautelam desumptam à pluribus Doctores, quos ibi citat, ut scilicet idem lesus faciat unam positionem, qualiter Adversarius de tempore contractus, & postea fuit Vir bonus, & bonae conscientiae, & licet verè ipse non teneatur respondere, tamen, si respondeat, certè non o-*
 17 *gabuit, imò si negaret, repellendus esset à limine Judici, & affirmando, condemnabitur, quia ei, tamquam Viro bono, & bonae conscientiae*

non licebat alterum Contrahentem, etiam in modico, decipere per supradicta.

Praterà jure novo restricta est Contrahentibus libertas se decipiendi usque ad dimidiam partem veri pretii per Text. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit., ut observantur in specie Pinell. in dist. leg. 2. part. 1. cap. 1. num. 3. & seq., & ibidem Padill. num. 10., cui quidem Juris civilis dispositioni consonant etiam Jus Canonium in
 20 *Cap. cum dilecti ubi Glossi. lit. F. verb. deceptio-*
 21 *ne, & ibi etiam Abb. num. 2. vers. 2., nota, & in cap. cum Causa de empt., & vendit., Cardinal. Mantica. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 53., & 54., Pacius. de locat. dist. cap. 18. num. 42., Osofski. decis. 95. num. 1., ideoque, si quis hodie ultra dimidiam iusti, & veri pretii decipiat, age-*
 22 *re poterit remedium dist. leg. 2., quod non solum procedere in emptione, & venditione, & tam*
 23 *favore Locatoris, quam favore Conductoris, quoties alteruter sit deceptus, locum habere,*
 24 *communiter receptum est, Glossi. in leg. Item si pretio §. 1. in leg. si olei Cod. locat., & in leg. in venditione §. In verbo si minoris ff. de bon. antior. Judic. possiden., Gabriel. commun. conclus. de emptione, & vendit. conclus. 1. num. 19. & 30., Roman. conf. 473. num. 2., Corn. conf. 181. num. 65. lib. 2. & conf. 285. num. 9. lib. 3., Menoch. conf. 1263. num. 7., Rofignol. de contract. contr. 10. de locat. disquisit. 1. §. 10. num. 2., Rota in Romana Rescriptis Contrahentis 8. Januarii 1711. §. Nec longe coram Crispo. Locatio quippe, & conductio in jure acquirantur emptioni, & venditioni, & quidem non solum generaliter, ut in leg. 2. ff. locat. & Insist. eodem tit. in princip., sed etiam specialiter in hoc respectu locationis, ut in leg. Item si pretio 25. §. final. ff. locat., unde quae dicuntur de emptione, & venditione, abique ullo dubio procedunt in locatione, & conductione,
 26 ut inquit in his terminis Didacus à Britio in rubr. de locat. & conduct. §. 2. num. 48., Rofignol. dist. disq. 1. §. 10. sub num. 2. vers. probatur 2., Pacius. de locat. cap. 18. num. 2. & seq., maxime quia, si considerari potest aliqua differentia inter Emptorem, & Conductorem, ea est potius favore Conductoris, ut videlicet magis ei succurratur à legibus, quam Emptori, si huic etenim jura non subveniant, nisi quatenus sit lesus tempore contractus, tamen deinde quaecumque lesio illi eveniat, cum omne periculum rei, post periculum contractum, ad ipsum spectet
 27 leg. necessario 8. ff. de pericul., & commod. rei vendit. §. Cum autem iussit, de empt., & vendit., quod secus est in Conductore, ad quem periculum rei non spectat, sed ad locatorem leg. Item queritur 14. §. Exercito leg. Ex conduct. 16. ff. locat., ex quo sequitur, quod in locatione si, casu aliquo superveniente, Conductor ledatur, possit vel à contractu recedere, vel petere remissionem mercedis Menoch. de retinend. possesi. remed. 4. num. 25. & 26., Pacius. de locat. cap. 2. num. 5. & duob. seqq., & cap. 18. num. 53., qui praterà ex hac ratione in numeris superioribus, & praecipue num. 53., rejecta opinio illorum, qui volunt non eodem modo remedium rescissio-*

rium competere Emptori, quemadmodum competit Venditori, tradit in locatione, & condicione aequè succurrendum esse Conductori lesio, ac succurrit Locatori, itaut, considerato uno, eodemque contractu, si juxta dispositionem legis 2. *Cod. de rescind. vendit.* satis fit locatori latio in sex, ita & sufficere debeat Conductori, non autem requiratur in undecim.

Cum itaque in casu nostro tum spectata quantitate pensionis conventæ, tum consideratis pactis in locatione adjectis, evidens, & aperta sit latio Conductoris longe ultra dimidiam debitæ, & consuetæ mercedis, five pensionis, omnis æqui, bonique, & juris etiam ratio postulat, ut illi succurratur vel per rescissionem contractus, quæ omnia in primum redigantur, ac si nunquam contractus ille celebratus fuisset leg. *sed et si me potum ff. de condit. indebit.* Gratian. *discep.* 324. num. 21. & seqq., *Postb. resol. civil.* 126. num. 5., *Mans. confil.* 178. num. 10., *Rota coram Ludov. de iur. sub num. 3. in rec. dec. 25. part. 6. num. 7. & 9.* & in *Romana Rescissionis contractus* 8. *Janii* 1711. §. *Quoniam coram Crispo*, vel saltem reducendo contractum ad justitiam, & æquitatem per diminutionem, ac remissionem mercedis, & refectionem damnum in ea parte, in qua Conductori, præter justitiæ debitum, læsio dignoscitur, juxta *Tentum in leg. cum quidem* 17. ff. *de usur.* ubi *Præfident Provincie ad, qui stipulationem, de casus iniquitate quæ sunt ei, ad modum justæ exactionis redigit* ubi Gloria, & Doctores, & præcipue *Alberic. in princ. Bald. num. 2. & 3. Sylvet. nu. 1.*, id ipsum eruitur etiam in cap. *Sorgestum de decim.*, & sententiæ unanimiter, *Maudell. conf.* 34. num. 16., *Mench. conf.* 156. num. 8. & seqq., *Caverc. coriar. resol. part. 2. cap. 1. num. 275.*, *Roderic. de annu. redditib. lib. 2. quæst. 15. num. 95.*, *Colciu. de æquitat. lib. 1. cap. 28. num. 10.*, *Aufold. de commerc. & mercat. disc.* 99. num. 22. & 31., *Rot. in dict. Romana rescissionis contractus* 8. *Janii* 1711. §. *Quoniam coram Crispo*.

Porro, si spectetur quantitas pensionis, lesio D. Principalis ultra dimidiam ex se patet, nam, ut in facti narratione exposuimus, pro solo capitali aromatarie æstimato libris 6000. conventa fuit annua pensio librarum 800., quæ respondet libris scilicet 14. pro singulo centenario, & anno 1. hæc autem adeo excelsiva, & exorbitans pensio, quæ nullam habet, nec habere potest proportionem cum fructibus, & commoditatibus ere locata percipiendis, quibus alioquin pensio, & merces, ut justa sit, commensurari debet *Fincil. in leg. 2. Cod. de rescind. vend. part. 1. cap. 3. num. 17.*, *Cepoll. de finit. contr. pref. 3. num. 33.*, *Carocc. de locat. tit. de rescind. loc. num. 14.*, *Pacius. eodem tract. cap. 19. num. 4.*, *Sord. dec.* 198. num. 19. hæc, inquam, adeo immoderata pensio in dubium venire nequit, quin ex se sola sufficiat ad convincendum de latione, & magna inæqualitate contractum, de quo agitur, certi namque, & explorati Juris est, quod hujusmodi Tabernæ instructæ unâ cum suo avviamento reputantur quidem adin-

flar rei stabilis fructifera, itaut pro illis sine læsione aliquid conveniri, & exigi valeat, dummodo tamen id fit juxta modum, & rationem legalem, quâ proceditur in rebus suaspe naturâ fructiferis, ut admonet *Card. de Lac. de usur. disc.* 15. num. 3., & firmavit *Rota in Romana, seu Albavon. Ferracii super damnis* 17. *Martii* 1710. §. *Subalternanter coram Aufold.*, in *Romana Pecuniaria super fructibus* 9. *Martii* 1716. §. *Alisque eo quod, & s. final.*, & 29. *Januarii* 1717. §. *firma siquidem coram Crispo* sumde fit, quod, si illarum fructus, adinstar stabilitum, taxari, & calculari debent, egredi non poterunt mensuram quatuor, aut ad summum quinque pro centenario, prout de facto calculati apparent in casu, de quo agit *Laderch. conf.* 189. num. 3., *Dian. tom. 1. tract. 8. refert* 89., *Pacion. de locat. cap. 10. num. 123.*, *Rot. dec.* 330. part. 13. dec. 74. part. 14. & dec. 275. part. 16., & ad rationem quatuor facta fuit locatio similis Tabernæ instructæ cum avviamento in *Romana Druberia* 15. *Janii* 1714. in *princ. coram Card. Scotto*, ut etiam in hac quantitate taxati fuerunt fructus alterius similis Tabernæ instructæ cum avviamento in *Romana Pecuniaria super fructibus* 9. *Martii* 1716. §. *fin. coram Crispo*. Certius in casu nostro, quia constat, ipsum D. Primam Locatore postquam agnovisse similem taxationem, dum post expiratam locationem convenit interelle recompensativum ejusdem capitalis venditi ad rationem tantum quinque, & ad similem quoque rationem supponitur eundem soluisse interelle dâti capitalis tunc cum ab ipso acquisitum fuit.

Quæ cum ita sint, quique primo ipso oculorum conjunctu, reique intuitu videt, D. Principalem in contractu, de quo agitur, læsionem fuisse ultra dimidiam, dum pro locatione rei, quæ reddere non valebat plusquam quatuor, aut quinque pro centenario, promissit solvere pensionem in duplo ferè excedentem, ad rationem nempe 14., quinimo ex hoc resultare videtur læsionem enormissimam reddens contractum nullum ipso jure *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 3. definit.* 3., *Gratian. discept.* 813. num. 38., *Prot. disceptat.* 25. num. 32., *Rot. coram Caverc. dec.* 301. num. 3., in *rec. dec.* 203. num. 6. part. 10., quia læsio valde excedit dimidiam justæ pretii *Mench. conf.* 1. num. 194., *Castill. contr. tom. 7. cap. 18. num. 85.* *Cubed. dec.* 70. num. 2. Est enim plusquam in duabus tertis, vel tribus quartis partibus, quod ceteroquin sufficeret ad hoc ut læsio enormissima diceretur *Corn. conf.* 133. num. 8. lib. 1. & *conf.* 27. num. 5., *Medin. de Primgen. lib. 2. cap. 3. num. 18.*, *Pacion. de locat. cap. 18. num. 24.* & *seq.*, *Rot. dec.* 270. part. 14. & dec. 237. part. 15.

At verò, si sola immoderata pensio per se spectata tanta est, ut enormissimam læsionem inducat ex supradictis, quanto potiori jure eadem enormissima læsio probata dicenda erit in casu nostro, in quo, præter immodicæ pensionis quantitatem supra consideratam, adfuit pacta gravissima, quæ in perniciem Conductoris absque ulla proflus compensatione conveni-

fuerunt, quæque addita constitutioni adeo excessivæ mercedis, vix ac ne vix quidem illum sentire posse sinit commodum, & utilitatem ullam ex huiusmodi Contractu, quod exuberat ad probandam læsionem enormissimam, quæ datur etiam in modico, quando is, qui gravatur, parum habet *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. Gloss. 9. §. 4. num. 9. Rot. coram Puteo decif. 45. num. 10. lib. 1. in coroll.*

Haud sanè inficior, integrum esse Locatori quaslibet conditiones, & pacta locationi apponere dummodo non sint contra naturam contractus, cum contractus iste ex suo genere sit onerosus *Rosignol. de contract. contract. 10. tit. de locat. prænot. 8. sub num. 8. §. Dices potest in fin. Sed firmiter censeo, atque sustineo, pacta Conductori onerosa, ad servandam æqualitatem contractus, compensari debere, vel cum tenuitate pensionis, tantum nempe remittendo, sive diminuendo de iusta mercede, quantum importat onus à Conductore subeundum, vel alio modo illa compensando, ad tradita per *Novar. in manual. cap. 17. num. 260. Molin. de contract. disput. 503. num. 2. Less. de Just. & Jur. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 31. vers. notandum 2. alioquin fuit illicita, & iniqua, quia inducunt onus pretio æstimabile supra id, quod exigit natura contractus Bero conf. 144. num. 5. lib. 1., Lancelotti, Gall. conf. 113. num. 50., Pacion. de locat. cap. 49. num. 74. & 77., Mari. Medic. dec. Floren. 67. num. 17., Rot. coram Barat. dec. 359. num. 10.**

Quâ ratione, etsi non improbetur pactum, quo obligetur Conductor ad restituendum rem locatam in eodem statu, & ejusdem valoris, cujus erat tempore locationis cum onere etiam subrogandi, & substituendi alias res, sive merces loco illarum, quas vel usu consumi, vel alias perire contingeret, ita transferendo omne periculum rei in Conductorem, cumque obligando ad quoscunque casus fortuitos, etiam insolitos, etsi, inquam, valeat, & non improben- tur huiusmodi pacta, quia non sunt contra substantiam Contractus, sed præter illam, quam propterea non vitiant, id tamen intelligitur, & procedit dumtaxat in casu, quo debite servantur conditiones. *Azor. instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 11. quest. 7., Rosignol. de contract. introv. 10. de locat. prænot. 8. num. 3., nimirum si tantum proportionabiliter de mercede diminuat, quantum est onus, quod Conductor assumpsit, & periculum, cui subijcitur, vel alio pacto compensetur, sine qua compensatione, certè pacta illa utpote inducentia obligationem supra debitum, essent illicita, & iniqua Azor. instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. quest. 1. 2. & 3., Medina. in sua instrum. confess. lib. 1. cap. 4. §. 27., Card. de Lugo de Just. & Jur. disput. 29. sect. 5. num. 73., Silvest. verb. Societas 2. in fin. 7. quest. Rosignol. de contract. tit. de locat. di. prænot. 8. sub num. 3. vers. dixi, & sub num. 4. vers. & his omnibus & num. 7. 9. & 10., onus quippe supra iustitiam Contractus reddit illicitum ipsum Contractum, ut ait Rosignol. di. prænotab. 8. sub*

num. 10. in fin., quod tamen onus si compensetur, cum non sit contra, sed præter naturam contractus, sustinetur, & obligat, quia per illius compensationem, contractus reducitur ad æqualitatem, & honestatem iustitiae, ut profertur idem Rosignol. loc. cit.

Constat ergo, Contractum locationis, de quo agitur, omni ex parte iniustum, iniquum, & illicitum esse, quia non solum in eo constituta fuit immodica, & excessiva pensio, qualem certè nullo pacto crearet substantia, & capitale rei locatæ, verum etiam nullâ habita ratione exorbitantium pactorum, quibus supra modum, & supra iustitiam præter naturam contractus gravatus fuit conductor, ne quidem minima data fuit compensatio, que posset magnis oneribus in illum translatis contraponi, quibus solum spectatis, præcivè etiam ab excessiva quantitate pensionis, probata dici posset enormissima læsio D. Principalis, cum illa dimetiatur etiam à multiplicitate, & exorbitantia pactorum, sive onerum, quæ sunt pretio æstimabilia, & tamquam minuenda valorem, usum, & commoditatem rei iustam compensationem recipere debent, ex alibi firmatis, & firmat in proposito *Rota in Romana rescissoria contractus 8. Junii 1711. §. Neque resistit, & seq. coram Crispio, multo verò magis probata dicenda erit non uod tantum contractus parte, sed omnibus simul sumptis, & consideratis, quemadmodum faciendum esse monet in proposito Pacion. de locat. cap. 19. num. 192., Quamobrem iustâ ratione idem D. Principalis implorare videtur Judicis officium, ut res ad æquitatem redigatur, aut è medio tollendo Contractum adeo iniustum, iniquum, & læsivum, aut saltem aliquo pacto alio illum iustum, & æqualem reddendo juxta facultatem Judicibus concessam per Tex. in leg. illicitus 6. ff. de offic. Præsid. ibi: Item ut qui iniquum lucrum, aut damnum sentiat, Præfex Provincie procedat = ubi Gloss. in verb. sentiat inquit vel dolo, vel facilitate, quam facultatem singularem, & mirabilem appellat Thessaur. dec. 216., & consentaneæ ad illam, præter alibi citatos, tradunt *Nevizzan. conf. 74. num. 5., Gratian. discept. forens. cap. 538. num. 19., Costa de rationat. quest. 91. num. 9., Rocca disput. Jur. select. cap. 95. apud quem plures Leutard. de Just. quest. 90. num. 37., Burgin. dec. 13. nu. 36., & 47. vol. 2. & dec. 22. num. 29. part. 4., Rot. coram Cassi. de Graf. dec. 2. de Just.**

Nique turbat, quod d. D. Vitia Principalis noster minime ignoraverit qualitates rei locatæ, & onera illi adjecta, sed de omnibus plene instructus fuerit, ut assensum in Instrumento, proindeque juvare nequeat æquativo Judicis arbitrio, minuitque agere valeat remedio rescissorio *di. leg. 2. Cod. de rescind. vendit., quod ignorantis solum, & per dolum, ac fraudem circumveto impartiri solet, ex deductis per Rosignol. de contract. contract. 10. de locat. disput. 1. §. 10. nu. 3. si enim sciens, & informatus qualitatibus rei, & onerum illi adjectorum, nihilominus libere, & spontè, ac contra omnem doli, ac fraudis suspicio-*

cionem contractum eo modo perficere voluit
pactis illis se subiiciendo, & ad immediatam
pensionem se obligando, in his sane terminis
donandi animi habuisse censetur, ideoque uti
nequit ullo lris remedio, cui per donationem
tali casu renuntiisse præsumitur *Gratien. disp. c.*
461. num. 28., Couer. varior. resol. part. 1. cap. 1. §.
num. 53. Surd. dpc. 130. num. 8.

Objectioni namque ista pluribus responsionibus
submovetur. Prima est, quod attentâ læsione
enormissima, quam in hypothesi intercessisse
supra latè probavimus, ex ea dolus ledentis re
ipsâ arguitur, & inducitur per *Text. in leg. om-
nes §. Lucius ff. de bis, quæ in fraud. Cred., Car-
fill. contr. Jur. tom. 3. cap. 2. num. 40., & tom. 7.
cap. 18. num. 92., Fontanell. de pact. nuptial. claus.*
9., Gloss. auct. num. 4., Molin. de Primog. lib. 2.
cap. 3. num. 18., cessat præsumptio donationis
ob defectum liberi consensus Contrahentis,
qui tali casu dolose extortus censetur *Rota cor-
am Duran. dec. 121. num. 34., & propterea ip-
sum quoque Contractum corrumpere necesse est leg.*
fidelo §. Cod. de resc. vendit. Paris. conf. 55. num.
*19. lib. 3., Larot. conf. 112. num. 36. & seq., Car-
fill. tom. 7. cap. 18. num. 94., Giard. dec. 105.*
*num. 1., & in punctis locutionis est *Text. in leg.*
& idem 26. alia 25. ff. locati, ejus verba sunt =
& idem prætextu minoris pensionis locazione factâ,
si nullas doli Adversarii probari possit, rescindi
locatio non potest = ergo à contrario sensu, si dolus
Adversarii intercedit, locatio rescindi debet
At verò, si locatio rescinditur, quoties dolus in-
tercedit, quia cessat præsumptio donationis
ob defectum liberi consensus, jam patet scien-
tiam qualitatibus rei, & onerum minimè suffra-
gari ad effectum sustinendi contractum enor-
missime læsum, ut latè probant *Alberic. in
dicit. leg. 2. Cod. de rescind. vendit. num. 12., Pi-
nell. ibidem part. 1. cap. 3. num. 11., Facchin.*
*contr. Jur. lib. 2. cap. 20. in §. dub. vers. sed con-
trarium, & seqq.**

Alterâ responsio est, quod præsumpta illa
donatio, super quâ fundatur objectio, nullo pa-
cto est verisimilis, neque enim solet hic esse tales
contractus inveniuntur animas, nec præsumendur
est, nisi appareat, quod enim promittunt, aut dant,
credendi sunt promittere, aut dare tanquam
æquale ei, quod accepturi sunt, neque ejus æquali-
tatis ratione debitum aliquando non dari, ut totidem
fere verbis bene ad rem inquit *Hugo Grot.*
de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 12. num. 11., & post
*alios dixit Bellon. Jun. conf. 54. num. 30., & fir-
missimè Rota post Salgad. in Lalprin. Credit. dec.*
27., coram Duran. dec. 121. num. 30. & 21., & coram
Royas dec. 187. num. 8., ideoque, cum in
hypothesi nullum concurrat argumentum bu-
jusmodi donationem suadens, & ea ceteroquin
habeat contrâ se omnem Juris præsumptionem,
cum potius error in facto proprio, imò etiam
fuitas præsumatur, quam quod quis velit ita
jactare suum, & alteri gratis dare *Bald. conf.*
589. in fin. lib. 2. Cravet. conf. 77. num. 14., Becc. conf.
235. num. 4., Rot. coram Merlin. dec. 885. num.
19. in recent. decis. 69. num. 4. part. 7., frustra

De Contract.

illa asserri videtur pro fundamento validita-
tis contractus, alioquin, ut sæpe dictum
est, enormissime læsivi, quando in his termi-
nis, etiam si donatio expresse appareret, ni-
hilominus profutura non esset, quia, sicuti do-
lus in contractu intervenisse præsumitur, ex su-
peradictis, ita pari modo per dolum extorta
censetur etiam donatio ipsa, quæ propterea
nullo pacto valeret *Cravet. conf. 142. num. 23., Pe-
regrius. conf. 81. num. 19. lib. 5., Menoch. conf. 412.*
num. 84., Vincent. de Franch. dec. 247. num. 5.,
etiam si juramentum adesset, *Peregrin. dicit. conf.*
81. num. 19., Surd. conf. 480. num. 13., Rot. in recent.
dec. 318. num. 2. & seq. part. 4. tom. 2.

Tertia denique responsio est, quod eatenus
scienti non competit ullum ex dictis remediis,
quatenus contractus, seu locatio facta fuerit
omnino libere, alias namque, si Conductor in-
ductus fuerit ad ita conducendum aliqua neces-
sitate etiam non præcisâ, sed causativâ, cessat
præsumptio donationis, & renunciationis præ-
fatis Juris remediis ad tradita per *Corn. conf. 11.*
num. 22. lib. 3., Cravet. conf. 151. num. 25., Menoch.
conf. 109. num. 30., Pacion. de locat. cap. 18. num.
94. & seq., & consequenter scientia non præju-
dicat; hujusmodi autem necessitas non fuerit in
casu nostro, etsi mihi reverâ non constet, adhuc
tamen valde probabile id censeo, inspectâ quali-
tate contractus, qui utpotè summam continens
læSIONem, & deceptionem faciliè inducit ad cre-
dendum Partem deceptam in eum consensisse,
non spontè, sed aliquâ necessitate coactam,
cum alioquin prius statum, & amentem ju-
dicari oporteret Virum hujusmodi contractibus
libere, & spontè contentientem contra obviâ,
& regularem præsumptionem *Tentus in leg. cum*
de indebito 25. vers. fin. vers. ff. de probat., qua
fortius urget in hypothesi, quia agitur de con-
tractu ad commodum, & utilitatem, ut supra
dictum est, non ad perniciem, & damnum in-
stituto; quinimò, si aliqua etiam probabilior ne-
cessitatis causa quæreretur, ea non deficeret,
quia nimirum verisimile est, D. Primam Locato-
rem non aliter D. Principali vendere voluisse
aromatariam, prout fecit, elapsis duodecim annis
locationis, quam ea lege, ut prius annis toti-
dem illam sub dictis pactis conducere, quando-
quidem dubium non est, quod id sufficiat ad in-
ducendam necessitatem causativam, ad effec-
tum, ut dici nequeat, D. Principalem omnino
libere contraxisse.

Jam verò ex his perspicuè demonstratâ enor-
missima læsione contractus, de quo agitur, opus
non esset Judicis ministerio ad illum rescinden-
dum, utpotè ipso Jure nullum Verum quia nul-
litas hujusmodi inducta est favore fraudatî, &
decepti, quod autem inductum est favore unius,
nequit contra eum retorqueri leg. quod favore ff.
de legib. i. dicitur, si Conductor vult contractum
subsistere, id declarabit agendo ad compensa-
tionem, & reductionem contractus ad equali-
tatem *Resignol. de cour. contract. 10. de locat.*
disquis. 1. §. 17. sub num. 3. vers. limitando tercio

C 2

& seqq.

Et seqq. si verò malit contractum rescindere, Judicem adhibe, qui vel illum pronuntiabit nullum tamquam enormissimè læsivum, & omnia in pristinum reducet, vel saltem rescindet, tamquam læsivum ultra dimidiam juxta notata per *Pactus. de locat. cop. 18. num. 18. ad 23.* apud quem alii.

Neapolitana restitutionis Bonorum.

Pacta post Bellum inita inter Reges, aliosve Principes de restituendis Bonis penes Fiscum existentibus, comprehendunt jura nondum a Fisco distracta, atque hereditates ab alio non aditas, si modo ea ab initio moti Belli possiderentur. Hereditatis additio ex quibus actibus, & argumentis probata dicatur.

VOTUM III.

- 1 *Consensus in re dubia, vacuo debet esse animo.*
- 2 *Pactis fadere post bellum inito, ad antiqua possessionis jura fit reditus, si ita fuerit conventum, & num. 5.*
- 3 *Pacificatio Regum, ac Populorum inter se non in tantum utilis est, sed ceteris etiam, qui ab alternatim partibus fuissent.*
- 4 *Princeps pacifertus cum Hostibus, non sibi soli, sed toti Reipublicæ, & singulari Civibus pacifertus intelligitur, & num. 80.*
- 5 *Pace inita, bona eorum Dominis sunt restituenda, & num. 51.*
- 6 *Limita, ubi res sit de Bonis in alios distractis, & de quorum restitutione Principes non convennerunt, & num. 7.*
- 7 *Per restitutionem quilibet recuperat, quod suum est.*
- 8 *Restitutio fieri censetur ei, qui in pristinum statum reponitur.*
- 9 *Pace inita, restitutio Bonorum, inter Principes conventa, faciunda est.*
- 10 *Pace inita, sunt præsertim restituenda bona ejus temporis existentia penes Fiscum supremum Principum, & num. 36. 60. 68. & 93.*
- 11 *Procedit, etiam si fuerint, durante Bello, in alios distracta.*
- 12 *Procedit tamen, si in capitulis pacis excepta non fuerint, & num. 69.*
- 13 *Restitutio debet intelligi plenarie faciunda, & num. 38.*
- 14 *Præsertim in publicis conventionibus faderum, & pacificationum.*
- 15 *Conventiones publicæ faderum, & pacificationum sunt jura gentium.*
- 16 *Restitutio publicæ conventa in casu faderum, & pacificationum, est, ac si ex capite justitiæ facta, & num. 85.*
- 17 *Et maximè favorabilis censenda est, & num. 75.*
- 18 *Lateque interpretanda, & num. 54. 77. & 87.*
- 19 *Nec ejus tollendus, aut impediendus effectus.*

- 20 *Principum conventiones publicæ in casu pacificationum notari debent bonæ fidei, & num. 55.*
- 21 *Etiā quoad Contractus stricti Juris.*
- 22 *Et stricti Juris interpretationes recipiunt, & num. 57. & num. 110.*
- 23 *Pactis, ac faderis Capitula sola jura gentium interpretanda sunt, & num. 56.*
- 24 *Conventiones publicæ in casu faderis, & pactis, correlative sunt.*
- 25 *Et per eos Subditi, ac Sequaces Principum utriusque restituuntur pristina eorum possessio, & num. 32. & 33.*
- 26 *Conventiones publicæ in casu faderis, & pactis mutua sunt, & æquales.*
- 27 *Et proinde favorabiles.*
- 28 *Conventiones faderis, ac pactis ita interpretanda, ut Belli justitia quàm maximè æquetur.*
- 29 *Procedit etiam quoad Subditos, hostiles partes secutos, & num. 94. & 95.*
- 30 *Subditi quis ei non est, in cujus Regno bona tantum possidet.*
- 31 *Fœdatarius est Dominus devotissimi juramento fidelitatis, & servitorum præstatione.*
- 32 *Non verò est Subditus.*
- 33 *Regia Progenies familiæ, Regis decoratur privilegiis.*
- 34 *Et restitutio ipsius favore in Capitulis pacis conventa, debet laeviori eo sensu intelligi, quo Reges inter, ac personæ eis conjunctæ.*
- 35 *Utilitas, mutuique decurrit ratio est optima pacis interpretis.*
- 36 *Discretio naturalis plus est omni virtute.*
- 37 *Princeps tenetur in Bello ejus Regis partes sequi, cui sanguine est conjunctus.*
- 38 *Spoliatus ante omnia restituendus est.*
- 39 *Non tamen id generatim procedit, ubi sit pax inter Principes. Intellige ut num. 45. & 46.*
- 40 *Spoliatus, ubi sit pax inter Principes, non est absolute ante omnia restituendus, si clara sit Spoliationis jura, & num. 70. & 71.*
- 41 *Vel quando cuiusque nequeat, restitutionem a Pacifertibus fuisse voluit.*
- 42 *Restitutio in vim capitulorum pacis, ut debeatur, sat est possessio tempore moti Belli, & num. 59.*
- 43 *Restitutio possessionis in capitulis pacis conventa, fieri prius debet, quàm jura possessionis valeant expendi.*
- 44 *Belle turbantur, non adiunguntur jura Privatorum.*
- 45 *In restitutione facienda in vim capitulorum pacis, publicæ utilitatis, & pacis Religio servanda est.*
- 46 *Præsertim si pacta sint æquæ, & respectiva.*
- 47 *Regum conventiones solo jure naturæ reguntur.*
- 48 *Pactis ut non fletur, eorum causæ nunquam deficiunt.*
- 49 *Ipsæque pacta in causâ esse possunt novæ controversiæ excitandi.*
- 50 *In pacis contractu locum habet regula correspondentium.*

- 64 *Et, si una pars, altera etiam violatur, & num. 65.*
- 66 *Pacta tam committendo, tam omitendo violari dicuntur.*
- 67 *Pacti nomine qua servanda sunt, dicuntur jure pacti praestanda.*
- 73 *Pacta initia, antiqui Possessor non tenetur litem insistere pro Bonorum restitutione, sed sui est summario illorum possessionis demonstratio, & num. 73. & 104.*
- 74 *Despecto variis, atque diffinis mali juris indicium est.*
- 76 *Pacti conventio de possessione restituenda, non dum Bello crepto, sed etiam adquiri impedita, comprehendere censetur, & num. 77-90. & 91.*
- 78 *Conventiones publicae debent juxta rationem de Paciscentibus in mente habitam interpretari.*
- 79 *En autem saepe comprehendit res non secundum existentiam, sed secundum potentiam moraliter consideratam.*
- 81 *Pacti conventio de possessione restituenda, non de Bonis tantum, sed etiam de juribus debet intelligi.*
- 83 *Bonorum, & rerum appellatione jura quoque, comprehenduntur.*
- 83 *Restituere, & Possidere facere.*
- 84 *Restitutio non tantum significat corporis, sed etiam Juris, & causae restitutionem.*
- 86 *Sub restitutione ex capite iustitia, veniunt jura, & actiones.*
- 88 *Restitutio in capitalis pacis licet conventio de solis immobilibus, jura tamen, & actiones comprehendit.*
- 89 *Atque ita jura successionum, & hereditatum.*
- 91 *Jura non debent censeri Bello adempta.*
- 96 *Restitutio in Capitalis pacis conventio, an comprehendat res, & hereditates tempore Belli delatas, & a Fisco distractas disputant Doctores.*
- 97 *Opinio tamen affirmativa verior reputatur.*
- 98 *Praesertim cum hereditas nec dum adita est ab alio, in quem fuit alienata.*
- 99 *Hereditas a Fisco distracta, & nondum ab alio adita, ob conventionem possessionis restitutionem, ad legitimam spectat heredem illum, capacem inde esse illum.*
- 100 *Secus, si alteri in grada sequenti fuerit delata, ab eoque adita.*
- 101 *Et ex quibus aditis indicatur? & num. 103. & 103.*
- 102 *Hereditatis aditio probatur verbis quibuscumque adempti animam significantibus.*
- 103 *Hereditatis aditio probatur, ex quo, post eam non loco aditam, Procurator est constitutus ad eam alibi ademptam.*
- 105 *Immissio in possessionem post accuratum rei evanescit decreta, non ex gratis, sed ex iustitia concessa dicitur, & num. 106.*
- 107 *Atque est evanescens omnino demandanda.*
- 108 *Princeps, concessa licet suis Magistratibus*

Jurisdictione, retinet adhuc supremam iudicandi potestatem.

109 *Non procedit in Causa, quarum cognitio ipsi ex Principatus Legibus vetita sit.*

110 *Conventio restitutionis in capitalis pacis inita, a supremo danteus Principe interpretanda est, & num. 111.*

112 *Fiscus, ubi agitur de restitutione post Bellum faciendam, facile praesumitur Subditus frustratus, si de eo debeat cognoscere.*

113 *Ad Collateralem Regii Consilii spectat cognitio controversa, si qua oriatur post decretum a Principe, in vim capitalium pacis, Bonorum restitutionem.*

114 *In dubio contra Fiscum iudicandum est.*

115 *Praesertim in Causa restitutionis Bonorum faciendam in vim capitalium pacis.*

SERENISSIMA Princeps Condzi restitui petit ad possessionem reddituum fiscalium in Regno Neapolis existentium, qui ad ipsam, uti filiam adoptivam, & ex Testamento heredem Serenissimi Joannis Casimiri Poloniae Regis jam dudum delati fuerant, & quorum possessione, adepti, quum Philippus V. Hispaniarum Rex dict. Regnum obtinebat, pacifice gavisa fuit, donec illo Sacra Caesaris Majestas potita est: tunc enim ob gravissima Bella inter eandem, & Christianissimum, ac Catholicum Reges vigentia, dicti redditus a Regio Fisco sub sequestro positi fuerunt: qua sane in disceptatione requisitus, ut nulli Partium studio, fed veritati tantum parendo, sensus aperirem meos: vacuo proinde animo, ut iis, qui de rebus dubis consultant, monuit *Caesar in Oratione apud Salust. de Bell. Catilin.* perpenis secundum ea, quae proponuntur, rationum momentis, potiora Serenissimae Instantis Jura esse auctoritate.

Petit enim, remoto sequestro, dictam restitutionem vigore Articuli 25. Pacis Radstadlenfis, quo cautum fuit, quod Subditi, exterique omnes, qui vel Caesaris Majestatis, vel Christianissimi Regis partes sequuti essent, plenè restitui deberent possessioni Bonorum, & Juribus, quibus antè susceptum Bellum fruebantur: ea autem ejusmodi fœderum, quae inter se paciscuntur Reges, virtus est, ut cum pares Bello, aequo sedare in pacem, atque amicitiam venirent, tunc repeti, reddidit per conventionem res, & si quarum turbata Bello possessio sit, eas aut ex formula Juris antiqui, aut ex partis utriusque commodo componi, ut loquitur *Hug. Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 4.* ubi Gronovius lit. B., & C. ait, id conventum videri, quod prout olim conventum erat, aut res se se habebant antè Bellum: ut restituantur in statum, quo fuerant, antequam turba incidere.

Id verò, quod ejusmodi publicorum, ac solemnium pacificationum, & fœderum sanctitate constitutum est, non tantum pertinet ad ipsorum inter se pacificentium Regum, & Populorum utilitatem, sed praecipue etiam commoda, atque incolumitatem respicit subditorum, exte-

- ceterorumque, qui ab alterutrius partibus fuissent; i quippe Principes pacifice cum hostibus
 4 *non sibi soli, sed toti Reipublicae, & singulis Civibus suis pacifici intelligitur*, sunt verba *Petri Gadelii Commentar. de Jur. pac. cap. 5. num. 1. & 2.*, quapropter, initia pace, prout res esse habebant ante Bellum, Bona antiquis eorum
 5 Dominis, & Possessoribus restituenda erunt *Bald. de pace Constantia §. Possessiones num. 2. & 5. Hoc quod nos, Aretin., Soccin. & Juson in leg. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber. & posthumis Roman. in leg. sed si hac lege §. Liberos ff. de in jus vocand. Abb. in cap. 1. de Reg. & pac. Roland. à Valle conf. 1. num. 118. lib. 3., Menoch. conf. 105. num. 4.*, idemque num. 12. declarat,
 6 contrarium sentientes intelligendos esse loqui de Bonis in alios alienatis, & de quibus inter
 7 Principes conventum non fuit, quod illa quoque restituerentur, *Boss. inter suos tractatus varios titul. de restitutionibus qua sunt à Principibus num. 8. fol. mibi 190. Anton. de reg. Donation. tom. 1. part. 3. lib. 1. cap. 29. num. 13. & seq.*
 8 Et sanè, si per restitutionem quilibet recuperat, quod suum est, ita quidem, ut restitutus ille censetur, qui in pristinum statum reponitur, consequendo nimirum quantum id ab illi sit, adversus quod petitur restituito, *leg. quod si minor §. Restitutio ff. de minor. leg. Ab hostibus §. sed quod ff. ex quib. caus. leg. 2. §. de vi, & vi armat. Cicon. Andricinus 4. conf. 3. quast. 2. Glossa in Causa. ab eoradio 2. disticti. 35. lit. G. Cajac. ad tit. 4. lib. 37. Digestor. leg. 1. §. Filium tom. 4. oper. posthum. part. 2. lit. E. fol. 29. Solorzan. de oper. iudicior. tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 202., Peregrin. de Jur. Fife. lib. 9. tit. 2. num. 25.*, inde sequitur, quod in ea restitutione, quæ ex publica causa pacificationis inter Principes initæ,
 10 utrinque faciendi solemniter convenitur, restitui debeant omnia, quæ per Bellum ablata fuerunt, ut post *Bald. nov. citat. §. Hoc quod nos, tradit. Boss. dist. tit. de restitution. qua sunt à Principibus. Boss. num. 5. & 6., & num. 9. 13. & seqq., Guozac. de pace, & tregua part. 1. quast. 31. num. 14. & Anton. de Donation. dist. cap. 29. num. 15. & 16., Bertaccin. in repertor. lit. P. vers. Pace solita, Paris de Puteo de feuder. reintegr. cap. 136. Pegaz ad ordinis. Regu. Portugal. tom. 1. Glossi. 55. num. 25. fol. 99.*
 11 Quæ protectio certissima juris, ac æqui, bonique præcepta proculdubio locum sibi vindicant, quoties agitur de Bonis, quæ tempore celebrata pacis existunt penes Filium Supremorum Principum, illa enim sine ulla cunctatione, & mora restituenda certe sunt antiquis eorum possessoribus *Bald. in tit. de Pace Constantia in verb. se plenitudine gratia nostra Felin. in cap. inter quatuor num. 10., vers. & dixit de majorit., & ubi videtur, Roland. à Valle conf. 1. num. 118. & ubi quod hoc casu nullus ab hac sententia discrepat lib. 3., & conf. 45. num. 19. vers. sed mature & seqq. lib. 1., ubi etiam appellat hanc conclusionem communem theoriam *Vess. de Succession. resol. lib. 1. §. 3. num. 4. Odd. de restitut. in**

integr. part. 2. quast. 99. artic. 4. num. 26., & num. 29., quando alioquin talem restitutionem porrigendam esse ad Bona etiam, quæ durante Bello, in alios distracta, atque alienata fuerunt, modò tamen in Capitulis pacificationis eadem excepta minime fuerint, præter Doctorum loca mox allegata, traditur apud *Bald. in dist. tit. de Pace Constantia in verb. privilegia omnia ibi = nota ex ista Textu, quod si Bona Rebellionum tempore rebellentis aliis sunt concessa personis; scilicet pax sunt reddenda primis Dominis Textus hic valde instabilis, idò quod ipsa pax non habet vim simplicis indulgentie, sed restitutionis in integrum; quod tene menti = quem sequuntur Aretin. in dist. leg. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber. & post Soccin. conf. 58. vers. adhuc dici potest volum. 3., Buér. decif. 38. num. 7., de Marin. ad Revertet. decif. 487. ad med., Anton. de Donat. dist. cap. 29., qui postquam quæstionem hanc latè examinaverat, & contrarium opinionum fundamenta referendo, hujus controversiæ decisionem difficilem dixerat; nihilominus num. 43. Sententiæ affirmativæ, tamquam melioribus fuisse rationibus, plurimique confirmatæ Judicatis, adharendum esse censet, & confert luculentam decisio à Sacra Rota edita in una Romano Primogenitura, & fideicommissaria de Corsini 16. Maii 1710. §. 9. coram Rho Aldrovando.*

Moventurque præcitati Doctores prævalidis illis rationibus desumptis ex natura ejusmodi restitutionis, quæ, si regulariter plenarie facta intelligenda semper est ex *Cajacio ad tit. 51. lib. 9. Cod. tom. 5. oper. posthum. fol. mibi 1540.*, portione jure talis censenda erit in publicis hæc, conventionibus, quales sunt illæ, quæ sunt per fradera, & pacificationes *Hug. Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 2. Cajac. lit. de post. in leg. Conventionum §. tom. 1. oper. prior. fol. 939. lit. E., & fol. seq. lit. A.*, illas adscribens iurigenium *Boc Kelmannus in Digest. lib. 2. titul. 15. de post. num. 15. fol. 142. Cardin. de Lac. de feud. dist. 27. num. 8.*, quæ propterea restituito, tum quia æquiparanda est illi factæ ex capite iustitiæ *Tapia ad rubric. Digestor. de Constitut. Princip. cap. 3. num. 8. in fu., & num. 34. Cardin. de Lac. de regal. dist. 148. num. 48. vers. magna sequitur, & dist. 160. num. 38.*, tum ob plurimum, qui eidem iuncti favoris, obque publicam, quam respicit, utilitatem, latè interpretanda est *Decian. respons. 38. num. 6. lib. 2. Tusch. prætit. conclus. lit. P. conclus. 178. num. 1., & seq. Guazac. de pac. & Tregu. part. 1. quast. 33. num. 9.*, ubi quod ita intelligi debet, ut ejus effectus minime tollatur, idemque nec directè, neque indirectè impediatur *Anton. de Donation. dist. cap. 29. num. 12. & num. 19. & 20., & ex Textu in leg. Cum quidam ff. de liber. & posth., & leg. hoc modo ff. de condit., & demonstrat. tradunt Valenz. conf. 99. num. 33. tom. 1., & Grammatic. dec. 12. num. 19.*, quidquid enim Principes in dictis publicis conventionibus agunt, atque paciscuntur, naturam habet bonæ fidei, quæ in ipsis exuberare debet, licet ceteroquin age-

- ageretur de Contractibus stricti Juris *Groet. conf. 91. num. 9. Voss. quest. illustr. part. 2. quest. 63. num. 50. Cress. de Valdano. observat. 103. num. 60. Aramam de Jur. public. tom. 5. cap. 8. fol. 88. à tergo circa med.*, ideoque rejiciunt interpretationes stricti Juris; nam *discremen alium bonae fidei, & stricti Juris, quatenus ex jure est Romano, ad sui gentium non pertinet* = ut loquitur *Hug. Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 16. num. 1.*, dum igitur Principes in sedrum, & pacis Capitulis, solo jure gentium interpretandis, conveniunt, quod Bona tempore Belli occupata, restitui debeant prioribus Dominis, & possessoribus, per plenariam eorundem restitutionem, omnia in pristinum statum reduci debent, ut probatum est superioribus locis.
- Hec autem, quae contradictorem non habere dicuntur, quando res est de Bonis tempore celebratae pacis adhuc à Fisco retentis, servanda certe eo magis erunt, quando ejusmodi pacificationis contractus suapte naturā correctivi *Nicol. Moran. de fid. trega. & pace quest. 136. num. 1. Inter Traict. magna. tom. 11. part. 1. fol. 444.*, utrinque Subditos, & Principum sequentes restituit antiquae Bonorum possessioni, tunc enim cum sint mutui, atque aequales *Hug. Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 6. num. 1.*, loquens, quod conventiones illae aequales sunt, quae utrinque eodem modo se habent = subdicens *num. 2.* talia esse, quae de restituendis, captis, & rebus capis &c. conveniri solent = patet in eisdem contenta favorabilia efficiunt, ut proficiunt idem *Hug. Grot. lib. 2. cap. 16. §. 10.* = favorabilia sunt, quae aequalitatem in se habent, & quae communem spectant utilitatem, quae quo major est atque latius patet, eo major est promissi favor, ut eorum, quae ad pacem faciunt, major quam ad Bellum = ibique *Gronovius liter. A.*, illumque sequendo id etiam egregie docuit *Pasendorf de Jur. natur. & gent. lib. 5. cap. 12. §. 12.* ubi ita loquitur = favorabilia sunt, quae aequalitatem in se habent, sed in quibus utrinque aequalis est conditio, & utrinque aequi consulitur, quaeque communem utilitatem spectant: quae utilitas quo major est, quoque latius patet, eo major est promissi favor. Favorabilia item sunt, quae societates, & quolibet actus conservant &c. sic & eorum, quae ad pacem faciunt, major est favor, quam quae ad Bellum = & ibi in *annotat. lit. A.*, ubi relictur alius praclarus *Hugensii Grotii* *lib. 3. cap. 20. §. 21.*, Jure idcirco meritoque circa interpretandas pacis conventiones observanda est interpretatio illa, quae partes quoad Belli injuriam quāvis maximè aequat, quod fieri solet duobus maximè modis: aut ut quarum rerum turbata Bello possessio est, ex formula Juris antiqui componatur, &c. aut ut res maneant, quo sunt, loco = ut his verbis loquitur *Grotius lib. 3. cap. 20. §. 21.* Quod attinet ad rem nostram, in contractu pacificationis, non secundus, sed primus servatus est modus, quod nempe, ut ibi dixit *Gronovius lit. L.* = restituntur cuique, quod antea habuit = *Grotius respons. 114. num. 8. lib. 2. Card. de Luc de Testam. dñc. 44. num. 3. Rodolph. alleg. 71. num. 35.*

At verò benignior istaec, laxiorque interpretatio, si pacis restituendae, si publice utilitatis consequendae gratia recipienda est, etiam quum agitur de restitutione Subditorum, qui adversus suum Principem rebellantes, hostiles partes sequuti fuerunt; nemo equidem infocias erit, eam omnino amplectendam esse in casu nostro, in quo Serenissima Princeps Condai uti solummodo possidens in Regno Neapolitano dictos fideles redivit, subditi dici nequebat Cesareae Majestati, *Reland. à Valle conf. 1. num. 22.*, & *seq. lib. 3.*, ubi loquitur in difficiliore casu Feudatarii, & Vassalli, quem licet Domino devinctum juramento fidelitatis, & servitorum praestatione; nihilominus subditi censendum minime esse ait. Illa igitur tamquam Regii sanguinis splendore coruscans, cum Regiae Familiae, imò ipsius Regis privilegiis decoratur, per ea, quae tradunt *Mensch. conf. 351. num. 12.*, & *seqq. Cyriac. contr. 543. num. 21.*, & *seqq. Mel. allegat. 1. num. 32. fol. 15.*, & *allegat. 13. num. 29.*, & *seq. fol. 230.* inde sequitur, quod, tamen si restituito generaliter concessa aliis, alioquin juxta firmata superioribus locis plenissimè intelligenda, ob peculiarem aliquam circumstantiam, strictiorem admittere, possit interpretationem: attamen ejus favore intelligenda sit eo laxiori sensu, quo pacis inter ipsas personas Regum, easque eisdem conjunctas interpretanda sunt, ob mutuae videlicet, quae inter ipsas continetur, utilitatis, mutuique decoris rationem, quae est optima paciorum omnium interpres, ut, praeter notata superioribus locis tradit *Nicol. Moran. de fid. trega. & pace quest. 119. num. 98.* & *seqq.* subdens, illam interpretationem sumendam semper esse, quae habet plurimum humanitatis, & quam discretio naturalis, quae plus est omnis virtutis, nobis insinuat *inter traict. magna. tom. 11. fol. 438.* = quid autem humanitati, atque naturalis discretionis diclamini magis consentaneum est, quam quod Princeps, qui Regis, cui sanguine conjunctus erat, partes omnino sequi tenebatur, finito bello per compositionem pacis, quae omnes generaliter, ac plenarie restituit fuerunt, ejusmodi restitutionis vigore in pristinum statum pleoissimè reponatur?

Nec turbat, quod communis illa regula, quae praecipit, spoliatum antè omnia restituendum esse, non ita generaliter, atque absolute locum sibi vindicat, quando fit pax inter Principes ex *Baldo de Pace Constantia* in verb. *possessiones* *num. 2.*, qui glossando verbum *restituatur*, illud ita intelligendum ait, nimirum = nisi Ablator jure se possit tueri in consuetudine proprietatis, tunc enim restitutio impeditur = illumque sequitur *Martin. Landens. de confederation. pac. & conventionib. Princip. quest. 38. traictat. magna. tom. 16. fol. 302.* = Quamobrem, cum in Causa, de qua agitur, à DD., pro tempore Praesidentibus Advocatis fiscalibus, tum antea actis temporibus, tum in hodierna illius disceptatione, plura deducta fuerint pro Regii Patrimonii defensione, quibus Serenissima Condai Princeps haec-

hactenus impedita fuit controversorum rati-
onem ficalium possessionem consequi, frustra
idecirco hodie dicta generalis, ac plenaria res-
titutionis beneficio frui contentat.

- Nam beneficio Baldi dictum ad certissima-
tum communis, tum publici Juris precepta
illud eo tantum casu intelligendum est, quo
scilicet Ablatoris, sive spoliantis jura adeo clara
sunt, ut eisdem illud causam proprietatis tueri
queat *Gloss. in leg. Si quis forte 19. verb. possi-*
deantur Cod. de possim. revers. ducens argumen-
tum ex lege in hac actione 3. §. Ibidem subjaugit
ff. ad exhibendum, & ex leg. final. ibique dedu-
ctis Cod. de Edict. Div. Hadrian. tollen. Boff. tit. de
restitutione, qua sunt à Princip. finit. Bell. num.
14. fol. 190., vel quando iusta aliqua conjec-
tura fuaderent, Principes paciscentes noluisse
Restitutos recta via invadere, ac adipisci posse il-
lam qualemcumque possessionem, in qua tem-
pore succitit Belli reperiebantur; propterea-
que, cum in casu nostro nec Jura Regi Patrimonii
clara sint, imò illa prevalere consueverunt in lu-
lucenta allegatione D. Advocati Dominici Jan-
nucii, nec ullæ afferri possint conjecturae, qui-
bus stricta illa interpretatio limitari queat
generalis, ac plenaria restitutio Bonorum iacta
possessoribus illis, qui tempore indicii Belli e-
adem detinebant, evidens inde fit, quod frustra
47 *iprextis pro impedienda dicta restitutione,*
queratur de jure proprietatis, posthabita posses-
sione, quæ ante Bellum fuit, ut bene ad rem
nostram docuit Hing. Grat. de Jar. Bell. & pac.
lib. 3. cap. 20. §. 13. sic inquit: in altero illo
periculi genere, quo restituitur possessio bello tur-
bato, notandum est, alium, quæ ante Bellum
fuit, possessionem respici, id tamen, ut privatis
dejectis, interdictio, aut vindicatio apud Judi-
ces experiri liceat = & bene ibidem notarunt
Tesmeras, & Gronovius agentes, quod hic tan-
tum queritur, an possessum fuerit, & non curato,
quod si forte paulo ante bellum vis facta est, nec
jure vindicatu propter Bellum interveniens, itant
oriente Bello invasor possideat; adversus enim
hunc experiri licebit interdictio unde vi, quo posses-
so &c. vel vindicatione, quæ proprietati adferitur.
Petenti itaque restitutionem vigore Capitula-
tionum pacis, ut illam consequatur, satis erit,
48 *quod doceat, tempore initii Belli corporaliter de-*
tinuisse Bona, quorum petit restitutionem ex
eodem Baldi de Pace Constantia verbo Posses-
siones num. 4. ajente = sed qualiter probatur
possessio? respondet, probat detentione corpo-
rati, nam qui detinet, presumitur possidere =
Angel. in leg. Si quis forte 19. Cod. de possim.
revers. ibi = & illud est utile pro exitibus, qui
tempore pacis revertuntur cum possit, quod eis re-
stituatur quæcumque tenebant tempore ejjectionis
eorum. Nam recuperabant mobilia, & immobilia,
quorum habebant dominium, & possessionem, &
etiam veram detentationem asinuam = eumque
sequitur Roland. à Valle dicto conf. 1. num. 119.
lib. 3., Mensch. conf. 103. num. 4., Boff. in dict. tit.
de restitut., qua sunt à Princip. finit. Bello num.
13., & 14. pariter post Angel. hac habem = ad-

de pradictis, quod quæcumque auferri captivitas,
restituuntur filiis possessorum = leg. final. Cod. de Cap-
tiv. &c. & in dict. leg. penult. dicit Angelus hoc
esse utile pro Extorribus, qui tempore pacis rever-
tuntur cum possit, ut eis restituatur quæcumque
tenebant tempore sua ejjectionis = quia recupera-
bant mobilia, & immobilia, quorum habebant do-
minium, & possessionem, & etiam veram deten-
tationem asinuam. Et ita licet pradicti dicant, res-
stituuntur ad Bona sua, intelligatur etiam quod
ea, quæ solum detinent ex natura rei. Sic pro-
bant Glossa, Angel., & communiter Doctores in
dicta leg. penultim. juxta Textum ibi, qui dicit,
quod qui revertuntur ab hostibus recuperant res
propriæ, & idem probatur in leg. final. Cod. de
Edict. Div. Hadrian. tollen. juxta Glossa, quæ
extendit Textum etiam in his, quæ solum tenean-
tur. Et facit quod etiam ratione Jura possessio-
nis, & detentionis, dicat habere dominium, Bar-
tol. &c. Nonnulli igitur post sequutum veram, &
corporalem restitutionem Bonorum in capitulis
pacis utrinque imperatam, Partibus integrum
erit in Tribunalibus competentibus jura sua ex-
periri, ut mox diximus ex Gratie, aliisque,
quod prius etiam pro regula præscripserat Pel-
agius Papa Episcopus Italia, his verbis referens
in Canon. Cum Ecclesia = Sed prius illi legibus re-
integranda sunt omnia, & postea tempore à Pa-
tribus defuncto, sunt ægrotis ventitudo = caus. 3.
quest. 2. Quod etiam pluribus aliis tum Pontifi-
cii, tum Cæsarei juris locis aspicuum reperitur,
& communiter receptum est apud Doctores, &
Tribunalia.

Si ergo plana hæc interpretatio, & libera,
atque prompta Bonorum restitutio retardanda,
nunquam est, quoties agitur de Privatorum ju-
ribus, quæ, superveniente Bello, turbata quid-
dem, adempta tamen censenda nunquam sunt,
per Text. in leg. Si quis vi, ibique Glossa ff. de
acquir. vel amittend. poss. ff. Hug. Gros. de jur.
Bell. & pac. lib. 3. cap. 20. §. 19., Rotu penes
Poss. de manutent. decis. 154. num. 18., in recent.
decis. 415. num. 1. part. 2. decis. 60. num. 6. part.
14., & ad orn. Cardin. de Luc. lib. 3. decis. 5.
num. 2., potiori certe jure decernenda erit,
quum res est de Bonis per Fiscum occupatis,
tuoque Domino, & possessori ablati, aut sub
sequestro positæ, in his terminis multo magis
à Supremis Principibus paciscentibus, à quibus
ex mox citato Grotii loco facilis est, ut coordinatio
aliqua intelligatur facta, spectanda erit publica
utilitas, & servanda religio pactorum, quæ pro
incedenda, custodiendaque pace inita reperiuntur,
Baldi in leg. Jubeamus in fin. Cod. de Trans-
act. Curt. Jan. conf. 219. num. 60. lib. 3.; præ-
sertim verò quando eadem corespectiva sunt,
atque ob mutuum utrinque utilitatem, sum-
mam habent æqualitatis rationem, ut alibi di-
ctum est.

Quid enim magis adversaretur nodum civi-
lis, sed gentium, ac publici Juris præceptis,
quibus admonemur pacta sancta in fœderibus,
& Regum, ac populorum pacificationibus, he-
nignâ, atque liberali interpretatione intelli-
gen-

genda esse, eademque sincerâ, ac bonâ fide
 55 exsequenda, quid, inquam, his magis adverteretur,
 quàm quod si subtilitatibus cavillarentur
Petr. Bellinus de re militari. part. 5. tit. 3. num. 5.
inter tract. magis. tom. 16. fol. 350., ideoque in-
 57 illis interpretandis non est disputandum de iur-
 is apicibus Bald. de Pac. Constantia §. Si quis
 verò num. 1., nec ex iure Romano interpretanda
Christin. decif. Belgie. lib. 4. decif. 216. num. 15.
Hug. Grot. de iur. belli, & pac. lib. 2. cap. 16.
 §. 31. ubi *Tesmerus* redarguens multos Doctores,
 qui controverfias Regum ex iure Romano decidere
 velint = sic ait = quo sanè nihil est ineptius, quid
 enim Regibus cum iure, quod nunquam iussit,
 & in quod nunquam consenserunt =, sed ad
 pacem, & publicam utilitatem constituta ab
 58 iis, qui summam habent potestatem, solo iure
 naturæ reguntur, ut distinguendo conventio-
 nes, quas supremus Princeps uti talis celebrat,
 ab aliis, quas privatim agit, dixerat idem *Hug.*
Grot. diſt. lib. 2. cap. 11. §. 1. num. 3. ibi = plane
 aliud erit, si in mari pæctis fiat, aut in vocis lu-
 sula, aut per litteras inter absentes. Talia enim
 pæctis iure solo naturæ reguntur, ut & pæctis vo-
 rum, qui summam habent potestatem, quæ tales
 sunt: nam in his, quæ privatim agunt, locum ha-
 bent leges etiam, quæ irritum actum faciunt, ubi
 id in favorem ipsius fit, non in penam = ibique,
Tesmerus lit. N. ait = summa enim potestas, quæ
 tollit, subiecta legi civili non est, sed Dei, gen-
 tium, & naturæ tantum iure sequitur =

Quæ proſectò publica gentium, & naturæ
 59 præcepta nudam tantum exigentia probationem
 possessionis, in qua quis tempore indicii
 Belli reperiebatur, pro decernenda restitutione,
 potentius sanè obtinebunt, quando, ut pluries
 notatum est, agitur de rebus per ipsum Fiscum
 60 possessis; nemo enim non videt, quàm facili
 antiqui Bonorum possessores illius potentiâ
 frustrari possent, ne suorum Bonorum possessionem
 consequerentur, tum ejusdem favore com-
 miniscendo colorata Jura, tum etiam excipiendo
 de aliorum juribus, quibus occupatio causâ bel-
 61 li facta, eoque finito restituenda, defenderetur.
 Quippè nunquam color causæ deficeret,
 cur pactis non staretur, speciem aliquam Juris
 imponendo, quod exprobrabat *Pontius apud*
Lezium de fid. treg. §. 11. Hac autem ratione non solum tra-
 duceretur sacchilimorum Principum religio;
 at etiam publicorum pactorum sanctitas viola-
 62 retur. Imò verò pacta illa, quæ pro pace resti-
 tuenda solemniter sancita fuerunt, occasionem
 darent querendi causas nova instaurandi, sus-
 citandique Belli; si enim, ut inquit *Nicol.*
Moron. de fid. treg. & pac. quæst. 136. num. 1. &
 63 *seq. tract. magis. tom. 11. part. 1. fol. 444.*, in contra-
 ctu pacis locum habet regula corresponsivorum,
 quorum uniformis debet esse ratio, adeo
 quidem, ut ad positionem, & remotionem unius,
 sequatur positio, & remotio alterius: Inde per-
 64 sepe evenire possit, quod, parte unâ federis
 violatâ, pars altera à sedere discederet: Exem-
 plo fit illud, quod ex *Thucydide* refert *Grot. de*
Jur. Bell. & pac. lib. 2. cap. 15. §. 15. ibi = Si vel

tantillum ex dictis pars alterutra transgredederetur, 65
 rupta fore pæctis = quod certè verum subdit esse
 idem, *Grot.* = nisi aliter convenisset; quod fieri in-
 terdum solet, ne ob quosvis offensas à sedere dis-
 cedere liceat = idque docuit etiam *lib. 3. cap. 20.*
 §. 35. loquens verbis illis = neque admittam hic
 66 discrimen capitis pacis, quæ majoris, quæque
 minoris momenti sunt; satis enim magna, ut ser-
 ventur, videri debent, quæ pace comprehendenda
 sunt = proptereaque admonet, quod = quò magis
 paci coveatur, consultum erit, ut capitibus mi-
 noris momenti adiciatur, ut, si quid adversus ea fa-
 ctum erit, pacem non rumpat: aut ut arbitri prius
 adeantur, quàm arma inferre liceat, quod erat in fa-
 cere *Peloponnesiaco*, memorante *Thucydide*, = & ibi
 in notis *Tesmerus*, *Groenovius*, & idem *Grotius*, &
 67 consentit *Pufendorf. lib. 3. c. 8. §. 5. final.* Cum autem,
 tum committendo, tum omitendo (ut nostri di-
 cunt) quæ pace sancita sunt, violari dicuntur, ut
 docuit *Grot. §. 34. ibi rumpitur & pax, ut diximus*,
 faciendo contrò id, quod in pace dictum est: sub fa-
 ciendo autem comprehenditur & non facere, quod,
 & cum oportet = cuncta idcirco ea, quæ ad pacem,
 amicitiamque custodiendam pertinent, adeo
 sincerâ fide servanda sunt, ut ea jure pacti præ-
 standi dicantur, proptereaque = si quæ contra
 68 amicitiam sunt, rumpunt pacem, quæ sub omni-
 tia lege contracta est; quod enim inter ceteros for-
 70 lis amicitie officium exigeret, hic etiam pacti iure
 præstandum est = ut præclare subdixit *diſt. cap.*
20. §. 40.

Hisque ita se habentibus, cum Fiscus colore
 nullo detrectare queat liberam, & promptam
 restitutionem Bonorum, quorum possessionem
 occasione Belli antiquo Possessori eripuit, nisi
 69 fortè aliter in pacificationis Capitulis constitutum
 fuerit, vel nisi causa proprietatis, & Jura
 70 Fisci adeò clara sint, ut, juxta illud omnium
 ore tritum effatum, causam possessionis absor-
 bere dicantur, atque hæc si deficiant, quoties
 71 agitur de Bonis apud Fiscum existentibus, ut
 antiquus Possessor illis restituendus sit, non cogatur
 72 instituire lites cum Regio Procuratore,
 sed satis ipsi sit summarie ostendere, quæ, &
 qualia Bona ad eum pertinerent, ut bonè ad
 rem nostram notant *Signorol. conf. 228. per tot.*
Card. Tusch. practic. conclus. lit. P. conclus. 178.
num. 5., *Antunez. de reg. Donat. tom. 1. part. 2.*
lib. 1. cap. 29. num. 18., *Grazzini. de pac. & treg.*
part. 1. quæst. 13. num. 13., inde sequitur, quod
 Serenissimæ Principi Condæi diutius retardanda
 non est restitutio controversorum reddituum,
 in quorum possessione reperiebatur, quum, eie-
 ctis Hispanis, Sacra Cæsarea Majestas Neapo-
 litanum Regnum adeptâ fuit. Nihil enim in
 Radstadensi pacificatione præcipiente ejusdem-
 modi restitutionem utrinque faciendam, spe-
 cialiter cautum reperitur, ob quod sub illa mi-
 nimè comprehendantur Bona per Fiscum occa-
 sione Belli occupata: & Jura, quorum colore res
 protrahitur, nedum clara minimè sunt, sed
 eadem tamquam emendicata, & penitus in-
 substantia aliàs rejecta penitus fuerunt.

Esti enim D. Præfatus Advocatus Regii Pa-
 tri-

trimonii summā, quā excellit doctrinā, & pro
injuncto sibi munere Jura Fiscī viriliter dedux-
rit; nihilominus illā doctē confutata fuerunt
in dicta egregia allegatione D. Advocati Domi-
nici Iannucci Jura Serenissimæ Principis tuen-
tis; ideoque, ne agere velle videar id, quod
summo ingenio elaboratum, summāque indu-
striā ab alio perfectum est, ad eum me refe-
ram. Nam si, ut paulo antè dictum est, pos-

73 sessor agens adversus Fiscum Bona occupan-
tem, opus non habet lites assumere cum Regio
Procuratore, sed inspectis Capitulis Pacis præ-
cipientibus celerem, atque paratam Bonorum
restitutionem, ut illam consequi valeat, suffi-
cit, quod summarie ostendat quæ, & qualia
Bona ab eo possidentur; quorum quoad lon-
gissimè potest mens nostra respicere spatia præ-
teriti temporis, illiusque memoriam recordari,
ultimam, rem ordiendo ab anno 1556. investi-
gatur origo crediti, cuius vigore Serenissimæ
Principis Auctoribus controversi redditus fisci-
les assignati fuerunt; quorum obtenditur illo-
rum satisfactio usque ab anno 1563. sequuta,
quando unius sæculi, & amplius decursu, us-
que videlicet ad obitum Regis Joannis Casimi-
ri, Successores omnes in pacifica dict. fiscalium
redituum exactione continuaverunt; quibus id-
circo exceptionibus diffinis præfatus D. Præsi-
dens, excludere conatur jura Serenissimæ Prin-
cipi competentia vigore tum Testamenti, tum
adoptionis de ea factæ à præfato Rege, subden-
do, quod, tametsi illa subsisterent; nihilomi-
nus eidem proinde non possent ob naturam Bo-
norum ad Regium Fiscum devolutorum; deni-
que veluti ad extremam naufragii tabulam re-
currendo, tum ad Jura ipsi Fiscō cessa à Patri-
bus Societatis Jesu, tum etiam excipiendo de
illis Reipublicæ Poloniæ competentibus; sola.

74 namque congeries tot diffusorum defensionum,
quibus Fiscum in sua possessione confovere co-
natur, facile cuique demonstrat, quam infir-
ma sint ipsius Jura, & è contrario quam valida
sint illa Serenissimæ Principis plenè ab omnibus
hæcæ contrariis exceptionibus vindicata in dicta
dilectissima allegatione. Quapropter, his con-
sulto omittis, subdum dumtaxat pauca quæ-
dam, quæ mihi, ut sub initium præfatus sum,
prò veritate examinanda proposita fuerunt.

Opponitur itaque, Serenissimam Condæi
Principem juvare minimè posse Articulo Pacis
Radthadiensis, quia ipsa, mortuo Rege Joanne
Casimiro, minimè adeptā possessione dictorum
redituum, illis tringita, & ultra annorum spa-
tio nunquam gaviā fuit, sed eisdem tunc de-
mum obtinuit, quom post obitum glor. mem.
Caroli II. tamquam ejus heres, tum in Hispani-
arum Monarchia, tum in Neapolitano, aliis-
que Regnis illi successit Philippus V., ex cujus
Decreto controversi redditus Serenissimæ Prin-
cipi adjudicati fuerunt, quæ adjudicatio ex me-
ra auctoritate, non ex justitia facta dicenda
est, quia Regii Patrimonii, & Fiscī Defensores
eiusdem Jura minimè deduxerunt, ideoque nul-
lo numero habenda sit possessio illa, in qua ini-

tio Belli ipsa reperiebatur. Verum exceptiones
istæ nullo Juris colore, nec ullo facti adminicu-
lo fulcitæ reperiuntur.

Non quidem Juris, quia si ut fufius alibi di-
ctum est, fœderum, & pacificationum pacta, 75
tamquam favorabilia latissimā interpretatione
accipienda sunt, consequens ex eo fit, quod si
aliquo ejusmodi pacto sancitum reperitur,
quod reductā pace, quisque restituitur posses-
sioni illi, quā per Bellum dejectus fuit, tale pactum
juxta benigniorem, & veriori quoque, 76
interpretationem intelligendum sit de eo etiam,
qui vi, rerum suarum possessionem adipisci im-
peditus fuit *Hag. Gros. de Jur. Bell., & pœ. lib. 2.
cap. 16. §. 12. num. 1.*, ubi supposito, quod jam
probaverat, videlicet similia pacta, quia fa-
vorabilia sunt, secundum latissimam signifi-
cationem intelligenda esse, inquit = *si verba
hæc audi quid dejectus est, etiam ad eum restitu-
endum pertinebant, qui vi vitæ est ad suum acce-
dere, nam vox latius sumpta fert eam significati-
onem, ut testis Cicero A. Cæcilia disputat*, ibique
Grosvovius allegans §. 6. Institut. de Interdict., &
cum *Grosio concordat Pasendorf. de Jur. natur.,
& gent. lib. 3. cap. 12. §. 13.* sub initium id pro-
bans auctoritate *leg. 3. §. 8. ff. de vi, & vi armat.,
& ibi Barbeyrac. in annot. num. 4.*

Cum enim omnium Contrarium, dispositio-
num, publicarumque tractationum interpreta-
tionem sumenda sit ex ratione, quæ observari solet
78 animo loquentium, atque pacificentium, profe-
cto id inspicendo, de ratione notandum est sub
ea comprehendi sæpe quædam res, non secundum
existentiam, sed secundum potentiam moraliter
79 consideratam, quæ alibi locum habet, restrictio lo-
cutionis non est = *Hag. Gros. dict. cap. 16. §. 21.,
casus max exscripta verbo, & sententiam refert,
ne sequitur Pasendorf. de Jur. natur., & gent.
dict. cap. 12. §. 30.*, inde autem fit, quod supremi
Principes mutuo pro-nitentes ejusmodi plen-
nariam restitutionem, cum respectu dicantur
80 publicam utilitatem, & subditorum suā posses-
sione dejectorum aequalitatem, sub illa non tam-
tum Bona, sed Jura etiam comprehendisse in-
81 telligantur, utpote rerum, & Bonorum appella-
tione significata *Cujac. lib. 50. Digestor. tit. 16.
leg. nomen appellatio 6. num. 4. oper. posthum.
part. 2. fol. mibi 320. lit. E.* restituere enim est
82 possessorem facere, & restituendi verbo continet-
ur omnis causa non solum corpus &c., & Juris in-
83 terpretatio est, quod restituitur non tantum signi-
ficat corporis, sed etiam Juris, & causæ restituti-
onem. Restitutio non tam est corporis, quam Ju-
84 ris restitutio, sicut eodem modo possessio non tam
dicitur esse corporis, quam Juris, non tam facti,
quàm Juris = ut explicat idem *Cujac. dict. lib. 50.,
Digestor. tit. 16., leg. apud Labencum 246. tom. 4.
oper. posthum. part. 2. fol. 705. lit. B. & C., & ex
lege restituere, & leg. final. de verbor. signif. leg.
quod §. 24. §. Restitutio ff. de minor. aliisque Ju-
ris loci tradit Calv. in Lexcon. Jur. verb. resti-
tuere vers. num & Jura, & consonant Testat in
leg. Bonorum 49. in fin., & leg. rei appellatio
ff. de verbor. significat., præclare Glos. in leg.
Prius.*

Principi bona ff. eodem tit. Covarr. in cap. relatum it 2. vers. tamquam appellatione de Testament. l. 1. Barb. ff. de appellat. verb. appellat. 35. num. 1. Rota in rec. dec. 400. num. 19. pars. 18.

- Idque sane efflagitare videtur natura restitutionis sancita in contractibus fœderum, & pacificationum, quæ, ut alibi dictum est, si exparatur restitutioni factæ ex capite iustitiæ, sub
 26 quæ certe veniunt Jura, & actiones, ut ex Angelo in penultim. Cid. de captiv. natat. Peregr. de Jur. fisc. lib. 5. tit. 2. num. 63., & sub num. 67. §. Adde quod idem, Rot. coram bou. mem. Emerit. Jus. dec. 1904. num. 11. Si eadem ob publicam
 27 utilitatem, & bonum pacis, quam reducit, semper latissime interpretanda est, etiam si simpliciter facta legatur, ut, præter allegata superioribus locis tradunt Socini. Jus. conf. 3. vol. 3. Vulpell. in tract. de pot. quasi. 36. num. 2. vers. sed quidquid, & num. 3., dicendum sane est, quod sub eadem, licet sermo haberetur de sola immobilium restitutione nihilominus venient
 28 etiam jura, & actiones tendentes ad illorum consecutionem Roland. à Pille dict. conf. 1. num. 126. lib. 3., & num. 31., & seq. notans ex Bartolo in leg. rem alienam col. 2. in fin. ff. de pignorat. ntilum. = quod appellatione Bonorum venit, quod quis potest vendicare rem, pro qua habet actionem, si eam non possidet, vel exceptionem, si possidet leg. rem in Bonis ff. de acquir. rer. domin. = ac per consequens Jura etiam successionum, atque hereditatum, leg. nam quod §. final., & leg. cogit. ad Trebell. Bartol. in leg. quintus la 2. ff. de cur. & argent. legat., & in leg. 3. in princip. ff. de bon. possess. Gravet. conf. 11. num. 7.

- Quapropter Serenissima Princeps Condati tametsi nunquam uti heres Joannis Casimiri Polonæ Regis nacta fuisset veram, atque realem possessionem controversiorum reddituum fiscalium, nihilominus, ut eam hodie consequi illic posset, satis eilet, quod ipsa summarie ostenderet, tales redditus jure legitime successionis ad ipsam pertinere: nam, ut dictum est,
 29 cum restituito non minus debeatur illi, qui vi dejectus fuit sua possessione, quam etiam illi,
 31 qui vetitus est ad suum accedere; inde sequitur, quod cum ab illa, quæ post obitum Regis Joannis Casimiri inter Christianissimum, ac Catholicum Reges toties suscepta, ac renata fuerat, præfata Serenissima Princeps illius filia adoptiva, & heres prohibita fuerit dict. reddituum pacificam possessionem adipisci, hodie vigore restitutionis solemniter convente in Capitulis pacificationis Radstadiensis, illam consequi debeat, perinde ac si tempore exorti Belli eadem liberè, ac pacificè detentà, illique vi exorti Belli ipsa dejecta, amplius deinde eâ gravata non fuisset, Jus enim, quod antè Bellum
 32 hanc, nemini tacite ademptum censeri debet, fuit enim ob causam, ut sua tenerentur, Republicæ, Civitatique constituta sunt, ut ex Cicerone ait Hug. Gros. lib. 3. cap. 20. §. 16.

At ut magis, magisque res eluceat, in quaestione illa, quæ discipatur, an restitutus vigore Pacis recuperet necne hereditates, at-

que successione: antè conventam restitutionem illi delatas & Doctores de hoc non dubitant, quando successio, seu hereditaria Bona, & jura antè Bellum, sive commissum delictum delata Restituito, & à Fisco occupata, penes eundem reperiantur tempore celebrata pacis, atque utrinque inter belligerantes Principes promissa restitutionis Subditorum ad Bona, per ea, quæ superius notata fuerunt, ubi etiam animadvertimus potiori jure hæc locum sibi vindicare, quando non agitur de restituendis Bonis, quæ ob rebellionis, vel aliud quoddam delictum Fisco adjudicata fuerint, sed res est de Bonis occasione Belli ab eodem Fisco apprehensis, quia persona alioquin non subdita hostis partes sequuta fuerit.

At de hoc disputatur, quando hereditates, & res tempore Belli, vel commissi delicti delata Restituito, vel fuerint à Fisco alienatae, vel ab alio sequenti in gradu adita, atque occupatae reperirentur. Quo casu licet Doctores in contrarias abierint sententias, ut apud Anton. de Donat. dist. cap. 29. in num. 45., & tamquam verior sustineri possit sententia docens, sub hujusmodi restitutione illas comprehendere, per ea, quæ ex Textu in leg. 1. §. Filio qui mortis ff. ad Senat. consult. Tertul., & Orfici., & leg. Captum ab hostibus Cid. de postlim. revers. tradunt Odd. de restit. in integr. part. 2. quest. 99. sub num. 6. §. Sed quoniam Fachus. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. §. Verum contrariam Rota coram Monned. decis. 282. num. 6., coram Merlino decis. 125. num. 2., & num. 31., & plures allegati in Romano Primogenitura, & fideicommissorum de Confusio 16. Maii 1710. §. 9., & num. 27., & seq. coram Rno Aldrovando. Eoque certius hæc sententia recipienda dicatur, quando tempore restitutionis adhuc hereditas non est adita ab alio, neque successio ab eo occupata, eo quod illius dominium, & jura cum tunc alteri quaesita non sint, & Restitutus jam effectus dicatur capax hereditatis, idcirco delatio facta Tertio per restitutionem legitimi heredis, redacta dicitur ad non causam, ut hunc casum distinguendo ad alio, in quo hereditas delata sequenti in gradu, ab eo adita, & per eum illius possessio apprehensa eilet, traditur apud Anton. de Donat. dist. cap. 29. num. 66., & seqq. & docuerunt Bartol. in leg. Gullus §. quod si tantum col. ultim., & leg. 1. §. Filius ff. ad Tertul. Peregrin. de Jur. fisc. lib. 5. tit. 2. sub num. 38. §. contra verò.

Attamen Causa, quæ hodie vertitur, longè diversa est; nam non solum agitur de hereditate Serenissimi Principi delata antè Bellum, sed, quod magis est, statim ab eadem agnita, atque adita, ut constat tum ex Immixtione ad eam obtentâ Parisiis in Parlamento, tum ex Decreto præambuli ab ejus Procuratore petito in Vicaria, ex quibus actibus ambigi nequit, quin inducatur aditio, quæ, utpotè pendens ex animo, si probatur quibuscumque verbis significatis deliberatam voluntatem suscipiendam hereditatis, Rota in rec. dec. 360. num. 30. dec. 474. num. 1., & dec. 478. num. 3. part. 5., plenè probata dicenda pro-

cul dubio erit in casu nostro, in quo, post hereditatem Parisiis à Serenissima Principe solemniter aditam, constitutus fuit Procurator ad illam Neapolis adeundam, idemque in Vicaria dictum Decretum obtinuit *Gloss. in leg. per Procuratorem 89. ff. de acquir. heredit.*, & in *leg. 3. vers. per alium ff. de Bonor. possess.* *Hug. Donell. commen. Jur. lib. 7. cap. 9. col. 3. §. His positis, Harpreli. in §. final. num. 23. & seqq., Inslit. de hered. qualitat.*, & *different.*, *Hannius variat. resolut. lib. 2. tractat. 5. quest. 29.*, & *frequentat. apud alios.*

Quamquam verò dubitari minime posse videatur de jure, & iusto titulo successione in dictis redditibus fiscalibus competenti Serenissime Principi tamquam heredi, & filie adoptivæ Regis Joannis Casimiri, deque ejusdem hereditatis agnitione, atque additione judicialiter ab ipsa facta: nihilominus tamen frustrâ de his examen assumeretur, quando eidem sufficit docere, quod in illorum possessione reperiretur tempore, quo vi Belli ipsâ ejectione, per Fiscum dicti redditus apprehensi, ac sub sequestro positi fuerunt. Falsus enim demonstratum est, quod pro eorumdem restitutione consequenda, non nisi de possessione, imò sola detentione, docendum est: de qua in casu, de quo agitur, dubitari nequit, & reverâ non negatur, sed à Regii Patrimonii Defensoribus opponitur solummodo, quod illa, ipsis minime auditis, non, ex iusto aliquo titulo, & jure, sed merâ auctoritate à Philippo V. concessa fuerit, dum Regno Neapolitano dominabatur.

Pura sanè pro hujusmodi oppositione refellenda afferri possent, sed satis erit se referre ad ea, quæ in sacro in dicta allegatione D. Advocati Jannucci *Casp. ult.* afferuntur, nimirum à Serenissima Principe peractum fuisse libellum, in quo fuit expolitis juribus omnibus ipsi competentibus, nec non oppositionibus factis tum à Defensoribus Regii Patrimonii, aliisque Contradictoribus in eodem libello validissime ceteroquin confutatis: petita ab eadem fuit restitutio, atque, possessio controversiorum reddituum fiscalium: quæ tamen illi, & inconsulto decreta non fuit, sed Petitoris instantia cum dicto Libello remissa ad Consilium Italix, à quo post rei maturum examen agnita iustitia dicte petitionis, consultum Regi fuit, petitis annuendum esse, ad normam ejus resolutionis expeditâ Cedulâ subscriptâ ab omnibus dicti Consilii Regentibus, in ejusdem executionem Serenissima Princeps immittendum fuit in possessionem dicti reddituum, quam retinuit donec in Regnum quoque Neapolitanum illato Bello, disturbata ab illa fuit. Nemo autem non videt per absurdum esse dicere, quod in hac Causa tot spectata oculis, & in qua immisso in possessionem decreta fuit post solemne rei examen, servato consueto stylo, & formâ peractum, id non ex iustitia, sed ex mera gratia concessum fuerit, ut bene in simili notat *Roland. à Valle dicti. conf. 1. num. 72. vers. ex quibus*, vehementi expressione sic loquens = *Ex quibus omnibus supra adductis, & allegatis, con-*

*cludendum venit, flautibus prædictis, futurum esse dicere, quod persequitur Casar in dicta confirmatione adposuerit verba ipsa = quoties enim Summus Princeps causâ cognita, vel audito Confiliario, aut suorum Tribunalium sententiâ, aliquid concedit, aut decernit, non ex gratia, aut mero iure potestatis usui id fecisse dici potest, ex notatis in leg. humanum in fine. Cod. de legib., quam refert Larrea allegat. Fiscal. 20. num. 7, & 8., & per Crespi. de Valdar. observat. 114. num. 38., & sub num. 40. Quapropter quod ita decretum, aut factum est, religiosè servandum erit ex *ssera. in Consist. Regi Privilegio la 3., & Affilio decif. 77. num. 5.*, quemadmodum quotidie in Regno Neapolis executioni demandentur Decreta edita dominante, Philippo V., & præcipue illa Regii Collateralis Consilii, quæ hujus, de quo agitur, nature magis accedunt.*

Frustrâ verò opponeretur, ejusmodi Causarum cognitionem pertinere ad dicti Regium Collaterale Consilium, cujus privilegium derogare integrum non sit: Nam, tamen verisimur in Causâ, cujus reverâ cognitio privatè ad illud pertineret: nihilominus tamen, ut bene demonstratur in *cap. 8. allegationis D. Advocati Jannucci*, Sacra Celsaræ Majestatis sive per viam avocationis, sive quacumque aliâ viâ, ac modo, illam assumere posset, ex certa illa ratione, quod nimirum quantacumque sit Jurisdicção à Supremo Principe concessa fuisse Magistratibus, atque Tribunalibus quantumvis summis: nihilominus retinet semper supremam illam potestatem cum Principatu ipsi delatam, atque ab eo inseparabilem, cujus vigore, juxta Regum officium, Judicium facere, atque justitiam administrare potest, ut optime in dicta allegatione, adeo quidem ut id illi non licere dici posset eo solum casu, quo ex legibus fundamentalibus alicujus Principatus, limitata solummodo potestas eidem esset inpartita, cum prohibitione videlicet cognoscendi certas causas, de quibus judicandi facultas, atque Jurisdicção Senatui, aut alicui simili, in Supremoque Magistratui reservata esset: nemo autem non videt quantum id aberret à casu nostro.

His autem licet planè sublatâ videri posset exceptio desumpta ex ordine judiciario, quâ retardari contenditur dictorum reddituum restitutio: attamen in concreto casus nostri magis urget quod restitutio in præsens faciendâ non pendet ex judicio ferendo per Regium Collaterale Consilium, sed ex contractu conventionali publicæ pacificationis, in qua à Principibus paciscentibus promissa est restitutio Bonorum utrinque faciendâ eis, qui illa possidebant tempore Belli, & non nisi vi Belli ab eadem dejecti fuerunt: hujusmodi verò contractus, atque promissionis interpretatio ad Supremum dumtaxat Principes pertinet, inter quos cum nullum civilis vinculum juris, sed sola tantum nature ratio intercedat, propterea æquo ipsorum iudicio consulendum, cavendumque est, nè conventa restitutio promissa, atque faciendâ ipsorum

- rum Subditis, ac sequacibus, facillè eludatur: idque præsertim præsumendum, quando Bona à Fisco occupata reperirentur, quo certè casu noluerunt, quod de his cognoscere, atque judicare possent fiscales Magistratus, qui gravibus, atque diuturnis litibus Restitutos frustrari possent, ideoque, ut dictum est superioribus locis, coram illis instituende non sunt lites, sed summarie demonstrato, quæ, & qualia Bona ad Restitutum pertinerent, ab eoque polliderentur, illorum restitutio talibus Magistratibus imperata dicitur, executionis tantummodo obsequio ipsis relicto: Eà verò sequutà, si qui sint Oppositores, qui potiora Jura super eisdem Bonis habere contendunt, juxta illorum naturam, & Causarum qualitatem coram suo competenti Judge, ac Tribunali de his disceptare deinde poterunt: atque in hoc reverà versari potest Jurisdictio Regii Collateralis Consilii, à quo cognoscende, atque dijudicande essent controversiæ omnes, si quæ ex aliquo privato, atque speciali jure moverentur contra Serenissimam Principem, post ejus favore à Cæsarea Majestate decretam, atque expletam restitutionem in dicto Articulo Pacis Radstadiensis solemniter, religiosque promissam.

- Quæ cum ita sint, & Jura Serenissimæ Principis clara esse videantur, utpotè desumpta ex aperta dispositione dicti Articuli: contrà verò exceptiones deductæ à Defensoribus Regii Patrimonii, vel penitus insubstantes sint, vel ambigi nequeat, quin dubie saltem censeri possint, non omittendum sanè reor, quod si juxta familiares regulas id erubesceret, nè colore ullo retardari posset executio dicti articuli: præsertim verò quom res agitur cum Fisco, ex regula, quæ in Causis dubiis contra illum constituta reperitur per argumentum ductum, ex leg. un. pto ff. de Jur. fise., de qua Peregrin. de Jur. fise. lib. 6. tit. 1. num. 3., Gobb. inter tract. cor. quæst. 1. ad leg. Bened. & Zuver. num. 47., & segg. Cabed. decis. 81. num. 4. part. 2., Fontanell. decis. 465. num. 13., & frequenter apud alios: potiori certè jure id locum sibi vindicabit in Causa restitutionis, de qua agitur, quæ, juxta omnia publici Juris præcepta, latissime semper interpretanda est, & ob pacis, publicæque utilitatis favorem benignè semper intelligentià amplianda.

Placuit: in Successionis.

Jesuïtæ, post emissum quartum solemne Religionis votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni. Renunciatio omnium jurium presentium, & futurorum facta à Jesuita ante quartum Religionis Votum non comprehendit hereditatem Fratris, qui Renunciationis tempore non erat mentis compos. Hereditas in renunciatione comprehensâ non Ecclesiæ, seu Domui Societatis renunciatur, sed legitimis Defuncti Hereditas debetur, si post emissum quartum Votum delata fuerit. Renunciatio ut

comprehendat jura futura ex nova causa, quæ verborum amplitudo, & conjecturæ sufficientiant.

VOTUM IV.

- 1 Jesuita, solemnè emissione quarti Voti, eam proficitur mendicitatem.
- 2 Et bebetur, ac si profectus esset in Religione Minoritarum, & Cappuccinarum.
- 3 Minorita, & Cappuccini sunt incapaces Bonorum, etiam in communi.
- 4 Jesuita, post emissum quartum solemne Votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni.
- 5 Et ad hanc effectum tamquam mortui reputantur.
- 6 Idem de Minoritis, & Cappuccinis.
- 7 Jesuita, & Fratres Almores de Obedientia, ceterique fructuarii Regule S. Fran. if. i. Cappuccinarum nomine comprehenduntur.
- 8 Hereditas ex incap. itate ejus, qui Professionem emisit, deservit Perfructus in pari, vel in sequenti gradu, & num. 10.
- 9 Jesuita, si sola vitæ vota emisserint, ipsi, non Religioni hereditas adquirunt.
- 10 At nec ipsi, nec Religioni, si Professionem, aut vota Coadjuutorum non emiserint, & num. 143. & 151.
- 11 Ex Professionis momento inducitur mors quoad aucti Juris effectus.
- 12 Jesuita ex emissione quarti solemnis Voti pensiones, ac Beneficia amittunt, necnon testandi facultatem.
- 13 Jesuitis emissionis quartum solemne Votum, fideicommissa ab ipsi possessa transeunt deinde ad substitutum cum potestate percipiendi fructus, etiam non expellat morte naturalis Professionis, & num. 14. & 15.
- 17 Renunciatio facta de hereditate Viventis indicit votum captanda mortis à Jure improbatum.
- 18 Non procedit si facta est ad piam Causam.
- 19 Idem, si talis hereditas, non speciatim, sed sub generalitate jurium sit in renunciatione comprehensa, & num. 20.
- 20 Generalitati non derogatur ex solâ expressione certæ hereditatis.
- 21 Eoque expressio debet gratiæ majoris demonstrationi facta censeri.
- 23 Jura succedendi in intestata hereditate Viventis omnino incerta sunt, & more futurum, & num. 60. 82. & 153. & assimilatur somnii Vigilantium num. 89.
- 23 Jura de futuro incerta dicitur jura ipsum futurum, ejusque spes.
- 24 Jura futuri spes est, pretio æstimabilis, & num. 64.
- 25 Jura futurum in contractum potest deduci, & num. 65. 104.
- 26 Inquestio facti est, ubi de Dispensationum mente disceptatur.
- 27 In Inquestione facti inprobatum est, quid antea rem, quid cum re, quid post rem venerit.

- 28 *Renunciatio censetur hereditatem, etiam Fratris viventis, in Renunciatione comprehendisse, si hic ager mente, & corpore testari non erat aptus, ac erat facili ad intestatam decessurum.*
- 29 *Renunciatio amplius verbis, & generalibus concepta, debet censeri ad jura etiam ex causa de futuro extensa, & num. 34.*
- 30 *Verba Renunciationis = omnia universa ejus Bona, substantiasque una cum omnibus ejus juribus, rationibus, & actionibus &c. quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque modo competentia, vel in futurum competitura &c. important comprehensionem juris etiam succedendi in hereditate Viventis.*
- 31 *Præsertim ex illarum clausularum geminatione = quomodocumque, & qualitercumque modo competentium, vel in futurum, competiturorum = Declara ut num. 117.*
- 32 *In Renunciatione quid fuerit comprehensum, quidve exclusum, ex Renunciationis mente investigandum est.*
- 33 *Atque ex illius finalis causa.*
Item ex persona ipsius Renunciantii, num. 38.
- 36 *Renunciatio ex causa ingressus in Religionem est latius interpretanda.*
- 37 *Ita ut censetur comprehendere etiam jura de futuro, & num. 138.*
- 39 *In Renunciatione respiciendo Operis pii, atque Animæ Renunciantis favorem, benignior semper interpretatio debet sumi, & num. 132.*
- 40 *Renunciatio in dubio censeri debet comprehensiva etiam jurius de futuro, si id intellexisse Renuncians declaret.*
- 41 *Declaratio facta à Renunciante de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, licita est, & valida.*
- 42 *Præsertim ubi verisimilitudo, & Renunciantis probitas concurrunt.*
- 43 *Nec non ejus aetas ad senectutem vergens.*
- 44 *Renunciatio intestata successioni, quæ sit merè abdicativa, Renunciantario nil prodest, & num. 49.*
- 45 *Renuncians, renunciatione merè abdicativa, intestata successioni, habet ac si 2 medio sublatus, & num. 47.*
- 46 *Eodemque successio ad Proximos Defuncti, non ad Renunciantarium deferenda est, & num. 48.*
- 50 *Renunciatio intestata successioni, merè abdicativa, nullum Renunciantario jus tribuit.*
- 51 *Ejusque affectus, per existentiam Renunciantis, impeditur.*
- 52 *Renunciatio quolibet venis strictissimè interpretanda, & num. 107.*
- 53 *Præsertim si sit translativa, & num. 82.*
- 54 *In Renunciatione translativa tantum dicitur comprehensum, quantum in ea nominatim expressum reperitur, atque oculis corporeis legi poterit num. 55. Anz necessarii ab expressis inferitur num. 56. Rejeda quacumque extensione ad res, jura, casus, & personas non nominatas, num. 57, & 80.*
- 58 *Renunciatio merè translativa non extenditur ad futura, & num. 84.*
- 59 *Nec subsistere valet in jure incerto, & dependente a causa pariter incerta, & num. 85.*
- 61 *Sed versatur circa jura habentia præexistente causam, & num. 83.*
- 62 *Ipsique Renuncianti jam inherantia.*
- 63 *In renunciatione merè translativa venire non censetur jura successioni in hereditate Viventis.*
- 66 *Renunciatio juris merè futuri, atque incerti valida habenda est.*
- 67 *Renunciatio merè translativa non censetur comprehendere intestatum hereditatem Viventis, nisi id expressè dictum, conventumque sit, & num. 70, & 80.*
- 68 *Vel nisi connexio quædam verborum adhi in renunciatione, ut sua illius comprehensione nequeat subsistere, & num. 71. & 109.*
- 69 *Dispositionis verba ubi deficiunt, deficit etiam dispositio.*
- 71 *Renunciatio juribus futuris, licet amplissimè facta, si possit referri ad jura competentia ex aliqua causa præexistente, non censetur comprehendere intestatum Viventis hereditatem, & num. 79, & 110.*
- 72 *Verba proemialis Dispositionis indigent quidem minimum circa aliquem actum faciendum, sed ipsum perfectè non impliant.*
- 73 *Verba autem partis dispositivæ actum complendum innuunt.*
- 74 *Clausula & intra la parte proemialis Dispositionis, importat ipsius proemialis cum partis dispositivæ connexionem.*
- 75 *Parti proemialis, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminus dispositivæ, & num. 76, 104, & 106.*
- 77 *Præsertim quando parti proemialis stat ad inferius ordinanda.*
- 78 *Verbo proemialis Dispositionis. Di què è, che colla presente &c. dispongo nel modo seguente, cioè &c. innanzi, proemiale, partem stare ad inferius ordinanda in parte dispositiva.*
- 81 *Renunciatio, licet concepta verbis futuri temporis, in dubio non censenda est comprehendere intestatum Viventis hereditatem.*
- 86 *Alio non subsistens renunciationis tempore, sed post oriens, dicitur novum contingens.*
- 87 *Et ad illud non porrigitur.*
- 90 *Renunciatio juribus futuris non censetur comprehendere spem succedendi in hereditate Viventis, cum rei est de successione in Bonis paternis.*
- 91 *Vel de consequenda ex his Legitima Filio debito.*
- 92 *Procedit maxime cum rei est de hereditate Fratris, & num. 123, & 126.*
- 93 *Renunciatio facta juribus etiam extituri cum adjunctione ubique locorum neque dici extensa ad spem succedendi in intestata Viventis*

tin hereditate, quæ nullo potest loco circumscribi.

94 Sed solum ad alia jura feudata in causa jam præcussante.

95 Præsertim si talis renunciatio facta sit pro aliqua temporis circumstantia, quæ jura ex nova causa excitata nequeant Renuncianti competere, & num. 126.

96 Renunciatio commotus jura ad certam æquædiem competentia non extenditur ad jura exiitura ex nova superveniente causa.

97 Renunciatio juri bus futuris, nullâ scilicet mentione hereditatis Fratri Viventi, non censetur eam voluisse comprehendere, & num. 98.

99 Disponentis voluntas ratiâ à discreto loquendi modo valet argui.

100 Renunciatio juri bus futuris, adhibito verbo Patrimonii, non importat spem succedendi in intestata Viventis hereditate.

101 Spes succedendi in intestata Viventis hereditate, in cuiuspiam Patrimonia non potest esse.

102 Substitutio nundum purificata in Bonis non enumeratur.

103 Renunciatio substantia verè consistit in ejus parte dispositiva.

105 Renunciatio sua pars ab altera est intelligenda, & declaranda.

111 In Renunciatione nequit dici comprehensum, jus succedendi in intestata Viventis hereditate, nisi renunciatum fuerit juri futuro, etiam ex nova causa competitore.

112 Aliter jura istud futurum intelligitur de jura futuro ex causa de præsentis, vel de præteritis, & num. 113.

114 Clausula quomodocumque, & quodocumque, ac qualitercumque &c. competitorum, quoad jura futura, solent in renunciationibus de stylo a Notariis apponi.

115 Idem de Clausula tam ex testamento, quàm ab intestato.

116 Præsertim in partibus non dispositivis.

117 Et Clausula ejusmodi robur adiciant renunciationsi, illam autem ultra expressa non extendunt, & num. 120.

118 Renunciatio ut dicatur extensa ultra specificè in ea expressa, non sufficiunt Clausula quomodocumque, & quodocumque, ac qualitercumque in parte solum præmiali, non vero in dispositiva adjecta.

119 Et argumentum, quod aliis dicta Clausula, remaneat superflua, levissimum est.

120 Clausula quomodocumque, & quodocumque, ac qualitercumque in præmiali solum renunciationsis parte, licet non importent plerumque in ea specificè expressum sit, superflua non remanent.

121 Pars enim dispositiva majus robur adiciant.

122 Et declarant id, quod de jure inest, majorque altis tribuunt securitatem.

123 Renunciatio potius quàm censenda sit extensa ad quæ specificè non sunt expressa, superflua

haberi debent Clausula quomodocumque, & quomodocumque, ac qualitercumque in ea adjecta.

125 Renunciatio voluisse censetur, quod, dum poterat, declarare omisi.

126 In Successione Bonorum Avitorum non debet Fratri Ecclesie præferri.

129 Renunciatio id solum, quod expressit, à se abdicasse, & in aliis transfuisse censetur.

130 Renunciatio si fit ex causa ingressus in Religionem, majorem habet firmitatem.

131 At non comprehendit, quæ specificè non sunt expressa.

132 Ecclesia tantum recipit, quod sibi oblatum est, non verbis incertis aucupatur successionum spes.

134 Successio, deficiente sâlle hominis, legitimis hereditibus a Lege deservit, & num. 155.

135 Renuncians sibi debet imputare, cur mentem suam clarius non explicavit.

136 Renunciationsis verbis, non declarationi à Renunciante postea factæ standum est.

137 Præsertim si declaratio versatur circa jura ad Renunciantem non pertinentia renunciationsis tempore.

138 Declaratio Renunciantis de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, facilius recipitur, si agatur de juri bus ad ipsum tempore renunciationsis pertinentibus.

139 Item, si est circa res, quibus nec notata alius, nec ratio juris resistit.

140 Et quando inesse dignoscitur altius, cuius sit declaratio. Secus, si aliquid eidem altius superaddat, num. 141.

141 Declaratio non est, sed nova dispositio, si quid altius declarato superadditur.

142 Acta jam perfectio, nequit per novam dispositionem Tertio noceri.

143 Per Professionem à Renunciante emissam, jus de futuro ad competens resolvitur, etiam quoad Renunciarium, & num. 172.

144 Renunciationsi cuiuslibet tacito inest conditio, si jus renunciatum, vivo Renunciante, deservatur, & num. 149.

145 Renunciatio, mortuo Renunciante, inefficax est.

146 Jura de futuro per mortuo Renunciantis ceduntur favore Successorum a Lege, vel ab homine vocatorum.

147 Procedit in casu mortis nundum civilis, sed etiam naturalis, capitis nempe diminutionis, vel Professionis in Religione incapaci Bonorum in communis, & num. 150.

152 Societatis Jesu Collegia, atque Domus capaces sunt successionum ex dispositione domini: illa nempe, ad plenum dominium adquirendum; b.e. ad effectum vendendi, & consequendi ascriptionem.

153 Intellige de Successionibus, & Legatis ab Extoris relictis, non verbis à Professo, vel aliis ex eorum persona.

- 154 *Hereditas dicitur ex dispositione hominis, quam à Defuncto relicta est, non vero quam ex alterius persona capitur.*
- 155 *Renunciatio Successioni, illius naturam immutat nequit.*
- 156 *Renunciatio jam Profecti in Societate Jesu, non est juri renuntiatio translativa, sed favore Parentum, secus, si ante professionem, favore ipsius Societatis facta sit.*
- 157 *Diversitas tamen hac non est à Doctoribus recepta.*
- 158 *Renunciationis vis, & efficacia metienda non est ex persona Renunciatarii, sed ex persona, & jure Renunciantis.*
- 160 *Nemo dare potest, aut donare, quod non habet, & suum non est.*
- 161 *Renunciatio jurius futuris nequit Renunciatorio prodesse, nisi Renuncians, quo tempore aperitur, eorum capax sit.*
- 162 *Cessionarius dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam representat.*
- 163 *Renunciatio juri, quod sit resistibile, tale etiam in Renunciatarium transit.*
- 164 *Jesuita ex suis Constitutionibus renunciare tenetur capacitati in posterum succedendi.*
- 165 *Translatio jurius per juri fictionem inducitur.*
- 166 *Fingitur enim Renunciatio in acceptare, deinde in aliam transire.*
- 167 *Fictio juri locum nequit habere in re de jure impossibili.*
- 168 *Fictio juri locum in renunciatione non habet quoad jura, ejus tempore, Renunciatio non competens, & num. 171.*
- 169 *Renunciatio facta juri tempore renunciationis non competens, si jam potest obsequi effectum in Renunciante operari.*
- 170 *At nullam Renunciatio juri tribuit.*
- 172 *Castropol. opinio retellitur.*

REVERENDUS Pater Josephus Zannardus Landus quartum solemne votum nuncupaturus in amplissimo Ordine Societatis Jesu, suorum Bonorum, ac Jurium, renunciationem celebravit favore Ven: Ecclesie Sancti Petri Placentie Ven: Collegii dicte Societatis: unicuique autem dicte renunciationis tempore illi erat Frater, nempe bon. mem. Augustinus Zannardus Landus reliquus ex universa ejus Familia, quam Renunciatus ab illo propagari minime posse sperabat ob corporis aegritudinem, & mentis imbecillitatem, quæ ne dum ceteros civiles gerendi actus, sed matrimonium etiam contrahendi incapax illum reddebant. Quamobrem, ut tempore celebratæ renunciationis prævideri jam poterat, cum ille, nullo condito Testamento, decesserit, questio oritur super intestata ejusdem hereditate, an videlicet illa, sublatæ è medio R. P. Josepho illius Fratre, qui, licet adhuc naturalem vitam ducat, ob solemnem tamen professionem quarti Voti, instar mortui habetur, devolvenda sit ad DD. Comites de Arcellis, & Palafrellis,

aliosque legitimos heredes, qui tempore obitus Defuncti, eidem proximiores, illiusque legitimi heredes effecti erant, vel potius successio delata diceuda sit ad Ecclesiam præfati P. Josephi renunciatariam, super qua controversia pluribus ad me transmissis luculentis responsis Defensorum tuentium partes Collocationum, cum rogatus fuero, ut sententiam meam pro veritate dicere velim, illam qualemcumque explicabo.

Profecto, si, nullà à P. Josepho factà favore præfate Ecclesie renunciatione jurium quomodocumque, quandocumque, ac qualitercumque, etiam in futurum ipsi competitorum, ageretur de intestata dumtaxat successione bon. mem. Augustini, questio esset de re non dubia, oam illa, solemni emissionè quarti Voti utpote nexu reciproco, ac ultra citroque obligatorio alligatus Ordini tum ex Instituto suo, tum ex Pontificiis Constitutionibus Pauli III. Julius III. Sixti, Pii V., & Gregorii XIII. veram mendicitatem profitenti, verè mendicans effectus est, perinde, ac si esset professus in Religione Minoritarum, ac Cappuccinorum incapax Bonorum etiam in communi, latissime Fagnan. in cap. præfatis ex n. 8. s. s. ad fin. Grat. conf. 63. am. 13. lib. 1. Gabriel. conf. 18. lib. 1. Giovagn. respons. 85. lib. 1. Panciroli. conf. 113. n. 3. Molin. de Just. & Jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate, & vers. Jam professi, & disput. 140. Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 3. am. 70. vers. excepte tamen & cap. 9. am. 35. & cap. 15. am. 10. ejusdem lib. 7. Socr. in elus. regular. lib. 9. cap. 7. am. 8. Riccioli. de Jur. person. extr. gram. Eccles. lib. 4. cap. 9. am. 3. Gratian. discip. 202. in fin. Confal. ad Peregrin. de fideicom. ars. 28. §. Quia observo sol. mibi 158. juxta Venet. impress. colum. 1. Scola de Testament. lib. 6. cap. 3. §. 2. am. 33. 25. & 26. Card. de Luc. de Testament. disc. 36. am. 15. in fin. & in annot. ad Concord. disc. 35. am. 11. vers. postquam verò, R. P. D. Fattinell. in suis respons. post tract. de transit. Person. Respons. 47. am. 1. & respons. 48. am. 4. Palma inter decis. ob ipso collecti. tom. 3. decis. seu n. 198. respons. 298. & latim Torr. opud eundem resp. 199. Rot. eorum Baros. decis. 243. & in rec. decis. 120. part. 10. ac per consequens ob dictam solemnem professionem factam in Ordine veram mendicitatem profitentem tam Professum, quam ejusdem Ordinis Domum, & Collegia, incapacia prorsus essent acquirendi legitimas hereditates, & Successiones ex persona Professi, qui, instar mortui, habetur, non secus ac Minorite, aut Cappuccini Molin. de Just. & Jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate ibi = Verantem non bona professi Domus juri nullam non habent ad Bonum Juramentum Religiosorum, sed neque Collegia, neque probationum Domus = & rursus = tam Professus, quam Coadiutores omnes spirituales Societatis sunt ex ipso incapaces ejusque Domini, & neque Domus Professæ, neque Collegia, aut quisquam alius heredes esse possunt eorum loco, sed ad eam effectum reputantur

tur tanquam mortui naturaliter, non secti, ac minores Fratres Professores de Observantia, & Cappuccini = Idque repetit *disput. 140. in princip. ibi* = Dominus omnes, & Collegia Societatis Jesu, & Monasteria Fratrum Minorum de Observantia, & ceterorum, qui fructibus adducunt Regulam S. Francisci observant, quos omnia Concilium Tridentinum Cappuccinorum nomina comprehendit, & in his enim omnibus Monasteriis, Domibus, aut Collegiis &c. itant neque ipsi, aut Monasteria, aut quicunque alius eorum loco, ac nomine jus ullum habere possit, sed reputantur, ac si mortui essent naturaliter, *Card. de Lugo lib. 4. resp. moral. dub. 4. num. 7.*, Laymon. theol. moral. lib. 3. *sect. 5. cap. 7. num. 13.* vers. tertio ubi Constitutio, & *nu. 15.*, Sanchez. in *præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. nu. 25.*, Pancerol. *conf. 114. num. 3.*, optimè Castell. *de Donat. part. 1. disc. 2. part. 4.*, Censal. *ad Peregrin. de fideicommiss. art. 25. vers. quinto observo fol. 158. colum. 1.*, Card. de Luc. *de Regular. disp. 63. num. 3.* & *seq.*, R. P. D. Fastinell. *dict. resp. 47. num. 9.* & *resp. 48. num. 4.* & *seq.*, Palm. *dicto suo respons. laser decis. ab ipso collecti. decis. 298. num. 2.* & in *resp. Torr. inter eosdem decis. dec. 299. num. 7.*, R. P. D. Petra in suis Comment. *ad Constit. Apostol. num. 3. ad Constit. 1. Clementis VI. sect. 1. num. 3. fol. mibi 159.*

Ita quidem ut ob incapacitatem contractam ratione Professionis efficientis, quod Professus habebat pro non existente in rerum natura, successio ministerio legis deferatur iis, qui sunt in pari, vel in sequenti gradu *Givognon. dict. resp. 85. lib. 1.*, Pancerol. *conf. 115. num. 3.*, Molin. *de Just. & Jur. dict. tract. 2. disput. 40.*, Sanchez. *ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25.*, Filic. *de obligat. relig. stat. tract. 15. disput. 3. punct. 5. num. 1.* ibi = neque idem est sermo de Religiosis Societatis Jesu, nam si sola Bienni Vota emiserint, ipsi, & non Monasterio defertur hereditas, si verò Professionem, aut Vota Coadiutorum emiserint, neque ipsa, neque Monasterio hereditas acquiritur, sed aliis hereditas = Castell. *dict. part. 4. num. 13.*, Peregrin. *de fideicommiss. art. 28. num. 63.*, ubi Censal. *dict. art. 28. vers. observo quinto fol. mibi 158. colum. 1. vers. fin.* ubi, quod ex momento Professionis inducitur mors quoad omnes Juri effectus *Staiban. Jan. refut. 97. num. 16.*, Card. de Luc. *de Regular. disc. 3. num. 4.*, & in *annot. ad Concil. dict. disc. 35. num. 11.* vers. postquam verò, ubi postquam statuerat omnimodam incapacitatem quoad Jura successoria, resultantem ex dicta solemnī professione quarti Voti, concludit his verbis = *Et in summa, ut in iis, quæ sacrum, ac personam concernunt, habet omnia pro mortuo tanquam Religiosus professus Religiosis incapax, etiam in communi, & per consequens amittuntur Pensiones, atque vacent Beneficia, ac etiam cessat omnis facultas testandi, vel disponendi cum similibus effectibus, ex vero ac perfecto statu regulari resultantibus* = *Mans. consuet. 117. num. 25.* & *seq.*, R. P. D. Fastinell. *resp. 47. num. 4.* & *seq.*, & *resp. 48. nu. 5.* iniquis, ex momento emittit hujusmodi Professionis expirare statim fideicommissa, illaque

De Contract.

transire ad substitutum cum potestate percipiendi ex illis fructus, non expectat morte naturali Professus, *Palm. dict. resp. 298. num. 6.*, & *num. 15.*, & *resp. 299. num. 14.*, ubi D. Torres allegat ex ipsum in *tract. de post. stat. success. lib. 2. cap. 11. num. 9.* & de *success. in majorat.*, & *Primig. Ital. part. 1. cap. 20. §. 3. num. 67.*, quibus addi possent alii innumeri loquentes in genere de istiusmodi Professis in Religionibus incapacibus Bonorum in communi. Si igitur tam R. P. Josephus ob nuocationem quarti solemnis Voti, quàm, ex ejus Persona, Domus, & Collegia Societatis Jesu incapacia profus sunt cujuscumque legitime successione tam activæ, quàm passivæ, ita quidem ut perinde, ac si naturaliter mortuus ille esset, locum faciat iis, quibus operatione legis defertur intestata successio, plana res esset favore DD. Comitum de Arcellis, aliorumque litis Consortium, qui ob mortem civilem P. Josephi gradu proximiores effecti reperirentur bon. mem. Augustino Defuncto ab intestato.

Et reverè in hoc consentiunt Defensores etiam Vni. Ecclesie Sancti Petri, qui illius jus defumunt, atque constabunt cœcantur in renunciatione favore dictæ Ecclesie facta à P. Josepho, atqueam emissionem quarti Voti solemnī Professione Societati devinceretur, ut cujus sanè renunciationis vim, atque efficaciam investigandam, digoscendammque, cum plurimum valere posse censuerim explicare statum, & capacitatem tum Ordinis, tum Professorum Societatis Jesu quoad Jura successoria, idcirco, antequam assumerem dictæ renunciationis examen, opere pretium esse credidi præmittere ea, quæ quoad intestatas, atque legitimas successiones ex mente Pontificiarum Sanctionum, atque ex hujus inclyti Ordinis Constitutionibus præscripta sunt, & inanum itaque demandato mihi mueri admoveas validitatem dictæ renunciationis in dubium minimè revocabo sub obtentu, quod illa, utpotè tacta de hereditate, viventes, inducere valeat votum captandæ mortis, ideoque legitimis nostris inprobata dicatur, nam sub censura Sanctionum irritas declarationum dispositiones illas, quæ quoquomodo alterius mortis opandæ, captandæque aotam præbere possunt, oullo pacto comprehenditur revocatio, de qua agitur, tum quia facta favore pie Cause, atque politici Corporis Ecclesie, nimirum Collegii Societatis Jesu, ut optimè in allegationibus ad me transmissis, tum etiam quia hereditas Fratris viventes, utpotè non oominatim, sed sub generalitate dumtaxat juri Reuocantium competetorum, & competiturorum in dicta renunciatione comprehensa, votum illud non minus legis, quàm nature vocē inprobaturum induxisse non potuit *ad Text. in leg. 1. §. 1. ubi Glossa in verb. iusta ff. pro Socio, Aib. cons. 11. num. 15. in fin. vers. videtur itaque, Laderch. cons. 33. num. 8.*, Sanchez. in *præcept. decalog. lib. 7. cap. 2. num. 31.*, Gratian. *discept. forens. cap. 692. num. 49.*, *Vinn. de post. cap. 19. num. 7.*, *Mertin. de pignor. lib. 2. quest. 40. num. 24.* Er-

24. *Urcol. consult. 98. num. 49. Cutell. decif. 5. sub num. 113. vers. Item renunciatio, Franc. decif. 89. num. 4. Capyc. decif. 159. num. 10. R. d. coram Burato decif. 366. per tot. & coram Benincasa decif. 145. sub num. 11. & seq. tradens, etiam expressiorem certe hereditatis non derogare generalitati, sed defendendam esse faciam gratia majoris demonstrationis, idemque tradiderunt Decian. conf. 44. nu. 97. lib. 4. Gratian. dist. decif. 693. num. 50. Palm. allegat. 153. num. 75. Card. de Luc. de renunciat. discurs. 113. num. 7. & seqq. & disc. 16. num. 4. alter de Luc. de lin. legal. art. 28. num. 15. & seq. Rota coram Burato dist. decif. 366. num. 3. Quamobrem, his posthabitis, ut recto iudicio definiri queat qualem nam Jus Ven. Ecclesie Sancti Petri competere possit super intestata hereditate præfati bon. mem. Augustini ex persona P. Josephi illius fratris, in cuius locum dicta Ven. Ecclesia se subingressam esse dicit virtute renunciationis ipsius favore ab illo factæ, examinando illius naturam, & efficaciam, statuerendum primo loco erit, an in dicta renunciatione comprehensum dici possit illud quaecumque jus prorsus de futuro Renuncianti competens super intestata hereditate fratris viventis, deinde, supposita tali comprehensione, examinandum erit, an talis renunciatio suffragari queat Ven. Ecclesie S. Petri, eo quod agatur de hereditate, & Jurisdictione tempore, quo P. Josephus ob solemnem emissionem quarti Voti in Religione incapaci Bonorum etiam in comuni, pro civiliter mortuo habebatur.*
- Rem igitur ordiendo à prima max præpositi assumpti parte, dicendum videtur, jus succedendi in intestata fratris viventis hereditate, comprehendum dici posse in renunciatione, de qua agitur, quia, licet illud utpotè nec spe, nec re competens speretur, solum quæri possit novè aliqua superveniente causâ, ideoque incertum omnino sit, & merè futurum, nihilominus, cum tali Juri de futuro duo inesse dicantur, nempe jus ipsum futurum, quod in rerum natura non est, & spes, quæ ab illo distincta est, & hæc præfens, inque nostris Bonis, & pretio æstimabilis esse dicatur ad Text. in leg. verbum illud 18. ibi = *pertinere ad nos etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum causa sunt, sed esse possunt =* ff. de verbor. signific. cum aliis concordantibus juris nostri locis, & auctoritatibus relatis apud Oleam de cess. Jur. tit. 3. quæst. 30. num. 13., hinc sequitur, quod tale jus in contractu deduci, cedi nimirum, donari, ac renunciari potuerit Gollerat. de renunt. cent. 3. renunt. 17. num. 8., & latè persequitur Olea de cess. Jur. dist. quæst. 10. num. 14. & seq. Baldus. ad Remon. conf. 27. num. 49. & 50. latè Torr. de quæst. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 33., & seqq.

At verò si P. Josephus in renunciatione, quæ ab ipso celebrabatur, comprehendit potuit tale jus, tamet si futurum, & merè speratum, inquirendum solummodo erit, an illud reverà renunciare, & in Renunciatarium trans-

ferre voluerit? Id autem cum sit quæstio facti, tales enim (ut passim admonent Doctores, & præsertim Card. de Luc. locis innumeris) dicantur ille, in quibus de Disponentium mente, & voluntate disceptatur, pro ea tunc affluenda quæ reudum est, quid autem rem, quid cum re, quid post rem evenierit = ut ex Ciceroni in Topicis nos edocet Duaren. dist. annuversariar. cap. 41. fol. mihi 279. in med. tem. 2. Quamobrem si in illa, quæ hodie vertit Causa, hæc omnia diligenter investigemus, facile Renunciantis mentem attingemus, quippe si intueamur quid ante rem evenierit, qualis nempe ante renunciationem esset rerum status, P. Josephus profectus fuit, plurimam ipsam movisse ad renunciationem celebrandam favore Ecclesie, quia unicuique frater, quem superfluum habebat, bonis, & rebus propriis alioquin abundans, corporis, mentisque agilitudine laborabat, maximè, sunt verba renunciationis, cum ex familia sua unicuique tantum habeat fratrem sibi superfluum, nempe Illustriss. D. Augustinum Zannardum Landam ab eodem M. R. P. Zannardo Landam summo per dilectum, qui viginti ab hinc annis retro circiter habituali agilitudine laborat, quam naturaliter insanabilem, attestati sunt cum eorum Juramento nonnulli Doctores periti arte, & medicina Doctores Placentie, ut patet ex cura eisdem Illustriss. D. Augustini decreta usque de anno effluxu 1665. &c. qui autem, inspecio tali rerum statu, in dubium revocare poterit, qui Renuncians mente propensius tum iudicii imbecillitate, quàm fratri adimebatur factio Testamenti, ac cuiuscumque alterius dispositionis, tum habituales ejusdem Corporis agilitudinis, quæ non remotam, sed (ut eventus docuit) proximam illi portendebat spem succedendi in ejusdem intestata hereditate, modo illi superflues esset, quis, inquam, his perpenis, in dubium revocare poterit, quin P. Josephus, qui favore Ecclesie renunciabat, jus omne certum, & præfens sibi competens, facilius inductus fuerit ad renunciandum, etiam jus futurum, & adventu pendens Rot. in rec. decif. 141. num. 33. part. 5.

Clarius id elucescet, si quid cum re, in renunciatione nempe factum fuerit, in ea enim Renunciante comprehendere voluissit jus etiam succedendi in intestata hereditate fratris viventis, tamet si futurum, satis innui videtur ex illius verbis præmissis, ex quibus, quoties generalia sunt, & ampla, renunciationem extendi ad Jura, etiam ex causa de futuro, tradit Mans. consult. 400. num. 13. & seqq., vix autem amplioribus verbis Renuncians mentem suam, explicare poterat, Ille enim jam jam solemnem professionem emissurus ita loquutus fuit = *ides ante dictam professionem emittendam omnia universa ejus bona, substantiasque nã cum omnibus ejus juribus, rationibus, & actionibus ad eundem M. R. P. Zannardum Landam quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque modo competentis, vel in futurum competitur renunciare, transferre, ac cedere inscripta Ecclesie S. Petri Placentie ejusdem Societatis Jesu =*, sub hæc autem

autem generali, atque ampla expressione Jurium futurorum comprehendere posse jus etiam succedendi in hereditate viventis, licet merè speratum, ac pendens à causa de futuro, tradiderunt *Mandell. Alb. conf. 11. num. 17. Pancirol. conf. 62. num. 3. Port. Imol. conf. 142. num. 45. & seqq. Menoch. conf. 401. num. 119. Concilio. allegat. 31. num. 34. Mans. dñl. consult. 400. num. 214. & seqq. Addend. ad Barut. decif. 310. num. 9. Rota apud Gilson. ad Stat. Perus. decif. 95. in rec. dñl. decif. 141. part. 5. in Melevisana successione 21. Junii 1686. 5. Tertio quia coram Card. Maisteio 1. Certius, perpenis illis geminatis, atque sæpius inculcatis clausulis « quomodocumque, quoadmodumque, & qualitercumque modo competentium, vel in futurum competitorum, quas tam conjunctim, quam seorsim ad rem uestram examinant *Mafcard. de probat. concil. 1. 271. num. 14. Couer. varior. resol. lib. 2. cap. 15. num. 35. Addend. ad Gregor. decif. 265. in fin. Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 36. Montan. contr. 9. num. 3. Cypic. latr. consult. 77. num. 45. Concilio. allegat. 31. num. 34. Mans. loc. mox citat. Rot. in rec. decif. 109. num. 1. & seqq. decif. 41. num. 4. part. 5. & in Melevisana successione loco pariter citat.**

Cui porro verborum amplitudini robur addit certa illa, cuius meminimus, spes, quæ Renunciante affulgebat, si nempe supervixisset fratri carenti testamenti fidei, sibi delatum in ejus hereditatem, quomobrem, si pro dignoscendo quid in renunciatione comprehensum, vel exclusum ab ea sit, præcipue spectanda est mens Renunciantis *Saminat. contr. 100. num. 48. & seqq. in Ariminens. Fideicommissi Bandi, & Enea de Bandis 26. Junii 1697. 5. Hacque intelligentia verum Rño Molines Decano, hæc periphrasa reddi videatur ex circumstantiis in nostra specie concurrentibus, atque coadiuvatis prægnantiis verborum, ex quibus conjici potest, Renunciantem in eo rerum statu de tali Jure consultasse *Mandell. Abb. consil. 1. num. 17. Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 37. Tondut. quest. civil. part. 2. qu. 200. num. 7. Buttigier de success. ab intest. lib. 1. rem. 45. num. 6. Alden. ad decif. 523. num. 84. part. 4. tom. 3. seqq. Mans. consult. 400. loco citat. & num. 124. & seqq. Rota apud Torr. de pot. futur. success. decif. 120. num. 5. coram Benicassa decif. 145. num. 7. in Ariminens. Fideicommissi Bandi, & Enea de Bandis 26. Junii 1697. 5. final. coram Rño Molines Decano.**

At præterea quancumque benigniorem interpretationem, & ampliorem renunciationis extensionem in nostro casu faciendam esse nos admovent tum causa finalis, ob quam facta fuit talis renuntiatio, qualis est illa professionis in Religione, quæ semper latius interpretanda, cum extensione renunciationis ad Jura etiam, quæ regulariter sub illa comprehendendi non possent, qualia sunt Jura de futuro *Rot. decif. 141. num. 1. part. 5. & passim apud alios, tum etiam persona Renunciataria, nam si sola ratio se se per professionem in Religione abdicandi Bonis omnibus, ut rerum humanarum curis soluto*

animo, quis impensius Divinis vacare possit, efficit, ut Jura etiam futura ex causa prioris novæ, atque de futuro sub renunciatione comprehendantur, quanto certius talis comprehensio admittenda erit in casu nostro, in quo Renunciante, cujusque omnia Deo devovere voluit, ut universi sui Patrimonii, substantique redditus ad majorem illius gloriam erogarentur in Divinum cultum, & necessarios, pioque Ven. Ecclesie Sancti Petri usus, hujusmodi autem causa directè respiciens adeò pium opus benignam proculdubio efflagitat renunciationis interpretationem, prout exigit favor tum pii operis, tum anime ipsius Renunciantis ex tam pia munificencia sempiterna præmia promeritur, semper præferendo interpretationem illam, quæ favet piz cause *Tiraqueil. de privileg. pie caus. priv. 148. Navarr. comment. 2. de regul. 5. 5. num. 5. Sanchez. in præcept. decal. lib. 7. cap. 2. num. 58.*

Et denique, si quæ adhuc vel in verbis renunciationis ambiguitas, vel de Testatoris voluntate quæstio esse possit, ea penitus in nostra hypotheli submotæ reperitur à P. Josepho renunciantem, qui declaravit ejus mentem fuisse comprehendendi in renunciatione ab ipso facta jus speratum (sæternæ successione), quas declarationes licet, ac validè fieri posse docuerunt *Sanchez. in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 11. num. 16. Reginald. tom. 2. lib. 12. cap. 27. num. 177. Dian. oper. coordinat. tom. 2. resol. 99. num. 1. Menet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. quest. 1. num. 14. eademque plurimum valere, quoties intrinsecè fulcite verisimilitudine, atque probitate Personæ coadiuvate reperiantur, admovent *Mandell. Alb. conf. 10. num. 25. & seqq. Malpèsi. ad Confectus. Neapol. tit. de renunt. quest. 17. num. 38. Theodor. alleg. 37. num. 5. Item non adfuit in fin. & num. 15. Mans. consult. 215. num. 50. consult. 296. num. 53. post med. Card. de Luc. de renunt. dñc. 2. num. 10. R.P.D. Aufid. in addit. ad decif. 15. num. 22. & seqq. Rot. coram Ubij. decif. 63. num. 2. & num. 4. ac seqq. in rec. decif. 164. num. 5. & seqq. part. 19. in Romana renunciationis 8. Junii 1705. 5. Et in hac sensum, & sen. confirmata 26. Junii 1706. 5. penult. coram Rño Molines Decano, in Romana successione 4. Februarii 1711. 5. Denique coram eodem. Porro intrinsecè verisimilitudo non deest in casu nostro, si spectemus statum bonæ mem. Augustini, qui cum eiect prioris incapax cujusque omnesque activæ dispositionis, certam favore Fratris reddebat spem integritate successione, ut etiam concurrat presumptio eximie probitatis Viri professi in Religiosissimo, atque sanctissimo ordine, cui præsumptioni robur addit ætas fortè jam vergens in senectutem, quo casu longè magis valet liminis declaratio *Bald. quest. 476. num. 2. lib. 6. iniquis « maxime ubi gladius Dei est supra verticem morituri, quia nemo, qui confitetur, presomitur mori cum mendacio, & peccato, & aliis adductis, dictum fuit in Romana Donationum 15. Martii 1705. 5. Nec levius, vers. quomvis enim coram Rño Molines, & in Romana Do-***

Donationis 17. Aprilis 1711. S. 30. coram R.P.D. Ansaldo.

- Hæc esse credendum præcipua momenta rationum, quæ afferri possent videntur pro statuenda comprehensione fraternalis hereditatis in dicta renunciatione facta à R.P. Josepho favore Ven. Ecclesie S. Petri, eademque licet primo oculo- rum conjuncto urgere videantur, attamen sedulo illis perpen- sis, probabilis esse censio, in dicta renunciatione comprehensam minimè fuisse spem illam, incertamque penitus aleam juris merè futuri, quod ex causâ pariter futura P. Josepho competere poterat super intestata successione in hereditate fratris viventis; nam
- 43 talis renunciatio si merè abdicativa diceretur, nullo pacto proderet Ecclesie Renunciatarie, quippe illius vigore sublatò è medio Renunciante, intestata successio ministerio legis deferretur alius, qui, perinde ac si Renunciens naturaliter mortuus esset, Renunciatio defuncto, proximioribus efficeretur *Puffin. in cap. quamvis pium num. 47. & in 61. de post. in 6. Andros. contr. 310. num. 13. Aitolin. resol. 40. num. 13. Mans. consal. 257. num. 12. Rot. in Cavallien. legitima 11. Decembris 1682. S. quod frater verò coram bon. mem. R. R. Heruault. in Romana successioni 4. Februarii 1711. S. Tantum autem abest, & S. Multaque minus coram R. R. Molitius Decano; Ut etiam ex ratione non absumili Ecclesie renunciatarie minimè juvaretur renun- ciatione merè extinctivâ, cujus vigore Renun- cians se de medio auferens, locum quidem faceret aliis legitimis heredibus fratris sui, at prode- lisse nequiret Renunciatarie, cui super dicta*
- 49 hereditate nullum competeat jus, cujus alleu- catio pro Renunciantis existentiam ipsi impedi- retur ad tradita per *Puffin. in cap. quamvis pa- bium num. 61. & seqq. Cesar. de Afflict. contr. 24. num. 14. & seqq. Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 45. num. 22. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 42. & seqq. Rot. coram Card. Cerro decif. 340. num. 24. & bene ita de istiusmodi renunciationum speciebus ad rem nostram loquuntur *Givagnon. resp. 85. num. 8. lib. 1. Torr. inter decif. collect. à Palm. diol. respos. 299. num. 39. & seqq. Quamobrem, ut etiam sustinent Defensores Ecclesie renunciatarie, dicta renun- ciatione translativa dicenda est si igitur vera,**
- 52 prout verissima certè est, illa juris regula, quâ edocemur, renunciationes omnes utpotè strictissimi juris strictissime semper esse inter- pretandas ad Text. in leg. si domus ff. de servitut. Urban. Prædior. S. vult. conf. 46. in 22. Valens. conf. 17. num. 33. & seq. lib. 2. Cabrer. de mot. cap. 13. num. 33. & seqq. lib. 2. Rota apud Possib. de manus. decif. 57. num. 10. in rec. decif. 724. num. 3. & seqq. part. 4. tom. 3. decif. 543. num. 10. & seqq. part. 5. decif. 253. num. 11. part. 14. in Romana resistuntis Doti super Dote, & sacro 15. Junii 1705. S. Atque hinc in fin. coram R.P.D. Lancetta, potiori processu jure regula hæc iustum
- 53 cum sibi vindicabit in renunciatione translativa, qualis dicitur illa, de qua agitur, & in qua si tantum comprehensum dicendum est, quan-

tum in ea nominatim expressum reperitur, oculi- que corporeis legitur, aut necessariò ab ex- pressis inferitur, rejectâ quacumque extensione ad res, jura, casus, & personarum non nomi- natas *Donad. de renuat. cap. 11. num. 22. & cap. 22. num. 136. Baldacc. ad Ramon. conf. observat. 92. num. 32. Palma allegat. 304. num. 3. & allegat. 305. num. 3. & 5. Rot. decif. 45. num. 2. apud eundem, coram Donoz. J. n. decif. 346. num. 10. & seqq. in Urbavien. Cameratum 15. Martii 1694. S. Neque minus coram bon. mem. Mato, ideoque non extenditur ad futura, & causam ortam post renunciationem *Bartol. in leg. qui Roma S. Dno fra- tres num. 11. ff. de verb. signific. S. vult. conf. 418. num. 10. Baldacc. ad Ramon. diol. observat. 92. num. 32. Donad. de renuat. cap. 5. num. 19. Rot. in rec. decif. 482. num. 3. part. 2. coram Cavalier. de- cif. 340. num. 6. coram Barb. decif. 338. num. 10. quoniam pacto sub eadem contineri poterit jus illud, cujus translationi restit ratio juris, & natura hujusmodi renunciationis translativa, quæ, ut post *Rot. decif. 543. num. 20. part. 5. rec. admonet Palma alleg. 304. num. 23. & alleg. 305. num. 19. subditur nequit in jure prioris incerto, & futuro, & pendente à causâ pariter omnino in- certa, atque futura, qualis est hereditas intestata viventis, quæ nec re, nec fide probabiliter com- petere dicitur, aut debet, & consideratur tam- quam jus merè futurum nullâ probabilitate præ- senti, nulloque juris fomite munitum, ut relatis antiquioribus *Allegat. conf. 66. num. 15. & seqq. lib. 1. Peregrin. de fideicom. art. 23. sub an. 52. Oles de cess. jur. tit. 3. q. 1. 10. num. 12. Cynic. contr. 292. num. 19. Palm. allegat. 306. num. 12. & alleg. 307. quæ est decifio Rote J. n. num. 27. latissime Torr. apud eundem *Palm. inter decif. ab eo collect. in ordine la 299. num. 29. & seqq. & num. 43. vers. saltem quomodo cum num. seq. Baldacc. ad Ramon. observat. 27. num. 44. Roc. dispat. J. n. select. cap. 55. num. 19. in specie loquens de successione in hereditate fratris viventis, Rot. in rec. decif. 543. num. 22. part. 5. sed eadem tam- quam iuum subiectum respicit, & versatur circa*****

61 ea jura illa, quæ ex aliqua præexistente causâ ita in persona Renunciantis radicata sunt, ut capacia esse valeant translationis in alium fa- ciendam *Raduer. conf. 24. num. 55. in fin. Adden. ad Barro. decif. 265. num. 6. Mans. consal. 400. num. 122. & seqq. & conf. 35. in 12. Marcan. dispat. 14. num. 30. Baldacc. ad Ramon. conf. 27. num. 32. & seqq. Donad. de renuat. cap. 15. num. 2 ubi, quod renunciatio nunquam comprehendit illud, quod supervenit ex nova causâ *Palm. allegat. 304. num. 21. & innumeris relatis num. 24. allegat. 305. num. 11. & plurib. seqq. a fine ad fin. allegat. 306. num. 11. & seqq. & allegat. 307. num. 24. & seqq. Rosa consal. 7. in 69. Cofareg. ad statut. Janne de success. ab intest. S. 12. num. 60. late Marti. de success. legal. part. 1. cap. 14. art. 4. num. 1. & seqq. Prato dispat. 39. num. 13. & seqq. Aitolin. resol. 55. num. 21. resol. 56. num. 1. Rot. coram Donoz. J. n. decif. 346. num. 10. in rec. decif. 549. num. 2. in fin. part. 1. decif. 581. per tot. part. 4. tom. 2. & decif. 724. in 2. part. 4. tom. 3.**

in *Ariminen. Fideicommissi Baudi, & Aenea de Baudi* 26. Junii 1697. §. *Adspiciunt*, & 5. Martii 1698. §. *Nullatenus coram Rmo Molines Decano*, 11. Martii 1699. §. *sed quatenus coram Eius D. Card. Scotto*, & 2. Decembris ejusdem anni 8. Id ipsum autem coram Eius Card. de la Tremille, in *Romana San. Viterbien. Legati* 16. Junii 1709. §. *Sub examine*, & §. *Non obstante coram R.P.D. Crispo*, in *Romana renunciantium* 6. Maii 1709. §. *Et procedendo coram Eius D. Card. Scotto*, & 10. Martii 1710. §. *Sed quatenus coram R.P.D. Crispo*, in *Romana Successionis* 4. Februarii 1711. §. *Ac propter coram Rmo Molines Decano* : Quamobrem Jure, quo hodie vivitur, & juxta constantem Sacrae Rotae opinionem, sub simplici renunciatione Jurium, nunquam venire censetur jura istiusmodi successionis in hereditate viventis imputare merè futura, & habentia causam de futuro, optimè in celebri *Romana renunciantium* 3. Junii 1705. & 26. ejusdem mensis sequentis anni coram Rmo Molines Decano, & 23. Januarii, 15. Junii 1708. & 6. Maii 1709. coram Eius D. Card. Scotto, 10. Martii 1710. coram R. P. D. Crispo, & 10. Decembris ejusdem anni coram Rmo Card. Priolo, in *Romana Successionis* 4. Februarii 1711. §. *Malitiae quae minis coram Rmo Molines Decano*.

Nique obest, quod, ut dictum fuit in §. *Rem* igitur spes illa, incertaque alea Juris penitus futuri pretio aestimabilis sit, & cedi, vendi, atque in contrarium deduci queat, quia nostra questio non vertit in eo, an nimirum valide fieri possit renunciatio istiusmodi Juris tamen penitus incerti, & pendens à causa tempore factae renunciations minimè praesistente, sed omnino futura & aperta namque sunt Juris loca talium Jurium cessationem, atque renunciationem permittentia, ut apud *Allegat. conf. 66. num. 22. lib. 1.*, *Oleum de cess. Jur. tit. 3. dist. quest. 10.*, *Maus. consil. 400. ex num. 18.*, *Capyc. latr. consil. 77. num. 13.*, sed quaestiones, quibus Doctores se se ipsos, ac Tribunalia vexarunt, ac quotidie vexant, in eo vertunt, videlicet quando nam tale jus proflus incertum sub similibus renunciationibus suapte naturae strictissime interpretandis comprehendum dici queat? censent autem, tunc demum illud in Renunciantiarum translationem dicendum esse, cum id expresse dictum, conventumque fuit *Gallera. de renunciant. cent. 1. renunt. 17. num. 36. vers. sed hoc intellige Donad. eodem tract. cap. 7. num. 39. Bald. ad Roman. consil. 1. num. 36.*, ubi, quod intellecta Successione ad hoc speciali nota digna est; ut, non expresse, non intelligatur renunciata *Palm. alleg. 305. sub num. 15. vers. & ratio est, & alleg. 307.*, quae est decisio *Rotae Jan. num. 40.*, aut veluti per quandam necessariam connexionem, cum Juribus expresse translatis, resultat eorum quoque renunciatio, ita quidem ut sine illorum comprehensione ratio recti sermonis, & dispositio ipsa omni aliquo effectu, & operatione deficiatur *Forinsec. conf. 197. num. 16.*, & seq. lib. 3., *Donad. de renunt. cap. 5. num. 26.*, *Gallera. eodem tract. renunt. 17. num. 37. centur. 1.*,

Surd. decis. 33. num. 9. & seqq., *Rota Lucana inter collect. apud Palm. Decis. 248. num. 54.*, *Rota in Ariminen. fideicommissi Baudi, & Aenea de Baudi* 26. Junii 1697. §. *final. coram Rmo Molines Decano* : Neutrum autem in conc. eto casus nostri concurrit, non quidem expresse renunciatio, sive translatio juris à Renunciantem sperati respectu intellecta Successionis in hereditate fraterna, de ea enim in nullo renunciations loco mentio facta reperitur, ideoque, ubi deficient verba dispositionis, deficit etiam dispositio, ut ad effectum excludendi similes hereditatis comprehensionem, considerat *Rota in Romana Successionis* 4. Februarii 1711. §. *Certius autem coram Rmo Molines Decano*, nec etiam talis juris translatio venire potest per necessariam quandam consequentiam ab expressis, quia ea, quae in renunciatio ista translata fuerunt in Ecclesiam renunciatariam, nullam habent individuum connexionem cum translatione istiusmodi fieri, & incertissimi juris succedendi in intellecta fratris hereditate Renunciantem competenti, enunciatio namque Jurium futurorum, licet amplius verbis facta, satis est, quod in hac materia strictissimi juris, & odiosa verificari possit, illam referendo ad jura futura pendencia ex aliqua causa jam praesistente, & de praeterito *Baldacc. ad Roman. consil. 27. num. 46. & seqq.*, & num. 5. 1., & seqq. *Palm. alleg. 305. nu. 11.*, & allegat. 306. num. 9., & allegat. 307. num. 38. & seqq.

Examinando enim tenorem renunciations, Ven. Ecclesiae S. Petri intentionem suam fundare nequit, nisi in parte proximali, in qua P. Zannardus, juxta verba alibi relata, *profectus fuit universa ejus Bona, substantiaque una cum omnibus ejus redditibus, rationibus, & actionibus ad eundem M. R. P. Zannardum Laudum quomodocumque, & quoadcumque, ac qualitercumque, modò competentibus, vel in futurum competituris renunciare, transferre, ac cedere, & ut infra, infra scripta Ecclesiae S. Petri Placentia &c.* Validissima autem urget ratio, ob quam ex parte ista proximali induci nequit translatio juris, de qua agitur, eaque est, quod Renuncians exoptans per solemnem professionem se unire, Ven. Societati Jesu, ante dictam professionis emissionem suorum Bonorum renunciationem facere velle declaravit, & ad hanc voluntatem merè connotatum actum faciendum referenda sunt superius relata verba, quae indignant quidem animum sciendi talem actum, sed non explicant actum ipsum undequaque, & pertinet; sed, illum in subsequenti parte dispositiva comprehendum esse innuitur *Clausula illa & ut infra*, quae cum importet claram relationem, & expresse connexionem partis proximalis cum parte dispositiva, pars referens, proximalis nempè, tamen amplissima esset, tamquam à potiori, declaranda, atque restringenda esset ad terminos dispositivae ab illa interpretationem recipiendo, ut, omniis generalibus, in nostris terminis dictum fuit in *Ariminen. Fideicommissi Baudi, & Aenea de Baudi* 26. Junii

- an 1697. §. *Qua ex magis coram Rmo Molines*,
 & in una Romana Successioni 1711.
 §. *Urgente praece coram eodem Rmo Molines*
 ibi « *Urgente praece animadversione*, quod in
 parte dispositiva sepe dicti alius à P. Nicolao emis-
 si nullum extat vestigium renunciationis abdicati-
 onis, nullumque ex ea refutat indicium, seu con-
 jectura, ex qua elici possit, ipsum refutare voluisse
 universa jura sibi quomodolibet competentia ex
 consuetudine de futuro &c. » ut proinde, cum pars di-
 dispositiva sit undique clara, & aperta praeferat
 restrictionem ad bona tunc possessa per Renuncia-
 tionem, non essent attendenda praedicta verba pro-
 mptum, quae quantavis amplissima, semper res-
 tringi deberent ad limites dispositiva, & ab illa
 76 interpretationem recipere, prout ceteris adducit,
 in terminis admonet. *Rota in dicta Peraphia Im-*
missionis 15. Maii 1705. §. *Neque pars dispositi-*
va, & 15. Januarii 1706. §. *Munusque argere*.
 coram Scoto, praesertim quando pars promissiva
 77 fiat ad inferius ordinanda, prout stare dicitur in
 nostra hypothese propter illa verba « *di qui è cbe.* »
 78 colla praesente &c. dispono nel modo cioè &c. *Rota*
in Vercelle. praejussa Immissionis 17. Februarii
 1698. §. in hypothese coram Mato, & in Mele-
 nitana *Juris patronatus* 16. Aprilis 1700. §. *Nec*
tarbat replicatio coram Card. de la Tremouille
 hacenus dicta decisio, Sufficit igitur, jura de
 futuro enunciata Proximi verbis verificari posse
 79 respectu futurum, de quibus in parte dispositi-
 va *Palm. allegat.* 304. num. 21.

In dispositiva autem renunciationis, de qua
 agitur, expresse continentur omnia bona tan-
 ta, mobilia, quam immobilia, ac futuroventia, jura,
 actiones, rationesque, & debita *Juris dicti. Al. R.*
P. Josephi M. ac modo existentia, & extitura
 ubique locutura tempore, ut supra, emittenda per
 eum professiva, sive tamen, ut infra, & super-
 addita prohibitione alienationis sui Patrimonii
 ibi « *ac omne*, & quodcumque ejusdem *M. R. P.*
Patrimonium in futurum alienabile, & inalien-
 abile « *concludit demum*, quod, excluso Col-
 legio, illud privative spectare debeat ad Eccle-
 siam Sancti Petri verbis illis « *respective spectet*,
 ac spectare in perpetuum habeat, & debeat, &
 respectum habeant, & debeant ad dictam Eccle-
 siam, & non ad dictam Ecclesiam Collegium *S. Pe-*
tri = Protectio, ut haec Dispositiva verba colore
 nullo comprehendere possent speciem, & jus legi-
 timae Successionis in hereditate, de qua agitur,
 80 satis esset, quod renunciatum de illa ex-
 presse non loqueretur, vel quod, tamen ead-
 81 dem concepta legeretur verbis futuri temporis,
 hac quoquomodo dubia videri possent, *Sard.*
conf. 418. num. 22, *Spad. conf.* 316. num. 9. lib. 3.,
Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 33. &
 num. 19., eo quod ratio juris, & natura ipsa,
 82 translativae renunciationis strictissime interpreta-
 ti debeat, quod sub illa non contineatur,
 83 nisi jura derivantia à causa jam existente, reiecta
 quaecumque extensione ad jura omnino futura,
 84 & ex nova proventus, & futura causa Renuncian-
 85 tis supervenientia, quippe, ut recte notavit *Leonard.*
Roder. dict. conf. 24. sub num. 53., actio nullum,

tempore renunciationis habens substantiam,
 sed ex post oriens dicitur novum contingens, 86
 quod illa non porrigitur, & praece allegatos
 in §. *Hac esse credendum per Text. in cap. Cima.* 87
inter de renunt., docuit *Livitol. in leg. qui Roma*
 §. *Duo fratres sub num. 19. vers. Item importat*,
 & intelliguntur ff. de verbis obligat., ubi etiam
Jafon. na m. 69., & post alios antiquiores, tradi-
 derunt *Sard. conf.* 15. num. 28. conf. 267. num. 5. conf.
 418. num. 24., *Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt.*
 17. num. 33. & seque., *Cyrie. contr.* 292. num. 8.,
Bottiglier. de success. ab intest. theorema. 45. num. 5.,
Hartman. Pistor. quaest. jur. lib. 2. quaest. 12. an. 53.,
 & lib. 4. quaest. 6. num. 66., *Donat. Anton. de Ma-*
ria. varior. resolut. lib. 3. cap. 189. num. 6., *Con-*
ciol. allegat. 31. num. 33., *Torr. de post. futur. suc-*
cess. lib. 2. cap. 14. num. 43. & seque., innumeris re-
 latis, *Rocca disposit. jur. select. cap. 55. num. 18.*,
Baldacc. ad Ramon. conf. 27. num. 44., *Afflitt. de-*
cis. 350. num. 4., *Rot. in rec. decis.* 543. num. 26.
 vers. prout non afficiat causam seq. part. 5., in *Ar-*
minien. Fideicommissi Bandi, & *Loze de Bandi*
 26. Junii 1697. §. *Adimplente etiam coram Mo-*
 lines, ob veram illam, praevalidamque juris ra-
 tionem, quod jus futurum pendens ex causa 88
 omnino futura, qualis est intestata successio in
 hereditate viventis, utpote nec re, nec spe
 debita, assimilatur somnii vigilantiam, ut, 89
 pluribus relatis, tradunt *Tabor. axiom. Jur. lib. 7.*
cap. 48., *Torr. sapient. allegatos*, & infra allegan-
 das inter decis. collect. apud *Palmam in ordine* la
 299. num. 30. & num. 44., quae si, ut loquitur
 mox citatus Auctor, procedunt in fortiori casu,
 quo nempe ageatur de jure, & sic succe- 90
 dendi in bonis paternis, vel ex eisdem conseq-
 uendi legitimam filio competentem, multo
 91 magis locum sibi vindicabunt, quem agitur de
 hereditate Fratris viventis, cujus respectu spes
 ista in renunciatione comprehensa numquam
 consuetur ex mente Juris in leg. *Unus Calimaco* 92
 27. §. *Pomponius Ermippus ff. de legat. 2. illi*
Juriconsulti verbis = *Placuit humanis interpretari*,
 ea sola, quae, vivente Fratre, acceptata erat,
 adempta videri, non etiam eo, quae post mortem ei
 reliquerat, si sive liberis decedat, & ut, relatis aliis,
 bene ita ex hoc Textu argumentatur *Rocca dis-*
posit. Jur. select. cap. 55.

Verum enim verò in nostra hypothese non solà
 omissione, non solà verborum dubietate, sed
 convincentibus demonstrationibus exclusa vide-
 tur spes succedendi in intestata hereditate fra-
 tris viventis, quae nec etiam in potentia tempo-
 re renunciationis P. Josepho renunciatum com-
 petens, solum insitit somnii ante ejus oculos ob-
 versari poterat; quamvis enim in renunciatione
 commemorata reperitur *Jura modo existentia*,
 & extitura, illa tamen, abique ulla necessaria 93
 extensione ad istiusmodi imaginarium Jus, ex-
 presse reituntur ad *Jura omnino certa*, & fun-
 data in causa jam de praeterito existente, ne-
 dum enim bona, res, & jura, actionesque,
 renunciatum restringuntur ex circumstantiis loci
 ibi = *modo existentia*, & extitura ubique locutura =
 nullo autem loco circumscribi poterat spes suc-
 cedendi

- cedendi in hereditate Viventis, quæ solo Renunciantis animo fieri poterat: Verum præterea causa præterita, in qua radicari possent jura futura, quæ renunciabantur, clarius indigatur ex circumstantiis temporis, dum renuntiantur jura extantia ubique locorum tempora, ut supra, emittenda per eum Professio. Si igitur renunciatio jura futurorum refertur ad Jura Renunciati competitura tempore emittendæ professionis, necessarii illa, veluti suam causam efficientem, supponebat aliquid jam præexistens; nam si referenda fuissent ad Jura extantia ex causa aliqua de futuro, hæc illi competere certè nequibant tempore emittendæ professionis, ut de hujusmodi renunciacionibus connotatis jura usque ad certam diem competentia, quod non comprehendant jura de futuro supervenientia ex nova causa, tradunt *Sard. conf. 418. num. 35. Palm. alleg. 304. num. 9.* Imò verò inde elicitur argumentum exclusivum comprehensionis similium jurum; nam, si Renuncians ob speciem expressionem, quam requirebant, mentionem fecit de cæteris juribus de futuro, sic etiam, si in renunciacione comprehendere voluisset tale jus succedendi in intestata hereditate Fratris viventis, cum id magis individuum mentionem expulceret, nominatum declarare, non omisit *Palm. alleg. 304. num. 13.* & *Rota Januæ. apud eum dict. allegat. 307. num. 37.* ex familiari argumento ducto à discretivo disponendi modo, quod nostris familiare est, & denique utitur verbo *Patrimonii*, quod cedit, transfert, & insalutabile esse vult, & perpetuo spectare ad Ecclesiam S. Petri istiusmodi autem remotissima, atque incertissima spes succedendi in intestata hereditate viventis, quæ, ut notatum fuit *S. Hac esse credendum post mod.*, consideratur tamquam jus merè futurum, oullâ probabili spe præsentis, nulloque juris fonte munitum, iò nullius Patrimonii esse potest, quemadmodum in fortiori casu, substitutionis nempe, quæ nondum est, licet habeat certam causam jam præexistentem, extrâ nostra Bona esse dicimus *leg. Substitutio 42. ff. de acquir. rer. domin. Mart. medic. examinat. 2. num. 8. & 9.*
- At verò, si Renuncians, tamen in dispositiva, in qua verè contineri dicitur substantia juris renunciati, adhibuit verba futuri temporis, atque comprehendente jura de futuro, nihilominus illa expressè retulit ad aliquam causam circumscriptam loco, determinatam tempore emittendæ professionis, & restrictam ad jura apta comprehendendi in suo Patrimonio, in eodem sensu similia verba usurpasse dicendum erit in parte proximali, quæ, quando etiam deficeret expressa relatio ad partem dispositivam, ab hac declaranda elicit, ex certissima illa juris nostri regula, quâ admonemur, unam dispositionis partem ex alia intelligendam, declarandamque esse *Palm. allegat. 304. num. 14.*, & frequenter apud alios, quæ sanè regula, potiori jure locum obtinet respectu partis proximalis, quæ semper à dispositiva interpretationem recipit, atque ad illius terminos limitatur ex deductis in *S. Examinando enim*, præsertim verò in subiecta materia, in qua non ex una renunciacionis parte, sed ex toto ejus contextu Renunciantis mentem assequi debemus, ita semper illam intelligendo, ut rigidam, non autem facilem adhibeamus interpretationem, prout facie expostit natura similis actus strictissime semper accipiendi, juxta allegata in *S. Hac esse credendum*.
- Quæ cum ita sint, facile erit elucere argumenta, quæ pro istiusmodi juris comprehensione, deducta fuerunt; nam, licet illa qualescunque incertissima, atque remotissima spes succedendi in hereditate Viventis, quæ cuiquam competere potest, cedi, renunciari, atque in contrarium deduci queat, ita quidem ut in hujusmodi Causis nulla juris, sed sola facti questio admitti queat, attamen, cum in nostra hypothesi, deficiente expressâ, ex tacita solum Renunciantis voluntate illius comprehensionis in renunciacione induci contendatur ex conjecturis, has verò tales esse oportet, ut veluti per necessariam consequentiam resultantem ab expressis certò evincant talen Renunciantis voluntatem, ex animadvertentibus in *S. Nilque obest*, hujus projecto generis non sunt argumenta, ex quibus jus succedendi in legitima hereditate fratris viventis in renunciacione, de qua agitur, comprehensum alleitur, quippe illa erui nequit ex generalibus verbis, quibus concepta legatur pari proximalis, cum generalis sermo alibi relatus, quo Renuncians professus fuit omnia universa ejus Bona, substantiosque non cum omnibus ejus Juribus, rationibus, & actionibus ad eandem &c. modo competentia, vel in futuram competituram renunciare, transferre, ac cedere, & ut infra &c. inscripta Ecclesie &c. per se spectatus, & etiam ex aliis dispositivæ partis non restringeretur ad jura futura quidem, sed de rivalantia à causa de præterito, aptus minimè fit comprehendere intestatam succellionem in hereditate Viventis. Ut enim probatum fuit *d. S. Hac esse credendum & S. In dispositiva*, ad eam comprehendendam non sufficit sola mentio juris futuri, cum illa referenda semper sit ad jus futurum, quod competat ex causa jam præexistente, qua ratione evocatur etiam, eandem comprehensionem elici minimè posse ex illis verbis = *quomodo: namque, & quodcumque, ac qualitercumque* adjunctis juri de futuro, cum & hæc etiam verba, & Clausula commodè referantur ad jura illa, quæ qualitercumque, & quomodocumque competere possent ex causa aliqua de præterito, ut illas examinando tradunt *Rocca disput. jur. select. cap. 55. num. 42. in fin., Palm. allegat. 307.* quæ est decisio *Rota Januæ. num. 26.* & *Rot. in dict. Arminen. Fideicommissi Bondi, & Rota de Runda 11. Martii 1699. S. Sed quatenus coram Card. Scotto, in Romana renunciacionis 15. Junii 1708. S. Neque ob stare confirmata 6. Maii sequenti anni S. Neque remotissimum coram eodem, & 10. Martii 1710. S. Non ita se habere coram Crispo, & 10. Decembris ejusdem anni S. Hac sunt coram Card. Priolo, in Ro-*

Romana Primogenitura, & Fideicommissum de Corfuis 17. Aprilis 1711. §. 22. & seq. coram Rmo Aldrovando.

- Imò verò censent Doctores, quòd, possibilia quacumque similium Clausularum, & verborum amplitudine, jus succedendi in intestata hereditate Viventis in renunciatione comprehendum dici nequeat, nisi exprimat, renunciationem fieri juri futuro, etiam ex nova causa competituro Fontanelli. *decif. 417. nu. 16. ibi: Et signanter est singularis illa, quam adduximus supra de renunciatione non extendenda ad jus superveniens post eam ex nova causa non existente de tempore renunciationis, etiam per verba amplius diceretur fieri renunciationem nedum juri de presenti, sed competituro in futurum*, quia si non dicitur etiam ex nova causa, istud jus futurum intelligitur solum de jure de presenti, vel de praeterito, non autem de jure futuro, quod postea supervenit ex nova causa, de qua cogitari non potuit Gallerat. *de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 26.*, inquit, quod, ut renunciatione continere dicatur jus futurum ex causa de futuro, debet esse ita concepta, ut hujusmodi jus expresse specificet, aliis semper referri debet ad jus futurum ex causa de presenti *Palm. dicit. allegat. 304. sub num. 24.*, praeter alios, referens mox ex scripta verba Fontanella, *Rot. Janus. dicit. alleg. 307. num. 26.* dicens, similes Clausulae inefficaces esse pro comprehendendo jure futuro intestatae successiois in hereditate Viventis, nisi specificetur jus etiam ex causa nova superventurum.
- Et rectè quidem ita censent, quia si virtute similium Clausularum importantum jura de futuro renunciatum extendi deberet ad jura etiam intestatae successiois in hereditate Viventis, vix dari posset renunciatio ulla, in qua renunciatum dicendum non esset juri etiam futuro intestatae successiois, cum hujusmodi Clausulae apponi consueverint ex stylo notariorum *Palm. allegat. 305. num. 14.*, Baldac. ad *Roman. conf. 27. num. 45. & seq.*, *Maus. consulti. 257. num. 30.*, ubi loquitur de Clausula loquente de hereditate tam ex Testamento, quam ab intestato, & sapius exclamat *Card. de Luc. & praecipue de renunt. dist. 1. nu. 29. dist. 2. num. 7. & seq. dist. 4. num. 12. & seq.*, & de legit. *dist. 40. num. 20. §. Tertio pariter*, *Rot. coram bon. mem. Emerit Jan. decif. 12. num. 2.*, praesertim quando, ut in casu nostro, apponit non leguntur paribus dispositivis *Baldac. ad Roman. conf. 27. num. 46. Rot. in dicit. Ariminen. Fideicommissi Baudi, & Enea de Baudi 16. Junii 1697. §. Nam cum in parte coram Molines, & §. Martii 1698. §. Nullatenus refragante coram eodem, & 11. Martii 1699. §. Talis autem coram Eno Scotto*, in qua dicitur, quod hujusmodi Clausula, & expressio non robur demittat, & majorem firmitatem renunciationi adiciunt, illam autem extendere nequeunt ultra ea, quae in narrativa, & dispositiva fuerunt specificè, & individualiter expressa.
- Qua ratione fortius urgente in casu nostro ob

expressa in proximo habet ad partem dispositivam, occurrit etiam objectioni illi, qui fortè diceretur, eandem superfluas remanere, si non comprehenderent jura futura, de quibus agitur, nam pro elidendo argumento isto desumpto à superfluitate, quod in hac odiosa materia renunciationis levissimum reputatur *Sard. conf. 325. num. 14. Rota post Merlin. de legit. decif. 47. num. 14. in rec. decif. 523. num. 17. part. 4. tom. 3. in Romana renunciationis 15. Junii 1708. §. Minus relevat in fin. coram Card. Scotto*, satis esset, quod illae majorem firmitatem adicere possent iis, quae in dispositiva specificè, & individualiter expressa leguntur, ne enim superfluitatis colore renunciations extendantur ad jura de futuro ex nova prorsus causa superventura, sufficit si quid minimum operetur *Mafcard. de probat. conclus. 1264. num. 10. Adolfin. resolut. 55. num. 30. & resolut. 56. num. 9. & seq. Cafareg. ad Statut. Janus. de success. ab intest. §. 12. num. 79. Rocca dispat. Jur. felicit. cap. 55. num. 46. Palma alleg. 305. num. 11. & allegat. 306. num. 9. & seq. Rota post Merlin. de legit. dicit. decif. 47. num. 11. coram Merlin. decif. 22. num. 21. in rec. decif. 549. in fin. part. 1. decif. 523. in fin. part. 4. tom. 3. decif. 232. num. 11. & seq. part. 6. in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quinimo in fin. coram Eno Scotto eandem adpositas censendo ad declarationem ejus, quod de jure inest, & ad majorem cautelam, & securitatem, atque firmitatem actus, latissime *Engen. conf. 88. num. 92. & plurib. seq. lib. 1. Mantuc. de consuet. ultim. volunt. lib. 3. tit. 6. num. 3. Allegat. Jan. contr. 27. num. 29. & seq. Cafareg. ad statut. Janus. dicit. §. 12. nu. 80. Rot. decif. 741. num. 10. part. 1. divers. post Merlin. de legit. dicit. decif. 47. num. 12. & seq. in Ariminen. Successiois 16. Januarii 1708. §. final. coram Rmo Aldrovando*, in Romana renunciationis 23. ejusdem mensis, & anni §. Etiam si, confirmata 15. mensis Junii sequentis §. Non suffragante, & 6. Maii 1709. §. Quinimo in fin., & §. Idque procedere coram Scotto, & 10. Martii 1710. §. Nec in obsequio cum seq. coram Crispo si his denique addendum, quod Doctores in hac odiosa materia adeo abhorrent extensionem renunciationum strictissimè semper interpretandam, quia virtute similium Clausularum induci contenditur ad jura futura pendentia à causa prorsus nova, & futura, ut potius earum superfluitatem tolerandam, quam talem extensionem admittendam esse censent *Faber. in Cod. lib. 5. tit. 9. definit. 12. Mantuc. de tacit. lib. 4. tit. 2. num. 10. Allegat. Jan. contr. 73. num. 49. & contr. 83. num. 49. Cafareg. ad statut. Janus. dicit. §. 12. num. 77. Palma. alleg. 95. num. 11. alleg. 104. num. 18. & Rota Janus. apud ipsum dicit. alleg. 307. num. 38. & seq.*, Rota in dicta Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quinimo vers. vel non est habenda in consideratione superfluitatis coram Eno Scotto.*

Hiuc parvi refert, quod P. Josephus dum renunciationem celebrabat, necum cogitare potuerit, sed praeter mentis oculis habuerit verisimilem

lem, multumque probabilem spem succedendi in intestata hereditate Fratris tum malâ corporis valetudine, tum mentis imbecillitate laborantis, nam si, ut a libi dictum est, pro statuta comprehensione ista afferre oportet argumenta necessaria illam concludentia, tantum abest, quod ex discursu isto eadem induci dici possit, ut illa potius excludatur, nam si, ut constanter affirmant scribentes pro Ven. Ecclesia Sancti Petri, P. Josephus animo suo fovens hanc certam spem succedendi in hereditate Fratris, illam firmo proposito transferre deliberaverat in Ecclesiam renunciatariam, cur usus est involucri verborum, cur expressè sive in parte proximali, sive in dispositiva mentionem non fecit juris illius, quod Renunciatarie acquiri cupiebat? Si igitur id, quod facili declarare, ac superaddere potuisset, omisit, consultò, & quia noluit, omisit censetur; *cur non enim, ut loquitur Anton. Fabr. de error. pragmat. decod. 28. error. 8. ann. 7. in fin. Cur non enim sic loqui Testator potuisset, si id voluisset? quomodo Justinianus noster arguatur in leg. unic. §. Vbi autem vers. fin. autem ad deficientis Cod. de Caduc. tollend., & sequitur Rota eorum Cetero decif. 1133. ann. 9., eorum Priolo decif. 318. ann. 10., in recent. decif. 80. ann. 16. part. 19., in Mantif. ad clar. mem. Cord. de Luc. de Jurepatr. decif. 45. n. 6., & in Perentio Legati p. 26. Janu. 1713. §. Hinc contrarium in fin. eorum R. P. D. Falconario; Certius in nostro causa consultò id omisit confensus est, quia si intucamur veram causam, ob quam P. Josephus mentionem fecit bon. mem. Augustini Fratris sui referendo habitualement agnitum, quia laborabat, & deploratam spem, quod in ejus sobole familia sua perennare posset, id fecit, ut cohonestaret renunciationem, quam favore Ecclesie celebraturus erat, profiteretur enim jura ipsi competentia, atque competitura renunciare, transferre, ac cedere, & ut infra etc. inscripta Ecclesia S. Petri Placentia ejusdem Societatis Jesu in obsequium, & Dei cultum, maxime cum ex Familia sua unicum tantum habere fratrem sibi superstitem, nempe Illustrissimum D. Augustinum Zinzardum Londoni summoque dilectum ab eodem M. R. P. Zinzardum Londi, qui viginti ab hinc annis retro circiter habituali agitudine laborat, quam naturaliter insaniabilem attestati sunt cum eorum juramento nonnulli Doctores periti artis, & medicina Doctores Placentia, ut patet ex cura eidem Illustrissimo D. Augustino decreta athena de anno fluxu 1669. sub die die 3. mensis Octobris per Illustrissimum D. Auditeur Julium Platonum tunc temporis Auditeur Conformer Civilium Placentia, & rogato per D. Joseph Delphin Notarium publicum Placentiam de tempore predicto, seu etc. ad quem etc. in quo statim considerant idem M. R. P. habere eundem fratrem suum ex propriis Bonis, & redditibus sedam quod sufficit, verum & quod superabundans, & superfluum omnino est ad sui commodam sustentationem juxta dictum statum = At vero si tam discretis verbis Renuntians explicare curavit causam, ob quam contra-*

mentem Dicit Augustini in Canon. final. caus. 17. quest. 4., proprio fratri in Avitis Bonis preterebat Ecclesiam, quanto magis explicare debuisset deliberatam illam voluntatem, quâ Renunciatariam in Bonis etiam Fratris succedere voluisset? Tantum autem abest, quod id fecerit, ut renunciationem restringendo ad jura ipsi tempore emittende professionis competitura, excluderet jura omnia incerta, & futura, atque omnino pendencia à causa, quæ tempore factæ renunciationis, & emittende professionis non existerent, juxta alibi firmata.

Minus urget causa finalis ingressus in Religionem, ob quam talis renunciatio facta fuit, quasi illius virtute eadem benigniori interpretatione extendenda sit ad jura etiam futura ex causa de futuro; nam si expellio similis causæ istiusmodi renunciationis extensionem inducere posset, cum nulla propemodum repenibilis sit renunciatio facta à Tribunalibus in Religionem, in qua hæc Causa expressa non reperitur, frustra Doctores, & Tribunaia tot, tantaque questionibus agitantur super illarum interpretatione, eas distinguendo inter abdicativas, extinctivas, atque translativas, & inter reales, personales, & mixtas, respectu unius cujuscunque speciei dictarum renunciationum arduas excitando questionibus super illarum amplitudine, atque comprehensione Bonorum, & Jurium sub illis cadentium, sed veluti generalem regulam statueretur potuissent: renunciatio facta est ex causa ingressus in religionem, ergo favore similis causæ largius, benigniusque ita interpretanda est, ut comprehendat etiam jura futura devotiva, ex causa pariter futura; At non ita fanè; certum namque est, quod non semper Renuntians se se abdicat, aut in alium transfert jura, & hereditates omnes, sed illis dimittat se se abdicasse, vel in alium transulisse censetur, quibus expressè renunciavit, ita quidem ut causa ingressus in Religionem majorem tribuat renunciationi firmitatem quoad Bona, & res in ea expressas, & non etiam illam ampliè ad hereditates in eadem non comprehensas, ut bene explicat Rota in uno Persina Immiffionis 15. Maii 1705. §. final. & 15. Januarii sequentis anni §. Non relevante, & §. Mansuetor eorum Elio D. Cord. Scotto, & illas egregie ressumendo firmavit eadem Rota in sapienti citata Romana Successionis 4. Februarii 1711. §. Comperio itaque eorum Molines; Ut etiam hac eadem ratione istiusmodi renunciationis extensio admitti nequit sub obtentu, quod Renuntians se, sive omnia Bona Deo devovens, æterna sibi præmia comparare voluerit; satis enim pie egisse dicitur substantias suas devovendo Ecclesie, quæ sibi oblata recipiens, non accipitur incertas spes successionum, quæ, quoties deficit factum hominis, à lege deferuntur legitimis hereditibus.

Omitti demum poterant declarationes P. Josephi, quia si tempore factæ renunciationis, de hac futura hereditate cogitabat, sibi imputare debet, cur mentem suam, animique sui propo-

- tam clarioribus verbis non explicaverit, ideoque standem est verbis Instrumenti, quae aliter sonant, ut omittis aliis, optime *Rota in celebri Remensis hereditatis de Lanvois coram cler. mem. Hervensis inter collect. à Bald. ad Ramon. tom. 3. decis. 11.* in qua licet adessent similes declarationes Monialium renunciantium, eademque coadiuvarent aliarum attestationibus, quas *Card. de Luca* in ea Causa scribens magnificendas esse censebat, ut ex ejus *disc. 2. de renunt.* notatur in *dist. decis. num. 35.* nihilominus *Sacra Rota* animadvertens, per se post lapsum praesertim longi temporis consulti tractatus cum negotii conclusione, illas parvi faciendas esse censuit *ut an. 38. ejusdem Decisum*: & quidem eò minus illæ admittendæ videntur in nostra hypothesi, quia declaratio non verisur circa res, aut jura, quæ tempore contractus ad ipsum Renunciantem pertinerent, quo casu facilius recipi posset ejus declarationes, sed agitur de Juribus, quæ, ut divisim in *S. hac esse credendum*, nec in potentia, imò etiam nec se ullâ probabili Renunciantium competeant, quomobrem nemo non videt quantum à recta ratione aberret in præjudicium legitimi heredis contra mentem Juris, & naturam renunciationis retrotrahere velles similem declarationem ad tempus factæ renunciationis, illam extendendo ad jus succedendi in hereditate Viventis non solum non expressum, sed potius in illa exclusum à Juris namque nostri regulis admonemur, tunc demum similes declarationes admitti, quando versantur circa res, quibus nec natura actus, nec ratio Juris resistit: eademque ideo esse dignoscuntur actui, ejus sit declaratio, nam si aliquis illi superaddat, declarationis nomen non merentur, sed novæ dispositionis naturam assumunt, quæ post actum jam perfectum Tertio nocere non valent, ad latissimè tradita à *Cyriaco contr. 210. ex num. 17.* qui in suas species distinguendo istiusmodi declarationes, optime explicat, in quibus casibus ille sint attendendæ.
- Coosecta jam est prima pars assumpti, quod mihi proposui *S. Et revera in fin.* superest secundam scilicet in hypothesi, quod jus succedendi in intestata hereditate Fratris Viventis comprehensum dici possit in renunciatione, de qua agitur, illud ejusdem virtute questum ceneri queat *Ven. Ecclesie Sancti Petri*, eo quod talis hereditas delata fuerit tempore, quo *P. Josephus* ob solemnem emissionem quarti Voti, tum ipse tamquam civiler mortuus, tum etiam Religio ob veram mendicantem, quam proficitur, illius incapax prorsus erat, io qua quidem questione licet in responsis mihi communicatis plura subtiliter favore Ecclesie renunciantiarum deducta fuerint, Attamen verius esse crederem, quod, eadem penitus exclusâ, legitimis heredibus incolume manserit jus succedendi io dicta intestata hereditate operatione legis ad illos delata, nam cum Ecclesia omni aliquo legis auxilio destituta jus suum metiatur ex persona Renunciantis, ob ejus solemnem professionem illud resolutum omnino tuerat, ac per conse-
- quens juvari oequit renunciatione, cui à lege indita dicitur ea conditio: si jus renunciatum vivo Renunciente deservat, ita quidem ut, eo mortuo, inefficax prorsus sit, sed jura renunciantia caducentur favore Successorum à lege, vel ab homine ad illa vocatorum *Bartol. in leg. qui superstitis 93.* ibique *Bald. & Castren. num. 3. vers. non etiam*, & alii *fi. de acquir. hered.*, *Faber. in suo Codic. lib. 2. tit. de post. defunct. 14.* *Bald. conf. 357. post initium lib. 1.*, *Roland. conf. 11. lib. 1.*, *Bellos. conf. 15.*, *Sard. conf. 133. num. 28. & seqq.*, & *conf. 332. ex num. 2. conf. 355. num. 18. & 37.*, *Molin. de Just. & Jur. disp. 579. num. 15.*, *Theaur. quest. forens. 90. num. 4. lib. 2.*, *Fountainell. de post. unpr. elaus. 5.*, *Gloss. univ. part. 1. num. 59. & seq.*, *Cancer. varior. resol. part. 3. cap. 15. num. 17. & seqq.*, *Donat. Anton. de Marin. resol. 189. num. 91.*, *Franch. decis. 67. in princ.*, *Card. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 19.*, & in annotat. ad *Cuncil. disc. 35. num. 11. vers. Postquam verb. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 12. num. 50.*, *Rota apud eundem decis. 4. num. 14.*, & in *rec. decis. 29. num. 14. part. 8. decis. 65. num. 28. vers. quodque part. 13.*, & in *una Florentina hereditatis 12. Decembris 1712. §. final. coram R. P. D. Ansaldo* à hac autem Jurium renunciantium caducatio, non solum inducit morte naturali, sed morte etiam civili, capitis velle diminutione, vel professione in Religione veram mendicantem proficiente, & incapaci Bonorum in communi, hæc enim quoad jura successoria eandem parit incapacitatem, eodemque operatur effectus, qui ex morte naturali promanent, ut innumeris relatis antiquioribus, traderunt *Honded. conf. 62. lib. 1.*, *Allegrad. conf. 81. num. 75. & seqq.*, & uterque latissimè respondet contrariis, *Palin. in dicto suo respons. inter decis. ob ipso collectas decis. 298. num. 6. & seqq.*, *Torr. apud eundem decis. 299. num. 43. R. P. D.*, *Fountainell. in suo tract. de transit. Penult. resp. 47. an. 7.*, & *resp. 45. num. 1. & seqq.*, apud quos reclinantur concordantes auctoritates id firmantes, & in nostra specie, quod videlicet professio solemnis in Societate Jesu operetur illos omnes effectus, & iocuetur incapacitatem illam succedendi quæ sequeretur ex morte naturali inducenda caducationem Jurium, que non facta professione, Renunciantium competissent, latissimè probatum fuit *S. Professio, & doct. seqq.* Cum igitur ob eam conditionem, quæ renunciationi suapte natura inest, ut nempe jus renunciatum deservat vivo Renunciente, & si idem supervivat, Personæ, ejus hereditatem sperabat, adeo quidem ut eadem renunciatum, veluti ob conditionis defectum, resolvatur, ac evanescat perinde, ac si facta non fuisset, si illam deservi costringat post mortem civilem Renunciantis hinc sequitur, quod *Ven. Ecclesie Sancti Petri* sub obtentu renunciationis ejus favore factæ à *P. Josepho*, nullo pacto consequi potest hereditatem intestatam bon. mem. Augustini, quia hæc delata reperitur post solemnem professionem ab eo emissam, & sic tempore, quo ob civilem ejusdem mortem defectus dicebatur conditio iorio-

transcēde inhaerens renunciacioni, ut in nostris terminis docuerunt *Giovannou. dist. respons. 85. lib. 1. & Card. de Luca de Regular. dist. 63. nu. 1. Palm. in dicto suo respons. inter decis. ab ipso collect. decis. 298. num. 1. & segg. Torr. apud eundem decis. 299. ex nu. 18.* quod responsum transcriptum reperitur apud eundem Torr. var. *Ynn. quagist. 6. quagist. 8. tom. 2. fol. 41. & segg. R. P. D. Fastinell. post suum tract. de transit. Pension. resp. 47.* in cujus fine ait, dum relegeret hoc suum responsum pluribus retro annis pro veritate editum, incidisse in tertium volumen Decisionum collectarum à *Palm.* & reperisse dictas decisiones, seu *decisions* 298. & 299., gavistumque fuisse, suam in hac re sententiam aliorum placitis esse consentaneam, eidemque in sententia residet etiam in sequenti *response* 48., omneque serē modo citati Auctores illam sibi traditam profiterentur à celeberrimis hujus sapientissimi, atque praclarissimi Ordinis Doctoribus, *Sanchus* uimirum *praecept. Decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25.* *Leyman. Theolog. moral. lib. 3. sect. 5. cap. 7. num. 13. vers. tertio qua Constitutio, Card. de Lugo lib. 4. respons. moral. dub. 3. per tot.* In hac itaque sententia tot eximiorum Doctorum constabilitas iussufragis, atque consummata rationibus desumptis ex certissimis Juris nostri regulis, nullus amplius quaestioni locus esse videretur, quia, ut admovent *Palm. dicto suo respons. 298. in fin.* etiam si in quaestione aliqua, contraria opinio in animo nostro infidisset, non ita illi inherendum esset, ut descendere vereremur in eam sententiam, quae plurimorum placitis commendata, & praevallidarum rationum adminiculo fucilita reperiretur.

Nec est cur obijciatur, quod, licet Societas ex persona Profeti quarti Voti incapax sit succedendi in legitimis hereditariis, & iis iuribus, quae ex Legis dispositione deteruntur, nihilominus eadem non minus ex Pontificiis, quam ex particularibus Ordinis Constitutionibus incapax sit successione in iis, quae ex dispositione hominis deferuntur, Collegia nempe, & Domus probationis ad effectum adquirendi plenum rerum dominium, & irrevocabiliter possidendi, Domus verò professae ad effectum vendendi, & consequendi axtimationem, ut apud *Rot. coram Obald. decis. 436. & decis. 511. coram Burat. decis. 245. in rec. decis. 101. part. 10. Confal. ad Peregrin. art. 28. §. Quinto observo fol. 158. Card. de Luc. de Testam. dist. 36. num. 8. de Regular. dist. 63. num. 11. & 16. in annot. ad Concil. dist. 35. sub nu. 11. vers. non tamen & vers. quatenus verò perinet, R. P. D. Petra in suis comment. ad Constit. Apostol. tom. 3. ad Constit. 4. Innocentii IV., sect. 1. num. 4. & segg. fol. 30. & ad Constit. 1. Clementis IV., sect. 1. fol. 359., atque idcirco, cum Ecclesia Sancti Petri dictam hereditatem consequi intendat virtute renunciacionis ejus favore facta à P. Josepho, repellit nequeat sub obtentu incapacitatis. Discursus namque iste non pertinet ad rem praesentem; nam, ut bene observat *Fastinell. dist. resp. 47. § 53 sub num. 9. vers. nec obijciatur à illa qualitate, qualis**

De Contract.

fit capacitas, restringitur ad hereditatem, & Legata ab Exteriori relicta Societati; Ceterum in succedendo Professi, vel aliis ex eorum persona, seu eorum loco Societas est omnino incapax tam quoad Domos professas, quam Collegia, & novitatus, sunt verba praefati Auctoris, & idem etiam docuerunt tum alii Scriptores Societatis Jesu allegati §. Professi, & segg. tum etiam illi, quos retulimus §. praecedenti, qui loquuntur in praefato casu Successionis ex persona Profeti deterrando Ecclesiam, sive Collegium, & Domibus probationis; Quamobrem Ecclesia Sancti Petri virtute dicte renunciacionis succedere dici nequit ex dispositione hominis, cum ad hunc effectum spectanda sit persona, à qua relinquuntur hereditas, non autem ille, ex cujus persona capitur. Si igitur bon. mem. Augustinus, à quo relicta sunt hereditas, decessit, nulla facta dispositione, renunciatio P. Josephi, utpote solum efficiens, quod Ecclesia in ipsius locum subingredietur, immutare nequit naturam successionis, quae non ex facto hominis, sed operatione legis, ex persona, & jure Renunciantis ab intestato devolvi diceretur.

Ut etiam nil obest, quod Doctores superius allegati disparent articulum in hypothesei renunciacionis à Professo factae favori vel Parentum, vel eorum, de quorum hereditatibus agebatur, at aliter res se habere dicenda sit in nostro casu, in quo P. Josephus, antequam emitteret quantum solemne Votum, illam celebravit favore dicte Ecclesiae Sancti Petri, qui casus cum sit diversus à primo, statuenda idcirco in eo sit diversa Juris dispositio admittendo favore Renunciantis translativos effectus renunciacionis, ut sensit *Alvarez conf. 11. scribens in eadem Causa, in qua scripsit Giovannou. dist. respons. 85. & docuit Castropal. part. 2. tract. 16. disput. 1. punct. 18. num. 4.* quam diversitatem innotat etiam Torr. *dicto suo respons. 299. num. 47.* licet illius examen omittat tanquam non pertinens ad Causam, quam agebat.

Nihilquam, diversitas isthac obesse videtur illam enim non agnoverunt *Giovannou. dist. respons. 85. & Card. de Lugo respons. moral. lib. 4. cap. 4. num. 3.* qui expresse loquuntur de renunciacione à Proteilo in limine professionis facta, favore ipsius Societatis, consentiens respectu similitudinis juriurum post profectionem delatorum, illam tamquam deficiente conditione, in eadem semper subintelligenda, inefficacem prorsus remanuisse, & juxta quidem ratione ita sensisse videntur, quia vis, & efficacia renunciacionis metienda non est ex persona Renunciantis, sed ex persona, & jure Renunciantis, ex qua Renunciantius acquirit; Si igitur Renunciantius, ex cujus persona Ecclesia renunciataria acquirere debet, tempore factae renunciacionis nec potentia, nec spe ulla probabili, ut saepius notavimus, competere posse dicebatur jus succedendi ab intestato in hereditate Viventis utpote omnino futurum, & pendens à causa nova, tutata, penitusque infecta à Professo virtute ren-

F 3

160

- nunciacionis illud transferre, aut cedere nequivit Ecclesie renunciatarie, nemo quippe dare, vel donare potest id, quod non habet, & solum non est, nec erit, nec plus juris in alium transferre, quam ipse habeat, latè *Giovagnon, dist. conf. 85., Card. de Lugo loc. mox citus*, inquit =, *nemo dare, vel donare potest id, quod suum non est, nec erit, ad eum autem, qui Collegio donavit omnia Bona sua presentia, & futura, non pertinebit tunc hereditas Conjugumque adhuc viventis, sed nec pertinet postea quando moritur Conjugumque propter incapacitatem, quam habet Professus, ut si alicujus heres =* cumque recit. *Torr. dist. decif. 399. num. 34., Card. de Luc. de Regalar. dist. decif. 399. num. 5. de istiusmodi juribus futuris ex Persona Renunciantis Renunciatio quærendis inquit, requiri capacitatem, & habilitatem extremorum tempore, quo illa aperitur ibi = Secus autem ubi agatur de huiusmodi iuribus quærendis, & in spe, pro quibus assequendis requiritur existentia, & capacitas de tempore, quo illa aperitur, adeo ut extrema =*
- 162 *fuit habilitas, cum Cessionarius dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam representet, hoc ex eo emolumentum capiet, juxta casum, de quo dist. 36., ubi de Cessionario iurium ad vitam Professari in hac societate = R. P. D. Fattinell. dist. resp. 48. num. 7. & num. 10., ubi ait, quod Renunciarius sibi aliterens jus aliquod ex persona Renunciantis, illud non nisi cum sua causa in se translatum dicere potest, ideoque, si illud tale erat, ut aliqui superveniente causa, vel incapacitate Renunciantis resolvable redderetur, respectu quoque Renunciarii resolvable, & caducum efficeretur.*
- Fortius hæc urgent in nostra hypothefi si *Petres Jesuitæ ex sui regulo, & Constitutionibus respectu futurorum renunciare tenentur capacitati in posterum succedendi, ut his verbis loquitur Giovagnon, dist. resp. 85. num. 8. & num. 9. in fin.*, istiusmodi namque renunciatio similitum jurium futurorum habere nequiret vim translativæ cessionis, quia cum talis translatio inducatur per juris fictionem, quæ fingit Renuncians tempore delatæ hereditatis prius eam acceptare, & deinde brevi manu illam transferre in Cessionarium, hæc fictio, utpotè quæ considerari nequit in eo, quod de jure saltem impossibile reputatur, & ubi veritas esse non potest, locum sibi vindicare certè nequit in casu nostro, in quo adeit insusceptibilitas nedum Renunciantis, sed Ecclesie renunciatarie ob omnimodam eorum incapacitatem, ut ratiocinatur tum *Giovagnon, loc. mox citus*, tum etiam *Torr. dist. decif. 399. num. 35. & seq.*, & quod magis est, cum agatur
- 168 de jure, quod tempore renunciacionis nec spe, nec potentia quærebatur, ideoque in nulla consideratione haberi poterat, ut, præter alibi latè allegator, præcisè ad rem nostram tradidit *Giovagnon, dist. resp. 85. num. 11.*, renunciatio illius
- 169 respectu operari solummodo poterat effectum, per viam abtensionis jus nullum tribuentis Renunciatio, sed locum facientis Successorio Edicto, ut prosequitur *Giovagnon, dist. num. 8., &*

Torr. dist. decif. 399. num. 39. & seqq., Et sanè si, ut inquit *R. P. D. Fattinell. dist. resp. 48.*, quoties Bona talia non essent, quorum jus, atque substantia in sola Profeti naturali vita subsisteret per viam nudi facti abstrahendo ab illius capacitate vel incapacitate, hæc superveniente, statim ad alium deferuntur, morte naturali etiam non expectatà, qualia sunt Bona fideicommissaria, licet alioquin habeant causam jam præexistentem, in qua radicebantur, ut latè probatum fuit *s. Cessetis jam est*, potiori sanè Jure, hæc justum locum sibi vindicabunt respectu similitum jurium futurorum à causa omnino nova, & futura pendendum, quæ, qualicumque sit persona Renunciarii, si tempore, quo deferuntur, Renuncians incapax erat ea acquirendi, quæri nec etiam poterunt Renunciatio, certius si in illo, ut in casu nostro, concurrat eademmet incapax, quæ Renunciamentum repellat.

Non immoror contrariæ auctoritati *Cassopolai*, aliorumque eum sequentium, quia, ut bene notavit *Torr. dist. decif. 399. num. 42. & seqq.*, illa nititur falso supposito, quod mors civilis in casu, de quo agitur, æquiparari nequeat morti naturali, quod verum non esse probavimus *dist. 5. Cessetis jam est*.

Placentina Renunciacionis.

Renunciatio à Filia in Sæculo nudente ad favorem Patris confpicuum dotem constituentis facta omnibus hereditatibus tam ex testamento, quam ab intestato deferendis, amplissimis concepta verbis, & clausulam continens cæteratam = Pro fe, suisque hereditibus &c., nec non irrevocabilem donationem inter vivos, & obligationem de ea perpetuo observanda, latè ostendit *Realis*, atque ad heredes, etiam extraneos Renunciarii transitoria.

VOTUM V.

- 1 *Renunciatio favore certa persone facta, personalis est.*
- 2 *Procedit, etiam si facta sit alicui pro se, suisque hereditibus.*
- 3 *Renunciatio favore heredum, & successorum facta, ad solos heredes sanguinis restringitur.*
- 4 *Clausula quorumcumque heredum in renunciatione adposita, heredes Renunciarii, etiam extraneos comprehendit.*
- 5 *Renunciatio hereditibus facta sine clausula, quorumcumque, restringitur ad solos sanguinis heredes, & num. 107.*
- 6 *Renunciatio est stricte interpretanda, & num. 13.*
- 7 *Et minis, quam fieri potest, debet Renuncianti nocere.*
- 8 *Renunciatio debet juxta verba, conditionem, ac mentem Contrahentium interpretari, & num. 30., 42. & 117.*
- 9 *Renunciatio Filia favore Patris ratione prædile-*

- dilectionis præsuntur pro ejus quoque Descendentibus celebrata.
- 10 In Renunciatio Filie favore Patris cessat ratio praeilectionis ipsius heredem extraneorum, & quare? num. 24.
 - 11 Renunciatio Filie favore Patris, personalis reputatur.
 - 12 Renunciatio Filie favore Patris ita cessat pro ejus Descendentibus stipulato, ut in ea subintelligatur, donec illi supererint, & num. 22.
 - 14 Renunciatio favore certa conjuncta persona, ad ipsius tantum sanguinis heredes proceditur.
 - 15 Renunciatio, deficiente illius causa, resolvitur.
 - 16 Renunciatio translativa est, si translativam continet juri translationem.
 - 17 Donatio inter vivos juri translationem importat.
 - 18 Renunciatio quoque translativa est personalis.
 - 20 Renunciatio ab dotem receptam venit strictius interpretanda.
 - 21 Renunciatio ex causa dotis recepta censetur facta pro heredibus domatiz sanguinis. Et donec illi supererint, num. 22.
 - 22 Femina congrua dotata, si nec superint heredes sanguinis dantur, ad successiones non admittitur.
 - 25 Renunciatio filie nubentis in saeculo distinguenda est ab altera facta à filia Professioem emittentis.
 - 26 Professioem emittens, dicitur civiliter mori.
 - 27 Renunciationem à filia reportat Pater pro se, & heredibus ob dotem à se constitutam, non censetur velle heredes extraneos comprehendere.
 - 28 Renunciatio aequi, ac Renunciatio voluntas ea fuisse præsuntur, ut renunciatio heredes extraneos ipsius Renunciatio non comprehenderet.
 - 29 Procedit id maxime in renunciatione Filie nubentis in saeculo.
 - 31 Renunciationis realitatem non inducunt clausula, licet generalissima, à Notariis apponi solite, & num. 41.
 - 32 Clausula generalissima, à Notariis apponi solita, renunciationis personalis naturam non immutat.
 - 33 Clausula tam ex testamento, quam ab intestato in renunciatione adjecta, ubi de successione mentio fit, operatur in utroque ejusmodi casu exclusionem Renunciatio ad successiones, donec extant Persona in ipsa renunciatione contemplata.
 - 34 Non tamen, in deficientibus, impedit regressum ad jura renunciata.
 - 35 Renunciatio non ideo realis est, quia facta ex causa dotis.
 - 36 Renunciatio ex causa ingressus in Religionem, rigidius contra Renunciationem interpretanda est.
 - 37 Renunciatio, non est realis, licet complicata donationis titulo.
 - 38 Donationis titulus in renunciatione expressus, ipsius naturam non immutat.
 - 39 Etiam ubi talis donatio fit irrevocabilis.
 - 40 Clausula, & alia verba, licet quomodoque realitatem renunciationis præsenserint, non debent ostendi, quoties ipsius personalitatem suadet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas.
 - 42 Renunciatio ex verisimili Contrahentium mente personalis potius, quam realis est censenda.
 - 43 Renunciatio favore debet in dubio responderi.
 - 44 Praesertim si agatur de Puella ignota, & in saeculo nubente, & num. 45. & 47.
 - 45 Renunciatio facili emittitur à Puella, citò ad nuptias inibantibus.
 - 48 Renunciatio realis operatur exclusionem Renunciatio ab intestato successione ei quandoque delato.
 - 49 Renunciatio ex voluntate perpetua à se abdicandi Bene renunciata, realis esse deprehenditur.
 - 50 In renunciatione facta omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, qualibet eorum Successu ab intestato intelligitur comprehensa.
 - 51 Renunciatio omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, dicitur se pro mortuo habere vellet.
 - 52 Clausula tam ex testamento, quam ab intestato adjecta in renunciatione, ubi de hereditatibus mentio fit, opta est Renunciationem à quocumque hereditate excludere.
 - 53 Et omnimodam amplius succedendi incapacitatem quoad ipsum inducit.
 - 54 Maxime si jura habeat verba alia magis ampla, & realitatem renunciationis indicantia.
 - 55 Renunciationis realitas consistit in perpetua abdicatio à quibusvis juriis supervenientibus.
 - 56 Renunciatio in rem directa extenditur ad quancumque modum, quo rei vultu deferri.
 - 57 Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, etiam Extraneos comprehendit.
 - 58 Clausula caterata ejusque heredibus &c. = subintelligitur importat heredem, etiam extraneorum.
 - 59 Ac realitatem renunciationis operatur.
 - 60 Praecipue si, juxta conventa in Capitalis matrimonialibus, renunciatio fuerit in amplissima forma, & secundum Notarium stylum extensa.
 - 61 Renunciatio facta pro se, & heredibus suis, & cui daret, ostendit, Renunciantem se de medio sustulisse ipsamque rem omnino esse, atque abdicatorem, & num. 62.
 - 63 Renunciatio realis, per Renunciatio obitum non resolvitur.
 - 64 Renunciatio cessatur à filio emissi ex causa ingentis dotis à Patre recepta.

- 65 *Renunciatio in causa ingenti Dotis à Patre recepta, realis est, & perpetua, & num. 66.*
- 67 *Renunciatio est realis, ubi ejus observantia, fuit perpetua promissa.*
- 68 *Renunciatio realitatem inducit illius cum donatione complicatio.*
- 69 *Donationis complicatio, ubi principaliter, & in parte dispositiva renunciationis facta est, rectem eam efficit.*
- 70 *Secus, si accessorie, & incidenter, vel in parte executiva.*
- 71 *Donationis complicatio in renunciatione, tunc maxime hujus realitatem operatur, cum ejusdem donationis perpetua observantia iurata, adesse promissa.*
- 72 *Donatio vult inter vivos dicitur, quae perpetua observantia promissa est.*
- 73 *Donatio, ex ejus promissa perpetua observantia, indicat, mentem Contrahentium fuisse illam irrevocabilem celebrandi.*
- 74 *Contrahentium natura, ex eorum qualitatibus, & forma pendenda est.*
- 75 *Donatio inter vivos, perpetua est, & ad heredes etiam extraneos Donatarii transitoria, & num. 79.*
- 76 *Nisi Donans pacto reversivo sese caverit.*
- 77 *Renunciatio per viam donationis celebrata realis est.*
- 78 *Renunciatio ubi per viam donationis facta est, ad Bona renunciata nunquam competis regressus.*
- 80 *Renunciatio per viam donationis celebrata, Renuncianti, ejusque heredibus regressum prohibet ad Bona renunciata, etiam favore Fisci, si desit Renunciatarii heres, qui Fiscum vultus excludere.*
- 81 *Renunciationis realitas optime conjicitur ex infirma perpensa ingenti dote, amplius indine, verborum, stipulatione favore heredum cum clausula caterata, & complicato donationis titulo, & num. 81.*
- 83 *Renunciationis realis naturam contemplatio certarum Personarum non immutat.*
- 84 *Alia humani, nisi certis in rebus cumque, determinatis personis, fieri non valent.*
- 85 *Alia, cateruquin realis, personis non inducitur ex solo Personarum expressione.*
- 86 *Intelligit tamen, si eadem Personae sumunt, non demonstrative, sed taxative nominata.*
- 87 *Renuncians non censetur sanguinis dantat heredem contempsisse, eam sui unici Fratris mentionem non habuit, & pro heredibus cum clausula caterata stipulatus.*
- 88 *Renunciatio, ubi facta propter dotem, non resolvitur, licet Persona in ea contemplata defecerit, & num. 89.*
- 90 *In renunciatione propter dotem, etsi una ejus causa defecerit, nimirum Persona in ea contemplata, altera tamen remanet, nempe causa dotis recepta realitatem praeserens.*
- 91 *Ei proinde ejusmodi renunciatio, ex defectu dictionum Personarum, non resolvitur.*
- 92 *Renuncianti nunquam datur ad Bona renunciata regressus, ubi renunciatio principaliter per viam irrevocabili donationis, nulloque adjecto pacto reversivo, fuerit stipulata.*
- 93 *Procedit, etsi defecerint Personae in ea contemplata.*
- 94 *Renuncianti per viam irrevocabili donationis, non contemplatio certarum Personarum, sed pactum reversivum tribuit regressum ad Bona renunciata.*
- 95 *Donans favore certarum Personarum absque pacto reversivo, nequit ad Bona donata regressum habere.*
- 96 *Renunciatio non resolvitur per defectum Personarum contemplatarum, si Renunciatarius ab intestato decedat.*
- 97 *Secus, si cum testamento.*
- 98 *In renunciatione contemplatio certarum Personarum duplicem operatur effectum, & qui sit vid. num. 99. & 100.*
- 99 *Renunciatarius testari nequit in prajudicium Personarum contemplatarum.*
- 100 *Renunciatario, jam defectu Personis contemplatis, ab intestato decedente, renunciatio resolvitur.*
- 101 *Renunciatarius ab intestato decedens, praesumitur velle Renunciantem ad renunciata Bona revocare.*
- 102 *Renunciatarius Pater ab intestato decedens, praesumitur voluisse Filium renunciantem extraneis praferre.*
- 103 *Secus, ubi cum testamento decedat, & num. 107.*
- 104 *Renunciatarius Pater censetur voluisse plenam acquirere Bonorum à Filia renunciantem libertatem.*
- 105 *Donatarii herede existente, extare dicitur Persona, quae de ejus voluntate, debent ad Bona renunciata succedere.*
- 106 *Renunciatarii Patris heres extraneus, etsi in renunciatione Filia non contemplata, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus.*
- 108 *Renunciatio concepta his verbis = cessit translative = non repugnat, quod respectu Renunciatarii translative sit; quo verbis ad Renunciantem realis, & abdicativa, & num. 109.*
- 110 *Renunciatio quolibet continet cessionem quoad praesentia.*
- 111 *Cessio juriarum praesentium in renunciatione, realis est, & perpetua, si facta sit per viam donationis irrevocabili.*
- 112 *Cessio juriarum futurorum potest in renunciatione fieri per donationem irrevocabilem, & per modum perpetuae renunciationis.*
- 113 *Cessio juriarum futurorum in renunciatione, si facta per donationem irrevocabilem, realis est, & perpetua.*
- 114 *In cessione juriarum futurorum subintelligitur clausula = quatenus de jure deferantur =*
- 115 *Renuncians per viam irrevocabili donationis juriarum deferendis, censetur in se expoliare nedum favore Renunciatarii, sed quorumcumque etiam heredum.*

- 116 *Atque hac est vera donationis, & perpetuae renunciationis iudicio.*
 118 *Renunciatio an facta sit occasione spirituale, an carnalis matrimonii, nil refert.*
 119 *Renunciatio natura immutari nequit, siue spiritualis, siue carnalis matrimonii occasione fit celebrata.*
 120 *Renunciatio facta occasione carnalis matrimonii, si est correptionis ad ingremum dotem, realis potius, quam personalis est iudicanda.*

OB Dotem & uxorum octomillium in Tabulis nuptialibus conscriptis die 28. Maii anni 1700., à D. Paulo Patre constitutam D. Catharina filia nubenti D. Petro, hæc vicissim favore Patris in eisdem Tabulis cum consensu Domine Agnetis Matris sue se amplissimam renunciationem sacularum sponsonum his verbis: *Fare al detto Paolo suo Padre, suoi Eredi, e Successori ampie fia, e rinuncia, generali, e generalissime di tutti li Beni paterni, materni, aviti, &c. di qualunque Ascendente, & Collaterale, e di tutto ciò, che potesse pretendere nell' Eredità paterna, materna, e di qualunque Ascendente, & Collaterale, e che fosse, & sarà dovuto & per intestato, & per Testamento fatto per l' addietro, & per qualunque altra causa, e titolo anche Impiegato, additò etiam amplissima declaratione explicata illis ad omnia sua Bona, comprehendenda aptissimis verbis = e finalmente di qualsivoglia Beni, e ragioni, niente eccettuato, da escludersi secondo lo stile de' Notari di Piacenza in amplissima forma, e con tutte le solennità necessarie, anzi ad abundante cautela le dette fini, e rinunciae si avranno intanto per essere in ogni miglior modo &c. riservate solamente ad essa Caterina, e suoi Successori le ragioni di consegnare la detta Dote = ut legitur in supra memoratis Tabulis, in quarum sequentiam, & executionem celebrato postmodum inter Contrahentes matrimonio, stipulatum fuit die 14. Julii ejusdem anni 1700. Instrumentum dotale, in eoque, ut mihi supponitur, dicta Catharina, dum Paulus Pater infirmaretur, adhibitis necessariis solemnitatibus = ac etiam in presentia, & cum consensu &c. dictæ Agnetis ejus Matris, pariter presentis, & consentientis &c. omni &c. fecit, & ac facit dicto Paulo ejus Patri, licet absenti, & pro eo dictæ Agnetis ejus Uxori, & Procuratrici specialis, ut supra, ibidem presentis, & acceptantis pro eodem Paulo, ejusque hereditibus &c. midique Notario publica persona stipulanti &c. omni &c. fuerit, atque donationem, & datum inter vivos, quæ amplius revocari non possit ex quacunque causa &c. nominatim de causis substantia, & de omnibus &c., & de omni successione, & hereditate Patris, Matris, Fratrum, Sororum, Avii, & Avie, & consilibus alterius Personæ ascendantis, & descendantis, ex quacunque latere venientis, quæ bollemus in Testamento, vel ab intestato evenissent, sed quæ de cetero ab intestato obvenire possent ipsi Catharinae = & cessit translativæ, & aliam omni &c. Jura, & actiones &c. cum promissione ulterius ejusdem Cathari-*

næ perpetuæ observantia sub utroque Juramento assertorio, & promissorio, ut latius habetur ex dicto Instrumento dotali.

Dum hæc agebantur, in humanis erant Stephanus unicus frater dictæ Catharinæ, & Laurentius Patruus, qui tamen, utpote detentus in archimiso Carcere, Capitula non subscripsit, quemadmodum ab aliis Confanguineis longo ordine subscripta leguntur. At turbato mortalitatis ordine, cum Stephanus deinde utrique Parenti prædecesserit, Laurentius verò Patruus adhuc fortè superstit, hinc oritur questio, an, eveniente obitu Pauli Patris, qui extraneum sibi heredem instituit, supradicta renunciatio ob defectum personarum in contemplatum dici queat resoluta ad effectum, ut dicta Catharina possit ex propria persona succedere Laurentio Patruo in casu, quo idem Paulo fortasse supervivrat, & deinde ab intestato decedat: vel potius dicta renunciatio realis, & perpetua censenda sit, ita quidem, ut si Laurentium ab intestato post Paulum mori contingat, nihilominus ejus intestata Successio ad heredem à Paulo institutum pertineat, & decernatur.

Super qua rogatus ego, ut, libratim rationum momentis, quæ ex utraque parte deduci possunt, sententiam meam pro veritate dicere velim, injuncto mihi muneri maxum admoveis, primoquidem rei obtutu, plurimum pro resolutione renunciationis urgere sentio illius qualitatem, quæ personalis esse videtur, utpote celebrata contemplatione, & favore certarum personarum, Patris nempe, illiusque heredum, & successorum *Surd. cons. 544. num. 4. & 5., Milphest. ad Confined. Neapol. titel. de renunt. quest. 2. num. 2., & quest. 3. num. 3., Theodor. allegat. 36. num. 9., 35., & per tot., Card. de Luc. de renunt. disc. 6. num. 12. S. Respondent, Altagrad. Jnn. contr. 27. num. 7. in fin., Aufold. in addit. ad decif. 11. num. 2. & 3., Rot. in rec. decif. 23. num. 7. part. 15., decif. 17. num. 11., & decif. 470. num. 14. part. 19. post Merlin. de legit. decif. 48. num. 11., ubi, quod renunciatio personalis est, etiam quando facta fuit alicui pro se, & heredibus, in Fauen. Pecuniaria 9. Januarii 1699. S. Ex his igitur circa med. coram bo. me. Pio in pres. post Calderou. resol. in Persuasa Immisissio 15. Januarii 1706. S. Non obstat coram Scotta, & in Interrommes. Immisissio 5. Januarii 1716. S. Accedente præsertim coram Altibann. Quamvis enim mentio heredum, & successorum facta reperitur, ea tamen nihil officit personalitatem renunciationis, quoties, prout in casu nostro, deficiit verbum quorunqueque, aut alia similis clausula comprehensiva heredum, etiam extraneorum, tunc enim illa ad solos heredes sanguinis restringitur, ita exegit naturâ istiusmodi actus, qui strictissime semper interpretandus est, ut quoad minus fieri potest, noceat Renunciatio, ut in difficiliore casu renunciationis factæ occasione ingressus in Religionem docent *Corvau. in cap. quavis in part. 1. rel. c. 3. num. 4. de post. in 6., Cyriac. contr. 475. num. 10. & 11., Mans. consil. 258. num. 11. vers. unde est, Pavi-**

molli. decif. 53. annot. 4. nam. 47. *Rota coram Merlino* decif. 869. num. 13. & decif. 894. num. 3. & ad arat. *Card. de Luc. de legat. decif. 35. num. 5. & 6.* & de alia quacunque renunciatione tradiderunt *Mart. de fuff. legal. part. 3. quæft. 6. art. 1. num. 6.* *Merlin. contr. ferenf. cap. 32. num. 25. lib. 1.* *Torr. de poft. fatur. fuff. lib. 2. cap. 15. num. 28.* & var. *Jur. quæft. tom. 2. tit. 7. quæft. 8. num. 42.* & feqq. *Alto grad. J. un. contr. 27. num. 20.* *Saminiat. contr. 100. num. 7. 11.* & 28. *Rot. in rec. decif. 543. an. 40.* & *duob. feqq. part. 5. tom. 2.* cum aliis in *Romana renunciationis 17. Junii 1709. 5. Et licet.* & in confirmatoria 9. Maii 1710. 5. *Etenim regula coram Priolo.* & 3. Julii 1711. 5. *Nentiquam coram Rîo Aldrovando.*

- Et rectè quidem, nam fi renunciatio ita interpretanda femper eſt, ut, ſpectatâ prudenti ratione agendi, & conditione Perſonarum, inter quas illa celebratur, operetur favore illarum, quas juxta veriffimam Contrahentibus mentem, in ea contemplatas cenſere poſſumus *Rot. coram Dono. J. un. decif. 346. num. 13.* & feqq. in *Arminen. Fideiſcommiſſi Baudi.* & *Eneæ de Baudi 16. Junii 1697. 5.* Hæcque coram *Rîo Molines; Proteſti.* cum renunciatio, de qua agitur, facta reperitur à Catharina favore Pauli Patris, eidem inſita videtur legalis præſumptio, quod celebrata dicatur favore Patris, ejusque Deſcendentium, erga quos ex partem Renunciantis, tum Renunciatarii conſiderari poteſt illa prædilectionis ratio, quæ utrumque movet ad eîdem conſultendum, quæ ratio ceſſat reſpectu heredum prorsus extraneorum, qui tempore celebratæ renunciationis pleniusque ignoti eſſe ſolent Contrahentibus, quamobrem ea ſequenda videtur interpretatio, quæ edocuerit, ſimiles renunciations perſonales potiùs, quàm reales reputandas eſſe, *Pafferin. in cap. Quamvis poſtulum num. 49.* & 58. de poſt. in 6. *Marcian. diſput. 8. num. 1.* *Gratien. diſcept. 557. num. 25.* *lote Malpbes. ad Coſuetud. Neapol. tom. 1. part. 4. tit. de renunt. quæſt. 3. per tot.* *Torr. de poſt. fatur. fuff. lib. 2. cap. 10. num. 19. & 88.* *Rot. coram Dono. J. un. decif. 641. num. 30.* tactas nimirum favore Patris, ejusque Deſcendentium, ſubintellectâ tacitâ conditione: donec illi ſupererunt, ſpeciale namque eſt in renunciatione, cujus verba directâ ſint ad certas perſonas actio ſanguinis vinculo conjunctas, quod ex veriffimâ mente Contrahentium, ac ex
- 13 iſta natura actus ſtrictiſſimam expolſcente interpretatione, exclusis extraneis, contemplati ſolum cenſentur heredes ſanguinis, ut uno ore docuerunt *Corn. conf. 330. lib. 1. conf. 85. & conf. 98. ubique ſerè per tot. lib. 2.* *Gall. conſ. 64. num. 9. & 14.* *Parif. conf. 3. in fin. lib. 2.* *Francif. de Ponte conf. 39. num. 1. lib. 1.* *Anton. Fabr. in Cod. lib. 2. tit. 1. de ſuit. 7. num. 10.* & *deſinit. 22. num. 1.* *Mart. de fuff. legal. part. 3. quæſt. 6. art. 1. num. 6.* *Donat. Anton. de Marin. reſol. 189. num. 9. in fin. lib. 2.* *Carol. Anton. de Luca ad Franch. decif. 575. num. 7. prop. fin.* *lote Alto grad. J. un. contr. 27. num. 8. & 12.* *Torr. de poſt. fatur. fuff. lib. 2. cap. 15. num. 90.* *Saminiat. contr. 100.*

num. 15. *Anſold. in addit. ad decif. 15. num. 16. juxta Lucan. impreſſ.* *Rot. in rec. decif. 543. num. 31. part. 5. tom. 2.* *coram Dono. J. un. decif. 346. num. 31.* & feqq. *Optimè in alibi allegatis decifionibus editis in Romana renunciations coram Priolo.* & *Rîo Aldrovando locis ibi citatis.* & in *dile Interamnen. Immiſſionis 5. Junii 1716. 5.* *Accedente præſertim coram Albus.* Qui omnes cum jam deſeciſſe ſupponantur, inde ſequitur, quod juxta ratione affirmari poſſe videtur, renunciationem quoque ob illorum defectum poſt obitum Patris reſolutam cenſendam fore tamquam deficienti cauſâ, propter quam facta fuit *Co-var. 20. in cap. quamvis poſtulum part. 3. 5. 3. num. 4. de poſt. in 6.* *ibidem Pafferin. en. num. 59. & feqq. Hoaded. conf. 29. num. 79. lib. 1.* *Saubert. in præcept. decalog. lib. 7. cap. 7. num. 19. & feqq.* *Paff. abſol. de patr. poteſt. part. 3. cap. 7. num. 52.* *Gabriel. commun. concluf. tit. de J. ut. Dot. concluf. 1. num. 35.* *Franc. Roc. reſp. legal. 48. num. 7.* & feqq. lib. 2. *Rocca diſput. J. un. ſeleſt. cap. 56. num. 7.* *Capon. diſcept. 20. num. 18. & ſeq.* *Oſaſch. decif. 98. num. 11.* *Sard. decif. 252. num. 4.* *Coppe. latr. decif. 300. num. 36.* & ſeq. *Rot. coram Merlino decif. 894. in rec. decif. 253. num. 27. & 19.* & decif. 330. num. 2. cum ſeq. & num. 6. & ſeq. part. 14. decif. 23. num. 4. & ſeq. part. 15. decif. 17. num. 12. & ſeq. part. 19. & in *dile Interamnen. Immiſſionis tempore.* & loco mox citato.

Eoque magis quia Renuncians ceſſit translativè omnia Jura, & actiones favore Patris, ut in Inſtrumento dotali, quibus porro verbis clare innuitur, renunciationem, de qua agitur, verè eſſe translativam, ut ex *Andræ. contr. 310. num. 14.* *Torr. de poſt. fatur. fuff. lib. 2. cap. 10. num. 3.* *Rot. poſt eundem decif. 127. num. 8. decif. 128. num. 18.* & decif. 300. num. 2. præſertim quia cum titulo renunciations complicatus etiam fuit titulus donationis irrevocabilis inter vivos, qui ſuapte naturâ translationem importat ad tradita per *Cæſar. de Afflic. contr. 24. num. 25.* *Card. de Luc. de renunt. diſc. 8. num. 6.* & diſc. 60. num. 31. & ſeq. de *Donat.* *Buttigier. de renunt. fuff. cap. 2. theorem. 43. num. 2.* *Hodiern. contr. furenf. cap. 8. num. 58. lib. 1.* *Torr. de poſt. fatur. fuff. lib. 2. cap. 1. num. 46.* *Rot. coram ſicſio decif. 631. num. 6.* & decif. 103. num. 15. *inter collect. per ho. mem. Advoc. Conſtantin. ad ſtatut. Urb.* Cum autem omnis renunciatio translativa, ſit perſonalis, *Pafferin. in Cap. quamvis poſtulum num. 46. de poſt. in 6.* *Donat. de renunt. cap. 44. num. 8. tom. 2.* *Andræ. contr. 310. num. 10.* *Atholia. reſol. 40. num. 30.* *Torr. de poſt. fatur. fuff. lib. 2. cap. 10. num. 35. & 67.* *Rota poſt eundem decif. 64. num. 6. & 7.* *decif. 116. num. 16.* & decif. 300. num. 4. conſequens eſt, ut reſoluta deficientibus Perſonis contemplatis, ut bene ad rem arguit *Sard. conf. 179. num. 20. conf. 448. num. 13.* & decif. 163. num. 10. *Marcian. diſput. 8. num. 11.* *Donat. de renunt. cap. 3. num. 20.* & 21. tom. 1. & cap. 44. num. 8. & 9. tom. 2. *Theodor. alleg. 36. num. 31.* *Donat. Anton. de Marin. reſol. quotid. cap. 190. ſerè per tot.*

rot. lib. 2. Torr. de post. futur. success. dist. lib. 2. cap. 10. num. 36. Rot. post ipsum dist. decif. 6. 4. num. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 200. num. 4. & seqq.

At clarius personalitatem renunciationis evincit causa, ob quam illa facta fuit; celebrata namque reperitur occasione nuptiarum carnalium, & correspondit ad dotem à Patre receptam, proindeque strictius interpretanda est, adeo ut facta censetur favore dumtaxat heredi sanguinis Dotantis, quorum favore, & donec illi superfluit, sicuti æquum est, quod femina congrue potestina careat Successionibus, quas sperare possit Passiva. in Cap. quavis potestatem num. 75. de post. in 6. Passus. contr. 20. nu. 197. & seqq. latissime Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 15. num. 139. & seqq. de Maria. varior. resol. lib. 2. resol. 189. nu. 4. ita etiam nullā æqui, bonique ratione suadet, quod Renuncians sibi, siueque sololi simili actu adimere voluerit spem omnem succedendi, etiam favore extraneorum, ut hæc renunciationes distinguendo ab illis factis à Monialibus, quæ per emissionem professionis civiliter, & sine naturali herede mori dicuntur, tradunt Tellet Fernandez in leg. 6. Thaur. num. 51. & seqq., Rota diffinit. J. scilicet. cap. 15. nu. 45. & seqq. Gratian. diffinit. 568. num. 5. Cancell. allegat. 31. nu. 24. Passus. contr. 20. num. 120. & plurib. seqq. Rota coram Alerino decif. 12. num. 14. in reced. decif. 328. num. 18. part. 12. decif. 213. nu. 19. part. 14. in Civitatibus Petule Transactis 20. Aprilis 1708. S. Potestatem coram Card. Scotto, in Romana renunciationis 23. Januarii 1708. S. Monim. confirmato 19. Januarii ejusdem anni S. Practicæ, & 6. Maii 1709. S. Tanto magis coram eodem, & 10. Maii 1710. S. Attento præsertim, cum seq. coram Crispo, & in alia Romana renunciationis 9. Maii 1710. S. Eoque facilius ibi a iura verò quæ agitur de renunciatione facta à Nubente in saculo, quam probabile non est voluisse se expellere spe succedendi, etiam favore extraneorum coram Eiusd. D. Card. Priolo, confirmato 3. Julii 1711. S. Quatenus autem ad mod. coram Rmo Aldrovando, Prout etiam si hanc causam referamus ad Renunciatarium dotem constituentem, præsumendum est, illum eâ ratione, quâ ab heredibus sanguinis consiluit, motum fuisse non fuisse erga heredes extraneos Bald. cons. 437. num. 3. lib. 2. Canev. varior. resol. part. 3. cap. 15. num. 26. & seqq., Tellet in leg. 6. Thaur. Gloss. 1. num. 45. in fin. ibi = ratio est, quia ex præsumpto mente Renunciantis, & Patris recipientis deducitur voluisse renunciationem habere effectum illam propter extraneos heredes, sed tantum propter suos; omnia hæc procedunt sine dubio quando Filia, quæ renunciat, in saculo permansit, & in matrimonio ibat =, & num. 49. & seqq., Passus. in Cod. lib. 1. tit. 9. de post. convent. definit. 12. Marcan. diffinit. 3. per tot., Passus. contr. 20. nu. 97. & seqq., & num. 216. & seqq., de Maria. resol. 189. nu. 9. & 15. lib. 2., Rota decif. 543. nu. 31. & seqq., & nu. 35. part. 5. tom. 2. decif. 330. nu. 2. & seqq. part. 14. & dec. 32. nu. 5. & seqq. part. 5.

De Contract.

Quamobrem si tum speciatâ naturâ actus strictè interpretandi, tum versimili mente, Contractum, & figurâ verborum pro personalitate potius renunciationis respondendum est, facili negotio retelluntur argumenta, quæ in contrarium pro illius realitate deduci possent videntur vel ex eo, quod conventa fuerit renunciatio generalis, & generalissima, & in amplissima formâ extendenda, vel quia renunciatum fuit omni Successioni tam ex Testamento, quàm ab intestato, vel ex quo renunciatio sit correspondiva ad dotem, eademque concepta reperiatur etiam per viam donationis, & in demum ex Juramento, aliisque clausulis generalibus illi adjectis.

Nam, quod attinet ad generalitatem renunciationis, illiusque amplissimam extensionem, hæc respicit formam ipsius renunciationis, & Clausulas à Notario apponendas, quæ tamen semper intelligi debent tamulativè ad renunciationem personalem, nec extendi possunt contra naturam contractus, & mentem Contractuentium, ut inquit Rota in Romana renunciationis 17. Januarii 1709. S. Minus illa verba = à fare, = un' amplissima renuncia in amplissima forma = & 9. Maii 1710. S. Non obstantibus coram Priolo Clausula verò tam ex Testamento, quàm ab intestato = operatur quidem, ut, existentibus Personis in renunciatione contemplatis, nequeat Renuncians aut ex Testamento, aut ab intestato succedere, at non etiam prohibet, quo minus, illis defectis, ad Jura renunciatia possit habere, regreditur, ut in specie respondendum dicte Clausule advertunt, Marf. consulti. 257. num. 30. de Maria. resol. 189. num. 26. & seqq. lib. 2. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 15. num. 73. & seqq., Rota coram Emerit Jan. decif. 599. nu. 12. & duob. seqq., & in Interamnia. Immixtis 5. Januarii 1716. S. Quisquam aut substantia coram Althos.

Prout etiam non officit, quod renunciatio sit correspondiva ad dotem, & concepta per viam donationis, quia correspondivitas intercedens inter dotem, & renunciationem operari nequit realitatem renunciationis, & exorbitantem effectum impediendi illius resolutionem, quoties decesserint personæ in eadem contemplatæ, ut docent Passiva. in Cap. quavis potestatem num. 75. de post. in 6., de Post. cons. 39. nu. 3. vers. quando favor dotis, de Maria. resol. 189. num. 4. circa mod., Altograd. contr. 27. num. 2. Rota decif. 543. num. 34. part. 5. post Tambarin. de J. Abbatiss. decif. 6. num. 21. & 22., & in Romana renunciationis 6. Maii 1709. S. Hinc neque cum seq. coram Scotto, confirmato 10. Martii 1710. S. Per vi Jura, & seq. coram Crispo, quorum plerique loquuntur in difficiliore casu, renunciationis nempe factæ ex causâ ingressus in Religionem, quæ proculdubio rigidior contra Renunciantem, benignior vero favore Renunciatarii expolcit interpretem.

Minus etiam titulus donationis cum renunciatione complicatus absolutum illius realitatem inducere valet, quia talis titulus utpote

G

acces-

- 38 accessiorius alteri, qui principaliter geritur, nunquam alterat illius naturam *Passerin. in cap. quomodo possunt an. 76. Torr. de pact. futur. succ. lib. 2. cap. 10. num. 46. & seqq. Rot. apud eundem decif. 63. num. 8. decif. 64. an. 12. decif. 72. num. 11. & seqq.*, & generaliter de quacumque renunciatione, cui donationis etiam irrevocabilis titulus adiectus fuerit, tradunt de *Marin. dist. resol. 189. in observat. ad Reverter decif. 155. num. 2. Torr. variat. Jur. quest. tom. 2. cit. 7. quest. 8. num. 64. & seqq. Mans. consult. 256. num. 34. consult. 258. num. 15. Rota apud Gollerat. de renunt. decif. 23. num. 24. & seqq. coram Boch. decif. 119. num. 24. & seqq. in Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Hinc male coram Priolo, confirmata 9. Maii 1710. §. Responsum non attendit coram eodem, & 3. Julii 1711. §. Qua verò in fin. coram Riva Aldrovando, in Faventini hereditatis 12. Decembris 1712. §. Secus quippe coram Ansaldo, & in Interamnen. Immissiois 5. Junii 1716. §. Nil denique coram Althun.*

Et deoque consulto omittis aliis argumentis desumptis ex Jramento, exterisque Clausulis generalibus, quibus renunciatio munitur, utpote apponi solitis pro majori tantum illius confirmatione, non autem pro ejusdem extensione ultra res expressas, & Personas in ea contemplatas, ut optime firmat *Rota in Persina Immissiois 15. Maii 1705. §. Minsigne, & seqq. coram t. no Dñi Card. Scotto, & in dicta Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Mihi illa verba coram Elio Priolo*, quolibet difficultas solvata videri possit & generali responsione, quod, cum non repugnent personalitati renunciationis, quam non obscurè præferunt verba, quibus illa concepta est, hoc est, quod, tamen eidem inserta reperirentur aliæ Clausulæ,

- 41 *Id. & alia verba quorummodo illius realitatem præcipientia, istis in conflictu prævalere debent alia, utpote coadjuvata tum ex qualitate, & natura actus strictè interpretandi, tum etiam ex verisimili mente Contrahentium, juxta quam pro personalitate potius, quam pro realitate, actus præsumendum est, ita quidem ut, si res dubia videri possit, favore Renunciantis respoudendum sit, præsentim verò quando agitur ex renunciatione celebrata à Puellis ignavis subtitulatum Juris & in Seculo nubentibus Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 23. num. 31. Cyriac. contr. 2. 2. num. 19. Gratian. discept. 365. num. 63. Palm. sup. allegat. 307. an. 34. & seqq. Rot. decif. 160. num. 7. part. 3. rec. & in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Retenta igitur coram Scotto, confirmata 10. Martii 1710. §. Ex his factis coram Crispo, cum aliis in altera Romana Renunciationis 9. Maii 1710. §. Eoque facilius coram Priolo, ille enim nuptiarum, & liberioris vite usus cupiditate flagrantem, quam citius nuptias perficere exoptat, minimeque percipiant quanto persæpe pretio libertatem consequantur, & commodiorem vitam statum sibi comparent, ut in proposito notat Calvin. de equitet. lib. 1. cap. 20. num. 12. & optime Rota in celebri*

Romana renunciationis 11. Januarii 1713. §. Ideoque licet coram Riva Ansaldo Decano, proindeque illis non solum in dubio leuignioris semper interpretatione favendum, succurrendumque est, Verum præterea, etiam si verba renunciationis detorqueat debent in sensum, qui esset Renuncianti minus præjudicialis, talis intellectus proculdubio amplexandus esset, ut probant Cypic. latr. consult. 76. num. 6. in fin. Card. de Luc. de renunt. dist. 1. sub num. 7. aliisque concessis in Spoleto Immissiois 10. Januarii 1716. §. Eoque libentius, quos sequitur eadem Rot. in Interamnen. Immissiois 5. Junii ejusdem anni §. penult. coram Althun, & novissime in Ariminu. fideicommissorum super Immissiois 16. April. 1717. §. Ultim. coram Fofcaro.

Verum enim verò, licet primo oculorum, conjectu hæc plurimam urgere viderentur, nihilo tamen minus re maturas, diligenterque perspectæ, verius credendum, renunciationem, de qua agitur, realem esse, ideoque quandoque 48 obveniat intestata hereditas Laurentii Patris, eadem deferenda sit hereditas à Patre institutis, exclusâ semper Catharinâ Renunciatæ, perinde ac si naturaliter mortua esset, istum namque esse electum, & virtutem hujusmodi renunciationis realis, communiter docuerunt *Mans. consult. 8. num. 23. Paschal. de pact. potest. part. 2. cap. 7. num. 48. Cenciol. alleg. 11. an. 43. Cypic. latr. consult. 76. num. 46. Corena resol. 69. num. 8. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 32. Rot. post eundem decif. 87. num. 7. coram Emerio Jan. decif. 1151. num. 23. apud Palm. nepot. alleg. 295. num. 1. & alleg. 296. num. 2. & alleg. 297. num. 6. in rec. decif. 235. num. 13. part. 19. cum concordantibus relictis in Eugubina Immissiois 11. Maii 1712. §. Nec obstat coram Kowitz.*

Realitas verò, & perpetuitas renunciationis sufficienter resultare videtur tum ex verbis, quibus illa concepta est, tum ex aliis argumentis confirmantibus, mentem Renunciantis per realem, perpetuamque renunciationem se fecit, abdicandi juris omnibus renunciat, bene 49 aliis cumulatis, *Cypic. latr. consult. 76. num. 45. & seqq. & consult. 77. num. 30. & seqq. Donad. de renunt. cap. 44. num. 27. tom. 2. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 18. Rota post ipsum decif. 2. num. 2. decif. 48. num. 3. & decif. 161. num. 8. & 9. Si enim verba tam Capitulum, quam Instrumenti expendatur, illa præsteterunt generale, & amplissimam renunciationem omnibus Successionibus Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, ex quocumque latere venientium, & quæ necdum ex Testamento, & ab intestato hæcenus Renunciatæ obvenisset, verum etiam, quæ in futurum ab intestato deferri poterant, ex quo sicuti evidens, & aperta redditur comprehensio in renunciatione hereditatis, de qua agitur, utpote provenientis ab intestata successione Collateralis in eadem renunciatione expresse nominatim, juxta *Gloss. singular. in leg. 1. §. sed videndum vers. suc-**

*Successor f. de success. Editi. Rovic. conf. 44. num. 8. & seq. lib. 1. G. Georg. alleg. 23. num. 2. Bostiglier. de success. cap. 1. theorum. 49. num. 28. Craff. f. Successor ab intestato quest. 10. num. 13. circa. fin. Gallerat. de renat. lib. 3. cap. 1. num. 27. S. Castella est, Senar. Montem. apud Gobb. consult. dec. 83. num. 31. & 32. Rot. coram Merlin. dec. 62. num. 22. coram Bichia dec. 586. nu. 14. & dec. 632. n. 3. & apud Palm. nepos. alleg. 394. nu. 21. & alleg. 395. num. 12. vers. qua porto, in rec. dec. 328. nu. 8. & 9. part. 12. in Romana Immiffionis 22. Junii 1707. f. final. coram Lancetta, & in Eugubina. Immiffionis 11. Maii 1711. f. Ceterum etiam absque indagine coram bon. mem. Kannitz, ita etiam perspicua sit realitas, & perpetuitas ejusdem renunciationis, nam Renuncians hoc modo univ. 51
 versis Successionibus tam ex Testamento, quam ab intestato per reale, & extinctivam renunciationem f. de modo tollendo, pro mortua haberi voluit censetur, ut bene tradunt Cypic. latr. consult. 76. num. 57. & consult. 77. num. 31. & seq. Douad. de renat. cap. 44. nu. 29. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 10. nu. 24. Rot. post eundem dec. 161. num. 9. apud, Musf. consult. 328. num. 39. coram Bich. dec. 586. nu. 15. & seq. coram Dinnz. Jan. dec. 676. num. 25. coram Asfeldo dec. 90. num. 27. juxta Roman. impress. in rec. dec. 714. sub num. 8. part. 2. dec. 328. num. 8. & 9. part. 12. in Fulgimont. Successionis quoad Carolinam 1. Julii 1709. f. Ex nota namque coram Moliner, in dicta Eugubina. Immiffionis 5. Præterea, in Romana Legati 9. Martii 1714. f. Etenim coram Crispo, & in Bonuini. Immiffionis 18. Junii 1714. f. Altera verò coram Cerre.*

Et licet fola præfata Clausula, tamquam conditionis unicam, & singularem cautelam, quæ Renuncians à quacunque Successione perpetuò excludatur, ut inquit Carol. Anton. de Luc. in observat. ad Franc. dec. 375. num. 9. Rot. apud Palm. nepos. dicti. alleg. 395. num. 13. f. Et licet, 53
 exuberaret ad offendendam omnimodam Renunciantis incapacitatem amplius succedendi in Bonis renunciatis; nihilominus tamen, ut eadem apertior redderetur, nulloque unquam tempore dubitari posset de realitate actus, & comprehensione hereditatis, de qua agitur, in renunciatione, post non dubis verbis expressam in Capitalis matrimonialibus Renunciantis intentionem renunciandi omnibus Bonis undecumque ad ipsam obventuræ, videlicet tam ex Testamento, quam ab intestato, hæc alia addi- 54
 ta fuerunt magis ampla, & effrenata verba, quibus confirmatur realitas actus, & explicitè declaratur Renunciantis voluntas se perpetuò à Bonis renunciatis abdicandi ibi = *E finalmente di qualsivoglia Beni ragioni, niente eccettuato, da essendomi secando lo stile de Notari di Piacenza in compilissima forma, e con tutte le solemnità necessarie, anzi ad ubiandante cautela le dette fini, e rinuocacj pe overano in tutto per esse in ogni miglior modo &c. riservate solamente ad essa Caterina, e suoi Successori le ragioni di consegnare la detta dote* =, quomodo enim verificari posset

De Contract.

adeo effusa verborum generalitas, & ampliudo, nisi includeret Jus tuturum ex causa etiam de futuro, ut præcisè ponderat Gratian. discept. forens. cap. 146. num. 15. & Rota ad ornat. Card. de Luc. de legat. dec. 33. num. 17. ibi = *quod fortius procedit, attente à clausula iteratò in Instrumeto expressè, nihil penitus excepto, seu excusato, quæ pervenisse includit Jus futurum, ex causa etiam de futuro, alias enim aliquid exciperetur, sed excluderetur* =, & nisi Renuncians se de medio subdullit in quemcumque casum se se abdicando quibuscumque juribus supervenientibus, hac enim disponendi formâ realitatem renunciationis confirmari competum fit ex Menoch. conf. 401. num. 104. Minad. conf. 32. num. 3. Bostiglier. de success. ab intest. cap. 2. theor. 49. nu. 26. & seqq. Carera resol. 245. num. 7. cum dub. seqq. Rocca dispat. Jur. select. cap. 56. num. 37. & seqq. Cypic. latr. consult. 76. num. 57. & consult. 77. num. 31. Vireol. consult. 98. num. 49. Gobb. consult. dec. 40. num. 1. vers. quandoquidem, & consult. 83. num. 11. Rot. coram Dinnz. Jan. dec. 676. num. 25. coram R. P. D. Asfeld. dec. 90. num. 27. & in Eugubina Immiffionis 11. Maii 1711. f. Præterea coram bon. mem. Kannitz, maxime cum eadem verba in rem directâ 56
 appareant, quo fit, ut non solum hereditatibus, sed & modis omnibus, quibus illæ deterri possent, renunciatum censetur, Rot. dec. 714. num. 6. part. 2. dec. 186. num. 5. part. 3. rec. & apud Palm. nepos. alleg. 395. num. 16.

Nili itaque mirum, si Catharina renuncians (ut realis renunciationis ratio postulat) nullo pacto sollicita, ad quorum manus Boni à ipsa renunciata essent perventura, promittendo in Capitalis renunciationem Patri, ejusque heredibus, & Successoribus, invitavit ad succedendum heredes omnes, etiam extraneos, quos in hac materia indifferens, & suspente natura ad heredes transitoria sub amplitudine similis Clausulæ comprehendi, firmavit Rota in Forosemprenien. Legatorum super renunciatione 27. Junii 1713. f. 19. & 23. ibi = *satis est stipulatio simplex pro heredibus, & Successoribus ad comprehendendi heredes extraneos = coram Rho Aidovando, quorum sanè comprehensio certior redditur in casu nostro, tum quia renunciatio successivè stipulata, & respectivè acceptata fuit pro Paulo Potre, ejusque heredibus &c. quæ sola clausula ceterata per intellectum à lege subauditum, ac etiam ex stylo Notariorum importare potest stipulationem pro omnibus heredibus, etiam extraneis, & quidem sufficientem pro inducenda realitate renunciationis, ut tradunt Gratian. discept. 164. num. 5. Cypic. latr. consult. 76. num. 53. Carera resol. 245. num. 6. Pacien. alleg. civil. 93. num. 16. & seqq. Palm. nepos. alleg. 393. num. 16. Rot. apud eundem alleg. 394. num. 17. & alleg. 395. num. 18. coram Asfeld. dec. 90. num. 24. & dub. seqq. juxta Roman. impress. in Romana legitima 17. Junii 1707. f. Ac idem ad med. coram Lancetta, in Cavallien. donationis 2. Julii 1710. f. At è converso coram eodem, in dicta Eugubina Immiffionis 11. Maii 1711. f. Al- 58
 59*

G 2

- tero coram Kanneite, in *Forssemproien. Legatorum super reintegracione* 18. Aprilis 1712. §. *Consej*, confirmata 27. Junii ejusdem anni §. *Noluntatem eorum Rñu Alderando*, & in *Romana Legati* 9. Martii 1714. §. *Et sine ulla coram Crispo* : Tum & fortius, quia in supradictis Capitulis matrimonialibus expresse conventum fuit, renunciationem esse extendendam in amplissima forma juxta stylum Notariorum Placentie, ut autem mihi supponitur, cum in formulario Placentino Musli tres descriptæ sint formulæ Instrumentorum renunciationum, quæ fieri solent à Nubentibus carnaliter, vel spiritualiter, & in omnibus stipulationibus Renunciantur per extensum concepta reperiatur his verbis = *presentibus*, & *recipienti pro se*, & *hereditibus suis*, & *cui daret*, inde sequitur, ambigi non posse, quin Renunciantes minime curans, ad quos Bona Renunciata transitura sint, se de medio subtraherent per renunciationem omnino realem, & abdicativam, quæ, utpotè nullius particularis personæ contemplatione facta, per Renunciantium obitum, præsertim cum Testamento, minime resolvitur, *Revit. conf. 41. n. 1. lib. 1. Sard. conf. 20. n. 11. in fin. Paris. conf. 26. n. 1. lib. 3. Fober. in Cod. lib. 2. tit. 3. definit. 22. vers. sed si ut plerumque*, *Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæst. 85. n. 60. cum seqq.*, *Mari. de success. legat. part. 1. quæst. 14. art. 1. n. 11. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. n. 20. Rot. post eundem Torr. var. Jur. quæst. tit. 2. de substat. & fideicom. tom. 1. decis. 7. n. 12. coram Penting. decis. 174. n. 8. coram Danno. Jun. decis. 676. n. 17. in rec. decis. 587. n. 3. part. 1. decis. 328. n. 11. part. 12. decis. 418. n. 10. part. 13. decis. 269. n. 4. & 5. part. 17. in Romana Immisissio 22. Junii 1707. §. *Quibus coram R. P. D. Lancetta*, in *Orbetano Immisissio* 30. Aprilis 1711. §. *Assertio coram Anfaldo*, in *Romana legati* 9. Martii 1714. §. *Indubitante* verò coram Crispo, & in *Bononiensi Immisissio* 18. Junii ejusdem anni §. *Frastraque coram Cervo*.*
- Gravia profectò sunt argumenta isthuc elicitæ ex verbis, & clausulis, quibus dicta renunciatio promissa, & concepta legitur, at longe graviora esse videntur illa, quæ elici possunt ex causâ, & pactis eam informantibus : Porro causâ, ob quam Catharina adeo amplam renunciatioem emisit favore Patris, ejusque heredu, & successoru, non alia fuisse videtur, quam ingens Dos ab eodem Patre recepta, sine qua ipsa certè mota non fuisset ad similem renunciatioem faciendam, ut admonet *Grosian. discept. 558. n. 24. Covarr. varior. resol. lib. 1. cap. 20. n. 2. Torr. varior. Jur. quæst. lib. 2. tit. 6. quæst. 8. art. 1. n. 4. Rot. in Romana renunciatio 9. Maii 1710. §. *Cetero verò coram Privilejo*, & in *Forssemproien. Legatorum super reintegracione* 27. Junii 1712. §. 17. coram Rñu Alderando, quæ quidem causâ cum semper daret, & perpetua sit, validissimum idcirco præbet argumentum realitatis, & perpetuitatis renunciatiois correlative ad eam celebratæ, ut unanimiter observant *Paris. conf. 26. n. 11. lib. 3. Revit. conf. 43. n. 9. lib. 1. Civicol. alleg. 31. n. 10. Præf. discept. forens. 29. n. 11. tom. 2. Capon. discept. forens. 216. n. 26. R. C. dispat. Jur. select. cap. 56. n. 10. Catell. de Donat. disc. 3. part. 6. n. 127. Peregrin. de fideicom. art. 52. n. 74. ad fin. vers. Item realit. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. n. 25. & seqq. Rot. coram Bich. decis. 186. n. 12. in rec. decis. 187. n. 1. part. 1. decis. 357. n. 14. & seqq. part. 13. apud Palm. alleg. 295. n. 25. cum aliis in Romana Immisissio 22. Junii 1707. §. *Accedente coram Lancetta*, & in dicta Engabina Immisissio 11. Maii 1711. §. *Cervit coram Kanneite*.**
- Ejusdemque ponderis est jurata obligatio in fine renunciatiois adjecta illam semper, & in perpetuum observandi, ex qua sicuti clarior redditur realitas actus, ita firmior efficitur exclusio Renunciantis, juxta notata per *Revit. conf. 44. n. 6. lib. 1. Paris. conf. 26. n. 57. lib. 3. Caren. resol. 245. n. 9. Cypic. latr. consult. 76. n. 45. & consult. 77. n. 15. & 30. lib. 2. Capon. discept. 216. n. 27. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. n. 22. R. C. in rec. decis. 123. n. 12. & seqq. part. 12. apud Palm. alleg. 293. n. 22. in fin. & alleg. 295. n. 15. & in dicta Engabina Immisissio 11. Maii 1711. §. *Res verò coram Kanneite*.*
- Omnium verò urgentissimum argumentum, ad evidentiam usque demonstrans realitatem, & perpetuitatem controversæ renunciatiois resultare mihi videtur ex eo, quod non contenta Catharina amplissimis verbis promissis in Tabulis nuptialibus de se medio tollere virtute renunciatiois realis in subsequenta Instrumenti stipulatione spem sibi cujuscumque regressus ad Bona renunciata præcipere perpetuò voluit illam celebrando per viam donationis irrevocabilis inter vivos, cui tantè sit tanta inest vis, ut sola ejus cum renunciatione complicatio summopere urgat ad effectum inducendi perpetuitatem, atque realitatem renunciatiois *Rot. apud Palm. nepot. alleg. 293. n. 15. & 16. coram Penting. decis. 174. n. 1. & seqq. in rec. decis. 587. n. 1. part. 1. decis. 303. n. 4. part. 8. & in dicta Engabina Immisissio 11. Maii 1711. §. *Adstipulator coram Kanneite*, quanto potiori jure eundem realitatis effectum operabitur in casu nostro, in quo, ut legenti patet, verba Instrumenti non accelloria, non consecutive, non intermixta, sed principaliter, & sola in parte dispositiva adjecta ibi = *fecit, ac fecit & c. finet, atque donationem*, & datum inter vivos, quæ amplius revocari non possit ex quacunque causa & c. titulum vero x. perfectæ, ac principalis donationis præferunt, ut distinguendo hunc casum ab alio, in quo donationis mentio accelloria, & consecutive facta reperitur, vel incidenter exciderit in partibus tantum executivis Instrumenti, in quibus terminis loquuntur Auctoritates supra in contrarium allegatæ, egregie firmant *Torr. varior. Jur. quæst. lib. 2. quæst. 191. n. 56. & seqq. Rot. post Gollerat. de**

de renunc. decif. 3. num. 43. vers. & parum re-
fert, & penes Palm. nepot. alleg. 291. num. 23.
post Torr. de pati. fatur. success. decif. 48. num. 2.
coram Pantinger. decif. 174. num. 1. & seqq., coram
Emerix Jan. decif. 1256. num. 10., Rota Lu-
cen. inter collect. per Palm. nepot. decif. 280. num.
6. apud Cardde Luc. de donat. decif. 13. num. 11.,
in rec. decif. 98. part. 12., decif. 68. num. 10. & seqq.
part. 13., decif. 23. num. 13., & seqq. part. 15., in
Romana Legitima 27. Junii 1701. §. Præterea.
coram Capraro, in dicta Eugubina Immissiois
§. Potissimè quia, §. Et in omnem casum, & §.
Adspiciatur, & in Forsempronien. Legatorum
super reintegratioe 27. Junii 1712. §. Quatenus
22. coram Aldrovando.

Quod etiam mirificè comprobatur pactum, &
jurata promissio eidem Instrumento appositæ,
71 dictam donationem perpetuè observandi, &
cujuscumque causæ colore nunquam eam impu-
gandi, aut revocandi, quæ cum veræ dona-
72 tionis irrevocabili inter vivos adijci solet, per
ea, quæ tradunt Bald. in leg. ultim. num. 11. Cod.
de pati., Rip. in leg. ultim. num. 181. Cod. de revo-
cand. Donation., Speculat. tit. de Donat. num. 5.,
Bertazzol. consil. civil. 84. num. 39., Borgal. de dol.
lib. 2. cap. 2. num. 19., Gattierez. de Jaram. con-
firm. part. 1. cap. 10. num. 5. in princ. Et in §. Sed
contra ad mod., Mantie. de tacit. lib. 13. tit. 41.
num. 6. in fin., eo magis ostendit, atque confir-
73 mat Contrahentium mentem celebrandi princi-
paliter actum donationis irrevocabilis inter vivos
& intrinsicæ namque natura contractuum
74 æstimari, & determinari debet ex qualitatibus,
& forma, quibus eorum species demonstratur,
atque determinatur Covarra, in Cap. quævis po-
tiam part. 3. §. 3. sub num. 4. de pati. in 6., Aretin.
consil. 160. num. 17., Decian. consil. 108. num. 15., Musf.
consil. 19. num. 17., Rocc. dispul. Jur. select. cap.
36. num. 3., Rot. in rec. decif. 24. num. 3. part. 18.
& penes Card. de Luc. tom. 1. lib. 4. decif. 17. num. 20.

Hoc autem posito, cum donatio inter vivos
75 suapte naturâ perpetua sit, & deficientibus
etiam personis in ea contemplatis, transeat ad
76 quoscumque Donatarii heredes, nisi Donans
specialiter sibi de reversione caverit juxta Text.
superiora in leg. 1. §. Igitur ff. de Donat., leg. si quis
urgentiam §. final. Cod. eodem, Galeot. contr. 21.
num. 215. & seqq., Mantie. de tacit. lib. 13. tit. 21.
num. 20., Rod. coram Merito. decif. 664. num. 7., co-
ram Jan. mem. Alexand. VIII. decif. 255. num. 5.,
coram Emerix Jan. decif. 970. num. 1. & seqq., de-
cif. 1047. num. 1., decif. 1325. num. 31. & 34., in
Molines. Salvatini 23. Aprilis 1708. §. Quæ verò
in fin. coram Omanna, in Romana renunciationis
27. Junii 1709. §. Et talis coram Priola, & 3.
Julii 1711. §. Quæ verò coram Rino Aldrovando,
in Forsempronien. Legatorum super reintegratioe
27. Maii 1712. §. Quatenus 22. coram eodem, &
in Ferrarien. alimentorum, & Dotum super con-
sumptione Detractionum 11. Martii 1712. §. Abs-
que eo quod coram Priola. Hinc proculdu-
77 o sequitur, renunciationem per viam dona-
tionis celebratam realem, & perpetuam consen-
dam esse, itaut nullo unquam tempore Renun-

tians possit habere regressum ad Bona, & jura 78
renunciata, quæ virtute donationis descenderint
ad quoscumque heredes Donatarii, etiam ex- 79
traneos, vel scriptos in Testamento, vel ex le-
gis providentia, & dispositione quocumque
vocatos, teste Barsat. consil. 264. num. 8., Cru-
ver. consil. 42. num. 2., Natt. consil. 470. num. 30.,
Gabriel. consil. 132. num. 69. lib. 1., Peregrin. de
fideicom. art. 52. num. 2., Vognerol. allegat. 37.
num. 23. post mod., Gratian. discept. 386. num. 14.
& seqq., & discept. 568. num. 1. & 2., Rocc. dispul.
Jur. select. cap. 194. num. 18. & 19., Torr. de pati.
fatur. success. lib. 2. cap. 10. num. 27., & post idem
Rota decif. 64. num. 5., decif. 87. num. 6., & decif.
160. num. 2., & plarib. seqq., in rec. decif. 98. d. nu.
8. ad 15., & decif. 149. num. 13., & dub. seqq.
part. 12. decif. 68. num. 6. & 7., & decif. 271. nu.
4. part. 12. coram Gregor. decif. 85. num. 1., coram
Emerix Jan. decif. 181. num. 24. de if. 619. num. 1.,
& decif. 156. num. 11. coram Ottobon. decif. 10.
num. 5., & seqq., & num. 16. & seqq., in dicta Eu-
gubina Immissiois 12. Maii 1711. §. Adspiciatur
in fin. coram bon. mem. Kanna, & in aliis
nos allegatis; adeo quidem perpetuè exclusi
Renunciante, ejusque heredibus, ut si Dona-
tarius contingat decedere intestatum, & sine
ullo legittimo herede, qui fîsum excludere 80
valeat, Bona sic donata ad illum devolvantur
una cum reliquis Donatarii Bonis Rota in Ceval-
lices. Donationi 21. Novembris 1707. §. Ita ut
apposito coram Ansaldo confirmata 2. Julii 1710.
§. Quibus omnibus coram Luccetta.

Quæ cum ita sint, & plenè his omnibus con-
stabilita dici posse videatur realitas renunciationis,
de qua agitur, si enim omnes circumstantiæ
divisiim non considerentur, sed infimul jun-
gantur, eximia nempe dotis quantitas, ampli-
tudo verborum, & stipulatio favore heredum
cum Clausula caterata, & titulo irrevocabilis
donationis cum aliis suprâ ponderatis, quem-
admodum omnia simul accipienda esse dixit ad
hunc effectum Rota decif. 356. num. 12. part. 13. 81
rec. post Torr. de pati. fatur. success. dec. 161. num. 9.
§. Quæ jam apud Palm. nepot. alleg. 294. num. 23., &
alleg. 295. num. 24. §. Tunc jam tantisq. in sape citata
Eugubina Immissiois §. Et quævis, & in Bononien.
renunciationis super admissione probationum 26. Janu-
arii 1711. §. Potissimè in fine coram Molines, in du-
bium revocari non possit realitas hujusce renun-
ciationis, ut totidem ferè verbis firmavit Rot. in
Forsempronien. Legatorum super reintegratioe 27. 82
Jan. 1711. §. 24. cor. Aldrovando, hæc inquam cum
ita se habeant, frustra in contrarium pro inducto-
da illius personalitate obtenditur contemplatio
certarum personarum, & favor masculorum
sive heredum sanguinis, pro quibus dumtaxat
illa facta præsumitur, adeo ut eorum dese-
ctum resoluta dici debeat: nam contemplatio
certarum personarum immutare non valet na- 83
turam renunciationis, quæ aliquin appareat
merè abdicativa, & realis, ob eam rationem,
quod cum humanorum actuum ea sit conditio, 84
ut fieri nequeant, nisi circa determinatam ma-
teriam, & res referantur, & cum certis perso-
nis

- nis gerantur, illarum proinde sola expressio inducere nequit personalitatem actus, quando hæc excluditur ex natura ipsa renunciationis, quæ realis, & perpetua sit, ut in puncto respon-
- 87 *Roti in Romana bereditatis de Lauris coram d' Heruante impressi. inter collecti. per Baldac ad Remon. tom. 3., & repetit. apud Palm. nepot. alleg. 393. sub num. 11. vers. ex mente ergo, & in Romana legitima 15. Maii 1699. §. At dato etiam coram Ansaldo impressi. apud eundem Palm. decif. Lacen. 272. sub num. 18. vers. obferuandum, & lottini in illius confirmatoria 27. Ianuii 1701. §. Nihilominus, & §. Nec eliditur coram Card. Caprara, & in dicto Eugubina immiffionis coram Kanne §. Non obstat, & §. seq., ubi, quod contraria procedant, quando persona Renunciatarii fuit taxatiue nominata in dispositiva, non verò ut hic, demon-*
- 88 strative cum clausula *pro se, & bereditibus* &c. Maleulorum verò favore, & heredum sanguinis, omisso, quod nulla ex parte dictæ renunciacionis defumi posse videtur, quin potius manifeste exclusus apparet tum ex eo, quod in eam nunquam facta fuit mentio unici fratris, quem Catharina habebat tempore factæ renunciacionis, tum etiam ex eo, quod, ut supra latè demonstratum fuit, eadem stipulata legitur pro heredibus quibuscumque etiam extraneis virtute illius Clausulæ exherata *bereditibus* &c. nihilominus admisso etiam, quod renunciatio isthæc
- 89 ipsorum contemplatione, & favore celebrata esset, iode tamen non rectè inferretur illius resolutio ob eorum defectum ex triplici aqæ valida ratione: Tum scilicet, quia negari certè non potest, quin dicta renunciatio facta etiam fuerit, & quidem expresse, & principaliter
- 90 correctiue ad Dotem receptam; quamobrem, cum non una, sed duæ fuerint dictæ renunciacionis causæ, tametsi una ex eis personalitatem importans defecit, quia tamen remanet, & viget adhuc alia causâ, nimirum dotis perpetuitatem, & realitatem præferens, ut, præter supra citatos, tradit *Rot. in Fulgentin. Successionis quoad Carolinum 1. Julii 1709. §. Denum coram Molines, & in Forssempronien. Legatorum super reintegracione 18. Aprilis 1712. §. Cæsus, & 27. Ianuii ejusdem anni §. Eisdemque 18. coram Rîo Aldrovando*, renunciatio minimè
- 91 reuoluitur, per ea, quæ in terminis duarum, causarum aqæ principalium observant, *Sard. caus. 361. num. 14., Marefot. varior. resol. lib. 3. cap. 30. num. 8., Gratius. discept. 971. nu. 6. & 7., Cenci. alleg. 31. num. 38. Molin. de Rit. nuptiar. quest. 92. num. 49. & 50., Rot. post Catell. de Donat. decif. penult. num. 6., & apud Mans. caus. 258. num. 121., coram Barat., decif. 12. num. 5., in rec. decif. 187. num. 7. part. 1. decif. 328. num. 2. part. 4., decif. 351. num. 12. part. 5., decif. 328. nu. 6. part. 12., coram Ansaldo decif. 90. nu. 18., & seq. iuxta postrem. edit. in Hortana successione 27. Novemb. 1705. §. Minimi vers. & in omnem coram Omicinus in Matalen. Salvoiani 6. Maii 1705. §. Pariss. miser cersuel omnia coram eodem, & in d. Forssempronien. Legatorum super reintegracione 27. Ianuii 1712. §. Eisdemque 18. coram Rîo Aldrovando.*

Tum etiam quia, cum renunciatio principaliter processerit per viam donationis, nullo adjecto pacto reuersivo, nunquam locus esse, potest regressui ad Bonâ sic donatâ, tametsi defecisset persone in renunciacione contemplata, quia non contemplatio certarum Personarum, sed pactum reuersivum Donanti attribuit regressum, proindeque, illo deficiente, licet donatio facta reperiretur favore certarum Personarum, hoc tamen efficere quidem, posset, quod Donatarius illis præjudicare nequiret in rebus donatis, at non etiam, illis deficientibus, operaretur regressum Donantis ad Bonâ donatâ, quæ potius libera mansisset penes Donatarium ad Text. in leg. si necessarius 8. §. Deueniendo, ibique Gloss. ff. de pignorat. actio., Catell. de Donat. disc. 1. special. 24. num. 14., Carol. Anton. de Luc. de lin. legol. tom. 1. resp. 1. num. 2. & 6., & ad Gratian. discept. 578. num. 2., idem Gratian. discept. 386. num. 14. cum seq., & cap. 368. num. 1. & 2., N. guerol. allegat. 27. num. 23. post med., Ginh. de concess. feud. §. 2. Gloss. 13. num. 96., Mantie. de tact. lib. 13. tit. 21. num. 30., iniquens, non posse ab hac opinione recedi *Rota coram Priol. decif. 422. num. 2., & seq., coram Emerix Jnn. decif. 970. num. 1., & 2., decif. 1047. num. 1., & decif. 1325. num. 31., & 34., in rec. decif. 98. num. 9., & 14. part. 12., decif. 68. num. 6. & 7., & decif. 434. num. 1. part. 13., in Romana Donatitii fcti Primogenitura de Aldobrandinis 10. Maii 1697. §. Idque potissimum, & §. In prenotata & §. Cum ergo in fin. coram Ursino, in Motulen. Salvoiani 23. Aprilis 1708. §. Quo verò in fin. coram Omicinus, in Romana renunciacionis 3. Julii 1711. §. Quo verò coram Rîo Aldrovando, & in terminis renunciacionis cum donatione complicate, ad effectum arguendi illius realitatem, & perpetuitatem plenissime in Eugubina immiffionis 11. Maii 1711. §. Transit cum plurib. seqq., & §. Adipiscatur coram bon. nem. Kannez, & in Forssempronien. Legatorum super reintegracione 18. Aprilis 1712. §. Peramque, & 27. Ianuii ejusdem anni §. Quatenus verò 22. coram Rîo Aldrovando, ubi sic ad rem nostram punctualiter habetur: *quàm ex eo quia renunciatio præferret etiam donationem per se statum, & independentem ab ipsa renunciacione, quo casu Fratres de Passione incident in scillum, nam in tali hypothesi, admisso etiam, quod casus nunc, & finalis iuxta coram assumptum fuerit contemplatio personarum Familæ, & agnationis, nihilominus, etiamsi ipsa jam cessaverit, & defecisset per obitum Iuuentutis, locus non est regressui ad Bonâ sic donatâ, cum deficiat pactum reuersivum expresse requisitum ad effectum, ut donatio resoluatur, & Donans regredi valeat ad Bonâ donatâ.**

Tum denique, quia defunctæ Personarum, contemplatarum prodesse posset Renuncianti, si Renunciatarius decederet ab intestato, at cum nostra questio verteretur in casu, quo Renunciatarius decedat cum Testamento, talis defectus nullatenus viam aperit regressui favore Renunciantis, ob eam efficacissimam rationem, quia videlicet contemplatio certarum Personarum

99 duplicem operatur effectum; Primum nempe, quod Pater, aut Renunciarius testari non possit in prajudicium illarum; alterum vero, quod, eo ab intestato decedente defectis jam personis contemplatis, filia succedere possit, ac si non renunciat; Renunciarius enim ab intestato decedens præsumentur velle Renunciantem ad Bona renunciatia revocare, Filiamque extraneis præferre, secus vero si testatus decedat, nam, cum Parentes istiusmodi renunciatioes eâ mente, & consilio fieri curent à Filiabus, ut ipsi plenam acquirant Bonorum libertatem, & de illis pro libito disponere possint, quotiescumque Renunciarius cum Testamento decedit, extare dicitur persona, quæ ex illius voluntate Renunciantem excludit, heres nempe ab eo scriptus in Testamento, qui licet non sit de personis in renunciantione contemplatis, est tamen uti heres Renunciarii in stipulatione renunciatiois proculdubio comprehensus, quod sufficit ad hoc, ut Renunciantem excludere possit, juxta communem Doctorum opinionem, quam præcipue tenent *Jr. Franc. à Ponte conf. 19. n. 1. & conf. 40. num. 7. Montan. contr. 10. sub num. 20. & de Marin. lib. 2. resol. 189. num. 12. & seq. Mans. consult. 357. num. 23. & seq. & consult. 366. num. 33. Gallat. de renunc. lib. 3. cap. 7. sub num. 9. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 13. Cœp. latr. decif. 3. num. 36. lib. 2. & pluries firmat. Sacra Rota, ut in decif. 85. num. 12. coram Gregor. decif. 98. vers. non obstat. post Fenz. a. ad Statut. Urb. inter divers. decif. 393. n. 4. part. 1. in rec. decif. 543. num. 41. part. 1. & est magistra in decif. 10. sere per tot. coram sac. nem. Alexand. VIII. quoniam sequitur eadem Rota in Cameracensis. immisissit 27. Junii 1710. §. 2. & 3. & 23. Januarii 1711. §. Prout nec obstat coram Lauretta. in dict. Forssempronia. Legatorum super reintegratioe 27. Junii 1712. §. 23. in fin. coram Aldrovando, & ita etiam distinguit sæpe in contrarium allegata decifio in Interamnen. immisissit 5. Junii 1716. §. Minusque coram R. P. D. Albou. ; Et hac distinctione facili conciliantur reliquæ omnes contrariæ auctoritates firmantes sub stipulatione facta pro se, & heredibus, non comprehendit nisi heredes sanguinis, loquuntur enim in casu, quo Renunciarius ab intestato deceisset, secus vero si cum Testamento; ut earum singulas legenti perspicue patebit, & optime advertit *Andres. contr. 310. n. 27. ibi = Prædicta vid. ntar procedere tantum quando stipula renunciantione pro se, & heredibus decessit ab intestato, nam tunc solum stipulatio pro heredibus refertur ad heredes descendentes, secus si illa Testamentum consideri instituendo, etiam Extraneos, nam tunc renunciatio durat, & non extinguitur, cum tunc extranei heredes comprehendantur.**

Uterique parvi refert, quod renunciatio, de qua agitur, translativa esse videatur favore Patris, & ideoque personalis propter illa verba in Instrumento renunciatiois adiecta *cessit translativa &c.*; non enim repugnat, quod renunciatio

respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuo excludendi, realis sit, & abdicativa, translativa vero, & personalis censetur respectu Renunciarii *Roca disput. Jur. select. cap. 56. sub num. 8. vers. & sene, Cord. de Luca de renunc. decif. 1. num. 9. & decif. 4. n. 17. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. ex n. 9. Anfeld. in addit. ad decif. 48. nam. 24. & 28. Rot. coram Merlin. decif. 62. num. 23. & 25. coram Duv. Jan. decif. 641. num. 32. coram Emerit Jan. decif. 619. num. 1. decif. 30. num. 11. inter impres. ad ornat. Cord. de Luca de fideicom. in. Pissaren. Fideicommissum 27. Aprilis 1703. §. Nec subsistit coram Lauretta. in Romana successiois 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est coram Priolo. In Eugubina immisissit 11. Maii 1711. §. Magisque stringit coram Kanitz. & in Romana renunciatiois 3. Julii ejusdem anni §. Absque eo quod coram Aldrovando; Quamobrem verba illa præferentia cessionem translativam, nullo pacto resistunt realitati donationis, cum omnis renunciatio continet cessionem quoad præsentia, & nihilominus successio sit, prout in casu, per viam donationis irrevocabilis, perpetuitas cessionis perspicua remanet ex punctualibus auctoritatibus superius allegatis; si vero rejiciatur ad futura, atque pariter facta est per viam donationis irrevocabilis, & per modum realis, & perpetue renunciatiois, quemadmodum fieri potest, per Text. in leg. 3. Cod. de Donat. verbis illis = *Spem futuram utramque, sive, intercedente Donatoris voluntate, posse transferri n. 3. immerito placuit = Socin. sen. conf. 183. num. 23. & seq. lib. 2. Sard. conf. 308. n. 100. Cyriac. contr. 1. num. 14. Gallat. de renunc. tom. 2. cent. 1. reu. 27. num. 14. clar. men. Cord. de Luca eodem tract. decif. 4. num. 17. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 13. & seq. & cap. 2. num. 10. & seqq. Rot. in Romana renunciatiois 6. Maii 1709. §. Non attentis coram Scotto, confirmata 10. Maii 1711. §. Nostro quidem coram Crispo, & tunc etiam effectus est idem, cum subintelligatur clausula = *quotiens Jure deferatur =* coque casu censetur Renunciare se ipsi Juribus deferendis ædum favorem Renunciarii, sed etiam favore heredum quorumcumque, juxta indolem veræ, ac rigorosæ donationis, ac realis, & perpetue renunciatiois, ut in puncto explicat Rota in sape laudata Eugubina immisissit coram bon. nem. Kanitz §. Nec obstat valet, ubi concordantes, & patet ex deductis ex §. Alium verò usque ad fin. ejusdem Decisus, & bene ad rem conferunt tradita per R. apud Catell. de Donat. decif. penult. num. 2. & seqq. post Torr. de pact. futur. success. decif. 160. n. 2. & seqq. in rec. decif. 587. num. 1. part. 7. decif. 28. n. 18. & pluri ib. seqq. part. 12. decif. 68. num. 6. & f. seq. part. 13. in Cavallicen. Donationis 1. Februarii 1706. §. Ratio sic decidendi coram Scotto, & 21. Novembris 1707. §. Cum igitur coram Anfeld. Decimo, & in Forssempronia. Legatorum super reintegratioe 27. Junii 1712. §. Quatenus coram Aldrovando.**

- Nil denique turbat, quod huiusmodi renunciatio, utpotè stricte interpretanda, personalis potius, quam realis esse censeatur, præsertim quando facta reperitur occasione nuptiarum Carnalium: Et enim cum ea regulanda sit
 117 juxta mentem, & voluntatem Renunciantis, talis proculdubio cendi debet, qualem à Renunciante fieri voluisse verba, & argumenta demonstrant *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 10. n. 14. Et alibi passim* non curato, an ea facta fuerit occasione matrimonii spiritualis, vel Carnalis, hoc namque respectu ipsius renunciationis est purum accidens, quod ejusdem substantiam, atque naturam immutare nequit. Immo verò
 118 tantum abest, quod Carnale matrimonium possit esse causa exclusivæ realitatis renunciationis, ut eam potius inferat, quoties renunciatio, ut
 119 in casu nostro, facta fuit correlative ad iusignem Dotem, ut præter alibi deductos, tradunt *Cocial. allegat. 31. num. 10. Torr. de post. futur. success. loc. mox citat. num. 25. Et 26.*

Januæ.

Transactionem jurum primogenituræ, veluti ipso jure irritam, atque etiam veluti bonæ fide destitutam, nec primogenituræ utilem, nihil successibus nocere, hinc verò eandem primogenituram ab herede gravato transigente redintegrandam esse à die natus Testatoris de fructibus investimento destinatis, & ab altero ex transactionis lege perceptis, latissime demonstratur ex eo, quod errat, & falsa opinio valide donationis à primogenitura Conditiore posterius conscriptæ causam dederit transactioni, nec aliquid ex bonis in transactione deductis primogenituræ ipsi remissum fuerit: Quod verò donatio causæ mortis censenda sit, ac propterea nullis adhibitis testibus facta, non valeat, permultis argumentis ostenditur, præsertim ex sæpius repetita mortis mentione, ex reservata Donatori facultate revocandæ dispositionis, ex ipsius substantia in tempus mortis collata, & ex non adhibita Donarii, vel alterius pro eo donationem acceptantis præsentia: Reselluntur contrarie pro adstruenda donatione inter vivos conjectura, quod scilicet nulli testes adhibiti fuerint, quodque Donator scripturæ donationis vim publici instrumenti tribuerit, ac facultatem Procuratori dederit eam exhibendi apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à Judice: Donatio causæ mortis per Nuncium, Episcopum, aliamve scripturam facta, quomodo præsentiam quinque testium desideret? Ac demum ostenditur à restitutione fructuum non excusare bonam fidem, si causam habeat à titulo intrinsicè nullo, vel si fructus investimento fuerint destinati.

- 1 *Dispositionis natura spectanda est, ut rectum de ea iudicium feratur.*
- 2 *Scheda absque heredi institutione, Notario, & testibus, codicilli, vel Testamenti jure censenda non est.*
- 3 *Etiam si fuerit scripta, & subscripta à Donante.*
- 4 *Ocularis inspectio magis probat, quàm verba, & argumenta.*
- 5 *Donationem causæ mortis inducit mentio mortis in dispositione pluries facta, & num. 13, & 45.*
- 6 *Donationem inter vivos excludit facultas mutanda, & revocanda dispositionis, & num. 51, & 52.*
- 7 *Donatio inter vivos suapte naturæ est irrevocabilis.*
- 8 *Dispositio non calitrata, vel effectum habitura, nisi post mortem Disponentis, dicitur collata in tempus mortis ipsius, & num. 54 & 56.*
- 9 *Et repugnat donationi inter vivos.*
- 10 *Dispositionis non calitrata, nisi post mortem Disponentis, non sola executio, sed substantia differtur in tempus mortis, & num. 55.*
- 11 *Donationis causæ mortis congruit actus manifestus post mortem calitratus.*
- 12 *Præsumptionem donationis inter vivos excludit mortis mentio.*
- 13 *Donationis causæ mortis præsumptio ex mentione mortis inducitur, ut elidatur, perspicua esse debent argumenta, & num. 19.*
- 14 *Donationem causæ mortis non efficit sola mortis mentio.*
- 15 *Mortis mentio intelligi potest facta pro differenda sola executione donationis inter vivos, & num. 18.*
- 16 *Quod intelligi, si ex circumstantiis appareat actum non esse de donatione causæ mortis.*
- 17 *Donationem inter vivos non probat voluntas Donantis, ut scriptura donationis continens vim habeat solemni, & publici instrumenti, & num. 22.*
- 18 *Donationes etiam causæ mortis in publicum instrumentum solent redigi.*
- 19 *Donationis scriptura, quod ex voluntate Donantis vim habeat publici instrumenti, id solum respicit majorem firmitatem, & probationem actus.*
- 20 *Nec immutat naturam ipsam donationis.*
- 21 *Donationis inter vivos lecta est conjectura desumpta ex facultate data Procuratori exhibendi scripturam donationis apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à quolibet Judice, & Magistrato.*
- 22 *Innovationem non exigit donatio causæ mortis.*
- 23 *Sed solidum donatio inter vivos.*
- 24 *Innovationis argumentum est donationis inter vivos.*
- 25 *Innovationis necessitatem non imponit facultas Pro-*

- Procuratori data exhibendi scripturam donationis alicui Notario, ac petendi ejus confirmationem a Judice.*
- 30 Sed hac facultas intelligitur data, ut semper, & ubique constaret de veritate scripturæ.
- 31 Argumentum equivocum non probat, & nu. 44.
- 32 Donationis infirmationem potius velle Donator ad cautelam, non ad firmitatem actus.
- 33 Donationis infirmatione voluntatem, & necessitatem obfuisse colligitur ex nunquam facta per Procuratorem Donatoris infirmatione.
- 34 Donationis inter vivos valida conjectura est minor, quam quinque testium numerus in donatione adhibitis.
- 35 Donatio causâ mortis non valet, nisi adhibitis quinque testibus, & num. 64. & 67.
- 36 Donatio inter vivos rectè fit coram duobus testibus.
- 37 Actum inutilem à Donatore fieri voluisse, dicendum non est.
- 38 Actus, ut volens, omnis interpretatio capienda est.
- 39 Donationis inter vivos nullam præbet conjecturam defectus quinque testium, si nulli adhibiti fuerint.
- 40 Donationis inter vivos conjectura desumpta ex defectu numeri quinque testium, si sola sit, parum arguit, & num. 42.
- 41 Præsertim, si alia validiores adfint conjecturæ pro donatione causâ mortis.
- 42 Donatio continens augmentum primogenituræ, an inter vivos, vel causâ mortis facta fuerit, nulla conjectura sumi potest ex eadem primogenituræ per Contractum antea instituta, & in testamento adacta.
- 43 Ultima voluntatis alicui exhibent verba = lo infrascripto per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.
- 44 In ultima voluntate adhiberi soles hæc verborum formula.
- 45 Non autem congruit alibi inter vivos.
- 46 Donationem causâ mortis innunt verba = lo infrascripto per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.
- 47 Donatio causâ mortis species est ultima voluntatis.
- 48 Donationem inter vivos magis excludit facultas revocandi respiciens ipsum donationis substantiam in tempore mortis collatam.
- 49 Donatio non valetur, nisi post mortem Donantis, est causâ mortis.
- 50 Donatio causâ mortis movendi se habere, quodam tunc, cui donat, & magis tunc, cui donat, quam heredes.
- 51 Donationis causâ mortis demonstratio, non simplex conjectura est, substantia donationis in tempore mortis collata.
- 52 Donationis causâ mortis conjectura suat defunctus mentis heredes, juramenti, præsentie Donatoris, vel Notarii pro eo acceptantis.
- 53 In donationibus inter vivos adhiberi solent juramentum, mentis heredes, & præsentia Donatoris, vel Notarii pro eo acceptantis.
- 54 Donationem esse causâ mortis rectè arguitur, si, ut altera prior donatio, demonstrata non sit inter vivos, nec in publicum instrumentum redacta, nec aliis classis communis.
- 55 Donationem esse causâ mortis declarat observantia diuturna.
- 56 Donatio causâ mortis, licet initio in suspecto, magis accedat contractus, contractus tamen non est, & num. 68.
- 57 Contractus perfici possunt duobus tantum adhibitis testibus.
- 58 Donatio causâ mortis contractus non est, præsertim, si rei traditio secuta non fuerit.
- 59 Donatio causâ mortis Absenti facit, censenda est ad instar Legati, & ultima voluntatis.
- 60 Donatio causâ mortis Absenti facta, multo magis quinque testes desiderat.
- 61 Donatio causâ mortis non valet sine testibus.
- 62 Donatio causâ mortis fieri potest, etiam absenti, per epistolam, vel scripturam privatam, aut per Nuncium.
- 63 Intellige tamen, quando mandatum, epistola, aut scriptura fiat coram quinque testibus.
- 64 Atque etiam coram quinque testibus fiat traditio epistolæ, vel rei donatæ.
- 65 Donatio causâ mortis per Procuratorem non valet, nisi mandatum illi detur coram quinque testibus.
- 66 Testamentum solum revocari non potest per donationem causâ mortis.
- 67 Testamentum solum, non nisi per aliud æquale solum Testamentum revocari potest.
- 68 Eide commissio, ut per epistolam, vel aliam privatam scripturam supponatur rei aliquæ in Testamento prius relicta, adhibendi sunt quinque testes.
- 69 Donatio causâ mortis, ut valetur, non sufficit eam à Procuratore Donantis exhibitam fuisse apud alicuius Notarii coram quinque testibus, nisi id Donator mandaverit coram quinque testibus, & num. 81.
- 70 Donationis causâ mortis nullam firmitatis robur accedit ex observantia, quæ ex errore processit.
- 71 Donationis nullitas ob defectum quinque testium sanari nequit ab observantia.
- 72 Observantia spectanda est in iis, quæ soliti, non juri, sunt.
- 73 Transactio inita ex errore, & falsis causis, est ipse jure nulla, & num. 108. 212. & 249.
- 74 Nec opus est, ut rescindatur.
- 75 Transactio ex falsis causis inita adimplementum potest quis rescire.
- 76 Transactio, & conventio qualibet tacitam habet conditionem, nisi alius error, vel falsus casus.
- 77 Transactio iniuncta scriptura, quæ deinde invalida reperitur, est ipse jure nulla.
- 78 Transactio iniuncta ob timorem infirmamentum probationum, est nulla.
- 79 Transactio iniuncta est ad suum litibus impetendam.

- 92 *Pro transſatione in dubio reſpondendum eſt.*
- 93 *Alaxime, ſi accedant juſti aliquis timor, jura-*
mentum, & obſervatio daturum.
- 94 *Transſatio, ſi nulla juſti cauſa imitatur,*
contra juſt extorta cenſetur.
- 95 *Nec ullum habet Legis favorem.*
- 96 *Nec ſuſtinetur ſub obtentu dubii litis even-*
tus.
- 97 *Ad transſationis cauſam ſinealem referri de-*
bet litis dubietas, & timor.
- 98 *Transſationis cauſa ſuaſi erroneſ detecta,*
inanis quoque detegitur litis timor, & da-
bietas.
- 99 *Qui proinde ineptus eſt ad ſuſtinentem transſa-*
tionem.
- 100 *Transſatio, ut valet, non ſufficit quilibet*
litis color.
- 101 *Sed habere debet cauſam probabilem, &*
num. 102.
- 102 *Transſationi ex errore inita nullam vim tri-*
buit juſt jrandum, & obſervantia.
- 103 *Ad transſationem neceſſariam conſenſum,*
adimit error, & falſitas cauſa.
- 104 *Conſenſus ſuppleri nequit jramento, & ob-*
ſervantia.
- 105 *Transſationis errori, & falſe cauſe cenſen-*
tar innixa jramentum, & obſervantia.
- 106 *Et propterea eodem erroris, & deficientis*
conſenſus vitio laborant, quo ipſam transſa-
tionem.
- 107 *Transſatio juſte impugnatur ob enormiſſimam*
nam Transſigentis leſionem, & num. 112.
- 108 *In transſatione bona fides, & equitas exabe-*
re debent.
- 109 *In transſatione commoda, atque incommoda,*
invicem ſunt communicanda.
- 110 *Transſatio poteſt obligare Transſigentes, &*
impugnari a ſubſtitutis animis ex Transſigenti-
bus, & num. 119.
- 111 *Subſtituti veniant jure proprio, & indepen-*
denter a perſona Transſigentium.
- 112 *Transſatio Anteceſſorij ſubſtitutis non obſtat,*
& num. 121.
- 113 *Transſatio Anteceſſoris efficere nequit, quo*
minus poſteriores ſubſtituti etia via immiſſio-
nem petant in bonis Primogenitura.
- 114 *Eſiam non petita prius reſciſſione transſatio-*
nis.
- 115 *Transſatio cum Anteceſſore inita, quoad ſub-*
ſtitutis perinde habetur, ac ſi non eſſet.
- 116 *Proferri, ſi a transſatione abſuerit bona*
fides, & juſta transſigendi cauſa, & num.
126, & 132.
- 117 *Transſatio ſacta jſſo aliquo titulo, & bona*
fide ſuper rebus fideicommiſſi, vel primoge-
niture obligat ſubſtitutos.
- 118 *Transſatio bona fide ſacta, conſideratur uti*
etiam neceſſaria.
- 119 *Transſatio bona fide ſacta, obligat ſucceſſores.*
- 120 *Transſatio bona fide carens, eſt etiam heredi*
gruati meri voluntarius.
- 121 *A transſatione bona fide abeſſe dicitur, ſi*
omnia geſta ſint ad evitendam primogenitu-
ram.
- 122 *Nec ulla habita ſit ratio Deſcendentium,*
vocatorum ad primogenituram, & num.
129.
- 123 *Transſatio ſuper rebus Primogenitura, ut*
valet, debet rei utilis geri eidem primogeni-
tura.
- 124 *Transſationis bona fides excluditur, ſi primo-*
genitura utilis illa non ſit.
- 125 *Transſatio inita ſuper rebus fideicommiſſi pro*
ſolvendo ere alieno, pro detractiombus, &
expenſis ad fideicommiſſum non pertinentibus,
bonam fidem non habet.
- 126 *Transſatio non primogenitura, ſed ſolus*
Transſigentibus utilis, enormiſſimam leſionem
continet.
- 127 *Transſatio enormiſſimam leſionem continens,*
annuam bonam fidem habere dicitur.
- 128 *Sed potius dolo extorta preſumitur.*
- 129 *Et ideò, nec transſigentes obligat, nec ſucceſ-*
ſores.
- 130 *Transſigens de rebus primogenitura debet con-*
ſultare Jurisproutis, & num. 105.
- 131 *Tutor, & curator pro transſatione inenda,*
debent Jurisproutis conſultare.
- 132 *Heredi gruati obligatio aequiparetur obli-*
gationi Tutoris, & num. 104.
- 133 *Adminiſtratoris cuſqueque voluntatis,*
& neceſſarii obligatio aequiparetur obligati-
oni Tutoris.
- 134 *Adminiſtrator quilibet tam curam praſtare,*
tenetur, quam diligens Paterfamilias in re-
bus ſuis adhibere ſolet.
- 135 *Transſigentes, ut recte ſint, adhiberi ſolet*
Sepientum conſilium.
- 136 *Transſigens in damnum primogenitura obſque*
Sepientum conſilio, bonam fidem non ha-
bet.
- 137 *Dola vix vocat Omittent id, quod facere*
debet.
- 138 *Ignorantia obligationis exquirendi Sepientum*
conſilij pro inenda transſatione heredi gru-
vato non prodeſt.
- 139 *Ignorantia juri neminem excuſat.*
- 140 *Ignorantia excuſationem rejicit probabilis*
ſcientia.
- 141 *Scientiam probabilem inducit obligatio ratio-*
ne numeris.
- 142 *Ignorantia ejus rei, quam quis ſcire te-*
netur, excuſationem non prabet, & num.
109.
- 143 *Primogenitura de fruſtibus conſumptis, &*
ex precepto Teſtatoris in illius augumentum,
convertendis, redintegrandi eſt, nulla etiam
conſideratio mori, nullaque ſacta interpellati-
one.
- 144 *Ad primogenituram duo pari jure vocati,*
pari quoque inveſtiente perennia obligatione,
tenentur.
- 145 *Ad primogenituram non vocatus onere in-*
veſtiente in ejus beneficium pecunie, gru-
vati non eſt.
- 146 *Primogenituram de omniſſo inveſtimento red-*
integrare non tenetur, qui nec tenebatur in-
veſtire.

- 155 Radintegrandi obligatio sequitur obligationem investendi, & num. 189.
- 156 Et culpam Omitteutis investimentum.
- 157 Radintegrationis pena non datur sine culpa, & negligentia.
- 158 Investendi obligationem non habent, culpā vacat.
- 159 Culpā imputari non potest non facienti id, quod facere non tenebatur.
- 160 Primogenitura radintegrandi penam non subit, qui fructus ad eam augendum destinatos percipit.
- 161 Investendi obligatio non sequitur ex perceptione fructuum, qui destinati erant pro investimento.
- 162 Ad primogenituram primò vocatus tenetur adimplere preceptum Testatoris investendi fructus in Primogenituram augmentum. & num. 164.
- 163 Et ejus culpa imputatur omisso investimenti.
- 164 Ad primogenituram vocatus tenetur emendare damnum primogenituræ illatum.
- 166 Primogenituram radintegrare tenetur heres omittens investimentum à Testatore ordinatum, & num. 168.
- 167 Radintegratio primogenituræ faciendū est in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non adquisivit.
- 169 Scientiam vocationis ad primogenituram, & oneris investendi habuisse censetur quis ex inspectione testamenti enuntiati in instrumentis transactionis cum eo initæ, & num. 177.
- 170 Investimenti omisso excusativum non præbet posterior donatio à Testatore facta, si ea nulla sit.
- 171 Pro radintegratione omisso investimenti tantum præstandum est, quantum à die obitus Testatoris confici potuit, & num. 176.
- 172 Investendi precepto à Testatore dato, statim parendum est.
- 173 Et utemperare negligens, culpā non vacat.
- 174 Radintegrandi obligatio statim oritur à die commissæ negligentia.
- 175 De investimento neglecto redarguendus non est Vocatus ad primogenituram, quam nondum possidet.
- 176 Investimenti omni injunctum censetur Possessori, & Percipienti fructus investiendo.
- 177 Investimenti omittentem Vocatus ad Primogenituram, tamque ex fructu, & culpa sua non possidet sibi imputare debet, & num. 188, & 192.
- 178 Pro Possessore habendus est, qui ex fructu & culpa sua non possidet, & num. 187.
- 179 Resistere cogor, quod dolo meo ad me non pervenit.
- 180 Quodque etiam ex lata culpa.
- 181 Dolo equiparatur lata culpa.
- 182 Non possidere facio, & culpā suā dicitur, qui per transactionem in alium transfert integra Capitalia ad primogenituram certò spectantia.
- 183 Primogenituræ primogenitura jura inseri debet.
- 184 Culpā magna dicitur sapientia ignorantia, vel negligentia.
- 185 Culpā, an magna sit, Judicis arbitrio ex facti circumstantiis asseruenda est.
- 186 Culpā magna non vocat Omitteutis id, quod diligens Paterfamilias non omisisset.
- 190 Primogeniti culpa, & negligentia Successoribus nocere non debet.
- 191 Radintegratio investimenti, nisi fiat à die obitus Testatoris, Successores primogenituræ dupliciter fructuum jacturam ferrent, nempe investimenti, & reliquorum bonorum primogenituræ.
- 193 Primogenitura fructus alio titulo ex fructu suo percipiens, perinde habetur, ac si perciperet titule primogenituræ.
- 194 Ex culpa sua commodum, ex aliena damnum ferre æquum non est.
- 195 Bonæ fidei à dolo, & culpa excusat.
- 196 Bonam fidem non producit dispositio nulla ex defectu solemnitatibus, & num. 217.
- 197 Bonæ fidei caret sciens investimentum à Testatore demandatum, & illud omittens.
- 198 Ignorantia juris clari non præsumitur.
- 199 Nec admittitur etiam in pænie.
- 200 Manimò quando deest commoditas consulendi Juris perit.
- 201 Ignorantia juris clari bonam fidem non pignit, & num. 207.
- 202 Et nimium sapientia est, & inverisimilis.
- 203 Ignorantia, ut excuset, debet esse inculpabilis.
- 206 Jurisperiti solent consuli pro dignoscenda validitate, vel inutilitate dispositionum.
- 208 Primogenitum Juris peritos consulere omittens pro tendis primogenituræ juribus, deficit in eo, quod proprio munus respicit.
- 210 Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, admittam habet negligentiam.
- 211 Bonæ fidei ex transactione desumitur.
- 213 Bonam fidem non præstat transactio falsa causæ innixæ, & enormissimam Lætionem continens, & num. 215.
- 214 Immo gravem Transigentium culpam præstare.
- 218 Investimentum præterea posterioris donationis ab herede gravato omittitur, ei imputatur, nisi omnem diligentiam præstiterit pro investiganda donationis validitate.
- 219 Contra heredem gravatum omittentem ex culpa sua investimentum à Testatore ordinatum urget regula, quod culpa calpso suffragari non debeat.
- 220 Bonæ fidei ex propria culpa proveniens, nemini prodest.
- 221 Radintegratio involvit restitutionem fructuum jam consumptorum.
- 222 Radintegratio ab eodem culpa, & mala fidei fonte promanans, ac fructuum restitutio.
- 223 Mala fidei positæ ad effectum radintegrationis, necessariò sequitur alter effectus restitutionis fructuum.

- 224 *Fructuum restitutio, ut evitetur, sufficit, malam fidem abesse.*
- 225 *Mala fides non abest, si ad sit scientia acrius neglecti, & nullitatis donationis idem onat revocantur.*
- 226 *Scientia malam fidem constituit.*
- 228 *Scientia nullitatis donationis semper praesumitur.*
- 229 *Scientia praesumptio, & probabilis sufficit pro inducenda obligatione restitutionis fructuum.*
- 230 *Scientia praesumptio malam fidem inducit pro obligatione restituendi fructus.*
- 231 *A fructuum restitutione, quando illi non petuntur, uti accessorii, sed principaliter pro investimento commisso, quod ex fructibus confici debuisset, bona fides non excusat, & num. 232. 234. 236. 238. & 247.*
- 233 *A restitutione fructuum bonorum fideicommissi bona fides excusat, & num. 235.*
- 237 *Bona fides a restitutione suavi, seu capitali non excusat.*
- 239 *Fructus destinati ad investimentum, habentur pro capitali.*
- 240 *Pecunia, & fructus investimento destinati, sentuntur naturam foris, & capitalis.*
- 241 *Idemque proventus de illis iudicium ferendum est.*
- 242 *Fructus investimento destinati, tamquam capitalia, integrè restituendi sunt.*
- 243 *In fructibus investimento destinati res ipsa principaliter consistere dicitur.*
- 244 *Fructus investimenti boni fide consumpti, restitutioni non subiacent.*
- 245 *Intelligit, si accessorii petantur.*
- 246 *Vel de illis, qui percipi potuissent ex investimento faciendo.*
- 248 *Fructus in primogenitura augmentum destinati, & ab herede gravato redintegrandi, ipse potest repetere ab eo, qui illis percepit ex titulo transiitionis invalida.*
- 250 *Bonam fidem non admittit titulus redolens ad non titulum.*
- 251 *Bona fides, etiam absque titulo, excusat a restitutione fructuum.*
- 252 *Bona fides est loco tituli.*
- 253 *Bonam fidem non admittit titulus redolens ad non titulum, quoties ab initio est validus, vel habilis ad transferendam possessionem.*
- 254 *Titulus est habilis ad transferendam possessionem, si nullitas proveniat ex defectu aliquo extrinseco solemnitatum, & num. 256.*
- 255 *Fructuum acquisitionem non impedit nullitas tituli ex defectu aliquo extrinseco.*
- 257 *Bona fides in Possidente semper praesumitur.*
- 258 *Bona fides cum possessione sufficit pro adquirendis fructibus, etiam si titulus fuerit invalidus.*
- 259 *Titulus nullus, vel bonam fidem non excludit, vel non inducit malam, & num. 261.*
- 260 *Bona fides oriri potest etiam ex causis temerariis, & iniustis.*
- 262 *Possessor ad faciendum fructus suos, sufficit, ut malam fidem non habeat.*

263 *Bonam inter & malam fidem datat media sufficiens ad fructuum acquisitionem.*

264 *Titulus nullus ex defectu consensu possessionem non transfert.*

265 *Bona fides sine possessione non sufficit ad evitandam restitutionem fructuum perceptorum.*

BON. mem. R.P.D. Dominicus de Marinis Archiepiscopus Theodosiae, (quique iam pridem in statu conjugali ē D. Maria Francisca Imperiali suscepit filiam nomine Paulam Patri tamen praemortuam, sed relicto post se Filio, D. videlicet Com. Philippo Cataneo) anno 1664. per contractum donationis irrevocabilis, nuncupate inter vivos, constituit Primogenituram favore D. Pauli de Marinis ex Hieronymo fratre nepotis sui, ejusque descendentiæ masculinæ. Illuc verò ad novem annos, nimirum anno 1673. Testamentum condidit, in quo primum vigore facultatis sibi in dicta donatione reservatæ, deficiente lineæ masculinæ D. Pauli, substituit in Primogenitura per contractum, ut supra, ordinatæ, dictum D. Philippum Cataneum suum ex Filia, nepotem, ejusque Primogenitum, & lineam masculinam. Deindeque aliam Primogenituram instituit favore ejusdem D. Philippi, & ejus descendentiæ masculinæ, huic primogenituræ, præter ducatos triginta mille collocatos in officina monetaria Venetiarum, subijciendo illam. Credita, quæ habebat in Dominio illius Serenissimæ Reipublice: ea tamen adjuncta lege, ut quoties omnia prædicta Credita, & pecunie ibi investitæ, detractis omnibus expensis, non attingeret annum redditum quingentorum saltem nummorum aureorum, fructus investiri deberent usquequo conficeretur capitale talem redditum ferre valeos, & demum ex alie heredem scriptis dictum D. Philippum Cataneum.

Præter donationem, & Testamentum prædictum, alia præferunt dispositio memorati R. P. D. Domioici, quæ facta asseritur Viennæ, biennio post conditum Testamentum, nimirum anno 1675, ab eoque scripta, atque subscripta dicitur in duobus foliis, in quibus, præter alia, dictæ Primogenituræ jam per contractum institutæ favore D. Pauli, & deinceps in aliis posterioribus dispositionibus, semper ampliatur, atque adauclæ additi reperiuntur Ducati illi triginta mille occupati in dicta officina monetaria, ceteraque omnia jura, & credita, & deposita, quæ Disponens habebat in Dominio dictæ Serenissimæ Reipublice, quæque jam præcedenter in suo Testamento subjecerat alteri particulari Primogenituræ conditæ, ut dictum est, favore D. Philippi, ejusque descendentiæ masculinæ.

Hæc folia die 27. Mensis Martii anni 1676. eidem Notario tradita fuerunt à Doctore, Francisco Canario Procuratore ad id specialiter constituto, prout asseritur in eisdem foliis, die verò 8. Aprilis ejusdem anni, & sic post octo dies ab obitu R.P.D. Dominici sequuto Venetiis die 31. Martii, idem Canarius vigore,

alterius mandati Procuræ eidem dati à Domino Paulo uti Procuratore usque ab anno 1670. ab eodem R. P. D. Dominico pariter deputato cum facultate substituendi alium, ad dictorum foliorum normam re ipsa addidit, & subiecit dictæ Primogenituræ ordinatæ per contractum, Capitalia, & credita in eisdem foliis contenta.

Scatim inde inter DD. Paulum, & Com. Philippum certatum est accerrimis litibus, protractis in annum usque 1682., quo actum fuit de illis amicè componendis, resque ad optatum finem perducta jam fuerat vigore cuiusdani apocæ, in qua, præter alia, conventum fuerat, quod D. Paulus, liquidatis coram Iudice, quibusdam assertis Creditis, quæ uti heres Hieronymi Patris habere contendebat contra hereditatem R. P. D. Dominici Patris, eorum satisfactionem consequi teneretur super dictis Ducat. triginta millibus existentibus in officina monetaria Venetiarum, & super illorum fructibus, tam maturatis, & non exactis, quam in futurum maturandis; Verùm repertâ interim solutione, seu extinctione præcipui ex dictis Creditis, id causam dedit novæ transactioni celebratæ anno 1683., in quâ agnita dictâ extinctione, & factâ favore D. Comitis Philippini renunciatione reliquorum Creditorum, eâ adjectâ lege, quod pro eis, eorumque fructibus jam decursis, & deinceps decursuris, nullo unquam tempore D. Paulus, ejusque heredes, & successores quidquam consequi amplius possent ex hereditate, & Bonis R. P. D. Dominici; vice autem versâ, vigore dispositionis contentæ in foliis Viennæ exaratis, eidem D. Paulo adjudicatis Capitalibus Venetiarum, confirmata fuit divitio fructuum ex eisdem provenientium, inter ipsos DD. Paulum, & Comitem Philippum, eorumque heredes, & successores etiam extraneos jam præcedenter facta in priori apoca Concordiæ.

Transactioni huic religiose observatæ toto anno 1713., stare bodie renuit D. Comes Philippus. Ipse enim eum per obitum Pauli sine filiis usque ab anno 1703. adeptus fuerit possessionem superius memoratæ Primogenituræ ordinatæ in contractu, cui aggregata fuerant Capitalia existentia Venetiis, recusat præbare D. Pauli heredibus medietatem reddituum dictorum Capitalium, tamen in transactione promissam: eo quidem sub obtentu, quod agnitionem fuerit, illam nullam esse, & irritam, quia innititur falso supposito validitatis ultime dispositionis, in quâ à R. P. D. Dominico in supramemoratis foliis Viennæ condita assertitur, atque etiam quia, novissimè detectum est, inania, & erronea proferri esse reliqua duo creditâ liquidata vigore apocæ primæ Concordiæ, & extinctâ, ac renunciata vigore secundæ.

In hoc rerum statu plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout Juris esse censuerim, eademque relata eo ordine, quo mihi propostæ fuerunt, ita se habent.

Primò. An sustineatur potestatem dispositio

R. P. D. Dominici contenta in foliis exaratis Viennæ.

Secundò. An posita nullitate dictæ dispositionis, D. Philippus impugnare queat transactionem, quæ dictæ dispositioni principaliter innititur.

Tertiò. Utrum in casu, quo D. Philippus impugnare non possit dictam transactionem, eam talem impugnare queant substituti, & præsertim illius Primogenitus, qui dictæ transactioni non iuxerit.

Quartò demum. An, corruente dictâ dispositione, cum reviviscat secunda Primogenitura à R. P. D. Dominico ordinata in suo testamento favore D. Philippini, ejusque Descendentium per lineam masculinam, cum obligatione convertendi fructus in Capitale, donec conficeretur annus redditus aurorum quingentorum, an, inquam, reintegratio secundæ Primogenituræ heri debeat ex hereditate Pauli, qui fructus percepit spatio annorum 28. à die obitus R. P. D. Dominici, sive potius à D. Philippo moderno possessore ejusdem Primogenituræ, & quo tempore dicta reintegratio incipere debeat.

Rem itaque ordiendi à primo dubio, ut recto iudicio statui possit, an sustineatur nec ne, postrema dispositio R. P. D. Dominici contenta in dictis foliis, definienda, statuendaque prius est illius qualitas, & natura, ut eâ ad suam speciem redactâ, sententia ferri queat super illius validitate, vel invaliditate. Porro dispositio hæc per se spectata, nec Testamenti, nec Codicillorum formam præferret, destituta quippe est necessariis solemnitatibus, quum careat heredis institutione, rogiiu Notarii, Testibus, aliisque requisitis pro forma, & validitate supradictorum actum, quibus deficientibus, cum nemo suadere sibi queat, asserta Folia, tamen scripta, & subscripta charactere R. P. D. Dominici, Testamenti, aut Codicillorum jure censeri posse ad Textus apertos in *Leg. si unus, & in Leg. hoc consilissimum, & tui tit. Cod. de testament. l. proximi ad fin. de bis, quæ in testament. delent. l. 1. in fin. ff. de vulgar. & pupill. l. 1. ff. de hered. institut. l. fin., ibique Gloss. ff. de jur. Codicill. & l. fin. in fin. Cod. de Codicillis, & firmata per Ros. in *Romana hereditate* 15. Junii 1708. 3. Non attento, & trib. seqq. cor. bo. mem. *Omnia*, & in *Æfina Testamenti* 14. Maii 1717. 3. *Consilissimus*, & seqq. cor. *Falsos*, non est idcirco, cur diutius his immoremur, demonstrando scilicet, præfatum R. P. D. Dominicum talia folia minimè conscripsisse mente, & animo concedendi ullum ex similibus actibus, id enim clariùs apparet ex ipsa oculari illorum inspectione, quam nos dicendo verbis, aut probando argumentis explicare possumus.*

Ut etiam colore nullo figurari potest, illum in eisdem foliis explere voluisse actum donationis inter vivos, dum neque verba, neque pacta, neque demum substantia actus dictæ donationi conveniunt, nam, quod attinet ad verba,

- 3 ba, sępę in dictis foliis facta legitur mentio mortis, quę cum in dubio causa finalis actus, & illius substantię adiecta pręsumatur, *Angel. conf. 254. num. 1.*, *Mantic. de consuet. lib. 1. tit. 13. m. 4.* non donationem inter vivos, sed causā mortis inducit *Natr. conf. 123. num. 1.* & *seq.*, *Roman. conf. 129. m. 1.*, *Contell. de donat. disc. 1.*, *Special. 12. num. 23.*, *Antuex. mod. troit. Tom. 1. prelad. 2. §. 3. num. 2.*, & *seq.*, *Vinc. de Franch. decif. 436. num. 2.*, *Rot. in Fauen. Fideicommissi 14. Janii 1683. §. Idque apparere cor. R. P. D. Rondinino* pacta verō continent reservationem tacitā vasiandi, revocandi &c. sęmpę, & quando- cumque tam in vita, quā in morte &c. quę minime conveniunt donationi inter vivos suā-
7 te naturā irrevocabili, *Bellos. jenn. conf. 8. num. 22.*, & *seq.*, *Menoch. conf. 1093. num. 27.*, *Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 40.* & *52.*, *Rot. decif. 9. num. 13.* *Rec. &* demum, quod tertius urget, substantia actus collata videtur in tempus mortis, quippę R. P. D. Dominicus, non semel, sed iterum, atque iterum in dictis foliis protestatur, & declarat voluntatem suam esse, ut dispositio in eis contenta valida non sit, & effectum non habeat, nisi post mortem suam ibi = *da siffisere seguita la mia morte naturale &c.* & rursus alibi = *per dopo mia vita, e successa la mia morte naturale &c.* & tandem in fine ibi = *da valere, ed intendersi valido, e fatto solamente per dopo la mia vita, e seguita la mia morte naturale morte effettiva, e fatto per dopo mia vita* = ut bene in proposito notatur *Dec. conf. 470. num. 7.* & *seq.*, *Roland. conf. 61. num. 10.*, & *11. lib. 2.*, *Cyrinc. contr. 314. nu. 9.*, *Clar. in §. Donatio quasi. 4. num. 4.*, *Cord. Mantic. de consuet. lib. 1. tit. 13. num. 4.*, *Mart. vot. Pif. 218. num. 4.*, & *10.*, *Rot. in rec. decif. 289. num. 9. part. 14.*, in *Fauen. Fideicommissi 31. Januarii 1683. §. Quarto de novo.*, & *14. Janii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Rondinino.*
- Vice autem verō perspicuę ex his demonstratur, R. P. D. Dominicus in hūc foliis cogitas-
se potius preparare donationem causā mortis : cui apprimę conveniunt tum verba, tum pacta
11 dictis foliis inserta, tum denique substantia actus, non nisi post mortem valituri. Si enim de primis agatur, verba, ut supra dictum est, plurimę, plurimę mentionem mortis pręferunt :
12 quo casu, substantia pręsumptione urgente pro donatione inter vivos, ad *Text. in L. 3. §. 1. final. ubique glof. & DD. ff. de donat. conf. mort.*, & in *leg. fin. Cod. eodem*, *Glof. in princ. Institut. de Donat.*, & aliam similem *Glofiam in leg. opud Celsum §. Inlius verb. sponduisset ff. de dol. mal. except.*, *Surd. conf. 450. num. 28.* & *29.*, *Clar. in §. Donatio quasi. 4. num. 2.*, *Antuex. de Donat. lib. 1. prelad. 2. §. 3. sub num. 1.*, *Rot. de-*

cif. 355. num. 13. part. 19. rec. locum sibi viudicat contraria pręsumptio in dubio sęvus donationi causā mortis, & illam inducens per Text. litteralem in leg. 3. §. ff. de Dot. prelegat. Glof. in leg. quę Dotis ff. solut. matrim., ubi communiter scribingentes, *Gomez. varior. lib. 2. cap. 3. num. 15.*, *Clar. in §. Donatio dicit. quasi. 4. num. 2.*, *Menoch. de pręsum. lib. 3. pręsum. 35. num. 1.*, *Cord. de Luc. de Dot. disc. 37. num. 2.*, *Mart. medic. examini. §. 2. num. 20.*, *Fran. b. decif. 326. num. 2.*, *Rot. coram Buratto decif. 581. num. 1.*, *decif. 258. num. 3. part. 15. rec. in Fauen. fideicommissi 31. Januarii 1683. §. 2. ad elidendum cor. bo. mem. Rondinino*, & admittit etiam in dicta decif. 355. num. 32. part. 19., quę deinde revocata fuit per mox relata decilionem in *Fauen. Fideicommissi cor. Falconer.*

Ad quam sanę pręsumptionem elidendam, opus est conjecturis, & argumentis clarę eviden-
14 centibus contrariam mentem Donantis, donandi scilicet inter vivos, quę si deficiant, ex mentione mortis in ea facta, celebrata censenda est donatio causā mortis *Perif. conf. 16. num. 6. lib. 2.*, *Gabriel. conf. 96. num. 2.*, & *3. lib. 2.*, *Torr. de pōt. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 140.*, et si cum talis effici non dicatur ex sola mentem-
15 ta morte, cum de morte cogitatum, ejusdem mentio facta videtur possit ad solum effectum discendi executionem donationis in tempus mortis, non verō ad immutandum, seu alteraudam substantiam ipsius donationis, ad tradita per *Orcol. contr. forens. cap. 14. num. 8.*, *Capp. Colest. contr. 21. num. 8. lib. 2.*, *Fontauell. de pōt. nuptial. claf. 4. Glof. 3. num. 6.*, *Rot. decif. 9. num. 2. part. 7. rec.*, & alibi passim, id tamen procedit, & intelligitur quando ex circumstantiis aliud actum appareat, quā donatio causā mortis, & hujus mentio solum adiecta dignoscitur differendę executionis gratiā, ut ait *Carpan. far. prad. forens. part. 3. conf. 1. de fin. 39. num. 1.*, quem sequitur *Torr. de pōt. futur. success. dicit. lib. 3. cap. 13. num. 147.* cum alioquin, sub-
16 motis dictis circumstantiis, & conjecturis contrarium suadentibus, mortis expresse substantię donationis adiecta, & donatio mortis causā facta dicenda sit, ut declarat *Barbof. in dict. leg. quę Dotis num. 109. ff. solut. matrim.*, *Mantic. de consuet. lib. 1. tit. 13. num. 4.*, *Torr. de pōt. futur. success. dicit. cap. 13. num. 150.*, *Cord. de Luc. de Donat. dicit. 38. num. 4.*, *Magus. decif. seuen. 87. num. 2.*, & alii in superiori §. allegati.

Argumenta verō, & conjecturę, quę asserti fortę possent pro inducenda donatione inter vivos, tanti ponderis mihi non videntur, ut id suadere valeant. Primum enim, quod desumitur ex illis verbis initio dispositionis adiectis ibi = *in virtutē di quęsta da servire, e valere &c.* *conce ogni più legale, e statutario istrumento* = facile convincitur ex eo, quod, ut quotidiana non edoceat experientia, etiam donationes causā mortis factę, sęrę sęmpę in publicum Instru-
21 mentum rediguntur : quāobrem conjecturę, nulla eidem contraria elici potest ex eo, quod Donans voluerit privatam scripturam a se exa-
22

ratam vim habere publici, & Solemnis Instrumenti, id enim cum respiciat solum majorem
 23 firmitatem actus, ejusque probationem, æque bene congruentem donationis causâ mortis ac donationi inter vivos, illam quidem redditi magis
 24 solemnem, & firmam, sed ejus naturam minime immutat, ut in similibus terminis respondet
Card. de Luc. de Donat. disc. 38. num. 6. & con-
terant firmata per Rot. in decis. 355. nu. 28. part.
19., & in Fanen. Fideicommissi 14. Januarii 1683.
§. ratificatio cor. bo. mem. Randinio.

Leve pariter est aliud argumentum desumptum ex facultate data Procuratori exhibendi assertam scripturam, & folia apud acta causæ cumque Notarij, illiusque confirmationem, sive approbationem petendi coram quolibet Judice, & Magistratu, quasi inde argui possit præscriptam fuisse solemnitatem infirmationis, propterea
 26 quæ ex ea, utpote non necessaria in donatione, causâ mortis, sed bene quidem requisita in
 27 donatione inter vivos, hæc & non illa inferatur per tentam leg. fin. Cod. de donat., Corn. de success. ab intest. §. Donatio causâ mortis quæst. 12., Menoch. præsumpt. 35. num. 34., & seq. lib. 3., Mantie de consuet. lib. 1. tit. 13. num. 8., Rot. cor. Royat. dec. 579. nu. 22., in rec. dec. 355. n. 24. part. 19.
 28 Obvia namque est responsio, quod facultas illa exhibendi scripturam, & petendi comprobationem aperte non imponit necessitatem faciendi infirmationem, eo quod data videtur possit, etiam ad alium effectum, ut scilicet semper, & ubique constare de identitate soliorum, & veritate characteris, id autem sufficit, ut simile
 29 argumentum, tamquam æquivocum, concludere non dicatur, ad tradita per Rot. in Fanen. Fideicommissi 14. Januarii 1683. §. Nec irrevocabilitas cor. bo. mem. Randinio, maxime, quia,
 30 tamen reverâ dicta facultas exhibendi imponere necessitatem faciendi infirmationem, hæc nihilo minus ad cautelam potius, quam ad necessitatem requisita censi possit, & proinde substantiam actus non alteraret Mantie. de consuet. lib. 1. tit. 13. num. 16., Rot. decis. 355. num. 29. part. 19., in dicta Fanen. Fideicommissi 14. Januarii 1683. §. Ratificatio cor. bo. mem. Randinio, eoque certius in nostra hypotheti, quia re ipsa infirmatio à Procuratore facta non fuit,
 31 quæ recte arguitur, illam neque demandatam, neque necessariam fuisse pro validitate actus, nam alioquin Procurator eam facere non omississet Rot. decis. 613. num. 26., & decis. 654. num. 8. part. 18., in Taurinens. seu Vercellens. Molendini 14. Maii 1700. §. Et pariformiter coram Rôno dell' Olmo Episcopo Conchen.

Rejctis hæc argumentis intrinsicè desumptis ex tenore ipsius scripturæ, facilius reselluntur alia mutata ab extrinseco defectu solemnitatum, quod nimirum adhibitis minimè fuerit numerus quinque Testium requisitus ad validitatem donationis causâ mortis, quodque, sicuti Primogenitura ordinata fuerat per Contractum inter vivos, ita quinque per similem Contractum factum censi debeat illius augmen-

tum: Nam, quod attinet ad primum, tunc illud validam præbet conjecturam pro inducenda donatione inter vivos, quando actus factus
 34 apparet coram minori numero Testium, quàm quinque, hoc enim casu locum sibi vindicat ratio à Doctoribus considerata, quod scilicet, cum actus celebratus minori numero Testium ex defectu solemnitatis valere nequeat tamquam donatio causâ mortis, vice autem versâ referri commodè possit ad donationem inter vivos, quæ coram duobus tantummodo Testibus validdè perficitur, idcirco, ne dicatur Donatorem
 37 facere voluisse actum prorsus inutilem, recte rationi congruit, eam interpretationem sequendam esse, per quam actus sustineatur eo modo, quo potest, ut apud Anton. de Donat. lib. 1. præind. 2. §. 3. num. 36., & seqq., Torr. de pot. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 164., & seqq.
 38 At aliter res se habet, quoties, ut in hypotheti, nulli Testes adhibiti fuerint, & sic neque etiam duo illi in donationibus inter vivos adhiberi soliti, ut rectè in proposito advertit clar. mem. Card. de Luc. de Donat. disc. 38. sub
 40 num. 6., & 7.

Præterea defectus numeri quinque Testium urget quidem pro inducenda donatione inter vivos, quando coadjuvatur aliis efficacibus conjecturis, illam potius, quàm donationem causâ mortis suadentibus, sed per se dumtaxat spectatus parum valet, præsertim verò quando
 41 validiores concurrunt conjecture pro donatione causâ mortis inducenda, aliquam frustrâ leges nullas, & irritas faciunt donationes causâ mortis sine quinque Testibus celebratas; tali quippe numero deficiente, actus semper
 42 solvi posset in donationem inter vivos Angel. de Ubal. conf. 25. n. 1., & alt., Jafum. conf. 6. num. 1. lib. 3., Barbos. in dicta leg. qua Dicitur nu. 366., & 207. ff. solut. matrim., Card. de Luc. de Donat. disc. 38. nu. 7., Torr. de pot. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 166.

Omnium denique levissimum visum est argumentum desumptum ex alia contrarie animadvertionis parte, ab institutione nimirum
 43 Primogenituræ condite per viam contractus inter vivos, inde intereundo, pari modo factum censendum esse illius augumentum in dictis solis ordinatum. Omnis enim aliis responsionibus exuberat illa, quam præbet tactum ipsius Donantis, qui eidem Primogenituræ aliud additamentum fecit in Testamento, ideoque nulla
 44 urget ratio, cur illud etiam, de quo agitur, simili modo tacere non valuerit per viam donationis causâ mortis; cum itaque ex hoc tale argumentum, vel penitus elidatur, vel saltem æquivocum reddatur, inefficax proculdubio est ad viocendam præsumptionem militantem pro donatione causâ mortis, cum qua in dubio procedendum est, ex supra firmatis.

Certeque certius in casu nostro, quia dicta præsumptio coadjuvatur validissimis conjecturis univocè suadentibus, mentem Disponentis fuisse celebrandi donationem causâ mortis, easque nobis subministrant tum verba, tum pa-

Act, tam ipsamet substantia actus, tum denique observantia; sit sane, quod attinet ad verba, præter mentionem mortis sæpe sæpius factam, exoritur ipsum dispositionis ita se habens, a se infra scripto per la Dio grazia fano di mente, ad intellectum =, peripicue demonstrat animum celebrandi actum ultime voluntatis, in quo adhiberi solet prædicta verborum formula extorquin minime congruens actibus inter vivos, proindeque ex ea recte arguitur, donationem esse eandem mortis, quæ species est ultime voluntatis, ut ad rem notat Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 36. num. 12., Rot. in Fanen. Fideicommissi 31. Januarii 1683. §. Secundo ad eludendum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Randinio.

Verbis consonat pactum, seu facultas revocandi &c. in dicta donatione à Donante sibi reservata, quæ vel est prorsus incompatibilis cum donatione inter vivos, ideoque illam immunat, & transire facit in donationem causâ mortis Dec. conf. 370. num. 3. in fin. Bellon. Jan. conf. 8. num. 35., & tribus seqq., Gabriel. conf. 36. nu. 1. lib. 2., Covar. in rñbr. de testam. part. 2. num. 12., & seq., Marta Vst. Fisan. 77. num. 2., Rota coram Merlin. decif. 664. num. 12., & 13., cor. Cur. de cif. 39. num. 4., vel saltem, cum sit magis conformis donationi causâ mortis, quam donationi inter vivos, in dubio istam excludit, & aliam inducit, juxta animadversâ Card. de Luc. de Dot. diff. 103. num. 4., maxime quando, ut accidit in nostra hypothesi, revocabilitas percutit ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam, tunc enim omni dubio procul importat donationem causâ mortis, ut profequitur idem Card. de Luc. diff. 103. de Dot. sub num. 4. vers. difficultas igitur.

Substantiam verò actus in tempus mortis collatam fuisse, ambigi nequit, dum expressè Donator cavet, actum non valere, & factum non censeri, nisi post mortem, ex quo sicuti mortis tempus non dilationi, ac executioni, sed substantiæ donationis adjectum dicitur, cum ante mortem donatio valere non deberet, quin immo habenda esset perinde, ac si facta non fuisset, ita quoque substantia donationis in tempus mortis collata censetur, & præterea donationem causâ mortis esse non dubitatur, quia videtur Donans maluisse se habere, quam cum, cui donat, magisque eum, cui donat, quam heredem suum, ut demonstrant indeolem donationis causâ mortis, inquit Text. in l. 1., & in l. Senatim 35. §. Donatio ff. de donat. conf. mort. & est communis opinio, quam tradunt Angel. de Ubald. in primo Consilio 214. num. 1. & seq., Jof. conf. 6. num. 1. vers. secunda principaliter lib. 3., Natt. conf. 626. num. 15., & 16., Clar. §. Donatio quæst. 4. num. 4., Mentic. de consuet. lib. 1. tit. 13. num. 4., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 35. num. 1., Musf. consult. 20. nu. 5., Card. de Luca de Donat. diff. 38. num. 3., Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 148., Gemm. decif. Lufitan. 103. num. 3. & 4., & firmavit Rot. decif. 289. num. 9. part. 14., & in sape dicta Fa-

nen. Fideicommissi 31. Januarii 1683. §. Quartò demum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. Randinio.

At verò, si conjectura isthæc eleita ex substantia donationis, utpotè verius plenè demonstrationis, quam simplicis conjecturæ vim habens sola sufficeret ad evincendam donationem causâ mortis, ex auctoritatibus supra citatis: quanto fortius urgebit in nostra hypothesi, in qua tot aliæ concurrunt circumstantiæ superius expensæ, atque in idem mirificè collimantes, quibus accedit animadversio illa, quod in dicta donatione nulla unquam sit mentio heredum, nullum adeit juramentum, deficit præsentia Donarii, procul abest Notarius, qui saltem pro eo acceptaret, nil denique concurrit ex iis, quæ in contractibus, & donationibus inter vivos eo communiter apponi solent, ut omisam heredum mentionem ad rem pondcrat Alagrad. Jan. contr. 98. num. 3. tam. 2., & de reliquis agit Cardin. de Luc. de Donation. diff. 38. num. 9. Non omittebam aliam notâ dignam considerationem, quod nimirum, quem R.P.D. Dominicus facere voluit donationem inter vivos, eam fecit per publicum Instrumentum, illamque in eo talem denominavit, & clausulas eidem adijci solitas apposuit, quod cum in his solis non fecerit, inde rectè arguitur, in eis minime facere intellexisse donationem inter vivos, sed tantum causâ mortis, ut tradit Alagrad. Jan. diff. contr. 98. num. 1. Tom. 2., cui consensu Rot. decif. 355. num. 37. part. 19., & in dicta Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Randinio.

Quibus demum omnibus si jungatur diuturna obsevantia quadraginta annorum, & ultra, quibus semper dicta donatio habita fuit tam in judicio, quam extra pro donatione causâ mortis, nullus amplius dubitandi locus relinquitur quoad naturam, & qualitatem ejusdem tot superactivis argumentis hæcenus demonstratam, si de interpret. ff. de legib. cap. cum dilecti de consuet. Mantio de tacit. lib. 2. tit. 1. sub num. 5., clar. mem. Card. de Luc. de donat. diff. 38. num. 14. in fin., Rot. cor. Pand. decif. 105. num. 7., cor. Zorat. decif. 57. num. 16., cor. Rich. decif. 73. num. 9. cor. Ostrab. decif. 274. num. 12., & decif. 357. num. 15., in rec. decif. 456. num. 2. ad fin. decif. 4. decif. 14. num. 4. part. 7., decif. 15. num. 4. part. 8., decif. 300. d. num. 29. part. 2., decif. 233. num. 14. part. 13., decif. 269. num. 5., & decif. 282., & 433. num. 12. part. 14.

Quamquam verò ambigi minime posse videatur, R.P.D. Dominicum dicta folia egratè consilio, & mente præparandi, vel perficiendi donationem causâ mortis, si nihilominus ejus vnta in irritum cessare, quia talis actus invalidus, & irritus illico detegitur ex defectu numeri quinque Testium ad illius validitatem omnino requisiti juxta Text. in leg. final. Cod. de Donat. conf. mort., Angel. dicto conf. 354. num. 1., Sndr. conf. 450. num. 5. de Ponte conf. 82. nu. 14., & conf. 85. num. 2. lib. 1., Gomez. variar. lib. 2. cap. 3. nu. 16., Clar. §. Donatio quæst. 5., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præ-

- presumpt.* 35. num. 5., *Molina. de Primogen. Hifpau. lib. 1. cap. 12. num. 17.*, *Merend. contr. lib. 13. cap. 30. num. 6.*, & *seqq.*, *Gird. de Luc. de Donat. difc. 38. num. 10.*, *Vicent. de Franch. decif. 693.*, *Sard. decif. 149. num. 17.*, *Rot. cor. Merlin. dec. 664. num. 16. decif. 289. num. 9. part. 14. rec. decif. 258. num. 4. part. 15.*, *decif. 315. num. 25. part. 19.*, & *in toties laudat Faneu. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. 3. Idipsum.*, & *14. Junii 1683. §. 1. Idque apparere cor. bo. mem. Rodinio.*, & quamvis non defint Doctores contrarium sentientes, inter quos *Barboſin dift. leg. que Dotis num. 105.*, & *seqq.*, ff. *ſolut. matrim. alique apud Torr. de poff. futur. ſuccelſ. lib. 3. cap. 13. num. 19.*, & plurib. *ſeqq.*,
 65 cā moti ratione, quod donatio cauſa mortis utpote attentio initio æquiparatur Contractibus
 66 *leg. Inter mortis ff. de Donat. cauſ. mort.*, idcirco, ut ceteri contractus, ritē, valideque perfici poſſint duobus dumtaxat adhibitis Teſtibus; *Leg. ubi numerus ff. de Teſtibus*, attamen cum fundamentis *Barboſe*, aliorumque Seclatorum dicte opinionis optime ſatiſfaciat *Oſwald. in notis ad Danell. lib. 14. cap. 33. lit. I.*, tamquam verior,
 68 & communis ſequenda eſt opinio illa, quā ad validitatem cujuscumodi donationis quinque Teſtes requiruntur, ut apud *Antun. de Donat. lib. 1. prælat. 2. §. 3. num. 27.*, Donatio namque cauſa mortis, eſt quod initium magis accedat contractui, Contractus tamen non eſt, præſertim ſi rei traditio ſequuta non fuit, ut docet
 69 *Custell. de Donat. difc. 1. num. 27.* & *ſeqq.* *Antun. nec. loco citato num. 28.*

- Et præterea dicimus, quod ſi contrariæ ſententiæ adherere malleus, non ideo tamen, acius, de quo agitur, jure donationis cauſa mortis valere poſſet: ob duplicem rationem, quarum prima eſt, quod dicta donatio tamquam facta Abſenti, reputatur ad inſtar Legati, & ultime voluntatis, ad cujus validitatem,
 70 (reprobata dicta contrariā ſententiā) requiruntur quinque Teſtes, ut hunc caſum diſtinguendo ab alio, in quo illa, ut in Contractibus, celebretur Donatario præſente, & ſtipulante, declarat *Torr. de poff. futur. ſuccelſ. dicto lib. 3. cap. 13. num. 24.*, & *trib. ſeqq.* Altera ratio eſt, quod
 73 nec etiam duo teſtes ad normam dicte contrariæ ſententiæ in contractibus requiſiti in noſtra hypothēſi adhibiti fuerint, unde ſequitur, quod ſi actus nec etiam ſuſtineri poſſet tamquam donatio inter vivos, multo minus valebit tamquam donatio cauſa mortis.

- Nique obſt donationem cauſa mortis fieri poſſe etiam Abſenti per Epistolam, vel ſcripturam privatam, aut per nuncium *Craſſ. in §. Donatio cauſa mortis qu. 9. n. 3.*, *Berlich. cenſuſ. Jur. part. 3. cenſuſ. 2. num. 1.*, *Harpret. in addit. ad Clir. lib. 4. §. Donatio queſt. 12. num. 3.*, *Gomea. variat. tom. 2. cap. 3. num. 16.*, *Hartmon. Piſtor. queſt. Jur. part. 1. quaſt. 13. num. 2.*, & alii additi per *Cirpoco. in Juriſprud. forenſ. part. 3. cenſuſ. 1. deſuſt. 35. num. 1.*, & 2. Nam id quidem verum eſt, ſed tunc denum locum ſibi vindicat, quum mandatum, Epistoſa, aut alia privata ſcriptura illam continens facta eſt cum ſolem-

nitatibus à lege requiſitis, cum interventu videlicet quinque Teſtium, ut apud *Gen. de ſcriptur. prius. lib. 3. quaſt. 13. fol. mini 137. quaſt. 1. num. 18.* & *ſeq.*, *Merend. contr. Jur. lib. 13. cap. 30. num. 6. §. 11.*, *Rot. decif. 289. num. 9. part. 14.*, quos ſane quinque Teſtes interveniſſe oportet, non ſolū quando Epistoſa ſcribitur, vel mandatum Procuratoris conſtitit, aut nuncio committitur donationis celebratio, aut executio, ſed etiam tempore, quo traditur Epistoſa, vel res donata ex *Berlich. cenſuſ. 2. num. 38. part. 3.*, *Merend. dict. cap. 30. num. 9. §. 11.*, ubi quod donatio cauſa mortis Procuratori miniſterio celebrata non ſubſiſtit, niſi mandatum coram quinque Teſtibus datum illi ſit, quamquam Procurator, adhibitis quinque Teſtibus, donationem deinde perfecit, & tradit *Torr. de poff. futur. ſuccelſ. lib. 3. cap. 13. num. 17. §. 18.*

Idque eo certius procedit in noſtra hypothēſi, quia per dictam donationem, quatenus ſubſiſteret, revocatus ex parte teſtamentum undique ſolemne, quod fieri nequit, niſi per aquē validam, atque ſolemne diſpoſitionem *Alto grad. cenſ. 55. nu. 39.*, & *conf. 78. nu. 2.*, & *ſeqq. lib. 1.*, & *conf. 65. nu. 71. lib. 2.*, *Gratien. diſcept. 605. per tot.*, *Antun. de donat. lib. 3. cap. 12. nu. 1.*, de *Franch. decif. 552. per tot.*, *Rot. decif. 92. part. 13.*, & *decif. 138. num. 8.*, & *ſeqq. part. 17. rec.*, in *Romana beredinat. 15. Junii 1708. §. Non attento cor. bo. mem. Omonio* unde receptum eſt, quod ad hoc, ut per Epistolam, aut aliam privatam ſcripturam Teſtator diſponere poſſet de re in teſtamento relicta, eamque Fideicommiſſo ſupponere ad mentem *Textus in leg.*, & in *Epistoſa 22. ubique Gloſſ. in verb. Teſtibus Cod. de Fideicommiſſ.*, & in *l. Miles ff. de Legat. 2.*, requirantur ſaltem quinque Teſtes, ut docent *Lenar. cenſ. 28. num. 2. & 3.*, *Parif. cenſ. 88. num. 98. lib. 3.*

Quamobrem, conſultō omiſſo tamquam ſuſpenſuo examine ſingularum actuum, qui in hypothēſi noſtra conſiderari poſſent præ inducenda executione, & adimplemento aſſertæ donationis, & præſertim illarum duarum præſentationum apud acta ſacramta à Francisco Canario, quæ cæteroquin aliis pluribus defectibus laborant, & præſertim illo, quod in earum caſu nullus hujusmodi Teſtium numerus adhibitus appareat, & quatenus adhibitus fuiſſet, minime ſuſtineretur, cum ex ſupra firmatis, non ſufficiat, actum donationis debita ſolemnitate expletum, & executum fuiſſe, niſi conſtet, pari quoque ſolemnitate fuiſſe demandatum, ut bene præceteris advertit *Merend. contr. lib. 13. cap. 30. num. 9. §. 11.*, & ex *Torr. de poff. fut. ſuccelſ. lib. 3. cap. 13. nu. 17. & 18.*, his, inquam, omiſſis, recte concluditur actum in dictis Folis contentum minime valere, eidemque nullum firmitatis roborem acceſſiſſe ex ſubſequenti obſervantia tam in Judio, quam extrā, nedum quia aſ. obſervantia proceſſit ex errore *Rota cor. Coccin. decif. 476. num. 9.*, eadem 2305. num. 107., & *ſeqq.*, in *rec. decif. 136. num. 12. part. 1.*, eadem 244. num. 46., & *ſeqq. part. 8.* Verum etiam quia nullitas inducitur ex clara diſpoſitione legis, ad

validitatem similis actus requirentis quinque.
 Telles, sanari nequit observantia, quæ in claris
 non attenditur *Surd. conf. 224. num. 14.*
Gratian. disceptat. 417. num. 21. & seq.
& disceptat. 360. num. 15. Nogueroi. allegat. 2.
num. 48. & Caroli. contr. 238. num. 36. & Ceren.
resolut. 68. num. 8. bene Rat. in Romano heredi-
tatis 22. Junii 1703. §. nec pro observantia.
 84 *coram Priolo*, maxime quoad ea, quæ non fa-
 ci, sed Juris sunt *Rot. Januæ. apud Balducci. de-*
cis. & rer. judicat. tit. 3. decif. 31. num. 52. & Rot.
Floræ. apud de Comitib. decif. 31. num. 52. & Ro-
ta Romana coram Carilli. decif. 190. num. 12. in rec.
decif. 2. num. 14. part. 1. 2., dec. 10. num. 28. part. 15.
& ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de fideicom.
decif. 67. num. 14.

Expeditur à primo Dubio, progredior ad se-
 cundum, in quo quaeritur, an D. Philippus impu-
 gnare valeat transactionem initam inter ip-
 sum, & D. Paulum de Marinis. Transactione illæ
 duobus præcipuis fundamentis innixa vide-
 tur, alteri scilicet donationis Viennæ factæ,
 cujus vigore Partes convenerunt, quod Capita-
 lia Venetiæ assignari deberent D. Paulo, ad
 quem illa juxta tenorem ass. donationis specta-
 bant, & alteri, quod vera essent, & vigerent
 credita, quæ D. Paulus uti heres Hieronymi
 Patris habere contendebat adversus hereditate-
 m R.P.D. Dominici, quæque ex causa ejus-
 dem transactionis, & coercitive ad illam
 remissa, & condonata fuerunt, D. Com. Phi-
 lippo, neutrum autem ex dictis fundamentis
 subsistit.

Quippè donatio facta Viennæ, cujus tantum
 vigore D. Paulus fidei asserere possidet Capitalia
 Venetiæ, corrui, ut dictum est, ex delec-
 to solemnitate, credita verò à D. Paulo sup-
 85 posita, non vera comperta sunt, propterea-
 que transactione, utpote inita ex errore, & falsæ
 causa, quæ admittit consensum ab actu nulla
 est ipso jure usque ab initio leg. *Cum putarem 36.*
famil. erciscund. leg. ex falsis 42. Cod. de trans-
act. Saminat. contr. 177. num. 51. & seqq. tom.
2. Cord. de Luc. de Cred. disc. 123. num. 12. Palm.
Nepos decif. Lucen. 173. num. 8. & decif. 174. nu.
5. Rota coram Cerro decif. 164. num. 1. in rec.
decif. 650. per tot. & decif. 714. num. 14. & seqq.
part. 18. decif. 350. num. 5. part. 19. & in Romana
Pecuniaria, seu transactionis 17. Junii 1701. §.
Abhæc eo quod, & 1. Seclass coram bon. mem.
Asfaldo, ita quidem, ut, prætermisâ illius
 86 *restitutione, quam in his terminis necessariam*
non esse tradunt Casaldi. consilias. 257. num. 5.
latè Constantin. ad statut. Urb. annotat. 46. num. 15.
Rota coram Bich. decif. 192. & decif. 390. utro-
bique num. 9. & decif. 111. num. 19. post Urceol. de
transact. decif. 22. num. 2. in recent. decif. 236.
num. 6. & seqq. part. 16. cum aliis pluribus pleni
manu concessis in Romana Texta Campi Merli
27. Februarii 1719. §. Postulate coram R. P. D.
de Herrera, & in Romana Pecuniaria 24. Mar-
tii ejusdem anni §. Quæcumque ex parte coram R.
P. D. Fofcaro, & D. Comes Philippus directè illam
 87 *impugnare possit, renuendo adimplere obliga-*

tionem ex falsa causa, & erroneo supposito in-
 eadem transactione susceptam *Rota in Bonen-*
nien. Fideicommissi 14. Maii 1700. §. Minusque
coram bon. mem. Molineri, ac etiam solum re-
petendo Rodolphin. allegat. 113. num. 12. cum,
 quælibet transactio, quemadmodum & alia
 quævis conventio, continet tacitam illam con-
 88 ditionem, videlicet, nisi adlit error, vel falsa
 causa *Gratian. disceptat. 788. num. 3. Rota coram*
Bich. decif. 360. num. 11. proptereaque tum fal-
 89 *sum suppositum validitatis scripturæ, quæ deinde*
invalida comperta fuerit, inducere ipso jure
nullitatem transactionis super ea fundate, trad-
dunt Bellon. Jan. conf. 77. nu. 2. & seqq. Altog-
rad. Jan. contr. 37. nu. 2. Urceol. de Transact. 96.
num. 35. & 38. Rota coram Merlin. decif. 603.
nu. 1. & 2. tum etiam idem operari solum dum-
 90 *taxat timorem insubsistentium probationum.*
 prò assertis creditis adduciarum, quibus ad
 transigendum moveri potuit D. Philippus, do-
 cuerunt *Barol. in leg. ex falsis num. 2. Cod. de*
transact. Odd. de rescript. in integr. quest. 77.
art. 10. num. 55. Urceol. de transact. disc. quest. 96.
num. 15.

Frustraque prò sustinenda dicta transactione
 obtenditur favor illi à Jure tributus, litis ti-
 mor, dubius illius eventus in proemio tran-
 sactionis expressus, ac demum juramentum, &
 observantia, quibus eadem confirmata reperit-
 91 ur. Etsi enim assensum, transactionem, utpote
 inventam ad finem litibus imponendum, firmam
 92 semper esse oportere, ideoque in dubio illi
 finis litium sit, maxime quoties iusto aliquo il-
 93 larum timore impellente, eadem cum juramen-
 to solemniter celebrata, & per longum tempus
 observata reperitur; Certe tamen, & explorati
 94 Juris est, quod si nullâ iustâ causâ fulta, quin-
 nimò ex causâ prorsus erronea celebrata con-
 vincatur, sicuti contra Jus, & fas extorta cen-
 95 setur, *Saminat. contr. 133. num. 58. tom. 2. Ro-*
dolphin. allegat. 114. nu. 7. & 59. Rota decif. 111.
num. 22. part. 16. ita cessat quilibet legis favor
 96 *prò ea militans, eademque nullo pacto sustine-*
 97 *ri valet sub obtentu litis, ejusque dubii eventus,*
 quia cum litis timor, & dubietas præcipue funde-
 98 dentur, & relationem habeant ad ea, quæ prò
 causa finali transactionis considerata fuerunt,
 99 iis proinde erroneis, & insubsistentibus reperitis,
 100 inanis detegitur quoque litis timor, & du-
 101 bietas, & consequenter ineptus ad sustinendam
 transactionem ex deiclu causâ finalis, & con-
 102 sensus omnino deficientibus, ut enim transac-
 tio valida, & firma dici queat, non sufficit
 quilibet litis color, atque quæcumque dubietas,
 sed eam talem esse oportet, ut nitatur funda-
 mentis probabilibus Juris *Altograd. conf. 104. nu.*
40. lib. 2. Rodolphin. allegat. 113. num. 17. alio-
 103 *quin quotidie contra omnem æqui, bonique rati-*
 onem emendicato, atque iam litium colo-
 re à callidis, & calumniosis Litigatoribus ex-
 torquerentur transactiones, quod ferendum
 minime esse tradunt *Valeren. de transact. tit. 2.*
quest. 3. per tot. Andreol. contr. 286. num. 36.
 Gubb.

Gobbi confult. 23. num. 41. Urceol. de transact. quest. 43. num. 36. & seqq. Rota coram Celso decif. 335. num. 7. & apud Palmam decif. Lucen. 174. num. 4.

- Et eisdem transactionibus ob non abfimilem rationem, firmitatis robur tribuere nequit iusjurandum, & subsecuta etiam longi temporis observantia, quia error, & infirmitas, seu falsitas causae adimit consensum, necessario requisitum ad perficiendam transactionem, qui sane consensus suppletus dici nequit iuramento, & observantia, illi namque actus cum proditi se, & emanare censentur ex eodem erroneo, & falso supposito, propterea ipsi etiam tamquam destituti consensu, eodem vitio laborant, quod ipsemet principalis actus transactionis, ut in proposito considerat *Gratian. disceptat. 788. num. 2. & 3. Actolin. resol. 111. num. 78. & seqq. Valerius. de transact. tit. 6. quest. 3. num. 3. Urceol. eodem tract. quest. 96. num. 17. & seqq. & num. 39. & seqq. Rota coram Merito decif. 603. num. 1. coram Pen. decif. 70. num. 4. coram Coccin. decif. 436. sub num. 10. in rec. decif. 504. num. 11. part. 4. tom. 2. & in Romana Tevuta Campi Merli 27. Februarii 1719. 5. Et hinc coram R.P.D. de Herrera, ubi alii concordantur.*

- Istiusmodi igitur transactio ex hac sola ratione, quod inita sit ex causa prorsus erronae, & infirmitate, ideoque nec etiam ipsos Transigentes obliget, recte impugnari potest à D. Com. Philippo: Verum præterea idem iuste illam observare relatuatur, quia ex ea non nisi enormissimum damnum, contra verò bon. mem. Paulus commodum omne consequutus fuit, illi enim dimidiam tantum partem fructuum accepit ex Primogenitura integrè ejus favore purificata, & D. Paulus, cui nihil ex Capitalibus Venetiarum relictum fuerat, contra iusdicium Testatoris habuit integram illorum proprietatem, & reliquam medietatem fructuum; At, verò si transactionis natura, ob æqui, bonique rationem, ac bonam fidem, quæ præcipue in illa, exuberare debent, efflagitat, quod aliquo hinc inde dato, vel remisso, commoda, atque incommoda invicem communicentur, sustineri certè non poterit transactio illa, ex qua D. Philippus nihil accepto, enormissimo damno affectus fuit, huiusmodi enim adeo inæquales transactiones improbat *Textus leg. 1. ff. de transact. in leg. si diversa, leg. ubi pactum, & leg. transactio Cod. de transact. Altiograd. conf. 82. num. 19. & 20. Andreol. contr. 290. num. 100. Paxlacc. differt. 15. num. 59. Urceol. de transact. quest. 2. num. 8. & plerisq. seqq. & quest. 3. num. 40. & quest. 8. num. 16. Rot. decif. 534. num. 5. part. 2. rec. Urceol. de transact. decif. 3. num. 3. ad orn. Cor. de Luc. lib. 7. tit. 7. decif. 40. num. final. in Romana transactio 20. Martii 1709. 5. Quæcumque coram Rmo D. Lanetta Decano, in Spoletana Censu 20. Januarii 1712. 5. Attestat præsertim coram Rmo Alderando, in Romana Donationis, & assignationis de Gravissis super reintegratio 20. Aprilis 1714. 5. Ponderantibus coram Edo D. Card. Scoeto, in Bononiæ Trebellianica 11. Januarii 1717. 5. Spontè coram bon. mem.*

De Contract.

Ansaldo, & in Romana Tevuta Campi Merli 27. Februarii 1719. 5. Nec bis coram R.P.D. de Herrera, & novissimè in Cavallien. Immissiois, seu Primogenituræ currentis anni 1720. 5. fin. cor. R. P.D. Revocata de Gamaches.

Verum enim verò, quando etiam colore illo isthæc transactio sustineri posset respectu D. Comitis Philippi Transigentis: eadem philominus rectè impugnaretur à substitutis, & præsertim ab eisdem Primogenito, qui illius stipulationi non interfuit, ut queritur in tertio dubio ita concepto, utrum pemptu casu, quo transactio impugnari non posset à D. Philippo, saltem impugnari valeret à substitutis, & præsertim à Primogenito eisdem D. Philippo, qui in transactione non intervenit: ists namque uti venientibus iure proprio, & independentè à persona D. Philippi Transigentis transactio illa, tamquam res inter alios acta, minime obstat, & efficere nequit, quo minus, purificata eorum favore Primogenituræ ordinari à R.P.D. Dominico in suo testamento, rectè vii Immissionem petere valeant, etiam non petitis prius rescissione transactionis, ad tradita per *Morat. conf. 87. num. 6. Natta conf. 543. num. 28. Andreol. contr. 286. num. 96. & 103. Cyriac. contr. 310. num. 3. Cord. de Luc. de fideicom. disc. 93. num. 2. & seqq. Gobbi confult. decif. 23. num. 40. Cusell. decif. 5. num. 11. Rota coram Merito decif. 186. num. 7. coram Rym decif. 287. num. 5. & 6. & decif. 142. num. 3. & 4. coram Ansaldo decif. 67. num. 9. & seqq. post Constant. ad Stat. Urb. decif. 165. num. 10. post Cord. de Luc. de legat. decif. 23. num. 13. in recent. decif. 312. num. 19. & 21. part. 16. decif. 249. num. 5. part. 19. & in Camerinen. Immissiois 27. Junii 1710. 5. fin. coram Rmo Lanetta Decano: cum quoad ipsos post mortem Transigentis ex mente juris, & ex iudicio Testatoris, huiusmodi transactio habeatur periuræ, ac si celebrata non fuisset, ut hunc casum distinguendo ab alio, in quo res esset cum ipso Transigente, & contraria conciliando advertit *Caroall. de una, & altera quarta part. 2. num. 353. & 359. Urceol. de transact. quest. 50. num. 83.**

Certius quid, procul abuit bona fides, & iusta transigendi causa, quibus deficientibus, communiter receptum est, transactionem initam à Gravatis super rebus fideicommissariis, sive Primogenituræ subjectis minime sustineri in præjudicium Successorum in fideicommissio, sive Primogenitura, quos uti venientes iure proprio, & ex propria persona huiusmodi transactio non afficit, nisi facta sit iusto aliquo titulo, & bona fide *Cyrenf. in leg. Cùm beres 36. num. 10. ff. ad Trebell. Spad. conf. 279. num. 13. lib. 3. Circob. disceptat. 3. num. 55. Cusell. allegat. civil. 45. num. 49. & seqq. Valleros. de transact. tit. 4. quest. 1. num. 30. Urceol. eodem tract. quest. 50. num. 1. & seqq. Cord. de Luca de fideicom. disc. 13. num. 21. disc. 94. num. 3. disc. 140. num. 3. disc. 174. num. 2. & seqq. Rota coram Penning decif. 18. num. 4. & 11. coram bon. mem. Emerix Jan. decif. 517. num. 7. in rec. decif. 548. num. 2. & seqq. part. 19. in Bononiæ trans-*

- fallitione 19. Novembris 1705. §. Nihilominus coram bo. me. Ansaldo, & 20. Martii 1709. §. Minime relevante coram R^odo Lancetta Decano, in Firmana legitima 1. Junii 1709. §. Caterum coram bo. me. Ansaldo, in Salisburgen. Primogenitura de London. 20. Februarii 1713. §. Quid aliud coram eodem: ex illa sanè ratione, quod, sicuti transactio bonæ fide facta consideratur uti actus necellarius, qui proinde iuste obligat Successores ad illius observationem Rota in dicta Bononiensi transactio 20. Martii 1709. §. Et hac omnia coram R^odo Lancetta Decano, ita è contrario, bonæ fide deficiente, cum illa continere dicatur actum heredis gravati merè voluntarium, & præjudicialia, æquæ bonique ratio non finit, ut ad illius observationem obstringantur Successores ab eo causam minime habentes, ut, præter supra citatos, notatur Cyriac. contr. 3. num. 3., Rot. decif. 453. num. 10. part. 19., in Romana Fideicommissi 11. Januarii 1706. §. Atque hac coram bo. me. Ansaldo, in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. De cetero coram eodem, in Romana Fideicommissi de Maximis super quarta subrogatione quoad Dotem Laura 9. Decembris ejusdem anni 5. Rursus coram Card. Scotto, in Firmana Primogenitura super transactio 26. Junii 1713. §. Nullo sane coram Crispo.
- Porrò bonam fidem procul abfuit in nostrâ hypothefi, perspicue resultat ex eo, quod omnia in dicta transactio gesta fuisse apparent ad penitus evitendam Primogenituram ordinatam in testamento R. P. D. Dominici, dum, non opposita nullitate fæplass memotæ donationis, quinimò admittit illius validitatem, Capitalia Venetiarum subiecta dicte Primogenitura, contra illius legem assignata fuerunt D. Paulo, & fructus pro medietate divisi inter ipsos Contrahentes, eorumque heredes, & Successores quoscunque, etiam extraneos, nullâ proferus habita ratione Descendentium D. Philippi, quibus, licet vocatis ad dictam Primogenituram nil penitus reservatum legitur, Rot. in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. At ibi in Aff qua bona fides quibus excogitari in Transfessionibus, cum nullo deputato Curatore pro Fideicommissi, seu Fideicommissarii substitutis trailla temporis succedere volentibus, nec unica paleo tradebatur Fideicommissi, & Fideicommissarii venturæ coram Ansaldo, & in Avenionen. Concrastus super reservatis 12. Junii 1713. §. Quid plus coram eodem. Rursus plura supposita fuerant Crediti commentitia, & insubfistentia, eaque compensata cum redditibus ejusdem Primogenitura censis, & assignatis D. Paulo; Ix quo sanè adeo Improvido agendi modo cum evincat heredem gravatum minime curasse conservationem Primogenitura, remque utilem illi haud quamquam gelisse, prout ad transactionis validitatem requirebatur Card. de Luc. de empt. dist. 52. sub num. 12. de Fideicom. dist. 94. num. 1., & plurib. seqq. idemque repetit in summ. Fideicom. num. 288., & sequitur Urcul. de transact. quest. 50. num. 27., & seq., Rot. decif. 165. num. 7., & seq. part. 15. decif. 245. num. 1. eodem 277. num. 2. part. 18., in Romana Pecuniaria 28. Junii 1706. §. Etenim coram Edm. D. Card. Scotto, in Pisanen. Fideicommissi 25. Junii 1708. §. Secus est cor. Aldrovando, & superius in Cavalleren. Immissi, seu Primogenitura 21. Junii 1720. §. Firmo autem ibi = Præsertim quia directio est ad eversionem Primogenitura, quando super illa neque oderat, neque timeri poterat liti, & contravertisse illa, & tamen, ut transactio necesse possit vocari jure proprio, opus est, quod nulli sit Primogenitura, & ipsi vocati, non autem soliti Transfessionibus = cor. R. P. D. Revault de Gamaches, inde certe fit, quod nedum excluditur bona fides, sine qua transactio, ut dictum est, in præjudicium substitutorum non sustinetur Natt. conf. 470. num. 12. & 13., Peregrin. de Fideicom. art. 52., num. 81., Fajfar. de substitut. quest. 708. num. 3., Card. de Luc. de fideicom. dist. 4. num. 3., Urcul. de transact. quest. 50. num. 78., Rota coram Martin. decif. 186. num. 7., coram Celf. decif. 131. num. 5., coram Royat. decif. 387. num. 4., decif. 343. num. 3. & 4., & prius decif. 112. num. 2., in quibus dictum fuit excludi bonam fidem ex eo quod transactio inita dicebatur tum præ solvendo are alieno, quod tamen non probabatur ad Testatorem pertinuisse, tum etiam præ detractionibus, attamen insubfistentibus, tum denique præ expensis, quas demonstratur ad fideicommissum non pertinuisse.
- Verùm præterea inducitur ænormissima lesio, ad tradita in specie per Castald. consil. forens. 19. num. 10., Saminiat. contr. 264. num. 60. & seqq., Rot. coram Ansaldo decif. 67. num. 19. post Card. de Luca de donat. decif. 22. num. 4., & seqq. decif. 13. num. 1. & seqq., & decif. 34. num. 6., in Foen. Bonorum, seu transactio 28. Martii 1707. §. Atque hinc, & seqq. coram bo. me. Omanno, & in Percellen. Reintegrationis 3. Julii 1711. §. Lesio verò & seqq. coram Falconerio, efficiens, ut transactio numquam bonæ fide facta dici possit, sed potius dolo extorta præsumatur, & propterea ob defectum consensus nec Transigentes obligat, nec eorum Successores Gratian. discept. 691. num. 1. & seqq., Argel. de legis. Contradictor. quest. 7. num. 144., Urcul. de transact. quest. 70. num. 13. & seqq., Card. de Luca de Fideicom. dist. 39. num. 2. & seqq., Ansaldo, in addit. ad decif. 39. num. 6., Rota coram Celf. decif. 375. num. 1. & seqq., in rec. decif. 383. num. 4. part. 12., decif. 35. num. 12. part. 19., post Constant. ad Stat. Urb. decif. 165. num. 10., & decif. 166. num. 1. & seqq., in dict. Foen. Bonorum, seu transactio 28. Martii 1707. §. Quo liquidem, & §. Neque hinc coram bo. me. Omanno, & 16. Januarii 1709. in princip. & §. Errores coram Scotto, in dict. Percellen. reintegrationis 3. Julii 1711. §. Hinc miserram, & seqq. coram Falconerio, & in superius cit. Cavalleren. Immissi, seu Primogenitura 21. Junii 1720. §. Final. coram R. P. D. Revault de Gamaches.
- Nullò autem colore bona fides elici contenderetur ex eo, quod tempore initæ transactionis ignota ellet nullitas donationis factæ Viennæ, imò eadem valida, & subsistens reputaretur: Id quidem in hoc præcisè deficit, & peccavit D. Phil.

Philippus non consulendo Jurisperitos, qui de illius nullitate statim ipsum certiorum, reddere potuissent, quam sanè diligentiam, ut facillimè poterat, ita omnino præstare tenebatur ad instar Tutoris, & Curatoris, quorum obligationi æquiparatur obligatio heredis gravati, & alterius cuiuscunque sive voluntarii, sive necessarii administratoris, argumento *Textus in leg. Inter. 33. in fin. ff. de furi.* *Cipon. discip. forens. 134. num. 44.* *Rota coram Emerit. Jun. decif. 1203. num. 11.* & *melius decif. 1342. num. 9.* illi namque eam curam, & diligentiam præstare debent in rebus administrandis, quam quilibet diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet *leg. à Tutoris, & Curatoris 32. ff. de administr. Tutel.*

Si igitur bonus, & diligens Paterfamilias videns Primogenituram institutam in testamento eversam id, per similem transactionem consultis rem gerere, tenebatur, prævio nimirum diligenti, ac maturo examine jurium sibi competentium, adhibitoque ad id sapientum consilio, ut fieri solet in similibus calibus, teste *Rota decif. 443. num. 11. part. 13.* & *in Bononiens. Trebellianica super Creditis 12. Januarii currentis anni 1720. s. Absque eo quod coram Lancetta, inde certè sequitur, quod aliter agendo D. Philippus in bona fide veritatis dici nequeat, tamquam negligens in iis, quæ ad proprium minus pertinebant, vix enim dolo vacare censetur, qui adeo supine omittit id, quod facere debet *leg. si Procuratorem 8. §. Dolo, & §. seq. ff. mandati leg. si fidejussor 29. in princip. & leg. doli 44. §. modum, Meuch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 2. num. 63.* & 66. apud quem alii.*

Neque verò illi prodesse potest ignorantia obligationis, cuius vigore istiusmodi diligentiam adhibere teneretur, quia hæc est ignorantia juris, non facti, quæ minimè excusat *Cap. ignorantia de regul. Jur. in 6.* *leg. si fidejussor §. Nemo male ff. mandati, Rota in Romanis Immissionis super fructibus 30. Martii 1716. §. Ex eo quidem, & 13. Januarii 1719. §. Solidis bis: cum seqq. coram Crispo: atque etiam quia, cum sufficeret sola probabilis scientia, ex quò D. Philippus, ratione muneris, quod gerebat, id scire omnino tenebatur, *Rota coram Merito, decif. 663. num. 25. & 27.* *in Gerunden. elemosyna Panis super fructibus 20. Aprilis 1703. §. Reassumendo coram Priolo, hæc propterea, vel certè adiuit, vel si deficit, excusationem nullam præbere potest ignorantia rei, quam scivisse omnino oportebat ad *Text. in leg. qui cum alio ff. de regul. Jur. Cisse de sciti scientia, & ignorantia in specul. 65. num. 7.* *Barz. decif. Bona. 19. num. 14. & seqq.* *Rota coram Crescent. decif. 9. num. 10.* & *seq. tit. de doli, & contumac. in Fomes. Pecuniaria 26. Jan. 1709. §. Ultraque coram Rino Aldrovando, & in Romana Assensibus 10. Januarii 1718. §. quia verò coram Certo.***

Superest quartum, atque postremum dubium respiciens reintegrationem Primogenituræ institutæ à R.P.D. Dominico in suo testamento cum obligatione convertendi fructus in Capitale do-

nec conficeretur annuus redditus 500. aureorum, quod quidem in investimentum, seu multiplicum à Testatore ordinatum, hæcenus factum non fuit, eo quod, supposita validitate donationis, per eam uti posteriorem revocaretur dicta Primogenitura jam pridem in testamento ordinata, & per consequens corrueret præceptum investimenti, & multiplicandi illi accessiorum. Verum, cum modo ex his omnibus demonstrata plenè appareat nullitas dictæ donationis, & propterea, resurgente Primogenituræ in testamento ordinata, consistet de damno ab eadem hæcenus passio, ob iacturam fructuum ex præcepto Testatoris in capitale convertendorum, agendum idcirco est de illius reintegratione, quam omnis æqui, bonique & juris ratio illic debet facienda præcipit, nullâ etiam consideratâ morâ, nullaquæ factâ interpellatione, iusta utata per *Gratian. discip. 67. num. 3. & 4.* *Rota coram Pen. decif. 766. num. 1. coram Merito decif. 665. num. 25.* & *alii in Romano commutationis Honorum 7. Maii 1708. §. Nec Celfo coram Maline, & in Romana præsentis reintegrations 6. Junii 1712. §. Indispensabiliter 33. coram Aufaldo, hinc duo rectè queruntur. Primum quistnam ad dictam reintegrationem reverâ teneatur, an D. Paulus, qui fructus percepit snatio viginti octo annorum à die obitus R.P.D. Dominici Testatoris, sive potius dictus D. Com. Philippus modernus possessor Primogenituræ, secundò à quo tempore dictæ reintegratio incipere debeat.*

Quantum attinet ad primam Dubii partem, resolutio plana mihi videtur, questio namque non est inter duos ad Primogenituram pariter iure vocatos, quorum proinde par etiam, & æqualis esset ad investendum obligatio, sed res agitur inter D. Philippum primo loco certè vocatum, & D. Paulum in Primogenitura nullo pacto successurum, qui idcirco onere investimenti cum gravatus censi minimè possit, nec etiam obstrictus dici valet ad Primogenituram reintegrandam de eo, ad quod ipse nullo pacto tenebatur, & quod citrà ullam ejus culpam, omissionem fuit, obligatio quippe reintegrandi supponit obligationem investimenti, & culpam, ac negligentiam in Omittente investimentum, sine qua culpa, & negligentia non datur poena, quæ est reintegratio, ad *Text. in leg. 1. 2. & 3. Cod. de positi, Card. de Luca de fideicom. disc. 189. num. 3.* *Rot. coram Bich. decif. 185. n. 3.* *in rec. decif. 85. num. 2. part. 4. tom. 2.* cum itaque hæc culpa, & negligentia vacet, qui obligationem investimenti non habet, culpa, namque imputari non potest ei, qui non fecit id, quod facere non tenebatur *Becc. conf. 37. num. 16.* *Surd. conf. 345. num. 31.* *Thebor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 103. axiom. 26.* nil proinde mirum, si D. Paulus, utpotè culpa carens, ad poenam reintegrations non teneatur *Rot. coram Emerit. Jun. decif. 1243. num. 9.* & *in Romana Pecuniaria, seu reintegrations 23. Januarii 1719. §. Quæmadmodum igitur coram R.P.D. Cario, tametsi fructus ad investimentum destinati perceptor, quia non inde sequitur ad lorum*

lorum Investimentum obligatum fuisse, cum nullâ lege, aut conventionem, sive Testatoris iudicio, id ipsi præcipitur, sed alio titulo propriis diversis, immo contrario, ac destructivo Primogenituræ obnoxio oneri investendi fructus illi ad ipsum pervenerint, ut considerat *Rota in Romana præfate Reintegrationis 6. Januarii 1712. §. Diximus 44., & §. Figurateus 61. coram Anfudo.*

- At aliter res se habet quoad D. Philippum, 163 qui præcisè uti primò vocatus, ad Investimentum faciendum Testatoris præcepto urgebatur, ideòque, cum ejus culpe, & negligentie imputari possit illius omisio, eò quòd, spretâ Testamenti lege, Investimentum fieri minimè curaverit, prout curare omnino, tamquam Primogenitus, & primò vocatus, tenebatur. Nil juri magis consonum videtur, quàm quod per reintegrationem emendare cogatur damnum, inde illatum Primogenituræ per *Text. in leg. quidam 25. §. Si quis filium ff. ad Senat. Consult. Trebell. Peregrin. de fideicom. art. 45. num. 14. lib. 3., Card. de Luca de fideicom. disc. 189. n. 5., Rot. coram Amos. Danov. decif. 832. per tot., coram Emerit. Juv. decif. 1143. num. 2., in Romana Censu 7. Januarii 1709. §. Obligatio autem coram Rñs Aldrovando, in Camerinen. Investimenti 16. Januarii 1710. §. Nec obstitit coram Kanista, in Ariminen. Fideicommissi Bandi de Bandis quoad Investimentum 25. Januarii 1717. §. Item coram R. P. D. Rosalis de Gamaches, & in Bononien. Commende 13. Januarii 1718. §. Substantia quippè coram R. P. D. Cirio. Sic enim plectitur negligentia heredis, qui in suo onere deficiens Investimentum omisit, & Primogenituræ, cuius damno cessit illius omisio, reintegratur in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non acquiritur. *Leg. Si mandavero. §. Juliani scribis ff. mandati, & relatis concordantibus, firmavit Rota in Favon. Pecuniaris 26. Januarii 1709. §. Et sunt rationes coram Rñs Aldrovando, & in Ariminen. Fideicommissi Bandi de Bandis quoad Investimentum 25. Januarii 1715. §. Undique coram R. P. D. Cirio.**

- Ex his constabilita dici posse videtur respectu 168 D. Com. Philippi obligatio investendi, & respectivè reintegratio Primogenituræ, quippè eadem professiocebatur ex præcepto à Testatore ipsi injuncto, uti ad illam vocato, idque cum 169 non latebat, tamquam tam de vocatione sua, quàm de dicto onere certiorum redditum ex inscriptione, sive lectura testamenti enunciata in instrumento transactionis *Rota in Bononien. Trebellianica super Creditis 12. Januarii 1720. §. Hoc argumentum coram Rñs Lancetta Decimo, & prius firmaverat eadem Rota in Romana Immunitatis super fructibus 15. Martii 1717. §. Non solum coram R. P. D. Rosalis de Gamaches 6. Februarii 1719. §. Animadvertitur, & §. Januarii ejusdem anni §. Quomquam, & seq. coram Felcwerio, à quo onere minimè eximebatur sub obtentu posterioris donationis, quam nullam esse, ideòque excusationem aliquam ei præbere non posse, demonstravimus: Examini-*

andum itaque est, à quo tempore incipere debeat reintegratio prædicta, num scilicet ab initio, hoc est à die obitus Testatoris, adeo ut cum ab eo tempore jam effluerint tot anni, quibus commodè investimentum à Testatore demandatum confici potuisset, illud modò integrè præstandum sit à D. Philippo, vel potius inchoari debeat nunc, post detectam nempe nullitatem dictæ donationis, cujus colore præcedenti tempore idem D. Philippus constitutus dici potuit in bona fide ipsum excusante pro tempore præterito.

Qua in re censerem, reintegrationem esse faciendam usque ab initio, & propterea D. Philippum omnino tenore relinquere Successoribus integrum investimentum, quod à die obitus Testatoris procul dubio confici potuit, cum enim ipse esset primò vocatus, & legem investendi ab initio non ignoraret, statim illi parere tenebatur, alioquin tamquam scienter negligens adimplere præceptum Testatoris, culpâ minimè vacare dicitur *Peregrin. de fideicommissi. artic. 45. num. 15., Rota coram Merlin. decif. 1044. num. 6., coram Cirio decif. 477. num. 15., propter quam illicò orta fuit obligatio reintegrandi, & faciendi damnum ejus negligentia scienter illatum Rota coram Emerit. Juv. decif. 1119. n. 1. & dñs. seqq., & in Ferentin. Fideicommissi 1. Julii 1718. §. Undique non relevante coram Cirio.*

Eumque juvare nequit excusatio illa, quòd tunc culpa, seu dolo dicti posset dicta omisio, quando, præter scientiam oneris investendi, in ipso concurreret etiam possessio Primogenituræ, at cum ipse illam ab initio minimè possederit, argui nequeat de dolo, ob omisum investimentum, quod veluti faciendum ex fructibus, nonnulli possiderit, & illos percipienti injunctum censetur, nec fieri potuit ab eo, qui eosdem non egerat, ad tradita per *Rotam post Constantin. ad statut. Urb. decif. 303. num. 6., & 7.* Posito enim, quòd ex voluntate Testatoris, de qua dubitari nequit, ipse Primogeniturnum possidere deberet, & fructus percipere, si factò, & culpâ suâ non possidet, nec fructus percepit, sibi imputare debet, & habendus est perinde ac si possideret, cum per ipsum steterit, quo minus possederit, & fructus percepit ex regula *Testas in leg. potum 193. de regul. Jur. ibi = potum esse conditionem oportet ejus, qui quid possidet, vel habet, atque ejus, cuius dolo malo factum sit, quo minus possideret, vel habet = leg. sed & si leg. 28. §. quod ait, & §. Perinde ibi = Nam & is, qui dolo fecit, quo minus possideret, ut Possessor condemnatur = ff. de petit. venditatis. & in leg. 2. §. Sed & si quid, ubi, quòd = cogit resistere, quod dolo meo ad me non pervenit, quodque id procedit etiam ex lata culpa, juxta verba *Textus ibi = Sed est non dolo malo, sed lata culpa misit aliquid, neque tenebitur = ff. de hered. vel act. vend. cum aliis apud Thabor. lib. 14. cap. 61. aniam. 34., Juv. de Contrah. minor. Gloss. 25. §. 10. num. 173., & 174., & 181. quidem, nam magna, & lata culpa dolo æquiparatur, 181 imò**

imò dolus est, ut inquit *Paulus in lege magna 226. ff. de verb. signific.*, & *in leg. quod Nerva ff. de post. leg. construcc.*, ubi *Dodores ff. de regul. jur. l. Alcius in d. leg. magna, & in leg. lata culpe 223. num. 5. ff. de verb. signific.*, *Thabor. axiom. ff. lib. 3. cap. 103. axiom. 14. & 21.* ubi concordantia Juris loca.

- Quod autem D. Philippus facto suo, suæque
 182 culpa lata caruerit possessione bonorum Primogenialium, illico demonstrat transactio inita inter ipsum, & D. Paulum, in qua idem D. Philippus summâ facilitate passus, & assensus fuit, alteri assignari integra capitalia Primogenitura subjecta, nullâ prorsus habita ratione iurium vigore dictæ Primogenituræ sibi clarè competentium; quod sanè nun accidisset, si ipse, prout tenebatur, jura Primogenituræ viriliter promovisset, & quamobrem, si magna
 184 culpa in jure dicitur supina, & nimia negligentia, vel dissoluta ignorantia, ut definitur *in d. leg. magna 226. & in leg. cedere diem 213. §. Lata culpa ff. de verb. signific.*, aliisque concordantibus Juris nostri locis relatis per *Rot. in Romano Immisso super fratribus 6. Februarii 1719. §. final. coram Falconerio*, eademque Judicis arbitrio ex factis circumstantiis estimanda est *leg. semper ff. de culpam ff. quod vi, aut clam, & prosequitur Rot. in dicto Romano Immisso super fratribus die, & anno mox citatis*: ea certè imputari potest videtur D. Philippo, qui per summam negligentiam omisit hac in re agere, & omne id, quod diligens Paterfamilias non omisit: *Thabor. axiom. ff. lib. 3. cap. 103. axiom. 23.* quo sancti factum est, ut ipse Primogenituram ab initio minimè possederit, & propterea, si pro possidente usque ab initio habendus est, lata culpa non vacat omisso investimenti, cuius onus ipse non ignorabat: & ex quo, veluti
 189 ex necessario antecedente, sequitur obligatio reintegratiois usque ab initio ab ipso facienda, juxta firmata per *Rot. decif. 7. num. 10. & seqq. part. 12. & in Bouvion. Fideicommissi de Gublerii super reintegratioe 7. Decembris 1705. coram Molieu, 23. Martii 1711. coram Suetto, 22. Februarii, & 10. Junii 1712. coram Falconerio, & 30. Januarii 1713. coram Rùo Aldrovando*.
- 190 Alioquin oporteret ipsius culpam, & negligentiam cedere damno successorum contra regulam communiter traditam à *Peregrin. de Fideicom. lib. 2. num. 82.*, *Molieu. de Primogen. Hispan. art. 4. cap. 9. num. 7.*, *Card. de Luc. de fideicom. disc. 93. num. 7.*, *Rot. coram Celf. decif. 131. num. 5.*, *coram Merlino. decif. 186. num. 7.*, *coram Cerra decif. 286. num. 23.* in *rec. dec. 277. num. 3. part. 18.*, & in *Ferrariu. Primogenitura 4. Februarii 1709. §. Ex eisdem coram Molieu*.
- 191 Enim, luto enim, quod investimentum incipere deberet ex nunc, si contingeret obitus D. Philippi (quem tamen Deus diu servet incolumem) investimento nondum completo, Successores duplici damno attingerentur, carenter quippe fructibus investimenti, & præterea amitterent etiam fructus reliquorum bonorum Primogeni-

turæ subsectorum, quos erogare tenerentur pro investimento perficiendo. Id autem si in perniciem Successorum nullo pacto terendum esset, etiam in casu, quo D. Philippus nullos fructus percepisset, minus certè terendum erit in nostra hypothesi, in qua ille reverà fructibus omnino non caruit, sed dimidiam eorum partem percepit, licet alio titulo, quam Primogenituræ, quod tamen, utpotè ex supradictis ejus culpe, & negligentie dumtaxat imputandum, verti non debet in prejudicium Substitutorum, quorum respectu titulo Primogenituræ illos percepisse censetur, cum impletem in causa fuerit, quin tali titulo perceperit: maxime quia, si aliter diceretur, sequeretur illud gravitum absurdum, quod videlicet D. Philippus lucrum, & commodum sentiret, unde pecuniam promeruisse, vice autem verà Successores prorsus innocui duplicem ejus culpâ, ut mox innuimus, jacturam pati cogerentur, quod adversatur omni Juris, & equi, bonique rationi commendantur in *leg. itaque fultio ff. de furt. & traditur apud R. d. decif. 978. num. 16. coram Coccia, coram Emerix Jan. decif. 1298. num. 2. & 3. & decif. 598. & 694. num. 6. part. 14. rec.*

Ut etiam late culpe nota, quâ obstringitur D. Comes Philippus, obliterari, aut obtegere nequit colore bonæ fidei excludentis quemcumque dolum, negligentiam, & culpam, *Alexand. conf. 116. num. 3. & 4. lib. 5. Rot. coram Pen. decif. 518. num. 3. coram Ludovif. decif. 369. num. 7. in Cæsenaten. Bonorum 22. Aprilis 1712. §. Quandoquidem coram Asfeldo*, nam aut dicta bona fides elici contenditur ex eo, quod adesset posterior donatio infirmis Primogenituram in testamento ordinatam, & cum ista donatio ex supradictis nulla esset ob defectum necessariæ solemnitatis, apta non erat bonam fidem producere in D. Philippo, licet ipse sciret, si ve ignoraret laudi nullitatem, si enim talis nullitas illum non latebat, jam quævis bona fides procul abest in Omittente investimentum, quod sciebat à testatore demandatum juxta *Text. in leg. si quis fundum 43. ff. de acquir. possess. leg. ex diverso §. 1. ff. de rei vindicta, leg. sed et si Anre litum ff. de petit. hered. Rot. coram Bich. decif. 50. num. 2.* cum aliis in *Romano Immisso super fratribus 15. Martii 1717. §. Quandoquidem coram R. P. D. Rovalti de Ganchet, & 6. Februarii 1719. §. Animadverterant & seqq. cor. Falconerio olim Urbis Gubernatore*: si verò hujusmodi nullitatem ignorabat, cessat pariter in eo bona fides, quia, cum agatur de ignorantia, Jurisclari, que non præsumitur, *leg. Constitutioes Cod. de jur. & scilicet ignor.*, nec admittitur etiam in muliere *leg. ne passim Cod. de jur. & scilicet ignor.*, maxime quando adest commoditas consulendi Jurisperitos *Rot. decif. 435. num. 5. & seq. par. 18. decif. 486. num. 14. part. 19. tom. 2.* talis protectio ignorantia illum non excusat, nec bonam fidem gignit, quia nimium supina, & inverisimilis est *leg. nec supina 6. ff. de jur. & scilicet ignor. Sebastian. Medic. de cas. fortuit. part. 1. quæst. 3. num. 10.*, *Odd. de resist. in integr. part. 1.*

- part. 1. quæst. 8. num. 57. & 58., Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsum. 23. num. 81. & 82., atque etiam quia ignorantia, ut excuset, & bonam fidem producat, debet elle inculpabilis, ut cum gloss. in leg. 1. & final. Cod. de fruct. legat. & fideic., tradunt ibidem Doctores omnes, Peregrin. de fideicom. art. 49. num. 109., Rot. in Romano Immunitatis super fructibus 5. Junii 1719. §. Quod autem coram Falconerio.
- Talis autem non est ignorantia D. Philippi, qui uti hæres gravatus tantam curam, & diligentiam præstare debebat, quantum bonus, & diligens Pater familias in rebus suis adhibuisset, ideoque consulere tenebatur Jurisperitis, qui scitu oculi nullitatem dictæ donationis ipsi patefecissent, quod si non fecit, beglexitque id, quod non solum à diligenti Patre familias, sed communiter à nemine negligi solet; ut patet ex firmatis per Rot. dec. 443. num. 11. part. 13., & in Romanen. Trebellianica super creditis 12. Januarii currentis anni 1720. §. Absque eo quod, coram Rmo Lancetta Decano; non est cur idem excusari mereatur ignorantia Juris, & quidem non dubii, sed clari Conciol. alleg. 73. num. 65., Urciol. de transact. quæst. 89. num. 60., Masfrill. decif. 73. num. 25., Rota coram Merlino dec. 163. num. 11. & 12., quominus culpe obnoxius factus dicitur, eo quod omitendo consulere Jurisperitos, prout ex officio sui munere tenebatur, defecit in eo, quod proprium munus respiciebat, Doctores in leg. dolo ff. de leg. falcid., Barol. in leg. tutor qui reperiatur ff. de administ. tutor. Socini. seu. conf. 64. num. 4. lib. 1., Cravet. conf. 215. num. 2., Mascard. de probat. conclus. 531. num. 89., alique relati per Menoch. lib. 5. præsum. 3. num. 66., quodque ab ipso præstandum esse, haud ignorare censetur, cum scire omnino deberet, ideoque ejus ignorantiam allegare non valet, juxta auctoritates alibi adductas, quia talis ignorantia dicitur habere admixtam negligentiam, & proinde illam alleganti, tamquam negligenti jura non subveniunt, Roland. à Valle conf. 73. num. 20. lib. 3., lati apud Theob. axiom. jur. lib. 9. cap. 6. axiom. 12. vers. sic etiam circa med.
- Aut bona fides desumitur ex transactione, ut apud Urciol. de transact. quæst. 89. num. 51., Rota decif. 611. num. 7. & seq. part. 18., & cum hæc pariter esset nulla ab initio ex defectu consensu upote inmixta falso supposito validitatis donationis, & substantie creditorum, quæ deinde jura extincta comperta sunt, & præterea contineret enormissimam læsionem, ut liquet ex deductis ad secundum Dubium, recurunt ideoque ea omnia, quæ quoad ipsam donationem mox dicta sunt, ut scilicet bonam fidem doli exclusivam, inducere nequeverit, cum in his terminis ubique ab initio contractus adfuisse censetur gravis culpa adimens quemcumque prætextum bonæ fidei leg. 3. §. final. ff. pro socio, Cyriac. contr. 562. num. 54., Urciol. de transact. d. quæst. 89. num. 51. & 58., Sperell. decif. 37. num. 56., optime Rota in Romano Affociationis super fructibus 26. Aprilis currentis anni 1720.
- §. Etenim coram R. P. D. Rovault de Ganiaches, ibi = Secus dicendum, si ageretur de rescissione transactionis ex errore Juris, & quidem clario, vel læsione enormissima, quia tunc cum removeretur consensus ab actu, & titulus transactionis ad non titulum reduceretur, aptus hanc esset bonam fidem amplius præbere.
- Reintegratio igitur facienda est usque ab initio ratione culpe, & male fidei reulantis ex scientia oneris investimenti, & illius inadimplimento, à quo D. Philippus excusari nequit sub obtentu donationis, cujus nullitatem sciebat, vel scire debebat, aut saltem omnem diligentiam adhibere tenebatur pro illa investiganda, adeo ut cum semper ejus culpe, & negligentie imputanda sit omnis investimenti, contra ipsum recte locum ibi vindicant regulæ illæ, quod culpa nunquam suffragari debet culpa ad Text. in leg. itaque 12 ff. de sort., & leg. 13. ff. de dol. mal., quâ in proximis terminis utitur Rota in Melphiten. Cappellania 7. Junii 1700. §. Diximus, & seq. coram Ansaldo, quodque frustra quis juvare præsumit bonâ fide, & ignorantia, quæ ex propria culpa, & negligentia processit, ad tradita per Rot. in Romano communicationis bonorum 7. Maii 1708. §. Nec Celsa coram Molinet, & in Firmanti Immunitatis 9. Decembris 1712. §. Adverterunt namque, & §. Verum enim coram Alderando.
- Eadem verò reintegratio sicuti pro necessario antecedenti supponit restitutionem fructuum jam consumptorum, ex quibus illa fieri debet, ita efficit, ut nullo colore evitari possit doli fructuum restitutio, quæ ab eodem fonte promanat, quo reintegratio, scilicet ex culpa, & mala fide, quâ proinde potest ad unum effectum reintegrationis nempe, eundem effectum necessario producit, etiam quoad fructuum restitutionem; etli enim pro hac effugienda non requiratur positiva bona fides, sed sufficiat malam abesse Seminiet. contr. 144. num. 21., Cord. de Luc. de fideic. dist. 8. num. 9., Rota coram Barret. decif. 184. num. 8., ibique Adden. lit. B., in Romano Prælatore de Vecchiorellis super fructibus 12. Martii 1706. §. final., & in Romana restitutionis fructuum 11. Junii 1708 §. Applicando coram Ansaldo; eam tamen abelle dici nequit, quoties, prout in casu nostro, concurrat positiva culpa, & mala fides resultans ex scientia oneris neglecti, & ex scientia nullitatis donationis, per quam tacite revocata supponebatur primogenitura dictum onus præferens, scientia namque constituit malam fidem §. Quod autem dictum est vers. nam qui scienti iussit, de uscap. & §. Si quis à non Domino in su. iussit, de acquir. rer. Domin., Rot. in Romano Immunitatis super fructibus 5. Junii 1719. §. Quod autem coram Illmo D. Falconerio alma Urbis Governatore, & de hac oneris scientia in casu nostro vix, ac ne vix quidem dubitari potest cum, ut alibi dictum est, de testamento, in quo onus illud continetur, specifica mentio fiat in transactione, in qua etiam enuntiat, illud lectum fuisse, ut ad probandum scientiam pro effectu, de quo agitur, considerat

- rat Rot. in Bononia. Trebellianica super creditis
12. Januarii currentis anni 1720. §. Hoc argu-
mentum coram Rō. Lancetta Decano, & in illis
238 supra citatis §. En ha confabulata. Scientia autem
nullitatis donationis, utpote non facti, sed
juris, & quidem clari, ac maxime verisimilis,
temper præsumitur leg. Confutationes Cod. de jur.
et facti. ignor., eademque exuberat pro inducenda
239 obligatione restituendi fructus, cum ad huoc
effectum non minus vera, quam præsumpta, &
probabilis scientia sufficiat Cusanus. conf. 23. num.
17., Cyriac. contr. 329. num. 23., Rot. dispnt.
jur. felelt. cap. 149. num. 41., Rot. decif. 3. n. 26.
& 21. part. 7. rec., & in Romana Immiffionis fu-
per fructibus 6. Februarii 1719. §. Ideo coram Fal-
conerio; quia nimirum sola etiam, & præsum-
pta probabilis scientia satis est ad inducendam
malam fidem, ex qua fructuum restitutio proce-
dit Rot. in Fuen. Pecuniaria 16. Junii 1709.
§. Neutrque coram Rō. Aldrovanda, in Roma-
na Immiffionis super fructibus 15. Martii 1717.
§. Non solum verò coram R.P.D. Rovalte de Gu-
maches, & 5. Junii 1719. §. Quæquam nec ipsum
coram Falconerio.

- Verum enim verò, etsi diceremus, aliquem bo-
næ fidei colorem in hypothesi considerari posse,
231 nihilominus minimè suffragaretur ad eximen-
dum D. Philippum à restitutione fructuum,
de quibus agitur, & c. ratione, quia nimirum illi
modo non petuntur uti accessorii ad aliquod
capitale primogeoituræ, & tamquam mala fide
percepti, fed principaliter petitur investimen-
tum ipsum, quod ex fructibus correfci debuisset,
& consequenter fructus petuntur uti fors principalis
ratione domini, in quibus terminis bona
fides ab illorum restitutione minimè excusat,
Spad. conf. 105. num. 1. lib. 2., Gratian. discept.
forens. cap. 206. num. 18. & seqq., Cancr. variat.
part. 3. cap. 16. num. 97., Card. de Luc. de alien-
not. disc. 12. num. 19. & seqq., Rot. coram Mer-
lin. decif. 585., & decif. 663., in rec. decif. 286.
num. 6. part. 14., decif. 265. n. 12. part. 17., decif. 312.
num. 4. part. 19., & cum aliis pluribus cumulatis in
decif. 10. num. 9. & seqq. in Manif. ad Card. de
Luc. de statut. success., ubi materia ampliffimè
enucleatur, & exemplis quoque exornatur, &
232 in specie fructuum investimento destinatum
dixit Rot. in Romana Fideicommissi de Avila su-
per restitutione in integrum 5. Maii 1711. §. Cate-
ram coram Rō. Lancetta Decano, & punctualif-
simè ad rein nostram firmatum fuit in Arimi-
nem. Fideicommissi, Baudi de Baudis quoad inve-
stimentum 25. Junii 1717. §. final. coram R.P.D.
Rovalte de Gumaches, ibi n. Nam omisso, quod
233 inspectio bona fidei entrance est à casu presentis,
cum non petantur fructus accessorii ad bona fidei-
commissi, pro quibus, quoties bona fide iam consum-
pti sunt, nulla competit obli. substantiæ pro fidei-
commissi reintegracione consequenda, leg. questio-
num etc., sed petitur principaliter investimentum
ipsum à Testatore expressis verbis ordinatum, quod
præfictis à bona, vel mala fide, præstandum est -
Rot. etc., & in ejus confirmatoria 4. Februarii
1718. §. final. coram R.P.D. Cero, verbis illis -
De Contract.

Nec sub hac hypothesi querendum est de fructibus,
an fuerint bona fide consumpti, quia non petuntur
ut fructus accessorii ad ipsa bona, sed agitur de
235 investimento Testatoris iudicio indudente naturam
fortis principalis ad commodum aliorum heredum,
quod nullo pacto dependet à bono, vel mala fide
heredum, qui præceptum contempnerunt, ut ad il-
lud implendum, ac ad illius interesse compelli de-
beant. -

Et rectè quidem, nam si de bona, vel mala
fide minimè inquiritur quoties agitur de vindicando
aliquo fundo, seu capitali, cuius restitutio certè
evitari nequit prætextu bonæ fidei, ita quoque
238 frustra illa obtenditur, quando fructus destinati
ad investimentum petuntur, uti fors principalis,
239 & jure domini, cum tali casu perinde habeatur,
ac si peteretur ipsum capitale investimentum jam
facti, quod adiutur aliorum capitalium regulari
debet, ut hoc argumenti genere in specie utitur Rot.
coram Aufaldo decif. 98. num. 2., pecunia namque, &
240 fructus investimento destinati sortiuntur naturam
fortis, & capitalis, idemque procius iudicium
241 de illis, ac de capitali ferendum est, per Tex. in
leg. talis scriptura in fine, & leg. f. servus §. Si
quæque ff. de legat. 1., docuerunt communiter
Gratian. discept. 34. num. 41. & discept. 920. num.
26., Guald. consulti. 2. num. 11., Gob. consulti.
136. num. 19., Pacific. de solvion. interdict. in
speci. 3. cap. 4. num. 288., Card. de Luc. de alien.
disc. 51. num. 10., Torr. de majorat. part. 2. quest.
59. num. 17., Rot. post Pacific. de solvion. de-
cif. 159. num. 2. & seqq., post Merlin. de legit.
decif. 29. num. 2., coram Aufaldo decif. 55. num.
23., & seqq. in Romana, seu Viterbien. legati su-
per referenti 27. Junii 1710. §. Desumpta, coram
Crispo, in Persiana Pecuniaria 16. Martii 1714.
§. Respectu vero fructuum, coram Falconerio in
Romana hereditatis, seu reintegracionis super
multiplico pensionum Palatii 17. Martii 1719.
§. 17., & in eadem super capitali, & multiplico
causæ Sabelli d. die, & anno §. 10. coram eodem,
242 proptereaque huiusmodi fructus tamquam capi-
tale integrè restituendi sunt, quippe aliter dici
non possit integrè restituta res ipsa principalis,
243 quæ nonnisi in ipsis fructibus decurrit, & inde-
bitè percepti consistere dicitur, ut in proposito
obfervant Ridolphus. in prax. cap. 10. num. 61.,
& seq. part. 2., Rot. coram Merlino dec. 585.
num. 8., & decif. 663. num. 7., coram Bich. de-
cif. 245. num. 5., in rec. decif. 286. num. 2. & seq.
part. 4., & in dicta decif. 10. num. 12. post Card.
de Luc. de statut. success. in Manif.

Nec urget, quod fructus etiam investiendo, &
244 multiplicando, si bonæ fide consumpti fue-
rint, restituendos non esse censuerint Gratian.
discept. 240. num. 14., Rot. coram Priolo dec. 415.
num. 3. & 11., coram Pen. decif. 768. num. 3., &
decif. 805. num. 6., in Romana Multiplicum 3.
Aprilis 1699. §. final. coram Molines, & in Ro-
mana Pecuniaria 21. Junii 1709. §. Nec à præ-
fata coram eodem; auctoritates namque istæ lo-
245 quantur in casu, quo fructus accessorii, non
principaliter petantur, & pleræque agunt de
246 fru-

fructibus, qui percipi potuissent ex investimento faciendū, prò quibus bona fides prodest
 247 se potest: at non agunt de ipso investimento, quinimodò illud serè omnes supponunt esse absolute præstandum, proindeque tamquam extraneas, & inapplicabiles casui nostro, jure, meritoque illas nullo numero habuit Sacra Rota in supracitata causa *Arminien. Fideicommissi, Bandi de Bandis super investimento*, in qua eadem numero auctoritates à scribentibus adducebantur.

Ex his igitur concludendum videtur, onus reintegrationis unice spectare ad D. Philippum, ab eoque integrè præstandum esse investimentum ad testatore demandatum, nullà habita ratione bonæ, vel malæ fidei, in qua ille verari potuisset obediunt: crederem tamen, ipsum repetere posse à D. Paulo, sive ejus heredibus fructus ex capitalibus primogenituræ hactenus
 249 perceptos, quia cùm transactio, cujus vigore illi percepti fuerunt, nullà, & irrita esset usque ab initio ex defectu consensūs propter errorem, vel falsitatem causæ, titulo idcirco reducto ad non titulum, fructus usque ab initio restituendi sunt *Riminald. jun. conf. 333. num. 19. & seqq., Gratian. discept. 207. num. 4. in fin., Cord. Mantie. de tact. lib. 7. tit. 10. num. 34., Vresol. de transact. quest. 89. num. 56., & quest. 99. num. 20., Rota coram Mantand. decif. 147. à num. 1., in Romana Pecuniaria, seu locorum montium 15. Januarii 1706. §. Abique eo quod coram bon. num. Mato in Romana Dotis 6. Junii 1710. §. Nullitas coram Rio Aldrovand., in Romana quarti dotalis, seu locorum montium 20. Januarii 1713. §. final., coram Rio Lanetta Decano, & in Romana lumnifionis super fructibus 6. Februarii 1719. §. Nil relevante coram Falconerio.*

Nec obesse potest, quod reductio tituli ad non
 250 titulum non adimat bonam fidem *Vresol. de transact. quest. 89. num. 49., Rot. decif. 498. num. 3. part. 18.,* quæ sola sufficit ad effectum evitandi restitutionem fructuum, etiam absque titulo perceptorum, cum ipsa stet loco tituli *Thomat. decif. 282. num. 4., Rota coram Benincasa decif. 186. num. 11. & 12.,* respondetur enim id procedere quoties titulus ab initio est validus, sive aliàs quomodocumque habilis ad transferendam possessionem *idem Thomat. decif. March. 282. num. 2.,* qualis centuri possit, si nullitas proveniret tantummodo ex defectu aliquo extrinseco, utpote solemnitarum *Honded. conf. 23. num. 26. lib. 1., Thomat. decif. March. 88. num. 41., & decif. 181. num. 32., Adden. ad Gregor. decif. 194. num. 28. Rot. coram Cavalier. decif. 503. num. 2. in rec. decif. 92. num. 5. part. 1., & decif. 768. num. 9. part. 2.,* hoc namque casu nullitas non impedit fructuum acquisitionem, quia insitit solum titulum, non autem possessionem, ex qua simul juncta cum bona fide, quæ semper in dubio præsumitur in
 257 Possidente, *Gliff. in cap. si diligenti, ubi etiam Abb. de prescript., Bec. conf. 95. num. 9., Thomat. decif. 181. num. 34.,* fructus rectè quaeruntur, tamen titulus fuerit nullus, injustus, &
 259 invalidus, is quippe vel bonam fidem minime

excludit, utpotè quæ oriri potest etiam ex causis temerariis, & injustis, *Thomat. decif. 115. num. 8., Thomat. decif. 181. num. 35., Rot. decif. 320. num. 2. part. 2. rec., & decif. 199. num. 10., & 11. part. 7.,* vel saltem non inducit malam, quam sufficit abesse, nè possit diciur in dolo, propter quem fructus suos facere nequeat *leg. 4. §. La-na ff. de usucap., Sard. dicto conf. 215. num. 4., Rot. coram Gregor. decif. 74. num. 1., coram Cavalier. decif. 409. num. 6., & decif. 464. num. 1., apud Cenc. de Cons. decif. 206. num. 6., in rec. decif. 126. num. 3. part. 4.,* cùm inter bonam, & malam fidem detur medià sufficiens ad acquisitionem fructuum *Card. de Lxe. de fideicom. disc. 21. num. 23., & de hered. disc. 18. num. 11., Panimvill. decif. 14. nov. 3. num. 23., Rota coram Merlin. decif. 163. num. 10., coram Bilib. decif. 60. num. 4., cum aliis adductis in Romana Prælatore de Vecchia-rella super fructibus 12. Martii 1706. §. final., coram Ansaldo.* At aliter res se habet, quando titulus, quo quis se tuerur, ortum habet à causa irrita ex defectu consensūs impediens translationem possessionis, sine qua inanis est bona
 265 fides ad evitandum restitutionem fructuum perceptorum usque ab initio, ut bene ad rem distinguendo, tradunt *Honded. conf. 23. num. 26., & seq. lib. 1., Gratian. discept. 206. num. 15., & discept. 704. num. 21., Thomat. decif. March. 88. num. 41., & melius decif. 181. num. 27., & decif. 282. num. 1. & seqq., Adden. ad Ludovif. decif. 194. num. 28., Rota coram Seraphia. decif. 634. num. 3., & decif. 1200. num. 3., coram Puteo decif. 277. num. 7. lib. 1., inter divers. part. 2., decif. 32. num. 2., in rec. decif. 693. num. 1. part. 1., & decif. 768. num. 9. part. 2.*

§. finem.

Transactio inita ex falsa causa, nulla est. Transactio, licet facta super re dubia, & litigiosa, quandoque non sustinetur. Ad reintegrationem Primogenituræ ob non tacitum investimentum quando usque à Testatoris obitu teneatur, qui eo tempore minor erat, quique major tacitū, consultis etiam Jurisperitis, ex falsa causa transgreditur?

VOTUM VII.

- 1 Transactio inita ex falsa causa, nulla est, & non. 23.
- 2 Et etiam a Transgredientibus, sed ab eorum etiam heredibus potest impugnari.
- 3 Falsa causa in transactione removet consensum ab actū, & non. 33.
- 4 Transactio inita cum supposito validitatis alieni actus de se nulli, non sustinetur. Idem, si cum supposito invaliditatis actus de se validi, num. 6.
- 5 Ac similiter, si cum supposito subsistentia Crediti, quod esset insubsistenti, num. 7.
- 6 Transactio, & diviso acquiritur inter se.
- 7 Transactio quando dici valeat inita in statu da-

dubietatis quoad ejus causae falsitatem? & num. 10.

9. *Autem Praetorem suum R.P.D. Arrighum memorat, & laudat.*

10. *Transfatio, ut dicatur inita in Statu dubietatis, sed non sunt Advocatorum responsa edita, autoritatibus in publicis non allegatis, & num. 16.*

Praeterea, cum agitur contra Successores Transigentium jure proprio venientes, num. 17.

Tunc enim non sufficit nuda dubietas oriens ex dictis nunciis Dilectis, num. 18.

Sed requiritur, transfationem fuisse regulasam bono jure, & bona fide, num. 19.

Et valiter etiam in beneficium omnium Successorum, num. 20.

11. *Donatio censetur inter vivos, si alterius donationis, quae sit inter vivos, augmentum continet.*

Hac tamen argumentatio nimis vaga est, nu. 13.

12. *Augmentum eodem jure determinatur, ac principale.*

14. *In donatione inter vivos duorum Testium requiritur praesentia.*

15. *Aliiter non sustinetur.*

21. *Ad sustinendum transfationem quolibet dubietas sufficit.*

22. *Intellige, si res in transfatione fuerit deducta tamquam dubia, non si tamquam omnino certa, & num. 27.*

23. *Aliiter transfatio, ut puta erronea, non subsistit, & num. 24.*

25. *Ad transfationem in capite dubietatis sustinendam satis non est, rem ejus tempore certam fuisse reputatam, & ratio, num. 26.*

26. *In transfatione error, & falsitas causae supponant, aliquid pro vero habitum, & deinde falsum reperiunt.*

28. *Transfatio nequit in novis juriibus rescindi.*

29. *Intellige, si respiciant rem in transfatione deductam tamquam dubiam.*

30. *Non, si rem veram suppositam, falsum ostendant.*

31. *In transfatione si res tamquam dubia deducta est, jura postmodum reperta, dubietatem, quae aderat ejus tempore, non infringunt.*

32. *Si vero tamquam certa, destruant certitudinem tunc suppositam.*

33. *In transfatione, comperta ex novis juriibus ejus causae falsitate, error inducitur, removens ob actu consensum.*

34. *Sine quo nequit subsistere.*

35. *In transfatione pluribus copulativè consideratis causis, omnes verificari debent.*

36. *Atque non deficiente, corrumpit & transfatio.*

37. *Transfatio, dum ejus causae falsa est, non ligat Transigentes.*

38. *Minusque Successores.*

39. *In transfatione nulla ob ejus causae falsitatem opus non est probare malam fidem Transigentium.*

40. *Transfatio nulla ob ejus causae falsitatem, nequit ex bono fide Transigentium sustineri.*

De Contract.

41. *Praeterea quoad eorum Successores jure proprio venientes.*

42. *Ignorantia Juris in minori aetate, nec non discrepantia Jurisperitorum in majori quando Juri non sit ad evitandum Primogeniturae reintegrationem? & num. 43. ad 49.*

43. *Minori ignorantia Juris non nocet.*

44. *Ignorantia Juris in minori aetate quam non excusat, si in majori, dum poterat, investimentum facere neglexit.*

45. *Transigentem in praedictum Primogeniturae excusari nequit ob discrepantiam Juris Peritorum a se consultorum.*

46. *Magis enim cautus, & solerti inde fieri debebat, & num. 47. & 48.*

48. *Ignorantia Juris ex propria culpa, nequit suffragari.*

49. *Culpa, & negligentia propria nulli prodesse debet.*

IN Responsio pro veritate à me edito in hac Causa quoad articulum transfationis, censui, illam non sustineri, & impugari posse etiam à D. Philippo Cataneo Transigente, multoque magis ab ejus Primogenito, & reliquis substitutis, qui stipulationis dictae transfationis minime interveniunt, eaque motus fui ratione, quod illa inmitteretur fundamentis undique insubstantibus tamquam celebrata tum cum supposito validitatis donationis, quae Vienne facta reperiebatur à bon. mem. R. P. D. Dominico de Marinis, tum etiam cum supposito existentia nonnullorum creditorum contra hereditatem dicti R. P. D. Dominici, quando utrumque propterea deficere compertum est ex deductis in dicta mea allegatione.

At verò, cum ad huc censum, dictam transfationem initam reverà fuisse ex his duobus falsis suppositis, idcirco non abducatur à me prior sententia, quod videlicet illa invalida, ac irrita sit, ideoque liceat D. Philippo, ejusque Primogenito, aliisque deinceps substitutis, eandem directè impugnare tamquam celebratam ex errore, & falsa causa, quae admittit consensum ab actu, si enim dictus D. Philippus novisset insubstantiam assertae donationis, & creditorum, certè minime transfasset, juxta firmata in dicta mea allegatione, & disponit *Tent. in leg. cum putarem 36. ff. famik. ereisc. ibi: non anim transfacium inter eos intelligitur, cum ille coheredem esse putaverit* ac dixit *Rota in Persina transfationis 8. Junii 1713. ff. Quoniam in ordine ibi: signum evidens, quod si supp. fuisset confectus posse Bona Virginia cum medietate hereditatis Pellina, nentiquam transfasset: eorum bo. mem. Ansaldo.*

Et sane quod transfatio facta cum supposito validitatis alienius dispositionis, quae tamen sustineri non poterat, invalida sit, tradit *Allegat. contr. 37. num. 2. Orceol. de transfat. quest. 96. num. 36., & est optimus Tentus in leg. de Cod. de jur. & fact. ignor. ita loquens: Si post divi-
sionem falsum testamenti vitium in lucem emer-
sit, ex ut, quae per ignorantiam confecta sunt, pra-*

præjudicium tibi non comparabitur, ostende igitur apud Reftorem Virum clarissimum amicum, nostrum testamentum vel fidei veri deficiat, vel Juris ratione stare non possit, ut infirmus scripturæ, quæ testamenti vice posita est, solidam successorem obtineat: qui quidem Textus, etiam loquatur de divisione, ejus tamen dispositio locum sibi vindicat, etiam in transactione, quia hæc duo inter se æquiparantur *Urcol. consil. forens. cap. 48. num. 25. & seqq. & de transact. quest. 70. num. 5. Rot. decif. 26. num. 1. pari. 15. rec.* Ut etiam viceversa irritam esse transactionem initam cum supposito invaliditatis alicujus dispositionis, donationis nimirum, quæ nulla reputaretur ob defectum solemnitatum, quas deinde intervenisse compertum fuit, admonet *Rota coram Pen. decif. 70. & decif. 93. & restet Urcol. de transact. quest. 96. num. 34. & de nullitate transactionis celebratæ cum supposito existentie, & existentie crediti, quod verè non subsistebat, & post transactionem aut extinctum, aut turbidum, & illiquidum repertum fuit, agit Rota in Romana Pecuniaria 24. Martii 1719. §. Cum enim, & per tot, & in ejus confirmatorio 19. Januarii 1720. §. Iterum enim, & §. Ita Domini coram Foscato.*

Neque verò in hypothese nostra eadem sustineri posse videtur eo sub obtentu, quod tempore initæ transactionis res saltem dubia esset, respectu namque donationis factæ Viennæ, disceptata dicebatur inter Jurisperitos pro veritate super illius validitate, vel nullitate consultus: & pro validitate respondit D. Advocatus Arrigius; respectu verò creditorum, illa tunc temporis verè omnino, & subsistentia apparebant, dum nulla prorsus habebatur notitia illorum extinctionis.

Quod enim attinet ad validitatem dictæ donationis, etiam pro ea responderit eximius ille, mihiq; semper venerandi nominis Jurisconsultus, & Præceptor meus bon. mem. R.P.D. Arrigius, nihilominus, ut peripici potest ex ejus responsis, fortè plures illum latuerunt facti circumstantiæ deinde detectæ, proptereaque dicti ejus responsus sufficiens non videtur ad constituendum in statu dubietatis rem aliquo in puncto Juris claram, quoties saltem non allegat auctoritates punctuales, sed fundatus solum in eo, quod sicuti prima donatio fuit inter vivos, ita quoque censeri debeat hæc secunda, quæ continet augmentum illius, ex regula generali, quod de principali, eodemque Jure determinatur, quod quidem nimis vagum, & generale argumentum jam plenè conflatum est in dicta mea primi allegatione, in qua præterea demonstratum fuit, tale argumentum cessare ex facto, quia nempe aliud augmentum dictæ Primogenituræ in contractu instituit, ordinatum tuerat per viam ultimæ voluntatis, unde nil prohibet, quin & istud simili modo ordinatum censeri possit in donatione causâ mortis, maxime quia nec adhibitus fuit consensus numerus duorum Testium adhiberi soli-

tus in donatione inter vivos, ideoque neque, etiam uti talis suffineri posset asserta donatio celebrata Viennæ: Igitur non ita faciliè dicendum est ex responsis, & ratiociniis Advocatorum, rem aliquo claram, ad effectum, de qua agitur, dubiam reddidit censeri posse, ut post *Andros. contr. 266. num. 85. & seqq.*, docet *Urcol. de transact. quest. 44. num. 34. & seqq.* loquens his verbis = *Ex scripturis verò, allegationibus, vel ratiociniis Advocatarum, qui in Causa scripserunt absque ulla lege, aut Doliore, qui in terminis allegatur, non potest reddi res dubia, & incerta, quando ex altera parte articulus Juris non controversus demonstratur, ut notavit Andros. &c. nem questio Juris dubia non dicitur, quando apertis Libris decidi potest &c.*

Præsertim verò, quando non agitur de sustinenda transactione quoad ipsos Transgentes tantum liberam suorum Bonorum dispositionem habentes, & eorum Successores ipsorum, factum servare obligatos, sed illa per se, & absolute adeò valida esse contenditur, ut eadem affici debeant Successores, etiam venientes independentè à Transgentibus ex persona, & Jure proprio; tunc enim non sufficit quælibet simplex, & nuda dubietas, ac dictum, & opinio unius Doctoris, vel timor future litis, sed ea debet esse mixta, regulata scilicet cum bono jure, & bona fide, ita ut negotium more prædictis Administratores dicatur fideliter, & utiliter gestum in beneficium omnium Successorum *Card. de Lac. de Emphy. disc. 52. num. 12. de alienat. disc. 24. num. 15. & disc. 50. num. 9. & de empt. disc. 39. num. 10. Urcol. de transact. quest. 41. num. 23.*

Frustrà verò in nostra hypothese obtenditur illa omnium ore trita regula, quæ traditur, ad sustinendam transactionem sufficere quamlibet dubietatem, ea quippe locum sibi vindicat, quando in transactione res deducta fuit tamquam dubia, secus verò, quando supposita fuit tamquam omnino certa, prout validitas dictæ donationis factæ Viennæ supposita videtur in transactione, de qua agitur, tali enim casu sequenda est illa alia Juris determinatio, per quam nulla declaratur transactio erronea, & sub falso, & insubsistenti supposito celebrata, ex deductis per *Valerem. de transact. tit. 6. quest. 96. per tot.*

Ut etiam ob non abfimilem rationem dubium aliquod aptum ad sustinendam transactionem, deum nequit ex supposito existentie, & realitatis creditorum, cum & ista in transactione deducta fuerint tamquam certa, & indubitata, non tamquam dubia, aliquo enim frustra quereretur de nullitate transactionis ex capite erroris, & falsæ causæ in ea expresse, si ad illam sustinendam sufficeret dubietas resultans ex eo, quod tempore initæ transactionis res crederetur certa, & indubitata; Error quippe, & falsitas Causæ supponunt, aliquid in transactione habitum fuisse pro verò, & subsistenti, quod postea falsum, & insubsistentis repertum sit: si autem sola credulitas veritatis, & existentie rei tem-

tempore celebratae transactionis produceret dubium aptum ad illam sustinendam, iam patet, quod nulla amplius transactio revocaretur ex capite erroris, & falsitatis causis: & tamen, quotidiè transactiones ex hoc capite revocari videmus, unde fateri oportet, solam credulitatem, & opinionem, in qua tempore transactionis Transigentes verabantur, minimè sufficere pro illa sustinenda, quando res in transactione deducta fuit tamquam certa, & indubitata.

Minus etiam obesse potest, quod transactio rescindi non possit prætextu Jurium noviter, & post transactionem reperorum *leg. sub prætextu 19. Cod. de transact.*, quia simili modo respondetur, id procedere in casu, quo Jura noviter reperta resciperent rem in transactione deductam tamquam dubiam, non verò quando illis evinceretur error, falsitas, & insubstantia rei in transactione supposita tamquam vera, & indubie, & ratio est, quia in primo casu Jura noviter reperta non tollunt dubietatem ejusdem rei, quæ aderat tempore initæ transactionis, & idcirco hæc per illa non infringitur. At verò in secundo casu, deductionis nempe rei tamquam certæ & indubitatae, Jura noviter reperta ostendunt, rem aliter se habere, quam fuerit in transactione supposita, & consequenter inducunt errorem removenientem consensum, sine quo subsisteret nequit transactio *leg. ex falsis 42. Cod. de transact.* Valerius. *de transact. tit. 6. qn. 3. num. 1. & 14. Ursinus. eodem tract. qnæst. 92. un. 14. & qnæst. 96. num. 2. & seq. Rota coram B. ebo decis. 192. num. 4. in rec. decis. 226. num. 9. part. 16.*

Eadem verò corrueret, etiam si alterutrum ex dictis suppositis, validitatis nempe donationis, & existentie creditorum subsisteret, cum enim illa non æquè principaliter, & alternativè, sed copulativè considerata fuisse videantur in transactione, idcirco non sufficit, alterum dumtaxat eorum verificari, sed requiritur verificatio utriusque, alioquin, altero deficiente, actus non sustinetur, ut in specie dixit *Rota in Persuasio transactiois 8. Junii 1712. S. Caterum quando coram bon. mem. Ansaldo.*

Quæ cum ita sint, parvi refert, ex facto cessare dici posse aliqua ex his argumentis, quæ in mea allegatione deducta fuerunt pro excludenda bona fide in Transigentibus ad effectum eximendi Successores jure proprio venientes ab obligatione, & onere observandi eandem transactionem, non enim illorum singula expensæ fuerunt tamquam necessaria ad effectum prædictum, dum, quoties transactio corrumpitur ex defectu consensu propter errorem, & falsitatem causæ, sicuti non ligat Transigentes, ita multo minus Successores, absque eorum tali casu opus sit probare malam fidem in Transigentibus, vel eorum bona fides, si forte adfuit, suffragari possit ad effectum sustinendi transactionem, etiam quoad Successores habentes Jus proprium, & omnino independens ab ipsis Transigentibus.

Hæc quoad articulum transactionis, quo ve-

rò ad alterum reintegrationis, pro excusando D. Comite Philippo ab onere dicte reintegrationis faciende, saltem usque ab initio, duo obtenduntur, nimirum ejus minor ætas tempore obitus Testatoris, quæ durante, semper tam in judicio, quam extra supposita fuit valida donatione facta Viennæ, & quod major effectus, quamvis haberet tempus sex mensium ad deliberandum, an ipsi expediret acceptare dispositionem dicti R.P.D. Dominici, nihilominus, quia dubitare cepit de validitate dicte donationis, statim super ea consuluit Jurisperitos, qui tamen concordēs non fuerunt, ideoque nihil sit, quod imputari queat culpæ, & negligentie dicti D. Comitis Philippi, sine qua ipse condemnari non posse videtur ad dictam reintegrationem faciendam, saltem usque ab initio.

Neutro tamen illum juvari posse arbitror ad effectum evitandi dictam reintegrationem: non quidem minori ætate, quia, licet minori ignorantia Juris non noccat per *Tent. in leg. quævis 11. & ibi Gloss. Cod. de Jur. & fact. ignoran. i. adhuc tamen, etiam subducta minori ætate, tantum temporis elluxisse videtur, quo commodè investimentum confici potuit; minus verò eidem prodesse potest discrepantia inter Jurisperitos consultos super validitate donationis, inde enim potius excitari, magisque cautus, & solertior reddi debebat in propriis iuribus vindicandis, illisque etiam, si opus fuisset, in judicio experiendis: quod si facere omisit, quinimodò transigendo passus fuit, universa capitalia Primogenituræ adscribi D. Paulo, perinde, ac si nullo prius numero habitæ dubietate, ac dilidito consensum) de validitate donationis nulla esset dubitatio, & ipse super dictis bonis nullum Jus haberet, nemo non videt, id ejus culpæ, & negligentie esse imputandum, quæ posita, certè allegare nequit ignorantiam nullitatis dicte donationis, quia Jura negligentia non occurrunt *Thabor. axiom. jur. lib. 9. cap. 6. axiom. 12. vers. sic etiam circa med.*, & culpa, & negligentia nunquam prodest illi, qui culposus, & negligentia peccavit *Rota in Romana Communicationis Bonorum 7. Maii 1708. S. Nec Celso coram Molines, & in Firmana Immisionis 9. Decembris 1712. S. Adverterent namque, & S. Verum enim coram R. Ro. Advocando*, & latè demonstratum fuit in mea allegatione, ad quam in reliquis remissivè me habeo.*

Admonendo solum, quod idem in dicta mea allegatione firmavi, reintegrationem esse faciendam à D. Comite Philippo, quia id à me expressè questum fuit, quis nempe ad dictam reintegrationem faciendam teneretur? Verumtamen non idcirco statuere intellexi, quod idem D. Philippus ad illam teneretur, tamen si eum nullus urgeret, nisi enim ipse magis fidem, & laudabile obsequium præstare velit voluntati Disponentis, dicta reintegratio, utpotè respiciens interelle dumtaxat successfulium vocatorum, ad eorum petitionem facienda erit.

*Parmen. rescissionis Locationis,
seu restituti.*

Rescissio locationis vetigalium conventa in casu Belli per hæc verba = *In casu di guerra guerreggiata* = locum obtinet in quolibet casu Belli, siue formaliter indicit, siue non, siue etiam solus adfuerit Belli timor, negotiationem impediens. Belli infortunia, & calamitates latè describuntur.

VOTUM VIII.

- 1 Conductor usui rei locata ob impedimentum Belli prohibitus, potest in sententia aliquorum à locatione recedere.
- 2 Contrarium tamen alii adfirmant.
- 3 Locatio nequit, usui rei alterate, atque adempte, amplius consistere.
- 4 In locationibus, sicut & in ceteris contractibus, obligatio, & dispositio qualibet debet ex æquitate, rebus sic stantibus, intelligi.
- 5 Præsertim, si positio intercesserit, rebus immutatis, à contractibus resistendi.
- 6 In locationibus vetigalium, pro earum rescissione in casu Belli, positio magis, & placita Contrahentium, quam iuris dispositio, attendenda sunt, & num. 7. & 8.
- 9 In locationibus vetigalium conventio omnis habitata pro casu Belli, modò licita sit, & à jure non prohibita, religiose est observanda.
- 10 Conducitibus rescissio, ob infortunia Belli, la positum deducit, si namq. æquitate, & ratione probata reperitur.
- 11 Vetigalia facile possunt enigi, cum commercio, & negotio vigent, & num. 27.
- 12 Vetigalium perceptio à sola negotiatione, tanquam à sua causa, pendet.
- 13 Vetigalia Publicani magno pretio conducunt ex præsupposito ea enigendi in quantitate consuecta.
- 14 In locationibus Vetigalium rescissio facile à supremis Principibus indulgeri consuevit ex superveniente Belli calamitate.
- 15 Etiam deficiente rescissionis positio, & num. 16., 27., & 28.
- 16 Vetigalium Conductores non modò à belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et Cicero in Oratore pro L. Manlio hac de re perorat laudatur.
- 17 In locationibus Vetigalium, ubi res est de relevatione à damno ex Bello derivante, damnum ipsam potius, quàm istius causa spectanda est.
- 18 Et eorum Conductores rescindi sunt non solum damno, quæ Bellum, sed quæ etiam timor Belli intulerit, & num. 43.
- 19 Bello peior est timor ipse belli.
- 20 Timor autem ita ex solo belli periculo iussus dicitur.
- 21 Bello etiam imminuto, vel præsupposito, statim commercia pristina statim nequeunt resisti.

- 22 Belli reliquia, & effectus, etiam post illud confectum, perdurare dicuntur.
- 23 Idque in finem, ut Vetigalium Conductores à susceptis obligationibus evadantur.
- 24 Mercatoris non ita facile se committit itineri militibus circumsepto, atque interclase.
- 25 Commercia nisi sublati dicantur, & vetigalia amissa, facta est, vicinas Provincias belle conflagrare.
- 26 Belli calamitas non minùs ab hostiliu capiorum sacris accipitur, quàm ab amicorum læsione.
- 27 Conductores tam privatim Prædiorum, quàm Vetigalium liberandi sunt à formidine depredationum ipsi ab amico etiam militum impendentium.
- 28 Bellum dicitur, quod cum solemnitate Editi in Can. 1. cau. 23. quæst. 3. fuit promulgatum.
- 29 Bellum, licet non fuerit solemniter inditum, attamen locum habet rescissio locationis Vetigalium in casu Belli conventa.
- 30 Locationis Vetigalium rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quocumque Belli casu intelligenda est.
- 31 In locationibus sola bonæ fidei, & æquitatis ratio inspicienda est.
- 32 Conductori agenti de damno vitando benignè postum interpretatione debet succurri.
- 33 Si præsertim cum Conductore Vetigalium agatur.
- 34 Conductorem Vetigalium res, & fortuna cura Principi summoque esse debent.
- 35 Conductivis rescissionem à Conductibus Vetigalium in casu Belli stipulatam, fuisse restrictionem ad Bellum solummodò formaliter intinuatam, nulla est, quæ suadet, ratio.
- 36 Conductores Vetigalium prius de vitandis infortuniis, deinde de stipulanda condutione solent cogitare.
- 37 Et causa eorum finalis est liber usus, & perceptio Vetigalium, & num. 42.
- 38 Conductores Vetigalium, casu Belli prohibitus eorum usui, & committitate, nam, eandemque ad sui favorem habet Juri determinationem pro rescissione damni, quocumque ex Belli casu illud evenerit.
- 39 Locationis Vetigalium rescissio stipulata in casu Belli, suum debet deducere effectum non à die ejus declarationis, sed ex quo damnum Conductor pati cepit, & num. 44.
- 40 Aliis irrita, atque inutilis ejusmodi rescissio potest evadere, si ejus declarationis tempus esset expectandum.
- 41 Declaratio ex se nil de novo dat, sed datam significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit.
- 42 Locationis Vetigalium rescissioni in casu Belli causam præbet non ipsius rescissionis declaratio, sed damnum ex Bello possum.
- 43 Promissio restituti idem est, ac promissio rescissionis mercedis.
- 44 Locationis Rescissio ubi locum habet, potiori jure peti potest mercedis remissio.

- 52 *Conductori Vectigalium ex causa Belli damnum passio remissio mercedi debetur.*
- 53 *Conductori Vectigalium ex causa Belli damnum passio, esset rescindendum dumtaxat non est in quantitate excedente medietatem fructuum amissionum.*
- 54 *Sed vel in tota eorum quantitate, & num. 55. 56. 57. 58., & 59., vel saltem in quantitate excedente sextam eorumdem fructuum partem, & num. 60., & 61.*
- 57 *In locationibus Vectigalium damnum ex causa Belli obveniens, non tam censetur illatum fructibus, quam perire rei substantiam, que in negotiatione consistit.*
- 59 *In locationibus rerum Fiscalium, ut rescissio damni locum habeat, illud non requiritur ultra dimidium.*
- 60 *Sed sufficit in sexta parte.*
- 61 *In contractibus cum Fisco celebratis lesio in sexta parte dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem.*
- 62 *Damni rescissio in locationibus, si in certo caso conventa sit, nullo habenda ratio, an de iure, vel in quo summa debetur.*
- 63 *Et debita dicitur vigore pacti rescipientis certum eventum, certamque fructuum diminutionem.*
- 64 *Stipulatio ut commissio dicatur, sufficit, quod nudum persisteret scilicet in conventionem deductum.*

DUCALES Camera Serenissimi Ducis Parme, & Placentie locavit anno 1695. Dño N. Datum magnum mercium, his capite parvo, & quinto instrumenti locationis adpositis parvis. *Quarto, che in ogni caso di Guerra guerreggiata, & di Peste notabile in questo stato, o per Peste, che fosse a Venezia, o a Milano, a Genova, o Livorno, che Dio non voglia, per l'anno, e per l'altro de' quali fosse levato il commercio di Venezia, o di Milano, Genova, o Livorno, o d'alcun di loro, che in tal caso l'intenda finire, la locazione per il tempo a venire dopo, che sarà dichiarato esser venuto il detto caso, sia però obbligato il Conductore pagare in tal caso l'intero del sivo dovuto per il tempo scorso; Dovrà però seguitare l'esecuzione, quando la Camera non deputasse qualche Regente, tenendo nota chiara, e distinta de' pagamenti, che verranno fatti, e dovrà render conto del danaro riscosso, di che s'avesse da riscotere per quell'anno, che verrà detto caso alla rata del tempo, ad elezione della Camera, con che per l'assistenza di tale esigenza abbi a conseguire quella recognizione, che arbitrerà l'Illmo Magistrato.*

Hic additum quinto loco fuit. *Che in qualunque caso, che per giustizia competesse il restituito a detto Conductore, mentre però abbia usata la dovuta diligenza, e non vi sia cosa, di che se li possa imputare, possa dimandare restituito, perchè il danno ecceda la quantità di lire quattro mila per ciascun' anno, come sopra, non possa pretendere restituito alcuno, dichiarando rispettivamente, che in ogni caso di restituito il Conductore debba sem-*

pra perdere le lire quattro mila per ciascun' anno, & il detto restituito sia della detta somma in sé, non possa però esso Conductore pretendere restituito, se lui abboccherà detto dazio per nuova locazione per più sfito di quello, pagar deve in virtù della presente locazione, e di quello, che realmente, e con effetto si coverà ordinariamente da esso, ad tanto il Conductore, in caso di restituito possa trattare in mano gl'affitti, ma abbi da pagarli di mese in mese fin tanto, che sia liquidato detto restituito.

Notum est, quàm maximo, quàm terribi, quàm exitio bello Italia tota conflagraverit, etiamque cum ardeat, cuius quidem Belli tempestate, postquam præterito anno pars illa Lombardie, que superior dicitur, miserè jactata fuit, anno, qui modò excurrat, pars inferior seviliane vexari coepit, nec impendens, vicinique malum vitavi Ducatus Parme, & Placentie graviter attiliculis Belli calamitate, que in eunte anno palam serpere in eo coepit: quippe aderant propè Cæsar, & potentissimum Regum maxime corpe, atque exercitus terrore, & tumultu Belli omnia perturbantes, atque permittentes, ideoque in dubium venire nequit, quin factus fuerit locus rescissioni locationis constabiles in quarto capitulo. Licet enim, juxta strictioris Juris censuram, severioresque regulas, plurimi docuerint, superveniens Belli impedimentum, quo Conductori prohibetur temporario usu rei locate, non prebere iustum causam discedendi à locazione, alii verò affirmaverint, hujusmodi impedimento dissolvi obligationem omnem Conductoris, quali rei statu alterato, & usu adempto, locatio consistere amplius nequeat, *Alciatus cons. 762. num. 3., Terra, ad consuetud. Burdigal. tit. 8. §. 3., Quis sequitur Casp. ad Stat. Mediolan. tom. 2. cap. 39., num. 376., Capon. contr. 36. num. 8., Manfredo ad Capic. latr. decis. 162. un. 9. & seq., Rosa consulti. 39. num. 3., & seq., ob summam illam æquitatis rationem, que tum cæteris omnibus, tum præcipue locationis contrahentibus inesse dicitur, quod videlicet obligatio, & dispositio omnis semper ita intelligenda videatur, ut, rebus sic stantibus, inque eodem statu permanentibus, firma, ratæque habenda sit, ex iuribus, & concordantibus auctoritatibus cumulatis apud Pegg. varior. resolut. cap. 3. num. 974., & seq., Tondut. quest. civil. part. 1. cap. 31. num. 9., Massol. Tresmagistr. legal. ration. 7. num. 13., & seq., Rayoso observ. 57. num. 14., Rosa dicta consulti. 39. num. 5., Manf. consulti. 26. num. 30., & 84., nihilominus res omni dubitatione vacat in nostra hypothese ob pactum expressum, quo in casu Belli recessus à Conductore permittitur legi. Veriarum siquidem in contractu, in quo magis, quàm Juris dispositio, pacta, & Contrahentium placita inspicienda, observandaque sunt, juxta consil. Angel. 312., Tondut. resolut. civil. d. cap. 31. un. 14., & seq., Card. de Luca de regal. disc. 64. num. 2., de locat. disc. 2. num. 3., Gibb. consulti. decis. 42. num. 9., & seq., Pacien. de locat., &*

- condit. cap. 47. num. 36., & cap. 49. num. 1., & seqq., *Rita coram Coccin. decif. 422. num. 4.*, & 12., & per tot., momentum omne hujus contractus confluent in serie, & natura paſtorum, & notat idem de *Loca de locat. difc. 1. num. 11.*, referens verba dicte *decifionis*, & de limili reſciſſione conductionis veſtigialium ſtipulata in, caſu Belli cum permiſſione, durante Bello, illa exigendi adminiſtratorio titulo, eſt plena reſolutio *Atitini 44.*, edita in una *Bavonica. Pecuniaria, ſeu Affiliu Gabelorum*, in qua plures emanantur decifiones impreſſe apud eundem idem firmantes, quibus addenda eſt alia, *part. 13. rec. in ordine lu. 291.*

- Et quidem, ſi in hac ſpecie conventio omnis, quæ licita ſit, & à jure non prohibita, religioſe custodienda eſt ex *Tondato non citato cap. 31. num. 15.*; quanto potiori jure illi firmiter in-hrendum erit in caſu noſtro, quia reſciſſio conductionis, ob infortunium Belli in paſium deducta, ſummâ æquitatis ratione probata reperitur, cuique eorum notum eſt, veſtigialia facile exigi, atque conſervari poſſe, cum com-mercia, & negotiatio vigeant, penitus verò conſequiſcere, illis intermiſſis, quali deſectiſſe, dicatur rei ſubſtantia; quippe tanquam à ſua cauſa, à ſola negotiatione Veſtigialium penſitatio proficiſcitur *Maſſol. Triſnegiſtr. legal. ratio. 7. num. 9.*, & ſeqq., *Capon. contr. Forenſ. 36. num. 16.*, *Manſ. conſul. 26. num. 73.*, *Tondat. reſol. citati. cap. 31. num. 20.*, & ſeqq.; Quamobrem ſupremi Principes agnoſcentes, Publicanos cum tanta penſione veſtigialia conducere ex præſuppoſito, quod illa facile in conſuetam quantitate exigere poſſint, aliis non condu-cturi, ceſſante tali præſuppoſito, juxta *conſil.*
14. *Anchoran. 402.*; æqui proinde, bonique ratio-oe conſueverunt indulgere reſciſſionem loca-tionis, ob interrupta commercia ex ſuperveniente Belli calamitate, permittendo eiſdem adminiſtratorio nomine Veſtigialium exactionem, idque egerunt, tamen nullo expreſſo pacto ad hanc reſciſſionem cogerebantur, ſic eorum cum quodam Appaltatore Gabelle Ferri Romæ actum reſert *Card. de Luca de regal. difc. 64.*, & *difc. 80.*, imò hujus æquitatis dictamen non ſolum ſummus Pontifex, qui illius auctor, &
17. vindex eſt, ſequutus ſuit, ſed ab aliis observa-tum reperitur, oam cum maximi Gallorum exercitus Batavorum Provincias penè omnes invaſiſſent, anno 1673. ſolemni Statuum Hol-landiæ ordinatione Conductores Veſtigialium
18. exonerati fuerunt à conductione, deputatis Adminiſtratoribus, per quos illa exigenter commodò publici Ærarii, atque honeſtâ tranſ-actioe fareſcit damnis univerſis ante diſſolutio-nem locationis Conductores illatis, eiſdemque non ſuit objecta univerſalis renunciatio caſum fortuitoium, quam in conductione veſti-gialium ampliſſimè fecerant, viſum enim fuit æquitatis rationem præſervendam eſſe paſtorum rigori, ut teſtatur *Abrahamus à Weſel in ſuo tractatu de remiſſione mercedis cap. 7. num. 15.*

Nūquæ turbat, reſolutionem locationis faci-

tam fuiſſe in ſolo caſu di *Guerra guerreggiata, à di peſte notabile in queſto Stato*, ideoque locum illi tactu n. dici non poſſe in noſtra hypotheſi, io qua, licet Ditiones Sereniffimi Ducis Parmæ Cæſaris militæ, reliquæ copiis undequeque circumſcriptæ, & ſæpius reſertæ viſæ fuerint, attamen ipſe nulli partium foedere junctus pacem cum utriſque gerere, ſervando illam, quam noſtri dicunt, perfectam neutralitatem, ideoque Regiones eidem ſubjectæ Belli potius contagione aliquâ tactæ, quam Bello ipſo afflicte dici poſſunt; illud eorum nunquam ibi confe-dit, ſed exterorum exercituum Duces, prout militarium expeditionum ratio, & agendi op-portunitas poſtulabat, caſtra, copiasque ſuas deducebant per loca Ducatus Parmenſis, & Placentini hoſtem oppugnaturi, & hoſtili ſolo Bel-lum illaturi.

Nil, iocquam, hoc turbat, quia argumenta, & rationes illæ, præclaris ſcientiſſis jam co-ſutæ leguntur à ſummo illo, ſapientiſſimoque Romanæ eloquentiæ Parente in ea copioſiſſima, atque ornatiffima oratione *pro lege manili*, in qua cauſa hæc perorata videri poſſet, graviſſimis ſiquidem argumentis in ea oſtenditur, Pub-licanos, & Veſtigialium conductores non mo-dò à calamitate, ſed à metu calamitatis, quem ſolus belli timor afferre poſſet, eſſe defendendos. Nam cæteris in rebus cum venit calamitas, tunc detrimentum accipitur, & in Veſtigialibus un ſo-lam adventus mali, ſed etiam metus ipſe eſt calamitatis; nam cum hoſtium copie non longè abſunt, etiamſi irruptio ſola nulla ſit, tamen pec-ora relinquuntur, agriculturæ deſerunt, mer-catorum navigatio conqueſcit. Id neque ex por-tu, neque ex decimis, neque ex ſcriptura Veſti-gialium coactum poſſet, quare ſæpe totius anni fru-ctus non rursus periculi, atque non Belli terrore amittitur, quo tandem animo eſſe exiſtimatis aut eorum, qui Veſtigialia vobis penſant, aut eos, qui exercent, atque exigunt cum duo Reges cum maxime copiis præpoſiti ſunt? cum non excurſo equitatis perbreve tempore totius anni Veſtigial anſerri poſſit? cum Publicani familias maximas, quas in ſolibus habent, quas in agris, quas in por-tibus, atque caſtrodinis magno periculo ſe habere ar-bitrentur? Putatis ne vos illis rebus ſerui poſſe niſi eos, qui vobis ſervitium ſunt, conſerveretis non ſolum (ut eſti dixi) calamitate, ſed etiam calamitatis formidinis liberatos? n.

Quamobrem ex hoc egregio Ciceronis loco multi ex noſtris iocenterent, in ſubjecta materia ſpectandum potius eſſe effectum, nempe dam-num, quàm cauſam, cenſuerunt veſtigialium conductores non ſolum relevandos eſſe à cala-mitate bello ipſo illata, ſed ſarcienda quoque

21. damna, quæ ſolus Belli timor eiſdem intulerit, ut apud *Ripam de priort. contr. conſ. peſt. num. 135.*, quam reſert, & ſequitur *Atitoli. reſol. 44. num. 18.*, *Abrahamus à Weſel. in dicto tract. de remiſſ. merced. cap. 1. num. 10.*, *Ramus. conſ. 10. num. 23.*, idque etiam tradiderunt *Pacian. de locat. & conduct. cap. 46. num. 23.*, *Mout. de-cre. 35. ſub num. 5.*, *clar. mem. Card. de Luca de*

- regat. *dist. 64. num. 9.*, *Rota in dd. decif. post d. confult.*, *Atiolia. scilicet num. 26.* nam, ut re-
 22 ceffit Seneca, peior est bello timor ipse Belli, ideoque non requiritur, ut Annibal sit ante portas, sed sufficit iustus Belli metus, & causa, 23
 cur periculum timeatur, juxta Alpheni sententiam in *leg. habitatores 30. in fine ff. locati, Card. de Luca de regul. dist. 71. num. 20.*, *Capon contr. 36. num. 24.*, & prosequitur Abrahamus, & Atiolia. locis citatis *Hieronym. Pantischanus practica. quæst. par. 1. quæst. 2. num. 5.*, & 6., *Capon. contr. 36. num. 7.*, 13., & seq., *Perger. decif. 114.*, quinimo etiam post imminutum, vel propulsatum Bellum cum commercia, & negotiatio pristino statui subito restitui non possint, Belli reliquæ, & effectus, etiam
 24 post illud confectum, perdurare dicuntur, ad hoc ut Conductores à susceptis obligationibus,
 25 exonerentur *Rosa consult. 39. num. 16.* & seq., *Manfredi. ad copyc. latr. decif. 162. num. 8.*

- Hinc parvi reiet, quod vicini exercitus hostilitate non inveniunt Ditiones Serenissimi Ducis, cui ab illis Bellum nunquam fuerat indic-
 27 tum, quia cum vestigalia copiosissime, & facile exigantur, quum inter finitimas Regiones libera sunt commercia, quum negotiatio vi-
 get, & quum mercatores sine metu periculi pro importandis, & exportandis mercibus in
 28 externas Provincias excurrere possunt, viceversa necesse est, quod illa penitus conquiescant, si hæc omnia perturbentur terrore Belli, calamitate, & periculis vicinas regiones affligentibus, quæ enim securitas mercatoribus, atque negotiatoribus esse potest, ubi militaris licentia debaccatur, & si, ut cecinit Satyrus *Satyra 10. Panto licet portus argentei vasisula pari Nocte iter ingressus gladium, cunctumque timebis, Et mota ad Lunam trapiidibus arundinis umbram.*
- 29 quo animo mercatores substantiis suis, divitiis- que onusti se committent itineri, quod miles assiduus excursionibus infestat, atque intercludit? *Paranne*, ut ait *Cicero oration. 5. in Verrem = paranne multa mercatoribus sunt necessario pericula subeunda fortuna, nisi etiam hæc formidines ab militum licentia illis impendebunt =* quamobrem, ut commercia sublati, ut negotiatio perempta,
 30 atque ita vestigalia omnia amissa dicantur, satis est vicinas Provincias Bello consiligrare, ut docuerunt *Capon. d. contr. 36. num. 13.* & seq., *Reynoso observ. 17. num. 13.*

- Prout etiam nil turbat, quod à Bello, quoniam ardet Italia, utpote suscepto adversus Hispaniarum Regem, eisdemque subditas Ditiones, immunes illi Italice Principes, quibuscum illud
 31 non geritur, quia non minus ab hostium copiarum civitatis, quam ab amici exercitus lascivia calamitas accipitur, argumento *Text. in leg. ex conducto 15. §. Si via temporis ibi = idem- que dicendum, si exercitus præteriens per seiscivum aliquid obstat = ff. locati*, ideoque sive agatur cum privatorum prædiorum Conductores, sive res sit cum iis, qui publica vestigalia exercent, atque exigunt, liberandi sunt ab illarum etiam deprædationum formidine, quæ ab ami-

De Contract.

co milite frequenter illis impendunt, ut post *Curtium Nevianum*, alioque firmat *Gorgius cons. 96. ex num. 79. tom. 1.*, quem refert, & sequitur *Capon. contr. 36. num. 14. in fine.*

Verum cur in re non dubia argumentis utimur non necessariis? his siquidem egeremus, si Belli tempestas, quæ longè, latèque debaccata est per vicinas Regiones, statum Parmensem, & Placentinum nullo pacto attigisset, at in casu nostro, si veritatem amamus, absuit fortè Belli nomen minime promulgatum cum solemnitate edicti præscripta in *can. 1. causa. 33. quæst. 3.* 32
 at Belli mala omnia, erumneque pleno veluti agmine in dictas Ditiones irruerunt, Judices enim omnes, quotquot hanc causam iudicaturi sunt, suis prope dicam è subfiliis viderunt prælia, audierunt tormentorum strepitum, suisque auribus exceperunt fragorem ruinarum Oppidorum, quæ pro Belli administrandi opportunitate à Regiis, Cæsareisque militibus oppugnabantur, noverunt incommoda, detrimenta, & clades ex diutina metatorum militum statione, atque hospitacione universis subditis illata, quæ colligere, atque à Batavo Senatu iusta ratione alias facta refert *Abrahamus à Wessel. de remission. merced. cap. 3.*, non est, cur memorem agrorum directiones, populationesque? Cives enim ipsi Parmensis, & Placentine Civitatis, aliorumque munitionum locorum, muris inclusi senserunt damna, ac penuriam perpesti ob abducta armenta, exportatas segetes, & interceptam annonam, quæ è villis, pagisque ad Civitatem plaustris, & jumentis quotidie advehi consueverat, tantique malis nullus alius finis datus est, quam postquam omnia hospitacione, & rapina exhausta, atque exanata fuerunt misere quandoque necatis iis, qui exiguas reliquias militum lascivie superfluit pro sustentanda vita conservare curabant. His omnibus additur, quod superior, & inferior pars Eridani munitionibus obfirmata portibus, atque præfidiis, præclusa penitus erat navigationi, patebatque solum trajectioni militis finitimas regiones assiduus excursionibus infestatis, & terrore implevis, ideoque non ex Januæ, & Liburni portu, non ex Veneta, & Mediolanensi Ditione merces ullæ in statum Parmensem cymbis advehi poterant.

Ex quibus omnibus cum manifestè pateat, statum Parmensem, & Placentinum nullo ferè Belli incommodo, aut calamitate caruisse, & Eridani navigationem omnimodè præclusamque penitus fuisse, in dubium venire nequit, quin factus fuerit locus rescissioni contractus in casu Belli, & impedite navigationis stipulæ in dicto quarto capitulo, licet solemnitas illius indicio per edictum non præcesserit, idemque minime geratur adversus Serenissimum Ducem Parmæ, ejusque subditos, hujusmodi namque restrictio rescissionis locationis ad hunc præcisum, & formalem casum, quo Bellum solemniter intimatum fuisset Serenissimo Duci, non
 33 legitur in dicto quarto Capitulo, in quo indefinite promissa fuit, in casu di Guerra guerreggio-
 10,

L

- 13, & di peste notabile in detta Stato, ideoque, juxta naturam indefinitae dispositionis, vi, & 14
 14 significacione sua complectitur casus omnes, sub ea comprehensio per ea, quae tradit *Thabor axiom.* jur. lib. 9. cap. 54., nec etiam de juris censura, aut morte Contrahentium recipienda videretur, non quidem de juris censura, quia, tametsi in verbis ambiguitas illa esset, nihilominus verisimur in contractu, in quo sola bona fidei, & aequitatis ratio inspicere debet *R. P. D. Ansfeld. in tract. de commerc. & mercat. disc. 96. num. 13.*, paritorumque interpretatio facienda 16
 16 est favore Conductoris, qui agit de damno vitando, *Pacion. de locat., & conducl. cap. 49. n. 2., Gubb. consult. 41. num. 15., & seq. Tondut. resol. civiil. cap. 31. num. 11.* Praeterea quum res 17
 17 agitur cum Conductoribus vectigalium, quorum res, & fortunae cura Principi summopere esse debent, etenim, ut ait *Cicero* dicta oratione pro lege manilia, *& vectigalia nervos esse reipublicae semper duximus; cum certe ordinem, qui exerceat illa, firmamentum ceterorum ordinum esse dicimus;* minus vero dicta restrictio congruit menti Conductorum vectigalium, quos 19
 19 nulla iusta ratione affirmari potest rescissionem conductionis ad hunc praecium casum restrinxisse, nemo enim non scit, illos prius de evadendis periculis, & insortuosis evitandis, deinde 20
 20 de stipulanda conductione cogitare solere, ut notat *Manfred. ad capy. latr. decif. 171. num. 3., & causam finalem locationis esse liberum.* 21
 21 usum, & perceptionem vectigalium, ut, praeter allegatos in 5. *Et quidem si in hoc,* tradit *Rosa consult. 39. num. 4.*, ideoque, ne frustrentur hoc sine, quem veluti ultimum, & praecipuum respexit semper praesumuntur, Doctores communiter docuerunt, eosdem levandos esse ab omni damno, sive illud Bello, sive solo Belli timore 23
 23 factum fuerit, utque alibi firmatum est, pro regula tradiderunt, inspectum esse effectum, impedimentum scilicet fructuosis rei conductae, parum curato, an illud proveniret ex Bello, quod domi, vel in vicinis Provinciis geritur, & an ab amicorum militum lascivia, vel hostium vi, & rapina eveniret, una enim, eademque Juris determinatione censendi sunt casus omnes, ex quibus Conductor Belli causae usum, & commoditatem rei conductae percipere impeditur, ad tradita per *Manf. consult. 36. num. 35.*

- Cum igitur de juris censura ex mente Contrahentium, & obidentitatem effectus, & rationis plene probatum dici posse videatur in nostra facti specie, jam locum tactum esse rescissionis contractus in casu Belli stipulatae, haec proinde sequuta dicenda erit eo ex tempore, quo commercia impediti, & vectigalia Bello imminui ceperunt, adeo ut rescissionis effectus non à die declarationis, sed à die praestiti impedimenti sequutus sit, eo enim ex tempore Conductor damnum pati cepit, quod est causa rescissionis contractus, alioquin si illa locum habere intelligeretur solum postquam declaratum esset evenisse casum Belli, fieri posset, quod eadem irrita, & inutilis redderetur, oam dicta de-

claratio protrahi posset taoto tempore, ut superveniret post Bellum jam confectum, vel breviter nunc conficiendum, juxta igitur naturam declarationis, quae nihil de novo dat, sed, quae fuit, detegit, instat illius, qui granum excutit ex spicis, declaratio rescissionis retrahenda erit ad diem, quo ab superveniens Bellum extitisse dicitur impedimentum auferens usum, & perceptionem vectigalium, quoniam illud, & non declaratio postea superventura fuit causa pro contractus rescissione contemplata, per ea, quae tradit *Thabor axiom.* jur. lib. 4. cap. 7. num. 5., verba verò illa, *dopo, che sarà dichiarato esser venuto il detto caso,* referenda sunt ad alios effectus, ut puta, quod Conductor interim teneatur solvere integram pensionem, dilatis ex computationibus ad tempus factae declarationis.

Coartabilitate jam rescissione contractus, superfluum videri potest examen quinti pacti, in quo actum fuit de promissione restituti, quod idem est, ac promissio remissionis mercedis, 50
 50 *Gubb. consult. decif. 47. num. 19., Cyrus. contr. 151. num. 1.,* ubi enim locus est rescissioni locationis, potiori jure peti potest remissio mercedis, 51
 51 *Romus. conf. 84. num. 36. & seqq.,* quam sicuti certum est deberi Conductoribus vectigalium, ex causa Belli damnum passio *Abrahami à Wefel de restit. merced. cap. 1., Marcus Antonius à Wefel de peffis de contract. part. 1. titul. de longeve sect. 4. sub num. 11. fol. mibi 95. col. 2. vers. sexto, & Fermier Rayasse obfero. vol. 2. num. 13., Capon. contr. 36., & Jo. consult. 39., Manfred. ad decif. capy. latr. 163. num. 7., Cord. de Luca de regular. disc. 20. num. 5., Pacion. de locat., & conducl. cap. 46. num. 3., & seqq.;* sic etiam in dubium non venit, hujusmodi restitutio in subiecta materia commensurandum non esse cum damno passio in quantitate excedente medietatem fructuum, prout fit in aliis casibus sterilitatis, aut tempestatis, sed vel deberetur in tota illa, 54
 54 quantitate, quam, remoto impedimento, Belli Conductor exigere potuisset, *Rota curam Manica decif. 35.,* in qua habita fuit ratio damni, quod in aliqua parte fructuum ob transitum militum conductori illatum fuerat, quam sequitur *Pacion. de locat., & conducl. cap. 46. num. 31., Capon. dicta contr. 36. num. 24.,* ubi agitur de remissione quartae partis pensionis ob obsidionem, quae duraverat quarta parte anni, & ira pro dicto tantum tempore impeditur fructuum perceptionem *Manfred. ad capy. latr. decif. 171. num. 14., & 15.,* ubi pluribus auctoritatibus firmat Conductoribus vectigalium restitutum faciendum esse in tota quantitate, quam impeditus fuit exigere ob Belli calamitatem, ex ea quidem aequissima ratione, quia hujusmodi impedimento non tam fructibus damnum datum, quam ipsa substantia rei perempta videtur, cum illa consistat in commercio, & negotiatione per Bellum sublatam *Menoch. conf. 671. num. 6. in fin., & seqq., Sord. conf. 400. n. 36., & seq., & conf. 507. num. 7., Majrill. decif. 399.*

ea num. 110., cum alia apud R.P.D. Anselmum de commerc., & mercat. disc. 96. num. 6., & seqq., vel saltem dicendum esset, quod cum versemur in conductione rerum Fiscalium, damnum non requireretur ultra dimidiam fructuum, prout
60 requiritur in contractibus inter privatos celebratis, sed sufficeret damnum ultra sextam partem, quia tanta latio dicitur enormis, ac
61 sufficit ad rescissionem contractus cum Fisco celebrati, juxta opinionem, quam in Camera receptam testatur Cord. de Luca de regul. disc. 65. num. 17.

Verumtamen in nostra hypothesi cessat omnis questio, quia petimus restitutum promissum in casu, quo damnum excedat quantitatem librarum quatuordecim pro quolibet anno, ideoque faciendum est totum illud damnum, quod dictam summam exsuperaverit, siue parum, siue magnum illud sit, nulla habita ratione, an ejusdem rescilio de jure debeat nec ne, & an fructuum quantitas sit supra, vel infra medietatem, aut sextam partem fructuum, ut
62 in sortiori casu late probat Sard. conf. 383., Pat. de locat., & censu. cap. 47. num. 36., Rot. curam Coccia. dicta decif. 422. per tot., & praesertim num. 14., & seqq., confirmata curam Mantuensis decif. 553. num. 2., & 3., restitutum quippe hoc casu debuit dicitur vigore pacti respicientis certum eventum, certamque fructuum diminutionem, ideoque, ut commissa dicatur stipulatio, sufficit, quod purificetur nudum
64 factum damni pacti in dicta quantitate fructuum taxata à partibus, quarum sola conventio legem dare dicitur contractui, argumento Textus in leg. sed addi 21. §. Illud nobis ff. locati, eademque religiose servanda est, & ut verba sonant, ut ait Cephal. conf. 199. num. 15., Sard. dicto conf. 383., Cyriac. contr. 151. num. 11., Tondut. resolat. Civil. dicto cap. 31. num. 11., Gobb. consult. decif. 42. num. 11., cum aliis fuisse concessis apud Roccam diffus. jur. select. cap. 132. num. 1., & seqq.

Taurinen.

Clausula ad habendam adjecta in parte dispositiva investitura feudum alienabile constituit, ubi praesertim iunctam habet clausulam: Et quidquid placuerit, = nec non alteram = in perpetuum. Verba in Feudum nobile, ligium inalienabilitatem Feudi hereditarii, licet antiquam sit, vel jure antiqui concessum, non operantur in praedictum Investiti, sed dumtaxat concedentis.

VOTUM IX.

- 1 Clausula ad habendum adjecta parti executivae investiturae, apta non est feudi alienabilitatem inducere.
- 2 Praesertim, ubi concessio facta fuerit in feudum nobile, ligium &c. quae verba feudum proprium, ac possessionem constituent, &c. nu. 3.
- 4 Clausula ad habendum post descriptionem Bonorum in feudum concessorum apposta, de De Contract.

- pendensque a verbis dispositivis diamo, vendiamo &c., parti dispositivae adjecta dicitur.
- 5 Clausula ad habendum in parte dispositiva, feudi alienabilitatem importat.
 - 6 Amplius cum aliam adjunctionem habet clausulam = Et quidquid placuerit faciendum = & num. 7.
 - 8 Et maxime, si clausula in perpetuum in parte itidem dispositiva sit.
 - 9 Feudi alienabilitas ex investitura formula, vocatione femininarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur.
 - 10 Verba = In feudum nobile, ligium &c. sequuntur feudi relictum, proprium, & inalienabilem naturam praeservare, nisi ea expresso appareant in praecedentibus investiturae verbis.
 - 11 Verba illa = in feudum, nobile, ligium = operantur inalienabilitatem in feudo, quod est ex pacto, & providentia, non vero in feudo hereditario, & num. 12. 13. 25., & 28.
 - 12 Verba = In feudum nobile, ligium investitura adjecta quod facultatem tollunt alienandi in feudo hereditario, solam sapis, & num. 14.
 - 13 Verba in antiquum nobile, ligium ubique locorum in investituris fuerint apponi de Notariorum stylo, & num. 16.
 - 14 Verba in feudum nobile, ligium valent Feudi hereditarii inalienabilitatem operari quoad Primipem cum edentem, non quoad Investitum.
 - 15 Et censetur in gratiam, non in praedictum investiti posita.
 - 16 Verba Antiquum, Avitum, & Paternum nil auferunt de beneficio Investiti, rursusque Successorum.
 - 17 Feudum novum ad Principem devolvitur, cum Vassallus, nullis post se relictis liberis, decedit.
 - 18 Si tamen Jure antiqui fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed transversoales in eo succedunt.
 - 19 Feudum novum, Vassallo delinquente, ad Dominum revertitur.
 - 20 At, si antiquum, deferatur ad ceteros in Investitura comprehensus, vel ad Agnatos.
 - 21 Verba in feudum nobile, ligium quibus in casibus operantur inalienabilitatem in feudo hereditario.
 - 22 Tribunalium supremorum auctoritas debet sententia Doctorum, tametsi egregie, prevalere.
 - 23 Merend. contr. jur. lib. 16. cap. 13. non satis ex ejus verbis constat, an agat de feudo hereditario, vel potius de portionata.
 - 24 Et, ubi agat de feudo p. illonato, relictis sentire videtur, quod ex clausula ad habendum feudi inalienabilitas resultet.
 - 25 Boscol. post 100. de pact. majorat. Ital. respons. 2. num. 303. non sequitur, sed refert Merend. loc. citat., Imo alibi contrarius illi est.

Ex his, quae nos aliis abunde deduximus, satis constabilita videri possit alienabilitas, & qualitas hereditaria Feudi. Ea tamen hodie in dubium revocari duplici

ci animadversione posse videtur, quarum prima ea est, quod clausula *ad habendum*, quam tamquam alienabilitatis argumentum expendebamus, nullius sit roboris, & efficacia, ex eo quod appositā legatur parti executivæ Investituræ, ex Juribus vulgaris: Altera, & quidem prima fronte solidior, quod, quum facta fuerit concessio in *Feudum nobile ligium* &c., ex hñce verbis constituta dici debeat oatura, & qualitas Feudi recti, proprii, ac pactionati, ita quidem, ut immutari ea deinde nequeat virtute dictæ clausulæ = *Ad habendum* sive parti executivæ, sive etiam dispositivæ adjecta reperitur, ex traditis per *Merend. contr. Jm lib. 16. cap. 13. ex nu. 9.* quem sequi videtur *Bosculde Sac. eff. in Feud. & Emphy. resp. n. 2. num. 303. post Torr. de majorat. & Primog. lib. 1. part. 2.*

Verumtamen difficultus iste in oentra sui parte subsistit. Quod autem ad primam partem, attinet, frustra conatus impendi credimus, ut ostendamus, clausulam *ad habendum* = in nostra hypothesei loferentem fuisse parti dispositivæ. Id unum admonuisse sufficiat, quod, cum negari nequeat, eam positam esse immediate post descriptionem Honorum, quæ in Feudum concedebantur, ita ut sublatā de medio dictā descriptione, clausula prædicta pendeat, ac regatur a principali verbo dispositivæ *diamo, vendiamo* &c. certissimum propterea remanet, eam fuisse dispositivis adjectam, ut io puncto firmant *Laderch. conf. 1. num. 14. Intrig. lib. de Feud. part. 2. art. 6. num. 56. & trib. seqq. Gratian. dist. cap. 609. num. 11. 12. & 13. Merend. contr. dist. cap. 13. num. 2. lib. 16. Paction. de locat. & conduct. cap. 53. num. 76. Qjaseb. decif. Pedemout. 164. num. 1. Rot. in rec. decif. 642. num. pariter 1. decif. 294. part. 2. utrobique num. 7. & decif. 452. nu. 9. & 10. part. 9. tom. 2. & coram Cavalier. decif. 219. num. 12.*

Si igitur dicta clausula in parte dispositiva indubitanter posita dici debet, si eadem Feudi alienabilitatem importat, ut præter relatos in meis præteritis scriptis, tradiderunt *clar. mem. Card. de Luc. de Feud. dist. 37. nu. 10. in fin. The-saur. decif. Pedemout. 140. num. 6. Rota post Gobbi. trail. car. decif. 37. num. 7. cum aliis in Fanen. seu Senogallien. Cistri. & Bonorum Montis Portii 7. Maii 1708. s. In subilo coram Rōo Molinet De-cano, & in Nullius seu Foroliviens. Cistri Vallis Oppii 12. Junii 1711. s. Et sunt coram R. P. D. Lancetta; Si eadem eò tortius urget, quando comitem habet aliam clausulam = *Et quidquid placebit faciendum*, ut, præter aliis allegatos, bene in nostris terminis observant *Fab. de An-nu. conf. 53. num. 36. & Belfon. Jm. conf. 30. num. 1. cum seqq. Gabriel. conf. 83. num. 7. & 8. lib. 1. Gratian. dist. cap. 736. num. 75. Cyriac. contr. 324. num. 15. & 21. Saminiat. contr. 12. num. 4. cum aliis congestis per Rot. decif. 337. nu. 13. part. 2. rec. i protestio dubitari jure nou potest in casu nostro de Feudi alienabilitate, tum quia clau-sula prædicta idem junctæ conspiciuntur, tum etiam quia in eadem parte dispositiva adest clausula = *In perpetuum*, quæ oon parum con-**

fert ad rem nostram, ex notatis per *Cyriac. contr. 146. & per Rot. coram Seraph. decif. 105. utro-bique num. 10. & decif. 311. num. 6. part. 6. rec. & in dict. Nullius, seu Foroliviens. Cistri Vallis Oppii 12. Junii 1711. s. Et sunt verif. de clausu-la in perpetuum coram R. P. D. Lancetta; Nec præterea desiderantur alia plura, & quidem, multò graviora argumenta desumpta ex ipsa formula Investituræ, ex foeminarum vocatione, & ex qualitate Feudi emptitii, quæ nos io præteritis examinavimus, & nunc ad contrarii dif-ficultus everfionem supponi volumus, nè iustitias fiat repetitio.*

Progrediendi nunc ad alteram objectionis partem, dicimus verba illa = *In Feudum nobile, ligium* &c. tantæ virtutis non esse, ut Feudo in-imprimere valeant naturam proprii, recti, & inalienabilis, nisi ejusmodi natura fuerit jam in præcedentibus Investituræ verbis expresse constabiliata. Quamobrem recepta est hac io re tum gravissimorum Doctorem, tum supremorum etiam Tribunalium auctoritate distinctio, quod nempe aut prædicta verba appositā sunt Feudo, quod ex tenore Investituræ est ex pacto, & pro-videntia, & tunc ex iis eo magis roboratur, con-firmaturque Feudi proprietatis, ejusque inalie-nabilis; Aut verò appositā sunt Feudo, quod tam ex verbis Investituræ, quàm ex aliis cir-cumstantiis proculdubio dici debet heredita-rium: Et eo casu non immutat naturam Feudi improprii, & hereditarii jam aotē firmata-m, atque constitutam, itaut, iis non obstantib; feudum liberè alienari possit in extraneos, prout concorditer tradunt *Curr. conf. 171. num. 6. raris. conf. 106. nu. 43. vers. nec obstat illud lib. 1. Ruis. conf. 3. num. 12. lib. 1. Nott. conf. 501. nu. 23. vers. nam ad Text. Socum. Jm. conf. 160. num. 44. & 45. lib. 2. Beretti. conf. 119. num. 9. ubi = quod de tali Feudo judicatur sicuti de aliis rebus heredi-tariis = Alciat. conf. 482. num. 17. & 18. Cam ad Constitut. Sicil. in cap. si legem in verb. antiquis num. 14. Intrig. de Feud. cent. 1. quest. 50. num. 80. & 150. ubi quod alienari potest in quemcum-que extraneum, & transi etiam in singularem. Successorem uti aliodum = & quest. 51. num. 184. cum seq. ubi, quod alienatur irrevocabiler in pra-judicium agnatorum = Gurb. de Feud. §. 2. Glaf. 3. num. 14. & 45. & num. 62. cum seq. Schra-der. eodem trail. part. 8. cap. 8. num. 9. & 10. Rosenthal. eodem pariter trail. cap. 2. centif. 15. num. 2. Sole in comment. ad nov. constitut. Petrie Cismontan. rubric. de aliquot. Bonor. feudali. num. 10. vers. sed contra, & ad Constitut. Sabaud. sub rubr. de Feud. Gl. §. 4. ad secund. part. Decret. Tulan. in fin. vers. quod adde verum est, Clar. s. Feudum quest. 3. nu. 3. & 4. ibique Harpell. nu. 5. in fin. lit. D. & idem Clar. eodem s. Feudum. quest. 41. num. 3. Marefot. variet. resolut. lib. 2. cap. 120. num. 16.*

Et, omnibus antiquioribus, *Corbin. de Luc. de Feud. dist. 32. num. 14. vers. fed istud*, ubi, quod opus veritas in materia feudali, tabulæ (speciem habere videatur, hoc assumptum, quod scilicet, ob prædictam clausulam facultas alie-

nan-

14 nandi coarctata remaneat, & *num. 15. vers. id etiam*, ubi ita iudicatum fuisse refert, & *disc. 19. num. 10.*, & in *confiliis leg.*, & *ration. part. 3. obfero. 216.*, & in *summ. num. 36. ibi* = natura Feudi quoad Successionem, vel disponendi facultatem, ac similia iuxta naturalem veritatem attendendo, & non immutata, late *Gubb. consil. decif. 10. an. 47.*, & de *permiff. Feud. alienat. qu. 2. num. 23. ibi* = Inter alienabiles numeratur Feudum hereditarium, illud namque fuit novum, fuit antiquum alienari potest, agnatorum prajudicium nullatenus attento, & *num. 53. ibi* = quoniam ex superius allegatis visum fuit, Feudum, sed Emphyteusm non participantem qualiteratem hanc (id est ex pacto & providentia) & sic simpliciter hereditarium, utrumque antiquum, alienabile esse = & *an. 54. ibi* = Unde non aliter pro istorum Bonorum inalienabilitate concluditur, quam si infirmum concurrat, quod fuit in pacto, & providentia, & antiqua, sed paterna = ut bene advertit *Becc. conf. 230. an. 21.*, ubi in hoc se fundat, quod sit antiquum, & ex pacto, & providentia. Et haec obiecto solide respondit *Boscol. in sua contr. feud. post clar. m. Card. de Luc. de Feud. art. 5. an. 14.* ad plures *Seqq.*, ubi pro sua sententia viginti quatuor Doctores enumerat, & egregie *Seminat. contr. 12. num. 133.* & *Seqq.*, & *praeipud num. 136. ibi* = Investito, & ejus Successoribus per dictam Clausulam = In antiquum, vel Jure Feudi antiqui = nunquam derogatum censetur circa alienabilitatem ipsius Feudi, si tale fuerit de ipsius natura = & melius contr. 13. num. 13. *ibi* = In secundum vero casu, nempe si Feudum fuerit hereditarium, videntur fuis contradictione in eo convenire scribentes, quod hujusmodi clausula anullatene prajudicet qualitati Feudi, sed ipsum, licet antiquum, vel jure antiqui concessum, retinetur primarum naturam alienabilitatis, = & ita contra Duce Sabaudiae fuisse iudicatum, causâ diligentissime discussâ, testatur *Theaur. decif. Pedemont. 227. in fin. reddens rationem an. 15. ibi* = Neque obstant verbo in Feudum retinuit, antiquum, avitum, & poterunt, quae videntur tantummodo infervere Feudo retito, & proprio, quia ista verba nihil operantur contra beneficium Investiti, & ejus Successorum = *Rot. in rec. decif. 541. num. 5. part. 4. tom. 3.*, & coram *Seraphin. decif. 1105. an. 5. & 6.*, & coram *Duno. Jun. decif. 760. num. 8. in fin. ibi* = clausula in Feudum nobile non restringit Feudum aliis improprie.

Verum enim verò, et si vim omnem, & efficaciam clausulae in antiquum nobile, ligium &c. detrahere possemus dicendo eam, ubique apponi solitam de Stylo Notariorum ex auctoritate *Baldus in cap. 1. §. Hoc quoque in fin. de Success. Feud.*, *Jafus. consil. 1. num. 14. post med. vers. bene facit lib. 3.*, *Intrigiol. de Feud. centur. 1. qu. 24. num. 1.*, *Rouens. de Anob. cap. 34. an. 155.*, *Card. de Luc. de Feud. disc. 12. num. 15.*, *Boscol. apud eundem disc. contr. feud. art. 5. num. 25.*, & *Seqq.*, *Seminat. contr. 13. num. 25.* & *Seqq.*, & de Investituris in Pedemontana Regione factis testatur *Grov. conf. 624. num. 3.*, *Faber. de error. pragmat. deced. 41. error. 10. num. 2. vers. et*

rursus ubi dicit, haec hodie vulgarem esse Investiturarum clausulam, adeo ut potius scripta censetur de stylo Notariorum Principis, vel ex abundantia cordis eorum, qui Investituras extendunt, quod de voluntate, & deliberatione Partium, Nihil tamen minus admissum quidem operationem, virtutemque dictae clausulae, sed tamen in prajudicium Principis conceditis, non autem in prajudicium Investiti, in ejus potius gratiam, & beneficium clausulam = In Feudum nobile, ligium &c. appositam fuisse censendum 18 est, ut, distinguendo, tradunt *Cassan. conf. 56. num. 63.*, *Casfor. Manent. conf. 44. sub num. 14. vers. secundo*, & *principaliter* = ibi = Dato, motrem fuisse Investitum jure antiqui, & antiquissimi Feudi, illud tamen intelligeretur in ipsum recipientem favorem, non in ejus odium, & prajudicium, *Becc. conf. 11. sub num. 15.*, itant non possit Feudum ipsum alienare in prajudicium filiae, & agnatorum, quia adhuc id facere potest, dicta clausula non obstante = *Palm. Sen. conf. 3. sub num. 22. ibi* = Et quomodo dictum Feudum fuerit concessum cum clausula jure antiqui, & patris Feudi, non tamen id ad effectum, de quo agimus, debet antiquum reputari, nam dicta clausula operatur solium quoad interesse Concedentis Feudum, non autem quoad prajudicium illud de novo accipientium, qui proinde, illud non obstante, possunt de eo ad libitum disporre = *Rosenb. de Feud. cap. 2. conclus. 15. in princip. ibi* = Quod dicit, Feudum jure antiqui concessum per omnia effectum antiqui habere, limitatur, ut in favorem Vassalli solium procedat = *solo super Constit. Patria Consuetum. rubr. de alienat. Bonor. feud. num. 10. vers. quoniam verbo illa*, *Card. de Luc. de Feud. in locis supra allegatis*, & *Boscol. apud ipsum disc. contr. feud. art. 5. an. 16.*, & 18., *Theaur. decif. Pedemont. 227. num. 15.*, ubi ait, quod verba = antiquum avitum, & Patrum nihil operantur 19 contra beneficium Investiti, & ejus Successorum, & *Rot. in rec. decif. 541. num. 6 part. 4. tom. 3.*, & coram *Duno. Jun. decif. 760. an. 1.*

Præjudicium autem Principis investientis, & favor investiti ex adjectione dictae clausulae resultans in eo versatur, quod, licet Feudum novum ad Principem devolvatur si Vassillus decesserit nullis post se relictis liberis, juxta *Test. in cap. 1. §. Si autem de his qui feud. bar. poss. cap. 1. §. Final. de success. feud. cap. 1. §. Si duo fratres de Feud. March.*, si tamen jure antiqui fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed transveriales in eo succedunt, ad *Test. in cap. 1. de natural. Success. Feud.*, *Altograd. sen. conf. 6. num. 1.*, & *Seq. lib. 3.*, *Cyriac. contr. 4. num. 36.*, & *Seq. junio num. 44.*, *Card. de Luc. de Feud. disc. 12. num. 15.*, & *apud ipsum Boscol. in saepe citat. artic. 5. num. 16.*, & *Seminat. contr. 13. an. 15.*, & 16.

Prout etiam, Vassillo enormiter delinquente, quamvis Feudum novum revertatur ad Dominum, exclusis tam descenditibus, quam Collateralibus per *Test. in cap. 1. §. final. quae sit prima caus. benefice. amittend.*, attamen contra ipsum Dominum deiendi potest, quod tamquam anti-

- 23 antiquum deferatur ad eternum in Investitura comprehensos, vel ad agnatos *Sichard. conf. feud. l. 5. num. 13. & 14. Caball. refut. crim. c. 182. num. 15. conf. Secundum verò membrum, & bene Saminat. dicit. contr. 13. num. 17. & 18.*

In his igitur, & similibus casibus relatis per *Card. de Luc. de feud. disc. 12. num. 15. & in consil. leg. & ration. part. 3. observat. 216. & Saminat. dicit. contr. 13. num. 19. & 20.* operari potest prædicta clausula = *In feudum mobile, ligium*

- 24 &c. ea verò nequaquam immutare valet naturam feudi improprium, & hereditarii, ut supra
- 25 luculentissimè probavimus tum locupletissimorum auctorum testimonio, tum rerum iudicarum auctoritate.

Quamobrem nil officit auctoritas *Merend. contr. jur. lib. 16. cap. 13.* tum quia loquitur contra commanem, & contrarium sæpius decisum fuisse supra vidimus, ideoque iudicata supremorum Tribunalium auctoritate prævalere debeant Sententiæ Doctores tametsi egregii, ad firmata per *Valent. conf. 166. num. 58. Boscol. apud Card. de Luc. de feud. art. 3. num. 138. Franch. decif. Neapol. 260. num. 6. Rota in recent. decif. 52. num. 13. part. 5. decif. 256. num. 17. part. 7. decif. 112. num. 23. part. 17. & decif. 277. num. 8. part. 12. tom. 1.* Tum etiam quia *Merenda* in loco superius allegato subobscure loquitur, nec satis declarat, an agat de feudo, quod ex verbis Concessionis sit hereditarium, vel potius pactionatum; Unde, cum intelligi possit in casu, quo

- 26 feudum ex tenore Investitura sit ex pacto, & providentia, eique postea sit adjuncta clausula = *In antiquam* &c. = rectè potius sentire videtur, quod clausula = *ad habendum* sive in executivis, sive in dispositivis adjecta, non alteret naturam feudi proprii, ac pactionati.
- 27 Minus urget *Boscol. post Torr. de majorat. Ital. resp. 7. num. 203.* ubi iequi videtur *Merend. loco supra citato*; Etenim non sequitur, sed refert summatim opinionem *Merendæ*; Imò contrarium ipse per plures rationes, & auctoritates subijnet in sua *contr. feud. apud Card. de Luc. de feud. art. 3. serè per tot.* ut vidimus supra, sub §. *Progrediendo col. 4. in princip.*

Romana Caducitatis.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque jure per viam modi non incurritur ab herede, qui personali dispositioni contravenit, si istam ignoravit, & non fuit interpellatus. Idem poena hujusmodi, si fuerit adjecta, sub conditione dependente a facto alterius, & hereditas non sit purè delata, sed jam quæsitæ, & diu possessæ, nequit ex alieno facto, maxime contra heredes Contravenientis à Substituto expeti.

VOTUM X.

- 1 Caducitatis poenam potest Testator indicare heredibus ejus voluntatem non adimplentibus.
- 2 Heres non servans Testatoris voluntatem,

commodo, & utilitatem ex testamento delatos amittit.

- 3 Caducitatis poena in casu contravenientium, censetur ipso facto, & ipso jure, ac nullà præcedente monitione, Heredi infusa ex verbis irremissibiliter, senza purgazione di mora &c. privo del comodo, & frutti di detta mia eredità &c. = & num. 36.
- 4 Caducitatis poena, ubi in facto negativo versatur, necessaria non est heredi interpellatio.
- 5 Modus est moderatio quedam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui bonoratur, in tempus dispositionis jam perfectæ.
- 6 Condicio est quidam futurus eventus, in quem dispositio suspenditur.
- 7 Dispositio per viam modi ab altero per viam conditionis in eo differt, quod hæc respicit quid adimplendum ante, illa verò post alius consumationem, & num. 24.
- 8 Actio ex dispositione modali statim oritur.
- 9 Dispositio modalis potius quam conditionalis censenda est.
- 10 Dispositio, in qua, ubi heredem institutum, ei prohibitio aliqua adijcitur, modalis est censenda.
- 11 Dispositio modalis est, si onus heredi injunctum, nonnulli post aditam ab eo hereditatem, potest adimpleri.
- 12 Dispositio modalis est, si heredi, in casu contravenientium, caducitas per viam poenæ sit indulta.
- 13 Caducitas ubi per viam modi fuerit comminatio, ab herede non incurritur, nisi clara sit, & inenunciabilis ejus contravenio voluntatis Testatoris.
- 14 Et ad eum casumdam inepta quælibet sufficit, facta, & bestialis casus.
- 15 Caducitatem non fuisse incursum, in dubio iudicandum est.
- 16 Caducitas, ex mera contravenientis factio, ab herede non incurritur, sed ex ejus animo dolo malo contraveniendi, & num. 22.
- 17 Ad caducitatis poenam incurrendum requiritur in herede certa scientia oneris à Testatore injuncti.
- 18 Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva.
- 19 Scientia generica testamenti, vel fideicommissi dicitur vaga, & præsumptiva.
- 20 Ad Caducitatis poenam incurrendam requiritur in herede scientia oneris sibi injuncti, resultant ex Letura testamenti; nec fas est, quod præsumtione ejus aperitionis, seu publicationis.
- 21 Caducitatis poenam contravenienti notificanda est.
- 22 Dolo, & culpa vocare ignorans dicitur.
- 23 Ignorantia consistit in negatione, cum præcavet opponatur scientia, quæ, ut quid scilicet, non præsumitur.
- 24 Ignorantia fas est, quod à Possessore allegetur, ut onus scientiam probandi in Actorem, transferatur.
- 25 Ignoranter peccantem jura nostra ab omni poena immunem esse sanxerunt.
- 26 Caducitatis poenam heres, licet extraneus, non in-

incurrit ex sola scientia institutionis de se facta, si prohibitionem cum della pena scilicet ignoravit.

- 27 *Scientia natus cum alterius ignorantia fieri potest.*
- 28 *Ex scientia facti in genere sequit elici scientia omnium ejus qualitatum.*
- 29 *Heres, et extraneus, fieri potest, ut ante apertas tabulas hereditatem possit adire.*
- 30 *In herede, licet extraneo, cui forte hereditas ante apertas tabulas obveniat, excluditur scientia oneris illi injuncti.*
- 31 *Caducitatis penam heres ignorans oneris sibi injuncti non incurrit, etiam ubi est ipso jure, ipsaque scite indulta.*
- 32 *Procedit quoque, si ea pena fuerit in contracta donatiois adjecta.*
- 33 *In donatione penalis percepta efficacius ligant.*
- 34 *Caducitatis pena non incurritur absque interpellatione, quoties per viam non conditionis, sed modi adjecta est, & num. 36.*
- 37 *Dammum majus est in omissione juris jam quaesiti, quàm in omissione juris querendi.*
- 38 *Interpellatio necessaria est, ut heres de dolo male possit convinci.*
- 39 *Interpellatio ad effectum caducitatis inducenda, juxta aliquos non requiritur, quando agitur de pona ipso jure, ipsaque scito ex hominis dispositione indulta.*
- 40 *Ad evitandum caducitatis penam omnis aqua interpretatio est favore heredi capienda, si perceptum Testatoris non fuerit pro bono, & decore agnitionis augendo injunctum, quin prudenter alia ratione inimicum non videatur.*
- 41 *Caducitatis pena adjecta sub conditione dependente à facto alterius, num ob illum factum impediatur acquisitionem hereditatis parè delata, disputant Doctores: & negativè Bartoli opinio magis recepta est.*
- 42 *Procedit id maximè, ubi agatur de hereditate non parè delata, sed jam quaesita, aliisque possessa.*
- 43 *Pena demerentibus, non verò merentibus imponitur.*
- 44 *Caducitatis pena censetur à Substituto remissa, si emisit adversus Contraventorem, dum viveret, ad eandem penam agere.*
- 45 *Caducitatis pena ipso facto, ipsaque jure imposita, ut persequi possit contra heredes, requiritur commissio litis cum defuncto.*

TLAERTUS Albertonius in eo, cum quo deceit, testamento heredem suam scripsit Silviam Arctucciam his verbis: *In tutti poi li miei beni, de' quali, come sopra, ne ho disposte, tanto mobili, quanto stabili, semoventi, rovinati, ed azioni in me spettanti, e pertinenti, e che spettarano per l'avvenire, se, instituisco, dichiaro, e colla propria bocca nomino, e colla mano scrivo la Signora Silvia Arctucci moglie del Signor Pietro Paolo Piebi, figliuolo del quondam Giovanni, e ciò so per l'assetto grande, che ritengo in memoria delle servitù, e beneficij, che ne ho da essa ricevuti, e di presente ne ricevo, con que-*

sto, che fin tanto detta Signora Silvia mia erede viverrà, debba con suo marito abitare nell'appartamento, che di presente io ritengo, e in uno de' altri due appartamenti della mia casa posta nella strada detta de' Pianellari, e detto Signor Pietro Paolo suo marito in detto appartamento, anco con il consenso della medesima Signora Silvia, non vi possa fare abitar altri, etiam che s'assero e detto Signor Pietro Paolo in qualsivogliu modo congiunti, fatto qualsivogliu pretesto, benchè d'estrema necessità, volendo, che ciò s'intenda di ciascheduno de' appartamenti, dove abiterà detta Signora Silvia mia erede, & in caso di contravvenzione, irremissibilmente, senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del commodò, e fructe di detta mia eredità la detta Signora Silvia mia erede, e voglio, che il commodò, e fructe di detta mia eredità si debbo amministrate, e riscotere, e godere rispettivamente durante la vita della Signora Silvia mia erede dall' infrascripte Esecutore di quella presente mia disposizione, ad effetto di doverla investire a comodo della mia eredità, & farne quel più, che ad esso parerà, e piacerà, & morendo essa Signora Silvia senza figli legittimi, e naturali, all' medesima Signora Silvia sostituisco la Signora Anna Maria Arctucci sua sorella carnale moglie del Signor Giovan Battista Carnevale, alla quale Signor Anna Maria sostituisco pro rata della mia eredità: la già detta Signora Cirilia, e Flaminia sue figlie &c., e detta Signor Anna Maria la sostituisco come sopra con peso, che non possa mai in alcun tempo, né sotto qualsivogliu pretesto molestare, ed inquietare la detta Signora Silvia mia erede, & molestandola, & facendola molestare, in tal caso la detta sostituzione, & sostituzione a suo favore, & di detta sua figlie, come sopra fatte, si habbino per non fatte, e resti la mia eredità libera della detta Signora Silvia.

Post obitum Tiberii Silvia suscepit hereditatem, & fideicommissum ab eo ordinatum, sed non fuit observata voluntas Testatoris; nam, ejus Vir alios inquilinos induxisset in eam partem domus, quam una cum uxore habitabat, quamobrem mortuū dictā Silviam sine filiis, cum Anna Maria prater fideicommissariam substitutionem ejus favore purificatam, & ejus vigore sententiam immisionis ab A.C. jam obtinuit, pretendat, Silviam ob contraventionem incidisse in commissum, ideòque adversionem ejusdem heredis agi posse pro fructibus ab illa post contraventionem perceptis, rogatus fuit, ut pro veritate inquirere vellem.

Primò. An predicta contraventione voluntati, & precepto Testatoris ejusmodi fuerit, ut Silviam statim, ipso jure, & absque Judicis declaratione ceciderit à fideicommissio, ita ut factus fuerit locus petitz fructuum repetitioni.

Secundò. An ex eo, quod Anna Maria omiserit, vivente Silvia, agere pro caducitate, prohibetur agere adversus hujus heredes pro fructuum confectione, qui consecutarii sunt pœne caducitatis heredi gravatæ indistincte.

Et demum, an dicta pena caducitatis adposita fuerit ad favorem Esecutoris Testamen-

tarū, five D. Annæ Mariæ substitutæ, vel potius ad utriusque favorem, adeo ex eo, quod Executor, vivente Silvia, omiserit agere pro caducitate, & fructibus, non ideo pro præjudicio illatum tueri iuribus heredis substitutæ.

Quod attinet ad primum, videtur dicendum, Silviam incidisse in commissum, quia certum est, Testatorem caducitatis poenam irrogare posse heredibus ejus voluntatem non adimplentibus, ad Text. in *L. unica cod. de his, que penna nomine* cum aliis apud *Palmam alleg. 45. num. 34.*, eodemque inobedientes voluntati Testatoris, cum ex ipsius dispositione, tum etiam de juris centuria commoda omnia, utilitatesque ex testamento delatas amittere, per ea, quæ tradit *Fusar. quest. 582. num. 1. & seqq.*

Ex quavis ut contraveniens in commissum incidisse dici possit, regulariter requiratur monitio, & interpellatio heredis contravenientis, nihilominus hæc in nostra hypothese non necessaria videbatur, tum quia caducitatis poena in casu contravenientis indicta fuerat irremissibiliter, *senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del comando, e fratto di detto mio eredità la detto Signora Silvia mia erede &c.*, ex quibus adeo vehementibus verbis ipso facto, & ipso jure poena indicta videtur, absque eo quod illa præcesserit inobedientis monitio, ut tradunt *Fusar. de substit. quest. 582. num. 14. & seqq.*, *Gratian. discept. 530. num. 9. & seqq.* Tum etiam quia verumur in facto negativo, ibi = *E detto Signor Pietro Paolo suo marito in detto appartamento, anche con il consenso della medesima Signora Silvia non si possa far abitare altri, etiam che sùffero a detto Signor Pietro Paolo in qualsivoglia più stretto grado congiunti*, quo casu, cum heres prohibeatur inlūm, ne faciat, non est necessario interpellatio requisita, ut idem negligens in faciendo excusetur *Croveti. conf. 193. num. 4.*

Verūtamē, his non obstantibus, contrarium mihi verius videtur; nam si recte intueamur naturam dispositionis, in qua versamur, modalis illa, & non conditionalis censenda est, quippe modus definitur, quod sit moderatio quædam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui honoratur, in tempus dispositionis jam perfectæ, juxta definitionem traditam à *Bartol. in leg. quibus diebus §. Terminis ff. de condic. & demonstr.*, *Antunez. de donat. part. 1. pralud. 2. §. 1. num. 1.*, conditio verò dicitur quidam futurus eventus, in quem dispositio suspenditur, ut illam definitivè idem *Bartol. loc. citato*, quam definitionem, pluribus allegatis Juribus, confirmat *Colson. in Lexicon. verb. conditio*, idcirco Doctores sequendo communiter Magistralem Doctrinam Bartoli, modum à conditione fecerunt, inspicendo, an id, quod à Testatore injungitur, implendum sit antè, vel post consumationem actus, nam si illius implementum præcedere debeat, dicitur adjectum per viam conditionis suspendens actum, donec eadem impleatur, si verò ejusmodi sit, ut illius implementum, non nisi post perfectum actum sequi

possit, atque debeat; modis naturam habere, dicitur, ideoque ex dispositione modalis tamquam pura, statim actio competere dicitur, ut uno ore tradiderunt *Gabriel. conf. 5. fers per tot. lib. 1.*, *Venturin. conf. 49. num. 82. & seqq.*, *Antunez. de donat. part. 1. pralud. 2. §. 1. num. 23. cum seqq.*, *Caren. resolut. 93. num. 1. & seqq.*, *Gratian. discept. 400. num. 15.*, *Palm. alleg. 45. num. 34.*, *Manf. consulti 62 num. 14. & consulti 639. num. 37.*, *Cord. de Luc. de legat. discept. 29. num. 5. & 6.*, & *laissimè de fideicommiss. discept. 154. num. 7. & per tot.*, *Rot. Lucana apud Palm. decif. 8. num. 43.*, & *seqq.*, *Rot. decif. 148. num. 29.*, & *seqq. part. 12. decif. 103. num. 27. cum seqq. part. 15. decif. 320. part. 17. & decif. 62. utrobique num. 1. & seqq. part. 18.*

Ex qua verissima, & communi Bartoli, & Doctorum traditione manifestum fit, prohibitionem inducendi alios Inquilinos in Domum à Silvia herede inhabitantem à Testatore ejus Viri factam, adjectam fuisse per viam modi, non autem per viam conditionis.

Id enim suadent primò tum juridica præsumptio, juxta quam dispositio modalis potius, quam conditionalis censenda est *Gabriel. conf. 5. num. 4. lib. 1.*, *Rot. Lucana dicta decif. 8. num. 47.*, *Spad. conf. 277. num. 3. lib. 1.*, *Rot. decif. 148. num. 27. part. 12.*, tum etiam ordo, & figura verborum, cum quibus concepta est dispositio; nam, cum Testator, post quam purè heredem instituerat Silviam, eidem fecit dictam prohibitionem, per viam modi, & tamquam aliquid post perfectum actum adimplendum, illam adjectisse dicitur *Venturin. conf. 49. num. 82. Rot. Lucana apud Palm. decif. 8. num. 43. Rot. decif. 103. num. 27. part. 15.*

Secundo id confirmat natura, & qualitas oneris heredi adpositi, nam, cum prohibitioni Testatoris obtemperare non posset, nisi postquam Silvia hereditatem adivisset, inique Domum hereditariam inhabitare capisset, impleto tum proinde dicti præcepti requisitum dici non poterat tamquam conditio ex parte antè præcedere debens, sed necessario subsequi debebat, uti modus post aditam hereditatem, & emolumentum perfectè acquiritum ab herede adimplendum, *Cord. de Luc. de legat. discept. 29. num. 6. de fideicommiss. discept. 154. num. 12.*

Certiùs in casu nostro, quia præceptum Testatoris non fuit injunctum ad effectum impediendi, ne heres inobediens lucrum consequeretur, sed per viam poenæ sancitum legitur adversus contravenientem, eundem privando emolumento jam quæsito ibi, — *ed in caso di contraventione irremissibilmente senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del comando, e fratto di detta mia Eredità la Signora Silvia mia Erede*, hoc autem casu onus semper adjectum dicitur per viam modi, cum privatio supponat habitum, & ademptionis poena ob modum non adimpletum dicitur resolutiva actus jam perfecti *Carena resolut. 93. num. 21. Rot. Lucana dicta decif. 8. num. 42. Rot. decif. 103. num. 20. part. 15. & decif. 320. num. 44. & 5. part. 17. rec. decif.*

decif. 8. num. 1. & feqq. part. 12. & latiffimè coram Bichio decif. 132. ff. ubi loquitur de bujufmodi pœnalisibus difpofitionibus.

Ex eo autem, quod verifimur in præcepto infuncto heredi non per viam conditionis fufpendentis difpofitionem, fed perviam modi in cafu non implementi refolutivi actus jam perfecti & ademptivi, emolumenti purè ad heredem delati, duo confurgunt efficaciffima fundamenta, ob quæ Silvia heres incuriffe dici nequit in pœnam caducitatis à Teftatore comminatam in cafu inobedientie.

- Primum eft, quod, ut heres gravatus ob
 13 modum non adimpletum privetur hereditate, jam perfectè adquirenda eundem eijciendo ex poffeffione bonorum, requiritur contraventio clara, & exprefsa voluntati Teftatoris, quæque nulla probabilior ratione enfcufari poffit argumentum Text. in leg. igitur 12. ff. de liberal. caufa, & tradunt communiter Doctores omnes, & Rota, qui exaggeratis loquendo, rem ad fatuitatem redigunt, quamlibet ineptam, fatuam, & beftialem demum caufam pro caducitate evitanda, fufficere docentes Turret. conf. 8. num. 66. Honded. conf. 58. num. 37. lib. 1., Merlin. de legiti. lib. 3. tit. 2. quæft. 21. num. 16. & feq., Card. de Luca de fideicom. difc. 83. num. 11., difc. 154. num. 3., difc. 155. num. 3., difc. 157. num. 5., Rota coram Cavalier. decif. 81. num. 3., Merlin. dec. 491. num. 8., coram Jan. mem. Alex. V. III. decif. 110. num. 12., & in rec. decif. 58. num. 2., & feqq. part. 13., decif. 32. num. 10. part. 17., in Bononien. fideicom. de Beroſius impreſſa apud Baldac. ad Roman. decif. 51. num. 5., & in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. ff. in omnem caſum coram Anfaldo, atque idecirco in dubio pro non incurſu caducitatis judicandum eſt ob fubjectam materiam, quæ ut potè pœnalis, & odioſa, quantum fieri poteſt, reſtringi debet Honded. conf. 58. nu. 44. & 96. lib. 1., Fufar. de ſubſtit. quæſt. 718. num. 77., Saminat. contr. 20. nu. 10., Rota poſt Merlin. de legiti. decif. 14. num. 12. & feq., coram Baratt. decif. 18. 2. in fine.

- Imò nec ſufficit uodum, & merum factum,
 16 contraventionis, fed oportet, heredem gravatum animo evertendi difpofitionem Teſtatoris, ejus præcepto dolo malo contraveniſſe Spad. conf. 277. num. 4., & feqq. lib. 3., Mart. Medic. exomn. 3. num. 79., Monf. confult. 113. num. 8., Saminat. contr. 20. num. 7., Rota poſt Merlin. de legiti. decif. 14. num. 15., coram Baratto decif. 182. num. 2., Jan. mem. Alex. V. III. decif. 110. num. 13., & in rec. decif. 534. nu. 10. part. 14., Et hæc reaſumendo dixit nuper in uo. Romanus caducitatis 3. Julii currentis anni 1702. S. Subulna, & per tot. coram Molines.

- Quamobrem, bis retentis terminis, hiſque ſervatis ſtrictionibus regulis, cum quibus hæc pœnalis, & odioſa materia procedendum eſt voluerunt Rota, & Doctores omnes, ut contraveniens in commiſſum incidiffe, & caducitatis pœnæ obnoxius factus eſſe dici poſſit, requiritur ſcientia certa, & indubitata oneris à Teſtatore injuncti cum pœna caducitatis ab eo
 17 De Contract.

dem in cafu contraventionis impoſita Saminat. contr. 20. num. 18., Rota Lucana apud Palm. decif. 8. num. 15., & feqq. & per tot., Rota in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. S. in omnem caſum coram Anfaldo, adeo ut pro dicta pœna ſubſeunda non ſufficiat ſcientia vaga, & præſumptiva Ad den. ad Paupbil. decif. 8. in fin., qualis eſſet illa reſultans ex ſcientia generica Teſtamenti, vel fideicommiſſi, Rota coram Cavalier. decif. 81. num. 2. decif. 66. num. 14., & feqq. apud Conſtantinum ad Statutum Urbis, Rota Lucana apud Palm. decif. 8. num. 59., & feqq., quæ loquitur in fortiori cafu, de herede ſcilicet, qui fuerat præſens apertioni, ſeu publicationi Teſtamenti, ex qua præſentia dicit non concludi auditionem, & ſcientiam in eo contentorum, ſed quod requiratur præcifa notitia pœnæ reſultans, vel ex lectura ejus partis Teſtamenti, in qua caducitatis pœna inſcripta legitur, vel elicta ex aliis argumentis neceſſario illam convincentibus Menoch. conf. 533. num. 6., Carlin. contr. Jorenſ. cap. 126. num. 46. cum dub. feqq., Merlin. de legiti. lib. 3. tit. 2. quæſt. 21. num. 19., Rota Lucana dicta decif. 8. num. 55., & feq. apud Palm., Rota coram Ubaldo decif. 230. num. 4., & 5., coram Baratto decif. 182. num. 11., & in rec. decif. 160. num. 7. part. 4., in dicta Romana caducitatis 3. Julii 5. Et quotiens fundatur coram Molines, cujus individua, & præcife ſcientie neceſſitatem agnoſcentes Doctores conſulerunt ſubſtitutis in cafu contraventionis, ut contravenienti notificent pœnalem difpofitionem cum omnibus ſuis qualitatibus, ut apud Saminat. contr. 20. num. 19.

Ob eam quippè vivam, efficaciffimamque, rationem ſuperius inſinuatum, quia, ut contraveniens privationis pœnam incurſiffe dici poſſit, neceſſe eſt, cum dolo malo feſſe geſſiſſe, cum autem dolo omni, omnique culpâ vacare dicatur ignorans, pœnâ proinde nulla perſtringi poteſt Spad. conf. 277. num. 4., & feqq. lib. 3., Saminat. contr. 20. num. 8., & latiffimè in dicta decif. Lucana apud Palm. 8. in num. 15. cum plurib. feqq., & in num. 55. uſque ad finem, apud quam concordantia jura, & auctoritates, & generaliter tradit Thabor. axiom. Jurr. lib. 1. cap. 54. num. 6., & num. 46.

Hæc autem ignorantia cum conſiſtat in negatione, nam, ut notat Thabor. axiom. Jurr. lib. 9. cap. 6. num. 1., privative opponitur ſcientie, quæ eſt quid facti, quod non præſumitur, ſufficit proinde, quod à Reo, & Poſſeſſore ignorantia allegetur, translato in actorem onere probandi ſcientiam, ipſe enim Bona vindicare contendit ex capite contraventionis, ideoque eidem non ſufficit obijcere nudum illius factum, ſed cum hæc doloſa, & fraudulenta eſſe debeat, propterea tenetur Actor allegans contraventionem eam probare cum omnibus ſuis qualitatibus de Juriſ cenſura requiſitis, ut pœna caducitatis irrogata dici poſſit, leges enim, & uni-
 23
 24
 25 verſa jura noſtra ignorantem Peccantem ab omni pœna immunem eſſe fanxerunt, ut in propoſito ratiocinatur Rota Lucana dicta decif. 8. num. 5. & feq., Spad. dicto conf. 277. num. 6., Rota in

Boonien. fideicommissi de Baronis apud Baldacc. ad conf. Ramon. decif. 51. num. 6., cum aliis apud Saminat. contr. 20. num. 18.

- Hinc parum urget, quod agatur de herede, extra, eo, qui hereditatem suscipere nequibat, nisi ex Testamento, cujus ideo notitiam habuisset necessario censendum sit, quia non impugnatum, si Silviam civile fuisse institutum heredem à Tiberio, sed ad effugiendam caducitatis poenam dicimus, satis esse illum ignorasse prohibitionem cum dicta poena sibi à Testatore factam, cum unius scientia stare possit cum alterius ignorantia, & ex scientia facti in genere recte elici nequeat scientia omnium ejus qualitatibus *Rota Lucana dicta decif. 8. num. 60., & segg.*, alique hæc unius allegati loquentes ex supposito, quod Testamentum apertum fuerit, cum ceteroquin fieri possit, ut heres, tametsi extraneus hereditatem ante apertas tabulas adire possit, quo casu procul dubio excluditur scientia oneris dicta decif. 8. num. 34., & segg.

- Quæ omnia procedunt, tametsi agatur de poena privationis ipso jure, ipsoque facto subeunda, ut probant auctoritates supra allegatæ, & præsertim *Rota in dicta Romana Caducitatis*, in cujus hypothefi legitur, Testatorem adeo se verè multasse Contravenientes, ut eo ipso illos cecidisse voluerit ab omni suorum bonorum commo, perinde ac si mortui essent, concessit substitutis potestate capiendi viâ facili, propriæque auctoritate suorum bonorum possessionem, ut liquet ex alia decifione in eadem causa prius edita 23. Januarii 5. Quamvis enim coram R.P.D. dell'Olimo, quodque magis est, ibi agebatur de poena caducitatis adversus Contravenientem adjecta in Primogenitura ordinata in contractu donationis, quo casu certum est, prohibitiones, & præcepta poenalia efficacius ligare, adeo ut aliqui nudum tantum factum attendendum esse voluerint, ut apud *Cene. de conf. quæst. 19. num. 13.*

- Auctoritatis verò in contrarium allegatis in objecto facile respondetur cum distinctione 34 superius tradita inter dispositionem conditionalem, & modalem, & bene declarat dicta decifio Lucana 8. num. 32., & segg.

- Præterea videtur, Silviam excusari posse à poena caducitatis ex alio etiam capite, videlicet quòd monita, aut interpellata non fuerit ad parendum præcepto Testatoris, quia quando non agitur de conditione suspensiva, quæ impediat acquisitionem domini, sed de modo adjecto per viam poenæ, tunc, quia non implementum modi importat formalem privationem, emolumentum jam questiti, quæ sine culpa, & dolo nemini irroganda est, necessario requiritur interpellatio, & monitio, quæ heres sciat, se non obtemperando voluntati Testatoris in poenam incidere *Auth. hoc amplius cod. de fideicommiss. ibique DD., Crocett. conf. 59. num. 2., Altograd. conf. 84. num. 42., & segg. lib. 1., Spod. conf. 277. num. 9. lib. 3., Gabriel. conf. 5. num. 14., & seg. lib. 1., Menuch. conf. 131. n. 15., Gologuett. de condit. part. 2. cap. 3. quæst. 7. n. 37.,*

Manf. consult. 639. num. 39., & seg., Rota decif. 148. num. 27., & segg., & per tot part. 12., & decif. 320. num. 10., & segg. part. 17.

Nec interpellandi necessitas cessasse dici poterat eo quia ageretur de poena caducitatis ipso facto, ipsoque jure ex præcepto Testatoris incurrenda, quia, retentâ distinctione superius traditâ inter dispositionem conditionalem, & modalem, interpellatio non requiri dici poterit, quum agitur de prima, secus vero si agatur de secunda dispositionis specie, ob superius insinuatam rationem diversitatis, quia videlicet in conditionali id, quod est in obligatione anteimpletam conditionem, adduc non est in dispositione, ideoque non cadit interpellatio in eo, quod non debetur, sed in modali id, quod est in obligatione, est etiam in dispositione, ob quam statim, & purè jus questitum dicitur, ideoque, ut privationi locus sit, requiritur interpellatio ob majus præjudicium, quod veratur in amissione juris jam questiti, quum in amissione juris quærendi, bene *Rota coram Bichio dicta dec. 172. per tot*, in cujus hypothefi Testator ex nunc, prout ex tunc privaverat heredem onera non adimplementem, & rursus, cum, ex traditis in superioribus locis, Contraveniens poenâ privationis affici nequeat, nisi dolo malo Testatoris voluntati obsequi recuaserit, vix unquam eveniret, ut heres de dolo convinci posset sine interpellatione, per ea, quæ tradunt *Feutaria. conf. 49. num. 82. cum plurib. segg., Altograd. conf. 84. num. 42., & plurib. seg., Manf. consult. 639. ex num. 39.*

Haud tamen negaverim, plures contrariam sequi opinionem sentientes, interpellationem non requiri, quando agitur de poena ipso jure, ipsoque facto inducta ex hominis dispositione, ut apud *Altograd. contr. 41.*, sed istorum opinio iustum locum vindicare sibi forte poterit, quando certò coexistat, heredem scientiam habuisse, poenalis dispositionis, quam quidem scientiam supponunt *Altograd. d. contr. 41. num. 16., Rodalphi. alleg. 41. num. 3.*, isto enim casu, jure, meritòque poenâ privationis hereditatis plectitur heres, qui deliberato animo, cogitateque contravenit Testatoris voluntati, at aliter res se habet, si heres ignoranter præceptum Testatoris adimplere omiserit, tunc enim ab omni poena immunis erit, ex iis, quæ alibi firmavimus.

Quamquam verò hæc omnia exuberare videantur, ut Silvia ex eusectur à poena caducitatis, nihilominus per ea effugienda plura alia ab ejus heredibus offerri possunt.

Primum est, quod, licet voluntas Testatoris religiose servanda sit, ejusque parendum præceptis, quando illa promanant ex ordinatâ ratione, ut puta si ad agnationis splendorem augendum, vel bona apud Substitutos conservanda dirigerantur, at secus est, si agatur de alijs prohibitionibus, quæ nullâ prudenti, aut speciosa ratione subnixæ videri possunt, qualis in nostro casu videtur prohibitio, de qua agitur, non ad Testatoris, non ad Familiz, non ad heredis commodum, neque ad ullum demum plausibilem finem

finem pertinens, hoc enim casu quælibet magis aqua interpretatio capiendi est pro evitanda poena caducitatis.

- Secundum est, quod agitur de punienda herede poenâ privationis hereditatis, non quidem ob factum proprium, sed ob inobedientiam Mariti, quo casu, ubi datio purè facta est de hereditate, ademptio autem facta sub conditione dependente à voluntate alterius, licet disputent Doctores, num defectus conditionis ob factum illius tertii impediatur acquisitionem, & in hac questione, uti verior, & æquior prævaluerit negativa opinio Bartol., ita intelligens dictum *Alfensi* in l. *Paterfamilias* 44. ff. de hered. instit., quod placuit etiam Baldo in leg. unica num. 10., Cod. de his, quæ poenæ nomine, Peregr. de fidei. art. 11. num. 86. cum seqq., Davan. de condit. & modis impossib. part. 3. cap. 9. an num. 14., Gualtanti. in tract. de condit., & demonstr. part. 2. cap. 5. quæst. 3. num. 9., Cressp. de Valdoar. observo. 22. num. 76. & sequen. tom. 1., qui monet, non esse discendum à sententia, quæ placuit Bartolo, & Baldo, Rota coram Coccia. decis. 1899. num. 10., & seqq., decis. 1944. num. 20., & seqq., coram Dano. Jan. decis. 382. num. 3., & 4., nihilominus res omni vacat difficultate in nostra hypothese, in qua hereditas nedum purè relicta fuerat, sed jam quæstia Silvix, dique ab eadem possessa, quo casu poenam ademptionis ex facto alterius impositam heredi, injustam esse, & illicitam, respondit *Alfensi* dicta leg. *Paterfamilias*, inquit, nemi-nem ex factis alterius, neque hereditati alligari, neque exheredari posse, & notant ibi cum glossa Bartol., & Bald., alique mox relati, Rota decis. 168. num. 4. part. 1. rec., & per hæc eadem verba dictum fuit in una Romano Immisso 16. Martii 1696. *Hajusfundi* enim objecti, coram meo de la Tremoille, ut enim ait Peregrin. loco jam citato, poenæ demerentibus, & non merentibus pro sui natura imponuntur.
- Tertio denique his omnibus addendum, quod agitur de poenâ expetenda ab heredibus Silvix, adversus quam, dum esset in humanis, nunquam substitutus iu casu contraventionis egit ad dictam poenam caducitatis, quæ proinde ab eadem remissa censetur, juxta Gloss. finalem in cap. ultimo de donat., & in leg. final. C. ad legem Juliam de adulteriis, Cravetti. conf. 59. num. 7., & 8., Torr. de majorat., & Privilegi. Ital. part. 2. quæst. 52. num. 17., Card. de Luc. de fideicom. disc. 144. num. 3., Palm. alleg. 143. n. 32. & seqq., Reynof. observo. 40. num. 8., & 9., loquens in casu poenæ caducitatis ipso tacto, ipsoque jure impedita, firmatque, quod prò ea persequenda adversus heredes requiruntur contestatio litis cum Defuncto.

Ex quibus cum plenè demonstratum videri possit Silviam nullam subisse poenam caducitatis, quodque, ut mox dictum est, quatenus eadem in illam incurritur, prò illa agi non possit adversus ejus heredes, prout quærebatur in primo, & secundo quesito, frustraneum erit quæ-rere, ad cujus favorem illa adjecta dici debeat

De Contractu.

executoris nē, vel here lis de quo disputandum solum esset ex supposito, quod Silvia heres incidisset in commissum.

Vasionen. Laudemii.

Laudemium ab extraneo solvi debet ex donatione licet temporaria emphyteusis ad quoscumque heredes, & successores transmissibilis. Donatio non est temporaria ex adjecto restitutionis onere, ubi non certa dies, sed quidam restitutioni modus est designatus. Laudemium tricenarium temporis ipatio contra Dominum directum alienationis ignarum, non præscribitur.

VOTUM XI.

- 1 Laudemium ab herede, licet extraneo, in investitura comprehensum, non debetur.
- 2 Laudemium qui præstare non tenetur ex temporaria donatione.
- 3 Laudemii petendi jus auctor tricenaria præscriptio.
- 4 Laudemium præstari debet pro qualibet alienatione, sive concessione utilis domini rei emphyteuticæ.
- 5 Sive fiat per contractum inter vivos, sive in ultima voluntate, & num. 17. & 19.
- 6 Sive titulo oneroso, sive lucrativo.
- 7 Procedit, si novus Adquisitor possessionem acceperit.
- 8 Laudemii solutio ex liberali etiam donatione fieri debet.
- 9 Præsertim, si tum ex consuetudine, tum ex regulamento id juri sit.
- 10 Uxor extraneæ censenda est, si in investitura non sit comprehensa, & viro ab intestato non successisset.
- 11 Statuti municipalis dispositio attendenda in primis est, ubi agitur de Laudemii solutione.
- 12 Statuta Comitatus Venetici præcipiunt, Laudemio ex donationibus præstanda esse.
- 13 Exceptis, quæ sunt personarum conjunctio usque ad quartum gradum.
- 14 Idque de emphyteusibus hereditariis dispositionibus.
- 15 Laudemium debetur ex dispositione quacumque facta de emphyteusi ex pacto, & providentia.
- 16 Ludovicus Bellus conf. 239. loquitur de rei emphyteuticæ dispositione facta in ultimo voluntate.
- 17 Et in his terminis Card. de Luc. de emphyt. disc. 49. = num. 18.
- 18 Laudemium casum habet à translatione domini, & num. 37.
- 19 Et Dominus directus penditur in signum subjectionis.
- 20 Emphyteuticæ rei potest, invito etiam Domino directo, alienari.
- 21 Et tamen Laudemium semper debitum est.
- 22 Laudemium Domino directo ex alienatione rei

rei emphyteutica semper debetur, nisi ab eo fuerit remissum.

35 In emphyteusi ex consensu Domini ad quoscunque transmissibili heredes, licet extranei, comprehensum reputatur.

36 In Emphyteusi, ex consensu Domini, ad quoscunque transmissibili, licita est alienatio.

37 At novum Emphyteuta non eximitur à solutione Landemii.

38 Landemium solvere non tenentur, qui principaliter in Investitura contemplati sunt.

39 Secus, qui latissimo tantum modo in ea sunt comprehensum, per concessionem scilicet hereditatis, & successoribus quibuscumque.

40 Novus Emphyteuta semper dicitur, qui in Investitura latissimo tantum modo contemplantus est.

41 Landemium ex rei emphyteutica donatione, aut alienatione debetur, modo per eam translatum sit dominium, & licet ea sit resolubilis.

42 Procedit, si resolutio contingat ex scita hominis licet necessitate, sive voluntate Contrahentium, sive juris potestate.

43 Resolutio donationis non retrahitur ad tempus, quo donatio facta est.

44 Resoluta donatione, non tenetur Donatarius restituere fructus media tempore perceptos.

45 Landemium semel debita ex donatione, & resoluta, non desinit deberi.

46 Landemium, dum semel dominium translatum est, perpetuo debetur.

47 Landemium, resoluta donatione, ex qua pendendum fuit, deberi non desinit.

48 Landemium debetur, si, resoluta alienatione rei fideicommissaria, restitutio fiat.

49 Landemium ex donatione debitum, & etiam revocatum, solvendum est.

50 Landemium praesolandum est ex venditione facta cum pacto retrovendendi.

51 Landemium ex venditione facta ad vitam venditoris debetur, si in ultra modicum tempus vixerit.

52 Landemium solvi debet ex locutione ad decennium.

53 In Conductorem ad decennium reale dominium transferri dicitur.

54 Landemium ex donatione praesolandum est, non obstante onere rei donatae alteri restituendi.

55 Dissolutio, ex qua Donatarius cogatur rei donatae alteri in morte restituere, temporaria non est, sed perpetua.

56 Donatio resoluta, cui tempus est adpositum, cum non limitum ultra idem tempus, sed personam tantum indicans, quibus postea adquisitio fiat, perpetua censenda est.

57 Donatio facta donec Donatarius vixerit, ex hac temporis, licet incerti, adjunctione temporaria dicitur.

58 In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

59 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

60 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

61 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

62 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

63 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

64 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

65 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

66 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

67 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectum Landemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

ti, adjunctione ut à Landemio non eximatur, sua est verisimilitudo, quod Donatarius decem annos à donatione sui vixerit.

51 Maxima verò Landemium ab eo debetur, si, quo tempore petitur, triginta, & amplius annos à donatione supervixerit.

52 In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, ad effectum solutionis Landemii, spectanda non est praesumptio leg. hereditatum, ff. ad l. Falcid. sed veritas, & subsequens rei effectus.

53 In dispositionibus ad alicujus vitam factis, spectandum est, quamdiu is vixerit.

54 Landemii praescriptio non incipit, nisi ex quo Dominus directus notitiam habuit alienationis.

55 Dominus directus non praesumitur scivisse donationem rei emphyteutica inter Conjugatos factam.

56 Ignorantia alienationis rei emphyteutica inter Conjugatos etiam praesumitur.

57 Etque magis in Domino directa contrahens.

58 Scientia donationis rei emphyteutica in Domino directo non praesumitur, si à Donantis Filio in Investitura comprehensum fuerit in Dominum recognitus.

59 Ad praescriptionem tricenariam contra Dominum directum inducendum tempus pupillaris aetatis ejus auctoribus, necnon minoratatis ejusdem Domini subducendum prius est, & num. 60.

60 Landemii praescriptio à Debitore, ob ejus malam fidem, nequit allegari.

DONATIONE irrevocabili inter vivos, & ad normam Regulamentorum Patriae Venetiarum infirmationis solemnitate, confirmata, N. de Imbert omnia bona sua donaverat Uxori adjecto onere, cum moreretur, illa restituendi uni ex communibus filiis, cum quibus illa à tempore obitus viri usque in hanc diem cohabitando, D. Marchionem de Castellane Dominum directum bonorum in dicta donatione comprehensorum in errorem, credulitatemque induxit, quod eadem jure legitime successione ad filios delata essent, materque illis usufructus, vel alio quopiam titulo frueretur, quam quidem credulitatem confirmavit filius d. Imberti, uti heres Patris in eorum Dominum directum agnoscens Baronem.

Verum hunc errorem, in quo diu Ministri D. Marchionis versati fuerant, depulsi subsecutus eventus; nam, cum ille optasset quoddam suum Praedium permutare cum alio Praedio hereditario d. Imberti, hujus filius ingenue confessus fuit, permutationem peragi non posse, eo quod illud pertineret ad Matrem jure donationis universalis eidem factae à viro, qui, ut dictum est, Donatarie potestatem fecerat bona restituendi uni ex filiis, remque ita se habere confirmavit, tum Instrumentum infirmationis donationis deinde repertum, tum etiam quoddam testamentum à dicta muliere conditum, quomobrem Ministri D. Marchionis eupientes in-

incolumē servare jus Domini directi, quærent, an ex hujusmodi donatione eidem Laudemium debeatur?

Illudque non competere dici posse videbatur, quia agitur de Emphyteuti hereditaria, & transmissibili ad quemcumque heredem, sive successorem extraneum, qui, utpote comprehensus in investitura concessa pro heredibus, & successoribus quibuscumque, nullum proinde Domino directo Laudemium præstare teneatur, per ea, quæ latè disserit in nostris terminis Ludovici Bellar conf. 138., Card. de Luc. de emphyt. disc. 49.

Præterea cum Donatarie adjectum fuerit onus res donatas restituendi uni ex filiis Donantis, Laudemium nullum solvendum esse dicebatur ex donatione temporaria, & per quam dominium irrevocabiliter illi querebatur.

Et demum contra Dominum directum urget tricenaria præscriptio, quæ jus petendi Laudemium sublatum fuit Ripollæ variar. res. lib. 3. cap. 7. num. 395., Cancr. variar. res. lib. 1. cap. 12. num. 10., Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 87., Nigro de Laudem. quest. 18. num. 24. tom. 1.

At re bene pensata, veriùs meo iudicio crederem, D. Marchionis deberi Laudemium i ipsi enim favet universalis regula, quæ statuitur, illud solvendum esse pro qualibet alienatione, sive concessione utilis domini rei emphyteuticæ, vel feudalis, sive fiat per contractus inter vivos, sive in dispositione ultimæ voluntatis, sive titulo oneroso, sive lucrativo, modo sequatur ipsa actualis traditio rei, & nunc Adquisitor rei emphyteuticæ possessionem accepterit aliquo ex iis modis, per quos dominium, re ipsa transferret Giballini. de usur. lib. 4. cap. 4. art. 2. num. 1. & 7., Paisell. expedit. conf. civil. annot. 10. num. 78. & seqq., Fontanell. dec. 281. num. 15., & passim apud alios, quam sanè regulam justum locum sibi vindicare, etiam in translatione utilis domini in extraneum facta titulo liberalis donationis, discretè in nostris terminis firmavit Rota in sua Avenionen. Pecuniaria coram bon. mem. Emerici inter ejus impressas dec. 750., tradens, id Juris tum ex consuetudine, tum ex regulamenti constitutum esse, & præter ibi allegatos, docuere Cujac. in lib. 4. Cod. tit. 66. tom. 5. oper. post. fol. 427., Faber in eundem lib. Cod. tit. 43. definit. 29., Hartmann. Pistor. lib. 1. quest. 50. num. 31., Molpess. ad consuetud. Neapol. part. 2. quest. 8. num. 9., Fulgini. de emphyt. tit. de Laudem. quest. 6., Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 20. & seqq., Cancr. variar. res. lib. 1. cap. 11. n. 11. & seqq., Ventrigli. in prax. rer. notab. annot. 39. s. 1. num. 12., Pirolet dec. 496. num. 9. & 12., Panimilli. dec. 4. annot. 1. num. 36., ideoque cum Usor d. Imberti extranea censenda sit, non enim comprehensa legitur in investitura, & viro ab intellectu non successisset Franch. dec. 417. jure meritoque cogi debet ad Laudemii solutionem.

Nique turbant rationes dubitandi in contra-

rium adductæ; nam, quod attinet ad primam, ea plene submotæ videtur ex censura legis municipalis, quæ in his causis præcipue valet, per ea, quæ tradit Nigro de Laudem. tom. 1. quest. 4. art. 1., regulamque liquidam, quibus regitur Comitatus Venaitinus, expresse præcipiunt, 12 Laudemia deberi ex donationibus rerum Emphyteutarum, exceptis illis facis personis Com-junxis usque ad quartum gradum, testè Rota d. dec. 750., nec venit in dubium, illa loqui de emphyteutibus hereditariis, quales quoad succissiones, & alienationes censetur ille Comitatus Venaitinus, atque etiam quia, si non ageretur de emphyteuti hereditaria, quæstio esset de re non dubia, non autem ut illud deberi ex dispositione quacumque facta de emphyteuti ex pacto, & providentia Ludovici Bellar conf. 138. num. 1. & 2.

Nec urgent auctoritates in contrarium allegatæ, quia Bellar proficitur loqui de disposito- ne rei emphyteuticæ facta per viam ultimæ voluntatis, qui non est casus noster, cum agatur de translatione domini utilis facta in extraneum Jure donationis inter vivos, ex qua deberi Laudemium, re mature discussa, decidit Rota d. dec. 750., & non dissentit ipsemet Bellar, quia distinctione respondetur etiam Card. de Luc. d. disc. 49. pariter loquenti de Emphyteuti extraneo per testamentum relicta, licet etiam hoc casu contra præfatos Auctores subintrare possimus, communiorē, veriorēque esse opinionem tentientium Laudemium deberi, ut docuerunt Gratian. disc. 177. ex num. 10., ibique de Luca num. 6., & seqq., & in annot. ad Ventrigli. in prax. rer. notab. annot. 39. s. 1. num. 7., Hodier. ad Rota dec. 93. ex num. 35., Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 39.

Et rectè quidem, nam Laudemium causam habet à translatione domini Faber. in lib. 4. tit. 34. definit. 1. num. 7., & tit. 43. definit. 4. num. 1., definit. 28., & definit. 65., penditurque in signum subjectionis Domino directo, idem Faber d. tit. 43. definit. 1. n. 18., & 23., Paisell. expedit. Conf. civil. annot. 10. num. 81., Lagunen. de fructib. part. 1. cap. 13. num. 12., ideoque, licet qualitas hereditaria, & alienabilitas rei emphyteuticæ operetur, quod illa sine consensu Domini directi, quinimo, ipso etiam invito, alienari possit, at non etiam efficit, quin Laudemia non debeantur, quippe hæc semper reservata censentur, nisi à Domino directo fuerint expresse remissa Cujac. in lib. 4. Cod. ad tit. 66. tom. 5. oper. post. fol. 447. lit. C., Ventrigli. in prax. rer. notab. annot. 39. s. 1. num. 13., Hodier. ad Rota dec. 93. num. 38., Hartmann. Pistor. lib. 1. quest. 50. num. 7. & seqq., Rosenthal de fens. cap. 9. membr. 1. conclus. 42. num. 12., Pirolet d. dec. 496. num. 12., Panimilli. dec. 4. num. 26., & seqq.

Parvique recit, quod heredes, tamen ex-tranei, comprehensi censentur in simili emphyteuti ex consensu Domini ad quoscumque transmissibili, quia hujusmodi consensus licitam quidem reddit alienationem, quæ alioquin non sub-

subsisteret, at non eximit à solutione Laudemii
 26 debiti non ratione consensu, sed pro Investitu-
 27 ra, & traditione possessionis, quam novus em-
 phyteuta à Domino directo accipere debet *Gra-
 tion. dist. 1. cap. 177. num. 13. & seqq.*, ibique de
 Luca, *Fulg. de Emphyt. tit. de var. codicis. qn.
 16. num. 6.*, & *tit. de Landem. quest. 2. num. 2.*, &
quest. 8. num. 14., & *quest. 14. num. 4.*, *Hodier. ad Sord. dec. 93. sub num. 44.*, *Pottell. expedit.
 Conf. civil. annot. 10. num. 77.*, & *seqq.*, *Hart-
 man. Pistor. lib. 1. quest. 50. sub num. 3.*, cum aliis
 apud *Logan. de fructib. part. 1. cap. 13. num. 9.*
 & *seqq.*

Contraria verò procedunt favore illorum, qui
 28 principaliter contemplati, & comprehensi tue-
 runt in Investitura, & in ipso primo actu con-
 cessionis, & cuius vigore abique facto hominis ad
 intestato successissent, at aliter res se habet,
 quando agitur de eo, qui latissimo solum mo-
 do comprehensus in concessione facta pro here-
 29 dibus, & Successoribus quibuscunque, sine fa-
 cto hominis, & Jure legitime successione rem
 emphyteuticam aliequi minimè potest, is enim
 respectu Domini directi semper dicitur novus
 30 emphyteuta indigens Investitura, & traditione
 realis possessionis, juxta *decis. Franch. 447.*,
 quam sequuntur *Gration. dist. 1. cap. 177. num.
 35.* ibique de Luca, *Molpès ad consuetud. neapol.
 part. 2. quest. 3. num. 9.*, *Antonnell. de tempor. le-
 gal. lib. 3. cap. 7. num. 33.*, *Hodier. ad Sord. dist.
 93. num. 18.*, *Panimoll. dist. 1. cap. 4. nu. 28.*,
 quæ obiter attigisse fas sit, ut magis, magisque
 in nostra hypothesi eluceat, sine dubitatione
 ulla Laudemium deberi.

Expedit à primò, proficiscimur ad secun-
 dum objectum fundatum in eo, quod donatio
 fuerit temporaria cum resolubili dominij tra-
 slatione facta in Donatariam gravatam restituere
 uni ex filiis, pro quo objecto rescindendo satis ef-
 31 fect responderè, quod, si donatio, aut qualibet
 alia alienatio constituitur ab initio, ex eaque
 traslatum sit per venditionem dominium, non
 32 eò minus Laudemia debebuntur, quod ex post
 facto alienationem illam rescindi contigerit, si-
 33 ve fiat ea resolutio interveniente hominis facto li-
 cet necessario, si-ve ipsa spontanea Contrahen-
 34 tium voluntate, si-ve ipsa etiam Juris potestate,
 nam quemadmodum hujusmodi revocatio
 35 non retrotrahitur ad tempus donationis, ut ex
 eo appareat, quod fructus medio tempore per-
 36 ceptos restituere Donatarius non cogitur, ita
 fieri non potest, ut semel debita Laudemia, ob
 37 solam donationis resolutionem deberi desinant,
 ut enim perpetuo debebantur, sufficit semel
 38 traslatum fuisse dominium ex ea causa, quæ
 39 sua natura potuerit esse perpetua, cum sola do-
 minij translatio illa sit, quæ Laudemiorum pra-
 standorum obligationem parit, ut his verbis
 concludit *Faber. in Cod. lib. 4. dist. 11. q. 3. definit.
 28.*, & *definit. 45.*

Quamobrem, si Juris potestate, ob superven-
 38 tiam nempe filiorum, donationem revoca-
 ri contingat, Laudemium solum Domino di-
 recto deberi non desinit, ut, præter *Fabrum* lo-

co mox citat, tradit *Hartman. Pistor. lib. 1. qn.
 50. num. 48.*, prout etiam resolutio alienationis
 rei subiectæ fideicommissio legis auctoritate fa-
 39 cta, eveniente casu restitutionis, non eximit ab
 obligatione solvendi Laudemium *Antonell. de
 tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 44.*

Pariterque, si facto hominis si-ve necessario,
 si-ve voluntario aliquando illam revocari contingat,
 non idcirco, ea cessante, cessare dicitur cau-
 40 sa debendi Laudemium, quod proinde præstan-
 dum esse ex venditione facta cum pacto retro-
 41 vendendi tradiderunt *Anton. Faber. de error.
 pragmat. deced. 5. error. 3. num. 10.*, & *seqq.*, *Gi-
 ballin. de usufr. lib. 4. cap. 4. art. 3. num. 13.*, *Hart-
 man. Pistor. lib. 1. quest. 50. num. 3.*, *Bonden. col-
 luct. legal. 35. num. 54.*, & *seq. lib. 1.*, *Ventriglia
 in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 3.*, *Pani-
 moll. decis. 4. annot. 1. n. 30.*, *num. 60.*, illud deberi
 42 affirmans, etiam venditione facta ad venditorem
 Venditoris, si si vixerit ultra modicum tempus,
 idemque solvendum esse ex locatione ad decen-
 43 nium, quia per illam in Conductorem reale
 domonium transferri dicitur, tradiderunt *Amad.
 de Pont. de Landem. quest. 84.*, *Hartman. Pistor. lib. 1.
 dist. quest. 50. num. 31. in fin.*, *Yndar. resol.
 Civil. cap. 4. num. 12. part. 1.*, *Ventriglia in prax.
 rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 22.*, *Prout decis. 496.
 sub num. 11.*

Sed propius ad rem nostram, frustra solutio
 Laudemii evitari contenditur eo sub colore,
 quod donationi adpositum fuerit onus res dona-
 45 tatas alteri restituendi, ideoque temporaria,
 censenda sit, quia cum illa respectu temporis
 simpliciter facta sit, nullaque certe, vel in-
 46 certæ diei præfixione limitetur, sed solum
 contineat modum, si-ve gravamen, ob quod Do-
 nataria, cum moreretur, alteri res donatas re-
 47stituere cogitur, dispositio non dicitur tempora-
 ria, sed perpetua, quia, cum tempus non
 fuerit adpositum substantiæ donationis, adeo-
 48 ut limitando acquisitionem, ultra tempus præfixi-
 tum non duret, sed solum limitet, atque de-
 signet personas, quibus acquiri debeat post mor-
 tem Donatarie, acquisitio proinde ab eadem se-
 49 mel facta, suapte natura perpetua dicenda erit,
 etiam si postea evenierit casus fideicommissi, ut
 bene in his terminis docuit *Caucer. variar. reso-
 lut. part. 1. cap. 11. num. 85.*

Immo verò, tametsi donatio, de qua agitur,
 simpliciter facta legeretur, donec Donataria
 vixerit, ideoque adjectione temporis quamvis
 incerti, temporaria diceretur, & pro decer-
 48 nendo Laudemio, temporis incertitudo ad cer-
 titudinem redigenda esset, servata normâ tra-
 49 ditâ in famigerata *leg. hereditatum ff. ad leg. fal-
 cid.*, ut hunc casum distinguendo ab alio, voluit
 idem *Caucer. loca citato*, nihilominus Laudem-
 50 mium debitum esset, tum quia verisimile est,
 quod Donataria tempore donationis ejus esset
 51 ætatis, ut ipsius vita annis decem comparari
 posset, tum etiam quia, cum tempore, quo, de-
 lectâ dictâ donatione, factus fuit locus petitioni
 Laudemii, illam triginta, & amplius anni Do-
 natarii supervixisse constet, sequenda non esset
 præ-

presumptio dictæ legis, sed spectanda veritas, & subsecutus rei eventus ad Text. in leg. cum Titio 15. ff. ad leg. falcid. Gratian. discept. 756. num. 49. & seq. Rota coram Coccin. decif. 1567. num. 11. & seqq. de cis. 138. post Marlin. de leg. 1. in Pisaren. Pecuniaria 23. Martii 1656. §. final. coram R. P. D. Pio, & in Callien. Bonarum 26. Aprilis 1697. §. Hoc nomen Domini cum seqq. coram Illustrissimis dell'Olmo Magni Archiepiscopo Mediolanen. & in nostris terminis, quod in dispositionibus factis ad vitam alicujus spectandus sit subsecutus eventus, quamdiu scilicet is viserit, tradit Antiquellus de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 76. Panimoll. decif. 4. annot. 1. num. 60. alios referens.

Neque verò ex eo, quod tam diuturno tempore Dominus directus Laudemium petere distulerit, D. Adversarius proderit diffugium prescriptionis tricenarii temporis, quia, cum hæc currere non incipiat, nisi à die, quo Dominus directus habuit notitiam alienationis Ripollæ varior. resol. cap. 7. num. 396. & seqq., Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. num. 87., nullà iustà ratione affirmari potest, illum novissè hanc donationem factam inter conjunctas personas, nam si hujusmodi actum ignorantia præsumitur, etiam inter dictas personas, per ea, quæ tradunt Aliograd. conf. 43. num. 68. lib. 2., Sard. conf. 7. num. 53. conf. 51. num. 31., Rota coram Voisid. decif. 330. num. 4., quod potiori jure præsumenda erit in extraneo Domino, videlicet directo, in quo, ut inquit Cascer. var. resol. part. 1. cap. 12. num. 11., cum scientia præsumatur, eo quod videtur rem emphyteuticam in alium alienatam, procul dubio præsumptio ista cessat contra D. Marchionem, qui à Donantis filiis, ad quos jure legitime successione emphyteuticæ deferenda erat, in Dominum recognovissè fuit.

Prætereaque subducenda essent tempora pupillaris ætatis D. Uoris, & Adultæ D. Marchionis leg. sec. 3. ibique Gloss. Cod. de præsumpt. 30. annorum, Rota coram Gregor. decif. 439. num. 13., in Cavallien. legitima 21. Decembris 1682. §. final. coram Rôno diti. Hervault Archiepiscopo Taranen., nec non etiam tempus minoritatis, ob quam eidem succurrendum esset, Card. de Luc. de Indic. dist. 21. num. 37., & seqq., & denique illud, quo fuit sub legali administratione Viri, maxime cum agatur contra ipsam debitoricem fidem, quæ ob malam fidem prescriptionis beneficio juvare nequit, Card. de Luc. de Dot. in Junum. num. 352.

Afulana Donationis.

Donatio inter vivos facta filiis, & Descendentibus cum relatione ad testamentum, in quo contemplata fuit agnatio, nihil prodest hæminis, præsertim quum Donator vir fide dignus adieveraverit, mentem suam fuisse eas excludendi. Donatio inter vivos intelligi debet facta de juriis præsentibus, non de futuris inexcogitabilibus.

- 1 Donatio inter vivos irrevocabilis est, & perpetua.
- 2 Donatio inter vivos, nisi Donans post reversionem sibi caverit, per Donatarii prædecessum non resolvitur.
- 3 Donatio inter vivos ad quoscunque Donatarii heredes transmittitur, & num. 22.
- 4 Filiorum, & Descendentium nomine veniunt Femina, & num. 5., & 33.
- 6 Donatio, si est ex causa amoris, & liberalitatis ergo nepotes, pro seminis etiam sustinetur.
- 7 Qualitas masculinitatis adjecta in particulari institutione est in universali subaudienda, si eadem in utraque persona fuerant nominata.
- 8 Proccedit etiam quoad diversas personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatione.
- 9 Agnationis conservanda votum masculinum tantum, non feminam admittit, & num. 41.
- 10 Substitutio faminorum, in defectum masculinorum ordinata, ipsorum, non eorum institutionem supponit, ne alius videatur sibi ipso substituta.
- 11 Donatio se referens ad testamentum, declaratur non ab eo recipit.
- 12 Referens dicitur in relato inesse, & num. 38.
- 13 Referens ex se importat expressum omnium in relato dispositive, & num. 40.
- 14 Amplius, ut ad procedat etiam cum expresso pro forma requiritur.
- 15 Relatio secumfert quandam cum relato dependentiam, & innuitur.
- 16 Relatio efficit, ut ex relato, non ex referente agatur.
- 17 Referens nequit majus conferre jus, quàm relatum.
- 18 Relatio ad testamentum dicitur adesse in donatione, si Donans illi se conformare declaraverit.
- 19 Relatio donationis ad testamentum rectè ex his verbis colligitur, che in caso mortello detti Donatari senza figli, in detto caso avellè luogo la disposizione paterna.
- 20 Relatio donationis ad testamentum, ut habita censetur, benignè sumenda est interpretatio.
- 21 Donator non censetur seipsum in concursu faminorum excludere, ubi se conformat testamento eorum excludendi.
- 22 Donatio inter vivos, ut transitoria ad quoscunque heredes judicatur, spectanda est Donatoris voluntas.
- 24 Judicis est eam voluntatem explorare.
- 25 Donantis voluntas, ut censetur ad quoscunque heredes directa, ex causa finali dimittenda est.
- 26 Causa autem finalis dicitur, non quæ Donatarii, aut Tertii, sed Donatoris utilitatem respicit.
- 27 Intellige non tantum utilitatem pecuniarium, sed etiam affectionem Donatoris.
- 28 Donatio, quæ fit pro tertis personis, utque ex

- en certa causa, ad cessatā, resoluitur.*
- 39 *In donatione specijari debet, cuiusnam Donans dare voluerit, non pro quibus Donatarius adquirere intellexerit.*
- 40 *Filius, & Descendentes ubi in ultima voluntate fuerant nominati, latius sumenda est interpretatio pro feminarum comprehensione.*
- 41 *In contrahibus masculinum non concipit feminam.*
- 42 *Filiorum appellatio in contrahibus ad masculinos tantum restringitur.*
- 43 *Filiorum, & Descendentium nomine non tenentur familia in donatione, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione patris reversi, & num. 35.*
- 44 *Filiorum, & Descendentium nomine, ut familia dicantur comprehensa, interpretatio sumenda est a Testatoris mente.*
- 45 *Donator suu consensum testamento, censetur famini in eo exclusus voluisse pariter excludere.*
- 46 *Verbam Plenamente importat absolutum, nullaque ex parte diminutam adimplementam.*
- 47 *Liberalitatis causa in donatione expressa, nil aliud, quam spontanei oculis naturam indicat.*
- 48 *Liberalitatis causa in donatione facti non fert independentiam a contemplatione agnationis.*
- 49 *In donatione causa impulsiva non curatur, si finalis deficit.*
- 50 *Declarationi Donantis, quod masculis tantum donata intellexerit, standum est, & num. 49.*
- 51 *Praefertim si morum integritate sit, ac Sacerdotali Characteris insignitis, & num. 48.*
- 52 *Praesumptio est, quae nulla in senectute cum praesudicio animae sine mentiri.*
- 53 *Declarationi Donantis in dubio est deferendum, cum illud ex interpretatione verborum donationis derivatur.*
- 54 *Substitutio linearis reciproca. Inter omnes filios, ac nepotes masculos debet favore superstitis masculi locum habere.*
- 55 *Substitutio linearis reciproca quod fuerit a Testatore demandata, censetur opus non est, si de ea ex verbis testamenti clarè constet.*
- 56 *Substitutio linearis reciproca conjicitur ex iuramento, & saepius repetito conservanda agnationis voto.*
- 57 *Alia ad id excluduntur coniecturae, & n. 54. ss. & 56.*
- 58 *Substitutio linearis reciproca longe facilius indulta censetur, ubi non inter transversales agitur, sed inter Descendentes Testatoris.*
- 59 *Donatio, si futurum tempus non respiciat, nequirit dici donata jura in futurum competentia.*
- 60 *Sed debet conferri restricta ad intra solummodo praesentis.*
- 61 *Donatio nequit dici comprehendere successorem ad favorem Donatoris delude apertam, tempore donationis excogitabilem.*

- 62 *In donatione a Patre facta filio non comprehenditur legitimus ex bonis filii praedefuncti debita Patri.*
- 63 *Cedere sua jura quisque potest in sui praedijctum.*
- 64 *Potium proprium non licet impugare.*
- 65 *Cedi possunt, ac donari bona emptyentica, si ex generali Provincia consuetudine, vel peculiari constitutione redacta sint ad instar allodialium.*

TITUS die 30. Decembris 1667. postremum condidit testamentum, in eoque in primis heredes singulares in quodam praedio scripsit Sempronium, & Pamphilum, suos ex filio praedefuncto nepotes, eā redditā ratione, quod sibi semper in animo fuerat, & in votis promovere commoda, & utilitatem filii sui jam defuncti, ejusque filiorum, verbis illis = *Perchè la mia intenzione è sempre stata avvantaggiare N. mio figlio già defunto, e suoi figli, di què è che istituisco Eredi particolari Sempronio, e Pamfilo &c. nella possissione &c.* Subdiditque postmodum illa verba = *qual Tenimento di Terra voglio, che si mantenga sempre, e sia di detti miei Nipoti, e loro figli, a Descendenti maschi per conservazione della mia agnazione.*

Postea verò heredes universales aequis portionibus instituit Cajum, & Scichum filios suos, & dictos Sempronium, & Pamphilum nepotes, inter quos omnes reciprocam ordinavit substitutionem, quam porrigi voluit ad omnia omni bona, etiam particularis institutionis titulo nepotibus relicta, inquit = *E questo s'intende di tutti li miei Beni anco sopra espressi, e lasciati per istituzione particolare di Sempronio, e Pamfilo &c.* reddiditque hujus dispositionis rationem ex enixo conservandae agnationis voto desumptam = *Perchè voglio, che i miei Beni tutti intieri si conservino di detti miei figli, Nipoti, e Pronipoti, e Descendenti in infinito per conservazione della mia agnazione, finchè piacerà a Dio conservarla, ob eamque causam hereditibus suis alienationem interdixit verbis illis = E acciocchè i miei Beni si conservino sempre, ed in infinito nella mia agnazione, proibisco a tutti l'alienazione &c.*

Denique Seja nepti, si sese coelesti sposo in Monasterio aliquo dicere nolisset, dotem illam reliquit, quae Monasterio dari convecit, si verò nubere in saeculo maluisset, sicut nomine ei legavit scuta tria millia, eā tamen, adjectā conditione, ut renunciationem facere teneretur, subdendo statim ea, quae sequuntur, verba = *Ma in caso, che per alcun tempo morissero Sempronio, e Pamfilo miei Nipoti senza figli, e la descendenza, e agnazione loro, e mia rimanessse estinta, in tal caso voglio, che i miei Beni tutti, e senza destinazione alcuna devolvano a detta Seja mia Nipote, e a' suoi figli, Descendenti con obbligo d'asserere il cognome, e insegna di casa mia &c.*

Die 28. Junii 1689. Cajus unicus superstes ex filiis Titii Testatoris tum, ut se conformaret

men-

menti, voluntatique illius, tum etiam, ut fastidisset amori, quo erga nepotes ferebatur, ac sue ipsius liberalitati, atque munificentie, donavit irrevocabiler inter vivos Sempronio, & Pamphilo nepotibus sua bona, ita tamen = *Che in caso morissero detti Signori Donatarii senza figli, & Descendenti loro legittimi, e naturali, in detta casa avessse luogo pienamente la disposizione del già Signor Titio Padre, e non rispettivamente di essi Signori Contraenti* = Cum autem nuper tato cesserint Donatarii, superstitē solum Bertā Sempronii filia nuptui tradita, & bona ab ipsis relicta (exceptis liberis, de quibus non agitur) triplicis generis sint, bona nempe donata, bona fideicommissaria, quæ scilicet ex testamento Avi dictis nepotibus quæsitæ fuerant, & bona denique emphyteutica partim ex donatione, partim ex dispositione. Testatoris collata, & idcirco de pluribus dubitari contingit: An videlicet per obitum Donatationem abique illius masculis factus sit locus resolutioni donationis favore Donatoris; & quatenus negativè: An donatio comprehendat bona illa fideicommissaria, quæ nepotibus donatariis obvenuerunt, in quibus vigore reciproce substitutionis succedere debebat Cajus donator ad exclusionem femininarum; sit quatenus affirmative respondendum videatur? tertio loco examinandum est, quid Juris statuendum sit respectu Bonorum emphyteuticorum; super quibus Dubiis iussus, ut pro veritate sententiam meam dicere velim, rem brevibus perstringam, & meum quæcumque Judicium proferam, haud miratus, si alii me sapientiores in contrarium abierint sententiam in tractatione mere conjecturali.

Remque ordiendi, primo quidem obtutu, mentisque conjectu respondendum videretur, donationem, de qua agitur, minimè esse resolutam, sed durare adhuc, ac viribus subsistere favore Bertæ filie Sempronii Donatariæ. Et enim donatio inter vivos suapte naturâ irrevocabilis est, & perpetua, & nisi Donans pacto reverteri sibi caverit, per Donatarii prædecessum non resolvitur, sed ad illius heredes, quicumque illi sit, transmittitur, ad *Text. in leg. 1. §. Igitur ff. de donat. leg. §. qui argentum §. finali Cod. eodem, Mantici de tacit. lib. 13. tit. 21. num. 20., Rota coram F. meris Jun. decif. 970. num. 1., in Cassicolen. donationis 1. Februarii 1706. §. Nec obstat coram Scotto, confirmata 21. Novembris 1707. §. Ita ex opposita coram Ansaldo, & 2. Junii 1710. §. Sed res est coram Lancetta, & in Romana renunciationis 3. Junii 1711. §. Quo verb coram R.P.D. Aldrovando. Rursus, cum in Instrumento donationis expressè conventum fuerit, dispositionem paternam femininarum exclusivam vindicare locum sibi posse co-dumtaxat casu, quo Donatarii decederent abique filiis, & Descendentibus, tantum abest, quod exclusio dicti Bertæ, ut ea potius comprehensa censenda sit in prædicta donatione, tam enim filiarum, quam Descendentium nomine veniunt feminæ æquæ, ac masculi, prout de*

De Contract.

verbo Filiarum est *Text. in leg. §. qui ita ff. de testament. tutel. Peregrin. de fideicommiss. art. 25. num. 1., Card. de Luca de fideicommiss. dist. 36. num. 2., Rota in rec. decif. 981. part. 5., & decif. 324. utrobique num. 2. part. 17. in Camerinen. fideicommissi 18. Martii 1707. §. Minus, & 5. Hand relevante coram Priolo, in Hortana Immisioni 6. Junii 1710. §. Nec relevare coram Caffarello, & latè in Romana fideicommissi R.P.D. Pauli de Alveris 11. Maii 1714. §. Extraneo coram R.P.D. Crispo, & de illo alio Descendentium = disponitur in *Auth. de hered. ab intest. venien. §. Si quis igitur ibi* = Si quis igitur Descendentium fuerit &c. nulla introducenda differentia, sive masculis, sive feminis sit &c. = *Decian. resp. 41. num. 114. lib. 1., Gabr. de verb. signif. conclus. 6. num. 106., Paschal. de virib. parr. potest. part. 4. cap. 9. ex num. 493., Rota coram Alancic. decif. 99. num. 22., in rec. decif. 205. num. 1. part. 16. ad ornat., Card. de Luc. de fideicommiss. decif. 12. num. 12. in Mantifi. ad eandem sub eodem tit. de fideicommiss. decif. 25. num. 8., & decif. 26. num. 12., in Persina fideicommissi 20. Februarii 1713. §. Ulteriusque coram Falconeria; Fortius verò hac urgent, si animadvertatur, illiusmodi donationem factam fuisse ex pluribus causis, ex quibus licet aliquis deficere potuerit, subsistit tamen illa amoris, & liberalitatis erga nepotes, quæ proinde tam masculis, quam feminis conveniens, apta est subsistende donationi favore Bertæ, ad tradita per *Narr. conf. 14. num. 6., Sord. conf. 161. num. 20., & conf. 131. num. 6., Constantin. ad Statut. Urb. annot. 44. art. 3. num. 198. tom. 2., Rota coram Merlino decif. 392. num. 12., & 13., cum alius Duvos. Jun. decif. 792. num. 18., & seq., cum alius in Persina transactionis 8. Junii 1712. §. Eiusdemque coram Ansaldo.***

Vetum enim verò, tamen hæc satis urgere posse videantur, nihilominus fatens res maturius, diligentique perspectâ, crederem donationem prædictam reverâ fuisse resolutam, ideoque potiora esse Jura Cui Donatoris; nam cum Titius Testator in institutione particulari vocaverit filios, ac Descendentes masculos agnatos, & qualitas ista masculinitatis, tamen in institutione universalis minimè repetita, subaudienda omnino sit, tum quia ibidem adfunt ille et perſone, quæ in particulari institutione nominatæ fuerunt *Rota ad ornat., Card. de Luca de fideicommiss. decif. 28. num. 1., & decif. 29. num. 2., & licet essent diversæ, id tamen non officeret, quia omnes erant de eadem agnatione Testatoris, quo casu qualitas masculinitatis antecedenter expressa, in subsequenti dispositionis parte repetita censetur. Buccifer. conf. 30. num. 10., Caroc. discept. 1. num. 10., & ex aliis tradit Rota in Mantifi. ad clarum. Card. de Luc. de fideicommiss. decif. 12. num. 6., tum quia Testator pluries, pluriusque expresse ardens conservandæ agnationis votum, quod solos masculos admittit, excluditque feminas, ut, relatis concordantibus, advertunt Peregrin. de fideicommiss. art. 28. num. 47., Rota in rec. decif. 385. §. num. 41., & seq. part. 9. decif. 410. num. 12., & seq. part. 19., & in*

N

Mant-

- Mantif. loco mox citato num. 8., & 9.* tum de-
mum quia ioceminas subditum in casu dumtaxat
extinctæ agnationis, quatinobrem in institutio-
ne de solis masculis sensibile dicebatur est, ne alio-
qua, si in ea formæ fuisse vocatas dicamus,
10 fecimur absurdum illud, quod formæ sunt sibi
metipsis substitutæ, ut, aliis omisiss, novissime
admonuit *Rota in Romana fideicommissorum* 14.
Martii 1712. §. *Nullo siquidem patto coram R.P.D.*
Crispo, & in Bononia. præfess. fideicommissi de
Romacioti 3. *Julii* 1713. §. *Altera verò causa*
Scotto. Ex hoc veluti ex necessario antecedenti
sequitur, quod in Cui donatione vocatj so-
lummòdò sint masculi, exclusque formæ,
quia Donans prociellus fuit se conformare velle
menti, & dispositioni Testatoris, cuius quidem
11 conformations, seu relationis virtute donatio
declarationem recipit, atque interpretationem
à testamento relato tam respectu formæ, &
ordinis, quàm respectu Personarum, ut bene
ad rem notatur *Dec. conf. 162., & conf. 497.*
utroque per tot., Socin. Jan. conf. 75. num. 3. lib.
3., Decian. resp. 33. num. 125. lib. 1., Menoch. conf.
287. num. 32., & conf. 459. num. 19. conf. hic pri-
mum dicimus, Cels. Q. conf. 47. num. 7., Torr. de
facil. futur. success. lib. 3. cap. 6. num. 31., & de Pri-
mo Ital. part. 2. quest. 20. num. 8. & seqq., Sami-
niat. contr. 201. num. 127., Castil. decif. 50., ibi-
que Adden. Urcol. decif. Florent. 11. num. 37.,
Rota coram Pen. decif. 436. num. 8., decif. 503.
num. 3., & decif. 967. num. 4., & 5. coram Bu-
ratt., decif. 471. num. 4. coram Pentering., decif.
162. num. 5. coram Emerit Jan., decif. 598., &
decif. 845. utroque num. 14., in Romana, seu
Reatina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. §. *At*
hujusmodi coram Eius de la Tremoille, confirma-
ta 2. *Decembris* ejusdem anni §. *Plurim coram*
eodem, in Interam. de fideicommissi 11. *Decembris*
1705. §. Plurim namque & s. Nec descendit cor-
am Rio Melinet, in Bononia. fideicommissi de
R. Beni 4. *Junii* 1708. §. *Non relevante coram*
bon. men. Omiana, & in Romana fideicommissio-
rum 14. *Martii* 1712. §. *Est malum coram Crispo,*
& omnino optime Torr. de facil. futur. success. dec.
46. nu. 3., & 4. ibi = Et secundum illum formam re-
fringitur contrarius donationis, ut scilicet filius ma-
sculinus Pringensium, & legitimus, & naturalis pro
tempore in bonis donatis succedat, non verò femi-
na, quales sunt sorores de Cavin a fideicommissi, &
Pringensium excludat = & nu. 8. ibi = Frustra igitur
ex donatione separatim considerata Sorores de
Cavin prætendunt successum in bonis donatis,
dum extat alia relata dispositio, hoc est fideicom-
missum, & Pringensium, in qua ipse excludun-
tar, & vocantur Pringensium masculi. =
Et recte quidem, quia, quod fit per ratio-
nem ad aliud, dicitur in eo inesse verè, ac pro-
12 priè, ad *Text. in leg. Alii Prator §. Si Index ff.*
de re judicat., leg. Certum, ibique Jaf. in princip.
ff. p. cert. petat., Paris. conf. 9. num. 17. lib. 3.,
Gozzadini. conf. 3. num. 16., Peregrin. de fideicom.
art. 16. num. 112., Gratian. de sept. 183. num. 39.,
bene Rota coram Pen. decif. 456. num. 9. in sue.
13 Et habet vim specialis expressionis corum, qua

disponuntur in relato, per *Text. in leg. Affe to*
77. ff. de hered. instut., leg. si ita si ripsero ff. de
condit., & demonst. r., ubi Bartol. id voluit, tan-
ctum exprello pro forma requireretur. Mon-
dell. Alb. conf. 340. num. 38., P. Venturini. conf. 1.
num. 138., & seqq. & num. 216. & seqq., Pere-
grin. de fideicom. art. 16. num. 113., Maaf. con-
sult. 315. num. 28., Rota in rec. decif. 272. num.
4., & decif. 29. num. 13. part. 10., decif. 37. num. 4.
part. 15., decif. 50. num. 5. part. 17., & in dicta Ro-
mana, seu Reatina fideicommissi 2. *Decembris*
1697. §. Hac enim obf. quodque eadem coram.
Eius de la Tremoille obf. eam nempe rationem,
quod relatio fecit tert. necum dependentiam,
verum etiam unitatem quamdam, & identita-
tem referentis cum relato, ut inquit R. P. D.
Fattinell. resp. 59. num. 53. tom. 2., & ante ipsam
Rota coram Duno. Jan. decif. 526. num. 5., effi-
citque, ut ex relato agatur, at non etiam ex
relerente. Castil. quidam, Jar. contr. lib. 4. cap.
43. no. 18. & seqq., & prosequitur Fattinell. dict.
resp. 39. num. 55., Abundum namque effi plus
quempiam consequi ex scriptura referente,
17 quàm ex scriptura relata, teste Cort. Jan. conf.
95. num. 10., Peregrin. de fideicom. art. 16. num.
111. ad med.

Quæ sane relatio superius constabillata bre-
viloquis illis, ac compendiariis verbis, quibus
18 Donans dispositioni paternæ conformare se ve-
le declaravit, prout de simili Disponente tradit
Casauatt. conf. 47. num. 107., Castil. decif.
50. num. 21., & Rota in dicta Romana, seu Re-
atina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. §. *Cum cum,*
confirmata 2. *Decembris* §. *Plurim coram Eius de*
la Tremoille, magis, magnique confirmatur
alio prælatæ donationis loco, in quo Donator
inquit = Obi in caso nostro detti Signori Donat-
arii senza figli, e Des. eudenti loro legittimi, e =
naturali, in detto caso avesse luogo pienamente la
disposizione paterna, e non di essi Contratti = Ex
quibus porrò verbis clarius, quàm nos dicendo
19 explicare possumus, eluceat aperta donati-
onis relatio ad testamentum, ut bene observant
Casauatt. conf. 56. nu. 15., Card. de Luc. de fidei-
com. disc. 119. num. 6., & in sum. num. 209.,
Saminiat. contr. 201. num. 128., optimè Rota cor-
am Pen. decif. 436. num. 9. coram Jan. num. Alex.
VIII. decif. 97. num. 8., & 9., in dicta Romana,
seu Reatina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. §. *Et*
rursus coram Eius de la Tremoille, in Romana,
seu Reatina fideicommissi de Vincenzini 14. *Martii*
1701. §. Quoniam coram Illustrissimo Scoto, &
in Persina Transfacionis 12. *Junii* 1712. §. *Id ip-*
sam coram R.P.D. Alfalido. Eoque libentius la-
20 tudine benigna sumenda est interpretatio pro
inducenda tali relatione, quia, cum Testatoris
mens, & vota ad agnationis conservationem,
ampliationemque directæ legantur, Donator
etiam prudenter ratione motus, & paternæ dispo-
sitionis vestigia sequitur, agnationem conse-
rvare voluit censendus est; quapropter, si Te-
stator noluit, Cajum, etiam minus charum, quàm
21 nepotes, excludi à Seia iocemina proximiore,
utputè nepte, quanto magis iuverisimile est,
quod

quod Cajus seipsum excludere voluerit io concursu foeminae remotioris, Berte videlicet Proneptis; ut optime ad rem ratiocinatur *Caspar. conf. 57. num. 27. & seqq.*, *Molin. de ritu nupt. lib. 3. quest. 24. num. 289. & seqq.*, *Rota in Romana, seu Reatinis fideicommissi 25. Januarii 1697. §. Et quidem, & in confirmatorio 2. Decembris ejusdem anni §. Idque apertus ibi = Ipsa agnationis conservanda ratio, veluti anima informans, perficiensque relatum, referens quoque casum abibit, perficietque = & §. seq. ad finem ibi = *fratillorum rejecit relativam interpretationem, quam habet agnationis favor = coram Elio de la Tremouille.**

- Quæ cum ita sint, facili negotio submoven-
tur ea, quæ io contrariam partem afferuntur;
23 & primò quidem, quod attinet ad donationem
suijete naturæ ad heredes quoscunque Donatari-
i transitoriam, dicimus, id quidem non esse
23 perpetuum, sed ex Donantis meote, ac volun-
tate pendere, proindeque partes Judicis esse
24 illam attentè, ac diligenter explorare, ut mo-
ment *Bald. conf. 115. num. 1. vers. Item realitas,*
& *personalitas lib. 1.*, *Covarruv. in cap. quoniam*
possum part. 3. §. 3. num. 4. vers. decimo est, Hart-
man. Pistor. lib. 3. quest. 8. num. 82., *Fattinell.*
resp. 39. num. 36. tom. 2., at verò, si talis volun-
25 tas elici aliunde melius nequit, quàm ex causâ
finali, ut ex *Rota in l. primo, Cod. de donat. qua*
sub mod., firmat Rota in rec. decif. 315. num. 10.
part. 17. decif. 143. num. 23. part. 19., ad ornat.
de *Luce de donat. decif. 14. num. 4.*, & *decif. 15.*
26 *num. 1. & 2.*, qualis dicitur illa, quæ non Do-
natarii, sed Donantis, aut alicujus tertii com-
modum respicit, juxta *Text. in leg. 2. §. finali,*
ff. de donat., R. P. D. Fattinell. resp. 39. num. 10.
& *resp. 40. num. 14. tom. 2.*, *Rota ad ornat. clar.*
mem. Cord. de Luce de donat. decif. 9. num. 11.
27 id tamen intelligendo non de utilitate, & com-
modo dumtaxat pecuniario, verum etiam de
Donantis affectione, ut ait *gloss. in leg. 1. verb.*
sequuntur ibi = Hoc est ad utilitatem, vel affectionem
Donantis, quando expressè hoc dicitur, item
quando tacitè = ff. de donat., R. P. D. Fattinell.
resp. 40. num. 15. tom. 2., in dubium venire ne-
quit, quin in casu nostro evidens, & aperta sit
Cajii Donatoris voluntas excludendi transmissi-
bilitatem donationis ad quoscunque Donatariorum
heredes; ille enim, cum paternæ disposi-
tionis se conformando, donationemque io nepo-
tise transfereodo, ex ea unica, ac finali causâ
motus fuerit, ut bonâ in agnatione conserva-
rentur, utque masculi agnati vivere decentius,
atque splendidiùs possent, hinc sequitur, quod,
28 cum istiusmodi donatio facta legatur ex certa,
ac determinata causâ respiciente favorem cer-
tarum dumtaxat personarum, nullo numero
habenda sit, ejusque effectus cessaverit, cessante
causâ, & extinctis personis contemplatis, ut
uno ore tradunt *Mench. conf. 188. num. 55. post*
med., *Allegro. sen. conf. 43. num. 5.*, & *seq.*
lib. 2., *Castell. de donat. difc. 1. special. 40. n. 14.*,
Caral. Anton. de Luce de linea legal. lib. 1. resp.
primo num. 3. & seqq., *Rota coram Merlino de*

De Contract.

cif. 126. num. 70., & *quatuor seqq. in rec. decif.*
23. num. 15. & 16. part. 15., *post Torr. de pacif.*
factur. success. decif. 64. num. 19. & 20., in *Roma-*
na, seu Albanen. canonem 23. Junii 1710.,
§. Placuit enim coram bon. mem. Caffarella. Et iure
quidem, meritòque, quia in subiecta mate-
ria spectandum unice est, cuiusnam Donatores dare
voluerit, non autem prò quibus Donatarius
acquirere intellexerit, ad *Text. expressè in leg.*
29 *qui mihi donatum 13. ff. de donat.*, *Molpbes. ad*
consuetud. Neapol. tit. de renunc. quest. 3. num. 7.,
Spadoza. in thesaur. viduil. disquis. 67. num. 107.,
Saminat. contr. 100. num. 14., *Rota coram Mer-*
lino decif. 62. num. 39. ad fin., & *coram Bich. de-*
cif. 632. num. 2.

Prout etiam non urget alterum argumentum
elicitum, ex verbis illis *filiorum, ac Descenden-*
tium; prò eo namque submovendo satis esset re-
spondere, quod, quidquid sit in terminis dispo-
sitionis conceptæ per viam ultimæ voluntatis, 30
ideoque latiore admittentis interpretationem,
atque significationem, juxta *Text. in leg. non sa-*
lum 31. ff. de obligat., & *oil. leg. plenius 1. §. 5. Sed*
si pecoris ff. de usu, & habitat. leg. in testamentis,
ff. de reg. jur. leg. cum proponebatur 64. ff. de le-
gat. 2. leg. in legatis 21. Cod. de legat., in casu
certè nostro, io quo agitur de actu celebrato per
contractum, io quo masculinum non concipit
31 foeminiolum, ut expressè ait *Rota post Torr. de*
pacif. factur. success. decif. 46. num. 13., verius vi-
detur, filiorum appellationem restringi ad ma-
32 sculos dumtaxat, & non etiam extendi ad fe-
minas, *Fasur. de substit. quest. 311. num. 89.*,
Adden. ad 199. num. 73., & *seq. part. 8.*, *Card.*
de Luce de fideicommiss. difc. 38. num. 4. & 5., ubi
optime ad rem nostram ait, quod, licet nomine
filiorum veniant tam masculi, quàm foeminae, 33
id tamen non procedit, quoties admixtum est
interesse ipsius Donatoris ratione pacis rever-
34 sivi, *Rota coram Seraphin. decif. 604. coram*
Covaler. decif. 557. num. 2., & *coram Cocchio de-*
cif. 2133. num. 11., idemque juris est de verbo
Descendentium = prout animadvertunt *Laderch.*
35 *conf. 9. num. 12.*, *Cephal. conf. 158. num. 7.*, &
Rota dist. decif. 36. num. 14. post Torr. de pacif. fac-
tur. success.

Verum præterea dicimus, quod, tametsi ver-
saremur in testamento, aut aliqua alia dispo-
sitione per viam ultimæ voluntatis facta, oihilo-
minus mox relata verba in nostra hypothesi
36 riorrem, germanamque interpretationem reci-
perent ex mente, aut voluntate Testatoris, qui
cum filios, ac Descendentes masculos vocave-
rit, & foeminas io illorum concursu penitus ex-
cluserit, pari ratione filios, ac descendentes
37 masculos invitasse, foeminasque excludere vo-
luisse dicendus est Cajus donator, qui sese con-
formare intellexit menti Testatoris: virtute
namque talis conformationis, ac relationis, 38
testamentum relatum inesse censetur in donatio-
ne referente cum omnibus suis qualitatibus, ut
in proposito arguit *Caspar. conf. 47. num. 68.*
conf. 50. num. 42., *conf. 53. num. 22. & 81.*, &
conf. 55. num. primo., *Rota coram clar. mem. Cord.*

N 2

Cerro decif. 236. num. 4, & prius coram Pen. decif. 967. num. 9, in Romana, fca Restina Fideicommiſſi 23. Januarii 1697. §. Et quidem ad med. ibi = Sed in fideicommiſſi referente reperta caſeatur cum omnibus ſuis qualitatibus ſubſtitutionem omnes in relato contenta, non aliter, ac ſi ex duabus uno conſcriberetur diſpoſitio &c. = & in confirmatoria 2. Decembris ejuſd. anni, §. Hac autem in princip. coram Eſco de la Tremouille, & in Romana fideicommiſſi de Alberis 10. Martii 1698. §. Altero, & §. Nil relevante coram R. P. D. Lancetta, & in Romana fideicommiſſi de Albergottis 9. Julii 1698. §. His accedit in fine, coram Eſco de la Tremouille ibi = Ex quo reſultat, Deſcendentes filiarum ſimpliciter uſinatus in parte referente, intelligendos eſſe vocatos cum eadem qualitate mafculinitatis expreſſa in parte relata = Alioquin enim quomodo ſe conformaliſſe dicendus eſſet menti Teſtatoris, & quomodo locum ſibi vindicare poſſet paterna diſpoſitio, & quidem penoſamente, quod ſane verbum importat abſolutum, nullaſque ex parte diminutum adimplementum, *Ruin. conf. 100. num. 7. poſt med. verſ.* & quia etiam verbum prædicitum lib. 3. Menoch. conf. 29. num. 12., Barboſ. diſſen. uſq. frequ. diſſ. 261. num. 3., Gratian. decif. March. 239. num. 5., & bene Rota in rec. decif. 190. num. 6. part. 13., Si quando Pater filios, ac Deſcendentes mafculos dumtaxat ad ſucceſſionem admiferat, filius donator admiferit etiam foeminas? Igitur qualitas illa mafculinitatis expreſſa in teſtamento, Patris, repetita cenſenda eſt in donatione filii, tum ob virtutem relationis, tum ob eandem conſervandæ per mafculos agnationis rationem, quâ uterque ad diſponendum motus fuit, quæque efficit, ut nomine *filiorum, & Deſcendentium* veniant mafculi tantum, non verò foeminae, prout de primo ponderant *Ruin. conf. 134. num. 19. lib. 2., Hounded. conf. 57. num. 33. lib. primo, Poſ. bal. de virib. patr. poteſt. part. 4. cap. 9. num. 53., Rota coram Danz. jun. decif. 140. n. 5., in Meleſitana fideicommiſſi 21. Februarii 1710. §. Pro ſufficiant coram Eſco Card. Priolo, & in Romana fideicommiſſi R. P. D. Pauli de Alveris 11. Maii 1714. §. Extraneo coram R. P. D. Criſpo, & de ſecundo firmat *Seſi. decif. 412. num. 4. in fine, Rota decif. 305. num. 2. §. Et quævis part. 16., & latè decif. 410. num. 24., & num. 44. par. 19.**

Denique nil turbat amor ergà nepotes, & propria Donantis liberalitas, atque munificencia, quaſi verò he caufæ æque principaliter movere poterint Cajum ad donandum; proinde quæ ſubſtitutio quædam donationem, tamen deſecit altera ex agnationis contemplatione reſultans. Etenim, quod attinet ad expreſſionem amoris ergà nepotes, hæc quidem nullo pacto officere poteſt, quia, ſivè nepotum nomen reſtringimus ad perſonas oepotum dumtaxat Donatiorum; & nemo non videt, oullum hæc deſum poſſe argumentum, eò quod amoris caufâ per illorum mortem ceſſavit, ſivè illud extendimus etiam ad alios poſteriores Deſcendentes, & cum, juxta firmata ſuperioribus locis, referendum id ſit ad ſolos mafculos, nulla

pariter in contrarium deduci poteſt illatio, cum mafculi omnes jam deſecerint, unica tantum foemina ſuperſiſte. Quod verò reſpicit alteram expreſſionem munificentie, ac liberalitatis, dicimus, eâ ſignificari dumtaxat naturam aſtus liberi, atque ſpontanei, non verò, quod Donans hac caufâ ad donandum moveri poterit independentè à contemplatione agnationis, ut in terminis ſimilium verborum adverſit *Magus. decif. Florent. 81. num. 15., Rota in rec. dec. 236. num. 7. part. 10., decif. 213. num. 26. part. 12., in Romana Renunciatioſis 9. Maii 1710. §. Cetera verò coram Priolo, confirmata 3. Julii 1711. §. Proat ſubſtantiam coram Aldrovando, & ad ſummum propria Donantis munificencia potuit eſſe cauſa impulſiva, quæ tamen minime curatur, quoties deſicit cauſa principalis, atque finalis, ex traditis per Rimbold. jun. conf. 5. num. 20. & ſeqq., Turquetell. trakt. var. ſub tit. ceſſante cauſa limit. 22. num. 22. & 23., clar. num. Card. de Luca de fideicom. diſſ. 204. num. 6., Rota coram Danz. jun. decif. 792. num. 17., & pluriſq. ſeqq., cum aliis in Perſina Tranſactionis 12. Junii 1712. §. Quænam coram Anſoldo.*

Quamquam verò, tum argumentis ſententiam noſtram confirmantibus, tum illis, quibus contrarias objectiones conſuſaſum, ſatis ſtabilita dici poſſe videatur reſolutio donationis, de qua agitur, omnimodis omitendum non eſt alterum argumentum, quo illa magis, effigetur confirmatur, quodque ex declaratione Donatoris proficiſcitur; hic enim non minùs morum integritate commendatus, quàm Sacerdotali charactere luſignitus affirmat, favore, dumtaxat mafculorum donationem ſicere intellexiſſe, ſequè plures inducere poſſe teſtes (excepſis tamen inſtrumentariis interim deſunctis) quibus ipſe tam antè, quàm poſt donationem dixerat ſe donare velle, ac reſpectivè donariſſe ſolis mafculis; hæc autem declarationes intrinſecâ ſulcitas verifiſſitudine, atque coadjutas probitate Perſone, plurimi faciendas eſſe movent *Mandell. Alb. conf. 10. num. 25. & ſeqq., Molpæſ. ad conſuetud. Neapol. tit. de renunc. queſt. 17. num. 38., Theodor. alleg. 57. n. 5. §. Item non adſunt in fine, & num. 15., Manſueti. ſol. 254. num. 50., conſult. 296. num. 53. poſt med., Card. de Lac. de renunc. diſſ. 2. num. 10., R. P. D. Anſold. in addit. ad decif. 15. num. 29., & ſeqq., juxta Romanam impreſſionem, Rota coram Obago decif. 63. num. 2., 4. & ſeqq., in rec. decif. 464. num. 5., & ſeqq. part. 19., in Romana renunciatioſis 8. Junii 1705. §. Et in hanc ſenſum & ſeqq., confirmat. 26. Junii 1706. §. penult. coram Rota Molinæ, in Romana Succellioſis 4. Februarii 1711. §. Denique coram eod. Eoque magis in caſu noſtro, ob duplicem ſpeciali nota dignam facti circumſtantiam, quarum prima eſt, quod Donans jam vergit ad ſenectutem, ideoque mentiri velle non præſumitur in præjudicium anime, jamjam rationem Deo redditurum. Bald. conf. 476. num. 2. lib. 6., inquit = *Maximè ubi gladius Dei eſt ſuprà verticem morituri, quis nemo, qui conſuetur, præſumit mori cum mendu-**

- cio, & peccato = &c., aliis adductis, decifum fuit per Rotam in Romana donationum 15. Martii 1705. S. Nec levius verſ. quoniam enim cor. R. Ro. Molines, & in Romana donationis 17. Aprilis 1711. S. 30. coram R. P. D. Anfaldo, aliter elicitur ex eo, quod, cum præſens dubitatio derivetur ex interpretatione, ac ſignificatione illorum verborum = filius, ac deſcendentes = ambiguum valde eſt, juxta firmata ſuperioribus locis, an in contractibus ſub prædictis nominibus comprehendantur etiam foeminae. Quamobrem ritè, reſcique potuit Donator facere declarationem, cui in his terminis procul dubio ſtandum eſſe docent Fontanell. de pœſt. nupt. clauſ. 4. gl. 5. num. 11. & trib. ſeqq., Hartman. Piſtor. lib. 3. quaſt. 8. num. 83. & ſeq., R. P. D. Fatiminell. reſp. 39. num. 35. tom. 2. Rota in rec. deſ. 338. num. 5. part. 3. coram Cerno dec. 562. num. 30., & præcipue de declaratione Donantis, quod ſolis mafculis donare intellexit, tradunt Molina. de ritu nupt. lib. 3. quaſt. 24. n. 295., Cancell. de donat. tom. 2. diſc. 1. ſpecial. 7. num. 26., & decif. 39. num. 24. & optimè Rota poſt Torr. de pœſt. futur. ſucceſſ. decif. 46. num. 12. ibi = Non excludit, quin poſſet declarare, quod ſub nomine illorum intelligebat de ſolis mafculis, non verò de omnibus, & ſic etiam de ſeminis = &c., & num. 13. ibi = Quod verò magis congruit, quia cum non eſſet clarum, an ſub nomine filiorum comprehendantur tam mafculi, quam foeminae, quiniſi poſſet valde dubitari, in pœſt. juris communis diſpoſitione, quod in contradiſtinctione mafculorum non recipit femininum &c. utique, ob ſolem dubietatem potuit expreſſe declarare, quod pro Primogenitis mafculis ſuper Bonis donatus conſtituebat primogenituram, & de quibus etiam in prima loquutus fuerat, ac ſoli declarationi ſtandum eſt.
- Hæc igitur cum ita ſe habeant, ſuperfluum videri poſſet verba facere de reliquis duobus dubiis: nam ſi res ſit de ſecundo, cum donationem reſolutam ſuade ſubſiſtuerimus, fruſtrâ quaritur, an eadem impedire poterit favore Cajii donantis effectum ſucceſſionis in portione illa Bonorum fideiſſimulariorum, Titij Teſtatoris à nepotibus Donationariis poſſeſſa. Verumtamen, ut plenius Domino requirenti ſatisfaciamus, ſingamus, donationem non eſſe reſolutam, ſed adhuc ſubſiſtere, quid erit poſtea reſpondendum? Cenſerem nihilominus, Bona fideiſſimularia ad Cajum fuiſſe devoluta: nam cum Teſtator inter omnes filios, ac nepotes mafculos reciprocam ſubſtitutionem ordinaverit, completentem etiam bona titulo particulari nepotibus relicta, conſequens eſt, ut tum Stichio filio, tum Sempronio, ac Pamphilo nepotibus deſunctis abſque filiis mafculis, factus ſit locus ſubſtitutioni favore Cajii ſuperſtitis ad Text. expreſſum in leg. Titius, & Sept. 24. ff. de hered. inſtit. ibi = Titius, & Septus inter eos vivos, heres mihi eſto, exſtitim, ſi uterque vi-vet, ambo heredes eſſe, alteroque mortuo, eum, qui ſuperſerit, eſſe heredem fore = & in leg. quia 25. ff. ad. l. & celebris eſt theſiſ Barol. in leg. Lucius 45. ff. de vulg. & pupill., quam ſe-
- quantur Soccin. juſ. conſ. 110. num. 12. & ſeq. lib. 3., Sard. conſ. 329. num. 7., Peregrin. conſ. 54. num. 2. lib. 1., Mantie. de conſuet. lib. 7. tit. 5. num. 3., Roc. diſpat. juſ. ſciſc. cap. 16. num. 24., Rota in Romana, ſeu Nicien. fideiſſimulari 6. Martii 1713. S. Praſertim coram R. P. D. Falcoerio, confirmata 19. Janii ejusd. anni. S. At evidentius coram eod., & 13. Aprilis 1714. S. Validiſſi quidem coram R. P. D. Criſpo.
- Quæ porò reciproca linearis ſubſtitutio, utpotè perſpicuis verbis à Teſtatore ordinata, tametiſi non egeat conſectura ullâ, atque adminiculo, quo validius coadjuvetur, attamen iſ quis ea deſideraret, uberima proſectò ſup-tererent argumenta illam in noſtra hypotheſi aperte evincientia. Huc enim ſpectat toties inculcatum, toticque repetitum conſervande agnationis votum, ut aliis omiſſis, latè firmavit Rota in Rovermonten. fideiſſimulari 6. Aprilis 1710. S. Quin ad inducendam cau ſeq., coram R. P. D. Criſpo, & in d. Romana, ſeu Nicien. fideiſſimulari 6. Martii 1713. S. Quin pro excludenda, & 19. Janii ejusd. anni T. Eadem voluntatem, coram R. P. D. Falcoerio, & 13. Aprilis 1714. S. Hæc autem coram R. P. D. Criſpo. Huc alienationis rigorofa prohibitio, latè Rota in Praeſtina fideiſſimulari 23. Januarii 1713. S. Litera S. Quamobrem, & S. Tanto coram R. P. D. Lancetta, in dicto Romano, ſeu Nicien. fideiſſimulari 12. Aprilis 1714. S. Idemque comprobare coram R. P. D. Criſpo, hæc realitas diſpoſitionis, præſtè Rota in d. Romano, ſeu Nicien. fideiſſimulari 6. Martii 1713. S. Ulteriſſi coram R. P. D. Falcoerio. Huc diſtiones perpe-tuitatem quædam temporis, atque infinitatem importantes, ut, pluribus relatis concordanti-bus, obſervat Rota in dicto Romano, ſeu Nicien. fideiſſimulari 6. Martii 1713. S. Denum coram R. P. D. Falcoerio, & 13. Aprilis 1714. S. His omnibus coram R. P. D. Criſpo. Huc denique for-minarum excluſio in conſurſu mafculorum, earumque in ſubſtitutum duntaxat admilſio Rota in dicto Romano, ſeu Nicien. fideiſſimulari, coram R. P. D. Falcoerio S. Præmiſſi verſ. perpe-tuo, & coram R. P. D. Criſpo, S. His omnibus. Quæ ſane omnes conjecturæ: eò fortius urgent, quia non agitur de inducenda reciproca inter Transverſales, ſed inter Deſcendentes Teſtatoris, inter quos longè facilius ordinata cenſetur, ut, diſtinguendo, tradit Rota in dicto Romano, ſeu Nicien. fideiſſimulari 6. Martii 1713. S. Conſtabilitate coram R. P. D. Falcoerio, in cujus tamen Decifionis caſu agebatur de reciproca inter Transverſales inducenda.
- Jam verò conſtabilitate favore Cajii ſuperſtitis reciproca ſubſtitutione, cujus effectus impedi-tur cenſeri nequit donatione, cum dictus Ca-jus fecit favore nepotum, ad eamdem namque ſucceſſionem comprehendendam, nec donationis verba, nec Donantis mens porrigi quoquo-modo poteſt, non quidem verba, quia, cum in inſtrumento donationis nulla ne litera quidem legatur, quæ ſpectet, atque reſpiciat futurum tempus, colore nullo, nullaque juſtâ ratione do-

- donata ceneri possunt Jura in futurum competentia, sed donatio restringi omnino debet ad jura solummodo præsentia. *Munf. consult. 635. num. 12. Rota in rec. decif. 164. num. 18. & seqq. part. 19.* & in casu longe difficiliori in *Romana Renunciationis 15. Junii 1708. §. Minus relevat, confirmata 6. Martii 1709. §. Equè insubstifit, cum seq. coram Scotto 10. Martii 1710. §. Poriter, & §. Sed quatenus, coram R. P. D. Crispo, & 10. Decembris ejusd. anni §. Hac sunt, coram Eño Priolo. Non etiam mens, & voluntas Donantis; ille enim nunquam cogitavit, nullam ex duobus nepotibus prodituram esse sobolem masculinam, seque etate grandiorum superesse posse illis longè minoribus, proindeque ex defectu voluntatis Donatoris in præfata donatione minime comprehenditur successio, postmodum aperta, ut bene ponderat *Rota in Romana, seu Viterbica. Legati 26. Junii 1709. §. Sed hujusmodi, cor. R. P. D. Crispo, in d. Romana Renunciationis 6. Maii 1709. §. Ulterior coram Scotto, 10. Martii 1710. §. Respetta coram Crispo, & 10. Decembris ejusd. anni §. finali coram Priolo.**
61. Et quod in donatione à Patre facta filio non comprehendatur legitima ex bonis filii prædefuncti debita Patri, eo quod Pater nunquam cogitaverit filium, turbato naturæ ordine, prius essendum esse, firmavit *Rota in Romana donationis impress. int. rec. decif. 159. & decif. 169. part. 19.*

- Expediti à secundo Dubio, progredimur ad tertium, quo queritur, an saltem bona emphiteutica redire debeant ad Cajum, cum ipse intervertere minime potuerit leges Investituræ vocantis feminas in defectum dumtaxat masculorum? Verum cum etiam hujus Dubii disceptatio proficiscatur ex supposito illo, quod nempe donatio haud quaquam resoluta sit, quodque præterea ejus vigore substitutio reciproca favore Caji impedita remanserit, opus non esset de eo quiddam dicere, cum juxta firmatas superiores locis, & donatio resoluta fuerit, & substitutio suam habuerit effectum. Nihilominus, quemadmodum in secundo Dubio morem gerere volumus D. Requirenti, ita etiam hujus respectu deesse nolimus. Quamobrem procedendo cum supradicto supposito, crederem, Cajum vindicare posse bona emphiteutica, tamen ex lege Investituræ ad mascululos prælativè pertineant, quia potuit ipse in sui præjudicium cedere, atque donare jus, quod ipsi competeat, nec ei licitum est factum proprium impugnare, ut præcisè dixit *Rota in Prioren. Emphyteusi 29. Januarii 1712. Verum cum seq. coram R.P.D. Ansaldo, & in Forosempronensi. Legatorum super bonis emphyteuticis 1. Julii 1712. §. Et quantitas coram R.P.D. Aldroandio.* Id quod èo facilis admittendum esse censem, si bona emphiteutica, de quibus agatur, sita essent in aliqua Provincia, in qua 62 vel vigore generalis consuetudinis, vel aliquis particularis Constitutionis istiusmodi bona, redacta sunt ad instar allodialium, ut in proposito considerat *Rota in dicta Pisanen. emphyteu-*

si 29. Januarii 1712. §. Ad stipulabatur cum seq. coram R.P.D. Ansaldo.

Romana Alimentorum.

Alimentorum Legatum verè non est mensura præstatio relicta pro pane, vino, & obsonio, sed ista alimentorum dumtaxat vice, relicta censetur, cujus ratione nil aliud Legatario, præter mensuram ejusmodi alligacionem, debetur, nec pro alimentis in specie Legatis, nec pro iis, quæ alimentorum nomine solent venire.

VOTUM XIII.

1. Alimentorum, & cibariorum nomine comprehenduntur ea omnia, quæ ad humane vite usum necessaria sunt.
2. Et non tantum ea, quæ edere solent, sed etiam illa, per quæ edimus, ut sunt condimenta, quæ acuant appetitum, acetum, piper, salsamenta, bisque similia, quibus dapes insistantur; & denique ligna, & carbones, quibus eadem coquantur.
3. Alimentorum nomen non fuisse usurpatum in sua legali, latiori significatione, constat ex eo, quod ad panem, & obsonium fuerit restrictum.
4. Alimenta regulariter mensura sunt.
5. Alimentorum vice legata ea censentur, quæ annua vel mensura relinquuntur.
6. Alimentorum nomine si quæ summa relicta est per diversa tempora, & personæ præstenda, totum id ææ summa relictum censetur, quod pro alimentis necessarium est, ut nil aliud pro iis debeat, & num. 11.
7. Vocabulum Companatico idem est, ac quod latine obsonium dicitur, nempe quicquid in cibo, præter panem, & vinum, additur.
8. Alimenta legata, ut sunt carnes, pisces, ac alia ejusmodi, nec non cetera, per quæ edimus, eas censentur natura, ut eorum æstimatio debeat.
9. Cum eorum dumtaxat æstimatio in legato sit.
10. Pro alimentorum speciebus, cum eorum æstimatio sit in certa quantitate relicta, hæc solummodo præstenda est.
11. Alimentorum censu ubi certa taxativè quantitas est relicta, augeri hæc minime potest, aut minui.
12. Alimentis legati non solum in certa quantitate, sed in certis speciebus ex certa taxativè fundo percipiendis, si ea quantitas percipi nequeat, eorum diminutio debet cedere non heredi damnæ, sed Legatarii.
13. Legatum generis licet plures continet sub se species, tamen, si quæpiam ex eis speciatim enumerata sunt, ea tantum Legatario debentur.
14. Legatum alimentorum est generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitatem, speciesque in eo taxativè designatas.

- 16 *Dictio quod naturam habet taxativa, & restrictiva.*
- 17 *Et nomen alimentorum ad panem, vinum, & obsonium restrictum, ubi ea species fuerint expressae, & cum. 14.*
- 19 *Legatum in dubio interpretandum est non benedictum, sed Legatum favore, & cum. 29.*
- 20 *Legatum esse restrictum ad certas species cum ex mente Testatoris constet, heres non tenetur adimiculus id probare.*
- 21 *Sed heredi contrarium afferenti probationis onus incumbit.*
- 22 *Alimenta, quae Monasterio solvantur, de cibariis, & dapibus ciliis, & conditis solent intelligi.*
- 23 *Alimentorum nomine si Testator in inferiori dispositionis parte intellexit dapes cilias, & conditas, idem in superiori intellexisse censendus est.*
- 24 *De alimentis legatis ubi agitur, melior sumi nequit interpretatio, quam quae ex testamento verbis refertur.*
- 25 *Alimenta uxori, & filiabus legata debent ex mente Testatoris censeri taxata juxta ejus solitum, dum vixeret.*
- 26 *Praefertim si Executoribus testamentariis immodicus, & inutilis sumptus prohibuit.*
- 27 *Alimenta pro Uxore & filiabus ubi non fuerint a Testatore in certa quantitate taxata, debet in utriusque suspici, quantum eorum sumptus impendere consueverit, dum vixeret.*
- 28 *Idque eo magis procedit, ubi certa eorum taxatio facta est.*

ETSI Joannes Ulicius prole masculinā destitutus, ingentibus, quas industria sua comparaverat, opibus, agnationem suam propagare cuperet in personā suorum ex fratre jam praemortuo nepotum condita eorum favore opulenta Primogenitura, nihilominus providus ergā filias, & munificens ergā D. Ceciliam Benagliam Uxorem suam dilectissimam, nullum illarum commodum praetermisit: singulis enim filiabus, quae tres sunt, dotem scutorum dundecim millium reliquit, & Uxorem pluribus honoravit legatis, de quibus alibi actum est: praetereaque, ut paternus in filias amor, & iusta in Uxorem dilectionis ratio postulabat, consulere etiam optans earundem sustentationi, donec scilicet filiae nubere, & Uxor viduitatem observaret, id Parens, & Maritus splendide perfecit.

Postquam enim plura favore animae suae ordinaverat, in §. 6. sui testamenti, ita eisdem providendo, disposuit: *Possumus ora il medesimo Signor Testatore alla disposizione de' suoi Beni temporali, rivolge il suo primo pensiero alla Signora Cecilia Benaglia sua dilectissima Conforte, e piaciendo alla medesima di rimanere in stato Vedovile, ordina, e vuole espressamente, che debba coabitare con Agnese, Francesca, ed Anna Maria loro commoxni figliuole, che dalla sua Eredità li si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il*

me se per i soli alimenti delle medesime, cioè Pae, Vino, e Campanatico, secondo il loro stato, sperando esso Signor Testatore, che detta Signora Cecilia sarà sempre per continuare il suo amore verso le sudette figliuole, e per ben trattarle, raccomandandole in questa parte anche agl' infrafratiti Signori Esecutori Testamentarij, e al Signor Gio: Carlo Benaglia suo Cognato, e rispettivamente loro Zio: Quoniam verò prudens Testator prospiciebat, quod filiae ad nubilem aetatem progredientes, in domum Viri cum opulenta dote commigraturae aliquando erant, dimisit hoc casu commodo suorum heredum legatum. Iltud cibarium, subdendo, e secundo, che le sudette figliuole andavano prendendo stato à nel seculu, è nella religione, debba a proportionem andar cessando il sudetto assegnamento a commodo della sua Eredità: quam tamen eximere noluit ab onere, praeter cibaria, praestandi filiabus, & Uxori vestimenta, habitationem, ceteraque omnia, quae ad commodam, splendendamque vitae sustentationem, & cultum necessaria erant, ad haec enim omnia eadem praestanda illam gravavit eis verbis, quale in oltre intende, che sia gravata a far le spese del Vestuario per le medesime moglie, e figliuole, pigioni di Casa, e ad ogni altra cosa, che sarà necessaria per il loro decente mantenimento, come ancora a pagare per una sol volta Scudi cento cinquanta per comprare tanti mobili necessarij da apporre in detta Casa, dando sopra di ciò le facoltà necessarie, e opportune agl' infrafratiti suoi Esecutori Testamentarij, e riportandosi alla loro prudenza, secondo la quale è certo, che non si faranno spese maggiori del bisogno. Licet his verbis abhorere profectus fuerit superfluous, & immodicos sumptus celluros in detrimentum Primogeniturae ab ipso ordinate, quam augeri optavit fructibus investitiendis, donec Nepos suus Primogenitus ad virilem aetatem triginta annorum perveniret, atamen non idcirco omisit servare commodis filiarum, & Uxoris: volendo ancora, che si mantenga alle medesime il commodo della Carrozza, e che per tale effetto si facciano le provvisioni per tempo, ed all' ingrosso, e con la maggiore economia possibile.

Et nunquam recedendo ab hoc proposito itā consulendi sustentationi filiarum, & Uxoris, ut tamen semper parceretur sumptibus inutilibus, in §. 17. ejusdem testamenti ordinavit, *ed in caso, che alle sudette figliuole, o ad alcuna di esse piacesse di stare per educando in qualche Monasterio, ordina, e vuole, che debba la sudetta Signora Cecilia delli Scudi trenta, come sopra assignati pagare al Monasterio li soliti alimenti, e per li altre spese di Vestuario, mobili, e simili, ed altre necessarie, dovrà succorsere l' Eredità con somministrare quel tanto, che sarà necessario secondo il giudizio, e prudenza degl' infrafratiti Signori Esecutori Testamentarij, deinceps §. 18. providens casui, quo omnes filiae suae collocatae iam essent, solaque D. Cecilia in statu viduitatis domi remanisset, itā disposuit: *Collocare poi, che saranno tutte le sudette figliuole, e rimanendo so-**

la la fudetta Signora Cecilio fua Moglie in ftato però Vedovile , perchè defidera di dare alla medefima qualche contrassegno della fua diftinta riconoscenza per l' affetto in ogni tempo dimoftrale , e per i compatiamento , e carità ufata nelle fue sì connaturali , che accidental impofizioni , perciò difpone , e ordina , che in tal cafo la fua Eredità debba darle il mantenimento della Carrozza , ed ogni altra cofa neceffaria fecondo il fuo grado , fenza però , che poffa pretendere i frutti della fua dote , nè del lucro , quali frutti cedono in beneficio della fua Eredità .

Videri poterat providentem Teftator fatiſſimam commodis , ſubſtantiationi , & ſplendido cultui filiarum , & Uxoris ſuis omnibus conſultis Verumtamen ipſe nondum ſibi fatiſſimum eſſe arbitrantur , apientes , quod ille in dicto §. 16. agens de cibariis eſis verbis , e che dalla fua Eredità ſi debbano anticipatamente ſomminiſtrare Scandi trenta il meſe per i ſoli alimenti delle medefime , cioè Pane , Vino , e Compacatio , ſecundo il loro ſtato , licet ſubminiſtrari juſſerit Panem , Vinum , & Epulas , Carnes nempe recentes , piſces , ova , hiſque ſimilia commediſſibilia , quæ eduntur cum pane , de quo ſolo non vivit homo , omiſerit tamen comendimenta , & ligna , carbonemque , quibus ille condire , ac coqui poſſent . Si enim certi Juris eſt , alimentorum , & cibariorum nomine comprehendere ea omnia , quæ ad humanæ vitæ uſum neceſſaria ſunt per Text. in leg. legatus ff. de aliment. & cibari. legat. in leg. verb. Pilius 43. ff. de verb. ſignif. Roland. a Valle conf. 22. lib. 1. , Simon. de Prat. de interpret. altim. volunt. lib. 4. dab. 11. fol. mibi 426. an. 36. , Alex. conf. 178. num. 7. lib. 6. , Crevet. conf. 199. an. 3. , Garz. de Expens. cap. 4. an. 17. & ſeqq. , Barbos. de appellat. verbor. appell. 15. per tot. , Menich. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 157. num. 16. & ſeqq. , Comarelli. de legat. lib. 3. q. 10. per tot. fol. mibi 202. , certum pariter erit , eodem nomine contineri , non tantum ea , quæ edere ſolemus , ſed etiam illa , per quæ edimus , ut ſunt cibi acuti , aut eodimenta , quæ acunt appetentiam , acetum , piper , ſaſamenta , hiſque ſimilia , quibus dapibus inſtruantur , & denique ligna , & carbones , quibus eodem coquantur per ea , quæ tradit Barr. de ſucceſſ. lib. 9. tit. 20. , Comarelli de Legat. lib. 10. diſt. q. 10. num. 13. , & ſeq. fol. 203. certius in caſu noſtro , in quo Teſtator dulciſſimis ſilabus ſuis alimenta ſubminiſtrari voluit , ſecundo il loro ſtato , honeſta autem illarum conditio , & opulenta hereditatis poſtulat , ut non aggreſſibus , & ruſticis cibis , fed delicatioribus , & bene conditis dapibus veſcantur .

Atque mature perpènſa , verius videtur , Legatariis nihil aliud , præter menſuram quantitatem triginta ſcutorum , ad hereditate bo. me. Jo: Ulicii cibariorum nomine præſtandum eſſe , res autem plura redditur ex ejuſdem teſtamentaria diſpoſitione , quam ſuperiori loco fuiſſis , conſultoque retulimus , ut ex ea perſcipi poſſet , illum in §. 16. verbis illis : e che dalla fua Eredità ſi debbano anticipatamente ſomminiſtrare Scandi

trenta il meſe per i ſoli alimenti delle medefime , cioè Pane , Vino , e Compacatio , ſecundo il loro ſtato : alimentorum nomen pro cibariis tantum rudiſſe accepiſſe , nam ſub eo , præter cibaria , licet comprehendatur habitatio , veſtitarium , ceterique ſumptus humano uſui neceſſarii in aliis teſtamenti locis eiſdem relictis , dum hic alimentorum nomen reſtrinxit ad Panem , Vinum , & ubiſolium , maniſeſtum ſit , alimentorum nomen minime uſurpaſſe in ſua legali , & latiori ſignificatione , ut bene obſervat Cajec. in lib. 10. Digeff. ad tit. ſamil. Erciſcend. in leg. ex parte 39. tom. 4. oper. poſſib. part. 1. fol. mibi 389. lit. E. & ſeq. , & in lib. 6. Cod. tit. 37. fol. mibi 849. lit. B. tom. 5. oper. poſſib. , ideoque nihil aliud ex hoc teſtamenti loco , quam mera cibaria conſequi poterunt .

lu quam porrò cauſam Legatariis debetur menſura tantummodo ſumma ſcutorum triginta , ad quam cibariorum , ſive alimentorum quantitas reſtricta fuit ex voluntate Teſtatoris : aſſumptum probatur primò , quia alimenta regulariter menſura ſunt , ut argumento ducto ex verbis Jurisconſulti in leg. ſin. ff. de liber. agnoſcen. ibi : viſi ſe tam eſſe inſirmos , ſe tanque pauperes Præſtibus probaverint , ut meritis menſuris alimentis a libertis ſuis adjuvari debeant a probat Barry de ſucceſſ. lib. 9. tit. 6. num. 3. verſus finem , ideoque , cum annua , vel menſura relinquuntur , alimentorum vice legata cenſentur Cajec. in lib. 33. Digeff. ad tit. 1. de annuis legat. tom. 4. oper. poſſib. part. 1. fol. mibi 1373. lit. C. , iniquius , & vel etiam annua , vel menſura Teſtatoris relinquunt quædam legatariis vixierint , ne in leg. 13. in princ. hoc titulu. quod etſi non expreſſerint , tamen ſemper intelligitur , cum alimentorum vice ea reliquerint : idemque ſubdit lit. E. & quia hoc plerumque de conſ. annua , vel menſura relinquuntur , vel donatur , hinc ſit , ut in his libris ſæpe annuum , aut menſuram appellatio ſignificetur alimenta . Et ſic in leg. quidam de pœ. diſt. 4. Julianum cum initio diſceſſet anni nomine , ſubjicit alimentorum nomine : dico autem annuorum appellatio ſignificari non alimenta ſimpliciter , ſed annua alimenta , vel annua alimentorum nomine relicta , vel donata : longè enim diſtans ſimplex alimentorum legatum a legato annuo relicto alimentorum vice ; ſi , quibus alimenta legata ſunt , miſeratione , diſmiſſione , modoque nempe minutatim , ſerſillatim in diet , horæ , ſingulis ea præſtantur , illis autem , quibus annua legata ſunt , initio cuiusque anni : Quod mutandum , integra perſo , puta duo , aut tria milia annuorum præſtantur , quæ ſe ſe anno exhibent , atque teneatur leg. 1. C. quando dies legat. cedat : dum itaque per diviſa tempora , & penſiones Teſtator Uxori , & ſilabus ſuis triginta ſcuta : initio cuiuslibet menſis præſtari voluit , cibariorum nomine nil aliud eiſi debeatur , quia dicta quantitate totum id , quod pro eiſdem alendis neceſſarium erat , reliquille videtur alimentorum cauſa illam relinquendo Cajec. ſu lib. 10. Digeff. tit. ſamil. Erciſcend. ad leg. ex parte 39. tom. 4. oper. poſſib. part. 1. fol. mibi 389. lit. E. & ſuſius

fusi in eandem leg. 5. *Servus libertatem in lib. 1. respons. Cerevisi Servulus tom. 3. oper. posth. fol. mihi 210. lit. E.*

- Clarius id confirmatur, si inspicimus naturam legati, de quo agitur, Testator enim nomine illo *companionis*, quod, juxta vocabularium Crutche dicitur *de tutte le cose, che si mangiano col pane*, latius obfusum, *Glossa marginali in leg. legati 65. ff. de legat. 3. ibi = obfusum dicitur quidquid in cibo, prater Panem, & Vinum additur*, nomine, inquam, illo Legatariis relinquere voluit edulia omnia, epulæque cibariorum, & alimentorum causâ illis futuro tempore subministrandas, carnes videlicet recentes, pisces, sal, ova, comestibilia omnia, omniaque alia, per quæ illa edimus, harum verò rerum hæc esse natura dicitur, ut earum æstimatione debeat, cum eadem in sua specie non sint in legato, sed earum æstimatione leg. melo 14. §. *Quidam ff. de alimentis, vel cibor. legat. Simon de Pres. de interp. ultim. volunt. lib. 4. dubit. 11. num. 91. fol. mihi 431. verbis illis = hæc autem doctrina assequaque generalis, & perfecta non videtur, quia plures alia res sub legato alimentorum continentur, quæ in sua specie non sunt in legato, sed earum æstimatione, veluti sunt Epulæ, vel, ut vulgè dicitur, *companionum*, sal, carnes recentes, casei, ova, pisces, & similia comestibilia necessaria vultus hominis cum Pane, de quo solo non viciis bono, ut dicit scriptura &c. & calcamæata, vestimenta, quæ sine pecunia non possunt haberi, & aqua, ubi est venalis, cùm res omnes istæ comprehensa in legato, passim venales sint, ideo earum species in legato non sunt, ut earum æstimatione, sub exemplo aquæ venalis, Test. est in leg. melo = & sequitur Barry de Success. lib. 9. tit. 6. num. 3. At verò si ea est cibariorum, & hujusmodi specierum natura, ut non ipse, sed earum æstimatione in legato sint, quum Testator illarum æstimationem in certa quantitate Scutorum 30. mensurorum taxaverit, nulla superest dubitatio, quin quantitas expressa attendenda, observandaque sit taxatio ab illo facta, argumento Test. in leg. Lucius Titius ff. de aliment. vel cibor. legat. ubi i. c. testator libertis suis cibaria, & vestimenta annua certarum numerorum reliquit, & posteriori parte testamenti ita cavet obligatos ut ex causam fideicommissi fundus meus illius, & illam, ut ex redditu eorum alimenta superscripta percipiant. Quæstio est, an si quantò minores redditus perveuerint, quàm est quantitas cibariorum, & vestimentorum, heredes ad supplendam eam onerari non debeant; vel si alio anno excesserint, an supplendam sit quod superiore anno minus perciperint. Paulus respondit cibaria, & vestimenta libertis Defuncti integre deberi: neque ex eo, quod postea Prædium his pignoris jure Testator obligare voluit, ut ex redditu eorum alimenta perciperent, minuisse eam, vel auxisse ea, quæ reliquerat, videri = Quamvis igitur Jurisconsultus, deficientibus rebus Prædii, quibus cibaria præstanda erant, suppletioem demandaverit, attamen colore nullo augeri, aut minui posse voluit quantitatem taxativè in hanc causam re-*

lictam, & consonat etiam alter Text. in leg. *penult. eodem tit.* ubi statuitur, quod cum alimenta per fideicommissum relicta sunt, non adjellâ quantitate, autè omnia inspicendum est, quæ Defunctus solitus fuerat ei præstare &c. certam itaque quantitatem si Testator expresserit pro alimentis certo tempore præstandis, ea dumtaxat, & nihil aliud debebitur Camarelli. de legat. lib. 2. quaest. 11. num. 2., inquit, nullam interpretationem, nullamque glossationem necessariam reputari, quando Testator suam mentem expressit, & declaravit.

Est sane adeo attendendam esse taxationem à Testatore factam, ut nullo unquam colore ab ea recedere liceat congruum sit ex eo, quod si alimentis taxativè non solum in certa quantitate, sed in certis speciebus, ex certo fundo taxativè percipiendis, relicta fuerint, ita illarum quantitas, vel nihil ex eodem percipiat, nulla ab herede fieri debeat suppletio, sed eorum diminutio cedat damno legatarii, ut respondit Jurisconsultus in leg. 5. ff. de tritic. *Vino, vel oleo legato inquit = cum certus numerus ampborum & vini legatus esset ex eo, quod in fundo Sempsoniano natum esset, & minus natum esset, non amplius deberi placuit, & quasi taxativè vicem obtinere hæc verba, quod natum erit = Surd. de aliment. tit. 7. quaest. 33. num. 24., Camarelli. de legat. quaest. 11. num. 3. fol. mihi 304., & quaest. 12. num. 10. subdens num. 12. quod si res, ex qua præstari debent alimenta, perierit sine culpa heredis, idem liberetur ab omni onere illa supplendi aliunde, prout etiam si eadem certo loco, puta in sua Domo, ab herede præstanda sint, cessante iustâ causâ, extrâ illius Domum à Legatario peti nequeunt Camarelli. *lib. 2. quaest. 15. num. 23.**

Denique coadjuvare possent hæc omnia aliâ centâ Juris regulâ, quæ edocemur, quod, quum agitur de legato sub genere suo plures species continente, si species quedam non ex abundanti, aut per imperitiam, sed consilio, consilio certo, & custodito numero numerentur, tunc legato generis derogatur, & ea tantum legatario debentur, quæ specialiter enumerata sunt leg. *legato suppletitii 9. ibique Glossa verb. legata ff. de suppletitii. legat. Cujac. ad di. leg. in lib. 7. respons. Papin. tom. 1. oper. posth. fol. mihi 308. lit. C. & D., Simon de Pres. de interpret. ultim. volunt. lib. 2. fol. 3. num. 6. fol. mihi 174. a tergo, Surd. de ultim. decif. 9. quaest. 8. num. 304. id eveniunt dici posset in casu nostro, in quo, tamertum per malam hypothesein dicendum esset, Testatorem verbis illis, *e che della sua Eredità li si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il mese per i soli alimenti delle medesime* si nihilominus legatum generalius conceptum, restrictum censuerit taxatione certæ quantitatis, & adjectione, atque enumeratione certarum specierum generalitatem omnem restringentibus, concurrente præsertim dictione illâ, *e cioè, latine id est, seu videlicet*, quæ habet naturam taxativæ, & restrictivæ Barbos. de di. ff. freq. di. 145. genericum nomen alimentorum restringit ad species expressas, nempe *Pane, Vi-**

- no, e *compartato*, adeoque nil aliud, præter illas, deberetur *Paris conf. 17. num. 38. lib. 3.* in-
 17 quens, quod per enumerationem specierum re-
 stringitur significatio generis, quando de hoc con-
 stat; & *consilium dicitur, quando oppositur ver-
 bum, seu dictio videlicet, Simon. de Prat. de-
 18 interpret. ultim. volunt. lib. 2. fol. 3. num. 63. fol.
 inter 176. Magon. decis. florent. 50. num. 19. & 39-
 Rot. coram Ludovif. decis. 257. num. 13. vers. neque
 expressio, & in rec. part. 11. decis. 118. num. 15.*

Que cum ita sint, & inspectis tum certis Ju-
 ris nostri regulis, tum etiam figurâ verborum,
 quibus Legatum cibarium causâ factum, taxati-
 vè à Testatore restrictum reperitur ad men-
 struam præstationem Scutorum triginta, quanti
 eadem ille æstimanda esse voluit, superfluum
 videri posset ex conjecturis investigare illius
 mentem, nam cum hæc ex Legis interpreta-
 tione certa sit, satique declarata legatur, heres
 innixus verbis Testatoris, & regulæ juris præ-
 cipienti, Legatum in dubio interpretandum esse

- 19 favore heredis, non Legatarii, argumento *Text.
 in leg. de ultim. volunt. lib. 2. fol. 3. Rot. coram Rembol-
 de decis. 595. num. 7.*, nullo indiget conjectura-
 rum adminiculo pro sublineenda, observanda-
 que Legati taxatione ab ipso facta, sed Legata-
 rius, qui legati substantiam ampliandam esse
 contendit, conjecturis, & efficacibus argu-
 mentis concludenter docere tenetur, servan-
 dam non esse taxationem legati resultantem ex
 interpretatione Juris, & verbis testamenti.
 Verumtamen, ut aptius detegatur insufficien-
 tia petitionis DD. Legatariorum exposcentium,
 ut ab heredibus menstruæ quantitati Scutorum
 triginta adiciatur congrua quantitas pro emen-
 dis condimentis, & lignis, quibus condiri, ac
 coqui possint cibaria ipsis legata, quæ hæc,
 tametsi necessaria pro alimentis, comprehensa
 minimè fuerint in relicto facto pro *Pane, Vino,
 e compartato*, asserimus duplex argumen-
 tum, eorumque primum desumitur ex §. 17.
 Testamenti, in quo Testator considerans ca-
 sum, in quo aliqua ex filiabus, potius quam
 penes matrem, educationis causâ eligeret mo-
 rari in aliquo Monasterio, iussit, *che debba la
 suddetta Signora Cecilia delli Scudi trenta, come
 sopra assegnati, pagare al Monasterio li soliti ali-
 menti*. At vero, si penso, quæ Monasterio ci-
 23 bariorum, seu alimentorum nomine solvitur,
 præstat pro cibariis, & dapibus conditis, &
 coctis, & quæ in mensa parantur, & comen-
 duntur, & hoc testamenti loco Testator nomi-
 ne alimentorum dapes ita instructas intellexit,
 dicendum procul dubio est, quod superiori etiam
 24 testamenti loco, alimentorum, & cibarium
 nomine stipulas ejusdem qualitatibus significare
 voluerit, nulla enim in subiecta materia sumi
 potest interpretatio melior illâ, quæ resultat
 ex verbis ejusdem Testatoris per *Text. in dicta
 leg. penult. ff. de aliment. ff. de cib. legat.*, *Co-
 marel. de legat. lib. 3. quæst. 1. num. 9. & 10. fol.
 mibi 304.*

Alterum verò non minus efficax argumen-
 tum elicitur ex eo, quod Testator facere con-

suevit, dum enim ipse viveret, pro Uxoris,
 filiarum, sui ipsius, & famulæ etiam cibariis,
 25 singulis mensibus Scuta viginti duntaxat, & mi-
 nus etiam expendere consueverat, si enim par-
 citissimus iste Vir tantum cum parsimonia, quoad
 ipse vixit, alimenta familiæ suæ subministravit,
 si in univertis testamenti locis imploravit si-
 dem Executorum Testamentariorum, ut dili-
 genti studio, & curâ invigilarent, ne immodicus,
 26 & inutilibus sumptibus extenuarentur redditus
 Patrimonii sui, quibus augeri cupiebat Primo-
 genituram à se institutam, quo colore, aut quâ
 iustâ ratione dici unquam poterit, quod, ipso
 è vivis sublato, ideoque dimiuto numero perso-
 narum alendarum, Legataris non solum reli-
 quirit alimenta in tertia parte majora illis, quæ
 ipse præstare consueverat, sed præterea his ad-
 dicere voluerit pecuniam pro condimentis, lin-
 guis, & carbone comparandis? si enim, defi-
 ciente taxatione quantitatis alimentorum factâ
 à Testatore, in eisdem æstimandis, insipien-
 dum duntaxat esset quantum ipse vivens tri-
 buere soletet Uxori, & filiabus, de quarum
 27 alimentis agitur, & non nisi tantumdem eisdem
 tribuendum esset, ut ad *Text. in dist. leg. penult.
 ff. de aliment. & cib. legat.*, & bene observant
 Simon. de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib. 4.
 dub. 11. num. 48., quanto magis observanda
 erit consuetudo, & usus Testatoris pro asse-
 28 quenda iustâ, ac legitima interpretatione taxa-
 tionis cibarium ab eodem factâ, quam legatari-
 æ præter justum modum ampliare contendunt,
 vim faciundo illius verbis, & aptè re-
 cedendo ab omnibus regulis juris superius tradi-
 tis, & quibus admonemur, in dubio præsu-
 mendum esse, Testatorem ad heredis potius,
 29 quam Legatarii favorem disposuisse *Merlin. Pi-
 gnorell. contr. forens. cent. 2. cap. 65. sub num. 28.
 vers. constat igitur.*

Senogallien. Censui, & Pecuniaria.

Creditor fructuum census utroque juvatut affo-
 ciationis, & Salviani remedio. Fundi censui
 identitas in antiquis ex quibus probetur? Cen-
 sus impositio, etiam ex mente san. mem. Pii V.
 valida est, ubi, licet desit Fundi censui dimen-
 sio, ille tamen certus est, ac certis finibus
 designatus. Damni emergentis ratione ob
 Debitoris moram agi nequit, nisi interpellatio
 fuerit præmissa.

VOTUM XIV.

- 1 Summa in adjudicatione census sequestrata pro ejus fructibus penes publicum Depositarium, censetur propria Creditoris effecta, per correlative crediti excompensationem.
- 2 In heredem jura omnia Autoris pertranseunt.
- 3 Heres pro summa ab ejus Autore sequestrata penes Depositarium publicum, potest hunc ad configurationem compellere, etiam per viam mandati rigorosi.

- 4 *Sequestratorius, pendente sequestro, inhibetur pecuniam sequestratam alteri solvere.*
- 5 *Ad tenetur ei, de iudicis mandato, consignare, qui sequestrum adposuit.*
- 6 *Creditori census, virtute clausulae Constituti in instrumento adposita, competit associationis remedium.*
- Ea vero clausula deficiente, succurritur remedio Salviano virtute hypothecae in instrumento refulsantis, num. 8.*
- 7 *Clausula Constituti in instrumento census, praefertur facultatem capiendi possessionem, propriam auctoritate.*
- 9 *Remedium tam associationis, quam Salviani eundem parit effectum.*
- 10 *Et census C. editor, pro ejus fructibus, alteratro valet agere.*
- 11 *Procedit, tamen fundus census in Tertius fuerit alienatus, & num. 12., & 13.*
- 12 *Fundus census ex voluntaria ejus districtione a Debitore solus ab hypotheca non liberatur.*
- 13 *Hypotheca specialiter a Creditore acquiritur super fundo census.*
- 14 *Immissio in Salvianum Creditori census non deenagatur, concursibus fundi census identitate, antiqua Debitoris, & moderna rei conventi possessione.*
- 15 *Identitas fundi plene refertur ex ejus descriptione in Libro Aestim.*
- 16 *Liber Aestim probat, rem ad eum pertinere, cuius nomine reperitur descripta.*
- 17 *Identitas probari potest per Testes, licet ad perpetuum depoventes.*
- 18 *Identitas refertur ex confiniis finis, & invariabilibus, & num. 19.*
- 19 *Confinio fixa, & invariabilis alienari nequeunt.*
- 20 *Identitas demonstratur ex instrumentis divisionum, & similibus diverso tempore celebratis, & num. 21.*
- 22 *Praesertim in antiquis, & num. 23. ad 26.*
- 23 *Identitas in antiquis ut probetur, rigorosa non requiratur probationes.*
- 24 *Sed praesumptiones, atque iudicio admittuntur.*
- 25 *Et satis est duas adferre demonstrationes, quarum, una sit specifica, altera generica.*
- 26 *Immo unica sufficit cum regione, seu contraitu.*
- 27 *Creditor fructuum census agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricennarium temporis lapsam, & num. 28.*
- 28 *Alio pro fructibus census triginta annorum, spatio praescribitur.*
- 29 *Competit verò pro fructibus 29. annorum, & num. 32.*
- 30 *Praescriptiones tot in annalibus praestationibus requiruntur, quot sunt anni.*
- 31 *Praescriptio qualibet impedita remanet per solum laici constitutionem, & num. 33.*
- 32 *Heret, uti suis, petis fructum decursus post solum ejus Auctori census adjudicationem.*

De Contract.

- 33 *Et per eam Dominus census dicitur effectus.*
- 36 *Fructus Domino debentur.*
- 37 *Fructus semper veniunt in acquisitione rei fructiferae.*
- 38 *Etiā non solā eorum mentio.*
- 39 *Census, non solā dimensione fundi census, annus est, & illicitus ex Balia san. mem. Pii V.*
- 40 *Intellige, ut id non procedat, si fundus sit certus, & certis finibus designatus, & num. 43.*
- Imò, ut sustineatur, sat est sola specialis dicti fundi denominatio, alii Bonis Debitoris census non convenient num. 44.*
- Procedit, nullis etiam expressis finibus, dum certa aliunde sit fundi census identitas num. 45. 46., & 47.*
- Quomodoque de identitate constat num. 48.*
- 41 *Fundus census ubi certus est, & certis finibus designatus, Creditor census subest periculo amittende fortis, fundo perempto.*
- 42 *Census extinguitur, perempto fundo censu, & num. 49.*
- 50 *Lapsa est concludenter ab Allegante probanda.*
- 51 *Associatio impediri nequit exceptione lapsionis incontinenti non probata.*
- 52 *Damni emergentis ratione ob Debitoris moram agere quis nequit ex damno in specie probato.*
- 53 *Nisi praemisit interpellationem.*
- 54 *Ex qua Debitore sciverit, cum in damno esse.*
- 55 *Interpellatio autem debuit esse judicialis, ac perfoliata.*
- 56 *Non verò domi dimissa cupid.*
- 57 *Nec extrajudicialis.*
- 58 *Procedit etiam in Fidejussore ad relevationem agente, & num. 59. ad 62.*
- 59 *Fidejussor, non praemisit interpellationem, nequit principalem Debitorem in mora constituere, & num. 60., & 61.*
- 61 *Debitore a Fidejussore non interpellatus, allegare potest, se non fuisse permissorem, pecunias ab eo sub usuris accipi.*
- 62 *Interpellatio semper requiritur, ubi non agitur de lucro cassante, sed de rescissione damni emergentis.*

JOHANNES Baptista Franconius ex causa Fidejussionis praestitae favore sacri Montis Pietatis Corinaldi pro Hieronymo Franconio illius Ministro, anno 1613. coactus fuit solvere dicto sacro Monti flor. 1867., & rubra 45. tritici, quanti condemnata fuit debetrix hereditas dicti Hieronymi, Juriumque cessionem Monti competentium reportavit.

Vix autem perfectā tali solutione, obiit idem Jo: Baptista, & deinceps Dominicus ejus filius, relicto post se Bartholomaeo filio, & respectivē dicti Joannis Baptista nepote in pupillari etate constituto; quam tamen statim ac excessit, curavit anno 1641. sibi refundi dictam summam, ab Avo suo pro Hieronymo solutam, repetitque in hujus hereditate rata cens scutorum 50.

in majori summa anno 1524. ejusdem favore, impositi Petro Bartoli cum fideiussione Marcel Antonii que Laurentii, alias Veroli contra illum veluti debitorem sui debitoris actionem judicialiter direxit, quam subinde continuavit etiam contra illius heredes, sed, mortuo interim Bartolomeo, Judicium conquevit usque ad annum 1683. quo tempore D. Victoria Franconi ejusdem filia, & heres illud restituit, & citato Hieronymo Brunoro Jun., contra istum mandatum obviavit a clar. mō. Card. Caprara tunc in sublellis A. C. sedente, quod exequi curavit super rata dicti census scutorum 50., qui successivē sub hasta positus fuit; cumque nullus comparuerit Licitator, fuit a Prætorē Corinaldi eidem Victoriæ in causam memorati sui crediti adjudicatus tam pro sorte, quam pro fructibus non solum decursis, & non solutis, sed etiam decurrendis, qui propterea pro rata scutorum 50. ad ejus instantiam sequestrati fuerunt penes Depositarium sacri Montis Pietatis Corinaldi.

Post hæc decessit quoque Victoria, relicta post se DD. Julio, & Jo. Baptista filiis, & heredibus, qui anno 1713. institerunt tum pro consignatione dictorum scutorum 50. in sacro Monte Corinaldi, ut dictum est, sub sequestro existentium, tum etiam pro allocatione, seu immittitione ad fundum censum pro consequendis fructibus prædicti census Victoriæ adjudicati usque in hæc tempora decursis. Verum, cum antequam litem hanc persequantur, Judicium, sententiamque meam qualemcumque pro veritate exquirere voluerint, respondendum censet, quod iusta ratione sperare valent victoriam obtinere, cum eorum actio, jam in Judicium deducta, in omnibus Juri consona videatur.

Si enim sermo sit de scutis 20., dubio procul existendū debent, quia eo ipso, quod in adjudicatione census contrapositione fuerunt pro intranti rata crediti, pro quo tunc agebat Victoria eorum Auctrix, quemadmodum per hanc correfpexivam crediti excomputationem effecta fuerunt propria Victoriæ, ad Text. in leg. si vum §. qui in iuriam ff. si quis cont. Paul. de Castr. conf. 158. num. 1. part. 1., & conf. 179. num. 1. part. 2., Valent. conf. 69. num. 254., & seq., Gratian. discept. for. 624. sub num. 10., & seq., Rota coram bna mem. Emerit Jan. decif. 1088. num. 3., & 6., & decif. 1181. num. 10., in rec. decif. 320. num. 1., & seq. part. 12. in Balneoregion. Fideicommissi §. Decembris 1691. §. quod autem coram clar. mō. Card. Caprara, in Romana Salvatoris 23. Januarii 1710. §. Quoniam pro remotione cor. Caffarello in Florentina quarta funeralis 6. Martii 1711. §. Demum coram eodem, & in Romana Communi Tenetæ Nuntiatella 2. Decembris 1711. §. quoniam coram eodem, ita omnis ratio suadet, quod modò concedatur mandatum de consignando favore dictorum fratrum, ad quos ob nomen, & titulum hereditarium dictæ Victoriæ iura omnia, & quæcumque illius Bona transierunt. Leg. hereditas ff. de regul. Jur., Leg. cum

heredes ff. de acquir. n. heredit. leg. 1., & toto tit. Cod. ut actio ab hered. & contr. hered., leg. item veniens ff. de petit. hered., Rota decif. 67. num. 18. coram Coccia., decif. 490. num. 6., & decif. 574. num. 19. coram Bichio, compellendo etiam per viam rigorosū mandari, quatenus opus esset, dictum Depositarium, seu Montem Pietatis, in quo à Victoriæ sequestrata fuerunt, iuxta dispositionem Textus in leg. puniti ff. de positi, Roland. conf. 17. num. 1. lib. 1., pendente namque sequestro, sequestratarius a lege, & ab homine inhibitus remanet pecunias sequestratas alteri solvere. Gratian. discept. forens. cap. 48. §. in princip., Rota in rec. decif. 443. in fin. part. 11., & decif. 176. num. 1., & seq. part. 15. teneturque illas apud se conservare ad effectum consignandi illas, ad cujus instantiam sequestrata fuerunt, quoties Judex ita mandat. Bart. in leg. Et, apud quem §. Si velit ff. de positi, & in leg. Oleum num. 4. ff. de Dol., Rota coram Coccia. decif. 1802. num. 4.

Quod verò attinet ad mandatum de associando, sive de immittendo in Salviano ad fundum censum pro aliis fructibus census præfate Victoriæ adjudicati, res quoque vacat difficultate, quia Creditor census vigore clausulæ precarii constituti semper juvatur remedio allocationis, hæc enim, hiisque similes clausulæ in instrumento censu adponi solite, præferunt facultatem accipiendi possessionem propriam auctoritate, ut notat clar. mō. Card. de Luca de judic. disc. 44. num. 28., Rota decif. 366. num. 32. coram Bich., vel, hiis clausulis non concurrentibus, succurritur per viam immittitionis in Salviano virtute hypothecæ ex instrumento Census resultantis, ut alterutro ex his remediis, quæ aliquo eundem pariunt effectum, de credito fructuum satisfieri valeat l. 1. & 3. Cod. de pignor., Menoch. de adpisc. remed. 5. num. 107., Rota decif. 887. num. 5. coram Baratti, dec. 1159. num. primo, coram bna mem. Emerit Jan. in rec. decif. 187. num. 3. part. 10. Idque procedit, tamen si fundus census nuncupatus Censu magna in tertius alienatus fuerit, quia per voluntariam illius distractionem a debitore factam liberari non potuit à vinculo specialis hypothecæ, quam creditor Census super illo acquisivit, ut, relatis concordantibus, firmavit Rota decif. 24. num. 3. coram Aufaldo inter ejus decisores Roma impressus.

Nec deficient extrema in hoc judicio requisita, quia fundi censui identitas, antiqua possessio Petri Bartoli census debitoris, & moderna rei conventi, quæ sunt extrema in hoc judicio requisita, ad Text. in leg. prima ibique gloss. in verb. competit., Cod. de precor. & Salvoen. interditi., Rota coram Baratti. decif. 728. num. 4., & coram Emerit Jan. decif. 59. num. 1. & 2., & decif. 446. num. 1., planè concurrunt in casu nostro, in quo identitas, de qua solum dubitari posset, satis, superque resultat, tum ex descriptione in libro Aestimii, qui officio cum tribuit probationem, rem fuisse in Bois illius, cujus nomine reperitur dictus fundus descriptus, Perregri.

- regin. de fideicom. art. 44. num. 7., *Rota coram Priolo decif. 363. num. 18., in rec. decif. 706. num. 6. part. 2., in Camerinen. fideicommissi 2. Junii 1687. §. Quod verò attinet coram Hervault Archiepiscopo Tervouen. in Baloerogien. fideicommissi 5. Decembris 1691. §. Quod autem Rota coram Card. Capraro. in Romana Pecuniaria 5. Maii 1700. §. Quod autem coram Aufaldo 1. tum ex depositionibus testium, licet ad perpetuam deponentium *Aretin. in l. decem num. 4. ff. de verbor. obligat. Rota coram Bich. decif. 37. num. 13., tum ex confinibus fixis, & invariabilibus syrvæ communis Corioaldi, & vice publicæ, quibus adheret, quæ cum alienari nequeant, constituunt confine immutabile. Marf. cit. var. resol. lib. primo cap. 12. num. 23., Rota dispnt. jur. scilicet. cap. 10. num. 60., Rota coram Ottob. decif. 102. num. 4., coram Cerro decif. 3. num. 14., cor. Priolo decif. 182. num. 9., in rec. decif. 88. num. 16. part. 7., & decif. 75. num. 2. part. 10., tum demum, & fortius ex instrumentis divilicorum, & dationum in folium, aliisque his similibus diverso tempore celebratis, ex quibus superlative probata dicitur identitas, *Rota in Sabinen. Censui 10. Januarii 1698. §. Propterea nec arguit coram bon. mem. Mato, & in Faventis Primogenitura de Naldis super identitate 19. Aprilis 1709. §. Quod enim coram bon. mem. Caffarella. Præsertim quia agit de impositione Censui à centum ab hinc, & ultra annis facta. Paris. conf. 36. num. 25. lib. 2., Rota decif. 479. num. 11. part. 9., & decif. 152. num. 6. part. 19. rec., in antiquis enim non requiruntur rigorose probationes pro indentitate probanda, sed admittuntur ille desumptæ ex præsumptionibus, & indicis, *Rota in Amerina fideicommissi 26. Junii 1697. §. penultim. coram Mato, in dictis Sabinen. Censui 10. Januarii 1698. §. Propterea nec arguit coram eod., in Hortana Bonorum 27. Junii 1698. §. penult. cor. Edm. D. Card. Priolo. Ita quidem, ut satis sit asserere duas demonstrationes, quarum una sit specifica, altera generica. *Rota decif. 446. num. 4. cor. bon. mem. Emerin jun., ubi quod sufficit unica demonstratio cum regione, seu contrata in Bononiæ. Immissio 25. Junii 1697. §. penult., confirmata 9. Maii 1692. §. finali coram Rmo Hervault, & in Viterbien. fideicommissi de Spiritibus 9. Januarii 1688. §. Neque offerre coram bon. mem. Benincasa.*****
- Non idcirco tamen dd. DD. fratres generaliter, & indiscriminè agere poterunt pro omnibus fructibus dicti Censui, sed procedendum est cum distinctione, quippe incipiendo à fructibus decursis, & non solum ab anno 1584, tempore impositionis Censui, usque ad annum 1641., spectantibus ad eorum debitorem, qui erat Creditor censui, illos petere quidem poterunt ad effectum imputandi in proprium eorum creditum, cum permittit sit Creditori agere pro suo credito contra Debitorem sui Debitoris. *Leg. muna Cod. Aquæ rei pign. oblig. pass. Sarr. conf. 4. num. 21., Rota coram Cerro decif. 22. num. 13., & decif. 34. num. 51., Verum tamen non pro toto dicto tempore, quia ob pluraqum tricennariam præscriptionem sublata remaneret actio*

pro illis consequendis. *Cop. ad cures de præscript. leg. sicut, & leg. amos Cod. de præscript. 10. vel 40. annor., Rota coram bon. mem. Emerin jun. decif. 26. num. 1., & decif. 40. num. 9., sed pro annis tantum viginti novem, quia fructus in hoc temporis spatio decursi præscribi non poterunt, ob certam illam Juris regulam, quæ edocemur, in annualibus præstationibus tot requiri præscriptiones, quot sunt anni. *Decian. conf. 29. num. 39. lib. 2., Cenc. de Censib. quasi. 118. n. 2., Carleval. de judic. lib. primo dispnt. 4. num. 17., Rota coram bo. me. Emerin jun. decif. 557. num. 1., & 2., ab anno autem 1641. cum ab Auctoribus dictorum fratrum mota fuerit lis contra Fideiussorem pro consequendis fructibus d. Censui, eademque pluries restaurata, ac diu continuata contra heredes usque ad annum 1683., in dubium venire nequit, quin integrè debeatur, cum per solam litem contestationem impedita remaneat quælibet illorum præscriptio. *Cap. final. de præscript. Craves conf. 116. num. 6. lib. 1., Cephal. conf. 161. num. 2. lib. 2., Adde. ad Barrot. decif. 505. num. 13., Rota coram Seraphin. decif. 614. num. 1., & decif. 307. num. 4., & seqq. part. 14. rec.***

Demum, quod attinet ad fructus ab anno 1683. usque nunc decursos, isti potiori ratione Actoribus debentur, nedum ex rationibus mox deductis, sed quia ex alia ratione speciali præscribi nequivissent, dum pro annis 29. deinceps elapsis allegari non potest ultra præscriptio, ut supra dictum est, & anno proximè præterito, quo complebatur triginta anni, judicium instructum fuit pro associatone ad fundum censuum, ut ex hoc medio DD. fratres de fructibus facilius satisfacerent, his solum addendo, quod fructus isti ab anno 1683. decursi, non sunt imputandi in creditum ipsorum fratrum, cum sint eorum proprii, ex quo anno 1683. Victoria eorum Mater, & immediata auxilii censum in sorte sibi adjudicari obtinuit à Prætoris Cornaldi una cum fructibus decursis, & decurrendis, unde nedum ex vi talis adjudicationis, per quam effecti fuere Domini censui, fructus ab inde citra decursos petere debent uti suos, sed etiam ex Juris dispositione, quæ cavetur, quod fructus Domino debeantur, & semper veniant in acquisitione rei fructifera, tamquam accessorii ad sortem, ejusque natura in sequentes, per *Text. in l. certum 22. ff. de rei vindic. leg. litigator Cod. de fructib., & liti expens.*, quævis de illis mentio ulla facta non fuit, in *Arminio. Cistrorum 5. Maii 1702. §. Et quod coram bon. mem. Caffarella.*

Quibus ita constabit, obitare minime videntur ea, quæ in contrarium opposui possunt, & primò quidem non officit, quod dictus census impositus fuerit à Petro Bartoli super quodam ejus prædio appellato *Cone magne*, nempe dimensionis, & latitudinis, nulla facta expressione numeri rubrorum ejusdem, exinde inferendo, quod ob prætermissam hanc quantitatis designationem, census nullus sit, & illicitus, veluti non servata forma Constitutionis fan.

- 40 *fau. mem. S. Pli V.*, nam prò implemento huius Bullæ non requiritur expresse quantitas, aut mensura fundi censiti, modò idem sit certus, & certis finibus designatus, si enim sufficienter occurrat fraudi, quæ alioquin ex parte.
 41 Creditoris inesse posset in non subiiciendo se periculo amissionis sortis, cui Creditor censuarius subest in casu peremptionis fundi censiti in totum, vel in parte, ex notatis per *Leotard. de usur. quest. 58. num. 34.*, qui fraudis timor procul abest à casu præsentis, ex quo omnia confinia prædicti prædii censiti expresse leguntur in instrumento impositionis Censui; imò verò, ut ille sustineretur, satis fuisset sola specialis denominatio *Cune magne* aliis Prædiis Petri Bartoli impositoris minime conveniens, cum census constituto valida reputetur, etiam nullis expressis finibus, si aliis modis, & per alias demonstrationes de certitudine fundi censiti dubitari non possit, ut enim ait *Tentus in leg. 63. §. primo de contrahend. empt. demonstratione*
 46 fundi facti, fines nominari supervacaneum est, idque procedere, inspecta etiam Bullâ Pianâ, probant *Leotard. de usur. quest. 58. num. 9. & seqq.*, *Gratien. discip. forens. cap. 883. num. 13.*, *Marescotti. variar. resol. lib. 3. cap. 10. num. 28.*, *Cenc. de censib. quest. 40. num. 24.*, *clar. me. Card. de Luca de cens. disc. 6. num. 6. & seqq.*
 48 modocumque enim constat de identitate fundi censiti, satisfactum dicitur menti, & intentioni Pontificis, quia, ubi non potest dubitari de fundo censito, eventiente casu peremptionis illius, dubium nec esse potest, quin Censui etiam sit extinctus, & peremptus, ut prosequitur *Cecilius loco citato*.

Minus verò attendi debet, quod in deliberatione Bonorum sequutâ vigore cuiusdam mandati per dd. fratres prædictos expediti, coram R. P. D. tunc A. C. Aldrovando, prò eorum credito enormissimè laxi fuerint heredes Hieronymi Francoii principalis debitoris Censui: si quidem talis exceptio esset concludenter ab Allegante probanda; ideoque cum non sit notoria, & incontinenti probata, apta non est impedire præfatis fratribus associacionem, seu immisionem in Salviano ad fundum censitum prò residuali eorum credito, per ea, quæ tradunt *Zaccb. de oblig. Communal. quest. 17. num. 121.*, & *seq.*, *Ridolphin. in pran. part. primo cap. 8. num. 226.*, *bou. mem. Advoc. Constantin. ad statut. Urb. num. 46. num. 215.*, & 278., *recel. consulti forens. 48. num. 24.*, *Rota in Civitatis Petula transmissis 28. Aprilis 1704. §. Circa lationem coram Alfeldo*.

Prout etiam nil refragatur postrema exceptio, quod dd. DD. fratres agant prò credito, de quo iam satisfacti sunt. Etenim, factis calculis, adhuc, ut mihi supponitur, remanent Creditores scutorum 183. 50., & aliorum scutorum 595. 50., de quibus, una cum aliis fœtis 40., & ultra, pariter integrandi sunt ab hereditate Hieronymi Francoii.

Et demum præfati fratres hiæce omnibus creditis addebant aliud damni passû à Joanne Ba-

ptista, eorum mediato Auctore occasione solutionis per eum factæ Sacro Monti prò Hieronymo originario debitore, dum prò eadem peragenda coactus fuit tradere in solumum d. Sacro Monti nonnulla stabilia, & prò rata scutorum 200. imponere anno 1624. censum favore ejusdem Sacri Montis. Verum hoc præteritum eorum creditum nullum puto habere substantiam, quia, ut Creditor agere possit ad id, quod sua interest ratione damni emergentis, satis non est, quod in specie probetur, damnum reverâ fuisse incursum ob moram Debitoris, sed insuper requiritur docere de interpellatione, per quam ille certior factus fuerit de indigentia Creditoris, quodque alio modo, quam accipiendo pecunias sub usuris, aliudve simile damnum subeundo, solutio, ad quam ipse Debitor tenebatur, perfici non potuerit, juxta decilionem *M. bed. 103. ubi 2. de usur. à Sac. Rota*, & hic in Curia Romana communiter receptam, quam ceteris omisit, reprobat *Raimo conf. 140. lib. 4.*, ejusque sequacibus, inter quos numeratur *Leotard. de usur. quest. 97. num. 10. & seqq.*, tuerent *Gratien. disc. pt. forens. cap. 829. num. 1. & seqq.*, & *cap. 987. num. 8.*, *Card. de Luca disc. 34. num. 4. de usur.*, *disc. 57. num. 16.*, & *disc. 103. sub num. 2.*, & 6., *de Fend. disc. 68. num. 6.*, & *disc. 119. num. 7. de dote, Rota decif. 7. post Zaccb. de sociat. offic.*, dictaque interpellatio debet esse judicialis, & personalis, cum alio modo facta, puta, domi dimissâ copiâ, non suffragetur, nec per scientiam aliunde probatam, aut per extrajudicialem requisitionem suppleri valeat, ex quo agitur de re valde prejudiciali, ut, quidquid ratiocinando, dixerit *Card. de Luca de usur. disc. 34. num. 7.*, & *disc. 37. num. 16.*, probat *Gratien. discip. forens. cap. 839. num. 8.*, *Rota decif. 181. num. 1. & 2. coram Manzard.*, & *in rec. decif. 228. num. 10. part. 7.*, & *d. decif. 304. num. 13. part. 9.*

Cum itaque DD. fratres non doceant de interpellatione ullo modo facta hereditibus Bartholomæi Francoii originarij debitoris Montis circa damnum, quod Joannes Baptista eorumdem mediatum auctor, & ipsi quoque passi fuerunt, tam ob dationem stabilitum in solumum, ut dictum est, Monti traditorum, quam ob impositionem census scutorum 200. factam prò dictâ solutione peragenda; profectò in hiæce circumstantiis damni passû emendationem inmeritis sperant, ut probant punctuales auctoritates mox relatæ, quæ procedunt, etiam respectu Fidejussoris, qui à principali Debitore regulariter relevandus est, quoniam fidejussor quoque præmittere tenetur dictam interpellationem, cum abique illa non valeat principalis Debitor considerari in mora, atque etiam quia semper allegare posset, quod, si scivisset, forsitan providisset, & non permisisset, pecunias à fidejussore sub usuris accipi, latè *Cenc. de censib. quest. 75. num. 7.*, *Rota post eund. decif. 324. num. 2.*, & *seq.*, *decif. 343. num. 2.*, & *seq.*, & *dec. 343. num. 4.*, & *in rec. d. decif. 228. num. 10. part. 7.* Consulto omitto verba tacere de requisitis *Cecilius*.

Arrepsi in leg. 3. §. final. ff. quid de eo, quod cert. loco, quia, cum non agatur de lucro cecellante, sed de refectione damni emergentis, talia requisita iustificande non essent. *Rota coram Cero decif. 783. num. 8.*

Januæ. Renunciationis.

Renunciatio omnibus iuribus, & hereditatibus à Muliere ob receptam dotem emissâ favore, Fratrum, eorumque Descendentium, si nulla sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex Decreto Magistratus convalidetur, quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, demptis etiam verbis = *E loro Discendenti* = in dubio ad mentem Juris, ipsiusque Magistratus intelligenda est, ut perpetuo trauscat ad quoscunque Renunciatariorum Descendentes quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, à quibus foemina dotata ad mentem Juris excluditur. Contraria expenditur conjectura dotis incongruæ. Dos quando congrua nec ne dicenda sit?

VOTUM XV.

1. *Renunciatio emissâ à Muliere, eoque minore, absque solemnitatibus, nulla est in Statut. Januæ. §. fin.*
2. *Nisi fuerit à Magistratu convalidato.*
3. *Renunciatus filio favore Patris dotantis ladi potest.*
4. *Ob idque Solemnitates in eo actu requiruntur.*
5. *Renunciaciones à Puellis dotatis emissas considerare ex mero solemnitatum defectu, æquum non est.*
6. *Renunciaciones à Puellis necessarij solent fieri.*
7. *Et, si qua ex parte deficiant, possunt ad æqualitatem redigi.*
8. *Magistratus Extraordinariorum Januæ, facultas est suadendi vitia renunciacionum à Puellis emissarum.*
9. *Ejusmodi natem facultas in impertito est per illa verba = possit &c. providere, & confirmationem, prout videbitur, facere.*
10. *Verum providere necesse non alia prout ei videbitur in concessione facultatum, æquum arbitrium important, & num. 11. & 12.*
11. *Actus, qui solemnem valet, quatenus ab alio confirmatur, non nisi ad normam confirmationis volere potest.*
12. *Clausula Quibuscvis non obstantibus vim habet Decreti irritantis.*
13. *Dos congrua, vel incongrua asseruendo est, ex vivibus Patrimonij Dotantis, Regum consuetudine, & solito familie.*
14. *Dos congrua censenda est, si à Patre constituta.*
15. *Item, si nuptia fuerint cum Viro paris conditionis contractæ.*
16. *Dotis incongruitas nequit amplius opponi post annum 22.*

17. *Renunciatio, seu istius confirmatio debet ad normam juris intelligi, si de mente Renunciantis, aut confirmantis aliunde non constet.*
18. *Renunciatio perpetua est, & transitoria ad quoscunque in eo nominatim expressis.*
19. *Renunciatio, quod fuerit ex Decreto Magistratus in aliqua sui parte restricta, ex Decreti tenore docendum est.*
20. *Renunciatio in ea parte, quâ fuit ex Decreto Magistratus confirmata, omnino est attendenda.*
21. *Renunciatio Puella dotata, quod non comprehendat successiones extranearum, potest Magistratus ad mentem juris decernere.*
22. *Atque è contra, quod debeat operari illius exclusionem à paternâ, & maternâ hereditate.*
23. *Statutum Januæ disponit, filiam, ob unicum dotem à Parentibus receptam, à plurium hereditate excludi.*
24. *Filiâ dotata, ubique locorum excluditur à Parentum successione.*
25. *Reservato eidem dumtaxat jure agendi pro suppletionem dotis minus congruè constituta.*
26. *Ita quidem ut, dote non receptâ, tunc solam ad eorum successione possit aspirare.*
27. *M. d. statutum non precipias, quod ob unicum dotem ab uno re. optam, à plurium successione exclusio sit.*
28. *Clausula generalis nequit specialiter dispositis derogare.*
29. *Renunciatio Puella dotata, in qua Magistratus deleri mandavit verba, è Intro Descendenti, nequit censeri restricta ad personam dumtaxat Renunciatorij.*
30. *Et si censeri possunt exclusi tantum quoad hereditates extraneorum, aliisque jura Renunciantis, & num. 33.*
31. *Interpretatio Decreti ea sumenda est, qua magis illius verbis est consonantia.*
32. *Soror dotata ex statuto Januæ non admittitur ad successione Parentum, Fratre existente.*

RENUNCIATIO ab Illustrissima D. Paula Maria filia Illustrissimi D. Antonii de Paulis facta die 15. mensis Martij anno 1700. valida est cū tantum ex parte, quā confirmata fuit ab Illustrissimo Magistratu Extraordinariorum. Etenim, cū illa careret solemnitatibus patriā lege prescriptis in Contractibus minorum, & mulierum, & præfata D. Paula Maria tempore celebratæ dicte renunciacionis mulier esset, & minor, hinc sequitur, quod eadem, utpotè destituta necessariis solemnitatibus, nulla, atque irrita extitisset ex censurâ statuti Januensis lib. 4. cap. 30. §. final. & tradunt communiter Doctores, nisi ex dispositio ejusdem statuti convalidata fuisset à Magistratu istiusmodi Contractibus confirmandis prepositio.

Quod autem in hac specie Contractus ad illius validitatem requireretur adminiculum statutiæ solemnitatis, in dubium revocari min-

nimè posse videbatur, quia agebatur de Contractu mutuae obligationis, cujus virtute Renuncians favore Patris, ad eam dotandam obligati: ob dotem ipsi constitutam plenè illum liberabat à quacunque obligatione, sibi que penitus præcipiebat facultatem omnem quidquam umquam petendi ab eo, ejusque hereditate, tamen ipsi petere possent actio aliquid consequendi: in quo sanè actu filia ladi poterat tum quoad quantitatem dotis, & modum illam solvendi, tum etiam quoad obligationes, & actiones Patri remissas, tum denique quoad jura favore fratrum ab ipsa renunciata: Quamobrem, si illa ob fragilitatem sexus, & ætatis imbecillitatem pluribus modis damno affici poterat, æqui bonique ratio exoptare videbatur, quod ad validitatem contractus adhiberetur auctoritas Judicis, & presentia Proximiorum, qui prævisi Cause cognitione, dotate atque renunciantis Puellæ incoluntati consulerent, per eam, quæ tradunt bon. mem. *Advocat. Constantin.* ad stat. Trib. annot. 44. num. 63., & num. 89., *Thomas. decif. 84. num. 19., Rot. apud Possib. de subhast. decif. 316. num. 2. & seqq., coram Pampoli. decif. 305. num. 2. & 7., coram Nunt. decif. 3. num. 4., in rec. decif. 361. num. 4. part. 6., decif. 63. num. 1. part. 14., in Matis. ad Card. de Luc. de doat. decif. 34. num. 3., in Nucerna Donationis 14. Junii 1709. §. Non attento, & seqq. coram bon. mem. Caffarello, confirmata 9. Maji 1710. §. Nullitas coram eodem, & 12. Decembris ejusdem anni §. Præsupposita coram R. P. D. Aldrovando, in Epina successibus 11. Junii 1714. §. Quædam cor. R. P. D. Cerre, & aperte disposuit dñi. cap. 20. §. Declaratæ.*

Quoniam verò æquum non erat, quod ex merito defectu solemnitatum concederetur contractus pterumque necessariò fieri soliti, quales sunt istiusmodi renunciaciones à Puellis dotatis celebratæ, & qui vel undequaque iusti, vel si aliquæ ex parte deficerent, ad æqualitatem, & justitiam redigi faciliè poterant, idcirco eadem lege municipali prudenter constitutus fuit Illustrissimus Magistratus Extraordinariorum repræsentans Supremum Principem, cui, nè similes actus perirent, sed potius valerent, data legitur plena potestas sanandi illorum vitia, ut apud *Thabor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 63. axiom. 2. vers. limbo primo, & axiom. 10.,* suppleendo nimirum defectum solemnitatum, & quidem sine citatione Partis, si intra annum adiretur, elapso verò anno cum citatione alterius Partis, quæ comparere, & audiri deberet: Prout observatum fuit in casu, de quo agitur, cum enim supplicatum fuisset dicto Magistratui pro renunciaciones præfatæ confirmatione, ille animadvertens, eam factam fuisse reperiri non favore Patris dotantis, sed collatam legi in Personam Illustrissimi Domini Jacobi fratris D. Paulæ Mariæ renunciantis, & aliorum fratrum ex communi Parente nasciturorum ibi: *da rianazio, cesso, rilesato, ed irrevocabilmente trà civi docto alli Signori Giacomo suo fratello, ed altri figli maschi legittimi, e naturali*

li di detto Signor Antonio, se nascessero, e loro Descendenti =, prætereaque eandem expressam amplitudine comprehendere successiones omnes præcipiendo penitus Renuncianti spem, cujuscumque successione, quam haberet de præsent, vel habere possit in futurum, iustum modum illi adiecit, videlicet, quod renunciatio confirmata intelligeretur, demptis, atque abolitis clausulis illis, *e loro Descendenti* adpositis post expressionem D. Jacobi de Paulis, & aliorum, filiorum ex communi Parente nasciturorum, quodque sub renunciacione spei cujuscumque successione, quam Renuncians haberet de præsent, vel habere possit in futurum, comprehensa intelligeretur Bona paterna, & materna dumtaxat.

Si igitur renunciacioni illi validitatis robur tribuere poterat sola confirmatio Magistratus, cui cum à lege data reperiretur plena potestas illam confirmandi, prout eadem videretur eis verbis possit idem Magistratus providere, & confirmationem, prout ei videbatur facere, poterat idcirco eandem vel proflus, vel ex parte dumtaxat confirmare, prudenti nempe arbitrio illi tradito tum eo verbo *providere*, tum illis aliis prout ei videbatur his enim verbis significari admonemur æquum Judicis, & Agentis arbitrium, ut de verbo = *providere* = *est Text. in cap. nisi essent 21. de Præbend., ibique Gonzal. & Faguan., & Rot. ad ornat. clar. me. Card. de Luc. de regul. decif. 2. num. 19., & de verbo = videbatur = doceat Corena resol. 72. num. 3. & seqq., clar. me. Card. de Luc. de Testam. dif. 68. num. 9., Baldac. ad Ram. conf. 76. num. 81., hinc sequitur, quod, si Magistratus voluit, quod compromissio renunciacionis valeret demptis, & exclusis = *e loro Descendenti* = iustus, si eadem placuit, quod renunciatio spei cujuscumque successione, quam Renuncians haberet de præsent, vel habere possit in futurum, intelligeretur quoad Bona paterna, & materna dumtaxat, hinc sequitur, inquam, quod illa valida, & efficax censenda sit, servato modo, forma, & restrictionibus à confirmante adpositis, ex certa Juris regula, quæ edocemur, actum, qui solummodo valet, quatenus ab alio confirmatur, non nisi ad normam confirmationis, & ea ex parte, quæ confirmatus reperitur, valere posse, per eam, quæ firmat *Gloss. in cap. si apostolica 22. in. verb. confirmamus de Præbend. in 6., Dec. conf. 341. num. 7., Honded. conf. 63. num. 104. lib. 1., Rota in rec. decif. 192. num. 2. vers. fecus verb. part. 1., coram Dnuos. Jun. decif. 341. num. 2., coram Arguell. decif. 17. num. 37., & 38. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de regul. decif. 2. num. 45. ibi = Ponderando, quod Pontifices non confirmaverunt indistanti prorogatione, & eo modo, quo scilicet fuerant, sed illas ad placitum restrinxerunt, quod evincit facultatem esse non à statuto, neque ab observantia concessam, sed à scilicet Papa confirmatis = & de Fideicom. decif. 107. num. 5., & latè in Rotenanti. Emphyteusis 12. Junii 1710 §. Et alterum coram R. P. D. Anfaldo, præsertim verò inspectis illis verbis confirmationis ibi = *ita ad***

cal-

calculus mandante prefato praestantissimo Magistrali, contrarius quibusvis non obstantibus = quae clausula vim habens Decreti irritantis Cambiar. de offic. Legat. lib. 3. tit. de potest. Legat. in legib. & statut. cunden. num. 28., Barbos. de claus. claus. 83. num. 38., Altimar. de nullitat. rubr. 6. q. 8. num. 18., & seqq. & num. 27., Rot. Florent. inter collect. à Palm. nep. decif. 366. num. 4., actum confirmatum, ratum haberi posse non fuit ea ex parte, quae confirmationis robur minimè obtinuit.

At verò, si renunciatio valida, & efficax censenda est, servato modo, atque restrictionibus à Magistratu confirmante adiectis, examinandum modò erit, quid, illis inspectis, sub illa comprehendi, & quarum personarum favore porrigi eadem possit; In quadam allegatione mihi communicata dicitur, Illustrissimum Magistratum renunciationem hanc limitatè ad vitam dumtaxat D. Jacobi fratris Renunciatarii, dum mandavit, quod comprobatio valeret = *demptis, & exclusis verbis* = & *lora Descendenti* =; ideoque, exclusis Renunciatarii Descendentibus, post ejusdem obitum renunciationem tantquam personale resolvì, ita quidem, ut ob istiusmodi personalitatem jura renunciata, veluti effecta non transmissibilia, reditura sicut ad Renunciantem; hanc autem restrictionem, si vè renunciationis resolutionem Magistratum càm mente adiectis ait, quia, agnoscentes Renunciantem consecutum fuisse exiguum dotem, æquum non esse censuit, ut perpetuò, sed ad vitam dumtaxat Renunciatarii, juribus renunciatis privaretur.

Ut mature judicio determinari posset, an discursus iste reverà subsistat, quod nimirum ob alteram dotis modicitatem Magistratus renunciationem redigere voluerit ad omnimodam personalitatem, statuenda prius esset in facto dotis constitutæ incongruitas, ostendendo, quod, inspectis viribus Patrimonii Patris Donantis, Regionis consuetudine, & solito Familiae, dos reverà modica, & incongrua fuerit, ex his enim illius congruitatem, vel incongruitatem metiendam, æstimandamque esse disponit Text. in leg. quare 61. in fin., leg. Cum post 70. §. Gener. in fin., & §. Nuptiis ff. de Jur. Dot. Conu. nullum 30. quest. 5., Fontanell. de pact. nupt. claus. 5., Gloss. 8. num. 21., & 80. part. 1., Host. de Dot. cap. 13. §. 1. num. 22., Card. de Luc. eodem tract. decif. 26. num. 4., Rot. coram bno. mem. Emerit. Jan. decif. 578. num. 4. & ultim., in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Dicitur coram Ansaldo, in Favon. taxationis congrue Dotis 12. Decembris 1710. §. Ultra namque in princip. & §. At nihilominus coram Priolo, in Romana Dotis 20. Janu. 1712. §. Congruitas coram R. P. D. Aldrovando, & in Camerina. Dotis 1. Julii ejusdem anni §. Super enim coram R. P. D. Falconerio = Eoque diligentiori examine inquirenda hæc esset in casu nostro, quia pro dotis congruitate præsumenda, summopere urgei, quod D. Paula Maria dotata fuit à Patre, cujus iudicio lex plurimam confidit, ut in proposito inquit Rot. coram Bich. decif.

De Contract.

310. num. 27., & ad ernot. Card. de Luc. de Testam. decif. 20. num. 5., quodque eadem paria conditionis Viro desponsata, nuptias de paraggio celebravit Petr. de Gregor. de Dot., & Parag. q. 1. num. 1. & seq., Molpbes. ad consuetud. Neapol. tom. 1. part. 4. de success. ab intest. quest. 16. per tot., Carol. de Ros. ad consuetud. tit. 1. num. 168. & seq., Cypse. Geleot. contr. 16. num. 1. & seq. lib. 2., Card. de Luc. de Dot. decif. 2. num. 10. vers. praterò, & decif. 144. num. 2., Constantin. annot. 39. art. 3. num. 256., & seq. tom. 2., Rot. part. 1. divers. decif. 540. num. 2., coram Cavalier. decif. 260. num. 3., & decif. 298. num. 4., quæ præsumptio eo fortius urgere videtur, quia ex dicta allegatione mihi communicata perspicere nequivi, an præfati nobiles conjuges ullo unquam tempore de dotis incongruitate conquesti fuerint, ideoque post annos ierè viginti duos, qui excurrerunt ab anno 1693., quo dicta dos constituta reperitur, nimis serò de illius incongruitate, opponere dicerentur, ex notatis apud Card. de Luc. de Dot. decif. 42. num. 8. §. Et clarior, & late Rota in Romana Immissiois 2. Maii 1710. §. Eruntur tercia ad fin., & §. Sexta resultat coram R. P. D. Aldrovando, proindeque nullà iustà ratione admitti posse videtur contrarius discursus, præsertim verò qui in Decreto Magistratus quidpiam non legitur, ex quo intelligi possit, ipsum superius relatas modificationes, atque restrictiones adposuisse renunciationi, ut compensatione aliqua sarciret damnum ex dotis modicitate Renunciatii illatum.

Quamobrem, cum desint extrinseca argumenta, ex quibus assequi possumus mentem Magistratus, interpretatio, atque intelligentia restrictionum adpositarum renunciationi, Decreto ipsi præfinitæ, petenda erit ex earum tenore, ad normam Juris inquirendo, cuinam renunciationis parti, & quibusnam Renunciantis juribus clausule, & restrictiones Decreti applicari, atque congruere possint, tenor autem renunciationis ita se habet = *hà renunciato, cessò, rilassato, ed irrevocabilmente trè vò: donato all' Illustrissimo Signor Giacomo suo fratello, ed altri figli maschi legittimi, e naturali di detto Signor Antonio se nascessero, e loro Descendenti. Siccome rinuncio, cedo, rilascio, e dono agli istessi &c. stipulante me Notaro &c.* = designatus per hæc verba personis, quarum favore Renuncians conferebat renunciationem, progrediatur ad iurum renunciatorum enumerationem, illis aliis immediatè subiunctis verbis = *tutte e singole ragioni, azioni neli, dirette, reali, personali, ed altre qualsivoglia, che esso Illustrissimo Signora Paula Maria hà, ed a lei spettano, e competono, e per l'avere suo fuisse per avere, ed a lei potessero spettare, competere, ed appartenere ne Beni, e nell' Eredità di detto Signor suo Padre, e dell' Illustrissimo Signora Isabella de Paulis sua Madre per ragione di legittima, come di dote, e congrua dote, tanto per testamento, ed altra qualsivoglia scrittura pubblica, e privata, come ab intestato, od d'altra disposizione di legge, ancorchè de' Beni, ed Eredità rinunciato, a por-*

12

te di effi, ed effi, ad effi Signora Paola Maria, spetaffero, ed in effa dovessero trasferirfi, a quali tutte &c., come alla speranza di qualivoglia fuccellione, che avelfe di prefente, o poteffe avere per l'avvenire, hà rinunciato, e rinuncia a favore, e commodo de fuddetti refpettivamente &c. non rinate in fe alcuna di dette ragioni.

- In hac igitur renunciatione duo principaliter à Renunciante difpofita videntur. Enim verò primo loco favore D. Jacobi, aliorumque fratrum natiurorum, eorumque Descendentium renunciavit iuribus, & actionibus omnibus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque titulo competere poffent per ratione di legitima, come di dote, e congrua dote tanto per teftamento &c. fecundo autem loco cogitans de fuccellionibus, quæ quodcumque, & quacumque ex causa, & titulo ipsi defeffi potuiffent, renunciavit illarum etiam fpei libi = come alla speranza di qualivoglia fuccellione = in dubium autem venire nequit, quin renunciatio quoad utramque partem perpetua, & transitoria fuerit ad Descendentes, & heredes Renunciatarii nominatim in renunciatione comprehenfus, & expreffis verbis vocatus, ut notatur Gratian. difcept. 368. num. 1. & feqq., Canciel. allegat. 31. num. 6., Saminat. contr. 99. num. 20. & 22., latè Rot. in Fulginate. Succellionis quoad Carolinum 1. Julii 1709. §. Tum & fortias coram Rmo Molino, in Forfempromen. Legatorum fuper reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Causa, & §. Perimque coram R. P. D. Aldrovando, confirmata 27. Julii ejufdem anni §. 19., & feq. coram eodem. Dum igitur eadem quoad utramque pariter partem temporaria, & ad vitam D. Jacobi duntaxat reftricta prætenditur virtute Decreti Illustriilini Magiftratus, de hoc docendum effet ex tenore ejufdem Decreti, quo tamen in fpecto, id nullo pacto concludi poffe videtur refpectu paternæ, & maternæ hereditatis, dum in eo expreffis verbis legitur, quod renunciatio in dicto Inftumento per dictam magnificam Paulam Mariam facta fpei cujuscumque fuccellionis, quam haberet de prefenti, vel habere poffet in futurum, intelligatur quoad Bona paternæ, & maternæ duntaxat = Magiftratus itaque effe-natam amplitudinem renunciationis fpei fuccellionis comprehendens quascumque hereditates præfervavit refpectu tum paternæ, tum maternæ hereditatis, quamobrem, fi vigore dictæ renunciationis, donec extiffent Renunciatarii, illorumque Descendentes, D. Paola Maria, ejufque Descendentes perpetuo excluderantur à fuccellione in Bonis paternis, ac maternis, excluendi enim virtute etiam dicti Decreti, quod hac ex parte confirmavit præcedentem renunciationem, declarando, quod renunciatio fpei cujuscumque fuccellionis intelligatur quoad Bona paternæ, & maternæ duntaxat, per ea, quæ confiderant Ramon. conf. 37. num. 73., Joique Baldac. num. 44., Rocca difput. Jur. fciend. cap. 181. ex num. 11. ad feqq., Palm. nep. alleg. 107. num. 16., & feq. alleg. 137., & alleg. 247. utrobique num. 12., Rota in rec. decif.

229. num. 15. part. 19., in Firmam annua præstationis fuper emulamento fuit 14. Junii 1709. §. Summo quidem coram R. P. D. Aldrovando, in Avenionen. Collegii 12. Martii 1713. §. Neque in his terminis coram Scuto.

Quæ Decreti intelligentia confirmatur illud redigendo ad mentem juris, nam Magiftratus, ficuti juffa ratione decreville potuit, quod sub renunciatione fpei cujuscumque fuccellionis, etiam de futuro deferenda, minimè comprehenderentur fuccelliones extraneorum, quæ benevolentia & liberalitate conjunctorum, vel beneficio fortunæ relinquenterent Renuncianti, refpectivè ad dictas fuccelliones nihil à Renunciataris confequitur, ut notant Fenzon. ad Statut. Urb. annot. ad cap. 145. nu. 3. lit. B., bon. me. Conftantia. ad idem statut. annot. 39. art. 3. num. 186., Card. de Luc. difc. 145. num. 70. tit. de dot., Rota in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Agnoscebant §. Durum, & §. Quapropter coram Anfaldo, & in Fanen. Taxationis congrua Dotis 12. Decembris 1710. §. Non attento coram Eius Card. Priolo, fic viceverfa æquum erat, ut filia congruè dotata decideret quacumque fpe fuccedendi in paternæ, aut maternæ hereditate, prout poftulat juris ratio, & difponunt leges municipales faviue facientes, ut Filia ob unicam dotem à Parentibus receptam à plurius hereditate excludatur, prout patet ex prædictis libris municipalibus impreffis, apud Botin. ad statut. Jann. lib. 5. cap. 2., & tradant Reuelli. conf. 54. num. 46., Maef. confult. 446. num. 27. & 28., Cafareg. ad statut. Jau. in tract. de fuccellion. ob interstat. fub initium verb. mafculi liberi num. 87. fol. mibi 152. & verb. & tota hereditas num. 2., & feqq. fol. 156., & omnium optimè Attagrad. conf. 17. num. 11., & 12. juafto num. 2. §. Quantum igitur lib. 2., quæ in hoc fanè conformes, funt totius Italix, fivè, ut verius dixerim, 26 univerfi orbis moribus, ubique enim filie congruè dotatæ à Parentum fuccellione excluduntur, latè bon. mem. Advoc. Conftant. ad Statut. Urb. annot. 39. art. 1. num. 1. & feqq., & artic. 3. num. 184., Armezoon. decif. Jann. 2. num. 11., & decif. 9. nu. 41., & feq., Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Teftam. decif. 36. nu. 8., & feqq., & in Romana, fciè Nullius Immiſſionis 9. Martii 1711. §. Quartò demum coram Anfaldo, refervato eifdem duntaxat jure agendi pro fupplicatione dotis, fi illa ex Parentum fubſtantia conſtituta, minus congrua extiterit Toef. ad statut. Pap. rubr. 95. in Croit. num. 30. verf. niſi tamen eſſet, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quaſi. 12. nu. 7., Micheler. de fratrib. part. 3. cap. 12. num. 39., Boſſ. de Dot. cap. 13. num. 90., & feq., Gink. ad conſuetud. Meſſan. part. 1. cap. 3. Gloſ. 5. num. 6., & 7., bon. mem. Advoc., Conſtan. ad ſtat. Urb. annot. 35. art. 1. num. 32., latè Rota in Romana dotis 20. Junii 1712. §. ratio reſolutionis cum feqq. coram R. P. D. Aldrovando, ità quidem, ut illis tunc demum adſpirare liceat ad fuccellionem in hereditate alicujus ex Parentibus, quando ex illius Bonis nihil in cauſam dotis receperunt, modò tamen leges municipales non difponant, 29 quod

quod ob unicam dotem ab uno receptam à plurimu succellione excludatur *Negujans. respon.* 49.3. nn. 24. & *seq. Conflant. ad stat. Urb. annot.* 39. art. 3. & nn. 178. ad *seqq.* *Rota coram Merlino decif.* 390., *in rec. decif.* 316. nn. 4. & *part. 6.* *decif.* 375. nn. 17. & *decif. part. 17.* & *decif.* 60. nn. 28. *part. 19.* & c. materia accurate examinata, dictum fuit in *Æfua legitima* 4. *Maii* 1711. ex S. *Validitas ad plures legum coram R. P. Folconero*

Nilque refragatur, quod in Decreto præcipiat confirmationem renunciationis validitatem demptis, & exclusis verbis = *e lora Descendenti*, quia generalis ista clausula deroga-

30 re neque iis, quæ specialiter disposita sunt in eodem Decreto *Adden. ad Pampul. decif. 1. num. 8. Card. de Luc. de alienat. difc. 35. num. 10. Rot. in rec. decif. 269. num. 7. part. 12. decif. 389. num. 3. part. 19., egreſſe in Vaden. Emphyteuſis 19. Iuuii 1711. §. N. n. relevante cum dub. ſeqq. coram Illuſſiſſimo Scoto, & in Forſenſenſem. Legatorum ſuper reintegratioe 27. Iuuii 1712. §. Siquidem 8. & §. Hinc non reſert 13. coram R. P. D. Aldroando, proindeque, ſi illo cautum fuit, quod renunciatio ſpei caſuſcamque ſuccceſſionis &c. intelligatur quoad Bonuſpaterna, & materna duntaxat, quorum reſpectu Magiſtratus ratam haberi voluit renunciatioem ſuante ratam perpernam. & tranſitionem*

31 ad dependentes omnes Renunciaturi, eadem temporariè restringi non poterit ad personam dicti Jacobi dumtaxat, sub obtentu, quod Magistratus delicti mandaverit verba illa *in loco Descendendi*, congrua namque congruis referendo, eadem clausula commodè referri poterit,

32 prout de jure, ad hereditates extraneorum, à quibus statutum foeminas non excludit, ex sententia *Benielli conf. 54. nu. 123. & seq.* licet contrarium iocovere videatur *Altograd. conf. 17. nu. 12. lib. 3.*, vel ad alia jura renunciata, si quæ fortè ratione dotis minus congruæ, vel legiti-

me portionis, vel denique ex aliqua alia dispositione, ac titulo Renunciantis competere potuissent; Magistratus enim examinare notens dotis congruitatem, vel incongruitatem, et efficaciam iurum, et actionum, que illi competere potuissent, temporarie duxit ut valere, voluit renunciationem, donec nempte viverent. Renunciarii; iidem vero deficientibus, Renunciarii regrellum concessit ad istiusmodi iura renunciata; quomobrem cum interpretatio ista preferretur ea, que litteraliter disposita sunt in Decreto respectu paterne, et materne hereditatis.

ditatis, & viceversa respectu aliorum iurium operationem tribuit clausula ejusdem Decreti, recipienda omnino erit, cum confecta fit tum verbis Decreti, *Scriber. conf.* 37. num. 95. vers. in legibus, *Amt. varior. refol.* cap. 1. num. 86. vers. *Insuper*, *Tranchada. refol.* 70. num. 30. Tum, *confult.* 51. num. 108. & seq., *Rota in rec. decif.* 582. num. 19. part. 5. tom. 2. & in *Forseme-
torum. Legatum super reintegratōe* 27. Junii 1712. s. Hac autem s. 5. Neque 10. & s. In-
telligentiam 12. coram R. P. D. Aldrovando,
tum statim flatuti, cui Magistratus, ut dictum
De Controli.

en, se conformare voluisset praeferunt respectu
paternae, ac maternae hereditatis, quibus, exi-
stente fratre, foris dotata penitus submovetur,
iuncta ca, que in terminis summi latitatorum
ponderat clar. *mem. Card. de Luc. de renac. disc.*
4. nov. 21., Rot. pbo. mem. Advoc. Consist.
ad St. Urb. decij. 1770. num. 8., in Eubagris im-
missis 11. Martii 1711. S. Adipiscante coram
Rmo Kanonic. et in Foresempromis. Legatum
super reintegrative 18. Aprilis 1713. S. Parum-
que relict ad med. coram R. P. D. Alivandro.

Januen. Renunciacionis.

Renunciatio hereditatis paterne, & materne
ac aliarum quarumlibet successuonum facta
filia in seculo nubente favore fratris, ejus-
que Descendens inter propter pinguem do-
tem ei a Patre constitutam, ostenditur *perpe-
tua*, & *transitoria* ad quicumque heredes,
etiam extraneos Renunciatarum quoad heredi-
tatem paternam, & maternam, secus quoad
alias hereditates, & successiones, ob Decre-
tum Judicis, quo clausula = *E hoc Descen-
dens* = fuerat adempta.

VOTUM XVI

² Defendentium mentio repetita censetur in singulis renunciationis partibus.

3 *Confirmatio ubi immutat dispositionem confirmatam.*

3 *Classula* = E loro Descendenti =, *si è dis-*
posizione adimatur, juxta specialem praefer-
vationem ademptio facta intelligitur.

4 *Clausula generalis non derogat in, quae specialiter disposita sunt.*

3 *Renunciatio non est quoad omnia bona personalia, & ad vitam Renunciatarii restricta, si in renunciatione facta fuerit bonorum distinctio. - §. num. 7.*

6 *Clauſula generalis* omnes orationis partes complectitur.

§ *Disilio* = dumtaxat = *est taxative*, & non
fait, *dispositionem extendi*.

9 *Renunciatio spei futurarum successio-
num fa-
vora Des-
cenditiam Renun-
ciatarii, non
comprehendit
successiones
extraneorum
Renun-
cianti delatas.*

10 *Filia dotata excluditur à successione paterna, vel materna iuxta Italici consuetudinem.*

11 Statuta municipali confetur se conformasse Index, Sc num, 25

13 *Judicium diversum ferendum est, ubi diversa ratio militat.*

14. *Relatio ad remotam potius dispositionem, quam ad proximam fieri debet, ubi id ratio dispositionis postulat.*

15 *Aliam non unicam, sed multiplicem esse, conficitur ex obiectis, & rebus, circa quas versatur, à tenore isidem Scripturæ, atque etiam à verisimili Disponentis voluntate, & num. 16., & 17.*

18 *Alium esse unicum, excludit diversa bonorum specie.*

- Procedit, licet unicus sit orationis contextus, & num. 19.*
- 19 *Actum multipliciter ex pluralitate rerum desinitur, licet istas non completatur oratio.*
- 20 *Pluralitatem orationum inducant verba relictiva.*
- 21 *Oratio plures continens clausulas, non una, sed multiplex est oratio.*
- 22 *Dispositio semper censetur completa, & absoluta.*
- 23 *Verba debent ad congruum sensum redigi, ut dispositio sit rationalis.*
- 24 *Filia à statuto exclusio propter dotem à successione paterna, & materna, succedit in hereditatione Collateralium, & Extraneorum.*
- 26 *Index non est redarguendus, si sententiam intulit juxta legem sibi à statuto prescriptam.*

Diximus in præterito Responso, renunciationem, de qua agitur, duas partes continere, unam nimirum, in qua D. Paula Maria, favore D. Jacobi, aliorumque fratrum nasciturorum, eorumque descendendum renunciavit juribus, & actionibus omnibus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque titulo competere possent in hereditate paterna, ac materna = *per ragione di legittima, come di dote, & congrua dote, tanto per testamento &c.*, alteram verò, in qua eadem cogitans de successione, quæ quandocumque, & quacumque ex causa, & titulo ipsi deesse potuissent, renunciavit illarum etiam speci ibi = *come alla speranza di qualsivoglia successione*; prout etiam statuimus, prædictam renunciationem vigore decreti ab Illmo Magistrali Extraordinario editi quoad primam sui partem esse perpetuam, & transitoriam ad Descendentes, & heredes Renunciantii, quoad secundam verò esse temporariam, & restrictam ad vitam dumtaxat D. Jacobi.

Verumtamen superest adhuc D. Requirenti scrupulus quidam, an sicut expressio Descendentium in renunciatione semel facta respicit æqualiter utramque dispositionis partem, & utramque perpetuam reddat; ita ademptio, & abolitio clausulæ illius = *e loro Descendenti* æquè completetur utramque renunciationis partem, & utramque temporariam efficiat; Præsertim verò quia ulla apparet discrepantia ratio, cur talis ademptio ad secundam potius, quàm ad primam dispositionis partem referatur; imò major urgere videtur ratio pro relatione ad primam partem, utpote proximior, quàm ad secundam, uti remotior. Fortius, quia, inspecta litterâ, ac tenore mox relati Decreti, clausula illa = *come alla speranza di qualsivoglia successione &c.* = posita videtur accessorie ad primam partem completentem bonâ, paternâ, ac maternâ dumtaxat, ac per consequens dici nequeat pars æquè principalis, nec bona extraneorum continens, sed unica sit pars principalis, non duplex, sed unica sit renunciatio, eaque ad paternâ, & maternâ bona unicè

restrictatur, ideòque, cum ab ea dempta fuerit clausula illa = *e loro Descendenti* = necessarium dicenda sit temporaria, dam ademptio talis clausulæ aliò referri non potest, nec vim, operationemque suam respectu alterius dispositionis exercere. Additur his, quòd si renunciatio redacta dicatur ad omnimodam temporarietatem, ac perionalitatem, jure laudatur prædictus Illius Magistratus, qui iuste non minus, ac provide sarcire hoc pacto voluerit dampnum ex dotis modicitate Renuncianti irrogatum; Vice autem versâ negligentiæ, ac fortasse etiam injustitiæ posset inimulari, si Puellæ Renunciantis actiones partim oppressas, extinctasque perpetuò esse voluerit, partim verò suppressas, & ad fratris vitam intermortuas.

Quamquam verò doctissime sunt hæc D. Requirentis animadversiones, nihilominus tamen à priori sententia recedere non possum, quæ cum in præteritis scriptis satis constabilita dici posse videatur, nunc proinde partes muneris mei in eo sitæ sunt, ut eandem à contrario discursu vindicem. Remque ordiendo à primâ, istiusmodi discursus parte, dicam, quod, licet mentio Descendentium in renunciatione, veluti sanguis in totius corporis venis, ad singulas dispositionis partes diffundatur, ac porrigatur, idem tamen juris non est de remotione dictorum Descendentium facta in confirmatione Magistratus, dum hujus vigore à secunda dumtaxat, non autem à prima renunciationis parte exclusi, deletique sunt, id quod facile suadet ex eo, quod cum dictus Magistratus post ademptam Descendentium mentionem declaraverit, quòd renunciatio *spei cujuscumque successione, quam Renuncians habere de præsent, vel habere possit in futurum, intelligatur quod bona paterno, & materno dumtaxat*, effrenatam hanc amplitudinem præservavit respectu tum paternæ, tum maternæ hereditatis; proindeque virtute etiam dicti Decreti, quod hac ex parte confirmavit præcedentem renunciationem, D. Paula Maria, ejusque Descendentes exclusi censendi sunt à successione in bonis paternis, ac maternis, sicuti perpetuò excluderentur vigore dictæ renunciationis; Confirmatio namque dispositionem confirmatam non immutat, neque respectu qualitatum, neque respectu personarum, prout ex *Textu in leg. si sit scriptura ff. de condit. & demonstr. firmat Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 511. num. 1. coram Emerio Jan. decis. 9. 50. num. 6. in Mocerat. Legatorum, & Fideicommissi 18. Januarii 1710. 8. Sex o tandem coram Ansaldo, & in Nullius, seu Terræ Pontiani Immisionis 15. Julii 1711. 8. Nec obstat coram Loncetta*; quamobrem, licet ademptio clausulæ illius = *e loro Descendenti* = generaliter facta videatur, attamen intelligenda, interpretandaque est juxta specialem præservacionem, ab eodem Magistratu adjectam, ob eam nempe rationem, quòd generalis clausula derogare nequit iis, quæ specialiter disposita sunt in eodem Decreto, per ea, quæ tradunt *Adden. ad Pumphii. decis. 1. num. 2. Cord. de Luc. de alienat.*

nat. disc. 35. num. 10., Rot. in rec. decif. 269. n. 7. part. 11., decif. 389. num. 3. part. 19., decif. 534 num. 16. eodem part. 19., optimè in Vaden. Emphyteufis 19. Junii 1711. §. Non relevante cum trib. feqq., ita concludens = *Dudè remanet inconvertibile, quod circa ea, de quibus loquitur particularis constitutio, non poffit attendi generalis, per quam localis nedum derogata non fuit, fed specificè prefervata* = coram Edo. Cord. Scatta, & in Forsempronien. Legatarum super reintegratone 27. Junii 1712. §. Siquidem 8., & §. Hinc non refert 13. coram R. P. D. Aldrovando.

Idque magis, magisque evidens redditur, & apertum animadvertendo, quod si Magiftratus prædictus voluiffet renunciationem quoad utramque fui partem effe temporariam, & reftitutam ad vitam D. Jacobi Renunciarii, fati ei fuiffet demere, atque delere verba illa = *a lora Descendenti*, nec progredi ulterius oportuiffet ad faciendam ullam declarationem quoad diverfas bonorum species: tunc enim generalis, & indefinita talis claufula deletio ad omnes orationis partes relata, veluti unica determinatio refpicies plura determinabilia, æqualiter omnes complexa efflet, ac determinallcet, ad tradita per Rot. in rec. decif. 375. num. 4. part. 16., coram Priolo decif. 199. num. 8., coram Emerix Jun. decif. 583. num. 3., decif. 662. num. 2., & decif. 963. num. 4. in Antif. ad clar. mem. Cord. de Luca de donat., decif. 4. num. 6. de credit., decif. 7. num. 11., & de fideicom. decif. 82. la 2. num. 15. At verò cum postmodum declaraverit, renunciationem ad D. Paula Maria factam fpecieculumque fuccellionis, intelligendam effe = *quoad bona paterna, & materna dumtaxat* = (atis liquidò innuere voluiffe videtur, quod diverfum jus, diverfumque judicium ftatui deberet refpectu bonorum paternorum, ac maternorum, diverfum refpectu aliorum quorumcumque, aliunde obvieniunt, hanc interpretationem = *fuadente dictione illà reftrictivà, ac taxativà = dumtaxat*, que expreffas tantùm bonorum species includit, reliquas autem omnes ab eadem juris determinatione repellit, teste Sord. decif. 291. num. 18., & feqq., Rot. decif. 253. num. 9. part. 14., in Ma. poliana Præmiuntiarum 14. Martii 1712. §. Cum enim coram Priolo, & in Forsempronien. Legatar. super fideicommissis Ludovici, & Antuani 22. Januarii 1714. §. Manifestum coram Anfaldo.

Neque verò longius petenda est differentie ratio, cur ademptio claufulae illius = *a lora Descendenti* = reiteratur potius ad fecundam renunciationis partem, quàm ad primam, ea namque fefe ftatim oftendi confideranti, quod, cum in priori parte renunciatur bonis paternis, ac maternis, in pofteriori autem bonis omnibus etiam extraneorum, iuffa (sanè ratione Magiftratus decernere potuit, quò favore Descendentium, & heredum quorumcumque Renunciarii minimè comprehenderentur fuccelliones extraneorum, que benevolentia, & liberalitate conjunctorum, vel beneficio fortune relinquere debent Renuncianti, correfpèctivè ad di-

ctas fuccelliones nihil à Renunciatorio confequente, ut bene advertunt Fezzari, ad / orat. Urb. annot. ad cap. 145. num. 3. lit. B., bon. mem. C. n. ftantis. ad idem ftatut. annot. 39. art. 3. num. 186., Card. de Luca de dot. decif. 145. num. 70., Rota in Tufcanen. Supplementi legitime 1. Februarii 1706. §. Eà utique ratione coram Anfaldo, in Romana Doti 4. Aprilii 1707. §. Agnoscebant, §. Durum, & §. Quapropter coram eodem, & in Fanen. Taxationis congrua Doti 12. Decembris 1710. §. Non attento coram Priolo: Contra verò omnis æqui, bonique ratio poftulare videbatur, quòd filia dotata fubmoveretur quacumque paternorum, maternorumque bonorum fuccellione, ita enim fuadent totius Italiae, ne dicam univerfè Orbis, mores, iuffa notata apud Conftantin. ad ftatut. Urb. annot. 39. art. 1. num. 1. & feqq., & artic. 3. num. 184., Armezian. decif. Januen. 2. num. 11., & decif. 9. num. 41., & feqq., Rot. ad orat. clar. mem. Cord. de Luca de Teftament. decif. 36. num. 4., & feqq., & in Romana, seu Nullius Immoftionis 9. Martii 1711. §. Quoad demum coram R. P. D. Anfaldo: Et, quod magis eft, ita etiam difponunt leges inuiciciales Januæ, de quibus apud Buttin. ad ftatut. Januæ lib. 5. cap. 2., & advertunt Benelli. conf. 54. num. 46., Manf. confult. 146. num. 27., & 28., Cafareg. ad ftatut. Januæ in tract. de fuccelf. ab intest. fub initium verb. mafculi liberi num. 87. fol. mibi 152., & verb. Et tota hereditas num. 2., & feqq. fol. 156., & optimè Ali grad. fen. conf. 17. num. 11. & 12., juvati num. 1. §. Quotum igitur lib. 2. Quibus proteclio legibus municipalibus illius Magiftratus fefe conformare voluiffet præfumat, ut, aliis relatis, refpondit Rota in Romanen. pretenfa legitima 23. Junii 1710. §. Ene omnia cum feqq. coram Scuto, in Baluesregien Immoftionis 15. Maii 1711. §. Et fane coram Crifpo, & in Urbinaten. Supplementi legitime 1. Decembris 1713. §. Communis coram eodem.

Hæc igitur cum ita fe habeant, & inter unum, & alterum cafum adèò palmaris concurrat diverfitas rationis, jure proinde, meritorie diverfium de utroque ferri debet judicium ad Text. in leg. adigere §. Quoniam ff. de Jurepatr., Becc. conf. 181. num. 32., Damianis. contr. 111. num. 39. & contr. 141. num. 32., Palm. nep. alleg. 30. num. 39., Rot. in rec. decif. 499. num. 1. part. 5., decif. 278. num. 12. part. 12., decif. 212. num. 11. part. 14., decif. 205. num. 6. part. 17., in Nullius seu Falden. Jurisdictionis super bono fure 1. Junii 1708. §. 145. coram Anfaldo, & in Voto edito in Romana Primogenitura Julii Cafarii de Columna 21. Martii 1712. §. Secundo 57. coram R. P. D. Aldrovando, & in his circumftantiis non eft cur miremur, fi ademptio illius claufulae = *a lora Descendenti* = reiteratur potius ad remotiorem, quàm ad viciniorum renunciationis partem, ob illam juris noftri regulam, quâ edocemur, relationem non tam ad proximam, quàm ad remota faciendam effe, quando id exigat, & Difponentis voluntas, & difpofitionis rationalitas, ut bene animadvertunt Sord. conf. 37.

conf. 27. num. 244. & seqq., Rot. coram Rich. decif. 334. num. 13. in res. decif. 372. num. 11. & seqq. part. 14. decif. 119. num. 2. & seqq. part. 17. decif. 478. num. 7. part. 18. in Camerinen. Fideicommissi, seu Primogenitura 11. Maii 1701. *5. Quibus positis coram M. lines, in Romano successione 4. Februarii 1711. 5. Et in praticum in fin. coram eodem, & in Recineten. Successione 6. Maii 1712. 5. Nam Domini, & 5. Ulterius coram Laucetta.*

Expediit à prima contrarii discursus parte, progredimur ad secundam, quæ dicebatur, ratiorem illam renunciationis, in qua renunciatur speci cuiuscumque successione, uti positam accessorie dumtaxat, nullo numero habendam, sed unicam esse partem principalem, unicam renunciationem ad Bonam paternam, & matrem solummodo restrictam. Enim verò subtilior, quam verior videtur sermo iste: nam si unicus

- 15 actus, ac dispositionis prorsus excluditur tum ab objectis, & rebus, circa quas veritur, per Text. in leg. prima §. si stipulatus ff. de verb. oblig., Bald. in Antebus. si quis num. 2. Cod. de Sacros. Eccles., lute Spod. conf. 281. num. 6. & seq. tom. 3. Scacc. de sentent. & re iudicat., Gloss. 14. quæst. 12. num. 12. cum seqq., Montic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 5. num. 20. & lib. 14. tit. 36. num. 9., Rot. coram Gualter. decif. 484. sub num. 2. vers. non fuit responsum, & num. 3. post Poss. de manent. decif. 257. num. 2. & seqq., & in Voto edito in Romana Primogenitura Iulii Caesaris de Columna 21. Martii 1712. §. quæ quidem 15. in princ. coram R. P. D. Aldrovando,
- 16 tum à tenore scripturæ, & orationis structura, ex doctrina Bartol. in leg. repetendis colum. 2. ff. de legat. 3. in leg. seja §. Cojass. de fund. iustit., Altograd. conf. 14. num. 28. lib. 1., Rota late in Bononiens. Fideicommissi de Herentis de Elephautitis 27. Februarii 1708. §. Utinam autem coram R. P. D. Aldrovando; tum denique à verisimili
- 17 voluntate Disponentis, & ejus, in quem dispositio confertur, Bartol. in leg. gratæ l. illud commune num. 4. ff. de fidejess., Paris. conf. 10. n. 92. & conf. 35. num. 17. lib. 2., Dec. conf. 528. num. 11., Natf. conf. 372. num. 5. & conf. 379. num. 29. & 30., Grat. conf. 61. num. 27., Spod. conf. 281. num. 5. & 7. lib. 3., Seraphin. de privileg. juram. cap. 107. num. 32., Carol. de Grass. de except. cap. 28. num. 36., Gratian. discept. 587. num. 9. & seqq., Cenc. de cens. quæst. 53. num. 3., Arnul. de jur. majest. lib. 2. cap. 1. num. 1., Pacien. de locat. cap. 14. §. 7. num. 18. & seqq., de Philipp. dissert. fiscal. 17. num. 14., Scopp. ad Merlis. Pignatell. cap. 15. num. 6. tom. 2., & in d. Voto R. P. D. Aldrovandi in Romana Primogenitura de Columna d. §. 15. in fin.

Profecto hæc omnia concurrere in nostra specie videntur, si enim spectemus res in dispositione, seu renunciatione comprehensas, prius mentio fit de Bonis paternis, ac maternis, secundo autem loco de Bonis aliorum quorumcumque, ideoque duplex est Bonorum renunciariorum species, ac genus ad Text. in leg. familia Cod. commun. de iudic., Montic. de tacit.,

& ambig. lib. 14. tit. 30. num. 10. & 11., Balducc. ad Roma. observ. 32. num. 7., Rota in Romana Affiliis 21. Martii 1710. §. Minus subsistit, & seq. coram Elio D. Card. Priolo, & in d. Voto R. P. D. Aldrovandi sub §. 16. loque locum sibi vindicat, tamen si nulla adesse dici posset orationis separatio, quia dividualis, ac pluralitas ex parte rerum potentius operatur, quam ipsa materialis actus, ac dispositionis unitas procedens à structura verborum, ut docuerunt Abb. in cap. cum dilectis sub num. 31. vers. nota quod sententia de caus. possess. & proprietat., Cyriac. contr. 198. num. 13. ad plures seqq., Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 9. num. 36. & de iudic. lib. 2. cap. 7. quæst. 10. num. 457. & de sentent. & re iudic. gloss. 24. quæst. 13. num. 17. vers. & consequenter, & sub num. 18. vers. dico, Spod. conf. 381. num. 3. & 4. lib. 3., & in sapientia citato Voto R. P. D. Aldrovandi sub §. Paràm suffragante 18.

Verum non deficit in casu nostro diversitas etiam, ac separatio orationis, nam in prima parte nominatim exprimitur Descendentes Renunciantur ibi = *All' illustissimo Glorioso suo fratello, & altri figli maschi, se nascessero, a loro descendenti* in secunda verò connotatur dictione relativa ibi = *a favore, e comodo de' detti* =, quæ porro relativa Descendentium expressio operatur pluralitatem orationum, excluditque dispositionis unitatem, ut egregie dilucet Rot. ad venet. clar. mem. Card. de Luc. de legat. decif. 3. num. 6. & 7. lib. 1. Ponderando præsertim, quod secunda pars orationis est concepta per verba relative ibi *li quali ducati 50000. quæ supponant legatum jam factum, & cum ditione = ut supra =*, quæ repetit omnes qualitates, & conditiones præcedenter appositæ, perinde ac si denud exprimerentur & in Bononiens. Fideicommissi Annibalis de Ursis 13. Maii 1709. §. In præfenti ibi = *quæ repetitio clausula = per una terza parte aduicila* vocatium cunctislibet subsistit, operatur orationum pluralitatem = coram R. P. D. Aldrovando.

Nique turbat, quod tota oratio regatur ab illis in priori parte adhibitis verbis = *ba rinunciatu, cesso, rilassato, & irrevocabilmente tra voi donato* =; quoties enim oratio concepta est non unâ, sed pluribus clausulis, plures quoque, & non una sunt orationes propter necessitatem supplendi verbum in unaquaque dispositionis parte, ut hinc objectioni præcisè respondet Rot. in Bononiens. Fideicommissi Herculis de Elephautitis 27. Februarii 1708. §. Minime subsistente coram R. P. D. Aldrovando, & in d. Bononiens. Fideicommissi Annibalis de Ursis 13. Maii 1709. §. Atque ideo coram eodem.

Denique, quod attinet ad voluntatem tam D. Paulæ Mariæ renunciantis, quam D. Jacobi reocunantiarum, in dubium venire nequit, quin ejus vigore duplex dici debeat æquè principalis pars renunciationis; nam si D. Paula Maria in superiori parte expressis, disertiis verbis renunciat actionibus omnibus, quas in præfens habet, quæque in futurum habere posset adversus Patris, Matrisque hereditatem, quomodo

in inferiori parte, in qua renunciat spei cuiusque succellionis, quam nunc habet, & in posterum habere possit, quomodo, inquam, de iisdem Bonis inutili repetitione sensibile supponamus? Prout etiam nemo non videt, quod D. Jacobus renunciarius sibi plenè non contulisset, si tam in prima, quam in secunda renunciationis parte de Bonis paternis, ac maternis dumtaxat actum fuisset; etenim, præter istiusmodi Bonis, obvenire etiam aliunde poterant beneficio fortunæ, vel liberalitate Confanguineorum alia Bonis, quæ si minimè deducebantur in renunciationem, hæc sanè manca, atque imperfecta reputari potuisset contra illud omnium ore tritum Juris axioma, quod ea semper sumenda est interpretatio, per quam dispositio perfecta, completa, atque absoluta dicatur, nequeatque à sapientibus redargui, ut bene ponderant *Menoch. conf. 276. num. 70. Paris. conf. 53. num. 18. vers. quod etiam lib. 2. Cabr. conf. 96. num. 30. lib. 1. 1. Cyriac. contr. 174. num. 39. & segg. num. 38. & num. 64. vers. quarto quia, Cusill. quotid. Jur. contr. cap. 113. nn. 26. lib. 2. Torr. de Primog. Ital. part. 1. cap. 38. num. 213. & part. 2. quest. 16. num. 121. Ita quidem, ut à literæ exigere, verborumque significatione*

33 recedere liceat, ut dispositio ad congruum, rationabilemque sensum redigatur, per *Text. in leg. qui dicitur s. Hac conditio ff. de munific. testament. Paris. conf. 71. num. 2. & segg. lib. 4. Rot. in Romano Fideicommissi de Alborghetis 9. Junii 1698. s. Minus urget eorum Eius D. Cord. de la Tremoille, in Bononia. Legatorum 15. Martii 1709. s. Si ergo Testator eorum Colmes, & in Lucano Fideicommissi de Borfatti 28. Martii 1710. s. Hac autem eorum Crispo.*

Nec est cur objiciatur, quod renunciatio, quæ subapte naturâ duplex est, duasque continet partes æquè principales, voluntate Illius Magistratus Extraordinarium effecta fuerit unica, unicam tantum continens partem principalem, ea sub obtentu, quod ille in sua confirmatione declaraverit, renunciationem à D. Paula Maria factam spei cuiusque successu, quam haberet de presenti, vel habere possit in futurum, intelligendam esse quoad Bona paternis, & materna dumtaxat; Etenim, si veritatem amamus, non aliâ mente, alioque consilio Magistratus eam fecit declarationem, nisi quia, examinare nolens dotis receptæ quantitatem, & iurium, Bonorumque renunciatorum valorem, voluit renunciationem perpetuam esse, & nullo unquam tempore resolvibilem respectu paternorum, maternorumque Bonorum, temporariè autem dumtaxat valere quoad Bona transverfalium, & extraneorum, ob eam nempe superioribus locis expensam discriminis rationem, quod ob receptam dotem, etiam vigore statutarie dispositionis, filia excluditur quacumque spe paternæ, ac maternæ successuionis, at non etiam à Collateralium, & aliorum quorumcumque successione, quæ sanè interpretatio recipienda, admittendaque omnino videtur

35 cùm non abhorreat à mente statuti, cui Magi-

stratus, ut suprà dictum est, se conformare voluisse præsumitur, & consona sit verbis Decreti, ex animadversis per *Schröder. conf. 37. num. 35. vers. in legibus, Amat. variat. refol. cap. 1. num. 86. vers. insuper, Tranchelin. refol. 70. num. 30. lib. 2. Golt. consulti. 51. num. 108. & segg., Rot. in rec. decif. 382. num. 19. part. 5. tom. 2. & in Forssempruian. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. s. Hac autem s. s. Neque 10., & s. Intelligentiam 12. eorum R. P. D. Aldrovando.*

Ex quibus etiam eximitur, liberaturque Illius Magistratus à quacumque negligentia, & injustitie nota, quæ perstringi posse dicebatur in postrema contrarij discursus parte, nisi imperio suo decrevisset, renunciationem, de qua agitur, omnino esse temporariam, & exclusivè Renunciarii Descendentibus, post ejusdem obitum ex omni sui parte resolvendam, i quo enim colore, aut quâ iustâ ratione redargui, accusarique possit, ut quæ sparium dicta sunt, uno veluti sub aspectu ponantur, universa hæc mea sententia est, hoc meum iudicium, præclusam viam esse D. Paulæ Mariæ quidquam ulterius petendi ab hereditate paternâ, ac maternâ, ita quidem ut D. Jacobus, cuiusque Descendentes inquietari ob eam causam non possint, at aliter rem se habere respectu Bonorum ab extraneis, cognatisque relictorum, ad quæ, deficientibus Renunciariis, regressum Renunciarii Magistratus indultit.

Florentina Ususfructus.

Legatum Ususfructus Uxori, donec viveret, à Marito amplissimi verbis relicti sub onere viduitatem servandi, tutelam, & curam filiorum gerendi, atque cum illis cohabitandi, non cessasse, licet Filii obissent, neque locum factum esse substitutioni in casum obitus, & deficientiæ Filiorum conceptæ favore Sororis Testatoris, plenè, relatis Doctorum Sententiis, ex pluribus conjecturis constabatur.

VOTUM XVII.

- 1 Legatum Uxori, donec viveret, à Marito relicti sub onere cum filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non cessat, licet filiis obierint.
- 2 Legatum debetur, si per Legatarium non fuerit, quinimodò voluntati Testatoris paruerit, & num. 4.
- 3 Secus, si sua sponte non obtinuerit.
- 4 Alius ita in dubio accipiendus est, ut possit valeat, quomodo perierit.
- 5 Matri propter inlustrum filii mortem in dubio subveniendum est.
- 6 Testator non præsumitur voluisse, Uxorem inlustrum filii hereditate privari.

- 8 Conditionem facit non sermo, sed voluntas Testatoris.
- 9 Mens est, quae modum facit, non oratio, non lingua.
- 10 Voluntas Testatoris in legato Uxori relicto sub conditione cum filiis cohabitandi, censetur eo fuisse, ut Uxor cum filiis habitet, donec vivant.
- 11 Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis, & num. 12.
- 12 Condicio, quae sit impossibilis, etiam ex post facto habetur pro non adiecta.
- 13 Hereditate quis non privatur, mortuo eo, cum quo conditio erat adimplenda.
- 14 Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest.
- 15 Condicio in Legato adiecta cohabitandi cum Filiis, ad eorum vitam restringitur, usque mortui, removetur.
- 16 Et remanet dispositio pura, & n. 17. & 26.
- 17 Condicio limitata ad tempus, non limitat dispositionem, cui tempus adiectum non est.
- 18 Legatum Uxori ad ejus vitam factum, licet sub onere habitandi cum filiis, non tamen, donec cum iis habitaverit, censetur potius factum officium maritali, quam intuitu habitationis cum filiis.
- 19 Cassa naturalis affectionis praevalet cassa accidentali tutela, aut cohabitationis cum filiis.
- 20 Legatum ex praesumpta affectione benignam requirit interpretationem, & n. 27.
- 21 Legatum ad Uxoris vitam relictum, perpetuum censetur.
- 22 Legatum Uxori, ad ejus vitam, relictum sub conditione cum filiis cohabitandi, censetur ad ejus utilitatem, non heredis, factum.
- 23 Praesertim, si ejusmodi conditio non est principaliter adposita, sed consequenter ad conditionem viduitatis, adiectum Legati fructuosi, ejusque durationis.
- 24 Legatum Uxori ad ejus vitam relictum sub conditione cum filiis cohabitandi, debetur etiam post mortem filiarum, nisi constet de contraria Testatoris voluntate.
- 25 Clausula cohabitandi cum filiis in Legato Uxori relicto, non censetur conditionaliter adposita, sed ad communem declarandam consuetudinem, & n. 83.
- 26 Legatum, si tam Legatarii, quam heredis, cum quo iusta est cohabitatio, favorem respicit, post etiam ipsius mortem perdat. Declara n. 47. 48. & 49.
- 27 Alimentorum cassa non deficit, cessante conditione mixta, & casuali.
- 28 Et praesumptio est, Testatorem, eo etiam cessante, fuisse relictarum.
- 29 Secus, si de cassa alimentorum non agatur.
- 30 In Legato Ususfructus regula non procedit, quod, cessante ejus conditione mixta, & casuali, cassa Legati non deficit.
- 31 Legatum Ususfructus resolvitur, mortuo filio, cum quibus Legatarius habitare iussus fuerat, & n. 84.
- 32 Conditione mixta deficiente per mortem ejus, cum quo erat adimplenda, legatum quoque deficit.
- 33 Verba = Donec habitaverit = important conditionem successivam, & resolutivam.
- 34 Idemque est dicere quoad habitaverit, ac, si habitaverit.
- 35 Legatum ususfructus relictum cum onere, eo cessante, cessat.
- 36 Quasi cessante causa, propter quam solium est.
- 37 Legatum ususfructus relictum ob causam cohabitationis cum filiis, pro rata filiorum mortuorum deficit.
- 38 Legatum determinatur ex causa illi adnexa.
- 39 Legatum ususfructus relictum Uxori sub onere cohabitandi cum filiis, ab altero alimentorum idem onus continet, diversam plerumque Doctores adfirmant.
- 40 In Legato fructuum alimentorum, ut ajunt, urget ratio specialis privilegii pro ipsius duratione, ejus etiam causa cessante, secus in Legato Ususfructus.
- 41 Cumque conditio morandi cum filiis sit casualis, non potestativa, ejus inadimplementum nequit excusari, quid ex facto Uxoris non provenit.
- 42 Conciliantur contraria Doctorum sententiae, & num. 45. ad 61.
- 43 Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum filiis, si eorum favor principaliter respiciat, ipsi deficientibus, expirat, secus, si favorem Uxoris, & n. 46.
- 44 In casu mixto inspicendo est favoris, vel affectionis praeponderantia.
- 45 Mixtum assumit qualitatem illius simplicis, de quo magis participat.
- 46 Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum filiis, an ipsius, vel illorum potius favorem respiciat, ex mente Testatoris investigandum est.
- 47 Ordo in litera dispositionis, ordinem, & intelligentiam voluntatis Testatoris regulariter designat.
- 48 In Legato Ususfructus Uxori relicto, onus cohabitationis cum filiis censetur accessorium, & non conditionaliter adiectum, si conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato adposita, praecedat ipsam onus, non verò subsequatur.
- 49 Legatum ejusmodi censetur Uxoris favorem respicere, si de benevolentia viro erga illam consisterit.
- 50 Et ex quibus Viri benevolentia inferri valeat? num. 54. 55. & 88.
- 51 Verba in amantissima Conforter, benevolentiam Viri erga Uxorem suam expriment.
- 52 Verba = Per rationem di Legato, ed in ogn' altro miglior modo, lascio il pieno, e libero usufrutto &c. in modo, che non deva restringersi alli soli alimenti &c. = indicant, causam finalem Legati esse Legataria favorem. Et ratio n. 57. ad 61. & n. 80.
- 53 Legatum ususfructus Uxori relictum, favore filiorum, resolvitur in pura alimenta.

- 58 Si verò eidem favori Testator derogaverit, censendus est favorem uxoris in primis respicisse.
- 59 Maritus plenum usufructum, autantibus filiis, dilectis uxori relinquitur, censendus non est, si deficientibus, adimera voluisse, & n. 61.
- 60 Clausula omni meliori modo etiam Dispositum voluntatem offendit.
- 61 Legatum amplissimum uxori relictum, nedum corresponsionem auri habitationis cum filiis, verum exsuperans idem onus, uxoris favorem, non verò filiorum respicere censetur, & n. 62. 63. & 64.
- 62 Praesertim, si plures filii Tutores dati sunt à Testatore.
- 63 Et maxime, si is mixturæ voluit uxori laborem per dationem plurium Tutorum, integro tamen manente Legato, & n. 67.
- 64 Legatum ex causa tutelae relictum non cessat, nisi ex culpa tutelae revocatio.
- 65 Legatum uxori, quod viveret, relictum, non debet cura filiorum, & cohabitationi cum illis obligatio creari, cum ea duo, vivente adhuc uxore, possent deficere.
- 66 Tutor revocatus tutelam, amittit Legatum; non tamen à substitutione repellitur, si fuerit Pupillo substitutus.
- 67 Cum substitutio Tutoris facta non censetur exactione tutelae.
- 68 Praedicta insinuat in consequentia, eaque declarat.
- 69 Nec Legatum toto vita tempore duraturum, vult restringi à subsequente conditione cohabitationis si adjecta.
- 70 Legatum duplicem habens finem causam, sed tamen cessante, non deficit.
- 71 Concessio in materia probatoria debet simul jungi.
- 72 Singula quae non profunt, junctim juvant.
- 73 Legatum uxori factum sub conditione morandi cum filiis in papillari aetate constitutis ubi cessaret totum favorem principaliter respiciere.
- 74 Praesertim ubi integritas, atque habilitas Matris, ad eorum imbecillitati consulendum, fuerit spectata.
- 75 Legatum uxori factum non debet praesumi restrictum ad conditionem illius cohabitationis cum filiis, & onus tutela, si Testator per integram aetatem vixit post mortem unice filiae suae.
- 76 Nec tamen cessationis ejusdem Legati declarationem emisit illam, & num. 83.
- 77 Idcirco, quae pro cessatione Legati, ejus cessante causam, militans, nequeunt applicari Legato dilecto uxori relicto.
- 78 Et quae uxoris favore loquuntur, non procedunt à Legato duntaxat alimentorum, & num. 87.
- 79 Affectio non debet in odium retorqueri.
- 80 Conditione purificata, dispositio sub in concepta locum debet habere.
- 81 Author de iuranda concordia Partium consilium dat.

De Contract.

B On. mem. Silvius in supremis tabulis ejus manu exaratis, & die 24. Febr. anni 1730. Notario traditis unice filij Guilielmi susceptæ ex Dña Margherita uxore sua, aliisque filiis sive masculis, sive feminis fortè ex ea suscipiendis eandem unam cum aliis Tutricem, & Curatricem constituit, illi relinquendo usum fructum omnium suorum bonorum in hæc verba.

Similmente lascio, che, seguita la mia morte, si faccia l'inventario di tutta la mia robba, sì stabili, che semoventi, Masserizie, Suppellettili di casa, & argenti, erò, gioje, scritture, ricolte di qualsivoglia sorte, che si trovaranno al tempo di mia morte in prò de' miei Eredi sì istituiti, che sostituiti, delle quali cose tutte &c. & Esecutori di questo mio testamento, e di tutte le cose in esso contenute sò, costituisco, & esser voglio in primo luogo il molto R. P. D. Gio: Guetano mio fratello, Signor Attilio, ed in sua mancanza il Signor Filippo suo figlio, Signor Cavalier Zanobia mio Cognato, Signor Cavalier Marc' Antonio, e Signor Cammeo Gio: Battista, quelli tutti pure deputo, e dichiaro Tutori, e Curatori dell' infrascripti miei eredi assieme colla Signora Margherita mia amatissima consorte, alla quale per ragione di legata, ed in ogni altro miglior modo &c. lascio il pieno, e libero usufrutto di tutto, e di ciascuna no de' miei beni in modo, che una deva restringersi all' soli alimenti, ma quello deva pienamente, ed intieramente conseguire, ed essere Donna, e Madonna, ed usufruttaria, durante la sua vita naturale, e fin tanto vedovará, e sarà con gl' infrascripti miei Eredi, custodendo nell' integrità, pietà, ed amore verso de' suoi, e miei figli, i quali glieli raccomando con tutto lo spirito, dichiarandomi, non intendo, che mai per alcun tempo possa esser forzato ad alcun rendimento de' conti, rimettendomi in tutto, e per tutto alla di lui coscienza.

Heredes verò universales instituit suos filios, & Descendentes masculos, si quos post conditum testamentum suscepisset, hiisque deficientibus substituit D. Guilielmam filiam suam unam cum aliis filiabus, tam inter illas, quàm inter earum filios, & Descendentes masculos ordinando reciprocam substitutionem cum praelatione majoris natu, cui in junxit onus assumendi nomen, & insignia suæ Familiae, atque habitandi domum suam: sin autem hi omnes deficerent, substituit quoad usufructum suorum bonorum D. Mariam Lauram sororem suam, nuptam D. Attilio concivi suo, quo verò ad proprietatem substituit D. Philippum ex dicta Maria Laura nepotem suum cum eodem onere assumendi nomen, & insignia dictæ Familiae, & habitandi domum suam.

Verba testamenti ita se habent: *In tutti gli altri miei beni stabili, mobili, immobili, semoventi, cose, ragioni, ed azioni, nomi de' debitori, e creditori presenti, e futuri in qualsivoglia luogo esistenti miei eredi universali, e generali sò, istituisco, ed esser voglio, chiamo, e nominò i miei figli maschi da nascere, e loro figliuoli, e Descendenti maschi da nascere in infinito, ed in maccon-*

na di questi miei figli li istituì, che sostituisce, allora istituisco, e sostituisco mia erede universale, e generale la mia figlia già nota, e chiamata Guglielma Maria Coslanza, ed altre mie figlie, se u Dio piacerà darmelo, e ch'alcuna di loro con egual porzione, sostituendo l'una all'altra reciprocamente, e s'ambieralmente, e loro figli maschi legittimi, e naturali in infinito, delli quali il primo, che nascerà, intendo, e voglio, che si chiami della Famiglia N., ed usare la medesima Arme, ed impresa, e venire ad abitare nella mia propria casa, e dopo la morte della Madre esser libero usufruttuario di tutto la mia eredità, ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime in tal caso all'ultimo, ed ultima mancante istituisco, e sostituisco la Signora Maria Laura mia diletta sorella in quanto all'usufrutto, ed in quanto alla proprietà il Signor Filippo del Signor Attilio mio nipote, e figlio della medesima Signora Maria Laura con peso, ed obbligo d'aver farsì, e chiamarsi, ed usare la medesima impresa, ed Arme, e siccome ancora venire ad abitare nella mia propria casa.

Mense Julio ejusdem anni è vivis excessit Guglielma Testatrix filia, eodemque mense sequentis anni 1712, nullis aliis susceptis filiis, decessit bon. mem. Silvius Testator, proindeque quoad proprietatem declarata hereditate ad D. Philippum Testatoris nepotem nominatim in testamento substitutum; i quo ad usufructum controversia orta est inter D. Margheritam Testatoris uxorem, & præfatam D. Lauram; illa siquidem usufructum consequi contendit tamquam sibi pure à Viro relicto per ragnia di legato, ed in ogni altro miglior modo. Contra verò D. Laura voluntatem, eundem usufructum à Viro relicto fuisse uxori suæ non solum sub conditione resolutiva viduitatis servandæ, sed sub alia etiam conditione cohabitandi cum filiis, & correlative ad onus tutelæ de iisdem gerendæ, quæ conditio, & onus cum defecerint ob mortem Guglielmæ unice filie Testatoris, resolutio idcirco relicto tacto uxori, usufructus delatus dicebatur ad D. Lauram forem utpote ad illum vocatam eis verbis, ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime, in tal caso all'ultimo, ed ultima mancante istituisco, e sostituisco la Signora Maria Laura mia diletta Sorella in quanto all'usufrutto; qui porro casus, & conditio evenerat per obitum dictæ unice filie Testatoris.

In hac igitur questione, quæ ob contrarias Doctorem opiniones gravissima est, & valde ardua dicitur, requisitus, ut pro veritate sententiam meam dicere velim, exponam primum momenta rationum, quæ pro utraque opinione expenduntur à DD. deinde examinabo adminicula illa, & conjecturas, ex quibus eliciendo Testatoris voluntatem, modò pro uxore, modò contra illam Majores nostri respondendum esse censuerunt, & denique, bis omnibus perpenis, iudicium meum, qualecunque illud sit, proferam.

Favore uxoris urgere videntur plura iuris

nostri loca, quibus statuitur, mulieri deberi similia legata, tametsi eo modo relicta, ut eadem deberentur, si mater cum filiis, moraretur, eorumque curam, aut tutelam gereret; perspicuus est Text. in l. annua 20. ff. de ann. legat., in quo Jurisconsultus de simili legato ita respondit = *Annua his verbis legavit = Si moraretur cum matre mea, quæ heredem ex parte instituit, quæsum est, an, mortuâ matre, conditio defecisse videatur, ut per hoc neque cibaria, neque vestimenta debeantur?* Respondit secundum ea, quæ proponuntur, deberi = Non abimilis est dispositio alterius Textus in l. Cajo Sejo 13. §. Imperator ff. de aliment. & cibariis legat., quo loco Imperator Antoninus Pius libertis Sextia Basilia sic rescripsit = *Quamvis verba testamenti ita se habeant, ut, quod cum Claudio Iusto morati essetis, alimentum & vestimenta legata sint, tamen iussu hanc familiam cogitationem interpretor, ut & post mortem Iusti eodem præsium voveris =* quod Antonini Pii rescriptum iisdem verbis refertur in l. 1. cod. de legat. idem statuitur in l. Sicut 20. §. finali eod. tit. = *quæro filio defuncto, an alimentis debeatur?* Respondit, si conditum parasset, deberi, & post mortem. His consonant Text. in l. Turpio 57. §. 2. ff. de legat. 1. ibi = *Sed si servus mori impedisset manumissionem, cum ibi legatum esset, si cum manumisset, nihilominus debetur tibi legatum, quia per te non flet, similique sententia sancitur in l. 1. cod. de his, quæ sub mod. ibi = Sed si per te non flet, quominus voluntati Testatoris pareas &c., quominus relicta obtineas non oberis, & denique, sicuti hi postremis iuris locis statuitur, quod legatum debeatur, si per legatarium non fletit, quominus voluntati Testatoris paruerit, sic etiam si sua sponte non obtemperet, à legato repellitur, ut in l. 1. ff. de condition. 3. cod. de condit. inst., & quo per argumentum ductum à contrario sensu recte confirmatur, legatum deberi, quoties non culpa, & factio Legatarii, sed casu deficit conditio illa morandi cum heredibus Defuncti, deque eis curam gerendi.*

Mens, & sententia legis, quæ tot locis favore videtur uxori, ut nempe eadem legatum à Viro sibi factum consequi debeat, modò per eam non flet, quominus obtemperet voluntati Testatoris, coadiuvantur generalibus rationibus in subiecta materia edocetibus, quod, si, quoties ambigua est oratio, commoditilium est id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat, quam pereat. L. quoties 2. ff. de reb. dub. 3. potiori iure subveniendum erit matri propius l. 6. Quosam filiorum mortem L. cum quidem franguntur cod. de insti., & substit., quo loco reteritur Papiniani sententia amentis, non præsumi Testatorem voluisse, uxorem luctuosâ filii hereditate privari, prout etiam, si in conditionibus primum locum obtinet Defuncti voluntas, ista enim, non sermo conditionem facere dicitur. L. in conditionibus 19., & l. Pater Severianam 101. ff. de condit. & demonstr., l. in factis proponatur 35. §. Rerum autem, vers. & facit quidem ff. de hered. insti., Cujac. obser. lib. 14. cap. 25.

cap. 25. tom. 3. oper. prior. litt. D. & E., ut
9 etiam mens est, quæ modum tacit, non oratio,
non lingua, idem Cuius. in lib. 17. quæst. Papi-
nus. ad leg. Titio censum 8. Titio genero tom. 1.
oper. posthum. fol. mibi 473. litt. E.

Proculdubio, si speciemus voluntatem Testato-
ris, ex in proposito videtur fuisse, ut uxor ha-
bitet cum filiis, donec illi vivant: non enim vo-
luisse potest, quod cum illis moraretur, post
quam esse defuissent, ob eam rationem, quod,
mortuis filiis, conditio cum illis cohabitandi
redditur impossibilis, & conditio, quæ sit im-
possibilis, etiam ex post facto habetur pro non
adjecta. *Surd. conf. 236. num. 44.*, vel habetur
pro impleta per *Text. in l. que sub conditione 8.*
5. *Quoties ff. condit. instit.*, ubi quia, vivo Te-
statore, mortuus erat is, cum quo conditio
implenda erat, heres excusatur, nec ab here-
ditate submovetur. *Non videtur enim* (sunt
verba Textus) *defectus conditione, si potere con-*
14 *ditionis non possit; implenda est enim voluntas, si*
potest, & in casu simili *Text. in l. Multa testa-*
6. *ff. de condit. & demonstr.* 5. *Si servus*
ibi = *Sabinus enim*, & *Cassius quasi impossibilis*
eas conditiones pro non scriptis esse &c., & ita ius
nostris terminis tradiderunt *Bald. in leg. 1. cod.*
de legat. *Dec. conf. 601. vers. & hoc confirmatur*,
quem cum aliis refert, & sequitur *Altegrad.*
Juan. contr. 21. num. 3., recte idcirco inquisit,
conditionem habitandi cum filiis, illoque edu-
candi suapte naturâ restringi, & limitari ad
tempus vite ipsorum filiorum, ideoque iis mor-
tuis, removeri conditionem, & remanere dispo-
sitionem puram, eò quod conditio limitata ad
17 tempus non limitet dispositionem, cui tempus
insertum non est.

Et sane, cum non agatur de legato simplici-
ter facto uxori, donec habitaverit cum filiis,
sed illud in totum tempus vite legatarie porre-
ctum fuerit, censetur potius factum affectione
maritali, quam intuitu habitationis cum filiis,
ducto argumento à Textu in *leg. Tutor. pariter*
5. 1. in fine ff. de excusat. Tutor. ibi = *iudicium*
Patris, aut filius, non aut Tutor promeruit = Si igitur
uxor ex maritali affectione legatum pro-
meruit, sit locus tum illi juris regule, quod
19 causa naturalis affectionis prævaleat cause
accidentali tutelæ, aut cohabitacionis cum filiis,
ideoque legatum ex præsumpta affectione beni-
20 gniori interpretatione accipiendum esse movet
Text. in leg. Aurelius Symphorus 28. ff. Titius ff.
de liberat. legat., & *leg. Si servus plurimus 50.*
ff. finali ff. de legat. 1. lotè rub. in addit. ad decif.
336. num. 66. part. 4. rec., *Saminiat. contr. 120.*
num. 40., & *seq.*, *Rota in rec. dec. 131. num. 6.*
part. 2. i tum etiam juris præsumptioni, quæ
21 pro inducenda perpetuitate legati, omnium-
præcipua in subiecta materia reputatur, quod
nempe Testator legando uxori ipsius Legata-
rie, non heredis utilitatem respexisse censetur.
23 *Dec. conf. 601. vers. & hoc confirmatur*; certius
quando conditio cohabitandi cum filiis adposita
23 non est primò, & principaliter, sed consequen-
ter ad conditionem viduitatis, legati fructioni,
De Controll.

atque durationi expressè adiectam ad *Text. in*
leg. quoties duobus 31. ff. de usufruct., & quemad-
modum, quis usat, leg. generaliter 24. 5. *Quid ergo si pla-*
ret ff. de fideicom. libert. legum. Pater 79. 5. pen-
ult. ff. de legatis 2., & *leg. si quis pater 8. 5.*
Certum ff. eodem, & in nostris terminis, *Dec.*
conf. 601. vers. & cum respiciat.

Iure igitur, meritoque opinionem hanc fa-
ventem uxori tamquam magis conformem sen-
tentia legis DD. numero quidem plurimi, &
authoritate gravissimi sequuti fuerunt respon-
dendo, legatum deberi etiam post mortem fi-
liorum, modò non constet de contraria volun-
tate Testatoris, qui principaliter in legato filio-
rum favorem respexerit, ita enim post *Gloss.*
& *DD. in d. leg. 1. cod. de legat. docuerunt Dec.*
conf. 601. per tot., *Parpurt. conf. 416. per tot.*,
Ruin. conf. 46. in fine lib. 2., *Malvasia conf. 125.*
num. 23., *Memoch. conf. 146. per tot. de præsump-*
lib. 4. præsum. 123. per tot., *Simon de Pret. de*
interpret. ult. volunt. lib. 4. interp. 1. dubit. 8. num.
62., *Cratien. discept. 901. num. 6.*, *Treusart. quest.*
forens. lib. 1. quest. 54. num. 3., ubi quòd clau-
sula cohabitandi non censetur conditionaliter
adposita, sed ad declarandam communem con-
suetudinem. *Concer. vort. resol. part. 3. cap. 20.*
num. 209., & *seq.*, *Cassill. contr. Jur. lib. 3. cap.*
41. num. 26. ad fin., *Arias de Mes. vort. resol. lib.*
2. cap. 5. num. 3. cap. 4. num. 21. cap. 7. sub nu. 3.,
Marant. contr. 31. per tot., *Vesq. contr. illus.*
cap. 93. num. 25., *Barry de success. tit. 9. num. 3.*
lib. 1., *Altegrad. Juan. contr. 21. per tot.*, *Saminiat.*
contr. 127. num. 22., & num. 25., *Ciroch.*
discept. 16. n. 18., *Card. de Luca de legat. disc. 23.*
Remittend. decif. 98., *Vincent. de Franch. decif.*
58., & ibi de Luca, *Coppe. last. dec. 52.*, *ubi Gisp.*
Sauselle. decif. 301., *Rota in una Ferrarien.*
legati coram *Mauzaned. decif. 635. part. 4. tom. 2.*
ceram Card. Cerru decif. 291., quæ est impressa,
decif. 290. ex num. 18. part. 10., in qua reproban-
tur in specie *Memoch. conf. 970.*, & *Cyriac.*
contr. 50., qui scriptis in allegata *Ferrarien.* le-
gati coram *Mauzaned.*, in qua succubuit, & *de-*
cif. 349. eodem part. 10.

Quamquam verò hæc opinio verissima sit,
nullamque habeat dubitationem, quando ver-
samur in legato alimentorum, quorum favore
DD. consentiunt, conditionem cohabitandi cum
filiis, ob eorum mortem deficientem, haberi pro
impleta, traduntque, quod legatum præsumat-
ur factum favore Legatarie, vel quod sit tam
istius, quam heredis favorem respiciat, id suffi-
ciat, ut legatum duret etiam post mortem he-
redis, cum quo Legatarius iussit esse habitare.
Dec. conf. 485., *Memoch. se ipsum declarans conf.*
970., *Arias de Mes. lib. 2. cap. 4. num. 21.*, *Cy-*
riac. cap. 50. num. 15., *Saminiat. cap. 127. nu. 22.*,
Cassill. lib. 4. cap. 60. num. 56., & *lib. 8. cap. 40.*
per tot., *Grassian. discept. 104. ex num. 65.*,
Musf. consuli. 611. nu. 20., *Card. de Luca de legat.*
d. disc. 23. num. 6., id enim peculiaris privilegii
habere videtur causa alimentorum, ut non defi-
ciat, cessante conditione mixta, & casuali,
quodque juris præsumptio sit, Testatorem,
etiam

30 etiam illa deficiente, fuisse relicturum, *Capp. Galeott. part. 2. cap. 44. num. 3. & seq. Spadaz. ibat. viduil. disquis. 73. num. 38. & seq.*

Aliter tamen rem se habere videntur contra-

31 rix sententia Auctores, quoties versatur extra

causam alimentorum, & agitur de aliis legatis

diversis ab illo alimentorum, quale est legatum

32 usufructus, praeteritum quando relinquatur in-

integer, & formalis; *Abb. conf. 78. lib. 2. Dec.*

conf. 526. & conf. 620. Falg. conf. 30. num. 1.

Soccin. Jun. conf. 58. num. 16. & seq. lib. 3.

Mench. conf. 970. sub. num. 17. Tufch. in verb.

legatum conclus. 95. num. 21. doceat enim, talia

33 legata resolvi mortuis filiis, cum quibus Lega-

tarius habitare iustus fuerat, moventurque illa

iuris ratione, quod, deficiente conditione mi-

34 xta per mortem ejus, cum quo adimpleri de-

bebat, legatum quoque deficiat. *L. in testamento*

31. ff. de condit. & demonstrat. leg. legatum 4.

cod. de condit. infert. Mench. lib. 4. presumpt.

presumpt. 183. num. 40. & seq. Mantie. de con-

jectis. lib. 31. tit. 16. sub. num. 17. Sord. de olim.

tit. 8. privi. 24. num. 5. Cyriac. contr. 50. num. 7.

& contr. 391. num. 14. Galeott. contr. Jnr. lib.

1. cap. 59. num. 53. Arias de Mef. lib. 2. cap. 4.

num. 7. Voff. contr. illuftr. cap. 93. num. 20. &

27. ita quidem, ut verba illa = donec habitaverit =

35 importent conditionem successivam, & resolu-

tivam ex *Text. in leg. qui Concubinam § Uxor.*

vers. videamus, an his verbis ff. de legat. 3.

Cuius ad text. in leg. Seio amico 10. ff. de ann.

legat. tom. 4. oper. postum. fol. mihi 1888. liti.

D. ubi, quod idem est dicere quoad habitaverit =

36 ac si habitaverit = late *Mertin. Pignattell. contr.*

cent. 2. cap. 40. Peregr. de fideicom. art. 16. nu.

141. & seq. Mench. conf. 970. num. 21.

Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. titulo 19. nu.

23. Galeott. contr. lib. 1. cap. 59. num. 53. vers.

sexta indubitata conclusio.

Urget etiam pro hac sententia illa alia juris

ratio, quod nempe legatum relictum cum onere,

37 eo cessante, cessat ad *Text. in leg. Alimna sua*

30. § secundo ff. de adimend. legat., quali cessante

38 causa, propter quam factum est leg. *Seio amico*

fidelissimum 10. ff. de annu. legat., ubi pro rata

39 filiorum mortuorum legatum deficit ibi = *Cum*

tam labor, quam pecunia divisionem reciperent;

40 iusta enim juris ratio exposcit, quod legatum

determinetur ex causa illi annexa. *Barol. in dicta*

leg. Seio & in leg. Demonstrat. falsa, § final.

ff. de condit. & demonstrat., Tiraquell. de cessant.

conf. part. 1. verb. legat. causā cessante num. 101.

Sord. de aliment. tit. 8. privi. 23. num. 1. Si-

mon de Pret. lib. 4. dubit. 3. cap. 7. num. 7. quem

etiam alius refert Galeott. contr. lib. 1. cap. 59. n. 43.

His itaque, aliisque imixtis rationibus, hanc

41 opinionem contra uxorem in terminis legati

usufructus secuti fuerunt. *Dec. conf. 485. &*

conf. 526. Acharan. conf. 237. Engen. conf. 49.

lib. 2. Signor. de Homod. conf. 179. late Mench.

conf. 970. ubi, respondendo is, quæ tradide-

42 *rat in conf. 146. ait, illa procedere io legatum*

alimentorum Peregr. de fideicom. art. 16. num.

149. & seq. Tufch. in verb. legatum conclus. 95.

num. 12. & conclus. 105. num. 2. Gaill. lib. 2.

observ. 144. num. 12. Cyriac. contr. 50. per tot.

latissime Spadaz. in theat. viduil. disquis. 73.

respondens Decisionibus Rota Romana coram

Mansuet. & coram clar. mem. Card. Cero.

Idem verò Doctores facile se expedit ad iu-

ris locis allegatis in *§ Poore Uxor.*, distinguendo

43 legatum alimentorum, pro cuius duratione

urget ratio specialis privilegii ab aliis legatis,

in quibus talis ratio cessat, prout etiam non ur-

gere dicitur illa alia juris ratio, quod nempe

per uxorem non steterit, quominus ob casum

supervenientis mortis filiorum non adimpleve-

rit conditionem morandi cum filiis; inquitur

enim, id procedere respectu conditionis po-

44 testativæ, non autem casualis, ut apud *Cy-*

riac. d. contr. 50. num. 18. & Spadaz. disquis. 73.

num. 55. & seqq. & denique submovere conan-

turn argumenta, & rationes, quæ favore uxoris

pro duratione legati afferuntur.

Ex his perspicuum reddi videtur, utramque

opinionem nedum Legis auctoritate, sed ratio-

nem etiam adminiculis, & dissidentium inter

se Doctorem fulcris sulcatis reperiri, pro-

indeque pro determinanda simili questione,

quæ in abstracto sumpta, anceps, & dubia pro-

45 prius est, Doctores contrarias sententias concili-

andas esse docent distinguendo tres casus, quo-

rum primus est, quod tale onus adjectum lega-

to facto Uxori, principaliter respiciat favorem

46 filiorum, & hoc casu, cessante causâ legandi,

expirat legatum, ut unanimi consensu firmant

omnes secunde sententie fectatores, & consen-

tiant etiam alii, qui pro opinione favente Uxo-

ri allegantur; Prout etiam in controversio casu

47 quo legatum fuit alimentorum, sive usus-

fructus, quodcumque illud sit, si respiciat com-

modum, & favorem Uxor, explorati juris

esse videtur, ut mors, vel aliud impedimen-

48 tum illorum, cum quibus demandata est habi-

tatio, nullatenus Legatarie præjudicet, succed-

it his tertius casus mixtus, quia nempe causa

legandi respiciat commodum utriusque, & tuuc,

juxta superius relatas opinioes, discrepat

49 DD.; aliqui enim volunt, ut ad hoc legatum

cesset, alii verò magis communiter sentiunt,

ut in casu mixto præponderare debeat favor

Legatariorum, ut hos casus distinguendo, tradit

Card. de Luc. de legat. dist. 23. num. 2. &

seqq. num. 8. ex Engen. conf. 49. num. 18. & seq.

lib. 2. & Arias de Mef. var. resol. lib. 2. cap. 5.

num. 21. Capill. lib. 4. cap. 41. io sine subji-

ciens, in casu mixto inspicendum esse favoris,

48 *vel affectionis præponderantiam ex vero illo ju-*

ris principio, quod mixtum assumit qualitatem

illius simplicis, de quo magis participat.

At, quoniam non semper ex litera testamen-

49 ti liquere potest, in quoniam casu res versetur;

ideoque, quanties in quatuor casus coartabiles non re-

peritur casus, cui Doctorum traditiones, & re-

gule applicari possint, justum iudicium statui

minimè potest, idem *Card. de Luc. loco citato*

docet, questionem istam potius facere, ac vo-

luntatis, quam juris censendam esse, admo-

net-

netque, investigandam, atque ex conjecturis eliciendam esse voluntatem Testatoris, nunc scilicet in eo praeponderaverit favor, & commodum heredis, filiorum nempe, vel matris legatariae, & in hoc consentiunt quotquot de hac tractatione scriperunt, id semper admoventes, juris regulas adhibendas esse, ut assequamur, atque obsequamur voluntati Testatoris, non autem, ut eidem illum illudamus.

Porro, si in hypotheti, de qua agitur, conjecturas sequamur, plurima in nostro casu concurrunt argumenta suadentia, Testatorem in legato usufructus facto Uxori, istius potius favorem, quam filiorum commodum respexisse, & clausulam cohabitandi cum filiis, eorumque tutelam gerendi non fuisse conditionaliter adpositam; ad effectum nempe limitandi legatum, sed accessorie, & quidem tamquam effectum tum generalis consuetudinis, tum materae affectionis, tum denique gratitudinis, juxta quam matres non minus ob amorem erga filios, quam ob memoriam matrimonii bene tractati cum benevolo, & munifico Viro, eo defuncto, cum communibus liberis cohabitare solent.

Prima conjectura desumi posset ex ordine litterarum, regulariter designato ordinem, & intelligentiam voluntatis Testatoris ad Text. in leg. quoties duobus 14. ff. de usufructu, & quemadmodum quis utat, leg. Generaliter 24. §. quid ergo si plures ff. de fideicommissis, lib. 1. ubi & fortassis quis recte dixerit, ordinem scripturae sequendum = leg. cum Peter 79. §. penult. ff. de legat. 2. & leg. si quis servum 8. §. Certum ibi = ei potius solvendum, cui primus legatum est = Rot. decis. 38. num. 6. post Zaccb. de Salariis, hunc autem ordinem si spectemus, Testator legato usufructus, de quo agitur, adposuit conditionem viduitatis non post onus cohabitandi cum filiis, sed ante dictum

onus, ideoque subsequens clausula cohabitatio-
nis accessorie, & non conditionaliter adjecta, censetur. Dec. cons. 601. vers. & cum respectu, Malosio cons. 125. num. 27, Cyrocb. de sept. 16. num. 13, Card. de Luc. de legat. dist. disc. 23. sub num. 13, vers. secunda desinibatur, Mantie, de coactis. lib. 6. tit. 13. num. 11, vers. ex contextu etiam, Rota dist. decis. 36. part. 4. tom. 3. num. 8, & part. 10. decis. 390. num. 18, vers. hinc enim, & cum Burati. decis. 720. num. 3.

At fortius urget secunda conjectura desumpta ex benevolentia, & affectione Viri erga Uxorem, ex qua veluti ex sua causa legatum profectum fuit, quae sane benevolentia, & affectio sufficienter exprella verbis illis = mia amantissima

alimenti, ma quello deva pienamente, ed intieramente consegnare, ed essere donna, e madonna, ed usufruttuaria durante la sua vita naturale, e fin tanto vedoverà &c.

Porro ex relatis verbis plura confurgunt argumenta aperte innoventia, Testatorem respexisse Legatariae favorem veluti causam principalem, & finalem legati minime ob mortem filiorum resolvendi, non solum enim libero, & pleno legato eam frui velle protestatus fuit, sed praeterea declaravit se immutare regularem naturam simili legati, quod favore filiorum resolvitur in simplicia alimenta, si igitur Testator favore Uxoris derogavit favori à Jure filiis impartito, quoniam pacto in dubium revocari poterit, quin principaliter Uxoris Legatariae commodum, secundario verò illud filiorum contemplatus fuerit, ut haec omnia ponderando, trahunt Dec. cons. 601. sub num. 4, & Cavigiol. ad Menoch. cons. 146. num. 10, Benint. decis. 94. vers. omnibus istis consideratis, Rota coram Cerro decis. 291. num. 16, absurdum namque esset adlerere, quod maritus, extantibus filiis, relinquens Uxori plenum, & liberum, usufructum, quod difficultus est, illum adimere voluerit, iidem deficientibus, Cora. cons. 312. post num. 2. lib. 1, Mes. lib. 2. cap. 2. nu. 2. post alios ab ipso citatos, attentè praeterit clausulam omni meliori modo, quae, utpote praeteritis enixam Disponentis voluntatem, non rehendit omnes casus, & molor, quibus dispositio plenius valeat Hæd. cons. 4. lib. 2. num. 31, Barbos. cons. 95. num. 18, & 19, Rota part. 9. decis. 121. num. 4, praeterit verò quae praetium nequit, quod Testator voluerit, mortuis filiis, e tingui legatum, & suae dilectae Uxoris orbitatem gravare, ut post Dec. & Ambrosii. considerat Cuscer. part. 3. cap. 20. sub num. 203. vers. dumtaxat subijciebam.

At magis urget substantia ipsa Legati, quod amplissimum fuit, & longe excedens onus cohabitandi cum filiis, & illorum tutelam gerendi, quam obrem, quemadmodum quando emolumentum est interius, vel merè correctivum oneri Legatariorum iunctio, ex hoc elicitur gravis conjectura, ideoque Testator filiorum potius, quam Matris Legatariae commodum in contemplatus fuerit, sic viceversa, quoties emolumentum, & commodum aequat, vel superat onus, contraria ex hoc elicitur conjectura favore Legatarie Menoch. cons. 146. num. 13, & seq. Arias de Mes. var. res. lib. 2. cap. 5. nu. 23, clar. mem. Card. de Luc. de Legat. dist. disc. 24. sub num. 13, vers. tertio ponderabam post Cephal. cons. 429. num. 107, Benint. decis. alt. num. 7, de Pret. lib. 4. dub. 8. num. 63, Galgaueri. de condit. & demonstr. part. 1. cap. 15. num. 15, Altograd. Jun. contr. 21. num. 29, & seq. Saminat. tom. 3. contr. 127. num. 25. Quae conjectura fortius urget in casu nostro, quia plures in Testatore iutores filii dati fuerunt, ideoque ut bene inquit jurisconsultus in alibi allegata lege Sejo amico fidelissimo 10. ff. de annu. legat. a cum tam labor, quam pecuniam devisionem recipere = alii Testator plu-

- plurimum Tutorum datione laborem tutelæ minuunt, Uxorij, integro tamen manente Legato usufructus, ex hoc procul dubio crescit amplitudo, & commodum legati, quod idcirco relictum censi nequit correctivè ad onus co-
- 67 habitationis, & tutelæ Uxorij impositum *Memoch. diff. conf. 146. sub num. 14. & Sord. tit. 8. privileg. 34. num. 7. Imò, etsi tutela fuisset causa legati, quod tamen in persona dilecta non præsumitur, Memoch. lib. 4. præsumpt. 124. num. 5. & 6., non*
- 68 tamen legatum cessat, nisi ex culpa recusa-tione tutelæ, ut de veriori, *Card. de Luca de legat. diff. 22. num. 4.*

- Denique, missis alijs, ut nullus relinqueretur dubitationi locus quoad legati durationem, Testator expressis verbis voluit Uxorem frui usufructu plene, & integrè *durante la sua vita naturale* =, si autem legatum duraturum erat, quoad viveret Legataria, & nominè ejus morte naturali finiturum, ex hoc evidens, & apertum fit, quod illud allatum non erat conditioni cohabitationis cum filiis, & oneri tutelæ de eisdem gerenda, quorum alterum cessaturum erat progressivè filiis ad adultam ætatem, alterum vero cessare poterat, vel eorundem morte, vel alio impedimento, ob quod mater cum illis habitare posse delincret, dicitur argum-mento à Text. in leg. ambiguitatem 12. in fin. Cod. de usufruct. lib. 1. *quomodum enim, si decesseret usufructuarius ante impletam conditionem, vel favorem finitur, extinguatur, usufructus, ita huma-num est extendi eum in usufructuarii vitam, etsi antea decesserit sibi, vel alijs conditio defecerit* = *Dec. diff. conf. 601. sub num. 4. Rota dicta decif. 36. part. 4. num. 12. & part. 10. decif. 149. num. 18. vers. qua fortis poss. Benintend. decif. 98. num. 5., Memoch. lib. 4. præsumpt. 123. num. 21., & conf. 146. num. 12., Cancr. part. 3. cap. 20. nu. 208., & confert etiam Text. in leg. omicidissimos 39. ff. de excusator., ubi, quod Tutor reculans tutelam, licet perdat legatum, si tamen fuerit substitu-tus pupillo, non repellitur à substitutione, eà nimirum ratione, quia, cum substitutio ex-tendat vires suas, postquam tutela finitur, ex hoc præsumitur, quod non sit facta contempla-tione tutelæ ibi = a legato quidem repellendum, a substitutione autem non esse subvocandum, cum eo casu etiam suscepta tutela finiretur = Si enim juris nostri regulis admonemur, præcedentiæ,*
- 72 magis influere in consequentia, & ea declarare, atque determinare, quam è contrario, ut post Gloss. notat Bartol. in leg. quisquis ff. de lega. 3., & in leg. Avia ff. de condit., & demonstrat, Bald. in leg. Legatorum petitio §. final. in fin. ff. de legat. 2., & Jason. conf. 69. lib. 3., Corn. conf. 4. num. 6., & seq. lib. 4., Cuvaleant. decif. 14. num. 4. lib. 3. perpetua duratio legatæ porrecta ad totum tempus vitæ Legatarie restringi proculdubio
- 73 nequit ex subsequentibus verbis importantibus conditionem cohabitationis, & onus tutelæ *Memoch. conf. 146. num. 12. vers. quarto confert, ubi talem restrictionem falsam appellat. Cephal. conf. 156. num. 10. & seqq., & conf. 351. num. 8., Paris. conf. 23. lib. 1., Cancr. in termi-*

nis part. 3. cap. 20. de legat. num. 208., & 209.

Itaque quibus perspicuum sit, quod, quando etiam iusta aliqua ratione affirmari posset, quod Testator, veluti conditionem, & causam finalem legati, non solum commodum Uxorij Legatarie considerasset, sed respectisset etiam favorem filiorum, cum quibus illa cohabitare, & quorum tutelam gerere debebat, nihilominus, cum in dubium revocari nequeat, quin saltem ob rationes hactenus expensas favor tam Legatarie, quam filiorum vim habeat causæ finalis æque,

74 principalis, ob quam Testator motus fuit ad Uxorij relinquendum usufructum sub conditione servandi viduitatem, dicendum esset, quod, servante illa viduitate, etsi deficeret causa finalis favoris filiorum, non idcirco deficeret Legatum, quod subsisteretur vigore alterius causæ finalis, quæ nondum cessasset, favoris nempe Legatarie viduitatem servantis, ut ex Text. in §. officinarius Institut. de nupt. arguit, *Memoch. conf. 146. num. 28., Cephal. conf. 81. num. 14. post Bart., & alios in leg. 2. §. fin. ff. de dunt., Tirraguell. in tract. test. conf. 312. 22., Sord. de alim. lib. 5. quest. 5. num. 12. vers. alio etiam modo, idem, Sord. decif. 38. num. 26., Card. de Luca de legat. diff. 32. nu. 6. vers. fecit autem ubi plures causas, Cancr. de legat. sub num. 109. vers. quoniam, & generaliter tradit. Rota decif. 1. num. 23. inter collect. per Baldum. ad Ramon. tom. 3.*

Quamquam verò me non lateat, hæc conjecturas pro perpetuitate usufructus favore Uxorij allatas rejici à contrariæ sententiæ auctoribus, nihilominus eadem, si simul jungantur, prout fieri debet in materia probatoria, in qua vix, ac ne vix quidem habetur regula ulla magis familiaris illa, quæ admonetur: singula, quæ non profunt, juncta juvant, & in proposito tradunt Benintend. decif. 98. vers. Omnia ista, *Cancr. loc. cit., Mes. lib. 2. cap. 5. nu. 1., & seqq.* perspicuum reddere videntur voluntatem Testatoris, Prout etiam, licet non ignorem, quod plures in casu nostro afferri possent conjecturæ contra Uxorem, videlicet quod, inspecta pupillari ætate filiorum indigentium cursu matris, ex verisimili mente Testatoris legatum Uxorij factum sub conditione cohabitandi cum filiis horum favore utpotè magis dilectorum principaliter ordinatum videatur, præsertim verò quando spectata fuit integritas, & habilitas Uxorij, qua Testator consilere voluisse præsumitur illo-rum imbecillitati, ut contra Uxorem ratiocinantur Doctores pro contrariæ sententiæ allegati.

Nihilominus plurimum moveor amplitudine legati facti Uxorij verbis nedum connotantibus eximiam erga illam Legatæ affectionem, sed expressam illius extensionem ad totam vitam legatarie, ideoque manifestè excludentibus illius restrictionem ad conditionem cohabitationis cum filiis, & onus tutelæ, quæ animadversio magis urgere videtur, si consideremus circumstantiam facti maximè notà dignam, quod videlicet Testator per internum annum superflus fuit mortis Guglielmæ uxoris filiz suæ, qui aut-

81 tem

- tem ne mente quidem cogitare poterit, quod, si ille, legatum usufructus pendere voluisset, & conditione cohabitationis cum filiis, & respectivum reputasset oneri tutelæ ita quidem, ut, his cessantibus, tamquam cessante causâ, legatum etiam cessaturum esset, adeo imprudens extitisset, ut Codicillis, aut alio solemnî actu hanc suam mentem non fuisset declaraturus? vel enim Testator iste erat furiosus, & illud noverat, quàm anceps, quàm arduus, & ob contrarietatem Doctorum difficilis esset questio idhuc, vel erat Jurisprudentiæ prorsus ignarus, & dubitare saltem poterat, quod, postquam declaraverat, Uxorem suam plenè, liberè, integrè frui velle usufructu *durante la sua vita naturale* = idem resolvî nequibat ob mortem filiorum, dum igitur, post prædefunctam, unicum filium, legatum usufructus Uxori non
- 83 ademit tamquam cessans ob cessantem causam, præsumendum est, quod, juxta communem consuetudinem libentius voluerit, ut, Filiis non extantibus, Uxor frueretur usufructu illo, qui, Filiis extantibus, difficilior eidem relinquitur, juxta ea, quæ alibi animadvertimus, atque ad propositum considerat *ben. mem. Card. de Luc. de legat. dist. 22. num. 8. §. Credendum per totum*.

- Reliquum modò esset, ut submoveremus contrariæ sententiæ fundamenta, sed superfluum videtur iste labor utpotè præoccupatus à Doctoribus, qui sequuntur sententiam favorabilem. Uxori, cui nocere minime videntur Juris loca, quæ in contrarium allegantur, quia, ut bene in proposito animadvertit *Card. de Luc. de legat. dist. dist. 22. num. 9*, sententiæ legis in locis citatis plerumque loquens de libertis, aliisque
- 84 similibus personis, trahenda non est ad decisionem casus, in quo agatur de Uxore, aliaque persona dilecta, & bene antè eum observarunt plures Doctores ab ipso allegati; Prout etiam, frustra opponitur, quod alia Juris loca allata
- 86 favore Uxoris loquuntur de legato alimentorum, quia alia plura loquuntur etiam de legitimis factis extrâ causam alimentorum, & si inspicitur ratio legis, eadem non minùs convenit legato alimentorum, quàm cuiusvis alii legato, immò ex quo Testator non sola alimenta, sed
- 88 plenum usufructum reliquit, majus resultat argumentum affectionis, quæ proinde non debet in odium retorqueri *leg. nulla juris ratio 25. ff. de legib. leg. quod favore Cod. eod. m. Jur.* igitur, meritoque Doctores illa expenderunt favore Uxoris, pro qua cum stet etiam opinio sacre Rotæ, ab ea discedendum minime crederem.

- Verùm tamen licet hanc sententiam veriorè omnino crediderem, nihilominus contemnenda minime videntur Jura D. Mariæ Lauræ Sororis Testatoris, cujus favore frustra puritatis diceretur conditio usufructus illi relicti =
- 90 in mancata de meo figli, e figlio, qui casus jam evenit, si exspeclare cogeretur obitum Cognatæ suæ ipsâ fortè Junioris, quæ aliâ ratione illum non retinet, nisi quia, donec ipsa vivit, usufructus vacare dici nequit, quæ exceptio plane esset, & illorum repelleret forem, si dubia non

redderetur aliis conditionibus adpositis, & tot contrariis D.D. sententiis, ideoque, nè ullam ex Partibus, quæ meam sententiam requirunt, in difficillimas litium tricas conjiciam, libenter eam admonéo, quod, si fortè offeratur, non rejiciat occasionem rem transigendi qualicumque amicè concordia.

Fugimaten. Societatis.

Inter Socios licet pactum sit initum æqualis utilium divisionis, Socius administrans debet majus lucrum consequi arbitrio boni Viri. Utilium divisio inter Socios quando æqualitate quantitatis, seu potius proportionis faciendâ sit? Pro fidejussione a Socio præstita, dum res non agitur inter Mercatores, Salarium non conventum nequit expecti, nec vigore consuetudinis, si animus illud recipiendi ex conjecturis excludatur, & quæ sufficiant conjecturæ? Capitali adaucto per inæqualem partium collationem, augmenti lucrum non est, sine pacto expresse, æqualiter inter Socios partiendum. Quando autem pacta de lucris æqualiter dividendis, cum inæqualis contributio fuerit, sustineri valeant, demonstratur.

VOTUM XVIII.

- 1 Socius administrans mercedem debet consequi, & num. 48., & 59.
- 2 In Societate plus opera ponit, vel pecunia, plus lucri habere debet, & num. 15. 51., & 151.
- 3 Contraria opinio communior est, & num. 6., & 10.
- 4 Divisio dumtaxat excludit alia qualibet, præter expressa, & num. 5.
- 5 Socius Bona Societatis administrans, id animo potius Socii præstare censetur, quàm mercenario.
- 6 Socius communis negotium gerens, etiam proprium gerere dicitur.
- 7 Salarium iis tantum regulariter debetur, qui aliena gerunt negotia, aut sua, & nu. 52.
- 8 Socius administrans quod separatim debeat consequi mercedem, in iure tantum non reperitur.
- 9 Socius Bona Societatis administrans, plus lucri in præmium laboris debet capere.
- 10 Socius plus aliis industria, atque opera impendens, non debet ex æquo Socius videri, & num. 171.
- 11 Societati plerumque industria Socii plus confert, quàm pecunia, & num. 22., & 178.
- 12 Socio administranti quantum plus lucri debent rependi, arbitrio boni Viri relinquuntur.
- 13 Habitu ratione qualitatis operis, & industria.
- 14 Inter Socios inito convento de utilibus ex æquo dividendis, debet intelligi de æqualitate proportionis, non quantitatis.
- 15 Quid scilicet propria uniuscujusque collo-

- tioni pari debeat respondere, & num. 20. & 21. & 189.
- Intellige, ut num. 32., & 36.
- 20 Socius administrans, plus opera in Societatem conferat.
- 23 Inter Socios iniqua esset conventio de non percipiendi majori aliquo utilitate a Socio administrante, & num. 45.
- 24 Cum praesertim hic majori subest periculo, amissionis nempe lucrorum, & operarum.
- 25 In Societate par debet esse ratio tam lucri, quam damni.
- 26 Et pro rata dampni, seu periculi emolumentum debet esse.
- 27 Socius administrans, qualiter vigore patii sit censendus exclusus a salario consequendo? & num. 28.
- 28 Socius administrator conveniens, absque salarii mentione, de lucro, & damno aequaliter partiendo, videtur statuisse, nil sibi pro salario posse competere.
- 29 Sed partes in divisione aequaliter faciendas.
- 30 Licet inaequaliter fuerit contributus.
- 31 Inter Socios valida est conventio de lucro, & damno aequaliter dividendo, licet inaequaliter contributus fuerit, & num. 32. 34., & 128. Etque casu portiones debent aequales fieri aequalitate quantitati, num. 35., & 36.
- 32 Inter Socios aequalis esse debere damnum, & compendia aequalitate proportionis, procedit ubi nil circa divisionem conveniunt.
- 36 Socii convenientes de aequali utilium divisione, censentur id intellexisse de aequalitate quantitati, nisi aliter locutus consitet.
- 37 Inter Socios inita conventio de non percipiendi a Socio administrante maiori utilitate, sustinetur, stante eorum scientia de ejusmodi administratione, & num. 38.
- 39 Et Socius administrans nequit eo casu deceptus dici.
- 40 Sed gratis operam voluisse impendere.
- 41 Socii voluntas tollit iniquitatem patii, & num. 131.
- 42 Socius administrator conveniens de servanda in lucro, & damno aequalitate, quod intellexerit gratis velle administrare, non ita facit dicendum.
- 43 Praesertim in re magni momenti.
- 44 Inter fratres facilius praesumitur administratrix liberalitate.
- 46 Inter Socios liberalitas praesumi valet ante, non post constitutum Societatem, & num. 154., & 158.
- 47 Societas suapte naturae exigit ad aequitatem redigi, & num. 170. 182., & 186. Et in arbitrio boni Viri maxime versatur, num. 53., & 165.
- 49 Socio administranti non nocet, quoad salarium illi debitum, postum de lucro, & damno aequaliter partiendo.
- 50 Inter Socios inita conventio de utilibus dividendis, expensas non comprehendit.
- Nec proinde salarium Socio administranti debitum, num. 51.
- 51 Salarium administratori debitum, inter expensas numeratur.
- 54 Socio administranti, si ex consuetudine Regionis id sit, salarium praestandum est.
- 55 Etiam contra expressum juris dispositionem.
- 56 Sit licet non conventum, & num. 61., & 78.
- 57 Consuetudo ubi supponitur, eandem intelligitur in conventionem deducta, & num. 89.
- 58 Pro expresso habetur, quod consuetum est fieri.
- 60 Socii unus ubi conditio melior est, alterius vero deterior, Societas non transiit sine conscientia scrupula, & peccata, & num. 173.
- 62 Fidejussori non licet, quid capere pro fidejussionis mercede.
- 63 Gratuitum enim praestanda est.
- 64 At contraria sententia communis est, magisque recepta; intellige, ut num. 85.
- 65 Fidejussor potest pro fidejussione mercedem capere, moderatam tamen, & quae periculo respondent, & n. 83.
- 66 Aliiter, citra usuram, non potest. Intellige ut n. 84.
- 67 Fidejussori solet merces consisti in sentis duobus pro qualibet centenario.
- 68 Praesertim de stylo mercatorum.
- 69 Etque persolvitur, licet Debitor sit idoneus.
- 70 Ille enim semper in periculo videtur esse.
- 71 Procedunt haec, ubi Statutum viget, vel consuetudo.
- 72 Fidejussori assignanda merces, debet juxta periculi qualitatem regulari, nisi alia consuetudine, vel statuto constaret.
- 73 Relevationis promissio nil prodest, si facta a Debitore non idoneo.
- 74 Relevationis promissio facta Fidejussori, eum a periculo non eximit.
- 75 Vel tanti sultem non est, ut in nihil re sua non dicatur uti.
- 76 Fidejussorem nulli periculo subiectum fore, est impossibile.
- 77 Fidejussori Salarium debetur, licet non conventionatum.
- 79 Procedit etiam inter Mercenores non ita praedicare solitos, ubi id natura negotii, & fidejussoris periculum exposuerit, & n. 98.
- 80 Fidejussori merces debita, inter expensas recensetur.
- 81 Nec venit sub divisione utilium inter Socios faciendi.
- 82 Utilia intelliguntur, detractis expensis.
- 84 Fidejussor valet, citra usuram, quid recipere mercedis nomine, si sponte oblatam, vel in conventionem deductam, & n. 96.
- Si faciat, nec etiam valet pro mercede agere, num. 86., & 27.
- 85 Fidejussore nemo tenetur gratia.
- 87 Salarium non conventum, non debetur.
- 88 Nisi in contrarium ad sit consuetudo, & n. 97.
- 90 Fidejussore quem voluisse absque mercede cum potest conjici, non attenditur consuetudo solvendi Salarium non conventum.
- 91 Quae autem ad id sufficiunt conjecturae? & num. 92. 93. & 94.

- 92 Fideiobere gratis censetur voluisse, qui gratis similis consensit facere.
- 93 Fideiobere gratis censetur voluisse Socius, qui mercedem nunquam petiit, durante Societate.
- 94 Fideiussori regulariter absque Salario solet fieri.
- 95 Regula, quod Salarium non conventum non debeatur, standum est, si de limitatione non doceatur, & num. 102.
- 96 Fideiussori non debetur Salarium, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium expressa, vel tacita.
- 100 Mercatorem unice non facit mercatio.
- 101 Nisi in matricula sit descriptus.
- 102 Inter Socios lucrum, & damnum debet commune esse, atque aequale.
- 103 Societas non repugnat inaequalitas collationis capitalium.
- 105 In Societate divisio lucri, & damni debet fieri proportionaliter ad partes à quolibet Socio collatas, & num. 306. 108. 113. & 188.
- 107 Socius, qui promissam quantitatem non contulit, nequit pro rata deficiente lucrum expectare.
- 109 Libro magistrali Societatis fides à Sociis praestanda est, ex Stat. Fulginei lib. 1. rubr. 28.
- 110 Liber magistralis inter Socios plene probat, licet ab uno tantum ex his fuerit conscriptus, & num. 111.
- 112 Intelligi, si negotiationis propositus ille fuerit, vel scientibus consociis, administratis.
- 114 Inter Socios quando aequali fieri debeat utilium divisio, licet aequalis non fuerit contributio? & n. 115. ad 138.
- 115 Liber Magistralis inter Socios non probat quantitatem ab unoquoque contributam, si partitas continet non distinctas, & carentes die, & anno.
- 116 Praesertim si non concordet cum altero Libro, ut dicitur, Giornale, & n. 119.
- 117 Liber Magistralis relativus est ad alterum Giornale nuncupatum.
- 118 Et sine illo regulariter non probat.
- 120 Liber Magistralis discordans ab altero, ut dicitur, Giornale suspensum reddit legalitatem scribentis.
- 121 Inter Socios divisio utilium facienda est pro rata capitalium, & temporis, ex quo capitalia ipsa fuerint collata, & n. 135.
- 123 Inter Socios, si ante poito aequaliter partiendi lucri, & damni, utilia sunt ex agro dividenda, licet inaequales contributiones fuerint.
- 123 Poito in Societatibus sunt omnia servanda.
- 124 Poitum, ubi speciale non adfit, regulandum quid intelligitur juxta conventionem principaliter factam, & n. 140. Intelligi ut n. 141.
- 125 Socius sibi debet imputare, cur apertius poitum non sit.
- 126 Poitum Societatis de utilibus aequaliter participandi iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis, & n. 146.
- 127 Secus ubi iniquum est inter Socios non ignorentes eorum partium inaequalitatem.
- 129 Ac longe post eorundem partium collationem, & n. 130. ad 133. = Item n. 157.
- 133 Socii nequeunt dici decepti, si scientes inaequalem partem à Consocio contributam, de utilium aequalitate convenerunt.
- 133 Et censentur in eam liberalitatem exercere voluisse.
- Intellige ut num. 156. 157. & 164.
- 134 Socius ob non collatam promissam quantitatem tenetur erga Consocios ad interesse lacri cessantis.
- 135 Secus est, si ab eisdem scientibus fuit cum eo conventum de utilium aequalitate, & n. 136.
- 137 Consensisse enim, ii dicuntur, & quoad interesse ejusmodi sibi praedicasse.
- 138 Cum taciturnitate ubi alius concurrat omissus, praesumitur consensus etiam in praedicationibus.
- 139 Societate poitum respiciens unum capitale non censetur alterum respicere in eodem poito non expressum.
- 140 Poito speciali, deficiente circa necessarium, regulandum id non est juxta principale, nisi eodem cum eo ratio concurrat, & num. 141. 142. & 143.
- 145 Societate poitum quoad unum capitale, ut possit ad alterum non expressum referri, debent in isto illius conditiones praesupponi, & n. 175.
- 145 Sociorum voluntas, ubi poiti sunt de aequalitate utilium, intelligendo est, quatenus aequales partes forent collatae.
- 147 Inter Socios inaequaliter Capitalium conferentes irritum non est poitum aequalis utilium divisionis, quando eodem sint aequaliter in fine societatis repartienda, & n. 148.
- Secus quando eorum restitutio integrè sit facienda cuique conferenti, n. 150. & 155.
- 148 Inter Socios cum inaequaliter ponuntur capitalia, in fine tamen Societatis dividenda, eo dicuntur communicari.
- 149 Quodque plus contribuitur, donari censetur.
- 152 Inter Socios capitalia non censentur poitum, nisi aequaliter partiendi in fine societatis, si ante eorum conventionem angendi integrum capitale pro aequali rate.
- 153 Inter Socios non praesumitur donatio, si ex eorum mente remansit exclusa.
- 156 Inter Socios inaequaliter contribuentes poitum de aequali utilium divisione, non sustinetur ex praesumpta donatione.
- 157 Nisi hoc valeat elici ex oculo Societatem precedentem, & num. 163.
- 158 Usura excluditur, si ante donationem, & n. 159.
- 160 Inter Socios diversa est donatio in capitali à donatione in lucro.
- 161 Quia in capitali donatio praecedat, in lucro cum ipsa commiscetur.
- 162 Inter Socios donatio si praecedat Societatem, ipsam non tangit.
- 163 At simul cum ipsa esse non potest.
- 164 Inter Socios scientia inaequalis contributionis per unum poitum quod tollat iniquitatem poiti de aequaliter dividendo, procedit, ubi inaequalitas magna non sit, & num. 176.

- 166 *Inter Socios patia inaequalia tunc sustinentur, quando notabilis non adest differentia, vel alter maiorem partem contulit industria, aut pecunie.*
- 167 *Alias bonâ fide Societas inita non dicitur.*
- 168 *Hacque opinio uti verior, ac iustior, est tenenda.*
- 169 *Inter Socios aequè irrita sunt patia de inaequali utilium divisione, ubi aequaliter, ac de aequali, ubi inaequaliter contributio facta est.*
- 173 *Inter Socios patia inaequalia irritantur, firmo etiam contractu remanente, & n. 174.*
- 177 *Inter duos Socios, quorum alter pecuniam, alter operam praestiterit, non reprobatum aequalis utilium divisio, & num. 179.*
- 180 *Socius ponens operam valet interesse consocii à Consocio, qui promissam quantitatem non contulerit.*
- 181 *Socium participare de lucro capitalis, non ab eo, sed à consociis adantiis, iniquum est.*
- 183 *Ad Socium operam ponentem, cuius pecunia sit capitale adantiis, non vero ad Consocium pecuniam conferentem augmenti lucrum pertinet.*
- 184 *Prædedit, seu consociis sciverit tale augmentum, seu ignoravit.*
- 186 *Societas suscepta naturâ suam in summo gradu fidem requirit.*
- 187 *Inter Socios, qui plus pecunia contulit, minus non debet accipere.*

TABERNAM cum capitali pannorum, aliarumque mercurii constantium summam scutorum 28333. unâ cum suo avviamento DD. de Severolis anno 1704. conduxerant ad novennium à DD. de Carolis prò annua repositione scutorum quinque pro quolibet centenario solvenda de semestri in semestrem, & cum obligatione restituendi in fine novennii totum capitale prædictum in pecunia numerata juxta modum, & formam in instrumento locationis conventam sub fideiussione in solidum D. Letii de Letiis, quem dd. DD. de Severolis indemnem relevare promiserunt, quoniam verò negotium hoc expletum fuerat cum consensu, & approbatione tam d. D. Letii, quam etiam DD. de Fabis, qui uni simul cum dd. Severolis partem aequalem in illo habere, & commodum, atque incommodum aequaliter prò rata sentire debebant, idcirco dicti Socii statuerunt augere d. Capitale in scutis 9000., factâ nimirum ab unoquoque collatione scutorum trium millium, licet postea D. Letius nonnisi scuta 1000., alii autem duo Socii singuli scuta 4000. contribuisse dicantur. Elapsi verò quatuor annis, anno nempe 1708. prædicti omnes Socii agnoscendo bonam fidem publico instrumento declararunt, negotium hoc ad ipsos aequaliter pertinere, & iuter eos super illo initam esse societatem, in qua unusquisque prò aequali participes esse debebat lucri, & damni inde obventuri, proptereaque convenerunt relevationem promissam prò tota summa à DD. de Severolis dicto D. Letio prò fideiussione ab eo

factâ favore DD. de Roncallis restringendam, esse ad ratas spectantes ad dd. DD. de Gregoriis, & de Poi fratribus, quorum unusquisque prò portione sua illum relevare tenebatur, interea negotium semper administratum fuit à solis Severolis, quorum dumatxat nomine inscribatur. Cumque, expirato novennio, DD. de Fabis renuerint in societate continuare, Letii verò, & Severoli conductionem renovaverint prò alio novennio, dissolutâ idcirco prima societate, dum agebatur de divisione utilium, quæ in conspectua summa reperta fuerunt, plures inter dd. Socios ortæ sunt controversiæ, propter quas dicta divisio nondum perfici valuit.

Domini namque de Severolis, qui negotium administrarunt, primo loco contendunt ob labores, operasque præstas in tali administratione ipsis veluti præcipuum, & ut dicitur, per antipartem deberi ratam utilium ad rationem scutorum 25. prò centenario, & deinde reliqua proportionaliter inter Socios esse dividenda; è contra verò alii duo Socii, nonnisi congruum salarium prò dicta administratione illis debitu esse sustinent. Secundo loco DD. de Letiis tamquam fideiussores mercedem aliquam petunt pro huiusmodi fideiussione ratione periculi, cui expositi fuerunt; & tertio demum DD. de Fabis, & de Severolis obventum, utilia provenientia ex augmento non esse aequaliter dividenda cum dd. DD. Letiis, sed prò rata ab uno quoque in dicto augmento contributa, adeo ut cum DD. Letiis non contulerint, nisi scuta 1000., ipsi verò scuta 4000. pro quolibet, illi tantum debeatur quinta pars eorumdem utilium, reliqua verò inter ipsos aequaliter sint dividenda; vice autem verâ DD. de Letiis sustinent, ipsis deberi sicuti, & aliis integram tertiam partem eorumdem utilium, tria igitur dubia mihi examinanda, & prout fieri esse censuerim, resolvenda proponamur scilicet.

Primum, An Socio administranti competat salarium, vel aliqua major pars utilium, & hæc in qua summa sit statuenda.

Secundum, An, & quæ merces fideiussori debeatur.

Et Tertium, Quomodo inter Socios utilium augmenti sint dividenda.

Kem autem ordiendo à primo, videbatur, Socium administrantem Bona Societatis, utpote plus operarum, & laborum in illa impendentem, consequi debere mercedem separatam à lucro cum aliis communicando, per *Text. in leg. si societatem meam* 6. ff. prò Socio, ubi dispositum habetur, quod ille, qui plus ponit in societate, vel opere, vel pecunie, plus habere debeat, sed in contrarium urget alter *Textus in leg. si fratres* 52. §. *Si quis ex sociis* ff. eod. tit. ita loquens = *Si quis ex Sociis propter societatem proficiscens sit (veluti ad merces emendas) eos dumatxat sumptus Societati imputabit, qui in eam rem impensis sunt* =, per quem sanè *Textum* utentem dictione illâ taxativâ dumatxat, quæ omnia à, præter expensas de proprio factas, excludit, & consequenter etiam salarium *Zoech. de solar. quest.*

5 *quest. 51. num. 58. & 59.* Doctores magis communiter censent, nullum salarium, seu mercedem competere Socio pro labore, & industria in administratione attributa; si enim animo potius socii, quam mercenario operam præstitisse videtur, proindeque si commune negotium gerendo, proprium etiam gessisse dicitur, utique salarium illi non competit, quod illi tantum regulariter debetur, qui aliena negotia gerunt, non sua, ut has, aliasque rationes afferendo, antiquioribus relatis, docuerunt Menoch. *conf. 299. num. 13. & Petr. de Vobald. in trall. de duob. fratrib. part. 6. num. 3. & 27. Cord. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 46. Michelur. de fratrib. part. 3. cap. 44. num. 13. & seq. Granat. ibidem. 12. & Zoch. de solur. quest. 51. num. 57. & seqq. Rot. post ipsum decisi. 46. num. 10. & coram Seraphin. decisi. 1368. num. 2.*

10 At, licet Socius certum salarium, seu distinctam mercedem ex sua industria, & labore consequi non debeat, quia id in iure cautum non reperitur, teste Roman. *conf. 163. nu. 6.*, & socialis contractus naturæ, ex mox dictis, non bene convenire videtur, verius tamen videtur in. 13 præmium ejusdem laboris illi deberi majorem partem lucri, & quasvis, nec contra æqui, bonique rationem ex æquo Socius esse videatur, qui plus aliis industriz, & operæ Societati contribuit, plerumque enim tanta est industria Socii, ut plus Societati conferat, quam pecunia, juxta Text. in leg. si non fuerint 29. ff. pro socio, quem in his terminis sequuntur Roman. *d. conf. 164. num. 6. Corn. conf. 243. ad fin. lib. 1. conf. 233. post princip. & conf. 311. col. 2. lib. 3. & conf. 588. num. 6. lib. 4. Menoch. conf. 318. num. 30. Natt. conf. 376. num. 6. Cord. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 48. Zoch. de solur. quest. 51. num. 60.*, idque etiam confirmatur ex supracitata lege si societatem mecum 6. ff. eodem, verbis illis = *Conveniem est Viri boni arbitrio, ut non antequam ex æquo partibus socii sumis, veluti si alter plus opera, industria, pecunia in societatem collaturus sit*, proindeque ex sententia Jurisconsulti quanta esse debeat ista major pars, relinquatur arbitrio boni Viri rationem habituri qualitatibus operis, & industrie personæ Zoch. de solur. d. quest. 51. num. 61.

15 Nilque turbat, quod in instrumento recognitionis bonæ fidei celebrato anno 1708., nullâ habita ratione dictæ administrationis inter dd. Socios, conventum fuerit, ut illa esse æqualiter dividenda, conventio namque isthac intelligi debet de æqualitate proportionis, non quantitatis, itaut unusquisque eam partem ferat, quæ propriæ ejuslibet collationi respondet Corn. *conf. 126. num. 1. lib. 4. Petr. de Vobald. de duob. fratrib. part. 4. num. 11. Cord. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 35.*, ideoque cum Socius administrans plus operæ in societate contulerit, plus etiam lucri consequi debet *d. leg. si societatem mecum & leg. quid enim ff. pro socio, Petr. de Vobald. loc. mox citat.*, enim verò sola opera, & industria tanti plerumque valet, ut plus Societati conferat, quam pecunia *d. leg. si De Contrail.*

non fuerint 29. ff. eodem, alioquin pactum iniquum esset, & veluti contra naturam societatis minime sustineretur *Perparat. in leg. si postea de pecora num. 37. Cod. de pacti. & Cor. varior. res. lib. 3. cap. 2. num. 3. vers. tertio ex hoc dubio redditur*; præsertim habito respectu ad gravius damnum, quod Socius iste magis industris, & ei administrationi incumbens sensisset, si res socialis male cessisset, nam, ultra damnum capitalis commune cum aliis Sociis, subiisset etiam illud amissionis operarum, quomobrem æquum est, ut majus etiam lucrum pro d. administratione percipiat, eum utriusque, scilicet tam lucri, quam damni pars ratio esse debeat, adeo ut pro ea rata, quâ quis subijcit damno, ut pro periculo damni, pro ea sentiat emolumentum *leg. cum duobus 1. Quidam seguriam ff. pro socio, Alexand. conf. 131. num. 3. lib. 5. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 5. num. 4. Petr. de Vobald. de duob. fratrib. part. 4. quest. 11. Costo de ration. rat. quest. 48. num. 6.*

Quamquam verò hæc plurimum valere videantur favore consocii industris, operarumque suam in societatem conferentis, nihilominus minus plurimum apud me urget pactum illud dicto instrumento adjectum = *che ciascheduno di esse Partii per rata eguale deve stare ad ogni commodato, & incommodo, stile, & danno del medesimo affitto* = cum enim dictum instrumentum celebratum fuerit post administratum jam per quatuor annos dictum negotium à DD. de Severolis, profecto si Socii, qui rem hanc tempore celebrationis dicti instrumenti ignorare non poterant, nullâ habita ratione talis administrationis, pro æquali rata lucrum, & damnum unicuique adscribendum esse duxerunt, videtur istiusmodi conventionem expressè statuerere voluisse, ut nullam lucri partem ratione susceptæ administrationis dd. DD. de Severolis consequi possent, sed in divisione partes forent æquales, licet inæqualis fuerit contributio, quemadmodum fieri posse tradunt Corn. *conf. 187. num. 6. conf. 266. num. 2. lib. 3. & conf. 310. num. 7. lib. 4. Grovet. conf. 173. num. 1. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 17.*, hac autem posita expressè conventionem æqualis lucrorum distributionis inter consocios faciendæ ab eisdem voluit, non applicantur auctoritates in *Asperius s. allegata*, utpote loquentes in casu, quo nihil expressè conventum fuerit quoad similem lucrorum divisionem faciendam, hoc namque casu rectè inquit, damna, & compendia æqualia intelligenda esse, æqualitate tamen proportionis, ut ille, qui plus posuit operæ, industriz, vel pecunie, plus arbitrio boni Viri consequatur; at si aliud inter Socios actum, conventumque fuerit, tunc alia Juris ratio sequenda, quippe quando Socii nolunt dividere æqualiter, sed unus vult percipere majorem portionem, quam alter, id facere non prohibentur, modo id verbis exprimitur per Text. in d. leg. si non fuerint, Petr. de Vobald. de duob. fratrib. part. 4. num. 10. & seqq.; quomobrem si convenierint, portiones inter eos esse æqualiter faciendas, tamen si alia qua

qua vel in capitulum, vel in operarum collatione inaequalitas intercederet, utique conventio isthac servanda est, & portiones fieri debent aequales aequalitate quantitatis, prout ipsi iotellexile censuerunt, quoties de alia aequalitate loquutos fuisse non constat *Petr. de Vbald. de duob. fratr. d. part. 4. num. 8. in fin. secund. quaest. & num. 10.*, & licet pactum huiusmodi, etiam expremum aequalis distributionis inter Socios, qui inaequaliter contulerunt, tamquam iniquum, & naturae Societatis repugnans, improbetur à *Purpurat. & Covarr. loci supra citati*, nihilominus sustineri posse videbatur in hypothesi *paciscentis* habebant certam administrationis gestae ab illis de Gregoris, ita ut idem decepti nullo pacto dici possint, sed videantur potius operam gratis impendere voluisse, quo casu voluntas Socii, qui potuit liberalitatem conferre, tollit iniquitatem pacti, ut bene in proposito considerant *Corn. conf. 266. num. 2. post med. lib. 3. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.*

Verum quia Doctores praedicti fundantur in praesumpta liberalitate Socii, cui haud tunc iostiti posse mihi videtur, maxime cum agatur de re magni momenti, nec minus inter Fratres, inter quos facilius donatio, & liberalitas praesumitur, ideoque valde dubitari possit de validitate dicti pacti, per ea, quae tradunt *Cravetta conf. 173. num. 1. vers. sed tamen puto, Gratian. discept. 768. num. 35. Mantie. de tacit. loc. mox citat. Felice. de Societat. cap. 17. num. 41. & 42.* ubi, quod donatio intelligi potest ante contrariam societatem, secus vero post, quia natura Societatis repugnat, in hac dubietate ut res aliquo modo ad aequitatem redigatur, juxta id, quod exigit lex, & natura Societatis, censuerunt tali casu Socio administranti saltem constituendum esse congruum salarium, quod & illi ultra debitum reterunt alii Socii, & super quo nullum ei praedictum inferre valuit pactum praedictum, quod utpote respiciens utilitas Societatis, salarium, quod inter expensas consummeratur, minime comprehendit, si licet enim regulariter Socius operam suam impendens in re, & negotio communi salarium petere non possit ex iuribus supra citatis, fallit tamen, si aequitas aliud exoptet, & arbitrium boni Viri, in quo maxime Societas versatur, id suadeat, praesertim verò, si consuetudo Regionis esset, ut salarium, debeatur illi, qui onus administrationis suscepit, tunc enim, etiam non attentà contrarià Juris dispositione, illud etiam non expresse conventum, omnino deberetur, quia cum consuetudo supponitur, eadem intelligitur in conventioem deducta, pro expresse enim habetur id, quod consuetum est fieri *Corn. conf. 116. num. 1. & 2. & num. 3. lib. 4. Petr. de Vbald. de duob. fratr. part. 6. num. 27. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 49. Rot. Januensis. decif. 16. num. 15.*

Concludendum itaque censuerunt cum *Cornelio d. conf. 116. num. 4. in fin. lib. 4.* loquente his verbis = quod debet assignari Sociis administranti pro opera, & industria, & periculo ad-

ministrationis susceptae, vel quis ei constitatur per Societatem solitum, & condignum salarium, vel quia sibi attribuantur major pars lacri correspondens ad id, quod merentur ejus opera, & industria, & periculi susceptio, quae via tandem in idem recidunt, ne aliam resultaret iniqua Societas, & iniquum, & fortè invidiosum pactum, quod nec transiret sine scrupulo conscientiae, quia est sententia Theologorum, quod ubicunque in contractu Societatis unus Socii conditio est melior, & alterius Socii conditio deterior, Societas non transit sine scrupulo conscientiae, & sine peccato propter specialem naturam Societatis. Idemque sentire, videtur *Pacium. conf. 146. num. 3. & conf. 153. num. 52. Coss. de ration. rat. quaest. 225. num. 3. & 4.* ubi, tamen si de mercede nihil conventum esset, *Tuscan. lit. S. conclus. 287. num. 75. & conclus. 304. num. 21.*

Expeditus à primo dubio, progredior ad secundum, in quo queritur, an, & quae merces fideiussori debeatur, io hac autem questione etiam non desint nimium rigorosi censesores, quos refert *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 31.*, negantes, vide iussoribus licere lucrum aliquod capere pro mercede fideiussoribus, eo quod officium istud gratuitum, & ex charitate impartiri illi debeat, nihilominus contraria sententia magis recepta, & communis est, dummodo praemium seu merces iusta, & moderata sit, & commensurata periculo, cui fideiussor se exponit, cum alioquin, si nullum periculum adesset, citra usum quidquam percipi non posset esse ubi *Theologorum, Canonistarum, aliorumque Doctorum sententia, de qua apud Borden. collect. legal. 31. num. 16. lib. 1. Cane. variat. resol. part. 2. cap. 5. num. 118. Leotard. de usur. quaest. 23. num. 32. & seqq. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 6. & 8. Card. de Luc. de usur. disc. 4. num. 8. Palm. nep. alleg. 15. num. 6. & seqq. & alleg. 16. num. 4. Anselm. de commerc. & mercat. disc. 98. num. 54. & seq. Rot. coram Ludovico. decif. 76. ibidem. Adde. num. 4. & 10. & decif. 161. num. 1. & 9. post Zaccb. de solar. decif. 19. num. 9. & seqq. & num. 17. & decif. 27. num. 4.*

Quae merces, seu provisio regulariter constitui solet in scutis duobus pro quolibet centenario, praesertim de stylo mercatorum comprobatorio in *disc. decif. 161. num. 2. coram Ludovico. dec. 19. num. 6. post Zaccb. de solar. & decif. 121. num. 5. part. 13. rec.*, cujus etiam usus vigore similis merces inter mercatores persolvitur, tamen si principalis Debitus sit idoneus, & ratione, quia semper fideiussori periculum imminere videtur, ut notat *Card. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 2. num. 1. Leotard. de usur. quaest. 23. num. 38. Rot. disc. decif. 19. num. 17. post Zaccb. de solar.*, ut verò tutius procedatur in hypothesi, crederem, quod, nisi aliud Consuetudo, vel statum particulare deficiat, nihil certum pro huiusmodi promissione assignari possit, sed totum regulari debeat juxta qualitatem periculi à fideiussore suscepti, ut firmiter *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 34. & 38. Borden. collect. legal. 31. num. 8. & seqq. lib. 1.*, ubi de Socio alluccurante capitale,

le *Card. de Luc. de camb. disc. 2. num. 15. & 16.*
Asfeld. de commerc. & mercat. disc. 98. nu. 17.
Rot. d. decif. 161. num. 4. coram Ludovif. ibique
Adden. num. 9. in fine decif. 19. num. 10. poff
Zacch. de falar. & decif. 139. num. 3. part. 3. rec.
 quod quidem periculum, & fanè maximum hic
 adfuiffe non dubitatur, dùm conftat, Patrimo-
 nium DD. de Severolis prorsus impar fuiffe ad
 fuftinendam illorum obligationem, qua de cau-
 fa DD. de Letiis fidejuffores à celebratione plu-
 rium contractuum interdicti remanferunt.

Et hinc parvi refert, quod eisdem DD. de
 Letiis promiffa fuerit relevanti, quia nihil ipfis
 profuturum erat hujusmodi promiffio, quoties re-
 verà DD. de Severolis idonei non erant, atque
 etiam quia dicta promiffio illos non eximebat à
 periculo, cui eorum Bona fubjiciebantur vigore
 fidejuffionis, eisdemque non liberabat
 ab ea faltem communi iactura, quam *Cbilo* unus
 ex feptem Græciæ fapientibus, Fidejuffori nun-
 quam deiffe clamabat, quod nimirum male
 fubftantia fuà uti dicitur *Uffell. concluf. 151. nu.*
25. verf. fecus igitur, impoffibile reputans, Fi-
 dejufforem nullum periculum fubitarum *Rota.*
coram Gregor. decif. 333. num. 2. & poff Zacch.
de falar. decif. 19. num. 15. & feqq. Ut etiam
 obiffe nequit, quod nulla præcellerit dicte mer-
 cedis conventio, illa namque, etfi minimè
 conventa fuerit, debetur, præcipue quando
 ftylus, & confuetudo concurrat *Rot. d. decif.*
19. num. 1. & 19. poff Zacch. de falar., quæ li-
 cèt loquatur de Mercatoribus ita prædicare foli-
 tis, bene tamen applicari poffe videtur etiam
 noftre hypothefi, quia naturæ negotii maxime
 conveniens erat hujusmodi provifio, ex quo finè
 illa non ita facile inveniri potuiffet, qui tanto
 periculo Bona fuà exponere voluiffet *Rot. decif.*
679. fub num. 1. part. 1. divers. & decif. 27. num.
 3. & 4. poff *Zacch. de falar.* Et denum nihil
 turbat memorata conventio divifionis utilium,
 prò æqualitate inter focios facta in Inftrumen-
 to recognitionis bonæ fidei, quia merces, feu
 provifio Fidejuffori debita inter expenfas recen-
 fctur, & ideo non venit fub divifione utilium,
 quæ non intelliguntur, nifi deductis expenfis
Bald. in leg. 1. num. 9. Cod. pro Socio Manic. de
tacit. lib. 6. tit. 20. num. 43. Angel. de Perigliis de
 fociet. part. 1. num. 16. Felice de fociet. cap. 20.
 num. 1. *Rota Jannet. decif. 48. in fin.*

His plene confectum videri poffet fecundum.
 Dubium 1 fed quia hæc ufque deductis intelle-
 ctus non acquiefeit, tutius exiftimo in contra-
 riam fententiam abire, licet enim vera fit opi-
 nio, quã traditur, Fidejufforem poffe aliquid ac-
 cipere in præmium Fidejuffionis ob periculum,
 cui fubjicitur, id tamen intelligitur ad exclu-
 fionem ufuræ, ut nempè, citrà illam, aliquid
 recipere valeat, ut dummodò vel à fpontè danti-
 bus inveniat, vel in conventionem fpecialiter
 deductum fuerit, nemo enim gratis officium.
 hujusmodi ex fe admodum periculofum impende-
 re tenetur, ad tradita *per Sverd. conf. 306. per*
rot. non autem, quod in poteftate Fidejufforis
 fit femper, & quoadmodumque prò mercede,

agere, illamque etiam non conventam, & in-
 vità parte, ab officio Judicis implorare, cum
 certa fit juris regula, falarium non conventum,
 non deberi, ut per *Text. in leg. 1. ff. var. & ex-*
traordin. cognit. leg. 1. & leg. falarium Cod. mao-
dati leg. qui mutuas ff. falarium ff. eodem, innu-
 meris penè congefis probat *Zacch. de falar. qu.*
102. num. 2. *Rot. decif. 400. num. 1. coram Ca-*
culer. decif. 256. num. 2. coram Coccin. & dec.
 259. num. 20. coram Duran. & ubi paffim, quæ
 quidem, regula etfi pluribus limitationibus ob-
 noxia reperitur, & præfertim quando vigeret
 confuetudo folvendi falarium, etiam non con-
 ventum, cui Contrahentes fe conformare vo-
 luiffet cenfentur, ex latè notatis per *Zacch. de*
falar. d. quæft. 102. num. 16. & feqq., attamen
 hæc applicari minimè poffe videtur cafu no-
 ftro, cum potius in contrarium concurrant præ-
 fumptiones, & conjecturæ fuadentes, Fidejuf-
 forem gratis, & abique ulla mercede fidejube-
 re voluiffe, in quibus terminis, etiam fi prædi-
 cta confuetudo folvendi falarium adelfet, de
 qua ceteroquin nullo pacto docetur, attendi
 non deberet *Zacch. d. quæft. 102. num. 20. &*
feq.

Conjecturæ autem, & præfumptiones exclu-
 dentes animum recipiendi mercedem prò fide-
 juffione refultat tum ex eo, quod non conftat,
 talem Fidejufforem fuiffe folitum in hanc cau-
 fam aliquid accipere, nemè *Zacch. de falar. d. quæft.*
102. num. 13. & feqq. tum ex eo, quod
 per plures annos, & quotique duravit focie-
 tas, femper tacuit, & nunquam hujusmodi
 prætenfionem excitavit, nec aliquid prò mer-
 cede confequutus fuit, idem *Zacch. de falar.*
d. quæft. 102. num. 29. & feqq. R tu coram Man-
tice. decif. 166. num. 5. coram Pen. decif. 138. nu.
3. coram Seraphia. decif. 249. num. 4. coram Ca-
 culer. decif. 400. num. 5. in rec. decif. 110. num.
 4. in fin. part. 3. tum denum inspectà qualita-
 te officii, quod tale eft, ut regulariter, & ex
 confuetudine abique ulla mercede, fivè falario
 exerceatur *Zacch. d. quæft. 102. num. 12. & feqq.*
 quæ conjecturæ, & præfumptiones, quamvis fa-
 tis non eiffent ad effectum offendendi claram, &
 perfpicuam voluntatem fidejubendi gratis, &
 abique ulla fpe mercedis, exuberaret faltem
 ad hoc ut recedi non valeat à communi illa, &
 principali regula, quæ ex fupradictis edoce-
 mur, falarium non conventum non deberi, cui
 ftandum eft, fi de limitatione non doceatur.

Nec obftant auctoritates fuprà in contrarium
 allegatæ, & præfertim *Rota de if. 19. & 27.*
poff Zacch. de falar., quia pleræque loquuntur
 in terminis exprefse conventionis, vel faltem
 tacite defumptæ ex folito, & confuetudine fol-
 vendi falarium, alie verò quæftionem agunt
 inter Mercatores, inter quos de ftlylo hujusmo-
 di merces, tamen non conventa, perfolvi folet,
 prout in dictis *decifionibus poff Zacch. de falar.*
 res erat de Mercatoribus, & præterea conftabat
 de mente, & voluntate Contrahentium folven-
 di Fidejuffori provifiones, quæ in cafu noftro
 ex fupradictis excludi videtur, undè cum hic
 ex

expressa conventio desideretur, tacita non appareat, & demum non agatur inter Mercatores, quippe una mercatio non facit mercatorem, nisi sit descriptus in matricula, ut inquit
 160 *Bald. in rubr. Cod. de constitut. pecun. in fin. & in leg. legatus servus ff. de legat. 3. Petr. de Ubold. de dub. fratris. part. 5. num. 34.* dicendum videtur, nullam mercedem pro fideiussione deberi, quia præcive à casibus supradictis, nulla, quam viderim, auctoritas firmat, competere fideiussori salarium, tamen non conventum, ideoque standum est regulæ.

Jam verò absolutus primo, & secundo Dubio, superest textum, & postremum respiciens modum dividendi inter socios utilia augmenti, præcuius sanè Dubii resolutione juvat præmittere, quod, sicut regulariter inter socios lucrum, & damnum debeat esse commune, &

163 *æquale Spad. conf. 296. num. 1. tom. 1. Mell. obfero. forens. 55. num. 35. Rocc. disput. Jur. cap. 99. num. 5. Ansfeld. de commerc. & merc. disc. 98. num. 31. Felic. de societate. cap. 9. num. 32. & seq. Rot. Ferrarien. apud Leuicill. decif. 85. nu. 5. Rot. decif. 826. num. 14. coram Emerix Jun. & in Romana Immiffionis 15. Junii 1716. S. Quo* verò coram Rovanis de Gamochet; Attamen, sicuti non repugnat societati, quod addit inæqualitas collationis capitalium, adeo ut unus ex sociis capitale majoris, alter verò minoris valoris, ipso capitali inspecto, contribuat, ut advertit *Berouf. conf. 161. num. 24. lib. 1. Ansfeld. de commerc. & mercat. disc. 53. num. 12. & seq. Franc. Marc. decif. 887. num. 9. part. 1. Rota decif. 221. nu. 10. part. 12. rec. Ita lucrum, & damnum tali casu debet proportionabiliter dividi,*

165 *habito nimirum respectu ad partes per unumquemque socium collatas ad Text. in leg. si non fuerint ff. pro socio, Gratian. discept. 632. num. 2. & seq. & discept. 768. num. 35. 29. 32. & seq. Marefcot. varior. resolut. lib. 2. cap. 146. num. 1. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. ex num. 13. ad 20. Ansfeld. de commerc. & mercat. disc. 53. nu. 28. Rot. decif. 58. num. 16. & seq. part. 15. rec. & admiffum fuit in Romana Immiffionis 15. Junii 1716. S. Quo verò vers. contraria verò coram de Gamochet, quo fit, ut illi, qui plus fortis possidet, quam alius, in divisione debeatur major pars lucri, pro rata nempe capitalis ex eodem Text. in leg. si non fuerint ff. pro socio, Riminiald. Jun. conf. 280. in fin. Decion. conf. 39. num. 15. lib. 1. & conf. 80. num. 4. lib. 5. Felic. de societate. cap. 15. num. 44. Cofin. de ration. rat. quest. 235. num. 5. Michiel. de Fratris. part. 2. cap. 7. num. 8. Thomot. decif. March. 128. num. 13. vice autem verò Socius, qui non possidet capitale, vel indusitiam promissam, nequit pro rata deficiente lucrum expetere Rota Ansfeld. de commerc. & merc. disc. 74. num. 9.*

Quibus constitutis regulis, huic postremo Dubio respondendum videretur, divisionem, 168 *utilium augmenti non esse æqualiter faciendam inter Socios, sed proportionabiliter, & pro rata capitalis ab unoquoque positi, qua de re, cum ex Codice rationum, libro videlicet ma-*

gistrali dictæ societatis, cui fidem præstari 169 *maudat statutum Fulginei lib. 1. rubr. 18. & quem etiam de Jure inter Socios plenè probare, quamvis conscriptus sit ab uno tantum ex ipsis, modò tamen vel negotiationis præpositus sit vel saltem, aliis scientibus, & patientibus, id egerit, tradunt Rota. conf. 101. num. 13. & seq. lib. 1. Alexand. conf. 186. lib. 3. Pan. Jordan. elcubrot. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 95. Felic. de Societat. cap. 38. num. 14. cum seqq. Crovet. de antiquit. temp. part. 1. limit. 9. num. 55. & seqq. Rot. Jannen. decif. 173. nu. 5. Cum, inquam, ex dicto Codice constet, pro æquali rata Socios hujusmodi augmentum minimè contrahisse, sed 173 *DD. de Letis possuisse solum scuta 1000. & alios verò duos scuta 4000. pro quolibet, juxta augmenti contributi quantitatem utilia inter ipsos dividenda erunt.**

At nihilominus utilia, de quibus agitur, dici posse videtur esse æqualiter dividenda, nullà habità ratione majoris augmenti, quod duo ex Sociis contulisse dicuntur, vel quia id ex supranotato libro magistratrali sufficienter non probatur, vel quia, tamen probaretur, non afficeret. Et quidem non probatur dicta inæqualis contributio ex libro magistratrali, quia iste respectu dicti augmenti non continet omnes partis distinctæ, & cum die, & anno, sicuti habentur in altero libro ex diurno exitu, & introitu oñcupato « Giornale », in quo varix referuntur partitæ solutionum sacularum à dictis duobus Sociis in causam dicti augmenti sub pluribus, & diversis diebus, & quidem non ab initio societatis, sed multos post annos, quæ omnes partitæ in libro magistratrali sub una tantum die continentur, ideoque, si liber magistratralis est 177 *relativus ad alium, qui dicitur Giornale, & sine illo regulariter non attenditur, nec probat Gen. de scriptur. privat. lib. 5. tit. de Giornale, seu Libro Diario num. 1. & 6. Cyriac. contr. 544. num. 10. & 11. Ansfeld. de commerc. & mercat. disc. general. num. 154. Rot. decif. 115. num. 3. 4. & 7. part. 17. rec. 2 multo minus probabit, & attendendus erit, quando, prout in hypothefi, ab illo manifestè discordat, & partitas eo modo, quo in eo descriptæ sunt, fideliter non refert, sed omittit peculiarem adnotationem diei, sub qua facta fuit singularum solutio, & quæ 179 *necessario requiritur ad hoc ut idem liber resp. mercatur, & probet, bene Aliat. resfd. 64. tom. 2. lib. 6. Mescard. de probat. conclus. 976. nu. 66. Pan Jordan. elcubrot. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 112. Cuidop. quest. 441. num. 4. Rot. Jannen. decif. 173. nu. 12. & plurib. seqq. & confert Rot. decif. 113. num. 3. & coram ben. me. Emerix Jun. cum alioquin præsumatur dolo confectus Ancarora. conf. 316. Angel. conf. 277. Rota Jannen. dist. decif. 173. num. 14. & consequenter ei defendendum non est eo, quod dubitare contingat de legalitate scribentium, Ro-**

180 *land. conf. 93. num. 8. lib. 3. Gen. de libr. mercator. num. 48. & seq. Cuvicil. ad statut. Guggin. lib. 2. rubr. 74. num. 4. Sord. decif. 199. num. 15. quomobrem nemo non videt, quod, etiam si ta-*
 li

li casu morem gerendo dictis duobus Sociis, qui maiorem augmenti partem contulisse inquirunt, plena fides præstari vellet illi alteri Libro dicto *Giornale* ad summum dici posset utilia dicti augmenti esse dividenda, servatâ iustâ proportionem, habito nimirum respectu ad ratas, & tempus, quo illa posite fuerunt, quemadmodum id dicto Libro descriptæ reperiuntur, nunquam verò ab initio totam hanc maiorem partem utilium consequi illi possent, quippe deficeret capitale illorum productivum ab eis nondum positum, & adauctum, ut liquet ex partijs solutionum longè post, & diversis temporibus in dicto libro adnotatis.

Verum, quòd magis urget, et si admittetur, & probata dici posset maior illa contributio capitalium sub initium societatis ab ipsi facta, nihilominus, illud non curatâ, utilia dicti augmenti inter omnes essent æqualiter dividenda, ob eam potissimum rationem, quia nimirum tali pacto æqualis participationis lucri, & damni societas inter ipsos constituta fuit, ut liquet ex Instrumento recognitionis bonæ fidei, quod quidem pactum omninò servandum esse, ex regula de qua in specie *Text. in leg. si non fuerint* 129. ff. pro Socio, *Felic. de societ. cap. 19. n. 37.* etiam respectu augmenti, circa quod cum nihil specialiter dictum fuerit, regulandum esse intelligitur iuxta conventionem factam de principali, bene *Mench. conf. 121. num. 34.*, *Petr. de Ubaldo. de duob. fratrib. part. 5. n. 23.*, *Felic. de societ. cap. 15. sub num. 74.* & seq., *Cost. de ration. rat. quest. 43. num. 7.*, sibi imputare debent illi, qui maius augmentum posuerunt, cur apertius legem non dixerint, ut per *Text. in leg. veteribus ff. de pact. & leg. inter stipulantem §. 1. ff. de verbor. obligat.*, ad rem ibi præsequitur *Petr. de Ubaldo. loc. mox citat.*

Nec pactum huiusmodi tali casu de iniquitate redargui valet eo, quod non congruat partibus in societatem collatis, iuxta doctrinam *Purpurati in leg. si pascenda pecora num. 37. Cod. de pact.*, *Crovet. varior. resol. lib. 3. cap. 2. num. 3. alibi citat.*, quoties enim alii Socii nequeunt allegare ignorantiam dictæ inæqualis contributionis, sed de ea optimè conscij, nihilominus pacisci voluerunt æqualem lucri distributionem, etiam inter eos, qui minus contulerunt, ut fieri posse tradunt *Corn. conf. 187. num. 6. conf. 266. num. 2. lib. 3.*, & *conf. 310. num. 7. lib. 4.*, *Crovet. conf. 173. num. 1.*, *Cord. Mant. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 17.*, *Mench. de arbit. cas. 125. num. 6.*, prout certe evenit in casu nostro, in quo, post quatuor fere annos à die initæ societatis, adeoque tempore, quo jam inæqualis augmenti collatio præcesserat, omnes dicti Socii haud ignorantes rem ita gestam occasione celebrationis Instrumenti recognitionis bonæ fidei, in ea expressè convenerunt, utilium nempe distributionem pro æquali rata inter eos esse faciendam, cessat protectio in his terminis iniquitas pacti ex aperta voluntate sociorum, qui decepti in hac re dici non possent, adeoque liberalitatem in consocium exercere voluisse censentur, ut opti-

mè animadvertunt *Corn. in diff. leg. si pascenda num. 2.*, *Purpurat. num. 30. & 31. Cod. de pact.*, *Roman. conf. 475. num. 4. & 6.*, *Corn. conf. 266. num. 2. post med. lib. 3.*, *Mantica de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.*, *Azor. in sist. moral. part. 3. lib. 9. cap. 8. vers. sento quartur*, *Rota coram Burat. dec. 234. num. 8.*

Imò verò hoc casu iste Socius nec etiam teneatur erga consocios ad illud interesse lucri cessantis, quod ceteroquin ob non collatam quantitatem promissam arbitrio boni Viri deberi tradunt *Petr. de Ubaldo. de duob. fratrib. part. 5. n. 23.*, *Mench. de arbit. cas. 125. num. 4.*, *Mantica de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 38.*, *Felic. de societ. cap. 15. num. 24.* & *num. 81.*, & *seqq.*, *Costa de ration. rat. quest. 48. n. 8.*, *Ansold. de commerc. & mercat. disc. 74. num. 10.*; enim verò, quando illorum respectu nulla considerari potest reverentia, propter quam ab huiusmodi interesse petendo abstinere debuerint, & quando non solum tacerunt, & ut debebant, protestati non fuerunt, quod alter Socius non posuisset in societate promissam quantitatem, sed ulterius expressè convenerunt de æquali divisione faciendâ, proculdubio consensisse dicuntur, & sibi præjudicasse quoad petitionem dicti interesse, nam ubi cum taciturnitate alius actus concurrat, consensus præsumitur etiam in præjudicialibus, ut in puncto docet *Felic. de societ. cap. 15. num. 84. & 85.*

Verum enim verò, quamquam hæc plurimùm urgere videretur; nihilominus rem maturius examinando, & superius traditas Juris regulas ad concretum casum, de quo agitur, redigendo, minime applicari videtur, quia pactum illud in Instrumento recognitionis bonæ fidei adjectum = *che ciascheduno di esse parti per rata eguale deve stare ad ogni comodo, ed incumodo, utile, e danno del medesimo affito* = litteraliter respicere videtur divisionem lucri, & damni provenientis dumtaxat à capitali conducto, at non etiam illud capitalis adaucti, de quo conventio non loquitur, & licet, tamquam accessorium, quoties de eo nihil specialiter dictum fuit, veniat sub conventionem facta de principali, ex auctoritatibus supra relatis, id tamen procedit, quando inter unum, & alterum non militat diversa ratio, & conventio facta super principali bene congruit etiam accessorio ex consensu apud *Thabor. axiom. Jur. lib. 1. cap. 8. axiom. 4. vers. limita 1.*, & *infra post dict. cap. in excessu inter limitationes §. 6. vers. = securus atque si in excessum sit diversa separatæque ratio* = quod non verificatur in casu nostro, nam ideo talis conventio facta fuit respectu principalis, quia æquis partibus capitale conductum fuit, ut patet ex Instrumento recognitionis bonæ fidei, cum ergo respectu augmenti partes non fuerint æquales, vel dicendum est, pactum æqualis divisionis, utpotè restrictum ad lucrum, & damnum proveniens ex capitali conducto non afficere illud proveniens ex augmento, de quo agitur, quia non militat eadem ratio æqualis contributionis, vel si hoc quoque afficere dicatur, ita

- ita intelligi debet, ut afficiat eo solum casu, quo partes augmenti juxta conventionem essent aequaliter collatae, haec enim verisimiliter esse debuit mens, & intentio Contrahentium, ac talis modo Pacificentium, quatenus sub dicto pacto comprehendere voluerint etiam lucrum, & damnum ex augmento procedens; quod si res diversimode accipitur, pactum hujusmodi, tamquam naturae societatis repugnans, minime sustineri posse videretur, ex alibi firmatis, quibus addo *Felic. de societ. cap. 17. num. 38.*, & *segg.*, qui contrariam opinionem *Cornetii*, & aliorum sustinentium validitatem dicti pacti, eo tantum casu tenendam putat, quo scilicet ponantur capitalia inaequalia, ita tamen, quod aequaliter sint dividenda, si aderunt in fine societatis, cum enim tunc capitalia sint communicata, & illud plus à Socio ponente donatum censetur, utque iustissimum erit pactum, quod lucrum pro aequali portione dividatur, secus verò si ponantur capitalia, quae cuique ponenti, si aderunt in fine societatis, in eadem quantitate erunt restituenda, hoc quippe casu portionem de inequali lucro percipiendo, seu de aequali lucro percipiendo, si sint inaequalia, nullo pacto valere absolute firmat cō ratione, quia lucrum quisque percipere debet pro ea parte, quam in societate habet; hoc autem secundum proculdubio magis congruere videtur nostrae hypothesei, dum non constat, Socios, qui majus capitale posuerunt, illud communicare voluisse, & donare alteri Socio minus ponenti, adeo ut in fine societatis effectus aequaliter dividendum, quia potius iste donandi animus ab initio aperte excludi videtur ex conventionem inter ipsos facta augendi capitale pro aequali rata; exclusi verò donatione, ab initio, & ante contractam societatem, de iode illa constante, praesumi non potest, quia donatio repugnat naturae societatis, ut in proposito advertit *Felic. de societ. dist. cap. 17. num. 41.* & *segg.*, ideoque dicendum est, quod sicuti finita societate capitalia in eadem quantitate, in qua posita fuerunt, unicuique ex Sociis restitui debent, ita corrumpi pactum de aequali lucro percipiendo, quod praeservat à capitalium communicatione sustineri non potest, ex supradictis.
- Idque procedere videtur, etiam non attentā scientiā minoris contributionis, quam alii Socii habuisse dicuntur, quaeque apta censetur tollere iniquitatem hujusmodi pacti de aequaliter dividendo ob praesumptam donationem, juxta auctoritates supra allegatas; titulus enim donationis admittitur quidem, si contractum societatis praecedat, quia tunc prius res donatur, & deinde super re donata societas introducit, quod naturae societatis non repugnat, secus verò, si una simul cum societate donatio esse debeat, hoc enim fieri non potest, quod, constante societate, donatio contrahatur, obstat quippe *Textus in leg. societas in fin. ff. pro Socio*, & bene ad rem tradit *Felic. de societ. dist. cap. 13. num. 41.*, & 42., ubi ita loquitur = Item dum

admittitur fieri posse, quod si ponantur capitalia inaequalia in fine societatis aequaliter dividenda, lucra sint communia pro medietate, quia illud plus à Socio ponente donatum censetur, similiter titulus donationis videtur posse sustineri, quod qui de lucro percipias pluraquam percipere non deberes, cum si non excludatur donatio in capitali, neque etiam in lucro excludi debeat; Inquam, in se haec certe vera sunt, & fieri possunt; sed dum agitur de voluntate sociorum circa societatem, ut eorum gesta vigore societatis sustineantur vigore donationis, sustineri non poterunt, etiam usura excluditur sponte donatione, sed non excluditur, ubi sine donatione contractus usurarius initus fuerit; potest etiam considerari differentia inter donationem in capitali, & donationem in lucro, quia in capitali donatio praecedat societatem, in lucro verò commiscetur cum ipsa societate, quod praecedat, non tangit societatem, quod verò cum ea sit esse non potest.

Præterea id, quod dicitur de scientia inaequalis contributionis, quod tollat iniquitatem pacti de aequaliter dividendo, non potest semper, & quodcumque procedere, sed ita demum intelligi debet, quatenus partes non essent valde inaequales, alioquin, si contributio inaequalis sit, & partes itidem valde inaequales, tale pactum, non curatū supradictā scientiā, omnino improbat, veluti ab aequitate, & ratione prorius alienum, ut in puncto explicat *Cravet. conf. 173. num. 1. vers. sed tamen pto.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.*, *Gratian. dist. forens. cap. 768. num. 35.*, cum enim in societate potissimum veretur arbitrium boni Viri, & quod aequum est, fieri debeat, *leg. si interpositi, & seq. ff. pro Socio*, *Cassianus. de societ. cap. 24. num. 11.*, quod sane tantam inaequalitatem inter Socios non patitur, sed tunc solum pacta inaequalia inter illos tamquam valida admittit, cum non adest evidens, & notabilis differentia, vel si alter majorem partem contulit aut industriae, aut pecuniae, ad *Text. expressum in leg. si non fuerit §. 1.*, ubi communiter Doctores ff. pro Socio, *Cicero. var. resolut. lib. 3. cap. 2. num. 3.*, *Gratian. dist. 768. num. 29.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 15.*, quod si plus collatum non fuerit, pactum inaequalis participationis non valet, cum non sit rationalis arbitrio boni Viri distributio, nec bonā fidei societas contracta intelligitur, ut in summo gradu requiritur *Glossa in dist. leg. si non fuerant 29. verb. societas lit. A.*, *Mantic. loc. mox citat.*, *Angel. de Periglos. loc. mox citat. part. 1. num. 3.*, ubi, quod, licet aliqui contrarium dixerint, haec tamen opinio *Azo.*, quam sequitur *Accurs.* tamquam aequior, & iustior teneoda est, *Petr. de vobis. de duob. fratrib. part. 4. num. 1. & 2.*, *Joseph. Ludovic. conclus. 53. num. 24. & 120.*, *Griff. ad Affili. decis. 58. num. 4. §. 5. & 6.*, Sicuti igitur non valet pactum inaequalis participationis inter Socios, qui aequaliter contulerunt, ita pariter sustineri non debet supradicta conventio aequalis participationis, dum à Sociis inaequaliter confertur, nam utroque casu iniqua est partium distri-

- distributio, quæ non congruit partibus in societatem collatis, & ideo lex, & natura societatis, quæ summam continet æquitatem, leg. *querim in p. i. ff. pro Socio*, in eo præcipue consistentem, ut qui plus ponit, plus accipiat, *di. leg. si non fuerint ff. eodem*, eam oculo modo patitur, ut in specie notant *Purpurat in leg. si p. scienda num. 37. Cod. de p. sci. Covar. varior. lib. 3. cap. 2. num. 3.*, *Joseph. Ludovic. di. cons. 53. num. 26.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. n. 18.* & 19., *Gratian. discept. 768. num. 32.*, qui prius num. 5., & seq. generaliter tradit, pacta inæqualia inter Socios reprobari, & passim subduci, si non remanente contractu, quod etiam repetit num. 16., & seq. ubi testatur de veriori, & ex *Mantic. di. tit. 4. num. 7. cum seq.* ait, omnes Theologos passim concludere, quod, si ita societas contrahatur, ut unus conditio sit melior, quam alterius, non erit tunc in Foro animæ ille, cujus esset melior conditio, & tandem ex *Hoffm. & Mantic.*, ubi supra subdit *num. 18.*, quod, licet pactum inæqualitatis valcat jure pacti, non tamen valet jure societatis, ideo non erit servandum tamquam ista inæqualis distributio sit contra naturam societatis.

- Aut igitur pactum hujusmodi in casu nostro ita interpretari oportet, ut æqualis fiat distributio habito respectu ad id, quod ab unoquoque collatum fuit, aut, si aliter intelligatur, non sustinetur, per ea, quæ tradit *Gratian. d. cap. 768. num. 33.*, & *pluribus seq.*, & per tot. agit enim non de modica, sed de maxima inæqualitate, quam ex supradictis natura societatis nullo pacto fert, & Doctores, qui contrarium firmare videntur, vel loquuntur in terminis supradictis, vel communiter reprobandur, si qui verò tenent, valere, & servandam esse conventionem æqualis divisionis inter socios, etiam si alter vel non posuerit totum capitale promissum, vel plus illo contulerit, hi questionem agunt inter duos, quorum alter operam, alter pecuniam præstiterit, & ideo sentiunt, conveniam æqualitatem inter eos nihilominus esse servandam, quia si unus plus contulit pecuniæ, quam debebat, potest alter industriâ suâ tantum societati conferre, quantum ille pecuniâ, & ideo hoc lucrum illi legitime datur, quia non recipit ratione capitalis, quod stat sub periculo Ponentis, sed ratione suarum operarum *Monach. conf. 131. num. 34.*, *Petr. de Vobis. de dub. fratrib. part. 5. num. 23. Felice. de societ. cap. 15. n. 71.* & seq. Si verò minus ille contulerit pecuniæ, minus etiam alter confert operæ, & ulterius interesse consequitur ab eo, qui promissam quantatem non posuit, ut firmant *relati in S. Nes patim vers.*, quo casu, & sic semper æqualis videtur inter eos esse collatio. At alter res se habet, quando, prout in hypothesi, omnes pecuniam conferunt, tunc enim si alter capitale auget, alter minus ponere, & nihilominus lucrum esset æquale, nemo non videt, quod hic participaret de lucro proveniente à capitali non suo, & quod sub ejus periculo non fiat, absque eo quod quidquam impenderit de suo, quod

De Contractu.

iniquum est, & contra naturam societatis, quæ non sunt, partes æquales fieri positis inæqualitate capitalis, ut multis comprobat *Menoch. conf. 121. num. 26. ad 30. lib. 3. iniquus*, id procedere etiam quoad augmentum, ex quo solus augens lucrum percipit præcisè ab industria Operantis, in quibus terminis loquuntur etiam *Decian. conf. 60. lib. 1.*, *Gratian. discept. 623. n. 3.*, *last. Felice. de societ. cap. 15. num. 61.*, & pluribus seqq., & hinc est, quod, etiam in priori illo casu societatis initæ inter duos, quorum alter operam, alter pecuniam conferat, si capitale auctum fuit in pecunia à Ponente operas, lucrum ex eo obvenit totum pertinet ad augmentem, & operantem, quia provenit ex pecunia sua, & ex suis operibus *Felice. de societ. d. cap. 15. n. 80.*, ubi, quod iste casus nullam habet difficultatem, si capitale fuerit auctum, in eo, siue sciente, altero socio.

Ex quibus censeo, lucrum ex augmento proveniens, de quo res est, nequaquam esse dividendum inter socios pro æquali portione, sed proportionabiliter, & respectivè ad ea, quæ sunt collata, & ad tempus, quo soluta fuerunt, hoc enim maxime congruit naturali justitiæ, & æquitati arbitrio boni Viri, & naturæ societatis, quæ in summo gradu bonam fidem requirit, vice autem versâ nulla æquitas suadet, quod qui plus pecuniæ contulit, minus accipiat, cum inter socios tunc partes debeant esse viriles, quando cætera sunt æqualia, unde si quantitas, opera, industria, labor, vel quid simile excedat potius in uno ex sociis, quam in alio, ita est faciendi divisio, ut partes lucri, & damni sint æquales æqualitate proportionis, id est quantitatibus, & laboris, non æqualitatis, juxta communem, & veriorum sententiam, de qua, contrariis reiectis, vel declaratis, plenè apud *Gratian. discept. 623. num. 1.*, & seqq., & *serè per tot.*, & *discept. 768. num. 5.*, & 6., & num. 15. usque ad fin., *Felice. de societ. cap. 15. num. 42.*, & pluribus seqq., & *Mantic. de Tacit. lib. 6. tit. 4. num. 7. qd 19.*, & tit. 14. per tot.

Romana Solutionis.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspicionem ex conjecturis, atque adminiculis erutam executionem in civilibus non meretur. Solutio debiti ex lapsu temporis, junctis aliis conjecturis, & adminiculis, præsumitur. Ex quibus autem conjecturæ, & adminicula in utraque specie desumi valeant, expenditur.

VOTUM XIX.

- 1 Falsitas in civilibus ut probetur, concludendum est opus non est probationibus.
- 2 Sed conjectura, & adminicula sufficiunt.
- 3 Falsitatis sola suspicio fidem scripturæ admittit, & num. 5.
- 4 Etiamque reddit inexecutablem.
- 5 Si præsertim non de publico instrumento, sed de privata scriptura agatur.

- 7 *Procedit, licet scriptura actum Notarii, tamquam matris, continens, & in ejus suggestu fuerit reperta.*
- 8 *Maximè, si non praeseratur numerationem pecuniae coram testibus factam, sed nudam confessionem de recepto.*
- 9 *Item, si solus appareat cum personis de dolo, & fraude suspectis.*
- 10 *Et solitis per falsitates delinquere.*
- 11 *Prout etiam, si esset Debitor facilis aliis suis dolo circumveniri.*
- 12 *Et quidem ab effer illius Creditore.*
- 13 *Falsitatis ubi emergat suspicio, qualitas imprimis personarum est inspicienda, & num. 48.*
- 14 *Scriptura contra stylum confecta, falsitatis suspicionem praefert.*
- 15 *Scriptura quod in una Civitate enarrata fuerit, in altera vero a Debitore, ac testibus subscripta, inverisimile est.*
- 16 *Scriptura privata ex sola inverisimilitudine fidem non meretur.*
- 17 *Testes patentes notabiles exceptiones rejicienti sunt, & num. 23.*
- 18 *Testes mendaces non veniunt attendendi.*
- 19 *Et cum de mala fama notati sunt.*
- 20 *Idem, si ignoti.*
- 21 *Testes, quibus Contrahentes ignoti sunt, non probant.*
- 22 *Apoca privata, absque testium subscriptionis recognitione, exequibilis non est.*
- 24 *Apoca ex lapsa temporis ab ejus confessione ad registrationem suspecta reputatur, & num. 25.*
- 26 *Apoca de falsitate suspecta magis est, si antiqua.*
- 27 *Scriptura falsitas in antiquis non ita facile probari potest.*
- 28 *Atque ideo probationes minus etiam perfecta admittuntur.*
- 29 *Admittitur in productione scriptura suspectam cum reddit, & quare, num. 32.*
- 30 *Creditore negligentia in petendo creditum, nequit Debitore nocere, & num. 31.*
- 33 *Conjectura, & praesumptiones, ad emendam scriptura falsitatem, debent simul juncta considerari, & num. 14, & 44.*
- 35 *Scriptura ubi falsa, vel saltem suspecta non fitur, solutiva probatio necessaria non est.*
- 36 *Debiti solutio ex conjecturis etiam, & praesumptivibus deducitur.*
- 37 *Licet nec debiti solidatio, nec testes, aut confessio Creditoris de recepto adferantur.*
- 38 *Solutio praesumptio recte desumitur ex confecto Creditoris diligentia in exigendo.*
- 39 *Cum praesertim locupletis est, num. 40.*
- 39 *Atque ex opulenta Debitore.*
- 41 *Solutio praesumptio oritur ex sententia a Creditore jam pridem reportata, & sequentis expediti, & num. 42.*
- 43 *Solutio praesumptio ex restitutione apoca Debitore facta.*
- 45 *Solutio praesumptio ex conjecturis elicita validior ob lapsum temporis efficitur.*
- 46 *Praesertim, si apoca nascatur prius Debitore re-*

stituta, deindeque ad alias personas cum illiuscitis potius convenisse.

- 47 *Quod fraudis, dolosaque subtractionis indicium est.*
- 48 *Maximè in casu Debitore inconsiderato, & personarum suspectarum.*
- 49 *Solutio praesumptio ex lapsu temporis, junctis aliis adhibuitur.*
- 50 *Idque ratione publicae utilitatis.*
- 51 *Et ad lites amputandas.*
- 52 *Certius autem procedit id contra Creditorem multiplici ex capite suspicionem.*

LA falsità, quando si tratta in civilibus, non è necessario provarla pienamente, e con prove concludenti, ma bastano le congetture, ed amminiccoli, che possano al favio Giudice ingerire solamente il sospetto, *Larrea allegat. fiscal. 96. num. 2. ibi = & probari falsitatem indicium, praesumptionibus, & conjecturis, maximè in casu civilibus = Farinac. de falsit. quest. 152. num. 10. & num. 32.* ubi quod haec conclusio non habet Contradictorem, *Cyriac. contr. 637. num. 1. tom. 4. Noguerol. alleg. 26. num. 147. Rota coram Verello decif. 4. per tot. part. 2. in rec. decif. 452. num. 4. part. 3. ibi = & ad illam probandam admittuntur conjecturae, quale solo togliendo la sede alla Scrittura, ciò basta per renderla insequibile, Gratian. discept. 752. n. 1. Larrea allegat. fiscal. 96. n. 3. Rot. coram Coveler. decif. 455. n. 1. in rec. dec. 452. n. 4. part. 3. ibi = qua sola suspicio sufficit in civilibus ad effectum, ut Scriptura non mereatur fidem: decif. 206. n. 5. part. 15. decif. 562. n. 14. part. 19. ibi = Tantiù magis quia talis minima apparet suspensa de falsitate, quod in civilibus sufficit, ut Scriptura fides non sit adhibenda.*

Ed un tal sospetto più facilmente s'ammette, quando non si tratta d'istrumento publico, ma di sola scrittura privata, *Noguerol. alleg. 26. num. 143. Rota coram Coveler. d. decif. 455. n. 2. & seq. ibi = quod si sola suspicio sufficit ad labellandam instrummenti solemniter extensi fidem, magis videtur sufficere in praesenti casu ad insinuandam fidem cartulae voluntariae, benchè tal carta volante, sopra la quale, come trovatrice, il Notaro aveva fleso l'atto, fusse poi trovata nel di lui pulpito. Molto più, quando la scrittura non contiene numerazione attuale di danaro, alla quale siano stati presenti i testimoni, ma solo una confessione de recepto del preteso Debitore, *Rota in rec. decif. 652. num. 10. part. 19. ibi = Scriptura valde suspecta remanet de simulatione, cum continet contrarium mutuum, non quidem medicata effectivi solutione pecuniarum, sed per viam confessionis de recepto.**

Che dovrà dunque dirsi di simili Scritture, quando in esse sono intervenute persone sospette di fraude, e che altre volte si trova averne commesse delle simili, *Farinac. de falsit. quest. 153. num. 146. ibi = Primo succedit generalis illa praesumptio, qua oritur ex mala qualitate personae inquisiti, seu producentis Scripturam, de cuius falsitate agitur, praesertim si aliis sit solutus falsum scribere, falsa instrumta, seu falsa Scriptura*

prodacere = *Mascard. de probat. concluf. 740. n. 29. Rot. coram Rezas, decif. 474. num. 4. ibi* Sed etiam ex mala qualitate Lambertii illam producentis, dum probatur, solitum esse huiusmodi falsitates committere. E molto più se si tratterà d'un pretefo De-

11 bitore facile a lasciarsi circonvenire, come si mittra nel caso nostro, che lo stesso è stato ingannato altre volte, o poco tempo prima dalla medesimo Ingannatore, leg. *Non omnes §. A' Barbaris ff. de re militur. ibi = Si negligens, aut scignis = Menoch. de prafumpt. lib. 1. prafum. 15. n. 19., & feqq., & lib. 5. prafum. 3. sub n. 100.*, dicendo nell' uno, e nell' altro luogo doverfi in simili atti, e negozi principalmente riguardare la qualità

13 delle perfone, per arguirne il dolo, e la fraude. Quale viene maggiormente confermata dalla forma straordinaria, e fuor del solito, con cui

14 è concepita la Scrittura *Menoch. de prafumpt. lib. 2. prafum. 8. num. 20. ibi = Et accedit, quod Scriptura, inferuntur, & scripta suspetta sunt de falso, si confessa sunt contra stylum = Farinacc. de falsis. quæst. 153. num. 159. Gait. de Cred. quæst. 11. cap. 4. num. 14. ibi = Ideo ex diversitate styli, & ex insolitis cunctis suspicio falsitatis oritur =* con aggiungere, la medesima esser fatta in una Città, e poi tanto dal Debitore, quanto da tutti tre i testimoni esser stata sottofscritta in un' altra, il che porta un' inverifimilitudine

15 molto sospetta, quale sola basta per togliere, ogni fede ad una Scrittura privata, come, oltre le autorità altrove allegate, prova il *Genova de scriptur. privar. lib. 1. quæst. 6. princip. num. 36. Spod. conf. 247. num. 43. lib. 1., Raynold. observat. crimis tom. 3. cap. 3. §. 4. sub n. 21. vers. secundum quod, Caffili. contr. jur. lib. 5. cap. 62. num. 9.*

Se poi riguardiamo le perfone de' testimoni in essa sottofscritti, quelli per le loro prave qualità cadono sotto la generale censura del Canone *Si testis 3. conf. 4. quæst. 2. & 3.*, e della legge *Tellum §. Eiusdem quoque Principis*, e della legge

17 *Ob carmen. 21. ff. de testib.*, poiche dovrebbero esser rigettati come mendaci, *Rot. coram Merliano decif. 684. n. 15. coram bon. mem. Emeriz Jun. decif.*

18 *826. num. 19.*, e di cattiva fama, *Gait. de credit. cap. 2. tit. 8. num. 3139. ibi = Requiritur principaliter secundum, quod testes illi tres descripti in apoca sua bona fide, & probata opinione, Genova de script. privar. lib. 1. ad 3. concl., L. Scripturas a. 11. ibi = Requiritur secundum, quod hi tres testes fiat bona, ac probata opinio, suarumque fidei,* ma in ol-

19 tre, per essere ignoti, non dovrebbero attendersi, *Arbano. conf. 415. in princ., & conf. 416. n. 2., Tufch. cancel. jur. lit. T. concluf. 216. num. 1. & quelch'è più, uno di essi dice di non aver saputo, chi fu il debitore della scrittura, e chi la scurità, e pure per ovviare alle fraudi si ricerca ne' testimoni la cognizione de' Contraenti, *Gait. de credit. cap. 2. tit. 8. num. 3144.*, dove parlando de' testimoni sottofscritti in tali apocche private, dice = *Requiritur quarto, ut testes ipsi cognoscant Contraentes =* Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 997. ibi = *Testes debent cognoscere Contraentes, & ista cognitio est necessaria ad excludendas fraudes, & falsitates =* *Genova de scriptur. privar. lib. 1.**

21 *concluf. 3. ad leg. Scripturas num. 17. ibi = Requiritur tertio principaliter, quod ipsi tres testes Fartes agnoscant, & notitiam ipsarum habeant =* *Rota trà le raccolte della bon. mem. dell' Avvocato Constantius ad statut. Urb. decif. 123. num. 25. ibi = Unde tanquam non informati non attendatur etc., & amplius secundum testis nedum dicit non cognovisse dictam mulierem, verum etiam se ignorare illius nomen, & cognomen =* E finalmente manca la ricognizione della loro sottofcrizione parimente ricercata per l'eleggibilità di simili apocche, *Corvini. practice. quæst. cap. 22. sub num. 5. §. 3. ibi = Tertio necessarium erit, quod tres testes eidem scriptura privata subscripti recognoverint proprias subscriptiones =* *Mart. Pat. Pisan. 53. num. 7. ibi = Denique requiritur quod omnes testes, qui se subscripserunt scriptura privata subscribe etiam à Debitore, & Creditore, recognoscant proprias subscriptiones =*

Se dunque tante eccezioni, che rendono sospetti questi Testimoni, tolgono loro ogni fede 23 *cap. ex litteris de testib., Crovet. conf. 249. nu. 9. Vermigini. conf. 408. num. 7., Rota coram Comit. decif. 80. num. 16., coram Arzwell. decif. 9. num. 79.*, che giudizio dovrà formarsi d'un' apocche da essi sottofscritta, e che maggiormente si reode sospetta dal vedere esser fatta sotto i 24. Febraio col supposto del già precedente sborso del denaro; all' incontro ne' libri del Mercante 24 pretefo creditore se ne da debito li 4. di Marzo qual diversità di tempo, come contro lo stile, accresce tanto più il sospetto *Farinacc. de falsis. quæst. 153. num. 181.*, dove lo simili termini dice = *prafumptio falsitatis oritur ex tarditate registrandi instrumentum =*

Tutte queste circostanze sufficienti non che a render sospetta, ma a provare pienamente la falsità d'una scrittura recente; molto più dovranno attendersi in un fatto antico per rendere al- 26 meno sospetta una scrittura fatta da lunghissimo tempo in qua; poiche in simili fatti essendo difficile riovenire la piena prova, le leggi si con- 27 tentano anco di prove meno perfette, come ne insegna il *Card. de Luc. de iurepatro. dist. 57. num. 10., Balducc. in collect. decif. & rer. judicat. tit. de legat. decif. 9. num. 21. ibi = nade omnium probatum iurum rigorem ab antiquitate remitti, solaque consuetudinis quocumque probandi modum, supplere prafcriptis, Text in cap. cum causam extorag. de probat. =* *Rota in rec. decif. 270. n. 7. par. 19.* Molto più quando la lunghezza del tempo in servirsi, o produrre tale scrittura è proceduta per colpa, o trascuratezza del Creditore, quale non debet tam noquam rem tandi- 29 *tictorem leg. si quis testis 6. ff. de pen., Crovet. conf. 28. num. 6. vers. ex quo etiam tarditate, Mascard. de probat. concluf. 740. num. 17. ibi = ex intervallo, & tarditate arguitur suspicio =* *Farinacc. de falsis. quæst. 153. num. 182., Pareza de divers. infirm. edition. tit. 7. refut. 2. num. 37., Genova de scriptur. privar. lib. 1. quæst. 6. princip. nu. 30. ibi = Tertiadecima falsitatis prafumptio oritur ex tarditate in producendo ipsam scripturam privatam =*, non dovendo la trascuratezza, e molto più

- 30 più la colpa del Creditore nuocere al Debitore, secondo le ben note regole, quali ne insegnano,
 31 che = *alterius negligentia ad alienum injuriam referri non debet, neque alterius inertiā alterius Juri curampi* = Thabor. axiom. Jur. lib. 12. cap. 8. axiom. 13., *quod quoniam concordantia Juri loca, & auctoritates*, e perciò in tal caso può giustamente presumersi, che il Creditore abbia a bel-
 32 lo studio desiderato d'agire per lasciar perire le prove contrarie, *Menuch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 135. num. 20. ibi = hoc sane casu praesumitur de industria id egisse, ut interim probationes Debitoris solutim jam facta perirent* = *Constantin. ad stat. Urb. annot. 48. art. 4. num. 230. ibi = d. lapsus temporis accedebat, quod fuerit dilata petitio mutui post obitum Corsi debitoris de solutione informata, & hoc ex industria, ut perirent probationes super solutione, quarum notitiam non habebant heredes Debitoris* =

- Non tralasciando finalmente di dire, che le congetture, e presunzioni fin' ora addotte non devono considerarsi ciascuna da per sé, ma tutte insieme, onde ancorche una, o l'altra da sé sola parebbe debole, prese tutte insieme, si coadiuvano mutuamente, e bastano ad indurre la mente del saggio Giudice a credere, che la cosa non sia passata senza fraude, e che però non debba darli esecuzione ad un' apoca per tanti capi sospetta, *Roca dispot. Jur. select. cap. 46. num. 21. & Julgud. in labyrinth. credit. dec. 23. num. 5. Rota in rec. decif. 196. num. 18. par. 19.*
 Dopo aver dimostrata l'ineseguibilità di tal' apoca, attesa la falsità, o sospetto di falso provato con argomenti sì forti, benché sia superato l'addurre il pagamento del debito contenuto nella medesima, nondimeno, quando anche s'ammettesse per vera, e legale, potrebbe nel nostro caso il preteso Creditore rigettarsi coll' eccezione del presunto pagamento, essendo più, che certo, poterli questo provare colle presunzioni, congetture, & annunzioli, ancorche manchi la quietanza, e non s'adduchino prove de' Testimoni, o confessione del Creditore, *leg. si Contrographum 24. ff. de probatou. Gratian. discept. 581. nu. 3. Fenzon. ad statut. Urb. cap. 1. 58. num. 31. lib. 1. & Constantin. ad idem statut. annot. 48. art. 4. num. 276. ibi = Licet de illa expressio non ostendatur quietantia, ex quo etiam per conjecturas, & praesumptiones solutio deduci potest* = *Curen. resolut. 108. num. 2. ibi = Secundus igitur casus est cum debitor Creditori opponit praesumptam solutionem, & in hoc casu supponunt omnes, solutionem probari ex conjecturis, quovis solutio sit quid facti* = *Sord. decif. 105. num. 10. ibi = sufficiens praesumptio, qua probatur solutio* = *Rota decif. 379. num. 13. par. 17. rec. & coram bon. mem. Emerix jun. decif. 487. num. 2. ubi plures ibi = In Jure non est nocum, solutionem probari etiam praesumptionibus, & conjecturis, quovis non appareat de receptis*.

- Molte in vero, e convincenti sono le congetture del presunto pagamento, quali concorrono nel caso nostro, la prima si desume dalla dilige-
 33 rezza del preteso Creditore, *Cyriac. contr. 516.*

num. 17. & Constantin. d. annot. 48. num. 244. ibi = Duodecima refutatur ex quo conjicitur Creditor esse diligens in exactione proprium Creditorem = Rota, apud eund. decif. 22. num. 9. & seqq. 5. n. d. decif. 105. num. 2. ibi = Solutio facta praesumitur, quia Creditor erat diligens exactor, cum non praesumatur in hoc negligens, qui diligentissimus erat in ceteris = *Mart. medic. decif. 81. num. 4. = E dall' eiler solvendo il Debitore, Cobb. consult. 68. num. 14. & seqq. Curen. resolut. 108. num. 7. Rota coram Paupbui. decif. 22. num. 11. coram Emerix jun. decif. 1350. num. 7. ibi = elicitur ex opulentia Debitura = in rec. decif. 215. num. 12. ibi = ex conjectura solutionis, quod Debitor sit locuplet, & ingenuus = par. 10.*

Qual congettura se vien reputata molto efficace, quando si tratta d'un Creditore negoziante, quale non suoi diffondere l'esazione de' suoi crediti, nè ritenere il suo danaro ozioso, *Constantin. d. annot. 48. num. 242. ibi = Decima adduci potest si versetur in Mercatore, quem non est credendum diu differre exactionem sui crediti, nec retinere suas pecunias otiosas* =, al certo sarà di molto maggior forza, quando vien comprovata dall' effetto, cioè dall' avere il Creditore ottenuta sentenza condonatoria, ed in virtù di essa fatti i sequestri con dar debito delle spese ne' suoi libris imperpicciochè, siccome osserva il *Constantin. d. annot. 48. num. 249. = Sicut fuit diligens in obtinendo mandatum, ita est verisimile, quod fuerit frequenter diligens pro consequenda solutione*, ed in vero non può presumersi diversamente nel caso nostro, poichè vediamo dopo tutto questo restituita la scrittura al Debitore, non potendosi tal restituzione attribuire ad altro, che al pagamento del debito seguito in virtù di simili atti, *leg. qui Chirographum 59. ff. de legat. 2. leg. 2. ff. de remiss. pignor. leg. Creditorem 7. Cod. eodem. Gen. de scriptar. privat. lib. 1. quæst. 4. num. 161. & seq. ibi = quando Scriptura privata reperitur penes Debitorem, debet esse remissum, vel solutum plene testatur = Menuch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 140. nu. 1. & 4. Alford. de probat. conclus. 476. num. 6. & Luc. ad Gratian. discept. 90. num. 6. Cord. de Luc. de credit. dist. 129. sub num. 5. Vincent. de Franch. dec. 361. num. 3. Mart. medic. decif. 83. exam. 53. n. 16. ibi = Secunda est conjectura, quod probatur solutio, quando instrumentum, seu scriptura debiti reperitur penes Debitorem*.

Tutte queste congetture, come altrove s'è detto, e nel nostro proposito ne avverte il *Constantin. d. annotat. 48. num. 239*, dovendosi considerare unitamente, *ut quæ singule non juxta, unita profut ad faciendum plenam probationem, ut in his terminis post alios ferunt Triflany decif. Castulon. 26. num. 3. fientis dubio averanno forza molto maggiore, quando vengono coadiuvate dalla lunghezza del tempo, Constantin. d. annot. 48. num. 228. ibi = Et quidem primo conjectura pro solutione est diuturnitas temporis, & lapsus decem, vel octo annorum si die maturate solutionis, cum non sit praesumendum, quod Creditor tandu distulerit exigere suam creditam = Excohar. de ratio-*

- tiocin. cap. 37. num. 1. Card. de Luc. de credit. diff. 129. num. 3. & num. 5. de empt. diff. 43. n. 11. & seq. M. Alf. Anfaldi de commerc. & merc. diff. 16. num. 17. ibi = Reputatur facta solutio concurrebat cum duntaxat aliis conseruatis = Carena refol. 108. num. 4. & seqq. Sord. decif. 105. num. 4. ibi = prafumitur etiam per ipsam decensum a die solutiois prafixa, quia non est verifimile, quod tanto tempore diffuiffet exactionem fui crediti = Rota in rec. decif. 175. num. 15. dec. 379. num. 14. & num. 18. part. 17. e da quell' altra fortiffima circofianza, per la quale li vede, che nel decorfo di detto tempo la fcripta già una volta reffituata al Debitore per via di danaro, è ritornata in mano di perfone fufpette con patiti di poco buon' odore, che fapiunt redemptionem fuam, potendoti in quello cafo preiudicare ogni forte di fraude, e di dolofo fottorazione fatta in pregiudizio del Debitore, e de' fuoi Eredi non informati, Farinacc. de falfis. quæst. 153. num. 209. Rot. eorum Zur. decif. 72. un. 37. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de iurifdift. decif. 29. num. 13. e, e più giuftamente ciò potrà preiudicari nel cafo noftro, attero, che la moleffima è pallata in manu di Debitore poco accurato, e di altre perfone non informate, e perciò più foggiate alla frode, ed inganno, come altrove s'è offervato. Per lo che, se le leggi hanno voluto, che fia luogo al prefuto pagamento, quando vi concorrono lunghezza di tempo, ed altri ammiccoli, e ciò per la pubblica utilità, quale ricercando, che ogn' uoo fenza moleffe goda il fuo, e uon fia turbato nel pacifico poffeffo de' fuoi Beni, toglie per ciò di mezzo le liti col fequire la mera probabilità, e verifimilitudine, &cc. de commerc. l. 1. quæst. 7. par. 2. ampliat. g. sub nom. 135. §. Ratio quare ibi = quia lex, quæ in occultis ftatuit id, quod ex verifimili prafumitur, iufte agit, quia cum pro bono publico lites terminanda fint, & veritas non appareat, neceffariò ad verifimilia recurrendum eft = Cap. afferre de prefumption. una tale equità delle noftre leggi fenza dubio almeno dovrà aver luogo, quando, come nel cafo noftro, fi tratta d'un pretico Creditore, che con argomenti sì validi, e per tanti capi li rende fufpetto, come già s'è dimoftrato di fopra &c.

Januen. Præfentæ Donationis.

Inftitutionis defectus in donatione fuppletus dici nequit ex geminatis actibus, niu diftincti fint, perfecti, atque ex intervallo facti, cuiusmodi non funt coniectio apocæ, illiusque fubfcriptio. Duplex itidem fubfcriptio unico contextu donationis adjecta geminos non importat actus, neque ipsius ratificationem. Claufula in fede non continet verum iuramentum, quod inftitutionis defectum fuppleat.

VOTUM XX.

- 1 Inftitutionis defectum in donatione fupplet geminati actus, quibus Donator etiam, fir-

manque ostendit donandi voluntatem.

- 2 Nec requiritur, fingula ejusmodi actus ex se vim donationis habere, sed fat est, eos, inftituti inftitutionis, præferre deliberatam donandi animam, & num. 45.
- 3 Inftitutionis folemnitas fuit à jure indulta tam ad certam reddendum perfeverantiam Donantis in propofito donandi, tunc ne per fraudem donationis extorqueantur, & nu. 4. & 49.
- 4 Donanti, ante inftitutionem, integrum est re vocare donationem à fe ex ipfius errore, vel aliena machinatione factam.
- 5 Inftitutionis defectum in donatione ut geminati actus fupplere valeant, hi debent effe ab omni profus fufpitione immanes.
- 6 Inftitutio nil aliud est, quam donationem apud Judicem in fcriptis redigere, & n. 32. & 23.
- 7 Inftitutione interveniente, Donatoris perfeverantia in voluntate donandi certa est, ac omnis exulat doli fufpicio, & num. 10. 17. & 25.
- 8 Inftitutionis defectum ut geminati actus fuppleant, oportet, eos effe legaliter diftinctos, & donationis ratificationem inducentes.
- 9 Donandi animus debet effe ipfam donationis actum fempiternum præcedere.
- 10 Donationis apocæ confectio, illiusque fubfcriptio non funt actus per fe ipfos diftincti, atque perfecti, fed imperfecti, & incompleti.
- 11 Et originem quidem habent à voluntate donandi, fed, velut ad finem fuum, ad traditionem diriguntur, & num. 19.
- 12 Donationis apocæ confectio, illiusque fubfcriptio habentur præ nullo actum legaliter non diftincti ab ipfa donationis actum.
- 13 Nec fufficiunt fide ad geminationem inducendam, five ad indicandam perfeverantiam in propofito donandi.
- 14 Inftitutio in donatione tamquam in extremo jam præexiftente requiritur.
- 15 Donatoris voluntas in donatione perfeverandi affeque nequit, nifi per actus poft donationem ipfam feperatim faciendo.
- 16 Donationis, & inftitutionis actus temporis intervallum requirunt, quo Donans deliberare queat, & num. 24.
- 17 In donatione fit impetus, quem Lex per inftitutionis neceffitatem refrenat.
- 18 Inftitutio tam in donatione, tam in pluribus etiam contractibus requiritur.
- 19 Donatio, licet confecta ipfius Donantis coraciere, ante traditionem, atque acceptationem, perfecta dici nequit.
- 20 In donatione duplex à Donante facta fubfcriptio ejus ratificationem in fe non præferit.
- 21 Nifi pofterior fubfcriptio uftat poft traditionem apocæ ex intervallo à Donante adjecta, & num. 33. 55. & 56.
- 22 In donatione duplex Donantis fubfcriptio con-

- temporaneis facta, ac aliam in finem, quam ratam eam habendi, ipsius ratificationem non importat.
- 31 In donatione duplex est Donante facta eodem tempore subscriptio pro amico, & non geminata alius habenda est.
- 32 Actum geminatio non datur in iis, quae amico contextus sunt.
- 34 Casus relatus a Gratian. discept. 531. erat de geminis distinctis epistolis ex intervallo scriptis.
- 35 Et Donans duplici juramento renuntiaverat cuiusque infamacioni.
- 36 Santeleic. in prax. sess. 27. agit de donatione. sapienter ratificata, & continens expressam infamacionem renuntiacionem.
- 37 Nec absimilis est casus, de quo Urceol. & Marcian.
- 38 Constantin. ad stat. Urb. novor. 43. num. 110. geminationem actuum sic explicat: ut quia pluribus vicibus, ac saepe fuerit reiterata =
- 39 Donatio, quae pluribus vicibus, ac saepe fuerit reiterata, facta intelligitur per geminatos actus, atque ex temporis intervallo.
- 40 Card. de Luc. & R.F.D. Ansfeld. tractant de liberatione contenta in distinctis scripturis, in apoca nempe, & epistola.
- 41 Actum geminatio in quo casu admissa sit per Rot. decif. 640. nu. 8. cor. Buratt. & vid. num. 42.
- 43 Rot. decif. 80. num. 17. cor. Merlin. & decif. 332. cor. Peuting. agit de donatione ratificata in testamento.
- 44 Auctoritates omnes firmantes, per actum geminatum sustineri id, quod aliis non valisset, procedunt, ubi geminatio temporis intervallo facta est.
- 45 In donatione ut geminatio actuum supplere, valeat solemnitate infamacionis, requiritur inter eos perfectio, distinctio, ac temporis intervallo, ac si unus actus esset alterius confirmaturus, & num. 54.
- 47 Secus est de actibus imperfectis unico contextu factis, nec se uti confirmari ad confirmationem habentibus.
- 48 Menoch. conf. 261. num. 30. loquitur de donatione facta per distinctos actus, atque ex temporis intervallo.
- 50 Infamatio non confectur omnia, sed tantum praesumbe additis ab eo, qui voluntate donandi Magistratus prius expressit, ejus auctoritate donationem accepit.
- 51 Bardellon. conf. 83. num. 13. & Bonden. Consult. Legal. 19. num. 85. & seq. expendunt casum, quo subscriptio Apoca debuit eodem tempore ejus celebrationis concurrere uti requisita ad validitatem actus, & num. 52. & 53.
- 52 Actum geminatio recte elicitur ex actibus contemporaneis, quando eadem, ad validitatem actus unica contextu requiritur.
- 57 Clausula In sede adiecta in donatione, vim non habet juramenti, quia Donator obstringitur ad observandam donationem infamacione destitutam.
- 58 Infamacionis defectus, nisi ei per juramentum fuerit renunciatum, nequit juramento, suppleri.
- 59 Nec sufficit renunciatio generalis, & vaga, atque ad alios referibilis.
- 60 Clausula In sede adiecta in donatione, si nec ad substantiam contractus, nec ad infamacionem in specie referentis, infamacionis suppletionem nequit inducere.
- 61 Juramentum fide non humana, sed Divina obligat.
- 62 Juramentum est actus, quo Deus invocatur, ut promissi Testis sit, atque, si illud non servetur, commissi perjurii vindex esse velit, & num. 75.
- 63 Clausula In sede nequit juramento aequipollere.
- 64 Clausula In sede potest de humana fide intelligi, nec est trabenda ad fidem theologicam contentam in juramento.
- 65 Clausula In sede, ubi non constat de quo praestit fide fuerit intellecta, ad humanam potius, quam theologicam fidem referenda est, & num. 66. 91., & 92.
- 67 Clausula In sede sicut ad Deum, vel Sanctum non dirigitur, nullumque continet Religionis vinculum, nequit de fide theologica intelligi, & num. 78.
- 68 Alia fides theologica confunderetur cum fide humana, possetque censeri interposita cum familiaribus etiam formulis da uomo d'onore, dà Cavaliere.
- 69 Fidei humanae tantum tribuere, quantum theologica absurdum est, & num. 88.
- 70 Fidei humanae praestitio ab interpretatione fidei Divina secestratur, adeo quoad substantiam actus, sed etiam quoad formam, & modum.
- 71 Fidei Divinae tunc interposita censetur cum ei aliquod Religionis vinculum adiecitur.
- 72 Clausula In sede licet ex praeserferat humanam duntaxat fidem, attamen, juxta usualiorum sententiam, potest de consuetudine vim juramenti obtinere.
- 73 Non verò sententia ejusmodi sequenda est, & num. 74.
- 76 Juramentum est de jure Divino.
- 77 Juramentum humanis legibus, & consuetudinibus nequit subijci, aut ab iis normam accipere.
- 79 Infamacionis defectus in donatione, non sufficit juramento suppleri potest.
- 80 Clausula sub vinculo linceae fidei in donatione adiecta, infamacionis in ea defectum nequit supplere.
- 81 Juramentum si implicitè contineretur in clausula sub vinculo bonae fidei, & similibus, non sufficiens posset reputari.
- 82 Juramentum situm, & improprium actibus quidem obstringit Contrabentes ad actus validi observantiam, non verò potius est actum de jure actum revalidare, & num. 83., & 90.
- 84 Juramentum verum, & reale requiritur ad actum de jure nulli satisfactionem.
- 85 Praesertim cum nullitas oritur ex defectu solemn-

- lemnitatis requisita pro forma substantiali alius.
- 86 In finatio in dubio conferri debet requisitus pro forma substantiali.
- 87 Certius, si eam Statutum requirit, pade de- ficiat. Contractum irritet.
- 89 Contractus nullus datur coram vero, vel ficto iudice.
- 93 Clausula In sede ad humanam duntaxat fide- dem referenda est, si adhibita ad confirman- dum tantum promissorum veritatem.
- 94 Clausula In sede adjecta substantia ipsi d'no- tionis, ejusque dispositione, potest quodam- modo donationis curvalidationem importare.
- 95 Non ita verò, si in parte executione, in ob- calce donationis fuerit adposita.
- 96 Clausula Actum in calce Instrumenti illius tantum perfectionem, ac publicationem de- notat.
- 98 Clausula in partibus executivis, tametsi amplissima, validitatem Contractus non tri- buunt.
- 99 Clausula in partibus executivis solent ut plurimum de stylo Notariorum adponi.
- 100 Et validitatem contractum non efficiunt.
- 101 Clausula In sede, & similia tam solam confir- mationem alias indicare possunt, cum ad eam præcis denotandum directo sunt, vel ubi ad suscitandum Contractus iuramentum, non requiritur.
- 102 Idem in puncto juris verius esse statet Spad. cons. 87.

EX particulis contrarie Decisionis ad me transmissis patet, Rotam Januensem do- nationem, de qua agitur, licet destitutam solemnitate infirmationis, nihilominus tam- quam validam sustineri, vel ob geminationem plurium actuum à Donante factorum, quibus impleri dicebatur mens, & finis legis non aliam ob rationem requirentis infirmationem, nisi ut certò apparet de perseverantia voluntatis Do- nantis in proposito donandi, quam ex talium actuum pluralitate resultare ait dicta contraria Decisio, vel quia D. Alexander Donator promiserat perpetuò ratam, & validam habere do- nationem ab ipso factam, renunciano legibus quibuscumque infirmationis solemnitate præscriptis, & quidem cum juramento virtua- liter contento in clausula illa in sede, quâ ab- soluta legitur donatio, & proindeque Jurisjuran- di religione solemnitas ista suppleta dicebatur, hanc enim clausulam ad effectum, de quo agi- tur, equipollere formali juramento censet ead- dem Decisio. Verum neutrum ex his fundame- ntis subsistere posse credendum.

Et sane, quod attinet ad primum, & gemina- tio actuum inducentium perseverantiam Do- nantis in voluntate, & proposito donandi elici- ditur ex asserta promissione, seu animo do- nandi, schedula ipsa donationis, ex ejusdem reiterata subscriptione coram Testibus cum sub- sequuta denique consignatione facta D. Veron- sice, hi namque omnes actus simul sumpti,

utpotè ostendentes liberam, ac determinatam voluntatem donandi, infirmationis solemnitate supplere censent Gratian. *discept.* 531. num. 31. & num. 34. Sausfeld. in *prax.* scil. 27. num. 45. Or- cen. de *transact.* quas. 67. nu. 8. & 9. Marcan. *disput.* 54. num. 18. Complanus. ad *statut.* Urb. annot. 43. num. 110. Bar. *decis.* 640. num. 8. de *Luc. de donat.* *discept.* 60. num. 38. & *Penting.* *decis.* 333. num. 18. Merlis. *decis.* 80. num. 17. in *fin.* Ansaldo. de *comm.* & *merc.* *discept.* 34. num. 29. & *seq.* ut loquitur contraria Decisio subdicens ex Menochio, aliisque, ad inducendam geminationem actuum sufficientium pro con- validanda donatione non requiri, quod singuli actus ex se vim habeant donationis, sed tamen esse actus, qui ad instar infirmationis delibera- tam donandi voluntatem præferant, ad id al- legando Menoch. *conf.* 261. num. 20. Bardellus. *conf.* 82. num. 13. Boudin. *collat.* *legal.* 19. num. 125. & *seqq.*

Verum oculo justo colore, nullaque iusta ra- tione contraria Decisio ex supra relatis actibus induci posse contendit geminationem illam, quæ in subiecta materia requiritur, pro supplenda omissione infirmationis, nam, cum hæc sole- mnitas à Jure nostro inducta fuerit ad duplicem effectum, ut oempe ex ea certa reddatur per- severantia voluntatis Donantis in proposito do- nandi, ut, præter mox allegatas auctoritates, tradunt Gratian. *discept.* 531. num. 30. *Poff.* *resol.* 75. num. 8. *clar. mem.* *Card. de Luc. discept.* 33. num. 9. atque ut occurratur fraudibus, & in- iuriis, quibus non raro à Donantibus etiam in- iuriis extorquentur effusæ, atque imprudentes donationes Bartol. in *leg. Modestum* 23. num. 3. ff. de *donation.* Boccacc. ad *Constit.* March. *Gloss.* 5. num. 2. Gratian. *discept.* 531. num. 27. & *seq.* *Card. de Luc. de donation.* *discept.* 60. num. 7. qui est alter effectus ex dicta solemnitate promanans, si enim vel per imprudentiam, animique levi- tatem, vel per errorem, & machinationem, seductus Donans ad præjudicalem liberalitatem profiliaverit, locus relinquitur penitentie, il- lique integrum erit ante infirmationem revoca- re donationem, *Card. de Luc. de donation.* *discept.* 60. num. 17. Rot. in *rec. decis.* 456. num. 2. part. 4. & *decis.* 398. num. 14. part. 13. inde sequi- tur, quod, ut ex geminatione actuum meos, & finis hujus solemnitatis præsidio à lege- voluit, impletus dici possit ex geminatione actuum, hos tales esse oporteat, ut evincat deliberatam voluntatem Donantis, ejusque per- severantiam ab omni suspitione immunem, quemadmodum id assequimur ex infirmationis solemnitate, quæ, si nihil aliud est, quam do- nationem redigere in scriptis apud Iudicem, vel Magistratum *leg. donatio* 25. in *fin.* *Cod. de donat.* *leg. omnium* *Cod. de Præd. Carol. Arretin.* in 8. *Alia* num. 4. *Instit. de donation.* Boccacc. ad *Constit.* *Agidian.* *Gloss.* 5. num. 1. *Mantic.* de *con- ject.* lib. 1. tit. 13. sub num. 16. Rot. *decis.* 326. nu. 6. & 7. part. 19. *rec.* eâ interveniente, nec perseverantia in voluntate donandi, utpotè de- clarata apud Iudicem, vel Magistratum, in- du-

8 dubium amplius revocari, nec ullus etiam infidus locus relictus videri poterit, utpote auctoritate Iudicis præclusus. Actus itaque geminatos suppletes hanc solemnitate, tales esse, oportet, ut legaliter considerati nedum distincti sint, sed reputari queant tamquam actus confirmantes animum, mentemque donandi, & præferentes ratihabitionem præcedentis donationis, prout revera talem confirmationem, sive ratificationem ex insinuatione induci ait *Post. resolat. 75. num. 9.*

9 Illius autem generis non sunt actus illi, quos expendit contraria *Deciso*, quippe asserta mens, & animus donandi tamquam origo, & principium præcedere semper debens actum ipsum donationis, & confessio apocæ, illiusque subscriptio necessario requiritur, ut perficiatur, atque constet de donatione, considerari nequeant tamquam actus distincti, atque geminati per se ipsos perfecti, sed accipi debent, veluti quidam actus iocumpleti, & imperfecti, originem quidem habentes à voluntate donandi, at, veluti ad suum finem, ordinati ad complementum alterius actus, donationis nempe solâ traditione perficiendæ, cæque propter, utpote habendi pro unico actu legaliter minimè distincto ab actu ipso donationis, quam perficiunt, *Romana. conf. 305. nu. 3. & seqq., Paucior. conf. 194. num. 24. lib. 1., Genua de verb. unum. lib. 1. quæst. 3. nu. 32.*, sufficientes non sunt ad inducendam geminationem supplementem, sive concomitantem perseverantiam voluntatis Donantis, prout illi habetur ex insinuatione, ut post *Grat. conf. 71. num. 26. lib. 1.*, tradit *Gallat. de renunc. lib. 5. cap. 5. num. 15.*, & *conferat Rota in Romana Hereditatis de Ruffali 12. Januarii 1704. §. 43. coram Rôa Molines Magno Hispaniarum Inquisitore*, quæ in simili casu inquitur his verbis: « Quapropter, subditiis istis molestiis, remanet tantum discussiendi unicuique illata super confessione multiplici *Ruffali*, quæ multiplicatur in plures rationes plurimum citium, & inspectionum subalternarum, quas ad verificationem huiusmodi Iudicii opus fuit accutere, sed revera, cum omnes procedant ab una causa, reducendi sunt ad unicam tantum molestiam »

Quoniam enim colore dici potest, suprà recoctos actus aequipollere insinuationi, quæ utpote importare debens actum perseverantia in voluntate, & proposito donandi, necessariò connotat extremum, sive actum subsequenterem, & propterea distinctum ab ipso actu donationis, in qua tamquam in actu, & extremo jam præexistente requiritur hæc animi perseverantia, quam assequi non possumus, nisi per actus succellivos post expletam ipsam donationem separatum faciendos, quemadmodum separati sunt actus donationis, & insinuationis requirentes intervallum temporis, quo Donans deliberare, queat, an sibi expediat per insinuationem confirmare donationem, nam, ut bene inquit *Ordred. conf. 253. sub nu. 1. in donatione fit impetrus, quem lex per insinuationem necessitatem reformare voluit* » quamobrem sub nu. 3. optime con-

cludit his verbis: « verius tamen videtur, quod, quantum ad hoc dici possit, quod insinuationis est præexistens donationis in scripturam redacta apud competentem Iudicium facta publicatio, & eius auctoritate in publicum monumentum, seu acta, vel gesta facta redactio, ut perpetua, & facilis sit probatio veritatis &c. nec est novum, quod alius etiam apud unum celebratus, pro sua ultima perfectione apud alium publicetur &c. facti enim talis insinuationis inventa, ut in tempore intermedio, quod est inter donationem, & insinuationem possit Donans deliberare, an sibi donationem per insinuationem confirmare expediat, & quia iterum tales actus, scilicet donationis, & insinuationis ostendit mentis perseverantiam, & tellis suspicionem deceptionis ». Enim verò, si actus in contrarium adducti secum ferre possent geminationem sufficientem ad suppleendam insinuationem à Jure inventam, frustra leges tum civiles, tum municipales tam in donatione, quam in pluribus aliis contractibus pro habenda certitudine perseverantia Donantis in voluntate donandi solemnitate istam requirerent, omnem namque donationis actum præcedere solet præmeditatio, atque declaratio animi donandi, eamque subsequuntur tractatus, ac denique, donatio redacta in scripturam nedum subscriptam, sed sæpe sæpius ipsius Donantis charactere confirmatam, ita completur traditione Donantis, & acceptatione Donatarii mutui consensus conjunctione actum perficientium, ut antè talem traditionem, & acceptationem nullo ex præambulis actibus donatio perfecta dici queat ad *Test. in leg. absentis 10. ff. de donation. Glos. in §. Alia Insist. eodem tit., Rota coram bon. me. Emerin Jan. decis. 350. nu. 10., & ad orn. clar. mem. Card. de Luc. super mater. de Don. decis. 14. num. 32. lib. 6., in rec. decis. 289. nu. 5. part. 14.*

Quapropter, nullo numero habitâ multiplicitate dictorum actuum importare non valentium eam geminationem, quæ necessariò expostit distinctionem cum prioritate, & posterioritate, temporis efflagitata inter actus illos, quorum alter alterum approbare, seu confirmare debet, inquirendum solum erit, an colore illo, ullaque iustâ ratione geminatio isthac induci possit ex duplici subscriptione, quæ ab eodem D. Alexandro Donatore donationi, de qua agitur, adjecta reperitur. Verum enim verò neque, etiam duplicis huius subscriptionis prædicio præstam donatio confirmari posse videtur, licet enim id plurimum fortè urgere possit, si secunda subscriptio post traditionem Apocæ ex intervallo à Donante adposita reperiretur, aliter tamen res se habet in nostro casu, quippe ex ipsa oculari inspectione Apocæ perspicuum sit, illam contemporaneè traditioni adpositam fuisse, & quidem non animo hac iteratâ subscriptione declarandi enixam, atque deliberatam Doantis voluntatem confirmandam, atque perseverandam in donatione, sed ut Gaspar tertius Testis tutò affirmare possit se habere notam Donantis manum, quia illi unum scribentem vididit, ideoque D. Alexander post secundum Testem adjectis al-

teram subscriptionem, quam subsequitur testimonium, & subscriptio præfati tertii Testis; hæc igitur secunda subscriptio, utpotè contemporaneæ, eodemque contextu, quo per traditionem Apocæ periebatur donatio, habenda est præ unico, eodemque actu cum illa, & cum altera subscriptione, ideoque ex ea induci nequit geminatio ulla actuum, quæ si non datur in istis, quæ unico contextu fiunt, *Gloss. in leg. si converteris* 18. ff. de pigorat. actiou. *Gloss. in cap. ab eo* 6. in verb. instanti de appellat. in 6., *Roman. conf.* 427. nn. 3., *Parisi. conf.* 71. nn. 20. *vers. nec obliuiscis* lib. 3., *Cephal. conf.* 94. in fin., *Antou. de Canor. de infamation. inter trail. magna. num. 5. part. 2. tom. 6. gloss. 374. Genua de enunciativ. verb. lib. 1. quest. 3. nn. 32.*, proculdubio nec etiam connotare poterit perseverantiam in voluntate donandi, quâ tollatur poenitendi facilitas, quam Donans habet in eo temporis intervallo, quod, ut alibi dictum est, inter donationem, & infamationem intercedit.

Nique turbant auctoritates in contraria *Decisione* allegatæ, oam in casu, de quo agit *Gratianus discip.* 531., aderant geminæ distinctæ Epistolæ ex intervallo scriptæ eandem donationem continentes, ut perspicui potest ex *num. 30.*, & præterea *num. 36. in fin.* Donans duplici juramento renunciaverat cuicumque infamationi, aliisque solemnitatibus *Sausfeld. in prax. citat. sess. 37.* loquitur de donatione semel, atque iterum ratificatâ, & cum expressâ renunciatione infamationis jure jurando firmatâ; Et de non-ab simili casu agunt *Dreoni.*, & *Marcion.*; *Conflatus. verò ad statut. Urb. anst.* 43. *num. 110.* minime loquens de illis actibus, qui vel ob subordinationem, quem unus habet alteri, vel ob contemporaneitatem, quâ gesti sunt, præ unico haberi debent, geminationem sic explicat = *Ut quia pluribus vicibus, ac sæpè fueris reiterata* = quæ sanè verba proculdubio importunt distinctionem actuum, & intervalum temporis inter eos intercedens. Ità etiam intelligendi sunt *Card. de Luc.*, & *Aufeld.*, qui speciatim tractat de liberatione contenta in distinctis scripturis, in Apocâ nempe, & Epistola. Apertius geminationem hæc explicat *Rota coram Baratto decif. 540. nn. 8.* ibi = geminatio autem, & multiplicatio, etiam ex intervallo resultat ex dicto ordine de solvendo Rodiano primam pagam, & alias mutandas, & ex quietantibus, Epistola, & alii, de quibus infra = *decif. 80. num. 17.*, coram *Mertilio* loquitur de donatione ratificatâ in testamento, demum his dissimilis non est casus *dec. 332. coram Penting. in fin.*, & consonant quot quot virtutem actus geminati expedientes, firmant, per illum sustineri id, quod aliis non valuisset, semper enim loquuntur ubicumque geminatio temporis intervallo facta fuit, ut apud *Gozzadina. conf.* 1. *num. 37.*, & *conf. 70. num. 7.*, *Cephal. conf.* 192. *num. 18.*, & *seqq. lib. 2.*, *Baron. quest. 21. num. 6.*, *Genua. de verb. enunc. lib. 1. quest. 3. num. 32.*

Quæ cum ita sint, frustra auctoritate nonnullorum Doctorum, qui in contraria *Decisione* De Contract.

allegantur, probari contenditur, quod, ut ex geminatione actuum firmitatis robur obtineat dici queat donatiu, necesse non sit, quod singuli per se spectati vim habeant donationis; Nam, hoc etiam admisso, attamen, ut ex eisdem elici possit geminatio necessaria ad supplendam solemnitatem intinuationis, requiritur, quod inter eos intercedat talis perfectio, & distinctio cum prioritate, & posterioritate temporis, qualem intercedere oportet inter duos actus, quorum unus se habeat tamquam confirmatorius alterius, quæ sanè ratio considerari nequit respectu illorum actuum, qui, vel ob contemporaneitatem, & contextualitatem, quâ gesti sunt, vel quia omnes simul sumpti, tamquam prorsus imperfecti, ac incompletionem ordinantur ad perficiendum unicum tantum actum completum alio posteriore actu deinde confirmandum, accipi nequeunt tamquam confirmatum, & confirmans. Nec contrarium firmant auctoritates in *Decisione* allegatæ, nam *Mench. conf.* 261. *num. 20.* tantum abest, quod ullo pacto probet illius assumptum, ut aperte illud destruat, quippe in suo casu, ut actuum geminationem inducat, præ primo actu ponderat preces senatus Mediolanensis porrectas præ obtinenda permissione donandi, præ secundo verò actu considerat ipsam donationem, protectò inter hos actus non solum datur distinctio, & intervalum temporis, in quo Donans poenitere posset, quippe post obtentam à Senatu facultatem donandi, liberè poterat illi non uti, verum præterea supereminenter impleta reperitur mens legis, quæ si, ut alibi diximus, solemnitate intinuationis præscriptâ, ut certo contracte posset de libera voluntate Donantis dolo nullo, nullique machinatione extorta, quoniam pacto de his dubitari poterat in eo casu, in quo Donans, declaratâ, atque expositâ supremo Magistratui Principem ipsum representanti voluntate donandi, illius auctoritate ad donationem celebrandam se parabat, hoc namque casu certe non omittâ, sed præposito quodam ordine, intinuat, quæ subsequi debebat, præambule ad ipsum contractum adhibita videri potest. Ut etiam non urgent *Bardehus. conf. 52. num. 13.*, & *Bonden. collat. legal. 19. num. 81.*, & *seqq.*; nam in illorum casu agebatur de probanda causa requisita ad validitatem actus, quæ cum requiratur in eodem actu, & concurrere debeat tempore, quo ille celebratur, rectè proinde geminatio eam probans elici potuit ex actibus contemporaneis, eodemque contextu celebratis, qualis in casu dictorum Doctorum reputabatur subscriptio, in qua subscribens Apocâ verum esse affirmabat, & promittebat quantum superius, in Apocâ nempe continebatur, at non ita res se habet, quando agitur de supplenda intinuatione per actuum geminationem, quia cum illa adhibenda sit post expletam donationem, & quidem cum intervallo temporis, quo Donanti datur facultas poenitendi *Beccac. ad consil. Egidian. Gloss. 5. num. 10.*, & *seq.*, hinc fit, quod suppleri nequeat ex actibus ipsam donationem

concomitantibus, & contemporaneis cum illa-
gestis, ex alibi deductis.

- Prima pars confecta est, plenè enim demon-
stratum fuisse arbitror, malè in contraria Deci-
sione contendì, omissionem insinuationis sup-
pleri posse ex geminatione actuum; quæ in no-
stra hypothefi nullo pacto concurret, reliquum
modo est, ut demonstremus, eandem sup-
pletam dici non posse clausula illà *In fide*, cui
tribuitur iuramenti vis virtualiter in eadem
contenti; Profectò id adeo validis argumentis
ab aliis DD. Deensoribus D. Caroli demonstra-
tum fuisse censueram in prima mea allegatio-
ne, ut nè jam actum agere velle viderer, li-
benter abstinerem ab ulteriori rei jam plenè
discusse examine. At quoniam quædam sefellit e-
ventus, non pigebit pauca quædam asserere,
quibus demonstretur, sub præfata clausula *In fe-*

57 de contineri non posse iuramentum illud, quod
Donantem obstringere queat ad observantiam
donationis, tamen prædictio solemnitate de-
bita. Eoim verò, si iuxta opinionem frequen-
ti Doctorum calculo approbatam, ut iuramentum
supplere queat defectum insinuationis, ne-
cessè est illi iurijurandi religione expressè fuisse
58 re nunciatum, ex originali doctrina Jo. Andrea
ad *Specul. tit. de Instrum. edit. 5. Porro in ultim.*
adda., quem sequuntur *Jmol. conf. 36. num. 34.*,
ita veteres censuisse dicens, Aldobrandin. conf.
99. num. 18. lib. 3. Malvasia conf. 3. per tot., Bardel-
lon. conf. 15. num. 29. ibi = respondetur quod, tunc
iuramentum sanare defectum talis solemnitate,
quando expressè, distinctè, ne specificè fuit adposi-
tum renunciatum insinuationi, aliàs fecit = he-
ret. conf. 11. num. 15., Baroñ conf. 56. num. 9. lib.
1., Cephal. conf. 208. num. 15. & seq., Menoch.
conf. 165. num. 5., Tiracquel. in leg. si naquam Cod.
de revocand. donatio. num. 143., Clar. in 5. dyna-
stio quæst. 18. num. 2., Merend. contr. Jar. lib. 2.
cap. 3. un. 4., Fbonus, de Invent. inter tract. magn.
tom. 4. part. 2. fol. 317. num. 18., Orscol. consue-
l. fuenf. 4°. num. 14. & seq., Covallan. decif. 65.
num. 3., Magna. decif. Florent. 63. num. 35., Ro-
vius, decif. 18. num. 2., Rot. in rec. decif. 293. num.
10. part. 4. tom. 2. ibi = Ultra idè deficit etiam ipsius
donationis insinuat, quem defectum nec iura-
mentum supplet, tum quia tunc illud supplet,
quando fuisse in specie renunciatum insinuationi
cum iuramento, quod non fuit factum in casu no-

59 stro =, adeo quidem, ut non sufficiat renuncia-
 tio generalis, & vaga, quæ ad alia referri pos-
 sit, ut docent *Phonac. loc. mox citat., & Ma-*
gon. decif. Florent. 64. num. 35. 5. Peram, ubi te-
statur, ita etiam alias decifum fuisse in Rota Se-
neas, & Florentina.

Inde sequitur, quod suppletionem hanc nullo
pacto secum ferre poterit dicta clausula, quæ

60 nec æquipollens verò, ac formalis iuramento,
 nec expressè adiecta legitur substantiæ contra-
 ctus, & insinuationi ipsi in specie. Prima nostri

61 assumpti pars probatur ex notione ipsa iura-
 menti, quo fide non humanè, sed theologia ad

62 promissa servanda quis se obligat, illud enim
 propriè est actus, quo Deus invocatur, ut pro-

milli testis sit, utque, si illud non servetur,
commisissè perjurii vindex esse velit ad *Text. in*
Canon. Debitur 6. ibi = si verò de ipsarum solutio-
ne juraverint, cogendi sunt Domus reddere iura-
mentum = de jur. jurand. Canon. quantalibet 47.
distint., plenè Covarrus. in cap. quævis pactum in
principio de pact., Torr. de pact. futur. success. lib. 2.
cap. 8. un. 14., talem autem actum præstare
nequit clausula illa in fide, quæ, licet impor-
63 tet fidei præstationem, live interpositionem, at-
64 tamen, utpote intelligi valem, de fide huma-
na, traheoda non est ad fidem theologiam.
 contentam iuramento, quippe, quoties nullo
fidei præstationi adjecto religionis vinculo,
non constat, de qua præcisè fide Contrahens
senserit, humana potius, quàm theologia fides
interposita censenda est *Pinell. de rejud. ver-*
dit. lib. 2. part. 3. num. 13. ibi = sed melius in dubio
presumendum, quod quis promittit per fidem huma-
nam, quod mobiles, vel, qui se tales putant,
suam fidem adstringere solent, qua presumptio ju-
vetur a consuetudine juxta legem semper in con-
trahenti = Gutierrez. in Authent. Sacramenta-
Puberum nu. 145. Cod. si adversus vendit. ibi = In
dubio autem quando non constat, de qua fide sen-
serit Contrahens, tunc de humana est intelligen-
dum = Barfat. conf. 78. per tot., Silescher in sum-
ma verb. iuramentum in princip. num. 7., Cacer.
variar. resol. part. 2. cap. 8. num. 91. ibi = Et ubi
sumus in dubio, itant non appareat, qua fide sit
interposita, est sciendum, censeri interpositam fi-
dem humanam = Allograd. contr. 96. un. 2. num.
38. 8. Et quævis ibi = Et quævis in clausula
de fide sit mentio, nequaquam intelligendo est de fide
theologica, sed de fide humana, qui jure natura-
li obstringuntur etiam Gentiles, Turci &c. sicuti
in dubio presumitur =

At verò, si, ut censent Doctores simplex
fidei præfatio ad humanam potius, quàm theo-

66 logicam in dubio referenda est, quomodo paulo
vigore illius genericæ clausulæ *In fide*, in qua
verba non diringuntur neque ad Deum, neque
ad Sanctos, nullumque continet vinculum Reli-

67 gionis, interposita dici poterit fides theologi-
 ca? nisi eam confundendo, si ve veris demit-
 tendo ad fidem humanam, dicere velimus, vir-
 tualiter saltem idem esse idem iterponere d'
 oimur familiaribus formulis da *nono d'*

68 *onore, da Cavaliere, hique similibus, ac expres-*
 sè Divino numine invocato, se iurijurandi
religione illigare, quod, cum absurdissimum

69 sit, quippe tantam humanæ, quantum theo-
 logicæ fidei tribul videretur, ut observant *Kel-*
lenbeck de renunc. quæst. 3. in fin., Torr. de pact.
futar. success. lib. 2. cap. 8. num. 29. & seq., Jure-
 proinde, meritòque Doctores præstationem fi-
dei humanæ non solum quoad essentiam, ac
substantiam actus, sed etiam quoad formam,
& modum fecerentes ab interpositione fidei
Divinæ, tunc demum hanc interpositam dico-

71 vandum esse docuerunt, quom aliquid religio-
 vum fidei præstationi adijcit *Covarrus. de*
pact. 5. 2. num. 2. contrarius reijciens, Suarez de re-
lig. tom. 2. lib. 1. cap. 13. de iurament. num. 9. cum
seqq.

segg., Sanchez in precept. Decalog. lib. 3. cap. 2. num. 32., & de matrim. lib. 7. disp. 79. num. 22., Filice. oper. moral. tract. 25. cap. 3. num. 88., Leander. de Jurament. tract. 1. disp. 1. quasi. 28. per tot., Fernand. Mendez. de post. lib. 1. cap. 6. quasi. 3. per tot., Petro de posse. Princ. cap. 20. num. 20. cum segg., Torr. de post. futur. success. cap. 8. num. 12. & segg., Thesaur. decis. 342. num. 24., & segg. 5. 3., qui omnes aperte testantur, hanc esse communionem, magisque receptam opinionem.

Gravem igitur censuram effugere nequit opinio nonnullorum sententium, ex consuetudine

72 saltem talem clausulam in fide (licet aliqui in suo obvio sensu humanam dumtaxat fidem præferentem) vim juramenti obtinere, nam istiusmodi consuetudinem ex notis regulis probandum esset vigere Januz., & præterea ii, qui tantam vim illi tribuunt, loquuntur contra faci-

73 tiorem, veriorerque Doctorem sententiam, fidemque Divinam cum humana confundere, attentant, parem quodammodo vim utrique tribuendo, licet invicem differant quantum id, quod æternum, quod immutabile est, quod nec fallere, nec falli potest, distat ab eo, quod fluxum, quod mutabile, & quod decipere, ac decipi potest, ut auctoritate Divi Thomæ probat Suarez. de Religio. tom. 3. lib. 1. cap. 5. num. 10. in fin., Fernand. Mendez. de post. lib. 1. cap. 6. quasi. 3. num. 6., Greven. ad Gaill. lib. 3. conclus. 59. num. 26., & seg. Doctores contrarium sentientes perstringens gravibus illis verbis = *quis enim bene quosque quisque ille sit, tandem si lateat, & umbra confertur cum Creatore possit? quid humana, quod incertum ille esset fidei, similitudinis cum fide æternæ civitatis participat? quid dicam servus cum Domino, Administrator, & Dispensator cum ipso Rege?* = Torr. de post. futur. success. d. cap. 8. num. 19. in fin. inquit, illos, qui hanc doctrinam ad fidem politicam, vel fidem Principum accommodant, eâ abusi sunt, nihil enim hæc communis habet cum fide christiana.

74 Jure igitur, meritoque consuetudo isthæ tamquam aberrans ab omnibus tum Cæsaræ, tum Pontificii Juris regulis improbat ab Hartman. Pistor. lib. 4. quasi. 6. num. 3., quem refert, & sequitur Torr. d. cap. 8. num. 26., quippe juramentum, utpotè ad Deum, aut ad res sacras relat-

75 tum, cum sit de jure divino, legibus, & humanis consuetudinibus subiecti, aut ab iis normam recipere nequit *Vesembæro. in paratit. ad tit. de Jurejur.*, Hellembeck. de venac. quasi. 3. in fin. ibi = *Non enim consuetudinem introduci potuit, ut tantum humana fidei, quantum Religioni erga Deum tribuatur.* = Torr. d. cap. 8. num. 29., & segg.

76 Juxta igitur veriorer sententiam, dicta clausula in fide, tanquam suapte naturâ, non nisi fidei humanæ præstationem importare valens, cum jurisjurandi religionem continere, auctoritatemque habere nequeat, consequens est, quod infirmatè à jure requisita pro firmitate donationis, & non nisi juramenti sanctitate, ac vinculo suppleri valens, censeri nequeat sus-

ficiens pro sustinenda donatione non infirmata, *Ustejst conf. 34. num. 187. lib. 3., Riminald. conf. 521. num. 75., & segg., Greven. ad Gaill. lib. 3. conclus. 39. num. 7., & conclus. 59. num. 7. ibi = Sic in terminis infirmata donationem remittenda corporali juramento non adequatur præstatio per fidem = optime Allegrad. contr. 96. art. 5. un. 50. & plurib. segg., qui loquens de contractu validiori illâ clausulâ sub vinculo fidei, probat, eandem sufficientem non esse ad validitatis robur tribuendum contractui, ob infirmationis defectum aliqui in valido, & assert rationem gravium Doctorem suffragio, & Tribunalium auctoritate firmatam, videlicet illud qualecumque juramentum, quod sub similibus*

81 clausulis virtualiter, & implicite contineri ex adverso assertur, non nisi juramentum fictum reputari posse, idemque majorem quidem firmitatem tribuere posse alicui alioquin valido, efficacius ad illius observantiam Contrahentes adstringendo, at non etiam tanti valere, ut confirmare queat contractum de jure invalidum, pro hujus namque nullitate sananda verum, & reale juramentum requiritur, ut bene

82 distinguenda, docuerunt *Bardelou. conf. 15. un. 30., Cyriac. contr. 215. num. 26., & seg., contr. 217. num. 17., & num. 32., contr. 631. num. 10., Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 1. in fin., Andreoli. contr. 239. num. 74., & contr. 260. num. 15., Torr. d. cap. 8. num. 30., Sord. decis. 159. un. 14., præsertim verò, quando ex legis sive communis, sive municipalis dispositione talis solemnitas respicit formam substantialem actus*

83 *Allegrad. d. contr. 96. num. 145., Torr. de post. futur. success. d. cap. 8. num. 30., prout pro forma substantiali talem solemnitatem in dubio requisitam censendam esse docuerunt Angel. conf. 179. num. 7., Becc. conf. 66. num. 10., & segg.. Certius, si statutum solemnitatem hanc requirens,*

84 eâ deficiente, contractum irritum declarat *Becce. ad confit. Aegidian. gloss. 5. num. 6.* Et sane, si istiusmodi ficto juramento contento in superius relatis clausulis tribuenda esset eadem vis, ac auctoritas, quâ pollet juramentum corporale, irritæ prorsus redderentur tot sanctissimæ leges pro recto, ac felici Civium regimine à Majoribus nostris promulgatæ, omnique semper eluderentur, quippe hodie nullus est contractus, cui verum, aut fictum juramentum ad-

85 positum non reperitur, vel in quo fides pro illius observantia præstita non censetur, ne igitur frustrâ leges condita dicende sint, earumque dispositio locum alioquantum habere queat, dicendum est, fictum, & improprium juramentum sufficere nequaquam posse pro sananda nullitate contractus ab ipsa lege inducta, juxta auctoritates hæcenus allegatas.

86 Quamquam verò hæc omnes rationes desumptæ ex intrinseca natura, & essentia juramenti, clare evincere videantur, illud contineri non posse sub præfata clausula, nihilominus in concreto casus nostri exhiberetur, quod dubium videri posset, an eadem clausula referenda esset potius ad fidem humanam, quam theologicam,

87 nam,

88

89

90

91

92

93

94

- nam, si, ut dictum est in *s. At verb.*, si, ut censent Doctores, in dubio fidei præstatio, atque interpositio de humana, non de theologica intelligenda est, ad humanam certe dumtaxat fidem referenda erit, quando, juxta alteram nostri assumpti partem propositam in *s. Iuda sequitur*, eadem lex toto dispositionis contextu adhibita reperitur ad asserendam solummodo, 93 confirmandamque naturalem veritatem promissorum, ut bene notarunt *Cajetan.* 2. 2. *quest. 89. art. 6. Sot. de iustit. & iur. lib. 8. pars. 1. art. 1. Less. eod. tract. lib. 2. cap. 42. dubius. 1. num. 4. Azor. in iust. moral. tom. 1. lib. 11. cap. 3. quest. 1. Torr. d. cap. 8. per tot.*

- Dicta namque clausula adjecta legitur in calce apocæ, idèque, licet illi tribuenda esset ea vis, quam asserit contraria *Deciso*, id colore adfirmari posset, si eadem adjecta reperiretur parti dispositivæ, & substantiæ ipsi donationis, tunc enim dici posset, Donantem tali clausulâ usum fuisse ad magis, magis confirmandam, convallidandamque donationem, at cum in nostro casu eadem legatur in parte executiva: imò in calce donationis, quæ dictâ clausulâ absolvitur: adhibita ad summum videri poterit ad asserendam materiam veritatem donationis, illamque absolutam jam esse, eo fèrmè modo, quo clausula *Actum* in calce instrumenti adposita, illius tantummodò perfectionem, ac publicationem denotat *Mart. de claus. claus. 4. part. 1. num. 1. & 3. Barbos. eodem tract. claus. 2. num. 2. Gratian. discip. forens. 796. num. 24. & seq. Rot. coram Cavalier. decis. 640. num. 7. coram Barro. decis. 456. num. 4. & in annot. num. 21.* absque eo quod conferre possit ad confirmandum contractum, supplendasque solemnitates necessarias ad illius validitatem requisitas; 97 Idque confirmatur exemplo clausularum adpositarum partibus executivis, quæ, tametsi amplissima sint, validitatis robur tribuere non possunt contractui *clar. mem. Card. de Luc. de renunt. disc. 3. num. 14. Rot. in rec. dec. 217. ann. 14. part. 11.* & passim alibi, ob prævalidam illam rationem, quod eadem, tamquam vel ex stylo Notariorum, vel de consilio Sapientum adjecta solita, *Card. de Luc. de iudic. disc. 26. num. 4. & num. 22.* & accessorie, imò casualiter adjectæ famulantur quidem, sed nullam ampliorem vim tribuunt contractui, cui adiciuntur *Honded. conf. 36. num. 32. lib. 1. Mart. de claus. claus. 34. part. 4. num. 1. Boscal. apud clar. mem. Card. de Luc. de fens. art. 5. num. 28. Rot. coram Merlin. decis. 92. num. 24. coram Danoz. Jun. dec. 517. ann. 6. in rec. dec. 144. num. 13. part. 17. & coram Rîo Ansaldo decis. 80. ann. 33.* & in nostris terminis *Allegrad. d. contr. 96. num. 75.*

Supereffet, ut verba faceremus de auctoritatibus in contrarium allegatis, at superfluum est singillatim illas refellere; nam, si quæ adfunt, loquuntur contra vires juris nostri regulas communiori Doctorem consensu receptas, & pleræque earum extraneæ sunt à casu nostro; procedunt enim vel in terminis, in quibus fidei

præstatio præciè referrebat ad observantiam, 100 necessariam stipulationis, vel in casu, in quo ad firmandum contractum, aut aliquid dumtaxat defectum sanandum, non requirebatur juramentum, prout ex suprâ firmatis requiritur pro suppleendo defectu insinuationis, & quamvis *Spad. conf. 167.* id præcipue firmet ad effectum supplende insinuationis, fatetur tamen, contrariam opinionem esse in puncto Juris verioris, & sentit pondus auctoritatis *Riminaldi* à nobis supra allegati, qui, ut ipse inquit, consuluit in propriis terminis innixus gravissimis auctoritatibus, quapropter rogamus sapientes Judices, ut auctoritates illas, eamque sequi velint sententiam, quæ, ut fatetur etiam contrarii Auctores, ex juris nostri cœtura verior est, & gravissimis commendatur auctoritatibus.

Romana Jocalium.

Jocalia Sponsæ tradita à Marito, ipsiusque Con- sanguineis, donata non censentur, sed gratiâ ipsius Mariti, & ad usum dumtaxat commodata, si res sit inter Magnates. Idem de traditione Jocalium à Sponsæ Con sanguineis provenientium. Joventarii error ex quibus valeat evinci? Donatio Infanti à Compatrie facta, nec ipsi, nec ejus Matri acquiritur, sed Patri, stante Compatrie erga illum benevolentia.

VOTUM XXI.

- 1 Donatio jocalium inter vivos facta, irrevocabilis est.
- 2 Donatio inter vivos etiam in jocalibus, ac gemmis pretiosis locum habet.
- 3 Donationis titulo deficiente, potest adhuc donatio ex conjecturis argui.
- 4 Donatio est, si quid à Magnatibus tradatur.
- 5 Donatio est, non ad usum commodatio, jocalium traditio inter Magnates facta.
- 6 Donatio est, si jocalium traditio fiat Personæ distinxim.
- 7 Descriptio jocalium in inventario facta, probat eorum pertinentiam ad hereditatem Defuncti.
- 8 Inventorium consensum à Procuratore habetur, ac si à Principali factum.
- 9 Procedit etiam in inventario Persona Magnatitia.
- 10 Donatio Moxillæ Pater à Compatrie facta, ad ipsius Matrem pertinet.
- Et censetur facta miseratibus Matris summum dolorem perpeffa, num. 12.
- 11 In donationibus menti unice, & affectu Donantis spectanda est.
- 12 Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Con sanguineis tradita, censentur ad usum dumtaxat commodata.
- 13 Idque ipsius Mariti, ac ejus bonis gratia.
- 14 Ut scilicet ornatus Sponsæ incederet, & oum. 17.

- 16 *Jocalis Sponsa à Marito, ejusque Consanguinei tradita, saluto Matrimonio, debent Marito restitui.*
- 17 *Donatio nunquam presumitur.*
- 18 *Jocalis Sponsa à Marito, vel ejus Consanguinei tradita, si sint pretiosa, & maxime si rarissima sint, non presumuntur donata.*
- 19 *Voluntas qualis fuisset, arguitur ex possibili casu, licet iste non evenierit.*
- 20 *Donationis titulus expressus in traditione jocalium facta Sponsæ ab ejus Viri, istiusque Consanguinei, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria.*
- 21 *Nec proprietatis iura translatio, sed mera usus concessio significatur.*
- 22 *Jocalis à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ proventibus, eique tradita non adhibito donationis nomine, censentur ad usum tantum commodata.*
- 23 *Et, soluto Matrimonio, debent heredibus restitui.*
- 24 *Jocalis pretiosa Sponsa tradita, inter Magnates, donato non censentur.*
- 25 *Secus esse potest, si agatur inter disparis conditionis personas.*
- 26 *Donatio ut valeat presumi, non solum qualitas, sed facultas etiam Personarum spectanda.*
- 27 *Donatio non presumitur, ubi, licet eam suadeat Personarum qualitas, effusus nimis, & manifesta posset videri, habitus fiscalitatis ratio.*
- 28 *Immo, ut valeat presumi, non sufficiunt utilitas, divitiarumque conspectus, nisi cum gestis sit donationi convenient.*
- 29 *Diffinitio Personæ ex quibus non dicatur?*
- 30 *Legitima respectu filii dicitur incerta.*
- 31 *Pater substantiam suam potest prodigere, absque eo quod filius queat pro Legitima reclamare.*
- 32 *Descriptio rei per errorem facta in inventario, corrigi potest, atque emendari, & num. 36.*
- 33 *Presertim, si fuerit a Procuratore consensum, & num. 36.*
- 34 *In inventario facta a Procuratore absque scientia, & consensu Principis, error faciliè presumitur.*
- 35 *Procurator officientia nequit Principi nocere.*
- 36 *Inventarii error ex conjecturis excluditur, & ex quibus? à num. 39. ad 43.*
Ex quibus pariter evincitur, à num. 44. ad 46.
- 37 *Inventarii error excluditur ex facta in eo controversarum Boverum descriptione, atque ex eo consilio in inventario illius, cujus dicatur esse.*
- 38 *Inventarii error excluditur ex qualitate illud conscientis, qui diligens fuerit, accuratus, verumque etiam gestorum instruat.*
- 39 *Inventarii error excluditur ex habitu rerum*

*omnium circumspeditione, ac maturo exami-
ne tam ante, quam illius conscientis tem-
pore.*

- 40 *Inventarii error excluditur, si toto vita tem-
pore filius, qui, stante errore, putasset re-
clamare, & num. 43.*
- 41 *Inventarii correctio nequit fieri propria auctoritate, sed auditis intrasse habentibus.*
- 42 *Donatio Infanti à Compare facta, matri non
adquiratur, sed Patri, si sit meritis ergà Du-
nantem, hic benevolentia erga illum singula-
ri sit obsequium.*
- 43 *Immo, his etiam circumstantiis non concu-
rentibus, sententiam Patri favorabilem Do-
ctores, ac Tribunalia fuerunt amplexi.*
- 44 *Donatio a Principe facta filio familiaris, ipsi
tam quoad proprietatem, quam etiam quoad
usufructum adquiratur.*
- 45 *Secus, ubi consoci quos, Principem Patri
dumtaxat contemplatione donasse.*
- 46 *Donatio a Principe facta filio familiaris amico
ob contemplationem Patris, tantum Patri
quæri debet.*
- 47 *Idque ex ipsius Patris, & Principis volun-
tate.*
- 48 *Donantis voluntas Doctorum Sententias, ac
Juris dispositionem cessare facit.*

CLAR. mem. Cardinalis Jacobus Rospi-
liosius occasione Matrimonii iniit inter
Excellentissimum D. Ducem Jo: Bapti-
stam Fratrem suum, & clar. mem. Ducissam
Mariam Pallavicinam, huic donavit plura Jo-
calia, pluresque gemmas eximii valoris.

Postmodum vero eidem D. Ducissæ traditæ
fuerunt quamplures aliæ gemmæ partim heredi-
tariæ clar. mem. Card. Lazzari Pallavicini,
partim hereditariæ Fratrum dicti Excellentissi-
mi D. Ducis, & san. mem. Clementis IX. Sum-
mi Pontificis, prout ex stemmate ipsarum uni-
cuique appositò dignoscitur.

Denique ad manus ejusdem D. Ducissæ pe-
venit quoddam monile adamantibus ornatum,
unà cum parvula Cruce ab ipso pendente, quæ
pariter adamantibus distincta est; quod quidem
monile donatum fuit Excellentissimo D. Domi-
ni'co filio Primogenito dictæ D. Ducissæ à san.
mem. Clemente X. dum illum è sacro Baptismi
fonte levavit.

Paucis ab hinc annis fato cessit dicta D. Du-
cissa, statimque in ipsius inventario hereditario
descriptæ fuerunt nonnullæ ex prædictis gem-
mis, & jocalibus; Verùm, postquam tempo-
ris medicina leniri aliquantulum cepit charissi-
ma Conjugis desiderium, voluit Excellentissi-
mus D. Dux omnia maturius, ac diligentius in-
spicere, & cum gemmas illas, & jocalia ad-
notata reperiret in prædicto inventario, meam
pro veritate sententiam requisivit, utrum illa
censentur liberè, & irrevocabiliter donata,
ita ut, soluto ob mortem Uxoris matrimonio,
non redeant ad Virum, sed remaneant in he-
reditate Donatarie, an potius commodata di-
cenda sint ad usum dumtaxat, quo per mor-
tem,

tem, finito, restitui illa debeant Excellentissimo D. Duci superstiti.

Injuncto itaque muneri manum admoventes video, plura prò irrevocabili donatione offerri posse argumenta. Et sane, quod attinet ad primam gemmarum speciem, satis est animadvertere, quod ex libris domesticis clar. mem. Card. Jacobi Rossipolosi apparet, jocalia ab eo fuisse donata, hoc namque casu agi dicitur de re non dubia, & illa repeti nequaquam possunt à Donataria, *Rota in rec. decif. 113. num. 1. part. 1.*, & coram Arguelli. *decif. 67. num. pariter 1.* Nilque refert, quod gemmæ sint pretiosæ, & magis valoris, quia etiam in pretiosis locum habet donatio irrevocabilis, ad tradita per Polat. *Racc. in rubric. de donation. inter Vir. & Uxor. §. 5.*, Fontanelli. *de pact. nuptialib. claus. 7.*, *Glof. 2. part. 6. num. 76.*, *Rota in rec. dist. decif. 113. num. 1. part. 1.*, & coram Arguelli. *decif. 67. num. 2.*

Quod verò respicit alteram jocalium speciem, etli eorum traditioni adjectus non apparet ullus donationis titulus, non desunt tamen conjecturæ, ex quibus & gemmarum, de quibus nunc agimus, inducitur, & illarum, de quibus in proximo §. loquuti sumus, magis, magisque confirmatur donatio; Inter has autem illa flant sese nobis offert elicta ex qualitate magnitudinis tradentium; Inter hujusmodi namque personas non ad usum commodata, sed absolute donata jocalia presumuntur Bald. in cap. juravit *num. 12. de probat.*, *Affili. decif. 315. num. 7.*, *Sard. decif. 166. num. 31.*, *Rota in rec. decif. 113. num. 12. part. 1.*, Cui quidem conjectura affinis est altera desumpta ex persona illius, cui gemmæ tradebantur; hæc enim cum esset femina, ditissima, & opulentissimum Patrimonium inferret in Domum Rossipolosam, hoc casu non usus concessus, sed dominium translatum fuisse censetur *Affili. decif. 315. num. 4. & 15.*

Accedit his jocalium, de quibus agitur, descriptio facta in Inventorio Bonorum hereditariorum D. Ducis; quæ sane descriptio evincit, prædicta jocalia pertinere ad illius hereditatem, ob eam nempe rationem, quod, si Excellentissimus D. Dux non novisset, ea spectare ad D. Ducissam, minime permisisset describi inter ipsius res hereditarias, ut in puncto respondit *Rota in celebri Romano jocalium super adomantibus majoribus 4. Aprilis 1710. coram R. Moles.*, & in contemporanea decisione super Margaritis coram eodem, quorum utroque confirmata, postmodum fuit die 27. Aprilis 1711. coram eodem R. Moles; Idque procedit, tametsi agatur de Inventorio non ab ipso D. Duce, sed ab ejus Procuratoribus confecto, quia cum de ejus mandato factum fuerit, perinde est, ac si ab eodem factum fuisset *Rota in dicta Romano jocalium super Margaritis 27. Aprilis 1711. §. Nec hujusmodi vers. ad stipulante.* Et rectè quidem, quia aliquin actum esset de solemnitatibus requisitis ad validitatem Inventariorum, si in illis factis à Personis ordinis magnitudinis talis admitteretur excusatio, ut dissilet *Rota in dicta.*

Romana jocalium super Margaritis loca mox citato.

Denique, si res sit de monili donato à *sau. mem. Clemente X.*, hoc etiam petiit videretur ad hereditatem D. Ducis, juxta sententiam *Thefar. Jun. lib. 3. fores. quæst. 5. num. 8.*, qui refert *Thesaurum Patrum* in terminis ita sententem in manuscripta *decisione 19. part. 2.*, & id ipsum latè probat *Ginrb. observat. 6. part. 1. ex num. 6.*, & ex num. 13., & in *fin.* testatur, ita fuisse resolutum; moventurque mox citati Doctores eâ ratione, quod nempe, cum unice spectanda sit Donantis mens, & affectio ad *Text. in leg. Cum Pater §. Donationis ff. de legat. 2.*, hæc præcipue directæ esse videatur ad matrem, cujus ille summum dolorem miseretur. *Quis enim eorum non miseretur*, inquit *Text. in leg. affinis Cod. qui potior. in pigor. babeat. propter Partus periculum*, & ipsam liberorum procreationem *Leititia ergo signum est*, & possit laboris merces donum infanti datum; miri ergo deferendum, quæ via a periculo evasit *partu edito* sunt verba *Ginrb. dist. observat. 6. num. 7.*, & præsequitur num. 14.

Hæc sunt momenta rationum, quibus probatur, gemmas, & jocalia, de quibus agitur, jussu fuisse in inventario Bonorum hereditariorum D. Ducis adnotata, quæque adnotata non reperiuntur, esse adnotanda; verumtamen firmiora mihi esse videtur fundamenta irrevocabilem dictorum jocalium donationem excludentia. Et primò quidem, si agatur de illis donatis vel à clar. mem. Card. Jacobo, vel ab Excellentissimo D. Duce, cum ea non modici valoris essent, sed pretiosissima, & dumtaxat deicrenda, dum in publicum prodiret Sponsa, censetur commodata ad usum solummodò, & ipsius Mariti causâ, ejusque honoris gratiâ, ut scilicet ornatus Sponsa incederet, ideoque, dissoluto Matrimonio, restitunda omnino sunt *Viro superstiti*, juxta distinctionem communi omnium Doct. rationem receptam, exterorum Tribunalium judicio commendatam, & Sacre Rote auctoritate confirmatam; ita eolm docuerunt summi Juris nostri vertices, & clarissima Jurisprudentia luminaria. *Bartol. in leg. 1. num. 9. ff. de collat. Bonor. ibi* « Si loquimur de vestibus, & aliis ornamentis pretiosis, & sectis, tunc talia, qualia sunt, veniunt in divisionem, nam remanserunt Socris, nec potest dici, quod morti & Socris donatio sit confirmata, quia non fuerunt dicta res donata, sed ad usum tradita » Bald. in *invent. ex testamento num. 32. Cod. de collation. ibi Dic*, quod jocalia grandis valoris non intelliguntur *Sponsæ donari* = *Angel. conf. 339. num. 2. vers. contrarium*, *Cassrenf. conf. 418. num. 2. lib. 2.*, *Archoben. conf. 181. num. 3.*, *Polat. Rm. in rubr. de donat. §. 6. num. 1. & §. 11. ex num. 2.*, *Antonnelli. conf. 24. num. 1. & seq. lib. 1.*, *Mantic. de tacit. lib. 21. tit. 6. num. 5. & 6.*, qui de receptissima testatur sententia, *Concer. varior. resol. lib. 1. cap. 9. num. 182.*, *Cyriac. contr. 120. num. 50. & 67.*, *Sanches de Matrim. lib. 6. disp. 25. num. 10. & seq.*, latè *Mercad. contr. Jur. lib. 6. cap. 7. num. 2. i.*

nu. 2. ; ita pluries apud Bituriges in Regno Francie iudicatum fuisse contra Viduas, refert Boer. in consuetud. Bituricens. cap. 8. colum. 4. post med. in Scuata Catholoniae saepius ita fuisse responsum, tradit Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. Gloss. 3. part. 6. num. 92. In Consilio Neapolitano hic tribus vicibus fuisse resolutum contra nobiles foeminas, testatur Afflic. decif. 115. num. 1. 2. & 14. 5 Id ipsum in Senatu Mantuano decifum, refert Sard. decif. 166. num. 4. & seqq. Et ita semper constantissime sensu sacra Rota, ut videre est coram Bisquet. decif. 11. num. 4. vers. quoad vasa, & jocalia, & num. seq. de donat. inter Vir. & Uxor., in rec. decif. 113. part. 1., coram san. mem. Gregor. XV. decif. 454. coram Merlin decif. 885. num. 5. & 12., coram Arguell. decif. 67. num. 6. & 8., & decif. 102. num. 3., & in Romana Jocalium 14. Aprilis 1690. 5. Evange magis coram bno. mem. Ursino, impress. post Retacchib. Vot. 126.

- Et Jure quidem, meritorie, quia, quoties
17 credi potest, Maritum, ejusque consanguineos tradidisse jocalia ad propriam familie gloriam, & splendorem, utque satisfacerent Urbis consuetudini (dedecus enim illis fuisset, si Sponsa minus compta, & Mundo muliebri haud ornata prodiret) rejicienda proflus est praesumptio donationis, quae nunquam admittitur, dum alia recipi potest, ut ad rem nostram avertunt Sanchez de matrimonio. lib. 6. disput. 25. num. 11. & seqq., Rot. d. decif. 113. num. 6., coram Bisquet., in rec. d. decif. 113. num. 4. & 5. part. 1., coram Merlin. decif. 885. num. 6. & 7., coram Arguell. decif. 67. num. 7. Certius vero in casu nostro, quia res est de jocalibus nedum pretiosis, summaeque valoris, sed etiam rarissimis, quaeque conservari ab unoquoque diligentissime solent pro honorificentia, & splendore propriae domus; quamobrem ab omni prioris verisimilitudine aberrat, quod tam Sponsus, quam ipsius Consanguinei voluerint ea irrevocabili donare, seque exponere periculo, quod si quid forte humanitas Sponso contigisset, Sponsa alio transferret jocalia praedicta, & ita spoliaret Domum Rospiliosam re tam clara, tam singulari, tam magnifica. Ex eo autem, quod illi sensuissent in hoc casu, licet non everserit, arguere licet eorundem voluntatem in casu, qui evenit, juxta Text. in leg. cum res ap. 5. final., ibique Gloss. in verb. venditur vers. item nota ibi = item nota inspic. quod evenire potest = ff. de legat. 1. leg. si idem 21. §. final., ibique Gloss. verb. adjudicari ff. de jurisdic. omni. judic., leg. si quis domum 9. §. Hinc subiugati vers. & ait non recepturum, ibique Gloss. in verb. prospicere ff. locat. leg. qui Boni 13. §. Cum iater ff. de domo. in scil., Peregrin. conf. 53. n. 17. lib. 4., Masf. consil. 7. n. 3., Samius. contr. 28. num. 46. & contr. 62. num. 25., Rot. post Torr. de pact. futur. success. decif. 130. num. 30., coram Benicasso decif. 148. num. 7. ad ornat., Card. de Luc. de donat. decif. 11. num. 5., & in Bonmien. Insuperioris 18. Junii 1714. 5. Distique ibi = Sufficit, quod ita occidere poterit, ut inde fieri possit interpretatio voluntatis Defuncti = coram R. P. D. Cerro.

Nilque turbat, quod jocalia transmissa fuerint ad Sponsam, expresse donationis titulo, quia istiusmodi blanda, & urbana verba a Sponso, ejusque Consanguineis proferri solent, ut animam Sponsae, & gemmus, & verbis recereant, ut non etiam, ut inde defuncti possit argumentum donationis, quemadmodum dicitur de verbis captatoris, & blandis Sanchez de Matrim. lib. 6. d. disput. 25. num. 14. vers. at licet, & vers. tertio quia & num. 15., Rot. in rec. decif. 113. num. 10. part. 1., coram Merlin decif. 885. n. 20., & coram Arguell. decif. 67. num. 16., proindeque detorqueunda sunt ad significandam usus concessionem, non translationem proprietatis, Bartol. in leg. 1. num. 9. vers. & ides ff. de collat. Bmor. ibi = Et ideo pato, quod, licet ex usu communis loquendi, qui est quoad Maritus desponsat Uxorem, & mittit eam cum bursa, & dicitur = talis donavit Uxori sua, & sed tamen dico, quod non proprie donat, sed magis ad usum dat, ut benefficiis ad eum accedat = & Adde, ad eundem lit. C. vers. item qua ibi = Item quae sunt pretiosa, & magis voluit, non intelliguntur donari, etiam si Nuncios utatur his verbis = talis tamen Sponsus hujusmodi munera tibi donata Bald. in authentic. ex testamento num. 32. Cod. de collat. ibi = Dic, quod jocalia grandis valoris non intelliguntur Sponsae donari, etiam si Nuncios utatur his verbis = Sponsus vester donat vobis haec res = & ideo non. fiant Sponsae, ut notatur in d. leg. 1. §. Nec Castrens. &c. = Alexand. conf. 155. num. 11. lib. 7., Roland. conf. 10. num. 15. lib. 1., Laderch. conf. 118. num. 1., Palot. Rvo. in rubric. de donat. inter Vir. & Uxor. §. 7. num. 1. & seq. §. 11. ex nu. 1., Tschib. in verb. donatio coucl. 698. nu. 27., Sanchez de Matrimo. lib. 6. disput. 25. num. 14. & 74., Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. Gloss. 3. part. 6. num. 76., Merend. contr. Jur. lib. 6. cap. 7. num. 4., Rot. decif. 113. num. 11. part. 1. rec., coram Merlin. decif. 885. num. 12., coram Arguell. decif. 67. num. 15., & doub. seqq.

Quantum vero pertinet ad gemmas, & jocalia partim hereditaria clar. mem. Card. Lazari Pallavicini, partim hereditaria DD. fratrum de Rospiliosis, quae ad manus D. Ducifae pervenerunt absque ullo donationis titulo, respondendum videtur, quod eorundem respectu est identitate, imò etiam ex majoritate rationis locum sibi vindicat praefata communissima distinctio, itaut illa pertinere dici nequeant ad hereditatem D. Ducifae, à qua resecta sunt usus tantum, & custodiae causae, sed partim spectare ad heredes DD. fratrum de Rospiliosis, partim ad heredes clar. mem. Card. Lazari Pallavicini.

Nec ullius momenti sunt conjecturae superiioribus locis in contrarium ponderatae; sed prima desumpta ex qualitate magnitatis traditionum, quia imò contraria sententia est verior, 25 atque receptior, quod nempe jocalia pretiosa, etiam inter magnates non censentur donata, prout de pretiosis ornamentis traditis filiae Ducis Urbini à Roberto Malatesta conjuge consumit Corn. conf. 81. lib. 1., quem laudat, & sequitur Laderch. conf. 118. num. 3. & 4., Handed. conf.

roff. 30. num. 2., de Magnatibus Regni, & or-
lentissimis loquitur *Gutierrez proce. quæst. lib. 2.*
quæst. 19. num. 4. & 9., de Familia benvivola
clarissima, & ex primariis Italie agit *Rot. dec.*
113. num. 13. part. 1., de Familia Iuliana no-
bilissima, & splendidissima loquitur *decisio 885.*
num. 17. coram Merlin., prout etiam de nobilissi-
ma Familia agit in suo casu *Decisio 67. num. 18.*
coram Arguelli., contrariaque opinio eo dumta-
36 xat casu urgere posset, quo Coniuges disparis
essent conditionis, quæ quidem disparitas pro-
fus deficit in nostra hypothesi, ad tradita per
1. *Grotian. discept. 189. num. 19. & 20.*, *Surd. de-*
cis. 166. num. 22., *Rot. in rec. decis. 113. num. 14.*
part. 1., *coram Merlin d. decis. 885. num. 18.*, &
coram Arguelli d. decis. 67. num. 18. in fin.

Certæque certius in casu nostro, quia, si ad
erendum donationis præsumptionem non so-
lum qualitas, sed etiam facultates sunt præci-
37 pue spectanda, per ea, quæ notantur apud *Bar-*
bof. in leg. que dotis 34. num. 80. vers. secundo li-
mita ff. solat. Matrim. & Handed. cas. 30. num. 19.
lib. 2., *Palat. Roy. in rubric. de donation. §. 9. nu.*
29., *Mench. de arbit. Judic. lib. 2. centur. 1.*
cas. 84. num. 49. & 50., & *centur. 3. cas. 118. n. 5.*,
hæc Rot. in rec. decis. 113. num. 12. part. 1., *co-*
ram Arguelli. decis. 67. num. 20., fortè per id
tempus immensa labe largitio non iustè, sed
nimis effuse munificentie nomine notari potuis-
set, præ ratione facultatum tum clarior. Cardinalis
Jacobi, tum etiam Excellentissimi Sponsi
ælimanda, metiendaque tunc fuisset, in quibus
28 terminis vi omni, & omniæ robore caret con-
jectura prædicta, ut iniquius *Cancer. variat. res-*
solut. lib. 1. cap. 9. num. 192., *Merend. contr. jur.*
lib. 6. cap. 7. num. 3., *Rot. d. decis. 113. num. 12.*
in fine., & *num. 13. part. 1. rec.*, & *coram Arguelli.*
d. decis. 67. num. 19. & seq., Immo verò, ta-
39 metis concurrere maxima nobilitas, ac ma-
gnæ divitiæ, id haud quaquam sufficeret, nisi
actus à Nobili gestus conveniret donationi, age-
returque de rebus non magnis, ut ex aliis probat
Sanchez de Matrim. lib. 6. disput. 25. num. 19.
vers. ceterum, quem refert, & sequitur *Rot. co-*
ram Arguelli d. decis. 67. num. 20.

Ut etiam nullo numero habenda est altera,
conjectura deprompta ex qualitate D. Ducilæ
fecundæ ditissimæ, quam summo præter intererat
30 sibi muneribus, & largitionibus demereri; nam,
dum tradidit ipsi fuerant gemmæ, & jocalia,
non aliud secum attulerat, quam dotem, nepote
Summi Pontificis dignam; Bona autem, quæ
postmodum in Domum Rospilliosam intulit, spe-
rare poterat, si non habebat; imo verò, si
31 etiam Legittima respectu filii dicitur incerta,
32 quia Pater potest substantiam suam prodigere,
abique eo quod filius reclamare queat *Constan-*
tin. ad statut. Urb. annot. 30. artic. 3. num. 363.
tom. 2., & *P. D. Ansd. in annot. ad decis. 57.*
num. 24., *Rot. post Merlin. de pignor. decis. 36. in*
num. 9., quanto fortius incerta dicenda erat om-
nis spes quancumque successione in casu no-
stro, in quo Pater jam filix dotem dederat, &
Collaterales nullâ adstringebantur obligatione

aliquid ipsi relinquendi? *Barbol. in leg. qui Ro-*
ma §. Duo fratres num. 19. ff. de verb. obligat.
Civ. conf. 180. num. 2. lib. 2., *Cephol. conf. 526.*
num. 6. & 75., *Hartman. Pistor. quæst. Jur. lib. 2.*
quæst. 12. num. 53. & lib. 4. quæst. 6. num. 66.
Cyriac. contr. 292. num. 9., *Doati. Anton. de*
Maria. variat. resolut. lib. 2. cap. 189. num. 6., *Roc-*
dispat. jur. select. cap. 55. num. 12., *Vron. de-*
cis. 116. num. 11., *Rot. in rec. decis. 543. num. 22.*
part. 5., & *in Romana Renu. intus 11. Janu-*
arii 1712. §. 23. coram Ansaldo.

Cum itaque ex his omnibus probatum dici
posse videatur, gemmas, & jocalia, de quibus
agitur, nullo pacto pertinere ad hereditatem
D. Ducilæ, conseqens est, ut eorumdem de-
33 scriptio in prædicto inventario per errorem fa-
cta dicenda sit, proindeque corrigi, & emen-
dari possit, prout unanimiter sentiunt *Gramma-*
tic. conf. civil. 104. num. 1., *Corn. conf. 63. num. 2.*
ad finem vers. itaque lib. 1., *Berret. conf. 27. n. 6.*
& 7., *Caball. conf. 36. num. 14.*, *Mantic. de ta-*
cit. lib. 13. tit. 9. num. 11. & seqq., *Porcellus. de*
incent. cap. 1. num. 8. in fin., *Cyriac. contr. 25.*
num. 4., *Cancer. variat. resolut. part. 3. cap. 2.*
num. 13., *Ursill. ad officii. decis. 13. num. 52.*, *Mi-*
lauen. decis. Sicil. 19. num. 10., *Rot. coram Du-*
ran. decis. 39. num. 2., & *3.*, *coram Pentinger.*
decis. 454. num. 6., *coram Celfo decis. 187. n. 25.*
coram Priol. decis. 118. num. 8. & seqq., *coram*
bon. mem. Emerit. jur. decis. 761. num. 2., *in Bo-*
monien. fideicommissi 15. Aprilis 1701., *S. Cete-*
rum inatilis coram Eius D. Cord. de la Tremelle,
in Asilona Dotis, & legitima 21. Janii 1709.
S. amorem coram Lemetta, confirmata 2. Janii
1710. §. Atque ideo coram eodem præsertim ve-
rò in nostra hypothesi, in qua res est de inven-
34 tario non ab ipsomet Excellentissimo D. Duce,
sed ab ejus Procuratoribus, & Ministris con-
fecto, in quod cum facilius obrepere potuerit er-
ror absque scientia, & consensu D. Ducis, fa-
35 cilius etiam corrigi potest; æquum enim non
est, ut oscitantia, ac negligentia Procuratoris
36 tantum præjudiciu in irogetur pte Principali, ut
ponderat Card. de Luc. de hered. dist. 20. n. 12.
37 Rot. in rec. decis. 181. num. 15. & seq. part. 6.
decis. 45. num. 24. part. 9., & *in Hispani Sylva-*
rum super incertitudine 1. Janii 1703. §. Absque
eo quod coram Molines.

Quibus minime officium resolutiones editæ
in illa Romana Jocalium tam super adamatibus
majoribus, quam super minoribus, quas supra in
contrarium expendebamus, eo namque casu,
innumera concurrerant efficacissima conjec-
38 tura, ex quibus evidens, & apertum reddebatur,
quod gemmæ, & jocalia controversa pertine-
bant ad hereditatem Principis Joannis Georgii
39 nam, præter illorum descriptionem factam in in-
ventario Bonorum hereditarium D. Principis,
& omittam eorumdem adnotationem in altero
inventario Bonorum hereditarium Cardinalis
Hippolyti, ad quem uti heredem Principiæ
Olimpiæ sen. spectare contendebantur, ponde-
rata maxime fuit qualitas personæ descriptæ,
modus descriptionis, ac circumstantiæ, & actus
suble-

subsequentes. Remque ordiendo à persona describentis, hic fuit Cardinalis Hippolytus Aldobrandinus, qui in rebus suis usque adeo diligens, & accuratus erat, ut, antequam tutelam Neptis assumeret, impetrare voluerit à san. mem. Urbani VIII. speciale Chirographum, cujus vigore sibi præservarentur indemnia omnia quæcumque præsentia jura contra hereditatem Principis Joannis Georgii. Rursus idem Cardinalis optimè norat omnia, quæ gesta fuerunt in Domo Aldobrandina, certèque certius sciebat, controversas gemmas, & jocalia in sui origine fuisse Olympicæ sen. Matris, & auctricis suæ, dum ipse præsens fuerat transmissioni dd. jocalium ab eadem factæ cum solemnî, expressæque domini eorundem reservatiōe. Ex quibus optimo jure inferrebat, quod, si Card. Hippolytus adeo studiosus Jurium suorum vindex margaritas adquisivit hereditati Principis Jo. Georgii Fratris, id idcirco fecerit, quia ipsi innotuerit, quod eadem legitimo aliquo titulo à dominio Principissæ Matris transierant in illud Principis Fratris, prout argumentatur *Rota in d. Romano Jocalium super margaritis 27. Aprilis 1711. §. Eoque certius eam. seq. coram Molinet*.

Si verò spectetur modus, & ratio describendi, hinc profecto non minus efficax promanet argumentum; inventarium enim confectum, fuit præviâ exhibitione, & accuratâ inspectione foliorum ad hunc effectum præparatorum, quæ, si non ab ipso met Card. Hippolyto, saltem cum ejus scientia confcripta fuerant, & quidem maxima cum maturitate, circumspeditione, ac diligenti examine pertinentiæ rerum in illis descriptarum, quin etiam, quod speciali notâ dignum est, quoniam, dum celebrabatur inventarium, aliqua emergebat difficultas, an res aliquæ, & gemmæ ad alium, quàm ad Principem Jo. Georgium spectarent? hoc ipso expresso dubio ànotabatur, id quod cum servatum minime fuerit respectu gemmarum, de quibus in dictis *Decisionibus* agebatur, id validissimum præbebat argumentum, quod Card. Hippolytus optimè conscius rerum gestarum prædictas Margaritas describendo inter res hereditarias Principis Jo. Georgii, nequaquam dubitaverit, quin illæ ad hereditatem ejusdem Ducis pertinerent, ut ratiocinatur *Rot. in d. Romano Jocalium super margaritis 4. Aprilis 1710. §. Attendit præsertim coram Molinet, & 17. Aprilis 1711. §. Nec minoris coram eodem*.

Denique, si intueamur circumstantias, & casus subsequentes, hi quoque manifestè excludunt errorem, qui in descriptionem irrepsisse contendebatur; etenim Cardin. Hippolytus post confectum inventarium, licet recuperaverit à Principissa Hippolyta vidua controversas margaritas, illasque præ manibus habuerit, nunquam tamen inventarium correxit, nec in vita, nec in morte quidquam egit, quod, non dicam, aperte ostendere, at saltem tacitè innuere posset, ipsum agnovisse margaritas tamquam proprias, & ex materna hereditate sibi quasitas, *De Contract.*

ut observat *d. postrema decisio anni 1711. §. Hæcque veritate*. Denum non deccant etiam alia validissima argumenta, ex quibus evincebatur, quod reverà controversæ gemmæ pertinebant ad Principem Jo. Georgium, justèque proinde adscriptæ fuerant ejusdem Principis hereditati, ut videtur est in *d. postrema decisioe ex S. Fratrâ verò*.

At aliter res se habet in casu nostro, quia antè inventarii confectiōem adhibita non fuit diligens illa, ac scrupulosa cautela ad propria jura præservanda, in ipsa confectiōe non fuerunt ab Excellentissimo D. Duce confcripta ulla folia, ex quibus de uniuscujusque rei origine, ac pertinentia constaret, & denique post confectum inventarium, factamque descriptionem tantum abest, quod asseratur ullus D. Ducis actus approbativus talis descriptionis, ut imò statim de errore corrigendo cogitaverit, & ne id inconsulto, atque ex sua tantum voluente egisse videretur, jamdudum exquisivit Advocati consilium. Quamobrem, cum circumstantiæ in casu nostro concurrentes dissent ab illis, quæ aderant in *d. Romano Jocalium*, proculdubio resolutio edita in prædicta Causa applicari nullo pacto potest hypothesi nostræ, prout dictum fuit in *Romano Donatium 24. Januarii 1701. §. Atque hinc coram Molinet, & in Voto edito à R. P. D. Aldobrandino in Romano. Primogenitura Jalsi Cesaris de Columna 21. Martii 1712. §. 14.*, non omissendo tamen admoerere Excellentissimum D. Requirementem, correptionem istam, emendationemque inventarii fieri non posse propriâ auctoritate, sed faciendam esse monitis, auditique interese habentibus, ut docet *Bald. in autent. sed cum Testator num. 20. Cod. ad leg. Falcid. ibi = Quare, si heres erroris, quia plura posuit in inventario, quàm debebat, utrum possit errorem suum corrigere? respondet, quod sic, si coram Judice citatis Creditibus Legatis, ut non propriâ auctoritate = & alios retent Cyriac. contr. 55. num. 3.*

Supereest modò, ut agamus de moniti à san. mem. Clemente X. donato Excellentissimo D. Dominico Filio Primogenito Excellentissimi D. Ducis requirementis. Porro, licet hic animo, mentèque inagis incipiti sim, brevi tamen me expediam ab istiusmodi questione; nam, *Theaur. jan. & sen. ac Garba supra allegati in §. Denique si res sit* consenserunt quidem, doctum Infantì à Comptre datum, veluti datum contemplatione Matris, huic soli acquiri; verumtamen, cum id procedere affirmet, nisi Patris merita erga Donantem, vel hujus singularis erga illum affectio contrarium suadeant, idcirco crederem potius, præfatum monile in casu nostro quæsitum fuisse Excellentissimo D. Duci Patri, quàm D. Ducis Matri; nam, cum Donans, Summus nempe Pontifex *Clemens X.* vix Matrem agnosceret, vice autem versâ summis obstrictus esset beneficiis ejus Patrem, ejusque Consanguineos, ut est unicuique notissimum, nemo non videt, quàm verisimile, & rectè agendi rationi consentaneum sit, illum Patris

potius, quàm Matris contemplatione munificen-
tiam hanc exercuisse. Et sanè in his terminis,
imò verò, tametsi non concurrant circumstan-
tiæ voluntatem Donatoris tam liquidò evincen-
tes, non deservunt Doctores, qui sententiam Pa-
tri favorem defenderint, quam etiam am-
plexa sunt Tribunaia, ut videre est penes *Rovis*,
conf. 40, an. 22, lib. 1., *Marta de iurisdic. part. 4.*
cent. 1. cas. 45. num. 7., *Gabriel. commun. con-*
claf. tit. de iur. dot. conclaf. 5. num. 2., Sord. de
cif. 322. num. 52. & seq.

- Atque hinc, spectatis summis hisce Patris
meritis erga Donantem, & huius præcipuo
erga illum amore, censerem, etiam minus veram
eile in nostra hypothefi opinionem Doctorum
adjudicantium muos Infanti, & applicari ne-
quaquam posse dispositionem *Text. in leg. cum*
multa Cod. de Bon. qua liber., quo cavetur, do-
num filiofamilias à Principe datum acquiri pleno
jure tam scilicet quoad proprietatem, quàm
quoad usufructum ipsum filiofamilias; uam,
quoties ex legitimis coniecturis apparet, &
Compatrem, & Principem filiofamilias donasse
voicò ob Patris contemplationem, donum unicè
queri debet Patri ex ipsius Compatri, &
Principis voluntate, quæ filere facit opinionem
contrarium affirmantium, & cessare prædicti
Textus dispositionem, ut bene advertit *De*
te conf. 16. ex num. 76. ad plures seqq. lib. 2.

Arcina Donationis.

Donatio, ubi inter vivos facta est, nequit Donans
Donatario per aliam quamlibet posteriorem
dispositionem præjudicare. Donatarius in
dimidia parte omnium Bonorum, utpote,
particulari, seu quotæ Bonorum, secus atque
Donatarius quotæ hereditariæ obligationibus
Donantis post donationem contractis non af-
ficitur. Donatio si facta fuerit in dimidia parte
omnium Bonorum, oihil potest ex Bonis
ita donatis in solidum alienari, nisi Donatario
ex Bonis non donatis consulum iri queat.

VOTUM XXII.

- 1 Donans inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum potest nunc ex his, aut plura in solidum alienare, & num. 7.
- 2 Eorum tamen alienatio sufficit, quotenus suppleri possit altera dimidia parte Bonorum non donatorum, & num. 7.
- 3 Donans inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum, nihil in solidum alienare potest.
- 4 Vendens nisi dimidium suorum omnium Bonorum prohibetur quidpiam ex his alteri alienare.
- 5 Vendens nisi dimidium suorum omnium Bonorum, si quod ex his alteri vendat, dimidium ex singulis Bonis hanc cessisse dicitur.
- 6 Donans sua liberalitas nocere non debet.
- 7 Donatio inter vivos irrevocabilis est.
- 9 Donatio inter vivos à Donatore revocari, aut immutari aequi.

- 10 Dominium rerum donatarum non potest cum, præjudicio Donatarii in alterum transferri.
- 11 Alienatio, seu posterior obligatio Bonorum donatarum non sufficitur.
- 12 Donataria prius posterior donatio non nocet.
- 13 Donatio inter vivos per dispositionem, quæ expressè revocatur, non infringitur.
- 14 Donatio inter vivos nequit tacite revocari per alienationem rei donata, aut aliam quamlibet posteriorem dispositionem, & eum. 16, 23. & 26.
- 15 Commenda constitutio est donatio Religioni facta.
- 17 Donatarius quotæ hereditariæ heredi acquiritur.
- 18 Donatarius universalis, vel quotæ hereditariæ ad obligationes Donantis post donationem contractas non tenetur, aut saltem non ad omnes, & eum. 19. & 20.
- 19 Dispositio qualibet restricta ad certas dumtaxat res, particularis dicitur, si quotæ non hereditariæ, sed quotæ Bonorum nomine facta sit.
- 20 Donatarius quotæ Bonorum non obstringitur debitis, atque obligationibus, post donationem à Donante contractis.
- 24 Immo nec isti contractus ante donationem ipsam.
- 25 Sed heres ad eas tenetur.
- 26 Donataria quotæ Bonorum nequit officere Commenda fundatis post donationem celebrata.
- 27 Donatio medietatis omnium Bonorum tempore obitus existentium cessatur de medietate superstante, deductis obligationibus postea contractis, & num. 38.
- 28 Secti, si donatio non sit restricta ad Bonum tempore obitus reperienda.
- 29 Verba, che al presente possiede adietta dicuntur exclusivè ad Bonum in futurum adquirenda.
- 30 Donatio Bonorum existentium donationis tempore, non cessatur ex mentione obitus restricta ad Bonum ejus tempore possessa.
- 31 Nisi facta sit de Bonis presentibus, qua tempore obitus possiderentur.
- 32 Donatio de omnibus Bonis presentibus, ac de iis etiam tempore obitus relinquendis, ad hoc tantum Bonum restricta non cessatur.
- 33 Sed comprehendere dicitur Bonum tam tempore donationis possessa, tam in futurum possidenda, & num. 34.
- 34 Verba hac donationis Bonorum presentium superaddita, & anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascerà, sunt augmentativè, non autem restrictivè ad Bonum de tempore obitus relinquenda.
- 35 Dictione & = anche = dispositionem ad plura, quàm sit expressa, adaugent, & eum. 16.
- 37 Dictione di più ampliativa est.
- 39 Dote ex certis Bonis pro fundatione Commenda constituta, eorum dominium in Religionem transit.
- 40 Donatarium ut Bonum donatum ab herede consequi

sequi valeat, tenetur de eorum identitate concludenter docere.

41. *Donatus præsens alienasse Bona libera, & ea, de quibus poterat disporre.*
42. *Donatus non præsens in posteriori Commenda fundatione de Bonis liberis disposuisse, si donationem inter, & fundationem brevis spatium intercesserit.*
43. *Donator quod brevi tempore potuerit adquirere ingentem Bonorum quantitatem, inverisimile est.*

BON. mem. Nicolaus donavit donatione irrevocabili inter vivos D. Lauræ filię suæ « la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, & anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascerà tanto in mobili, stabili &c. » sunt verba donationis ad me transmissa, postmodum enim Nicolaus fundavit Prioratum Militaris Ordinis S. Stephani, eidem constituit dote scutorum tredecimmillium, post se vocando alias personas in instrumentum fundationis nominatas.

Eo autem è vivis sublato, acris orta est controversia inter D. Lauram donatariam, seu ejusdem filias, & DD. de Albergois illius heredes, ac Prioratus possessores super modo separandi à relicto alic hereditario Defuncti medietatem Bonorum Lauræ donatam, nam præfati heredes contendunt, ex patrimonio, & hereditate Defuncti detrahenda prius esse Bona valoris scutorum tredecimmillium, quanta est dote Prioratui assignata, deinde verò id, quod superest, pro virili dividendum inter ipsos, & filias Donatariæ, ideoque cum totum dictum patrimonium æstimatum fuerit scutis 40. m., detrahitur scutis 13000. scuta dumtaxat 27000. inter Colligantes dividenda sunt.

Contrà verò filię, & heredes Lauræ donatariæ subinvenit, sibi deberi medietatem totius patrimonii Defuncti, quia donatio medietatis Bonorum omnium, quæ à Testatore tempore donationis possidebantur, & illorum etiam, quæ ipsum tempore sui obitus possidere contigisset, longè præcesserat D. Prioratus fundationem, ac per consequens illius vigore præjudicari minimè poterat Juri jam ex præcedenti donatione Donatariæ, ejusque hereditas quesito, in qua questione cum rogatus fuero, ut pro veritate sententiam meam dicere, iudiciumque professore velim, crederem, potiora esse jura Donatariæ, ejusque heredum.

1. *Movetur ex verbis apertis d. donationis suprà relatis, quibus Nicolaus donavit Lauræ filię suæ la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, quæmobrem, licet Testator posset unam, vel plures res in solidum alienare, alienatio tamen, sive donatio eatenus sustinebatur, quantum ex medietate cæterorum Bonorum restantium, non donatâ, & ad Donatam spectante suppleri posset valor Bonorum in solidum alienatorum, Ludovic. Bell. cons. 176. num. 1. Guidopapa decif. 602., qui alios citant, ut enim notant Aldem. ad d. decif., videbatur,*

De Contract.

Donatorem, qui medietatem suorum Bonorum alteri donasset, non posse rem aliquam in solidum in alium alienare, exemplo illius, qui dimidium Bonorum omnium vendiderit, si enim prohibetur alteri in solidum vendere fundum, qui sit ex eisdem Bonis, nam de singulis fundis dimidium cessidit emptori dicitur, verum subdunt, speciale esse in donatione, ut non Donanti sui liberalitas exitiosa sit, possit integrum fundum alienare, invito Donatario, cui injuria non fit, nam in alterâ medietate compensari potest.

Et rectè quidem, quia, cum versemur in donatione inter vivos, quæ sulpate naturâ irrevocabilis est leg. Senatus 35. §. *Si de mortis causa ff. de donat. conf. mort. leg. possessionem 3., & leg. final. Cod. de revoc. donat., Rota coram Duran. decif. 84. num. 15., in rec. decif. 280. a. 1. par. 13., eâ jam perfectâ, à Donatore nullo pacto revocari, aut alterari poterat leg. perfecta donatio 4. Cod. de donat. qua sub modo, Antenez de donat. lib. 1. tom. 1. prelad. 2. num. 6., Castill. contr. jur. lib. 3. cap. 10. num. 56. & seqq., Quasid. differt. 19. num. 49. & seqq., Card. de Luc. de donat. diff. 36. num. 3., Rota decif. 10. num. 22. par. 10. decif. 403. num. 9. part. 14., quæmobrem dominium rerum donatarum in præjudicium Donatarii in alium quovis modo transferri prohibetur, d. leg. perfecta, & Rota decif. 212. num. 1. & seqq., ac irrita est quævis alienatio, sive posterior Bonorum donatorum obligatio Castell. de donat. special. 12. num. 54. special. 27. num. 6., Card. de Luc. de donat. diff. 46. sub nn. 2. & n. 4., Palus. sep. alleg. 234. num. 8., Rot. coram Emerin jun. decif. 1256. num. 2., & decif. 153. num. 1. inter collectas à D. Advocato Constantino ad stat. Urb. decif. 153. num. 1., prout etiam prior D. Donatario posterior donatio non nocet Quasid. differt. 19. num. 51., Mierex de majorat. part. 1. quæst. 26. num. 13., Castill. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. num. 42. in fin., Rota coram Duran. jun. decif. 773. num. 1., coram Card. Cerro decif. 394. num. 1., coram Coccia. decif. 2187. num. 7., in rec. decif. 21. num. 7., decif. 217. num. 16. & seqq. part. 9., & decif. 143. num. 3. part. 16., si enim donatio jam perfecta non infringitur dispositione, quæ eadem expressè revocetur, multò minus tacitè revocari potest per rei donatæ alienationem, vel aliam quæcumque posteriorem dispositionem Mierex de majorat. part. 1. quæst. 43. num. 83., Castill. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. n. 42., Antenez de donat. tom. 1. lib. 1. prelad. 2. n. 11., cum itaque Commendæ constitutio dicatur donatio, quam Fundator facit Religiosis, à qua deinde donatio Ripulator pro se, & posteris Antef. decif. 14. num. 159., Card. de Luc. de jurep. diff. 80. sub nn. 7. in supplem., hujusmodi actû lædi non potuerunt jura prioris donationis.*

Fortius verò hæc urgent in casu nostro, quia non agitur de donatione universali Bonorum omnium tûm præsentium, tûm futurorum, vel quorû hereditariæ, cujus vigore Donatarius æquiparatus videretur heredi, ideoque disputari posset, an teneretur ad solvenda debita, & adimplendas obligationes à Defuncto contra-

- clas, quo tamen casu, quando agitur de obligationibus, & contractibus post donationem.
- 19 celebratis, verior videri posset opinio Donatario favorabilis, vel saltem non indistincte quævis
- 20 Donatoris obligatio in illius præjudicium subtraheretur, per ea, quæ latè tradit *clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc. 45. Capic. lustr. decif. 156. num. 50. & segg.* sed agitur de donatione particulari, qualis dicitur dispositio omnis, quæ restricta ad certas dumtaxat res, facta minime reperitur sub commemoratione quotæ hereditariæ, sed quotæ Bonorum, ad tradita *per Card. de Luc. de fideicom. disc. 128. & disc. 129. utrobique num. 5. Palm. alleg. 399. num. 3. & 4. Rot. in rec. decif. 12. num. 35. part. 10. decif. 332. num. 27. & segg. part. 18. & coram R. P. D. mro Anfald. decif. 21. num. 8.*, hoc enim casu indubium venire nequit, quin Donatario particulari certæ quotæ Bonorum præjudicium dici minime possit per contractus à Donante celebratos post donationem *Card. de Luc. de Donat. dist. disc. 46. num. 4. Rota coram Duran. dec. 348. nu. 1. & segg.* non enim post jam peractam
- 23 donationem debet esse in potestate Donatoris frustrari Donatarium posterioribus donationibus atque contractibus rerum donatarum dominium in alios transferentibus, immò verò huiusmodi particularem Donatarium certæ dumtaxat quotæ Bonorum, nec etiam teneri ad debitā, aliasque Defuncti obligationes antè donationem contractas, sed has sequi heredem expressè dispositor in *leg. aris alieni 15. Cod. de Donat. & post Decim. conf. 237. tradit Celsus*
- 25 *Hugo conf. 97. num. 1. Cancr. var. resolat. part. 1. cap. 8. num. 70.* Jure igitur, meritoque in casu nostro Donatario officere nequivit dictæ Commendæ fundatio multò post perfectam donationem celebrata.
- 26 Nec officit, quod Donator dictam donationem medietatis suorum Bonorum retulisse videatur ad Bona, quæ ab ipso tempore obitus possiderentur, idèque eidem prohibitum non fuerit tempore, quod medium fuit inter donationem, & ipsius obitum, distrahere, & donare Bona tempore donationis possella, eò quod Donator restringendo donationem ad Bona, quæ, quum moreretur, reperirentur, facultatem illa alienandi sibi reservasse videtur, ac per consequens donatio medietatis omnium Bonorum subtraheretur, quoad illam dumtaxat medietatem Bonorum, quæ deducta dote Prioratus, in Defuncti patrimonio existerent, juxta ea, quæ tradit *Noguerol. alleg. 14. nu. 20. & segg.*
- 28 Obiectum namque istud, ni fallimur, submoveri aptè videtur ex litera donationis, nam, juxta verba superius relata, Testator nullo pacto donationem restringit ad Bona tempore obitus rependienda, sed apertis verbis illam retulit ad Bona, quæ tempore donationis ab ipso possiderentur ibi = *la metà di tutte le facultà, e sostanze, che al presente possiede* = ad *Test. in leg. si iud esset legatum 7. ff. de auro, & argento legato, Rota coram Prin. decif. 352. nu.*
3. & 4. & sunt si verba illa = *che al presente possiede* = adiecta dicuntur exclusivè ad Bona in futurum adquirenda *Mittere de majorat. part. 1. qu. 10. nu. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 127. num. 10. & segg.*, proculdubio includere, debent Bona præsentia, & tempore donationis à Donatore possella, upotè expressè facta ea comprehensā.
- Neque hanc indefinitam comprehensionem Bonorum omnium dicto donationis tempore penes Donantem existentium restringere potest mortis commemoratio in eadem dispositione, facta, quia id procedere posset, si idem dixisset se donare medietatem Bonorum præsentium, quæ ab ipso tempore obitus possiderentur, tunc enim fortè restricta videri posset donatio, eam modificando ab eventu, scilicet si tempore obitus Bona in ejus patrimonio reperirentur, at longe aliter res se habet in casu nostro, in quo donatio concepta reperitur de medietate *di tutte le facultà, e sostanze, che al presente possiede*, ed anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascerà a tante in Mobili, Stabili &c. idèque expressio Bonorum à Donatore tempore obitus relinquendum facta per verba futuri temporis, adiecta dicitur ad effectum comprehendendi in donatione medietatem etiam Bonorum in futurum adquirendum *Arien de Mezo variat. resol. lib. 3. cap. 11. num. 19.* Certius inspectis clausulis, & verbis, quibus Donator usus est, post enim expressam medietatem Bonorum præsentium, addidit = *ed anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascerà* = quibus verbis manifestum fit, expressio-nem Bonorum tempore obitus relinquendum factam fuisse augmentativè, & ad effectum extendendi, non autem restringendi dispositionem, juxta naturam tum dictio-nem = *ed anche* quæ implicant majora expressis, & comprehendunt species ab illis diversas augendo, seu ad-jiciendo præcedentibus, ut de dictione = *et* = *Barb. hof. tract. var. de dist. usa freq. dist. 110. nu. 32.*, & de dictione = *anche* = *idem Barb. dist. 112.*, tum etiam inspecta illa alià dictione ampliati-vā = *di più* = quæ usurpatur pro = *amplius* = *Barb. dist. 164. in fin.*
- Cum itaque ex his omnibus pateat, in contro-versa donatione comprehensionem fuisse medietatem Bonorum omnium à Donatore tempore donationis possessorum, illamque ampliari potius, quam restrictam fuisse adjectione illā = *ed anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascerà* = dubitari solum posset, an, si fundatio dicti Prioratus facta fuisset ex Bonis à Donatore post donationem quæsitis, hæc comprehensio dici deberet in donatione, & quoad hæc verius crederem, illa separanda esse à reliquo Patrimonio Donantis, quia cum donatio quoad huiusmodi Bona subsistat, quatenus tempore obitus penes Donantem reperiantur, ut superius probavimus ex *Noguerol. dist. alleg. 13. num. 20. & segg.*, & magis in specie *Caldarin. conf. 326. alios 7. de donat.*, quem refert, & sequitur *Tuscb. pract. conclus. tit. D. conclus. 599. num. 13.*

11.3., sequitur, quod, si ex iisdem dicto tempore fundata jam reperiebatur Commenda, dictorum Bonorum dominium sublatum ex Patrimonio Donatoris translatum fuerat in Religionem *Arnold. conf. 14. num. 39.*, ideoque non erat amplius in Patrimonio Defuncti.

- An autem, & ex quibus Bonis dicta fundatio facta fuerit, pendet à mero facto, facile in re recenti dilucidando, à animadvertendo dumtaxat, quod, si fortè hac in re dubietas aliqua subellet, cum Donatarius medietatem hanc Bonorum, quæ tempore obitus à Donatore, possidebantur, recipere debeat de manu heredibus, &, ut ab eo illa consequi possit, concludendum docere teneatur de identitate illorum, cum hac sit extremum necessarium, sine quo obtinere nequit, ad tradita per *Rot. decif. 443. num. 9.*, & *alii passim*, onus probationis in eum transfunderetur, Donatori enim suffragari videretur præsumptio, quod Bona alienata libera essent, & de iis, de quibus dispoñere poterat, ad tradita per *Aguerri. alleg. 14. num. 36.*, quæ tamen præsumptio, æqui bonique ratione, accipienda erit, nam, si inter donationem, & fundationem dicti Prioratus, breve tempus intercessisset, ille inefficax prius redderetur ob maximam inverisimilitudinem, quod Donator brevi tempore acquirere potuerit adeo ingentem bonorum quantitatem, quæ satis esset dotationi dicti Prioratus, ut bene observat *Rota coram bon. mem. Emerit. Jan. decif. 996. nu. 4.*

Ærentina Venditionis seu permutationis.

Venditio, seu permutatio non rescinditur, licet Mulier vendens, aut permutans fuerit infra dimidiam lætā. Mulier non ex eo dicitur læta, quod illius pecunia cesserit in commodum Viri non habentis, unde illam relevare. Bonorum æstimatio, si in Mulieris venditione, seu permutatione fuerit prætermissa, contractum non inficit. Venditio itidem valida est, licet non curata ab emptore versione pecunie in Mulieris utilitatem, ac etiam non subsistentibus debitis in venditione enunciatis. Dolus emptoris non arguitur nec ex præmissis, neque ex re minoris venditæ, quam valeret, minisque ex vi, & metū à Viro Mulieri incusso. Et qualis esse debeat vis, & metus, ut ob ejus causam venditio rescindatur.

VOTUM XXIII.

1. *Restitutio in integrum ob læsionem loci non est adversus contractum omni jure validum.*
2. *Contractus à Muliere gestus cum Decreto Judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, justis, & validis præsumitur.*
3. *Præsertim post læsionem quinquaginta annorum, & num. 104.*
4. *Contractus iustitia, & validitas maxime præsumitur ex longævâ illius observantia.*

5. *Contractus iustitia, & validitas desumpta ex longævâ ipsius observantia, nullum contra se remedium admittit, & num. 8.*
6. *Læso ad effectum restitutionis in integrum est omnino probanda.*
7. *Et quidem evidenter.*
8. *Læsonis probatio debet respicere valorem rei de tempore initii contractus, & num. 15. & 16.*
9. *Læso ad effectum restitutionis in integrum debet esse altera medietatem iusti pretii, & num. 17., & 24.*
10. *Contrahentibus permixtum est usque ad medietatem iusti pretii sese decipere.*
11. *Commercium non debent ex nimia æqualitatis observatione impediri.*
12. *Ob læsionem modicam nequit contractus rescindi.*
13. *Contrahentes nequeunt se enormissimè, & cum dolo decipere.*
14. *Læso nec in medietate, nec in tertia parte iusti pretii consistens, ad effectum restitutionis in integrum, satis non est.*
15. *Pretium rei est suapte naturâ triplex, summum nempe, medium, vel infimum.*
16. *Pretium rei, etiam infimum iustum est.*
17. *Læso ad effectum rescissionis contractus ab infimo rei pretio metiendi est in dubio, an pretium statutum sit summum, medium, aut infimum.*
18. *Pretia eorum in dies variantur.*
19. *Nec ab uno ad alterum tempus fieri valet illusio.*
20. *Læsonem non præfert dilatio quoad solutionem, ubi fuerit conventa.*
21. *Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus recompenfivi.*
22. *Contractus non rescinditur, licet fructus conventi soluti non fuerint.*
23. *Sed potest quidem agi ad eorum solutionem.*
24. *Pro fructibus non solutis agi semper potest, dum sint conventi.*
25. *In contractibus inominatis rescissio ob inadimplementum non admittitur.*
26. *Sed citius tantum competit pro adimplemento.*
27. *Ad læsionem statuerendam non suffert quæstio, utrum emptor sollicitus fuerit de versione pretii, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento.*
28. *Minisque, an Mulier, sese obligavit pro Viro, potuerit nec ne super ejus Bonis relevari, num. 24. & 27.*
29. *Læso ne includatur, satis est, pretium conventum læsonem non fuisse, & solutum illud fuisse.*
30. *Obligatio Mulieris pro Viro, an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerat in testamento prohibita sub nullitatis penâ.*
31. *Obligatio tamen Viri pro Muliere in casu ejusmodi valida est.*
32. *Obligatio Bonorum dotalem Mulieris favore Viri non habentis unde illum relevare, non subsistit.*

Se-

- Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum paraphernalium, nu. 40.*
- 38 *Mulier sese obligans pro Viro non debet indotata remanere.*
- 39 *Nec potest ladi alio dotis medietatem.*
- 41 *Mulier quoad Bonu paraphernalia favore. Viri obligata, aut etiam vendita, nequit allegare, quod fuerit alio medietatem lafa.*
- 42 *In contrahibus mulierum, ac praesertim in permutationibus, non requiritur pro forma, Peritorum aestimatio.*
- 43 *Eaque deficiente, adhaec similes contractus solent attendi.*
- 44 *Dummodo alia interuenerint necessaria solemnitates, & doli obfui, & num. 46.*
- 45 *Pretium inter Partes stabilitum, iustum praesumitur.*
- 47 *Observantia 30. annorum sufficit ad praescribendas solemnitates.*
- 48 *Contractus cum Ecclesia, Pupillo, aut Civitate iuxta ut sustinentur, probanda est versio in illorum utilitatem.*
- 49 *Contractus Mulieris necessarii munus solemnitatibus, etiam non probata versione in illius utilitatem, sustinetur.*
- 50 *Obligatio Mulieris pro Viro, necessarii munus solemnitatibus, valida est, licet solta, non arguentibus ceditoribus, nec relaxatis mandatis, minisque probata versione in utilitatem debitorum.*
- 51 *De versione pecunie in causam expressam, sollicitus non debet esse, qui cum Muliere contrahit.*
- 52 *Alioquin cum feminis nemo contraheret.*
- 53 *Emptor, & alius quilibet pecuniam solvens, non tenetur, si conventum id non sit, inquirere de illius versione in causam expressam, & num. 54.*
- 55 *Secus est de contrahibus a jure prohibitis, & a Judice sub certa damtaxat forma, & condicione permixti.*
- 56 *In contrahibus Pupillorum, & similium, cura, & administratione indigentium, solvens tatus non est, nisi in causam expressam versa fuerit pecunia.*
- 57 *Procedit, nullo etiam onere ipsi injuncto.*
- 58 *Contractus Mulierum sunt a jure permixti.*
- 59 *In contrahibus Mulierum ubi certa quoad solutionem forma, vel conditio non est praescripta, onus non est emptoris de versione pecunie inquirere, & num. 62.*
- 60 *Praesertim, eo non contentente agere contra Tertium, sed tantum ad sui liberationem.*
- 61 *Liberatio facilius datur, quam obligatio.*
- 62 *In contrahibus Mulieris onus investigandi adjunctionem si emptori non sit injunctum, hic ad illud non tenetur.*
- 64 *In contrahibus Mulierum emptor, & alius quilibet pecuniam solvens inquirere tenetur an sitius aliquis, falsaque titulus, vel causa quales sit.*
- 65 *In contrahibus Mulieris si pro ejus causam debitum insubstantia fuerit expressum, fas est, illud revera existere, ut solvens evincatur.*
- 66 *Nec in tenetur curare de validitate debiti, ejusque substantia.*
- 67 *Nec insubstantiam, ac latentem causam qualitatem inquirere.*
- 68 *Consensus a Muliere impositus pro dissolvendo ere alieno nulliter contracto, validus censendus est.*
- 69 *Restitutio in integrum conceditur ex causa doli, ac deceptionis.*
- 70 *Etiam si laeso sit infra dimidium. Declare ut num. 72.*
- 71 *Minoribus, ex causa doli, ac deceptionis conceditur restitutio in integrum, etiam si laeso sit infra dimidium.*
- 72 *Non tamen, si sit minus.*
- 73 *Restitutio in integrum ex causa doli, ac deceptionis competit majoribus, etiam infra dimidium laesi, si deceptio ab Adversario processerit.*
- 74 *Secus, si re ipsa tantum.*
- 75 *Dolus emptoris est concludenter probandus.*
- 76 *Dolus in emptore non praesumitur.*
- 77 *Dolus emptoris in animo consistit.*
- 78 *Et non recte inferatur ex paritate pretii.*
- 79 *Nec pretii quantitate aestimatur, sed falli qualitate.*
- 80 *Dolus emptoris, si non omnino ex pretii paritate, juxta tamen aliis, potest inferri.*
- 81 *Dolus non inducitur ex re pleribus aestimato, quam fuerit subinde vendita.*
- 82 *Dolus non inferatur, si, ob necessitatem, res minus fuit vendita, & num. 84.*
- 83 *Venditor necessitate adactus, minoris vendere compellitur, quam res valet.*
- 84 *Dolus in Emante minori pretio excluditur, si plaris rem valere Venditor sciebat.*
- 85 *Vendens minori pretio, iustum pretium cum ignorat, sibi debet imputare.*
- 86 *Et habetur, ac si scivisset.*
- 87 *Doli casus non rescinditur venditio facta viliori pretio, licet Venditor iustum pretium ignoraret.*
- 88 *Emptori dolum ignoranti, nequit dolus nocere, & num. 90.*
- 89 *Dolus unus nequit alteri prajudicare.*
- 91 *Ob dolum a Tertio in venditione commissum, contra eum, non contra emptorem agitur.*
- 92 *Et vi & metu ab emptore non incasso, venditio non rescinditur.*
- 93 *Et ex quibus de vi & metu constare dicatur, ad effectum rescindendae venditionis.*
- 94 *Ex vi, & metu Vri tantum praesumptio non rescinditur alienatio rei extradotalis Duxis.*
- 95 *Sed mina, & verbera debent probari.*
- 96 *Stante praesertim Decreto Judicis, & Propterquorum consensu.*
- 97 *Contractus rite gestus dicitur, ubi, quae adesse oportet, & abesse, adsint, atque absint.*

- 98 *Venditio a Majore 25. annorum rite peracta, nequit rescipi.*
 99 *Etiampi Contrahens sit Mulier.*
 100 *Præsertim, si venditio fuerit jramento firmata.*
 101 *Contractus a Muliere cum jramento initus, impugnari ab ea nequit, dolo & lesione cessante.*
 102 *Minusque ab ejus hereditibus.*
 103 *Heres nequit, impugnando sui Authoris obligationem, super illius Bonis a se possessis satisfactionem habere.*
 104 *Pro contractibus lapsi restitutione quotricennium tantum datur.*
 105 *Si præsertim impugnatus nunquam fuerit.*
 106 *Et maxime, si pro legitimo fuerit agitus per receptionem rescisus pretii.*

DOMINUS Julius, & Joannes Baptista, fratres de Gratiosis à me petunt, ut præ veritate dicere velim, num ipsis tamquam filiis, & hereditibus quæ Victoris Brunora, competere possit restitutio in integrum, adversus venditionem, sive permutationem Prædii nuncupati di *Sau Domenico*, & passu di *Fugliano* extradotalis dicte mulieris, & ab eadem cum præsentia, & consensu Viri, aliisque solemnitatibus tum à Jure, tum à Statuto præscriptis titulo permutationis alienati usque ab anno 1674. boni mem: Aloysio Honuphrio Sandriani, pretio inter ipsas Partes convento, scutorum bismille, & quatuorcentum, quod quidem pretium partim in aliis terris, partim in Censibus, partim in pecunia numerata, pro ut ab emptore promissum fuerat, jam solum fuisse non controvertitur, & constat ex publico, atque solemniori Instrumento quietantiæ cum omnibus necessariis solemnitatibus celebrato anno 1678.

Præcipuum petende in integrum restitutionis suadecum constituitur in lesione, quæ intervenit dicitur ex eo, quod Prædium venditum pretio scutorum 1400. esset valoris scutorum 3400., & viceversa terræ in partem pretii assignatæ minus valeant, quam æstimata fuerint in Instrumento venditionis, seu permutationis, dum paulo post, prævia æstimatione Peritorum, realiter vendite fuerunt prædictis 63. minus eo, quod à Partibus calculatæ fuerant in actu permutationis, itaut, loco Prædii valoris, ut supra dictum est, scutorum 1400., revera accepta non fuerint, nisi scuta 2337., & præterea de his quoque, non constat, veritas fuisse in utilitate mulieris, nisi scuta 2176.70., reliqua vero cessasse in commodum D. Philippi ejus Viri, non habetis unde Oxtorem relevare possit, & demum ex ipsis scutis 1176.70., quæ veritas fuisse dicuntur in utilitate mulieris, constat, ratam scutorum 350. erogatam fuisse in extinctionem trium Censuum, qui nulliter inpositi fuisse dicuntur ex causa solveodi debita hereditaria Bartholomæi Brunori Patris dicte mulieris, quæ quidem debita aliis pecuniis diluata fuisse, non ambigitur.

Hæc sunt, quæ pertinent ad lesionem, præterquam dicebatur etiam, venditionem prædictam nullam fuisse ex defectu æstimationis omnino oecellariæ in contractibus mulierum, & præsertim in permutationibus, atque etiam ob non probatam versionem totius pretii in utilitatem ejusdem mulieris, & demum ob non probatam versionem partis illius in extinctionem Censuum nulliter impositorum, ex quibus omoibus vel separatim, vel unitim sumptis locum esse posse, contendeatur petitæ restitutioni in integrum, maxime attempto dolo, & malâ fide, quæ contractus undique ex prædictis infici videbatur.

Verumtamen, his non attentis, in contrariam sententiam abirem, quod videlicet petitæ restitutioni nullo pacto sit locus, illa enim si frustrâ petitur adversus contractum omni jure validum, & inter Partes legitime stipulatum, *Rota in Tyburtina Cuspi Sandenci 12. Junii 1711. §. Et licet coram Rôo Aldrovando*, talis mihi videtur ille, de quo agitur, nam, cum in eo interveoisse appareant Decretum Judicis, & omnes aliæ necessariæ solemnitates, præsumptio Juris est præ justitia pretii, & validitate, contractus *Bald. in leg. si fundus 12. §. 1. num. 1. vers. in Glossa ff. de reb. avr. Misard. de probat. concluf. 960. num. 1. Gratian. discept. forens. 461. num. 19. Dives. consulti. forens. cap. 3. num. 9. Rot. coram sua. mem. Gregorio XV. decis. 12. num. 2. in rec. decis. 158. num. 4. part. 11. decis. 12. num. 5. part. 15. & decis. 174. num. 22. & seqq. part. 17.* Præsertim cum is jam quinquaginta, & ultra ab hinc annis perfectus fuerit, & abique ulla reclamacione semper pacifice observatus, ex hujusmodi namque adeo longeva observantia, sicuti tortior redditur præsumptio militans pro justitia pretii, & validitate contractus, ita facilius excluditur quodcumque remedium adversus illam competere, valens, *Cephal. conf. 361. num. 10. cum seqq. Gabriel. comm. concluf. de emptio, & vendit. concluf. 1. num. 12. Belmont. decis. 124. num. 28. Rota in Bononiæ. Portorum 28. Novembrii 1692. §. In quam sententiam, & seq. & 24. Aprilis 1693. §. Idque sint difficultates coram bon. mem. Manuel, cum aliis in Bononiæ. Transactiois 27. Junii 1706. §. Tum demum coram bon. mem. Omona.*

Lexio itaque omnino probanda à Petente restitutionem in integrum *leg. verum §. Sciendum ff. de minor. Rot. post Pic. ad Statut. Urb. decis. 87. num. 42.* quamvis sit mulier, *Jovius de solemn. in contr. minor. Gloss. 22. §. 21. num. 19. cum ibi deductis*, probanda esset eo superlativo probationum genere, quæ requiritur ab Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano in *leg. si circumscripta 6. ibi v. evidentiis his probationibus ostenderit in Cod. solut. matrimon. Cinciol. ad statut. Eugub. in annos, ad rubric. 58. num. 3. Cord. de Luc. de empt. decis. 24. num. 2. & decis. 44. num. 17. Rot. coram bon. mem. Emerix. Jun. decis. 1022. num. 4. post Cuspiantia. ad statut. Urb. decis. 160. num. 1. decis. 169. num.*

169. num. 4. & 19. & decif. 170. num. 20. & 28. in rec. decif. 297. num. 23. part. 19. oportet enim contrariis probationibus vincere præfumptionem illam juris, quæ, ut supra dictum est, semper urget pro iustitia pretii, & validitate contractus *Capit. conf. 152. num. 7. & conf. 343. num. 19. & conf. 398. num. 199. Constantin. ad statut. V. b. anuot. 46. num. 24. & seqq. tom. 2. Rota coram Emerit. Sen. decif. 60. num. 3. in Mantif. ad clar. num. Card. de Luc. de Dot. decif. 9. num. 7. & in Faventina Prædii 24. Januarii 1701. §. Ut etiam coram bon. mem. Pio.*

Quamobrem non solum probationes huiusmodi perspicuæ, & concludentes esse debent, verum etiam nunc opus est, illas præciue respicere, tempus celebrati contractus, seu peractæ venditionis ad Text. in leg. si voluntate 8. Cod. de rescind. vendit. & Pinell. in diu. leg. 2. Cod. eodem tit. part. 3. cap. 4. num. 51. Calvini de acquit. lib. 2. cap. 134. num. 51. Oddi de rescind. in integr. qn. 7. num. 18. R. A. coram Martin. Andr. decif. 23. num. 2. coram Gregor. decif. 553. num. 3. & decif. 570. num. 5. coram bon. mem. Emerit. Iua. decif. 942. num. 1. & decif. 1022. num. 6. & seqq. in rec. decif. 532. num. 14. & decif. 580. num. 9. part. 5. tom. 2. & in Bosniens. Transfusions 25. Junii 1706. §. Et quævis coram bon. mem. Omanno; & præterea lesionem evincere, & concludere debent ultra dimidiam partem veri pretii, nam usque ad dimidiam de jure communi permittitur est Contrahentibus sese invicem decipere, & circumvenire, juxta Textum in leg. in Cause la 2. §. Item Pomponii ubi Glossa ff. de minorib. leg. Item si in pretio §. ult. ff. locati, leg. 2. & 8. Cod. de rescind. vendit. Cap. cum dilecti, ubi Gloss. litt. F. verb. deceptioe, & Abb. num. 2. verb. secundo nota, & in cap. Cum causa de empt. & vendit. & juxta ratione ita constitutum fuisse videtur, ne scilicet, ex nimia aequalitatis observatione, commercia impedirentur: nulla namque esset conventio, quæ posset præstare securitatem, nullique esset litium finis, si ob modicam etiam lesionem permittum esset à conventionibus posse recedere, ut optime advertit Card. Mantie. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 57. & seqq. Hag. Grot. de Jur. bell. & pac. cap. 12. num. 26. Farinac. in fragment. crimin. lit. D. num. 30. & seqq. ubi plures, Less. de justit. & Jur. lib. 3. cap. 21. d. 4. num. 10. quamobrem communiter receptum est, libertatem illam, quæ de jure competit Contrahentibus, ut seise invicem decipere possint, restringi solum, & limitari in casu, quo aut sit immensa deceptio, aut contractui insit dolus, juxta gloss. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. verb. hancam est litera A.

His autem retentis firmissimis Juris nostri regulis, statim deprehenditur, lesionem, sive enormem, sive enormissimam procul abesse à casu nostro, deficit enim primo loco rigorosa probatio veri valoris Prædii venditi tempore, venditionis, quinquaginta, & ultra ab hinc annis peractæ, sine qua certè læsio probata dici nequit, ex supra firmatis. At, dato etiam, ju-

stum valorem Prædii venditi fuisse, ut asseritur, scutorum 3400., & sic in majori quantitate scutorum mille eà, quæ reipsa venditum fuit, nihilominus læsio talis non est, quæ contractum inficiat, & locum faciat illius rescissioni, aut restitutioni in integrum: cum enim ad istum effectum opus sit, Venditorem saltem decipi ultra medietatem justii, juxta prælaudatos Textus in leg. 2. & 8. Cod. de rescind. vendit. & in cap. Cum dilecti, & cap. Cum causa de empt. & vendit., satis proinde non est læsio illa, quæ nedum medietatem justii pretii, verum nec tertiam illius partem attingit, prout accidit in casu nostro, & calculanti facile patet, dum pro re, ut asseritur, valoris scutorum 3400. soluta sunt scuta 2400., & sic læsio est longe infra tertiam partem.

Præterea neque etiam constat, an pretium illud statutum in scutis 3400. sit summum, medium, vel infimum, nam, cum latitudo pretii naturalis consistat in hac triplici quantitate, & infimum etiam sit justum pretium, læsio idcirco ab illa metiendæ est, adeoque, si non sit ultra medietatem infimi pretii, contractus ex hoc capite rescindi nequeat *Temburici. in præcept. decalog. lib. 8. tit. 3. cap. 7. §. 11. num. 14. tom. 2. sic iniquus est Quando Venditor non recipit valentem justæ æstimationis, ut si res infimo pretio vendit viginti, ipse autem vendat novem, dicitur decipi infra dimidiam, ex quibus colligitur apertissimè, medietatem fore accipiendam non à summo, medio, sed ab infimo pretio* = eumque sequitur *Bonden. collat. legal. 31. num. 31. & seqq. lib. 1. ubi ait, sententiam hanc verissimam esse, eaque putat magis consuli justitiae, & validitati contractus; præsertim quando Venditor ex hoc capite illius rescissionem proponit, prout contingit in casu nostro.*

Quapropter parvi refert, quid præ augenda læsione dicatur, Terras, in partem pretii assignatas, minoris postea æstimates, & re ipsa venditas fuisse, quàm æstimate fuerint in primo instrumento venditionis: responderetur enim, quod pretia rerum in dies variantur leg. pretio rerum 63. §. Nonnulla ff. ad leg. falsid. ideoque ex eo, quod fundus postea tanti venditus fuit, non bene inferitur, tanti etiam valuisse tempore, quo fuit emptus, *Rota in Faen. Mantentivis, sed reletgratis super datione in solutam quoad fructus 29. Januarii 1712. §. Denique coram Rōo Aldroardo.* Præterea dicunt, quod, calculato etiam eo, quod minus dixit Terra à Peritis æstimata, & venditæ fuerunt, nempe scutis 63., adhuc læsio est longe infra dimidiam, quinimò nec superat tertiam partem justii pretii: eo namque constituto in scutis 3400., si à scutis 2400., quanti res vendita fuit, demanatur scuta 63., remanent scuta 2337., quæ satis, superque sunt ad excludendam quancumque lesionem, cuius opus sit locum rescissioni contractus, aut restitutioni in integrum, dum hæc, ex alibi deductis, saltem debet esse ultra dimidiam partem justii pretii.

Nec pro æstimanda læsione habenda est ratio dila-

dilationis conventionis quoad solutionem partis pretii, quoties enim id usque ab initio Contrahentes voluerunt, & unanimi consensu ita ab ipsis stabilitum fuit citra lesionem in quantitate pretii, sola dilatio nullam lesionem, aut incommodum asserit dicitur. *Casse de ration. rat. quasi. 69. num. 3. & seq. Afsa. de execut. §. 7. num. 167.* præcipue in casu nostro, in quo respective ad tempus dilationis conventi fuerunt fructus recompenfati, qui, licet nunquam soluti fuisse dicantur, id tamen parvi relict, nam, ut inquit *Textus in leg. ad conditionem*

14. *Cod. de rescind. vendit. = Non ex eo quod Emptor non satis conventioni facit, contractus irritus constituitur.* = Sed agitur ad implementum, cum semper integra maneat actio ad dictos fructus consequendos, quatenus revera constet, illos, juxta conventionem initam nunquam fuisse solutos; est enim juxta indolem, & naturam

30 contractus nominati, ut non admittatur rescissio ob non adimplementum, sed tantum detur actio pro adimplemento contra inobservantem

31 *Ros. decif. 435. num. 4. part. 1. rec., dec. 77. n. 3. part. 2., decif. 616. num. 11. part. 3. tom. 2., & decif. 419. num. 18. part. 13.* & alibi sæpissime.

Ad lesionem vero nullo pacto pertinet, quod rata pretii in utilitatem viri, non autem mulieris, conversa fuisse dicatur, sive quod pars illius erogata fuerit in extinctionem trium consumum nulliter impositorum, vel demum, quod idem pretium pro rata scutorum 433. solutum in actu stipulationis instrumenti, non appareat, in quam causam fuerit erogatum; hæc enim omnia respiciunt aliam prorsus diversam questionem, utrum Emptor sollicitus esse teneretur de versione pretii, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento favore mulieris, itaut cogi possit ad iteratam solutionem illius partis, quam ius ejus utilitatem cessasse minime constat: cum ceteroquin, quantum ad lesionem spectat, satis sit, pretium conventum non fuisse læsum, & totum id, quod Partes inter se convenerunt, fuisse adimplendum ab Emptore solum, atque adimpletum, de quo nullum dubium est in hypothefi nostra.

Non abfimili ratione ad statuendum lesionem contractus, de quo agitur, conferre minime posse videtur, quod Mulier pro summa expensâ in commodum, & utilitatem Viri, nempe pro dimittendis ejus debitis, non haberet relevationem in Bonis ejusdem Viri; id enim minime respicit contractum venditionis, seu permutationis inter Mulierem, & Saudrianum, sed tantum posteriorem actum erogationis pecunie inde retractæ in solutionem debitorum.

35 Viri, de cujus sanæ posterioris actus substantia, & validitate, et terti dubitari posset, attentâ præsertim prohibicoe factâ mulieri in testamento Patris, ne unquam pro Viro se obligaret, subpoena nullitatis actus, & ne ullo pacto Vir se immicere posset in administratione Bonorum extradotalium Uxoris; at tamen exinde nunquam in controversiam revocari poterit validitas prioris contractus venditionis, seu permuta-

De Contractibus.

tionis, in quo non Uxor pro Viro se obligavit, sed Vir pro Uxore tamquam fidejussor accessit. Non omitendo, questionem hujusmodi super relevatioe fieri solere dumtaxat, quum agitur de bonis dotalibus, ne scilicet mulier se obligando pro viro, prorsus indotata remaneat, aut saltem læsa ultra medietatem dotis, id enim non fieri interest Reipublicæ, ex firmatis per *Ros. decif. 36. num. 11. inter collect. per Baldacc. decif. & ver. judicat. tit. 4. de dot., & mulier. oblig., & decif. 462. num. 10. part. 18. tom. 2. rec., & præcisè, quodd Uxor vendens bona paraphernalia, etiam contemplatione Viri, non restituatur prætextu ejusdemodi lesionis, tradit *Jovius de solemnitis. in contract. minor. gloss. 22. §. 31. num. 31.**

Missa igitur lesionem, aggredior examen aliarum nullitatum, ob quas contractum corruere, & locum esse contenditur restitutioni in integrum; Paucis verò ab illis me expedire posse aroitor, quia revera tales non sunt, quæ longam possunt, accuratamque discussionem, & quidem primo loco nullius momenti esse omittam æstimationem tam Prædii venditi, quam Terrarum loco pretii, sive in partem illius receptarum; nullibi enim ad de jure communi, aut de jure municipali statum esse reperio, quod in contractibus mulierum, & præcipue in permutationibus requiratur pro forma, & tamquam necessaria solemnitas æstimationis Peritorum, adeout, sine illa, contractus cum muliere celebratus subsistere nequeat, quin potius passim, & sæpe sæpius videmus, contractus hujusmodi cum mulieribus sustineri, tamen nulla appareat æstimatione facta à Peritis, dummodò intervernerint alie necessariae solemnitates, & procul abest quælibet suspicio fraudis, & lesionis, ut patet ex firmatis per *Rotam in Firmano Pecunia-ria super manutentione 27. Junii 1704. §. Nec citatur coram bon. mem. Kaunitz, & in Anconitana Salvioni 22. Aprilis 1709. §. Sed tantò magis, & seqq. coram clar. mem. Cord. Priolo;* quoties itaque nullus in contractu dolus intercehit, & pretium communi Partium consensu stabilitum, quod ceteroquin justum præsumitur, *Constat. ad stat. Urb. annot. 46. art. 2. n. 44., & seqq. & art. 3. n. 263. & seq. cum ibi deducit, minime læsum esse comperturum non est, cur contractus sustineri non debeat, tamen cum muliere initus, ex hoc solum, quod non præcesserit formalis æstimationis Peritorum, nullo jure, aut statuto requirita, & consequenter minime necessaria. Præsertim postquam tanto temporis spatio excedente metam quinquaginta annorum, contractus fuit pacifice observatus, nam, concurrente observantiâ, triginta anni sufficere ad præscribendas solemnitates, *Rota coram Patre dec. 365. num. 4. lib. 2.**

Quod verò attinet ad aliam exceptionem non probatæ versionis integri pretii in utilitatem mulieris, ea quoque pari facilitate submovetur; nam probatio versionis speciale quidem est, ut requiratur in contractibus cum Ecclesiâ, Pupillo, vel Civitate, juxta *Text. in Authen. hoc jus porrellum Cod. de Sacrif. Eccles., & alios, quos refert Rota decif. 462. num. 14. part. 18.* & Secus ve-

X

49 rō in contrahibus mulierum cum omnibus necessariis solemnitatibus celebratis, ut limitando supradictam conclusionem expressē firmant Gratian. *discept.* 951. *num.* 7. & 8. & 28. *Constantin. ad statut. Urb. ann.* 144. *artic.* 6. *num.* 692. *Rot. post Pacific. de Salvoan. decif.* 227. *num.* 3. *coram Vbold. decif.* 341. *num.* 12. *in rec. decif.* 33. *num.* 10. & *decif.* 33. *num.* 1. & *decif.* 60. *n.* 2. & *decif.* 438. *n.* 10. *part.* 13. *decif.* 163. *n.* 14. *part.* 14. & *decif.* 73. *num.* 5. *part.* 15. & in fortioribus terminis pro validitate obligationis fidei-juriorie mulieris pro viro, etiam non urgentibus Creditoribus, nec relaxatis mandatis, & non probata versione in extinctionem debitorum, respondit *Rota decif.* 452. & *decif.* 609. *part.* 18. & magis in specie, quod quis non teneatur esse sollicitus, an mulier pecuniam expendat in causam expressam, decidit *Sard. decif.* 156. *num.* 9. ubi in fine de communi testatur, & dixit *Rota decif.* 33. *num.* 12. & *segg.* *part.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum aliis ibi adductis: alioquin nemo cum feminis contraheret, quia, ut egregie advertit *Parsl. Jurisconsultus in leg. si mulier C. de Vellejan.* = Si mulier tamquam in usus suos pecuniam neceperit, alii creditura, non esset locus S.C., alioquin nemo cum feminis contraheret, quia ignorari potest quid actura sit =

Neque id mirum videri debet, cum certi, exploratque Juris sit, Emptorem, sive alium, 53 quæcumque solventem regulariter non teneri esse sollicitum, & curiosum, ut pecunie solute vertantur in causam expressam, quoties onus hujusmodi ipsi solventi non reperitur injunctum, ad *Text. in leg. fin. ff. de exercit. actio. Bartol. in leg. Civitas, num.* 7. ibique *Jusul. num.* 12. *ff. si cert. petat. idem Bartol. in leg. 1. Non tantum ff. de exercit. act.*, ubi *Bald. in 2. notab.*, & *Castrenf. num.* 4. *Invenit in cap. cum quibusdam de fidei-juss. num.* 3. *Gratian. discept.* 45. *num.* 5. & *segg.* *Mistic. de tacit. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 10. *Sard. decif.* 156. *num.* 3. & *segg.*, ibique *Hodier. num.* 1. & *segg.*, *Rota post Pacific. de Salvoan. decif.* 16. *num.* 13. & *segg.*, *coram Ludovif.*, *decif.* 51. *num.* 19. & 12. cum *segg.*, ubi solutio facienda erat pro solvendis diversis debitis domus, censuit, Solventem liberatum esse per actualem solutionem, abique eo quod inquirere deberet de versione in causam expressam, ibique *Adden. num.* 33. & consuerunt firmata in *Romana Afficiationis* 26. *Februarii* 1713. = Unde *coram Cord. Fulconero* & in *Romana Dotis* 5. *Decembris* ejusdem anni 8. In præstati autem *coram Cord. Scuto*.

Contraria verò procedunt in contrahibus à 55 jure prohibitis, & à Judice dumtaxat sub certa forma, modo, & conditione permissis, in his 57 enim Emptor, tametsi onus ipsi præcisè injunctum non reperitur, tutus oco est, nisi illis formaliter adimpletis, ne alioquin aperiatur via fraudibus, & dolose supplantationi Pupillorum, aliarumque similium personarum, quæ alterius curâ, & administratione indigentes, alieno potius, quam suo vivunt arbitrio, ut tradit *Rota co-*

coram bon. mem. Emerix Jun. dec. 12. *num.* 6. *coram Cerro decif.* 215. *num.* 1. *in rec. decif.* 41. *num.* 15. & *segg.*, & *decif.* 325. *num.* 3. & 4. *part.* 10. *decif.* 186. *num.* 6. *part.* 16. & *decif.* 64. *num.* 4. *part.* 18. *tom.* 1. At aliter res se habet in contrahibus mulierum à jure permissis, & in quibus certa, 59 forma, vel conditio quoad solutionem pretii præscripta non reperitur, ut in casu nostro, in his enim terminis cura versionis ad Emptorem minime pertinet, ut bene contrarias auctoritates explicando, declarat *Rot. d. decif.* 12. *num.* 6. *coram bon. mem. Emerix Jun.*, præsertim quando Emptor, ut hic, non contendit ex solutione fac- 60 cia mulieri quævis obligationem ullam, & actionem contra tertium, sed tantum agit de liberatione consequenda, quæ facilius datur, quam obligatio, juxta *Text. express. in leg. Ar- 61 rianus 16. ff. de obligat.*, & *actio.*, ita loquentem = Ubi de obligando queritur, propensius esse debere vii, si habeamus occasionem ad negandum, ubi de liberando ex diversis, ut facilius finis ad liberationem = *Salgad. in Labyrinth. Cred. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 125. & in nostris terminis *Rota decif.* 511. *num.* 12. *vers. rursus Bartol. coram Ludovif.*

Ex his autem sicut patet, Emptorem exemptum fuisse ab onere curandi versionem pretii io utilitatem mulieris, ita quoque periculum fit, ipsum curam nullam gerere debuisse, ut favore ejusdem mulieris iovebiretur pars illa pretii, quæ numerata fuit in actu stipulationis instru- 62 menti, id enim oculo jure cautum, nec in dicto instrumento præscriptum reperitur, & quando etiam in illo demum admodum fuisset investimen- 63 tum pretii, adhuc pro Emptoris liberatione sufficeret, illud ipsi injunctum non fuisse, ut in specie oneris investiendi tradit *Rota coram Dmoz. Jun. decif.* 358. *num.* 8. & in *Fulgation. Pecuniaria* 6. *Junii* 1692. 5. Præterquam quod *coram bon. mem. Pio* 1. cum io hujusmodi contrahibus hoc tantum ab Emptore, sive ab alio quocum- 64 que pecunias solvente præstandum, & investi- gandum sit, ut scilicet on fuerit quæsitus, consilisque titulus falsus, seu falsa causa, ut explicat *Casac. in leg. final. ff. de exercit. actio. seu tracti.* 8. de *Officiu. n.*, *Rot. decif.* 33. *num.* 12. & *segg.* *part.* 4. *tom.* 2. *rec.*, ubi alii.

Quæ quidem falsa causa frustrâ io hypothefi defumi videbatur ex eo, quod debita pro causa venditionis, seu permutationis in instrumento enunciata non subsisterent, tamquam nulliter contracta: quia, omisissis aliis responsionibus, satis est dicere, quod ad justificationem solutionis, & executionem Solventis se exuberat, conditio- 65 nem extrinsecam esse veram, quod videlicet debita reverâ existerent, minime curatâ illorum 66 validitate, & substantiâ, de qua Emptor, & Solvens non tenetur esse sollicitus, cum non cogatur inquirere iotrinsecam, atque latentem, 67 causæ qualitatem, ut *Text. in leg. si boni- nem ff. de solutio. probat Casanov. conf.* 9. *num.* 34. *Salgad. in Labyrinth. Creditor. part.* 1. *cap.* 36. *num.* 32. & *segg.*, & *num.* 39. & *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 33. *Rec. dispart. Jur. select. cap.* 127. *n.* 20. & magis in specie, quod tenent census va- 68 lide

libi impositus à muliere pro dissolvendo alio debito nulliter contracto, firmavit *Rota decif. 499. num. 9. & seqq. part. 12.*, ubi declaratur *Decif. 383. part. 12.*, quod contrarium sentire videtur, & sequitur *Constantius. ad statut. Urb. annotat. 44. artic. 7. num. 728. & seqq.*

Quatenus verò ex omnibus praedictis arguetur deceptio, & circumventio, ex qua concedatur restitutio in integrum, etiam si lesio sit infra dimidiam iusti pretii? Dicimus, id rectè procedere in minore per *Text. in leg. siquidem Cod. de. Prad. minor.*, si nisi deceptio esset minima, quia tunc nec minori daretur restitutio, ut *in leg. Scio ff. de restit. in integr.*, si In maiore verò locum habere dumatat, cum deceptio causatur dolo Adversarii, *leg. si dolo 5. & leg. dolo 10. Cod. de rescind. vendit.*, secus, si se ipsi tantum, ut bene distinguunt *Glossa in leg. quisquis maior 15. lit. L. Cod. de rescind. vendit.*

Dolus autem Emptoris plene, & conclusivè ter probandus esset *leg. dolo 6. cod. de dol. mal. leg. quod 23. ff. de probat. leg. dolo 10. in fin. Cod. de rescind. vendit.*, quia non praesumitur, *leg. merito 51. ff. pro socio, Klob. de contribut. cap. 19. num. 667.*, ubi latissime, & tamquam confidens in animo, non rectè inferitur ex parvitate pretii, ut eum ait *Text. in dicta leg. dolo 10. Cod. de rescind. vendit.* = *Dolus Emptoris qualitate facti, non quantitate pretii estimatur* = ubi licet *Glossa. lit. K. veli*, quod ad istum effectum quantitas pretii, etiam non proflus valeat, valeat tamen cum aliis: Ista tamen alia hicadeinde non video pro huiusmodi doli inductione; nam si dicitur, Terras in permutatione assignatas pluris estimatas fuisse, quàm ipsa postea vendita fuerint, respondetur, id ad probationem doli, & male fidei non sufficere, ut docet *Textus in leg. 4. Cod. de rescind. vendit. ibi* = ad ref. iudicandum venditionem, & male fidei probationem, hoc solum non sufficit, quod magno pretio fundum comparatum, minoris distraxum esse committitur = Si verò diceretur, venditionem factam fuisse viliori pretio propter urgentem necessitatem, neque id contractum redderet inefficacem *juxta Text. apertum in leg. non idcirco 12. eodem tit. Cod. de rescind. vendit.*, nam, ut advertit *Rota decif. 532. num. 10. & 11. post 1. sum. 2. rec.*, Venditor ut plurimum nec estulitate rei familiaris vendere compellitur minori pretio, quàm res valeat; non tamen ob id in dubium revocatur validitas contractus, quasi dolo iuxta.

Et generaliter, quod dolum attinet, aut Venditor sciebat, tunc dum plus valere, & nihilominus consensit venditioni factæ pro minori pretio, & tunc dolo abest, attentâ scientiâ, & consensu, *leg. nemo videtur ff. de regul. Jur. & leg. Cùm donatarius Cod. de Transact. leg. Venditor 11. & ibi Glossa. lit. 2. Cod. de rescind. vendit.* Aut Venditor ignorabat iustum valorem fundi, & sibi imputare debet ille, qui vendidit rem, cuius pretium ignoravit, quia non debuit esse tam negligens, & sapient, ut inquit, *Bald. in d. leg. quisquis maior 15. Cod. de rescind. vendit.*

De Contractu.

ideoque perinde habetur, ac si scivisset, ad hoc ut venditio paulo viliori pretio facta fuisset, & tamquam dolosa, rescindi non possit *d. leg. 87. quisquis, & ibi Glossa. lit. P.*

Quod si tandem obiceretur, venditionem factam fuisse à muliere compulsâ à Viro per vim, & metum includentem dolum, obvia est responsio, nimirum hoc etiam (etiam si probaretur) Emptori nocere non posse, si doli conscius non fuit, nam dolo unius non debet alteri nocere, *leg. eleganter 7. in princ. ff. de dol.*, & *Text. in leg. Si dolo 5. Cod. de rescind. vendit.* loquitur expressè de dolo Adversarii, & *Glossa. ibidem lit. 1. verb. Adversarii* clare limitat dispositionem *Textus* in casu doli procedentis ab alio *ibi Secus si dolo tertii, qui tunc agitur actione de dolo contra illum tertium* =, & ad effectum rescindendi venditionem requiri dolum Emptoris, vel metum ab eo incusatum, probat apertè *Textus in leg. si voluntate 8. Cod. de rescind. vendit.*, sub initium sic habens = *Dolus ex caliditate, atque insidiosi Emptoris argui debet, vel metus mortis, vel cruciatus corporis imminens detegi, ne habeatur rata venditio* =, ex quibus verbum patet etiam, cujus generis debeat esse metus ad istum effectum, & tradit *Jov. de solemnitat. in contract. minor. Glossa. 22. §. 21.*, ubi, quod ex metu praesumpto Viri non rescinditur alienatio rei extradotalis Uxoris, nisi minx, aut verbera, probentur; praesertim, si intervenit iudicis decretum, & propinquorum consensus.

Jure igitur facta venditio, sive permutatio omnino dici posse videtur in casu nostro = *cum. adfuit, que adesse oportet, & absint que abesse oportet* =, ut bene ad rem notat *Glossa in leg. rator 7. Cod. de rescind. vendit. lit. E.* & ideoque rectè locum sibi vindicat dispositio *Textus in leg. si dolo 5. eodem tit. Cod. de rescind. vendit.* = quod si jure per facta venditio est à majore 25. annis, intelligere debet, consensus mutuo perfectam venditionem, resoluti non posse = sunt verba *Textus* praedicti; Praesertim cum mulier, alique in dicto Instrumento obligati sese solemniter adstrinxerint Juris jurandi obligatione interpositâ ad perpetuum observantiam dicti contractus, & de evictione promiserint tùm generaliter, tùm particulariter in forma Juris valida, ac ad omnia damna teneri voluerint, quo fit, ut, sicuti cessante dolo, & lesione, contractus ab illis impugnari non possit, *Glossa in dicta leg. 2. Cod. de rescind. vendit. lit. B. vers. non contra.* Ita neque id liceat DD. fratribus de Gratiosis illorum heredibus, per *Text. in leg. Vindicantem ff. de evictio. Rota in Anconitana Salviani 22. Aprilis 1709. in princ. & Nec allegata coram Cur. mem. Card. Priolo, alioquin fatistationem consequi deberent ex ipsius bonis hereditariis, quae possident *Rota coram Cerra decif. 586. & decif. 647. utrobique num. 1. & seqq. post Constantin. ad statut. Urb. decif. 169. num. 35. & decif. 170. num. 1. & in Romana Doti 20. Junii 1712. §. Bene verum coram Rmo Advocando.* Certius verò post lapsum quinquaginta, & ultra annorum = nam officium Judicis ad rescindendum contra-*

- cum regulariter competit tantum intra quadriennium leg. *superuocatum Cod. de temp. in integr. restit.*, *Gloss. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit.*
 106 *lit. B.*, & *ibi Subjacet. in not. margin.*, praeterim quando contractus ab ipsa muliere numquam fuit impugnatus, quinimo pro legitimo agnitus per receptionem residui pretii, in quibus circumstantiis ille facilius sustinetur, ut ponderat. *Rota decis. 394. num. 12. & 13. part. 13.*, & *decis. 463. num. 16. part. 18. tom. 2.*

Florentina Emphyteusis.

Investitura ad solos Heredes sanguinis, vel ad certum Personarum genus non restricta, & continens alienandi facultatem, censetur ad quoscunque extraneos transitoria, nec ad vitam dumtaxat alienantis, sed perpetuo duratura. Emphyteusis perpetuitas ex quibus argumentis deducatur? Observatio centenaria an, & quando faciat praesumere quolibet meliorem titulum? Et quid si iste fuerit ab initio allegatus?

VOTUM XXIV.

- 1 Dominia rerum non debent semper in incerto manere.
- 2 Heredes, licet extranei, comprehendi in investitura censentur, ubi post vocationem filiarum, eorumque Descendentium, mentio aliorum heredum facta est verbis comprehendere valentibus etiam extraneos.
- 3 Concessio, in qua prius filii, eorumque heredes, deindeque alii quicumque heredes, & successores contemplati sunt, potius locatio perpetua, quam emphyteusis reputanda est.
- 4 Verbo investitura = Heredibus, & Successoribus, & quibus tu, vel alii praedicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus &c. = comprehendunt heredes etiam extraneos, & num. 10., & 48.
- 5 Locatio perpetua ad quoscunque heredes etiam extraneos est transitoria, & num. 47.
- 6 Quovis effect Ecclesiastica, & num. 7.
- 7 Verbo = Heredibus, & Successoribus = in emphyteusi, etiam Ecclesiastica eam efficit transitoriam ad quoscunque heredes, licet extraneos.
- 8 Verbum Successoribus post aliud Heredibus quid plus operatur, quam verbum Heredibus simpliciter prolatum.
- 9 Praeterea additis aliis verbis = Et quibus tu, vel alii praedicti &c. concesseritis =, & num. 22.
- 11 Clausula = quibus dederit = in investitura, equiparatur clausula = pro heredibus quibuscunque =.
- 12 Et amba important aequè principaliter vocationem tam extraneorum, quam Descendentium, & num. 21. 28., & 29.
- 13 Clausula in perpetuum = ad illam partem dispositionis investiturae importat comprehensionem

tam Descendentium, quam extraneorum, & num. 21. & 26.

- 14 Verbo investitura = tibi, tuisque filiis, nepotibus, pronepotibus &c. possessionem apprehendendi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alia pro tuo, & tuorum praedictorum libito facienda plenam, & liberam licentiam &c. elargimur = comprehensionem etiam extraneorum praesefertur, & num. 21. & 49.
- 15 In emphyteusi, licet Ecclesiastica, si prima adquisitio amplissima alienandi facultas concessa est, etiam extranei dicuntur comprehendi, & num. 26.
- 16 Observantia qualis aem contrarius declarat.
- 17 Observantia declarat, bona ejus esse naturalia, ut ad extraneos valeant transferre.
- 18 Et sufficit pro hujusmodi effectui, aliquando in eis transivisse.
- 19 Emphyteusis, licet Ecclesiastica, facta est, quod semel ad extraneos transierit, ut in eis sit in posterum transitoria.
- 20 Neque opus est hujus rei declaratione in contradictorio iudicio.
- 21 Verbo = Heredibus quibuscunque =, hoc = & quibus dederit =, necnon clausula in perpetuum =, alique ejusmodi contrarius non comprehendunt, quando concessio ad solos heredes sanguinis, vel ad certum personarum genus restricta est, & num. 21.
- 24 Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem.
- Si fecerit, non procedit num. 25., 26. & 30.
- Minusque, si, facta alienatione, ea a nemine fuit retractata num. 27.
- 31 Alienandi facultas in investitura regulariter data intelligitur in praedictum concedentis.
- 32 At non etiam vocatorum, & num. 34. & 56.
- 33 Jus quassum dicitur vocatus in investitura.
- 34 Alienandi facultas in investitura illius auctoritatem non imminuit.
- 35 Nec etiam jus vocatus quassum admittit.
- 36 Si praeterea ad eam dumtaxat alienantis fuerit concessa.
- 37 Verbo investitura = Et quibus tu, vel alii praedicti jus tuum pro dictis temporibus concesseritis = alienandi potestatem vocatis fessum, ad eorum dumtaxat vitam coarctant.
- 38 Alienandi facultate Vocatis in investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsi facta tandem suscipitur, quando iudicium vixerint.
- 39 Et potest, in decedentibus, ab aliis in eam comprehensionem revocari.
- 40 In investitura, qui sunt comprehendi, iura propria, & ex propria persona venire dicuntur.
- 41 Alienandi facultas in investitura quando ex mente Concedentis censeri debeat ad vitam dumtaxat alienantis restricta? & n. 43. & 43.
- 43 Instantanea correctio, & contradictio vitanda est.
- 44 Alienatio debet in praedictum Vocatorum

in Investitura perpetuam valere, si nec rei natura, nec verba concessione, neque mens Concedentis perpetuitati repugnet, illique insuper favet observantia.

43 Papa est supremus rerum Ecclesiasticarum Dominus.

46 Papa ex permissa Vocati in Investitura Bona alienatione praesumitur illorum transiitum concessisse ad quoslibet heredes, etiam extraneos.

47 Praesertim, si concessio sit potius locationis perpetuae, quam emphyteutis.

50 Itemque, si conciliis, in quibus ea Bona quorumque titulus transferuntur, perpetua illorum concessio facta sit.

51 Verba Investitura = Authoritate Apostolica &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = perpetuum concessum importat foreve quovismode in eo comprehensum.

52 Ac etiam eorum, in quibus Bona fuerint alienata, & num. 54, & 55.

53 Procedit in praesudicium quovis Vocatarum, & num. 56.

57 Alienandi facultas in Investitura, si generalis, & amplissima sit, censetur in praesudicium etiam Vocatarum concessa, & num. 79.

58 Verba Investitura = & quibus &c. ius tuum pro dictis temporibus concesseritis non tantum, sed demonstrativum sunt accipienda.

59 Nec tempus limitum, quo alienatio, si fiat à Vocati, debeat durare, sed indicant, quo tempore valeat expleri, & num. 65.

60 Praesertim, si Investitura sit veri hereditaria, & ad quosvisque transitoria.

61 In Investitura hereditaria totum juxta refert penes Possessorem.

62 Cum facultate alienandi in perpetuum etiam in praesudicium comprehensum.

63 In dispositione qualibet id semper volitum praesumitur, quod est de ejusdem natura, atque essentia.

64 A natura, qua insunt, semper inesse praesumantur, nisi probata mutentur.

66 Investitura merè hereditaria est ad quosvisque transitoria.

67 Alienandi facultas tributa Vocati in Investitura, compatibilis est cum eorum vocatione, & num. 78.

68 Vocatio autem hujusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non sequente alienationi, & num. 77.

69 Procedit etiam in vocatione ad fideicommissum, talem facultatem continente.

70 A fideicommissum ad emphyteusim, & viceversa, ubi in utriusque data sit alienandi facultas, eadem, quoad illius compatibilitatem cum vocatione, valet illatio.

71 Alienandi facultas, ubi amplissima est, & concessa omnibus in Investitura comprehensa, nullam recipere valet restrictionem, & n. 76.

72 Vocati filiorum, eorumque Descendentium, in Investitura, restrictiones admittit.

73 Et sumpta sub conditione, quatenus alienatio non sequatur, compatibilis est cum facultate alienandi.

74 Investitura secumferens alienandi facultatem, nullam Vocati certam, & absolutam juxta adquiret.

75 Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur.

80 Observantia plura in centenaria declarat, Bona esse perpetuam transmissibilia, etiam ad extraneos.

81 Observantia valet naturam ipsam, & qualitatem concessione immutatur.

82 Ac reddere alienabile id, quod ex se tale non est.

83 Maxime autem eam declarare, atque interpretari.

84 Licet agatur ad effectum reddendi capaces extraneos medio alienationum in praesudicium Vocatarum faciarum.

85 Observantia, ut in praesudicium Vocatarum reddat capaces extraneos alienarios, opus non est illius adprobationis in iudicio.

86 Ad eamque probandam animi usus sufficit.

87 Alienatione in perpetuum facta à praecedente Vocato in Investitura, juxta heredes extinguitur.

88 Heredes factum sui Autoris alienantis tenentur servare.

89 Procedit non solum in herede primi, sed etiam ulterioris heredis, & consanguineo successore.

90 Condizione deficiente, cessat juxta eam ex ea dependens.

91 Ex centenaria quilibet melior titulus potest allegari.

92 Scilicet divisionis, concessione, emphyteutis, aut alterius consanguineo contractus, & num. 93.

93 Praesertim, si agatur de re sumpta natura alienabili.

94 Observantia eo magis comprobatur, si pluries sit facta nota, nunquam tamen per se nota.

95 Juxta, & possessore rei facile arguitur ex cessatione Actus à lite, ejusque adquiscentia.

96 Ex centenaria decursa post cessatum litem, et fuisse renuntiatum praesumitur.

97 Atque elinquitur quilibet mala fides ex lite contracta.

98 Centenaria operatur, ut, rejecto uno titulo, alius à Re possit allegari, & num. 99. & 100.

99 Centenaria non minus, sed casualitatem alterius consanguineo tituli suppeditat.

101 Centenaria, rejecto uno titulo expresse, atque invalido, nequit amplius allegari.

102 Requiritur tamen ad id eadem, quod praedictio tituli invalidi pericula facit ab ipsa met Principali.

103 Vel ab ejus Procuratore cum speciali procura mandata.

104 Sed etiam, quod talis titulus sit incompatibilis cum alio ex centenaria desumpto.

105 Vel quod producent ad expressam ejusmodi titulum se coartaverit.

106 Centenaria in vita Antecessorum decurse operatio non impeditur ea defectu minoris aetatis, sive Juriuramentum antecessorum.

- 107 *Declaro, id procedere, ubi non in linea præscripta, sed præsumptio melioris tituli adducatur.*
- 108 *Eoque casu juxta Afloris præsumitur persennæ, ac publicum instrumentum extitisse.*
- 109 *Contra centenario sumptum in linea præsumptio melioris tituli, restitutio in integrum non datur.*
- 110 *Restitutio in integrum non datur adversus publicum instrumentum contractus antiquæ validi.*
- 111 *Centenario decursu in vita antecessorum non obstat successio, si constet de titulo in sui origine vitioso, & infesto.*
- 112 *Tituli possibilibus præsumptio non admittitur, ubi certis concurrunt titulus.*
- 113 *Centenario, ubi non constet de titulo in sui origine vitioso alienationis, quæ sit possibilibus, titulum admittit.*
- 114 *Et facit verum esse, quod est possibile.*
- 115 *Centenario in vita antecessorum decursu successio præjudicat, etiam in re alienari prohibita.*
- 116 *Et præsumptionem dispensationis, ac devotionis inducit in illorum etiam præjudicium, & num. 117.*
- 118 *Procedit etiam in re alienabili, & ad quoscunque transmittitur.*
- 119 *Antecessor nec à lege, nec ab homine alienare prohibitus valet, alienando, successio præjudicare.*

LATIFUNDIUM centum octoginta rubrorum hodie nuncupatum Tenutam Argenteæ, Leo X. anno 1520. donavit in perpetuum Jo. Paulo Argenti Civili Florentino primo acquirenti = *pro d. se, suisque filiis, & nepotibus, & pronepotibus, ac ipsorum, & casusque ipsorum hereditibus, & successoribus, & quibus tñ, vel alii prædicti juxta modum pro d. temporibus vendideritis, vel alienaveritis &c.* Licet autem præfatus Joannes Paulus plures reliquisset filios, omnesque heredes universales instituit: Tenuta tamen prædicta (quo titulo adhuc certe non constat) integrè possessa fuit à solo Philippo, à quo delata fuit ad Lucretiam ejus filiam, & ab hac in DD. de Santinis, in quorum Domo nupta fuerat d. Lucretia: cumque ex Fracisio altero filio Jo. Pauli primi acquirentis ortum duxerit Philippus, ex hoc verò Camillus, & ab isto alter Philippus, à quo causam habent Patres Oratorii uti illius heredes universales; iidem à me querunt, ut pro veritate dicere velim, an ipsi tamquam heredes dicti Philippi, & in d. concessionem, sive investitura comprehensum juxta habeant d. Tenutam Argenteam vendicandam à DD. de Santinis.

Esti autem mihi sententiam meam pro veritate dicturo, res facili negotio expleri posse videretur, respondendo, Patribus nullum jus competere pro vendicandis Bonis prædictis à DD. de Santinis, ea sola ratione, quod nimirum ad quietem, pacemque publicam id ma-

ximè pertinet, ut, qui longissimo tempore memoriam hominum excedente rem aliquam possederint, tutus sit ab omni molestia, ne aliquo dominia rerum semper in incerto maneant, ut ex Hug. Grot. de jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 4. & Pufendorf. de jur. natur. & gent. lib. 4. cap. 12. §. 9. & seqq., admittit Rota in Melioritatis Devolutionis 26. Janii 1722. in princip. coram R. R. Lancesio; nihilo tamen minus, joluncto mihi mueri plenius satisfactorius, prius investigare curabo naturam, & qualitatem dictæ concessionis, num scilicet, illà inspectâ, Bona sint transitoria ad quoscunque heredes, & perpetuo alienari possint, etiam in præjudicium vocatorum: deinde, eâ cognitâ, inquiram, an ullum jus Patribus competere possit in circumstantiis casus nostri.

Porro, quod attinet ad comprehensionem heredum quorumcumque etiam extraneorum, hæc planè resultare videtur ex dicta concessionem: in ea siquidem postquam expressè nominati sunt filii, nepotes, & pronepotes, sit etiam mentio heredum, & successorum, & quidem, clausulis, & verbis aptis ad comprehendendos, tam ultteriores descendentes, quam etiam quoscunque extraneos, ut præfatum verba illa = *ac ipsorum, & casusque ipsorum hereditibus, & successoribus, & quibus tñ, vel alii prædicti juxta modum pro d. temporibus vendideritis, vel alienaveritis in casum, seu quemcumque alium meliorem, & efficaciorum titulum, contractum, emphyteusim, livellum, seu feudum sub unum canone &c. in perpetuum donamus, concedimus, assignamus &c.*

Sivè enim inspectur qualitas, & natura dictæ concessionis, quæ potius, quam ad emphyteusim, ad censum, seu locationem perpetuam, tamquam (pro ut voluit concedens) meliorem, & efficaciorum titulum præbentem primo acquirenti, redigi posse videtur; ex deductis à clar. mem. Card. de Luc. de emphyteus. disc. 31. num. 7. & seqq., & disc. 34. per tot., sive etiam considerentur verba illa = *hereditibus, & successoribus, & quibus tñ, vel alii prædicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus, concedimus &c.* = eadem concessio proculdubio est comprehensiva heredum quorumcumque, & ad extraneos transitoria, ut de locatione perpetua, post Rein. conf. 16.1. lib. 1. commutatio receptum, & alios, tradit clar. mem. Card. de Luc. de emphy. disc. 32. num. 5. ubi, quod locatio perpetua sãpente naturâ transit ad extraneos, quamvis esset Ecclesiastica: sit præterea ponderando, verba = *hereditibus, & successoribus* = eundem effectum operari etiam in emphyteusi Ecclesiastica, idem Card. de Luc. de emphy. disc. 32. sub num. 5. vers. secundo, inquit, quod verbum *successoribus*, post aliud *hereditibus* latius stare videtur, & operari debet aliquid plus, quam verbum *hereditibus* simpliciter prolaturum: maxime additis illis aliis verbis = *& quibus tñ, vel alii prædicti &c. concesseritis &c.* = quæ citrà omne dubium emphyteusim efficiunt hereditariam, & ad extraneos quoscunque

que transitoria, ut pluribus relatis, probat *clar. mem. Card. de Luc. de empt. difc. 29. num. 3.* & *disc. 32. num. 5.* & docet *Car. Jus. conf. 4. num. 2. & 3.* ubi ex *Baldo* equiparat clausulam = *quibus dederit* = clausula = *pro hereditibus quibuscumque*, *R. P. D. Calceagnus. obferv. prolix. legal. part. 2. obferv. 12. num. 20.* & *feqq.*, apud quem alii, *Rot. coram Privil. decif. 218. num. 1.* in *rec. decif. 26. num. 2. part. 3.* & *decif. 286. num. 3. eadem. part. 3.* & *alibi paffim*, ut patet ex collectis per *Paulat. differt. 81. num. 54.* & *dub. feqq.*, & in *Papien. emptus 6. Maii 1718. §. Non obftante*, coram *Rio de Herrera Epifcopo Seguntino*: quoniam verba prædicta æque principaliter importare vocationem tam extraneorum, quam Descendentium, tradit *Mart. de claus. part. 2. claus. 58. sub num. 17.* & *feqq.*, *R. P. D. Calceagnus. dict. obferv. 12. num. 100.* & *prior sub nu. 97. verf.* & dicendum, ubi refert *Lancellus. Goli. conf. 84. num. 38.* & *feq.*, Proxi etiam ejusdem virtutis, & efficacie est dictio = *in perpetuum* = *per dispositivæ adjecta*, juxta firmata per *Rocc. difputat. Jur. fcleclur. cap. 66. num. 13.* & *feqq.*, *Rot. coram Cavalier. decif. 293. num. 3.* coram *Mertin. decif. 506. num. 6.* coram *Privil. decif. 218. num. 4.* coram *bon. mem. Aufold. decif. 75. num. 11.* in *rec. decif. 332. num. 9. part. 19.* & in *Nallius. seu Forolivien. Caftri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et sunt coram Rio Lancello.*

At certius hujusmodi extraneorum comprehensionem fuaſent illa alia ſubjuncta verba = *Acti tibi, tuisque filiis, nepotibus, Proneptibus, ne hereditibus*, & *ſucceſſoribus ex nunc poſſeſſionem illorum petiarum Terra apprehendendi*, & *illa poſſeſſendi aſſaſſandi, lucrandi, diſcandandi, vendendi, permutandi*, & *alia præ tunc*, & *tuorum prædictorum libito ſuccendi* &c. *plena*, & *libera licentiam, facultatemque elargimur* = Ex hujusmodi namque adeo ampla, & eluxariata facultate alienandi conceſſa primo acquirenti proculdubio extranei quicumque capaces reſtiti dicuntur emphyteuſis tametsi Eccleſiaſtica, ut poſt celebre conſilium *Laderchi il. 1. pluris à Serra Rota* approbatum, atque laudatum *decif. 287. num. 1.* & *decif. 642. num. 3.* & *feq. part. 1. rec.* & *alibi*, tradit *R. P. D. Calceagnus. dict. obferv. 12. num. 13.* & *feqq.*, alios referent, & firmavit *Rota decif. 286. num. 6. part. 3. rec.* & *disc. 32. num. 7.* *Paulat. differt. 81. num. 51.* & *52.*, ubi, quod quando emphyteuſis, licet Eccleſiaſtica ſemel tranſiit ad extraneos, ſemper retinet eandem qualitatem, & durat alienabilis, & transitoria ad quocumque, & cum aliis *Rota in Nallius. seu Forolivien. Caftri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Ceterum coram Rio Lancello Dec.*, ubi etiam, quod nec opus eſt,

ut ſit firmata in contradictorio Judicio: Perpetuis igitur ſimilibus verbis, & clauſulis, ambigi miſimè poſſe de alienabilitate in extraneos rectè reſpondit *Rota in dicta Nallius. seu Forolivien. Caftri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et ſunt cum feqq. coram Rio Lancello, & in Fulginate. emphyteuſis 11. Maii 1714. §. Cui naturali*, coram *R. P. D. Cerro* ubi alii pleniffimè =

Et quamvis tùm verba = *hereditibus* &c. & *quibus dederit* &c. = *clauſula in perpetuum* = tum etiam cetera alia hujusmodi verba, & clauſula, aliquando ita explicata, & intellecta fuerint, ut non operarentur generalem effectum, comprehensionis quorumcumque ſucceſſorum, nec inducerent facultatem alienandi in perpetuum in extraneos: id tamen evenit, vel in caſu, quo conceſſio aperte reſtricta videbatur ad ſolos heredes ſanguinis, ſeu ad certum genus perſonarum, vel quando expreſſe prohibita legebatur alienatio: At quoties, ut in caſu noſtro, conceſſio non eſt reſtricta ad determinatos gradus certi generis perſonarum, ſed facta eſt mentio heredum, & ſucceſſorum, & omnibus bona, ſive locationis, ſive emphyteuſis, ſive demum quocumque alio titulo conceſſa poſſidentibus in parte diſpoſitiva data eſt facultas alienandi, de eiſdemque faciendi quicquid placuerit, præterea adſunt verba = *in perpetuum* =, & Dominus ductus, ſive concedens non eſt in cauſa, quodque denique magis eſt, alienatio jam à longitimo uſque tempore peracta, à nemine unquam retractata tuit, ſed ſis, in quem illa facta reperiebatur, pacifice ſemper res alienatas poſſedit, nemo ſane (quem videmus) in his terminis affirmat, verba, & clauſulas prædictas non inducere tam comprehensionem omnium, & quorumcumque ſucceſſorum, quàm etiam omnimodam facultatem alienandi in extraneos, ut rectè declarat *clar. mem. Card. de Luc. de empt. difc. 32. num. 6.* & *disc. 33. num. 11.* & *feqq.* & *disc. 35. num. 4.* & *feq.*, ubi bene diſtinguit, & conciliat contraria, cumque ſequitur *Paulat. differt. 81. num. 78.* & *R. P. D. Calceagnus. dict. obferv. 12. num. 91.* *Rot. coram Privil. decif. 218. num. 6.* & *7.* in *rec. decif. 26. num. 2. part. 3.* ubi, quod dicte clauſula, quando ſunt poſitæ ampliative, non poſſunt reſtringi ad terminos ſtipulationis relatæ ad filios, & Descendentes, & in dicta *Fulginate. emphyteuſis 5. Ex his itoque coram R. P. D. Cerro*.

Quamquam verò ex his, quæ hæcenus dicta ſunt, planum reddi videatur, quod non minùs ex verbis, & clauſulis, quibus conceſſio Bonorum, de quibus agitur, concepta eſt, quàm etiam ex ampla facultate alienandi, illa effecta dici debeant transitoria ad extraneos: attamen inquirendum adhuc ſupereſt, an ejusmodi alienatio facta in extraneos, adeò firma dicatur, ut perpetuò valitura ſit in præjudicium vocatorum: eò quòd facultas alienandi regulariter data intelligatur in præjudicium ipſius concedentis, at non etiam vocatorum, quibus juſ

quati-

- 33 quantum fuit in concessione, seu Investitura : quippe, quod eos attinet, licentia alienandi non immutat naturam concessionis, nec tollit
34 ius illis præcedentem quantum ex providentiâ.
35 Concedentis, ut probat *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienationib. quest. 2. num. 5.*, ubi, relatis nonnullis contrariis sententiis, dicit, hanc opinionem receptam apud Rotam, & præcipue
36 decif. 750. num. 3., & 4. part. 3. rec., in qua bene consideratur ratio evitandi repugnantiam, & correctionem, ne scilicet statim per talem alienandi licentiam recessum videatur à provisione
37 præ Descendentibus facta, & consonant firmata in *Fantu. seu Senzallien. Castri. & Bonorum Montis Portii* 7. Maii 1702. s. *Munusque*, &
38 14. Junii 1709. s. *Nec præmissis coram bon. mem. Moliner. & in Nullius Abbatia S. Hilarij de Galeata* 18. Aprilis 1712. s. *Idque adeo*, & s. *Certe tale coram bon. mem. Ansaldo*, ubi plenissime concordantur.

- 39 Quæ porro opinio eò certius locum habere dici posset in nostra hypotheti, quia facultas alienandi ad vitam alienantis dumtaxat restricta censeri potest per illa verba = *Quibus tû, vel alij prædicti juri tui pro dictis temporibus &c.* Quapropter illorum vigore alienatio sustineri
40 quidem potuit, donec vita, & juxta alienantis durat, ac pro tempore, quo ipse Bonas retinere posset : At, eo mortuo, alii comprehensi in revocatione minime prohibiti censendi sunt, revocando alienationem, bona vendicare, ex notatis per *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienat. quest. 8. num. 2.*, & seqq., in dicta *Fantu. seu Senzallien. Castri Montis Portii* 7. Maii 1702. s. *Ratio coram bon. mem. Moliner. & in dict. Nullius Abbatia S. Hilarij de Galeata* 5. Addito quod, ubi, quod alienationes hujusmodi factæ à prædictis, seu possidentibus investitis, nequaquam possunt præjudicium irrogare reliquis
41 successit venientibus jure proprio, & ex propria persona.

- 42 Idque congruit etiam menti Summi Pontificis concedentis, qui per talem concessionem proficere voluisse videtur posteris Joannis Pauli primi acquireris, ut eos magis devotos, & obsequentes redderet Romanæ Ecclesiæ, quemadmodum legitur in prohemio dictæ concessionis ibi = *ut 16. Posterisque tuis Apostolicis favoribus prosequamur : hinc est, quod nos attendentes &c. & sperantes, quod tu, tuique posteris ei fortiori, & serventis nobis, & dicta Romanæ Ecclesiæ nos devotos, & obsequentes exhibitis, quo ab eadem sede majoribus gratiis vos honoris munus hinc motu proprio &c.* = æt quo sequitur, per licentiam alienandi deinde concessam Summum Pontificem minime intellexisse,
43 præjudicare vocatis, quos supra majoris obsequii, & devotionis gratiâ erga S. Sedem, favoribus, prosequi vellet expressè declaraverat, ne
44 alioquin detur illa instantanea correctio, & contradictio, quam omnino fugendam esse dixit *Rota decif. 750. num. 4. part. 3. rec.*, & advertit *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienat. quest. 8. sub num. 5. vers. contrariam, clar. mem. Card. de*

Luc. de emphyt. dispo. 35. sub num. 4. vers. decisio-nes igitur.

Verum enim verò, tamen discursus iste, contentianus esse possit aliis calibus, attamen, in nostro verius existimo, alienationem, de qua agitur, perpetuò valituram esse, etiam in præjudicium vocatorum, quia tali perpetuitati nec natura rei, nec verba concessionis, nec denique mens Concedentis repugnant, & præterea illi favet observantia : ordiendò autem à natura rei, licet agatur de re Ecclesiastica, veluti pertinet ad S. Sedem, quia tamen concessio facta fuit à Summo Pontifice supremo rerum Ecclesiasticarum Domino, pro eadem restringenda adeò non urget prohibitio illa alienandi in perpetuum Bona, & jura Ecclesiæ, generaliter à Sacris Canonibus indicta : concurrente enim voluntate ejus, in quo potestas certe non deficit, facilius concessio facta censetur cum permissione perpetui transitus Bonorum ad quoslibet heredes etiam extraneos, per ea, quæ observat *Gabriel. conf. 76. num. 6.*, & seqq. lib. 2., *Rota coram bon. mem. Ansaldo. decif. 75. num. 8.*, præsertim cum ea, potius ad censum, seu locationem perpetuam, quam ad emphyteusim redigi posse videatur, ex supra firmatis in s. *Sive enim*. Quapropter eò magis saltem naturâ ad extraneos quocumque in perpetuum transitoria dici debet *Gabriel. conf. 76. num. 15. lib. 2.*, *Mautic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 27.*, *Rota coram Celfo decif. 328. num. 7.*, & coram *Ottobon. decif. 42. num. 2.*

Naturæ rei consonant verba concessionis, quæ certè restricta dici nequeunt ad solos Descendentes, sed comprehendunt etiam extraneos, & quidem æque principaliter, ut supra demonstratum est ex illis verbis = *Ac ipsorum, & cujuslibet eorum heredibus, & successoribus, & quibus tû, vel alij prædicti juri tui pro dictis temporibus concesseritis, venderitis, vel alienaveritis &c.* = præterea omnibus data est facultas alienandi, nedum juxta prædicta, verum etiam per illa alia, quæ paulò post sequuntur, verba = *Ac tibi, tuisque filiis, nepotibus, pronepotibus ac heredibus, & successoribus tu nunc possessiones istarum petiarum Terra apprehendendi, & illarum possidendi usufructuandi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alio pro tuo, & tuorum prædictorum libitè faciendi &c. plenam, & liberam licentiam facultatem &c. eligimus =* Cum illis denique, in quos Bona prædicta quocumque titulo transiissent, facta legitur à Summo Pontifice perpetua illorum donatio, concessio, & assignatio ibi = *Auctoritate Apostolica teore præsentium in perpetuum donamus, concedimus, assignamus &c.* =

Hæc profero verba, & clausula, utpotè saltem naturâ secumferentia dispositionem, atque, concessionem, æque recipientem, ac comprehendentem filios, nepotes, Pronepotes, eorumque heredes, & Successores, ac reliquos omnes, in quos prædicti juri suum transiissent, & alienavissent, ut cuique Indultum legenti clarissimè patet, proculdubio efficiunt alienatio-

tionem in casu nostro perpetuam firmitatem esse habituram, etiam in prajudicium vocatorum; tum quia verba predicta = *In perpetuum donamus, concedimus, assignamus* = tamquam relata ad concessionarios, & alienarios quoscumque, ostendunt illis perpetuam securitatem à Summo Pontifice promissam fuisse absque periculo, quod Bona unquam essent ad alios reversura, *Gabriel. conf. 76. nu. 7., & seqq. vol. 2., Borhof. diss. 163. nu. 5.*, tum etiam quia, quoties, ut hic, facultas alienandi data est omnibus vocatis, & in Investitura comprehensis, in ea autem comprehenduntur etiam extranei, tunc illa data censetur in prajudicium quoque...

aliorum vocatorum, quos Concedens poterat non vocare, ut declarat *Fulgins. de jur. emphyt. tit. de alienat. quaest. 8. num. 5. in fin., Card. de Luc. de emphyt. dist. 20. nu. 10., Paulat. dissert. 81. sub num. 6., & seq., & num. 63., R. P. D. Calegatin. observ. pract. legal. part. 2. observ. 12. num. 107., & seq., Rota coram Burat. decif. 87. num. 23. & seq., in Nallius, seu Foroliceis, Castri Valli Oppii 12. Junii 1711. S. Uterius, & seqq. coram Rino Lancetta, in Fanen. emphytenf. 3. Januarii 1713. S. Neque dubium, & seqq. coram Rino Aldrovandi, & in Fulginaten. emphytenf. 11. Maii 1714. S. Quoniam coram R. P. D. Cerra, in quibus etiam bene respondetur objectioni illi, quod dicebatur facultatem alienandi intelligendam esse in prajudicium Concedentis, non autem vocatorum; inquirunt enim, hanc restrictionem non admitti, quando alienandi potestas generaliter, & amplissime data est omnibus vocatis. Eo vero certius talis restrictio rejicienda est in casu nostro, in quo Summus Pontifex, veluti praeventivè approbando, & confirmando quamlibet de jure, & in posterum sequatur alienationem, emptoribus, concessionariis, & alienariis quibuscumque, perpetuam securitatem promissit verbis illis = *in perpetuum donamus, concedimus, assignamus* =*

Nec turbant illa alia superius relata verba... = *& quibus tamen vel alii predicti jus tuum pro distis temporibus concesserint, &c.* ex quibus alienationem ad vitam alienantis dumtaxat duraturam, esse contenditur nam ea verba = *jus tuum pro distis temporibus concesserint* = non taxativè, sed demonstrativè accipi debent, juxta regulam. *Text. in leg. final. §. Titia 2. ff. de liberi. legat., Crevet. conf. 301. num. 5., Thabor. axiom. jur. lib. 29. cap. 9. axiom. 14., Rot. in Lucana fideicommissi 28. Martii 1710. S. Ceterum coram Rino Crispo Archiepiscopo Rotenaten., ideoque adjecta dicenda non sunt ad limitandum tempus durationis alienationis, sed bene ad demonstrandum tempus, quo quisque poterat alienare, nimirum tempore, quo possideret. Nec sane diversimodè intelligi possunt, quia agitur de concessione, seu Investitura merè hereditaria, & ad quoscumque transitoria, in qua cum totum jus residat penes possessorem, ideoque is habeat facultatem disponendi, & alienandi in perpetuum in prajudicium comprehensorum Peragrin. de fideicommissi. art. 6. num. 30. art. 32. num. 53., & art. 36. num. 18., Fulgins. de jur. emphyt. tit. de alienat. quaest. 8. num. 4., & tit. de divers. quaest. emphytenf. quaest. 4. num. 14., Rot. decif. 172. num. 6. post Pacific. de Salvia., & in Fulginaten. emphytenf. 11. Maii 1714. S. Immutabili, & seqq. coram R. P. D. Cerra; Profecto, quoties aperte non constat, tale jus, seu facultatem liberè disponendi, & alienandi, ex natura rei, seu concessionis possessori competentem, eidem expressè ademptam, vel limitatam fuisse, semper intelligitur præservata, cum in qualibet dispositione, & actu id semper voluit fuisse præsumentur, quod est de natura, & essentia ejusdem dispositionis, & actus leg. 3. ubi Doctores ff. de reb. credit., cap. cum dilectis de consuetud., Gloss. in cap. si forte verb. scientia de elect. in 6., Pacian. conf. 66. nu. 23. lib. 1., ubi, quod ea, quae à natura insunt, semper inesse, præsumentur, nisi mutata probentur Bocer. de legat. fend. cap. 5. num. 95.*

De Contract.

De tali vero ademptione, vel limitatione, in nostra hypothese non apparet, quinimò facultas alienandi jus suum cuique expressè tributa legitur ibi = *in tuum pro distis temporibus concesserint, &c.* =, quapropter, si unumquique habet facultatem alienandi jus suum in perpetuum, non est, cur facultas hujusmodi unicuique liberè competens pro suo jure alienando, restringi debeat ad temporariam alienationem, dumtaxat, vigore nimirum illorum verborum = *pro distis temporibus* =, quae interpretanda non sunt contra naturam actus, quoties congruum recipere possunt intelligantur cum illa compatibilem, ut scilicet demonstrent quidem tempus, quo exercitium alienandi competit; non verò, ut connotent tempus duraturae alienationis, id quonipè esset contra naturam, & propriam indolem concessionis merx hereditaria, & ad quoscumque transitoria Menoch. conf. 62. num. 27. vol. 1., Mart. de clasf. part. 4. clasf. 29. num. 1., Borhof. eodem tract. clasf. 74. num. 3., plenè Thabor. axiom. jur. lib. 19. cap. 9. axiom. 21., & axiom. 28., Castil. contr. jur. lib. 5. part. 2. cap. 86. num. 3., & seqq., Sarr. decif. 322. num. 37., Rota coram Seraphin. decif. 121. num. 11. decif. 398. num. 7., & decif. 591. num. 6.

Nec ullum indè absurdum, aut contradictio resultat, quasi per hujusmodi licentiam, & facultatem alienandi tali modo intellectam, statim recessum videatur à provisione pro Descendentibus facta, sive à praecedenti vocatione filiorum, Nepotum, & Pronepotum &c. in his enim terminis, ut omnis contradictio evitetur, & vocatio certarum personarum, & graduum, & compatibilis reddatur cum expressa facultate alienandi omnibus vocatis elargita, frequentiori Doctorum calculo, & Tribunalium sensu receptum est, vocationem predictam ita interpretandam esse, ut non ceneatur absolutam, sed conditionalem, & restrictam ad casum dumtaxat non sequutae alienationis, ad tradita in specie per Spad. conf. 183. num. 14. lib. 3., Nugnerol. allegat. 19. num. 39., & seq., Resentbol. de fend. cap. 9. num. 1. conclus. 42. num. 4., Card. de Luc. de emphyt.

- emphyt. disc. 31. sub num. 5., R. P. D. Calcagnia. obferu. prael. legal. 12. num. 29. 30., & pluribus feqq. usque ad 48. part. 2., ubi latissime materiam ornata pluribus exemplis, & firmavit Rota in Nullius, seu Forolivien. Casiri Valli Oppii 12. Junii 1711. §. Neque de hac coram. Rñs Lancetta, & in Nullius Abbatis S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Applicando itaque, & pluribus feqq., & §. Hic semper firmis coram bon. mem. Ansaldo, ubi etiam res plene, & magistraliter tractatur. Idque confirmari potest obvio, omnibusque noto exemplo fideicommissi, in quo illius Conditor similem alienandi facultatem Gravato concesserit, & fideicommissio autem ad emphyteusum, & viceversa argui posse exploratum omnibus est.*
- Frusta verò adversus hanc legalem, justamque interpretationem objiceretur, nihil proponi, cur potius restringenda non sit facultas alienandi, ut nempe eadem compatibilis reddatur cum vocatione predicta omnium Descendentium &c. Ea namque statim sese ostendit responsio, quod nimirum in nostra hypothetici facultas alienandi amplissima est, & veluti perpetuo concessa omnibus in investitura comprehensum, nullam, sive quoad tempus, sive quoad personas restrictionem recipere valet, per ea, quae tradit Rota in Fulginate. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Quoniam coram R.P.D. Cerro, ubi concordantes: vice autem versà vocatio filiorum, Nepotum &c. apta est recipere iuas modificationes, à quamobrem ea proculdubio sequenda est interpretatio, per quam dicta vocatio compatibilis reddatur cum facultate alienandi modo predicto concepta, dicendo, illam nequaquam absolute talem censeri, sed sub conditione, quatenus nempe alienatio non sequeretur, ex supra notatis, & conerunt deducta à R.P.D. Calcagnia dicta obferu. 12. num. 73. ad 81., & dixit optimè Rota in dict. Fulginate. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Quod verò ibi vel in unum casum acquisitio ditorum Bonorum pro prima, secunda, & tertio generatione, nec non praelatio masculorum, ut copiat p. sint cum expresse licentia alienandi in omnibus gradibus repetita, non aliter interpretanda sunt, quam ut resolvantur in vocationem conditionalem, & pendente a casu non sequente alienationi coram R. P. D. Cerro.*
- Quapropter interpretatione ista tollitur etiam omne absurdum, & repugnantia, quae considerari potest inter licentiam alienandi, & vocationem certarum personarum, & graduum vocati namque conqueri nequeunt de ullo praedictio, quia, inspecta amplissima facultate, alienandi competente aliis praecedenter vocatis, nullum certum, & absolutum jus, sed nomen sub spe, & conditione predicta ipsis quatuor dicit potest, videlicet, quatenus alienatio non sequeretur, ideoque aut nullum omnino praedictio quoad eos considerari valet, vel, si quod ipsi sentiant, illud pati tenentur tantquam proveniens ex lege concessionis, seu investiturae, in qua sicuti poterant non vocari,*

ita sub lege, & conditione predicta, & in casu diuturnat non sequente alienationis tantum vocari potuerunt, juxta animadversionem per Laderch. conf. 1. num. 15., Curt. jur. conf. 155. sub nu. 11., Rosenhal. de Fend. cap. 9. membr. 1. concus. 42. nu. 4., R. P. D. Calcagnia dicta obferu. 12. num. 31., & feqq., Rot. in dict. Nullius, seu Forolivien. Casiri Valli Oppii 12. Junii 1711. §. Neque de hac coram Rñs Lancetta, & in dict. Fulginate. emphyteusis 11. Maii coram R.P.D. Cerro, & ut a libi inuimus, recte potest exemplum fideicommissi, simili lege, ac conditione ordinari.

Rursus hujusmodi interpretatione perspicuum sit, quod, licet mens Pontificis concedentis eo quoque directa fuisse videatur, ut scilicet prosperaret etiam Posteris Jo: Pauli primi acquireris, coque magis devinctis, & obsequentes redderet S. Romanæ Ecclesiae, ut legitur in praevio dictae concessionis supra relato, id nihilominus minimè obest perpetuae alienabilitati in illorum praedictio permittit, quia, cum deinde in parte dispositiva sequantur verba, & clausula amplissimam cuiuscumque ex vocatis tribuentes facultatem alienandi: in his finem terminis, ut dictum est, Posterorum contemplatio habita censeri debet in casu non sequente alienationis, ita namque compatibilis redditur cum dicta facultate alienandi, quae alioquin, utpotè amplissima, & comprehensiva extraneorum quorumcumque, ad solos posterorum restringi nequiret, per ea, quae tradit Sord. conf. 475. num. 24. 27. & feqq., Ruk. conf. 113. num. 9. vers. non obstat lib. 5., Giovagnon. conf. 44. 49., & 53. lib. 2., Spad. conf. 358. num. 72. lib. 2., R. P. D. Calcagnia dicta obferu. 12. num. 16., & feqq., & num. 35. & feqq., & nu. 100., Rota coram Cavalier. decif. 393. num. 4., in rec. decif. 26. num. 2. part. 3.

Ex quibus omnibus licet satis constabilitate dici possit libera alienandi potestas dictorum Bonorum cum perpetua eorum transmissibilitate ad heredes omnes, & Successores quoscumque, tamen extraneos; attamen, si quae adhuc superesset difficultas, submoveretur ex observantia plurimum centum annorum, quibus Bona, de quibus agitur, possessa fuerunt à DD. de Santinis extraneis, abique eo quod ullus ex vocatis ea vendicare potuerit, quamvis propria jura aliquando experiri non omiserint: haec enim si tanti valet, ut etiam naturam, & qualitatem concessionis immutare queat, reddendo alienabile in praedictio vocatorum id, quod exte- roquin per se, & suapte naturae tale non esset, ut firmat in specie Rota in Nullius, seu Forolivien. Casiri Valli Oppii 12. Junii 1711. §. Ceterum coram Rñs Lancetta, & melius ad rem in Nullius Abbatis S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Atque ita coram bon. mem. Ansaldo, ubi plenissime concordantes: quanto potiori jure id efficit in casu nostro, in quo ad effectum inducendi perpetuum alienabilitatem in extraneos, opus non est immutare concessionem; sed solum illam declarare, & interpretari,

- tari, ut egregie profequitur *Rota in dicta Nallius, seu Forolivien. Casprij Vallis Oppij loco citat.* ibi: *« Tantique vigis eidem est inherendum, quoties accipitur ad terminus simpliciter interpretationis, & intelligentia posteriorum in Instrumento adjectorum, licet agatur ad effectum reddendi capotes extraneos medio alienationum in præjudicium Vocatorum expletarum »* ad quem sane effectum nec etiam requiritur, illam firmatam, & approbatam fuisse in contradictorio iudicio, ut subdit *dicta decisio ibidem*, & aliis adductis, confirmatur etiam in *dict. Nallius Abbatis S. Hilarii de Galeata §. Circa autem*; quinimodò ad eam probandum sufficere anticum actum, tradit *Manf. consult. 291. num. 39. & seqq. & consult. 292. num. 27., R.P.D. Galea, sepe citat. observ. 12. num. 12., & Rot. in dict. Nallius Abbatis S. Hilarii de Galeata §. Quid plar.*

- Jam verò, confulto ex his de perpetua Bonorum alienabilitate in præjudicium Vocatorum, inde sequi videtur, oullum sui Patribus competere post illis vendicandis à DD. de Santinis: quia, aut probatur divisio quedam, quæ inter filios Joannis Pauli primi acquiritoris celebrata supponitur cum cessione favore suorum fratrum integre portionis super dictis Bonis sibi competentis facta à Francisco autore mediato Patrum, recepta ab illis compensatione in aliis Bonis: & cum, ut demonstratum est, Franciscus haberet potestatem alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium vocatorum; datà idcirco potestate, & confulto de voluntate: neino non videt, totum jus heredum ipsius Francisci per alienationem hujusmodi peremptum fuisse, ex *Card. Mantic. de sociat. lib. 3. tit. 27. num. 17., Fulg. de jur. employent. tit. de success. in Bon. employ. quest. 2. num. 12., elor. mem. Card. de Luc. de employ. disc. 11. num. 2. vers. sed ubi, Rota decis. 230. num. 19. & seqq. ad fin. part. 11., & in d. Nallius Abbatis S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Cum hoc sola soram bon. mem. Ansaldo*: nec Patres habere facultatem revocandi alienationem prædictam: idque si procederet, etiam quando agere possent jure proprio, ex persona omni sui Authoris, quippe cum sint heredes mediati Francisci alienantis: illius factum servare teneatur, saltem donec suppetunt vires hereditarie, ut bene per *Text. in leg. cum à Mortuiff. de rei vendic. & leg. vindicantiff. de eccl. in subiecta materia notat Paulus. differt. 81. num. 26. & duob. seqq.*, ubi plures cumulat, & ait, id procedere non solum in herede primi, & immediati, sed etiam ulterioris heredis, & cujuscumque succelloris in infinitum, & firmavit *Rot. in Nallius, seu Forolivien. Casprij Vallis Oppij 12. Januarii 1711. §. Quibus præ coronide, coram Rho Lucentia, & in Nallius Abbatis S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Hacque omnia coram bon. mem. Ansaldo*. Quamvis magis hæc justum locum sibi vindicabunt in nostra hypothesis, in qua, sequutà alienatione permiffa in concessione, tamquam deficiente conditione, evanuit jus omne, quod ex persona propria competere potuiffet vocatis in solo ca-

De Contract.

su non sequutæ alienationis, ut pluries dictum est.

Aut verò divisio, & cessio prædicta non probatur, & tali casu Patres ad summum immiffionem petere valerent ad portionem Francisci. Verum quoad hæc etiam minime obtinere, posse credere propter lapsum longissimæ temporis plusquam centum annorum, quibus dicta bona integrè, & cum effectu possessa fuerunt à DD. de Santinis: nemo enim non scit, quod vigore centenariæ allegari potest quicumque melior titulus, ut millicies dixit *Rota*, & præsertim *decis. 155. num. 8. part. 16., decis. 709. num. 11. & 12., & decis. 770. num. 10. part. 18. tom. 2., decis. 152. num. 2., & seqq. part. 19., & in aliis pleca manu concessis in Tyburina Casprij Sambuci 12. Junii 1711. §. Sed quatenus coram Rho Aldrovando, & in Melvitiens Devotivis 26. Junii 1712. §. Profectò & seqq. coram Rho Lucentia*, ideoque, sicuti si DD. de Santinis modò exhiberent instrumentum divisionis, cessionis, aut emptionis, aut cujusvis alterius contractus, tui proculdubio essent ab omnibus molestiis, ita quoque eorum possessio turbari minime posse videtur post lapsum tanti temporis, quod dictis titulis aequipollet, & plenam, legitimamque tributis facultatem allegandi alium quemcumque ipsius magis proficuum titulum *bo. me. Ansaldo, in addit. ad decis. 38. num. 16., & in de- sitionibus non allegatis, & aliis passim*: præsertim cum materia per se non repugnet, eò quod non agatur de re indifferenti, & inalienabili, sed de re alienabili, & transitoria ad quicumque in perpetuum, ut bene post alios distinguit *Rota decis. 2. num. 4. & duob. seqq. inter impress. ad ornat. elar. mem. Card. de Luc. de Dote in Mantiff.*

Parvique refert, quod in decursu hujus temporis pluries lis mota fuerit super dictis Bonis, tam à Philippo filio Francisci, anno nempe 1582., quàm à Camillo filio Philippi anno 1601., quodque præterea post dictum annum 1601. in Tribunali Camere coram bon. mem. Serlupio DD. de Santinis opposuerunt, Franciscum eorum autorem cessione sua sibi competentia super dictis Bonis Communitati Centum Cellarum præ gabeHa, seu collecta eorumdem Bonorum: nam satis esset ad hæc respondere, quod, tantum abest, hisce actibus, atque litibus observantiam, quæ exadverso allegari valet, colore ullo interverfam dici posse, ut potius ex eisdem magis constabili dici debet, per ea, quæ Petitores pluries, planeque controversia bona recuperare tentantes, vel rejecti fuerunt, vel suum malum jus agnoscetes à lite destiterunt, atque acquieverunt, ex hoc reorum jus, & possessio magis confirmata dici debet, per ea, quæ tradit *Rota in Romanens restitutionis fructuum 11. Junii 1708. §. Hacque pariter, & seqq. coram bon. mem. Ansaldo, ubi concordantes.*

Verum, paucis attingendo dictas lites, & controversias diversis temporibus motas, cum illas fuisse appareat post annum 1601., à quo tempore non cunctis DD. de Santinis ullas amplius

Y 2

mole-

96 molestias passos fuisse, hoc plene exuberat, ut ipsi, posthabitis additis, allegare valeant centenarium post illas decursum, ejus vigore præsumitur renouatio dictis libris, & elatur
97 quæcumque mala fides ob eandem lites contracta, optime *Rota decis. 2. num. 11.* & *seqq. in Mantiss.* ad *clar. mem. Card. de Luc. de dot.* & *in d. Tyburtina Casfri Sambuci s. Quia turbet, in quibus aliis.*

Quod autem post annum 1601. DD. de Santinis allegaverint in Tribunali Camera cessionem Jurium super dictis Bonis factam à Francisco favore Communitatis Centum Cellarum; nihil contra ipsos urgere videtur; nam, etiam inde argui posset insubsistentia tituli divisionis (arguens hæc ab illis allegaretur adhuc tamen esse sublatam non eiet facultas, offiendendo alium titulum vigore centenarie, quæ non unicum tantum præbet, sed tribuit cumulationem alterius cuiuscumque etiam melioris tituli, adeoque, aliquo turbido effectu, recurri possit ad alium *Rota d. decis. 2. num. 21. in Mantiss. ad Card. de Luc. de dot.*; licet enim productio, sive allegatio tituli expressi, & invalidi aliquando impediatur, ne deinde allegari possit alter melior titulus ex lapsu temporis præsumptus, requiritur tamen ad istum effectum oedum, quod productio tituli invalidi, & insufficientis fiat ab ipsis met Principalibus, vel à Procuratore cum speciali mandato ad producendum dictum titulum *clar. mem. Card. de Luc. de regal. disp. 47. num. 50. & seqq. cum aliis in d. Melevisana Devolutiva 16. Junii 1722. s. Quibus ita coram.*
104 *Rio Lancetto*, verum etiam, quod unus titulus sit incompatibilis cum alio *Card. de Luc. de regal. d. disp. 47. num. 9. & seqq. Rota in d. Melevisana s. En eo insuper*, ubi alii: vel quod
105 Producent expressum, se ad illum nominatim coarctaverit *bon. mem. Anselm. in addit ad decis. 38. num. 18.* & prosequitur *Rota in d. Melevisana loco mox citat.*, quæ porro deficient in casu nostro.

Minus denique offiit, quod alii successivè post Camillum vocati agere nequiverint, sive ex defectu ætatis, sive ex defectu Jurium authenticorum; proindeque centenaria in illorum vita decursa obesse nequeat alii, vel jure proprio vocatis, vel venientibus ex persona vocatorum; respondetur enim, quod defectus prædicti minime impediunt effectum, & operationem centenarie, quoties illa non assertur per viam præscriptionis, sed solum pro inducenda præsumptione melioris tituli: & ratio est, quia tunc jus actorum præsumitur extinctum per publicum, & solemne instrumentum contractus omni jure validi, & inter partes legitime stipulati, quod certo certius allegari potest virtute centenarie: ideoque obesse nequit impedimentum agendi, qualecumque illud fuerit, in iis, in quibus Petitori nullum agendi jus compete-
109 bat; & hinc etiam, quod adversus centenariam sumptam in linea præsumptiva melioris tituli, non datur restitutio in integrum, licet non daretur adversus publicum, & solemne instru-

mentum contractus undique validi, ut latè, & magistraliter firmavit *Rota decis. 2. num. 7. & pluribus seqq. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de dot. in Mantiss. & in Tyburtina Casfri Sambuci 12. Junii 1711. s. Absque eo quod, & seqq. usque ad s. In facto autem*, ubi plenissime materia discutitur, & contraria declarantur coram *Rio Aldrovando*.

Et denique, licet quando constat indubiè de titulo in sui origine vitioso, & infecto, centenaria decursa in vita Antecessorum non obstat Successoribus venientibus jure proprio (modò tamen certò constat, eos ex tali jure venire posse, quod, ex supra firmatis, in præsentem negatur) eò quod, concurrente titulo, de quo apparet, non admittitur præsumptio alterius tituli merè possibilibus: oñiolomius tamen id non verificatur in casu nostro, in quo nec certè constat de titulo, & ille, qui asserri supponitur, non apparet vitiosus; cumque præterea, inspecta facultate alienandi in præjudicium vocatorum cuiuslibet postestori Bonorum competente, possibile sit, quod alienatio re ipsa sequuta fuerit, hæc sola possibilitas sufficit ad inducendam præsumptionem d. alienationis vigore centenarie, cujus virtus ea est, ut faciat verum omne id, quod est possibile, & omnia intervenisse, quæ sunt necessaria, *Rota d. decis. 2. num. 12. in Mantiss. de dot.* & *in dicta Tyburtina Casfri Sambuci s. Conclusio coram Rio Aldrovando*; quâ ratione in rebus quoque alienari prohibitis centenaria in vita Antecessorum decursa, Successoribus præjudicaret, eò quod illa inducit præsumptionem dispensationis, & derogationis contrarium, etiam in præjudicium Successorum, ut docuerunt *Socini*.
117 *jan. conf. 76. num. 49. & 100. vol. 1. Decian. conf. 24. num. 108. cum seq. vol. 1. & alii apud Cyriac. contr. 3. num. 61. & 71. Bald. de præscript. in 5. part. princip. quasi. 4. num. 4. & seq. Istrigl. de Fend. cent. 2. art. 32. num. 43. & Coll. in tröst. commun. contr. commun. quasi. 13. Molin. de Prærogat. Hispan. lib. 4. cap. 10. num. 10.*, quantò magis illis præjudicasse dici debet in casu nostro, in quo res est alienabilis, & transitoria ad quoscumque; ideoque, nullâ urgente prohibitione Juris, aut hominis, certò certius Antecessores Successoribus præjudicare potuerunt *Gratian. disp. 47. cap. 577. num. 41. & seq. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 101. num. 2. in fac.*

Romana fructuum dotis.

Evictio quandam Marito pro fructibus dotis, quos nequivit exigere, competat? Et ex quibus ejusmodi evictionis promissio valeat deduci? Fructus dotales quomodò omnia à Marito dicaotur condonati?

VOTUM XXV.

1 Pro fructibus dotis, constante Matrimonio, non exatit potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere, ratione damni, & interesse, & oim. 3.

- 2 *Emptori, ob eversionem rei emptæ, actio adimplem, seu ipsius rei assumptionem contra Venditorem competat.*
- 4 *Dos inestimata, vel æstimata æstimatiorem non faciente venditionem, non transiit in dominium Viri sed juxta ei tributis solum ad fructus.*
- 5 *Evictio re dotali, nequit Vir ad ejus assumptionem agere, sed solum ad restitutionem damni, si de evictione sibi expressè non coit.*
- 6 *Ex fructibus dotis debet Vir sustinere Matrimonii onera, quæ loco pretii habentur.*
- 7 *Fructus dotis Viri debentur ad sustinendam Matrimonii onera.*
- 8 *Actio ad restitutionem damni competet Viri ob non exactus dotales fructus, verò, & propriè actio de evictione non est.*
- 9 *Sed venit lato modo sub evictionis nomine.*
- 10 *Evictionis actio ubi de jure cessat, locus est aequitati ex officio Judicis, & num. 93.*
- 11 *De evictione, ob non exactus dotales fructus, agere nequit Vir, nisi dolo Mulieris, aut Soceris inactione contigerit, & num. 50.*
- 12 *Id tamen de vero, non de latè sumpta evictione intelligendam est.*
- 13 *De evictione regulariter non agitur suæ expressæ evictionis promissione.*
- 14 *Evictio pro re dotali evicta, præstari debet, si dotis inestimata constituta sit promissione, non verò si à traditione inceperit, & num. 15. & 16.*
- 17 *Ejusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu alio ad dotandam de jure obligata, variæ sunt Doctorem opinionet.*
- 18 *Locum tamen ubi certè vindicat in extraneo medum, sed in ipsa etiam Muliere sese dotante.*
- 19 *Dotem sibi consistere nullo pacto Mulier obstringitur.*
- 20 *Matrimonium etiam suæ dote potest esse, & num. 46.*
- 21 *Dotem sibi Mulier constitutens videtur instar extranei actum liberalitatis, ac donationis exercere.*
- 22 *In donationibus æquæ, ac in dotationibus distinctio receptissima est, quod, evicta re donata, vel in dotem data, actio de evictione competat, si contractus à promissione inceperit, secus verò si à traditione.*
- 23 *Donans, vel dotans, à traditione incipiens indicit omnium distrabendi potius, quam contrahendi, seseque obligandi.*
- 24 *Obligatio nequit contra mentem Contrahentis extendi ad evictionis præstationem.*
- 25 *Donans, vel dotans à promissione incipient censetur contrahere velle, seseque obligare.*
- 26 *Donans, vel dotans à promissione incipient debet in eam, cui promissit, irrevocabiler transferre rem donatam, vel dotis nomine consistam.*
- 27 *Atque in consequens de evictione tenetur, & num. 39.*
- 28 *Dotans à traditione incipiens nullo amplius onere post expletam traditionem obstringi-*

- 29 *tur, secus si à promissione incipiat, & nu. 51.*
- 30 *Dotatio, non a traditione, sed à promissione inchoata dignoscitur ex verbis = E per dote Æc. promette di dare la metà del Castello &c. =, & num. 32. & 34.*
- 31 *Instrumentum dotale celebratum censetur in executionem capitulorum.*
- 32 *Dotationis actus nequit perfectus, & absolute dici ex sola dotis promissione in hac verba concepta = Causæ ejus dotis &c. tradere, & consignare promittit &c. =*
- 33 *Verba instrumenti = Cessit, transiit, & assignavit = translationem important, & nu. 56.*
- 34 *At, nisi res, quæ transferri dicitur, præsent sit, voluntatem potius transcendendi præferant, quam translationem ipsam, & nu. 57.*
- 37 *Dotis constitutio ubi à traditione incipit, nequit vir pro fructibus inexcusè directè de evictione agere.*
- 38 *Potest verò indirectè, nimirum alimento denegando mulieri alia bona possidentis, ut cogatur novam sibi dotem constituere, & num. 94.*
- 39 *Evictionis promissio ut adesse dicatur, debet de eo, oculis corporis legendo, constare.*
- 40 *Dotis contractus ab altero emptione, & venditionis deversus est, & quo differat vide à num. 42. ad 49.*
- 41 *Dotis contractus ex se, & suæ expressæ conventionis, non importat evictionis promissionem, & num. 49.*
- 42 *In emptione, & venditione, pretium loco rei se habet.*
- 44 *Emptor quod caret re emptà, ejusque pretio, iustum non est.*
- 45 *Emptor vellet de evictione agit, licet non sit promissa.*
- 46 *Matrimonii contractum substantiatur, atque perficitur in mutuo Personarum nexu, corporumque traditione.*
- 47 *Evictio extrinsecò se habens ad contractum, illam in substantia non ledit.*
- 48 *Evictio passa à Viri super re dotali, non ledit matrimonii substantiam, quæ in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit.*
- 52 *Ad eversionem rei dotalis inestimata, licet Mulier teneatur, si vel concernerit evictionis promissio, vel mala fides, aut dos à traditione inceperit, actamen, ubi desit promissio, hujusmodi, societas excluditur quoad reliqua duo evictionis obligatio.*
- 53 *Dolus Mulieris, quo dici queat impeditu fructuum dotalem excusio, non præsumitur, & num. 55.*
- 54 *Doli autem suspicio remouetur ex præsumpta Viri scientia, nec non ex narratione in instrumento facta qualitatè fructu in dotem assignati, itemque modi, & causa ejusdem assignationis, & num. 84.*
- 58 *Verba instrumenti Cessit, transiit, & assignavit = voluntatem tradendi, non traditionem ipsam important, si de mobilibus, non quidem si de stabilitibus agatur, & in 19. & 62.*

- 60 *Barorum stabilitas praesentia, & traditio in omni stipulationis instrumenti moraliter excusabilis non est.*
- 61 *Et sola eorum obligatio loci traditionis habetur.*
- 62 *Clausula Constituti veram traditionem inducit, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transfert.*
- 63 *Clausula Constituti in instrumento dotali apposta efficit, ut alius dicatur à traditione inchoatus, & Dotum non remaneat de evictione obstrictum.*
- 64 *Dotis constitutio potest in capitulis matrimonialibus a promissione incitari, & nihilominus potest nulle Mulier de evictione teneri.*
- 65 *Promissio enim ejusmodi intelligi potest restricta ad Jura duntaxat ipsi Mulieri competentia super re in dotem constituta.*
- 66 *Itaut nil aliud, praeter ea, promittere censuit per dicta rei assignationem subinde in instrumento factam.*
- 67 *Dotum a promissione incipiens, ad evictionem non tenetur, si nil aliud promittere voluerit, quam quod sibi posset competere.*
- 68 *Dotum a promissione incipiens quod teneatur de evictione, intelligendum est, quando res dubia sit, an se voluerit de evictione obligare, secus si de voluntate non se obligandi ex conjuncturis constet, & num. 71., & 83.*
- 69 *Et questio hac est potius facti, & voluntatis, quam Juris.*
- 70 *Verisimilis mens in humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, debet, spectari verborum formam, semper attendi.*
- 71 *Verisimilis mens sese de evictione non obligandi arguitur ex nullatenus facta evictionis promissione.*
- 72 *Item ex rei assignatione cum omnibus juribus, & actionibus, eo modo, & forma, quae rei ad Assignantem pervenit, & num. 75.*
- 73 *Verisimilis casus ipsius mens non aliud promittendi, quam jura super aliqua re sibi competentia, defumitur ex facta ipsius rei promissione cum conditionibus iisdem, quibus illam fuerat adeptus.*
- 74 *Nec praesumitur ad ejus rei maintenancem, obstringi voluisse.*
- 75 *Relatio ad instrumentum inutilis remanere non debet quoad pacta, & conditiones in eo contentas.*
- 76 *Jura sibi competentia super aliqua re, non verò ipsius maintenancem promittere voluisse Mulier censetur in donationis instrumento, si jam noverat, perquam difficilem esse ipsius rei assignationem, & num. 81.*
- 77 *Idem, si nulla alia bona possidebat, nec se acquirituram sperabat, quibus posset Viam in casu evictionis indemnem servare.*
- 78 *Jura duntaxat sibi competentia, non verò evictionem fuisse a muliere in donationis instrumento promissam, conjicitur ex facto Viri, si post pactam evictionem, de ea nunquam agit.*
- 85 *Sciens praesumitur velle omne periculum in se suscipere.*
- 86 *Sciens rei qualitatem, cum eoque rem occupans, debet ipse cogitare quid ex illa possit evenire.*
- 87 *Pro fructibus dotis, ob secutam evictionem, non exatilis, Vir contra Mulierem agere nequit, si adversus Incontinentes, vi concordia obligatus ad eorum fructuum praestationem, omisit observationem dictae concordiae obijcere.*
- 88 *Obligatus vi instrumenti ad praestationem fructuum dotalium, nequit ab eo se eximere sub obtentu alimentorum sibi debitorum.*
- 89 *Evictionem propria culpa passus, relevationem consequi non debet.*
- 90 *Et ejus respectu evictioe perinde habetur, ac si non acciderit.*
- 91 *Aliqualis culpa ejus, qui evictionem passus est, sufficit, ut pro suo interesse praedicatione remanserit.*
- 92 *Cum levis etiam culpa, ad hunc effectum, queat imputari.*
- 93 *Evictio re dotali an possit de aequitate Vir denegare alimenta Mulieri, eamque, si alia bona possidet, cogere ad novum sibi dotem constituendam, controversum adhuc in jure est.*
- 94 *Aequitas tamen praedicta locum non habet, ubi vir divitiis affuit, & qualitates rei in dotem traditae optimae novit.*
- 95 *Fructus dotales a Viri inextatilis an fuerint ab eo remissi, seu condonati, à Judicis arbitrio pendet.*
- 96 *Idem ex conjuncturis, & facti circumstantiis explorandum est.*
- 97 *Fructuum dotalium à Viri inextatillorum remissio, seu condonatio arguitur ex decenniali, & eo plus, temporis lapsu, absque ulla reclamazione, cum supportatione onerum matrimonialium.*
- 98 *Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis.*
- 100 *Atque etiam ex persona Mulieris debitoris.*
- 101 *Fructuum dotalium à Viri inextatillorum remissio, seu condonatio praesumitur, ubi non Vxor, sed Vir praedecessit.*
- 102 *Fructuum dotalium inextatillorum remissio, seu condonatio est de jure inter conjuges prohibita.*
- 103 *Nisi fuerit morte confirmata.*
- 104 *Maximè, si Vir tacuit, dum nil Mulier habebat, & successorem sperare potuit in bonis Mulieri postea obvenitis.*
- 105 *Fructuum dotalium à Viri inextatillorum praesumpta remissio cessat, quoties prudenti Judicis arbitrio id ita judicandum videatur.*

FRUCTUS dotales, quos, durante matrimonio cum bon. them. Lavinia Cajetana, nunquam percepit D. Mattheus Ghirlandarius, eo quod medietatem Castri Turris ipsi in dotem traditam à dicta Lavinia tanquam obnoxiam fideicommissio ascendentali Scipionis Cajetani, imparem ferendo oneri alimentorum,

& do-

8 & dotium de jure Descendentibus debitum Sacra Rota censuit, potius esse relinquendum penes filios Comitum Caesaris Cajetani pro illorum alimentis, quam ad adjudicandam Laviniam, vel subhastrandam pro dote Constante matris ipsi debita, ut ex decisione edita in Romana Rescriptum Dotis 1. Aprilis 1707. coram Roto Molines. Hos, inquam, fructus, durante matrimonio, numquam perceptos modò consequi cupiens dictus D. Mattheus ab hereditate defunctæ Uxoris, antequam incertæ litis valde periculofam alcam experiat, me rogavit, ut, diligenter expensis, libratique juris utriusque. Parti faventibus, quæ potiora esse mihi videantur, pro veritate dicere velim.

Injuncto itaque mihi muneris manum admoveo, video Actoris intentionem fundari posse in publico, solemnique instrumento dotali, in quo illi à Lavinia uxore assignata fuit pro dote, & dotis nomine supradicta medietas Castri Turris, eâ expressâ causâ, ut scilicet honorificentius onera matrimonii sustinere valeat; Ex quo sequitur, quod, si Vir onera matrimonii diu honorificentissime sustinuit absque eo quod de dote quicquam percepit, ille adversus hereditatem mulieris se ipsam dutantis agere poterit de evicitione, non quidem eo modo, quo Emptor contra Venditorem agit, nimirum ad simplicium, seu evictionem rei evictæ leg. si in venditione ff. de evictio, & ad interesse, juxta naturam actionis ex empto leg. 2. ff. de oñ. empti, sed solummodò, ut ipsi reiciatur damnum fructuum, quibus caruit propter evicitionem rei dotalis, juxta Text. in leg. mater cum filia ff. de Jur. Div. nam quando, prout hic, in dote traditæ sunt res inæstimatæ, vel æstimatæ ætimatione non faciente venditionem, Maritus non efficitur Dominus rerum dotalium, sed conficitur jus solummodò percipiendi fructus, ex notis regulis, idèquæ si res dotalis evincantur, cum non sint sue, quoties de evicitione libi expressè non cavit, non potest agere modo prædicto, scilicet ad rei evicitionem, & ad interesse, sed solum ad refectionem damni patii ob jacturam fructuum dotalium, cum quibus sustinere debebat onera matrimonii, quæ loco pretii habentur leg. ex promissione ff. de actio, & obligat. & pro quibus sustinendis hujusmodi fructus præstare debentur, per Text. in cap. Solabriter de usur. leg. dotis fructus ff. de jur. dot. leg. pro oneribus cod. eodem tit., Rot. in Eugubino Dotis, & fructuum 17. Junii 1712. §. In ordine coram Roto Alarvando, & 14 Junii 1713. §. Premisso coram Eno D. Card. Scotto.

9 Qui sanè agendi modus est rigorosè loquendo non fit verè, & propriè ex evicitione, cum Marito non solvatur, nec solvi debeat rei ætimatione, minùque interesse, sed consideretur dumtaxat quantitas fructuum amissorum, quorum tantummodò damnum est illi refectionem, attamen venit sub nomine evicitionis lato modo sumptæ tamquam actio æquiativa, per quam Maritus feryari debet indemnis, juxta Text. in leg. quoties 17. ff. de jur. dot., & bene

ad rem tradunt Barbof. in leg. si æstimatis un. 19. vers. pro concordia ff. solat. matrim. Rebell. de oblig. just. part. 2. quæst. 11. num. 7., Boff. de dot. cap. 17. num. 13., Card. de Luc. eodem tract. disc. 157. sub num. 4. vers. nil refragante, neque enim absurdum est, quod, cessante de rigore juris evicitione, locus fit æquitati ex officio Judicis, ut ex Munter. dec. 13. num. 64., & seq., prosequitur idem Card. de Luc. loc. mox citat., & hac ratione facillè conciliantur Textus in leg. 1. cod. de Jur. Dot., in leg. non solum 53., & leg. cum post 70. §. Cum res ff. eodem tit., & alii, quibus probari videtur, quod, si res dotalis æstimatæ non sunt, non possit Maritus adversus Socrum, vel Mulierem agere de evicitione, nisi dolus Mulieris, aut Socris interveniat, intelligendi enim sunt, ut, cessante dolo, Maritus non possit agere, adinstar Emptoris, ex vera, & rigorosa evicitione, ad rei nempe ætimationem, & interesse, non verò, quod agere nequeat; ut sibi reiciatur damnum fructuum, quibus caruit, & nihilominus sustinuit onera matrimonii, ut declarat Barbof. in d. leg. si æstimatis num. 19., & 20., Boff. de dot. d. cap. 17. num. 13. erga fin. Card. de Luc. eodem tract. d. disc. 157. sub num. 4. vers. nil refragante.

Ambigui autem minime possit videbatur, quod D. Mattheus actionem ex verecere quæ pro consequendis ab hereditate Uxoris fructibus hifce dotalibus; nam, licet in instrumento dotali deficiat expressa evicitionis promissio, sine qua regulariter de evicitione non agitur, attamen in subiecta materia vulgaris est distinctio communiori Doctorem sensu recepta, atque desumpta ex Text. in leg. 1. cod. de jur. Dot., quod, si Constitutio dotis inæstimatæ incipiat à promissione, re evictâ, possit agi de evicitione, si verò incipiat à traditione, de evicitione non agatur Gloss. in d. leg. 1., & ibi Bartol., & alii, Barbof. in leg. si æstimatis num. 16. ff. solat. matrim., Gomez. variar. res. l. tom. 2. cap. 2. num. 37., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 3. quæst. 44. num. 3., & seq., Pontanelli. de pign. nuptial. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 31., & seqq., Molin. de justit., & jur. disput. 427. n. 2., Boff. de dot. cap. 17. num. 10., Negusant. de pign. part. 2. membr. 4. num. 27., & seqq., Mangui. de evict. quæst. 70. num. 7., Card. de Luc. de dot. disc. 159. num. 3., & disc. 157. à num. 3. ad plures seq., ubi, quod licet hæc distinctio à pluribus impugnatur, attamen in Foro receptissima est, idèquæ ab ea minime recedendum, Paul. Christin. decis. Belgic. 133. num. 4., & seqq. vol. 3., Rotæ coram Baratto decis. 745. num. 1. lit. A., & num. 6. coram Merlin., decis. 310. num. 1., in rec. decis. 176. num. 6. part. 6., decis. 150. num. 6. part. 8., decis. 62. num. 10. part. 11.

Quæ quidem communis distinctio fundata in dicta lege prima cod. de Jur. Dot. minime correctæ, ut male aliqui sentierunt, per Text. in leg. 1. unic. §. Et ut plenius cod. de rei Uxor. actio, & deductis per Boff. de dot. cap. 17. num. 12., omisissâ disputatione, an procedat in Patre, sive alio ad dotandum de jure obligato, in quo varix sunt Doctorem opiniones, relatæ apud Boff. de dot. d. cap.

cap. 17. num. 21., 22., & 23., Fontanell. de pact. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 16., & seqq., Card. de Luc. de dot. disp. 157. num. 4., & seqq., hac inquam disputatione omisā, utpote ad rem nostram minimè faciente, certè locum æquè sibi vindicat in extraneo, ac in ipsa muliere se se donante, utpote quæ ad se dotandum nullo iure, nulloque obligationis vinculo adstricta, cū matrimonium possit esse etiam sine dote, cas. ff. quis Divinis cons. 30. quest. 5. leg. cum multa 20. cod. de donation. ante nupt. 1. propterea, si dotem sibi constituat, cum liberalitatem exercere, & adintra extranei propè donare videatur leg. unic. s. Accedis cod. de rei vvor. acti n., oportet, quod ut locum sibi vindicet supradicta distiunctio, quam tum donationibus, tum etiam in dotationibus æquè communiter constitutam esse per Text. expressi. in leg. Aristo s. final. ff. de donat., & in leg. 1., & 2. cod. de eviction. docent Gratianus disp. 1. sup. cap. 637. num. 47., & seqq., Antonius de donot. part. 1. cap. 3. num. 45., Boer. decis. 67. in princ., & alii passim, & consonant alii supra allegati, qui de de dotatione, & donatione in subiecta materia promiscuè loquuntur, ut bene præ cæteris Fontanell. d. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 31., & seqq., Boss. de dot. d. cap. 17. num. 16., & 30.

Ex pluribus verò validissimis rationibus, ob quas ad evictionem rei donatæ, sive dotalis in æstimate potius teneatur dotem promittens, quam tradens, duo sunt præcipuè, earumque prima est, quod incipiens à traditione habet animum potius distrahendi, quàm contrahendi, & se obligandi per Text. in s. Sed hæc species iustit. quib. mod. re contrab. oblig., propterea quæ, cum ad nihil ultra teneatur, nullique remaneat adstrictis obligatione, ex qua oriri possit actio de evictione, æquum non est, quod contra ejus intentionem ad aliquid aliud obligetur, leg. non omnis ff. si cert. petas. leg. qui in aliena ff. de acquir. hered., vice verà autem incipiens à promissione contrahere videtur, & se obligare ad promissionem efficaciter adimplendam, unde si rem ipsam in eum, cui illam promittit, verè, & irrevocabiler non transfert, obligationi, & promissioni suæ non plene satisfecisse putatur leg. ubi autem s. fin. ff. de verbor. obligat., & consequenter de evictione tenetur, ut, hæc diversitatis rationem bene in nostris terminis explicandi, tradunt communiter Scribentes in leg. Aristo s. final. ff. de donot., Caballus de evict. s. 4. num. 3., Cancr. varior. resol. to. 3. cap. 4. num. 22., Fontanell. de pact. d. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 31., Boss. de dot. d. cap. 17. num. 16. Altera ratio tradita à Martino Coler decis. German. 14., quam pariter referunt, & sequuntur Fontanell. d. part. 14. num. 36., Boss. d. num. 16., est, quod, quando dos incipit à traditione, obligatio inde orta, fuit sublatà solutione, secus, quando incipit à promissione, quia adhuc res non est facta accipientis, ideòque nil mirum, si nulla in primo casu, utique verò in secundo debetur.

Cum itaque Doctores in eo conveniant, quod

si dos, seu Dotatio, ut etiam & donatio, incipiat à promissione rei, & ea fuerit evicta, maritus contra Dotantem, sive sit ipsa mulier, sive ejus Pater, aut alius extraneus, potest agere de evictione, modo scilicet supra enunciato, facile demonstrari posse videtur in casu nostro, dotis constitutionem non à traditione, sed à promissione inchoasse, clara namque, & perspicua sunt verba capitulorum matrimonialium promissionem verè præferentia ibi = *E per Dote, è a nome di Dote la suddetta Illustrissima Signora Levinia &c. promette di dare la metà del Castello della Torre &c.* = quibus consonat etiam Instrumentum dotale, nam, præter quam quod celebratum fuisse censetur in executionem capitulorum, in illo etiam expressa habetur promissio quoad partem dotis consistentem in mobilibus, loquitur enim his verbis = *Insuper ditta Illustrissima D. Comissa Levinia cannd ditta ejus dotis tradere, & configurare promissio &c.* = Unde cum hujusmodi donationis actus huius conceptus perfectus, & absolutus dici non posset, aliumque desideraret actum ad omnino dam sui perfectionem, & executionem, in dubium venire nequit, quin à promissione incipere dicatur, ex animadversis per clar. me. Cord. de Luc. de dot. disp. 157. num. 9.

Nec obesse potest, quod in eodem Instrumento quoad aliam partem dotis consistentem in ditta medietate Castri Turris, non verba promissoria, sed rei translativa adjecta legantur ibi = *Cessu transiit, & assignavit* = quia hæc & similia verba licet translationem importare videantur; nihilominus tamen, nisi rei ipsa sit in presentia, & conspectu Contrahentium, tradendi potius voluntatem, quàm ipsam traditionem præferunt Angel. cons. 305. nu. 2. vers. nec obstat, Cancr. citat. cap. 4. num. 28., & seqq. tom. 3., Boss. de Dot. cap. 17. num. 17., Fontanell. dicit. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 36., clar. mem. Cord. de Luc. de Dot. disp. 157. num. 10., Montcr. decis. Aragon. 13. num. 25., & seq., Rota coram Cavalier. decis. 307. num. 2., & 3. concludendum igitur videbatur, superadditum D. Mattheum rectè agere posse contra hereditatem Uxoris sibi de evictione obligatæ præ consequentem fructuum dotialium, quos, durante matrimonio, percipere nequit, maxime quia etiam in casu, quo dotis constitutio à traditione inceperit, licet maritus non possit directè agere de evictione, attamen, quando mulier possidet alia Bona, potest per indirectum, illi nimirum denegando alimenta, cogere, ut novam dotem constituat, juxta opinionem Baldi novelli de Dot. part. 7. privil. 42., quem sequuntur Melin. de just. & jur. diffinit. 437. nu. 1., Merlin. de pignor. dicit. quest. 44. num. 16., Sord. de aliment. tit. 7. quest. 28. num. 1., Montcr. dicit. decis. 13. num. 59., & seq. & nu. 64., & seqq., & rectè quidem; nam alioquin = *durum esset, ac humana rationi contrarium* =, ut inquit Cord. de Luc. dicit. disp. 157. de Dot. num. 5. = *quod muliere alia Bona possidente, Vir, qui Dotis evictionem absque propria culpa passus est, in onerum dotialium supportatione cum*

cum aperte damno debeat perseverare, mulier vero de alieno vivendo ita facere lucrum eximium de suis fructibus, vel eos in superflua usus consumere; sufficere igitur debet legis rigor, ut mulierem alienam non proviam *Vir sub isto precatu non expellat, sed quod aliter teneatur, quodque eam alio Bono possidentem non cogat ad novam dote constitutendam, seu formalem evictionem præstandam, durum est, ideoque intrare videtur iudicium arbitrium pro applicatione fructuum aliorum Bonorum extradotalium ad ratam dotalium ob evictionem amissorum, ut omnis æquitas, omnisque ratio postulante videatur.* »

- Quamquam verò primo oculorum conspectu hæc argumenta favore D. Requerentis speciem boni Juris præferre mihi visa sunt, diligentius tamen, maturiusque re perpensa ex peculiaribus facti circumstantiis in casu nostro concurrentibus, ea minus habenda esse reor; præmissis etenim, quod generaliter in iis casibus, in quibus datur evictionis actio, ad hoc, ut quis ad eam condemnari valeat, ita de illius promissione constare debet, ut hæc oculis corporis legi possit, secundum *Parisi. conf. 199. & seqq. lib. 4., Simon. de Pres. conf. 91. num. 41., & pluribus seqq., Mongil. de evict. quest. 76. no. 14., præcipue verò in contractu Dotis, in quo ad differentiam emptionis, & venditionis suapte natura non venit promissio aliqua defensionis, & evictionis, nisi specialiter, & expresse promittatur, seu Maritus de ea expresse sibi caverit Gomez. varior. tom. 1. cap. 3. num. 3., Sard. de oliment. tit. 7. quest. 30. num. 29., Fontanell. de post. class. 5., Gloss. 3. part. 14. num. 2. & 3., Mongil. de evict. quest. 76. num. 15., & duob. seqq., Bassi. de Dot. cap. 17. num. 11., Mouter. decif. 13. num. 35., ob eam differentie rationem, quam,*
- post Alberic. in dist. leg. 1. num. 1. 6., & 9. Cod. de jar. Dot. optime considerant ferè omnes mox allegati, quia scilicet in emptione, & venditione intervenit pretium loco rei, qua de re iustum non est, quod emptor re evicta careat, & pretio, proindeque ritè, rectèque agit de evictione, tamen hæc promissa non fuerit, At in contractu dotis, licet Maritus in damno esse videatur, quia, evicta re dotali, ille sustinet onera matrimonii, attamen, ut alibi distunt, est, cum contractus matrimonii non in dotes, (sine qua illud potest consistere) sed substantietur, & perfruiatur in maturo personarum nexu, corporumque traditione, inde sequitur, quod per rerum extrinsecam evictionem non lèdatur substantia contractus, quippe Marito non.
- evincitur principale, hoc est persona Uxoris, cujus obsequiis dum ipse fruitor, eundem ad correctiva onera teneri oportet; hoc inquam præmissis cum in casu nostro nullibi evictionis promissio expressa legatur, dicendum est, mulierem, sive illius hereditatem ad eam præstandam nequaquam teneri, ex supra firmatis.

- Niliq. turbat, quod, præter casum expresse promissionis evictionis, duo alii supersint, in quibus de evictione pariter contra mulierem agi potest, nimirum si ejus dolus, & mala fides in-

tercesserit, vel dos incepta sit promissione non à traditione, juxta terminos Textus in dist. leg. 51. 1. Cod. de jar. dot., ibique Gloss. final., & concordantes Authoritates superius allegatas, præsertim verò Card. de Lac. de dot. dist. 89. num. 2. & 3. dist. 157. num. 2. & 3., & Rota coram Bar. rat. decif. 745. num. 1., in rec. decif. 52. num. 10. part. 11. nam, cum Jura, & authoritates prædictæ reverà firmè, mulierem non teneri ad evictionem rei dotalis inestimata, nisi unum, ex hisce tribus specialiter concurrat, expressa, scilicet promissio, vel mala fides, aut demum, quod dos incepta sit promissione, non à traditione, Protectio, si desit specialis, & expressa, promissio evictionis, facili negotio res expenditur etiam quoad reliqua duo; quippe, præter illam legalem, justamque presumptionem, ex qua in hisce actibus sinceritas, & bona fides, numquam verò dolus, & mala fides presumitur leg. penult. Cod. de evict., & in nostris terminis Rota coram Bar. rat. dist. decif. 745. num. 5., in nostra hypotheti quæcumque doli suspicio submovetur ex presumpta scientia Viri, & expressa narratione qualitatis fundi, ac modi, & causæ, ob quam ipsi mulieri assignatus fuerat, nimirum (sunt verba Instrumenti dotalis) = *pro intranti quantitate si assignato pro restitutione, dotis materne in Instrumento Concordia rogata, ut offerat &c. cum omnibus Juribus, cunctisq. modis, conditionibus, potestis, & formis stabilitis in dicto Instrumento Concordia, ad quod &c. nullo Jure &c.* » quod utique non expresse, si Virum decipere, & supradictam medietatem Castri illi liberam assignare noluisset, ut bene prosequitur mox citata decifio 745. coram Bar. rat. dist. no. 5. & 7., ubi ad rem concluditur, quod, cessante dolo mulieris, Viri non debetur evictio.

Dotis verò constitutionem à traditione inceptis, non à promissione perspicuum fit ex illis alibi relatis Instrumenti verbis = *cessis, transmissis, & assignatis* =, quæ, etsi, deficiente præsentia rei, potius animum, & voluntatem tradendi, quam veram traditionem importare dicantur, id tamen locum sibi vindicat in mobilibus, ut sunt gemmæ, vestes, & alia his similia, quæ facile tradi possunt, & regulariter tradi solent dum sponsalia, & Instrumentum dotalitè celebrantur, secus verò in stabilibus, vel etiam in mobilibus, & semoventibus, quorum præsentia, & facti traditio non est moraliter practicabilis, in iis enim sola oblatio habetur loco traditionis Gratian. dist. sept. 225. no. 1., Rot. coram Crif. decif. 246. num. 19. in Bononiens. Bonorum super relaxatione mandati 23. Januarii 1712. 5. Verumtamen coram Eius D. Card. Scuto, & idcirco similia verba cum agitur de Bonis stabilibus veram domini translationem, & traditionem importare dicenda sunt ad effectum, de quo queritur, ut distinguendo inter utramque Bonorum speciem, rectè observat Card. de Lac. dist. dist. 157. de dot. sub num. 12. & seq., ubi inquit etiam, quod conclusio illa =, *ut verba prædicta absque rei præsentia non importent veram traditionem, est vera ad effectum possessionis, aliq-*

que ex vera fuit traditione resultant, non autem recipienda est ad excludendam Partium voluntatem ita declaratum incipiendi a traditione. At in casu nostro cessat omnis difficultas, quia, præter supradicta verba, concurrunt etiam clausula.

63 Constitutio dicto Instrumento adposita, & specialiter adiecta assignationi dictæ medietatis Castri, cuius virtus cum sit veram traditionem importare, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transferre, non quidem fictè, licet per actum fictum, ut probat *Text. in leg. sicut §. Supervacuum ff. quib. mod. pign. vel Hypothec. solvant.*, ideo receptum.

64 est, tunc à traditione actum inchoatum dici, & Dotantem de evictione non teneri *Von. comm. opin. verb. donatio circa mod. Gassman. de evict. quæst. 25. num. 25.*, *Antunes. de Donat. lib. 1. cap. 3. num. 43.*, *Fontanelli. de pact. dist. claus. 5. Gloss. 8. part. 14. num. 38.*, & seq., *Card. de Luc. de dot. dist. diff. 157. num. 11.*, *Buff. de Dot. cap. 17. num. 17. ergo fin.*

Nec vultat, quod in capitulis matrimonialibus ante Instrumentum dotale celebratis non tradita, neque assignata, sed dumtaxat promissa fuerit dicta medietas Castri Turris, ut similiter respectu mobilium dictum fuit in Instrumento, quoniam hæc invicem conciliando, stat bene simul, quod in Tabulis nuptialibus fuerit promissa assignatio dictæ medietatis Castri, & nihilominus sponsa de evictione teneri voluerit, quippe talis promissio intelligi potest qualificata, & restricta ad ea tantum Jura, quæ super illa medietate Castri ipsi mulieri competere poterant, adeo ut nil Viro promittere senserit, præter id quod ipsa habere potuisset, quod, quæ cessit, transiit, & assignavit in subsecuto Instrumento, in quibus terminis frustra de evictione ageretur, ad firmata per *Rot. coram Baratt. dist. decif. 745. num. 6.*, tametsi donatio à promissione inciperet, regula namque supra tradita, quod nimirum, dote à promissione initium sumente, locus sit evictioni, secus verò, si à traditione incipiat, constituta reperitur pro his dumtaxat casibus, in quibus dubium esse potest, an Dotas de evictione teneri voluerit nec ne, eo quod ejus voluntas nec expressè, nec tacite ex conjecturis appareat, nequaquam verò procedit, ubi oedum expressè, sed etiam conjecturaliter, ac præsumptivè constat de voluntate Dotantis, quoniam, ut optime, & de more lo propostio inquit *Card. de Luc. de dot. dist. 69. num. 10. & 11.*, & *diff. 157.*, sub num. 7. §. *Firmo igitur*, ista est potius questio facti, ac voluntatis, quam juris, & ideo, quotiescumque verisimilis mens, & intentio Dotantis haberi potest, ea proculdubio attendenda est, spretâ quacumque verborum formâ, ut in omnibus humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem faciendum esse, monet *Card. de Luc. dist. diff. 69. num. 11.*, *Rota coram Baratt. decif. 113. num. 3.*, *coram Merlino. decif. 692. num. 46.*, & *coram Jan. mem. Alexand. VIII. dec. 254. num. final.*

Ea autem verisimilis mens, & intentio mu-

lieris in casu nostro ea fuisse videtur, ut se de evictione nequaquam obligaret, veluti rectè deducitur ex eo, quod in assignatione dictæ medietatis Castri nedum nullam emisit promissionem evictionis, verum præterea illam assignavit cum omnibus Juribus, & actionibus, & eo modo, & formâ, quibus ipsi assignata fuerat pro restitutione dotis matris in Instrumento concordie celebrato anno 1687., & cum conditionibus, & pactis in eo stabilitis, ex quo evidens, & apertum redditur ipsam tantum dare, vel promittere voluisse Jus, quod habebat super dicta medietate Castri, & eo modo, quo illo poteratur, itaut ad ejusdem manutentionem minimè teneretur, prout regulariter præsumi admonet *Surd. conf. 113. num. 14. & seq.*, & *decif. 93. num. 28.*, in specie *Rota coram Merlino. decif. 310. num. 2.*, *coram Baratt. decif. 745. num. 3. & seqq.*, alioquin superfluum, & inutilis fuisset expressa relatio ad Instrumentum dictæ concordie, & ad Jura, & actiones, modos, & formas, pacta, & conditiones in illo contentas, si enim mulier de evictione se obligare volebat, satis erat, quod medietatem Castri Viro simpliciter assignaret, absque eo quod pacta, & conditiones, modum, & formam relative ad Instrumentum in quo ipsi assignata fuerat, exprimeret, quod sane aliâ mente, animoque factum fuisse videri nequit, quam ad effectum ut ad manutentionem, exigibilitatem, aut evictionem præstandam quoquo modo adstringi posset.

Certiùs, quia ante contractum matrimonium bene noverat ipsa mulier, quàm durum esset ad effectum perducere memoratam assignationem, dum nunquam perfici potuit assignatio dicti Castri, ejusdemque divisio, prout in transactione conventum fuerat, & ex annuis scutis 120. ipsi promissis, donec sequuta fuisset restitutio, & divisio prædicta, nihil unquam consequi valuit, ut habetur ex facto relato in *Romana restitutionis Dotis 18. Januarii 1706. §. 11.*, & *2. coram R. Molesini*; Et, quod fortius urget, eadem mulier tempore dictæ constitutionis dotis nulla alia Bona possidebat, nec fortè se acquisitionem fore sperabat, quibus Virum in casu evictionis idemque servare voluisse dici queat, cum illa, quæ in hereditate ipsius mulieris hodie reperiuntur, eisdem novissimè obtulerint, unde in his circumstantiis nemo recto sensu præditus sibi unquam suadere poterit, quod mulier de evictione se obligare voluerit, per ea, quæ tradit *Rota coram Merlino. decif. 310. num. 3.*, idque etiam ex facto Viri, qui etsi post contractum matrimonium passus fuerat evictionem dictæ medietatis Castri, nihil tamen minus de ea nunquam conquisitus fuit, ut verisimiliter conquisitus fuisset, si dicta medietas Castri ipsi tamquam libera promissa, & assignata extitisset, non autem modo, & pactis in transactione conventis, & pro eo solum Jure, quod super illa mulieri competere poterat *Rota coram Merlino. decif. 310. num. 3. in fin.*, & *coram Baratt. decif. 745. num. 3. & seqq.*

Etia

- Est igitur in casu nostro dotis constitutio à promissione incepsit dicere: nihilominus hereditatem bon. mem. Comitissæ Lavinie se dotantis ad evulsionem præstandam Viro minime teneretur, quia nimirum non constat de voluntate ejusdem se de evulsionem obligandi, quia potius ea manifestè excluditur ex verbis, & circumstantiis superius expressis, ac etiam quia ex deductis pariter superioribus locis, certa, & indubia redditur in D. Mattheo Viro scientia qualitatè rei in dotem ipsi traditæ ab expressa narratione in capitulis matrimonialibus, & in instrumento facta resultans, quo casu sive fuerit ceptum à traditione, sive à promissione evulsionem minime deberi, firmat in specie *Rota curam Barro. dict. decif. 745. sub nn. 4. ibi = Et data scientiâ qualitatè rei configurata, Vxor non tenetur de evulsionem & ann. 8. ibi = In eo datâ scientiâ Viri fore ceptum a traditione, siue a promissione non debetur evulsio* & generaliter per Text. in leg. si fundum sciens 47. Cod. de evict. *Sard. dec. 265. n. 16. Rota curam Carr. dec. 4. n. 17. & dec. 13. n. 2. in rec. dec. 453. n. 12. part. 9. & decif. 141. nn. 5. part. 13. in Avenionen. Officii Fiscalis 27. Junii 1712. S. Verantamen coram Edo D. Card. Scoto* & alibi sepissime, ob eam quidem prævalidam rationem, quia nimirum sciens videtur omne periculum in se suscipere *Gratian. discept. forens. cap. 520. nn. 28.* ipseque cogitare debuit, quid evenire poterat, dum res assignata videtur cum sua qualitate, & natura *Rota Lucan. apud Palm. Neap. decif. 92. nn. 26. & seqq.*

- Kursus ex alia quoque ratione dict. D. Mattheus ad hujusmodi fructuum confiscationem repelli posse videtur, quia cum pro assignatione dictæ medietatis Castri facta Lavinia in causam restitutionis dotis maternæ in præfata concordia anni 1687. obligati reperirentur tam Comes Casar Cajetanus Patruus, quam omnes ejus filii, qui dictam medietatem Castri pro eorum alimentis evicerant, quorum etiam respectu uti minorum omnes solemnitates à Jure, & statuto requisitæ ad unguem servatæ, & adhibitæ apparent in dicto Instrumento transactionis, adeo ut nulla circa validam illorum obligationem oriri posset dubitatio, præfatus Dominus Mattheus insistere debebat pro observantia, & executione dictæ concordie, quam DD. de Cajetanis impedire nequiverunt sub obtentu alimentorum ipsis debitorum attentâ dictâ obligatione ab eisdem factâ in sepedicto Instrumento concordie & si ergo loco agendi ad observantiam, & executionem transactionis, idem D. Mattheus maluit ab illa recedere, & ad primæ Jura redire, juxta declarationem factam die 8. Maii 1704. & ex hoc recessu à transactione proculdubio evenit evulsio dictæ medietatis Castri pro alimentis DD. de Cajetanis, quæ alioquin, vigente concordia, super illa peti nequibant, propter eorum supra enumeratam obligationem, nemo est, qui non videat, dict. D. Mattheum veluti factum, & culpam suam evulsionem passim revelationem consequi

De Contract.

non debere, cum ejus respectu perinde habetur, ac si evulsio sequuta non fuisset, ex passim firmatis per *Andres. contr. forens. 125. num. 6. Cierlis. contr. 92. num. 26. & seqq. lib. 2. Mangil. de evict. quest. 34. & quest. 125. utrobique num. 1. Rot. decif. 91. num. 14. part. 11. & decif. 300. num. 7. & seq. part. 5. rec. cum aliis in Maceratas. Fideicommissi super referatis 26. Januarii 1711. S. Absque, eo quod coram Rota Ansaldo Decano, & in Avenionen. Officii Fiscalis 20. Aprilis ejusdem anni S. Ceterum coram Rota Molines.*

Parvipensâ responsione, quod principalis causa recessus à dicta transactione fuerit ipsa Lavinia, quæ declarationem emisit de redeundo ad primæ Jura, proindeque illi imputari debeat, non Viro, qui comparere non poterat, nisi uti illius Procurator, nam cum etiam D. Mattheus Vir hac in re interesse haberet ratione fructuum dotalium ipsi debitorum, & ad ejus quoque instantiam facta apparet declarationis prædictæ, propterea, utpotè non solum nomine Uxoris, sed etiam proprio, & pro suo interesse expleta, eundem à culpa excusare nequit, dum per Uxorem certiorum fieri curavit de præjudicio, & damno, quod sibi ex tali recessu venire poterat, nec se ab illo abstinuit, aut protestatus fuit ad hujusmodi adualem cum Uxore non concurrere, sed, quod magis est, illi expressè adhaesit, unde sive culpa gravis fuerit, sive non, sive ipsi principaliter imputanda, sive Uxori, cum in dubium venire nequeat, quin aliquo modo etiam ipsi adscribenda fuerit, hoc plene sufficit, ut pro suo interesse præjudicatus remaneret, cum levis etiam culpa ad hunc effectum imputetur *Gloss. in leg. quod si nolit 31. S. Si municipium verb. culpam ff. de edilit. edict. Rot. decif. 300. num. 10. part. 15. rec.*

Frustrâ verò hic objiceretur, quod, etiam si de rigore juris nulla marito debeat evulsio, adhuc tamen ex æquitate illi succurrendum sit, quoties Uxor alia Bona possidet, cum tali casu illi alimenta denegare possit, & cogere ad novam dotem constituendam, juxta Authoritates superius allegatas in S. Non attento & Omisso etiam, quod opinio hæc pacificè recepta non est, sed suos habet Contradictores, inter quos præcipuè *P. Barbos. in leg. si affirmatis num. 18. ff. solut. matrimo. & Bos. de dot. cop. 17. num. 24. & 25.* qui contrariam expressè teneant, ut etiam, omisso, quod illa procedere possit, Uxor vivente, non autem, eâ vitâ functâ, stricte ad rem respondet ut, quod si hujusmodi æquitate Vir dignus non est, quotiescumque divitiis assuit, & qualitates rei in dotem traditæ optime novit, ut recte declarat *Card. de Luc. de dot. dict. disc. 157. sub nn. 5. vers. bene verum*, multo minus ea juvari poterit in casu nostro, in quo, præter notitiam, quam habebat qualitatè rei, ipsemet culpâ, & negligentia non vacat.

Et ex his censuram, locum non esse consequutioni fructuum dotalium adversus hereditatem.

Z 2

Uxor

Utoris, absque eo quod opus sit examinandam
assumere illam quod dissidentes Doctorum sen-
tentias arduam questionem super præsumptam
huiusmodi fructuum remissione, seu condona-
96 tione, in qua quæstione tamquam pendente ab
arbitrio iudicis ex facti circumstantiis, & con-
97 jecturis regulando *Mensch. lib. 3. præsumpt. 25.*
num. 12. & Leotar. de usur. quest. 92. num. 31. &
alii, Rot. decis. 127. num. 6. & seqq. part. 17.
rec. licet præ affirmativa plura urgere posse vi-
derentur, nimirum plusquam decennalis tem-
98 *poris lapsus una cum supportatione onerum*
matrimonialium absque ulla Viri reclamatio-
ne, ipsius Viri qualitas, qui est locuples, &
99 *prole caret, nec non persona Debitoris, quæ*
erat ipsa mulier, & plura præterea alia, quæ
100 *ad istum effectum considerari solent à Doctori-*
bus, ut videre est apud Mensch. & Leotar. locis
supra citatis, & exteriorque plenè congestis per
Precol. consue. 15. & præsertim nu. 58. & seqq.
Nihilominus, cum in hypothesi ipsa mulier ut
debitrix, & ejus maritus matrimonium dissolu-
tum fuerat, non autem Viri, ut supponunt se-
rè omnes auctoritates præsumptam remissio-
nem tuentes, ad *Text. in leg. Vir. & usuras*
55. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., valde
dubium est, an præsumpta hæc remissio, seu
103 condonatio locum habere queat tamquam de
jure inter conjuges prohibita, nisi fuerit mor-
te confirmata, per ea, quæ animadvertit *Leotar.*
de usur. dist. quest. 92. num. 31., maxime
104 quia iusta ratione Vir tacuisse videtur, dum
mulier nihil habebat, & post superventa Bona
sperare potuit, ea sibi esse relinquenda; quoties
105 autem alia causa prudenti iudicis arbitrio pen-
sanda haberi potest, cessat præsumpta remissio,
& condonatio *Leotar. dist. quest. 92. num. 21.*

Maceraten.

Heres negligens cognomen, & insignia Testa-
toris assumere tenetur in Foro conscientie
hereditatem dimittere. Onus assumendi cog-
nomen & insignia Secundogenitis à Testa-
tore inunctum, ut ab herede in locum
etiam Primogeniti sufficere adimpleri omni-
no debeat, fat est, quod Secundogeniti qua-
litas eo eo adjuverit delatæ, atque adeptæ
successionis tempore. Heres ex neglecto o-
nere ejusmodi hereditatem dimittere coactus,
si mala fides ab sit, non tenetur fructus inter-
rim perceptos restituere.

V O T U M XXVI.

- 1 Ad hereditatem Vocatus sub aliqua condi-
tione, sub contraria censetur exclusus.
- 2 Concessum sub aliqua conditione, censetur
sub contraria ademptum, & negatum.
- 3 Institutus sub conditione, eâ deficiente, non
dicitur hereditate privari, sed habetur pro
non instituto.
- 4 Hereditatem effectans præter voluntatem
Testatoris, in dolo male affe dicitur.

- 5 Hereditatem qui accipit, conditionem non
impletur, tamquam Prædo reputatur.
- 6 Heres cognomen, & insignia Testatoris non
assumens, tamquam Prædo hereditatem di-
mittere tenetur.
- 7 Et fructus restituere, & num. 151.
Sed vid. num. 152. ad 157.
- 8 Ad verè se valere ex eo fieri, quod tale onus
per viam tantum modi, non conditionis injun-
ctum fuerit? & num. 9. ad 18.
- 9 Onus assumendi cognomen, & insignia Testa-
toris, volutam ab illo fuisse ostendit sui nomi-
nis conservationem, & quasi civilem sui ip-
sius propagationem.
- 10 Naturæ inditum cuique desiderium est sui no-
minis, & sui quodammodo ipsius propagandi,
& num. 79. & 81.
- 11 Onus assumendi ejus cognomen, & insignia
a Testatore heredi inunctum, censetur dispo-
sitionis in ipsum collatæ finalis causa fuisse.
- 12 Quomodocumque autem ea concepta sit, in-
statur conditionis est habenda.
- 13 Modus, & conditio in ea differunt, quod
hæc, donec impleatur, adquisitivum suspen-
dit, modus non item.
- 14 Dispositio modalis ex integra resolvitur, si
modus, cum primum possit, non impleatur.
- 15 Deficit namque pro eo casu voluntas Dispo-
nentis, & num. 17.
- 16 Heres onus assumendi nomen, & insignia Testa-
toris non adimplens, sive conditionaliter
sive modaliter inunctum illud sit, Detentor
injunctus hereditatis est, & nu. 18.
- 17 Conditiones quaslibet non carpes quisquis rei
sue potest adicere.
- 18 Testatoris voluntatem eludere non debet, qui
hereditate fruitur.
- 19 Hereditatem quis adeundo, ejus onera cen-
satur acceptasse, & num. 24.
- 20 Hereditatem adeundo censetur quis nedum
cum Legatariis, & Creditoribus quasi con-
trahere,
- 21 Sed, & contrarium cum Defuncto gerere.
- 22 Meres per additionem acceptans hereditatis
onera, illa debet adimplere.
- 23 Heres per additionem hereditatis obstringitur
in foro conscientie onera adimplere à Testa-
tore inuncta.
- 24 Et quidem sub mortali, num. 28. & num. 62.
- 25 Fides vel hosti servanda est.
- 26 Fides est iustitiæ fundamentum, ideo dictio-
nem, conventumque constantem, & veritas.
- 27 Eamque servare non modo ad equitatem, sed
ad iustitiam pertinet.
- 28 Taciti, & expressi eadem est virtus.
- 29 Præcipue in conventionibus.
- 30 Natura est iusti prop, & equi Mater.
- 31 Natura ipsa, cum, qui nostram fidem imploraverit, decipi vetat.
- 32 Natura ipsa monet, irrita non fieri ultimum
mortuorum vota.
- 33 Ex natura est, heredem, qui commoda sentit,
incommoda non recusare.
- 34 Nec ferendus est, qui lucram quidem ample-
citur.

- fitur, unus autem ei adnexum respicit, & num. 68.
- 38 Heres vel commodum suum, & incommodum debet recipere, vel utrumque repudiare, & num. 138.
- 39 Natura ipsa docet, ut beneficentibus grati animi officia rependamus.
- 40 Beneficentium pondus & ipse sentinat sera.
- 41 Heres non parens Testatoris voluntati, ingrati motum subit, & num. 71. & 85.
- 42 Mortuorum mandata violare sacrilegium putavit Aristoteles.
- 43 Gravissimæque improperavit Cicero.
- 44 Obligatio naturalis regulariter non reputatur efficax ad producendam in foro externo actionem, & continetur.
- 45 In foro tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tantum referat res sub obligatione cadens.
- 46 Obligatio naturalis dicitur æquitatis vinculum.
- 47 Obligatio naturalis propriè ex ipsa servanda fidei æquitate inducitur.
- 48 Obligare quem naturaliter idem est, ac teneri in conscientia, & ratio num. 49.
- 49 Conscientia quid sit, quidve juri naturale præstet in nobis est.
- 50 Conscientia ex ipso jure natura informatur, & dirigitur.
- 51 Desuultus ultima voluntas aminio est observanda.
- 52 Et atque Principis Rescripta valet immutari. Sed vid. num. 128. ad 132.
- 53 Heres, quæ Testator præcepit, non adimplet, emolumenta quolibet privatur ipso jure.
- 54 Proceat, cuiusvis dignitatis, vel conditionis ille sit.
- 55 Heres, spontè agnità hereditate, oera sibi à Testatore iniuncta tenetur adimplere, sive Persona Ecclesiastica sit num. 55., sive Collegium num. 56., sive Ecclesia ipsa num. 57., sive Respublica num. 58., sive etiam Princeps, vel Angustus num. 59.; immo vel Deus tali modo teneatur num. 61.
- 60 Princeps, vel Angustus, quam heredes insistentur, juri cum ceteris communes habent.
- 63 Lex humana sive civilis, sive canonica, si non sit juri Divino, vel naturali repugnans, non solum pro foro externo obligat, sed ligat etiam in foro conscientie.
- 64 Et sub lethali culpa.
- Hæcque opinio est de fide, vel fidei proxima num. 67.
- 65 Potestas non est, nisi à Deo.
- 66 Fit qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.
- 68 Lex jubens, Desuultorum ultima vota non defraudari, iusta vel maxime est, & juri natura consentanea.
- Eam autem violare, iniustum ibid.
- 69 Desuultus voluntatem exequens, piam opus facere dicitur.
- 70 Et jura pietatis violare, qui illum negligit.
- 72 Morti primum nil magis solatur, quam si

- Suprema ejus mandata observari speret.
- 73 Heres tenetur in fora conscientia servare disposita in testamento, etiam nullo ex defectu solemnitate.
- 74 Juri natura solum attendit Disponentis voluntatem.
- 75 Heres testamentum impugnans ex defectu solemnitate, mortaliter peccat.
- 76 Præsertim quum volumus Testatoris certa est.
- 77 Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris iusta, & honesta est, atque ad unguem observanda.
- 78 Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris iustissimi nam continet ejus memoria conservanda causam.
- 80 Heredes institutorum cum oere assumendi cognomen, & insignia Testatoris non esse peremptorius demonstratur.
- 81 Heres omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplet, odiosus ipse efficitur, ac etiam injurius, & num. 83., & 84.
- 85 Heres omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplet privationis hereditatis poenam incurrit ipso jure.
- 86 Licet à Testatore non sit adjecta.
- 87 Ita ut nec purgatio moræ possit admitti.
- 88 Nec restitutio minori concedatur.
- 89 Quia non servanda voluntatem Desuultus, deliquisse dicitur.
- 90 Heredes nec à Principe potest remitti omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris, ab eodem Testatore iniunctum.
- 91 Omni eo modo, quo à Testatore iniunctum est, debet adimpleri, & num. 93.
- 92 Eiusdemque voluntas, licet data, servando est.
- 94 Testator iacturam facere dicitur, si vel in minimo e us voluntas non servetur.
- 95 Heres à Testatore iustus proprium cognomen dimittere, ipsiusque Testatoris cognomen, & insignia assumere, bonum utrumque immutare, vel mutare non potest.
- 96 Heres itidem ad duos Majoratus cum tali oere vocatus, esset incapax ad utrumque copulativè, sed deberet unum dimittere; & ratio ibid.
- 97 Proceat, deficiente etiam expressà Testatoris prohibitione.
- 98 Heres nullum obtendere potest excusationem, si præceptum assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplet.
- 99 Cum illud iustum, honestum, potestaticum, facileque sit.
- 100 Heres omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplet, ab omni jure hereditatis cadit.
- 101 Tamquam Testatoris ingratus, odiosus, injurius, proindeque ejus beneficio indignus.
- 102 Sive tamquam desuultus Testatoris voluntate.
- 103 Ac etiam propriè spontè ab hereditate exclusus.
- 104 Heres omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplet, tacitè hereditati cesset rennuciassè.

- 105 Illique magis hac nocet renunciatio tacita, quam expressa.
- 106 Heres ob non impletum Testatoris voluntatem ab hereditate non excluditur, si non praeceperit interpellatio.
- Intellige ut num. 107.
- 107 Heres ob non impletum onus à Testatore injunctum, tunc ab hereditate ex defectu interpellationis non excluditur, cum agitur de interesse Legatariorum, aut Tertii cuiuspiam.
- 108 Secus cum de onere agitur Testatoris ipsius bonorem concernente.
- Hoc enim causa interpellatio non requiritur ibid.
- 109 Praesertim, si onus ejusmodi per ciam conditionis injunctum fuerit.
- Quae conditio potestativa sit num. 110.
- Maisque requiritur sententia Judicis declaratoria num. 114.
- 110 Condicio in testamento adjecta, si sit potestativa, ab herede, quam primum possit, est adimplenda, aliter habetur pro defectu.
- 111 Nec potest mora purgari.
- 112 Heres, si non impleti oneris à Testatore injuncti nullam excusationem habet, licet interpellatio non praecerit, hereditate prius ipso jure.
- 113 Procedit maxime, si agatur in foro conscientiae.
- 114 Heres non servans conditiones sui à Testatore injunctas, hereditatem resistere tenetur, etiam non expectata Judicis sententia.
- 116 Procedit, etiam ubi substitutus nullatenus reclamet, & ratio ibid.
- 117 Quin immò, & ubi juri suo cedat.
- 118 Herede ob non impletum onus à Testatore injunctum ab hereditate excluso, hac vel ad Coheredes, vel ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato gradatim devolvitur, bisque deficientibus, etiam ad Filium.
- 119 Desuam quomodo in assumptione sui cognominis, & insignium heredi demandata, atque ab eo non adimpleta, damnum, & interesse pati dicendus sit.
- 120 Damnum, & interesse ejusmodi in ejus voluntatis fraudatione consistit, dum suam ille hereditatem, quasi praeium talis ueris, reliquit, & num. 121. & 122.
- 123 Testatoris interesse in eo, quod respicit ejus nominis, & memoria conservationem cuiusque praevaleat pecuniarum detrimento, & nu. 124.
- 125 Donatio solita cum onere assumendi cognomen, & insignia Donatoris infamatione non lediget.
- 126 Nominis alieni assumptio tunc est, ut plures, ne propria nomen Familia deserant, vel Majoratus rescatur malum, & num. 127.
- 127 Heres onus sibi à Testatore injunctum non adimplet, quomodo dici nequeat in bona fide constantis ex supplicatione Principi portio ab obtinenda derogationem voluntati ejusdem Testatoris t. & nu. 128. ad 132.
- 128 Principi an liceat voluntates mutare Desuorum, illisque derogare, anceps inter Doctores quaestio est.
- 129 Alii eam absolute negant.
- 130 Alii vero affirmant ex magna tamen, atque utili causa.
- 131 Principes perrare, & non suis difficultatibus derogant Desuorum voluntatibus.
- 132 A Principe quod non soles facilliter dispensari, id, si ab illius voluntate pendem, censetur impossibile.
- 133 Heres, juxta praeceptum Testatoris, ejus cognomen, & insignia sua assumens, quomodo jvari ex ea nequeat, quod in locum Primogeniti sui Familia successerit, Testator autem tale onus secundogenitis imposuerit t. & num. 134. ad 150.
- 134 Onus assumendi cognomen, & insignia ejus Familiae à Testatore secundogenitis injunctum, etiam de Primogenitis hereditatem suam adveniens tacite intelligitur.
- Idemque Testator secundogenitis cum tali onere vocasse censetur, quod ex ad acceptandam tale onus faciliore, quam Primogenitis crederetur num. 136.
- 135 Onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris condita Primogenitura argumentum est.
- 139 Heres cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris, nequit istius hereditatem, Familiamque propriam retinere.
- 140 Quando praesertim Vocatis tale onus adimplere non volentibus Testator substitutos dedit.
- 141 Testatoris praeceptum de ejus cognomine, & insigniis assumendi à primò vocatis adimplendum, differt non debet, expectando alterius filii activitatem.
- 143 Sacerdos, quomodo vivit, retinet jura Primogenitura, etiam ab extraneo constituta.
- 144 Nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura.
- 145 In successione attenditur qualitas existens tempore delatae successione, & nihilis acquisitionis.
- 146 Onus à Testatore positum, ut, avo etiam superveniente qualitate, adimpleri debeat, sat est, quod qualitas ab ea requisita adfuerit delatae successione tempore.
- 147 Praesertim, si onus illud non ad tempus aliquod, sed perpetuò servari voluit.
- 148 Onus alicui inhaerens Primogenitura per alteram deinde supervenientem non dissolvitur.
- 149 Immo, firmà illa remanente, secunda redditur incompatibilis.
- 150 Princeps, attentà status mutatione, potest fortasse oeri à Testatore injuncta aliqua ex parte derogare.
- 152 Heres ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, an fructus perceptos teneatur restituere t. disputant Doctores.
- 153 Heres ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, fructus perceptos non teneatur restituere, si penna privationis commissa fuerit eociente imobedientia conditione.
- 154 Intellige, si non fuerit in dolo versatus.

155 *Conclusio maxime procedit, si interpellatio non fuerit premissa.*

156 *Heres ab non implentibus onus a Testatore iniunctum hereditate privatus, ut fructus non cogatur restituere, quolibet sufficit possidendi occasio, & credulitas, licet erronea.*

157 *Immo, & quolibet minus iusta causa.*

IN proposito Dubio: An Dominus NN. tota conscientia possit retinere hereditatem cuiusdam Testatoris, licet onus a dicto Testatore impositum assumentis cognomen, & insignia Familie ejusdem non adimpleatur? Negativa facilis occurrit resolutio; nempe tutum eum in conscientia non esse: sive Defuncti voluntatem expressam inficiamus; sive tacitam ipsius heredis; sive naturalem aequitatem, sive Juris positivi dispositionem; ex quibus omnibus obligatio potissimum confargit.

Quantum enim ad voluntatem Testatoris, cum hic expresse adiecit conditionem descendendi cognomen, & insignia suae Familiae, hinc indubie sequitur, quod si, qui talem conditionem non implet, ejus hereditatem injuste possidet, & similis est ei, qui rem retinet, invito Domino: Nam ubique quis conditionaliter vocatur, si quid fecerit, vel praestiterit, sub contraria conditione, si non fecerit, si non praestiterit, exclusus censetur. *Barol. in leg. 2. §. ult. ff. de donat. Jafon. in leg. qui filius num. 21. ff. de legat. 1. Aymon. conf. 202. num. 26. Menoch. conf. 322. num. 39. Palaz. à Meres in terminis de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 24. ex regula, quod concessum sub aliqua conditione videtur sub contraria conditione ademptum, & positive negatum, ut sunt Jura expressa in leg. si post mortem 68. §. si purè ff. de legat. 1. leg. si legatum purè 10. ff. de adimend. legat. & leg. aliquando 107. ff. de condit. & demonstr. Cephal. conf. 19. num. 24. Galgouet de condit. part. 2. cap. 1. quæst. 105. num. 14. Sord. decis. 7. num. 19. & dec. 66. num. 15. Retu in similibus part. 19. rec. dec. 201. num. 9. & in Romana Status Zagaroli dec. Martii 1705. §. Non subsistente coram bo. mem.*

158 *Muo. Uique adeo, ut constitutus sub conditione, illa deficiente, non dicitur privari hereditate, sed habetur pro non instituto. Castrenf. conf. 192. col. 2. quem sequitur Aymon. conf. 15. num. 3. ex lege pecuniam 36. vers. perinde est enim, ac si nulla stipulatio intervenisset ff. de rebus credit. & in nostris præcis terminis Paris. conf. 19. num. 51. lib. 2. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 12. num. 30. Meres de Majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. vers. & institutus.*

Qui autem hereditatem affectat non habens, proinde voluntatem Testatoris, is utique dicitur in dolo malo. *Leg. apud Celsum 4. §. Prætereun ff. de dolo malo, & mal. except. & leg. qui cum alio 19. §. 1. à contraria sensu ff. de regul. Jur. & Pardonis loco habetur, qui hereditatem accipit, conditionem non implentibus. Leg. Prædonis loco 46. cum ibi notat, §. ff. de hered. petit. & prout ad rem nostram, si heres negligat assumere cognomen, & insignia Testatoris, juxta illius præce-*

ptum, teneri tamquam Prædonem dimittere hereditatem, & restituere etiam fructus, notantur Paris. lib. 2. conf. 15. col. final. & conf. 19. num. 40. & seqq. Grat. conf. 6. lib. 2. num. 74. & seqq. Peregrin. de fideicom. art. 11. sub num. 121. Pasur. de substit. quæst. 447. sub num. 1. vers. & in specie, Leand. Galgouet de condit. & demonstrat. part. 1. cap. 55. num. 2.

Parvique refert, tale onus fuisse adpositum, non uti conditionem suspensivam, sed potius adinstar modi: Tum quia revera, cum istiusmodi onus respiciat ipsius Testatoris memoriam, & nominis conservationem, & quasi civilem sui propagationem, cuius inditum est a natura desiderium, exinde censetur causa finalis dispositionis, & quibuscumque verbis concepta, reputatur in effectu adinstar conditionis, ut post alios docent *Tiber. Decian. respons. 7. num. 118. lib. 1. Altograd. lib. 2. conf. 101. num. 21. & seqq. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 11. Meres de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 77. Guidop. dec. 251. & dec. 267. & decis. 500. Theaur. dec. 270. num. 2. & sic decisum num. 21. in quibus consentit Foh. in cod. tit. 2. de suis 2. ubi, quod modus concernens favorem instituentis, uti continens causam finalem non differt à conditione, quem retinet, & sequitur Rodolphus. allegat. 19. num. 7. Hædiera ad Sord. decis. 68. num. 27. Tu n etiam quia, licet modus, & conditio in eo differant, quod hæc suspendit acquiescentiam, donec impleatur, modus non item: ut in terminis. *Caren. resol. 91. Rota coram Duran. dec. 132. num. 1. & part. 32. decis. 148. num. 27. tamen, si modus postea, cum primum possit, non impleatur, dispositio resolvitur ex integro, nam pro eo casu deficiunt voluntas Disponentis. Leg. 1. & 2. cod. de donat. quæ sub mod. leg. 1. cod. de his, quæ sub mod. ibi in legem quidem, & fideicommissi etiam modus adscriptus præcisiue observatur: ne itaque, inspecto exitu, ille, qui non parat modo, amittit lucrum sicut ille, qui non parat conditioni. Gloss. Barol. Bald. & Castrenf. in d. leg. 1. cod. de his, quæ sub mod. Soccin. in leg. quibus diebus §. Terminis num. 2. ff. de condit. & demonstrat. Alciac. conf. 437. num. 41. Galgouet de condit. part. 2. cap. 3. quæst. 7. num. 12. & 13. tradentes pro regula, quod modus, & conditio, i. egressu non differant.**

Et in puncto, quod heres non adimplens onus assumendi nomen, & arma, sive conditionaliter, sive modaliter impositum hereditatem licite retinere non possit, tradiderunt latissime *Peregrin. d. conf. 19. lib. 2. Grat. conf. 6. num. 75. lib. 2. Altograd. d. conf. 101. lib. 2. sub num. 20. Peregrin. de fideicom. art. 11. num. 121. Goveanus in suo consilio relato a Theaur. decis. 270. num. 22. Pasur. de substit. quæst. 447. sub num. 2. vers. qui loquitur, & sub num. 11. vers. amplius nomen, Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 31. Meres de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 20. vers. & inspecto exitu, Fragus de regim. Reipub. part. 3. lib. 9. de obligat. Primogen. disput. 19. §. 1. sub num. 14. vers. juxta conclusionem, & latius num. 22.*

28. *Galganet. notabil de condit. part. 1. cap. 55. num. 2. ibi = Et heres fuit fit per viam conditionis, sed per viam modi institutus cum hoc onere assumendi nomen, & arma, eo deficiente assumere, deficit conditio, & retrodecloratur, non paruisse conditioni, ac ideo non fuisse heredem, sed prae-donem, & adintra possessoris mala fidei teneri ad restitutionem hereditatis cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt, quod idem, si fuerit institutus sub hoc onere per viam modi. Grat. &c. = nec aliter sentit Rota decis. 103. part. 14. rec. Cujus rei fundamentalis ratio illa est, quam su-*
- 17 præ diximus, quia scilicet pro eo casu, quo in-junctum onus non observatur, cessat primordial-
is voluntas Disponentis, qui sic, & non aliter
18 disposuit: quia voluntate defectus heres remanet
utique detentor injustus, & tamquam possidens
invito Domino. Et quomodomodum Testator ita
disponens redargui non potest, dum cuilibet li-
19 cet: ei sue conditiones non turpes pro libito ad-
ponere, & in eis fiat pro ratione voluntas.
*Bartol. in leg. Dotem ff. solut. matrimonio, An-
gel. in leg. 3. cod. de insti. & substit. Allegat. conf. 46. num. 10. d. Surd. dec. 37. num. 13. Rodol-
phin. allegat. 77. num. 8. Rocc. selett. cap. 35. nu-
9. & 10. ita non est eludendum, ut quis contrā
20 illius voluntatem hereditate fruatur, nec ejus
voluntas scindi debet, argumento Legi. finit.
*Cod. de revocand. donat. ibi = Ne sit cuiquam licen-
tia alienas res capere, & fragilitatem irridere Do-
minum &c. = & leg. finit. cod. de post. inter Em-
por., & Venditor. ibi = Cum enim Venditor, vel
alter alienator non aliā lege jura transferre possit
est, quomodo ferendum est, aliquam captionem ex
varia pati cum interpretacione = & leg. si cui le-
gatam 92. vers. neque enim debet circumveniri
Testamentum voluntas = ff. de condit. & demonst.**
- 21 Sed & suam voluntatem heres præceptis De-
functi jam tacite accomodatit adeundo heredi-
tatem: qui enim scit, aut scire potuit se oneri-
bus fore implicitum, eā conditione adire vide-
tur, ut loquitur *Vlpien. in leg. si duo sint 38. in
fine ff. de acquir. heredit. i* Neque tantum cum
22 Legatariis, & Creditoribus heres adeundo quasi
contrarius dicitur, ut habetur in leg. 4. §. He-
res quoque ff. de obligat. & action. sed & cum
23 ipso Defuncto contractum gerere censetur, ut
si velit frui commodum hereditatis, sentiat etiam
incommodum onerum. *Bartol. & alii in leg.
Lucius ff. de legat. 1. Nald. in summ. verbo Le-
gatum num. 4. Bonacia. de contract. disput. 3.
quest. 17. punct. 7. proposit. 2. num. 4. tem. 2* Et sic
hereditatem adeundo videtur totam Defuncti
24 voluntatem ratam habere, eique fidem suam
obstringere de exequendo quidquid in Testa-
mento continetur *Papinian. in leg. si Patroni 51.
§. 2. ff. ad Senat. Consult. Trebelli. ibi = Cum se-
mel editum est hereditas, omnis Defuncti voluntas
rata constituitur = Mierex part. 2. quest. 4. illat. 8.
num. 65. ubi in nostris terminis, quod accep-
tans succedentem videtur acceptare omnes
conditiones à Testatore impositas, & bene Si-
mon. de Prat. de interpret. ultim. volum. lib. 5. in-
terpret. 1. dubit. 2. num. 12. his verbis = Heres ita-*

que per additionem videtur fidem suam dare De-
functo de ejus voluntate, & dispositione exequen-
da, & implenda &c. = ad quod allegat optimum
Textum in leg. si Sponsus 5. §. Si quis rogatus ff.
de donat. inter Vir. & Uxor. ibi *Hic enim verē fi-
dem exsolvit, voluntatem Testatoris obsequans*
&c. = & notant *Salyet. & alique Scribes*,
ibidem *Ancharan. conf. 36 5. col. 3. vers. tertio*
quod adeundo, ulā, quod sic Contentiens oneri
25 in iuncto tenetur præcise fidem susceperit imple-
re. *Alex. conf. 12. & conf. 29. lib. 5. Jafon.*
conf. 13. col. final. lib. 1. idem de Prat. loco citato
num. 26.

Si igitur heres propriā voluntate iudicium
Defuncti agnovit, si onus tacite acceptavit, &
fidem obtinuit, jam nulli dubium esse potest,
quin in foro conscientie teneatur onus implere,
26 & Defuncto benemerito fidem exsolvere, quam
etiam hosti servare deberet, ut ait *Div. August.*
ad *Bonsac. relat. in Con. noli existimare 3. conf.*
23. quest. 1. aliās peccabit mortaliter, ut ex
eodem Textu probat *Sanchez de pñsal. lib. 1. di-
spat. 5. sub num. 20. vers. secundo probatur; &
de hered. in specie tradunt Decian. conf. 39. lib. 2.
num. 3. vers. si contravenit voluntati post Philipp.
french. Jafon. Paris. & alios Rati. practica bil.
cap. 88. num. 170. Cephal. conf. 429. num. 50. vol.
3. Rab. Utinen. conf. 50. num. 24. vol. 1. Cyriac.
contr. 407. num. 130. ex Textu in lege militis 5. Cod.
de Religios. & sumpt. funer. ibi = Invidiam to-
men, & conscientiam circa omisum supremum of-
ficionum, & contemptum iudicium Defuncti deo-
tare non possunt = ubi Gloss. in verb. conscientiam:
Est enim fundamentum iustitiæ fides, id est dicto-
29 rorum, conventorumque constantia, ut ait Ci-
cero 1. de offic. & eamque servare non solum per-
tinet ad equitatem, sed ad iustitiam, ut docet
30 *Sanchez de pñsal. d. lib. 1. disput. 5. sub num. 20.
vers. & primo, Abelly. dec. 7. decalog. præcepti.*
§. 11. sub num. 1. vers. qui promissum non i. Taciti
verò, & expressi eadem est virtus, præcipue in
conventionibus. *Leg. cum quis ff. si certi. petat.*
31 & ibi præ ceteris *Jafon. num. 5. leg. Triticum ff. de
verbor. obligat. cum concordat. Bold. in leg. unie.*
§. Et ut plenius num. 6. cod. de rei Uxor. otion.
Menoch. conf. 308. num. 54. Mierex de Majorat.
part. 1. quest. 38. num. 1. & seqq. *Velo differi.*
12. num. 12. eum aliis relatis per *Roc. disput. Jur.*
selett. cap. 193. num. 64.*

Natura namque ipsa, iusti propè mater, &
æqui id ipsum plenissime suadet: quæ est tertia
32 pars nostri assumpti: illa enim vetat, eum de-
cipi, qui nostram fidem imploraverit leg. cum
amplius 84. §. 1. ff. de regul. Jur. ibi = *Ita naturā
debet, quem iure Gentium dare oportet, cuius fi-
dem sequenti sumus; illa monet, ultima vota mo-
rientium, post quam aliquid vellet non possunt*
33 & liberum jam non reddit arbitrium, irrita non
fieri, ut habetur in leg. 1. in fine cod. de Sacros. Ec-
clesiis, secundum naturam est heredem, qui com-
moda sentit, incommoda non recusare leg. se-
cundum naturam 10. d. contrarius sensu ff. de regul.
Jur. = Neque enim ferendus est, qui incrum quid-
dem amplectitur, omni autem ei onerum custem-
34 nit =

- nito, ut his verbis loquitur Imperator in leg. unica 6. Pro secundo cod. de caduc. tollend., sed cum utrumque ex eodem fonte proveiat, vel debet simul utrumque recipere, vel utrumque repudiare. Leg. Pomponius 13. §. 1. ff. de acquir. vel amitten. possess. leg. filius familias 114. §. Quid ergo ff. de legat. 1. Bald. in leg. penult. cod. de iustit. & subtit. Burgos. de Pat. conf. 14. num. 32., Accend. de exequend. mandat. par. 1. cap. 4. num. 13., Alverad. de interpret. ult. volunt. Defuncti. lib. 3. cap. 3. num. 1., & 2., Afierex de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 69., Capoa. de script. 332. art. 9. num. 7. Natura denique ipsa nos ubique docet exemplis, & voce clamat, ut beneficiis vices sedulo rependamus, utque nobis beneficentibus grati animi officia non negligerent exhibeamus: nam beneficiorum pondus etiam Ferx, & inmanissima animalia sentiunt, ut notat Senec. 1. de benefic. & Cicer. lib. 1. de offic. « Si in eoi, inquit, quos speramus nobis profuturos, non dubitamus officia conferre, quales in eis esse debemus, qui jam profuerant? » Heres itaque non effugit iogratitude detestabilem notam, nili se obsequenter praeberit iustis Defuncti desideris, ut rectissime etiam monet Ulpian. in leg. si duo 16. in fine ff. de legat. praestand. ibi « Quia plenus fructus voluntate, plenum, & obsequium praestare Testatori iudicio debet ». Nec mirum si huiusmodi obligationem, utpote à natura proficiscentem, etiam Ethnici agnoverunt: nam Aristoteles mortuorum mandata.
- 42 violare sacrilegium putavit, problem. cap. 39. quæst. 7., quem relict Rub. practica. quæst. cap. 7. num. 255., & cap. 88. num. 170., Cicer. oration. 3. in Verrem gravissime etiam improperat, quod
- 43 voluntates Defunctorum rescideret, ibi « Solut enim tu inventas ei, cui non satis fuerit corrigere voluntates civorum, nisi etiam rescideres mortuorum » & Tacit. 2. annal. « Non hoc, ait, munus unicorum est prosequi Defunctorum ignavo quæstus, sed quæ voluerit, meminisse, quæ mandaverit, exequi, seminis lugere bonum est: viri meminisse, quem etiam memorat Rub. practica. lib. 1. quæst. cap. 89. num. 159.
- Cum autem dicimus, heredem naturaliter obligari ad voluntatem Defuncti exequendam, satis dixisse credimus, ut se tutum in conscientia non existimet, nisi adimpleat: Etenim obligatio naturalis quamvis in foro externo regulariter non reputetur efficax ad producendam actionem, & coactionem: nihilominus in foro interno obligat efficaciter, & quidem sub culpa lethali, si id, ad quod obligatur, tanti referat,
- 44 ut ad lethalem culpam sufficiat, ita ex multis Less. de iust. & iur. disput. 257. num. 1., Gomez 2. variat. cap. 9. num. 2., Covar. in cap. quævis potius part. 2. §. 4. num. 13., Padell. in leg. naturalis 5. Et siquidem num. 17. ff. de prescript. verb. Simon de Præ. lib. 5. interpret. 1. dub. 3. num. 24., Rocca. disput. iur. select. cap. 126. num. 19., & 21. Rub. practica. lib. 1. quæst. cap. 58. num. 254. Dicitur enim naturalis obligatio vinculum æquitatis.
- 45 Iurisconsulti, in leg. Stichum, aut Pamphilum 95. §. Naturalis ff. de iustit., Cujac. tract. 7. ad Aphi-
- con. in leg. 21. de fideiussor. §. Servo tuo, & tract. 9. in leg. frater a fratre ff. de condit. indubit. verb. naturalis est: Et proprie fuit ex æquitate illa fidei servande, ut notat Cuias. in iustit. lib. 4. cap. 3. sub num. 1. Itaut, si principia exequantur, idem penè sit aliquem obligari naturaliter, & teneri in conscientia: Siquidem conscientia, in nobis aliud non est, nisi actus ipsius juris naturæ, seu illius habitus principiorum practico- rum nobis naturaliter infusi, quo æquum ab iniquo discernamus. Div. Thom. 1. part. quæst. 79. art. 13., & 13., & Jus naturale, prout est in nobis, nihil aliud est, nisi quedam velut irradiatio ex lege æternæ, quæ mentem rationalem illustrat, & in sui operationibus dirigit, & quam D. Augustinus de liber. arbit. lib. 1. cap. 6. vocat notionem legis æternæ quibuscumque hominibus imprecitam, D. Thom. 1. 2. quæst. 91. art. 1., & 2. Quare, dum quis se obligatum ex iure naturæ cognoscit, statim ex ipsa conscientia tenetur, quia conscientia ex ipso iure naturæ informat, & dirigitur.
- Nunc verò, si, ut erat propositum, ad ius positivum respiciamus, nihil protectio impensius utriusque juris censura tam civilis, quam Canonici curiale videtur, quam, ut ultima Defunctorum elogio suum omnino habere effectum. Jan enim ex leg. 12. Tabularum dispositum fuerat « uti quisque legasset de sua re, ita Jussu » hanc legem recolens, confirmat Justinian. collat. 4. de nupt. cap. 2. Et passim Prætor, Imperator, & Pontifex voluntati Morientium adiutorium omne promittunt, eamque mandant inviolabiliter observari. Leg. 1. ff. si quis omni. caus. testam. leg. amicum 19. cum seq., & leg. consilia 23. cod. de testam. leg. 2. cod. comm. de legat. ibi « Ne moriens putet legitimam voluntatem reprobari, sed nostro semper utatur adiutorio » leg. finit. cod. de fideicom. Auth. de hered., & falcid. in præst. §. 1., & §. 4. ibi « una enim est Legis intentio, ut, quæ disposita sunt à morientibus, impleantur, Auth. de iurejurand. a morien. præst. cap. 1. in fine. Canon. ultima voluntas 23. quæst. 2. ibi Ultima voluntas Defuncti modis omnibus servari debet: quæ verba sunt Div. Greg., ut notat Gloss. canon. Sylvester 12. quæst. 1. cap. nos quidem 3., & cap. tuos nos de testam., cum aliis collectis per Didac. Spin. in specul. testam. gloss. 28. num. 5., Simon de Præ. lib. 5. interpret. 1. dubit. 2. num. 20., Montic. de conjec. ult. volunt. lib. 3. tit. 3. sub n. 1. ubi, quod omnia Jura clamant, voluntatem Defuncti servari oportere; idque ad publicum interese referatur in leg. vel negare 4. ff. quædam. testam. aperiantur ibi publice enim expedit supremæ hominum iudicio exitum habere » Et neque
- 46 Rescripti Principis auctoritatem adversus legitimam Defuncti dispositionem valere, responderunt Imperatores Diocletian., & Maximian. in leg. si testamentum 10. cod. de testam.
- Quamobrem, si heres non adimpleat, quæ Testator præcepit, ipso iure privari cum quocumque emolumento disponitur in §. si quis aut. nos impleat Auth. de hered., & falcid. collat. 1. §. Si autem qui hoc facere, Auth. de Ecclesiast. in. Auth.

- hoc amplius cod. de fideicom. leg. cum Pater 8. Libertis ff. de legat. 2. & leg. si Patroni 35. 5. Quid ergo ff. ad Sen. Consult. Trebell. ubi sic eleganter Papinianus loquitur = Car enim non videatur indignus, ut qui desituit supremam Desueti precet, consequatur aliquid ex voluntate? & notant gloss. Bald., Salyet., Jofin., & Padill. in d. ant. hoc amplius gloss. in causa. ultima voluntat. 14. quest. 2. & in caus. Sylvester per illum Textum 11. quest. 1. Covarr. in cap. in heredes 6. de testam. num. 8. Berbo. ibidem sub num. 2. Theaur. Jan. qui alios refert lib. 1. quest. 34. num. 13. & 14. Rub. praticab. quest. cap. 88. num. 168. & ex textu in leg. si quis sepulcrum 12. §. Prator ait ff. de relig. & sum. funer., leg. Nefsemius 32. vers. reit. ergo placuit ff. de excusat. Tutor., leg. penult. in fine, ubi gloss. cod. de legat., & leg. etiam si partis 11. ff. de legat. 1. Atque ab hac lege, & necessitate nullus omnino
- 14 eximitur quacunque dignitate, vel majestate fulgeat, quacunque possit potestate, & cujusvis conditionis existat, dum enim sponte agnovit emolumentum sibi à Testatore relictum, tenetur ejus voluntati obtemperare, & injuncta
- 15 onera implere; sive sit persona Ecclesiastica, ut in cap. tuu nobis, & cap. penult. de testam., sive Collegium, leg. 1. cod. de Sacros. Eccles., sive
- 17 ipsa Ecclesia cap. verum de condit. adpos. §. Similissimas in princip. ant. de alienat., & empty., sive Respublica leg. liberto 21. §. Lucius ff. de aar. legat., sive etiam Princeps, vel Augusta,
- 20 qui cum heredes instituuntur, jus commune cum ceteris habent, sic ipsi Imperatoribus disponentibus in leg. cum heredes 7. cod. qui testam. facer. Imò & Deus etiam hoc modo teneretur, ut dicit audacter Bald. conf. 301. col. 3. ad fin. vers. quod autem Deus, quem refert Simon, de Pret. lib. 5. interpret. 1. dñb. 2. num. 20. vers. illud etiam adjiciendum; & confirmari hæc videntur
- 21 ex textu in leg. sed & qui 3. ff. ad Senat. Consult. Trebellian. ibi Sed & qui magis præditi est dignitate, vel auctoritate, Arenarij, vel ejus mulieris, qua corpore quasvis fecerit, resistere cogetur = Ex hac autem tam enixa juris positivi cautione circa observandas Detestatorum voluntates ad rem nostram inferimus, quod heredes minime tutus erit in conscientia, imò in aperto salutis eum discrimine versari, nisi exequatur, quod Testator ultima voce precepit, dum ejus hereditatem possidet: Est etenim communis
- 23 etiam Canonistæ recipiunt, quod scilicet Lex humana, sive Civilis, sive Canonica, si non sit Juri Divino, vel naturæ repugnans non solum
- 24 obligat pro Foro externo, sed etiam ligat in Foro conscientie, itaut ex illius transgressionem peccati mortalis reatus incurrat. Non est enim potestas, nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, ut ait Apostol. ad Roman. cap. 13. num. 1. & seqq., prout alius etiam
- 26 argumentis probat Div. Thom. 1.2. quest. 96. art. 4. Suarez de legib. cap. 21. & cap. 24. Navar. in manual. cap. 23. num. 55. Sot. de just. & jur. lib. 1. quest. 6. art. 4. Valent. diffus. 7. tom. 2. num. 6. Alphons. a Coster. de leg. penal. lib. 1. cap. 4. Arring. in curs. Theolog. tom. 4. tract. de leg. diffus. 20. sect. 5. num. 23. Becap. tract. 4. cap. 6. de leg. human. quest. 2. num. 9. Layman. tract. de legib. cap. 14. num. 1. & seqq., Dian. tom. 6. tract. 1. ref. l. 5. Merill. tom. 2. diffus. 4. cap. 3. num. 221. & seqq., & ex nostris gloss. in cap. que in Ecclesiam de constit. Felin. in cap. 1. de sponsal. num. 18. referent alios Canonistas. Covarr. in regul. peccatorum part. 2. §. 5. num. 2. & 3. Valer. de differ. utriusque jur. verb. Lex different. 7. num. 4. Tiraque. de utroque retract. in prefat. num. 74. & hæc assertio esse de fide, vel proximam fidei dicit Suarez d. cap. 21. de legib. num. 5. list. D. quod si effectus ligandi conscientiam tribuitur legi humanæ, quousque illa est justa, & honesta, & Juri Divino, vel naturali non adversatur, ut dicunt Doctores citati, certe vix alia potest inveniri lex justior, & honestior, & que magis cum ipso jure naturæ consonitatem habeat, quam illa, quæ jubet, conditiones, quas Testator in re sua adposuit, ratas manere, & Detestatorum ultima desideria, quæ honesta sint, non defraudari nam e contrario patens injustitia videtur substantiæ quidam illius heredem fieri, & in hoc acquiescere, quæ verò dixit Testator, nequaquam hæc rata manere, neque custodire, ut ait Imperator in ant. de jur. jurat. à morient. præstat. novell. 47. in prefat. Et sic pium opus facere dicitur, qui voluntatem Defuncti exequitur
- 69 §. Si verò expresse ant. de hered., & falcid., Alciat. de presumpt. regul. 3. presumpt. 18. in fine. Ita jura pietatis violare videtur, qui illam negligit, ut per Textum in leg. contra voluntatem 7. cod. de testam. manumiss. notant communiter Scribentes, qui uno ore veluti impium, iniquum, atque inhumanum detestantur supremam morientium vota non exaudiri ab eis, qui eorum substantiâ potiuntur, & eorum mandata, postquam voces posthumas iterare non possunt, ingrato animo obliuisci, vel perire non adimplere. Bartol. in ant. sed cum Testator cod. ad leg. falcid. Bartol. in ant. ex causa num. 1. cod. de liber. præter. Angel. conf. 328. num. 5. Cora. conf. 39. col. 3. lib. 2. & conf. 283. col. 2. lib. 4. Curt. Sen. Conf. 42. n. 1. & 2. & conf. 44. num. 26. Joen. de Avar. conf. 28. num. 2. Manic. de conjectur. lib. 3. tit. 3. n. 1. & seqq. Simon. de Pret. de interpret. ult. volunt. lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. num. 23. & dubit. 2. num. 4. Rub. ceteris omnibus, prædicabil. quest. cap. 89. n. 254. & seqq. n. 218. ubi, quod nihil magis ægrum morti proximum solatur, quam si suprema ejus mandata observari speret, & c. 1. n. 58. & seqq. Cyriac. contr. 407. n. 129. & seqq.
- 73 Sed quis dubitet, hæc legem esse justam, & Juri naturæ conformem, si præcisâ lege positivâ Jus ipsum naturæ obligat heredem in conscientia ad exequendum Defuncti voluntatem? hinc enim tradunt magni nominis Doctores, quod heres in foro conscientie, de quo loquimur, tenetur observare Testatoris dispositionem, etiam in testamento nullo ex defectu formalitatis expressam, urgente scilicet ipso Jure naturæ, quod solum Disponentis volun-

tatem attendit. Et quod impugnans testamen-
tum ex defectu solemnitatis peccat mortaliter :
Ita docent *Angel.*, *Tobien.*, *Sylvester.*, *Adrian.*,
75 *Medin.*, & alii apud *Legg.* de *test.* lib. 2. cap. 19.
dub. 3. num. 12. & *seqq.* *Comitell.* *respons. moral.*
lib. 7. *quest.* 8. per tot., *Div. Antonin.* in *summ.*
part. 3. cap. 3. tit. 10. §. 14. *Talliac.* *quest. moral.*
tom. 2. tract. 34. cap. 7. num. 150. *Flamboa.* part.
1. tract. 7. cap. 19. *quest.* 168., *Molin.* de *justit.*
com. 1. *disput.* 81., *Reginald.* in *prax.* tom. 2. lib.
15. cap. 7. tract. 1. num. 105., Et ex iuristis *Jafsa.*
in *leg. post divisionem* num. 5. *Cod. de iur.*, &
fals. *ignor.*, *Bald.* in *leg. cum quis Cod. eodem.* *Invol.*,
& *Alex.* in *leg. nemo potest ff. de legat. 1. Posq.*
de *success.* lib. 1. §. 1. num. 24., & 25., ubi de hoc
76 non dubitat, quando voluntas Testatoris est
certa, & monet heredem, ut peccatissime suam
conscientiam scrutetur. *Melpies.* in *summ.* tom.
2. tract. 13. cap. 2. num. 147., *Mantie.* de *conject.*
lib. 2. tit. 14. num. 10., *Rub. practicable.* *quest.* cap.
58. num. 246., *Urcol.* *contr.* 88. nu. 27., & *seqq.*,
qui alios allegant, *Cyriac.* *contr.* 407. nu. 131. *vers.*
& qui impugnant.

Quibus ita firmatis, ad ostendendam gravi-
tatem obligationis heredis in exequenda De-
functi voluntate, modo oulla in casu nostro vi-
detur sufficiens excusatio, quod heres à tali lege
eximatur: sive attentè qualitate oneris injun-
cti, sive quia non fuerit interpellatus, sive quia
pendeat supplicatio coram Principe ad obtine-
dam dispensationem. Condicio enim assumen-
di cognomen, & insignia Testatoris iustissima,
& honesta reputatur, & quod ea sit ad unguem
observanda, tradunt DD. in *leg. facta* 63. §. 5. Si
verò nominis ff. ad *Senat. Consult.* *Trebell.*, & in
77 *leg. hoc iure* 19. §. *final.* ff. de *Donat.* = *nihil enim*
male est honesti hominis nomen assumere =, ut lo-
quitur *Text. dict.* *leg. facta* §. 5. Si verò, *Soccia.* in
leg. quibus diebus 5. *Terminius* *vers.* & *pradicta*.
ff. de *condit.*, & *demonstr.*, & *latè* *conf.* 229. lib.
2., *Dec.* *conf.* 273. sub num. 2. *vers.*, & primo non
dubitandum. *Englielm.* de *Benedict.* in *cap. Ray-*
nundum. 44., & 50., *Cephal.* *conf.* 196. num.
10. lib. 2., *Cassien.* *conf.* 139. lib. 2., *Parif.* lib. 2.
78 *conf.* 19. per tot., ubi, quod talis conditio iustifi-
simam continet causam, conservandæ scilicet
memoriæ Defuncti. *Allograd.* lib. 2. *conf.* 101.
per tot., *Tiraquell.* ad *leg. Cumus.* *leg.* 5. nu. 27.,
Guidop. *decif.* 211., *Thefaur.* *decif.* 270., *Thefaur.*
Jura. lib. 1. *quest.* 34. Tangit quidem omnes ca-
79 sura nominis sui proferendi, & Testator morti
proximus, vel de morte cogitans, dum sui de-
fectionem naturaliter refugit, gaudet, si vel
in nomine supervivatur, hinc legitur in *leg. cum*
filius 76. §. *Cum Pater* ff. de *legat.* 2. = *Semper*
pro meo plus tribuas in bonum mei nomi-
nis =, quia nimirum, ut cōtat *Accurs.* eodem no-
mine vocabatur. Et pervertit hunc fuisse
morem relinquendi hereditatem cum tali onere
80 probatur ex eo, quod de *Offic.* *Angust.* scri-
bit *Sveton.* iocibus vita cap. ultim. ibi = *Heredes*
instituit primis Tiburtium ex parte dimidia,
& sentantē à Liviam ex parte tertia, quos & *sepe*
nomen suum iussit &c. = Cujus rei & meminit *Me-*
De Contractu,

noch. de *arbitr.* *conf.* 318. num. 13., & *Tiraquell.* ad
leg. Cumus. lib. 5. num. 27., ubi refert etiam de
quodam *Lycon.* Philosopho Peripatetico, qui
ita testamento disposuit = *Quæ in Urbe,* & *Egi-*
na habeo, Lyconi fratri præcipio dō, quod in nomen
serat nostrum =, tam sibi bladiuntur mortales
aliqua ex parte in terris supervivere, & ut *Cir-*
81 *cero* pro Archia = *commune est desiderium non*
cum vita tempora dimittendum esse commemora-
tionem nominis nostri, sed cum omni posteritate
adequandam = igitur heres hoc onus, de quo lo-
quimur, adimplere negligens non solum Testa-
82 tori efficitur odiosus, quia ejus voluntatem
spernit, sed injuriā Testatorem afficit, non ob-
83 servans ea, quæ illiushonorem, & memoriam
conceruot; ita *Parif.* *diff.* *conf.* 19. num. 52., 53.,
& 56., *clar. mem.* *Card. de Luc.* de *fideicom.* *disc.*
148. num. 7., & de *donat.* *disc.* 19. sub nu. 6. *vers.*
quandò verò, ubi, quod desertio cognominis, &
84 insignium præfertit ingratitudinem ergā Testa-
torem, cuiusque injuriā; Et propterea ipso iure
privatur hereditate, etiam si talis poena adie-
85 cta non fuerit, ut in terminis *Molin.* de *Primog.*
lib. 2. cap. 14. num. 26., *Thefaur.* *Jura.* lib. 1. *quest.*
86 34. num. 13., *Mantie.* de *conject.* lib. 3. tit. 3. num.
4. & 5., *Costill.* lib. 3. cap. 15. num. 45. & *seqq.*,
clar. mem. *Card. de Luca* de *fideicommiss.* *disc.* 7.
87 num. 13., ita ut nec mori purgari possit. *Parif.*
diff. *conf.* 19. num. 227., *Decian.* *conf.* 2. nu. 149.
88 lib. 2., *Fasfar.* de *substit.* *quest.* 447. num. 9., Et
nec restituito minori datur, quia non servando
voluntatem Defuncti deliquisse dicitur *Parifan.*
89 83., & 247., *Peregrin.* de *fideicommiss.* *art.* 11.
num. 132., *Fasfar.* *diff.* *quest.* 447. num. 4. Et nec
per Principem hujusmodi onus posse remitti,
tradit *Thefaur.* *decif.* 370. num. 6., *Fasfar.* loco ci-
tato num. 11., *Palocz.* a *Merc.* de *majorat.* part. 2.
quest. 4. illat. 8. num. 159.

Implementum verò debet fieri eo modo, quo
Testator iussit, cujus voluntas licet dura, ser-
90 vanda est, argumento legis *prospexit* ff. qui, &
91 a quibus *monuimus.*, *Crauet.* *conf.* 1. num. 1., *Mau-*
tic. de *conjectur.* *ultim. volunt.* lib. 3. tit. 3. sub
92 nu. 1. *vers.* *audè* est; nec enim sufficit fieri, quod
voluit, nisi fiat eo modo, quo voluit. *Luc.* de
Penn. in *leg. 1. col. 4. vers.* & *expensis* *Cod. de expen-*
sis. *Ludov. public.* lib. 11., *Simoa.* de *Pre.* de
interpret. *ultim. volunt.* lib. 5. *interpret.* 1., *dubit.*
1. num. 10. Et iacturam dicitur facere Testator,
si vel in minimo ejus voluntas non servetur.
94 *Bald.* in *cap. cum accessissent de constit.*, *Pheb.* *de-*
cif. *Lustan.* 100. num. 7., quos refert *Rub. practi-*
cabil. cap. 188. num. 172., atque ideo, si iussit,
quod heres, proprio cognomine relicto, cogno-
meo, & arma ipsius Testatoris assumeret, non
95 posset heres utrumque cognomen, & insignia,
Testatoris immutare, vel minuire *Thefaur.* *de-*
cif. 270. num. 17., *Fasfar.* *quest.* 447. num. 8., *Al-*
lograd. lib. 2. *conf.* 101. sub num. 19., *Thefaur.* *Jura.*
lib. 1. *quest.* 34. num. 3. in *fine*, *Molin.* de *Primog.*
lib. 2. cap. 14. num. 26., ubi, quod, si quis ad duos
Majoratus cum tali onere vocaretur, esset in-
96 capax ad utrumque copulative, sed deberet
unum dimittere, & ratiooem bene assignat his

verbis = quia hoc nomen, neque armorum præceptum cum iustissimum sit, & in nomen, & Familiæ conseruationem introducit, ex immutatione plurium nominum, & insignium confunduntur, atque obliuioni traduntur = *Mierz. de Majorat. part. 2. quæst. 4. illar. 3. num. 79.* & *Rota part. 14. decis. 103. per tot. Imò etiam, citrà exprellam prohibitionem Testatoris, non eùtè permittendam ejusmodi comminationem, quia per eam natura primordialis mutatur, & inducitur confusio, probat latissimè *Mierz. de majorat. dict. illor. 3. num. 88. & segg.* & *num. 122. & 123.* ubi, quod hæc opinio magis voluntati ipsius Testatoris congruit.*

Ex quibus manifestum esse credimus, quod, attentà qualitate oneris injuncti, nullam obtendere potest heres excusationem, cum illud sit iustum, honestum, potestativum, & facile, ac proinde statim adimplendum, ut latè profequitur *Parif. dict. conf. 19. lib. 2.*, quod cum non fecerit, cecidisse videtur ab omni jure retinendi hereditatem, tum quia factus est Defuncto ingratus, & odiosus, eique injuriam intulit, despiciendo ejus nominis conseruationem, ideoque illius beneficio indignus *Parif. num. 36.* & *Alemand. conf. 136. col. ultim. lib. 1.* & *Fusor. quæst. 447. sub num. 4.* Tum quia voluntate Defuncti destituitur, sine qua jussè retinere non potest, & denique quia conditionem potestativam non impleat, ipse se ab hereditate excludit, & tacite illi renunciale censetur *leg. 1. §. Prætermittere ff. si quis emulsi. conf. testam. Bartol. in leg. 12. qui potest ff. de acquir. hered. Roland. conf. 70. lib. 3. num. 68.* & *Parif. num. 133. & 134.* ubi, quod hæc tacita renunciatio nec inobedientiam magis nocet, quam exprella, & tacite Renunciantem, pro mortuo ex *Gloss. & Bartol. in leg. si emancipata C. de jur. & fact. ignorant.* & *Mierz. de majorat. part. 2. quæst. 4. illar. 8. sub num. 5. vers. & recusando.*

Ià pariter non relevatur ab altero motivo, quod hic nullius videretur interesse, nisi Fratris proprii, qui nec interpellauit, nec conquiratur, nec à Judice fuerit monitus pro implemento, sine qua interpellatione, & monitione heres ex implementi defectu non excluditur ab hereditate ad *Textum in §. Si quis autem non implet. Auth. de hered. & factis.* & in *Auth. hoc amplius Cod. de fideicommissis.* Etenim hoc bene procederet, si ageretur de interesse Legatariorum, aut alicujus Tertii, qui non interpellando heredem, nec adeundo Judicem, moram, & contumaciam vel excluderet, vel excusabilem redderet. *Leg. non intelligitur mora 88. ff. de regul. jur. non sic in casu nostro, quo agitur de adimplendo onere concernente honorem ipsius Testatoris, tunc enim nulla monitio, nullaque interpellatio requiritur, nec allegatorum Jurium dispositio procedit.* *Castrerf. in terminis conf. 292. num. 7.* & *Saccin. sen. conf. 174. col. ultim. lib. 2.* & *Parif. dict. conf. 19. num. 190. 197. & 205.* & *Fusor. quæst. 447. sub num. 13. vers. sed contra & decisum.* & *Thesaur. jur. lib. 1. quæst. 34. num. 14.* Præcipue cum hujusmodi onus, uti causâ

finalis, habeat naturam conditionis, ut supra eodem *Parif. Altiograd. conf. 101. lib. 2.* & *Molin. de Primog. lib. 2. cap. 14. Mierz. part. 2. quæst. 4. illar. 8. num. 77.* aliisque fundauimus, & cum sit conditio potestativa, debet eum primum impleri, aliàs habetur pro defecta, nec potest mora purgari. *Leg. hac custodio si in capitulum, ubi Bartol. & Castrerf. & alii ff. de condit. & demonstrat. Parif. loca citata num. 197.* de *Prot. de interpret. ult. volunt. lib. 5. interpe. 2. d. 2. num. 139.* insuper, quando facti omisso non habet excusationem, tunc ipso jure induci privationem, licet nulla præcesserit interpellatio post *Abb. Felin. & Alciat. tradit. Menoch. de arbitrar. conf. 498. num. 72. vers. septimus quando.* Quod sane certius procedit, quando, prout in casu, quæstio est in foro contentia; tunc enim debet heres se privatum ex non implemento oneris agnoscere, absque ulla precedente interpellatione, ut docent *Abb. in cap. extendenda §. Quia verò col. final. de prebend.* & in *cap. excommunicatione de raptor. Felin. in cap. 2. num. 5. de Magistr.* & *Alemand. in leg. ita stipulator num. 15. ff. de verb. obligat. Alciat. in leg. quidquid adstringenda §. Primo num. 7. ff. eodem. Bovar. in tract. de mora part. 2. num. 26.* quæ sequitur *Menoch. de arbitrar. casu 498. num. 70.* & *71.* Eisdemque rationibus non requiritur Sententia declaratoria Judicis, ut in puncto *Thesaur. jur. dict. quæst. 34. lib. 1. num. 14.* Et quod heres non servans conditiones sit innoxias, teneatur statim restituere, quod accepit, non expectatâ Sententiâ, docent *Sot. de just. & jur. dist. 4. quæst. 6. art. 6.* & *Novar. in manual. cap. 23. num. 62. & 67.* & *Covar. in epitom. ad 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 3. num. 17.* quos sequitur *Lindovio. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 96. num. 11.* Et hos ad nostrum propositum adducit *Mierz. de majorat. part. 2. quæst. 4. illar. 8. sub num. 19. vers. ex quibus.*

Nihil ergo refert, quod in casu privationis nemo alius existat, qui succedere possit, nisi ipsius heredis Frater, qui tacet, & non conquiratur: Etenim hoc totum, quod Testator voluit, & quod Jura mandant de exequenda Defuncti voluntate, non factum est in gratiam, substituti, sed ipsius Testatoris, ut ejus ultima dispositio rata maneat in his præsertim, quæ ad sui nominis, & memorie conseruationem pertinent: quare poterit quidem substitutus suo juri cedere, & hereditatem omnino repudiare, sed non ideo heres suâ obligatione liberatur, qui si non impleat, privatur nihilominus, & hereditas gradatim devolvitur, vel ad coheredes, vel etiam ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato, & his deficientibus, etiam ad Ficum, ut decernit Imperator in *§. Si quis autem, & §. Si verò nullas. Auth. de hered. & factis.* & habetur in *Auth. hoc amplius Cod. de fideicommissis. ibi = Postremò defertur extraneo, vel Fisco =* ellet enim indignum, si ex conniventiâ substituti suprema vota Deficientium everterentur.

Neque obstat, si dicatur, quod interesse Testatoris, quod in assumptione sui cognominis, & in-

- & indignum versatur, non debeat tanti aestimari, ut heredis conscientiam graviter obliget: quia scilicet nullam revera mortuus injuriam sentiat, nec aliquid damnum patiatur, sive in corpore, quod jam resolutum est, sive in Bonis, quorum dominium morte amisit, sive in anima, quæ hæc vanitates amplius curare non præsumitur. Etenim Doctores nuncupatim ad hanc objectionem respondendo dicunt, quod imò ejusmodi interesse Testatoris in casu debet maximum reputari, quia hereditatem suam quasi præmium illius oneris reliquit; Et postquam jura morientibus concedunt de Bonis, quæ mox relicti sunt, pro libito disponere, necesse est eorum voluntati parere, & conditiones adjectas implere, *Membr. de arbitrar. test. 318. nn. 13.*, ubi, quod hereditas in præmium talis oneris solent relinquere, *Parisi. lib. 2. dist. conf. 19. num. 180. & seqq.* ubi, quod hoc interesse Testatoris pro conservatione sui nominis, & memorie prævalet eicunque pecuniarum detrimento, sequitur *Altiograd. lib. 2. conf. 101. num. 26.*, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. sub nn. 16. vers. non obstat*, ubi, quod hoc onus est inachabile, & adequat omne interesse pecuniarium, adeo ut donatio facta cum tali onere, non indigeat insinuatione ex *Galim. in cap. R. nuntiation. verb. Rayantius de clara num. 50. de testam.* Et quod hæc conditiones magni æstimentur ad conservationem familiarum, & plures aliquando Majoratus recurrent, nè alienum nomen assumant, ut ibi eruditè *num. 15. & 16. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.* *vers. hæc autem*, ubi, quod sunt præcisè servandæ.

- Tandem circa supplicationem Principi porrectam pro obtinenda derogatione, nostrum quidem non est judicium proferre, an Principi liceat voluntatem mutare Defunctorum, eisque derogare: Certè anceps est questio inter gravissimos auctores, & *Covarruvias* Vir quidem doctissimus hoc absolute negat *varior. resolut. lib. 3. cap. 6. per tot. ex eo*, quia libertas testandi proveniat etiam ex jure Gentium, & ad hoc memoranda est vox Imperatorum *Honorii, & Theodosii in leg. Omnium 19. Cod. de Testam. ibi* « Voluntates hominum audire volumus, non juberæ » Alii vero affirmant, ex magna tamen, & utili causa, quos refert *Monet. de consuet. ultim. vol. cap. 5. num. 86. & seqq.* Quare pii Principes perarò, & non sine difficultate ad ejusmodi derogationes perveniunt, *Covarro. in cap. sua nos de testam. & præst. quest. cap. 36. num. 3. Rodolphin. allegat. 75. num. 12.*, ubi appositè refert verba *Apollini ad Golei. cap. 3. num. 15. ibi* « Homini confirmatum testamentum nemo spernit, aut superordinat » *Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 298.* Et in his quidem terminis quando Princeps non solet faciliter dispensare, id, quod pendet à voluntate Principis, impossibile reputatur leg. apud *Julianum §. Constat ubi scribentes §. de legat. 1. Coras. Miscell. lib. 1. cap. 7. sub num. 6.*, *Sanchez de sponsal. lib. 1. disp. 5. num. 5. Rebuff. Cephal. Manduf. & alii*

apud *Tiraquell. de retrall. signat. §. 32. Gloss. ante. nn. 17.*, *Lopez leg. 13. tit. 9. part. 6. verb. fin mandando. Merce. de majorat. part. 4. quest. 40. nn. 6.* & prinde sub hac expectatione non potest heres in bona fide constitui.

Neque potest à nostra nos dimovere sententia consideratio illa, quæ in contrariam partem affertur, nempe, quod, cum heres in præfenti sit unicum fulcrum suæ familie, in quo domus sua tota recumbit, & successerit in locum Primogeniti, qui militie clericali se adscripsit, non videatur obligatus ad rigidam ejus oneris observantiam, quod Testator Secundogenitis tantum imposuit, quasi utriusque familie conservationem respiciens; nec sit præsumendum, quod in his facti circumstantiis voluisset heredem adigere ad propria familie onere defendendum, ut alienum assum-ret, sed potius expectandum sit, ut filii nascantur, in quibus congruenter ad ipsius Testatoris voluntatem utraque familia conservationem habere possit.

Etenim non ideo Testator Secundogenitis hoc onus imposuit, quia Primogenitis illud non conveniret; immò verò tam proprium est Primogenitis, ut eis tacite etiam subintelligatur, & vicilim impositio ejusmodi oneris sit Primogenituræ argumentum. *Oldrad. conf. 231.* *Guido. p. decif. 457.*, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 1.*, & *seqq.*, & *lib. 1. cap. 5. nn. 14.*, *Fors. quest. 156. num. 7.*, & *quest. 384. nn. 9.*, *Fontanell. decif. 32. num. 1.*, & *seqq.*, *Palm. decif. 375. sub num. 35.*, sed idem Secundogenitos vocavit, quia faciliore credidit ad hereditatem cum tali onere adeundam, quod Primogeniti forsitan non fecissent, quibus durius, & indecens etiam videtur suæ familie nomen dimittere. *Rip. in rubr. de secund. nupt. num. 12. post Alberic. in præst. 1. Digesti. §. Discipuli igitur. Merce. de majorat. part. 2. quest. 4. illot. 8. num. 335. vers. inducens etiam;* Non igitur iudè interre licet, quod, si heres in locum Primogeniti succedat, onus adimplere non teneatur, neque etiam hoc jura-

permittunt, postquam hereditas cum tali onere fuit acceptata; neque fuit hæc voluntas Testatoris, qui summopere cupiens suæ dispositionis executionem, suique nominis conservationem, eos vocavit, quos minus repugnantes lo-re speravit ad hereditatem acceptandam; præcavitque periculum, quod erat in eo solum, ne hereditas ob tale onus repudiata maneret: nam de multis legitur, qui pingues hereditates, & majoratus reculare maluerunt, ne propria nomen familie desererent, ut refert *Cassan. in Caibal. Glor. mund. considerat. 38. con. inf. 95. nn. 3.*, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. sub num. 16.*, *Larr. decif. 33. num. 13.*, *Manduf. conf. ult. 473. num. 17.*, *R.P.D. Petra tom. 2. ad Confit. Celestin. 3. sect. 1. nn. 26.*, *Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 1059. num. 5.*, & in sacris litteris etiam. *Conspanguens Boaz*, ob eam causam successiorem refutavit *Ruth. cap. 4. Cedo*, inquit, *juris propinquitate, nec enim posteritatem suavia mea delere habeo* = quod notat *Molin. loco citato.*

Ex

- Ex quibus datur intelligi, quod non dispensatur heres ab obris observantia, etiam si inde propriæ familiæ sequatur obliuio, sed datur sibi electio, utrum hereditatem adire velit cum onere, an utrumque simul recusare; postquam vero illam adivit, ut in casu, non licet amplius, onus, quod adeundo accepit, detrachere.
- 138 *Leg. titia in testamento 35. §. Qui in vita ff. de legat. 2. 1. Sord. conf. 361. num. 42. 1. Montic. de. conjeclur. lib. 7. tit. 11. num. 9. 1. Rota in rec. decif. 519. num. 3. part. 14. nec æquum videbitur hereditatem quidem alienam, & familiam propriam contra Testatoris voluntatem retinere, qui, ne suo voto in rebus suis defraudaretur, dedit substitutus in casu, quo à primo loco vocatis onus adimpleri nequiret, nec juri consensum esse expectare nativitatem filiorum, in quibus utraque familia conservari possit; est enim ignotum, an hi filii sint in numero tutorum, & incertum, quo tempore sint in lucem proditura. Rota in terminis part. 2. rec. decif. 627. sub num. 10. circa fin. versum quo colligitur, ubi, quod desiderium Detancli renovandæ agnationis per assumptionem nominis non debet stare in suspensio expectando nativitatem alterius filii, quia sic diu posset eludi, & part. 15. decif. 103. num. 7. ubi, quod sic eluderetur mens Testatoris, cujus memoriæ conservatio posset diu pendere.*

- Minoris etiam ponderis est alia consideratio, quod scilicet, sicut Testator prohibere non potuit, quominus Primogenitus Ecclesiasticum statum eligeret, ita, hoc casu jam sequuto, cum jura Primogenitura sint transita in Secundogenitum, & sic verè Primogenitus dicatur, non teneatur io conscientia servare onus, quod littera testamenti solis Secundogenitis imponit: hic enim discursus nec jure probatur, nec ad rem nostram pertinet: jure non probatur, quia
- 143 Sacerdos, vitâ suâ durante, retinet jura Primogenituræ etiam ab extraneo constituta: nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura Gomez ad leg. 40. 1. Tbanr. num. 66. 1. Molin. de Primog. lib. 2. cap. 12. num. 95. 1. Mierex de majorat. part. 2. quæst. 3. num. 17. 1. Jo. Li. ter. de Primog. lib. 1. quæst. 24. num. 16. 1. Diaz de men. var. lib. 1. quæst. 16. 1. Rocc. cum plurib. dispu. jur. select. cap. 4. num. 6. 1. Rodalpin. alleg. 12. num. 1. Ad rem nostram non pertinet, quoniam ex præsentis dispositione nulla resultat odiosa prohibitio Status Ecclesiastici: vocavit enim Testator Secundogenitos: Secundogenitus hereditatem adivit: qualitas superveniens, sicut non debet heredi nocere, ne hereditatem retineat, ita nec Testatori, ne onus adimpleri debeat: nam in successionebus attenditur qualitas existens tempore delatæ successioneis, & actualis acquisitionis Bartol. in l. centum in num. 31. itaque, Ripa v. 143. ff. de vulg. & pupillar. 1. Tiraguell. de jur. primogen. quæst. 3. num. 6. & seqq. 1. Palenz. conf. 69. num. 10. 1. & conf. 97. num. 194. Molin. lib. 1. cap. 6. num. 43. 1. Fufar. quæst. 397. num. 48. 1. Mierex. part. 2. quæst. 4. illor. 3. num. 1. 1. Arias. de Mes. var. resu. lib. 2. cap. 29. num. 15. 1. Rocc. dispu.

jur. select. cap. 4. num. 14. & cap. 87. num. 6. 1. & ita etiam, si angustias litterarum sectari velimus, sufficit, qualitem eam adfuisse tempore aditæ hereditatis; sed certius hoc dicendum est ex mente Testatoris, qui hoc onus non ad tempus aliquid, sed perpetuo servari voluit, utpotè perpetuitatem nominis propriæ respiciens Altograd. lib. 2. conf. 101. num. 12. & 13. 1. Theaur. decif. 270. num. 5. 1. Fufar. quæst. 447. num. 10. 1. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. disc. 7. & de regular. disc. 34. num. 9. neque alterius cujuscumque Primogenituræ jus superveniens prioris obligationem solvit, sed potius, cā firmâ manente, secunda redditur incompatibilis Lara in tract. de vit. homin. cap. 13. nu. 40. 1. Hoping. de jur. infig. cap. 8. §. 4. memb. 1. n. 379. 1. Barry de success. lib. 17. num. 7. 1. Theaur. dec. 270. num. 9. & 13. 1. Rota part. 14. rec. decif. 103. nu. 1. repetit. post Torr. de poss. futur. success. dec. 175. aliis nemo non videt, quam durum esset, si ex mutatione status Primogeniti, retentâ hereditate, onus omittere liceret: & simile esset, si postquam heres cum onere assumendi nomen Testatoris adisset, omnes ejus agnati sine prole deficerent; nam neque hic casus deberet iuxta Testatoris iorem suâ dispositioni præjudicium aliquid asserere.

Porro istiusmodi rerum mutatio Principi exposita poterit fortassis ejus mentem movere ad derogandum aliqua ex parte legi à Desuoclo impositæ, quod ad liceat ad nos modò non pertinet disserere: an velit necimus: interim verò nullâ ex prædictis causis potest ipse fecum heres dispensare, quin Testatoris voluntatem compleat, & exequatur, prout cum io conscientia teneri jam latè supra diximus.

Circa fructus verò huc usque perceptos, licet, ut supra innuimus, DD. velint esse restituendos propter inobservantiam hujusmodi oneris, seu præcepti de assumendo cognomen, & arma, ut, iis relatis, firmiter tenet Fufar. quæst. 447. nu. 2. & 3. tamen hoc non procedit sine controversia, per ea, quæ latius disserit Peregrin. art. 11. num. 127. & 128. sunt enim, qui dicunt, quod, quando institutioni purè factæ adicitur aliquod præceptum, & si præcepto non paruerit, heres privatur, tunc poena privationis committitur eveniente inobediencie conditione, & quali per fideicommissum heres restituere obligatus, fructus interim perceptos suos facit, ex Bartol. in leg. Paterfamilias num. 6. ff. de hered. institu. Angel. conf. 168. col. 2. 1. & in hac sententia reside- re videtur Peregrin. sub num. 129. vers. unde præ solutione. Propterea, supponendo, quod heres in casu non fuerit in dolo veritatis, illum ad fructus præteritos restituendos oco coarctamus: eò præsertim, quod nulla monitio, vel interpellatio præcesserit, quam ad hunc effectum, ut heres non adimplens teneatur etiam restituere fructus, necessariam agnoscat Bartol. & Angel. in leg. fideicommissaria ff. ad Senat. Consult. Trebell. idem Angel. Paul. 1. Imol. 1. Jason. & Ripa in leg. 1. §. De illo ff. eodem. Cephal. conf. 49. in fine, & conf. 50. lib. 1. 1. Barfatti. plu-

- plures adducens *conf. 49. num. 11.*, & notandum dicit *Mierz de major part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 189.* nec mirum, quia quoad fructus lucrandos, cessante positivâ contumacia, quæ dolum, & malitiam continet, quolibet occasio possidendi, quolibet credulitas, & opinio, quantumvis erronea, sive in facto, sive in jure sufficit, omnique causa, licet minus iusta, ab eorum restitutione excusat *Bartal. & alii in leg. cessat. ff. de præscript. 1. Bald. in leg. irritum num. 3. ff. de usucap. 1. Arcin. in leg. quod Uxor ff. de acquir. possess. 1. Peregrin. de fideicom. art. 49. nu. 118. clar. mem. Card. de Luca eodem tract. dist. 156. num. 14. Andreol. contr. 423. num. 32. Ref. consil. 12. num. 55. Castald. conf. 107. nu. 7. Torr. de Primog. tom. 2. de success. Feud. respons. 5. num. 47. Rocca disput. jur. select. cap. 47. n. 61. Rota in rec. decif. 320. num. 2. part. 14. dec. 33. num. 7. part. 16. decif. 93. num. 20. coram Merlino. decif. 163. num. 10. & decif. 687. num. 9. coram Ubaldo. decif. 348. num. 11. & alibi sæpissimè.*

Avenionens.

Mandatarius, qui bonâ fide, & cum scientia Mandantis, ejusque approbatione pecunias ad quempiam transmissit investendas, non sequitur propter istius decoctionem investimento, nullâ ob id, si speciale delictum pactum, erga Mandantem obligatione remanet obstrictus.

VOTUM XXVII.

- 2 Obligatio directa mandati non censetur ab eo contracta, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmissit investendas.
- 2 Sed censetur id eo fuisse altum in specimen officii, atque amicitie, & num. 4. 6. & 7.
- 3 Officia erga amicos colere est honestissimum, non tamen periculosum debet esse.
- 5 Pecunias ab Amico recipiens, ut ad quempiam transmittat investendas, quomodo, & ex quibus verbis censetur nullum sibi adjectisse mandati obligationem? & num. 6. & 7.
- 6 Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quam eas transmittere promiserit.
- 7 Ac itidem, si de ea obligatione reportanda mandata non fuerit sollicitus.
- 8 Mandatum qui acceperit, ut ad quempiam pecunias transmissas investendas, obstringitur id verè, statutoque tempore persolvere.
- 9 At non etiam tenetur de investimento non sequente post pecunias transmissas.
- 10 Nisi in mandato id fuerit contentum.
- 11 Et quidem clarissime.
- 12 Mandatarius Debitores, cum quibus contraxit, idoneis præstare tenetur eo tempore, quo illi creditum est.
- 13 Ac ejus esse debent conditiones, ut diligens Paterfamilias illi fuisset crediturus.
- 14 Mandatarius liberatur, si Debitori, cum quo contraxit, futura decoctio adeo intuerit, ut quisque facili potuisset decipi.

- 15 Ad Mandantem pertinent casus fortuiti, non verò ad Mandatarium.
- 16 Si modò hic bonam fidem præstiterit.
- 17 Mandatarius, qui bonâ fide alteri pecunias credidit investendas, nullâ ex investimento non sequente obligatione obstringitur.
- Et quomodo in bona fide valent censeri? ibid. & num. 18.
- 19 Præcedit id vel maxime, si rem non aliter cesserit, quam cum scientia Mandantis, ejusque approbatione.
- Scientia autem, atque approbatio ejusmodi ex quibus desumatur? num. 21.
- 20 Verba si designent personam, cui pecunias quis promittit, quàm cum scientia Mandantis, æquique ad probationem, æquique persona designata variari.
- 22 Mandantis, non Mandatarii damno cedit, si is, qui ex ipsius Mandantis scientia, & approbatione pecunias habuit ad investendam, decoctis, nullo scilicet investimento.
- 23 Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis scilicet fuerat approbata, & nu. 16.
- 24 Procurator liberatus dicitur, quàm Principis ob eo monitis de pecunia ad certam personam transmissa, non contradicere.
- 25 Ratificatio gestorum à Mandatario desumpta ex sola Mandantis scientia, & potentia, sat est Mandatarium à quacunque obligatione liberare.
- 27 Mandati obligatione obstrictus non remanet, qui consilio, vel commendatione efficit, ut pecunia ad quempiam transmittatur investendo, & ratio num. 28.
- 28 Procurator ad investendum est censetur constitutus, cui investimentum fuerit commissum, non qui illius personam commendaverit.
- 29 Confessio de recepta satis per litteras resultare valet.
- 30 Mandatarius, quod pecunias non in specie, sed per litteras cambiis transmissit, nil refert.
- 31 Immo, si tutor erat per litteras cambi, debuit per eas fieri transmissio.
- 32 Præsertim, si nec habitum, nec susceptum ab eo fuerat mandatum de pecuniis hoc, vel illo potius modo transmittendis.
- 33 Culpa vocare dicitur, qui facit id, quod solent diligentissimi Patresfamilias.

NULLA competere posse videtur actio D. de Antremnon contra D. Marchionem de Brantes pro restitutione librarum 12000., quas hic tradi posse consulit D. de Sartre Decocutori, ut ejus operâ in fructifero investimento collocarentur, id enim ita factum fuit, ut vel nulla obligatio directa mandati, sive negotiorum inter eos intercessisse queat; vel si quod mandatum tacite, vel expresse intervenisse affirmetur, dicendum erit, illud, utpote datum ad contrahendum cum d. D. de Sartre secumferat illius approbationem, ideoque, si, deinde decoxit, casus iste culpæ Mandantis non mandatarii adscribendus sit.

Primam assumpti partem probat ipsa facti r

series non vi auctoritatum, non apparatu argumentorum, non denique robore sermonis confirmari iudicemus: s enim verò D. Marchio requisitus à D. de Antremont, quia ratione ipse ingentem summam invellisset cum Provincia Linguadocæ, respondit, se usum fuisse operâ D. de Sartre, eandemque adhibuisse quot quot alii pecunias d. Provincie feneratori dederant, deinde quæ rogatus ab eodem D. de Antremont, ut ejus nomine ad illum mitteret libras 12000. investendas cum eadem Provincia, eas misit, officiosique litteris rem illi sepius commendavit; itaque perspicuum fit, D. Marchionem illud officii genus coluisse, quod si honestissimum est, periculosum esse non debet, remque ita contempsisse, ut studio amicitie, consilia, auctoritatem, officia impendere voluerit pro amico, procul vero habuerit quamcumque mandati, sive negotiorum obligationem, & causam, illumque recipiens à D. de Antremont libras 12000. ad D. de Sartre transmittendas, illud dumtaxat promissile, quod amico colliganti absque turpitudine denegari nequibat, nil pœterea adiciendo, quod obligationem mandati, sive negotiorum illum obstruideret; divit enim lo dictum d'aver ricoito del Signor d'Antremont la somma di 12000. lire, la qual somma io prometto mandare in Montpellier al Signor Sartre, per essergli sopra la Provincia di Linguadocæ, a favore del detto Signor d'Antremont nel termine del presente Mese.

Porrò, si ex hisce verbis conjicitur, illum dumtaxat promissile pecunias transmittere ad D. de Sartre, nec Mandans cautius agendo eum addi, quod suo periculo D. Marchio de investimento sollicitus esset, sequitur, D. Marchionem obligatum non fuisse, nisi illâ simplici officii, seu muneris specie, causæ potius amicitie, quam gestionis negotiorum accommodata, quam assumpsit, implevitque, mittendo nempe pecunias, ut ad rem observat *Manf. tom. 2. consulti. 192. num. 1. usque ad 6. Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 5. quest. 16. num. 400. §. Primus*. Et quidem ille potuisset inasimplementi accusari, si dd. libras 12000. verè, statutoque tempore non misisset, cum in hoc sui mandati substantia versaretur, juxta tradita per *Bartol. & alios in leg. si filium ff. ad Macedonem. Alexand. cons. 77. vol. 1. Paris. cons. 47. num. 15. vol. 1. Ortol. de transact. quest. 14. num. 1. Rot. decif. 79. n. 2. & seqq. part. 6. & decif. 7. num. 5. & seqq. part. 8. rec.*, at non etiam teneri, si, investimentum celeriter non perfectum, pecunia jam transmissa, & manens apud D. de Sartre interitus amissa est. Ad hoc enim ille mandatum minimè suscepit, ut observat *Manf. d. consulti. 192. num. 1.*, eo autem cessante, quod utpote suâ naturâ obligatorium, clarissimum esse deberet, *Paris. d. cons. 47. num. 37. & 38. lib. 1. Mascard. de probat. consulti. 1005. num. 8.* certum est, nullâ eundem obligatione negotiorum, aut innotati teneri posse leg. 1. & 2. ff. de negot. gest. *Moran. in leg. si actor. num. 2. ff. de Procur. Goliu. eodem tit. cap. 1. num. 20.*

Verum, tamen si jussu aliquâ ratione affirmari posset inter D. de Antremont, & D. Marchionem de Brantes, aliquam mandati speciem intercessisse, nihilominus, cum D. de Sartre tempore transmissionis d. quantitatē ad eum factæ idoneus communiter haberetur, illumque tamquam huic mueri à Provincia Linguadocæ præpositum convenire consuevisset quot quot cum illa hujusmodi investimentorum, & contraluum speciem celebrare cupiebant, dicendum est, quod, si juxta omnium ore, & veteri sermone jam tritas regulas mandatariorum « *Debitores, cum quibus contraxit idoneos prestare cogendus est eo tempore, quo his creditum est, ejus nempe conditionis fuisse, ut diligens Paterfamilias hoc crediturus fuisset* », ut loquitur *J.C. in leg. qui sub conditione 120. ff. de condit. & demonst. in fin.*, si futura decoclio ita lateat, ut quisque facilliter decipi potuisset, mandatarium liberat, ut, distinguendo, tradit *Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 5. quest. 16. num. 405. Ansd. de commerc. disc. 61. num. 12. vers. quod eo si casus fortuiti ad mandantem pertinere dicuntur, non verò ad Mandatarium, quoties ille bonam fidem præstitit leg. à Procuratore Cod. mandati gloss. in cap. 2. verb. restituiimus circa med. de integ. restit. Sebastian. Med. de fortit. casib. quest. 16. num. 35. Rot. Joann. decif. 125. num. 3. & 4. apud Stracc. de mercat. perspicuum fit, quod D. Marchio, etiam mandatum illum suscepisset, omni obligatione solutus, liberatusque fuisset, eâ bonâ fide, quâ pecunias misit D. de Sartre tunc adeo idoneo tum ab ipso, tum ab aliis reputato, ut nulla ferè summa cum Provincia Linguadocæ absque ejus opera investiretur, *Manf. d. consulti. 192. num. 6. 7. 8. tom. 2. Gratian. discept. forens. cap. 500. num. 17. Stracc. de mercator. tit. mandati num. 36. Scacc. ubi supra num. 401. & seqq.**

Imò verò omnes illius fidem in amplissima Regione sequebantur, si ille videri poterat quodammodo deputatus ad effectum querendi, collocandique pecunias, quibus Provincia indigebat, hoc unum fuisse debuit D. Marchioni de Brantes, nimirum sibi mandatum fuisse à D. de Antremont suo nomine de investimento cum Provincia agere, ut statim posset, quod industrius quisque Vir fecisset, litteras ad illum dirigere, quem alii rem eandem perficere optantes convenire solebant.

At verò, si liberandus videtur esse D. Marchio, quia vel nullum mandatum suscepisse dici potest, vel quia in re, ob quam suscepit, statim, ac sedulo illud implevit, contraxitque, cum ea persona, cui diligens Paterfamilias crediturus fuisset, æqui æqui, bonique ratione obstrictus dici poterit obligatione illa quando ille met Paterfamilias, idem nempe D. de Antremont, mandato hoc adiecit, ut pecunia crederentur ipsi D. de Sartre & ut clarum, apertumque sit tum rei gestæ serie, tum verbis mandati, re quidem geita, quia d. D. de Antremont id præsertim adiecit, consultiuitque D. Marchionem, ut sciret, cujus ille operam adhibuisset.

buisset, quum ingentem summam, paucos ante dies investierat cum Provincia Linguadocæ, factisque confectis, tam D. Marchionem, quam alios ufos fuisse personam D. de Sartre, reuerfus eum rogavit, ut suis literis illi commendaret hoc etiam suum negotium, peripicua sanè sunt verba, quibus D. Marchio suscepit mandatum: *la qual somma io prometto mandare a Montpellier al Sig. Sartre*, his autem verbis cum evidens, & apertum fiat, non solum fuisse demonstratam pecunie receptæ quantitatem, & personam, ad quam à D. Marchione erat transmittenda, sed illam ita quidem fuisse designatam, ut implicita non esset variatio, profectio ex his resultat tam scientia, & patientia, tum etiam approbatio personæ D. de Sartre actu non dubio facta à Mandante, cuius proinde detrimento, **23** non Mandatarii celsit personæ approbata subsequatur decolatio, *ex glossa in cap. cum olim, Abbas 32. verb. proximus de offic. delegat., Oldrad. conf. 199. num. 7., Alexand. conf. 84. nu. 1. lib. 5., Mench. conf. 120. num. 27., Arias Pinell. in 2. part. leg. 2. cap. 1. de rescind. vendit. num. 18. & seqq., Mans. d. consilii. 192. nu. 9. & 10., Stracch. de mercat. tit. mandati num. 18., Mantie. dec. 100. num. 4., Rot. decif. 157. num. 16. & 17. part. 12., qui Doctores loquuntur in terminis fortioribus scientia rei cum excessu etiam mandati à Procuratore gestæ.*

Eoque fortius approbatio isthuc personæ D. de Sartre resultans, ex mox relatis verbis urget in casu nostro, quia confirmata apparet subsecuto actu, & quidem efficacissimo, nam postquam D. de Antremon animadverit, illum rem protrahere, & moras interponere, statutoque tempore investmentum minime conficere, ad illum profectus est, eumque alloquutus, moræ causam approbare visus est; unde si Procurator liberatus esse dicitur, quum certiorum facit Principalem se pecuniam misisse ad certam personam, & iste nequaquam contradicit, ut plenè *Rota Genuens. apud Bellon. decif. 76. per tot*, si ratificatio gestorum à Mandatario desumpta ex sola scientia, & patientia ad hunc effectum satis est, ut tradunt *Alexand., & Pinell. loc. adducti*, quàm potiori jure D. Marchio iuvari poterit facto positivo D. de Antremon, quo ipse prosequutus est rem jam ab illo ceptam, Imo non nihil ipse contribuit, ut res Mandatario commissa effectum cito sortiretur, ut generalitèr *Jafon. in leg. que dotis num. 90. ff. solut. Matrim., Mascard. de probat. conclus. 1218. num. 51., Rot. coram Ludovif. decif. 331. num. 9. & 10., & decif. 176. num. 1., ibique Adden. n. 13., & in rec. decif. 88. num. 24. part. 6., & dec. 261. num. 17. part. 10., & in his terminis Rota Genuens. apud Bellon. decif. 76. num. 2., Mans. d. consilii. 192. num. 9. & 12., 16., 17., & 18.*

Quo sanè facto confirmatur, quod sub initium diximus, ut nempe D. Marchio in hanc rem contulisse solum videatur consilium adhibendi personam D. de Sartre, eidemque commendaverit, ut benè gereret negotium D. de Antremon, hoc autem consilio, & hac com-

De Contractibus.

mendatione ille obligari nequebat *leg. fin. Cod. quod cum eo, leg. si vero ff. mandati, Bald. in leg. si litteras num. 3. Cod. mandati, Mantie. de consilii. lib. 8. tit. 1. num. 12., Cessill. contr. jur. cap. 40. num. 20. & 21., cum non is, qui proposuit personam D. de Sartre, sed ipse D. de Sartre censetur Procurator ad investendum ab ipso met D. de Antremon constitutus, Mantie. de tacit. lib. 7. tit. 7. num. 10., Ludovic. Alfer. cons. 11. num. 18., & seqq., Borell. in summ. decif. tom. 1. tit. 66. num. 452., Rub. de valid. legal. cap. 15. num. 54., & 55., Strd. decif. 209. num. 8. vers. nisi conslet, Senat. Sabaud. apud Fab. in Cod. lib. 4. tit. 43. defun. 19., Rot. decif. 202. num. 24. part. 12. rec.*

Quæ cum ita sint, non obstat, quod D. Marchio non miserit in specie dd. libras 10000., sed per litteras cambii, & D. de Sartre in suis libris minime adnotaverit eandem summam; nam facto Domini de Antremon offensum satis est, pecunias illum verè recepisse, idque fuis litteris sapius D. de Sartre falsus est, nec curandum, **29** erat de modo, imò verò, si tutores esse videri **30** poterant litteræ cambii, hisce illa summa transmittenda erat, ut in dies à mercatoribus fieri videmus; certius in casu nostro, quia nec datum, nec susceptum legitur mandatum ullum ad pecunias hoc vel illo potius modo transmittendas, ad tradita *per Mantie.* locis allegatis, earumque amissio non provenit ex eo quod D. Marchio, neglecta formâ transmissionis sibi tradita, elegerit viam, quæ damno causam dedit, sed cum fecerit id, quod diligentissimi, ac solertissimi mercatores Patresfamilias tacere solent, omni culpâ vacare censendus est, juxta **33** notas regulas.

Florentina.

Officialis præpositus publico operi ex Architecti delineatione ædificando, & cum impensa ab eo designata, si aliter opus imperavit, & plus, quàm oportuerit, impenderit, ostenditur in lata esse culpa, nec inutiles potius sumptus repetere.

VOTUM XXVIII.

- 1 Operibus publicis qua impensa esse constituit, accepto ferri oportet.
- 2 Pons in extremo, scilicet angulo esse non debet, sed medius in vias patere.
- 3 Capitolium à Rege Tarquinio exadificatum fuit, atque adornatum, gratis cuicvis fabricis, operisque imperavit.
- 4 Operis in Civitate extruendi, vel rescindi publicum munus est.
- 5 Et Reipublica negotium esse debet operi conficiendo Curatores præstitueri.
- 6 Illi autem de re male gesta Reipublica tenentur, & num. 7.
- 8 Officiales publicis operibus præstiti, de dolo, & lata culpa tenentur.
- 9 Ac etiam de levi; imò de levissima, & n. 10.

Bb

21 Ma-

- 11 *Maximè cum non criminaliter, sed civiliter agitur.*
- 12 *Idemque procedit de culpa, sive ex commissione, sive ex omissione, & num. 13, & 40.*
- 13 *Officialium munus auctoritati, & utilitati publicum est.*
- 14 *Et Judicis tantum arbitrio relinquatur quassio, an malè res acta, ipsi culpa vertenda sit.*
- 15 *Opus ullum novum, sine Principis auctoritate, publico sumptu fieri non licet.*
- 16 *De ejus autem licentia si opus fiat, impendia iustè ratione ordinanda sunt.*
- 17 *Opus publicum ita publica utilitati, atque necessitati accommodandum est, ut non necessaria minime impendantur, & num. 18.*
- 19 *Quæ observare debeant, qui Republica præstant in sumptibus, vel novis operibus? & num. 20.*
- 21 *Utiliter quid impensum nequit videri, nisi quotiens impendit sponte.*
- 22 *Curatori nimis, atque immodica impensa rata habenda non sunt, & num. 23, 43, & 44.*
- 23 *Procedit, tenet si bene facta sint, bonâ fide, & respectu assimilationis facta; Declaro, ut num. 24.*
- 25 *Impensu immodici patrimonii Civium confici, ac diminui Leges voluerunt.*
- 26 *Operibus publicis Curatores præficiantur, ut Cives lætentur, non ut mergantur impendii nimis.*
- 27 *Utiliter, aut commoditas in re perficienda, si non sit impensæ responsura, res potius ipsa debet derelinqui.*
- 28 *Curatores erogare possunt, quod quisque ex rebus suis beneficentissimè fuisset erogaturus.*
- 29 *Et continentur diligentiam præstare, quam quisque in rebus suis.*
- 30 *Curator ex non adhibita, ut par erat, diligentia culpam contraxisse dicitur.*
- 31 *Curator impensæ, quas impendenter suscepit, quasque damnavit, & inutiliter est profectus, æquit repetere.*
- 32 *Tarquinius vituperatam est, quod Jovis Templi fundamētis jaciendis totam futuri operis impensam profudisset.*
- 33 *Imprudens dicitur, qui supra naturæ vires opus aggreditur protinus collapsuram.*
- 34 *Pons locandus est, ubi facile est ponere & impensæ non gravissima. Quæ autem ad id investigari debeant?*
- 35 *Pontis ædificandi impensæ debent à Dominis Prædiorum adjacentium contribui.*
- 36 *Pontis ædificandi impensæ debent Domibus Prædiorum adjacentium ex sola utilitatis causa subire.*
- 37 *Et, ea cessante, cessat obligatio.*
- 39 *Ad impensæ soluti, non publicæ urgente necessitate, sed ex libera Agentium voluntate Cives non tenentur.*
- 40 *Curator tam pro commissis, quam pro omittis cogendus est damnum restituere.*
- 41 *Curator sursum, & modum suæ deputationis debet servare.*
- 42 *Curator transgrediens in impensæ modum suæ*

deputacionis, in culpa esse dicitur.

- 43 *Et quod plus impendit, repetere non potest, & num. 46, & 45.*
- 46 *Curator nequit beredem in impensæ onerare, supra quantitatem à Testatore taxatam.*
- 47 *Officiales in eroganda pecunia, nil, inconsulto Principe, possunt agere, & num. 48.*
- 49 *Officiales non sunt Domini, sed dispensatores pecunie publicæ.*
- 50 *Officialis repetere nequit excessivos sumptus, licet iuxta Principis faciã, nisi banc de ipsorum excessu præmonuerit.*
- 51 *Officialibus accepto ferendo est pecunia, quam ex arario in publicum opus præbuerunt.*
- 52 *Non procedit, si inconsulto pecuniam erogaverint.*
- 53 *Operi conficiendo, si par non est pecunia ab Architecto designata, Officialis id Principi debet exponere.*
- 54 *Quæ lex fuerit Episcopi quoad sumptus publicos referat.*
- 55 *Verus Administrator, secus ac simplex bonarum Curator, debet stricte rationem reddere.*
- 56 *Impensæ ex publico etiam arario faciendæ, iuxta rationem moderandæ sunt.*

QUATUOR Pontes ad Arnem Umbro-nem cum ob sauces Arcuum arenâ ob-sistat gravius ferrent aquarum pondus, earumque præstantium mole deturbarentur, deliberatum fuit alias quatuor Pontes construere unicus arcus fornice proterioris incurvitatis fluvium conjungentes, cum impensâ ab Architecto considerata non ultra ducatos septem mille, operi non futura impare, si Pontes, juxta formam ab illo delineatam, in quæ locis ab eodem designatis locati fuissent. Operi faciundo præpositus fuit nobilis N., cui, præter amplas facultates, & jurisdictionem, conceâs, tum in coerendis Artificibus Cæmentariis, Fabrisque lignariis, Ferrariis, aliisque, tum in imperandis operis, quas in prosecutione, absolvendoque edificio ex re esse putavisset, commissâ fuit administratio pecunie in illo erogandæ, diligenti tamen, providique illius dispensatione, ac procuracione etiam, atque etiam eidem commendatâ.

At Curator operis, posthabitis delineamentis ab Architecto propositis, nedum quatuor Pontes non construxit in locis designatis, sed imò unicum crexit magnificentem potius, quam utilem in loco diverso, & situ ad ædificandum incommodo, excessitque fines mandati in expensis, quas satis inconsiderate profudit, usque ad scuta 13109. in grave damnum finitimorum Civium, quorum Territoria pro æstimatione operis tum jam facti, tum etiam futuri adscribenda sunt, nisi Curator ipse operis ob rem male gestam condemnatur ad subeundum damnum expensæ ultra quantitatem, quam edixerat Architectus, cui quidem solvenda impares sunt Vidux, Pupilli, Pauperes familiæ, Loca Pia, exiguxque Universitates, quibus adeo ingens pecunia imperanda est.

Su-

Super qua questione mihi pro veritate consulto primo rei intuitu duram provinciam allumi visum est contra d. Nobilem N., nam, *qua operibus publicis impensa confisterit, accepto ferri opere* sancitur *Constantiar. & Constanti in leg. 2. cod. de operib. publ.* neque ab hujus iustis, æquidistimque legis censura discendi posse videtur sub prætextu, quod Nobilis ille operi præpositus iustum impensarum modum, mandati-que fines undequaque exceßerit. Quippe in Ducali Epistola, quæ operi præficitur, nulla expressa lex fertur super impensarum quantitate, sed dumtaxat videtur ei demandata cura operis cum suprema auctoritate in Operarios, alioque, qui illi conficiendo obniti potuissent; Et eum ille io hoc bonam operam præfiterit cum fidei erogatione pecuniarum, quas impensas retulit, de re proinde bene gesta laudandus est, non autem cum gravi injuria dammandus.

Redarguique nequit, quod Pontes non extruxerit juxta relationem ab Architecto factam Regiæ Celsitudini, in qua impensa scutis septem milibus æstimabatur; nam Architectus designavit quidem loca, in quibus Pontes juxta Regionis oportunitatem, & Incolarum commoditatem construendos esse arbitrabatur, at impensam demonstrativè tantum concitavit in dicta quantitate, non autem illam taxativè, & ut ita dicam, per oon excessum æstimavit; ut enim illam in certa, & vera quantitate taxare posset, opus erat, ut Riparum subices, pilas, fornices, instraturam, spondas, ceterasque partes Pontium cum eorum amplitudine, nec non etiam cæmenta describeret, quæ graviora, atque firmissima in opere ad perpetuitatem accommodando esse oportebat, quamobrem, si, postquam Curator operis illi manum admovit, adhibita operâ, consilio, judicioque peritissimorum Virorum, compertum fuit impensam non respondere dicto præfati Architecti, hoc solo nomine ille excusandus videretur, quia non arbitrio suo erogasse, sed potius subministrasse dicendus est pecunias ex facto, & judicio Peritorum operi necessarias, de quorum culpa, & facto ipse non tenetur, ideoque, potius quam Curator, redarguendus est Architectus, quod inconsulto, & operis magnitudine non bene perpensa, sumptus in longè exigua quantitate æstimaverit, vel quod in ea constitubilienda hallucinatio fuerit, prout frequenter evenit, ut quotidianâ educemur expectatio.

Tantum verò abest, quod D. Curator increpandus sit ob Pontem translatus ad alium locum, ut potius de hoc summo opere laudari mereatur; tum quia in antiquo situ Arcus Pontium argilla, & arenâ oppleti, vel ab continuo illuantibus aquis diruti jam erant, vel fluenti cursui excipere, aquarumque scilicet subire amplius non poterant, ideoque inconsultum visum fuisse in eodem loco novum Pontem, construere obnoxium iterato damno aggerendæ ibi arenæ; tum etiam quia Pons antiquus erat in anfractu, ideoque rectè translatus fuit in lo-

cum, in quo patula, aperta, atque directè via strata est. = *Cum enim potissima pars via sit Pontis habendi, locus erit idoneus non omnis, nam, præter id, quod non extremum, scilicet in angulum paucorum commoditatem relinquit, sed medius in Regionis usibus universarum potere Pontem convenit, = ut scitè, eleganterque his verbis monuit Leo Baptista Albertus de re adificator. lib. 4. cap. 6.*

Nec denique D. Curatori improperandum, quod Pontem magnificentius extraxerit, quia frugalitas rectè commendata in privato opere, sordida est in publico, quod ita comparandum, efficiendumque est, ut magnificentia, & gloria invidiam superasse dici queat, nec Cives ullam sumptuum, aut operarum præstationem jure detrectare possint, etenim, Tarquinio Rege, gratis coactis Fabris, operisque imperatis, Capitulum exadificatum, atque adornatum fuisse, referunt *Livius lib. 1., & Cicero lib. 5. in Verrem.*

At, si attentius res pensetur, Nobilis N. outlo colore de re malè gesta excusari posse videtur; cura enim extruendi, vel reficiendi operis in Civitate munus publicum est ex *Ulpiano in l. cura. ff. de munerib. & honorib.*, & Rempublicam cum Curatoribus, quos efficiendo operi præstituit, negotium habere sancitur ex eodem *Ulpiano in l. 2. ff. de operib. publ. = ideoque omnes, quibus vel cura mandata fuerit operum publicorum, vel pecunia ad extruendum solito more credita, de re malè gesta Republicæ tenentur &c. = leg. omnes 7. cod. eodem titulo, ibique Cuiac. rom. 5. oper. Pysf. fol. mibi 1228. lit. B., Bartol. in d. leg. 2. & generaliter, quod Administratores, Officiales, alique omnes quocumque nomine, & titulo publico operi faciundo, vel publicæ rei administrandæ præpositi, si malè rem gesserint, teneantur, tradunt *Pegaf. var. resol. cap. 3. num. 639., & num. 824. rom. 1., Cresp. de Paldur. observ. 98., Decrol. decis. Florent. 21. per tot., latissime Nicolaus Milner de official. Magistratuum cap. 16., & seqq. cum aliis apud Rotam in una Romana Assensuatus 19. Novembris 1698. ex f. 12. coram R. Moline Decano, confirmata 23. Februarii 1699. S. Contra verò vers. f. 2. decis.**

Et quamvis certi Juris sit, illos teoeri de dolo, & lata culpa *leg. 1. ff. de tutela, & testibus distrah. & leg. 2. cod. ff. Tutor, vel Curator gloss. in leg. Tutori 20. §. Interdum verb. levem. cod. de negot. gest. §. Est autem verb. vis, & postestus inquit de tutel., Cuiac. Julius Paul. recept. sentent. tit. 11. de negot. gest. lib. 1. oper. prior. fol. mibi 360. lit. B., Nicolant Milner de official. Magistrat. cap. 17., Fragos. de Regim. Reipub. Christian. part. 1. lib. 6. diffat. 27. num. 10., & 12. Munoz. Escobar. de rotacion. cap. 19. num. 25., & seqq. prout etiam in dubium non veniat, quin etiam de levi teneantur. *Gloss. in leg. 2. §. Culpam, & leg. quidquid 7. cod. arbitrium tutela, & leg. Tutor. cod. de negot. gest., ubi Barbos., Molina. de just. & jur. disp. 555. in princip. Montan. de Tutor. cap. 39. num. 32., & sequen. inter tract. var. de tutel. fol. 250., Pegaf. var. resol. d. cap. 3.**

- cap. 3. locis citatis, Nicolaus Milernus de officiali. Magistr. cap. 186., Rota in dicta Romana Assensu-
 10 gistratus 19. Novembris 1698. §. 20., & seq., quini-
 mo levissima culpa eos perstringi voluerint
 Cuius lib. 2. differens. Modestinus tom. 2. oper. Po-
 stianus. fol. mibi 1232. lit. C., Paris. conf. 123. n. 9.
 lib. 11. Gabriel. conf. 169. num. 29. lib. 2., Ceval-
 cant. dec. 39. num. 29., maximè quum non crimi-
 11 naliter, sed civiliter agitur Casald. Baccan-
 pag. de Syndicat. trac. moen. tom. 7. fol. 351. n. 9.
 Cyriac. contr. 433. num. 10., & 11., Masfrill. de
 magistr. lib. 6. cap. 8. num. 3. Nicol. Mil. de Of-
 ficial. magistr. cap. 19., Drcol. decif. Florent. 21.
 num. 14., & seqq. num. 17., idemque statum
 reperitur sive ex commissione, sive ex omis-
 12 sione Officialis culpa proficiatur Barsot. conf.
 193. num. 11. Carr. Jun. conf. 19. n. 8. paulò post
 m. d. vers. tamen negari non posse videtur lib. 1.
 Miller. de official. magistr. d. cap. 16. num. 1., & 2.
 Rottius decif. 36. num. 11., & seqq., Rota Flo-
 rent. in motu impresso post tom. 2. respons. Sobell.
 cap. 9. num. 142., & seq., & decif. 21. num. 9., &
 10. apud Drcol. dicta Romana Assensu-
 13 gistratus 19. Novembris 5. 22., maximè quum agitur de Of-
 ficialibus, quorum officium auctoritati, & utili-
 tati publicum est Cress. de Valdar. observ. 98.
 ex num. 7., & per tot., adeo ut Judicis arbitrio
 14 relinquenda solum videatur quatio fieri, an
 sufficiat culpa, negligentiae notà ullà suffici
 possit Curator, seu Administrator ille, qui ma-
 le rem, & opus publicum curaverit, Drcol. de-
 cif. Florent. 21. num. 8.

Nihilominus iura nostra hypotheti non est, eum
 summo jure agamus, & rigidiori censurà culpæ,
 ac negligentie quali gradus expendendo, opte-
 mus acrioris ingenii Judicem, qui negotium se-
 vere dicentiam cum facti, propè dicam, evidentia
 convinci videatur, quam perniciosa operanti.
 D. Curator impenderit, quàmque graviter
 tum in committendo, tum in omittendo pec-
 caverit in sui muneris implemento.

- Jure namque nostro constitutum est, publico
 sumptu nedum ullum opus novum sine Princi-
 15 pis auctoritate fieri non licere leg. apud novum 3.
 n. Bartol., & leg. de operibus 6. ff. de operib. pu-
 blic., & leg. intro 4., & leg. novo 12. cod. eodem,
 Rebuff. de verb. signific. fol. 1050. in princ., ve-
 rum etiam fit, quando concessa à Principe li-
 16 centia fuerit illud extruendi, iustà ratione im-
 pendia esse ordinanda sanxerunt Arcodius, &
 Honorius in leg. omnes 11. d. tit. cod. referribentes
 Celsare præfecto Prætorio n. ut adscriptio
 curas præ cibus singularum, deinde adscribantur
 præ affirmatione operis futuri Territoria Civium,
 ut plus possent aliquid, quam necessitas impera-
 verit, nec minus, ne iustas impendatur effectus.
 Quamobrem publica opera publicè utilitati,
 atque necessitati ita accommodanda sunt, ut
 17 non necessaria minimè imprentur, ut notat
 Bald. in leg. si in aliquam 7. n. 4. ff. de offic. Pro-
 curatoris, Arcodius, de exequen. mandatis Reg.
 part. 2. cap. 3. num. 1., in necessariis verò, & uti-
 18 libus operibus effundenda iustas expensarum mo-
 dus servetur, Biddulla recipiat. part. 1. lib. 3.

tit. 6. leg. 24. fol. mibi 201. à tergo col. 1., & ele-
 ganter Petr. Gregor. Tholosan. de Republ. lib. 2.
 cap. 9. num. 16. monet, eos, qui præsum Reipub-
 lica in sumptibus, vel novis operibus multa ob-
 19 servare debere, in quibus peccare, & abuti sub
 potestate in perniciem possunt, & primò ad adifi-
 cia publica ita sunt, ut verius in perniciem,
 quàm utilitatem publicam eorum nsm convertatur,
 & sunt potius utilia, quàm magnifica, & o-
 rantia, nam, ut inquit Ulpian. lib. 36. ad edict., Ex
 officio sumptus faciendi sunt, & expedit = leg. 30
 ff. de contrar. Tutela, & utilis ut. i. præcipiunt,
 illorum utilitatem spectandam semper esse,
 cum autem utiliter impensum videri nequeat,
 nisi quatenus impendi oportuit, bene Anton.
 21 Fabr. in pandectis ad leg. Si quis negotio 25 ff. de
 negot. gest., nimis proximè, immoderatè erga-
 tiones Curatori reputanda non sunt, ut in d. leg.
 22 ff. qui negotia, quæ expresse disponunt, quod
 si alicui negotia gerent plin, quàm oportet, impe-
 derit, recuperatum cum id, quod præstari debu-
 rit, & ibi Angel., & leg. 2. ff. ubi Pupillus edu-
 cari debeat, idque procedi, tamet si ille honeste,
 ex liberalitate, bonà fide, & respectu affima-
 tionis factæ dicantur, modò tales non sint, ut
 23 prudens Pater Familias ex suis bonis non honeste
 fuisset fuisset erogatus, iustà responsum Pau-
 li ad Edictum lib. 38. reatum in leg. cum plures
 12. ff. de Novum cum seq. ff. de Administ., & per-
 24 riciat. Tutor. culpator siquidem nimietas in im-
 pendis, in omni actione optime Ciacia. ad d. lib.
 Pauli tom. 2. oper. Postum. fol. mibi 615. lit. B.

Iti quidem, si effusa, immoderatè impense
 rata habende essent, quæ ratione impleatur
 mens legum unicè providere satagentium Civi-
 um incolunitati, quorum Patrimonia gravi-
 bus, & immoderatè contributionibus corrol-
 25 ac confici ooluerunt. Ex sententia namque U-
 lpiani d. leg. 3. præficiuntur Curatores hujusmo-
 di operibus, ut levetur, non ut mergantur 26
 vices impendis nimis, imò ea adeo vitanda sunt,
 ut consultius quandoque egisse videatur, si pe-
 27 nitus dereliquerint rem, in qua rescindenda uti-
 litas, aut commoditas impense con fit respo-
 28 sura, Valenz. con. 179. num. 16., Munoz. de ration.
 cap. 19. num. 20.

Cum igitur Curatores, ut inquit Paul. in di-
 29 cta leg. cum plures, id erogare possint, quod quic-
 que ex rebus suis honestissime fuisset erogaturus,
 & instar Patris familias, eam publicis rebus di-
 30 ligentiam præstare teocantur, quam rebus suis
 quique præbere debet leg. Magistratus 6. ff. de
 Administ. rer. ad Crot. Rottius dec. 36. num. 15.,
 Arges ad decif. Mulet. tom. 2. §. 16. quæst. 26. n. 36.
 vers. debent itaque, Miller. de offic. Magistrat. cap.
 16. §. 1. num. 1., Ifig. de promiss. baccan. cap. 5.
 num. 66. in fin. firmans, id potiori jure procedere
 31 in Officialibus publicis ob publicum ioteresse
 quam si omiserint, illic negligentiam, & cul-
 pam contraxisse dicantur, Rottius d. decif. 36. in-
 32 col. citat., Miller. hoc pariter citat., Menoch. conf.
 1194. num. 18., & 30., Drcol. decif. Florent. 21.
 num. 4., & 5., Rota coram Danno, Jun. dec. 604.
 num. 19. vers. Ministri, & coram Bich. dec. 646.
 num. 24.

n. 34. & seq., quâ ratione dici potest, D. Curatorem ad hunc modum ad has regulas respectu in perficiendo opere, cui erat præstitutus Pontem enim non privato Civium usui, atque utilitati dumtaxat accommodatum, sed Regiam magnificentiam superatarum extruxit, atque adornavit cum ingenti sumptu scutorum 13109. duplo fere majore illo, quem quatuor Pontibus efficiendis satis futurum æstimaverat Architectus, unde pro illo repetendo actio nulla competit D. Curatori, qui imprudenter suscepit opus, damnosè idem prosequutus fuit, & inutiliter demum absolvit, optimè gloss. in leg. Pomponius 10. in fine princip. ff. de negot. gest. ibi = *Vnde si inceptum domum edificare, qua non expediebat Domino, tunc non habet actionem* = & quidem si in *Targuinio*, quod Jovis Templi fundamenti jaciendis totam futuri operis impensam profudit, vituperatum scribit *Albertus de re. edificatoria lib. 2. cap. 2.*, quanto potiori jure increpandus erit D. Curator, qui cum adeo exorbitanti impensa Pontem istum construxit non in Urbe, aut in Regia, vel militari via, sed in agro, ideoque construendum non erat scilicet prægrandibusque lapidibus, quasi muniendus esset adversus assiduas Carrorum incursiones, aut obfirmari deberet pro ferendis vastissimis oneribus obeliscorum, vel tormentorum per eum trahendis; per eundem enim reptare debebant jumenta fruges ex agris collectas ad Civitatem evehentes, vel non nisi levibus thedis, cistisque Civium ad Villas proficiscentium conterendus erat.

Sed crevit D. Curatoris culpa, qui semper profusus, inque impensis evitandis indiligens, relicis veteribus pilis, firmis quidem, novoque faciendo Ponti aptissimis, ut edixerat Architectus, illum alibi construxit, & licet primo opportunum nactus fuisset locum, in quo aderant lapideæ rupes obfirmissime, quibus capita Pontis committeret, nihilominus post perditas plures impensas, poenitens electionis factæ de loco, qui forsitan videri potuisset æque idoneus, ac ille designatus ab Architecto, omnium deterribilissimum situm elegit; Pontem namque edificavit in ea parte fluminis, in qua ob soli mobilitatem opus fuit, defixis præ grandibus, ferratisque sudibus inspicillare solum, illudque firmare gravissimis cœmentis, super quibus Riparum subices, bases, & pedamenta pilarum locarentur, in hac autem sola situs mutatione bis ille imprudens fuit; caville enim debuerat principiò, nè quid aggrediretur supra vires hominum, nevé quid susceperet, quod eum rerum natura protinus depugnaturum esset, ut præcipit *Leo Baptista Albertus de re edificatoria lib. 2. cap. 2.*, in utroque peccavit Curator, multiplicando scilicet impensas non necessarias, quibus impares sunt Cives, & Incolæ Territoriorum adjacentium, quasque nemo ex rebus suis honestè, & prudenter fuisset erogaturus, atque etiam malè rem gelit eligendo situm contra omnia artis præcepta, nam, ut scripsit *idem Albertus d. lib. 4. cap. 6.*, Pontis ibi locan-

mus est = *ubi, & facile ponere, & impensa non gravissima perficere, & æternum futurum sperare liceat. Captanda igitur Vada non profundiora, non obrata, non incerta, non mobilia, sed coarctata, & mansura, unde infra subdit ergo erigenda Ripe, vel potius rapæ lapideæ, nonque obfirmissima quibus capita Pontis committas* =.

Repicendaque prorsus est excusatio illa, quæ diceretur, istiusmodi loci mutationem, & situs electionem fuisse necessariam, ut antiqua via, quæ erat obliqua, fieret directæ, & sic pulchrior. Quia, præterquamquod sat eilet dicere, Dominum N. fuisse præpositum reficiendis Pontibus, non autem dirigendis viis, quod opus nec utile, nec necessarium erat, respondetur, quod quantum providi fuerant Majores obliquando viam, tantum ille imprudens fuit eandem dirigendo illi enim viam inlece- runt, ut Pontem confluerent in loco, in quo alter Fluvius jam Umbroem subiverat, ne alioquin inutilis redderetur Pont, prout eilet ille recenter extructus in loco, in quo dictus Fluvius intersectat iter, quia nondum in Umbroem confluit, ex quo magis, magisque augetur præjudicium Incolarum, quibus opus est quinto Ponte, quo continetur iter illo alio Fluvio interruptum.

At verò, si D. Curator eo solo nomine dammandus eilet, quod in opere magis sumptuosò, quam utili plus, quam oportuerit, impenderit, quanto graviore censurâ notandus videbitur, si consideremus non solum impendisse quantitatem duplo majorem necessariâ, sed illam profudisse in sola parte suscepti operis, nam adhuc construendi sunt quatuor Pontes, quibus conjungantur Flumina viam intersecant 21, qui sane Pontes si adornandi eissent pari magnificentia, quâ primus exadificatus fuit, impensa pro absolvendo univerſo opere taxata in scut. 7000. excederet scut. 10000., nemo autem non videt, Dominos Prædiorum adjacentium, quibus præbendorum sumptuum necessitas imponenda est, ³⁵ ex leg. omnes 11. Cod. de operib. public., vel impares prorsus eile nedum dicto sumptui, sed illi etiam, qui eilet necessarius pro conficiendo opere, juxta delineationem Architecti, vel saltem in hoc opus collaturam impensam noni responsuram utilitati ex eo habendæ, licet ad ejus dumtaxat mensuram, & modum pecunia imperanda sit, ³⁶ sola namque utilitas eilet causa, ex qua oritur obligatio contribuendi Pontium refectio, ideoque, cessante publicâ utilitate, cessat omnis obligatio, *Cord. de Luca de regal. disc. 139. per tot.*, & præsertim *num. 5.*, & *disc. 156. num. 4.* si igitur Curator operis ultra singulorum vires, & cum impensa longe majori, quam necessitas postulare, aut publica utilitas requireret, Pontem construxit, illud amplius, quod arbitrio suo impendit, nullâ actione repetere poterit, ³⁷ *juxta d. glossam in l. Pomponius 10. ff. de negot. gest.* Cives enim non tenentur pro his, quæ, non necessitate publicâ urgente, sed agentium liberâ ³⁹ voluntate, effectui data fuere *Besold. conf. 113. num. 17. lib. 3.*

Hæc

Hec igitur cum ita se habeant, & lata culpa D. Curatoris evidenter resultare videatur, tum ex eo, quod male gessit, tum etiam ex eo, quod recte gerere omisit, hoc enim casu omisso assumit naturam commissionis, parique poenâ pleciuntur, quia par irrogant damnum, ut probatum est in §. *Et quomodo certi juris sit versus suum*, in dubium venire nequit, quin ille de jure tam pro commissis, quam pro omisissis teneatur ad emendationem damni, quod sua culpa publico illatum est, argumento *Text. in leg. cum quidam 17. §. Est, qui ex administratione ff. de usur. bene Franciscus de Claper. in centur. caus. caus. 62. quæst. 4. num. 12.*, & magis in specie *Curt. jun. co. ff. 19. nu. 8. post med. lib. 1. Barbat. conf. 193. un. 9. & seqq. Joannes Heeser de ration. redd. loc. 10. num. 266. cum plurib. seqq. Myler de Officiali. Magistrat. cap. 17. §. 1.*, & cap. 18., *Ortol. decif. Florent. 21. num. 3.*, & per tot., in dicta *Romana Affensissatus 19. Novembris 1698. §. 12. cum seqq.*

Quæ si procedunt inspectâ merâ juris censurâ, quanto potiori ratione omnem damni emendationem Curator prestare tenebitur eo quia in iussu Principis, & contra formam ab eo præscriptam adeo immoderatus sumptus fecit? Regia enim Celsitudo in Ducalibus literis deputations D. N. cum præceperat operi « per metter in esecuzione le proposte del Signor Matematico N. già approvate da S. A. » eidemque commendaverat, ut cum summa sumptuum parcitate illud completeret « acciò venga fatta con ogni più dispendiosa economia, ed in somma soprintendere, invigilare, assistere, e provvedere a tutto quello, e quanto simerà V. S. poter bisognare, ed essere di meglio servizio di S. A. R. » et di maggior sollievo dell' universale, e degli interessati per l' esecuzione totale di questi lavori = formam igitur, & modum sue deputations servare debebat Curator, nec integrum ei erat ab illa recedere, ut sancitur in leg. 2. libi = modus h. servari debet, quem Prator statuit = ff. ubi Pupillus educari debeat, *Randem decif. Pisan. 4. num. 1. §. 7.*, & 193. part. 1., *Solorzan. de jur. Indior. tom. 2. lib. 5. cap. 1. un. 121.*, verum ipse nulla ex parte munus sibi injunctum curavit, posthabuit enim delineationem Pontis ab Architecto propositam, non frugalitatem, & utilitatem, sed sumptuosam, perniciosamque magnificentiam in opere quaesivit, idem non perfecit, sed rem eo redegit, ut non cum utilitate, ut præceperat, atque inculcaverat Regia Celsitudo, sed non nisi cum subditorum gravissimo incommodo absolvi possit, ex qua adeo palmari transgressione cum culpa.

43 contrahi dicatur, ut, ducto argumento à *Text. in leg. §. Pupillorum §. Si Prator ff. de reb. eorum, qui sub tutela, probat Matibus, & Sane. de re criminali. contr. 72. un. 11. cum tribus seqqen.*, nil proinde mirum, si quod amplius impendit, quam sibi liceret, & necessitas operis postulare, repetere nequeat per *Text. in leg. ubi aliena negotia.*

43 §. 3. *Liberto de negot. gess.* ubi Testator, libertos certam pecuniam ad sumptus monumenti accipere voluerat, cumque illi amplius ero-

gassent, Jurisconsultus respondit, non recte peti, cum volunt finem erogationis fecerit, & ibi *Gloss.*, quam sequitur *Barthol. Angel.*, & *Cassrensis*, qui notat, majorem summam à Liberto repeti non posse ob præjudicium, & damnum, quod faceret heredi erogando plus in constructione monumenti, quam Testator præcepisset, ideoque, ut ibidem optimè ratiocinatur *Anton. Fabrian. pandect. tom. 1.*, cum id, quod plus impensum fuit, ad onus, & incommodum alicujus pertinere debeat, ad eos certe pertinebit, qui impensam secuerunt, alioquin esset in eorum potestate pro aditrio heredem onerare, quem noluit Testator onerari supra taxatam à se quantitatem.

Quam rationem nemo non videt summo perè urgere in casu nostro, in quo contra Curatorem clamatur gravissimum damnum, quod inferretur innumeris Civibus, & quidem pauperibus, quos arbitrio suo oneraret maximis impensis inconsulto profundendo publicam pecuniam, in ejus erogatione adeo moderatum, adeo æquum debet esse hujusmodi Curatorum, aliorumque similium officialium arbitrium, ut nihil, inconsulto Principi, eisdem agere concedatur argumento *Text. in leg. §. in Provincia Cod. de ann. & tribut. lib. 10.*, *Bald. de Ubaldis de consuet. tract. magn. tom. 6. part. 1. fol. 18. num. 5.*, ubi, quod Officiales publici non possuntolvere ex capite suo unum nummum *Rota in Romana Affensissatus 19. Novembris 1698. §. 30. coram Molinæ Decano*, & iustâ quidem ratione, quia ipsi non Domini, sed dispensatores fideles sunt publicæ pecuniæ *Capobian. de offic. Barro. pag. 1. num. 17. tom. 1.* Quinimo tam providè, tam diligenter, tam pie illam administrare, & contrectare debent in publicis sumptibus faciendis, ut, si forte Princeps in eisdem decernendis jultum modum excessisset, adeo corundem nimietas Cives mereret, Curator non releveret, si antequam operi manum admoverat, de hoc Principem non monuerit, ducto argumento ab egregia sententia *Ulpiani in dicta leg. 2. §. ubi pupillus educari debeat, ubi hac habet = Hoc amplius, & si Prator modum alimentis statuit, verumtamen ultra vires fiscalitatem est, quod decretum est, nec suggestit Prator de statu fiscalitatem, non debet ratio haberi alimentorum omnium, quia, §. suggestit, aut minuerentur jam decreta, aut non tanta decernerentur idemque statuit de alimentis præter modum fiscalitatem à Patre filijs relictiis, quamobrem, si D. Curator ratione sui muneris Principi suggerere debuisset, ut minueret imperatas impensas, si forte illæ immodicæ compertæ fuissent, quâ iustâ ratione easdem arbitrio suo aggravare potuit in perniciem subditorum, quorum utilitati, ac commodo Princeps ipse servare optabatur.*

His ita constabilitis, facile solvuntur argumenta pro D. Curatore excusanda adducta. 51 Nam *Text. in leg. 2. Cod. de operib. public. disponit*, pecunias, quas dispensatores straril in publicum opus ex Arario præbuerunt, eis accepto

cepto ferri oportere, ut explicat *Cajac. ad di-*
ctum titul. Cod. tom. 5. oper. Publum. fol. 1228.
iu. D., ideoque iuvare nequit Curatorem in-
 52 consulto pecuniam erogantem, quem iura om-
 nia ad damni emendationem præstandam obligant,
 idemque de re adeo male gesta excusari
 nequit, eo quia in literis Ducalibus deputatio-
 nis certa expensæ taxata non legatur, quia, ut
 jam offendimus, id non sufficit iō facto, nam
 in illa habetur relatio ad ea, quæ propo-
 fuerunt ab Architecto, præcipiturque, ut in
 opere efficiendo inutilibus expensis parcatur, &
 in iure non efficeret, quia de jure publici ope-
 ris Curator utilia gerere, & inutilia vitare te-
 netur, publice utilitati, atque necessitati dum-
 taxat sumptus accommodando.

Prout etiam non sufficit, quod Architectus,
 sine prævia operis faciendi cognitione, atque
 exactâ expensarum dispositione illas taxave-
 rit, quia nemo non videt, quàm absurdum sit
 asserere, Architectum rem ad Principem retu-
 lisse, illâ prius maturè non cognita, atque per-
 spectâ, solertissimoque Regiæ Celsitudinis mi-
 nistris adeo exordes, indiligentisque fuisse,
 in re tanta, iō qua agebatur de ingenti pecunia
 imperada tot subditis, ut prius non inquisive-
 rint, an impense superaturæ essent illorum vi-
 res, quodque quatuor Pontium constructionem
 D. N. demandaverint, ulla censu impensâ prius
 designatâ, id enim, ut sensui patet, nimium
 repugnat consuetæ, ac recte rationi agendi,
 cum iō operibus nedum consideretur opus
 ipsum, sed habeatur respectus ad modum, &
 deinde ad expensâ, longè verò abhædus est
 comminisci, quod D. N. ignoraverit expeco-
 rum designationem factam ab Architecto, nam
 iure adeo diuturni laboris, & in qua illum sa-
 pius egisse oportuit cum Architecto, non est
 possibile dissimulare, ipsum ignorasse expeco-
 rum quantitatem ab illo constabat.

Parviq̃ue refert, quod quotidiana experien-
 tiâ compertum sit, rarè expensâ respondere,
 dicto Architectorum, sed illas semper supera-
 re quantitatem in designatione operis taxatam
 nam, præter quàm quod Curator, statim ac no-
 verat prò conficiendo universo opere non suffi-
 cere quantitatem ab Architecto designatam, ad
 53 Principem id referre debuisset, argumento *Text.*
*in leg. si quando 8. ibi: ad nostram scientiam refe-
 rat, ut, ubi amplior possit quantitas, imper-
 ialis erit Auctoritas Cod. de operib. public. res-
 pondetur, non idcirco erogationem arbitratu
 suo eidem facere licuisse, sed servare debebat
 54 iustum modum, & quidem æquissimus videri
 potuisset ille, quem præcipit lex, quam Ephesi
 fuisse relict *Varro in initio lib. ultimi de Nom.*
*architectus, cum opus publicum curandum reci-
 pit, pollicetur quanto sumptu id sit futurum, tra-*
dictâ estimatione Magistratus bona ejus obligantur
donec opus sit perfectum. Eo autem absoluto, cum
ad dictum impensâ respondet, decretis, & hono-
ribus oratur. Item, si non amplius, quàm quarta
in opere consumitur, ad estimationem est adjicien-
*da, & de publico præstatur, neque ullâ pend te-**

netur: Cum verò amplius, quàm quarta in opere
 consumitur, ex ejus bonis ad perficiendum pecunia
 exigatur = *Justa* hanc legem summopere com-
 munitatam à *Cajo. iō ad tit. 11. Cod. de operib. pu-*
blic. tom. 5. oper. Publum. col. 1228. lit. C., quic-
 que videt quantum D. Curator devierit à Ju-
 stitiæ, & æquitatis regulis sextuplam propor-
 tionem excedendo.

Irruſtraque excipit, se usum fuisse consilio, Ju-
 dicio, & operâ Peritorum, illosque in erogao-
 dis expensis obsecundasse, quia ipse non erat
 simplex honorarius Curator operis omni carens
 administratione, quo casu excusari forsitan po-
 tuisset, sed cum cura omnis, totaque admini-
 stratio ejus fidei, diligentie, atque industria
 plene commendata fuisset, de omnibus ad suum
 munus pertinentibus stricte rationem reddere
 55 tenetur *Excub. de ratione. cap. 1. nam. 3. & in*
dicta Romana Afficiatis 19. Novembris 1698.
5. 19. & obligatur ex tacto ministrorum sibi lub-
ordinatorum leg. ex facto 30. ff. de negot. gest. Curt.
jura. dicto conf. 13. sub nom. Joannes Herfer de ratio-
ne reddenda. loc. 10. num. 268. & seq.

Mutatio verò situs minus excusari potest,
 quia aggestio arenarum, quâ fauces arcuum
 veteris Pontis obſtrepente tuerant, non fuit facta
 vitio loci, sed vitio operis; nam Pila, cui in-
 nitabantur tornices gemini arcus dicti Pontis
 medium fluminis cursum occupabat, illucumque
 aquarum retundebat, proindeque arena ab eis-
 dem agglomerata facile subdire poterat, quod
 evocaturum non erat, si unicus arcus tornice.
 Pons ibi constructus fuisset, liberiori namque, &
 concitati cursu flumen devolutum, aquarum
 cuneo arenam detrudisset.

Nec denique D. Curatori favet favor publicus
 in publico opere splendide adornando, quia,
 cum impensæ corradendæ essent non ex publico
 Ærario, sed privatorum, debuisset Curator
 horum utilitati consulere, non magnificentie,
 nam his etiam in operibus mediocritatem tuen-
 dam esse, præcipit *Albertus de re edificatoria.*
lib. 9. cap. 1. Petrus Gregor. Tholosan. de re pu-
blica lib. 2. cap. 9. nam. 16., ubi reierunt, plures
 Romanos Imperatores notatos fuisse, quod ædifi-
 cia magnifica potius, quàm utilia ex transi-
 fecit.

Tuscanen. Associationis.

Associationem si quis obtinuit, & diutissimo
 tempore in possessione Bonorum Debitoris
 permansit, ejus creditum vel extinctum re-
 putatur, vel turbidum, & illiquidum effi-
 citur, nec eidem pro residuo agenti suffragatur
 notula jurata fructuum ex dictis Bonis
 perceptorum, nisi validis coadjuvetur pro-
 bationibus. Has autem ocutumque resultare
 ostenditur ex adnotationibus factis in libro
 privato, atque suspecto, minisque ex apo-
 ca afflicti informi, nec non ex unius Tes-
 tis fide; Sententiam istidem contra alios la-
 tam oec pro adminiculo posse intervenire ad
 comprobendam veritatem dictæ notulæ jura-
 tæ,

te, si ea contrariis elidatur probationibus pro censu extinctione militantis. Et quæ ad id demonstrandum, liquidandamque præiudicium eorum fructuum quantitatem satis esse valeant?

VOTUM XXIX.

- 1 *Associatio requirit creditum nudique clarum tam in substantia, tum etiam in quantitate.*
- 2 *Ratio redditur, & explicatur.*
- 3 *Creditum ex longissima possessione Bonorum Debitoris, eorumque fructuum perceptione vel extinctione consistit, vel turbidum, atque illiquidum effectum, & num. 4.*
- 4 *Associatio ex creditu turbido, & illiquidum non debetur.*
- 5 *Nota iurata fructuum a creditore perceptorum attendenda est.*
- 6 *Declaratio, id procedere, ubi creditor cum Actoris, sed Rei vicem sustinet, & num. 8.*
- 7 *Nota iurata fructuum perceptorum creditore pro rebus agenti non suffragatur, nisi alius coadiuvetur probationibus, & num. 9.*
- 8 *Nota privata iuramento destituta, nihil probat.*
- 9 *Procedit, licet ex ea creditor non agere velit, sed exipere.*
- 10 *Liber privatæ, si non appareat, a quo, & a quo tempore fuerit conscriptus, fidem non meretur.*
- 11 *Maximè, si fallax evincatur, & ad opportunitatem consistit.*
- 12 *Et ex quibus id valeat conjecturis argui?*
- 13 *Nota iurata, ac etiam annotationes erroneæ, & inter se discrepantes nihil facienda sunt.*
- 14 *Apoca privata carens recognitionis characteris non attenditur.*
- 15 *Idem, si in publico aliquo Archivo non fuerit exhibitæ.*
- 16 *Apoca privata simplex, & informis non vocat ostendat suspensionem.*
- 17 *Testis nunc fidem non facit.*
- 18 *Licet illustris persona sit.*
- 19 *Ac etiam S. R. E. Cardinalis.*
- 20 *Fides extrajudiciali pendente lite expiscata non admittitur, & num. 32.*
- 21 *Nota iurata, ubi ex ea velit agi, nil minus coadiuvetur informibus attestationibus.*
- 22 *Fides iuramento carens nullo numero est habenda.*
- 23 *Testi quod sine iuramento debeat deferri, nec ipse Papa valet statueri.*
- 24 *Cardinalis attestatio, etiam sine iuramento, admittitur.*
- 25 *Testis depositus si ad instrumentum se referat, quod nunquam fuerit exhibitum, vel ab eo censetur disordine, vel illud ne confectum quidem præsumitur.*
- 26 *Nota privata fidem non conciliant probationes sine erroneæ, sed etiam mendaces, licet sint iunctæ, & num. 39.*
- 27 *Sententia lata super statu rei cum legitima contradicere, ab eoque acceptata, necet aliis interesse habentibus, quantamvis non citatis. Et quando fecit? num. 31. ad 34.*
- 28 *Sententia inter alios lata super statu rei nequit eos afficere, qui non coequali tantum, sed majas habent interesse in Causa.*
- 29 *Sententia contra unum lata ut alterum officiat, requiritur identitas rei, Personarum, & Causæ.*
- 30 *Debet autem strictè quoad rem, atque Personam interpretari.*
- 31 *Quorum non si deficit, nequit exceptio ex altera proponi.*
- 32 *Sententia inter alios lata super statu rei, ad minus unum ritè solemmum in casu probationum inducit, etiam contra non citatos.*
- 33 *Intellige, si probationes tunc allatæ aliis non elidantur probationibus.*
- 34 *Causa extinctio, nulli dantur fructus.*
- 35 *Census extinctio inducitur, quoties creditor ex Bonis Debitoris fructum percipit suo credito majores.*
- 36 *Creditor census fructum, quos credito majores percipit ex Debitoris Bonis, tenetur absque ipsius declaratione in sortem impartire.*
- 37 *Eoque proportionabiliter imminuta haberi debet.*
- 38 *Creditor census debet in excarnationem Debitoris referre fructum ex ejus Bonis mediana perceptos, sed quos etiam potuit percipere.*
- 39 *Fructuum perceptio ex ipsa possessione resultat.*
- 40 *Liquidatio difficilis est probationis.*
- 41 *Liquidatio fructuum debet prudenti Judicis arbitrio remitti.*
- 42 *In liquidatione fructuum solet Index, ac debet leviores admittere probationes.*
- 43 *Fructuum certa quantitas de Bonis Debitoris medio tempore perceptorum defuncti valet ex officibus a creditore celebratis tempore tunc adeptæ, tum dimissa ab eo possessionis, & num. 60.*
- 44 *Endemque quantitas maximè pro certo habenda est, si consonat cum moderna legali taxa, & num. 61.*
- 45 *Honorum valor demonstratur ex illorum estimationibus tempore non suspecto peractis.*
- 46 *Fructus stabilium, juxta modernam legalem taxam, calculantur ad rationem quatuor pro centenario.*
- 47 *Fructus a Creditore ex Debitoris Bonis perceptos contentendos fuisse taxæ legali majores, tenetur id concludenter demonstrare.*
- 48 *Creditor, qui possidendo ejus Debitoris Bonis, tanquam diligens Paterfamilias illa administravit, debet in diminutionem debiti fructus dumtaxat perceptos calculare, non eos etiam, quos potuit percipere.*
- 49 *Testes ad proprium commodum deponentes, ad probandum non sunt idonei, ac nec examini merentur subijci.*
- 50 *Isque, etiam examinatus, fides non adhibenda.*

- 35 *Dolus, & mala fides Administratoris Ecclesie in officium ejus nomine celebrata confici velis vellet ex omni iuramento confessione, & conventionibus secretis initiis, & cu. 59.*
- 56 *Inde autem amissio debitorum etiam solemnitate potest inferri.*
- Præsertim, si, celebrato altero subinde officium cum solemnitatibus, constat, majorem ex eo redditum obvenisse, cum. 58.*
- 57 *In officiis Rectorum Ecclesie tenentur eam Administratores curare, ut Edictum fiat officio, & candela accensa.*
- 60 *Fructus medio tempore a Creditore percepti ex Debitoris Bonis, liquidandi sunt vel iuxta antecedentes, & subsequentes locationes ab eodem Creditore factas, vel consentaneæ ad legalem taxam, & cum. 61. & 62.*
- 62 *Fructuum liquidatio iuxta legalem taxam, maxime attendenda est, si locationum cum ipsa concordantiam habeat administratum.*

ANSUINUS Contuccijs complures impositus census super Tenuta del Formicone, & præcipue duos favore Camilli Cavetani, unum io forte scutorum 1000., alterum io forte scutorum 1500., postmodum, verò cum Alexandro Sen., & Justiniano pariter Sen: de Orphinis contraxit ingens res alienum, quod ut exolveret Quintilius Contuccius heres, utque se liberaret ab eo, quo ipse etiam erga eisdem de Orphinis sese obstrinxerat, anno 1656. post obitum D. Alexandri in solutum dedit præfato Justiniano, & Mutio ejus fratri plura bona stabilia in Civitate, & Territorio Tuscanelle existentia valoris scutorum 17200., inter quæ aderat etiam dicta Tenuta del Formicone.

Quoniam verò Camillus Cavetanus creditor anterior censum scutorum 1000. legati nomine reliquit Ven. Societati Misericordie Tuscanelle, alterum autem pro ratâ scutorum 1000. Societati Consalonis, & pro reliquis scutis 500. legavit Hospitali ejusdem Civitatis; idcirco d. Ven. Societas Misericordie anno 1679., citato D. Mutio Orphino tam proprio, quam tutorio, & curatorio nomine Justiniani Jun. ejus nepotis pro fructibus decurris, & non solum associationem ad eandem Tenutam ab A.C. impetravit, sed brevis fuit possessio, breve associationis tempus: Cum enim anterior e.let census scutorum 1500., quem Camillus Creditor legaverat Consalonis, & Hospitali, hæc duo Loca Pia coram eodem A.C. aliud mandatum de associando expediverunt, cujus vigore eisdem Societate Misericordie adepta fuerunt possessionem Tenute *di Formicone* die 6. Martii 1682., eandemque ad mensem Octobris anni 1704. retinuerunt.

Interim verò è vivis exceffit Justinianus Orphineus Jun. filius posthumus præfati Justiniani Sen. cum adhuc esset sub cura Mutii ejus Patris, reliquitque post se Alexandrum Jun., & Carolum Mariam ejus filios rerum omnium prorsus ignaros; deinde autem decessit & Mutius, cumque

De Contract.

heredem scripserit Annam Victoriam Uxorem, ista proprio dumtaxat nomine egit adversus dictam Societatem Consalonis, & Hospitali, ut exhiberent notulas juratas fructuum perceptorum, quibus exhibitis, cum confisteret, prædicta Loca Pia nedum Creditum suum esse consequuta; verum etiam pluri debito exegisse, anno 1704. dicta Anna Victoria maoutentionem obtinuit, seseque in totius Tenute possessionem intrusit, à qua tamen respectu trium ex quatuor partibus, quæ pertinebant ad dd. Alexandrum, & Carolum Mariam, expulsa fuit d. Vidua, ac D. Abbas Arnò ejus Donatarius primò ab A.C., deinde à Sacra Rotæ Auditorio, & io dictis tribus portionibus manutentio prædictis fratribus concessa fuit.

In hoc rerum statu Officiales Societatis Consalonis, & Hospitalis contententes se esse Creditores aliorum fructuum decursum à die dimisse possessionis, sub initium anni 1712. iterum ab A.C. postularunt allocationem ad prædictam Tenutam, eandemque mense Septembris proximi elapsi obtinuerunt, adversus quam interjecta fuit à Domio de Orphinis appellatio: Verumtamen dubitantes, an ipsis expediat diutius litem prosequi, me requisiverunt, ut, examinatis contrariis Decreti fundamentis, pro veritate sententiam meam dicere velim; an scilicet illa adeò solida, ac firma sint, ut ipsi destitui videantur iusta spe expectandi meliorem Iudicii aleam, feliciorisque sortem in Causâ, de qua agitur, prosecutione? Quamobrem, totâ re sedulo studio perspicâ, omnibusque circumstantis diligenter expensis, respondendum crederem, quod DD. de Orphinis iusta ratione sperare, valeant, victoriam consequi se posse, cum eorum exceptiones omnino juri consensu videantur.

Defici namque videntur prædicta Loca Pia præcipuo ex extremis ad allocationem assequendam necessariis requisitis, quale est creditum undique clarum, certum, liquidum, ac determinatum, tum respectu substantiæ, tum etiam respectu quantitatis, ad tradita per *Maria de Pignori lib. 1. tit. 2. quæst. 77. num. 41., Gratian. disp. ept. 22. num. 1., Cyprian. contr. 119. num. 4., Marescotti. var. resolut. lib. 2. cap. 117. n. 21., Urcol. consult. 9. num. 3., Bunden. collat. 50. num. 25., & seq. lib. 2., Pacif. de Solvitu. inter d. inspec. 1. cap. 5. num. 2., Rota post ipsum decis. 203. num. 3., cor. Merlino. decis. 212. num. 14., coram Celso decis. 40. num. 1., & 17., coram Rich. decis. 183. num. 4., & decis. 504. num. 3., & 4., in rec. decis. 688. num. 4., & decis. 743. num. 4. part. 3., decis. 609. num. 1. part. 4. decis. 243. num. 4. part. 11., decis. 191. num. 7. part. 18., in Romano Salvatini 27. Januarii 1712. 5. Qualis coram Falconerio, & in Tuscanello coram Laucetta. Ob summam illam æqui, bonique rationem, ut nempe Reus scire possit quousque Creditor in possessione esse debeat, utque ipse optionem habeat vel patiendi immisionem, vel illam evitandi solvendo summam Auctori debitam *Rota decis. 191. num. 7. part. 18. rec.**

Cc

18 rec.

18. *rec. in Bomanen. Legati* 1. Julii 1709. §. Ratio coram R. P. D. Alfaldo, & in dicta Tusciana Solviani 4. Martii 1712. dict. 5. Insuper in fine coram R. P. D. Lancetta. Cum enim dicta Loca Pia per longissimum 22. annorum spatium possessionem controversè Tenuta retinuerint, ex eaque fructus perciperint, eorum sane creditum ex longissima ista possessione, & diuturna fructuum perceptione vel penitus extinctum, integrè exolutum præsumitur, ut ad rem. fiat *Rota coram Celfo* decif. 350. num. 7., & coram R. P. D. decif. 504. num. 4., & 13., in *rec. decif.* 451. num. 3. part. 13., & in dicta Tusciana Solviani 4. Martii 1712. §. Hæc autem cor. Lancetta, vel saltem adeo turbidum, illiquidumque redditum fuit, ut ineptum prorsus sit, & inefficax ad obtinendam allocationem, ut observat
5. *Pasif. de Solvian. inter. inspec. 1. cap. 5. num. 23.* *Rota post ipsam decif.* 203. num. 1., & seqq. coram Covoler. decif. 139. num. 5., & 6., in *rec. decif.* 411. num. 26. part. 5. decif. 30. num. 14., & 15., decif. 62. num. 6., & decif. 156. num. 13. part. 5., decif. 243. num. 4. part. 11., decif. 451. num. 5. part. 13., decif. 175. num. 6., & 7. part. 15., decif. 437. num. 14. part. 18. *rec. collect. per Pala. Nepot. decif.* 157. num. 14., & in Romana Solviani 2. Julii 1708. §. Insuper coram Lancetta.

Fructusque pro excludenda tùm præsumpta, crediti extinctione, tùm illius illiquiditate asserunt notule jurate per Consaloniem, & Hospitalale, petente Anna Victoria Orphina, olim exhibita, ex quibus resultat exadversò contenditur, majores ex dicta Tenuta non fuisse perceptos, quàm qui adæquant creditum fructuum censualem jam antè adeptam possessionem decursum, & illorum, qui postea dictam, annuatimque usque ad diem dimittit possessionis decemerunt, quas quidem notulas juratas omnino attendendas esse tantumquàm prò regula statuit *Rota coram san. mem. Alexand. Vill.* decif. 226., coram Card. Celfo, decif. 350. utrobique num. 11., in *rec. decif.* 11. num. 19. part. 6., in Romana Solviani 22. Januarii 1705. §. Non obstat contra hanc mem. Mato, in Romana Pecuniaria 2. Januarii 1706. §. Verùm licet coram Alfaldo, in Romana Doti 13. Januarii 1710. §. Prostrigata coram Crispo.

Item quantum vera est istiusmodi contraria regula, tantum vera est etiam, ac recepta solennis ejusdem regule limitatio, quæ traditur, quod, quoties Creditor non Rei, sed Actoris vicem, perionamque sustinet, & quoties ad exhibendam notulam juratam non convenitur à Debitore contendente, debitum vigore fructuum jam perceptorum esse solum, sed viceversà Creditor ipse, qui diu fuit in possessione, fructusque percipit, agit, petique, alia sibi bona adjudicari, aliamque sibi solvi quantitatem, curæ adhuc fe creditore esse contentat, hoc certè casu minimè sufficit talis notula jurata, sed aliis concludentibus probationibus tenetur Creditor quantitatem fructuum perceptorum, siquid demonstrare, prout distinguendo, concorditer tradiderunt *Mertin. de Figur. lib. 5. tit.*

2. *quæst. 77. ex num. 47.* *Constantin. ad statut. Urb.* annot. 58. num. 12. *vers. quod talis actio.* *Rota post eundem decif.* 185. num. 3., *Alfald. in addit. ad decif.* 97. num. 18. *juxta Romanam impress.* *Rota in re. decif.* 351. num. 12. part. 13., dec. 175. num. 8. part. 16., decif. 333. num. 9. part. 19., coram Emerix jun. decif. 11. num. 5. & seqq., & decif. 306. num. 5., in Terracinen. Pecuniaria 9. Julii 1704. §. Nec ex exhibitione coram bon. mem. Caffarello, in Romana, seu Sabinen. Pecuniaria 15. Martii 1709. §. Neque videtur *vers.* inter quas coram R. P. D. Kazuitz, in Romana Solviani 27. Januarii 1710. §. Nec impedimentum *vers.* quia dicta Pineæ coram Falconerio, in Nepesina Mantentionis 22. Aprilis 1712. §. Nec venit ambigendum cor. eodem, & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeo *vers.* licet ad alterum effectum coram Alfaldo.

Hujus præcedi generis non sunt illæ, quibus Officiales Consalonis, & Hospitalis agnoscunt vim, & efficaciam nostræ exceptionis, eadjuvare conantur prædictas notulas juratas; Rem namque ordiendo à nonnullis fructuum partitis à Societate Consalonis in quodam libello privati descriptis, & relatis in *missio Sammario* num. 3., satis efficit respondere, quod, si notule, licet iurjurandi religione munitæ minimè deservit, quoties Creditor non exipit, sed agit, juxta eā, quæ proximè firmavimus, quanto potiori jure eredi nequam poterit privato libello, privatæque descriptioni Sacramenti auctoritate destitute, cum certi juris sit, hujusmodi privatas notulas, si iurjurando confirmatæ non reperiantur, nullo numero habendas esse, quantumvis Creditor non sit Actor, sed Reus, teste *Joc. Andrea in Addit. ad speculat. tit. de instrum. edit. 5. Nec verò aliqua* 13. num. 21. litt. A., *Gattier. de Test. part. 3. cap. 1. num. 156.* *Garz. de expens. cap. 20. num. 23. vers. l. terea, Scappacc. de tit. 5. solvian. inter. quæst. 11. num. 2. vers. & notula.* & num. 4. lib. 3., *Alfald. in addit. ad decif.* 97. num. 18. *juxta Romanam impress.* *Rota coram Card. Cerro* decif. 43. num. 7., & seqq., in *rec. decif.* 161. num. 28. part. 6., decif. 302. num. 2., & 3. part. 14., & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeo in princip. coram Alfaldo. Verùm præterea dicimus, quod dictus privatus libellus nullam omninò fidem meretur tum quia non apparet à quo, & quo tempore fuerit conscriptus, immò verò, ut bene observat D. Cause Patronus, valida urgeat adminicula, efficacique conjecturæ, quibus evincitur, quod ille nuper fuit ad præsentis causæ opportunitatem confectus; tum etiam, quia partitæ in eodem descriptæ discrepant ab illis adnotatis in notula jurata anno 1704. nomine Hospitalis exhibitā. *Sammar. num. 2.* Cum enim Hospitalale prædictam unā cum Societate Consalonis immisionem prò tertia parte obtinisset, & singulis annis tertiam fructuum partem ex Tenuta di *Formice* perciperet, & idcirco in dicta notula jurata scripsit, esse tribus annis 1699., & 1691. exegisse prò sua tertia parte, scuta 38. pp. 1. quolibet anno dict. *Sammar. num. 2. lit.*

lit. A. Quamobrem, si conjugamus reliquas duas aequales partes Societati Confalonis debitas, periculum fit, annuam Afflictus pensionem ascendisse ad scuta dumtaxat 86.97.3. cum tamen in dicto privato Confalonis libello descriptus legatur dictorum trium annorum afflictus in quantitate scutorum 157. singulis annis exactorum. *Summ. num. 1. lit. A.*, quorum proinde annua tertia pars Hospitali debita non quidem in summa scutorum 38.99.1., sed in quantitate scutorum 52.33. calculanda erat. Quocirca notulae istae, ac privatae adnotationes, utpotè erroneae, & inter se discrepantes nihili faciendae sunt, ut omnibus generalibus, bene in proposito *Rota coram Card. Cerr. decif. 53. num. 21., in rec. decif. 451. num. 11. part. 13., & decif. 175. num. 9. part. 16., & post hoc mem. Advoc. Constant. ad statut. Urb. decif. 185. num. 6.*

Ut etiam juvari nullo pacto posse videntur praedicta Loca Pia apocā quadam, in qua Afflictus celebratus dicitur cum Petro Joanne Poccio die 15. Octobris 1685. pro annua responsione scutorum 129. *Summ. num. 4.* tali namque apocā omnem prorsus fidem abrogat tūm defectus recognitionis characteris in hujusmodi scripturis omnino necessarius, ut inquit *Rota coram Card. Cerr. decif. 602. num. 9.*, ubi, quod talis scriptura vires assumit à recognitione, & decif. 785. num. 1., in rec. decif. 103. num. 9. part. 5. decif. 36. num. 34., & decif. 172. num. 10. part. 12., decif. 242. num. 4., & 5. part. 14., decif. 323. num. 4. part. 18., & decif. 498. num. 59. part. 19. i. tum defectus exhibitionis in aliquo publico Archivio *Fariacc. de falsis. quaest. 153. num. 144., Mevach. conf. 42. num. 11., & de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 30. num. 32., Grammat. decif. 106. in fine, Rota in rec. decif. 328. num. 3. part. 18., & decif. 108. num. 16. parte 19.* i. tum denique facies ipsiusmet

18 Apocā, quae est simplex informe folium, proinde minimè vacat suspitione autidata. *Rota coram Card. Cerr. decif. 863. num. 11., in rec. decif. 694. num. 2. part. 1., decif. 323. num. 5., & decif. 665. num. 7. part. 18., decif. 55. num. 7. part. 19., & adnotat. Card. de Luca de Usur. decif. 45. num. 30.*

Minus probat quantitatem responsionum anni 1698., duorumque sequentium fides Jacobi Felicis de Angelis supra relata, de qua in nostro *Summ. num. 5.* Etenim, praeterquamquod est depositio unius dumtaxat Testis, & ad unius testimonium nullus condemnabitur = Numeror. 35., tametī ageretur de attestatione illustris Personae, immò verò etiam S.R.E. Cardinalis, ut tradunt *vers. in leg. cum filius familias cel. ult. in princip. vers. quoniam etiam Cardinali ff. de verb. obligat., Dec. conf. 410. num. 9., & seqq., Fariacc. de Testib. quaest. 60. num. 15., & quaest. 63. num. 64., & seqq., Rota coram Priolo decif. 387. num. 6., & seqq., in rec. decif. 671. num. 3. part. 4. tom. 2., decif. 260. num. 9., & seqq. part. 12., & in Firmiana annua praestationis super evulsione 10 Salis 12. Decembris 1707. s. Rejesta ex his coram Illmo S. C. tra. respondemus, hanc esse extrajudicalem fidem pendente lite quesitam, ideo*

De Contracti.

que minimè curandam, ut generaliter firmant concessi per *Rotam in rec. dec. 372. num. 6. parte 19., in Mantif. ad Card. de Luc. de fidei commissis. decif. 6. num. 20., de Jurepatron. decif. 30., & de conflict. legal. decif. 34., utrobique num. 17.* Et in specie, quod notula jurata, quā quis uti velit ad agendum, non conadjuvetur istiusmodi informibus attestationibus observat *Rota in rec. decif. 451. num. 14. part. 13., & post hoc mem. Advoc. Constant. ad statut. Urb. decif. 185. num. 5.* certius in casu nostro, tum quia talis fides caret jurisjurandi religione, sine qua nullo prorsus numero habetur cujuscumque personae attestatio, iuxta Text. in leg. Jurisjurandi. Cod. de testib. & cap. suis eodem tit., Decem. resp. 93. num. 29., & seq. lib. 2., ubi, quod nec ipse Papa statueret potest, quod credatur testi nisi juramento *Mascard. de probat. quaest. 5. num. 78.*, ubi, quod Cardinalis attestationis defector absque juramento i. tum etiam quia praedictus Testis affirmat, operā Francisci Benafii Notarii publicam locationis celebratum fuisse instrumentum, quod tamen cum nunquam à dicti Locis Piis fuerit exhibitum, ut aliquo facillimè exhiberi potuisset, dicendum proculdubio est, vel tale lustramentum non convenire quantitati afflictuum, de quibus Testis praedictus deposuit, vel nunquam concessum fuisse, ex notatis apud *Percy. de Instrum. edit. tit. 7. resol. 2. num. 38., Tanchradia. consult. 105. num. 39., Rota in Avinionen. successibus 14. Janu. 1709. s. Inflammatum coram Falconerio, in Tarentina Immisitione 17. Martii 1710. s. Accedit coram R. P. D. Lanetta, & in Verulana Quotione 27. Janu. 1712. s. Prater argumenta in fin. coram R. P. D. Crispo.*

Nullumque negotium facessit publicum Instrumentum Afflictus concessi D. Joanni Poccio ad triennium incohandum à die 15. Octobris 1703. pro annua responsione scutorum 307. 80. Illud enim probat quidem, quid Societas Confalonis, & Hospitalis perceperint, sed per unius dumtaxat anni spatium, à mense videlicet Octobris 1703. usque ad eundem mensem anni 1704., quo tempore ejusdem à possessione dictis Locis Piis, illam adepta fuit Anna Victoria Orphina, cui Poccius conductor duorum sequentium annorum pensionem persolvit. Quamobrem ex his omnibus patet, quod adminicula, & probationes à Locis Piis haecenus allatae ad confirmandum veritatem notarum juratarum nullum robur habent, nullam fidem merentur, utpotè quae partim erroneae sunt, ac mendacae, ita quidem, ut detrahant potius, quàm concilient fidem praedictis notulis, partim informes, & imperfectae, partim denique gravissimā suspitione adeo perstringuntur, ut suffragari minimè possint, tametī omnes simul jungantur *Bald. in leg. Spodorum s. Si Civitatis ff. de excusat. Tutor., Alaxand. conf. 180. num. 6. lib. 2. & conf. 92. num. 12. lib. 6., Dec. conf. 133. num. 4. vers. Primum quia, Maotic. decif. 307. num. 11., Coccin. decif. 2342. num. 58., Carril. decif. 136. num. 14., Rota in rec. decif. 8. num. 29. part. 12.,*

Cc 2

*decif. 31. num. 15. & decif. 194. num. 31. par-
te 18.*

Superest nunc examinanda quedam sententia, in qua Decretum A.C. fundatum supponitur eo sub obtentu, quod illius vigore in dubium revocari amplius non possit veritas præstaturum notularum; Cum enim Societas Consalonis, quæ anno 1704., petente Anna Victorii Orphina, notulam juratam fructuum perceptorum produxerat, & ab eadem Anna Victorii expulsa fuerat à possessione Tenutæ di Formiconæ, biennio post adversus eandem coram A.C. egerit pro nova obtinenda associatione prætextu crediti novorum fructuum, Judex, imputatis in satisfactionem Societatis Consalonis scitis 46. 99., quorum ipsa ex tenore notulæ juratæ per eam exhibitæ debitorum apparebat nomine fructuum plus debito perceptorum, imputatisque etiam quibusdam aliis fuminis in cedula sententiæ descriptis, & speculato deposito scutorum 28. 81. ab Anna Victorii favore dicte Societatis facta, definitivè sententiâ declaravit, creditum ejusdem Societatis extinctum, exolutumque remansisse usque ad diem 27. Januarii 1706., quæ porro sententia tamquam lata 30 super statu, ac cum legitima contradictrice, ab eaque acceptata tribuere exadverso dicitur maximam auctoritatem notulæ juratæ per Societatem exhibitæ, & nocere etiam debere DD. fratribus de Orphinis quantumvis non citatis.

Verumtamen, si res attentius expendatur, talis sententia tanti roboris esse non videtur, ut à priori opinione valeat dimovere: ut enim illa consideratur principaliter uti judicatum, quod tamquam cum legitimo Contradictore, prolatum efficere possit omnes quoscumque interesse habentes; aut consideratur tamquam efficax, ac validum administrum, quo veritas notularum juratarum coadjuvetur, si sermo sit de prima specie, cum DD. Alexander, & Carolus Maria de Orphinis independentes ab Anna Victorii haberent dominium trium ex quatuor partibus Tenutæ di Formiconæ, ac pro recuperanda possessione jam judicium adversus dictam Annam Victoriam instituissent, in dubium venire nequit, quin fratres prædicti non coequaliter dumtaxat, sed majus etiam interesse in Causa haberent, in quibus terminis non regula, sed limitatio iustum locum sibi vindicat, quod nempe sententia inter alios lata, aliis nocere nequit, tamen agatur de causa status, & lata fuerit cum legitimo Contradictore, ad Text. in leg. sup. constitutam §. Car autem ff. de re judicat. leg. 2. Cod. quib. res judic. non noc., ibique Cyn. col. 1. in fin. Bald. num. 5. vers. fecit autem inter comparet, Subject. sub num. 2. vers. & hoc, Peregrin. de fideicommiss. art. ult. num. 44., Rota coram Seraphin. decif. 1243. num. 1., coram Duvos. jun. decif. 304. num. 2., bene Rota coram Bich. decif. 510. an. 1. 3. & 4., & optimè ad ornas. cler. mem. Card. de Luca de dot. decif. 37. num. 14. Et jure quidem, meritoque, nam, ut sententiâ contra unum lata afficiat alium, requiritur identitas rei, Personarum, & causæ, quarum

una si deficiat, ex simili sententia, utpotè stricte interpretanda respectu Personæ, & rei, iuper qua lata est, exceptio nulla præberi potest respectu alterius, ut inquit Paulus Jurisconsultus in leg. cum quaritur 12. cum duobus seq. ff. de except. rei judic., Scacc. de fest., & re judic. gloss. 14. quest. 12. num. 1., Crisp. de Valdus. observ. 88. num. 5. & seqq., late Altomero de nullit. tom. 1. rubr. 6. quest. 10. num. 13., & seqq., Borden. collat. legal. 4. num. 59. lib. 2., Rosa in rec. decif. 130. num. 33. part. 16., coram Emerio jun. decif. 1182., & 1225. utrobique num. 1., & ad ornas. Card. de Luca de fideicommiss. decif. 73. num. 16., & decif. 81. num. 4.

Si verò eadem sententia accipiat tamquam administrum, hoc quidem urgere forsitan posset in casu, quo ex parte DD. fratrum de Orphinis nihil afferretur, quo tale administrum elidit, ac debilitari posset; At verò, cum idem DD. fratres optimis rationibus ostendere videantur integram controversiæ censuræ satisfactionem, nulla ratio haberi potest prædicti administrum, cum, censu extincto, nulli amplius fructus debeantur, ad Text. in leg. Debitor. ff. de usur., leg. si per te, & leg. si Creditor Cod. eodem, Rodrig. de ann. reddit. lib. 2. quest. 16. an. 7. & seq., Cenc. de censib. quest. 119. num. 3., Felicio. eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. an. 11. vers. Veram, Card. de Luca eodem pariter tract. disc. 25. num. 1. vers. ex eo fundamento, Rosa coram Emerio jun. decif. 21. num. 2., & decif. 456. an. 1., in rec. decif. 599. num. 3. part. 18., in Romana Salviani super censu 13. Decembris 1706. §. Et ratio coram Scuto, & in Interamnen. Spolis 15. Januarii 1711. §. Angustus coram R. P. D. Aldevando, & in Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Et hoc supposito coram Ansaldo. Quæ sane censuræ extinctio non solum facio hominis, verum etiam ministerio Legis inducitur, quoties Creditor ex Bonis sui Debitoris fructus majores suo credito percipit, tunc enim quod excedit, statim absque ulla Debitoris oppositione, ac declaratione imputare tenetur in sortem, ut ea proportionabiliter diminuat, atque extinguat, ad Text. in leg. 1. Cod. de distract. Pignori. ibi = Ipso jure = leg. 1. Cod. de Pignorat. alium, Bartol. in §. Retinenda lussit. tit. de Jurjur., Butr. in cap. Pastoralis num. 18. de cens. possess., Negusson. de Pignorib. membr. 1. part. 8. num. 7., Scappacc. de Salvoan. lib. 3. quest. 13. col. 3. in fin., Merlin. de Pignori. lib. 5. quest. 45. num. 1. & seqq., Fantanell. decif. 308. num. 13. & 309. per tot., Carocc. decif. 21. num. 41., Pacif. de Salvoan. Interd. inscript. 1. cap. 1. num. 24., Rota poss. eundem decif. 2. num. 1. & decif. 3. num. 1., in rec. decif. 172. num. 8. part. 5., decif. 501. num. 1. part. 18., in Romana Salviani 23. Martii 1705. in princip. coram Ansaldo, & in altera Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Cumque uti dicitur coram eodem. Imò verò in ratione fructuum ineunda non calculantur fructus dumtaxat percepti, sed & illi, qui ex re possessa percipi potuerunt, juxta Text. in leg. 2. Cod. de pignorat. alium, ibi = Creditor, qui prædium pigno-

ri ueniam detinuit, fructus, quos percepit, vel percipere debuit, in rationem exonerandi debiti computare necesse habet = *Mantic. de tacit. lib. 10. tit. 2. num. 3. & 6.*, *Mertius, de Pignori. lib. 5. tit. 1. q. 1. §. 5. num. 1.*, *Negusan, eodem tract. part. 5. membr. 5. num. 1.*, *Altegrad. jun. contr. 16. num. 35.*, *Pacific. de Salsorio. Interd. in spec. 4. cap. 1. num. 155.*, *Amos, var. resol. cap. 31. num. 3.*, & *Jeqq. Rota in Romano Salviano 27. Januarii 1712. §. In praxi coram Falconerio.*

- Porro cum in nostra hypothesi dubitari nequeat de perceptione fructuum in genere, quæ ex ipsa possessione resultat, ut ait *Rota coram Seraphin. decif. 1245. num. 6.*, coram *san. mem. Gregor. XV. decif. 50.*, & coram *Duran. decif. 307. utrobique num. 2.*, liquidatio utpotè difficilis probationibus, teste *Barol. in leg. 2. Cod. de Pignori. offi.*, & *Bald. conf. 323. num. 4. vers. quarelibet lib. 2.*, committenda est prudenti arbitrio Judicis. *Bald. in leg. 1. num. 22. Cod. de fruct.*, & *lit. expas.*, & in dicto *conf. 323. num. 4. Natt. conf. 510. num. 7.*, *Surd. conf. 293. num. 31. prop. fin.*, qui solet, ac debet leviores admittere probationes. *Bald. dicto conf. 323. num. 1. lib. 2.*, *Rota in rec. decif. 139. num. 3. part. 4. decif. 323. num. 5.*, & *6. part. 51.*, coram *Duran. decif. 307.*, & coram *Emerix jun. decif. 17. utrobique num. 4.*, & in *Sensualibus. Bonorum super fructibus 24. Martii 1710. §. Quod verò ad quantitatem coram Ansaldo.*

- In nostra hypothesi non leves, sed valide, efficacique concurrunt conjecturæ, ex quibus facilè fructuum liquidatione, perspicuum fit, Partem adversam integrum creditum consequutam fuisse, ut enim patet ex notulis juratis, de quibus in nostro *Summ. num. 1.*, & *2.*, anno 1682. Societas Consononis, & Hospitale immis-
sa fuerunt in possessionem controversæ Tenutæ, quæ locata reperiatur Felici Piccarillo ad triennium præ annua responsione scutorum 144, anno autem 1704. ipsamet Loca Pia eademdem Tenutam pariter ad triennium concesserunt D. Francisco Poccio pro annuis scutis 301. 80., anno 1707. D. Abbas Arnò, cui dictam Tenutam Anna Victoria Orphina donaverat, illam locavit ad triennium præ annuis scutis 273. D. Josepho Pagliaccio, qui præ eadem summa eam iterum conduxit ad aliud triennium; & denique Societas Misericordie, quæ ad Tenutam, de qua agitur, immisionem obtinuit, anno superiore, assis Bannimentis, & accensâ candela in concursu plurium Licitatorum afflictu triennalem celebravit cum D. Jo. Baptista Tozio pro annuis scutis 196. quapropter, cum sive adeptæ, sive dimissæ possessionis, ac successivum etiam tempus spectetur, certa sit quantitas fructuum, certique sint afflicti, ex his certè desumi potest quantitas fructuum medii temporis, & elici certitudo afflictu intermedium, ut optimè advertit *Bolduc. ad Ramus. conf. 50. num. 64.*, *Rota decif. 61. in fine part. 2. divers.*, in rec. *decif. 481. num. 5. part. 3.*, coram *Duran. decif. 307. num. 4.*, coram *san. mem. Alenud. VIII. decif. 128. num. 3.*, coram *Arguell.*

decif. 113. num. 32., coram *Bich. decif. 456. n. 2.*, & coram *Emerix jun. decif. 57. num. 2.*, ex quibus proinde, ut calculanti patet, & liquet ex folio separatim dato, non solum extinctus remanet census, sed ingens etiam superest reliquatus, sive intermedii afflicti referantur ad annuam quantitatem scutorum 301. 80., vel ad summam scut. 273., vel denique ad illam scutorum 196., præ quibus summis, & antè captam, & post dimissam possessionem controversâ Tenuta locata fuit.

Augeturque vis, & efficacia hujusmodi argumenti, si animadvertatur, quod quantitas fructuum max. constabilita, quæ medio tempore percipi potuisset, consonat cum moderna taxa legali; cum enim valor dictæ Tenutæ ascendat ad scuta 8000., prout constat ex illius æstimationibus, tempore non suspecto celebratis, *Rota in Fanen. census super compensatione 27. Januarii 1752. §. Carrere post mod. coram Illmo Scotto*, & juxta dictam modernam taxam fructus stabiliu calculentur ad rationem scutorum quatuor pro centenario, *Rota in Romana Societatis officii 3. Januarii 1709. §. Frequens coram Ansaldo, in Romana Emphyteusis super fructibus 26. Januarii 1709. §. Nec hujusmodi coram Esm. Card. Polignac, in Fanen. manifestationis, seu reintegrationsis super datione in solutum quod fructus 29. Januarii 1712. §. Quantum coram Aldrovando, & in Fanen. reintegrationsis super de liberatione, quoad reservata 6. Maii 1712. §. Quo verò coram ead.*, ita quidem, ut qui majores fructus perceptos fuisse contendit, id concludenter probare teneatur, ex firmatis per *Rotam decif. 70. num. 2. part. 55.*, & *decif. 327. n. 26. part. 17. rec. in Rentina spoliis super fructibus 11. Martii 1709. §. Hoc posito coram Aldrovando, in Fanen. reintegrationsis super fructibus 2. Martii 1711. §. Quo ad secundam coram Priolo, & in d. Fanen. manifestationis, seu reintegrationsis super datione in solutum quod fructus 29. Januarii 1712. §. Quantum in fine coram Aldrovando* annui fructus, quos controversâ Tenuta ex juris presumptione protulisse censenda est, consonant annuam quantitatem scutorum 320.

Neque verò quantitas isthæc fructuum confirmata antecedenti, & subsequenti bus locationibus, & validissimâ taxæ legalis presumptione coadjuvata, elidi potest dicto plurium testimonio deponentium, quod triennales omnes afflicti celebrati semper fuerint præviâ affictione bannimentorum, & accensione candelæ, ideoque, cum prædicta Loca Pia sese gesserint tanquam diligetissimus Paterfamilias, condemnari solum debeant ad fructus perceptos, at non etiam ad illos, qui percipi potuissent. Ab hujusmodi namque objectione facile nos expedire possumus, dicendo, quod fides d. Testium est in forma, ac lite pendente emendicata, nullumque proinde probationis gradum necere potest, ex auctoritatibus supra allegatis. Nec prædicti Testes formali examini subijci merentur; nam quæ fides habenda est, quæ auctoritas tribuenda dicto eorum Testium, tamen formiter fuerint

eint repetiti, qui ad proprium dumtaxat commodum deponunt?

Enim verò tales sunt illi, de quibus agimus, qui tamquam boni Confratres utriusque Loci Pii, sed suis tamen magis, quam Confratibus, & Hospitalis rebus consulere cupientes, per septem triennia controversiam Tenuam, nullo confecto instrumento, fed clandestinis, occultisque conventionibus inter se locarunt, ac respectivè conduxerunt, ita quidem, ut ferè in orbem irerit, ne, si uni semper tota contigisset utilitas, alii occasionem conquerendi, reque detegendæ arripissent. Quamobrem credat, qui credere potest, rem candidè, ac sincerè fuisse gestam, affixa bannimenta, accensam candelam. Profectò omnia instrumenti celebratio in re tam magis momenti, & secreta, ac clandestina pacta maximam doli, ac mala fidei suspicionem insciunt, & optimè declarant, nec bannimenta affixa, nec accensam candelam extitisse, ut bene animadvertit *Rota decif. 140. num. 6. post 2. volum. conf. Forinacc. & decif. 22. num. 9. post Salgad. in loby. credit. & in Romana Tenua Campi Salini super transalane 1. Julii 1712. §. Verum tamen in suis coram Scotto.*

Id quod etiam evidens, & apertum redditur ex facto postea subsequuto, cum enim die 29. Maii 1704. Officiales dictorum Locorum Piorum ad bonam mentem redeuntes affigere Edicta, & accendi candelam curaverint, prout ex Juris dispositione omnino tenebantur, ut aliis relatis, firmat *Rota in Romana Tenua Campi Salini 1. Julii 1712. §. Præcipi coram Scotto*, tot convaluerunt Licitatores, ut Franciscus Poccius obtulerit scuta 301. 80., cui proinde uti ultimo, ac majori oblatores controversa Tenua locata fuit. Nec abimile est exemplum desumptum ex postrema locatione celebrata cum Joanne, Baptista Torzio, qui, præviis bannimentis, accensaque candelâ, dictam Tenuam conduxit scutis annuis 296. si igitur, quoties servata fuerunt debite solemnitates, Tenua locata fuit pensione taxam legalem ferè adxquantem, ex hoc veluti ex necessario antecedente sequitur, in aliis locationibus necessarias solemnitates fuisse omittas, idque eâ mente, etque consilio, ne ex Confratrum manibus extraneis quispian, iusta oblata pensione, Tenuam avelleret. In quibus circumstantiis cum nemo non videat, nullo prorsus numero habendam esse fidem prætorum Telliurum, eò res redit, ut juxta superioribus locis firmata, vel attendendæ sint antecedentes, & subsequentes locationes, vel sequenda omnino sit nova taxa legalis, prout illam, non curatis depositionibus inter se contrariis, & discrepantibus, sequitur *Rota coram Emerix jun. decif. 887. num. 25. & seq. in Romana, seu Fasfen. reintegrationis super fructibus 2. Decembris 1701. §. Non denique coram Card. de la Tremoille, & in Fanen. reintegrationis super fructibus 2. Martii 1711. §. Quo verò coram Priolo.* Præsertim verò in casu nostro, in quo illi maximam comparat auctoritatem, maxi-

mamque fidem conciliant prædictæ locationes, ut in præcis terminis liquidationis fructuum desumptæ ex taxa legali locationis adminiculo coadjuvata, firmat *Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 17. num. 5.*

Hæc igitur cum ita se habeant, pluribusque non levibus argumentis constabilita videri possit liquidatio fructuum temporis intermedii, ab anno videlicet 1682. usque ad annum 1701. re-collectorum, satis satisfactum, imò verò penitus sublatum meo quidem iudicio remanet adminiculum illud, quod præbere posset sententia inter personas prorsus diversas, ac legitimè non defensas edita. Verumtamen, licet ex hæcenus expensis potiora mihi videantur esse jura DD. Fratrum de Orphiois, nihilominus tamen non mirarer, si alii me sapientiores in contrariam abirent sententiam, prout frequenter contingit in tractationibus, qualis est ista, merè conjecturalibus.

Avenionen.

Dos constituta cum expressâ declaratione, quod in legitimam imputetur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, ex ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempe adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus profectitia potius dicecda sit, ita ut ejus dominium non censeatur jure legitime in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimæ naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censeatur renunciassè Pater, qui neglecti illam repetere, soluto per obitum Generi Matrimonio?

VOTUM XXX.

1. *Dos filie à Patre constituta cum expressâ declaratione, ut ea in legitimam imputetur, in dominium filie irrevocabiliter transfertur, & num. 7.*
2. *Et Patri jure reversionis ob ejusmodi declarationem admittitur.*
3. *Dotis reversioni renunciassè censetur Pater, si eam sibi post obitum Generi sedum non curavit restituere, sed in super consensu, ut secundo nubens eandem sibi dotem filia constitueret.*
4. *Dotem si Vir se obligavit ejus uxori restituere, Pater ipsius consensiente, censetur Pater quodlibet jure super dicta dote remississe.*
5. *Licet in ejus obligatione Vir superaddiderit clausulam = cui de jure = & ratio num. 6.*
6. *Ob clausulam = cui de jure = in instrumenta dotali superadditam præpusteriori acquirit ordo restitutionis dotis in eo primùm ad Mulieris favorem præscriptus.*
7. *Dos legitime loco constituta, si ad Patrem dotantem fuerit reversa, eam heredes filia ab hereditate Dotantis possunt repetere.*
8. *At etiam ipsius dotis fructus num. 9.*

- 9 *Ex dote loco legitime constituta fructus debentur.*
- 10 *Dos filia constituta an, soluto per obitum Viri Matrimonio, ad Patrem dantem debeat reverti, vel potius ad filium spectare, ex quibus dignoscendum sit?*
- 11 *Dotis adventitiae dominium, Mulieri irrevocabiler quæritur.*
- 12 *Nec ad Patrem dotantem revertitur, sive per ipsius Mulieris, sive per Viri mortem.*
- 13 *Dos profectitia, dissoluto Matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dantem revertitur.*
- 14 *Procedit, licet liberi superstiti, & num. 17. Et quid, si per mortem filia dissolvatur? n. 16, & 18.*
- 15 *Dos profectitia, soluto Matrimonio, ad Patrem ex Martiana consuetudine non revertitur, quando superstiti liberi.*
- 16 *Intellige, eam consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per Viri obitum.*
- 18 *Declara id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedit, Viri superstitis.*
- 19 *Dos filia à Patre constituta præsumitur profectitia, non verò adventitia, & ratio n. 20, & 21.*
- 20 *Dos adventitia speciem donationis præfert.*
- 21 *Quæ in dubio respectu Patris non præsumitur, & num. 24.*
- 22 *Dotem filia constituit Pater, censetur id episcopi animæ potius paternum adimplendi officium, quam donandi.*
- 23 *Dos à Patre constituta quod adventitia potius fuerit, quàm profectitia, consiliarius, & argumentis probandum est.*
- 25 *Filius non debeat inferiori esse conditionis, quàm Nepotes ex familia.*
- 26 *Filiis magni dilecti præsumuntur, quàm Nepotes ex familia.*
- 27 *De ipsius animæ Aui regulariter non curat.*
- 28 *Dos profectitia censenda est, si Pater declaravit, se dotem profectitiam constituere.*
- 29 *Dos aut profectitia, vel adventitia fuerit, Patris dantis est declarare.*
- 30 *Etiam ex intervallo.*
- 31 *Intellige, tam fraudis, aut collusionis abesse suspicium, & de omniambiguo.*
- 32 *De larum non disponit, sed quid fuerit in dispositione, aperit.*
- 33 *Dos, ubi queritur, an profectitia, vel adventitia fuerit, talis præsumitur, qualis à Patre constituitur, etiam ex intervallo, declarato fuerit.*
- 34 *Præfertim, si cum iuramento.*
- 35 *Et maxime, si in testamento similem iteratis declarationem.*
- 36 *Voluntas Agentium satis melius, quàm verbis explicatur, & ratio num. 37.*
- 37 *Falsa effectum ipsum ostendunt, verba verò aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis.*
- 38 *Dos fuisse profectitia censenda est, si Pater*

dotans, eam, soluto matrimonio, sibi curavit restituere.

- 39 *Dos cum velit contra Patrem repeti, tanquam indebitè ad eam reversa, debet probari, & quod esset indebita illius restitutio, quodque per errorem facta fuerit.*
- 40 *Dos ex sola Patris dantis declaratione de illa in legitimam imputanda, non censetur adventitia.*
- 41 *Nec legitima solutio ob eam declarationem præsumitur reputatur, & num. 59.*
- 42 *Dotem Pater constituit cum declaratione illius in Legitimam imputanda intellexisse, censetur, dotem esse in legitimam compensandam, quatenus filia præcederet, & num. 60.*
- Præfertim, si talis compensatio ab eo non filia dumtaxat, sed etiam nepotibus fuerit iniuncta, num. 42, & ratio num. 45.*
- 43 *Dos à Patre constituta cum declaratione illius in Legitimam imputanda, potest censeri Legitima locum sortita, si filia omnibus renuntiavit iuribus suis pro legitima competentibus.*
- 45 *Dotem loco Legitimæ constitutam nepotes non jure legitima ex bonis Aui consequuntur, sed jure Matræ hereditaria.*
- 46 *Dotis reversioni quod à Patre fuerit renuntiatum, non satis compenditur ex neglecta illius consecratione post obitum Generi.*
- Præfertim quando, statim elapso viduitatis anno, secundum contrahitur matrimonium ibid., & ratio n. 43.*
- 47 *Dos à Patre dante negritè repeti, nisi elapso viduitatis anno.*
- 49 *Dotis reversioni ut renuntiasse censetur Pater ob ejus neglectam repetitionem post obitum Generi, Lupa requiritur ejusdem Patris taciturnitas, quodque contrarium voluntatem nunquam declaravit.*
- 50 *Dotis neglecta à Patre post obitum Generi repetitio, dum necessaria urgebat causâ iterum dotandi filiam, ad hanc causam, non verò ad voluntariam referenda est.*
- 51 *Dotem se obligans Vir ejus Uxori restituere, ipsa Patre consentiente, si clasulam superaddidit vel cui de jure, non censetur Pater reversioni jure super dicta dote renuisse.*
- 52 *Immo præservatam illud intelligitur.*
- 53 *Dotis restitutio eo modo conventa intelligitur, quo de jure debet fieri.*
- 54 *Dotis restitutio pro omnibus, quorum interest, stipulata, solum Patri dotanti faciendâ est.*
- 55 *Si hæc præfertim filia prædesse fecit.*
- 56 *Decisio 7. num. 6. de Dot., & Decisio 31. de Testam. in Mantill. ad ornat. Card. de Luc. declarantur.*
- 57 *Dos, ejus reversione à Patre acceptatâ, de ipsius patrimonio efficitur. & num. 61.*
- 58 *Nepotes ex filia debent ex Aui hereditate vel dotem maternam, vel successorem, aut saltem legitimam consequi, & num. 64.*
- 61 *Legitima, vivente adhuc Patre, non debetur.*

62 Dos, Patre vivente, nequit nisi tamquam dos considerari.

63 Dos ad Patrem dotantem reversa definit esse dos.

PETRUS nuptiis tradidit Annam Mariam, filiam, constituit eidem dote in quantitate septemdecim millium librarum, quam expresse declaravit imputari velle in legitimam debitam tam filiae, quam nepotibus, si contigisset, illam sibi praemori, hanc dotem Spiritus sponsum in instrumento matrimoniali restituere promissit dixit Annæ Mariæ, aut alteri, cui de Jure, Notario stipulante pro omnibus, quorum interest.

Dissoluto matrimonio per obitum Spiritus sequutum die 13. mensis Januarii anni 1695., suppositibus tamen communiis Liberis, Annæ Mariæ die 14. ejusdem mensis sequentis anni, & sic immediate post completum annum luctus, transivit ad secunda vota cum Balthasare Francisco s. constituendo sibi eandem dotem librarum septemdecim millium, praesente, auctoritatemque suam praestante Patre, atque repetitis eidem patris adpositis constitutioni dotis factæ in primo matrimonio, videlicet imputationis in legitimam debitam tam dixit Annæ Mariæ, quam ejus filias, & cum obligatione, si Virum praecedere contingeret, illam restituendi praedictæ ejus Uxori, aut alteri, cui de jure.

Balthasar etiam secundus vir praecessit Annæ Mariæ, relictis liberis, quamobrem Petrus ipsius Patri secundo etiam filiae Viro superflues egit adversus hujus heredes pro restitutione dotis tamquam profectitæ ad ipsum reverse, & in hanc causam à Tutrice nepotum exegit quantitatem librarum sex mille.

Praefuncta interim Annæ Mariæ, idem Petrus, solemnī declaratione factā in publico instrumento, & jurisjurandi religione confirmata, acceptas reversionem dotis ad ipsum factam, declaravit, eandem unitam, atque consolidatam censendam esse cum reliquis suis bonis ad effectum de illa disponendi tamquam de re pleno jure ad ipsum pertineti, ideoque sibi reservavit facultatem prosequendi recuperationem residui dotis jam perceptam.

Tandem Petrus moriens in supremis Tabulis ita disposuit = Item dictus Testator, assento quod dos constituitur Annæ Mariæ ejus filiae praefunctæ Uxori in primis nuptiis Spiritus, & in secundis Balthasari Francisco ad eum Petrum Testatorem reversa est per praecessum Balthasari Francisco eidem Annæ Mariæ, & quod in consequentiam dictæ reversionis, a qua recedere non intendit per quemlibet actum solam, aut faciendum, tenetur relinquere sui legitimæ dictis filiis ex filia praefuncta nepotibus, idem dictus Testator praedictis suis nepotibus jure institutionis reliquit summam in totum decemmillium librarum, firmo remanente dicto jure reversionis, & non aliis, & causa, quo contra intentionem Testatoris dicta dos ad eum reversa non esset, & ad dictos suos ex filia praefuncta,

nepotes pertineret, dictus Petrus Testator declarando de novo, & in quantum opus sit, velle dictam dotem per eum filiam constitutam esse semper imputandam in legitimam dictorum nepotum, legavit, & legat, & jure institutionis particularis reliquit eidem nepotibus, & eulibus ipsorum summam unius scati, & cum his voluit nihil aliud ipsi habere, & praecedere posse super bonis, & hereditate Testatoris tam jure legitima, supplementi, & fructuum illius, quam quibusvis aliis de causa.

Nepotes, eorumque nomine Tutrix venientes contra Avi judicium contendunt, dotem in dicta quantitate librarum septemdecim millium constitutam ipsorum matri, irrevocabiliter transivisse in ejus dominium, ideoque nullo unquam tempore ad Dotantem reverti potuisse, eundemque nequissime minuendo filiae patrimonium jure institutionis, & in causam legitimæ debitæ Nepotibus in bonis Avi illis relinquere libras decem mille dumtaxat, prohibendo eisdem legitime supplementum, & fructus ex ea causa debitos, quamobrem petunt restitutionem librarum sex millium à Tutrice Dotanti restitutarum, intentionem autem suam pluribus inniti censent fundamentis.

Primum est, quod d. dos expresse à Patre, filiae constituta reperitur in compensationem legitimæ, in quam imputandam esse expresse declaravit, id autem efficit, ut dotis dominium irrevocabiliter transferatur in filiam, de qua ejus patrimonium fiat adempto Patri jure reversionis, sive petendi dotis restitutionem, ad tradita per *Cyffres, conf. 312. nu. 4. lib. 1. 1. Dreed. in appendic. ad num. 25. consult. 7. 5. Item non redit.*

Alterum est, quod Petrus Patri, sequuto obitu primi Viri, nedum dotis illi tradite reversionem non curavit, sed praxerit confensit, ut filia secundo nubens sibi pro se, & suis eandem dotem secundo Viro constitueret, ut bene in proposito observat *clar. me. Card. de Luc. de Dos. disc. 31. num. 11.*

Quæ denique omnia fortius urgere dicebantur in casu nostro, quia in instrumento matrimoniali stipulato occasione utriusque matrimonii, Maritus, praesente, & consentiente Patre disertis viribus se obligavit dotem restituere Annæ Mariæ Sponse: quæ porro stipulatio tanti valet, ut inducere dicatur remissionem cujuscumque juris, quod Patri super dote constituta competere posset, etiam si superaddita fuerit clausula *casu de Jure*, quia cum in actu facienda restitutionis, maritus primo loco promiserit dotem restituere favore Sponse, ordo praescriptus in ipso instrumento dotali quoad modum faciendi restitutionem, nullo pacto praeposterari debet, ut bene in proposito *Rota decis. 7. num. 16. & seq. in Mantis. ad Card. de Luc. tit. de Dot. & prius dictum fuerat in non Pisanen. hereditatis inter collectas ad Jorat. ejusdem clar. me. Card. de Luc. tit. de Testam. decis. 31. num. 1. & seq. cum itaque avus, soluto matrimonio ob mortem Generi, jure reversionis re-*

petere nequiret dotem irrevocabiliter translatam in dominium filiae, iustà ratione Nepotes reputant partem illam indebitè ab Avo reatam una cum fructibus, qui deberi videntur ex dote in eo legitime filiae debite.

Quamquam verò hæc plurimùm urgere videantur pro excludenda dotis reversione ad Patrem dotantem, nihilominus non levia suppetunt rationum momenta, quibus suaderi potest, dissolutum matrimonio per mortem Viri, illam reversionem fuisse ad Patrem dotaotem, qui proinde juxta debuit omnibus Juris effectibus ex tali remissione permanens, cum enim decisio hujus quæstionis, an dos, soluto matrimonio, revertatur nec nò ad Patrem dotantem, vel potius remaneat penes filiam, pendeat à statuenda illius qualitate, num scilicet adventitia sit, vel profectitia, si enim adventitia existat, cum ejus dominium irrevocabiliter mulieri quaeratur, sive per ipsius, sive per Viri mortem matrimonium dissolvatur, nunquam revertitur ad Donantem, sed iò mulieris Patrimonio remanet. *Rot. in Avenionem. fructuum dotis primò Junii 1699. coram meo Priolo, in Mantifi. ad ornat. Card. de Luc. tit. de Dot. decif. 7. num. 1. & seqq.* si verò dotis profectitæ naturam fortiaur, dissolutum matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dotantem reverteretur, cumque ejus Bonis confididaretur ad *Text. in leg. dñi à Patre. Cod. solut. matrim. Bartol. in leg. post dotem num. 31. eodem tit. Barbos. ibidem num. 49. Rota coram Seraphin. decif. 815. num. 3. coram Priolo. decif. 78. num. 1. in rec. decif. 708. num. 4. par. 1. & decif. 124. num. 3. par. 4.* etiam si superessent liberi, quia, licet hoc casu ex consuetudine profectia ab opinione Martini, dos, soluto matrimonio, ad Patrem non revertatur, hæc tamen Martiniana consuetudo, locum sibi vindicat, quando, supersitibus filiis, per Uxoris, non etiam per Viri mortem, matrimonium dissolvitur; hoc enim secundo casu firma remanet dispositio Juris communis, dotem ad Patrem reverti præcipientis *Bartol. in leg. post dotem n. 31. lit. E. Bald. in leg. Dos à Patre n. 1. Cod. solut. matrim. Bos. de Dot. cap. 3. num. 172. pag. 106. Card. de Luc. de Dot. decif. 31. num. 2. & seqq. decif. 154. n. 54. disc. 166. num. 6. & decif. 178. n. 2. Urculus consili. 7. n. 40. & seqq. Thesaur. dec. 138. num. 1. & dec. 190. n. 13. Rota in rec. decif. 108. n. 17. par. 4. tom. 2. quod procedit, etiam si, prædefuncto Marito, Uxor deinde moriatur relicta filiis; adhuc enim dos ad Patrem revertitur, vel reverfa, apud eundem remanet, cum neque hoc casu, locum sibi vindicat opinio Martini, utpotè favens filiis eo dumtaxat alio casu, quo mulier decedat super-vivente Viro *Urculus consili. 7. num. 43. & seqq.**

Cum itaque in casu nostro dotis reversione prohibita censi nequeat vigore Martinianæ Consuetudinis in eo locum non habentis, inquirendum erit, an ejusdem reversioni obfistere forte poterit natura dotis quasi in ipsa constitutione, adventitiæ qualitate fortita fuerit; Verum in hoc puncto Patri favet regula Juris, juxta quam

dos ab eo constituta filiae, de Jure profectitia, præsumitur, nno autem adventitia, *Soccin. conf. 1. num. 16. lib. 4. Beranf. conf. 190. num. 35. lib. 1. Mantie. de tacit. lib. 13. num. 7. & seqq. Rot. decif. 108. num. 20. & seqq. par. 4. tom. 2. ob eam rationem, quod dos adventitia speciem præferat donationis in dubio non præsumenda respectu Patris, qui censendus est animo potius adimplendi paternum officium, quam donandi propriæ filiae dotem constituit, ut prosequitur *clar. mem. Card. de Luc. de Dot. d. disc. 154. n. 42. & 49. Gratian. discept. 882. num. 4. Urculus consili. 7. num. 17. & seqq.**

Quamobrem, cum in iustro meoto donationis non legatur, Patrem transferendo irrevocabiliter iò filiam dotis dominium, illam adventitiam, deque ejus patrimonio efficere voluisse, qualitas isthæc profunda est præsumptionibus, & argumentis, quæ sufficiunt pro hujusmodi præsumptione Juris, quæ urget pro exclusione qualitatis adventitiæ raro præsumende, ad tradita per *Rotam Florentinam apud Palenam decif. 141. num. 14.* præsertim ob maximum illud absurdum, quod sequeretur ex donatione in illa contenta, cujus vigore conditio nepotum ex femina fieret longe melior conditio ipsorummet filiorum, aut nepotum ex eisdem, nam, si Pater dictis filiis solam legitimam relinqueret, licet erga hos ratione agnationis indubitata sit major dilectio, nihilominus non nisi legitimam consequerentur, nepotes verò ex femina obtinerent aequalcm legitimam, ac ulterius dotem maternam contrà omnem rationem, ac verisimilem voluntatem Avi, qui regulariter de illis curare non solet, ut bene ratiocinatur *clar. mem. Card. de Luc. de Dot. d. disc. 154. sub num. 58.*

Eoque efficaciores istiusmodi conjecturæ esse oportet in casu nostro, eo quod cum præsumptione Juris concurrat expresse declaratio Patris protestantis, se dotem profectitiam, non adventitiam filiae constituere voluisse *Card. de Luc. de Dot. d. disc. 154. num. 52. Rot. coram bon. mem. Emerix Jun. decif. 313. num. 9. & 10.* ubi dicitur, Patris esse declarare, an dos fuerit profectitia, vel adventitia; Parvique refert, dictas declarationes factas fuisse ex intervallo, nam, ut bene huic objecto occurrens, ait *Card. de Luc. d. disc. 154. num. 52.* quoties procul abest suspicio fraudis, aut collusionis, & agitur de actu ambiguo, admittitur etiam superveniens declaratio, ex regula, quæ edocemur, Declarantem non disponere, sed quid fuerit in dispositione, aperire

Quæ porrò regula potiori Jure iustum locum sibi vindicat in casu nostro, quia Declaranti favet regula Juris disponens, aut præsumens id, quod per declarationem patet, atque etiam quæ declaratio facta legitur in instrumento Jurisjurandi religione munitout pondera; *Gratian. discept. 297. n. 28.* & denique, quia nedum repetita apparet in testamento, quam reiterationem plurimùm valere nos edocent notissima Juris nostri regulæ, sed præterea qualitas profectitia controverfæ dotis confirmata fuit subsequendo fa-

- 36 ſic, quo melius, quàm verbis explicatur voluntas agentium *Tabor. axim. Juris lib. 4. cap. 7. num. 1.*, cum facta effectum ipſum offendant.
- 37 verba verò aliquando excident contrà, vel præter voluntatem Proferentis *Caffill. contr. Jur. lib. 1. cap. 2. num. 117.*, & ſeqq., ſequuto enim obitu Franciſci Baltheſarii ſecundi Viri Annæ Mariæ, ejus facta adversùs illius filios, & heredes egit prò dotis reſtitutione, & cum effectu illam conſequutus fuit prò rata librarum ſex miſſum, ideòque dubitari nequit, quin.
- 38 tam ipſe Dotans, quàm Debitores dotis eam profectitiam eſſe crediderint, ideòque ad effectum probandi adventitiam qualitatem dotis jam reverſe, ac reſtitute Dotanti, requirentur ſuperlativè illæ probationes, quæ à Jure.
- 39 noſtro præſcriptæ ſunt in repetitione rei, ac quantitatis indebitè ſolutæ *Card. de Luca de. Credit. diſc. 78. num. 11.*, *Rot. coram Merſin. de ciſ. 26. num. 1.*, & ſeqq., *Rot. coram Priolo de ciſ. 102. num. 1. 5.*, & 6., & in rec. de ciſ. 330. n. 10. & 15. part. 4. tom. 3.

Hujus autem generis non ſunt præſumptiones, & argumenta, quæ ſuperius in rationibus dubitandi deducta ſuerunt, nam declaratio illa, quâ Pater proſtitutus fuit velle, ut dos ab ipſo filie tradita imputaretur in legitimam tam illi, quàm nepotibus ex ea natiſcitur debitam eſſe, nequit, dotem adventitiam cenſendam eſſe, ſimplex ſiquidem, ac ſola expreſſio imputandi dotem in cauſam legitimæ non arguit certam Patris voluntatem præveniendi illius ſolutionem, ſed verſimile eſt, talem alignmentem ſecileſ ſub conditione illam compendiandi in legitimam, quatenus ipſe prædeceſſeret filiam, ut hunc caſum diſtinguendo ab alio, in quo cum illa expreſſione imputationis dotis in cauſam legitimæ concurreret etiam renunciatio filie declarantis dotem

43 recepiſſe prò omni, & toto eo, quod petere poterat prò legitima, aliſque juribus Renuncianti competentibus, tradit *Rot. coram Priolo. de ciſ. 77. num. 6.*, & ſeqq. *uſque in fin.*, & in *Montiſſ. ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. tit. de Dot. de ciſ. 7. num. 5.*, & ſeqq., & de ciſ. 36. num. 7., & ſeqq.

44 *tit. de credit.* Certius verò id procedit, quando talis imputatio injuncta ſuit non filie dumtaxat, ſed nepotibus etiam, ſi illam Patri prædeceſſere contigiffet, ob eam rationem, quod, ſi dos in actu conſtitutionis ſortita fuiſſet naturam legitimæ, & dotis adventitiæ, nepotes, præmoriante matre, illam non caperent jure legitimæ debite ex bonis Avif, ſed eandem immediate conſequerentur jure hereditario matris, *Card. de Luca de Dot. diſc. 154. num. 60.*, *Rot. coram Duran. de ciſ. 231. num. 20.*, & ſeqq.

Minus urget ſecunda ratio, quod nempe, ſolum matrimonio per obitum primi Viri, ideòque factio loco reverſioni dotis, Pater illam, conſequi neglexerit, quia, ut obſervat idem

46 *clar. me. Cord. de Luc. de ciſ. 31.* in ratione dubitandi allegatus *num. final.*, levis videtur hæc conſectura, quando, ſtatim elapſo anno viduitatis, in quo dos repeti non poterat, ad *Text. in leg. primi §. Exceſſio autem Cod. de rei Vigor.*

action., contrahitur, ut evenit in caſu noſtro, ſecundum matrimonium, tunc enim, cum præſumatur, Patrem, juxtà ſuum officium, atque obligationem eandem dotem ſecundo Viro tradere voluiſſe, locus eſſe nequivit effectui repetitionis dotis, quàmobrem, ut ex illius omiſſione induci poſſit præſumpta donatio ſubintelleſta in dote adventitiâ, requiritur longa Patris dotantis taciturnitas, quodque idem vivens contrariam voluntatem nunquam declaraverit

49 *Merſin. de legit. lib. 2. tit. 2. queſt. 17. num. 12.*, *Mangil. de impat. queſt. 25. num. 17.*, & 19., alioquin aclus iſte, qui ex duplici cauſa procedere potuit, alterâ voluntariâ, alterâ verò neceſſariâ, potius quàm ad voluntariam, referendus eſt ad neceſſariam, & actu urgentem cauſam, iterum dotandi filiam *clar. me. Cord. de Luc. de Dot. d. diſc. 154. num. 42.*

Postremo non officit, quod Maritus in receptione dotis, præſente patre, ſe obligaverit illam reſtituere filie, quia cum immediate ſubdatur, vel cui de Jure, ſublatâ, vigore iſtius clauſule, quâvis præſumptâ donatione, præſervatum cenſetur quodcumque Jus Patris, cum enim dari poſſet caſus, quod, mortuo Patre, dos profectitia reſtituenda eſſet filie, ſtipulatio intelligitur facta eo modo, quo Jus diſponit, & cujus diſpoſitioni contrahentes ſe conformare voluiſſe præſumuntur, *Caffreſ. conf. 11. num. 2. lib. 1.*, *Merſin. de legit. lib. 2. tit. 2. queſt. 10. num. 20.*, *Card. de Luc. de Dot. diſc. 31. num. 9. diſc. 154. num. 49.*, *Rot. in rec. de ciſ. 708. num. 1. part. 1. de ciſ. 124. num. 5. part. 4. tom. 1. de ciſ. 399. num. ultim. part. 6.*, *Rot. coram Priolo. d. de ciſ. 77. num. 11.*, in *Arventionem. Legitime §. Aprilis 1655.*

5. Verum etiam coram Rôdo D. Hervani Archiepiſcopo Turonen., cum aliis apud Vireol. conſult. forenſ. cap. 7. num. 7., & ſeqq. ajentem *num. 11.*, certius id procedere, quando, ut in caſu noſtro, concurrit ſtipulatio Notarii prò omnibus, quorum intereſt, quæ efficit, ut dotis reſtitutio dicatur faciendâ ſolî Patri, cujus intererat, ut, ſoluto matrimonio per obitum Geneti, dos ipſi viventi reſtitueretur, ac *num. 13.*, & in *2. appendice ad d. cap. 7.* ſubdentem, conſiderandum eſſe caſum, in quo filia Patri prædeceſſerit, quæ pariter circumſtantia concurrit in noſtro caſu.

Nec urgent auctoritates in ratione dubitandi in contrarium allegatæ, quia in *de ciſ. 7. in Montiſſ. ad Card. de Luca de Dote* expreſſe agebatur de dote, quæ in ipſa conſtitutione ſuſceſſerat loco legitimæ, illiſque naturam aſſumpſerat virtute correſpeſſivæ renunciationis à filia dotata factæ ſucceſſioni paternæ, atque maternæ, aliſque juribus eidem competentibus, prout etiam d. *de ciſo 16. in Montiſſo ad tit. de cred.* loquitur de dote, quæ virtute Patri ſtatuti ſuſceſſerat loco legitimæ, ideòque miſi mirum, ſi hoc caſu reſtitutio dotis præordinata primum fuit ad commodum filie, & deinde cujus de jure, nam tamquam ſubrogata loco legitimæ, irrevocabiler illius dominium ad filiam tranſlatum fuerat, quæ omnes circumſtantie deſcunt in factio mihi communicato.

Hæc igitur cum ita se habeant, & verius esse videatur, dotem, de qua agitur, esse merè profectitiam, idèquè obnoxiam juri reversionis favore Patris, hinc sequitur præcipuus ille juris effectus, quod nempe, acceptatà ab eo reversione, imò ex parte expletà per restitutionem librarum sex millium, consolidata dici debeat cum reliquo illius patrimonio, idemque, sicut de ceteris bonis suis, ità etiam de dote reversa disponere poterit, nepotes verò, licet obstricti videantur durà illà conditione, ut nihil ex dote materna consequi valeant, nihilominus post Avi obitum, si sint successibiles, portionem hereditatis in ejus bonis, vel si vigore statuti illos excludentis à successione repellantur, consequi saltem poterunt legitimam, ejusque supplementum, nam eisdem aut dos, aut successio, aut saltem legitima debetur, ut in proposito ratiocinatur *Uresol. d. consult. 7. n. 90.* & seqq.

Nilque obest, quod Pater dictam dotem constitutam filie in quantitate librarum septemdecim millium imputari voluerit in legitimam illi, atque etiam nepotibus debitam, idèquè in testamento minuire acquivisse videatur eam quantitatè legitimæ, quam in vita assignasse quodammodo visus est, quia, ut diximus in §. *Hujus autem generis non sunt*, sola imputatio in legitimam à Patre volita, non impedit reversionem dotis, cum non probet, illum in vita prævenire voluisse legitimæ solutionem, sed ex tali declaratione inferitur dumtaxat, quod talem dotis assignationem fecerit sub conditione illam compensandam in legitimam, quatenus ipse filie præcedederet, idèquè, sicuti similis declaratio non impedit reversionem, idèquè, ipso vivente, legitima non debetur, ita etiam dos considerari nequit, nisi tamquam dos, ut ratiocinatur *Rot. d. decis. 7. sub num. 2. vers. quandoquidem*, alique allegati in d. §. *Hujus autem generis*, ac per consequens ob prædecessum Viri reversà dote ad Patrem, eisdemque prædefunctà etiam filià, nepotibus sublata fuit quælibet actio pro dote materna, quæ ob reversionem ad Avum dotantem, & consolidationem factam cum ejus substantia desierat effic. dos, & tamquam deficiente subiecto, deficere etiam dicebatur evidentià quantitatis, ceteraque qualitates, quæ illi adnexæ erant, ac proinde eisdem reliquum est jus dumtaxat consequendi legitimam ex bonis Avi.

Romana Ususfructus.

Ususfructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietatis Filio. Ususfructus Bonorum adventitiorum num. a Testatore debeat expresse, vel potius queat tacitè Patri prohiberi. Ex quibus conjunctis colligitur tacita prohibitio Ususfructus, vel non.

- 1 *Pater ususfructum acquirit in bonis adventitiis Filii.*
- 2 *Filius dominium habet bonorum adventitiorum.*
- 3 *Ususfructus Bonorum adventitiorum à patris potestate emanat.*
- 4 *Filius subicitur Patri quoad Personam, & Bonis.*
- 5 *Ususfructus Bonorum adventitiorum Filii potest à Testatore Patri prohiberi.*
- 6 *Prohibitio tamen debet esse expressa.*
- 7 *Prohibitio tacita ususfructus Bonorum adventitiorum Filii non elicitur ex æquivoce conjugii.*
- 8 *Ususfructus Bonorum adventitiorum Filii tacitè censetur Patri prohibitus, si prohibita ei fuerit eorundem administratio.*
- 9 *Hæc conclusio tuta non est.*
- 10 *Ei ex prohibitione administrationis non elicitur certa ususfructus prohibitio.*
- 11 *Praesertim quando hæc administratio prohibitionis non procedit ex odio erga Patrem, vel ex suspitione male administrationis.*
- 12 *Sed ex incapacitate, ut quia minor est, vel surdus, vel mutus, & num. 13.*
- 14 *Ususfructus non censetur Patri prohibitus ex prohibitione administrationis ei facta ex legitima causa.*
- 15 *Ususfructus Patri censetur prohibitus in hereditate Filii, si ei relicta fuit legatum. Secus verò num. 16.*
- 17 *Ususfructus tacitè potest Patri prohiberi.*
- 18 *Ususfructus tacitè censetur Patri prohibitus ex hereditate Filio relicta cum onere fidei commissi.*
- 19 *Amplius ut num. 14., & plur. seq.*
- 20 *Ususfructus competit Patri super Bonis adventitiis Filii etiam fideicommissi subiectis. Contraria sententia offenditur verior, num. 20. 21., & 22.*
- 21 *Cognomen, & arma Familie deferendi onus gravissimum est.*
- 22 *Ususfructus prohibitio facta censetur ex prohibitione causæque alienationis.*
- 23 *Verbum & altro generale est.*
- 24 *Ususfructus prohibitio comprehenditur in prohibitione facta cum verbo = & altro =*
- 25 *Ususfructus prohibitio deducitur ex suppositione facta à Testatore, quod hereditatis fructus Filius perciperet, & num. 18.*
- 26 *Ususfructus censetur Patri prohibitus, quando verba administrationis hereditatis diriguntur ad Filium, & num. 23.*
- 27 *Item, quando Testator voluit, ut Filius fructus Bonis hereditariis.*
- 28 *Praesertim, quando jussit, ut, solvitis debitis, cetera bona cederent in communem hereditatis, & num. 36., & 37.*
- 29 *Reintegratio ad perceptionem fructuum supponit, quod Reintegrandus frueretur fructibus.*
- 30 *Ususfructus prohibitio Patri censetur facta, si erat*

si erat incapax administrationis, ut quia mutus, & surdus erat.

41 Ususfructum prohibuisse Patri Testator censetur, quando administrationem hereditatis reliquit heredi, postquam annus 25. attigerit.

42 Item, quando Pater heredi erat debilis annis.

43 Pater censetur exclusus ab ususfructu ex Legato ei relicto tabula pilla.

44 Item ex Legato relicto a Testatore ceteris Filiis suis.

45 Alimenta sola debentur Filiis ex Bonis adventitiis.

46 Obsequantia declarat mentem Testatoris.

47 Pater, prohibito ei tacite ususfructu, non potest commodatorem fructuum percipere.

48 Limico, si prohibitio ususfructus proveniat a Lege.

49 Conjectura plures preferenda sunt aliis paucioribus, & debilis.

FLAMINIUS Pichius in testamento, cum quodceccit, heredem filii scripsit D. Antonium Manfronium cum onere perpetue Primogenituræ de Primogenito in Primogenitum ab eo semper deferendæ, qui Antonium cum reperiatur sub potestate D. Josephi ejus Patris, queritur, an huius debetur ususfructus dicte Primogenituræ, vel eadem ab hoc onere immunis evadenda sit, itaut pleno jure etiam quoad fructuum perceptionem ad filium pertineat.

Pater intentionem suam fundare dicitur in aperta dispositione juris communis in leg. cum oportet 6., & leg. fin. Cod. de bonis, que liber, quibus sancitur, quod eorum, quæ filio familias Patris sui, Avi, vel Proavi in potestate, constituto acquiruntur, non ex ejus substantia, cujus in potestate sit, sed ab aliis quibuscumque causis, eorum, inquam, omnium ususfructus apud Patrem, Avum, vel Proavum, quorum in sacris sit constitutus, permaneat; dominium autem filiis familias inheret, juxta litteram dictorum Textuum, & tradunt Doctores omnes longo ordine relati apud Castill. de usufruct. lib. 1. cap. 3., Michiel. de fratrib. part. 1. cap. 3., Christin. decis. Belgic. 75., & 76. colum. 4., hujusmodi enim ususfructus acquisitio, veluti à sua causa, promanet à Patria potestate, quæ filius tam quoad personam, quam quoad bona. Patri subicitur, Giarb. ad consuetud. messan. cap. 7. gloss. 3. num. 1.

Et quamvis non veniat in dubium, quin præfatum emolumentum à Testatore Patri adimi possit autb. excipitur Cod. de bonis que liberis, & notell. 127. cap. 1. ac tradunt communiter DD. in leg. cum filio familias 11. ff. de legat. 1. Mans. consuet. 406. num. 6., attamen expressa illius prohibitio, quam requiri voluerunt Doctores relati apud Berlich. decis. 135. num. 3., Mans. dict. consuet. 406. num. 5., nusquam legitur in testamento. Tacita verò deesse dicebatur, quia eadem hæc non elicitur ex æquivocis conjecturis, sed

ex iis dumtaxat, quæ non nisi ad prohibitionem perceptionis ususfructus referri possunt, juxta concordantes auctoritates allegatas in una Romana legitima 16. Junii 1698. S. Sablato autem eorum R.P.D. meo de la Tremaille.

Talis esse non videbatur illa defumpta ex eo, quod Testator filio reliquerit alium administratorem, quàm Patrem, nam, licet ex ademptione legalis administrationis bonorum filii iacta Patri Doctores consueverint, prohibitam quoque fuisse perceptionem ususfructus, ut apud Gratian. d. script. 711. num. 70., & seqq., Giarb. ad consuetud., Messan. cap. 7. gloss. 5. num. 30., Fragos. de Regim. Reip. Christ. part. 3. lib. 2. dispot. 3. §. 4. num. 128., cum aliis apud Rotam in dicta Romana legitima 5. Præterea, attamen hujusmodi conjecturam non esse tutam, & non valere, argumentum est prohibita administratio, ergo & ususfructus, latè docuit Fontanella de puel. nuptial. claus. 5. gloss. 7. part. 3. num. 24., & seqq., Loguenez. de fruct. part. 2. cap. 5. num. 93., Crespi. observ. 108. num. 6., & seqq., Pas. bal. de Patr. potest. cap. 3. num. 38., Castill. de donat. disc. 3. part. 1. no. 19., Antunes. eodem tract. part. 3. cap. 23. num. 22., Mans. consuet. 406. num. 9.

Quæ opinio facilius recipienda videtur, quando Testator Patrem reipit ab administratione, Bonorum filii non ex odio, aut quia illum suspectum habuerit, timueritve bona filii dissipaturum fore, sed cum interdixit administratione ob incapacitatem illam exercendi, utpote quia minor erat Andreæ, contr. 431. num. 26., quæ ratio optimè convenit casui nostro, quia Pater uti mutus, & surdus, ideoque sub aliena cura positus rem filii gerere non poterat, quamobrem Giarb. ad consuetud. messan. dict. cap. 7. gloss. 3. num. 34. rectè dixit, tunc demum ex prohibitione administrationis ei potest ademptionem ususfructus, quando illa absque ullâ legitimâ causâ Patri ablata legitur, & confirmat Castill. de usufruct. lib. 1. cap. 3. num. 8.

His accedit, quod Testator nihil Patri reliquit, quamobrem, sicuti quando Pater honoratus legitur relicto aliquo, bonè insertur, in ceteris bonis privatum esse usufructu, quasi hoc casu emolumento relicto suppleta videatur provisio legis ususfructum illi desiderantis, sic viceversa perdurum videtur, quod Pater immeritis sine ullâ causâ, & absque eo quod Testator id expresse dixerit, orbari debeat emolumento eidem à lege delato in bonis filii nullâ acceptâ compensatione.

Verumtamen his omnibus rationibus præponderare videntur argumenta, & præsumptiones elicitæ ex toto contextu testamenti conditi à bon. mem. Flaminio Pichio, quo perspicuum fit, D. Josepho adimere voluisse ususfructum hereditatis suæ relicte illius filio, parvi-que referri, illum non fuisse expresse prohibuitum cum perinde sit, Patrem tacite ab illius alfectione fuisse repulsum, Rota in dicta Romana legitima 5. Vindicata potestate, cum satis expressa dicatur prohibitio ista, quando eadem resul-

tat

tat ex conjecturis *Samiciat. contr. 85. num. 31. & seqq.*

- Plurimum autem ad huiusmodi assumptum, probandum urgere videtur qualitas dispositionis à Testatore ordinatæ, nam D. Antonium instituit heredem non liberum, sed cum onere fideicommissi, & perpetuæ Primogenituræ ibi = *Con dichiarazione di volere, che li miei Beni restino alla linea masculina del detto Antonio in perpetuo con ordine di Primogenitura, chiamando, e sostituendo l'uno dopo l'altro di Primogenito in Primogenito* =, licet enim in questione, quid diceretur, an Patri quæritur dicatur usufructus super bonis adventitiis filii fideicommissi grati, Doctores abierint in contrarias sententias, & affirmativam tuerentur *Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 19. num. 18.*, alique relati apud *Card. de Luc. de servit. disc. 63. num. 2.*, & *Manf. consult. 475.*, nihilominus contraria opinio verior, & magis æqua videtur, nam cum filius liberā bonorum dispositione careat, totaque ejus utilitas consistat in reddituum seu fructuum perceptione, quæ quoad effectum quodammodo æquiparatur simplici usufructui, si iste Patri acquireretur, succellio quoad filium, veniens inanis reddi posset ob ejus prædeceßum Patri, vel quia eidem brevi tempore superflua esset *Card. de Luca de servit. disc. 63. un. 4. & 21. disc. 63. num. 2. & seqq. & de fideicommiss. disc. 242. num. 4. Supplem. part. 3. Samiciat. contr. 37. num. 10. cum plurib. seqq. & contr. 18. num. 15. & 16.*, apud quos alii, *Rota decis. 140. num. 6. part. 11.*

- Quæ conjectura validior redditur in casu nostro, quia Testator præter fideicommissi, & Primogenituræ gravamen heredi injunxit etiam onus assumendi cognomen, & deferendi arma familie Pichie, ex quo duplex eruitur validissimum argumentum præ excludendo usufructu debito Patri. Primum est, quod istiusmodi onus reputatur gravissimum, & nē illud subirent, plurimi repudiarent opulentas hereditates, in-
veritilime autem est, & æquitati repugnans, quod adeo grave onus imponitur dicatur filio, & Pater interim toto gaudeat emolumento, ut bene ratiocinatur *Castellinus apud Manf. consult. 472. num. 17.* Alterum est, quod Testator carens sobole, omnique agnatione naturali destitutus eam artificialiter renovare concupivit cooptando in familiam extraneum, in quo perennem illius conservationem assequi voluit, vocatis ordine perpetuæ Primogenituræ omnibus ejusdem Descendentibus, & hæc fuit finis ultimus ejus dispositionis, quem profectò ut consequi posset, dicebam esse adhiberi etiam voluisse media ad illum consequendum necessaria, videlicet heredis matrimonium, & filiorum procreationem, siue quibus ejus vota brevi io irritum cessura erant, nemo autem non videt, quod, si filius vivente Patre, qui tempore conditi testamenti floridè vivebat, & adhuc viget juventū, cariturus esset omnium fructuum commodò, facillè frustraretur spes Testatoris, vel saltem nimium ejus vota protraherentur,

quamobrem præsumendum est, quod Testator id prospiciens noluerit, fructus, & emolumenta hereditaria deferri ad Patrem, sed privativè acquiri filio, ut ex *Card. de Luc. de servit. disc. 60. num. 4. & 9.*, ratiocinatur idem *Castellinus apud Manf. loc. cit. mox citato.*

Confirmatur assumptum ex prohibitione facta à Testatore ejusdemque alienationis, & universalium detractorum à Jure permittarum ibi = *prohibendo ogni detrazione concessa dalla legge, come fecondia, Trebellianica, legittima, ed altro &c.* = ex quarum legalium detractorum prohibitionem vehementer resultare conjecturam prohibitionis etiam usufructus, tradunt *Samiciat. contr. 85. num. 34. & contr. 87. per totam, & apud Manf. disc. consult. 472. num. 13. & consult. 473. num. 4. R. P. D. Aufold. apud eundem Manf. consult. 474. un. 16.*, & hanc conjecturam probavit etiam *Rota in dila Romana legitima 5. qua denique omnia in fin. coram R. P. D. meo de la Tremille*, quæ quidem conjectura efficacior redditur in casu nostro, quia Testator, postquam specialiter loquutus fuit de prohibitione saleidæ, Trebellianicæ, & legitimæ, subdidit illud verbum, *ed altro*, quod ob generalitatem suam ad usufructum etiam debitum Patri referendum videtur.

Verum id, quod omnem submovet difficultatem est, quod quando Testator egit de fructibus, & hereditatis suæ redditibus, tam quoad onera, quam etiam quoad emolumenta illos ad heredem suum privativè pertinere semper præsupposuit.

Quod enim attinet ad onera, & præsertim annuorum legatorum à Primogenito præstandorum, sic dispositum = *di più voglio, che chi avrà la mia Eredità cominciando dal mio Erede Antonio, sia tenuto dare della mia Eredità scudi cento per anno per ciascuno dei fratelli, quanti saranno, e che alla Sig. Portia &c. scudi dieci li mese &c. di pagare, ed estinguerli i centi, & cambi, che si trovaranno nella mia Eredità a somma di scudi 500. l'anno con i frutti della medesima Eredità &c. proibendo di vendere capitale &c.* = ex hoc autem loquendi modo directo ad heredem, cui injungebatur onus solvendi legata, & extinguendi debita rectè inferitur, Testatorem præsupposuisse, quod perceptio fructuum, ex quibus illa omnia adimplenda erant, pertineret ad heredem, non ad Patrem; nam, si ad hunc delatum fuisset totum emolumentum, Testator ineptè verba direxisset ad heredem, qui cum nihil perciperet ex hereditate, nihilolvere potuisset, si ergo Jussit, ut heres solveret legata, ceteraque onera hereditaria adimpleret, consequenter præsupposuit etiam, quod emolumenta sequerentur eum, cui illa injungebantur, ut præcedendo Patre ab usufructu in bonis relictis filio, ponderant *Succin. Jan. conf. 84. sub num. 8. vers. 3. idem cum seqq. lib. 4. Card. de Luca de servit. disc. 60. num. 7. disc. consult. 472. num. 15. apud Manf.*

Clarius verò Testator mentem suam declaravit, quum disposuit de redditibus, & emolumentis

mentis, quæ, solutis debitis, & adimpletis le-
gentis, reliqua futura erant, ea enim omnia he-
reditas fuit, & non alterius commodum cedere vo-
luit, nam expresse ordinavit, = *che la mia Eredi-
tà, è Beni fiano sempre goduti dalli Primogeni-
ti*, = ut autem Primogenitus frui queat heredi-
tate, & bonis Testatoris, oportet, quod Patri
usufructus prohibitus dicatur, ad tradita per
Manf. consil. 204. num. 2., & consil. 321.
num. 34.

- Præterea idem sollicitus ampliandi Primoge-
nituram ordinatam favore Antonii, eidemque
comparandi uberiores redditus, rogavit execu-
tores Testamentarios, ut intra breve tempus
venderent plerique mobilia hereditaria, quod-
35 que tam ex pecuniis conflatis ex illorum pretio,
quàm ex aliis reperiis in hereditate extinguen-
tem debita, solverent legata, & residuum sine
mora inveirent = *per convertirli ad utile della
mia Eredità* ubi subdixit = *se li danari, che mi
troveranno, saffero più di quello che importano, e
che devono per li miei legati, voglio, che il supra-
più si riversa in diventi capitale in utile della
mia Eredità, ed Erede*, = & denique eadem folli-
citudine Curatori, qui, durante minor ætate
36 heredis, Primogenituræ bona administraturus
erat, inunxit = *d' amministrate, ed impiegare
tutta a beneficio, e comodo del mio Erede*. = Nemo
autem non videt, quod elusorie penitus
fussent tot prudentes, ac provide præordina-
tiones, quodque toties inculcata investimenta,
quibus Testator hereditatem suam augere con-
cupivit, fieri minime potuissent, si Pater conse-
qui debuisset usufructum. Cum igitur ex præ-
cepto Testatoris investimenta faciendæ essent,
37 ut compararentur capitalia = *in utile della mia
Eredità, ed Erede* = & Curator eandem debe-
ret administrare, = *ed impiegare tutta a benefi-
cio, e comodo del mio Erede*, = Patri prohibitus
dicendus est usufructus, quo eidem permisso,
hæc omnia effectu fortiri minime potuissent
Pacific. de Salomon. interdict. in spec. 3. cap. 2.
num. 752.

- Denique Testator providens casui, quo ob cri-
men aliquod ab herede patratum locus fieret
confiscationi, voluit, = *che per quindici giorni
avanti al commesso delitto s' intenda privo di tut-
ta l' Eredità, ed anche del commodò dei frutti*, = &
dando delinquenti alium substitutum, quàm
Patrem, subdidit, = *che in caso per grazia del
Principe fusse reintegrato, e rimesso, sia ancora,
e s' intenda reintegrato al fideicommissò, accetto dei
frutti percetti &c.*, = quæ sanè privato supponi-
38 nit, filium antea gaviùm fuisse fructibus, per
ea, quæ tradunt. Riminal. jun. cons. 53. nu. 95.
cum seqq., Cephal. cons. 196. nu. 20., sicuti etiam
reintegratio supponit, quod reintegrandus præ-
cedenter frueretur fructibus, ad quorum percep-
39 tionem restituatur, juxta notas regulas.

Huic vehementissimæ conjecturæ prohibitionis
usufructus desumptæ ex destinatione, &
erogatione fructuum hereditariorum faciendæ,
semper ad commodum heredis succedit aliud
non minus evidens argumentum voluntatis Te-

statoris prohibendi Patrem omni commodò he-
reditatis suæ relictum, ex alia parte testamen-
ti, in qua ille postquam foeminas, earumque
descendentes perpetuò excludit ab heredita-
te, & Primogenitura sua, & ejusdem incapæ-
ces declaraverat spurios, & bastardos, tametsi
per subsequens Matrimonium legitimatos, ex-
cludit etiam = *quelli, che, l'addio non voglio, no-
scessero mari, à ciechi*, = cum ergo D. Josephus
sit mutus, & surdus, exclusus proinde dicen-
dus est ab omni commodò Primogenituræ, de-
qua agitur, quisque enim videt, Testatorem
non alia ratione Pronepotem in puerili ætate
constitutum, non autem nepotem adultum vo-
casse ad Primogenituram, quàm quia hæc ob
hujusmodi naturale vitium incapax erat illam
administrandi, & quidem inversumque prorsus
videtur, quod Testator futuris temporibus ad
Primogenituram excludit cæcos, & mutos, &
insimul permittere voluerit, quod in ipso pri-
mo momento temporis, quo eadem inceptura,
atque efformanda erat, imiversi illius fructibus
frui deberet D. Josephus, cujus vitium causa
fuit, quæ Testatorem movit ad excludendos
Primogenitos mutos, & cæcos postea nascitu-
ros.

Quamquàm verò hæc omnia evolvere posse
videantur ad probandum, Patri ademptum fuisse
usum fructum, nihilominus alia non desunt, &
quidem non levia argumenta id ipsum suaden-
tia, siquidem multum urgere videtur, quod
D. Antonio heredi Curator datus legitur ad cer-
tum dumtaxat tempus = *sino che overò anni 20.,
e quando in tale età non sia capace d' amministrate
Ere. suo, che lo simi abile di poter far da se*, =
quamobrem, cum jam dicitur Testator, duran-
te eura, voluerit, redditus hereditatis suæ cumu-
lari, atque erogari ad commodum heredita-
tis, eà verò finita, liberam, ac plenam eorum
administrationem illi concessit, nulla ratione
aliter posse videtur, quod Patri permittere vo-
luerit perceptionem usufructus, ad tradita per
Gratian. disp. 713. num. 77., & seqq.

Nec etiam omittendum, quod bon. mc. Fla-
minius Pichus ob arclam sanguinis conjunctio-
nem optime noverat quanto ære alieno preme-
retur Domus Manfrona, & justè timere pote-
rat, quod Ætiam Josephus ad illud solvendum
teneri posset, quisque ergo æqui, bonique ratio-
ne reputet, an verisimile sit, quod ille per-
mittere voluerit Patri Bonorum suorum usufruc-
tum, quem veteri poterat cessurum fore com-
modo ejus Creditorum, ad tradita apud Arias de
Mesa varior. resol. lib. 3. cap. 37., illoque priva-
verit heredem, quem summopere diligebat, &
in quo nomen, & familiam suam restituere,
summopere concupiverat.

Præterea maximè notà digna sunt ingentia
Legata annua, quibus Testator filios masculos
D. Josephi honoravit singulis relinquendo scuta
annua centum, quæ ratione patris potestatis
vel pertinent ad Patrem, vel si hæc cuique pa-
teret, prudentem Testatorem illa filiis directè re-
liquisse, ut fubevaret Patrem numerosa spole
gra-

Cortonen.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles patiantur exceptiones, minisque per conjecturas, etiam simul junctas, quarum singule leves, & imperfecte sint. Donatio ex quibuscumque conjecturis exclusi dici possunt? Testium numerus quandonam satis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? honorum eliminatio juxta Regionis consuetudinem facienda est.

VOTUM XXXII.

1. Donatio regulariter non presumitur, &c. n. 36.
2. Etiam inter conjunctas personas.
- Et præsertim inter Virum, & uxorem num. 3.
3. Donatio inter Virum, & uxorem, constante Matrimonio, nulla, atque irrita est.
4. Nec juramenta confirmari valet.
5. Immo nec morte Donantis, si nec statutis solemnitatibus, nec infanatione renita sit.
6. Donatio inter Virum, & uxorem, constante Matrimonio, ut quæ à Jure prohibita est, eo minus potest presumi.
7. Quod expresse fieri non potest, nec tacite acim intelligitur.
8. Donatio ab eam allegante probanda est, & num. 57.
9. Et eo quidem probationum genere, quod per necessitatem inferat perfectam, atque determinatam omnino donandi voluntatem, & num. 58. & 60.
10. Donatio inter Virum, & uxorem de jure presumitur.
11. Præsertim ex facta rei donata traditione.
12. Donatio inter Virum, & uxorem morte Donantis censetur confirmata, & num. 49.
13. In donatione, quæ in scriptis non redigatur, quæque in sola consuetudine traditione, infanatio non requiritur.
14. Hancque sententiam Sacra Rota amplectens est.
15. Donationis contrario presumptio Testibus, & conjecturis potest elidi.
16. Donatio probari optimè potest per Testes, & consensum, & num. 18. 32. & 58.
17. Procedit etiam contra Tertium.
18. Donatio ad sui validitatem, & probationem Scripturam non requirit.
19. Donatio probatur etiam per Testes aliquam exceptionem tam in dicto, quam in persona patientes.
21. Præsertim, si verisimilia dependant.
22. Hoc namque casu eorum fides ipsorum numero suppletur.
- Puto, si plus, quàm duo illi sint num. 23.
23. Donatio ut probetur, duo sufficientes Testes.
24. Dotis restitutio potius, quàm affectuatio ex quibus censenda sit Prædii assignatio à Viri uxori facta?
- Restitutio potius, quàm affectuatio dicenda est, si de illa, non de secunda Testes deponant num. 27.

Item,

- gravatum, qui exteroquin tamquam mutus, & surdus, erat incapax administrandi res filiorum, ex quo rectè inferri posse videtur, quod Pater exclusus dicendus sit à reliquis hereditatis sue usufructu, nam si hic adeptus diceretur tenuissimo Legato exigue Tabule picte relicto Patri, ut latè probat Rot. in dicto Romano legitima 16. Junii 1693. s. Plurima autem cum segg. coram R. F. D. de la Tremoille, quanto potiori jure prohibitus censendus erit ob adeo pingua legata annua relicto quidem Patris nomine, sed ad eum sublevandum relicta filius, nam si ratio adimendi usufructum Patri ob legata ejus contemplatione, & ad ejus commodum facta oriatur ex eo, quod congruo emolumento suppleta dicatur provisio legis illi deferentis usufructum, si vè defumatur ex eo, quod Testator id, quod expresse aliis non dedit, heredi servare voluisse censetur, certè utraque ratio optimè congruit casui nostro, in quo per absurdum videretur, quod Legatarii libere relicta consequerentur, quodque Pater reliquum perciperet, heres verò universæ hereditatis Dominus omni carens emolumento precaria dumtaxat alimenta consequeretur, ad nihil enim aliud Pater tunc tenetur prestare filio ex ejusdem bonis adventitiis Arius de Mesa variat. resol. lib. 3. cap. 37.
- Denique multum me movet decretum clar. mem. Card. Taurisii doctissimi, ac sapientissimi Judicis, qui dam esset Locumtenens A.C., mandavit, Patri subministrari scuta mensuræ centum, quam annuam prestationem certè Patri non decrevisset, si ad eum pertinere agnovisset bonorum omnium usufructum, ex quo Decreto confurgere videtur favore heredis observantia Judicialis declarans meum Testatoris, ejusque dispositionem.
- Frustrà verò obijceretur, tacitam hanc ademptionem usufructus elicitam ex mente Testatoris non esse porrigendam ad fructuum commoditatem, quâ Patrem frui posse, non obstantè hujusmodi prohibitione usufructus, placuit nonnullis Doctoribus, quia contrarium probant auctoritates omnes hæcenus allegatæ, & hanc subtilem distinctionem Rota in d. Romano Legitima s. penult. & seq. declarat procedere, forte posse in prohibitione usufructus proveniente à lege, quæ minus efficax est illâ, quæ indicitur ab homine.
- Hinc superfluum videtur respondere contrariis argumentis fundatis in eo, quod nihil Patri relictum fuerit, & quod ex prohibitione administrationis adeptus dici nequeat usufructus, quia ex eo quod desit una ex conjecturis ad hunc effectum à Doctoribus expendi solita, quodque altera dubia sit, non id circò in hac materia conjecturali præclusus erit locus tot aliis conjecturis supra recensitis, ex quibus perspicue mentem Testatoris attingere possumus.

* * *

Item, si Vir ad inopiam non urgebat num. 29.
Nec alia subterfuga asserenda dotis cassi-
num. 29.

Ac etiam, si ex mera Partium voluntate facta
est, & cum plena domini translatione n. 31.

Dotis asseruatio suapte natura non est domi-
ni translativa.

Nec donationem valet importare.

Dotis asseruatio Iudicis auctoritate ex-
plenda est.

Donatum à Viri censetur id, in quo Bona-
tradita pro restitutione dotis, dotale exced-
dant creditum.

Præsertim, si ea fuerant nomine Uxoris in
assimo translata, atque descripta.

Et maxime, si abinde citrà tam fructus eor-
undem Bonorum fuerant exacti, quàm oera-
foluta Uxoris nomine.

Intellige, ut num. 80., & 81.

Donatio erga Uxorem de quantitate dotem
excedente verisimiliter arguitur, si de Viri
agatur prole, & Consanguineis carente.

Cassus verò ejusmodi verisimilitudo, si aliam
cuspiciam illi fecit donationem num. 87.

Et si hujus totam donationis in testamento me-
morat num. 73., & 88.

Conjectura simul juncta cum Testium depo-
sitionibus, donationem Viri erga Uxorem satis
probat.

Conjectura, ac Testium depositiones ad pro-
bandum donationem Viri erga Uxorem, simul
juuanda sunt.

Dotis restitutio, constante Matrimonio, non
sufficitur.

Maximè, si suspensa, quia res tradita dotale
creditum exsuperet, ibid.

Dotis restitutio, constante Matrimonio, si res
tradita dotale excedat creditum, in fraudem
Legis reputatur facta.

Irritaque redditur, tamquam implicitam don-
ationem continens.

Secus est, si valida ea donatio sit, ut quia De-
nantiis morte confirmata num. 49. & 50.

Dotis restitutio, constante Matrimonio, tunc
invalida censetur, cum nulla nititur bonestà
cassu.

At secus, eà concurrente.

Ut si fiat ad jargia inter Virum, & Uxorem
cobibenda.

Maximè id procedit, si de consensu utriusque
Conjugum expleatur, & num. 43.

Dotis restitutionis prohibitio, constante Ma-
trimonio, ad fovendam Conjugum inducitur.

Ne scilicet alter invitus ab altero cogi possit
ad illam restituendum, seu recipiendam ibid.

Eidemque favori passus illi reanctare.

Donatio Viri erga Uxorem, aqne ac alius resti-
tutionis dotis illam continens, valida habenda
est.

Donatio in debito non presumitur.

Repetitioni potius, quàm lucro adventitio in
dubio fovendum est.

Donatio inter Conjuges, ex qua Denatus pon-
per non queat fieri, sufficitur.

Donatio inter Virum, & Uxorem si non pro-
betur facta, nec morte dici potest confirmata.

Donatio ut per Testes valeat probari, debent
bi majores esse omni exceptione, & num. 67.
Vel saltem eorum numero exceptio, si quam pa-
tiantur, suppleudo est ibid.

Donare est perdere.

Testis ex ejus affectione erga inducentem fi-
dem non meretur.

Testis ob interesse, aut commodum, quod ex
ejus depositione sperare valeat, non attendit-
ur.

Licet deponat de re gesta inter domesticos pa-
rietes.

Testes familiares, & servitio addicti à testi-
monio ferendo pro ejus Domino repelluntur.

Vel saltem, eipè permitis non repellerentur,
integra fidei, & idoneitatis non possent re-
peteri.

Donatio, ut per Testes valeat probari, de-
bent isti idonei, atque integra omnino esse
fidei.

Testium exceptiones patientiam depositæ,
quando eorum numero suppleta dici nequeat.

Donationis titulus non presumitur, quoties
alter dari, & allegari potest.

Procedit, etsi agatur de re tenais valoris.

Certius, quum agitur de quantitate non mo-
dica.

Ei de tradente non multum dicitur.

Donatio rei cuspiciam excluditur, si nulla
de eo, atque verò de alia donatione facta est
mentio in testamento, & num. 87., & 88.

Discretiva dispositio diversam arguit Dis-
positæ voluntatem, & num. 88.

Donatum sibi rem non fuisse admittit, qui de
illius reatatione convenit cum potius resiliabilis.

Actum humanorum finis ex primordiali eor-
um titulo spectatur.

Assignatio Prædii à Viri Uxori facta, quo-
modo, inspecta primordiali, atque impuifed
illius causâ, dici non debeat donationem
præferre?

Donatio ut excludatur, qualibet occasio, &
conjectura sufficit.

Omnisque possibilis interpretatio capienda est
num. 96.

Donatio Viri erga Uxorem non valet argui
ex facta ejus minime in assimo Bonorum de-
scriptivæ.

Si non constet de animo donandi.

Disiunctæ descriptio ex alia causâ apparent
demandata.

Fructuum exactio, ac onerum solutio ad præ-
cedentem causam, de qua constas, debent re-
ferri.

Non ad aliam penitus diversam, & num. 85.

Donatio non probatur per conjecturas, etiam
simul junctas, quarum unaquaque levis, &
imperfecta sit.

Testes de se inhabiles est donationem compro-
barent, si tamen eorum inhabilitas nec nume-
ro suppleatur, nec adminiculis, non essent
attendendi.

- 91 *Testes, quorum depositio concludens, & univoca non sit, probationem non constituunt.*
- 92 *Donatio ex verbis Testium, quae illam non concludant, nequit probata dici.*
- 93 *Donationem potius excludant, quam inferant dicta Testium alium titulum important.*
- 94 *Donatio quoad excessum valoris Prædii pro dotis restitutione à Viri assignati non presumitur, si sciebat, illud cessu pergravatum.*
- 95 *Eoque valoris exuperantia censetur in causam dicti census fuisse detrahenda.*
- 96 *Vel inconfusa, & per errorem falsa tradita.*
- 97 *Error potius in facto proprio, quam donatio presumitur.*
- 98 *Testis unicus, & singularis non probat.*
- 100 *Præsertim, ubi de inducenda donatione agitur.*
- 101 *Verba erga uxorem à viro prolata = E quello che v'è di più, ve lo dono = indicant, donationem antea ab illo factam non fuisse. Aliter dixisset = E quello, che v'è di più, ve l'hò donato = ibid.*
- 102 *Donatio, licet verba illam importent, non inducitur, si à viro erga uxorem importunus sint prolata.*
- 103 *Donatio si excludatur, quod plus acceptum est, debet restitui.*
- 104 *Bonorum estimatio juxta consuetudinem Regionis facienda est.*
- 105 *Et quidem habet rationem tam fructuum, tum terrarum, Bonorum, & animalium in illis existentium.*
- 106 *Bonorum valorum argent fructus, Terrarum, Domus, & animalium in illis existentia.*
- 107 *Procedit, etiam si donat, & animalia essent ad merum obsequium comparata.*
- 108 *Cum illud etiam pretio sit estimabile.*
- 109 *In Bonorum estimatione potest quoad ea, quae merum obsequium respiciunt, tertio dumtaxat detrahi veri valoris pars.*
- 110 *Datio in solutam uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, nequit in parte dotem excedente revocari.*
- 111 *Nec repeti pari illa potest.*
- 112 *Nisi enormis, aut enormissima lesio intercesserit.*
- 113 *Datio in solutam uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, non est cum donatione incompatibilis.*
- 114 *Donationis autem titulus ubi in ea expressus sit, ad maiorem oclius confirmationem adjectus reputatur.*
- 115 *Alibi ut sustineatur, speculandum est, quod partes facere voluerint, non quod ab illis ad maiorem castellam socium, diciunque fuerit.*

eius nomine describi curavit anno 1714, ut ex fide Vicecancellarii Communitatis Cortonæ, sic enim reductis paratos sumptibus faciendis habitura erat; imò verò ex dictæ translationis exemplo comperto, in ea plura defecere, illa, superaddere fecit, ut ex alia fide ejusdem Vicecancellarii, quæ omnia sic descripta nomine D. Margaritæ licet in æstimo dicantur valoris scutorum 933. l. 15., attamen verum illorum pretium est scutorum 4666. l. 15. eò quod in dicta Civitate Cortonæ pretium æstimi non excedit quintam partem justî valoris, ex quo patet, D. Margaritam in assignatione dd. Terrarum recepisse scuta 1666. l. 15. ultra suam dotem scutorum 3000.

Quamobrem anno 1715., vitâ functo Asdrubale viro, Patres Oratorii S. Philippi Neri Civitatis Cortonæ heredes ab eo instituti animadvertentes excessum dictæ assignationis, eamque factam putantes pro simplici assignatione dotis d. D. Margaritæ, per interpositam D. Advocati Orselli personam illam interpellant, ut, factâ estimatione dictorum Bonorum ei assignatorum, id, quod præter dotem scutorum 3000. superesse comperiretur, ipsis restitueret, sed oppositâ à D. Margarita donatione quantitaris superexcedentis creditum dotis ejus favore factâ à Marito, ad evitandas lites concordatum fuit, ipsam continuare debere in possessione dictorum Bonorum quousque ad secunda Vota transfret; cum itaque die 15. Februarii anni 1716. secundò nupsit Equiti Francico, Patres Oratorii iterum insisterent pro estimatione dictorum Bonorum, rursusque ab illa opposita fuit tum donatio, tum etiam quod estimatio dictorum Bonorum fieri deberet ad mensuram fructuum, qui ex illis percipi possunt, non autem juxta valorem Terrarum, Domorum, & animalium in eis existentium, hac ratione credens ita diminui posse valorem contraversi Prædii, ut suo dotali credito exquaretur.

Rogatus igitur ego hac in re meam sententiam pro veritate dicere, quod attinet ad donationem, video quidem illi generaliter resistere, omnes Juris nostri regulas, quippe ea regulariter non presumitur leg. cum de debito ff. de probat., leg. companion ff. de oper. libert., Crovet. conf. 142. num. 26., Surd. conf. 80. num. 25., Andreol. contr. 4. num. 15., Cynceh. discept. 50. num. 70., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 1., Mantie. de test. lib. 13 tit. 9. num. 1., Rot. coram C. valer. decis. 603. num. 6., in rec. decis. 309. n. 24. part. 9., in Romana locum mutatum 24. Novembrii 1704. §. Non attento coram R. P. D. Lancetta, & in Romana pretii officii 8. Junii 1711. §. Minime resistente coram Edo. D. Card. Priolo, etiam quum agitur inter conjunctas personas, Mans. confult. 2. num. 9., Rot. in Romana Pecuniaria 4. Julii 1696. §. Quoniam coram Rmo Molini, Præsertim verò, quando, prout in casu nostro, agitur de donatione inter Virum, & uxorem, constante Matrimonio, celebrata, quæ omni tum Cæsareo, tum Pontificio jure improbat, ut sunt Textus aperti in leg. 1. & leg. hac ratio 3. E e §. Scien-

Bon. mem. Asdrubal permotus assiduus querelis nobilis mulieris D. Margaritæ uxoris fuæ conquerentis, quod nulla ipsi pecuniarum summa in diurnos, ac necessariis usus eroganda suppetere, tametî dotem scutorum 3000. attulisset, deliberavit illi tradere Prædium nuncupatum *della Fassa del Lupo*, prout reipsâ aliquid dicti Prædii mutari, & De Contractu.

g. Sciendum leg. 5. s. ultim. & leg. seq. & leg. 55. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., leg. 1. & tot. tit. Cod. eodem, leg. ff. liberni ff. de pact. dotat. & in cap. final. de donat. inter Vir. & Uxor. s. ita quidem ut actus iste ipso jure nullus, & irritus à
 4 Legislatoribus declaratus, nec Juris Jurandi religione confirmari queat, Merlin. Pignottell. contr. 93. num. 2. lib. 2., Gratian. discept. 693. n. 7, bon. mem. Advoc. Constantin. ad statut. Urb. anst. 43. num. 12., Rot. decif. 22. num. 33., dec. 573. num. 4., & decif. 925. num. 6. eorum Barot., decif. 633. num. 5. eorum Cerro, decif. 136. num. 9. post Torr. de pact. futur. success., decif. 125. n. 13. & seq. part. 1. divers., in rec. decif. 55. num. 4. part. 6., & in Casteritana Plura 2. Januarii 1706.
 5 Nec obstat eorum Rho Molini. Verum nec etiam morte ipsius Donantis validitatis robur assumat, quando, prout in casu nostro, in eo celebrando adhibite non fuerint statutarie solemnitates, & insinuation non reperitur, quippe hoc casu tam ratione rei, quam ratione persone irritus fit, & mors Viri Donantis submovere quidem potest impedimentum proveniens ex qualitate persone, at non etiam tollere nullitatem inductam ex defectu solemnitatum, ad Text. in leg. donationis la 1. Cod. de donat. inter Vir. & Uxor., & eisdem doctrina Solyet, in leg. donationis, quas Parentes num. 3. vers. item non Cod. de donat. inter Vir. & Uxor., Paris. conf. 62. num. 20. lib. 1., Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 20. n. 25., Androl. contr. 432. num. 21. & seq., de Angel. de confess. lib. 1. quest. 8. limitat. 6. num. 75., Card. de Luc. de donat. dist. 30. num. 2. dist. 67. num. 4., de empt. dist. 1. num. 13., dist. 47. n. 7., de dot. dist. 159. num. 33., Rhoins Ansalet, in addit. ad decif. 42. num. 24. & seq., Calderon. refol. 53. num. 2. Et licet, Rot. in rec. decif. 703. num. 8. part. 1., decif. 359. num. 2. & seq. part. 6., decif. 569. num. 34., & 40. part. 19., eorum Barot. decif. 108. num. 14., & eorum Cerro dec. 644. num. 3. & seq.

Proindeque presumptio exclusiva donationis, utpote coadjuvata expressa Juris resistentia, tortius in nostro casu urgere videtur ad Text. in leg. utrum, leg. etiam si, & leg. quod autem.
 9. Si Maritus ubi gloss. & Doctores ff. de donat. inter Vir. & Uxor., Bartol. in leg. que dotis ff. solut. Matrim., Aldobrandin. conf. 99. num. 3. lib. 1., Cora. conf. 145. num. 3. lib. 2., Dec. conf. 571. num. 5. lib. 2., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 23. & 30. vol. 1., Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 9. num. 38. ibi illud verò notandum est, quod si donatio prohibita, velati inter Virum & Uxorem, multò minus presumitur etiam si ratione conjunctivis aliis presumetur, quia lex
 7 resistit, & quo 1. enim expresse fieri non potest, nec tacite alium intelligitur leg. qui ad certum ff. locat., Crocet. conf. 819. num. 17. lib. 5., Mantie. loc. mox citat., quomobrem contraria hæc
 8 presumptio efficit, ut donatio ab eam allegante probanda sit, ut per Text. in 5. Perficiuntur in leg. de donat., notat Abb. in cap. quin non verisimile in 2. num. de presump., Dec. conf. 177., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 9. & 10.

vol. 1., & quidem eo clarissimo, univoco, & concludenti probationum genere, quod in actu non solum insidius exposito, sed qui pluribus respectibus fieri, & ad plures fines, & effectus referri potest, ambiguitatem omnem tollat, & perneceffe inferat perfectam, ac omnino determinatam voluntatem donandi ad actum perduram Turnell. conf. 26. num. 1., Mascard. ubi supra, Androl. contr. 4. num. 16., ubi, quod donatio facta non dicitur, nisi verba necessario illam inducant, aut ex actu necessario inferatur, optimè Card. de Luc. de donat. dist. 16. sub n. 2.

At contra, res non adeò rigide, tamquam inter insidius, pertractanda, sed indicanda videtur tamquam inter conjunctus maximo affectu, & faciles ad donandum, adeo quidem ut, quum alter Conjugum ob donationem non timeat verisimiliter inopiam fe incursum, lex à donationis presumptione minime abhorreat, ex Text. formali in leg. si id quod 28. s. Et sane ff. de donat. inter Vir. & Uxor. ibi = Et sane non amore, nec tamquam inter insidius hoc prohibere donationis tractandum est, sed ut inter conjunctos maximo affectu, & solius inopiam timeant = Balth. in leg. qua dotis 34. num. 78. & duob. seqq. ff. solut. Matrim., Cyriac. controver. 120. num. 33. & 48. tom. 1., Mantie. de tacit. lib. 2. tit. 1. sub num. 7. vers. verum pluri certius verò in casu nostro, in quo donatio rei donatæ traditione perfecta, morte
 11 Viri donantis confirmata proculdubio fuit, leg. si stipulatum 34. ff. de donat. inter Vir. & Uxor. leg. donationes 25. Cod. eodem, Bald. in leg. Papinianus 24. in princ. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., Buff. de dot. cap. 10. num. 12., Vireol. consil. forens. cap. 39. num. 1. & 2., Torr. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 56. & seq., Rot. post ipsam decif. 182. num. 3., in rec. decif. 403. num. 14. part. 9., decif. 188. num. 3. part. 14., & ad ornatum Card. de Luc. de dot. dist. 11. num. 4., & decif. 12. num. 5., ideoque cessat presumptio pro illa excludenda desumpta ex qualitate personarum, Viri nempe, ac Uxoris, inter quas facta fuit.

Parùm curato defectu solemnitatum, & insinuationis, qui pro tali presumptione coadjuvanda considerabatur, quia quoad solemnitates nulla mihi communicata fuit statutaria lex certam formam in ea servandam præscribens, insinuatione verò minime opus erat, qui immo nec actus insinuari poterat, cum ageretur de donatione in scriptis non redacta, & in sola traditione consistente, ut his terminalis dixit Rota
 13 decif. 145. num. 8. & seq. eorum Manzanaud., & decif. 692. num. 3. & seq. eorum Merlu. ibi = Donatio autem, que in scriptis non est redacta, & in sola ipsa traditione consistit, insinuari non potest, nec debet =, & paulo inferius addit, rationem habendam non esse Doctorum, qui contrarium
 14 dixerunt, dum Rota hanc sequuta est sententiam.

Immo verò quævis contraria presumptio in casu nostro elidi videbatur, utpote subverta Testibus, & conjecturis pro donatione inducenda concurrentibus, Mandell. Alib. conf. 12. num. 7. conf.

conf. 339. num. 1. conf. 461. num. 10. & plurib. seqq. & conf. 782. num. 14. Menoch. de arbitrar. conf. 88. num. 8. & seqq. Castill. contr. jur. cap. 23. num. 21. & 22. & seqq. part. 2. Vass. contr. illustr. cap. 83. num. 6. Rot. decif. 692. num. 64. coram Merlino, hoc enim probationum genere
 16 illam probari posse certum, & indubitatum est, ut de conjecturis dixit Ffondez. conf. 39. num. 19. lib. 2. Menoch. de arbitrar. d. conf. 88. num. 8. Medic. decif. 86. num. 17. Rot. coram Merlino. decif. 692. num. 19. & 65. coram Cels. decif. 389. num. 4. coram Cerro decif. 419. num. 1. in rec. dec. 384.
 17 num. 15. part. 9. ubi id firmatur procedere etiam contra Tertium, & decif. 31. num. 8. inter impress. ad creat. Card. de Luc. tom. 3. lib. 8. & admittit Rota in Romana locum montium 4. Maii 1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D. Lancetta, & de Testibus tradiderunt Card. de Luc. de donat. dist. 16. num. 2. Rot. coram Merlino d. decif. 692. sub num. 44. & seqq. decif. 82. num. 2. 3. & 9. part. 5. rec. ubi, quod donatio probari
 18 potest per duos Testes, cum scriptura ad ejus
 19 validitatem, & probationem minimè requiratur Quasid. differt. 19. num. 29. Card. de Luc. de donat. d. dist. 16. sub num. 1. Rot. decif. 82. num. 1. part. 5. rec. tom. 1.

Et licet Testes adducti aliquà exceptione notari possent dicantur tam in dicto, quam in persona, nihilominus admittendi videntur ad probandum donationem, utpote ab animo dependentem Sard. conf. 534. sub num. 10. & de aliment. tit. 6. quest. 11. num. 52. Rot. coram Merlino d. decif. 692. num. 12. quippe eorum dicta rigide examinanda non sunt, præsertim verò, quando ex tota serie facti, & ex circumstantiis
 21 io nostra hypothesi minimè deficientibus constat, ipsos multum verisimilia deposuisse, hoc
 22 namque casu, si quo defectu laborasse, eorum fides suppleretur ipsorum numero, & aliis administraculis, præcipue verò rei verisimilitudine, coadiuvantur, ut prosequitur Rot. in d. dec. 692. num. 53. & 58. coram Merlino; prout reverà io
 23 nostro casu hæc omnia concurrunt, adfunt namque quatuor Testes, quando ad probandum donationem sufficiunt duo, Rota decif. 82. num. 3. 3. & 9. part. 5. rec. nec alia desiderantur adminicula, & conjecturæ.

Premisso namque, quod actus ille assignationis Prædii factæ ab Asdrubale Viro Margariæ Uxor, referri nequit ad simplicem affecurationem dotis, quæ tamquam suapte naturâ minime translativa domini, ex late congestis apud
 24 Amat. resol. forens. 83. num. 18. de Marin. resol. 20. num. 3. & 4. lib. 1. Card. de Luc. de dot. dist. 38. sub num. 4. Rot. decif. 3. num. 30. coram Baras. decif. 38. num. final. post Merlin. de pignor. & decif. 708. num. 1. & seq. coram Du
 26 noz. jun. donationem consequenter excludit Androl. contr. forens. 4. num. 10. & seqq. sed
 27 referri potius debet ad speciem præventivæ restitutionis dotis, nedum quia Testes de ea, & non de affecuratione loquuntur; verum etiam,
 28 quia Vir ad inopiam non vergebat, nec substantiâ suâ abutebatur, nullaque alia suberat cau-

De Contract.

sa, ob quam locus factus dici posset istiusmodi
 29 dotis affecurationi, quæ tamen Judicis auctoritate, ac ministerio explicanda fuisset: sed celebrata reperitur ex mera partium voluntate, & quidem cum plena domini translatione, ut deponit alter ex Testibus, quod sanè simplici affecurationi minimè convenit, sed potius veram
 30 dotis restitutionem importat, ad tradita per Amat. d. resol. 83. num. 12. de Marin. resol. 20. num. final. Card. de Luc. de donat. dist. 88. n. 5. Giurr. decif. 24. num. 18. & seqq.

Hoc, inquam, præmissis, illico sese offerre videbatur urgens conjectura donationis promissionis ex eo, quod, dum Asdrubal pro restitutione dotis scutorum 3000. Uxori tradidit Prædium majoris, scutorum nempe 4666. illud plus donandi animo tradidisse censetur, ex mente Papiniani in leg. donari 29. ff. de donat. repetit. in leg. donari 83. ff. de regul. jur. ibi « donari videtur, quod, nullo cogente jure conceditur » Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 34. n. 20. Sard. de aliment. tit. 6. quest. 1. num. 23. Maggon. decif. Lucen. 86. num. 21. Rot. coram Merlino. decif. 692. num. 69. & in Narnien. fideicommissi de Capitulis 6. Aprilis 1681. §. Verum, contrarium in fin. coram Hervault, inspectâ præsertim translatione, & descriptione, ita mandante Viro, in æst mo facta nomine ipsius Uxor, ex quo donationem præsumi, inquit Bartol. in leg. rura Cod. de dona. agr. desert. lib. 11. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 10. Mantie. de tacit. lib. 13. tit. 10. num. 17. & conenter firmata per Rot. in Romana locum montium 4. Maii 1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D. Lancetta; quæ conjectura fortius urget, quia enodjvatur exactione fructuum unâ cum solutio
 35 ne onerum ab inde citrà semper ejus nomine facta, quod pariter ad effectum inducendi donationem considerat Peregr. de fideic. citat. art. 44. sub num. 10. in fin. ubi, quod, ultra descriptionem ad æstimum, requiritur etiam, quod ille functiones publicas solverit, & de exactione fructuum tradit R. in d. Romana locum montium 4. Maii 1716. §. Quid etiam, coram R. P. D. Lancetta. His denique addendo, nil magis ad verisimilitudinem accedere, justæque rationi consentaneum esse, quàm quod mo. Asdrubal Vir aliquot locuples, & prole, ætateque sanguinis necessitudine conjunctis personis carens, dictam quantitatem inuspectis ejus Patrimonii viribus justum modum non excedentem Uxori suæ donare voluerit, ut ad rem arguit Theaur. quæst. forens. 47. num. 3. & 17. lib. 1. Hodiern. contr. 38. num. 29. Alciat. de presumpt. reg. primo presumpt. 32. num. 1. Rot. coram Merlino. decif. 303. num. 5. & 6. coram Emerix jun. decif. 447. num. 11. in rec. decif. 109. num. 38. & seqq. part. 17. decif. 53. ante fin. part. 18. & in Romana locum Montium 4. Maii 1716. §. Neque verò, & seq. coram R. P. D. Lancetta. Quæ sanè omnia si simul jungantur, ac uotum cum depositionibus quoque lesium accipiantur, prout facieodum esse io specie admonet,
 36 Sard. conf. 534. num. 36. lib. 4. Mantie. de tacit. lib. 13.

E c 2

lib. 13. tit. 16. num. 3. & 5., *Rota coram Merulo*, decif. 692. num. 63., fufficientes probare dicuntur, ad firmata, per *Rot. in d. decif. 692. num. 50.*, & alius feqq. coram Merulo.

Nilque officere videbatur, quod dotis reftitutio, conflante matrimonio, non fufineatur per *Text. in leg. unic. cod. fi Dos conflant. matrim.*, 39 *Sard. de aliment. tit. 8. privil. 34. num. 1.*, *Giurb. ad conflant. Meffan. cap. 13. gloff. 3. num. 7.*, *Menoch. lib. 1. prefumpt. 190. num. 52.*, *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 30. num. 11.*, *Amat. refol. 83. num. 17.*, *Giurb. decif. 24. num. 3.*, *Rot. dec. 187. num. 9. part. 19. rec.*, præftitum quando huiusmodi præventivus reftitutio actus fufpectus redditur, quia videlicet traditæ re fuperante creditum dotale, *Cephal. conf. 343. num. 24. lib. 3.*, *Mirand. decif. 7. num. 72.*, & 73. lib. 1., *Giurb. decif. 24. num. 5.* id tamen videatur in fraudem legis prohibentis donationem inter Coniuges, proindeque iftiusmodi præventiva reftitutio, tamquam continens implicitam donationem, 41 irrita reddatur, ut optimè advertit *Card. de Luc. de dot. difc. 88. sub num. 7.*, ac per confequens, eâ deficiente, parvi faciendæ funt Teftium depositions, ceteræque conjuncture pro donatione inducenda fuperius ponderatæ.

Respondetur enim, dotis reftitutionem tunc demum, conflante matrimonio, fieri non poffe, 43 quando nulla caufa interceffit, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium allegatæ, At quoties aliqua honefta caufa fubeft, quia videlicet per eam, ut evenit in cafu noftro, tollitur jurgia inter Virum, & Uxorem, 44 valde eâ dotis reftitutio, etiam conflante matrimonio, facta, ex cenfura *Text. in leg. quamvis 21.*, & feq. ff. *folut. matrim.*, & docuit *Bald. ibidem*, *Natta conf. 466. num. 10.*, *Menoch. conf. 229. num. 2.*, *Piv. decif. 133. num. 8.*, *Giurb. decif. 24. num. 18.*, præcipue quando expleta reperitur de confenfu utriusque Coniugis, quorum favore cum principaliter inducitur fit prohibitio reftitutionis dotis, conflante matrimonio, nè fcilicet alter invitus ab altero cogi poffit ad illam reftituendam, & refpective recipiendam, rectè 48 idem poffunt favori fuo renunciare, & validum residere actum nullâ alioquin Juris prohibitione improbatum *Barbof. in leg. fi conflante §. 1. n. 14. ff. folut. matrim.*, *Menoch. conf. 378. n. 38.*, *Card. de Luc. de dot. difc. 98. num. 7.*, *Giurb. decif. 24. n. 18.* Enim verò fruftrâ obtendi videbatur nullitas d. reftitutionis defumpta ex eo, quod facta dicatur in fraudem legis prohibentis donationem inter Virum, & Uxorem, quippe illa, ut alibi dictum 49 eſt, fanata fuit morte Viri donantis confirmante, & validitatis robur tribuente donationi, quamobrem, fi fubſiſtit donatio, propter quam dotis reftitutio irrita dici potuiſſet, valere quoque debet ipſa dotis reftitutio, quâ propterea 50 firmâ manente, omnes quoque actus fuprà in donationis comprobationem adducti fubſiſtere dicendi funt,

Quamquam verò hæc pro inducenda donatione pluriſimum urgere videantur, haud tamen tanti valere crederem, ut recedendum fit à

priori ſententia, quæ tamquam Juri magis conſona, ſemper in dubio ſequenda eſt, ut rectè admonet *Card. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 10. n. 6.* ubi, quod in dubio non eſt recedendum ab ea, 52 interpretatione, quæ ſecundum Juris regulas fieri debet, ut donatio excludatur, Lex quippe omnibus modis præſumptioni donationis reſiſtit, & captioſam liberalitatem interpretatio Prudentum fregit *leg. Cùm Aquilia ff. de tranſact.*, & idè in ambiguis magis favendum eſſe repetitioni, quàm adventitio lucro per *Text. in leg. non debet §. In re dubia ff. de regal. Jar. inquit idem Card. Mantic. de tacit. d. lib. 13. tit. 9. num. 2.*, omiſſo namque, an, præſervit à cafu, quo per donationem alter ex Conjugibus donans pauper fieri timeat, lex à donatione inter Virum, & Uxorem minime abhorreat, id enim ſolum tollere poſſet eam majorem, ac ſpecialem Juris reſiſtentiam, quam præ aliis donationibus habet illa, quæ inter Virum, & Uxorem, conflante matrimonio, celebratur, at non etiam vincere poſſet contrariam generalem præſumptionem, quâ omnes donationes perſtringuntur, prout etiam omiſſo, an donatio in cafu noſtro morte confirmari poterit, cùm non conſet, eam factam fuiſſe, ex *Card. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 6. num. 9.*, certiffima eſt illa Juris noſtri regula in ſuperioribus locis firmata, quâ traditur, 56 donationem non præſumi, ſed ab allegante plenè, & concludenter probandam eſſe, & licet 57 non inficiet, huiusmodi probationem ex conjecuris etiam, & Teſtibus haberi poſſe, tales tamen eſſe debent in ſubjecta materia, ut in ſuo genere 58 legitimam, ac perfectam probationem conſtituant, optimè *Card. de Luc. de Donat. difc. 16. sub n. 2. ibi* Licet enim non dubitetur, ut donatio per Teſtes quoque probari poſſit, attamen ratione ſubjectæ materia, ac ob facilitatem fraudis, quæ committi poſſet, fortius verò ab verba urbana, & carnalis, quæ ad captivandum animum frequentius obſque determinatâ voluntate donandi præferri ſolent citrà liberalitatem cum aliquo exercendam, receptum eſt, huiusmodi donationem exigere probationes animò concludentes, ac perfectas, earumque perfectio dupliciter conſideratur: primò namque in qualitate Teſtium, ut ſint omni exceptione 59 majores, vel ſaltem, quod numerat, vel adminicula ſuppleant illas exceptiones, ex quibus fortè tales iudicandi non eſſent: & ſecundò, ut probatio fit unica perneceſſe concludens perfectam, ac omnino determinatam voluntatem donandi irrevocabiliter inter vivos, quoniam cum donare fit perdere, hinc proinde non de ſaciliſte actus præſumendus eſt, & conſonant *Alexand. conf. 237. lib. 7.*, *Rot. decif. 603. num. 7. coram Covaler. in rec. decif. 420. num. 6.*, & ſeq. part. 5. tom. 2. firmantes, Teſtes ad probandam donationem eſſe debere multum idoneos, & omni exceptione majores, quales perfectio non ſunt hæcenus à D. Margarita deduci.

Primus namque eſt Eques Franciſcus Laperelli ſecundus Vir ejuſdem D. Margarita, qui licet nonnisi ferè poſt annum à die factæ attestationis eam duxerit in Uxorem, attamen vel 60 ob

- 63 ob affectionem, quam etiam tunc temporis erga eam habuisset præsumentur, vel ob interesse, & commodum, quod ex dicta donatione conferretur, etiam si sperabat, fidem nullo pacto meretur, etiam si agatur de re gesta inter domesticos parietes *Canon. ff. Testes §. Idonei cons. 4. quasi. 3. cap. Insuper de Testib., Farinac. de Testib. quasi. 54. num. 10., & seqq., & quasi. 60. n. 59., & nota coram Caesar. de Grassi decif. 72. n. 2. tit. de Testib.*
- 64 Ex aliis vero duobus alter erat famulus, alter Colonus Prædii controversi, proindeque ambo tamquam familiares, & addicti servitio D. Margaritæ, à testimonio præ ea ferendo repellantur
- 65 *Gloss. in cap. in literis in verb. de familia de Testib., & in leg. 2. cod. de Testib., Rot. decif. 132. num. 7. part. 1. §., in Romana Testamenti 21. Junii 1694. §. Testes vero coram bon. mem. Ursino, & in Sabinen. seu Civitate Castellana inundationis 27. Januarii 1698. §. Sed præter coram Eius D. Card. de la Tremoille, ubi de Testibus Colonis, vel altèr, tametsi à Testimonio præ illa ferendo peccatis non repellentur, nihilominus ob affectionem, quam erga ipsam habere dicuntur, censi non possint integrè omnino fidei, & idoneitatis, qualis ad donationis probationem requiritur, ut advertit Card. de Luca de Donat. d. disc. 16. num. 3., Rot. decif. 420. num. 2. part. 5. tom. 2. rec.*
- 66 Certius verò ex horum Testium depositionibus donatio sufficiens probata dici nequit, quia exceptiones, quibus obnoxii sunt, minime suppleant ex numero, aut adminiculis; non quidem ex numero, dum, ex infra dicendis, unus dumtaxat loquitur de donatione, nullus autem illam concludit, ut ad rem prosequitur mox citatus Card. de Luca de Donat. d. disc. 16. sub num. 3., minisque ex adminiculis, quæ potius in contrarium urgent, cum enim, ut Testes asserunt, Asdrubal Prædium Uxori traderit in causam restitutionis dotis, illicò patet, titulum donationis cessare, quia de alio expressè constat, nunquam enim donatio præsumitur, quoties alter titulus dari, & allegari potest leg. *Cum de debito ff. de probat. Surd. cons. 290. n. 5. lib. 2., Palu. nep. allegat. 211. n. 14., Card. de Luca de Donat. disc. 48. num. 9., Afflic. decif. 4. n. 24., Rot. coram Cavalier. decif. 603. n. 5., & 6., in rec. decif. 309. n. 14. par. 9. tom. 1., dec. 95. n. 4. part. 18., & in Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704. §. Non attenta coram R.P.D. Lancetta*
- 70 quod si procederet, etiam si ageretur de re tenuis valoris, *Cyriac. contr. 120. num. 34. §. Surd. decif. 166. sub num. 1., certius locum sibi vindicabit in casu nostro, in quo agitur de inducenda donatione quantitas non modicæ, videlicet scutorum 1666., & quod magis est, non com-*
- 71 fiat, Asdrubalem fuisse prædivitem, ex quo magis inverisimile redditur, quod tantam quantitatem donare voluerit *Rot. decif. 113. num. 23. part. 1., decif. 315. num. 2. part. 11., decif. 302. n. 5. part. 16. rec., in Narnien. Dotis, seu fideicommissi de Cipitoniis 16. Junii 1687. §. Secundò concurrat coram bon. mem. Ursino & in dicta Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704.*
- §. Non attenta coram R.P.D. Lancetta.
- Rursus idem Asdrubal in suo ultimo testamento expressam mentionem fecit de alia donatione facta D. Margaritæ, eamque satisfecit, nihil verò dixit de assignatione dicti Prædii, unde perspicuum fit, nullam illius respectu executionis liberalitatem, quippe huius etiam donationis verisimiliter memiaisset, si reverà adjuisset, eamque valere voluisset, juxta firmata per Rotam in Romanis præstis officiis 11. Junii 1714. §. Absque eo quod canon Eius D. Card. Scotto, confirmata 15. Maii 1716. §. Minusque coram R.P.D. Cerro; Discretiva namque dispositio arguit contrariam mentem Disponentis in eo, super quo disponere prætermisit Card. de Luca de donat. disc. 8. num. 23., *Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 841. num. 3., in rec. decif. 136. num. 6. part. 17. rec.* Idque confirmatur ex eo, quod, cum post obitum Viri illius heredes inhererint præ affirmatione Bonorum assignatorum, & mulier asserit am donationem opposuerit, ad evitandas lites concordatum fuit, ipsam temporariè frui debere Prædium assignato, donec videlicet ad secunda vota transiret; Unde ipsamet asseritæ donationis insubsistentiam agnovisse videtur, dum consensit conventioni, & pacto isto, quod, utpotè importans resolutibilem rei fruiutionem, incompatibile est cum donatione perpetuè duratura *Gratian. discept. 50. num. 18. & seqq., R. i. coram Seraph. decif. 1303. num. 1., coram Dnnoz jun. decif. 579. num. 16., in dicta Romana præstis officiis 8. Junii 1711. §. Cessante coram Eius D. Card. Priolo, 11. Junii 1714. §. Submissa coram Eius D. Card. Scotto, & 15. Maii 1716. §. At ipse coram R.P.D. Cerro.*
- In quorum argumentorum, & conjecturarum conflictu minoris fauoris momenti videntur illa, quæ in oppositum considerata sunt, nam, si in humanis actibus æstimandis, ac investigandis fine, ob quem illi celebrati sunt, plurimum semper valet inspicere primordiale titulum, ex quo regulariter posterior formatur eventus *Thabor. axiomat. jur. lib. 1. cap. 32. axiom. 9.,* hoc tituli primordio inspecto, procul dubio excluditur animus exercendi erga Uxorem liberalitatem, nam, ut alibi dictum est, & probant etiam Testes exadverbo inducili, D. Margarita assidue Asdrubali Viro molestias exhibebat, illi exprobrans, quod, licet ipsa non modicam scutorum 1000. dotem extraxidisset; nihilominus nulla nec etiam exigua pecunie quantitas in muliebres sumptus eroganda sibi subministraretur, nemo enim non videt, quod ratio ista agendi, ac jurgia, quibus Uxor importunis petitionibus, atque exprobrationibus Viri animum conturbabat, eundem ad se munusculum erga ipsam exhibendum allicere, aut quomodo permovere minime potuisse. Dum igitur, ut ab adeo importunis, molestisque petitionibus sese expediret, deliberauit Uxori tradere Prædium, de quo agitur, quamvis excederet illius creditum dotale, iode capi potius potest conjectura contraria donationi, dum talis

lis adūs referri valet ad aliam causam, restitutionis nempe dotis, quam Uxor tradidisse Viro improperat, quapropter, si prò excludenda donatione sufficit quævis conjectura, & occasio *Natt. conf. 73. nu. 9. lib. 1. Mant. de tacit. lib. 13. tit. 6. num. 12. tit. 9. num. 11. Mart. medic. decis. Lucen. 86. num. 15. Rot. in rec. decis. 41. nu. 5. part. 9.* quoniam pacto locus esse poterit in nostra hypothese tacite, atque conjecturali donationi subintelligende in actu, qui ex morrelata facti specie, & ex Testibus exadverso adductis ob aliam causam factus reperitur.

Ut etiam ob eandem rationem nulla conjectura defumi valet ex descriptione dicti Prædii in Æstimo facta nomine D. Margaritæ, atque exactione fructuum, & publicarum functionum solutione deinceps ejus nomine facta, nam, quod attinet ad descriptionem in Æstimo, certum est, illam aptam non esse ad donationem inducendam, quoties donandi animus procul abest, & ex alia causa, quam donationis demandata appareat, juxta *Text. in leg. si Præfatus Cod. de donat.*, & benè in his terminis *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 10. nu. 17. Pergrin. de fideicommiss. art. 44. sub num. 10. vers. que tenet*, exactione verò fructuum, & onerum solutio referri debent ad eandem præcedentem causam restitutionis dotis, de qua apparet, & in cujus sequelam actus prædicti facti consenserunt, nec ad alium finem prorsus diversum trahendi sunt ad *Text. in leg. Jubemus Cod. ad Vellejan. Crævet. conf. 91. num. 9. & conf. 284. num. 6. Rotæ coram Barut. decis. 905. num. 5. coram Pessinger. decis. 193. num. 9. coram Danz. jan. decis. 269. num. 7. coram Cetto decis. 280. num. 17. in rec. decis. 105. nu. 13. decis. 132. num. 19. part. 22. decis. 185. num. 25. part. 19. in Romana, seu Portuen. Tenenturum 17. Junii 1697. S. Neque, demum coram Rîo dell'Olmo, & in Bononiensi fideicommissi de Manzoli 22. Junii 1699. S. Quinimò coram Rîo Aufaldo Decano; Cum enim Prædium Margaritæ nomine descriptum in Æstimo reperiretur, præstatio proinde onerum, alio nomine expleri non poterat, ut ad prædictum effectum donationem excludendi similibus actibus, respondit *Rota in dictis Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704. S. Minime refragante coram R. P. D. Laucette; Et demum nullum donationis argumentum elici potest ex eo, quod verisimile sit, Adrubalem prole, aliisque conjunctis personis carentem Uxori donare voluisse quantitatem supradictam, cessat enim ista verisimilitudo eo ipso, quod aliam consuetudinem donationem eidem Uxori fecit, quâ conjugal affectui plenè satisfecisse censetur, certius, quia donationem, quam verè fecerat, in testamento approbavit, nil dicendo de controversia assignatione, quod ostendit diversam ipsius voluntatem, apertius sanè confirmatam ex alio titulo, in quem illam scisse constat, ideoque inanis redditur postrema hæc conjectura sicuti, & ceteræ alie supra rejectæ, quas etiam frustra jungendas, & simul cum Testibus accipiendas esse dictum fuit, nam cum quælibet ex**

illis sit in suo genere imperfecta, id sanè prohibet, quo minus conjungi possint *Rot. decis. 145. sub num. 5. part. 3. rec.*

Quæ cum ita sint, & plenè his omnibus demonstrata fuerit Testium inhabilitas minimè suppleta numero, aut adminiculis, quæ hæcenus tamquam levioris ponderis rejecta sunt, superfluum videri posset rigidiori examine illorum dicta perstringere; dum etiam donationem perspicue probarent, nihilominus ob exceptiones, quibus perstringuntur, attendendi non essent; Verumtamen, ut magis, magisque assertæ donationis insubsistentia confirmetur, non pigebit brevibus illorum depositionum percurrere, ex iis namque patet, deficiere etiam alterum requiritum univocæ, & conclusivæ probationis, adeout quamvis iidem Testes aliis obnoxii non essent exceptionibus, attamen donatio ex eorum dictis perfectæ, & concludenter probata dici non potest, attentè siquidem illis perpenis, nulla unquam donationis mentio in eis facta reperitur sed in priâ, & secundâ, simpliciter asseritur = *qualmente il già Signor Adrubale volse, ed intese, che l'illustrissimo Signor Margarita sua Consorte consegnisse il Podere detto della Fossa del Lupo per restituzione della di lei dote, come più volte se ne dichiarò, e perciò fece voltare detto Podere alla lira in faccia a detta Signora Margarita prima di morire, ed volse, che lo medesimo ne pagasse da per sé sualmente il dazio &c.* Tertia verò nempe Colloci ita se habet = *Il Signor Adrubale già mio Padrone, circa due anni sono, mi comandò, che in avvenire volessi riconoscimento per Padrone del di lui Podere della Fossa del Lupo la Signora Margarita sua Consorte, ed alla medesima corrispondessi con darle di tempo in tempo tutta la sua parte del frutto di detto Podere, ed a lei obbedissi come vera Padrona del detto Podere per averlo alla medesima ceduto, e come suo proprio consegnarsi, come ho fatto sempre dopo avere avuto l'ordine suo al tempo presente in tutto quello mi è occorso circa tutti li fratti, e rendite di detto Podere &c.*

Ex his verò nullatenus inferri valet donatio, quia verba Testium illam necessest non important *Rotæ coram Cavalier. decis. 603. num. 4.*, quod enim Prædium assignatum fuisse dicatur prò restitutione dotis, & in plenum mulieris dominium transiisse, tantum abest donationem inferri posse, ut potius illam excludat, cum de alio titulo constet, qui sanè titulus, restitutionis nempe dotis est totum Prædium absorbere non posset, non inde tamen quoad excelsum rectè arguitur donatio, vel quia maritus sciebat, illud esse gravatum censu scutorum 800. ab ipso imposito anno 1712. & nunquam extincto, & ideo majorem hanc quantitatem Uxori assignare voluisse censetur, ut ita, detracto debito, integram dotem aquaret, quælibet enim possibilis interpretatio sumi debet prò excludente donationis, tametsi inde actus redderetur nullus *Spad. conf. 224. num. 2. lib. 2. & conf. 306. nu. 9. lib. 3. Menuch. conf. 1. nu. 214. & seqq. Ciroch. discept. 66. num. 39. Palm. allegat. 231. num. 12. Cappi.*

*Cypic. Galeot. contr. 37. num. 59. & 60., Mir-
lin. de legit. lib. 2. tit. 2. quest. 20. no. 20., & 21.,
Rot. decif. 660. num. 6. par. 4. tom. 3. decif. 55. nu.
2., & feqq. part. 12. rec., in Romana Pecuniaria
4. Julii 1696. §. Quoniam coram Rdo Molinet,
vel qui inconfulto, & per errorem superexce-
dentem quantitatem dedidit cunctur, quippe
hic facilius praeferuntur etiam in facto proprio,
quam donatio leg. sed est reputum in prin. ip., &
leg. §. fidejussor., & leg. §. si it. §. Cum quo ff. de
condit. indeb., Gloss. in leg. generaliter verb. cau-
sam, ubi Bald., & alii Cod. de non numerat. pe-
cun., Bald. conf. 189. in fin. vol. 2., Cravet. conf.
77. num. 14., Cris. Jan. conf. 59. num. 5., aliique
apud Meusch. de arbit. caf. 88. num. 3., Mantie,
de tacit. lib. 13. tit. 9. no. 3. & feqq., Rot. decif. 69.
num. 3. part. 7. rec.*

Necque verò error exclusus videri potest ex
scientia dicti excessus, quem Adrubalem ha-
buille supponit alter Testis, nempe Canonicus
Paneratus, nondum tamen à Margarita produ-
ctus, qui, ut asseritur, expressè deponit =
che trocandosi una sera in casa di detto Signor,
cioè Asdrubale intorno al finito, & come a contes-
ta la fadetta Signora Margarita con il Signor As-
drubale suo Consorte, e che il medesimo Signor li
disse, ch'è bñ consegnato il miglior Podere, che io
hò, e non vi contentate? e quello, che ci è di più,
ce lo dono = quantum enim huc Testi unico, &
singulari deicendum sit, praesertim in materia
adeo gravi, & periculosa, quippe agitur
contrà juris praesumptionem de inducenda do-
natione, facile quicumq. recto sensu praeditus
secum reputare poterit, cum in his terminis
dictum dicitur unius Testis omnes regulæ cla-
meant, & quæcumque citam maxima dignitas
fidem illi conciliare non possit Fekia, in cap. su-
per his num. 12. de fidejussor., Rot. coram Priolo
decif. 387. no. 6., in Romana dotis 15. Junii 1710.
§. Nec subsistere coram R.P.D. Crispo, & in Cu-
lonen. Matrimonii 19. Januarii 1711. §. Prater-
quam quod coram Felconerio, potissimum ani-
madvertendo, quod, juxta depositionem hu-
jus Testis, Adrubal non dixit = e quello, che v'è
di più, vel bñ donato, sed = ce lo dono =, quod
ostendit, ipsum tempore factæ assignationis do-
nandi animum minimè habuisse, quia excessum
non cognoverat, & in hoc ille Testis convenit
cum aliis de simplici dotis restitutione, & do-
minii translatione deponentibus, nullamque de
dicto excessu, illiusque donationis mentionem
facientibus, qui quidem excessus cum postea
Asdrubali innotuisset Uxoris importunitate de-
viciis protulit illa verba praefectis temporis = e
quello, che v'è di più, ce lo dono =, quæ, ut mox di-
ctum est, donationem in praeteritum excludunt,
in praesenti minimè concludunt, cum prolata
censeantur ob importunitatem Uxoris, & ut
idem Testis deponit, ad sedula jurgia inter
ipsos exorta, potius, quam ex determinata vo-
luntate donandi, prout cepissent contingere,
solet, ideoque donationem non inducunt, ad
tradita per Cypic. latr. confalt. 118. num. 32.,
Meusch. de arbit. cent. 1. caf. 88. num. 6. lib.

2., Cardin. de Luc. de donat. disp. 16. num. 2.

Constabilità ex his insufficientiā asseritæ do-
nationis, ex qua veluti ex necessario antece-
denti sequitur restitutio à D. Margarita facien-
da illius quantitatis, quam ultra suam dotem
recepit, ex censura Text. in leg. Cujus per erro-
rem §. ff. de reg. jur., & aliorum juris fre-
quentissimè occurrentium, progredior ad fir-
mandum, quomodo sit faciendā estimatio ho-
norum assignatorum; an scilicet, habito respectu
ad fructus, quos illa reddere possunt, vel ad va-
lorem Terrarum, Domorum, & animalium in
eis existentium, ut inde perscipi possit, quantum
id sit, quod restitui debet. Paucis verò quoad
hoc me expediam, cum in hac materia speculan-
da sit consuetudo cujuslibet Regionis, juxta
quam bona communiter estimantur Adveo.
Constantini ad statut. Urb. an. 146. no. 88. tom.
2., & quidem regulariter habiis ratione tam
sua, tum terrarum, domorum, & Ani-
malium in eis existentium, quæ procul dubio
fundi valorem augment Bald. in Authen. hoc nisi
Cod. de solut. num. 1. vers. sed pone, Cyriac. contr.
261. num. 25. ad 32. & prius contr. 33. num. 3.,
Rot. decif. 656. num. 8. part. 18. rec. tom. 2., & in
Romana Cambii 1. Julii 1701. §. Deceniendo ita-
que coram clar. mem. Card. Caprara; quod pro-
celit, etiam domus, & animalia ad meram vor-
luptatem, & oblectamentum comparata dici
possent, quia nihilominus aliqua eorum esset
habenda ratio, dum etiam oblectamentum est
pretio estimabile Gabriel. conf. 74. num. 11., &
6. lib. 1., Rot. ad orat. Cardin. de Luc. de usur.
decif. 3. num. 3.; Et quocumque modo conside-
rentur, eadem semper augment fundi pretium.
Rot. coram Pamphil. decif. 138. num. 1., & 6., &
decif. 312. num. 2., & ad summum detrahi so-
lummodo posset tertia pars veri, justique valo-
ris, per ea, quæ advertunt Pigant. ad statut.
Fe-rar. rubr. 38. num. 73., Rot. in rec. decif. 457.
num. 3. part. 2., decif. 291. num. 6., & 7. part.
17., & post Constantin. ad statut. Urb. decif. 169.
num. 16.

Et ita veridè crederem procedendo cum ter-
minis donationis, cujus titulo juvari contendit
D. Margarita, licet illi magis profuturum fore
arbitrer jussit simpliciter titulo donationis in
solutum factæ in causam restitut. onis dotis, prò
qua restit. Adrubal potuit Praedium majoris va-
loris assignare, absque eo quod actus hujusmo-
di tamquam nullus, & sine causâ factus, deinde
revocari, aut major illa quantitas à solvente re-
peti valeat, quotiescunque nulla aut enormis
aut enormissima lex interceisset, his addendo,
titulum assignationis sive donationis in solutum,
qui, inspectâ rei substantiâ, reverâ videtur actus
principaliter gestus inter praefatos conjuges,
non esse incompatibilem cum titulo donationis,
qui adjectus, & expressus fuit ad majorem cau-
telam, ac in sequelam, & confirmationem
actus principaliter celebrati, nec forte praetextu
majoris valoris rei daxe in solutum impugnari
posset, ut deponit Testis relatus in §. Neque
verò error, quo casu prò sustinendo actu spe-
cian-

¹¹⁵ Standum est id, quod principaliter Partes facere voluerunt, nos autem id, quod ex abundantia, & ad majorem cautelam dictum, aut tantum fuit, ex notis juris nostri regulis, quae innuunt volui, ut requirentes incerte latis valde periculosam alean evitare possint aditum prae-bendo honeste alicui concordare dic.

Imolen. Successionis, seu Renunciationis.

Renunciatio à filia ex causa ingressus in Religionem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *è di qualunque altra sorte* = hereditatem etiam fratris, licet viventis, censetur comprehendere. Realis item, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissam sit, clausulam contineat ceteratam = *ejusque heredum* &c. = Heredum autem nomine, sive heredes sanguinis, sive agnati intelligantur, venit etiam foemina de ipsius Renunciatarii familia.

VOTUM XXXIII.

- 1 Renunciatio stricti juris est, ac ultra expressa non extenditur.
- 2 *Renus* à iati. facta paternis Bonis, Bona fratris, licet à Patre obveniant, non comprehendit.
- 3 In renunciazione ut Bona quapiam cessantur comprehensio, *arum* origo non attenditur, sed ipsorum status delata Successionis tempore.
- 4 *Ius* succedendi ob intestato alicui viventi habetur per iure de futuro in causa etiam de futuro.
- 5 *Ius* futurum in causa de futuro nunquam in renunciazione comprehensum intelligitur, nisi literaliter expressum sit.
- 6 Renunciatio personalis resolvitur ob defectum personarum in ea contemplatarum, & num. 25.
- 7 Renunciatio favore Patris, ejusque heredum personalis est.
- 8 In renunciazione favore Patris, ejusque heredum facta intuitu conservandi Bona in familia, censetur contemplata agnatio.
- 9 Et, comprehensio soli masculi heredes sanguinis.
- 10 Deficiente praesertim clausula quorumcumque.
- 11 Renunciatio per verbum = dà, cede, rinuncia, trasferisce &c. = verè translativa est, & num. 44.
- 12 Renunciatio qualibet translativa personalis est.
- 13 Et resolvitur, deficientibus personis in ea contemplatis.
- 14 In renunciazione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *è di qualunque altra sorte* = fratris etiam Bona dicuntur comprehensio, & num. 15.
- 15 Verba = *è di qualunque altra sorte* = angmentativa, & ampliativa sunt.

- 16 Nec possunt verificari, nisi in rebus diversis ab expressis.
- 17 In renunciazione verba generalia ad rem expressam non restringuntur, quando id non patitur rebus sermonis ratio.
- 18 Dicitur alius includendo diversa ab expressis.
- 19 In renunciazione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, verba = *è di qualunque*, alia tunc = deinde adjecta, de Bonis fratris verisimiliter contemplatis debent intelligi.
- 20 In renunciazione aliquibus expressè hereditatis facta, verba generalia, atque ampliativa deinde adjecta, dupliciter considerantur, vel cum referantur ad modos succedendi, vel cum ad hereditates ipsos.
- 21 Quid autem operentur fere in primo casu, fere in secundo? ibid. & num. 22.
- 22 In renunciazione vitanda est verborum superfluitas.
- 23 Renunciatio per verba futuri temporis hereditates non tantum delatas, sed etiam futuras comprehendere censetur.
- 24 Procedit maxime ubi agitur non de admittendo extraneo, sed Fratres, Sorores, vel agnato.
- 25 Renunciatio ut comprehendat ius de futuro, istius mentio specialis requiritur.
- 26 Intellige, si tale ius coactum habeat praesens vocem, nec praecognitum, scilicet, si causam de praeterito, vel de praesenti.
- 27 Renunciatio favore Patris, ejusque heredum est sive nata ad extraneos quoque heredes transitoria.
- 28 Ac etiam foemina comprehendit.
- 29 Accedente praesertim clausula ceteratà heredum &c.
- 30 Clausula ceterata heredum &c. de jure, ac de notariarum stylo importat stipulationem, pro heredibus etiam extraneis.
- 31 Renunciatio favore Patris clausulam continens ceteratam ejusque heredum &c. realis, & perpetua dicitur.
- 32 Praesertim, cum iustitiam habet clausulam ad habendum, tenendum &c.
- 33 Renunciatio favore Patris, ejusque heredum facta à filia Religionem ingressam, realis dicitur, & perpetua, quia, si carnalis matrimonii occasione facta sit.
- 35 Manialis per praesentem civiliter, & fide herede mori dicitur.
- 36 In renunciazione agnatio non censetur contemplata, si Renuncians nicti sui Fratris nec mentionem quidem habuit.
- 37 In renunciazione stipulata pro heredibus etiam extraneis per clausulam ceteratam heredibus &c. agnatio non censetur contemplata, & num. 39.
- 38 Renunciazione verba = *è questo* ad effectum, clie

che i Beni si conservino nella sua famiglia, *non contemplatione agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita censetur.*

40 In renunciazione a Moniali emissa favore Patris, *ejusque heredum agnatio per modum non causæ finalis, sed tantum impulsiva censetur contemplata.*

41 Causa enim finalis reparatur ingressu ipse, vel professio in Religione.

Item conjunctio sanguinis, dotatio congrua, ac similia, num. 43.

42 Cessante autem ejusmodi impulsiva causâ, renunciatio non resolvitur, Amplio, ut num. 43.

43 Renunciatio, si non defuit ejus principalis causâ, adhuc subsistit, licet extantibus causis æque principalibus.

45 Renunciatio quod respectu Renunciantis realis, & oblativa sit, translativa verò, & personalis respectu Renunciatarii, non repugnat.

46 Renunciatio occasione monachationis, si realis illa sit, perpetuò Renunciantem arceat a Bonis renuntiatis.

47 Renunciatio personalis a Moniali emissa favore Patris, *ejusque heredum, sive de hereditibus sanguinis, sive de agnatis intelligatur, non resolvitur, superflue adhuc feminâ pariter agnata, & num. 49.*

48 Feminæ etiam dicuntur de agnatione, illamque conferre.

50 Heredum sanguinis nomine Descendentes omnes, ac etiam feminæ comprehenduntur.

51 In materia conjuncturali, ideoque dubia, dubium pariter semper est litis eventus.

AD successionem bon. mem. Antonii nuper, nimirum mense Septembris anni proximè elapsi ab intestato, & sine prole defuncti, præter D. Alexandram ejus Matrem, & D. Joannem Sororem in seculo manentem, venire contendit etiam Ven. Monasterium Sanctæ Mariæ Magdalænæ Civitatis Imolæ Ordinis S. Augustini ex persona duarum Sororum ejusdem Antonii defuncti in ipso professarum usque ab anno 1702. Sororis nempe Coronatæ, in seculo Felicis, & Sororis Deodate in seculo Justinae nuncupatarum.

Cùm autem quoad personam Matris, & Joannæ Sororis, nulla esse posset difficultas, successio quippe in nostra hypothesi deferenda est ad normam juris communis, eò quod nulla extet particularis sanctio municipalis illas repellens; solumque dicto Ven. Monasterio, cujus aliquam capacitas in dubium non revocatur, obitare posse videantur renunciationes emissæ à præfatis Sororibus occasione professionis: Ideo stricte à me queritur, ut prò veritate dicere velim, an Monasterium jussu repelli possit dictis renunciationibus, itaut universa successio ad matrem, & alteram sororem seculari pertineat? id quod ut recto judicio statui possit, inspicendum est tenor declarationum renunciationum,

De Contract.

quæ etiam per actum distinctum, & separatim celebratæ noscantur, eadem tamen omnino foris conceptæ reperiuntur; ideoque satis erit alterius tantum tenorem referre, illumque examinare, exinde enim recta elicietur interpretatio utriusque.

Illarum verò tenor ita se habet = *cofistit* &c. *avanti di fare la sua solenne professione in detto Monasterio, e servire al Signore Iddio hà voluto voler fare libera, ed ampla rinuncia di tutti, e singoli suoi Beni, azioni, e ragioni presenti, e future, che in qualsivoglia modo e causa, e titolo le competono, e sieno in avvenire per competenza ne' Beni paterni, materni, Aviti, e di qualunque altra sorte, etiam per testamento, rispetto però solamente alla sua Signora Madre, e questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua famiglia, salvo però sempre, e riservato, cioè sua naturale durante in detto Monasterio, un anno Livello di scudi dieci moneta di paoli dieci per scudo fino a tanto vivrà detto suo Signor Padre, e dopo la di lui morte i Signori suoi Eredi faranno tenuti pagare di sopra più delli dieci scudi altri due scudi, che in tutto poi saranno scudi dodici annui, e altrimenti &c. Che però &c. dà, cede, rinuncia, e trasferisce tutte, e singole sue ragioni presenti, e future, che in qualsivoglia modo, causa, e titolo le competono, & sono in avvenire per competenza ne' Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque altra sorte nel modo, come sopra s'è detto, all' Illustrissimo Signor Orazio &c. suo amatissimo Padre presente, che accetta per sé, e suoi Eredi con chiara amplissima ad avere, tenere, e godere, e disporre &c. ponendolo in di lei luogo &c. cofistendolo &c. quale rinuncia sopra fatta, ed avendo il suo plenario effetto il suddetto Signor Orazio sponte per sé, e suoi &c. promette, e s'obliga dare, ed effettivamente pagare a detta Novizia sua figliuola presente, che accetta, scudi dieci simili fin tanto egli medesimo vivrà, e dopo la di lui morte s'obliga, che li di lui Eredi li dovranno dare annualmente di sopra più altri due scudi, che tutto poi saranno scudi dodici di Livello suo a che ella naturalmente vivrà &c.*

Ex hujusmodi renunciationum contextu duorum possunt fundamenta favore Ven. Monasterii; alterum, quod in illis minimè comprehendatur hereditas fraterna, nedùm quia expressa non fuit, prout requiritur in hac materia strictissimi juris, & nullam extensionem admittente *Sard. conf. 431. num. 32. lib. 3. Cephal. conf. 605. num. 5. vol. 4. Honded. conf. 29. num. 93. & 94. Cyriac. contr. 475. num. 60. Torr. de poss. futur. success. lib. 2. cap. 34. num. 29. 34. & seqq. & sub num. 66. & priv. cap. 23. num. 8.* ubi, quod renunciatio facta de hereditate Patris, non est extendenda ad hereditatem fratris, licet illa consistat in Bonis paternis, quibus fuit renunciatum, & *num. 36. & seqq. ad 42. & divit Rot. penes eundem Torr. decis. 166. num. 1. & seqq.* tradens rationem, quia non attenditur origo Bonorum, sed eorum status tempore delatæ successiones, & in aliis pluribus adductis per *Rub. in annot. ad decis. 175. num. 22. & seqq. part. 4. tom.*

F f

4. *tom. 2. rec. & decif. 16. num. 35. part. 19. & in Persuaf. Immissiois 15. Maii 1701. §. Absque eo quod* & 15. *Januarii 1706. §. Renunciatio coram Etno D. Card. Scotto.* Verum etiam, quia jus succedendi ab intestato aliqui viventi habetur pro jure de futuro ex causa etiam de futuro, cum dependat à voluntate illius, qui testando poterat spem omnem tollere *Socin. in leg. 1. §. Veteres sub num. 3. ff. de acquir. possess. Cistrenf. conf. 394. in fin. vol. 1. Corn. conf. 180. num. 2. vol. 2. Cephal. conf. 526. num. 68. & 75. vol. 4. Peregrin. de fideicomm. art. 23. sub nu. 52. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 40. nu. 23. Rot. coram Duvio. Jun. decif. 346. nu. 26. & seq. & decif. 20. num. 6. inter impressi. ad ornat. Card. de Luc. de legat. tom. 11. §. quod quidem jus futurum ex causa de futuro nunquam in renunciatioe comprehensum intelligitur, nisi literaliter expressum legatur, ex doctrina Bartoli in leg. qui Rome §. Duo fratres num. 19. ff. de verbor. obligat. 5. *Sard. conf. 26. num. 20. in fin. Allegrad. fen. conf. 66. num. 14. Saminat. contr. 73. num. 26. Cyriac. contr. 292. num. 8. Sard. decif. 289. num. 13. Rot. decif. 340. num. 6. coram Cavolet. decif. 543. num. 27. part. 5. rec. tom. 2. & magistratraliter in Romana renunciatiois 23. Januarii 1704. §. Quae quidem verba coram Etno D. Card. Scotto, confirmata 15. Junii ejusdem anni §. Porro & §. Jura namque coram eodem.**

Alterum fundamentum est, quod renunciatioes hujusmodi personales sint, & resolute ob defectum personarum in ipsis contemplatae, quippe celebratae apparent favore Patris, ejusque heredum, & quidem intuitu coheredandi Bona in familia ibi = e questo ad effetto, che 8 *i Beni si conferiscono nella sua famiglia*, unde contemplata videtur agnatio, & soli masculi heredes à iugis in dictis renunciatioibus comprehenduntur Bartol. in leg. pronuntiatio §. Familia ff. de verbor. signific. Mantie. de consuet. lib. 8. tit. 12. num. 17. & seqq. Rot. decif. 773. num. 3. part. 3. rec. decif. 109. num. 8. post Torr. de pati. futur. success. & in Avenione. Concursus super reservat. 21. Junii 1713. §. Atque ex his & seqq. coram bna. mcm. Aufald. praetertim cum deficiat verbum = quoniam quoniam, aut alia similis clausula 10 comprehendiva heredum, certus restringuntur ad solos heredes agnatos, ut aclus, quoad minus fieri potest, noceat Renuncianti, quemadmodum in terminis renunciatiois factae occasione ingressus in Religionem docent. *Corararo. in cap. quomodo part. 1. §. 3. num. 4. de pati. in 6. Cyriac. contr. 475. num. 10. & 11. Mans. consultat. 258. num. 11. Pasinoli. decif. 53. annot. 4. nu. 47. Rota coram Merlino. decif. 869. num. 13. & decif. 594. num. 9. & ad ornat. Card. de Luc. de legat. decif. 35. num. 5. & 6.*

Rursus in parte dispositiva dictarum renunciatioem ita legitur = *da cede, rinuncia, trasferisca* &c. quibus porro verbis clare innuitur, illas esse verè translativas, ex *Andreol. contr. 310. nu. 14. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 10. nu. 3. Rot. post eundem decif. 127. num. 2. decif. 128.*

*num. 18. & decif. 300. num. 2. i proindeque cum omnis renunciatio translativa sit personalis Passerin. in cap. quomodo patrum num. 46. de pati. in 6. Douad. de renunciat. cap. 4. num. 8. tom. 2. Andreol. contr. 310. num. 10. Acciolis. refolut. 40. num. 30. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 35. & 67. Rot. post eundem decif. 64. nu. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 300. num. 4. consequens est, ut reintolvat deficientibus personis contemplatis, ut arguunt *Sard. conf. 179. num. 20. conf. 448. num. 13. & decif. 163. nu. 10. Marcian. dispnt. 8. num. 11. Douad. de renunc. cap. 3. num. 20. & 21. tom. 1. & cap. 4. num. 8. & 9. tom. 2. Theodor. allegat. 36. nu. 31. de Marvii. refolut. quid. cap. 190. ferè per tot. lib. 2. cap. 10. num. 36. Rot. ipsum dict. decif. 64. num. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 300. num. 4. & seqq.**

At verò neutrum ex dictis fundamentis subsistere videtur, nam primum, videlicet non comprehendens Bonorum fraterorum in renunciatioibus, de quibus agitur, corrumpit ex eo, quod, licet illa expresse in renunciatioibus nominata non appareant, cum tamen post enunciata Bona paterna, materna, & avita addita, 14 *præterea legantur verba illa = è di qualunque altra sorte =*, sub his sane amplius verbis nullam Bonorum speciem excludentibus, sed omnia indistinctè amplectentibus, dubium non est, quin comprehensa dicatur etiam Bona fraterna, non secus ac si de eis specificata, & individua mentio facta fuisset *Bursat. conf. 114. num. 14. Rot. conf. 43. num. 9. lib. 1. & prius conf. 42. nu. 12. Gargiar. conf. 100. num. 39. Redens. b. conf. 46. num. 56. Bec. conf. 74. num. 26. & seq. Menoch. conf. 315. num. 57. & conf. 401. num. 111. Sard. conf. 562. num. 5. & seqq. & num. 9. & seqq. Capyc. letr. consult. 77. num. 32. Card. de Luc. de renunciat. disp. 9. num. 8. & 12. Gratian. discept. forens. cap. 568. nu. 37. & seqq. Battiglier. de renunc. success. cap. 2. theorem. 49. num. 2. pag. mibi 255. Rota coram Merlino. decif. 32. num. 3. & 9. & decif. 62. sub num. 5. post Merlino. de legat. decif. 47. num. 3. & decif. 48. nu. 6. in recent. decif. 714. num. 1. & seqq. part. 2. & decif. 375. num. 9. & duob. seqq. apud 4. tom. 2. & in quadam allegat. impressi. apud Perremon. consilii. Jussifcausult. part. 3. tom. 2. fol. mibi 23. num. 42. & seqq.*

Et rectè quidem, nam verba illa = *e di qualunque altra sorte* = sunt proculdubio augmentativa, & ampliativa dispositionis, nec possunt verificari, nisi in Bonis diversis ab expressis *Sard. 16 conf. 303. num. 32. & seqq. Menoch. conf. 355. num. 18. lib. 4. Natta conf. 546. nu. 22. Hodierni. in leg. hoc Edictali quæst. 11. num. 65. & duob. seqq. ubi alii, Gratian. disp. 568. num. 33. & 36. Rot. decif. 149. num. 3. part. 1. ubi etiam, quod, licet verba generalia in renunciatioibus 17 regulariter restringantur ad rem, vel causam expressam, et tamen non procedit, quando ratio recti sermonis talem restrictionem non patitur, & in rec. decif. 714. num. 4. & duob. seqq. part. 2. praetertim num. 5. iniquius, quod ratio recti*

- recti sermonis non recipit restrictionem ad expressa, quando, specificatis successioneibus paternis, maternis &c., renunciatio est etiam aliis successioneibus quomodolibet devolvendis, quae verba ex sui propria natura ampliant, & non restringunt dispositionem, nec possunt verificari, nisi in iuribus diversis à jure competente, super Bonis renunciatis; ponderando praefertim dictionem *aliis*, quae, licet sit nota similitudinis, includit diversa ab expressis, & bene
- 39 ex Gratiano dicto cap. 368. num. 33. & seqq., proindeque, si supra relata verba = *e di qualunque altra sorte* = necessarii debent intelligi de diversis Bonis praeter specificata, omnino referenda sunt ad bona fraterna, quae post paterna, materna, & avita claris verbis expressa, facilius menti Renunciantium observari poterant Merlino. Pignatelli. contr. forens. cap. 5. num. 1. & seqq., & num. 17. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 23. num. 42., Rota coram Merlino. decif. 32. num. 9., & decif. 166. num. 6. post Torr. de post. futur. success., in quibus bene distinguitur casus, in quo verba referuntur ad modos succedendi, ab altero casu, in quo referuntur ad alias successiones, ut in primo casu illa, quantumvis ampla, & generalia restringantur ad omnes modos, quibus Renunciatis Patri, & Matri, aliisque nominatis succedere potuissent; In secundo vero complectantur omnes alias successiones ab expressis diversas, ne verba sint superflua, & inutilia, quod etiam in renunciationibus evitari debet Kellember. de renunc. success. cap. 31. num. 4. Hartmann. Pistor. lib. 4. quest. 6. num. 39., Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 14. num. 64., & cap. 24. num. 97., & seqq., optimè Rot. decif. decif. 714. num. 6. post 2. rec. ibi = neque ullà ratione subsistere videbatur, quod verba = *Et aliis successioneibus* = amplectantur quidem modos succedendi personis supra expressis, sed non augent numerum personarum, quibus succedendum erat; quia, cum
- 22 verba, quibus Portia renunciavit hereditati paterna, materna &c., directè sint in ipsam hereditatem, censetur per illam renunciasse omnino modis, quibus dictis Personis succedere potuissent, etiam mille adfuisse &c. ac propterea verba subsequencia = *Et aliis successioneibus* = non possunt augere modos succedendi, quibus jam sunt renunciatum, sed necesse est, ad evitandum superfluitatem, quod importet renunciationem succedendi aliis personis altera specificatas =, iisdemque, scilicet verbis Gratiano, dict. cap. 368. un. 37., & 38., quod sequitur Boetigier de renunc. success. cap. 3. ibidem. ag. num. 23.
- 23 Et sane ve ha illa = *di tutti, e singoli suoi Beni, azioni, e ragioni, presenti, e future, che in qualsivoglia modo, causa, e titolo le competono, e siano in avvenire per competere ne Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque altra sorte etiam per testamento &c.* = suum non sortirentur effusum, nisi extenderetur ad successioneem, etiam ab intestato provenientem post obitum Patris, ut in terminis similium verborum traderunt Honded. conf. 49. num. 14. lib. 1., Menoch. conf. 401. num. 119., Rota coram Buratto decif.

310., ubi Adden. num. 8., in rec. decif. 109. num. 1. part. 5., & melius coram Benincasa decif. 357. un. 11., & coram Cerre decif. 716. num. 6. & 7., ubi, quod id potissimè procedit, quando non agitur de admittendo extraneo, sed fratre, sorore, vel agnato, qui regulariter in ejusmodi renunciationibus contemplati censentur.

Nilque obstat, quod jus succedendi ab intestato alicui viventi habeatur pro jure de futuro ex causa de futuro, ideoque indigeat speciali mentione, respondetur enim, id procedere in illis successioneibus, quae nullam habent probabilem spem de praesenti, vel de praeterito, sed ex causa prorsus nova, & inopinata, minimeque praecognita proveniunt: secus verò in illis, quae causam habent cognitam de praeterito, vel de praesenti, quaeque à Renunciante saltem sperari poterant, & verissimiliter praecogitari potuerunt, ut est hereditas fratris in casu nostro, & ita egregie, & magistraliter declarat Rota in illa Romana Renunciatiois 27. Januarii 1708. 5. Ratio autem, confirmata 15. Junii ejusdem anni 5. Porri, & seqq., & iterum 6. Maii 1709. 5. Neque remotissimum coram Edo. D. Cord. Scotto.

Insublimes etiam est alterum fundamentum, quod nempe renunciationes personales sint, & resolutae ob defectum Personarum contemplatarum, etenim illae facili apparent favore Patris, ejusque heredum, quorum nomine, in hac materia indifferenti, & sapiente naturà ad heredes transitoria comprehendunt etiam, heredes extranei, ad firmata per Rot. coram Benincasa decif. 357. num. 21., in rec. decif. 252. num. 6. part. 5., & in Persepolisianis. Legatarum super reintegratiois 27. Junii 1712. 5. 19., & 23. ibi = *satis est stipulatio simplex pro hereditate, & successioneibus ad comprehendendos heredes extraneos coram R. Aldrovand.*, & in specie, quod includantur etiam foeminae, in terminis renunciationis dixit Barosa. conf. 164. num. 6., cum aliis adductis in allegat. impress. Pevermeti. conf. 357. Jurisconsulti: part. 3. tom. 2. pag. mibi 26. num. 50. & seqq., optimè Rota coram Barot. decif. 394. num. 4. ibi = non obstat, quod Alphonsus sit mortuus nullis relictiis filiiis masculis, quia satis est, quod faciat stipulatus pro se, & hereditas, quorum nomine veniant etiam extranei, & sic, et magis est admittenda filio = maxime accedente clausulà ceteratà = *heredum &c.* = quae sola per intellectum à lege subauditum, ac etiam ex filio Notariorum importare potest stipulationem pro omnibus heredibus etiam extraneis, id autem sufficit pro excludenda personalitate similium renunciationum, & ad hoc ut ille reales, & perpetue dicantur, ut tradunt Merlino. Pignatelli. contr. forens. cap. 5. num. 5., Gratiano. discept. 568. num. 5., Capocy. latr. confalt. 76. un. 53., Coram. resolut. 235. num. 6., Pacian. allegat. civil. 93. num. 16., & seqq., Palm. Nep. allegat. 394. num. 17., & allegat. 295. num. 18., coram bo. Alfredo decif. 90. num. 24., & duob. seqq. iuxta impressi. Roman., in Romano legitima 17. Junii 1707. 5. At idem ad med. coram R. Lancesio Decano, in Corvillaco. donationis 2. Julii 1710.

§. *At è converso coram eodem*, in Engubina Immissio 11. Maii 1711. §. *Altera coram* h. mem. Kaunitz, in Forempromien. Legatorum super reintegratione 12. Aprilis 1712. §. *Causa confirmata* 27. Janii ejusdem anni §. Nullumque coram Rōo Advocando, & in Romano Legati 9. Martii 1714. §. *Et fuit illa coram Rōo Crispo*.

- Præterit attentis aliis amplissimis verbis, & clausulis generalibus in dictis renunciationibus adjectis, quas pro illarum realitate passim considerant Doctores præcipue collecti in alleg. impressi. apud Perrenat. confici. Farifcolt. part. 3. tom. 2. pag. ubi 27. num. 55. & seqq., ut de clausula 33 *ad habendum, tenendum* &c. = Gratian. discept. 932. num. 5., *Rota coram Benincasa* decif. 357. num. 10., & alibi frequentissime, & de potestate data retinendi, & disponendi Cappe. decif. 100. num. 1., *Covarr.* in cap. *quantis* postum part. 3. §. 2. num. 4., quibus (maximè ad elicium predictum inducendum nempe realitatem, similitum renunciationum) robur addit reservatio annui Livelli facta correspondivè ad renunciationes, & quidem etiam post obitum Patris renunciatarii ibi = *salvo però sempre*, & *riservata vita sua naturale durante in detto Monasterio un annuo Livello di scudi dieci* &c. *fina a tanto vivrà detto Signor suo Padre*, & *dopo la di lui morte i Signori suoi Eredi saranno tenuti pagare di sopra più delle dieci scudi altri due scudi*, &c. = & latius in dictis Instrumentis, ex qua reservatione rectè arguitur, renunciations esse perpetuè duraturas, quemadmodum perpetuè, & utique ad obitum Renunciantium durare debebat præstatio annui Livelli scutorum duodecim, ut ex illis aliis verbis = *che li di lui Eredi li dovranno dare annualmente di sopra più altri due scudi*, *che tanto più saranno scudi dodici*, *fino a che ella naturalmente vivrà* = & nā bene ratiocinatur *Rota coram Riccio* decif. 566. num. 12., & *coram Benincasa* decif. 357. num. 12., & seq., & hæc o noia animadvertendo bene ad rem tradit *Boisglier* de reann. success. cap. 2. *liborem*. 49. n. 26., & plurib. seqq.

- Idque certius, quia præfata renunciations factæ leguntur uou quidem occasione matrimonii carnalis, sed ex causa professionis in Monasterio, quo casu, ad differentiam alterius, facilius præsumitur, Renunciantes ibi adimere, voluisse ipem omnem succedendi etiam favore extraneorum, quia Muales per professionem civiliter, & sine herede mori dicuntur *Tell. Fernand.* in l. 6. *Thaur.* num. 51. & seq., *Rote* dispat. jur. select. cap. 55. num. 45., & seq., *Gratian.* discept. 568. num. 5., *Conciol.* allegat. 31. num. 24., *Merlin.* Pignatelli. dilo cap. 5. num. 4., *Pausat.* contr. 20. num. 120., & pluribus seqq., *Rota coram Merlin.* decif. 12. num. 14., *coram Benincasa* decif. 357. num. 6., & duobus seqq., in recent. decif. 328. num. 18. part. 12., decif. 353. num. 19. part. 14., in *Civitatibus* etiam transactionibus 20. Aprilis 1708. §. *Possimè* coram *Edm. Scotta*, in *Romana* reannuationibus 23. Januarii ejusdem anni §. *Maximè*, confirmata 15. Janii ejusdem anni §. *Præcipue*, & 6. Maii 1709. §. *Tantò magis* co-

ram eodem, & 10. Maii 1710. §. *Attento cum* seqq. coram *Rōo Crispo*, & in altera *Romana* renunciationis 9. Maii 1710. §. *Edque facillius* coram *Cerd. Priolo*, confirmata 3. Julii 1711. §. *Intenens* coram *Rōo Advocando*.

- Indeque cessat contemplatio agnationis, & assertus labor masculorum, & heredium sanguinis, qui reverà nulla ex parte dictarum renunciationum defumi posse videtur, quinimò potius manifestè exclusus apparet, tum ex eo, quod in iis nunquam facta fuit mentio unici fratris, quem habebant Renunciantes tempore factæ renunciationis, tum etiam ex eo, quod, ut supra demonstratum est, eadem stipulatur leguntur pro hereditibus quibuscumque etiam extraneis virtute illius clausule cæteratæ = *hereditibus* &c. aut bene ad rem considerat *Rota apud Palm. Nepos.* allegat. 295. num. 17. & seqq., coram *Duvoc.* jan. decif. 676. num. 27., & post *Torr. de post. futur.* success. decif. 107. num. 8. & 9., quibus addi possunt *Merlin.* Pignatelli. contr. forens. cap. 5. num. 6., *Vincat.* de Franch. decif. 365., *Mastrill.* decif. 65. num. 15. ordine in proposito loquentes: quapropter in nostra hypotheti nihil operari potest expressio illa = *questo ad effetto*, *che i Beni si conservino nella sua famiglia* = cum facta 38 cessatur ad magis hoc titulo colorandam renunciationem, ut inquit *Rota coram i. meris sen.* decif. 153. num. 1., & *coram Emeris* jan. decif. 1337. num. 11., in rec. decif. 230. num. 6., & 7. part. 14., decif. 57. num. 6., & seq. part. 15., decif. 328. num. 16. & 17. part. 17. ibi = *secus autem est quotiescunque ratio renunciandi non est agnationis conservatio, sed id solum admittere ad colorandum sub hoc honorabili titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit pro hereditibus, & successibus quibuscumque, & sic etiam extraneis* &c. quia tunc dicitur definitio non conservatio agnationis = *in Sutrino* dotis 11. Janii 1708. §. *Tales* autem coram *bon. mem. Molines*.

- Idque potiori certe iure locum sibi vindicat in hiis renunciationibus factis occasione ingressus in Religionem, sive professionis in ea emittende, in illis enim agnatio minimè contemplata censetur per modum causæ finalis, sed tantum impulsivæ, cum etiam sine tali causa illæ verifimiliter factæ fuissent tum ob amorem Patris, & reliquorum consanguineorum, tum etiam propter dotem receptam, & promissionem annui livelli, ut perpendi *Gratian.* discept. forens. 568. num. 11., & duob. seqq., *Barz.* decif. *Bonon.* 25. num. 70. & 73., *Rot. dec.* 587. num. 5. part. 1. rec., tamquam verò causa finalis earumdem consideratur ipse ingressus, sive professio emittenda, Puellæ enim li remaneret in seculo, vel ad illud redirent, utique non renunciant *Natta* cons. 69. num. 10. & seq., *Cracet.* caus. 142. num. 9., *Cart. jun. conf.* 141. n. 13., *Covarr.* in cap. *quantis* postum part. 3. §. 2. n. 4., *Gratian.* d. cap. 568. num. 9. & 10., & decif. *Marci.* 42. num. 1. ad 4., *Barz.* d. decif. 35. num. 68., *Rot. d. decif.* 587. num. 4. part. 1. rec. Inde autem sequitur, quod, cessante etiam tali causâ impulsivâ desumptâ ex contemplatione agnationis 43

tionis; nihilominus renunciatio subisteret *Rot. d. decif. 587. num. 6. part. 1. rec.*, quinimodo id procederet, etiam agnationis conservatio verè dici posset causa finalis, & non merè impulsiva, quia, dum alie cause aque principales concurrunt, prout sunt ille ingressus in Religionem, conjunctionis sanguinis, congrue dotationis, & similium, detectus unius cause non tollit effectum renunciationis, si reliquæ manent *Gratien. d. cap. 568. num. 15., Rot. d. decif. 587. num. 7. part. 1. recen., & coram Bbb. decif. 586. num. 13. ibi = ubi plures cause renunciationis fuerant expresse, easque facta sunt ab ingressura Religione, ingressus fuit causa finalis, agnatio verò impulsiva, deficiente agnitione, datat adhuc renunciatio =.*

Parumque refert, quod renunciations, de quibus agitur, translativæ esse videantur favore Patris, & idcirco personales promittit illa verba in instrumentis adiacere, *cede, trasferisca &c.*, haud enim repugnat, quod renunciatio respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuè excludendi, realis sit, & abdicativa, translativa verò, & personalis censetur respectu Renunciatarii, *Roc. diffut. Jur. secll. cap. 56. sub num. 8., clar. mem. Card. de Luc. de renunc. diff. 1. num. 9., & diff. 4. num. 17., Torr. de pact. fut. success. lib. 2. cap. 10. ex num. 9., bon. mem. Aysald. in addit. ad decif. 45. num. 24. & 28., Rot. coram Merlino. decif. 63. num. 23. & 25., coram Danno. jun. decif. 641. num. 32., coram bon. mem. Emerix jun. decif. 619. num. 5., decif. 30. num. 11. inter impress. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. in Romana Successionis 10. Februarii 1710. §. Peritur quidem est coram clar. mem. Card. Priolo, in Engubina Immissiois 11. Maii 1711. §. Magis stringit coram bon. mem. Kannitz, & in Romana renunciationis 3. Julii ejusdem anni 5. Absque eo quod coram Rho Advocato.*

Verum enim verò non est, cur in nostra hypothefi tantopere immoremur in examinanda, qualitate dictarum renunciationum, an nempe reales, vel personales dijudicande sint, quomodocumque enim accipiuntur, semper obstant Ven. Monasterio, quominus ex persona Sororum in ipso professarum succedere possit in hereditate fratris una cum Matre, & altera Sorore seculari; nam, si reales sunt, nemo est, qui non sciat, vim, & robur hujusmodi renunciationum tantum esse, ut semper, & perpetuò arceant Renunciantes, perinde ac si naturaliter mortui essent *Mans. consil. 8. num. 24., Paf. bal. de patr. potest. part. 2. cap. 7. num. 49., Conc. col. alleg. 11. num. 43., Capyc. latr. consil. 76. num. 45., Caren. resol. 69. num. 8., Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 1181. num. 23., in rec. decif. 35. num. 13. part. 19., cum aliis concordantibus relatis in Engubina Immissiois 11. Maii 1711. §. Nec obstat coram bon. mem. Kannitz.*

Si verò personales esse dicantur, cumque eadem factæ sint favore Patris, ejusque heredum, & hoc casu sub nomine heredum, aut intelliguntur agnati, aut heredes sanguinis, si agnati, nunquam renunciations resolute cœteri pos-

sunt, quia adhuc superest femina agnata, qualis est D. Joanna soror Renunciantium, quæ est de familia, & agnationem conservat *leg. voluntates Cod. de fideicom. & generalibus omnis, in specie advertunt Gratian. discept. 568. n. 16., Capon. contr. 20. art. 3. num. 25., & firmavit Rot. decif. 587. num. 8. part. 1. rec. ibi = alitè quid neque poterat dici in casu nostro per mortem Paali, & Ludovici fuit filius cessare conservationem agnationis, cum adhuc superest D. Catharina soror illorum, & Portia, quæ licet sit nupta, cum sit nata ex masculis, dicitur de agnatione, & familia =, & coram Danno. jun. decif. 346. num. 42. & 43., si verò contemplati intelliguntur heredes sanguinis, & pari quoque jure D. D. Joanna impedit resolutionem renunciationum, cum sit heres sanguinis, horum quippe nomine veniunt Descendentes omnes *leg. ex facto 17. §. ff. ff. ad Senot. Consil. Trebelli, Gabriel. cons. 10. n. 4., & cons. 11. num. 1. lib. 2., Rot. post Torr. de pact. futur. success. decif. 51. num. 15., & præcisè in nostris terminis notavit Rota coram Besivoca decif. 357. num. 37., verbis illis = quando etiam procedendam foret retento sensu contrario, & renunciatio intelligenda esset facta pro heredibus, & successoribus sanguinis, adhuc tamen resoluta dici non posset ob existentiam Simphonæ, quæ licet nupta in aliena familia, cum sit filia Renunciantis, & respectiva soror Renunciantis, semper dicitur de agnatione =, & contet Menoch. de presumpt. lib. 3. presum. 147. num. 7. parum curato, quod non sit heres Patris, nam heres heredis dicitur heres Testatoris *leg. si quis filium si final. ff. de acquir. hered., leg. heredes, & leg. sciendum ff. de verb. signif. leg. 1. 2. & 3. ff. de petit. hered. leg. autiquus Cod. de usufructu, leg. final. §. quidam Cod. de hered. institut., gloss. in §. Exheredatus Auth. de hered. & solida, collat. 1. tit. 1. num. 60.***

Censentem igitur Ven. Monasterium justè repelli à successione fratris, de qua agitur, eandemque ad Matrem, & Sororem secularium duntaxat pertinere, eâ tamen præcipue moris ratione, quia nimirum adhuc superest persona in eadem renunciationibus contemplata: quæ sola ratio hodie sufficit pro excludendo Monasterio: & quamvis plura deduxerim pro statuenda realitate renunciations, eademque plurimum urgere possent videantur: nihilominus, cum asseri possint alie validissime rationes, & argumenta, quibus sustineri queat, istiusmodi renunciations mixtas potius censendas esse: maturius id examinari poterit, quum nempe evenierit easus deficientie personarum in dâ renunciationibus comprehensarum: id unum admonendo, quod, cum agatur de materia conjecturali, ideoque dubia, dubius pariter semper erit litis eventus.

Romana Cambii.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipitur, latè discussio articulo, ostenditur. Pignoris receptio cur in censu, non autem in cambio sit illicita?

VOTUM XXXIV.

- 1 Ex cambio, cessante periculo, lucri exatitio non est licita.
- 2 Usura est ex mera pecunie usu lucrum percipere.
- 3 Cambium, acceptum pro eo pigoris cautione, usurarium redditur, sed vid. num. 35.
- 4 Idem de censu, & num. 39.
- 5 Intellige, ut num. 41.
- 6 Censui creditor pignus pro sorte recipiens, sortem ipsam penes se habere dicitur.
- 7 Cambium in substantia deficit, si vel dolus, ac simulatio intercesserit, vel meram dampnatam matrem initium appareat, & num. 7.
- 8 Ex cambio in substantia deficiente quidquid ultra sortem exigitur, id vel ex mera pecunie usu, vel ex dilatare ad solvendum data censetur provenire.
- 9 Quid propriè usura dicitur.
- 10 Usura Divino jure, atque hominum damnata est, ipsaque repugnans est nature.
- 11 Plura in hac sententia Scriptorum præsertim Gentilium loca referuntur nu. 11. ad 19.
- 12 Cambii contractum alii consistere adfirmans in permutatione unius munitæ pro altera, alii, quod sit contractus inominatus do, ut dei num. 21. alii denum, quod sit venditio pecuniarum num. 22.
- 13 Cambium ex omnium Doctorum sententia à mutuo distinguitur.
- 14 In cambio usura propriè non datur, sed potius laso, sive injustitia.
- 15 Cambium autem usus cum lucro moderato licitus est, ac Reipublicæ utilis.
- 16 Ex cambio quod percipitur lucri, id non provenit ex periculo sortis, neque ex mora Debitoris, sed ex ipso accidentali pecunie valore, & qualis iste sit, ut num. 27., & 28.
- 17 Pecunia valor duplex est, alter legalis, qui à Principe imponitur, alter accidentalis ex circumstantiis.
- 18 In Cambio valor accidentalis pecunie desumitur præsertim ex majore, vel minori pecuniarum abundantia, & majore, vel minori numero dantium, & accipientium ad cambium.
- 19 In cambio voluti merc, & alia res qualibet, pecunia reputatur.
- 20 Cambium non vult à Mercatoribus, publicisque compositoribus, sed à privata qualibet persona intiri permittantur.
- 21 Atque etiam à mulieribus.
- 22 Immo, & à pauperibus personis, si essentialia concurrant requisita num. 34.
- 23 Cambium sumpsit naturam intrinsecam suam habet justitiam.
- 24 Cui idque illud contrabere non nisi potius, quam alteri debet permitti.
- 25 Cambii contractum ex receptione pignoris non infici, communior opinio est, & ratio ibid., & num. 51. ad 54.
- 26 Pignus datur propter contractus fidem, & restituenda rei vinculum.

- 27 Ex cambio quod percipitur lucri, non justificatur ab amittenda sortis periculo.
- 28 Cambio ratione periculi acquiritur majus lucrum accedere ultra legitimam, solitamque taxam.
- 29 In cambio non, ut in censu, illicita est pro sorte pignoris retentio.
- 30 In casu namque, sicut ac in cambio, mortua remanet Creditoris fides.
- 31 Et quando etiam in censu pignus capiatur licitè, ut num. 41.
- 32 Censui Creditori quod non liceat pignus pro sorte retinere, procedit, ubi fortis, ac pignoris valor aequalis est.
- 33 Si secus, licita quonque est fructuum exatitio.
- 34 Censui Creditori, ultra suam causam, licet alia hypotheca habere Debitoris Bonis.
- 35 Sicque & pignus pro sorte retinere.
- 36 Censui Debitor aequè in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bonis, quæ hypotheca subiacet.
- 37 Pignoris, ac fidejussoris receptio æquiparantur.
- 38 In mutuo, & venditione pignoris receptio permixta est.
- 39 Pignoris traditio executioni contractus firmitatem committit, ejus verò naturam non immutat.
- 40 In cambio, sicut & in ceteris contractibus mens Contrahentium ea est, ut promissa debeant servari.
- 41 Pro cambii securitate licite sunt quotquot accedant obligationes.
- 42 Pro cambio quum pignus accipitur fructuiferum, debent ipsius fructus Debitori excompensari.
- 43 Plurique autem dicunt, ei remittendum quod etiam esse de solito lucro.
- 44 Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem.
- 45 Cambii apoca contra Scribentem plenè probat.
- 46 Cambialis apoca falsitas non nisi clavis, plenissime probationibus valet ostendi.
- 47 Testis nimis fides extrajudicialis apta non est probare cambialis apoca falsitatem.

MATTHEUS Fabi Cambium contraxit favore Valentini Clotti his verbis = *Io sottoscritto ho ricevuto contanti scudi 750. moneta del Signor Valentino Clotti, a cui prometto restituirli fra sei mesi &c. E perchè io benissimo, che d. Signor Valentino non vuol tenere il suo denaro ozioso, ma quello impiegare in negozj diversi, particolarmente di cambj, e ricambi, perciò assuo in me stesso la cura totale di far cambiare, e ricambiare la suddetta somma a suo giusta valuta per le fiera &c. E per tale effetto eleggo il Signor Francesco N. publico Negoziante in Roma, con tutte le facoltà necessarie &c. o' danni, ed interessi di me sottoscritto, limitati però, e non eccedenti scudi sei per centenario &c., con dichiarazione, che, quando d. Cambj, e Ricambi ragguagliati &c. non arrivassero alla d. somma di scudi sei per cento, qual di meno vadi a danno del Signor*

gnor Valentino, e quando excedessero, quel di più vada a beneficio mio &c. =

Contra hunc contractum plura ex adverso opponuntur, & primò, supposito etiam, quod Valentini non mutuum gratuitum, sed contractum Cambii cum Matthæo celebrare voluisset, nihilominus in nostro casu illicita videretur exactio lucri, quia dictus Valentinus pro summa credita recepit pignus gemmarum non solum æquivalentis, sed excedentis valoris, quinobrem, cum nullum fortis periculum subjerit, non est, in quo fundetur iusta ratio lucri exigendi, quod ex d. periculo iustificatur, ut docent Salycet., Medina, Cordoba, & alii, quos refert, & sequitur Less. de Justit., & Jur. lib. 2. cap. 23. dub. 13., nisi lucrum pretendatur ex ipso usu

pecunie, quod propriè usura est, & omni jure prohibita, ut legitur Ezechiel, cap. 18. Isaias, 1. 4., & Luc. cap. 6., cap. quoniam 14. quasi. 4. cap. 1., & cap. consilium de usur. cum con. ordan. Ideoque cautionem pignoris in Cambio contractum usurarium reddere notant Franc. Bec. conf. 211., Quesq. conf. 51. num. 4., Tass. b. lit. C. consil. 11. num. 2. & 17., Gaspar Rod. iquez. de usu. reddit. lib. 3. quasi. 5. num. 17., Hieronym. de Luca in tract. de Camb. num. 14. & 43., Tolet. lib. 5. Instruct. Sacrad. cap. 52., quos refert Casp. latr. conf. 125. num. 10., & sequitur N. general. cum aliis allegat. 10. num. 94., Testat. allegat. 3. num. 216., & alleg. 14. num. 104., Rot. in rec. de off. 104. n. 3. part. 2., coram Bilibio decis. 74. n. 22., & coram R. P. D. Ansaldo decis. 23. num. 9. Si ut non dissimili ratione vitatur contractus Censuum

si Creditor pro sorte pignus æquivalens habere, veliit, ut docet Cenc. de Conf. quasi. 60. num. 44. & 45., ubi, quod eo casu Creditor videtur fortem penes se habere, cum tantumdem Bonorum Debitoris vendibilium habeat &c. Rodriguez. d. lib. 3. quasi 5., & sequitur R. P. D. Ansaldo. de commerc., & mercat. disp. 81. num. 33., & Rot. in rec. decis. 201. num. 8., & 9. part. 18.

Præterea Impugnandum realitatem ipsius contractus dicitur, d. apocam dolo extortam, & non lecto ejus tenore, bonâ fide sub alio simulato pretextu subcriptam fuisse: veritatem, contractus in puro, & gratuito mutuo reverâ consistere: adesse Testes, qui deponant, qualiter ipse Valentinus declaravit, se eam pecuniam sine usuris crediturisse, & hoc ipsum egisse, ut d. Fabri ab usuris, quibus alii Creditori obstrictus erat, liberaret.

Deficiente itaque substantiâ contractus Cambii, vel, eâ vitatâ ob retentionem pignoris factam à Creditore, quidquid in casu præfentultra fortem petitur, id non aliunde proveoit, quam, vel ex usu pecunie mutuo date, vel ex temporis dilatione ad solvendum concessâ: quæ prope usura dicitur, ut definitur in cap. in tua Civitate de usur., quantum verò execrabilis sit ea labe, non opus est recensere. Illam enim non solum Divinam, & humanam jure damnatam, sed ipsi nature repugnante probat multis, & d. Dion. Thomas 2. a. quasi. 78. art. 1., Scot., & alii in 4. sentent. disp. 15. quasi. 2., Joan. Andr.

in regul. percatum de regul. Jur. in 6., Carad. lute de contract. quasi. 22. consil. 2., & optime post eum Covarr. varior. lib. 3. cap. 1. num. 5. vers. Superest modo &c. De qua re præterea loca Gentilium Scriptorum, quibus hæc veritas, itemque odium, quo semper habuit sui feneratoris, comprobatur Aristotel. lib. 1. Politicor. c. 7. sic ait a Rationalissime habetur odio ipso Nummularia; quoniam à unum ipso facit acquisitionem, & non ad quod inditus est, commutativis enim causâ nummus inditus fuit, scilicet autem se ipsum majus facit, unde & ideo venit, quoniam illa, quæ pariantur, similia sunt gignentibus: in senore autem nummus nummum parit, quare maxime præter naturam est hic acquirendi modus &c., & idem lib. 4. Moral. Nichomach. cap. 1. in fin. ubi turpem

quæstum appellat, & feneratoris interlatrones, fopulatores, Divitiores, & Tyrannos unâ reponit, hæc spectat illud Pers. Satyr. 5. post med. Quid petis, ut nummi, quos hic quæcumque modesto Nutricio, perquisit avido sudore denaris?

M. Cato de re rust. a. in prim. refert, Majores nostros in legibus posuisse, forem dupli condemnari, feneratorum quadrupli, ut quanto peiorem Civem putarint feneratorem, quam furem, hinc liceret exstirpare. Cujus meminit Cirof. Mithell. lib. 3. cap. 23. num. 12., Plature in tot. libell., cui titulus est, Quid non oportet feneratori, universam feneratoris rationem improbat, quod sit contra nature regulas, quem refert idem Cirof. loc. cit., Lactantius, feneratoris asserit similes esse Diemonibus, feneratorum recurre Luna, comitali morbo homines quodam afficiant, ut narrat Cuias. ad African. tract. 7. in leg. penult. de reb. credit. §. 1., serius verò Cato Senex, quem refert Cicero lib. 2. de off. §. final. Sed utilitatem &c. cum ab ipso quaereretur, quid feneratori sibi videretur? idem quod homines videre, respondit. Quod item aureis verbis expressit Dio. Ambros., ut habetur in Cuias. final. 14. quasi. 4. ibi = Ab his usuram exige, quæ non sit crueni occidere: sui forte dimicat, qui usuram fugit: ut gloriæ de hostem nescit, qui fecit exorator usurarius: Ergo ubi jus belli, ibi jus usura &c. =

Quamquam verò argumenta hæc, quæ contra d. contractum afferuntur, speciem aliquam veri præstare videantur, nihilominus illum labe usurariæ minimè inquinatum esse crediderim; supponendo enim, quod ab omnibus admittitur, contractum nempe Cambii toto genere à mutuo differre: sive enim dicamus, Cambium esse permutationem unius monetæ pro altera cum Cajetan. de Camb. cap. 1. §. 1. de justit. & jur. lib. 6. quasi. 8. art. 2., Anst. in istis, moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 1., Lup. de usur. §. 3. num. 20., R. wald. Coll. de Camb. cap. 2., Herin. de commerc. terrestr., & Nov. cap. 2. n. 1., aliisque relatis per Anst. resol. 47. num. 14., sive, quod sit contractus inominatus, d. ut de, ut putat Joen. Anst. in cap. Naviganti sub nom. 47. de usur., ibique Novarr. sub ann. 9., Insi. boel Sak. ad decis. Thom. 22. quasi. 78. tit. de Camb. part. 1.

Quamquam verò argumenta hæc, quæ contra d. contractum afferuntur, speciem aliquam veri præstare videantur, nihilominus illum labe usurariæ minimè inquinatum esse crediderim; supponendo enim, quod ab omnibus admittitur, contractum nempe Cambii toto genere à mutuo differre: sive enim dicamus, Cambium esse permutationem unius monetæ pro altera cum Cajetan. de Camb. cap. 1. §. 1. de justit. & jur. lib. 6. quasi. 8. art. 2., Anst. in istis, moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 1., Lup. de usur. §. 3. num. 20., R. wald. Coll. de Camb. cap. 2., Herin. de commerc. terrestr., & Nov. cap. 2. n. 1., aliisque relatis per Anst. resol. 47. num. 14., sive, quod sit contractus inominatus, d. ut de, ut putat Joen. Anst. in cap. Naviganti sub nom. 47. de usur., ibique Novarr. sub ann. 9., Insi. boel Sak. ad decis. Thom. 22. quasi. 78. tit. de Camb. part. 1.

Quamquam verò argumenta hæc, quæ contra d. contractum afferuntur, speciem aliquam veri præstare videantur, nihilominus illum labe usurariæ minimè inquinatum esse crediderim; supponendo enim, quod ab omnibus admittitur, contractum nempe Cambii toto genere à mutuo differre: sive enim dicamus, Cambium esse permutationem unius monetæ pro altera cum Cajetan. de Camb. cap. 1. §. 1. de justit. & jur. lib. 6. quasi. 8. art. 2., Anst. in istis, moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 1., Lup. de usur. §. 3. num. 20., R. wald. Coll. de Camb. cap. 2., Herin. de commerc. terrestr., & Nov. cap. 2. n. 1., aliisque relatis per Anst. resol. 47. num. 14., sive, quod sit contractus inominatus, d. ut de, ut putat Joen. Anst. in cap. Naviganti sub nom. 47. de usur., ibique Novarr. sub ann. 9., Insi. boel Sak. ad decis. Thom. 22. quasi. 78. tit. de Camb. part. 1.

Quamquam verò argumenta hæc, quæ contra d. contractum afferuntur, speciem aliquam veri præstare videantur, nihilominus illum labe usurariæ minimè inquinatum esse crediderim; supponendo enim, quod ab omnibus admittitur, contractum nempe Cambii toto genere à mutuo differre: sive enim dicamus, Cambium esse permutationem unius monetæ pro altera cum Cajetan. de Camb. cap. 1. §. 1. de justit. & jur. lib. 6. quasi. 8. art. 2., Anst. in istis, moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 1., Lup. de usur. §. 3. num. 20., R. wald. Coll. de Camb. cap. 2., Herin. de commerc. terrestr., & Nov. cap. 2. n. 1., aliisque relatis per Anst. resol. 47. num. 14., sive, quod sit contractus inominatus, d. ut de, ut putat Joen. Anst. in cap. Naviganti sub nom. 47. de usur., ibique Novarr. sub ann. 9., Insi. boel Sak. ad decis. Thom. 22. quasi. 78. tit. de Camb. part. 1.

- 32 *part. 1.*, sive quod sit venditio pecuniarum cum Bald. *conf. 348. num. 6.*, Molin. *de contrah. disp. 396.*, Silvest. *verb. usura 4. quest. 8. §. 1.*, Buntsegna *de Camb. cap. 6.*, Secc. *de commerc. §. 1. quest. 4. num. 21.*, Tuff. *lit. C. cen. luf. 11. num. 3.* Hoc omnium consensus certum est, quod
- 33 *ad mutuo distinguitur Lep. d. cap. Naviganti §. 2. num. 1.*, & 79., Conrad. *de contrah. quest. 98.*, Villagut. *de usur. quest. 1. num. 9.*, Amat. *d. resol. 47. num. 12.*, & seq., Cyriac. *contr. 126. n. 32.*
- 34 Ideoque in eo non cadere proprie usuram, sed potius lesionem, sive iniuriam, recte notavit Card. *de Luc. de Camb. disc. 34. num. 4.*, & seqq., disc. 31. ex num. 13., & in Summ. num. 34.,
- 35 illi utique usum cum lucro moderato nedum licitum, sed & Reipublice utilem, & commercio valde accommodatum dicit cum aliis Covarr. *in veter. numismat. collat. cap. 7. sub num. 4.*, Anton. Amat. *resol. 37. num. 5.*, & pro omnibus Divus Pius IV. in sua Bolla 118. ibi *« Cambium usum necessitas, & publica utilitas indaxit »* &c.
- 36 Quod facit lucrum non provenit ex periculo cui pecunia exponitur, neque ex mora solvendi (licet hac etiam consideretur) sed ex ipso valore accidentali pecunie, in qua quidem duplex
- 37 valor agnoscitur, alter legalis, qui imponitur a Principe, alter accidentalis ex circumstantiis, puta ratione majoris commoditatis, vel facillioris expendibilitatis, sed precipue ex majori
- 38 vel minori abundantia pecuniarum, & majori vel minori numero Dantium, & Accipientium ad Cambium; ut proinde pecunia quoad hoc reputetur veluti merc, & alia res quolibet, ita communiter Novarr. *in Manual. cap. 17. n. 28 j.*, Lep. *lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 34.*, & seqq. vers. ubi adducit, duplicem esse, Valentia *tom. 3. dispnt. 5. quest. 32. punct. 4.*, Sales *de Camb. dub. 12.*, Bonaccin. *de contrah. dispnt. 3. quest. 5. propos. 2. vers. addo lucrum cum §. seqq.*, & propos. 1. sub num. 15., Cypriol. *oper. moral. part. 7. dispnt. 7. punct. 2. num. 1.*, ubi de communi, & punct. 7. n. 1. & 3., Sales *de Camb. contr. 16. quest. 4. art. 3.*, Rosignol. *de Camb. dispnt. 1. praej. 3. num. 1.*, & 3., Guttierrez. 2. prolit. quest. 178., Turr. *de Camb. dispnt. 1. quest. 13. num. 117.*, & 120. dispnt. 2. quest. 21. num. 4. vers. Secundo tota ratio, & dispnt. 3. quest. 11. num. 9., Gibelin. *de usur. lib. 5. art. 1. num. 1.*, Filliac. *de Camb. num. 355.*, & seq. aliquae apud eum.
- 39 Proindeque non mercatoribus, publicisque dumtaxat Campsioribus ejusmodi contractum facere permittitur, sed & cuicumque private persone, ut contra Cajetan. *de Camb. cap. 5. docet Silvest. verb. usura 4. §. 7.*, Dominic. *Soto lib. 7. de justit. & Jur. quest. 2.*, quos sequitur Covarr. *in veter. numismat. collat. cap. 7. sub num. 4.*
- 40 *vers. qui tamen Dian. tom. 6. tract. 3. ref. 3.*, ubi, quod Cambium potest fieri, & exerceri etiam a mulieribus Nald. *in summ. verb. Cambium n. 6.*
- 41 & ratio deducitur ex ipsa natura Cambii mox explicata: nam sive sit venditio, sive permutatio, sive alius contractus innominatus, habet suam intrinsicam justitiam ex ipsa natura rei,
- 42 ut ait Covarr. *loc. cit.*, & alique est, cur uni potius,

quam alteri debeat permitti, ut Doctores omnes, si paucos excipias, tentent. Imo, & a paupere fieri potest, si ejus essentialia concurrant requilita, ut precipue notat Anton. Salvatore 34 *de continuat. Cambior. part. 5. num. 35.*, quem sequitur Dian. *d. tom. 6. tract. 3. resol. 4.*

Libuit hac ad memoriam revocare, licet clarissimi na sint, & omnibus, qui in foro nostro versantur, notissima, quia eisdem facilius occurritur objectioni de sumptu ex eo, quod Creditor se cautum reddiderit receptione pignoris, quod quidem Cambii contractum non inficere magis committer, & summa cum ratione censent 35 Doctores. Etenim non potest pignus vitium contractui asserre, quod aliud non spectat, nisi certiore contractus eo modo, quo initus est, executionem, & promissorum observantiam; Propter enim contractus fidem, & restitue re rei vinculum pignus datur, ut ait Papinian. *in l. 36 legata 9. in fin. §. de fupellectil. legat.* Nec ad essentialiam pertinet Cambii, quod Creditor non possit de forte tutus reddi, quasi in illius amittenda periculo lucrum fundetur, & justifice tur; hoc enim proflus erroneum rectissime dicit Turr. *de Camb. dispnt. 3. quest. 11. num. 9.*, & 10., cum lucri iustitia ex aliis proveniat causis, ut supra pronotavimus. Ex ratione ipsius periculi nihil Cambio ultra legitimum, & solitam tamen accedere potest, ut bene docent Scarcia 38 *de commerc. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 10. n. 76.*, & seqq., Duard. *de Camb. quest. 38.*, num. 10, & 11., Franc. Roc. *tom. 1. resp. af. tit. de offecrat. notab. 47. num. 158.*, idem Turr. *dispnt. 3. quest. 23. num. 84.*

Nec urget exemplum desumptum ex censu, 39 in quo non licet Creditori pignus retinere, tum quia non eadem videtur ratio Cambii, & Censu, in qua fors demortua est pro Creditore, 40 & proinde non mirum, si improbum videatur pro ea pignus habere: tum etiam quia allegata in contrarium procedunt, quando Creditori census datum sit pignus aequalis valoris: quo casu putant Doctores, Censu fructus non currere, ex ea scilicet ratione, quia tunc pignus censetur datum in solutum, & nullam adesse spem lutionis, cum vanum sit centum pro centum re habere, ut Rota ipsa hanc theoricam saepe admisit coram Priol. *dec. 376. num. 20.*, coram Pamphil. *decif. 240. num. 8. part. 15.*, *decif. 249. num. 15. part. 18.*, *decif. 228. num. 4. part. 19.*, *decif. 374. num. 1.*, & in his terminis loquitur Gen. *in alleg. quest. 60. num. 44. & 45.*, R. P. D. Anfeld. *de commerc. & mercat. disc. 81. num. 33.*, & 38., & disc. 71. num. 101. Extrâ verò hos terminos etiam in censu licitum esse pignus pro securitate accipere, & fructus nihilominus decurrere, probant Duard. *de Censib. §. 5. quest. 44. in 1.*, & 2. conclus. Tundet. *quest. citat. cap. 97. n. 8.*, ubi, quod cum hac distinctione intelligendus est Gen. *loc. citat.*, & Pignatelli. *tom. 8. dispnt. 88. sub num. 1. in 3. propos.*, ubi asserti quidem optimam rationem; nam, si Creditor Censu potest habere alia Bona debitoris hypothecata ultra fundum censum, etiam in terminis Bullæ S. P. P., ut quo tidie

tidie practicator, & nemo de hoc dubitat *Molia*,
disput. 387. de contrahit. non est, cum nequeat pariter
 44 pignus accipere, cum esse pignus in bonis
 45 ipsius debitoris remanere dicatur *leg. pignus cod. de pignorat. actio.*, *Negafcia. part. 2. membr. 3. num. 72.* Rursus, si potest accipere fideiussorem,
 46 potest & pignora, quia hæc æquiparantur *leg. 4. §. Quid est idoneus ff. de fidejuss. leg. Promissor 21. in fin. ff. de consil. pecun.* utrumque enim ordinatur ad fulciendam Contractus fidem = hæc *Pignustell.*

Si igitur, ut ex dictis patet, nec in Censu illi-
 cita est pignoris acceptio, multo magis erit per-
 missa in Cambio: & ita quidem reprobat *Bec-
 cio, Hieronym. de Luca, Osafib.*, & aliis paucis
 contrarium tenentibus, quorum aliqui obiter
 47 tantum, & perfunctorie loquuntur, communio-
 ri calculo docti *Michael Salas ad Div. Thom. 2. 2. post. quest. 78. disput. de Camb. quest. 4. art. 2. num. 17.* *Azor. Instit. moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 11. quest. 11.*, *Salom. de Just. & Fur. tom. 2. tit. de Camb. quest. 4. contr. 22.*, *Less. eodem tract. de Just. & Fur. lib. 2. cap. 23. dub. 8. n. 77.*,
Reginald. lib. 25. num. 412., *Bonaccin. de contrahit. disput. 3. quest. 5. propos. 5. n. 21. vers. quæres 3.*,
 ubi pro ratione dicit, quod in omni contractu
 licitum est cuique sibi consulere, seque indem-
 nem servare, *Fillinec. tom. 2. tract. 35. cap. 10. vers. secundum quædam de Campsforibus*, ubi, quod,
 si hoc licet in mutuo, & venditione, pariter li-
 citum erit in Cambio *Castrupal. part. 7. disput. 7. de Camb. parit. 11. num. 2. vers. et contr.*, *Gibalin. de usur. lib. 5. tit. de Camb. & Societ. cap. 1. art. 15. consil. 3.*, ubi dat rationem, quia pignus

49 executioni contractus firmitatem conciliat,
 ejus verò naturam non immutat, & hanc esse
 communem sententiam, de *Lugo disput. 28. num. 124.* & ex *Forensibus Carr. Jus. consil. 132.*,
Bonifegni. de Camb. cap. 7. num. 23., *Romuald. Col. cod. tract. cap. 28.*, *Scacc. de commerc. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 12. per tot.*, ubi, quod
 si consulerant Jureconsulti Florentini, nullo
 super hoc excitato dubio, nec solum justitiam
 Cambii pignus non repugnare, sed immo esse illi
 connaturale, sicut ceteris omnibus contracti-
 50 bus, in quibus alia mens Contrahentium non
 est, nisi ut convenia serventur, pignus autem
 convenia non alterat, sed roborat, meminitque
 responsi Urbani ad Archiepiscopum Januensem,
 qui approbantur omnes obligatines accedentes
 51 Cambio pro majori securitate Contrahentium
Gait. de Credit. cap. 3. tit. 7. quest. 6. num. 2236.,
Molpbes. in summ. part. 2. tract. 12. cap. 7. nu. 68.,
Coyse. latr. consil. 125. num. 21., ubi fatetur,
 hanc esse magis receptam opinionem *Reviz. super pragmatic. 1. de litt. Camb. num. 10.*

Quam conclusionem planè præcedere, quando
 52 pignus est infructiferum, ait *Scacc. d. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 12. num. 4.*, sicut nemo dubitat,
 si pignus sit fructiferum, fructus Debitori ex-
 computandos *Novarr. in Manual. cap. 17. num. 285.*, *Soc. de Just. & Fur. quest. 10. lib. 6. art. 3.*,
Tolet. in tract. Sacra. lib. 5. cap. 52. num. 3., qui
 etiam prædictam asserunt sententiam, & *Bona-*
De Contrahit.

cin. cum aliis d. disput. 3. de contrahit. quest. 5. propos. 5. sub num. 21. vers. verumtamen est.,
Valent. 2.2. disput. 5. quest. 23. part. 1., *Garr. de Contrahit. cap. 35. num. 2.*, *P. Gibalin. d. leg. 5. de usur. cap. 5. art. 15.*, & *consil. 3. vers. si tamen pi-*
gnus illud.

Et licet plerique moneant, quod, pignore ac-
 cepto, quia cessat periculum sortis, debeat alius
 53 quid remitti de solito lucro *Toles. d. cap. 5. lib. 5. num. 2.*, quem sequitur *Salas de contrahit. tit. de Camb. dub. 21. in fin.*, *Castrupal. part. 7. disput. 7. parit. 11. sub num. 2. vers. monet tamen*, *Molpbes. in summ. tract. 12. part. 2. cap. 7. num. 68.*, *Gait. d. cap. 2. tit. 7. quest. 6. num. 2240.*, *Dauid. in Extravag. Pii V. de Camb. quest. 24. num. 11.*, & per
 tot., & *quest. 59.*, ubi dicit, remittendum esse
 54 lucrum pro medietate, eumque refert *Coyse. latr. consil. 125. num. 22. nihilominus*, ut id æquo
 arbitrio statui possit, ineundus esset calculus
 Cambiorum.

Constantia igitur validitate Cambii, cujus
 substantia intervenit pignoris non vitatur,
 agendum modò esset de illius veritate, quæ im-
 pugnatur sub obtentu, quod Cioctè simulans
 conficere apocam Mutui gratuii dictum Fabri
 obtrinxerit contractu fructifero Cambii, id verò,
 missis aliis, probari dicebatur ex eo, quod
 idem Valentinus in suis codicillis præceperit,
 quod præstatis Matthæus non molestaretur, do-
 nec durabat conductio Furni S. Spiritus pro cre-
 ditis, quæ ipse adversus illum habebat, videli-
 cet *non Cambio di scudi 606.*, & *si adi 750. per dan-*
nari dati al medesimo per pagare = cuidam alio suo
 Creditori, ex quo inferrebat, quod Testator uni-
 cum Cambium habebat cum d. Matthæo, illud
 nempe scutorum 606. aliud verò erat simplex
 mutuum, alioquin utrumque nominasset nomi-
 ne Cambii, & non unius, sed duorum Cambio-
 rum meminisset id confirmando tum depositio-
 nem unius Testis Codicillariorum, qui affirmat,
 Valentinum dixisse, dicta scuta 750. deberi *senza*
frutti, licet Notarius per errorem, sive negli-
 gentiam hæc postrema verba omiserit, tum
 etiam subsequutam observantiam, nam Valen-
 tinus quoad vixerat nullos unquam fructus pe-
 tieraat pro alfero Cambio scutorum 750.

Verum, licet hæc plurimum urgere mihi vi-
 deantur, maxime quia asserunt contrà priva-
 tam apocam Cambii forsitan etiam triuo teste
 minime subscriptam, nihilominus, cum agatur
 de re, in qua tam favore Debitoris, quam favo-
 re Creditoris meliores afferri poterunt probatio-
 nes, illas excedendas esse censuerim, nec interim
 illa facile auderem irritam, aut consilium decla-
 rare apocam Cambii, hæc enim contrà scriben-
 55 tem, aut subscriptorem plenè probat, vice-
 autem versà probationes, quæ ab ipso asserun-
 tur, per se spectatæ, plenæ sunt, nam litera
 56 Codicillorum præbere solum potest aliquid ad-
 miniculum, cum non sit clara, admittatque in-
 terpretationem conciliabilem cum apoca, & di-
 ctum extrajudiciale unius dumtaxat Testis insu-
 fficiens pariter est, quibus tamen si alia adderen-
 tur adminicula, aut probationes, quibus melius
 57

jus declararetur, & suppleretur litera Codicillorum, res plana reddi posset favore Debitoris.

Florentina Renunciatiois.

Ex renunciatione personali, ac translative emphyteus ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta a Jesuita favore Patris, ejusque omnium heredum, & successorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstiti, jus Domino directo ob lineam finitam non acquiritur pro devolutione agendi, sed Emphyteusis apud extraneum heredem a Renunciatorio substitutum, donec Renuncians quantum solemne votum emisisset, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translative censetur, quam abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatione, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licet in extraneos ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instar bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alienatione requiritur consensus Domini directi, qui potest illum denegare. Emphyteusis, si non aliter, quam de consensu Domini directi in extraneos alienari queat, non cogitur renovationem concedere heredi extraneo, nisi quum nolit emphyteum ipsam apud se retinere.

VOTUM XXXV.

- 1 Renunciatio emphyteusis simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur.
- 2 Abdicativa pariter dicitur, si fiat, nulla prorsus personâ contemplata, sed indefinitè favore quorumcumque succedere valentium ex Legi, aut investitura dispositum, & n. 45.
- 3 Atque etiam quando se quispiam de medio t. lit, abdicatque se emphyteusis, ut alius novam investituram possit consequi, & n. 39.
- 4 Emphyteusis Ecclesiastica, existentibus adhuc personis in ea comprehensis, ad Ecclesiam devolvitur.
- 5 In investitura qui sunt comprehensi quum deficiant, linea dicitur defecisse.
- 6 Tametsi eorum alter, qui per realem renunciationem emphyteusis se abdicavit, adhuc superstes sit.
- 7 Renunciatio emphyteusis, se illi penitus abdicando, instar mortui reputatur, & num. 9. Nec devolutionem potest impedire ibid., & num. 40.
- 8 Renunciatio abdicativa scilicet ab ultimo in investitura comprehenso vocatur Dominus directus non tamquam ex potu, sed quia nullus adesse dicitur devolutionem impediens.
- 9 Emphyteusis ex consuetudine transmissibilis ad quoscumque extraneos alienari in eis non potest atque per ultimam voluntatem, dispositum Docloret, relati ibid., & num. 11. 12., & 13.

Alii siquidem affirmant, d. num. 11.

Et ibidem varia refertur opinio, num. 14., & 15.

Qua praterea diffinitione conciliatur, n. 16., & 17.

Alii verò negant num. 12., & 13.

1 Emphyteusis alienanda consuetudo strictissime interpretanda est.

13 Ideoque restringenda ad alios duntaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis.

14 Emphyteusis ex consuetudine ad quoscumque extraneos transmissibilis tunc in eis per ultimam voluntatem, ut aliqui sentiunt, alienari potest, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatim concessa est.

15 Juxta alios verò, ad effectum ejusmodi, non requiritur specifica emphyteusis mentio: eoque sub generali heredis institutione censetur comprehensa.

16 Conciliatur, ut primum rectè intelligatur procedere, quum emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de emphyteusis dominio effectus; secundum verò, quando cum tali qualitate in emphyteum transferatur, & num. 17., & ratio ibid.

18 Renunciatio personalis, & translative dicitur, quum per viam postrema dispositionis certis personis facta est.

19 Renunciatio personalis, & translative quæ emphyteusis renunciant, donec superstes est, devolutionem impedit.

20 Nullamque jura ex eadem renunciatione quaritur Dominus directus, sed solum Renunciatarium.

Procedit, licet merè personalis non sit, sed facta etiam pro extraneo, qui Renunciatorio mortuo successisset, num. 22.

21 Emphyteusis, vivente quopiam in investitura comprehenso, nil interest Ecclesie, quod ab uno, vel altero possideatur, & num. 97.

Idcirco tunc potest in quencumque distribui, n. 98.

22 Ex renunciatione emphyteusis personali, & merè translative cum titulo donationis complicata Domini directus, superstiti Renunciante, nullum sibi jus valet adferre, sed solum Renunciatarium.

24 Renunciatio verè translative dicitur, quum jura in Renunciatarium transferantur, complicato donationis titulo.

Praesertim, si idem titulus sit in partibus dispositionis explicatus, num. 26.

Et ex quibus etiam titulis talis titulus valet desumi? num. 27. ad 32.

25 Donatio idem importat, ac translative renunciatio.

26 Renunciatio eò magis donationem importat, si donationis titulus in ejus parte non executiva, sed dispositiva complicatus fuerit.

27 Renunciatio Patri facta a filio Religionem ingredienti, si illius emancipationem contineat, donatio rectè dicitur.

28 Idem, si comprehendat jura etiam filio jam quæsitæ, & in præsentem competentia, & num. 54.

- 29 Cum declaratione illa possidendi nomine ipsius Patris, ejusque heredum.
- 30 Renunciatio bonis suis per actum verè dispositivum non dicitur se de medio tollere per actum merè abdicativum.
- 31 Renunciatio facta cum derogatione cuique Legi, statuto indultu, aut alii cuilibet favori, abdicativum non censetur, sed merè translativum.
- 32 In renunciatione censetur comprehensa etiam emphyteusis in extraneis alienabilis, si a Renunciante, facultatem hanc habente, mentio de eodem emphyteusi facta est.
- 33 Renunciatio merè abdicativa naturam non immutat contemplatio certarum personarum.
- 34 Actus humani fieri nequeunt, nisi circa determinatum materiam, & res versentur, & cum certis istis gerantur personis.
- 35 Renunciatio merè abdicativa ex sola certarum personarum expressione personalem non efficitur.
- 36 Renunciatio facta ex causa ingressus in Religionem suapte naturè realis censetur, atque abdicativa.
- 37 Actus naturæ ex voluntate illum gerentis debet estimari.
- 38 Renunciatio realis est, & abdicativa, si talem eam Renuncians declaravit.
- 39 Emphyteusis ex ejus renunciatione penitus abdicativa censetur ad Dominum directum devoluta.
- 40 Renunciatio penitus abdicativa facta emphyteusi, quæ non sit ex pacto, & providentia, nullam actionem tribuit Domino directo.
- 41 Emphyteusis ex pacto, & providentia si fiat renunciatio penitus abdicativa, hæc non porrigitur ad extraneum in locum situm non comprehensum.
- 42 Emphyteusis ex pacto, & providentia si fiat renunciatio penitus abdicativa, eoque amplissima, bona emphyteuticæ naturæ allodialium fortanatur.
- 43 Vel filium extraneum non reputatur incapax illa adquirendi sive ex universali, sive ex particulari titulo.
- 44 Renunciatio nedum directa ad certas personas, sed expressè facta, ut illi dominatus jure ex eo quærendum sit, realis non est, neque abdicativa.
- Licet sit facta ex causis ingressus in Religionem num. 48, & 49.
- 47 Renunciatio quod respectu Renunciantis abdicativa sit, translativa verò censetur respectu Renunciatarii, non repugnat.
- 48 Renunciatio si fiat ex causis ingressus in Religionem, abdicativam fortitur qualitatem, solum ut dicatur resoluta ex prædecessum Renunciatarii.
- 49 Non verò, ut illius effectus transferri non valeat in certas personas in ipsa contemplata.
- 50 Et ex quibus verbis non alia intelligitur fuisse Renunciantis mens et & num. 51.
- 52 Renunciatio realis, & abdicativa, ut talis etiam censetur respectu quorumcumque sub ea venientium, requiritur, quod nullam certam respiciat personam.
- 53 Ita ut indefinitè dispositum, illum succedere debere, qui esset de jure successarius.
- 54 Renunciatio translativa verisimiliter tantum potest de bonis jam quæsitis, ac Renunciantis devolutis.
- 55 Secus de bonis devolvendis, & ab alio possessis.
- Procedit, licet in Instrumento legantur clausula cessionem, & translationem præferentem num. 59.
- 56 Jure, quod nondum in esse deductum est, nequit in alium transferri.
- 57 Res mea denique mea efficit, atque ad me per alium transferri non potest.
- 58 Renunciatio cuiusvis facta de bonis post ejus obitum a Renunciante consequendis, aliud nil importat nisi juris sperati remissionem, & extinctionem.
- 60 Singula singulis, & congrua congruis referenda sunt.
- 61 In renunciationis Instrumento non repugnat, quod duplex continetur renunciatio speciei, altera nempe extinctiva, altera translativa.
- 62 Et una, eademque renunciatio translativa potest esse quoad bona, & jura jam quæsitia, extinctiva verò quoad jura de futuro.
- 63 Donatoris plenè intercedente voluntate, spes futura alium potest transferri.
- 64 Renunciatio potest efficiat translativæ operari, etiam quoad spem futurarum successuum.
- 65 Præsertim, quum non agitur de jure omnino futuro, & incerto, sed pendente a causa de præterito.
- 66 Renunciatio, quæ sit a filio Religionem ingressus, bonorum liberam acquisitionem inducit favore Parentum renunciatorum.
- Et per quendam velati remotionem obstackali ex parte ipsorum filiorum per Parentibus acquirit ea, em bona in suos heredes transferendi ibid.
- 67 Renunciatio facta a filio de emphyteusi sibi post Patris obitum deferenda quando censetur translativa favore heredum ipsius Patrie in renunciatione contemplatorum?
- 68 Translativa censetur huiusmodi extraneis, si nempe, eeveniente casu successionalis, Renuncians vivat, sique habili ad succedendum, & Renunciatarius, seu ejus heredes in humanis existant.
- 69 Renunciationis enim effectus, ista casu, retrahitur dicitur a die delata successum ad diem contractus.
- 70 Censeturque Renuncians hereditatem admississe, ac eodem vigore cessio in Renunciatarius transfusisse.
- 71 Emphyteusis renunciatio facta a Jesuita si queritur, an Domino directo impediatur devolutionem nec ne, duplex potest examiniari stat,

- tus, ante videlicet, ac post emissionem quartum solemnem voti.
- 72 *Jesuita nisi emisit quartum solenne votum, licet in eo durare dicatur.*
- 73 *Idemque capax est nequam retinendi, & adquirendi Bona quacunque.*
- 74 *Verum potest a Religione dimitti, ab eaque ex iusta causa missionem petere, atque impetrare num. 75.*
- 75 *Jesuita si quartum solenne votum emisit, neque ipsi, neque Monasterio hereditas acquiritur.*
- 76 *Jesuita si non emisit quartum solenne votum, emphyteusis ab eo renunciata, potest ex ipsius persona a Renuciatarum adquiri, ac retineri.*
- 77 *Secus, si emisit.*
- 78 *Religiosus professus a naturali durante, emphyteusis, vel feudum ad Monasterium spectat.*
- 79 *Nec devolutio favore Domini directi, minasque successu favore agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur.*
- 80 *Contrarium veritas, ubi de Jesuita agitur pariter professo.*
- 81 *Jesuitarum Ordo eandem proficitur mendicitatem, quam Minorita, & Cappuccini devotent.*
- 82 *Et tam Professus, quam ejusdem Ordinis, Domus, & Collegia incapacia Bonorum omnino sunt.*
- 83 *Jesuita post emissam professionem, reputatur ac si esset naturaliter mortuus.*
Atque ex momento professionis inducitur ejus mori quoad omnes juris effectus num. 85, & 89.
- 84 *Jesuita professionem emittens, quoad successum, atque jura, locum iis facit, quibus de jure deferenda essent.*
- 86 *Jesuita professionem emittente, caducatio inducitur omnium juriarum ab eo renunciatarum.*
- 87 *Jurium renunciatarum caducatio inducitur nequam ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis nempe diminutione, aut professione in Religione veram mendicitatem proficiente.*
- 88 *Emphyteusis ab professione in Ordine Jesuitarum emissam ab aliquo in Investitura comprehensio, reverteritur ad Dominum directum.*
- 90 *Jesuita professionem emittente, personae amittuntur, & vacant Beneficia.*
Cessat itidem facultas testandi, vel disponendi, ac similium num. 91. Expirant fideicommissa nu. 92. Eoque devolvuntur ad successores vocatos cum potestate ex illis percipiendi fructus num. 93, etiam non expectata morte naturali Professi num. 94. Idemque nec in numero filiarum computatur ad augendum Legitimum num. 95.
- 96 *Gobbi. Consult. decisi. 82. declarat.*
- 99 *Emphyteusis, vel feudi naturam constitutere pendet ex consuetudine.*
- 100 *Nilque in emphyteusi, vel feudo ita perpetua datur, quod consuetudine, & observantia mutari non possit.*
- 101 *Emphyteusis, si plena ejus alienanda facultas, in Investitura concessa sit, transitoria dicitur ad quoscunque successores sive universales, sive particulares, etiam extraneos, licet in eadem Investitura non comprehensos.*
Isti enim, et si non comprehensos, eo casu admittuntur vigore translationis Bonorum in ipsos sicut ab habente alienandi potestatem. ibid.
- 103 *Emphyteusis quum alienabilis ex consuetudine effecta est, & ad extraneos devoluta reperitur, eandem semper naturam retinet.*
- 104 *Emphyteusis ut dici queat alienabilis ex consuetudine, hanc esse perpetuam non requiritur, sed sufficit num. vel aliter duntaxat olim.*
- 105 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili si ad eam alienandam Domini directi requiratur consensus, requisitus in censetur, non ut valeat denegari, sed ut Dominus directio jura perscriventur quoad laudemiam, aliisque emolumenta.*
Vel, ut ille certus sit, valeatque personam investendam adprobare ibid.
- 106 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili interesse Domini directi duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis.*
- 107 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili si consensus Domini directi, ad eam alienandam, requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur adprobatus, neque ab eo potest denegari.*
- 108 *In emphyteusi alienatione quousque vigore consuetudinis consensus a Domino directo praestandus est, non ex gratia sed ex iustitia debitus dicitur.*
- 109 *Et sat est, petitum illum fuisse, ut pro praestito habeatur, si absque legitima causa deestur.*
- 110 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili, quod consensus Domini directi, ad illam alienandam requisitus, denegari ab eo nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit? & num. 111.*
- 111 *Emphyteusis ex sola illius alienanda facultate Possessori competente, non censetur inalienari ab eo posse, ut Dominum directum nequeat ad id consensum denegare.*
- 112 *Emphyteusis, ac feudum dupliciter inalienabilia sunt, tam scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex Investitura juri habentium, & num. 113.*
- 114 *Emphyteusis, quae sit ex consuetudine alienabilis in praedictum Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in Investitura, talis in praedictum etiam Domini directi non censetur esse, & num. 115.*
- 115 *Emphyteusis inalienabilis potius magis est respectu Domini directi, quam respectu Agnatorum, seu aliorum in Investitura comprehensorum.*
- 116 *Emphyteusis licet ex consuetudine alienabilis nisi Bonorum allodialium naturam fuerit sortita,*

ita, potest Dominus directus illius alienationi consensum denegare.

117 *Præfertim ex legitima causa.*

119 *Emphyteusis si non aliter, quam de consensu Domini directi in extraneos est alienabilis, finitâ investiturâ, non cogitur ita, quam velis pro se emphyteusim retinere, heredi extraneo renovationem concedere.*

120 *Secus verò, si pro se retinere illam velit.*

121 *Emphyteusim, non nisi cum consensu Domini directi in extraneos alienabilem, si is, finitâ investiturâ, pro se velit retinere, tenetur Proximitatem investire.*

122 *Renovationem verò concedere tenetur heredi extraneo, quando emphyteusis sine ejus consensu queat alienari.*

123 *Hereditarius titulus, ubi agitur de emphyteusis sine consensu Domini directi in extraneos alienabilis, vancere dicitur titulum ex jure sanguinis promanentem.*

PETRUS conduxit à quadam Ecclesia pro se, suisque Descendentibus omnibus per lineam masculinam nonnulla Bona, quæ, juxta dictæ Ecclesiæ consuetudinem, cum consensu Domini directi in quicumque extraneum, atque in investitura minimè comprehensum alienari posse mihi supponitur. Emphyteusis hæc sulpæ naturâ progressura erat ad Joannem, & Antonium dicti Petri primi acquirentis filios; verum Joannes meliorem sortem eligens, cum Regulari Institutum amplecti desiderasset in præclarissimo Ordine Societatis Jesu, antequam Religiosum habitum suscipere, solemnem, amplissimamque renunciationem celebravit favore Petri Patris sui, ejusque omnium heredum, ac successorum quorumcumque, ut ex instrumento renunciationis ad me transmissio.

Mortuo Petro, & deinceps Antonio etiam è vivis sublato nullis relictiis liberis, sed superflite dumtaxat Joanne Religioso Societatis Jesu, orta est controversia super dictis Bonis emphyteuticis inter heredem testamentarium Antonii, & Ecclesiâ Dominam directam, hæc eum contendit, utile dominium Bonorum emphyteuticorum consolidatum jam esse cum directo ob devolutionem favore ipsius sequutam tum vigore renunciationis, quæ utpote realis, & abdicativa, viam illi aperuisse dicitur, tum etiam ob professionem à Joanne emissam in Societate Jesu, quæ cum non minus ex suo Instituto, quam ex Pontificis Constitutionibus veram mendicantem profiteatur, verè mendicans effectus censendus est, perinde ac si professus esset in Religione Minoritarum, ac Cappuccinorum incapacium Bonorum etiam in communi, ac per consequens tam ipse, quam ejusdem Ordinis Domus, & Collegia incapacia prorsus sunt acquirendi legitimæ hereditates, ac successiones, quippe hæc acquiri amplius non possunt ex persona Professæ, qui instat mortui habetur.

At contra Testamentarius heres Antonii su-

flinet, renunciationem, de qua agitur, translativè factam fuisse favore Renunciantii, ejusque heredum quorumcumque, si quæ verò qualitas realis, & abdicativæ renunciationis eidem adjecta videri possit, eandem immutat non valere substantiam renunciationis verè translativæ, sed improprie accipiendam esse, ut nempe famulando naturæ contractus verè translativi, operetur, quod, firmiore redditâ translatione jurium à Renunciantie factâ favore Renunciantii, ejusque heredum, illa irrevocabiliter ad eisdem deferantur, ita quidem, ut nullo unquam colore Renunciantii patere possit regressus ad jura renunciantia.

Quapropter, cum vigore istiusmodi amplissime renunciationis in eum transierentis jura, omnia Renunciantii competentia, ejus loco ipse subrogatus fuerit, inde infero, quod non solum, donec P. Joannes in humanis erit, frui possit commoditate utilis domini, percipiendo fructus Bonorum emphyteuticorum; verum præterea asserit sibi licere controversa Bona alienare, quemadmodum id licuisset Renunciantii, inspectâ consuetudine, cujus vigore talia Bona alienabilia sunt cum consensu Domini directi, qui ad illum concedendum regulariter teneri dicitur; vel denique in omnem casum eidem tamquam heredi ultimi Possessoris deberetur renovatio.

Super hac facti specie plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout juris esse censuimus, eademque relata eo ordine, quo mihi propolita fuerunt, ita se habent.

Primò. An ex eo, quod superflite sit P. Joannes, impedita dici debeat devolutio ob lineam finitam præsertim quia contingere potest, quod eveniat casus, ob quem ille Religiosum deserat Institutum?

Secundò. Si interim emphyteusis manere, queat apud heredem Antonii?

Tertiò. Si hoc casu d. heres emphyteusim alienare possit cum consensu Domini directi, & an iste, inspectâ consuetudine, illum denegare possit?

Quartò demum. An saltem præfato heredi debeat renovatio?

Rem itaque ordiendo à primo Dubio, ut recto judicio statui possit, an supervivente Joannis renunciantis impedita nec ne devolutioem ob lineam finitam definienda prius est natura, & qualitas renunciationis, de qua agitur, an nempe realis, & abdicativa sit, an verò personalis, ac translativa, nam, si reverà merè abdicativa reputanda esset, qualis dicitur illa, quæ emphyteusim simpliciter renunciat in manibus Domini directi, vel illa alia, quæ, nullâ prorsus contemplatâ personâ, abdicatio sit indefinite favore cujuscumque personæ, & sic quorumcumque, qui aut ex legis, aut investituræ dispositione succedere possent, vel denique quando quis se tollens de medio sese abdicat emphyteusim, ut alius novam investituram consequi possit, ut tradunt *Bald. in cap. 1. an. 2. vers. omnino de eo, qui fin. fecit Agut. l. sibi*

ibidem num. 1. *vers. secundus casus est, idem in cap. 1. num. 7. in fin. de aut. success. Fend. & Arctia. & Ripa in leg. qui Roma 5. Duo fratres n. 88. ff. de verb. obligat. 1. Alienand. conf. 13. num. 4. & seq. lib. 5. & Cur. sen. conf. 48. num. 39. in fin. Gabriel. conf. 89. num. 9. & 10. lib. 1. & Hoved. conf. 36. num. 21. & 26. lib. 1. & Sord. conf. 517. num. 14. lib. 4. & Peregrin. conf. 101. num. 6. & plurib. seqq. lib. 1. & de fideicom. art. 52. num. 74. & Cotel. de conf. privation. ob renunc. num. 3. & Gratian. discept. 557. num. 52. & seqq. & Fulgin. de jur. emphyteut. tit. de renunc. quest. 1. num. 3. & 4. & quest. 2. num. 25. & quest. 6. num. 10. & Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quest. 23. num. 22. & plurib. seqq. ubi omnes casus enumerat, in quibus renunciatio realis esse censetur Rot. decif. 186. num. 5. part. 3. rec., licet hoc casu, vivente Petro, & Antonio renunciatoriis, Ecclesia vigore similis renunciationis pro devolutione agere prohiberetur, quippe illam impediret duratio lineæ adhuc vigentis in personis comprehensis in investitura, ideoque proprio jure venientibus ad emphyteusum, *Rota in rec. decif. 186. num. 12. part. 3.*, attamen, illis sublati, linea defecisse diceretur, tamen si superest sit P. Joannes, qui, ob renunciationem prorsus abdicativam, utpote reputandus instar mortui, devolutionem impedire non posset, nullis namque aliis de genere comprehensorum amplius extantibus, Dominus directus juvare tali renunciatione, non quidem ut ex illa veluti ex pacto eidem acquisita dici posset actio, vel exceptio, sed quia virtute abdicacionis perpetuo excluso Renunciante, nulla superesse diceretur persona devolutionem impediens, ut rationantur *Ruin. conf. 166. num. 21. lib. 1. & Berous conf. 97. num. 6. & Gabriel. conf. 89. n. 8. lib. 1. & Hoved. conf. 36. num. 22. lib. 1. & Fulgin. de jur. emphyteut. quest. 1. num. 2. & quest. 2. n. 25. quest. 6. num. 7. & num. 10. & Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quest. 23. num. 24. & 15. & seq. & Rot. in Nallian, seu Fiorolivia. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Non subsistite coram R. P. D. Lancetta**

Adeo quidem, ut hoc casu Domino directo Bona emphyteutica tamquam devoluta vindicare contentendi, non jam obset amplius persona Renunciantis, per abdicacionem omnis sui juris mortuo similis effecti, sed quarendum, dumtaxat sit, an repelli possit ex jure ab Antonio ultimo investito, & Possessore emphyteutis transmissio in suum heredem, an videlicet ex superius memorata consuetudine alienandi emphyteusum in eum transferri poterit per dispositionem, tamen si celebratam per actum ultimatæ voluntatis, ut transferri posse docuerunt *Sord. conf. 10. & conf. 71. idem de aliment. tit. 8. privileg. 38. num. 11. & sequuntur Menoch. lib. 4. praesum. 188. num. 8. & Peregrin. de fideicom. art. 40. num. 57. & Intrigios. de substi. cent. 3. quest. 73. num. 17. & Joann. Dilecti de art. testand. tit. 5. contel. 38. & Officij. decif. Pedemont. 85. num. 3. & Ber. decif. 204. & Caser. Ber. decif. Bonon. 121. num. 43. & seqq. & Fulgin. de jur. emphyt. tit. de*

alienat. quest. 1. sub num. 336., licet alii contrarium sentierint ob eam rationem, quod consuetudo alienandi Bona emphyteutica, veluti derogatoria Juris communis, strictissime sit interpretanda *Bardellon. conf. 11. num. 13. & Rosenth. de Fend. cap. 9. conclus. 58. num. 21.*, ideoque restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam extendatur ad alienationes per viam ultimæ voluntatis, *Bardellon. loco mox citat. & Menoch. conf. 226. num. 43. & seq. & Gabriel. conf. 81. num. 30. & seq. lib. 2.*, & in terminis consuetudinis Mantuanæ, *idem Gabriel. d. conf. 81. in num. 35.*, & prius dixerat *conf. 83. num. 58. lib. 1.*, prout ita Mantuz quotidie servari testatur *Bursat. conf. 178. n. 16. & conf. 295. num. 16. & Sord. conf. 252. num. 66. & seqq. & Rot. conf. 577. num. 1. & docuerunt Curt. jun. conf. 171. num. 10. usque ad finem. & Rosenth. de Fend. cap. 9. conclus. 58. num. 43.*

In quarum opinionum consensu Doctores, qui alioquin censent, ob consuetudinem, siue alienandi facultatem competentem Possessori emphyteutis, eidem licere, etiam per actum ultimæ voluntatis de illa disponente, tunc demum illi permittum esse docent, quando non per generalem heredis institutionem, sed nominatim de emphyteusi dispositum reperitur, alii vero sentiunt, hanc alienandi facultatem tantum valere, ut, nullâ prorsus requisitâ speciali dispositione, emphyteusum sub generali etiam heredis institutione comprehensum censeri debeat, ut apud *Fasor. de substi. quest. 550. ex num. 5. & quest. 593. in num. 33. & Rota coram Merlino decif. 699. num. 20. & seq.*, relictantes invicem pugnantes opiniones, & auctoritates, quæ tamen conciliari posse videntur distinctione illâ, quæ sit inter facultatem alienandi efficientem, quod, redactis Bonis emphyteuticis ad naturam allodialium, instar Bonorum hereditarium, atque indifferenter, sint in pleno, & libero dominio emphyteute, & alium casum, in quo, licet emphyteute tributa sit facultas alienandi, emphyteus tamen penitus non amittens primævam naturam, nec omnino censens esse ex pacto, & providentia, non fit verè hereditaria, & de libero, ac pleno dominio emphyteute; in primo namque casu rectè docent, Bona emphyteutica comprehendi sub universali heredis institutione, & Bonorum dispositione, tamen si nulla qualitatis emphyteuticæ Bonorum mentio facta fuerit, tunc enim cum non deficiat potestas, à qua regulariter Disponentis voluntas, jure, meritoque talia Bona sub generali dispositione contineri dicuntur, quæ ratio cessat, quando, eisdem minime effectus de pleno, & libero dominio emphyteute, considerari nequeunt tamquam assimilata ceteris Bonis indifferenteribus, juxta distinctionem *Bortol. in leg. §. Patruus 55. num. 4. ff. ad Trebell. & Fulgin. de jur. emphyteut. tit. de success. quest. 7. num. 7. & Palm. alleg. 132. num. 7. & seq. & allegat. 237. per tot. & Cirocch. discept. 60. num. 22. cum seqq. & Urciol. consult. 45. num. 26. & seqq.*, inquirunt, ita conciliandas esse plures Sacre Rote decisiones, quæ in-

invicem pugnare videntur, *D. Ado. Calcagnin. in suis observat. practic. legal. part. 2. observat. 6. num. 5. & seqq.*, *Rat. coram Merlin. de iur. 699. num. 24. coram Baratto decif. 87. num. 10.*, & *seqq.*, in *rec. decif. 741. num. 24. part. 1. tom. 3. decif. 452. num. 12. part. 9. decif. 463. num. 14. & seqq. part. 14.*, cum aliis latè congestis in una *Bonaven. emphyteusis 4. Decembris 1680. s. Si quidem coram bon. mem. Randiisio, in Engubina fideicommissi 24. Martii 1710. s. Quomobrem coram Card. Scotto, & in Fanen. Bonvram, seu translatiois 2. Julii ejusdem anni s. Fortius quia coram R. P. D. Crispo, & in Ferrarien. renovatio in investitura 18. Aprilis 1712. s. Nec subsistere, & seq. coram eod.*

- Aut verò renunciatio personalis est, & translativa, qualis certè dicitur actus ille, in quo Renuncias contemplando certas personas, illarum favore per viam positivæ dispositionis jura sua renunciare proleis fuit, *Gratian. discept. 557. num. 36. & 52.*, *Manf. consalt. 256. num. 22. vers. & verè, & consalt. 296. num. 10.*, & *melius consalt. 402. num. 12. vers. sed clarior, & num. 13. & seqq.*, *Cinciol. alleg. 31. num. 8.*, *Card. de Luc. de renunc. discept. 2. num. 4. & seqq.*, *Turr. de majorat. & Primogen. Ital. lib. 2. quest. 47. num. 16. 18. & 22.*, *plurimè Peregrin.*, & *Bellon. in loci inf. à allegandis, Rota in Pisauren. fideicommissum 27. Aprilis 1703. s. Nec subsistit coram R. P. D. La Ceteta, in Personis lumbis 15. Januarii 1706. s. Non obstat coram Elio D. Card. Scotto, & in Interamnen. immisissiois 5. Januarii 1716. s. Accedente presertim coram R. P. D. Alban.* Et hoc casu silent questiones istæ, nam donec superstes est persona Renunciantis, nullæ impedit devolutionem ob lineam finitam, necumque jus ex tali renunciatione quæritur Domino directo, sed illi dumtaxat personæ, in quam Renuncias jura sua transulit *Bartol. in leg. qui Roma s. Duo fratres quest. 10.*, *Aratrin. ibidem num. 39.*, *Alexand. num. 60.*, *Ripa num. 88.*, *Carr. num. 146.*, *Saccin. jun. n. 142.*, *Crot. num. 143. & seqq. ff. de verb. obligat. Rein. cons. 169. num. 3. & 4. lib. 1.*, *Gabriel. cons. 88. num. 22. & cons. 89. num. 7. lib. 1.*, *Gratian. discept. forens. cap. 557. num. 36. tom. 3.*, *Peregrin. de fideicommissum art. 52. num. 73. & seqq.*, & dixit etiam *cons. 101. num. 4. vol. 1. & cons. 2. num. 17. & 18. vol. 5.*, *Tiraquell. de jur. Privog. quest. 86. num. 7.*, *latissimè Bellon. de jur. accresc. eod. tom. 3. cap. 10. quest. 28. num. 42. & aliis plurib. seqq.*, *Craff. in s. Hereditas quest. 17. erga suum vers. & nota, Montic. de tacit. lib. 22. tit. 34. num. 19. 22. & 31. & lib. 23. tit. 38. num. 63. & seqq.*, *Fulgio. de jur. emphyt. tit. de renunc. d. quest. 1. n. 6.*, *quest. 2. num. 1. & seqq.*, & *quest. 6. num. 9. & seqq.*, *Corbel. de cons. privatio. ob renunc. a. 10.*, *Rot. decif. 186. per tot. part. 3. recur.* Et iustà quidem ratione, nam, si emphyteusis talis sit, ut eadem transire possit etiam ad extraneos, parvi interest Domini directi, num illa, durante investitura, penes unum, vel penes alium existat, optimè *Gubb. consalt. decif. 82. num. 14.*, *Rot. decif. 184. num. 10. asque ad 14. & dec. 185.*

num. 4. post Turr. de pati. futur. success. in rec. de iur. 167. num. 15. & 16. part. 9. tom. 1. dec. 127. num. 18. part. 13. & decif. 185. num. 10. & 11. part. 16. ibi = nullam enim sentit præjudicium, quòd emphyteusis potius sit penes Ferrantiens, quàm penes alium æque id. num., *illorum lineæ duratæ.* Certius quando, ut in casu nostro, adest consuetudo, ex qua talia Bona fiunt alienabilia, cur enim hoc casu illa manere non poterunt penes Renunciantium? *Rimold. jun. cons. 63. sub num. 27.*, *Mell. allegat. 9. num. 6.*, *Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 3. s. 5. sub num. 18. limit. 10.*, *Resent. de feud. cap. 7. com. inf. 30. num. 25.*, *Gubb. d. consalt. decif. 82. num. 20. & seqq.*, *Rat. decif. 188. num. 5. post Turr. de pati. futur. success. & decif. 167. num. 18. & seqq. part. 9. rec. tom. 1.*

Ut etiam idem jus statuendum videtur respectu illius renunciations, que non merè personalis sit, videlicet ita celebrata contemplatione certarum personarum, ut, illis deficientibus, exclusio eorundem extraneo herede, Renuncianti pateat regressus ad Bona renunciatia, à quibus temporariè dumtaxat exclusus cosecatur, donec nimirum exteat personæ Renunciantiorum ab ipso contemplatæ, sed adeo Renunciantis jura sua in Renunciantium, & ab eo causam habentes transulerit, ut, si è medio penitus tollens, aditum ad successiorem aperuerit aliis equalibus, live remotioribus, quamvis extranei sint, qui, ipso verè mortuo, successissent, nam hoc etiam casu Renunciantium, superflue Renunciantie impediende devolutionem, irui poterit Bonis renunciatis, per ea, que tradunt *Bald. in leg. emptor. num. 1. C. de hered. vel auct. vendit. s. vend. cons. 32. num. 16.*, *Palm. nepos allegat. 153. num. 76. & seqq.*, *Argel. de acquir. possess. quest. 8. art. 27. à num. 712.*, *Maistril. decif. 153. num. 27.*, *Rat. coram Merlin. decif. 645. num. 9.*, *coram Duvocat. jun. de iur. 707. num. 12.*, optimè in *Restis monasterii nris seu fideicommissi 31. Martii 1702. s. Insuper autem, & s. Prout neque obstat coram Elio D. Card. Scotto, in Pisauren. fideicommissum 27. Aprilis 1703. s. Exordiendo, & seq. coram R. P. D. La Ceteta, & in Romana fideicommissum 20. Januarii 1707. s. Distinctè siquidem, & aliis seqq. coram Rho Aldrovando.*

Prout certè in nostro casu illis gaudere posse videtur heres Antonii, quia renunciatio, de qua agitur, celebrata reperitur favore bonem, Petri Patris renunciatarii, ejusque heredum, & quidem cum plena juriurum Renunciantii competentium translatione in illor tacta cum titulo renunciations, cumplendo etiam titulum donationis irrevocabilis inter vivos, expresse nedum in proemio verbis illis = *si fur rinunzia, e donazione generale &c.* = sed sapius repetita in dispositiva ibi = *permanente, e permanente, liberamente, semplicemente, irrevocabilmente inter vivos renunzia, dà, e dona &c.* = & rursus = *perchè intendo, e vuole che la presente rinunzia, e donazione = & pluribus, plurisque alibi*, hoc namque casu dubitari nequit, quin Renunciantis jura omnia sua transulerit in Renun-

- ciatium per renunciationem verè translative
Caspar. de Affili. contr. 24. num. 25. Card. de Luc. de renunc. disc. 8. num. 6. & de donat. disc. 60. num. 31. & 32. ubi, quod idem importat
 35 donatio, ac translative renunciatio *Bottiglier. de renunciat. success. cap. 2. theorem. 43. num. 2. Hodiern. contr. forens. cap. 8. num. 38. lib. 1. Torr. de paci. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 46. Rot. coram Rich. decif. 631. ex num. 6. & decif. 103. num. 15. inter collect. per bon. mem. Advoc. Constant. ad summ. Viri. præsertim verò in casu*
 36 nostro, quia titulus iste donationis explicatus non inter clausulas executivas, sed in parte dispositiva, potiori iure operatur effectus veræ donationis, illiusque naturam communicat renunciationi *Rota Lucen. apud Palm. Nepot. decif. 380. num. 6. & allegat 295. num. 23. post Gallear. de renunc. decif. 3. num. 43. post Torr. de paci. futur. success. decif. 43. num. 2. coram Cetto decif. 537. & decif. 616. utrobique num. 1. coram Pentinger decif. 174. num. 1. & seqq. coram bon. mem. Emerix Jus. decif. 1236. num. 10. in re. decif. 68. num. 10. part. 13. in Eugubina Immisissus 11. Maii 1711. §. Potissimè quia cum seq. coram Rôo Kanota Episcopo Labacen.*
 Et, quod magis est, pro celebrando tali actu Renuncians à Patre emancipatus fuit, quæ cau-
 37 tela, utpote non necessària in renunciatione faciendi occasio ingressus in Religionem, rectè congruebat alteri speciei Contractus, donationis nempe inter Patrem, & filium celebrandæ ad *Tent. in leg. §. Pater 2. ff. de instic. donat. & leg. si ex emancipatis 17. Cod. de donat. Angel. conf. 44. num. 1. Tescib. præf. cons. inf. lit. E. conclus. 115. num. 12. Paschal. de post. p. Aest. part. 1. cap. 4. num. 31. & seqq. Torr. de paci. futur. success. lib. 3. cap. 3. num. 47. Pro. decif. 514. num. 3. lib. 4. ut etiam, juxta naturam donationis, & actus translativi in illa comprehensa leguntur jura etiam jam filio quæsitæ, & de præfenti ipsi competentia, per ea, quæ notant *Mutan. contr. 10. num. 5. Giovagnon. resp. 91. num. 18. & seq. lib. 1. Donat. de renunc. cap. 50. num. 24. Andreol. contr. 310. num. 13. Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 49. num. 18. Card. de Luca de renunciatis. disc. 5. num. 6. disc. 12. num. 8. Torr. de paci. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 43. Vrecol. consil. 293. num. 61. Calderon. refut. 1. num. 20. Rota apud Mans. consil. 258. num. 40. post Torr. de paci. futur. success. decif. 200. num. 22. & coram Rich. decif. 631. num. 10.*
 39 illaque nomine Patris, ejusque heredum se possidere constituit ibi = *puedendoli d' adessi per allora, & sempre in suo luogo colla clausula del Constituto, ed effetto del precario* =, benè ad rem *Vrecol. consil. 98. num. 17. & seq. Rot. apud eundem consil. 5. prima appendix. num. 8. & 9. & num. 37. & 38. Paulus. differt. 84. num. 116. & seq. Card. de Luc. de renunc. disc. 6. num. 12. disc. 7. num. 5. & disc. 8. num. 6. Palm. Nepot. inter decif. per eundem recollec. decif. 317. num. 9. & 10. Rôa Ansaldo in addit. ad decif. 90. num. 38. & 39. juxta Roman. Edition. Rot. coram Rich. decif. 631. num. 16. & seqq., qui eorum illa agen-**

di ratione per actus verè dispositivos de Bonis
 suis disponit, proculdubio se è medio tollere,
 non dicitur per actum merè abdicativum, cu-
 jus vigore nihil agendo, aut disponendo, id so-
 lum faciat, ut illarum mortui è medio sese tol-
 lat *R. signat. in sua prax. theol. legal. sub tit. de pignor. & lypothec. contratt. 13. discif. 2. num. 6. & seqq. & per tot., Rota in Maceratens. Hereditat. coram Vespio §. Neque Bona cessæ, in appendix. singular. ad om. capis. cap. 50. impress. in calce oper. fol. 364. part. 2. consil. Vrecol. & denique, omâssis aliis clausulis, videlicet ren-
 32 nunciatione *legi si unquam Cod. de revocand. donat. & cuicumque alteri legi, statuto, & indulto, chæ faceffero, è potestere fare a favore de Donanti, o Renunciatis, quæ proculdubio evincunt Renunciatis mentem non per veram, & nudam abdicacionem, sed per actum verè translativum jura sua transmittendi in Renun-
 ciatarios, sive Donatarios. Bald. in leg. ultim. num. 11. Cod. de paci. Rip. in leg. ultim. num. 181. Cod. de revocand. donation. specul. tit. de donat. nu. 5. Bertazz. l. cons. civil. 84. num. 39. Burgal. de d. lib. 2. cap. 2. num. 19. Gutierrez. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 10. num. 5. in princip. & §. Sed contra ad med. Mautic. de tact. lib. 13. tit. 41. num. 6. infra, nè in dubium revocari possit, an sub generalitate dicti actus continerentur Bona etiam, de quibus agitur, expresse declaravit, sub illa comprehendere feudæ quoque, & emphyteuticæ, in quibus ipse, aut sui essent vocati ibi = *Licello, o enfiteusi, o feudo, in cui esso, è i suoi fassè, o fassero vocati, invitati, e sostituti, è che in qualunque altro modo, è forma esso, è suoi fassè, o fassero per succedere, e per causa, è titolo della presente rinunzia, è donazione inter vivos dicto illustriss. Signor Giovanni cede, è rinunzia &c.* Cum itaque Renun-
 33 cians non caret potestate disponendi de istiusmodi emphyteusi alienabili, & voluntas clarè explicata reperitur superius relatis verbis, dis-
 cendū proculdubio est, quod in illa compre-
 hendantur Bona etiam, de quibus agitur, ut in his terminis admonent Doctores in leg. qui *Roma §. Duo fratres ff. de verb. obligat. Kellembec. de renunc. success. quæst. 26. num. 1. in fin. Torr. de paci. futur. success. lib. 3. cap. 38. num. 4. & benè in simili tradit Rota in Romana donat. de Cor-
 fusin 3. Julii 1711. §. E: bis cum certa coram Rôo Aldrovando.***

Nilque obest, quod contemplatio certarum
 personarum immutare non valeat naturam ren-
 34 nunciationis, quæ aliquo appareat merè abdicativa, atque extinctiva juriurum omnium Renun-
 35 ciantis competentium, ob eam rationem, quod cum humanorum actuum ea sit conditio, ut fieri nequeant, nisi circa determinatam materiam, & res verentur, & cum certis personis gerantur, illarum proinde sola expressio inducere nequeat personalitatem actus, quando hæc excluditur ex natura ipsæ renunciationis, quæ realis, & extinctiva sit *Rota in Romana hereditatis de Lanwein 18. Junii 1685. coram bon. mem. d' Hervault. impress. inter collect. per Baldacc. ad Roman. tom. 3.*

tom. 3., & repetito apud Palm. Nepos. allegat. 395. sub num. 11. *vers. de morte ergo.* & in *Romana legatione* 15. Junii 1699. §. *At dato etiam coram Rmo Anfaldo Decano confirmata* 17. Junii 1701. §. *Nec eliditur coram Cardin. Captaro*, prout contingit in casu nostro, in quo talem esse nostram renunciationem satis probatum videri posset tum ex specie ipsa renunciationis factæ ex causa ingressus in Religionem, quæ suapte naturâ realis semper, & abdicativa censenda est, ut ex professo discussio articulo, firmatum fuit in *dilecta Romana hereditatis de Lanuvin*, quam semper deinde sequuta est *Sacra Rota*, tum, etiam ex clausulis, quibus eadem explicata reperitur, quippe Renuncians expressè professus fuit, quod = *intende, e vuole, che la presente renunzia, e donazione conste, e singola cose.* supra expresse, e contenute in essa, sua reale, realissimo, & abdicativa, = si autem naturam actus assimilare, ac determinare debemus ex voluntate illum gerentis, & ex qualitatibus, & forma, quibus ejus species demonstratur Covarvo, in cap. *quantum patitur* part. 3. §. 3. sub num. 4., *Arctia*, conf. 160. num. 17., *Decian*, conf. 108. nu. 15., *Manf. consule*. 19. num. 17., *Rocco dispns. jur. fideic.* cap. 56. nu. 8., *Donad. de renunc.* cap. 2. num. 69., *Rot. decif.* 24. num. 3. part. 18. rec. decif. 17. num. 20. apud *Card. de Luc. tom. 1. lib. 4.* & in *Romana successione* 10. Februarii 1710. §. *final. coram Eno D. Card. Priolo*, in dubium sane revocari nequit, quin realis, & abdicativa censenda sit renuntiatio illa, quam Renuncians ipse dixit = *intende, e vuole che &c. sia reale, realissima, & abdicativa* = ut in proposito firmavit *Rota* in *dilecta Romana successione* 10. Februarii 1710. §. *est difficile* sit coram Eno D. Card. Priolo. Ex quo sequitur, quod, cum virtute istiusmodi realis, & abdicativæ renunciationis P. Joannes de medio se substituerit, penin-

39 de ac si naturaliter mortuus esset, *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 21. num. 20.*, *Card. de Luca de renunc. disc.* 3. num. 4., *Manf. consule*. 257. num. 9. tom. 3., *Carol. Actus. de Luc. ad Franch. observat.* 375. num. 4. in fin., *Rot. post Tyr. de post. futur. success.* decif. 200. num. 12. in fin., coram *Merlino*, decif. 62. num. 11., in *dilecta Romana successione* 10. Februarii 1710. §. *Est difficile* coram Eno D. Card. Priolo, & 4. Februarii 1711. §. *Multoties minis coram Rmo Molineri*, & in *Interaven. Immissio* 5. Junii 1716. §. *Accedente coram R.P.D. Altoni*, Bona emphyteutica ad Dominum directum devoluta censenda sunt, quippe devolutioni iam aperuisse censetur abdicativa penitus, atque extinctiva renuntiatio, quemadmodum illi locum fecisset mors naturalis ipsius Renunciantis, quando alioquin, nullæ amplius extant personæ contemplatæ in Investitura, peccus quæ emphyteutis manere queat, ex communi Doctorum sententia in cap. 1., ubi *Gloss. in verb. quasi uxorem de eo qui fin. sec. agnat.* & in cap. 1. de *Vassall. decrepiti. anat.*, *Gravian. quest. forens.* cap. 577. nu. 58., & *prin. discip.* 346. num. 3. & *seqq.*, cum aliis apud *Rothb. de feud. cap. 2. conclus.* 20. num. 2. & 6., &

De Contract.

lit. D., *Schroder eodem tract.* part. 2. cap. 3. num. 59., *Tiraquell. de Jur. Primog. quest.* 86. num. 7., *Peregrin. de fideicommissi. art.* 53. num. 74., *venet.* & *frequentur Bellon. de jur. accresci. tom. 3. cap. 20. quest.* 28. num. 12., & *alii passim*.

Prò hujusmodi namque objectione submovenda satis esset dicere, illam urgere posse, si ageretur de emphyteuti ex pacto, & providentia, quæ transire non posset ad extraneos in Investitura minimè comprehensos, at non ita res se habet in casu nostro, in quo ob illius alienabilitatem, si amplissima fit, eadem fortiori dicitur naturam Bonorum allodialium, vel saltem extraneus incapax non reputatur illam sive ex universalis, sive ex particulari titulo acquirendi, ut, præter alibi deducta, notatur *Fulg. de jur. emphyt. tit. de success.* in Bon. emphyt. quest. 3. num. 13., & *tit. de alienat. quest.* 1. num. 336. *vers. limita ultimo*, *Gobb. de permis. feud. alienat. quest.* 6. num. 47. & *plurib. seqq.*, *Rota coram Duran. decif.* 354. num. 5.

Verum præterea responderetur, quod, si, ut ex renunciatione reali, atque abdicativa Domino directo actio quæ sita dici possit, oportet, quod illa, nullâ certâ personâ contemplatâ, facta reperitur beneficio cuiuscunque indefinitè, videlicet commodo omnium, qui quomodocumque ex lege, vel Investitura jus ad emphyteusim habere possunt, vel ut Renuncians sese è medio tollendo novæ investituræ concessionis locum faciat, ut firmatur in *Rem itaque ordiendo*, realis, & abdicativa censi certè non poterit præsens renuntiatio, utpotè non solum directa ad certas personas, sed expresse facta, ut illis dumtaxat jus ex eadem quæsitum censetur, exclusis omnibus aliis, quibus alioquin vigore actus merè abdicativi, ac realis quæsitum dici posset, non enim repugnat, quod renuntiatio respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuo excludendi, abdicativa sit, translativa verò censetur respectu Renunciantii *Rm Anfald. in addit. ad decif.* 48. num. 24. & 28., *Rocc. dispns. jur. fideic.* cap. 56. sub num. 8. *vers. & fin.*, *Card. de Luc. de renunc. disc.* 1. num. 9., & *disc.* 4. num. 17., *Rot. coram Merlino decif.* 62. num. 23., & 25., coram *Duran. jun. decif.* 643. num. 32., coram *bon. mem. Emerit jun. decif.* 619. num. 5., *decif.* 20. num. 11. *inter impressi.* ad *ordinat.*, *Card. de Luc. de fideicommissi.*, & in *Pisaren. fideicommissorum* 27. Aprilis 1703. §. *Nec substitit coram R.P.D. Lancetta*, in *Romana successione* 10. Februarii 1710. §. *Verum quidem est coram Eno D. Card. Priolo*, & in *Romana renunciationis* 3. Julii 1711. §. *Abique ee quod coram Rmo Aldrovando*, etiamli ageretur de renunciatione facta ex causa ingressus in Religionem, hæc uamque causa operari quidem potest effectum realitatis, & renunciationi imprimere, qualitatem abdicativam ad effectum impediendi illius resolutionem in casu, quo Renunciavit prædecefferint Renunciantius, aut personæ, quarum contemplatione renuntiatio facta fuit, juxta firmata per *Capon. contr. forens.* 41. nu. 14. *vers. verum*, *Franch. decif.* 375. num. 2., *Massari.*

II h

decif.

decis. 65. num. 11. *Rota coram san. mem. Alexandro VIII. decis. 10. in dicta Romana hereditatis de Lunavii. & in Bononia. Fideicommissi de Gbiffella coram Rmo d' Herouant. Card. Caccia inter allegat. Palm. allegat. 296. & seqq. 1* At eadem causa ingressus in Religionem non etiam efficit, quod renunciatio omnino abdicativa esse debeat, ita quidem, ut effectum translativæ renunciationis operari nequeat respectu Renunciantiorum, quorum favore facta fuit, quando alioquin ex illius tenore, & ex verbis, & clausulis, quibus concepta est, apparet, Renunciantem ita se iuribus suis abdicare voluisse, ut eadem transferret favore certæ personæ, juxta plenè firmata in una *Romana Casalis Aguzzani 19. Junii 1705. coram bon. mem. Omanno Episcopo. Genoves. & prius dictam fuerat in una Ratione manifestationis, seu fideicommissi 31. Martii 1703. coram Edo. Card. Scotta.*

- Ex quibus satis declaratis censendæ essent tum clausule, tum verba illa, quibus Renuncians dixit = *intende e vuole, che la presente renunzia &c. sia reale, realissima, & abdicativa* = sed præterea, quia mente id ille dixerit, & ad quem effectum voluerit, renunciationem reputari realissimam, & abdicativam, expresse explicavit aliis immediate subjunctis verbis = *fu reale, realissima, & abdicativa in modo tale, che in alcun tempo, o caso non possa esso Illustrissimo Signor Giovanni acquistare a sé, nè mediante la persona di lui acquistar possa la Religione, ma esso, e la Religione resti, e restino sempre esclusi non solamente dalla proprietà &c.* = si igitur Renuncians tam in præcedentibus, quam in subsequentibus renunciationis partibus, imò in integro, & toto ejus contextu profectus fuerat renunciationem facere favore Patris, ejusque heredum, eandemque, ut pleniorum illorum favore effectum operaretur, voluit haberi pro realissima, & abdicativa, profectò hæc verba operari quidem poterunt favore Renunciantarii, & causam ab illo habentium, quod Renunciantis nullo unquam colore competere queat regressus ad Bonam renunciata, ad nullo pacto efficiens, quod renunciatio realis, & merè abdicativa reputetur respectu quorumcunque;
- ad hunc enim effectum requiritur, ut nullas certæ personæ favore celebrata censetur *Pasierin. in cap. quomodo possim num. 47. & num. 61. de pot. in 6. Molpbes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. quest. 6. num. 13. & seqq. Olea de cesti. jur. tit. 1. quest. 2. num. 14. & seqq. Saminiot. contr. 99. num. 13. Capon. discept. 216. num. 2. Torr. de pot. futur. success. lib. 2. cap. 3. num. 41. ibi = Quæ abdicativa renunciatio est, quando quis nullius favore, & absque interventu alterius Personæ declarat velle succedere = idem de majorat. & Primog. Ital. part. 2. quest. 47. num. 16. ibi = Extinctiva, in qua quis se a se abdicat, & aliorum, nullam juri transferens in Renunciantarium, = n. 16. = Abdicativa, seu extinctiva realis est, quando Dominum renunciatum declarat velle succedere in abstracto, non expressè, vel declarato aliquo personæ, ad cujus commodum, & favorem fiat = Au-*

drol. contr. 310. num. 13. Atollin. resolut. 40. num. 13. Masf. consil. 257. num. 12. Card. de Luc. de renunc. disc. 1. num. 4. Rot. Lucana apud Palm. alleg. 299. num. 27. Rot. post Gallorat. de renunc. decis. 44. num. 5. post Torr. de pot. futur. success. decis. 63. num. 1. in rec. decis. 330. num. 1. part. 1. 4. & plenè in Romana successiois 4. Februarii 1711. §. Tentum autem = ubi loquendo de renunciatione abdicativa, seu abstractiva, ita inquit = In qua Renuncians taliter se medio tollere debet, ut vel generaliter, & indefinitè dicat, quod succedat ille, qui de jure succedere debet, vel specificè permittat, quod omnia sua Bona, & jura presentia, & futura deferantur illi, qui ex sola dispositione juri habent proximam causam, succedendi = & rursus in §. Multoque minor ibi = Ex illis cuius suum resultat certa, & determinata dispositio translativa respiciens certam personam, & certa loca, quibus Renunciant Bona sua distribuere intendebat, quod directè adversatur renunciationi reali, atque abdicativa, per quam renunciatio tollit se de medio, & fingit se mortuum, nullà contemplatæ certæ personæ, in cuius favorem aliam gessisse queat = coram Rmo Molieri.

Nec urget animadversio illa, quod, si quis in casu nostro translativa renunciatio considerari possit, ea referri deberet ad Bonam dumtaxat jam delatam, ac devolutam, de quibus illa prædicari reverè potest, ut præter deducta §. Et quod magis est, notaturut *Cesari. de Affili. contr. 24. num. 5. & 6. Hodiern. contr. 8. num. 52. Rot. coram Gregorio decis. 15. nu. 5. & coram san. me. Alexandro VIII. decis. 10. num. 14. 1* At respectu aliorum Bonorum in futurum devolvendorum, qualia tempore factæ renunciationis erant Bona emphyteutica, de quibus agitur, à Petro primo acquirente, & respectivè Patre Joannis renunciantis adhuc possessa, celebrata dicenda sit renunciatio abdicativa, & extinctiva habens vim meræ repudiationis, jus enim, quod nondum in esse deductum est, in alium transferri nequit, ad tradita per *Bald. in leg. illud num. 11. cum seqq. Cod. de sacros. Eccles. Bartol. in leg. si potest 12. post num. 13. vers. tunc dic. ff. de acquir. hered. Castres. in leg. si aliorum 24. num. 2. Cod. de pot. Arcin. consil. 91. num. 2. ad 4. Paris. consil. 69. lib. 3. Gabriel. consil. 135. num. 23. & seq. lib. 2. Giovagnoli. consil. 91. num. 3. & seqq. & num. 15. & 18. lib. 1. Catelli. de donat. special. 40. num. 18. Gallorat. de renunciat. lib. 2. cap. 4. num. 20. Masf. de consil. quest. 45. num. 77. Molpbes. ad consuetud. Neapol. tit. de renunc. quest. 5. nu. 32. Masf. consil. 40. num. 143. Torr. de pot. futur. success. lib. 1. cap. 23. num. 21. & seqq. & variis jur. quest. lib. 1. tit. 3. qn. 24. fol. 321. n. 24. fol. 323. n. 38. Andreoli. contr. 310. nu. 15. Card. de Luc. de renunc. disc. 6. num. 13. Rot. coram Danozzi. Jnu. decis. 346. num. 19. & 20. & decis. 269. num. 3. part. 17. rec. 1*

Certius in casu nostro, quia, cum supradicta Bona ad Joannem Renunciantem pervenire non possent, nisi per obitum Patris Renunciantarii, respectu illorum renunciatio esse nequebat translativa, ex communi illo ciliato, quo traditur, 57

rem meam denuo meam effici, atque ad me, per alium transferri non posse, eaque propter quoad istiusmodi Bona actus renunciationis non potest importare, nisi remissionem, seu extinctionem juris à Renunciente sperati, ut distinguendo hunc casum ab alio, quo agatur de successione capiendi per obitum aliarum personarum, præterquam Renunciantiarum, docuit Card. de Luc. de renunc. diff. 6. num. 18. Torr. in quidam respons. impress. inter decif. Lucae collect. a Palm. in ordin. 299. num. 18. & seqq.

Et hæc iustum locum sibi vindicant, tametsi Infrumento renunciationis insertæ legantur clausulæ cessionem, & translationem præferentes, quia hæc sunt omnino referendæ ad Bona jam quæsitâ, non autem ad illa, quæ nondum delata, nec quæsitâ sunt, ita præcipiente illâ juris nostri regulâ, quâ edocetur, singula lingulis, & congrua congruis esse referenda, quam in proposito expendunt Tiraquell. in leg. si unquam verb. donati. de largitis num. 147. vers. ad hæc, Corn. conf. 147. col. 2. lib. 1. & conf. 206. col. 8. in fin. lib. 3. Montan. contr. 10. num. 1. Georg. allegat. 29. num. 18. Carena resoluit. 69. num. 12. Spadaz. theatr. viduil. diff. 67. num. 155. Carrol. Anton. de Luc. ad Franch. decif. 89. num. 8. Mans. consil. 266. us. 3. Torr. variat. jur. quæst. lib. 1. tit. 2. quæst. 24. num. 25, 28, 29, & 36. Non enim repugnat, quod, sicut idem renunciationis Infrumentum completi potest genus diversorum Bonorum, & iurium, ita etiam in illo plures contineantur renunciationum species, Bonorum naturæ congruentes, quarum una sit extinctiva, alia translativa, teste Montan. dict. contr. 10. num. 5. vers. quos fit, Card. de Luc. de renunc. diff. 6. num. 13. & optimè Torr. var. jur. quæst. lib. 1. tit. 2. quæst. 24. num. 33. ubi, quod cadem renunciatio utramque naturam respectivè habere potest, translativæ, & extinctivæ, primam scilicet in Bonis, & iuribus jam quæsitis, ac de præsentì competentibus, alteram verò in illis de futuro.

Verum enim verò specioso isti discursui obvia suppetit responsio desumpta ex Textu in leg. 3. Cod. de donat., ubi non solum satura actionis, plenè intercedente Donatorum voluntate, posse transferri non immerito placuit, ut his verbis rescripfit Imperator, & docuerunt Socini. sen. conf. 182. num. 23. & seq. lib. 2. Sord. conf. 308. num. 30. Cyriac. contr. 1. num. 14. Galleras. de renunciat. tom. 2. cent. 1. renunc. 27. num. 14. Card. de Luc. eodem tract. diff. 4. num. 17. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 13. & seq. & cap. 2. num. 10. & seqq. Rotæ in Romana renunciantium 6. Maii 1709. s. Non attentis coram Eius D. Card. Sesto, confirmata 10. Maii 1710. s. Nostro siquidem coram R. P. D. Crispi. proindeque ambigui nequit, quin etiam quoad spem futurarum successionum, & rerum nondum Renuncianti quæsitatarum huiusmodi renunciationes operentur effectus verè translativos, ut patet ex deductis in Eugubina Immiffion 11. Maii 1711. ex s. Alium verò usque ad fin. coram R. No. Kaunitz, & bene ad rem conferunt tradita per Rot. apud De Contract.

Catell. de donat. decif. penult. num. 1. & seqq. post Torr. de pact. futur. success. decif. 60. num. 2. & seqq. in rec. decif. 587. num. 1. part. 3. decif. 98. num. 18. & pluribus seqq. part. 1. 2. decif. 58. num. 6. & seqq. part. 1. 3. & in Forosemprensis. Legatorum super reintegracione 27. Junii 1712. s. Quatenus coram R. No. Aldrovandis præsertim quando, prout in casu nostro, non agitur de iure omnino futuro, & incerto, sed pendente à causâ jam de præterito existente, & consequenter probabili, radicato, ac facile eventuro, tunc enim eò certius illud renunciari posse renunciatione translativâ, ad differentiam alterius iuris prorsus futuri, eventualis, & incerti, nullamque probabilem spem de præsentì habentis, firmavit Rot. post Torr. de pact. futur. success. decif. 53. num. 7. & 8. & in Cavallien. legitima 19. Februarii 1680. s. Non obstant tria cum seqq. & 28. Aprilis 1681. s. Nec subsistit cum seq. coram bon. mem. Albergato, confirmata 11. Decembris 1682. s. Quod spoliat. & seq. coram bon. mem. d. Hervault, & in his terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium allegatæ.

Parvique refert, quod Bona emphiteutica, de quibus agitur, ad Joannem Renunciantem, devolvenda non essent, nisi post obitum Patris renunciatarii, ideoque illorum respectu renunciationem translativam censeri non posse, nam, cum Parentes istiusmodi renunciationes ad mentem, & consilio fieri carent à filiis Religionem ingreßuris, ut plenam acquirant Bonorum libertatem, quâ, veluti per remotionem obitaculi, quod Renunciantis persona præbere posset, illa liberè detraherent ad quoscunque Renunciarii heredes sive testamentarios, sive legitimos, ut ad rem nostram ponderant Card. de Luca de renunciat. diff. 6. num. 18. & 21. Rotæ in Cavallien. legitima 19. Februarii 1680. s. Nec obstant cum seq. & 28. Aprilis 1681. coram bon. mem. Albergato, inde sequitur, quod respectu etiam similibus Bonorum præteritis renunciatio translativa censeri debeat favore heredum ipsius Patris, quorum etiam contemplatione expressè facta legitur, datâ namque habilitate extremorum, quod videlicet, eventiente casu successione, Renuncians vivat, si tunc habilis ad succedendum, & Renunciarius, sive ejus heredes capaces in humanis existant, renunciatio etiam istiusmodi iurium translativæ renunciationis naturam sorti, & effectus operari dicitur, cum retrorahî dicatur à die delatæ successione ad dictum contractus Caesar. de Afflic. contr. 24. num. 25. Card. de Luca de renunc. diff. 6. num. 18. censeturque Renuncians hereditatem advivisse, illamque vigore cessionis in Renunciantiarum transiisse Giovagnoli. conf. 91. cum seq. per sos. lib. 1. Rot. post Torr. de pact. futur. success. decif. 127. num. 9. & coram bon. mem. Emerix jun. decif. 600. num. 5. Certius quando, ut dictum est in s. præcedenti agitur de iuribus ab aliqua causâ jam præexistente dependentibus.

Denique examinandum superest, an Dominus directus pro devolutione consequenda jurav-

- ri queat statu, in quo reperitur P. Joannes, qui Religiosum institutum suscepit in Ven. Ordine Societatis Jesu, & cum hic statu considerari possit duplici respectu, videlicet antequam ille solemnem emissionem quarti Voti neu recipere, ac ultro, citroque obligatorio alligetur Ordini, & solo biennii voto illi devinctus reperitur, & hoc
- 73 casu planum videtur, Dominum directum colore nullo agere posse ad devolutionem, veluti sequuntur ob lineam finitam, quia hæc durare dicitur in Religioso ante emissionem quarti
- 73 Voti nedum capaci retinendi, & acquirendi Bona quæcumque, *Filince. de obligat. Religios. Stat. tract. 15. disp. 3. par. 5. num. 1. ibi = neque idem est sermo de Religiosi Societatis Jesu, nam,*
- 74 *si sola biennii vota emiserint ipsi, & non Monasterio de sermone hereditatis, si vero professionem, aut votum Coadjutorem emiserint, neque ipsi, neque Monasterio hereditas acquiritur, sed alius hereditas =*, cui alios addere possem, quos omitto in re omnibus nota ex dicti Ordinis Constitutionibus, atque ex quotidiana praxi; verum, quod magis est, tamquam reciproco vinculo Religiosi minime alligatus ab illa dimitti, & ex iusta causa missionem petere, atque impetrare potest, juxta pariter dicti Ordinis Constitutiones; quæ de re, sicuti interim ipse Bona hæc emphyteutica, modo expressè non obstat lex inventitur, retinere posset, ita etiam illis ex ejus persona frui poterit heres Renunciatarii.
- At aliter rem se habiturum fore crederem, postquam per emissionem quarti voti solemnem, & irrevocabilem professionem emisit in suo Ordine; i licet enim Feudum, vel emphyteuticum cum Religioso transire in Monasterium, saltem durante vitâ naturali Professum, & per professionem nec favore Domini directi devolutionem, nec favore Agnatorum, vel aliorum ad emphyteuticum, & Feudum vocatorum succedionem aperiri, latissimè docuerit Gobb. cons. dec. 82, ac per consequens in casu nostro dici posse videatur, quod professione P. Joannis renunciatus heres Renunciatarii non prohibeatur, illius vitâ naturali durante, frui Bonis emphyteuticis, de quibus agitur; nihilominus
- 80 contrarium verius crederem in nostra hypothese, quia agitur de Ordine, qui tum ex Instituto
- 81 suo, tum ex Pontificiis Constitutionibus Pauli III., Julius III., S. Pii V., & Gregorii XIII., eandem mendicantem proficitur, quam Minoritæ, & Cappuccini deovent, latissimè Faenza. in cop. in presentia ex num. 82. usque ad finem Grat. conf. 61. num. 1. lib. 1. Gabriel. conf. 28. lib. 1. Gervagnon. respons. 85. lib. 1. Panciroli. conf. 113. num. 3. Molin. de iustit. & jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate, & vers. jam professi, & disp. 140. Sanchez in precept. decalog. lib. 7. cap. 3. num. 70. vers. excipe tamen, & cap. 9. num. 25. & cap. 15. lib. 7. Sagra. in claus. regular. lib. 9. cap. 7. num. 8. Riccioli. de jur. personar. extr. gram. Eccles. lib. 8. cap. 9. num. 3. Gratian. disp. 202. in fin. Censal. ad Peregrin. de fideic. art. 28. §. quinto observo juxta Venet. impress. col. 1. Scalon. de testam. cap. 6. lib. 3. §. 2. num. 23. & seq., Cord. de Luc. de testam. disp. 36. num. 5. in fin., & in auct. ad Concil. disc. 35. num. 11. vers. postquam verò, R. P. D. Fattinell. in suis respons. post tract. de tenebris. passim. resp. 27. num. 1., & resp. 48. num. 4. Palu. inter dec. ab ipso collect. tom. 3. decif. sen. variis resp. 298., & latius Torr. apud eundem resp. 299., Rot. coram Barut. decif. 243. & in rec. dec. 110. part. 10., ac per consequens post dictam solemnem professionem factam in Ordine veram mendicantem profitemem tam Professum, qui instar mortui habetur, quam ejusdem Ordinis Dormus, & Collegia incapacia prorsus sunt Bonorum, non secus, ac Minoritæ, & Cappuccini, Molin. de iustit. & jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate ibi = Verumtamen non solum Professe Dormus jus nullum non habent ad Bona suorum Religiosorum, sed neque Collegia, neque probationum Dormus =, & rursus tam Professi, quam Coadjutores omnes Societatis sunt eo ipso incapaces cuiuscunque domini, & neque Dormus Professe, neque Collegia, aut quicumque alius heredes esse possunt eorum loco, sed ad eam effectum reputantur tamquam mortui naturaliter, non secus, ac minores Fratres professe de Observantia, & Cappuccini, idque repetit disp. 140. in precept. ibi = Dormus omnes, & Collegia Societatis Jesu, & Monasteria Minorum de Observantia, & ceterorum, qui strictius adhuc Regulam S. Francis observant, quos omnes Concilium Tridentinum Cappuccinorum nomine comprehendit, in his enim omnibus Monasteriis, Dormibus, aut Collegiis etc. itant neque ipsi, aut Monasteria, aut quicumque alius eorum loco, ac nomine jus nullum habere possit, sed reputantur, ac si mortui essent naturaliter, Cord. de Leg. lib. 4. respons. moral. dñb. 4. num. 7. Layman. Theolog. moral. lib. 3. sectio. 5. cap. 7. num. 13. vers. 3. quia Constitutio, & num. 15. Sanchez in precept. Decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25. Panciroli. conf. 114. num. 3. bene Cusell. de Donat. part. 1. disc. 2. par. 4. Censal. ad Peregrin. de fideic. art. 28. vers. quinto observo fol. 158. col. 1. Cord. de Luca de Regular. disc. 63. num. 3. & seq., Fattinell. de resp. 47. num. 2. & resp. 48. num. 4. & seq., Palu. d. suo resp. inter decif. ab ipso collectas.
- Ita quidem, ut ob incapacitatem contractam ratione professionis efficientis, quod Professus habeat locum faciat iis, quibus operatione legis successiones, aliaque jura deferuntur, Giova. gon. d. respons. 85. lib. 1. Panciroli. conf. 115. num. 3. Molin. de iustit. & jur. d. tract. 2. disp. 40. Sanchez ad precept. decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25. Filince. de obligat. Religios. Stat. tract. 15. disp. 3. par. 5. num. 1. Censal. d. par. 4. num. 13. Peregrin. de fideic. art. 28. num. 63. ubi Censal. vers. observo quinto fol. mibi 158. col. primo vers. final., ubi, quod ex momento professionis inducitur mors quoad omnes juris effectus, Staiban. jun. resol. 97. num. 16. Cord. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 4. & in auct. ad Concil. disc. 35. num. 11. vers. postquam verò. Virtute igitur illiusmodi sollemnis profes-

- bonis inducta censenda erit iurium omnium renunciatorum caducatio, quæ non solum pariter ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis nempe diminutione, aut professione in Religione veram mendicitatem profitente, & incapace Bonorum in communi, utramque enim eisdem effectus operari, innumeris relatis antiquioribus, tradiderunt *Houdeu. conf. 62. lib. 1. Alisgrad. conf. 81. num. 75. & seqq. lib. 2. d. suo respons. inter decis. ab ipso collect. dec. 299. num. 6. & seqq. Torr. apud eundem decis. 299. num. 43. Fattinell. d. suo respons. 47. num. 7. respons. 48. num. 1. & seqq. Ex quo sequitur, quod, si ob professionem in Religione veram mendicitatem profitente, & Bonorum prorsus incapaci inducitur mors civilis Professi operantis eandem iurium renunciatorum caducationem, quæ, induceretur ex morte naturali, ex hoc inquam sequitur, quod, cum nulli, ut in casu nostro, adiunt alii in investitura comprehensi, emphyteusim ob professionem Religiosi in Ordine omnino incapaci revertatur ad Dominum directum, iuxta ea, quæ tradunt *Fulgus. de jur. emphyt. tit. de success. in Bon. emphyt. quest. 14. Gurban. de caus. privation. ob mort. civil. in princ. Mantie. de consecr. lib. 11. tit. 7. num. 8. Palm. decis. Lucens. 211. num. 45. tom. 3.**
- Idque confirmatur exemplo aliorum similium effectuum, quos operatur mors isthæc civilis Professi, quæ cum efficiat, quod ille in iis, quæ seculum, ac personam respiciunt, habeatur omnino pro mortuo, hinc fit, ut statim pensiones amittantur, & vacent Beneficia, *Cord. de Luca in annot. ad Concil. d. diff. 35. num. 11. vers. postquam vero, iniquis = Et in summa, ut in iis, quæ seculum, ac personam concernunt, habeatur omnino pro mortuo tamquam Religiosus professus Religionis incapax, etiam in communi, & per consequens amittantur pensiones, atque vacent Beneficia, ac etiam cesset omnis facultas testandi, vel disponendi cum similibus, effectibus in vero, ac perfecto statu Regulari resultantibus =*, ut etiam ex momento emisse huiusmodi professionis expirant fideicommissa, eadēque devolvuntur ad successivē vocatos cum potestate ex illis percipiendi fructus, non expectatā morte naturali Professi, ut, omnis illis, qui loquuntur de Professis in aliis Religiosis incapacibus, quos in proposito allegat *Palm. d. suo discurs. seu decis. 298. num. 6.* de Professis quarti Voti in Societate Jesu docuerunt *Pascirol. conf. 114. num. 4. & conf. 115. num. 3. Gisagnon. resp. 85. n. 5. & seqq. Peregrin. de fideicom. art. 28. num. 63. Cord. de Luc. de Regular. diff. 63. eum. 4. Strabon. jun. resol. 97. num. 16. Minf. consule. 107. num. 35. & seqq. Fattinell. d. respons. 48. n. 5. & 6. Palm. loc. citat. Torr. apud eundem d. decis. 299. num. 15.*, qui omnes allegant plures Societatis Jesu Scriptores, *Molin. nemp. de justit. & jur. tom. 1. diffus. 199. Sanchez in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 14. num. 6. ad fin. & de muni. prætereundo alia exempla, quæ in nostro assumpti confirmationem asseri possent, sub-*

dam, tales Religiosos nec etiam computari in numero filiorum ad legitimam augendam, quia non considerantur tamquam ex tunc ad hoc ut legitimam capere valeant, ut post *Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 3. num. 85. & Donat. Anton. de Marin. varior. rescl. lib. 2. cap. 93. num. 6. & se ipsum in trail. de post. futur. success. lib. 2. cap. 87. num. 32. tradit Torr. inter decis. collect. apud Palm. d. decis. 299. num. 16.* Quibus sanè omnibus non adveniant ea, quæ ex *Gubio d. consule. 82.*, obijci possent, nam ipse loquitur de Religione Bonorum capaci, & quæ ex persona Professi illa acquirere, ac retinere poterat, qui casus longe differt à nostro.

Ex his resolutum videtur secundum Dubium, quo queritur, an interim emphyteusim manere queat apud heredem Antonii, nam, juxta mox firmata, donec P. Joannes solemnem professionem emitat, heres Renunciatarii illā frui poterit, quippe Ecclesiæ Domine directæ non interest, penes quem durante vitā naturali alicujus ex comprehens in investitura emphyteusim possessio, sive commoditas maneat, ex deductis in *S. Aus. verò renunciatio personalis est*, quibus addo *Coder. de process. executiv. part. 2. cap. 3. num. 297. Köppen. decis. German. 39. num. 11.* Imò verò, illā etiam invitā, ac relucante distrahī potest in quemque mox, durante vitā alienantis, ut, relatis concordantibus auctoritatibus, probat *Gubb. dicta consule. decis. 82. num. 18. & seqq.*

Progredivor ad examen tertii Dubii, quo queritur, an heres ultimi Possessoris emphyteusim alienare possit cum eo usus Domini directi, & an iste, inspectā cum uterque illam denegare possit, fundat heres intentionem suam in asserta consuetudine, ex qua sibi licere ait emphyteusim alienare cum consensu Domini directi, qui illam denegare nequit, nec unquam denegare consuevit. Pro secta hujus Dubii decisione scire oportet, quæ, qualisque sit consuetudo isthæc, nam ceteri juris est, illam præcipuè attendendam esse p. o. declaranda, constituendaque natura, vel qualitate feudi, vel emphyteusim, illa n. que tanti valere, ut restota ab ea pendere dicatur *Oldrad. conf. 159. in 2. Duh. G. andrin. conf. 21. sub num. 16. Dec. conf. 588. sub num. 15. vers. p. strend. Albert. Bran. conf. 22. num. final. Cephal. conf. 307. num. 43. & conf. 361. num. 21. & seqq. Sord. conf. 105. num. 15. R. doer. conf. 10. num. 31. & seqq. Dind. consule. 48. num. 9. H. diern. contr. 47. num. 34. lat. Palm. allegat. 94 n. 2. cum seqq. & 63. & seqq. Minf. consule. 211 n. 39. & seqq. & consule. 222 n. 30. Alisgrad. contr. n. 10. Rot. dec. 93 n. 58. & num. 98. cum seqq. part. 5. & decis. 113. num. 8. part. 13. & eandem præferendam esse ipsi naturæ emphyteusim, tamen formate in Investitura *Roland. conf. 42. num. 21. & seqq. lib. 1. Dec. conf. 208. num. 10. Mossol. conf. 114. num. 40. Sord. conf. 105. num. 14. & seqq. Gaudap. quest. 59. num. 3. in fin. & melius quest. 297. Tiragueli. de Primog. quest. 16. Minf. consule. 166. num. 3. & seqq. Buscul. resp. 2. num. 238. apud Torr. de no-**

mujorat. & *Primogen. Ital. part. 2. fol. mibi 503.*
Gob. de permiff. feud. alienat. quest. 6. num. 98.
Saminiat. contr. 12. nu. 24. & feqq. *Rot. diff. decif. 93. num. 58.* & *trib. feqq. part. 5.* & *decif. 96. num. 26. post Antonell. de jur. & onerib. Cleric. quiprè in feudo.* & *emphyteufi nihil datur ita perpetuum, quod confuetudine, & obfervantia mutari non poffit Rodver. conf. 10. num. 30.* *Rot. in rec. decif. 78. part. 14.*

Qua de re, quemadmodum, fi in Investitura conceffa reperiretur abfoluta, & plena facultas alienandi, Emphyteufis effecta dici poffet prò libito Poffefforis transitoria ad quocumque Succelfores fivè univerfales, fivè particulares, etiam extraneos, tamen in Investitura minime comprehenfus Bald. in *cap. 1. §. Insuper in fin. de prohib. Fend. alienat.* Odd. de *fideic. & prohib. alienat. quest. 7. num. 89.* & *quest. 9. n. 13.* & *feqq.* & *num. 53.* *Infir. de fubftit. quest. 1593. num. 17.* & *num. 31.* *Molpbeff. ad Confuetud. Neapol. part. 3. quest. 3. num. 3.* *Coyce. latr. confult. 80. num. 71.* & *feqq.* *Bufcal. d. refponf. 2. num. 100.* & *feqq.* *Andres. contr. 297. nu. 11.* *Rot. in rec. dec. 287. num. fin. part. 1.* inquit, quod, licet extranei Succelfores hoc cafu venire nequeant tamquam comprehenfi in Investitura, admittuntur tamen vigore translationis Bonorum in eos factæ ab illo, qui alienandi poffeffionem habebat, & *dec. 29. num. 6. part. 2.* ita etiam, quoties vigore confuetudinis Emphyteufis revera effecta effer alienabilis, atque ad extraneos devoluta reperitur, eandem femper retinet naturam *R. d. et. confultio. num. 16.* *Tiraguel. de Jur. Primog. quest. 24. num. 58.* *Beffius de Primogen. famil. illuflr. cap. 10. §. 61. verf. nam & illud in fin. fol. mibi 490.* Non omitto denique, quod, ut dicta confuetudo conftituta dici queat, non requiritur, eandem perpetuam fuiffe, fed fufficere unicuique, vel alterum dumtaxat actum. *Rodver. d. confultio. num. 36.* *Hodiern. contr. 47. num. 44.* *Alenf. confult. 221. num. 29.* & *feqq.* *Pulv. allegat. 95. num. 69.* *Rot. decif. 241. n. 12. part. 1.* & *decif. 232. sub num. 6. verf. & quatenus part. 9. rec.*

Neque hoc cafu libera facultas difponendi de re emphyteutica, quæ vigore poffeffionis illam alienandi competit emphyteutæ, reſtricta dici poteſt ex reſervatione conſenſus Domini directi, quæ, fivè talis reſervatio facta legatur ex pacto adjecto in Investitura, fivè inducta reperitur confuetudine, nonnifi cum illius conſenſu alienandi, at tamen talis reſervatio adjecta non dicitur, ut Domino directo liberum fit illum dare, vel denegare, ſed requiſitus ſolummodo conſenſus ad effectum præſervandi jura ſua, prò confequendis nempe Laudemii, aliſque emolumentis *Saminiat. contr. 15. num. 32.* & *feqq.* *Rot. decif. 24.* & *decif. 25. utrobique num. 3.* & *feqq.* & *decif. 26. num. 7.* & *feqq. inter in preſſ. ad ornat. cler. mem. Card. de Luc. tom. 1. lib. 4.* vel ut certus ſit de perſona, ad quam tranſit emphyteufis, illamque approbare valeat, plenè *Saminiat. contr. 12. num. 16.* & *feqq.* & *conſult. 15. num. 34.* & *plurib. feqq.* ceteris, ac

ſæpens *Merlin. Pignat. contr. forenf. cent. 2. cap. 81. num. 53.* & *feqq.*, qui conſiderat duplex intereſſe Domini directi, aliud ſcilicet voluntatis, aliud fidelitatis, indeque inferit, quod, ſi conſenſus requiritur ſolummodo prò intereſſe fidelitatis, dicitur approbativus, atque declarativus, qui ſi denegetur, Dominus directus cogi poteſt ad illum præſtandum *Adden. ad decif. 131. num. 380. part. 8. rec.* *Rot. coram Ludoviſ. dec. 530. num. 4.* in *rec. decif. 77. num. 6. part. 17.* & *decif. 255. num. 11.* & *decif. 618. num. 14. part. 19.* in *Romana Vinæ 28. Junii 1715. §. final. coram R. P. D. Cerro.* & prius dixerat *Rota in Mantuana Bonorum 14. Januarii 1707. §. Cum admodum coram R. M. Molinet.* inquit, ſive injuria deſegari non poſſe conſenſum, qui, quoties à Domino directo præſtandus eſt vigore confuetudinis, non ex gratia, ſed ex juſtitia debitus dicitur, ideòque ſatis eſt, illum petitiu fuiffe, ut prò præſtato habeatur, ſi abique juſta cauſa denegetur de *Ponte cap. 81. num. 54.* & *feqq. lib. 1.* & *conf. 2. num. 1.* & *feqq.* & *conf. 14. num. 74. lib. 2.* *idem decif. 6. num. 11.* & *feqq. Clar. in §. Emphyteuſis quest. 35. num. 2. verſ. quarto quod prin.* *Rota coram Ludoviſ. decif. 117. num. 8.* & *decif. 530. num. 4.* *coram Mantica decif. 238. num. 9.* *coram Cavalere decif. 236. num. 4.* in *rec. decif. 280. num. 4.* & *num. 6. part. 1.* & *decif. 278. num. 26.* & *decif. 160. num. 6. part. 9.* & *decif. 408. num. 39.* & *plurib. feqq. part. 16.* & hunc caſum diſtinguendo ab alio, in quo emphyteutis, tamquam ex pacto, & providentia, inalienabilis eſſet, tradit *Rota decif. 408. n. 24.* & *feqq. part. 16. poſt. Torr. de poſſ. futur. ſuccref. decif. 81. num. 24.* & *feqq.* *Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. decif. 26. num. 3. tom. 1. lib. 4.* & in *Ferrarien. ſeu Inolen. Bonorum 1. Julii 1701. §. Ratio conſuetudinis coram R. M. Aſſido Decano.*

Verum enim verò licet hæc veriffima ſint, nihilominus juſtum locum ſibi vindicare poſſe videntur eo dumtaxat caſu, quo alienandi facultas vel ex tenore Investituræ adeo libera, & abſoluta ſit, ut emphyteuſim perpetuam efficiat, & ad quocumque Succelfores transitoriam, ita quidem, ut illa ad Dominum directum reverti nequeat, vel quando ex Privilegio à Supremo Principe conceſſo ex eaſa, & contemptatione publici boni, aut ratione confuetudinis fundata in originaria qualitate Bonorum, quæ non ex liberalitate Eccleſiæ Domine directæ Investitis conceſſa, ſed ex eorum libera voluntate illius protectioni commendata fuerit adeo alienabilia cenſentur, ut eadem redacta, ad inſtar Bonorum hereditariorum, & allodium ita deſerantur ad quocumque ultimi Inventiti heredes, & ſuccelfores tam per ultimam voluntatem, quam per contractum inter vivos, ut Dominus directus illa ammanſare prohibitus, vi, ac obligatione coactivâ rennovationem omnino concedere teneatur dictis ſuccelforibus quocumque ex titulo venientibus, juxta plenè, ac ſolenter firmata per Rotam in celebri *Nullius ſeu Senogallien. Bonorum ſuper manutentione co-*

ram bon. mem. Mota impress. post Albi. de incou-
stant. in Jadic. decis. 42. & dec. 56. repetit. ad
arist. char. mem. Card. de Luca ad mater. de servi-
tut. dec. 9. & 10. & in eadem Casia super bono
Jure die 13. Maii 1697. coram eodem bon. mem.
Mota.

- At quoniam alienandi facultas cum consensu Domini directi livè concedatur in Investitura, sive eadem ex privilegio, aut consuetudine livellitis competat, haud tamen semper talis est, ut emphyteusm omnino redigat ad naturam Bonorum allodialium, & hereditiariorum, illam transitoriam reddendo ad omnes, & quoscunque, in quos eorum Possessor illa transulerit, ut Dominus directus prohibitus ammenfare, renovationem vi coactiva concedere teneatur, idcirco ex sola istiusmodi facultate alienandi inferri nequit, quod, ut queritur in tertio Dubio, licet Possessor emphyteusis illam pro libito alienare, quodque Dominus directus tali alienationi consensum suum impartiri teneatur, nam, cum feudum, & emphyteusis in sui origine, & suapte naturâ duplicem habeat inalienabilitatis speciem, primam favore Domini directi, abique cuius consensu omnis alienatio prohibetur, *leg. final. cod. de Jur. emphyt. cap. 1. de prohib. Feud. alienat. & Rosenth. de feud. cap. 9. consil. 5. ex num. 1. & seqq.*, alteram favore Agnatorum, seu jus habentium ex Investitura, quibus à Possessore emphyteusis, vel feudi præjudicari nequit *cap. 1. de alienat. feud. Fulg. de Jur. emphyt. tit. de Contract. emphyt. quest. 24. per tot. & tit. de alienat. quest. 8. Rot. dec. 415. num. 16. ad fin. part. 4. tom. 2. & utramque speciem inalienabilitatis explicando tradunt Sord. consil. 103. num. 20. vers. 4. consil. 305. num. 50. vers. porro, Riminald. Jan. consil. 55. sub num. 1. Mant. de tacit. lib. 23. tit. 28. num. 5. latè Covarr. ad decret. Mont. Ferrat. decret. 75. num. 2. & seqq. Mel. allegat. 15. num. 19. & allegat. 75. num. 7. lib. 2. inde sequitur, quod si vigore*
- Consuetudinis in proposito allegatæ emphyteusis effecta dici possit alienabilis in præjudicium dumtaxat agnatorum, talis effecta censi nequiret etiam in præjudicium Domini directi, ex una namque alienabilitatis specie ad aliam inferri non posse, tradit Gob. de permis. feud. alienat. in princ. num. 34. inquiriens, remissâ inalienabilitate respectu Agnatorum, non censi remissam respectu Domini directi, quia hæc magis potens est *Rot. decis. 66. num. 19. & plurib. seqq. part. 5. rec.*, ubi loquens de simili consuetudine alienandi in præjudicium Comprehensorum in Investitura vigeante in Abbazia Fariensis, num. 22. ait, d. consuetudinem interpretationem recipere à Jure, juxta quod facultas disponendi liberè de bonis emphyteuticis intelligitur, durante locatione, & Investitura, & sic citrà præjudicium Domini directi, & quomodo in nostro casu si non probetur, bona, de quibus agitur, ob eorum alienabilitatem effecta fuisse illius allodialium, cum non agatur de consensu præstando alienationi in præjudicium dumtaxat Comprehensorum in Investitura, il-

lum tamquam merè voluntarium denegare posset *Card. de Luc. de emphyt. disp. 5. num. 12.* Certius, quia Dominus directus obtendere valeret iustam causam denegandi consensum alienationi, quæ hodie fieri petitur, ob mortem namque sive civilem proveniente ex solemnii professione P. Joannis, sive naturalem, licet certò finitura est, ac per consequens aperienda devolutio favore Domini directi, qui proinde consentire non tenetur alienationi parate in ipsius præjudicium *Gob. de permis. feud. alienat. quest. 3. num. 21. & seqq.*

Supereft postremum Dubium, cujus resolutione proficiscitur ex regulis hæcenus firmatis, vel enim emphyteusis non est absolutè alienabilis, sed, finita Investiturâ, Dominus directus potest, & vult pro è illam retinere, & hoc casu renovationem concedere non cogitur *Rot. in rec. dec. 10. num. 1. & seqq. part. 9. & dec. 17. num. 16. part. 11. cum aliis apud D. Advocat. Calcagnin. de emphyt. & feud. part. 2. observat. 5. num. 18. & seqq. verò, si nolit pro è retinere, tunc enim vel proximiorum investire tenetur *Rot. in rec. dec. 176. num. 28. part. 5. cum aliis congestis apud Borden. lib. 1. collat. leg. 34. n. 2. vel emphyteusis adeo est alienabilis, etiam in Extraneos, ut Dominus directus nullo pacto illam ammenfare valens, renovationem concedere teneatur, & hoc casu, excluso Proximiorum, renovatio debetur heredi ultimi Investiti Titulus namque hereditarius vincere dicitur illum, qui proinante ex Jure sanguinis, & proximitatis *Rota in Ferrarior. Renovatio Investituræ 18. Aprilis 1712. §. Et quidem coram R. P. D. Crispo, & in Ceseñensi, Joh. Cervien. Bonarum super prelatione 4. Junii 1714. §. Postquam seqq. & per tot coram R. P. D. Lucetta, confirmata 8. Aprilis 1715. §. Hinc postea, & seqq. & 5. Junii anni 1716. coram eodem, confirmata die 21. Junii currentis anni coram R. P. D. de Gamabiei.***

Placentina.

Renunciatio ex causa ingressus, vel professionis in Religione insolvitur in casu egressus, daturque Renuncianti regressus ad bona renuntiata, modò non sint alteri quaesita. Idem de renunciatione emissâ intuitu ipsius egressus è Religione ob transitum ad Ecclesiam Secularem. Fideicommissum pro solis Descendentibus masculis ordinatum in ultimo Masculo expirat, & Bonaque efficiuntur libera. An autem, & quando Feminæ censentur in subsidium admittendæ? Religiosi ad Parochialem Ecclesiam translati hereditas Jure spoli non ad eandem Ecclesiam, sed ad Monasterium pertinet, præsertim, si de Canonico Regulari agatur. Et quid si ad Episcopatum fuerit assumptus? Transfatio in Monasterium præjudicium à Regulari initia sine Apostolico Beneplacito non iustinetur. Crediti liquidi cum illiquido non datur compeusatio.

VOTUM XXXVL

- 1 Religio Canonice Regularium S. Salvatore Placentia capax est Bonorum, & dominii.
- 2 Nec Religiosus in ea professus incapax est succedendi in fideicommissis etiam agnatis, nisi Religiosi tacite, vel expresse in testamento exclusi fuerint.
- 3 Per Professionem iura sanguinis, & agnationis non tolluntur.
- 4 Professum autem in Religione capaci Bonorum, & dominii eadem iura ad effectum succedendi retinet, quomodo vivit.
- 5 Canonici Regularis, licet professus, iura succedendi retinet, non obstante paupertatis voto.
- 6 Religiosus translatus ad Ecclesiam Parochialem sui omne succedendi, si forte conscriptum esset, recuperat, & num. 8.
- 7 Idem de Religioso effecto Episcopo.
- 9 Procedit etiam de Professo in Religione incapaci Bonorum, & dominii.
- 10 Canonici Regulares laicorum servant regulam.
- 11 Renuntiationes ex causa ingressus in Religionem intelliguntur factae, rebus in eodem statu permanentibus.
- 12 Et quatenus Renuntiantes in Religione perseverent.
- 13 Hac autem de iure insita in iis renuntiationibus conditio, nec pacto tolli potest.
- 14 Renuntiationes factae ex causis ingressus in Religionem, in casu egressus resolvuntur. Dicitur enim tunc mutari rerum status, earumque causa desicere, ibid.
- 15 Ideoque Renuntiationibus regressus datur ad Bonum renunciata.
- 16 Procedit sive ante ingressum in Religionem, sive in statu Novitii renuntiationes factae sunt.
- 17 Resolvuntur itidem tam si casus egressus eveniat ob non sequutam Professionem, vel ob illius nullitatem, quam si in alia quacunque legitima causa.
- 18 Resolutio siquidem quoad eos inducitur ab ipso egressu, non à qualitate ejus causae, quam licet non esse sufficit, ac iustam.
- 19 Religiosus solus Episcopus in compatibilitate Religiosus remanet, & num. 64.
- 20 Religiosus factus Episcopus recuperat Bonum ante professionem renunciata, & num. 23.
- 21 Religiosus factus Episcopus recuperat primarum ius, & capacitate adquirendi.
- 22 Ex eademque iure, tamquam mutato rei status, resolvitur renuntiatio ab illo facta.
- 23 Idem de renuntiatione facta à Canonico Regulari postmodum ad Parochiam Secularem assumpto.
- 24 Procedit, licet deest patrum de habendo regressum ad Bonum renunciata.
- 25 Religiosus solus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, an Bonum ab ipso renunciata,

namque alteri quaesita recuperet, controversum est.

- 26 Communis tamen opinio est, regressum ei competere ad Bonum postmodum delata, nec alteri quaesita.
- 27 Precedit sive ante ingressum, sive ante professionem in Religione renunciatio emissae fuerit.
- 28 Religiosus solus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, bona iurata ipsius translatus ad Episcopatum, vel Parochialem renunciata, non recuperat.
- 29 Contrarium verum, saltem quoad Bonum alteri non quaesita, & num. 38, & ratio num. 30. ad 36.
- 30 Religiosus professus habet velle, & molle in utilibus, non vero in prejudicialibus ipsius Monasterio, & num. 123.
- 31 Nec repudiare, aut renunciare Bonum potest in illius prejudicia, quia proprietas non est sua, sed Ecclesiae, vel ipsius Monasterii, & num. 32. ad 36, & num. 38, & 123.
- Procedit, ut neque renunciare quas jurius sibi in casu egressus à Religione competitur, num. 35.
- 32 Religiosus omnia iura, ipsaque ejus voluntas, & potestas in Monasterium per professionem transferuntur.
- 33 In illaque transsumit spes etiam succedendi, juraque de futuro.
- 34 Procedit, ut ne ratio quidem habeatur de quacunque ejusdem Religiosi dispositione.
- 35 Eoque etiam insito, in iure, & relictae dicta iura à Monasterio volent emergeri.
- 37 Renuntiationis personalis effectus cassus, deficientibus personis in illa contemplatis.
- 38 Renuntiatio à Religioso professo emissae de jurius sibi in casu egressus à Religione competitur, in dubio personalis est censenda, & ratio ibid.
- 39 A fideicommissum ordinato pro solis Masculinis descendantibus in Masculis, Feminae, & earum Descendentes exclusi reputantur.
- 40 Descendentes ex Feminis non sunt de familia à Testatore contempti.
- 41 Femina licet nupta in aliena familia, proprium tamen, quod vivunt, retinent, atque conservant.
- 42 Ad fideicommissum, licet ordinatum pro solis Masculis de familia, & agnatione, Femina in subsidium admittuntur.
- 43 Declara, id procedere, ubi quocumque modo vocata apparent in aliqua testamenti parte, secus, si tantum Masculi ex Masculis semper invitati sunt, & num. 45.
- 44 Talis namque semper habito restrictio ad solos Masculos, operatur, ut perpetui dici debeant exclusi.
- 45 A fideicommissum pro solis Masculis ordinato, Femina perpetuo exclusa non censetur, si in defectu lineae masculinae ad usum fructum invitata, tum etiam fuerint in conditione posita.
- 46 Fideicommissum in ultimo vocato emptum

rat: Bonaque efficiuntur libera.

- 47 Ex fideicommissariis Bonis faciendæ Canonici erectione in casu alicujus superveniens, eodem casu non parificatur, evanuisse dicitur.

- 48 Idem de substitutionis Causa pia in ejusmodi casu demandata.

- 49 Religiosus quum ad Parochialem Ecclesiam translatus sit, an Bona eidem delata ad ipsam Ecclesiam, seu potius ad Monasterium censeantur pertinere? num. 51. ad 111.

- 50 Bona hereditaria Religiosorum jure spoliis ad Rev. Clericam pertinent.

- 51 Locum an id habeat in Diocesi Placentina?

- 52 Monasterio quæsitum censetur quidquid Monacho adquisitur.

- 53 Intellige de adquisitis, durante permanentia in Monasterio, secus de adquisitis post promotionem ad Ecclesiam Secularem.

- 54 Hæc namque Monasterio non quæritur, sed Ecclesie.

Conclusio locum habet præsertim in Canonica Regulari ibid. Declara tamen, ut num. 56. 57. & 108.

- 55 Regularis post promotionem ad Ecclesiam Secularem definit esse ejus Monasterii filius.

- 56 Regularis quid Bona post promotionem ad Ecclesiam Secularem adquisita eidem Ecclesie, non Monasterio adquirat, intelligendum est de Bonis quæsitis in ipsius Ecclesie redditibus.

- 57 Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quum agitur de Regulari per ejus promotionem plane subtrahit a proprii Monasterii subjectione.

Si secus, Bona hæc adquirat Monasterio, num. 59. & 60.

- 58 Regularis solitus Episcopus ad Religionis jura perpetuo amittit, & liberatur.

- 59 Regularis promotus ad Ecclesiam Secularem Bona aliunde sibi delata Religionis acquirit, ratione communionis cum illa intercedentis.

- 60 Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis? & num. 62.

- 61 Regularis ad Ecclesiam Parochialem translatus, si pleno jure ejus Monasterio subiecta illa sit, Prælati Regulari subiecta adhuc remanet.

- 62 Secus, si pleno jure pertinet ad Episcopatum; tunc enim Episcopo subditus efficitur, intellige, ut num. 72.

- 63 Regularis ad Ecclesiam Secularem translatus ad Regularem obstringitur observantiam, in his, quæ cum ejus Dignitate compatibilia sunt.

- 64 Procedit, sive Episcopus, sive Parochus fuerit effectus, & num. 66. & 67.

- 65 Idem, si agatur de Canonico Regulari.

- 66 Canonici Regularis ad Parochialem Ecclesiam promoti, tenentur instar aliorum Regularium, habitum gerere, & socium sui Ordinis habere, & num. 70. & 71.

- 70 Regularis solitus Episcopus tenetur habitum sui Ordinis deferre, & quidem sub latibali.

- 71 Regularis sive ad Episcopatum, sive ad Parochialem promotus, sicut de substantialibus Regule non eximitur, obedientiam tamen alii

Superiori, non Prælati Regulari tenetur exhibere.

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parachus, Episcopo ibid.

- 72 Intellige, exemptionem ab obedientia Prælati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Paracho, & num. 73. & 81.

- 73 Regularis Parochus effectus nec Prælaturam, nec Dignitatem obtinere dicitur, sed purum esse instrumentum in Animarum cura.

- 74 Nec dedecet, cum panis Regula subiectum esse.

- 75 Regularis Parochus effectus, si deponat habitum Religionis, excommunicationis penam incurrit.

- 76 Regularis, deponens officio Parochi, tenetur ad suum Monasterium redire, suorum Superiori obedientiam præstare, & num. 106.

- 77 In Regulari facto Episcopo incompatibilis est obedientia erga Superiorem Regularem.

- 78 Regularis factus Episcopus, etiam deponito Episcopatu, ab obedientia Superioris Regularis remanet exemptus.

- 79 Neque hæc prerogativa renuciare potest, neque concessa non sibi, sed Dignitati.

- 80 In Regulari ad Parochialem translato obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est.

- 81 Regularis ad Parochialem translatus subiectus quidem Regulari ratione Curæ, sed non omnino ab obedientia Superioris Regularis liberatur.

- 82 Regularibus ad Ecclesiam Curatam assumendis dispensationes non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Claustra ad nutum Superioris redeundi.

- 83 Quid subjectionem indicat erga Superiorem ipsam.

- 84 Regularis effectus Parochus in Ecclesia ejus Ordini subiecta, Episcopo subest in respectu Animarum curam, in reliquis vero Abbati.

- 85 Canonici Regulares ad Parochiales translati quod potiori ratione, ac Regulares alii Parochi, eorum Superiori debeant subesse, demonstratur à num. 86. ad 99. & num. 109.

- 86 Regulares omnes, præter Regulares Civicos, ex eorum Instituto, sunt Beneficiorum Secularium, etiam Curatorum incapaces, & num. 87.

- 87 Secularibus Regularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt.

- 88 Regularis obtinens Beneficium seculare cum dispensatione, alium gerere dicitur incompatibile cum proprio Instituto, ob idque exemptus à Superioris obedientia potest videri.

- Secus est in Canonico Regulari, & ratio num. 90. ad 93.

- 90 Canonici Regulares dicuntur Beneficiorum.

- 91 Canonici Regulares capaces sunt quorumcumque Beneficiorum Secularium, præsertim, Curatorum, absque ulla Apostolica dispensatione.

- 92 Canonici Regulares acceptando Beneficium seculare, non dicuntur desicere a proprio Instituto; immo illud exercere.
- 93 Ac propterea nec subtrahi dicuntur ad proprii Superioris obedientiam, & num. 101.
- 94 Canonici Regulares qualiacumque Beneficia obtinentes, ex Constit. fan. mem. Benedicti XII., eorum Superiori parere omnino obstricti sunt.
- 95 Quod intelligendum, tam si Regularia, quam si Sacralia Beneficia obtinuerint.
- 96 Canonici Regulares in alia Præfessionis obedientiam Abbati promittunt usque ad mortem.
- 97 Sicque etiam pro casu obtenti Secularis Beneficii.
- 98 Canonici Regularis per affectionem Secularis Beneficii capax duntaxat efficitur extra claustra degendi.
- 99 Canonici Regulares equiparantur Monachis, eodemque jure cum illis censendi sunt.
- 100 Procedit maxime de Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentie.
- 101 Canonici Regulares ad seculares Ecclesias translati, licet extra claustra degant in habitu etiam Clericali, non idcirco à communione Religionis se nulli reputantur, & num. 103.
- 102 Habitus non facit Monachum, sed Regula Monastica professo.
- 103 Vivere in communi est conditio accidentaliter Religioni.
- 104 Religiosus de licentia Superioris extra Monasterium degens, Monasterio adquirit. Nisi sit specialiter exemptus ab illius obedientia ibid.
- 105 Religiosus ad Parochialem translatus cur Monasterio adquirit, scilicet verò Episcopus, non item, ratio differentie assignatur.
- 107 Religiosus ad Parochialem translatus ut Monasterio adquirit, scilicet est, quod habitalem, atque possibilem cum illo communicationem retineat.
- Contraria declarantur auctoritates, num. 108.
- 110 Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentia ad seculares Ecclesias translatis, eorum spiritum ex consuetudine ad Monasterium pertinet.
- 111 Spiritum Regularis ad secularem Ecclesiam translatus est magis ad Monasterium, non ad Ecclesiam ipsam pertinet, si de hoc viget consuetudo.
- 112 Transfatio à quopiam initia nominis proprio, & cum cessante juriurandi sub duntaxat competentium, ipsius tantum personam respiciere censetur.
- 113 In transfatione jura Ecclesie deducuntur non censentur, si nec reservatio illa ejus favore sit adposita, nec Apostolicum adhibitum Beneficium.
- 114 Transfatio sine Beneficio Apostolico à Regulari inita, personalis est, ejusque vitam nequit excedere.
- 115 Regularis bona sibi delata, quoad usufructum duntaxat adquirit, quæ verò ad proprietatem Monasterio, & ratio num. 116.
- 116 Regularis ob paupertatis votum rerum dominium nequit adquirere.
- 117 Canonici Regulares paupertatis votum emittunt.
- 118 Eque minime liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem.
- 119 Regularis nequit in bonis ex ejus persona Monasterio delatis, illi, transigendo præjudicare quoad proprietatem.
- 120 Et Monasterio semper juxta competit pro immixtione agendi.
- 121 Monasterium licet quoad personam Monachi careat nomine heredis scripti, illud habet legis interpretatione.
- 122 Regularis quoad jura sibi delata nequit aliam vim gerere, qui in apertum non vergat sui Monasterii utilitatem.
- Aliis autem coram ex defectu potestatis, num. 125., & 131.
- 124 Regularis jura sibi delata cedens pro annua duntaxat præstatione, quoad vivat, consequenda, ejus Monasterio præjudicium infert.
- 126 Hereditas ex sua illius petitione adita dicitur.
- 127 Monasterium ex se, & absque ullo scitu Monachi hereditates ad ipsum delatas potest adire.
- 128 Procedit etiam post obitum Monachi, quamvis vel non adierit, vel adire detraiverit.
- 129 Monasterio ad acquirendum hereditatem ex Monachi persona sibi delatam, ab auctore non aditam competit etiam resistit in integrum.
- 130 Monachis quoad successorem ex ejus persona Monasterio debitum, nullum habet nec potestatem, nec voluntatem.
- 132 Ecclesia Bonorum cesso per transfationem facta, corrumpit ex defectu Beneficii Apostolici.
- 133 Procedit, licet agatur de bonis ab eadem Ecclesia mundum possessu.
- 134 Dominium Bonorum dicitur statim absque additione in Ecclesiam translatum.
- 135 Ecclesia Bonorum cesso est magis ex defectu Beneficii Apostolici corrumpi censenda est, si constat, quod illud petatum, fuisset denegatum.
- 136 Ex Beneficii Apostolici defectu non corrumpit contractus, si malum Ecclesia fovebat juxta.
- 137 Crediti liquiditatem statetur, qui cum eo compensationem allegat.
- 138 Indebit scilicet solutio dici nequit, quæ suam habet causam correlative, & æquivalentem.
- 139 Indebit solutum nequit contra Monasterium repeti, si non Monasterium, sed Monachis exegerit in vim nullius ab eo inita transfationis. Procedit, licet nullitas ex falsa causa proveniat, num. 143.
- 140 Ecclesia eodem jure censetur cum Minoribus.
- 141 Ecclesia, tam etiam Minores non coguntur resistere, nisi id, ex quo constat eorum incompletiores scilicet.
- 142 Que quidem locupletatio ab Allegante probanda est.

- 144 *Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio.*
 145 *Compensare nemo potest, quod sibi non debetur, sive quid dabitur est, an sibi debeatur, & num. 147.*
 146 *Compensatio contra non Debitores nequit allegari.*

CONGREGATIONEM Canonicorum Regularium S. Salvatoris ingressurus Bartholomæus de Carolis anno 1671. renunciavit Francisco Patri stipulanti pro se, suisque heredibus, & quibus dederit &c. universa Bona, jura, & successiones quomodolibet ipsi delatas, & deierendas nedum ex ipso Patre, aliisque Ascendentibus, verum etiam a Collateralibus quibuscumque; quam renunciationem, mortuo interim Patre ante emissionem ab ipso professionem, sequenti anno 1672. confirmavit, ratamque habuit ad normam præscriptam à Sacro Concilio Tridentino; eandem præterea, & quatenus opus esset, ex integro faciendo favore Fratrum heredum communis Patris, & cuiuslibet eorum heredum, & successorum.

Celebrata deinde à d. Bartholomæo professione, assumptoque nomine P. Archangeli, cum anno 1692. provitus fuisset de seculari Beneficio Archipresbyteralis Ecclesiæ S. Mariæ Sarnati, ut Comitem Joannem fratrem suum liberaret suspicionem conceptâ, quod nempe, sequuto egressu à Religione, animo secum reputaret redire ad Bona renuntiata; antequam ab illa dimissus ad dictam Archipresbyteralem Ecclesiam transferretur, rursus anno 1693. illas jam factas reiterata renunciatione firmavit favore dicti Comitis Joannis in quo tandem vitâ functo, nullo alio superhite masculo de familia, quasi toties repetitæ renunciationse resolutæ essent, d. P. Archangelus jam effectus Archipresbyter postulavit regressum ad Bona renuntiata provenientia ex nonnullis fideicommissis Majorum pro solis masculis familie de Carolis institutorum. At vigore dd. renunciationum istiusmodi regressui se se opposentibus duabus illius fororibus, & heredibus testamentariis Comitis Joannis communis fratris, quarum altera Comiti Scotto, altera verò Comiti Gazole nupta reperiebatur, controversia omnis anno 1702. consopita fuit transactione, in qua præstatæ Sorores, promissâ Archipresbytero annuâ prestatione duplarum centum Italicarum, ab illo correlative obtinuerunt cessionem omnium juris tum sibi ex memoratis fideicommissis, & aliis quibuscumque causis competentium.

Transactio hæc observata fuit, quoad vixit Archipresbyter Bartholomæus, sed anno 1730. eo defuncto, tam illius successores, Monasterium nempe, in quo protelus, & Ecclesia ad quam translatus fuerat, quam Comes Scottus, eandem impugnare cœperunt, primi ex detecto potestatis, & Beneficii Apostolici, ut, tali pacto medio sublatâ transactione, assequi possent fideicommissa purificata in persona dicti Archipresbyteri, & in dictâ transactione cessâ

De Contract.

Sororibus, earumque successoribus; alter verò ob fatalitatem causæ, ex quâ illam celebratam dicebat, spe illeclus hoc colore evitandâ solutionem ingentis crediti reperti in hereditate ejusdem Archipresbyteri, quod quidem creditum sustinet esse compensandum cum annua præstatione dictarum duplarum centum eidem Archipresbytero iodebitè soluta vigore dictæ transactionis irritæ, & invalidæ.

Cum itaque in hac facili specie plura examinanda occurrant, nimirum.

Primò. An P. Archangelus tamquam Religiosus succedere possit in fideicommissis masculinis, purificatis per obitum Comitissæ Joannis?

Secundò. An illi obstat renunciations toties facta?

Tertiò. An dd. fideicommissa expiraverint in ipso tamquam ultimo masculino de familia, adeo ut Bona illa libera in ejus hereditate remanserint?

Quartò. Cuiam de jure competat successio in hereditate d. P. Archangeli, Monasterio, vel Ecclesiæ Parochiali Sarnati?

Quintò. An Monasterio sive Ecclesiæ heredi d. P. Archangeli præjudicaverit transactio ab ipso inita cum sororibus anno 1702.?

Sextò demùm. An Comes Scottus ad evitandam solutionem crediti reperti in hereditate, d. P. Archangeli, allegare possit compensationem cum annua præstatione duplarum centum soluta eidem P. Archangelo?

Rem ordiendo à primo, duo sunt fideicommissa mihi exhibita; alterum conditum anno 1627. à Joanne de Carolis, alterum anno 1630. à Josepho de Carolis, utrumque autem pro solis masculis familie de Carolis institutum legitur, ideoque, cum post obitum Comitissæ Joannis unicus masculus superstes de familia esset P. Archangelus, ipse procul dubio succedere debebat in dictis fideicommissis, tametsi professus reperiretur in Religione Canonicorum Regularium S. Salvatoris, quia cum ista Religio sit capax honorum, & domini Sarnati, *respons. 43. num. 21. & num. 37. vers. secundo loco, Tambur. de jur. Abbat. dispnt. 11. quest. 4. num. 51., Rot. decis. 75. num. 19. post eund. Tamburin., & Religiosi nec expresse, nec tacite in testamento legantur exclusi, sola professio in tali Religione illum non reddidit incapacem succedendi in fideicommissis tametsi agnatis, & ordinatis pro conservatione familie, cum per illam minime tollantur jura sanguinis, & agnationis, quæ sunt causa successiones, sed Monachus ad effectum succedendi ea retinet, atque conservat, quamdium naturaliter vivit, juxta communem Doctorum sententiam, de qua, relatis antiquioribus, Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 21. num. 9., Argel. de acquir. possess. quest. 4. art. 26. num. 678. & art. 28. num. 734., Torr. de Primogen. part. 2. quest. 11. num. 28. & seqq., Rot. coram Curia, decis. 266. num. 1. post Torr. de post. fus. success. decis. 64. num. 31. & seq., in rec. de decis. 433. num. 22., & decis. 434. num. 8. & 9. part. 12., decis. 57. num. 9. part. 13., decis. 392. n. 4.*

8. *seq. part. 14. de off. 23. num. 31. part. 15. in Rotina monitionis. feli. fideicommissi 31. Martii 1703. §. Prout neque coram Elio D. Card. Scotto, in Romana Casula Aggrecati 19. Junii 1705. §. Nec rationis in fin. & seq. coram bon. mem. Ominio, & in Romana fideicommissorum 30. Junii 1707. §. Minimi adveniente, & seq. coram Rmo Albrechtando; & in terminis Canonici Regularis, quod per professionem non reddatur infuccellibilis, sed adhuc retineat omnia jura ad effectum succedendi, non attento voto paupertatis, quod emittit, plene probat Sadarin. resp. 43. num. 21. 32. vers. jam verò num. 35. & pluribus seq. usque ad num. 45.*

Certior verò redditur in casu nostro capacitas succedendi P. Archangeli ex eo, quod tempore aperte successione in dictis fideicommissis per obitum Comitis Joannis idem translatus legitime reperiebatur ad Ecclesiam Parochialem Sarmati, cujus translationis vigore recuperasse dicitur jus omne succedendi, quod interim consumptum censeri fortè potuisset, ut de Religioso effecto Episcopo est *Textus expressus in Circa. 7. statum conf. 18. quest. 1.*, quem bene explicat Archidiacon. ibi = *hic inquiris = dicit enim erat in Monasterio adire non poterat hereditatem, nisi jussu, nunc autem factis sui jura adire potest hereditatem sicut filius emancipatus = Barbos. ibidem num. 12. & 15. Bartol. in cap. Clerici num. 7. de vir. & bonef. Cleric. Fagnan. in cap. in praesentia 8. num. 70. de probat. Sord. conf. 222. n. 3. vol. 2. §. Passerius de stat. homin. quest. 185. n. 195. Squillan. de privit. Episcop. part. 1. cap. 35. n. 38. Sylvest. verb. Religio quest. 10. Cuius de nomina. employt. quest. 12. num. 62. Less. de iust. & jur. lib. 2. cap. 41. dub. 2. num. 80. Catell. de donat. diff. 2. part. 3. num. 136. Barbos. tom. 2. vot. de off. 101. num. 7. & 14. Azor. inslit. moral. lib. 12. 8. cap. 10. vers. sexto queritur, ubi = quod hoc procedit tam in Monacho scilicet Episcopo, quam in instituto ad Parochiam facularem =*

Quamvis, ut hec Juris dispositio capacitem succedendi restituens locum sibi vindicat in illo difficiliore casu, Professi videlicet in Religione prius incapaci, ut in Ordine Minorum, & aliorum, in quibus indicta est, & servatur verè, ac rigorese paupertatis regula, ut transit per plerique ex auctoritatibus mox adductis, quibus consonant Purpurat. conf. 303. n. 1. & seq. Pacian. conf. 13. num. 1. & seq. Rimoldi. in. conf. 342. num. 35. vol. 3. Barbos. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 145. Torr. de. p. sicut. success. lib. 2. cap. 25. num. 67. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 26. Sigauden. in 7. precept. Decalog. lib. 7. cap. 8. vers. tota habitatione, Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 200. Molin. de iust. & jur. tom. 1. diff. 140. vers. final. quanto potiori jure locum sibi vindicabit in Canonico Regulari, qui servat regulam laxiorem, juxta Text. in cap. 5. de stat. Monach. ubi Hostiens. num. 7. & Fagnan. pariter num. 7. 17. & 20. Gratian. di. script. foref. 123. num. 32. Trull. de Ordin. Canon. Regal. lib. 1. cap. 8. num. 7. Rot. coram Se-

raphia. decif. 1269. num. 1. & participare dicitur potius de Clero Seculari, quam Regulari, Zabarell. conf. 2. num. 1. Ferrer. conf. 3. num. 1. & 33. Antonin. varior. resol. lib. 1. refol. 112. cap. 50. vers. secundo quia, Andreol. contr. 340. num. 6. D. Thom. 2. 2. quest. 189. art. 8. ad 2. Novari. de Regular. comment. 3. num. 40. cum seqq. & comment. 4. num. 2. Tamburin. de jur. Abbat. diff. 20. quest. 3. num. 13. tom. 1. Trull. de. Ordin. Canon. Regular. lib. 1. cap. 8. num. 1. Card. de Luc. de praeminent. diff. 24. num. 1. & de Regular. diff. 19. num. 5. R. P. D. Petra ad Consult. 1. Anghos. IV. sect. 1. sub num. 4. §. Eoane fuit tom. 2.

Confito ex his de capacitate P. Archangeli succedendi in fideicommissis, de quibus agitur, occurrit secunda inspectio. An nempe illi obest superius relate renunciations: tres autem sunt renunciations ab illo celebrate, prima ante ingressum in Religionem, & secunda ante emissionem Professionis, & tertia ante egressum à Religione, & quod attinet ad primam, & secundam, illae tanquam factae ex causa ingressus in Religionem, & professionis in ea emittendae, eam habent de jure initium conditionem, ut scilicet factae intelligantur, rebus in eodem statu manentibus, sub qua sine tacita conditione non solum generaliter omnem dispositionem conceptam censeri, disponitur per Text. in leg. quod servus ff. de condit. ob. conf. leg. continuus §. Cum quis ff. de verb. obligat. leg. quare §. Inter locatorem ff. locati, Cassil. quatuor. cor. jur. lib. 4. cap. 59. §. nam. 8. sed & omnem fieri renunciationem, tradit Juson. in d. leg. quod servus n. 3. Paris. conf. 7. num. 70. lib. 2. Alexand. de Nev. conf. 51. num. 8. Decian. conf. 52. num. 16. vol. 1. Ruin. conf. 137. num. 11. tom. 1. Brunn. de stat. exclaf. femin. art. 14. num. 10. & in specie de similibus renunciations factis occasione ingressus in Religionem, quod conditionales sint, quatenus nempe Renunciantes in Religione perseverent, notant Alphess. conf. 1. num. 9. 18. 26. & 31. post vol. 1. comment. ad consuetud. Neapol. Anton. Genouen. in proliu. ob. Eccles. quest. 263. Scalij plures relati à bon. mem. Ansaldo in addit. ad decif. 76. num. 57. & seq. ubi, quod adeo ipso Juris monisterio hujusmodi conditio tacite illis intelligitur inesse, ut nec padum expresse contrarium eisdem renunciationsibus adpositum sustineretur.

Ex his ergò sequitur, quod, mutato rerum statu obegressum à Religione, & sic, deficienti causa, & conditione, sub qua renunciations factae fuerunt, illae resolute omnino decedunt, ideoque adimere nequeunt Renunciantibus regressum ad Bona renunciatia, ut ex communi Doctorum sententia docent Huded. conf. 63. num. 10. & 11. lib. 2. Novor. lib. 2. quest. foref. 73. n. 1. & seqq. Catell. de donat. trañ. 1. diff. 2. part. 3. num. 12. & seqq. de bonat. de off. & posses. Episcop. part. 3. alleg. 101. num. 37. & in collect. ad Concil. Trident. cap. 16. sess. 25. de Regni. num. 7. 18. & 56. de Morin. resol. jur. lib. 2. cap. 195. num. 2. Torr. de p. sicut. success.

- cess. lib. 2. cap. 25. num. 13. & 14. & num. 85. *Gulerm. de renunc. lib. 5. cap. 7. num. 12.* *Sau-
cbea in precept. Decalog. lib. 7. cap. 1. num. 25.*
cum seqq. *Rota decif. 155. num. 5. coram Priol.*
 ubi, quod idem est in renunciationibus emissis in
 statu laicali ob ingressum in Religionem, ac in
 aliis emissis in statu Novitii, in *Apten. donatio-
 nis 15. Martii 1706. 5. Et exim coram bon. mem. Cif-
 farello, & in Albanen. successibus 26. Februarii*
1712. 5. Efficiente coram bon. mem. Ansaldo,
 apud quos firmatur, id procedere nedum in casu
 egressus ob non sequutam professionem, vel ob
 illius nullitatem postea probatam, verum etiam
 ex alia quacumque legitima causa. Et recte quidem,
 nam resolutio renunciationis non inducit
 ex qualitate causae, propter quam quis à cle-
 gatione egreditur, sed ab ipso egressu, per quem
 cessat causa finalis permanentiae in Religione,
 sine qua renuntiatio non fuisset, causa verò
 talis egressus, dummodo licita, & iusta sit, ni-
 bil interest, qualis illa fuerit, ex notatis per
 Marant. *resp. 64. & 65. per tot.* *R. P. D. Petra ad*
Constit. 1. Clementis IV. fecit. 2. num. 84. & 89.
tom. 3. *Rot. decif. 74. num. 16. & 17. post Torr.*
de majorat., decif. 726. num. 14. & seq. coram bon.
mem. Emeric jan. decif. 110. 5. Quoniam ad v. ut.
clar. mem. Cord. de Luc. de fideicom., & in d.
Apten. donationis coram bon. mem. Ciffarello.
 Indecque propterea fit, quod etiam Religio-
 sus factus Episcopus, tamen in compatibilibus
 Religiosis remanet, juxta communione sen-
 tentiam, quam probat *Solorzan. de jur. Indiar.*
tom. 2. lib. 4. cap. 10. num. 40. & innumeris pe-
 ne relatis tam Theologis, quam Canonistis, &
 Juris Caesarei Procelloribus, tueretur *Fajard. in*
una celebra quaestione pro Episcopis Regularibus n. 25.
& pluribus seqq. Nihil, tamen minus ob il-
 lam mutationem status, quam secumfert egressus
 à Religione ex causa talis Dignitatis adeptae,
 recuperat Bona ante professionem renunciata.
 Et sane, si, ut certum est, per Dignitatem Epi-
 scopalem recuperat primum jus, & capacita-
 tem acquirendi, ut ex *Textu in Canon. statu-
 tum caus. 18. quæst. 1.* consequens est, ut ju-
 re quoque postlimini causa reducat ad pri-
 mum in statu etiam respectu renunciationis
 factae sub obtentu, quod ingrediens Religio-
 nem factus incapax acquirendi, talis perpetuo
 remanens esset, proptereaque ex ipsius legis
 permissione, ac dispositione recuperatà capa-
 citate, hujusmodi renunciatio tanquam mu-
 tato rei statu, & deficiente tum causâ incapaci-
 tatis, tum etiam voluntate Renunciantis, res-
 solvi debeat *Molpbes. cons. 1. lib. 1. & cons. 39.*
lib. 2. *Guenes. prout. Eccles. quæst. 263. & seq.*
Passibal. de patr. potest. part. 1. cap. 3. num.
99. *de Marin. lib. 2. resolut. 46. num. 18. & res-*
solut. 185. num. 5. & 6. Ricc. in prax. part. 3. re-
solut. 152. *Marant. contr. jur. part. 3. resp. 55.*
Alphonf. de Leu. de Offic. & potest. Confess. re-
solut. 11. num. 118. *Torr. de pact. futur. success.*
cap. 25. num. 48. lib. 2. non ab simili igitur ratio-
 ne resolutæ quoque dicendæ erunt renuncia-
 tiones ante professionem emissæ à P. Archange-

lo, quia nimirum ipse ob promotionem ad Pa-
 rochiam secularem à Religione licite egreditur, 23
 et non omnino à Regulari disciplina solutus,
 ut infra demonstrabimus, jus, & capacitate
 acquirendi ad instar Episcopi recuperavit, ex
 supra firmatis, jam enim evenisse dicitur illa
 mutatio status, per quam, substat causâ, & vo-
 luntate renuncianti, actus ipse renunciationis
 necessarius resolvitur, ut in terminis Canonici
 regularis ad Parochiam secularem assumpti,
 firmavit novissime, *Rota in Asconitana succe-*
ssibus 23. Februarii 1722. coram R. P. D. Calcu-
gnius, in cujus Causæ hypothetici licet adellet
 speciale pactum regressus, attamen in *5. Imò,* 24
 firmatur, etiam prævisè à tali pacto, compe-
 titiile regressum ad Bona renunciata.

Quæ opinio, et si Contradictores habet, quo-
 ad bona ante egressum à Religione alteri qua-
 sita, in Bonis tamen post egressum delatis firma
 est, & magis communiter recepta, ut apud 26
Passerius. de stat. 2. bomin. tom. 2. quæst. 185. num.
206. *Barb. de jur. Eccles. cap. 42. un. 247. &*
de potest. Episcop. allegat. 56. num. 15. *Larrea.*
de Franc. de Castro. inter Regular., & Episcop.
quæst. 118. *Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 2.*
num. 217. *Torr. de pact. futur. succ. lib. 2. cap.*
25. num. 17. *Andres. contr. 396. num. 7. & seq.*
Peyrin. de Prælat. tom. 2. quæst. 3. cap. 1. 5. 8. nu.
211. *Rotiglier. de success. ream. cap. 2. theore-*
rem. 73. num. 2. & seqq. *Catell. de donat. tract. 2.*
disc. 3. part. 3. num. 132. *Rocca dispo. jur. select.*
cap. 194. num. 54. & 74. *Cord. de Luc. de re-*
renunc. d. f. 17. num. 10. 11. & 17. *R. P. D. Petra*
ad Constitut. 11. Clementis IV. num. 32. & seq.
tom. 3. *Rota coram Cerro decif. 530. num. 1. in*
rec. decif. 222. num. 1. & 2. part. 17. & hanc
 distinctionem sequitur *Sacra Congregatio Concilii*,
 ut patet ex resolutionibus relatis per *Bar-*
bos. de jur. Ec. les. & R. P. D. Petram locu. mo-
ciat, ubi *Sacra Congregatio* in una *Neapolita-*
na 3. Decembris 1639. ad 2. Dabium à Au. Riga-
lari ad Episcopatum assumpti obfaret cessis,
 & renunciatio hereditatem fratris suæ fratri *Sc. t.*
 respondit = *Non obfaret, supradictam cessum,*
 & renunciationem quoad hereditatem, quæ non fuit
 alteri aut adeptum Episcopatum à quipietiam
 obrem, cum fideicommissa, de quibus agitur,
 purificata fuerint favore P. Archangeli, post-
 quam ipse à Religione translatus reperiebatur
 ad Ecclesiam Parochialem Sarmati, ambigere
 nequit, quin illa acquirere potuerit, non curatis
 renunciationibus predictis sive ante ingressum,
 sive ante professionem emissis.

Verumtamen negotium facessere videtur
 tertio renunciatio facta ante egressum à Religio-
 ne, & quidem contentione ejusdem egressus
 sequentis ob transitum ad secularem Ecclesiam
 Sarmati, hæc enim resoluta minime vide-
 ri posse censetur ob mutationem status, & de-
 fectum voluntatis, utpotè præcisè celebratâ
 præ adimendo regressu ad Bona renunciata in
 casu ejusdem mutationis, ut considerant *Ricc.*
in prax. part. 2. resolut. 142. nu. 1. & seqq. *Bar-*
tiglier. de success. theorem. 73. nu. 1. & 2. *Bar-*
bos.

bis. de iur. Ecclies. lib. 1. cap. 40. num. 140. Morant. lib. 3. respons. 55. num. 10. & seqq. Rudolphus. alleg. 10. ann. 27. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 1. num. 35.

- At verbū neque etiā renunciatio iſthæ obſtare poſſit ſucceſſioni P. Archangeli in fidei-
commiſſis de quibus agitur, quia uimur aut
illa eſt ſimplex quedam ratificatio præceden-
tium renunciationum, & ſic firma remanet re-
ſolutio ſaltem quoad bona alteri non quæſita,
& poſt egreſſum delata: aut conſideranda eſt
tamquam novus actus magis efficax, & opera-
tivus, ideoque tollere valens reſolutionem
etiā quoad bona prædicta, & certum eſt,
quod in præjudicium Monafterii, ſivè Eccleſiæ
non ſuſtinetur: cum Monachus habeat velle, &
nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus,
ut inquit *Poffeſſor. de ſtat. bonorū. quaſt. 185. num. 202. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 12. num. 37. R. P. D. Petra ad Conſtit. 11. Clementis IV. num. 35. tom. 3.* ubi, quod nequit præ-
judicare repudiando, quia proprietas non eſt ſua,
ſed Eccleſiæ, vel Monafterii, bene *Rota decif. 715. num. 16. & ſeqq. part. 4. tom. 2. rec.* ergo
neque etiā renunciando, quia omnia jura
Monachi per profeſſionem acquiruntur Mona-
ſterio, in quod tranſfertur voluntas, & pote-
ſtas ejuſdem Monachi *Can. uſi. & Can. non di-
catuſ. conf. 12. quaſt. 1. cap. Religiſm. de electi. in 6. Capon. diſcept. 97. num. 3. & ſeqq. & num. 8. R. P. D. Petra ad Conſtit. 4. Innocentii IV. ſect. 1. num. 10. 18. & 19. 22. 28. & ſeqq. & ad Conſtit. 1. Clementis IV. ſect. 1. un. 27. tom. 3.* ubi,
quod etiā ſpes ſuccedendi, & jura competi-
tura tranſeunt in Monafterium, & præciſe de
ſpe ſuccedendi ad fideicommiſſum *Sanchez ad
precept. Decalog. part. 2. lib. 7. cap. 15. num. 16. Rota decif. 434. num. 14. & duob. ſeqq. part. 12. rec. & in Romano fideicommiſſum 20. Janu. 1707. §. Demum obſci coram Rō. Aldrovando.*
Nullā proſus habitū ratione perſonæ, aut diſ-
poſitionum, & actuum, qui ſunt à Monacho
Gratian. diſcept. 363. num. 16. & ſeqq. & alii apud Robles de repræſentat. lib. 2. cap. 17. un. 14. Rot. decif. 129. num. 3. & ſeqq. part. 2. rec. idem
enim tamquam carens voluntate, & poteſtate,
non poteſt valide renunciare juri illi ſucceden-
di, quod in caſu egreſſus ſibi competit in here-
ditatibus ſaltem poſtea delatis, quod quidem juſ
veluri in Monafterium uſque ab initio per pro-
feſſionem tranſlatum, adeo illi directè, & im-
mediatè acquiſitum cenſetur, ut liberè, & ab-
ſolutè per Monafterium exerceri poſſit, inſcio
etiā, & invito, ac reluctantè Monacho, &
ſate, probat *Fagnan. in cap. tua num. 23. & ſeqq. de teſtam. Capon. diſcept. 97. o. n. 1. uſque ad 18. R. P. D. Petra ad diſt. Conſtitut. 4. Innocentii IV. ſect. 1. num. 29. ibi = ſunt non indi-
get Profeſſi ſuſcepſerit in aſcendendo, ita nec oſus
repudiationis, abſtinentia, & huiſmodi obſeſ-
poſſunt Monafterio, dum etiā adire poteſt, ipſa
ſignificante, prout repudiare etc. = & melius num.
37. ibi = ex quibus conſtatit oritur, quod nequit
Profeſſus quidquam declarare, vel aliquo modo*

præjudicare ſucceſſui debita Monafterio ex ejus
perſona, cum in hac nullum habeat nec poteſta-
tem, nec voluntatem, *Rota decif. 81. num. 8. cum
ſeq. coram Rich. decif. 714. num. 30. & 21. part.
18. tom. 2. r. c. ubi de Maloli, quæ declaratio
eſt contentum de elemoſyna tradita pro dote, &
tamen non poterat præjudicare Monafterio in ſuc-
ceſſione, licet enim poſſet Novitius renunciare be-
reſitati etiā ſuſtra in favorem alterius, & ſe
tacitè excludere Monafterium Auth. etc., non ta-
men poſt ſactam profeſſionem arbitrium ampliùs
retinet = & conſert *Rota decif. 1278. num. 3. coram
bon. mem. Emeris Jan. Altior. de nullit. quaſt.
35. num. 146.**

Sed reverà voluntas P. Archangeli ea om-
quam fuit, ut per dictam renunciationem à ſe
omninò abdicatè intelligeretur ſpem omnem
ſuccedendi in controversiis fideicommiſſis, etiā
poſt obitum fratris deſcendendi; nam, ſi præci-
pius huius renunciationis ſuiſ, & obtentus fuit
confirmare ſinceram animi ſui benevolentiam
erga fratrem, & = tollere quancunque malorum
linguarnum ſaggeſſionem, ut auditi ſunt eidem
D. Comiti Joanni, quod ſi licet ipſe intendat
proponere judicialiter nullitatem profeſſionis per
ipſum eviſa in dicta Religioſe, & exinde agere
ad recuperationem Bonorum, & Juriſus per ip-
ſum renunciatorum, attento maximè imminenti
egreſſu ejuſdem à dicta Religioſe, & tranſita ad
ſaculare Beneficium Archiepiscopatus illius Eccleſiæ
S. Mariae Sarmati per ipſum, ut diſt. obſenta & c. =
ut legitur in dicta renunciatōe: inde perſpicu-
um fit, P. Archangelum nil aliud agere vo-
luisse per dictam renunciationem, quam tantum
reddere fratrem ſuſceptantem, & metuentem
ſpoliari bonis renunciatis, quod nempe ipſum
pro recuperatione eorumdem Bonorum nulla-
tenus moleſtaſſet, integro ceteroquin ſibi ma-
nente jure ſuccedendi poſt obitum ejuſdem fra-
tris, cujus tantum perſonam cum in dicta re-
nunciatōe contemplatus fuerit, eā proinde
ſublata, ceſſaſſet quicumque renunciationis ef-
fectus ad illius perſonam apertè reſtrictus, &
juxta naturam renunciationis perſonalem, de qua
latiſſimè Bellou. de iur. accreſc. tom. 1. cap. 10. qn.
28. num. 42. & alii pluribus ſeqq., Card. de Luc.
de renunc. diſt. 2. num. 4. & ſeqq., Torr. de majorat.
lib. 2. quaſt. 47. num. 16. 18. & 22., Peregrin.
de fideicommiſſ. art. 52. num. 73. & ſeqq., Rota in
Fiſaren. fideicommiſſor. 27. Aprilis 1703. §.
Nec ſubſiſtit coram Rō. Lauritta Decano, in Per-
uſus inmiſſionis 15. Januarii 1706. §. Non ob-
ſtat coram Ejuſd. Scotto, & in Interamen. inmiſ-
ſionis 1. Janu. 1716. §. Accedeſſe præſertim cor-
am Ejuſd. D. Cardin. de Althorn. Prorege Nepo-
polis.

Nec obſeſ poteſt relatio facta ad primam re-
nunciatōnem celebratam favore Patris, in qua
nominati ſunt etiā illius heredes, quali inde
elici poſſe videatur contemplatio heredum in-
 hac quoque poſtrema renunciatōe, quæ ad il-
lam fe referet. Nam, cum relatio prædicta habita
fuerit dumtaxat ea ex parte, quæ reſpicit con-
firmationem, & ratificationem dictæ primæ re-
nunciatōnis

nunciationis, videlicet, quod attinet ad res, & jura in ea contenta, nihil obesse potest ad effectum, de quo agitur, dum in illa, ut superioribus locis probatum est, non comprehenditur illa successio purificata post egressum à Religione: Iterum repetendo, quod, si tenaciter consideretur, postremam hanc continere novam renunciationem comprehendivam etiam successione predicta, illa, ut mox dicebatur, resoluta fuisse per mortem Fratris, ut potè personalis, & ad ejus personam restricta, prout (si deesset renunciationis litera) talem certe esse interpretari deberemus, ne alioquin eadem, tamquam fieri minime valens in præjudicium Monasterij, invalida prorsus, & irrita in ipsa sui origine dicenda esset.

Jam verò ex prædictis demonstratâ capacitatem P. Archangeli succedendi in fideicommissis, de quibus agitur, sublatoque obstaculo renunciationum ab ipso emissarum, examinandum, modò est, an dicta fideicommissa expiraverint in illo tamquam ultimo masculo de familia, adeo ut Bona in ipsa effecta libera, in ejus hereditate remanerent, juxta tertiam inspectionem: & cum, ut sub initium innui, duo sint fideicommissa mihi exhibita, distincte de unoquoque agendo. Quod attinet ad primum conditum anno 1637. à Joanne de Carolis, respectu istius facilius videtur resolutio, nam ordinatum legitur pro solis masculis descendentibus ex masculis familie de Carolis, unde feminae, & earum Descendentes exclusi censentur, per ea, quæ de exclusione foeminarum in his terminis tradit Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 5. num. 71. in fin., Rota coram san. mem. Alexandro VIII. decisi 177. num. 1., & seqq. coram Barrot. decisi 272. n. 1., & in Bononiæ. fideicommissi de Urbi 26. Martii 1708. §. Verum hoc coram bon. mem. Molinæ, & de exclusione Descendentium ab illis firmavit plenissime Rota in Finen. fideicommissi 16. Januarii 1719. §. Prætermisso, & seqq. ubi concordantes coram R. P. D. de Herrevæ.

Et sanè, si res sit de Descendentibus ex foeminis, nulla de his esse potest controversia, quia non sunt de familia à Testatore contemplata ad Text. in leg. familia appellatione 196. ibi *foeminarum liberis in familia eorum non esse, palam est, quia qui nascuntur, Patri, non matri familiam sequuntur.* & in leg. promissio 195. ff. de verb. signific. & sunt jura notissima: questio igitur solam esse posset respectu ipsarum foeminarum, quæ licet nuptæ in aliena, propriam tamen, quousque vivunt, retinent familiam, atque conservant, juxta Textum prædictum, & tradit Rota coram Merlin. decisi 890. num. 4., & in Romana Primogenituræ de Salvatiis super jocebalis, & Tabulis pilli 22. Martii 1706. §. Ratio decidendi coram bon. mem. Molinæ, & alibi passim; & propterea communiter receptum est, quod, quando non concurrunt cum masculis de familia, sed veniunt solummodo ad exclusionem libertatis Bonorum, pro ipsarum admissione in subsidium, & per posterius, benigna-

cipiendi sit interpretatio, etiam si agatur de fideicommissis masculinis, & pro illis de familia, & agnatione constitutis, à notata per bon. mem. Aufsid. in addit. ad decisi 15. num. 28., & in Satrino Immoventis super fideicommissio 19. Aprilis 1709. §. Quidquid enim, & §. R. petita coram bon. mem. Molinæ, cum aliis ibi plenâ manu relatis.

Verumtamen hujusmodi questio in casu nostro cessat tum ex facto, tum ex jure: ex facto siquidem, nam, ut colligitur ex facti specie ad me transmissa, hoc nix, sorores nempe omnes prædecesserunt P. Archangelo: in jure verò, quia tunc locum habet admissio foeminarum in subsidium, & per posterius, deficientibus nempe masculis de familia, quando illæ vel ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocatæ reperiuntur. At quan. 10. prout in nostra hypothæsi, nullo unquam testamenti loco foeminae vocatæ leguntur, sed semper invitantur masculi ex masculis familie de Carolis, tali casu, nec etiam per posterius admitti possunt, ut bene distinguendo unum casum ab alio advertunt Peregrin. in celebri conf. 159. lib. 5., Atidius. resolut. 115. num. 6., bon. mem. Aufsid. in addit. ad decisi 36. num. 29. & seqq., Rota coram Celf. decisi 341. num. 14., coram Barrot. decisi 272. num. 15. & seq. ibi *neque obulare visum fuit, quid saltem in de fella masculorum, & si que in subsidium familie intelligantur vocatæ, Socin. &c. quia ista declaratio, & limitatio procedit, si familia ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocata, subsistat, non autem quando ex conjecturis, ut ex adjunctione causæ conservantur in familia, vel ex expressione masculis tantum confusis de mente Testatoris, quod de masculis tantum intellexerit, exclusis foeminis, prout in hoc casu &c.* & decisi 454. num. 2. coram Merlin. decisi 364. & decisi 890. per tot., coram Duno. jan. decisi 651. num. 32., post Torr. de post. sat. success. decisi 34. num. 9. in rec. decisi 303. num. 2., decisi 217. num. 2. & 3., & decisi 332. num. 1. part. 2., decisi 362. num. 17. part. 14., & decisi 316. num. 6. part. 18., talis quippe restrictio in omnibus testamenti partibus facta, semper ad solos masculos adeo operatur, ut foeminae debi decant perpetuò exclusæ à fideicommissio, ut post Cusinan. conf. 4. num. 27. lib. 1., Gratian. discept. 621. num. 14., Andreol. contr. 344. num. 17., bene ad rem nostram dixit Rota decisi 34. num. 11. inter impress. ad vnat. Cardin. de Luc. de fideicommiss. lib. 10., ut subsidiaria illarum adinitio locum du taxat habeat, quando eadem non perpetuò, sed temporarie exclusæ reperiuntur, & aliquo tempore, & loco vocatæ censeri possunt, suspensâ solummodo earum vocatione, ut alii ipsas præterant, secundum Gabriel. conf. 132. num. 46. lib. 11., Rota coram Barot. di. decisi 272. num. 17. in fin., & in rec. decisi 362. num. 16., & 17. part. 14.

Hæc tamen rationum momenta, quæ suadent omnimodam purificationem, & expirationem fideicommissi ordinati anno 1637. à Joanne de Carolis in persona P. Archangeli, non videntur pari modo locum sibi vindicare posse, quoad

quoque alterum fideicommissum conditum anno 1630 à Josepho de Carolis, is enim, ut constat ex eius testamento, non adeo à foemina abhorruit, ut illas perpetuo excludere voluisse affirmari possit, eas quippe unà cum masculis heredes instituit, & licet postea tacitas, & contentas esse voluerit de eo, quod ipsis pro dote relicto fuerat à Bartholomæo ejus Patre, ordinando successivè fideicommissum restrictum ad lineam masculinam, eà tamen deficiente, foeminas expressè invitavit ad usumfructum una cum ejus fratre, posuitque in conditione etiam lineam foemininam ad effectum excludendi erectionem Canonici, quam in defectum utriusque lineæ tam masculinæ, quam foemininæ injunxerat dicto ejus fratri: Unde perpetua foeminarum exclusio in isto fideicommissio frustra sustineri contenderetur, per ea, quæ tradit *Perregrin. conf. 159. num. 5. lib. 5. bon. mem. Anfeld. dict. addit. ad decif. 36. num. 30.* *Rota in Romana Primogenitura de Fubiti 12. Decembris 1707. 5. Quod verò coram bon. mem. Omanno, in Affifion. Inmissiois 17. De-embrii 1708. 5. Nilque turbat eum seqq. coram Edm. D. Card. de Polignor., & in Satrina Inmissiois super fideicommissio 19. Aprilis 1709. 5. Minus attendit, & 5. Repetita verò coram bon. mem. Moliner.*

Verum discursus, & rationes illæ applicari 46 minime posse videtur nostræ hypothese, quia nulla foemina supervixit P. Archangelo, in quo proinde tamquam ultimo vocato universa Bona dictis fideicommissis obnoxia libera remanserunt ad Text. in leg. qui solidum §. penultim. ff. de legat. 3., *Andreas. contr. 344. num. 4. & 12. Perregrin. de fideicommiss. art. 52. num. 2.* *Rota coram Pentinger. decif. 321. num. 27. & decif. 612. n. 2. & decif. 711. num. 1. par. 18. & decif. 20. n. 23. & seqq. par. 19. rec.* tamet si ex illis posset loco demandata videatur erectio Canonici in Cathedrali Ecclesia Placentiæ: quia cum onus dicte erectionis injunctum legatur Zanettino fratri Testatoris in eo duntaxat casu, quo ipse supervivisset omnibus vocatis de linea tum masculina, tum foemina ejusdem 47 Testatoris, ibi = *deficiente lineæ meæ tam masculinæ, quàm foemininæ supervivente dicti. Rev. D. Zanettino, & sola munda, & vidua, quod dicti. Rev. D. Zanettini debeat, & ita eum gravat ad erigendum, & constituendum super bonis, & hereditate &c. Canonici tum in Cathedrali Ecclesia Placentiæ &c.* = certe, quoties casus ille superviventiæ Zanettini non evenit, demandata erectio locum habere non poterat, quippe, eo non purificato, evanuisse dicitur perinde ac si nunquam ordinata fuisset, ut in terminis pie causæ substituit, quod substitutio facta in casu superviventiæ evanescit, & inutilis reddatur eveniente opposito casu premorientiæ, docuerunt *Baldus. ad Ramon. in obsequio. ad conf. 39. n. 32. in fu. Gratian. disceptat. 747. num. 22. Trecol. consil. forens. 82. num. 37.* *Rota apud ipsam in dicti. consil. 82. num. 92. & seqq. coram Priol. decif. 138. num. 25. coram Carill. decif. 183. num. 26. & seqq. in ret. decif. 154. num. 23. par. 13.*

decif. 136. num. 17. part. 14. & in Senogallien. Inmissiois 18. Novebris 1713. 5. Et efficacia coram Illustissimo Falcenerio Almo Viri Gubernatore.

Firmato autem, quod Bona dictis fideicommissis obnoxia in hereditate P. Archangeli libera remanserint, inquirendum modò est, cui nam de jure competat successio in dicta hereditate, an videlicet Monasterio, vel potius Ecclesiæ Parochiali Sarmati? Supponitur, jus spoliatorum in Bonis hujusmodi alioquin specialiter inductum favore Rev. Cameræ Apostolicæ per Pontificias Constitutiones, locum minime habere in Dicecèsi Placentina; procedendo itaque cum hoc supposito, quod tamquam Rev. Cameræ Apostolicæ, & Filici Advocatus, nec admitto, nec reprobo, quatenus verum sit, & praxivisse à peculiaribus Constitutionibus spoliatorum favore Rev. Cam. Apostolicæ inducentibus, quæstionem hanc redigendo ad regulas juris communis, hæc favere videntur Monasterio, cui exploratum est quæstum censeri omne id, 50 quod Monacho acquiritur per Text. in *Authen. ingressi Cod. de sacros. Eccles. cap. Exiit 5. Ad hac de verbor. signific. in 6. Gloss. in Extravag. quia quorundam eodem tit. verb. reservatum lit. C. & docuerunt *Mered. contr. jur. lib. 4. cap. 7. num. 3. & seqq. Piloso decif. Pontific. 12. num. 11. lib. 1. Rota coram Bich. decif. 81. num. 7. coram bon. mem. Emeris jan. decif. 1178. num. 1. & seqq. & num. 7. cum aliis apud Paulus. dissert. 36. art. 2. num. 140.* *Rota in Romana Pecuniaria, seu Locum Montium 15. Januarii 1706. 5. 3. coram bon. mem. Muta, & in terminis Canonici Regularis, Inf. in Auth. ingressi num. 24. circa med. vers. & in istis Canonici C. d. de sacros. Eccles. Rota coram Cavalier. decif. 606. num. 2.**

Et licet hoc procedere dicatur solum in quæstis durante permanentia in Religione, seu Monasterio, at non etiam in iis, quæ à Monacho acquiruntur post ipsius promotionem, seu translationem ad aliquam Ecclesiam secularem, hæc namque Ecclesiæ, non Monasterio acquiri expressè sancitum est in *Conc. statutum 18. quest. 1. & in cap. cum olim 14. 5. Preterea de preb. leg.* ubi præcisè de Canonico Regulari, & docent communiter *Bald. in Authen. licentiam. Cod. de Episcop. & Cleric. Trentacinq. conf. 28. lib. 2. Barbos. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. & n. 241.* ubi ita decisum refert à *Rota, & de postest. Episcop. allegat. 114. n. 20. & 28. Martia de Jurisdict. part. 4. cap. 10. num. 5. Nugnerol. allegat. 26. num. 156. & seqq. Capu. discept. 97. num. 13. & discept. 138. num. 31 & seqq. R. P. D. Petra ad Constitut. XI. Clementis IV. num. 6. & 7. & pluribus seqq. & num. 35. & seqq.* ubi agendo de hereditate, sive fideicommissio in ibi competente ante promotionem Regularis, & post promotionem purificato, concludit, quod, = *licet possit dici deferri Monasterio, cum per professionem omnia jura sua translati in illud, tamen certum est acquiri Ecclesiæ, quia attendi debet tempus spei deductæ ad actum, nam ea favore Monasterii evanescit, ex quo talis persona desinit esse* 54 *ejusf.*

55 *eiusdem flint* n adducens etiam resolutionem. *Sac. Congregationis Concilii in una Neapolitana 3. Decembris 1639.*, cuius verba reſert ſub n. 34., idemque favore Eccleſiæ repetit *num. 35. 37., & 39.*, & conſonant *Lacarus. de Episcop. Regular. cap. 3. num. 221., Tamburini. de iur. Abbat. tom. 3. diſſert. 3. quaſt. 9. num. 8., de Luc. ad Gratian. diſſert. 363. num. 31., & Capcy. latr. deciſ. 193. nu. 31., Fontanell. deciſ. 326. num. 25.*

Attamen communis iſthæ Doctõrum opinio favens Eccleſiæ, & non Monafterio, licet in ſuo caſu vera, non videtur indiſtinctè, & abſolutè recipienda, ſed ita intelligenda eſt, ut nimirum procedat quoad adquiſita per Regularẽ, traſiatiũ ad Eccleſiam ſecularem ex redditibus ejuſdem Eccleſiæ, juxta firmata per *Bartol. in leg. ſervus communis ff. de ſtipul. ſerv., Navar. comment. 4. de Regular. nu. 69., Loya. Theolog. moral. lib. 4. traſt. 5. cap. 7. num. 18., Leſſ. de juſtit. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 11. nu. 92., Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 76.* : quod verò attingit ad Bona aliunde delata, tunc demum locum ſibi vindicet, quando agitur de Regulari per promotionem ad Eccleſiam ſecularem plene ſubſtracto à ſubjectione, & obedientia proprii Monafterii, & ſuperioris Regularis, adeoũ nullam ampliũ habeat communionem cum Religione, aut dependentiam ab illa, in quibus ſane terminis loquuntur, & intelligendæ videntur Auctoritates ſupra citatæ in f. Et licet, dum quæſtionem agunt de Regulari, ſeu Monacho iactò Episcopò, qui ratione

58 Dignitatis, ad quam evelũs eſt, remanet perpetuò exemptus, & liberatus à jũgo Monachiſtici diſciplinæ, abque ullà proutus dependentiã, ſive communicatione cum Religione, ut præceteris obſervat *R. P. D. Petra in locis ſuprà promiſſe relatis*, & aliĩ infra citandi.

At, quando Monachus per promotionem ad Eccleſiam ſecularem ſolutus non eſt omninò à vinculo Religionis, ſed adhuc cum ea communicat, manetque ſubditus aliquo modo Superiori Regulari, non eſt, cur io Bonis aliunde, quàm ex redditibus Eccleſiæ quaſitis ſuccedere oon. 59 debeat Monafterium, cuius favore urget adhuc eadem ratio ſubjectionis, & communionis, quæ eſt cauſa acquirendi, ut poſt *Peregrin. conſ. 205. num. 6. lib. 3.*, qui alios reſert, tradit *Sandarin. reſponſ. 5. ſub. num. 34. verſ. nulli dubium, Caſtopol. oper. moral. part. 3. traſt. 16. diſſert. 3. punct. 19. num. 10.*, ubi, quod Monafterio ad adquirendum ſufficit poſſibilis communicatio Regularis cum ipſo, licet actualis deficiat, & ita diſtinguunt *Bartolus in leg. 1. §. ſi fratresarii num. 4., & in diſt. leg. ſi ſervus communis, aliũ ſi communis ſervus 37. num. 6. ff. de ſtipul. ſerv., & in leg. ſed & ſi ſtipulatur 5. luterum ff. de uſufructu, & Barbat. ibidem in addit., Roman. in leg. ſi ſervus ejus, qui num. 10. ff. de acquir. heredit. Angel. inſtitut. de ſtipul. ſervor. §. final. num. 1., Bald. in cap. præſentia nu. 16. de probat., Acuras. in cap. cum olim il 2. in ſine de privi., & aliĩ apud *Tapia in Auth. ingreſſi verb. ſua cap. 6. n. 6. Cod. de ſacros. Eccleſ., optimi Sanchez ad præcept.**

De Contract.

Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 76. ibi ſed in tanta opinionum varietate, quando ex recepta conſuetudine aliud non conſtat, placet ſic diſtinguere i ſi Eccleſiæ illi præſectus Religioſus eximeretur integri ab Abbati obedientia, acquireret Eccleſiæ nuncumque acquiſita, quia cum nullum tunc habeat communionem cum Monafterio nil ei acquiri ſi verò non monet ſubditus Monafterio, acquirit Eccleſiæ acquiſita in Eccleſiæ rebus, vel operi ſuis, aliunde verò quaſita acquirit Monafterio à Bellotti. diſquiſit. Cleric. part. 1. §. 8. num. 6., Loya. Theolog. moral. lib. 4. traſt. 5. cap. 7. num. 18., Navar. comment. 4. de Regular. num. 69. Leonard. Leſſ. de juſtit. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 11. num. 92.

Porro diſtinctio hæc omninò ſequenda videtur tamquam verioribus fulcita rationibus, & ſolidioribus innixa fundamentis : nam ſi acquiſitio favore Monafterii pendet à ſubjectione, & obedientia Monachi, illiuſque communione, cum Religione, ut tradunt communiter Doctores, & præter mox citatos, advertunt *Neguerre. allegat. 26. num. 206., Buacini. oper. moral. tom. 1. tit. de Claſſe quaſt. 2. punct. 9. §. 4. difficult. 3. nu. 16.*, & alii omnes, quot quot etiam io contrarium allegari poſſunt : nil proponitur, cur, manente in Monacho ad Eccleſiam ſecularem, translato, eidem cauſa ſubjectionis, & communionis cum Monafterio, idem quoque acquiſitionis effectus favore Monafterii manere non debeat, ex ſuprà firmatis, hæc igitur diſtinctione retentã, ut in caſu noſtro reſtæ ſtatu poſſit, utrum Eccleſiæ, vel Monafterio acquiſita fuerint fidei commiſſa explarta io perſona P. Archangeli, inſpiciendum eſt, num ille per promotionem ad Eccleſiam Parochialem Sarmati liberatus omninò dici poſſit à jũgo, & ſubjectione Religioſis, vel potiùs illi ſubjectus remaneat, & communicare cum illa continuaverit, ſic in primo caſu ſuccellio in diſtis Bonis per tineret ad Eccleſiam, in ſecundo verò ad Monafterium, juxta prænotatas diſtinctionem.

In hoc autem puncto ita communiter Doctores diſtinguunt : Nimirum ad Eccleſiam pleno jure ſubect Monafterio, & tunc Religioſus illi præſectus manet ſubditus Abbati : aut Eccleſiæ pleno jure pertinet ad Episcopum, & tunc Religioſus eximitur ab obedientia Abbatis, nullamque ampliũ retinet communionem cum Monafterio, quia tunc mutat ſubjectionem, tranſiitque ab obedientia ſuperioris Monafterii, ad obedientiam Episcopii *Can. ne præ cuſuſlibet 16. quaſt. 1., & Causa ſi qui jam tranſiſſus 21. qu. 2. cum aliis apud Gobrier, de Juriſd. Ordin. in exempt. part. 5. quaſt. 14. num. 11. & ſeqq., Emanuel. Rodrigueſ. tom. 1. quaſt. Regular. quaſt. 34. art. 6., Caſtopol. oper. moral. tom. 3. traſt. 16. de ſtat. Religioſ. diſſert. 4. de Uſu. vob. punct. 5. nu. 3., Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 36., & lib. 7. cap. 32. num. 64., & cap. 12. num. 71. & 76., R. P. D. Petra de Sac. Penitent. part. 1. cap. 14. num. 6. & ſeqq.* ideoque in hypothefi dicendum videretur, P. Archangelum uti promotum ad Eccleſiam ſecularem pleno jure, ſubjectam Ordinario, ſolutum omninò reman-

K k

ſitè

sile à vinculo, & subiectione Religionis, cum qua manendo in seculo cum habitu clericali, nullam amplius communicationem habuisse videtur, exemplo Episcopi, qui ob similem rationem ab omni prorsus subiectione, & communione Religionis sejunctus est, ex latè deductis superioribus locis.

Verumtamen verius crederem, P. Archangelum à subiectione Religionis omnino solutum dici non posse, & propterea successionem in Bonis, de quibus agitur, spectare ad Monasterium, quia certum est, Monachum quamvis

- translatum ad Ecclesiam secularem, adhuc manere verum Religiosum, & obligatum esse ad observantiam regulæ in iis, quæ sunt compatibilia cum officio, vel Dignitate, ut de Episcopo testantur *Fab. de Anno conf. 45. a. num. 84. Clar. in 5. Testamento quæst. 18. num. 7. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 38. Catell. de Donat. tom. 1. disc. 2. part. 3. num. 135. & 150. Marta de success. part. 4. quæst. 1. art. 4. num. 13. Bottiglier. de success. venue. theore. 73. num. 5. Fajard. in sua quæst. pri. Episcop. Regular. in fin. 5. not. allegat. ff. al. a. num. 25. & seqq. Borhof. de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 15. & part. 3. allegat. 114. num. 105. & allegat. 144. num. 52. & vot. 101. num. 4. & de Parocho loquuntur Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. num. 36. Ator. lib. 12. iustit. moral. cap. 19. quæst. 15. Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art. 1. num. 280. & seq. & alii communiter eum in hoc eodem jure censendi sint Parochus, & Episcopus, & habetur in collectiones select. quæst. jur. quæst. 59. num. 13. tit. de Regul. jur. in præcis verò terminis Canonici Regularis ad Parochiam secularem assumpti disponit Textus expressus in Cap. quod Dei timorem 5. de stat. Monach. verbis illis = si annuendum duximus passin-lati, ut Plebani officium exercent, si commodè fieri poterit, num. Canonici Regularum tecum habeas ad cantalam, cujus in his, quæ sunt Dei, & regularis observantia, tam consortio, quam solatio perfruaris: dum enim ibi fit mentio Regularis observantia, aperte innuitur, Canonici Regularum non esse ab illa solutum per assumptionem ad Parochialem, ut docet Glossa, & omnes scribentes super dist. capit., qui præterea id maxime confirmare videntur, ex eo, quod ajunt, Canonicos hosce Regulares ad Ecclesiam Parochialem promotos teneri ad gestandum habitum, & ad habendum Socium sui Ordinis adinstita aliorum Regularium, ut ageudo de habitu in specie quoad Canonicos Regulares, tradunt Gonzalez. in dist. cap. quod Dei timorem de stat. Monach. sub num. 6. Murg. de Benefic. quæst. 2. num. 277. jussu num. 259. R. P. D. Petro ad Constit. 1. Anastasi IV. sect. 1. num. 42. ubi, quod etiam in Indultis dispensationum retentionis habitus præcipi solet, & de socio respectu eorumdem Canonicozum loquitur Textus summatim in cap. quod Dei timorem, qui ita summaratur = Canonici Regularum potest præfici Ecclesie Parochialis etiam seculari, sed debet habere socium secundum sui Ordinis, si commodè fieri potest =*

& ibi præceteris Hostien. num. 1. Abb. num. 12. & plenissime Grouanet. num. 1. & seqq. & nu. 8. qui plurimò etiam resert concordantes, Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 39. Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art. 8. num. 287. & generaliter de omnibus Religiosis, præter modicatum Textum in cap. quod Dei timorem, est Textus in cap. 2. de stat. Monach. quibus, præter Doctores citatos, consonant Emanuel. Rodriguez. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 34. art. 6. Margo de Benefic. quæst. 2. num. 277. loquentes etiam de habitu, idemque in fortioribus terminis Episcopi Regularis quoad habitum sui Ordinis defendendum, & quidem fuit peccato mortali ex Textu in cap. Clerici 15. 5. Pontifices de vit. & honest. Cleric. docuerunt Div. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 5. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. num. 22. Peyrin. de subdit. quæst. 1. cap. 10. 5. nuic. vers. advertendum, Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 326. & seqq. & nu. 351. Pilsch. de Vot. traff. 7. cap. 5. num. 11.

Ex his autem quavis dicatur minimè inferri subiectionem Religio Monasterio, sive illius superiori, cum sit benè simul, ut ille non desinat esse Regularis, nec absolvaatur à substantialibus Regule, & nihilominus Prælo Regulari non subdit, nec illi obedire cogatur, quia votum obedientie translatum est ad alium Superiorem, qualis respectu Episcopi est Summus Pontifex, & respectu Parochi est Episcopus Abb. in cap. quod Dei timorem num. 9. de stat. Monach. Henrich. Boich. ibidem num. 4. Hostien. num. 9. Faguan. num. 7. idem in cap. in præsentia num. 70. de probat. R. P. D. Petrus de Sac. Penitent. part. 1. cap. 14. num. 6. cum seqq. attamen discursus ille locum fide vindicare potest in Religioso factio Episcopo, cui ratione, Dignitatis, quæ illam reddit digniorem, & majorem constituit suo Prælo Regulari, minimè congruit, imò repugnat subiectioni eidem Prælo, & discipline, ac poenis indictis à Regula Sanchez. ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 17. ibi = at dedecet Dignitatem Episcopalem, ita eum ad ejusmodi obligari, ut si egredietur subiectioni se penes: hoc enim minimè convenit Magistri personis, quales sunt Episcopi, sed discipulis suis Prælo subiectioni &c. Aliter verò res habet quoad Regularem effectum simpliciter Parochum, quia cum Parochus nec Prælatum, nec Dignitatem obtinere dicatur Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 18. num. 28. sed fit purum instrumentum in Cura animarum, non dedecet, cum esse subiectioni poenis Regule, ut inquit Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art. 8. num. 282. optinè Sanchez dist. cap. 6. num. 36. ibi = credo, eum teneri debite legali, subiectione poenis Regule, quia in Parocho non militat ratio, quam de Episcopo tradidimus num. 18. & 19. ut eum a poenis, & obligatione legali eximamus, ut potè qui non est in statu Magistri personis constitutus, nec omnino a jago Monastica Regula absolutus = Margo de benefic. quæst. 2. num. 289. indeque fit, quod, si deponat habitum Religionis, incurrat excommunicationem cap. 2. de Cleric.

- 76 *vici vel Monachi in 6.*, ut bene docet *Div. Antonin. 3. part. tit. 16. cap. 5. in fin. princip.*, *Silvest. verb. Religio 7. quæst. 11.*, & depositio officio Parochi, redire tenetur ad solum Monasterium, & obedire Superiori Regulari instar cæterorum, quia exemptio illius non est ratione alicujus Dignitatis, ut in Episcopo, & Cardinalibus, sed ratione solum officii, quod tunc cessat, ut admoet *Santæz loc. Supra citat.*, & *Puffen. dist. quæst. 185. num. 284.*
- 77 Nil proinde refert translatio voti obedientie ad alium Superiorem, quia non semper ista translatio secum fert omnimodam exemptionem ab obedientia Superioris Regularis, sed eam tunc demum inducit, quando talis obedientia incompatibilis est cum Dignitate Promoti, ut contingit in Episcopo, qui nec etiam volens, potest se subijcere Superiori Regulari propter Dignitatem, quam retinet, etiam deposito Episcopatu, cujus ratione cum Papæ immediatè subijciatur, non decet, eum alteri Prælo subesse, nec potest huic prerogativæ renunciare, quæ Dignitati, non sibi concessa est *Puffen. dist. quæst. 185. art. 8. num. 186.*, cum igitur hujusmodi incompatibilitas cesset in Parocho, in quo nulla Dignitas consideratur, sed purum officium, translatio Voti obedientie quoad ipsum inducit quidem illius subjectionem Episcopo ratione curæ, sed non importat omnimodam exemptionem à Prælo Regulari, quia adsonum non est, quod Religiosus Parochus subit Episcopo in iis, quæ respiciunt curam animarum, & Prælo Regulari subiectus sit quoad ea, quæ pertinent ad Monasticam disciplinam, juxta notata per *Emanuel id verb. Religio num. 32.*, *Frass. de reg. Patronat. Indiar. cap. 64. num. 28.*, & *seqq. Murg. de Benefic. quæst. 2. num. 63.* & *num. 174.*, & conferunt tradita per *Santæz ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 29. num. 142.*, *Pyr. Corrad. in præc. dispens. Apostol. lib. 6. cap. 1. num. 22.* & *seqq.*, ubi refert formulas dispensationum, quæ concedi solent
- 83 Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis, ex quibus patet, eas non concedi, nisi cum Decreto retinendi habitum Regularem, & redeundi ad claustrum ad nutum Superioris Regularis, quod demonstrat subjectionem, optime *Riminald. jun. conf. 301. num. 37.*, & *conf. 343. num. 16.*, & comprobatur exemplo Regularis Parochi Ecclesiæ sui Ordini subiectæ, quem certi Juris est subesse Episcopo in respectibus Curam Animarum, in reliquis verbò Abbati, ex latè deductis per *Murg. dist. quæst. 1. num. 142.*, & *pluribus seqq.*, & *passim apud alios.*
- 84 Fortius verò nec urgent in casu nostro, quia major quedam subjectionis ratio consideranda est in Canonicis Regularibus, quæ non viget in aliis Monachis: Alii enim Monachi sine dispensatione Apostolica ex suo instituto sunt incapaces quorumcumque Beneficiorum secularium *Pyr. Corrad. in præc. dispens. Apostol. lib. 6. cap. 1. num. 2.*, *Solorzan. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 26. num. 2.*, *Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. disp. 9. quæst. 1. num. 4.*, & *6.*, ubi plures allegat, *plev. Frass. de reg. Patron. Indiar. cap. 51. num. 34.* & *seqq.*, reitrens constitutiones, & Decreta Pontificia expressè prohibentia collationem Beneficiorum secularium etiam Curatorum Regularibus *Rota in Firmum jurisditionis 10. Maii 1700. 5. Solimque cum seqq. coram bon. mem. Molines. decif. 40. post Monacell. secularium, legal. part. 2.*, quippè de jure secularia Beneficia, Regularia Regularibus conferenda sunt *cap. cum de Beneficio 5. de Prabend. in 6. Tandat. resolut. Benefic. part. 3. cap. 109. num. 6.*, eam aliis apud *Frass. dist. cap. 51. num. 61.*, *Rot. coram Mantic. decif. 63. num. 5.*, *coram Cavalier. decif. 80. num. 1.*, *coram Pen. decif. 443. in fine.*, *coram Seraph. decif. 287. num. 4.*, *decif. 1165. num. 12.*, & *decif. 1305. num. 4.*, Ideoque Regularis obtinens Beneficium seculari cum dispensatione facit actum contrarium, & incompatibilem cum proprio Instituto, quod ratiõe ab illius observantia, & ab obedientia Superioris Regularis solutus videri potest, quia non habet obligationem servandi disciplinam Regularem extra Claustra, ut observat *Bordon. oper. moral. tom. 4. tract. de præc. Canon. Regular. cap. 7. argum. 10. in fin.*
- 89 At longe diversâ ratio est in Canonicis Regularibus, isti enim dicuntur Beneficarii, *Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 26. col. 2. lit. D. in fine.*, & de jure, atque ex eorum instituto sunt capaces quorumcumque Beneficiorum secularium, præsertim Curatorum absque ulla dispensatione Apostolica, ad Text. in *Cap. quod De iustorem de stat. Monachor. ubi Abb. quæst. 70.*, *Gonzal. num. 5.*, *Covar. in cap. 3. num. 3. de Testamento.*, qui, dicunt, banc esse communem opinionem *Felin. in cap. in nostris num. 40. de rescriptis.*, *Barboz. in cap. possessiones 10. num. 4. de reb. Eccles. alienand. vel non.*, *Sutorin. resp. 43. num. 41.*, *Parif. de resignat. lib. 4. quæst. 5. num. 4. in fin.*, & *firmavit Rota decif. 5. num. 2. de Jurepatron. in nov. coram Mantic. decif. 48. num. 2.*, *coram Serapoin. decif. 1269. num. 1.* & *2.*, & intè tuerentur *Pennot. lib. 3. Hiflor. Canon. Regular. cap. 72.*, *Bordon. oper. moral. tom. 4. tract. de præc. Canon. Regular. cap. 7. tit. de jur. Paroch.*, *Vivian. de Jurepatron. lib. 6. cap. 2. in addit. num. 47.*, *Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. dispensat. 9. quæst. 3. num. 21. cum seqq.*, *Gonzal. ad regul. & Cancellar. Gloss. 7. num. 33. vers. ceteram.*, ubi in secunda editione sui operis corrigendo ea, quæ in priori editione dixerat respectu Canonicorum Regularium de necessitate obtinendi dispensationem Apostolicam, amplectitur sententiam illis favorabilem *Murg. de Benefic. quæst. 2. o. num. 249. usque ad 259. allegans etiam decif. 10. num. 9. & decif. 11. num. 4. impress. post sua commentar.*, in quibus expicitur contrarium Decretum *San. mem. Gregorii XIII.*, ut bene etiam illud declarant *Pennot.*, & *alii mox citati.*
- 91 Inde autem sequitur, quod Canonici Regulares acceptando Beneficium seculari non dicuntur desistere, aut eximii à proprio Instituto Regulari, quinimodò illud exercere, ad notata in puncto per *Bordon. d. cap. 7. argum. 9. & 10.*, & idcirco, integrâ in ipsis manente observantiâ Re-

- gule, & proprii Instituti, subiectio quoque
 93 Prelato Regulari manere debet in iis, quæ officium Parochi non respiciunt, cum nulla in his terminis considerari possit incompatibilitas, propter quam cessare debeat dicta subiectio, quam non tollit exercitium Curæ, idem propterea cum non operetur, ut liberati censentur ab observantia Regulæ, ad quam per profissionem adstricti reperiuntur, eos nec etiam eximit ab obedientia, quam Superiori Regulari exhibere tenentur, ut præcisè loquendo de Canonicis Regularibus dixit *Roto in univ. Gratulor. Mantentionis* 22. Junii 1703. 5. *Multique magis coram Rmo Lancetta Decano. Quamobrem iustà ratione Summus Pontifex Benedictus XII. speciali sua Constitutione*, quæ est in ordine la 6., & incipit *Ad decorem Bullar. tom. 1. fol. mli 259.* precepit Canonicis Regularibus qualiacumque Beneficia, etiam Sedis Apostolicæ auctoritate, vel Legatorum ipsius obtinentibus, obedire Superioribus Religionis, ipsorumque subesse correptionibus, ordinationibus, positionibus, & statutis, ut discrete legitur sub §. 32. d. *Constitutionis*, quæ cum universaliter loquitur, omnia Beneficia tam Regularia, quam Secularia comprehendit, nec ad Regularia dumtaxat restringi valet, præsertim quia de iis supra in §. 5. antecedentibus dispositum est *Abb. in d. cap. Quod Dei timorem un. 9.* Sanchez, ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 6. in fin., & ita bene *Constitutionem* intelligit *Bordon. in sua allegatione apol. getica pro Canonicis Lateranensibus cap. 7. argument. 3. num. 44. in press. in fin. tom. 4. Oper. suar.* Quæ demum eorum subiectio
 96 Superiori Regulari confirmatur ex formula Protectionis ab ipsis emitti solita, quam recitat *Bordon. tom. 3. refol. 92.*, in ea quippe promittunt Abbati perpetua obedientiam usque ad mortem, ideoque intelligi debet etiam in casu, quo provisi sint de Beneficiis Secularibus, quorum capaces sunt ex proprio Instituto, & abique ulla penitus immutatione Regularis discipline, quinimò cum illius perfectione, & adimplemento, quod præcipue respicit subiectio, & obedientia debita Prelato Regulari, ut bene hos Canonicos distinguendo ab aliis Religiosis, declarat *Bordon. d. cap. 7. argum. 10. per tot.*
 Idque sane in casu nostro agnovisse videtur *Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium*, dum non imet, aut bis, sed decies requisita à P. Archangelo pro facultate testandi, semper reitipit pro informatione Procuratori Generali Religionis, non autem Ordinario Loci, & reluctantæ Procuratore Generali, nunquam ille potuit petitam facultatem obtinere, & rectè quidem hæc illi denegata fuit, nam ejus Bona jam Monasterio quoad proprietatem quæsitæ erant: cum ipse nunquam à corpore Congregationis sejunctus dici posset, sed adhuc manente sub jurisdictione sui Abbatis, eo quod per promotionem ad Beneficium secularè nullam Dignitatem, aut Prelaturam secum ferens effectus non fuerat infar Clerici secularis ab obedientia
 98 Abbatis exempti, sed solum habitatus censetur

batur, ut degere posset extrà Claustra *Berani in cap. in presentia num. 549. de probat. & conf. 26. num. 18.*, & seqq. lib. 1., & inter suas quæst. *Januoliar. quæst. 82. num. 6.* *Riminald. Jan. conf. 342. num. 70.*, & plurib. seqq., & num. 72., & conf. 342. num. 12., & seqq., & num. 33., & seqq., *Gubb. consult. de iur. 13. num. 24.* Sanchez, in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 81.

Ex quibus profectio arguere sic licet, nimirum. Aut verum est, quod generaliter omnes Regulares provisi de Beneficiis Curatis, etiam secularibus manent subditi proprio Superiori Regulari, eo quod in istis celsè illa ratio incompatibilitatis, juxta consideratur in Episcopo, ex supradictis, & id æquè procedere debet etiam in Canonicis Regularibus, qui æquiparantur Monachis, & eodem jure cum illis censendi sunt, juxta *Text. in d. cap. quod Dei timorem ibi: qui atq. à Sanctorum Monachorum consortio non putantur sejuncti* &c. = de stat. Monach. Rot. coram Cavaler. dactil. 606. num. 2., maxime illi nostræ Congregationis S. Salvatoris, de quibus in specie loquitur *Card. de Luc. de præemin. disc. 24. tom. 3. de Regular. disc. 36. num. 10.* *Monacell. in format. in append. ad tom. 1. in Decret. de Canonic. Regular. fol. 316.* Aut verò respectu ceterorum Regularium dubitari potest, an postquam provisi fuerint de Beneficio aliquo Curato, vigeat adhuc d. subiectio, & dubium omne prius cessat quoad Canonicos Regulares, ex specialibus rationibus eorum respectu urgentibus, & superius expensis, & præsertim ex d. peculiari *Constitutione sac. mem. Benedicti XII.*, quæ omnem penitus dissolvit in hoc puncto submovere videtur.

Patet itaque ex his, quæstioni, ac Cause, de qua agitur, minime applicari distinctionem supra allatam inter Ecclesiam pleno jure subiectam Monasterio, & aliam subiectam Episcopo, pro dignoscendo nimirum quondam Regularis Ecclesiæ Parochialis præpositi, exemptus dici debeat, vel non, ab obedientia Superioris Religionis; illa namque etiam locum habere posset in aliis Regularibus, in quibus, cum agitur de Ecclesiâ Seculari pleno jure subiecta Episcopo fortasse considerari valet exemptio ab obedientia, & subiectione Prelati Regularis propter repugnantiam, & incompatibilitatem proprii Instituti. Aliter tamen res se habet in Canonicis Regularibus, quorum respectu cessat omnis repugnantia, & incompatibilitas Regularis, & præterea concurreit specialis subiectio inducta per d. *Constitutionem Benedicti XII.*, cui quidem subiectioni secumferunt communionem cum Religione nihil obesse potest permanentia extrà Claustra, etiam in habitu Clericali, ex qua arguebatur totalis sejunctio à communione Religionis; quia sicut habitus non facit Monachum, sed regulæ monasticæ profectio Sanchez, ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 8. nu. 8., ita ad effectum communicandi cum Religione non est necessaria delatio habitus, minuscule cohabitatio, & convictus, nam vivere in communi nec est conditio accidentaliter Religioni, ut ait *Suarez. de*

de Religione tum. 4. trañt. 9. lib. 1. cap. 7. num. 5. *verf. conveniat*, *Salaria. refp.* 43. num. 40., ac ideo vivens extra Monasterium de licentia Superioris, aduc Monasterio acquirit, quia manet verus illius Religioſus, niſi fit ſpecialiter exemptus ab illius obedientia, ut docet Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 60., & ſeq.

Infra verò aſſertur exemplum Episcoporum, cum magna inter Episcopum, & Parochum intercedat differentia, ille enim in eo, quod reſpicit communionem cum Religione, & obedientiam Superiori Regulari, habetur perinde ac ſi mortuus fuiſſet, propter videlicet Dignitatem, quæ ipſum omnino, & perpetuo liberat à tali ſubjectione, adeoq. nec etiam volens poſſit unquam fui illa redire, ut ſuprà firmaviſimus. Et hæc eſt ratio, propter quam Religioſus factus Episcopus Eccleſiæ, non Monasterio acquirit hereditates, ſive ſucceſſiones purificatas poſt aſſumptionem ad Episcopatum, quia nimirum, licet Monasterium haberet jus ad illas, tamen hoc jus eſt conditionale, & annexum perſonæ, ac dependens à vita Religioſi, & ejus permanentia in Monasterio, quare, eo parificato poſt aſſumptionem ad Episcopatum, non ad Monasterium pertinet, ſed ad Eccleſiam, quia ſequitur perſonam, & reſpectu Monasterii perſonæ. Religioſi habetur ac ſi mortuus eſſet, ut bene poſt alios explicant *Lancian. de Episcop. Regular. cap. 2. n. 33.*, *Pofferin. de ſtat. bonia. quaſt. 185. artic. 8. num. 200.*, quæ quidem ratio non militat in ſimplici Parocho, præſertim ex Ordine noſtro, qui reſpectu Monasterii non habetur pro mortuo, cum ad illud non ſolum poſſit quandoque, verum, depoſito officio, omnino redire teneatur Sanchez, d. lib. 6. cap. 6. num. 36., *Pofferin. d. quaſt. 185. num. 284.*, quapropter ſemper retinere videtur cum Monasterio communicationem ſaltem habitalem, & poſſibilem, quæ ſufficit ad effectum acquirendi eidem Monasterio *Caftrapol. oper. moral. part. 3. trañt. 16. diſp. 3. punct. 19. num. 20.*

Nullo itaque pacto obſeſſe poſſunt Jura, & auctoritates in contrarium allegatæ, quibus traditur, Regularem promotum ad Eccleſiam ſecularem acquirere Eccleſiæ, non Monasterio, quia plerique loquuntur in terminis Episcoporum, ut de eo ſunt *Textus in ca. Statutum 18. quaſt. 1.*, & in cap. *Cam olim 14. §. Præterea de privileg.*, cum aliis ſuprà adductis in §. Et licet, & ideo locum non habent in Parocho, ex rationibus ſupradictis. Aliæ verò, ſi quæ loquuntur in terminis Parochi Eccleſiæ ſecularis, procedunt cum ſuppoſito, quod ob talem promotionem Regularis ſolus penitus remaneat ab obedientia, & ſubjectione Monasterii adintra Episcopum, quod vel nullo pacto ſubſiſtit, ex iis, quæ ſuprà late demonſtraviſimus, vel ad ſummum locum habere poſſet reſpectu aliorum Regularium, non autem quoad noſtros Canonicos, in quibus viget ſpecialis ſubjectio tum ratione Inſtituti, tum ratione ſupradictæ Conſtitutionis Benedicte. Et demum, quando hæc omnia decident,

exuberaret noſtro Monasterio ſola conſuetudo, & obſervantia, quæ adeſſe ſupponitur ejus favore ſuper jure faciendi ſpolium cujuſcumque Canonici extra clauſura cum Beneficio ſeculari morientis ad exclusionem Eccleſiæ. Hanc enim conſuetudinem etiam contrariæ auctoritates præſervant, ut videre eſt apud *Leſſ. de Juſſi.*, & *Jur. lib. 12. cap. 41. dub. 11. num. 89.*, Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 61., & 76.

Quæ cum ita ſint, & plene lis omnibus conſtabilita videri poſſit ſucceſſio in bonis, de quibus agitur, favore Monasterii, excluſa Eccleſiâ Parochiali Sarmati, agendo nunc de tranſactione inita à P. Archangelo cum ſororibus anno 1702., dicimus, & ſuſtinemus, præjudicium nullum ex ea illatum fuiſſe Monasterio, jus enim illius in tranſactione deductum non fuit, quin potius manente præſervatum videtur, dum tranſactio inita apparet à d. P. Archangelo = *a nome proprio*, & *ex propria perſona*, & *non a nome di detta ſua Cineſia*, & *di altro Beneficio &c.* = eademque continet ſolum ceſſionem jurium ipſi P. Archangelo competentium = *tali*, & *quali al medefimo competuti*, & *non altrimenti &c.* = cum promiſſione evictionis dumtaxat ex dato, & facto proprio, ideoque habita videtur ratio ſolius perſonæ P. Archangelii, cum qua tranſactio expiravit, *Manſi. de conſ. quaſt. 11. num. 20.*, certius, quia id ipſum ſuadet tum conventio annuæ præſtationis reſtrictæ ad vitam P. Archangelii, & ad ſolum ejus commodum factæ, nihil penitus reſervato favore Eccleſiæ, vel Monasterii, tum etiam animadvertio, quod tranſactio ſtipulata fuit abſque Beneplacito Apoſtolico. Unde inſtando voluntatem à poteſtate, dicendum eſt, prædico tantum jure P. Archangelum tranſigiffe, quia, ſi etiam jus Eccleſiæ, aut Monasterii in tranſactione comprehendere voluiſſet, aliquid etiam favore illorum reſervare curaviſſet, & Beneplacitum adhibuit fuiſſet, ſine quo tranſactio jus, & vitam Tranſigentis excedere non poterat, cap. *cenſens*, & *ibi Gloſſ. verb. confirmatum*, & *Abb. in 2. de tranſacti. Rota coram ſua. num. Gregorio XV. deciſ. 152. num. 1.*

Quinimmo, quatenus etiam jus Monasterii in tranſactione deductum dici quoque non poſſet (quod nullo pacto affirmari valet) illa in præjudicium ejusdem Monasterii ſuſtineri minime poſſet, quia cum P. Archangelus non haberet plenum dominium dictorum bonorum, ſed ea tantum ſibi quoad uſumfructum, Monasterio autem quoad proprietatem eſſent delata, per *Text. in Canon. ſuſtatum 18. quaſt. 1.* idque ratione voti paupertatis prohibentis Religioſo acquiſitionem domini Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 18. num. 23., & ſeqq., quod quidem votum etiam Canonici Regulares emittunt, ut apud *Tamburin. de jur. Abb. diſp. 25. quaſt. 1. num. 271.*, & eo minime liberantur per tranſactionem ad Eccleſiam ſecularem, ut in puncto Canonici Regularis probat *Text. in cap. cum olim 14. §. Præterea de privileg. Bordon. in Apologet. pro Canon. Later. num. 65.*, & generali-

- raliter de aliis Regularibus *R. P. D. Petra ad Constitut. II. Clementis IV. num. 9.*, & *pluribus seqq. tom. 3.*, ac etiam alibi, & est communis opinio recepta etiam per *Rot. decif. 125. num. 5.*, & *seqq. part. 4. tom. 2. rec. inde fequitur*, quod dict. P. Archangelus disponendo, & sibi præjudicando ius usufructu, præjudicium nullum irrogare potuit Monasterio respectu proprietatis, quæ in sua potestate non erat, sed Monasterii, bene *Capon. difcept. 97. num. 14.*, *Pafferin. de stat. boniq. quæst. 185. num. 202.*, & *seqq. R. P. D. Petra ubi supra num. 34. & seqq.*, *Rota decif. 215. a nu. 9.*, & *pluribus seqq. part. 4. tom. 2. rec.*
- 120 ubi etiam, quod tali casu Monasterium potest agere pro lminitione, & *leg. fin. Cod. de Edict. Dio. Hadrian. tollen.*, non attentâ renunciatione, si vè repudiatio Monachi, quia licet scripti heredes nonnō propriè non obtineat, illud tamen habet legis interpretatione, quæ idem operator, ut tradunt etiam alii max eitati, & conferunt ea, quæ supra diximus in examine tertiæ renunciationis, ubi concludenter probavimus in Religioso defectum potestatis quidquam agendi in præjudicium Monasterii, etiam quoad res ex persona sua Monasterio delatas,
- 121 quia cum omnia illius iura per professionem directè, & immediatè transferant in Monasterium, nulla amplius apud Monachum remanet facultas de illis disponendi, adeunt si vè renunciando, si vè repudiando, si vè transigendo, & his similia agendo, Monasterio nocere non valeat, actus enim huiusmodi tamquam facti super re non sua nullatenus subsistere valent,
- 122 nisi tendant in evidentem Monasterii utilitatem, cum Monachus habeat velle, & nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus, ex ibi deductis.
- Tantum verò abest, quod ulla Monasterii utilitas in casu nostro adesse diei queat, ut potius evidens illius damnum perspicuum fiat ex eo, quod Monasterium nihil in dicta transactione recepit correspondivè ad cessionem Bonorum sibi competentium, nam promissa fuit solum annua præstatio, ad vitam P. Archangeli, atque eo, quod Monasterio post illius obitum quidquam remaneret: Undè proculdubio nedum deficit utilitas, sed è contra evidens damnum Monasterio ex dicta transactione illatum fuit, ad tradita per *Reduan. de reb. Eccles. non alienand. quæst. 20. num. 101.*, & *seqq.*, *Resol. de execut. liter. Apostol. cap. 4. num. 312.*, *Rota coram Eich. decif. 375. num. 4.*, in *rec. decif. 318. nu. 19.*, & *seqq. part. 3. tom. 1.*, & per consequens actus corruit ex defectu potestatis, maxime quia res erat de iure jam purificato, & Monasterio perfectè quæsito per additionem P. Archangeli, quæ inducitur dicitur solâ petitione;
- 123 hereditas *Bartolin leg. gerit ff. de acquir. heredit. Mentie. de consuet. lib. 12. titul. 11. num. 1.*, *Monach. de presumpt. lib. 4. presumpt. 100. num. 101.*, *Cress. in §. Acquisitio hereditatis quæst. 7. num. 4.*, *Mart. de success. legal. parte 4. quæst. 14. art. 3. per tot.* Immo ex ipsa transactione; ut probat *Card. de Luca de heredit. disc. 8. num. 4.*,

undè eò minùs illi præjudicare poterat, ex infra allegandis.

Quamvis reverà aditio huiusmodi respectu Monasterii necessaria non esset ad effectum 127 acquirendi hereditatem, cum Monasterium ex se, & absque ullo facto Monachi, immò etiam, eo infcio, & quod magis est, invito, & reluctante illam adire, & capere possit, ad plene firmata per *Capon. difcept. 97. nu. 1.*, & *pluribus seqq.*, & præsertim sub *num. 8. vers.*, & *quod Monacho*, ubi quod, Monacho invito, & non adeunte, Monasterium potest adire ipso mortuo vigore, 128 primè acquisitionis sibi factæ tempore ingressus, cum non omnia Jura Monachi acquirantur Monasterio, in quod transferitor voluntas, & potestas, nullâ habitâ ratione personæ ejusdem, non omitto, quod in omnem eventum Monasterio competat restitutio in integrum adversus talem acquisitionem non factam, ut ex *Capon.*, & bene etiam notat *R. P. D. Petra ad Constitut. 4. Innocentii IV. sess. 1. num. 29.*, & *num. 37.*, ubi, quod Profellus nequit aliquo modo præjudicare successioni debite Monasterio ex ejus persona, cum in hæc nullam habeat, nec potestatem, nec voluntatem, & rursum ad *Constitut. II. Clementis IV. num. 35.*, ubi quod post additionem & sic post Jura Monasterio perfectè quæsita, certum est non posse præjudicare, 129 ut in specie dixit etiam *Rota decif. 125. num. 15.*, & *seqq. part. 4. rec. tom. 2.*

Præter defectum utilitatis concurrat etiam, ad inducendam nullitatem dictæ transactionis defectus Beneplaciti Apostolici, quod proculdubio requirebatur, tameti ageretur de Bonis nondum Monasterio incorporatis, *Add. ad Gregor. decif. 418. num. 17.*, *Adden. ad Barot. decif. 690. num. 18. in fin.*, *Rot. coram Coccin. dec. 301. num. 1.*, & bene Monacelli in *formular. Eccles. tom. 1. tit. 5. formular. 15. d. num. 21. & 22.* lib. Beneplacitum Apostolicum exigitur etiam in 133 transactione, quæ cadunt jura super Bonis præsentibus ab Ecclesia, quomodo illa non possideat, sed aliquid aliud loco Bonorum recipiat, testant, hanc sententiam sequutam fuisse Sac. Congregationem Concilii in *Apsulano Beneplaciti 24. Februarii 1699.*, & reprobatos fuisse Doctores contrarium sentientes, & assert rationem, quia favore Ecclesiæ dominium Bonorum dicitur statim absque additione in eam translatum. Qui porro Beneplaciti defectus eò fortius urget in casu nostro, quia post toties P. Archangelo denegatam facultatem testandi, iustâ ratione affirmare possumus, quod, si illud petium fuisset, Sacra Congregatio denegasset ob defectum utilitatis Monasterii, quod nihil per dictam transactionem recepit, eadem manifestè apparuisset illi damnosa *Corrad. in prax. dispensat. Apostolic. lib. 9. cap. 4. num. 20.*, *Caval. decif. 46. nu. 164.*, *Paninoll. decif. 135. nu. 31.*, *Rot. dec. 206. num. 5.* & *seqq. part. 26. rec.*, quomobrem nullitas ejusdem transactionis sine utilitate Monasterii, & sine Beneplacito factæ in dubium revocari non potest, *Turricell. de reb. Eccles. non alien. part. 1. cap. 1. num. 9.*

Eadem verò evitari nequit sub obtentu, quod
 136 Monasterium foveret malum jus super Bonis
 per transactionem dimissis, quo casu Beneplacitum non requiri, dixit *Rota in Maricensi Abbatie* 1. Julii 1730. §. *Confabulatio coram Rota*
Crispo Archiepiscopo Ravennate, quia de bono
 jure Monasterii satis superque constat ex supra-
 dictis, quibus demonstravimus, Bona, de quibus
 agitur, pertinuisse ad P. Archangelum, non
 curatis renunciationibus ab illo emissis, & eo
 superfluit, Monasterio quoad proprietatem,
 post illius verò obitum pleno jure quæ sita fuisse.

Resolutis quinque prioribus Dubiis, reliquum
 modò est, ut agamus de sexto, atque postremo
 respiciente compensationem ejusdem crediti
 reperti in hereditate P. Archangeli: cum annua
 præstatione duplarum centum soluta eidem.
 P. Archangelo, supposita enim nullitate trans-
 actionis, cujus vigore soluta fuit dicta annua
 præstatio, D. Comes Scottus petit, illam com-
 pensari cum dicto credito ad effectum evitandi
 illius solutionem: si at paucis ab hoc dubio nos

expedimus, quia creditum hereditatis est cer-
 tum, & liquidum, nullamque admittit excep-
 tionem, cum ipse Comes Scottus id fateatur
 allegando compensationem, *Rota coram Obag.*
decif. 47. ann. 4. coram Bich. decif. 166. ann. 2.
in rec. decif. 33. ann. 2. & 3. part. 5. tom. 1., vice
 autem verò debitum ipsius hereditatis de-
 sumptum ex dicta annua præstatione ab Archi-
 presbytero recepta, nullo pacto subsistit, quia
 aut transactio est valida, & sustinetur, utpotè
 facta super juribus tantum Archiepiscopytero
 competentibus, & licet, eo desuncto, resoluta
 dicatur, locus tamen non est restitutioni dictæ
 annuæ præstationis, quæ cum promissa, & re-
 cepta appareat corresponsivè ad cessionem ju-
 rium dicto Archiepiscopytero competentium super

138 fideicommissis majorum, eo ipso, quod dic-
 ta cessio habuit effectum suum in vita ejusdem
 Archiepiscopyteri, ad quam illius jura restringen-
 bantur, ita etiam viceversa præstatio soluta ha-
 buit suam causam corresponsivam, & æquiva-
 lentem, adeo ut indebitè soluta dici nequeant,
 & consequenter cessat illius repetitio, ad tradi-
 ta, per *Pegus refut. for. cap. 7. ann. 62. vers. li-*
mita 14. Rota coram Duran. decif. 155. sub nn.
19. vers. in quo non agitur, coram Merlin. dec. 522.
ann. 2. in rec. decif. 117. ann. 43. part. 12, de-
cif. 128. ann. 9. part. 25.

Aut transactio est nulla ex eo, quod compre-
 hendat etiam jus Monasterii, & nihilominus re-
 stituitur nulla dictæ annuæ præstationis compe-
 teret, quia Monasterium non transigit, nec
 quidquam accepit, sed Monachus, qui non po-
 tuit illi præjudicare, *Orceol. de transact. quest. 89.*
ann. 25. Rota coram Coccin. decif. 1767. ann. 8.
 id namque favore Ecclesiæ, & Minorum, quo-
 140 rum jure censetur etiam Monasterium, rece-
 ptum est, ut restituere non cogantur, nisi illud,
 ex quo constet factos esse locupletiores, ut plu-
 141 ribus adductis, in specie advertit *Orceol. de trans-*
act. d. quest. 89. ann. 7. & seq., Rota coram La-
duvis. decif. 355. ann. 7. ibique Adden., & co-

ram Arguell. decif. 18. ann. 10., quæ quidem
 locupletatio ab allegata alioquin probanda.
Surd. conf. 290. sub num. 50., Gratian. discept.
101. ann. 8., Crocch. discept. 71. ann. 53. in fin.,
Rota coram Arguell. d. decif. 18. ann. 21., veri-
 ficari nequit in casu nostro, eò quod Monaste-
 rium, ut supra dictum est, nihil accepit, prop-
 terque palam inde fit, restitutioni locum non esse.
 Imo verò, quando etiam restituitur locum ha-
 beret, heri non posset sine Beneplacito Aposto-
 lico, optimè *Orceol. d. quest. 89. ann. 8., Rota.*
decif. 42. ann. 15. part. 3. rec., & coram bon. mem.
Emerix jua. decif. 1169. ann. 7., admonendo præ-
 terea, quod rationes hujusmodi satis essent ad
 evitandam restitutionem annuæ præstationis
 etiam in casu, quo transactio nulla diceretur
 tamquam facta ex falsa causa, nimirum cum
 supposito quod renunciations non obtinere
 P. Archangelo ad effectum succedendi in fidei-
 commissis, de quibus agitur, quando, ut contem-
 dit D. Comes Scottus, verè illi obstant. At
 quia verè nullitas ex isto capite non subsistit,
 cum, ex supra firmatis, plenè demonstratum
 sit, renunciations P. Archangelo non obtinere
 ideo superfluum duximus de hoc secundo nulli-
 tatis casu plenius agere, putantes sufficere in-
 nuisse pauca hæc, ex quibus perspicui satis po-
 test, quod, aut nullum existit debitum Monaste-
 rii, cum quo compensatio fieri debeat, aut,
 cum illud saltem valde turbidum sit, & altior-
 em indaginem requirens, adeo ut frustra alle-
 getur compensatio cum credito liquido, & cer-
 to, nullamque exceptionem admittente, per
Text. in leg. final. Cod. de compens., Surd. decif.
184. nn. 6., Rota Florent. apud de Comitib. dec. 10.
ann. 24., Rota nostra coram Bichio decif. 33. n. 19.
& seqq., coram bon. mem. Emerix jua. decif. 64.
ann. 6. & 7., & coram Emerix jua. decif. 155.
ann. 35. & seqq., nemo enim compensare po-
 test, quod tibi non debetur *Rota. decif. 239., &*
decif. 338. utrobique ann. 7. part. 10., decif. 217.
ann. 7. part. 14., ubi, quod compensatio non
 potest allegari contra non Debitores, *decif. 338.*
ann. 9. part. 18. tom. 1., & decif. 380. ann. 32.
part. 13. rec., sive quod dubium est, an tibi de-
 beatur, *Rota. decif. 106. ann. 15. part. 12. rec.*

Donationis.

Donatio facta sub conditione, ne illa evulgetur
 ante Donatoris obitum, neve molestiæ infer-
 rantur certis personis, si ex facto, aut culpa
 Donatorii, vel alterius cujuscumque evulge-
 tur, vel molestiæ inferantur, in irritum cadit.
 Donatio quando conditionalis porius, quam
 modalis censenda sit, copiose hic disputa-
 tur. Quando item pura, & simplex, an po-
 tius ex certi Matrimonii causâ dici debeat
 Donatio in eo, quod excedit quingentos au-
 reos, nisi infinuata fuerit, aut immanitionis
 legibus sub jurisjurandi religione renuncia-
 tum sit, viribus caret. Juramentum non im-
 portat clausula & in fede. Testimonium Ma-
 tris

tris filix non prodest pro captando donationis emolumento.

VOTUM XXXVII.

- 1 *Donum rei sua, quam velit legem, dicere, potest.*
- 2 *Et si lex non servetur, potest repetere id, quod donatum est.*
- 3 *Donatio facta ex lege, ne alio modo evulgetur, neque molestia inferatur certis personis, in irritum cadit, si pateat, & in carcerem conjiciatur persona illa.*
- 4 *Donatio, & alia dispositio sub conditione non inferendi molestias fit irrita, si inferantur.*
- 5 *A donationis commodum filia excludi non debet ex factis, & culpa Matris.*
- 6 *Testimonium Matris prodesse filiae pro consequenda amplius donatione, absurdum est, & num. 76.*
- 7 *Testimonium Consanguineorum non recipitur, nisi sint extra tertium consanguinitatis gradum.*
- 8 *Silentium a Donatore accepit indillum improbari nequit testimonio Matris contrarium adfirmantis pro filia donataria.*
- 9 *Conditio ne potius, an penus sit, Testatoris voluntas spectanda est.*
- 10 *Conditionem voluntas facit, non sermo.*
- 11 *Disponentis voluntas potius, quam verba spectanda sunt.*
- 12 *Dispositio conditionalis potius, quam penaliter censenda est.*
- 13 *Nomina demonstrant voluntatem dicentis.*
- 14 *Donatio sine conditionibus obligata censenda est, quae servat verba.*
- 15 *Dictiones scilicet, & dato chèn = conditionem expriment.*
- 16 *Conditio apposta ademptioni, vel in quacunque dispositionis parte conditionalem efficit dispositionem, & num. 18.*
- 17 *Sub conditione ademptam, sub contraria conditione datum intelligitur.*
- 18 *A conditione ademptioni donationis posita pendet ipsius donationis effectus, vel annullatio.*
- 19 *Heret sub conditione institutus, ad pendente, hereditatem adire non potest.*
- 20 *Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis.*
- 21 *Conditioalis donatio est, si effectum sortiri debeat post obitum Donatoris, & eo vivente, implenda sunt conditiones donationis adpositae.*
- 22 *Pena, & privati locum, non habent, nisi post quassum emolumentum.*
- 23 *Conditionem praefert excusio ante acquisitionem facta.*
- 24 *Conditionem exhibet anus, quod injungitur ante quassum emolumentum, & num. 27.*
- 25 *Excipe, nisi plures & validissima praesumptiones contrariam Disponentis voluntatem ostendant.*
- 26 *Anus, quod praecipue respicit favorem Donatoris, & sua voluntatis implementum, spectatur in conditionem.*
- 27 *Pena non est annullatio oñis in favorem alterius.*
- 28 *Penalis non dicitur dispositio sub conditione resolutiva in favorem certae personae, & n. 32.*
- 29 *Adquisitum sub conditione resolutiva non dicitur simpliciter adquisitum.*
- 30 *Penalis non dicitur conditio respiciens favorem tertii, quatenus Testator usus fuerit verbis = sub pena privationis =.*
- 31 *Disponentis sub conditione facilitas, quam sub pena finem suum consequitur.*
- 32 *Ad penam sustinendam jura cautè procedunt.*
- 33 *Pena excusatio rariè deficit, & num. 39.*
- 34 *Conditionalis dispositionis argumentum est quia voluntas Disponentis, ne filii molestias recipiant.*
- 35 *Conditio nihil requirit, prater nudam, ac simplex inimplementum.*
- 36 *Penalis dispositio dicitur, quia injunctum non est Donataria.*
- 37 *Pena non est, si defit crimen.*
- 38 *Delictum non est, ubi nullum preceptum, aut prohibitio.*
- 39 *Aretini thesauri in l. Titia centum ff. de verb. oblig. locum habet, quoties infamia sit, vel unus impleri debeat post quassum emolumentum, vel contrariae graviores non urgeant coactiones.*
- 40 *Conditione deficiente, non dicitur quis privari commodis donationis ex culpa alterius.*
- 41 *Conditio a factis alterius dependens, cum deficiit, non dicitur substitutus privari ex culpa.*
- 42 *Conditione deficiente, etiam sine dolo & culpa, currit dispositio.*
- 43 *Conditio potestativa dependens ab alio, quam Donatorio, quoad hunc casum dicitur, & num. 49. & 52.*
- 44 *Conditionis defectus, Disponentis consensum excludit.*
- 45 *Ex factis alterius quis exheredari, vel hereditate privari non debet.*
- 46 *Intellige, quando effectus vocationis non pendeat a factis alterius ante rem quassum.*
- 47 *Donatio fieri potest sub conditione, ut irritum fiat ex factis alterius.*
- 48 *In conditione pendente a factis alterius voluntas Disponentis, non culpa spectanda est.*
- 49 *Conditio ad certos personas non directe adimplementum respexit Duxans, non personarum, a quibus implentur.*
- 50 *Conditio imperpersonaliter adjecta defectus irritam facit dispositionem, cujusvisque facti deficiat.*
- 51 *Respicitur, quando ad rem fit, non curatur, a quo fiat.*
- 52 *Donatio non infirmata viribus caret in eo, quod excedit quingentos solidos.*
- 53 *Donatio nomen & essentiam ab infirmatione recipit.*
- 54 *Donationis oñis nominis ex deliberata voluntate geri debet.*
- 55 *Donatio per apocam privatam facta, ab infirma-*

infuatiōis necessitate exempta non est, & num. 65.

65 Sicuti alibi in quovis scripturarum genere comprehensa.

66 Infuatiōe magis egent donationes in privata scriptura comprehensa.

67 Scriptura privata suspecta sunt, & num. 66.

68 Donatio inter conjunctas personas graviorem habet suspicionem.

69 Domestici fraudibus facile quid fugiant.

70 Donatoris renuntiatio legibus infuatiōis, non valet.

71 Nisi jurejurando munita sit.

72 Infuatiōis renuncianti etiam cum juramento non posse aliqui docent.

73 Juramentum non exhibet clausula = & in tece =

74 Donatio non infuatiōem revocari potest.

75 Donatio facta contemplatione certi Matrimonii infuatiōem non exigit.

76 Donatio contemplatione Matrimonii dicenda non est, si in apud donationis nulla de Matrimonio habetur mentio.

77 Testimonium virtricis idoneum non est.

78 Donatio contemplationis Matrimonii dici nequit, ad quod impulsi sunt futura donationis obsequia certa scientia rei donanda, vel persona donatæ.

79 Donatio infuatiōis est, licet fuerit causa impulsiva Matrimonii.

80 Donatio, ne infuatiōem indigeat, prima, & finalis esse debet Matrimonii causa.

81 Donatiōis spes occasualem præbet Matrimonio, ei tamen correspondere non est.

82 Donatio ex libera sui voluntate, & placito correspondere donationem excludit.

83 Donationem puram, & simplicem declarant verba = sponte &c., ac titulo pure, & irrevocabilis donationis =, & num. 83.

84 Verba = sponte, & ob amorem = aliam donandi causam excludunt.

85 Etiam si in proemio donationis considerata fuisset conservatio familiae Donatoris, vel contemplatio Matrimonii.

86 Donatio contemplatione certi Matrimonii non est, quæ vel aliò, vel nullo Matrimonio secuto, effectum sortita fuisset.

87 Donatio contemplatione certi Matrimonii resolvitur, eo non secuto.

88 Donatio, non adimpleti conditionibus, & secuto etiam Matrimonio, definitur, contemplatione certi Matrimonii facta non est.

89 Corresponditorum uno deficiente, alterum deficiere necesse est.

90 Donatio post Matrimonium facta, contemplatione Matrimonii facta non est = & num. 92.

91 Donatiōis causæ impulsiva esse potest Matrimonium antea contractum.

92 Donationem puram, & simplicem non excludit meritum expressum, si adiuncta verba gratuita donationem præferant.

NOBILIS vir Eques Hermannus donavit libras 10000. D. Anna ex Antonio fratre prædefuncto nepiti, ut ex apocha donationis his verbis concepta = *Io che scrivo, e farò di mia propria mano sottoscritto la presente polizza, hò fatto, e faccio donazione irrevocabile inter vivos, che debba aver solamente luogo, e effetto, seguito l'ultimo mio passaggio, e morte, alla Signor' Anna figlia del quondam Signor' Antonio mio fratello di lire centomila moneta corrente, dichiarando, ed ordinando, che dal mio Erede, ò Eredi dentro di quattro Mesi le siano senza ripugnanza, e contradizione veruna prontamente riborsate, perche così mi è parso, e pare, m'è piaciuto, è piace, obbligando per l'adempimento di questa mia voluntaria disposizione tutto il mio avere presente, e avvenire, e gli miei Eredi, ò Erede, che sono per chiamare, ò pure hò chiamato ad eseguirlo, e in caso, che in qualunque modo, nessuno eccettuatò, succedero un minimo sfolacolo, li privo ora per all'ora della mia eredità, ne offendovene altro, ò altro in luogo loro, rimarrà instituito il più prossimo: intendendo nondimeno, che questo scritto debba tenersi sigillato con li due sigilli con l'acca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata, Madre della suddetta Signor' Anna, e se prima della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fusse fatto, volendo, che rimanga segreto, nè li Pretensori rancore, e malevolenza, con patto di più, che non si molestino per via di giustizia, nè meno a sospetto gli Uomini N. N., si potranno bene sollecitare al pagamento, e miò fatto qualsivoglia preteso fargli catturare, e dato, che si facesse, tutto il sopradetto si nullo, e vanto &c.* = Quoniam verò neutra ex conditionibus, quibus Donans obligatum esse voluit donationem, extitisset, sed utraque defecisset probabatur, idcirco idem Donator, condito postmodum testamento, illam irritam declaravit, eis testamenti verbis = *Avendo gli unni addietro data al Notaro N. la mia ultima volontà in scritto di mia propria mano, adesso per molte cause, e gravi sua risolutio di mutarla, e annullarla, perciò annullo, e casso quanto hò in esso determinato, e voglio, che solo questo abbia forza, e vigore.* Instituitur per tanto mio erede unversale, supposto la mia morte, il Signor' Alessandro mio Nipote, e supposto uxor fuisse due donationes, una alla Signora Giovanna Berti con la conditione, che posso revocarle: perciò le revoco, e annullo, volendo, che non se ne tenga conto alcuno, e un'altra alla Signor' Anna mia nipote fatta con la conditione, che non possono esser molestati quegli del luogo di N., e che nullo si risapio delle dette Polizze per scrivere li scismi, nè essendo state adempite le conditioni, atteso che si sono, trè anni sono circa, fatti carcere due di quelli supposti debitori, benché non lo sono, e la stessa Anna con la Madre si è ben lavata la bocca, che tutto era suo i sicche per tutti i capi è nulla la donazione, e restan nulle, e irritate le due donationes &c. = Neque aliter sentiendum esse arbitror.

Et jure quidem, meritòque, quia cum Donans

- 1 uans rei suæ quamlibet legem dicere possit, ita
2 sante, ut si lex illa minime fervetur, repetere,
ad vindicare liceat id, quod donatum fuit, ad
Text. expressis in leg. legem 9. & leg. cum res 22.
Cod. de donat., leg. 1. Cod. de donat., qua sub mod.
l. 2. ibi « Si, ut proponit, Pater tuus ex lege Sorori
tuæ prædixit, ceteraque, quarum meministi,
donavit, ut Creditoribus ipsa satisfaceret, ac si
placita servata non essent, donatio resolveretur,
eoque contrā fidem negotii gesti versata est, non est
iniquum actionem conditionis ad repetitionem re-
rum donatarum tibi, qui Patri successisti, decer-
ni = leg. ex lege 3. leg. distam legem 8. Cod. de con-
dition. ob caus. dot., leg. si donationis 4. Cod. de
3 contrab. empt., hinc sequitur, quod dicti Her-
manni donatio facta ea lege, ac conditione, ut
eadem altissimo premeretur silentio, neve mo-
lestia ulla inferretur hominibus N. N., in casu
contraventionis illam invalidam declarando,
irrita proinde, & inefficax dicenda sit, quia ea
non occultata, non suppressa, sed ita omnibus
patentia fuit, ut in famulorum, & vulgi ser-
monibus verberaretur, ut patet ex depositione
cujusdam Testis, cujus verba inferius exscribe-
mus, & præterea in carcerem coniecti fuerunt
4 homines N. N., ut, præter jura mox allegata, in
terminis dispositionis factæ sub conditione non
inferendi molestias, est Textus in leg. Lucius
5. Treberdes ff. ad S. C. Trebell., leg. amplius 15.
ff. rem rat. hōb., Alex. conf. 12. num. 2. lib. 2., Soc-
cin. juv. conf. 113. num. 36., & seqq. lib. 1., Clar-
ius. contr. 126. num. 14. & seqq., Rota coram Pen-
singer. decif. 180. num. 7., & generaliter de alia
quacunque donatione loquitur R. J. ad vnat.
clar. num. Card. de Luc. de donat. decif. 14. n. 3.,
& decif. 15. num. 4., in Romana donationis 5. De-
cembris 1704. §. Nulliusque coram R. P. D. An-
saldo, in Nucerina donationis 14. Junii 1709.
§. Quibus in fine coram bon. mem. Cafforello, con-
firmato 12. Decembris 1710. §. Semperque magis
coram R. P. D. Aldrovando.
- Frustraque prò substituenda tali donatione,
duplex proponeretur exceptio, quarum prima
desumi potest ex eo, quod D. Dorothea Mæzer
D. Annæ donatarie adhiæctam sibi factam fuisse,
à Donatore potestatem rem omnem aperiendi
tunc iis, qui nuptias Annæ conciliare debuif-
sent, tum etiam futuri Sponsi consanguineis
altera verò ex eo, quod dispositio, de qua agi-
tur, sit pœnalis, proindeque, cum D. Anna vo-
luntatem Donatoris contempnisset dici nequeat,
5 barbarum, & inhumanum esse videretur eam-
dem infamam, & innocuam à commodo dona-
tionis excludi factō, & culpā Matris, quæ silen-
tium non servavit, & Mariæ, qui homines N. N.
carceribus mancipari mandavit. Verum discus-
sus iste neutra ex parte subsistit.

- Nam, quod attinet ad primam, nemo non vi-
6 det, quā absurdum sit Matrem favore filiæ
ferre testimonium, cujus vigore illi compararetur
jus assequendi amplam donationem, ut
bene observat Bartol. in leg. qui testamento §. Que-
rentes num. 3. ubiq. Bald. colum. 2. in princip. vers.
in eo ff. de testam., Nelli. de Testib. num. 7. Cam-

peg. cod. tract. reg. 2. vers. tertiū quis Mater,
Mistard. de probat. lib. 3. conclus. 114. num. 4.,
Furiace. de testib. quasi. 54. regul. 3. num. 149.,
Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 17. num. 4.,
qua de re in his causis, nec etiam transverales
indifferenter admittuntur ad testimonium fer-
rendum prò consanguineo, iidem enim reci-
piuntur, cum sunt extra tertium consanguini-
tatis gradum. Con. obiens il 2. 3. qn. 9., Doctus.
in leg. etiam C. de testib., Alexand. conf. 132. num.
27. lib. 5., Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 15.
num. 1. & seqq., Furiace. de testib. quasi. 54. n. 1.
& 2., Rota post ejusd. conf. tom. 2. dec. 125. n. 1.,
coram Duran. decif. 427. num. 3., coram Celso de-
cif. 166. num. 6., coram Emerix juv. decif. 253.
num. 8., in rec. decif. 327. num. 14. part. 12., &
decif. 51. num. 12. part. 17., & ad vnat. clar. mem.
Card. de Luc. de Regular. decif. 17. num. 7., cer-
tōque certius in casu nostro, quia, si fides habenda
esset simplici dicto Dorotheæ Matris, frustra
Donator silentium adeo auxilii precepisset, ut
in casu contraventionis irritam voluerit esse dona-
tionem; semper enim Dorothea obtendere
posset facultatem sibi optentis à Donatore tri-
butam rem detegendi, ut sensui patet.

Sublata itaque exceptio istā, elicitā ex Do-
rotheæ Matris testimonio, progredior ad secun-
dam respicientem naturam, qualitatemque dis-
positionis, utrum nempe ea pœnalis sit, an con-
ditionalis. In qua quidem questione operæ pre-
tium sacrum me esse arbitror, si præmisero
quasdam regulas in subjecta materia communi
omnium sensui receptas, quod nempe ad Dispo-
9 nentis voluntatem sit recurrendum, ut dignosci
possit, pœna ne sit, an potius conditio cum
voluntas propriæ conditionem à pœna separet,
atque distinguat, ut ait Marcian. in leg. 2. ff. de
bis, quæ pœn. nom. ibi « Pœna a conditione volun-
tatis Testatoris separat, & an pœna, an conditio, an
translatio sit ex voluntate Desuelli apparet = Ca-
joc. observo. lib. 14. cap. 21. tom. 3. oper. priorum
litt. D., & E., iniquam conditionem voluntas fa-
cit, non sermo = Gabr. conf. 103. num. 8. lib. 1.,
Sim. de Pret. ve ult. volunt. interpr. lib. 4. inter-
pr. 24. dub. 4. num. 15. & seqq., Molina de Primog.
Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 33., Tor. de Primog.
gen. Ital. part. 2. quasi. 50. num. 63., Sured. de-
cif. 7. num. 12., Rota in rec. decif. 201. num. 14.
part. 9., coram Duran. juv. decif. 882. num. 9.,
& coram Duran. decif. 319. num. 50., quod in
concurſu mens, ac voluntas Disponentis, non
verba, quibus dispositio concepta legitur, spec-
tanda sit, hæc ita semper interpretando, ut
illa uberius, ac plenius impleatur ad Text. in
leg. mania ff. de munific. testam., Rota. conf. 26.
num. 9. vers. sed his non obstantibus lib. 2., Card.
de Luc. de fideicom. diffe. 154. num. 12., Rota de-
cif. 19. num. 2. part. 1. divers., & coram Duran.
juv. decif. 882. num. 9., quodque demum in dubio
conditionalis potius, quam pœnalis dispo-
12 sitio censenda sit, Gloss. in d. leg. 2. in verb. pœ-
na in fine ff. de bis, quæ pœn. nom., Menoch. conf.
78. num. 12., Spod. conf. 327. num. 9. lib. 3.,
Gobb. consult. 16. num. 29.

- Ad has autem regulas redigendo præfatam donationem, eadem (siue expendamus verba, quibus Donator usus fuit, siue ipsius mentem, voluntatemque intueamur) conditionalis censenda videtur, remque ordiendo à verbis, ex quibus etiam eruitur voluntas à quorum enim, ut inquit *Taberna in leg. labeo 7. vers. id Taberna ff. de suppellect. legat.* quorum nomina, nisi ut demonstrarent voluntatem dicentis t' in dubium venire nequit, quin Donator alligare voluerit donationem certis quibusdam conditionibus, quas secum ferunt verba illa = *Intendo manducare, che questo scrutte debba tenerfi sigillato con li due sigilli con l'acca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata, Madre della suddetta Signor' Anna, e se prima della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fosse fatto, volendo, che rimanga segreto &c.*, con patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c., e dato, che si facesse, tutto il sopradetto
- 13 *ff. si nullus, legat.* conditiones namque illæ = *se*, & = *dato* che =, procul dubio conditionem important, ut de prima est *Text. in leg. si quis fundum ff. de contrab. empt.* *Bartol. in leg. quibus diebus §. Terminus num. 15. ff. de condit.* & *de monstr.* *Barbof. axiom. 28. num. 2.* *Saminiat. contr. 71. num. 2.* *Rot. ad ornat. Card. de Luc. de fideicom. decif. 53. num. 16.* *decif. 54. num. 2.* & *decif. 81. num. 7.* & de secunda firmant *Riminald. jan. conf. 178. num. 4.* *Mench. conf. 1118. num. 14.* & *seqq.* *Manf. confil. 331. num. 1.* & *2.* *Gob. confil. 129. num. 2.* *Saminiat. contr. 121. num. 4.* *Rota coram Ubald. decif. 341. num. 4.* *curam Zarot. decif. 41. num. 1.* & *in rec. dec. 330. num. 30.* & *decif. 354. num. 78.* *part. 11. dec. 49. num. 7.* *decif. 88. num. 14.* & *decif. 406. num. 4. part. 12.* *decif. 36. num. 9.* & *decif. 301. num. 5. part. 16.* *decif. 107. num. 4. part. 18.* & *dec. 232. num. 33. part. 19.*
- Nilque turbat, quod conditio appositæ fuerit ademptioni, at non etiam donationi, quia conditio in quacumque dispositionis parte adjecta reddit illam conditionalem, & quando conditionalis est ademptio, conditionalis etiam efficitur dispositio, juxta *Text. expressus in leg. quando ff. de condit. & demonstr.* ibi = *Ex diverso quoque patrum datum legatum conditionale videtur, veluti quando sub conditione ademptum est, quia sub contraria conditione datum intelligitur = leg.* *legato inutiliter 14. in princip. ff. de adim. legat.* *leg. si post mortem 71. §. Si parē ff. de legat. 1.* *leg. quod pars 6. leg. si penam 14. ff. quando dies legat. ced.* *leg. quibus diebus §. Quam Titio ff. de condit.* & *demonstr.* *leg. si testamentum penali. Cod. de instit. & substit. ibi = Tunc videtur ab initio conditionalem esse institutionem, & sic omnia completili, tanquam si Testator ipsas institutiones ejusdem conditionibus complicasset, quæ infra conscriptæ sunt &c.* = *Zonch. in leg. heredes mei §. Cum ita in 4. part. num. 75. ff. ad S. Trebell.* *Cephal. conf. 52. num. 7.* *Pisiet. conf. 89. num. 1.* & *2.* *Riminald. jan. conf. 116. num. 43.* & *seq.* *Mench. conf. 74. num. 8. & seq.* *Spod. conf. 227. num. 7. lib. 3.* *Carlin. contr. 43. num. 20. & 21.* *Duran. de condit. & demonstr. part. 3. cap. 9. n. 12.* & *17. in fine.* *Castil. quod. jur. contr. lib. 3. cap. 94. n. 18. vers. deinde.* *Molin. de Primog. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 20. cum seq.* *Torr. de majorat. part. 2. quæst. 13. num. 17. & seq.* & *part. 50. num. 42. 50. 55. & seq.* *Gob. confil. 16. num. 33. & seq.* *Palm. nep. alleg. 368. num. 8. & 9.* *Rot. decif. 225. num. 2.* & *7. part. 2. divers.* & *in rec. decif. 227. num. 7. part. 11.* ita quidem, ut tam donatio, quam illius annullatio maneat in suspense, & acquisitionis effectus à conditionis pendente implemente. *Gloss. in leg. aliquando verb. intelligitur, ibique Alberic. num. 1. ff. de condit.* & *demonstr.* *Ruin. conf. 150. num. 8. lib. 3. ibi = Concluditur ergo, quod d. institutio originaliter, & ab initio dicitur concepta sub conditione, si aliquis ex eis non molestabit Uxorem Testatoris in relicto sibi facto, perinde ac si in ipsa institutione, & in actu instituenti fuisset d. conditio expressa, & ex hoc inferatur, quod heres non potuit adire, & quod mediante sua aditione non esset factus heres, quia dicta conditio, sub qua fuit institutus, non erat adhuc purificata, & idem etiam ab initio non fuit hac institutio conditionalis, sed pura, & sequantia esset ademptio sub conditione, quia facta intelligeretur sub contraria conditione = *Randen. var. resol. cap. 32. num. 4. ibi = Quia confertur non facta = Torr. de Primog. Ital. part. 2. quæst. 50. nu. 14.* *Rocc. disput. jur. select. cap. 1. num. 67.* & *71.* *Saminiat. contr. 44. num. 42.* & *seq.* *seff. decif. Arrago. 31. num. 18.* & *31.* *Rota coram Duran. decif. 339. num. 58. & seq.* *ceram Diaconet. jan. decif. 882. num. 1.* & *13.* & *coram Clar. mem. Card. Cerro decif. 577. ex num. 5. ad 10.**
- At verò, si mens Donatoris insinuat, ex hac quidem magis, magisque confirmatur, dispositionem, de qua agitur, non pœnalem esse, sed conditionalem; nam cum illa ex voluntate Donantis effectum suum fortiori non deberet, nisi post ipsius obitum, & conditiones appositæ implende essent, ipso vivente, ut perspicue patet ex verbis illis, = *E se prima della mia morte se ne parlasse &c.* = sicque antè quæsitum emolumentum, ex hoc, veluti ex necessario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse, non pœnalem, quia pœna, & privato utpote habitum supponentes, locum sibi vindicare nequeunt, nisi post quæsitum emolumentum, & antè acquisitionem excludit facta dicitur per viam conditionis, non per viam pœnæ, prout hanc circumstantiam tamquam prò regula statuerunt *Bartol. in leg. Titia in 4. oppos. ibique Arretia. nu. 3. circa med. vers. ex quibus videtur ff. V.O.* *Parif. conf. 19. num. 152. lib. 2.* *Hondei. conf. 58. num. 61.* & *80. lib. 1.* & *conf. 68. num. 19. lib. 2.* *Spod. conf. 327. num. 7.* & *18. lib. 3.* *Perrugin. de fideicommiss. art. 11. num. 92.* & *nu. 130.* *Card. de Luc. de fideicommiss. disc. 154. num. 10.* *Rota decif. 62.* & *decif. 156. utrobique num. 1.* & *2.* & *decif. 217. num. 5. part. 18.* *decif. 161. num. 10. part. 19.* *in Cavallien. Bonorum 3. Julii 1705. §. Quod autem coram ben. mem. Caffarello, confirmatum 11. Februarii 1707. §. In præsentibus ibi = quo-*

- quod tunc unus iungitur ante questum emolumentum, censetur appositum per viam conditionis, & non modi = cor. Rho Molines, & 30. Januarii 1708. §. Conditionalitas coram R.P.D. Aldrovando: & in Arminen. hereditatis super additione 18. Iulii 1708. §. finali ibi = Quapropter, cum implementum praecedere debuerit ejusdem hereditatis acquisitionem, patet, dispositionem fuisse conceptam per viam suspensionis conditionis, non autem modi, seu pene = coram Elio Card. Polignac. A qua sane regula tametsi aliquando DD. & 36. Tribunalia discesserint, id tamen factum est ob plurimas, & exque validissimas praesumptiones, ac conjecturas contrarias Disponentis voluntatem aperte praeferebant, quibus tamen, minime concurrentibus, responsum semper fuit pro conditionitate, non pro poenaltate actus, ut huic objectioni occurrendo respondet *Rota in dicta Cavallica. Bonorum 11. Februarii 1707. §. Et quoniam*, & §. Ideoque coram Rho Molines, ibi = Ideoque, non contrarietibus aliis fignis, & argumentis clarioribus concludentibus poenaltatem, illud, quod desinuit per conditionis alitatem ex verba de mandato, ante questum emolumentum remanere semper efficacissimum, & revera est precipuum, quod a ceteris, & Classis Jurisconsultum in subjecta materia considerari solet ad distinguendum modum a conditione, & signanter a furtulo, communiter sequitur in repetit. Leg. quibus diebus §. Tertium ff. de conditioni, & demonstrat.
- Fortius verò haec urgent, si animadvertatur, quod onera, ac prohibitiones donationis appositae non respiciunt favorem, & commodum Donatarie, sed ipsiusmodi Donantis; Ille enim considerans, quod si donatio in aspectum, lucumque prolata fuisset, illi, qui ad ejus hereditatem aspirabant, ipsum delectat, atque odio habere facile cepissent, idcirco, ut omnem contentum, odique causam fubmoveret, illam diligentissime occultari voluit. Prout etiam, cum ipse particulari aliquâ affectione ferretur erga Valallos N.N., voluit hinc suae, quousque vixisset, charitatis in eos extare monumentum, ut nempe nullis unquam molestiis inquietarentur, ac praesertim in carceres non detruderentur.
33. Quamobrem, cum unus iunctum principaliter tendat in favorem Donantis, & in suae voluntatis implementum, in dubium revocari minime posse videtur, quin dispositio illa sit merè conditionalis, ad tradita per *Parisi. conf. 59. num. 51. lib. 2. §. prae. conf. 327. num. 33. lib. 3. Peregrin. de fideicommiss. art. 11. num. 125. Galgavet. de condit. part. 2. cap. 4. quest. 9. num. 16. Stalban. jnn. resoluit. 88. num. 55. & 57. Orceul. consil. 27. num. 10. & de transact. quest. 100. num. 41. Rota apud ipsam decif. 43. num. 4. & in rec. decif. 623. num. 1. part. 1. ibi = In secundo verò casu, quando cunctis annullatur in favorem alterius, 39. res videtur clara, quod non sit poena, quia respectu illius, in casum favorem alius annullatur, nulla potest considerari poena, & licet tendat in praedictum alicuius Partis, id venit in consequentiam, & dispositio dicitur favorabilis, & non poenalis, quoniam alius inhabilitatur, Dec. in cap. cognoscens num. 17. & hoc procedit etiam quando agatur de auferendo aliquo datum non parè, 30. sed sub certa conditione resolutivo in eorum, contraventionis ad favorem certa persona, quia nunquam fuit simpliciter adquisitum, sed cum certa qualitate respectu favore tertiae persona, &c. = decif. 365. num. 11. part. 16. & coram Card. Cerro decif. 579. num. 7. ibi = Nec fuisse, quod praefata conditio sit poenalis, ideoque improbetur a jure, quia cum concernat favorem Tertii, nempe benedicti instituti, dispositio non dicitur poenalis, quoniam Testator usus fuerit verbis = sub poena privationis, = sed merè conditionalis, nihil aliud requiritur, = sed merè conditionalis, = & in Cavallica. Bonorum 11. Februarii 1707. §. Etque certius cor. Rho Molines.*
- Quae porrò interpretatio eò libentius sequenda, amplectendaque est in casu nostro, quia cum Donatoris maxime interellet rem alio silentio tegi, & Homines N.N. non molestari, facilius suum adsequi poterat onera adiiciendo per viam conditionis, nihil aliud requirentis praeter nudum, ac simplex inadimplementum, quam per viam poenae, ad quam illegitimum iura nostra cum tanta maturitate, adeoque cautè, ac circumspicè procedunt, ut vix, ac ne vix quidem ullius dari possit casus, quo quis ab ea non excusetur, ut similem circumstantiam ponderando, optime respondit, *Rota in dicta Cavallica. Bonorum 11. Februarii 1707. Et porrò coram Rho Molines ibi = Et porrò imperceptibile est, quod Spiritus Pater capere ex toto animo, ut filii post ejus obitum non recipiant molestias iudiciales a Patre, quodque illi recuperassent quamplurimum bono, quae erant occupata ab eodem Patre, invento modo ad hunc finem assignandum, mediante substitutione facta favore ipsius Patris cum onere faciendi dictam commissam, deinde voluisset hanc substitutionem, & privationem in casu non adimplementi facere non per modum conditionis, nihil aliud requirentis, nisi nudum, & simplex non adimplementum, sed per viam poenae, ad quam incurrendum iura nostra procedunt cum tanta benignitate, quoniam vix ullus est casus, in quo non saeculetur, & excusetur &c.* = His demum addendo, quod colore nullo poenalis dici potest istiusmodi dispositio, quando D. Anne Donatarie neutra ex dictis conditionibus detecta, & iuncta fuisse probatur, poena enim locum sibi vindicare nequit, ubi non est delictum, delictum autem esse non potest, ubi nulla praecellit prohibitio, nullum preceptum, ut tradit Bald. relatus a Cysiac. contr. 519. num. 25. & Rota coram Bichio decif. 132. num. 4. & seqq.
- Quamobrem frustra objiceretur Theorica ab Aretino tradita = in leg. Titia centum ff. de verb. obligation. & relata in dicta decif. 132. coram Bich. Etenim Theorica praedicta locum dumtaxat sibi vindicat, quoties institutio sit, quoties onus impleri debeat post questum emolumentum, ac demum quosque graviores non urgent conjecturae pro conditionitate, quam pro poenaltate dispositionis, quae porrò omnia deficiunt

ciunt in nostra hypothefi. Si enim res fit de donatione, hæc pura dici nequit, fed, ut latè fuprà probavimus fup. §. *Nilque turbat*, pluribus adductis, & Legum, & Doctorum autoritatibus, efi conditionalis. Si verò agatur de oneribus, & prohibitionibus donationi adiectis, hæc quidem proculdubio antè quæfitionem emolumentum implendæ erant. Denique, fi ratio habetur conjeclurarum, ac præfumptionum pro elicienda Donantis voluntate, hæc pariter omnes eò fpectant, ut conditionalem nobis donationem exhibeant, quemadmodum fuprà demonstratum fuit, ut in cafu valdè fimili refpondit *Rota* in fæpius citata *Cavallicen. Boverum.* 11. Februarii 1707. §. *Prout non urget coram R. Ro. Molinet* ibi = *Dña Theorica non obtinet locum, quousque indagatà mente Testatoris, detegitur, eam stare potius pro conditione, quàm pro nudo, ut efi in cafu tam ex quo Testator dixit, & declaravit facere alios conditionatos, tum quia adiecit omnes exequendam autè emolumentum perceptionem, quam demum, quia ipfum omni non refpicebat favorem Subftituti, fed beneficium filiorum Testatoris &c. Adeoque recurrit fundamentum fuprà præpofitum, quod in hac materia refpicienda veniat voluntas Difpofitionis, quæ efi illa, quæ feparat conditionem a pena &c.*

- Hæc igitur cum ita fe habeant, facillè corruunt animadvertio, quod Anna donataria inions, & ignara plecti, ac puniri non debeat facio, & culpa Matris, ac Mariti. In his namque terminis D. Anna excludi non dicitur à commodo donationis ratione penæ, fed ex defectu conditionis, eademque in hoc cafu non jam privata, fed non confiderata fuiffe dicitur, prout unanimiter adfirmant *Cufumati. conf. 1. per tot. Peregrin. de fideicommi. art. 11. num. 86. R. Ro. de incompat. part. 3. cap. 1. num. 81. Manf. conf. 47. num. 8. & 9. & conf. 66. num. 16. & 17. Curd. de Luca de fideicommi. dift. 155. nu. 6. Torr. de Majorat. Ital. part. 3. quæft. 50. num. 14. Rocca difp. jur. fci. cap. 1. num. 73. ibi = nullam privatis juri poterat dici quæftam fubftituti, nifi fub dicta conditione, eorumque exclafio antea non provenit immediatè ex delicto, fed potius ex defectu conditionis, quafi fub conditione vocati, = & cap. 13. num. 14. & 15. Saminat. contr. 44. nu. 40. & feq. Sord. decif. 101. nu. 7. Triflau. dec. 45. nu. 28. Mart. vot. Pifau. 28. nu. 16. ibi = Hoc procedit, fi vocatio fuiffet pura, & ademptio collata poff juri quæftam, & facio in vim penæ, fecus ubi inftitutus à principio fuit fub conditione poffeffiva alterius, ficut ademptio fit juri querens, & in vim conditionis, nam cum deficit conditio fubftituti, non dicitur fubftitutus privari jure fuo, fed habetur pro non fcripto &c. = *Lanrent. decif. Aven. 128. num. 6. & feq. Rota in rec. decif. 203. num. 25. & 26. part. 6. decif. 86. num. 1. part. 13. decif. 536. nu. 125. & 231. part. 14. coram Buratt. decif. 339. num. 59. ibi = Defectus autem conditionis non facit, quem privari gnu nunquam haberis, fed immò operatur, ut habeatur pro non vocato = coram Card. Cerro decif. 379. num. 10. ibi = Cum taliter Subftituti non ha-**

beantur pro privatis, fed pro non vocatis, feguntà contraventione &c. = coram Emeris jnn. decif. 1340. num. 5. poff Baldane. ad Ramon. decif. 28. num. 2. tom. 2. in Cavallicen. Boverum 11. Februarii 1707. §. *Quoniam obiectum coram R. Ro. Molinet, & in confirmatoria 30. Januarii 1708. Magiftræ præciis coram R. P. D. Aldrovande in Carpentoraten. fideicommi. ff. Junii 1709. §. & præmiſſa coram bon. mem. Caffarello, & in Ariminen. hereditatis fuper additione 18. Junii 1708. §. Nec obſtat coram Eno Card. Polignac. ibi = At corò res aliter fe habet, quando, prout in hypothefi, difpofitio ordinata reperitur per viam conditionis a parte antea impediens acquisitionem, quæ deficiente conditione, etiam fide dolo, & malitia, 46 femper corrumpit difpofitio, non ratione penæ, fed ex defectu conditionis, & inſtituti non habentur pro privatis, fed pro non inſtitutis &c.*

Ob vivam illam, prævalidamque rationem, quod poteftativa conditio pendens à facio, vel non fa. lo Matris, ac Mariti quod Amam dicitur, & efi casualis, ità quidem, ut hujus defectus adimat vim omnem difpofitioni, ab eaque confenfum removeat, perinde ac fi facio non fuiffet, ad Textum in leg. ff. ita fuiffet ff. de manum. Teftam. Covarruv. in cap. Raynaldus §. 1. num. 7. de teftament. Cephal. conf. 122. nu. 5. Menoch. conf. 72. num. 1. Roia. conf. 122. num. 9. lib. 2. Peregrin. de fideicommi. art. 11. num. 86. ibi = Poteftativa conditio dependens à facio tertii quoad bonitatem casualis confertur, ac idè illius defectus ceſſare facit difpofitionem = *Rota de incompat. part. 3. cap. 1. num. 84. Rocca difp. jur. fci. cap. 1. num. 8. optimè Rota in rec. decif. 459. num. 22. & feq. part. 9. tom. 3. ibi = Nec obſtat lex Paternitatis ff. de hered. inſtit. in qua ftatuitur, quod nemo ex alterius facio exheredatur, vel hereditate privari convenit, quia illius difpofitio procedit in vocatione pura, cuius privato non poteft induci conditio pendente à facio Tertii, fectus, quando effectus vocationis pendet à facio alterius, ità ut antè rem quæftam faciam adimplendum fit per Tertium &c. tunc enim dum Tertius non facit, idèft Pater non acceptat, ceſſat vocatio filiorum, per Text. in leg. ff. ita fuiffet ff. de manum. Teftament. &c. & ratione, quia poteftativa conditio dependens à facio Tertii, quoad heredem ceſſat casualis, & idè illius defectus facit ceſſare difpofitionem coram Card. Cerro. decif. 179. nu. 7. & feq. & in Carpentoraten. fideicommi. 26. Junii 1709. §. Et præmiſſa in fine coram bon. mem. Caffarello ibi = Ea evidenti ratione, quia poteftativa conditio dependens à facio, vel non facio heredis, quoad ultteriores fubftitutos casualis ceſſat, & idè illius defectus ceſſare facit fequentes difpofitiones, perinde ac fi facio non fuiffet &c.*

Nec efi, cur Anna conqueratur, quia terti Hermannus poterat ei non donare, ità potuit etiam donare, & fub conditione, ut donatio nulla, & irrita redderetur facio Matris, vel alterius, cum in hoc cafu non fpectetur primario fa. cium, & culpa Matris, fed principaliter voluntas D. Alexandri fub ea tantam lege de re. fua difponentis, ut optimè advertunt *Simon de Præf.*

Prat. de interpr. ult. volunt. lib. 4. dub. 4. n. 14.
Rota coram Royas decif. 290. n. 4. in fauor. Primogenitura 5. Martii 1700. 5. Nihilominus coram
Cardin. Caprera. in Carollicen. Bonorum 18. Februarii 1707. 5. Etque certius in fine coram Rūo
Molines. in Carpenforaten. fideicommi. 36. Junii
1709. 5. Et jure quidem. meritisque ibi = filii.
et descendentes in isto casu exclusi non dicantur
primario ex facto Patris. bene vero ex dispo-
sitionis voluntate. cui integrum est solum legem dispo-
sitionis. et bonis suis adicere &c. coram bon. mem.
Caffarello. confirmata quoad portionem Alexan-
dri 19. Februarii 1712. 5. Idque potissimum cor-
am Elio Card. Priolo. et in altera contempora-
nea confirmatoria decif. quoad portionem Petri 5.
Et quomodo in fine coram eodem.

- Potiori vero jure hac procedunt in casu nostro. quia Donator adiciendo has conditiones. semper fuit impersonaliter loquutus. nullā videlicet habita relatione ad certam aliquam personam ibi = *E se prima della mia morte si dissigilasse. si morasse. e se perlasso. con patto di più. che non si molesse &c. e dato che si successe &c. 1.* Ex quibus sequitur. quod Donans unice consideravit effectum. repositique simpliciter. & absolute inadimplementum prædictarum conditionum. at non etiam personas. à quibus illæ non impleverunt. proindeque. ut dispositio viribus suis. & effectu vacua remaneat. satis est paritum non fuisse conditionibus. non curat. an unus potius. quam alter non paruerit Galganet. de condit. part. 3. cap. 5. quest. 3. ante n. 3. Pontechino. quest. 19. n. 103. part. 1. ibi = *quantum de sit respectu ad effectum. sed ad rem ipsam. non curatur. a quo fiat = et conferant deducta per Rotam in dicta Carpenforaten. fideicommissi 36. Junii 1709. 5. Concurrentibus coram bon. mem. Caffarello. et in confirmatoria quoad portionem Petri 19. Februarii 1712. 5. finali. et eodem die. quoad portionem Alexandri 5. final. coram Elio Card. Priolo.*

- Præter hæc locus dicta. donationem alio quoque nomine nullam. & irritam exitisse animadverto. Cum enim illa nec ab ipsomet Donante. nec ab alio id in mandatis habente fuerit inoffinuat. nulla remanet. & inefficax in eo. quod 500. solidos excedit. aperti sunt Textus in Leg. Hac sacratissima 30. Leg. Sancimus 34. in fine Leg. Si quis 36. 5. Ceteris Cod. de Donat. jure proinde. meritoque donatio ab infinuacione tamquam actu perficiente validitatem expectare. ab eaque nomen. & essentiam recipere. ac mutare dicitur. Menoch. conf. 292. n. 3. & 5. & conf. 314. n. 32. Castell. de donat. disc. 3. part. 6. n. 14. Gratius. disp. 483. n. 24. clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc. 60. n. 17. Rota decif. 456. n. 2. part. 4. tom. 2. decif. 69. n. 15. part. 7. decif. 241. & dec. 194. per tot. part. 13. dec. 642. n. 24. part. 18. & dec. 594. n. 11. part. 19. idque non sine fummo consilio. atque ratione Sanctissimæ Leges decreverunt. ut quoniam agitur de actu adeo præjudiciali. qui non nisi ex proposito. ac deliberata voluntate geri debet. Donans ante infinuacionem secum

ipse reputet. atque deliberet. utrum expediat in eadem voluntate persistere. ac potius ab illa recedere. Rota in rec. dec. 245. n. 1. & 2. par. 13. & in Nucerina Donationis 14. Junii 1709. 5. Nilque turbat coram bo. me. Caffarello. confirmata 12. Decemb. 1710. 5. Ex altero quoque coram R. P. D. Aldrovando.

A qua sanè infinuacionis necessitate exempta non est. & immunis donatio per apocam privatum facta. cum omne scripturarum geous comprehendant Jura loquentia de donationibus. præsertim verò Text. in Leg. Donatio 25. & in Leg. Lata 27. Cod. de Donat. prout obferunt Covarr. de Infinitat. quest. 1. n. 38. & Rota in rec. dec. 242. n. 2. 3. 25. & 30. par. 10. Imò verò magis præcisè requiri videtur iostinuat in istiusmodi Scripturis. quas Jura nostra suspensas habent. ut innuit Text. in dicta Lege Donatio 25. ibi = *in conferendis autem donationibus nomen Donatoris fiat. ac rem natori oportet. neque id occulte. aut privatum. sed aut subnla &c. perscribatur = Cod. de Donat. & bene Rota d. decif. 242. n. 27. ibi = *Neque versatur in epistola. sed in scripturis privatis. quas suspensas in his donationibus infinuandis Jura habuerunt &c. cum ha. privata epoche facilius adulterentur = Eoque gravius suspicione perstringitur similis donatio. quoties agitur. ut in casu nostro. inter necessarias. conjunctaque personas ob faciliorem fraudes neccendi rationem. ut optime considerat Imperator Constantinus. in Leg. lata 27. Cod. de Donat. ibi = *Lata jam pridem legi statimunt. ut donationes. interuentiente altorum iustificatione. constanciant. quod vel maxime inter necessarias. conjunctaque personas conueat custodiri. siquidem clandestinis. ac domesticis fraudibus facile quidvis pri negotii opportunitate confingi potest. vel id. quod verò gestum est. obolare = & prosequitur Rota d. decif. 242. n. 27. par. 18.***

Nec est. cur respondeatur. renunciatum à Donatore fuisse legis infinuacionis solemnitatem præscriptentibus. talis namque renunciatio nullus est roboris. nisi sit iurisiurandi religionem munita. Seraphin. de Joram. privileg. 73. clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc. 60. n. 30. & 21. Rocca disp. Jnr. select. cap. 10. n. 45. & seqq. Immo verò renuncianti infinuacioni non posse etiam cum juramento. tradit Galerat. de 71 renunc. cent. 1. reuoc. 90. n. 1. & seqq. Rota in rec. decif. 594. n. 11. part. 19. Quapropter. cum in nostra hypothesi nullum exprellum Juramentum legatur. nec tacitum quouomodo elici possit ex clausula illa = *Et ha. fide =* in calce donationis appollita. prout adeo abunde probantur DD. Advocati in cap. sui Jue allegat. ut irritus planè. ac supervacaneus esset labor aliud quidpiam addere. consequens est. ut rite. ac rectè Hermannus donationem revocavit. utpote nullitatis vitio laborantem ex defectu infinuacionis. clar. me. Card. de Luca disc. 60. n. 26. Rota decif. 126. n. 15. part. 7.

Dici verò nullā ratione potest. donationem. de qua agitur. non esse puram. ac simplicem. sed correceptivam. utpote factam contemplatio-

75 tione certi, ac determinati matrimonii, quo casu nulla prorsus requiritur insinuat, ut contrariam regulam limitando, tradunt passim Doctores. Nam in apoca donationis nulla penitus nedum certi, ac determinati matrimonii mentio facta fuit, quâ iustâ ratione adfirmabimus, illam factam fuisse in precâ certâ, ac specifiâ matrimonii causâ, ut bene ratiocinatur *Rota dec. 563. num. 5. parte 19.* At enim id, inquit, Dorothea Mater Donataria, ac D. Joannes Baptista Sponsi Vitricus; At matrem à testimonio favore filiae ferendo repelli suprâ probavimus in *s. Nam quod attinet*; Vitricum verò testem esse vetat *Textus in Leg. Julia ff. de Testib. Forinsec. de Testib. qu. 54. n. 169. Concl. in verb. Testis quoad personas resolat. 2. num. 1.*

Verum enim verò, nè summo iure agere vellemus, agendum, Testium dicta recitentur. D. Joannes Baptista ait, se dixisse Consanguineis Sponsi, quod D. Anna ultrâ paternum patrimonium habitura erat aliam insignem, quantitatem, absque eo quod, vel summam expresserit, vel personam designarit, à qua illa esset profectura, quibus auditis = *desti Signori* (sunt verba examinis) *le dispero, che trattassero detto matrimonio con facoltà di combinderlo, come seguiti, e si fece la polizza matrimoniale* = Dorothea verò inquit, quod, cum rem differri videret, significari curavit Consanguineis Sponsi, Hermannum, confecto matrimonio, donaturum fuisse libras 100000, subdens verba illa = *E detta offerta s'imo quella, che dasset l'impresso alla conclusione di detto matrimonio* = Si igitur Sponsus, ejusque consanguinei nullam certam, ac specifiâ scientiam vel rei donandæ, vel Personæ donaturæ habebant si credidit, talem spem future donationis ad rem perficiendam impulsisse, nemo non videt, quod ad summum donatio isthæc extitisse dici possit causâ impulsivâ matrimonii, quæ quidem non sufficit ad effectum illam eximendi ab insinuationis necessitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod eadem sit prima, præciâ, ac principalis, finalisque causâ matrimonii, sicuti tradiderunt *Cronest. conf. 85. num. 3. Gabr. conf. 15. per tot. lib. 2. Giuvagnon. resp. 83. num. 46. lib. 1. Fenzon. ad Statut. Urb. cap. 149. num. 43. Gratian. discept. 984. num. 26. Card. de Luc. de Donat. disc. 60. num. 45. Munster. dec. 10. num. 11. & 2. Et rectè quidem, quia, tametî obfcura illa, dubia, & incerta spes donationis occasione præbere potuerit contrahendi matrimonii, non idcirco tamen sequitur, istiusmodi actus dici inter se respectivos, itâ quidem, ut alioquin nec matrimonium sine donatione, neque donatio sine matrimonio sequutura fuisset: *Ancbarau. in cap. Accessorium n. 16. vers. Præterea isti duo actus de regul. Jur. in 6. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 28. in addit. Litt. F. Caspald. consulti. 145. num. 9. & seq. Rocc. disp. Jur. select. cap. 105. num. 41. & seq. Rota coram Carrillo dec. 177. in fine, coram Bich. dec. 231. num. 27. & decif. 406. num. 31. in rec. dec. 223. num. 15. part. 17. & latè R. P. D. Amadorius**

in suo Voto in Romana Nominationis 4. Martii currentis anni s. 27.

Quæcumque verò dubietas, si adhuc aliqua ea in re supersisset, penitus submoveretur ex littera, ac tenore donationis, ex qua tantum abest, quod conscribi possit, Hermannum motum ad donandum fuisse ob ullam matrimonii contemplationem, ut potius apertè profiteatur se donasse ex libera sui ipsius voluntate, quia scilicet de rebus suis itâ disporre placuit, verbis illis = *Perchè così mi è parso, e pare, m'è piaciuto, e piace, obbligando per l'adempimento di questa mia volontaria disposizione &c.* = Quibus professò verbis, & quidem non a Notario, sed ab ipsomet Donante appositis excluditur omnis quæcumque correctivitas, evinciturque actus puræ, & simplicis donationis requirentis proinde insinuationem, ut optime considerant *Oldrad. conf. 5. Socci. Juv. conf. 239. num. 9. in princip. lib. 2.* ubi ait *Oldradam* in his terminis non habere contradicentem. *Decian. resp. 32. nu. 59. lib. 3. Dec. conf. 366. num. 10. Rota. conf. 38. nu. 3. lib. 1. Sord. conf. 361. num. 17. Negusan. Juv. quest. 501. num. 13. Rota coram Buratt. dec. 924. num. 5. & seqq. ibi = Nam quod illa sit pura, & simplex ostendunt ipsius verba, nimirum illas spontè &c. = & alia = *Ac titolo pura, & irrevocabilis* = Donationis, quæ sit, & fieri dicitur inter vivos = & quia sit sibi facere, & donare placuit, & placet &c. = quæ verba sunt attendenda tamquam dispositiva &c. = in rec. d. 20. num. 8. part. 5. ibi = *Et in Instrumento dicitur fieri dictam donationem*. = Spiritu, & ob amorem, & benevolentiam, quæ inter eâ intercedebat, & ob puram, & meram liberalitatem, quæ verba excludunt, ipsam Donentem aliâ ratione motam ad donandum, quàm ob suam liberalitatem = & in Filigianum, donationis super reservatis 10. Januarii 1710. s. in aliquo obsequio coram R. P. D. Crispo ibi = *Nello enim jure dici valet, quod præsata donatio verè sit repanda consensiva, cum Donator in Instrumento dixerit dictam donationem facere titulo, & causâ mera, libera, simplicis, & absoluta* = Donationis, quia sic de bonis, & rebus sibi dispendere placuit, & placet = Quæ si procedunt, etiam in procinquo donationis considerata fuisset conservatio, & ampliatio familie Donatoris, contemplatioque matrimonii. *Statibus. Juv. in obs. ad resolut. 123. num. 22. & seqq. Caccioli. alleg. 71. n. 25. Monteros. decif. 20. n. 10. Rota post Pic. ad Statut. Urb. decif. 12. num. 13. coram Covaler. dec. 257. num. 3. coram sen. me. Alex. Vill. decif. 255. num. 16. & seqq. coram Buratt. d. decif. 924. num. 7. ibi = *Et hæc procedunt, quæcumque etiam dicatur, donationem fieri ob remunerationem meritorum, vel ex causa matrimonii, quia nihilominus præsumitur potius facta ex affectione, & pura liberalitate, quàm ex meritorio, vel aliqua aliâ urgente causa* = in rec. dec. 20. num. 10. & seqq. part. 5. dec. 230. num. 6. part. 14. dec. 457. num. 5. part. 19. & in d. Filigianum. Donationis super reservatis 10. Januarii 1710. s. in aliquo obsequio coram R. P. D. Crispo, quantò potiori jure locum sibi vindicabant in casu nostro, in quo nullus**

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

lius matrimonii, nec in specie, nec in genere mentio acta fuit?

- Ex quibus promanant alia etiam validissima argumenta, primum, simpliciterque donationem
 87 evincientia, nam, si inspecta figura verborum, quibus concepta donatio legitur, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum sortita fuisset, tamen Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in melius consilio, Coelesti sponso sese vovere animo proposituisset, vel denique, si vivis immatura morte fuisset erepta, quoniam colore, aut quâ iustâ ratione dici poterit facta contemplatione certi, ac determinati matrimonii, quando talis donatio, matrimonio non sequuto, resolvitur? *Rota coram Buratt. decif. 581. num. 15. & in rec. decif. 431. un. 6. part. 19.* Rursus, si donatio, de qua agitur,
 89 alligata fuit duobus conditionibus, quibus deficientibus, illa coarctaretur, prout revera corrui, ex latissime supra deductis, quomodo factam dicemus correſpèctivè ad certum matrimonium, quando hoc sine illa remaneret? contra
 90 naturam actuum correſpèctivorum, quorum uno deficiente, alter quoque deficiat necesse est, ut bene ad rem *Rota in Noverio donationis 14. Janii 1709. & 9. Maii 1710. utriusque sub 8. finali coram bon. mem. Caffarello, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. S. Confutit igitur coram R. P. D. Aldrovando.* Denique, si matrimonium conclusum, constabillitumque fuit anno 1621, donatio vero facta legitur anno 1622, perpicuum fit, illam ante notationem prædicti matrimonii factam non fuisse, nec ejus causa finalem extitisse, ut egregie advertunt *Crozet. conf. 54. num. 36. Spad. conf. 169. num. 2. & 3. lib. 3. Mst. de contrah. tit. de donat. num. 72. Tondut. refolut. civil. 53. num. 5. part. 2. Card. de Lac. de donat. disc. 31. & disc. 32. utriusque num. 11. Rota coram Coccin. decif. 431. num. 3. & decif. 452. num. 4. & 5. coram Card. Celfo decif. 40. num. 1. in rec. decif. 200. num. 10. vers. quia part. 5. decif. 241. num. 2. & 3. part. 7. decif. 230. num. 6. part. 14. & de 563. num. 6. ubi,*
- 92 quod matrimonium ita conclusum ad summum eile potest causa merè impulsiva part. 19. & in dicta Fulginatione donationis super reservatis 10. Januarii 1710. S. finali ibi = quod tanto robore
 93 sitis locum habere debet, quia donatio præfata non fuit facta in ipso contractu matrimonii, sed eadem executâ habetur post ipsius contractum matrimonium a Leonardo; hoc autem casu provisi cessat omnis dubitandi ratio &c. = coram R. P. D. Crispo.

- Reliquum nunc effe offendere, nihil contra simplicis, & pure donationis naturam elici posse ex testamento alioquin revocato Hermaoni Dooantis, in quo ille Annoam heredem instituebat in recompensationem amoris, quem Antonius ejus Pater erga se ipsum moriens ostendebat. Verum, cum præclarissimi alii Jurisconsulti id abunde præstiterint, verbis abuti pluribus id re clara superſedeo; id unum animadvertendo, quod, tametsi expresse meritorum,
 94 facta in testamento postmodum revocato, repe-

tita quoque legatur in apoca donationis, nihilominus tamen, cum ibidem adiint verba superius relata cum meram, & gratuitam donationem, tum liberam, abolutamque voluntatem præferentia, nullum probris effectum operaretur, nec pure, ac simplicis donationis naturam alteraret, atque interverteret, prout solide firmat *Cistrenf. conf. 146. num. 2. vers. secundum videtur obſtare lib. 1. Pegg. conf. 52. num. 27. Decian. conf. 32. num. 60. & seq. lib. 3. Soccin. conf. 295. num. 9. vers. sextus, & ultimus lib. 2. Cephal. conf. 81. num. 12. Sord. conf. 361. num. 15. & duobus seqq. Rota coram Buratt. decif. 924. num. 7. ibi = Et hac procedunt quomodo etiam dicatur, donationem fieri ob remunerationem meritorum &c.; quia nihilominus præsumitur potius facta ex affectione, & pura liberalitate, quam ex causa meritorum.*

Donationis.

Eadem questionum capita, quæ in superiore Voto tractata fuerunt, ad examen hic revocantur. Conditio resolutiva donationi adjecta, his verbis = *se si digressisse, si monstrasse, & si parvasse* = disjunctim est intelligenda. Ab insinuationis lege exempta non est donatio conditionalis, ut neque illa donatio, quam occultam Donator esse voluit, nisi eam occultam ex probabili metu servare velle contestatus fuerit coram Notario, & Testibus. Geminatorem adus pro excludenda insinuationis necessitate non efficiunt promissio donandi, Scriptura donationis, ejusdem subscriptio, ac subſecuta traditio. Donationem remuneratorem non probat salsâ meritorum expressio in testamento ad Donante revocato, excludunt verò donationis verbis liberam voluntatem importantia. Confessio alicuius quandoque dividua sit, vel individua?

VOTUM XXXVIII.

1. *Puram a conditione voluntas propriè separatur.*
2. *Conditionem voluntas facit, non sermo.*
3. *Donatio ex quibus verbis conditionalis censetur?*
4. *Conditiones = nondimeno, = se, = ed altro che = conditionem important, & num. 5. 6. & 7.*
5. *Donatio effectum habitura, nonnulli post conditionis implementum, per viam non pure, sed conditionis dicitur concepta.*
6. *Pura, & privatio præcedentem habitam supponunt.*
7. *Donatio si pure concepta sit, conditio illi adjecta post quæſitum emolumentum censetur adimplendo.*
8. *Tamquam non conditionalem, sed modalem, ac penalem etiam reddent ibid.*
9. *Conditio in quocumque dispositione parte sit adjecta, conditionalem illam efficit.*
10. *Conditionalis Legati ademptio dispositionem efficit conditionalem, & num. 14.*

- 13 *Conditio donationi adjecta, ejus effectum, donec impletur, suspendit.*
- 15 *Arctini Theorica in leg. Titia nu. 33. ff. de verbor. oblig. quando nam procedat, declaratur.*
- 16 *Conditionalitas potius, quam penalitas dispositionis ex quibus conjecturis arguitur? & num. 17. ad 21.*
- 17 *Donatio conditionalis, non penaliter arguitur, si conditio illi adjecta, Donantis, non Donatoris favorem respiciat.*
- 18 *Procedit, licet adjecta verba = sub poena privationis =*
- 19 *Conditionalis idem arguitur, si Donans poterat hoc pacto suum facilius finem assequi, & num. 21.*
- 20 *Conditio penaliter a Jure est improbat, & num. 29.*
Et per quam rari a pena deest exceptio ibid.
- 21 *Pena esse nequit, ubi culpa non est.*
- 22 *Culpa defectu, ubi nulla preceptis nec inibitio, nec preceptum.*
- 24 *Conditionis defectus ex facto alterius proveniens, non facit, quem ratione poene exclusum dici, sed eum pro non vocato haberi.*
- 25 *Conditio potestativa a facto alterius dependens, quoad honoratum dicitur casualis.*
- 26 *Illiusque defectus vim omnem adimit dispositioni, ab eoque consensum removet, ac si facta non fuisset.*
- 27 *Ex facto alterius nemo hereditate privari debet.*
- 28 *Intellige, si agatur de vocatione pura, secus quando effectus vocationis pendet a facto Tertii.*
- 29 *Dispositio sub conditione pendente a facto Tertii, quoad ipsam conditionalis dicitur conditione merè potestativa, quo verò ad honoratum casualis.*
Nec penaliter est, licet expressè privationis poenà. ibid.
- 30 *Donator aequè potest non donare, ac nullitatem donationis indicare ex facto alterius.*
- 31 *Qua nullitas non ex facto ipso, sed ex mente Donatoris censetur provenire.*
- 32 *Conditio si impersonaliter in dispositione adjecta sit, ad effectum damtaxat, non ad personam respectivè dicitur.*
- 33 *Ex ejusque defectu corrumpit dispositio, non curato ex cuius culpa.*
- 34 *Confessio qualificata non debet sciendi, sed cum sua qualitate a capiunda est.*
Intellige in non prohibitis, num. 36.
- 35 *Certa, specialisque demonstratio vice omnibus sangitur.*
- 37 *Testimonium Matris valere pro filio ad ampliam consequendam donationem, absurdum est, & num. 54.*
- 38 *Testes transverbiales non admittuntur, nisi extra tertium consanguinitatem, vel affinitatis gradum sint.*
- 39 *Testes sese invicem collidentes fidem non merentur.*
- 40 *Nec, si conciliantur, suspecti esse desinunt.*
De Contract.

- 41 *Testis contra Inducentem plenè probat.*
- 42 *Inverisimilitudo ipso consensu ad rectum iudicium statnendum.*
- 43 *Conditiones plures capitulatione, si re ipsa unum, idemque importent effectum, pro dispensantur, ac alternatim habenda sunt.*
- 44 *Disponentis menti verba debent famulari.*
- 45 *Conditionis inadimplementum non debet inculpationis prejudicium cadere sine ejus facto, aut mandato.*
- 46 *Intellige, si in dispositione respectus ad personam habitus fuerit, non si ad effectum damtaxet.*
- 47 *Donatio sub onere alicujus implementi, ex istius defectu resolvitur, non curato, an per viam modi, an conditionis inenitum illud fuerit.*
- 48 *Donatio non infirmata corrumpit in eo, quod 5000 aureos excedit.*
- 49 *Donatio ab infirmatione validitatem, nomen, atque essentiam assumit.*
- 50 *Infirmitas in donatione ed speciat, ut medio inter illas tempore Donans deliberet, num sibi expediat in suo proposito perseverare.*
- 51 *Infirmitas requiritur, etiam in donatione per apocam privatam facta.*
- 52 *Immo, & ed magis, quam istiusmodi Scriptura suspecta sit.*
Preferunt inter consanguineas personas. ibid.
- 53 *Donatio emissà dici nequit intuitu ce- ti Matrimonii, cujus nulla mentio in apoca facta sit.*
- 55 *Testimonium Virici recipiendum non est.*
- 56 *Donatio infirmationem non requirit, si in causam certi Matrimonii sit.*
Intellige, id non procedere, si sit ipso Matrimonii causa non finalis, sed tantum impulsiva. ibid.
- 57 *Alium corresponsivitas inter se non inducit ex eo tantum, quod alter alteri occasionem praeberit.*
- 58 *Donatio non alia ex causa, quàm ex mera voluntate facta, tamquam pura, ac simplex, infirmationem requirit.*
Ex quibus autem pura, ac simplex valeat distinguere? ibid. & num. 59. & 60.
- 60 *Donatio, licet in utroque habita sit aut agnitionis, aut Matrimonii contemplatio, adhuc ex mera liberalitate non ex eorum causis facta censetur.*
- 61 *Donatio effectum habitura etiam extra casum Matrimonii, hujus contemplatione facta dici nequit.*
- 62 *Donatio, non sequito Matrimonio, cujus intuitu facta est, resolvitur.*
- 63 *Corresponsivorum actuum uno deficiente, alter quoque debet deficere.*
- 64 *Donatio post Matrimonium facta, esse non potuit ejus finalis causa.*
- 65 *Donationis causa tantum impulsiva fuisse dici potest Matrimonium jam conclusum.*
- 66 *Donationem inter, & Matrimonium corresponsivitas ex eorum vicinitate non inducit*

itur contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis.

67 Donatio non censetur meritoria remuneratoria, si jam aliunde compensato fuerit.

68 Donatio merè gratuita, & voluntaria, talis esse non debuit ob adjecitum remunerationis exprimentum.

69 Donatio Secretò excavata ab infamationis necessitate eximitur.

70 Intellige, si duo concurrant, metas illius evalgationis, atque buasmet rei coram Notario, & Testibus facta contestatio.

71 Donatio conditionalis verè donatio est, atque infamatione indiget.

72 Actuum geminatio in donatione supplet infamationis defectum, non inducitur ex promissione donandi, ex consuetudine apocæ, subscriptione, ac traditione.

73 Alius plures ab uno, eademque causa procedentes, non plures, sed unus reputantur alius.

74 Contractus quilibet ratas dici possit ex geminatione nilum, si geminati illi putentur alius, qui ex uno, eademque causa procedunt.

75 Donandi promissio, scriptio, ac subscriptio apocæ, ejusdemque traditionem subsequentes alius omnes sunt merè praordinatus donationi, ipsaque apocæ comprobatoria.

76 Donatio nulla est, non sequenti traditione apocæ illam continenti.

77 Donationis confirmationem alii alius non possunt inducere, nisi qui traditionem apocæ eam continenti sint subsequenti.

78 Renunciatio legitima infamationem in donatione requiruntibus, si juramento expresse desistat fit, non suppletur tacito desumpto ex clausula, & in leue.

DONATIONEM à Nobili Viro Equite Hermanno factam favore D. Anne Neptis ex duplici capite in prateritis scriptis impugnabam; In universum quidem ob non servatas conditiones illi appolitas; supra, verò 300. aureos ob omilam infamationis insolentiam. Verumtamen Magnifica Rota Januensis, diligente præstantissimo Viro D. Jo: Baptista Blondino, die 5. & 12. Decembris anno 1714. prædictam donationem omnino validam esse respondit, ut videre est ex decisione latius desuper extensa, Cujus tamen fundamenta nullo pacto videntur subsistere.

Et sanè fustineri nullatenus posse videtur, quod dispositio, de qua agitur, poenalis sit, quodque proinde Anna, quæ voluntatem Donantis contempnere dici nequit, infans, & ignara excludi minimè debeat à commodò Donationis ob culpam Matris, Maritique, qui conditionibus à Donatore appolitis non paruisse arguatur. Etenim, si in subiecta materia ad Dispensis voluntatem recurrendum est, ut dignoscitur possit, poena nò, an potius conditio sit? quippe voluntas proprie conditionem à poena

separat, atque distinguit, ut ait Marcius. Jurisconsultus in leg. 2. ff. de his, quæ pmi. non. ibi: Penam à conditione voluntas Testatoris separat, & an poena, an conditio, an translatio fit, ex voluntate Defuncti appareat: Cujus observ. lib. 2. cap. 25. tom. 1. per. priv. lit. D. & E. inquires à conditionem voluntas facit, non firmo, & Gabr. conf. 105. num. 8. lib. 1., Simon. de Pri. de alt. volunt. interpret. lib. 4. interpret. 24. dub. 4. num. 15. & seq., Moim. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 33., Torr. de Primogen. Ital. part. 2. quest. 50. num. 63., Rota coram Duran. decis. 339. num. 50., & coram Dumoz. jua. decis. 382. num. 9. Profectò in dubium venire nequit, quin in casu nostro donatio censenda sit conditionalis, prout peripicuum fit ex illis donationis verbis: Intendens auidem, (he questio scripto debet teneri sigillatim cum illi due sigilli cum Lecca, come da me, & fuà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata Madre dello sudeto Signora Anna, e se prima dello mia morte si disgiugasse, si disgiugasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore el mio, come se non fosse fatto, volendo, che rimanga secreto &c., & a patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c., è dato, che si facesse, &c. il sopradetto suo uallo, e vanto &c. = Dichiones namque illæ = auidem = se = & dato, che = procul dubio conditionem important, ut de prima tradunt Redact. b. conf. 7. num. 10., & Mans. consult. 63. num. 14., Rot. in rec. dec. 107. num. 4. in fine part. 3., decis. 371. num. 4. part. 7., & coram R. P. D. Anfald. decis. 136. num. 33., ubi plurimos relict concordantes, de secunda est Text. in leg. si qui fundam ff. de contrahend. empt., Bartol. in leg. quibus diebus §. Tertulius num. 15. ff. de coadi. & demonstrat., Harbof. axiom. 28. num. 2., Saminiot. contr. 71. num. 2., Rot. ad v. not. Card. de Luc. de fideicommiss. decis. 53. num. 16., decis. 54. num. 2., & decis. 81. num. 7. & de 7. tertia observari Riminad. jua. contr. 278. ad. 4., Menoch. conf. 1118. num. 14. & seq.; Mans. consult. 531. num. 1. & 2., Gibb. consult. 129. num. 2., Saminiot. contr. 121. num. 4., Rota coram Vbold. decis. 341. num. 4., coram Zarot. decis. 43. num. 1., in rec. decis. 49. num. 7., decis. 88. ad. 14., & decis. 406. num. 4. part. 13., decis. 16. num. 9., & decis. 301. num. 5. part. 16., decis. 107. num. 4. part. 18., & decis. 232. num. 13. part. 19.

Certòque certius, quia, cum donatio ex voluntate Donantis effectum suum sortiri non deberet, nisi post ipsius obitum, ibi = Che debba aver solamente lungo, e effetto, seguito l'ultimo mio passaggio, e morte = & conditiones illi appolite implende essent, ipso Donatore vivente, ibi = e se prima della mia morte se ne parlasse = ac per consequens ante quæsitum emolumentum, ex hoc, veluti ex necessario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse non poenalem, quia poena, & privatio, utpote habitum præcedentem supponentes, locum sibi vindicare nequeunt, nisi post quæsitum emolumentum, & exclusio ante talem acquisitionem facta dicitur non jam per viam poenæ, sed per viam conditionis, prout hanc circumstantiam tam-

tamquam prò regula statuerunt. *Bartol. in leg. Titio in 4. opposi. ff. de verb. obligat., Paris. conf. 39. num. 152. lib. 2., Monded. conf. 38. num. 61., & 80. lib. 1., & conf. 68. num. 39. lib. 2., Spad. conf. 327. num. 7., & 18. lib. 3., Peregrin. de fideic. art. 11. num. 92., & num. 130., clar. mens. Card. de Luc. de fideicom. disc. 154. num. 10., Rot. in rec. dec. 62., & decif. 156. atrobique num. 1., & 2., & decif. 217. num. 5. part. 18., decif. 161. num. 10. part. 19., in Cavolien. Bonorum 3. Jan. 1705. §. Quod autem coram bon. mem. Caffarello, confirmata 11. Februarii 1707. §. In presenti coram Rño Molines, & 30. Januarii 1708. §. Conditionalitas coram R. P. D. Aldrovando, & in Arimino. hereditatis super additione 18. Jani 1708. §. final. coram Eñno de Polignac ibi = Quapropter, cum implectum præcedere debuisset ejusdem hereditatis acquisitionem, patet, dispositionem fuisse conceptam per viam suspensionis conditionis, non autem modo seu pena =*

- Nec enī, cur in contraria Decisione responderetur, quod controversa donatio in sui initio præcepta legatur, sique præceptum injunctum dici d-beat post questum emolumentum, ideoque locum illi videretur in casu nostro theoria Aretini in dicta leg. Titio num. 3. ff. de verb. oblig. ejus vigore in similibus circumstantiis non conditionalitas, sed modalitas, ac penalitas actus addituri à certi namque, exploratiq; juris est, quod conditio in quacumque dispositionis parte adjecta, reddit illam conditionalem, & quando conditionalis est ademptio, conditionalis etiam efficitur dispositio, juxta Text. express. in leg. quando ff. de condit., & demonstr. ibi = Ex diversis quoque parum datam legatum conditionale videtur, velati quando sub conditione ademptum est, quia sub contraria conditione datum intelligitur leg. legata 14. in princ. ff. de adimend. legat., leg. si post mortem 71. §. Si parē ff. de legat. 1., leg. quod parē 6., leg. si penitus 14. ff. quoad. dies legat. ced., leg. quibus diebus §. Quidam Titio ff. de condit. & demonstr., leg. si testamentum penult. Cod. de insti. & substit. ibi Tunc videri ab initio conditionalem esse institutionem, & sic omnia completi, utique, si Testator ipse institutiones easdem conditionibus complicasset, quæ infra conscripta sunt = Rauden. in leg. heredes mei §. Cum id in 4. part. num. 75. ff. ad Senat. Confili. Trebell., Cepul. conf. 52. num. 7., Rinnald. jan. conf. 116. num. 43. & seq., Menoch. conf. 78. num. 8., & seq., Spad. conf. 327. num. 7. lib. 3., Daron. de condit., & demonstrat. part. 3. cap. 9. num. 12., & 17. in fin., Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 20. cum seq., Gobbi. consulti. 16. num. 33., & seq., Palm. nep. alleg. 368. nu. 8., & 9., Rot. in rec. dec. 227. num. 7. part. 18.

- Ita quidem, ut tam donatio, quam illius annullatio maneat in suspensio, & acquisitionis effectus pendeat à conditionis implemento, Gloss. in leg. aliquando verb. intelligitur, ibique Alberic. num. 1. ff. de condit., & demonstrat., Ruin. cons. 150. num. 8. lib. 3. ibi = concluditur ergo, quod dicta institutio originaliter, & ab initio di-

citur concepta sub conditione si aliqui ex eis non molestabitur Votum Testatoris in relicto sibi facto, pendet at: si in ipsa institutione, & in actu instituendi fuisset dicta conditio expressa, & ex hoc inferatur, quod heres non potuit adire, & quod, mediantes suā additione, non est factus heres, quia dicta conditio sub qua fuit institutus, non erat adhibe parificata, & idem, etiam ab initio non fuit hac institutio conditionalis, sed pura, & secuta esset ademptio sub conditione, quia facta intelligeretur sub contraria conditione = Rauden. variat. resol. cap. 32. num. 4., Torr. de Primogen. Ital. part. 2. quest. 50. num. 14., Rocca disp. jur. secl. cap. 1. num. 67. & 73., Saminat. contr. 449. num. 40. & seq., Rota coram Duran. decif. 339. num. 58. & seq., coram Dno. Jan. decif. 882. n. 3. & 13., & coram Carro decif. 759. num. 5., & plurib. seqq., proindeque locus non est prædictæ Aretini theoriæ, quæ eo dumtaxat casu admittitur, quo dispositio sit pura, onusque impleri debeat post questum emolumentum, ac demum graviore non urgeat conjectura prò conditionalitate, quam prò penalitate dispositionis, ut optime respondet Rota in Cavolien. Bonor. 11. Februarii 1707. §. Pro ut non arget coram Rño Molines.

Quæ porro omnia deficiunt in nostra hypotheli; nam, ut de primis duobus requisitis taceamus, illa enim satis superque submotæ remanent ex proximè animadversis, quod attinet ad conjecturas, hæc sanè omnes eò pertinent, ut conditionalitas unice volita videatur; id quod vel ex eo maxime intelligitur, quod prohibitiones, conditionesque donationis appositæ non respiciant favorem, & commodum Donatarie, sed ipsiusmet Donantis; ille enim considerans, quod, si donatio in aspectum lucumque prolata fuisset, ii, qui ad ejus hereditatem aspirabant, ipsam despectui, atque odio habere facile cepissent, ideirò, ut omnem contemptus, odiumque causam foverem, illam diligentissime occultari voluit. Prout etiam, cum ipse particulari aliqua affectione ferretur erga Vasillos N., voluit hoc suæ, quousque vivisset, charitatis in eos extare monumentum, ut nempe nullis unquam molestiis inquietarentur, neve præcipue in carceres detruderentur.

Quamobrem, cum onus injunctum principaliter teodati in favorem Donantis, & in suæ voluntatis implementum, in dubium revocari minime posse videtur, quin dispositio ista sit merè conditionalis, juxta ea, quæ tradunt Paris. conf. 59. num. 51. lib. 2., Spad. conf. 327. num. 33. lib. 3., Peregrin. de fideic. art. 2. num. 125., Galgaut. de condit. part. 2. cap. 4. quest. 9. num. 16., Stabaz. jan. resol. 82. num. 55., & 57., Urciol. consulti. 27. num. 10., & de transact. quest. 100. n. 41., Rot. post eundem decif. 43. num. 4., in rec. decif. 691. num. 4. part. 1. ibi = In secundo verò casu, quando actus annullatur in favorem alienj, res videtur clare, quod non sit pena, quia respectu illius, in cuius favorem actus annullatur, nulla potest considerari pena, & licet tendat in præjudicium alienj partis, id tamen in consequentiam, & di-

& dispositio dicitur favorabilis, & non penalit, quoniam alim tubilitatem = Dec. in cap. cognoscens num. 17. & hoc procedit etiam quando agatur de auferendo aliquid datum non parè, sed sub certa conditione resolutive in eventum contrarietatis ad favorem certa persona, quia nunquam fuit simpliciter acquisitum, sed cum certa qualitate respectante favorem certæ personæ = dec. 365. num. 11. part. 16. & coram Cerro decif. 579. n. 7., quo loci inquit, quod, licet Testator usus fuisset
18 verbis illis = sub pena privationis =, nihilominus dispositio erat conditionalis, eò quod conditio adposita respiciebat favorem Tertii, & in Cavallica. Bonarum 11. Februarii 1707. §. Etque certius coram Rmo Molines.

Quæ quidem interpretatio eò libentius sequenda, amplectendaque est in casu nostro, quia, cum Donatoris maximè interestet, rem,
19 alto silentio tegi, & homines N. non molestari, facilius finem suum assequi poterat onera adijciendo per viam conditionis, nihil aliud requirerens, præter nudum, ac simplex inadimplementum, quàm per viam pœnæ, ad quam intingendam jura nostra cum tanta maturitate, & adeoque caute, ac circumspècte procedunt, ut vix, ac ne vix quidem ullus dari possit casus, quo quis ab ea non excusetur, ut similem circumstantiam ponderando, egregie dixit Rota in Cavallica. Bonarum 11. Februarii 1707. §. Et porro coram Rmo Molines ibi = Et porro imperceptibile est, quod Spiritus pater capiens ex toto animo, ut si p. p. ejus ablatum non reciperent molestias judiciales à Putro, quodque illi recaperasset quamplurima bona, quæ credebatur occupata ab eodem Putro, invento modo ad hanc finem affe-
21 quendam, mediante substitutione facta favore ipsius Patris cum opere faciendo dictum compromissum, deinde voluisset hanc substitutionem, & privationem in casu n. adimplerenti facere non per modum conditionis, nisi, ubi aliud requireretur, nisi nudum, & simplex inadimplementum, sed per viam pœnæ, ad quam incurrendum jura nostra procedunt cum tanta benignitate, quanta vix ullus est casus, in quo non solvetur, & excusetur = his decaum addendo, quod colore nullo pœnalis dici potest istiusmodi dispositio, quando Annæ donataria neutra ex dictis conditionibus detecta, & adjuncta fuisse probatur pœna enim loci
22 cui ubi vindicare nequit, ubi non est culpa, ubi non est delictum ad Text. in leg. aliud frans est 131. in prin. ff. de verb. signific. culpa autem, & delictum ibi esse non potest ubi nulla præcelsit prohibitio, nullum præceptum, ut tradit Bald. relatus à Cyriac. cam. 519. num. 35. & Rot. coram Bib. decif. 132. num. 4. & seqq. Jam verò constabitur donationis, de qua agitur, conditionalitate, sublata remanet contraria illa animadversio, quæ dicebatur, absurdum esse, quod Anna donataria infans, & ignota plecti, atque puniri debeat. factio, & culpa Annæ excludi non dicitur à commodo donationis
24 ratione pœnæ, sed ex defectu conditionis, eademque in hoc casu non jam privata, sed non

considerata fuisse dicitur, prout unanimitè affirmant Cofanus, conf. 3. ferè per tot., Peregrin. de fideic. art. 11. num. 86., Roder. de incompat. part. 3. cap. 1. num. 83., Alex. confil. 47. n. 8., & 9., & confil. 66. num. 16., & 17., clar. mem. Card. de Lac. de fideic. diffe. 155. num. 6., Torr. de Primog. Ital. part. 2. quest. 52. num. 13., Rocc. disput. jur. selec. cap. 1. num. 71. ibi = nullum prorsus juri poterat dici quævis substituitis, nisi sub dicta conditione, eorumque exclusio anilatenus preceit immediate ex delicto, sed potius ex defectu conditionis, quæ sub conditione vocatur, & cap. 13. num. 14., & 15., Salsidat. contr. 45. num. 40., & seq. 3. mod. decif. 101. num. 7., Trijiani decif. 45. num. 24., Mart. Pat. Pisan. 25. num. 16. ibi = nam cum deficit conditio substituitis, non dicitur substituitas præpari in casu, sed habetur pro non scripto &c. = Laurat. decif. Avenion. 118. n. 1., & seqq., Rot. in rec. de ff. 203. num. 25., & 26. part. 6. coram Duran. decif. 339 num. 59. ibi = Defectus autem conditionis non facit, quem privati, cum nunquam haberent, sed immò operatur, ut habeatur pro non vocato, & coram Cerro dec. 579. num. 10., coram bus. mem. Ewe. ix jun. dec. 1340. num. 1., post Baldin. ad Roman. decif. 28. num. 2. tom. 2. in Cavallica. Bonarum 11. Februarii 1707. §. Quoniam obiectum coram Rmo Molines, in confirmatoria 30. Januarii 1708. §. Aliquæ præi-
25 si, coram R. P. D. Aldrovando in Caspena Arlica. fideicommissi 26. Junii 1709. §. Et præi-
26 si coram bonamem. Caffarello, & in Arimin. benedictatis super additione 18. Januarii 1708. §. Nec obstat coram Eno D. Card. de Polignac.

Et jure quidem, meritoque, quia potestativa
25 conditio penlem à facto, vel non tacto Matris, ac Mariti quoad Annam dicitur, & est casualis, ita quidem, ut hujus defectus adimat vim omni-
26 nem dispositioni, ac eaque contentum removeat, perinde ac si tacta non fuisset, ad Text. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testam., Covarr. in cap. Reynald. §. 1. num. 7. de testam., Cephal. conf. 52. num. 5., Menoch. conf. 78. num. 3., Rain. conf. 122. num. 9. lib. 2., Peregr. de fideic. art. 11. num. 86. ibi = Potestativa conditio dependens à facto Tertii, quoad bonorum casum censetur, ac ideo illius defectus cessare facit dispositionem Roder. de incompat. part. 3. cap. 1. num. 84., Rocc. disput. jur. selec. cap. 1. num. 8., optimè Rota in rec. decif. 459. num. 22., & seqq. part. 9. tom. 2. ibi = Nec obstat l. Paterfamilias ff. de hered. instit. in quas statuitur, quod nemo ex alterius fisco
27 exheredari, vel hereditate privati convenit, quia illius dispositio procedit in vocatione pura, & cum privati non potest induci conditio pendens à facto Tertii, sicut quando effectus vocationis pendet à facto alterius, itant quæ rem quædam saltem
28 adimplendum sit per Tertium, tunc enim, dum Tertius non facit, idest Pater non acceptat, cessat vocatio filiorum, per Text. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testam. &c., eò ratione, quia potestativa conditio dependens à facto Tertii, quoad heredem censetur casualis, & ideo illius defectus facit cessare dispositionem in coram Cerro dec. 579. num. 7., & seqq. ibi = Nec subsistit, quod presu-
29

ta conditio sit penalis, ideoque imprædetur a fare, quia, cum contracta favore Terti, dispositio non dicitur penalis, quoniam Testator usus fuerit verbis sub pena privationis sed merè conditionalis conditione potestativa respectu Matris, & casuali respectu filiorum, qua non est prohibita = Et in Carpenteratien. fideicommissi 25. Januarii 1709. §. Et præmissa in fin. coram bon. mem. Caffarello ibi = Ea evidenti ratione, quia potestativa conditio dependens a facto, vel non facto Heredis, quoad alteriores substantias casualis censetur, & ideo illius defectum cessare facit sequentes dispositiones, perinde, ac si facta non essent =

- Nec est, cur Anna conqueratur, quia, sicuti
 30 D. Alexander posuerat ei non donare, ita potuit etiam docere ea sub conditione, ut donatio nulla, & irrita redderetur facto Matris, vel alterius, cum in hoc casu non spectetur primario factum, & culpa Matris, sed principaliter voluntas Hermani sub ea tantum lege de re sua Disponentis, ut optimè advertunt Sima. de Præf. de interpret. ultim. volunt. l. b. 4. d. b. 4. n. 14., Rot. coram Regis decis. 290. num. 4., in Famen. Privilegiaria 5. Maii 1700. §. Nihilominus coram clar. mem. Card. Caprara, in Guallicen. Bonorum 18. Februarii 1707. §. Eaque certis in fin. coram Rino Molinet, in Carpenteratien. fideicommissi 26. Januarii 1709. §. Et jure quidem, meritoque ibi = Filiis, & Descendentes in isto casu exclusi non dicuntur primario ex facto Patris, bene verò ex Disponentis voluntate, cui integram est totam legem dispositivam, & Bonis suis dicere = coram bon. mem. Caffarello, confirmata quoad portionem Alexandri 19. Februarii 1712. §. Idque possimum coram Eiusd. Card. Priolo, & in altera contemporanea decisione quoad portionem Petri §. Et quomodo in fin. coram eodem.

- Atque hæc quidem portio jure procedunt in nostra hypothese, quia Donator adijcitur conditiones superius relatas, locutus semper fuit impersonaliter, nullà videlicet habita relatione ad certam aliquam personam ibi = Et se prima della mia morte si disgiustasse, si mastrasse, e si parlassi &c. Con patto di più, che non si molestassero &c., e dato, che si facesse &c. = Ex quibus sequitur, quod Donans unice consideravit effectum, respexitque simpliciter, & absolute inadimpletorem prædictarum conditionum, at non etiam personas, à quibus ille non adimpletetur, proindeque, ut dispositio viribus suis, & effectu vacua remaneat, satis est, paritum non fuisse conditionibus, non curato, an unus potius, quam alter non parcerit Galignet. de condit. part. 2. cap. 5. quest. 3. autè num. 3., Pantechman. quest. 19. num. 103. part. 1. ibi = Quando sit respectus ad effectum, sive ad rem ipsam, non curatur a quo fiat = & bene etiam Rota in Romana, seu Ferentina Pecuniaria 22. Januarii 1714. §. Non obstante ibi = Cum Patre non posuerit sub conditione, nisi liberationem Bonorum ibi = ogni volta, che detti Beni venivano liberati dal patto redimendi = conditio dicenda erat adimpleta ubicumque haberetur intentus liberationis Bonorum, etiam si filia non sequeretur ex opera Venditoris, ubi

enim consideratur, & in conditione positæ effectus, tunc iste solum venit in obligatione, non autem sua causa = & 2. Mihi obflare ibi = Mihi obflare visum fuit, quod non agatur de conditione apposta in ultima voluntate, sed in contractu, ut etiam in contrahibus, ubi fuit considerata pura, & simplex libertas Bonorum ab opere patris redimendi, non verò illa causa, ex qua produceretur eodem liberatio, statim ac: Bona acquirunt, di. itur purificata conditio, quia sufficit adimplementum libertatis Bonorum, non attento, an procedat ex una, vel alia causa = coram Eiusd. D. Card. Scotto Alina Urbis Governatore.

Agnoscentes eamraria Deciso, colore nullo, nullaque iusta ratione impugnari posse controverſe donationis conditionalitatem, contendit, impletas fuisse conditiones illi adpositas, & primò quidem, quo 1. attinet ad silentii præceptum, inquit, quod si non aliunde constat, illud Dorotheæ fuisse inajuntum, quàm ex ipsius confessione, hæc uti qualificata ab imperitita facultate revelandi = agi interessat = scienda non est, sed cum sua qualitate est accipienda = Verùm discursus iste haudquaquam sufficit, & falsum, namque est, quod non assidue consistit, inajuntum fuisse silentium Dorotheæ, quàm ex ipsius confessione, cum contrarium necessarîo eliciatur ex ipsamcti donatione; si enim Donator inquit, se traditurum Dorotheæ apocam donationis, deinde vetat, illam resignari, ostendit, de ea agi = ne non videt, præceptum, se prohibitionem directam principaliter esse in personam Dorotheæ, que penes se retinere debebat apocam, ità suadente certissimè illi juris nostri regulâ, quâ edocemur, quod certa, specialique demonstratio vice nominis fungatur ad Text. 35 in leg. demonstratio 17. ff. de condit., & demonstrat., leg. certam 6. ff. de reb. credit., leg. Cam falsa cod. de jur., & fact. ignor. §. Si quidem in numine 29., ibique Arnold. Vin. num. 4. Instit. tit. de legat., Paulat. differt. 28. ann. 74., & seq. Rot. coram Penting. dec. 490. num. 8., in rec. decis. 93. num. 18. part. 17., & decis. 48. num. 8., & 9. part. 19., proindeque, si Dorothea proculdubio prohibita fuit patefacere controversam donationem, ejus confessio attendenda quidem erit quoad primam partem, & non etiam quoad secundam, cum in prohibitis confessio sciendatur, dividaturque, hoc est accipitur, rejectâ qualitate, Bald. in leg. 1. num. 21. cod. de confess., Alexand. cons. 99. num. 2. lib. 7., autè Cocciol. resol. crimin. verb. confessio resol. 24. num. 1., & 14., Rot. dec. 258. num. 6., Rot. dec. 402. num. 3. part. 1. divers., coram Seraphus dec. 644. num. 1., coram san. mem. Gregor. XV. dec. 416. num. 3., coram Regis dec. 302. num. 1., & 2., in rec. dec. 525. num. 2. part. 2., decis. 97. num. 4. part. 6.

Eoque magis scienda est illiusmodi confessio in casu nostro, quia aliquam mater favore filie ferret testimonium, cujus vigore illi compararetur jus assequendi amplam donationem, 37 quod quàm sit absurdum, bene observant Bartol. in leg. Qui testamentum §. Quæcumque num. 3., ibique Bald. colum. 2. in princ. vers. in casu de testam. Nelh

Neil. de Testib. num. 7. ; Campeg. eisdem trait. regul. 2. vers. tertio quia mater, Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 114. num. 4. ; Farinacc. de Testib. quest. 54. regul. 1. num. 149. ; Gabriel. varior. conclus. tit. de Testib. conclus. 17. num. 4. ; Qua de re in his causis nec etiam Transversales indifferenter admittuntur ad testimonium ferendum pro Confanguineo s. iidem enim recipiuntur,

- 33 cum sunt extra tertium confanguinitatis, vel affinitatis gradum per *Text. in canon. Absens il 2. 3. quest. 9. Doctores in leg. etiam cod. de Testib. Alexand. conf. 132. num. 27. lib. 5. ; Gabriel. varior. conclus. tit. de Testib. conclus. 15. num. 1. ; & segg. ; Farinacc. de Testib. quest. 54. num. 1. ; & 2. ; Rot. post ejusdem conf. 100. 2. decis. 125. num. 1. ; coram Duran. decis. 477. num. 3. ; coram Cels. decis. 166. num. 6. ; coram bon. mem. Emeris Jan. decis. 253. num. 2. ; in rec. decis. 327. n. 14. part. 12. ; decis. 54. num. 2. part. 17. ; & ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Regular. decis. 17. num. 7. ; Et sane, si fides habenda esset simpliciter dicto Dorotheae matris, frustrâ Donator silentium adeo enixè præcepisset, ut in casu contraventionis irritam voluerit esse donationem, semper enim Dorothea obtendere posset facultatem sibi optenens à Donatore tributam rem detegendi, ut sensum patet.*

- Non onitendo etiam, quod Dorothea rejicienda quoque esset, quia vel est contraria aliis Testibus à Parte adversa productis, vel iidem invicem se se collidunt, illa enim ait, concessam sibi fuisse potestatem patefaciendi donationem *ag. intertesti.* Dominus verò Jo: Baptista Spousi Vitricus deponit, se id rescisse à Dorothea, quæ sibi dumtaxat ex Donatoris voluntate significare poterat, at non etiam aliis ; Contrâ verò testis alter affirmat, contrariam donationem Lippis, & Tonforibus, ut dici solet, fuisse notificam ; Discrepantia itaque ista non modicè ledit testimonium fidem ad *Text. in leg. Eos qui diversaf. ad leg. Cornel. de fals. adeo quidem, ut, etiam si*

- 42 semper tamen illos suspectos, & infirmos redderet, ut post *Jo. Andr. ; & Butr. in cap. in nostra de Testib. ; & in addit. ad speculat. tit. de Testib. §. De interrogatoriis* tradit Bero *quest. 84. num. 5. vers. & quomodo ; Castald. consult. 29. num. 5. ; Rot. in rec. ; decis. 147. num. 4. part. 10. ; decis. 266. num. 8. part. 18. ; dec. 73. num. 20. ; decis. 100. num. 4. part. 19. ; ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de servit. decis. 34. num. 18. ; & in consil. leg. & ration. decis. 5. num. 6. ; immò verò, cum depositio postremi testis conciliari nullo pacto possit cum dicto Dorotheæ, ille utpote ab Anna inducus, contra ipsam constituit gradum perfectæ probationis *Rot. in Mantiff. ad clar. mem. Card. de Luc. de Benefic. decis. 6. num. 10. de Jurepatron. decis. 49. num. 7. ; decis. 72. num. 16. ; & decis. 73. num. 6. ; de Regular. decis. 4. num. 20. ; cum aliis in Romano Redditionis rationis 1. Martii 1709. §. Justitio* verò curam Eno D. Card. Priolo ; Cujus quidem testis fides nullatenus minui potest ex eo, quod non deponat, à quoniam vox vulgi protecta sit, cum ortum habere poterit,*

etiam ab ipsomet Donante ; Ille enim, cum rem regi vellet ob illam adeo rationabilem causam, ne scilicet invidia inter Confanguineos exardesceret, & aliquorum ex ipsis odium contra se concitaretur, inverisimile prorsus est, quod ipse postmodum pandere voluerit rem, quæ patetâ, sibi, aliisque occulte potuisset, juxta notata per *Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Testib. decis. 15. num. 17.*

His eademque ratione frustrâ evitari contenditur donationis resolutio eo sub obtentu, quod, cum Donator, illam nullam, irritamque esse voluerit, si hæc copulativè concurrissent « *Se si disgiunxisset, si mostrasse, e se ne parlasse* » non sufficiat proinde, quod Dorothea de ea verba dumtaxat fecerit, cum necessarium præterea fuisset, quod apocam bene obligatam resignasset, obtendilletque ; Nam, si Donator finem à se omnino volitum non alioquebatur, tam si apocam prædicta fuisset ostensa, quam si de ea actum fuisset ab illam retinente, & tenorem minime ignorante, protectio in hiis circumstantiis verba conjunctiva, ac copulativa pro disjunctivis, & alternativis accipienda sunt, ad *Text. in leg. Conjunctionem 29. ; & leg. sapè 53. §. de verb. signific. ;* Ita enim verba semper interpretanda sunt, ut menti Disponentis famulentur, juxta *Text. in leg. penult. ff. ad exhib. ; Rot. in rec. decis. 32. num. 16. part. 16. ; & ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. decis. 79. num. 17.*

Hæc, quod attinet ad conditionem non servati silentii ; quod verò respicit prohibitionem inferendi molestias hominibus NN., inquit contraria *Deciso*, quod, licet conjecti fuerint io carcerem homines illi, cum tamen nullibi appareat de mandato Annæ, sed iactum id unice fuerit vigore mandati generalis ad lites dati ab ejus Viro, hinc præjudicium nullum obvenire possit Annæ uxori, ex auctoritate *Giovagn. resp. 93. num. 17. ; & seg. lib. 1. ;* sed facilis est, ac prompta responsio promanans ex eo, quod, cum Donator prohibendo molestias usus fuerit verbis impersonalibus, non innuit, sed aperte ostendit, quod consideravit effectum, non respexit ad personas, à quibus molestia inferri potuissent, ut, præter auctoritates allegatas in *§. Atque hæc quidem*, est *Text. in leg. si moter cod. de insti. ; & subseq. ; leg. finel. cod. de donat. qua sub mod. ; Atiolin. resol. 100. num. 24. ; Mansf. consult. 227. num. 19. ; & seg.*

Fortius in casu nostro, quia Donator probè noverat, nomina Debitorum data fuisse io doctem Viro ; ideoque sive molestia illata fuissent ab Anna Donataria, sive à Viro, inspectâ Donantis voluntate, æque in utroque casu deficit conditio à Donante apposita, ac per consequens corrumpit donatio, non curato, an defectus conditionis, seu adimplementi sit culpulosus ; nec ne, quia non culpa, non dolus, sed defectus voluntatis aufert emolumentum, ut, præter auctoritates late superioribus locis adductas, bene admonet *Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de donat. decis. 15. num. 8. ibi = Versum in terminis donationis habentis annexum omnis correptionem*

aliquid dandi munus, ut dictum est, cum clausula resolutoria, unde non est inspicendum, an defectus ejusdem adimplementum fuerit culpae, nec ne, quia, cum juxta d. Bartholomei Donatorii dependat à solutione d. annua praestationis, ex eo, quod defectus in adimplendo, & similiter non soluit, eo ipso dicitur adeptum consensus Valerii Donatoris ab ipso acta donationis, & reversum dominium rei donatae.

Quae quidem Decisio vel sola sufficeret ad id, quod propugno, constabiliendum; in ea namque, pluribus adductis & Doctorum, & Sacrae Rotae auctoritatibus, responsum tuit, quod donatio sub alicujus implementi onere facta certò certius resolvitur ex defectu talis implementi, abique eo quod illa faciendi sit distinctio, an implementum injunctum fuerit per viam molli, an potius per viam conditionis, & an ante, an vero post questum emolumentum, ut videre est ibidem sub num. 1., & 2. ibi = *Et sic Dominus voluerunt recedere ab expressa dispositione Textus in leg. 1. cod. de donat. qua sub mod., per quem communiter tradunt Doctores, speciale esse in donationibus sub aliis implementi onere factis, ut resolvantur ex defectu d. adimplementum, & quidem, nullà adhibita distinctione, an adimplementum fuerit praestitum per viam modi, seu per viam conditionis, & an à parte ante, seu à parte post questum emolumentum donationis.*

Hec igitur cum ita se habeant, pluribusque non levis argumentis demonstrata fuerit omnimoda controversae donationis resolutio, superfluum videri posset alia in id cumulare. Verumtamen non recedendo ab hoc usque firmatis, censco, controversam donationem alio quoque nomine nullam, & irritam extitisse; cum enim illa nec ab infirmo Donante, nec ab alio id in mandatis habente fuerit infirmata, nulla remanet, & inefficax in eo quod 500. aureos excedit, ad Text. express. in leg. hac sacratissimo 30., leg. Sancimus 34. juncta leg. Si quis 16. §. Ceteris cod. de donat.; donatio namque ab infirmatione, tamquam abactu periciente, validitatem expectare, ab eaque nomen, & essentiam recipere, ac mutuari dicitur Menoch. conf. 292., n. 3. & §. 5. Castell. de donat. disc. 3. part. 6. num. 13., Gratian. disp. 483. num. 23., clar. mem. Cir. de Luc. de donat. disc. 60. num. 17., Rot. in rec. de disc. 69. num. 15. part. 7. de disc. 241., & de disc. 294. per tot. part. 13., de disc. 642. num. 24. part. 18., & de disc. 594. num. 11. part. 9.; Cumque eadem eo pertineat, ut Donans secum ipse reputet, atque deliberet, utrum expedit in eadem voluntate perstiterit nec ne à tradita per Molin. de Justit. & Jur. traç. 2. disp. 278. num. 5., Mantica de totit. lib. 3. tit. 3. num. 9., Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. Gloss. 29. num. 11., Castell. de donat. disc. 1. special. 4. num. 5., Advoc. Confautus. ad Stat. Urb. tom. 3. de donat. infirmat. annot. 47. num. 114., Rot. in rec. de disc. 347. num. 1. & 2. part. 13., de disc. 321. num. 9. part. 14., in Navarria donationis 14. Janii 1709. §. Nilque turbat coram bon. mem. Caffarello, confirmata 12. Decembris 1710. §. Ex altero quoque coram R. P. D.

Aldrovando; Idcirco à tali solemnitate immunem non esse in praeteritis scriptis probavi etiam donationem in apoca privata factam, ex Text. in leg. donatio 35., & in leg. lata 27. cod. de donat., Rot. de disc. 242. num. 2. 3. 25., & 30. part. 18.; Immo verò magis praecise requiri infirmationem in istiusmodi Scripturis, utpote suspectis, praesertim inter necessarias, conjunctasque personas per d. leg. donatio, & leg. lata cod. de donat., et Rot. d. de disc. 242. num. 27. part. 18.

Quam porrò infirmationis necessitatem eludere conatur contraria Decisio pluribus exceptionibus, quarum prima est, quod controversa donatio facta dicitur contemplatione certì, ac determinati Matrimonii; altera, quod res sit de donatione remuneratoria; tertia, quod donatio occulta, atque secreta esse debebat; quarta, quod istiusmodi donatio ob incertum aliquem eventum obnoxia erat resolubilitati; quinta resultare contenditur ex geminatione, actus, sexta denique profluere dicebatur ex jurata renunciatione tacta legibus dicte infirmationis solemnitate requirementibus; sed frustra. Ut enim rem ordiar à prima exceptione, haec nullius ponderis est; nam, si in apoca donationis nulla penitus nesciam certi, ac determinati Matrimonii mentio facta fuit, quamam justà ratione contraria Decisio contendit, illam factam fuisse in praesentia certi, ac specifici Matrimonii causam, ut bene ratocinatur Rot. de disc. 163. num. 5. part. 19. rec. At enim id iniquum Dorothea Mater Donatariae, ac Joannes Baptista Sponsi Vitricus. Verùm Matrem à testimonio favore filiae ferendo repelli super probavimus in §. Edgne magis; Vitricum verò Testem esse vctat Text. in leg. Julia ff. de Testibus 55. quæst. 54. num. 162., Concil. ref. crim. in verb. Testis quoad pers. nat. ref. 2. num. 1.

Verùm enim verò, nè summo Jure agere, ac nimis ad vivum omnia refecare velle videar, agendum Testes praedictos audiamus: Joannes Baptista Sponsi Vitricus ait, se dixisse Consanguineis Sponsi, quod Anna ultra paternum patrimonium habitura erat aliam insignem pecunie quantitatem, abique eo quod vel summa expresserit, vel personam designarit, à qui illa esset prociuctura, quibus auditis = *detti Signori le dissero, che trattassero detto Matrimonio con facilità di combinarlo, come segni, e si fece la poliza matrimoniale* = sunt verba. Depositionis; Dorothea verò inquit, quod, cum rem differri videret, significari curavit Consanguineis Sponsi, Hermannum, coniecto Matrimonio, donatum fuisse libras centum milla, subdens verba illa = *e detto offerito fino si quello, e si fece l'impulso alla conclusione di detto Matrimonio* = li igitur Sponsus, ejusque Consanguinei nullam certam, ac specificam scientiam, vel rei donandae, vel personae donaturae habebant, si creditur, talem spem futuræ donationis ad rem perficiendam impulsisse, nemo non videt, quod ad summum donatio isthæc extitisse dici possit causa impulsiva Matrimonii, quæ quidem non sufficit ad effectum illam eximendi ab infirmatio-

tionis necessitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod eadem sit prima, præcisæ, ac principalis, finalis causa Matrimonii, sicuti tradiderunt *Gravet conf. 85. num. 3.*, *Giovagnon. resp. 83. num. 46. lib. 1.*, *Fenzon. ad statut. Urb. cap. 149. num. 43.*, *Gratian. discept. 284. num. 36.*, *Card. de Luc. de donat. disc. 60. num. 45.*, *Monte-vent. decif. 10. num. 1.*, & 2. Et rectè quidem, quia, tametsi obscura illa, dubia, & incerta spes contrahendi Matrimonii, non idcirco tamen sequitur, istiusmodi actus dici inter se posse corre-
 37 pectivos, ita quidem ut alioquin nec Matrimonium sine donatione, neque donatio sine Matrimonio sequutura fuisset *Ancharan. in cap. accessorium num. 16. vers.* Præterea isti duo actus de regal. jur. in 6., *Pacian. de probat. lib. 1. cap. 23. in addit. lit. F.*, *Roc. dispot. jur. feleci. cap. 105. num. 41.* & seq., *Rot. coram Carill. decif. 177. in fin.*, *coram Blic. decif. 181. num. 27.* & decif. 466. num. 31., in rec. decif. 223. num. 15. part. 17., & latè ben. in rem. *R. P. D. Amadorius in Voto edito in Romana Nominatiois 4 Martii 1714 §. 27.*

Quamquam verò factis his exclusæ videri possit mutua quælibet actuum connexio, atque corre-
 spectivitas, quam coartaria *Decifio* insubstituentibus omnino probationibus adstruere conatur, nihilominus tamen, si que adhuc dubitas hæc in re superest, ea penitus submoveretur ex litera, ac tenore donationis, ex qua tantum abest, quod conjici possit, Hermannum motum ad donandum fuisse ob illam Matrimonii contemplationem, ut potius aperte profiteatur se donasse sui ipsius voluntate, quia scilicet de rebus suis ita disponere placuit verbis illis =

38 *Perchè così m'è parso, e pare, m'è piaciuto, e piace, obbligando per l'adempimento di questo mio volontaria disposizione &c.* Quibus protestò verbis, & quidem non à Notario, sed ab ipso Donante apponitis, &cluditur omnis quæcumque corre-
 spectivitas, evinciturque actus puræ, ac simplicis donationis, requiritur proinde infirmationem, ut optime considerat *Oldrad. conf. 5. part. 1.*, *Saccia. jux. conf. 395. num. 9. in princip. lib. 3.* iniquens *Oldradem*, in his terminis non habere Contradictorem *Decim. resp. 32. nu. 59. lib. 3.*, *Det. conf. 366. num. 10.*, *Ruin. conf. 38. num. 3. lib. 1.*, *Sard. conf. 361. num. 17.*, *Negusant. jux. quest. 501. num. 13.*, *Rota coram Barato decif. 924. num. 5.*, & seq. ibi, & *Nam, quod illa sit pu-*

39 *ra, & simplex, ostendunt ipsius verba, nimiram illa = sponte &c.* & alia = ac titulo pura, mera, & irrevocabili donationis, qua fit, & fieri dicitur inter vivos = Et quia fit sibi facere, & donare placuit, & placet &c. = qua verba sunt ostendenda tanquam dispositiva &c. = in rec. dec. 20. nu. 8. part. 5. ibi = Et in Instrumento dicitur fieri dictam donationem sponte, & ob amorem, & benevolentiam, qua inter eos intercedebat, & ob par-
 40 ram, & meram liberalitatem, qua verba excludunt, ipsum Donantem aliâ ratione motum ad donandum, quàm ob suam liberalitatem = & in Fulginateu. donationis super reservatis 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse coram R. P. D. Crispo, ibi

= nullo enim Jure dici solet, quod prefata donatio verè sit repntanda causativa, cum Donator in Instrumento dixerit dictam donationem facere titulo, & causâ mera, libera, simplici, & absoluta donationis, quia fit de bonis, & rebus suis disponere placuit, & placet =

Atque hæc si procedunt, licet in proemio donationis considerata fuisset conservatio, & ampliatio familie Donatoris, contemplatioque Matrimonii, *Staiban. jux. in observat. ad resol. 123. n. 21. & seqq.*, *Conciol. alleg. 75. nu. 25.*, *Montera. decif. 22. num. 10.*, *Rota post Pic. ad statut. Urb. decif. 22. num. 13.*, *coram Criveller. decif. 257. nu. 2.*, *coram san. mem. Alexandre Vili. decif. 355. num. 16.* & seqq., *coram Barot. dict. decif. 924. num. 7. ibi = Et hæc procedunt, quatenus etiam dicatur, donationem fieri ex causa Matrimonii, quin nihilominus præsumitur potius scilicet ex officione, & pura liberalitate, quàm ex aliquo alio argenti confu. = in rec. decif. 20. num. 10.*, & seqq. part. 5. decif. 230. num. 6. part. 14., decif. 417. nu. 5. part. 19., & in dicta Fulginateu. donationis super reservatis dicta §. In aliquo coram R. P. D. Crispo quanto potiori jure locum sibi vindicabant in casu nostro, in quo nullius Matrimonii, nec in specie, nec in genere mentio facta fuit.

Lix quibus promanant alia etiam validissima argumenta puram, simplicemque donationem evincunt, nam, si, inspectâ figurâ verborum, 61 quibus concepta legitur donatio, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum fortitura fuisset, tametsi Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in melius consilio, Cœlesti Sponsio fecit vovere animo propositisset fuo, vel denique è vivis immatura morte fuisset erepta, quoniam colore, aut quâ justâ ratione dici poterit facta contemplatione certi, ac determinati Matrimonii, quando talis donatio, Matrimo-
 62 nio non secuto, suarè naturæ resolvitur? *Conciol. allegat. 75. num. 30.* & seq., *Rota coram Barot. decif. 581. num. 15.*, & in rec. decif. 431. num. 6. part. 19., tursus, si donatio, de qua agitur, alligata fuit duabus conditionibus, quibus deficientibus, illa corruisset, prout reverà corruit, ex latissime supra deductis, quomodo factam dicemus correpective ad certum Matrimonium, quando hoc sine illa remaneret? contra naturam actuum correpectivorum, quorum uno deficiente, alter quoque deficiat necesse est, ut bene ad rem nostram advertit *Rota in Nucerina donationis 14. Junii 1709.*, & 9. Moii 1710., atrobique sub §. final., coram bon. me. Caffarelli, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. §. Constitit igitur coram R. P. D. Aldrovando 1

Denique, si Matrimonium conclusum, constabulumque fuit anno 1691., donatio verò facta legitur anno 1692., perspicuum fit, illam contemplatione prædicti Matrimonii factam, non fuisse, nec ejus finalem causam extitisse, ut egregie ratiocinantur *Gravet. conf. 54. num. 36.*, *Spad. conf. 169. num. 12.* & 3. lib. 3., *Mozz. de contract. titul. de d. num. 72.*, *Tondet. resolut. civiil. 54. num. 5. part. 2.*, *Card. de Luca de suspit. disc. 31.*, & disc. 32. atrobique num. 11.,
 64 *Par-*

Paulus. differtat. 8. num. 35., Rota coram Cocchi de decif. 473. num. 3., & decif. 469. num. 4. & 5., coram Card. Celfo decif. 40. num. 13., in rec. dec. 200. num. 10. verf. quia part. 1., & decif. 241. num. 2., & 3. part. 7., decif. 230. num. 6. part. 14., & decif. 163. num. 6., inquit, quod Matrimonium jam conclusum ad summum esse potest causa merè impulfiva part. 19., & in dicta Fulginsien. donationis super referatis 10. Januarii 1710. §. final. ibi = Quod tantò robustius locum habere debet, quia donatio prefata non fuit facta in ipso contratu Matrimonii, sed eadem exarata habetur post jam contractum Matrimonium a Leonordo, hoc autem causa profus cessat omnis dubitandi ratio = coram R.P.D. Crispo. Et licet non multum temporis inter hanc duos actus intercefferit, nulla tamen ex eorum vicinitate elici potest correſpectivitas contrà Donantis voluntatem in apoca donationis luculenter expreſſam, optime Gratia. diſcept. 786. num. 19. ibi = Itant inter iſtos contratus non poſſit conſiderari aliqua correſpectivitas, quoniam enim eodem die eſſent facta inſtrumenta, cum adſe expreſſo cauſa procedentis a mera liberalitate, que excludit omnem correſpectivitatem, qua poſſit oriri ex vicinitate temporis = Rota dec. 34. num. 6., & 7. part. 6.

Sublatà hac priori exceptione, progredior ad alteram, quæ in eo ſita eſſe dicebatur, quod controverſia donatio ſit remuneratoria. Verum, cum qualitas iſthæ non aliunde elicitur, quin ex priori teſtamento Hermannii, in quo ipſe heredem inſtituit = la Signora Anna figlia del Signor Antonio ſuo fratello in recognitione di quello, che b'è fatto alla ſua morte verſo di me = ſunt verba dicti teſtamenti, ſubmotà prorsùs remanet animadvertendo, quod Antonius ſux mortis tempore legavit quidem Hermannio fratri ſex millia aureorum, ſed profeſſus fuit id egſiſſe, ut aliqua ex parte ſatiſfaceret obligationibus, quibus obſtrictus reperiebatur ergà Hermannum fratrem Legatarium, ergo, ſi vigore huius Legati ſatiſfactum eſt propriis ipſius Legantis obligationibus, nullum inde acquiri potuit meritum vel ipſi, vel ipſius filie, ad Text. in leg. proximi 50. ff. de rit. nups. l. ſi ſervo 84. ff. de her. inſtit. Proindeque nū mirum, ſi Hermannus teſtamentum prædictum poſtmodum revocavit, nullamque rationem habuit Annæ ex dicto Antonio fratre neptis, & ſi in apoca etiam donationis nullam meritorum expreſſionem fecit.

Quæ tamen expreſſio licet apocæ prædictæ adjecta legeretur, nullo certè numero habenda eſſet, quia cum adſint etiam verba ſuperioribus locis relata meram, gratuitamque donationem præſeferentia, & liberam, abſolutamque voluntatem importantia, nullum proſus effectum operaretur, nec puræ, ac ſimplicis donationis naturam alteraret, atque interverteret, prout ſolidè firmant Cyprienſ. conf. 346. num. 2. verf. ſecundo videtur obſtare lib. 1., Vegg. conf. 52. num. 27., Decian. conf. 32. num. 60., & ſeq. lib. 3., Socia. jun. conf. 295. num. 9. verf. ſextus, & ultimus lib. 2., Cephal. conf. 81. num. 12., Sard. conf. 361. num. 15., & duobus ſeqq., Andreeſ.

De Contra.

contr. 240. num. 18., Conci l. alleg. 75. nn. 25. & 26., Rota ſuam Baratti. decif. 924. num. 7. ibi = Et hæc procedunt, quoniam etiam dictatur, donationem fieri ob remuneratiorem meritorum &c. quia nihilominus præſumitur poſitiſ factis ex affectione, & pura liberalitate, quæ ex cauſa meritorum =

Minus urget tertia exceptio, quæ deſumi contenditur ex eo, quod Donator donationem ſecretam, occultamque eſſe voluerit, hinc inferendo, quod locum ſibi vindicare nequeat inſinuatio, quæ rem patefecerit, ex doctrina Cervasi in arreſt. cap. 40. verf. at verò ſuntto verf. inibus tamen, quem ſequitur Greves ad Gail. obſervat. 39. n. 10. lib. 2. Nam, cum ad ſenſum dictarum auctoritatum duos in hoc caſu requiratur, quod nempe Donator probabili metu impeditus fuerit inſinuare donationem, quodque ejuſce rei coram Notario, & Teſtibus facta fuerit conteſtat. o; proſectio in noſtra hypotheſi, quidquid ſit de primo, ſecundum, hoc eſt ſolemnis proteſtio, conteſtatioque metus deſideratur.

Quarta ſublata jam penitus fuit particulari, ac ſeparato meo reſponſo, in quo, inſpectis veterioribus Juris noſtri regulis, late offendi, donationem conditionalem verè, ac propriè, donationem, ideoque obnoxiam eſſe inſinuationi ſolemnitati.

Prout etiam ad evadendam inſinuationis neceſſitatem non offit quinta deducta ex geminatione, hæc enim cum crui contendatur ex promiſſione donandi, ex confeſſione apocæ, ex ejuſdem ſubſcriptione, & ex illius traditione facta Dom. Dorotheæ, proculdubio, ſi veritatem amamus, addeſſe dici nequit in caſu noſtro, quia cum quilibet ex actibus prædictis non ſit perfectus, ſed unus ſacſus fuerit in confeſſionem alterius, & omnes tendant ad perficiendum, complendumque contractum alioquin imperfectum, & incompletum, non dicuntur proinde inducere geminationem Galierat. de renunciat. lib. 5. cap. 5. num. 15., Prout generale eſt, quod plures, plureſque actus ab una cauſa procedentes non plures, ſed unus reputantur, ut, relatis concordantibus, ſignat Rota in Romana hereditatis de Raſpoli 13. Junii 1704. §. 42. coram Rōo Malines verbis illis = Reg- propter, ſubſtituti iſti moleſti, remanet tantum diſtinctiō unica illata ſuper confeſſione multiplici Raſpoli, quæ multiplicatur in plures ratione plurium actuum, & inſpectum ſubalternarum; quæ ad verificationem huiusmodi Judicii apud ſunt excuſare, ſed re verò, cum omnes procedant ab una cauſa, reducenda ſunt ad unicam tantum moleſtiam =

Et iurè quidem, meritorè, quia alioquin vix, ac ne vix quidem reperiretur ullus actus, contractus ullus, in quem non caderet geminatio; omnem namque actum, contractumque, præcedere ſolet tractatus, ac præmeditatio, ac ſubſequi ſcriptura ſæpe ſæpius manu ipſarum Partium confeſta, atque ſubſcripta. Itaque in noſtra hypotheſi promiſſio donandi, ſcriptio, atque ſubſcriptio, alique actus, ſi qui præce-

N n

ſeruat

- serunt apocæ traditionem factam Dorotheæ, non sunt actus donationis, sed simplices præordinationes ad eandem, & ad apocæ identitatem firmandam, atque probandam: sicut enim, non obstante confectioe, ac legalizatione dictæ apocæ, nulla unquam futura fuisset donatio in rerum natura, nisi apocæ, in qua illa continebatur, tradita fuisset Dorotheæ, vel alteri personæ acceptanti pro Anna Donataria, ita nullus alius actus donationis considerari potest, nisi in ipsa traditione, postquam sane traditionem de nullo alio actu docetur, ex quo Donator illam confirmare, vel ratam habere voluerit: immò verò ex postremo testamento constat de expressâ illius revocatione.
- Denique nullo numero habenda est sexta, eademque postrema exceptio, quæ in contraria legibus insinuationem requirentibus: Frustrâ enim, cum nullum expressum juramentum legatur in donatione, frustrâ, inquam, tacitum desumi contenditur ex clausula illa = *et in sede* = in calce donationis apposta, prout plene probare possem, nisi laborem hunc preoccupassent præstantissimi alii Advocati, ad quos libentissimè me refero, nè plus æquo mea crescat oratio.

Donationis.

Agitur de eadem donationis specie, ac luculenter ostenditur, conditionalem æque, ac puram donationem, verum ac proprium donationis nomen obtinere, ac propterea utramque insinuationis legibus subijci, nisi donatio vel facta fuerit sub conditione ab ipso Donatorio adimplenda in Donatoris utilitatem, seu commodum, vel solum jus eventuale, quod neque re, neque ipse Donator habuit, complectatur.

VOTUM XXXIX.

- 1 Donatio non insensato revocari potest.
- 2 Donatio propriè dicitur, quæ sit ex liberalitatis causâ.
- 3 Donatio conditionalis propriè donatio est, & ca. g. 10. & 46.
- 4 Conditiio substantiam aliam non mutat, & num. 10.
- 5 Donatio pendens a casu fortuito vera donatio est, & num. 37. & 39.
- 6 Donans sub conditione, non censetur ab eo moveri ad donandum.
- 7 Donatio dicitur simplex, licet fiat sub conditione, & num. 11.
- 8 Conditiio donationi adjecta non excludit liberalitatem, & num. 12. & 45.
- 9 Conditionalis donatio respectu Donatoris perfecta est.
- 10 Conditionalis donatio revocari nequit.
- 11 Donationis conditionalis revocatio pendet a conditiionis eventu.
- 12 Donatio, existente conditione, perinde est, ac si ab initio pura fuisset.
- 13 Conditiio ad contrahendum diem retrotrahitur, & cum. 30.
- 14 Retrotrahit locum habet in contrahentibus, & distrahentibus conditionalibus.
- 15 Emptionis, & venditionis contrahentis, si post obitum Contrahentium conditiio extiterit, heredes obligat.
- 16 Contrahentis sibi, & heredibus consulat.
- 17 Debitor sub conditione, si ei accepto servatur, eâ pœta existente, intelligatur jam olim liberatus.
- 18 Patri actio competit ex conditionalis stipulatione filiofamiliari, etiam si, pendente conditione emancipetur.
- 19 Hypotheca ex contractu conditionalis, existente conditione, retrotrahitur.
- 20 Donatio sub conditione, cum aliquid secutum fuerit, non propriè donatio est.
- 21 Intellige, si conditiio pendat a factu Donatorii, veluti, si aliquid dederit, & num. 35. 38.
- 22 Donans sub conditione, si aliquid dederit, a lucro, & emolumento moveri cessatur, & num. 36.
- 23 Donans sub conditione pendente a factu Tertii, vel a futuro eventu, ex sua liberalitate donat.
- 24 Donans sub conditione, & respectu illius, propriè avocare non dicitur.
- 25 Mulier donans Titio, ut eo daret Marito, non propriè donat.
- 26 Donatio propter nuptias, propriè donatio non est.
- 27 Liberalitas est dare non intulit conditionis.
- 28 Dare sub conditione, & intulit illius, contrarium efficit inominatum.
- 29 Donatio sub conditione, casus intulit non ducitur, propriè est.
- 30 Conditiio adimplenda a Matre, & a Marito Donataria, quoad ipsam est casualis.
- 31 Conditiio potestativa pendens a factu Tertii, quoad bonorum casualis est, & num. 44.
- 32 Hereditate privari ex alterius factu seminum convenit.
- 33 Intellige, quando effectus vocationis non pendat a factu alterius.
- 34 Donatio etiam conditionalis insinuanda est, & num. 51.
- 35 Donatio conditionalis, nisi insinuetur, non valet.
- 36 Proccedit, etiam si, eventiente conditione, insinuatio necessaria non esset.
- 37 Contractus tempus quoad obligationem, & solemnem inspicitur non existentis conditiionis.
- 38 Insanationis solemnitas adhibenda est, ne temere quis patrimonium suum exhereditet.
- 39 Donatio ex deliberata voluntate facienda est.
- 40 Donans sub conditione æque obligatur, ac ex alio titulo oneroso.
- 41 Et, adveniente conditione, æque ledi potest, ac si donasset pure.
- 42 Insanatione non indiget donatio juris incerti, & eventualis.

57 *Intellige, si jux illud, nec re, nec spe Donatus competat.*

58 *Spe fundata in alieno arbitrio, vana est.*

59 *Infirmatione indiget donatio, quæ, eveniente conditione, Donatoris patrimonium minuit.*

60 *Donatio juris, quod nec re, nec spe Donatori competit, ejus patrimonium non minuit.*

61 *Donatio juris futuri ex causa præterita, & affirmationem, quæ summam non infirmandam excedit, recipientis, solemnitatem exigit.*

62 *Donatio, & translatio renuntiatio idem important.*

63 *Renuntiatio extinctiva, sed abdicativa solemnitate non posuit.*

64 *Donatio, pendente conditione, adquisitur jux considerabile.*

65 *Donatoris sub conditione præfertur alteri posteriori.*

PLURIMUS, iisdemque non levibus argumentis me haclenas constabiliuisse puto, donationem, de qua agitur, conditionalem fuisse. Postmodum vero longius progressus ostendit, illam, utpote infirmationis solemnitate dehitam, potuisse à Donatore revocari.

Quamquam verò postea opponeretur, donationem conditionalem non esse propriè donationem, proindeque obnoxiam dici minimè posse infirmationis necessitati, id quod potuit tandem iudicibus aliquo doctissimi negotium facere, ut videre est *ex decisio* edita; tamen, cum *decisionis* fundamenta neutra ex parte subsistant, ab ea non moveor sententia, quod donatio declaranda sit nulla, tum quia defecerunt conditiones ei appositæ, tum etiam quia caret infirmatione.

Sanè, cum ex propriè donatio sit, quam quis
1 ob nullam aliam causam facit, quàm ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, ut inquit *Julianus* in leg. 1. in princip. ff. de donat., & Papinian. in leg. *Donari* 29. ff. eodem, talis dicenda est etiam donatio conditionalis, quia
4 conditio non est qualitas, quæ mutet substantiam actus, quæque liberalitatem, ac munificentiam excludat ad Text. in leg. 2. §. si pecuniam ff. de donat., glossa in leg. 1. in princip. in verb. *sequantur* ff. eodem, & uno ore tradiderunt *Carr. jan.* in leg. 1. nu. 83. ff. si cert. petat., & *Dec.* in leg. *Dixit* Pius 28. in 1. column. ff. de regul. jur., *Paul.* de *Castro* in leg. 1. num. 3. vers. si autem ff. de donat. ibi = si autem, pendente mera causa sortita, hoc non fuit, quò minus dicitur propriè donatio, ita ut, etiam si, pendente conditione, res tradatur, dominium transferatur, leg. si sub conditione de solution., leg. dotis fructus supra de jur. dot., quia
6 non censetur moveri ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate = *Aretin.* conf. 17. colum. 5. vers. *secundæ* autem objectioni, *Decian.* resp. 3. num. 15. lib. 1., *Corn.* conf. 45. nu. 2. vers. requiritur ergò lib. 4., *Cravet.* conf. 85. num.

De Contract.

2. ad med. ibi = donatio dicitur simplex, licet fiat 7
sub conditione si novis ex Asia veneris, quia illa
conditio non excludit liberalitatem = & conf. 140. 8
nu. 6. *Obrecht.* in *Econom. donat. disput. 2. themat.*
44., *Clar.* in §. Donatio quest. 2. in princip. ibi =
Quæro, an donatio conditionalis sit propriè donatio 9
resp. *Gloss.* in leg. 1. in princip. in verb. *sequantur*
ff. de donation. tenuit, quod dicatur propriè
donatio, & illam *Glossa* dicit esse communiter
approbatam *Carr. jan.* in leg. 1. num. 83. ff. si cert.
petat., Licet aliqua dispositio habeat conditionem 10
annexam, illa conditio non est qualitas, quæ mutat
substantiam actus, idem non definit esse vera pro-
pria donatio = *Fro.* com. opin. verb. donatio sub
conditione, ibi = donatio sub conditione facta dicitur
propria & simplex donatio = *Mantic.* de tacit., &
ambig. lib. 13. tit. 4. num. 15. ibi = sed hoc loco do-
bitari contingit, an donatio facta sub conditione ca-
suali, veluti, si novis ex Asia veneris, sit propriè
donatio? Et quidem simplex donatio intelligitur 11
resp. *Gloss.* & c. nam, licet hujusmodi donatio hæc
habeat conditionem, tamen hæc qualitas, seu cau-
sa existentis conditionis non mutat substantiam, &
idem non definit esse vera, & propria donatio = &
infra sub §. Ceterum in fin. ibi = nam simplex, &
pura dicitur donatio eo respectu, quod hujusmodi 12
conditio liberalitatem, & munificentiam non ex-
cludit & c. =

Et, licet contractus talis donationis quoad
executionem, ultimumque perfectionis gra-
dum vi conditionis suspendatur, nihilominus 13
respectu Donatoris perfectus est, quia ipsius vo-
luntate, ac poenitentia revocari nullo pacto po-
test, etiam pendente conditione ob ipsum Do-
natarium ex conditionali promissione quæsitam,
ut bene advertunt *Coman.* in leg. 2. §. Si pecuniam
num. 1. ff. de donation. ibi = *Barrol.* dicit,
quod iste Text. loquitur in donatione simplici, &
propria, ubi non habet locum poenitentia = & infra
= Et secundum hoc primò colligitur ex hoc, quod,
si iste Titius viveas vellet revocare illam donatio-
nem, non posset = *Paul.* de *Castro* in leg. 2. §. Si
pecuniam num. 1. ff. de donat. ibi = Contractus do-
nationis erat perfectus quantum ad eam, ut non
posset revocare, licet conditio adhuc penderet = *Co-
var.* variat. resolut. lib. 1. cap. 14. num. 16. vers. &
si responderis, *Anton.* de donat. reg. lib. 1. pre-
lud. 2. nu. 14., verbis illis omnino exscribendis = 15
nec obstat, donationem conditionalem subijci im-
plemento, vel defectui conditioni, & sic non esse
irrevocabilem, quia responderet, quod revocatio
pendet ex conditionis implemento, vel defectu, non
verò ex voluntate, aut poenitentia Donatoris, qui,
etiam pendente conditione, proutere non potest, ne-
que donationem revocare & c. *Antonell.* de tempor.
legal. lib. 1. cap. 14. num. 37., *Merlin.* de pignor.
lib. 4. quest. 23. num. 56., *Rota* coram *Seraphino* de-
cis. 724. num. 11., in rec. dec. 174. nu. 8. & seqq.,
Rota Florent. apud *Baldac.* decis. ac rer. judicat.
tit. de dote decis. 12. nu. 10., & 11. Quæ quidem
conditio promissioni adjecta si postmodum ex-
titerit, perinde est ac si ab initio purè donatum
fuisset, quia conditio retrorahitur ad diem ec- 16
cebrati contractus, ut optimè ponderant *An-
ton.*

Nu 3

ton.

unum, leg. non cit. num. 4. inquit, quod, impleta conditione, donatio tamquam actus putus productus omnes juris effectus, quos haberet, si à principio pure facta fuisset, *Antonell. de temp. legat. lib. 1. cap. 34. num. 58., Rot. in rec. dec. 174. num. 25., & leg. part. 6.*

- Atque id quidem confirmari potest plurimis juris nostri locis, quibus cautum reperitur, in contractibus, ac distractibus conditionalibus locum sibi vindicare retroactionem, veluti =
- 18 si pendente conditione, emptor, vel venditor decesserit, constat, si extiterit conditio, beredes quoque obligatos esse, quos jam contractus emptio-
ne in prateritum = sunt verba Jurisconsulti in leg. necessariò 8. in princ. ff. de pericul. & commod. rei vendit., ergò conditio existens retrahitur ad tempus contractus, quo tempore Contrahentes sibi, suisque beredibus consulunt, atque prospiciunt. *Prout sub conditione debitor, si ei accepto*
- 19 *feratur, postea conditione existente, intelligitur jam olim liberatus =* sic loquitur Text. in leg. sub conditione 16. ff. de solut. ut etiam si filius fami-
liæ sub conditione stipulatus, emancipatus fuerit, de-
iudè extiterit conditio, Patri actio competit = ut inquit Jurisconsultus in leg. si filius fami. 78. ff. de verb. signific. ergò conditio existens retrahitur ad tempus initii contractus, alioquin nullo pacto Patri competeret actio, sed filio emancipato, & denique sexcentis aliis omnibus = videamus, an idem dicendum sit, si sub conditione, stipulatione facta, hypotheca data sit, quæ pendente, alius pure creditur, & eandem hypothecam accepit, tunc deinde prior stipulationis existit conditio, ut patitur sit, qui postea creditur, sed error, ne hic alia sit dicendum, cum enim conditio semel extiterit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset, quod & melius est = huc usque Jurisconsultus in leg. potior. 1. 1. §. 1. ff. qui potior. in pign. hab. ergò in contractibus conditionalibus conditio existens retrahitur dicenda est ad tempus initii contractus, alioquin potior esset Creditor, qui postea pure creditur, eandemque hypothecam accepit.

- Neque verò ea, quæ hæcenus dicta sunt, con-
velli, atque infirmari quoquo modo posse vi-
deri censuræ, Textus in leg. 1. in princ. vers.
due aliqui ff. de donat., quo loci Jurisconsultus
25 ait, quod = si dat aliqui, ut tunc demum acci-
piendus sit, cum aliquod sequutum fuerit, ea non proprie donatio appellabitur, sed totum hoc do-
natio sub conditione est =. Etenim verissima, & à
26 gravissimis Doctoribus recepta prædictæ legis interpretatio ea est, quod in illa agitur de dona-
tione pendente à facto Donatarii, veluti si ali-
quid dederit, quo casu Donans moveri censetur non ex sua liberalitate, sed lucro, & emo-
lumento, quod sperat, ut aliter res se habet in
28 conditione, quæ pendet à facto Tertii, vel à futuro eventu, cum tunc Donans motus cense-
ri nequeat ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate, ut egregie distin-
guendo, docent *Coman. in leg. 1. num. 6. ff. de*

29 *donat. ibi = Et sic donatio sub conditione intrinse-*

ca tunc non proprie dicitur donatio, quando respe-
ctum illius conditionis facta est, puta mulier donavit
centum Tizio, ut ea daret Marito suo, vel in dona-
tione propter nuptias, quæ sit in recompensationem
dotis i fecus si alterius extrinsecus =, & infra sub
num. 7. ibi = ad unum tamen nota ipsam glossam i
solet dubitari, numquid contractus sit unominus
factus in vim conditionis in leg. final. supra de pact.,
leg. si quis cum Debitore de jurejur., & ipsa glossa
videtur velle, quod, si est conditio, cuius intuitu
non datur, dicitur mere liberalitas, si autem con-
ditio, cuius intuitu datur, tunc censetur contra-
ctus unominatus: ita determinat = ab illius ista
glossa = & interius = aliis si sub conditione, cuius
intuitu non donatur, proprio diceretur = idemque
Coman. in leg. 2. §. Si pecuniam num. 1. ff. eodem,
sic inquit = Bartolus dicit, quod iste Textus lo-
quitur in donationibus simplicibus, & proprio, ubi non
habet locum paritatem. & si dicitur: iste intelli-
gitur est contra l. 1., dicit ipse, quod erat conditio,
quæ non facit donationem impropiam, ut ibi di-
ctum fuit = Paul. de Caste. in d. leg. 1. num. 2. ff.
de donat. ibi si autem incipit à promissione, requi-
ritur, quod agatur, ut statim acquiratur jus, &
actio ipsi Donatario, si ergo fiat sub conditione, cum
non acquiratur statim jus, nec dominium, non videtur
proprie donatio, ut infra in verb. dat. sed contra
de l. donatio C. eodem, & infra l. proxim. §. Si
pecuniam solo. quod supra dixi, procedi, quando
est talis conditio, quæ dependet ex facto Donatarii,
ut si aliquid dederit, quia tunc censetur moveri
non ex liberalitate, sed propter illud, quod sper-
at, & ita debet intelligi vers. dat., si autem, pen-
dente mere casu fortuito, hoc non facit, quæ minus
dicatur proprie donatio etc. quia non censetur mo-
veri ad donandum contemplatione illius casus, sed
ex sua liberalitate, non tamen vult donare, nisi ca-
sus eveniat = Riminald. in princ. tit. infra. de do-
nat. num. 174., Virius comm. opin. verb. donatio
sub conditione num. 2. ibi = Circa primam, quod
parè faciendæ sit donatio, sentit Aretin., quod do-
natio propria sub conditione fieri non possit: merito
concludendum est, in hoc re distinguendo, quod
quædam est donatio dependens ex facto Donatarii,
& commodum Donanti respiciens, puta si Donat-
arius quid Donanti dederit, & ista non est vera do-
natio, censetur enim Donans moveri non ex li-
beralitate, sed spe lucri, casus est in leg. hoc jur.
§. 1. ff. de donat., & ita procedit sententia Aretini,
si altera verò est conditio non respiciens commodum
Donanti, sed futurum eventum, & ista non
impedit, quo minus dicatur vera donatio, quia non
censetur moveri ad donandum contemplatione il-
lius casus, sed ex sua liberalitate, non tamen vult
donare, nisi casus eveniat etc., & totidem ferè
verbis Anton. de donat. reg. lib. 1. prelat. 2. §. 1. 1.
num. 12. vers. verum Riminald.

Porrò hypothesei nostræ non primam, sed secundam distinctionis max allatæ partem applicari posse evidens, & apertum redditur ex eo, quod Anna nihil Donatori præstare debuit, & conditiones donationi appositæ respiciebant Martrem, & ac Maritum respectivè ipsius Annæ, siquæ, licet quoad illos essent potestativæ, erant

- tamen casuales, atque fortuitæ respectu Annæ, ad *Tent. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testam.*, *Covarr.* in *cap. Raynaldus* §. 1. *an. 7. de testam.*, *Caspar.* *conf.* §. 2. *an. 5.*, *Mench.* *conf.* §. 2. *an. 3.*, *Ruin.* *conf.* §. 122. *an. 9. lib. 2.*, *Peregr.* *de fideicom. art. 11.* *an. 86. lib. 1.* = *Potestatis conditio dependens a facto Tertii*, quoad bonorum casualis censetur = *Rexus de incompatib. part. 3. cap. 1. an. 83.*, *Roc. disp. jur. secl.* *cap. 1. an. 8.*, *optime Rot. in rec. decif. 459. an. 22.*, & *seqq. part. 9. tom. 2. lib. 1.* = *Nec obstat lex Potestatis ff. de hered. inst.*, in qua statuitur, quod nemo ex alterius factis exheredari, vel hereditate privari convenit, quia illius dispositio procedit in vocatione pura, cujus privatio non potest induci conditione
- pendente a facto Tertii, fecit quando effectus donationis pendet a facto alterius, irant autem rem quæsitum factum adimplendum sit per Tertium &c. tunc enim, dum Tertius non facit, idest Pater non accipit, casus vocatio filiorum, per *Text. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testam.* &c. & ratione, quia potestatis conditio dependens a facto Tertii quoad heredem censetur casualis = & *coram Cord. Gerro decif. 579. an. 7.*, & *seqq.*, & in *Corpora-Boræten. fideicommissi 26. Junii 1709. §. Et præmissa in fin. coram bon. mem. Caffarelli lib. 1.* = *Ed evidenti ratione*, quia potestatis conditio dependens a facto, vel non facto Heredi, quoad alterius substantius casualis censetur = Proindeque non
- aliâ ratione Donans illi donare voluisse dicendus est, quam ut liberalitatem ergâ ipsam exerceret, existente tamen duplici eoditione ab eo expresse volitâ, ex auctoritatibus suprà in §. præcedenti allegatis.
- Hæc igitur cum ita se habeant, & donatio conditionalis ab omni impropietatis notâ vindicata dici posse videatur, & conditio liberalitatem, munificentiamque non excludat, consequens est, ut etiam in conditionalis donatione adhibenda sit infinuatio, prout promissæ de pura, ac de conditionalis donatione loquitur *Tent. in leg. donatio 25. Cod. de donat.*, verbis illis = *Donatio siue directâ sit, siue mortis causâ instituta, siue conditione faciendi, aut non faciendi suspensa, siue ex aliquo notato tempore promissa, siue animo Dantiæ, accipientiumque: sententiis (quantum jus finit) cognominata; sub hac fieri debet observatione, ut quas leges indulgent, attinent, conditiones, positionesque contineat. Hisque penitus cogitis, vel recipiantur si complacita sunt, vel rejiciantur, si sunt molesta. In conscribendis autem donationibus nomen Donatoris juri, ac rem notari oportet; neque id occultè, aut privativè, sed ut tabulâ, aut quodcumque aliud materia genus tempus dabit: vñ etiam numerandis quæ opud Judicem, vel Magistratus conscribenda sunt, ubi hoc leges expostulant = *Comau. in leg. 1. an. 7. ff. de Donat. lib. 1.* = *si quis autem querat, namquid exigatur infinuatio? Dynon dicit, quod sic, Anton. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 40. de infinuat. donat. definit. 1.*, quo loci testatur, declaratam fuisse nullam donationem conditionalem ob defectum infinationis ab initio prætermisissæ, licet eventus conditionis tempore ex quadam*

particulari facti circumstantiâ deficeret necessaria esse infinuatio ibi = *Placuit non esse minus de facto infinationis inutilem fuisse donationem, quod, eveniente conditione, infinuatio necessaria non esset, quoniam in contractibus siue de obligationibus, siue de solemnium jure quærentur, contractus tempus inspicere deberet, non existentis conditionis = Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 16. an. 8. ibi = Septimò ex dictâ intelligi potest, an donatio rei adquirenda infinationis indigeat, de qua post alios agit Anton. Gabriel. tit. de donat. conclus. 1. a. an. 75.*, intelligimus, inquam, eam desiderare infinationem, quia re ipsâ nihil aliud continet, quam rei aliena donationem sub eo conditione factam, si ad Donatorem pertinere ceperit, & neque enim conditio facit, quia donatio fit infinuandâ, ut legitur in d. leg. donatio Cod. de donat.

Et jure quidem meritoque, quia infinationis solemnitas ad mente, eoque consilio introducta sit à jure nostro, ne quis temerè patrimonium suum effusis largitionibus exhaustiat, sed ut Donans, quoniam agit de actu ad id præjudiciali, qui mortui ex proposito, ac deliberatâ voluntate geri debet, ante publicationem donationis apud acta, vel Judicem, secum ipse reputet, atque deliberet, utrum expediat in eadem voluntate perseverare nec ne? ad tradita per *Molin. de iustit. & jur. tract. 2. disp. 278. an. 1.*, *Mantl. de tacit. lib. 3. tit. 34. an. 9.*, *Facin. contr. jur. lib. 3. cap. 83. vers. respondendo*, *Fontanell. de pact. unipol. tom. 1. claus. 4. gloss. 29. an. 11.*, *Catell. de donat. disp. 1. specul. 4. n. 5.*, *Arnold. Viun. in iustit. tit. de donat. §. Aliæ autem an. 3. vers. infinuari actus*, *Perez iustit. eodem tit. vers. & contr. retr.*, *Cord. de Luca de donat. disp. 60. an. 6.*, & *7.*, *bon. mem. Adducat. Constant. ad stat. Urb. tom. 2. de donat. infinuat. an. 43. an. 134.*, *Rot. in rec. decif. 342. an. 1.*, & *2. part. 13. de if. 321. an. 9. part. 14.*, in *Nucerina donationis 14. Junii 1709. §. Nilque turbat coram bon. mem. Caffarelli, confirmata 12. Decembris 1710. §. Ex altera quoque coram R. P. D. Aldrovando; profectò talis solemnitas jultum locum sibi vindicabat etiam in casu nostro, quia Donans postquam donavit, ita remansit irretitus hoc contractu, prout alio quocumque etiam ex titulo oneroso, ut in hæc præfata verba loquitur *Rot. in rec. decif. 174. an. 16. part. 6.*, ideoque, adveniente conditione, lædi poterat eo prorsus modo, quo, si statim ab initio facta purè donatio fuisset, *Rip. in leg. si unquam an. 20.*, & *seq. Cod. de revoc. donation.*, *Jaf. in leg. si potest n. 47. ff. de acquir. hered.*, *Bald. in leg. potius quod doli in fin. Cod. de collat.*, *Tiraquell. de pact. convub. gloss. 5. an. 33.*, *Catan. conf. 7. an. 13. & 14.*, *Rot. coram bon. mem. Gregor. XP. dec. 15. an. 4.*, & *5.*, in *rec. decif. 723. an. 13. part. 2.**

Nec obijciatur, quod in renunciatione, seu donatione juris futuri incerti, eventualis, ac conditionalis necessaria minime sit infinuatio, juxta theoreticam *Bald. in leg. illud an. 12. Cod. de Sacros. Eccles.*, isthæc namque doctrina, Doctorumque illam sequentes intelligendi sunt de eo dumtaxat jure, quod nec re, nec spe competit,

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

- tit, quod tamen alicui donetur, Donantis tamen patrimonium non diminuit, & cuius spes vana prout dici debet, utpote fundata in alieno arbitrio, ac voluntate; at aliud certe juris statuendum est in donatione etiam conditionaliter facta, quae, existente conditione, Donatoris Patrimonium jam inde ab initio insigniter diminuit, & conspicuam recipiendo affirmationem, emptorem invenire potuisset pro pretio excedente summam adis non infinuandam, ut, aliis omittis, bene distinguendo, monent Gabriel. comm. conclus. tit. de donat. conclus. 1. num. 77. Card. de Luc. de renunciat. disc. 6. num. 31. & seqq. & de donat. disc. 60. num. 31. & 32. ibi:
- 60 Tertiò in donatione, vel renunciat. Juris querendum, cum ita Donatur patrimonium diminuat non dicatur, quod tamen intelligendum est de eo jure, quod nec re, nec spe competat, adeo ut utraque pendat à causa de futuro, quo casu Scribentes concordant.
- 61 Secus autem, ubi agatur de jure futuro radicato in re de praeterito, adeo ut de tempore, quo fit donatio, affirmatiorem recipiat, utque emptorem inveniret pro pretio excedente: tunc etenim, quoties agatur de utraque conceptu per viam donationis, vel translativae renunciationis, quo idem importat,
- 62 probabiliter videtur, solemnitatem requiri: secus autem, si agatur de renunciatione extinctiva, sive abdicativa, per quam tollendo se de medio Renunciatario locum superius, in quibus terminis loquuntur plerique agentes de donatione juris de futuro trahentis casum de praeterito, atque hujus solemnitatis necessitatem negantes, ex quorum malo intelligenti sive ad hujusmodi distinctionem non refellendo, refutatio modernorum Collocitorum aequivoce, negativum suspiciter, ac indefinitè firmando in Bonis, vel jurius querendis. =
- Qualis certe dici potest donatio controversa complectens libras 10000. Licet enim eadem
- 64 alligata reperitur certis quibusdam conditionibus, attamen hoc interim spatium, quo pendet conditio, acquiritur Donatario jus, & quidem considerabile, quo si privaretur, damno iustici diceretur, ut bene observant Dec. in leg. in eo, quid velis num. 1. ff. de regul. jur. Alex. cons. 39. num. 13. & cons. 169. num. 14. lib. 2., Rot. decis. 174. num. 19., & 20. ibi = nec interim privandum est Donatarius illi spe, et aliud, & in quo fuit illi jus quæsitum, & quidem considerabile = & nu.
- 65 23. ibi = Donatarii primi quatuor sub conditione non agent retrogradatione ad hoc, ut praesentur posterioribus Donatariis titulum nullum validum habentibus, quippe quod ob speciem adquisitam, & illius respectu donatio semper suis pura, & simplex.

Donationis.

Donatio à Minore cum iuramento facta, etiam sine solemnitatibus, atque insinuatione sustinetur, dolo, aut falsa causa cessante. Donationis ratificationem inducunt actus geminati, ipsamque suppleunt insinuationem. Insinuatio, alicuique solemnitates in donatione correspondiva non requiruntur, hac autem quan-

do irrita non dicatur ex aequalitatis defectu? Minor si tactus Major contra ejus donationem quinquennio non reclamavit, ratam habuisse dicitur. Refutatio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus Minori competens, personale est, nec ad heredem valet transmitti.

VOTUM XL.

- 1 Minori contractus absque solemnitatibus nullus est, atque irritus, & num. 24.
- 2 Solemnitates in contractibus Minorum semper, & quoadcumque servandae sunt.
- 3 Et praesertim in contractibus donationis num. 3.
- 4 Donationis contractus solummodo natura laesivum, domanque praesertim.
- 5 Donare idem est, ac perdere.
- 6 In Minorum contractibus, inter ceteras solemnitates, insinuatio requiritur.
- 7 In donatione a Minore facta, insinuatio pro forma praescripta est.
- 8 Ex ejusque defectu ipsa corrumpit donatio ibid.
- 9 Insinuationis defectus in donatione Minoris non suppletur iuramento.
- 10 Ista enim doli errorum reputatur ibid.
- 11 Minores aequi facili ad contradicendum, utque ad jurandum inducantur.
- 12 Donatio a Minore facta, altera solemnitate, iustum requirit causam.
- 13 Donatio Minoris corrumpit, si deest iusta causa, siue iusta, vel praesudicialis existat.
- 14 Proinde, intercedente etiam Iudicis Decreto.
- 15 Donatio a Minore facta sine iusta, legitimaque causa, meram, ac damnosam importat liberalitatem.
- 16 Minori ipsius liberalitas aequi nocere.
- 17 Donans, ejusque heredes a Bonorum, & iurium donatorum successione repelluntur.
- 18 Donans de rebus donatis dispendere omnino prohibetur.
- 19 Donum praesentur in testamento disposuisse de Bonis tantum in donatione non comprehensum.
- 20 Testamentum Donantis sustinetur unice, quoad Bonum ad effectum testandi reservata.
- 21 Declaratio, siue confessio Donantis, ipsi nemini, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubstans detegatur.
- 22 Et a neutro impugnari potest.
- 23 Solemnitatem defectus in donatione suppletur iuramento.
- 24 Licet de Minori agatur num. 22.
- 25 Iuramentum contractibus Minorum validitatem tribuit, & num. 23.
- 26 Minor per iuramentum efficitur, & representatur Major.
- 27 Iuramenti vis in donatione Minoris non aliditur ex doli praesumptione.
- 28 Sed clarissime demonstrandum doli est, & Minoris circumventio num. 26.
- 29 Doli praesumptio in contractibus Minorum, etiam iurejurando firmata non a jure communi,

ui, sed a peculiaribus quibusdam statuti induci eff.

- 27 Infirmationis defectus concludenter ab Allegante debet probari.
- 28 Infirmatio potest separatim a donationis instrumento fieri.
- 29 Infirmata donatio praesumitur post lapsum 37. annorum, quibus suis observata.
- 30 Etiam si de gravi agatur Tertii praesudicio.
- 31 Infirmationis defectus suppletur iuramento.
- 32 Infirmatio in donatione requiritur, ut conflet de perseverantia in proposito donandi.
- 33 Perseverantiam in proposito donandi indicat subsequens usus aequipollens donationi.
- 34 Huius autem ratificatio inde resultat ibid.
- 35 Donationis praecedenti subsequens ratificatio infirmationis defectum supplet.
- 36 Infirmationis aequipollens actum generat.
- 37 Statutum Avenionen. in donationibus geminatis infirmationem non requirit.
- 38 Donationis veritas at Donantis perseverantia ex geminato consensu recte desumitur.
- 39 Omnisque excluditur error, lapsus, ac simulatio.
- 40 Vitiis vitium nequit sanari.
- 41 Actus posterior nullus nequit precedentem confirmare, pariter nullum.
- 42 Iuramentum sanat quencumque solemnitatum defectum.
- 43 Donatio ob causam infirmatione, aliisque solemnitatibus non indiget.
- 44 Donatio ob causam speciei quaedam est permutatio.
- 45 Donatio proprie non est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur.
- 46 Donatio correptiva dici nequit, si, quod Donanti promittitur, ex alia causa debeatur. Vel ratione inaequalitatis nulla est, si id rei donatae non correspondet ibid.
- 47 Donatio, licet rei Donanti promissa in aliana debeatur causam, potest adhuc correptiva dici, & quomodo r. ibid.
- 48 Donatio correptiva dicitur ex correptivitate etiam tacite resultante.
- 49 Donationis correptiva inaequalitas satis excluditur ex Donantis confessione, & quomodo r. ibid.
- 50 Donationis correptiva nullitatem ob inaequalitatem alleganti, haec tenetur probare concludenter.
- 51 Praesertim si agatur de actu diu, & quoad vixerint, a Contrahentibus observata.
- 52 Donationis facta in minori aetate ratificatio iniquitatis post maiorem aetatem inducit, & num. 52.
- 53 Minori non competis restitutio in integrum, si facta maior intra quadriennium non reclamaverit.
- 54 Et est communis opinio.
- 55 In minore post maiorem aetatem ignorantia non praesumitur, nec attenditur.
- 56 Restitutio in integrum, & iudicium de nullitate contractus a Minore initi, personale est, ipsique tantum minori competens.

57 Nec ad heredes potest transmitti.

58 Contra donationem a minore factam, ab eoque nunquam impugnatum, nequit ipsius heres de nullitate dicere.

SIMEON in ultimo, cum quo decessit, testamento, scripta sibi herede universali Uliasi uxore sua, respectu quatuor suorum filiorum ita disposuit = *Di più bà lasciato, e lascia a Marcella, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio suoi figliuoli naturali, e legittimi, e di Enlalia sua carissima moglie, ed a ciascheduno di loro per dritto d'istituzione particolare la somma di 3000. lire da pagarsi a ciascheduno di detti suoi figliuoli, allorchè essi averanno rispettivamente l'età di venticinque anni compiuti, e s'è tanto vuole, ed ordine, che li detti figliuoli siano nodriti, ed alimentati tanto essendo sani, quanto essendo ammalati, alle spese dell'eredità del d. Testatore, e il qual legato bà fatto a ciascheduno delli detti Marcella, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio per tutti, e singoli dritti di legittima, supplemento di quella parte, e porzione ereditaria &c.* Mortuo Simone Testatore, primò diem suum clausit ab intestato Ambrosius, qui, turbato ordine naturae, praedecehit Uliasi ejus matri, deinde Uliasia decessit, superstitibus Marcella, Antonio, & Vincentio filiis, universalem sibi scripsit heredem. Marcellum, relinquendo reliquis duobus filiis, nempe Antonio, & Vincentio similem summam 3000. librarum pro quolibet pro omni, & toto eo, quod pretendere possint, etiam ratione legitime.

At Antonius anno 1667. per donationem inter vivos transtulit, ce litque omnia bona sua tam praesentia, quam futura Marcella, reservato tamen sibi, quoad viveret, illorum usufructu, & quidam quantitate ad eisdem testandi, biennio autem post, videlicet anno 1669. per actum omnino separatim, & independentem à primo donationis, ampliam, & generalem quietantiam celebravit favore Marcelli, quā declaravit ab illo recepisse quicquid sibi debebatur vigore tum Legati paterni, ac materni, atque intestate successione Ambrosii fratris, tum etiam vigore quorumcumque iurium quomodolibet ipsi competentium. Vice autem versa Marcellus correptivā obligationem promissit illi praestare annuam pensionem librarum centum, donec iussimul coexiverent in domo paterna, in qua si Antonius nollet, vel non posset amplius cum ipso cohabitare, pensionem ad libras 300. auxit.

Religiosè haec omnia servata fuerunt inter filios fratres, nullo unquam ex eis reclamante; sed, cum anno 1702. decessisset Antonius, scripto sibi herede Vincentio fratre, Raymundus hujus filius petiit à Dorothea filia Marcelli tam duplex Legatum, cujus supra meminimus, quam portionem intestate successione in bonis Ambrosii debitam Antonio, illo iunxus fundamentis, quod donatio, & subsequens quietatio ab Antonio facta favore Marcelli ex multiplici capite nulla, irrita, ac simulata sit, quamobrem

rogatus ego, ut de his sententiam meam pro veritate dicere velim, an nempé d. donatio, & subsequens quietantia oblatre queant nec ne Raymundo, ne bona prædicta consequi queat?

- Dici fortè posse videretur, tales contractus tamquam factos à Minore sine solemnitatibus à
 1 Jure tum communi, tum municipali requisitis, nullos, & irritos esse ad *Test. in leg. 1.*, & *leg. mogi puto §. Non passim ff. de reb. cor., leg. Prædicta, Cod. de Prædict. minor., Rot. decis. 76. num. 30.*, *coram Rho D. Ansaldo Decauo*, quæ solemnitates, si præscriptæ sunt in omnibus Minorum contractibus, ut eorum imbecillitati succurratur, potiori jure servandæ erant in contractu
 3 donationis, qui sùpente naturâ est læsivus, damnumque semper præfert, *Alexand. conf. 125. num. 2. vers. 4. lib. 1.*, *Nasi. conf. 166. num. 16.*, & *17.*, & *conf. 137. num. 1.*, & *seq.*, *Copus. discept. 64. num. 3.*, & *seqq.*, *de Marin. resolut. quæstid. lib. 1. cap. 144. num. 2.*, *Rota coram Cavalier. decis. 257. num. 7.*, *coram Baratto decis. 924. num. 15.* & *seqq.*, & *coram Rho Ansaldo decis. 76. num. 31.*, *decis. 306. num. 4.*, & *seqq. part. 18. recent.*,
 4 quippe donare idem est ac perdere *Gloss. in leg. 1. in fin. princ. ff. de intest. & ration. distrahent.*, *de Marin. loc. mon. citat. num. 3.*, *Rota coram Rho Ansaldo d. decis. 76. num. 31.*

- 5 Cumque inter ceteras solemnitates à Jure in contractibus Minorum requiratur insinuatio, & hæc deficiat, inde sequitur, donationem ab
 6 Antonio factam absque dicta solemnitate pro forma præscripta, nullam, & invalidam esse, ut præcisè considerando defectum insinuationis, dixit *Rot. decis. 28. num. 12.*, & *seqq. post Torr. de post. futur. success. in rec. decis. 391. num. 12.*, *de if. 610. num. 1. part. 4. tom. 3.*, *decis. 323. n. 3. part. 14.*, & in *Æfine Successionis* 11. Junii 1714. §. *Quoniam coram R. P. D. Cerro*. Cujus sanè
 7 solemnitatis defectus suppleri nequit juramento, eòquod illud in hisce Minorum contractibus dolo extortum præsumatur; Minores siquidem eâ facilitate, quâ trahuntur ad contrahendum,
 8 inducuntur etiam ad jurandum *Rota decis. 294. num. 12.*, & *plurib. seqq. part. 6. rec.*, & *decis. 361. num. 9.*, & *10. part. 13.*

- Nullitati resultanti ex defectu solemnitatum alia gravior nullitas promanet ex defectu justæ causæ, quæ tamen, ultra extrinsecas solemnitates, semper requiritur ad validitatem donationis factæ à Minore, ad tradita per *Fonsauell. de post. nuptial. Gloss. 1. class. 9. part. 1. num. 5.*, & *seqq.*, *Constantin. ad statut. Urb. annot. 44. art. 3. num. 84.*, *R. P. D. Fattinell. respons. 32. num. 8. lib. 2.*, *Rot. decis. 226. num. 17.*, & *decis. 338. num. 13.*, & *seqq. part. 17.*, in *Faventina fideicommissi*, & *Transfessionis* 5. Maii 1713. §. *Defectus ostens coram Elio D. Curd. Scotto*, & 19. Februarii 1714. §. *Substituto siquidem coram R. P. D. meo Crispo*, ita quidem, ut, eâ deficiente, meo
 10 ve injuriâ, atque ineptâ & Minori præjudiciali existente, donatio veluti ex defectu consensu
 11 corrumpatur, tametsi Judicis decreto auctorizata, sicuti *Constantin. ad statut. Urb. d. annot. 44. art. 3. n. 86.*, & *seqq.*, *Rot. decis. 226. num. 8. part. 17.*,

coram Duno. Jnu. decis. 805. num. 3., & *ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. decis. 33. num. 1.*, & 2., cessante namque justâ, ac legitimâ causâ, 12 actus remanet in linea meræ, ac damnosæ liberalitatis, quæ Minori nocere non potest *Rot. coram bon. mem. Emeris Jnu. decis. 1337. num. 13.*, in d. *Faventina fideicommissi*, *post Transfessionis* 19. Februarii 1714. §. *Respectu verò coram R. P. D. meo Crispo*. Quæ firmiter Juris nostræ regulæ nemo non videt, quin locum sibi vindicent in prædicta quoque confessione de recepto, si ve
 14 quietantia facta ab eodem Antonio favore Marcelli.

Verùm enim verò, possibilibus hisce nullitatibus, crederem, Raymundo oblatre d. donationem, & confessionem, si ve quietantiam ab Antonio factam favore Marcelli, ambigi enim nequit, quin sub illis comprehendantur tum ddlegata, tum cetera omnia jura præfato Antonio quomodolibet competentia, proindeque id satis 15 est, ut Donans, ejusque heredes ab illorum successione omnino repellantur, ad *Test. in leg. queritur §. Si venditor ff. de edili. edict.*, *leg. quoties ab omnibus Cod. de fideicom.*, *Rota decis. 108. num. 2. post Torr. de post. futur. success.*, in *rec. decis. 175. num. 4. part. 8.*, in *Forsenproben. Legatorum super reintegratioe* 27. Junii 1712. §. 15. *coram R. P. D. Aldrovando*; quippe 16 Donans post perfectam donationem, de rebus donatis disponere, easque in alium transferre, vel alteri obligare prohibetur ad *Test. in leg. 2. Cod. de revocand. donation.*, *Arctia. in leg. apud Julianum ff. de legat. 1.*, *Gratian. discept. 924. num. 32.*, & *seqq.*, *Vico. decis. 421. num. 70.*, *Pegner. decis. civin. 48. num. 6.*, *Rota coram Bibb. decis. 235. num. 8.*, *coram Duran. decis. 84. num. 17.*, ad ornat. *clar. mem. Card. de Luc. de donation. lib. 7. decis. 4. num. 23.* *Quo vero ad secundum*. Imò verò in testamento deinde facto 17 ceniètur disposuisse de bonis tantum, quæ in donatione non comprehenduntur, illudque sustinetur super bonis solummodò in donatione reservatis ad prædictum effectum testandi, & in ea 18 minimè comprehensis, prout ad rem tradit *Rot. ad ornat. Card. de Luc. dicit. decis. 4. num. 23.* Ut etiam Antonii Donantis heredi obstat declaratio, & quietantia ab eodem facta favore Marcelli fratris, in qua professus fuit plenariè ab illo satisfactum remansisse pro omni, & toto 19 eo, quod ei obvenire, ac competere posset tam ratione Legatorum, & intestatæ successioneis Ambrosii, quam etiam ex quibuscumque aliis iuribus, quæ contra ipsum oriri, ac exerceri possent, cujus quietantia, ac confessionis de recepto tam effrenatæ, ac illimitatæ nemo non videt, quanta sit vis, & efficacia, & donec manifestissimis probationibus doctum fuerit de ejus 20 infubstantia, quantum urgeat contra eundem Antonium, & causam ab eo habentem ad *Test. in leg. Cum a matre Cod. de re judic.*, *Rota coram Bibb. decis. 232. num. 7.*, à neutro enim illa impugnari potest *Rota decis. 153. num. 3. coram Baratto.*, & *decis. 232. num. 7. coram Bibb.*, & ad ornat. *Cardin. de Luca decis. 12. num. 5. lib. 4.* & *decis.*

& decif. 4. num. 16. coram Rmo Anfaldo, & alibi paffim.

- Fruftanea opponitur nullitatis donationis de-
 fumpta ex eo, quod careat foemnitatibus à ju-
 re volitis, & præterea fit fummo perè læfiva,
 nam, quod attinet ad foemnitates, illæ fup-
 plentur religione Juramenti validitatis robur
 51 tribuentis contractibus etiam Minoris per Text.
 in Auth. Sacramenta puberum Cod. ff. ad verfu
 conditionem ubi Gutierrez, num. 117., lott Cold.
 in leg. ff. Curatorem verb. minor, num. 7. & feqq.,
 22 Cod. de in integr. reftit. Alexand. conf. 53. nu. 15.
 lib. 3., Suvd. conf. 121. num. 13. & feq., Gratian.
 difcept. forenf. cap. 333. num. 25., Seraphin. de
 Jurament. privileg. 83. num. 24., & 25., Gomez.
 caviar. refolat. lib. 3. tit. de reftit. minor. cap. 14.
 num. 18., Card. de Luca de donation. difc. 33. nu.
 17., & de alienation. difc. 29. num. 13., Jov. de
 foemnit. in contrail. minor., Gloff. 35. §. 4. num.
 108. & feq., Afflic. decif. 322. nu. 4. & 5., Poffh.
 decif. Bamon. 82. num. 102., Rota poff. eundem
 Jovian. de contrail. minor. decif. 7. num. 1., & co-
 ram Rmo Anfaldo decif. 76. num. 32. fper jura-
 33 mentum namque Minorem effici, & repræfenti-
 Majorem, arguunt Menic. de tacit. lib. 16.
 tit. 4. nu. final., & Adden. ad fan. me. Gregor. XV.
 decif. 391. num. 9. & 10.

- Cujus quidem Juramenti virtus, & efficacia
 elidi nequit præfumptione illa, quod videlicet
 24 elido extortum præfumat, quia talis præ-
 fumptio minimè agilita à jure communi præci-
 piente, donationes, & contractus Minorum
 jurejurando firmatos eile obfervandos, ut mox
 probatum efl, inducta folum fuit ex peculiari
 35 quorundam Statutorum difpofitione, de qua
 apud Ruin. conf. 95. nu. 8., Andreol. contr. 239. u.
 75., Rota coram Baratta decif. 422. num. 18., co-
 ram Rmo Anfaldo di. decif. 76. num. 33., & de-
 cif. 332. num. 3. part. 12. rec., quapropter omnis
 quæftio cellare videtur in cafu noftro cum ver-
 temur in Civitate Avenionenfis, ubi talem fla-
 tutariam fanktionem vigere non credo, ut ju-
 ftè conicere poffum ex motivis ab ignoto Re-
 quirente ad me transmilis, in quibus iftiufmo-
 di ftatuti mentio nulla fit, propterea idem ju-
 36 vari nequit dicta præfumptione, fed ut dona-
 tionis concidat, oportet, quod clariffimè de-
 monftretur in metum, dolum, fed circumven-
 tionem Minoris interveniffe, ut advertunt An-
 gel. de confef. lib. 2. queft. 13. nu. 34. & 35., Tho-
 mat. decif. March. 24. num. 12., Rot. decif. 218.
 num. 13. part. 2. rec.

- Minorque obellè potefl defectus infinuatio-
 nis, nequid quia talis nullitas concludenter
 probanda efl ab eo, qui in illa intentionem fuam
 27 fundat leg. in exceptionibus ff. de probation., & in
 noftis terminis infinitionis, Affin. de confif-
 cat. queft. 48. nu. 37., Rota in rec. decif. 121. nu.
 6. & feq. part. 4. tom. 2., & decif. 740. nu. 2. part.
 4. tom. 3., poff. Gillen. ad ftatut. Penf. decif. 97.
 num. 6., & decif. 1337. num. 10. coram bon. mem.
 Emerix jan. Quæ fanè concludem probatio elici
 28 nequit ex eo, quod illius negativa refultet ex
 infpectione Infrimentis, cum infinuatio poue-

rit feperatim fieri Thomas. decif. March. 13. num.
 18., & decif. 68. num. 41., Rota apud Gillen.
 ad ftatut. Penf. decif. 23. num. 13., & decif. 121. nu.
 9. & feq. part. 4. tom. 2. rec., & decif. 62. num. 5.,
 coram Pompbil. decif. 441. num. 27. coram Cerra,
 82., quod magis efl, 37. annorum decurfu, qui-
 bus fupervixit Antonius, religiofe femper ob-
 29 fervando dictos contractus, & nunquam ad-
 verfus illos reclamando, foemnitatis illa præfu-
 mitur interveniffe, ut inquit, Card. de Luca de
 donation. difc. 29. num. 12., &, refpondit Rota
 coram Pateo decif. 132. num. 1. lib. 2., coram Pen-
 tinger. decif. 365. num. 12., coram Merlino decif.
 877. num. 4., coram Card. Cerra decif. 441. num.
 24., coram bon. mem. Emerix jan. decif. 841. num.
 20., & decif. 882. num. 28., in rec. decif. 160. nu.
 13. & 14. part. 10. rec., decif. 151. num. 7. part.
 11., & decif. 50. num. 9. part. 18., Etiamfi agat-
 30 tur de gravi præjudicio Tertii, Felin. in cap.
 ficut colum. 15. verf. fecundo adverti de re judi-
 cat., Rota coram Pateo decif. 132. num. fupraci-
 tat., Verùm, admiſſo etiam, quod verè defi-
 31 ceret illa infinuatiois foemnitatis, eadem fup-
 pleteretur juramento, juxta conflantem Sacra
 Rota opinionem, ut in rec. decif. 378. nu. 2. part.
 4., & decif. 182. num. 1. part. 15., decif. 58. part.
 6., decif. 128. num. 10. part. 18., coram Seraph.
 decif. 472. nu. 14., & decif. 740. num. 6., decif. 1184.
 num. 14., ubi dicitur, quod ita femper per Ro-
 tam fuit decifum, coram Ludovif. decif. 391. nu.
 5., ibique Adden. num. 9. & 10., ad ornat. Card.
 de Luca decif. 16. num. 26. lib. 9. fuper mater. de
 teftament.

Confirmanetur hæc omnia ex ratione, ob
 quam requifita fuit hæc infinuatiois foemni-
 32 tatis, quæ alia non efl, quàm ut ex tali actu con-
 flet de perverentia Donantis in voluntate do-
 nandi Joan. Andr. ad Speculator. de Inftitum. ad-
 dition. §. Porro fub rubr. de forma donationis can-
 ra mortis, & inter vivos, Abb. conf. 4. num. 37.
 lib. 1., Gratian. difcept. forenf. cap. 531. num. 30.
 Quamobrem, cum biennio poft Antonius in-
 33 illo fecundo actu, cujus meminimus, contine-
 nte æquipollentem donationem, hæc per-
 feverantiam confirmavit, inde oritur approba-
 tio; & ratificatio præcedentis donationis fup-
 34 plevit defectus infinitionis, ad tradita per
 Menoch. conf. 1. num. 269., Ofsch. decif. 179.
 num. 11., Rota coram, Rembold. decif. 458.
 num. 1., & ad ornat. Card. de Luca decif. 16. nu.
 27. lib. 9., talem namque actum geminatio-
 nem æquipollere infinitioni concludunt Ber-
 35 trand. conf. 30. num. 1. lib. 3. part. 2., Gratian. di. di.
 cap. 531. num. 31., ubi reprobat Reñff. teftatur
 quæ de veriori, communiorque fententia Card.
 de Luca de donation. difc. 33. num. 9., Conftantin.
 ad ftatut. Urb. annot. 43. num. 110. tom. 2., decif.
 640. num. 8., coram Baratta decif. 226. num. 7.,
 decif. 247. num. 13., & decif. 332. num. 18. coram
 Pentinger. Certius in cafu noftro, quia adeft fla-
 tutum Avenionenfe exprefse mandans, infinu-
 36 ationem non requiri in donationibus geminatis,
 ut teftatur Rota in duabus decifionibus Avenio-
 nenf. donationis 28. Junii 1680. §. Nullitas dona-

De Contract.

O o

tionis, & s. Non refragante, confirmata 31. Januarii 1631. s. Quamvis coram bon. mem. Alber-
gato allegatis a Constantino dict. ann. 43. n. 111.
ibi ubi loquitur de simili statuto, sed regula-
toris Avenionense mandante, donationes inpaui-
ri, quod non procedat in donatione geminata = an-
geturque vis, ac robur huiusmodi descursus,
non solum, quia ex illo geminato consensu be-
ne arguitur veritas donationis, & perseveran-
tia Donantis, sed etiam, quia omnis exclusi-
o error, simulatio, lesio, cum consensu di-
catur roboratus, & confirmatus Castrens. con-
sil. 316. in fine hb. 2. Aymou. conf. 54. colum.
7. num. 3. Gratian. hoc mox citat. unum. 31. in
fin.

At forte obijciatur, vitio vitium sanari non
posse, proptereaque, cum & secundus actus ab
Antonio celebratus nullus sit, quia factus tem-
poris minoris etatis, confirmare ideoque ne-
queat precedentem actum, si idem iuratus sit,
nam hic recurrit responsio descumpta ex effica-
cia, & religione juramenti, quod sanat defe-
ctum quicumque solemnitatum, & tollit sus-
picionem omnem erroris, ut, præter allegatos
superioribus locis, in terminis concessionis tran-
dunt Angel. de concess. lib. 2. quest. 13. Affili. de-
cis. 123. per tot., & decis. 393. pariter per tot.,
R. ad orn. Card. de Luc. dist. decis. 16. a n.
24. ad 36. lib. 9.

Eoque fortius hæc urgent, quia agitur non
de donatione simpliciter, & gratuita, sed corres-
pensiva, nam, ut supra innuimus, Marcellus
efficaci obligatione promissit Antonio fratri suo
qualibet anno persolvere libras centum, quo-
tiussecum convertere vellet, in casu verò con-
trario usque ad summam librarum 300. annuatim
ei præstendam se obligavit, prout semper ob-
servatum fuit tempore, quo vixit Antonius;
certi autem, explicatione juris est, non requiri
in huius donationibus corrispektivis, ac reci-
procis intinuationem, aliasque solemnitates, ob-
onus namque solvendi annuam præstationem,
tamquam facta ob causam non indiget solemnita-
tibus, Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 3. num. 18.,
Peregrin. de fideicommiss. artic. 51. num. 64., Cor-
pus. ad statut. Mediolan. cap. 324. num. 6., Gra-
tiani. cap. 386. per tot., Constantini. ad statut. Urb.
ann. 43. num. 94., Rota decis. 74. num. 16. part.
5. rec., decis. 292. num. 32. part. 6., decis. 7. an.
7. coram Barato, decis. 303. num. 27. coram Bi-
bio, decis. 437. num. 5. coram Coccio, decis. 170.
num. 6. coram Rejos, decis. 156. num. 9. coram
Priolo, post Torr. de post. statut. success. decis. 48.
num. 9. & 10., & coram bon. mem. Euerio jande-
cis. 725. num. 2., rectè enim consideratur tam-
quam species quedam permutationis, ut tradit
Constantin. loc. mox citat. num. 95., Rota coram
Barato. decis. 7. num. 8., & proprie donatio non
est, quod datur, ut viciliam aliquid rependatur
ad Text. in leg. hoc iure 19. s. 1., & leg. Atilius
24. ff. de conat.

Nec prò evitanda corrispektivitate urget,
quod Antonio ex dispositione Parentum debe-
rentur alimenta, & ideoque promissio sepe di-

ctæ pensionis immutata nequiverit naturam do-
nationis, vel saltem, quod hæc annua pensio vix
correspondet fructibus Bonorum, & rerum
donatarum; prima namque huius objectionis
pars urgere posset, si dicta alimenta fuissent
perpetua, & ad vitam Antonii sed cum ef-
fent temporaria, & ad ætatem 25. annorum re-
stricta, ac limitata, & Antonius tempore, quo
Marcellus frater se adstrinxit onere eundem,
alendi, vel illi persolvendi dictas libras 300., ef-
fent plusquam proximus ætati 25. annorum, in-
de sequitur, dictam donationem aliter haberi,
reputarique non posse, nisi prò onerosa, & cor-
respondiva, quamobrem, si in dubium venire ne-
quit, quin corrispektivitas adeffe dicatur ve-
dum quando expresse donatio facta fuit ob ali-
quid viciliam datum, factum, vel promissum,
sed etiam, quando eadem corrispektivitas tacite
resultat ex donatione Constantini. ad stat. Urb.
superior. ann. 43. num. 95. & 96., plenè Rota
decis. 232. num. 6., & 13. coram Dnno. jun., ex
hoc necessariò sequitur, quod illa multo magis
admitti debeat in casu nostro, in quonon tacite,
sed expresse constat, Antonium donasse
corrispensive ad id, quod ipsi spopondit Mar-
cellus.

Minus urget secunda pars prædictæ objec-
tionis, pro illa namque submovenda satis esse pos-
set animadvertere, iustà ratione credi posse,
quod Antonius in actu, quo generalem quie-
tantiam celebravit favore Marcelli, se plena-
rie ab illo satisfactum fuisse, declarando, rece-
pisse etiam aliquam summam corrispensive ad
ejus jura, & actiones, de quibus per publicam
concessionem se dixit, vocavitque satisfactum,
quo certè multum diminuebatur dicta donatio,
& consequenter etiam ejus fructus, quod suffi-
cit ad firmendam æqualitatem in hac corres-
pensiva, & reciproca donatione, & ad rejicien-
dam quancumque nullitatem ex inæqualitate,
descumptam, nisi hæc peripicius probationibus
demonstraretur, præsertim quando agitur de ir-
ritando actu à dictis fratribus, quoad vixerunt,
religiosè observato; Antonius namque fratri
37. annorum, quibus, ut aliud dictum est, super-
vixit, numquam dictam donationem impugna-
vit, sed recipiendo ea, que sibi corrispensive
promissa fuerant, eandem ratificasse cecitetur,
longè enim breviori tempore, quinquennio scilicet,
talis ratificatio inducitur, iuxta leg. final.
Cod. si major factus alienaverit, Menoch. conf.
242. num. 32., & in tract. de recuperand. possess.
remed. 15. num. 179., Gabriel. conf. 20. num. 35.
vol. 2., Rota in rec. decis. 81. num. 6. part. 6., de-
cis. 306. num. 53. part. 7., coram sum. mem. Ale-
xand. VIII. decis. 110. num. 7., & decis. 112. num.
5. ibi = Ideo, cum Jacobus major factus, non recla-
maverit, censetur post majorem ætatem prædilectum
datis assignationem approbasse & in Mantis. ad
Card. de Luc. decis. 19. num. 12. lib. 7. ibi = quæ om-
nia confirmantur ex quo Gregorius nec tempore mi-
noris etatis, nec factus major, nunquam per 40. an-
nos, & ultra conquestus fuit, nec nullitatem
contractus allegavit, ex quo longa acquiescentia
præ-

presumitur ratificatio, qua inducitur ex lapsu quinqueanni post maiorem aetatem, leg. final. Cod. qui maior. fili. & apud Palm. nepot. decis. Lucen. 123. num. 28. ibi = presertim cum, quoniam exiit, per spatium 30. annorum numquam dissolutio- nem impugnavit =.

- Et his consonant tum illa certa juris nostri regula, quæ edocemur, restitutionem in integrum
- 53 Minoris non competere, quando Minor tactus major intra quadriennium non reclamavit, nec conquisitus fuit de nullitate contractus, ad Text. in cap. 1. de restit. in integr., leg. fin. Cod. de tempor. de in integr. restit., Cancr. varior. resolut. cap. 1. de minor. 25. annor. num. 233., ubi de veteriori, communiorique lib. 2., Autonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 59. num. 1. & seqq., Gutierrez. Canon. quasi. lib. 2. cap. 36. num. 30. lib. 4., Jecq. de fideiuss. in contrah. minor. Gloss. 15. §. 4. num. 12., Rota ceram Cocin. decis. 1358. nu. 29. Cumque verserim in contractu ab ipsomet Minore facto, non potest allegari illius ignorantia, quæ post maiorem ætatem non presumitur, neque attenditur leg. 2., leg. cum quis, & leg. penult. Cod. de jur. & fili. ignor., Rot. decis. 331., num. 9., & decis. 418. num. 16. part. 4. tom. 2., decis. 306. num. 54. part. 7. rec., tum etiam illa alia, quod restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate est privilegium personale, competens tantum ipsi Minori, abique eo quod transmitti possit ad heredes, ut ad rem tradunt
- 57 Gratian. discip. seraph. cap. 691. num. 13., Rocc. disput. jur. select. cap. 112. num. 30. & 31. tom. 2., Mans. consulti. 33. num. 59. tom. 1., Fontanell. de post. nuptial. claus. 4., Gloss. 9. part. 5. num. 181., & seq., Card. de Luc. de alienat. disc. 33. nu. 30., Rot. decis. 103. num. 28. apud Palm. nepot. decis. Lucen. tom. 2., & decis. 151. num. 8. post Constantin. ad statut. Urb., & in Romano annua prestationis 25. Decembris 1702. §. Prout coram Eius D. Card. Scotto, ex quo sequitur, nullum jus competere Raymundo pro irritanda dicta donatione, adversus quam Antonius numquam excepit de nullitate contractus Rot. apud Palm. diu. decis. 103. num. 28.

Romana prætese reportationis Pecuniarum.

Creditorem pro custodia, atque cultura Vineæ omnibus aliis præferendum Creditoribus, licet hypothecarius anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicue ostenditur ob eam potissimam rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum dumtaxat perceptionem, sed perpetuam Vineæ conservationem respiciat.

VOTUM XLI.

- 1 Prior in tempore, potior in Jure.
- 2 Merces Vinetori debita pro ejus laboribus respicientibus non vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, potiorialis non gaudet privilegio, & num. 2., & 27. De Contract.

- 3 Textus in leg. Interdum ff. qui potior. in pign. habeat. declaratur.
- 4 Creditori ex causa rei conservata, nequit in sententia injungi cautio de restituendo prioribus, & potioribus.
- 5 Faber Murarius creditor ex causa reparativis domus potior habendus est, & num. 61. latellige, ut ei præstatio debeat super ejusmodi dumtaxat domo refecta, num. 62.
- 6 Merces debita pro rei custodia potioritate gaudet super ea custodia adversus alios Creditores, licet anteriores.
- 7 Idem de salario debite ob custodiam fructuum.
- 8 Quod procedit, etiam si super eadem re custodia concurret alio, causa funerario, vel etiam Fictus.
- 9 Extenditur conclusio ista ad salarium debitum pro custodia fructuum num. 9., Arcis num. 10., hereditatis jacens num. 11., si ve ejuslibet alterius rei num. 12., sicut etiam ad mutuum factum pro rebus custodiendis num. 13., & ad salarium illi debitum, quod bona custodiantur sed etiam coluit n. 14.
- 10 Pro impensis necessariis factis in bonis Debitoris competis super his hypotheca cum privilegio.
- 11 Etiam contra hypothecarios anteriores.
- 12 Procedit, de quocunque credito agatur.
- 13 Merces debita pro rei conservatione potior super eadem re hypothecam habet adversus alios quolibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores.
- 14 Pro mercede custodia quantum solvendum est, tantum minus in rebus custodiendis cessatur esse.
- 15 Custos rem defendit, actionemque stillicis Creditibus conservat.
- 16 Custos pro fac tantum salarium debet super re custodia omnia alia præstari Creditoribus, & num. 25., & ratio num. 22.
- 17 Pro mercede Custodi solvenda, qui pecuniam dedit, omnibus aliis Creditoribus præstatur super re custodia.
- 18 Præsertim, si Custos solutionem recipiens, ei proprii cessarit potioritatis jura.
- 19 Cessante ius nequit minus habere jus, quam Cedens ipse.
- 20 Impensa in ea colenda, licet fiant quærendorum fructuum causa, non tamen ad illorum dumtaxat perceptionem, sed ad ipsius rei conservationem pertinent.
- 21 Custodia, atque cultura vineæ respicit potius perpetuam ipsius conservationem, quam temporariam perceptionem fructuum, & n. 31., & 51.
- 22 Impensa quærendorum fructuum causa scienda quando meram ipsorum fructuum perceptionem, non etiam rei conservationem respicere dicantur.
- 23 Vineæ, si celi defuit, ardeatur, aut saltem sit deterior, non tantum quod fructus, sed etiam in proprietate, & num. 33., 38., 44., 45., 46., 48., & 49.
- 24 Et quæ circa ejus culturam ratio adhibenda sit num. 37., & 47.

- 34 *Prædium pretia diligenti cultura ampliantur, & fecus, minuantur.*
- 35 *Agrum pinguiorem efficiuntur, cultura eorum, intermisit; & quare? Ibid.*
- 36 *Rustica opera sua quæque tempore debent fieri.*
- 39 *Colonus agrum non colens, eumque deteriorem quod fructus reddens, nequit expelli. Idem de emphyteuta agrum non excolente, num. 41.*
- Secus ubi de vinea agatur, num. 40., 42., & 44.*
- 43 *Ufusfructuarius quilibet est fructuum Dominus, & ad ipsum spectat damnum.*
- 50 *Vinea exigua colenda est, aliorum campi ingentes laudandi.*
- 51 *Mercis debita pro vinea cultura, potioritate gaudet contra quoscumque hypothecarius Creditores, etiam anteriores, super ejus pretio concurrentes.*
- 53 *Bartoli, Mantic., & Pacioni, auctoritas declaratur.*
- Impensa, quæ pro vitibus propagandis, & curandis arboribus fiunt, inter necessarias numerantur.*
- 54 *Impensa pro agri, & vineæ cultura fieri solita, quando inter necessarias nequeant adscribi? & num. 55.*
- 55 *Impensa pro cultura vineæ dotalis erogata, quoad Virum non dicitur necessaria.*
- 56 *Et ob hoc detracti nequeant, nisi excessiva sint.*
- 57 *Consignatio in concursu Creditorum non aliter de seipso solet demandari, quam sub cautione de restituendo potioribus.*
- 58 *Etiā in casibus, quibus dicta cautio possit omitti.*
- 59 *Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscumque anteriores Creditores.*
- 60 *Et pecuniam liberè, nec sub cautione de restituendo potioribus debet recipere.*

SI amicorum temporibus nunquam deesse animo proposui meo, nunc quidem certe omne meum studium impendendum est denderio honestissimi, amicitilimique Viri Illustris D. Nicolai Jacobatii, qui in propria Causa sententiam meam exquirere voluit, motus eo, quod circumiunctur *«adagio» in propria Causa Advocatum esse querendum* non quia de sua pecunia meliora etiam promere, atque io medium proferre non possit; Cum eorum ratione muneris nostri sapienter nos convenire, & librandis, definiendisq; Causis una simul præcise contingat, hisce auribus egomet audio, & admirorque Virum hunc de quaque re altissime, doctissimeque dissidentem, & involutissimas quasque questiones mirā perspicuitate evolentem.

Injuncto itaque operi manum admoveo majori, quā potero, brevitate perstringam facili sciem, quæ ita se habet. Canonicus Joannes Baptistus Sabbatini Gasparro possidebat extrā Portam Pincianam in loco, qui dicitur *«le Tre*

Madonne» Vineam quasdam, pro cujus custodia, atque cultura conduxerat Franciscum Antonium Sabbatinum, convento salario scutorum quinque mensurorum, & sex annuorum cadorem vini. Hic verò cum anno 1698. pro sua mercede Creditor reperiretur scutorum 302. 50., prædictusque Canonicus pecuniam, quæ ei satisficeret, non haberet, eam ad Cambium limitatum scutorum quatuor pro centenario accepit à D. Jacobatio, eā expressim dicta lege, ut pecuniam statim erogarentur io satisfactionem prædicti Francisci Antonii, ique omnia jura anterioritatis, & potioritatis cedere deberet, prout re verà in ipso actu celebrationis instrumenti soluta fuit pecunia Francisco Antonio Creditori, & cessa jura anterioritatis, & potioritatis, conventumque uno, eodemque tempore fuit, quod, si quando Canonicus Vineam distraxisset, Cambium prædictum præferendum esset ceteris omnibus debitis, & ex Vineæ pretio restituenda in primis esset illius fors und cum fructibus, quod quidem Cambium D. Jacobatius paulò post celit favore Eleonora Sabbatine famulæ suæ.

At verò cum præfatus Canonicus ingenti ære alieno pressus reperiretur, hinc illius Creditores hactenus publicè subijci obtinuerunt universa, ejus bona, & præcipue prædictam Vineam, quæ die 14. Februarii anni 1701. deliberata scutis 1100., pretium in Ade sacra depositum fuit favore, & commodo Creditorum, quos inter statim orta est questio, atque controversia super consignationem confignatione. Proderunt namque coram R. P. D. Aldovando tunc A. C. Locumtente Jo: Bernardinus Carus, & Jacobus Pallotta, ille Creditor scutorum 350. vigore Cambii sibi à Pallotta adversus d. Canonicum cessi; hic verò Creditor scutorum 72. 82. ob reparationem domus in Vineæ existentis; prout etiam comparuerunt Eleonora Sabbatina Cessionaria d. D. Jacobatii, & Franciscus Antonius Sabbatinus Creditor salarii, atque mercedis sibi debite à die, quo Cambium mox relatum contractum fuit. Quamobrem, diligenter expensis, examinatisque Colligantium juribus, placuit A. C. Aldovando, possibito Jo: Bernardino Caro, relaxare mandatum de consignando favore ceterorum Creditorum, favore nimirum d. Pallotte pro scutis 72. 82., & favore Eleonora, ac Francisci Antonii Sabbatini pro scutis 350., mandavitque, præstari solitam cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, quam pro utroque præstitit D. Jacobatius, eaque præstita, pecuniam statim pro sua cuique rata tradite tuerunt.

Conquestus tunc minime fuit Jo: Bernardinus Carus, sed, post diuturnum quatuordecim annorum spatium excitatus, adit A. C. Anideum, intruxitque coram eo iudicium super repositione pecuniarum adversus D. Jacobatium fideiussorem, verum, cum Causa ad exitum perducere minime potuerit coram R. P. D. Anideo ob ejus translationem ad Secretarium Congregationis interpretationi S. Concilii Tridentini præ-

po-

positæ, & coram R.P.D. de Gentilibus dignissimo successore prosequenda sit, pollicere mihi posse arbitror, Sapientissimum Judicem non aliter, quam ipsius favore rem esse absoluturum. Ac, ne id temere dicere, & Amicum in falsam spem coacervare vellem videar, asseram omnia argumenta, quæ in contrarium expendi possunt, exponam deinde fundamenta D. Requirenti faventia, hisque invicem collatis, ostendam, quam infirma, quam fragilia, quam insubstantia sint illa Jo: Bernardini Cari.

Porrò, quod attinet ad jura Cari, illud est maxime animadvertendum, quod Cambium, cujus vigore idem agit, creatum fuit mense Februario anni 1698., illud verò à D. Jacobatlo Cessum Eleonoræ contractum fuit eodem anno, sed mense Novembri à qua de re favore Cari locum sibi vindicare posse videtur notissima illa Juris nostri regula, quæ traditur, potiorum in

jure esse, qui prior fuit in tempore ad Text. in leg. 2. ff. qui potior, in pign. babeat., cap. prior de regul. Jur. in 6., latè Rot. in Melevitana Pecuniaria 19. Junii 1702. §. Aggrediendo itaque coram Alsidio. Quæ sanè potioritas ex temporis prioritate resultans, elidi minime posse, contenditur ex eo, quod fuit 245. soluta Francisco Antonio Vinitorio, ejusque Cessionariæ gaudeant privilegio leg. Interdum cum leg. seq. ff. qui potior, in pign. bab., quia, cum labores Francisci Antonii Vinitoris non perpetuam rei utilitatem, non vincent conservationem respiciant, sed ad fructus dumtaxat percipiendos, colligendosque pertineant leg. Vel si vites ff. de impens. in reb. dotat. sect., applicari nullo pacto posse videtur dispositio Text. in d. leg. Interdum,

quæ loquitur de laboribus, impensisque factis ad rem conservandam, sine quibus res salva esse nequiverit, at non etiam pro quaerendis, ac colligendis fructibus Bartol. in addit. ad d. leg. Vel si vites, Mantie. de tacit. lib. 5. tit. 11. n. 16., Pacius. de locat. cap. 34. num. 54.

Et sanè, si R.P.D. Aldrovandus creditum Vinitoris, & illud Eleonoræ ex eodemmet fonte profectum, creditissidè frui posse privilegio, ac potioritate in d. leg. Interdum impartitâ, haud equidem injunxisset, prout inungere nequibat, cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, dum illiusmodi cautio procul dubio præstanda non esset à Creditoribus prædictæ legis privilegio gaudentibus, prout observant Olea de cess. Jur. tit. 6. quest. 8. num. 32., Zach. de Salar. quest. 99. num. 3., Pacius. de locat. & condut. cap. 41. num. 22.

Immo verò, si colore ullo, ullaque iustâ ratione alicui competere dici posset privilegium leg. Interdum, idem profectò competere dicendum esset Jo: Bernardino Caro, cui cessum fuit Cambium à Fabro Murario, qui Cappellam quamdam Debitoris recesserat, cum eamque causam certò certius Creditor erat, cum potioritate vigore d. leg. Interdum, ad tradita per Salgad. in Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 11. num. 64., & Roc. disput. Jur. selecti. cap. 138. num. 2., Rot. coram Celfo decif. 398. num. 2., in rec. decif. 104. nu. 1.

part. 19., in Romana Immissiois 27. Januarii 1713. §. Major coram R. P. D. Aldrovanda, in Romana mantentiois, seu Affociationis 4. Decembris ejusdem anni §. Nulla sanè cum seqq. coram Falconerio, & in Romana Immissiois 27. Aprilis 1714. §. Constitit coram R. P. D. Cerro.

Hæc sunt momenta rationum, quibus Jo: Bernardinus Causæ victoriam obtinere se posse sperat. Verumtamen, licet primo rei obtutu speciem aliquam boni juris habere videatur, nihilominus tamen usque adeò solidiora sunt, atque veriora ea, quæ pro D. Requirente militant, ut contraria statim corruant, atque evanescant.

Atque ut inde oratio nostra proficiat, unde hæc omnis causa ducitur, merces, & salarium, quod pro custodia, & cura alicujus rei solvitur, in dubium venire nequit, quin super re custodita gaudeat privilegio, & potioritate adversus reliquos Creditores, tamen anteriores ad Text. in leg. Interdum 5., & leg. bajus enim 6. in fin. ibi: Tantumdem dicitur, & si merces borrorum, vel area, vel vicinia jumentorum debetur, nam & hic potior erit ff. qui potior in pign. bab., prout de salario debito ob custodiam fructuum advertunt Galt. cap. 4. quest. 11. num. 158. ibi =

Ac etiam, & fortius extenditur in Custode fructuum, vel aliarum rerum pro sua mercede, pro qua etiam anterioribus quilibet prefertur = & num. 20. 10. ibi = Creditores pro hac causa preferuntur super rebus custodiis doti, causæ funerariae, Fisco, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Ciroce. de locat. tit. de difformis. quest. 5. num. 2., Zach. de Salar. quest. 99. num. 19., Pacius. de locat. & condut. cap. 41. num. 11. ibi = Undè alius casus erit, si additum fuerit Custas, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum, & ejus enim opera salvata dicitur rei, quam custodivit, & proinde in ea d. hypothecam cum prelacione habebit pro credito sua mercedis =

Bergius. Cevalcus. decif. 44. num. 46. part. 3. iniquens, ita judicatum fuisse Volaterris: De salario debito ob custodiam animalium, Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior, in pign. babeat. ibi = Nota istos casus, & Specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodia, quod est simile pro eo, qui accepit equum pignori, quia in expensis famulæ, seu Rogatus custodientis, & in pensione Stabuli prefertur omnibus anterioribus, Galt. de Credit. d. cap. 4. quest. 11. num. 158., & num. 20. 10., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 12. num. 11., Merlin. de Pignori. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 20., Mart. Medic. decif. 19. num. 17., ob custodiam,

arcis, Merlin. loc. cit. num. 22., Mart. Medic. decif. 19. num. 17. ob custodiam hereditatis jacentis, Merlin. d. lib. 3. quest. 5. num. 30., Mart. Medic. d. decif. 19. num. 5., & 6., & generatim de cujusvisque rei custodia, Negus. de Pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = Vel in mutuo facta pro custodiendis rebus, vel pro salvando navio, vel &c. in omnibus enim istis casibus potior est, qui pro illis mutuavit, prioribus Creditoribus = Nat. conf. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 11. ibi = Extenditur quoque in pecunia credita pro custodia rerum, & gaudet enim

num. 10. 10. ibi = Creditores pro hac causa preferuntur super rebus custodiis doti, causæ funerariae, Fisco, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Ciroce. de locat. tit. de difformis. quest. 5. num. 2., Zach. de Salar. quest. 99. num. 19., Pacius. de locat. & condut. cap. 41. num. 11. ibi = Undè alius casus erit, si additum fuerit Custas, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum, & ejus enim opera salvata dicitur rei, quam custodivit, & proinde in ea d. hypothecam cum prelacione habebit pro credito sua mercedis =

Bergius. Cevalcus. decif. 44. num. 46. part. 3. iniquens, ita judicatum fuisse Volaterris: De salario debito ob custodiam animalium, Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior, in pign. babeat. ibi = Nota istos casus, & Specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodia, quod est simile pro eo, qui accepit equum pignori, quia in expensis famulæ, seu Rogatus custodientis, & in pensione Stabuli prefertur omnibus anterioribus, Galt. de Credit. d. cap. 4. quest. 11. num. 158., & num. 20. 10., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 12. num. 11., Merlin. de Pignori. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 20., Mart. Medic. decif. 19. num. 17., ob custodiam,

arcis, Merlin. loc. cit. num. 22., Mart. Medic. decif. 19. num. 17. ob custodiam hereditatis jacentis, Merlin. d. lib. 3. quest. 5. num. 30., Mart. Medic. d. decif. 19. num. 5., & 6., & generatim de cujusvisque rei custodia, Negus. de Pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = Vel in mutuo facta pro custodiendis rebus, vel pro salvando navio, vel &c. in omnibus enim istis casibus potior est, qui pro illis mutuavit, prioribus Creditoribus = Nat. conf. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 11. ibi = Extenditur quoque in pecunia credita pro custodia rerum, & gaudet enim

num. 10. 10. ibi = Creditores pro hac causa preferuntur super rebus custodiis doti, causæ funerariae, Fisco, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Ciroce. de locat. tit. de difformis. quest. 5. num. 2., Zach. de Salar. quest. 99. num. 19., Pacius. de locat. & condut. cap. 41. num. 11. ibi = Undè alius casus erit, si additum fuerit Custas, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum, & ejus enim opera salvata dicitur rei, quam custodivit, & proinde in ea d. hypothecam cum prelacione habebit pro credito sua mercedis =

Bergius. Cevalcus. decif. 44. num. 46. part. 3. iniquens, ita judicatum fuisse Volaterris: De salario debito ob custodiam animalium, Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior, in pign. babeat. ibi = Nota istos casus, & Specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodia, quod est simile pro eo, qui accepit equum pignori, quia in expensis famulæ, seu Rogatus custodientis, & in pensione Stabuli prefertur omnibus anterioribus, Galt. de Credit. d. cap. 4. quest. 11. num. 158., & num. 20. 10., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 12. num. 11., Merlin. de Pignori. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 20., Mart. Medic. decif. 19. num. 17., ob custodiam,

arcis, Merlin. loc. cit. num. 22., Mart. Medic. decif. 19. num. 17. ob custodiam hereditatis jacentis, Merlin. d. lib. 3. quest. 5. num. 30., Mart. Medic. d. decif. 19. num. 5., & 6., & generatim de cujusvisque rei custodia, Negus. de Pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = Vel in mutuo facta pro custodiendis rebus, vel pro salvando navio, vel &c. in omnibus enim istis casibus potior est, qui pro illis mutuavit, prioribus Creditoribus = Nat. conf. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 11. ibi = Extenditur quoque in pecunia credita pro custodia rerum, & gaudet enim

num. 10. 10. ibi = Creditores pro hac causa preferuntur super rebus custodiis doti, causæ funerariae, Fisco, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Ciroce. de locat. tit. de difformis. quest. 5. num. 2., Zach. de Salar. quest. 99. num. 19., Pacius. de locat. & condut. cap. 41. num. 11. ibi = Undè alius casus erit, si additum fuerit Custas, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum, & ejus enim opera salvata dicitur rei, quam custodivit, & proinde in ea d. hypothecam cum prelacione habebit pro credito sua mercedis =

Bergius. Cevalcus. decif. 44. num. 46. part. 3. iniquens, ita judicatum fuisse Volaterris: De salario debito ob custodiam animalium, Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior, in pign. babeat. ibi = Nota istos casus, & Specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodia, quod est simile pro eo, qui accepit equum pignori, quia in expensis famulæ, seu Rogatus custodientis, & in pensione Stabuli prefertur omnibus anterioribus, Galt. de Credit. d. cap. 4. quest. 11. num. 158., & num. 20. 10., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 12. num. 11., Merlin. de Pignori. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 20., Mart. Medic. decif. 19. num. 17., ob custodiam,

arcis, Merlin. loc. cit. num. 22., Mart. Medic. decif. 19. num. 17. ob custodiam hereditatis jacentis, Merlin. d. lib. 3. quest. 5. num. 30., Mart. Medic. d. decif. 19. num. 5., & 6., & generatim de cujusvisque rei custodia, Negus. de Pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = Vel in mutuo facta pro custodiendis rebus, vel pro salvando navio, vel &c. in omnibus enim istis casibus potior est, qui pro illis mutuavit, prioribus Creditoribus = Nat. conf. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 11. ibi = Extenditur quoque in pecunia credita pro custodia rerum, & gaudet enim

- enim eodem privilegio tacite huiusmodi hypotheca = Felician. de Solis in trakt. de Confib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. & infra vers. per quam certum est, Trinitacum variis. resolut. lib. 3. tit. de locat. resolut. 5. num. 3. & Salgad. in Labyrinth. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16. & 17. Mart. Medic. d. decif. 19. num. 17. ibi = Et regulare est in omnibus, ut aliquo moda rem custodierunt, vel conservarunt, qui semper alii preferri debent =.
- 14 denique de mercede debita ei, qui non custodivit dumtaxat, sed & bona coluit, terramque exercuit, tradunt Felician. de Solis in d. trakt. de Confib. loco mox allegat., Gait. de Credit. cap. 4. quest. 11. num. 1559. & num. 2012., Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 3. quest. 1. num. 23., Borgnis. Cavalcanti. decif. 44. num. 46., Saalfeld. decif. 113. num. 4. & 5., iocuentes, ita fuisse iudicatum, ibidemque Marc. num. 1., qui sic ait = Decisum reperimus preferri quemcumque pro salario illi debite super deposito, quod provenit a re, propter quam laboravit = & late Constant. ad Statut. Urb. annot. 30. art. 2. num. 274. & seqq.
- Et recte quidem, quia, cum ob impensas necessarias in bonis Debitoris factas competat hypotheca cum privilegio, ad Tex. express. in leg. quod Privilegium 2. in fin. ff. de pignori ibi = Plane sumptus casus, qui necessarij facti sunt, semper praecedunt, nam = deditio es, Bonorum calculos subducit = late Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 1197., & seqq., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 33. num. 19., Rodriguez. de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 2., & part. 2. art. 2. nu. 16., Salgad. in Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 11. n. 64., & seqq., Amat. variis. resolut. cap. 3. num. 20., & plurib. seqq., Castill. quosd. jar. contr. lib. 3. cap. 8. num. 27. italium namque expensarum ratio habenda est, etiam contra hypothecarios anteriores, teste Rodriguez. de privileg. Credit. part. 1. artic. 2. num. 16., Salgad. loco mox citat. num. 66., ita quidem, ut nullus incidere possit casus, qui
- 17 hoc genus deductionis impediatur, ut loquitur Julianus Iurisconsultus in leg. fundus 52. in fin. princ. ff. famil. ercisc., & in proposito notat Rodriguez loco. allegat. num. 16. in fin., protectio eadem hypotheca cum privilegio competere dicenda est, etiam pro mercedibus, & salario ad rei conservationem necessario, Jofan. in 5. Item serviano num. 60. in fin. tit. de alion., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 2., Rodriguez. de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 17., Gratian. discept. 733. n. 1., Paschal. de virib. patr. potest. part. 4. cap. 6. num. 68., Mart. ad Constit. Pavorum. cap. 34. num. 6., Salgad. in Labyrinth. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16., & seqq.
- Hioc verò non est, cur Creditores anteriores conqueantur, si eis praefertur rerum Custos, quia ex parte pro custodia usque adeo sunt rebus ipsis annexae, atque coherentes, ut tanto minus in illis esse videatur, quantum pro mercede, & salario solvendum sit, ut loquitur Bartol. in leg. interdum num. 4. ff. qui potior. in pign. habent., quem sequuntur Alexand. conf. 117. n. 2. lib. 6., Gratian. discept. 257. num. 7. cum seqq., Zaccch. de solut. quest. 99. num. 8. vers. huiusmodi, Mart. medic. decif. 19. num. 23., Rato coram Duron. decif. 51. num. 7., & in Romano pecuniaria, & expensarum 16. Junii 1713. 5. final. coram Falconerio, & Jure quidam, meritoque, quia, eum Custos vigilantia sua, suaque diligentia rem defendat a multis periculis, quae illam vel prorsus perdere, vel saltem deteriorare reddere potuissent, sique conservet Creditores actionem utilem, atque efficacem, ei potius gratias agere deberent, tametj iura anterioritatis auferat pro suo salario dumtaxat, ut egregie ratiocinatur Mart. Med. decif. 19. num. 7., & 8., quibus etiam accedit publici Boni ratio, nam non tam facile reperirentur homines, qui operas, laboresque suos in re quapiam impenderent, si sese excludi ab anterioribus Creditores vererentur, & difficillius pecunia crederetur, tametj io necessarias impensas mercedis, atque salarii eroganda esset, ut bene considerat Gait. de Credit. cap. 4. quest. 11. num. 2010. vers. difficillius enim.
- Quæ cum ita sint, nullo numero habende sunt contrariæ animadversiones, quarum prima desumitur ex eo, quod cambium Joannis Bernardini Cari antea sit illo D. Jacobatii, nam, cum iste pecuniam suam dederit, ininde merces, salariumque Vinitori solveretur, proculdubio super pretio Viceæ ab eo custodite, atque cultæ potior est, quamvis sit posterior, ut, praeter firmata superioribus locis, de eo, qui pecuniam credidit, ut nauticum exolveretur, est Textus in toties citatus leg. interdum, & leg. seq. ibi = Item, si quis crediderit, ut nauticum exolveretur, potior erit, licet posterior sit, nam, & ipsam nauticum potius est = ff. qui potior. in pign. habent., Negesfen. de pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. 8. Et ultra, Gait. de Credit. cap. 4. quest. 11. num. 1516., Cassan. in Cathalog. glor. Mund. part. 12. considerat. 99. vers. tertio pariter limitatur fol. 391. a terg., Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 12., fortius in casu nostro, quia Vinitor io actu receptionis pecuniarum cessit favore D. Requiritis privilegium omne potioritatis, quod ipsi competere quocumqumodo poterat, proindeque, sicut Vinitor pro sua mercede submovisset quemcumque anteriorem Creditorem, ita eodem repellere, atque excludere poterat D. Jacobatius cessionarius, qui minus jus habere nequit, quam ipse Cedens per Text. in leg. 2. s. Non solum ff. de heredit., & alion. vendit., Sord. conf. 32. num. 16., & seqq., conf. 82. num. 13., & decif. Mantuan. 308. num. 1., Anfeld. de commerc. disc. 40. num. 27., & disc. 94. num. 13., Rot. post Zaccch. de obligat. Cameral. decif. 187. num. 10., & seqq., coram Merlin. decif. 310. n. 2., & seqq., coram Bichio decif. 58. num. 16., & coram Priol. decif. 463. num. 1., ed ornat. Card. de Luc. de usur. decif. 8. num. 7., & de dot. det. 50. num. 35.
- Prout etiam non officit altera, & quidem speciosior obiectio, quâ dicebatur, quod custodia, atque cultura vineæ non respiciat ipsius vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, ideoque creditum eo nomine contra-

- tractum frui minimè possit potioritate leg. *interdum ff. qui potior. in pign. habean.* : satis namque
- 38 que esset respondere, quod = *impense querendorum fructuum causa fuit, ideoque non solum ad percipiendos fructus, sed etiam ad conservandam ipsam rem, speciemque ejus necessaria sunt* = ut inquit J. C. Neratius in leg. *suas. ff. de impens. in reb. dotat. scilicet*, verum præterea dicimus, con-
- 39 stantique subitinemus, quod custodia, atque cultura Vineæ pertinet potius ad ipsius rei substantiam, & ad perpetuam Vineæ conservationem, quam ad temporariam fructuum perceptionem, ut bene observant Bald. in *Auth. qui rem num. 3. post med. Cod. de Sacros. Eccles. Treu. taciog. variat. resol. lib. 3. tit. de locat.*, & *condict. resol. ad num. 10. ad med.*, Pacius. de locat., & *condict. cap. 34. §. 1. num. 47. ibi = Et licet omniter dictis impensis videatur refutare in id dampnum ipsius tantum, ex quo ipse percipere debet fructus rei locata, indeque dici posse, eam tamen ad illas tantum casuatiore, quantum videlicet fructus percipere velit, non autem compelli a Locatore, tamen hoc procedit quoad illas, quæ meram tantum perceptionem fructuum sui temporis respiciant, at quia sunt quædam, ex quarum omni-*
- 40 *siuue refutatur dampnum rei, scilicet etiam fructuum diminutio in annis futuris, in quibus fortè non durat amplius locatio, prout est amputatio capituli vitium, scilicet, ut vulgo dicitur = potare = ad eas facienda poterit compelli pro suo interesse a Locatore.*
- 41 Si enim Vineæ putari destinata excutatur, peritque, aut saltem longè deterius elicitur Jus. in leg. *2. m. 98. Cod. de jur. emplty. rubr. de privat. ob rem incut. num. 5.*, Giamb. ad consuetud. Messan. cap. 15. gloss. 4. num. 20., Sacch. de vit., & *vin. lib. 1. cap. 3. num. 4. vers. putationem, & in Appendic. ad d. cap. 3. num. 18. fol. mibi 15.*, Rendell. de Vineæ part. 2. de cultura, & cura Vineæ cap. 2. §. *Præmissorum ibi = Præmissorum evidens est ratio, quoniam vites si colli desinant, deficiunt, ac deinde in eis in perpetuum fixis non tantum fructuum fructuum, sed etiam in proprietate = & cap. 5. in fin. ibi = addo bis vitem laboris esse hieroglyphicum, siquidem arbor nulla majori studio indiget, & operâ, quæ detractâ, nat perit, aut in labriscam degenerat =, Pacius. de locat., & *condict. cap. 20. num. 73. ibi = Et quidem si ver. gr. Conductor Vineæ consensit eam cedere, scilicet, ut vulgo dicitur, potare, Vineæ siccatur, nat saltem valde deterioratur = R. P. D. Zoni. ad statut. Favent. in observat. ad rubr. 17. lib. 5. num. 38. tom. 2., & in observat. ad rubr. 39. lib. 5. num. 10. eodem tom. 2. ibi Pro conversatione veri Vinearum præcipue requiritur quolibet anno vitium potato = Cornazzan. dec. 65. num. 8., idque usû venire solet non solum si longo, verum etiam si modico tempore Vineæ negligatur, Petr. de Ubold. conf. 1. post trans. de Collect. num. 3. inter tract. magn. tom. 12. fol. 99., Gratian. discip. 546. num. 22. ibi = Cum etiam sufficeret in Vineis modico tempore illas non colli, quæ excutuntur, & in perpetuum deteriorantur, nec amplius Vineæ possunt dici.**
- Et profecto quamvis = *pretio Prædiorum dili-*
- 42 *genti cultus amplius, si negligentius habita-*
- 43 *ut, nihi eam necesse sit, ut monet Callistratus in leg. non intelligitur 3. §. Sed, & ex abis in fin. ff. de jur. Fife.*, attamen, si res sit de Agro, fortasse pinguior etiam efficiatur cessando, nam uber-
- 44 te nimia prioris temporis detragatur, & effectum solum, nequit pristina benignitate præbere mortalibus alimenta. At aliter res se habet in Vineâ, circa quam maxima debet, & nunquam intermissa Vinitoris cura versari, teste
- 45 *Rendell. de Vin. cap. 1. per tot. part. 1.*, etiam antè omnia curandum est, ut opera rustica suo quoque tempore fiant, ne intempestivâ culturâ deteriorem fundum Colonos faciat, ut inquit Gaius Jurisconsultus in leg. *si merces 27. §. Conductor ff. locat.* potiori certe jure id servandum est in Vineâ, quæ singulis annis, & suo quoque tempore putanda est, pascianda, purganda,
- 46 *propaganda, palis, & pedamentis fulcenda, circumcipienda, altitudo denique studio, altitudoque labore sustentanda, ut admonet Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Speculator, & §. Certè inter plantas, alioquin cultura omnino non solum necesse quoad fructus tantum, sed etiam perpetuum aliter præjudicium Domino quoad substantiam, & conservationem ipsius*
- 47 *Vineæ, ut, distinguendo, optime tradunt Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Hinc est ad fin. ibi Hinc utiliter Doctores adnotant, quod, etsi Colonos non colens Agrum, id quod deterior efficitur*
- 48 *quoad fructus, expelli non possit, saltem in Vineis, quæ perpetuo ob spectum culturarum deteriorantur,*
- 49 *Pacius. de locat. cap. 34. §. 1. num. 47., Capell. Tholosan. decif. 355. num. 4., & 5. ibi = Et ideo*
- 50 *quatenus sollicitè employentia non excolit Agrum, & ager efficitur deterior respectu fructuum, non potest expelli, secus tamen est in Vineâ, quæ,*
- 51 *ut potantur, siccantur, & in perpetuum deteriorantur = Ludovic. decif. Persaf. 22. num. 22., & 23. ibi = ideoque, si employentia, nat Conductor, scilicet quilibet alius usufructuarius non collis sollicitè Agrum, adeoque deterior efficitur, quoad substantiam perceptionem, propter hoc expelli non poterit, quia ipse est Dominus fructuum, & non ipsam spectat dampnum, secus tamen esset in Vineâ, quia,*
- 52 *si Vineâ non putarentur, deficerentur, & in perpetuum deteriorarentur =, ut post Bald = tradit Jussum. in d. leg. 2. num. 98. =, & ideo non est mirum, si employentia ad longum tempus potest expelli ob non culturam, vel ob non putationem Vineæ, ut dicebat Jussum. ubi supra, quia hujusmodi deterioratio non tantum præjudicium employentia, quoad*
- 53 *fructus, verum etiam offert perpetuum præjudicium Domino directo =.*

Neque verò necessitatem hanc improbi liboris culturæ non interquiescentis, & attitudo diligentia ad Vineam conservandam agnovissent dumtaxat Doctores mox allegari, sed antè ipsos agnovit etiam, testantemque reliquit eruditissimus quisque, qui rei rustice peritus de vitibus

46 *verba secrit = Cicerone namque lib. 5. de finib. Bonor. & malor. inquit, vites extrinsecus egere auxilio, cum careant vi, ut per se stare possint, si nulla cultura adhibeatur, & de seneci, ait, vitem, quæ naturâ caduca est, & nisi tulta sit, ad*

ad terram fertur, serpentem multiplici laqueo, & erratico, amputandum, coercendamque esse arte Agriculorum, ne silvescat sarmensis; *Columnella* etiam de re rustic. lib. 4. cap. 3., testatur, quod *Vinea* rei est tenera, infirma, injuria maxime impatiens, qua plerumque nimio labore, & ubertate consumitur, peritque, si modum non adhibeat, fecunditate sua. *Novella* verò, dum adolefcit, nisi omnia iusta perceperit, ad ultimum redigitur maciem, & sic intobescit, ut nullis deinceps impensis revocari possit. *M. Cato* de re rustic. cap. 31., enumerat plurima laborum genera ad Vineam curandam, conferendamque necessa-

- 47 riam, inter quæ principem locum obtinet putatio, & passinatio, id quod docet, etiam *Plinius* natural. histor. lib. 17. cap. 27., & *Jo. Victorius Soderus* in elegantissimo tractatu *etrusci conscripti* de solvazione delle viti al f. gl. 1. al 5. *Può adunque ibi* = Di qui viene certificatissimo il *Proverbio* = Chi semina e non custode, assai tribola, e poco gode, e ciò tanto più avviene alle viti, che 48 trascurate, si condanno a perdizione per la loro fragilità, e debolezza, ac si reggendo da per loro, hanno tanto più di bisogno d'ajuto, e governo, che wa l'altre piante. Dal di adunque, che in terra esse si pongono, hanno di mestiere di continua cura, vigilanza, e riguardo = e f. gl. 1. ad fin. ibi = Dal poter bene le viti, e a tempo, e al modo del legar bene i capi, e poi i tralci dependo tutto il frutto, e mantenimento loro =, & f. gl. 49. sub initium ibi = ma in tutti i lati quanto più è tappata, vangata, e rasata la vite, tanto è meglio, è più utile a farle far frutto, e mantenerla.

- Jam verò post auctoritatem tot clarissimorum Virorum, qui soluta oratione rem rusticam pertractarunt, fas nobis sit, & summi Poetarum auctoritate asserre, qui lib. 1. *Georgic.* 49 tot conficit, aggeratque de vitibus curandis præcepta, tot laborum genera describit, tantam in Vitatore diligentiam desiderat, ut manifestè ostendat, ad Vineam conservandam nihil laboris exantlati, tolerantique satis unquam 50 esse, ita quidem ut, cum adeò difficilem Vinearum tractationem agnoscat, rem absolvat admonendo, exiguam Vineam colendam esse, cui sufficere vires possint, ingentes, latoque aliorum agros laudandos.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter, Cui nunquam exhaustus satis est, namque omne quotannis

Terque, quaterque solum frondeadum, glebaque versis

Aeternum frangenda bidentibus: omne levandum

Frondis venter: reddit Agriculis labor omnis in orbem,

Atque in se sua per vestigia volucit annus.

Et jam olim seras posuit cum Vineæ frondes, Frigidus, & Sylvicis Aquilo decussit bonorem,

Ipse tum nec curus quentem extendit in annum

Rusticus, & carvo Saturni dente relitum Persequitur vitem uttendent, fingitque pascendo.

Primus humum sudato, primus de velle cramat Sarmenia, & valla primus sub tella refferto. Postremus metito. Bis vitibus ingruit umbra, Bis segetem densa vbi: aut sentibim herba. Dura uterque labor, laudato ingentia rerum, Exiguam colito.

- Hæc igitur cum ita se habeant, & ex tot locupletissimis Doctorem, & rei rustice Auditorum testimoniis in dubium revocari nullo pacto possit, quin custodia, & cultura Vineæ respiciat 51 ipsius conservationem, proculdubio favore Vinitoris justum locum sibi vindicat dispositio *Textus in leg. interdu cum leg. seg. ff. qui possit. in pign. habean.*, proindeque non officit auctoritas: *Barrodi, Mantica, & Pacioni* in contrarium allegatorum, quia Doctores isti non loquuntur de impensis ad Vineæ custodiam, culturamque factis, sed de illis in quolibet alio agro factis ad solam fructuum perceptionem, *Textus verò in leg. vel si vites 3. ff. de impens. in reb. dotal. fact.*, tantum adest, quod sententia nostra quoquo modo adverteretur, ut ei potius valde laevar, nãm impensis pro vitibus propagandis, & curandis arboribus factas necessarias impensis adscribit, ibi = vel si vites propagaverit, vel arboris caroverit, vel seminaris pro utilitate agri fecerit, necessarias impensas fecisse videbitur. Et, licet postmodum Jurisconsultus distinguat, an 52 impensa ad perpetuum utilitatem, an ad presentis temporis fructum pertineat, id tamen singulari jure receptum esse favore Uxoris, at non idcirco sequitur, quod impense in Vineæ facie non respiciant etiam ipsius Vineæ conservationem, sed quia Maritus ineri res dotales suo sumptu debet, ut ait *Neratus in leg. quod dicitur 15. ff. de impens. in reb. dotal.*, idè annua impensa pro Agri, & Vineæ cultura non connumeratur 53 inter expensas necessarias respectu Mariti, qui eam deducere nequit, nisi iustum modum excedat; at aliter res se habet, si non agatur de Marito, sed de alio quocunque, qui alterius Vineam coluerit, ut bene distinguit *Paulus in leg. omnino 12. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* ibi = Omnino, & in edificandis aedibus, & in reponendis, propagandisque Vineis, & in valetudine mancipiorum modicas impensas non debet Arbitrari curare, aliquam negotiorum gestorum potius, quam de dote judicium videbitur = & ibi = *Accursius* in verb. modicas, & in verb. aliquam.

- Progredimur modò ad tertiam contrariam animadversionem, quã dicebatur, quod, si creditum salarii pro custodia, & cura Vineæ frueretur privilegio *leg. interdu. R. P. D. Aldroandus* præstari minime præcepisset cautionem de restituendo prioribus, & potioribus; verum levissimum est argumentum, quod hinc elici contenditur; quis enim non videt, Judicem, cautè, circumspicteque procedentem satisfacere voluisse *Bulle* fan. mem. *Pauli P.* super reformatione Tribunalium Urbis, & communi 57 Romanæ Curie praxi, quã jam receptum est, non aliter in concursu Creditorum pecuniam consignari, quàm sub dicta cautione, ut testatur *Rot. in Avenionen. Cincarsus 23. februarii*

rii 1711. *S. Atque hinc coram Molines, & in Romana Causa, seu Locorum Montium 5. Decembris 1712. S. Minime coram Crispo.* Neque enim Iudices accusati, subtiliterque inquirere volunt, an re verà talis cautio præstanda sit, nec ne, sed, ut sibi, ac Creditoribus tutius provisum, consultumque sit, eam præstari mandant iis, etiam casibus, in quibus omitti posset, ut videtur est apud Card. de Luc. de Feud. disc. 97. per tot., & ut recentius etiam afferatur exemplum, anno superiori die 17 Junii D. Virgilius de Virgiliis coactus fuit a Iudice concursus super Bonis hereditariis Marchionis Baldinotti accipere sub eadem cautione pecunias sibi debitas ratione defensionis dictorum Bonorum, cum tamen certi iuris sit, quod Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscumque anteriores Creditores vigore leg. interduum, ideoque pecuniam libere accipere debet, non jam sub dicta cautione, ut novissimè firmavit Sacra Rota in nova Romana pecuniaria, & expensarum 26. Junii 1713. *S. final. coram Falconerio.*

Supercil denique quantum contrarium argumentum ex eo desumptum, quod Jo. Bernadino Caro cessum fuit cambium à Pallotta Fabromurario, qui Cappellam quamdam communis Debitoris reparaverat, proindeque gaudere debeat privilegio leg. interduum, sed prompta, ac facilis occurrat responsio, quod nempe Privilegium prædictum sibi locum vindicat super re, dumtaxat resecta, ac reparata, at non etiam super alia re Debitoris, super qua præferuntur alii Creditores, qui ad ipsam conservandam aut pecuniam, aut operam suam contulerunt. Quamobrem intactum nobis reliquat Carus pretium Vinex, & actionem suam, suamque privilegiam hypothecam exerceat super pretio Domus, in qua reparata fuit Cappella, super qua dumtaxat ei jura nostra potioritatem impartiuntur, prout animadvertunt Sard. de aliment. tit. 8. privit. 62. num. 17. Gutierrez præst. quæst. Connec. lib. 3. quæst. 8. num. 57., Carocc. de locat. part. 5. tit. de reform. circ. prælat. quæst. 5., Soland. in labyrinth. Credit. part. 1. cap. 24. num. 101., Ansaldo de commerc. & mercat. disc. 83. num. 30., & Rot. in Romana Immisfisus 27. Aprilis 1714. *S. A credito coram R. P. D. Cerro.*

Terracinen. Pecuniaria.

Donatio per antepocam à filia favore Patris de ipsius consensu, bonaque fide, cum Iudicis Decreto, aliisque necessariis celebrata solemnitatibus, valida censenda. Quomodo autem de bona fide valeat constare, Lexio ultra medietatem dotis in donatione confidecari nequit, si ejus effectus, nonnulli post obitum filie sine filius, fuerit collatus.

VOTUM XLII.

1 Juribus dotatibus anterioribus sibi cessis uti potest Empior pro consequenda civilianis passae emendatione.

De Contract.

2 Juriam dotulium præcedens translatio in alium facta impedit subsequenter eorum obligationem, & num. 14.

3 Donatio inter Patrem, & filium nequit consistere, & num. 16.

4 Dotis donatio Patri per antepocam facta à filia, tamquam suspecta reprobat.

5 Des ex Statuto Urbis cap. 141. lib. 1. succedit loco legitima.

6 Doti loco legitima succedens nequit a Patre apponi patrum reverentiam.

7 Legitima gravamen nullum nequit recipere.

8 Dotis donatio facta præcedenter a filia favore Patris, revocata censetur per posteriorem dotis constitutionem ab eodem Patre factam.

9 Dotibus præjudicialibus potius non sustinentur. Intelligi, ut num. 50.

10 Obligatio Mulieris, quæ lesa remaneat ultra dotis medietatem, nulla est.

11 Procedit, licet ejus effectus collatus reperitur post solutam Matrimonium.

12 Nullitas obligationis Mulieris lesa ultra dotis medietatem, opposit potest, etiam a Tertio.

13 Præstium excipiendi.

14 Donatio omnis lege censetur, debet firma remanere.

15 Donatio Patri facta a filio, de jure canonico sustinetur, si concurret iuramentum, & num. 18.

16 Obligatio inter Patrem, & filium cum jure canonico, de jure canonico servanda est, & num. 21.

17 Donatio inter Patrem, & filium cum jure canonico facta, valet de jure canonico. Amplius, ut num. 32.

18 Filius familias, etiam sine jure canonico, potest de jure civili, tam inter vivos, quam mortis causa donare, consensu Patris accedente, & n. 28.

19 Donatio facta a filio de consensu Patris, valet favore cujuslibet extranei.

20 Proindeque ad favorem etiam Patris, & num. 27.

21 Alium in suam utilitatem auctorari nemo potest.

22 In donatione a filio facta Patri, ipsius consensus non requiritur ad integrandam personam filii, sed solum ad prospiciendum interesse, & præjudicio, quod in Bonis filii Pater possit habere.

23 Donatio a filio facta Patri de ipsius consensu, etiam facti jure canonico subsistit.

24 Hacque communis est sententia.

25 Donatio ad favorem Patris facta a filio cum Iudicis Decreto, aliisque necessariis solemnitatibus, palam, & bonâ fide censetur facta.

26 Valet autem, si Pater bonâ fide suum consensum præstiterit, & num. 32., & 43., & 47.

27 Donatio dotis ad favorem Patris facta a filia per antepocam, invalida non est, si dolo vocat, nec præjudicium filie, ejusque liberis valet inferre.

28 Quæstio hac est potius facti, quam Juris.

29 Dolus autem, cum nulla fides elicitur, ex domino, quod filia, ejusque liberis possit evenire.

Pp 36 Do-

- 36 *Dolus non praesumitur, nisi concludenter probetur.*
- 37 *Minusque in eo praesumi valet, qui facit alium de iure permisso.*
- 38 *In donatione Patri facta a filia nequit lesio considerari, si illius effectus collatus appareat post ipsius filiae obitum, sine filio, & ratio ibid., & num. 39.*
- 39 *Filia sui prole obvenit Pater succedit.*
- 40 *Doti loco legitima succedenti potum reversum a Patre adpositum, quid differat a donatione ipsius dotis, seu legitima facta a filia favore Patris? & num. 41., & 42.*
- 44 *Doti loco legitima succedenti donatio facta a filia favore Patris non excludit, immo supponit liberam in filia facultatem de eadem, dote, seu legitima disponendi.*
- 45 *Donatio censeri nequit facta in frondem Legit., quam illius ratio, ac finis esset.*
- 46 *Doti loco legitima succedenti potum reversum adpositum de consensu Patris, & filia acceptatione, sustinetur.*
- 48 *Dotem Pater filiae constituit, nequit dici revocasse dotis donationem sibi a filia procedenter factam, & ratio ibid.*
- 49 *Decis. 65. num. 9. part. 10. rec. declaratur.*
- 50 *Dotibus praedictis potum extensus prohibetur, quatenus Mater iterum volens nubere, non debet indotata remanere.*
- 51 *At, si collata sunt post ejus obitum, quia talis esset ratio, sustinetur, & num. 52.*
- 52 *Obligatio altera medietatem dotis facta a Matre, invalida non est, si post ejusdem obitum fuerit collata.*
- 53 *Secus, si post obitum Viri.*
Et ratio differentia ibid.
- 54 *In donatione univ. soli facta a filia favore Patris non comprehenditur summa reservata ad effectum testandi.*
- 55 *Tamen si de ea Donatrix Speciatim non disposuerit.*
- 56 *Donatione univ. soli expleta a filia favore Patris, obligare eadem se potest pro summa ad effectum testandi reservata.*
- 57 *Atque ejus jure potest quis uti tam agendo, tam excipiendo.*
- 58 *Per donationem univ. solem factam a filia favore Patris censetur in hunc translatum, quantum etiam dotale, si filia certam dotationem sibi summam ad testandum reservavit.*
- 59 *Posse fieri longissimo spatio temporis coadjuncto, pro sui ratione facti est, Actoris intentionem quoquomodo dubiam reddere.*

REVERENDI Patres Societatis Jesu Ven. Collegii Setinae Civitatis pro recuperanda possessione tertiae partis cuiusdam Praedii nuncupati *la Selce*, seu *Bocca di fiume*, super qua anno 1663. associationem obtinuerunt DD. de Herrera ex causa census eorum favore impositi a Gaspare Garzonio, & Jo: Baptista ejus filio, obtundunt Jura dotalia Isabellae Glorierae uxoris dicti Jo: Baptista Garzonii, quae una cum Viro anno 1636. vendidit Collegio

praefato tertiam partem Praedii, de quo agitur, illamque liberam esse, & talem semper manutenere promisit, sese, suaeque bona, & heredes in omnem eventum de evicione obligando *Summ. num. 1.*

Et sane, quod attinet anterioritatem Jurium dotalium dictae Isabellae, quatio nulla esse potest, eo quod census impositus fuit anno 1616. *Summ. num. 2.* Dos autem Isabellae constituta reperitur usque ab anno 1607. *Summ. num. 3.*

Ut etiam ambigi nequit, quin, attentâ obligatione Isabellae conceptâ eo modo, quo supra dictum est, Ven. Collegium jure praedictis uti possit pro consequenda emendatione evicitionis patris, juxta firmata per Rotam *decis. 352. num. 5., & segg. part. 19. rec.*, ideoque Causa momentum omne redigitur ad donationem procedenter ab Isabella factam favore Equitis Julii Glorierii ejus Patris, & in censu, de quo agitur, obligati; quae donatio cum universalis sit, & integram dotem comprehendat, exceptâ summâ scutorum quingentorum reservatâ ad effectum testandi, câ proinde subsistente, jura dotalia mulieris in alium procedenter translata, minime profutura esse dicuntur Collegio; dominii namque translatio praecedens impedit obligationem subsequentem, per *Text. in leg. si quidem 13. Cod. de donation. inter Vir., & Uxor.*

Rogatus itaque sum, ut pro veritate dicere velim, num dicta donatio obesse possit Collegio dictam tertiam partem Praedii recuperare contententi ex dictis jurebus dotalibus Isabellae procul dubio anterioribus censu DD. de Herrera, ita quidem, ut, praevia restitutione io integrum à Signatura Justitiae obtinenda adversus antiquum Judicatum A.C. concedens allocationem praetatis DD. de Herrera, idem Collegium in gradu appellationis sperare valeat dicti Judicii revocationem. Id autem si, ut dictum est, unice pendet à validitate, vel invaliditate donationis, hujus ideoque examen assumendo, prius referam ea, quae contra donationem urgere possunt, deinde expendam, an illa subsistant, nec ne?

Urget primo loco contra donationem, quod illa sit facta à filia favore Patris, inter quos donatio de jure consistere nequit ratione patriae potestatis, ob quam censetur una, & eadem persona leg. *donationes, quas parentes 25. Cod. de donat. inter Vir. & Uxor., & ali apud Thebor. axiom. lib. 4. cap. 55. axiom. 7., Rot. decis. 85. num. 8. part. 10. rec.*

Rursum urget etiam, quod illa praecessit ipsam dotis constitutionem, nam haec facta apparet die 9. Februarii anni 1607. *Summ. num. 5., & donatio stipulata legitur die 19. Januarii ejusdem anni, & sic viginti, & uno diebus ante dotis constitutionem: unde subsistere non, posse videtur, vel quia similes actus per antea pacem celebrati, tamquam suapte naturâ suspecti, reprobandantur, ex plenè firmatis per *Roc. disp. jur. select. cap. 20. num. 1. & segg., & cap. 108. num. 27. & segg., Fontanell. de pact. nupt. claus.**

claus. 4. & Gloss. 1. num. 12. & seqq. & num. 71. ad 79. & claus. 5. gloss. 8. part. 12. num. 56. & seqq. & claus. 9. gloss. 3. part. 12. nu. 57. & doct. seqq. An. Robert. rer. judic. lib. 11. cap. 2. pag. 13. in fin. Paul. Christin. decis. Belgic. tom. 3. decis. 118. num. 4. & tradit etiam decis. 127. num. 3. tom. 3. & decis. 137. pariter num. 3. tom. 4. Adde. ad Hurat. decis. 861. lit. A. Rota coram Merlin. decis. 515. & in Melevoitana retrodonationis 9. Maii 1698. coram Cardiu. de la Tremoille.

Vel quia, cum dos Isabelle vigore statuti *Orbis* cap. 141. lib. 1. succederet loco legitimæ, *Constantia*. ad idem statut. annotat. 25. artic. 3. num. 58. & seqq. *Rot. decis. 158. num. 5. part. 15. & decis. 100. num. 8. & 9. part. 16. rec.* sicut Pater eidem sui favore apponere minimè poterat pactum reverentium, *Altagrad. conf. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Rota coram Seraphin. decis. 815. nu. 2.* ita multò minùs à filia obtinere potuisset videbatur præventivam donationem integræ dotis, ne sic per indirectum fraus fieret tum generalibus legibus, tum statuto prohibentibus, onus nullum legitime apponi, ad tradita per *Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 4. num. 22. & seqq.*

His additur, quod eadem donatio revocata censeri debuit per posteriorem dotis constitutionem à Patre factam Isabelle filie, ut dixit *Rota decis. 67. n. 9. part. 10. rec. ibi* & in omni casum illa censeri debet revocata de consensu ejusdem Felicii, dum eidem de anno 1663. fuit constituta alia dos, cuius in eam quoque fuit translatum dominium.

Nec denique omnittendum generale illud axiomâ, quod admodum, pacta quævis dotibus detrimentum inferentia minimè sustineri, veluti contraria publicæ utilitati, *leg. 2. & leg. licitum ff. de pact. dotat. Bald. novell. de dot. quest. 7. privileg. 11. & Rot. decis. 98. num. 14. part. 15.* proptereaque irritam esse quæcumque obligationem, seu contractum, quo mulier læsa remaneat ultra medietatem dotis, *Rota. disp. jur. felici. cap. 11. n. 14. & Salgad. in Lakry. credit. part. 2. cap. 4. n. 68. & seqq. Constantin. ad stat. Urb. annot. 46. art. 2. num. 186. & Rot. decis. 136. num. 17. part. 18. rec. & decis. 7. num. 4. in Montif. ad Card. de Luc. de dot. in Romano dotis 15. Aprilis 1709. 8. Hinc curam bonæ. Lucretia. & in Cefenonen. Spolii 27. Januarii 1712. 8. Fertius cor. Ansaldo.*

Idque locum obtinet, tametsi effectus collatus reperitur post solum matrimonium, nam adhuc obligatio est nulla tamquam derivans à principio infecto, ut docet *Surd. conf. 112. nu. 35. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quest. 18. num. 49. & 53.* ubi ait, quod, cum lex resistat initio propter fragilitatem consilii mulieris, non sufficit collatio in tempore licitum, & propterea, interim, constante Matrimonio ob vinculum, dicitur causa dotis aliquo modo facta deterius = *Grotius. in uddit. ad decis. 47. nu. 3.* Quinimò hanc nullitatem tanti valere, ut etiam à muliere non opposita, opponi possit à Tertio creditore ipsius mulieris, *De Contract.*

præsertim excipiendo, tradit *Tondet. quest. 45. 13 num. 1. & seqq.* ex quibus idcirco omnibus concludi potest videbatur, donationem minimè obesse, quominus Ven. Collegium experiri valeat jura dotalia Isabelle ejus favore obligata, illisque juvare ad effectum obtinendi revocationem Judicati A. C. & se tuendi in possessione tertie partis Prædii emptæ à conjugibus de Garzonis.

Verùm tamen, re sedulò perpensâ, in contrariam potius sententiam abire, nimirum, donationem obtineat Collegio, idemque uti non. postè juribus dotalibus Isabelle, utpote præcedenter vigore donationis valide translatis in ipsius Patrem obligatum pro consensu, de quo agitur nam omnes donationes lege confirmatæ, firmatæ, illibatasque manere jubet generaliter *Textum in leg. fin. Cod. de revoc. donation.* in legem autem peccare dicique donatio, de qua agitur, eo quia facta sit à filia favore Patris licet enim de jure civili similes donationes minimè subsistant ob impedimentum patris potestatis, cessat tamen impedimentum hujusmodi, quoties concurrat juramentum, quia tunc ob jurisjurandi religionem non attenditur amplius jus civile, sed Canonicum, juxta quod Sacramenti vinculum potentius est illo patriæ potestatis *cap. si annuum quartum decimum de iudic. in 6. & ideo, spectat à dispositione. Juris Canonici, ex juramento rectè oritur obligatio etiam inter Patrem, & filium, eademque servari debet Cap. quomodo possunt de poss. in 6.* quod ita loquitur = *quævis pactum Patris filium à filia, dum nupti tradebatur, ut dote contenta, nullum ad bona poterna regressum haberet, in prædicta lex Civilis: si tamen juramentum non sit, nec dolo præfinito firmatum fuerit, ubi eadem omnino servari debet: cum non vergat in æternæ salutis dispendium, nec reducat in alterius detrimentum = pari itaque ratione valet, & servanda est donatio quoque inter Patrem, & filium, si juramento munita reperitur, ut optimè docent *Alciat. in cap. cum contigat de jurejur. nu. 307. Gutierrez. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 4. num. 9. Gratian. discept. forens. cap. 82. num. 7. & 10.* ubi, quod inter Patrem, & filium oritur, naturalis obligatio, quæ redditur efficax per juramentum, & alii apud *Antunez. de donat. lib. 1. prælat. 2. §. 5. num. 27. & Rot. decis. 103. nu. 4. part. 3. rec. ibi* = *Postremò fuit responsum, donationem sustineri, etiam si tenderet in favorem Patris, non tantum propter juramentum, quod validat donationem, & quælibet alium contrarium inter Patrem, & filium &c.**

Imò verò talis donatio, tametsi non jurata, valet, etiam inspecto mero jure civili, cum certum, & exploratum sit, quod filius familias, non obstante patriæ potestate, rectè potest tam inter vivos, quàm mortis causâ donare, accedente Patris consensu, *leg. filiusfamilis 10. §. Pari autem ff. de donation. & leg. tam in §. 1. ff. de donat. caus. mort. Covarr. in rubric. de testament. part. 3. num. 8. & seqq. Antunez. de donat. lib. 1. prælat. 2. §. 5. num. 48. & 49.* proinde

- 31 indeque, si donatio facta à filio familias de consensu Patris valet favore cuiuslibet Extranei leg. final. §. filius autem Cod. de bon. qua. liber., non est, cur etiam valere non debeat favore, ipsius Patris, ut argumentatur Coru. in Authent. Sacramenta pberum quæst. 17., Aleat. in dict. cap. cum contingat de jur. jur. num. 307., Cardus de Luca de donat. disc. 39. num. 3., & 6.

Nique turbat responsio, quod nemo potest in suam utilitatem actum authorare, iuxta Text. in leg. fin. ff. de auctor. Tutor., quia consensus Patris tali casu non requiritur per viam auctoritatis ad integrandam personam filii, sed solum ad prospiciendum interese, & præjudicio, quod ipse Pater habere posset in bonis filii, Aleat. in dict. cap. cum contingat de Jur. jur. num. 309., ubi rejiciens Bald. contrarium sententiam, ita loquitur = Baldus tamen cons. 113. vol. 2. sentit, quod immo lex requiritur consensum, seu parabulum Patris, intelligitur de auctoritate, sed pater, cum non bene dixisse, quia, ut etiam dicit Raphaelis in dict. cap. Quæsitum, cum filius, cuius ætatis, & prudentia sit, debeat habere talem consensum Patris, non potest dici, illum requiri ad integrandam ejus personam, quod etiam fuisse voluerunt Bartol., & Doctores in leg. final. §. De necessitate Cod. de bon. qua. liber. = & docuerunt etiam Gabriel. cons. 2. num. 20. lib. 1., Cephal. cons. 453. num. 2. p., & cons. 531. num. 12. & seq., Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 12. ut. 173., Fuchii. cour. lib. 5. cap. 24. per tot., Card. de Luc. de donation. disc. 39. per tot. in summ. de donat. ut. 19. in fin., & alii relati per Rotam in Luvetensis officiosus 8. Aprilis 1707. §. Dno enim cum bon. mem. Melner, ubi declarantur etiam non nominale Decisiones Sacrae Rte, quæ contrarium tradere videntur.

Recte itaque Pater consensus tali casu præstare valuit donationi ejus favore celebratæ à filia tam militis, juxta superius firmata per Cephal. dict. cons. 458. num. 31., Gabriel. cons. 2. num. 22. lib. 1., Ale. behr. de fratribus part. 1. cap. 10. num. 17. & 18., Fuchii. lib. 1. controu. jur. cap. 26. per tot., Card. de Luca de donat. disc. 39. per tot., & 2.

32 denique donatio, etiam sine juramento subsistit, ex Cornes supra allegato, & aliis, quas refert Aleat., & Gutierrez loco alibi allegato, dicent., secundum Meucor. de success. arent. §. 29.

33 num. 15. cap. 11., hæc esse communem sententiam.

Idque potiori jure, locum obtinet in præfenti donatione, quia munita est Decreto Judicis, omnibusque aliis necessariis solemnitatibus, hoc namque casu, cum donatio palam, & bonæ fide facta censetur, Lambert. de contrah. nov. gloss. 8. num. 10., Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 4. num. 14., Rot. decis. 103. num. 4. part. 3. rec., recipienda propterea videtur distinctio Baldi, & aliorum relata per Tiraquelli. de legib. Connubial. gloss. 8. num. 124., quod scilicet valeat donatio facta etiam favore Patris, quando Pater palam, & bonæ fide consensit, quia m. distinctionem sequitur Cod. de Test. b. lit. et.

conclus. 565. num. 27. & 52., & Rot. decis. 103. num. 4. part. 3. rec., & validitatem ejusdemodi donationis factæ Patri de ipsius consensu, interveniente tamen Judicis auctoritate, agnovit etiam Antonex. de donat. lib. 1. preclud. §. 5. num. 40., cum aliis ibi allegatis, Rocca disp. jur. secul. cap. 28. num. 57., Constantinus ad statut. Urb. ann. 145. artic. 1. num. 63., Marta de success. legal. part. 4. quæst. 26. artic. 1. num. 8. & seqq., & firmavit Rota dict. decis. 103. num. 4. part. 3. recent.

Quamvis autem certò affirmare nequeam; Juramentum, & Judicis Decretum intervenisse in nostra hypothefi, quia Instrumentum donationis mihi exhibitum non fuit: attamen, quia in informatione facti asseritur, donationem celebratam fuisse cum omnibus solemnitatibus, facile inde suum mihi est, utrumque intervenire, & certe ambigi nequit, fuisse extensam, ut moris est, cum obligatione Camerali continente Juramentum.

Progrediendo igitur ad aliud nullitatis caput ex eo deductum, quod donatio facta sit per antepocam, priusquam dos libella constituta fuisset; profectò id pro nullitate ejusdem donationis tunc urgere posse crederem, quando ipsa donatio tali modo facta, dolosa, & fraudulenta reputari posset, ac tenderet in præjudicium Mulieris, & Liberorum, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ: at viceversa, si dolo, & fraude seclusis, procul ablit omne præjudicium tum mulieris, tum liberorum, ita ut donatio bonæ fide, & iusto consilio celebrata videatur, nihil est, quod filius validitati, & subsistentiæ obesse possit, ut distinguendo casum à casu, communiter tradunt Sanchez, de matrimo. lib. 6. disp. 32. nu. 6., Garb. ad casuendum. Messin. cap. 1. gloss. 8. num. 84., Cypre. laur. consult. 54. num. 39., Crivelli. decis. Dolus. 48. sub num. 5., & seqq., Devert. decis. Sardin. 7. nu. 1. & seqq., Rota in Invenien. donationis 12. Maii 1707. §. Quantum quòd & seq. coram Casprara inter ejus impress. la. 601., quæ loquitur in difficiliori casu.

Quamobrem, ut bene ad rem admonet Card. de Luc. de donation. disc. 3. in fin., hæc dicitur esse questio potius facti, quam juris, pro facti videlicet qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis bonam, vel malam fidem præferentibus decidenda, subdens, manifestum Pragmaticorum errorem esse, procedere in sola littera Decisionum, ac auctoritatum, quas desuper habemus; ideoque hoc unum in nostra hypothefi inquirendum erit: an videlicet antepoca, de qua est questio, bonæ, vel malæ fide celebrata dici queat; quoniam verò mala fides, & collusio elicitur ex præjudicio, & damno, quod mulieri, & filiis obvenire posset ab executione dictæ antepocæ, juxta notata per Foucaelli. de post. nuptial. class. 4. gloss. 1. num. 72., & seqq., & num. 78., Rota in Meletitana retro-donationis 9. Maii 1698. §. Quia agitur coram. Card. de la Tremille. Hinc sequitur, quod illa omnino valida, & exequenda sit in casu nostro, quia

quia dolus nullus, nullaque fraus intercessit, ex quo procul abest omne præjudicium.

- Et sane, si dolus numquam præsumitur, nisi
concludeatur probetur, & eoque minus præsumi
potest in eo, qui tacit actum de jure permissum,
in his terminis advertit *Orivell. di. dec. Do-*
lan. 45. num. 9. & bene etiam Dextori. citot. dec.
Sardin. 7. sub num. 18., cessat profecto in hypo-
thetici quæcumque doli, & fraudis suspicio, cum
filia Patri donando, & hic ab illa recipiendo,
in circumstantiis, de quibus agitur, actum scilicet
videatur ipsis de jure permissum, ut de-
monstratum est in superioribus locis; nec dolus
argui potest sub obtentu præjudicii mulieri, &
38 filius obventuri; quia cum donationis effectus
in eum dumtaxat casum collatus appareat, scilicet
post obitum ipsius mulieris, & quando ipsa
sine filiis obisset; inde statim liquet, contro-
versam donationem nullum filiis allaturam
fuisse præjudicium, si in casu dumtaxat illo-
rum deficientia fortiori debebat effectum, ut ad
rem bene considerant *Molpæ. conf. 11. num. 37.*
& pluribus seqq. Givib. ad consuetud. Alessan.
cap. 1. Gloss. 8. num. 84. ergo fin. Sanchet. de
Matrimon. lib. 6. disp. 32. num. 6., *Rocca disp. jur.*
select. cap. 112. num. 42. in fine.

Immo verò potius inde apparet, quod non
imprudenter dicta donatio celebrata fuit inter
Patrem, & filiam, dum hæc prius sibi consi-
lenda, quousque viveret, deinde filiis, si genuis-
set, Patri demum prospexit in eventum, quo
nec filios reliquisset, nec ipsa in humanis am-
plius esset; à iusta autem, & æqua ratione non
aberrabat, quod, cessante præjudicio, & inter-
esse mulieris, ac filiorum, bona revertebantur
unde prole fuerant, ad Patrem nempe, in-
specta quoque dispositione Juris communis, filie
sine prole obventi alioquin successurum, *As-*
tribent. Defuncto Cod. ad Tertul. Crass. in §. Suc-
cessum ab intestato quasi. 22. num. 1. Barry. de suc-
cessum intest. lib. 18. tit. 2. num. 1.

Nec jure verò per ejusmodi donationem fraus
ulla fieri dicitur legi prohibenti, onus adici legi-
timitate, quasi videlicet Pater, qui vigore *Sta-*
tuti Urbis 141. lib. 1. doti succedenti loco legiti-
mitate prohibebatur apponere sui favore pactum
reversivum, etiam in casu obitus filie sine fi-
liis, prohibitus quoque videtur recipere à filia
donationem, per quam elusa remaneret prohi-
bitio pacti reversivi; aliud enim est pactum re-
versivum à Patre appositum doti succedenti lo-
co legitime, aliud est donatio ipsius dotis, seu
legitime facta à filia favore Patris. Primum
tamquam onus in radice vitians initium actus,
39 ipso jure à legitima rejicitur, *leg. annuendo 30.*
leg. 32. & leg. 56. Cod. de inoffic. testament. se-
cundum verò tamquam superveniens post actum
legitime perfectum, prohibitum non est, immò
42 permissum filie, siquidem, ut supra probatum
est, eadem licet donare Patri, accedente ipsius
43 consensu, quoties palam, bonæ fidei, cum so-
lemnitatibus, & auctoritate Judicis donatio
celebratur, nec inde elusa remanet mens, &
intentio legis, quæ est, ut legitima liberè tran-

seat in filium, nam donatio potius hanc liber-
tatem supponit, ideoque, cessante fine, & ra-
tione legis, donatio in fraudem illius facta cen-
seri nequit, *Glossa in leg. si constante Cod. de do-*
nativa inter Vir. & Uxor. Poff. bal. de patr. po-
test. part. 1. cap. 4. num. 23. Quinimò, sicuti su-
stinetur onus, & pactum reversivum, etiam
super dote succedente loco legitime, interven-
iente consensu, & acceptance filie, *Conflan-*
tin. ad Statut. Urb. tom. 1. annot. 32. nn. 98. & Ro-
ta decis. 63. num. 32. & seq. coram Arguell. in
rec. decis. 49. num. 4. part. 18. & decis. 77. num.
11. & 12. part. 19., ita & multò magis vale-
re debet donatio pleno consensu, & maturà de-
47 liberatione à filia facta favore Patris.
Colore verò nullo obtendi potest, illam de
consensu Patris Donatarii revocatam fuisse per
actum posteriorem constitutionis dotis ab eo fa-
ctum favore filie; si enim donatio specificè com-
prehendit dotem, quæ tempore donationis con-
stituta non erat, oportet dicere, filiam donan-
tem, & Patrem donatarium nil aliud nomine
dotis in donationem venire intellexisse, &
48 ipsam dotem in posterum constituendam, &
per consequens per actum successivum consti-
tutionis dotis Pater videri nequit à donatione
recessisse, & consensum præstitisse illius revo-
cationi, cum recto sensui repugnet, ut quis cap-
iat donationem rei per semetipsum tradende
Donanti, & quod per actum ipsum traditionis
omniò necessarium pro effectu donationis, il-
lam respuisse dicatur, à quo sanè casu longè
diversi sunt termini *Decisio 65. an. 9. part. 10.*
rec. supra in contrarium allegata, quia ibi age-
49 hatur de donatione facta à Patre filie in causam
dotis usque ab anno 1633., unde cum, dilatis
postea per decennium nuptiis, nempe usque ad
annum 1633., tunc alia dos à Patre filie con-
stituta fuisset, rectè dictum fuit, per hanc se-
cundam dotis constitutionem revocatam censeri
debuisse primam illam donationem ex causa
dotis similiter factam, ut patet ex lectione ejus-
dem *decisio 65.*

Supposita igitur validitate, & substantiâ
donationis, quæ talis est, scilicet in linea dona-
tionis, eadem multò minus irrita dici poterit, si
consideretur tamquam pactum doti præjudicia-
le, quoniam, eatenus pacta dotibus detrimen-
tum inferentia prohibentur à Jure, quatenus pri-
vant mulierem dote eo tempore, quo eadem
opus habet ad iteratò nubendum, cum hoc sit
contra publicam utilitatem *leg. 2. ff. de post. do-*
tal. leg. 3. Cod. de post. convent. super dot. leg. 1.
ff. de dot. prelegat. Fontanell. de post. nuptial.
tom. 1. claus. 4. Gloss. 9. part. 5. num. 181. & 185.
& alii apud Roccam disp. jur. select. cap. 112.
num. 30. & 41. in fine., quâ proinde ratione pu-
blice utilitatis sublatâ in casu, quo pactum col-
latum sit, ut in hypothetici, post mortem mu-
lieris; inde sit, quod tali casu pactum rectè
subsistat, & à jure prohibitum non est, immò
51 permissum, ut per Text. in *leg. si Pater 12. ff. de*
post. dotal. Altograd. conf. 19. num. 3. & 17. &
& seqq. lib. 2. Rocca, & Fontanell. loci mox ci-
tatis.

satis, Card. de Luc. de dot. disc. 155. nn. 28., Cyp. ltr. decis. 98. nn. 43. lib. 1.

Ob quam rationem nihil turbat id, quod dicitur de nullitate contractus, seu obligationis excedentis medietatem dotis à muliere facte, nam, præterquamquod donatio, de qua agitur, non potest considerari in tali linea, alioquin nullæ unquam donationes mulierem, ex tali capite sustinerentur, responderetur, cessare nullitatem prædictam, quando contractus, & obligationes ledentes mulierem ultra medietatem dotis, effectum habuerunt non sunt, nisi post obitum ipsius mulieris, quo casu, cessante favore dotis & præjudicio mulieris, cessat etiam privilegium; & jus dicendi de nullitate ejusdem obligationis indultum ipsi mulieri favore dotis, *Rocca dispnt. Jur. feleitar. cap. 112. n. 30., Fontanelli. de pact. nuptial. class. 4. gloss. 9. quasi. 5. nn. 188., Card. de Luc. de dot. disc. 30. n. 10., Baldus. decis. 1. & rer. indicat. tit. 4. decis. 18. nn. 38., Rot. in Romano Censui 5. Decembris 1695. §. Denum., & seqq. coram Card. Scotto, quæ est decis. 3. nn. 19., & seqq. inter impres. ad ornas. cl. mem. Card. de Luc. de dot.*

Nec contrarium firmant auctoritates supra in oppositum allegatæ, quia loquuntur, & procedunt in terminis, in quibus effectus obligationis collatus fuerit post solum matrimonium per obitum Viri, non autem per obitum Uxoris, inter quos casus longè dispar est ratio; nam, solum matrimonium per obitum Viri, adhuc viget favor mulieris, & ratio publicæ utilitatis, nè ultra medietatem dotis læsa remaneat, ut novas nuptias, si velit, rursus contrahere possit; at, solum matrimonium per obitum Uxoris, id omne cessat, & ideo nil mirum, si tali casu sustinetur obligatio etiam ultra medietatem dotis, ut optime declarat *Rocca d. cap. 112. nn. 39., & 41., & seqq.* & alii omnes supra citati.

Et hinc opus non est examinare quæstionem illam inter Doctores non parùm controversam, an scilicet nullitas obligationis nunquam à muliere opposita, opposi possit ab aliis, & præsertim à Tertio per modum saltem exceptionis, & ad effectum retinendi, quia, si, ut dictum est, nullitas in præsentem non adest, corrumpit propterea fundamentum, cui talis quæstio innititur; & ita, exclusâ nullitate donationis ab libella, factæ favore Patris, eisdemque firmâ, & immotâ manente; Jura Collegii parùm firma censerem, nisi tamen spes aliqua superesset recuperandi possessionem præ rata scutorum 500. sibi in donatione reservata à muliere ad effectum testandi, quia cum illa in donatione quantumvis universali non comprehendatur, tamen Donatrix de ea specialiter non disposuerit, juxta veriorum, magisque receptam opinionem, à qua recedendum non esse tradit *Cancer. var. lib. 1. cap. 2. nn. 116., & cap. 8. nn. 79., Fontanelli. de pact. nuptial. class. 4. gloss. 23. n. 14. in fin., Mantica. de conjec. lib. 7. tit. 7. nn. 14., Olea de cess. Jur. lib. 3. quasi. 1. nn. 37., & alii plene congesti per Antonen. de donat. lib. 2.*

prelud. 2. §. 7. nn. 74., latissime Amat. refel. 76. nn. 32., & plurib. seqq. inde sequitur, præd. rata scutorum 500., existente in libero patrimonio mulieris rectè ipsam se obligare valuisse favore Collegii, ita ut idem Collegium modo utendo juribus ipsius mulieris sui favore obligatæ, jura illa experiri possit præ dicta rata scutorum 500., ad effectum recuperandi possessionem Prædii, de quo agitur, & se in illa tuendi adversus Creditorem posteriorem, quales erant D. D. de Herrera ad illud associati præ Censu imposito anno 1616.

An autem pro eodem effectu Ven. Collegium allegare possit retentionem ob quartum dotale à muliere superlucratum, ajendo, illud quoque in ejus patrimonio remansisse, adjudicare nequeo, quia non vidi instrumentum donationis, ex cujus tenore dignosci valeat, quid in illa verè comprehensum fuerit, cum alioquin ex sola reservatione scutorum 500. ad effectum testandi conjici possit, cetera omnia in Donatarium translata fuisse.

Denique, antequam Ven. Collegium Judicii aleam experiri delibere, ac statuere, idem admonendum esse censeo, non omnitem, quod præsens Causa instaurari tentatur præ irrita, & invalida declaranda tam donatione centum viginti abhinc annis celebrata, quam etiam allocatione sexaginta quatuor abhinc annis ritè, & rectè, juriq; ordine servato concessa Creditoribus, qui hodie reperuntur in possessione contrahentium bonorum. In his autem circumstantiis, tam ex Juris ratione, quam, etiam quotidiana experientia à elocemur, quantum favendum sit Possessori coadjuvato longissimi temporis beneficio; adeo quidem, ut, juxta notas regulas, illi satis sit quoquo modo dubiam reddere intentionem, & actionem Acloris.

Ariminen. Renunciationis.

Renunciatio à Muliere Minori de consensu Patris dotem constituentis facta, ex defectu si vè presentie Curatoris, si vè insinuationis, si vè etiam justæ causæ, licet juramento, aliisque necessariis munita solemnitatibus, non iustinetur. Renunciatio à Muliere minori facta, etiam de consensu Patris, si, præter ipsius voluntatem restrictam ad paterna dumtaxat bona, comprehendat bona quoque Collateralium, quoad hæc insinuatione indiget. Justa iidem causa dictæ renunciationis quoad bona Collateralium nequit, ex his, dici Patris voluntas, minusque dos eidem filiz constituta, quæ solum Familiz non excederit, similiterque nec agnationis contemplatio, quæ vel non expressa, vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit ipsius renunciationis causa. Et ex quibus causa finalis renunciationis valeat dignosci?

VOTUM XLIII

- 1 *Renunciatio ad Bona expressim in renunciatione comprehensa non potest succedere.*
- 2 *Renunciatio per Mulierem facta quando opponi nequeat nullitatis exceptio desumpta sive ex defectu solemnitatum, sive ex capite lesionis.* & num. 3. ad 17.
- 3 *Judicis Decretum in renunciatione Mulieris, defectum supplet solemnitatum.*
- 4 *Ac pariter infirmitatis.*
- 5 *Infirmitatis defectus, in renunciatione Mulieris suppletur juramento.*
- 6 *Renunciatio in adimplementum paterna dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi promissam, atque agnationis conservanda intuitu, infirmitatem non requirit.* & ratio num. 7.
- 8 *Nec ejus omisso contractum inficit.* & num. 9. & 10.
- 9 *In renunciatione Mulieris, comprehendente jura damtaxat, de futuro, solemnitates non requiruntur.*
- 10 *Præsertim, si fuerit juramenta confirmata.*
- 11 *In renunciatione Mulieris lesio excluditur, stante Judicis decreto.*
- 12 *Excluditur idem, quum inita est agnationis conservanda causa.* & ratio ibid.
- 13 *Præterea excluditur ob dotem congruam receptam.* num. 15.
- 14 *Atque ubi renunciatum fuerit juri bus damtaxat futuris.* num. 16.
- 15 *Mulier ob dotem congruam receptam valet ex consuetudine Ariminis quibuscunque renunciare, etiam opulenti hereditatibus, lesionis exceptione non admittitur.*
- 16 *In renunciatione facta juri bus futuris, atque incertis, nulla potest lesio considerari.*
- 17 *Renunciatio quoad Bona etiam Collateralium facta à Muliere, tamquam ex jussu, causa, sustinetur, si hac fuerit vel dux recepta, vel agnationis contemplatio.*
- 18 *In renunciatione facta à Muliere Minori Ariminensi solemnitates nequam statutarie, sed & alia requiruntur ab Ægidiana. præscriptæ.*
- 19 *Eorum verò præcipua quædam sunt.* num. 19. & 20.
- 20 *Renunciatio. Mulieris Minoris Ariminensis corripit, si in ea Curatoris desit autoritas, vel infirmitatis solemnitas.* & num. 20.
- 21 *Infirmitas quomodo necessaria dicenda sit in renunciatione Mulieris, licet sit facta juri futuro, ex voluntate Patris, causa dotis, atque agnationis intuitu, aliisq. præterea sit munita solemnitatibus.* & num. 21. ad 47.
- 22 *Spes succedendi in bonis renunciatio est quoad Mulierem renunciantem pretio æstimabilis.*
- 23 *Præsertim, si à proximo pendeat eventus, & prope certa.*
- 24 *Renunciatio à Muliere minore si fiat juri futuro, proximo, & prope certa, Mulier ladi posse existimatur.*
- 25 *Proindeque infirmitas ad eam esse necessaria est.*
- 26 *Renunciatio Mulieris tunc dici valet in executionem patrum præcepti necessariò facta, nullisque ob id solemnitatibus indignis, cum intro spheram ejusmodi præcepti se contulerit.*
- 27 *Secus ubi amplius ea fuerit, quàm Pater demandaverit.*
- 28 *Infirmitatis necessitas in renunciatione Mulieris non excluditur ex dote ab ipsa recepta, si illius æstimatio bonorum renunciatorum valorem non ædiquet.* & ratio, num. 29.
- 30 *Renunciatio Mulieris ob dotem facta, in eo, quod jura renunciatio dotem ipsam excedant, pura remanet donatio.*
- 31 *Ob idque est necessariò infirmitas.*
- 32 *Infirmitas requiritur pro ea summa, quæ, si Creditor Debitori creditum remittat, ipsum creditum excedat.*
- 33 *Infirmitatis necessitatem in renunciatione, Mulieris non excludit agnationis contemplatio, & quare?* num. 33.
- 34 *Agnationis contemplatio in renunciatione Mulieris dotem recipientis, censetur adjecta ad colorandum potius renunciationem, quàm ad inducendam veram illius causam respectivam.*
- 35 *In renunciatione Mulieris, ob causam, quod solemnitates non requiruntur, procedit ubi Mulier sit major, secus, si minor sit.*
- 36 *In renunciatione Mulieris, ob causam, infirmitas omnino requiritur, quando ea appareat à Contractibus expressè volitis.*
- 37 *Procedit, quomodo infirmitas in eo casu de Jure communi, vel municipali non esset necessaria.*
- 38 *In renunciatione Mulieris Minoris copulativè requiruntur Proximiorum consensus, Judicis presentia, juramentum, atque infirmitas.*
- 39 *Neque infirmitati satisfactam remaneat ex aliarum solemnitatum concursu.* & num. 40. & 41.
- 40 *In contractibus Minorum aliquà cum desit ex necessariis solemnitatibus non suppletur juramento, licet geminato.* & ratio num. 43.
- 41 *In contractibus Minorum aliquà deficiente ex requisitis solemnitatibus, dolus, & fraudis præsumitur intervenisse.*
- 42 *In contractibus Minorum licitum Partibus non est solemnitates prætermittere, vel per æquipollent adimplere.*
- 43 *In renunciatione, vel donatione facta à Muliere Minori, ultra extrinsecas solemnitates, iusto, & rationabilis requiritur causa.*
- 44 *Ea autem deficiente, vel incepto existente, aut præjudiciali, corripit renunciatio.*
- 45 *Simulque interpositum Judicis Decretum.*
- 46 *Renunciatio Mulieris Minoris, jussu cessante causa, remanet aliter mera liberalitatis, et præjudicium non valet adferre.*
- 47 *Renunciatio Bonis etiam Collateralium facta à Muliere, neque dici jussam præbuisse causam paternam præceptam, si istud ad Bo-*

- Bona paterna dumtaxat fuerat restrictum, & num. 51.
- 50 Idem de promissione facta in capitulis matrimonialibus, si hac restricta fuerat ad Bonam tantum paternam, atque maternam, & num. 52.
- 51 Renunciatio à Muliere emissā in sequelam capitulorum matrimonialium, plus, quāvis fuerit in iis conventum, acquirit operari.
- 52 Et ad illorum normam dici debet expleta.
- 53 Renunciatio emissā in sequelam capitulorum matrimonialium, in ea parte corrumpit, quā ultracorum formam, fuerit ampliata.
- 54 Non attentis, quibuscunque solemnitatibus in eo actū adhibitis.
- 55 In renunciatione Mulieris facta in sequelam capitulorum matrimonialium quidquid fuerit, ultra eorum formam, superadditum, censetur, præter Mulieris voluntatem, ad præsumtum.
- 56 Et de stylo Notariorum.
- 57 Præsertim, si nullibi in instrumento cautum fuerit de alio novo expleto, atque ab eisdem capitulis independenti.
- 58 Renunciationem Mulieris consentaneam suis capitulis matrimonialibus, resultat ex verbis: E. volendo ora dicta Signora &c. adempire la promessa suddetta inserita nel predetto Chirografo =.
- 59 Renunciatio facta in sequelam capitulorum matrimonialium verba hæc = E. d'avantaggio per maggior dichiarazione &c. præferunt, quācumque additionem in tali renunciatione faciendam, intelligi debere ad maiorem declarationem contentorum in ipsis capitulis.
- 60 Non verò ad comprehendenda bona in iisdem non contenta.
- 61 Declaratio non est, sed potius alteratio, & diffinitio, cum quid in declaratione comprehenditur non contentum in alia declaratione.
- 62 Dotem tenet Pater juxta patrimonii vires consistere.
- 63 In dote juxta patrimonii vires consistat, nulla valet considerari Patris liberalitas.
- 64 Ob dotem solitam Familiae non excedentem, renunciatio nequit reportari, nisi restricta ad paternam tantum bonam.
- 65 Vel ad conventum in capitulis matrimonialibus.
- 66 Dotis recepta causa, ultra conventum in capitulis matrimonialibus, efficax non est.
- 67 Nisi in instrumento major dos constituitur.
- 68 Renunciatio ob dotem, nullā argente novā causā, dicenda est ipsi tantum doti correspondens.
- 69 Precedit maxime quod fratrem Renunciatarium, qui nil de proprio in donationem contulit.
- 70 Ut quæ ex ipsis Renunciantis substantia sit expleta.
- 71 Dos constituta ex legata in eam causam relicta à Patre, dicitur ex propriis filia bonis constituta.
- 72 Nec legitima censetur renunciandi causa.
- 73 Dotem à Patre legatam frater de proprio solvens, censetur id facere ex substantia Patris, si illius verus sit.
- 74 Renunciatio ob dotem nequit dici facta, agnationis intuitu, si causa ipsa nullibi fuerit in instrumento expressa.
- 75 In renunciatione facta à Muliere, ad illius validitatem non sufficit causæ reticita, sed requiritur expressio.
- 76 Renunciatio verba = Ma anco per renderli grata al suddetto &c. suo fratello per mantenimento della sua casa = agnationis contemplationem non importat.
- 77 Sed fratris dumtaxat utilitatem respiciunt, & num. 79, & 81.
- 78 Renunciatio ob commodam domus mantentionem aliud est, aliud agnationis conservandæ causā.
- 79 In renunciatione, si pars ejus dispositiva repugnet agnationis contemplationi, eò minus censetur contemplatio agnatio.
- De tali autem repugnantia constat, quoties comprehensum in ea fuerint heredes, etiam extranei, num. 83., 84., & 87.
- 80 In renunciatione facta præ heredibus quibuscunque, etiam extranei comprehensum reputantur.
- 81 Agnationis contemplatio non aliter expressa in renunciatione Mulieris, quā per heredem quorūcumque comprehensum, censetur adjecta ad colorandam renunciationem, ipsam.
- 82 Nec habetur pro legitima renunciandi causa.
- 83 Renunciatio facta à Muliere quando non censetur legitimam præbuisse causam agnationis contemplatio? & num. 89. ad 98.
- 84 Renunciatio Mulieris non sustinetur ex habita in ea agnationis contemplatione, quando hæc non causa finalis, sed impulsiva tantum fuerit.
- 85 Et ex quibus eadem potius causā impulsivā, quā finalis diceoda sit? & num. 92.
- 91 Renunciatio causā finalis ea dicitur, quæ principaliter ab Agente consideratur.
- 92 Impulsiva verò, quæ secundario tantum inspicitur.
- 93 Dicitur ma anco est ampliatum.
- 94 Renunciatio voluntarie tantum facta à Muliere majori, nullam inde commodam retrahente, non sustinetur.
- 95 Licet sit facta ad fovorem agnationis.
- 96 Donandi legitima causa ea non dicitur, quæ nullam in se necessitatem continet, vel commodam Donantis.
- 97 Renunciatio mulieris quod justam causam præbeat agnationis contemplatio, procedit, quando familia, & agnatio ipsius Mulieris contemplatur.
- 98 Secus, si aliena familia, puta fratris.
- 99 Renunciatio Mulieris enormissimè laesiva, nullo pacto sustinetur.
- 100 Quomodo autem laesura dignoscatur? & num. 103.

- 101 *Lesio enormissima in renunciatione Mulieris iudicari potest ex futuro eventu.*
- 102 *In renunciatione iurium etiam eventualium facta a Muliere cadere potest lesio enormissima.*
- 103 *Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit.*
- 104 *Jura de futuro duplicis sunt speciei, alia, nimirum bobentia causam prorsus de futuro; alia de præterito.*
- 105 *In renunciatione Mulieris facta iuribus bobentibus causam prorsus de futuro, difficultus lesio potest considerari.*
- 106 *In renunciatione Mulieris facta iuribus bobentibus causam de præterito, lesio semper consideratur.*
- 107 *Intellige, eadem jura præ lesione statuenda, pluris æstimari, si proximiora, minus verò, si remota sint, & ad pleribus eventibus dependenda.*
- 108 *Renunciatio Mulieris enormissimè lesiva, non sustinetur, licet sit facta dotis causâ, & agnationis favore, Decreto etiam Judicis accedente, & num. 110. ad 114.*
- 110 *Judicis Decretum aliquæ legitima causâ in renunciatione Mulieris oppositum, attendendum non est.*
Et habetur, ac si non fuisset interpositum ibid.
- 111 *Judicis Decretum in renunciatione Mulieris præsumptionem duntaxat inducit lesionis exclusivæ.*
- 112 *Hæc præsumptio cessat, dum lesio est manifestæ.*
- 113 *Lesionem in renunciatione Mulieris non excludunt causâ dotis, & agnationis contemplatio.*
- 114 *Lesio datur in renunciatione Mulieris etiam reciproca, & ob causam, quæ hac renunciationi non correspondet.*
- 115 *Renunciatio Mulieris certioris non facta de iuribus sibi competentibus, nulla est.*
- 116 *Renunciatio Mulier debet esse certa de suo quolibet jure, licet incerto, & dubitabili.*
- 117 *Ejusque certioratio non probatur ex clausula illa instrumenti = certiorata = &c. =*
- 118 *Clausula = certiorata = &c. in renunciatione Mulieris quid importet?*
- 119 *Renunciatio facta ad favorem certæ personæ est personalis, ob ejusque defectum resolvitur.*
- 120 *Et Renunciatio competit regressus ad bona renunciata, & num. 127., & 128.*
- 121 *Renunciationem ralem non efficit hereditum facta mentio in parte avæ dative, sed in parte solam acceptativa.*
- 122 *Renunciatio Mulieris intelligi debet facta pro personâ, ad quas fuerit directâ, non pro quibus Renunciatio acceptata senserit, & num. 129.*
- 123 *Præsertim, si de Muliere minori agatur, & in saculo nubente, & num. 124. 125., & 130.*
- 124 *Renunciatio Mulieris nubentis in saculo strictè debet interpretari, quâvis altera Re-*

ligionem ingredientis, & num. 131.

125 *Ut, quò minus fieri potest, Renunciatio præjudicat, & num. 132.*

126 *Renunciatio Mulieris nubentis in saculo licet facta agnationis intuitu, resolvitur ob defectum personæ, ad quam directâ sit.*

PEn obitum Juliz Franciscæ ultimæ de domo Antonilia pars Bonorum hereditariarum Comitissæ Antonii fideicommissæ pervenire debebat ad D. Theresiam de Carminatis tamquam unam ex proximioribus d. Juliz Franciscæ à Testatore vocatis; verum, quia præfata D. Theresia usque ab anno 1630. occasione dotis à Cajetano de Carminatis fratre receptæ, illius favore, & omnium suorum heredum, & successorum amplissimè renunciaverat Bonis omnibus, quæ sibi à quocumque obvenire possent, portio isthæc Bonorum ipsi obtinens occupata fuit a DD. de Carminatis descendibus d. Cajetani Renunciatori; At Dominus Comes Franciscus Perla ex persona d. Theresiæ Renunciantis Judicium Immissionis ad d. Bona instituit coram R.P.D. Aldrovando, dum A. C. Locum tenentis munere fungeretur, quod an bonum, vel malum exitum habuerit, me latet, abinde tamen citrà Causâ siliit; Idem verò medians illud modò prosequi, antequam ulteriorem Judicii aleam experietur, me rogavi, ut, libris rationum momentis, quæ super d. renunciatione ex utraque parte deduci possunt, sententiam meam pro veritate dicere velim, an nempe illa obflare queat nec ne memoratæ D. Theresiæ ad effectum consequendi Bona prædicta.

Injuncto itaque mihi muneri manum admoveo primo obtutu videbatur, d. renunciationem obflare D. Theresiæ, quominus ipsa consequi possit portionem Bonorum ab hereditate Comitissæ Antonii sibi obvenientium; Etenim, in dubium revocari minimè potest, quin ea sub d. renunciatione expressè comprehendantur, ut demonstrant instrumenti verba *Sum. n. 3.* proindeque hoc satis est, ut Renunciatio ab illorum successionem omnino repellatur, ad Text. in leg. *queritur §. Si Pendit ff. de edit. edict. leg. quæties ab omnibus cod. de fideicom.*, Rot. decis. 208. num. 2. post Torr. de post. sat. success., in rec. decis. 175. num. 4. part. 3., in Foresempten. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. §. 15. coram R. Aldrovando.

Eandemque juvari nequit nullitate, & insubsistentiâ d. renunciationis desumptâ ex eo, quod illa careat solemnitatibus à statuto, & Egidia-na requisitis, & præterea fuerit summo per levis; Nam, quod attinet ad solemnitates, non bene ex illarum defectu validitas renunciationis impugnari videtur, dum ex ipso instrumento apparet, nedum Judicis Decretum, quod ceteroquin supplet defectum omnium solemnitarum, Rot. decis. 27. num. 4. post Torr. de post. sat. success., sed præterea consensum etiam Proximiorum, & Spontè cum juramento intervenisse, ut in puncto respondit Rota decis. 108.

- nam. 12. apud Torr. de post. futur. success. & in rec. decif. 324. num. 10. & seqq. part. 13.
- Nec officit defectus infuinationis, siue quia
 4 illam supplevit tum presentia, & auctoritas
 iudicis, quæ vim habet infuinationis *Rota coram Januam. Gregor. XV. decif. 391. num. 8. in*
 5 *rec. decif. 583. num. 5. part. 4.* tum etiam Juris-
 jurandi religio, *Addu. ad Gregor. d. decif. 391.*
 6 *num. 10.* siue etiam, quod magis valet, quia
 agitur de renunciatione emissâ in executionem,
 & adimplementum percepti paterni corre-
 7 spectivæ ad dotem promissâ, & ad conservatio-
 nem agnationis, & familie, quo casu, cum
 procul absit quælibet deceptionis, aut collu-
 sionis suspicio, solemnitas infuinationis minimè
 8 requiritur, illiusque omisso nequaquam inficit
 contractum, ut de actu factio in obsequium, &
 sequalem paternæ dispositionis dixit *Rota coram*
Barros. decif. 478. num. 8. in fin. de renuncia-
 9 tione, siue donatione præ conservatione agna-
 tionis, & familie, *Michelot. de fratrib. part. 3.*
cap. 10. num. 44. Fontanell. de post. nuptial.
claus. 4. Gloss. 29. num. 1. Rot. coram Danco.
Jan. decif. 953. num. 8. coram Januam. Alexan-
dro VIII. decif. 182. num. 17. & in Aveseniam.
Caucarus super reservat. 23. Julii 1713. §. At-
que ex his, & seqq. coram Asoldo. & in specie
 renunciationis celebratæ correptivæ ad dotem,
Rot. decif. 110. num. 8. post Torr. de post.
futur. success. in rec. decif. 145. num. 8. part. 15.
in Forosperoniam. Legatorum super reintegratio-
ne 27. Julii 1713. §. 15. coram Rino Aldrovando.
in Firmiana Transfessionis 5. Februarii 1714. §. In-
firmatio coram Lonetto. & in terminis utriusque
 10 simul renunciations, nempe correptivæ tam
 ad dotem, quam ad conservationem familie,
 & agnationis, dixit novissimè eadem *Rota in*
Firmiana Beneficiorum 23. Martii 1716. §. In-
firmatio autem coram eodem Laucetta; non
 omittendo denique, d. renunciationem com-
 11 prehendere solum jura de futuro, & querenda,
 quo casu solemnitates non requiri, tradit *Rota*
post Castell. de donat. decif. 22. num. 9. in rec. de-
cif. 149. num. 5. part. 12. maxime, quando con-
 12 tractus, prout hic, solemnij juramento firmatus,
 & roboratus fuit *Rot. decif. 438. num. 10.*
part. 18. & decif. 624. num. 12. part. 19. rec.
- Non abimili responsione submovetur altera,
 nullitas fundata in eo, quod, cum in capitalis
 matrimonialis promissa fuerit renunciatio
 Bonis paternis, & maternis tantum, illius ex-
 tensio in actu renunciations facta, ad quæcum-
 que Bona etiam à Collateralibus provenientia,
 13 tamquam merè voluntaria, & absque ulla cau-
 sa, & compensatione emissâ, D. Theretia sum-
 moperè præjudicialis, & lætiva extiterit, ideo-
 que nulla, & invalida. Lætio namque isthæ
 excluditur tum ex presumptione militante præ
 Decreto iudicis, ad tradita præ *Headed. conf. 34.*
num. 61. lib. 2. Rot. decif. 134. num. 17. post Zacch.
de oblig. cameral. tum ex qualitate actus, qui
 gerebatur, renunciatio nemini favore fratri
 præ conservatione agnationis, & familie,
 14 quæ cum sit actus pius, & laudabilis, læsionis

exceptionem minimè admittit *Rot. coram Os-*
thobon. decif. 183. num. 24. & 26. I ut etiam il-
 lam allegari non unit congrua dos à muliere re-
 cepta, ob quam iuxta consuetudinem Regionis,
 licitè renunciari valet quibuscumque etiam,
 15 opulenti hereditatibus, abique eo quod talis
 renunciatio de lectione redargui possit, ut testa-
 tur *Constantin. ad Statut. Urb. annot. 46. nu. 156.*
Rot. decif. 274. num. 5. & 6. coram Merlin. de-
cif. 150. num. 13. part. 11. decif. 271. num. 9. &
decif. 354. num. 12. part. 13. & decif. 338. n. 29.
part. 17. rec. & denique quancumque læsionem
 prorsus removet natura rei in renunciatio-
 16 comprehensione, quæ præcipit veritatur circa futura
 futura, & consequenter querenda, eventualia
 & incerta, in quibus nulla potest considerari
 læsio, ex notatis præ *Capit. contr. Jur. lib. 3. cap.*
2. num. 65. & 68. Rot. d. decif. 182. num. 25.
coram Ostobon. & post Torr. de post. futur. suc-
 cess. decif. 110. num. 11.

His consequenter frustra etiam dicitur, quod
 d. renunciatio quoad Bona Collateralium facta
 fuerit sine causa, dum ex lectura instrumenti
 statim perspicuum fit, illam factam fuisse tam
 17 ratione dotis sibi à fratre tradita, quam ex cau-
 sa conservationis familie, & agnationis, qua-
 rum unaqueque per se spectata sufficiens à Do-
 ctoribus reputatur ad sustinendam renunciatio-
 nem, ut de prima tradit *Cuciol. alleg. 31. n. 10.*
 & alleg. 32. num. 9. *Rot. coram Bich. decif. 580.*
num. 12. in rec. decif. 316. num. 14. part. 13. in
Romana Immissum 23. Julii 1707. §. Accedente
coram Laucetta. & in *Ensignem. Successionis*
quoad Carolanum 1. Julii 1709. §. Demum coram
Moline. & de secunda *Card. de Lenc. de renunc.*
disc. 13. num. 13. Rot. post Torr. de post. futur.
success. decif. 109. num. 10. & 11. in rec. de-
cif. 23. num. 34. part. 11. & de utraque Rota in d.
Firmiana Beneficiorum 23. Martii 1716. §. Et de-
nique coram K. P. D. Laucetta; & consequenter
 concludendum videbatur, renunciationem sus-
 tineri, & obistere D. Theretia ad effectum con-
 sequendi Bona, de quibus agitur.

Verum enim verò, & hæc præ sustinenda
 renunciatio, etiam quoad Bona, de quibus
 agitur, primo oculorum conjectu gravia videantur,
 illi tamen sedulo, ac maturè perpensis,
 firmiora esse censent ea, quæ pro illius nullitate,
 & insubstantia in contrarium urgent,
 ideòque ulteriorem iudicii aleam D. Requiem-
 tem non temerè experturum. Agitur enim de
 renunciatio facta à muliere minori, præ cuius
 validitate, ultra solemnitates à statuto municipi-
 18 pali præscriptas, requirebatur etiam illa Con-
 stitutionis *Ægidiane*, ut in terminis renuncia-
 tionis factæ à Muliere Ariminensi pluries
 respondit *Rota*, & præsertim decif. 591. num. 12.
 & seqq. & decif. 610. num. 5. part. 4. *rec. som. 3.*
decif. 361. num. 3. & 7. & seqq. part. 13. de-
cif. 223. num. 3. & seqq. part. 14. decif. 91. n. 12.
& decif. 239. num. 16. & 17. part. 15.

Cum autem inter ceteras solemnitates à sta-
 tuto, & *Ægidiana* in contractibus Minorum, re-
 quisiita sit auctoritas Curatoris, & infuatio,
 ut

ut de Curatore ex statuto Civitatis Arimini, *Rot. decif. 108. num. 12. post Torr. de post. futur. success.*, & de infinuacione ex *Aegidiana Constantin. ad Statut. Urb. annot. 44. art. 8. num. 784. & seqq.*, & alii passim; Utraque verò deficit in casu nostro, hinc sequitur, renunciacionem emissam à D. Theresia abque dictis solemnitatibus prò forma præscriptis nullam, & invalidam esse, ut disponitur in dicta Constitutione *Marchie lib. 5. cap. 35.*, & præcisè considerando defectum infinuacionis in simili renunciacione dixit *Rot. decif. 28. num. 2. & seqq. post Torr. de post. futur. success. in rec. decif. 591. num. 12. & seqq. & decif. 610. num. 1. part. 4. tom. 3. decif. 323. num. 3. part. 14.*, cum concordantibus relatis in *Afano Successionis 11. Junii 1714. §. Quoniam coram Cervo, & in Firmiana Beneficiorum 11. Januarii 1713. §. Totis profectio coram Lancetta.*

Nec urget responsio illa, quod vel infinuatio necessaria non esset in renunciacione Juris futuri, & querendi facta in sequelam præcepti paterni favore agnationis, & ex causa dotis receptæ, vel saltem, quod illius defectus suppleri potuisset ex aliis solemnitatibus, consensu nempe Proximorum, præsentia Judicis, & juramento. Prima namque hujus responsionis pars facile diluitur examinando singulas causas, quibus d. renunciatio ab hujusmodi solemnitate immunis, & exempta reddi prætenditur. Nam, quod attinet ad primam, quod nimirum ageretur de renunciacione Juris querendi, & incerti, & propterea nulla requireretur infinuatio, animadvertere oportet, quod, licet incerta fuisset spes, quam D. Theresia habere poterat, succedendi in Bonis, de quibus agitur, nihilominus, cum talis spes dubio procul capax esset alicujus æstimationis, teste *Capen. de post. & stipulat. quest. 49. num. 9. Cord. de Luc. de renunciacionis. dist. 6. num. 14. Masf. consult. 642. num. 24. Rota decif. 241. num. 20. part. 15. rec.*, & inter impress. ad orn. ejusdem Cord. de Luca de fideicommiss. decif. 89. num. 19., & in *Romana Pecuniaria 28. Junii 1706. §. final. coram Scotto*; Præsertim, quia purificatio fideicommissi, à qua illa pendeat, proxima erat, & serè certa, ideoque Dom. Theresia in hac æstimatione lædi poterat, prout eventus reverà demonstravit fuisse non modicè læsam, ex infra deducendis, utique etiam in renunciacione Juris de futuro, & querendi servari debebant solemnitates ab *Aegidiana* Constitutione præscriptæ prò incolomi præstanda imbecillitate mulieris ab omni præjudicio, ut, bene distinguendo, monet *Cord. de Luc. de donat. dist. 60. num. 31.* = ibi = Tertiò in donacione, vel remissione juris querendi, cum tunc Donator patrimonium suum non dicatur, quod tamen intelligendum est in eo Jure, quod nec re, nec spe competat, adeo ut utraque pendat a casu de futuro, quo casu Scribentes concordant; secus autem, ubi agatur de Jure futuro redactio in re de præterito, adeo ut de tempore, quo sit donatio, æstimationem recipiat, atque emptorem inveniret prò pretio excedente; tunc etenim, quo-

De Contract.

tius agatur de oñi concepto per viam donacionis, vel translativæ renunciacionis, que idem importat, probabilis videtur, solemnitates requiri, & post alios allegatos, simili objecto occurrendo, præcisè dictum fuit in *Arminien. Bonorum, qua est decif. 29. num. 3. post Torr. de post. futur. success. & in Afianana Successionis impress. ad orn. Cord. de Luc. de donat. decif. 30. num. 18. & 19. in rec. decif. 361. num. 4. & seqq. part. 13.*, ubi distinguendo inter renunciacionem à Minori, & alteram à Majori factam dicitur, quod, et si in casu renunciacionis factæ à Majori hujusmodi solemnitates necessarie non sint, illæ tamen omnino requiruntur in renunciacione Juris futuri, & querendi facta à Minore.

Minusque urget alia ratio prò sustinenda dicta renunciacione desumpta ex præcepto paterni, quasi quod, cum eadem in illius sequelam, & executionem fieri deberet, veluti necessaria, nullis solemnitatibus indigeret; Discursus namque iste urget posset in casu, quo renunciatio intrâ præteritam paternæ dispositionis omnino se contineret, & ultra non progrediretur; at cum in casu nostro plus renunciatum fuerit, quam Pater mandaverit, ipse enim voluit, Filias esse contentas, & nihil aliud petere posse, super Bonis dumtaxat, & hereditate sua, renunciatio verò amplius est, & extenditur etiam ad Bona Collateralium, & alia quomodocumque Renunciante obvenientia, ea profectò sine solemnitatibus minime sustinetur, quia deficit illa ratio necessitatis promissæ ex præcepto Patris, ut in præcisè terminis tradit *Constantin. ad Statut. Urb. annot. 43. num. 71.*, & firmavit *Rota in Arminien. Bonorum post Torr. de post. futur. success. decif. 28. num. 15. & duobus seqq. & decif. 29. num. 7. & 8.*

Ut etiam inefficax ad evitandam solemnitatem infinuacionis est causa dotis à Renunciante receptæ, quia illa non solum non fuit æquivalentis valoris, & æstimationis cum Bonis renunciatis, adeo ut in eis verificari posset justa illa causa, & titulus corresponsivitatæ, quem supponunt autoritates io contrarium allegatæ, quinimò Bona renunciata longe excedunt illius quantitatem, proindeque, cum non agatur de dote constituta ultra solum Familiæ, & vires Dotantis, renunciatio saltem in excessu Jurium renunciatorum remanebat pura donatio, & per consequens erat necessario infinuanda, ut in puncto persequitur *Torr. de post. futur. success. lib. 30. cap. 171. num. 7. & 8. Rot. decif. 155. num. 14. coram Diron. decif. 574. num. 4. coram Rembold. decif. 22. num. 7. & decif. 49. num. 10. post Pirh. ad stat. Urb., decif. 97. num. 9. post Gilius. ad statut. Persif. & decif. 30. num. 14. & duob. seqq. inter impress. ad orn. Cord. de Luc. de donat.* Non ab simili exemplo Creditoris, qui si Debitori suo creditum remisit, vel pactum de non petendo fuerit, & liberatio, ac renunciatio summam crediti excedat, requiritur, infinuatio in excessu, ad Text. in l. in adibus 9. ff. de donat. *Covarr. varior. resolut. lib. 2. cap. 4. num. 8. Gaillet. de renunciacion. lib. 2. cap. 4. num. 11.*

Q 3

§ 12.

32 *12., Cancr. varior. resolut. lib. 2. cap. 8. n. 4., Gratian. discept. 409. num. 19., Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 31. num. 1.*

Et denique, quod attinet ad causam conferendae agnationis, & Familiae, omisso, quod eadem non substituit, cum in nulla renunciationis parte mentio de ea facta legatur, ut infra demonstrabitur, praeterea respondetur, quod, tamen eadem aliquo modo expressa videri posset, nihilominus non sufficeret pro remittenda

- 33 solemnitate infinuacionis, quia conferretur potius appositae ad colorandam renunciationem, quam ad indicendam veram illius causam respectivam, ut optime observat *Rot. dec. 118. num. 7. post Torr. de pact. futur. success. ibi = alia vero causa pro decore, & conservatione Familiae tenentur potius appositae ad colorandam donationem, quam ad indicendam donationem ob causam, ac proinde donatio remanet pura, in qua solemnitates Statuti omnino requiruntur = dec. 22. num. 13. post Pich. ad Statut. Urb. coram Cavalet. dec. 277. num. 8. in rec. dec. 330. num. 6., & 7., & dec. 380. num. 8., & seq. part. 14., & dec. 57. num. 6., & 7. part. 15.*

Non omitto etiam generaliter animadvertere, quod auctoritates firmantes, in renunciatione ob causam solemnitates non requiri, loquuntur in terminis renunciationis factae a Majori, & ideo non applicantur casui nostro, in quo agitur de renunciatione facta a Minore, quae licet ob causam, nunquam tamen abique solemnitatibus subsistit, ut bene declarat *Rot. in d. dec. 118. num. 8. post Torr. de pact. futur. success., & dec. 380. num. 9., & seq. part. 14., quod eo certius procedit in hypothetico, de qua res est, quia solemnitates infinuacionis expresse voluit, & requirita fuit a Contrahentibus*

- 36 impolito onere illam explendi ipsimet Cajetano renunciatorio, ut in *Summ. num. 3. lit. D., in quibus terminis infinuacionem ad contractus validitatem omnino requiri, quavis de jure communis, vel municipali necessaria non esset, docuerunt Cancr. varior. resolut. part. 1. cap. 8. num. 6. in fin., Rocc. disp. jur. select. cap. 10. num. 50., Constant. ad Statut. Urb. annot. 43. num. 17., Mascard. de solent. Florent. 65. num. 64., & seq., & firmavit *Rot. in Nucerina donationis 14. Junii 1709. S. penult. in fin., & 9. Maii 1710. S. Pariterque coram bon. mem. Caffarello, & in Aversa successione 11. Junii 1714. S. Quoniam coram Cerro ibi = Potissimum cum illis adhibenda necessitas recte agita etiam fuerit ad ipsos Contrahentibus, qui omni dictam infinuacionem explendi commiserunt eidem Marco Antonio renunciatorio: in quibus terminis adeo indispensabiliter requiritur, ut ejus defectus infirmet in nullitatem contractus, tametsi ex diffinitione juris communis, vel municipali in ea specie contractus minime fuisset necessaria =**

Multò verò minus vitium resultans ex defectu infinuacionis sanari potest ex additione 38 aliarum solemnitatum, consensu nempe Proximiorum, praesentia Judicis, & juramento, quia Constitutio Aegidiana, praeter dd. solemnitates,

copulativè requirit etiam infinuacionem, cui prout satisfactum minime dici potest ex aliarum solemnitatum consensu, ut communiter tradunt *Maresca. varior. resolut. lib. 2. cap. 28. num. 13., Altograd. jun. contr. 69. num. 117., Jov. de solent. in contrah. min. gloss. 20. S. 2. num. 21., Constant. ad Statut. Urb. annot. 43. art. 8. num. 830., ubi de juramento, num. 821., ubi de Judicis Decreto, & num. 822., & plurib. seqq., ubi, quod Aegidiana infringit juramentum, etiam geminatum esset ratione fraudis, & doli, qui, deficiente aliquo ex solemnitatibus ab ea praescriptis in Minorum contractibus intervenisse, praesumitur, *Rot. dec. 294. num. 12., & plurib. seqq. part. 6. rec., & dec. 161. num. 9., 10., & seqq. part. 13., iniquis praeterea, quod, cum dicta Constitutio procedat annullando contractus carentes hujusmodi solemnitatibus, non est in potestate Partium illas praetermittere, vel per aequipollens implere dec. 162. sub num. 14. post Zach. de oblig. General., & dec. 65. n. 26. post Salgad. in labyrint. Credit., & ad ornat. Card. de Loc. de donat. dec. 30. num. 21.**

Nullitati prolixius ex defectu solemnitatum alia urgentior adimplenda ex defectu iustae, & rationabilis causae, quae tamen, ultra extrinsecas solemnitates, semper requiritur ad validitatem donationis, vel renunciationis factae a Muliere minori, ad tradita per *Fountainell. de pact. nuptial. class. 9. gloss. 1. part. 1. num. 5., & seqq., Constant. ad Statut. Urb. annot. 43. art. 8. n. 854., Fontanell. respons. 32. num. 8. lib. 2., Rot. dec. 226. num. 12., & dec. 338. num. 18., & seqq. part. 17. rec. in Firmans immisissio 16. Martii 1703. S. Nec petiam coram Priolo, in Anzianina Præditi 20. Martii 1705. S. Nullitati, & S. Nec tandem coram bon. mem. Omegna, in Satrias dotis 11. Junii 1708. S. Si quidem coram Rmo Malines ibi = In hujusmodi donationibus factis per mulieres, ultra solemnitates literaliter a Statuto praescriptas, concurrere etiam debet causa honesta, iusta, & rationabilis, & quae peculiariter respiciat commodum, & interesse ipsius Mulieris donantis, non autem Donatrii, seu alterius extranei = in Camerina. immisissio 27. Junii 1710. S. Quandoquidem coram Lancetta, & in Fiorentina Fideicommissi, & translatio 5. Maii 1713. S. Defectus autem coram Scotta, 19. Februarii 1714. S. Substitutio siquidem coram R. P. D. Crispo, & iterum 2. Julii 1714. S. Et quidem coram Card. Scotta, adeunt, ac deficiente, sive iniusta, atque inepta existente, & Mulieri, vel Minori prajudiciali, veluti ex defectu consensu, corruunt una cum Decreto Judicis desuper interposito, Antonell. conf. 77. n. 3., & plurib. seqq., Constant. ad Statut. Urb. d. annot. 43. art. 8. num. 856., & seqq., Rot. dec. 226. num. 8. part. 17. rec., coram Damoz. jun. dec. 305. num. 3., ad ornat. Card. de Loc. de donat. dec. 33. num. 1., & 2., dec. 34. num. 1., & in Mantiff. ad eandem de conflict. legal. dec. 11. num. 7., & praecise in nostris terminis *Rot. dec. 107. num. 3., & d. seqq. post Torr. de pact. futur. success., & consonat eadem Rota in Romana renunciationis 3. Junii 1711. S. Si quidem coram Rmo Aldru-**

vanda, & in *Firmano Beneficiorum* 11. Januarii 1715. §. Tales profecti coram Lancello, cessante enim legitima causa, actus remanet in linea, merce, & damno liberalitatis, quæ non potest Mulieri præjudicare, *Rot. coram bon. mem. Emerix jan. decif. 1337. num. 13.* in d. *Florentina fideicommissi, seu transfectionis* 19. Februarii 1714. §. Respondeo verò doti cum trib. seque. coram Crispi. & 1. Julii ejusdem anni §. Et quidem, & seq. coram Scotto, & recentior in *Spoletanis immiffionis* 10. Januarii 1716. §. Etque libentibus coram R. P. D. Albano, & novissimè in *Literamen. immiffionis* 5. Junii 1716. §. final. coram eodem.

Neque verò iusta, ac legitima causa renunciandi Bonis, de quibus agitur, desumi potest ex præcepto, & dispositione Patris, ac promissione in ejus sequelam facta in capitulis Matrimonialibus, & in proemio renunciationis expressa, primum namque restrictum est ad Bona ipsius Patris, ut patet ex *Samm. num. 1.* altera verò non comprehendit, nisi Bona Paterna, & Materna, ut in *Samm. num. 2.* proindeque neutrum legitimam causam præbere potuit renunciandi Bonis Collateralium, ut in terminis præcepti Paterni simili modo restricti, & limitati, dixit *Rota decif. 107. num. 6. post Torr. de post. futur. success.* quæ licet deinde fuerit revocata, motivum tamen illam revocandi, & renunciationem sustinendi non fuit causa dicti præcepti, sed quia aliæ concurrebant causæ finales, quæ præ dicta renunciationem sustinenda sufficientes reputate fuerunt, ut patet ex sequenti *Decisione* 108., & aliis post eundem *Torr. de post. futur. success.* & de renunciatione emissa in sequelam obligationis assumptæ in capitulis Matrimonialibus, quod non fit operativa ultra conventa in eisdem capitulis, bene *Rot. coram Merim. decif. 608. num. 16., 17., & seqq. in rec. decif. 34. n. 30., 31., & seqq., & decif. 402. num. 1., & 6. part. 12., in Romana renunciationis* 9. Maii 1710. §. De facili cum seque. coram Elio Priolo, & præsertim.

§. Respondeo non attente, ubi, quod post concepta capitula Matrimonialia renunciatio ad normam illorum dici debet expleta, aliàs in ea parte, quæ continet majorem extensionem, & ampliacionem, corruit ex defectu consensus, non attente quibuslibet solemnitatibus in ea adhibitis, & 3. Julii 1711. §. Hanc subsistente, & seq. coram Rio Alderando, & superius in d. *Literamen. immiffionis* 5. Junii 1716. §. Postobitus coram R. P. D. Albano ibi = Quippe quia, cum in capitulis Matrimonialibus idem Morchio Pater sibi tantum præseroerit jura reportandi à filiis ejus filibus renunciationem omnium præsentium illis competentium in Bonis presentibus, & futuris ejusdem March. Jo. Baptistæ Patris, eo proposita modo, quæ illa sibi referoerit in capitulis Matrimonialibus Cleria Matris ejusdem Comitæ, licet postea ipse amplissimam emisisset renunciationem favore eorum Patris, nihilominus hujusmodi renunciatio non censetur operativa ultra Bona paterna, quibus demum conventum fuerat in capitulis Matrimonialibus renunciandum esse, absque alio facultate ampliandi, vel alterandi eandem

renunciationem ibi conventam, atque propterea sub illa venire non possunt Bona fideicommissarie, neque alia successiones favore dictorum filiorum aperta post obitum Patris, de quibus minimè fuit cogitatum in oïa assignationis prædictæ dotis, & subscriptionis eorumdem capitulorum.

Et rectè quidem, nam, quicquid ultra formam capitulorum superadditum fuit in instrumento, 56 censetur appositum præter voluntatem Mulieris, & adscribendum venit consuetæ formulæ Nutariorum, ut bene prosequitur *Rot. in d. Literamen. immiffionis* 5. Junii 1716. §. Quandoquidem coram Albano, quod comprobatur in casu nostro eâ peculiari animadversione, quod nimirum in toto instrumento renunciationis omniquam legitur, Mulierem explere voluisse, actum omnino novum, & independentem à capitulis Matrimonialibus, quinimo illis semper adhefisse videtur, dum ea expresse approbavit, & renunciationem emittere declaravit in executionem eorumdem, ibi = volendo ad hæc Signora Teresa adimplere la promessa fatta infera nel prefato Chirografo, che &c., & si aliqua addere voluit, ea solum majoris declarationis gratiâ adicere potestis fuit, ibi = e d'avantaggio per maggior dichiarazione, quo fit, ut, si quæ additio tacienda erat vigore dictorum verborum, ea esset intelligenda respectu forme ipsius renunciationis, & majoris declarationis eorum, quæ conventa fuerant in capitulis, nunquam verò respectu Bonorum in eisdem capitulis non contentorum, ista namque non esset major expressio, & declaratio, sed alteratio, & diffinitas pugnans cum natura actus, & relationis expresse habite ad contenta in capitulis, ut totidem serè verbis explicat *Rota in dicta Romano renunciationis* 9. Maii 1710. §. Nec contrarium coram Elio Priolo.

Majoris ponderis non est causa dotis à Muliere receptæ, cùm enim hæc consuevit non fuisse, sed à Patre constituta juxta vires patrimonii Paterni, prout de jure tenebatur, per *Tent. in leg. final. Cod. de dot. promiss.* itaut nulla Patris liberalitas in ejus assignatione considerari possit, eâ sanè cessante, nulla respectu dictæ dotis non excedentis modum, & solitum Familiæ reportari poterat renunciatio ultra Bona paterna, ut appositè considerat *Rota decif. 1337. num. 13. coram bon. mem. Emerix jan. decif. 226. num. 13. part. 17. rec., in Spoletanis immiffionis* 10. Januarii 1716. §. Etque libentibus, & in dicta *Literamen. immiffionis* 5. Junii ejusdem anni §. final. coram R. P. D. Albano, vel saltem nonnisi restricta, & limitata ad conventa in capitulis Matrimonialibus, ultra quæ dicta causa prorsus inepta, & incongrua erat, neque enim in instrumento plus dotis Mulieri constituebatur, quàm contineretur in capitulis, ideoque, cùm nulla urgeret nova causa ampliandi promissam renunciationem tantum præjudicium ipsi Mulieri, ejusque proli suscipiendæ allatum, eadem dicenda esse limitata, & correspondens dicte simplicis donationi, ex animadversis per *Rot. in Romana renunciationis* 3. Julii 1711. §. Siquidem, & seqq., & 16. Ju-

16. *Januarii 1713. §. Hisque non obstantibus eorum Rivo Aldrovando, & in Rivo succeduntis 11. Janii 1714. §. Absque eo quod coram R.P.D. Gerro. Præteritum verò, quia Frater renunciarius nihil de proprio consultit in dotatione Sororis, sed ea unice expleta fuit ex ipsiusmet Renunciantis substantia, ex legato nempe scutorum quatuor mille eidem in hanc causam à Hieronymo Patre relicto, in quibus terminis constitutio dotis, veluti facta de propriis Bonis Mulieris, dici minimè potest legitima causa renunciandi,*
- 71 ut pluries dixit *Rota*, & præcipue in *Firmana immixta* 8. Martii 1703. §. Nec petitam in fin. cum seq. & in *confirmatoria* 27. Junii ejusdem anni §. Ratio ita decidendi coram *Priolo*, & in specie renunciationis factæ Fratri à sorore intuitu dotis ei à Patre relicta, & constituta, dictum fuit in *Cameracensi immixta* 27. Junii 1710. §. Quandoquidem coram *Lauetta*, & prius in *Satriensi* doti 11. Junii 1708. §. Tolet autem coram *Rivo Molinet Decano*, in *Paventina fideicommissi*, & *transactionis* 19. Februarii 1714. §. Respectu verò dotis, & seq. & §. Nullatenus iuvante; ubi, quod nulla auctoritas in contrarium asserri potest, quæ validam dicat renunciationem à Muliere minori non alia ex causa emissam, quam intuitu dotis de Bonis propriis ipsiusmet Renunciantis constituta, & §. Replicatione non attendit, ubi respondet objectioni illi, quod, licet dos à Patre legata fuerit, nihilominus à Fratre de proprio fuerit soluta, quia, cum ipse esset Patris legantis heres, ejusmodi solutio ad paternam, & non ad propriam substantiam est referenda, coram *R. P. D. Crispo*, & 2. Julii 1714. §. Et quidem coram *Scotto*.
- Causa demum conservanda agnationis, & Familia, à qua unice pendere videtur validitas dictæ renunciationis, non subsistit, in toto namque renunciationis instrumento nulla unquam mentio de ea facta legitur, ideoque affirmari nequit, eamdem renunciationem prodidisse intuitu conservandæ agnationis, cum ad istum effectum non attendatur causa à Partibus relicta, sed solum causa expressa, & quæ Judici exposita fuit, ad firmata per *Constantin.* ad *Stat. Urb. an. 44. num. 182. R.A. decif. 190. num. 12. & decif. 331. num. 19. & 20. part. 17. rec.*, & in *Romana renunciationis* 3. Julii 1711. §. Siquidem coram *Rivo Aldrovando*.
- Frustraque illa defumi prætextitur ex eo, quod in dicto instrumento renunciationis dictum etiam fuerit « e tutte ciò non solo in riguardo alla detto disposizione testamentaria del detto Signor Girolamo suo Padre, ma anco per renderli grata al suddetto Signor Gaetano suo fratello per mantenimento della sua Casa » Nam tantum abest, quod hujusmodi expressio agnationis contemplata, sive renunciatio facta dici queat ex causa conservandæ agnationis, ut potius ex ejusdem litera perspicue pateat, non intuitu conservandi Bona, in familia, & agnatione, sed principaliter intuitu, & respectu Fratris Renunciantii emissam fuisse, ut nempe Renunciantis illi se gratiam redderet ibi «*ma anco per renderli gra-*

1a al suddetto Signor Gaetano suo fratello », & sic renunciatio solum ejus personalem utilitatem respicit, *Theodor. allegat. 36. num. 9. & 35. Altograd. jun. controv. 27. num. 7. in fin., Fam. moll. decif. 7. anast. 2. num. 31., Rot. decif. 17. num. 11. versio. & dum omnia, reliqua verò verba « per mantenimento della sua Casa » nil aliud significant, quam effectum ipsius renunciationis, ut scilicet Frater renunciarius domum sustinere posset, aliud enim esset renunciare ad hoc ut Bona conserventur in Familia, vel agnatione, seu propter amorem, & dilectionem, propriæ agnationis, in quibus terminis procedunt auctoritates omnes, quod quot in contrarium allegari possunt, aliud verò, & longe diversum est renunciare Patri, vel fratri ad hoc ut domum sustinere possit, hoc enim casu nullo pacto censeri potest renunciatum Patri, vel fratri propter conservandam agnationem, seu Familiam, sed intuitu solius Patris, vel fratris renunciatio emissæ præsumitur, & expressio mantenitionis domus propter ipsum Patrem, vel fratrem, ad quem spectabat onus manutenendi, & sustentandi propriam domum, facta censetur, ut egregie unum casum ad alio distinguendo tradit *Rot. decif. 186. num. 14. coram Bichio* ibi « in ipsa probemur non fuit contemplata, absque conservatio in familia, sed solum, quod fratres possent conservare familiam, & sic satis est id effectum habuisse in persona fratrum »*

Quæ quidem interpretatio est certius sequenda videtur in casu nostro, quia verba renunciationis, quæ leguntur in parte dispositiva, prorsus repugnant contemplationi agnationis, nedum enim, ut supra dictum est, in toto Instrumento nec unum quidem verbum habetur de agnatione, verum etiam positivè, & expressim admittuntur heredes, & successores quicumque, & sic etiam extranei, qui sub amplitudine dictorum verborum procul dubio comprehenduntur, ut testatur *Rota* in *celebri Romana hereditatis de Lauvrii coram bon. mem. de Hervanti apud Palm. Nepos. allegat. 295. num. 17. & seq.*, ubi concordantes, & quod huic opinioni firmiter adheret Sacrum Tribunal, ideoque præsumi non potest, renunciationem factam fuisse favore agnationis, ut prosequitur *Rot. in dict. decif. loco mox citate coram Dumas. jun. decif. 676. num. 27. post Torr. de pati. futur. success. decif. 107. num. 8. & 9.*, vel saltem, quod illius contemplatio tali modo expressa, utpotè dolose adiecta, ad colorandam nempe renunciationem, dici nequit legitima causa renunciandi *Rot. coram Emerix seu. decif. 153. num. 1. coram bon. mem. Emerix jun. decif. 137. num. 11. in rec. dec. 230. num. 6. & 7. part. 14. decif. 17. num. 6. & seq. part. 15. & melius decif. 338. num. 16. & 17. part. 17.*, ubi post firmatam nullitatem renunciationis ex defectu causæ, ita conservationem agnationis excludit «*secus autem est, quotiescunque ratio renunciandi non est agnationis conservatio, sed id solum apponitur ad colorandam sui honorabili hoc titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit pro heredibus, & successoribus qui-*

quibuscumque, & sic etiam extraneis &c., quia tunc dicitur defuncti, non conferta agnatio, consanguineque hanc doluit appositam iudicantes veluti fraudis participem respondit ad terminos conf. 5. Oldradi, cum quo transit Rot. &c., & in dicta Sutrina dotis 11. Januarii 1708. §. Tunc enim donatio non fuerit facta iuxta consuetudinem Boni in familia, & agnatione, sed liberè favore fratri, ejusque hereditate, etiam extraneorum, talis causa censetur potius adjecta ad colorandum contrarium.

Immo verò, tamen absolute admitteretur, renunciationem, de qua agitur, factam fuisse intuitu conservandæ agnationis, nihilominus hæc pro illa sustinenda minime sufficeret ob duplicem validissimam rationem, tum scilicet, quia contemplatio agnationis non fuit causa finalis dictæ renunciationis, sed merè impulsivâ, cum in proemio Instrumenti primario, & principaliter narrata fuerit obligatio assumpta in capitulis matrimonialibus, & præceptum paternum, secundario autem minus principaliter, & ad exuberantiam expressa manutentio domus, ut etiam manifestè demonstrant verba illa = *tutto ciò non solo in riguardo della detta disposizione testamentaria del detto Signor Girolamo suo Padre, ma ancor per renderli grata el detto Signor Gaetano suo fratello per mantenimento della sua Casa* = Unde, illi sola dicitur causa finalis, quæ principaliter ab Agente consideratur, Rot. in dicta Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. Cetera verò coram Eno Priolo, dicendum omnino, est causam finalem dictæ renunciationis fuisse dispositionem Patris, & promissionem ejus vigore factam in capitulis matrimonialibus, quæ in proemio renunciationis expressa, & principaliter à Renunciante contemplata fuerant, manutentionem verò domus utpotè secundario, & serè ad exuberantiam designatam dictione illâ ampliativâ = *ma ancor*, fuisse causam merè impulsivam, quæ sola actum sustinere non potest, ad tradita per Altograd. conf. 36. num. 14., & pluribus seqq. lib. 2., Mell. in addit. ad Cassil. de aliment. cap. 36. §. 9. nu. 32. & seqq., Rota coram Duno. jun. decif. 676. nu. 31., & aliibi frequentissime.

Tum etiam quia (& hæc est altera potissima ratio) tamen conservatio agnationis fuisset causa finalis dictæ renunciationis, nihilominus tamen semper verum est, ipsam fuisse causam merè voluntariam, dum nulla suberat necessitas emittendi renunciationem adeo amplam, & estrenuatam, nullumque commodum exinde Renuncianti obveniebat, quo casu receptum est, renunciationem factam à muliere majori, tamen favore agnationis, nullo pacto subsistere, ut, post conf. 5. Oldradi, punctualissime firmat Rota decif. 120. nu. 19. coram Baratt. ibi = *secundo ratio ob conservandam agnationem nec erat sufficiens, nec concludebat necessitatem renunciandi* =, post Pich. ad Sentent. Urb. decif. 22. num. 8., & quatuor seqq., ubi, quod non dicitur legitima causa donandi ea, quæ nullam in se habet necessitatem, vel non continet commodum Donantis, & num.

13. bene ad rem nostram sic ait = *Non obstant causa honoris Familie, & alia ob Informantibus ponderata, quia non sunt sufficientes ad effectum, ut donatio dicatur ob causam, cum majore proportionata, ut constituant causam æquivalentem donationi, prout esse debet, & evidentur potius appositæ ad colorandum donationem = & optimè coram Coveler. decif. 357. nu. 8. ibi = Insuper neque causa allegata, & expressa in donatione visa fuit iusta, & sufficiens, cur Pandolphus donare deberet, ut scilicet Persianus familiam, & commodius posset sustentare familiam, & filios natos, & nascituros, imò potius donatio visa fuit parva, & simplex, tunc enim dicitur donatio ob causam, quando subest necessitas, ob quam quis donare tenetur &c.* & quando continet tale commodum Donantis, quod liberalitatem excludat = & conferunt firmata in decif. 792. num. 13., & 18. coram Duno. jun., coram Priol. decif. 324. nu. 2. & seqq., & in dicta Sutrina dotis 11. Januarii 1708. §. Inquidem, & seq. coram Molinari.

Authoritates verò in contrarium allegatæ, firmantes, causam conservandæ agnationis per se satis esse ad sustinendam renunciationem à muliere factam, procedunt, quando contemplata fuit familia, & agnatio ipsius mulieris, quæ consideratur in filiis, & Descendentibus ab ea, tunc enim hujusmodi causa iusta, & honesta dicitur pro sustinenda renunciatione. At aliter res se habet, quando, prout in casu nostro, mulier renunciando, non propriam, sed alienam familiam, & agnationem consideravit, ut est illa fratri, quæ cum ad ipsam nihil omnino pertineat, proindeque appositæ censetur ad colorandam renunciationem, inepta propterea, & insufficientis ad illam sustinendam reputatur, ut bene distinguendo explicat Rot. coram Baratt. decif. 924. num. 9., in rec. decif. 342. num. 7. part. 13., & in Romana donationis 17. Martii 1692. §. Pro sufficienti verò & seq. coram Eno Priolo, quæ reperitur impressa in Mantiss. ad Card. de Luc. de consil. legal. decif. 113. num. 8., & seqq.

His accedit altera nullitas, & quidem maxima, ab enormissima mulieris læsione promanans, ex qua magis, quam ex defectu soleninitatum, & iuste causæ, renunciatio inficitur, & irrita redditur Rota in Firmans Beneficium 11. Januarii 1715. §. Tunc professio coram Lautetio, cum enim Dom. Tiberia, recepta congruâ, & minime excessivâ dote leuatur quatuor mille sibi à Patre legatâ, nullaque alia ex supradictis urgente legitimâ causâ, renunciarit Bonis omnibus nedum Paternis, & maternis, verum etiam frateris, & aliis quibuscumque favore fratri, à quo nullam compensationem accepit, proculdubio dici debet enormissimè læsa, ut præcisè docent Faber in Cod. lib. 5. tit. 5. de dot. promiss. definit. 7. nu. 12., Fontanell. de pot. nupt. claus. 9., Gloss. unic. part. 1. num. 5. & seqq., Altograd. jun. contr. 23. num. 6. & seq., & num. 23., & contr. 24. serè per tot., & præcipuo seqq., & seqq., Bess. de dot. cap. 5. num. 66., Cassil. contr. jur. lib. 3. cap. 2. num. 85., Gallarrat. de renunc. lib. 3. cap. 2. num. 52., & seqq., Donad. eodem

dem *trall. cap. 10. nn. 1. & seqq.*, *Rota decif. 1234. num. 12. & 13. coram Emerit. jun. decif. 226. num. 16. & seq.*, & *decif. 324. nu. 24. part. 17.*, & in *Firmana immiffionis 16. Martii 1703. §. Nec petitam & seqq.*, *confutur. 27. Junii ejusdem anni §. Ratio ita decidendi coram Priolo in Romano renunciationis 6. Martii 1709. §. Quodque renunciationis & seq. coram Scotto*, ubi etiam subditur, lationem hujusmodi dijudicari posse ex futuro eventu, postquam delata fuerunt Renuncianti hereditates sub renunciatione comprehensionis, idemque pariter repetit altera *Decifio confirmatoria diei 10. Martii 1710. §. Pari jure & seq. coram Crispo*, & rursus alia diei 26. Januarii 1711. *§. Fortiori quia coram R. Jo. Aldrovando & in Bononiæ. renunciationis super admissione probationum 26. Junii ejusdem anni §. Confraternitati & seq. coram Mulina*, & in dicta *Firmana Beneficiorum 11. Januarii 1715. §. Tales profectò coram Lauteris*.

- Neque verò hujusmodi latio exclusa dici potest ex qualitate Jurium renunciatorum, quæ erant futura, eventualia, & incerta, satis enim esset responso, quod etiam in renunciatione, dictorum Jurium, quæ, tamen eventualia, præstari tamen æstimabilia sunt, ut, præter suprà citatos, tradit optimè *Rota in dicta Faventina fideicommissi*, & *transfationis 19. Februarii 1714. §. Et ex his coram Crispo*, lationem cadere communiter statuunt Doctores in superiori §. allegati, & præcipuè *Rota in dicta Romano renunciationis*, & *coram Burat. decif. 130. num. 25. & seqq.*, præsertim quando, prout contingit in casu nostro, nihil in compensationem illorum acceptum fuit, ut præstat *Rota in dicta Faventina fideicommissi*, & *transfationis loco mox citato*; Verum præterea, propius accedendo ad rem nostram, dicimus, jura de futuro esse duplici speciei, alia nimirum habentia causam prioris de futuro, alia de præterito; in primis, quia difficilior est lationis mensura, procedere possunt ea, quæ in contrarium afferuntur, At verò in secundis, iis quibus Jus succedendi est radicatum, & expectatur solum purificatio pendens à futuro eventu, latio semper consideratur, cum hac tamen differentia, quod, si casus succedendi est magis proximus, & probabilis, jura plurius æstimantur, minus verò, si remotior, & sub complicatione plurium eventuum, ut advertit *Card. de Luca de feud. disc. 68. sub num. 9. vers. neque agebatur*, & de *donat. disc. 60. post num. 31. vers. Item autem*, *Rota post Torr. de post. futur. success. decif. 160. post num. 23. in rec. decif. 110. num. 23. part. 8.* Cum itaque in casu nostro purificatio substitutionis in bonis, de quibus agitur, favore Dom. Theresie penderet ab obitu Julii Franciscæ, quæ tempore renunciationis erat quinquaginta annorum, & prole carebat, in dubium venire nequit, quin hujusmodi spes succedendi, quam illa habebat, utpotè fere certa, maximam recipere estimationem, in cuius propterea compensationem dum nihil accepit, latio per consequens enormitatem dicitur, ut bene prosequi-

tur *Cardin. de Luca de regul. disc. 30. num. 14.*

Polito autem ex mox dictis, renunciationem verè lèssam fuisse, parvi refert, quod facta fuerit ob causam dotis, & favore agnationis, quodque Judicis Decretum interveerit; istud enim interpositum fuit absque ulla iusta, & legitima causa, ut patet ex supradictis, ideoque attendendum non est, & perinde habetur, ac si interpositum non fuisset *Simonell. de Decret. lib. 1. tit. 2. num. 1. & seqq.*, *Rota coram Burat. dec. 120. num. 17.*, & *decif. 924. num. 11.*, & in dicta *Romana donationis 17. Martii 1694. §. resultat. coram Priolo*. Et rursus, cum illud nihil aliud agat, quàm ioculare præsumptionem exclusivam lationis, nemo non videt, quod præsumptio illhæc locum habere non potest in casu nostro in quo latio, ex supradictis, est manifesta *Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 10. num. 11.*, *Rota coram Duce. jun. decif. 805. num. 4. & seqq.*; Causæ verò dotis, agnationis, & aliz, vel non subsistunt, vel satis non erant ad sustinendam renunciationem, ex supra firmatis, ideoque nec lationem excludere possunt, quæ datur etiam in renunciatione reciproca, & ob causam, quoties causa talis non est, quæ renunciationi correspondeat, ex notatis per *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 26. num. 159. & seqq.*, *Rota in dicta Romana donationis 17. Martii 1694. §. Non arget in fin. coram Eno Priolo*.

Postremo nulla quoque dicenda videtur præfata renunciatio, quia mulier certior facta non fuit de Juribus sibi competentibus, prout omnino debebat, etiam si ageretur de Jure oco certo sed dubitabili, ut in specie firmavit *Rota decif. 130. nu. 20.*, & *duobus seqq. coram Burat.*, quæ præterea benè ad rem inquit, certiorationem non probari per illa verba *lostrumque certiorata &c.* quia illa clausula est restricta tantum ad beneficia Minorum, & mulierum ioc genere, & nihil dictum fuit de aliis Juribus ipsi mulieri competentibus.

Quamquam verò his omnibus plenè constabiles videri possint nullitas, & insubsistentia renunciationis emissæ à Dom. Theresia, saltem quoad Bona, de quibus agitur, nihilominus, tamen per malam hypothecam esse valida, & subsistens dicenda esset, modò resoluta omnino videretur, adeo ut liber regressus ad Bona, & jura renunciata ipsi Renuncianti competere, cum defecisset Cajetanus frater, cuius dumtaxat contemplatione, & favore prodit ipsa renunciatio, ut patet ex ejus Instrumento, quod per singulas partes consideratum, non præfert, nisi meram personalem renunciationem, favore dicti Cajetani fratris, ideoque, eo defuncto, tamquam cessante causa, Renuncians admittenda esset ad succedendum, ac si nunquam renunciatio, juxta notas in subjecta materia regulas.

Licet enim mentio in illa fiat etiam heredum, & successorum, ea tamen nequaquam fit in parte dativa, sed in parte acceptativa ibi « *Que accetto, & stipula per se, & sui Eredi, & successores quovunque* » quamobrem rectè locum sibi vindicat

- dicat communis illa Doctorem opinio, quæ tradit, ad dignoscendum, quarummodum personarum intuitu, & beneficio mulier se ipsam Bonis suis privare senserit, spectandum tantummodo esse, in quas personas actum donationis illa direxerit, non autem, pro quibus personis ultra voluntatem Dantis acceptare renunciationem senserit Renunciarius, quæ quidem opinio eò magis sequenda videtur in casu nostro, quia agitur de renunciatione facta à muliere minore, & in seculo nubente, quæ ad differentiam alterius emissæ ab ingrediente Religionem, stricte semper interpretanda est, ut, quò minus fieri possit, Renuncianti præjudicet, ut, omittis generalibus, in nostris præcisè terminis bene hæc omnia considerando, dixit novissimè *Rota in Spoletana Immiffionis* 10. *Januarii* 1716. §. *Constitutioque, & duobus seqq. coram R. P. D. Albano, cujus periculum damus in Colce.*

- Idque procederet, etiam si renunciatio facta diceretur intuitu, & contemplatione agnationis, quia cum Renuncians, ex supradictis, non perpetuum, & successivam, sed limitatam dumtaxat desideraverit conservationem Bonorum in familia, nempe in persona fratris, satis est, in eo suum habuisse effectum, absque eo quod ultra progredi debeat, ut in puncto firmavit *Rota coram Merlin. decif. 126. num. 70. & seqq. & decif. 118. num. 14. & 15.*

*R. P. D. Albano,
Spoletana Immiffionis
Ven. 10. Januarii 1716.*

Freta duplici fideicommissi titulo &c.

- Constituto itaque ex his de purificatione utriusque fideicommissi favore Anne, baudquaquam ei obesse potuit allegata renunciatio per ipsam facta Ignatio, & Jordano fratribus occasione, dotis illorum contemplatione ei traditæ per claræ communem Aviam, quia, inspectâ tam parte proemiali, quàm dispositivâ, & signanter declaratiâ expletâ per hæc præcisè verba = *Hanc autem renunciationem facit, & facere dicit, & declarat erga dictam suam fratres, eò quia vocavit, & dicit se esse satisfactum de dote* = illuc in compertum reddebatur, eamdem renunciationem esse merè personalem, utraque fratres non pretendi, adeo, illis vitâ sanctis, pristina reviviscere debebant jura erga Renunciantem, ex quo nunquam renunciatio exarata fuisset, juxta theoricam Baldi in leg. *postum sub num. 9. Cod. de collat.*, *Rota coram Merlin. decif. 63. num. 24. decif. 330. ex num. 1. part. 14. decif. 23. num. 4. part. 15.*, in *Romana renunciationis* 17. *Junii* 1709. §. *Ætia agitur coram Elio D. Cardini Priolo, confirmato* 3. *Julii* 1711. §. *resultat coram R. P. D. meo Aldrovando, in Camerina. Immiffionis* 27. *Junii* 1710. §. *secundò moti coram R. P. D. meo Lucetta, & in confirmatoria* 23. *Januarii* 1711. §. *Responso coram eodem, & in præcisè terminis, quod, defunctis personis in renun-*

ciatione contemptis, admitatur Renuncians 128 ad successiones fideicommissarias ex motivo cessantis causæ, computat ut *Spad. conf. 316. num. 14. lib. 3. & Franc. de Petr. conf. 51. num. 14. Præf. discept. 39. num. 15. tom. 2. Marcion. disp. 8. num. 10. tom. 1. apud de Luc. de send. decif. Sicil. sub num. 129. vers. & in unum eorum, & num. 141. Samiat. contr. 100. num. 23. & seq.*

Minimè refragante acceptatione facta ab iisdem fratribus in parte dispositiva pro se ipsis, eorumque heredibus, & successoribus quibuscumque, illa namque fortasse perstringeret, si de Renuncians voluntate non conflaret, socus verò dicendum est, quando, prout in casu, Renuncians antè, & post eamdem acceptationem tantummodo Fratrum personas expressè designavit, nullâ factâ mentione de heredibus, & successoribus, in his enim terminis voluntas Renuncians, non autem Renunciatarii, verborum latitudo, & pro quibus iste acquirere, voluerit, attendi debet, ut monet *Textus in leg. qui mihi donatur, ff. de donat. & animaverunt Aluph. ad consuetud. neapol. tit. de renunciat. quæst. 1. num. 7. Mans. consil. 126. num. 53. Pacian. allegat. 14. num. 7. Samiat. diel. contr. 100. num. 16. & 14. Tartag. de reservat. statut. art. 44. num. 52. Rot. post Merlin. de legit. decif. 49. sub num. 26. vers. etiam si, & distinguendo casum à casu, optimè eadem *Rota coram Bibb. decif. 632. num. 1. cum pluribus seqq. & præcipuè* num. 13., & in *Forosempionis. Legatorum super reintegratione* 27. *Junii* 1712. §. *Præcedendo eorum R. P. D. meo Aldrovando, & 19. Januarii* 1714. §. 37., & 55. coram R. P. D. meo Anfaldo.*

Eòque libentius hæc omnia admittenda erant in præsentii hypothesi, ex quo agebatur de renunciatione emissâ à Puella in minori ætate constituta, & in seculo nubente, quæ, juxta suam indolem, non solum ita stricte interpretari debet, ut quævis extensio ultra verba expressè priorius exclusâ remaneat, ad tradita per *Card. de Luc. de renunc. disc. 3. num. 10. & Rota coram R. P. D. meo Anfaldo decif. 57. num. 8. juxta Roman. impress. in diel. Camerina. Immiffionis* 21. *Junii* 1710. §. 2. coram R. P. D. meo Lucetta, & in *Romana renunciationis* 11. *Januarii* 1712. §. 36. coram R. P. D. meo Anfaldo, sed, etiam si illius verba detorqueri deberent, ut essent Renunciantii minus præjudicialia, talis intellectus proculdubio amplectendus esset, ut in his terminis tradunt *Cypre. lutr. consil. 76. num. 64. in fin. de Luc. de renunciat. disc. 1. sub num. 7. & Rota in Romana renunciationis* 23. *Januarii* 1705. §. *Rutio, & seq. & 25. Junii ejusdem anni §. in his itaque coram Scotto, & in alia Romana renunciationis* 16. *Januarii* 1713. §. *Absque eo, quod coram R. P. D. meo Anfaldo &c.*

Remissionis Lucris dotalis.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi vigeat consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in Bonis adventitiis filii, tiliumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucris dotalis quomodo, ad excludendam actionem Patris, istius nomine non dicatur facta, licet impersonalia adhibita sint verba?

VOTUM XLIV.

1. Lucrum dotis in præjudicium Creditorum potest remitti.
- Et præsertim in præjudicium Patris num. 3.
2. Creditur non frondatur, quam Debitor lucrum repudiat.
3. Pater quoad lucrum dotale nullum habet interesse.
4. Lucrum dotale est adventitium.
- Et non ad Patrem, sed ad filium pertinet, ibid. & num. 6.
- Intellige quoad proprietatem tantum num. 8.
5. Lucrum dotale ex Matrimonio, non ex Patre queritur.
6. Lucrum dotale præscriptum dici nequit.
7. Donatio, vel hereditas Spouſa relicta, istius queritur, non Patri.
8. Usufructum Pater acquirit in Bonis adventitiis filii.
9. Usufructus lucris dotalis Patri debetur.
- Procedit, sicut etiam conjugio, quando per illud patria non solvitur potestas, ibid.
10. Patris interesse in lucro dotali ex causa sibi debiti usufructus, quando cesset? & num. 11. ad 21.
11. Usufructus Bonorum adventitiorum Patri non acquiritur ex Gallie consuetudine.
12. Patria potestas ex consuetudine Gallie per Matrimonium tollitur.
13. Patria potestas per statutum, & consuetudinem tolli potest.
14. Patria potestas semel extincta, non reviviscit amplius.
15. Filio nupta semel ex consuetudine exempta, à patria potestate, in illam non revertitur post mortem viri.
16. Usufructus Bonorum adventitiorum, durante patria potestate, filio quæstorum, ad, eò sublata, Pater amittit, disputant Doctores.
17. Usufructus Bonorum, sublatæ patriæ potestate, filio quæstorum non pertinet ad Patrem.
18. Bona post cessatam patriam potestatem filius acquiritur liberi.
19. Pater usufructum non habens in Bonis adventitiis filii, habet in illis commoditatem, quandam.
20. Nec tamen eorum alienationem nihil impedit.

21. Filius Bona ad. entitio alienare tuæ prohibetur, cum Pater jus competit ad usufructum.
22. Interesse Patris in lucro dotali nequit ex eo deduci, quod filius vult succedere.
23. Remotum nunquam, & valde incertum est interesse huiusmodi.
- Filius præsertim existentibus, num. 24.
24. In lucris dotalibus, filiorum est primo succedendi causa.
25. Filius in Bonis adventitiis heredem dicitur habere.
26. Stipulatio à Patre nomine sui ipsius facta de lucro dotali sibi non competenti nulla est.
- Et patris nomine filia facta censetur num. 28. sed vid. num. 30. & seq.
27. Stipulationes eò spectant, ut, quod sua interest, cuicque adquiri debeat.
29. Pater in iis tantum rebus utiliter filio stipulatur, quæ sibi queri possunt.
30. Patri pro se stipulatus lucrum dotale, statim juri ad illud queritur.
- Procedit, licet ad ipsum non pertineat.
31. Solutio in eam stipulationem, cui non debetur, facta, non liberat solvendum.
32. Solutum tamen illi acquiritur.
33. Stipulatio ratione materie, seu rei vitiosa nequit, nisi hæc prohibita de se, vel de jure sit.
34. Legatum rei alienæ suffinetur.
35. Stipulatio super re aliena potest subsistere.
36. Inefficax tamen est, si præ nulla, vel ex injusta fiat causa.
37. Stipulatio, & pactum non trahitur ad personam non expressam.
38. Obligatio servandi contenta in instrumento debet intelligi, signa pugnant congrue resolvendo.
39. Ad Stipulatoris personam refertur lucris dotalis conventio in personam stipulata.
40. Stipulatoris persona in contractu dotis filia, non Pater est.
41. In contractu dotis impersonaliter per Patrem stipulato personæ filia subintelligitur.
- Etque communis sit necno ex stipulato.
42. Actio ex stipulata ubi communis est, ut non tantum adquiratur, debet alter fivire, vel de toto cavere.

Cum queritur, an lucrum dotale possit ad invicem inter Coniuges remitti, etiam in præjudicium Patris, qui illud sibi stipulatus fuisse supponitur, affirmative respondendum videtur, nam, si remitti possit in præjudicium Creditorum, magis communiter censent Roland. de dot. quæst. 19., & 40., Gratian. discept. 271. num. 19. q. 9. per tot., & dec. Marcbie 17. num. 5., Phanucci. de lucr. dot. gloss. 8. num. 16. ad 22., & alii apud Oleam de cess. jur. tit. 2. quæst. 3. num. 22., & seqq. & ratione, quia non fraudantur Creditores, quando debitor lucrum non facit, sed illud repudiat l. qui au-

tem ff. de his que in fraud. Credit., Phannec. ubi
 6 supra num. 20., & alii omnes supra citati, multo
 magis in prejudicium Patris, qui nullum ha-
 bet interesse quoad hujusmodi lucra, & ea enim
 4 sunt adventitia, ideoque pertinent ad filium, &
 non ad Patrem, ut, contrariâ opinione reproba-
 ta, de communi, testatur Phannec. de lucr. datat.
 d. gloss. 8. num. 24., & 25., & plurib. seqq., apud
 quem alii, & præcipue Bald. novell. de dot. pri-
 vil. 37. num. 4. per tot., ubi id præsertim probat
 ratione desumptâ ex textu in l. cum quis circa
 med. ff. de dot. prælegat., dum dicitur = quia Ma-
 trimonii causâ lucratus est, non ex Patris = uoluntate
 5 Unde inficitur, causam finalem, & proximam
 dicti lucri esse propriè ipsam Matrimonium, ac
 conjugalem societatem, & fœdus, ac per con-
 6 sequens, cum à Patre non proveniat, profecti-
 vum dici non posse, sed adventitium, quod
 filio quæritur, & non Patri, sunt etiam
 textus expressi in l. 1. ibi = Ut quidquid vel Uxor
 Marito non emancipatus, vel Maritus Uxori in po-
 testate posita, quocumque titulo, vel jure conste-
 rit, sed transfuserit, hoc Patri nullatenus acqui-
 rat, atque ideo in ejus tantum, cui delatum est,
 jure durabit = & l. 2., 3., 4., & 5. ibi = quæ ra-
 7 tione tam sponsalium donationem, quam heredi-
 tatem, quam memoratus Sponsus suam Sponsam
 lucrari voluit, non acquirit Patri, sed ad eam per-
 venire benignius esse perspicuum = C. de bon. qua
 liber., Roland. de dot. quæst. 110., Pro. com. opin.
 8 315. num. 12., Caball. conf. decis. 147. num. 1.,
 & seqq. lib. 1., & latè Michalor. de fratrib. part. 1.
 cap. 8. num. 7., & per tot., ubi refert varias Do-
 ctorum opiniones, & hanc uti veriorē, &
 communiorē amplectitur.

Quæ quidem jura, & opinio communiter re-
 cepta, quamvis ita intelligenda sint, ut filiis
 quidem adscribant proprietatem hujusmodi lu-
 crorum, non autem usufructum, qui, cum
 agitur de Bonis adventitiis filiorum, Patri regu-
 9 lariter acquiritur, juxta Text. in l. cum oportet 6.
 ff. de bon. qua liber., Bartol. in leg. contra 5. qua-
 titis num. 2. ff. rer. amot., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 3. num. 23., Christin. decis. belgie. 75.
 num. 1., & decis. 76. vol. 4., etiam si filius, vel fi-
 lia sint conjugati, quando per Matrimonium
 non dissolvitur patria potestas Boer. quæst. 195.
 num. 33., & seqq., Michalor. de fratr. part. 1.
 cap. 3. num. 11., ideoque interesse Patris non at-
 10 tentâ qualitate adventitia hujusmodi lucrorum,
 subsistere adhuc videatur, nihilominus dupli-
 catione assertum interesse cessat in subiecta hy-
 11 pothesi, tum scilicet, quia apud Gallos usus in-
 valuit, ut Boorum adventitiorum Pater usufruc-
 tum non habeat, juxta firmata per Michalor.
 de fratrib. part. 1. cap. 3. num. 30., tum etiam
 12 quia ex generali consuetudine ejusdem Regni,
 de qua testatur Boer. d. quæst. 195., quem se-
 quitur Michalor. d. cap. 3. num. 11., per Matri-
 monium tollitur patria potestas, quam etiam
 13 per statutum, & consuetudinem tolli posse, in-
 quit Bartol. in l. si Maritus 5. Legi Julia ff. de
 14 adult., & alii apud dictum Boer., & semel ex-
 tincta, amplius non reviviscit, adcoit, stante
 De Contract.

hujusmodi consuetudine, etiam mortuo Mari-
 to, filia in patriam potestatem amplius non re-
 15 vertitur, ex Doctoribus allegatis, per Boer., &
 Michalor. locis supra citatis, sublatâ verò patria
 potestate, etiam Descentes non conveniant in eo,
 an scilicet Pater amittat usufructum quæsitō-
 rum, illa durante, in his tamen, quæ, ipsa jam
 17 soluta, acquisita fuerint, verius esse videtur,
 usufructum Patri non quæri, quia, cum non
 addit amplius patria potestas, nec respectu Bo-
 norum post ipsam acquisitionem possit conside-
 18 rari aliquis effectus jam in esse deductus, sequi-
 tur, illa Bona libera acquirentis esse debere, per
 Text. in auth. sed Episcopalis Cds Episc., & Cle-
 ric., Michalor. de fratr. part. 1. cap. 3. num. 11.,
 ad 14.

Verum quidem est, quod etiam in his casibus,
 in quibus Pater usufructum non habet, secun-
 19 dum aliquos, semper habet commoditatem,
 quamdam in Bonis adventitiis filiorum, ad Text.
 in l. plenam 5. Quæquam, & in l. filio ff. de usufr.
 fruct., Arelin. in 5. legit. inst. per quam person. nob.
 acquir., sed hæc commoditas tanti non est, ut
 filio impediat liberam disponendi potestatem, &
 20 cum solum consideatur dum filius peculium
 retinet, non autem impedire valet, quominus
 alienet, ut probari videtur, ex Text. in 5. 1. auth.
 ut licet Matrim., & in l. fin. 5. Filius autem C.
 de Bonis qua liber., ubi dicitur, filiis prohibi-
 tum esse alienationem in illis dumtaxat casibus,
 21 in quibus Patri quæritur usufructus, Paris. conf.
 157. num. 17., & 32. lib. 4., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 3. num. 52. ad 55.

Cessante autem interesse ex causa usufruc-
 tus, qui, ex supradictis, Patri in subiecta hypo-
 22 thesi nullatenus quærebatur, illud desum non
 valet ex eo, quod ipse filius succedere possit,
 cum istud interesse sit valde remotum, eventua-
 23 le, & incertum, nec propterea ad istum effec-
 tum considerari mereatur, ad tradita per de Co-
 mit. decis. Flor. 12. num. 35., Rot. cor. Coccin. de-
 cis. 1564. num. 24., & seqq., & decis. 120. n. 18.,
 & seqq. part. 6., præsertim quoniam, prout hæc,
 24 adsunt filii, quorum præcipue in hujusmodi lu-
 cris nuptialibus est prima causa succedendi, l. 3.
 & 4. Cod. de Bon. qua liber., Michalor. de fratrib.
 part. 1. cap. 3. num. 3., ubi, quod filius filias in
 25 Bonis adventitiis dicitur habere heredem.

His verò positis, sublatoque interesse Pa-
 tris quoad hujusmodi lucra, non est cur ob-
 26 tendatur stipulatio illorum, quam Pater suo no-
 mine, & pro suo interesse fecisse dicitur, quia
 cum istud nullum sit, stipulatio quoque inutilis
 est, quippe ille inventæ sunt, ad hoc ut unus-
 27 quisque acquirat, quod suæ interest, Text. in 5.
 Alteri stipulari insti. de insti. stipul., l. stipula-
 tio 38. 5. Alteri ff. de verb. oblig., ubi scribentes
 passim, ideoque potius dicta stipulatio intelli-
 genda esset nomine filie, ad quam lucrum per-
 28 tinet, per ea, quæ tradit Phannec. de lucra dot.
 gloss. 8. num. 31., & seqq., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 8. num. 14., sed etiam tali casu in-
 utilis remaneret, cum cadat super peculio adven-
 titio, quod Patri nullo modo quæritur, ex supra

29 firmatis, & Pater in iis tantum rebus utiliter filio stipuletur, quæ sibi acquiri possunt, per *Text. in §. Si quis alius iussu de inutil. stipul. bene Pinn. in comment. ad d. §. vers. vox tua tanquam filii erga fin.*

At, si veritatem amamus, interesse Patris nasci videtur ex ipsa stipulatione, supposito enim, quod ipse comprehensus sit in stipulatione huiusmodi lucrorum, statim ipsi questum fuit ius, & actio ad illa, etiam ad ipsum non pertineret, hoc enim elicuit quidem, quod Promissor solvendo Patri, non liberetur, quin etiam filii præstare teneatur, cui de iure debetur, sed non impedit acquisitionem Patri, cui promissio facta fuit, cum nunquam stipulatio vitietur, & inutilis reddatur ratione materiae, sive rei in stipulationem deductæ, nisi hæc aut natura, aut iure dari prohibeantur, ut sunt res illæ, quæ non sunt in rerum natura, nec esse possunt, quæ non sunt in commercio, & quæ stipulantis sunt propriæ, ceterum, præter has, nulla alia invenitur, quæ stipulationem inutilem reddat, ut in *§. At si quis rem iussu de inutil. stipul.* ubi scribitur, & præcipue *Pinn. in comment. num. 1. i* & sanè, sicuti valet legatum rei alienæ *l. cum servus 39. §. Conf. ff. de legat. 1.* ita stipulationem super re aliena subsistere posse nil prohibet: solumque tali casu, si vel sine causa, vel ex causa iniusta stipulatio interposita sit, quamvis 36 ex ea nascatur actio, inefficax tamen reddi potest, opposita doli mali exceptione, *l. 2. §. 3. ubi gloss. & Bartol. ff. de dol. mal. l. si quis 36. ff. de verb. oblig. Pinn. in exposit. huius tit. iussu de verb. oblig. num. 5. Gomez var. resol. 11. n. 3. tom. 2.*

Difficultas verò cessat in hypothesi ex facto, quia reverà nulla Patris stipulatio pro istiusmodi lucro interposita videtur, cum illud soli filii promissum fuerit, ut in *cap. 7.* & stipulatio vel pactum non trahitur ad personam non expressam *l. si natus §. Ante omnia ff. de pact. & l. si pro dote C. de dot. promiss. Bald. novell. de dot. par. 6. privol. 37. sub num. 4.*

Frustaque stipulatio desumitur ex eo, quod 38 Pater se obligaverit pro observantia omnium in capitulis contentorum: etenim obligatio huiusmodi intelligi debet, singulis singulis congruè referendo, ita quidem, ut unusquisque obligatus censetur ad ea duxatur, quæ ex parte sua promissum, non quæ ab alio stipulata fuerunt, prout ipsimet Contrahentes pluries protestati fuerunt in Instrumento dotali, & habetur ex *Text. in l. quæritur C. famil. erciscun. & l. si idem §. final. ff. de iurisd. Rot. cor. Carr. decif. 34. nu. 2. in Veterbian. pecuniaria 7. Febr. 1715. §. Tum & magis cor. Rñs Scotto, & opinio in Firmana immixta 9. Decembris 1712. §. Quibus ita ibi = Nihil penitus efficit, quod in fine illius pro omnium observantia Emilio nati cum Viro, & filii in solidum, & in firma Camera se obligaverit, quia talis obligatio est famulatoria ad præcedentem stipulationem, sive obligationem, quam confirmat quidem, sed non amplius ad ea, quæ superius in Instrumento a Muliere promissa non fuerunt = coram Rñs Alarconado.*

Et hinc cessat etiam id, quod dicitur de concessione huiusmodi lucrorum impersonaliter facta, quia, si verba impersonalia referantur ad personam stipulatoris, hæc fuit filia, & non Pater, ut liquet, ex *cap. 7.* & probatur ex *Text. in l. stipulatio ista §. Si quis ita, & §. si ita stipulatus 126. §. Grifogonus vers. sequens stipulatus ff. de verb. oblig. Bald. novell. de dot. par. 6. privol. 30. & seq.* ubi, quod, etiam si Pater impersonaliter stipulatus esset, adhuc favore dotis persona mulieris, & filie subintelligitur, & actio ex stipulatu communis est etiam ei, cum autem actio est communis, oportet, Patrem probare, filiam scire, vel de rato cavere *l. 2. in fin. ff. solut. Matrimon. Camp. de dot. par. 3. quasi. 144. erga finem.*

Jurium Dotalium.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Viro Italo stipulatum si quoad Mulieris dorem, ejusque Bona pactum continet in hæc verba conceptum = *resteranno, ed apparterranno ad essi figliuoli come Beni proprii Materni* = eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, sive in Italia vigentibus, censi debent ad filios uti filios, non uti Matris heredes esse deferenda. Verba autem prædicta = *resteranno, ed apparterranno*, nec non dictio illarum, atque altera = *proprii* = quid secundum ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valeant importare?

VOTUM XLV.

- 1 *Dos Matræ cum eo pacto constituta, ut ad filios post ejus obitum pertineat, ipsi non contemplantur uti Matræ hereditas ex propria persona debet acquiri, & num. 8.*
- 2 *Contrahentes non dicuntur nominati in contractu tanquam hereditas consultisse, nisi hereditariam expresserint qualitatem, & num. 17.*
- 3 *Contrahentes si nominati in contractu, tanquam hereditas consultaverint, dispositio locum habet in alio etiam non nominatæ, qui heres postmodum existat, & num. 34, & 43.*
- 4 *Filius, & heredis mentio ubi facta est, non sufficit, quem esse filium, nisi heres etiam sit.*
- 5 *Heredis nomen præcavet nomen filiorum, & ratio num. 6.*
- 7 *Heredis, vel filiorum nomen suum ex juri auctoritate significationem recipit.*
- 9 *De dote ad filios ex pacto pervenitura, Mulier in eorum præjudicium nequit disponere.*
- 10 *Procedit etiam quoad extraneos, cum pre est pactum sit.*
- 11 *Verbum remanere, ubi de Bonis agitur ad quempiam deferendis, significat, ea apud ipsum persistere, continuare, & perseverare debere.*
- 12 *Idem de verbo pertinere.*
- 13 *Verbum rethare convertitur cum verbo remanere =.*

- 14 Verbum apparteoere latine vertitur: pertinere =, & spectare =
- 15 Pactum dotalem verba intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent.
- 16 Verba semper in sensu illius idiomatis, quod sunt expressa, debent intelligi.
- 17 Verbum remanere, & pertinere = quoad materiam detem filius deferendam adhibita in contrahendi connubiali significant, ius ad illam filium competere uti filio, non uti Matris hereditas.
- 18 Et Matrem prohiberi in eorum praedictum de dote ejusmodi disponere, & num. 20., & 21.
- 20 Dos ex consuetudine, vel statuta disponens per verbum remanere, vel = pertinere =, aut similia, ad filium uti filius deferatur, non uti hereditas Matris, & num. 21., & 22.
- 21 A statuto ad pactum, & viceversa valet argumentum.
- 22 Statutum dicitur esse quoddam latum pactum.
- 23 Verba quo sensu accipi debeant, solet ex adiuncto intelligi, & num. 42.
- 24 Dotalia bona si ad filios ex pacto deferenda sunt come Beni proprii materni =, idem videntur non posse ad ea succedere uti filio, sed tanquam Matris heredes.
- 25 Dotalia bona quum ad filios uti filios, ex verbis = restiteranno = ad apperterranno = debeant deferri, alia subiuncta verba = come Beni proprii materni = non efficiunt, ea titula Matris hereditario deferenda esse.
- 26 Verba haec nil aliud demonstrant censentur, quam ejusmodi bonorum derivationem, scilicet a Matre.
- Quae demonstratio derivationis non excludit ius filio, uti filius adquisitum num. 30.
- 27 Dicitur = come = subiuncta habent haec alia verba = Beni proprii materni, bona ipsa ostendit esse a Matre derivantia.
- 28 Idem de ditione illas = proprie =, & num. 31., Et ratio num. 32.
- 29 Dos propriam dicitur Matris patrimonium.
- 30 Contrahentes ex designata dumtaxat bonorum cuiuspiam destinationum origine, ac derivatione non censentur si tanquam heredi censulere voluisse, nisi id expresserint, & n. 34.
- 31 Dotis contractus ad sumptu naturae peculiare habet, ut iudicandum sit juxta leges, & consuetudines vigentes non in loco, ubi sunt celebrati, sed ubi extat Viri domicilium, & num. 39.
- Regula haec est receptissima, ibid.
- Diciturque non ipso jure constituitur, sed ex jure constituta ibid.
- 32 Matrimonium ex sui natura efficit, ut ibi ex destinatione Mulieris contrahendum videatur, ubi Viri est domicilium, & num. 38.
- 33 Contractus non in loco revera factus non repugnat, quod alibi videatur initus.
- 34 Matrimonio extra Patrium inito a Muliere, haec juri municipali, nec quae consuetudini ejus Patrie censetur renuncians.
- 35 Praesertim, si ejusmodi renunciations ipsa

- met praeserferat contentus dotalis instrumenti, & num. 42., 43., 44.
- 36 Dotalis instrumenti Italico idiomate stipulatus verba in eo sensu a Contrahentibus accepta reputantur, quem in tali habent idiomate.
- liquo praesumuntur Italia moribus, ac legibus sese accommodare voluisse ibid., & num. 61.
- 37 Ubi praesertim ad per aliarum leges, & consuetudines loci Mulieris relationem non habuerint, & num. 60.
- 38 Instrumenti verba = restiteranno, ed apperterranno, adjecta in duobus instrumentis partibus, censentur in utriusque eodem sensu adhibita.
- 39 Dispositionis una pars alteram declarat.
- 40 In dotali instrumento Mulier quoad Virum, filiusque isdem usque verbis, non censetur, Virum melioris conditionis, quam filios, esse voluisse.
- 41 Filiorum favore benignior semper interpretatio facienda est.
- 42 Statuto vigenti in Patria, & domicilio Viri Contrahentes praesumuntur sese conformare voluisse in contracta connubiali.
- Nisi de contraria conslet eorum voluntate, ibid.
- 43 Statutum, vel consuetudo loci Viri formam dotalis contractui dare, censetur, & num. 62.
- 44 Dotalia pacta in dubio interpretari debent juxta statutum, & consuetudinem loci Viri.
- 45 Ex pacto = restiteranno, ed apperterranno ad eum filios, eo n. 62 uti proprii materni, si dotalia bona censuerint ad filios descendenda non uti filio, sed uti Matris heredes, idem pactum superfluum non remaneat.
- Et quomodo? num. 14. & 51.
- 46 Dos, & bona materna, si Mater intestata decesserit, pertinent ad filios, puto etiam deficientes.
- 47 Pactum, quod dos, Bonaeque materis ad filios pertinere debeant, superfluum, & inutile non debet esse.
- 48 Atque ita intelligendum est, ut ea ad filios pertineant uti filios, non tanquam heredes Matris.
- 49 Procedit, etiam ejusmodi interpretatio effectus a proprio verborum sensu recedendum.
- 50 Verba connubiali contractus in eo sensu accipienda sunt, quo magis conformia redduntur statuto loci Viri.
- 51 Mater, juxta municipales locorum Italiae leges vel non potest omnino, filiis extantibus, de suis Bonis disponere, vel ejus ad id potestates magna ex parte cohibetur.

Est responsum examinandum, probandumque mihi propositum, tamquam multa elaboratum doctrinam, alio live rationum, sive auctoritatum, quibus confirmetur, non egeat adminiculo i veris namque, ac solidis Jurs nostri praeceptis, & regulis innixum est:

est: ideòque, solà meà subscriptione planè illud approbasse libentissimè declararem: nihilominus obsequens Viro tum dignitate præclaro, tum etiam sapientiæ, & doctrinæ longè præstantissimo, injunctum mihi munus exequar: non quidem nova in eadem sententiam allaturus argumenta; id enim jam ex nostris aliis Juris Consultoires præstitisse audiui; sed ut demonstrarem, quod, quantum prò temporis, meique muneris, & officii ratione mihi licuit, tractatam in d. responsio quæstionem perpenderem, ita senserim, vi rationum, & veritatis adductus, non ut Requirerenti morem geram.

Cum itaque queratur, an verba illa, quibus in nuptiali contractu, de quo agitur, constitutum fuit, quod tum dos data Marito in quantitate scutorum triginta millium, tum etiam alia Bona, quæ ad uxorem pervenire aliunde poterant, ad filios ex eo matrimonio nascituros pertinere deberent, id explicando verbis illis = *refleranno, ed apparterranno ad effi figlioli, come Beni proprii materna*. Cum, inquam, queratur, an stipulatio conceptione istà verborum celebrata, efficiat, an filii in hisce Bonis ex propria persona, & uti filii, an verò uti heredes matris succedere debeant necne? Profectò, si ageretur de connubiali contractu inito inter Italos, aut Sponso, in quorum Regione viveretur Jure Civili Romanorum, respondendum videretur favore filiorum, quos nimirum Mater onerare nequivisset Legatis, aut relictis ulis, quippe quæ detrahi non possent ex Bonis vigore istiusmodi contractus post illius mortem pleno jure ad eosdem pertinentibus.

At in nostra hypothesi negotium facessere videbatur, quod versum in Matrimonio inito inter prænobiles Sponso, Italum nempe, & exteram Puellam. In hujus autem Patria cum vigeant societales conjugales, dicebatur, stipulationem superius relatà, aut alià simili figurà verborum conceptam adhiberi consuevibile, ut illius vigore adeò præferretur filiis legalis, & incestata successio in Bonis Matris, ut Pater, superfluo altero ejusdem matrimonii filio, submotus; enititur censetur à portione etiam hereditatis maternæ delatæ filio jam prædefuncto. Quapropter, licet d. stipulatio inutilis esset prò tollenda conjugali ista societate, ejusque effectibus impediendis; utpote quæ cum Sponso extero, minime subiecto consuetudini, seu legi municipali Sponsæ contrahi minimè poterat, ut etiam, licet, ut dictum est, excluso Patre in concursu filiorum, his eadem, summopere profutura esset, prò integrè retinenda legali successione in Bonis maternis; nihilominus tamen usque adeò Matri noxia, & præjudicialis reputari non debeat, ut operetur, quod, ademptà eidem omni penitus facultate disponendi in casu etiam, quo illa testamentum conderet, filii uti filii, & ex jure, & persona propria, non autem tamquam heredes matris ejus hereditatem, & Bona capientes, repudiare possint onera in materno testamento ipsis imposita, nisi in hoc peculiari nostro casu probetur, superius relatà

verba, juxta ipsorum germanam, ac legalem significationem, quani suãpræ naturà habent apud Italos, usurpari consuevibile, ut filii tamquam filii, & una tamquam heredes Matri succedere valeant.

Cum itaque Cause hujus momentum vertatur in assequenda verà d. clausula, & verborum intelligentia, faciliè demonstrari posse arbitror, quod eadem apud nos adhibita censeri debeant, ad filiorum vocationem jure proprio à matre factam designandam: ità quidem suadente illorum significatione, desumptà tum ex auctoritate Juris communis, magis verò municipalis, quod viget in Patria Sponsi, tum ex proprietate, & uli verborum apud nos recepto, tum denique ex natura ipsa actus, & contractus, qui celebrabatur.

Rem autem orientes à prima nostri assumpti parte: in d. responsio supponi videtur, quod, si propria dd. verborum significatio accipienda esset ex Romani, quo vivimus, Juris auctoritate, eadem certè, nonnisi favore filiorum intelligenda forent: quod nempe iidem uti filii, & jure proprio, non autem uti matris heredes vocati censerentur. Et optimà facie, prævalida quæ ratione: quia nimirum in superius relato nuptialium pactorum loco dictum minimè fuit, quod Bona in dotem data, aut ad Sponsam perventura = *refleranno, ed apparterranno ad effi figlioli eredi della madre* = vel = *come Beni ereditarij della Madre* = aut alia similia adhibita non fuerunt verba, & clausula, quæ ad istiusmodi hereditarium titulum referri possent: quo sanè titulo, aut cum qualitate stipulationem conceptam fuisse oportebat, ut Bona materna, filiis tamquam matris heredibus quælità dicenda essent, ex notabili sententia Papiniani relatà in *leg. tale potum qo. §. final. ff. de pot. ubi loquitur his verbis = Pater, qui dotem prænisset, potum est, ut post mortem suam in matrimonio suo Liberis, defuncti filio, portio dotis apud heredem suum fratrem remaneret. Eo conventio Liberis à Socrò postea susceptis, & heredibus testamento relictis per exceptionem doli proderit: cum inter Contrahentes id actum sit, ut heredibus confutur =* quam sententiam bene explicat Cuiac. tom. 1. oper. post. in lib. 1. respons. Papin. fol. 12. lit. B. dicens = *At Papinianus eleganter respondet, Liberis, petente Genere, dotem ex stipulatione, per exceptionem potii, fructu doli molis, qua semper subsidio exceptioni potii, partem dimidiam dotis retinere posse, quia Pater fratri potius est, non tamquam fratri, alioquin inutile potum esset, sed tamquam heredi, quia dixit, ut remaneret apud heredem suum fratrem, & heredibus suis fuit Liberis, quos Pater præter spem suscipi, non frater = & ibi etiam Faber, in padeff. tom. 1. fol. mihi 231. ad verba illa per exceptionem doli, & prius ibidem docuerunt Bartol., Bald., Castrenf., Angel., Jofon., alique communiter docentes, quod, ut Contrahentes Nominati in contractu, nonnisi tamquam hereditus, consuevissent dicantur, requiratur, quod nominentur cum qualitate hereditaria, ut ità dispositio cum tali qua-*

3 litate collata in Nominatum vindicet sibi locum in persona etiam alterius, quam Nominati, in quem transierit ista qualitas, ut bene apud *Cassens. d. 3. final. num. 4.*, quem ibi sequitur *Jafon. num. 2.*

At non ita sanè in casu nostro concepta legitur stipulatio, in illa enim simpliciter dispositum reperitur, quod dicta Bona = *Reservatio*, ad *apparteranno ad effi figlioli come Beni propri materani* = quamobrem, licet (ut dd. Juris Interpretum auctoritate edocemur) ubi facta est mentio filii, & heredis, non sufficiat, quem esse filium, nisi sit etiam heres, quia nomen appellativum heredis, prævalet nomini filiorum, cum primum demonstret, quod Contrahentes dispositivè consultum vellent, secundum verò innuat, in quem stipulationis tempore, destinativè tamen dumtaxat, cogitaretur supremum iudicium esse conferendum: attamen, cum in superius relatis verbis nulla facta fuerit mentio tituli, seu qualitatibus hereditariæ, inde sequitur, quod, si propria illorum significatio sumenda sit ex auctoritate Juris, ut faciendum est ex *Barol. in leg. omnes Populi g. num. 59. ff. de iustit. & iur.*, *Bald. in leg. fo. num. 45. cod. de hered. institut.*, *Abb. lib. 2. conf. 2. sub num. 3. autè med.*, ex eodem *Barolo* loc. citato dicens, quod *proprio verbi significatio sumitur ex auctoritate Juris, ut si in aliqua Juris parte reperitur illud vocabulum declaratur = Teste, prædict. concl. lit. V. concl. 92. num. 28.*: ambigi certè nequibit, quod, dum mater, omisâ prorsus mentione heredum, in stipulatione promisit, quod Bona = *Reservatio*, ad *apparteranno ad effi figlioli* = heredes tamen minime nominatos, non hereditibus, quorum nullo pacto meminit, sed solis filiis, quos in stipulatione expresse vocavit, consultivè censenda sit: proptereaque Bona adeo illis destinata, & applicata intelligenda erunt, ut nullâ contrariâ dispositione auterri eidem possint, ad *Text. in leg. Com Maritus 29. §. fo. ff. de pot. testat.*, *Cognul. in leg. final. num. 100. cod. de pot. Maudell. Alb. conf. 50. num. 1.*, *Roland. à Valle de sac. dot. quasi. 42. num. 8.*, *Qusf. b. decif. Pedemont. 22. num. 6.*, *Sac. Rot. coram Millis. decif. 177. n. 5.*, post *Torr. de pot. futur. success. decif. 12. num. 2.*, & *de is. 223. num. 5.*, & tradit *Burgio ad Fabr. interellig. Jur. etiol. lib. 23. cap. 3. num. 8.* sic loquens = *Et si alius mulier possit de dotibus suis dispoere, attamen, si hoc patrum, ut hic, fuerint dotes ad alium perventurae, non poterit, obstante potest. & conventione = & cap. 4. num. 3.* Cujus sanè destinationis, sive applicationis vis si tanta est, ut proit cuicumque, tametii Extraneo, quanto magis juvabit filios, quorum causa, & favor in hâc stipulationibus tanto potior est, ad quos eum Bona, de quibus agitur, ex pacto expresse post obitum matris perventura dicantur: nullâ idcirco ratione de eis dispoere, aut gravameo ullum filius super eisdem imponere illa potuit.

Ut autem clarius adhuc id eluceat, non pigebit singillatim expendere verba, quibus stipulatio concepta legitur: perspicuum enim in-

de fiet, eadem adhibitâ fuisse ad significandum, Bona omnino perventura, & spectatura fore ad filios, ad quos, omisâ prioris mentione heredium, dicta verba relata, & quorum respectu prolata fuerunt, ut de verbo *remanere*, quod nimirum significet, Bona relinquenda esse, eademque perstare, continuare, & perseverare debere apud eos, penes quos Contrahentes illa remanere voluerunt, est *Text. in dicta leg. tale. postum 40. §. fin. ff. de potest.*, & tradunt *Doctores allegati in §. Rem autem ordines*, quibus addo *Rebuff. de verb. signif. ad leg. 67. fol. mibi 459. in verb. manere, permovere, & remanere*. Et de verbo *pertinere* est alter *Text. in leg. verbum illud 181. ff. de verb. signif.*, ubi pariter *Rebuff. fol. mibi 821.*, & *segg. Caius. oper postum. tom. 4. part. 2. fol. 660. lit. E.*, & latius apud *Brissou Calcin.*, aliisque omnes, qui *Juris Lexicon* conscripserunt. Quamobrem similia verba si significant, rem dominio nostro esse subjectam, vel iis quoque rebus petendis apta sunt, quæ domini nostri sunt, aut illis etiam, quæ jure aliquo, aut iustâ actione nobis debentur, quamvis nondum sint nostri domini; inde fit, quod, si ex pacto, & lege constituta in tabulis nuptialibus, dicta Bona *remanere*, & *permanere* debebant ad filios, eadem nulli amplius contrariæ dispositioni obnoxia esse valeant, ut jam jam dixerat, & prævalide confirmabimus, quom eadem verba ad mentem Juris municipalis suis locis expendemus.

Significationi similibus verborum sumptæ ex auctoritate Juris consonat etiam (ut proposuimus in altera nostri assumpti parte) illa, quam habent Italico idiomate reddita: verbum enim *restare* convertitur cum verbo *remanere*, ut in nostro *Vocabulario degli Accademici della Crusca* in verb. = *RESTARE*, = *REMANERE*, & apud *Puffertium* pariter in verb. = *REMANERE*, & = *RESTO* = *;* & verbum = *APPARTINERE* = latine vertitur = *PERTINERE*, & *SPECTARE*, ut ex eodem *Vocabulario* in verb. = *APPARTINERE*, & ex *Puffertio* in verb. = *PERTINERE*. Quapropter, si in ejusmodi pactis dotalibus verba intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent, ut admoet *Card. de Luca de fideicommiss. disc. 42.*, regulare iudicium est, verba, semper prolata ceteri, atque intelligenda esse in sensu illo, quem habent in ea Regione, in cuius idiomate sunt expressa, idem *Card. de Luca de fideicommiss. disc. 34. num. 12.*, *Rota coram Card. Celfo decif. 229.*, & *decif. 257. utrobique. num. 2.*, & *segg.*, & *num. 10.* & *segg.*, ut *decif. 266. num. 8.*, in Romano *Primogenitura de Substitutis super Jacobellis*, & *Tabulis pichis 28. Junii 1706. §. 10. coram bon. mem. Milini.*, & in *Consuetudin. Immissiois 21. Junii 1720. §. Nec alterativa coram R. P. D. Rovanti de Gamscher*; dicendum sanè erit, quod, dum Contrahentes, omittis heredibus, caverunt, quod Bona = *reservatio*, ad *apparteranno ad effi figlioli* = id sanè egerint, ut filius, non autem, ut heredibus consulerent.

Rectè igitur nostri sequentes intelligentiam, quam

- quam similia verba habent, tum ex juris interpretatione, tum ex propria significatione, & centies eadem, quum adhibentur in contractibus conubialibus, significare jus illud præcipuum filiis competens uti filiis, non autem tamquam hereditibus, ideoque prohiberi Matrem, ne in eorum præjudicium de Bonis disponente possit, ut de ejusmodi pacto concepto per verbum = *remaneat* =, innunt Doctores allegati in *S. Rem autem ordietur*, & bene etiam *Marta de success. legal. part. 1. quæst. 4. art. 1.*, ubi, quod consuetudo Martini deferat dotem filiis uti filiis, non uti hereditibus, quia loquitur per verbum = *remaneat* =. Et de verb. = *pertineat* = *Ruin. conf. 8. n. 1.*
- 18 *in fin. & num. 6.*, & melius *conf. 132. num. 8.*, & *segg. lib. 2. ibi = nam ex statuto vult, quod dos pertineat ad filios vivere decedente in Matrimonio, defuncto dos filius ex dispositione statuti tamquam filiis, & non tamquam hereditibus ex testamento, vel ab intestato.* Et de aliis similibus
- 19 verbis *Alexand. conf. 150. lib. 2.*, *Mandell. Albo conf. 50. num. 1.*, & *segg. Sord. conf. 81. n. 13.*, & *21. vers. finem, Roland. de lucr. dot. quæst. 82. num. 4.* & *segg. Merliu. de legitim. lib. 3. tit. 1. quæst. 24. num. 17. in princ.*, *Cosich. decis. 30. n. 6.*, *Theaur. dec. 106. in princ.*, qui etiam loquuntur de statuto, recte tamen locum sibi vindicant in casu nostro, quia à statuto ad pactum, & viceversa valet argumentum *Bold. conf. 289. prope fin. vers. sed statuto lib. 2.*, *Ruin. conf. 149. n. 19. lib. 4.*, *Mandell. Albo conf. 50. num. 1. in fin.*, *Membr. conf. 335. num. 34.*, *Gratian. disp. 348. num. 28.*, *Messiri. decis. 346. num. 99. Vien. dec. 255. num. 8. lib. 2.*, *Rota coram Ludov. dec. 304. num. 23.* Statutum enim dicitur esse quoddam.
- 20 tacitum pactum, argumento *leg. Item quia ff. de pægl. nam nec ex pratorio ff. de reg. jur. leg. non imp. ille Cod. de Dervet. Decurion. lib. 10.*, *Cispra conf. 74. num. 10.*, *Rota in Romana dotis, & testamenti 12. Januarii 1714. S. Ceterum coram Cero.*

Et quamvis verba quo sensu accipienda sint, perspicue ex adjuncto intelligi soleat, ut apud

21 *Thabor. axiom. jur. lib. 19. cap. 9. axiom. 1.* frustrâ tamen in casu nostro contenderetur, quod filii in Bonis maternis succedere deberent, non quidem tamquam filii, & ex propria persona, sed tamquam Matris heredes, eo quod in sepius memorato pacto dictum fuerit, bona perventura, & spectacula quidem esse ad filios, sed tamquam bona materna = *referantur* =, *ed appartentur ad eff. signoli*, *come Beni proprii materni*

22 quali Contrahentes his postremis verbis innuissent voluerint, quod filii in eisdem Bonis, nonnisi uti Matris heredes succelluri essent. Intellegentia namque isthac oedum aberrat à propria, & legali significatione verborum, verum etiam contentanea minimè est menti Contrahentium, & naturæ actus, qui gerebatur.

- Aberrare sane videtur à propria, & legali verborum significatione, quia, ut dictum fuit,
- 23 ex verbis illis = *referantur* =, *ed appartentur* = ad mentem juris, & in suo vero sensu intellectis si re sultat necessitas relinquendi bona filiis, il-

la alia immediate subiuncta verba = *come Beni proprii materni* = efficere minimè possunt, quod talia bona eisdem debita dicenda sicut, non quidem vigore peculiaris stipulationis, sed jure, & titulo hereditario deferenda, ad tradita per *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 38. n. 133. vers. nec est facienda*: ad quem profectio titulum, violenti nimis, & extraneæ prorsus interpretatione detorquerentur dicta verba = *come Beni proprii materni* = quando, inspectâ propriâ eorumdem significatione, adhibita reverâ appareant prò demonstranda dumtaxat eorum derivatione, & unde illa perventura essent ad filios, à matre videlicet, prout in hoc sensu similia verba accipienda esse constat ex toto titulo *Cod. de Bon. matern. & ibi*, præter alios, notant Doctores collecti per *Giarb. ad consuetud. Massanen. cap. 12. Gloss. 4. ad verbum = a quo proveniunt = num. 1.*, & *segg.* Quam pariter derivationem demonstrat dictio illa = *come* = quia, ut notat *Rebuff. ad leg. 58. ff. de verb. signific. fol. mibi 418. vers. item Gloss.*, cum filius materna bona vocare possit sua, demonstratio talis derivationis non excludit dominium, & proprietatem, aut saltem jus prò illis consequendis ex stipulatione filiis quæsitum, quod Contrahentes tali dictione exprimere voluissent videntur, ad tradita per *Barb. diss. 303. num. 2.*, & *diss. 319. n. 20.* Ut etiam illud aliud verbum = *propr. 2.* nonnisi ad istiusmodi Bonorum derivationem referendum est, quia nempe provenientibus à Matre, cujus proprium patrimonium dos dicebatur per *Text. in leg. 3. S. Sed utrum in fin. ff. de minor.*, & jure proprio ad illam pertinebant *leg. Pater filium 14. ff. ad leg. falsid.*

Nemo autem non videt quod, et si dicta bona tamquam proprium patrimonium pertinerent ad Matrem, dum viveret, & ex stipulatione, facta in contractu dotali post illius obitum ad filios perventura essent, nihilominus tamen, non inde sequitur, quod ad eosdem, nonnisi tamquam Matris heredes pertinere deberent: ut enim ex simili stipulatione inferri posset, quod tale pactum consisteret in persona heredis, non in persona filii, satis non erat designasse derivationem Bonorum, sed demonstrasse oportebat, Contrahentes filiis in contractu nominatis consilare voluisse uti hereditibus, juxta *Papianian* sententiam relata in *S. Rem autem ordietur*, atque uberrimè expulcatam à *Coscio*, cujus verba repetere, fusiusque hic resumere abs re non erit: ita autem ille loquitur = *ergo liberis dando eff. retentio partis dimidiæ: quia in pacificando fratris appellatio demonstrabat tantum, quem sibi heredem designaret eo tempore, quo deservabat se habiturum liberos: fratris appellatio demonstrabat, in quem esset collatarum supremum judicium suum. At heredis appellatio demonstrabat, cui consultum vellet. Summa igitur sententia hac est: pactum fratris ut heredi, quem scilicet animo designaret facere heredem, necdum faciebatur heredem, prodesse cuiusque alii heredi, si frater heres non fuisset: tantum filio, quem postea suscepit, sed etiam extraneo, quem postea,*

posse, penitentia datus, fecit heredem, nullo suscepto filio. Hac est mens Papinian, unde male ex hoc §. colligitur Interpretes, donationem, quam orbis contulit in extraneum, revocari postea, adnascantibus liberis, qua est sententia legis si unquam Cod. de revoc. donationibus, non huius §. ultimi, quin in specie, ejus nulla sit revocatio: sed pactum fratris, ut heredi cunctis in persona ejusque heredis, non in persona fratris, qui non existit heres; ergo & in persona heredis extranei, nemini in persona filii heredis instituti = Si igitur verba illa = come Beni proprii materni = ut sensui patet, veluti designantia solam originem, & derivationem Bonorum, adhibita dici nequeunt, ut demonstraretur qualitas, titulus videlicet hereditarius, sub qua filius in contractu nominatus Mater consulere declinaverat: iidem propterea vocati dici minime poterunt tamquam Matris heredes, sed contemplati tamquam filii venientes ex propria persona: praeteritum verò, ita efflagitante naturâ actus, qui celebrabatur.

Nam, si, ut in superioribus locis satis probatum esse reor, inspectâ significatione, quam verba illa = *resteranno*, & *aparteranno* a detti figliuoli = accipiunt tum ex juris Romanorum auctoritate, tum ex eorum proprietate, & usu in Italia vigente, nullo pacto referri possunt ad titulum hereditarium, sed intelligenda omnino sunt de jure illo, quod ex stipulatione veluti praecipuum, & ex propria persona in dote, aliisque Bonis Matris quaesitum filiis dicendum esset, talis interpretatio sequenda omnino est in casu nostro, tametsi agatur de contractu celebrato extra Italiam, in Regione nempe minime agnoscante jus Romanorum, & in qua praeterea dicta verba habere dicerentur aliam propriam significationem à nostra diversam; contractus namque dotis ad differentiam aliorum contractuum id suapte naturâ peculiare habet, ut non locus, ubi contractus celebratur, quod plerumque fit in domicilio ipsius Uxoris, sed spectare oporteat personam Mariti, ejusque domicilium, ad quod illa, ita exigentibus conubialibus legibus, migratura est, juxta dispositionem famigerati Textus in leg. *exigere* 65. ff. de judic. ubi Bartol., Cujac. ad dictam legem instit. 1. lib. 5. ff. tom. 4. oper. post. part. 1. fol. 171. lit. E., & fol. seq., & communiter Doctores, Bald. in leg. *suas*. ff. si non a comp. judic., Faber in pandect. tom. 2. part. 1. ad dict. leg. *exigere* fol. mibi 79. §. Ratio decidendi, Abb., & Butr. in Capit. 1. de sponsal. Gulielm. de Benediculis in Cap. *Royantius de testam. verb. & uxorem nomine Adelsium* num. 223., Burgund. ad consuetud. Flandr. trait. 2. num. 12., Christin. decif. Belgii. 78. num. 2., & 3. vol. 4., Cord. Mantie. de sociis. lib. 3. tit. 1. §. 10., Antoumess. de loc. legal. lib. 2. cap. 17. quæst. 7. num. 71., & seqq. & num. 78., Thefaur. decif. 106. num. 3., & alii apud Rub. fengu. tom. 2. part. 6. abser. 2. §. 2.

Quæ verissima, ac receptissima juris regula, utpotè non ipsa jus constituens, sed ex jure, De Contract.

quod prius ipsa est, constituta leg. 1. ff. de regul. jur., ubi Gloss., & Bartol. Tbo. Panormis. de Jurisdic. lib. 1. cap. 6. num. 16. in fin., & num. 17., Tbo. axiom. jur. lib. 16. cap. 30. axiom. 4. sumpta est ex conditione, & peculiari natura Matrimonii, quæ efficit, ut ex Mulieris quoque voto, & destinatione, ibi contractum iussive videatur, ubi Vir habet domicilium, ipsi quoque commune, ac perpetuum futurum. Immo verò si in jure nostro novum non est, ut in uno loco reverâ contractum sit, & in alio tamen contractum fuisse videatur ad Text. in leg. *contraxisse* 21. ff. de oblig. & solut., & leg. *heres obfens* 19. §. ultim. ff. de Judic., ubi Faber. in fin. ad pandect. tom. 2. part. 1. fol. mibi 33., potiori certe ratione ob ejus peculiararem naturam id locum obtinebat in contractu Matrimonii, optime Faber. ad Text. in dict. leg. *exigere* dict. tom. 2. part. 1. fol. mibi 79. §. Ratio decidendi, ubi versus finem ita loquitur = nam nec aliâ ratione potest inspicere locum domicilii, quod Maritus tempore contractus habuit, quàm quia, ut jam dixi, in eo ipsa loco, & contractum fuisse Matrimonium, & dotale Instrumentum conscriptum esse videntur; illud ploni singulare est ob naturam, & conditionem Matrimonii, ut videatur contraxisse Mulier in domicilio Mariti, quomvis nec simulationem dotis, nec tale aliud quidquam in id domicilium contraxerit: nempe, quia plus facit, quæ vitam ipsam, omnesque & suas spes, & liberorum, quos ex Matrimonio sperat, in Maritum, maritique domicilium, ubicunque tandem futurum sit, conseri = Burgund. ad consuetud. Flandr. dict. trait. 2. num. 12., aliique superius allegati.

Cum igitur contractus, de quo res est, eodem jure, quo contractus celebratus in Italia, ubi Vir domicilium habet, censendus sit, mirum profecto non est, quod juxta leges, & consuetudines in Italia vigentes judicandus videatur, Dec. in leg. *semper in stipulationibus* num. 12. ff. de reg. jur., Alexand. conf. 37. num. 7., & 9. lib. 2., & conf. 9. num. 1. & seq. ibique Adden. lib. 5., & conf. 8. num. 4. lib. 6., Mascard. ad statut. conclus. 7. num. 3., Afflic. decif. 126. num. 2., Censul. decif. Lucen. 9. num. 13., & decif. 15. num. 81., Rota curam Card. Cavalerio decif. 555. per tot., in rec. decif. 102. num. 5. part. 8., & decif. 39. num. 24. part. 18. Quapropter, quemadmodum, si contractus reverâ celebratus fuisset in Italia, Contrahentes superius relatis verbis consensu iussive dicerentur filius, non heredibus, ut superius dictum est, ita quoque eisdem uti filius professuile censerentur debent, tametsi contractus perfectus fuerit extra Italiam, quinimò in Patria Uxoris, ubi verba illa diversimode accipiuntur, quippe renunciatum videtur consuetudini, seu municipali Juri Patrie mulieris, à quibus veluti quoddam tacita conventionem illa abcessuile praesumitur, sese submitendo legibus vigentibus in Patria Viri, ad Gloss. in leg. *cum futurus* 39. ff. de Judic., & ibi Cujac. in lib. 3. quaest. 10. Papinian. oper. post. tom. 1. col. 73. lit. D., Cypic. Gules. contr. 30. num. 59., & seqq. lib. 2.,

Capp. l. atr. decif. 98. num. 2. lib. 1., Rota in Romana doti, seu testamenti 13. Januarii 1714. §. Ceterum coram Cero.

- At, quod magis est, non ex sola, ac mera legis præsumptione, sed ex toto consubialis contractus contextu, mulier Patriis legibus renunciale censenda est in casu nostro: omisso enim, quod illi italico idiomate stipulatus legitur, ex quo argui bene posset, quod Contrahentes accipiendo verba in ea significatione, quam habent in suo idiomate, Italici moribus, & legibus sese accommodare voluerint, præsertim verò, quia nulla mentio facta, aut habita fuit relatio ad peculiarem consuetudinem Patriæ mulieris, ex quo *Rota in dicta Romana doti, seu testamenti loco non citato* elicit præsumptam renunciationem beneficio similis consuetudinis, magis profectione urget animadversio illa, quod nimirum ea verba = *referimus*, ad *appartenamus*, quibus usi in stipulatione, seu vocatione facta favore filiorum, adhibita etiam fuerunt in conventionem vicitudinarii lucris dotales inter Sponsos inita, quod Viro ita deferendum esse constitutum fuit, ut siue Uxor intestata, siue testata decedisset, de eo disponente nullo pacto posset in præjudicium Viri, ut similem, ac promiscuum usum verborum expendendo, latè ad rem nostram probat *Roland. a Valle de lucr. dot. quest. 82. per tot.* In eadem itaque significatione, qua in delatione lucris dotalis, hæc metipfa verba = *refere*, & *appartenere* adhibita censenda erunt in illa alia Instrumenti parte, quâ disponitur, quod post obitum Uxoris *de remaneat*, & *pertineat* ad filios, ut, præter *Rolandum*, sic arguit *Maudell. Alb. conf. 50. num. 3. & seqq.*, similique pariter argumento respectu verbi = *pertineat* = utitur *Rota, conf. 132. num. 8. & seq. & num. 11. lib. 1.*, idque confirmatur generali illâ regulâ, quâ edocemur, unam dispositionis partem ex alia iustam, & bonam interpretationem accipere, ut in casu omnino simili rectè argumentatur *Torr. de post. fatur. success. lib. 2. cap. 38. num. 134. & seqq.*

- Cui interpretationi eù libentius inhxerendum est in nostro casu, ne alioquin sequatur, quod mulier licet usa eadem formulâ, & figurâ verborum, eis tamen voluerit meliorem conditionem facere Viro in lucro dotis, quàm filiis in universa dote, quippe illi liberam, & ab omni onere immunem portionem suam consequeretur, hi verò, tamen vocati eisdem verbis, subire tenerentur quæcumque onera ipsi à Matre imposita, quod absolum esse considerat *Rota. dicta conf. 132. num. 9. lib. 2. & Card. de Luc. de dot. dist. 108. sub num. 10. §. Ponderabam.* At longè quidem magis absolum censenda esset interpretatio illa, quâ intelligeretur, in stipulatione pactum fuisse filiis non uti filiis, sed uti heredibus, quos scilicet tunc Mater animo destinavit facere heredes, necdum tamen, si ciebat heredes: ita enim stipulatio prodesse potuisset cuicumque alii heredi etiam extraneo, si filii heredes non fuissent: pactum namque fa-

ctum filiis uti heredibus consisteret in persona cuiuscumque heredis, non in persona filiorum, qui non extiterunt heredes, ut explicat *Cajocius* verbis alibi excerptis, id autem cum repugnet naturali charitati, quâ Parentes in similibus contractibus filiis propexisse præsumuntur: juris propterea ratio præcipit, ut eorum favore benignior semper interpretatio sumenda sit, ad notas regulas, quibus in similibus Cautis utimur.

Quamquam verò ita sentiendum videretur in casu etiam, quo Causa, de qua agitur, decidenda esset ex Juris communis censura, quantò sanè potiori jure, huic sententiæ inhxerendum erit in casu nostro, in quo, in Patria, & domicilio Viri, adest statutum prohibens Uxori, siue inter vivos, siue per ultimam voluntatem disponente de dote in præjudicium filiorum: cui quidem statuto semper Contrahentes se conformare voluisse censentur, quoties de contraria ipsorum voluntate non constat *Bald. in dicta leg. exigere in fine vers. sed tunc quæro ff. de Jndic., Alexand. conf. 100. num. 5. & seqq. lib. 3., Burgund. ad consuetud. Flandr. trait. 2. num. 15., Cardin. Mantie. de test. lib. 3. tit. 14. num. 2. & seqq., Antonell. de loc. 1. §. lib. 2. cap. 17. quest. 7. num. 72. & 77., Christin. dec. Belgic. vol. 4. dec. 79. num. 2., Rot. in rec. dec. 355. ex num. 5. ad fin. part. 5. tom. 1.* Quapropter, cum contractui dotis, de quo agitur, nullum adpositum legatur pactum dissolutionis legi municipali vigenti in Patria Viri, idem juxta illam interpretandus est: quippe Contrahentes diversimodè non paciscendo, contractum tali legi subjicere præsumuntur. Et sanè, sicuti, cum deficiunt pacta dotalia, recurrendum est ad statutum, & consuetudinem loci Mariti, quæ tormam contractui dare censentur *Christin. decif. Belgic. vol. 4. decif. 78. num. 2. & seqq.*, ita etiam si pacta dotalia dubia sint, & ambigua, juxta idem statutum, & consuetudinem interpretanda erunt *Bartolin leg. at jurisjurandi §. Si liberi vers. sed ista casu ff. de oper. libertor., & in leg. heredes mei §. Cum ita ff. ad Trebell., Bertacchin. in repertor. part. 5. lit. V. pag. mbi 296. col. 1., Burgund. ad consuetud. Flandr. trait. 2. num. 13., Christin. decif. Belgic. vol. 4. decif. 79. num. 2.*

Ex quibus inblata videtur animadversio illa, quâ dicitur, dictum pactum, etiam si profuturum esset filiis non uti filiis, sed dumtaxat filiis uti heredibus, superfluum minimè remansurum: tum quia eodem intelligebatur, dotem pervenire, ac pertinere debere ad filios, siue mulier ab intestato, siue decederet, condito testamento, quo dotem filii relinqueret: tum etiam quia, cum in Patria Uxoris familia verba, & pactum adhiberi soleant necdum ad effectum excludendi societatem conjugalem, sed etiam integrè reservandi filiis successionem hereditariam in Bonis Matris, exclusio penitus Patre, trahi idcirco non debeat ad illum alium effectum Matri adeo præjudicalem, adimendi nempe eidem facultatem disponendi de dote, bonis-

bonisque suis, subdendo, quod eò certius hæc procederent, quando superius relata verba, nec ex jure Romanorum, nec ex communi loquendi usu peculiarem apud nos significationem haberent. Neutra enim hujus discursus pars sufficit.

Cum enim Jus commune, etiam sine tali Contrahentium provisione consuluerit filius, ut scilicet materna dos, & Bona, si Mater intestata decesserit, ad illos pertineant, *leg. uic. sub initium Cod. de rei uxoris act., & leg. final. Cod. solut. matrimou.*, ut etiam ad eos deferantur, si illa à Matre eisdem relinquuntur, propterea, nè tale pactum superfluum, ac inutile reddatur, sed aliquid operetur, ut præcipitur in *leg. si stipulatus 4. ff. de usufr., leg. si quando 109. in princip. ff. de legat. 1., leg. infans 6. ff. de præscript. verb. cap. si Papa 10. de privileg. in 6., cum aliis apud Thabor. axiom. Jar. lib. 14. cap. 1. axiom. 2., ita (anè intelligendum est, ut dos pertineat ad filios tamquam filios, & non tamquam heredes Matris *Ruin. conf. 132. sub nu. 11. lib. 2.*, inquam, id locum sibi vindicare, etiam si hujusmodi interpretatione recedendum eilet à significatione illa, quam verba alioquin habent ex jure.*

Cujus idcirco pacti superfluitas, aut incongruentia, certè alioquin resultans ex contraria interpretatione, minimè evitatur, illud referendo ad excludendam conjugalem societatem, vel saltem ad præservandam filiis integram successione in concursu Patris. Nam, cum superioribus locis demonstravimus intelligentiam, quam illud habet ex Romanorum Juris auctoritate, atque ex censura legis municipalis, quæ vivitur in Patria Viri, quibus non differt significatio, quam verba ex usu loquendi apud nos sortiuntur: frustra queritur, quo sensu illa intelligenda sint, eisdem obtrudendo interpretationem, quam habere possunt in Regione Uxoris, quæ vel penitus ignota Viro esse poterat, vel si eisdem nota supponenda esset, juxta alibi notata, oportuisset, quod expressè Contrahentes declarassent, se in stipulatione Capitulum nuptialium sequi velle interpretationem, quam verba recipiebant, ex moribus, & significatione, quam habent in Patria Uxoris, ex certa illa Jura regula, quæ alibi probavimus, quod, nisi contrarium perspicue, & evidenter appareat, dotalia pacta intelligenda semper sint ex jure, & consuetudine, quæ servatur in Patria Viri, ad quorum propterea normam si illa intelligenda essent, tantum abest, quod adposita censerentur ad effectum excludendi peculiarem aliquam consuetudinem vigentem in Patria Uxoris, ut potius adhibita præsumi debeant, ut Contrahentes, se conformare voluisse declararent dispositioni legis municipalis, cui Vir subieciatur, quæque normam præbere debebat contractui, qui gerebatur, in quo propterea locum habere nequebant exteri mores, & consuetudines penitus ignotæ dicti municipali legi, à qua talis contractus interpretationem recipere debebat, ut alibi notavimus.

De Contract.

Rem itaque perstringendo, aut, juxta ea, quæ hactenus deduximus, verba illa = *referamus, ad appertinere ad eff. filialis, come Beni proprii materni* = differentia sunt, & ex Romanorum Jure, aut ex usu loquendi habent in Italia propriam, & peculiarem significationem, quæ filii uti filii, non uti heredes Matris invitati censentur, & hoc casu res illorum favore plana sanè videbitur, aut verò eadem verba, utpotè peculiari significatione carentia, indifferentia sunt, & trahi possunt ad significandam etiam vocationem filiorum jure hereditario Matris, & hoc casu favebit filiis illa alia certa regula, quæ præcipitur, verba accipienda esse in eo sensu, quo conformia reddunt dispositioni statuti, cui Vir subiectus est, & à quo connubialis contractus interpretationem recipit, præsertim verò in casu nostro, in quo filiis adimento est, tum voluntas Contrahentium elicitæ nedum ex sensu, in quo illos eadem verba adhibuisset, notavimus: verum etiam ex eo, quod expressè (ut ex parte aliqua ex adverso etiam admittitur) recedentes à consuetudine, & moribus Patriæ Uxoris in nulla ejusdem parte, ut oportuisset, illam præservare velle declaraverunt: tum etiam gratia, & favor filiorum, quibus apud nos frequenter statuta, & leges municipales consuluerunt, extantibus videlicet filiis, vel penitus Matri adimendo, vel juxta modo cobibendo ejusdem potestatem disponendi in illorum præjudicium. Inherendo itaque responso superioris memorato, sententiam in illo firmatam viderem existimo, illique libenter subscribo.

Persuna multiplici.

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta, qui Lauream doctoralem consequantur, etiam si plures sint, quomodo, & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admissione non simultaneè, sed tantum successivè? Heres an, & quando gravamen super res sua à Testatore impositura nequeat impugnare?

VOTUM XLVI.

1. Vocatio plurium non simultanea, sed successiva censetur, cum de Ascendenti dispositione agitur, & nu. 3.
2. Secus est in dispositione Transversalis, vel Extranei.
3. Vocatio plurium an simultanea, vel successiva sit, quærendum est ex Disponentis mente.
4. Hac autem satis elicitur ex conjecturis, & ex quibus? nu. 6., ad 19.
5. Vocatio plurium non simultanea, sed successiva arguitur, si directæ ad personas incognitas, ac possibiliter tantum extituras.
6. Precedit sibi in dispositione Ascendentis, sive etiam extranei, & nu. 8.
7. Vocatio plurium, qui non sibi ordine successi-

- vo possint enisere, intelligitur de successu tantum illorum admissio.
- 10 Idem, si collata in tempus remotissimum.
- 11 Vocatio plurium pro honore familiae ad participationem capitalis ceteraque enigui, simultanea non intelligitur, sed successiva, & n. 12.
- 12 Vocatio simultanea repugnans Dispositioni menti remanens est.
- 13 Interpretatio ea fugienda est, quae inutilis reddatur dispositio.
- 14 Vocatio plurium Doctorum, de familia intelligitur simultanea de iis, qui ejusdem gradus, eodemque tempore Doctores eniscent.
- 15 Non de iis etiam, qui remotiores, vel postea Doctoratum susceperunt.
- 16 Multiplici adepti parte quem privari a posses nati, absurdum est.
- 17 Dispositio voluntas optima arguitur in facto heredis.
- 18 Observatio declarativa voluntatis Dispositionis in heredis scilicet elicite multum attendenda est.
- 19 Testator potest, heredi emolumento adancto, de ipsius re disponere gravamen imponendo.
- 20 Heres gravamen ab ipso acceptatum nequit impugnare.
- Et nec etiam ejus filii, & heredes n. 21.
- 21 Pater gravamen acceptando, filius, & heredes suis praedictum potest.
- 22 Praesertim, si acceptatio sub pena erat injuncta.

QUANTITATEM scutorum mille Olimpia in donatione omnium bonorum facta Caesari filio sibi reservaverat ad effectum testandi pro honore familiae, sunt verba alterius donationis ab eadem deinde factae, = & ad hoc, ut filii tam nati, quam nasci-
suri in Domino Caesare ejus filii, ac suis filii, Nepotibus, & Descendentibus in infinitum in-
embant lateri, & perveniant ad gradum Docto-
ratus, & in eo se condecenter manentem possint,
decrevit devenire ad celebrationem praesentis do-
nationis in hunc modum, & formam, videlicet Spon-
te &c., titulo, & causa donationis irrevocabilis
&c. dedit, donavit &c. filio masculo praedicti
Domini Caesaris, & ejus filiorum, Nepotum, &
Descendentium in infinitum, qui realiter, & cum
effectu pervenerit ad gradum Doctoratus, bona
stabilia ascendentia ad valorem scutorum mille, in
ista declarationem, & terminationem faciedam
per praedictum Dominum Caesarem filium suum,
ex quibus bonis &c. eademque Donatrix praevi-
dens contingere posse, quod eodem tempore
= esset plures Doctores de eadem Familia, &
Descendentia praedicta, mandavit hoc casu, quod
fructus hujusmodi bonorum donatorum debeant in-
ter eos dividi aequaliter =

Mortua Donatrice, Caesar uberius adimple-
ndum illius voluntatem solemni instrumento, in
quo retulit dictam dispositionem, in eam cau-
sam assignavit bona stabilia valoris scutorum
mille milium circiter. Deinde vero, cum idem
condiderit testamentum, in quo heredes pro vi-
rili scripsit Octavium, & Claudium filios suos

susceptos post obitum Donatricis, pravia pro-
testatione, quae profectus fuit nihil disponere,
quod ad verum fore optime voluntati quondam
Olimpie matris suae, sed augere potius, quam
minuere velle multiplicitatem ab ea ordinatum fa-
vore Doctorandorum de Familia, declaravit
cupere tantummodo occurrere diffidit, & ex-
mulationibus, quae inter heredes suos, alio-
que ab ea vocatos oriri poterant super admissio-
ne ad dictum multiplicitatem, idcirco modum,
ordinemque in eo succedendi praecipit, & ne
inter suos heredes oriantur emulatio aliqua, nomi-
navit dictum Testator, & nominare voluit pro pri-
mo Doctorando, cui spectare debeant, & spectent
bona dicti multiplicitati, Dominum Octavium suum
filium, & post ejus mortem primum ex ipsius Octa-
vii filii, qui fuerit doctoratus, & casu, quo dic-
tus Octavius non perveniret ad gradum Docto-
ratus, debeant bona multiplicitati, donec unus in il-
lius filius Doctor evadat, quibus filius non enis-
centibus, spectet idem multiplicitatem ad filios Domini
Claudii. Et denique cupiens, ut universa sua
dispositio plenum exitum haberet, perfectique
ad suis heredibus adimpleretur, eisdem his
verbis injunxit onus illum acceptandi = Et ut
praesens testamentum in quolibet ejus capite, &
dispositionem plenum fortitior effectum, voluit, &
iussit, ut dicti sui heredes, eorumque filii, & De-
scendentes teneantur, & debeant per publicum
instrumentum acceptare hoc praesens testamentum
infra duos menses à die mortis Domini Testatoris, &
non acceptant eas incidant in penam scutorum quin-
gentorum observantibus libere applicandam =

Mortuo Caesare, Claudius, & Octavius ob-
sequentes paterno praecipito, solemnitatem ac-
ceptarunt dictum testamentum à Notario eisdem
lectum, & sub strictissima forma obligationis
Carnalis promiserunt undequaque illud adim-
plere, omni exceptione, & cavillatione remo-
ta, & Octavius in executionem voluntatis tum
Olimpie donatricis, tum etiam Caesaris Patris
anno 1690. Doctoratus Laureâ decoratus, na-
tibus fuit possessionem bonorum praedictorum
multiplicitati à Patre assignatorum, quibus dum paci-
fice à pluribus annis fruebatur, insurrexit Si-
gismundus, qui anno 1697. promotus ad gra-
dum Doctoratus ad illius participationem ad-
mitti postulavit intentionem suam fundans in
illis superioribus relatis verbis donationis, quibus
Olimpia voluit, quod, pluribus existentibus
Doctoribus, multiplicitati fructus inter eos aequali-
ter dividerentur. Quamobrem, cum suum re-
quisitus, ut inquireret, ac pro veritate senten-
tiam meam declarare velim, an iusta illâ ra-
tione Sigismundus ad illius participationem
aspirare queat.

Crederem tum inspectis regulis Juris, tum
etiam attentâ voluntate Donatricis, tum
demum perpensis aliis factis circumstantiis,
verius esse Sigismundum exclusum videri ab Octa-
vio; huic enim favet elementaria illa regula,
quâ statuitur, quod in participationibus factis ab
Ascendentibus plures collectivè vocantibus,
horum vocatio non simultaneâ, sed ordine suc-
ced-

cessivo volita censetur, juxta communem traditionem Doctorem in *leg. Gallus §. Quisdam res ff. de liberis, & postb.* hunc casum distinguendum ab alio, in quo agatur de dispositione collativa à Transversali, aut alio quovis extraneo ordinata: *Mantica de consensu lib. 4. tit. 9. num. 17. & seqq. clar. mem. Card. de Luc. de donation. discurs. 47. num. 1. add. ad Pamphil. decis. 706. n. 11. & in terminis dispositionis conditæ à Matre tradiderant Decius conf. 384. num. 4. Peregrin. de fideicom. artic. 17. num. 12. Fufar. de substit. quest. 476. num. 9. & per tot.*

Consonat huic Juris regulæ mens, & voluntas Olimpicæ donantis, quæ cum in aliis, tum præcipue in subjecta materia inspicienda est, *clar. mem. Card. de Luca de donation. discurs. 47. num. 3. Rota coram Casare de Grassi decis. 2. num. 3. de testamentis, decis. 97. num. 10. part. 4. rec. 5. satisque esse, ut ea eliciatur ex conjecturis, tradit Rota coram Bichio dec. 174. n. 14. & seqq.*

Plura autem in nostra hypotinesi concurrunt argumenta, quibus aptissimè demonstratur, Olympiam voluisse ordine successivo juxta gradus prærogativam multiplicem deferri ad Proximiores, rejectâ simultaneâ Remotiorum admissione: tempore cuius, quo ipse illud ordinavit, nulli aderam filii Cæsaris, multoque minus nepotes, aut pronepotes, quorum favore moveri potuerit ad optatam simultaneam illorum admissionem, fundatam in prædilectione Disponentis, cui cogniti essent, ut ponderat *Bellou. de Jur. accrescen. cap. 5. quest. 16. num. 340. & seqq.* cum aliis, quos plenâ manu cumulat *Rocc. disput. Jur. select. cap. 29. n. 9.* Eadem idcirco expressè dispositionem sustinuit ad personas pronus incognitas, Descendentes nempe à Cæsare nascituros, qui, nonnisi ordine successivo vocati censeri poterant, *Res denasch. conf. 10. num. 1. Bellou. Jun. conf. 26. num. 10. & de Jur. accrescen. d. quest. 26. num. 343. & seqq. Fufar. de substit. quest. 476. num. 48. Rocc. disput. Jur. select. d. cap. 29. num. 10. & seqq.* ubi conciliat contraria, *Mench. de presumps. lib. 4. presumps. 70. num. 12. Rota decis. 117. num. 11. part. 6. rec. Rota coram Coccino decis. 1990. num. finali* tantaque est vis hujus conjecturæ, ut ordinem successivum inducat etiam in vocatione plurium nomine colectivo factâ ab Extraneo, *Succes. Jun. conf. 40. num. 1. in fin. cum seqq. lib. 4. Decius conf. 351. in fine. Mench. conf. 1030. num. 1. & seqq. Fufar. conf. 77. num. 5. Mantica de consensu lib. 4. tit. 8. num. 17. Barzias decis. 9. num. 3. Sarr. decis. 346. num. 26. Rota coram Serapin. decis. 934. num. 3. decis. 579. num. 1. part. 1. divers. & dista decis. 117. in fin. part. 6. rec.*

Imò verò non solum dispositio Olympicæ directæ legitur ad filios à Cæsare nascituros, verum præterea eadem expressè probata fuit sub illa comprehendere velle filios nepotes, & Descendentes omnes Cæsaris in infinitum, qui ad gradum Doctoratus perventuri essent. Ideoque, cum vocatio facta fuerit sub nomine colectivo plurium personarum, & graduum: quos impossi-

bile erat simul existere, necessariò intelligendum est, eorum admissionem volitam fuisse ordine successivo, non autem simultaneâ ad *Test. in leg. peto §. la fideicom. ff. de legatis 2. & leg. final. cod. de imperum, & aliis substit. Fufar. de substit. quest. 476. num. 16. Rocc. d. cap. 26. n. 5. Rota dec. 239. n. 12. & seqq. part. 13.*

Fortius verò hæc urgent in casu nostro, quia Testator non simpliciter vocavit personas incognitas, ac diversorum graduum, tempore factæ dispositionis nondum in lucem editas, sed dispositionem suam porrexit, ac distulit in tempus remotissimum, atque infinitum, ibi = *Cæsaris, & ejus filiorum, nepotum & Descendentium in infinitum* =, in specie autem vocationis respicientis tempus remotissimum, & conceptæ cum clausula illa = *in infinitum* = certi juris est, vocatorum admissionem faciendam semper esse ordine successivo, *Rocca disput. Jur. select. d. cap. 29. num. 12. & 13.*

Augecit demum harum omnium conjecturarum vis, & efficacia, inspectâ vi, & quantitate d. multiplici, & ratione, ob quam à Donatrice ordinatum fuit, illud enim in sui origine tenuerit, & capitalis scutorum mille dumtaxat, quod, nonnisi exiguis fructus reddere poterat: vice autem versâ Olympia idem ordinaverat *pro bonis Familis*, & ut pervenientes ad gradum Doctoratus = *in se concedenter mantere possent* = Huic autem Testatrix voto, & finî nihil magis repugnât, quàm simultaneâ admissio ad illius participationem Doctorum omnium cujuscumque gradus essent, qui ex descendentiâ Cæsaris, à quo plures, pluresque lineæ prodire poterant, futuris temporibus Doctoratus laurea insigniti reperirentur: hæc enim ratione fructus multiplici dividi in minutas particulas, ideoque nullo usui fuissent vocatis, nec ad eorum magis honorificum, & splendidam sustentationem à Donatrice tantoperè optatam conferre potuissent, per ea, quæ ponderat *clar. mem. Card. de Luca de donat. d. disc. 47. n. 4. vers. 2. quia*, ideoque, posita admissione simultaneâ ex adverso volita, in utile redderetur multiplicum, concludendum esse, eandem rejiciendam esse uti repugnantem menti Testatricis, cum semper fugienda sit interpretatio, quâ illius dispositio frustratoria redditur, idem *Card. de Luc. de fideicom. discurs. 59. num. 4.*

Ex quibus omnibus resultat congrua interpretatio illorum verborum, ex quibus Sigismundus elicit suam admissionem, nam ex eo, quod Donatrix voluerit in casu, quo adessent plures Doctores de familia, & descendentiâ Cæsaris, fructus multiplici inter eos æqualiter dividi debere, necessariò non sequitur, quod contra regulas Juris, & contra non dubiam Donatricis mentem tot argumentis confirmatam induci debeat simultaneâ admissio personarum omnium disparis gradus, sed Donatrix ita disponendo occurrere duntaxat voluit controversiis, quæ exoriri poterant inter plures Doctores ejusdem gradus, quorum alter Doctoratus lauream prius allequendo, multiplicum preoccupasset, ideo-

ideoque ceteros, qui post eum ad hunc honorem gradum promoti fuissent, excludere contenderet, ad tradita per Rotam decif. 103. part. 15.,
 17 quafi absurdum videretur, eum, qui totum multiplicum adeptus fuerat, idem amittere, & in ea parte, quam alii postea nati avocarent, definire quodammodo esse heredem, per ea, quae notarunt Alex. conf. 13. num. 4. vers. sed praemissis, & segg. lib. 4., Socini. Sen. conf. 133. nu. 1. lib. 1., Decius conf. 253. num. 45., Fafar. conf. 77. num. 5., & de substit. quaest. 476. num. 48., & segg., Surd. conf. 439. num. 2., & 3., Peregr. de fideicom. art. 17. num. 16., Surd. decif. 146. nu. 16., Rota coram Seraphin. decif. 934. num. 1., & decif. 458. sub num. 2. vers. & tunc temporis par. 4. divers.

Verum enim verò, si quae adhuc dubietas superesse posset, illam penitus submovisset Cæsar, qui postquam protestatus fuerat, nihil disponere contra optimam voluntatem Olimpie matris suae, sed illam uberius adimplere cupere, expressis verbis declaravit, in successione servandum esse ordinem, quo proximior praeretur remotiori, exclusâ simultaneâ admissione personarum disparis gradus, quinimò ad dictum multiplicum prius vocavit Octavianum, ejusque filios, his verò non existentibus, voluit illosui posse filios Claudii, hujusmodi autem dispositio Caesaris plurimum urget, tum quia, cum ille fuerit immediatus heres Olimpie, ideòque praefatum opti me informatum de ejus mente, & voluntate, quam religiosè servare professus fuit, ex ejus facto promanet observantia declarativa voluntatis Disponentis, quam io his terminis magni faciendam esse dixit Rota coram Biebio decif. 374. in fine.

Tum etiam, quia, cum Cæsar, ut diximus, d. multiplicum de suo auxerit ultra medietatem, & praeceperit, ut ad unguem servarentur omnia ab eo disposita in suo testamento, ex hoc
 20 sequitur, eundem heredes suos gravare potuisse ad observandum ordinem succedendi ab ipso praescriptum, quia emolumentum, quod ab ipso consequebatur, longè excedebat gravamen, ad Text. in leg. Imperator 70. §. Sicentum, & S. Cum quidam leg. cum Pater 77. §. Titio fratri ff. de legatis 2., leg. quod bonis 15. §. Quod Avo ff. ad leg. falcid., §. Potest autem insit. de singul. rebu. §. Testamentum relinquit, gloss. in leg. coheredi 31. §. Cum filiae verb. tenebatur ff. de vulgari, & pupillari, & in celebri Ferrarien. fideicommissi de Turchis inter decisiones bon. memor. Emerit decif. 799. num. 11., & segg., & 796. nu. 37., & segg., cujus votum confirmatum fuit die 30. Augusti 1688. §. Reception enim babeant cum si 99. coram Ritu d. Hervault. Archiep. Tarusca, & Rota passim in pluribus decif., quae cumulari possent. Atque etiam, quia hujusmodi gravamen uti solemner acceptatum a filiis, & heredibus Caesaris, nec ab ipsis amplius impugnari nequit, clar. mem. Card. de Luca de fideicommissi diff. 134. nu. 15., in lilerden. hereditatis de Comar. 15. A.ii 1699. coram R. P. D. Caprara, neque
 21 ab acceptantium filiis, & heredibus, quibus

Pater praejudicare potest, Rota in Romana, seu Verulana fideicommissi 21. Janui 1697. §. Nec releas, & 21. Februarii 1648. §. Quibus denique omnibus coram Caprara, confirmata 12. Januarii 1699. §. Nec obstat coram R. P. D. Pio, in Avenionen. fideicommissi 19. Januarii 1699. §. Et quidem debito in fine coram R. P. D. Muto. Certius ob poenam a Testatore adversus contravenientem indictam, Rota in Firmiana fideicommissi 18. Janui 1688. §. secundò, data coram Ritu d. Hervault.

Savonen. dotis.

Dos ex Statutu Savonae debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filix constitui, si ab eorum oemine fuerit dotata. Dotem si filia receperit à Persona, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, contentaneè ad ejusmodi Statutum exclusivum foeminarum propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, exclusa censetur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum foeminas propter dotem, non propter masculos excludere! Moraliter eidem Statuto, utpote laicali, non subijcitur.

VOTUM XLVII.

- 1 Dotare filios Pater tenetur.
- 2 Renunciatio omnia jura competunt, quae Renunciatio competissent.
- 3 Renunciatio favore agnati a Renunciante censetur alio ad dotem renunciatum, illique statim juri fictione retrocessa.
- 4 Statutum Savonae disponit, quod filia nec a Patre, nec ab Avo paterno dotata, frater dotem an illorum Bonis tenetur constituere.
- 5 Filia indotata dotem tenetur frater de jura communis constituere in Bonis Patris.
- 6 Dos pro filio ex Bonis liberis Patris est destrubenda, isque non existens, in Bonis fideicommissarii.
- 7 Dotis confusio, ac pro exonerando Patre, vel Avo ab onere dotandi, legatum quid mulieri censetur a Persona sanguine conjuncta.
- 8 Statutum Savonae mandat, quod mulier dotata, sive dotata ab ipsi Avo, Patre, Matre, vel ab aliis quibuscunque Consanguineis nequeat quidquam sibi juris in eorum hereditate vindicare.
- 9 Mulieri quidquid donatur pro dote a Persona, etiam conjuncta, non tamen ad dotandum obligata, merum dicitur mulieri peculium advocitium.
- 10 Nec Patrem, aut Avam eximit ab onere dotandi, & num. 19.
- 11 Dotare filiam Pater tenetur, licet dives illa, vel provisa aliunde sit.
- 12 Statutu Laicali, foeminarum exclusivum Moraliter non subijcitur.
- 13 Eidemque ad eam masculis est successu deferendo.
- 14 Statutum Laicale foeminarum exclusivum de-

com-

consuetudine Neapolitana non ligat Personam Ecclesiasticam.

- 15 Statutum excludens feminas dotatas, eas regulariter excludere censetur solum ab hereditate Dotantis, non aliorum, qui non dotantur.
- 16 Statutu excludentiu feminas dotatas sunt disjunctivè intelligenda, itant Dotata a Patre, Matre, vel fratre, ab horum hereditate excludatur, non verò aliorum non Dotantium.
- 17 Statutu in dubio, etsi verba multum repugnent, censenda sunt Dotatas excludere ab hereditate Dotantis tantum.
- 18 Statutu debent consentaneè ad jus commune interpretari.
- 19 Statutum disponens, quod mulier ab dotem ab uno receptam, ab aliorum non Dotantium successione excludatur, iniquissimum dicitur.
- 21 Superfluitas ut in Statutis evitatur, qualiter interpretatio capienda est.
- 22 Statutum seminarum exclusivum si disponat, quod filius ex hereditate paterna, vel Avita debeat dotari, filia exclusio respectiva esse intelligitur doti consequenda a Patri, vel Avi hereditate.
- 23 Statutum Urbis cap. 145. = feminas excludit a successione Patris, inbetque dotibus pro eis datis, contentas esse.
- 24 Si tamen filia fuerit ab extraneo dotata, eam ab hereditate Patris non excludit.
- 25 Statutum si corrigat in una parte jus commune, interpretari illi nequit, ut in duabus corrigat.
- 26 Statutum Savonense feminas non propter masculos, & contemplatione agnationis, sed propter dotem excludit.
- 27 Cassu autem finalis earum exclusionis propter dotem desinitur ex dispositione ejusdem Statuti a dotatione incipientis.
Pariterque ex factis in eo legitima mentione num. 34.
- 28 Statutum si feminas propter dotem excludat, earum exclusio licet habere censenda est quoad hereditatem Dotantis, non alterius, qui non dotavit.
- 29 Secus est, si propter masculos, & propter agnationem.
- 30 Dos quam loco legitima succedit, semina, dotata censetur exclusa ab hereditate Dotantis tantum, & non aliorum, qui non dotantur.
- 31 Dos legitima loco succedit, quum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non fratri, sed Proximo.
- 32 Qui dotem legitimam minorem nequeunt arbitrar.
- 33 Dos ex dispositione Statutaria mentionem faciente de legitima, loco legitima succedit.
- 34 Ad Statutum Januense, ex particulari Savone Decreto, Savonenses solent recurrere. Intellige in Casu duntaxat, in quibus Statuta Savone deficiant num. 38.

36 Statutum Civitatis dominantis vim, & autoritatem Juris communis obtinet in tota subiecta Ditione.

Intellige, in subsidium, quando scilicet in loco subiecto peculiare desit Statutum num. 39, & 40.

37 Statuti Januensis de seminarum dotatione agentis, verba referuntur.

40 Statutum Savonense feminas non prohibet, immò permittit de earum dote, Bonisque omnibus disponere, adhibitis tamen solemnitatibus in eo præscriptis.

41 Bonis mulieris nihilominus in dote constituitur.

42 Hæcque illius patrimonium dicitur.

43 Statutum Civitatis dominantis quando diversum, atque etiam incompatibile est cum Statuto loci subiecti, istud venit attendendum.

44 Statutum Savonense disponens, quod femina tam viva, quam mortua indifferenter debeant dotari, quid in hoc differat a Janua Statuto?

45 Statuti ejusmodi Savonensis verba.

CONTENDIT Sor. Joanna Francisca Pallazola, sive potius ex illius persona D. Jacobus Antonius Pallazolus ejus frater, & Renunciarius, solvi sibi dotem, quæ à vivo Patre tradita illi nunquam fuit, eamque eidem deberi censere, sive juris communis censuram spectemus, sive legis municipalis sanctionem attendamus.

Quod attinet ad jus commune, in dubium revocari nequit officium, atque onus, quod lex Parentibus imponit, dotandi filias, per text. in l. final. C. de dot. promissa, l. Qui liberatus est de rit. nupt., Caboll. conf. 43. num. 1. lib. 1., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 15. num. 1., & segg., & lib. 4. præsumpt. 189. num. 68., Mantie. de Testat., & ambig. lib. 10. tit. 19. num. 1., & segg., Cord. de Luc. de Dot. dist. 143. num. 2., Rot. cor. Coccu. dec. 21. n. 4., & cor. Emer. Jun. dec. 475. num. 9., dec. 916. num. 11., & dec. 1337. n. 13., & in rec. dec. 417. num. 22. par. 14., & dec. 39. num. 10. par. 14.; Quamobrem, cum Dominicus Pater decesserit, nullâ prius factâ dotis attiguatione Sor. Joanne Francisce filie, eadem procul dubio dicenda est creditrix suæ dotis, quam modò juste petit D. Jacobus Antonius, cui vigore renunciationis omnia jura competunt, quæ Sorori Renuncianti competissent, ad tradita per Bisd. in l. Empior num. 1. C. de Hered., vel Ad. vendit., Bec. conf. 105. n. 17., Sard. conf. 22. num. 16., Peregrin. de fideicom. artic. 28. n. 83., Argel. de legit. contradi. quæst. 7. artic. 2. num. 39., & segg., Cypre. Latr. consulti. 63. num. 3., Oliva de test. Jur. tit. 3. quæst. 8. n. 11., & segg., & tit. 6. quæst. 5. num. 19., Rot. cor. Dmæet. Jun. dec. 711. num. 5., cor. Emer. Jun. dec. 1162. num. 1., & dec. 1323. num. 3., & in rec. dec. 88. num. 11., & segg. par. 6., dec. 172. num. 7., & 8. par. 18., & ad arum. clor. nem. Cord. de Luc. de Fideicom. quæst. 9. num. 29., ob eam videlicet rationem, quod statum, ac alio ad

ad dictam dotem per Patris mortem nata est Joanne renuncianti, censeatur per ipsam agnita, & quidam juris fictione statim retrocella, atque translata in D. Jacobum ejus fratrem, atque Renunciatarium, ut ait Rot. in Romana Renunciationis 8. Junii 1705. & Sicut cor. Reverendissimo Molinae, confirmato 25. Junii sequentis anni cor. eod.

Si verò jus municipale inspicitur, elarus, & apertus est tenor, ac litera Statuti disponentis, quòd, si Pater, vel Avus Paternus nec in vita, nec in morte filiam, aut neptem dotaverint, eadem de bonis eorumdem dotandæ sint per fratres, ibi: *Et si dicta mulier dotata non fuerit ab ejus Patre, vel Avo Paterno in aliorum eorum ultimi voluntate, vel ante ultimi eorum decedentis obitum, tunc dotetur de bonis eorum per fratres masculos ipsius mulieris*. Porro istiusmodi Sactio statutaria tantum abest, ut intentionem D. Jacobi excludat, ut eam potius vehementer aditruat, atque confirmet, dum ad normam juris communis mandat, ut filiabus indotatis dos dari debeat a fratre ex bonis Patris, juxta text. in l. qui liberus ff. de Rit. nupt. l. Obligamus s. 1. ff. de Ad. & Oblig. Allegat. Sen. conf. 97. num. 67. lib. 1. P. Alm. nep. allegat. 24. num. 3. & 44. Rot. dec. 749. num. final. part. 1. divers. & cor. Cocciu. dec. 1817. num. 14. & cor. Bick. dec. 350. num. 47. & in rec. dec. 28. num. 2. & 3. & dec. 58. num. 3. part. 5.

Cum igitur dos, de qua agitur, omni jure debita esse videatur, detrahenda primum erit ex bonis liberis Patris, si que reliquit, ex auctoritatibus supra allegatis, at, si non extent, detrahi etiam poterit ex bonis fideicommissariis Jacobi Avi vigore Authen. Res qua Communia de legat. ut concorditer tradunt Redensib. conf. 72. num. 32. Fufar. conf. 7. num. 17. & de Substit. quest. 531. num. 18. & 71. Mort. Merit. int. dec. Senes. examina. 3. num. 95. vers. Et licet, Cord. de Luc. de Dot. disc. 145. num. 2. & per tot., Rot. in rec. dec. 312. n. 6. part. 6. dec. 260. num. 1. & seq. part. 15. dec. 591. n. 4. part. 18. dec. 220. num. 8. part. 19. cum aliis in Tarditina Pecuniaria 2. Julii 1700. S. Frustra denum cor. R. P. D. Anfeld., in Macerata. Dotis 2. Martii 1705. S. Quæ verò cor. Lancetta, in Forolivien. Fideicommissi de Terrellis super reservationis 27. Aprilis 1705. S. Respectu, confirmato 20. Martii 1705. S. Decisio itaque cor. Mata, in Romana Immissionis 13. Novembris 1709. S. Quatenus verò cor. R. P. D. Alderacoando, & in Romana Solviani, seu Canonum 1. Decembris 1710. S. Minusque rogari cor. Priolo.

Frustraque præ impedienda d. dotis detractione recurritur tum ad jus commune, quo disponi dicitur, quod, cum quispian sanguinis jure conjunctus aliquid Puellæ legat, legalis intelligatur in causam dotis pro exonerando Patre, vel Avo ab obligatione dotandi, quod fecisse in nostra hypothesi videntur Antonius Cerri Joanne Franciscæ Patruus, qui eidem scuta. 500. reliquit, & Joannes Franciscus Pepoli propinquus, eò quod Joana Franciscæ vocetur ad

quoddam dotale subsidium ab illo institutum, tum ad dispositionem juris municipalis demandantis sub s. *Et indignum censentes*, quod Mulier dotata, sive dotanda ab ejus Avo, Patre, Matre, Fratribus, vel ab aliis quibuscumque ejus contanguineis, vel propinquis, nequeat quidquam ibi juris vindicare in hereditate Paterna, Materna, fraterna, seu aliorum quorumlibet ex prædictis, ex quâ Statuti lege excludi videtur Sor. Joanna Franciscæ, utpotè dotata tam ab Antonio Cerri Patruo, quam ex subsidio dotali à Joanne Franciscæ Pepoli propinquo. Neutra enim hujus objectionis pars subsistit.

Non quidem prima, quia immò quidquid à persona aliqua quantumvis propinqua, ad dotandum tamen non obligata constituitur, doroaturque pro dote, id omne merum peculium adventitium Puellæ dotate reputatur, nec Patrem, vel Avum eximit ab onere dotationis, ex communiter approbata Theorica Sacconi Jun. in l. In quartum num. 138. ff. ad leg. Falcid., Margil. de Impat. quest. 18. num. 29. & 35. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quest. 13. Torr. de Post. futur. success. lib. 2. cap. 24. num. 188. Thesaur. dec. 337. num. 12. Rot. in rec. dec. 312. num. 11. & plurib. seqq. & cor. Merlin. decif. 433. n. 14. eum trib. seqq. & cor. Cardui. Corr. dec. 352. n. 5. cum seqq. & cor. Anfeld. dec. 49. num. 34. inter ejus hactenus Rome impressi. Et rectè quidem, quia certi, exploratique juris est, quod Pater, non eò minus dotare teneretur filiam, si ea dives sit, aut aliunde provia, ex traditis per Bankf. in l. 1. part. 4. num. 17. & seqq. ff. solut. Matrim., Motic. de Tacit. lib. 1. tit. 8. num. 15. Sanhez de Matrim. lib. 4. disp. 26. num. 5. Boff. cod. tractat. cap. 11. num. 175. & seqq. & n. 193. & de dot. cap. 4. num. 24. & seqq. Fontanell. de Post. nuptial. claus. 5. Gloss. 1. part. 1. n. 110. & seqq. late Glorh. ed. Cusner. Missen. Gloss. 3. cap. 3. num. 3. Adden ad dec. 460. n. 152. par. 4. tom. 2. rec. Cord. de Luc. de dot. disc. 37. n. 11. disc. 48. num. 5. disc. 142. num. 25. & de donat. disc. 17. num. 8. & de legat. disc. 60. num. 2. Rot. cor. Cocciu. dec. 143. num. 9. & in rec. dec. 352. n. 15. part. 11. & inter recollat. per Balden. decif. 4. ac rer. judicat. tit. de Dot. dec. 39. num. 24.

Non etiam obstat secunda pars objectionis desumpta ex lege municipali Savonenf. seminas undecumque dotatas excludente, illa enim duplici responsione submovetur, quarum prima vim omnem, omnemque efficaciam admittit dicto Statuto; altera verò, etià d. Statutum non intrinsec, iustam tamen ipsi tribuit interpretationem, ejusdemque dispositionem casui nostro applicari minime posse convincit. Remque ordiendo à prima, dicimus, quod, cum Sor. Joana Franciscæ solemnem professionem in Monasterio emisisset, tamquam persona Religiosa & Ecclesiastica, haud obnoxia dici potest laicali constitutioni; quæ ex defectu potestatis jurisdictionem suam ad istiusmodi personas sibi non subdita porrigere nequit, ut etè constans Sa-

cx: Rotæ opinio in hac quotidiana materiâ Statutorum feminas à successibus excludentium, ex cumulatis per *Constant. ad Stat. Urb. anst.* 39. num. 127., & *Tartagl. de Reservat. Stat. artic. 30. num. 75.* Rot. post *Consil. ad Peregrin. dec. 34. num. 15.* & cor. *Bich. dec. 821. n. 16.* & cor. *Card. Celf. dec. 258. num. 11.* & in rec. dec. 256. num. 13., & *seqq. part. 11.* & dec. 728. num. 6. part. 18., & apud *Urcel. in secund. appendic. ad cap. 50. §. Et licet.* & in *Romano, seu Firmano Successionis* 28. Februarii 1695. §. *Nec allegari cor. Rivo Molines, confirmato cor. Ansaldo.* quæ est inter ejus Romæ impressi. dec. 67., repetit. in *Mutisii* ad clar. mem. *Card. de Luc. de Statut. success. dec. 8. ubi obique num. 15.* & *Constant. ad Stat. Urb. dec. 68. num. 17.* & in specie cujusdam Statuti *Janaui* mentionem facientis de Clericis, dixit eadem *Rot. cor. suæ mem. Alexan. VIII. dec. 216. num. 11.* & *trib. seqq.* & in terminis præcis Monialis ad successionem una cum masculis admittit, non obstante dispositione Statuti laicalis eandem excludentis, *Rot. in Romana Successionis de Vitalibus* 15. Junii 1700. §. *Nec exclusionem cor. Elio Card. de la Tremille.* & in *Romana Immisionis* 27. Junii 1710. §. *Abfque eo quod cor. R. P. D. Aldrovando.* & in terminis pariter *Movialis* firmat latè *D. Preses Torr. inter decis. recollect. per Palm. nep. dec. 299. n. 56.* & *seqq.* & de consuetudine Neapolitana quod non liget personas Ecclesiasticas, tenet *Franch. dec. 411. num. 1.* & *seq.* *ibique Carol. Antea. de Luc. num. 1.* *Revit. conf. 44. num. 12. lib. 1. Napadua. in Consuetud. Si qui vel Si qua num. 248.* *Antea. de Marin. lib. 1. resol. 55. num. 18.* & *resol. 56. n. 1. lib. 2.* & ita pariter judicatum fuisse per Consilium Neapolitanum refert *Franch. dec. 667. Altivar. ad Revit. d. conf. 44. n. 9. lib. 1.* *Antea. de Marin. d. resol. 55. num. 19. lib. 1.* *ibique Carol. Antea. de Luc. in melioram. num. 7.*

Progreſſendo autem ad alteram responsionem, ea est, quod in terminis Statuti exclusivi feminarum statuendum est præ regula ex æqui, bonique ratione adducta, quod nempe femina ab uno dotata censetur exclusæ ab hereditate solius Dotantis, non autem aliorum, qui non dotantur; teste *Aldobrandio. conf. 2. num. 115.* & *seq. lib. 1.* *Pacion. conf. 39. num. 9.* & *seq. Peregrin. conf. 27. num. 6. lib. 5.* *Vincen. de Ann. allegat. 117. num. 1.* & *seqq. Canciol. allegat. civil. 70. num. 13.* & *seqq. Mart. de success. legat. part. 1. quæst. 13. artic. 5. num. 1.* & *seqq. Musf. consil. 397. num. 19.* & plurib. *seqq. Constant. ad Statut. Urb. anst. 39. artic. 3. num. 169.* *Thomast. dec. 187. num. 1.* *Rot. post Bouden. coluic. tom. 1. dec. 46. num. 1.* & cor. *Card. Celf. dec. 46. num. 2.* & *3.* dec. 66. num. 2., & dec. 87. num. 2., & *duob. seqq.* Statuta quippe excludentia feminas dotatas ab hereditate Patris, Matris, vel fratris intelliguntur disjunctivè, ita ut dotata à Patre excludatur ab hereditate Patris, dotata à Matre, excludatur ab hujus hereditate, dotata à fratre, ab illa fratris, & non ab hereditate non Dotantium *Corn. conf. 170. num. 1.* & *2. lib. 2.* *Brun. de Statut. exclusio.*

De Contract.

femin. artic. 8. quæst. 16. n. 59. & *seqq. Constant. ad Statut. Urb. d. Anst. 39. artic. 3. num. 170.* *Rot. cor. Pentinger. dec. 65. num. 17.* & in rec. dec. 247. num. 9., & *20.* & num. 17. cum *duob. seqq. part. 5.* dec. 329. num. 17., & *seq. part. 6.* dec. 20. num. 5. part. 8., dec. 38. n. 16., & dec. 329. num. 6., & *7. part. 10.* & dec. 273. n. 4., & per tot. part. 15.; ita quidem, ut in dubio omissis possibilibus sumi debeat interpretatio, ut femine dicantur exclusæ ab hereditate Dotantis tantum, etiam si Statuti verba multum repugnant, etiam si Statuti verba multum repugnant, *Peregrin. conf. 27. num. 6. versic. ubi quod Statutum lib. 5. D. Advocat. Constant. ad Stat. Urb. d. Anst. 39. artic. 3. num. 171.* *Rot. dec. 329. n. 9.* & *seq. part. 6.* & dec. 273. n. 15. part. 15. rec., & cor. *Pentinger. dec. 37. num. 11.* & dec. 65. num. 2., & *seq. & num. 20.* & cor. *Card. Celf. dec. 46. num. 2.*

Atque id quidem æquum videtur, & consonaneum juri communi, secundum quod Statuta semper interpretari debent; quia, si Jussu commune eas non excludit ne quidem à Successione Dotantis, non nè iniquissima esset illa Statutaria dispositio, quæ præ unica tantum dote ab aliquo recepta feminas à Successione non Dotantis excluderet, ut bene ponderant *Angel. conf. 13. num. 3. Bost. conf. 70. num. 8. Sord. conf. 393. num. 44.* *Palm. nep. allegat. 153. num. 13.* & *Rot. dec. 273. n. 14. part. 15. ibi = Non est ratio qui consentaneum, quod d. ab uno tradita excludat ab hereditate plurium =*

Retentis itaque firmissimis hîc, etque immotis Juris nostri regulis, & Doctorum traditionibus, adducendoque ad nostram hypotheseum, non videtur Statutorum, de quo agitur, eam recipere posse interpretationem, ut propter unicam dotem, feminas indistinctè ab omnium hereditatibus excludat; Si enim ita intelligeretur, præter quam quod principia, quæ supra constabiliimus, everterentur, possent etiam Statuentes reprehendi quod periosas dotantes frustra enumerasset, cum unico verbo se potuissent expedire excludendo Dotatas ab omnibus hereditatibus, ideoque omnis interpretatio capiendi est, ut evitetur hæc superfluitas, ut in puncto arguunt *Roland. conf. 61. n. 14. lib. 3.* *Cyriac. contro. 63. num. 34.* *Musf. consil. 16. n. 10.* *Rot. post Merlin. de legit. dec. 179. num. 3.* & *4.* & cor. *Pentinger. dec. 65. num. 5. versic. Quibus addebat, & cor. Priol. dec. 69. num. 14.* & *15.* & in rec. dec. 357. n. 1. part. 2., & dec. 273. num. 10. part. 15. ibi = *Nam, si Statuentes ab omnibus hereditatibus feminas excludere voluissent, opus non erat specialiter nominare hereditatem Dotantis, & facere tot verba; poterant enim se paucis expedire dicendo, quod femina dotata à Successione cuiusvisque esset exclusæ*

Eoque magis talis interpretatio Statuti Savonenſis est admittenda, quod nempe femine excludantur ab hereditate Dotantis tantum, ideoque filia ita demum areat ab hereditate Patris, si ipse eam dotaverit; quia ibi subsequenti Statuti parte disponitur, quod femina dotata debebat ex hereditate paterna, vel avita, ex quo

T t

civ-

evidens, & apertum redditur, exclusionem ab hereditate Patris correfpctivam esse doti ab ipso, vel ab ipsius hereditate consequentem: ut in simili tradit *Rot. cor. Coccia. dec. 2158. num. 3. ibi = Et prædicta corroborantur ex secunda parte Statuti, in qua disponitur per hæc verba &c.* (quæ quidem verba sunt omnino similia illis, quibus utitur nostrum Statutum sub §. *Et si d. Mulier*) & infra = *Cum igitur Statutum vellet, filios non dotatos dotari ad hanc effectum de paragu, considerat quantitate patrimonii, qualitate conjugum, & numero liberorum, & sic ex hereditate paterna, apparet, quod intentio Statuti quoad effectum exclusionis ab hereditate Patris, ut filia, vel neptes essent dotatae ex hereditate Ascendantis, ut in simili de interpretatione Statuti præ intellectu unius partis arguit ad intellectum alterius Dec. &c.*

- Confirmaturque hujusmodi interpretatio
 23 exemplo Statuti Urbis cap. 145., quo filiae foeminae in aliquo succedere Patri prohibentur, jubenturque contenta dotibus pro eis datis esse,
 24 Quantumvis enim filia fuerit ab extraneo dotata, nihil tamen minus haud excluditur ab hereditate Patris, qui de suis Bonis dotem non dedit, ut explicant *Fenzon. ibid. num. 3., Constant. annot. 39. art. 3. num. 186., Rot. cor. Coccia. decif. 525. num. 4., decif. 1177., & decif. 1232. utrobique num. 1., & prius decif. 1158. num. 3. ibi = Unde hæc dos in locum suæ portionis succedit, quæ successu est quodammodo impossibilis respectu non Dotantis, & si aliter Statutum intelligeretur, magis refutaretur iniquitas, quia Statutum excluderet filiam à successione paterna, quæ illi debita est, & absque alia causa, & obsequæ eo quod aliquando haberet de bonis paternis, dummodò ab aliquo extraneo dotata esset, excluderetur, quæ absurditas ex toto debet citari &c.* = & *cor. Bich. dec. 80. num. 17., & decif. 37. num. 26., & in rec. decif. 110. num. 12. part. 7., & decif. 133. num. pariter 12. part. 4., & in Romana immixtionis 27. Junii 1710. §. Dixi cor. R.P.D. Aldrovando, & in terminis Statuti demandantis, quod filia ultra dotem constitutas nihil petere possit = respondet Angel. conf. 126. num. 3., & *Brun. de Stat. exclus. femin. artic. 8. quæst. 16. num. 63., & exemplificando tradit Rot. cor. Coccia. d. decif. 1158. num. 2. in fin. Et summā quidem ratione, quia, si Statutum corrigis Jus commune in uno, in eo videlicet, quod propter solam dotem foemina arceatur à virili successione, cur illud ita interpretari velimus, ut corrigat in duobus? contra monium Aliograd. sen. conf. 33. num. 34. lib. 1., *Palm. nep. alleg. 15. num. 11., alleg. 30. num. 27., alleg. 21. num. 12., alleg. 68. num. 53., & alleg. 81. num. 4., Rot. apud eund. decif. 265. n. 4., Mogou. decif. Florent. 105. num. 6., Mart. Medic. decif. 20. num. 28., & 29., Rot. decif. 432. n. 10. part. 1. divers.***

Præsertim verò, quia Statutum Savonense, 26 de quo est controversia, foeminas non excludit favore masculinorum, & contemplationem agnationis, sed, cum statuente dispositionem inceperint à dotatione, causa finalis exclusionis in Statuto demandatæ referenda unicè est ad do-

tem, juxta famigeratam *Theoric. Castren. in l. Titio centum §. Titio genero num. 8. in fin. ff. de condit. & demonstr. quam, omiffis antiquioribus, probant, & sequuntur Aliograd. conf. 17. n. 11. lib. 1., Card. de Luc. de dot. disc. 13. num. 4., & disc. 91. num. 5., *Manf. consulti. 14. num. 22., & seq., R. P. D. Zaal. ad Statut. Favent. tom. 1. lib. 3. rubric. 28. num. 2., & Constant. ad Statut. Urb. annot. 35. artic. 2. num. 59., & 62., in Romana dotium 25. Junii 1708. §. Bona potissima cor. Molines, & in ejus confirmatoria sub die 25. Januarii 1709. §. Conveniebant cor. eod., in *Æstina legitima 21. Janui ejusd. anni §. Ex quibus cor. eod., & in puncto nostri d. Statuti Savonenfis, de quo est questio, admittit Rot. in Romana, sen Savonen. successibus 13. Martii 1705. §. Credo igitur cor. R.P.D. Aufold. impress. p. Paul. differt. 40. dec. univ. Quamobrem, cum exclusio fit doti omnino correfpctiva, eò facilius dicendum est, quod locum habeat respectu illius solam hereditatis, qui dotem dedit, non autem respectu alterius, qui nullam dotem constituit: quod quidem seise aliter habere forsan posset, si foemina non propter dotem, sed propter agnationem, & favore masculinorum excluderetur, 29 ut bene admovent *Negafant. respons. 493. n. 24., & seq., Constant. ad Stat. Urb. annot. 39. artic. 3. num. 180., & num. 204., & seq., Rot. decif. 405. num. 28., & seq. part. 5., decif. 342. num. 22. part. 12. ibi = non verò exclusionem esse consequentiam ad dotem, quæ aliàs cum effect. naica, vices plurium Dotatum explet, quod fieri non possit, habita ratione ad ipsam dotem, secus favore masculinorum = cor. Merlia, decif. 390. num. 15., & seq., & in Fulgierian. successibus, & dotum 21. Martii 1707. §. Ulterior cor. Scatto.****

Fortius in nostro casu dos dicenda est causa 30 principalis, & finalis exclusionis, ideoque mulier exclusæ censi debet ab hereditate illius tantum, qui dotem dedit, quia legitime loco succedit, cum d. dotis constitutio, atque taxatio post Patris obitum non fuerit remissa arbitrio fratrum, sed duorum Proximiorum, qui dotem miorem legitimā arbitrari non possunt, 31 *Moratt. respons. 23. num. 11., Surd. conf. 393. num. 24., Merlia. de legit. lib. 3. tit. 7. quæst. 8. num. 12. in fin. versic. sed si dotatio, Constant. ad Stat. Urb. annot. 35. artic. 2. num. 58., 59., & num. 73., Rot. cor. Bich. decif. 83. num. 8., & in rec. decif. 156. num. 15. part. 15., & post Albius, de incuss. in Judic. decif. 10. num. 13., cum aliis in *Pisanen. hereditatis 27. Julii 1638. §. Unde eò magis cor. Priolo, & in Æstina legitima 27. Januarii 1709. §. Tertio quia cor. Rmo Molines.**

Prout etiam, quia Statutum, de quo res est, 32 mentionem facit de legitimā, quo casu ambigi nonquit, quin dos legitime loco succedat, terminarumque exclusio procedat non à causā contemplatæ agnationis, sed à sola dotatione, ut 34 tradunt *Boss. de dot. cap. 7. num. 71. ad 74., Card. de Luc. eod. tract. disc. 13. num. 9., Constant. ubi supra num. 76., Rot. d. decif. 156. num. 17. part. 15., & in d. Æstina legitima 21. Januarii 1709. §. quæstio quia cor. Molines, & in terminis dicti Sta-*

Sta-

Statuti Savonen. in d. Romana, seu Savonen. successoris 13. Martii 1701. d. 5. Credo igitur cor. R. P. D. Anselm. post dict. differt. 40. Paulus dec. nunc.

- Agnoscat Pars adversa juxta minimè posse, lege municipalis Savonenis, ideòque attendendum esse ait Statutum Januense, ad quod recurritur solet tum ex particulari Savonæ Decreto, tum quia tale Statutum, utpote conditum à Civitate dominante, vim, & auctoritatem Juris communis obtinet in tota subiecta Ditione; tenor autem dicti Statuti, ita se habet = *Filiabus non maritatis, neque dotatis descendentiis, quæ fratres attingunt consanguineos, vel saltem ex Patre, vel ipsam liberis masculis habuerint, non possunt heredes Descentis in Bonis, cujus dotari habebant, neque pro dote, neque pro dotatione, neque pro successione aliquoties molestari, postquam verò datus fuerint, vel eis aliquid legatum fuerit ad sui maritum, vel monachum, possunt de eo disponere, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, si fratres utriusque, vel ex Patre consanguineos masculos, seu liberos masculos ex eis non habuerint* = Hinc verò exadverso contenditur, frustra per Jacobum Antonium hodie peti Sor. Joannæ Hieronymæ dorem, quæ, et illi eidem competere posset, non tamen caderet sub qualibet voluntaria ipsius dispositione, sed esset ad eadem omnibus fratribus reservanda, & inter eosdem suo tempore æqualiter distribuenda, ideòque D. Jacobum, nullà habita reportata renunciationis ratione, nihil, nisi quartam partem dictæ dotis consequi posse.

- Verumtamen facile ab hujusmodi objectione expedire non possumus. Nam, si per dictum particulare Decretum ad Statutum Januense per Savonenses recurritur in Casibus dumtaxat, & casibus, in quibus statuta Savonæ deficiunt, ut Pars Adversaria nequit inficari si id etiam exposcit recta juris nostri ratio; communisque Doctorum omnium consensus, quo vulgò receptum est, ut statuta Civitatis superioris, & dominantis, non nisi in subsidium, deficiente scilicet Statuto particulari loci, Castri, vel Civitatis subiectæ, attendantur ad text. in §. final. *Instit. tit. de Satisfact. DD. in leg. Omnes Populi ff. de Jusfit. & Jur. Luderich. conf. 108. num. 7. Honded. conf. 13. num. 11. lib. 1. Nervian. conf. 58. num. 6. & seqq. Cephal. conf. 168. num. 7. Menoch. conf. 227. in fin. Gratian. discept. 7. num. 1. & discept. 9. num. 14. Pigault. ad statum. Ferrar. lib. 1. rubric. 2. num. 27. tom. 1. Merila. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 18. num. 70. Borden. collat. legal. 2. num. 71. lib. 1. Thonart. decif. 55. num. 35. & seqq. & decif. 102. num. 8. Leoncill. decif. 28. num. 3. Rot. Florent. apud Palm. Nep. decif. 366. num. 12. Rota Romana coram. Mantie. decif. 259. num. 3. vers. non obstat, cor. Seraphin. decif. 1161. per tot. coram Coccin. dec. 1451. num. 6. & cor. Baratt. decif. 330. num. 20. & in rec. decif. 217. num. 25. part. 5. & dec. 368. num. 9. part. 19. i. Quia iusta ratione, aut quo colore recurrere ad statuta Januæ volumus, quando Savonenis Statutum foeminis non pro-*

hibet de dote sua disponere; imò verò sub rubric. de contrah. mulier. expressè permittit foeminis, ac Puellis inuuptis (accidentibus tamen solemnitatibus in eâ præscriptis) contrahere, bona sua obligare, renunciare juribus suis, donare, legare &c., & sub rubric. de testam. iidem pariter permittit indistinctè disponere de omnibus earum bonis? Porro quid aliud est, mulierem disponere posse de omnibus suis bonis, quam posse disponere de dote? Bona enim mulieris ut plurimum consistunt in dote, quæ ejusdem mulieris patrimonium idcirco dicitur, ad text. express. in leg. denique §. Sed utrum ff. de minor. leg. ult. Cod. de dot. collat. leg. nunc. §. Et hoc ex res uxoris ditione Cod. de rei uxoris act. Decian. conf. 19. num. 6. lib. 2. Buff. de dot. cap. 9. num. 22. Milonen. decif. Sicil. 10. num. 35. lib. 1. Sanfelice. decif. Napol. 130. num. 9. & 14. in fin. Rota cor. Emer. juxta decif. 706. num. 2.

Certoque certius prædictum Savonenis Statutum pro decisione hujus Cause est attendendum, non verò ad Januæ Statutum est recurrendum, quia inter utrumque clara, ac literalis intercedit incompatibilitas à prædicto siquidem Januensi statuto cavetur, ut foeminae decedentes non dotatæ, si habeant fratres, non possint amplius dotari à statuto inter Savonæ disponitur, quod foeminae tam vivæ, quam mortuæ indistincter dentur, ibi = *Et si forte ipsa mulier decederet, priusquam dotata fuisset, habeatur, & haberi pro dotata ipso jure, & facta secundum conditionem personarum, & substitutionem, seu vires hereditatis in arbitrio quatuor prædictorum, qui prius de dote taxare voleant vigora hujus statuti, ac si dicta mulier ageret in bonis suis* = & infra = *Et si quo casu fratres, vel fratres prædicti, seu fratrum, vel fratris filii, ut supra, moriantur, seu negligenter, quoties essent super hoc etiam simpliciter requisiti, sed non curarent mulierem prædictam sororem suam, seu amitam, ut supra, dotare, & dotes assignare modo, & ordine prædictis, tunc dotetur tam vivæ, quam mortuæ, ut supra* =

Cum igitur tanta sit inter utrumque statutum diversitas, & contrarietas, immò etiam incompatibilitas, in dubium venire nequit, quin in concursu Statuti Civitatis dominantis cum Statuto loci, seu Civitatis subiectæ de eadem materia tam diversa disponente, istud sit attendendum, juxta text. in leg. 2. §. ult. visum ff. de reg. jur. leg. final. Cod. de testam. Bald. in leg. In civile num. 8. ff. de Jusfit. & jur. & in cap. Transito num. 4. §. de Confit. & in celebri conf. 201. lib. 1. Cruz. in leg. Omnes populi num. 22. ff. de Jusfit. & jur. Gabriel. conf. 29. num. 46. lib. 2. Cephal. conf. 169. num. 7. lib. 2. Menoch. conf. 227. lib. 2. Roland. conf. 5. num. 25. lib. 4. Gratian. discept. 474. num. 1. Penzon. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 12. num. 2. Borden. collat. legal. 2. num. 70. Rot. Florent. apud Palm. Nep. dict. decif. 366. num. 11. Rota Romana cor. Baratt. decif. 333. num. 5. in rec. decif. 145. num. 28. part. 6. & dict. decif. 358. num. 8. part. 19.

Bononien.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum concessa non secundum mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetam in loco rei sitae faciendam esse, ostenditur, sive ex communiori Sententia, quod locus contractus proprie dicitur, ubi res tradenda est, sive ex benigniori sumenda interpretatione potius Concessionarii, quam Concedentis favore, sive etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissime, quoad fieri potest, extendenda, juncta praesertim observantia apta declarare, atque etiam ampliare, prout magis Concessionario expedierit, ipsius Pontificis concessionem, demumque ex eo, quod saltem in dubio ad favorem concessionarii possidentis debeat pronunciari.

VOTUM XLVIII.

- 1 In mensuratione faciendâ modus consuetus in loco imit contractus debet attendi & num. 9., & 25.
- 2 Et de ejusdem loci mensura Contrahentes intellexisse censetur, & num. 10.
- 3 Proceedit etiam in contractibus feudalibus.
- 4 Consuetudo loci contractus est in iis omnibus observanda, quae illius solemnitas, & perfectionem respiciunt.
- 5 In iis vero, quae contractum jam perfectum subsequuntur, debet consuetudo loci rei sitae prevalere, & num. 30.
- 6 Mensura patris loci contractus, quâ rei sita, si minor, servanda est.
- 7 In contractibus, quod est minimum, sequendum est Promissoris favorem, & ratio nu. 59.
- 8 In dubio semper minimum quod est, debet servari, & num. 54.
- 9 Credibile in dubio sequendum est, & nu. 117.
- 10 Princeps non praesumitur scire particulare statuta, & consuetudines locorum, & num. 97.
- 11 Eaque ad illius scientiam non pertinent.
- 12 Consuetudo est quid facti.
- 13 Princeps nequit praesumi id voluisse, quod ignorabat & num. 17, 55., & 93.
- 14 Fendi concessio interpretatur, ex tacito, vel expressa concedentis Principis voluntate, & num. 91.
- 15 Principis concedentis voluntas non debet ad illo extendi, quae cogitare non debuit.
- 16 Princeps concedentis voluntas est ad mentem Juris redigenda.
- 17 Ita ut censetur in concessione comprehensisse, quod sub illa de Jure poterat venire & num. 96.
- 18 Mensuratio, quod sit faciendâ juxta consuetudinem non loci contractus, sed rei sitae, communis opinio est.
- 19 Praesertim in stabilibus, & num. 33. 40., & 41.
- 20 Proceedit eâ magis, quando ad sit observantia.
- 21 Princeps concedens praesumitur quoad mensurationem id voluisse, quod in usu esset.
- 22 Consuetudo loci contractus attenditur, si qua minus expressa à Partibus tanta sunt.
- 23 Locus contractus proprie non intelligitur, ubi patris initia est.
- 24 Sed ubi res tradi, vel solutio fieri debet, & cum 41.
- 25 Proceedit id, juxta nonnullos, nunc quoad fore competentiam.
- 26 Ab aliis vero indistincte accipitur quoad omnia respectu contractus executionem.
- 27 Locus contractus aestimatur non ex initio rei gestae, sed ab effectu.
- 28 Pretium rei spectandum est ex loco, ubi tradenda res est, non ubi ad eam agitur.
- 29 Stabilibus in contractum deductis, loci consuetudo habetur velut eorum qualitas naturalis, & inseparabilis, & num. 36. 36., & 110.
- 30 Natura a suo subiecto non separatur.
- 31 In contractibus naturalia res etiam non expressa subintelliguntur.
- 32 Stabilium concessio facta intelligitur sub illis qualitatibus, quibus a locali consuetudine efficiuntur & num. 52., & 57., & 142.
- 33 Consuetudo est velut natura rei.
- 34 Locum rei sitae consuetudo in mensuratione stabilium quia debet servari, dubitat nemo.
- 35 Ubi res est de contractibus Privatorum nu. 82.
- 36 Actus, cujus expeditio in tertium locum censetur, in illo celebratus intelligitur.
- 37 Mensura Emptoris utilis debet attendi.
- 38 In mensura primo attenditur loci rei sitae consuetudo, vel locorum vicinarum, deinde quae loci contractus.
- 39 Mensuram faciendam esse juxta consuetudinem loci rei sitae, censent nonnulli solum quoad stabilia, & nu. 46., alii vero, etiam quoad mobilia, & num. 47-48., & 49.
- 40 Feudalis rei concessio intelligitur facta juxta loci rei sitae consuetudinem.
- 41 Proceedit, etiam in Causa Concedentis, vel in loco feudi dominatus contraria consuetudo viget, & num. 52.
- 42 Mensura debet juxta consuetudinem loci rei sitae, etiam in feudalibus attendi.
- 43 Contractus in dubio interpretatur Promissoris favorem, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere.
- 44 Non ita vero, si hac ratio cesset, interpretatur.
- 45 In investituris liberum est non Concessionario, sed Concedenti verba clarius concipere.
- 46 Et eorum ambiguitas ipsi potius, quàm illi debet obesse, & nu. 64. 123., & 141., & 157.
- 47 Patris obscurum debet contra Venditorem, vel Locatorem interpretari, & nu. 124.
- 48 In contractibus privatorum strictissima sit interpretatio, & cum 84.
- 49 In concessione Principis qualibet reijctâ stricta interpretatio, & num. 86.

- 67 Beneficium Principis quàm plenissimè interpretari debet, & num. 89., 128., 136., 145., 158., & 180.
- 68 Quoad rem scilicet, locum, tempus, modum, & Personam.
- 69 Feudi concessio non tam contractus, quàm beneficium Principis dicitur, & num. 145., & 179.
- 70 Estque latissimè interpretanda.
- 71 Dispositionis ejusdem dubia interpretatio ex qualitate rei, & Disponentis affectione pendenda est.
- 72 Principi liberalissimum praesumitur.
- 73 Liberalitate nil est naturae hominis accommodatius.
- 74 Liberalitas propria est magnanimitatis Principum.
- 75 Principes armis vinci minis flagitiosum est, quàm vinci magnificentia.
- 76 Principum virtus potissima est liberalitas.
- 77 Tit. Vespasianus diem, quò Nulli fuerat gratificatus, perdidiisse professus est.
- 78 Nobilitas facit, ut, quod sponte tribuitur, debere existimetur.
- 79 Vique praestitum nil censetur, si non fuerint beneficia adancta.
- 80 Principem offensis stricta ejus liberalitatis interpretatio, & num. 87. i & 130.
- 81 Principis concessio non debet aliorum contrarium regulis subjacere.
- 82 Mensura in loco rei sita consueta, est contra Venditorem adancta.
- 83 Mensura in loco rei sita consueta est observanda in concessione Principis.
- 84 Principi liberalitatis frenum non habet.
- 90 Principi liberalitas cum extensione debet accipi, & num. 92.
- 91 Praesertim, quando ejus concessio non tantum ledit imperii dignitatem.
- 92 Principi si numm ex tribus officiis concedat, Concessionarius potest melius eligere.
- 94 Principi gratia nisi proprio concessa, intelligitur de re pinguiori.
- 99 Principi si, quod voluit, expressit, id quod non expressit censetur, vel ignorasse, vel voluisse, & num. 128.
- 100 Discretionis loquendi modus passim in Jure attenditur, & num. 119.
- 101 Principi non censetur inconsultò egisse.
- 102 In Principe scientia non requiritur mensura consueta in loco rei concessa, ut eadem mensura debeat attendi.
- 103 Sed sola Jure est ejusdem loci certitudo.
- 104 In piante, ejusmodi mensura conventa reputatur.
- 105 Solutionem qui alio loco promittit, quàm ubi contrahit, ejus loci legibus sese adstringit.
- 106 Licet specifi. cum eorum non habeat utilitatem.
- 107 Locum, ubi situm est beneficium, non ubi fuerit collatum, debet attendi quoad redituum estimationem.
- 108 Idem quod moneta qualitatem in Personae a Summo Pontifice reservata, nisi moneta Camerae, vel Romana fuerit expressa, & d. 143.
- 109 Tametsi Pontifex scientiam moneta eo loco currentis non haberet.
- 111 Congrua Episcopo, vel Paracho reservata, intelligitur de moneta illius loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit, & num. 112.
- 113 Scientia Principis de mensura consuetudine in loco rei concessa ex quibus possit argui? & num. 117.
- 114 Nicolai V. quo loco natus, quoque literis, bonisque artibus instructus, & per quem ad Pontificatum fuerit evectus?
- 115 Idem ex quibus generari valeat mores, & consuetudines Bononiae notat habuisse? & num. 149.
- 116 Et Bononienses benevolentia fuisse profectus?
- 117 Princeps diu versatus in loco rei concessa, dicendus, ejus loci mensuram voluisse attendi.
- 119 Discretivus loquendi modus non attenditur, ubi diversa quoad rei dispositas ratio concurrat.
- 120 Et ex quibus diversitas valeat ostendi?
- 121 Discretiva locutionis argumentum debile, & non raro fallax reputatur.
- 122 Praesertim cum suppetit ratio, cur non oportuerit sic in uno, ut in altero sese explicare.
- 125 Nicolai Pont. V. virtutibus clarus fuit, & liberalitate insignis.
- 126 Vique in paucis manifestus nuncupatus.
- 127 Ex indole, & habitu causarum quid ille salutaris esset licet arguere.
- 128 Principibus ex liberalitate gloria paratur.
- 131 Principi id concessisse dicendus, de quo interrogatus respondisset, & num. 133.
- 132 Prodit in qualibet conventionis, dispositionis, Lege, vel Rescripto.
- 133 Verisimile quod est, pra expressa habetur, & num. 134.
- 135 Lex semper loquitur.
- 137 Lex ubi aperte loquitur, conjecturari in dubio apud non est.
- 138 Lex ubi odest quoad contractus Principum, non est eorum voluntas persequenda.
- 139 Lex generalis facta à Principe differt ab ejus particulari contractu, & in quo? num. ad 145.
- 146 Auctoritas in uno casu loquens, in alio diverso nequit allegari.
- 147 Ab Ambrosianis & Decisionibus in paucis loquentibus non debemus recedere.
- 148 Derisio in terminis, est attendenda, neglectum generalibus regulis.
- 150 Verba concessionis nequeunt in uno verificari, cum ad plura diversa sunt.
- 151 Dispositionis una pars ultra vim declarat.
- 152 Mens dubia loquentem ex verborum proprietate interpretanda est.
- 153 Ambiguitas qui loquitur, id loquitur, quod ex his, quae significantur, sensu.
- 154 Et talis intelligitur esse mens in corde, quale est verbum in ore.
- 155 A verborum significatione recedendum non est.

est cum constet, Disponentem aliter sensisse.

156 *Presumptis verbis expressis non debet prevalere.*

158 *Observantia dicitur interpretatio Regi-
nae, omnem remotionem difficultatem.*

159 *Observantia censetur ipsa eadem dispositio,
ipsique a principio inesse.*

160 *Observantia in feudalibus primam tenet se-
dem.*

161 *Observantia in feudalibus, debetur, tam-
quam matri, reverentia.*

162 *Eaque flante, non est ad argumenta recur-
rendum.*

163 *Observantia in feudalibus est firmissima In-
vestiturarum interpretis, & num. 219.*

164 *Esque attendenda contra veriorem etiam in-
tellectum, & num. 196.*

165 *Atque ultra id, quod verba patiuntur.*

166 *Privilegia sunt sapientie naturae sive inter-
pretanda, & num. 178.*

167 *Privilegia juxta observantiam subsistentia
declamantur, & ampliatum recipiunt inter-
pretationem, num. 168, & 169.*

169 *Observantia subsistentia privilegium ampliat,
etiam contra ipsius verba.*

170 *Regalia specificum requirunt interpretationem.*

171 *Regalia, licet specificè non expressa, obse-
cutum tamen observantiam, & possessionem,
comprehensa in concessione reputantur.*

173 *In regalibus observantia longi temporis non
requiritur, ubi res non est de prescribendo iure
nova concessio, sed de concessione impetran-
da, & num. 173.*

174 *Eorumque comprehensio in Investitura ex
modis etiam temporis observantia declara-
tur.*

175 *Observantia, ad ampliandum privilegium,
de censibus etiam sufficit, & num. 183.*

176 *Procedit, & in feudis, & num. 184, &
197.*

177 *Privilegium est concessio contra ius.*

179 *Fendis concessio non contra, sed præter ius
datur.*

*Et quid ea concessio a privilegio differat? num.
180, & 182.*

185 *Centenaria duplii virtute Regalia contra
ipsum supremam Principem valeant prescri-
bi.*

186 *In feudis observantia interpretativa decla-
rat quid in investitura comprehensum sit, &
num. 219.*

187 *Omne iidem circa eam dubium admittit, &
num. 195.*

Et feodi substantiam determinat, num. 193.

188 *In feudalibus, quod fuit aliqua tempore ob-
servatum, velut expressum in investitura
habetur, & num. 198.*

189 *Observantia totum facit.*

190 *Possessionis posterior qualitas declarat quid
ab initio fuit intentio.*

192 *Observantia in feudis potest eorum naturam
immutare.*

*illaque immunita a servitio reddere num. 193,
nec non alienabilia, & ad feminas transito-
ria, num. 194.*

199 *Scientia consuetudinis in Principe
concudente presumitur ex his, quae palam
sunt.*

200 *Atque ex alium pluralitate, & longeva
possessione.*

201 *Scientia consuetudinis in Prince-
pe, ut hac dicatur in ejus concessione ratio-
nata, non requiritur, quando possident habet
juris adfessionem, & titulum.*

202 *Licet minus validum.*

203 *Sed autem ad id est Ministrorum scientia.*

204 *Prescriptum non agitur contra Principem,
sed contra alios non volentes ignorantiam al-
legare.*

205 *Prescriptionem non interrumpit litis, quae fuit
derelicta.*

206 *Minusque observantiam.*

207 *Prescriptionem ex lapsu annorum 150. jam
completam non interrumpit litis postea super-
veniens.*

208 *Observantia spatio 150. annorum post conse-
ssionem continuata, a lite postmodum mota
non interrumpitur.*

209 *Observantia proximior concessioni debet præ-
valere in concursu alterius observantia postea
subsistentia.*

210 *Observantia ex alio ad ejus formam judicia-
liter gesto, confirmata dicitur.*

211 *In verbis talis esse sensus intelligitur, quomodo
demonstrat effectus.*

212 *Observantia interpretativa concedit non conce-
ssa, & cum nova concessione habet, &
num. 220.*

213 *Possessoris favore in dubio resolvendum est,
& num. 215.*

214 *Potum ubi dubium est, sententia debet ferri
absolutoria.*

216 *Possessoris favore in dubio fiat omnis presump-
tio.*

217 *Possessoris jura eo ipso potiora sunt, quod jura
Adversarii dubia remanent.*

218 *Possessor, dubio superveniente, eoque perdurante,
in conscientia ad nil tenetur.*

221 *Possessor rei feudalis, licet de ea non investi-
tus, prescriptione triginta annorum se tueri
possit.*

Intellige de feodo seculari num. 223.

222 *Possessor 40. annorum in feudis Ecclesiae re-
quiratur, ut prescriptio possit allegari.*

224 *In feudis secularibus 30. anni sufficiunt ad
prescribendum ex toto libertatem a servitio.*

225 *Decem autem sufficiunt, si dubium sit concessio.*

226 *Possessio centenaria optimum quatenus melio-
rem titulum inducit.*

227 *Et sufficit ad prescribendum contra Principem,
quae ipsi reservata sunt.*

228 *Tamen si deficiat concessio.*

229 *Procedit etiam contra Ecclesiam Romanam.*

230 *Regalia spatio 30. vel 40. annorum prescri-
buntur, quando litis cum Principe non est, &
num. 231.*

233 *Princeps, quod plus est, presumitur concessisse.*

234 *Fendum ubi conceditur, saluum remanet Principi altum, & directum dominium.*

UT ad propositæ quæstionis resolutionem rectè procedatur, facti speciem breviter ob oculos ponere diximus. Nicolaus V. Pontifex Maximus anno 1447. locum quemdam ad mensuram unius miliarii sejunctum à Territorio Bononiensi, & titulo Comitatus decoratum Sanuto in Feudum nobile concessit, impartitæ eidem facultate exigendi in moneta Bononiensi certam annuam quantitatem erogandam in ejusdem loci reparatione; concessionem verò hanc secuta est Feudatarii possessio diutissima.

Anno 1605. solite finitimarum Jurisdictionum contentiones, quæ præcipue ob finium incertitudinem exoriebantur inter Civitatem Bononiensem, & Baronem prædictum delatæ fuerunt ad Summum Pontificem Paulum V., qui annuens precibus Baronis, Causæ cognitionem commisit Legato Provincie, ut nempe, servatis servandis, terminos pueret: Instructio itaque Processu, veluti preliminaris, & quidem acerrima inter Partes exorta est controversia super modo mensuræ; an scilicet esset faciendi per aerem, an per terram, an à centro, an à conterminis adificiis; an per circulum, an verò per latera aequalia; sed, Judice sic mandante, à Peritis communi consensu electis fuit facta dimensio tribus omnibus modis enarratis, retentæ tamen, & servatæ semper consuetudine mensuræ Bononiensis, quæ differt à Romana, etque paulo amplior, ut credimus.

His peractis, id, quod maxime exoptabatur concessum non fuit; nam, consopitæ Causæ, termini non fuerunt apposti; quare his eadem modo refurgens novum etiam dubium secum affert, à primis quidem diversum, sed minime spernendum: an scilicet miliare, de quo loquitur Pontifex in concessione, sit jure intelligendum, juxta mensuram Bononiensem; an potius juxta communem Romanam, super quo præ veritate consultur.

Anceps profecto quæstio est inter Doctores: Si vendatur, aut alio modo concedatur res ad mensuram, & non idem fit modus mensurandi in loco in quo contractus, & in loco rei sitæ, vel ubi res tradenda est, quænam tunc ex istis mensuris attendi debeat? & Bartol. in leg. *semper in stipulationibus ff. de leg. fur.* concludit, attendendam esse mensuram solitam, & consuetam in loco, in quo celebratus est contractus, cum de ea Contrahentes intellexisse præsumendum sit, eamque sequuntur Cognol. *ibid.*, Roland. à Valle *conf. 100. tom. 3. num. 7. & plurib. seqq.* ubi plene hanc firmat opinionem, Gabriel de *consuetud. consuef. 2. num. 21.*, Mantica de *tact. & ambig. convent. lib. 3. tit. 13. num. 18.*, Carpan. ad *Szas. Mediolanen. tom. 2. cap. 212. num. 2.*, Gratian. *discept. 21. tom. 1. num. 19.*, Croall. *quæst. 733. num. 9.*, & *seqq.*, Cenc. de *consuef.*

quæst. 85. num. 40., Cancr. *part. 2. cap. 6. n. 159.*, Fragus. de *regis. Reipub. tom. 1. lib. 7. disp. 19. s. 2. num. 70.*, Antioell. de *loc. legal. lib. 2. cap. 19. num. 65.*, Ofsch. *decif. 114.*, & alii, quos relict Solo ad *consuetud. Sabaud. tom. 1. de cæst. foliar. ghesf. univ. num. 11.*, & in terminis feudalibus eam quoque sententiam amplecti videtur Ro-
sentbol. de *send. tom. 1. cap. 1. conclus. 14. un. 17.*
& 18., ubi tradit, consuetudinem loci contractus observandam esse circa omnia ea, quæ illius solemnitate, atque perfectionem, seu consummationem respiciunt: In his verò, quæ contractum jam perfectum, & consummatum consequuntur, prævalere consuetudines loci rei sitæ, sequiturque Bart. in *d.l. semper in stipulationibus.*

Præcipue verò, quando, prout in casu nostro, mensura in loco contractus minor est, quàm in loco rei sitæ, ut scilicet favore Promissoris, quod minimum est, sequamur, ex responsu Valsupia in *d. leg. semper 34. ff. de regul. fur.*, dicentis. *Semper in stipulationibus, & in ceteris contractibus id sequimur, quod altum est, ut si non patet, quod altum est, erit consequens, ut id sequamur, quod in Regione, in qua altum est, frequentatur. Quid ergo, si neque Regionis mos appareat, quia variis fuit? ad id, quod minimum est, redigenda summo est, & concordat Text. in leg. quidquid adstringenda 99. in princip. ff. de verb. obligat. ibi = ac ferè secundum Promissorem interpretamur = leg. si id stipulatus 109. ff. eodem ibi = Quia in stipulationibus id servatur, quod minus est = & leg. semper in obsecris 9. ff. de regul. fur., ubi hæc regula generalis: traditur semper in obsecris, quod minimum est, sequimur; Nec distillat est, quod dicitur in in leg. unum 79. ff. de legat. 3. ibi = Nummis indistincte legatis, hoc receptum est, ut exiguius legatis videantur, si neque ex consuetudine Patrisfamilias, neque ex Regionis, unde fuit, neque ex contextu Testamenti possit apparere.*

Hæc itaque ratione videtur omnino dicendum, quod miliare, de quo loquitur Pontifex in concessione, intelligendum sit de miliari Romano, quod minus est, quia Romæ celebrata fuit concessio, & quia de illo verisimile est Pontificem sensisse, id enim sequi debemus, quod credibile est fuisse cogitatum, ut sunt verba Textus in leg. cum in Testamento 24. in fin. ff. de reb. dub. & melius ad rem nostram confert Textus in leg. Si servus 50. §. fin. ff. de legat. 1. his verbis = Si numerus unumvotus legatus sit, nec appareat, quales sunt legati, ante omnia ipsius Patrisfamilias consuetudo, deinde Regionis, in qua versatus est, exquirere est =. Idque etiam iulicetur firmissimâ ratione: nam, cum Pontifex non præsumatur scire particularia statuta, & consuetudines locorum, quæ ad Principis scientiam non pertiunt, quia consuetudo est quid facti, præsumi nequit, cum id voluisse, quod ignorabat ad Textum in leg. 1. ff. de condi. indebit. leg. tres Fratres 33. in fine ff. de pact. & alibi, quæ sanè ratio fortius urget in subiecta materia, in qua agitur de concessione feudalisi Jurisdictionis, ac Territorii, quæ, ex notis principis, tota pendet à voluntate siue ex pref-

preffa, five tacita fupremi Principis illam clar-
 17 gentis, idcirco nemo non videt, quam abfur-
 dum fit eam extendere ad illa, de quibus non-
 18 cogitavit, imò verò cogitare non debuit, fi
 ejus voluntas redigatur ad mentem Juris, illam
 19 ita interpretando, ut summum Pontificem in
 ea concellione comprehendere cenſamus, quod
 20 de Jure ſub illa venire poterat.

Quamquam verò hæc plurimùm urgeant;
 nihilominus in contrariam trahimur ſenten-
 21 tiam, quæ & ſua habet momenta rationum,
 frequentioribus Doctorum ſuffragiis ſulcita
 22 videri poteſt, & rerum judicatarum auctorita-
 tem confirmatur; nempe, quod meſura illa at-
 tendenda ſit, quæ ſervatur in loco, ubi rei tra-
 23 ditio ſit facienda, & præcipue in ſtabilibus; e-
 que libentius eam amplectimur ob facti circum-
 24 ſtantias, & præſertim diuturnam obſervantiam,
 juxta quam, ſi Vaſallus uſque in hæc tempora
 25 Territori ſui fines protendit quouſque porrigi-
 tur militari Bozonienſe, præſumendum eſt,
 ſupremum Principem juxta hanc longiore me-
 26 ſuram Territorii fines conſtituiſſe.

Ut igitur ordinatim ſingula demonſtrems,
 primum noſtræ ſententiæ fundamentum conſti-
 27 tuti poſſe videtur in eo, quod, licet in meſura,
 ſicut & in cæteris, quæ minùs expreſſè cauta
 ſunt inter Partes, conſuetudo loci contractus
 attendatur: tamen non iſ proprie locus contra-
 28 ctus intelligitur, ubi pactio inita eſt, ſed potiùs
 ubi rem tradi convenit, juxta *Textum expreſſum*
in leg. contraxiſſe 11. ff. de actiõ. & obligat.
& leg. aut ubi ff. de bon. auctori. Judic. poſſiden.
ibi = Contractum autem non atque eo loco intelli-
gitur, quo negotium geſtum eſt, ſed quo loco ſol-
venda eſt pecunia &c., & licet nonnulli putaverint,
 29 hæc procedere ſolum contra hoc Fori competen-
 tiam, ubi ſcilicet ibi Contractus conveniri poſſit,
 ſed ubi rem tradere promiſit: Alii tamen hoc
 inſtinctu accipiunt quoad omnia ea, quæ contra-
 30 tractus executionem, & implementum reſpi-
 ciunt, admittentes communiter diſtinctionem
Baldi in leg. cauſas p-palos cod. de Summ. Tri-
but. quod circa ſolemnitatem actus ſervanda.
 ſit conſuetudo loci, in quo actus geritur, quo
 verò ad ejus executionem inſpici debeat mos,
 & conſuetudo loci, qui executioni ipſi, & contra-
 ctus in implemento deſtinatus eſt, *Bruneſman. in*
leg. unica cod. ubi convenit. qui cert. loc. dar.
promiſſ. Petz. ibidem in princip., Damell. con-
cileat. lib. 17. cap. 14. in princip., & Litt. B., ubi,
 31 quod locus contractus non æſtimatur ex initio
 rei geſtæ, ſed ab effectu, *Oldrad. conſ. 168. n. 1.*
Aliaſ. conſ. 167. n. 1. Myſinger. relati Bald. Aug.
geb., Fulgoſ. & Cyn., Alberic., Joſon., & alii
cent. 4. obſerv. 42. verſ. aut verò querimus, ubi
contrarias theoricas hoc modo conciliat Polafce
alleg. 72. num. 4. verſ. hoc tamen, Larrea deciſ.
Groneſen. 62. num. 4. ibi = Et locum contractus eſſe
ſpectandum quoad ejus validitatem: ut verò
quoad executionem illam, in quo adimplementum
deſtinatur = Rucit. in pragmatic. 1. de Jur., &
exañ. ſiſcol. num. 76., & 77., & ſavet Textus in
leg. tutio 3. §. ſuſuli ff. de actiõ. empt., ubi di-

ſponitur, = quod non aporter ejus loci pretio ſpe-
 ciari, ubi agitur, ſed ejus, ubi vicia tradi oportet =
 & notavit etiam *ſiſcol. in conſiſ. Sancimus ſu-*
 32 *per princip. legi num. 21., Maſſuer. in prax. cap.*
43. de conſuetud., & ſiſcol. num. 4.

At vero, ſi locus contractus in iis, quæ per-
 tinent ad cætera, quàm ſolemnitates, iſ cenſe-
 tur, qui illius executioni, & non implemento
 deſtinatus eſt, potiori Jure id procedit quoad
 33 ſtabilia, in rebus ſiquidem loco immobilibus,
 & ſolo adherentibus loci ipſius conſuetudo vi-
 34 detur qualitas naturalis, & inſeparabilis, itaut
 ſicut natura non ſeparatur à ſuo ſubjecto, ita
 35 nec conſuetudo avelli poſſit à re ſita in loco, ubi
 illa viget, ut *ſingulariter dixit Bald. in leg. con-*
tractus num. 16. cod. de ſid. inſtrum., ac prop-
terea, quemadmodum in contractibus naturalia
 rei, etiam non expreſſa ſubintelliguntur. *Cap. 37*
Cano M. de Caſtit., l. 1. q. quod ſi ſolis §. Quia eſſe-
ſidua ff. de edilit. edict., leg. ex empto ff. de actiõ.
empt., leg. ſi in venditiõne 60. ff. de evict., leg.
non dubitatur cod. eodem, ita dicendum eſt, rem
 ipſam conceſſam videri ſub illis qualitatibus, &
 legibus, quibus à conſuetudine locali aſſicitur
 utpoſt illi naturalibus, ejuſque naturam comi-
 38 tantibus, *Gloſſ. ad conſuetud. Turonen. tit. 13.*
ſiſcol. 1., Weſembec. conſ. 74. num. 3. Schrader. de
ſend. part. 2. cap. 2. num. 42., ubi, quod conſue-
 tudo eſt velut natura rei, optime *Niger. de*
 39 *Landem. part. 4. num. 30., ubi plura ad propo-*
 ſitum.

Iis porò fundamentis eorum nititur opinio,
 qui dicunt, modum rei meſurandæ petendum
 potius eſſe à loco rei ſite, ſed in quo res tradi
 40 debet, quàm à loco initæ conventionis, & factæ
 diſpoſitionis: Et quamvis quoad mobilia ſubdi-
 ſtinent aliqui, quoad ſtabilia tamen, quæ eſt
 caſus noſter, concordans in hanc fuerunt ſenten-
 tiam. Primus eſt *Gaid. de Sa2i*, quem reſert
Alberic. de Ruſate in leg. arbitrio 18. §. De eo ff.
de dolo num. 6. in ſu. ibi = Ultimò querit Gaid. de
Suza, ſi Parmenſis vendit Rbergienſi fundum exi-
 ſtente in Territorio Parmenſi, contractus tamen
 ſiebat Rbergii: ſecundùm quam meſuram debeat
 41 meſurari? & videtur, quod ſe. andùm meſura-
 rum Rbergii, ubi ſolus eſt contractus. *Leg. ſi ſau-*
dum &c. ſed dic contra, quod meſurari Parmenſi,
ubi eſt fundus, ut cod. de Præd. inſer. leg. ſi præ-
diam &c., = eos ſequuntur Alciaſ. in leg. viciam
num. 62. verſ. ego eam meſuram ſi ſi cert. petat.
& reſp. 157. num. 2. ibi = Nunquid meſura
Parmenſis debeat attendi ſecundùm locum contractus,
an Rbergienſis, ubi ſolutio erat facienda? dico, ve-
 riorem eſſe, & magis communem opinione, ut
 attendamus locum deſtinatæ ſolutionis = *Hoſtlienſ.*
in ſumm. tit. de empt., & vendit. §. Quibus meſu-
 42 *ram in ſine, Rimini. ſen. lvm. 2. conſ. 366. num. 13.*
verſ. tamen dico, quod debet fieri meſuratio, &
n. 14., ubi, quod illius, cuius expeditio in tertium
locum conſertur, Juri ſciencia in illo loco intelli-
 gitur celebratus = *Petr. de Monte in ſuo repertor.*
verb. meſura, Fabian. de Monte in traſ. de empt.
& vendit. quaſt. 5. verſ. & idem, quod de monete,
Jo: Reynold. in traſ. de meſur. quaſt. 5. in
 fine,

- huc, Alexand. Rodenſ. cap. 72. num. 31.* ubi, quod attenditur mensura Emptori utilior. *Niger. de Landem. quaſt. 4. num. 43. verſ. non obſtat.* ubi reprobatur aut *Roland. Cord. Tuſc. litt. C. conſil. 3934. num. 38.* ubi, quod in mensura primo attenditur conſuetudo loci rei ſitæ, vel locorum vicinorum, & poſtea conſuetudo loci, in quo eſt facta diſpoſitio. *Crevell. & Gratian. ipſi pro contraria parte allegati,* qui quantum ad ſtabilia huic ſententiæ acquirere videntur, ille *quaſt. 733. in ſu.* hic verò diſcept. 11. num. 20. *Sola ad conſuetud. Saband. tom. 1. de conſ. ſolut. gloſſ. amic. num. 11.* ubi, relatis utriusque Partis Doctoribus, hanc opinionem dicit communiorē, ad quem ſe refert *Cuſta in trail. aut. ſciebat. aut ignorabat diſtincti. 59. ann. 1. Mutabim. in leg. 1. tit. 13. gloſſ. 2. num. 3.* qui hoc admiſſit ſolum in ſtabilibus, eumque ſequitur *Hernſſell. ad Lopez tom. 2. leg. 24. tit. 5. gloſſ. 2. in addit. ann. 42. verſ. quom intellige.*

Ita verò deciuſim in ſupremo Senatu Pariſienſi in gradu provocacionis de anno 1585. reſert *Gerondas lib. 7. reſponſor. cap. 83.* & *Papinianus in ori. ſil. lib. 17. tit. 2. in appendic. num. 3.* qui rationem aperit his verbis: "*Judicatum fuit, bobedem eſſe rationem loci, in quo fundi ſui ſunt, & Contrahentes, qui de ſua rerum certi ſunt, videri conſenſiſſe de menſura, qua dependet à conſuetudine, & uſu Provincia, juxta quem omnes fundi in ea ſiſt determiuari debent.*" Sic etiam decrevit Subalpinus Senatus, teſte *Oſafel. decif. 114. licet ipſe eſſet in opinione contraria, quæ tamen ſuis collegis æqua viſa non fuit. Atque ita judicatum tam in ſuo Senatu, quam in ſupremo Senatu Meebliniſi in diverſis Cauſis ſcribit *Paul. Chriſtin. dec. Belgic. tom. 3. decif. 56. num. 3.**

- Ex recentioribus verò hoc ipſum ſtrenuè confirmat *Pecrb. de aquaduct. tom. 2. cap. 9. quaſt. 38. per tot.* dicens procedere tam in ſtabilibus, quam in mobilibus, per *Textum*, qui, ut ipſe ait, *eſt extra dentes*, in ſupracitata lege aut ubi 3° ff. de bon. antiorit. *Judic. poſſiden. 1.* & magis ſi Contraheutis, aut naus ex ipſis ſint ejusdem loci, ubi res tradi debet, ut *num. 26. ad 29. Jon. Naviæ de commerc. terr. eſtr.* & *navah. cap. 9. ſub. nam. 8. verſ. verumtamen*, ubi, quod circa menſuram in rebus ſoli inſpicendum eſt locus, in quo ſunt, & in mobilibus locus, ubi ea tradi convenit. *Renat. Coppin. Vir quidem eruditus de legibus annu municipal. tom. 2. part. 2. tit. de extrordinar. ſendur. emolument. ſub num. 10. fol. 132. ibi.* "*Infirior tamen eſt diverſa opinio, & cendit agri menſuram ex lege petendam ſitus Fradurum, non loci poſſe conditionis &c.*" reſerens etiam arreſtum ſententiæ Pariſienſis, lotò *Franc. Maria Præſe diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 21. num. 13. cum plurib. ſeqq.* quem ſequitur de *Roſi ſelect. cap. 2. num. 23. verſ. varius eſt, circa menſuram, locum rei ſitæ, & ſque conſuetudinem eſſe attendendam, ex receptis &c.* *Altimar. de nullit. contract. tom. 3. rub. 1. quaſt. 8. ann. 150. verſ. ſed varius.*

Quibus etiam addi poſſunt ii, qui licet de *De Contract.*

menſura ſpeciatim non loquantur, generaliter tamen tradunt, quod concilio rei præcipue ſecundalis intelligitur facta ſemper ſecundum leges, & conſuetudines loci, ubi res illa ſita eſt, ita *Montan. de regal. tit. de regal. offi. num. 15. poſt Iſera. in tit. de voc. form. fidelitatis. num. 7. circa ſent.* *Lorath. in ibatur. ſend. tom. 1. part. 2. dilucid. 24. ſub num. 4. verſ. nam conſuetudines, Roc. de Cart. de conſuetud. ſect. 9. quaſt. 12. num. 13.* & 16. *Moffner. in prax. d. cap. 43. de conſuetud. num. 4.* *Bottin. ad Stat. Jamen. lib. 3. cap. 17. circa ſin.* ubi, quod, ſi quaſtio ſit ſuper re, attenditur conſuetudo loci, ubi eſt ſita, elegantiffimè *Renat. Coppin. de morib. Pariſior. lib. 2. tit. 1. circa princip. fol. 169. ibi.* "*Præſide illaudas ſandorum, de quibus agitur, ſunt, & loci jura, legesque in quo fundi illi conſueverunt &c.*" & *tit. 2. de dotalit. fol. 228.* & *tit. 3. de donat. fol. 265. ann. 21. ibi.* "*Variis porro in municipiis ſite res Davoritis, ſua loci lege caſque diſponantur.*"

Præcipue, inquam, in feudalibus, etiamſi in Curia Concedentis, vel in loco Feudi Dominantis contraria conſuetudo obſervetur, *Bald. aſſignans in cap. 1. §. 5. Si qua contraverſa tit. de pace Conſtant.* ubi, quod, ſi Imperator det Feudum in Alemania mihi Tuſco, videtur conceſſum ſecundum conſuetudinem Alemanicæ, & non ſecundum conſuetudinem Tuſcicæ, & ſic eſt contra: eâ ratione, quia præſtatio rei intelligitur ſecundum locum, ubi debet fieri traditio, & *idem in cap. ſi mulier ſi de ſend. deſunct. ſuer. conſent.* quem communiter omnes ſequuntur, *Parif. lib. 1. conſ. 13. num. 18.* & *conſ. 21. num. 14. Cuſtan. ad conſuetud. Burgand. rub. 3. §. 7. ſuper Textu verſ. ego ſemper tenui, Niger. de Landem. quaſt. 4. num. 21. verſ. idque primo ſuadetur, Affili. in conſil. Sancimus de jar. probum. in princip. leg. ſub num. 21. verſ. in contrarium, Schrad. de ſend. part. 3. cap. 2. num. 46. ibi.* "*Etiſi diverſe ſint conſuetudines in illo loco, in quo inveſtitura facta eſt, & in loco, in quo res in Feudum conceſſa ſita eſt, inveſtitura potius ceſſet facta, ſecundum conſuetudines illius loci, in quo reſiſta eſt.*" *Lorath. in ibatur. ſend. part. 2. dilucid. 24. num. 4.* & *ſeqq. & dilucid. 25. num. 2.* & *per tot.* ubi, quod inveſtitura juxta illam conſuetudinem localem explicari debet, & *dilucid. 30. num. 4.* *Rofental. tom. 2. cap. 12. in addit. liſt. F. Pariſ. de Pateo de reinte. ſendur. quaſt. 11. num. 11.* & *quaſt. 127. num. 4.* *Affili. decif. 225. num. 5.* *Gloſſ. ad conſuetud. Biterren. art. 13. gloſſ. 1. circa ſuam verſ. ondè Fendum.* *Renat. Coppin. de legib. annu tit. 1. lib. 1. cap. 5. num. 3. fol. 155. verſ. plane ſervientur Prædiis, Papon lib. 3. Arreſt. tit. 1. de ſend. art. 16.* quem reſert *Paul. Chriſtin. tom. 1. decif. 284. in ſu.* & *decif. 299.* *Hortman. Piſior. quaſt. Jur. lib. 3. quaſt. 19. ſub num. 92.* *Villaplaa illuſtr. ſend. verſ. 10. num. 6. Balazou. de ſend. lib. 2. tit. 1. de ſend. cogn. ſuper Text. num. 13.* ubi, quod particula, & localis conſuetudo in feudis attenditur, & ſecundum diverſas Regionum conſuetudines Cauſa feudalitatis deciditur.

Ne verò hæc impertinentia videantur, ad *V v* pue-

punctum ipsum, de quo agimus, DD. eodem discursu seruntur, ut scilicet mores, & consuetudines rei sitae in feudalibus attendantur, etiam de modo mensurae quærat, ita individualiter tradit Auctor damnae memorie, ad consuetud. Parisien. tit. de feud. 5. 22. quæst. 10. nom. 26., ubi imponat, & reprobatur Bartoli rheoricam in leg. semper in stipulationibus ff. de regal. Jar., illumque veluti ducent in hac materia, licet sub generali regula, sequantur Joau. Imbert. in suo Enchyrid. Jar. Gallie. verb. consuetudo Regionis fol. 55., Budin. de Republ. lib. 2. cap. 2. circa fin., & in margin. litt. A., Joau. Duret ad consuetud. Bourbon. tit. 1. s. 1. verb. front. rient. commun. Mignon ad consuetud. Andegaven. art. 156., Coppin. de commun. Gall. consuetud. præcept. part. 1. quæst. 4. num. 9., & ad leg. Andegaven. lib. 3. cap. 1. tit. 2. num. 8., explicitè P. Jofeph. Gibelin. de univers. negociat. tom. 2. lib. 4. art. 4. consuet. 4. num. 3., atque expressè etiam Papon. de arreft. lib. 13. tit. 1. de Feud. arreft. 16., dicens, ita fuisse Senatus Parisienus iudicio declaratum, verba ejus sunt (utimur hac nimis licentiâ, tum quia materia non est frequens, & Auctores non sunt præ nubibus; tum ut Lector ipse iudicet de sensu loquentium. « Si feudum, inquit, in alio loco, quâvis id, & quo in fidei, & bonagium movetur, finem est, vel etiam fundus consualis alibi situs, quâvis dominium, cujus ratione debetur, pro omni dubiorum conclusionem consuetudinem loci sequi oportet, in quo feudum, vel fundus servitus situs est, seu respectu Laudemiorum, recognitionis, mensurae, de quibus in Polypetibus non providetur &c. », & ita iudicatur in tuit Parisiis arreft. quod allegat Imbert. in Enchyrid. &c., per Text. in Clement. prima de rescript. ad certis sententiam Joau. Feb. in leg. 1. c. d. de Summ. Trin. pro arreft. tenet Molinens &c.

Ex quibus tacite dignosci potest, quantum sententia hæc alteri prævaleat, cum longe plurium Doctorum videatur habere præsidium & supremorum Tribunalium sit iudicio confirmata, superest modò, ut ea, quæ in contrarie partis comprobationem adduximus, excutiamus, nempe, quod in dubio capienda sit interpretatio pro minori summa, juxta probatissimam in Jure regulam: & quod Principis concessio non possit intelligi, secundum mensuræ consuetudinem illi ignotam, cum ad ignotum voluimus non feratur. Quæ quidem licet magni ponderis esse videantur, credimus tamen, nisi tallimur, minimè casui nostro negotium facessere.

Ad regulam igitur, quod in dubio id, quod minimum est, sequi oporteat, multiplex patet, responsio. Prima, quod in rebus tolli, quæ certâ lege locali afficiuntur, dubium hoc adesse non videtur; nam, quemadmodum non dubitatur, quin in concessione veniant ea, quæ sunt de natura rei, sic etiam dubitari non debet de mensura faciendi juxta consuetudinem localem, quæ respectu rei stabilis est velut altera natura, seu qualitas naturalis infixâ, & inseparabi-

lis, ut docet Bald. Niger., aliique Doctores supra allegati in s. At verb., & in s. quibus etiam, qui quidem ex hoc ipso iudicandum docent, mensuram loci rei sitæ esse attendendam.

Secundò respondetur, quod, quidquid sit in legatis, quam inaginem opus non est assumere, quia non est casus oster, certè in contractibus idè pro minori summa favore Promittoris faciendi est interpretatio, quia scilicet poruit stipulator tibi apertius legem dicere, & clarioribus verbis sibi cavere, ut probatur expressa Jura in leg. cum quaritur 26. ff. de reb. dub., & leg. quidquid adstringenda ff. de verb. obligat. ibi = Ac ferè secundum Promittorem interpretatur, quia stipulatori liberum fuit verba latè concipere &c. », quæ ratio non solum cessat in casu nostro contra Concessionarium, sed optimè in ejus favorem trahitur, quippe quia non ipsi liberum fuit verba clare concipere, sed hoc fuit solum. in potestate Concedentis, ac proinde hujus potius ambiguitas debet obesse, à sermone ratione, quâ dispositum est, quod pactum obscurum debeat contra Venditorem, aut Locatorem interpretari, leg. Labeo at. ff. de contrahend. empt. ibi = Labeo scribit, obscuritatem pacti nocere potius debere Venditori, qui id dixerit, quàm Emptori, quia potius re integrâ apertius dicere = & leg. veteribus 39. ff. de post. ibi = Postquam ambiguum Venditori, & qui locavit, nocere, in quæram fuit potestate legem apertius conscribere. =

Et bene ad rem nostram, quod verba dubia investituræ sint accipienda contra Dominum. Concedentem, & in favorem Vallalli Concessionarii, ex prædictâ ratione tenent Burfat. cons. 4. num. 29., & cons. 101. num. 14., Sured. cons. 283. num. 28., Menuch. cons. 148. num. 28., Jo. Jacob. de Leonard. inter consilia Bruni cons. 117. num. 132., quem refert, & sequitur Alvegrad. lib. 2. cons. 7. num. 37., ubi, quod, si quid est dubium in concessione Feudi, interpretatur contra Dominum, Affi it. in præled. feudor. vers. juxta hoc quæto num. 55., optimè, Resent. de feud. 1. cap. 6. conclus. 28. num. 1., & sequ. per Text. in d. leg. veteribus ff. de post., Menuch. iterum de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 92. num. 6. in fine vers. illud etiam, Cyriac. contr. 555. tom. 4. num. 16. vers. & sicut verba Investitura, Gabb. de promiss. feud., & emptor. alienat. quæst. 11. num. 22., Menenti. decis. 29.

Quæ si procedunt in contractibus Privatorem, in quibus regulariter sit strictissima interpretatio, ad notata per Doctores in leg. quidquid adstringenda ff. de verb. obligat., potiori Jure locum tibi vindicant in casu nostro, dum agitur de concessione Principis, non quidem in ejus odium, sed quia si ejus majestati convenit, ut rejiciatur omnino qualibet strilla interpretatio, quare Doctorum vox una est, quod beneficii Principis interpretari quâplenitudo debeatur per Textum in leg. finali ff. de constit. Princip., Consilia in cap. cum dilectis de donat., Felin. in cap. causam, que 28. num. 12., & sequ. de rescript., Bartol. in leg. si quando cod. de hœrit. vacant. lib. 10., Bellou. cons. 52. 2., Ruin. cons. 151. lib. 5.

lib. 5. *Volent. conf. 83. num. 77.* cum aliis commo-
 latis a Barbof. axiom. 36. num. 2. & Rocc. diffus.
 Jur. fellei. cap. 124. num. 27. *Giurb. decif. 23.*
 num. 10. *Gauver. decif. 2. num. 12.* & dec. 27.
 num. 20. & quæ latiffima interpretatio fequen-
 da fit quoad rem, locum, tempus, modum,
 & personas, ut eruditè, & pleno calamo docet
 Carol. Tapia in comment. ad leg. fin. ff. de
 confil. Princip. in 2. part. leg. cap. 1. ad 5. per
 tot. & prius dixerat optimè Oldrad. conf. 300.
 sub num. 1. *verf. & non folùm cum pluri.* feqq.
 Anchoran. conf. 295. *Card. Tufch. verb. benefi-*
cium conclus. 49. num. 3. & feqq. *Mantic. de iur.*
lib. 13. tit. 17. num. 14. & feqq. i quamob-
 rem concessio in Feudum, licet fapiat, ut no-
 stri ajunt, naturam contractus, propiè tamen,
 & verè beneficium Principis dicitur, ut legitur
 in cap. 1. & 2. de Feud. March. cap. unic. de be-
 nef. fratr. in uſuſuſendor. cap. unic. 8. Benefi-
 cium, quibus mod. feud. amitt. cum ſimilibus,
 Bald. latè in prelad. feud. num. 9. *Joan. Ardi-*
non. in ſum. feud. cap. 1. Afflic. in eifdem pra-
lad. num. 14. *Duaren. in conſuetud. feud. cap. 2.*
num. 1. & 4. *Blanc. epitom. feud. cap. 1.* *Nicol.*
Vigil. meth. feud. cap. 2. *Reſenſal. cap. 1.*
concluſ. 1. per tot. & cap. 6. *concluſ. 74. num. 24.*
 & ſerò omnes.

Nec abs re DD. hoc definiunt, fed, ut indè
 rectè inferatur, quod Feudi concessio, uti Prin-
 cipis beneficium debeat ſemper in dubio ampli-
 ſſimè interpretari, ità optimè *Jafon. in d. leg.*
fin. ff. de confil. Princip. num. 14. & 24. *verf.*
ſecundò caput. *Wefembec. epit. ſendor. cap. 1.*
num. 9. *Frecc. de feud. lib. 2. quaſt. 35. n. 25.*
 & feqq. *Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 59.*
Tefch. litt. B. d. concluſ. 49. num. 17. & feqq.
Lutrigliol. de feud. cent. 1. quaſt. 13. num. 15. ubi,
 quod ſivè Feudum habeatur uti purum benefi-
 cium, ſivè particeps de contractu, ſemper eſt
 latiffimè interpretandum, & cent. 2. art. 39.
 num. 3. *Giurb. de ſucceſſ. feud. §. 1. gloſſ. 3. num.*
38. *Reſenſal. cap. 6. concluſ. 28. num. 6.* optimè
 Galeſt. part. 1. contr. 53. num. 15. & feqq. &
 part. 2. cap. 55. num. 18. aliſque reſol. *Capic.*
Lutr. confil. 145. num. 95. & feqq. & num.
 115. *Cyrine. contr. 632. num. 7.* & feqq. & no-
 tat etiam Boſcol. in centro. apud Card. de Luca
 art. 5. num. 20. *verf. tertio, quæ magis &c.* ità
 quidem ſuadente eâ certiffimè Juris regula,
 quâ edocemur, quod, ſi cuiuſcunque diſpoſiti-
 onis dubiè interpretatio ex qualitate rei, & af-
 ſectione ejus, qui diſponit, petenda eſt, certè
 non erabit iſ, qui ampliorem in modum con-
 ceſſionem Principis accipiet, qui liberaliffimus
 præſumitur, ut bene declarat *Jafon. d. leg. fin.*
ff. de confil. Princip. ſub num. 14. verſ. ſed in
Principe, & latè Tapia in encrib. eodem cap. 4.
 per tot. liberalitas enim, quâ, ut *Cicer. 1. de Of-*
fic. nihil eſt naturæ hominis accommodatius,
 & propria tamen eſt magnificentiæ Principum,
 quos armis, quàm munificentia vinci minus
 illogiſticum eſſe dixit *Saluſt. de Bell. Jugurt.*
 meritoque inter eorum virtutes in primis libe-
 ralitas commendari ſolet, ut ex eodem *Cicer.*

De Contract.

pro Rege Dejotaro, & Sueton. in Tit. *Vefpaſ.*
 cap. 8. ubi memorabilem, & Jure laudatam di-
 cit illius vocem, dum ſuper cenam recorda-
 tus, quod eâ die nil cuiquam præſtitiffet, diem
 ipſam perdiſſe profeſſus eſt: quippe hanc ſibi
 legem nobilitas imponit, ut debere ſe, quod
 ſpontè tribuit, exiſtimet, & niſi in Beneficiis cre-
 verit, nihil ſe præſtitiffet, ut ſunt verba
 Gregorii Pontificis in cap. 1. de donat. i quæ auro
 inferibenda putat *Tiraquell. de nobilit. cap. 37.*
 num. 40. & plura ad propoſitum Abb. & Dec.
 in cap. fides de reſcript. *Iſorn. in cap. 1. §. Hujus*
autem generis num. 15. ex quibus cauſ. feud. amittit,
 Bologn. conf. 2. num. 39. *Jo. Radin. de*
Majeſt. Princip. §. Largum Beneficium, Galeſt.
part. 2. contr. 55. ſub num. 1. *Capyc. lutr. confil.*
145. num. 123. *Franc. Marc. decif. 85. part. 1.*
 num. 5. *Lutro decif. 25. num. 2.*

Indeque fit, quod Princeps ipſe indignatur,
 & in propriam vertit offentionem, ſi quis indig-
 no ſuæ liberalitatis iudicio dubiam ejus con-
 ceſſionem ſtriçtè velit interpretari, ex celebri
 reſponſo, *Auguſti in leg. hoc ſaluberrima Cod.*
de præpoſit. agent. in reb. lib. 12. ibi = Cum per-
abſurdum, perque tenevarium ſit hanc noſtræ li-
beralitatem pietatiſ aſpectuſ interpretationis non ad
augmentum, ſed ad diminutionem convertere &c.
 quæ verba nimis extollunt *Jafon. Tufch. Man-*
tic. atque alii in locis citat. & *Grummat. de*
eiſ. 59. num. 46. & 49. & quaſi in eandem ſen-
 tentiam *Juſtinoſianus* erumpit, dum ait, quod
 Principis conceſſio non debet aliorum contra-
 ctuum regulis ſubiacere, *i. Juſtinian. 34. §. Excep-*
tiſ Cod. de donat. ibi = Imperiales donationes me-
rito indignari ſub obſervative monumentorum ſeri-
ri &c. ſed firmam habere propriam Majeſtatem.

Si igitur, ut ad rem noſtram revertamur, in
 contractibus Privatorum jam communius rece-
 ptum vidimus, quod menſura conſuetà in loco
 rei ſitæ, licet amplius illa ſit, quàm in loco
 contractus, attendi debeat, ut contra Venditorem,
 re multum, diuque concertatà, decifum reſert
Coppin. loco ſupra citat. de legibus audiam munici-
pal. tom. 2. part. 2. tit. de extraordin. feud. empo-
lum. ſub num. 10. & tam in Senatu Pariſienſi,
 quàm in ſubalpino penes *Oſaſch. decif. 114.* &
 in Belgic. *Chriſtin. tom. 3. decif. 51.* conſtitu-
 tum tuit, quos ſequuntur omnes ſupra allegati
 Doctores: ſi, inquam, id procedit in contra-
 ctibus, qui ſine dubio ſtriçtâ recipiunt inter-
 pretationem: non videtur dubitari poſſe, quin
 idem fit admittendum in conceſſione Principis,
 quæ utpoſtè ſuapte naturâ benignum expofcens
 interpretem, quæcumque rigidam reſciuit in-
 terpretationem, tamquam ſuæ naturæ repu-
 gnantem, ut ait *Anchoran. d. conf. 295.* quia
 Principis liberalitas ſtrenum non habet, *Gram-*
mat. d. decif. 59. num. 45. atque idè contra
 communes regulas debet ſemper ampliſſimè ac-
 cipi, ut ait *Lutrigliol. cent. 1. quaſt. 13. num. 15.*
 & *quaſt. 18. num. 10.* immo etiam extenſione ju-
 vari, poſt *Jof. Croſ.* & alios, *Galeſt. part. 2.*
cap. 55. num. 18. præſertim verò, quândo con-
 ceſſio non multum læditiſ Imprii dignitatem,

V v 2

Man-

Munic. de tacit. lib. 13. tit. 17. num. 17., Antu-
ess. de donat. reg. lib. 2. cap. 7. num. 6. vers. ratio
est, & cap. 12. num. 18., quamobrem jure, me-
ritoque DD. plura tradiderunt, quibus Princip-
um largitiones amplificentur, ut per Bald., Jo-
seph., & Castreus. in leg. fin. ff. de causis. Princip.
& Bartol. in leg. si quando Cid. de bon. vocan. lib.
10., inter quae illud precipue nostro casui acce-
dere videtur, quod, si Princeps unum ex tribus
officiis concedat, electio est Concessionarii, qui
potest melius eligere, ut dixit Bald. in d. leg. si
noli num. 8., & leg. 2. Cod. de Cestresan. la 121.,
quod uti singulare commendat Tiraquell. de no-
bilit. cap. 37. num. 55. vers. ex eodem fonte, prout
etiam gratia motu proprio concessa intelligitur
de re pinguiori, ad Textum express. in cap. si plu-
ribus 24. de praben. in 6. ibi = Gratia buxamodi,
si motu proprio eam fecerimus, ut tunc fiat inter-
pretatio plenissima, referri volumus ad dignitatem,
vel Præbendam, quæ inter illas majoris censetur
esse valoris, & ibi hoc notant Jo. Andr., & niti,
ex quibus sublatum videtur argumentum ex na-
tura concessionis rei feudalis, quæ tota pende-
re dicitur à voluntate Concedentis, nam, si hæc
largiùs, imò amplius est interpretanda, ad-
mittit procul dubio extensionem illam, quam
fert mensura loci, & quam Concedens ad men-
tem etiam Juris sequitur præsumit.

Nec est, cur obijciatur, Nicolaum V. Pontifi-
cem Romæ sedentem non præsumi scivisse particu-
larem Bononiæ consuetudinem circa mo-
dum mensurandi, ideoque non potuisse velle,
mensuram eam, quam ignorabat, certius, quia,
si dum voluit, contributionem fieri per subsidios
de moneta Bononiensis, hoc expressit, de men-
sura verò impliciter loquutus fuit, id præbet
argumentum, quod vel mensuram Bononiensem
ignoravit, vel, si scivit, illam sequi noluit,
juxta regulam discretivæ locutionis, de qua
DD. in leg. unic. §. Si minor Cod. de caduc. tol-
lend.

Præ hac enim objectione submovenda non est,
cur inquiramus, an talis scientia sit præsumen-
da, vel ex vicinitate locorum, vel ex prærequi-
sita informatione à Ministris, ne Pontifex in-
consulto egisse credatur: nam satis erit ani-
madvertere, quod DD. hanc individualiter
scientiam non requirunt, sat esse putantes, si
Contrahentes certi sint de situ rerum, ut conve-
niente videantur de mensura, quæ dependet à
consuetudine, & usu Provincia, juxta quam
omnes fundi in ea siti determinari debent, ut
loquitur, & decem refert Papon. in orref. lib.
17. tit. 2. in Appendic. num. 33., quemadmo-
dum qui alio loco, quam ubi contrahit, se so-
lutorum promittit, ejus loci legibus sese adtrin-
git et ea contractus implementum, ut ait Cop-
pin., alique Doctores allegati, quamvis de eis
notitiam specificam non habeat, dum de tali
scientia DD. ipsi nihil dicunt.

Et in terminis nostro casui similibus Oldrad.
conf. 168. incipien. ad primam questionem etc.,
resolvit, quod, si quis impetravit gratiam, ut
sibi conferatur Beneficium usque ad certam,

quantitatem turonensium, attendi debeat as-
sumatio respectu loci, ubi Beneficium situm est,
non ubi gratia facta fuit, quod refert etiam
Alexand. tom. 2. conf. 23., & tom. 5. conf. 37.,
& sequuntur Alesius. respons. 157., Rimoldus. sen.
conf. 366. num. 13., Niger de lenden. quest. 4.,
Sola ad consuetud. Sabaud., alique Jurisprudentes
& pensio, quæ à Pontifice favore alicujus refer-
vatur, si non exprimitur de moneta Cameræ,
vel Romana, certum est, quod intelligitur de
moneta currenti in loco Beneficii, tametsi con-
cessio fiat Romæ, nec scientia Pontificis de tali
moneta probetur, quasi hoc veniat ex natura
rei, quod in loco rei sitæ consuetudine servatur,
Gigas conf. 18. post Bezen. de cheris. subsid. qua-
stion. 89., quos sequitur Garz. de Benef. part. 5.
cap. 3. num. 151. vers. quomodo aliàs se, & Card.
de Luca de regal. decis. 126. num. 2., prout etiam
Congrua, quæ reservatur Episcopo, vel Paro-
cho, intelligitur de moneta illarum partium, &
secundum ejus Regionis mores, ubi est Episco-
patus, sive Beneficium, ut de primo Lotter. de
re Benefic. lib. 2. quest. 11. num. 27., Corrad. in
prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 35. vers., prout
etiam, Rota in Neritonen. Pensionis pæpe Fari-
nace. tom. 3. decis. 352., coram Ludovif. dec. 107.
num. 6. in fine, & alias, ut refert idem Lotter.,
& de secundo Lal. Zachinus de Republ. Ecclesiasti.
cap. 24. n. 4., & de Benefic. & Pensionib. cap. 11.
num. 6., Galet. in margarit. cas. consuet. verb.
pecunia 1., & verb. Pensio 10., Sarnes. in regul.
de valor. quest. 9., Garz. part. 1. cap. 5. de Benef.
num. 373. vers. qui centum etc., Barbos. de Pa-
roch. part. 3. cap. 29. num. 17., & seqq., Concil.
Trident. sess. 24. de reformat. cap. 13. num. 14.,
Corrad. in Prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 34.,
qui plura Decreta referunt Sacre Congregationis,
& Rota decis. 351. num. 20. part. 17., & sa-
piens alibi.

Non omittendo illam facti circumstantiam,
quæ suadere potest, Pontificem de consuetudi-
ne mensuræ Bononiensis minime ignarum fuisse,
deque ea cogitare potuisse: etenim Nicolaus
V. primò appellatus Thomas Sarzonus, vix
exacta pueritia, super qua certant Scriptores,
cum aliqui velint, eum Pisis natum, alii verò in
Oppido Sarzanæ Lucensis Agri, in eo tamen
convenientes, quod ab ineunte adolescentia Bononi-
am adivit: ibi tyrocinia posuit, ubi literas,
& bonas artes edidit, maxime verò Philosophi-
am, & Theologiam, adjutus beneficentiâ,
& sub clientela Cardinalis Nicolai Albergati,
qui Adolescentis ingenio delectabatur, & cujus
ille memor Beneficii, nomen in Pontificatu as-
sumpsit, ibi lauream doctorem in Sacra Theo-
logia adeptus, ejusdem Ecclesiæ Bononiensis
Canonicus, & mox etiam Episcopus creatus
fuit, Bononiensibus ipsis non secus, ac de Con-
civis honore gratulantibus, ut hæc omnia te-
stantur Baron., & Bæov. in Annal. ann. Christi.
1447., Alpoif. Concil. de Vit. Pontific. tom. 1.
eodem ann. fol. 949., & seqq., Sigon. lib. 4.
de Episcop. Bonon., ubi refert, eum pueros etiam
Bononiæ instituisse, & Episcopo conscribendis
Epi-

Epistolis inseruisse, *Andr. Vitiell. in addit. ad Coccon. fol. 955.*, & ibi etiam *Augustin. Olden. Societ. Jesu in nov. addit. fol. 961.*, qui assertit per extensum literas, quibus ipse Pontifex Canonicis Bononiensibus subito suam promotionem significavit, & quas primò eisdem scripserat de sui assumptione ad Cardinalatus dignitatem, unde quisque animo complecti potest non solum quam verisimile sit, Nicolaum V. notos habuisse mores, & consuetudines Bononiæ, ubi suam ætatem per omnes fortunæ gradus transegerat, & plura negotia pro vario statu necessariò tractaverat, sed etiam quo studio, charitate, & benevolentia Bononienses ipsius prosequi debuisset, quod utrumque ad eaulam confert, & hinc certè dici potest, quod mensura Bononiensis attendi debet, quia in ea Regione Pontifex diù veratus fuerat, juxta *Textum supra allegatum in leg. si servus s. finali ff. de legat. 1.*

- Cujus argumenti vis elidi minimè potest animadversione illà, quod si Pontifex erat conficius de particulari mensura Bononiensi, & eam non exprellit, sicut fecit loquendo de moneta Bononiæ, dicendum est, quod illam noluit, juxta notum argumentum discretivæ locutionis; etenim non est in utroque par ratio. In moneta, quia promissus est usus, major dubitatio exoriri poterat, maxime in ea Regione, in qua non minas communis, & usualis est pecunia ipsa Bononiensis, quam Romana. At non ita promissus est usus mensura, præcipue in stabilibus, quæ certà lege locali firmiter, & velut conaturaliter afficiuntur; præterea moneta respiciebat interesse subditorum, qui solvere tenebantur, ideo non mirum, si expressius Pontifex eam voluit declarare; mensura verò tangebatur solummodo, & principaliter interesse ipsius Concedentis, ex quo confurgunt duæ certissime Juris conclusiones; prima est, quod argumentum discretivæ locutionis per se spectatum non multum firmitatis habet, sed potius debile, & non rarò fallax reputatur, ideoque inutile semper remanet, & nullius efficacie, quoties assignari potest aliqua ratio, cur non oportebat Disponentem sic se explicare in uno, sicut in altero, ad latè notata per *Mantic. de consuet. lib. 6. tit. 13. num. 8. per tot.*, & *vers. sed si probabilis ratio etc. Rocc. disput. jur. select. cap. 106. num. 73.*, *Rota coram Anfaldo dec. 12. num. 4.*
- altera conclusio est, quod, dum mensura respicit principaliter interesse Concedentis, & hic apertius legem dicere potuit, & non fecit, ambiguitas, & obscuritas contra ipsum debet interpretari, ut sunt jura expressa in *d. leg. veteribus ff. de pact.*, & *leg. Lakos ff. de contrahen. emptio.*, quomòdum frustra voluntatem Concedentis per conjecturas discretivæ locutionis investigamus, quando ipsa jura, vel in penam obscuræ locutionis interpretationem supplent, & nec etiam si ipse Concedens obtestaretur, se ita non intellexisse, ideo esset audiendus, prout in facti circumstantiis contra Venditores ipsos in judicio oblauctantes judicatum fuisse suprà retulimus.

Quamquam, si ipse Concedens loqui posset, credendum potius est, quod prò feudatario responderet, fuit enim Nicolaus V., ut ceteris virtutibus ornatus, ità liberalitate insigni, ac singulari, quem adeo dicunt Hyistorici *Vtrum in paucis munificum, Ludovic. Ansel. post Baron. & Bæov. in Epitom. annal. lib. 17. anno 1455.*, *Coccon. in ejus vita fol. 953. lat. D. = laudatur, inquit, ejus liberalitas, quæ usus est in omnes etc. Olden. ibidem in addit. fol. 964.* ubi sic ait. *Edidit documenta pietatis, Religionis, continentie, mansuetudinis, Justitie, & comitatus, in primis vero multiplici liberalitate etc.* hinc, si licet arguere ex indole, & habitu cujuscumque, quid ille esset facturus. *Cicer. lib. 2. de invent.*, si Principibus hoc commune est, quod suam liberalitatem, ex qua sciunt sibi gloriam parari, quam amplissime interpretari velint, & velut injuriosum libi dueant eam ad strictam decludi interpretationem; si Nicolaus V. tantà excelluit liberalitate, ut Vir in paucis munificus appellari meruerit, vix dubitandum videtur, quin, si de ea re fuisset tam interrogatus, de ampliori mensura favore sui Concessionarii responderet; præcipue, quia modicum, & satis leve detrimentum ex hoc contingebat; illud autem, de quo Princeps interrogatus, respondisset, prò concecilo haberi debet, ut post *Gloss. in leg. tale possumus s. Qui provocavit ff. de post. notat in terminis Frecc. de subfend. lib. 2. quæst. 134. in addit. sub n. 9. vers. si primo illud etc.*, & prò regula generali in qualibet conventionne, dispositione, lege, vel Recripto, per *Textum in leg. Barbarius vers. & si scisset ff. de offic. Prætor. Aliique Juris loca tradunt Bald. & Castrenf. in d. leg. tale possumus ff. de post.*, *Burg. de Pan. conf. 14. num. 29. & seqq. Særd. conf. 14. num. 4. & conf. 112. num. 100.*, *Hundel. conf. 57. num. 3. de Ponte conf. 40. num. 10. lib. 1.*, *Everard. in loc. legal. l. 11. n. 2. & 3.*, *Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 4. num. 24.*, & *cap. 11. num. 96.*, *Castill. lib. 4. cap. 12. per tot.*, *Rocc. disput. jur. select. cap. 22. num. 27. & cap. 25. num. 29.*, *Pachal. de patr. potest. part. 1. cap. 9. num. 46.*, *de Franch. dec. 31. num. 24.*, omnibus aliis, & verius nile quod est, haberi prò expresse, constat ex lege, quæro s. Inter Locatorem vers. tamen verisimile ff. locati, & *leg. si contrahitis 6. ff. de condit. conf. dat. vers. & verisimile est, Everard. latè in loco a verisimile per tot.*, *Rocc. disput. jur. select. tom. 1. cap. 190. num. 33.*, & *cap. 194. num. 140.*, ubi, quod verisimilior operatur perinde ac si Disponentis ita specificè demandasset.

Quæ præsumpta vox Principis concedentis eo certius audienda, quippe illam animat lex ipsa, quæ semper loquitur. Habemus enim in Jure certam, & constabilitatem regulam prò decidendis Dubiis in concessione Principis emergentibus ex *leg. final. ff. de constitut. Princip. ibi = Beneficium Imperatoris, quod a Divina ejus indulgentia proficiscitur, quomplensimè interpretari debemus*, juxta quod non solum Imperatores sæpè responderunt, ut supra tuit ostensum, sed Pontifices ipsi, nè minus liberales viderentur,

- tur, cam expresse confirmarunt, ita luculenter Innocent. III. in cap. cum dilecti in fine de donat. ibi = In Contrahentibus plenus, in testamentis plenius, in Beneficiis quoque plenissimum interpretatio est adhibenda = & cap. quia circa 22. de Privileg. vers. ac in Beneficiis plenissimum, & cap. olim 15 de verb. signific. ibi = Cam Beneficia Principum sunt interpretanda largissima = Quare, dum certam, definitamque legem habemus, super vacuum videtur, velut in re dubia, & indefinita conjecturarum latebras explorare, & dum Pontifices, atque Principes voluntatem suam, qualis illa sit, perpetua lege pro omnibus facti contingentis clarissime aperuerunt, frustra in casu presenti de voluntate Concedentis anxie dubitamus, alioquin quid operarentur tot Juris responsa, si in presenti dubio non juvarent?
- 138 aut quid profuisset regulam generalem statuere, si de omni circumstantia voluntatem specificè expressam requirimus?
- Atque hinc facilius, & non una patet responsio ad Card. de Luc. de Regular. disc. 31. num. 3.
- 139 ibi enim agitur de generali lege Pontificis super distantia servanda inter Monasteria noviter erigenda: hic verò agitur de contracta particulari, cujus dubietatem iura ipsa volunt interpretantem esse contra eum, qui apertius loqui potuit: Agitur de Investitura, quæ in dubio declaranda est favore Vallali, & contra Concedentem: agitur de concessione rei stabilis particularis, & quæ censenda est concessa juxta suas naturales qualitates, & consuetudines locales: sicut de Pensione reservata, & Congrua Episcopali, vel Parochi ipsæ de Luca satis de Regularibus disc. 126. num. 2. ad quem locum se refert eodem disc. 31. de Regular. num. 3. Et agitur de Concessione feudi, quæ uti Principis beneficium, latissimum in omni dubio meretur interpretationem, ut ex Juribus, & DD. auctoritatibus fuit plenissime probatum: quæ rationes utique cessant omnes in dicto casu Card. de Luca de Regular. disc. 31., quare satis est dicere, illum non loqui in casu nostro, in quodiversa est ratio decidendi, & dum Doctrina, &
- 140 Decisiones in puncto habemus, erroneum esset ab illis recedere, ad tradita per Cusall. conf. 54. num. 11., & conf. 86. vol. 1., Borgoin. disc. 15. part. 1. num. 4., & part. 3. dec. ultim. in fin. ubi, quod Decisio in terminis est attendenda, neglectis regulis generalibus, alias (ut vulgari dictio ipse loquitur) ci impicciavamo, come pulcini nella stoppa (quem refert Cyriacus contr. 249. num. 21., & docent etiam ipse, Card. de Luca de empt. & vendit. disc. 6. nu. 7. in fin. de feud. disc. 119. num. 4., & pluries alibi, Roc. diffus. jur. selet. cap. 106. num. 32., & cap. 107. nu. 12., Borden. cum aliis tom. 2. collati. 31. num. 96., Rota in rec. part. 9. dec. 21. num. 9., & dec. 22. num. 14.
- 141 Eoque magis, quia in casu nostro cessat alia præsumpta ignorantia Pontificis de mensura locali, quam considerat Card. de Luca, cum sit magis verisimile, Nicolaum V. scivisse, quam ignorasse consuetudines, & mensuras Bononiæ,
- ubi suam aetatem egerat, & non minus, quam 149 Civis veritatus fuerat, ut supra advertimus, quam quidem scientia conjecturam misericè comprobatur ipsa concessio, advertendo in facto, quod, si mensura fieret ad usum Romanum, unum solum ex duobus molendinis comprehenderetur; at concessio legitur in Cam Molendinis, quæ pluralis locutio in uno verificari non potest, ad not. in leg. ubi numerus ff. de Testibus, leg. libertas 17. §. Post numer. ff. de manumiss. Testament. leg. inter illam 217. §. fineli, & ibi = Alcius ff. de verbor. signific. Quare, si una pars dispositionis alteram declarat. leg. qui filiabus, & ibi scribentes, ff. de legat. 1., si dubia mens Loquentis ab ipsa verborum proprietate est in primis petenda. Alcius in leg. nepot 125. num. 10. ff. de verb. signific. = qui enim ambigunt loquuntur, ut ait ibi Textus, id loquuntur, quod ex his, quæ significantur, sensu, & talis intelligitur effectus in corde, quale est verbum in ore =, ut eleganter dixit Bald. conf. 160. lib. 1., agens etiam de interpretatione investituræ, quem refert Alcius grand. conf. 13. num. 16., & num. 31. lib. 2., & Rota selet. jur. diffus. cap. 56. num. 28., si non aliter recedendum est à significatione verborum, quam cum manifestum est, aliud sensisse Disponentem; ut sunt verba Textus in leg. non aliter §. ff. de leg. 1., & confirmat Alcius reg. 3. præsumpt. 32. num. 5., necessariò dicendum est, quod de mensura Romana Pontifex non sensit, eaque facienda est ad usum Bononiæ, quæ ambo Molendina comprehenduntur; alioquin per absurdum esset dubiam voluntatis præsumptionem verbis expressis prævalere. Et in concessione, cujus verba dubia sunt contra Concedentem declaranda, contra Concessionarium etiam verba expressa restringere: atque, eam concessionem, quæ juxta tot Juris principia est semper in dubio amplianda, etiam ultra verborum proprietatem, modò sic stricte interpretari, ut à mente Concedentis, & à verbis ipsis recedatur.
- 142 Illis verò omnibus, ut ad ultimam assumpti partem veniamus, accedit diuturna, & longissima observantia, quæ sicut in omni materia dicitur Regia interpretationum, omnemque removel difficultatem, ad tradita in leg. si de interpretatione ff. de legibus, & leg. quedam ff. de reb. dub. Ramon., ceteris omissis; conf. 65. num. 14., Valenz. conf. 79. num. 29., Jesepp Ludovic. late conclus. 38. per tot., Fontanelli. elonf. 6. gloss. 3. part. 2. num. 39., Rota part. 18. rec. dec. 184. num. 11. coram Emeris Jan. dec. 24. 242. 1342., & alibi sæpe; Quia nimirum observantia censetur ipsa eadem dispositio, ipsique à principio actus inesse. Beld. in leg. 2. in fine Cod. de Bon. que libet. Jofan. in leg. post dotem num. 100. ff. solus matrimon., de Pret. conf. 106. num. 68., Spad. tom. 3. conf. 169. num. 12., Gratian. cap. 675. num. 14., Valdar. tom. 1. observat. 1. num. 115., Roc. diffus. jur. selet. cap. 271. num. 8., Fontanelli. loc. citat. num. 26. hia in feudalibus quasi Jure proprio primam sedem tenet Flaminia. Rub. conf. 77. num. 341., ubi, quod

- 161 in feudibus reverentia debetur observantiae
tamquam Matri, *Becc. conf. 88. num. 18. & seqq.*
Wesemb. conf. 74. num. 25. & Spad. conf. 11. nu.
162 6. *Gratian. disp. 377. num. 19.* ubi, quod,
stante observantia in feudis, non est recurrendum
ad argumenta = *Bileti. cons. feud. 44. num. 9.*
Knichen de investit. part. 1. cap. 1. nu. 117.
& seqq. quem sequitur *Galest. part. 1. contr. 31.*
num. 11. ubi, quod observantia interpretati-
va in materia feudali est firmissima investitura-
rum interpres, & falli nescia *Cyp. latr. cons. 1.*
163 3. sub num. 67. vers. praefertur, *Saminiat. contr.*
15. num. 95. *& contr. 167. nu. 13.* *Rota part. 12.*
rec. dec. 313. num. 19. plenè *Rota in nullius Abba-*
tis S. Iliarii de Galeata 18. Aprilis 1711. S. At-
que ita coram R.P.D. Anfaldi, eademque idcir-
164 cò attendenda est, etiam contra veriorum intel-
lectionum. *Menuch. lib. 1. praesumpt. 71. num. 12.*
Gratian. d. sept. 118. num. 15. *Valdau. obs. 19.*
num. 16. *Cord. de Luca de Benefic. disc. 27.*
num. 16. *Fontanell. dec. 410. num. 10.* *Rota*
part. 4. tom. 2. dec. 1. num. 9. *& dec. 171.* *ca-*
dem num. 1. part. 12. de f. 163. num. 12. *coram*
bon. mer. Emer. Jan. dec. 13. *& etiam ultra*
165 14. quod verba patiuntur, *Crovet. in resp.*
progenero nu. 317. usque adeò *Hundred.*
conf. 90. lib. 1. num. 30. *Decian. resp. 51. lib. 1.*
num. 56. *Camill. Med. conf. 63. num. 8.* *Gratian.*
cap. 835. num. 16. *Rota cons. 9. num. 40.* *Font-*
anell. de pat. nupt. clas. 1. num. 41. vers. ad-
mittit etiam *de Maria* *ad Reverter. observat.*
38. sub num. 7. *Larrea dec. 45. num. 24.* *Ad-*
den. ad Ludovic. dec. 131. in fin. vers. & facit
& prosequitur Rota in d. nullius Abbat. S.
Iliarii de Galeata loco citato.
Id confirmatio exemplo Privilegiorum, quo
166 sui naturà sunt strictè interpretationis, ut docet
Felby. in cap. grove nu. 1. de Off. Jndic. Or-
din. & cap. Casum quæst. 18. nu. 10. de ref.ript.
Castr. in leg. fiscal. num. 3. ff. de Constitut. Prin-
cip. & Jofon. ibidem num. 27. *Menuch. conf. 466. nu.*
14. *Spad. lib. 1. conf. 9. num. 10.* *Clarín. contr.*
159. num. 15. *Rota coram Bich. dec. 567. num.*
167 11. *part. 11. dec. 304. nu. 15.* tamen juxta ob-
servantiam subsecutam declarantur, & amplia-
tivam recipiunt interpretationem. *Camill. Med.*
168 *conf. 63. num. 8.* *Roman. conf. 271. num. 4.* *de*
Pont. lib. 1. conf. 30. num. 50. *Ann. alleg. 52.* *Cy-*
pe. latr. cons. 48. num. 4. *& conf. 53. num. 37.*
vers. sicut ex possessione *Rota cons. 9. num. 39.*
Cassold. cons. 83. num. 8. *Rovis. conf. 102. nu.*
7. lib. 1. *Carca. resol. 59. num. 89. vers. & ex*
possessione *Fontanell. de pat. nupt. clas. 1. sub*
num. 37. vers. & denique *Roca. Episcop. disp.*
jur. scilicet. cap. 71. nu. 35. *& seqq. & cap. 83. nu.*
17. ubi, quod observantia subsecuta ampliat
169 Privilegium, etiam contra verba Privilegii. Et
170 quod etiam regalia, quæ specificam requirunt
interpretationem, ex observantia, & possessione
171 ne secuta, censentur comprehensa in concessio-
ne, post *Roman. tradit idem Roca. d. cap. 71.*
num. 39. *& 40.*
Et quomvis talis observantia longevitatem
172 temporis non exigit, dum non agitur de præ-

scribendo Jure non concessio, sed solum de con-
cessione impetranda *Crovet. conf. 118. num. 1.*
& conf. 201. num. 12. *Dec. conf. 156. in fin.* *Des-*
cian. d. l. resp. 51. lib. 2. nu. 52. *Menuch. conf.*
21. nu. 15. *Sard. conf. 111. num. 55.* *Spad. num.*
1. conf. 44. num. 8. ubi, quod ad eam aliquis cur-
sus temporis non requiritur, & *tom. 3. conf. 147.*
num. 17. vers. & in hac observantia *& conf. 169.*
num. 13. *Altograd. lib. 2. conf. 7. num. 48.* *Roca*
pluriet adducit scilicet. cap. 69. num. 39. ubi,
quod observantia etiam modici temporis declara-
174 rat, an regalia fuerint concessa in investitura
Rota part. 14. dec. 78. nu. 10. *& coram Duvot.*
dec. 165. num. 9. quamobrem sufficere solum
175 decennalem observantiam, etiam ad ampliandum
Privilegium, *de Ponte lib. 1. conf. 10. num.*
50. post Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 6. nu. 57.
Galest. part. 2. contr. 10. nu. 41. *& 42.* loquens
de Privilegio immunitatis *Rota d. l. cons. 10.*
num. 41. *Hodiern. contr. 47. sub num. 43.* *Font-*
anell. clas. 6. gloss. 1. part. 2. num. 50. vers. & est
notandum *Sixtus. de regal. lib. 1. cap. 1. nu. 109.*
Latr. cons. 1. num. 15. & seqq. *Larrea dec. 45.*
sub num. 24. vers. & sufficit & conf. Crovet. de
antiqu. temp. part. 1. pract. 3. num. 36. quod
eo magis procedere debet in feudis, quia pri-
176 vilegium in eum sit concessio contra Jus, diffici-
lius extenditur, & strictè interpretatur. At feudi
177 concessio non contra, sed præter Jus dicitur,
178 estque propriè beneficium suapte naturà am-
179 pliandum, ut distinguendo docent *Jofon.*
leg. fiscal. ff. de constitut. Princip. sub num. 24.
& num. 25. *& 47. vers. dicitur notandum* *Frece.*
de subfeud. lib. 3. quæst. 35. num. 15. *& seqq.* ubi re-
180 prehendit eos, qui unum cum altero imperitè
contendunt *Galest. post alios part. 1. cap. 1. num.*
16. *& 17.* *& part. 1. cap. 55. num. 18.* *Cyp.*
latr. cons. 1. nu. 15. *Hodiern. d. l. contr. 47.*
num. 45. ubi, quod si observantia declarat Pri-
181 vilegium, ampliando circa possidela, et eo magis
hoc erit possidendo in feudum dicitur, ut sunt ejus
182 verba, quæ ad eadem efficaciam erit in causa no-
stro, in quo illa duorum seculorum cum dimidio
metam attingit, cujus virtute regalia contra
183 ipsum Supremum Principem præscribi posse,
late firmatum fuit in *Pro Generali edito*
in Romano Platea curam Illustrissimo Benivolento
Galliarum Nostro.
Quinimo procedendo cum terminis simplicis
observantiae interpretativæ, illa tantum potest
in feudis, ut non solum declarat, quid in in-
186 vestitura sit concessum, ut docent communiter omnes,
Altograd. lib. 2. conf. 7. nu. 48. *Spad.*
tom. 3. conf. 43. nu. 6. *& conf. 147. num. 17.*
Bellico. nu. conf. 9. nu. 18. *Rondesc. resp. 18.*
num. 34. *Intrigios. de feud. quæst. 41. num. 111.*
ubi, quod observantia tollit circa investituram
omne dubium. *Clarín. contr. 106. num. 85.* *latr.*
conf. 3. nu. 67. *Knich. de investit. part. 1.*
cap. 1. num. 127. *& cap. 3. nu. 141.* ubi, quod
187 id, quod fuit aliquo tempore observatum, idem
est, ac si nominatim in investitura feudi con-
188 cessum fuisset, quem sequitur *Galest. part. 1.*
cap. 3. num. 63. *Cord. de Luca de feud. d. f. 1.*
sub

sub num. 13., ubi agebatur, an comprehenderentur Molendina, & diff. 53. num. 10., ubi, quod
 182 observantia totum facit. *Ludovic. conclus. 38. illat. 2.*, ubi, quod posterior qualitas possessionis declarat, quod ab initio fuit intentionis, &
 190 *illat. 10., Saniniat. loc. cit. num. 98. & seqq.*, sed etiam ipsius feudi substantiam, & qualitates determinat, an scilicet res ipsa sit feudalis, & circa onera, praestaciones, & successiones,
 191 *Affili. in cap. 1. num. 12. de contr. inter musc. & famin.*, *Gozadin. conf. 4. nu. 28.*, *Peregrin. lib. 2. conf. 16. num. 11.*, *Par. de re integr. feud. cap. 22. num. 5. & seqq.*, *Rosent. de feud. tom. 2. cap. 12. concl. 14. n. 41.*, *Schröder. de success. feudor. part. 10. feil. 11. num. 58.*, & 60., *Mell. alleg. 8. nu. 31.*, & alleg. 81. num. 13., *Hodier. contr. 47. num. 43.*, *Saniniat. dist. contr. 15. nu. 100.*, & seqq. Quamobrem ipsius naturam, & substantiam alterare, & immutare penè dicitur de *Pont. dist. conf. 30. lib. 1. num. 49.* & 10., ubi, quod ex observantia decenniali feudum redditur immune servitii, sit quod ex eadem observantia feudum fiat alienabile, & ad formas transitorium contra ejus naturam, tradit *Larut. in theotr. feud. dilucid. 97. num. 1. & 2.*, *Intrigili. contr. 1. quaest. 43. nu. 94.*, *Ventej. de feud. lib. 2. cap. 9. num. 48.*, *Galeat. contr. 31. num. 55.*, *Rocc. feleci. cap. 107. nu. 45.*, & prima cap. 57. sub num. 43., *Mell. observo. 101. nu. 6.*, *Gub. de permiff. feud. alienat. in pract. num. 32.*, *Saniniat. loc. cit. nu. 106. vers. Tantumque pollet etc. Rota part. 5. decif. 93. num. 58. part. 14. decif. 78.*, num. 10., & coram *Osib. dec. 265. in fine*, & plarimi ab eisdem relati, qui ex brevitate omittuntur.

Si igitur observantia tantum valet in re feudali. Si in quolibet materia dirimit omne dubium, ipsaque attenditur, etiam contra proprietatem, & veriorum sensum verborum: si vel
 197 decennialis possessio apta est ea, quae sunt strictae interpretationis applicari, & quae specificationem requirunt expressionem, tacite in Concessionem comprehendere; iam quilibet videt, quid dicendum in casu nostro, non enim agitur de gravi Concedentis praedjudicio, non de perversitate feudi natura, non de interpretatione contra verum sensum verborum, cum mensura, aequè possit intelligi de Romana, ac de Bononiensi, immò ex communiori Doctorum Sententia magis juri consensum videtur, quod intelligatur de Bononiensi, seu loci rei sitae; non denique de possessione decenniali, sed plurium seculorum, & agitur de materia, cui tribuunt ipsa Jura latissimam interpretationem; ita ut, si talis observantia non adiecit, ea foret sequenda.

Nilque turbat, quod de tali observantia Princeps notitiam habuisse non praesumatur: Etenim, onus, quod scientia praesumatur ex his, quae palam sunt, & est pluralitas actuum, & longeva possessio. *Spad. lib. 1. conf. 11. nu. 13. & seqq.*, *Posib. de manut. observo. 33. nu. 2.*, & *observo. 40. num. 29. & 30.*, *Gratian. cap. 681. num. 32.*, *Rota apud Posib. decif. 129. num. 7.*, *etiam Baratt. decif. 437. num. 10.*, *etiam Ricb.*

decif. 267. num. 23., & 474. num. 5., & 604. num. 8. *loquentes in similibus terminis.* talis scientia, vel non requiritur, quando Possidens habet Juris assidentiam, & titulum, licet minus validum, ut dicit *Posib. de manut. observo. 40. nu. 26. & 27.*, *Rota apud ipsam decif. 310. num. 8.*, & *decif. 332. num. 3. coram Ricb. decif. 267. num. 24.* & 308. num. 6. vel scientia Ministrorum, & Officialium Principis sufficit ad hoc praecipue, ut rata maneat observantia interpretativa. *Baratt. in leg. si Publicanus §. In vestigali. ff. Publican.*, *Jaf. in leg. Imperium col. ff. de jurifict. omni. judic.*, *Baratt. conf. 138. sub nu. 43.*, quos sequuntur *Surd. conf. 370. num. 74. conf. 337. num. 25.*, & *conf. 429. num. 54.*, *Lafred. conf. 40. num. 49.*, *Spad. optinet lib. 1. conf. 47. nu. 9. ibi: Et ad hunc effectum sufficit etiam scientia Ministrorum etc.* & *conf. 264. num. 25. Hymon. Cravet. de antiquit. temp. part. 4. §. obsistunt n. 32. Cist. de feil. feient.*, & *ignorat. inspec. 72. nu. 9. conf. Ceterum Princeps etc. Rosent. de feud. plurimos adducit cap. 5. cauch. 16. in auct. lit. C., Maceraten. lib. 1. resolut. 103. num. 11. vers. neque dubitandum etc.*, *Cyriac. tom. 4. contr. 622. num. 19. & 29.*, *Manf. consil. 648. tom. 7. nu. 36. vers. Et eo magis.*, *Bundea. collect. 4. lib. 1. nu. 139.*, & 165., *de Maria. tom. 3. alleg. 149. nu. 12. & seqq.*, *Galeat. contr. 51. num. 45. & seqq.*, *Surd. decif. 2. num. 6.*, *Osib. decif. 101. num. 18.*, *Rota part. 13. rec. decif. 794. nu. 1.* Praeterea quod non est hic locus cum Principe, sed cum Bononiensibus, qui talem, ignorantes obtendere non possunt, ut in simili de observantia Indultu Pontifici Canonice concessi, quod Episcopus impugnabat, tradit *Joseph Ludovic. in communib. conclus. dista concl. 38. illat. 83.*

Minus etiam obstat videtur, quod dicta observantia fuisset interrupta per litem motam de anno 1609. primo, quia lis, quae fuit derelicta, sicut non interruptit praescriptionem, *Surd. conf. 500. num. 7. de Pret. conf. 132. nu. 89.*, *Gratian. discept. 2. num. 43.*, *Rudolphin. allegat. 180. num. 50.*, *Rota coram Seraphin. decif. 1085. num. 6.*, & *coram Cocca. decif. 1083. num. 34. Ita*, & multo minus observantiam Rudolphin. loca citat, *206 nu. 51. vers. & multo minus.*, *Rota part. 1. diversif. decif. 534. num. 6.*, & per tot. part. 8. rec. *decif. 175. nu. 15. vers. nec praedictam observantiam etc.*, & *coram Seraphin. decif. 1459. num. 1.* Secundò quia jam antea à die concessionis effluerant anni supra centum quinquaginta, quo casu, sicut lis superveniens non interruptit praescriptionem jam completam. *Abb. in cap. an dist. nunt. notab. de praescript. Fagnan. in cap. si quis de regular. Abb. conf. 34. in fine.*, *Garr. de Benef. part. 3. cap. 2. num. 107.*, *Card. de Luc. de Judic. dist. 31. num. 64.*, *Rocc. feleci. cap. 167. nu. 43.*, *Rota coram Baratt. decif. 739. num. 3.*, & *part. 1. rec. decif. 435. num. 9.*, *Adden. ad Ludovic. dec. 51. Ita*, & multo minus credimus ex lite intentata conculci potuisse observantiam cum ipsa concessionis jam adultam, & longissimo tempore roboratam, atque confirmatam; quando, etiam si alia observantia consecuta fuisset priori
 209 con-

contraria, illam neque destruere potuisset, quæ, uti proximior concessio, prævalere semper deberet. *Spod. lib. 1. conf. 5. an. 49. licet in aliis terminis, Constant. ad stat. Urb. tom. 2. annot. 63. num. 39. Mans. consil. 6. num. 8. Gyz. ad Cypre. latr. decis. 50. num. 21. Rota coram Sarapio. decis. 1410. num. 7. coram Ruyon decis. 379. num. 12. part. 14. rec. decis. 51. num. 15.*

Hic verò neque habemus observantiam contrariam, sed eandem per aliud seculum continuatam, & si litteram ipsam inspiciamus, tantum abest, ut observantiam integerit, quin potius illam confirmaverit: Etenim Actores hoc dubium de mensura Romana, vel Bononiensi tunc minimè promoverant, atque ideo quoad hanc partem observantia non solum non fuit interversa, sed fuit etiam confirmata, quia demandata à Judice mensuram Periti fecerunt juxta consuetudinem Bononiensem, Adversariis non conquerentibus, nec ipso Judice reprobande, ut datur in facto: qui actus judicialiter gestus cum scientia Adversariorum per se solus ad interpretativam observantiam satis sufficeret, ad tradita per Menoch. conf. 337. in fin. Paris. conf. 11. an. 39. lib. 3. Decian. resp. 57. num. 22. lib. 2. Rocc. Episcop. secul. cap. 71. an. 41. tom. 1. & Nov. 1. cap. 187. num. 12. & 13. Rota coram Cuccini dec. 416. num. 9.

Hæc igitur observantia, quæ in qualibet materia dubium omne removet, ut jam diximus, cum talis dicatur adesse sensus in verbis, quem demonstrat effectus, ut ajunt Bacc. conf. 201. num. 2. lib. 2. Morf. resp. 39. an. 26. Amat. resp. 42. num. 8. Rocc. Secl. cap. 39. num. 39. Caren. res. 102. num. 9. Rota coram Duna. decis. 937. num. 27. & etiam non concessa concedit, quia, ut ipsa habet vim nove concessio. Ludovic. consil. 38. illat. 121. Grat. cap. 716. num. 19. & seqq. Amat. res. 70. an. 19. Ron. cap. 170. an. 8. Rota coram Celfo decis. 156. num. 7. & decis. 190. num. 5. videtur jam hoc dubium de mensura Romana, vel Bononiensi declarasse, ac suffulisse. Quod si adhuc dubia res esset, ipsa dubietas interpretanda foret favore Possessoris, & pro eo sententia ferri, ut per Text. regulam in cap. ex litteris de probat. tradunt in terminis dubie dispositionis Bald. in leg. in rubric. sub num. 4. Cod. de donat. propt. nupt. Rimisold. jun. conf. 299. num. 21. Mantia. de tact. & ambig. lib. 2. tit. 4. num. 109. ubi, quod cum pactum est dubium, sententia debet ferri absolutoria. Mascard. de probat. consil. 123. n. 25. quæ sequitur Cyriac. in similibus terminis tom. 4. contr. 555. num. 19. ubi, quod in dubio capientia est interpretatio, quæ favet Reo, & Possidenti: Et merito quidem, quia, quousque sumus in dubio, Jura favent Possessori, pro quo stat omnis præsumptio, ex Regal. 61. de Reg. Jur. in 6. & postiora Jura Possellor habere dicitur eo ipso, quod Jura Adversarii remanent in statu dubietatis, hoc enim est commodum possessionis 8. Commendat. l. iustit. de Interdict. leg. Ut frui 8. ff. si usufructus pet. leg. final. Cod. rei vendic. cap. si a Sede de prebend. in 6. Argel. de legit. cond.

De Contract.

traditi. quest. 2. art. 3. num. 138. Tiraquell. de jur. Primog. quest. 17. Peregrin. de fideicommiss. art. 48. num. 24. Rocc. secul. cap. 42. num. 15. Rota coram Prisk. decis. 206. an. 33. Quod Juris certissimum principium etiam Theologi recipiunt, dum communiter habent, quod dubium superveniens Possessori, donec dubium remanet, illum ad nihil obligat in conscientia. Sylvester verb. præscriptio num. 3. Joan. Medin. de restitut. qu. 17. Abely de acerb. human. secl. 5. §. 5. num. 3.

Sed reverà veritatem videmus in talibus facili circumstantiis, ut rem dubiam esse pro Possessore dicere nemo possit: Cum enim pluribus centenis annis ante, & post motum item sub hoc modo possedisse, tam longe va possessio, si cetera deinceps, sola sufficit nedum concessioem dubiam interpretari, sed novam concessioem in toto ipso seculo exuberanter creare, pro qua quidem triginta anni sufficiunt, ut probat Textus express. in cap. si quis tit. si de feud. defunct. contentio sit &c. lib. 1. si quis per triginta annos rem aliquam uti feudalem possedit, & servitium Dñs exhibuerit, quousque de ea re non sit investitus, præscriptio tamen 30. annorum se tuere potest, licet in seculo Ecclesiæ 40. annos requirant Isern. & Alvar. in eodem cap. si quis per triginta, quos retet Mynsinger. cent. 4. observo. 29. verb. hac tamen verè in feudis secularibus &c. prout etiam 30. anni in feudis sufficiunt ad præscribendum ex toto libertatem à servitiis, ut communiter docent Abb. & Felin. in cap. ad audientiam de præscript. Paris. lib. 1. conf. 25. num. 31. verb. & quod dicitur vasallum &c. Bellon. cap. 1. num. 16. Rorbold de feud. cap. de præscript. an. 16. Schyader. de communiori part. 6. cap. 6. num. 12. verb. ego concludo Rosenb. qui alios adducit cap. 6. concl. 82. num. 16. & in annot. lit. T. & per viam interpretationis, si dubia sit concessio, per decem annos quoad hoc sufficere dixit de Ponte lib. 1. conf. 20. 49. & 50.

Possessio verò centenaria, quæ, ut dicunt DD. causat, & producit optimum, qui possit excogitari, titulum, sufficit etiam ad præscribendum contra Principem ea, quæ ipsi Principi sunt reservata, Bonnia in diti. cap. si quis per 30. si de feud. defunct. quest. 10. num. 67. & seqq. Cephal. conf. 342. num. 58. Curt. in diti. jur. feud. §. Declarata igitur num. 90. Boss. de regulibus num. 21. Interregiol. de feud. sent. 2. art. 8. num. 153. Mynsinger cent. 5. observo. 29. per tot. ubi communi voto Doctorum reprobatur ait Accursium in leg. final. Cod. de Veligal. non insit. non poss. ubi simul concessioem, & temporis diuturnitatem requirebat: sed alterumque sufficere, & parem vim habere Andr. Kinichin. de jur. territor. cap. 1. num. 129. Montan. de regal. in princip. num. 120. latr. consil. 3. num. 20. Rosa consil. 20. num. 21. Ripol. de Regal. cap. 20. num. 14. Fontanelli. decis. 217. num. 19. Osaf. b. decis. 19. & etiam contra ipsam Ecclesiæ Romanam talem centenariam sufficere, Rocc. disp. jur. secul. cap. 149. num. 46. & seqq. & de præscript. Regal. in superioribus re-

Xx

lato

late voto Camerali coram Illustissimo Bentivolo.
Immo, quando lis non est cum Principe, ut
330 est casus noster, regalia ipsa præscribi 30., vel
40. annis, tradunt *Felin. in cap. cum nobis de præscript. i. litem. in dist. cap. si quis per 30. si de feud. desuult.*, *Bold. in cap. 1. quæ sint regalia*, & *lib. 1. conf. 370. in fine*, ubi, quod dicere contrarium est, ut verbo ejus utamur, modum revocare. *Crowett. conf. 54. num. 8.*, *Anthon. conf. 142. num. 12.*, *Comill. Med. conf. 104. num. 23.*, *Rosentb. de feud. cap. 5. cancl. 17. per tot.*, *Borcholt. tit. quæ sint regalia num. 19.*, *Cancer. lib. 2. cap. 2. num. 113.*, *Rocc. seclit. cap. 69. num. 45. vers. nihilominus quando non agitur contra Principem &c.*, *Hudern. ad Sarda. decis. 1. num. 16.*, *Cubed. det. 43. num. 2. lib. 2.*

Quæ quidem si conferantur singula cum casu nostro, in quo non de præscribendo feudo, non de regalibus, non de ipsa agitur præscriptione, sed tantum de interpretatione circa mensuræ modum, non de possessione 30., vel 40. annorum, sed de centenaria pluries, & non semel completa, nec lis est cum Principe, sed cum Tertio, facile competentem fore credimus, quot, & quanta pro bono jure Possessoris exuberent. Atque omnia simul jungendo, nempe DD. sententiam communiorum, & supremorum Decreta Senatuum de mensuræ faciendâ juxta morem loci rei sitæ, Concedentis liberalitatem, ex qua præsumitur, quod plus est, fuisse concessum, ut notant *Mench. præsumpt. 106. lib. 4. num. 22.*, *Cassil. cap. 24. lib. 5. num. 12.*, & quod ita verisimiliter interrogatus respondisset, latissimam, quam jura ipsa iugerunt interpretationem in Principum concessionibus, & cò facilius in feudis, quod saluum remanet Concedenti altum, & directum dominium, ut considerant DD., observantiam actui proximam, & longo spatio continuatam, Judicis, & Ministri Apostolici tacitam ejus mensuræ approbationem, Adversariorum scientiam, patientiam, & diuturnum silentium; ipsamque per plura secula continuam possessionem: Hæc omnia profectò nos inducunt, ut prorsus sine omni dubio pro Possessore respondendum in articulo proposito censuimus.

Maceraten. Gradus Credentis.

Renuciatio honorificis Magistratus juribus ab eo, qui transactioni consensit, bonâ fide, atque ex causâ ipsius respiciente heredes facta ad favorem nonnullorum ex Transigentibus, eorumque lineæ, & Descendentium, ostenditur, quod tamquam non lædens originariam Generis nobilitatem dictorum jurium productivam, sed istorum dumtaxat exercitium, valida sit habenda, aptaque tum omnes in infinitum dictos Descendentes comprehendere, tum etiam quoscunque heredes ejusdem Renuciantis afficere. Bona autem fides, ex eo desumpta, quod jura ejusmodi in statu dubietatis essent reposta tran-

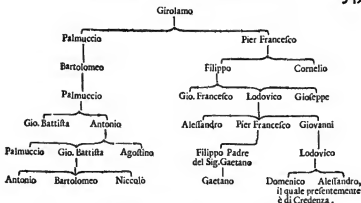
sactionis tempore, variis adductis rationibus, & argumentis, demonstratur.

VOTUM XLIX.

- 1 *Magistratus æquum est, nobiles sibi Viros adrogare.*
- 2 *Reipublica est Civitatis quoad Magistratus elargiendos institutio.*
- 3 *Factum Patris nequit Filiis nocere in iis, quæ non ab ipso principaliter, sed a Majoribus derivantur, vel a natura conferantur, casusmodi sunt jura sanguinis, & nobilitatis.*
- 4 *Feudum antiquum non a Patre, sed ex stirpe procedit.*
- 5 *Ita pariter emphyteusis antiqua, num. 7.*
- 6 *In feudo antiquo Pater nequit filiis præjudicare, nec per alium inter vivos, nec per ultimam voluntatem.*
- 7 *Procedit id etiam in emphyteusi antiqua.*
- 8 *In fideicommissis Ascendenti Pater non potest quidquam in præjudicium filiorum dispo-*
- 9 *neret.*
- 10 *Procedit id etiam in antiqua Jurepatronatus familia reservato, num. 10.*
- 11 *Ad fideicommissum succedere filii dicantur non ex Patris, sed fideicommissantis beneficio.*
- 12 *Filiis in iis, quæ independentes a Patre sibi obveniunt, nequeunt ex ejus facto præjudicare.*
- 13 *Renunciare quis potest Primogenitura juri-*
- 14 *buz.*
- 15 *Renunciatio jurius Primogenitura solita a Patre, filiis non nocet, & num. 36., & ratio, num. 13. 38., & 39.*
- 16 *Primogeniti, qualiter est ab ipsa natura, completi nedum primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes.*
- 17 *Renunciatio honorificis Magistratus juri-*
- 18 *buz solita a Patre, filios nequit afficere, & ratio ibid., & num. 16. 22. & 35.*
- 19 *Nobilitas est Majorum quidam splendor, & claritas.*
- 20 *Nobilitas sanguinalis, & Generi imprimatur, & ob ipsa quasi natura contrahitur.*
- 21 *Nobilitas est Generis virtus: & nobilis est, qui ornamento Generis præstet, num. 18.*
- 22 *Nobiles, generosi, appellantur, & nobilitas, generositas, dicitur.*
- 23 *Nobilitas communiter desinitur, ut si quilibet Generis, & sanguinis a Majoribus descendens.*
- 24 *Jura Sanguinis patris, vel civilis ratione tul-*
- 25 *li non possunt.*
- 26 *Intellige, ut num. 68.*
- 27 *Pater nequit id filii adimere, quod ab ipso non habet.*
- 28 *Patris confesso de sanguinis non puritate filio non nocet.*
- 29 *In nobilitatis Causa Sententia contra Patrem lata non constituit rem judicatam contra filium.*
- 30 *Licet sit Patris heres.*

- 27 De nobilitatis jure ubi agitur, filius, licet sit Patris heres, contra ejus factum potest venire.
- 28 In nobilitatis juriſdictionibus qui non potest patſo, vel tranſſatione ſibi prejudicare, ſed irrita illa eſt, & ratio, num. 29.
- 29 Jura ſanguinis amitti nunquam poſſunt.
- 30 Privilegium competentis ordinis, & dignitatis reale eſt.
- 31 Nec valet per renunciacionem amitti.
- 32 Heres acquirit ex facto Deſuncti magis obligari, quān ejus Antor.
- 33 Jura omne potentius eſt in cauſa quān in cauſato, & quae magis inſiſti in primum cauſatum, quān in ſecundum.
- 34 Heredi integrum eſt contra ſolam Deſuncti venire, quo nec iſte obſtringebatur.
- 37 Primogeniti qualitas eſt perſonaliffima.
- 38 Perſonali qualitate facta renunciatio, non aſſicit heredes & num. 39, & 89.
- 39 Poſſum perſonale ſuapte natura non aſſicit heredes.
- 40 Stipulatio omittit ad heredes, & contra heredes, etiam non expreſſus, tranſmittitur.
- 41 Intellige id procedere cum non agitur de jure proprio heredi, & ad ipſum ex propria perſona ſpecificante, & num. 42, & 43.
- 42 Diſponere de re ſui heredi quis poſſet.
- 43 Hoc tamen velle non praſumitur, niſi expreſſe dixerit, vel niſi argumenta adſuſi expreſſe ejus declarationi acquiſcullent.
- 44 Diſponent de re ſimpliciter, licet eam cum herede communem habuerit, de ſua tantum portione diſpoſuiſſe conſetur.
- 45 Et diſpoſitio intelligi debet de jure tantum temporario, ſi hoc ſolū Diſponenti competeat.
- Præſertim ſi promiſſum ſuum adhibuerit nu. 46.
- 46 Proximum ſuum ſi fuerit in diſpoſitione adhibuit, ſi heredi non conſetur comprehenſum.
- 47 Obligatio generalis Deſuncti nunquam continet Heredis Bona.
- 48 Renunciatio Matris non facta expreſſe pro ſuis etiam hereditibus, jura filiorum heredum ex propria perſona venientium non comprehendit.
- 49 Tranſſatio inita bonā fide aſſicit quocumque heredes jure proprio venientes.
- 50 Tranſſatio eſt ex bona fide, ſi juris tranſſatio adeſt dubietas, & num. 100, vel ſi modica occurrit dubitandi occaſio num. 114.
- 51 Civilitatem jura non admittit Civili alio tranſferenti domicilium.
- 52 Et nec etiam admittit Patris deſcendentium, & num. 113.
- 53 Patria a Patre dicitur.
- 54 Originis deſertio non praſumitur.
- 55 Tranſſatio celebrata ex jure poſiti clare, quān dubiis, Succeſſores independentes a Tranſſigente venientes requirit aſſicere.
- 56 Tranſſatio ob ipſo litis ingreſſu Heredem repellit ſiſque Antoris factum impugnare prohibet, & contra illud venire.
- De Contract.
- 57 Etiam ubi agitur de jure ex propria perſona competente.
- Et licet Deſunctus nullam eviſionis obligationem emiſerit num. 59.
- 58 Procedit in Fendis, emphyteuſi, jurepatronatu, & ſimilibus.
- 60 Nobilitas a juriſdictione, & privilegiis, quae eam ſequuntur, ſecernenda eſt.
- 61 Nobilitas nullo patſo, aut conventionem poſſet renunciari.
- 62 Ejus autem jura lege, patſo, & renunciacione tolli, & minui poſſunt, & num. 64, & ratio num. 63.
- 63 Nobilitati quae inheret jura, & privilegia, non dicuntur ei jure naturali attributa, ſed poſitivo, puta ex conſuetudine, Privilegio, vel Statuto.
- 64 Nobilitati impartitiſi juriſdictione, & privilegiis, poſſet quis tacite renunciare per alius indiguit, & vilioris artis exercitium.
- 65 Eaſque magis per patſum expreſſum.
- 66 Nobilitatis jura, & privilegia, licet, iis renunciando, amitti valeant, nobilitas tamen ipſa non amittitur.
- 68 Jura agnationis, & ſanguinis quod poſſo, aut lege tolli nequeant, procedit quoad agnationem ipſam, prout eſt a natura, non verò quoad effectus ei a jure civili tributos.
- 69 Immo renuntiare jure qui poſſet beneficii, etiam a jure natura derivantibus, & num. 70.
- 70 Jura honorifici gradus alicui conceſſum familiae, ſive auri, ſive alter de familia talem gradum aſſignatur, ab ipſo alio, & habitū retinere dicitur.
- 71 Habitu videlicet quoad omnes, licet exercitium inter ipſos de familia ſit diviſum.
- 72 Et quilibet eorum dictum gradum occupat, tale jura tam familiae, tam ſuo Colomello dicitur conſervare.
- 73 Inter Patronos ubi ſua conventio de praſentando alternis vicibus, qui praſentat, & ſibi, & ceteris ſuis conſervat praſentandi.
- 74 Jura honorifica a qualitate Generis, & Sanguinis proſpecta poſſunt, ſaltem quoad illorum exercitium, patſo, vel tranſſatione adimi, aut diſtineri.
- 75 Renunciatio facta ad favorem certa perſona, tanquam perſonalis, cum eodem extinguitur.
- 76 Renunciatio in gratiam linea, & Deſcendentium omnium celebrata, nequit dici ad eas perſonas reſtriſta, quarum deſcendentia eſt contemplata, & num. 77.
- 77 Deſcendentium appellatio ſimpliciter prolata, omnes in inſinitum comprehendit.
- 78 Renunciatio, etiam pro Deſcendentibus ſtipulata, ad quocumque Renunciatori heredes porrigitur.
- 79 Diſpoſitio quacumque completens Deſcendentes, perpetua eſt.
- 80 Et durat, donec talis deſcendentia fuerit extincta.
- 81 Renunciatio facta non juri in abſtracto, ſed favore certi generis perſonarum, eſt perſonalis.

- hi, sed quæ eam singularibus non extinguuntur personis.
- 82 Alii per alium gesto qui non coactus intervenit, videtur illi consentire.
- 83 Idem de Teste in transactione adhibito. Procedit, & in fidejussore, ibid.
- 84 Actum celebrare, & Celebranti consentire paria sunt.
- 85 Alienationi consentiens, & ipse videtur alienasse.
- 86 Transactioni interveniens, si sua renunciat sibi duntaxat competens ratione majoris ætatis, ipsud solum juri censetur remississe. At non etiam voluisse juri futurum heredis in renunciatione comprehendere num. 88.
- 87 Juri majoris ætatis personarum est, nec ad Heredes transmissibile.
- 90 Alii simpliciter consentiens, nec se, neque Heredes obligat.
- 91 Alienatio a Defuncto facta, differt ab ipsius consensu illi præsto, & num. 92.
- 92 Alienatione facta a Defuncto, nequit Heres etiam ex jure propria contra eam venire, solum quando non alienavit, sed solum alienationi consensit.
- 93 Transactionis causa finalis spectanda est, ubi inquiratur, an juri quoque Heredum fuerit in ea renunciatum.
- 94 Transactio si pro finali causa juri quoque Heredum habuerit, Transigent dici nequit de suo tantum, sed etiam de illorum jure disposuisse.
- 95 Prefectum, si non expressit, & in omnibus contractum approbavit, & num. 96.
- 96 Consensus expressus interpositus contractui, tacitum totius contractus approbationem continere dicitur.
- 97 In contractu si pars ejus dispositiva continet Heredum jura, bi comprehensu reputantur, licet non expressi.
- 98 Et pro Heredibus contractus ille dicitur celebratus.
- 99 Transactio pro Heredibus ut dicatur inita, sat est eorum expressa mentio in parte dispositiva, & quod eis principaliter provisum, fuerit.
- 100 Transactio ex quibus dici queat in statu debitoris inita t. & num. 101. ad
- 101 Civilitas originis potest quoad bonorum participationem a Cive amitti ob translatum aliud domicilium.
- 102 Prefectum, eo onera Patria non ferente.
- 103 Origini renunciare nemo potest.
- 104 Intellige, in præjudicium Civitatis, at non etiam quod renunciare nequeat iuribus ipsi a Civitate impartitis.
- 105 De Civibus loquens dispositio minime intelligitur de originariis non habitantibus.
- 106 Origine Axi nepos juxta nequit.
- 107 Privilegium affirmativum decem annis per non usum, præscribitur, negativum annis triginta.
- 108 Etiam in præjudicium Successorum.
- 109 Privilegium non solum Decimarum Monachis Antecessoribus concessum, per eorum non usum a Successoribus amittitur.
- 110 Privilegium concessum Templariis, per non usum remanet extinctum.
- 111 Privilegium per non usum extinguatur in præjudicium tam presentium, tam absentium.
- 112 Transactio, ut reitè, ac prudenter inita dicatur, solum sufficit litis timor.
- 113 Transactio, modò ab his aperta calumnia, præsumitur bonæ fidei inita.
- 115 Transigendi justam præbet causam aliquam, vel animi tantum insignis Ducis epinio.
- 116 Transactio ad magis dicitur bonæ fidei inita, si illi erat intraducta, & dubia erant Transigentium jura.
- 117 Litis non implicari maxime inter est, lucrumque maximum reputatur ab illis recedere.
- 118 A litibus, quantum liceat, convenit abesse, & forsitan paulò etiam plus, quàm liceat.
- 119 Prefectum inter Sanguius conjunctos.
- 120 Contractum in æqua lance constituit eventus possibilis.
- 121 In transactione mala fides adesse dicitur, quando juri Successorum in totum destruitur.
- 122 Aut nulle contrarii eventus periculo de jure non dubio deciditur.
- 123 Transactio bonæ fidei, atque æquæ inita conditionibus, officit Successores, etiam ex propria persone venientes.
- 124 Divisiones bonæ fidei a Majoribus factæ, sive de fendis, sive de fideicommissis agatur, impugnari nequeunt a Successoribus, etiam ex propria persona vocatis, & num. 125.
- 126 Transactio, in qua non fuit juri aliquod alienatum, sed illius potius divisionis exercitium, si bonæ fidei fuerit celebrata, nequit a Successoribus Transigentium impugnari, licet ex propria venientibus persona.
- 127 Transactioni justam præbet causam sententia, a quo pendeat appellatio.
- 128 Transactio inita censenda est litis finienda causa, si illi ab eo capere sitere.
- 129 Transactio inita censenda est litis finienda causa, si Partes id expressè declaraverint.
- 130 Transactio si iusta causa, & bonæ fidei celebrata fuit, non est amplius inquirendum de Transigentium juriis.
- 131 Prefectum inter Sanguius conjunctos.
- 132 Transactio bonæ fidei celebrata vim habet rei judicatae.
- 133 Et prohibetur, etiam rescripto Principis rescindi.
- 134 Transactio bonæ fidei inita in sustineatur, benigna omnis interpretatio capienda est.

NOSTREM controversiam inter nobiles Viros nobilitatem excitat, hique nobiliter certantes, non Fori iurgis, non pro suo quisque voto, sed ea, quae Nobilitas est, æquanimiter, pro veritate iudicium meum exquirunt, quia verò illud est in ancipiti, facto exposito, momenta rationum pro utraque parte expendam, ut veritas ipsa, vel, quod veritati sit magis consentaneum, ex ipso discursu se prodcat.

- Nobilissima in Piceno Civitas Macereti, ut est Nobilium secunda Virorum, qui iusta ratione, ex *Aristotele 3. politic. cap. 8.*, sibi Magistratus arrogat, hanc honorem contentionem lege aliqua moderari prudenter constituit; est namque Respublica, ex eodem *Philosopho 4. politic. cap. 1.*, institutio Civitatis circa Magistratus, honoresque publicos, quemadmodum debeant impartiri. Quamobrem duos Magistratum ordines instituit, alterum omnibus Nobilibus indistinctè patentem, quem dicunt medium: alterum verò credentiae, sive reformationis nuncupatum, in quo Viri tantum primarie nobilitatis admittebantur; sed ita ut ex qualibet Familia, quamvis in plures multiplicata ramos, non plures admitti possent, quam duo. Et insuper statuit, ut ii, qui Bona valoris quingentorum florenorum non possiderent, à prædictis honoribus arcerentur, Cives etiam originarios, qui aliò domicilium transiissent, si Bona prædicti valoris in originis Patria sub censu publico non haberent, nec etiam ad hæc publice dignitates ulterius provehi possent, *Sæm.*

Inter nobiles dictæ Civitatis Familias extat illa Palmutiorum, quæ cum in plures dimanaverit Columellos, quorum unus aliò migravit ad habitandum, oritur inter eos questio super occupatione duorum locorum reformationis, quæ singulis familiis conceduntur.

Quamobrem ad plenioris status Cause cognitionem, præmittendum est, Hieronymum

seniorem de Palmutiis duos habuisse filios, alterum Petrum Franciscum, alterum Palmutium de Palmutiis appellatos, uterque illorum filios, & Descendentes habuit, sed cum hac differentia, quod descendencia Palmutii cum unitate lineæ domicilium semper retinuit in Civitate Macerateni, at non ita descendencia Petri Francisci, nam sub annum 1640. Ludovicus dicti Petri Francisci nepos lares suos constituit in oppido Mantis Philoptrani, ab eoque illic duæ prodierunt subalterne lineæ, quo factum est, ut duo reformatiæ loca toti Familiae competenti refererent penes Descendentes Palmutii seniores Macereti commorantes, idque observatum dicitur ad annum usque 1669, quo tempore, existentibus duobus prædicti Ludovici nepotibus, Philippo scilicet, & Ludovico jun., hic ad unum locum admissus, & reintegratus fuit, incertum, an vigore sententiæ Judicis, an ex transactione inter Partes celebratâ; constat siquidem de lite pro reintegratione ab illo intentata, & de sententiâ ad ejus favorem lata, cum appellatione ab alterâ parte interpositâ, sed non invenitur, ut etiam ex publico instrumento constat de contemporanea transactione eodem anno 1669. inita inter ipsum Ludovicum, & Descendentes Palmutii, quæ, præviâ deputatione Curatoris respectu Descendentium Palmutii tunc ætate minorum, Decreto Judicis confirmata fuit: in ea autem, ad extinguendas lites inter sanguine conjunctos, amicâ intercessionem aliorum Nobilium, & Consanguineorum, conventum fuit, quod ex prædictis duobus locis reformatiæ Palmutiorum familiarie competentibus, alterum semper haberent Descendentes Palmutii Macereti commorantes, alterum verò obtinerent Posterî, & Descendentes tum ipsius Ludovici, tum Philippi ejus fratris in Monte Philoptrano habitantium. Cui transactioni præfens fuit etiam Philippus, illique consensum præstitit his verbis: « *l'altra linea alla linea &c. abitanti in Macerata, alla quale*

il detto Signor Filippo Palmucci presente &c. renuncia quelle sue pretenfioni, che potrebbe avere per la sua maggiore età &c.

Ad normam igitur predictæ transactionis ad locum suum rediit Ludovicus, illiusque post obitum idem pervenit ad Philippum fratrem, quo pariter defuncto, superstitibus Cajetano ejus filio, & Dominico filio Ludovici, ad hunc uti majorem natu, locus idem delatus fuit, ab eoque hostie obtinetur. Vice autem versâ locus alter relictus Descendentibus Palmutii senioris Macereti habitantibus retentus fuit à Palmutio juniore uno ex Transigentibus. Cujus ex obitu secuto anno 1711. cum e venerit ejusdem loci vacatio, hæc causam dedit hodiernæ controversiæ, quæ vertit inter illius nepotes dictum locum vigore memoratæ transactionis sibi vindicantes, & Cajetanum filium Philippi contententem, illum sibi deberi tamquam natu majori de Familia, nullo numero habita dictâ transactione, eo sub obtentu, quod Philippus ipse Pater, licet illi assensum præbuerit, principaliter tamen eide non intervernerit, immo verò, cum agatur de Juris honorificis à sanguine, & natura, potius, quam ex personâ Patris ad filios transmissis, nequivilis idem transactione, & facto suo illis præjudicare.

Hic, ni fallor, est Cause status, ex multiplici scriptura erutus: deveniendo nunc ad rationum examen, D. Cajetano favere videtur regula Juris statuens, quod in iis, quæ non principaliter à Patre in filios proficiuntur, sed à Majoribus derivantur, aut ab ipsa natura conferuntur, qualia sunt jura sanguinis, & nobilitatis, factum Patris filius nocere nequit, ex celebri responso Alpeñi in leg. 3. ff. de Interdi. & relegat., agentis, = eum, qui Civitatem amitteret, nihil aliud juris adimere liberis, nisi, quod ab ipso perceptorum esset ad eos, si intestatus in Civitate moreretur, hoc est hereditatem ejus, & liberos, & si quid aliud in hoc genere reperiri potest: quæ verò non à Patre, sed à Genere, à Civitate a rerum natura tribuuntur, ex monere eli Incolamia &c. consonat his Ulpiani sententia in leg. emancipatum 7. §. final. ff. de Senator. verbis illis = Si quis, & Patrem, & Avum habuerit Senatorem, & quasi filius, & quasi nepos Senatoris intelligitur: sed, si Pater amiserit dignitatem aut conceptionem hujus, quæri poterit, an, quamvis quasi Senatoris filius non intelligatur, quasi nepos tamen intelligi debeat? & magis est, ut debeat, ut Avi potius ei dignitas proficiat, quam obste casus Patris = ex quo Juris principio manarunt in Foro receptilime conclusiones in materia tum feudalium, tum emphyteuticæ: videlicet in Feudo antiquo, quod non à Patre, sed ex stirpe procedit, ut ait Bald. cons. 49. lib. 2. & in cap. 1. §. Hæc quoque de success. feudal., quem refert Mynsinger. c. 2. observo. 94. in fine, Amicongel. quæst. feudal. 5. num. 5., Samsiut. contr. 172. num. 1., contr. 174. num. 40., contr. 177. num. 19., absolutum est, Patrem filius præjudicare non posse, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem, dist. cap. 1. §. Hæc quoque, & ibi Fendiffa communi-

ter de success. feud. cap. 1. in princ. de alien. feud. Puzos., Ufern. in cap. 1. §. Quid ergo de introduct. de re alien. final., Cephal. cons. 133. num. 39., Rub. c. 1. 186., Clar. in §. Feudum quæst. 41. num. 2., Vigell. in method. feudat. cap. 3. except. 23., Burcholt de feud. cap. 8. num. 147., Valtejus cod. tracl. cap. 11. num. 97., S. brader. part. 8. cap. 6. n. 1., Larat. in theatr. feud. part. 8. dilucid. 14. num. 1., Hartman. Piffier. quæst. jur. lib. 2. quæst. 1. n. 1., Mynsag. cent. 2. observo. 94., & cent. 4. observo. 81., & observo. 86. in fin., Garz. de nobilit. gloss. 6. sub num. 38. vers. sexto in feudis, & sub num. 41. vers. ceteram, cum aliis apud Rocc. cap. 61. num. 2., ut etiam de emphyteusi antiqua, quam ex patris, & providentia appellat, idem tradiderunt Bartol. in leg. ut jus jurandi §. Si liberi num. 6. ff. de oper. libert., Bald. in leg. idem videndum §. Nunc videamus ff. de petit. heredit., Alberic., Imola, Angel., & Cystren. in leg. apud Julianum §. Si quis alius ff. de legat. 1., ubi etiam Jafson., & idem in leg. 2. num. 210. Cod. de jur. emphyt., Roman. in leg. unic. quæst. 13. Cod. quond. non petuit. part., Covar. in rubr. de testam. part. 3. n. 26., & variar. res. lib. 2. cap. 13. n. 2. vers. tercia cunctis, Cys. de feud. tit. de feud. alienat. fol. 8., Tirapuell. de retract. lignag. §. 7. gloss. 6. n. 23., & seqq., Cold. de jur. emphyt. quæst. 9. num. 1., & seqq., Fagnia. tit. de contr. emphyt. quæst. 24. n. 21., Cord. de Luc. de emphyt. disc. 12., & passim Rot., præsertim in Famen. Cysleri, & Bonor. Aluvis Portii 7. Maii 1704. §. Ratio fidei decidendi coram Majores, = non enim hæc Patrem, sed majores ejus ei dedisse, ex Textu in d. leg. 2. in fin. ff. de Interdi. & relegat., ait Covar. d. cap. 18. num. 2.

Sic etiam in fideicommissis ab Ascendentibus ordinato, Patrem non posse quidem in præjudicium filiorum disponere, sunt jura notissima in leg. non in familia §. 1., & leg. pto §. Fratre herede ff. de legat. 2., leg. Pater 380 §. Filium suum ff. de legat. 3., leg. heredes mei 57. §. Peto in fin. ff. ad Trebell., Mantie. de consell. lib. 8. tit. 12. num. 51., Peregr. de fideic. art. 14., Fasir. de substit. quæst. 380., si quippe filii non ex Patris, sed Videicommittentis beneficio succedere dicuntur. Dec. cons. 104. num. 2., Alb. cons. 29. num. 18., & seqq., Mantie. de consell. lib. 5. tit. 11. num. 3., & lib. 8. tit. 13. num. 7., Rot. coram Card. Celsi decif. 33. num. 8. Prout etiam, idem Juris esse in Jurepatronatu antiquo familiariter reservato, tradunt Franc. in cap. 1. de Jurepatron. in 6., Paris. cons. 43. lib. 4., Anthor. domat. memor. ad Alexand. cons. 18. col. 2. lib. 5., Cardinal. cons. 48., Rocc. de Curt. de Jurepatron. verb. ipse, vel in quæst. 33., Didac. Covar. lib. 2. variar. cap. 18. num. 10., Bellon. de Jur. accresc. cap. 6. quæst. 48. num. 3., & 10., Craff. §. Juri accrescendi quæst. 37., Gratius. discept. 521. num. 55., Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 11. num. 10., Sanchez. resp. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 92. num. 3., Tondat. quæst. benefic. cap. 32. num. 17., & cap. 157. num. 17., Corol. Anton. de Luc. ad Gratius. cap. 177. sub num. 12., Rot. coram Pen. decif. 61. num. 4., decif. 75. num. 3., in rec. decif. 320. n. 14.,

decif. 374. num. 4. & feqq. part. 1. Hec enim omnia concluduntur illo unico principio, quod in his, quæ filiis obveniunt independentè à Patre, huius factum illis nocere nequeat.

Si autem hoc ita fit, quia filii ea confequantur non ex Patris beneficio, sed ex Majorum providentia, hæc summa æqui, bonique ratio iustum locum sibi vindicabit in his, quæ ita à Majoribus in Posteris derivantur, ut à natura ipsa, illis collata fuiffent videantur, ex d. leg. 3. ff. de interdicti, & relegat., aliisque iuribus, & auctoritatibus allegatis in §. Hic ni fallor. Hinc licet quis possit Primogenituræ iuribus renunciare, quod Esau fecisse legitur. Genes. cap. 27. num. 8., qui propter nam efcam vendidit primitivam suam, ut loquitur Apostolus ad Hebræos cap. 12. num. 16., & tradunt Tiraquell. de Primogen. quest. 20. num. 1.1. Molin. de Juri. & Jur. disput. 624. num. 7., Borzoi. de Paz. in preem. ad leg. Thaur. num. 9.1., Gratian. discept. 456. num. 8., Guttierrez. prælicor. quest. lib. 3. quest. 71. num. 4., Cabedo decif. 96. num. 4., ea tamen renunciatio filiis suis minimè nocet, Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 6. num. 45., lib. 3. cap. 2. num. 2., Peregrin. de fideic. art. 31. num. 107., Censul. ad enod. art. 52., Mierex. de Majorat. part. 3. quest. 18., & præsertim nu. 19., & feqq., Gullerot. de renunc. cens. 1. renunc. 52., Giurb. de consuetud., Meillon. cap. 10. gloss. 9. num. 28., Cresp. de Veldam. observ. 22. nu. 184., Oles de cess. Jur. tit. 3. quest. 3. num. 10., Hugo Grot. de Jur. belli, & pac. lib. 2. cap. 7. num. 26., quia nempe qualitas Primogeniti est ab ipsa natura, completens necum ipsum primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes, ut vocant Molin. de Primogen. lib. 3. cap. 6. num. 37., & ibi Aldin. Cusill. contr. Jur. lib. 5. cap. 93. num. 5., Cancr. variat. resolut. part. 3. cap. 31. num. 396., Cyriac. contr. 543. num. 14., Marciun. disput. 10. num. 9. lib. 1., Robles de represent. lib. 3. cap. 3. per tot., Gregor. Lopez. ad leg. partit. leg. 9. tit. 7. part. 2. verb. de llonge, Velasco. ad leg. 40. Thaur. gloss. 17., Andr. de Gergo alleg. 9. num. 28., Card. de Luc. de fideic. disc. 16. num. 6., Palm. alleg. 84. num. 30., alleg. 86. num. 20., Ruc. in rec. decif. 329. num. 1. part. 17., decif. 414. num. 10. part. 18.

Non absumi Igitur ratione dicendum videtur in casu nostro, transactionem, sive Patris renunciationem istiusmodi honorificis iuribus filiis minimè asferre, tum quia illa non ab ipso Patre, sed à Majoribus accepta sunt, quamobrem rectè ab Aristotele Retorice, lib. 2. cap. 30. definitur, quod nobilitas sit Majorum quidam splendor, & claritas, tum etiam quia ita derivatur à Majoribus, ut ipsi sanguini, & Generi impressa, ab ipsa quasi natura contrahatur, est enim, ut ait idem Aristoteles Politicor. lib. 3. cap. 3. = Generis virtus nobilitas = & Retorice. d. cap. 30. = nobilis est, qui insigni, ornamentoque generis præcitet =, hinc etiam Nobiles, generosi, & appellatur, & nobilitas ipsa generositas, dicitur apud Rudeum in unnot. ad pandect. in leg. Princeps ff. de legib., communiter verò à no-

stris nobilitas definitur, ut sit qualitas Generis & sanguinis à Majoribus descendens, Bald. in leg. final. ann. 4. ff. de sero. fugitivo, Ifern. in cap. 1. §. Si Passillas tit. 6. de sero. desuici. milit., Tiraquell. de nobilit. cap. 15., & cap. 35., Hieronym. Ofser. cod. tracl. lib. 1. cap. 4., Garz. de Hispan. nobil. gloss. 6. num. 19., & gloss. 7. num. 27. vers. quarto ad idem. Istiusmodi igitur iura, quæ sanguinis esse dicuntur, pacto, vel civili ratione tolli non possunt. Leg. iura sanguinis ff. de regul. Jur. optimè M. deslin. in leg. Jura agnationis 134. ff. de post. lib. in Jura agnationis non posse pacto repudiari non magis, quam ut quis dicat nulle sum esse, Juliani sententia est leg. eas obligationes 2. ff. de capit. minut. leg. nec si volumus 7. leg. liberis privatis postis 10. leg. Parentes 22. leg. liberis 39. cod. de liberal. caus., cum familiis, & consequenter factum Patris filiorum nobilitati, & iuribus honorificis officere non potest, ex capius citata leg. 3. ff. de interdicti, & relegat., & leg. 1. cod. de liberal. caus., Ifern. d. cap. 1. §. Si Passillas tit. 6. de sero. desuici. milit., Piccard. ad leg. 3. & 7. cod. de marileguli. lib. 11. sub num. 8., Fober. in cod. lib. 2. tit. 4. de transact. definit. 8., Mandell. Alb. conf. 43. num. 5., Roman. singul. 137. num. 3., Tiraquell. de nobilit. cap. 35. num. 4., Garz. cod. tracl. gloss. 7. num. 17., Ottalor. cod. pariter tracl. part. 3. cap. 5. num. 3., Aceved. tit. 2. lib. 6. recopilat. in rubr. num. 191., Gregor. Lopez in leg. 7. gloss. 9. tit. 15. part. 3., Guttierrez. prælicor. quest. lib. 3. quest. 15. num. 140., quoniam enim Jure Pater filius admetit id, quod ab ipso non habent, ut ait Faber. d. definit. 8. in annot. num. 2., qua de re concessio Patris contra puritatem sanguinis filio non nocet. Fab. de Anno conf. no. lib. 1., Ricc. collect. 733., Valeron. de transact. tit. 3. quest. 2. num. 24., & feqq., Excohar. de puris. sanguinis part. 2. quest. 6., & sententia contra eundem lata in Causa nobilitatis non constituit rem judicatam contra filium, Vrecol. de transact. quest. 55. num. 55.

Neque verò filius in his obstat qualitas hereditaria Patris, quippe in ejusmodi Causa statutus filius, tametsi heres venire potest contra factum Patris, leg. si cum Pater, ubi gloss. verb. exhibebit cod. si adversus rem judicatam, Bartol. in leg. ultim. cod. qui, & adversus quos restitutio in integr., & extat apud Faber. d. definit. 8. decif. 10. Senatus, ita se habens = Eius, qui in nobilitatis privilegio à plebeiis oneribus immunit cum Universitate transgesserit, eoque immineat quantum quid promiserat, filium, idemque heres socium approbare non tenetur, si ab Avit, nec à Patre solo nobilitatem trahit; nam, sicut non ei noceret, quod Pater sordidis artibus, aut quod aliis rursus nobilitatem amisset, ita neque transactio à Patre facta perpetua anna & præstitioni obligare eum potest, quovis, si certum quid promissum fuerit, quod unica solutione totam obligationem promissam, nec Patri, nec filio repetitum concederetur, & in unnot. ad d. definit. 8. num. 1., & 2. =

Quinimodò nec Patrem ipsum pacto, & transactione, in similibus iuribus, præjudicare sibi potest, sed illam nullam, & irritam esse, ducto

- argumento à *Textu in leg. In agnationibus* 34. ff. de post., & leg. nec si volens cod. de liberal. conf. docent *Pauli. in leg. transactioe Matris* num. 5. cod. de transact., *Didac. Perez. in leg. 1. tit. 2. lib. 4. veterum ordinatum vers. queri potest. Anton. Gomez. in leg. Thaur. 79. num. 3. & variat. lib. 2. cap. 1. num. 54. & Volew. conf. 67. num. 34. & Menchaca de success. creat. 5. 22. num. 74. & seqq. Ottoloni de Nobilit. part. 3. cap. 6. n. 10. & 2. part. 3. part. princ. cap. 9. num. 15. & par. 5. cap. final. num. 2. & Paz. in prax. part. 4. cap. 1. num. 31. & part. 8. cap. unic. num. 20. Gattierez. de Juvament. confirmat. part. 1. cap. 16. num. 37. & seqq. Garz. de nobilit. gloss. 6. num. 29. & Volew. de transact. tit. 3. quæst. 2. num. 18. & seqq. Dierck. eod. tract. quæst. 55. num. 45. & seqq.*
- 39 ob cam rationem, quod iura illa, utpote provenientia à sanguine, inseparabilia sunt, & amitti nunquam possunt, *Bald. in leg. final. ff. de serv. fugit. Piccard. in leg. 3. cod. de Morte leg. lib. 1. sub num. 8. vers. natura enim. Tiraguell. de nobilit. cap. 25. num. 5. Antuñez. de do-*
- 30 *nat. reg. lib. 2. cap. 17. & exemplo Privilegii competentis ordinis, & dignitatis, quod cum reale*
- 31 *esse dicatur, per renunciationem à Renunciantem non amittitur. Dec. in cap. cum necessitas colum. 9. de constit. Cyn. in leg. nec bonorum cod. de Episcop. & Cleric. Bald. & Angel. in leg. alia 5. Eleganter ff. solut. matrim. Benedici. Aegid. in leg. ex hoc Jure part. 2. cap. 13. num. 13. & seqq. ff. de Just. & Jur. Ritus. conf. 228. num. 11. lib. 2. Tufib. prout. conf. lit. R. com. l. 171. num. 2. Gullerit. de renunc. cent. 1. cap. 96. n. 4. Antuñez. de donat. lib. 2. cap. 17. num. 100. Tundat. quæst. civil. lib. 2. cap. 116. num. 8. & 9.*

- At verò, si in istiusmodi Juribus pactum, & transactio neque etiam ipsi Paciscenti nocet, quoniam pacto afficere poterit ipsius heredem! ne alioquin dicamus, hunc ex facto Detuncti efficacius obligari, quam ipsum Authorem, contra illam certissimam Juris regulam, quæ edocemur, Jus omne potentius esse in causa, quam
- 33 in causato, & causam magis inlinere in primum causatum, quam in secundum, leg. Publius §. 1. cum ibi notati ff. de condit. & demonstr. gloss. & Canonista in cap. licet quis. mod. feud. amitt. & in leg. si verò §. De Viris ff. solut. matr. Casterres. conf. 129. lib. 3. Ezeard. in loc. cit. minor §. & in loc. cit. major per tot. proindeque heredi integrum erit venire contra factum Detuncti, quo nec ipse
- 34 Detunctus omnino obstringebatur, ad tradita per Bartol. & Bald. in leg. que modum cod. de Agri. cul. & Conf. lib. 11. Casterres. in leg. filiusfamilias §. Drii sub num. 3. ff. de legat. 1. Canon. conf. 33. Bec. conf. 72. num. 17. Pedroech. conf. 39. num. 39. Phaucc. de invent. part. 7. cas. 11. num. 10. & seqq. Tiraguell. de retroit. ligat. §. 1. gloss. 9. num. 18. Canez. var. resol. part. 3. cap. 2. num. 176. & seqq. Res. consalt. 23. n. 90. Grammatic. decis. 93. num. 8. Rot. decis. 110. num. 11. part. 2. divers. coram Serapbin. decis. 477. num. 1. cum alius apud Roc. cap. 51. num. 132.

Validissimis hinc argumentis satis demonstratum dici posset, qualitatem hereditariam,

respectu Transigentium nocere minimè posse 35 heredi, in qua istiusmodi jura, non ab Authore suo, sed à Natura, & sanguine proficiscuntur, verum in nostro casu, quæstio omnis cessare videtur, quia D. Cajetanus non est filius, neque heres Ludovici Transigentis, sed Philippi, qui utcumque interverit transactioni, illique præsens fuerit, renunciando juri sibi competentiratione majoris ætatis, nihilominus coniensus, & præsentia ab illo præstita transactioni nec ex natura rei, nec ex vi verborum 36 D. Cajetanum ejus filium, & heredem afficere potest. Non quidem ex natura rei, quia ille renunciavit privilegio fux majoris ætatis, quæ est 37 qualitas personalissima, stipulatio autem super qualitate personali ad heredes non transit, ut communiter Doctores in leg. inter artifices 38 31. ff. de solut., ipsa enim rei natura constituit, quod pactum personale heredem non afficiat, ad 39 Text. in leg. Juri gentium §. Pacisram ff. de post. leg. 2. §. Item & leg. stipulatio illa §. Si quis ita, & leg. si ipsa §. ff. de verb. oblig. Inod. in leg. si stipulatus 133. ff. cod. Menuch. de præsum. lib. 3. præsum. 47. num. 15.

Non etiam ex vi verborum, quia Philippus de hereditibus nihil dixit, & licet regula sit, quod stipulatio omnis ad heredes, & contra heredes, etiam non expressis, transmittitur ex decisioe Imperatoris in leg. veteris Juri 13. cod. de contrahen. & committen. stipulat., nihilominus certa est etiam limitatio ejusdem regulæ, quæ edocemur, quod, quoties agitur de Jure 41 proprio heredis, & ad ipsum ex propria persona proficente, illud non comprehenditur sub dispositione Detuncti, nisi fuerit expresse, potest enim quis de re suis disponente, leg. nam ex familia §. Si rem tuam ff. de legat. 2. Sed hoc 42 velle non præsumitur, nisi expresse dixerit, aut argumentis equipollentibus expresse declarationi probetur, ad Text. in leg. sequens quæstio 70. ff. de legat. 2. leg. Lucius Titius 78. §. Maritum, & ibi gloss. verb. sensisse, & Doctores commuoviter ff. ad Senat. Conf. Trebell. Alex. conf. 173. num. 4. lib. 2. Paris. conf. 2. num. 35. lib. 3. Cravat. conf. 414. Hended. conf. 3. num. 64. lib. 1. Mant. de tacit. lib. 1. tit. 17. num. 9. de consens. lit. voluntat. lib. 9. tit. 6. num. 8. Petra de fideic. quæst. 3. num. 276. Peregr. eodem tract. art. 6. num. 13. & num. 16. Add. ad Ludovic. decis. 102. num. 10. Roc. diffus. Juri fideic. cap. 50. num. 5. & 6. Rot. in rec. decis. 719. part. 1. decis. 89. num. 11. part. 5. coram Duran. dec. 93. num. 12. coram Prud. decis. 378. n. 2. & num. 17. Rot. ad vnat. Curd. de Luc. tit. de fideic. decis. 17. num. 11. & in Mantif. ad tit. de fideic. dec. 761. num. 13. ita quidem, ut si Detunctus habuerit rem communem cum herede, simpliciter disponendo, de sua tantum portione disposuisse censetur, Bartol. in leg. servi electione §. Cum famulus ff. de legat. 3. de Maria. varior. resol. Juri lib. 2. cap. 91. num. 4. ut etiam in temporarium aliquid dumtaxat jus in illa habuerit, de eo dispositio intelligatur Casterres. Fulgos. & 43 Jafon. in leg. Vxor Patris cod. de legat. 1. item

Jafon in leg. quod in rerum s. i. ff. de legat. 1. *Pe-*
reg. de fideic. art. 5. m. 1. s. & art. 33. m. 20. & seqq.
 46 *prestitum* verbis in dispositione adhibuerit pro-
nomen suum, ut in casu nostro ibi = *renunzio alle*
sue pretese per la sua maggiore età =, tunc
 enim in dubium venire nequit, *Jus* heredes in sti-
 pulatione comprehensum minime fuisse, *Bart.*,
Rip. Jafon. & *Soccia*, in d. leg. servi electione s.
Cum fundus ff. de legat. 3., *Covar.* in cap. filius no-
 ster num. 3. de testam. *Ripol. varior. tit. de testamen.*
num. 74. de *Marin.* d. cap. 91. lib. 2. num. 4. ad
 fin. *Andreol.* contr. 220. num. 9. *Ros. coram*
Prinol. decif. 378. num. 5. & *seqq.* & ad ornat.
Cord. de Luc. tom. 7. decif. 22. num. 11. & tom. 10.
 decif. 91. num. 1.

Hinc promanant communes ille *Juris* regu-
 47 *lae*, quibus edocetur, in generali obligatione
 Defuncti nunquam contineri bona heredis, ut
 ex leg. *Paulus 29. ff. de pignor.* & leg. 1. in fin.
cod. commun. de legat., notat post alios *Negus-*
santi de pignor. part. 2. membr. 2. sub num. 53. *corf.*
sectio limita, *Concil.* de hered. art. 3. num. 5. &
seqq. *Cord. de Luc. de credit. disc. 36. num. 2.*
plem. Roac. disp. Jur. select. cap. 50. num. 6.
 48 & renunciationem matris non comprehendere
Jus filiorum heredum venientium ex propria
 persona, nisi expresse pro suis etiam heredibus
 renunciaverit *Barthol.* & alii in leg. qui super-
 stitis ff. de acquir. hered. *Faber.* in cod. lib. 2.
 tit. 3. *desinit. 1.* *Surd. conf. 133. num. 18.* *Mar-*
reus. conf. 23. num. 4. *Rovis. conf. 23. lib. 1.* *Thes-*
aur. quest. forens. lib. 2. quest. 90. *Andreol.*
 contr. 212. num. 3. *Minad.* in consil. in aliquibus
 num. 11. *Molphy.* ad consuetud. *Neapol. tom. 2.*
 tit. de renunc. quest. 5. num. 8. *Merlin.* *Pignatell.*
 i. contr. 11. num. 9. & *seqq.* *Stoban. re-*
sol. 181. num. 61. & *seqq.* de *Marin.* *varior. re-*
sol. lib. 2. cap. 189. num. 100. *Torr. de pact. futur.*
success. lib. 2. cap. 24. num. 77. & *seqq.* *Ros. post*
Galleras. de renunc. decif. 2. num. 14. & *seqq.*
 coram *Royas* decif. 311. in fin. coram *Cord.* *Celfo*
decif. 187. num. 21. coram *Emerix Jan. dec. 726.*
 num. 27. in rec. decif. 224. num. 4. & *seqq.*
 part. 13. cum aliis in una *Forfensprenien. Lega-*
torum, 2. *Maii 1712. S. Misimé* relevante coram
 R. P. D. *Aldrovando*. Cum itaque bon. mem.
Philippus Palmutius renunciaverit solummodo
Juri, quod *Jus* sibi tunc ob majorem etatem com-
 petebat, nullamque aliam contraxerit obliga-
 tionem, quae suos heredes afficeret, *D. Cajeta-*
 nus ex ejus facto *Jus* sibi competens ex pro-
 pria persona persequi non prohibebitur.

Frustra denique obtenditur, hanc transactio-
 nem, utpote initam bono fide, sive à *Philippo*,
 49 sive à *Ludovico* celebrata illa fuerit, afficere
 tamen quovisumque successores ex proprio jure
 venientes, per *Text.* in leg. *Præf. 12. cod. de*
transact. cap. 1. s. Si Vassallus tit. ff. de feud. de-
sumt. contem. fit. nam, si bona fides resultat ex
 50 dubitate *Juris*, de quo transactum est, ut
 post alios *Cord. de Luc. de feud. disc. 10. sub num. 13.*
 de *fideic. disc. 23. sub num. 21. disc. 173. num. 4.*
 certe in casu nostro dubium nullum aderat,
 quin *D. D. de Palmutius*, licet *Philoptrani* ha-

De Contract.

bitantibus *Jura* sua pro loco *Reformantiae* in-
 columnia mansissent, statutum enim non exclu-
 dit omnino Cives originarios alibi habitantes,
 sed tantum prohibet, ne ad posteriores gradus
 promoveantur, Ut etiam *Jus* commune *Civi* ori-
 ginario alio domicilium transferenti civilita-
 tem originis non admittit, leg. *assumptio 6. s. 1.*
leg. ordina 15. s. final. & leg. *libertas 17. S. In-*
adoptiva ff. ad municip. leg. penult. ff. de Sena-
tor. leg. in adoptionem 7. *ead. de adoption.* leg. 1.
 & *seqq. cod. de municip.* & *originar. lib. 10.*
 quemadmodum non admittit Patris descenden-
 52 tiam, Patris enim à Patre dicitur, ut notat *Co-*
jac. lib. 1. respons. Papin. in leg. 15. s. final. ff. ad
municipal. tom. 1. oper. posth. fol. 23. *Faber.* in cod.
lib. 9. tit. 30. de fin. 24. *Roman. conf. 39. in fin.*
Bertazzol. conf. 103. per tot. *Ancbaran. conf. 87.*
Lopez. ad leg. Thaur. partis 4. tit. 24. leg. 4. tit. B.
Corsim. ad leg. *municip. tit. 5. art. 2.* & 3. *sub*
num. 4. & 5. ubi, quod originis desertio non
 54 praesumitur, *Sauvaz.* de *matrim. lib. 3. part. 3.*
num. 3. & *seqq.* *Mieren. de majorat. parti. 1. que-*
stio 57. num. 14. *Renat. Koppin. Daman. lib.*
1. tit. 11. num. 25. *Manf. consil. 239. num. 12.*
Cord. de Luc. de success. disc. 20. num. 5. *Ros. in*
rec. decif. 364. num. 7. part. 13. praesertim verò
 quoad participationem honorum, *Amaya* in leg.
Cives num. 73. & *num. 77. cod. de incol. lib. 10.*
 de *Pant. conf. 136. num. 26. lib. 2.* *Lopez. loc. mo-*
citat. *Corpan. ad Stat. Mediolanen. tom. 2. sup.*
218. num. 111. proindeque hinc fere videbatur,
 55 transactioem istam, tamquam celebratam
 super jure potius claro, quam dubio, afficere mi-
 nimè potius successores ex propria persona inde-
 penderent à Transigente venientes, ad regulam,
 de qua in leg. *Imperatores 3. ff. de transact. l. sern.*
in cap. 1. s. Si Vassallus tit. ff. de feud. desinit.
Pinell. in leg. 1. num. 46. *cod. de bus. mo. tern.* *At-*
tygrad. conf. 104. num. 68. lib. 2. *Peregrin. de fidei-*
comm. art. 40. num. 133. *Cord. de Luc. eod. tract.*
disc. 173. num. 4. *Schradet. de feud. part. 3. cap. 6.*
num. 2. *Valeron. de transact. tit. 4. quest. 2. n. 6.*
 & *seqq.* *Orceol. eod. tract. quest. 55. num. 21.*
Ros. disp. Jur. select. cap. 3. num. 52. *Ros. ce-*
ram Royas decif. 312. num. 3. & decif. 343. m. 3.

Hæc sunt præcipua momenta rationum, qui-
 bus innixus *D. Cajetanus* loco credentiae, de-
 quo agitur, deicere conatur *DD. Antonium*,
Bartholomæum, & *Nicolaum* de *Palmutis* Ma-
 cereci commorantes, qui vice versâ illum reti-
 nere contendunt, tamquam ipsi debitum ex d.
 transactione, à jure enim, juxta notas regulas,
 illam tantæ virtutis esse, ut Petitores ab ipso
 56 litis ingressu repellat, prohibeatque factum *Ab-*
thoris sui impugnare, & coacta cum voce, ta-
 metis agatur de *Jure* ipsi ex propria persona
 57 competente, ex famigerato *Textu* in leg. cum à
matre. cod. de rei vindicat. leg. Venditrici 3.
cod. de reb. alien. non alien. leg. *fi Patri tuo 24.*
cod. de donat. leg. sed si non servat 36. in princip.
 ff. ad leg. *felcid.* leg. *berede in finitimo 19. s. 1. ff. de*
fideicom. libertat. leg. 1. ff. de excepti. rei judicat.
 leg. *sive possessio 14. cod. de evict.* prout de feud-
 58 dis, *emphyteusi*, *jurepatronatu*, & similibus

Y y

que

que ad Posteriores ex Concedentis voluntate, vel providentia Majorum deferuntur, docent *Aleand. in leg. apud Julianum §. Si quis alicui ff. de legat. 1. §. Conf. 38. num. 1. 2. lib. 5. Pinell. in leg. 1. part. 3. num. 55. in fin. cod. de bon. mater. Ifern. in cap. 1. in princ. & ibi Alvarot. num. 8. tit. de alienat. feud. patern. Ifern. conf. 56. lib. 3. Porfir. conf. 16. num. 43. lib. 1. Lanar. conf. 69. n. 1. Sord. conf. 357. num. 5. & conf. 423. num. 36. Cocor. var. resol. lib. 3. cap. 1. 8. sub num. 2. Vass. de Jur. emptibent. quest. 49. num. 3. Falg. eodem tract. tit. de reuoc. quest. 10. num. 5. Clar. in §. Fendum quest. 41. Schrader. de feud. part. 7. cap. 2. num. 57. R. Schuler. cod. tract. cap. 9. mens. 2. concl. 69. num. 3. Gratian. discept. 511. no. 17. Ciroch. contr. 61. num. 42. Capon. discept. 349. num. 8. Cord. de Lac. de Jurepatr. discept. 15. a. 5. ubi, quod hec conclusio non admittit dubitationem. Altograd. Jura. contr. 1. num. 76. contr. 5. u. 20. Roc. dispat. Jura. select. cap. 11. num. 95. immo verò Succellorū etiam dignitatis teneri ad servanda pacis Prædecessoris, Crates. conf. 241. num. 17. Mench. conf. 263. num. 18. Rero. conf. 138. num. 9. lib. 3. Loffred. conf. 38. Gabriel tit. de Jura. quest. concl. 5. num. 16. Alvarez. de majorat. part. 4. quest. 16. num. 18. Boer. decif. 204. num. 42.*

Itaque exceptio legis ingressum impedire dicitur, etiam si Defunctus nullam evictionis promissionem emisisset, quia heres hoc casu non repellitur quidem ex regula *legis vindicantem ff. de evict.* sed repellitur ex regula *legis cum de matra cod. de rei viciat.* ut post gloss. ibi verb. non prohiberi docent Socin. Jura. leg. 4. §. Cito num. 221. ff. de verb. oblig. Pinell. in leg. 1. par. 3. num. 81. cod. de bon. mater. Sanchez. in leg. quam in prioribus limit. 7. num. 15. cum seqq. cod. de inoffic. testamen. Tiraguell. de retract. ligon. §. 1. gloss. 9. num. 47. Molina. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 28. Camer. var. resol. part. 3. cap. 3. num. 177. & seqq. ad eundem enim hereditatem induit personam Detracti, & suo velut consensu illius dispositionem confirmat, Bald. in leg. mutum §. 1. ff. de acquir. hered. Mench. conf. 89. num. 97. Peregr. de fideic. art. 33. num. 8. & 9. de Marin. tom. 2. resol. 91. num. 3. Cyriac. contr. 160. num. 80. & seqq. Altograd. Jura. contr. 1. num. 76. & seqq. Dico. consult. 95. num. 1. & seqq.

Nec D. Cajetanus pro excutienda obligatione ipsi injecta ex qualitate hereditaria Patris juvari potest diffugio illo, quod transactio, de qua agitur, tamquam inita super jure quodam naturali, & inseparabili, non ex tacto Patris, sed à natura, & sanguine in eum transmissio, nocere ipsi nequeat, etenim, si rem ipsam penitus intueamur, discursus iste minime applicatur nostre hypothese; Secernenda namque est nobilitas à juribus, que, tamquam civiles quidem effectus Nobilibus à Civitate concessi, ipsam sequuntur. Quippe, si de nobilitate agatur, hec est qualitas sanguinis à natura ipsa in Nobilem transmissa, que nullo pacto, aut conventionē renunciari potest, fieri enim nequit,

ut nobilis non sit, qui talis natus est, ut probant auctoritates suprà allegatæ. At aliud judicium ferendum est de effectibus nobilitatis, prærogativis nempe illi elargitis. Hæc namque lege, pactis, & renunciatione tolli, & minui possunt, ut pote que nobilitati attribuit dicuntur, non jura naturali, sed positivo, puta ex consuetudine, privilegio, vel statuto, qualis est prærogativa, de qua agitur, que est merè civilis, & à statu Civitatis proveniens, ut bene distinguit Jo. Gort. de Hispan. nobilit. gloss. 6. num. 19. ibi: Ego verò distinguo inter ipsam nobilitatem naturalem, que est qualitas à Genetis, & sanguinis de Majoribus proveniens, & hæc ajo renunciari non posse, icheret enim essentia, & inest à natura homini, ipsa civitatis affectui conciliata ab ipsis Parentibus, & Parentum majoribus longè serie communicata: At verò effectus nobilitatis, & prærogativas à jure nobilitati concessas, & distinctas rerum assu receptas, & custoditas posse quidem renunciari, nec subest ratio efficax, que contrarium cogat, & hæc sententiam quod juribus, & privilegiis nobilitati tributis renunciari queat, docuerunt Covar. 64 in cap. quomodo passim part. 2. ubi sic judicatum ait in Granatensi Prætorio Picbard. ad leg. 3. num. 82. cod. de murtelleg. lib. 11. Flor. in leg. Jura agnationis num. 12. ff. de pact. Petr. Barbosa. in leg. alia §. Eleganter num. 13. & seqq. ff. solut. matrim. Gregor. Lopez. in leg. 34. in fin. part. 6. verb. de Sangre, Arceved. in leg. 4. tit. 2. num. 1. lib. 6. Escobar. de parit. sanguinis proband. quest. 4. §. 1. num. 47. & seqq. & §. 5. num. 23. Bartolus. lib. 2. quodam quest. cap. final. part. 5. §. 6. num. 11. Boer. de imp. debitor. n. 39. & seqq. Paitbas. Amezua de potest. in fenest. ipsum cap. 3. num. 16. Girond. de Privilegiis num. 225. Mierex. de majorat. part. 1. quest. 38. num. 2. & num. 17. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 2. num. 20. Antuñez. de donat. reg. lib. 2. cap. 17. num. 98. Caspe. latr. decif. 183. num. 43.

Si igitur nulli dubium est hujusmodi effectibus, sive privilegiis nobilitati impartitis posse tacite renunciari per actus indignos, aut vilioris artis exercitum, ex leg. amic. cod. nec statores ad militem lib. 12. & leg. milites cod. de re militat. cod. lib. 1. leg. final. cod. de dignitat. leg. 1. cod. ubi Senatores, vel Clarissimi, Bald. in leg. nobiliores cod. de camerat. & mercat. leg. ut quis cod. de dignitat. lib. 10. Tiraguell. de nobilit. cap. 27. Escobar. de paritat. sanguinis quest. 4. §. 5. num. 25. pluribusque aliis, Caspe. latr. d. decif. 183. num. 44. quid nō pacto etiam expresse non poterit et ut prosequitur Antuñez. de donat. lib. 2. cap. 17. sub num. 97. sive enim tacite, sive expresse, id fiat, non leditur nobilitas ipsa, prout est à natura, sed tollitur prærogativa à civilibus constitutionibus nobilitati tributa, remanetque qualitas sanguinis naturaliter impressa, licet civilia Privilegia, que sunt quædam accidentaliter attributa, immutuantur Robert. lib. 1. recept. l. c. cap. 30. C. Conf. varior. ambig. cap. 30. lib. 1. quos refert Picard. in d. l. 3. cod. de murtelleg. n. 82. atque ita intelligi oportet supradicta jura in l. Jura agnationis ff. de pact. & l. Jura sanguinis ff. de regul. jur. ubi

ubi habetur, quod Jus agnationis, & sanguinis pacto, aut lege tolli non possunt; hoc enim bene procedit quoad ipsam agnationem, prout est à natura, non enim fieri potest, ut quis non sit sanguine conjunctus, vel quoad ceteros effectus naturales, ut fuit amor, & dilectio; sed verò quoad effectus civiles, qui à jure civili tribuuntur agnationi, hi omnesque lege, pacto, & renunciatioe tolli, & immitti possunt, ut pluribus exemplis ex nostro Jure desumptis bene declarant Bolognet. in leg. ut vim num. 16. ff. de Juss. & Jur. post gloss. in §. Quid autem verb. agnationis instit. de capit. dimitt. Felin. latè in cap. qua in Ecclesiarum de consuet. Dec. & Cognol. in d. leg. Jura sanguinis ff. de regul. jur. & dec. in leg. pacta, qua contra n. 3. cod. de post. Roman. cons. 82. Picard. loc. citat. & in §. Quid autem instit. de capit. dimitt. Hotoman. in §. Sed naturalis instit. de jur. natural. gent. & civil. Gollerat. de renunc. tom. 3. cent. 1. renunc. 3. num. 42. & num. 53. & seqq. & num. 61. & 62. ubi optimè differit = Ea etiam beneficia, quæ à jure naturali manare dicuntur, habere in se tacitam conditionem, si in, pro qua inducunt, illis uti velit =, nec si quis illis renunciaret, jus naturale infringi, sed renunciatioe tolli beneficium illud Juri naturæ, quod, eo renunciante, definit naturæ æquitatem habere; prout plura videmus in jure, quæ debita, naturæ dicuntur, & his omnibus renunciari potest, aliis, ut inquit idem Gollerat., exclamare liceret cum Cicerone or. 2. in Verrem: Quid mihi lex, mea curâ dat, eo mihi non uti non licebit? Quamobrem, si ex his compertum sit, quod, quum non agitur de qualitate Generis, & sanguinis à majoribus nobis proveniente, & quæ à naturâ ipsâ homini incute dicitur, sed de effectibus civilibus ab illâ provenientibus, nedum expresse, sed tacite etiam renunciari possunt, quanto potiori Jure in casu nostro substituenda erit transactio pro componendis litibus inter Consanguineos celebrata, quæ illis non solum quoad naturalem qualitatem Generis, & sanguinis, sed nec etiam quoad effectus Civiles ex eo promanantes præjudicium nullum irrogatum fuit. Nam, si jus obtinendi locum, & gradum Reformationis, est prerogativa quædam à Statuto nobilioribus Civibus concessa, consistens in quodam quasi exercitio, ac fruitione istiusmodi gradus honorifici; sive unus, sive alter Palmutiorum genere locum hunc occupet, & exerceat, Familia prærogativam hanc habitu, & exercitio retinere dicitur, habitu videlicet quoad omnes, licet exercitium per vires alternativas inter ipsos de Familia sit divilum, quicunque enim ex illis hunc locum occupet, is porro conservat Jus tûm Familis, tûm suo Columnello, exemplo Patronorum, qui si conveniant de præsentando altero vicibus, justâ Test. in Clement. plures de Jure Patr., nihil sibi de eo detractum, quamvis exercitium dividant, quippe suâ vice Prætorians, & sibi, & ceteris Patronis Jus idem conservat, ut communiter scribentes in dicta Clement. plures, & præsertim, De Contract.

aliis relatis; ibi Barbes. num. 5. & de offi. & potest. Episc. alleg. 71. num. 36. & seqq. Lombertin. de Jurepatr. lib. 1. part. 2. quest. 2. art. 36. Genoul. ad regul. 8. Cancellar. Gloss. 45. §. 1. n. 51. clar. me. Card. de Lac. de Jurepatr. dist. 41. n. 1. & seqq. Urceol. de Transf. quest. 27. num. 4. & seqq. Rot. coram Bar. dec. 540. num. 6. cor. Joa. mem. Alexan. Vll. dec. 65. n. 10. in rec. dec. 216. num. 5. & seq. part. 10. & passim alibi.

Cum itaque ex his omnibus pateat, justâ ratione sustineri minimè posse, quod super istiusmodi iuribus honorificis, tametsi à qualitate 74 Generis, & sanguine profectis, atque à Majoribus ad posteros transmissis transactioes, & conventiones saltem quoad illorum exercitium celebrari nequeant, DD. Antonius, Bartholomæus, & Nicolaus de Palmutis id unum diligenter inquirendum, seduloque examinandum esse ahebant, num scilicet verè bon. me. Philippus Pater D. Cajetani de Palmutis transactioe obstringi, atque obligari voluerit, & num etiam illa tamquam ex iusta causa, & bonâ fide inita obligare possit ejus filios. Quod attinet ad primum, contractus celebratus quidem principaliter legitur cum Ludovico ejus fratre, & simul negari nequit, quin Philippus etiam eidem consenserit, dum in eodem Instrumento legitur iuribus suis expresse renunciasse.

Neque verò sustineri posse dicebatur assumptum D. Cajetani, quod scilicet Philippus ejus Pater, renunciaverit solummodò favore bon. me. Palmutis, Jo. Baptiste, & Augustini Transigentium, ac per consequens cum illorum personis extincta quoque fuerit personalis renuntiatio, ex regula Test. in leg. Pater filie ff. de serv. legat. Bald. & Ciceron. in leg. patrum dotale 3. Cod. de collat. Roman. in leg. qui successit sub num. 1. ff. de acquir. hered. Faber. in Cod. tit. de post. dehu. 22. Atograd. Jura. contr. 27. Rocca dispos. Jura. select. cap. 194. num. 35. quoniam transactioes verba contrarium evocant, in eis enim dictum fuit, = e altera lingo alla linea delli sopradetti Signori Palmuccio, Gio: Battista, ed Agostino abitanti in Mocerata, & loro Descendenti, alli quali il detto Signor Filippo presente rinunzia = recta autem ratio, & naturalis significatio verborum non permittit, quod renunciatio restringatur ad Palmutis, Joannis Baptiste, & Augustini personas, quando eadem expresse celebrata legitur in gratiam totius lineæ, & Descendentium omnium, quorum appellatio simpliciter prolata omnes in infinitum comprehendit leg. liberorum ff. de verb. signific. §. 1. Ant. de hered. ab intest. Bald. in leg. Gallus §. instituem; & ibi Iaculo num. 48. ff. de liber. & post. Alex. in leg. ex facto §. si quis ita nu. 4. ff. ad Senat. consult. Trebelli. Alciat. in d. leg. liberorum 230. ff. de verb. signific. Rebuff. in leg. cognoscere §. liberorum ff. eodem. Eufor. cons. 43. nu. 44. & seqq. de substit. quest. 327. n. 1. Peregr. de fideic. art. 22. num. 50. Rot. coram Merito. dec. 206. num. 14. coram Bich. dec. 252. num. 13. & seqq. Arguall. dec. 23. num. 47. coram Zorat. dec. 15. num. 4. cor. Card. Gelf. dec.

151. n. 18. in rec. dec. 53. n. 4. par. 12. in Foroliviensis Fideicommissi de Torelli 28. Januarii 1702. §. Quarta cor. b. n. mem. Muto, in Lucana Fideicommissi 14. Decembris 1708. §. Assumptum versic. magis que cor. Rño. Kanitz, in Persiana Fideicommissi 20. Februarii 1713. §. Extraneam in fin. cor. R. P. D. Paluvaria, & in Romana, fess. Nicien. Fideicommissi 6. Martij ejusd. anni §. Angetur ad med. cor. eod., proindeque in terminis renunciationis stipulatæ præ Deicendentibus, quod eadem porrigatur favore Descendentium omnium Renunciantii, firmavit, discusso magisraliter articulo, Sac. Rot. in Ferrarien. Primogenitura 16. Februarii 1705. §. Absque eo quod, & §. Profectu coram R. P. D. Aufaldo, confirmat. 16. Februarii 1706. §. Nec Rossettes coram Rño. Molins, & 4. Februarii 1709. §. Nec demum cor. eod., & 9. Decembris ejusdem anni §. Que omnia coram Edo. D. Card. Privio, & 12. Martii 1712. §. Hac autem cessio cum seq. cor. R. P. D. Grisso, & generaliter de quacunque dispositione complectente
- 79 Descendentes, quod perpetua sit, & exclusa quacunque restrictione ad certam personam, seu gradum, daret, donec talis descendencia
- 80 extinguatur, Saminiat. eunt. 175. num. 49. Rec. dispat. Jur. select. cap. 27. num. 14. Masf. consul. 208. num. 42. Rot. in rec. dec. 10. num. 4. dec. 193. num. 3. & dec. 320. num. 4. part. 1. dec. 164. n. 6. & dec. 6. 30. num. 30. part. 18., in Romanen. Fideicommissi de Borgellini 4. Maii 1699. §. Ad impedendam cor. bo. me. Pro, in Reatina Fideicommissi 22. Martii 1700. §. Neque efficere in fin. coram R. P. D. Aufaldo, in d. Lucana Fideicommissi 14. Decembris 1708. d. §. Assumptum cor. Rño. Kanitz, & hacti in Romana Fideicommissi de Paluvaria 1. Decembris 1710. §. Quis subsistat cor. R. P. D. Altrozando, quamobrem similis dispositio dici quidem poterit personalis, quatenus facta non
- 81 juri in abstracto, sed contemplatione certi generis personarum, proindeque non extinguetur cum singularibus personis, ut contingit in renunciationibus illis, quæ personalissime dicuntur, ut illas distinguendo declarat Passerini, in cap. Quamvis pactum num. 49. & num. 52. de Pact. in 6. Menich. cons. 706. num. 41. versic. respondens, Masf. ad Confus. Neapol. tit. de renunc. quest. 3. num. 21. & seq. Torr. de Pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. n. 43. Spadaz. in theat. viduil. disquisit. 67., & aliis relatis, Masf. consil. 2. sub num. 20. consil. 257. num. 3., & consil. 296. num. 10., Rot. in Pisanen. Fideicommissorum 23. Aprilis 1703. §. Nec subsistit cor. Lauterz, & in Persiana Immissum 15. Januarii 1706. §. Non obstat cor. Sotero, extinctis igitur personis Palmatii, Jo. Baptiste, & Augustini, extincta dici nequit renunciatio facta favore ipsorum lineæ, & Descendentium.
- In dubium etiam venire nequit, quin istiusmodi renunciatio facta à Philippo contineat approbationem universæ transactionis, licet principaliter celebratæ à Ludovico, nam is, qui
- 82 non coactus intervenit alui per alium gesto, illi consentire videtur, ad Text. in leg. Titius 9. in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvat., cap. ex literis 6. de transact., ubi de Teste, qui transactioni intervenerat, Bald., & Alberic. in leg. 83 exceptione Cod. de evict., ubi est casus de Fidei-judice, Surd. cons. 15. n. 20. Tiraquell. de retract. liguag. §. 1. Glos. 9. n. 168., Add. ad Ludovis. dec. 384. n. 10., Rot. cor. Barrot. dec. 384. n. 10., dec. 566. n. 19., & communiter notant Doctores in leg. Gajus Sejas 39. ff. de pignor. actio., & confirmatur nedum regulâ illis, quâ traditur, paria esse actum celebrare, & Celebranti consentire Barrot. in leg. Cum Pater §. Libertis ff. de legat. 2., Bald. in leg. 2. num. 7. Cod. si adversus donationem, Angei., & Jofon in leg. quoties omnium num. 2. Cod. de fideicom. Padill. in leg. Clari num. 19. Cod. eod., Cagnol. in leg. Cum quis potest ff. de regul. Jur., Paris. cons. 76. num. 13., & segg. lib. 4. Tiraquell. ad leg. Commatib. leg. 16. Glos. 5. n. 150., Cocceus. in rubr. de Testam. part. 2. num. 3., Felgus de Empti. tit. de Laudem. quest. 34. num. 2., Mierrez. de majorat. part. 1. quest. 33. num. 52., & segg., Castill. latè hanc regulam ancorans lib. 5. cap. 89. n. 113., Schrad. de Feud. part. 10. Sect. 8. n. 103., Tur. de post. futur. success. lib. 2. cap. 40. num. 39. sed coadjuvatur etiam exemplo Con-sensientis alienationi, ipse enim etiam aliena- 85 se videtur, leg. quidam ex parte 12. ibi = si Coheredes presentes adfuerint, nec dissenserint, videri unumquemque partem suam vendidisse ff. de evict., leg. si fundum per fideicommiss. 94. in princ. versic. illis = presente, & assignante eo ff. de legat. 1. leg. fideiussor. 26. §. Pater ff. de pign., & hypothec., leg. si consensit 7. & leg. Lucius 11. cum seq. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solvat. leg. mater tua ibi = si ante postea consensisti = Cod. de rei vindic., cap. Possessor de donat., Tiraquell. in leg. si quando verb. donatione largitus num. 379., & segg. Quamobrem hæc duo itateum necesse esse dicebatur, nempe Philippum transactioni consensum dedisse, & renunciationem ejus restrictionem non fuisse ad Personas Palmatii, Augustini, & Joannis Baptiste, sed utpotè factam beneficio totius posteritatis, & descendencie, manifestum, donec illa durabit.
- Verumtamen adversus hæc repetebatur ob-jectio illa acriter inculcata §. Validissima hinc argumētis, & segg., quod nempe Philippus ius 86 personale dumtaxat ipsi competens ratione majoris ætatis renunciaverit, ideoque, consensu præstito renunciationi, censetur remississe illud solummodo ius, quod habebat ratione majoris ætatis, quod, utpotè personalissimum, ad filios transmissibile non erat Bald. in leg. Cum antiquioribus colum. penult. Cod. de Jar. deliber., Gratian. discept. 695. num. 5., at non etiam in renunciatione comprehendere voluisse ius futurum heredis Barrot. in leg. 1. §. Quid ais ff. quor. 87 legator. idem in leg. 1. ubi etiam Bald. Cod. de pact., Alvarot. in cap. 1. Denique tit. que suis primo casu benefic. amittit, Tiraquell. de retract. liguag. §. 1. Glos. 9. num. 132., Peregr. de fideic. art. 52. num. 91., Felgus de Jar. Empti. tit. de renunc. quest. 10. num. 25. Mangil. de evict. quest. 122. num. 34., qui per consequens hoc casu contra factum Detracti venire non dicitur, juxta 89 ple-

- plenè alibi firmata, quamobrem, licet consensus transactioni præstiterit, similis consensus obligationem nullam inducere potuit, quæ asficeret heredem, quippe simpliciter consentiens, se non obligat, nec aliquid præstare dicitur *Sard.* conf. 421. num. 13. *Cephala* conf. 558. num. 35. *Cyrac.* contr. 310. n. 147. *Schrader.* de Fend. part. 8. cap. 4. num. 7. & 9. quemadmodum Doctores differentiam constituendo inter alienationem à Defuncto factam, & simplicem consensum illi præstitum, docent, quod, si Defunctus ipse alienaverit, nequeat heres etiam ex jure proprio contrā alienationem venire, secus verò, quando ille non alienavit, sed solum consensit alienationi *Corn.* conf. 92. colum. penult. lib. 4. *Raudens.* conf. 38. sub num. 45. *Sard.* conf. 15. num. 30. conf. 105. num. 40. *ad fin.* conf. 421. num. 12. *Croci.* in *S. Heres* quest. 12. in fin. *Peregr.* de fideic. art. 52. n. 91. & seq. *Petr.* eodem trait. quest. 14. n. 320. *Falsar.* de substit. quest. 557. sub num. 27. & quest. 560. num. 11. & seq. & *rarius* quest. 597. n. 6. *Fulgio.* de Jur. employ. tit. de reuue. quest. 10. num. 27. *Mangil.* de evict. quest. 112. num. 33. vers. septimò limitatur. *Rut. post Zaccb.* quest. mediet. legal. dec. 63. num. 10.
- At intentus cogitanti, & naturam, ac substantiam actus intus intuenti suaderi difficile poterit, Philippum fuis tantum personale cessisse, illudque renunciando, non etiam de heredibus suis cogitante. Causa enim finalis dictæ transactionis eo spectabat, idque expressè continebat, ut prò dirimendis controversiis inter duas Palmutorum lineas exortas, unus locus ad Columnellum ipsius Philippi, & Ludovici perpetuò pertineret, alter verò retineretur à Columnello Palmutii, Jo: Baptista, & Augustini. Si igitur res, & causa in transactionem deducta huc pertinebat, si Philippus hanc transactionem consensu suo non solum tacito, sed etiam expressio approbavit, si denique in ea nuncupatim de filiis cogitatum fuit, utique dici non poterit de jure suo tantum disposuisse, de filiis non cogitasse, aut eorum jura lacerare novuisse, quando natura, & substantia actus illa comprehendebat, & causa finalis componendi lites inter has familias exposcebat, ut Filiorum quoque jura in transactionem deducerentur *Rot. in Nullus.* sen. *Forsliven.* *Cistra Vallis Oppii* 22. Junii 1711. §. *Non subsistente* cor. *Lauretta.* in *Fors.* sen. *proponien.* legatorum super Fideicommissio *Ladavici* 2. Maii 1712. §. *Quod autem.* & in confirmatoria 1. *Julii ejusdem anni* §. *Tota itaque* coram *Adroscando.* Philippus itaque expressis verbis renunciavit Juri suæ majoris ætatis, quod tunc ipsi actu competebat respectu Transigentium, qui erat minores re autem ipsa renunciasset dicendus est etiam pro juriis filiorum, dum præsens, audiens, & videns ratum habuit contractum totum, in quo principaliter filiorum jura deducebantur, quippe positivus & expressus consensus interpositus ad contractus celebrationem tacitam totius contractus approbationem continere dicitur *Cap. in litteris* de trans-

sol. & *leg. Titius* 9. in princ. ff. quibus mod. pig. vel hypoth. solvat. *Cosill.* contr. jur. lib. 5. cap. 83. num. 112. & seqq. alique allegati in §. *In dubio etiam*.

Et sanè, si Philippus acceptavit transactionem, quæ suis, & aliorum filiis lacta, & gradus præeminentie dividerebat, sine aperta contradictione admitti nequibit, quod jura filiorum præstare voluerit, id enim non esset acceptare, sed destruere transactionem, quæ ad hoc interponebatur, ut inter Descendentes lites futura non esset, & expressius nihil habet, nisi ut unus locus competere ipsius, & Ludovici Columnello, alter verò alteri Palmutorum lineæ; quamobrem, cum substantia, natura & dispositio contractus necessariò comprehendat jus filiorum, frustra hoc casu opponitur, quod quis consentiens contractui, vel renunciatus, comprehendit non censetur jus futurum, & heredum nam, quando illorum jura deducta sunt in dispositiva contractus, & illius substantia, & eventus eisdem comprehendit, tunc necessaria non est expressa mentio heredum, dum ipse contractus pro heredibus initus dicitur, *Peregrin.* de fideicommiss. art. 57. num. 97. *Kelembec.* de reuue. quest. 33. num. 46. & seqq. *Torr.* de pact. futur. success. lib. 2. cap. 24. num. 46. *Rota coram Bich.* decif. 134. num. 16. & seq. decif. 158. num. 20. & seqq. & num. 30. cor. *San. mem.* *Alexand.* VII. decif. 173. num. 5. in rec. decif. 587. num. 2. part. 1. & decif. 659. num. 45. & 6. part. 4. tom. 3. apud *Palm. Negot.* allegat. 294. num. 18. & in *Engubina Immissio* 11. Maii 1711. §. *Neque attendi* cor. *Rio Kanutz.* prædictum verò, quando constat in dispositione deductum necum esse jus filiorum, sed eorumdem aut heredum mentio facta reperitur, quod quidem utrumque concurrat in casu nostro, quia transactio facta est super Jure futuro perpetuo, & progreffivo, & principaliter proventus est filiis, & Descendentibus, ut patet ex illis verbis = *Che delli due famiglia che possono pretendere li detti Signori Palmucci, debba sempre in perpetuo andare uno alla linea del detto Signor Ludovico, & del li Signori Filippo Palmucci, & loro Descendenti, e l' altro luogo alla linea &c.* = quapropter nullo modo sustineri posse videtur, quod in transactione, de qua agitur, Transigentes comprehendere noluerint jus futurum filiorum, quando illa præcipue versabatur super tali Jure, inque eadem filiorum mentio facta legitur, ut optime observant *Sard.* conf. 355. num. 38. & 43. *Theaur.* Jur. quest. foren. 90. num. 15. lib. 2. *Mertin.* de legit. lib. 1. tit. 2. quest. 12. §. *Verum negotio versè.* intelligendo, *Androsol.* contr. 407. num. 19. & seq. *Altinar.* ad *Rovis.* conf. 23. num. 25. *Gizz.* ad *Casp.* intr. decif. 4. num. 26. *Scopp.* ad *Mertin.* *Pignatell.* cap. 111. num. 17. *Card.* de *Lue.* de reuue. disc. 15. num. 7. *Rota coram Royas* decif. 311. num. ult. in rec. decif. 145. num. 5. & 9. part. 15. in *Fulginate.* *Pecuniaria* 6. Junii 1698. §. *At in longè* cor. *bon. mem. Pio.* in *Fors.* sen. *proponien.* legatorum super fideicommissio *Ladavici* 2. Maii

Mait 1713. §. *Minime releante*, & in confirmatoria *Julii* 1. *Julii ejusdem anni* 1. *Quoniam cor*. R.P.D. *Albrechtando*.

- Jam verò confilabile bis omnibus, quod trans-
facilio, de qua agitur, respectu Philippi restri-
cta dici nequeat ad jus personale dumtaxat ip-
sius, sed apta sit ejus etiam filiis comprehendendis, cetera planiora redduntur, in dubium enim
100 revocari nequit, quin illa inita fuerit bonæ fidei,
non enim deest iusta dubitandi ratio, an lineæ
Ludovici, & Philippi competere amplius locus
in Reformatia, postquam usque ab anno
1640. à Civitate Macerateni recesserat. Licet
101 enim civitas originis non amittatur, & hoc
etiam quoad participationem honorum intelli-
gunt Doctores à nobis relati in §. *Fratrū deni-*
que obtenderet, plures tamen contrarium sen-
tunt, ut, post *Bald.* in leg. 2. Cod. de infant. ex-
pedit. tradunt. *Decian. conf.* 94. num. 11. lib. 5.
Sard. *conf.* 113. num. 67. cum dubius seque, *Gra-*
tian. discip. 519. num. 20. & seque, *Pigant. ad sta-*
tut. Ferrar. rubr. 98. sub ut. 15. *Marat. discip.*
6. num. 14. & seque, *Ciculin. contr.* 37. num. 17.
Carleval. de Judic. tit. 1. disput. 2. *quest.* 2. num.
123. *Boudin. colluct. legul. tom. 1. cap.* 43. num.
12. & seque, *Antoveil. de loc. legul. lib. 1. cap.* 6.
num. 35. *Ansuld. de commerc.* & *mercat. disc.*
10. num. 27. *Boer. decif.* 360. in fin. *Afflic. de-*
cif. 384., præterea quoniam Civis originarius
102 Patriæ onera non fert, eò quod æquum minime
videatur, honoribus Civitatis illum frui, qui
pro Civitate nullum sentit incommodum *Gra-*
tian. discip. 519. num. 29. & *discipulat.* 709.
num. 16., & num. 19.

- Et licet nemo originis renunciare queat, per
103 *Text. in dist. leg. assignati ff. ad municip.*, ad
tamen intelligendum est in præjudicium Civi-
104 tatis, at non etiam, quod Civis renunciare ne-
queat iuribus, & favoribus ipsi à Civitate im-
partitis, ut advertunt *Bartol.* & *de Platea* in
leg. *Privilegio* 27. Cod. de *Decurion. lib.* 10., *Petr.*
Barbof. in leg. heres absens §. *Proinde* nu. 34., ubi
alios ff. de *for. origin.* *Gallierat. de renunc. cent.*
1. *renunc.* 2. nu. 50., *Afflic. dist. decif.* 383. ut.
10., quomobrem constitutum etiam reperitur,
quod dispositio loquens de Civibus, minime in-
105 telligatur de Originariis non habitantibus *Bald.*
in rubr. *Codic. si a non competet. Judic. num.* 2.,
Barbof. dist. leg. heres absens §. *Proinde* num. 51.,
& num. 115. & seque, *Boff. de crimin. les. Majest.*
nu. 64., *Arvend. de execut. mandat. cap.* 4. nu.
35., *Gaill. observat. Jur. lib.* 2. *obferv.* 36. nu. 6.
& seque, *Meyerb. de presump. lib.* 6. *presump.*
42. num. 7., *Galeat. dist. contr.* 17. nu. 12. & seque,
lib. 2., Fortius verò huc urgere videbantur tam
contrà ipsos Transgentes, quàm contrà eorum.
Deinde veniens, quia nec ipsi, nec eorum Pater
nati erant Maceratesi, nam Ludovicus Sen. Avus
Philippi, & Proavus D. Cajetani migraverat
in opidum Montis Philoptrani, ideoque, si Phi-
lippus juvari nequibat origine *Avi, gloss. in leg.*
106 *assumptio verb. non domicilium ff. ad municip.*,
Joa. de Platen, & alii in leg. *filios Cod. de mu-*
nicip. & *originar. lib.* 10., *Amoya* in leg. *Cives*

num. 21. *Cod. de incol. lib.* 10., *Barbof. loc. supe-*
rius citato num. 17., & leg. 2. §. *Legatis in princ.*
ff. de Judic., *Carleval. de Judic. tit. 2. disput.* 2.
num. 51., & seque, *Galeat. dist. contr.* 17. num. 11.
lib. 2., nullo minus D. Cajetanus juvabitur ori-
gine Proavi.

Præterea in dubium revocari poterat, an pri-
vilegium hoc retinendi locum, & gradum re-
formantiae per tanti temporis non usum de-
perditum fuisset, communiter enim traditur, pri-
vilegium affirmativum decem annis per non-
usum præscribi, negativum triginta leg. 1. ff. de
107 *usurariis*, ubi *Bartol.* & alii, *Felin. in cap. Cum*,
accessisset num. 25., & seque, *de consil.*, ibique
etiam *Passoritan. num.* 6., & *Boich. nu.* 3., *Tapia*
past. alios in leg. final. part. 2. cap. 1. num. 5. ff.
de consil. Princip., *Amoya* in leg. 1. Cod. de *bit*,
qui sp. nte, Faber. in Cod. tit. de prescript. 30. vel
40. *annor. d. finit.* 10., *Gaill. observat. Jur. lib.* 2.
obferv. 60., *Molin. de Primog. lib.* 2. cap. 7. num.
70., *Metzen. de maj. rat. part. 1. quest.* 17. num. 2.,
Vafq. contr. illustr. cap. 2. nu. 5., *Cancer. var. res-*
sol. part. 3. cap. 1. de privileg. num. 271., *Cassill.*
contr. Jur. lib. 7. cap. 19. num. 2., *Garz. de nobilit.*
gloss. 7. num. 38. usque ad 42., quo loco exami-
nans hanc questionem, num videlicet si quis
nobilitas non utatur privilegio sibi concessio per
decem annos, si sit affirmativum, & aut trigin-
108 ta, si sit negativum, sibi præjudicet? eam re-
solvit determinando, non solum sibi præjudicare,
sed & successoribus suis, idque præcipue probat
ex *Textu in cap. de Terra de privileg.*, quo disposi-
tur, quod Monachi per non usum Antecesso-
rum privantur privilegio non solvendi Decimas
concello eorum Antecessoribus, & asserti simi-
lem *Text. in cap. accedentes eodem tit.*, quo la-
tuitur, privilegium concessum Templariis per
non usum extingui, pluresque ad assumptum,
109 probandum adscribit auctoritates. Item verò
non usum indiligerenter nocere tum presentibus,
tum absentibus, tradunt *Barbof. in dist. cap. de*,
110 *Terra* num. 6. de *privileg.*, *Cassill. contr. Jur. lib.* 7.
cap. 19. sub num. 3. *vers. nec distinguitur*.

In hac igitur dubietate, que non solum litem
excitare poterat, sed de facto jam excitave-
rat, recte interposita dicenda erit transactio,
quando, ut eadem prudenter inita censetur,
sufficit solus timor litis L. 1. ff. de *transact.* L. 2.
Ceod. ibi = Tamen propter timorem litis transactio-
112 *interposita pecunia recte censetur intelligitur*, *Cu-*
jac. oper. Posib. tom. 2. in *lib.* 71., *Paul. ad edict.*
dist. s. l. mihi 917. *lit. C. & Tim.* 5. *fol.* 26. *lit.*
B., & in *append. Oper. fol.* 613. *liter G.*, *Val-*
erian. de transact. tit. 2. quest. 2. num. 2. & seque,
Urcol. eodem tract. quest. 2. nu. 32. cum *seq. & quest.*
50. num. 9., *Rocc. disput. Jur. fecit. cap.* 111. u.
53. 56., & 86., *Ros. cor. Card. Cervo decif.* 97. nu.
15., *Pleni in Pisant. transactiois* 1. *Julius* 1707.
§. *Et quidem coram Priolo*, eademque, modò ad-
113 sistit aperta calumnia, bonæ fidei adminiculo sul-
cita semper præsumitur *Pesturin. conf.* 3. num.
35., *Urcol. de transact. quest.* 50. nu. 11., *Card.*
de Luc. de feud. disc. 43. sub num. 55. *disc.* 49. sub
num. 2., *Cassill. decif.* 106. num. 15., *Rota coram*,
Merlin.

- Merlin. *decif. 163. num. 8.*, & *decif. 799. num. 21.*, in *rec. decif. 262. num. 15. part. 19.*, *post Torr. de post. futur. success. decif. 150. num. 12.*, in *Mantiff. ad ornat. Card. de Luca de fideicom. decif. 37. sub num. 8.*, ita quidem, ut pro illa inducenda modica dubitandi occasio sufficiat *Bald. in leg. 2. Cod. de transact. Fabr. in rational. tom. 3. leg. in summ. §. 1. ff. de condit. indebit.*, *Recc. conf. 109. num. 9. & segg.*, *Valenz. conf. 175. num. 14.*, *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 16.*, *Caren. resol. 204. num. 6.*, *Urciol. consult. 70. post num. 29.*, *Altogr. Jura. contr. 6. num. 18.*, *Saminist. contr. 145. num. 23.*, *Rota in rec. decif. 203. no. 2. part. 3.*, cum aliis in *dicio Pissaren. transactionis loco mox citato* & imò verò aliquorum, vel unius tantum insignis Doctoris opinio, justam transigendi causam præbeant, *Jaf. in leg. proferand. num. 5. Sin autem num. 8. Cod. de Judic. Felin. in cap. super bis num. 19. de accusat. Hero conf. 1. num. 3. lib. 2.*, *Cyriac. contr. 196. num. 90.*, *Caren. resol. 204. num. 6.*, *Valeron. de transact. tit. 2. quest. 3. num. 23.*, *Altograd. contr. 6. num. 19.*, *Add. ad Ludovif. decif. 149. num. 7.*, *Recc. disput. jur. select. cap. 111. num. 65.*, *Baldinec. ad Ramon. conf. 62. num. 101.*, *Saminist. contr. 143. nu. 71.*, *Rot. in rec. decif. 263. nu. 3. part. 3.*, & *cor. sum. me. Alexan. V. III. decif. 25. num. 16.*
- Quoniam igitur pacto in dubium revocari poterit; quin bonâ fide celebrata fuerit transactio facta pro averenda lite jam mota, & quidem super re dubiâ, in qua, ex rationibus, & auctoritatibus superius adductis, jura tum Philippî, & Ludovici, tum eorum deinceps Descendentium, in acceptione versabantur, hæc namque sunt potissima, & probatissima transactionis ineunda cause, ut bene respondit *Paul. dict. leg. in summa 65. in princ. ff. de condit. indebit. leg. 1. & 2. Cod. eodem.*, *Cassens. in leg. eleganter in princ. ff. de condit. indebit.*, *Rot. coram Merlin. decif. 163. num. 3. & segg.*, unde proditum est
- 117 illud omnium ore tritum axioma, maximè interesse litibus non implicari, lucrumque maximum reputari ab illis recedere, *Ulpian. in leg. minoribus 6. in fin. ff. de minor. Abb. in cap. 1. num. 2. de transact.*, *Surd. conf. 471. nu. 27.*, *Rota coram Cavalier. decif. 477. nu. 4.*, *coram Royas decif. 437. num. 5.*, *coram Merlin. decif. 767. num. 10.*, convenit enim, ut ait *Cicero 2. de offic. c. 1. venit abesse à litibus quantum liceat, & nescia, an paulo plus etiam, quam liceat, est enim non modo liberale paulum, nunquam de suo jure dedecere, sed interdum etiam fructuosum*, ut interdu fortasse melius sit re ipsâ carere, quàm litis majora damna subire, *Ulpian. in leg. 4. §. 1. ff. de alienat. Judic. munda. conf. verbis illis non tamen ejus solam improbat Prætor, qui tanti habuit, re carere, re propter eam sapienter litigaret hæc enim circueunda cogitatio ejus, qui lites exoratur, non est vituperanda*, id verò præcipue laudandum est inter sanguine Coniunctos, inter quos acerbiore solent odia per lites excitari, *Menech. conf. 401. num. 184.*, *Recc. disput. jur. select. cap. 111. num. 56. vers. præsertim*, *Rota coram Merlin. decif. 163. num. 5.*

Clarius verò bona fides elucescit, si spectemus æqui, bonique rationem, quâ transactio celebrata fuit: Philippus enim, & Ludovicus, jus suum, & filiorum non alienarunt, sed potius illud in tuto posuerunt tempore, quo non possidebatur, & ejus vindictio non carebat difficultate, summâ enim æquitate unus locus fuit constitutus filiis Philippi, & Ludovici, alter DD. Palmiis de Macereto, qui, licet essent in una linea, illi verò in duas subdivisi, tamen, & utrique unum repræsentabant Columnellum, & isti etiam poterant mox in duas, & plures lineas propagari, cujus eventus possibilitas contractum in æqua laoce constituit *leg. 1. Cod. de post. ibi* « Conditionis incertum inter fratres, non iniquis rationibus conventionem finitum est », & *leg. §. 1. ad leg. 17. Cod. de usur.* = Quamobrem sive loca deberent senioribus, quod in ipsâ transactione conventum legimus, sive aliâ quavis ratione distribuenda essent, non plus juris, & spei consequebantur illi, quam illi, utrinque enim poterant personæ, & lineæ multiplicari, utrinque incertum remanebat, quemnam, primo loco vacante, seniores esse contingeret; si igitur mala fides tunc adele dicitur, quando jus successorum in totum destruitur, aut nullo periculo contrarii eventus, de jure non dubio deciditur, inani transactionis colore velando voluntariam alienationem, *Peregr. de fideicom. art. 52. num. 35.*, *Pafar. de subst. quest. 562. num. 2.*, *Cassill. contr. jur. lib. 8. cap. 36. §. 2.*, *Cyriac. contr. 3. num. 2.*, *Card. de Luca de fideicom. disc. 13. num. 21. disc. 173. sub nu. 4.*, *Urciol. de transact. quest. 51. num. 24.*, *Recc. disput. jur. select. cap. 2. num. 52.*, *Rota coram Pessing. decif. 484. num. 15.*, *coram Royas decif. 312. num. 2.*, in *Mantiff. ad ornat. Card. de Luca tit. de fideicom. decif. 37. num. 21.*, omni procul dubio malæ fidei suspitione vacabit transactio, adeò æqui conditionibus celebrata, in qua Philippus, & Ludovicus, non solum non destruxerunt, sed sibi, suisque Descendentibus asservaverunt jus non certum, nec possessum, sed dubium, & controversum, prout inde in dubium venire vequit, quin istiusmodi transactio necdum bonâ fide, quin istiusmodi ratione inita afficiat etiam successores, tametii ex propria persona, & jure venientes, *leg. Præter Cod. de transact. cap. 1. §. 6. Vassallus tit. si de send. den. funct. content. sit.*, *Bald. in cap. Imperialium num. 17. de prohib. alienat. per Frideric. Alvoart.*, *Afflic. & alii in cap. 1. de contr. inter Vassallus Zof. de send. part. 9. num. 10.*, *Schrader eodem traic. part. 8. cap. 1. num. 42.*, *Rosent. cap. 9. conclus. 31. num. 1. & segg.*, *Peregr. conf. 60. num. 3. lib. 4.*, & *de fideicom. art. 52. num. 34.*, *Petr. eodem traic. quest. 8. num. 74.*, *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 4. num. 30.*, *Gratien. discept. 476. nu. 2.*, *Cyriac. contr. 3. num. 21.*, *Cyriac. discept. 3. n. 31.*, *Adden. ad Molin. de Primog. lib. 1. cap. 16. num. 32.*, *Valeron. de transact. tit. 4. quest. 2. n. 4.*, *Urciol. eod. traic. quest. 51. num. 8.*, & *segg.*, *Altograd. contr. 5. num. 40.*, *Prat. discept. 40. n. 30.*, & *segg. lib. 2.*, *Card. de Luca de send. disc. 10.*

num. 11., *disf. 49. sub num. 8., de donat. disf. 7. in fin., de usur. disf. 35. num. 16., Rot. post Censul. decis. 41., & decis. 48., Rot. in rec. dec. 127. num. 18. part. 15., decis. 346. num. 1. part. 16., in Mantif. ad ornat. Cord. de Luc. tit. de fideic. decis. 37. num. 31., decis. 38. num. 22., & post Paulant. differt. 15. decis. 2. num. 1.*

- Idque etiam confirmatur ex eo, quod, si, ut alibi diximus, in transactione ista juris potius exercitium divinum, quam quidquam de Jure remissum dici debet, eo quod habituale jus in tota familia reideret, exercitium verò duabus duntaxat Personis competere posset, prudenter ad evitandas lites facta censenda erit transactio ista exercitium aequaliter dividens, simili- que divisio impugnari nequit ab Descendentibus. Condivisionem, tamen ex proprio Jure, veniant, quod, si, verè in Feudis, sive in Fideicommissis impugnare non licet divisiones bonæ fide factas à Majoribus, eadem enim afficiunt Successores, quavis non sint heredes Dividentium, & ex propria persona vocentur, ut docent Bartol., Bald., Alberic., & Castrenf. in leg. cum Pater §. Hereditatem post mortem ff. de legat. 2., Affidit. in cap. 1. num. 77., & ibi communiter Feudistæ de natur. success. Feud., Alexaud. conf. 18. num. 8. lib. 2., & conf. 60. n. 4. lib. 3., J. Jus. conf. 64. num. 3. lib. 3., Parparat. conf. 1. 38. num. 31., Natt. conf. 22., Sord. conf. 349. num. 21., Montic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 25. sub num. 22. conf. ubi etiam dicit, Tysch. præf. conclus. verb. judicio conclus. 521. num. 5., & conclus. 533. num. 4., ubi inter specialia divisionis ponit, quod facta per heredes gravatos, aut feudatarios præjudicat Vocatis, & Descendentibus, et si non sint heredes Dividentium, Schroder. de feud. part. 8. cap. 2. num. 38. vers. atque hæc adeo vera sunt &c., Alt. grad. jun. controu. 5. num. 24., Rot. in rec. decis. 249. num. 12. part. 4. tit. 2., ob illam suprà innuatam rationem, quod talis divisio non est alienatio, sed potius quedam compositio inter Dividentes ratio, ut post Bartol. conf. 123. lib. 1., & Ruin. conf. 40. num. 5. lib. 4., loquitur Tysch. d. conclus. 521. num. 2., Rot. in Foventina fideicommissi de Papis 17. Februarii 1713. §. Subsequitur cor. Lancetta.

- Nique officit sententia, quæ favore Ludovici lata fuisse dicitur, quia hæc potius robur adiit transactioni, nàm illa, utpotè remedio appellationis suspensa, iustam causam præbuit transactioni liti finem imponenti, leg. 7. ibi = & post rem judicatam transactio valet, si vel appellatio intercesserit, vel appellare puterim leg. post rem 11. verbis illis = post rem judicatam, etiam si provocatio non est interposita, tamen si negetur, judicatum esse, vel ignorari potest, an judicatum sit, quia adhuc liti subesse possit, transactio fieri potest ff. de transact. leg. eleganter §. 1. ff. de donat. in debet., ita sanè res se habet in casu nostro, in quo ab altera ex partibus dicitur non exhiberi sententiam, vel id unum certum est, quod unde nobis ejus notitia provenit, simul demonstrat, appellacionem, & nullitatem adversus eam propositam fuisse, quæ dum ex transactione si-

lentium receperunt, credendum est, per ipsam transactionem fuisse à lite recessum, prout ipse Partes in premo transactionis expresse declararunt; quæ porro declaratio potissimum attendi debet, ad tradita per Rocc. dispart. jur. feod. cap. 121. num. 56., Rot. in Pisanen. transactioni 21. Februarii 1707. §. Objectionem siquidem coram Priolo.

Constabilità igitur bonæ fide, & iustæ causæ, ex qua transactio celebrata fuit, non est amplius de Transigentium juribus subtilius disquirendum, Roland. conf. 28. num. 16. lib. 4., Rocc. dispart. jur. feod. cap. 121. num. 68., Rot. coram Merlin. decis. 854. num. 6., &c., ut bene ex Sorcin. conf. 69. num. 39., ubi Valeron. de transact. in proem. sub num. 34. = quando contrarius fuit initus pro pace, & concordia, debet perpetuo observari, nec in ea de opibus Juri disputari, quia pro pace mala etiam toleranda sunt, Canon. 1. caus. 23. quest. 4. = & recte admonetur egregiè sententia Cessodori lib. 1. varior. epistol. 5. = is immensum trobi non detet fuita litigians enim inter procellas humanas Partes instruitus est, quem si homines ferocidi voluntate praterunt, in nudis jurgis semper errabant, acriterque =, quod improbus Philippus Imperator, ipsam etiam sanguinis conjunctionem in argumentum reprehensionis adducit in leg. fratris Cod. de transact. verbis illis = fratris tui filius de paternis successione, ac statu, etiam nunc, contrò fidem sanguinis, itemque placitum quæstionem inferre parum probè possitas = quæ de re non minor auctoritas, quam rei iudicate illi tribuitur, leg. non minorem 20. l. f. sed apud actū Cod. de transact. l. postquam liti G. de pact. l. 2. ff. de jurejur., prohibeturque Rescripto etiam Principis rescindi, ne lites iterum suscitentur, leg. causam 16. Cod. eodem, omnemque possibilem interpretationem pro illa, sustinenda accipiendam esse docuerunt Sord. conf. 451. num. 27., Valenz. conf. 175. num. 9., Honded. conf. 34. num. 69., Montic. de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 45., Allegrad. contr. 6. num. 17., Valeron. de transact. tit. 3. quest. 6. num. 38., Aden. ad Ludovif. decis. 286. num. 11., Fontanell. decis. 45. num. 11., Rot. coram Merlin. dec. 625. num. 20.

His igitur omnibus consideratis, hereditariâ nempe qualitate D. Cajetani, æquâ ratione, quâ inita fuit transactio non continens juris alienationem, sed solam exercitii divisionem ad amovendas discordias adeo æquabiliter factam, ut utraque Pars par commodum fenseri, paribusque subaceat eventibus, crederem, eam jure sustineri, nullamque subesse validam causam, ob quam à Descendentibus, & Successoribus possit infringi.

Aretina fructuum Dotis.

Fructus dotis, soluto Matrimonio, filiz, an, & quomodo debeantur? Filiz alimenta quando præstauda sint Judicis officio, vel potius jure actionis? Alimenta Judicis officio præstauda non sunt et si aliunde habet, quo se pot-

possit alere, sive ubi ea præterita sint. Dilatione ad solvendum pendente, nulli debentur fructus. Mater non tenetur filios alere, nisi in subsidium. Pro alimentis hypotheca non competit. Restitutio in integrum concedenda adversus sententiam injustam, etiam alterius confirmatoriam.

VOTUM L.

- 1 *Fructus dotis ab heredibus Viri non debentur, nisi ratione moræ.*
- 2 *Ac nisi interpellati fuerint.*
- 3 *Ad fructus dotis tenentur heredes Patris promissoris non ratione moræ, sed loco alimentorum.*
- 4 *Nec requiritur interpellatio. Intellige ut num. 8.*
- 5 *Alimentorum onus ad Patrem, ejusque spectat Heredes.*
- 6 *Emptor rem, & pretium retinens, ex aequitate l. curabit Cod. de act. empt. tenetur ad fructus recompensativos.*
- 7 *Ex eademque aequitate mulieri loco fructuum dotis non soluta debentur alimenta.*
- 8 *Fructus dotis alimentorum loco non debentur mulieri aliunde habenti, quo se possit alere.*
- 9 *Fructus dotis cum petantur alimentorum loco, Judicis officio debentur.*
- 10 *Alimenta Judicis officio ei non debentur, qui de suo potest vivere.*
- 11 *Alimenta non debentur pauperi ex proprio culpa.*
- 12 *Mulier, ei amplo usufructu relicto a Viro, pauper non dicitur.*
- 13 *Nec dotis fructus illi debentur alimentorum loco.*
Præcedit, sive Mulier agat contra heredes Viri, sive Patris ibid.
- 14 *Pro alimentis præteritis non competit officium Judicis, sed tantum pro presentibus, & futuris.*
- 15 *Pro alimentis præteritis locus non est officio Judicis, nisi quum debitum pro se alendo quis contraxisset.*
- 16 *Alimenta, qua petantur jure actionis, Alimentariis, etiam aliunde provisto, intelliguntur de alimentis jure actionis debitis, & num. 19. ad 27.*
- 17 *Alimenta ex qualibet ultima dispositione, sunt jure actionis debita.*
Præcedit insuper ex contractu num. 20.
Sive etiam ex Statuto num. 21., 22., 23., & 24.
- 18 *Alimenta filia debentur tamquam fructus legitime, ubi dei loco legitime succedit.*
- 19 *Alimenta quoties ex contractu, ultima voluntate, aut Statuto non sunt præstanda, Judicis officio debentur.*
- 20 *Obligatioe deficiente, deficit, & actio.*
- 21 *Alimenta Ascendens quilibet præstare tenetur jure natura, & num. 22.*

De Contract.

Intellige, Judicis tantum officio ibid.

- 22 *Alere proprios natos domus, naturæ, cum Bellis commune habent.*
- 23 *Judicis officium ab æquitate manat.*
Edgæ suadente, competit illud, ubi deficiat actio ibid.
- 24 *Mulieri, soluto Matrimonio, Judicis tantum officio debentur alimenta.*
- 25 *Subrogatum naturam ejus assumit, in cujus locum subrogatur, & num. 36.*
- 26 *Fructus debiti velut accessiones rei subrogate, istius naturam habere censentur, si de fructibus naturalibus, non si de civilibus agatur.*
- 27 *Dotare filium Pater tenetur, Judicis tamen officio, non jure actionis.*
- 28 *Hæcque verior, ac receptior opinio est.*
- 29 *Fructus dotalet non nisi Judicis officio debentur, & num. 36.*
- 30 *Accessorium sui principis naturam sequitur.*
- 31 *Pater, si cui tenetur legitimam filio, dotemque filia tradere, licet aliunde habeat, ita etiam alimenta.*
- 32 *Filiis enim loco legitima debentur alimenta i filiabus loco dotis.*
Argumentatio istiusmodi nequit subsistere: & ratio num. 39., 40., & 41.
- 33 *Pater legitimam, aut dotem liberis ditionibus tradere tenetur, non item alimenta.*
- 34 *Dotem, aut legitimam liberis ditionibus non deberi, absurdum est.*
- 35 *Ab alimentis ad dotem si non valet argumentum, nec etiam e converso debet valere.*
- 36 *Argumenta ad invicem convertuntur, cum potius procedit.*
- 37 *Dilatione pendente ad solvendam dotem, nulli debentur fructus.*
- 38 *Dotis præmissa a Matre, ab eoque non soluta quando non debeantur fructus alimentorum loco? & num. 46.*
- 39 *Mater, non nisi in subsidium alere tenetur filios.*
- 40 *Pro alimentis a Patre debitis hypotheca non competit: juxta communem opinionem.*
- 41 *Et Decisiones contrariam sentientes errasse, demonstratur.*
- 42 *Salvianam non competit, hypotheca deficiente.*
- 43 *Pro alimentis competit actio personalis in rem scripta.*
- 44 *Pro alimentis assignatio Honorum debet fieri.*
- 45 *Restitutio in integrum conceditur adversus sententiam nullam, & injustam, etiam alterius confirmatoriam.*
- 46 *Præsertim, si petatur non ut sententia revocetur, sed ut nova Causæ cognitio debeat assumi.*
- 47 *Alimenta filia etiam aliunde habenti præstanda sunt, cum debentur jure actionis.*

* *

FRANCISCUS constituit Isabella filie nuptura Francisco dotem scut. 1300. percipiendam ex fructibus Prædii dei Poppi donec integrè solveretur; huic quantitati Faustina Mater addidit scuta 300. de suo solvenda post annum à die obitus ejusdem Faustine; fructus unus tantum auni, constante Matrimonio, ex dicto Prædio percipere dicitur Franciscus vir, per cujus tandem obitum anno 1679. distuluto Matrimonio, præfata D. Isabella vidua agens anno 1686. cum pro solatione suæ dotis, & fructuum in iudicio vocasset Joannem Felicem ejus fratrem (suo namque cesserant tam Franciscus Pater, quam Faustina Mater) anno 1691. immisiouem vigore Salviani obtinuit ad dictum Prædium vel Poppi nedum pro sorte dotali, verum etiam pro fructibus decursis à die obitus Francisci viri ad rationem fruct. quatuor pro centenario, cujus sententia virtute eadem D. Isabella possessionem Prædii adeptæ, in illa continuavit usque ad annum 1701., quo D. Maria Angela beres memorati Joannis felici defuncti impetravit restitutionem in integrum adversus dictam sententiam, sed frustra, nam post diuturnam Cause discussionem illa tandem anno elapso confirmata fuit à D. Auditore Boullio; quapropter in hoc rerum statu D. Maria Angela sentiens se lesam in eâ parte, in qua condemnata fuit ad solutionem dd. fructuum, antequam petat novam restitutionem in integrum, certior fieri cupit de j. validitate, & pondere suorum j. urum, proindeque pro veritate examinandum mihi proposuit, an rêvera dd. fructus debeantur Isabella.

In quâ questione dicendum videbatur, illos D. Isabellæ statim deberi à die obitus Viri, si non uti fructus, saltem uti alimenta; non enim pro ipsi agitur contrâ heredes ejusdem Viri, contrâ quos etiam de jure communi requiritur interpellatio, cum fructus ab eis non debeantur, nisi ratione moræ, in qua esse non dicuntur, nisi sequutâ interpellatione, *Cyriac. contr. 543. n. 7. & seqq. T. de laur. decif. 43. per tot. Thomat. decif. 196. num. 6. Rot. cor. Coccia. decif. 176. n. 2. & seq. & decif. 1641. num. 10., cor. Baratt. decif. 159. ibiq. Ad len. num. 13., cor. Danz. jan. decif. 796. num. 1., & 2., cor. Bi. b. decif. 487. num. 14., & seq. cor. Ottob. decif. 103. num. 1., post Merliu. de pigor. decif. 3. num. 1., post Mell. obfero. Ad Castill. decif. 98. na. 9. in rec. dec. 106. num. 5. in fin. part. 2., decif. 14. num. 13., & 13. part. 1., decif. 382. num. 6., & decif. 413. num. 3., & seq. part. 1., sed agitur contrâ heredes Patris promissoris ob retardatam dotis solutionem, quorum respectu cum fructus verè non debeantur ratione moræ, sed loco alimentorum, quæ Pater filie præstare tenetur donec dotem solvat, ut communiter notant DD. in l. alimenta ff. de neg. gest., *Cassere. conf. 11. sub n. 4. & seq. quatenus autem petuntur lib. 1., Merliu. de legib. lib. 2. tit. 1. quæst. 1. num. 7., & 8., Cyriac. contr. 30. per tot. Sord. de alim. tit. 1. quæst. 26. num. 1. quæst. 42. num. 133., & quæst. 105. n. 2.,**

*Fontanell. de pad. napt. class. 6. gloss. 2. part. 6. num. 4., 5., & 10. tom. 2., Gratian. difcept. For. cap. 141. num. 59., cap. 143. num. 14., cap. 245. num. 30. cum seqq., & cap. 736. num. 3., & 4., Rodriguez de var. reddit. lib. 3. quæst. 7. num. 39., Magoa. decif. Florent. 83. num. 1., Maffrill. dec. 398. num. 16., Giarr. decif. 72. num. 1., Sperell. decif. 84. num. 1., Rot. cor. Danz. jan. decif. 796. num. 5., cor. Baratt. decif. 159. ibiq. Adden. n. 13., post Fentou. ad Stat. Urb. decif. 81. §. Neque hic 85., §. Neque refragari, & §. Nec ad rem, & decif. 86. §. Quia plurius post med. abfero. Ad Castill. decif. 39. num. 3., post Zaccb. de obli. General. decif. 226. num. 2. inter divers., decif. 244. num. 1. part. 4., in rec. decif. 471. num. 1. part. 1., decif. 574. num. 1. part. 2., decif. 444. num. 1. part. 3., decif. 138. num. 4., part. 10., decif. 382. num. 6., & 7., & decif. 413. num. 2., & plurius seqq. part. 1., huic sit, quod, si iussu Matrimonio, dos à Patre filie promissa, nondum fuerit soluta, statim illi abque ulla interpellatione debeantur fructus saltem ratione alimentorum, quorum ovus ad illum, ejusque spectat heredes, Bald. in l. qui filium, ff. ab Pupill. educ. deb. & in l. de alimentis in fin. C. de transact., *Succin. sen. conf. 57. num. 36., & seq. vol. 4., Mench. conf. 81. n. 61., & 66., Gabriel. conf. 119. num. 14. lib. 2., clar. mem. Card. de Luc. de dot. disc. 113. num. 5., Sord. de alim. lib. 1. quæst. 105. num. 2., Marfiscut. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 52., Sperell. decif. 84. num. 43., Panimall. decif. for. Eccles. 3. num. 10., 11., & seqq., Affili. decif. 284. num. 4., Rot. cor. Rembold. decif. 603. num. 12., & seq. cor. Danz. jan. decif. 796. num. 5., & 6., post Fentou. ad Stat. Urb. decif. 81. num. 48., decif. 84. §. Tam etiam, & seq., & decif. 86. §. Quia plurius, cor. Mantu. decif. 26. num. 2., cor. Scraphin. dec. 958. num. 3., & prius decif. 517. num. 1., & seq. cor. sau. mem. Gregor. X. decif. 80. num. 4., in rec. decif. 471. num. 1. part. 1., decif. 156. num. 1., 2., & 3., & decif. 171. num. 1. part. 15.**

Quid enim iustitie regulis magis consentaneum est, quàm quod, is, qui dotem retinet, eaque fructus, mulieri aliat contrâ verò quid magis æqui bonique rationi repugnat, quàm, quod, postquam dos promissa, & constituta fuit, Pater, ejusque heredes illam retineant, & saltem alimenta in recompensationem fructuum dotaliū non solvant? icuti enim emptor rem, & totum sive partem pretii retinendo, tenetur ad fructus reco pñsativos, ex æquitate L. curabit C. de ac. empt., ita quoque eadem æquitas postulat, quod loco fructuum recompensativorum, saltem alimenta mulieri viduæ solvantur ab heredibus Patris, qui illas dotem retinent, ejusque fructus percipiunt, ut benè, ducto argumento ab æquitate d. l. curabit, ad rem inferri. *Alex. conf. 69. num. 3. vers. ex quibus lib. 1., Mench. conf. 81. num. 61., & seqq. lib. 1., Leonard. de usur. quæst. 32. num. 31., & seqq. Booden. collect. legal. 21. num. 151., & seqq., & num. 160., & seqq. tom. 2., Panimall. decif. for. Eccles. 3. n. 4.*

Verumtamen, licet hæc primo rei obitu plurimùm urgere viderentur adversus D. Maria-
riam

riam Angelam, nihilominus verius censerem, ipsam non teneri solvere D. Isabella fructus, de quibus agitur; quamquam enim me non lateat, huc ulla dicta in iure firmissima esse, et tamen locum sibi vindicare non posse arbitror in prædicti hypothese, illa namque procedunt, ubi mulier esset pauper, & aliunde non haberet ex quo se alere posset, secus verò si dives, vel congruè aliunde provisa esset: cum enim alimentanda debentur officio Judicis, istud omnino cessat, quando is, qui ali debet, habet de proprio, & potest ex bonis suis, vel ex sua industria sibi alimenta comparare, ad Text. in l. si quis à liberis §. 1. vers. deniq. ff. de liber. agnosce. l. penult. ff. ut in poss. legat. gloss. in l. si quis à liberis in princ. in §. Idem rescriptis verb. just. C. de elend. liber. ubi Bartol. & ceteri repetentes, cum aliis per Barbos. in l. 1. num. 18. C. de liber. alend., Jafon. in l. d. vers. n. 20. ff. solut. Matrim., Saccin. jun. conf. 8. num. 13. lib. 3., Seminari. contr. 175. num. 83., Molin. de Primog. Hyspan. lib. 2. cap. 15. num. 6., alter Molin. de justit. & jur. dispot. 16. num. 8., Moroz. de majorat. part. 1. quæst. 28. num. 6., Sord. de alim. tit. 7. quæst. 15. num. 26., Palm. nep. alleg. 103. num. 10., & segg., Rot. cor. Mantu. decif. 171. num. 2., cor. Cels. decif. 73. num. 1., & 2. in rec. decif. 55. num. 2., & 3. part. 8., dec. 443. num. 6. part. 14., & in Romana assignamenti 13. Decembris 1709. §. Nec exercitium cor. R. P. D. Falconio, & in fortioribus terminis, quod nec debeatur illi, qui positive indiget, si tamen ex facto proprio in eorumdem necessitate sese constituit, Jafon. in ant. res. quæ post num. 13. C. cum ann. de legat. & fideic., Peregrin. de fideic. art. 42. num. 16., Fafor. de subtit. quæst. 523. n. 20., Card. de Lac. disc. 169. num. 3., Salgad. in labyr. eredit. part. 1. cap. 24. num. 22., & num. 25., & segg., ubi quod istiusmodi subsidium non est extendendum ad hypothefim culposæ indigentia Alimentarii, sed circumferibi debet iuxta fines involuntariæ, & fortuitæ indigentia.

Quapropter, cum D. Isabella sit congruè, eommodeque aliunde provisa ex pingui, amploque usufructu illi à Marito relicto, proindeque respectu ipsius procul dubio cesset paupertas, & indigentia, ut bene in proposito ponderant Borden. collat. legal. 21. num. 114. lib. 2., Dum. Advocatus Constantin. ad Stat. Urb. auct. 24. art. 2. num. 223., Rot. decif. 14. num. 15. part. 5. recent., evidens, & apertum redditur, fructus, de quibus agitur, alimentorum loco illi nequaquam deberi, quippe quæ hujusmodi alimentis non indiget, utroque aliunde habens, unde se alit, ut, præter supracitatos, in terminis mulieris viduæ pro hujusmodi fructibus, seu alimentis eoquequendis, sive contrà heredes Viri, sive contrà heredes Patris agentis, promissuè tradunt Angel. in §. Fuerat num. 6. inst. de oit., Jaf. in leg. divorcio num. 16. ff. solut. matrim., & ibi etiam Alex. num. 18., & omnes alii DD., & in leg. de alimentis C. de transact., Barbos. in part. 1. leg. 2. in princ. num. 17., & 18. ff. solut. matrim., Burfat. conf. 8. num. 41. lib. 1., Roland. conf. 5. num. 4., & in fin. lib. 2., Mare.

De Contractu.

Solan. à Pace conf. 4. num. 28., Alex. conf. 27. num. 2. lib. 4., Bernaf. conf. 110. num. 4., & segg. vol. 3., Marefcat. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 48., & segg., Vilagut. de usur. quæst. 22. num. 14., conclof. 12., Kirchen. commop. cent. 5. lit. A. concl. 24. Pontan. de alim. cap. 15. n. 4. Lyp. de usur. §. 4. n. 21. Sord. de alim. tit. 1. quæst. 44. n. 38., & segg. quæst. 2. num. 11., & pluribus segg., & tit. 5. quæst. tit. 3. 1. n. 45. in fin. vers. resolutio tamen hujus quæstionis, Antonin. de Amat. var. resol. cap. 19. n. 53., ubi plurimos allegat., & num. 69., Plot. de in Lit. Juran. §. 11. num. 21., Borden. collat. legal. 31. num. 177., & pluribus segg. vol. 2., Afflic. decif. 284. num. 2., & 3., ibique Orfell. n. 6. vers. prædicta limitantur, Rot. coram Mantu. decif. 53. num. 2., coram Pavia decif. 1206. num. 3., & decif. 1237. num. 2., & segg. tom. 2. in posthum., Farinacc. decif. 587. num. 2., in rec. decif. 106. num. 9. part. 3., & decif. 59. num. 2. par. 4., & melius in puncto casus nostri Marefcat. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 19., & 20., & num. 44., & 51., individualiter verò clar. num. Card. de Lac. de dot. disc. 161. sub num. 62. §. & secundò his verbis = Es secundò ut neque procedat favore ipsius filia diviti, vel aliis de alimentis provisæ, ita ut paterna obligatio de jure cesset, quia, cum ista usura subrogata sit loco alimentorum, nonnulli illi debent, atque ad eorum limitat debenda sunt, ne subrogatum sit majus suo principali, atque tali casu in Patre procedere videntur eadem, quæ inferius de extraneis Distanti notantur, cum cesset ratio peculiaris alimentorum = quem sequitur Seminari. contr. 199. num. 17., & segg., & apertius num. 22., & segg. tom. 2.

Potiori verò jure in prædicti facti specie, quia agitur de alimentis præteritis, pro quibus 14 Judicis officium non competit, quod tribuitur solum pro alimentis præsentibus, & futuris, utpotè ioveniibus causam necessariam, non verò præteritis, quia in istis nequit considerari necessitas, idcirco receptum est, nullam præteritam petitione dari actionem, nisi in eo tantum casu, quo scilicet Mulier pro dictis alimentis non præstitit debitum contraxisset, juxta doctrinam Bartol. in leg. liberis quos §. 1. num. 1. ff. de alim., & cib. legat. in leg. si quis à liberis §. Si filius ff. de liber. agnosce., Alexan. in leg. de alimentis in princ. Cod. de transact., ubi Dec. num. 5., & Jafon. num. 6., Faber. in Codic. lib. 5. tit. 8. de rei Uxor. oit. definit. 26. num. 6., Soccin. Jm. conf. 8. num. 13. lib. 3., Alex. conf. 18. num. 1. lib. 3., conf. 27. num. 2. lib. 4., conf. 72. num. 8. lib. 5., & conf. 87. num. 20. lib. 6., Cephal. conf. 280. num. 53., Ascan. Clement. de Patr. potest. effect. 17. num. 24., Pæton. de alim. cap. 12. in princ., qui testatur, juxta hanc opinionem fuisse per Rotam judicatum, & cap. 15. num. 6., Copyr. decif. 24. num. 9., Vinc. de Franch. decif. 203. num. 1., Rot. Bon. decif. 89. num. 5. in fin. vers. item alimenta, Thesaur. decif. 44. num. 1. vers. præ negativa verò, & in Farsloven. Alimentorum cor. Versoffi impress. post differt. 37., Paulat. decif. 1. num. 16.

Ad differentiam alterius casus, quo illa pe-

Z 2 2

te-

- tarentur jure actionis; tunc enim, nullâ pro-
fusa habitâ ratione vel paupertatis, vel divitiarum, certum omnino est, ea deberi sive Mulier sit inops, sive non, sive aliunde non habeat, unde vivere possit, sive etiam habeat, imò dives sit, juxta immotam Juris regulam, quâ docemur, alimenta debita jure actionis præstanda esse Alimentariis etiam divitibus, & aliunde ad satietatem privis, per clarum Textum in l. *Alimenta*, ibique Alex. num. 7., Dec. num. 5., Jafon. num. 6. cod. de transact., Bald. in leg. de alimentis num. 1. vers. nota, quod ille, & vers. quod facit præ Viduis, ibique Jafon. num. 7. vers. secus est quando eod. titul., & clarus in leg. divorcio num. 19. vers. secus est quando alimenta, & num. 20. ff. solut. matrim., Soccia. Sen. consil. 57. num. 37. & 38., & seqq. lib. 4., Menuch. consil. 2. num. 21., & seqq., & consil. 81. nu. 61. & seqq., Gratian. discept. for. cap. 244. num. 50., Saminiat. contr. 175. num. 83. tom. 2., Sord. de alim. tit. 7. quest. 15. num. 27., & quest. 22. n. 12., Merlin. de legib. lib. 3. tit. 1. quest. 8. num. 14., & 15., Michaliter. de fratrib. part. 13. cap. 22. n. 24., Molin. de Primog. tit. 2. cap. 15. num. 6., latissime modern. Cuspiet. ad causis. Urbis. decret. 95. nu. 205. & plaris. seqq., Rot. post Fenzon. ad Stat. Urb. decis. 86. col. ultima vers. præterea cum alimenta, cor. Coccin. decis. 32. num. 12., cor. Emerit Jan. decis. 552. num. 1., in rec. decis. 72. num. 6. part. 4. tom. 1., decis. 442. num. 7. part. 14., & decis. 247. num. 23. part. 19., & in Romana Affigmentis 13. Decembris 1709. §. Nec exercitium cur. R. P. D. Falconerio §. ita quidem, ut illiusmodi actio pro alimentis præteritis exerceri queat, ad Text. in leg. de alimentis, & ibi Bald., ceterique alii DD. Cod. de transact., Bartol. in leg. solut. num. 9. ff. de alim., & cib. legat. Cordub. in leg. si quis a liberis §. Si quis ex his n. 4. ff. de liber. agnosce., Parparat. in leg. 1. num. 127. ff. de jurisdict. omni. Judic., Felin. in cap. eu parte in fin. de accusat. mis. conf. 36. num. 13. lib. 2., Hatt. conf. 187. num. 1., Bartol. conf. 271. nu. 7. vol. 1., Bald. conf. 59. num. 4., & conf. 481. nu. 1. vol. 1., Rancus. conf. 458. in princ., Corn. conf. 286. in princ. lib. 3., Mench. b. conf. 8. num. 22. vers. nu obstant, Burguin. in tract. de usufruct. Mulier. relicta. num. 162., Tiracuell. de primog. quest. 75. num. 3., Afcon. Glamen. de Patr. potest. effeil. 12. num. 564., Bouden. collat. legal. 21. num. 184. lib. 2., Cancr. var. resol. cap. 16. num. 19. part. 1., Marefcot. var. lib. 2. resol. 83. num. 6., clar. mem. Card. de Luca de dot. disc. 8. num. 6., Mell. in addit. ad Castill. de alime. cap. 19. num. 5., Rot. coram Seraphin. decis. 437. num. 4., cor. Coccino decis. 271. num. 4., cor. sen. mem. Gregor. XP. decis. 23. num. 4., & in Foroliven. Alimentorum coram Perofio, impressi. post differt. 37. Paulat. dec. 1. num. 15.
- Et in hac planè sensu procedunt omnes au-
thoritates, quæ in contrarium asseruntur, aliæ quæ plures, quæ possent adduci, firmantes, alimenta deberi filio etiam aliunde proviso; quoniam, si benè singule examinentur, percipietur, illas loqui in casu, quo alimenta debe-
bantur jure actionis, in quibus terminis verè loquitur Textus in leg. de alimentis cap. de transact., ubi agebatur de alimentis relictis per ultimam voluntatem, ut explicat gloss. infiguratione casus, ibi = Si tibi in testamento aliquid alimentis relictum fuit &c. =, & expresse monet Alden. his verbis = hanc legem intellige in alimentis relictis in ultima voluntate = & declarat Saminiat. contr. 81. num. 28. tom. 1., atque ita pariter accipienda est doctrina Baldi super. d. leg. illorum sit, reverà intelligunt DD. paulò superius relati, qui illum non allegant, nisi in proposito alimentorum debitorum jure actionis, quo jure procul dubio certum est, alimenta deberi, quoties illa ex testamento, sive legato, vel alio quocumque modo ex ultima voluntate debentur, Bartol. in leg. liberis quos §. 1. ff. de alim., & cib. legat., Cujusius. in leg. divorcio in princ. ff. solut. matrim., Bald. conf. 481. num. 5. lib. 4., Roin. conf. 81. num. 5. lib. 2., Roland. à Vell. conf. 55. num. 5. lib. 2., Allegrad. conf. 95. num. 31. lib. 1., Marefcot. varior. resol. lib. 2. cap. 83. num. 2., & 7., Sord. de alim. tit. 7. quest. 15. num. 27., Saminiat. contr. 175. num. 32. vers. item cum decens, Ricc. ad franch. in addit. ad decis. 655., Giazarell. decis. 47. ubi Ald. per tot., Ludovic. dec. Perusio. 92. num. 7. §. 1., & seqq. part. 2., Add. ad Biratt. decis. 705. num. 9., Rot. divers. part. 2. decis. 203. num. 2., in rec. decis. 398. num. 25., & decis. 442. num. 6., & 7. part. 14., decis. 664. num. 4. part. 18., & in Romano Affigmentis 13. Decembris 1709. §. Validissimo, & seqq. coram R. P. D. Falconerio, & prius magis aperte in §. Nec exercitium ibi = nunc non agitur de alimentis jure natura, & officio Judicis ab Ascendentibus præstendis, sed de mensuris assignamento ex dispositione hominis, & jure actionis debito =
- Eademque responsione declarantur decis. 44. Sperelli, & decis. 81. 84., & 86. post Fenzon. ad Stat. Urb., & Rota Florentina, quæ eadem innuitur. Ille namque loquuntur in casu, quo dos succederet loco legitime, ut patet ex d. decis. 44. Sperelli num. 43., ubi loquendo de fructibus, sic ait = Certè debentur Vidua à Patre, vel ejus heredibus, quotiens succedant in locum alimentorum, ad quorum præstationem tenetur Pater, & post ejus obitum filii, & heredes, quotiensque dos loco legitime filie in bonis paternis debite subrogata, eisdem persequatur, ea citata, decis. 81. post Fenzon. §. Quamvis ibi = Etiam cum dos hoc casu succedat loco legitime, filie debent habere alimenta tamquam filie legitime = Et ita etiam in decis. 84. §. Unde cum dos per eundem Fenzon. ideoque nil mirum, si ab ipsius deciditur, alimenta deberi Mulieri etiam aliunde habenti, quia cum, ut diximus, in eorum casibus dos succederet loco legitime, alimenta tamquam filie legitime debebantur jure actionis, vel conditione ex statuto, ad tradita per Bald. in leg. qui filium in princ. vers. & est in ista lege casus ff. ubi pupill. edic. deb., & in leg. de alimentis num. 1. cap. de transact., Cuspiet. conf. 16. n. 2. in finalib. 2., Alex. conf. 69. per tot.

tot. lib. 1. & conf. 7. num. 8. & seqq. lib. 2. *Societ. Sen. conf. 37. num. 36. & pluribus seqq. lib. 4. Ratin. conf. 36. num. 5. & 6. & num. 32. & 33. lib. 3. & Curt. Sen. conf. 27. num. 42. & C. phal. conf. 165. num. 27. & 28. Hat. conf. 387. num. 3. & 5. lib. 2. Menoch. conf. 8. sub num. 20. & seq. & conf. 81. num. 36. & aliis pluribus seqq. Marefsc. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 51. & 52. Faber. in Codic. tit. de usufr. & fruct. leg. definit. 1. & definit. 12. & definit. 16. Levart. de usufr. quest. 30. num. 30. & 31. Metlin. de leg. lib. 2. tit. 1. quest. 1. num. 7. Boff. de dot. cap. fin. sub num. 84. circ. fidei. vers. & hanc sententiam, clar. mem. Cord. de Luc. de dot. disc. 161. sub num. 62. vers. Pater vero, Casar Manent. de jur. contrah. libell. pact. 15. n. 71. n. 72. ad 78. Ofscob. decis. 143. num. 3. vers. & hoc optine, & in dila Romana Affirmant 13. Decembris 1709. s. Si denique cor. R. P. D. Fakenerio; & sane in casu d. Decisionis 81. post Feston. alimenta deberi jure actionis, aperte testatur Rota in s. Minus etiam his verbis = Minus etiam sustinendum est objectioni Partis dicantis, agi de alimentis preteritis, quia illa peti possunt, tanquam jure actionis debita =, idemque testatur etiam in decis. 84. sub s. Unde cum dos, & repetit in decis. 86. s. Neque etiam subsistit, ibi = Preterea, cum alimenta debeantur jure actionis &c., vel conditione ex statuto &c., idem nihil interstet, an Mulier aliunde habeat, vel agat, etiam ad effectum, ut ei debeantur alimenta preterita, & futura =*

Preterea dicte Decisionis impresse post Feston. emanarunt in Causis, in quibus locum ubi vindicabat Statutum Urbis, quod peculiariter in cap. 137. cogit Debitores dotis ad solutionem fructuum, etiam Mulier aliunde habeat, ex quo vivere possit; quapropter undique patet, quod in eorum casibus dicti fructus, sive alimenta omnino debebantur jure actionis, sive conditione ex statuto, ut firm tenent Feston ad d. ap. 137. num. 15. Gratian. des. ept. 920. num. 9. Saminat. contr. 199. num. 16. tom. 2. R. d. de 85. s. N. que etiam subsistit post eandem Feston. ad Stat. Urb. in recent. decis. 727. num. 33. part. 18. tom. 2. & decis. 4. num. 9. & 10. part. 19. tom. 1. p. 1. idemque extraxit reputari debent ab hypotheca, in qua versa est

Et tandem controversia 192. Saminat. que pariter in contrarium allegatur, nedum nostro interitui non adversari, quia ibi agebatur de vidua, que aliunde non habebat, ex quo vivere posset, ut legatur sub num. 22. s. Verumque; quin potius mirum non esset, nam dict. num. 22. reperi sententiam Cardin. de Luc. disc. 161. de dota sub num. 62. s. Vbi verò filia & seq. in quibus præcisè determinat casum nostrum, & illa omnino sequitur.

Hoc igitur maneat in casu nostro, quod, quoties alimenta debentur officio Judicis, nec preterita peti possunt, nec debeantur, si quis dives est, & aliunde habet unde se aliat, ad differentiam illorum, que petuntur jure actionis, que diviti quoque, & aliunde habenti etiam pro tempore preterito debentur; In dubium autem venire

nequit, quin alimenta de quibus agitur in casu nostro, Dominæ libellæ debeantur tantum Judicis officio, nequaquam verò jure actionis; si enim generaliter, quotiescumque non ex contracta, sive stipulatione, neque ex ultima voluntate, aut ex peculiari aliqua Constitutione alimenta præstanda sunt, ea debita dicuntur ex officio Judicis Roffred. Benevent. tit. de offic. Judic. qua petantur alimen. num. 9. vers. item queritur, Neopodan. in consuetud. neapol. tit. quod antem in verb. pro alimentis fil. 50. in antiquis, Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 166. num. 29. Sard. de alim. tit. 2. quest. 1. num. 11. & seqq., Fontanelli. de pact. nupt. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 56. Palm. Nep. alleg. 103. num. 12. Saminat. contr. 127. num. 16. tom. 2. Vinc. de Franch. decis. 605. num. 8. Si pro alimentis ex legis dispositione debitis nulla datur actio; sed solum competit Judicis officium, quia cum nullus super ipsis intercedat contractus vel quasi, nullum maleficium, vel quasi, nulla idcirco pro ipsis oritur obligatio, quâ deficienti, deficit actio, cujus illa dicitur, mater Locet §. 11. ff. de procurat. atque his, aliisque similibus argumentis probat Sard. de alim. tit. 2. quest. 1. num. 11. & pluribus seqq., ubi etiam optime contrarius satisficit; si denique Pater, sive alius quicumque Ascendens ad alimenta, suis Descendentibus præstanda propriè dicitur aditus naturalis ratione, videlicet acquiretè quadam à naturali iustitia, & communi non solum hominibus, verum etiam Brutis, ut egregie profequitur Sard. loc. mox allegato; Atque idcirco receptum est, ea ab Ascendentibus præstanda non esse titulo aliquo actionis, sed merito Judicis officio, ut nostri ajunt, mercenario, & sic Descendentibus nequaquam debentur, si sint alimendi sufficienter provisi, per text. in l. qui sit liberit §. 1. vers. denique ff. de liber. agnos. & ibi gloss. lit. C. & Barrol. l. 1. §. Patrem 4. Cod. de alim. liber. & ibi Salsuet. & Barbof. num. 1. Saminat. in contrarium allegat. contr. 127. num. 50. tom. 2. Cov. sol. alleg. 40. num. 7. 8. & pluribus seqq., Sard. de alim. tit. 2. quest. 1. num. 41. & tit. 7. quest. 6. nu. 1. & duobus seqq., Levart. de Usu. quest. 30. num. 37. Cord. de Luc. de legit. disc. 10. num. 32. de dot. disc. 169. num. 7. Rub. de validis. legal. cap. 66. num. 121. Cassill. de alim. cap. 66. num. 3. Boff. de alim. obligat. cap. 1. §. 5. num. 27. Giamb. ad consuetud. messan. cap. 7. gloss. 13. part. 1. num. 31. Cyriac. contr. 34. num. 10. Giamb. decis. 5. num. 7. & seqq., & decis. 6. num. 10. Rota coram Baratt. dec. 490. num. 1. & per tot., cor. Cavalier. decis. 98. num. 2. coram Dnnoz. juu. decis. 909. num. 3. & seqq., cor. Covin. decis. 1239. num. 2. in revent. decis. 581. num. 2. part. 1. decis. 249. num. 1. part. 2. decis. 330. num. 15. part. 18. in Romana Alimentorum 22. Jani 1701. s. final. coram Rmo Molines, & in Romana Alimentorum & dotum 30. Martii 1705. s. Fugia cor. bon. mem. Mato.

Profecto, cum in casu nostro nullus considerari valeat contractus, ex quo hujusmodi alimenta debeantur, neque facultaria, sive testamentaria dispositio, quo illorum præstationem mu-

mulleri viduae demandet, sique deus omnis obligatio tam naturalis, quam civilis, nulla, idcirco pro his alimentis dari potest actio; quia verò non deest aequitas, quae iuncta io sanguinis conjunctione, & naturali charitate, suggerit, alimenta esse filibus praestanda quousque

- 28 dos illis soluta non fuerit, iustum proinde est, officium Judicis dari, quod ab aequitate tamquam à Matre descendit, & competit ubicumque aequitas suggerit, si deficit actio, ut per text. in l. plenè & l. fin. ff. de petit. heredit., l. qui sunt s. Pomponius ff. de alim. legat. post Signorol. conf. 110. nn. 13. in fin., Saccin. jun. conf. 15. nn. 2. col. 2., Natt. conf. 334. num. 6., Roland. conf. 1. nn. 15. lib. 1., & alia concludit, Sord. de alim. dist. tit. 3. quaest. 1. num. 15. & seqq., & ita in terminis, quod mulier, soluto matrimonio, alimentum non debeatur titulo aliquo actiouis, sed merito Judicis officio, quo mediante inopi duntaxat, & aliunde non habenti succurritur, tenet Alex. conf. 27. nn. 1. & 2., & seqq. lib. 4., Sord. de alim. tit. 3. quaest. 2. num. 16. & seqq., Borden. cellat. legat. 21. num. 120. & seqq. tom. 2., ceterisq. aliis supra plenè manu allegatis, & io puncto causae nostrae Marcf. cotr., Card. de Lac., & Samminati. in locis ibidem notatis.

- Nilque turbat, quod, sicuti instrumentum promissionis dotis perturbat libellae actionem ad perdendam ipsam dotem, ita quoque pari actione ab ipsa peti possint illius fructus, siue alimenta loco illorum subrogata, tamquam accessoria; obiectum namque istud facile valde illa submovetur responsione; quod videlicet aut Dom. libellae pro consecutione suae dotis uti vult Instrumento dotati, in quo eadem promissa fuit, & certum est, quod, etiam si fors ipsa dotalis peti posset iure actiouis descendente ex contractu, non eadem tamen actio competere pro fructibus, siue pro alimentis loco illorum subrogatis, sed pro his solum daretur Judicis officium, quamquam ius accessoria dotis, non enim in istis accessoriis civilibus, quales sunt usurae, alimenta & interelle, procedit regula, quod accessiones dotis petuntur actione de dote, sed ea locum sibi vindicat in accessoriis dumtaxat naturalibus, ut sunt fructus praediorum, latus pecudum, & similia, quae namque modum beut in proposito respondit Bald. in l. fin. s. Praeterea Cod. de jur. dot., Alex., & Tassin. in d. l. final. de eo quod certo, loco optime Sord. de alim. tit. 3. quaest. 2. num. 11. & 12., Rota coram Peseo decif. 18. nn. 3. & 4., & seqq. lib. 1.

- Aut verò inniti vult dis. optioni juris communis mandantis, Patrem compelli posse, ad dotandam filiam, & in hoc etiam casu aequè certum est, alimenta ab ipsa peti non posse, nisi merito Judicis officio, aam si eo solum Pater compelli potest ad tradendam dotem filiae, ut aperte colligitur. Ex l. qui liberus 19. ff. de rit. nupt. ibi = per Praeconfula, Praefidesque Provinciarum cogatur in matrimonium collocare & dotare = & ibi clarissime Bartolus, & communiter tradunt Solyc. in leg. fin. num. 3. Cod. de dot. promiss., & in dist. leg. qui liberus in princip., Ju-

son. in l. deotio num. 20. ff. solat. matrimon., & in leg. de alimentis num. 7. Cod. de transact. Ornat. infl. lib. 4. tit. de alim. s. fuerat num. 10., Burhof. in 4. parte leg. 2. num. 5., ff. solat. matrimon., Alex. conf. 169. nn. 5. lib. 7., Mosch. conf. 11. num. 35. lib. 1., Fontanell. de post. nupt. clas. 5. gloss. 1. part. 1. num. 29., Card. de Lac. de dot. dist. 5. nn. 7., alique relati per Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quaest. 23. num. 6. & lib. 5. tit. 4. quaest. 1. num. 8., Boss. de dot. cap. 9. n. 47. & 48. pag. mibi 437., Girard. ad consuetud. Mesfian. cap. 4. gloss. 4. num. 10., Afflic. decif. 162., Rota Bonon. apud Bert. decif. 29. num. 1., Rota nostra apud Merlin. de legit. decif. 130. nn. 2., & in rec. dec. 159. n. 15. part. 13. ubi testatur de veteriori, & receptiori opinione per haec verba = Verum, & receptum est, per solum Judicis officium Patrem compelli posse ad dotandam filiam, quod nullum praesupponit obligacionem = potiori certe iure dicendum erit, solo Judicis officio peti posse etiam fructus dotales, qui tamquam accessoriis sequi debent naturam principalis, idemque censendum erit de alimentis loco fructuum subrogatis, iuxta notas regulas, de quibus passim apud DD.

- Prout etiam minus officii aliud argume-
tum, quod, licet Pater absolute tenetur legiti-
mam trahere filio etiam absolute habenti, & re-
spectivè dotare filiam etiam divitem, & quæ
bonis propriis congrue dotari possit; ita quo-
que pari ratione utrique alimenta praestare te-
neatur, tametsi aliunde habeat, cum alimenta
filios praestanda, tunc subrogata loco legitime,
& filibus loco dotis, & hujusmodi namque argu-
mentandi modus à dote, etiam legitima ad ali-
menta nullo pacto procedere potest, quia ex-
plorati juris est, quod Pater filios, siue filias di-
vites non tenetur alere, sed illis quavis di-
vitiis legitimam, & respectivè dotem trade-
re tenetur, ut communiter docent Rip. in l. 1.
num. 4. vers. Pater etiam, & ibi Alex. 1. num.
12., & Bologniet. num. 3. ff. solat. matrimon., &
pluribus adductis rationibus, Burhof. in 4. parte
dist. legis 1. sub nn. 22. vers. non obstat secundum
ff. eodem, Joan. Caisrenf. in l. qui liberus num. 26.
in fin. ff. de rit. nupt., Alex. conf. 7. nn. 11. lib. 2.,
& conf. 169. num. 4. lib. 7., Bardellon conf. 184.
num. 21., Moutic. de tacti., & ambig. lib. 1. tit.
16. num. 16., Boes. de non melior. filia. cap. 8. nn.
34., Truquell. de primog. quaest. 62. num. 14. vers.
denique, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quaest. 23.
num. 7. & seqq., Rot. decif. 173. num. 5. & 6. &
seq. part. 11. recent., Alia namque inquireretur,
quod, sicuti filius indutriosus non habet ali-
menta, ita nec legitima consequeretur, & fi-
lia indutriosa dote careret, quemadmodum ca-
ret alimentis, quod nemo non videt, quàm ab-
surdum sit, & ab omni aequi, bonique ratione,
prioris alieum, ut bene advertit Merlin. de le-
git. dist. lib. 3. tit. 1. quaest. 23. sub num. 8. vers.
non obstat secundo, Si igitur non procedit argu-
mentum: Pater non tenetur alere filiam di-
vitem, ergo nec tenetur dotare, ita nec proce-
dere debet contrarium: Pater tenetur dotare fi-
liam divitem, ergo tenetur alere, quia, si pari-

tas procederet, argumenta ad invicem converterentur. Ideoque mirum non est, quod D.D. & Sac. Rota in locis mox allegatis firmet, Patrem teneri dotare filiam divitem, & eodem tempore admitant, quod illam alere non debeat.

Hæc, quæ hæcenus dicta sunt respectu dotis promissæ à Patre, potius jure procedunt respectu exigue illius rate dotis scilicet 300. promissæ à Matre; quia, si agatur de tempore, quo illius solutio dilata legitur post annum à die obitus ipsius Matris promittentis, pendente conditione illa, sive dilata, nulli proventus debebantur fructus, ut omittis aliis, qui possent asseri, in terminis dotis promissæ à Matre, firmavit Rota in *Engubina dotis*, & *fructuum* 17. Janii 1712. f. Tertiò pratendebatur in *fine cor. R. P. D. Aldrovando*; sed nec etiam post dictum annum à die obitus Matris, & sic cessat dilata hujusmodi fructus, seu alimenta respectu rate ab illa promissæ iuxta aliquam rationem debita videri possunt, quia ipsa proculdubio filiam alere non tenebatur, existente Patre, vel ejus heredibus, ad quos de jure onus hujusmodi spectat, quod ad Matrem in subsidium tantum extenditur, illis scilicet deficientibus, sive alimenta præstare non valentibus, juxta *clerum text. in leg. si quis 5. Si mater ff. de liber. agnos.*, & ibi gloss. verb. *necessario*, Bald. in *leg. neque mater un. 1. Cod. de jur. dot. Cephal. conf. 5. nu. 63.*, Beron. *conf. 186. num. 11. vers. 1.*, Surd. *de alim. tit. 1. quest. 14. nu. 9.*, Benincas. *de partem. quest. 7. spec. judic. 2. num. 31.*, Afson. *Clemen. de patr. potest. cap. 4. num. 22.*, Gratian. *de sept. cap. 919. num. 14. & seqq.*, Cenciol. *alleg. 40. n. 41. & seqq.*, Sanfelix. *dec. 205. nu. 11.*, & *dec. 414. per tot. in Addit.*

Quæ cum ita sint, & plenè his omnibus firmatum videri possit, fructus dotales, sive tamquam fructus, sive tamquam alimenta nullo modo deberi D. Liabellæ, perspicua redditur injusstitia contrarium sententiarum decernentium immisionem vigore Salviani interdicii favore, dictæ Domini Liabellæ nedum pro sorte dotali, verum etiam pro fructibus decursis à die obitus viri, nec deficit illam nullitas, quia concessa fuit immissio pro dictis fructibus, qui debiti dicebantur loco alimentorum, quando pro alimentis filiæ à Patre debitis certum est, nullam competere hypothecam, juxta veriorum, & magis receptam opinionem, quam probant *Corrad. in leg. si quis a liberis num. 81. ff. de liber. agnos.*, Merlin. *de legit. lib. 5. titul. 4. par. 1. num. 9.*, *Cardin. de Luc. de dot. disc. 186. num. 3.*, Surd. *de alim. tit. 8. quest. 51. num. 2.*, *Rota coram Bich. dec. 250. sub num. 38.*, in *rec. dec. 198. num. 31. part. 9.*, ubi testatur, hanc opinionem teneri per *Rotam*; Decisiones verò contrarium sentientes errasse demonstrat *Card. de Luca de dot. disc. 9. num. 6. 7. & seqq.*, ac per consequens, deficientem hypothecam, manifesta remanet incompetencia intentati remedii Salviani, cujus tuncamentum est creditum hypothecarium, ex notis juris, & in puncto firmat, *Card. de Luca de dot. disc. 186. nu. 3.* Et quam-

vis pro alimentis detur actio personalis in rem scripta, ut docet idem *Card. de Luca de dot. & disc. 5. num. 9.*, non ideo concedenda videbatur immissio in Salviano, sed potius fieri debebat simplex assignatio bonorum, ex quibus Domina Liabellæ percipere posset designatam, quantitatem alimentorum, ut docet *Bald. in l. 2. num. 3.*, & ibi *Paul. de Castr. num. 6. Cod. si in fraudem patroni*, *Alex. in leg. Imperator. num. 13. ff. ad Trebelli.*, *Jesum. in l. si constante num. 198. ff. solut. matrimon.*, & alii, quos refert & sequitur *Merlin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 72.*, *Rota coram Penna dec. 1154. num. 2.*, *inter. divers. dec. 48. num. 11. part. 2.*, & in *rec. dec. 166. num. 34. 35.*, & 36. *part. 12.* Constat illa autem tum nullitate, tum injusstitia contrarium sententiarum locus fieri, videbatur remedio restitutionis in integrum, quod etiam pro hac secunda vice implorari potest, utpotè enim omnino dependens à nullitate, vel injusstitia, qualibet ex his concurrente, rectè proculdubio conceditur nedum pro secunda fed etiam pro ulteriori vice, per ea, quæ tradunt *Odd. de rest. in integr. part. 1. quest. 16. art. 8. num. 39.*, *Ridolphin. in prex. part. 1. cap. 13. n. 449. & seqq.*, *Card. de Luc. de regul. disc. 91. num. 2.*, & *disc. 194. num. 2.*, *de decim. disc. 1. num. 3.*, & *donat. disc. 28. num. 9.*, *Rota dici. dec. 71. nu. 1. inter impress. ad orn. Card. de Luca tom. 9. dec. 10. num. 4.*, & *dec. 44. num. 1. in Mustiff. ed. eundem to. 13. cor. R. P. D. Ansaldo. inter noviter Roma impress. dec. 78. num. 2. & 3.*, in *Meliciona Commenda de Vennetius 21. Februarii 1710. f. Primò cor. Illustr. Scotto Alme Urb. Gubernat. in Romana fideicommissi de Avila super restitutione in integrum f. Respectu antem coram R. P. D. Lancetta*, in *Romana dotis 20. Novembris 1711. f. Jam enim coram R. P. D. Ansaldo.*, & in *Auximano bonorum super fideicommissi Josephi 6. Maii 1712. f. Satis namque coram Eius Card. Priola* præsertim verò cum illa directè non petatur, ut sententia revocetur, seu rescindatur, sed tantum, ut ad audientiam admittatur, & postea cognosci possit de meritis Cause principalis, quo casu sufficit offendere taliter qualiter bonum jus ipsius Petentis, nec plena causa discussi requiritur, ut bene distinguit *Odd. de rest. in integr. part. 1. quest. 14. art. 7. num. 37.*

Atque ita in proposito dubio juris esse censeo, hoc unum admonendo, quod in hac sententiam veni cum supposito, quod versemur in puris terminis juris communis, quod nempe agatur de alimentis ex illius dispositione debitis, contrarium ceteroquin sequetur, si per statutum, sive municipale aliquam Constitutionem dos quovis modo loco legitime succedere contingeret; tunc enim quia fructus ex illa deberentur jure actionis, sive conditione ex statuto, ut firmant Auctoritates plenè manu congestæ in *ff. eadem responsione* = omnino deberentur, etiam si mulier aliud haberet, & quamvis ageretur de alimentis præteritis, ut pariter firmant innumeri supra laudati in *§. Ad differentiationem* &c.

Præten Nullitatis Transactionis.

Laudum, & transactio non sustinetur, si fuerint inita ex causa, quæ falsa sit, & erronea, licet adhibita fuerint sollemnitates omnes, & loquæva concurrat observantia. Laudum causa finalis quod fuerit universalis Societas, ex pluribus erui posse argumentis ostenditur desumptis tum ex actibus, qui ipsum Laudum præcederunt, quique ipsum subsequuti sunt, tum ex enunciativis adiectis in transactione subinde stipulata, tum demum ex personali ipsius Arbitri qualitate, ejusque mente elicita ex modo, ac procedendi ordine ab eo servato ante ejusdem Laudum prolationem. Societas universalis quomodo exclusa cœteri nequeat, licet de Bonis propriis in transactione mentio habita sit? Verba Laudum = *aggiustamento di stralcio* = quid iuxta eorum significationem valeant importare?

VOTUM LI.

- 1 *Lauda a Partibus adprobata, atque emologata, notaram assumunt vera, & formalis transactionis.*
- 2 *Transactio est inventa ad finem litibus imponendum.*
- 3 *Et, ad instar rei iudicata, firma semper debent esse.*
- 4 *Idem de Laudo censendum est.*
- 5 *Transactio inita ex errore, vel falsa causa, corrumpit eam omnibus inde sequutis, & omn. 6.*
- 7 *Transactio inita ex errore, vel falsa causa, potest, non præmissa etiam illius rescissione, directe impugnari obligatio in ea suscepta, & omn. 8.*
- 9 *Ac etiam solutum repeti.*
- 10 *Transactio, sicut alia qualibet conventio, tantum illam continet conditionem: nisi aditus error, vel falsa causa.*
- 11 *Laudum editum ex falsa causa, nullum est, licet sit emologatum.*
- 12 *In transactione error, & falsa causa non præsumitur.*
- 13 *Ac ideo concludenter ab Allegante probanda est.*
- 14 *Transactio impugnari nequit ex falsitate causa, quæ finalis non probetur.*
- 15 *Quæque si defecisset, transactio non fuisset inita.*
- 16 *Rati confesso superat omne genus probationis.*
- 17 *Transactionis causa finalis optimè declaratur ex facti serie, tum quæ ipsam præcessit transactionem, tum quæ eandem est subsequuta.*
- 18 *Dispositio voluntatis, etiam ex alia nullo elicita.*
- 19 *Testis etiam unicus probat contra inducentem.*
- 20 *Titulus novus ad transigendum ortus non*

- presumitur spatio temporis brevissimo.*
- 21 *Sed presumitur continuatio tituli in actu serio pridem allegati.*
 - 22 *Cum de nova causa, ob quam mutari potuerit, non doceatur. ibid.*
 - 23 *Quo casu idem titulus, etiam post lapsum temporis longissimi durare existimatur.*
 - 24 *Actuum vicinitas efficit, ut unus in gratiam alterius censetur factus.*
 - 25 *Titulus in præsumitur in Laudo deducitur, qui pridem in actu serio fuerat allegatus.*
 - 26 *Quoties non appareat, illud ex alia causa potuisse perfici. ibid.*
 - 27 *Mandatum Procura ad Transigendum si paucos dies post Laudi prolationem datum sit, etiam non facta ejusdem Laudum mentione, in ejus executionem censetur datum.*
 - 28 *Actus subsequens præsumitur gestus in executionem præcedentis.*
 - 29 *In mandato ad transigendum dato si quis, præter Bonorum communionem, alia jura non expressit, alia jura non censetur habuisse.*
 - 30 *In transactione, allegato ab una Parte Societatis titulo alteri præjudiciali, hæc altera præsumitur, si consensit, nec contradicens, eandem titulum censetur admisisse.*
 - 31 *Presumitur enim, quod, ut opponenda, eum pro vero, & subsistenti habuerit.*
 - 32 *Verba subsequencia ad proximiora debent referri.*
 - 33 *Numerus singularis unus tantummodo rem connotat, efficitque, ut ad proxima dantur relatio sit facienda.*
 - 34 *Per dictiones = ne modi, e nomi, che sopra = repetitus censetur communionis universalis titulus præcedenter allegatus.*
 - 35 *Transactionis verba intelligi debent relativi ad causam expressam, deficiente aliâ causa, ad quam congrue valeant referri, & omn. 39.*
 - 36 *Tituli casuspiam respectu facti obliato admisionem ejusdem tituli supponit, excluditque negotiationem.*
 - 37 *Contradictio aut evitetur, quolibet possibilis interpretatio sequendo est.*
 - 38 *Voluntatis mutatio in uno, eodemque actu non præsumitur.*
 - 39 *Connexio inter eas transactionis partes excluditur, quæ distinctæ & per separatam orationem suo verbo principali rectam posita sunt.*
 - 40 *Copula = Et = orationes ex se perfectæ, atque diversæ non conjungit.*
 - 41 *Orationes quæ cum sunt inter se connexæ, verbo subsequencia, quæ uni accommodari nequeant, ad alteram referenda sunt, & num. 41.*
 - 42 *In transactione contineri non dicitur casuspiam tituli negotii, quæ non sit expressum facta.*

44. Nec resultare valet ex incongruo loquendi modo, atque imperfecto.
46. Laudum quod non ex causa dirimenda controversia super subsistentia societatis, sed amice ex causa divisionis faciendae celebratum fuerit, quomodo ex ipsius Arbitri electione in Partibus facta valeat dignoscitur & num. 47. 48. 49. & 50.
47. Controversiam, an subsistat nec ne Societas desinere non Mercatoris, sed Jurisperiti manus est.
48. Mercatoris iudicio plurimum deferatur in his, quae spectant divisionem a Partibus faciendam.
49. Ex Arbitri personali qualitate minus Eligentium arguitur.
50. Et, quae illi fuerit potestas attributa, deprehenditur.
51. Arbitri mens, & intentio ab ejus potestate metienda est.
52. Arbitri facultatem recipit a Partibus, & illius limites nequit supergredi.
53. Alioquin Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est.
54. Compromissum est stricti Juris, & non excidit causas in eo expressas.
55. Laudum nullum est, si latum ex alia causa, & super re in Compromisso non contenta.
56. Laudum de Jure validum praesumitur.
57. Laudum quod non aliter, quam super dispositione Bonorum socialium, etiam ex mente Arbitri, emanare potuerit, ipsius procedendi modus aut illius prolationem observans valet indicare.
- Et quomodo? ibid.
- Elici id etiam potest ex ipsius Lodi substantia num. 60.
58. Lodi causa finalis, dum constat universalis fuisse, ea fuisse dicenda est, de qua sola potest universalitas verificari.
59. Agentis voluntas talis praesumitur, qualis est actus ab ipso gestus.
60. Divisio, & assignatio supponit praecedentem communivitatem.
61. Lodi causa finalis, dum congrui dici potest societas universalis fuisse, de qua constat, alia causa mera possibilis nullo numero habenda sunt.
62. Lodi causa finalis, nec non Partium, atque Arbitri voluntas optime ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur.
63. Societas universalis repugnat, meum, & tuum dari.
64. Societas respectu Sociorum particularium, & num. 66.
65. In societate universalis potest unus damnatum ex secis negotia explicare, atque peragere.
67. Verbum = restituitur = ex se importat dominium, & pertinetiam ad eum, cui restitutio debet fieri.
68. Restitutio rei dicitur, etiam ubi in dominium ejus non transierit, cui restituenda est. Idque in sensu magis proprio, & naturali. ibid.

De Contract.

- Juncta quem loquutus Arbitrer censetur, qui non Jurisperitis, sed Mercator sit, num. 70.
69. Arbitri sermo rigide, & scrupulosus non debet accipi.
71. Societati universali non repugnat, quod Bonum proprio nomine, & particulari a Sociis adquiratur.
72. De Lodi causa finali quando constat, verbo debeat cum ea compatibiliter intelligi, licet essent improprie.
73. Per verba = sicuti communi, proprio, o particulari = in Lodo prolata, non debet censeri exclusio universalis communio.
74. Praesertim, si alius Lodi iniustum reddatur ob defectum causae.
75. Laudum, si in eo plurimum Bonorum assignatio, sine causa demandaretur, esset iniustum.
76. Transactio itidem inequalis esset, & leonina, si pro dimissione plurium Bonorum nulla adesset compensatio.
77. Qui proinde causae, & compensationis defectus nequit praesumi.
78. Inaequalitas, & iniustitia in transactione, per quamcumque benignam interpretationem est evitanda.
79. At etiam per verborum improprietatem.
80. Ex transactionis proemio causa finalis transigendi, ac subsequens transactionis dispositio delatatur.
81. Transactionis causa finalis desumenda est de praefatione expressam inter Partes deducta, atque enunciata, non verò ab alia, quae non fuerit expressa.
82. Praesertim, si alia transactionis partes in ejusmodi expressam causam collineant, & num. 94.
83. Transactionis causa finalis quod fuerit universalis communio, quibus argumentis ostendi valet desumptis ex ipsius transactionis partibus?
84. Transactio est stricti Juris, neque potest ad id extendi, quod non fuerit in controversiam deductum.
85. Transactionis causa finalis dici potest fuisse universalis communio, licet hac deducta appareat per modum praefationis.
86. Cum id ex communis loquendi usu non praeservat communivitatem negotiationem, sed petitionem, & oblationem.
87. Vel de stylo ex primi sileat, ut intelligatur super re dubia transactio fieri.
88. Veritas per astrictam affirmationem, vel negationem non immutatur.
89. Transactio ut ob ejus causam subsistat corrumpitur, non requiritur, quod utraque Pars in subsistat causa consenserit.
90. Sed enumerat, eandem causam ab una tantum Parte fuisse expressam.
91. Sive hoc sit, illo qua, de nullitate, sive illo, qua de validitate renunciationis contendit.
92. Laudum editum cum hac expressione = aggraviamento di Sralcio = naturam rigorosi

Judicium non praesertim, sed concordia, seu aequitatis arbitramenti.

- 91 *Atque ex pluribus in eo consideratis causis licet alterutra deficiat, idem tamen Laudum non dicitur corrumpi, & ratio, ibid. Intellige, ut num. 94. & 96.*

94 *Verbo hac Landi = aggraviamento di Stralcio = importans quidem liberum, magisque latum arbitramentum respectu affirmationis, & obsequationis rerum.*

At non efficiunt, quod arbitramentum nulli causae alligatum dici queat, num. 96.

- 95 *Verbum = Stralcio = proprie convenit ditioni arbitrarie.*

97 *Verbum = Stralcio = nil aliud verè significat, quam fœm, seu transactionem.*

- 98 *Causa principalis expressa in proemiali transactionis parte declarata verbo subsequente, in dispositiva, aut executiva generaliter prolata.*

99 *Transactio restringi debet ad causam expressam, cujus occasione stipulata est.*

- 100 *Nec à verbis simulatis, licet amplissimis, extendi valet ad res diversas, & à causis principali non dependentes.*

101 *In transactione si relatio habita sit ad mandatum Procuratoris restrictum ad solam societatis causam, quacunque alia verba, licet amplissima intelligenda sunt ad eandem pariter causam restricta.*

- 102 *Vel conferri debent adposita de stylo Notariorum.*

103 *Sive ad majorem cautelam, quod nihil alterat.*

- 104 *Transactio, si corrumpat ejus causam principalem, non sustinetur, licet alia subsistant non aequi principales.*

105 *Transactionis causae minus principales dicuntur potius illius effectus, quam objectum, vel finalis causa.*

- 106 *Immo verò conficta, & simulata reputantur ad colorandam transactionem ipsam.*

107 *Transactio inita ex falso consensu sustinetur ob rei dubietatem ex causa litis praesentis, vel futurae.*

- 108 *Etiamsi litis effectus minus juridica, & num. 109.*

110 *Sed et tamen, quando omnia adeo effectus litis timor, & num. 112.*

- 111 *Litem non inducit solo juris petitorio.*

112 *Transactiones quod emendationis extorqueant praetentibus, nullo pacto est permittendum.*

- 113 *Transactionis favore in dubio respondendum est.*

114 *Praesertim, si juramento fusa, & diuque observata reperitur.*

- 115 *Transactio ex falso consensu inita, censetur contra ius, & sui externa.*

116 *Nec validam eam possunt reddere juramentum, Judicis Decretum, aliaque solemnitates, nec subsecuta etiam observantia diuturna, & num. 118.*

- 117 *In transactione falsitas causae admissa censetur ob alia.*

119 *Transactio quum inita sit ex falso consensu, juramentum, Judicis Decretum, ac diuturna observantia censentur falsa pariter causae falsae iniuria.*

- 120 *Eodemque vitio deficientis consensu laborare, quo ipsemet principalis transactionis alius.*

ANNO 1695. cum adhuc in humanis esset Joannes de Desiis Liburni moram trahens, Antonius ejus frater Prati degens testamentum condidit, in quo declarans, communionem universalem inter ipsum, & Joannem vigere, eum rogavit, ut post mortem suam, facta de bono, & aequo divisione Bonorum communium, dimidium illorum partem hereditibus assignaret. Quamvis autem testamentum hoc deinde revocatum fuerit per donationem inter vivos à dicto Antonio factam favore DD. Josephi, Andreæ, & Philippo de Desiis nepotum suorum, nihilominus idem à priori consilio, & voluntate petendae divisionis minime recedens supplicem libellum porrexit Regiæ Celsitudini Magni Ducis Hetruriae, qui injungeret Gubernatori Liburni, ut benevolo, & amico modo Joannem induceret ad divisionem, & optatam alligationem portionis sibi debite ex communibus bonis, pro qua assequenda misit etiam Liburnum Robertum de Saissolis, qui negotium curaret, pericleretque, ut patet ex ejusdem formalis depositione.

Verum Antonii vota in irritum cessare, nam Joannes, nulla facta alligatione, live declaratione, decessit, quomobrem, persistens in Donataris Antonii in proposito consequendi medietatem Bonorum Joannis sub universali communione comprehensionis, DD. Mariae Theresiae, & Juliae filiae, & heredes Joannis obtulerunt 25000. petias pro omni, & toto eo, quod fratres de Desiis Donatarii Antonii consequi possent super Bonis à Joanne relictis. Quia oblatione ab istis rejecta, res demum de communi consensu compromissa fuit arbitrio D. Joannis Antonii Huigens Mercatoris Liburnensis, qui toto negotio, & hereditatis statu diligenter rimato, & rationibus dispunctis, Laudum tulit, cujus vigore heredes Joannis coacti fuerunt solvere Donataris Antonii petias 30000. & tradere alia Bona in Laudo descripta, vice autem versa ipsi reportarunt cessionem jurium, quae competere poterant Donataris iur hereditate Joannis earum Autoris, quod quidem Laudum, praevis specialis mandato Procuratoris ab Antonio, & duobus ejus nepotibus, nimirum Josepho, & Philippo, dato Andreæ alteri ex dictis fratribus, & respectivè nepotibus Liburni commemoranti ad effectum componendi controversias inter ipsos, & heredes Joannis ortas super dicta divisione faciendae ex causa talis communionis, deinde solemniter à Partibus approbatum, & emologatum fuit, illud redigendo in publicum Instrumentum praefereferens expressam causam bujusmodi societatis universalis.

Rebus ita amicè compositis, rationisque servato Laudo per tredecim annos, & ultra, ouper Domina Theresia altera ex heredibus Joannis in Judicium vocavit DD. fratres de Deslis Donatarios Antonii allegando nullitatem dicti Laudi tamquam iniuncti falsæ causæ, assertæ nimirum societatis universalis inter Antonium, & Joannem vigentis, & consequenter petendo sibi restitui totum id, quod vigore dicti Laudi, & ex causâ suppositæ universalis communionis ad dictos fratres obvenerat, sed frustrata Votis, ut ex motivo DD. Judicum mihi communicato, modò à me petit, ut, examinatis rationibus dicti motivi, prò veritate dicere velim, an illud subsistat, vel potius validiores, firmioresque, sint rationes contra idem adductæ in allegatione mihi pariter communicata, itaque quidem, ut meliori spe novam Judicii aleam tentare liceat.

Diligenter itaque, maturèque perpensis rationibus in utramque partem luculenter deductis, tam scilicet in motivo, quàm in illi contraria allegatione, eas, quæ in hac expendantur, potiores esse, & D. Requirentem bonâ spe Judicium prosequi valere probabiliter dici posset.

Quamquam enim me non lateat, assensitæque, Lauda, sive arbitraria à Partibus approbata, atque emologata assumere naturam veræ, & formalis transactionis, hanc verò utpote, tæ inventam ad finem libris imponendum, ad instar rei judicate, firmam semper esse oportere, ut probatur in contrario motivo §. Et quia, & in terminis Laudi dixit *Rata in Bonavien. Cens. t. Angel. 10. Maii 1717. §. Subsistentia autem cum duob. seqq. coram Crispo*, attamen æquè certum est, & in hoc convenit etiam d. contrarium motivum §. Et quomodo, quod transactio corrumpit cum omnibus indè secutis, quotiescunque in ea detegitur error, vel falsitas causæ adimens consensum ab actu, juxta *Text. in leg. Cum putarem 36. ff. famil. erciscund. leg. ex sol. fa 42. Cid. de Transact. Saminat. contr. 177. num. 51. & seqq. tom. 2. Cid. de Luc. de Credit. disc. 123. num. 12. Palm. sep. dec. Lucen. decif. 173. num. 8. & dec. 174. num. 5. R. coram Cerro dec. 164. num. 1. in rec. decif. 650. per tot. & dec. 714. num. 14. & seqq. part. 12. decif. 310. num. 8. part. 19. in Romana Pecuniaria seu Transactione 17. Junii 1761. §. Absque eo quod, & §. Secundum coram Asfeldo; Et in casu mulieris transigentis ex causâ erronea *Rot. post Orceol. de Transact. dec. 6. num. 10. & seq. post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 166. num. 3. & seq. in Famen. Bonorum seu Transactione 28. Martii 1708. §. Erronea istidem coram bon. mem. Omanna, & in Persuasa Transactione 8. Junii 1712. §. Quia ad effectum, & §. Nihilominus coram Asfeldo. Et quidem, ut tali casu, minime præsumat illius rescissione, *Cassid. causab. 257. num. 5. latè Constantin. ad Statut. Urb. num. 46. num. 25. Rot. coram Bich. decif. 192. & decif. 390. utrobique num. 9. & decif. 111. num. 19. post Orceol. de Transact. dec. 22. num. 3. in rec. decif. 226. num. 6. &***

De Contract.

*seq. part. 16. cum pluribus scissimis concessis in Romana Tenata Campi merli 27. Februarii 1719. §. Populata coram Herrera, & in Romana Pecuniaria 24. Martii pariter 1719. §. Quacumque coram Foscareo, directè impugnari possit obligatio ex falsâ causâ in transactione suscepta, Rota in Bonavien. Fideicommissi 14. Maii 1700. §. Minusque coram bon. mem. Malines, ac etiam solum repeti, Rodalpin. allegat. 113. num. 12. cum quælibet transactio, quemadmodum alia quævis conventio, contineat tacitam illam conditionem, nisi adit error, vel falsa causa, *Gratian. discept. 788. num. 3. Rot. coram Bich. decif. 260. num. 11. & io specie de Laudo lato ex talia causa, quod sit nullum, quamvis emologatum, tradit Andreal. contr. 284. num. 19. & seqq. & innuit Rota in d. Bonavien. Cantale Angeli 10. Maii 1707. §. Hac autem coram Crispo.**

His autem retentis certissimis Juris nostri regulis, proprièque accedendo ad rem nostram, haud ioculor, hujusmodi errorem, & falsam causam, utpote non præsumendam, oedum concludenter ab Allegante probandam esse, verum etiam ad effectum, de quo agitur, plenè docendum esse, eam reverâ fuisse causam finalem transactionis, quæ nimirum si vera extitisset, Partes ad ita transigendum movisset, & quâ viceversa deficiente, transactioni minime fuisset, ad *Text. in leg. 1. ff. de Transact. leg. Praes. Cid. eodem, Valeron. de Transact. lit. 6. quæst. 3. num. 17. Orceol. eodem tract. quæst. 96. num. 5. 11. & 19. & alios allegatos in d. motivo §. Nihilominus, verum utrumque satis probatum esse mihi videtur, falsitas enim causæ, assertæ nimirum societatis universalis in dubium non revocatur, & resultare dicitur ex scripturis, ac ex ipsâ Reorum confessione, quæ superat omne genus probationis. Et sanè contrarium motivum non fundatur io veritate, & subsistentia dictæ causæ, sed solum io eo, quod asserta societas universalis non fuerit causâ finalis Laudi, & transactionis, de quibus agitur, ut patet ex §. Tantum absq. d. Motivi.*

Mo-nentum itaque Causæ ad id redigendo, nutare crediderem contrarium motivum, quippe præcipuam, finalemque causam Laudi, sive transactionis fuisse suppositam universali communionem, satis superque probari mihi videtur ex facti serie paulò superius recensita, quæ (tametsi deficiat Compromissum, de quo tamquam oretus factio nullum documentum habetur) optimè declarat, demonstratque causam, propter quam istud factum fuit, & cujus vigore transactio celebrata censetur, *Orceol. de Transact. quæst. 8. num. 49. Rota post Salsgald. in Labyrinth. Credit. dec. 3. num. 19.*

Occurrit autem primo loco testamentum conditum ab Antonio Authore DD. Fratrum de Deslis anno 1695. sequentem continens declarationem: Item dictibz, & dictiaria over sempre vissuto, come di presente vive, in communione, & prò indiviso col prenommato Signor Gio: suo fratello, al quale però raccomanda, che, seguita la morte di esso Signor Testatore, voglia da buon fratello

A a a 2

tello riconoscere il commun flato dei loro effetti, e Beni di qualsivoglia genere, specie, e natura, che hanno insieme, & in communione in qualunque modo, e forma acquistato, e continuamente però indiviso goduto, e posseduto, siccome di presente godono, e possiedono &c., e fatto ciò, dichiarare in atti di publico Notaro la qualità, e quantità degli effetti, e beni, che all'eredità, ed Eredi di detto Signor Testatore per la sua giusta metà se li spettano, pervengano, e sua dovuti &c. = Quod quidem testamentum etiam deinde revocatum, fuerit per donationem inter vivos ab Antonio factam favore DD. Fratrum de Desiis ejus nepotum; ohiominus meos, & voluntas ejusdem Antonii quoad divisionem Bonorum communium ex eo optime eruitur, cum explorati Juris sit, illam elici, & declarari etiam ex actu nullo, & revocato, leg. final. ff. de reb. cor., *Urcol. de Transf. quast. 27. num. 8.*, *Rocc. disput. Jur. select. cap. 42. num. 44.*, *D. Auditor. de Comitibus decif. Florent. 8. num. 17.*, & seqq., *Rot. coram Bichio decif. 382. num. 38.*, *coram Arguelli decif. 111. num. 90. in rec. decif. 149. num. 21. part. 16.*, & *decif. 76. num. 4.*, *decif. 77. num. 7.*, & *10.*, & *decif. 78. num. 10. inter impresi.* ad orn. Card. de Luc. de fideicom., & in *Aventione. Successum 9. Martii 1708. S. Et in universam coram Luccetta.*

Eandemque confirmat duplex libellus biennio post ab eodem Antonio porrectus Scenillimo Magno Duci, in quo = *Esposo, come sono già più anni, che ho vissuto, e vivo in communione, e società universale di tutti i Beni con Gio: suo fratello &c., che però desiderando provvedere per quanto fu possibile alla quiete comune, intendo venire con detto Gio: alla divisione delle sostanze, e riconoscere ciò, che a' suoi Nipoti Donatarii s'è spettato, ed è dovuto &c. onde supplico S. A. S. a ordinare al Governatore di Livorno, & a chi altri piacerà &c. ricercare detto Gio: a volere amichevolmente, e da buon fratello dichiarare prontamente, e palese, quale è lo stato puro del commun Patrimonio, e fare a' detti suoi Nipoti la giusta assegnazione per scalfare quei litigi, che altrimenti ne potrebbero insorgere, e caso, che egli ricusasse di farlo, deputare, ed eleggere persona perita, che brevi manu, & de facto riconosca lo stato loro colla vista de' Libri, ed Inventario degli effetti =*

Consonat his depositio Roberti Sonoli Testis inducti ab ipsimet fratribus de Desiis, qui produci contra illos plenè probat, *Rot. in Perusina Reintegratiois 21. Martii 1718. S. Argente etiam coram de Herrera, & in Antimano Jurispatronatus 25. Junii ejusdem anni S. Veramantem coram Rotund. de Gamaches*, hic enim in responsione ad 6. §. 10. 16. 21. clarissime deponit, se ab Antonio missum fuisse Librum ad effectum suadendi Joanni graviter aegrotanti, ut medietatem universi Patrimonii sui relinqueret Donatariis Antonii, ad quos de Jure spectabat ratione societatis universalis inter ipsum Joannem, & Antonium vigentis.

Ex quibus sicuti perspicue resultat, voluntatem Antonii imbuti tenaci opinione universa-

lis societatis Bonorum inter ipsum, & Joannem fratrem vigentis, semper firmam, constantemque fuisse in proposito assequendi ex hoc titulo medietatem Bonorum illius, idem quoque voluisse, ac in animo habuisse censetur nepotes, & Donatarii ejusdem Antonii, quando post mortem Joannis compromiserunt in personam D. Joannis Antonii Huigens, cum inter Laudum promulgatum à d. D. Huigens, & supplicem Libellum, ut supra, ab Antonio porrectum intercesserit solum spatium viginti dierum, in cujus brevissimi temporis decursu verisimile non est, quod nova causa oriri potuerit, sed presumitur continuatio ejusdem tituli in actibus adeo serilis, & proportionatis ab Antonio ipsorum Authore paulò ante allegati, cum de eoa causa, ob quam ille mutari potuerit, non doceatur, *Rot. in Romana Foculium super adamantibus majoribus 21. Martii 1718. S. Neque existimamus coram Aufeldo, & in fortioribus terminis, quod non docto de mutatione, idem titulus diutius censetur, etiam post lapsum longissimi temporis, tenent Abb. in Cap. praterea il secundo de Transfation. num. 3.*, *Masard. de probat. conclus. 551. per 104. Cyriac. contr. 204. n. 41.*, *Rot. decif. 190. num. 3.*, & *seq. part. 4. rec. tom. 3.*, in *Romana annua prastationis, & Censui super statu activo 19. Junii 1711. S. Tertium gravamen coram Card. Priolo, in Romana Fidei omnium de Carlis 19. Junii 1716. S. Supposito autem mutatio tituli, & S. Frigescite, & seq. coram Illmo Fulconerio Alma Urbis Gubernatore, cujus propterea vigore dd. Fratres de Desiis compromissile, & Laudum à Compromissario emanale censetur, ita suadente actuum vicinitate, quo efficit, ut unus in gratiam alterius factus dicatur, *Gratian. discept. 634. num. 10. cum plurib. seqq.*, *Gottieren. practic. quast. lib. 5. quast. 47. num. 5.*, *Glauh. decif. 115. num. 20.*, & *21.*, *Rot. penes Guvagnon. resp. 21. num. 19.*, & *seqq. lib. 2.*, in *rec. dec. 385. num. 2. part. 15.*, quod eo certius procedit in casu nostro, quia, prater causam alterius societatis universalis, & divisionis illius vigore faciendæ, alia non apparet, ex qua Compromissum fieri, & Laudum, atque transactio perfici potuerit, *Aufeld. de commerc. & mercat. disc. 49. num. 13.**

Et reverà menti Antonii conformem semper fuisse opinionem etiam DD. fratrum de Desiis, videlicet consequendi medietatem Patrimonii Joannis ex causa Societatis prædictæ, elarius demonstratur ex iis, que Laudum subsequuta fuerunt, eo autem promulgato, & à Partibus subscripto die 21. Martii 1697, illuc à 20. diebus, nempe die 10. Aprilis ejusdem anni Antonius, & ejus nepotes Donatarii Prati commoantes Procuratorem constituerunt Andream fratrem, & respectivè nepotem degentem Liburni ad eorum nomine transigendam, componendam, concordandam, & conveniendam cum D. Theopisto, & Julia filiiabus, & heredibus D. Jo. Desi &c. super omnibus, & quibuscunque litibus, causis, & differentiis, & præsentibus ortis, & qua in futurum oriri possent eand., & occasione divi-

den-

- dedi coram dictis DD. Heredibus Bona relicta à dicto D. Joanne Defsi coram Patre spectantis prò medietate dicto D. Capisanes, & supradictis DD. Constituentibus Donatoriis ejusdem ubi universalis communionem inter præfatum D. Joannem, & D. Capitan, Antonium ejus fratrem sequentem &c. Item ad cedendum, & moudandum, & quoscunque titulos transferendum dictis DD. Heredibus omnia, & singula jura, & actiones dictis DD. Constituentibus competentes, & competendas ex causa dictæ universalis communionis contra Bona relicta à prædicto D. Joanne Defsi &c. = Hoc autem mandatum procure, quod factum censetur in sequelam, & executionem Laudi paucis ante, diebus editi, tametsi dicti Laudi nulla mentio habeatur in ipso mandato, ad tradita per Orceol. de transact. quæst. 27. num. 6., & 7., Rot. coram Regis decif. 300. num. 5., ex regula, quod actus subsequens gestus præsumitur in executionem præcedentis, Rota coram Merlin. decif. 854. n. 9., & coram Dumez. jan. decif. 706. pariter num. 9., hoc, inquam, mandatum nemo non videt, quantum valeat ad suadendum, Fratres prædictos non alio titulo unquam consequi intellexisse, portionem Bonorum Joannis, quàm vigore asseritæ universalis communionis, dum, præter illam, nulla alia causa exprimitur in dicto mandato, in quo ceteroquin dicti fratres verisimiliter non omisit de deducere alia jura, si quæ contrà hereditatem Joannis habuissent, quoties illius vigore componende erant omnes differentie super dicta hereditate vigentes, ut appositè considerat Rota coram Bich. decif. 59. num. 1. decif. 63. num. 2. part. 15., decif. 93. num. 20. part. 13. rec., decif. 18. num. 2., & seq. ad vnot. clar. mem. Card. de Luc. de jurisdict., & in Viterbien. doct. & castelæ Angel. 15. Februarii 1718. §. Id ipsum, & seqq., confirmata 13. Maii ejusdem anni §. Necessaria, & seqq. coram Herrera.
- Kurius in instrumento transactionis, sive emologationis Laudi, in quo regulariter enunciari solent jura, & præfessiones, quæ Parties ad compromittendum, & transigendum impulerunt, exprimitur solum præfensio dd. fratrum de Defsis fundata in asserita communione universalis omnium Bonorum ibi = *Essendo, che li Signori fratelli Defsi pretendessero spettare a loro la metà di tutto gl' effetti, & di tutto il Patrimonio da detto Signor Giovanni lasciato, come acquistati, & mantenuti nella società di tutti i Beni contratta fra detti Fratelli già da molti anni addietro, & fino al presente continuata &c.* =, ex quo si cetero manifestè apparet, dd. Fratres alia jura non deduxisse, præter expeditam Societatem universalem, ità dicendum est, in illa dumtaxat eorum intentionem fundasse, ut demonstrant verba instrumenti, ex quibus Partium voluntas recte desumitur, per Text. in l. semper in stipulationibus ff. de regul. Jur., Montic. de tacit. lib. 2. tit. 15. num. 5., & 6., Rot. coram Bich. decif. 5. num. 26., & decif. 332. num. 11., & magis in specie D. Auditor de Comitibus decif. Senen. 23. num. 25., Rota apud Baldanc. decif., & ver. judicat. tit. 3. de prælatione, decif. 3. nu. 21.,
- & tit. 4. de dot., decif. 18. num. 5., 8., & seqq., post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 148. nu. 4., & seqq., apud Palm. decif. 174. num. 2., & 3., in Firmano dotis, & fructuum 13. Julii 1711. §. Nec sufficit coram Rōo dell' Olmo Episcopo Conchen., & 25. Junii 1703. §. Solidum coram Molinet, & 3. Januarii 1705. §. Et tertium, §. Minusque, & §. Neque coram bon. mem. Omagna.
- Sed cur his utor argumentis in re non dubia? quippe intentionem hanc DD. fratrum de Defsis, dividendi nimirum Bona Joannis sub unico, & præfensio obtentu dictæ communionis universalis fatetur etiã contrarium motivum in §. Eadem quippe facilitate, solumque negat, eandem intentionem habuisse tum DD. foreres de Defsis heredes Joannis, tum D. Jo. Antonium Arbitrum, verum, quod attinet ad Sorores prædictas, facile demonstrari posse videtur eorum mentis, & intentio nullo pacto difformis ab illa fratrum de Defsis, quodis enim ipse haud ignare præfessionis dd. Fratrum, quin etiã præfentes instrumento transactionis nunquam, contraxerunt hujusmodi titulo societatis universalis ex adverso constanter, & emix allegato, tametsi eis maximum præjudicium asserret, professio illam admisisse, & approbasse censetur, optime Rot. in Romano jocalium 26. Martii 1708. §. Fardendi, & seqq. coram Card. de Polignac, & in eod. super adamantis majoribus 27. Aprilis 1711. §. Hysque geminis ibi = *Tam, & fortius, quia cum dicta reservatio dominii fuisse præfens, & non contradixerit Principissa Olympia senior, ad quam per ascendit Adamantis specifice, oritur exinde confessio, & approbatio ejusdem Principissæ Olympia &c.* = coram bon. mem. Molinet, neque enim tacite credi potest, eas adco factas, & fœderes fuisse, ut egre ageretur de titulo ipsis auterente medietatem Patrimonii paterni, illum tacite approbare voluissent nihil contra opponendo, nisi cum prò vero, & subsistenti habuissent, ut egregie ad rem prosequitur Rota in mox citatis Decisionsibus, & dictum fuit in eadem Romano jocalium 13. Maii 1709. §. Augetur coram Elio D. Card. de Polignac, & in alia super margaritis 27. Aprilis 1711. §. Haecque veritatem, & §. Et sine ulla, & seqq. coram Molinet, & conferunt firmata in Romano Primogenitura de Salvatis super jocalium, & tabulis peticis 23. Martii 1706. §. 32. coram Molinet, in Romano dotis 13. Decembris ejusdem anni §. Iterum, namque coram bon. mem. Omagna, in Romano Primogenitura de Casorinis 30. Januarii 1708. §. Imo etiam coram Lancetta, & in Romano abbreviaturia 30. Januarii 1719. §. Donato coram Fusaro.
- Nullo autem colore legitimum motivum dictas Sorores universalis societatis titulum negasse, ac impugnasse arguit ex eo, quod post recensitam in instrumento transactionis præfessionem fratrum de Defsis, adjecta leguntur verba illa = *Al che esse concedendo &c.* =, cum enim præfensio dictorum fratrum duplicem contineret instantiam, altera scilicet prò consequenda medietate Patrimonii Joannis vigore, universalis communionis, alteram verò prò exhi-

exhibitione calculi, & status hereditarii ejusdem Joannis pro divitione recte facienda ibi = pretendessero dividere a loro la metà di tutti gl' effetti, & di tutto il Patrimonio del Signor Gio:anni l'infinito cono acquistati, & mantenuti nella società di tutti i Benci contratta tra detti Fratelli già da molti anni addietro, & fino al presente continuata, & che perciò fattane penetrare alie preannunziate Signore Eredi la cognazione richiedessero li medesimi a volerli dare il calcolo, & stato liquido di tutto il negozio, & azienda di detto Signor Gio:anni loro Padre, & Loro rispettivamente de' medesimi al che esse non condescendendo &c. = verba ista immediate adjecta petitioni calculi, ad illam ut proximam referri debent, non ad Societatem universalem, quæ superius in remotiori periodo enunciata reperitur, ex regula Testus in leg. si idem 11. ff. de jurisdic. omni. judic., Affilia. resol. 82. num. 39., Rot. post Torr. de Primogen. part. 3. decif. 16. num. 47., coram bon. mem. Emerix jun. decif. 535. num. 10., in Romana seu Interamnen. fideicommissi 14. Martii 1714. §. Absque eo quod coram Ansaldo Decano, & 2. Martii 1716. §. Sic itaque coram R.P.D. Cervo; maxime quia relativum non in plurali numero, sed in singulari positum fuit, ibi = al che esse non condescendendo &c. = qui facit numerum singularis suapte naturæ unam tantummodò rem connotans, & plura non comprehendens, eò magis efficit, quod relatio ad proxima dumtaxat, & immediata faciendâ sit, per ea, quæ tradit Rota decif. 276. num. 3. part. 2. rec.

Certius verò intelligentia hæc recipienda videtur in casu nostro, quia alioquin sequeretur manifesta contradictio, nam, ut constat ex ipsometris instrumentis transactionis, sive emologationis Laudi, I.D.D. Sorores de Deiliis heredes Joannis, auditâ præsentione Fratrum de Deiliis inivitâ Societatem universalem, illis obtulerunt 25000. petitarum pro omni, & toto eo, quod prætereundum potuissent, & ad eos spectasset in hereditate Joannis = ne' modi, & non di sopra ibi = al che esse non condescendendo, off'rissero per mezzo di persona terza a' predetti Signori Giuseppe Maria, Andrea, & Filippo Deili di darli la somma di pezzentis cinque mila da otto reali in contanti per tutto quello, che essi potessero pretendere, & se li spettasse nel Patrimonio suddetto, & ne' modi, & non di sopra &c. = hujusmodi autem oblationi, quæ omnino facta dici debet relative, & correspondere ad titulum communionis universalis unice à Fratribus de Deiliis allegatæ, tum vigore illarum dictionum ne' modi, & non di sopra = quibus præcedens titulus communionis universalis, repetitus censetur, clas. mem. Card. de Luca de fideicom. dist. 28. num. 12., Rot. decif. 95. num. 25. part. 11., in Mediolanen. Cypellonia 23. Martii 1703. §. Fortius quia, & in Interamnen. fideicommissi 11. Decembris 1705. §. Nec discordat, & 1. Julii 1706. §. Certius verò coram Molines, tum quia non apparet alia causa, ad quam commode, & congruè referri valeat, S.m.d. conf. 119. num. 14., & seqq., aliisque apud Rub. de solidis. legat. cap. 27. num. 2., & seqq., ac feri per tot.,

D. Auditor de Comitibus decif. Senen. 17. num. 14., Rot. coram Gregor. decif. 463. num. 5., coram Danon. jun. decif. 846. num. 17., coram Royas decif. 250. num. 6., & 7., & coram Cervo decif. 36. num. 2., huic inquam oblationi pro recta agendi ratione necesse supponitur admissionem tituli, & illius negotiationem excludenti, ut bene in humilibus terminis 16 arguit Rota in Romana cambiaria 28. Aprilis 1704. §. Etenim, & seqq. coram bon. mem. Mato, & melius ad rem in Firmana Præsentione 20. Januarii 1717. §. 12. coram Herrera, aperte repugnarent verba illa negativa = al che non condescendendo = quatenus ad societatem universalem referenda essent; ut igitur contradictio evidetur omni possibili interpretatione semper fugienda, leg. non ad ea 38. ff. de condit. & demonstrat., Rot. in rec. decif. 277. num. 20., & 21. part. 11., & coram Ansaldo Decano decif. 80. num. 39., in Romana Canonum de Salvatiis 14. Februarii 1707. §. Etenim, & 9. Decembris ejusdem anni §. Evadere coram Molines, in Bononiens. fideicommissi de Urbi 26. Martii 1708. §. penult. coram eodem, & in Spoletana Causa 20. Januarii 1712. §. Attendit coram Rmo Aldrovand, dicendum est, verba illa hancquam respicere societatem universalem, tametsi juxta sensum contrarii motivi, utpote in fine posita ad omnia præcedentia referri possent, nam, quoties agitur de inducenda correctione, & mutatione voluntatis in uno eodemque actu nunquam præsumenda, locum 18 sibi vindicat contraria Juris ratio, juxta quam relatio faciendâ non est ad incompatibilia, sed 39 ad ea tantum, ad quæ commode, & congruè fieri potest, ut declarant ipsæ met auctoritates in contrarium allegatæ, & bene ad rem firmavit Rota in Romana, seu Reatina fideicommissi 23. Januarii, & 2. Decembris 1697. per tot., & præsertim §. Quia quidem regula coram Etio D. Card. de la Tremolle, in Romana, seu Cesenatens. fideicommissi super reservatis 24. Aprilis 1705. §. Superaddendo coram Ansaldo. Decan., in Romana Canonum de Salvatiis 9. Decembris 1707. §. Quia de re coram Molines, in Bononiens. fideicommissi Herculis de Elephantatis 27. Februarii 1708. §. Tunc, & fortius coram Rmo Aldrovand, & in Valertina cautela Angeli 1. Julii 1716. §. Non subsistente, & 3. Junii 1718. §. Nihil obstante coram Rmo Ansaldo Decano.

Quâ ratione submoveretur etiam illa alia contraria responsio, quod videlicet enunciatiua societatis universalis ita connexa reperitur cum petitione calculi, ut admitendo, verba prædicta ad hanc relationem habere, illam quoque veluti connexam respicere fateri oporteat; siquidem, admittâ etiam tali connexionem inter petitionem calculi, & enunciatiivam societatis universalis, quæ ceteroquin excludi videtur ex eo, quod unaquæque reperitur in separata, & distincta periodo, & oratio à suo vero principali recta, Altograd. conf. 54. num. 124. lib. 1., & conf. 105. num. 33. lib. 2., Palm. sep. alleg. 369. num. 16., Mart. Medic. decif. 57. num. 37., & seq., Rota in Bononiens. fideicommissi Herculis de Ele-

34 repetitus censetur, clas. mem. Card. de Luca de fideicom. dist. 28. num. 12., Rot. decif. 95. num. 25. part. 11., in Mediolanen. Cypellonia 23. Martii 1703. §. Fortius quia, & in Interamnen. fideicommissi 11. Decembris 1705. §. Nec discordat, & 1. Julii 1706. §. Certius verò coram Molines, tum quia non apparet alia causa, ad quam commode, & congruè referri valeat, S.m.d. conf. 119. num. 14., & seqq., aliisque apud Rub. de solidis. legat. cap. 27. num. 2., & seqq., ac feri per tot.,

35

- Elephantatus* 27. Februarii 1708. §. Utraque autem, & seqq. coram R^{mo} Aldrovando; non attentā copula = & hæc enim orationes ex se perfectas, atque diversas nequaquam conjungit, lig. 1a tamen adjectio, ubique Bartol. ff. de legat. 1. §. Alioquin. conf. 66. num. 53. & seqq. lib. 2. Rot. decif. 337. num. 18. & seqq. part. 17. in dict. Bononie. Fideicommissi Herculi de Elephantatus §. Quid procedit, & in alia super Fideicommissi Ansaldo 25. Junii 1708. §. Attamen ex obnoxiis coram Ansaldo, ubi concordantes, adhuc tamen exinde obo bene induceretur relatio diclorum verborum = alibi esse non condescendens = ad negandam causam societatis universalis superius expressam, quippe hujusmodi negationi semper obstat immediate subsequens illius admissio, & approbatio facta vigore memoratæ oblationis, sed ad summum ex tali connexionione inferri posset relatio, & respectivè negatio quoad quantitatem petitam à Fratribus de Desiis ex causa dicte societatis universalis, cui quidem petitioni, medietatis nempe Patrimonii Joannis magis propriè conveniunt verba illa = alibi esse non condescendens, quàm causæ ipsius petitionis, nempe communioni universalis, quæ si absolute negata fuisset, id utique in Instrumento clarè, & explicitè legeretur, minimeque adhibitis fuisset prædictis loquendi modis incongruus, & impertinens. Quamobrem tum inspecto naturali sensu, & proprietate verborum, tum attentā contradictione, quæ per se oritur ex relatione intellecta juxta sensum contrarii motivi, dicendum est, mentem DD. Sororum ad summum fuisse non consentienti petitioni respectivè medietatem Patrimonii Joannis, eo quod in divisione faciendâ vigore dicte communionis universalis, ratio haberi debebat etiam de Bonis Antoni, quæ reperiebantur pates DD. Fratres de Desiis, numquam verò impugnare voluisse causam dicte petitionis, nimirum societatem universalem, dum illam expressè admiserunt offerendo ejus contemplationem eximiam pecuniarum quantitatem, quod alioquin bono, sanoque consilio factum videri obo posset.
- Verum enim verò id, quod manifestè evineat, utramque Partem in hoc supposito universalis communionis convenisse, est electio Arbitri, sive Judicis Compromissarii de communi consensu facta, D. videlicet Jo: Antonii Huigens Mercatoris Luburnensis; si enim hæc universalis communio præ certa inter Partes habita non fuisset, sed dubium existisset, an ea adesse necesse foret, ad dirimendam ejusmodi controversiam pendentem à mero Juris articulo, Partes non elegerint Virum Mercatorem, sed Jurisperitum, qui illum, prout de jure, definire posset, dum ergo non Jurisperitum, sed Mercatorem elegerunt, inde clariùs, quàm ois verbis, aut argumentis explicare possumus, perspicuum fit, oullam super asserta societate universalis controverisiam fuisse, sed, eâ admittâ, Partes solum contendisse super divisione, & assignatione portionis cuiuslibet obtingentis, & hoc dumtaxat remisisse arbitrio D. Huigens, qui tamquam Mercator, gerendæ huic rei à calculo, & liquidatione pendenti aptilimens erat, *Rota decif. 73. num. 36. & seqq. part. 12. recet.*, ex qualitate enim petitionis Arbitri, & subjectæ materie arguitur, qualis fuerit mens Eligentium, & quæ potestas illi tributa sit, an scilicet jurisdictionem definiendi, vel simpliciter calculandi, ad tradita per Pigam. ad Satut. Ferrar. lib. 2. rubr. 22. num. 9. tom. 1., De Comitibus decif. Senen. 2. num. 7. 8., & 9., & in Romano Jocalium super admanibus majoribus 30. Januarii 1719. §. Omnis denique coram Ansaldo.
- At verò, si Partium voluntas concors fuisse videretur in supposito universalis communionis, si alia contentio inter eas non fuit, quàm super quantitate univeique assignandâ vigore d. universalis communionis, & hæc de causâ rem compromissum D. Jo: Antonii Huigens Mercatoris, ex hoc veluti ex necessario antecedente sequitur, quod talis etiam fuerit mens, & intentio Arbitri, sive Judicis Compromissarii, nimirum dividendi, & assignandi bona Partibus titulo ejusdem communionis universalis, ita metiendo voluntatem à potestate, ut facendum esse monent, per Text. in leg. hujus §. Imperatores ff. ad municip. cap. à nobis de sentent. excomm. Cyriac. contr. 223. num. 38., Rot. 1570. Celfo decif. 116. num. 12., decif. 391. num. 17. part. 10., decif. 144. num. 15. part. 11., & in Ferrar. i. idem commiffi 4. Aprilis 1718. §. In contrarium coram de Herrera, cum enim Arbitr faculatem consequatur à Partibus, & illius limites supergredi non valeat, ut probat contrarium motivum.
- §. Deveniendo, alioquin Laudum ex detectu jurisdictionis nullum est, *Altoquin. conf. 102. num. 29. & seqq. lib. 2. Pax. Jordan. lacubrat. vol. 3. lib. 1. tit. 7. num. 121. fol. mibi 71., Gratian. decif. 6. per tot., Rot. in Romano Primogenitura de Salciar. super Jocalibus, & Tabulis pitiis 28. Januarii 1706. §. 28. eorum Molines, ubi, quod Compromissum est stricti Juris, & non excedit causas in eo expressas. Profectò, dum Partes compromiserunt cum tali supposito universalis communionis, inde sequitur, quod aut Laudum D. Huigens nullum, & invalidum dici debet: tamquam latum ex alia causâ, & super re in Compromisso non contenta, *Tafsch. lit. L. emicif. 39. num. 13., & seqq. per tot., Menoch. lib. 3. præsumpt. 151. num. 10., Mart. Vis. Pisan. 46. n. 1., & seqq.*, aut, si validum dicendum est, prout ceteroquo de Jure præsumitur, *Cyriac. contr. 471. num. 6., Constantin. ad Satut. Urbanot. 20. num. 369., de Comitibus decif. Senen. 2. num. 1., & 2., Rot. decif. 459. num. 8., & 9. part. 18., & decif. 38. num. 1. part. 19.*, lateri oportet, dictum D. Huigens processisse cum eodem supposito universalis communionis, cum quo Partes compromiserunt.*
- Et ita sanè rem se habuisse faciliè suaderi posse videtur ex modo, quod ad instruendum aonium suum præ Laudo ferendo usus fuit idem D. Huigens; totum enim negotiū, & hereditatis statum perlustravit, calculum nimirum, libros,

- bros, & scripturas omnes illum respicientes considerando, quod plane necessarium mihi fuisse, nisi Laudum ab ipso ferendum, iomen- tum habuisset ab aliqua causa universalis quodam hereditatis completente, nam alioquin statum univerfum citra necessitatem non recognovisset, sed illas dumtaxat res dispunxisset, super quibus peculiaris aliqua controversia inter Partes fuisset: Posito autem, quod causa finalis Laudi non fuerit particularis, sed universalis, respiciens quodam hereditatis, hac alia esse non poterat, quam illa societatis universalis à Patri- bus præsupposita, quâ demptâ, in toto conte- xtu tum Laudi, tum transactionis nulla alia universalis causa enunciatâ reperitur; unde ex hoc procedendi modo recte comprobatur inten- tio Arbitri fundata in societate universalis, cum
- 59 talis præsumatur voluntas Agentis, qualis est actus ab ipso gestus, *argumento legi finis ff. de reb. eur. leg. 2. cod. de confirm. intel., Rot. coram Pen. decif. 85. num. 6.; coram Ubold. decif. 44. num. 2., coram seu. mem. Alexand. Vlli. decif. 37. num. 30., coram Curili. decif. 229. num. 10., in rec. decif. 364. num. 2., & decif. 714. num. 6. part. 1., & decif. 94. num. 18. part. 2.*
- Quæ quidem Arbitri mens demonstratur etiam ex ejus ratione agendi, & ex methodo, & substantia Laudi ab eodem editi; Istud enim
- 61 versatur in sola divisione, & assignatione, quæ supponit antecedentem communionem, *Bald. in leg. magis §. Communia ff. de reb. eur. Aderif. de hered. ail. part. 2. cap. 6. num. 32., Orceol. consulat. 72. num. 32., Rot. decif. 369. num. 2. par. 10., magis vero peripicua redditur ex sexto ca- pite ejusdem Laudi, in quo statutum fuit, quod dictæ Sorores beredes Joannis cedere deberent eorum Patruelis Donatarii Antonii omnia jura, & actiones, quæ sibi competere potuissent super mobilibus, suppellectilibus, argento, & pecuniis apud eundem Antonium existentibus; cælio namque hujusmodi aliud referri non posse videtur, quàm ad suppositum universalis com- munionis, cujus vigore præfatæ Sorores præ- tendere poterant medietatem omnium Bono- rum, quæ penes Antonium reperiebantur, quem- admodum ipse Antonius, & nepotes ejus Donatarii percipiebant medietatem Bonorum Joannis, neque enim alia causa allegatur, ex qua dictis Sororibus jus competere posset super Bonis An- tonii unde, cum se se offerat illa societatis uni- versalis, de qua constat, & quæ præ ceteris maxime convenit, à aliæ causæ merè possibiles, nec querenda, nec ullo numero habenda sunt, *leg. cum ex filio ubi gloss. ff. de vulg., & pupill., Rot. decif. 280. num. 17., & dñb. f. 99., decif. 287. num. 26., & decif. 391. num. 21. part. 9. rec. tom. 1., in Romana Pecuniaria, seu Locorum Mutuum 1. Julii 1701. §. Neque relevante co- ram Scotto, in Romana Castella Angeli 16. De- cembrii 1707. §. Sine difficultate coram bon. mem. Caffarelle, in Romana Fabrica 1. Julii 1716. §. Minime officente coram Albano.**
- Consulto jam ex his, ex supposita universalis Bonorum societate tum Partes motas fuisse ad
- compromittendum, tum etiam Compromissa- rium illam spectasse in Laudio iterando, parum urgere mihi videntur ea, quæ pro excludendo hujusmodi supposito, five causa obijciuntur in contrario motivo. Quod enim in toto Laudo numquam mentio fiat de asserta communione, universalis, obicte ulla pacto potest, quoties, prout hic, alia causa in eo expressa non legitur, quam enim ex tenore ejusdem Laudi aperte noo liquet, ex qua causa illud verè prolutum fue- rit, recurrendum est ad antecedentia, & sub- sequentia, optimè declarantia causam finalem actus intermedii, & voluntatem Partium, Ar- bitrique demonstrantia; *Cravet. conf. 19. num. 3. & 4., & conf. 33. num. 12., Roland. conf. 61. num. 36. vol. 2., Cyriac. contr. 478. num. 39., Barz. de- cif. 25. num. 76., & decif. 96. num. 54., Rot. in- Hildebrun. Expensarum 17. Aprilis 1711. §. Pro- testatio cor. bon. mem. Hannitz., in Romana Ma- nutentensis 19. Februarii 1717. §. A priori, & à posteriori coram Falconerie, & in Bononiæ. Fi- deicommissi de Gbileris super re judicata 2. Ma- ji 1718. §. final. coram Anfaldo; quæ in hypo- thesi nostra collimant ad demonstrandam causam societatis universalis, ut ex supradictis, & clarius etiam ex infra dicendis patebit.*
- Parvi etiam refert, quod in capite secundo ejusdem Laudi præfatæ Sororibus favore fra- trum de Deñis injungatur cælio ejusdem Ta- bernæ ad usum Lanienæ, & utilius ad Joannem eorum Patrem spectatum, cum hoc tamen pacto, quod iidem Fratres restituerent dictis Sororibus capitale collatum à Joanne; Et si enim in d. capite supponatur, iundum d. Ta- bernæ positum fuisse à Joanne, non inde tamco excluditur, illum fuisse communem cum An- tonio, quia non dicitur, fundum esse proprium Joannis, quod societati universalis repugnet, 64 in qua non datur meum, & tuum, sed simpli- citer positum à Joanne; hoc autem rectè veri- ficatur animadvertendo, Joannem explevisse ne- gotium istud cum aliis sociis particularibus, ut colligitur ex ipso capite secundo, quorum sanè respectu propriè dicitur Joannem possuisse capi- tale, non verò ad exclusionem communionis cum Antonio; certum namque est, quod, 66 etiam datâ societate universalis, potest unus dumtaxat ex pluribus sociis negocia explicare, & peragere, juxta doctrinam Baldi in leg. si Pa- trum num. 14. Cod. commun. utriusque Judic., Decian. conf. 85. num. 18. lib. 2., Menoc. conf. 12. num. 7. lib. 1., & conf. 56. num. 8., & 9. lib. 7., & præsumpt. 56. num. 21., & plurib. segg. lib. 3., Montic. de tacit. lib. 6. tit. 10. num. 5., Felic. de societate, cap. 10. num. 39., & segg., Michetor. de fratrib. part. 2. cap. 16. num. 5. 9., & 10., Rot. decif. 27. num. 25. part. 17., & confirmata in Romana Primogenitura de Babulo super reli- quis Bonis ad clocam 7. Junii 1717. §. Ite verò ad Locationes coram Lancetta.
- Quatenus verò in eodem Capite secundo di- citur, hujusmodi fundum restitutum esse be- redibus d. Joannis, hoc admitti videtur in co- trario motivo §. Nullatenus factum fuisse pro

commodo divisionis inter socios, sed subditur, vim illi in illis verbis = *restituis fibis ulli Signori Eredi illi fonda, che ci ha posso il d. Signor Giovanni* . Verumtamen quoad expressionem positionis fundi iam supra proxime probatum est, illam non excludere societatem universalem, quo verò ad verbum = *restituis fibis* = et illud in sua
 67 rigorosa, & legali significatione sumptum, importare videatur dominium, & pertinentiam, ad eum, cui restituito fieri debet, juxta auctoritatem in contrarium allegatas, nihilominus rigida isthæc interpretatio admittenda non est in casu nostro, sed inveniendum videtur lato, &
 68 familiari sensui, secundum quem rem alteri datam, sive ab eo acceptam nobis restitui dicimus, tametsi nostra non sit, & in dominium nostrum minime transierit, quem sensum etiam magis proprium, & naturale appellant, post
*Text. in leg. 1. §. Eleganter ff. de positi, & gloss. in leg. qui dicitur verb. qui reddi ff. de aur. & argent. legat. A licet, in leg. restituere num. 2. ff. de verbis. signif. Menoch. conf. 135. num. 51., Bordellon. conf. 181. num. 52., Mans. in respons. impres. apud Corad. de Luc. de offic. vocab. pag. 326. num. 4., Rot. coram Ludovif. decif. 271. num. 5., in rec. decif. 314. num. 2. part. 14., & decif. 557. num. 3. part. 19. tom. 2., & in Perusina Reintegratio-
 70 nis 23. Januarii 1713. §. Non refragante coram Ausfido. Eoque certius in hypothesi, quia non agitur de aliquo Arbitro Jurisperito, qui verborum vim accuratè perpendit dicitur, sed res est de Arbitro Mercatore, cujus sermo rigide, & scrupulosè accipi non debet, proindeque, spectatà ejus mente, idem usus fuisse,
 70 præsumitur d. verbo in sensu magis obvio, & familiari, potius quàm in rigorosa, & legali significatione, *Forinace. conf. 45. num. 25., Mantie. de tacit. lib. 2. tit. 8. num. 1., Sord. de aliment. tit. 4. quest. 19. num. 5., Rot. coram Arguell. decif. 65. num. 18., & decif. 93. num. 4., & seqq., in Paden. Canonicas 19. Junii 1705. §. Tantum parè coram Molinet, & facit etiam Vercol. de transact. quest. 7. num. 6., Rot. coram Merlin. decif. 761. num. 16.**

Sextum denique Caput Laudi, in quo statuitur = *Che detti Signori Andrea, & fratelli Ore, non passio mai più pretendere cessione alcuna fatta qualsivoglia titolo, a coloro delli detti Signori Eredi del Signor Gio: Desi, né del Signor Capitano Antonio, né dai loro rispettivamente effetti, a boni, suoi communi, proprii, o particolari* = intelligenda sunt relativè ad illa Bona, quæ non verè propria, & particularia sociorum, sed proprio, & particulari nomine ab ipis quæsitæ
 71 essent, ut fieri posse compatibiliter, & absque repugnantia cum societate universali, docent *Felic. de societ. cap. 30. num. 63. vers. & quomodo, Sord. decif. 213. num. 4., & alii adducti per R.iam in Sorana Divisionis super redditione rationis 1. Martii 1717. §. Nec ad destruendum coram Griffo, & 18. Martii 1718. §. Sicuti nec etiam coram Herrera; sive etiam referri valent ad Bona possessa à dictis heredibus in communi, vel in particulari inter ipsas, non verò inter*

De Contract.

Joannem, & Antonium, quoties enim, ut hic, aliunde constat, & quidem plene, ac concludenter, tum scilicet ex intentione Partium, & Arbitri, tum ex actibus antecedentibus, & subsequentibus, causam finalem Laudi verè fuisse assertam societatem universalem, omnis interpretatio capienda est, ut verba intelligantur compatibiliter cum illa, etiamsi impropria essent, *Bald. conf. 543. in princ. lib. 1., Cretet. conf. 3. num. 3., Cusanot. conf. 43. num. 74., Cassill. contr. for. lib. 5. cap. 86. num. 2. in fin. s. quæ ad num. 12., Rota post Zach. de societ. offic. decif. 54. num. 8., cum minus sit impropriare verba, ut conveniant cum mente Arbitri, & Compromittentium, quàm ab ista recedere, ut verborum proprietas servetur, Cora. conf. 36. n. 4. lib. 1., Rot. in rec. decif. 684. num. ... part. 3.*

Potiori verò Jure interpretatio prædicta sequenda videtur in casu nostro, quia ad salvandam causam societatis universalis opus non est ulli verborum improprietate, sed ea etiam in suo naturali sensu accepta, rectè intelligi possunt, & debent citrà exclusionem communione universalis, cum verba illa = *passi communi, proprii, o particolari* = non affirmativè, sed dubitativè prolata ostendere ad summum possint, quod Arbitr, licet in Laudo ferendo supposuerit societatem universalem, voluerit tamen de tali supposito cognitionem assumere decidendo, an illa adesset, alioquin enim, si ita intelligeretur, ut adeo excluderent communione universalem, ut causam dare nequiverit Laudo, & transactioni, Laudem injustum redderetur, dum non apparet alia causa, ob quam tot Bona, & pecunie fratribus de Deis assignari deberent, & transactio esset inæqualis, & Leonina, ex quo Sorores de Deis, quæ adeo consueverunt Bonorum, & pecuniarum quantitatem dimiserunt, secluso titulo societatis, nullam compensationem recepissent, quod non est præsumendum,
 77 leg. si diverso, & leg. ubi possum, & leg. transactio cod. de transactioe, *Alto grad. contr. 82. n. 19., & 20., Rot. decif. 514. num. 5. part. 2. rec., in Romana Transactiois 20. Martii 1709. §. Quæcumque coram Lancetta, in Spoletana Censu 20. Januarii 1712. §. Attentè præsertim coram Rôno Aldrovando, & in Romana Donatiois, & Visitationis de Gevotet super reintegratioe 20. Aprilis 1714. §. Ponderantibus coram Scotte, in Bononiæ Trebellianica 11. Januarii 1717. §. Sponsæ coram Rôno Ausfido, & in Romana Tenuta Campi Merli 27. Februarii 1719. §. Nec in coram Herrera, ideoque, ut ab utroque actu excludatur inæqualitas, & injustitia per quæcumque benignam interpretationem evitanda Rota coram Cacin. decif. 2142. num. 6., & seqq., coram Bich. decif. 345. num. 16., & seqq., decif. 534. num. 13., decif. 574. num. 21., & decif. 583. num. 9., in Aranen. Archiepiscopatus 14. Martii 1710. §. Possitimum coram Edo. D. Cord. Scotte, in Bononiæ Fideicommissi de Ghisleris super re iudicata 2. Maii 1718. §. penult. coram Ausfido, dicendum omnino est, illa facta fuisse ex causa societatis universalis, etiam in eoduriori casu,
 79 B b b qno*

quo verba in sensum minus proprium trahenda, & extorquenda essent, de Comitib. decif. Senen. 40. n. 11. & Rot. coram Merlino. decif. 611. num. 9.

- Progreditur contrarium motivum ad examen transactionis, sive emolagionis Laudi, & ex illius tenore educere contendit, aut omnimodam exclusionem universalis communionis, aut illam saltem non fuisse praeipuum, & finalem causam Laudi, & transactionis, verum frustra ejus conatus impensis credimus, nam ex ista clarius, & apertius, quam ex omnibus supradictis evincitur, causam finalem Laudi, & transactionis revera fuisse societatem universalem inter Joannem, & Antonium suppositam, quandoquidem in proemio ejusdem transactionis, ex quo, & causa finalis transigendi cognoscitur, & subsecutae transactionis dispositiva, declaratur, leg. cum bi in princ., & ibi Bartol., & Jusf. ff. de transact., Gratian. discept. 96. num. 91. C. ena refut. 104. num. 9., Rot. coram Ottobono. decif. 35. num. 9., & seq., & dec. 229. num. 15., coram Merlino decif. 163. num. 4., coram Ubaldo. decif. 507. num. 4., coram Barato. decif. 618. num. 6. apud Rodolphum alleg. 115. num. 51., & seqq., in rec. decif. 146. num. 1., & 6. part. 8., decif. 107. num. 6. part. 15., decif. 53. num. 30., & decif. 161. num. 4., & 9. part. 19., in Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vicentinis 4. Martii 1701. §. Adhuc cumbusjuncti coram Elio Scotto, & in Bononia. Fideicommissi Herculis de Elephantinis 27. Februarii 1708. §. Quam hactenus coram Rō Aldrovando, literaliter expressa legitur supradicta causa universalis communionis in i. Effendebat il Signori Fratelli Desi preten-
80 dessero sperare a loro la metà di tutti gli effetti, e di tutto il Patrimonio di d. Signor Giovanni la-
fciato, come acquistati, e mantenuti nella società di tutti i Beni contratta fra detti Fratelli già da molti anni addietro, e fino al presente continuante &c. ubique eo quod in eodem proemio mentio habeatur de ulla alia causa, proptereaque, si à petitione, sive pretensione expresse inter
81 Partes deducta, non autem ab eo, de quo illae loquuntur non fuerunt, causa transactionis defumenda sit, necessariò alleri debet, illam peractam fuisse titulo, & causa d. universalis communionis, quae solum in ejus proemio enun-
82 ciata reperitur, ad notata per Rot. decif. 148. nu. 3., 17., 21., & 22. post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 101. num. 7. apud Palm. decif. 3. un. 22. penes Buldard. dec. & rev. judicat. tit. 3. de praescriptio., & in Romana Dotali 10. Maii 1686. §. Secundo si Congregatio coram Hercolano, & in Romana Cambiorum 28. Aprilis 1704. §. Minus oblat coram Mato, ubi, quod, si specificata fuit certa causa, ad illa non veniunt Contrahentes, & non ab alia minimè expressa, ad quam eorum in-
83 tentio trahenda non est.

- Præsertim, quando, prout in nostra hypothesi, causae in proemio transactionis expresse
84 optimè consonant reliquae ejusdem transactionis partes, ex quibus ianè non unum, sed plura
85 argumenta elici possent ad comprehendendum, causam finalem transactionis fuisse communio-

nem universalem, toto namque illius tenore, spectato, omnia in eandem causam collima-
86 rentur, omnia in eandem causam collima-
rentur, similiter aliis, inter ea maximè
notè digna videtur tum forma, & tenor cessio-
is, sive quietantiae, quæ Partes se se invicem li-
berarunt, videlicet prò omni, & toto eo, quod
unaquaeque ex eis pretendere posset super Bonis
dimissis, tum etiam reciproca cessio juris sum-
per eisdem bonis ipsis competentium, tum de-
nique cessio, & annullatio donationis Anto-
nii respectu Sororum de Desiis, & cujuscumque
societatis sive tacite, sive expresse inter ipsas
Partes, vel earum auctores contracta, cum ea
specificata declaratione, quod negotia usque tunc
gesta, & in futurum gerenda nomine Joannis
Desii, prout etiam credita, jura, & actiones ab
eisdem negotiis provenientia, & proveniura per-
tineant ad dictas Sorores, excepto solum nego-
tio Macelli cello Fratribus de Desiis Sc., his ad-
dendo obligationem, & promissionem evictionis
hinc inde susceptam prò Bonis dimissis, cessis,
& relaxatis cum susceptione, sive accollatione
debitorum Antonii, quæ scilicet ille proprio,
& particulari nomine contraxisset, factis à Fra-
tribus de Desiis ejus Donataris, prout vice versa
Sorores de Desiis in se accollantur debita,
quæ vel propria, & particularia Joannis, vel
communio essent cum Antonio, quæ sane omnia
necum societati universali, & divisioni, ac
respective assignationi ejus vigore facienda opti-
mè congruunt, verum etiam illam pernecesse
inducunt, atque supponunt, ad Text. in leg. si li-
quent cod. de in offic. arb., Natt. com. 552. num. 2.,
Cyrinc. contr. 17. num. 23., & 29., Rot. coram
Cerro decif. 31. num. 21., & in Romana Fideicom-
missi de Curis 19. Julii 1716. §. Minus releas
coram Falconerio, alioquin enim essent inepta,
& frustratoria, cum aliqua de jure jam subintel-
ligerentur, ideoque superflua fuisset illorum ex-
pressio, nisi ad causam societatis universalis re-
ferenda essent, alia verò vel eandem causam
apertè indicant, atque demonstrant, vel cum
non appareat, quo alio titulo tacita videri pos-
sint, referenda sunt ad causam, quæ literaliter
expressa legitur, & super qua, inspecto statu rei,
& juribus deductis, unice controversia moveri
poterat, ad hæc enim regulariter transactio re-
stringitur, quæ, utpote stricti Juris, non patitur,
in ea comprehendit, quod non fuit in con-
troversiam deductum, leg. 1. ff. de transact., leg.
si de certa cod. eodem, Alexand. conf. 21. num. 7.
lib. 2., Orceol. de transact. quest. 101. num. 5.,
coram Benincasa decif. 178. num. 5., in rec. dec. 34.
num. 6. part. 7., in Tolentino Apetitionis Farui 20.
Martii 1813. §. Præmissis coram Rō Aldrovando,
& in Ferrarien. Fideicommissi 52. Aprilis 1717.
§. Rationum coram Herrera.

Nec turbat, quod causa d. communionis uni-
versalis in proemio expressa, non fuerit absolu-
tè deducta, sed per modum pretensionis, quia,
omisso, quod verbum illud *pretenso* significare
non videtur societatem universalem, sed duntaxat
medietatem Bonorum Joannis illius vigore
petitam à Fratribus de Desiis, ut patet ex tenore

ver-

verborum in proximo procedenti §. relatorum.

85 respondetur, quod, etiam si ipsa societas universalis per modum prætensionis expressa legatur, nihilominus eadem esse potuit præcipua, atque finalis causa Laudi, & transactionis, cum expressio illa per modum prætensionis facta, nequaquam tendat ad oegandam ipsam societatem universalem, sed accipi debeat pro credito deducto in petitione, & actione, iuxta communem loquendi usum, de quo testatur *Bonden. collat. legal. 27. num. 29. & seqq. lib. 2.*

86 vel ita potius enunciata censetur de stylo, iuxta quem, cum agitur de componendis de bono, & æquo huiusmodi controversiis, plerumque iura Partium per modum prætensionis exprimi solent, ut tali pacto intelligatur, illa non esse clara, & perspicua, sed veluti turbida, & ambigua mereri, ut transactione componantur, per ea, quæ tradunt *Monf. consil. 170. n. 23. de Comitiis decif. Florent. 4. n. 28., Rot. cor. Duran. dec. 71. n. 4., cor. Barato dec. 325. n. 8., cor. Cerill. dec. 167. num. 18., post Zucch. de obligat. Cameral. decif. 18. sub num. 4., in rec. decif. 1. num. 20. part. 8., decif. 459. num. 30. part. 9. tom. 2., decif. 3. num. 12. part. 11., decif. 83. num. 12. part. 12.*

87 id autem efficere nequit, quo minus societas universalis fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, præsertim quia talem reverà fuisse plenissime constat, ex supradictis, in quibus terminis etiam si verbum illud «*Prætendessero*» acciperetur in sensu negativo, adhuc nihil officeret, quia veritas non immutatur per nostram affirmationem, vel negationem, *leg. cum falsa Cod. de iur. & fact. Ignorant., leg. assumptio ff. ad municip. l. Crævet. conf. 516. num. 16., Palm. Jun. conf. 48. num. 80., Menoch. conf. 91. num. 38. de arbitrar. conf. 336. num. 29., de præsumpt. lib. 3. præsum. 123. num. 9. tom. 1., Rot. noron. Duran. Jun. decif. 677. num. 12. tom. 1., ob quam sanè rationem nil etiam efficit, quod ex parte fororum admittit non fuerit d. prætensio universalis communionis, quia vel id non subsistit, ut supra late demonstravimus, vel, tamen si subsisteret, eadem non admittendo d. communionem universalem non idcirco efficere potuerunt, quin illa minimè fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, dum de alia non constat, quod sufficit ad transactionem infringendam, tamquam ex talia causa celebratam, ad hunc enim effectum minimè requiritur, quod utraque pars in talia causa consentiat, sed exuberat, illam ab una tantum fuisse expressam, si hæc sit illa, quæ insit pro nullitate ejusdem transactionis, sive illa, quæ eam sustinere consentit, *Urced. de Transact. quest. 96. num. 17., Rot. eorum Pen. dec. 93. num. 6., & seqq.**

88 Ex his verò penitus corrumpitur contrarium assumptum, quod nimirum supposita universalis communio sine quidem una ex causis, sive prætensionibus, propter quas Laudum, atque transactionis facta fuit, sed non unica, & finalis, adeoat Arbitræ æquè principaliter cum illa, consideraverit etiam alias causas, & Partium prætensiones, iisque omnibus simul sumptis, De Contract.

Laudum protulerit, quod tamquam editum per viam concordie, & æquitativi arbitramenti, non per viam rigorosi iudicii, ut inouunt verba illa «*aggiustamento di Stralcio*» expressa in exordio, sive rubrica ejusdem Laudi, cum potius ex uno motivo, quam ex alio emanasse dici nequeat, exinde sequitur, quod, etiam deficiente causa assente societatis universalis, Laudum in suo robore permanere debeat, eo quod subsistant alia causa, quæ illi æquè principaliter fomentum dederunt, & discursus namque iste repugnat intentioni Partium, & Arbitri, ac ipsimet naturæ rei gestæ, Fratres enim de Delis, ut supra demonstratum est, aliam non excitantur prætensionem contra heredes Joannis, quam super d. societate universalis, nec diversam compromittendi causam, & transigendi cum dictis Fratribus habuisse constat heredes præfatos, & propterea oïi aliud esse potuit in mente Arbitri, quam d. societas universalis à Partibus unice deducta, & quæ dumtaxat congruere videtur ipsimet naturæ rei gestæ, in qua reverà nulla alia causa, ut sæpe dictum est, expressa legitur, nec alia prociò alligatur, quæ Laudum, & transactionis momentum præbuerit.

Quamobrem frustra ad sustentand. huiusmodi actus obtenditur, verba illa «*aggiustamento di Stralcio*» importare arbitramentum magis liberum, & latum, indè inferendo, quod, cum nulli causæ fuerit specialiter alligatum, ex deficiencia alterutris minimè corrumpat. Quoniam, et si verba illa «*aggiustamento di Stralcio*» magis liberum, & latum arbitramentum importent, hoc tamen intelligitur respectu adimationis, & assignationis rerum, ut demonstrat, ac deoat verbum «*Stralcio*» quod proprie convenire divisioni arbitrarie supponitur in responsione ad motivum, at nequaquam efficit, quod arbitramentum nulli causæ alligatum dici queat, nam verbum «*Stralcio*» nil aliud verè significat, quam finem, sive transactionem, ut in *Vocabulario Cruce tom. 3. lit. S. verb. Stralcio*, & propterea non impedit, quo minus transactio ex aliqua speciali causâ procederet, quæ, ex supradictis, alia esse non potuit, quam illa societatis universalis.

Neque verò ad comprehendam pluralitatem causarum in medium asserere juvat titulum successionis, sive ex Testamento, sive ab intestato alquando in Instrumento transactionis enunciatum, vel alias posibles causas tam cogitatas, quam incogitatas sæpius in eodem Instrumento præcipue in partibus executivis generaliter expressas, ex quibus deducitur in contrario motivo, quod, ultra causam societatis universalis, alie quoque transactionis locum teneant. Etenim, quantum attinet ad causam successionis, hæc nulla erat in Fratribus de Delis respectu Joannis, cum eidem Joanni ex Testamento successerint ejus filii, & quo verò ad alias causas generalibus verbis expressas ibi «*per qualsivoglio altro titolo, e causa pensata, & impensata &c.*», vel alia his similia, exuberaret responsio illa, quod, cum principalis causâ transigendi, ex ba-

88 ctenus firmatis, procul dubio fuerit illa communio-
 nis universalis in proemio ejusdem transac-
 tionis expressa, subsequenter verba aut in parte
 dispositiva, aut in parte executiva generaliter
 prolata declarationem, & restrictionem recipi-
 unt à prædicta causa principali universam dis-
 positionem moderante, novissime Rotu in Ro-
 mano Primogenitura 10. Februarii 1719. §. In-
 hac ipsam coram Falconerio, ex regula illa in
 Jure nostro firmissima, & in subiecta materia
 communiter recepta, quod transactio restringi
 99 debet ad causam expressam, cujus occasione
 stipulata fuit, & verba, licet amplissima, &
 100 effrenata, tamquam accessoria, & samulativa
 nequaquam attenduntur ad effectum illum ex-
 tendendi ad res diversas, & à causa principali
 minimè dependentes, juxta Text. in leg. si de cer-
 ta 31. Cod. de Transact., Orceol. de Transact.,
 quest. 81. num. 12., Rot. decif. 438. num. 7., &
 seqq. part. 5., decif. 129. num. 8. part. 10., cum alijs
 plenè manu congestis in Spoletana Censu 20. Janu-
 arii 1712. §. Quo verò, & §. Duplex demum
 coram Rmo Aldrovando.

Quæ quidem regula fortius urget in casu no-
 stro, quia verba illa generalia modificata fue-
 runt per relationem expressè habitam ad man-
 datum Procure. restrictum ad solam causam so-
 cietatis universalis, ut patet ex ejus tenore ali-
 bi excerpto, unde sequitur, quod vel dicta ver-
 ba intelligenda sunt ad formam mandati virtute
 relationis supradictæ illi præcise restringentis ad
 causam in ipso mandato expressam, Antè si quis
 in aliquo Cod. de edend., Rot. dec. 62. n. 2. part. 16.,
 decif. 103. num. 2., & 3. part. 19. rec., & coram
 Emerit Jun. decif. 824. num. 16., & in d. Spo-
 letana Censu 20. Januarii 1712. §. Et ideo parum
 coram Rmo Aldrovando, & in Consuev. Benefi-
 cii super expensis 1. Julii 1716. §. Nec talis excep-
 sai, & seq. coram Herrera, vel tamquam inep-
 102 ta, adposita censeri debent potius de stylo, &
 consuetudine Notariorum, quàm ex voluntate
 Partium, Rehenf. b. conf. 54. num. 17., & seqq.,
 Orceol. consult. 82. num. 85., & 86., Torr. variat.
 Jur. quest. tom. 1. tit. 2. quest. 27. num. 40., &
 quest. 29. num. 56., Rot. post eundem de Primog.
 decif. 24. num. 26., & dec. 25. num. 23., & coram
 Priol. dec. 1. to. num. 20., vel denique adjecta di-
 103 cenda sunt ad majorem cautelam, quod nihil
 alterat, per Text. in leg. que dubitationi ff. de re-
 gul. Jur., Rot. coram bos. me. Emerit Jun. dec.
 139. num. 10., & dec. 1272. num. 2., & in d. Spo-
 letana Censu 20. Januarii 1712. §. Duplex de-
 mum coram Rmo Aldrovando.

Verum præterea respondetur, quod, tametsi
 aliæ causæ assignari possent, & reverà cumula-
 tæ fuissent pro explenda transactioe, eum tam-
 104 enumque principales non fuerint, sed ceteris
 omnibus antecellat causa universalis communio-
 nis, eà propterea eorrente, parùm curatur
 de subsistentia aliarum, quæ potius dici debent
 effectus transactionis, quàm obiectum, & cau-
 105 sa finalis ejusdem, ex latè deductis per Castill.
 contr. lib. 5. cap. 172. num. 12., & trib. seqq., clar.
 me. Card. de Luc. de fidei. diff. 204. num. 6., Co-

fold. consulti. 116. num. 6., Calderon. refel. 62. à
 num. 12., & plurib. seqq., Rodolphin. alleg. 115.
 num. 46., & 71., Palm. nep. decif. Lucen. 170.
 num. 13., Rot. cor. Dancz. Jun. decif. 792. n. 17.,
 & per tot., & in Persuasi Transactiois 8. Janu-
 1712. §. Quoniam, & seq. coram Aufaldo, Imò
 verò tamquam consilicæ, & simulate ad colo-
 106 randam transactioem, nullo pacto attenduntur
 ad illam sustinendam, Orceol. de Transact., quest.
 96. num. 12., Rot. coram Dancz. Jun. decif. 792.
 nu. 19., in rec. dec. 271. n. 22. part. 6., & dec. 271.
 num. 5. part. 15.

Nec denique transactio sustineri potest ob rem
 dubiam, sive ex causa litis præsentis, sive futu-
 107 ræ, ut expressum tuit in §. final. ejusdem transac-
 tionis, & tradit Palm. decif. Lucen. 470. n. 2.,
 & 3. ubi, quod pro sustinenda transactioe,
 108 sufficit etiam lis minus juridica, Quoniam id
 non est transigere, sed alienum tollere sub ina-
 ni, ac commentitio obectu dubietatis, & iur-
 turæ litis, quoniam enim dubietas à deile pote-
 rat circa societatem universalem, si pro illius
 109 exelusione ipsa Partis consensu militabat, proin-
 deque dubius litis eventus timeri non poterat,
 & timor denique future litis erat prorsus vanus,
 ideòque minimè sufficiebat ad validandam,
 110 transactioem, ad quem effectum ille metien-
 dus non est à qualibet lite movenda, sed ab ea
 tantum lite, & ab eo timore, qui natus fun-
 damentis probabilibus juris, quippe sola peti-
 tio non inducit litem, Altograd. conf. 104. nu. 40.,
 111 lib. 2., Rodolphin. allegat. 113. num. 12., alioquin,
 si ex quocumque litis timore transactio sustine-
 retur, quotidie illæ extorquerentur sub affectatis,
 & calumniis prætextibus, ac emendatis
 112 prætextibus, quod nullo pacto attendendum
 esse, docuerunt Valera. de Transact. tit. 2. quest.
 3. per tot., Andreal. contr. 286. num. 76., Gob.
 consulti. 23. nu. 41., Orceol. de Transact., quest. 43.
 num. 36., & seqq., Rot. coram Cif. decif. 315.
 num. 7., & apud Palm. decif. Lucen. 174. num. 4.

Probabili igitur, justaque ratione responderi
 posse videtur pro nullitate transactionis, est
 enim in dubio illius favore respondendum sit,
 113 ut finis aliquando litibus imponatur, maxime,
 quoties eum juramento solemniter celebrata,
 114 & per longum tempus observata reperitur, at-
 tamen, quoties nullà justà causà soluta, quini-
 mò ex falsa causa apertè facta conveinitur, si-
 cuti contra Jus, & las extorta censetur, Sumi-
 115 niat. contr. 143. n. 28. tom. 2., Rodolph. allegat. 114.
 num. 7., & 59., Rot. de ijs. 311. num. 22. part. 16.
 rec. ita mirum non est, quod nec Juramentum,
 116 nec Judicis Decretum, alicque solemnitates,
 nec subsequuta etiam longi temporis observan-
 tia illam validam, firmamque reddere queant,
 eum falsitas causæ adimat consensum ab actu,
 117 qui extrinsecis hijsce adminiculis suppletus dici
 nequit, quippe hi omnes actus proditi, &
 118 emanasse censentur sub erroneo, & falso sup-
 posito, & consequenter ipsi etiam tamquam de-
 119 sistuti consensu, eodem vitio laborent, quo
 ipsemet principales actus transactionis, ut, il-
 120 los considerando, tradunt Gratian. discept. 788.
 nu. 2.

un. 2. & 3., *Orceol. eodem tract. quest. 96. n. 17.*, & *seqq.*, & *num. 39.*, & *seqq.*, *Rot. coram Meritis. decis. 603. num. 1.*, *coram Pen. dec. 70. num. 4.*, *coram Coccia. decis. 426. sub num. 10.*, *in rec. dec. 304. num. 21. part. 4. tom. 2.*, & *novissimi in Romana Testata Campi Merli 27. Februarii 1719. §. Et hinc coram Herrera. ubi concordantes.*

Melchitana redditionis rationis.

Judicium redditionis rationum pro sorore fatua Curatorem à Matre datum, & à Judice confirmatum habente, frater instruere nequit, nisi prius egerit pro ipsius Curatoris non rectè administrantis remotione. Eo autem remoto alius Curator à Judice dandus est, non verò succedit legitimus: Tutelam, & curam ne volens quidem frater suscipere potest, si ea legitima non sit, is verò Clericus fuerit, præsertim Canonicus, vel si amplum fuerit patrimonium, & magna ex parte negotiationi suppositum: Mater, quæ filix sub ejus oculis, ac frater licet non bene administrantis regimine constituta alium Curatorem non petat, iusta credulitate excusatur. Adorem, sive administratorem generalem à Tutrice deputatum ista, ejusque heredes actione mandati, tum etiam pupillus, si non actione tutelæ, altera saltem negotiorum gestorum convenire possunt, iisque potiori gaudet hypotheca: Idem verò Administrator, quousque heredes etiam post liberationem à Tutrice tacitam eum juramento, & amplissimis pactis, & clausulis, novas administrationis rationes reddere compelluntur, si illa per Peritos calculatores, editis libris, & Inventario tutelari, vere dispendia non fuerint, neque Tutrici redditæ de quibusdam bonis in Inventario non descriptis, aliæve administratis & neglectis, aut aliæque auctoritate Judicis, & præsentia Proximiorum, quorum non interesset, ex lege municipali in mulierum contractibus requisita, Contestatio Tutricis veram rationum dispendionem non probat.

VOTUM LII.

- 1 *Judicium pro alio instruitum ab eo, qui legitimus Curator, & Defensor non est, non valet.*
- 2 *Legitimatio personarum in omni judicio necessaria est.*
- 3 *De jure personarum prius semper querendum est.*
- 4 *Actio non valet absque personarum legitimatione, & num. 18.*
- 5 *Agens nomine alterius ante contestationem litis, se legitimus Procuratorem, Tutorem, aut Curatorem debet ostendere.*
- 6 *Alioquin repelli poterit exceptione = tua non interest =*
- 7 *In judicio ab eo, cujus nihil interest, quæpiam molestari, iniquum est.*

- 8 *In Judiciis legitimatio personarum facienda est, etiam non opponente parte.*
- 9 *Contrarium sentiat Duciore ibidem citati.*
- 10 *Processum valere etiam non sibi personarum legitimatione, si Pars nihil opposuerit, tradunt plures ibi allegati.*
- 11 *Judicia valere absque personarum legitimatione, vix accidit.*
- 12 *Exceptio legitimatæ personarum in quolibet parte judicii proponi potest.*
- 13 *Protestatio qualibet generalis sufficit contra legitimationem personarum.*
- 14 *Legitimatio personarum opposita dicitur perclusam = generalia contra =, vel æquivalentem.*
- 15 *Judicium vix dari potest absque aliqua emissæ genericæ protestatione.*
- 16 *Legitimatio personarum opposita fuisse præsumitur, præsertim in duntaxat judicio.*
- 17 *Exceptionem legitimatæ personæ inter plures alias propositam fuisse, verisimile est.*
- 18 *In judicio quilibet de Populo potest esse pro populo, vel furioso.*
- 19 *Actio popularis est, quæ quis agit pro populo, vel furioso.*
- 20 *Agere quilibet potest pro pia causa.*
- 21 *Agere quilibet potest etiam sui mandato, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant.*
- 22 *Rationem redditarum copiam ab Reipublica Administratores quilibet potest petere, ut adversus eas exceptio.*
- 23 *Regula, quod quilibet agere possit pro populo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus.*
- 24 *Populus, & alia similes persona indefensi esse non debent.*
- 25 *Universitas æquiparatur populo.*
- 26 *Reipublicæ expedit plures habere, qui suas causas defendant.*
- 27 *Ad Universitatis defensionem, si nullus syndicus sit, vel aliquo impedimento destituantur, quilibet admittitur.*
- 28 *Agere quilibet potest pro populo, vel similibus aliis personis, donec Adversarius legitimationem opposuerit.*
- 29 *Et interim actio iudicii sunt valide.*
- 30 *Agenti nomine pupilli, vel similit alterius personæ opponi potest legitimatio in alterius præsentatione judicii.*
- 31 *Ad hoc ut, nisi legitimatio fiat, actio non valeat.*
- 32 *Judicium instruitum a fratre pro sorore demente, & suæ Curatorem habente, non valet, si opposita fuerit legitimatæ personæ exceptio.*
- 33 *Defensionem sororis fatuæ, non remoto prius Curatore, alter assumere non potest, & num. 15.*
- 34 *Judicium, sed Curatorem habenti alter dari nequit.*

- 36 Frater agere potest pro remotione alterius fratris a fororis cura.
- 37 Tutorius suspensus postulatione quasi publica est, & populari.
- 38 Accusare eos, qui non in fide tutelam, vel curam gerant, quilibet potest.
- 39 Tutor, vel Curator alteri subrogari nequit, nisi causâ cogitâ.
- 40 Curator nisi suspensus removeri potest ex gravibus causis.
- 41 Suspensus quis dicitur ex quacunque causâ, quâ Prætori iniuria facta sit.
- 42 Curatoris removendi iuxta causâ est ejus negligentia in defendenda fide.
- 43 Curatoris negligentiam in petenda redditione rationum, & relictis administrandis bonis ejus, minus curam gerit, iuxtam remotionis causam præbet.
- 44 Tutor, & Curator ob culpam latam, aut levem removeri possunt.
- 45 Tutor, & Curator ob defectum, & negligentiam etiam dolo carentem removeri possunt.
- 46 Curatoris culpa fraudi assensu est, si in rebus suis diligenter, alienas imprudenter negligat, & num. 370.
- 47 Tutor testamentarius removeri potest uti suspensus ex sola culpa, vel negligentia.
- 48 Etiam si culpa levis sit, aut levissima.
- 49 Curator jura ejus, minus curam gerit, in defensione reliquiem, bona iuste administrans, & quod illi debebat, non solvens, culpa non vacat.
- 50 Tutor non debet uti suspensus removeri, sed Curatorem adjuvandum habere, si pupillo auxilium sit aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis.
- 51 Intellige ex puro consilio, adeo ut Tutor adhuc possit removeri, dummodo non inseratur causâ doli, quæ irrogat infamiam.
- 52 Vel intellige, quando Tutor removendus esset ob dolum, non verò ob culpam.
- 53 Causâ infamiam non irrogat.
- 54 Tutor etiam pupillo consensum removeri potest, quando dolum non esset magis, vel suspensio esset parca.
- 55 Curator in testamento dari acquirit.
- 56 Tutorem, seu Curatorem Mater filii dare non potest, & num. 60.
- 57 Tutor, vel Curatoris datio a patria potestate dependet.
- 58 Curator in testamento datus, confirmari potest a iudice.
- 59 Curator in testamento a Matre datum filie heredi infanti, & a Judio confirmari, valet.
- 60 Mater non debet esse sollicita petendi Curatorem filia dementis.
- 61 Mater rectè præfesse potest persona, ac rebus filia dementis.
- 62 Mater semper excusanda est, quoties, extante legitimo Curatore filia, non advocat alium petere, & num. 67.
- 63 Matrem excusat probabilis ratio, & iusta credulitas, quod filia Curatore non caret, vel quod non teneatur Curatorem petere.
- 64 Mater omittens petere Curatorem pro filia in culpa cum dolo conjuncta, non excusatur.
- 65 Matr. iuxta supposita ratio credenda, quod filia Curatorem fratrem habens, alio Curatore non indigeat.
- 66 Matri, ut ab opere petendi Curatoris eximatur, sufficit, quod Proximiores administrant, etiam si male administrant.
- 67 Mater non tenetur Administratores legitime constitutos, tanquam suspectos postulare.
- 68 Indefensa dici acquirit filia existens sub oculis Matris, & sub fratris regimine.
- 69 Mala veritatis suspicio ex persona Matris & fratris non cadit.
- 70 Mater frustra providet de Curatore filia existente sub ejus oculis, & fratris regimine.
- 71 Curatorem filia petere suadet ratio naturalis pietatis.
- 72 Curator legitime deputatus, non potest, nisi ex facile iudicio, tanquam suspectus removeri.
- 73 Curator, priore remoto, non legitimus, sed datus constitutus est.
- 74 In Curatoris testamentarii defectum subrogatur legitimus, & utroque deficiente, datus.
- 75 Intellige, si Curator testamentarius deficiat absque scilicet, & ministerio iudicis.
- 76 In Curatoris testamentarii vel per remotionem, vel per excusationem deficientis locum, subrogatur datus, & num. 84.
- 77 Per testamentarii vel per remotionem, vel per excusationem deficientis, tutela non desinit ipso iure, sed scilicet iudicis.
- 78 Tutorem, seu Curatorem removere, & deinde aliam dare ad eundem iudicem pertinet.
- 79 Inquisitio ad eum pertinet, ad quem destitutio.
- 80 Tutela, quando testamentaria speratur, legitima est.
- 81 Clericali status etiam fratrem repellit ab Curatoris munere.
- 82 Clerici gaudent privilegio, ne inviti tutelam, vel curam agnoscant.
- 83 Clerici volentes possunt legitimam tutelam, suscipere, & num. 98.
- 84 Religiosus quilibet, & Christianus vir opem ferre debet sanguine conjunctis.
- 85 Tutelam legitimam Clericus suscipere non possit, consensu sentiant.
- 86 Clerici ne volentes quidem possunt testamentariam tutelam, & curam suscipere, nec etiam dativam.
- 87 Nisi vel obtineant a Apostolicam facultatem, vel agatur de personis miserabilibus.
- 88 Clerici possunt esse executores testamentarii.
- 89 Executoris testamentarii munus præstare, & momentaneam curam exigere.

- 94 Clerici non debent propriis negotiis occupari.
 95 Clericatus initiandus non est Tutor, nisi depositus tutela, & redditus administrationis ratione.
 96 Clerico agenti uti Tutori testamentario, vel dativo opponi potest exceptio nullitatis tutela.
 97 Et reiciendus esset à limine iudicii.
 98 Ecclesiasticis sepultura privari debent, qui tutelam testamentariam, & dativam Clericis conferunt.
 100 Tutelam & curam etiam testamentariam, & dativam Clericus subire posse sentientes, reje-
 cinatur.
 101 A tutela, si talis sit, quæ a servitio Ec-
 clæsiae, vel Beneficii retrahat, Clericum repellit,
 omnes docent.
 102 A tutela suscipienda multò magis repellitur
 Clericus, idemque Canonici.
 103 Canonici pecuniariter addictus est servitio
 Dei, & Ecclesiæ.
 104 Clericus abstineret debet a tutela, præsertim
 quæ ingentis patrimonii, & negotiationis cu-
 ram præfert.
 105 Sacerdotii dignitas ab omni secularium rerum
 administratione abhorret.
 106 Tutela gerenda facultas Clerico à Summo
 Pontifice concedi solet.
 107 Tutela gerenda facta Clerico concessa sus-
 fragatur etiam pro cura.
 108 Intellige iusto ex causis.
 109 Tutela, vel cura a Clerico subeunda causa
 est, si alius desit idoneus, & num. 111.
 110 Ab juri communis dispositione sua causa re-
 cedendum non est.
 111 Curatorem, quoties proximior eligendus non
 est, pro arbitrio deputare judex potest.
 112 Dispensatio Pontificis nil aliud efficit, quàm
 tollere impedimentum status Clericali pro
 tutela, vel cura gerenda, & num. 116.
 114 Tutela gerenda juri non tribuit, sed jam Cle-
 ricæ delatum supponit dispensatio Pontifi-
 cis.
 115 Tutela, vel cura gerenda, (nisi Clerico dela-
 tum sit, vel à iudice deferatur) dispensa-
 tio non prodest.
 117 Canonici in foro Curatorem à Iudice eli-
 gi, verisimile non est.
 118 Frater tutelam, vel curam fratris, aut sororis
 in commune viventis gerere prohibetur, si
 patrimonium sit ingens, & in mercimoniis con-
 sistens, & num. 120.
 119 Bonorum subtractionis periculum facile sub-
 est, si frater cum fratre vivens, ejus curam
 gerat, & consipiam sit patrimonium, in
 negotiationibus cessans.
 121 A tutela volentes, adficientes, & petentes
 rejiciuntur.
 122 Rationem redditio, si ea jam reddita sunt,
 frustra petitur, & num. 121, & 125.
 123 Intellige, si bene reddita fuerint, & num.
 126.
 124 Rationes, ubi de errore constat, iterum red-
 denda sunt, & num. 121, & 124.
 125 Rationes Minister à Tutore deputatus, Tuto-
 ri, non pupillo, reddere tenetur, & num. 134.
 126 Actio competit contra eum, qui principaliter
 negotia gessit, non contra substitutum.
 127 Tutor tenetur ergo pupillum de gessit a sub-
 stituto.
 128 Ex substituti scilicet quilibet obligatur.
 129 Hypotheca, an pupillo competat in bonis, Alie-
 rit, varie sunt Doctorum sententia.
 130 Et adfirmantium sententiam veritatem esse
 adstruitur, etiam si Tutor constitutus fuerit
 intus Tutoris, vel Curatoris, & num. 132,
 & 144.
 131 Strictius verò pupillo obligata sunt bona. Alie-
 riorum ejus intus constituti.
 133 Hypothecam pupillo non competere super bo-
 nis Tutoris dati à iudice, plures docent.
 135 De tutela aliorum, non alii negotiorum ge-
 storum intelligenda sunt auctoritates negan-
 tes actionem pupillo adversus Alium.
 136 Tutoris heredi rationem reddere tenetur alior
 à Tutore deputatus, & num. 138.
 137 Tutoris personam, & jura heres repræsen-
 tas, & num. 139.
 139 Heredi obstat scilicet Defuncti.
 140 Intellige de facto, quod ipsius Defuncti
 impugnare non poterat.
 142 Liberatio facta à Matræ, ubi de errore
 constat, impugari potest à filio Matræ he-
 rede.
 143 Causæ & liberatio à Matræ facta, pupillo
 non obest.
 145 Pupilli præferuntur ceteris creditoribus imo
 bonis tam veri Tutoris, quàm ejus, qui pro
 Tutore rem gessit.
 146 Pupilli negotia gerunt ex mandato Tutoris,
 aliorum negotiorum gestorum pupillo tenetur.
 147 Negotiorum gestor ei, cujus bona admini-
 stravit, rationem reddere tenetur.
 148 Pupillo rationem reddere tenetur, quæ ex
 mandato Tutoris pupilli bona administravit,
 ejusque heres.
 150 Administrationis ratio, sive ab eo, qui Ad-
 ministratorem deputavit, sive ab eo, ad quem
 arbitrio rei administrata spectat, peti po-
 test.
 152 Rationes ab Authore redditus successori mul-
 tius reddere non debet.
 153 Rationes, inspectis libris tutelæ, dispen-
 sata cum solatione reliquas, rata, reliquas
 redditæ præstentur.
 154 Rationes, ut bene reddantur, sufficit præ-
 sentia, & auctoritas Proximiorum à statuta
 requisitorum.
 155 Rationem redditionis majorem solemnitate
 tribuit Proximioris, qui eadem ante negotia
 gesserat, præsentia.
 156 Tutela negotia gerens de rebus ad eam per-
 tinentibus bene instruitur præsumitur.
 157 Conflagrans ergo pupillum propensius cen-
 setur.
 158 Conflagrans proximioris, qui pupilli nego-
 cia administravit, præsentia in rationem red-
 ditionis addita non juvat.

- 159 *Confanguiens res pupilli administrans, suspellus habendus est.*
- 160 *Intellige, nisi aliqua tantum negotia gesserit.*
- 161 *Cessante interesse, suspicio cessat.*
- 162 *Confanguiens res pupilli administrans, ut illa pro eo scilicet presumatur.*
- 163 *Lex municipalis Sicilia comprehendit etiam Insulam Melita, & num. 230.*
- 164 *Lex municipalis Sicilia presentium legitimi Mundualdi requirens locum non habet in casu, quo ipso jure sequitur liberatio.*
- 165 *Debitor solvens ab ipsa lege liberatur.*
- 166 *Liberationis alius post redditus, & solidatas rationes, necessarius est, & num. 235.*
- 167 *Lex municipalis Sicilia presentium legitimi Mundualdi requirens, alium liberationis post redditus rationes a Tutrice faciam non comprehendit, & num. 239.*
- 168 *Rationum nova redditio, utamvis de errore constaret, locus non est post secutam liberationem cum juramento, & amplissimis clausulis.*
- 169 *Maxime si expressum fuerit postum cassationis scripturarum.*
- 170 *Administratores, ejusque heredes ob postum cassandi scripturas in liberatione adjectum, eas amplius conservare non tenentur.*
- 171 *Scripturas & libros conservandi obligatio tantum datur, quomodo altera reddenda rationis.*
- 172 *Libri & scriptura post solidatas rationes, & postum eas cassandi, Tutrici dimissa presumuntur, & num. 289.*
- 173 *Rationes, libri, & scripturas non restitutis, reddita dici nequeunt.*
- 174 *Librorum & scripturarum post translationem, & distarum tempus custodiam ab heredibus neglectam fuisse, verisimile est.*
- 175 *Rationis ab Administratore bene reddita presumptionem auget cognationis vinculum, & administratio gratuita.*
- 176 *Rationem redditus ab Administratore consanguineo, & absque salario, ex bono & equo facienda est.*
- 177 *Administratores consanguinei in reddendis rationibus, satis est, ut ostendant, quantum verisimiliter potuit impendo.*
- 178 *Rationes post silentium 50. annorum bene reddita presumuntur.*
- 179 *Præsertim, si post obitum Tutricis, & alterius alterius molestia illata fuerint contra heredem de omnibus iussum.*
- 180 *Tutorum non minus, quam pupillorum incommoditati consulere iudicis officium est.*
- 181 *Maxime, quando post distarum tempus agitur contra heredem.*
- 182 *Attilianis post mortem informatum dilata circumstantia maxime faciendum est.*
- 183 *Rationem reddituum legalitatem fovet distarum silentium.*
- 184 *Potest, qui dicendum rem gravem diu continebant, digni fuit.*
- 185 *Rationum novam redditionem, ei, qui petere tantam distulit, concedi, æquum non est.*
- 186 *Reclamare volens, cur diu tacuit?*
- 187 *Magna res diu reticere non debet.*
- 188 *Observantia distarum ad prescribendam novam redditionem rationis apta non est.*
- 189 *Facta tamen ad excludendas nullitates, & fraudes.*
- 190 *Præsertim, contra heredem Altoris.*
- 191 *Observantia distarum ab aliis administratis adjuvatur.*
- 192 *Ratio semel redditu cum omnibus solemnitatibus, ubi de errore constat, retrahenda est, & num. 194., 177., & 380.*
- 193 *Rationem non reddere, ne minus legitime reddere paria sunt.*
- 194 *Rationis nova redditio, ut exigatur, de errore liquidis probationibus constare debet, & num. 261., 297., & 303.*
- 195 *Exactoris muneris convenit facultas petendi, exigendi, recipiendi.*
- 196 *Exactoris muneris non convenit facultas defendendi, & administrandi eodem modo, quo Tutricis.*
- 197 *Tutrix totam, & universalem habet rerum pupillarum administrationem.*
- 198 *Altores, quibus Tutrix omnem auctoritatem tribuit, eandem, quam Tutrix, auctoritatem habent.*
- 199 *Argumentum a pari validissimum est.*
- 200 *Administratores generaliter ad omnia negotia constituit facultas defendendi, & administrandi omnia jura, & negotia pupilli ad insinuat Tutricis.*
- 201 *Administratores particulariter tenentur de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt.*
- 202 *Administratores generaliter tenentur non solum de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt, sed de omnibus, & num. 205., 220., & 252.*
- 203 *Administratores certa rei, si alius omnia negotia fuisset gesturus, nisi ipse accepisset, tenentur de omnibus.*
- 204 *Administratores omnium negotiorum tenentur inventarium conficere.*
- 205 *Inventarium dicitur caput, & fundamentum reddituorum rationum.*
- 206 *Inventarii conficiendi obligatio ei, qui proprio nomine, propriaque auctoritate administrat, imposita est.*
- 207 *Inventarium conficere non tenetur, qui non nomine proprio, sed alieno administrat.*
- 208 *Inventarium a Tutrice castellum suffragatur Administratori ubi eo deputato.*
- 209 *Tutor per Altorum nro deputatum gerit.*
- 210 *Inventarium antiqui Tutoris novo Tutori pro eo administranti suffragatur.*
- 211 *Administratores ad conficiendum inventarium non obligati, libros tamen rationis conficere debet.*
- 212 *Libros rationis quilibet Administratores conficere, & exhibere tenentur.*
- 213 *Administratores quilibet quoad reddendas rationes Tutoribus, & Curatoribus equiparantur.*

- 116 *Libri Administratorum quid continere debeant?*
- 117 *Rationes absque libris bene confectis reddi nequeant.*
- 118 *Rationes non reddit afferent se tantum recepisse, & tantum expendisse.*
- 119 *Rationes administratori divitis patrimonii sui libris, & inventario nunquam reddi possunt.*
- 121 *Rationes, ut bene reddantur, eligendi sunt Periti calculatores, exhibendi libri, & solvendi reliquias, & num. 227.*
- 122 *Rationes, ut bene reddantur, opus est Decreto Judicis, & causae cognitione.*
- 123 *Exemplo aliquid deferendum est.*
- 124 *Administraticnis longioris strictior ratio reddenda est.*
- 125 *Rationes si reddantur cum verâ dispositione, & solidatione dati, & recepti, non requirunt solemnitates praescriptas in l. cum servus ff. de cond. & dem.*
- 126 *Casseffio Testricis veram dispositionem, & sol datam rationum non probat.*
- 128 *Rationes explicitae, & distinctae disponenda sunt.*
- 129 *Rationes non bene redditae iterum reddenda sunt, non obstante iuramento, & quilibet passus, & num. 230.*
- 131 *Lex municipalis Siciliae in mulierum contrahibus praesentem legitimi Manduvaldi requirit.*
- 132 *Tatrich personam Ailor ad eâ constitutam reddendis alterius Ailoris rationibus, intergere non potest.*
- 133 *Lex municipalis Siciliae de Manduvaldi loquens, intelligenda est de Propinquis, quarum non interest.*
- 134 *Administrator quilibet in solidum tenetur.*
- 135 *Administratores, quibus data est potestas administrandi in solidum, siue gesserint, siue non gesserint, omnes conveniri possunt.*
- 136 *Et eorum quisque tenetur de gestis a Coadministratore.*
- 137 *Coadministratores in solidum interest alteram liberari.*
- 138 *Mulier facillime decipi potest, & num. 236.*
- 142 *Alius fraudi obnoxius pro necessario habendus non est.*
- 143 *Alius, qui ipso iure sequuntur, necessarii sunt.*
- 143 *Alius, qui ipso iure sequuntur, non subiacent fraudibus.*
- 144 *Statuta solemnitates in mulierum contrahibus requirentia cessant, ubi cessat fraudis, & lesivae periculum.*
- 145 *Solemnitates in contrahibus mulierum requisitae, ob magis addibenda sunt, quod citius appareat fraudibus magis obnoxiae.*
- 146 *Statutaria solemnitates ad observandum viam fraudibus inveniuntur.*
- 147 *Statutaria solemnitates in liberationibus, quae a mulieribus, & minoribus fiunt, addibenda sunt.*
- 148 *Pecunia ab Administratore exorta, neque in De Contract.*

- rationem calculum velata, in propriam aius utilitatem converſa praesumitur.*
- 149 *Pecunia in propriam utilitatem converſa praesumptio viget, quocirca de non reſi administratione cessat.*
- 150 *Pro pecunia, quae in propriam Administratoris utilitatem converſa praesumitur, ad id, quod interest, in condemnatur.*
- 151 *Vel etiam Administratoris heredes.*
- 153 *Bona in tutelari inventario ignoranter omiſſa, & postea reperta, inventario addenda sunt.*
- 154 *Alibi dicitur Administrator esse in dolo.*
- 155 *Jurari potest in litem adversus Administratorem de rebus in inventario non descriptis.*
- 156 *Administrator in duplam rei in inventario omiſſa puniri potest.*
- 157 *Administrator rationem non reddens de Bonis, de quibus ipſo praesente, ab altero reddito ratio ſuit, ignorantis praeterea se tueri nequit.*
- 158 *Ignorantia eorum, quae quis vidit, & audiit, allegari nequit.*
- 159 *Ratio de Bonis administrationis omnino reddenda est, & num. 262.*
- 160 *Ratio de Bonis non administrationis, sed negligentia reddenda est, & num. 263.*
- 167 *Rationes jam redditae, in ſola erroris parte, non integra emendanda sunt.*
- 168 *Nisi de Administrationis dolo liquidum constet.*
- 169 *Administratores dolus ex pluribus partitis mendosis, & ſolſis apprehenduntur.*
- 171 *Lata culpa reus est, qui alienas res diſſiliat quodam negligentia administrat.*
- 172 *Dolus ex potiori ſuarum, quam alienarum rerum cura arguitur.*
- 173 *Rationum redditio individua est, nec pro parte retraheri potest.*
- 174 *Rationes male redditae, rursus integrae reddenda sunt.*
- 175 *Rationum redditionem totam suspectam reddit error in parte detectus.*
- 176 *Procedit, etiam si error dolo careat.*
- 178 *Rationum redditio ſola ex certa ſcientia, vel etiam per modum ſyndicationis, ubi de magno errore, vel laſone conſtat, retrahenda est, & num. 280.*
- 279 *Lacupletari cum alterius domo iniquum est.*
- 281 *Rationes, ubi de errore conſtat, non curata contrario poſito, retraheri poſſunt.*
- 282 *poſitum non retrahenda ratioſi ſub erroris praetextu, eodem erroris viſio laborat.*
- 283 *Nec officiit, etiam si fuerit geminata.*
- 284 *poſitum caſſationis ſcripturarum utpote fraudoleſcentiam non valet.*
- 285 *Et in papilis ſupplantationem adjectam praefumitur.*
- 287 *Mulieri ob iudicii imbecillitatem leges maxime ſervent.*
- 288 *Rationes, non exhibitis libris, & ſcripturarum administrationem ſpectantibus iterum reddi non poſſunt, & num. 291.*
- 290 *Rationes ab Administratore herede iterum reddi poſſunt, vel administrationis libros exhibere*

- exhibere, vel eorum apud Heredes existentiam probare debet.*
- 292 *Administratio, non nisi consanguineis, sed ut Actor, ab excito rationum redditu non excusatur.*
- 293 *Administrator, quia librum rationum conficiat, & rite conficiam retineat, consanguinitatis pretextu non excusatur.*
- 294 *Rationum nova redditui non obest infestitia hereditas administratoris.*
- 295 *Administratoris heres ex libris, & scripturis administrationem spectantibus, ignorantiam potest repellere.*
- 296 *Rationis nova redditu per 50. annos non praescribitur.*
- 297 *Error ut retrofatur, quicumque temporis lapsus non efficit.*
- 298 *Temporis lapsus ei, qui pro nova rationum redditu concutitur, titulum quendam, & bonam fidem tribuit.*
- 299 *Et contra hanc bonam fidem clarissima erroris probationes desiderantur.*
- 300 *Error calculi semper retractari potest.*
- 301 *Veritati tempus praescribere non potest.*

OPULENTISSIMAM hereditatem, quam ejus filius minoribus, & impuberibus reliquerat Spiritus Gorgionus ab intestato defunctus, sola administrare non valens Antonetta Mater, & Tutrix, atque Curatrix filiorum, à die 4. mensis Septembris anni 1655., Judicis auctoritate, omnique cum juris solemnitate constituit quatuor Actores, seu Faciores in solidum, scilicet Magnif. D. fratrem Bartholomæum Ducosio, Rev. D. Canonicum Sanctiorum Ducosio, Magnif. D. Joan. Baptistam Dorel, & Magnif. D. Thomam Peil, quibus amplissima data fuit facultas agendi, comparandi, recipiendi, quietandi, ac omnia denique quaecumque faciendi, quae ipsamet Constitutas tacere poterat, cum hoc tamen, quod in instrumentorum confessione intervenire deberent duo saltem ex eis, vel unus cum assensu ejusdem D. Antonette Tutricis, ut latius legitur in solemnii instrumento dicte deputationalis.

Ex dictis quatuor Actoribus à Tutrice deputatis alter fuit absens, nempe D. frater Bartholomæus Ducosio, alter, scilicet D. Canonicus Sanctiorum Ducosio ab administratione se abstinuit, & aliqua tantum particularia negotia gessit, locando die 12. mensis Augusti 1655. Clementi Bugeja quamdā clausuram, & deinde annuum cenium fecit. 25. retrovendo D. Joanni Maria Lumbo, qui actus anno 1661. die 22. mensis Septembris fuerunt ratificati, & approbati à D. Antonetta Tutrice, D. verò Thomas Peil postquam per triennium administravit, fideliter, & exacte de omnibus rationem reddidit, & prævio publico instrumento, autorizante D. Joan. Baptistam Dorel altero ex Actoribus, liberationem plenissimam obtinuit; solus itaque, D. Joan. Baptistam Dorel in administratione remansit, atque in eā continuavit spatio decem annorum, quo tempore credita exegit, instru-

menta locationis, & venditionis Bonorum confecit. Debitorum quietavit, ac cum illis abique ulla solemnitate transiegit, donec factus major d. Joan. Gorgionus alter ex filiis, & heredibus d. q. Spiritus, ipse suscepit administrationem omnium Bonorum, & præfatus Dorel Actor, prævio publico instrumento, rationes suae administrationis reddidit dicte Antonette Tutrici, & ab ea cum peculiari assensu D. Canonici Ducosio ejus fratris quietantiam, & finalem absolutionem reportavit.

Vitā denique functā anno 1707. dictā Antonettā, cum inter ejus filios ex Spiritu Gorgionis prædefuncto viro susceptos adesset Magdalena demens, & fatua, eidem provida Mater Curatorem in testamento constituit dictum Joannem Gorgionem ejus filium natu majorem, qui, prævia etiam Judicis confirmatione, & approbatione, curam acceptando, Bona Sororis administravit, eamque de necessariis alimentis providit, ut non controvertitur.

Contentens autem D. Canonicus Petrus Gorgionus alter ejusdem Magdalene germanus frater, quod ratio per dictum Joan. Baptistam Dorel bene redditā non fuerit, quodque Antonetta in instrumento quietantis, & liberationis fuerit decepta, nomine Magdalene demensis, seu fatuae novum introiit Judicium redditionis rationis cor. R. P. D. Inquisitor Melitæ adversus D. Joan. Baptistam Dorel juniorem nepotem, & heredem dicti q. Joan. Baptistæ senioris, quamvis eadem Magdalena legitimam haberet Curatorem, & Defensorem à Matre relictum, & à Judice confirmatum, nempe Dominum Joannem alterum ejus fratrem natu majorem: sed postquam Causa diu discussa fuit, & varis hinc inde oppositis fuerunt exceptiones, tandem sententia prodiit, in qua pronuntiatum fuit, bene redditam fuisse rationem, absoluto dicto Dorel: ab hac sententia D. Canonicus Actor appellationem interposuit ad supremum Tribunal SS. Inquisitionis Urbis: verum, quia idem Canonicus indemnitati juri Magdalene sororis, non minus, quam propriae conscientie consulere intendit, idcirco ante, prosecutionem appellationis, mihi pro veritate examinanda, ac resolvenda proposuit hæc tria infrascripta Dubia.

Queritur primò. *An ipse Canonicus Gorgionus nomine Magdalene sororis fatua valide poterit iudicium redditionis rationis instruere contra dictum Joannem Baptistam Dorel nepotem, & heredem q. Joan. Baptistæ Dorel senioris, qui administrationem gessit, non obstante, quod dicta Magdalena haberes legitimum Defensorem, nempe Joannem alterum ejus fratrem natu majorem Curatorem à communī Matre relictum, & à Judice approbatum? Vel potius agere debeat prius pro revocatione fratris à cura ad effectum faciendi se subrogare, vel alium in locum illius? & an ad effectum consequendi tale munus obset eidem Canonico qualitas Sacerdotalis?*

Secundò. *An (quatenus fuit nunc, seu postquam fuerit ipse Canonicus, vel alius in locum*

pre-

*praditli fratris subrogatus, possit agi nomine for-
vis prefata* d. Dorel jun. teneatur reddere ratio-
nem eidem Magdalena, sive ejus Curatori ex per-
sona propria, nempe uti pupilla vel fatua, cujus
Bona Dorel sen. administravit & quatenus non ex
persona propria = an tamquam heredi Matris ca-
ritur, & curatricis =

Tertio denique = An (quatenus sive uno, sive
alio modo teneatur) obstat redditio rationis jam
facta Matri, & liberatio ab ipso obtenta =

- Injunctio itaque muneris manum admove-
ns, aggredior examen muneris Dubii, complectentis
tres partes, remque ordiendo a prima, quæ ver-
satur circa legitimatorem personæ D. Canonici
Petri Gorgioni, planè existimo, quod, cum ille
legitimare nequiverit personam suam, & osten-
dere, se esse legitimum Curatorem, & Defensor-
em Magdalene fororis, cujus nomine agebat,
validum nullo pacto reputari possit judicium,
nomine Sororis præfate ab ipso instructum: Re-
gular enim est in omni judicio, ut in primis
fiat legitimatio personarum, ea ratione, quia
in omni materia querendum prius est de jure
personarum, an scilicet illæ sint habiles ad
actum, qui geritur, aliis, ea omittis, remanent
omnia acta nullitati subjecta, ad Text. in l. f. que-
ramus ff. de testam., Crovet. conf. 104. num. 1.,
& 2., Affin. in prax. 5. 28. cap. 1. num. 2., Pere-
grin. de fideicom. art. 43. num. 60., Salust. Tiber.
in prax. lib. 1. cap. 44. num. 3., Constantin. ad Stat.
Urb. annot. 57. art. 2. num. 81., & seqq., Carle-
val. de judic. tom. 2. diff. 4. num. 1. cum ibi alleg.,
Ridolfus. in prax. part. 1. cap. 5. num. 24., Posib.
de manut. obfer. 87. num. 2., & seqq., Card. de
Luc. de judic. diff. 12. num. 1., & seqq., Paulus
differt. 28. num. 79., & seqq., Addeu. ad Gre-
gor. decif. 264. num. 5., Rot. post Zucch. de oblig.
General. decif. 76. num. 6., cor. Baratt. dec. 98.
num. 1., & decif. 434. num. 6., cor. Coccin. decif.
1235. num. 1., in rec. decif. 535. num. 1., & seqq.
part. 14., & decif. 310. num. 2., & 3. part. 17.

- Certius id procedit, quando quis agit nomi-
ne alieno, tamquam Procurator alterius, vel uti
Tutor, aut Curator nomine pupilli, vel Mino-
ris, nam tunc ex communi Doctorum senten-
tia oportet, quod initio litis, & ante illius con-
testationem Actor exhibeat mandatum, & legiti-
mum personam suam ostendendo se legitti-
mum Procuratorem, Tutorem, vel Curatorem,
alioquin obstat exceptio = tua non interest = &
poterit à Judice ipso ex officio à judicio repelli
tamquam actione carens, per Textum in l. velti-
37. in princ. ff. de verb. oblig., Bartol. in l. f.
num. 24. s. Potius non poterit num. 70. ff. de postu-
lat. in l. 1. num. 6. C. ut que defunct. Ado. fidei.
supp., Menoch. conf. 1244. num. 19. lib. 1., Saccæ.
de camb. 5. 7. gloss. 5. num. 24., Pacius. de proba-
tib. lib. 1. cap. 17. num. 28., & seqq., Carleval.
de judic. tom. 2. diff. 4. num. 27., Schrader de
fidei. part. 10. in præamb. num. 33., Cartor. de-
cif. 33. num. 1., & seqq.; iniquum quippe est,
ut bene inquit in proposito Cauer. var. resol.
part. 2. cap. 14. num. 61., & Carleval. de judic.
tom. 2. diff. 4. num. 27., molestari & fatigari

De Contract.

quemquam in prosecutione judicii ab eo, qui
faretur, sua nihil interesse judicium prosequi,
cum agat alieno nomine, & nihil proprium ha-
beat, antequam constet, ipsum habere pote-
statem ab alio, ut possit legitime agere, & mole-
stare Reum, ita namque Calumniatoribus, &
malevolis prompta præberetur occasio vexandi,
quos vellent, sub eò pretextu, quod alieno
nomine agerent, sicque Judicis auctoritas, & Ju-
diciorum vis illuderes, si spectandus esset li-
tium finis, vel Partis oppositio, ut legitimare-
tur persona, ideoque justà ratione firmant Do-
ctores, quod, etiam si Pars ad versa hujusmodi le-
gitimationem non oppoverit, eadem nihilo-
minus facienda sit, ut tradunt Dec. conf. 61.,
num. 1., Brun. conf. 139. num. 5. vol. 2., Menoch.
conf. 1244. num. 59. lib. 1., Saccæ. de camb. 5. 7.
gloss. 5. n. 26., & 31., & de judic. lib. 1. cap. 101.
num. 33., Cauer. var. resol. part. 2. cap. 14. n. 62.,
Carleval. de judic. tom. 2. diff. 4. num. 27., Car-
tor. decif. 33. num. 3., Laurent. decif. Aven. 69.
in fin., Morilian. decif. 46. num. 4.

Quamquam verò contrarium sentiant etiam
in hypotheti illius, qui agit alieno nomine,
quod scilicet non teneatur legitimare suam per-
sonam, nisi Pars ad versa petierit, Dec. in cap.
quoniam 9. num. 52. extrap. de probat., Roman.
conf. 70. num. 1., Cori. sen. in addit. ad præf. Pa-
pieri. in form. respons. rei in act., Al. verbo Simo-
nius nu. 1., Schrader de feud. part. 10. in præam-
bul. num. 33. & generaliter, quod processus litis
validus, etiam non tacta legitimatone perso-
narum, si eam Pars ad versa non oppoverit,
Ridolfus. in prax. part. 1. cap. 5. num. 35., & seqq.,
Constantin. ad Stat. Urb. annot. 57. art. 2. num. 86.,
Card. de Luc. de judic. diff. 12. num. 1. vers. ve-
rior, & seqq., Posib. de manut. obfer. 57. num. 2.,
& seqq., & penult. cum R. decif. 8. num. 2., cor.
Gregor. decif. 84. num. 1., Ado. ad ipsum decif.
264. num. 6., cor. Priv. decif. 445. num. 8., in
rec. decif. 307. num. 1. part. 1., decif. 535. n. 1.,
& 2. part. 14., decif. 310. num. 7., & 3. part. 17.,
& decif. 32. num. 2. part. 18. tom. 1.

Nihilominus procedendo etiam cum istorum
Doctorum sententia, vis ac ne vix quidem eve-
nire potest, quod istiusmodi judicia valida sint
absque personarum legitimatone: quandoqui-
dem nunquam, vel raro casum contingere arbi-
tror, in quo legitimatio personarum dici ne-
queat opposita, si enim ea opponi potest in qua-
libet parte judicii, etiam post litem contesta-
tam Bald. in l. licet in princ. C. de prec., Alex.
conf. 72. num. 2. lib. 1., Posib. de manut. obfer. 87.
num. 4., Paulus. differt. 28. num. 85., Rot. pen-
ult. Posib. de manut. decif. 18. num. 2., & dec. 327.
num. 1., in rec. decif. 310. num. 3., & 4. part. 17. si
ad effectum illam opponendi sufficit quælibet
generalis protestatio Card. de Luc. de judic. diff.
12. num. 3., Paulus. differt. 28. num. 93., Rot.
apud Posib. de manut. d. decif. 18. num. 3., si de-
nec eadem opposita dicitur per clausulam =
Generalia contra, sive per alia verba huic clau-
sulæ æquivalentia, Card. de Luc. de judic. d. diff.
12. num. 3., Paulus. cit. differt. 28. num. 93.: quæ

Ccc 2

pro-

15 profectio causa, siue quod iudicium dari potest, in quo nec clausula *Generalis contra*, aut alia huiusmodi appellans, nec generica aliqua protestatio fuerit emissa? Jure igitur, meritoque adfirmari potest videtur, legitimacionem oppositam fuisse in hypothesi, cum praesentem habeatur, quod iudicium fuit à D. Canonico formiter instructum, & ita longo temporis intervallo prosectum, atque ad sententiam usque perductum, quodque magis est, fatetur etiam idem D. Canonicus, quod, pendente illo iudicio, varie oppositae fuerunt exceptiones, inter quas, nemo non videt, quàm exceptio sit, illi principaliter oppositam fuisse legitimacionem propriae personae: ideoque siue legitimatio esset de necessitate opponenda, siue non, D. Canonici tenebatur omnino illam explere, & consequenter, eam facta, validum nullo pacto reputari potest iudicium ab ipso instructum.

Frustraque opponitur, quod quilibet de Populo possit esse in iudicio pro pupillo, vel pro persona, absque eo quod opus sit legitimare, 19
20 personam, quia ista actio dicitur popularis *Quoniam. inst. civil. lib. 4. tit. 10. de iis, per quos agere possunt num. 2. Card. de Luc. de iudic. 12. n. 6. i*
21 prout dicitur etiam de piâ causâ, cuius favore non requiritur legitimatio personarum, sed quilibet potest agere pro eâ, *Roman. in auth. fuisse*
22 *num. 40. C. ad leg. falid. Felix. in cap. fis. de accusat. Specul. in tit. de iust. ad l. 5. Nunc aliaque vers. sed vixit quilibet de Populo, Tost. in*
23 *lit. L. coucl. 24. n. 5. p. 1. & quilibet de Populo petere potest in iudicio etiam sine mandato, ut Admistratores rerum publicarum reddant rationem, scripserunt Bartol. in l. ubi patrum num. 11. C. de transact. Innoc. Hegg. Felix. in cap. dilecti de major. & obed. quas refert, & sequitur Menoch. de ration. cap. 7. n. 62.*
23 & 63, ubi addit, quod si quilibet de Populo petat copiam rationum reddituarum, eâ quia velit excipere de errore, seu dolo, vel fraude commissa ab eis, qui huiusmodi rationes reddiderunt, non poterit illi denegari, sed concedenda erit.

Huiusmodi enim obiectum facillimè submouetur duplici animadversione, quâ demonstratur, quod mox allegata iura locum sibi 24 minimè vindicant in nostra hypothesi: illa siquidem vel procedunt in casu, quo Minor, vel pupillus, siue alia quaecumque persona, & corpus gaudens horum privilegiis, nullum habeant legitimum Defensorem, aut iste impeditur, vel abiens sit, vel valetudine, siue alio quocumque legitimo impedimento detineatur, tunc enim recte quilibet de Populo ad illorum defensionem admittitur, etiam absque mandato, & legitimacione personae, quia iudicem esse non debent, 25 ad Text. in l. Rempublicam Cod. de iur. Reipub. lib. 11., & ibi Luc. de Penia, & alii scribentes, Bartol. in leg. 2. num. 1. Cod. de fid. iust. & iur. 26 hegg. fiscal. lib. 10., & ita in specie Universitatis, quam dicit equiparari pupillo, post Nicol. Losannum in tract. de iur. Univers. part. 2. cap. 1. num. 7., optimè tradit, & declarat Jacob. Curbell. in comment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gl. ff. 2.

cap. 26. num. 1. 2., & seqq., ubi, postquam inquit, expedire Reipublicae plurimos habere, & 27 iudicio admitti, qui suas Causas defendant, iuxta Pauli J. C. responsum in leg. 4. ff. de oper. nov. nunciat. ibi = *Nam Reipublice interest quàmplurimos ad defendendam suam Causam admitti immediate subdit haec verba = Et idem, si nullus* 28 *Syndicus sit ab Universitate constitutus, per quem defendi valeat, vel, si sit constitutus, absit, aut valetudine, aliove legitimo impedimento detentus, quilibet de Populo, & extraneus ad ipsius Universitatis defensionem admittitur =*, & iterum repetit sub num. 9. ibi = *qua tamen procedunt, ubi Universitates defensione indigent =*.

Vel dicta iura procedunt (& haec est altera, 29 animadversio) donec Pars adversa legitimacionem non opposuerit, valide namque poterit interduci quilibet de Populo comparere, & esse in iudicio pro huiusmodi personis privilegiatis, ad effectum occurrendi damnis, & praedictis, quæ aliis ipsius resiliant, ita quidem ut interim sibi obijci non valeat regula, quod non habens interesse non est audiendus, atque à limi- 30 ne iudicii repelli possit, siue, ne altera Pars dicere valeat de nullitate actorum, & eo gestorum ante oppositionem; At aliter res se habet, ubi Pars adversa iusta ex causa se opponat in ulteriori prosecutione iudicii, ut scilicet tunc reddatur in casu victoriae de validitate processus, & sententiae, ejusque executione, & ne aliis iustae remaneant iudicium, quod cum incommodis, & sumptibus ab ea substandum est; tali namque casu, nisi Comparentes pro huiusmodi personis privilegiatis doceant, se legitimè 31 à iudice competente, servatis servandis, fuisse deputatos, & omnia solemnitas adimplevisse, ne puenit ullo pacto valide pro illis esse in iudicio, ne, ut aliis dictum est, altera Pars subire cogatur elusorium, & inane iudicium, quod impugnari possit ab eo, sub cuius nomine gestum est, ut egregie in proposito explicat totidem scilicet verbis *clar. mem. Card. de Luc. de iudic. est. diffe. 12. num. 6.*

Cum itaque in hypothesi Magdalena demens, & tæta, cuius nomine agendum erat, legitimo Defensore non careret, haberetque suum Curatorem ei à Matre relictum, & à iudice, confirmatum, nempe D. Joannem ejus fratrem natum majorem; & insuper iusta ratione affirmari possit, legitimacionem personae oppositam fuisse D. Canonico Gorgione, evidens, & apertum redditur, iura in contrarium allegata casui nostro non applicari; & ex his plana reddi videtur resolutio primae partis huius Dubii, nam, 32 si Magdalena habebat suum legitimum Curatorem, & Defensorem, ut non controversit, inde sequitur nullitas, & invaliditas iudicii per D. Canonicum intrinseci nomine ejusdem Magdalene sororis, quia saltem post tacitam oppositam legitimacionem personarum, praefatus D. Canonici non habebat amplius legitimam personam standi in iudicio pro ejus Sorore, cum docere non possit, se esse illius Curatorem, & legitimum Defensorem à iudice competente, & 33

vatis fervandis, deputatum, quod adeo verum
est, ut, non remoto prius à cura D. Joanne ejus
fratre, D. Canonicus Sororis defensionem assu-
mere non posset, cum explorati juris sit, quod
Tutorem, sive Curatorem habenti alter dari
non potest, juxta literales textus in leg. ff. Soror
in 9. & leg. Curatorem 10., Cod. qui dar. tut.
vel Car. poss. leg. cum in jure Cod. qui per. tut.,
leg. licet Cod. in quib. cas. tut. hab., leg. soles ff.
de tut., Ramon. cons. 188. num. 2., Ridolphus in
prax. part. 1. cap. 5. num. 62., Montau. de tutel.
cap. 24. à num. 6., & per tot., Sord. decif. 207.
num. 19., & 20., Corislin. decif. 150 per tot. vol.
3., Rot. decif. 89. num. 6. part. 2. divers., & in
rec. decif. 108. num. 3. part. 1.

Debebat igitur potius D. Canonicus (juxta
secundam hujus primi Dubii partem, agere pro
remotione fratris à cura, illum acculando in
specum, & hoc quidem recte poterat, quia
postulatio suspecti Tutoris quasi publica est,
popularis, ideòque quilibet admittitur ad ac-
culandos eos, qui non ex fide tutelam gerunt,
vel curam, per Text. in leg. pueri Cod. de sus-
pecti Tutor., leg. 1. §. Consequens ff. de suspecti
Tutor., §. 1. infl. de public. judic., Oliv. infl. ci-
vil lib. 1. tit. 26., & Consequens unum. 1., Lau-
cellot. Corrad. in Breviar. lib. 1. cap. 9. §. 3. de of-
fic. Prator. in crim. tit. de denunciatione unum. 6.,
& seqq., Montau. de Tutor. & Curat. cap. 36.
reg. 7. num. 1., & seqq., Jacob. Cobell. in com-
ment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gloss. 2. cap. 26.
num. 10.

Neque verò illius remotio poterat à JUDGE
denegari à qua, licet in locum Tutoris, vel Cu-
ratoris non possit alius, nisi causâ cognita, sub-
rogari, ut loquitur Textus in leg. Curatorem 10.
Cod. qui dar. Tut. vel Carat. poss. & ibi Bald.
concurrere tamen credebantur in hypothetici
causâ adeo graves, quæ procul dubio JUDICEM
compellere poterant ad illum, uti suspicatum
removendum à cura; si enim suspectus qui di-
citur ex quacunque causâ, quæ Pratori iusta
visâ fuerit, argumento Textus in leg. 3. §. Si
Tutor ff. de suspecti. tut. ibi & generaliter si quâ
iusta causâ = Scitâ per illum Textum hoc firmat,
& pro regula ponit Cornet. cons. 175. unum. 4. lib. 3.
Guadalu. cons. 17. num. 2., Alb. cons. 580. num. 3.,
Montau. de Tutor. & Curat. cap. 36. num. 1., &
seqq., Rot. decif. 275. num. 6. part. 4. rec. tom. 1.;
prociò nulla æquior, ac rationi, iustitiæque
magis consona videri potest, quàm ea, quæ in
præsentia facti periculi refutabatur, tum ex eo, quod
D. Joannes frater, ut in facto supponitur, ne-
glegerat defensionem Sororis, non instando pro
recta, ac legali redditione rationis, tum ex eo,
quod post peractâ administrationem bonorum
quondam Spiritus Patris per D. Joannem Ba-
ptistam Dorel, in se in confuso bona illius admi-
nistravit, & de administrationis nunquam rationes
reddidit, tum etiam quia nec annuam
pensionem fecit, 100. unquam solvit eidem Mag-
dalene scuti, perit ita obligatus, tum deni-
que quia illi nunquam assignavit portionem he-
reditatis paternæ, ex qua, licet opulentiissima,

nec obulum quidem habuit d. Magdalena; qui-
bus sanè positis, ac per JUDICEM tormiter, re-
ctèque cognitis, iustius ceterè religio ferre nequi-
bat, quod ille adhuc permaneret in officio Cu-
ratoris, in quo non sine dolo, vel saltem non
sine culpa, jam pridem se gesserat, ob quam
propterea, sive eadem lata, sive levis sit, Tu-
torem, & Curatorem removeri posse, tanquam
suspectum, sunt Textus in leg. 1. usq. ad 7. Cod.
de suspecti Tutor., Montau. de Tutor. cap. 36. per
tot., & cap. 39. à num. 15. usq. ad 57., Galga-
notti. de tutel. lib. 2. tit. 25., Guttier. eodem tract.
part. 2. cap. 14. per tot., Balibuff. Thom. de Tut.
& Curat. tit. 14. cap. 12. num. 209., & seqq.,
Alarciau. disp. for. cap. 47. num. 5., Christu. decif.
155. num. 1. vol. 3., & decif. 157. eod. lib. 3., Rot.
in rec. decif. 275. num. 1. part. 4. tom. 1., dec. 14.
decif. 83., & decif. 108. à num. 11., & plurius
seqq. part. 13.

Eòque certius, quia, etiam si forè abesset dol-
us, aperta videlicet machinatio, & circum-
ventio fraudolenta, adhuc D. Joannes Curator
remotionem prædictam effugere nequibat, cum
explorati juris sit, Tutorem, atque Curatorem
removeri posse etiam pro culpa, idest segnitia,
desidia, vel negligentia, præsertim verò, si
hæc sit lata, & transi alius, ut cum qui in
rebus suis diligens, alienos improbe negligit,
quas tamen non minus, quàm suas procurare de-
betet; neque enim (inquit Celsus in l. quod Ner-
væ ff. de poss.) si quis caret, qui enim eorum curam
præstat in alienis negotiis, quæ suscepit teneat,
quam in suis solum, & curatoriam Text. in leg. 3. §.
sive, & leg. imperatoribus §. Si non si aut ff. de sus-
pecti Tutor., leg. Tutor., qui reperiuntur §. com-
petit ff. de administr. Tutor., Montau. de Tutor.
cap. 32. reg. 9. num. 197., & cap. 36. reg. 3. unum. 5.
& 6., Guttier. eod. tract. part. 2. cap. 1. num. 116.,
& inferius unum. 125., Cord. de Luc. de alien. d. ff.
59. unum. 7., & prius d. ff. 27. unum. 10., de Tutor.
d. ff. 6. unum. 37., & in Misell. Eccles. d. ff. 36.
num. 12., Rot. decif. 275. num. 2., 1., & 7. part. 4.
rec. tom. 1., ubi præciò, quod Tutorem testamen-
tarij removeri possunt nisi suspecti ex sola culpa,
& negligentia, & hæc sufficit etiam esse levem,
Gratius. d. ff. ept. for. cap. 28. unum. 7., Montau. de
Tutor. cap. 32. effect. 5. unum. 40., & seqq., Af-
flicti. decif. 207. unum. 3., Rot. coram Ottobono. de-
cif. 134. unum. 9., & 10., Imò & levissimam, jux-
ta Textum in leg. 3. ff. sive ff. de suspecti Tutor.,
gloss. in §. Præterea infl. quibus mod. re contrah.
oblig., & tradit Cracet. cons. 97. num. 3.

Porro ab hypocrisis negligentia non videtur
quo colore excusari posset D. Joannes, qui, ut
superius divisimus, nedum jura Sororis tantidò
indolens reliquit, ejusdemque bona insolè admi-
nistravit, denique illi, quod debebat accep-
tò nunquam tulit, quamobrem dicendum est,
illum uti suspectum removeri potuisse, à qua
pœna liberari nequibat, ex dispositione Textus in
leg. ff. Tutor. ff. de suspecti Tutor., quo sancitur,
= quod Tutor non debet suspectum r. moveri, sed
p. tiam Curator adungi, si sit pupillo coniensus
aliquo circulo necessitudinis, vel affinitatis = nam,
cum

cum dicti Textus ratio fundetur in infamia, quæ Tutori per remotionem irrogaretur, quam incurere Consanguineum non decet, per eundem Textum ibi = *Optimum scilicet est, Curatorem ei potius adjuvare, quam eundem cum nota fidei, & infamitatis removeri* = hinc, ut optime explicat *Gloss. ibi*, vel hoc dicendum est purum consilium, ita ut adhuc Tutor possit removeri, dummodo tamen non infereretur causa doli, quæ irrogat infamiam; vel intelligi debet, quando Tutor removendus esset ob dolum, qui, ut dictum est, irrogat infamiam; secus, si propter culpam, quia tunc, cum hæc infamia non irroget, possit removeri, ut post *Gloss. predi-*
 51 *clamat tradit Montan. de Tutor. cap. 36. reg. 3. num. 16., & 17., & seqq.* addens, quod id procedit, quando doli non est magnus, vel si suspicio sit debilis, & parvi momenti, secundum *Bar-*
 52 *tolum in d. leg. si Tutor. ff. de suspens. Tutor. & Castreus. conf. 355. lib. 2., & altam distinctionem probat Guadalu. conf. 17. num. 13., Corn. conf. 175. num. 6. lib. 3., Rot. decis. 275. num. 8. part. 4. recent. tom. 1.*

Hæc igitur cum ita se habeant, & plenè his
 53 omnibus demonstratur v. deri possit, D. Canonici Petrum Gorgonium nomine Magdalene sororis latuè agere non posse, nisi prius remoto a cura Joanne altero eius fratre, videndum, modò unice superest pro absolutione huius primi Dubii, ad idem D. Canonici, remoto trare, consequi possit curam Sororis, vel potius illi obesse qualitas Sacerdotalis; Pro resolutione autem tertie partis huius primi Dubii supponendum est, quod Magdalena tenent, ut scipius dictum fuit, habebat jam suum Curatorem ei à Matre in testamento relicto, & à Judice confirmatum, nempe Joannem eius fratrem
 56 natu majorem, & quamvis Curator dari nequeat in testamento, minùs vero à Matre, quæ
 57 Tutorum, sive Curatorem decernere nequit in testamento filiis, quos non habet in potestate,
 58 à qua datio Tutoris, vel Curatoris omninò dependet, s. *Femina inst. de adopt. §. Permissum Inst. de tutel. tit. 13., Oinet. Inst. Civil. lib. 1. eod. §. num. 19.*; nihilominus Curator testamento
 59 dato, potest à Judice confirmari, ideoque, cum in presenti hujusmodi Judicis confirmatio, & approbatio superaccescit, non est amplius de validitate illius deputatōis ambigendum, juxta Textum apertum in *leg. Curatorem 6., & ibi gloss. Cod. de neg. gest. §. Dantur Inst. de Curat. ibi = Sed Curator testamentum non datur, datur tamen confirmatum Decreto Pretoris, vel Pres-*
 60 *idis =* prout etiam, licet Mater potestatem non habuerit decernendi Curatorem Magdalene
 61 filia, quam non habebat in potestate: attamen, quia illam heredem instituit, valida dicitur illius deputatio, non quia ipso jure valeat, sed quia fuit à Judice confirmata, per *Text. literalis in leg. Mater Inst. de testam. tutel. leg. Pater heredi §. de testam. tutel., leg. 2. §. 1. de confirm. Tutor., Oinet. Inst. Civil. lib. 1. tit. 13. de tutel. §. Permissum num. 20., & 11., & seqq.,*
Caspan. discept. 119. num. 4., & seqq. tom. 2.

Prout necesse potest, Matrem deputare nequivisse Curatorem prædictum, ex quo ab anno 27. ætatis ejusdem Magdalene, quod illa in talem morbum incidit, nunquam ei Curatorem petiit; quia Mater non tenebatur esse sollicita de petendo Curatore filia dementi, dum ipsa existeret, & poterat quæ bene, ac tuto prædicte tum personæ, tum rebus, atque negotiis ejus filia; atque etiam quia aderat Joannes frater natu major, qui, ut supra dictum est, tamquam legitimus Curator administrationem omnium bonorum suscepit post Jo. Baptistam Dorel, ideoque, si Mater semper excusanda est, quoties, extante legitimo, de alio Curatore filiam providere non curavit, Rot. post *Baldace. decis. rer. jud. tit. 4. de dot. cap. 20. num. 15.,* si ad eam excusandam sufficit vel sola probabilis ratio, seu iusta credulitas, quod filia Curatore, non careret, quod tali causa non tenebatur ad petendum Curatorem, *Socin. Sen. conf. 153. in fin., Socin. Juv. conf. 16. num. 14., & 15. vol. 2. Montan. de Tutor. cap. 14. num. 31., bene Gratian. discept. for. cap. 72. num. 28., 42., & seqq., Rot. cor. Seraphin. decis. 38. per tot.,* si denique ipsa tunc demum non excusatur, quando ejus vera culpa à dolo minime secunda concurreret, *Spad. conf. 305. num. 8., & seqq., Gratian. discept. for. cap. 68. num. 7., Card. de Luc. de success. disp. 29. sub num. 4., Ricc. ad Franch. decis. 167. vers. debet etiam probari quod culpa.*

Profecto non est in hypothesi, de qua agitur, imputandum Matri, cum Magdalene filia Curatorem non petierit, dum habebat fratrem, qui bona administrabat, & per quem satis eidem Magdalene consilium dicebatur; quapropter omnis cessabat culpa, & doli in Matre, quinimò iusta illi suppetebat ratio, & causa credendi, quod filia alie Curatore non indigeret, ideoque illum petere non tenebatur, ut egregie notat *Morat. respons. 82. num. 60.,* ubi = *quod hæc Mater, quæ videbat Patrum bene habere bona indivisa cum pupilla, fideliter bona administrare, habebat justum causam credendi, quod ipsi Patres tamquam Tutori legitime datus bonis administrarent, quo casu Mater excusatur =*, & sequitur *Rot. post Baldac. decis. & rer. jud. tit. 4. de dot. decis. 20. num. 15., & seqq.,* maxime vero, quia sufficit Matri, ut ab opere petendi Curatorem excusatur s. quod Proximiores cum effectu administrarent, etiam si male administrarent, quia illi non est imposita necessitas tantum suspectos postulandi Administratores legitime constitutos, ut probant *Socin. Juv. conf. 16. sub num. 32., & seqq., & per tot. lib. 2., Montan. de tut. cap. 18. num. 40., & seqq., Moratt. d. respons. 82. per tot.*

Et reverà, cum tali causa nunquam dici possit, Magdalenam remanens interdentem, utpote existentem sub oculis ejusdem Matris, & sub regimine fratris, in quibus nulla potest cadere suspicio male verationis quoad personam & bona ejusdem Magdalene, Janis semper esset quæcumque alia provisio per Matrem facienda, quæ tradita per *Decium conf. 246., Moratt. d. respons.*

spens. 82. sub num. 8., Gratian. discept. for. 72. num. 37., & 38., Magus. dec. Florent. 43. nu. 3., Rot. decif. 30. num. 34. part. 11. rec. hoc enim casu cessat ratio naturalis pietatis, in qua fundari hujusmodi petitionem, tradunt Sorcin. Jan. d. conf. 16. num. 9., & seqq. lib. 2., Montan. de Tutor. d. cap. 18. num. 18., & egregie sequitur, Baldacc. decif. rer. jud. tit. 4. de dot. decif. 20. sub num. 21. 22., & seqq.

Supposito itaque, quod Magdalena haberet jam suum Curatorem, quodque iste Curator recte fuerit in testamento deputatus à Matre, inde sequitur, quod nullo alio modo poterit iste Curator administrans, nisi ex facto Judicis, uti suspectus removeri, quo remoto, non idcirco locus erit legitimus, sed dativo, quamvis in de-
75 setum testamentarii, qui primum obtinet locum, regulariter subrogetur legitimus tamquam proximè accedens, & tunc demum admittendus fit dativus, quando deficit testamentarius, & legitimus, juxta cuicumque notum ordinem: quoniam recepta distinctio est, quod, si deficit testamentarius absque facto, & ministerio Judicis, puta morte naturali, vel civili, ita ut tutela deferatur ipso jure, est locus legitimus & non dativo: At verò, si deficit testamentarius, vel per remotionem, vel per excusationem, adeo ut Judex manus apponat, tunc non est amplius locus tutelæ legitimæ, sed dativæ, cum eo casu non deferatur ipso jure, sed facto, & ministerio Judicis, qui aditur, ut det, alium Curatorem, idemque & duo agere debet primum scilicet removeri, deinde verò de alio providere, quia ad quem pertinet destitutio, ad eundem pertinet institutio, Judicis igitur ministerio debet utrumque fieri, juxta literalem, & apertam distinctionem textus in leg. si quis sub conditione ff. de testam. tutel. ibi sciendum.
83 est enim, quomodo testamentaria tutela speratur, legitimam cessare: & si semel ad testamentarium devoluta sit tutela, deinde excusatus sit Tutor testamentarius, adhuc dicimus in locum excusati alium dandum, non ad legitimum Tutorem redire tutelam: Idem dicimus, & si fuerit remotus non & hic idcirco obit ut alius detur: quod si Tutor testamento dotus decesserit, ad legitimam tutelam redit, quia hic senatus consultum cessat = & ibi gloss., & concordat alter textus in leg. 3. si quis putat ff. de legit. tut. ibi = quæri potest, si Patruus filius sit remotus, vel excusatus, an nepoti tutela deferatur: Et Marcellus in ea sententia est, ut succedat non posse scribit: Idcirco enim obierunt ut tutela, ut alii in locum eorum dentur, non ut & successio admittatur: non tantum autem morte, verum etiam capitis diminutione successio debet in legitimam tutelam admitti, quare, si proximior capite diminutus est, qui post eum est, succedit in tutelam administratione, = & clarius etiam ibi, explicat Gloss., & ita ex mente legis originaliter distinguendo tradiderunt Bartol., & Bald. in dist. leg. si quis sub conditione n. 1., 2., & 27. ff. de testam. tutel., quos sequuti sunt ceteri repetentes ibidem, & Angel. in §. Quod autem nu. 2. & 3. lastit. de legit. arguat. tutel., Corn. conf.

175. num. 7. lib. 3., & conf. 183. num. 4. in fin. lib. 4., Ruin. conf. 125. num. 7., & seq. lib. 5., Fab. de Ann. conf. 50. per tot., & præcipue a nu. 8. usque in fin., Gattier. de tutel. part. 1. cap. 9. num. 21., & cap. 12. num. 4., Montan. de Tutor. cap. 16. nu. 8., & cap. 16. num. 24., Rota coram Corr. decif. 87. num. 1. usque ad 7., in recent. decif. 116. nu. 2. & seq. part. 4. tom. 2., decif. 123. a nu. 1. usque ad 12. part. 6., & decif. 12. a nu. 1. usque ad 6. part. 9. tom. 1.

Illic autem evidens & apertum reddi videbatur, Dom. Canonieum non posse curam Sororis fatuq. suscipere eademque illia Judice deferri nequiverit, ob impedimentum status clericali-
85 lis, qui cum à tali munere repellebat: Clerici enim non solum gaudent privilegio, ut inviti ad nullam penitus tutelam, vel curam agnosceodam cogantur, ad text. in §. Duo omneslib. Anth. de Sanctissimis Episcopis, in l. generaliter Cod. de Episcopis & Clericis, Canon. Cyprian. 21. quæst. 3., Cujac. ad lib. 7. respon. Papin. in l. penultima fort. in ff. de alim. & cib. legat., Schroder de feud. part. 10. sect. 30. nu. 27., Anton. Piagg. de Tutor., & Curator. quæst. 3. num. 1. 2. & 3., Cord. de Luca de Tutor. disc. 3. num. 21., & de feud. disc. 18., Sord. decif. 207. num. 7., cum aliis, quos cumulat Carolus de Grassi de effect. Cleric. effect. 16. num. 1., Volentes verò possint legiti-
87 gitimam tutelam subire ratione illius charitatis, quam quemlibet Christianum, ac religiosum virum erga suos sanguine conjunctos habere de-
88 bet, ut illis opem ferat Anth. Presbyteris, & ibi D. D. Cod. de Episcopis & Clericis, Bald. in leg. generaliter num. 13., & 14. Cod. de Episcopis & Clericis, Bartraud. conf. 116. num. 1. lib. 2. part. 2., Specul. in tit. de tut. §. Generaliter nu. 10., Bellet. disquis. Cleric. part. 1. tit. de disciplina. Cleric. §. 32., Schroder de feud. part. 10. sect. 30. nu. 27., Layman in Theolog. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 9. num. 4., Corol. de Grassi de effect. Cleric. dist. effect. 16. nu. 19., Antonell. de jur. & oner. Cleric. lib. 1. part. 2. cap. 25. num. 5. & 6., Golgonet. de tutel. lib. 1. tit. 4. nu. 16., Virg. decif. 151. num. 7., Sord. decif. 207. num. 22. licet de tutela etiam legitima contrarium senserint Aleat in
89 tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 18. num. 2., Thomas in tract. de muner. in §. seu sectionem, incipien. si quispiam nu. 10. pag. 276., Corol. de Grassi de effect. Cleric. dist. effect. 16. num. 19., Carreca decif. 17. num. 20., Burguin. Covacæ. decif. 19. num. 15. lib. 3., ubi, quod Ecclesiastici inhabiles etiam sunt ad tutelam legitimam, quia eadem ratio timoris distractionis à Divinis, quæ in aliis, militat etiam in istis tutelis.

Sed præterea, ne volentes quidem possunt suscipere tutelam, & curam testamentariam, vel
90 dativam, nisi obtineat Apostolicæ facultate, vel
91 nisi agatur de personis miserabilibus, cum ceteroquin eis omnino interdicta censetur, tam à jure Civili in §. Duo autem Amabiles Anth. de Sanctissimis Episcopis, ubi glossa in verb. & permittimus sic habet = sed namque potest esse testamentarius vel dativus resp. non valet a contrario &c. = & ibi gloss.

gloss. *literalis verb. Præbitero*, ita loquens = *sed* ipsi possunt esse legitimi voluntas, *sed non testamentarii vel dativi* = *Cod. de Episcopis & Clericis* 1. quam à Jure Canonico in can. *generaliter* 16. *quæst.* 1., can. *Cyprianus* 21. *quæst.* 3., & can. *perveit* *dist.* 86., ubi gloss. *verb. tutelæ*, & can. *fin. dist.* 88., ut de veriori, & magis communi testantur *Fagnan* in cap. *magistri de obligat. ad ratione* in 2. part. 1. *decretal. tom. 2. num. 8. & 9.*, & *segg.*, *specul. in tit. de tutel. §. Generaliter* *verb.* item oppositur contra *Tatorem*, *Bartol.* in *dict. §. Deo amabilem* *Auth. de sanctis. Episcopis eum. 3.*, *Cajac.* in *lib. 7. respons. Papin.* ad l. 8. de alim., & *cibor. leges. col. 310. lib. B. & C. oper. posthum. tom. 2.* ubi etiam rationem diversitatis assignat, eum Clerici possint esse Executores testamentarii non verò Tutores, vel Curatores, sic habens = Clerici igitur, *quoniam Tutores, vel Curatores esse non possunt pupillorum, vel adolescentium, licet tamen eis esse executores, & dispensatores Testamentorum ex novo. Leonis Philosophi 68.*, nimirum, quia, ut *Papinianus* ait, *veris presentem & momentaneam curam exigit, nec Clericum adstringit, & desstringit: Admodum leve & momentaneum est enim, cujus rememorandi casus sanè non videtur Testator ei quidquam reliquisse, sed tantum ele-
93*

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

le, quod a servitio Ecclesie, vel Beneficii retrahatur.

Id autem procul dubio sufficit ad hoc, ut in hypothefi iusta ratione afferi possit, quod Dominus Canonicus curam Sororis nullo pacto suscipere valet, quia, cum ipse Clericali dignitatus, qui pollet, quantum quæque habeat munus Canonicale, propter quod peculiariter additus reperitur servitio Dei, & Ecclesie, nemo non videt, quam facile ab illo distrahi possit per susceptionem dicte curæ, spectatam tum quantitate, tum qualitate Patrimonii, quod administrandum suscipere: Illud namque conspicuum, & ingens esse dicitur, ejusque magna pars consistit in negotiationibus, & mercimoniis, adeoque maximam parerem, atque sollicitudinem expoleret, illumque cogeret ad se immittendum negotiis secularibus, & consequenter ad negligendum prorsus Dei cultum, & curam Ecclesie, cui serviat, quod protectio non minus grave scandalum pareret, quam, si publice, & palam negociari, & secularia pertractare videretur, quomobrem, ne in re tam gravi, & periculosa à communiori D.D. placito recedatur, concludendum omnino videtur, Dominum Canonicum suscipere non posse curam Sororis fatum tum propter dignitatem Sacerdotii, quæ ab omni secularium rerum administratione penitus abhorret, tum propter Canonicatum, qui peculiari Dei, & Ecclesie servitium requirit.

Quoniam verò, ut supra dictum est, Papa super hujusmodi re dispensare potest, idcirco, præsupposito etiam in Dom. Canonicum impedimentum Clericatus, illud de facili superabile videbatur Brevi Apostolico, quod de stylo concedi solet, & concessum pro tutela, suffragatur etiam pro cura, & testatur *Card. de Luca de Tutor. dist. 3. num. 11.*, & de *fund. dist. 18. nu. 3.*, *Galganetti. de tutel. lib. 1. tit. 1. num. 6.*, & *lib. 3. tit. 4. num. 16.*, *Gratien. discept. forens. cap. 8. 30. nu. 1.*, & *seqq.*, *Altegrad. jan. contr. 7. num. 14.*, *Rota. decis. 116. num. 16. part. 4. rec. tom. 2.*, *decis. 352. num. 19. part. 16.*, & *decis. 377. num. 50.*, & *seqq. part. 17.*; verum, quia hujusmodi dispensatio, sive licentia concedi non solet, nisi ex causa, scilicet quando non sunt, qui ad dictam tutelam, vel curam præfici bene, & tuto possint, ut inquit *Paulus. differt. 97. num. 6. tom. 1. part. 2.*, & egregie *Rota curam Coccia. decis. 523. num. 4.*, & *seqq.*, & *decis. 116. nu. 18. part. 4. rec. tom. 2.*, neque enim sine causa recedi debet à dispositione Juris communis, ut expressè dixit *Præpositus in can. fin. in fin. dist. 80.*, & sequitur *Rota dist. decis. 523. num. 5. curam Coccia.*, binc est, quod fortasse in hypothefi neque hoc auxilio dispensationis juvari poterit Dom. Canonicus, quia probabiliter eum deficient, qui hujusmodi curæ possint aequè bene, ac tuto præfieri.

Immo verò, cum idem Dominus Canonicus nullum jus de præfenti habeat ad curam, cujus destinatio à Judicis arbitrio omnino dependet, ut supra probatum est, qui, nullâ attentâ gradus proximitatis, quemlibet sibi beneficium, dum-

modo sit idoneus, deputare potest, per ea, quæ notat *Ruin. conf. 125. num. 3. conf. similiter lib. 5.*, & in puncto tradit *Rota. decis. 116. num. 19. part. 4. recent. tom. 2.*, hinc sequitur, quod illi nullo pacto suffragari potest Pontificis dispensatio, quippe quæ nil aliud operatur, quam tollere impedimentum illud, propter quod Clericus, sive Sacerdos munus aliquo sibi delatum, & competens exercere prohibetur, minime verò jus aliquod tribuit ad munus hujusmodi, quin imò illud Supplicanti jam delatum supponit, ut patet ex formulâ supplicationis relatâ per *Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 5. cap. 4. sub nu. 10.*, & *seqq.*; Ideoque, cum in hypothefi dicti juris, sive muneris delatio verificari non possit, frustrationem prorsus redderetur Indultum ab ipsâ impetratum, quod tuoc demum illi suffragari possit, si à Judice, ad quem ex officio spectat prælatum munus conferre, in ejus personam, conferretur: etenim tali casu tota difficultas reduceretur ad impedimentum Clericatus, sive Sacerdotii, propter quod illud exercere non potest, quod impedimentum, quia sublatum remaneret per dispensationem, & gratiam Principis, utique tali casu hujusmodi gratia plenum fortiretur effectum: At verò, quia verissime non est, quod Judex curam hujusmodi conferre velit in Canonicum, quem probabiliter sciet esse talis muneris incapacem: idcirco arbitror, quod Indultum prorsus inefficax remaneat tamquam collatum in personam, quæ nullum jus ad dictam curam haberet.

Præterea, tamet si Sacerdotii, & Canonicatus dignitas Dominum Canonicum ab hoc munere non repelleret, ei tamen obici posset, quod agatur de conspicuo, & ingenti patrimonio, cujus magna pars consistit in negotiationibus, & mercimoniis, idemque Canonicus fortè in comuni vivat cum dicta ejus Sorore: in his tamen facti circumstantiis, propter periculum subtractionis, & occupationis Bonorum, quæ facile contingere poterat, trater prohibetur esse Tutor, sive Curator fratris minoris, vel Sororis, per ea, quæ docet *gloss. in Auth. minoris debitor Ord. quando Mulier tut. offic. sung. possit.*, & ibi *Barrol. num. 9.*, *Capra conf. 60. vol. 3.*, *Mercand. contr. lib. 23. cap. 46. num. 32.*, *Gratien. discept. forens. cap. 8. 30. num. 22.*, *Carol. Anton. de Luca ad vandum discept. 914. nu. 6. to. 5. fol. 186.*, *Gutierrez. de intel. part. 1. cap. 20. num. 5.*, *Orsili. ad Affili. decis. 360. num. 4.*, *Vincent. de Franch. decis. 404. per tot.*, ubi post latè discussam materiam, & post relatâ varias DD. distinctiones concludit tandem *sub nu. 6. in fin.*, quod, cum major pars patrimonii communis consisteret in negotiationibus, & de facili posset fieri subtractio, & occupatio, idcirco confirmatum fuit Decretum Magn. Cur. Vicar., per quod fuerat denegata fratri majori tutela Minoris, & post eum sequuntur omnes Addeotes, præcipue verò *Carol. Anton. de Luc. sub nu. 2.*

Non prætermittendo denique, quod contra ipsum Dominum Canonicum urget regula *textus in leg. scire oportet 21. §. Eos ff. de tutor.*, &

D d d Curat.

De Contract.

- 131 *Caras. das. ab his*, per quam volentes, affectantes, & petentes reiciuntur à tutela, vel cura, *Cravett. conf. 18. nu. 19. Montan. de Tutor. cap. 36. reg. 1. sub num. 12. Capon. difcept. for. 119. num. 15. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 1. nu. 8. & 9. Gobb. confil. decif. 73. num. 4. Rub. in annot. ad decif. 334. num. 42. part. 9. rec. tom. 1. Rota coram Carr. decif. 87. num. 16. Et cor. Pat. decif. 1084. num. 9.*

Expeditus à primo Dubio, progredior ad secundum, in quo quaeritur = *An Dorel Junior teneatur reddere rationem Magdalene, sicut ejus Curator ex persona propria, vel saltem uti heredi Matris Tutricis, & Curatricis?* Poterò examinem hujus Dubii superius primà facie videri posse, quia jam Dorel Senior, & Patruus rationes reddidit Antonetæ Tutrici, & Curatrici, quæ ipsum Actorem constituit, & ab ea

- 132 amplissimam liberationem reportavit: Unde frustra quaeri videtur, an Dorel Junior teneatur reddere rationes, si eadem jam reddita fuerint per ejus Patruum, qui administravit; & ad summum difficultas restringi posset ad Dubium, quod tertio & ultimo loco examinandum proponitur, utrum scilicet rationes fuerint bene redditæ necne? aut enim constat, illas fuisse benè redditas, & cessat procul dubio omnis quaestio super nova redditione rationis, quam certum, & indubitatum est non habere amplius locum, ubi semel benè reddita fuit, aut verò

- 134 constat de errore, itaut eadem ratio bene reddita dici nequeat, & tunc citrà difficultatem iterum reddenda est, juxta firmissimas, & immotas Juris regulas infra suo loco exponendas; Verum, quia tali casu, omnino, si ratio iterum reddenda esset, dictus Dorel Junior prætendere

- 135 posset, se tamquam heredem Patruus Actoris ab Antonetta Tutrice deputati nullo pacto teneri reddere rationem Magdalene, eo sub obtentu, quia scilicet Minister, & Factor, qui pro Tutore res pupillares administrat, tenetur solum reddere rationem Tutori, & non Pupillo, ad tradita per Gratian. difcept. 395. nu. 7. & seqq. & num. 13. Eschobar. de ratioc. part. 1. cap. 39. nu. 16. Rota coram Covellar. decif. 98. num. 6. cor. Merlis. decif. 473. num. 10. cor. Pontinger. decif. 361. num. 1. & 2. post Novar. in comment. in summ. Bull. decif. 7. nu. 4. in recent. decif. 355. sub num. 4. vers. in quo quidem, & decif. 440. nu. 8. vers. quia Tutor part. 1. decif. 349. nu. 4. part. 15. & decif. 41. num. 3. inter impress. ad ornat. Card. de Luca de donat. tom. 7. actio enim com-

- 136 petit contra eum, qui principaliter negotia gessit, & cum quo contractum fuit, non adversus substitutum, ut in proposito considerat Gratian. difcept. forens. cap. 395. num. 16. Tutor verò postea tenetur erga pupillum, favore cujus habet etiam Bona obligata pro gestis ab istis Actoribus, & factoribus, *Corn. in leg. propterandam s. fin. nu. 2. vers. stem nota textum in fine. Merlis. de pignor. lib. 3. tit. 1. part. 2. num. 48.* & pro

- 138 illis Pupillo tenetur, non secus, ac quilibet alius tenetur de facto substituti à se electi, *Gratian.*

diff. difcept. 395. nu. 16. Munoz. de ratioc. cap. 3. nu. 30. & 11. Merlis. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 2. num. 49. R. d. in rec. decif. 440. num. 8. part. 1. & decif. 421. num. 1. & seqq. part. 3. Idcirco non abs re erit hujus secundi Dubii disputationem assumere, ut perpicuus fiat sensus, & veritas suprà posite conclusionis, & simul appareat, an verè Dorel Junior teneretur solum reddere rationem Tutrici, minime verò Magdalene, vel potius teneatur etiam ipsi Magdalene, ex persona propria, aut tamquam heredi Matris Tutricis, & Curatricis.

Id verò ut facilius perspicui possit, inspicendum prius est, an Actor habeat tacite hypothecata Bona favore Pupilli, vel Minoris, quam quaestionem DD. confundunt cum alia, an Actor teneatur reddere rationem Pupilli; & io illa quidem pro affirmativa allegat Bartol. in leg. Actor. g. num. 7. ff. rem ratam haberi, *Corn. in l. propterandam s. ult. vers. item nota Cod. de Judic. Neguson. de pignor. part. 2. mem. 4. num. 9. Guttier. de tutel. cap. 16. nu. 15.* & pro negativa *Bald. in leg. propterandam 12. §. si verò num. 2. vers. secundò colligo de Judic. & ibi etiam Alex. num. 4.* Pù concordia verò distinguit *Munoz. de Eschobar. de ratioc. cap. 39. nu. 16.* quod si Actor sit constitutus ad instantiam Minoris, & pro eo, tunc habet tacitam hypothecam in suis bonis favore ejusdem Minoris; At, si fuerit constitutus intuitu Tutoris, in hoc casu solus Tutor habet personalem contrà bujusmodi Actorem, & ejus Bona, ex mente Bartol. in *diff. leg. Actor. g. num. 7. ff. rem ratam haberi. Jofeph. in leg. propterandam s. finali nu. 4. & 5. Cod. de Judic. Angel. in §. Prætoris nu. 4. infl. de except. & §. finali. num. 7. infl. de Corat. & haec distinctionem ita videntur Merlis. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 2. num. 47. Pacific. de solv. interd. infp. 3. cap. 4. num. 505. Jofeph. Ludov. dec. Perus. 4. nu. 2. & seqq. ubi idcirco dicit, Actorem teneri ad reddendam rationem Pupilli, quia non probatur fuisse constitutum à Tutore.*

Verumtamen de veritate secunda partis allegata distinctionis valde dubitari contingit: omnes enim ferè DD., qui pro ea asseruunt (excepto *Munoz. de ratioc. Merlis. de pignor. & Jofeph. Ludovic. diff. decif. Perus. 4.*) contrarium expresse firmant, ac verius potest videri, quod, etiam si Actor sit constitutus intuitu Tutoris, vel Curatoris, adhuc ejus Bona sint hypothecata favore Pupilli pro redditione rationis; siquidem, ut benè observat *Mantic. de tacit. & Ambig. lib. 1. tit. 16. num. 17.* deputatus Actoris, & gestio, sive administratio ab eo facta efficit quidem, quod Bona illius, qui officium gessit intuitu Pupilli multo magis obligata sint; At ex eo, quod officium gerat contemplatione Tutoris, vel Curatoris, non idcirco ejus Bona eximentur à tacita hypotheca, cui subiacentur Bona ipsius Tutoris, & Curatoris; & autem cum docuit Bartolus frustra in contrarium allegatus in *d. l. Actor. g. n. ff. rem ratam haberi. ita loquens = Quæritur, utrum Bona ipsius Acto-*

Aktoris fuit obligata Pupillo pro administratione respond. *quidem est constitutus à Tutore tunc ipse gerit contemplatione Tutoris, non Pupilli, dicitur. Cod. de Actor. a Tutor. dan. & argum. leg. mandasti supra de neg. gest. id est bona tunc essent tacite obligata, sicut bona Tutoris, ut Cod. de administratione tutor. leg. p. officio &c. & Bartol. communiter sequuntur omnes ut notat Jafon. in leg. properandum §. final. Cod. de judic. Negeslan. de pignor. part. 2. membr. 4. num. 9. ibi = quartum amplius etiam in Bonis Actorum datorum a Tutoribus, vel Curatoribus, quia eorum Bona sunt obligata, sicut Bona Tutorum, & Curatorum = Guttier. de tutel. & cur. lib. 2. cap. 16. num. 15. ibi = amplius, ut procedat etiam in Actoribus datis ab ipsa Tutoribus, vel Curatoribus &c. = Gulgoet. de tutel. lib. 2. tit. 37. num. 15. Montan. de tutor. cap. 31. efficit. 2. num. 16. vers. quartum amplius, Actoris de privileg. credit. reg. 3. ampliat. 1. nu. 21. Pasch. de Salvoan. interdict. in §. 3. cap. 4. num. 505. ubi contrarium dicit, si fuerint dati à Judice, & idem dicit etiam Moutic. de tacit. dict. lib. 11. tit. 16. num. 17. Rodrig. de concurs. credit. pers. 2. art. 4. num. 24. & seq. Rosignol. in prax. Theologic. legal. tom. 2. contr. 1. v. prout. 4. sub num. 4. vers. item ad bona Actorum, qui dati fuerint ab ipsa Tutoribus &c. & in tract. de Tutor. & Curat. part. 2. prout. 3. num. 5. & 6. ubi etiam rationem diversitatis explicat post Barbat. lib. 3. cons. 92. num. 6. & Angel. in leg. 2. ff. de Curat. bon. daud. = Licet ex rationis identitate dari hypothecariam in bonis Actoris dati à Judice, putet ipse Rosignol. ibidem; ex quibus patet, nullam aliam constituit differentiam à Doctores inter dictos Actores, quam inter illos datos à Judice, & alios datos ab ipsis Tutoribus, istos indifferenter subijciendo hypothecæ favore Pupilli si deoque rejiciendo videtur Eftobar. & alii duo supra allegati, qui in pravam sententiam detorqueant Bartolum, alioque ab ipsis relatos contrarium expresse firmantes.*

At in nostro casu utraque dictarum opinionum verior sit, & utram eorum sequamur, Dominus Dorel Junior teneatur, reddere rationem Magdalenz, videlicet vel ex personâ propriâ, vel tamquam heredi Matris Tutricis; si eorum sequenda sit opinio eorum, qui volunt, Actorem intuitu Tutoris constitutum non habere hypothecam Bona pro redditione rationis Pupillo, sed Tutori dumtaxat, cujus intuitu fuit constitutus, procul dubio dicendum est, præstatum Dorel Jun. non teneri reddere rationem Magdalenz ex personâ propriâ, quia videtur, ejus Patrum Actorem fuisse constitutum à Tutrice, & ejus intuitu, non autem ipsius Magdalenz; & in hoc sensu procedunt Auditoritates supra relatæ firmantes, quod Minister & factor, qui pro Tutore res pupillares administrat, teneat solum reddere rationem Tutori, & ite postea teneatur ergâ pupillum; omnes quippe vel loquuntur in casu, quo Actor, sive Minister fuerit deputatus à Tutore, sive ejus intuitu; vel dicant, quod Actor non teneatur Pupillo actione tutelæ, hoc tamen non efficit, De Contract.

quin teneri possit aliâ actione, proæ de facto teneatur actione negotiorum gestorum, ad Textum expressum in l. 4. Cod. de neg. gest., ubi sic disponitur = qui pupilla negotia Tutoris mandato suscepit, pro Tutore negotia non videtur gessisse, sed negotiorum gestorum actione pupilla tenebitur = & ibi glossa. in figurat. casus sic ait = mandato Tutoris negotia pupilli gessisse, an ei pro tutela actione teneatur, queritur? & resp., quod non, sed negotiorum gestorum, quia non et Tutor gessisse, & Tutori mandanti teneris, & ipse tibi contraria, & tibi pupillus negotiorum gestorum ad repetendum, si quid impendisti = & hanc legem ita summat Alex. = Gerens negotia pupilla mandato Tutoris, teneatur pupilla actione negotiorum gestorum, non autem actione tutelæ =

Ex hoc verò, quod d. Dorel Junior non teneatur reddere rationem Magdalenz ex personâ propriâ, non sequitur, quod illi nullo alio modo teneatur, cum enim ipsa sit heres Matris Tutricis, profecto nullatenus effugere poterit, quin saltem ei, urgente prædictâ qualitate hereditariâ, rationem reddere teneatur, tametî virtute jurium hereditarium Matris, quæ in Magdalenzam per additionem, sive acceptationem hereditatis transfusa fuerunt, ipsa dicitur hodie in totum representare Matrem Tutricem, & Curatricem, cum qua censetur una, & eadem persona Cyriac. contr. 275. num. 2. tom. 2. Sord. de alim. tit. 2. quæst. 41. num. 114. & decif. 210. num. 9. & decif. 315. num. 12. Confal. decif. 45. num. 4. Barz. decif. 64. num. 10. Rota coram Cuccia. decif. 59. num. 2. coram Merlia. decif. 503. num. 3. tom. 1. apud Puffb. de subast. decif. 136. num. 16. in addit. & decif. 143. ex num. 16. part. 10. rec. = procul dubio Dorel Jun. illi uti Matrem representanti rationem reddere tenebitur, quemadmodum eam reddere tenebatur eidem Matri Tutrici, & Curatrici, juxta Auditoritates supra relatas in §. expeditus primo dubio =

Neque Magdalenz uti heredi Matris obtinere potest liberatio ab illa facta, ex regula, quod heredi obtinet factum defuncti sui Authoris, quod impugnare non valet; regula namque isthæc non procedit quando factum, quod ipsemet Detentus impugnare poterat, ut docet Decian. conf. 10. num. 94. & 95. tom. 2. Sord. conf. 136. num. 7. Palm. conf. 1. nu. 7. Cypic. latr. consult. 113. num. 24. & 26. V. eod. consult. 95. num. 34. Gomez. de Sylo. in tract. quando licet heredi. occurr. contra factum defuncti. cap. 16. per totum. Rota coram Merlia. decif. 535. num. 1. Ideoque, si dicta liberatio non obtinuit Antoeette Matri, quæ, constituto de errore, poterat Actorem convenire pro nova redditione rationis, ad tradita per Roland. conf. 49. num. 62. usque ad 66. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 761. num. 4. Munoz. de ratione administr. cap. 4. num. 4. usque ad 30. cap. 5. num. 10. & cap. 40. num. 13. usque ad 17. Thefan. decif. 71. nu. 6. & 7. multo minus obtineat poterit Magdalenz filiz, & heredi, qui etiam ex personâ propriâ præjudicium nullum inferre valebat confessio, & liberatio facta à Tutri-

ces, per ea, quæ notant Bald. in l. 1. num. 2. Cod. § adversus solut., Hyppol. singul. 646. num. 4. quem refert, & sequitur Bec. de decim. Tutor. cap. 2. num. 161., Gattier. de intel. part. 3. cap. 1. num. 122., ubi in similibus terminis, quod confessio fecunda Tutoris, quæ ratio primi sit bene reddita, non nocet pupillo, si tamen effect male reddita, & ratio iterum corrigenda esset =

- At, si procedendum sit cum opinione illa, quæ ceteroquin verior videtur, quæ scilicet traditur, quod Actor sive sit constitutus intuitu Tutoris, sive intuitu Pupilli, semper habet tacitè hypothecata bona pro redditione rationis favore ejusdem Pupilli: tunc certè in dubium revocari nequit, quin Dorel Junior teneatur reddere rationem Magdalene etiam ex personâ propriâ, quamvis ejus Patruus fuerit constitutus Actor ab Antonetta Matre Tutricæ, & Curatrice, & ejus intuitu, non autem Magdalene: quod sane confirmatur ex eo, quod Pupilli habet privilegium, ut præferantur ceteris Creditoribus in bonis non tantum veri Tutoris, sed etiam ejus, qui pro Tutore rem gerit, per text. in leg. dabimus §. 1. cum gloss. ff. de priv. cred. ibi = si quis cum Tutor non esset pro Tutore negotia gesserit, privilegium locum esse, manifestum est, leg. fin. ff. de tutel. & rat. distrah. ibi non solum tutela privilegium datur in bonis Tutoris, sed etiam ejus, qui pro tutela negotiorum gesserit =, & leg. in negativum ff. de privileg. cre. ibi = ibi debet bonis ejus venditis privilegium Pupilli conservari =, & tenet Accurs. in gloss. fin. l. p. o. officio Cod. de administrat. Tutor. ubi communiter DD., & communem dicit Rip. in dicit. leg. dabimus §. si quis cum tutor num. 9., & sequatur Negusan. de pignor. part. 2. mem. 4. num. 7., Sord. de aliment. art. ultim. quæst. 44. num. 6., Meyer. de priv. cred. lib. 2. tit. 7. num. 12., Gregor. Lopez in gloss. verb. de los guardadores l. 23. tit. 13. part. 5., Gattier. de tut. part. 2. cap. 16. num. 13., Rodríguez de concur. part. 1. art. 4. num. 22., Fagnon de just. lib. 7. cap. 4. num. 2., Anton. Fab. in suo Cod. lib. 3. tit. 7. definit. 2., Thomas de tutor. tit. 38. cap. 1. num. 6., Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 16. num. 8., Accurs. de priv. cred. reg. 3. ampl. 1. num. 1. & seq., Capic. decif. 129. un. 3., Rot. decif. 114. un. 1. part. 1. divers., & dec. 360. num. 1. part. 4.

- Et clarius in proposito comprobatur text. in dicit. leg. 4. Cod. de neg. gest. & ibi gloss., & Alex. Fur. pro alleg., quo textu expresse deciditur, quod, si mandato Tutoris negotia pupilli gerit, licet actione pro tutela eidem Pupillo non teneatur, teneatur tamen actione negotiorum gestorum = Unde optimo jure ad rem nostram interri posse videtur, quod, si Magdalena convenire potest illum, qui de mandato Tutricæ sua bona administravit, uti suorum negotiorum gestorem: Profectò, sicuti quilibet negotiorum gestor teneatur ei, cujus bona administravit, reddere rationem, l. 1. §. officio, & ibi Bald. ff. de tutor. l. 1. §. iterum coram, & §. Si Decuriones ff. quod cuiusque Viro. num., Barb. conf. ult. lib. 3., Aymon. conf. 218. lib. 1., Roland. conf. 49. per t. l. lib. 1.,

Gratian. discept. for. cap. 760. un. 1. & 2., Fessiof. in trait. de assim., & collect. cap. 1. tit. de offic. execut. num. 49. tom. 12., Montan. de tutor. cap. 38. num. 26., Escobar. de ratioc. cap. 3. num. 3., Altruch. de Arbitr. lib. 3. cent. 3. cas. 209., Magou. decif. flor. 42. num. 1. & 2., Rota coram Coccin. decif. 242. un. 11. & 15., in rec. decif. 377. num. 3., & decif. 522. num. 3., & 4. part. 1., & decif. 34. num. 13. inter. impress. ad ornat. Gard. de Luc. in Mantia. tom. 15., ita quoque pari ratione Dorel Junior eam reddere tenebitur Magdalene tamquam heres illius, qui bona ejusdem Magdalene de mandato Tutricæ administravit, ad text. in dicit. leg. heredes ff. de reg. jur. l. 3. §. hoc actio ff. de neg. gest. l. 1. tutela, & l. omnes Tutores Cod. Arbitr. tutel. l. 3. Cod. de hered. act. Dec. cons. 110. num. 7. post sac. Roman. conf. 413. num. 1. & 2. & seqq., Gratian. discept. for. cap. 760. num. 3., Mauv. de ratioc. administr. cap. 3. in fin., Boer. decif. 159. num. 1., Rot. Janen. decif. 20., & decif. 201. num. 2., Ludovic. decif. Perusin. 4. num. 3., Magou. decif. Flor. 42. num. 3., Rota coram Montaned. decif. 902. un. 1. & 2., cor. Daron. Jan. decif. 36. num. 3.

Ex his itaque concludendum est, quod Dorel Junior teneatur procul dubio rationem reddere Magdalene aut ex personâ propriâ, aut ex personâ Matris Tutricæ, quam ipsa, uti heres representat, & sic e converso, quod Magdalena agere potest contra Dorel Juniores pro nova redditione rationis, sive nomine, ac titulo hereditario Matris, sive nomine proprio, & quidem eo certius, quia expositi Juris est, illum pari posse nedum ab eo, qui Administratorem deputavit, verum etiam ab eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, ut ibi gloss. in leg. si creditor §. Dabunt ff. mandati, Rota coram Seraphin. decif. 450. num. 7., & decif. 993. num. 1., coram Coccin. decif. 382. un. 1. & 2., epud cens. de cens. decif. 178. num. 6., in rec. de f. 2. num. 1. part. 2.

Reliquum est, ut agam de tertio, & ultimo Dubio, quo quaeritur = An D. Magdalena obisset redditio rationis jam facta ejus Matris, & liberatio obtenta = affirmativè respondendum videbatur, ex nota juris regula quod ratio semel reddita, amplius reddi non debet, quodque compellendi non sunt heredes, & successores ad novam redditionem rationis jam ab eorum auctore factam, juxta Text. in leg. semel Cod. de apoc. publ. lib. 10., R. P. D. Ansfeld. de commerc. & Mercat. disc. 30. un. 11., Casfeld. consil. 151. un. 12. tom. 2., Posib. dec. Bon. 30. un. 19., Rota coram Cavalier. decif. 325. num. 1., coram Cer. de f. 1. num. 3. & seqq., coram Ottobon. decif. 5. num. 1., in rec. decif. 188. num. 6. & 7. part. 2., decif. 322. num. 14. & 15. part. 9. tom. 2., decif. 111. num. 1. part. 18. tom. 1., & decif. 356. num. 2. & 3. part. 19., In Imolen. pecuniaria 29. Aprilis 1699. §. Injunctio autem coram Cord. Caprara, in Ariminen. Mantentionis, & redditionis rationis 17. Martii 1706. §. Minime coram Rño Molinet, & prius dictum fuit in Florentina redditionis rationis super referat. 22. Junii 1705. §. Et cetera

148

149

150

151

152

et cetera

enim cum Artemisia coram Illustrissimo Scoto Al-
ma Urb. Guber.

153 Præsertim verò, quia ratio solemniter red-
dita reperitur, cum presentia nempe, & assen-
sientia legitimi Mundualdi, & disponentis ratio-
nibus, atque examinatis libris tutelariis, &
denique cum solutione reliquarum, ex quibus
exclusa remanet quæcumque suspicio læsionis,
ac fraudis, & omnia ritè, & rectè gesta præ-
sumuntur, *Rota post Mazon. de ratione. decis. 1. nu.*
3. & 4. in rec. decis. 128. nu. 4. & 5. & 6. part.
10. & decis. 256. num. 2. & 3. part. 19. decis.
43. num. 6. inter impressa ad Ernst. Card. de Luc.
de donat. empt. &c. in dicta Imolen. pecuniaria 29.
Aprilis 1699. S. Attente præsertim coram Card.
Caprara, & in dicta. Faventina redditiois ratio-
nis super reservat. 22. Junii 1705. S. Etenim cor.
Illustrissimo Scoto.

Et sane, si ad hunc effectum sufficit sola
154 presentia, & auctoritas Proximiorum à Statu-
to requisitorum, ut bene animadvertit Bel-
lon. conf. 21. num. 7. & seqq., *Rota coram Ma-*
goned. decis. 37. num. 3. & 4. in rec. decis. 128.
num. 4. cum tribus seqq. part. 10. & decis. 256.
num. 2. & 3. part. 19. & in Romana pecuniaria.
24. Januarii 1647. S. Concurrit versatissimo præ-
sertim coram Card. Ciccia, quanto majorem fol-
155 lemitatem, in nostra hypothesi huic actui tri-
buerit assentientia talis Proximioris, qualis erat
Dominus Canonicus Ducollo, qui ratione su-
perintendentie, & Adlocut., quæ ipse quoque
156 decoratus fuit, præfatus debet de rebus ad tu-
telam, & administrationem pertinentibus bene
informatus, & ergà pupillos ob consanguinita-
tem propensius, ut ait *Rota decis. 47. num. 10.*
& decis. 301. sub num. 1. S. Urgentissima, & seqq.
part. 18. recent., in Romana fidei 8. Februarii
1683. S. Ex circumstantiis, & 31. Januarii 1684.
S. Admiratione ad med. coram bon. mem. R. u-
ditio.

Neque dictus Dominus Canonicus Ducollo di-
158 cti potest incapax ad autorizandam personam
159 Tutricis eo, quod suspectus censendus erit tam-
quam unus ex Actoribus à dicta Tutrice depu-
tatis: nam, omnino, quod ipse se abstinentis ab
160 injuncto munere, aliqua tantum particula-
ria negotia gessit, & proinde liberatur qualibet
suspicio, que confluxere potuisset ex ejus inte-
161 resse, quia, hoc deficiente, tamquam cessante
causa, cessat qualibet suspicio, immò verò,
162 cum ipsi esset conjunctus, potius urget præ-
sumptio, quod utilis pro illis facere non omi-
serit, ut in simili advertit *Rota in Faventina.*
redditiois rationis super reservat. 22. Junii
1705. S. Nullatenus pariter coram Illustrissimo
Scoto.

Difficultas præterea cessat, quia in actui de
quo agitur, necessaria non videbatur presentia
legitimi Mundualdi ad formam legis municipa-
163 lis Siciliæ comprehendens etiam Insulam Me-
164 litæ, cum hujusmodi statuta locum sibi non
vindictent in calibus, in quibus ipso jure sequi-
tur liberatio, utpotè que provenire dicitur à
155 Lege, quando agitur de liberando Debitore fol-

vente, qui ab ipsa lege liberatur, *Alex. conf. 21. s.*
num. 6. lib. 6. & Aymon. conf. 215. num. 5. & Soc-
cin. conf. 80. num. 25. col. penult. post med. lib. 4.
Bertozzi. de clasul. gloss. 19. clasul. 7. num. 14.
Gratian. discept. sur. cap. 96. 2. num. 13. & seqq.
Race. disp. jur. fel. cap. 182. num. 31. tem. 2. 1
ideoque, cum actus liberationis factus à Tutrice,
postquam receperat redditionem rationis, &
reliquatum, fuerit omnino necessarius, ad quem
mulier recipiens cogi poterat, jure meritoque
sub dicta lege municipali non comprehenditur,
167 *Jafon. in l. si natus S. Paulum num. 26. ff. de pactis.*
Gubr. conf. 20. num. 43. & 50. lib. 2. Roman.
conf. 194 per tot., Tiraguel. de leg. consub. gloss. 8.
num. 137. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 328. nu.
196. Pic. ad Stat. Urb. lib. 1. gloss. 7. num. 21. 3.
& gloss. 9. num. 1. & duob. seqq. Rot. post eandem
decis. 76. num. 2. cor. Pat. decis. 105. n. 3.
lib. 1. & decis. 152. num. 3. lib. 3. in rec. decis.
545. num. 4. vers. tam etiam quis fuit ex causis ne-
cessariis part. 1. decis. 129. num. 1. part. 16. &
prius decis. 241. num. 13. part. 7. cor. Seraphin.
decis. 1133. num. 2. & optimè in Romana fidei-
dia 8. Febr. 1683. S. Parum relevante, & 31. Janu-
arii 1684. S. Admiratione cor. bon. mem.
Rondino.

Potiori verò jure videbatur, compelli non
posse Dorel juniorem ad iterum reddendam ra-
tionem, quia in instrumentum solidationis com-
putorum Tutricis ejus Patrum absolvit, & li-
168 berravit cum juramento, & cum amplissimis
cautionibus, ac cum pacto de nunquam petendo,
nec contraveniendo ex quocunque capite, ex
quo sequitur, ut ulterius non debeat permitti
computi revisio, vel retractatio, tamen de erro-
re constaret, juxta optimam *Gloss. in l. 3. §. 1.*
verb. liberationem ff. de contr. & uti. off. tutel.
Sabell. resol. 94. num. 3. & 1. optimè Postb. de-
ces. Bonon. 30. 2. num. 31. aff. ad 40. Beltramin.
ad Gregor. decis. 536. num. 3. & 4. R. d. decis. 18.
num. 3. post Estor. de ratione, cor. Circular. de-
ces. 225. num. 2. cor. Cero decis. 1. num. 1. &
seqq., cor. Ottob. decis. 5. num. 2. & decis. 256.
num. 2. & 3. par. 19. recent., in dicta Imolen. Pe-
cuniaria §. Sed cessat cor. Caprara.

Maximè, quia in quietactia expressum fuit
169 pactum cautionis, & annulationis Scripturaru-
rum, quo inspecto, nec heredes, nec ipse Actor
170 tenebatur conservare amplius, & exhibere li-
bros, & scripturas concernentes tutelam, Bal-
duccius ad *Ramon. in observ. ad conf. 80. num. 63.*
& 64. tom. 3. pag. mibi 343., ubi subdit, ita fuisse
judicatum, *R. P. D. Masseria de jur. legat.*
Amil. lib. 1. cap. 55. num. 34. & seqq., Ramon.
decis. 85. num. 134. pag. mibi 376. tom. 4., tan-
diu enim durat obligatio conservandi libros, &
scripturas, quamdiu durat obligatio reddendi
rationem, ideoque, illa terminata per solemne
instrumentum etiam cum cautione laborum, &
scripturarum, cessat etiam obligatio conser-
vandi amplius eisdem libros, & scripturas, ut
latè probat *R. P. D. Masser. de jur. legat., Amil.*
d. lib. 1. cap. 55. num. 34. & seqq., qui proinde
172 libeli, & scripturæ in talibus tacti circumstantiis præ-

- presumunt dimitti, & consignati Tutrici, sive Pupillis, *Andreas Censal. decif. Lucenf. 60. num. 30. Autoueli. de temp. legal. lib. 2. cap. 77. num. 9. Mell. observ. 110. num. 8. Rot. decif. 113. num. 3. & 4. & decif. 143. num. 1. & seq. part. 4. tom. 2. rec. cum, ipfis non restitutis, ratio dici non possit iustitiam redditam, ut probat *Textus in l. cum servus 31. in fin. ff. de condit. & demonstr. in Ruland. conf. 49. num. 37. lib. 1. Ros. cor. Cels. decif. 188. num. 6. vel saltem verisimile est, quod post factam transactionem tanto temporis spatio neglexerint heredes illas custodire, & conservare, ut notat *Ursus. de transact. quest. 92. num. 43. & 44. & seq.***
- 175 Coadjuvatur insuper legalitas redditionis rationis ex qualitate Actoris, ille namque erat sanguine conjunctus, & munus huiusmodi non affectavit, nec illam administravit recepto salario, sed ad tale officium nominatus fuit a Tutrice, illudque gratis exercuit, quibus concurrentibus, non esse rigide procedendum in redditione rationis, sed de bono, & aequo, ac temperato juris rigore illam explendam esse, firmat *Cord. de Loe. de Tutor. disc. 7. num. 12. & distinguendo inter extraneum, & sanguine conjunctum, latè prosequuntur Ursus. consil. 15. num. 17. & 18. Monan. de tutor. & cur. cap. 32. effil. 5. reg. 8. num. 54. Menoch. de arbit. ref. 309. num. 34. lib. 2. Monach. decif. Bonon. 48. num. 4. & 5. Pessl. decif. Bonon. 30. num. 37. Rota in Faventina redditionis rationis super reservatis 22. Junii 1705. S. Ceterum quomodo cor. Rito Scotta. & in eadem Faventina redditionis rationis 27. Junii 1707. S. Et excoffivatur cor. bon. mem. Cusfarello, ubi, quod ad Conjugum non ita strictè exigenda est ratio, sicut ab extraneis, sed satis est, quod generaliter ostendatur, quantum in familia, & aliis sumptibus verisimiliter potius expendi etc. =*
- 178 Et denique his omnibus additur longissima observantia 50. & ultra annorum a die, quo stipulatum fuit instrumentum redditionis rationis, ac solidationis usque ad introductionem, huius litis, quo intermedio tempore non solum nomine Magdalene nulla illata fuit molestia, neque illa allegata fraus, vel lesio, nisi post obitum Matris Tutricis de omnibus informatæ, ac Canonici Ducollis, quodque magis est, post mortem ejusdem Dorel senioris Actoris bene instructi, istiusmodi actio promota fuit contra heredem de omnibus inscium, ne videlicet posset necessariis notitiis, & documentis se tucri, cui propterea assistere videtur illa, æqui, bonique ratio considerata, per Rotam in Eugubina tutela 11. Martii 1699. cor. Edo Priolo in fine principii, confirmat. 20. Maii 1700. cor. R. P. D. Lauretta, quæ edocemur, quod non minus iudicis officium est Pupillorum iura defendere, quam Tutorum involuntatis consulere, ne terreantur à tam pio, & Republicæ necessario officio, & maxime, quando post lapsum diuturni temporis agitur, contra heredes non informatos, ut iustitiam saltem Tutoris, prout hic etc. = & repetit eadem Ro-
- ta in Faventina redditionis rationis 27. Junii 1707. S. Nec aliquis error cor. bon. mem. Cusfarello.
- Rectè igitur talem circumstantiam dilatactionis post mortem Informatorum in his terminis maximi faciunt Socini. seu. conf. 92. n. 1. lib. 4. Paris. mss. 19. num. 1. lib. 1. Alend. contr. jur. lib. 3. cap. 46. num. 61. & seqq. Cyriac. contrav. 280. num. 9. Palm. nep. alleg. 357. num. 26. tom. 4. Minz. de ratior. cap. 37. n. 6. & sepe animadvertit Rota, & signanter coram Millin. decif. 344. num. 3. in rec. decif. 128. n. 8. & 9. part. 10. in Cefenaten. redditionis rationis 6. Aprilis 1696. S. Verum talia cor. Edo Priolo, in Romana, seu Neapolitana redditionis rationis 26. Aprilis 1697. S. fin. cor. bon. mem. Ursus, & in ejusdem C. affirmatoria 5. Martii 1700. S. Accedit cor. clar. mem. Cord. Caprara, in Imolen. pæcuniaris 29. Aprilis 1699. S. Quoniam ultra cor. eodem, & in Faventina redditionis rationis super reservatis 21. Junii 1705. S. Minus obstat coram Rito Scotta.
- Prout etiam longum temporis lapsum, in his eisdem terminis pro legalitate, & validitate administrationis, ac redditionis rationis presumenda, considerat Rot. in dict. Cefenaten. redditionis rationis 6. Aprilis 1696. S. Verum talia cor. Edo D. Cord. Priolo, in Romana, seu Neapolitana redditionis rationis 27. Aprilis 1707. S. fin. cor. bon. mem. Ursus, & in dicta Eugubina tutela 11. Martii 1699. ante S. Primum cor. Edo Priolo, & 10. Maii 1700. sub S. fin. cor. R. P. D. Lauretta, ubi concludit, quod magnus rigor videretur post adeo longum temporis intervallum in re tam intricata antiquas paginas minutatim revolvare, & in Faventina redditionis rationis 27. Junii 1707. S. Accedente potissimum cor. bo. mem. Cusfarello.
- Immo, si aliqui ponant digni videntur, qui diu conticuerunt, cum rem gravem haberent, quam dicerent, ut ait *Textus in l. si quis 6. ff. de pen. ibi = magisque esse ponendus, qui tandi conticuerunt =* nulla profecto æqui, bonique ratio finit, quod nova redditio rationis concedatur ei, qui eam petere tandi distulit, sed is in ponam, adeo longe reticentia non debet audiri, illi obijciendo verba illa per modum rationis expressa in cap. prim. de frigid. & molest. ibi = *quia si reclamare voluit, cor tandi tacuit =* nec enim tam magna res tanto tempore, quin immo totius cursu vitæ reticere debuit, ut rectè subijungit præcitatæ *Textus in l. si quis ff. de pen. ibi = nec enim debebat tam magnam rem tandi reticere =*
- Quæ sanè diuturna observantia, licet non sit arcta ad præscribendum, ex animadvertitis per Rot. in Faventina redditionis rationis 20. Martii 1705. S. Non obstat, & seq. cor. Illio Scotta, & iterum in eadem Faventina redditionis rationis super reservatis 22. Junii ejusdem anni S. Ceterum cor. eodem, tamen plurimum attendi debet ad excludendas prætextas nullitates, fraudem, & collusionem, præsertim cum allegentur contra heredem Actoris, ut in non dissimilibus circumstantiis respondit Rota in Romana tutela 8. Fe-

8. Febr. 1683. *S. Sed quotenus*, & *seqq.*, & 31. *Joan. 1684. S. Animadvertebant*, & *seqq.* cor. bon. mem. *Rondinio*, & *in dicta Foventina redditionis rationis super referatis* 22. *Maii* 1705. *S. Ceterum coram Illmo Sento* & coadjuvatis aliis argumentis, & circumstantiis, ut ad rem admonet *Rot.* *in dicta Romana falcidia* 31. *Januarii* 1684. *S. Ea bit cor. bon. mem. Rondinio*.

Hæc sunt præcipua rationum momenta, quæ præ D. Joan. Baptista Dorel juniore adduci possunt; quæ, licet graviora sint, graviora tamen urgere videntur, ob quæ in contrariam ire sententiam Tutricis existimo, videlicet, quod D. Magdalenæ non obstat reddito rationis per Dorel seniore jam facta Matræ, & liberatio ab illa obventa, sed ei Dorel junior teneatur novam reddere rationem; nam, posito, quod in facta liquidis, & omnino concludentibus probationibus doceri possit de mala redditione rationis unâ cum dolosa omissione plurimum partitarum, & quidem non exigui momenti, prout mihi in factis supponitur, hinc confurgit centè juris conclusio, quod ratio famel reddita, etiam cum omnibus solemnitatibus, iterum reddi debet, & retrahari potest, quoties clarè constat de errore aliquarum partitarum, vel etiam unius tantum, *Eugen. conf. 6. per tot. lib. 2. Gratian. disp. 36. 1. num. 30. & disp. 761. num. 2. 3. & seq. Rot. cor. Coveler. decif. 225. per tot. cor. Ottob. decif. 25. num. 26. in rec. decif. 436. num. 26. & 17. part. 9.*

Ratio enim ita reddita, perinde est, ac si nullo modo reddita fuisset, cum in jure paria reputetur rationem non reddere, & malè, ac minus legitime eam reddere, arguit *Tent. in l. quoties ff. qui solvitur. cap. 1. Roland. conf. 49. n. 48. Guttier. de test. part. 3. cap. 1. num. 116. Rot. in rec. decif. 332. num. 14. part. 10. & in Romana præterea redditionis rationis* 26. *Martii* 1703. *S. Quibus omnibus cor. cler. mem. Card. Caprara*, & alibi frequentissimè; idèquæ, quemadmodum, si ratio nunquam reddita fuisset, Administratores procul dubio cogi possent ad eam reddendam, ita quoque, quum malè, & per errorem reddita fuerit, novam reddere rationem tenebitur, ut, præter supradictos, firmant *Berons conf. 553. num. 33. lib. 2. Romin. jun. conf. 338. num. 40. & sub num. 52. Bec. conf. 211. n. 30. Roland. conf. 49. sub num. 46. Rot. in rec. decif. 111. num. 19. part. 18. tom. 1. istiusmodi verbò concludentes, & liquide probationes omnino requirunt, ut ratio famel reddita, reddi iterum debeat, per ea, quæ tradunt *Sabelli. var. resol. cap. 94. num. 10. Pulin. usq. alleg. 357. num. 25. tom. 4. Rub. de confus. jur. cap. 3. §. 1. n. 436. Manu. de ratioc. cap. 31. num. 8. Puffb. decif. Bona. 30. num. 33. & seqq. Beltramin. ad Gregor. decif. 336. num. 4. & 5. Rot. cor. eodem Gregor. decif. 220. num. 4. cor. Cerr. decif. 1. n. 6. & decif. 55. num. 10. cor. Ottob. decif. 5. num. 9. & 10. & seqq. & decif. 25. num. 26. & 28. cor. Ponting. decif. 261. num. 9. & 10. apud Puffb. de man. decif. 291. per tot.**

Utque id clarius clucescat, ad memoriam

revocandum esse censeo, quod Joannes Baptista Dorel senior, unâ cum aliis in deputationis instrumentis descriptis, in solidum fuit constitutus ab Antonetta Tutrice Actor generalis ad omnia negotia, ita quidem, ut nullo pacto dici queat merus Factor, sive Actor ad particulare, aliquod dumtaxat negotium deputatus; id enim perspicuum sit ex amplissimis, & effrenatis facultatibus, quæ in eodem deputationis instrumento omnibus præfatis Actoribus ab Antonetta tutrice largissime tributæ, & impertitæ fuerunt, quæque simplicis, ac meri Factoris, seu Exactoris qualitatibus, & officio minime convenire posse videntur; in eo quippe nedum ipsi tradita legitur facultas petendi, exigendi, recipiendi, quæ ad Exactoris munus pertinere dicuntur; verum præterea constituti apparent ad defendendum, & defendi curandum jura, & actiones ipsius Tutricis, ejusque nomine, ubicunque opus fuisset, comparandum, dicendum, & allegandum, quascunque lites, & Causas activas, & passivas cum quibuscunque personis, & super quavis re, causa, præteritione, & negotio, agendum, prosequendum, mediandum, finiendum; & insuper ad locandum, & arrendandum omnia, & quæcumque Bona immobilia ubique existentia, quibuscunque personis, pro quovis tempore. Prout etiam ad vendendum, & vendi faciendum quavis mercibus, per quasvis personas, & pro quovis pretio ipsius Actoribus, & cuilibet ipsorum in solidum benè viso, & tandem, uno verbo, ad omnia, & singula negotia præpositi fuerunt, quæ ipsamet Antonetta Tutrix, & constitutus facere poterat, ac debebat.

Idèquæ, quemadmodum ipsamet Antonetta tamquam Tutrix procul dubio habebat totam, & universalem administrationem omnium bonorum pupillarium; ita quoque ambigi minime posse videtur, quin eandem plenissimam, & generalem facultatem administrandi habuerint etiam Actores, quos ipsa constituit, & quibus ipsa omne ejus auctoritatem, & potestatem amplissimè tribuit, & elargita fuit, ducto argumento à pari, quod in jure validum num reutatur, ad *Tent. in leg. non possunt*, & *leg. seq. ff. de legib. §. Ratiè inst. mandati*, *Decian. conf. 1. num. 47. vol. 1. Grat. conf. 30. num. 31. vol. 1. Perregin. conf. 9. num. 29. vol. 2. Everard. in cap. legal. loc. 10. Mascard. de probat. concl. 123. n. 3. Pacien. ord. traè. lib. 2. cap. 13. num. 10. Marc. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. fin. cap. 6. 2. Franc. Vinc. comm. opin. 203. num. 19. cum seqq. ord. 255. num. 3. lib. 2. Alex. Randerf. Pisin. decif. 47. num. 55. part. 5. Marc. Aut. de Amat. det. Marib. 21. num. 53.*

Si itaque universa Tutricis auctoritas in omnes Actores translata fuit, & quidem in solidum, ut patet ex instrumenti verbis; si propterea quilibet ex Actoribus virtute amplissimæ hujus facultatis constitutus dici debet Administrator generalis ad omnia negotia; ex hoc utitur sequitur, quod non teoretur tantum de exactis, sive de illis, quæ ad ejus manus pervenerunt, & particulariter administravit, sicuti regu-

- gulariter tenetur quilibet Administrator particularis, leg. Tutoris 20. C. d. de neg. gest., Corn. conf. 81. num. 6. lib. 4., Gratian. disp. 1. for. cap. 683. num. 23., Rot. cor. Gregor. decif. 220. num. 3. & dec. 274. a. 2., cor. Aluim. decif. 150. num. 3., cor. Penting. decif. 203. num. 13. post conf. Farnacc. tom. 2. decif. 342. num. 2., in rec. dec. 155. num. 3. part. 1. num. 3., fed tenebatur de omnibus, juxta egregiam distinctionem Bartoli in d. leg. Tutoris, vel Curatoris 20. C. d. de neg. gest., ubi generaliter loquendo de quolibet Administratore, quomodo teneatur, ita distinguit = Aut ab initio accessit, ut omnia gesturus, & de omnibus tenetur, aut non accessit, ut gesturus omnia, sed ut gesturus quoad, & tunc aut alius fuisset gesturus omnia, nisi se accessisset, & tenetur de omnibus, leg. si pupilli §. Videamus ff. de neg. gest., aut alius non erat gesturus, & tunc non tenetur, nisi de his, ad qua gerenda accessit =, & tenetur etiam Ad. ad gloss. in d. leg. Tutoris, idemque Bartol. in d. leg. si pupilli §. Videamus ff. de neg. gest., Coru. conf. 81. num. 6. lib. 4., Orsell. verb. Administrator concl. 56. num. 118., & segg., Rot. in rec. decif. 470. num. fin. part. 1.
- Licet verò Dorel Senior tanquam Actor generalis ad omnia negotia deputatus teneretur de omnibus reddere rationem, ideòque conficere deberet inventarium, quod dicitur caput, & fundamentum redditionis rationis, quo deficiente, ratin reddi nequit, Guttier. de intel. par. 3. cap. 1. num. 10., Manos. de ratio. cap. 9. num. 2., clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc. 7. num. 2., Calderon. decif. Pedem. 147. num. 22., Rot. coram bo. me. Alex. §. decif. 101. num. 1., cor. Bib. decif. 43. num. 38., in rec. decif. 104. num. 4. par. 14., decif. 42. num. 10. inter impress. ad v. not. clar. me. Card. de Luc. de donat., & in Rationa redditionis rationis 16. Joannitii 1702. §. Dabitur enim fuit cor. clar. mem. Card. Caprara, nihilominus obligatio isthæ conficiendi inventarium, utpotè imposta Administratori illi, qui proprio nomine, propriæque autoritate gerit administrationem, hinc sequitur, quod Dorel Senior, utpotè deputatus, & præpositus administrationi, non quidem nomine proprio, sed nomine Antonette Tutricie, à qua fuerat constitutus, novum inventarium conficere non tenebatur, sed illi fulfragari debebat inventarium tutelare ab ipsa Antonetta confectum, ut de Actore, qui gerit non nomine suo, sed nomine Tutoris, & ejus periculo constituitur, quod non teneatur facere inventarium, sed sufficiat illud à Tutore esse confectum, cum Tutor per eum gerat, per Text. in leg. solet ff. de intel., & leg. ita autem §. Gessisse ff. de Administ. tut., optimè firmat Bartol. in leg. Tutor. qui repertorium num. 2. ff. de admin. tut. his verbis = Sed quæro, quid de Actore: resp. Actor non gerit nomine suo, sed gerit nomine Tutoris, & ejus periculo constituitur, leg. solet ff. de intel. §. Et ideò non est necesse, quod faciat inventarium, sed sufficit, à Tutore esse confectum, Tutor enim per eum gerit &c. =, & Bartolus communiter sequantur Balbus, Thomas de Tutor. tit. 13. n. 127., Montan. de Tutor. cap. 32. reg. 4. eff. 5. num. 19., Cornazzan. decif. 73. num. 6., & bene Rota in Burton. Redditionis rationis cor. Albergato impress. post differt. 97. Paulus. decif. 1. num. 5., & 6. in 2. part. tom. 1. ut habens = Absque eo quod Marchioni Camillo pupilli suffragari inventarium à Matre, & Avio olim pupilli Tutricibus compilatum, quia antiquum inventarium relevat Tutoris ab onere conficiendi novum, quoniam ipse administrat periculo, & nomine antiqui Tutoris, in quibus terminis consultaverunt Doctores in oppositum allegati, secus, si proprio nomine tutelam gerat =.
- Non idcirco tamen Dorel Senior non tenebatur conficere inventarium, excusari poterat à confectioe librorum rationis, quos quilibet Administrator live fit generalis, five particularis, five publicus, five privatus conficere omnino tenetur, siquoque exhibere in actu rationum reddendarum, ad hoc, ut facilius unicuique, quod suum est, tribuatur, & reddatur, cum adeo creverit malitia hominum, ut si illi in administrationibus ad solemtem diligentiam non excitarentur, sæpe Papillorum, ac Viduarum Bona dilapidarent, ideoque jussu ratione, optimam, ac necessariam prorsus dijudicatur, demandare cultibus Administratori hujusmodi librorum confectioem, ut ita via dosis, ac fraudibus, quantum fieri potest, præcludatur, per ea, quæ late tradunt Roland. conf. 49. num. 24. lib. 1., Beron. conf. 128. num. 11. lib. 3., Meosch. de Arbitr. cas. 66. in addit. num. 9., & cas. 208. num. 19. cent. 3., Orsell. in verb. Administrator concl. 16. num. 15., Gratian. lib. 1. discip. cap. 182. num. 30., Guttier. de intel. par. 3. cap. 1. num. 12., & part. 3. cap. 1. num. 54., & 62., Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1321. num. 8., clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc. 7. num. 14., & disc. 7. num. 6., Rot. cor. Ludovif. decif. 274. num. 2., in rec. decif. 540. num. 4. part. 1., ubi, quod, licet prædicta jura, & DD. de Tutoris, & Curatoris dumtaxat loquuntur, idem est, quoad alios quocunque Administratores, qui in redditione rationis Tutoribus, & Curatoribus æquiparantur, adeòut omnia præstare debeant, quæ illi præstant, per Text. in Clement. qua contingit §. De autem ab Vitalis. nu. 65. de relig. dom., Munos. de ratio. admin. cap. 10. num. 1., Benamatus Stracc. in traît. de merc. 2. part. num. 68., Gratian. discip. for. cap. 395. num. 28., & 37., & cap. 601. num. 6., 17., & 24., Rot. cor. Amat. Dianz. decif. 585. num. 2., & segg., cor. Emerix Jun. decif. 1203. num. 23.
- In quibus sane libris adnotari debent dietim, specialiter, nominatim, non autem in genere, & in solle data, & recepta, debita, & credita rationis administratæ, quidque in singulis mensibus, & dies impenfum, receptumque fuerit, cum expressione causæ, & persone, cui datum, solumque fuerit toto tempore, quo administratio duravit, ad hoc, ut ille, cui est reddenda ratio, possit ex libris intelligere, & agnoscere, si quid in ipsius rationibus sit omisum, vel indebitè appositum, leg. nunciatus Cud.

- Cod. de suscept.*, & *ann. lib. 10.*, *leg. Apparitores Cod. de excoi. lib. 10.*, *Rip. in leg. admonendi an. 116. ff. de jur. jur.*, *Bart. conf. 150. in fin. lib. 1.*, *Angel. conf. 277. num. 5.*, *Gozzadini. conf. 17. num. 17.*, *Malvol. conf. 113. num. 6.*, & *seqq.*, *Munoz. de ratioc. cap. 10. num. 1.*, & 42., & 47., & *seqq.*, *Montan. de tutel. cap. 32. reg. 6. num. 6.*, & 8., *Gemma de scriptis priv. lib. 4. tit. de lib. Tut.*, *Curat.*, & *alior. num. 3.*, & 4., & *in tit. de lib. Adminalf. num. 3.*, & *seqq.*, *Urcel. conful. 55. num. 5.*, *Gaffald. conful. 207. num. 22.*, & 23., *Rut. cor. Merlin. decif. 189. num. 2.*, *cor. Coccin. dec. 2214. num. 5.*, *coram Emerix Jun. decif. 1203. n. 8.*, *in rec. decif. 111. num. 5. part. 7. decif. 126. n. 3.*, & 9., *decif. 410. num. 16.*, & 17., & *decif. 473. num. 4.*, & 5. *part. 9.*, cum aliis sine huiusmodi libris hoc modo concessis ratio bene reddita dici nequeat, *Roland. conf. 49. num. 22. lib. 1.*, *Gustier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 63.*, *Add. ad Poupil. decif. 97. num. 11.*, *Rut. cor. fan. mem. Alex. 8. decif. 101. num. 1.* Immo in genere asserere, & tantum expendisse, & se tantum recepisse, non est reddere rationem, secundum *Socin. Sen. conf. 213. num. 4. vol. 2.*, *quem refert Paulat. differt. 97. num. 37. tom. 2. part. 2.* præfertim, quando, ut in præfati, non agitur de exiguo, & tenui, sed de ingenti, ac divite patrimonio, quod sanè circumstantiâ concurrente, neque locus esse potest illi relaxationi rigoris, iuxta quod aliquando Administrator admissus fuit ad redditionem rationis, etiam sine libris, & inventario, ut animadvertit *Orsil. ad Afflic. decif. 360. num. ult.*, & *docet Rut. in Bonon. Redditionis rationis coram Albergo, impress. post differt. 97. Paulat. num. 14. tom. 2. part. 2.*
- An verò Dorel. Sen. huiusmodi libros, & cum hac diligentiâ consecrerit, ipsi viderint, qui in partibus arcana hujus redditionis rationis scrutari possunt, cum in facto de hoc specialis ulla mentio non habeatur satis tamen est, quod ex hac usque dictis dupliciter resultet insuficientia rationum jam redditarum, primò scilicet, quia non fuerunt servatæ formæ, & solemnitates in huiusmodi actibus requisitæ, secundò, quia non fuit, de omnibus redditâ ratio, prout par erat, & generalem Administratorem decrebat. Plura namque omnia fuerunt, de quibus infra docebitur.
- Prima assumpti pars probatur, quia, si spectetur dispositio juris communis, ac hoc, ut ritè, & rectè dici possit redditâ ratio, non solum eligi debebant Periti Calculatores pro disputatione partitarum introitus, & exitus; exhibendique erant libri, cum tempore, & causâ expressa, solvendas reliquitas, & denique adimplenda cetera præscripta in *leg. cum Serom 81. ff. de cond.*, & *demonstr. leg. si no fuerit 13. §. questio ff. de manum. testam.*, *leg. non solum 9. §. si qui reddere ff. de lib. leg.*, *leg. boves 89. §. inter reddere ff. de verb. signif.*, *Crovet. conf. 231. num. 2.*, *Gustier de tutel. part. 3. cap. 1. n. 28.*, *Afflic. decif. 157. num. 2.*, *Rut. cor. Gregor. decif. 554. num. 2.*, *cor. Danos. Jun. decif. 373. n. 1.*, *cor. Arguell. decif. 37. pariter num. 2.*, verum

De Contract.

etiam intervenire debebat Decretum Judicis, qui super causâ, ac partitarum justificatione, cognosceret, per *Text in leg. magis pato §. In primis ff. de reb. cor.*, *Anavian. conf. 330. num. 6.*, & 7., *Parif. conf. 89. num. 58.*, & 63. lib. 1., *Rimin. Jun. conf. 338. num. 8.*, *asque in finib.*, *Rut. cor. Cavalier. decif. 225. num. 5.*, *in rec. decif. 111. num. 8.*, & *seqq. part. 18. tom. 1.*

Certius, quia hæc eadem agendi ratio, modus, & forma servata fuit cum D. Thoma Peil altero ex Actoribus ab Antonetta Tutricis deputato, qui cum bona per triennium administrasset, & inde operâ, ac susatione ejusdem Dorel fuisset absque facto Judicis remotus, tandem fedelem, & exactam de omnibus redditit rationem, idque actum fuit, electis hinc inde Peritis, & prævis librorum exhibitione, ac partitarum disputatione; ideoque, si aliquid dispositioni juris, si aliquid exemplo est deterendum, non est, quid ultra queratur de insuficientia rationum redditarum à Joanne Baptista Dorel Seniore; cum enim in eis Periti non tuerint electi, de partitarum disputatione, ac librorum exhibitione non constet, Judicis verò Decretum non appareat, profecto superlativè probata videri potest earum invaliditas, nulla quippe videtur assignabilis ratio, cur potius d. solemnitas servari deberent in ratione redditâ per D. Thomam Peil, quam in illa d. Joannis Baptiste Dorel Sen., quando uterque eodem Actoris munere fungebatur, eademque administrandi autoritate pollebat, imò D. Joannes Thomas Peil breviori, & non adeo longo tempore administravit, sicuti præfatus Joannes Baptista Dorel Sen., unde eò rigorosius cum eo procedendum videbatur, quò major, atque diuturnior fuerat Boorum administratio.

Ex quo corrit etiam responsio, quod huiusmodi solemnitas non esset necessaria, eò quod non ageretur de nuda assertione redditæ rationis, sed de vera, & reali solidatione computorum factâ, prævis disputatione dati, & recepti, cum exhibitione computi, & solutione reliquitas; quia, cum immò de his omnibus non constet, nisi per solam confessionem, & nudam assertionem Antonette Tutricis, hinc est, quod D. Jo. Baptista Dorel Sen. liberatus per illam dici nequebat à redditione rationis, cum ad hunc effectum sola confessio, & nuda assertio Tutricis non sufficeret, sed requireretur factum, ipsum, idest exhibitio, & traditio voluminum, cautionum, instrumentorum, & ceterorum omnium ad tutelam pertinentium, offerendo actualiter rationes legendas, permutandas, & dispensandas, non confusæ, & insolite, sed explicitæ, & distinctæ, & quidquid reliquum esset, solvendo; hæc enim singula si non concurrant, Administrator non dicitur bonam, & veram, ac rectam rationem reddidisse, & propterea iterum poterit conveniri, etiam non attonato juramento, & quolibet alio pacto, ac conventionibus, ad *Text. in d. leg. cum servus 81. ff. de cond.*, & *demonstr. leg. si quis ex Argentorin §. Rationum ff. de edec.*, *Ancaron. conf. 330. n. 4.*

E c c

S o

Soccia. Sen. conf. 159. num. 11. & 12. & conf. 190. num. 3. & 4. lib. 2. Roland. conf. 39. n. 10. & seqq. lib. 1. Riminald. Jun. conf. 338. num. 31. & seqq. & num. 17. lib. 3. Guttier. de contr. jur. part. 1. quest. 42. num. 7. n. 2. Gratian. discept. 163. num. 30. & seqq. hinc de ratione. cap. 2. num. 5. & cap. 40. num. 6. n. 2. ad 18. & iterum prius cap. 5. num. 10. Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 270. & seqq. R. cor. Ladvicif. decif. 554. num. 2. cor. Pen. decif. 1310. n. 2. & per tot. cor. Baratt. decif. 329. num. 2. & 3. cor. Penning. decif. 485. num. 15. cor. Pat. decif. 7. num. 1. & seqq. lib. 3. post Zaccb. de societ. offe. decif. 24. num. 1. 2. & 3. in rec. decif. 379. num. 2. part. 2.

Si verò spectetur Jus municipale Regni Siciliae, 230
quod comprehendit etiam Insulam Melitæ, & de quo fit mentio in decif. 260. num. 7. Afflicti, ubi Ursell. num. 4. & a Joann. Angel. Pisanelli. ad eandem decisum, præter alia decemille videtur autoritas, & præsentia legitima Mundualdi, in contractibus Mulierum à d. legem municipali requisiti, nam, licet adfuerit D. Canonicus Ducoilo frater ejusdem Autoonette Tutricis, attamen, cum ille esset alter ex Actoribus ab ipsa Tutrice in solidum deputatis, nullo pacto videtur capax fuisse habilitandi, & authorizandi personam Joannis in isto actu, quia agebatur etiam de suo interesse, & commodo, propter quod non præsumitur mulieri sanam præbuisse consilium, prout de facto experientia docuit, & idcirco, si d. D. Canonicus Ducoilo, tamquam habens interesse in actu, de quo agebatur, non potuit intervenire, uti Mundualdus, 233
quia lex illa intelligitur de illis Propinquis, & Confanguineis, qui non tractant de propriis commodis, ut bene explicat Ursell. ad Afflicti. cit. decif. 260. num. 12. & tradit Rot. decif. 241. num. 21. part. 7. rec. : hinc etiam perspicua resultabat nullitas, & inefficacia instrumenti abolitionis, & quietantie.

Parvique refert id, quod dicitur pro excludendo hujusmodi interesse, & commodo à persona d. D. Canonici, quod nempe ipse ab administratione se abstinuit, & aliqua tantum particularia negotia gessit; nam, omisso, quod, 234
etiam si D. Canonicus nihil penitus unquam de iis, quæ ad administrationem pertinerent, attigisset, nihilominus de suo interesse satis constare diceretur, dum certum est, quod quilibet Administrator tenetur in solidum pro indemnitate Principalis, per Text. in leg. 2. & 3. Cod. de Administr. Tut. Bold. in leg. 1. num. 8. in fin. quest. 2. vers. quando est divisio Cod. de transact. J. fusen. d. leg. 1. num. 7. vers. 2. casus col. 2. in princip. Cod. de transact. Fulgos. conf. 134. col. 2. Cimen. conf. 24. col. 2. vers. & in hac partem, Civalcon. de Tutor. num. 11. Guttier. de tutel. part. 1. cap. 17. num. 8. Rot. eam Emerio Jun. decif. 134. num. 12. Id, quod in nostro casu omnem 235
nem removet difficultatem, est, quod in instrumento deputationis cuiuslibet Actori data fuit expressè potestas in solidum administrandi, 236
quo sane casu, quia tam Administrator, qui

gessit, quam qui non gessit, potest simul pro redditione rationis, & reliquorum solutione conveniri, cum unusquisque eorum teneatur de gessis à Coadministratore, juxta Textum in leg. 2. Cod. de divid. tut. Bartol. in leg. 1. §. Sed si duo ff. depositi, & in leg. si plures num. 1. ff. de eurt. bon. dand. Peregrin. conf. 72. num. 30. lib. 1. Sarr. conf. 170. num. 11. Manu. de ratione. cap. 4. num. 12. vers. teli enim casu, Guttier. de tutel. & cur. cap. 15. num. 1. & seqq. part. 1. Boer. decif. 59. num. 2. Rot. eam Cels. decif. 189. num. 9. & 10. : evidens, & apertum redditur interesse, & commodum D. Canonici, cujus procul dubio 237
intererat, Joannem Baptista Dorel liberari, quia aliis ipse quoque pro hujusmodi redditione rationis pulsari, & molestari poterat.

Nec refragatur replicatio, quod, cum actus liberationis factus ab Antonetta Tutrice esset necessarius, opus proinde non erat præsentia, & 238
authoritate legitimi Mundualdi, ad formam d. legis municipalis Siciliae, non comprehendens hujusmodi actus necessarios; Animadvertendum 239
namque est, quod instrumentum liberationis, de quo agitur, non continet simplicem, & nudam quietantiam, quæ considerari possit tanquam actus consecutivus ad redditionem rationis, sed illud præfert etiam illam talem rationem, quæ à Joanne Baptista Dorel Sen. redditā dicitur, ac propterea, cum hæc procul dubio 240
esset dolis, & fraudibus subjecta, præsertim cum redderet nulli, quæ facillimè decipi poterat ob sexus, imbecillitatem, utique pro actu necessario haberi non valet, cum 241
talis ad effectum, de quo agitur solum, reputetur ille, qui nec dolus, nec fraudibus reperitur obnoxius, prout sunt actus illi, qui ipso jure sequuntur, & ab ipsa lege proveniunt, 242
non enim ob aliam rationem actus hujusmodi exempti dicuntur ab omnibus solemnitatibus, 243
niti quia immunes censentur à quocumque dolo, & fraude, quæ cessante, cessat etiam ratio, ob quam leges, & statuta hujusmodi solemnitates præscripserunt, & idcirco omnes DD. in 244
contrarium adducti loquuntur, quando nulla fraus, vel dolus, sive læsio, aut præjudicium Mulieris considerari posset, ut pro omnibus videre est Rocc. epif. Usell. disp. pro. sel. cap. 182. n. num. 31. & plarib. seqq. in contrarium allegatus, qui alios refert.

At aliter res se habet in casu nostro, quandoquidem actus, de quo agebatur, tum spectat substantiā, & intrinsecā qualitate ipsius, tum inspectā personæ, cui ratio reddenda erat, nemum nullo pacto immunis dici poterat à fraudibus, 245
& iniquis circumventionibus, verum illis maxime obnoxius reputari debebat, & propterea in illo magis, quam in ullo alio actu oportebat adhibere statutarias solemnitates, utpotè quæ ad id præcise inventæ, & præscriptæ fuerunt, ut scilicet præcluderetur via dolis, & fraudibus, & per interventum Judicis, vel alicujus Proximioris consultum foret indemnitati Mulierum, & Mioorum in illis contractibus, in quibus etiam læsio, & quæcumque præjudi-

dicium poterat intervenire, & ad tradita per Rotam in Fanes. *denotatio* 10. Decembris 1691. s. *bis* que subdebat cor. Edm. D. Cardinali della Tremoille, que reperitur impressa in Mantiff. ad Card. de Luc. super confusio legal. decis. 10. num. 27. tam. 16., verè igitur, meritoque in huiusmodi liberationibus, que sunt à Minoribus, & Mulieribus tamquam dolis, & fraudibus subiectis Statuti solemniter servari debere, latè docuit Gress. de contr. minor. insp. 3. quæst. 18., D. Advocat. Constantin. ad Stat. Urb. annot. 44. art. 5. num. 438., & firmavit Rot. decis. 145. num. 4. part. 3. recent., & decis. 291. num. 8. part. 18. tom. 1.

Alterà assumpti pars, quæ versatur circa substantiam redditionis rationis, videlicet, quod ea non fuerit benè, nec integrè reddita, probatur nedum ex oculari inspectione, & dispositione partitarum dati, & recepti, quorum ratio non quadrat, aliarumque ingentium summarum per d. Dorel exactorum, de quibus nulla fit mentio in calculo, seu computo rationum, proindeque creduntur iustificatione in propria utilitatem ab ipso conversæ ob præsumptionem contra ipsum confluentem ex eo, quod conflet de exactione dd. summarum, nullaque ratio de eisdem reddatur, benè Socci. conf. 190. sub n. 2. vers. quarto quo vol. 2., Paulus differt. 97. num. 75. tam. 2. part. 2., Rot. decis. 90. num. 1. part. 6. rec. & coram Artob. decis. 145. num. 6., ubi, quod ea præsumptio oritur, quotiescumque constat de culpa, & negligentia, ac de non recta, minusque fidei administratione, Guttier. de Tut. part. 2. cap. 1. sub num. 13., & num. 15., & 18., Gratian. differt. 28. num. 2., & 3., Afflic. dec. 207. num. 4., Carbone. dec. Pedem. 59. num. 22., adeoque rigide proceditur, ut Administrator obligetur Pupillo ad interesse, ac si eas pecunias in alium usum, quam proprium convertisset, leg. 4. §. fin. ff. de fideiuss. Tut., Gratian. differt. 71. tom. 1., & seqq., & differt. 140. num. 35., Lestard. de usur. quæst. 28. num. 19., Paulus differt. 97. num. 76., Mart. vot. 138. num. 4., Sperell. decis. 90. num. 13., Rot. cor. Cels. decis. 183. num. 8., post d. differt. 97. Paulus. decis. 1. num. 16., & decis. 3. num. 2., ubi, quod idem procedit etiam in heredibus Administratorum.

Verùm præterea magis perspicuum redditur ex eo, quod, licet Dorel senior constitutus fuisset in solidum Actor generalis ad omnia negotia, & consequenter de omnibus teneretur reddere rationem, ut supra luculenter fuit demonstratum: nihilominus plura Bona, & quidem considerabilis summx omisa fuerunt, de quibus nulla penitus ratio reddita fuit, inter quæ, prætermittis in ista tutelari inventario detectis, & de quibus pariter nulla fuit habita ratio in computorum redditione, maximè notà digna videtur illa, quæ dicitur fundalicia valoris scut. 10000., & ultra ista namque Bona, ut à Peritis dictum fuit in redditione rationis tacitè à D. Thoma Peil, omisa fuerunt, & in inventario non descripta per dispendio, ut ibi dicitur, seu

piùta Dorel Bona ista fundalicia tunc temporis reperta, & à præfato D. Thoma Peil relicta in ejus diceflu noviter addere, & in inventario describere, prout expostit cujuslibet generalis Administratoris obligatio, aliàs dicitur esse in dolo, propter quem contra ipsum jurari potest in litem, Bartol. in l. tutor qui repertarium num. 21. ff. de admin. & peric. tut., Guttier. de tutel. part. 2. cap. 1. num. 27., & part. 3. cap. 1. n. 49., Montan. de ins. cap. 32. effect. 5. num. 13., & seqq., ubi, quod puniri debet in duplum rei non descriptæ in inventario, Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1391. num. 1. n. 9. ad 4., latè firmavit Rota in Romana annua præstationis 26. Martii 1703. s. Neque huiusmodi cor. Illmo Scotto Alma Urbis Gubernatore, & in Romana pecuniaria, seu locummi montium 11. Junii 1706. §. 60., & in ejus revocatoria 3. Janui 1707. s. Elque libentia cor. Rmo Molines Decano.

Sed tantum abest, ut præfatus Dorel Senior Bona illa in inventario Tutelari noviter addiderit, aut descripsisset, ut immò de ipsius in redditione sacrarum rationum nullam præbeat notitiam, & tamen se tueri non valet sub prætextu ignorantie eorumdem bonorum, quia, ipso præseute & autorante, fuit reddita ratio à d. Peil, à quo eadem Bona fuerunt omisa, & in ipso instrumento per Peritos adnotata, nemo enim allegare valet ignorantiam eorum, quæ ipse vidit, & audivit, & coram ipso facta sunt, Can. hoc videtur 22. quæst. 5., gloss. in leg. si Tutor dec. de peric. Tut., Socci. in tract. fallent. verb. Ignorantia fallens. 5., Barbof. axiom. jur. lib. 17. cap. 13. axiom. 9., Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. num. 72.

Sed quid in re non dubia argumentis utimur non necessariis? Poss dimilam namque administrationem à supradicto Peil, ipse Dorel hæc eadem Bona administravit, ideoque citrà dubium de eis rationem reddere tenebatur, cum certi juris sit, quod, etiam si dicta Bona non administrasset, teneri potuisset de neglectis, sicuti regulariter tenetur quilibet Generalis Administrator, ad text. in Liquidum Cod. de Arbitr. tut. §. Tutores insi. de oblig. que ex quas. contr., Causar. cor. resol. cap. 7. num. 170. lib. 1., Guttier. de Tutor. part. 3. cap. 1. num. 96. & 100., Fontanell. dec. 147. num. 6. lib. 2., Rota cor. Emerig. jun. dec. 2203. num. 17., & decis. 1328. num. 10.

Accedit hiis, quod in computo rationis reddita per præfatum Dorel adnotatur partita ad sui creditum pro pensione Domus locata ad conservandum merces, alique bona recuperata ex naufragio navis mercantis pro quarta parte spectantis ad hereditatem dicti. quond. Spiritus Giorgioni, & cum dicti Dorel in societate retentæ ac etiam alla partita pecuniarum solutarum R. P. Bartolomeo N., qui tamquam mediator se interposuit pro liberatione illarum mercium poltea obtenta ab Excellentiss. Pro Rege Sicilia, & tamen de Bonis istis recuperatis, & in ista domo conservatis nulla fit mentio in redditione rationis dicti Dorel, & ad cujus manus pervenerint, adhuc ignoratur.

Ecc 2

Ro-

De Contract.

Posito igitur, quod in facto tum hæc omnia, tum pleraque alia, quæ contra rationes redditas à Dorel opponuntur, perspicue, & conclusivè dissimularentur, ita ut nullo etiam emendicato coloris fuso dissimulari valeant, prout constanter assertur in facti informatione mihi transmissa, in hac sententiam venio, contrariam à florenti fecutus, si probationes quo-

261 quomodo turbide, & illiquide essent, ea enim, quæ in facto supponuntur, si vera sunt, i quidnam recto sensu prædictis opinari unquam poterit, quod rationes à Dorel Seniore fuerint bene redditæ, si hæ, præter insanabilem defectum solemnitarum, quo laborant, pluribus, infirmæque gravissimis redundat erroribus, & omissionibus, non sine dolo, & culpa ejusdem

262 Dorel Senioris, qui vel omnia, prout debebat, administravit, & de omnibus tenebatur reddere rationem, vel, si quæ omisit, eaque non administrando neglexit, & de neglectis tenebatur, ut paulo superius firmatum est, ideoque rem perscrutando, videtur à primo ad ultimum, dictum Dorel Sen. tam in administratione, quam in redditione rationis plurimam defecisse, ex quibus sanè præcipue, atque substantialissimis defectibus, qui supra enumerati sunt, sicuti convincitur invaliditas, & infubsistentia

263 rationum ab ipso jam redditarum, ita quoque locus fieri videtur novæ redditioni rationis, per quam reparari possint damna, & præjudicia, quæ aliis ex prima redditione rationis Pupillis obvenissent.

Jam verò, constabunt ex huc usque dictis, quod Dominus Joannes Baptista Dorel Junior teneatur ex persona Joannis Baptiste Dorel Senioris ejus Patris novam reddere rationem, parum urgent argumenta in contrarium deducta: & quidem nil turbat, quod utempe ratio semel reddita, amplius reddi non debeat, si-

265 quidem hoc procederet, quando ratio tulisset legitime reddita, sed cum in hypotheli constet, ex hæcenus dictis, eam non fuisse redditam servatis servandis, pluresque graves errores, & relevantes omissiones intervenisse, locum ibi vindicare nequit regula illa superius tradita, sed rationes semel male redditæ, iterum sunt reddendæ, ut colligitur ex textus in leg. cum servus ff. de condition. & demonstr. & consultat Ancoræ. conf. 330., Castrensis. conf. 342. per tot. lib. 1., Dec. conf. 110. in fin., Gutierrez. de tutel. part. 3, cap. 1. num. 116., cum aliis relictis per Rotam coram Card. Montic. decif. 258. num. 4.

267 Prout nec illud officit, quod, confitto etiam de errore, non idcirco tota ratio sit revidenda, ne dentur processus in infinitum, sed corrigendus solummodo erit error commissus, ut advertunt, Escobar, de ratione. cap. 41. n. 30. in fin. vers. adverteendum, Baldus, ad Ramon. dec. 85. n. 30. 30. 4., Rota coram Pening. decif. 261. num. 4., nisi

268 liquido constet de dolo vero Administratoris, & quidem de jure punibili, quo alioquin deficient, computatio retractari non valet, Sobell. c. 50.

94. num. 11., Beltram. ad Gregor. decif. 536. num. 5., Baldus. ad Ramon. decif. 85. num. 21. tom. 4., Rota coram Gr. decif. 1. num. 6. & 7., coram Pening. decif. 261. n. 9. & 10., in rec. decif. 112. num. 12. part. 14., quoniam in hypotheli rectè dici potest, Joannem Baptistam Dorel Seniore dolo non vacare, utpote qui refutare videtur tum ex pluribus partibus erroneis, mendosis, & non correspondentibus, Succia. sen. conf. 213. num. 4. lib. 2., Farinacc. conf. 96. num. 17. lib. 1., & conf. 114. num. 16. lib. 2., Casti. de jur. & facti. ignor. in sp. 6. in respons. num. 38., tum ex lata illa culpa, quam incurere dicitur, qui alienas res distolutæ quadam negligentia, & improvidentia vel negligit, vel dissimulat, juxta text. in leg. fidejussor. 29. in princip. ff. mandati, Tufch. lit. C. conclus. 1093. n. 2., & lit. D. conclus. 576. num. 1. & seqq., Farinacc. quest. crim. 88. num. 67. & 70., Mischele. de frat. part. 2. cap. 46. n. 9., Pax Jurd. Lucab. vol. 3. lib. 14. tit. 13. num. 161., tum denique ex eo, quod quis non eodem modo curat res alienas, quo proprias solet, text. in leg. quod Nerva ff. de pof., & ibi gloss. in verb. non & si quis: Hoc enim casu urget, & fraudis suspicio, ut talis incuriositas dolo comparanda, vel dolo proxima, vel etiam dolo ipse censetur, Calvia. in lexico verbo culpa latior, Bertacchin. in suo repert. verb. culpa levis num. 4., Tufch. lit. D. conclus. 576. num. 15., Montic. de tutel. cap. 36. reg. 3. num. 6., & reg. 8. num. 11.

Respondetur præterea, quod hujusmodi obiectum nequit absolute procedere, quia, cum rationis redditio sit quid individuum, non potest pro parte reddi, & pro parte non, & ideò male reddita in parte, iterum in totum reddenda erit, ea ratione, quia error in parte detectus totius redditionis suspectam reddit veritatem, sicuti enim in ea fuit erratum, ita & in aliis errari potuit, proindeque iustam præbet causam reiterandæ rationis in totum, argumento textus in leg. cui fundus ff. de condit. & demonstrat. Bald. in leg. si plures num. 17. Cod. de cond. infert., Succia. jan. conf. 132. num. 11. vers. sic etiam lib. 3., Crav. it. conf. 386. num. 15. vers. eodem spectas, Cephol. conf. 508. num. 35. vers. eodem confirmatur, Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 3. cas. 209. num. 30. & seqq., Rota cor. Ludovis. decif. 79. num. 2. vers. et minus, in rec. decif. 1. n. 11. vers. nade etiam part. 6., decif. 111. num. 7. vers. regulariter etiam part. 7., & optime decif. 436. num. 15. part. 9. tom. 2., & decif. 213. num. 11. part. 18. tom. 1.; idque verò si procedit, siue error sit dolosus, siue non, Rot. coram Otobono n. decif. 35. num. 26. & 27., quando fortius urgebit in casu nostro, in quo, ex deductis, Dorel Senior. dolo, vel culpa non vacat?

Minus officit, quod ratio fuerit reddita Personæ legitimæ, & juxta formam statuti; quia, hoc etiam concessio (quamvis contrarium supra latè sit demonstratum) atamen liberatio nihil proderet, ex quo supponitur in tacto, quod computa fuerunt calculata, & liquidata pro certâ

certā summā, cum tamen verē, & realiter proberetur, valore Bonorum administrationum ascendere ad summam longē maiorem, ob quam diversitatem summam cum laico Pupillis inferatur, idcirco, sive fuerit per dolum, sive per errorem semper competit actio ad iterum pendendam redditionem rationis, seu officium iudicis ad talem calculationem retractandam, & denud repetendum, quod sibi deberetur, tamētū quietatio fuisset jurata, & generalis, & cum Decreto iudicis, atque cum clausula ex certa scientia, & similibus; Immo, etiā si facta fuisset per modum syndicationis, nihilominus confito de magnitudine, & relevantia erroris, iterum ratio reddenda esset, saltem ex naturalis aequitate, quae prohibet, ut nullus cum aliena iactura locupletetur, leg. nam hoc natura ff. de cond. indeb. l. Tibio. mo. conf. 63. num. 19. & seqq. Roland. conf. 49. num. 62. usque ad 66. & seqq. lib. 1., Gratianus disp. for. 761. num. 4. s. & 6., Azeved. de tempor. leg. lib. 2. cap. 77. num. 6. & 7., Manno. de ratioc. Administ. cap. 4. num. 4. usque ad 30., esp. 5. num. 10., & esp. 40. num. 13. usque ad 17., & cap. 41. num. 12., ubi ita iudicatum fuisse, testatur Theaur. decif. 74. num. 6. & 7., Et appositē Rota coram Ottob. decif. 25. a. num. 26. usque ad 29. ibi = Et praeerea cum ex relatione Periti postea electi constiteret de gravi errore prima redditionis rationis, poterat Tutor compelli ad reddendum iterum rationem, sive error sit dolosus, sive dolo careat, etiā si quietatis habere solum sollemnium Statuti, & Decreti iudicis desuper interpositi, & consensu postea, quia semper datur retractatio saltem ex officio iudicis, & ex naturali aequitate, ne quis cum aliena iactura locupletetur.

Qua de re nullam meretur animadversionem pactum, quod inter Partes fuit initum, & in instrumentum liberationis appositum, ut scilicet talibus calculis perpetuo faretur; ita quod adversus illos nullo modo venire posset, etiam si sub praetextu erroris; quoniam, tali pacto non curato, liberatio irritatur, & retractatio erroris conceditur eo ipso, quod apparet, fuisse erratum in calculis, quia tunc omnes stipulationes, conventiones, renunciationes, & pacta in quietationibus facta eodem errore laborare dicuntur, imò fallacia & fraudolenta censentur; ut notavit Paris. conf. 89. num. 39. usque ad 51. lib. 1., ubi amplius, pactum illud de non contraveniendo non afficere, quamvis esset geminatum, Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 3. & 4., Manno. de ratioc. Administ. cap. 41. num. 32. usque ad 37., Rota inter consil. Crim. Farinacc. decif. 101. num. 30.

Ob quam rationem parvi faciendum videtur etiam pactum cassationis scripturarum oppositum, quia illud, sicut & cetera alia pacta, ut mox firmatum est, praesumitur fraudolentum, & censetur appositum ad supplantandum Pupillos, ita precludendum omnem viam novae redditionis rationis, ideoque non est attendendum, praesertim, quia huiusmodi quietatio non fuit facta ab homine callido, & sagaci, ac in negotiis,

& rebus propriis accurato, sed à muliere inscia, ac prorsus ignara, quae facillimè decipi, & circumveniri potuit, & propterea illi leges maxime favent, Roman. conf. 89. num. 39., Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 3. & 4., Guttier. de jur. confirm. part. 1. cap. 33. num. 3., Dombard. de Tutor. fol. 100. cap. 1. de Tutor., & Carrot. liberat., Manno. de ratioc. Administ. cap. 41. num. 34. 35. & 36., Rota coram Seraphin. decif. 684. num. 1., & seqq.

Quò verò ad exhibitionem librorum, & scripturarum concernentium administrationem, & sine quibus ratio iterum reddi non potest, cum revera praesumptio flet contrā Magdalenam, ut scilicet illae post redditam rationem fuerint restituta, & penes ipsam praesumantur adesse, idcirco vel debet ipsa contrarium probare, vel praedictos libros, & scripturas exhibere, si novam rationem ab herede Administratoris sibi reddi praetendit, alias ab huiusmodi petitione rejicietur, quia propter retentionem librorum redditio rationis redditur impossibilis, Tindat. quaest. civil. part. 1. cap. 68. num. 29., Angel. de confess. lib. 2. quaest. 7. cf. 15. num. 5. cum seq., Rot. cor. Dnnae sen. de is. 253. num. 15., decif. 4. num. 14., & 15., & decif. 5. num. 39. post differt. 97. Paulat. tom. 2. part. 2., in Viterbien. legitim. 4. Mari 1634. s. Et ed fortiori cor. elor. nam. Cord. Caprara.

Ceterum ab exacta, & diligenti redditione rationis excusari nequitur Jo. Baptista Dotel Senior ex eo, quod fuerit Coniunctus; nam, quidquid esset, si tanquam Coniunctus, & iure familiaritatis administrasset, aliter res se habet in casu nostro, in quo administravit, ut Actor, & uti talis tenebatur diligenter, & exactam reddere rationem, secundum Succia sen. conf. 46. col. 1. lib. 1., & conf. 213. per tot., & praesertim sub num. 2. vers. quae Decifio vol. 2., Ciroli. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. s. 6. gloss. 6. n. 29., Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 67., Montan. de tutor. cap. 38. num. 68., Paulat. differt. 97. num. 133., & 134. tom. 2. part. 2., ubi etiam, quod sub praetextu consanguinitatis Administrator non excusatur, quin librum rationum conficiat, & rite coniectum retineat, in eoque omnia data, & recepta annotet, & scribat, Montan. de tutel. cap. 32. reg. 8. effect. 5. num. 14., Gennet. de script. p. voc. lib. 3. tit. de libr. Administ. sub num. 8. vers. animadvertendum, Farinacc. in fragm. verb. Administrator num. 152.

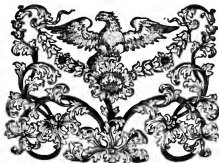
Et denique non obstat lapsus 50. annorum, quodque agatur contrā heredem de omnibus inscium, & male informatum, quia respectu inscitiae, & ignorantiae heredis, illi satis consultum remanet ex libris, & scripturis concernentibus administrationem, quae vel sunt apud ipsum, vel exhibende erunt à Magdalena; cum verò ad lapsum adeo diuturni temporis, quod ille non sit aptus ad praescribendum, ut supra indicatum fuit, ex auctoritate Rota in Florentina redditionis rationis 30. Martii 1705. s. Non obstat, & seq. cor. Illmo Scetto, & iterum in eadem Florentina redditionis rationis super reservat.

297 *tit. 22. Junii ejusdem anni §. Ceterum cor. eodem*,
hinc, positâ certa, & evidenti probatione erro-
ris, cum quo supposito semper procedendum
esse, jam supra monui, & modo iterum inculco,
298 quicumque temporis lapsus, quamvis etiam lon-
gissimus nullo pacto efficere poterit, quominus
error ille, de quo conclusivissime docetur,
revideri, & retractari debeat.

Tempus namque illud nil aliud agit, quam
299 inducere titulum, & colorem quemdam, per
quem sive heres, sive quilibet alius, qui prò
novâ redditione rationis convenitur, constitu-
tus dicitur in bonâ fide, ad quam evitendam
300 non sufficit errorem ostendere per cuiuscum-
que generis probationes, sed ea requiruntur
elara, & convincentia documenta, quæ proba-
tionem ullam in contrarium non admittant,
quibus sanè perspicuis documentis probato erro-
re, protinus evanescit quilibet præsumpta bona
fides, quæ oriri potuit ex lapsu temporis, ideo-
301 que mirum non est, si, tali concurrente probatio-
ne, error calculi, quamvis esset acceptatus, potest

semper, & quancumque deduci, non attento
quovis temporis lapsu, qui veritati præjudi-
cium allerre nenuit, juxta *Text. in l. unica C. de*
error. calcul. Bartol. in l. Anrelio §. Cujus ff. de
liber. leg. 1. Rum. conf. 71. num. 4. lib. 4. Socin.
conf. 190. col. 3. lib. 2. Munoz. de ratioc. Admi-
nistr. cap. 41. num. 5. Menoch. de arbit. Judic.
cas. 209. num. 29. Rot. cor. Merlin. decis. 462.
num. 2. cor. Darau. decis. 259. num. 11. cor.
Corill. decis. 182. num. 4. & 5. cor. Mantie. de-
cis. 298. in fin. in recent. decis. 393. nu. 1. part. 4.
& decis. 95. num. 7. part. 16.

Atque ita, suppositâ semper elarâ, & inelu-
clabili probatione erroris, cogi possit D. Joan-
nem Baptistam Dorel juniorem ad iterum red-
dendam rationem D. Magdalenzæ, sive ejus Cu-
ratori, eique non obtinere rationem jam reddi-
tam à Joan. Baptista Dorel seniore Antonettæ
Matri, & Tutrici, neque liberationem ab illâ
obtentam, in hoc tertio, & postremo Dubio juris
esse censio.

INDEX RERUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

A

ACCESSORIUM.

Cessarium naturam sui principalis sequitur. *vor. 50. n. 36.*

Accessorium, deficiente circa illud speciali pacto, naturam sui principalis non sequitur, ubi eadem cum eo ratio non concurrir. *v. 18. n. 140. & seqq.*

ACCUSARE.

Accusare eos, qui non ex fide tutelam, vel curam gerunt, quilibet potest. *vor. 52. n. 38.*

ACTA.

Acta non valent abique personarum legitimatio-
ne. *vor. 52. n. 4. & 18.*

ACTIO.

Actio est jus persequendi, quod cuique debetur.
vor. 1. n. 154.

Actio popularis est, qua quis agit pro pupillo, vel furioso. *vor. 52. n. 26.*

Actio ex dispositione modali statim oritur. *vor. 10. n. 8.*

Actio pro fructibus census 30. annorum spatio præscribitur. *vor. 14. n. 28.*

Secus vero pro fructibus 39. annorum. *ibid. n. 39. & 32.*

Actio ex remedio L. 2. C. de resc. vend. competit læto ultra dimidiam, si ponat, alterum Contrahentem fuisse virum bonum tempore contractus. *vor. 2. n. 16.*

Actio ex stipulatu ubi communis est, ut uni tantum adquiratur, debet alter scire, vel de rato cavere. *vor. 44. n. 42.*

Actio ex stipulatu communis fit filix, licet contractus dotis impersonaliter sit initus. *vor. 44. n. 41.*

Actio ex condicionali stipulatione Filiifamilias Patri competit, etiam si, pendente conditione, emancipetur. *vor. 39. n. 23.*

Actio competit contra eum, qui principaliter negotia gerit, non contra substitutum. *v. 52. n. 126.*

Actio ubi deficit, æquitas locum habet. *v. 50. n. 29.*

Actio evictionis ubi de jure cessat, locus est æquitati ex officio Judicis. *vor. 25. n. 10. & 91.*

Actio ad refectionem damni competens viro ob non exactos dotales fructus, verè, & propriè actio de evictione non est. *vor. 25. n. 8.*

Sed venit lato modo sub evictionis nomine. *ibid. n. 9.*

Actio non subsistens renunciationis tempore, sed postea oriens, dicitur novum contingens. *v. 4. n. 86.*

Et ad illud non porrigitur. *ibid. n. 87.*

Actionem, & coactionem in Foro externo regulariter non parit naturalis obligatio. *vor. 26. n. 44.*

Actionis post mortem informatorum dilate circumstantia maximi faciendæ est. *vor. 52. n. 182.*

ACTOR.

Actores, quibus Tutrix omnem authoritatem tribuit, eandem, quam Tutrix, authoritatem habent. *vor. 52. n. 199.*

Actoris à lite cessatio, & adquiescentia jus Rei, & possessionem arguit. *vor. 24. n. 95.*

ACTUS.

Actus jam perfectio, nequit per novam dispositionem Tertio noceri. *vor. 4. n. 142.*

Actus per alium gestio, qui non coactus intervenit, videtur illi consentire. *vor. 49. n. 82.*

Idem de Teste in transactione adhibito. *ibid. n. 83.*

Procedit & in Fidejussore. *ibid. n. 83.*

Actus simpliciter consentiens nec se, neque heredes obligat. *vor. 49. n. 90.*

Actum non unicum, sed multiplicem esse, conjicitur ex objectis, & rebus, circa quas versatur, & à tenore itidem Scripturæ, atque etiam a verumilli Disponentis voluntate. *vor. 16. n. 15. 16. & 17.*

Actum esse unicum excludit diversâ Bonorum species. *vor. 16. n. 18.*

Procedit, licet unicus sit orationis contextus. *ibid. n. 19.*

Actum celebrare, & celebranti consentire paria sunt. *vor. 49. n. 84.*

Actum inutilem à Donatore fieri voluisse, dicendum non est. *vor. 6. n. 37.*

Actum in suam utilitatem authorare nemo potest. *vor. 42. n. 35.*

Actum fraudi obnoxius pro necessario habendus non est. *vor. 52. n. 241.*

Actus uatura ex voluntate illum gerentis debet æstimari. *vor. 35. n. 37.*

Actus ab una, eademque causâ procedentes, non plures, sed unus reputantur actus. *vor. 38. n. 73.*

Actus ita in dubio accipiendus est, ut potius valeat, quam pereat. *vor. 17. n. 5.*

Actus, qui solummodo valet, quatenus ab alio confirmatur, non nisi ad normam confirmationis valere potest. *vor. 15. n. 13.*

Actus posterior nullus nequit præcedentem confirmare pariter nullum. *vor. 40. n. 40.*

Actus subsequens præsumitur gestus in executionem præcedentis. *vor. 51. n. 26.*

Actus subsequens donationi æquipollens indicat perseverantiam in proposito donandi, ac ipsius donationis ratificationem præferret. *v. 40. n. 33.*

Actus, qui ipso jure sequuntur, non subiacent fraudibus. *vor. 52. n. 243.*

Actus ut sustineatur, spectandum est, quod Partes facere voluerunt, non quod ab illis ad majorem cautelam factum, dictumque fuerit. *vor. 32. n. 115.*

Actus de jure nulli sanctio juramento vero dumtaxat, & reali inducitur. *vor. 20. n. 84.*

Præ-

Præsertim, cum nullitas oritur ex defectu solemnitatis requisitæ pro forma substantiali actus. *ibid.* n. 85.

Actus, cuius expeditio in tertium locum conferitur, in illo celebratus intelligitur. *vor. 48. n. 42.*

Actus ut valeat, omnis interpretatio capienda est. *vor. 6. n. 38.*

Actus, ceteroquin realis, personæ litas non inducitur ex sola Personarum expressione. *vor. 5. n. 85.*

Intellige tamen, si eadem Personæ fuerint non demonstrativè, sed taxativè nominatæ. *ibid. n. 86.*

Actus humani fieri nequeunt, nisi circa determinatam materiam versentur, & cum certis itidem gerantur personis. *vor. 35. n. 34.*

Actus humani nisi certis in rebus, cumque determinatis personis fieri valent. *vor. 5. n. 84.*

Actus, qui ipso iure sequuntur, necessarii sunt. *vor. 52. n. 242.*

Actus geminati defectum infirmationis in donatione suppleat. *vor. 20. n. 1.*

Sufficit autem, eos præferre deliberatum donandi animum, licet singuli vim non habeant donationis. *ibid. n. 1.*

Per *Actus* geminatos, atque temporis intervallo distinctos facta intelligitur donatio, quæ pluribus vicibus, ac sæpe iterata fuerit. *vor. 20. n. 39.*

Actus geminati ut defectum suppleant infirmationis, ab omni suspitione immunes debent esse. *vor. 20. n. 6.*

Actus geminati ut suppleant infirmationis defectum, debent legaliter esse distincti, & donationis rationem inducentes. *vor. 20. n. 9.*

Actus unicus censetur apocæ donationis confessio, illiusque subscriptio. *vor. 20. n. 15.*

Actus per se ipsos distincti, atque perfecti non sunt apocæ donationis confessio, illiusque subscriptio. *vor. 20. n. 13.*

Et originem quidem habent à voluntate donandi, sed, velut ad suum finem, ad traditionem diriguntur. *vor. 20. n. 14.*

Actus geminatio infirmationi æquipollet. *vor. 40. n. 35.*

Actus geminatio in donatione supplens infirmationis defectum non inducit ex promissione donandi, ex confessione apocæ, subscriptione, ac traditione. *vor. 38. n. 72.*

Actus geminatio non datur in iis, quæ unico contextu sunt. *vor. 20. n. 32.*

Causæ relatæ a Gratiano, *discept. 531.* erat de geminis distinctis epistolis ex intervallo scriptis. *vor. 20. n. 34.*

Et Donos duplici jramento renunciaverat cuiusque infirmationi. *ibid. n. 35.*

Sausette, in præf. sess. 27. agit de donatione sapienter ratificata, & continenter expressam infirmationis renunciationem. *ibid. n. 36.*

Nec abissimilis est casus, de quo *Dracoel. & Marchan. ibid. n. 37.*

Constantin. ad Stat. Urb. ann. 43. n. 110. geminationem actuum sic explicat = *ut quia pluribus vicibus, ac sæpe fuerit reiterata*. *ibid. n. 38.*

Actus geminatio rectè elicitur ex actibus contemporaneis, quando hæc ad validitatem actus, unico contextu requiruntur. *vor. 20. n. 52.*

Actus geminatio ut solemnitatem suppleat infirmationis, requiritur inter eos perfectio, distinctio, nec non temporis intervallum, ac si unus actus esset alterius confirmatorius. *vor. 20. n. 46.*

Actus geminatio in quo casu admittitur per *Rot. dec. 630. n. 4. coram Baratt. & vid. n. 42. Rot. dec. 10. n. 17. coram Merlin. & dec. 332. cor. Pentinger.* agit de donatione ratificata in Testamento. *vor. 20. n. 43.*

Actus humanorum finis ex primordiali eorum titulo spectatur. *vor. 32. n. 76.*

Actus vicinitas elicitur, ut unus in gratiam alterius censetur factus. *vor. 51. n. 33.*

Actus correfpectivitas inter se non inducitur ex eo tantum, quod alter alteri occasionem præbuerit. *vor. 38. n. 57.*

Actus multiplicitas ex pluralitate rerum desumitur, licet istas una complectatur oratio. *vor. 16. n. 19.*

ADMINISTRATOR.

Administrator non uti Confanguineus, sed uti Actor, ab exacta rationum redditione non excusatur. *vor. 52. n. 292.*

Administrator certe rei, si alius omnia negotia, fuisset gesturus, nisi ipse accessisset, tenetur de omnibus. *vor. 52. n. 204.*

Administrator particularis tenetur de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt. *vor. 52. n. 201.*

Administrator generalis ad omnia negotia constituitur ex facultate defendendi, & administrandi ad instar Tutoris negotia, & jura omnia Pupilli. *vor. 52. n. 201.*

Administrator generalis tenetur non solum de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt, sed de omnibus. *vor. 52. n. 203. 205. 230. & 252.*

Administrator omnium negotiorum tenetur inventarium conficere. *vor. 52. n. 206.*

Administrator quilibet in solidum tenetur. *vor. 52. n. 234.*

Administrator ad conficiendum inventarium non obligatur, libros tamen rationis conficere debet. *vor. 52. n. 213.*

Administrator rationem non reddens de Bonis, de quibus ipso presente, ab altero redditæ ratio fuit, ignorantie prætextu se tueri nequit. *vor. 52. n. 257.*

Administrator, quin librum rationum conficiat, & rite confectum retineat, consanguinitatis prætextu non excusatur. *vor. 52. n. 233.*

Administrator in dolo esse dicitur, si Bonæ in inventario ignoranter omittat, & postmodum reperta, inventario suo superaddat. *vor. 52. n. 254.*

Administrator in duplum rei in inventario omittæ puniri potest. *vor. 52. n. 256.*

Administrator quilibet eam curam præstare tenetur, quam diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet. *vor. 6. n. 142.*

Administrator consanguineus in reddendis rationibus, satis est, ut ostendat, quantum verisimiliter potuit impendi. *vor. 52. n. 177.*

Administrator, cuius heredes ob pactum cassandi scripturas in liberatione adjectum eas amplius conservare non tenentur. *vor. 52. n. 170.*

Administratores, quibus data est potestas administrandi in solidum, siue gesserint, siue non gesserint

serint, omnes conveniri possunt. *vor. 52. n. 235.*
Et eorum quique tenetur de gestis à Coadministratore. *vor. 52. n. 236.*

Administratores quilibet quoad reddendas rationes Tutoribus, & Curatoribus æquiparantur. *vor. 52. n. 235.*

Administratores Reipublicæ quilibet etiam sine mandato potest adigere, ut rationes reddant. *vor. 52. n. 22.*

Ab *Administratores* Reipublicæ quilibet potest reddituum rationum copiam petere, ut adversus eas excipiat. *vor. 52. n. 23.*

Administratores cuiuscumque voluntarii, & necessarii obligatio æquiparatur obligationi Tutoris. *vor. 6. n. 141.*

Administratores heres ex libris, & scripturis administrationem spectantibus, ignorantiam potest repellere. *vor. 52. n. 297.*

Administratores dolus ex pluribus partitis mendis, & falsis deprehenditur. *vor. 52. n. 269.*

Administratores Bonorum Ecclesiæ tenentur in eorum locationibus curare, ut Edictorum fiat affixio, & candelæ accensio. *vor. 39. n. 5.*

ADMINISTRATIO.

Administratio ex liberalitate inter Fratres facilius præsumitur. *vor. 18. n. 44.*

Administratores longioris strictior ratio reddenda est. *vor. 52. n. 224.*

Administratores ratio five ab eo, qui Administratorem deputavit, five ab eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, peti potest. *vor. 52. n. 250.*

ADQUISITUM.

Adquisitum sub conditione resolutiva, non dicitur simpliciter adquisitum. *vor. 37. n. 31.*

AFFECTIO.

Affectio non debet in odium retorqueri. *vor. 17. n. 89.*

AGENS.

Agens nomine alterius ante contestationem litis, se legitimum Procuratorem, Tutorem, aut Curatorem debet ostendere. *vor. 52. n. 5.*

Aliquis repelli poterit exceptione = *sua non interest*. *ibid. n. 6.*

Agentis nomine Pupilli, vel similis alterius personæ opponi potest legitimatio in ulteriori prosecutione iudicii. *vor. 52. n. 31.*

Adcoas, nisi legitimatio fiat, acta non valeant. *ibid. n. 32.*

Agentis voluntas talis præsumitur, qualis est actus ab ipso gestus. *vor. 51. n. 59.*

AGERE.

Agere quilibet potest pro Pupillo, vel similibus aliis personis, dooc Adversarius legitimatorem opposuerit. *vor. 52. n. 29.*

Et interim acta iudicii sunt valida. *ibid. n. 30.*

Agere quod quilibet possit pro Pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *vor. 52. n. 24.*

Agere quis pro alio necit, nisi legitimus Curator, & Defensor sit. *vor. 52. n. 1.*

Agere quilibet potest etiam sine mandato, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant. *vor. 52. n. 22.*

De Contract.

Agere quilibet potest pro pia causa. *vor. 52. n. 21.*
AGNATIO.

Agnatio, si ejus contemplationi repugnet dispositiva renunciationis pars, in ea non censetur contemplata. *vor. 43. n. 82.*

Agnationis contemplatio in renunciatione mulieris censetur adjecta ad colorandam potius renunciationem, quam ad inducendam veram illius causam correlative. *vor. 43. n. 34.*

Agnationis contemplatio non aliter expressa io renunciatione mulieris, quam per Heredum quorumcumque comprehensionem, censetur adjecta ad colorandam renunciationem ipsam. *vor. 43. n. 85.*

Nec habetur pro legitima renunciandi causa. *ibid. n. 86.*

Agnationis contemplatio quando renunciationi facta à muliere legitimam prebui causam non censetur? *vor. 43. n. 88. ad 98.*

Agnationis conservande votum masculum tantum, non foeminas admittit. *vor. 12. n. 9. & 41.*

Agnationis contemplationi repugnat comprehensio heredum etiam extraneorum. *vor. 43. n. 83. 84. & 87.*

Agnationis jura quod pacto, aut lege tolli nequeant, procedit quoad agnationem ipsam, prout est à natura, non vero quoad effectus ei à jure civili tributos. *vor. 49. n. 68.*

AGRI.

Agri pinguiore efficiuntur, culturâ eorum intermissâ, & quare? *vor. 41. n. 31.*

ALIENABILITAS.

Alienabilitas Feudi ex investiture formula, vocatione foeminarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur. *vor. 9. n. 9.*

ALIENARE.

Alienandi facultas tributa vocatis in investitura compatibilis est cum eorum vocatione. *vor. 24. n. 67. & 78.*

Vocatio autem hujusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non sequente alienationis. *ibid. n. 68. & 77.*

Procedit etiam in vocatione ad fideicommissum talem facultatem continente. *ibid. n. 69.*

Alienandi facultas ubi amplissima est, & concessa omnibus in investitura comprehensis, nullam recipere valet restrictionem. *vor. 24. n. 71. & 76.*

Alienandi facultas in investitura regulariter data intelligitur in præjudicium Concedentis. *vor. 24. n. 31.*

At non etiam vocatorum. *vor. 24. n. 32. 34. & 56.*

Jus quæsitum dicitur vocatis in investitura. *vor. 24. n. 33.*

Alienandi facultas in investitura quando ex meo te Concedentis censi debeat ad vitam dumtaxat Alienantis restricta? *vor. 24. n. 41. 42. & 43.*

Alienandi facultas in investitura si generalis, & amplissima sit, censetur in præjudicium etiam Vocatorum concessa. *vor. 24. n. 57. & 79.*

Alienandi facultas in investitura illius oaturam non immutat. *vor. 24. n. 34.*

Nec etiam jus vocatis quæsitum admittit. *vor. 24. n. 35.*

Si præsertim ad vitam dumtaxat Alienantis tuerit concessa. *vor. 24. n. 36.*

E f f

Ali-

Alienandi facultate vocatis in Investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsis facta taedia sustinetur, quando idem vixerint. *vol. 24. n. 38.*

Et potest, iis decedentibus, ab aliis in ea comprehensis revocari. *vol. 24. n. 39.*

Alienare videtur alienationi quis consentiens. *vol. 49. n. 85.*

Alienare in solidum quis oquitur unum, aut plura ex suis Bonis omnibus, quorum dimidium donaverit. *vol. 22. n. 1.*

Eorum tamen alienatio sustinetur, quatenus suppleri possit dimidia parte Bonorum non donatorum. *ibid. n. 2. & 7.*

Alienari ex consuetudine si possit emphyteusis in praedictum Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in investitura, alienabilis non est, etiam censetur in praedictum Domini directi. *vol. 35. n. 114. & 115.*

Alienari si nequit emphyteusis, nisi de consensu Domini directi, si nolens pro se retinere, tenetur Proximiorem investire. *vol. 35. n. 121.*

Renovationem vero illeredi extraneo concedere tenetur, quando emphyteusis sine eius consensu potest alienari. *ibid. n. 122.*

Alienari semper potest emphyteusis, quam alienabilis ex consuetudine effecta est. *vol. 35. n. 103.*

Alienari an etiam per ultimam voluntatem possit emphyteusis ad quoscumque Extraneos ex consuetudine transmissibilis, disputant Doctores relati. *vol. 35. n. 10. 11. 12. & 13.*

Alii siquidem affirmant. *ibid. d. n. 11.*

Est hominum varia referunt opinio. *ibid. n. 14. & 15.* Quae praeerea distinctione conciliatur. *ibid. n. 16. & 17.*

Alii vero negant. *ibid. n. 12. & 13.*

Alienari per ultimam voluntatem in Extraneos tunc potest, ut aliqui sentiunt, emphyteusis ex consuetudine ad quoscumque extraneos transmissibilis, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatim concessa est. *vol. 35. n. 14.* Juxta alios vero ad effectum ejusmodi non requiritur specifica emphyteusis mentio: et quae sub generali heredis institutione censetur comprehensa. *ibid. n. 15.*

Conciliatur, ut primum recte intelligatur procedere, quom emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de emphyteute dominio effecta, secundum vero, quando cum tali qualitate in emphyteutam transiunt. *ibid. n. 16. & 17.*

ALIENATIO.

Alienatio, seu alia quolibet posterior dispositio tacitam donationis inter vivos revocationem nequit inducere. *vol. 11. n. 14. 16. 21. & 26.*

Alienatio, seu posterior obligatio Bonorum donatorum non sustinetur. *vol. 22. n. 11.*

Alienatio debet in praedictum vocatorum in Investitura perpetuo valere, si nec rei natura, nec verba concessionis, neque mens Concedentis perpetuitati repugnent, illique iussu faveat observantia. *vol. 24. n. 44.*

Alienatio à Defuncto facta, differt ab istius consensu illi praestito. *vol. 49. n. 91. & 92.*

Alienatione facta à Defuncto, nequit heres, etiam ex jure proprio contra eam venire, secus, quando non alienavit, sed solum alienationi consentit. *vol. 49. n. 92.*

Alienationi consentiens, & ipse videtur alienasse. *vol. 49. n. 85.*

Alienatione in perpetuum facta à praecedenter vocato in Investitura, jus heredium extinguitur. *vol. 24. n. 37.*

ALIMENTA.

Alere proprios natos homines natura cum Belluis commune habent. *vol. 50. n. 24.*

In alimenta pura, favore filiorum, resolvitur legatum usufructus uxori relicto. *vol. 17. n. 57.* Nisi eidem favori Testator derogaverit. *ibid. n. 58.*

Alimenta, quoties ex contractu, ultima voluntate, aut statuto non sunt praestanda, Judicis officio debentur. *vol. 50. n. 24.*

Alimenta Ascendens quilibet praestare tenetur jure naturae. *vol. 50. n. 28.*

Intellige Judicis tantum officio. *ibid.*

Alimenta Judicis tantum officio mulieri debentur, soluto matrimonio. *vol. 50. n. 30.*

Alimenta Judicis officio ei non debentur, qui de suo potest vivere. *vol. 50. n. 10.*

Alimenta non debeantur pauperi ex propria culpa. *vol. 50. n. 11.*

Alimenta filio debentur filio ex Bonis adventitiis. *vol. 31. n. 45.*

Alimenta filii à Matre debentur iò subsidium tantum. *vol. 50. n. 46.*

Alimenta filii debentur loco legitimae & filiabus loco dotis. *vol. 50. n. 38.*

Alimenta filiae etiam aliunde habenti praestanda sunt, cum debentur jure actionis. *vol. 50. n. 54.*

Alimenta filiae debentur tamquam fructus legitimae, ubi dos loco legitimae succedit. *vol. 50. n. 21.*

Alimenta, quae petuntur jure actionis, Alimentariis etiam divitiis praestanda sunt. *vol. 50. n. 16.*

Licet praeterita. *ibid. & n. 27.*

Auctoritates firmantes, debent alimenta filio etiam aliunde proviso, intelliguntur de alimentis jure actionis debitis. *vol. 50. n. 18. ad 27.*

Alimenta loco fructuum dotis Mulieri ex aequitate L. Carabii Cod. de empt. praestanda sunt. *vol. 50. n. 7.*

Alimenta ex quolibet ultima dispositione sunt jure actionis debita. *vol. 50. n. 19.*

Procedit insuper ex contractu. *ibid. n. 20.*

Sive etiam ex statuto. *ibid. n. 21. 22. 23. & 54.*

Alimenta regulariter mensura sunt. *vol. 13. n. 4.*

Alimenta, quae Monasterio solvuntur, de cibariis, & dapibus coctis, & conditis solent intelligi. *vol. 13. n. 22.*

Alimenta legata, ut sunt carnes, pisces, ac alia ejusmodi, nec non cetera, per quae edimus, ejus censentur naturae, ut eorum aestimatio debeatur. *vol. 13. n. 28.*

Cum eorum dumtaxat aestimatio in Legato sit. *ibid. n. 9.*

Alimenta uxori, & filiabus legatis, debent ex mente Testatoris censeri taxata juxta ejus solitum, dum viveret. *vol. 13. n. 25.*

Præsertim, si Executoribus testamentariis immo-
dicos, & inutiles sumptus prohibuit. *vol. 13.*
n. 26.

Alimenta pro uxore, & filiabus in certa quantita-
te à Testatore non taxata, juxta ejus solitum,
dum viveret, æstimanda sunt. *vol. 13. n. 27.*

Procedit maximè, si certa eorum taxatio facta est.
ibid. n. 28.

Pro *alimentis* assignatio Bonorum debet fieri. *vol.*
50. n. 51.

Ab *alimentis* ad dotem si non valet argumentum,
nec etiam è converso debet valere. *vol. 50. n. 41.*

Pro *alimentis* præteritis non competit officium
Judicis, sed tantum pro præsentibus, & futu-
ris. *vol. 50. n. 14.*

Pro *alimentis* præteritis locus non est officio Judi-
cis, nisi quum debitum pro se alendo quis con-
traxisset. *vol. 50. n. 15.*

Pro *alimentis* à Patre debitis hypotheca non com-
petit, juxta communiorum opinionem. *vol. 50.*
n. 47.

Et *desines* contrarium sentientes errasse, de-
monstratur. *ibid. n. 48.*

De *alimentis* legatis ubi agitur, melior sumi ne-
quit interpretatio, quam quæ ex Testamenti
verbis resultat. *vol. 13. n. 24.*

Alimentorum causâ ubi certa taxativè quantitas
est relicta, augeri hæc minimè potest, aut mi-
nui. *vol. 13. n. 11.*

Alimentorum in certa quantitate, ac speciebus ex
certo taxativè fundo percipiendorum diminutio
non heredis, sed Legatarii damno debet cede-
re. *vol. 13. n. 13.*

Pro *alimentorum* speciebus cum eorum æstimatio
fuit in certa quantitate relicta, hæc solummodo
præstanda est. *vol. 13. n. 10.*

Alimentorum Legatum etiam generaliter concep-
tum, censetur nihilominus restrictum ad quan-
titates, speciesque in eo taxativè designatas. *vol.*
13. n. 15.

Alimentorum nomine si Testator in inferiori dis-
positionis parte intellexit dapes coctas, & con-
ditas idem in superiori intellexisse censendus
est. *vol. 13. n. 23.*

Alimentorum nomine si quæ summa relicta est per
divisa tempora, & pensiones præstanda, totum
id ea summa relictum censetur, quod pro ali-
mentis necessarium est, ut nil aliud pro his de-
beat. *vol. 13. n. 6. & 13.*

Alimentorum, & cibarium nomine comprehen-
duntur ea omnia, quæ ad humanæ vitæ usum
necessaria sunt. *vol. 13. n. 1.*

Et non tantum ea, quæ edere solemus, sed illa
etiam, per quæ edimus, ut sunt condimenta,
quæ acunt appetentiam, acetum, piper, sala-
menta, hisque similia, quibus dapes instru-
untur, & denique signa, & carbones, quibus
eodem coquuntur. *vol. 13. n. 2.*

Alimentorum lege legata ea censetur, quæ an-
nua, vel mensurata reliquuntur. *vol. 13. n. 5.*

Alimentorum nomen non fuisse usurpatum in sua
legali, latiori significatione, constat ex eo,
quod ad panem, vinum, & obsonium fuerit res-
trictum. *vol. 13. n. 3.*

De Contractu.

Alimentorum loco cum petuntur fructus dotis, Ju-
diciis officio debentur. *vol. 50. n. 9.*

Alimentorum loco Mulieri aliunde habenti, quo se
possit alere, fructus dotis non debentur. *vol. 50. n. 8.*

Alimentorum causâ non deficit, cessante condi-
tione mixta, & casuali. *17. n. 29.*

Et præsumptio est, Testatorem, ea etiam cessan-
te, fuisse relicturum. *vol. 17. n. 30.*

Secus, si de causâ alimentorum non agatur.
vol. 17. n. 31.

Alimentorum opus ad Patrem, ejusque spectat he-
redes. *vol. 50. n. 5.*

AMBIGUUM.

Ambigè qui loquitur, id loquitur, quod ex his,
quæ significantur, sensus. *vol. 48. n. 153.*

Et talis intelligitur esse mens in corde, quale est
verbum in ore. *vol. 48. n. 154.*

ANTECEDENS.

Sublato *antecedenti*, corrui, & consequens.
vol. 1. n. 143.

ANTECESSOR.

Antecessor nec à Lege, nec ab Homine alienare pro-
hibitus, valet, alienando, successoribus præjudi-
care. *vol. 24. n. 119.*

ANTIQUUM.

In antiquis falsitas scripturæ non ita faciliè probari
potest. *vol. 19. n. 27.*

APOCA.

Apoa privata carens recognitione characteris,
non attenditur. *vol. 29. n. 16.*

Idem, si in publico aliquo archivio non fuerit
exhibita. *vol. 29. n. 17.*

Apoa privata simplex, & informis non vacat aucto-
ritate suspitione. *vol. 29. n. 18.*

Apoa ex lapsu temporis ab ejus confessione ad
registrationem ceofetur suspecta. *vol. 19. n. 24.*
& 25.

Apoa de falsitate suspecta magis est, si antiqua.
vol. 19. n. 26.

APPELLATIO.

Appellatio alimentorum per dictionem taxativam
esse restringitur ad panem, vinum, & obso-
nium, ubi ea species expressæ fuerint. *vol. 13*
n. 17. & 18.

Appellatione alimentorum, & cibarium com-
prehenduntur ea omnia, quæ ad humanæ vitæ
usum necessaria sunt. *vol. 13. n. 1.*

Et non tantum ea, quæ edere solemus, sed illa
etiam per quæ edimus, ut sunt condimenta, quæ
acunt appetentiam, acetum, piper, sala-
menta, hisque similia, quibus dapes instruun-
tur, & denique signa, & carbones, quibus e-
dem coquuntur. *ibid. n. 2.*

Appellatione alimentorum si quæ summa relicta
est per divisa tempora præstanda, totum id est
summa relictum censetur, quod pro alimentis
necessarium est, ut nil aliud pro his debeat.
vol. 13. n. 13.

Appellatione alimentorum si Testator in inferiori
dispositionis parte intellexit dapes coctas, &
conditas, idem in superiori intellexisse cen-
sendus est. *vol. 13. n. 23.*

Appellatione filiorum in contractibus veniunt
dumtaxat masculi. *vol. 13. n. 32.*

Fff 2

Apii

Appellatione filiorum, & Descendentium in donatione non veniunt femine, ubi Donatoris interelle admixtum est ratione pacti reversioni, *vol.* 12. n. 34. & 35.

ARBITER.

Arbiter, qui non Juris peritus, sed Mercator sit, censetur loquutus in sensu magis proprio, & naturali. *vol.* 51. n. 68.

Arbitri mens, & iotentia ab ejus potestate metiendi est. *vol.* 51. n. 51.

Arbitri sermo rigide, & scrupulosè non debet accipi, *vol.* 51. n. 69.

Arbiter facultatem recipit à Partibus, & illius limites nequit supergredi. *vol.* 51. n. 52.

Alioquin Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est. *vol.* 51. n. 53.

Ex *Arbitri* personali qualitate mens Eligentium arguitur. *vol.* 51. n. 49.

Et, quæ illi fuerit potestas attributa, deprehenditur. *vol.* 51. n. 50.

ARETINUS.

Aretini Theorica in *L. Titia* centum ff. de verb. oblig. locum habet, quoties institutio sit, vel onus impleri debeat post quæsitum emolumentum, vel contrariè graviores non urgeant conjecturæ. *vol.* 37. n. 41. & *vol.* 38. n. 15.

ARGUMENTUM.

Argumenta ad invicem convertuntur, cum paritas procedit. *vol.* 50. n. 42.

Argumentum æquivocum non probat. *vol.* 6. n. 31. & 44.

Argumentum à pari validissimum est. v. 52. n. 200.

AROMATARIA.

Aromataria conduccioni valde onerosæ verisimile est, quem consensu ob spem illius postea emendæ. v. 2. n. 85.

ASCENDENS.

Ascendens quilibet jure nature ad alimentam obstringitur præstanda. v. 50. n. 26. & 28.

Et Judicis tantum officio. *ibid.*

ASSIGNATIO.

Assignatio Prædii à Viro Uxori facta, quomodo, inspectâ primordiali, atque impulsivâ illius causâ, dici non debeat donationem præferre? v. 33. n. 77.

ASSOCIATIO.

Associatio regulrit credum undique clarum tum in substantia, tum etiam in quantitate. v. 39. n. 1. Kai o redditur, & explicatur. *ibid.* n. 2.

Associatio ex credito turbida, & illiquida non debetur. v. 39. n. 5.

AUCTOR.

Auctor de inunda concordia Partibus consilium dat. v. 17. n. 91.

Auctor Preceptorem suum R.P.D. Arrighum memorat, & laudat. v. 7. n. 9.

Auctoritas in uno casu loquens, in alio diverso nequit allegari. v. 48. n. 146.

Autoritates omnes firmantes, per actum geminatum sustineri id, quod alias non valuisset, procedunt ubi geminatio temporis inter vallo tacta est. v. 20. n. 44.

Ab *Autoritatibus*, & *Decisionibus* in puncto loquentibus non debemus recedere. v. 48. n. 147.

AUGUMENTUM.

Augumentum eodem jure determinatur, ac principale. *vol.* 7. n. 23.

B

BELLUM.

Belli calamitas non minus ab hostilium copiarum levitia accipitur, quam ab amicorum lascivia v. 8. n. 30.

Belli reliquæ, & effectus, etiam post illud confectum, perdurare dicuntur. *ibid.* n. 35.

Idque in finem, ut vestigialium Conductoris à susceptis obligationibus exoneretur. *ibid.* n. 26.

Bellum licet non fuerit solemniter indictum, attamen locum habet rescissio locationis vestigialium in casu Belli conventa. v. 8. n. 23.

Bello etiam imminuto, vel propulsato, statim, commercia pristino statui nequeunt restitui. *ibid.* num. 24.

Bello turbantur, non adimuntur Jura Privatorum. v. 3. n. 50.

Belli peior est timor, quam ipsum Bellum. *vol.* 8. n. 22.

Timor autem is ex solo Belli periculo justus dicitur. *ibid.* n. 23.

Bellum dicitur, quod cum solemnitate Edicti in Can. 1. conf. 23. quæst. 3. fuit promulgatum. v. 8. n. 22.

BENEFICIUM.

Beneficia Principis quam plenius interpretari debent. *vol.* 48. num. 67. 89. 128. 136. 145. 158. & 186.

Quoad rem scilicet, locum, tempus, modum, & Personas. *ibid.* n. 68.

Beneficia, Pensiones, nec non testandi facultatem amittunt Jesuitæ ex emissionem quarti solemnitis Voti. *vol.* 4. n. 12.

Beneficia secularia Secularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt. *vol.* 36. n. 88.

Beneficiu redditus æstimandi sunt ex loco, ubi situm illud est, non ubi fuerit collatum. v. 48. n. 107.

Beneficiorum quorumcumque secularium præsertim Curatorum sunt capaces Canonici Regulares absque Apostolica ulla dispensatione. v. 36. n. 91.

Beneficiorum secularium etiam Curatorum sunt eorum Instituto incapaces Regulares omnes, præter Regulares Canonicos. *ibid.* n. 86. & 87.

Beneficium seculari acceptando Canonici Regulares, non dicuntur à proprio Instituto desistere, immo illud exercere. *vol.* 36. n. 92.

Ac propterea nec subtrahi dicuntur à proprii Superioris obedientia. *vol.* 36. n. 93.

Beneficium seculari cum dispensatione Regularis obtinens, actum gerere dicitur incompatible cum proprio Instituto, ob idque exemptus à Superioris obedientia potest videri. *ibid.* n. 89.

Secus est in Canonico Regulari. *ibid.* & ratio n. 90. ad 93.

Beneficiorum pondus & ipsæ sentiunt Feræ. *vol.* 36. n. 40.

BENEPLACITUM APOSTOLICUM.

Ex *Beneplaciti* Apostolici defectu non corrumpit con-

contractus, si malum Ecclesia fovebat jus, *vet. 36. n. 136.*

BENEVOLENTIA.

Benevolentia Viri erga Uxorem satis exprimitur verba = *Alia amantissima Conforte* = *vet. 17. n. 54.*

BONA.

Bona dicuntur, quæ superiunt, ære alieno detracto, *vet. 1. n. 14. 19. 83. & 143.*

Bona intelligi, ære alieno detracto, id in donatione universalis procedit. *vet. 1. n. 44.*

Secus in donatione partis, vel quotæ Bonorum, *ibid. n. 85.*

Bona post cessatam patriam potestatem filiis adquiruntur libere. *vet. 44. n. 18.*

Bona Emphyteusis ex pacto, & providentia, si illi abdicata penitus, atque amplissima renunciatio fiat, naturam allodialium sortiuntur. *vet. 35. n. 43.*

Vel saltem Extraneus non reputatur incapax illa adquirendi siue ex universali, siue ex particulari titulo. *ibid. n. 44.*

Bona in tutelari Inventorio ignoranter omissa, & postea reperta, in Inventario addeoda sunt. *v. 52. n. 53.*

Aliis dicitur Administrator esse in dolo. *ibid. n. 54.*

Bona adventitia alienare tunc prohibetur Filius, cum Patri jus competit ad usufructum. *v. 44. n. 31.*

In *Bona* adventitiis Filius usufructum Pater acquirit. *vet. 44. n. 8.*

In *Bona* adventitiis Filius heredem habere dicitur. *ibid. n. 35.*

Bonarum adventitiorum, durante patris potestate, Filio quæstorum, an usufructum, cā sublatā, Pater amittat, disputant I.D. *vet. 44. n. 16.*

Bonarum adventitiorum usufructus Patri non acquiritur ex Gallie consuetudine. *ibid. n. 11.*

Bona dotalia si ad Filios ex pacto deterenda sint, *come beni proprij materni*, iidem videntur con., posse ad ea succedere uti filii, sed tanquam heredes Matris. *vet. 45. n. 36.*

Bona dotalia quam ad Filios, uti Filios ex verbis = *referemus*, ad *apparteranno* = debeant deterri, alia subijuncta verba = *come beni proprij materni* = non efficiunt, ea titulo Matris hereditario deferenda esse. *vet. 45. n. 37. & ratio n. 38. & 30.*

Bonarum dotalium obligatio facta à Muliere favore Viri non habentis unde illam relevare, non subsistit. *vet. 33. n. 37.*

Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum Paraphernalium. *n. 40.*

Bonarum dumtaxat derivationem à Matre demonstrare censentur verba hæc = *Come Beni proprij materni*. *vet. 45. n. 38.*

Quæ demonstratio derivationis non excludit jus Filii, uti Filii adquisitum. *ibid. n. 30.*

Bona Matris ut plurimum in dote consistunt. *vet. 47. n. 41.*

Hæcque illius patrimonium dicitur. *ibid. n. 42.*

Bona in ultimo ad Fideicommissum vocato efficiuntur libera. *vet. 36. n. 46.*

Bonarum, sublatā patris potestate, Filio quæstorum usufructus Patri non acquiritur. *vet. 44. n. 17.*

Bonarum æstimatione juxta consuetudinem Regionis tacenda est. *vet. 32. n. 104.*

Et quidem, habitā ratione tum fructuum, Terrarum, Domorum, & Animalium in illis existentium. *ibid. n. 105.*

In *Bonarum* æstimatione potest; quoad ea, quæ, merum oblectamentum respiciunt, tertia dumtaxat detrahi veri valoris pars. *vet. 32. n. 109.*

Bonarum subtractionis periculum facile subest, si Frater cum Fratre vivens, ejus curam gerat, & conspicuum sit patrimonium, in negotiationibus consistens. *vet. 52. n. 119.*

Bonarum stabilium præsentia, & traditio in actu stipulationis Instrumenti moraliter exequibilis non est. *vet. 25. n. 59.*

Et sola eorum oblatio loco traditionis habetur. *vet. 25. n. 60.*

Bonarum valor ex illorum æstimationibus tempore non suspecto peractis demonstratur. *v. 39. n. 45.*

Bonarum valorem augent fructus Terræ, Domus, & Animalia in illis existentia. *vet. 32. n. 106.*

Procedit, etiam si domus, & Animalia essent ad merum oblectamentum comparata. *vet. 32. n. 107.*

Cum illud etiam pretio sit æstimabile. *ibid. n. 108.*

Bonarum dominium dicitur statim absque additione in Ecclesiam translatum. *vet. 36. n. 134.*

Bonarum Ecclesie ecclio per transactionem facta, corrui ex decleu Benepiaci Apostolici. *v. 36. n. 132.*

Bonarum, & rerum appellatione jura quoque comprehenduntur. *vet. 3. n. 82.*

Bona hereditaria Religiosorum jure spoli ad Rev. Cameram spectant. *vet. 36. n. 50.*

Locum an id sibi vindicet io Diocesi Piacentina? *ibid. n. 51.*

Bona sibi delata Regularis quoad usufructum dumtaxat acquirit, quo verò ad proprietatem Monasterio. *vet. 36. n. 115. & 116.*

Bona aliunde sibi delata Regularis ad Ecclesiam secularem promotus Religioni acquirit ratione communionis cum illa intercedentis. *v. 36. n. 59.*

Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis? *ibid. n. 61. & 62.*

Bona aote professionem renunciata Religiosus factus Episcopus recuperat. *vet. 36. n. 20. 22.*

Bona renunciata intuitu promotionis ad Episcopatum, siue ad Parochialem Religiosus non recuperat. *vet. 36. n. 28.*

Contrarium verius saltem quoad *Bona* alteri non quæsitā. *ibid. n. 29. & 38. & ratio n. 30. ad 36.*

Bona quæcumque retroire, & adquirere potest; Jesuita ante emissionem quarti solemnio Voti. *vet. 35. n. 73.*

Bonarum incapacia omnino sunt Collegia, & Domus Societatis Jesu. *vet. 35. n. 83.*

Bonarum, & domini capax et Congregatio Canonicorum Regularium à Salvatore Piacentie. *vet. 36. n. 1.*

C

CADUCATIO.

C *Aducatio* iurum renunciatorum ex morte, nedum naturali, sed civili etiam inducitur. *vol. 35. n. 87.*

CADUCITAS.

Caducitas poena in casu contraventionis censetur ipso facto, & ipso iure, nullâ precedente monitione, Heredi illiata ex verbis = *irremissibilmente, senza purgatione di mora &c. privo del comodo, a fratti di detta mia Eredità &c.* *vol. 10. n. 3. & 30.*

Caducitas poena ubi in facto negativo versatur, necessaria non est Heredis interpellatio. *vol. 10. n. 4.*

Caducitas poena non incurritur absque Interpellatione, quoties per viam non conditionis, sed modi adiecta est. *vol. 10. n. 35. & 36.*

Caducitas poena Contravenienti notificanda est. *vol. 10. n. 31.*

Caducitas poenam heres, licet extraneus, non incurrit ex sola scientia institutionis de se factæ, si prohibitionem cum ea poena factam ignoravit. *vol. 10. n. 36.*

Caducitas poena ipso facto, ipsoque iure imposita, ut persequi possit contra Heredes, requiritur contestatio litis cum Defuncto. *vol. 10. n. 45.*

Caducitas poenam heres ignorat oneris sibi iniuncti non incurrit, etiam ubi est ipso iure, ipsoque facto illiata. *vol. 10. n. 31.*

Procedit quoque, si ea poena fuerit in contractu donationis adiecta. *vol. 10. n. 32.*

Ad *caducitas* poenam incurrandam requiritur in herede certa scientia oneris à Testatore iniuncti. *vol. 10. n. 17.*

Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva. *vol. 10. n. 18.*

Ad *caducitas* poenam incurrandam requiritur in herede scientia oneris sibi iniuncti, resultans ex lectura testamenti, nec sat est, quod præsens adduxerit ejus aperiitioni, seu publicationi. *vol. 10. n. 20.*

Caducitas ubi per viam modi fuerit comminata, ab herede non incurritur, nisi clara sit, & inexcusabilis ejus contraventionis voluntas Testatoris. *vol. 10. n. 13.*

Et ad eum excusandum inepta quolibet sufficit, fatua, & bestialis causa. *ibid. n. 14.*

Caducitas ex mero contraventionis facto ab Herede non incurritur, sed ex ejus animo dolo malo contraveniendi. *vol. 10. n. 16. & 22.*

Caducitas poena censetur à substituto remissa, si omittit adversus Contraventorem, dum viveret, ad eandem poenam agere. *vol. 10. n. 44.*

Caducitas poena adiecta sub conditione dependente à facto alterius, num ob illius factum impediatur acquisitionem hereditatis pure delatæ, disputant Doctores: & negativa Bartoli opinio magis recepta est. *vol. 10. n. 41.*

Procedit id maxime, ubi agatur de hereditate non pure delatæ, sed jam quaesita, diuque possessa. *vol. 10. n. 42.*

Caducitas poenam ut heres non incurrat, omnis aqua interpretatio capienda est, si præceptum Testatoris non sit ad bonum, decusque familie augendum, & ne prudenti quidem congruat rationi. *vol. 10. n. 40.*

Caducitas non tulle incurram, in dubio iudicandum est. *vol. 10. n. 15.*

CAMBIUM.

Cambia non modò à Mercatoribus, publicisque, Campioribus, sed à privata qualibet persona iniri permittuntur. *vol. 34. n. 30.*

Atque etiam à Mulleribus. *ibid.* Immo & à pauperibus personis, si essentialia concurrant requisita. *vol. 34. n. 34.*

Cambiale apocæ falsitas nonnulli claris, plenisque probationibus valet ostendi. *vol. 34. n. 55.*

Cambii apocæ contra scribentem plenè probat. *vol. 34. n. 54.*

Cambii contractum alii consistere adfirmant in permutatione unius monete pro altera, alii, quod sit contractus inominatus, quò, si detur. *vol. 34. n. 20. & 21.*, alii demum, quod sit venditio pecuniarum. *ibid. n. 22.*

Pro *Cambii* securitate licite sunt quotquot accedunt obligationes. *vol. 34. n. 50.*

Cambii contractus, accepti pro eo pignoris cautione, usurarius redditur. *vol. 34. n. 3.*, sed vide *n. 35.*

Idem de censu. *vol. 34. n. 4. & n. 34.* Intellige ut *n. 41.*

Cambii contractum ex receptione pignoris non infici, communior opinio est, & ratio. *vol. 34. n. 35. & n. 51. ad 54.*

In *Cambio*, sicut & in ceteris contractibus mens Contrahentium ea est, ut promissa debeant servari. *vol. 34. n. 19.*

In *Cambio* non, ut in censu, illiata est pro sorte pignoris retentio. *vol. 34. n. 39.*

In censu namque, secus ac in cambio, mortua remanet Creditoris fors. *vol. 34. n. 40.*

Et quando etiam in censu pignus capiatur licet. *ibid. n. 41.*

Pro *Cambio* quum pignus accipitur fructiferum, debent istius fructus Debitori excomp. utari. *vol. 34. n. 51.*

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro. *vol. 34. n. 52.*

Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem. *vol. 34. n. 53.*

Ex *Cambio* quod percipitur lucri, non iustificatur ab amittende sortis periculo. *vol. 34. n. 37.*

In *Cambio* valor accidentalis pecunie defumitur præsertim ex majori, vel minori pecuniarum, abundantia, & majori, vel minori numero Dantium, & Accipientium ad cambium. *vol. 34. n. 28.*

Ex *Cambio*, cessante periculo, lucri exactio non est licita. *vol. 34. n. 1.*

Cambio ratione periculi nequit majus lucrum accedere ultra legitimam, solitamque taxam. *vol. 34. n. 38.*

In *Cambio* veluti merx, & alia res quolibet, pecunia reputatur. *vol. 34. n. 29.*

Ex *Cambio* quod percipitur lucri, id non provenit ex periculo sortis, neque ex mora debitoris, sed ex

ex ipso accidentalī pecuniæ valore; & qualis iste sit r. *ost. 3. l. n. 36. 37. & 38.*
 In *Cambio* usura propriè non datur, sed potius lesio, sive iniustitia. *ost. 34. n. 24.*
Cambium autem usus cum lucro moderato licitus est, ac Reipublice utilis. *ibid. n. 25.*
 Ex *Cambio* in substantia deficiente quidquid ultra fortem exigitur, id vel ex mero pecuniæ usu, vel ex dilatione ad solvendum data censetur provenire. *ost. 34. n. 8.*
 Quod propriè usura dicitur. *ibid. n. 9.*
Cambium in substantia deficit, si vel dulus, ac simulatio intercesserit, vel merum dumtaxat mutuum initum appareat. *ost. 34. n. 6. & 7.*
Cambium suapte naturā intrinsecam suam habet iustitiam. *ost. 34. n. 22.*
 Ob idque illud contrahere non uni potius, quam alteri debet permitti. *ost. 34. n. 33.*
Cambium ex omnium DD. sententia à mutuo distinguitur. *ost. 34. n. 23.*
CANONICI.
Canonici Regulares laxiorem servant regulam. *ost. 36. n. 10.*
Canonici Regulares dicuntur Beneficarii. *ost. 36. n. 90.*
Canonici Regulares æquiparantur Monachis, eodemque jure cum illis censendi sunt. *ost. 36. n. 99.*
 Procehit maximè de Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentiæ. *ost. 36. n. 100.*
Canonici Regulares pauperibus votum emittunt. *ost. 36. n. 117.*
 Eoque minimè liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem. *ost. 36. n. 118.*
Canonici Regulares acceptando Beneficium seculare, non dicuntur desistere à proprio Instituto, immo illud exercere. *ost. 36. n. 92.*
 Ac propterea nec subtrahi dicuntur à proprii Superioris obedientia. *ost. 36. n. 93. & 101.*
Canonici Regulares capaces sunt quorumcumque Beneficiorum secularium, præsertim Curatorum abique ulla Apostolica dispensatione. *ost. 36. n. 91.*
Canonici Regulares ad seculares Ecclesias translati, licet extra Claustra in habitu etiam Clericali degant, non ideo à communione Religionis sejuncti reputantur. *ost. 36. n. 101. & 103.*
Canonici Regulares ad Parochiales translati quod potior ratione, ac Regulares alii Parochi, eorum Superiori debeant subesse, demonstratur. *ost. 36. n. 85. ad 99. & n. 109.*
Canonici Regulares S. Salvatoris Placentiæ ad seculares Ecclesias translati, eorum spoliū ex consuetudine ad Monasterium pertinet. *ost. 36. n. 110.*
Canonici Regulares qualiacumque Beneficia obtinentes, ex *constit. san. mem. Benedicti XII.*, eorum Superiori parere omnino obstricti sunt. *ost. 36. n. 94.*
 Quod intelligendum, tam si Regularia, quam si secularia Beneficia obtinuerint. *ost. 36. n. 95.*
Canonici Regulares in actu Professionis obedientiam Abbati promittunt usque ad mortem. *ost. 36. n. 96.*
 Sicque etiam pro casu obtenti secularis Beneficii. *ost. 36. n. 97.*

Canonici Regularium S. Salvatoris Placentiæ Religio capax est Bonorum, & dominiū. *ost. 36. n. 1.*
Canonici in Sororis Curatorem a Judice eligi, verisimile non est. *ost. 32. n. 117.*
Canonici Regularis licet professus, iura succedendi retinet, non obstante paupertatis voto. *ost. 36. n. 5.*
Canonici Regularis per allocationem Secularis Beneficii capax dumtaxat efficitur extra Claustra degendi. *ost. 36. n. 98.*
Canonici Regularis ad Parochialem Ecclesiam promotus, tenetur instar aliorum Regularium habitum gestare, & Socium sui Ordinis habere. *ost. 36. n. 69. 70. & 71.*
Canonici peculiariter addictus est servitio Dei, & Ecclesiæ. *ost. 32. n. 103.*
CAPITULUM.
Capitulum, Rege Tarquinio, exædicatum fuit, atque adornatum, gratis coactis Fabricis, operisque imperatis. *ost. 38. n. 3.*
CARDINALIS.
Cardinalis attestatio, etiam sine juramento admittitur. *ost. 39. n. 36.*
CASTROPALAUUS.
Castropal. p. 2. *trac. disp. 1. par. 18. n. 4.* opinio declaratur. *ost. 4. n. 172.*
CASUS.
 In *Casu* mixto inspicenda est favoris, vel affectionis præponderantia. *ost. 17. n. 48.*
CAUSA.
 Pro *Causis* pia quilibet potest agere. *ost. 52. n. 21.*
Causa naturalis affectionis prævalet cause accidentali tutelæ, aut cohabitationis cum filiis. *ost. 17. n. 19.*
Causa finalis ea dicitur, quæ ab Agente principaliter consideratur. *ost. 43. n. 91.*
 Impulsiva verò, quæ secundariò tantum inspicitur. *ibid. n. 92.*
Causa principalis expressa in proemiali transactionis parte declarat verba subsequētia in dispositiva, aut executiva generaliter prolata. *ost. 51. n. 98.*
 Ad *causam* necessariam actu urgentem, non verò ad voluntariam referenda est neglecta à Patre post obitum Generi dotis repetitio. *ost. 30. n. 50.*
CAUTIO.
Cautio de restituendo prioribus, & potioribus Creditoribus ex causa rei conservatæ, in sententia, injungi nequit. *ost. 41. n. 4.*
CENSUS.
Censu extincto, nulli debentur fructus. *ost. 39. n. 37.*
Census, non facta dimensione fundi censiti, nullus est, & illicitus, ex Bulla *san. mem. Pii V.* *ost. 14. n. 39.*
 Intellige, ut id non procedat, si fundus sit certus, & certis finibus designatus. *ost. 14. n. 40. & 42.*
 Imo ut sustineatur, fiat est sola specialis dicti Fundi denominatio aliis Bonis Debitoris census non conveniens. *ost. 14. n. 44.*
 Procehit, nullis etiam expressis finibus, dum certa aliunde sit Fundi censiti identitas. *ost. 14. n. 46. 46. & 47.*
 Quomodocumque de identitate constat. *ost. 14. n. 48.*

Census Creditor pignus pro forte recipiens sortem ipsam penes se habere dicitur. *vet. 34. n. 5.*

Census, pro eo accepta pignoris cautione, usurarius non redditur. *vet. 34. n. 4. & 39.*

Intellige, ut *n. 41.*

Census Creditori quod non liceat pignus pro forte retinere, procedit, ubi fortis, ac pignoris valor æqualis est. *vet. 34. n. 41.*

Si secus, licita quoque est fructuum exactio. *v. 34. n. 42.*

Census Creditori, ultra fundum censum, licet alia hypothecata habere Debitoris Bona. *vet. 34. n. 43.*

Sicque & pignus pro forte retinere. *vet. 34. n. 44.*

Census Creditor potest pro fructibus agere allocationis, vel Salviani remedio. *vet. 34. n. 10.*

Procedit, tamen fundus censitus in Tertios fuerit distractus. *ibid. n. 10.*

Census Creditori virtute clause = *Constituti* = in Instrumento adpositæ competit allocationis remedium. *vet. 34. n. 6.*

Ea verò clausula deficiente, succurrit remedio Salviani virtute hypothecæ ex Instrumento resultantis. *ibid. n. 8.*

Census Creditori immisso in Salvianum non denegatur, concurrentibus fundi constiti identitate, antiqua Debitoris, & modernæ Rei conventi possessione. *vet. 34. n. 14.*

Census extinctio inducit, quoties Creditor ex Bonis Debitoris fructus percipit suo credito majores. *vet. 39. n. 38.*

Census Debitor æque in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bona, quæ hypothecæ subijciat. *vet. 34. n. 45.*

Census à Muliere impositus pro dissolvendo alieno nulliter contracto, validus censendus est. *vet. 33. n. 63.*

CENTENARIA.

Ex *Centenaria* quilibet melior titulus potest allegari. *vet. 34. n. 91.*

Scilicet divisionis, cessionis, emptionis, aut alterius cujuslibet contractus. *vet. 34. n. 92. & 93.*

Præsertim, si agatur de re salpæ naturæ alienabili. *vet. 34. n. 93.*

Centenaria operatur, ut, rejecto uno titulo, alius à Reo possit allegari. *vet. 34. n. 98. 99. & 100.*

Centenaria non unius, sed cumulationem alterius cujusque tituli suppeditat. *vet. 34. n. 99.*

Centenaria, ubi non constat de titulo in sui origine vitioso, alienationis, quæ sit possibilis, titulum admittit. *vet. 34. n. 113.*

Et facit, verum esse, quod est possibile. *vet. 34. n. 114.*

Centenaria, rejecto uno titulo expresso, atque invalido, nequit amplius allegari. *vet. 34. n. 101.* Requiritur tamen ad id nedom, quod productio tituli invalidi peracta fuerit ab ipso met Principali. *vet. 34. n. 102.*

Vel ab ejus Procuratore eum speciali Procura mandato. *ibid. n. 103.*

Sed etiam, quod talis titulus sit incompatibilis cum alio ex *centenaria* desumpto. *vet. 34. n. 104.*

Vel quod Producent, ad expressum ejusmodi titulum se coarctaverit. *ibid. n. 105.*

Contra *Centenariam* sumptam in linea præsumptiva melioris tituli restitutum in integrum non datur. *vet. 34. n. 109.*

Centenaria decursa in vita Antecessorum non obstat successoribus, si constat de titulo in sui origine vitioso, & infecto. *vet. 34. n. 111.*

Centenaria in vita Antecessorum decursa successoribus præjudicat, etiam in re alienari prohibita. *vet. 34. n. 115.*

Et præsumptionem dispensationis, ac derogationis inducit, in illorum etiam præjudicium. *vet. 34. n. 116. & 117.*

Procedit eò magis in re alienabili, & ad quocunque transitoria. *vet. 34. n. 118.*

Centenaria possessio sufficit ad præscribendum, contra Principem, quæ ipsi reservata sunt. *vet. 48. n. 227.*

Tamen si deficiat coaccessio. *ibid. n. 228.*

Procedit etiam contra Romanam Ecclesiam. *ibid. n. 229.*

Ex *Centenaria* decursa post cessatam litem, ei fuisse renunciatum præsumitur. *vet. 34. n. 96.*

Atque eluitur quælibet mala fides ex lite contracta. *ibid. n. 97.*

Centenaria duplicis virtute regalia contra ipsum supremum Principem valent præscribi. *vet. 48. n. 185.*

Centenarie in vita Antecessorum decursa operatio non impeditur ex defectu minoris ætatis, sive jurium authenticorum. *vet. 34. n. 106.*

Declarat, ad procedendum non in linea præscriptiva, sed præsumptiva melioris tituli adducatur. *ibid. n. 107.*

Eoque casu Actoris præsumitur per solemne, ac publicum Instrumentum extinctum. *ibid. n. 108.*

CEDERE.

Cedere sua jura quisque potest in sui præjudicium. *vet. 12. n. 62.*

Cedi possunt, ac donari Bona emphyteutica, si ex generali Provincie consuetudine, vel peculiari Constitutione redacta sint ad instar allodialium. *vet. 12. n. 64.*

CESSIO.

Cessio Bonorum Ecclesiæ eò magis ex defectu Beneficii Apostolici corrumpere censenda est, si constat, quod illud petitus, fuisset denegatum. *vet. 36. n. 35.*

Cessio Bonorum Ecclesiæ per transactionem facta corrumpit ex defectu Beneficii Apostolici. *v. 36. n. 32.*

Procedit, licet agatur de Bonis ab eadem Ecclesia nondum possessis. *vet. 36. n. 33.*

Cessio jurium præsentium in renunciatione realis est, & perpetua, si facta sit per viam doationis irrevocabilis. *vet. 5. n. 111.*

Cessio jurium futurorum potest in renunciatione fieri per donationem irrevocabilem, & per modum perpetuæ renunciationis. *vet. 5. n. 112.*

Cessio jurium futurorum in renunciatione, si facta per donationem irrevocabilem, realis est, & perpetua. *vet. 5. n. 113.*

In *cessione* iurium futurorum subintelligitur clausula = *quatenus de iure deservatur* = *vol. 5. n. 114.*

CESSIONARIUS.

Cessionarius dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam representat. *vol. 4. n. 162.*

Cessionarius nequit minus habere jus, quam Cedens ipse. *vol. 4. n. 166.*

COLLATERALIS.

Ad *Collateralem* Regii Consilii spectat cognitio controversiæ, si quæ oriatur post decretam à Principe, in vim Capitaliorum pacis, bonorum restitutionem. *vol. 3. n. 113.*

CIVIS.

De *Glohis* loquens dispositio minimè intelligitur de originariis non habitantibus. *vol. 49. n. 105.*

CIVILITAS.

Civilitas originis potest quoad bonorum participationem à Clive amitti, obtranslatum aliò domiciliū. *vol. 49. n. 101.*

Præsertim, eo onera Patriæ non ferente. *vol. 49. n. 103.*

Civilitatem retinet Civis aliò transferens domiciliū. *vol. 49. n. 51.*

Et Patriæ descendentiā. *vol. 49. n. 52. & 53.*

CLAUSULA.

Clausula = *in perpetuum* = adjecta parti dispositivæ Investituræ, importat comprehensionem tam Descendentium, quam Extraneorum. *vol. 24. n. 31. & 36.*

Clausula = *quibus deditur* = in Investitura, æquiparatur clausula = *pro heredibus quibuscunque* =. *vol. 24. n. 11.*

Et ambe important æquè principaliter vocationem tam extraneorum, quam Descendentium. *vol. 24. n. 12. 21. 28. & 29.*

Clausula = *Admō* = in calce Instrumenti, illius tantum perfectionem, ac publicationem denotat. *vol. 30. n. 69.*

Clausula = *sub sigillo facere fidei* = in donatione adjecta, insinuationis defectum nequit supplere. *vol. 30. n. 80.*

Clausula = *quibusvis non obstantibus* = vim habet Decreti irritantis. *vol. 15. n. 14.*

Clausula = *quorumcumque heredes* = in renunciatione adposita, heredes Renunciantii etiam extraneos comprehendit. *vol. 5. n. 4.*

Clausula cetera = *heredes* &c. = de jure, ac de Notariorum stylo importat stipulationem pro heredibus etiam extraneis. *vol. 33. n. 30.*

Clausula cetera = *cumque heredibus* &c. = subintellectum importat heredum etiam extraneorum. *vol. 5. n. 58.*

Ac realitatem renunciationis operatur. *ibid. n. 59.* Præcipue, si, juxta conventa in Capitulis matrimonialibus, renunciatio fuerit in amplissima forma, & secundum Notariorum stylium extensa. *ibid. n. 60.*

Clausula = *pro Descendenti* = si è dispositione adiutam, juxta specialem præservationem ademptio facta intelligitur. *vol. 16. n. 3.*

Clausula = *ex testamento, quæ ob intestato* = in renunciatione adjecta, ubi de successione mentio fit, operatur in utroque casu exclusio-

De *Contrah.*

nem Renunciantis à successione, donec extent Personæ in ipsa renunciatione contemplatæ. *vol. 5. n. 33.*

Non tamen, iis deficientibus, impedit regreſſum ad jura renuntiata. *ibid. n. 34.*

Clausula = *ad habendum* = pñt descriptionem Bonorum in Feudum concessorum adposita, dependensque à verbis dispositivis = *diamo, vendiamo* &c. = parti dispositivæ adjecta dicitur. *vol. 9. n. 4.*

Clausula = *ad habendum* = adjecta parti executivæ Investituræ, apta non est Feudi alienabilitatem inducere. *vol. 9. n. 1.*

Præsertim, ubi concessio facta fuerit = *in Feudum nobile lignum* &c. = quæ verba Feudum proprium, ac passionatum constituunt. *vol. 9. n. 2. & 3.*

Clausula = *cobabitandi cum filiis in Legato Uxorij relicto*, non censetur conditionaliter adposita, sed ad communem declarationem consuetudinem. *vol. 17. n. 25. & 32.*

Clausula = *certiorata* &c. = in renunciatione Mulieris, quid importet? *vol. 43. n. 118.*

Clausula = *ad habendum* = in parte dispositiva investituræ, Feudi alienabilitatem importat. *vol. 9. n. 5.* Amplia, cum aliam adjunctam habet clausulam = *quidquid placuerit faciendum* = *ibid. n. 6. & 7.* Et maxime, si clausula = *in perpetuum* = in parte eidem dispositiva sit. *ibid. n. 8.*

Clausula = *constitutiva* in Instrumento dotali adposita, efficit, ut actus dicatur à traditione inchoatus, & Dotans non remaneat de evictione obstrictus. *vol. 35. n. 64.*

Clausula = *constituti* = veram traditionem inducit, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transfert. *vol. 35. n. 63.*

Clausula = *constitutiva* in Instrumento census, præsertim facultatem capiendi possessionem propriam auctoritate. *vol. 14. n. 7.*

Clausula = *tam ex testamento, quam ob intestato* = adjecta in renunciatione, ubi de hereditatibus mentio fit, apta est Renunciantem à quacunque hereditate excludere. *vol. 5. n. 52.*

Et omnimodam quoad ipsum inducit incapacitatem amplius succedendi. *ibid. n. 53.*

Maximè, si juncta habeat verba alia magis ampla, & realitatem renunciationis indicantia. *ibid. n. 54.*

Clausula generalis omnes nationis partes comprehendit. *vol. 16. n. 6.*

Clausula generalis nequit specialiter dispositis derogare. *vol. 15. n. 30.*

Clausula generalis non derogat iis, quæ specialiter disposita sunt. *vol. 16. n. 4.*

Per *Clausulam* generalem contra aut aliam æquivalentem opposita dicitur Personarum legitimatio. *vol. 52. n. 14.*

Clausula = *omni meliori modo* = enixam Disponentis voluntatem offendit. *vol. 17. n. 60.*

Clausula = *in Fide* = nequit iuramento æquipollere. *vol. 20. n. 63. & vol. 37. n. 72.*

Clausula = *in Fide* = potest de humana fide intelligi, nec est trabenda ad fidem theologicam contentam in iuramento. *vol. 20. n. 64.*

Clausula = *in Fide* = ad humanam dumtaxat fidem referenda est, si adhibita ad confirmandam tantum promissorum veritatem. *vol. 20. n. 93.*

G g g

Clau

Clausula in Fide licet ex se præferat humanam dentatam fidem, attamen, justa nonnullorum sententiam, potest, de consuetudine, vim iuramenti obtinere. *vol. 30. n. 72.*

Non verò sententia ejusmodi sequenda est. *ibid. n. 73. & 74.*

Clausula in Fide ubi non constat, de qua præcisè fide fuerit intellecta, ad humanam potius, quàm theologica fidem referenda est. *vol. 30. n. 65. 66. 91. & 92.*

Clausula in Fide = donationi adjecta si nec ad substantiam contractus, nec ad intinuationem in specie referri valeat, intinuationem nequit supplere. *vol. 30. n. 60.*

Clausula in Fide = sicut ad Deum, vel Sanctos non dirigitur, nullumque continet Religionis vinculum, nequit de fide theologica intelligi. *v. 30. n. 67. & 78.*

Aliàs fides theologica confunderetur cum fide humana, possetque censeri interposita cum familiaribus etiam formulis = *dù nous d'avoir, d'à Couvoir* =. *vol. 30. n. 68.*

Clausula in Fide = adjecta substantiæ ipsè donationis, ejusque dispositivæ, potest quodammodo donationis convalidationem importare. *vol. 30. n. 94.*

Non ita verò, si in parte executiva, imò in calce donationis fuerit apposta. *ibid. n. 95.*

Clausula in Fide &c. similia tum solum confirmationem actus indicare possunt, cum ad eam præcisè denotandam directæ sunt, vel ubi ad sanationem contractus iuramentum non requiritur. *vol. 30. n. 100.*

Idque in puncto juris esse efficitur. *Spad. conf. 87. v. vol. 30. n. 101.*

Clausula in Fide = adjecta in donatione vim non habet iuramenti, quo Donator obstringatur ad observandam donationem intinuatione destitutam. *vol. 30. n. 57.*

Per clausulam cui de jure = in obligatione restitutionis dotis a Viro Uxori facta, præservatum intelligitur quodlibet Patris jus. *vol. 30. n. 52.*

Obclausulam cui de jure in instrumto dotali superadditam præposterari nequit ordinem restitutionis dotis, in eo primùm ad mulieris favorem præscriptus. *vol. 30. n. 6.*

Clausula infra = in parte præomiali dispositionis, importat ipsius præomialis cum parte dispositivæ connexionem. *vol. 4. n. 74.*

Clausulas plures continens oratio, non una sed multiplex oratio est. *vol. 16. n. 21.*

Clausula in partibus executivis, tametsi amplissimè validitatem contractui non tribuunt. *vol. 30. n. 97.*

Clausula in partibus executivis solent ut plurimum de stylo Notariorum apponi. *ibid. d. n. 97.* Et validiorem contractum non efficiunt. *d. vol. 30. n. 98.*

Clausula, & alia verba, licet quoquomodo realitatem renunciationis præferant, non debent atterdi, quoties istius personalitatem suadet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas. *vol. 5. n. 40.*

Clausula = *quomodocumque*, & *quandocumque*, ac

qualitercumque competiturum = quoad jura futura, solent in renunciationibus de stylo à Notariis apponi. *vol. 4. n. 114.*

Idem de clausula = *idem ex testamento*, quàm ab intestato =. *vol. 4. n. 115.*

Præsertim in partibus non dispositivis. *ibid. n. 116.* Et *Clausula* ejusmodi robur adjiciunt renunciationi, illam autem ultra expressa non extendunt. *ibid. n. 117. & 120.*

Clausula = *quomodocumque*, ac *quandocumque*, ac *qualitercumque* = in præomiali solum renunciationis parte, licet non importent plusquam in ea specificè expressum sit, superflua non remanent. *vol. 4. n. 120.*

Parti cuius dispositivæ majus robur adjiciunt. *ibid. n. 121.*

Et declarant id, quod de jure inest, majoremque actui tribuunt securitatem. *ibid. n. 122.*

Clausula generalissimè à Notariis apponi solita, renunciationis personalis naturam non immutant. *vol. 5. n. 32.*

CLERICUS.

Clericulus status etiam fratrem repellit à Curatoris munere. *vol. 52. n. 85.*

Clericus intinuatidus non est Tutor, nisi deposita tutela, & reddità administrationis ratione. *vol. 52. n. 95.*

Clerici gaudent privilegio, ne inviti tutelam, vel curam agnoscant. *vol. 52. n. 86.*

Clerici ne volentes quidem possunt testamentariam tutelam, & curam suscipere, nec etiam dativam. *vol. 52. n. 90.*

Nisi vel obtineant Apostolicam facultatem, vel agatur de personis miserabilibus. *vol. 52. n. 91.*

Clerici volentes possunt legitimam tutelam subire. *vol. 52. n. 87. & n. 94.*

Clerici possunt esse Executores testamentarii. *vol. 52. n. 92.*

Clerici non debent profanis negotiis occupari. *vol. 52. n. 94.*

Clerici abstinere debent à tutela, præsertim quæ ingentis patrimonii, & negociationis curam præfert. *vol. 52. n. 104.*

Clerici agentis, uti Tutori testamentario, vel dativo opponi potest exceptio nullitatis tutelæ. *vol. 52. n. 96.*

Et rejiciendus esset à limine judicii. *vol. 52. n. 97.*

COADMINISTRATOR.

Coadministratori in solidum interest, alterum liberari. *vol. 52. n. 137.*

COGNOMEN.

Cognomen, & arma familie deferendi onus gravissimum est. *vol. 31. n. 23.*

COLONUS.

Colonus agrum non colens, eumque deterioreni quoad fructus reddens, nequit expelli. *v. 41. n. 39.*

Idem de emphyteuta agrum non excolente. *vol. 41. n. 41.*

Secus, ubi de vinea agatur. *vol. 41. n. 40. 42. & 44.*

COMMENDA.

Commenda constituitur esse donatio Religionis facta. *vol. 23. n. 15.*

COM-

COMMERCIIUM.

Commercia non debent ex nimia aequalitatis observatione impediri. *vol. 23. n. 12.*

Commercia impediuntur ex nimia aequalitatis observatione. *vol. 2. n. 11.*

Commercia ut subtilia dicantur, & vestigalia amissa, fiat est, vicinas Provincias Bello conflagrant. *vol. 8. n. 29.*

COMMODUM.

Commoda sentientem Heredem incommoda non recusare, ex natura est. *vol. 26. n. 36. 37. & 38.*

Commoditatem habet quamdam Pater in Bonis adventitiis filii, cum non habet usufructum. *vol. 44. n. 19.*

Commodum simul, & incommodum heres vel recipere debet, vel utrumque repudiare. *vol. 26. n. 38. & 138.*

COMMUNIO.

Communio universalis titulus precedenter allegatus, repetitus censetur per dictiones = *ne modi, & omni, &c. supra* =. *vol. 51. n. 33.*

Communio licet deducta per modum praetensionis dici potest fuisse principalis transactionis causa. *vol. 51. n. 85.*

Cum id ex communi loquendi usu non praefertur communione negotiationem, sed petitionem, & actionem. *ibid. n. 86.*

Vel de stylo ita exprimi solet, ut intelligatur super re dubia transactio fieri. *vol. 51. n. 87.*

COMPENSATIO.

Compensare nemo potest, quod sibi non debetur, sive quod quidam est, an sibi debeatur. *vol. 36. n. 145. & 147.*

Compensatio contra non Debitores nequit allegari. *vol. 36. n. 146.*

Compensatio crediti liquidi cum illiquido non datur. *vol. 36. n. 144.*

Per *Compensationem* oneris cum utilitate contractus ad aequalitatem redigitur. *vol. 2. n. 57.*

Compensationem onerum Conductor debet habere cum minori mercedis quantitate, vel cum majore aliqua ipsius utilitate. *vol. 2. n. 49. 53. 54. 56. & 59.*

Compensationem cum credito qui allegat, illius liquiditatem fatetur. *vol. 36. n. 137.*

COMPROMISSUM.

Compromissum est stricti juris, & non excedit causas in eo expressas. *vol. 51. n. 44.*

CONCESSIO, ET CONCEDENS.

Concedens potius, quam Concessionario obesse debet verborum ambiguitas. *vol. 48. n. 61. 64. 123. 141. & 157.*

Concedens, non Concessionario, in investituris, liberum est verba clarius concipere. *vol. 43. n. 61.*

Concessio rei feudalitatis intelligitur facta juxta loci rei sitae consuetudinem. *vol. 48. n. 50.*

Procedit, etiam in Curia Concedentis, vel in loco feudis dominatis contraria consuetudo viget. *ibid. n. 51.*

Concessio Principis, cum multum non laedit Imperii dignitatem, extensionem debet recipere. *vol. 48. n. 91.*

Concessio stabilium facta intelligitur sub illis qualibus *De Const.*

tatibus, quibus locali consuetudine afficiuntur. *vol. 48. n. 38. 52. 57. & 142.*

Concessio, in qua prius filii, eorumque heredes, deindeque alii quicumque heredes, & successores contemplati sunt, porius locatio perpetua, quam *emphyteusis* reputanda est. *vol. 24. n. 3.*

In *concessione* Principis mensura in loco rei sitae consueta, est observanda. *vol. 49. n. 85.*

In *concessione* Principis quilibet rejicitur stricta interpretatio. *vol. 48. n. 66. & 86.*

Concessio Principis non debet aliorum contractuum regulis subiacere. *vol. 48. n. 81.*

Concessio perpetua favore quorumcumque in Investitura comprehensionem important verba = *Auctoritate Apostolica &c. in perpetuum donamus, concedimus* =. *vol. 24. n. 51.*

Ac etiam favore eorum, in quos Bona alienata fuerint. *ibid. n. 52.*

Procedit in praedictum quoque Vocatorum. *ibid. n. 53.*

Concessio verba nequeunt in uno verificari, cum ad plura directa sunt. *vol. 48. n. 150.*

Concessio id Princeps dicendus est, de quo interrogatus respondisset. *vol. 48. n. 131. & 132.*

Procedit in qualibet conventionem, dispositionem, lege, vel rescripto. *ibid. n. 132.*

Concessum sub aliqua conditione, censetur sub contraria ademptum, & negatum. *vol. 26. n. 2.*

CONCESSIONARIUS.

Concessionarius, concedente Principe unum ex tribus officiis, melius potest eligere. *vol. 48. n. 93.*

CONDITIO.

Conditio substantia actus non mutat. *v. 19. n. 4. & 10.*

Conditio adimplenda à Matre, & à Marito Donatarie, quoad ipsam est casualis. *vol. 39. n. 40.*

Conditio nihil requirit, praeter nudum, ac simplex inadimplementum. *vol. 37. n. 38.*

Conditio ad contractus diem retrotrahitur. *vol. 39. n. 17. & 20.*

Conditio si cessat ob mortem illius, cum quo erat adimplenda, privatio hereditatis non inducitur. *vol. 17. n. 13.*

Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest. *ibid. n. 14.*

Conditio in testamento adjecta, si potestativa sit, ab Herede, quem primum possit, est adimplenda. *vol. 26. n. 110.*

Aliter habetur pro defecta. *ibid.*

Nec potest mora purgari. *ibid. n. 112.*

Conditio potestativa à facto alterius dependens, quoad honoratum dicitur casualis. *vol. 37. n. 47. 49. & 52. vol. 38. n. 25. & vol. 39. n. 44.*

Illiusque defectus vim omnem admittit dispositioni, ab eaque consensum remouet, ac si facta non fuisset. *vol. 38. n. 26.*

Conditio donationi purae adjecta, post questum emolumentum, censetur adimplenda. *v. 38. n. 10.*

Conditio habitandi cum filiis in legato adjecta, ad eorum vitae tempus restringitur, usque mortuis, remouetur. *vol. 17. n. 15.*

Et remanet dispositio pura. *ibid. n. 16. 17. & 26.*

Conditio limitata ad tempus non limitat dispositionem, cui tempus adjectum non est. *vol. 17. n. 17.*

Conditio assumendi cognomen, & insignia Testa-

toris iusta, & honesta est, atque ad unguem observanda. *vor. 26. n. 77.*

Condicio allumendi cognomen, & insignia Testatoris iustissimam continet ejus memorie conservandæ causam. *vor. 26. n. 78.*

Condicio donationi adjecta non excludit liberalitatem. *vor. 39. n. 12. & 45.*

Condicio respiciens in vorem Tertii, poenalis non dicitur, quamvis Testator usus fuerit verbis = *sub pena privationis*. *vor. 37. n. 32. & vor. 38. n. 17.*

Condicio donationi adjecta ejus effectum, donec impleatur, suspendit. *vor. 38. n. 13.*

Aretini Theorica in L. Titia n. 3. ff. de verb. oblig. quando nam procedat, declaratur. *vor. 38. n. 15.*

Condicio si impersonaliter in dispositione adjecta sit, Disponens ad effectum dumtaxat, non ad personas respicere dicitur. *vor. 37. n. 55. & vor. 38. n. 33.*

Ex ejus defectu corrumpit dispositio, non curato, ex cuius culpa. *v. 37. n. 56. & v. 38. n. 32.*

Condicio in quacunque dispositionis parte adjecta conditionaliter illam efficit. *vor. 37. n. 16. & vor. 38. n. 11.*

Condicio post questum emolumentum censetur adimplenda, si donatio pure concepta sit. *vor. 38. n. 10.*

Condicio, quæ sit impossibilis, etiam ex post facto habetur pro non adjecta. *vor. 17. n. 12.*

Condicio, & modus in eo differunt, quod ea, donec impleatur, adquisitionem suspendit, iste non item. *vor. 26. n. 13.*

Condicio ne potius, an poena sit, Testatoris voluntas spectanda est. *vor. 37. n. 9. & vor. 38. n. 1.*

Condicio poenalis à jure est improba. *vor. 38. n. 39.* Et verquam raro à poena deest excusatio. *ibid. n. 20.*

Condicio post obitum Contrahentium existente, contractus emptionis, & venditionis heredes obligat. *vor. 39. n. 19.*

A *condicione* ademptioni donationis posita, pendet ipius donationis effectus, vel aonullatio. *v. 37. n. 19.*

Condicio pendente, Donatario jus considerabile acquiritur. *vor. 30. n. 64.*

In *condicione* pendente à facto alterius voluntas Dai onentis, non culpa spectanda est. *vor. 37. n. 64.*

Condicio deficiente, etiam sine dolo, & culpa, corrumpit dispositio. *vor. 37. n. 46.*

Condicio deficiente, quis non privatur commodum donationis ex culpa alterius. *vor. 37. n. 44.*

Condicio purificata, dispositio sub ea concepta locum debet habere. *vor. 17. n. 90.*

Condicio adveniente, ledi æque potest Donans sub conditione, ac si donasset pure. *vor. 39. n. 55.*

Condicio existente, donatio perinde est, ac si ab initio pura fuisset. *vor. 39. n. 16.*

Condicio existente, hypotheca ex contractu conditionali retrahitur. *vor. 39. n. 24.*

Condicio deficiente, cessat jus omne ex ea dependens. *vor. 24. n. 90.*

Condicio mixta, & casuali cessante, alimentorum causa non deficit. *vor. 17. n. 29.* Et præsumptio est, Testatorem, eam etiam cessan-

te, fuisse relicturum. *ibid. n. 30.*

Secus, si de causa alimentorum non agatur. *v. 17. n. 31.*

Condicio mixta deficiente per mortem ejus, cum quo erat adimplenda, legatum quoque deficit. *vor. 17. n. 34.*

Sub *condicione*, ejusque intuitu dare, contractum efficit innominatum. *vor. 39. n. 33.*

Sub *condicione* qui debitor est, si ei accepto feratur, illa postmodum existente, intelligitur jam olim liberatus. *vor. 39. n. 22.*

Sub *condicione* heres institutus, eam pendente, hereditatem adire non potest. *vor. 37. n. 20.*

Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis. *ibid. n. 21.*

Sub *condicione* resolutiva adquisitum non dicitur simpliciter adquisitum. *vor. 37. n. 31.*

Sub *condicione* ademptum, sub contraria conditione datum intelligitur. *vor. 37. n. 17.*

Conditionem voluntas tacit, non sermo. *vor. 17. n. 8.*

vor. 37. n. 10. & vor. 38. n. 2.

Conditionem importat dictio = *Nondum* = *Se* & = *data* = *che* = *v. 37. n. 15. & v. 38. n. 4. 5. 6. & 7.*

Conditionem successivam, & resolutivam important verba = *dumtaxat* = *vor. 17. n. 35.*

Idemque est dicere = *quoad habitaverit* = *ac* = *si habitaverit* = *ibid. n. 36.*

Conditionem præferet onus, quod præcipue respicit favorem Donantis, & suæ voluntatis implementum. *vor. 37. n. 28.*

Conditionem præferet exclusio ante adquisitionem facta. *vor. 37. n. 24.*

Conditionem exhibet onus, quod injungitur ante questum emolumentum. *vor. 37. n. 25. & 27.*

Ecce, nisi plures, & validissime præsumptiones contrariam Disponentis voluntatem offendant. *vor. 37. n. 26.*

Conditionem expriment dictiones = *Se* & = *data* = *che* = *vor. 37. n. 15.*

Conditiones plures copulativæ, si re ipsa unum, idemque importent effectum, pro disjunctivis, ac alternativis habende sunt. *vor. 38. n. 43.*

Conditiones quaslibet non turpes quisque rei sue potest adicere. *vor. 26. n. 19.*

Conditionis instar habenda est, quomodocumque sit concepta, finalis dispositionis causa. *v. 26. n. 12.*

Conditionis defectus ex facto alterius proveniens, non facit, quem ratione poenæ exclusum dici, sed eum pro non vocato haberi. *vor. 37. n. 45. & vor. 38. n. 24.*

Conditionis inadimplementum non debet in cuiuspiam præjudicium cedere sine ejus facto, aut mandato. *vor. 38. n. 45.*

Intellige, si in dispositione respectus ad personas habitus fuerit, non si ad effectum dumtaxat. *v. 38. n. 46.*

Conditionis defectus Disponentis consensum excludit. *vor. 37. n. 48.*

Conditionalis potius, quam poenalis dispositio censenda est. *vor. 37. n. 12.*

Conditionalis donatio est, si effectum sortiri debet post obitum Donantis, & eo vivente, implenda sint conditiones donationi adpositæ. *vor. 37. n. 22.*

Conditionalis dispositionis argumentum est enixa voluntas Disponentis, ne nihil molestias recipiant. *vol. 37. n. 37.*

Conditionalis Legati ademptio dispositionem efficit conditionalem. *v. 38. n. 12. & 14.*

Conditionalis donatio respectu Donatoris perfecta est. *v. 39. n. 13.*

Conditionalis donatio revocari nequit. *vol. 39. n. 14.*

Conditionalis donationis revocatio pendet a conditionis eventu. *vol. 39. n. 15.*

Conditionalitas potius, quam pœcœlitas dispositionis ex quibus conjecturis arguatur? *vol. 38. n. 16. 17. ad 21.*

CONDUCTIO.

Conditio Aromataria valde onerosæ verisimile est, quem consensisse ob spem illius postea emendæ. *vol. 2. n. 85.*

Conditio rescissio ob infortunium Belli in pactum deducta, summâ æquitate, & ratione probata reperitur. *vol. 3. n. 10.*

Conditio rescissioem a Conductoribus vestigalium in casu Belli stipulatam, fuisse restrictam ad Bellum solummodo formaliter intimatum, nulla est, quæ fudeat ratio. *vol. 8. n. 39.*

CONDUCTOR.

Conductor, si, casu aliquo superveniente, ledatur, potest à contractu recedere, vel petere remissionem mercedis. *vol. 2. n. 31.*

Conductor lætus ultra dimidiam justæ mercedis agit pro remissione mercedis, & rescissione damnorum. *vol. 2. n. 35.*

In *Conductorem* ad decennium reale dominiû transferri dicitur. *vol. 11. n. 44.*

Conductor, ne ledatur, jura subveoiunt, potius quam Emptori. *vol. 2. n. 27.*

Conductor ob lationem eodem modo succurritur, ac Locatori. *vol. 2. n. 33.*

Conductor usui rei locatæ ob impedimentum Belli prohibitus, potest, in fœtuentia aliquorum, à locatione recedere. *vol. 8. n. 1.*

Contrarium tamen alii affirmant. *ibid. n. 2.*

Conductor vestigalium causâ Belli prohibitus eorum usû, & commoditate, unam, eandemque ad sui favorem habet juris determinationem pro rescissione damni, quocumque ex Belli casu illud evenierit. *vol. 8. n. 41.*

Conductores vestigalium prius de evitandis infortuniis, deinde de stipulanda conductione solent cogitare. *v. 8. n. 40.*

Et causâ eorum finalis est liber usus, & perceptio vestigalium. *vol. 8. n. 41. & 42.*

Conductores vestigalium non modò à Belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et Cicero in oratione pro L. Manilia hac de re perorata laudatur. *vol. 8. n. 19.*

Conductores tam privatorum Prædiorum, quam vestigalium liberandi sunt à formidine deprædationum ipsi ab amico etiam milite impedientium. *vol. 8. n. 31.*

Conductor vestigalium ex causâ Belli damnum passio, remissio mercedis debetur. *vol. 8. n. 52.*

Conductor vestigalium ex causâ Belli damnum passio, itud rescissioem dumtaxat non est in

quantitate excedente medietatem fructuum amiliorum. *vol. 8. n. 53.*

Sed in tota eorum quantitate. *vol. 8. n. 54. 55. 56. 57. 58. & 59.*, vel saltem in quantitate excedente sextam eorumdem fructuum partem. *ibid. n. 60. & 61.*

Conductor agenti de damno vitando benignâ paclorum interpretatione debet succurri. *vol. 8. n. 36.*

Si præsertim cum Conductore vestigalium agatur. *vol. 8. n. 37.*

Conductorum vestigalium res, & fortunæ curæ Principi summo perire esse debent. *vol. 8. n. 38.*

CONFESSIO.

Confessio de recepto satis per literas resultare valet. *vol. 27. n. 294.*

Confessio qualificata non debet scindi, sed cum sua qualitate accipienda est. *vol. 38. n. 34.*

Intellige in non prohibitis. *vol. 38. n. 36.*

Confessio Tutricis veram disputationem, & solidationem rationum non probat. *vol. 52. n. 226.*

Confessio, & liberatio à Tutrice facta, Pupillo non obest. *vol. 52. n. 143.*

Confessio rei superat omne genus probationis. *v. 51. n. 16.*

Confessio Patris de non puritate sanguinis Filio non nocet. *vol. 49. n. 24.*

CONFINIA.

Confinia fixa, & invariabilia alienari nequeunt. *vol. 14. n. 19.*

Confinia fixa, & invariabilia demonstrationem identitatis præbent. *vol. 14. n. 18.*

CONFIRMATIO.

Confirmatio nihil immutat dispositionem confirmatam. *vol. 16. n. 2.*

CONGRUA.

Congrua Episcopo, vel Parocho reservata, intelligitur de moneta illius Locî, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit. *vol. 48. n. 121. & 122.*

CONJECTURÆ.

Conjectura in materia probatoria debent simul jungi. *vol. 17. n. 76.*

Conjectura simul junctæ cum Testium depositionibus, donationem Viri erga Uxorẽm satis probant. *vol. 32. n. 37.*

Conjectura, & præsumptiones ad eruendam scripturæ falsitatem, debent simul junctæ considerari. *vol. 19. n. 33. 34. & 45.*

Conjectura, ac Testium depositiones ad probandam donationem Viri erga Uxorẽm, simul jungendæ sunt. *vol. 32. n. 38.*

Conjectura opus non est, ubi Lex apertè loquitur. *vol. 48. n. 137.*

CONNEXIO.

Connexio inter eas transactionis partes excluditur, quæ distinctim, & per separatam orationem à suo verbo principali rectam, positæ sunt. *vol. 51. n. 40.*

CONSANGUINEUS.

Consanguinei proximioris, qui Pupilli negotia administravit, præsentia in rationum redditione adhibita non juvat. *vol. 52. n. 158.*

Consanguineus erga Pupillum propoosus censetur. *vol. 52. n. 157.*

Cicero

Confanguineus res Pupilli administrans suspectus habendus est. *vol. 52. n. 159.*

Intellige, nisi aliqua tantum negocia gesserit. *ibid. n. 160.*

Confanguineus res Pupilli administrans, utilia pro eo fecisse præsumitur. *vol. 52. n. 162.*

CONSENSUS.

Consensus ab actu causæ falsitas in transactione, remouet. *vol. 7. n. 3.*

Consensus præsumitur etiam in præjudicialibus, ubi cum taciturnitate aliquis concurret actus. *vol. 18. n. 138.*

Consensus suppleri nequit iuramento, & obseruatione. *vol. 6. n. 105.*

Consensus expressim interpositus contractui, tacitam totius contractus adprobationem continere dicitur. *vol. 49. n. 96.*

Consensus oblationem enormissimam censetur dolo extortus. *vol. 2. n. 69.*

Consensus Domini directi si in alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur adprobatus, neque ab eo potest denegari. *vol. 35. n. 107.*

Consensus geminatus veritatem donationis, ac Donatoris perseverantiam demonstrat. *vol. 40. n. 37.*

Consensus geminatus quemcumque excludit errorem, atque simulationem. *vol. 40. n. 38.*

Consensus Patris in donatione ubi facta a filio non requiritur ad integrandam personam filii, sed solum ad proficiendum interese, & præiudicio, quod in Bonis filii Pater posset habere. *vol. 42. n. 26.*

CONSCIENTIA.

Conscientia ex ipso iure naturæ informatur, & dicitur. *vol. 25. n. 50.*

Conscientia quid sit, quidve Jus naturale, prout in nobis est. *vol. 26. n. 49.*

CONSUETUDO.

Consuetudo est quid facti. *vol. 48. n. 14.*

Consuetudo est velut natura rei. *vol. 41. n. 39.*

Consuetudo, vel statutum loci viri formam dotali contractui dare censetur. *vol. 45. n. 51. & 62.*

Consuetudo ubi supponitur, eadem intelligitur in conventionem deducta. *vol. 18. n. 57. & 89.*

Consuetudo loci rei sitæ in mensuratione stabilitum quin debeat servari, dubitat nemo. *vol. 48. n. 40.*

Ubi res est de contractibus Privatorum. *ibid. n. 82.*

Consuetudo loci, ubi stabilita in contractum deducta sunt, habetur velut eorum qualitas naturalis, atque inseparabilis. *vol. 41. n. 34. 36. 56. & 110.*

Consuetudo non loci contractus, sed rei sitæ quod in mensuratione faciendi attendi debeat, communior opinio est. *vol. 48. n. 31.*

Præsertim in stabilitibus *ibid. n. 32. 33. 40. & 41.* Procedit eo magis, quando adit observantia. *ibid. n. 33.*

Consuetudo loci contractus est in his omnibus observanda, quæ illius solemnitatem, & perfectionem respiciunt. *vol. 48. n. 4.*

In his verò, quæ contractum jam perfectum subsequuntur, debet consuetudo loci rei sitæ prævalere. *vol. 48. n. 5. & 30.*

Consuetudo loci contractus attenditur, si quæ minus expressè à Partibus cautæ sunt. *vol. 48. n. 35.*

Consuetudo primùm loci rei sitæ, vel locorum vicinorum attenditur, deindeque loci contractus. *vol. 48. n. 34.*

Consuetudo emphyteusim alienandi strictissimè interpretanda est. *vol. 35. n. 12.*

Ideoq; restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis. *ibid. n. 13.*

Consuetudo in emphyteusi, vel feudo, perpetuum quodcumque est, potest immutare. *vol. 35. n. 100.*

Consuetudine alienabilis effecta emphyteusis, semper potest alienari. *vol. 35. n. 103.*

Consuetudine alienabilis ut effecta dici queat emphyteusis, unus, vel alter sufficit dumtaxat actus. *vol. 35. n. 104.*

CONSIGNATIO.

Consignatio in concursu Creditorum non aliter de stylo solet demandari, quàm sub cautione de restituendo prioribus, & posterioribus. *vol. 41. n. 57.*

Etiam in casibus, quibus dicta cautio posset omitti. *ibid. n. 58.*

CONSULENS.

Consulens in re dubia vacuo debet esse animo. *vol. 3. n. 1.*

CONTRACTUS.

In *contractibus*, quod est minimum, sequendum est Promissoris favore, & ratio. *vol. 48. n. 7. & 59.*

In *contractibus* cum fisco celebratis læsio in sexta parte dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem. *vol. 8. n. 61.*

In *contractibus* naturalis rei etiam non expressa, subintelliguntur. *vol. 48. n. 37.*

In *contractibus* Privatorum strictissima fit interpretatio. *vol. 48. n. 65. & 84.*

In *contractibus* Minorum aliqua cum deest ex necessarii solemnitatibus, non suppletur iuramento, licet geminato, & ratio. *vol. 43. n. 42. & 43.*

In *contractibus* masculinum non concipit solemninum. *vol. 1. n. 31.*

In *contractibus* innominatis, rescissio ob inadimplementum non admittitur. *vol. 23. n. 30.*

Sed actio tantum competit pro adimplemento. *ibid. n. 31.*

In *contractibus* Pupillorum, & similium curæ, & administratione indigentium solvens tutus non est, nisi in causam expressam versa fuerit pecunia. *vol. 23. n. 56.*

Procedit, nullo etiam onere ipsi in iuncto. *vol. 23. n. 57.*

In *contractibus* Minorum aliqua deficiente ex requisitis solemnitatibus, doli, & fraudis præsumitur interventio. *vol. 43. n. 43.*

In *contractibus* Minorum licitum Partibus non est solemnitates prætermittere, vel per æquipollos adimplere. *vol. 42. n. 44.*

In

In *contractionibus* Minorum solemnitas semper, & quoadcumque servanda fuit. *vos. 40. n. 2.*

Et praesertim in contractu donationis. *ibid. n. 3.*

In *contractionibus* Minorum etiam iurejurando firmatis doli praesumptio non à jure communi, sed à peculiaribus quibusdam statutis inducitur. *vos. 40. n. 35.*

In *contractionibus* Minorum insinuat inter ceteras solemnitates requiritur. *vos. 40. n. 5.*

Contractus Minoris absque solemnitatibus nullus est, atque irritus. *vos. 40. n. 1.*

Contractus Minorum juramentum validitatem tribuit. *vos. 40. n. 22. & 23.*

Contractus Minoris nullitas ab eo, non verò ab ejus heredibus potest allegari. *vos. 40. n. 57.*

Contractus cum Ecclesia, Pupillo, aut Civitate iacti ut sustineantur, probanda est veritas in illorum utilitatem. *vos. 23. n. 48.*

In *contractibus* dotis imperpersonaliter per Patrem stipulato persona Filiae subintelligitur. *vos. 44. n. 41.*

Eique communis sit actio ex stipulato. *ibid.*

Contractus dotis legibus, & consuetudinibus non loci, ubi celebratur, sed ubi exat viri domicilium, judicandus est. *vos. 45. n. 35.*

Regula haec est receptissima. *ibid.*

In *contractionibus* Mulierum ubi fraudis, ac laesionis cessat periculum, cessant statuta solemnitates requiritia. *vos. 23. n. 244.*

In *contractionibus* Mulierum, ac praesertim in permutationibus non requiritur pro forma, Peritorum aestimatio. *vos. 23. n. 43.*

Eique deficiente, adhuc similes contractus solent attendi. *ibid. n. 43.*

Dummodo alix intervenierit necessariae solemnitates, & dolus abest. *ibid. n. 44. & 45.*

In *contractionibus* Mulierum Emptor, & alius quilibet pecunias solvens inquirere tenetur, an fictus aliquis, falsusque titulus, vel causa quae sita sit. *vos. 23. n. 64.*

In *contractionibus* Mulierum ubi certa quoad solutionem forma, vel conditio non est praescripta, onus non est Emptoris de versione pecuniae inquirere. *vos. 23. n. 59. & 62.*

Praesertim, eo non contentente agere contra Tertium, sed tantum ad sui liberationem. *ibid. n. 60.*

In *contractibus* Mulieris si pro ejus causa debitum insubsistens fuerit expressum, sat est, illud reverà existere, ut solvens excusetur. *vos. 23. n. 65.*

Nec si tenetur curare de validitate debiti, ejusque subsistentia. *ibid. n. 66.*

Minusque intrinsecam, ac latentem causae qualitatē inquirere. *ibid. n. 67.*

In *contractibus* Mulieris adjectum investiendi onus, Emptori non incumbit, cui in junctum id non sit. *vos. 23. n. 63.*

Contractus à Muliere gestus cum Decreto Judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, iustus, & validus praesumitur. *vos. 23. n. 2.*

Praesertim post lapsum quinquaginta annorum. *ibid. n. 1. & 104.*

Contractus Mulieris necessarius munitus solemnita-

tatibus, etiam non probata versione in illius utilitatem, sustinetur. *vos. 23. n. 49.*

Contractus Mulierum fuit à jure permixti. *vos. 23. n. 58.*

Contractus à Muliere cum juramento iactis, impugnari ab ea oquit, dolo, & laesione cessante. *vos. 23. n. 101.*

Minusque ab ejus heredibus. *ibid. n. 102.*

In *contractibus* si pars ejus dispositiva continet hereditum jura, hi comprehensivi reputantur, licet non expressi. *vos. 49. n. 97.*

Et pro hereditibus contractus ille dicitur celebratus. *ibid. n. 98.*

Contractus validitatem non tribuunt clausulae in partibus executivis, tametsi amplissima. *vos. 20. n. 97. & 98.*

Contractus laesionem summam involventi sponte consentiens, tatus, & amens judicandus est. *vos. 2. n. 83.*

Praesertim, si agatur de contractu locationis. *ibid. n. 84.*

Contractus nullum reddit laesio enormissima. *vos. 2. n. 44. & 70.*

Contractus inficit laesio enormissima, etiam si donationis causa expressa esset. *vos. 2. n. 73.*

Contractus ob laesionem enormissimam est ipso jure nullus. *vos. 2. n. 86.*

Contractus ob laesionem modicam oquit rescindi. *vos. 23. n. 13.*

Contractus laesio metienda est ab infimo rei pretio in dubio, an pretium statutum sit *summum, medium, aut infimum*. *vos. 23. n. 21.*

Pro *contractibus* laesivi rescissione quadriennium tantum datur. *vos. 23. n. 105.*

Si praesertim impugnatus numquam fuerit. *ibid. n. 106.*

Et maxime, si pro legitimo fuerit agnitus per receptionem residui pretii. *ibid. n. 107.*

Contractus nullitas inducitur est in favorem laesi, & decepti. *vos. 2. n. 88.*

Contractus tempore nisi laesus Emptor fuerit, eidem non succurritur. *vos. 2. n. 28.*

Contractus partes omnes suae spectandae, ut laesio dignoscatur. *vos. 2. n. 60.*

Contractus ex onere supra illius iustitiam redditur illicitus. *vos. 2. n. 55.*

Contractus libere, scienterque inveniunt remedium adversus laesionem non competit. *vos. 2. n. 80.*

Contractus in aequa lance constituit eventus possibilitas. *vos. 49. n. 120.*

Contractus quo praesertim donatio causa mortis absque rei traditione. *vos. 6. n. 69.*

Contractus tempus quoad obligationem, & solemnitas inspicitur non existentis conditionis. *vos. 39. n. 50.*

Contractus uno in loco reverà factus, non repugnat, quod alibi videatur initus. *vos. 45. n. 37.*

Contractus substantiam non legit pactum restituendae rei locatae, qualis erat locationis tempore. *vos. 2. n. 52.*

Contractus officio Judicis redigendus est ad aequitatem. *vos. 2. n. 61.*

Contractus ad aequalitatem redigitur per compensationem oneris cum utilitate. *vos. 2. n. 57.*

Cm

Contrahens ut Judicis officio ad æquitatem redigatur, implorare nequit qui sciens prudens contrahit. *vol. 2. n. 63.*

Contrahens ritè gestus dicitur, ubi, quæ adesse oportet, & abesse, adsint, atque absint. *vol. 23. n. 97.*

Contrahens iustitia, & validitas maximè præsumitur ex longæva illius observantia. *vol. 23. n. 4.*

Contrahens iustitia, & validitas desumpta ex longæva ipsius observantia, nullum contra se remedium admittit. *vol. 23. n. 5, & 8.*

Contrahens ad probationem tacitam continere dicitur expellus illi præstitus consensus. *vol. 49. n. 96.*

Contrahens quilibet ratus dici possit ex geminatione actuum, si geminati si putarentur actus, qui ex una, eodemque causa proveniunt. *vol. 18. n. 74.*

Contrahens nullus datur carens vero, vel ficto jramento. *vol. 20. n. 39.*

Contrahens locationis est onerosus. *vol. 2. n. 48.*

Contrahens locationis obligationem enormissimam corrumpit. *vol. 2. n. 71. & 72.*

Contrahens ex defectu Beneplaciti Apostolici non corrumpit, si malum Ecclesiæ fovebat jus. *vol. 16. n. 136.*

Contrahens non rescinditur, licet fructus conventi soluti non fuerint. *vol. 23. n. 27.*

Sed potest quidem agi ad eorum solutionem. *ibid. n. 28.*

Contrahens perfici possunt, duobus tantum adhibitis testibus. *vol. 6. n. 66.*

Contrahens particularis à Principe initus, ab ejus lege generali differt. *vol. 48. n. 139. & 10 quo l. n. 141. ad 145.*

Contrahens in dubio interpretatur Promissoris favore, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere. *vol. 48. n. 59.*

Non ita verò, si hæc ratio cesset, interpretatur. *vol. 48. n. 60.*

Contrahens natura ex eorum qualitatibus, & forma pendenda est. *vol. 5. n. 74.*

CONTRADICTION.

Contradictio ut evitetur, quælibet possibilis interpretatio sequenda est. *vol. 1. n. 37.*

CONTRAHENTES.

Contrahentes permixtum esse ipsos decipere. *vol. 2. n. 9.*

Procedit etiam in contractu locationis. *ibid. n. 10.*

Contrahentibus permixtum est usque ad medietatem iusti pretii sese decipere. *vol. 23. n. 11.*

Contrahentes nequeunt se eorumissimè, & cum dolo decipere. *vol. 23. n. 14.*

Contrahentes non dicuntur Nominatis in contractu, tanquam heredibus consensuisse, nisi hereditariam expreiserint qualitatem. *vol. 45. n. 2. & 17.*

Contrahentes si Nominatis in contractu tanquam heredibus consenserint, dispositio locum habet in alio etiam non nominato, qui heres postmodum existat. *vol. 45. n. 3. 34. & 48.*

Contrahentes ex designata dumtaxat bonorum cuiusdam destinationum origine, & derivatione non censentur ei tanquam heredi consensere voluisse, nisi id expreiserint. *vol. 45. n. 33. & 34.*

Contrahentes de loci contractus mensuram intellexisse præsumuntur. *vol. 48. n. 2.*

Procedit etiam in contractibus feudalibus. *ibid. n. 3.*

Contrahentes sibi, & heredibus consensunt. *vol. 39. n. 21.*

CONTROVERSIA.

Controversiam, an subsistat nec ne societas, definire, non Mercatoris, sed Jurisperiti muosus est. *vol. 51. n. 47.*

CONVENTIO.

Conventio solvendi æs alienum Donatoris debet concludenter probari. *vol. 1. n. 126.*

Conventio Donatoris de solvendis Donatoris debitis excluditur, si ipse Donator in Heredem à se constitutum ovis ejusmodi jam pridem transulerat. *vol. 1. n. 129. & 131.*

Conventiones publicæ in casu foederis, & pacis respectivæ sunt. *vol. 3. n. 27.*

Et per eas subditi, ac sequaces Principum utrinque restituntur pristinae eorum possessioni. *vol. 3. n. 28. 32. & 33.*

Conventiones publicæ in casu foederis, & pacis mutux sunt, atque æquales. *vol. 3. n. 29.*

Et proinde favorabiles. *ibid. n. 30.*

Conventiones foederis ac pacis ita interpretandæ, ut Belli iustitia quam maximè æquetur. *vol. 3. n. 31.*

Procedit etiam quoad subditos hostiles partes secutos. *vol. 3. n. 33. 94. & 95.*

Conventiones publicæ debent, juxta rationem à Pacificentibus in mente habitam, interpretari. *vol. 3. n. 78.*

Ea autem sæpe comprehendit res non secundum existentiam, sed secundum potentiam moraliter consideratam. *ibid. n. 79.*

Conventio restitutionis in capitulis pacis inita, a supremo dumtaxat Principe interpretanda est. *vol. 3. n. 110. & 111.*

Conventiones publicæ foederum, & pacificationum sunt juris gentium. *vol. 3. n. 116.*

COPULA.

Copula = Est = orationes ex se perfectæ, atque diversas non conjungit. *vol. 11. n. 41.*

CORRECTIO.

Correctio, & contradictio instantanea vitanda est. *vol. 24. n. 43.*

CORRESPECTIVITAS.

Correspective donatio dicitur ex correspondivitate, etiam tacitè resultante. *vol. 40. n. 47.*

Correlative donatio dici potest, licet res Donanti promissa, in aliam debeat causam, & quomodo l. *vol. 40. n. 46.*

Correlative non dicitur donatio, si, quod Donanti promittitur, ex alia causa debeat. *vol. 40. n. 45.*

Correlative matrimonio non est, licet causam ei præbeat, donationis spes. *vol. 37. n. 8.*

Correlative donationem excludit Donans ex libera sua voluntate, & placito. *vol. 37. n. 82.*

Correlative actuum uno deficiente, alter quoque debet deficere. *vol. 38. n. 63.*

Correlative uno deficiente, alterum deficere necesse est. *vol. 37. n. 90.*

Cur-

Correspondentia inter donationem, & Matrimonium ex eorum vicinitate non inducitur contra voluntatem Donantis meram liberalitatem experimentis. *vol. 38. n. 66.*

CREDIBILE.

Credibile in dubio sequendum est. *v. 48. n. 11. & 117.*

CREDITOR.

Creditor non fraudatur, quom Debitor lucrum repudiat. *vol. 44. n. 3.*

Creditor, qui possidendo ejus Debitoris Bona, tamquam diligens Paterfamilias illa administravit, debet in diminutionem debiti fructus dumtaxat perceptos calculare, non eos etiam, quos potuit percipere. *vol. 39. n. 51.*

Creditor fructuum census agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricenarium temporis lapsum. *vol. 14. n. 37. & 38.*

Creditor census fructus, quos credito majores percipit ex Debitoris bonis, tenetur abique litius declaratione in fortem imputare. *vol. 39. n. 39.* Eaque proportionabiliter imminuta haberi debet. *ibid. n. 40.*

Creditor census debet in exonerationem Debitoris referre fructus ex ejus bonis nedum perceptos, sed quos etiam potuit percipere. *vol. 39. n. 41.*

Creditor census, ubi suodus censitus certus est, certisque finibus designatus, subest periculo amittendæ fortis, fundo precepto. *vol. 14. n. 41.*

Creditor census pignus pro sorte recipiens fortem ipsam penes se habere dicitur. *vol. 34. n. 5.*

Creditor census tunc non licet pignus pro sorte retinere, cum fortis, ac pignoris valor æqualis est. *vol. 34. n. 41.*

Si secus, licita quoque est fructuum exaction. *ibid. n. 42.*

Creditor census, ultra fundum censitum, licet alia hypothecata habere Debitoris Bona. *vol. 34. n. 43.*

Sicque pignus pro sorte retinere. *ibid. n. 44.*

Creditor census non denegatur immissio in salvanum, concurrentibus fundi censiti identitate antiquâ Debitoris, & modernâ Rei conventi possessione. *vol. 14. n. 14.*

Creditor census, virtute clausulæ = *Constituti* = in Instrumento adpositæ, competit associationis remedium. *vol. 14. n. 6.*

Eâ vero clausulâ deficiente, succurritur remedio salviani virtute hypothecæ ex Instrumento resultantis. *vol. 14. n. 7. & 8.*

Creditor ex causa rei conservatæ nequit in sententia injungi cautio de restituendo prioribus, & potioribus. *vol. 41. n. 4.*

Creditoribus actionem utilem conservat rei Custos. *vol. 41. n. 20.*

Creditoribus quibusque aliis Custos super re custodita debet præteriri pro suotantum salario. *vol. 41. n. 21. 22. & 23.*

Creditoribus quibusque aliis super re custodita præteritur, qui pro mercede Custodi solvenda pecuniam dedit. *vol. 41. n. 23.*

Præteritur, si Custos solutionem recipiens, ei propria cesserit potioritatis jura. *ibid. n. 24.*

Creditor oegligentia in petendo creditum oequit Debitori occidere. *vol. 19. n. 30.*

De Contract.

CREDITUM.

Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio. *vol. 36. n. 144.*

Crediti liquiditatem satetur, qui cum eo compensationem allegat. *vol. 36. n. 137.*

Creditum ex longissima possessione Bonorum Debitoris, eorumque fructuum perceptione, vel extinctionum censetur, vel turbidum, atque illiquidum effectum. *vol. 39. n. 3. & 4.*

Creditum associatio requirit clarum undique tum in substantia, tum etiam in quantitate. *vol. 39. n. 1.*

Ratio redditur, & explicatur. *ibid. n. 2.*

CULPA.

Culpa, & negligentia propria nulli prodesse debet. *vol. 7. n. 49.*

Culpa magna dicitur supina ignorantia, vel negligentia. *vol. 6. n. 184.*

Ex culpa sua commodum, ex alioa damnum ferre æquum non est. *vol. 6. n. 194.*

Culpa an magna sit, Judicis arbitrio ex facti circumstantiis æstimanda est. *vol. 6. n. 185.*

Culpa imputari non potest non facienti id, quod tacere non tenebatur. *vol. 6. n. 159.*

Culpa magnâ non vacat omittens id, quod diligens Paterfamilias non omisit. *vol. 6. n. 186.*

Culpa infamiam non irrogat. *vol. 52. n. 52.*

Aliqualis *culpa* ejus, qui evictionem passus est, sufficit, ut pro suo interesse præjudicium remansit. *vol. 35. n. 91.*

Cum levis etiam culpa ad hunc effectum queat imputari. *vol. 35. n. 92.*

Culpa deficit, ubi nulla præcessit nec inhibito, nec præceptum. *vol. 37. n. 42. & vol. 38. n. 23.*

Culpa vacare dicitur, qui tacit id, quod solent, diligentissimi Patresfamilias. *vol. 37. n. 32.*

CURA.

A Cura Sororis ut Frater removeatur, Frater alter potest agere. *vol. 52. n. 16.*

CURATOR.

Curator in Testamento dari nequit. *vol. 52. n. 16.*

Curator in Testamento datus, confirmari potest à Judice. *vol. 52. n. 59.*

Curator in Testamento à Matre datus filie heredi instituit, & à Judice confirmatus, valet. *vol. 52. n. 61.*

Curatorem filie petere suadet ratio naturalis pietatis. *vol. 52. n. 74.*

Curatorem, quoties proximior eligendus non est, pro arbitrio deputare Judex potest. *v. 52. n. 112.*

Curator legitime deputatus, non potest, nisi ex facto Judicis, tamquam suspectus removeri. *vol. 52. n. 75.*

Curator, priore remoto, non legitimus, sed dativus constituendus est. *vol. 52. n. 76.*

In *Curatoris* testamentarii vel per remotionem, vel per excusationem deficientis locum, subrogatur dativus. *vol. 52. n. 79. & 84.*

In *Curatoris* testamentarii defectum subrogatur legitimus, & utroque deficiente, dativus. *vol. 52. n. 77.*

Intellige, si *Curator* testamentarius deficiat absque facto, & ministerio Judicis. *vol. 52. n. 78.*

Curator nequit heredem in impensis onerare supra

H h

quan-

quantitatem à Testatore taxatam. *vor. 28. n. 46.*
Curator impensas, quas imprudenter suscepit, quasque damnosæ, & inutiliter esse profectus, nequit repetere. *vor. 28. n. 31.*
Curator formam, & modum suæ deputationis debet servare. *vor. 28. n. 41.*
Curator transgrediens in impensis modum suæ deputationis, in culpa esse dicitur. *vor. 28. n. 42.*
 Et, quod plus impendit, repetere non potest. *ibid. n. 43. 44. & 45.*
Curator iura ejus, cujus curam gerit, in defensionem reliquens, bona insolite administrans, & quod illi debebat, non solvens, culpa non vacat. *vor. 52. n. 49.*
Curatoris negligentia in petenda redditione rationis, & recte administrandis Bonis ejus, cujus curam gerit, iustam remotioni causam præbet. *vor. 52. n. 43.*
Curator uti suspectus removeri potest ex gravibus causis. *vor. 52. n. 40.*
Curator tam pro commissis, quam pro omissis cogendus est damnum rescire. *vor. 28. n. 40.*
Curator ex non adhibita, ut par erat, diligentia culpam contraxisse dicitur. *vor. 28. n. 30.*
Curatori nimis, atque immodice expensæ ratæ habendæ non sunt. *vor. 28. n. 23. 38. 43. & 44.*
 Procedit, rametis honeste sint, bonæ fide, & respectu æstimationis factæ. *ibid. n. 23. Declara, ut n. 24.*
Curatoris removendi iusta causa est ejus negligentia in defendendo Sorore. *vor. 52. n. 42.*
Curatoris culpa fraudi affinis est, si in rebus suis diligens, alicuius improbe negligat. *vor. 52. n. 46. & 270.*
Curatores erogare possunt, quod quisque ex rebus suis honestissime fuisset erogaturus. *vor. 28. n. 28.*
 Et eam tenentur diligenter præstare, quam, quisque rebus suis. *ibid. n. 29.*
Curatores operibus publicis præficiuntur, ut Clives levantur, non ut mergantur impedius omnibus. *vor. 41. n. 37.*

CUSTODIA.

Custodia, atque cultura vineæ respicit potius perpetuam istius conservationem, quam temporariam perceptionem fructuum. *vor. 41. n. 29. 31. & 51.*

CUSTOS.

Custos rem defendit, actionemque utilem creditoribus conservat. *vor. 41. n. 30.*
Custos pro suo tantum salario debet super re custodita omnibus aliis præteriri Credituribus. *vor. 41. n. 21. & 25. ratio n. 22.*

D

DAMNUM.

Damni emergentis ratione ob debitoris moram agere quis nequit ex damno in specie probato. *vor. 14. n. 52.*
 Nisi præmiserit interpellationem. *vor. 14. n. 53.*
 Ex qua Debitor sciverit, cum in damno esse. *vor. 14. n. 54.*
 Interpellatio autem debuit esse judicialis, ac personalis. *vor. 14. n. 55.*

Non verò domi dimissa copia. *vor. 14. n. 56.*
 Nec extrajudicialis. *vor. 14. n. 57.*
 Proceedit etiam in fideiussore ad televationem agente. *vor. 14. n. 58. 59. ad 62.*
Damni restitutio in locationibus conventa non inspicitur, an de jure, & in qua summa debeatur. *vor. 8. n. 62.*
Debitor enim solum dicitur vigore pacti respiciens certum eventum, certamque fructuum diminutionem. *ibid. n. 63.*
Damno Mandantis, non Mandatarii cedit, si qui ex ipsius Mandantis scientia, & approbatione pecunias habuit ad investendum, decoxit, nullo facto investimento. *vor. 27. n. 22.*
 Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis facto fuerat approbata. *ibid. n. 23. & 26.*
Dammum majus est in amissione juris jam quaesiti, quam in amissione juris querendi. *vor. 10. n. 37.*

DARE.

Dare sub conditione, & intuitu illius contractum efficit innominatum. *vor. 39. n. 31.*

DATIO IN SOLUTUM.

Datio in solutum uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, oequit in parte dotem excedente revocari. *vor. 32. n. 110.*
 Nec repeti pars illa potest. *vor. 32. n. 111.*
 Nisi enormis, aut enormissima læsio intercesserit. *ibid. n. 112.*

Datio in solutum uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, non est cum donatiane incompatibilis. *vor. 32. n. 113.*

Donationis autem titulus ubi eo expressus sit, ad majorem actus confirmationem adjectus reputatur. *ibid. n. 114.*

DEBITUM.

Debitor solutio ex conjecturis etiam, & presumptionibus deducitur. *vor. 39. n. 36.*

Licet nec debitor solidatio, nec Testes, aut confessio Creditoris de recepto adferantur. *ibid. n. 37.*

DEBITOR.

Debitor solvens ab ipsa lege liberatur. *vor. 52. n. 165.*
Debitor sub conditione, si ei accepto feratur, eâ postea existente, intelligitur jam olim liberatus. *vor. 39. n. 22.*

Debitor cretus æquè io ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bona, quæ hypothecæ subijciat. *vor. 34. n. 45.*

Debitor à Fideiussore non interpellatus, allegare potest, se non fuisse permissurum, pecunias ab eo sub usuris accipi. *vor. 14. n. 61.*

Debitorum in mora nequit sine interpellatione Fideiussor constituere. *vor. 14. n. 59. 60. & 61.*

DECISIO.

Decisio in terminis, est attendenda, neglectis generalibus regulis. *vor. 48. n. 143.*

A Decisio in puncto loquentibus recedendum non est. *vor. 48. n. 147.*

DECOCTIO.

Decoctio futura Debitoris si latuerit, Maodatus liberatur. *vor. 37. n. 14.*

DECLARANS.

Declarans non disponit, sed quid fuerit in dispositione, aperit. *vor. 30. n. 32.*

DECLARATIO.

Declaratio ex se oī de novo dat, sed datum significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit. *vol. 2. n. 47.*

Declaratio non est, sed nova dispositio, si quid, actui declaratio superadditur. *vol. 4. n. 141.*

Declaratio non est, sed potius alteratio, & dissimilitas, cum quid io declaratione comprehenditur non contentum in actu declarato. *vol. 43. n. 62.*

Declaratio facta à Renunciante de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, licita est, & valida. *vol. 4. n. 41.*

Præsertim, ubi verisimilitudo, & Renunciantis probitas concurrunt. *vol. 4. n. 42.*

Nec non ejus actus ad senectutem vergens. *ibid. n. 43.*

Declaratio Reouocantis de eo, quod in reuocatione comprehendere intellexerit, facilius recipitur, si agatur de juribus ad ipsum tempore renunciationis pertinentibus. *vol. 4. n. 138.*

Item, si est circa res, quibus oec natura actus, nec ratio juris resistit. *ibid. n. 139.*

Et quando inesse dignoscitur actui, cujus declaratio fit. *ibid. n. 140.*

Secus, si aliquid eidem actui superaddat. *ibid. n. 141.*

Declaratio, siue confessio Donantis ipsi nedum, sed ejus quoque obstat heredi, oīsi insubstiteos detegatur. *vol. 40. n. 19.*

Et à neutro impugnari potest. *ibid. n. 20.*

Declaratio Donantis, quod masculis tantum, donare intellexerit, standum est. *vol. 12. n. 44. & 49.*

Præsertim, si morum integritate sit, & sacerdotali charactere insignitus. *vol. 12. n. 45. & 46.*

Declaratio Donantis in dubio est deferendum, cum dubium ex interpretatione verborum donationis derivatur. *vol. 12. n. 48.*

Declaratio à testamento recipi, si ad illud sese referat, donatio. *vol. 12. n. 112.*

DECRETUM.

Decreti interpretatio ea sumenda est, quæ magis illius verbis est contentanea. *vol. 15. n. 34.*

DEFENSIO.

Defensio varia, atque dissimilis mali juris indiciū est. *vol. 3. n. 74.*

Defensio sororis satus, non remoto prius Curatore, alter assumere non potest. *vol. 52. n. 34. & 55.*

DEFENSOR.

Defensores plures pro ejus Causis habere expedit Reipublicæ. *vol. 52. n. 37.*

DEFUNCTUS.

Defuncti ultima voluntas omnino est observanda. *vol. 16. n. 51.*

Et neque Principis Rescripto valet immutari. *vol. 36. n. 52. sed vid. n. 128. ad 132.*

Defuncti voluntatem exequens pium opus facere dicitur. *vol. 26. n. 69.*

Et jura pietatis violare, qui illam negligit. *ibid. n. 70.*

Defunctus quomodo in assumptione sui cognominis, & iugūm heredi demandata, atque ab *De Contrah.*

eo non adimpleta damnum, & interesse pati dicendus sit? *vol. 36. n. 119.*

Dammum, & interesse ejusmodi in ejus voluntatis fraudatione consistit; dum suam ille hereditatem, quasi premium talis oneris reliquit. *vol. 36. n. 120. 121. & 122.*

DELICTION.

Delictum non est, ubi nullum præceptum, aut prohibitio. *vol. 37. n. 42. & vol. 38. n. 23.*

DEMONSTRATIO.

Certa, specialisque demonstratio vice nominis fungitur. *vol. 38. n. 35.*

DESCENDENTES.

Descendentes ex feminis non sunt de familia à Testatore contemplata. *vol. 36. n. 40.*

Descendentium mentio repetita cessatur in singulis renunciationis partibus. *vol. 16. n. 1.*

Descendentium appellatio simpliciter prolata, omnes in infinitum comprehendit. *vol. 49. n. 77.*

DESCRIPTIO.

Descriptio rei per errorem facta in inventario, corrigi potest, atque emendari. *vol. 31. n. 32. & 36.*

Præsertim, si illud à Procuratore fuerit confectum. *vol. 31. n. 34. & 36.*

Descriptio localium in inventario facta, probat eorum pertinentiam ad hereditatem Detuncti. *vol. 31. n. 7.*

DEVOLUTIO.

Devolutio favore Domini directi non aperitur, durante vita naturali Religiosi professi. *vol. 35. n. 79.*

Devolutioni emphyteusis Ecclesiastica locus non est, existentibus adhuc personis in eadem comprehensis. *vol. 35. n. 4.*

Devolutioni emphyteusis ad Dominum directum locus factus censetur ex illius renunciatione penitus abdicativa. *vol. 35. n. 39.*

DICTIO.

Dictio solius includit diversa ab expressis. *vol. 33. n. 18.*

Dictio = *di più* = ampliativa est. *vol. 22. n. 37.*

Dictio = *come* = subjuncta habens hæc alia verba = *Boni proprii materni* = Bona ipsa ostendit esse à Matre derivantia. *vol. 45. n. 29.*

Idem de dictione illa = *proprj* = *ibid. n. 30. & 31.*

Et ratio. *ibid. n. 32.*

Dictio = *cioè* = naturam habet taxativæ, & restrictivæ. *vol. 13. n. 16.*

Et nomen alimentorum ad panem, vinum, & obsonium restringit, ubi ea species fuerint expressæ. *vol. 13. n. 17. & 18.*

Dictio = *dumtaxat* = excludit alia quælibet, præter expressa. *vol. 13. n. 4. & 5.*

Dictio = *dumtaxat* = est taxativa, & non finit, dispositionem extendi. *vol. 16. n. 8.*

Dictio = *meo onco* = est ampliativa. *vol. 43. n. 93.*

Dictiones = *et anche* = dispositionem ad plura, quàm fit expressum, adaugent. *vol. 32. n. 35. & 36.*

Per dictiones = *ne modi, a nomi, che sopra* = repetitus censetur commoisionis universalis titulus præcedenter allegatus. *vol. 51. n. 34.*

Diffinitio = *non dimeno* = *se, n' è dato, che* = conditionem important. *vol. 38. n. 4. 5. 6. & 7.*

DILATIO.

Dilatio ad solvendum lationem non præsert, quum sit conventa. *vol. 23. n. 25.*

H h h 2

Præ-

Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus re-
compensativi. *ibid.* n. 26.

Dilationes pendente ad solvendam dotem, nulli
debentur fructus. *vor.* 50. n. 43.

DISCRETIO.

Discretio naturalis plus est omnis virtutis. *vor.* 3.
n. 41.

DISCRETIVA.

Discretiva dispositio diversam arguit Disponentis
voluntatem. *vor.* 32. n. 74. & 88.

Discretiva locutionis argumentum debile, & non
raro fallax reputatur. *vor.* 48. n. 121.

Præsertim, cum suppetit ratio, cur non oportuerit
sic in uno, ut in altero sese explicare. *vor.* 45.
n. 122.

DISCRETIVUS.

Discretivus loquendi modus patim in iure at-
tenditur. *vor.* 1. n. 136. & *vor.* 48. n. 100. & 119.

Discretivus loquendi modus non attenditur, ubi
diversa quoad res dispositas ratio concurrat. *vor.*
48. n. 119.

Et ex quibus diversitas valeat ostendi? *vor.* 48.
n. 120.

DISPENSATIO.

Dispensatio Pontificis nil aliud efficit, quam tol-
lere impedimentum stat. Clericalis pro tutela,
vel eura gerenda. *vor.* 52. n. 113. & 116.

Dispensationes Regularibus ad Ecclesiasticas Curatas
assumendis non conceduntur, nisi cum Decreto
retinendi Regularem habitum, & ad Clausura ad
notum Superioris redeundi. *vor.* 36. n. 82.

Quod subiectionem indicat erga Superiorem,
ipsum. *ibid.* n. 82.

DISPONERE.

Disponere de re sui heredis quis potest. *vor.* 49. n. 52.

Hoc tamen velle non præsumitur, nisi expresse di-
xerit, vel nisi argumenta adstant expresse ejus
declarationi æquipollentia. *vor.* 49. n. 43.

DISPONENS.

Disponens de re simpliciter, licet eam cum herede
communem habuerit, de sua tantum portione
disposuisse censetur. *vor.* 49. n. 44.

Et dispositio intelligi debet de iure tantum tem-
porario, si hoc solum Disponenti competeat.
vor. 49. n. 45.

Præsertim, si pronomen *suum* adhibuerit. *vor.*
49. n. 46.

Disponens sub conditione facilius, quam sub pœna
finem suum consequitur. *vor.* 37. n. 34.

Disponentis voluntas potius, quam verba specta-
nda sunt. *vor.* 37. n. 11.

Disponentis menti verba debent famulari. *vor.* 38.
n. 44.

Disponentis voluntas recte à discretivo loquendi
modo valet argui. *vor.* 4. n. 99.

Disponentis voluntas optime arguitur ex facto he-
redis. *vor.* 46. n. 18.

DISPOSITIO.

Dispositio semper censetur completa, & absoluta.
vor. 16. n. 22.

Dispositio quælibet restricta ad certas dumtaxat
res, particularis dicitur, si *quota non heredita-
ria*, sed *quota Bonorum* nomine facta sit. *vor.* 22.
n. 21.

Dispositio quæcumque complexens Descendentes
perpetua est. *vor.* 49. n. 79.

Et durat, donec talis decedentia fuerit extin-
cta. *ibid.* n. 80.

Dispositio sub conditione pendente à facto Tertii,
quoad ipsum conditionalis dicitur conditione
merè potestativa, quo verò ad honoratum ca-
sualis. *vor.* 38. n. 29.

Nec pœnalis est, licet expressa privationis pœna.
ibid.

Dispositio conditionalis potius, quam pœnalis cen-
senda est. *vor.* 37. n. 12.

Dispositio, deficiente conditione, etiam sine dolo,
& culpa corrumpit. *vor.* 37. n. 46.

Dispositio modalis ex integro resolvitur, si modus,
cum primum posuit, non impleatur. *vor.* 26.
n. 14.

Deficit namque pro eo casu voluntas Disponentis.
ibid. n. 15. & 17.

Dispositio modalis est, si onus heredi inunctum,
non nisi post aditam ab eo hereditatem potest
adimpleri. *vor.* 10. n. 11.

Modalis itidem est, si heredi in casu contraven-
tionis caducas per viam pœne indicta sit. *ibid.*
n. 12.

Dispositio modalis potius, quam *conditionalis* cen-
senda est. *vor.* 10. n. 9.

Dispositio, in qua post heredem institutum, ei pro-
hibitio aliqua adjicitur, *modalis* est censenda.
vor. 10. n. 10.

Dispositio per viam modi, ab altera per viam con-
ditionis, in eo differt, quod hæc respiciat quid
adiendum ante, illa vero post actus consum-
mationem. *vor.* 10. n. 7. & 34.

Dispositio rationalis est, cum ad congruum sen-
sum verba referuntur. *vor.* 16. n. 23.

In *dispositione* ad aliquam vitam facta, spectandum
est quamdiu is vixerit. *vor.* 11. n. 53.

Dispositio quælibet id volitum præsert, quod est
de ejusdem natura, atque essentia. *vor.* 24.
n. 63.

Dispositio, ex qua Donatarius cogatur res dona-
tas alteri in morte restituere, temporaria *omni-
a* est, sed perpetua. *vor.* 11. n. 46.

Dispositio non valitura, vel effectum habitura, nisi
post mortem Disponentis, dicitur collata in tem-
pus mortis ipsius. *vor.* 6. n. 8. 54. & 56.

Et repugnat donationi inter vivos. *ibid.* n. 9.

Dispositio, cui tempus non est adjectum, haud
limitat conditio ad tempus limitata. *vor.* 17.
n. 17.

Dispositionis non valitura, nisi post mortem Dispo-
nentis, non sola executio, sed substantia differt
in tempus mortis. *vor.* 6. n. 10. & 15.

Dispositionis una pars alteram declarat. *vor.* 46. n.
45. & *vor.* 48. n. 152.

Dispositionis cuiusque dubie interpretatio ex qua-
litate rei, & Disponentis affectione petenda est.
vor. 48. n. 71.

Dispositionis verba ubi deficient, deficiet etiam dis-
positio. *vor.* 4. n. 69.

Dispositionis natura spectanda est, ut rectum de ea
iudicium feratur. *vor.* 6. n. 1.

Dispositionis causa finalis, quomodoque con-
cepta

cepta sit, inflat conditionis est habenda. *vor. 26. n. 12.*

DIVES.

Dirissima Persona ex quibus non dicatur? *vor. 21. n. 30.*

DIVISIO:

Divisio, & assignatio supponit præcedentem communionem. *vor. 51. n. 61.*

Divisiones boni fidei à Majoribus factæ, si vè de fideis, si vè de Fideicommissis agatur, impugari nequeunt à successoribus, etiam ex propria persona vocatis. *vor. 49. n. 124. & 125.*

DOLUS.

Doli, ac deceptionis causâ, restitutio in integrum conceditur. *vor. 23. n. 69.*

Etiam si læsio sit infra dimidiam. *vor. 23. n. 70.*

Declaratur ut n. 71.

Doli præsumptio in contractibus Minorum etiam iurejurando firmatis non à jure communi, sed à peculiaribus quibusdam statutis inducitur. *vor. 40. n. 25.*

Doli causâ non rescinditur venditio facta villori pretio, licet Venditor justum pretium ignoraret. *vor. 23. n. 87.*

Doli præsumptio in donatione Minoris apta non est elidere juramenti vim. *d. vor. 40. n. 25.*

Sed clarissime doli demonstrandus est. *vor. 40. n. 26.*

Dolo acquiparatur lata culpa. *vor. 6. n. 181.*

Dolo vix vacat omittens id, quod facere debet. *vor. 6. n. 145.*

In *Dolo* malo esse dicitur, qui hereditatem affectat præter mentem Testatoris. *vor. 26. n. 4.*

Dolo, & culpâ vacare ignorans dicitur. *vor. 10. n. 22.*

Dolum re ipsâ continet læsio enormissima. *vor. 2. n. 67.*

Dolum, ac lesionem à donatione excludit consensus geminatus. *vor. 40. n. 35.*

Dolum non præsumitur, nisi concludenter probetur. *vor. 43. n. 36.*

Minus in eo præsumi valet, qui facit actum de jure permittum. *ibid. n. 37.*

Dolum Mulieris, quo dici præsumitur impediri fructuum dotalem exactio, non præsumitur. *v. 25. n. 53. & 55.*

Doli autem suspicio removetur ex præsumpta Viri scientia, nec non ex narratione in Instrumento facta qualitatibus fundi in dotem assignati, itemque modis, & causis ejusdem assignationis. *v. 25. n. 54. & 84.*

Dolum non inducitur ex re pluris æstimata, quam fuerit subinde vendita. *vor. 23. n. 81.*

Dolum Emptoris si non omnino ex pretii parvitate, junctis tamen aliis, potest inferri. *vor. 23. n. 80.*

Dolum non inferitur, si ob necessitatem res minus fuit vendita. *vor. 23. n. 82. & n. 84.*

Dolum Emptori illud ignoranti nequit nocere. *vor. 23. n. 88. & 90.*

Dolum Emptoris est concludenter probandus. *v. 23. n. 75.*

Dolum in Emptore non præsumitur. *ibid. n. 76.*

Dolum in Emptore minori pretio excluditur, si plu-

ris rem valere, Venditor sciebat. *vor. 23. n. 84.*

Dolum Emptoris in animo consistit. *vor. 23. n. 77.*

Et non recte inferitur ex parvitate pretii. *vor. 23. n. 78.*

Nec pretii quantitate æstimatur, sed facti qualitate. *ibid. n. 79.*

Dolum ex potiori suarum, quam alienarum rerum curâ arguitur. *vor. 52. n. 272.*

Dolum, & mala fides Administratoris Ecclesie in affectu ejus nomine celebrato consilii recte valet ex omnia Instrumenti confessione, & conventionibus secretò initis. *vor. 29. n. 55. & 59.* Inde autem omnisio etiam debitarum solemnitas potest inferri. *vor. 29. n. 56.*

Præsertim, si, celebrato altero subinde affectu cum solemnitatibus, constat, majorem ex eo redditum obvenisse. *v. n. 29. n. 58.*

Dolum unius nequit alteri præjudicare. *v. 23. n. 89.* Ob *Dolum* à Tertio in venditore commissum, contra eum, non contra Emptorem agitur. *vor. 23. n. 91.*

DOMINIUM.

Dominia rerum non debent semper in incerto manere. *vor. 24. n. 1.*

Dominium rerum donatarum non potest cum præjudicio Donatarii in alterum transferri. *vor. 22. n. 10.*

Dominium Bonorum dicitur statim absque additione in Ecclesiam transire. *vor. 36. n. 134.*

In *dominio* Religionis transeunt Bona pro fundatione Commende in dotem constituta. *vor. 22. n. 39.*

DOMINUS DIRECTUS.

Dominii directi interesse in emphyteusi ex consuetudine alienabili duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis. *vor. 35. n. 106.*

Dominii directi consensus, si in alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur ad probativum, nec potest denegari. *vor. 35. n. 107.*

Dominii directi consensus in alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis si requiratur, regulatus est censetur, non ut valeat denegari, sed ut Domino directo jura præferantur quoad laudemiam, aliaque emolumenta. *vor. 35. n. 105.*

Vel ut ille certus sit, valeatque personam investigandam adprobare. *ibid.*

Dominii directi consensus in alienatione emphyteusis quoties ex consuetudine præstandus est, non ex gratia, sed ex iustitia debitus dicitur. *v. 35. n. 108.*

Et fat est, petitum illum fuisse, ut pro præstito habeatur, si aliisque legitima causa denegetur. *ibid. n. 109.*

Dominii directi consensus pro alienanda emphyteusi ex consuetudine alienabilis requisitus, quod ab eo denegari nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit? *v. 35. n. 110. & 112.* *Dominii directi* non præsumitur civilis donationem rei emphyteuticæ inter Coniunctos faciam. *vor. 11. n. 55.*

Dominus directus, finitâ investitura, non cogitur, quum velit pro se emphyteusim retinere, heredi

di extraneo renovationem concedere, si emphyteusis non aliter, quam de consensu Domioi directi sit alienabilis. *vor. 35. n. 119.*

Secus verò, si pro se retinere illam voluit. *ibid. n. 120.*

Donatus directus abdicativâ renunciatione faciliâ ab ultimo in Investitura comprehensio juvatur, non tamquam ex pacto, sed quia nullus adesse dicitur devolutionem impediens. *vor. 35. n. 8.*

Donatus directus ex renunciatione emphyteusis personali, & merè translativa cum titulo donationis complicata nullum sibi jus valet adferre, sed solum Renunciatarius. *vor. 35. n. 23.*

Donatus directus nullam actionem acquirit ex renunciatione penitus abdicativa facta emphyteusi, quæ non sit ex pacto, & providentia. *vor. 35. n. 41.*

Donatus directus consensum denegare potest alienationi emphyteusis, licet Possessori competat alienandi facultas. *vor. 35. n. 111.*

Donatus directus potest alienationi emphyteusis, licet ex consuetudine alienabilis consensum denegare, si ea naturam Bonorum allodialium non sit fortis. *vor. 35. n. 116.*

Præsertim ex legitima causa. *ibid. n. 17.*

DONARE.

Donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre. *vor. 1. n. 156.*

Donare idem est, ac perdere. *vor. 32. n. 6. & 40. n. 4.*

Donare nemo velle præsumitur. *vor. 2. n. 77.*

Donare nemo potest, quod non habet, & suum non est. *vor. 4. n. 160.*

Donare etiam sine iuramento potest de jure civili filiusfamilias tam inter vivos, quam causa mortis, consensu Patris accedente. *vor. 42. n. 22. & 28.*

Donari, ac cedi possunt Bona emphyteutica, si ex generali Provincie consuetudine, vel peculiari Constitutione redacta sint ad instar allodialium. *vor. 12. n. 64.*

Donandi voluntas ex eo debet resultare probationum genere, quod perneceesse illam interat. *vor. 32. n. 9. 58. & 60.*

Donandi animus debet ipsum donationis actum semper præcedere. *vor. 20. n. 11.*

Donandi animus io eo, qui immediate læditur, non est verilimilis. *vor. 2. 77.*

Et habet contra se omoem juris præsumptionem. *vor. 2. n. 76.*

Donandi animum habuisse censetur, qui scienter, & spontè immodicæ pensioni se subijcit. *vor. 2. n. 66.*

Donandi legitima causa ea non dicitur, quæ nullam in se necessitatem continet, vel commodum Donantis. *vor. 43. n. 96.*

Donandi promissio, scriptio, ac subscriptio apocæ, ejusdemque traditionem subsequentes actus omnes, sunt meræ præordinationes donationi, ipsiusque apocæ præordinationi. *vor. 38. n. 75.*

DONANS.

Donans præsumitur alienasse Bona libera, & de quibus poterat dispoñere. *vor. 22. n. 42.*

Donans non præsumitur io posteriori Commenda-

fundatione de Bonis liberis disposuisse, si donationem inter, & fundationem breve spatium iotercesserit. *vor. 22. n. 42.*

Donans censendus est noluisse Donatarium debitis gravare, si, dum facile poterat, id explicare, omisit. *vor. 1. n. 132.*

Donans, si, quod voluit, expressit, id, quod omisit, censetur noluisse. *vor. 1. n. 135.*

Donans non censetur se ipsum io concursu Foeminarum excludere, ubi se conformat testamento eas excludenti. *vor. 12. n. 21.*

Donans se conformans testamento censetur Foeminas in eo exclusas voluisse pariter excludere. *vor. 12. n. 37.*

Donans præsumitur in testamento disposuisse de Bonis tantum in donatione ooo comprehensis. *vor. 47. n. 17.*

Donans quod brevi tempore potuerit adquirere ingentem Bonorum quacitatem, inveni simile est. *vor. 22. n. 42.*

Donans ex libera sui voluntate, & placito correptionem livam donationem excludit. *vor. 37. n. 82.*

Donans de rebus donatis dispoñere omnino prohibetur. *vor. 40. n. 16.*

Donans iavore certarum personarum absque pacto reverterio, nequit ad Bona donata regressum habere. *vor. 5. n. 95.*

Donans, ejusque heredes à Bonotum, & jurium donatorum successione repelluntur. *vor. 40. n. 15.*

Donans rei suæ, quam velit, legem dicere potest. *vor. 17. n. 1.*

Et, si lex non servetur, potest repetere id, quod donatum est. *vor. 37. n. 2.*

Donans sub conditione, & respectu illius propriè donare non dicitur. *vor. 39. n. 29.*

Donans sub conditione, non censetur ab ea moveri ad donandum. *vor. 39. n. 6.*

Donans sub conditione, si aliquid dederit, à loco, & emolumento moveri censetur. *vor. 39. n. 36.*

Donans sub conditione pendente à facto Terii, vel à tuturo eventu, ex sua liberalitate donat. *vor. 39. n. 28.*

Donans sub conditione æquè obligatur, ac ex alio titulo oneroso. *vor. 39. n. 54.*

Et, adveniente conditione, æquè lædi potest, ac si donasset purè. *vor. 39. n. 55.*

Donans censetur conditionis ad certas Personas non directæ adimplementum respexisse, non personas, à quibus impletur. *vor. 37. n. 55.*

Donans litio Mulier, ut ea daret Marito, propriè non donat. *vor. 39. n. 30.*

Donans inter vivos dimidium suorum omnium Bonorum nihil in solidum alienare potest. *vor. 22. n. 3.*

Donans inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum potest unum ex his, aut plura in solidum alienare. *vor. 22. n. 1. & 7.*

Eorum tamen alienatio sustinetur, quatenus suppleri possit alterâ dimidiâ parte Bonorum non donatorum. *vor. 22. n. 2. & 7.*

Donans causâ mortis mavult se habere, quam eum, cui donat, & magis eum, cui donat, quam heredem. *vor. 6. n. 58.*

Donans æquè potest non donare, ac nullitatem do-

donationis indicare ex facto alterius. *vor. 37. n. 53. & vor. 38. n. 30.*

Quæ nullitas non ex facto ipso, sed ex mente Donantis censetur provenire. *ibid. n. 31.*

Donans, vel *Dotans* à traditione incipiens indicat animum distrahendi potius, quam contrahendi, seseque obligandi. *vor. 35. n. 23.*

Donans, vel *Dotans* à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare. *v. 25. n. 25.*

Donans, vel *Dotans* à promissione incipiens debet in eum, cui promissit, irrevocabiliter transferre rem donatam, vel dotis nomine constitutam. *vor. 35. n. 26.*

Atque in consequens de evicitione tenetur. *ibid. n. 27. & 29.*

Donantis voluntas, etiam ex actu nullo elicitur. *vor. 51. n. 18.*

Donanti sua liberalitas nocere non debet. *vor. 33. n. 6.*

Donanti, ante insinuationem, integrum est revocare donationem à se ex ejus errore, vel aliena machinatione emissam. *vor. 30. n. 5.*

Donantis renuntiatio legibus insinuationis, non valet. *vor. 37. n. 69.*

Nisi iurjurando munita sit. *vor. 37. n. 70.*

Donantis mens, quod Donatarius ari alieno subjaceat, ex peculiaribus circumstantiis elicitur. *vor. 1. n. 81.*

Donantis voluntas in donatione perseverandi assequi nequit, nisi per actus, post donationem ipsam, separatim faciendo. *vor. 30. n. 19.*

Donantis voluntas, ut censetur ad quocumque heredes directa, ex causa finali dimittenda est. *vor. 12. n. 21.*

Causa autem finalis dicitur non quæ Donatarii, aut Tertii, sed Donatoris utilitatem respicit. *ibid. n. 26.*

Intellige non tantum utilitatem pecuniariam, sed etiam affectionem Donatoris. *ibid. n. 27.*

Donantis voluntas spectanda est, ut donatio inter vivos judicetur ad quocumque heredes transitoria. *vor. 12. n. 22.*

Et Judicis est voluntatem illius explorare. *ibid. n. 24.*

Donantis voluntas Doctorum sententias, ac Juris dispositionem cessare facit. *vor. 21. n. 54.*

Donantis pleni intercedere voluntate, spes future actionis potest transferri. *vor. 35. n. 63.*

Donantis confessio, seu declaratio ipsi nedum, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubstans detegatur. *vor. 40. n. 19.*

Et à neutro impugnari potest. *ibid. n. 30.*

Donantis declarationi, quod masculis tantum donare intellexerit, standum est. *vor. 12. n. 44.*

Præsertim, si morum integritate, & Sacerdotali sit caractere insignitus. *ibid. n. 45.*

Donantis declarationi in dubio deferendum est, cum ex interpretatione verborum donationis dubium oritur. *vor. 12. n. 48.*

Donatam sibi rem non fuisse admittit, qui de illius retentione convenit cum pacto resolubili. *vor. 32. n. 75.*

DONATARIUS.

Donatarii herede exsistente, exsistere dicitur Persona, quæ de ejus voluntate ad Bona renunciata, debeat succedere. *vor. 5. n. 105.*

Donatario priori posterior donatin non nocet. *vor. 22. n. 12.*

Donatario, pendente conditione, acquiritur jus considerabile. *vor. 39. n. 64.*

Donatarius non pollet verò, & legali titulu succellionis. *vor. 1. n. 51.*

Donatarius inter singulares successores numeratur. *vor. 1. n. 55. & 115.*

Donatarius ex testamento, quodammodo pro herede habetur. *vor. 1. n. 101.*

Donatarius, ut Bona donata ab herede consequi valeat, tenetur de eorum identitate concludenter docere. *vor. 22. n. 40.*

Donatarius ex donatione inter vivos ad æs alienum non adstringitur. *vor. 1. n. 103. & 104.*

Donatarius tenetur Donantis debita pro civili solvere, ubi donationem, sub ejusmodi onere factam acceptaverit. *vor. 1. n. 34. 72. & 76.*

Donatarius, ut non sit, nisi in subsidium, obligatus æs alienum Donantis solvere, sat est, alium etiam adesse cum solo heredis titulu. *vor. 1. n. 30.*

Donatarius, exsistente universali herede, non tenetur ad æs alienum Defuncti, nisi in subsidium. *vor. 1. n. 37. 74. & 88.*

Donatarius non tenetur æs alienum Donantis solvere, nisi donatio sit universalis, & nullus adsit universalis heres. *vor. 1. n. 26. 73. 78. & 98.*

Donatarius quota, sive medietatis Bonorum teneri pro rata ad debita Donantis, firmat plures Auctores, sed procedunt in hypotheti, quæ Partes id expresse vuluerunt, vel tacite. *vor. 1. n. 82.*

Donatario quota Bonorum nequit officere Commendæ fundati post donationem celebrata. *vor. 22. n. 26.*

Donatarius quota hereditaria, heredi aequiparatur. *vor. 22. n. 17.*

Donatarius quota, sive medietatis Bonorum non venit successoris universalis nomine. *vor. 1. n. 65.*

Donatarius quota Bonorum tenetur solvere æs alienum à Donante contractum. *vor. 1. n. 8. & 93.*

Donatarius quota Bonorum, si donatio sit ex testamento, debet onus æris alieni pro rata sustinere. *vor. 1. n. 100. & 102.*

Donatarius quota Bonorum non obstringitur debitis, atque obligationibus post donationem à Donante contractis. *vor. 22. n. 22.*

Immo nec iis contractis ante donationem ipsam. *ibid. n. 24.*

Sed heres ad eas tenetur. *ibid. n. 25.*

Donatarius quota hereditatis tenetur ad debita Donantis, secus Donatarius quota Bonorum. *vor. 1. n. 16. 18. 20. 21. & 22.*

Donatarius quota hereditatis obnoxius est hereditariis debitis, secus Donatarius quota Bonorum. *vor. 1. n. 96. 98. & 99.*

Donatarius medietatis omnium Bonorum, stante onere solvendi medietatem Bonorum, onus quo-

quoque habet solvendi molestiam legitimam. *ut. l. n. 35, 36, 37, & 39.*
Donatarius particulari non tenetur onus xris alieni subire. ut. l. n. 61.
Donatarius universalis instar heredis suum Authoritatem repræsentat. ut. l. n. 5, & 77.
Donatarius universalis loco heredis habetur, quando omnes juris effectus. ut. l. n. 4.
Donatarius universalis pro herede haberi nequit, minusque Defunctum repræsentare. ut. l. n. 44, & 114.
Præcipue in concursu veri heredis. ibid. n. 45.
Donatarius universalis ad onera sui Authoris est obstrictus. ut. l. n. 6.
Donatarius universalis tenetur æque, ac heres æs alienum Donantis persolvere. ut. l. n. 7.
Donatarius universalis ex voluntate Defuncti pro illius debitis potest adstringi. ut. l. n. 87.
Donatarius universalis quotæ hereditaria ad obligationes Donantis post donationem contractas non tenetur, aut saltem non ad omnes. ut. l. n. 18, 19, & 30.
Donatarius sub conditione præfertur alteri posteriori. ut. l. n. 55.

DONATIO.

Donatio propriè dicitur, quæ sit ex liberalitatis causa. ut. l. n. 2.
Donatio omnis lege confecta, debet firma remanere. ut. l. n. 43, n. 15.
Donatio censeri nequit facta in fraudem legis, quum istius ratio, ac finis cessat. ut. l. n. 45.
Donatio pendens à casu fortuito, vera donatio est. ut. l. n. 5, 37, & 39.
Donatio, licet verba illam importent, non inducitur, si à viro erga uxorem importunam sint prolata. ut. l. n. 32.
Donatio idem importat, ac translativa renunciatio. ut. l. n. 25, & ut. l. n. 62.
Donationi iudem aptatur quicquid in Legato sanctum est. ut. l. n. 12.
Donatio ex deliberata voluntate facienda est. ut. l. n. 60, & ut. l. n. 53.
Donatio juris, quod nec re, nec spe Donatori competit, ejus patrimonium non minuit. ut. l. n. 60.
Donatio, ex ejus promissa perpetua observantia, indicat, mente in Contrahentium fuisse actum, irrevocabilem celebranti. ut. l. n. 73.
Donatio causâ mortis abenti facta, confensa est ad iussu Legati, & ultimæ voluntatis. ut. l. n. 70.
Donatio si excludatur, quod plus acceptum est, debet restitui. ut. l. n. 103.
Donatio se reterens ad testamentum, declarationem ab eo recipit. ut. l. n. 11.
Donatio nulla est, non sequitur traditione apocâ illam continentis. ut. l. n. 76.
Donatio posterior, quæ nulla sit, non præbet investimenti omisi excusationem. ut. l. n. 170.
Donatio, licet confecta ipsius Donantis charactere, ante traditionem atque acceptationem perfecta dici nequit. ut. l. n. 20, n. 27.
Donatio ad sui validitatem, & probationem scripturam non requirit. ut. l. n. 139.

Donatio ex his verbis = Jurium, & æssum quæcumque = debet ampliata censeri, non diminuta. ut. l. n. 158.

Donatio Bonorum existentium donationis tempore, non censetur, ex mentione obitus, restricta ad Bona ejus tempore posita. ut. l. n. 30.

Nisi facta sit de Bonis præsentibus, quæ tempore obitus possiderentur. ut. l. n. 31.

Donatio de omnibus Bonis præsentibus, ac de aliis etiam tempore obitus relinquendis, ad hæc tantum Bona restricta non censetur. ut. l. n. 32.

Sed comprehendere dicitur Bona tum tempore donationis posita, tum in futurum possidentia. ut. l. n. 33, & 34.

Donatio resoluibilis, cui tempus est adpositum, eam non limitans ultra idem tempus, sed personas tantum indicans, quibus postea acquisitio fiat, perpetua censenda est. ut. l. n. 47.

Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione ut à Laudemio non eximatur, fat est verisimilitudo, quod Donatarius decem annos à donatione sit victurus. ut. l. n. 50.

Maximè verò laudemium ab eo debetur, si, quo tempore petitur, triginta, & amplius annos à donatione supervixerit. ibid. n. 51.

In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione incertitudo ad certitudinem pro effectu laudemii redigenda est ad normam. L. Hereditatum ff. ad L. Falcid. ut. l. n. 49.

In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione, ad effectum solutionis Laudemii, spectanda non est præsumptio Leg. Hereditatum ff. ad L. Falcid. Sal veritas, & subsequatur rei effectus. ut. l. n. 52.

In donatione sit impetus, quem Lex per inscriptionis necessitatem refronat. ut. l. n. 31.

In donatione comprehensa dici nequit successio ad favorem Donatoris deinde aperta, nec tempore donationis excogitabilis. ut. l. n. 60.

In donatione quid fuerit comprehensum, ex verisimili Donantis mente conjicitur. ut. l. n. 130.

In donatione mens voce, & affectio Donantis spectanda est. ut. l. n. 111.

In donatione spectari debet, cuinam Donans dare voluerit, non pro quibus Donatarius acquirere intellexerit. ut. l. n. 39.

In donatione simplici Donans regulariter non tenetur de evictione, nisi promiserit. ut. l. n. 147.

Donationem puram, & simplicem declarant verba = sponte &c. ac titolo præ, & irrevocabilis donationis = ut. l. n. 83, & 85.

Donatione resoluta, non tenetur Donatarius restituere fructus medio tempore perceptos. ut. l. n. 34.

Donationis resolutio non retrotrahitur ad tempus, quo donatio facta est. ut. l. n. 33.

Donationis contractus suapte naturâ lesivum, damnumque præferret. ut. l. n. 30.

Donationis titulus complicatus in renunciationis parte non executiva, sed dispositiva, eò magis donationem indicat. ut. l. n. 26.

Donationis omissis ob defectum quinque testimoniarum sanari nequit ab observantia. ut. l. n. 83.

Do-

Donationis apocæ confessio, illiusque subscriptio, necessariò requiritur, ut de donatione constet. *vol. 20. n. 12.*

Donationis, & insinuationis actus temporis intervallum requirit, quo Donans deliberare queat. *vol. 20. n. 20., & 24.*

Donationis scriptura quod ex voluntate Donantis vim habeat publici instrumenti, id solum respicit maiorem firmitatem, & probationem. actus. *vol. 6. n. 23.*

Nec immutat naturam ipsius donationis. *vol. 6. n. 24.*

Donatio quota dicitur singularis. *vol. 1. n. 58.*

Donatio quota, seu medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum universalitatem inducit. *vol. 1. n. 2.*

Ita ut de ea idem sit iudicium, ac de universali donatione. *vol. 1. n. 3.*

Donatio quota, seu medietatis omnium Bonorum nequit universalis dici. *vol. 1. n. 12. 70., & 75.*

Donatio quota Bonorum assimilatur Legato pariter *quota Bonorum*. *vol. 1. n. 10., & 12.*

Inter *donationem* *quotæ* Bonorum factam *inter viros*, & *Legatum* *quotæ* Bonorum diversa ratio militat. *vol. 1. n. 109., & 120.*

Donatio quota Bonorum differt à donatione *quotæ* hereditatis. *vol. 1. n. 95.*

Donatio, seu *Legatum medietatis Bonorum* intelligitur de Bonis, detracto ære alieno, extantibus. *vol. 1. n. 15.*

Donatio quota hereditatis exigit, ut debita ex parte donata dimittantur. *vol. 1. n. 92.*

Donatio medietatis omnium Bonorum tempore obitus existentium consistit de medietate supererante, deductis obligationibus postea contractis. *vol. 2. n. 37., & 38.*

Secus, si *donatio* non sit restricta ad Bona tempore obitus reperienda. *ibid. n. 28.*

In *donatione medietatis omnium Bonorum* inutilis est evictionis promissio. *vol. 1. n. 23., & 142.*

Vel censeri debet restricta ad Bona, prout erant tempore donationis. *ibid. n. 24.*

Donatio particularis æri alieno Donantis non subiacet. *vol. 1. n. 1.*

Donatio particularis Donatarium efficit particularem. *vol. 1. n. 66.*

Donatio quota, utpotè restricta ad certa Bona, particularis reputatur. *vol. 1. n. 59.*

Donatio ex ipsa reservatione summe universalitatem excludit. *vol. 1. n. 69.*

Donatio vere universalis, existente herede, censetur *particularis*. *vol. 1. n. 53. 64., & 73.*

Donatio, quamvis *universalis*, censenda est *particularis* ad effectum estimendi Donatarium à solutione æris alieni. *vol. 1. n. 63.*

In *donatione* promissa eviclio ostendit, particularem eam esse. *vol. 1. n. 72.*

Donationis titulus singularis est, licet ea sit universalis. *vol. 1. n. 57.*

Donatio regulariter non presumitur. *vol. 32. n. 1., & 56.*

Etiā inter conjunctas personas. *ibid. n. 2.*

Ita præciter inter virum, & uxorem. *ibid. n. 3.*

Donatio nunquam presumitur. *vol. 32. n. 18.*

De Contract.

Donatio in dubio non presumitur. *vol. 32. n. 52.*

Donatio ut valeat presumi, non solum qualitas, sed facultates etiam Personarum sunt spectandæ. *vol. 21. n. 27.*

Donatio non presumitur, ubi, licet eam suadeat Personarum qualitas, effusa omnis, & munifica posset videri, habitū iaculatum ratione. *vol. 21. n. 28.*

Immo, ut valeat presumi, non sufficiunt nobilitas, divitiæque conspicuæ, nisi actus gestus, sit donationi conveniens. *ibid. n. 29.*

Donatio ut excludatur, quævis occasio & conjectura sufficit. *vol. 32. n. 79.*

Omnique potabilis interpretatio capienda est. *vol. 32. n. 96.*

Donationem potius excludunt, quàm inferant dicta Testium alium titulum importantia. *vol. 32. n. 91.*

Donationis contraria presumptio Testibus, & conjecturis potest elidi. *vol. 32. n. 15.*

Actio *donationis* presumptioem læti *enormissima* excludit. *vol. 2. n. 64., & 73.*

Donationis presumptio cessat in eo, quem ad contrahendum aliqua necessitas cogit. *vol. 2. n. 81.*

Donationis titulus non presumitur, quoties alter dari, & allegari potest. *vol. 32. n. 69.*

Procedat, & si agatur de re tenuis valoris. *vol. 32. n. 70.*

Certiùs, quum agitur de quantitate non modica. *vol. 32. n. 71.*

Fit de Tradente non multum divite. *ibid. n. 72.*

Donatio probari optime potest per Testes, & conjecturas. *vol. 32. n. 16. 18. 32., & 58.*

Procedit etiam contra Tertium. *ibid. n. 17.*

Donatio ut probetur, duo sufficiunt Testes. *vol. 32. n. 23.*

Donatio non probatur per Testes, nisi idonei, atque integre sint fidei. *vol. 32. n. 67.*

Donatio ut per Testes valeat probari, debent hi majores esse omni exceptione. *vol. 32. n. 59., & 67.*

Vel saltem eorum numero exceptio, si quam pariantur, supplenda est. *ibid.*

Donatio ex verbis Testium, quæ illam non concludant, requirit probata dici. *vol. 32. n. 32.*

Donatio probatur etiam per Testes aliquam exceptionem tam in dicto, quàm in persona patientes. *vol. 32. n. 20.*

Præsertim, si verisimilia deponant. *vol. 32. n. 21.*

Hoc namque casu eorum fides ipsorum numero suppletur. *vol. 32. n. 22.*

Putat, si plus, quam duo illi sint. *ibid. n. 23.*

Donatio ab eam allegante probanda est. *vol. 32. n. 8. & 57.*

Et eo quidem probationum genere, quod per necessitatem inferat perfectam, atque determinatam omnino donandi voluntatem. *vol. 32. n. 9. 58., & 60.*

Donatio non probatur per conjecturas, etiam simul iunctas, quarum unaquæque levis, & imperfecta sit. *vol. 32. n. 29.*

Donatio excluditur, si oulatenus de ea, utique verò de alia donatione facta est mentio in Testamento. *vol. 32. n. 73. 87., & 84.*

Donationis titulo deficiente, potest adhuc donatio ex conjecturis argui. *vol. 21. n. 3.*

Donatio inter vivos iuxta naturam est irrevocabilis. *vol. 6. n. 7, & vol. 12. n. 1, & vol. 10. n. 8.*

Donatio inter vivos à Donatore revocari, aut immutari nequit. *vol. 22. n. 9.*

Donatio verè *inter vivos* dicitur, quæ perpetuò observari promissa est. *vol. 5. n. 72.*

Donatio inter vivos juri translationem importat. *vol. 5. n. 17.*

Donatio inter vivos statim absque onere deducendi ad alienum, possessionem in Donatarium transfert. *vol. 1. n. 113.*

Donatio inter vivos rectè fit coram duobus testibus. *vol. 6. n. 36.*

In *donatione* inter vivos duorum testium requiritur præsentia. *vol. 7. n. 14.*

Aliiter non sufficit. *ibid. n. 15.*

In *donationibus inter vivos* adhiberi solent juramentum, mentio heredum, & præsentia Donarii, vel Notarii pro eo acceptantis. *vol. 6. n. 61.*

Donatio inter vivos ad quoscunque Donarii heredes transmittitur. *vol. 12. n. 3, & 12.*

Donatio inter vivos perpetua est, & ad heredes etiam extraneos Donarii transitoria. *vol. 5. n. 75, & 79.*

Nisi Donans pacto reversionis sibi caverit. *vol. 5. n. 76.*

Donatio inter vivos ut transitoria ad quoscunque heredes judicetur, spectanda est Donatoris voluntas. *vol. 12. n. 33.*

Et Judicis est voluntatem illius explorare. *vol. 12. n. 34.*

Donatio inter vivos per dispositionem, quæ expressè revocetur, non infringitur. *vol. 22. n. 13.*

Donatio inter vivos nequit tacite revocari per alienationem rei donatæ, aut aliam quamlibet posteriorem dispositionem. *vol. 22. n. 14. 16. 33, & 36.*

In *donatione inter vivos* Donatarius non tenetur Creditoribus, sed heredes. *vol. 1. n. 122.*

Et idem in Legato videtur iudicandum. *ibid. n. 123.*

Donationem inter vivos magis excludit facultas revocandi respiciens ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam. *vol. 6. n. 53.*

Donationem inter vivos excludit facultas mutandæ, & revocandæ dispositionis. *vol. 6. n. 6, 51, & 52.*

Donationem inter vivos non probat voluntas Donantis, ut scriptura donationem continens, vim habeat solemnis, & publici Instrumenti. *vol. 6. n. 30, & 32.*

Donationis inter vivos valida conjectura est minor, quam quinque testium numerus in donatione adhibitus. *vol. 6. n. 34.*

Donationem inter vivos levis est conjectura desumpta ex facultate data Procuratori exhibendi scripturam donationis apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à quolibet Judice, & Magistratu. *vol. 6. n. 35.*

Donationis inter vivos conjectura desumpta ex decem numero quinque testium, si sola sit, parum urget. *vol. 6. n. 42.*

Præsertim, si aliæ validiores adfint conjecturæ pro donatione causa mortis. *vol. 6. n. 41.*

Donationis inter vivos nullam præbet conjecturam de decem quinque testium, si nulli adhibiti fuerint. *vol. 6. n. 19.*

Donationis inter vivos præsumptionem excludit mortis mentio. *vol. 6. n. 12.*

Donatio censetur *inter vivos*, si alterius donationis, quæ sit inter vivos, augmentum contineat. *vol. 7. n. 11.*

Hæc tamen argumentatio nimis vaga est. *d. vol. 7. n. 12.*

Donatio inter vivos etiam in localibus, ac gemmis pretiosis locum habet. *vol. 21. n. 2.*

Donatio localium *inter vivos* facta, irrevocabilis est. *vol. 21. n. 1.*

Donatio inter vivos, nisi Donans pacto reversionis sibi caverit, per Donarii prædecessum non resolvitur. *vol. 12. n. 2.*

Donatio non valitura, nisi post mortem Donantis, est *causa mortis*. *vol. 6. n. 57.*

Donationis causæ mortis congruit actus, non nisi post mortem valiturus. *vol. 6. n. 11.*

Donatio causæ mortis contractus non est. *vol. 6. n. 65.*

Donatio causæ mortis contractus non est, præsertim, si rei traditio secuta non fuerit. *vol. 6. n. 69.*

Donatio causæ mortis species est ultimæ voluntatis. *vol. 6. n. 50.*

Donatio effectum habitura post mortem, similis Legato dicitur. *vol. 1. n. 118.*

At secus accipitur donatio inter vivos. *vol. 1. n. 119.*

Donatio causæ mortis per Procuratorem non valet, nisi mandatum illi detur coram quinque testibus. *vol. 6. n. 76.*

Donatio causæ mortis ut valeat, non sufficit, eam à Procuratore Donantis exhibitam tuius apud acta Notarii coram quinque testibus, nisi id Donator mandaverit coram quinque testibus. *vol. 6. n. 80, & 81.*

Donationes etiam *causæ mortis* in publicum Instrumentum solent redigi. *vol. 6. n. 21.*

Donatio causæ mortis Abienti facta, multò magis quinque Testes desiderat. *vol. 6. n. 71.*

Donatio causæ mortis fieri potest etiam abienti per epistolam, vel scripturam privatam, aut per Nuncium. *vol. 6. n. 73.*

Intellige tamen, quando mandatum, epistola, aut scriptura fiat coram quinque testibus. *vol. 6. n. 74.*

Atque etiam coram quinque Testibus fiat traditio epistolæ, vel rei donatæ. *ibid. n. 75.*

Donatio causæ mortis non valet sine testibus. *vol. 6. n. 72.*

Donatio causæ mortis non valet, nisi adhibitis quinque Testibus. *vol. 6. n. 35. 64, & 67.*

Donationem causæ mortis inducit mentio mortis in dispositione pluries facta. *vol. 6. n. 51. 53, & 45.*

Donationem causæ mortis non efficit sola mortis mentio. *vol. 6. n. 15.*

Donationis causæ mortis præsumptio ex mentione mortis inducta, ut elidatur, perspicua esse debent argumenta. *vol. 6. n. 14, & 19.*

Donationem esse causæ mortis rectè arguitur, si, ut al-

altera prior donatio, denominata non fuit *inter vivos*, nec in publicum instrumentum redacta, nec aliis clausulis communita. *vet. 6. n. 62.*

Donationem esse causâ mortis, declarat obervantia diuturna. *vet. 6. n. 63.*

Donationis causâ mortis nullum firmitatis robur accedit ex obervantia, quæ ex errore processit. *vet. 6. n. 62.*

Donationem causâ mortis innuunt verba = *in inscripto per la Dio grazia suo di mente, ad intellecto* = *vet. 6. n. 69.*

Donationis causâ mortis demonstratio, non simplex conjectura est substantia donationis in tempus mortis collata. *vet. 6. n. 59.*

Donationis causâ mortis conjectura sunt defectus mentionis heredum, juramenti, presentia Donatarii, vel Notarii pro eo acceptantis. *vet. 6. n. 60.*

Donatio continens augmentum primogenituræ *an inter vivos*, vel *causâ mortis* facta fuerit, nulla conjectura sumi potest ex eadem primogenitura per contractum antea instituta, & in testamento adaucta. *vet. 6. n. 63.*

Donatio conditionalis proprie donatio est. *vet. 39. n. 9. 10., & 46.*

Donatio sub conditione, ejus intuitu non donatur, propria donatio est. *vet. 39. n. 34.*

Donatio conditionalis verè donatio est, atque insinuatione indiget. *vet. 38. n. 71., & vet. 39. n. 47.*

Donatio sub conditione, cum aliquid secutum fuerit, non proprie donatio est. *vet. 39. n. 25.*

Intellige, si conditio pendeat à facto Donatarii, veluti, si aliquid dederit. *vet. 39. n. 26. 35. & 38.*

Donationis conditionalis revocatio pendet à conditionis eventu. *vet. 39. n. 15.*

Donatio, existente conditione, perinde est, ac si ab initio pura fuisset. *vet. 39. n. 16.*

Donatio iis conditionibus allegata censenda est, quas ferunt verba. *vet. 37. n. 14.*

Donatio dicitur simplex, licet fiat sub conditione. *vet. 39. n. 7. & 11.*

Donatio conditionalis, respectu Donatoris perfecta est. *vet. 39. n. 33.*

Donatio conditionalis revocari nequit. *vet. 39. n. 14.*

Donatio si purè concepta sit, conditio illi adjecta, post questum emolumentum censetur adimplenda. *vet. 38. n. 10.*

Tamquam non conditionalem, sed modalem, ac poenalem actum reddens. *ibid.*

Donatio effectum habitura, non nisi post conditionis implementum, per viam non poenæ, sed conditionis dicitur concepta. *vet. 38. n. 8.*

Donatio conditionalis est, si effectum sortiri debeat post obitum Donatoris, & eo vivente, implenda sunt conditiones donationi adjecta. *vet. 37. n. 23.*

Donationis effectus, vel annullatus pendet à conditione adposita ejusdem donationis ademptioni. *vet. 37. n. 19.*

Donatio facta eâ lege, ne ullo modo evulgetur, neve molestia inferatur certis personis, in irritum cadit, si pateat, & in cascerem coniciantur personæ illæ. *vet. 37. n. 3.*

Donatio, & alia dispositio sub conditione non in-

De Contractu.

ferendi molestias sit irrita, si inferantur. *vet. 37. n. 4.*

Donatio sub onere alicujus implementi, ex istius defectu resolvitur, non curato, an per viam modi, an conditionis injunctum illud fuerit. *vet. 38. n. 47.*

Donatio ex quibus verbis conditionalis censetur? *vet. 38. n. 3.*

Donatio conditionalis, nisi insinuetur, non valet. *vet. 39. n. 48.*

Procedit, etiam si, eveniente conditione, insinuatione necessaria non esset. *vet. 39. n. 49.*

Donatio conditionalis, non poenalis arguitur, si conditio illi adjecta, Donantis, non Donatarii favorem respiciat. *vet. 37. n. 28., & vet. 38. n. 17.*

Procedit, licet adiuncta verba = *sub pena privationis* = *ibid. n. 18.*

Conditionalis itidem arguitur, si Donans poteras hoc pacto suum facilius finem assequi. *ibid. n. 19.*

In *donatione* poenalia præcepta efficacius ligant. *vet. 10. n. 33.*

Donationis veritas, ac Donantis perseverantia ex geminato consensu recte desumitur. *v. 40. n. 37.*

Omnique excluditur error, læsio, ac simulatio. *ibid. n. 38.*

Donatio, quæ *pluribus vicibus*, ac *sapè fuerit reiterata*, facta intelligitur per geminatos actus, atque ex temporis intervallo. *vet. 20. n. 39.*

Card. de Luc., & R. P. D. Anselm. tractant de libaratione contenta in distinctis scripturis, in apoca nempe, & epistola. *ibid. n. 40.*

Donationis equipollens actus subsequens indicat perseverantiam in proposito donandi. *vet. 40. n. 33.*

Ipsiuseque *donationis* ratificationem præferunt. *ibid.*

La donatione duplex à Donante facta eodem tempore subscriptio, unicuique, & non geminatus reputatur actus. *vet. 20. n. 31.*

La donat. *vet.* duplex à Donante facta subscriptio, ejus ratihabitionem ex se non præferunt. *vet. 20. n. 28.*

Nisi posterior subscriptio nescatur, post traditionem apocæ, ex intervallo à Donante adjecta. *vet. 20. n. 29. 33. 55. & 56.*

La donat. *vet.* duplex Donantis subscriptio contemporanee facta, ac alium in finem, quam ratam eam habendi, ipsius ratihabitionem non importat. *vet. 20. n. 30.*

Donationis apocæ confessio, illiusque subscriptio habentur pro unico actu legaliter non distincto ab ipso donationis actu. *vet. 20. n. 15.*

Nec sufficiens sive ad geminationem inducendam, sive ad indicandam perseverantiam in proposito donandi. *ibid. n. 16.*

Donationis apocæ confessio, illiusque subscriptio non sunt actus per se ipsos distincti, atque perfecti, sed imperfecti, & incompleti. *vet. 20. n. 13.*

Et originem quidem habent à voluntate donandi, sed, velut ad suum finem, ad traditionem diriguntur. *vet. 20. n. 14.*

Donationis confirmationem alii actus non possunt inducere, nisi qui traditionem apocæ eam continentis subsecuti sunt. *vet. 38. n. 77.*

La donat. *vet.* ut geminatio actuum supplere valeat solemnitatem insinuationis, requiritur inter

ter eos perfectio, distinctio, nec non temporis intervallum, ac si unus actus esset alterius confirmatorius. *vol. 30. n. 46.*

Nec sufficiunt aclus imperfecti unico contextu facti, & se uti confirmans ad confirmatum non habentes. *vol. 30. n. 47.*

Menach. conf. 361. n. 30. loquitur de donatione facta per distinctio actus, atque ex temporis intervallo. *vol. 30. n. 48.*

Donationis titulus in renunciacione expressus, ipsius naturam non immutat. *vol. 5. n. 38.*

Etiā ubi talis donatio sit irrevocabilis. *ibid. n. 39.*

Donationis complicatio, ubi principaliter, & in parte dispositiva renunciacionis facta est, realem eam efficit. *vol. 5. n. 69.*

Secus, si accessorie, & incidenter, vel in parte executiva. *ibid. n. 70.*

Donationis complicatio in renunciacione, tunc maxime huius realitatem operatur, cum ejusdem donationis perpetuū observandæ jurata adeit promissio. *vol. 5. n. 71.*

Donationis ad Testamentum relatio ut habita censetur, benigna interpretatio sumenda est. *vol. 12. n. 30.*

Donationis ad Testamentum relatio bene ex his verbis colligitur = *Che in caso morissera detti Donatori senza figli, in detto caso avessa luogo la disposizione paterna* =. *vol. 12. n. 19.*

Donatio non censetur meritorum remuneratoria, si jam aliunde compensata fuerint. *vol. 38. n. 67.*

Donationem puram, & simplicem non excludit meritorum expretio, si adint verba gratuitam donationem præferentia. *vol. 37. n. 93, & vol. 38. n. 68.*

Donatio ob causam species quædam est permutationis. *vol. 40. n. 43.*

Donatio proprie non est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur. *vol. 40. n. 44.*

Donatio corresponsiva dici nequit, si quod Donanti promittitur, ex alia causa debeatur. *vol. 40. n. 45.* Vel ratione inæqualitatis nulla est, si id rei donatæ non correspondeat. *ibid.*

Donatio corresponsiva dicitur ex corresponsivitate etiam tacite resultante. *vol. 40. n. 47.*

Donationis corresponsivæ inæqualitas satis excluditur ex Donantis confessione, & quomodo? *ibid. n. 48.*

Donationis corresponsivæ nullitatem ob inæqualitatem allegans, hanc tenetur probare concludenter. *vol. 40. n. 49.*

Præsertim, si agatur de actu diu, & quoad vixerint, à Contrahentibus observato. *ibid. n. 50.*

Donatio, licet res Donanti promissa in aliam debeatur causam, potest adhuc corresponsiva dici, & quomodo? *vol. 40. n. 46.*

Donationis spes occasionem præbens matrimonii, ei tamen corresponsiva non est. *vol. 37. n. 81.*

Donatio, quæ sit pro certis Personis, atque ex certa causa, eâ cessatâ, resolvitur. *vol. 12. n. 38.*

In *donatione* causa impulsiva non curatur, si finalis deficit. *vol. 12. n. 43.*

Donatio post Matrimonium facta, esse non potuit ejus finalis causa. *vol. 37. n. 91, & 93, & vol. 38. n. 91.*

Donationem inter, & Matrimonium corresponsivitas ex eorum vicinitate non inducit contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis. *vol. 38. n. 66.*

Donationis causa tantum impulsiva esse potest Matrimonium antea contractum. *vol. 37. n. 92, & vol. 38. n. 65.*

Donatio contemplatione Matrimonii dicitur donatio ob causam. *vol. 1. n. 148.*

Donatio ex sola matrimonii, aut agnationis contemplatione in ejus proemio, illorum causâ non censetur facta. *vol. 38. n. 60.*

Donatio contemplatione certi Matrimonii non est, quæ vel alio, vel nullo Matrimonio secuto, effectum fuisse habitura. *vol. 37. n. 87, & vol. 38. n. 61.*

Donatio, non adimpletis conditionibus, & secuto etiam matrimonio detectura, contemplatione certi Matrimonii facta non est. *vol. 37. n. 89.*

Donatio contemplatione Matrimonii dici nequit, ad quod impulsit spes futura donationis abique certâ scientiâ rei donandæ, vel personæ donaturæ. *vol. 37. n. 78.*

Donatio contemplatione Matrimonii dicenda non est, si in apoca donationis nulla de Matrimonio habeatur mentio. *vol. 37. n. 75, & vol. 38. n. 53.*

Donatio contemplatione certi Matrimonii resolvitur, eo non secuto. *vol. 37. n. 88, & vol. 38. n. 62.*

Donatio propter nuptias propria donatio non est. *vol. 39. n. 31.*

Donatio inter socios non presumitur. *vol. 18. n. 153.*

Donatio in capitali à donatione in lucro inter socios diversa est. *vol. 18. n. 160.*

Quia in capitali donatio præcedit, in lucro cum ipsa commiscetur. *ibid. n. 161.*

Donatio inter Socios si societatem præcedat, ipsam non tangit. *vol. 18. n. 162.*

At simul cum illa esse non potest. *ibid. n. 163.*

Donatio est, si quid à Magnatibus tradatur. *vol. 31. n. 4.*

Donatio est, si jocalium traditio fiat Personæ distictissime. *vol. 31. n. 6.*

Donatio est, non ad usum commodato, jocalium traditio inter Magnates facta. *vol. 31. n. 5.*

Donata inter Magnates non censetur jocalia, Sponsæ tradita à Marito. *vol. 31. n. 25.*

Donata Sponsæ à Viro, ejusque Consanguineis non præsumuntur jocalia, si pretiosa, & maxime, si rarissima. *vol. 31. n. 19.*

Donationis titulus expressus in traditione jocalium facta Sponsæ à Viro, istiusque Consanguineis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria. *vol. 31. n. 21.*

Nec proprietas inde translatio, sed mera usus concessio significatur. *ibid. n. 22.*

Donatio à Principe facta Filiofamilias, ipsi tam quoad proprietatem, quam etiam quoad usumstructum acquiritur. *vol. 31. n. 50.*

Secus, ubi conjici queat, Principem Patris duntaxat contemplatione donasse. *vol. 31. n. 51.*

Donatio à Principe facta Filiofamilias usque ob contemplationem Patris, tantum Patri adquiri debet. *vol. 31. n. 52.*

Idque ex præsumpta ipsius Patris, & Principis voluntate. *vol. 31. n. 53.*

Donatio Infanti à Compatrie facta, Matri non adquiretur, sed Patri, si is meritis erga Donantem, hic benevolentia erga illum singulari sit obstrictus. *vet. 21. n. 48.*

Immo, his etiam circumstantiis non concurrentibus, sententiam Patri favorem Doctores, ac Tribunalia fuerunt amplexa. *vet. 21. n. 49.*

Donatio minis Pueri à Compatrie facta, ad ipsius Matrem pertinet. *vet. 21. n. 10.*

Et censetur facta miseratione Matris summum dolorem perpele. *vet. 21. n. 12.*

Donatio inter Patrem, & filium nequit consistere. *vet. 42. n. 3. & 16.*

Donatio inter Patrem, & filium cum juramento facta, valet de jure canonico. *vet. 42. n. 20.*

Amplius, ut n. 22.

Donatio dotis facta procedenter à filia favore Patris, revocata censetur per posteriorem dotis constitutionem ab eodem Patre factam. *vet. 42. n. 8.*

Donationem sibi à filia procedenter factam, Pater dotem illi constituens, revocasse dici nequit. *vet. 42. n. 43.*

Decis. 65. n. 9. part. 10. rec., declaratur. ibid. n. 49.

Donatio Patri facta à filia, de jure Canonico sustinetur, si concurrat juramentum. *vet. 42. n. 17. & 18.*

Donatio ad favorem Patris facta à Filia cum Judicis Decreto, aliisque necessariis solemnitatibus, palam, & bonâ fide censetur facta. *vet. 42. n. 30.* Valet autem, si Pater bonâ fide suum consensum præstitit. *ibid. n. 31. 32. 43. & 47.*

Donatio dotis ad favorem Patris facta à Filia per antepocam, invalida non est, si dolo vacat, nec præjudicium Filie, ejusque liberis valet inferre. *vet. 42. n. 33.*

Quæstio hæc est potius facti, quam juris. *ibid. n. 34.* Dolus autem, vel mala fides elicitor ex damno, quod Filia, ejusque liberis possit evenire. *ibid. n. 35.*

In *donatione* Patri facta à Filia, nequit læsio considerari, si illius effectus collatus appareat post ipsius Filie obitum sine filijs. *vet. 42. n. 38., & ratio ibid. n. 39.*

Donatio dotis loco legitimæ succedentis facta à Filia favore Patris, non excludit, immo supponit liberam in Filia facultatem de eadem dote, seu legiti-
ma disponendi. *vet. 42. n. 44.*

In *donatione* universalis facta à Filia favore Patris, non comprehenditur summa reservata ad effectum testandi. *vet. 42. n. 54.*

Tamen de ea Donatrix speciatim non disposuerit. *ibid. n. 55.*

Donatione universalis expletâ à Filia favore Patris, obligare eadem se potest per summa ad effectum testandi reservata. *vet. 42. n. 56.*

Atque ejus juribus potest quis uti tum agendo, tum excipiendo. *ibid. n. 57.*

Per *donationem* universalem factam à Filia favore Patris, censetur in hunc translatum quantum etiam dotale, si Filia sibi certam dumtaxat summam ad testandum reservavit. *vet. 42. n. 58.*

Donatio à filio facta Patri de ipsius consensu, etiam sine juramento subsistit. *vet. 42. n. 27.*

Hæcque communis est sententia. *vet. 42. n. 29.*

— 2 —

Donatio facta à filio de consensu Patris, valet favore cujuslibet Extranei. *vet. 42. n. 23.*

Proindeque ad favorem etiam Patris. *ibid. & n. 24.*

In *donatione* à Filio facta Patri, ipsius consensus non requiritur ad integrandam personam Filii, sed solum ad prospiciendum interesse, & præjudicio, quod in Bonis Filii Pater posset habere. *vet. 42. n. 26.*

In *donatione* Filio facta à Patre, non comprehenditur Legitima ex Bonis Filii prædefuncti Patri debita. *vet. 14. n. 61.*

Donatio inter conjunctas personas gravio-
rem habet suspensionem. *vet. 37. n. 67., & vet. 38. n. 52.*

Donatio Viri erga Uxorem non valet argui ex facta ejus nomine in æstimo Bonorum descriptione. *vet. 32. n. 80.*

Si non consistet de animo donandi. *ibid. n. 81.*

Dillogue descriptio ex alia causâ appareat demandata. *ibid. n. 82.*

Donatio inter Virum, & Uxorem si non probetur facta, nec morte dici potest confirmata. *vet. 32. n. 55.*

Donatio in assignatione Prædij à Viro Uxori facta quomodo, inspectâ ejusdem assignationis principali, atque impulsivâ causâ, excludatur. *vet. 32. n. 77.*

Donatio quoad excessum valoris Prædij pro dotis restitutione à Viro assignati non præsumitur, si sciebat, illud censu pergravatum. *vet. 32. n. 94.* Eaque valoris exuperantia censetur in causam dicti census tuisde detrahenda. *ibid. n. 95.*

Vel inconsulto, & per errorem tuisde tradita. *ibid. n. 96.*

Donatum à Viro censetur id, in quo Bona tradita pro restitutione dotis, dotale excedant creditum. *vet. 32. n. 33.*

Præsertim, si ea fuerunt nomine Uxoris in æstimo translata, atque descripta. *ibid. n. 34.*

Et maxime, si abinde citra tam fructus eorumdem Bonorum fuerunt exacti, quam onera soluta Uxoris nomine. *ibid. n. 35.*

Intellige, ut n. 80. & 81.

Donatio erga Uxorem de quantitate dotem excedentem verisimiliter arguitur, si de Viro agatur prole, & Consanguineis carente. *vet. 32. n. 36.* Cessat verò ejusmodi verisimilitudo, si aliam conspicuam illi tecti donationem. *vet. 32. n. 87.*

Et, si hujus tantam donationis in testamento meminit. *ibid. n. 73. & 88.*

Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, nulla, atque irrita est. *vet. 32. n. 3.*

Nec juramento confirmari valet. *ibid. n. 4.*

Immo nec morte Donantis, si nec statutariis solemnitatibus, nec insinuatione munita sit. *ibid. n. 5.*

Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, ut quæ à jure prohibita est, eò minus potest præsumi. *vet. 32. n. 6.*

Donatio inter Virum, & Uxorem de jure præsumitur. *vet. 32. n. 10.*

Præsertim ex facta rei donatæ traditione. *vet. 32. n. 11.*

Donatio Viri erga Uxorem æquæ, ac actus restitu-

tio-

- tionis dotis illam continens, valida habenda est. *vor. 32. n. 51.*
- Donatio* inter Virum, & Uxorem morte Donantis coeſcitur confirmata. *vor. 32. num. 12. & 49.*
- Donationem* Viri erga Uxorem ſatis probat conjectura una cum Teſtium depoſitionibus. *vor. 32. n. 17.*
- Donatio* inter Conjuges, ex qua Donans pauper non queat fieri, ſuſtinetur. *vor. 32. n. 54.*
- Donatio*, vel hereditas Sponſæ relicta, iſi queritur, non Patri. *vor. 44. n. 7.*
- Donatio* à Minore facta, ultra ſolemnitates, juſtam requirit cauſam. *vor. 40. n. 9.*
- Donatio* Minoris corruiſit ſive deſit juſta cauſa, ſive incepta, vel præjudicialis exiſtat. *vor. 40. n. 10.*
- Procedit, intercedente etiam Judicis Decreto. *ibid. n. 11.*
- Donatio* à Minore facta ſine juſta, legitimæque cauſa, meram, ac damnoſam importat liberalitatem. *vor. 40. n. 12.*
- In *donatione*, vel renunciatione facta à Muliere minori, ultra extrinſecas ſolemnitates, juſta, & rationabilis cauſa requiritur. *vor. 41. n. 45.*
- Ea autem deſiciente, vel inentem exiſtente, aut præjudiciali, corruiſit donatio. *ibid. n. 46.*
- Simulque interpoſitum Judicis Decretum. *ibidem n. 47.*
- In *donatione* Minoris inſinuation non ſuppletur jura-mento. *vor. 40. n. 7.*
- Iſtud enim dolo extortum reputatur. *ibid.*
- Sed contrarium. *vid. diſc. vor. 40. n. 22.*
- In *donatione* à Minore facta, inſinuation pro forma præſcripta eſt. *vor. 42. n. 6.*
- Ex ejuſque defectu iſta corruiſit donatio. *ibid.*
- Donationis* factæ in minori ætate ratificatio quinquennio poſt majorem ætatem iudicatur. *vor. 40. n. 51. & 52.*
- Contra *donationem* à Minore factam, ab eoque numquam impugnatur, nequit ipſius heres de nullitate dicere. *vor. 40. n. 58.*
- Donatio* ab inſinuatione validitatem, nomen, atque eſſentiam aſſumit. *vor. 37. n. 59. & vor. 38. n. 49.*
- In *donatione* inſinuation probat præſeverantiam in propoſito donaodi. *vor. 40. n. 32.*
- Donatio* non inſinuata revocari poteſt. *vor. 37. n. 73. & vor. 39. n. 1.*
- Donatio* non inſinuata corruiſit in eo, quod quingentos aureos excedit. *vor. 37. n. 58. & vor. 38. n. 18.*
- Donatio*, quæ, eveniente conditione, Donatoris patrimonium minuit, inſinuatione eget. *vor. 39. n. 59.*
- Donatio* per privatam ſcripturam facta, eò magis inſinuanda eſt. *vor. 37. n. 61. & vor. 38. n. 52.*
- Donatio* non alia ex cauſa, quam ex mera voluntate facta, tamquam pura ac ſimplex, inſinuationem requirit. *vor. 38. n. 58.*
- Ex quibus autem pura, ac ſimplex valeat dignoſci. *ibid. & n. 59. & 60.*
- Donatio* inſinuanda eſt, licet fuerit cauſa impulſiva Matrimonii. *vor. 37. n. 79.*
- Donatio* juris futuri ex cauſa præterita, & æſtimationem, quæ ſummam non inſinuandam exce-
- dat, recipientis, ſolemnitatem exigit. *vor. 39. n. 61.*
- Donatio* juris incerti, & eventualis inſinuatione non indiget. *vor. 39. n. 56.*
- Intellige, ſi juſ illud nec re nec ſpe Donanti competat. *ibid. n. 57.*
- Donatio* ob cauſam inſinuatione, aliſque ſolemnitatibus non indiget. *vor. 40. n. 42.*
- Donatio* inſinuationem non requirit, ſi in cauſam certi Matrimonii fiat. *vor. 37. n. 74. & vor. 38. n. 56.*
- Intellige, id non procedere, ſi ſit ipſius Matrimonii cauſa non finalis, ſed tantum impulſiva. *ibid.*
- Donatio* de inſinuatione indiget, prima, & finalis eſſe debet Matrimonii cauſa. *vor. 37. n. 80.*
- Donatio* cauſa mortis inſinuationem non requirit. *vor. 6. n. 26.*
- Donatio* facta cum onere aſſumendi cognomen, & inſignia Donatoris, inſinuatione non indiget. *vor. 26. n. 125.*
- In *donatione*, quæ in ſcriptis non redigatur, quæque ſola conſiſtat traditione, inſinuation non requiritur. *vor. 32. n. 13.*
- Hancque ſententiam Sacra Rota amplectitur. *vor. 32. n. 14.*
- Donatio* ſecretò exarata ab inſinuationis neceſſitate eximitur. *vor. 38. n. 69.*
- Intellige, ſi duo concurrant, metus illius evulgarionis, atque hujusmodi rei coram Notario, & Teſtibus facta conteſtatio. *vor. 38. n. 70.*
- Donationis* inſinuationem potuit velle Donator ad cautelam, non ad firmatam actus. *vor. 6. n. 32.*
- Donationis* inſinuande voluntatem, & neceſſitatem abſuiſſe, colligitur ex omniſum facta per Procuratorem inſinuatione. *vor. 6. n. 33.*
- Donationis* præcedentis ſubſequens ratificatio inſinuationis defectum ſupplet. *vor. 40. n. 34.*
- In *donatione* ſolemnitatum detectus ſuppletur jura-mento. *vor. 40. n. 21.*
- Licet de Minori agatur, *ibid. n. 22.*
- Donatio* poſt lapſum 37. annorum inſinuata præſumitur. *vor. 40. n. 29.*
- Etiamſi de gravi agatur Tertii præjudicio. *ibid. n. 30.*
- Donatio*, ſi eſt ex cauſa amoris, & liberalitatis erga Nepotes, pro lætitiis etiam ſuſtinetur. *vor. 12. n. 6.*
- Donatio*, ſi futurum tempus non reſpiciat, donata dici nequeunt jura in futurum competentia. *vor. 12. n. 58.*
- Sed debet cenſeri reſtriſta ad jura ſolummodo præſentia. *vor. 12. n. 59.*
- In *donationibus* æque, ac in dotationibus diſtinctio receptiſſima eſt, quod, evicſa re donatæ, vel in dotem datæ, actio de evicſione competat, ſi contraſtus à promiſſione inceptit, ſecus verò ſi à traditione. *vor. 25. n. 22.*
- Donatio* dolo extorta cenſetur, ſi adſit læſio enormiſſima. *vor. 1. n. 79.*
- Donatum* id cenſetur, in quo dotem receptam excedunt jura à Muliere renunciata. *vor. 43. n. 30.*
- Ac neceſſaria proinde inſinuation eſt. *ibid. n. 31.*
- A *donationis* commodo filia excludi non debet ex ſaſto, & culpa Matris. *vor. 37. n. 5.*

DOTARE.

Dotare filias Pater tenetur. *vet. 47. n. 1.*

Dotare filiam Pater tenetur, licet dives illa, vel provisā aliunde sit. *vet. 47. n. 11.*

Dotare filiam Pater tenetur, si iudicis tamen officio, non jure actionis. *vet. 50. n. 33.*

Hæcque verior, ac receptor opinio est. *ibid. n. 34.*

DOTANS.

Dotans à promissione incipiens, ad evictionem non tenetur, si nil aliud promittere voluerit, quàm, quod sibi posset competere. *vet. 25. n. 68.*

Dotans à traditione incipiens, nullo amplius onere post expletam traditionem obstringitur, secus, si à promissione incipiat. *vet. 25. n. 51.*

Dotans à promissione incipiens quod tenetur de evictione, intelligendum est, quando res dubia sit, an se voluerit de evictione obligare, secus, si de voluntate non se obligandi ex conjecturis conficit. *vet. 25. n. 69. & 71. & 81.*

Et quævis hæc est potius facti, & voluntatis, quàm juris. *ibid. n. 70.*

Dotans, vel *Donans* à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare. *vet. 25. n. 25.*

Dotans, vel *Donans* à traditione incipiens indicat animum distrahendi potius, quàm contrahendi, seseque obligandi. *vet. 25. n. 23.*

DOS.

Dos Mulieris patrimonium dicitur. *vet. 45. n. 32. & vet. 47. n. 41.*

Dos pro filia ex Bonis liberis Patris est detrahenda, sique non exstantibus, ex Bonis fideicommissariis. *vet. 47. n. 6.*

Dotem sibi constituere nullo pacto Mulier obstringitur. *vet. 25. n. 19.*

Dotem sibi Mulier constituens, videtur instar Extranei actum liberalitatis, ac donationis exercere. *vet. 25. n. 21.*

Dotem tenetur Pater juxta patrimonii vires constituere. *vet. 43. n. 63.*

Dotem filix indotata Frater de Bonis Patris tenetur constituere. *vet. 47. n. 5.*

Dotem, aut legitimam Liberis divitibus non debetur, absurdum est. *vet. 50. n. 40.*

Dos, Patre vivente, nequit, nisi tamquam dos considerari. *vet. 30. n. 62.*

Dotem à Patre legatam Frater de proprio solvens, censetur id facere ex substantia Patris, si ipse heres sit. *vet. 43. n. 74.*

Dos congrua, vel incongrua æstimanda est ex viribus patrimonii Dotantis, Regionis consuetudine, & solito Familix. *vet. 15. n. 15.*

Dos congrua censenda est, si à Patre constituta. *vet. 15. n. 16.*

Item, si nuptiæ fuerint cum Viro par conditionis contractæ. *ibid. n. 17.*

Dotia incongruitas nequit amplius opponi post annos 22. *vet. 15. n. 18.*

In *dote*, juxta patrimonii vires constituta, nullatenus considerari Patris liberalitas. *vet. 43. n. 64.*

Ob *dotem* solum Familix non excedentem, renunciatio nequit reportari, nisi restricta ad paterna tantum Bonæ. *vet. 41. n. 65.*

Vel ad conventa in Capitulis matrimonialibus. *ibid. n. 66.*

Doti tantum correspondens censenda est Mulieris renunciatio, quæ causâ tantum dotis tacta sit. *vet. 41. n. 69.*

Procedit maxime quoad Fratrem renunciatarium, qui nil de proprio in dotationem constituit. *ibid. n. 70.*

Ut quæ ex ipsius Renunciantis substantia fuerit expleta. *ibid. n. 71.*

Dotis receptæ causa, ultra conventa in capitulis matrimonialibus efficax non est. *vet. 41. n. 67.*

Nisi in Instrumento major dos constituitur. *vet. 43. n. 68.*

Dotis causâ ac pro exonerando Patre, vel Avno ab onere dotandi, legatum quid Mulier censetur à Persona sanguine conjuncta. *vet. 47. n. 7.*

Dos constituta ex legato in eam causam relicta à Patre, dicitur ex propriis Filix Bonis constituta. *vet. 43. n. 72.*

Nec legitima censetur repudiandi causa. *ibid. n. 73.*

Dotem filix constituens Pater, censetur id egisse animo potius paternum adimplendi officium, quàm donandi. *vet. 30. n. 22.*

Dos, & Bona materna, si Mater intestata defecit, pertinent ad Filios, pacto etiam deficiente. *vet. 46. n. 56.*

De *dote* ad filios ex pacto perventura, Mulier in eorum præjudicium nequit disporre. *vet. 45. n. 9.*

Procedit etiam quoad Extraneos, cum pro eis pactum sit. *ibid. n. 10.*

De *dote* filius ex pacto deferenda uti filius, non uti Matris heredibus, Mater in eorum præjudicium nequit disporre. *vet. 45. n. 19.*

Dos Matri cum eo pacto constituta, ut ad filios post ejus obitum pertineat, iis non contentis uti Matris heredibus ex propria persona debet adquiri. *vet. 45. n. 1. & 8.*

Dos ex consuetudine, vel Statuto disponente per verba, *remaneat*, vel *pertineat*, aut similia, ad filios uti filios detertur, non uti heredes Matris. *vet. 45. n. 20. 21. & 22.*

Dos à Patre constituta cum declaratione illius in legitimam imputanda, potest censeri legitimam locum sortita, si filia omnibus renuncia vit juris sibi pro legitima competentibus. *vet. 30. n. 43.*

Dotem Pater constituens cum declaratione illius in legitimam imputanda, intellexisse censetur, dotem esse in legitimam compendendam, quantum filix præcederet. *vet. 30. n. 42. & 60.*

Præsertim, si talis imputatio ab eo non filix dumtaxat, sed etiam Nepotibus fuerit injuncta. *ibid. n. 44. & ratio n. 55.*

Dos ex sola Patris dotantis declaratione de illa in legitimam imputanda, non censetur adventitia. *vet. 30. n. 40.*

Nec legitima solutio ob eam declarationem præventa reputatur. *ibid. n. 41. & 89.*

Dos filix à Patre constituta cum expressa declaratione, ut ea in legitimam imputanda sit, in dominium filix irrevocabiter transfertur. *vet. 30. n. 1. & 7.*

Et Patri jus reversionis ob ejusmodi declarationem admittitur. *ibid. n. 2.*

Dotem loco legitime constitutam Nepotes non jure legitime ex Bonis Avi cassequuntur, sed jure Matris hereditario. *vet. 30. n. 45.*

Ex dote loco legitime constituta fructus debentur. *vet. 30. n. 9.*

Dos ex dispositione statutaria mentionem faciente de legitima, loco legitime succedit. *v. 47. n. 33.*

Dos legitime loco succedit, quum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non Fratrum, sed Proximiorum. *vet. 47. n. 31.*

Qui *dotem* legitimam minorem nequeunt arbitrari. *ibid. n. 32.*

Dos quum loco legitime succedit, Fœmina dotata censetur exclusa ab hereditate Dotantis tantum, & non aliorum, qui non dotantur. *v. 47. n. 30.*

Doti loco legitime succedenti nequit à Patre apponi pactum reversionis. *vet. 42. n. 6.*

Doti loco legitime succedenti pactum reversionis à Patre adpositum, quid differat à donatione, ipsius dotis, seu legitime facta à filia favore Patris? *vet. 42. n. 40. 41. & 42.*

Doti loco legitime succedenti pactum reversionis adpositum de consensu Patris, & Filiae acceptatione, sustinetur. *vet. 42. n. 46.*

Dos adventitia speciem donationis præferretur. *v. 30. n. 30.*

Quæ in dubio respectu Patris non præsumitur. *vet. 30. n. 21. & 24.*

Doti adventitiæ dominium Mulieri irrevocabiler quiritur. *vet. 30. n. 11.*

Nec ad Patrem *dotantem* revertitur, si vè per ipsius Mulieris, si vè per Viri mortem matrimonium dissolvitur. *vet. 30. n. 13.*

Dos filiae à Patre constituta præsumitur profectitia, non verò adventitia. *vet. 30. n. 19. & ratio n. 20. & 21.*

Dos à Patre constituta quod adventitia potius fuerit, quàm profectitia, conjecturis, & argumentis probandum est. *vet. 30. n. 23.*

Dos an profectitia, vel adventitia fuerit, Patris dotantis est declarare. *vet. 30. n. 29.*

Etiam ex intervallo. *ibid. n. 30.*

Intellige cum fraudis, aut collusionis abest suspicio, & de actu agitur ambiguo. *ibid. n. 31.*

Dos, ubi queritur, an profectitia, vel adventitia fuerit, talis præsumitur, qualis à Patre constituta, etiam ex intervallo, fuerit declarata. *v. 30. n. 33.*

Præsertim, si eum juramento. *ibid. n. 34.*

Et maxime, si in testamento similem iterarit declarationem. *ibid. n. 35.*

Dos profectitia censenda est, quum Pater declaravit, se dotem profectitiam constituisse. *v. 30. n. 38.*

Dos fuisse profectitia censenda est, si Pater dotans, eam, soluto matrimonio, sibi curavit restitui. *vet. 30. n. 38.*

Dos profectitia, dissoluto Matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dotantem revertitur. *vet. 30. n. 13.*

Procedit, licet Liberi supersint. *vet. 34. & 17.*

Et quid, si per mortem filie dissolvatur? *ibid. n. 14. 16. & 18.*

Dos profectitia, soluto Matrimonio, ad Patrem,

ex Martiniana Consuetudine, non revertitur, quando supersunt Liberi. *vet. 30. n. 15.*

Intellige, eam consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per Viri obitum. *vet. 30. n. 16.*

Delata id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedat, Viro superstiti. *vet. 30. n. 18.*

Dote ex certis Bonis pro fundatione Commendæ constituta, eorum dominium in Religionem transit. *vet. 32. n. 39.*

Doti contractus ab altero emptionis, & venditionis diversus est. *vet. 35. n. 40. & quo differat? vet. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ab altero emptionis, & venditionis diversus est. *vet. 35. n. 40. & quo differat? vet. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

Doti contractus ex se, & in se expressa conventiones, non importat evictionis promissionem. *v. 35. n. 41. & 49.*

seu alio ad dotandum de jure obligato, variaz sunt Doctarum opiniones. *ibid.* n. 17.
 Locum tamen sibi certè vindicat in Extraneo nendum, sed in ipsa etiam Muliere sese dotante. *ibid.* n. 18.
Dotis restitutio potest in Capitulis matrimonialibus à promissione inchoari, & nihilominus potest Mulier de evizione teneri. *vor.* 35. n. 65.
 Promissio enim ejusmodi intelligi potest restricta ad jura dumtaxat ipsi Mulieri competentia super re in dotem constituta. *d. vor.* 35. n. 66.
 Ita ut nil aliud, præter ea, promittere senserit per dictæ rei assignationem subinde in Instrumento factam. *d. vor.* 35. n. 67.
Dotatio non à traditione, sed à promissione inchoata dignoscitur ex verbis = *E per dota &c. promette di dare la metà del Castello &c.* = *vor.* 35. n. 30. 31. & 34.
Dotis constitutio ubi à traditione incepit, nequit Vir pro fructibus inexactis directè de evizione agere. *vor.* 35. n. 17.
 Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando Mulieri alia bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere. *v. 35. n. 38. & 91.*
Dotalis re evicta nequit Vir, qui de evizione sibi expresse non cavet, ad illius æstimationem agere, sed solum ad refectionem damni. *v. 35. n. 5.*
Dotis affectuatio Judicis auctoritate expendenda est. *v. 35. n. 30.*
Dotis affectuatio supràte naturà non est domini translativa. *vor.* 32. n. 35.
 Nec donationem valet importare. *ibid.* n. 36.
Dotis restitutio eo modo convenia intelligitur, quo de jure debet fieri. *vor.* 30. n. 53.
Dotis restitutio, constante Matrimonio, non sustinetur. *vor.* 32. n. 39.
 Maxime, si suspecta, quia res tradita dotale cretum exsuperet. *ibid.*
Dotis restitutio pro omnibus, quorum interest, stipulata, solum Patri dotatai facienda est. *vor.* 30. n. 54.
 Si huc præsertim Filia prædecesserit. *ibid.* n. 55.
Decisio 7. n. 6. de *dot.*, & *dec.* 35. de *testam.* in *Montif.* ad *ornos.* *Cord. de Luc.* declarantur. *ibid.* n. 56.
Dotis restitutio, constante Matrimonio, si res tradita dotale excedat creditum, in fraudem legis reputatur facta. *vor.* 32. n. 41.
 Irritae redditur, tamquam implicitam donationem continens. *ibid.* n. 42.
 Secus est, si valida ea donatio sit, ut quia Donantis morte confirmata. *vor.* 32. n. 49. & 50.
Dotis restitutio, constante Matrimonio, tunc invalida censetur, cum nullà nititur honestà causâ. *vor.* 32. n. 43.
 At secus, eâ concurrente. *ibid.* n. 44.
 Ut, si fiat ad jurgia inter Virum, & Uxorem cohabitanda. *ibid.* n. 45.
 Maxime id procedit, si de consensu utriusque Conjugis expleatur. *ibid.* n. 46. & 49.
Dotis restitutio prohibito, constante Matrimonio, ad favorem Conjugum inducenda est. *vor.* 32. n. 47.
 Ne scilicet alter invitus ab altero cogi possit ad *De Contrah.*

illam restituendam, seu recipiendam. *ibid.*
 Eidemque favori possunt illi renunciare. *vor.* 32. n. 48.
Dotis restitutio potius, quàm affectuatio, ex quibus censenda sit Prædii assignatio à Viro Uxori facta. *v. 32. n. 34.*
 Restitutio potius, quàm affectuatio dicenda est, si de illa, non de secunda Testes deponant. *vor.* 32. n. 35. & 37.
 Item, si Vir ad inopiam non vergebatur. *ibid.* n. 38.
 Nec alia suberat affectuandæ dotis causâ. *ibid.* n. 39.
 Ac etiam, si ex mera Partium voluntate facta est, Et cum plena domini translatione. *vor.* 32. n. 31.
Dotem si Vir se obligavit ejus Uxori restituere, Patre istius consentiente, censetur Pater quodlibet jus super dicta dote remississe. *vor.* 30. n. 4.
 Licet in ejus obligatione Vir superaddiderit clausulam = *cui de jure* =. *vor.* 30. n. 5. & ratio n. 6.
Dos ad Patrem dotantem reverfa, definit esse dos. *vor.* 30. n. 63.
Dos à Patre dotante nequit repeti, nisi elapso viduitatis anno. *vor.* 30. n. 47.
Dotis reversioni renunciale censetur Pater, si eam ubi post obitum Generi redum non curavit restitui, sed insuper consensit, ut secundò nubens eandem sibi dotem Filia constitueret. *v. 30. n. 3.*
Dotem se obligans Vir ejus Uxori restituere, istius Patre consentiente, si clausula n. superaddidit = *vel cui de jure* = non censetur Pater reversionis jus super dicta dote remississe. *vor.* 30. n. 55.
 Immo præservatum illud intelligitur. *ibid.* n. 52.
Dotis reversioni quod à Patre fuerit renunciatum, non satis conjicitur ex neglecta illius consecutione post obitum Generi. *vor.* 30. n. 46.
 Præsertim, quando, statim elapso viduitatis anno, secundum contrahitur matrimonium. *ibid.* & ratio n. 48.
Dotis reversioni ut renunciasset censetur Pater ob ejus neglectam repetitionem post obitum Generi, longa requiritur ejusdem Patri taciturnitas, quodque contrariam voluntatem numquam declaravit. *vor.* 30. n. 49.
Dos, ejus reversione à Patre acceptatâ, de ipsius Patrimonio efficitur. *vor.* 30. n. 57. & 63.
Dos Filia constituta an, solum per obitum Viri matrimonio, ad Patrem dotam debet reverti, vel potius ad Filiam spectare, ex quibus dignoscendum sit. *v. 30. n. 10.*
Dos cum velit contra Patrem repeti tamquam indebitè ad eum reverfa, debet probari, & quod esset indebita illius restitutio, quodque per errorem facta fuerit. *vor.* 30. n. 39.
Dotis neglecta à Patre post obitum Generi repetitio, dum necessaria urgebat causâ iterum dotandi Filiam, ad hanc causâ, non verò ad voluntariam referenda est. *vor.* 30. n. 50.
Dotalis lucrum ex Matrimonio, non ex Parte quæritur. *vor.* 44. n. 5.
Dotalis lucrum est adventitium. *vo.* 44. n. 4.
 Et non ad Patrem, sed ad Filium pertinet. *ibid.* & n. 6.

Intellige quoad proprietatem tantum. *ibid.* n. 8.
Dote lucrum in præjudicium Creditorum potest remitti. *vol.* 44. n. 1.
 Et præsertim in præjudicium Patris. *ibid.* n. 3.
Dotalis lucri ususfructus Patri debetur. *vol.* 44. n. 9.
 Ex *dote* fructibus debet Vir sustinere Matrimonii onera, quæ loco pretii habentur. *vol.* 25. n. 6.
Dotis fructus Viro debentur ad sustinenda Matrimonii onera. *vol.* 25. n. 7.
Dotis fructus ab heredibus Viri non debentur, nisi ratione mortis. *vol.* 50. n. 1.
 Ac, nisi interpellati fuerint. *ibid.* n. 2.
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio est de jure inter Conjuges prohibita. *vol.* 25. n. 102.
 Nisi morte confirmata fuerit. *ibid.* n. 103.
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio præsumitur, ubi non Uxor prædecesserit, sed Vir. *vol.* 25. n. 101.
Dotalium fructuum condonatio, & remissio ex sola Viri taciturnitate, dum Mulier nil habebat, non præsumitur. *vol.* 25. n. 104.
 Præsertim, si potuit successionem sperare in Bonis Mulieri obventuris. *ibid.*
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio arguitur ex decennali, & eò ipso temporis lapsu absque ulla reclamazione, cum supportatione, onerum Matrimonialium. *vol.* 25. n. 98.
 Ex qualitate Viri locupletis, & prole parentis. *ibid.* n. 98.
 Atque etiam ex persona Mulieris. *ibid.* n. 100.
 Pro *dote* fructibus, constante Matrimonio, non exactis potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere ratione damni, & interesse. *vol.* 25. n. 1. & 3.
Dote fructus non ratione mortis, sed loco alimentorum solvere tenentur heredes Patris promissoris. *vol.* 50. n. 3.
 Nec requiritur interpellatio. *ibid.* n. 4. Intellige ut n. 8.
Dote fructus Mulieri non debentur, cui amplius ususfructus à Viro sit relictus. *vol.* 50. n. 12.
 Precedit, si Mulier agat contra heredes Viri, sive Patris. *ibid.* n. 14.
Dote fructus alimentorum loco non debentur Mulieri aliunde habenti, quo se possit alere. *vol.* 50. n. 8.
Dotem, aut legitimam liberis divitibus tradere tenetur Pater, non item alimenta. *vol.* 50. n. 39.
Dotem filix ac legitimam filio aliunde habentibus sicut tradere tenetur Pater, ita etiam alimenta. *vol.* 50. n. 37.
 Filius enim loco legitimæ debentur alimenta, filiabus loco dotis. *ibid.* n. 38.
 Argumentatio isthæc nequit subsistere, & ratio. *ibid.* n. 39. 40. & 41.
Dote fructus cum petuntur alimentorum loco, Judicis officio debentur. *vol.* 50. n. 9.
Dote fructus, non nisi Judicis officio debentur. *vol.* 50. n. 35. & 36.
Dote promittæ à Matre, ab eaque non solutæ quando non debeantur fructus alimentorum loco? *vol.* 50. n. 45. & 46.
Dotalia Bona si ad filios ex pacto deferenda sint =

come *Boni proprii materni* =, iidem videntur non posse ad ea succedere, uti filii, sed tamquam heredes Matris. *vol.* 45. n. 26.
Dotalia Bona quum ad filios uti filios ex verbis = *ro steranno*, ad *apporterranno* = debeant deferri, alia subiuncta verba = *come boni proprii materni* = non efficiunt, ea titulo Matris hereditario deferenda esse. *vol.* 45. n. 27.
 Verba enim hæc nil aliud demonstrant censentur, quam ejusmodi Bonorum derivationem, scilicet à Matre. *vol.* 45. n. 28.
 Quæ demonstratio derivationis non excludit jus filijs, uti filijs adquisitum. *vol.* 45. n. 30.
Dotalia pacta in dubio interpretari debent juxta statutum, & consuetudinem loci viri. *vol.* 45. n. 52.
Dote contractus legibus, & consuetudinibus non in loco, ubi celebratur, sed in viri domicilio vigentibus, judicandus est. *vol.* 45. n. 35. & 39.
 Regula hæc est receptissima. *ibid.*
 Diciturque non ipsa jus constituens, sed ex jure constituta. *ibid.*
Dotalis Instrumenti Italico idiomate stipulati verba in eo sensu à Contrahentibus accepta reputantur, quem in tali habent idiomate. *vol.* 45. n. 42.
 Ique præsumuntur Italix moribus, ac legibus sese accomodare voluisse. *ibid.* & n. 61.
 Ubi præsertim ad peculiare leges, & consuetudines loci Mulieris relationem non habuerint. *vol.* 45. n. 43. & 60.
 In *dotali* Instrumento Mulier quoad Virum, filiosque ipsdem una verbis, non censetur, virum melioris conditionis, quam filios esse voluisse. *vol.* 45. n. 47.
Dotalis Instrumentum celebratum censetur in executionem Capitulorum. *vol.* 25. n. 31.
 DUBIUM.
 In dubio semper, minimum quod est, debet servari. *vol.* 48. n. 8. & 54.
 In dubio contra Fiscum judicandum est. *vol.* 3. n. 114.
 Præsertim in Causis restitutionis Bonorum faciendæ in vim Capitulorum Pacis. *vol.* 3. n. 115.

E

Ecclesia eodem jure censetur cum Minoribus. *vol.* 36. n. 140.
 Ecclesia, tum etiam Minores non coguntur restituere, nisi id, ex quo constat, eos locupletiores factos. *vol.* 36. n. 141.
 Quod quidem ab allegante probandum est. *ibid.* n. 142.
 Ecclesia non debet Fratri præferri in successione Bonorum avitorum. *vol.* 4. n. 126.
 Ecclesia tantum recipit, quod sibi oblatum est, non verò incertas aucupatur successioinum spes. *vol.* 4. n. 133.
 Ecclesia Bonorum cello per transactionem facta, corrumpit ex defectu Beneplaciti Apostolicum. *vol.* 36. n. 132.
 Precedit, licet agatur de Bonis ab eadem Ecclesia nondum possessis. *vol.* 36. n. 133.

Et =

Ecclesie Bonorum cessio eo magis ex defectu Beneficii Apostolici corruere censenda est, si constat, quod illud peritum, fuisset denegatum. *vol. 36. n. 133.*

Ecclesie non adquiruntur, sed Monasterio Bona post promotionem ad Ecclesiam secularem a Monachio adquisita. *vol. 36. n. 54.*

Præsertim, ubi agitur de Canonico Regulari. *ibid. n. 56. 57. & 108.*

Ecclesie, non autem Monasterio adquiri Bona ante promotionem ad Ecclesiam secularem Regulari adquisita, intelligendum est de Bonis quæsitis ex ipsius Ecclesie redditibus. *vol. 36. n. 56.*

Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quoniam agitur de Regulari per promotionem plenè subtracto à proprii Monasterii subiectione. *ibid. n. 57.*

Si scius, Bona hæc acquirit Monasterio. *ibid. n. 59. & 60.*

Ecclesiasticis sepultura privari debent, qui tutelam testamentariam, & dativam Clericis conferunt. *vol. 32. n. 9.*

EMPHYTEUSIS.

Io *emphyteusi* ex consensu Domini ad quoscunque transmissibili, heredes, licet extranei, comprehensibilis reputantur. *vol. 11. n. 25.*

Emphyteusi, vel Feudi naturam constituere pendet ex consuetudine. *vol. 35. n. 99.*

Nique io *emphyteusi*, vel Feudo ita perpetuum datur, quod consuetudine, & observantia mutari non possit. *vol. 35. n. 100.*

Emphyteusi, ac Feudum dupliciter inalienabilia sunt, tam scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex Investitura jus habentium. *vol. 35. n. 112. & 113.*

Ab *Emphyteusi* ad Fideicommissum, & vice versa, ubi in utroque data sit alienandi facultas, eadem, quoad illius compatibilitatem cum vocatione, valet illatio. *vol. 24. n. 70.*

Emphyteusi, vivente quopiam in Investitura comprehensio, uil interest Ecclesie, quod ab uno, vel altero possideatur. *vol. 35. n. 21. & 97.*

Immo tunc potest in quemcumque distrahi. *vol. 35. n. 98.*

Emphyteusi hereditaria potest, invito etiam Domino directo, alienari. *vol. 11. n. 22.*

Ei tamen Laudemium semper debitum est. *vol. 11. n. 23.*

Emphyteusi, durante naturali vita Religiosi Profectus, ad Monasterium spectat. *vol. 35. n. 78.* Nec favore Domini directi aperitur devolutio. *ibid. n. 79.*

Contrarium verius, ubi agitur de Jesuita pariter profecto. *ibid. n. 80.*

Io *emphyteusi*, licet Ecclesiastica, si primo adquirenti amplissima alienandi facultas concessa est, etiam Extranei dicuntur comprehensibilis. *vol. 24. n. 15. & 26.*

Emphyteusi Ecclesiastica, existentibus adhuc personis io ea comprehensibilis, ad Ecclesiam non devolvitur. *vol. 35. n. 4.*

Emphyteusi etiam Ecclesiastica, ex verbis = *Hereditaria*.

De Contrah.

abus, & *Successoribus* = transitoria efficitur ad quoscunque heredes, licet extraneos. *vol. 24. n. 7.*

Emphyteusi, licet Ecclesiastica, sat est, quod semel ad Extraneos transierit, ut io eos sit in posterum transitoria. *vol. 24. n. 19.*

Noque opus est huius rei declaratione io contradictorio iudicio. *vol. 24. n. 20.*

Emphyteusi ex pacto, & providentia, si fiat renuntiatio penitus abdicativa, hæc non porrigitur ad Extraneos in Investitura non comprehensivos. *vol. 35. n. 42.*

Emphyteusi ex pacto, & providentia si fiat renuntiatio penitus abdicativa, eaque amplissima, Bona emphyteutica naturam allodialium sortiuntur. *vol. 35. n. 42.*

Vel saltem Extraneus non reputatur incapax illa acquirendi sive ex universalis, sive ex particulari titulo. *vol. 35. n. 44.*

Io *emphyteusi* ex consuetudine alienabili consensus Domini directi si ad eam alienandam requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur approbatus, neque ab eo potest denegari. *vol. 35. n. 107.*

Emphyteusi ex consuetudine transmissibilis ad quoscunque Extraneos alienari io eos ao possit, etiam per ultimam voluntatem, disputant Doctores relati. *vol. 35. n. 10. 11. 12. & 13.* Alii siquidem affirmant. *d. n. 11.*

Et horum varia refertur opinio. *n. 14. & 15.* Que præterea distinctione conciliatur. *d. vol. 35. n. 16. & 17.*

Alii verò negant. *ead. vol. 35. n. 12. & 13.*

Io *emphyteusi* ex consuetudine alienabili si ad eam alienandam Domini directi requiritur consensus, requisitus is censetur, non ut valeat deoegari, sed ut Domino directo iura præserventur quoad laudemia, aliaque emolumenta. *vol. 35. n. 105.*

Vel ut ille certus sit, valeatque personam investendam adprobare. *ibid.*

In *emphyteusi* alienatione quoties vigore consuetudinis contentus à Domino directo præstandus est, non ex gratia, sed ex iustitia debitus dicitur. *vol. 35. n. 108.*

Et sat est, petirum illum fuisse, ut pro prestito habeatur, si abique legitima causa deuegetur. *vol. 35. n. 109.*

Emphyteusi, si plena eius alienandi facultas in Investitura concessa sit, transitoria dicitur ad quoscunque successores, sive universales, sive particulares, etiam extraneos, licet io eadem Investitura non comprehensivos. *vol. 35. n. 101.*

Isti enim, & si non comprehensibilis, eo casu admittuntur vigore translationis Bonorum in ipsos factæ ab habente alienandi facultatem. *vol. 35. n. 110. & 111.*

Io *emphyteusi* ex consuetudine alienabili, quod consensus Domini directi ad illam alienandam requisitus, deoegari ab eo nequeat, quomodo, & quibus io ea iustitelligendum sit? *vol. 35. n. 110. & 111.*

Emphyteusi, ex sola illius alienanda facultate Possessori competente, non censetur ita alienari ab

K k k 2

60

- eo posse, ut Dominus directus nequeat ad id consensum denegare. *vor. 35. n. 111.*
- Emphyteusis**, quæ sit ex consuetudine alienabilis in præjudicium Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in Investitura, talis in præjudicium etiam Domini directi non censetur esse. *vor. 35. n. 114. & 115.*
- Emphyteusis**, licet ex consuetudine alienabilis, nisi bonorum allodialium naturam fuerit sortita, potest Dominus directus illius alienationi consensum denegare. *ibid. 35. n. 116.*
- Præsertim ex legitima causâ. *ibid. n. 117.*
- Emphyteusis** si non aliter, quam de consensu Domini directi in Extraneos est alienabilis, finitâ Investitura, non cogitur is, quum velit pro se emphyteuticum retinere, heredi extraneo renovationem concedere. *vor. 35. n. 119.*
- Secus verò, si pro se retinere illam nolit. *ibid. n. 120.*
- Emphyteusis**, nominis cum consensu Domini directi in Extraneos alienabilem si is, finitâ Investiturâ, pro se nolit retinere, tenetur Proximum rem investire. *vor. 35. n. 121.*
- Renovationem verò concedere tenetur heredi extraneo, quando emphyteutis siue ejus consensu potest alienari. *vor. 35. n. 122.*
- Emphyteusis** ut dici queat alienabilis ex consuetudine, hæc esse perpetuam non requiritur, sed sufficit unus vel alter dumtaxat actus. *vor. 35. n. 104.*
- Emphyteusis** quum alienabilis ex consuetudine elicita est, & ad Extraneos devoluta reperitur, eandem semper naturam retinet. *vor. 35. n. 103.*
- In **emphyteusi** ex consuetudine alienabili interest Domini directi duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis. *vor. 35. n. 106.*
- Emphyteusis** ex consuetudine ad quoscunque Extraneos transmissibilis tunc in eos per ultimam voluntatem, ut aliqui sentiunt, alienari potest, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatione cancella est. *vor. 35. n. 14.*
- Juxta alios verò, ad effectum ejusmodi, non requiritur specifica emphyteutis mentio, eaque, sub generali heredis institutione censetur comprehensa. *vor. 35. n. 15.*
- Conciliantur, ut primum rectè intelligatur procedere, quum emphyteutis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de Emphyteuta dominio elicita, à secundum verò, quando cum tali qualitate in Emphyteutam transferatur. *vor. 35. n. 16. & 17. & ratio. ibid.*
- Emphyteusis**, in Extraneos etiam alienabilis, comprehensio in renunciatione desumitur ex illius mentione à Renunciante facta. *vor. 35. n. 31.*
- Emphyteusis** alienandæ consuetudo strictissime interpretanda est. *vor. 35. n. 12.*
- Ideoq; restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis. *ibid. n. 13.*
- In **emphyteusi** ex consensu Domini directi, ad quoscunque transmissibili, licita est alienatio. *vor. 11. n. 36.*
- At novus Emphyteuta non eximitur à solutione Laudemii. *ibid. n. 27.*
- Emphyteusis** inalienabilis potens magis est respectu Domini directi, quam respectu Agnatorum, seu aliorum in Investitura comprehensorum. *vor. 35. n. 115.*
- Emphyteusis** ob profectionem in Ordine Jesuitarum emissam ab ultimo in Investitura comprehensorum, revertitur ad Dominum directum. *vor. 35. n. 88.*
- Emphyteusis** renunciatio facta à Jesuita si queritur, an Domino directo impediat devolutionem nec ne, duplex potest examinari status, ante videlicet, ac post emissionem quarti solemnis voti. *vor. 35. n. 71.*
- Emphyteusis** renunciatio, illi se penitus abdicando, instar mortui reputatur. *vor. 35. n. 9.*
- Nec devolutionem potest impedire. *ibid. & n. 40.*
- Emphyteusis**, ex ejus renunciatione penitus abdicativa, censetur ad Dominum directum devoluta. *vor. 35. n. 39.*
- Emphyteusis** renunciatio simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur. *vor. 35. n. 1.*
- Abdicativa pariter dicitur, si fiat, nullâ prorsus personâ contemplatâ, sed indebitè favore quorumcumque succedere valentium ex Legis, aut Investituræ dispositione. *ibid. n. 22. & 45.*
- Atque etiam, quando se quispiam de medio tollit, abdicatque se emphyteutis, ut alius eorum investituram possit consequi. *ibid. n. 3. & 39.*
- In **emphyteusi** antiqua Pater filius præjudicare nequit, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vor. 49. n. 6.*
- Emphyteusis** antiqua à Patre non procedit, sed à stirpe. *vor. 49. n. 4.*
- EMPHYTEUTA.
- Novus **emphyteuta** semper dicitur, qui in investitura latissimo tantummodo contemplatus est. *vor. 11. n. 30.*
- Emphyteuta** novus à solutione laudemii non eximitur. *vor. 11. n. 27.*
- EMPTIO.
- In **emptione**, & venditione pretium loco rei se habet. *vor. 35. n. 43.*
- Emptio**, & venditionis contractus ab altero dotis diversus est, & in quo? *vor. 35. n. 40. & 42. ad 49.*
- Emptio**, & venditionis Contractus, si post obitum Contrahentum conditio extiterit, heredes obligat. *vor. 39. n. 19.*
- EMPTOR.
- Emptor** minori pretio in dolo non est, si pluri rem valere Venditor sciebat. *vor. 23. n. 84.*
- Emptor** in vendendi onere in contractu mulieris adjecto, sihique non injuncto, non tenetur. *vor. 23. n. 63.*
- Emptor** rem & pretium retinens, ex æquitate *L. Carabit Cod. de off. empr.*, tenetur ad fructus re-compensativos. *vor. 50. n. 6.*
- Emptor** quod careat re emptâ, ejusque pretio, justum non est. *vor. 25. n. 44.*
- Emptor**, & alius quilibet pecuniam solvens, non tenetur

tenetur, si conventum id non sit, inquirere de illius versione in causam expressam. *vol. 23. n. 53. & 54.*

Secus in contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permittis. *vol. 23. n. 55.*

Emptor io Contractu mulieris inquirere tenetur, an factus aliquis titulus, vel falsa causa quæ sita sit. *vol. 23. n. 64.*

Emptor recte de evicione agit, licet non sit promissa. *vol. 25. n. 45.*

Emptor iuribus dotabilibus anterioribus sibi cessis uti potest pro consequenda evicione passæ emendatione. *vol. 42. n. 1.*

Emptori, ob evicionem rei emptæ, actio ad simplicem, seu æstimationem rei evictæ contra Venditorem competit. *vol. 25. n. 2.*

Ad *Emptorem* pertinet omne periculum rei venditæ. *vol. 2. n. 39.*

Contra *Emptorem* non agitur ob dolum à Tertio in venditione commissum. *vol. 23. n. 91.*

Emptori dolum ignorantem, nequit dolus nocere. *vol. 23. n. 88. & 90.*

Emptori ob lesionem eodem modo succurrendum est, ac venditori. *vol. 2. n. 32.*

Emptori non succurritur, nisi latus sit tempore contractus. *vol. 2. n. 28.*

Emptori utilior mensura debet attendi. *vol. 48. n. 43.*

EPISTOLA.

Per *epistolam* restitute satis valet confessio de recepto. *vol. 27. n. 29.*

ERROR.

Error, ne retractetur, quicumque temporis lapsus non elicit. *vol. 52. n. 298.*

Error calculi semper retractari potest. *vol. 52. n. 301.*

Error potius in factio proprio, quam donatio præsumitur. *vol. 32. n. 98.*

Error facile præsumitur in Inventario à Procuratore confecto sine scientia, & consensu Principalis. *vol. 31. n. 15.*

Error, & falsa causa in transactione non præsumitur. *vol. 51. n. 12.*

Error, & causæ salutis in transactione supponunt aliquid pro vero habitum, & deinde salum repertum. *vol. 7. n. 26.*

Error in transactione inducitur, compertâ ex novis iuribus ejus causæ falsitate. *vol. 7. n. 33.*

Error Inventarii ex conjecturis excluditur, & ex quibus *vol. 21. n. 39. ad 43.*

Ex quibus pariter evincatur *ibi. n. 44. ad 46.*

EVICTIO.

Evictio continet obligationem tradendi rem liberam. *vol. 1. n. 139.*

Evictio pro rei dotali evicta præstari debet, si dotis inæstimatione constituto à promissione, non verò, si à traditione incepta. *vol. 25. n. 14. & seq.*

Ejusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu altero ad dotandum de jure obligato, variæ sunt Doctorum opiniones. *ibi. n. 17.*

Locum tamen sibi certe vindicat in Extraneo nedum, sed in ipsa etiam muliere sese dotante. *ibi. n. 18.*

Evictio passiva à Viro super rei dotali, non lædit Ma-

trimonii substantiam, quæ in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit. *vol. 25. n. 48.*

Ad *evictionem* rei dotalis inæstimatione licet Mulier teneatur, si vel concurrerit evictionis promissio, vel mala fides, aut dos à traditione incepta, ubi, licet promissio hujusmodi, facilius excluditur, quoad reliqua duo, evictionis obligatio. *vol. 25. n. 52.*

Ob *evictionem* rei dotalis an possit Vir denegare alimenta Uxori, eamque, si alia bona possideret, cogere ad novam sibi dotem constitucudam, controversum in jure est. *vol. 25. n. 94.*

De *evictione* si Vir sibi expressè non cavit, evicta re dotali, nequit ad illius æstimationem agere, sed solum ad refectionem damni. *vol. 25. n. 5.*

Evictionis promissionem contractus dotis ex se, & sine pacto expresso non importat. *vol. 25. n. 41.*

Ad *evictionem* non tenetur Dotans à promissione incipiens, si nil aliud promittere voluerit, quam, quod sibi possit competere. *vol. 25. n. 68.*

Idem, si constet de ejus voluntate scilicet non obligandi. *ibi. n. 69.*

Est questio hæc est potius facti, & voluntatis, quam Juris. *ibi. n. 73.*

De *evictione* Dotans non tenetur, ubi in Instrumento clausula = *Constituti* = sit adposita. *vol. 25. n. 63.*

De *evictione*, ob non exactos dotales fructus, agere nequit Vir, nisi dolo Mulieris, aut doceri inexactio contigerit. *vol. 25. n. 31. & 50.*

Id tamen de vera, non de latè sumpta evicione intelligendum est. *vol. 25. n. 12.*

De *evictione* pro fructibus inexactis directè agere Vir nequit, ubi dos à promissione incepta. *vol. 25. n. 17.*

Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando Uxori alia bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere. *vol. 21. n. 38. & 54.*

Evictionem Mulier non censetur promissibile, si non verat, per quam difficile fore assignationem rei sibi in dotem constitutæ. *vol. 25. n. 79.*

Idem, si nulla alia bona habebat, nec se adquisitionem sperabat, quibus Virum indemnem posset servare. *ibi. n. 80.*

Maximè, si Vir, post *evictionem* passam de ea nunquam egit. *ibi. n. 82.*

De *evictione* potest non teneri Mulier ob dotem, licet à promissione inchoatam. *vol. 25. n. 65.*

& quomodo *ibi. n. 66. & 67.*

Evictionis actio quod, re evictâ, competat, si contractus à promissione, non verò à traditione incepta, æquè in donationibus, ac in dotationibus procedit. *vol. 26. n. 22.*

Evictionis nullatenus facta promissio verisimilem arguit mentem sese de evicione non obligandi. *vol. 25. n. 73.*

Idemque indicat assignatio rei cum omnibus iuribus, & actionibus eo modo, & forma, quæ res ad Assignantem sit delata. *ibi. n. 74. & 75.*

Evictio locum rectè habet in donatione, quous non agitur de jure universali. *vol. 1. n. 14.*

Evictio à Donante promissa, declarat ejus animum eximendi Donatarium ab onere debitorum. *vol. 1. n. 138. & 146.*

Evictionis promissio liberat Donatarium ab omni

oc-

onere, idque in heredem universalem transfundit. *vol. 1. n. 141.*

Evictio semper, & indistinctè præstanda est in donatione ob causam, licet non promissa, siue etiam à promissione, siue à traditione donatio incepta. *vol. 1. n. 143.*

Præteritum cum expresse promissa est. *vol. 1. n. 150.*

Evictio à Patre in donatione intuitu Matrimonii promissa, maxime suadet, volitam ab eo exemptionem filii à debitorum onere. *vol. 1. n. 151.*

Evictio in donatione promissa ostendit, particularem eam esse. *vol. 1. n. 71.*

Evictio extrinsecè se habens ad contractum, illum in substantia non lædit. *vol. 25. n. 47.*

Evictionem pro quolibet corpore in specie non præstat hereditatis Venditor. *vol. 1. n. 25.*

Evictionem propriam culpâ pauperis, reversionem consequi non debet. *vol. 25. n. 82.*

Et ejus respectu evictio perinde habetur, ac si non acciderit. *vol. 25. n. 90.*

De *evictione* regulariter non agitur sine expressa evictionis promissione. *vol. 25. n. 13.*

De *evictione*, licet non promissa, emptor potest agere. *vol. 25. n. 45.*

Ob *evictionem* rei emptæ actio ad simplicem, seu æstimationem rei evictæ contra Veditorem competit. *vol. 25. n. 2.*

Evictionem quis non censetur promississe ex facta rei promissione cum conditionibus infusæ, quibus illa non fuerat adeptus. *vol. 25. n. 76. & 77.*

Evictionis promissio ubi adesse dicitur, debet de ea, oculis corporeis legendo, constare. *vol. 25. n. 39.*

Evictionis promissio quod inutiliter adhibetur, absurdum est. *vol. 1. n. 145.*

Evictionis promissio inducit ex verbis = *Promittende di sari avere, a tenore, ed essergliene di buona evizione, e garanzia* = & similibus. *vol. 1. n. 137.*

Evictionis promissio debet suum consequi effectum, aliter vana remaneret, atque superflua. *vol. 1. n. 144.*

Evictionis actio ubi de jure cessat, locus est acquitatus ex officio Judicis. *vol. 25. n. 93.*

EXACTOR.

Exactoris muneri convenit facultas petendi, exigendi, recipiendi. *vol. 52. n. 196.*

Exactoris muneri non convenit facultas defendendi, & administrandi eodem modo, quo Tutrix. *vol. 52. n. 197.*

EXCEPTIO.

Exceptio legitimationis personarum in qualibet parte judicii proponi potest. *vol. 52. n. 12.*

Exceptionem legitimacionis personarum inter plures alias in judicio fuisse propositas, verisimile est. *vol. 52. n. 17.*

EXCUSATIO.

Excusationem nullam heres potest obtinere, si præceptum assensum cognomen, & insignia Testatoris non implevit. *vol. 26. n. 98.*

Cum illud iustum, honestum, potestativum, facileque sit. *ibid. n. 99.*

EXECUTOR.

Executoris testamentarii munus præsentem, &

momentaneam curam exigit. *vol. 52. num. 93.*

EXEMPLUM.

Exemplo aliquid deierendum est. *vol. 52. n. 233.*

EXPRESSIO.

Pro expresse habetur, quod consuetum est fieri. *vol. 18. n. 58.*

Expresse habetur, quod est verisimile. *vol. 48. n. 133.*

Extendi ultra *expresse* in Capitulis Matrimonialibus nequit renunciatio Mulieris in illorum sequelam facta. *vol. 43. n. 52. & 53.*

F

FABER MURARIUS.

Faber Murarius Creditor ex causa reparationis domus potior habendus est. *vol. 41. n. 5. & 61.*

Intellige, ut ei prælatio debeat super elemosinam diuturnam domo relictâ. *vol. 41. n. 62.*

FACTUM.

Facta effectum infum offendunt, verba verò aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis. *vol. 30. n. 37.*

Facta melius, quàm verbis voluntas Agentium explicatur. *vol. 30. n. 36. & 37.*

Ex *facto* Patris nequit Filius præjudicari in iis, quæ non à Patre principaliter, sed à Majoribus derivantur, vel à natura conferuntur. *vol. 49. n. 3.*

Cujusmodi sunt jura sanguinis, & nobilitatis. *ibid.*

Ex *facto*, & culpa Matris nequit filia à donatione excludi. *vol. 37. n. 5.*

Ex *facto* alterius nemo hereditate privari debet. *vol. 37. n. 50. & vol. 38. n. 27. & vol. 39. n. 42.*

Intellige, si agatur de vocatione pura, secus, quando effectus vocationis pendeat à *facto* Tertii. *vol. 37. n. 51. & vol. 38. n. 28. & vol. 39. n. 43.*

Factum proprium non licet impugnare. *vol. 2. n. 63.*

FACULTAS.

Facultas alienandi amplissima omnibus in Investitura comprehensis attributa, restrictionem nullam valet recipere. *vol. 24. n. 71. & 76.*

Facultas alienandi generalis, & amplissima, in Investitura, continetur in præjudicium etiam vocatorum concessa. *vol. 24. n. 57.*

Facultas alienandi tributa vocatus in investitura, compatibilis est cum eorum vocatione. *vol. 24. n. 67. & 78.*

Vocatio autem hujusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non secutæ alienationis. *vol. 24. n. 64. & 77.*

Facultas Possessori est alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium comprehensorum, cum de hereditaria investitura agitur. *vol. 24. n. 62.*

Facultas alienandi, in investitura, regulariter dicta intelligitur in præjudicium Concedentis. *vol. 24. n. 11.*

At non etiam vocatorum. *ibid. n. 32. 34. & 36.*

Facultas alienandi, in investitura, ejus naturam non immutat. *vol. 24. n. 34.*

Nec etiam jus vocatis quæsitum adimit. *ibid. n. 35.*

Si

Si præsertim ad vitam dumtaxat Alienantis fuerit concessa. *ibid.* n. 36.

Facultas alienandi vocatis in investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsis facta tantia sustinetur, quando ipsi vixerint. *not.* 24. n. 38.

Et potest, iis decedentibus, ab aliis in ea comprehensis revocari. *ibid.* n. 39.

Facultas alienandi in investitura quando, ex mente Concedentis, censi debeat ad vitam dumtaxat Alienantis restricta? *not.* 24. num. 41. 42. & 43.

Facultas alienandi vocatis traditam, ad eorum dumtaxat vitam restringunt verba investituræ = & quibus in, vel alii prædicti jus tuum pro dictis temporibus concesseritis n. *not.* 24. n. 37.

Facultas est Magistratui Extraordinariorum Januensis mandandi vitia renunciacionum à Puellis emissarum. *not.* 15. n. 8.

Ejusmodi autem *facultas* iis impertita est per illa verba = *posse providere, & confirmationem, prout videbitur facere.* n. *ibid.* n. 9.

FALSI TAS.

Falsitas causæ in transactione removet consensum ab actu. *not.* 7. n. 3. & 33.

Falsitas in civilibus ut probetur, concludentibus opus non est probationibus. *not.* 12. n. 1. Sed conjecturæ, & adminicula sufficiunt. *not.* 19. n. 3.

Falsitas sola suspicio fidem scripturæ admittit. *not.* 19. n. 3. & 5.

Eamque reddit inæquibilem. *not.* 19. n. 4.

Si præsertim non de publico instrumento, sed de privata scriptura agatur. *not.* 19. n. 6.

Procedit, licet scriptura actum Notarii, tamquam matrix, contineat, & in ejus suggestu fuerit reperta. *not.* 19. n. 7.

Maximè, si non præferat numerationem pecunie coram Testibus factam, sed nudam confessionem de recepto. *not.* 19. n. 8.

Item, si facta appareat cum Personis de dolo, & fraude suspectis. *not.* 19. n. 9.

Et solitis per *falsitates* delinquere. *not.* 19. n. 10.

Prout etiam, si assertus Debitor facilis aliis fuit dolo circumveniri. *not.* 19. n. 11.

Et quidem ab asserto illius Creditore. *not.* 19. n. 12.

Falsitas apocæ arguitur ex lapsu temporis ab ejus confessione ad registrationem. *not.* 19. n. 24. & 25.

Falsitas scripturæ in antiquis non ita facile probari potest. *not.* 19. n. 27.

Atque ideo probationes minis etiam perfectæ admittuntur. *ibid.* n. 26.

De *falsitate* eò magis apocæ suspecta est, si antiqua. *not.* 19. n. 26.

Falsitas ubi concurrat suspicio, qualitas in primis personarum est inspicienda. *not.* 19. n. 13. & 48.

In favorem alicujus, quod inducitur est, non debet in ejus odium retorqueri. *not.* 2. n. 87.

FEUDALIA.

Feudalis rei concessio intelligitur facta juxta loci rei sitæ consuetudinem. *not.* 48. n. 50.

Procedit, etiam in Curia Concedentis, vel in

loco Feudi dominantis contraria consuetudo viget. *not.* 48. n. 51. & 52.

Feudalis rei Possessor, licet de ea non investitus, præscriptione triginta annorum potest juvare. *not.* 48. n. 221.

Intellige, cum res est de Feudo seculari. *ibid.* n. 222.

FEUDATARIUS.

Feudatarius est Domino devinctus iuramento fidelitatis, & servitiorum præstatione. *not.* 3. n. 35. Non verò est subditus. *not.* 3. n. 36.

FEUDUM.

Feudi concessio non contra, sed præter jus dicitur. *not.* 48. n. 179.

Et quid ea concessio à privilegio differat? *ibid.* n. 180. & 182.

Feudi concessio non tam contractus, quam beneficium Principis dicitur. *not.* 48. n. 6. 145. & 179.

Estque latissime interpretanda. *ibid.* n. 70.

Feudi concessio interpretatur ex tacita, vel expressa concedentis Principis voluntate. *not.* 48. n. 16. & 95.

Feudi alienabilitas ex investituræ formula, vocatione fœminarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur. *not.* 9. n. 9.

Feudi alienabilitatem inducere apta non est clausula = *ad habendum* = adjecta parti executivæ investituræ. *not.* 9. n. 1.

Feudi pactuati inalienabilitas optimè resultat ex clausula = *ad habendum* = *not.* 9. n. 38.

Feudi duplex est inalienabilitas, scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex investitura jus habentium. *not.* 35. n. 112. & 113.

Feudi recti, proprii, & inalienabilis naturam præferre nequeunt verba = *in Feudum nobile ligium* &c. = nil ea expressa appareant in præcedentibus investituræ verbis. *not.* 9. n. 10.

Feudi naturam constituere potest ex consuetudine. *not.* 35. n. 99.

In *Feudis* observantia primam tenet sedem. *not.* 48. n. 160.

In *Feudis* observantia est firmissima investiturarum interpretes. *not.* 48. n. 163. & 219.

Estque attendenda contra veriorum etiam intellectum. *ibid.* n. 164. & 196.

Atque ultra id, quod verba patiantur. *ibid.* n. 165.

In *Feudis* quod fuit aliquo tempore observatum, velut expressum in investitura habetur. *not.* 48. n. 182. & 198.

In *Feudis* observantia interpretativa declarat, quid in investitura comprehensum sit. *not.* 48. n. 186. & 219.

Omne itidem circa eam dubium admittit. *not.* 48. n. 187. & 195.

Et *Feudi* substantiam determinat. *ibid.* n. 191.

In *Feudis* observantia potest eorum naturam immutare, illaque immunia à servitio reddere. *not.* 48. n. 192. & 193. nec non alienabilia, & ad fœcenas transitoria. *ibid.* n. 194.

In *Feudis* mensura juxta consuetudinem loci rei sitæ servanda est. *not.* 48. n. 53.

In *Feudi* secularibus 30. anni sufficiunt ad præscribendam ex toto libertatem à servitiis. *not.* 48. n. 224.

Dec em autem sufficiunt, si dubia sit concessio.
vor. 48. n. 225.

Fendum, durante naturali vitâ Religiosi professi, ad Monasterium spectat. *vor. 35. n. 78.*

Nec successio favore Agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur. *ibid. n. 79.*

Contrarium verius, ubi de Jussita agitur pariter professo. *ibid. n. 80.*

In *Fendo* antiquo Pater nequit Filiis præjudicare, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vor. 49. n. 5.*

Procedit id etiam in emphyteusi antiqua. *vor. 49. n. 6.*

Fendum antiquum non à Patre, sed à stirpe procedit. *vor. 49. n. 4.*

Ita pariter emphyteusis antiqua. *vor. 49. n. 7.*

Fendum novum, Vassallo delinquente, ad Dominum revertitur. *vor. 9. n. 22.*

At, si antiquum, desertur ad ceteros in investitura comprehensos, vel ad Agnatos. *vor. 9. n. 23.*

Fendum novum ad Principem devolvitur, cum Vassallus, nullis post se relictis Liberis, decessit. *vor. 9. n. 20.*

Sitamen *Jura antiqui* fuerit concessum, non reddit ad Dominum, sed Transversales in eo succedunt. *vor. 9. n. 21.*

Fendum proprium, & passionatum per concessionis verba: in *Fendum nobile ligium* constituitur. *vor. 9. n. 2. & 3.*

FICTIO.

Fictis juris locum in renunciatione non habet quoad jura, ejus tempore, Renuncianti non competentia. *vor. 4. n. 168. & 171.*

Fictio juris locum nequit habere in re de jure impossibili. *vor. 4. n. 167.*

FIDEICOMMISSARIA BONA.

Ex *fideicommissariis* Bonis facienda Canoniceatus erectio in casu aliquis superventitæ, eo non purificato, evanuisse dicitur. *vor. 36. n. 47.*

Idem de substitutione Cause pix in ejusmodi casu demandata. *vor. 36. n. 48.*

FIDEICOMMISSUM.

A *fideicommissio* ad emphyteusim, & viceversa, ubi in utroque data sit alienandi facultas, eadem quoad illius compatibilitatem cum vocatione valet illatio. *vor. 34. n. 70.*

In *fideicommissio* ascendentali Pater non potest quidquam in præjudicium Filiorum disponere. *vor. 49. n. 8.*

Procedit id etiam in antiquo Jurepatronatu Familix reservato. *vor. 49. n. 10.*

A *fideicommissio* ordinato pro solis Masculis descendentibus ex Masculis, foemine, & earum Descendentes exclusi reputantur. *vor. 36. n. 39.*

A *fideicommissio* pro solis Masculis ordinato, exclusio non censetur foemine ad usumfructum invitata in defectu lineæ masculinæ, ac etiam in conditione positæ. *vor. 36. n. 45.*

Ad *fideicommissum*, licet ordinatum pro solis masculis de Familia, & agnatione, foemine in subsidium admittuntur. *vor. 36. n. 42.*

Declaro, id procedere, ubi quoquomodo vocatæ appareant in aliqua testamenti parte: si secus, si tantum Masculi ex Masculis semper invitati sint. *vor. 36. n. 43. & 45.*

Talis namque semper habita restrictio ad solos Masculos operatur, ut perpetuo dici debeat exclusæ. *vor. 36. n. 44.*

Ad *Fideicommissum* succedere filii dicuntur non Patris, sed Fideicommittentis beneficio. *vor. 49. n. 9.*

Fideicommissum in ultimo vocato expirat: Bonaque efficiuntur libera. *vor. 36. n. 46.*

FIDEJUBERE.

Fidejubere nemo tenetur gratis. *vor. 18. n. 85.*

Fidejubere gratis censetur voluisse, qui gratis familia consuevit facere. *vor. 18. n. 92.*

Fidejubere gratis censetur voluisse socius, qui mercedem nunquam petiit, durante Societate. *vor. 18. n. 93.*

Fidejubere quem voluisse absque mercede cum potest conscribi, non attenditur consuetudo solvendi salarium non conventum. *vor. 18. n. 90.*

Quæ autem ad id sufficiant conjecturæ? *vor. 18. n. 92. 93. & 94.*

FIDEJUSSIO.

Fidejussio regulariter absque salario solet fieri. *vor. 18. n. 94.*

Fidejussori non licet quid capere pro *fidejussionis* mercede. *vor. 18. n. 62.*

Gratuitò enim præstans est. *ibid. n. 63.*

At contraria sententia communior est, magisque recepta. *vor. 18. n. 64. intellige, ut n. 65.*

FIDEJUSSOR.

Fidejussor potest pro *fidejussione* mercedem capere, moderatam tamen, & quæ periculo respondent. *vor. 18. n. 65. & 83.*

Aliter citra usum non potest. *vor. 18. n. 66. intellige, ut n. 84.*

Fidejussor valet citra usum quid recipere mercedis nomine, si sponte oblatum, vel in conventionem deductum. *vor. 18. n. 96.*

Si secus, nec etiam valet pro mercede agere. *ibid. n. 86. & 87.*

Fidejussori solet merces constitui in scutis duobus pro quolibet centenariò. *vor. 18. n. 67.*

Praesertim de stylo Mercatorum. *vor. 18. n. 68.*

Eaque persolvitur, licet Debitor sit idoneus. *vor. 18. n. 69.*

Ille enim semper in periculo videtur esse. *vor. 18. n. 70.*

Procedunt hæc, ubi statutum vigeat, vel consuetudo. *vor. 18. n. 71.*

Fidejussori assignanda merces, debet juxta periculum qualitatem regulari, ni aliud consuetudine, vel statuto cautum sit. *vor. 18. n. 72.*

Fidejussori salarium debetur, licet non conventum. *vor. 18. n. 77.*

Procedit etiam inter Mercatores non ita practicare solitos, ubi id natura negotii, & Fidejussoris periculum expostulet. *vor. 18. n. 79. & 95.*

Fidejussori merces debita, inter expensas recensetur. *vor. 18. n. 80.*

Nec venit sub divisione utilium inter socios faciendâ. *vor. 18. n. 81.*

Fidejussori non debetur salarium, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium ex pressa, vel tacita. *vor. 18. n. 99.*

Fidejussor, non præmissâ interpellatione, nequit prin-

principalem Debitorem in mora constituere. *vol. 1. n. 39. 60., & 61.*
Fidei iussorem nulli periculo subiectum fore, est impossibile. *vol. 18. n. 76.*
Fidei iussor, ac pignoris receptio æquiparantur. *vol. 34. n. 46.*

FIDES.

Fides iuramento carens nullo numero est habenda. *vol. 29. n. 24.*
Fides extrajudicialis, pendente lite, explicata, non admittitur. *vol. 39. n. 22., & 52.*
 Bona *fides* in Possidente semper præsumitur. *v. 6. n. 357.*
 Bona *fides* à dolo, & culpa excusat. *vol. 5. n. 195.*
 Bona *fides* oriri potest etiam ex causis temerariis, & iniustis. *vol. 6. n. 355.*
 Bona *fides* ex transatione desumitur. *vol. 6. n. 311.*
 Bonam *fidem* non admittit titulus redactus ad non titulum. *vol. 6. n. 230.*
 Bona *fides* cum possessione sufficit pro acquirendis fructibus, etiam si titulus fuerit invalidus. *vol. 6. n. 358.*
 Bona *fides* sine possessione non sufficit ad evitandam restitutionem fructuum perceptorum. *v. 6. n. 337.*
 Bona *fides* à restitutione fundi, seu capitalis non excusat. *vol. 6. n. 265.*
 Bona *fides*, etiam absque titulo, excusat à restitutione fructuum. *vol. 6. n. 351.*
 Bona *fides* est loco tituli. *vol. 6. n. 353.*
 Bonam *fidem* non admittit titulus redactus ad non titulum, quoties ab initio est validus, vel habilis ad transferendam possessionem. *vol. 6. n. 253.*
 Bonam *fidem* non producit dispositio nulla ex defectu solemnitatis. *vol. 6. n. 196., & 217.*
 Bona *fides* ex propria culpa proveniens, nemini prodest. *vol. 6. n. 320.*
 Bonam *fidem* non præstat transactio falsæ causæ innixa, & enormissimam lesionem continens. *vol. 6. n. 213., & 215.*
 Immo gravem Transigentium culpam præsert. *vol. 6. n. 214.*
 Bonâ *fide* caret sciens investimentum à Testatore demandatum, & illud omittens. *vol. 6. n. 197.*
 Bonam inter, & malam *fidem* datur media sufficiens ad fructuum acquisitionem. *vol. 6. n. 263.*
 Mala *fides* non avertit, si adit scientia oeris neglecti, & nullitatis donationis idem onus revocavit. *vol. 6. n. 225.*
 Mala *fide* posita ad effectum redintegrationis, necessario sequitur alter effectus restitutionis fructuum. *vol. 6. n. 223.*
Fides est iustitiæ fundamentum, idest dictorum, conventionumque constantia, & veritas. *v. 25. n. 39.*
 Eamque servare non modò ad æquitatem, sed ad iustitiam pertinet. *vol. 26. n. 30.*
Fides vel hosti servanda est. *vol. 36. n. 37.*
Fidei humanæ tantum tribuere, quantum theologicæ, absurdum est. *vol. 20. n. 69., & 88.*
Fidei humanæ prælatio ab interpositione Fidei Divinæ fecernitur nedum quoad substantiam actus, sed etiam quoad formam, & modum. *vol. 30. n. 70.*
Fides Divina tunc interposita censetur, cum ei ali-

De Contract.

quod Religionis vinculum adicitur. *vol. 20. n. 71.*
 De *fide* humana intelligi potest clausula = *in fede* =, nec ad fidem theologicam trahenda est. *vol. 20. n. 64.*
 Ad *fidem* potius humanam, quàm theologicam referenda est clausula = *in fede* =, ubi non constat, de qua præcisè fide intellecta fuerit. *v. 20. n. 65. 66. 91., & 92.*
 Ad *fidem* dumtaxat humanam referenda est clausula = *in fede* =, si adhibita ad confirmandam tantum promissorum veritatem. *vol. 20. n. 93.*
 De *fide* theologica intelligi nequit clausula = *in fede* =. *vol. 20. n. 67., & 78., & ratio. ibid., & n. 68.*
Fides theologica nequit conferri interposita cum familiaribus illis formalis = *De Voto d' amore da Covellere* =. *vol. 20. n. 68.*

FILIA.

Filia dotata excluditur à successione paterna, vel materna, juxta Italicæ consuetudinem. *vol. 16. n. 10.*
Filia dotata ubique Locorum excluditur à Parentum successione. *vol. 15. n. 26.*
 Reservato eidem dumtaxat jure agendi pro suppletionem dotis minis congruè constitutæ. *v. 15. n. 27.*
 Ita quidem, ut, dote non receptâ, tunc solum ad eorum successionem possit aspirare. *vol. 15. n. 28.*
 Modò statutum non præcipiat, quod ob dotem ab uno receptam à plurium successione exclusâ sit. *vol. 15. n. 29.*
Filia ex statuto Janæ vel unicam dotem à Parentibus receptam à Plurium hereditate excluditur. *vol. 15. n. 35.*
Filia ex statuto Janæ exclusâ propter dotem à successione paterna, & materna, succedit in hereditatibus Collateralium, & Extraneorum. *vol. 16. n. 24.*
Filia indotatæ dotem tenetur Frater de jure communi constituere ex Bonis Patris. *vol. 47. n. 5.*
Filia existens sub oculis Matris, & sub Fratrâ regimine, indefensa dici nequit. *vol. 52. n. 71.*
Filia nupta, semel ex consuetudine exempta à patria potestate, in illam non revertitur post mortem Viri. *vol. 44. n. 15.*
Filia sine prole obcuncti Pater succedit. *vol. 42. n. 39.*
Filia persona subintelligitur in contractu dotis impersonaliter stipulato. *vol. 44. n. 41.*

FILIUS.

Filius, & heredis mentio ubi facta est, non sufficit, quem esse filium, nisi heres etiam sit. *vol. 45. n. 4.*
Filius non debent inferioris esse conditionis, quàm Nepotes ex Forcina. *vol. 30. n. 25.*
Filius magis dilecti præsumuntur, quàm Nepotes ex Forcina. *vol. 30. n. 26.*
 De istis enim Avus regulariter non curat. *vol. 30. n. 27.*
Filius in iis, quæ independent ex Patre sibi obveniunt, nequeunt ex ejus tacto præjudicari. *vol. 49. n. 10.*

LII

Fi-

Filii ad fideicommissum succedere dicuntur non Patris, sed Fideicommittentis beneficio. v. 49. n. 9.

Filius, cessat patriâ potestate, Bona acquiruntur libere. v. 44. n. 18.

Filiorum, & Descendentium nomine veniunt Fœminæ. v. 12. n. 4. §. 33.

Filiorum, & Descendentium nomine non veniunt Fœminæ, in donatione, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione pacti reverſivi. v. 12. n. 34. §. 35.

Filiorum appellatio, in contractibus, ad Masculos tantum restringitur. v. 12. n. 32.

Filius, & Descendentes ubi in ultimâ voluntate fuerunt nominati, latior sumenda est interpretatio pro Fœminarum comprehensione. v. 12. n. 30.

Filiorum, & Descendentium nomen an Fœminas comprehendat, Defuncti ex mente investigandum est. v. 12. n. 36.

Filiorum nomini prævalet heredis nomen. v. 45. n. 5. §. ratio n. 6.

Filiorum prima est succedendi causâ in lucris dotatibus. v. 44. n. 24.

Filiorum favorem respicere censetur Legatum, Uxori factum sub onere cum iis in pupillari ætate constitutis habitandi. v. 17. n. 78.

Filiorum favore benignior semper interpretatio sumenda est. v. 45. n. 49.

Filius etiam, & Descendentes primò nati qualitas Primogeniti complectitur. v. 49. n. 13.

Filius subicitur Patri quoad personam, & Bona. v. 41. n. 4.

Filius dona adventitia alienare tunc prohibetur, cum Patri jus competit ad usufructum. v. 44. n. 21.

Filius in Bonis adventitiis heredem dicitur habere. v. 44. n. 25.

Filius, ubi agitur de nobilitatis jure, licet sit Patris heres, contra ejus factum potest venire. v. 49. n. 27.

Filiusfamilias licet, pendente conditione, emancipetur, Patri actio competit ex conditionali illius stipulatione. v. 39. n. 23.

Filiusfamilias, etiam tunc juramento, potest de jure civili tam inter vivos, quam mortis causâ donare, consensu Patris accedente. v. 42. n. 22, & 28.

FISCUS.

Fiscus, ubi agitur de restitutione post Bellum faciendâ, facile præsumitur Subditos frustraturus, si de ea debeat cognoscere. v. 3. n. 112. Contra *Fiscum* in dubio judicandum est. v. 3. v. 1. n. 114.

Præsertim in Causis restitutionis Bonorum faciendæ in vim Capitulorum Pacis v. 3. n. 115.

FÆMINA.

Fœmina congruè dotata, donec superint heredes sanguinis Dotantis, ad successiones non admittitur. v. 5. n. 23.

Fœmina dotata censetur à solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, hereditate exclusâ, cum dos loco legitime succedit. v. 47. n. 30.

Fœmina etiam dicuntur de agnatione, illamque conservare. v. 33. n. 48.

Fœmina, licet nupte in aliena Familia, propriam tamen, quoad vivunt, retinent, atque conservant. v. 41. n. 36.

Fœmina veniunt filiorum, & Descendentium nomine. v. 12. n. 5.

Fœmina sub nomine filiorum, & Descendentium in donatione non veniunt, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione pacti reverſivi. v. 12. n. 34. §. 35.

Fœmina, & earum Descendentes à fideicommissio ordinato pro solis Masculis descendentibus ex Masculis, exclusæ reputantur. v. 36. n. 39.

Fœmina an sub nomine filiorum, & Descendentium comprehendatur, Defuncti ex mente investigandum est. v. 12. n. 36.

Fœmina à fideicommissio pro solis masculis ordinato, exclusæ perpetuò non censetur, si in defectu lineæ masculinæ ad usufructum invitata fuerunt, atque etiam in conditione positæ. v. 36. n. 45.

Fœmina ad fideicommissum ordinatum pro solis Masculis de Familia, & agnatione, in subsidium admittuntur. v. 36. n. 42.

Declarâ, id procedere, ubi quovomodo vocatæ appareant in aliqua testamenti parte, secus, si tantum Masculi ex Masculis semper invitati sint. *ibid.* n. 43. §. 45.

Talis namque semper habita restrictio ad solos masculos operatur, ut perpetuò dici debeant exclusæ. *ibid.* n. 44.

Fœminæ in testamento exclusas Donator, si eas, conformando, censetur pariter voluisse excludere. v. 12. n. 37.

FRATER.

Frater agere potest pro remotione alterius Fratris à Sororis cura. v. 52. n. 36.

Frater tutelam, vel curam Fratris, aut Sororis in commune viventis gerere prohibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis consistens. v. 52. n. 118, & 120.

Frater existente, Soror dotata, ex statuto Januæ, ad Parentum successiorem non admittitur. v. 35. n. 35.

Inter *Fratres* facilius præsumitur administratio ex liberalitate. v. 18. num. 44.

FRAUS.

Frondibus domesticis tacite quid fingitur. v. 1. 37. n. 68.

FRUCTUS IN GENERE.

Ex *fructibus* dotis debet Vir sustinere matrimonii onera, quæ loco pretii habentur. v. 25. n. 6.

Fructus dotis Viro debentur ad sustinenda matrimonii onera. v. 25. n. 7.

Ex *fructibus* dotis, constante Matrimonio, non exactis potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere ratione damni, & interesse. v. 25. n. 1. §. 3.

Pro *fructibus* inexactis nequit Vir directè de evictione agere, ubi dos à promissione inceptis. v. 25. n. 37.

Potest verò indirectè. *ibid.* n. 38, & 94.

Pro *fructibus* dotis ob secutam evictionem non exactis. Vir contra Mulierem agere nequit, si adversus Evinctentes vi concordie obligatos ad eorum fructuum praestationem, omisit observationem dictae concordie obijcere. *not. 25. n. 87.*

Fructuum dotialium inexactorum remissio, seu condonatio est de jure inter Conjuges prohibita. *not. 25. n. 102.*

Nisi fuerit morte confirmata. *not. 25. n. 103.*

Fructuum dotialium à Viro inexactorum remissio, seu condonatio praesumitur, ubi non Uxor, sed Vir praedecesserit. *not. 25. n. 101.*

Fructuum dotialium à Viro inexactorum remissio, seu condonatio arguitur ex decenniali, & eo plus temporis lapsu, absque ulla reclamazione cum supportatione ocerum matrimonialium. *not. 25. n. 99.*

Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis. *not. 25. n. 98.*

Atque etiam ex persona Mulieris debitrice. *not. 25. n. 100.*

Fructus dotales à Viro inexacti an ab eo remissi, seu condonati fuerint, pendet ab arbitrio Judicis. *not. 25. n. 96, & 105.*

Ex conjecturis autem, & facti circumstantiis explorandum id est. *not. 25. n. 97.*

Fructus dotis ab heredibus viri non debentur, nisi ratione moræ. *not. 50. n. 1.*

Ac, nisi interpellati fuerint. *not. 50. n. 2.*

Ad *fructus* dotis tenentur heredes Patris promissoris non ratione moræ, sed loco alimenturum. *not. 50. n. 3.*

Nec requiritur interpellatio. *not. 50. n. 4.* Intelligit, ut n. 2.

Fructus dotis alimentorum loco Judicis officio debentur. *not. 50. n. 9.*

Fructus dotales, non nisi Judicis officio debentur. *not. 50. n. 35, & 36.*

Fructus dotis alimentorum loco non debentur Mulieri aliunde habenti, quo se possit alere. *not. 50. n. 8.*

Fructus dotis Mulieri non debentur, cui amplius usufructus à Viro sit relictus. *not. 50. n. 12.*

Procedit, si Mulier agat contra heredes viri, sive etiam Patris. *ibid. n. 14.*

Fructus dotis à Matre promissæ quando non debeantur alimentorum loco? *not. 50. n. 45, & 46.*

Fructus debiti, velut accessiones rei subrogatæ, istius naturam habere censentur, si de fructibus naturalibus, non, si de civilibus agatur. *not. 50. n. 32.*

Pro *fructibus* non solutis agi semper potest, dum sint conventi. *not. 23. n. 29.*

Fructus stabilium, juxta modernam legalem taxam, calculantur ad rationem quatuor pro centenario. *not. 29. n. 49.*

Fructus medio tempore à Creditore percepti ex Debitoris Bonis, liquidandi sunt vel juxta antecedentes, & subsequentes locationes ab eodem Creditore factas, vel consentaneæ ad legalem taxam. *not. 29. n. 60, 61, & 62.*

Fructus à Creditore ex Debitoris Bonis perceptos contentens fuisse taxam legali majores, tene-

tur id concludenter demonstrare. *not. 29. n. 50.*

Fructuum liquidatio juxta legalem taxam, maximè attendenda est, si locatiorum cum ipsa concordantium habeat adminiculum. *not. 29. n. 62.*

Fructuum liquidatio debet prudenti Judicis arbitrio remitti. *not. 29. n. 44.*

Fructuum certa quantitas de Bonis Debitoris medio tempore perceptorum desumi valet ex asseclibus à Creditore celebratis tempore tum adeptæ, tum dimissæ ab eo possessionis. *not. 29. n. 46, & 60.*

Eademque quantitas maximè pro certa habenda est, si consonat cum moderna legali taxa. *not. 49. n. 47, & 61.*

Fructus, censu extincto, non debentur. *not. 29. n. 37.*

Pro *fructibus* census Creditor agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricenarium temporis lapsum. *not. 14. n. 27, & 28.*

Fructus perceptos heres ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, tenetur restituere. *not. 26. n. 7, & 151. sed vid. 4 n. 52. ad 157.*

Fructus recompensativi Emptor rem, & pretium retinens, solvere tenetur ex acquire L. Carabit Cod. de al. empt., *not. 50. n. 6.*

Fructus pignoris pro cambio accepti, sunt Debitori excomputandi. *not. 24. n. 51.*

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de snlito lucro. *ibid. n. 52.*

Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem. *ibid. n. 53.*

In *fructibus* investimento destinatis res ipsa principalis consistere dicitur. *not. 6. n. 242.*

Fructus destinati ad investimentum, habentur pro Capitali. *not. 6. n. 239.*

Fructus investimento destinati, tamquam Capitale, integrè restituendi sunt. *not. 6. n. 242.*

A *fructuum* restitutione, quando illi non petuntur uti accessorii, sed principaliter pro investimento omnino, quod ex fructibus confici debuisse, bona fides non excusat. *not. 6. n. 231. & seqq.*

Fructuum restitutio ut evitetur, sufficit, malam fidem abesse. *not. 6. n. 224.*

Fructus investiendi bonâ fide consumpti, restitutioni non subjacent. *not. 6. n. 244.*

Intellige, si accessorie petantur. *not. 6. n. 245.*

Vel de iis, qui percipi possunt ex investimento faciendo. *not. 6. n. 246.*

Fructus in Primogenituræ augmentum destinatos, & ab herede gravato redintegrandos, ipse potest repetere ab eo, qui illos percepit ex titulo transactionis invalidæ. *not. 6. n. 248.*

Fructus primogenituræ alio titulo ex facto suo percipientes, perinde habentur, ac si perciperent Primogenituræ titulo. *not. 6. n. 193.*

Fructus & pecunia investimento destinata sortuntur naturam sortis, & capitalis. *not. 6. n. 240.*

Fructus semper veniunt in acquisitione rei fructiferae. *not. 14. n. 37.*

Etiâ non factâ eorum mentione. *ibid. n. 38.*

Fructuum jam consumptorum restitutionem redintegratio involvit. *not. 6. n. 221.*

De Contractu.

Lil 2

Fre-

Fructuum perceptio ex ipsa possessione resultat. *vol. 39. n. 42.*

Fructuum exactio, ac onerum solutio ad precedentem causam, de qua constat, debent referri. *vol. 32. n. 83.*

Non ad aliam penitus diversam. *vol. 32. n. 84. & 85.*

Fructuum acquisitionem non impedit nullitas tituli ex defectu aliquo extrinseco. *vol. 6. n. 255.*

Fructus Tabernæ instructæ cum avviamento taxantur ad rationem quatuor pro centenario. *vol. 2. n. 42.*

Fructus Domino debentur. *vol. 14. n. 36.*

FUNDUS.

Fundus censitus ubi certus est, & certis finibus designatus, Creditor census subest periculo amittendæ sortis, fundo perempto. *vol. 14. n. 41.*

Census extinguitur, perempto fundo censito. *vol. 14. n. 42. & 49.*

Fundus censitus ex voluntaria ejus distractione à Debitore facta, ab hypotheca non liberatur. *vol. 14. n. 12.*

FURIOSUS.

Pro *furiis* quilibet de Populo in Judicio potest esse. *vol. 52. n. 19.*

Pro *furiis* agens quis, actione agit populari. *vol. 54. n. 20.*

G

GENERALITAS.

Generalitati non derogatur facta expressione certæ generalitatis. *vol. 4. n. 20.*

Eaque expressio debet gratiæ majoris demonstrationis tacta censeri. *vol. 4. n. 21.*

GRATIA.

Gratia Principis motu proprio intelligitur de re pinguiori. *vol. 48. n. 94.*

GRAVAMEN.

Gravamen ab ipso acceptatum nequit heres impugnare. *vol. 46. n. 31.*

Et nec etiam ejus filii, & heredes. *ibid. n. 32.*

Gravamen Pater acceptando, potest filiis, & heredibus suis præjudicare. *vol. 46. n. 32.*

Præsertim, si acceptatio sub pœna erat injuncta. *ibid. n. 23.*

H

HABITUS.

Habitum Clericali licet extra claustra degant Canonici regulares ad seculares Ecclesias translati, non ideo à communionem Religionis se juncti reputantur. *vol. 36. n. 101. & 102.*

Habitum gestare, & sui Ordinis socium habere tenetur Canonicus Regularis ad Parochialem Ecclesiam promotus. *vol. 36. n. 69. 70. & 71.*

Habitum sui Ordinis deierre tenetur, sub lathall, Regularis ad Episcopatum assumptus. *vol. 36. n. 70.*

Habitum non facit Monachum, sed Regulæ Monachice professioni. *vol. 36. n. 102.*

HEREDITARIUS TITULUS.

Hereditario *Matri* titulo ad filios Bona dotalia deferenda esse, non efficiunt subjuncta verba = *came Beni proprii materni* = quæ ad eodẽ filios, uti filios, debeant deierri ex prioribus verbis = *referemus, ad opposeramus* = *vol. 45. n. 27. & ratio n. 28. & 30.*

Hereditarius titulus, ubi agitur de emphyteusi sine consensu Domini directi in Extraneos alienabili, viuere dicitur titulum ex jure sanguinis promanantem. *vol. 15. n. 123.*

HEREDITAS.

Hereditas est nomen juris continens omnia jura, & actiones. *vol. 1. n. 17.*

Hereditas non pendet à majori, vel minori quantitate Bonorum. *vol. 1. n. 31.*

Hereditas, etiam sine Bonis subsistit. *vol. 1. n. 32.*

Hereditas dicitur ex dispositione hominis, quum à Defuncto relicta est, non verò, quum ex alterius persona quæritur. *vol. 4. n. 154.*

Hereditas ex sola illius petitione adita dicitur. *vol. 36. n. 126.*

Hereditatis aditio probatur verbis quibuscumque adeundi animum significantibus. *vol. 3. n. 102.*

Hereditatis aditio probatur ex quo, post eam uno loco aditam, Procurator est constitutus ad eam alibi adeundam. *vol. 3. n. 103.*

Hereditatem quis adeundo, ejus onera censetur acceptasse. *vol. 26. n. 21. & 24.*

Hereditatem adeundo, censetur quis nedum cum Legatariis, & Creditoribus quali contrahere. *vol. 26. n. 22.*

Sed & contractum cum Defuncto gerere. *vol. 26. n. 23.*

Hereditas à Fisco distracta, & nondum ab alio adita, ob conventam possessionis restitutionem, ad legitimum spectat heredem capacem inde effectum. *vol. 3. n. 99.*

Secus, si alteri in gradu sequenti fuerit delata, ab eoque adita. *vol. 3. n. 100.*

Et ex quibus aditio inducatur? *vol. 3. n. 102. & 103.*

Hereditas ex incapacitate ejus, qui professionem emisit, deieritur Personis in pari, vel in sequenti gradu. *vol. 4. n. 8.*

Hereditas, vel donatum sponse relicta, isti quæritur, non Patri. *vol. 44. n. 7.*

Hereditas qui fruitur, eludere non debet voluntatem Testatoris. *vol. 26. n. 20.*

Hereditate quis non privatur, mortuo eo, cum quo conditio erat adimplenda. *vol. 17. n. 13.*

Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest. *vol. 17. n. 14.*

Hereditate privari quis non dicitur, deficiente conditione, sub qua fuit institutus, sed pro non instituto haberi. *vol. 26. n. 3.*

Ad *hereditatem* vocatus sub aliqua conditione, sub contraria conditione exclusus. *vol. 26. n. 1.*

Hereditatem qui accipit, conditionem non impleturus, tamquam prado reputatur. *vol. 26. n. 5.*

Hereditatem affectans præter voluntatem Testatoris.

flatoris, in dolo malo esse dicitur. *vol. 26. n. 4.*
Hereditatem etiam Fratris viventis censetur quis in renunciatione comprehendisse, si ager mente, & corpore, testari non erat aptus, ac erat facile ab intestato decessurus. *vol. 4. n. 38.*
Hereditatem sibi, non Religioni acquirit Jesuita, si sola emisit biennii vota. *vol. 4. n. 9.*
 At nec sibi, nec Religioni, si professionem, aut vota Coadjutorum nuncupavit. *ibid. n. 10. 143. & 151.*
Hereditates ad Monachum delatas Monasterium ex se, & abique illius factio potest adire. *vol. 36. n. 137.*
 Procedit, etiam post obitum Monachi, quum is non adierit, vel adire detraclaverit. *ibid. n. 138.*
 HERES.
Heres nomen prevalet nomini *filiorum*. *vol. 45. n. 5. & ratio n. 6.*
Heredis, vel *filiorum* nomen suam ex juris auctoritate significationem recipit. *vol. 45. n. 7.*
Heres personam Tutricis, & jura representat. *vol. 52. n. 137. & 149.*
 In *heredem* jura omnia Authoris pertranseunt. *vol. 14. n. 2.*
Heres pro summa ab ejus Authore sequestrata penes Depositarium publicum, potest hunc ad consignationem compellere, etiam per viam mandati rigorosi. *vol. 14. n. 7.*
Heres, uti suos, petit fructus decursum post factam ejus Authoris censu adjudicationem. *vol. 14. n. 34.*
 Ac per eam Domius census dicitur effectus. *ibid. n. 35.*
Heres rem donatam liberare debet ab oneribus personam Debitoris respicientibus. *vol. 1. n. 90. & 91.*
Heres prius exexcusandus est, deinde in subsidium Donatarius. *vol. 1. n. 33. & 79.*
Heres semper tenetur Creditoribus satisfacere, praelative ad Donatarium in subsidium dumtaxat obligatum. *vol. 1. n. 88.*
Heres potius, quam alius quilibet censetur in dubio gravatus ad onera hereditaria subeunda. *vol. 1. n. 128.*
 Contra *heredem* gravatum omittentem ex culpa sua investitum a Testatore ordinatum, urget regula, quod culpa culposa suffragari non debeat. *vol. 4. n. 319.*
Heredis gravati obligatio æquiparatur obligationi Tutoris. *vol. 6. 140. & 204.*
Heredem à primo litis ingressu repellit Authoris transactio. *vol. 49. n. 16.*
 Etiam ubi agitur de jure ex propria persona competente. *ibid. n. 57.*
 Et licet Defunctus nullam evictionis obligationem emisit. *ibid. n. 59.*
 Procedit in Feudis, Emphyteusi, Jure patronatu, & similibus. *ibid. n. 58.*
Heres nequit, impugnando sui Authoris obligationem, super illius Bonis à se possessis satisfactionem habere. *vol. 32. n. 103.*
Heres factum sui Authoris alienantis tenetur observare. *vol. 24. n. 18.*

Procedit non solum in *herede* primi, sed etiam ulterioris heredis, & cujuscumque Successoris. *vol. 24. n. 89.*
Heres tenetur in Foro conscientia servare disposita in Testamento, etiam nullo ex defectu solemnitate. *vol. 26. n. 73.*
Heres Testamentum impugnans ex defectu solemnitate, mortaliter peccat. *vol. 26. n. 75.*
 Præsertim, quum voluntas Testatoris certa est. *vol. 26. n. 76.*
Heredi obstat factum Defuncti. *vol. 52. n. 139.*
 Intellige de facto, quod ipsemet Defunctus impugnare non poterat. *vol. 52. n. 140.*
Heredi integrum est factum Defuncti, quo nec ille obstringebatur, impugnare. *vol. 49. n. 74.*
Heres nequit magis obligari ex facto Defuncti, quam Defunctus ipse. *vol. 49. n. 73.*
Heres contra factum Defuncti, qui non alienavit, sed alienationi dumtaxat consentium præstitit, jure proprio potest venire. *vol. 49. n. 92.*
Heres gravamen ab ipso acceptatum, nequit impugnare. *vol. 46. n. 21.*
 Et nec etiam ejus Filii, & heredes. *ibid. n. 22.*
 Ad *heredem* jus dicendi de nullitate contractus Minoris non transmittitur. *vol. 40. n. 57.*
Heres nullitatem contractus Minoris ab ipso numquam impugnati, non valet allegare. *vol. 40. n. 58.*
Heres universalis Defunctum representat. *vol. 1. n. 41. & 42.*
Heres universalis succedit in omnibus sui Authoris juribus. *vol. 1. n. 40.*
Heres universalis sustinet Defuncti obligationes. *vol. 1. n. 43. & 127.*
Heres, qui totum capit Defuncti patrimonium, ad illius debita tenetur. *vol. 1. n. 64.*
Heredes duo *universales*, ac due universales representantiae repugnant. *vol. 1. n. 46.*
Heres sub conditione institutus, est pendente, hereditatem adire non potest. *vol. 17. n. 20.*
 Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis. *vol. 37. n. 21.*
 Ab *herede*, cum primum possit, adimplenda est conditio potestativa in Testamento adposita, aliter habetur pro defecta. *vol. 26. n. 110.*
 Nec potest mora purgari. *ibid. n. 111.*
Heres, sponte agnita hereditate, onera sibi à Testatore injuncta tenetur adimplere, siue persona Ecclesiastica sit. *vol. 26. n. 55. siue Collegium n. 56. siue Ecclesia ipsa n. 57. siue Republica n. 58. siue etiam Princeps, vel Augusta n. 59. Immo vel Deus tali modo teneatur. n. 61.*
Heres per additionem acceptans hereditatis onera, illa debet adimplere. *vol. 26. n. 55.*
Heres per additionem hereditatis obstringitur, in Foro conscientia, onera adimplere à Testatore injuncta. *vol. 26. n. 56.*
 Et quidem sub mortali. *ibid. n. 55. & 63.*
Heres vel commodum simul, & incommodum debet recipere, vel utrumque repudiare. *vol. 26. n. 58. & 138.*
Heres non parens Testatoris voluntati, ingrati notam subit. *vol. 26. n. 41. 71. & 85.*

He-

- Heres** non servans Testatoris voluntatem commodi, & utilitates ex testamento delatas amittit. *vol. 10. n. 2. & vol. 26. n. 53.*
- Procedit, cuiusvis Dignitatis, vel conditionis ille sit. *dist. vol. 26. n. 54.*
- Heres** ob non impletam Testatoris voluntatem ab hereditate non excluditur, si non præciserit interpellatio. *vol. 26. n. 106.*
- Intellige, ut aum. 107.
- Heres** si non impleti oneris à Testatore injuncti nullam excusationem habet, licet interpellatio non præciserit, hereditate privatur ipso jure. *vol. 26. n. 112.*
- Procedit maxime, si agatur in Foro conscientie. *vol. 26. n. 113.*
- Heres** ob non impletum onus à Testatore injunctum tunc ab hereditate, ex defectu interpellationis, non excluditur, cum agitur de interesse Legatarii, aut Tertiarii cuiuspiam. *vol. 26. n. 107.*
- Secus, cum de onere agitur, Testatoris ipsius honorem concernente. *vol. 26. n. 108.*
- Hoc enim casu interpellatio non requiritur. *ibid.*
- Præsertim, si onus ejusmodi per viam conditionis injunctum fuerit. *vol. 26. n. 109.*
- Quæ conditio potestativa sit. *ibid. n. 110.*
- Minusque requiritur sententia Judicis declaratoria. *ibid. n. 114.*
- Heres** non servans conditiones sibi à Testatore injunctas, hereditatem restituere tenetur, etiam non expectatâ Judicis sententiâ. *vol. 26. n. 115.*
- Procedit, etiam ubi substitutus nullatenus reclamet. *vol. 26. n. 116. & ratio ibid.*
- Quin immo, & ubi juri suo cedat. *vol. 26. n. 117.*
- Heredes** ob non impletum onus à Testatore injunctum ab hereditate exclusio, hæc vel ad illius Coheredes, vel ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato gradatim devolvitur, hisque deficientibus, etiam ad Fiscum. *vol. 26. n. 118.*
- Heres** ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, an fructus perceptos teneatur restituere? disputant Doctores. *vol. 26. n. 152.*
- Heres** ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, fructus perceptos non tenetur restituere, si poena privationis commissâ fuerit, eveniente inobedientie conditione. *vol. 26. n. 153.*
- Intellige, si non fuerit in dolo versatus. *vol. 26. n. 154.*
- Conclusio maxime procedit, si interpellatio non fuerit præmissa. *vol. 26. n. 155.*
- Heres** ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, ut fructus non cogatur restituere, quolibet sufficit possidendi occasio, & credulitas, licet cronica. *vol. 26. n. 156.*
- Immo, & quolibet minus justa causa. *vol. 26. n. 157.*
- Heres** onus sibi à Testatore injunctum non adimplens, quomodo dici nequeat in bona fide constitutus ex supplicatione Principi porrecta ad obtinendam derogationem ejusdem Testatoris voluntati? *vol. 26. n. 127. & seq.*
- Heres** cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris, nequit istius hereditatem, familiamque propriam retinere. *vol. 26. n. 129.*
- Quando præsertim Vocatis tale onus adimplere non valentibus Testator substitutos dedit. *vol. 26. n. 140.*
- Heres** cognomen, & insignia Testatoris non assumens, tamquam prædo, hereditatem dimittere tenetur. *vol. 26. n. 6.*
- Et fructus restituere. *ibid. n. 7. sed vid. n. 152. ad 157.*
- An verò se valeat ex eo tueri, quod tale onus per viam tantum modi, non conditionis injunctum fuerit? *vol. 26. n. 9. ad 18.*
- Heres** onus assumendi nomen, & insignia Testatoris non adimplens, sive coconditionaliter, sive modaliter injunctum illud sit, Detentor injustus hereditatis est. *vol. 26. n. 16. & 18.*
- Heres** onus assumendi cognomeo, & insignia Testatoris non adimplens, odiosus isti efficitur. *vol. 26. n. 82.*
- Ac etiam injuriosus. *ibid. n. 83.*
- Heres** onus assumendi cognomeo, & insignia Testatoris non adimplens, privationis hereditatis poenam incurrit ipso jure. *vol. 26. n. 85.*
- Licet à Testatore non sit adjecta. *vol. 26. n. 86.*
- Ita ut nec purgatio mortis possit admitti. *vol. 26. n. 87.*
- Nec restitutio Minori concedatur. *vol. 26. n. 88.*
- Quia non servando voluntatem Deivincti, deliquisse dicitur. *vol. 26. n. 89.*
- Heres** à Testatore justus proprium cognomen dimittere, ipsiusque heretorum cognomen, & insignia assumere, horum utrumque immutare, vel minuire non potest. *vol. 26. n. 95.*
- Heres** itidem ad duos Majoratus cum tali onere vocatus, esset incapax ad utrumque copulativè, sed deberet unum dimittere. *vol. 26. n. 96. & ratio ibid.*
- Procedit, deficiente etiam expressâ Testatoris prohibitione. *vol. 26. n. 97.*
- Heres** nullam obtinere potest excusationem, si præceptum assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplevit. *vol. 26. n. 98.*
- Cum illud justum, honestum, potestativum, facileque sit. *vol. 26. n. 99.*
- Heres** onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, ab omni jure hereditatis cadit. *vol. 26. n. 100.*
- Tamquam Testatoris ingratus, odiosus, injuriosus, proindeque ejus beneficio indignus. *vol. 26. n. 101.*
- Sive tamquam defixus Testatoris voluntate. *vol. 26. n. 102.*
- Ac etiam propriâ sponte ab hereditate exclusus. *vol. 26. n. 103.*
- Heres** onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, jaciè hereditati censetur renunciare. *vol. 26. n. 104.*
- Illique magis hæc nocet renunciatio tacita, quam expressa. *vol. 26. n. 105.*
- Heres** juxta præceptum Testatoris, ejus cognomen, & insignia non assumens, quomodo juvare ex eo nequeat, quod in locum Primogeniti suæ

Familie succederit : Testator autem tale onus secundogenitis impoferit? *ut. 26. n. 133. 134. ad 150.*

Heredi nec à Principe potest remitti onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris. *ut. 26. n. 90.*

Heredes obligat contractus emptionis, & venditionis, si post obitum Contrahentium conditio extiterit. *ut. 39. n. 19.*

Heredum institutorum cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris perveitutus mos invaluit. *ut. 26. n. 80.*

Heredi emolumenta adaucto, de illius re Testator potest disponere, gravamen imponendo. *ut. 26. n. 20.*

Heres Administratoris ex libris, & scripturis administrationem spectantibus ignorantiam potest repellere. *ut. 52. n. 295.*

Heres, etiam extraneus, fieri potest, ut ante apertas tabulas hereditatem possit adire. *ut. 10. n. 29.*

In *Herede*, licet extraneo, cui forte hereditas ante apertas tabulas obveniat, excluditur scientia oneris illi iuncti. *ut. 10. n. 30.*

Heredes, etiam extranei, subintelliguntur in clausula ceterata = *eiusque heredes* = *ut. 5. n. 58.*

Ad *Heredes* quoscunque, etiam extraneos, locatio perpetua est transitoria. *ut. 24. n. 5.*

Quamvis esset Ecclesiastica. *ibid. n. 6. & 7.*

Heredes, licet extranei, comprehensi in investitura censentur, ubi post vocationem Filiorum, eorumque Descendentium mentio aliorum Heredum facta est verbis comprehendere valentibus etiam Extraneos. *ut. 24. n. 2.*

Heredes extranei in emphyteusi, licet Ecclesiastica comprehensi reputantur, si primo acquirenti amplissima concessa est alienandi facultas. *ut. 24. n. 15. & 26.*

Ad *heredes* extraneos si semel emphyteusis, licet Ecclesiastica transierit, in illos fit deinceps transitoria. *ut. 24. n. 19.*

Neque opus est huius rei declaratione in contradictorio iudicio. *ibid. n. 20.*

Heredes, etiam extranei, comprehensi reputantur in renunciatione emissa pro heredibus quibuscunque. *ut. 43. n. 83.*

Heredes extranei, ex verbis = *Heredibus quibuscunque* = sive = *quibus dederit* =, nec non ex clausula = *in perpetuum* =, aliique ejusmodi comprehensi non censentur, quando concessio ad solos heredes sanguinis restricta est. *ut. 24. n. 23.*

Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem. *ibid. n. 24.*

Si secus, non procedit. *ibid. n. 25. 26. & 30.*

Minusque, si facta alienatione, hac à nemine retractata fuit. *ibid. n. 27.*

Heredes etiam extraneos comprehendunt investituræ verba = *Heredibus*, & *Successoribus*, & *quibus in*, vel alii predicti &c. *pro tuum concessit, vendideris &c. in perpetuum donamus &c.* = *ut. 24. n. 4. 7. 10. & 48.*

Heredum extraneorum æque, ac Descendentium vocationem importat clausula = *quibus dederit*, nec non alia = *pro Heredibus quibuscunque* = *ut. 24. n. 12.*

Idem de clausula = *in perpetuum* = parti dispositivæ investituræ adjecta. *ibid. n. 13.*

Pariterque idem important verba = *Tibi, cuiusque Filiis, Nepotibus, Præpositis &c. possessionem apprehendendi, locandi, dilocandi, vendendi, permutandi, & alia pro tuo, & tuorum prædictorum libito facienda &c. plenam, & liberam licentiam elargimur* = *ibid. n. 14.*

Heres extraneus Patris renunciarii, etiam in renunciatione Filii non contemplantus, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus. *ut. 5. n. 106.*

Heredes Patris promissoris dotis tenentur ad istius fructus non ratione moræ, sed loco alimentorum. *ut. 50. n. 3.*

Nec requiritur interpellatio. *ibid. n. 4.*

Intellige, ut n. 8.

Heredibus, soluto Matrimonio, restitui debent jockia Sponsæ tradita, & ab ejus, vel Mariti sanguineis provenientia. *ut. 21. n. 24.*

Heredum jus extinguitur, facta in perpetuum alienatione à præcedente investito. *ut. 24. n. 87.*

Heredum sanguinis nomine Descendentes omnes, ac etiam sœmina comprehenduntur. *ut. 33. n. 50.*

HYPOTHECA.

Hypotheca specialiter à Creditore acquiritur super fundo censito. *ut. 24. n. 13.*

Hypotheca mercedis debite pro rei conservatione, potior super eadem re est adversus alios quolibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores. *ut. 41. n. 18.*

Hypotheca pro impensis factis super Bonis Debitoris competit super his cum privilegio. *ut. 41. n. 15.*

Etiā contra Hypothecarios anteriores. *ibid. n. 16.*

Procedit, de quocunque credito agatur. *ibid. n. 17.*

Hypotheca an Pupillo competat in bonis Actoris, varie sunt Doctorum sententiæ. *ut. 52. n. 129.*

Et adfirmantium sententiam veriorē esse, adstruit, etiam Actor constitutus fuerit intuitu Tutoris, vel Curatoris. *ut. 52. n. 130. 132. & 144.*

Strictius verò Pupillo obligata sunt Bona Actoris ejus intuitu constituti. *ut. 52. n. 131.*

Hypothecam Pupillo non competere super Bonis Actoris dati à Judice, plures docent. *ut. 52. n. 133.*

Hypotheca ex contractu conditionalis, existente conditione, retrotrahitur. *ut. 39. n. 24.*

I

JACTARE.

Jactare suum nemo velle præsumitur. *ut. 2. n. 77.*

IDENTITAS.

Identitas probari potest per Testes, licet ad perpetuam depoñentes. *ut. 14. n. 17.*

Identitas resultat ex continuis fixis, & invariabilibus. *ut. 14. n. 18. & 19.*

Identitas demonstratur ex instrumentis divisionum, & si-

& similibus diversis temporibus celebratis. *vol. 14. n. 20. & 21.*
Identitas tundi pleoë resultat ex ejus descriptione in libro æstimi. *vol. 14. n. 15.*
Identitas in antiquis, ut probetur, rigorose non requiruntur probationes. *vol. 14. n. 23.*
 Sed præsumptiones, atque indicia admittuntur. *vol. 14. n. 24.*
 Et lætis est duas adferre demonstrationes, quarum una sit specifica, altera generica. *vol. 14. n. 25.*
 Immo unica sufficit cum regione, seu contrata. *vol. 14. n. 26.*

JESUITA.

Jesuita nisi emisit quartum solemne votum, linea in eo durare dicitur. *vol. 35. n. 72.*
 Idemque capax est nedum retinendi, & adquirendi bona quæcumque. *vol. 35. n. 73.*
 Verum potest à Religione dimitti, ab eaque ex justa causa missionem petere, atque imperare. *vol. 35. n. 74.*
Jesuita si sola biennii vota emisit, ipsi non Religioni hereditas acquiritur. *vol. 4. n. 9.*
 At nec ipsi, nec Religioni, si professionem, aut vota Coadjutorum nuncuparit. *vol. 4. n. 10. 148. & 151.*
Jesuita si non emisit quartum solemne votum, ephypetuis ab eo renunciata, potest ex ipsius persona à Renunciatarum herede adquiri, ac retineri. *vol. 35. n. 76.*
 Secus, si emisit. *ibid. n. 77.*
Jesuita professionem emittente, pensiones amittuntur, & vacant Beneficia. *vol. 4. n. 12. & vol. 35. n. 90.*
 Cessat itidem facultas testandi, vel disponendi, ac similia. *dist. vol. 4. n. 12. & vol. 35. n. 91.*
 Expirant fideicommissa. *vol. 4. n. 13. & seq. & vol. 35. n. 92.*
 Eaque devolvuntur ad substitutos, cum potestate ex ipsis percipiendi fructus. *vol. 4. n. 13. & seq. & dist. v. l. 35. n. 93.*
 Etiam non expectata morte naturali Professi. *vol. 4. dist. n. 13. & 14. eodemque voto 35. n. 94.*
 Proculus autem nec in numero filiorum computatur ad augendam legitimam. *dist. vol. 35. n. 95.*
Gobbi consil. decis. 82., declaratur *dist. vol. 35. n. 96.*
Jesuita post emissum quartum solemne votum reputatur, ac si naturaliter mortuus esset. *vol. 35. n. 83.*
 Atque ex momento professionis inducitur mors quoad omnes juris effectus. *ibid. n. 85. & 89.*
Jesuita professionem emittente, caducatio inducitur oimium jurium ab eo renunciatorum. *vol. 35. n. 86.*
Jesuita professionem emittente, quoad successiones, aliaque jura, locum iis facit, quibus de jure deferenda essent. *vol. 35. n. 84.*
Jesuitarum Ordo eandem profectus mendicitatem, quam Minoritas, & Cappuccini. *vol. 35. n. 81.*
 Et tam Profectus, quam ejusdem Ordinis domus,

& Collegia incapacia Bonorum omnino sunt. *vol. 35. n. 82.*

Jesuita solemni emissionem quarti voti, veram protineant mendicitatem. *vol. 4. n. 1.*

Et habentur, ac si professi essent in Religione Minoritarum, & Cappuccinorum. *vol. 4. n. 2.*

Jesuita post emissum quartum solemne votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni. *vol. 4. n. 3. & vol. 35. n. 75.*

Idem de Minoritis, & Cappuccinis. *dist. vol. 4. n. 6. & vol. 35. n. 82.*

Jesuitæ, & Fratres Minores de Observantia, ceterique strictioris Regule S. Francisci, Cappuccinorum nomine comprehenduntur. *vol. 4. n. 7.*

Jesuitæ, ex suis Constitutionibus, renunciare tenentur capacitati impofterum succedendi. *vol. 4. n. 164.*

IGNORANS.

Ignorans dolo, & culpa dicitur vacare. *vol. 10. n. 22.*

IGNORANTIA.

Ignorans peccantem jura nostra ab omni poena immunem esse sanxerunt. *vol. 10. n. 25.*

Ignorantia consistit in negatione, cum privative opponatur scientia, quæ, ut quid facti, non præsumitur. *vol. 10. n. 23.*

Ignorantia facti est quod à Possessore allegetur, ut onus scientiam probandi io Actorem transferatur. *vol. 10. n. 24.*

Ignorantia, ut excuset, debet esse inculpabilis. *vol. 6. n. 203.*

Ignorantia ex probabili scientia excluditur. *vol. 6. n. 148.*

Ignorantia obligationis exquirendi Sapientum Consilii pro secunda transactione, heredi gravato non prodest. *vol. 6. n. 146.*

Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, excusationem non præbet. *vol. 6. n. 150. & 209.*

Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, admixtam habet negligentiam. *vol. 6. n. 210.*

Ignorantia eorum, quæ quis vidit, & audivit, allegari nequit. *vol. 52. n. 258.*

Ignorantia juris neminem excusat. *vol. 6. n. 147.*

Ignorantia juris clari bonam fidem non gignit. *vol. 6. n. 201. & n. 207.*

Et nimium supina est, & ioveri similis. *vol. 6. n. 202.*

Ignorantia juris clari non præsumitur. *vol. 6. n. 198.*

Nec admittitur etiam in Muliere. *ibid. n. 199.*

Maximè, quando adest commoditas consuecudi juris peritos. *ibid. n. 200.*

Ignorantia juris ex propria culpa, nequit suffragari. *vol. 7. n. 48.*

Ignorantia Juris Minoris non occet. *vol. 7. n. 42.*

Ignorantia in Minore post majorem ætatem non præsumitur, neque attenditur. *vol. 40. n. 55.*

Ignorantia Juris in minori ætate quem non excusat si in majore, dum poterat, investimentum facere neglexit. *vol. 7. n. 44.*

Ignorantia Juris in minori ætate, nec non dispen-

pantia Juris Peritorum in majori, quando satis non sit ad evitandam Primogenituræ reintegrationem? *vol. 7. n. 32. 41. ad 39.*

Ignorantia alienationis rei emphiteuticæ, inter Coniunctos etiam, præsumitur. vol. 11. n. 56.
Eò que magis in Domino directo extraneo. *v. 11. n. 57.*

IMMISSIO.

Immissio in Salviano Creditori census non denegatur, concurrentibus Fundi censiti identitate, antiquâ Debitoris, & modernâ Rei conventi possessione. vol. 14. n. 14.

IMPENSE.

Impense pro cultura vineæ dotalis erogate, quoad Virum non dicuntur necessariæ. vol. 41. n. 55.

Et ab eo detrahi nequeunt, nisi excessivæ sint. *vol. 51. n. 56.*

Impensa in recolenda licet fiant querendorum fructuum causâ, non tamen ad illorum dumtaxat perceptionem, sed ad ipsius rei conservationem pertinent. vol. 41. n. 38.

Impensa querendorum fructuum causâ faciendæ, quando meram ipsorum fructuum perceptionem, non etiam rei conservationem respiciere, dicantur? vol. 41. n. 32.

Impensa, quæ pro vitibus fiunt, inter necessarias numerantur. vol. 41. n. 53.

Impensa pro agri, & vineæ cultura fieri solite, quando inter necessarias nequeant adscribi? vol. 41. n. 54, & 55.

Pro impensis necessariis factis in Bonis Debitoris competet super his hypotheca cum privilegio. vol. 41. n. 15.

Etiam contra hypothecarios anteriores. *vol. 41. n. 16.*

Procedit, de quocumque credito agatur. *vol. 41. n. 17.*

Impensus, quas imprudenter, & inutiliter est profectus, Curator nequit repetere. vol. 28. n. 31.

Ad impensus factas, non publicâ urgente necessitate, sed ex libera Agentium voluntate, Cives non tenentur. vol. 28. n. 39.

Impensus Pontis ædificandi debent Domini Prædiorum adjacentium contribuere. vol. 28. n. 35.

Impensus Pontis ædificandi Prædiorum adjacentium Domini ex sola utilitatis causâ debent subire. vol. 28. n. 36.

Eaque cessante, cessat obligatio. *ibid. n. 37.*

Impensa ex publico etiam arario faciendæ, iustâ ratione moderandæ sunt. vol. 28. n. 56.

Impensi immodici patrimonium Civium confici, ac diminui, leges noluerunt. vol. 28. n. 35.

IMPRUDENS.

Imprudens dicitur, qui supra naturæ vires opus aggreditur protinus collapsurum. vol. 28. n. 33.

INÆQUALITAS.

In æqualitas jus tribuit ei, qui minus habuit. vol. 2. n. 2.

Præsertim in contractu locationis. *ibid. n. 3, & 6.*

De Contractu.

In æqualitas, & iniustitia in transactione per quam cumque benigna interpretationem est estanda. vol. 51. n. 78.

Ac etiam per verborum impropriationem. *vol. 51. n. 79.*

In æqualitas correlative donationis quomodo ex contestatione Donantis exclusâ dici possit? vol. 40. n. 45.

In æqualitatis ratione corrumpit donatio, si, quod Donanti promittitur, rei donatæ non correspondeat. vol. 40. n. 45.

INALIENABILITAS.

Inalienabilitas in feudo, quod est ex pacto, & providentia, non verò in Feudo hereditario operatur verba illa = in feudum mobile ligium = vol. 9. n. 11.

INDEBITUM.

Indebitum Patri fuisse restitutionem dotis ad illum reverte, probandum est, quum de repetitione velit agi. vol. 30. n. 39.

Indebitum facta solutio dici nequit, quæ suam habet causam correlative, & æquivalentem. vol. 36. n. 138.

Indebitum solum nequit contra Monasterium repeti, si non Monasterium, sed Monachus ebergerit in vim nulliter ab eo initæ transactionis. vol. 36. n. 139.

Procedit, licet nullitas ex falsâ causâ proveniret. *vol. 36. n. 143.*

INDEFENSUS.

Indefensus dici nequit filia existens sub oculis matris, & sub fratris regimine. vol. 52. n. 71.

Indefensus esse non debent Pupilli, alique similes Personæ. vol. 52. n. 25.

INDOLES.

Ex indole, & habitu cuiuspiam, quid ille facturus esset, licet argueret. vol. 48. n. 127.

INDUSTRIA.

Industria focii plerumque societati magis confert, quàm pecunia. vol. 18. n. 14. 22, & 178.

INSINUATIO.

Insinuatio nil aliud est, quàm donationem apud Judicem in scriptis redigere. vol. 30. n. 21, & 23.

Insinuatio argumentum est donationis inter vivos. vol. 6. n. 28.

Insinuationis solemnitas fuit à jure inducta, tum ad certam reddendam perseverantiam Donantis in proposito donandi, tum, ne per fraudem donationes extorquerentur. vol. 30. n. 3. 4, & 49.

Insinuatio in donatione, tamquam in extremo jam præexistente, requiritur. vol. 30. n. 18.

Insinuatio in dubio censeri debet requisita pro forma substantiali. vol. 30. n. 86.

Certius, si eam statutum requiratur, etque deficiente, contractum irritet. *vol. 30. n. 87.*

Insinuatio potest separatim à donationis instrumento fieri. vol. 40. n. 48.

Insinuatio tum in donatione, tum in pluribus etiam contractibus requiritur. vol. 30. n. 36.

Insinuatio in donatione eo spectat, ut medio inter illas tempore Donans deliberet, cum sibi

M m m

cap

- expediat in suo proposito perseverare *vol. 20. n. 50.*
- Infusio* requiritur etiam in donatione per apocam privatam facta. *vol. 27. n. 61., & 65., & vol. 38. n. 51.*
- Immo & eo magis, quum istiusmodi scripturæ suspectæ sint. *vol. 37. n. 61., & vol. 38. n. 52.*
- Præsertim inter conjunctas personas. *ibid.*
- Infusio* in donatione requiritur, ut constet de perseverantia in proposito donandi. *vol. 40. n. 32.*
- Infusio* requiritur pro ea summa, quæ, si Creditor Debitori creditum remittat, ipsum creditum excedat. *vol. 43. n. 32.*
- Infusio* præsumitur in donatione observata per lapsum annorum 37. *vol. 40. n. 39.*
- Etiamsi de gravi agatur Tertii præjudicio. *ibid. n. 30.*
- Infusio* non censetur omnia, sed tantum præambule adhibita ab eo, qui, voluntate donandi Magistratui prius exposita, ejus auctoritate donationem explevit. *vol. 20. n. 50.*
- Bardellon. cons. 82. n. 13., & Bonden. collat. legol. 19. n. 85., & seq.* expendunt casum, quo subscriptio apocæ deluit eodem tempore ejus celebrationis concurrere, uti requisita ad validitatem actus. *ibid. n. 51. 52., & 53.*
- Infusio* incrementum, Donatoris perseverantia in voluntate donandi certa est, ac omnis exulat doli suspicio. *vol. 20. n. 8. 10. 17., & 25.*
- Infusio* indiget donatio, quæ, eveniente conditione, Donatoris patrimonium minuit. *vol. 39. n. 59.*
- Infusio* magis eget donatione in privata scriptura comprehensæ. *vol. 37. n. 63., & vol. 38. n. 52.*
- Scripturæ enim privatæ suspectæ sunt. *vol. 37. n. 66., & vol. 38. n. 52.*
- Infusio* indiget etiam donatio per apocam privatam facta. *vol. 37. n. 61., & 65., & vol. 38. n. 51.*
- Idem, si per alias cujusvis generis scripturas. *vol. 37. n. 62., & vol. 38. n. 52.*
- Infusio* requiritur in renunciatione Mulieris minoris facta juri futuro proximo, & prope certo. *vol. 43. n. 34.*
- Infusio* quomodo necessaria dicenda sit in renunciatione Mulieris, licet sit facta juri futuro, ex voluntate Patris, causâ dotis, atque agnationis intuitu, aliisque præterea sit munita solemnitatibus. *vol. 43. n. 30. 31. ad 47.*
- Infusio* necessitatem, in renunciatione Mulieris, non excludit agnationis contemplatio, & quare. *vol. 43. n. 33., & 34.*
- Infusio* necessitas, in renunciatione Mulieris, non excluditur ex dote ab ipsa recepta, si illius æstimatione valorem Bonorum renunciatorum non adequet. *vol. 43. n. 8., & ratio n. 39.*
- Infusio* sollemnitas adhibenda est, ne temerè quæ patrimonium suum exhauriat. *vol. 39. n. 12.*
- Infusio* in donatione, quæ in scriptis non redigatur, quæque in sola consistat traditione, non requiritur. *vol. 32. n. 13.*
- Hancque sententiam Sacra Rota amplexa est. *ibid. n. 14.*
- Infusio* non indiget donatio juris incerti, & eventualis. *vol. 39. n. 56.*
- Intellige, si ius illud nec re, nec spe Donanti competat. *vol. 39. n. 57.*
- Infusio* in donatione potuit Donator velle ad cautelam, non ad firmitatem actus. *vol. 6. n. 32.*
- Infusio* non exigit donatio causâ mortis. *vol. 6. n. 26.*
- Sed solum donatio inter vivos. *vol. 6. n. 27.*
- Infusio* non requirit renunciatum in adimplementum paternæ dispositionis facta à Muliere ob dorem sibi promissam, atque agnationis conservandæ intuitu. *vol. 43. n. 6., & ratio n. 7.*
- Nec ejus omnis inficit contractum. *ibid. n. 8. 9., & 10.*
- Infusio* necessitatem non imponit facultas Procuratori data exhibendi scripturam donationis alicui Notario, ac petendi ejus confirmationem à Judice. *vol. 6. n. 29.*
- Sed hæc facultas intelligitur data, ut semper, & ubique constaret de veritate scripturæ. *vol. 6. n. 6.*
- Infusio* renunciari, etiam cum juramento, non posse, aliqui docent. *vol. 37. n. 71.*
- Infusio* defectus concluditur ab allegante, debet probari. *vol. 40. n. 27.*
- Infusio* defectus suppletur juramento. *vol. 40. n. 31.*
- Infusio* defectus in renunciatione Mulieris suppletur juramento. *vol. 43. n. 5.*
- Infusio* defectus in donatione Minoris non suppletur juramento. *vol. 40. n. 7.*
- Istud enim dolo extortum reputatur. *ibid.*
- Infusio* defectus, nisi ei per juramentum fuerit renunciatum, nequit juramento suppleri. *vol. 20. n. 58.*
- Nec sufficit renunciatio generalis, & vaga, atque ad alia referibilis. *vol. 20. n. 59.*
- Infusio* defectum, in donatione, supplet geminati actus, quibus Donator enixam, firmamque ostendit donandi voluntatem. *vol. 20. n. 1.*
- Nec requiritur, singulos ejusmodi actus ex se vim donationis habere, sed fat est, eos, instar infusiois, præfere deliberatum donandi animum. *vol. 20. n. 2., & 45.*
- Infusio* requipollet actum geminatio. *vol. 40. n. 35.*
- Infusio* defectum in donatione ut geminati actus supplere valeant, hi debent esse ab omni prorsus suspitione immunes. *vol. 20. n. 6.*
- Infusio* defectum ut geminati actus suppleant, oportet, eos esse legaliter distinctos, & donationis ratihabitionem inducentes. *vol. 20. n. 9.*
- Infusio* defectum supplet subsequens donationis ratificatio. *vol. 40. n. 34.*
- Infusio* defectum supplet nequit clausula sub circulo sacra fidei. *vol. 20. n. 30.*
- Infusio* nequit clausula in sede donationis adjecta, si nec ad substantiam contractus, nec ad infusioem in specie valeat referri. *vol. 20. n. 60.*

INSTANTANEA CORRECTIO.

Instantanea correctio, & contradictio vitiosa est.
vet. 24. n. 43.

INSTITUTIO.

Institutio ad eum pertinet, ad quem constitutio.
vet. 52. n. 53.

INSTITUTUS.

Institutus sub conditione, et deficiente, non dicitur hereditate privari, sed habetur pro non instituto, vet. 26. n. 3.

INSTRUMENTUM.

Instrumenta divisionum, & similia diverso tempore celebrata, identitatem demonstrare valent.
vet. 14. n. 20.

Instrumenti verba n. referantur, ad appartentiam adjuncta in duabus instrumentis paribus, censentur in utriusque eodem sensu adhibita. vet. 45. n. 44.

Instrumentum dotale celebratum censetur in executionem Capitulum. vet. 25. n. 31.

INTERESSE.

Interesse Pater non habet quoad dotale lucrum.
vet. 44. n. 3.

Interesse Patris in lucro dotali acquiritur ex eo deduci, quod filius valeat succedere. vet. 44. n. 23. Remotum namque, & valde incertum est interesse huiusmodi. vet. 44. n. 23.

Filius praesentem existentibus. vet. 44. n. 24.
Interesse Patris in lucro dotali ex causis sibi debitis usufructus quando cesset? vet. 44. n. 10. & 12. ad 21.

Interesse cessante, suspicio cessat. vet. 52. n. 161.

INTERPELLATIO.

Interpellatio si non praecesserit, heres, qui non implevit onus à Testatore iniunctum, ab hereditate non excluditur. vet. 26. n. 106.

Intelligit ut n. 107.

Interpellatio licet non praecesserit, heres nullam habens executionem non impleri oneris à Testatore iniuncti, hereditate privatur ipso iure. vet. 26. n. 112.

Procedit maxime, si agatur in foro conscientiae. ibid. n. 113.

Interpellatio contra heredem non implentem onus à Testatore impositum requiritur, cum agitur de interesse Legatariorum, aut Tertii cuiuspiam. vet. 26. n. 107.

Secus, cum de onere agitur, Testatoris ipsius honorem concernente. ibid. n. 108.

Praeterea, si onus ejusmodi per viam conditionis iniunctum fuerit. ibid. n. 109.

Quae conditio potestativa sit. ibid. n. 110.

Interpellatio ad effectum caducitatis inducenda, juxta aliquos, non requiritur, quando agitur de poena ipso iure, ipsoque facto ex hominis dispositione inducitur. vet. 20. n. 39.

Interpellatio necessaria est, ut heres de dolo malo possit convinci. vet. 20. n. 38.

Interpellatio semper requiritur, ubi non agitur de lucro cessante, sed de resecutione damni emergentis. vet. 14. n. 62.

INTERPRETATIO.

Interpretatio Decretorum sumenda est, quae magis illius verbis est consonantia. vet. 15. n. 34.

De Contract.

Interpretatio dispositionis ejusque dubio ex qualitate rei, & Disponentis affectione sumenda est. vet. 44. n. 71.

Interpretatio ea fugienda est, quae inutilis reddatur dispositio. vet. 46. n. 14.

INVENTARIUM.

Inventarii conficiendi obligatio ei, qui proprio nomine, propriaque autoritate administrat, imposita est. vet. 52. n. 208.

Inventarii conficiendi obligatio non tenetur, qui non proprio, sed alieno nomine administrat. vet. 52. n. 209.

Inventarii error ex conjecturis excluditur, & ex quibus? vet. 21. n. 38. 39. ad 43.

Ex quibus pariter evincitur? ibid. n. 44. ad 46.

Inventarii error excluditur, si toto vitio tempore siluit, qui, scote errore, potuisset reclamare. vet. 21. n. 42. & 43.

Inventarii error excluditur, ex qualitate illud conficientis, qui diligens fuerit, accuratus, rerumque etiam gestarum instructus. vet. 21. n. 40.

Inventarii error excluditur ex facta in eo contraventionem Bonorum descriptione, atque ex ea omnia in inventario illius, cuius dicantur esse. vet. 21. n. 39.

Inventarii error excluditur ex habita rerum omnium circumspectione, ac maturo examine tam ante, quam illius confectiois tempore. vet. 21. n. 4.

Inventarii correctio nequit fieri propria autoritate, sed, auditis interessibus habentibus. vet. 21. n. 47.

In inventario per errorem facta descriptio, corrigi potest atque emendari. vet. 21. n. 33.

Praeterea, si illud à Procuratore fuerit confectum. ibid. n. 34.

In inventario factio à Procuratore absque scientia, & consensu Principalis, error facile praesumitur. vet. 21. n. 15.

Inventarium confectum à Procuratore habetur, ac si à Principali factum. vet. 21. n. 8.

Procedit etiam in inventario personae Magnatitiae. vet. 21. n. 9.

Inventarium à Tutrice confectum suffragatur Administratori ab ea deputato. vet. 52. n. 210.

Inventarium antiqui Tutoris obo Tutori pro administranti suffragatur. vet. 52. n. 212.

Inventarium dicitur caput, & fundamentum redditionis rationum. vet. 52. n. 207.

Inventarium probat locum in eo descriptorum pertinentiam ad hereditatem Defuncti. vet. 21. n. 7.

INVERISIMILIA.

Inverisimilia ipsa conferunt ad rectum iudicium, statuendum. vet. 38. n. 42.

INVESTIMENTUM.

Investiendi praeccepto à Testatore dato statim parandum est. vet. 6. n. 172.

Et obtemperare oegligens, culpa non vacat. vet. 6. n. 173.

Investiendi obligatio non sequitur ex perceptione fructuum, qui destinati erant pro investimento. vet. 6. n. 161.

Investiendi obligatio non habens, culpa vacat. vet. 6. n. 158.

M m m 2

In-

Investimenti onus injunctum censetur Possessori, & Percipienti fructus investiendos. *vol. 6. n. 176.*

De *investimento* neglecto redarguendus non est vocatus ad primogenituram, quam nondum possidet. *vol. 6. n. 175.*

Investimenti omisit excusationem non præbet posterior donatio à Testatore facta, si quæ nulla sit. *vol. 6. n. 170.*

Investimenti omissionem vocatus ad primogenituram, eamque ex facto, & culpa sua non possidens, sibi imputare debet. *vol. 6. n. 177. 183. & 192.*

De *investimento* non sequuto minimè tenetur, qui ex mandato alterius pecunias ad quempiam transmissit investiendas. *vol. 27. n. 9.*

Investimentum prætextu posterioris donationis ab herede gravato omisum, ei imputatur, omissi omnem diligentiam præsterit pro investiganda donationis validitate. *vol. 6. n. 218.*

INVESTITURA.

Investitura merè hereditaria est ad quoscunque, transitoria. *vol. 24. n. 66.*

In *investitura* hereditaria totum jus residet penes Possessorem. *vol. 24. n. 61.*

Quam facultate alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium Compræhensorum. *vol. 24. n. 62.*

Investitura secumferens alienandi facultatem, nullum certum, & absolutum jus acquirit. *vol. 24. n. 74.*

Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur. *vol. 24. n. 75.*

In *investitura* qui sunt comprehensi, quum deficiunt, linea dicitur decessisse. *vol. 35. n. 5.*

Tametiam eorum alter, qui per realem renunciationem emphyteusis se abdicavit, adhuc superflus sit. *vol. 35. n. 6.*

In *investitura* qui sunt comprehensi, jure proprio, & ex propria persona venire dicuntur. *vol. 24. n. 40.*

In *investitura* liberum est non Concessionario, sed Concedenti verba clariùs concipere. *vol. 48. n. 61.*

Et eorum ambiguitas isti potius, quàm illi debet obesse. *vol. 48. n. 62. 64. 123. 141. & 157.*

JOCALIA.

Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, censentur ad usum dumtaxat commodata. *vol. 21. n. 13.*

Idque ipsius Mariti, ac ejus honoris gratiâ. *ibid. n. 14.*

Ut scilicet ornatio Sponsæ incederet. *ibid. n. 15. & 17.*

Jocalia Sponsæ à Marito, vel ejus Consanguineis tradita, si sint pretiosa, & maxime, si rarissima sint, non præsumuntur donata. *vol. 21. n. 19.*

Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, soluto Matrimonio, debent Marito restitui. *vol. 21. n. 16.*

Jocalia à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ provenientia, eique tradita, non adhibito donationis nomine, ceduntur ad usum tantum commodata. *vol. 21. n. 23.*

Et soluto Matrimonio, debent heredibus restitui. *vol. 21. n. 24.*

Jocalia pretiosa Sponsæ tradita, inter Magnates, donata non censentur. *vol. 21. n. 25.*

Secus esse potest, si agatur inter disparis conditionis Personas. *vol. 21. n. 26.*

JUDEX.

Judex ob latam sententiam juxta leges statutarias redarguendus non est. *vol. 16. n. 25.*

Judicis officium ab æquitate manat. *vol. 50. n. 29.*

Eaque suadente, competit illud, ubi deficiat actio. *ibid.*

Judicis officio debet æquitas locum habere, ubi de jure cessat evicitionis actio. *vol. 25. n. 10. & 93.*

Judicis officio contractus ad æquitatem redigendus est. *vol. 2. n. 62.*

Judicis officium, ut ad æquitatem contractus redigatur, implorare nequit, qui sciens prudens contrahit. *vol. 2. n. 63.*

Judicis officium pro alimentis præteritis non competit, sed tantum pro præsentibus, & futuris. *vol. 10. n. 14.*

Judicis Decretum in renunciatione Mulieris defectum supplet solemnitas. *vol. 43. n. 3.*

Ac pariter infirmationis. *ibid. n. 4.*

Judicis Decretum absque legitima causa in renunciatione Mulieris adpositum, attendendum non est. *vol. 43. n. 110.*

Et habetur, ac si, non fuisset interpositum. *ibid.*

Judicis Decretum, in renunciatione Mulieris, præsumptionem dumtaxat inducit lesionis exclusivæ. *vol. 43. n. 111.*

Quæ præsumptio cessat, dum lesio est manifesta. *vol. 43. n. 112.*

JUDICIUM.

Judicia valere absque Personarum legitimatione, vix accidit. *vol. 52. n. 11.*

In *judicia* legitimitatio Personarum facienda est, etiam non opponente Parte. *vol. 52. n. 8.*

Contrarium sentiunt Doctores. *ibid. citati n. 9.*

Judicium quodcumque legitimationem requirit Personarum. *vol. 52. n. 3.*

Judicium non valet absque Personarum legitimatione. *vol. 52. n. 4. & 14.*

Judicium instructum à Fratre pro Sorore demente & suum Curatorem habente, non valet, si opposita fuerit legitimationis exceptio. *vol. 52. n. 33.*

Judicium pro alio instructum ab eo, qui legitimus Curator, & Defensor non est, non valet. *vol. 52. n. 1.*

In *judicium* ab eo, cujus nihil interest, quempiam vocari, iniquum est. *vol. 52. n. 7.*

In *judicium* quilibet de Populo potest venire pro Pupillo, vel Furioso. *vol. 52. n. 19.*

Judicium vix dari potest absque aliqua emissâ generica protestatione. *vol. 52. n. 15.*

Judicium diversum ferendum est, ubi diversa ratio militat. *vol. 16. n. 13.*

JURAMENTUM.

Juramentum est de jure Divino. *vol. 20. n. 76.*

Juramentum fide non humana, sed Divinâ obligat. *vol. 20. n. 61.*

Juramentum est actus, quo Deus invocatur, ut promissi testis sit, utque, si illud non servetur, com-

com-

commisſi perjurii vindex eſſe velit. *vor. 20. n. 62. & 75.*

Juramentum humanis legibus, & conſuetudinibus nequit ſubjici, aut ab iis normam accipere. *vor. 20. n. 77.*

Juramento clauſula = in ſede = xquipollere nequit. *vor. 20. n. 63. & vor. 37. n. 72.*

Juramentum non preſert clauſula = in ſede = in donatione adjecta. *vor. 20. n. 57.*

Juramentum ubi implicitè contineretur in clauſula = ſub vinculo bonæ fidei =, & ſimilibus, non niſi ſicilum poſſet reputari. *vor. 20. n. 81.*

Juramentum ſonat quæcumque ſolemnitatum. defectum. *vor. 40. n. 41.*

Juramentum, in donatione, defectum inſinuationis ſupplet. *vor. 40. n. 31.*

Juramento ſuppleri nequit inſinuationis defectus, niſi ei per juramentum renuciatum fuerit. *vor. 20. n. 58.*

Juramentum, in donatione Minoris, dolo extortum reputatur. *vor. 40. n. 7.*

Juramenti vis, in donatione Minoris, non eliditur ex doli præſumptione, ſed clariſſimè demonſtrandus dolus eſt, & Minoris circumventio. *vor. 40. n. 24. & ibid. n. 6.*

Juramentum contrahibus Minorum validitatem tribuit. *vor. 40. n. 22.*

Juramentum eſcit, ut Minor repræſentetur Major. *vor. 40. n. 23.*

Juramentum, ſicet geminatum, in contrahibus Minorum, nullam non ſupplet ex neceſſariis ſolemnitatibus. *vor. 43. n. 42.*

Juramentum de jure Canonico validitatem tribuit donationi Patri factæ à Filia. *vor. 42. n. 17.*

Juramentum, in renunciatione Mulieris, defectum ſupplet inſinuationis. *vor. 43. n. 5.*

Juramento confirmari nequit donatio inter Virum, & Uxorem, conſtante Matrimonio. *vor. 32. n. 4.*

Juramentum ſicilum, & improprium arctius quidem obſtringit Contrahentes ad actus validi obſervantiam, non verò potis eſt actum de jure, nullum revalidare. *vor. 20. n. 82. 83. & 90.*

Juramentum Verum, & reale requiritur ad actus de jure nulli ſanationem. *vor. 20. n. 84.*

Præſertim, cum nullitas oritur ex defectu ſolemnitatis requiſitæ præforma ſubſtantiali. *vor. 20. n. 85.*

JURARE.

Jurari poteſt in litem adverſus Adminiſtratorem de rebus in Inventario non deſcriptis. *vor. 52. n. 255.*

JURISPERITUS.

Jurisperiſiti ſolent conſuli pro dignoſcenda validitate, vel nullitate diſpoſitionis. *vor. 6. n. 26.*

JUS.

Jura ſanguinis amitti nunquam poſſunt. *vor. 49. n. 39.*

Jura ſanguinis pacto, vel civili ratione tolli nequeunt. *vor. 49. n. 21. Intellige ut n. 68.*

Jura agnationis, & ſanguinis quod pacto, aut lege tolli nequeant, procedit quoad agnationem ipſam, prout eſt à natura, non verò quoad effectus ei à jure civili tributæ. *vor. 49. n. 68.*

Immo renunciare quæ poteſt beneficiis, etiam à

jure natura derivantibus. *vor. 49. n. 69. & 70.*

Jura honorifica à qualitate generis, & ſanguinis protecta, poſſunt, ſaltem quoad illorum exercitium, pacto, vel tranſactione adimi, aut diminui. *vor. 49. n. 74.*

Jus honorifici gradus. alicui conceſſum Familie, ſive unus, ſive alter de Familia talem gradum aſſequatur, ab ipſa actu, & habitu retineri dicitur. *vor. 49. n. 70.*

Habitu videlicet quoad omnes, licèt exercitium inter ipſos de Familia ſit diviſum. *ibid. n. 71.*

Et quilibet eorum dictum gradum occupans, tale jus tum Familie, tum ſuo Columnello dicitur conſervare. *ibid. n. 72.*

Jura non debent ceuſeri Bello adempta. *vor. 3. n. 92.*

Jura ſibi competentia ſuper aliqua re, non verò iſtius manutentionem, promittere voluiſſe. Mulier cenſetur in dotationis Inſtrumento, ſi jam noverat, per quam diſficilem eſſe ipſius rei alienationem. *vor. 25. n. 79. & 81.*

Jura dumtaxat ſibi competentia, non verò eviſionem fuiſſe à Muliere in dotationis Inſtrumento promiſſam, conſpicitur ex ſaclo Viri, ſi poſt paſſam eviſionem, de iſta numquam egit. *vor. 25. n. 82.*

Jura, quæ pro ceſſatione Legati, ejus ceſſante, cauſa, militanti, nequeunt applicari Legato diſſecta Uxori reſiſto. *vor. 17. n. 85.*

Et, quæ Uxor ſi favore loquantur, non procedunt de Legato dumtaxat alimentorum. *vor. 17. n. 86. & 87.*

Jura paſſiva cedi, ac donari nequeunt. *vor. 1. n. 48. & 152.*

Jura paſſiva non ſunt ſub poteſtate Donantis, ſed Creditoris. *vor. 1. n. 153.*

Jura paſſiva ad Heredem, non autem ad Donatarium univerſalem tranſeunt. *vor. 1. n. 49.*

Jura paſſiva ut ad Donatarium univerſalem tranſeant, expreſſa, vel tacita requiritur conventio. *vor. 1. n. 50. 80. & 97.*

Jura de futuro duplicis ſunt ſpeciei, alia nimirum habentia cauſam præſens de futuro; alia de præterito. *vor. 43. n. 104.*

Jura de futuro per mortem Renunciantis caduntur favore Succellorum à lege, vel ab homine vocatorum. *vor. 4. n. 146.*

Procedit in caſu mortis nedum civilis, ſed etiam naturalis, capitis nempe diminutionis, vel profeſſionis in Religione incapaci Bonorum in comuni. *ibid. n. 147. & 150.*

Juri de futuro inelle dicitur jus ipſum futurum, ejusque ſpes. *vor. 4. n. 23.*

Juris futuri ſpes eſt pretio æſtimabilis. *vor. 4. n. 24. & 64.*

Jus futurum in contractum poteſt deduci. *vor. 4. n. 25. 65. & 108.*

Jus futurum ex cauſa de futuro numquam in renunciatione comprehenſum intelligitur, niſi literaliter expreſſum ſit. *vor. 33. n. 5.*

De jure Perſonarum prius ſemper quærendum. eſt. *vor. 52. n. 3.*

Ab juri communis diſpoſitione, ſine cauſa, recedendum non eſt. *vor. 52. n. 110.*

ys

Jure Matris hereditario, non jure legitime Nepotes ex Bonis Avi consequuntur dotem loco legitime constitutam. *vol. 30. n. 45.*

Jurium renunciatorum caducatio inducitur ne dum ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis nempe diminutione, aut profectione in Religione veram mendicitatem probante. *vol. 35. n. 87.*

Jurium dotalium præcedens translatio in alium tacta, impedit subsequenter eorum obligationem. *vol. 42. n. 2. & 14.*

Jurium translatio activa, & passiva solum heredi convenit. *vol. 1. n. 54.*

Jus naturæ solum attendit Disponentis voluntatem. *vol. 36. n. 74.*

Jus majoris ætatis personalissimum est, nec ad heredes transmissibile. *vol. 49. n. 87.*

Jus, & possessio Rei tacite arguitur ex cessatione Actoris à Lite, ejusque adqueiescentia. *vol. 24. n. 95.*

Jus quodlibet reversionis remississe censetur Pater consentiens, filia à Viro promitti restitutionem dotis. *vol. 30. n. 4.*

Procedit, licet clausula = *cui de jure* = fuerit superaddita. *ibid. n. 5.*, & ratio *n. 6.*

Jus omne potentius est in causa, quam in causato, & causa magis insit in primum causatum, quam in secundum. *vol. 49. n. 33.*

Jus, quod nondum in esse deductum est, nequit in alium transferri. *vol. 35. n. 16.*

Jus persequendi Creditori, non Reo competit. *vol. 2. n. 155.*

Jus succedendi in intestata viventis hereditate incertum omnino est, & merè futurum. *vol. 4. n. 22. 60. 86. & 159.*

Et assimilatur formis vigilantium. *ibid. n. 89.*

Jus succedendi ab intestato alicui viventi habetur pro jure de futuro ex causa etiam de futuro. *vol. 33. n. 4.*

Jus dicendi de nullitate contractus Minoris personale est, ipsique tantum Minoris competens. *vol. 40. n. 56.*

Nec ad heredes valet transmitti. *ibid. n. 57.*

JUSPATRONATUS.

Id *jurepatronatus* Familiæ reservato, Pater non potest in præjudicium filiorum quidquam disponere. *vol. 49. n. 10.*

JUSTITIA.

Justitia commutativa æqualitatem servari exigit. *vol. 2. n. 1. 7. & 8.*

Justitia, & validitas contractus desumpta ex longeva illius observantia nullum contra se remedium admittit. *vol. 23. n. 5. & 8.*

L

LEDERE.

Ledi Contrahentes usque ad dimidiam partem veri pretii, permittum est. *vol. 2. n. 9.*

Procedit etiam de jure Canonico. *ibid. n. 20.*, sed vid. *n. 59. ad 73.*

Ledi posse existimatur mulier minor ex renuncia-

tionem juri futuro, proximo, & propè certo. *vol. 41. n. 23.*

LÆSIO.

Lesio est concludenter ab allegante probanda. *vol. 14. n. 50.*

Lesionis probatio debet respicere valorem rei de tempore initii contractus. *vol. 23. n. 9. 15. & 16.*

Lesio ut dignoscatur, spectandæ sunt omnes contractus partes. *vol. 2. n. 60.*

Lesio ut excludatur, sat est, pretium conventum læsivum non fuisse. *vol. 23. n. 33.*

Lesionis exceptioe incostituti non probatur, associatio nequit impediri. *vol. 14. n. 51.*

Lesio enormissima induci potest ex pactis onerosis. *vol. 2. n. 58.*

Lesio tam Locatori, quam Conductori sufficit in se. *vol. 2. n. 34.*

Lesio, si est inesse, dicitur enormissima. *vol. 2. n. 45.*

Lesionem augent pacta minuenda utilitatem Conductoris. *vol. 2. n. 46.*

Ob *lesionem* eodem modo succurrendum est Emp-
tori, ac Venditori. *vol. 2. n. 32.*

Item eodem modo Conductori, ac Locatori. *vol. 2. n. 33.*

Lesio etiam modica vetita est in Foro conscientie. *vol. 2. n. 14.*

Neque licita est bono Viro. *ibid. n. 15.*, & 16.

Ob *lesionem* modicam non licet à contractu recedere. *vol. 2. n. 12. & 13.*

Ob *lesionem* modicam nequit contractus rescindi. *vol. 23. n. 13.*

Lesio si est immodica, presumitur quis contraxisse aliquâ necessitate coactus. *vol. 2. n. 82.*

Lesio enormissima continet dolum re ipsa. *vol. 2. n. 67.*

Lesionis enormissimæ vitium non purgat scientia rei, & onerum. *vol. 2. n. 74.*

Ob *lesionem* enormissimam consensus dolo censetur extortus. *vol. 2. n. 69.*

Ob *lesionem* enormissimam donatio dolo extorta reputatur. *vol. 2. n. 79.*

Ob *lesionem* enormissimam contractus est ipso jure nullus. *vol. 2. n. 86.*

Lesio enormissima reddit contractum nullum. *vol. 2. n. 44. & 70.*

Lesio enormissima contractum inficit, etiam si donationis causa expressa esset. *vol. 2. n. 78.*

Ob *lesionem* enormissimam contractus locationis corrumpit. *vol. 2. n. 71. & 72.*

Lesio enormissima presumptionem donationis excludit. *vol. 2. n. 61. & 73.*

Lesionem enormissimam si continet transactio, numquam bonam fidem dicitur habere. *vol. 6. n. 135.*

Lesionem summam involventi contractui sponte consentiens, satius, & amens judicandus est. *vol. 2. n. 83.*

Præsertim, si agatur de contractu locationis ad utilitatem instituto. *ibid. n. 84.*

Lesionem quamlibet, in donatione, excludit consensus geminatus. *vol. 40. n. 38.*

Lesionem non præsert dilatio quoad solutionem,

nem, obi fuerit conventa. *vet. 23. n. 25.*
 Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus recompensativi. *vet. 23. n. 26.*
Læso, in renunciatione Mulieris, excluditur statote Judicis Decreto. *vet. 43. n. 13.*
 Excluditur item, quum inita est agnationis conservandæ causâ. *ibid. n. 14.*
 Præterea excluditur obdotem congruam receptam. *ibid. n. 15.*
 Atque ubi renunciatum fuerit iuribus dumtaxat futuris. *ibid. n. 16.*
Læsionem ultra dotis medietatem nequit Mulier allegare quoad Bona paraphernalia obligata pro Viro, atque etiam vendita. *vet. 23. n. 41.*
Læso in donatione Patri facta à filia considerari nequit, si illius effectus collatus appareat post ipsius filiz obitum sine filijs. *vet. 43. n. 38, & ratio n. 39.*
Læso cum manifesta est, cessat præsumptio illius exclusivæ oriens ex interposito Judicis Decreto. *vet. 43. n. 112.*
 Ad *læsionem* statuendam non confert quæstio, utrum Emptor sollicitus fuerit de versione pretij, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento minisque, an Mulier, se se obligans pro Viro, potuerit nec ne super ejus Bonis relevari. *vet. 23. n. 32, 34, & 37.*
Læsionem enormissimam qui pensus est, declarare debet, an velit, contractum redigi ad equalitatem, vel potius omnia reverti ad pristinum statum. *vet. 2. n. 89.*
Læso ad effectum restitutionis in integrum est omnino probanda. *vet. 23. n. 6.*
 Et quidem evidenter. *ibid. n. 7.*
Læso ad effectum restitutionis in integrum debet esse ultra medietatem justij pretij. *vet. 23. n. 10, 17, & 24.*
 Ob *læsionem* etiam isora dimidium restitutio in integrum conceditur, dolo, ac fraude concurrente. *vet. 23. n. 69, & 70.*
 Declara ut *n. 71, 72, & 73.*
Læso nec in medietate, nec in tertia parte justij pretij consistens, ad effectum restitutionis in integrum satis non est. *vet. 23. n. 18.*
Læso ad effectum rescissionis contractus ab infimo rei pretio metienda est, lo dubio, an pretium statutum, sit *summum, medium, aut infimum*. *vet. 23. n. 21.*
 Ob *læsionem* intra dimidiam potest quis agere remedio l. 2. C. de rescind. vend., si ponat alterum Contrahentem fuisse virum bonum tempore contractus. *vet. 2. n. 16.*
 Ob *læsionem* ultra dimidiam veri pretij agere quis potest remedio l. 2. C. de rescind. vend. *vet. 2. n. 21, & 90.*
 Procedit tam favore Locatoris, quam Conductoris. *vet. 2. n. 2.*
 Ob *læsionem* enormissimam corrumpit Mulieris renunciatum. *vet. 43. n. 99.*
 Quomodo autem *læso* resultet. *ibid. & num. 108.*
Læso datur in renunciatione Mulieris, etiam reciproca, & ob causam, quoties hæc renun-

ciationi non correspondeat. *vet. 43. num. 114.*
Læso enormissima cadere potest in Mulieris renunciatione facta iuribus etiam eventualibus. *vet. 43. n. 102.*
 Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit. *ibid. n. 103.*
Læso in renunciatione Mulieris facta iuribus habentibus causam prolixam de futuro difficiliter considerari potest. *vet. 43. n. 105.*
Læso enormissima, in renunciatione Mulieris, judicari potest ex futuro eventu. *vet. 43. n. 101.*
Læsionem, in renunciatione Mulieris, non excludunt causâ dotis, & agnationis contemplatio. *vet. 43. n. 113.*
Læso in contractibus cum Fisco celebratis, si sit io testa parte, dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem. *vet. 8. n. 61.*
Læsionem continet enormissimam transactio utilis non Primogenitura, sed solis Transigentibus. *vet. 6. n. 134.*
Læso nulla considerari potest in renunciatione, facta iuribus futuris, atque incertis. *vet. 43. n. 16.*
Læsionis, & fraudis periculum ubi cessat, cessant statuta solemnitates in Mulierum contractibus requirentia. *vet. 52. n. 244.*

LAUDIMIUM.

Laudemium ex donationibus præstanda esse, jubent Statuta Comitatus Venetiani. *vet. 11. n. 12.*
 Exceptis donationibus erga Coniunctos, usque ad quartum gradum. *ibid. n. 13.*
 Idque de Emphyteutibus hereditariis etiam disponent. *ibid. n. 14.*
Laudemium petendi jus ex donatione competit, noo obstante onere res donatas alteri restituendi. *vet. 11. n. 45.*
Laudemii solutio, ex liberali etiam donatione, fieri debet. *vet. 11. n. 8.*
 Præsertim, si tum ex consuetudine, tum ex regulamentis id juris sit. *ibid. n. 9.*
Laudemii solutio causam habet à translatione domini. *vet. 11. n. 20, & 37.*
 Et Domino directo penditur in signum subjectionis. *vet. 11. n. 22.*
Laudemium ex rei emphyteuticæ donatione, aut alienatione debetur, modo per eam translatum sit dominium, & licet ea sit resolubilis. *vet. 11. n. 31.*
 Procedit, si resolutio contingat ex facto Hominis, licet necessario, sive ex voluntate Contrahentium, sive Juris potestate. *vet. 11. n. 32.*
Laudemium quis præstare non tenetur ex temporaria donatione. *vet. 11. n. 3.*
Laudemii, dum semel dominium translatum est, perpetuo debentur. *vet. 11. n. 36.*
Laudemii semel debita ex donatione, ea resolutâ, non desinunt deberi. *vet. 11. n. 35.*
Laudemium ex donatione debitum, câ etiam revocatâ, solvebunt. *vet. 11. n. 40.*
Laudemium, resolutâ donatione, ex qua pendendum fuit, deberi non desinit. *vet. 11. n. 38.*

Lau-

Laudemium solvi debet ex locatione, ad decennium. *vet. 11. n. 43.*

Laudemium Domino directo ex alienatione rei emphyteuticæ semper debetur, nisi ab eo fuerit remissum. *vet. 11. n. 34.*

Laudemium solvere non tenentur, qui principaliter in Investitura contemplati sunt. *vet. 11. n. 28.* Secus, si latissimo tantum modo in ea sunt comprehensi per concessionem factam heredibus, & successoribus quibuscumque. *vet. 11. n. 39.*

Laudemium ex venditione facta ad vitam Venditoris debetur, si in ultra modicum tempus vixerit. *vet. 11. n. 43.*

Laudemium præstandum est ex venditione facta cum pacto retrovendi. *vet. 11. n. 41.*

Laudemium ab Herede extraneo, in Investitura comprehenso, non debetur. *vet. 11. n. 1.*

Laudemium debetur, si, resoluta alienatione rei fideicommissaria, restitutum fiat. *vet. 11. n. 39.*

Laudemium præstari debet pro qualibet alienatione, siue concessione utilis domini rei emphyteuticæ. *vet. 11. n. 4.*

Siue fiat per contractus inter vivos, siue in ultima voluntate. *vet. 11. n. 3. 17. & 19.*

Siue titulo oneroso, siue lucrativo. *ibid. n. 6.* Procedit, si novus Adquisitor possessionem accepit. *ibid. n. 7.*

Laudemium debetur ex dispositione quacumque facta de emphyteusi ex pacto, & providentia. *vet. 11. n. 15.*

Laudemium petendi jus aufert tricenaria præscriptio. *vet. 11. n. 3.*

Laudemium præscriptio à Debitore, ob ejus malam fidem, nequit allegari. *vet. 11. n. 61.*

Laudemium præscriptio non incipit, nisi ex quo Dominus directus notitiam habuit alienationis. *vet. 11. n. 54.*

LAUDUM.

Lauda à Partibus adprobata, atque emologata, naturam assumunt veræ, & formalis transactionis. *vet. 51. n. 1.*

Laudis causa finalis, cum universalis detegitur, ea fuisse dicenda est, de qua sola universalitas verificari potest. *vet. 51. n. 58.*

De Laudis causa finali quando constat, verba debent cum ea compatibiliter intelligi, licet essent impropria. *vet. 51. n. 73.*

Laudis causa finalis, nec non Partium, atque Arbitri voluntas optime ex antecedentibus, & subsequenter declaratur. *vet. 51. n. 63.*

Laudis causa finalis, dum congrue dici potest societas universalis fuisse, de qua constat, alie causæ meræ possibiles nullo numero habendæ sunt. *vet. 51. n. 62.*

Laudum quod non ex causa dirimendæ controversiæ super subsistentia societatis, sed unice ex causa divisionis faciendæ celebratum fuerit, quomodo ex ipsamet Arbitri electione à Partibus facta valeat dignoscitur. *vet. 51. n. 46. 47. 48. 49. & 50.*

Laudum quod non aliter, quam super divisione Bonorum socialium, etiam ex mente Arbitri, emanare poterit, ipsamet procedendi modus ante illius prolationem observatus valet indicare. *vet. 51. n. 57.*

Et quomodo *per ibidem.*

Elici id etiam potest ex ipsius *Laudi* substantia. *vet. 51. n. 60.*

Laudum de jure validum præsumitur. *vet. 51. n. 56.*

Laudum nullum est, si latum ex alia causâ, & super re in Compromisso non contenta. *vet. 51. n. 55.*

Laudum editum ex falsâ causâ, nullum est, licet sit emologatum. *vet. 51. n. 11.*

Laudum, si in eo plurium Bonorum assignatio, sine causâ, demandaretur, esset injustum. *vet. 51. n. 75.*

Laudum non debet injustum reddi ob defectum causæ. *vet. 51. n. 74.*

Laudum editum cum hac expressione = *aggiustamento di Stralcio* = naturam rigorosi Judicii non præferret, sed concordie, seu æquitativi arbitramenti. *vet. 51. n. 92.*

Atque ex pluribus in eo consideratis causis licet alterutra deficiat, idem tamen *laudum*, non dicitur corruere. *vet. 51. n. 93.*, & ratio. *ibid.* Intellige, ut *n. 94. & 96.*

LEGATARIUS.

Legatarius quota Bonorum quodammodo heres valet censeri. *vet. 1. n. 111.*

LEGATUM.

Legatum dicitur donatio. *vet. 1. n. 11.*, & 116.

Legatum non est simpliciter donatio, sed donatio quædam à Defuncto relicta, & ab herede præstanda. *vet. 1. n. 117.*

A *Legato* ad donationem inter vivos non valet illatio. *vet. 1. n. 121.*

Legatum defuncti nequit, nisi *ex* alieno detracto. *vet. 1. n. 112.*

Legatum rei alienæ sustinetur. *vet. 44. n. 34.*

Legatum ex præsumpta affectione benignam requirit interpretationem. *vet. 17. n. 30.*, & 27.

Legatum, in dubio, interpretandum est non heredis, sed Legatarii favore. *vet. 13. n. 19.*, & 39.

Legatum partis hereditatis cum oneribus intelligitur. *vet. 1. n. 105.*

Legatum quota Bonorum, iussu donationis ex Testamento, quamdam præferret speciem succellionis. *vet. 1. n. 110.*

Legatum quota Bonorum, detracto *ex* alieno, præstat. *vet. 1. n. 9.*

Ex *Legato partis Bonorum* illa duo speciatim debita sunt detrahenda, nempe dotis, & pretii manumissorum. *vet. 1. n. 107.*

Regulariter verò contrarium procedit. *vet. 1. n. 108.*

Legatum determinatur ex causâ illi adnexa. *vet. 17. n. 40.*

Legatum usufructus relictum cum onere, eo cessante, cessat. *vet. 17. n. 37.*

Quasi cessante causâ, propter quam factum est. *ibid. n. 38.*

Legatum usufructus resolvitur, mortuis filiis, cum quibus Legatarius habitare jussus fuerat. *vet. 17. n. 33.*, & 84.

Legatum cessat, deficiente conditione mixta ob illius mortem, cum quo erat adimplenda. *vet. 17. n. 34.*

In *Legato* conditio habitandi cum filiis ad eorum

vite tempus restringitur, illique mortuis, remouetur.

Et remanet dispositio pura. *ibid.* n. 16. 17. & 36.

Legatum usufructus relictum causâ cohabitationis cum Filiis, pro rata filiorum mortuorum deficit. *vor.* 17. n. 39.

In legato usufructus regula non procedit, quod, cessante ejus conditione mixtâ, & casuali, causâ Legati non deficit. *vor.* 17. n. 32.

Legatum ad Uxoris vitam relictum, perpetuum censetur. *vor.* 17. n. 21.

Legatum Uxori, donec viveret, à Marito relictum sub onere cum Filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non cessat, licet filii obierint. *vor.* 17. n. 1.

Legatum Uxori, ad ejus vitam, relictum sub conditione cum Filiis cohabitandi, debetur etiam post mortem Filiorum, nisi de contraria Testatoris voluntate constet. *vor.* 17. n. 24.

Legatum Uxori, ad ejus vitam, factum, licet sub onere habitandi cum Filiis, non tamen, donec cum iis habitaverit, censetur potius factum affectu maritali, quam intuitu habitationis cum Filiis. *vor.* 17. n. 18.

In legato Uxori relicto clausula cohabitandi cum Filiis non conditionaliter, sed ad communem declarandam consuetudinem adposita censetur. *vor.* 17. n. 25.

In legato dilectæ Uxori relicto, non procedit, quod, cessante ejus causâ, Legatum cesset. *vor.* 17. n. 35. 36. & 47.

Legatum Uxori factum, non debet presumi restrictum ad conditionem illius cohabitacionis cum Filiis, & onus tutelæ, si Testator per integrum annum vixit post mortem uxoris filie sue. *vor.* 17. n. 81.

Nec tamen cessationis ejusdem Legati declarationem emittit ullam. *vor.* 17. n. 82. & 83.

In legato usufructus Uxori relicto, unus cohabitacionis cum Filiis censetur accessorie, & non conditionaliter adjectum, si conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato appositâ præcedat ipsum onus, non verò subsequatur. *vor.* 17. n. 52.

Legatum ejusmodi cœoletur Uxoris favorem respicere, si de benevolentia Viri erga illam constiterit. *vor.* 17. n. 53.

Et ex quibus Viri benevolentia inferri valeat. *ibid.* n. 54. 55. & 88.

Legatum Uxori, quoad viveret, relictum, non debet curæ Filiorum, & cohabitacioni cum illis alligatum censeri, cum ea duo, vivente adhuc Uxore, possent deficere. *vor.* 17. n. 69.

Legatum usufructus relictum Uxori sub onere cohabitandi cum Filiis, ab altero alimentorum, idem onus continente diversum, plurimi Doctores adfirmant. *vor.* 17. n. 41.

In legato liquidum alimentorum, ut ajunt, urget ratio specialis privilegii pro ipsius duratione, ejus etiam causâ cessante, secus in legato usufructus. *vor.* 17. n. 42.

Cumque conditio morandi cum Filiis sit casualis, non potestativa, ejus inadimplementum nequit excusari, quod ex facto Uxoris non provenit. *vor.* 17. n. 44.

De Controll.

Conciliantur contrariæ Doctorem sententiæ. *ibid.* n. 45. ad 69.

Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum Filiis si eorum favorem principaliter respiciat, ipsis deficientibus, expirat; secus, si favorem Uxoris. *vor.* 17. n. 45. & 46.

Legatum Uxori factum sub conditione morandi cum Filiis in pupillari etate constitutus, censetur hoc favorem principaliter respicere. *vor.* 17. n. 78. Præsertim cum integritas, atque habilitas Matris, ad eorum imbecillitati consulendam, tuit speclata. *ibid.* n. 79.

Legatum Uxori ad ejus vitam, relictum sub conditione cum Filiis cohabitandi censetur ad ejus utilitatem, non heredis factum. *vor.* 17. n. 22. Præsertim, si ejusmodi conditio non est principaliter adposita, sed consequenter ad conditionem viduitatis adjectam Legati fruitioni, ejusque durationi. *vor.* 17. n. 23.

Legatum amplissimum Uxori relictum nedum correlative oneri habitationis cum Filiis, verum exuperans idem onus, Uxoris favorem, non verò Filiorum respicere censetur. *vor.* 17. n. 61. 62. 63. & 64.

Præsertim, si plures Filiis Tutores dati sunt à Testatore. *vor.* 17. n. 65.

Et *conversim*, si is minuire voluit Uxori laborem per dationem plurium Tutorum, integro tamen manente Legato. *vor.* 17. n. 66. & 67.

Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum Filiis, an istorum, vel illius potius favorem respiciat, ex mente Testatoris investigandum est. *vor.* 17. n. 50.

Legati causam finalem fuisse Legatarie favorem indicant verba: *per rationem de legato, ed in ogni altro miglior modo lafio il pieno, e libero usufrutto, in modo che non deoa restringersi alli soli alimenti*. *vor.* 17. n. 56. & ratio ad n. 17. ad 61. & n. 80.

Legatum usufructus Uxori relictum, favore Filiorum, resolvitur in pura alimenta. *vor.* 17. n. 17. Si verò eidem favori Testator derogaverit, censendus est favorem Uxoris in primis respicere. *vor.* 17. n. 58.

Legatum si tam Legataris, quam heredis, cum quo iusta est cohabitatio, favorem respicit, post etiam istius mortem perdurat. *vor.* 17. n. 38. Declara, ut n. 47. 48. & 49.

Legatum duplicem habens finalem causam, unâ tantum cessante, non deficit. *vor.* 17. n. 75.

Legatum debetur, si per Legatarium non steterit, quominus voluntati Testatoris parceret. *vor.* 17. n. 74.

Secus, si suâ sponte non obtemperet. *vor.* 17. n. 73.

Ex legato Patris dos constituta filie, dicitur ex istius Bonis constituta. *vor.* 43. n. 72.

Legatum dotis à Patre relictum Erat de proprio solvens, censetur id facere de substantia Patris, si ipsius heres sit. *vor.* 43. n. 74.

Legatum Tutor amittit, tutelam recuando. *vor.* 17. n. 70.

Legatum ex causâ tutelæ relictum, non cessat, nisi ex culpâ tutelæ recusatone. *vor.* 17. n. 68.

Legatum generis licet plures contineat sub speciebus, tamen, si quæpiam ex eis speciatim con-

N n n me-

meratæ sunt, ex tantum Legatario debentur. *vol. 13. n. 14.*

Legatum alimentorum, et ceteri generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitatem, specifice in eo taxativè designatas. *vol. 13. n. 15.*

Legatum esse restrictum ad certas species cum ex mente Testatoris constat, heres non tenetur ad minusculis id probare. *vol. 13. n. 20.*

Sed heredi contrarium allèrenti, probationis onus incumbit. *vol. 13. n. 21.*

LEGITIMA.

Legitima debitum appellatur. *vol. 1. n. 36. & 38.*

Legitima a vivente adhuc Patre, non debetur. *vol. 32. n. 61.*

Legitima respectu filii dicitur incerta. *vol. 31. n. 31.*

Legitima gravamen ullum nequit recipere. *vol. 42. n. 7.*

Pro *legitima* Filius reclamare nequit contra Patrem substantiam suam prodigientem. *vol. 31. n. 32.*

Legitima ex Bonis Filii prædeceuntri debita Patri, non comprehenditur in donatione Patri facta à Filio. *vol. 12. n. 61.*

Legitimam, aut dotem liberis divitibus tradere tenetur Pater, non item alimenta. *vol. 50. n. 39.*

Legitima Filio, dotemque Filix aliunde habentibus sicut tradere tenetur Pater, ita etiam alimenta. *vol. 50. n. 37.*

Filiis enim loco legitimæ debentur alimenta, Filiabus loco dotis. *ibid. n. 38.*

Argumentatio isthæc nequit subsistere, & ratio absurda est. *vol. 50. n. 40.*

Legitimam, aut dotem liberis divitibus non deberi, absurdum est. *vol. 50. n. 40.*

In *legitimam* compensandam esse dotem, quatenus Filix prædecederet, intellexisse censetur Pater declarans, dotem loco legitimæ imputandam esse. *vol. 30. n. 42.*

Præsertim, si talis imputatio non ipsi Filix duntaxat, sed etiam Nepotibus fuerit iuncta. *ibid. n. 44. & 45.*

Legitima locum sortita dos censetur ex præcepto illam in legitimam imputandi, atque ex renunciatione facta omnibus iuribus pro legitimâ competentibus. *vol. 30. n. 43.*

Legitima solutio præventa non censetur ex sola Patris declaratione, quod in locum legitimæ dos esset imputanda. *vol. 30. n. 41.*

Legitima loco constituta dos si ad Patrem dotantem fuerit reversa, eam heredes Filix ab hereditate Patris possunt repetere. *vol. 30. n. 8.*

Ac etiam ipsius dotis fructus. *ibid. n. 9.*

Legitima loco ubi dos succedat, alimenta Filix debentur tamquam fructus legitimæ. *vol. 50. n. 31.*

Legitima loco succedit dos, cum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non Fratrum, sed Proximiorum. *vol. 47. n. 31.*

Legitima loco dos succedit ex Statuto Urbis *cap. 141. lib. 1. vol. 42. n. 5.*

LEGITIMATIO.

Legitimatio personarum in omni judicio necessaria est. *vol. 52. n. 2.*

Legitimatio personarum in iudiciis faciendâ est, etiam non oppoente Parte. *vol. 52. n. 8.*

Legitimatio personarum opposita dicitur per clausulam = *generalis contra* = vel æquivalentem. *vol. 52. n. 14.*

Legitimatio personarum opposita fuisse præsumitur, præsertim in diuturno iudicio. *vol. 52. n. 16.*

Legitimatio personarum inter alias plures exceptiones propositam in iudicio fuisse, verisimile est. *vol. 52. n. 17.*

Contra *legitimationem* personarum quolibet sufficit generalis protestatio. *vol. 52. n. 12.*

Legitimatio personarum non factâ, Processum nihilominus valere, si Pars nihil opposuerit, plures adfirmant. *vol. 52. n. 10.*

Legitimatio personarum non factâ, vix accidit, quod valeant iudicia. *vol. 52. n. 11.*

Legitimatio personarum exceptio opponi potest in qualibet iudicii parte. *vol. 52. n. 12.*

LEX.

Lex ejus loci se quis adstringit, ubi promittit solutionem. *vol. 48. n. 105.*

Procedit, licet specificationem earum non habeat notitiam. *ibid. n. 106.*

Lex semper loquitur. *vol. 48. n. 135.*

Lex ubi aperte loquitur, conjecturis in dubio opus non est. *vol. 48. n. 137.*

Lex generalis facta à Principe, differt ab ejus particulari contractu. *vol. 48. n. 139. & in quo 1. n. 141. ad 145.*

Lex ubi adest quoad contractus Principum, non est eorum voluntas perquirenda. *vol. 48. n. 38.*

Lex jubens, Defunctorum ultima vota non defraudari, iusta vel maxime est, & juri naturæ consentanea. *vol. 36. n. 68.*

Eam autem violare injustum. *ibid.*

Lex humana five civilis, five canonica, si non sit juri Divino, vel naturæ repugnans, non solum pro Foro externo obligat, sed ligat etiam in foro conscientie. *vol. 36. n. 63.*

Et sub laxali culpa. *ibid. n. 64.*

Hæcque opinio est de fide, vel fidei proxima. *ibid. n. 67.*

Lex municipalis Siciliæ in Mulierum contractibus præsentiam legitimi Mundualdi requirit. *vol. 52. n. 231.*

Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdi requirens, locum non habet in casu, quo ipso jure sequitur liberatio. *vol. 52. n. 164.*

Lex municipalis Siciliæ de Mundualdis loquens, intelligenda est de Propinquis, quorum non interset. *vol. 52. n. 232.*

Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdi requirens, actum liberationis post redditas rationes à Tutrice factum non comprehendit. *vol. 52. n. 167. & 239.*

Lex municipalis Siciliæ comprehendit etiam insulam Melitæ. *vol. 52. n. 163. & 230.*

Quæ *Lex* fuerit Ephesi quoad sumptus publicos, refertur. *vol. 28. n. 54.*

LIBER.

Liber privatus, si non appareat, à quo, & à quo tempore fuerit conscriptus, fidem non meretur. *vol. 29. n. 12.*

Maximè, si fallax evincatur, & ad opportunitatem confectus. *vol. 29. n. 13.*

Et ex quibus id valeat conjecturis argui? *vet. 29. n. 14.*

Liber æstimat probat, rem ad eum pertinere, cujus nomine reperitur descripta. *vet. 14. n. 16.*

Liber Magistralis relativus est ad alterum *«Giornale»* oncupatam. *vet. 13. n. 117.*

Et sine illo regulariter non probat. *vet. 18. n. 118.*

Liber Magistralis inter Socios plene probat, licet ab uno tantum ex his fuerit conscriptus. *vet. 18. n. 110. & 111.*

Intellige, si negotiationi præpositus ille fuerit, vel, scitotibus Confociis, admistrarit. *vet. 18. n. 112.*

Libro Magistrali Societatis fides à Sociis præstanda est ex *Stat. Fulginei lib. 1. rub. 18. vet. 18. n. 109.*

Liber Magistralis ioter Socios non probat quantitatem ab unoquoque contributam, si partitas contineat non distinctas, & carentes die, & anno. *vet. 18. n. 115.*

Præsertim, si non concordet cum altero *Libro*, ut dicitur *«Giornale»*. *vet. 18. n. 116. & 119.*

Liber Magistralis discordans ab altero, ut dicitur *«Giornale»* suspectum reddit legalitatem scribentis. *vet. 18. n. 120.*

Libri Administratorum quid continere debeant? *vet. 52. n. 216.*

Libri, & Scripturæ post solidatas rationes, & pacium eas cassandi, Tutrici dimissæ præsumuntur. *vet. 52. n. 172. & 239.*

Libros rationis quilibet Administrator conficere, & exhibere tenetur. *vet. 52. n. 214.*

Librorum, & Scripturarum post transactionem, & diuturnum tempus, custodiam ab heredibus neglectam fuisse, verisimile est. *vet. 52. n. 174.*

LIBERALITAS.

Liberalitas propria est magnanimitati Principum. *vet. 48. n. 74.*

Liberalitas Principis cum extensione debet accipi. *vet. 48. n. 90. & 92.*

Præsertim, quando ejus concessio non multum laedit Imperii dignitatem. *ibid. n. 91.*

Liberalitas est virtus Principum potissima. *vet. 48. n. 76.*

Liberalitas est dare non intuitu conditionis. *vet. 39. n. 33.*

Nec *liberalitas*, nec beneficium est quem debitis onerare. *vet. 1. n. 17.*

Liberalitas nil est oturæ hominis accomodatius. *vet. 48. n. 73.*

Liberalitas propria Mulieri minori oequit nocere. *vet. 43. n. 48.*

Liberalitas causa in donatione expressa, nil aliud, quam spontanei actus naturam indicat. *vet. 12. n. 41.*

Liberalitatis causa, in donatione, secum non fert independentiam à contemplatione agnationis. *vet. 12. n. 42.*

LIBERATIO.

Liberatio facilis datur, quam obligatio. *vet. 23. n. 61.*

Liberatio facta à Matre, ubi de errore constat, impuguari potest à filia Matris herede. *vet. 52. n. 143.*

De Contract.

Liberationis actus post redditas, & solidatas rationes, necessarius est. *vet. 52. n. 166. & 238.*

LINEA.

Linea durare dicitur in Jesuita, docec emisit quantum solemne votum. *vet. 35. n. 72.*

LIQUIDATIO.

Liquidatio difficilis est probationis. *vet. 29. n. 43.*

Liquidatio fructuum debet prudenti Judicis arbitrio remitti. *vet. 29. n. 44.*

In *liquidatione* fructuum solet fudex, ac debet leviores admittere probationes. *vet. 29. n. 45.*

LIS.

Litem non inducit sola juris petitio. *vet. 51. n. 111.*

Litis contestatio quamlibet prescriptionem impedit. *vet. 14. n. 31. & 53.*

Litis color quilibet non sufficit, ut valeat transactio. *vet. 6. n. 100.*

Litis dubietas, & timor inanis deregitur, quum erronea competeret finalis transactionis causa. *vet. 6. n. 98.*

Litibus non implicari maxime interest, lucrumque maximum reputatur ab illis recedere. *vet. 49. n. 117.*

A *litibus*, quantum liceat, convenit abesse, & forsan paulò etiam plus, quam liceat. *vet. 49. n. 118.*

Præsertim inter sanguine Coniunctos. *vet. 49. n. 119.*

LITERÆ.

Per *litteras* Cambii debet à Mandatario fieri transmissio pecuniarum, si tutor illa sit. *vet. 27. n. 31.*

Præsertim, si nec habitum, nec susceptum ab eo fuerit mandatum de pecuniis hoc, vel illo potius modo transmittendis. *ibid. n. 32.*

LOCATIO.

Locatio, & conductio est contractus bonæ fidei. *vet. 2. n. 4.*

*Locatio*nis contractus ad utilitatem institutus dicitur. *vet. 2. n. 84.*

Locatio, & conductio ad utriusque Contrahentis commodum est instituta. *vet. 2. n. 5.*

In *locatione* sola bonæ fidei, & æquatis ratio inspicienda est. *vet. 8. n. 35.*

In *locatione* inæqualitas jura tribuit minòs habenti. *vet. 2. n. 3. & 6.*

Locatio, & conductio æquiparantur emptioni, & venditioni. *vet. 2. n. 23.*

Non solum generaliter, sed etiam quoad lesionem. *vet. 2. n. 24. 25. & 26.*

In *locationibus*, sicut & in ceteris contractibus, obligatio, & dispositio quilibet debet ex æquitate, rebus sic stantibus, intelligi. *vet. 8. n. 4.*

Præsertim, si pactio intercesserit, rebus immutatis, à contracta resiliendi. *vet. 8. n. 5.*

Locatio perpetua ad quoscunque heredes, etiam extraneos est transitoria. *vet. 24. n. 47.*

Quamvis esset Ecclesiastica. *vet. 24. n. 48. & 7.*

Locatio perpetua potius, quam *emphyteusis* censenda est, in qua prius Filiis, eorumque heredibus, deindeque aliis quicumque heredes, & succellores vocati sunt. *vet. 24. n. 3.*

Locatione ad decennium facta, reale dominium. Non 2 in

in Conductorem dicitur transferri. *vol. 11. n. 44.*

Locatio nequit, usu rei alterato, atque adempto, amplius consistere. *vol. 8. n. 3.*

Locationis contractus est onerosus. *vol. 2. n. 48.*

Locationis rescissio ubi locum habet, potiori iure mercedis remissio peti potest. *vol. 8. n. 51.*

Locationis contractus ob lesionem enormissimam corrumpit. *vol. 2. n. 71. & 72.*

Locatio Tabernæ instructæ cum avviamento fit ad rationem quatuor procentuario. *vol. 2. n. 41.*

In *locationibus* vectigalium pro eorum rescissione in casu Belli, pacta magis, & placita Contrahentium, quam juris dispensatio attendenda sunt. *vol. 8. n. 6. 7. & 8.*

In *Locationibus* Vectigalium conventio omnis habita pro casu Belli, modo licitâ sit, & à Jure non prohibita, religiose est observanda. *vol. 8. n. 9.*

In *Locationibus* Vectigalium damnum ex causâ Belli obveniens non tam censetur illatum fructibus, quam perimere rei substantiam, quæ in negotiatione consistit. *vol. 8. n. 17.*

In *Locationibus* Vectigalium rescissio faciliè à supereminente Principibus indulgeri consuevit ex superveniente Belli calamitate. *vol. 8. n. 14.*
Etiam deficiente rescissionis pacto. *ibid. n. 15. 16. 17. & 18.*

In *Locationibus* rerum fiscalium ut rescissio damni locum habeat, illud non requiritur ultra dimidium. *vol. 8. n. 19.*

Sed sufficit in sexta parte. *vol. 8. n. 60.*

Locationis Vectigalium rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quocunque Belli casu intelligenda est. *vol. 8. n. 34.*

Locationis Vectigalium rescissio stipulata in casu Belli, suum debet deducere effectum non à die ejus declarationis, sed ex quo damnum Conductor pati coepit. *vol. 8. n. 45. & 48.*

Alias irrita, atque inutilis ejusmodi rescissio potest evadere, si ejus declarationis tempus esset expectandum. *vol. 8. n. 6.*

Locatoris Vectigalium rescissioni in casu Belli, causam præbet non ipsius rescissionis declaratio, sed damnum ex Bello passum. *vol. 8. n. 49.*

Locatoris factum probat, justam esse pensionis quantitatem, si, finitâ locatione, pactis de eadem quantitate pro intereul recompenfativo. *vol. 2. n. 44.*

LOCATOR.

Locatori licet quælibet pacta in locatione adicere, quæ non sint contra naturam contractus. *vol. 2. n. 47.*

LOCUS.

Loci contractus consuetudo est in iis omnibus observanda, quæ illius solemnitate, & perfectionem respiciunt. *vol. 41. n. 4.*

Loci contractus propriè non intelligitur, ubi pactio locata est. *vol. 48. n. 26.*

Sed ubi res tradi, vel solutio fieri debet. *vol. 48. n. 27. & 41.*

Procedit id, juxta nonnullos, unicè quoad Fori competentiam. *vol. 48. n. 28.*

Ab aliis verò indistinctè accipitur quoad omnia

respicientia contractus executionem. *vol. 48. n. 29.*

Loci contractus consuetudo attenditur, si quæ omnino expressè à Partibus cautâ sunt. *vol. 48. n. 25.*

Locus contractus æstimatur non ex initio rei genitæ, sed ab effectu. *vol. 41. n. 31.*

Loci, ubi promittit solutionem, sese quis legibus adstringit. *vol. 48. n. 105.*

Licet specificam earum non habeat notitiam. *ibid. n. 106.*

In *loco*, in quem ejus expeditio confertur, celebratus actus intelligitur. *vol. 48. n. 42.*

Loci rei sitæ, aut vicinorum Locorum consuetudo primùm attenditur, deindeque *Loci* contractus. *vol. 48. n. 44.*

Loci rei sitæ consuetudo prævalere debet in iis, quæ contractus jam perfectum subsecuntur. *vol. 48. n. 5.*

Loci potius contractus, quam rei sitæ mensura, si minor est, debet attendi. *vol. 48. n. 6.*

Locus initii contractus debet attendi, ubi res est de mensuratione agenda. *vol. 48. n. 1.*

Loci rei sitæ consuetudo in mensuratione stabilium quin debeat servari, dubitat nemo. *vol. 48. n. 40.*

Ubi res est de contractibus Privatorum. *vol. 48. n. 82.*

Locorum particularia statuta, & consuetudines scire Princeps non præsumitur. *vol. 48. n. 12. & 97.*

Locus, ubi situm est Beneficium, non ubi fuerit collatum, debet attendi quoad redditum æstimationem. *vol. 48. n. 107.*

Idem quoad monetæ qualitatem in Pensione à Summo Pontifice reservata, nisi monetæ Cameræ, vel Romanæ fuerit expressa. *vol. 48. n. 108. & 143.*

Tametsi Pontifex scientiam monetæ eo loco currentis non habuerit. *vol. 48. n. 109.*

LOCUPLETARI.

Locupletari cum alterius damno iniquum est. *vol. 52. n. 279.*

LUCRUM DOTALE.

Lucri dotalis ususfructus Patri debetur. *vol. 41. n. 9.*

In *lucris* dotalibus, Filiorum est prima succedendi causâ. *vol. 44. n. 24.*

Lucrum dotale ex Matrimonio, non ex Patre, quæritur. *vol. 44. n. 5.*

Lucrum dotale est adventitium. *vol. 44. n. 4.*

Et non ad Patrem, sed ad Filium pertinet. *ibid. & n. 6.*

Intellige quoad proprietatem tantum. *ibid. n. 8.*

Lucrum dotale profectitium dici solet. *vol. 44. n. 6.*

Lucrum dotis in præjudicium Creditorum potest remitti. *vol. 44. n. 1.*

Et præsertim in præjudicium Patris. *vol. 44. n. 3.*

LUDOVICUS BELLUS.

Ludovicus Bellus conf. 238. loquitur de rei emphiteuticæ dispositione factâ in ultima voluntate. *vol. 11. n. 16.*

Et in his terminis *Cord. de Luc. de emphyt. dist. 40. n. 15.*

M

MAGISTRATUS.

M *Aggratus* æquum est, nobiles sibi viros adrogare. *vet. 49. n. 1.*
Magistratus Extraordinarius Januæ. facultas est sanandi vitia renunciationum à Puellis emissarum. *vet. 15. n. 8.*
 Eiusmodi autem facultas iis impertita est per illa verba = *possit &c. providere, &c. confirmationem, prout videbitur, facere, n. ibid. n. 9.*

MAGNATES.

Inter *Magnates* facta localium traditio, donatio est, non ad usum commodatio. *vet. 31. n. 5.*
 Inter *Magnates* donata non censetur localia sponse tradita à Marito. *vet. 21. n. 30. & 35.*

MANDANTES.

Ad *Mandantes* pertinent casus fortuiti, non verò ad Mandatarium. *vet. 27. n. 15.*
 Si modò hic bonam fidem præstitit. *vet. 27. n. 16.*
Mandantis, non Mandatarii damno cedit, si is, qui ex ipsius Mandantis scientia, & adprobatione pecunias habuit ad investendum, decoxit, nullo facto investimento. *vet. 27. n. 22.*
 Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis facto fuerat adprobata. *vet. 27. n. 23. & 26.*

MANDATARIUS.

Mandatarium à quacunque obligatione liberare, sat est ratificatio gestorum à Mandatario desumpta ex sola Mandantis scientia, atque patientia. *vet. 27. n. 25.*
Mandatarium, qui bonâ fide alteri pecunias credit investendas, nullâ ex investimento non sequito obligatione obstringitur. *vet. 27. n. 17.*
 Et quomodo in bona fide valeat censeri? *ibid. & n. 18.*

Procedit id vel maximè, si rem non aliter gesserit, quàm cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione. *vet. 27. n. 19.*
 Scientia autem, atque adprobatio ejusmodi ex quibus desumatur? *vet. 27. n. 21.*

Mandatarium Debitores, cum quibus contraxit, idoneos præstare cogitur eo tempore, quo iis creditum est. *vet. 27. n. 12.*

Ac ejus esse debent conditionis, ut diligens Pater Familias iis suislet crediturus. *vet. 27. n. 13.*

Mandatarium liberatur, si Debitoris, cum quo contraxit, laterit decoctio. *vet. 27. n. 14.*

Mandatarium quod pecunias non in specie, sed per literas cambii transmissit, nil refert. *vet. 27. n. 30.*

Imò, si tutior erat per literas cambii, debuit per eas fieri transmissio. *vet. 27. n. 31.*

MANDATUM.

Mandati obligatione obstrictus non remanet, qui cootilio, vel commendatione efficit, ut pecunia ad quempiam transmittatur investienda. *vet. 27. n. 17, & ratio n. 28.*

Mandati obligatio directa non censetur ab eo contrahita, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmittit investendas. *vet. 27. n. 1.*

Sed censetur id ab eo fuisse actum in speciem officii, atque amicitia. *ibid. n. 2. 4. 6. & 7.*

Mandati obligationem ullam quomodo sibi adjecisse non censetur, qui pecunias ab Amico receperit, ut ad quempiam transmittat investendas? *vet. 27. n. 5. 6. & 7.*

Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quàm eas transmittere promiserit. *ibid. n. 6.*

Ac itidem, si de ea obligatione reportanda Mandans non fuerit sollicitus. *ibid. n. 7.*

Mandatum qui acceperit, ut ad quempiam pecunias transmittat investendas, obstringitur id verè, statutoque tempore perficere. *vet. 27. n. 8.*

At non etiam tenetur de investimento non sequito post pecunias transmissas. *vet. 27. n. 9.*

Nisi in *Mandato* id fuerit contentum. *ibid. n. 10.*
 Et quidem clarissimè. *ibid. n. 11.*

Mandato etiam carens, quilibet potest agere, ut Administratores Reipublice rationem reddant. *vet. 12. n. 23.*

In *Mandato* ad transigendum dato si quis, præter Bonorum communionem, alia jura non expressit, alia jura non censetur habuisse. *vet. 27. n. 27.*

Mandatum Procuræ ad transigendum si paucos dies post Laudi prolationem datum sit, etiam non factâ ejusdem Laudi mentionem, in ejus executionem cesset datum. *vet. 27. n. 25.*

Mandatum nisi detur coram quinque Testibus, non valet donatio causâ mortis per Procuratorem facta. *vet. 6. n. 76.*

MARTUS.

Martus plenum usufructum, extantibus Filiis, dilectæ Uxoris relinquens, censendus non est, iis deficientibus, adunere voluisse. *vet. 17. n. 59. & 61.*

MARTINIANA CONSUETUDO.

Ex *Martiniana consuetudine* de protectione ad Patrem, soluto Matrimonio, non revertitur, quando supersunt Liberi. *vet. 30. n. 12.*

Intellige, eam consuetudinem Attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per viri obitum. *ibid. n. 16.*

Declara id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedat, Viro supersite. *vet. 30. n. 18.*

MASCULINITAS.

Masculinitatis qualitas adjecta in particulari institutione, in universalis subaudienda est, si eadem in utraque Personæ fuerint nominatæ. *vet. 12. n. 7.*

Procedit etiam quoad diversas Personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatione. *ibid. n. 8.*

MATER.

Mater, non nisi in subsidium, alere tenetur Filios. *vet. 30. n. 46.*

Mater, juxta municipales locorum Italiae Leges, vel non potest omnino, Filiis extantibus, de suis Bonis disponere, vel ejus ad id potestas magnâ ex parte cohibetur. *vet. 41. n. 64.*

Mater rectè præfisse potest personæ, ac rebus Filie dementis. *vet. 52. n. 63.*

Mater frustra provoket de Curatore Filie existenti sub

- sub ejus oculis, & Fratris regimine. *vor. 52. n. 73.*
Mater non debet esse sollicita petendi Curatorem. Filie dementi. *vor. 52. n. 63.*
Mater non tenetur Administratores legitimè constitutos tamquam suspectos postulare. *vor. 52. n. 70.*
Mater tempore exequenda est, quoties, extante legítimo Curatore Filie, non curavit alium petere. *vor. 52. n. 64. & 67.*
Mater non tenetur Curatores legitimè constitutos tamquam suspectos postulare. *vor. 52. n. 70.*
Matri iusta suppetit ratio credendi, quod Filia Curatorem Fratrem habens, alio Curatore non indigeat. *vor. 52. n. 68.*
Matri, ut ab opere petendi Curatoris eximatur, sufficit, quod Proximiores administrant, etiam si male administrant. *vor. 52. n. 69.*
Matri omittenti ex culpa, & dolo petere Curatorem Filie, executio non admittitur. *vor. 52. n. 66.*
Muri propter lucuosam Filii mortem, in dubio, subveniendum est. *vor. 17. n. 66.*

MATERIA CONJECTURALIS.

- In *Materia* conjecturalis, ideoque dubia, dubius pariter semper est litis eventus. *vor. 33. n. 51.*

MATRIMONIUM.

- Matrimonii* contractus substantia, atque perficitur in mutuo Personarum nexu, corporumque traditione. *vor. 35. n. 46.*
Matrimonii substantia in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit. *vor. 35. n. 48.*
Matrimonio extra Patriam inito à Muliere, hæc Juri municipali, nec non consuetudini ejus Patriæ censetur renunciare. *vor. 35. n. 40.*
 Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præferat contextus dotalis Instrumenti. *vor. 45. n. 41. 42. 43. & 44.*
Matrimonium ex sui natura habet, ut ibi ex destinatione Mulieris contractum videatur, ubi Viri extat domicilium. *vor. 45. n. 36. & 38.*
Matrimonio soluto, debent Marito restitui jocalia ab eo, ejusque consanguineis sponse tradita. *vor. 21. n. 16.*
Matrimonium, etiam sine dote potest esse. *vor. 35. n. 20. & n. 46.*

MENS.

- Mens* est, quæ modum facit, non Oratio, non lingua. *vor. 17. n. 9.*

- Mens* dubia loquentis ex verborum proprietate interpretanda est. *vor. 48. n. 152.*

MENSURA.

- Mensura* consuetudine in loco initi contractus, debet attendi. *vor. 48. n. 19. & 25.*
 Et de ejusdem loci mensura Contraheutes intellexisse censentur. *vor. 48. n. 2. & 10.*
 Procedit etiam in contractibus feudalibus. *vor. 48. n. 3.*
Mensura potius loci contractus, quam rei sitæ, si minor, servanda est. *vor. 48. n. 5.*
Mensura consuetudine non in loco initi contractus, sed rei sitæ quod sit servanda, communior opinio est. *vor. 48. n. 21.*

- Præsertim in stabilibus. *d. vor. 48. n. 22. 33. 40. & 41.*

- Procedit eò magis, quando addit observantia. *ibid. n. 23.*

- Mensuram* faciendam esse juxta consuetudinem loci rei sitæ, censent nonnulli solum quoad stabilia. *vor. 48. n. 45. & 46., alii vero etiam quoad mobilia. ibid. n. 47. 48. & 49.*

- In *mensura* primum attenditur loci rei sitæ consuetudo, vel locorum vicinorum, deindeque loci contractus. *vor. 48. n. 44.*

- Mensura* in loco rei sitæ consuetudine, est observanda in concessione Principis. *vor. 48. n. 85.*

- Mensura* in loco rei sitæ consuetudine, ex sola ipsius loci certitudine, conventa reputatur in concessione Principis. *vor. 48. n. 104.*

- Mensura* debet juxta consuetudinem loci rei sitæ, etiam in Feudalibus, attendi. *vor. 48. n. 53.*

- Mensura* in loco rei sitæ consuetudine, est contra venditorem attendenda. *vor. 48. n. 83.*

- Mensura* Emptori utilior debet attendi. *vor. 48. n. 43.*

MERCATOR.

- Mercatorem* unica non facit mercatio. *vor. 18. n. 100.*

- Nisi in matricula sit descriptus. *ibid. n. 101.*

- Mercatores* non ita facile se committunt itineri militibus circumsperto, atque intercluso. *vor. 8. n. 28.*

- Mercatoris* judicio plurimum defertur in his, quæ spectant divisiones à Partibus faciendas. *vor. 52. n. 48.*

MERCES.

- Mercet* Vinitori debita pro ejus laboribus respicientibus non vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, potioritatis non gaudet privilegio. *vor. 41. n. 2. 3. & 27.*

- Textus in l. interdum ff. qui potior. in pign. habent, declaratur. *vor. 51. n. 3.*

- Mercet* debita pro rei conservatione potiorum super eadem re hypothecam habet adversus alios quolibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores. *vor. 41. n. 18.*

- Mercet* debita pro rei custodia, potioritate gaudet super re custodiata adversus alios Creditores, licet anteriores. *vor. 41. n. 6.*

- Idem de salario debito ob custodiam fructuum. *vor. 41. n. 7.*

- Quod procedit, etiam si super eadem re custodiata concurrat dos, Causa funeraria, vel etiam Fiscus. *vor. 41. n. 8.*

- Extenditur conclusio ista ad salarium debitum pro custodia sive animalium. *n. 9., arcis. n. 10., hereditatis jacentis. n. 11., sive cujuslibet alterius rei. n. 12., sicut etiam ad mutuum factum pro rebus custodiendis. n. 13., & ad salarium illi debitum, qui Bona custodivit nedum, sed etiam coluit. n. 14.*

- Pro *mercede* custodia quantum solvendum est, tantò minus in rebus custodiendis censetur esse. *vor. 41. n. 19.*

- Pro *mercede* Custodi solvenda qui pecuniam dedit, omnibus aliis Creditoribus præfertur super re custodiata. *vor. 41. n. 23.*

- Præsertim, si Custos solutionem recipiens, ei pro-

propria cesserit potioritatis jura. *ut. 41. n. 24.*
Mortis debita pro vinea cultura potioritate quidet
 co ira quocumque hypothecarios Creditores,
 etiam anteriores, super ejus pretio concurrentes.
ut. 41. n. 31.

Barthol. Mantic. & Pacius. auctoritas declaratur.
ibid. n. 32.

MINIMUM.

Minimum quod est, semper in contractibus est sequendum Promissoris favore. *ut. 43. n. 7. & ratio n. 59.*

Minimum quod est, semper, in dubio, servandum est. *ut. 43. n. 8. & 54.*

MINOR.

In *Minore* post majorem aetatem ignorantia non praesumitur, nec attenditur. *ut. 40. n. 55.*

Minoris donatio cum juramento non corrumpit ex doli praesumptione. *ut. 40. n. 24.*

Sed clarissime doli demonstrandus est. *ut. 40. n. 26.*

Minor per juramentum efficitur, & representatur major. *ut. 40. n. 23.*

Minori ipsius liberalitas nequit nocere. *ut. 40. n. 13.*

Minori ex causa doli, ac deceptionis conceditur restitutio in integrum, etiam si laesio sit infra diem. *ut. 23. n. 71.*

Non tamen, si sit minima. *ibid. n. 72.*

Minori non competit restitutio in integrum, si factus major, iura quadriennium non reclamaverit. *ut. 40. n. 53.*

Est communis opinio. *ibid. n. 54.*

Minori contractus absque solemnitatibus nullus est, atque irritus. *ut. 40. n. 11. & 14.*

Minores aequae facile ad contrahendum, atque ad jurandum inducuntur. *ut. 40. n. 3.*

In *Minorum* contractibus inter ceteras solemnitates insinuatio requiritur. *ut. 40. n. 5.*

MINORITÆ.

Minorita, & Cappuccini sunt incapaces Bonorum, etiam in communi. *ut. 4. n. 3.*

MIXTUM.

Mixtum assumit qualitatem illius simplicis, de quo magis participat. *ut. 17. n. 49.*

MODUS.

Modus est moderatio quaedam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui honoratur in tempus dispositionis jam perfecte. *ut. 10. n. 5.*

Modus, & conditio in eo differunt, quod haec, donec impleatur, acquisitionem suspendit, modus non item. *ut. 26. n. 13.*

MONACHUS.

Monachis aequiparantur Canonici Regulares, eodemque cum illis jure censendi sunt. *ut. 36. n. 99.*

Procedit maxime de Canonicis Regularibus S. Salvatoris Placentiae. *ibid. n. 100.*

Monachis quoad successionem ex ejus persona Monasterio debitam, nullam habet, nec potestatem, nec voluntatem. *ut. 36. n. 130.*

Vide *Regulares*.

MONASTERIUM.

Monasterium quæritur censetur quidquid Monacho acquiritur. *ut. 36. n. 52.*

Intellige de acquisitis, durante permanentia in Monasterio, secus de acquisitis post promotionem ad Ecclesiam secularem. *ut. 36. n. 53.*

Hec namque Monasterio non quaeruntur, sed Ecclesiae. *ut. 36. n. 54.*

Conclusio locum habet, praesertim in Canonico Regulari. *ibid.*, Declara tamen, *ut n. 56. 57. & 108.*

Monasterium acquirit Religiosus extra Monasterium degens de licentia superioris. *ut. 36. n. 104.*

Excipe, si sit specialiter exemptus ab illius obedientia. *ibid.*

Monasterio, ad acquirendum hereditatem ex Monachi persona sibi delatam, ab eoque non adita, competit etiam restitutio in integrum. *ut. 36. n. 129.*

Monasterium, licet quoad personam Monachi careat nomine heredis scripti, illud habet legis interpretatione. *ut. 36. n. 131.*

Monasterium ex se, & absque ullo facto Monachi, hereditates ad ipsum delatas potest adire. *ut. 36. n. 127.*

Procedit, etiam post obitum Monachi, quum is vel non adierit, vel adire detreclaverit. *ut. 36. n. 128.*

MONETA.

De *Moneta* illius loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit, debet intelligi Congrua Episcopopo, vel Parocho reservata. *ut. 48. n. 111. & 112.*

Moneta ejus loci, ubi Pensio solvenda est, debet attendi, nisi moneta Camerae, vel Romana fuerit expressa. *ut. 48. n. 108.*

MONIALIS.

Monialis per professionem civiliter, & sine herede mori dicitur. *ut. 33. n. 35.*

Monialis non subijcitur statuto Laicali Foeminarum exclusivo. *ut. 47. n. 12.*

Eidemque una cum masculis est successio deferenda. *ibid. n. 13.*

MORA.

Ad *Mora* purgationem heres, qui non implevit onus à Testatore injunctum, non admittitur. *ut. 26. n. 87.*

Praesertim, si onus ejusmodi per viam conditionis potestative injunctum sit. *ibid. n. 111.*

MORS.

Morti proximum nil magis solatur, quam, si suprema ejus mandata observari speret. *ut. 26. n. 72.*

Mortis mentio intelligi potest facta pro differenda sola executione donationis inter vivos. *ut. 26. n. 16. & 18.*

Quod intellige, si ex circumstantiis appareat, actum non esse de donatione causa mortis. *ut. 26. n. 17.*

MORTUUS.

Mortuorum ultima vota non defraudari, justum vel maxime est, & juri naturae consentaneum. *ut. 26. n. 68.*

Eam autem violare injustum. *ibid.*

Mortuorum mandata violare sacrilegium putavit Aristoteles. *ut. 26. n. 42.*

Gravissimeque improperavit Cicero. *ibid. n. 43.*

MIU-

MULIER.

- Mulier* facillimè decipi potest. *vol. 52. n. 240. & 286.*
- Mulier* ob iudicii imbecillitatem leges maximè favent. *vol. 52. n. 257.*
- Mulieris* Bona ut plurimum in dote consistunt. *vol. 47. n. 41.*
- Mulier* donans Titio, ut ea daret Marito, non propriè donat. *vol. 39. n. 30.*
- Mulier* à persona conjuncta legatum quid censetur dotis causâ, ac pro exonerando Patre, vel Avo ab onere dotandi. *vol. 47. n. 7.*
- Mulier* quidquid donatur pro dote à Persona, etiam conjuncta, non tamen ad dotandum obligata, merum dicitur *Mulieris* peculium adventitium. *vol. 47. n. 9.*
- Nec Patrem, aut Avum eximit ab onere dotandi. *vol. 47. n. 10. & 19.*
- Mulier*, ei amplo usufructu relicto à Viro, pauper non dicitur. *vol. 50. n. 12.*
- Nec dotis fructus illi debentur alimentorum loco. *vol. 50. n. 13.*
- Procedit, si *Mulier* agat contra heredes Viri, sive Patris. *vol. 50. n. 14.*
- Mulier*, inito extra Patriam Matrimonio, Juri municipali, nec non consuetudini ejus Patriæ censetur renunciare. *vol. 45. n. 40.*
- Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præficerat contextus dotalis Instrumenti. *ibid. n. 41. 42. 43. & 44.*
- Mulier* ob dorem congruam receptam, valet, ex consuetudine Arimini quibuscumque renunciare, etiam opulentis hereditatibus, lesionis exceptione non admissâ. *vol. 43. n. 15.*
- Mulier* quoad Virum, Filioque eisdem usâ verbis in Instrumento dotali, non censetur virum melioris conditionis, quàm Filios esse voluisse. *vol. 45. n. 47.*
- Mulier*, soluto Matrimonio, Judicis tantum officio debentur alimenta. *vol. 50. n. 30.*
- Mulier* de dote ad Filios ex pacto perventura, in eorum præjudicium nequit dispendere. *vol. 45. n. 9.*
- Procedit, etiam quoad Extraneos, cum pro eis pactum sit. *ibid. n. 10.*
- Mulier* quoad Bona paraphernalia, favore Viri obligata, aut etiam vendita, nequit allegare, quod fuerit ultra medietatem laxa. *vol. 23. n. 41.*
- Mulier* se se obligans pro Viro, non debet indotata remanere. *vol. 23. n. 38.*
- Nec potest ladi ultra dotis medietatem. *vol. 23. n. 39.*
- Mulieris* obligatio laxiva ultra dotis medietatem, nulla est. *vol. 42. n. 10.*
- Procedit, licet ejus effectus collatus reperiatur post solutum Matrimonium. *ibid. n. 11.*
- Mulieris* obligatio pro Viro necessariis munita solemnitatibus, valida est, licet facta, non urgentibus Creditoribus, nec relaxatis mandatis, minique probatâ versione in extinctionem debitorum. *vol. 23. n. 50.*
- Mulieris* obligatio pro Viro an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerat in Testamento prohibita sub oultitatis poena. *vol. 23. n. 55.*

MULTIPLICUM.

Multipli adepti parte quem privari à postea natis, absurdum est. *vol. 46. n. 17.*

MUTUUM.

- Io *Mutuo*, & venditione, pigooris receptio permixta est. *vol. 34. n. 47.*
- A *Mutuo* ex omnium sententia Cambium distinguitur. *vol. 34. n. 23.*
- Mutuum* ubi potius, quàm cambium initum appareat, Cambium in substantia deficit. *vol. 34. n. 6.*

N

NATURA.

- Natura* est juxta propriè, & æqui mater. *vol. 26. n. 33.*
- A *natura*, quæ insunt, semper inesse præsumuntur, nisi mutata probentur. *vol. 24. n. 64.*
- Natura* à suo subjecto non separatur. *vol. 48. n. 35.*
- Natura* ipsa cum, qui nostram fidem imploraverit, decipi vetat. *vol. 26. n. 34.*
- Natura* ipsa edocet, ut Beneficientibus grati animi officia rependamus. *vol. 26. n. 39.*
- Ex *natura* est, heredem, qui commoda sentit, incommoda non recusare. *vol. 26. n. 36.*
- Nec ferendus est, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei adnexum respuit. *vol. 26. n. 37. & 68.*
- Natura* ipsa monet, irrita non fieri ultima morientium vota. *vol. 26. n. 35.*
- Natura* inditum, cuique desiderium est sui romiois, & sui quodammodo ipsius propagandi. *vol. 26. n. 10. 79. & 81.*

NATURALE.

- Naturalis* affectionis causâ prævalet causâ accidentalit tutelæ, aut cohabitationis cum Filiis. *vol. 17. n. 19.*
- Naturalis* obligatio dicitur æquitatis vinculum. *vol. 26. n. 46.*
- Naturalis* obligatio propriè ex ipsa servandæ fidei æquitate inducitur. *vol. 26. n. 47.*
- Naturalis* obligatio regulariter non parit in Foro externo actionem, & coactionem. *vol. 26. n. 44.*
- Io Foro tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tanti referat res sub obligatione cadens. *ibid. n. 45.*
- Naturaliter* quem obligari idem est, ac teneri in conscientia. *vol. 26. n. 48. & ratio n. 49.*

NEGLEGERE.

- Negligere* proprium munus censetur Primogenitus omittens Jurisperitos consulere pro tuendis Primogenituræ juribus. *vol. 6. n. 308.*
- NEGOCIORUM GESTOR.
- Negociorum* gestor de rebus ad tutelam pertinentibus bene instructus præsumitur. *vol. 52. n. 156.*
- Negociorum* gestor ei, cujus Bona administravit, rationem reddere tenetur. *vol. 52. n. 147.*
- NEPOS.
- Nepos* Avi origine nequit juvari. *vol. 49. n. 106.*
- Nepotes* dorem loco legitimæ constitutam consequuntur ex Bonis Avi non jure legitimæ, sed jure Matris hereditario. *vol. 30. n. 49.*

Nepotes ex filia debent ex Avi hereditate vel dotem maternam, vel successionem, aut saltem legitimam consequi. *vet. 30. n. 58. & 64.*

Nepotes ex foemina minor, quam filii dilecti praesumuntur. *vet. 30. n. 26.*

De illis enim regulariter Avus non curat. *ibid. n. 27.*

NICOLAUS V.

Nicolaus Pont. V. virtutibus clarus fuit, & liberalitate insignis. *vet. 48. n. 125.*

Virque in paucis munificus nuncupatus. *ibid. n. 126.*

Nicolaus V. quo loco natus, quoque literis, bonisque artibus instructus, & per quae ad Pontificatum fuerit evectus? *vet. 48. n. 114.*

Idem ex quibus censeri valeat mores, & consuetudines Bononiae notas habuisse? *vet. 48. n. 115. & 149.*

Et Bononienses benevolentiam fuisse persecutus? *ibid. n. 116.*

NOBILIS.

Nobiles, generosi, appellantur, & Nobilitas, generositas, dicitur. *vet. 49. n. 19.*

NOBILITAS.

Nobilitas est Majorum quidam splendor, & claritas. *vet. 49. n. 15.*

Nobilitas Sanguini, & Generi imprimitur, & ab ipsa quasi natura contrahitur. *vet. 49. n. 16.*

Nobilitas est Generis virtus, & nobilis est, qui ornameto Generis praenitet. *vet. 49. n. 17. & 18.*

Nobilitas communiter definitur, ut sit qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus descendens. *vet. 49. n. 20.*

Nobilitas facit, ut, quod sponte tribuitur, debere existimetur. *vet. 48. n. 78.*

Utque praestitum oil censetur, si non fuerint beneficia adauca. *ibid. n. 79.*

Nobilitas à iuribus ipsius, & privilegiis, quae eam sequuntur, secernenda est. *vet. 49. n. 60.*

Nobilitas nullo pacto, aut conventionem potest renunciari. *vet. 49. n. 61.*

Ejus tamen jura lege, pacto, & renunciatione tolli, & minui possunt. *vet. 49. n. 6. & 64., & ratio n. 63.*

Nobilitatis jura non à Patre principaliter, sed à Majoribus derivantur. *vet. 49. n. 3.*

De *nobilitatis* jure ubi agitur, Filius, licet sit Patris heres, contra ejus factum potest venire. *vet. 49. n. 27.*

In *nobilitatis* iuribus quis non potest pacto, vel transactione sibi praediacare, sed irrita illa sunt. *vet. 49. n. 28., & ratio n. 29.*

Nobilitas impartitis iuribus, & privilegiis potest quis facit renunciare per indignos actus, & vilioris artis exercitum. *vet. 49. n. 65.*

Eoque magis per pactum expressum. *ibid. n. 66.*

Nobilitas, quae inheret jura, & privilegia, ei non dicuntur attributa jure naturali, sed positivo, puta ex consuetudine, privilegio, vel statuto. *vet. 49. n. 63.*

Nobilitatis jura, & privilegia, licet, iis renunciando, amitti valeant, nobilitas tamen ipsa non amittitur. *vet. 49. n. 67.*

In *nobilitatis* causa sententia contra Patrem lata, De Controis.

non constituit rem judicatam contra Filium. *vet. 49. n. 25.*

Licet ut Patris heres. *ibid. n. 26.*

NOMEN.

Nomina demonstrent voluntatem dicentis. *vet. 37. n. 13.*

Nomina aliena assumptio tanti est, ut Plures, ne propriae nomen Familiae deferant, vel Majoratus reculare malint. *vet. 36. n. 126. & 137.*

NOTULA.

Notula jurata fructuum à Creditore perceptorum attendenda est. *vet. 39. n. 6.*

Declara, id procedere, ubi Creditor non Astorris, sed Rei vicem sustinet. *ibid. n. 7. & 8.*

Notula privata juramento desinituta nihil probat. *vet. 39. n. 10.*

Procedit, licet ex ea Creditor non agere velit, sed excipere. *vet. 39. n. 11.*

Notula jurata, ubi ex ea velit agi, nil omnino coadjuvatur informibus attestantibus. *vet. 39. n. 13.*

Notula jurata fructuum perceptorum Creditori pro residuo agenti non suffragatur, nisi aliis coadjuvetur probationibus. *vet. 39. n. 8. & 9.*

Notula private fidei non conciliant probationes sive erroneae sive etiam mendaces, licet simul junctae. *vet. 39. n. 28. & 29.*

Notula jurata, ac etiam adnotationes erroneae, & inter se discrepantes nihili faciendae sunt. *vet. 39. n. 15.*

NULLITAS.

Nullitas obligationis Mulieris lese ultra dotis medietatem opponi potest, etiam à Tertio. *vet. 42. n. 12.*

Praesertim excipiendo. *ibid. n. 12.*

Nullitas contractus Minoris ab eo, non verò ab ejus heredibus allegari potest. *vet. 40. n. 57.*

De *nullitate* contractus Minoris ab eo nunquam impugnati heres nequit dicere. *vet. 40. n. 58.*

NUMERUS.

Numerus singularis unam tantummodo rem connotat, efficitque, ut ad proxima dumtaxat relatio sit faciendae. *vet. 51. n. 12.*

O

OBEDIENTIA.

Obedientia erga Superiorem incompatibilis est in Regulari ad Episcopatum assumptio. *vet. 36. n. 77.*

Abobedientia Superioris Regularis exemptus remanet Regularis factus Episcopatus, etiam deposito Episcopatu. *vet. 36. n. 78.*

Neque huic prerogativa renunciare potest, ut potest concedi non sibi, sed dignitati. *vet. 36. n. 79.*

Obedientia erga Superiorem Regularem incommutabilis non est in Regulari ad Parochialem translato. *vet. 36. n. 80.*

Abobedientia Superioris non omnino liberatur Regularis ad Parochialem promotus, licet subiectus Episcopo ratione curae. *vet. 36. n. 81.*

Abobedientia Superioris specialiter exemptus Regularis, si de illius licentia extra Monasterium degat, Monasterio non acquirit. *vet. 36. n. 104.*

O O O

Ob-

Obedientiam eorum Superiari omnimodam præstare tenetur, ex *constit. fa. me. Benedicti XII.* Canonici Regulares qualicumque Beneficia obtinentes. *vol. 36. n. 94.*

Quod intelligendum tam si Regularia, quam si Secularia Beneficia obtineant. *ibid. n. 95.*

Obedientiam alii Superiari, non Prælato Regulari tenetur exhibere Regularis sive ad Episcopatum, sive ad Parochialem promotus. *vol. 36. n. 71.* Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo. *ibid.*

Intellige, exemptionem ab obedientia Prælati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parocho. *ibid. n. 72. 73. & 81.* Vide *Regulares*.

OBLIGATIO.

Obligatio naturalis regulariter non reputatur efficax ad producendam in Foro externo actionem, & coercionem. *vol. 26. n. 34.*

In Foro tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tanti reterat res sub obligatione cadens. *vol. 26. n. 45.*

Obligatio naturalis dicitur aequitatis vinculum. *vol. 26. n. 46.*

Obligatio naturalis præcipit ex ipsa servanda fidei aequitate inducitur. *vol. 26. n. 47.*

Obligari quem naturaliter idem est, ac teneri in conscientia. *ibid. n. 48.*, & ratio *n. 49.*

Obligatio nem medium in Foro externo, sed etiam in Foro conscientie inducit lex humana, vel civilis Juri Divino, vel naturæ non repugnans. *vol. 26. n. 63. & 64.*

Hæcque opinio est de Fide, vel Fidei proxima. *ibid. n. 67.*

Obligatio servandi contenta in Instrumento debet intelligi, siogula singulis congruè reterendo. *vol. 44. n. 38.*

Obligatio nequit contra mentem Contrahentis extendi ad evaluationis præstationem. *vol. 45. n. 34.*

Obligatio ratione muneris probabilem inducit licentiam. *vol. 6. n. 149.*

Obligatio redintegrandi sequitur obligationem inveniendi. *vol. 6. n. 155.*

Et culpam omittens investimentum. *ibid. n. 156.*

Obligatio redintegrandi statim oritur à die commissa negligentia. *vol. 6. n. 174.*

Obligatio generalis Defuncti nunquam continet heredis bona. *vol. 49. n. 47.*

Obligatio Mulieris pro Viro necessariis munita sollicitudinis, valida est, licet facta, non urgentibus Creditoribus, nec relaxatis mandatis, minime probata versione in extinctionem debitorum. *vol. 23. n. 50.*

Obligatio, ex qua Mulier indotata remaneat, non tollitur. *vol. 23. n. 38.*

Obligatio Mulieris, quæ laxa remaneat ultra dotis medietatem, nulla est. *vol. 23. n. 39.*, & *vol. 42. n. 10.*

Procedit, licet ejus effectus collatus reperitur post solum Matrimonium. *dicto vol. 42. n. 11.*

Obligatio Mulieris ultra dotis medietatem, etiam à tertio potest impugnari. *vol. 42. n. 12.*

Præsertim excipiendo. *dicto vol. 42. n. 13.*

Obligatio ultra medietatem dotis facta à Muliere,

invalida non est, si post ejusdem obitum fuerit collata. *vol. 42. n. 52.*

Secus, si post obitum Viri. *ibid. n. 53.*, & ratio differentie. *ibid.*

Obligatio bonorum dotalium Mulieris favore Viri non habentis, unde illam relevare, non substat. *vol. 23. n. 37.*

Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum paraphernalium. *vol. 23. n. 40.*

Obligatio Mulieris pro Viro, an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerat in testamento prohibita sub nullitatis poena. *vol. 23. n. 34.*

Obligatio tamen Viri pro Muliere in casu ejusmodi valida est. *vol. 23. n. 36.*

Obligatio inter Patrem, & Filium cum juramento, de jure Canonico servanda est. *vol. 23. n. 19. & 21.*

Obligatio, seu posterior alienatio Bonorum donatorum non sufficitur. *vol. 23. n. 11.*

Obligatio divella mandati non censetur ab eo contracta, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmittit investendas. *vol. 27. n. 1.*

Sei censetur id ab eo fuisse actum in speciem officii, atque amicitie. *vol. 27. n. 2. 4. 6. & 7.*

Obligatio deficiente, deficit & actio. *vol. 50. n. 25.*

Obligatio quotquot accedant pro securitate, Cambii, licite sunt. *vol. 34. n. 50.*

OBLIGATUS.

Obligatus vi Instrumenti ad præstationem fructuum dotalium, nequit ab ea se eximere sub obtentu alimentorum sibi debitorum. *vol. 25. n. 88.*

OBSERVANTIA.

Observantia totum tacit. *vol. 48. n. 189.*

Observantia dicitur interpretationem Regina, omnem removens difficultatem. *vol. 48. n. 158.*

Observantia declarat mentem Testatoris. *vol. 31. n. 46.*

Observantia qualitatem contractus declarat. *vol. 24. n. 16.*

Observantia declarat, Bona ejus esse naturæ, ut ad Extraneos valeant transire. *vol. 24. n. 17.*

Et sufficit pro hujusmodi effectu, aliquando ioc eos transivisse. *vol. 24. n. 18.*

Observantia censetur ipsa eadem dispositio, istique à principio iocelle. *vol. 48. n. 159.*

Observantia in Feudalibus primam tenet sedem. *vol. 48. n. 160.*

Observantia in Feudalibus est firmissima Investiturarum iosepres. *vol. 48. n. 163. & 219.*

Estque attendenda contra veriorum etiam intellectum. *ibid. n. 164. & 196.*

Atque ultra id, quod verba patiantur. *vol. 48. n. 165.*

Observantia in Feudalibus debetur, tamquam Matri reverentia. *vol. 48. n. 161.*

Eaque stante, non est ad argumeta recurrendum. *vol. 48. n. 162.*

Observantia in Feudis potest eorum naturam immutare, illaque immunita à servitio reddere. *vol. 48. n. 192. & 193.*, nec non alienabilia, & ad foeminas transitoria. *ibid. n. 194.*

Observantia interpretativa in Feudis declarat, quid in Investitura comprehensum sit. *vol. 48. n. 186.*

- n. 186. & 199. Omne itidem circa eam dubium admit. *ibid.* n. 187. & 195. & Feudi substantiam determinat. *ibid.* n. 191.
- Observantia* declaratoria voluntatis Disponentis ex heredis facto elicita, multum attendenda est. *vol.* 46. n. 19.
- Observantia* longeva iustitiam, & validitatem contractus facit presumere. *vol.* 23. n. 4.
- Nullumque contra eam remedium admittit. *ibid.* n. 5. & 8.
- Observantia* diuturna ad præscribendam novam redditionem rationis apta non est. *vol.* 52. n. 188.
- Juvat tamen ad excludendas nullitates, & fraudes. *vol.* 52. n. 189.
- Præsertim contra heredem Actoris. *ibid.* n. 190.
- Observantia* ut in præjudicium vocatorum reddat capaces extraneos Alienarios, opus non est illius adprobatione in Judicio. *vol.* 24. n. 85.
- Ad eamque probandum unicus actus sufficit. *ibid.* n. 86.
- Observantia* diuturna ab aliis adminiculis adjuvatur. *vol.* 52. n. 191.
- Observantia* ex actu ad ejus formam judicialiter gesto confirmata dicitur. *vol.* 48. n. 210.
- Observantia* eo magis comprobatur, si pluries lis fuit mota, numquam tamen prosecuta. *vol.* 24. n. 94.
- Observantia* subsecuta privilegium ampliat, etiam contra istius verba. *vol.* 48. n. 169.
- Observantia* interpretativa concedit non concessa, & vim novæ concessionis habet. *vol.* 48. n. 212. & 220.
- Observantia* ad ampliandum privilegium, decennialis etiam sufficit. *vol.* 48. n. 175. & 183.
- Procedit & in Feudis. *ibid.* n. 176. 184. & 197.
- Observantia* spectanda est in iis, quæ facti, non juris sunt. *vol.* 6. n. 84.
- Observantia* spatio 150. annorum post concessionem continuata, & lite postmodum mota non interrumpitur. *vol.* 48. n. 208.
- Observantia* proximior concessionis debet prævalere in concursu alterius observantiae postea subsecuta. *vol.* 48. n. 209.
- Observantia* plurius annis centenaria declarat, Bona esse perpetuè transmissibilia, etiam ad Extraneos. *vol.* 24. n. 80.
- Observantia* valet naturam ipsam, & qualitatem concessionis immutare. *vol.* 24. n. 81.
- Ac reddere alienabile id, quod ex se tale non est. *vol.* 24. n. 82.
- Maxime autem valet eam declarare, atque interpretari. *vol.* 24. n. 83.
- Licet agatur ad effectum reddendi capaces Extraneos medio alienationum in præjudicium vocatorum factarum. *ibid.* n. 84.
- Vide *Centenaria*.

OCULARIS INSPECTIO.

Ocularis inspectio magis probat, quam verba, & argumenta. *vol.* 6. n. 4.

OFFICIALIS.

- Officiales* non sunt Domini, sed Dispensatores pecunie publicæ. *vol.* 48. n. 49.
- Officiales*, in eroganda pecunia, nil, inconsulto Principe, possunt agere. *vol.* 38. n. 47. & 48.
- De Contractu.

- Officialis* publicis operibus præfeci de dolo, & lata culpa tenentur. *vol.* 38. n. 8.
- Ac etiam de levi, imò de levissima. *ibid.* n. 9. & 10.
- Maximè, cum non criminaliter, sed civiliter agitur. *ibid.* n. 11.
- Idemque procedit de culpa five ex commissione, five ex omissione. *ibid.* n. 12. 13. & 40.
- Officialibus* accepto ferenda est pecunia, quam ex xario in publicum opus præbuerunt. *vol.* 38. n. 51.
- Non procedit, si inconsulto pecuniam erogaverunt. *ibid.*
- Officialis* repetere nequit excessivos sumptus, licet iussu Principis factos, nisi hunc de ipsorum excessu præmonuerit. *vol.* 38. n. 50.
- Officialium* manus auctoritati, & utilitati publicum est. *vol.* 38. n. 13.
- Et Judicis tantum arbitrio relinquitur quæstio, an male res acta ipsius culpa vertenda sit. *vol.* 38. n. 14.

OFFICIUM.

- Officio* erga Amicos colere est honestissimum, non tamen periculosum debet esse. *vol.* 27. n. 3.
- Officio* Judicis aequitas locum habere debet, ubi de jure cessat civilis actio. *vol.* 25. n. 10. & 93.
- Officium* Judicis ab aequitate manat. *vol.* 50. n. 29.
- Esque luadente, illud competit, ubi deficiat actio. *ibid.*
- Officium* Judicis pro alimentis præteritis non competit, sed tantum pro præsentibus, & futuris. *vol.* 50. n. 14.
- Officium* Judicis pro alimentis præteritis non competit, nisi quum debitum pro se alendo quis contraxisset. *vol.* 50. n. 15.
- Officio* Judicis alimenta debentur, quoties non ex contractu, ultimâ voluntate, aut statuto præstanda sunt. *vol.* 50. n. 24.

ONUS.

- Onera* Matrimonii ex fructibus dotis sustinenda sunt. *vol.* 25. n. 6.
- Onera* hereditatis ab eo, qui illam adiit, consentitur acceptata. *vol.* 36. n. 21. & 24.
- Onera* realia consentitur in Donatarium translata. *vol.* 1. n. 89.
- Onera* hereditatis per additionem acceptata heres adimplere obstringitur. *vol.* 26. n. 25.
- Et quidem in Foro conscientie, ac sub lethali. *ibid.* n. 26. 28. & 62.
- Ab *oneribus*, quæ personam Debitoris respiciunt, debet heres rem donatam liberare. *vol.* 1. n. 90. & 91.
- Onus* supra iustitiam contractus reddit cum illicitum. *vol.* 2. n. 59.
- Onus* debitorum de jure in heredem transit. *vol.* 1. n. 127. & 134.
- Onus*, quod præcipuè respicit favorem Donantis, & sue voluntatis implementum, sêclitur in conditionem. *vol.* 28. n. 37.
- Onus* eo modo, quo à Testatore injunctum est, debet adimpleri. *vol.* 26. n. 91. & 93.
- Ejusdemque voluntas, licet dura, servanda est. *ibid.* n. 92.
- Onus*, quod injungitur ante quæsitum emolumentum,

tum, conditionem præfert. *vol. 37. n. 26.*
 Exipect, nisi plures validius ne præsumptiones
 contrariam Disponentis voluntatem offendant.
vol. 37. n. 26.

Omni assumendi eius cognomen, & insignia à Testatore heredi inunctum, censetur dispositionis in ipsum collatz finalis causa fuisse. *vol. 26. n. 11.*

Quomocumque autem ea concepta sit, instar conditionis est habenda. *vol. 26. n. 12.*

Omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris argumentum est conditzæ Primogenituræ. *v. 26. n. 135.*

Omni assumendi cognomen, & insignia ejus Familiz à Testatore secundo genitis inunctum, etiam de Primogenitis hereditatem suam aduentibus tacite intelligitur. *vol. 26. n. 134.*

Omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris voluntatem ab illo tuisse ostendit sui nominis conservationem, & quasi civilem sui ipsius propagationem. *vol. 26. n. 9.*

Omnia à Testatore inunctum, novà etiam superveniente qualitate, adimpleri debet, si qualitas ab eo requisita, jam aderat delatz successione tempore. *vol. 26. n. 146.*

Præstet, si illud perpetuò observari jussit. *d. v. 26. n. 147.*

Omni alicui inherens Primogenituræ, per alteram deinde superventam non dissolvitur. *vol. 26. n. 148.*

Immo, firmà illà remanente, secunda redditur incompatabilis. *d. v. 26. n. 149.*

Omni habitationis cum Filiis in Legato usufructus Uxor relicto censetur accessorius, & non conditionaliter adjectum, si conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato adposita ipsam onus præcedat, non verò subsequatur. *vol. 17. n. 52.*

Omni debitorum alteri à Donatore non inunctum, incumbit illi, qui de jure tali oneri subiecit. *vol. 1. n. 133.*

Omni investendi in contractu Mulieris adjectum Emptori non incumbit, cui inunctum id non sit. *vol. 23. n. 63.*

OPINIO.

Opinio aliquorum, vel unius tantum insignis Doctoris iustam transgredi præbet causam. *vol. 49. n. 115.*

OPUS.

Opera rustica suo quoque tempore debent fieri. *vol. 41. n. 16.*

Operibus publicis quæ impensa esse constiterit, accepto ferri oportet. *vol. 28. n. 1.*

Operibus publicis Curatores præficiuntur, ut Civés levarent, non ut mergantur impendiis nimis. *vol. 28. n. 26.*

Operi conficiendo si par non est pecunia ab Architecto designata, Officialis id Principi debet exponere. *vol. 28. n. 53.*

Operis in Civitate extruendi, vel reficiendi publicum munus est. *vol. 28. n. 4.*

Et Reipublice negotium esse debet operi conficiendo Curatores præficere. *ibid. n. 5.*

Illi autem de re male gesta Reipublicæ tenentur. *ibid. n. 6.*

Opus publicum ita publicæ utilitati, atque necessitati accommodandum est, ut non necessaria minime imperentur. *vol. 28. n. 17. & 18.*

Opus ulli n. novum, nisi Principis auctoritate, publico sumptu fieri non licet. *vol. 28. n. 15.*
 De ejus autem licentia si *opus* fiat, impendia jura ratione ordinanda sunt. *ibid. n. 16.*

Quænam ab iis, qui Reipublicæ præsumunt in sumptuos, vel novis *operibus*, observari debeant? *vol. 28. n. 19.*

ORATIO.

Oratio, aut lingua non est, sed mens, quæ modum facit. *vol. 17. n. 9.*

Oratio, plures continens clausulas, non una, sed multiplex est oratio. *vol. 16. n. 21.*

Orationes duæ cum sunt inter se connexæ, verba subsequencia, quæ uni accommodari nequeunt, ad alteram referenda sunt. *vol. 51. n. 42. & 43.*

ORDO.

Ordo in litera dispositionis, ordinem, & intelligentiam voluntatis Testatoris regulariter designat. *vol. 17. n. 51.*

Ordo Jesuitarum eandem proficitur mendicantem, quam Minoritæ, & Cappuccini. *vol. 35. n. 81.*

Et tam Professor, quam ejusdem Ordinis Dominus, & Collegia incapacia Bonorum omnino sunt. *vol. 35. n. 82.*

Vide *Jesuitæ*.

ORIGO.

Origine Avi nepos juvari nequit. *vol. 49. n. 106.*

Origine renunciare nemo potest. *vol. 49. n. 102.*

Intellige in præjudicium Civitatis, at non etiam, quod renunciare nequeat juri ipsi à Civitate impartitis. *v. 49. n. 104.*

Origine desertio non præsumitur. *vol. 49. n. 54.*

P

PACTUM.

Pacta onerosa sunt pretio æstimabilia. *vol. 2. n. 50.*

Pacta onerosa læsionem enormissimam possunt inducere. *vol. 2. n. 54.*

Pacta in Societatibus omnino sunt servanda. *v. 18. n. 123.*

Pacta tum committendo, tum omittendo violari dicuntur. *vol. 3. n. 66.*

Pacta Conductoris onerosa compensanda sunt cum minori quantitate mercedis, vel cum aliqua majori utilitate Conductoris. *vol. 2. n. 49. 53. 54. 56. & 59.*

Pacta utilitatem Conductoris minuenda læsionem augent. *vol. 2. n. 46.*

Pacta quælibet in locatione adicere permittum est, modo non sint contra naturam contractus. *v. 2. n. 47.*

Pactum restituendæ rei locatz, qualis erat tempore locationis, non improbat. *vol. 2. n. 51.*

Nec est contra substantiam contractus. *v. 2. n. 52.*

Pacta dotibus præjudicialia non sustinentur. *v. 42. n. 9.*

Pacta dotalia, in dubio, interpretari debent juxta statum.

- statutum, & consuetudinem Locū Viri. *vol. 45. n. 52.*
- Pacta* dotibus præjudicialia eatenus prohibentur, quatenus Mulier iteratō volens nubere, non debet indotata remanere. *vol. 42. n. 50.*
- At, si collata fuerit post ejus obitum, quia talis cessat ratio, sustinentur. *ibid. n. 51. & 53.*
- Pactum* dotalium verba intelligenda sunt in significatione illa, quam apud nos habent. *vol. 45. n. 55.*
- Pactum* reversivum à Patre apponi nequit doti loco legitimæ succedenti. *vol. 42. n. 6.*
- Pactum* reversivum doti loco legitimæ succedenti adpositum de consensu Patris, & Filii acceptatione, sustinetur. *vol. 42. n. 46.*
- Pactum* reversivum doti loco legitimæ succedenti à Patre adpositum, quid differat à donatione ipsius dotis, sed legitimæ facta à Filia favore Patris est. *vol. 42. n. 40. & 50.*
- Pactum*, quod Bona dotalia ad Filios pertinere debeant = *come Beni proprii materni*, superfluum non remaneret, si ea conferrentur ad Filios, non uti Filios, sed uti Matris heredes deferenda. *vol. 45. n. 53., & quomodo n. 54. & 55.*
- Pactum*, quod dos, Bonaque materna ad Filios pertinere debeant, superfluum, & inutile non debet esse. *vol. 45. n. 57.*
- Atque ita intelligendum est, ut ea pertineant ad Filios, uti Filios, non uti heredes Matris. *vol. 45. n. 58.*
- Procedit, etiam si ejusmodi interpretatione esset à proprio verborum sensu recedendum. *vol. 45. n. 59.*
- Pactum* inter socios de lucro, & damno æqualiter dividendo, licet inæqualis contributio fuerit, validum est. *vol. 18. n. 31. 33. 34. & 128.*
- Eoque posito, debent portiones æquales fieri æqualitate quantitatis. *ibid. n. 39. & 36.*
- Pactum* Societatis de utilibus æqualiter participandis iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis. *vol. 18. n. 126. & 146.*
- Secus, ubi initum est inter Socios non ignorantes earum partium inæqualitatem. *vol. 18. n. 127.*
- Ac longe post earundem partium collationem. *ibid. n. 129. 130. ad 133. & n. 157.*
- Pacta* de inæquali divisione utilium, ubi æqualiter, ac de æquali, ubi inæqualiter contributio facta est, æque inter Socios irrita sunt. *vol. 18. n. 169.*
- Pacta* inæqualia inter Socios irritantur, firmo etiam contractu remanente. *vol. 18. n. 172. & 174.*
- Pacta* inæqualia inter Socios tunc sustinentur, quando notabilis non addit differentia, vel alter majorem partem contulit industria, aut pecuniæ. *vol. 18. n. 166.*
- Pactum* de æquali utilium divisione inter Socios inæqualiter contribuentes non sustinetur ex præsumpta donatione. *vol. 18. n. 156.*
- Nisi hæc valeat elici ex actu societatem præcedente. *ibid. n. 157. & 162.*
- Pactum* de æquali utilium divisione inter Socios inæqualiter contribuentes non sustinetur ex præsumpta donatione elicitæ ex actu societatem præcedente. *vol. 18. n. 156. 157. & 162.*
- Pactum* æqualis utilium divisionis, quando eadem sint æqualiter in fine societatis repartienda, irritum non est inter Socios inæqualiter capitalia conferentes. *vol. 18. n. 147. & 148.*
- Secus, quando capitalium restitutio integrè sit facienda cuique conferenti. *vol. 18. n. 150. & 155.*
- Pactum* inter Socios de æquali divisione utilium intelligitur de æqualitate quantitatis, nisi aliter conventum sit. *vol. 18. n. 36.*
- Pactum* inter Socios initum de utilibus ex æquo dividendis debet intelligi de æqualitate proportionis, non quantitatis. *vol. 18. n. 18.*
- Quod scilicet propriæ uniuscujusque collationi pars debeat respondere. *ibid. n. 19. 20. 21. & 189.*
- Intellige, ut n. 32. & 36.
- Pactum* inter Socios de non percipienda à Socio administrante majori utilitate sustinetur, stante eorum scientia de administratione ejusmodi. *vol. 18. n. 32.*
- Pactum* inter Socios de non percipienda majori aliqua utilitate à Socio administrante edicti iniquum. *vol. 18. n. 23.*
- Cum præsertim periculo majori hic subest, amissionis nempe lucrorum, & operarum. *ibid. n. 24.*
- Pactum* de lucro, & damno æqualiter partiendo non præjudicat Socio administranti quoad salarium illi debitum. *vol. 18. n. 49.*
- Pactum* sociale quoad unum capitale, ut possit ad alterum non expressum referri, debent in isto illius conditiones præsupponi. *vol. 18. n. 143. & 175.*
- Pactum* sociale respiciens unum capitale non censetur alterum respicere in eodem pacto non expressum. *vol. 18. n. 139.*
- Pacti* iniquitatem tollit Socii voluntas. *vol. 18. n. 41. & 131.*
- Pacti* ut non stetur, color causæ numquam desicit. *vol. 3. n. 61.*
- Ipseque *pacti* in causâ esse possunt novæ controversias excitandi. *vol. 3. n. 62.*
- Pactis* speciali deficiente circa accessorium, regulandum id non est iuxta principale, nisi eadem cum eo ratio concurrat. *vol. 18. n. 140. 141. 142. & 143.*
- A *pacto* ad Statutum, & vice versâ valet argumentum. *vol. 45. n. 53.*
- Pactum* dicitur esse latum quoddam Statutum. *vol. 45. n. 23.*
- Pactum*, & stipulatio non trahitur ad personam non expressam. *vol. 44. n. 37.*
- Pactum* ubi speciale non addit, regulandum quid intelligitur juxta conventionem principaliter factam. *vol. 18. n. 124. & 140.* Intellige, ut n. 141.
- Pactum* cassationis scripturarum, utpote fraudulenterum, non valet. *vol. 52. n. 284.*
- Et in Pupilli supplantationem adjectum præsumitur. *vol. 52. n. 285.*
- Pactum* non retractandæ rationis sub erroris prætextu, eodem erroris vitio laborat. *vol. 52. n. 282.*
- Nec officit, etiam si fuerit geminatum. *vol. 52. n. 283.*
- Pactum* obcurum debet contra Venditorem, vel Locatorem interpretari. *vol. 48. n. 63. & 124.*

Patrum ubi dubium est, sententia debet ferri absolutoria. *vol. 48. n. 214.*

In *patrum* confectio intelligitur deducta, cum eadem supponitur. *vol. 18. n. 57. & 89.*

PATER.

Pater tenetur dotem Filix iuxta patrimonii vires constituere. *vol. 43. n. 63.*

Pater tenetur dotare Filium, licet divitem, vel aliunde proviam. *vol. 47. n. 11.*

Pater Filiam dotare tenetur, iudicis tamen officio, non jure actionis. *vol. 50. n. 33.*

Hæcque verior, ac receptor opinio est. *ibid. n. 34.*

Pater legitimam, aut dotem liberis divitibus tradere tenetur, non item alimenta. *vol. 50. n. 39.*

Pater sicuti tenetur legitimam Filio, dotemque Filix tradere, licet aliunde habeant, ita etiam alimenta. *vol. 50. n. 37.*

Filiis enim loco legitime debentur alimenta, Filiabus loco dotis. *vol. 50. n. 38.*

Argumentatio istiusmodi nequit subsistere. *ibid. & ratio n. 39. 40. & 41.*

Pater constitutus dotem Filix, censetur id egisse animo potius paternum adimpleodi officium, quam donandi. *vol. 50. n. 22.*

Pater usufructum acquirit ex Bonis adventitiis Filii. *vol. 31. n. 1.*

Pater usufructum non habens in Bonis adventitiis Filii, habet in illis commoditatem quamdam. *vol. 44. n. 19.*

Non tamen prohibita est Filio illorum alienatio. *ibid. n. 20.*

Pater, prohibito ei tacite usufructu, commoditatem fructuum nequit percipere. *v. 31. n. 47.*

Limita, si prohibito usufructus proveniat à Legge. *vol. 31. n. 48.*

Conjectura plures præferendæ sunt aliis paucioribus, & dubiis. *vol. 31. n. 49.*

Pater censetur exclusus ab usufructu ex Legato ei relicto tabulæ pictæ. *vol. 31. n. 43.*

Item ex Legatis relictiis à Testatore ceteris Filiis suis. *ibid. n. 44.*

Pater quoad lucrum dntale nullum habet interesse. *vol. 44. n. 3.*

Pater interesse in lucro dotali ex causa sibi debiti usufructus quando cesset? *vol. 44. n. 10. 11. ad 22.*

Pater pro se stipulanti lucrum dotali, statim jus ad illud quæritur. *vol. 44. n. 30.*

Procedit, licet ad ipsum non pertineat. *ibid.*

Pater nequit id Filiis adimere, quod ab ipso non habent. *vol. 49. n. 23.*

Pater in Feudo antiquo Filiis præjudicare nequit per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vol. 49. n. 5.*

Procedit id etiam in emphyteusi antiqua. *ibid. n. 6.*

Pater in fideicommissio ascendentali non potest in præjudicium Filiorum quidquam disponere. *vol. 49. n. 1.*

Procedit id etiam in antiquo jure patronatu Familix reservato. *ibid. n. 10.*

Pater, gravamen accipiendo, Filiis, & hereditibus suis præjudicare potest. *vol. 46. n. 22.*

Præsertim, si acceptatio sub poena erat iuncta. *ibid. n. 23.*

Pater in iis tantum rebus utiliter Filio stipulatur, quæ sibi quæri possunt. *vol. 44. n. 29.*

Pater consentiens, Filix à Viro promitti restitutionem dotis, quodlibet reverentius jus censetur remisisse. *vol. 30. n. 4.*

Licet clausula *si de jure* fuerit superaddita. *ibid. n. 5. & ratio n. 6.*

Pater actio competit ex conditionalis stipulatione Filii Familias, etiam si, pendente conditione, emancipetur. *vol. 39. n. 23.*

Pater Filix sine prole obeunti succedit. *vol. 42. n. 39.*

Ad *Paterem* dotantem, dissoluto per mortem Viri Matrimonio, revertitur dos protectitia. *vol. 30. n. 13.*

Procedit, licet Liberi superint. *ibid. n. 14. & 17.*

Et quid, si per mortem Filix dissolvatur? *ibid. n. 16. & 18.*

Pateris consilio de Sanguinis non puritate Filio non nocet. *vol. 49. n. 24.*

Pateris factum nequit Filiis nocere in iis, quæ non ab ipso principaliter, sed à Majoribus derivantur, vel à natura conferuntur, cuiusmodi sunt jura Sanguinis, & nobilitatis. *vol. 49. n. 3.*

Pater substantiam suam potest prodigere, absque eo quod Filius queat pro legitima reclamare. *vol. 21. n. 32.*

PATRIA.

Patria à Patre dicitur. *vol. 49. n. 53.*

Patria potestas per Statutum, & consuetudinem tolli potest. *vol. 44. n. 13.*

Patria potestas semel extincta non reviviscit amplius. *vol. 44. n. 14.*

Patria potestas ex consuetudine Gallix per Matrimonium tollitur. *vol. 44. n. 12.*

PAPA.

Papa est supremus rerum Ecclesiasticarum Dominus. *vol. 24. n. 45.*

Papa ex permilla vocatis in investitura Bonorum alienatione, præsumitur illorum transitum concessisse ad quoslibet heredes, etiam extraneos. *vol. 24. n. 46.*

Præsertim, si concessio sit potius locationis perpetuæ, quam *emphyteusi*. *vol. 24. n. 47.*

Itemque, si cunctis, in quos ea Bona quocumque titulo transierint, perpetua illorum concessio facta sit. *vol. 24. n. 50.*

Papa dispensatio jus tutelæ gerendæ Clerico non tribuit, sed jam delatum supponit. *vol. 52. n. 214.*

PARS PROEMIALIS.

Pars proemialis, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositivæ. *vol. 4. n. 76. 104. & 106.*

Præsertim, quando pars proemialis fiat ad inferius ordinanda. *ibid. n. 77.*

PATRONUS.

Inter *Patronos* ubi fiat conventio præseotandi alterius vicibus, qui præsentat, & sibi, & ceteris jus conservat præsentandi. *vol. 49. n. 73.*

PAUPER.

Pauper non dicitur Mulier, cui amplius usufructus à Viro sit relictus. *vol. 50. n. 12.*

Pauperi ex propria culpa non debentur alimenta. *vol. 50. n. 11.*

PAU-

PAUPERTAS.

Paupertatem veram profitentur Jesuitæ per emissionem quarti solemnis Voti. *vol. 4. n. 1.*

PAX.

Pax initâ, Bona eorum Domiois sunt restituenda. *vol. 3. n. 5. & 51.*

Limita, ubi res sit de Bonis in alios distractis, & de quorum restitutione Principes non conveniunt. *ibid. n. 6. & 7.*

Pax initâ, sunt praesertim restituenda Bona ejus tempore existentia penes Fiscum superiorum Principum. *vol. 3. n. 11. 26. 60. 68. & 93.*

Etiam si fuerint, durante bello, in alios distracta. *ibid. n. 12.*

Procedit, tamen in capitulis pacis excepta non tuerit. *ibid. n. 3. & 69.*

Pax initâ, antiquus Possessor non tenetur litem instituire pro Bonorum restitutione, sed sat est summaria illorum possessionis demonstratio. *vol. 3. n. 72. 73. & 104.*

In *Pacis* contractu locum habet regula correfpicientium. *vol. 3. n. 63.*

Et, si una pars, altera etiam violatur. *ibid. n. 64. & 65.*

Pacis nomine, quæ servanda sunt, servari dicuntur jure pacti. *vol. 3. n. 67.*

Pacem sedere post bellum inito, ad antiquæ possessionis jura fit reductus, si ita tuerit conventum. *vol. 3. n. 2. & 5.*

Pacta, ac fœderis Capitula solo jure Gentium interpretanda sunt. *vol. 3. n. 24. & 56.*

Pacificatio Regum, ac Populorum inter se non iis tantum utilis est, sed ceteris etiam, qui ab alterutris partibus fuissent. *vol. 3. n. 3.*

Pacti conventio de possessione restituenda censetur nedum Bello erepta, sed etiam adquiri impedita comprehendere. *vol. 3. n. 76. 77. 90. & 91.*

Pacti conventio de possessione restituenda non de Bonis tantum, sed etiam de juribus debet intelligi. *vol. 3. n. 81.*

PECULIUM.

Peculium Mulleris adventitium dicitur quicquid illi pro dote donatur à Persona etiam sanguine conjuncta, non tamen ad dotandum obligata. *vol. 47. n. 9.*

PECUNIA.

Pecunia ab Administratore exacta neque in rationum calculum relata, in propriam ejus utilitatem conversa presumitur. *vol. 52. n. 248.*

Pecunia in propriam utilitatem conversa presumptio viget, quoties de non recta administratione constat. *vol. 52. n. 249.*

Pro *pecunia*, quæ in propriam Administratoris utilitatem conversa presumitur, ad id, quod interest, is condemnatur. *vol. 52. n. 250.*

Vel etiam Administratoris heredes. *ibid. n. 251.*

Pecunia, & fractus investimento destinati fortuntur naturam sortis, & Capitalis. *vol. 6. n. 240.*

Idemque prorsus de illis judicium ferendum est. *vol. 6. n. 241.*

Pecunia, in cambio, est veluti mercx, & quælibet alia res. *vol. 34. n. 29.*

Pecunia valor duplex est, alter legalis, qui à Principe imponitur, alter accidentalis ex circumstantiis. *vol. 34. n. 27.*

Pecunia ab Amico recipiens, ut ad quempiam transferrat investendas, quomodo, & ex quibus verbis censetur oullam sibi adjectile mandati obligationem. *vol. 27. n. 5. 6. & 7.*

Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quam eas transmittere promiserit. *ibid. n. 6.*

Ac itidem, si de ea obligatione reportanda Mandans non fuerit sollicitus. *ibid. n. 7.*

Pecunia non in specie, sed per literas cambii fuisse à Mandatario transmissas, nil refert. *vol. 27. n. 30.*

PENSIO.

Pensionem, ut iusta sit, metiri debemus ex fructibus, & commoditatibus rei locatae. *vol. 2. n. 36.*

Pensiones, ac Beneficia, nec non testandi facultatem amittunt Jesuitæ ex emissionem quarti solemnis Voti. *vol. 4. n. 12.*

Pensio immodice qui se sponte, scienterque subijcit, donandi animum censetur habuisse. *vol. 2. n. 66.*

Pensio quantitate iustam esse, probat factum Locatoris, finitâ locatione, ac fœntis de eadem quantitate pro interesse recompenfativo. *vol. 2. n. 43.*

PERICULUM.

Periculi ratione majus lucrum cambio nequit accedere ultra legitimam, solitamque taxam. *vol. 34. n. 38.*

Periculum amittendæ sortis justificat quod plus lucri ex cambio percipitur. *vol. 34. n. 37.*

Periculum rei conductæ non spectat ad Conductorem. *vol. 2. n. 30.*

PERSEVERANTIA.

Perseverantiam in proposito donandi indicat subsequens actus acquipollens donationi. *vol. 40. n. 33.*

Hujus autem satisfactio inde resultat. *ibid.*

PERSONA.

Persona filie subintelligitur in contractu dotis impersonaliter stipulato. *vol. 44. n. 41.*

Eique communis fit actio ex stipulatu. *ibid.*

De *Personarum* jure prius semper querendum est. *vol. 52. n. 3.*

PERSONALIS QUALITAS.

Personalis qualitas facta renunciatio, non afficit heredes. *vol. 49. n. 38. 39. & 89.*

PIGNUS.

Pignoris, ac Fidejussoris receptio æquiparantur. *vol. 34. n. 46.*

Pignoris qualitas executivi contractus firmitatem, conciliat, ejus verò naturam non immutat. *vol. 34. n. 48.*

Pignoris traditio fit propter contractus fidem, & restituendæ rei vinculum. *vol. 34. n. 46.*

Pignoris cautione pro cambio acceptâ, usurarium illud redditur. *vol. 34. n. 3. & 19.*

Idem de censu. *ibid. n. 4. 5. & 19.*

Intelligit, ut n. 41.

Pignoris accepti pro cambio fructus Debitori excomputandi sunt. *vol. 34. n. 51.*

Plu-

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro. *ibid.* n. 52.

Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem. *ibid.* n. 53.

Pignus receptum, in cambio, fecus ac io censu, licita est. *vol. 34. n. 39., & ratio n. 40.*

Quando autem, etiam in censu pignus capiatur licite? *ibid.* n. 41.

Pignus pro forte retinere tunc non licet census Creditori, quum fortis, ac pignoris valor æqualis est. *vol. 34. n. 41.*

PLURALITAS.

Pluralitatem orationum iuducunt verba relativa. *vol. 16. n. 30.*

PŒNA.

Pœna esse nequit ubi culpa non est. *vol. 37. n. 41., & v. l. 38. n. 32.*

Pœna exculatio raro deficit. *vol. 37. n. 36., & 39., & vol. 34. n. 30.*

Pœna demerentibus, non verò merentibus imponuntur. *vol. 10. n. 43.*

Ad *pœnam* intelligendam jura cautè procedunt. *vol. 37. n. 35.*

Pœnam à conditione voluntas propriè separat. *vol. 38. n. 1.*

Pœna, & privatio præcedentem habitum supponunt. *vol. 38. n. 9.*

Pœna, & privatio locum non habent, nisi post quæsitum emolumentum. *vol. 37. n. 23.*

Pœna non est annullatio actus in favorem alterius. *vol. 37. n. 39.*

Pœnæ digni sunt, qui dicendam rem gravem diu contineant. *vol. 32. n. 184.*

Pœna redintegrationis non datur sine culpa, & negligentia. *vol. 8. n. 157.*

Pœnam redintegrandæ Primogenituræ non subit, qui percipit fructus ad eam augendam destinatos. *vol. 8. n. 160.*

Pœnam caducitatis Testator heredibus ejus voluntatem non adimpletibus potest indicare. *vol. 10. n. 1.*

Pœnam privationis hereditatis ipso jure incurrit heres non adimplens ovis à Testatore injunctum. *vol. 26. n. 85.*

Procedit, licet *pœna* ejusmodi à Testatore non sit adjecta. *ibid.* n. 86.

Ita ut nec purgatio mortis possit admitti. *ibid.* n. 87.

Nec restitutio Minori concedatur. *ibid.* n. 88.

Quia, non servando voluntatem Defuncti, deliquit dicitur. *ibid.* n. 89.

Pœna caducitatis in casu contraventionis censetur ipso facto, & ipso jure, ac nullà præcedente, monitione, heredi inhiisa ex verbis « *irremissibilmente, senza purgatione di mora, privo del comodo, e frutto di detta mia eredità &c.* » *vol. 10. n. 3. & 16.*

Pœna caducitatis ubi in facto negativo versatur, necessaria non est heredis interpellatio. *vol. 10. n. 4.*

Pœna caducitatis Contravenienti notificanda est. *vol. 10. n. 31.*

Pœna caducitatis requirit in herede certam,

scientiam oneris à Testatore injuncti. *vol. 10. n. 17.*

Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva. *ibid.* n. 18.

Minusque sat est scientia resultans ex lectura Testamenti, vel præsentia ejus aperiitioni, aut publicationi. *ibid.* n. 20.

Pœnam caducitatis heres ignarus oneris sibi injuncti non incurrit etiam ubi ei ipso jure, ipsoque facto indicta. *vol. 10. n. 31.*

Idem de simili *pœna* adjecta in contractu donationis. *ibid.* n. 32.

Pœna caducitatis ipso facto, ipsoque jure imposita ut persequi possit contra heredes, requiritur contestatio litis cum Defuncto. *vol. 10. n. 45.*

Pœnam caducitatis heres, licet extraneus, non incurrit ex sola scientia institutionis de se factæ, si prohibitionem cum ea *pœna* factam ignoravit. *vol. 10. n. 26.*

Pœna caducitatis adjecta per viam non conditionis, sed modi, absque interpellatione non incurritur. *vol. 10. n. 35., & 36.*

Pœna caducitatis adjecta sub conditione pendente à facto alterius, an ob ejus factum, impedit acquisitionem hereditatis *pœna* delatæ? disputant Doctores, & negativa Bartoli opinio magis recepta est. *vol. 10. n. 43.*

Maxime, ubi agatur de hereditate jam quæsitæ, diuque possessæ. *ibid.* n. 42.

Pœnam caducitatis ut heres non incurrat, omnis æqua interpretatio capienda est, si præceptum Testatoris non sit ad Bonum, decessusque Familie augendum, & ne prudenti quidem congruat rationi. *vol. 10. n. 40.*

Pœna caducitatis censetur à substituto remissa, si aoverfus Contraventorem, dum viveret, illam non deduxit. *vol. 10. n. 44.*

Pœnalem, ac modalem dispositionem reddit conditionis post quæsitum emolumentum adimpletæ. *vol. 38. n. 10.*

Pœnalis non dicitur conditio respiciens favorem. Tertii, quamvis Testator usus fuerit verbis « *sub pœna privationis* » *vol. 37. num. 32., & vol. 38. num. 18.*

Pœnalis non dicitur dispositio sub conditione resolutive in favorem certæ personæ. *vol. 37. n. 32.*

Pœnalis dispositio dici nequit, quæ injuncta non est Donatoriæ. *vol. 17. n. 40.*

PONS.

Pons in extremo, scilicetque angulo esse non debet, sed medias in vias patere. *vol. 28. n. 2.*

Pons locandus est, ubi facile est ponere, & impensæ non gravissima. *vol. 28. n. 34.*

Pontis ædificandi impensæ debent à Dominis Prædiorum adjacentium contribui. *vol. 28. n. 35.*

Pontis ædificandi impensæ debent Domini Prædiorum adjacentium ex sola utilitatis causa subire. *vol. 28. n. 36.*

Et, eâ cessante, cessat obligatio. *vol. 28. n. 37.*

POSSESSIO.

Possessio 40. annorum in Feudis Ecclesie requiritur, ut *prescriptio* possit allegari. *vol.* 48. n. 222.
Possessio centenaria optimam quemque meliorem titulum inducit. *vol.* 48. n. 226.
 Et sufficit ad *prescribendam* contra Principem, quae ipsi reservata fuit. *d.* *vol.* 48. n. 227.
 Tamen si deficiat coeactio. *ibid.* n. 228.
 Proccedit etiam contra Ecclesiam Romanam. *ibid.* n. 229.
Possessionis posterior qualitas declarat, quid ab initio fuit intentionis. *vol.* 48. n. 190.

POSSESSOR.

Possessor, ad faciendos fructus suos, sufficit, ut malam fidem non habeat. *vol.* 6. n. 262.
Possessor, dubio supervento, coque perdurante, in conscientia ad nil tenetur. *vol.* 48. n. 218.
Possessor rei feudalis, licet de ea non investitus, *prescriptione* triginta annorum se tueri potest. *vol.* 48. n. 221.
 Intelligit de feudo seculari. *ibid.* n. 222.
Possessori longissimo spatio temporis coadiuvato pro sui tuitione fati est Actoris intentionem quomodo dubiam reddere. *vol.* 42. n. 59.
 Pro *Possessore* habendus est, qui ex facto, & culpa sua non possidet. *vol.* 6. n. 178, & 187.
Possessori iura eo ipso potiora sunt, quod iura Adversarii dubia remanent. *vol.* 48. n. 217.
Possessoris favore, in dubio, fiat omnis *presumptio*. *vol.* 48. n. 216.
Possessoris favore, in dubio, resolvendum est. *v.* 48. n. 223. & 219.

POSSIDERE.

Non *possidere* facto, & culpa sua dicitur, qui per transactionem in alium transfert integra capitula ad primogenituram certo spectantia. *vol.* 6. n. 182.

POSITIO.

Positio, quod fuit vir bonus, non tenetur quis respondere. *vol.* 7. n. 17.

POSSIBILE.

Ex *possibili* casu, qui non evenit voluntas qualis fuit, arguitur. *vol.* 21. n. 20.

POTESTAS.

Potestas non est, nisi à Deo. *vol.* 26. n. 69.
 Et, qui *potestati* resistit, Dei ordinationi resistit. *vol.* 26. n. 66.

PRÆCEDENTIA.

Præcedentia influunt in consequentia, eaque declarant. *vol.* 17. n. 72.
 Nec legatum toto vite tempore duraturum valet restringi à subsequente conditione cohabitationis ei adjecta. *vol.* 17. n. 71.

PRÆCEPTUM.

Præcepta poenalia, in donatione, efficacius ligant. *vol.* 10. n. 22.

PRÆDIUM.

Prædiorum pretia diligenti cultura ampliantur, si secus, minuantur. *vol.* 41. n. 34.

PRÆSCRIPTIO.

Prescriptio qualibet impedita remanet per solam litis contestationem. *vol.* 14. n. 31. & 32.
Prescriptionem non interrumpit litis, quæ fuit detecta. *vol.* 48. n. 205.

De Contractis.

Minusque observantiam. *ibid.* n. 206.

Prescriptionem ex lapsu annorum 150. jam completam non interrumpit litis postea superveniens. *vol.* 44. n. 207.

Ad *prescriptionem* tricenariam contra Dominum directum inducendum, tempus pupillaris ætatis ejus Authoris, nec non minoritatis ejusdem Domini subducendum prius est. *vol.* 11. n. 59. & 60.

Prescriptiones tot io æonibus præstationibus requiruntur, quot sunt anni. *vol.* 14. n. 20.

Prescriptio laudemii à Debitore ob ejus malam fidem nequit allegari. *vol.* 11. n. 61.

Prescriptio laudemii non incipit, nisi ex quo Dominus directus notitiam habuit alienationis. *vol.* 11. n. 54.

PRÆSUMPTIO.

Presumptio verbis expressis non debet prevalere. *vol.* 48. n. 156.

Presumptio est, quem nolle in senectute cum præjudicio anime suæ mentiri. *vol.* 12. n. 47.

Presumptio dumtaxat læsionis exclusivam in renunciatione Mulieris inducit Judicis Decretum. *vol.* 43. n. 111.

Presumptio existit, dum læsio est manifesta. *ibid.* n. 112.

Presumptionem donationis inter vivos excludit mortis mentio. *vol.* 6. n. 12.

PRÆTENSIO.

Prætentio in modum si in transactione communio deducatur, id non præferat communionis negationem, sed petitionem, & actionem. *vol.* 51. n. 46.

Vel de stylo significare solet, transactionem super re dubia cadere. *ibid.* n. 87.

PRETIUM.

Pretia Prædiorum diligenti cultura ampliantur, si secus, minuantur. *vol.* 41. n. 34.

Pretia rerum in dies variantur. *vol.* 23. n. 22.
 Nec ab uno ad aliud tempus fieri valet illatio. *ibid.* n. 23.

Pretio æstimabilis est quoad Mulierem renunciantem spes succedendi in Boois renunciatis. *vol.* 43. n. 21.

Præsertim, si à proximo pendeat eventus, & prope certo. *ibid.* n. 22.

Pretio æstimabilia sunt pacta onerosa. *vol.* 2. n. 50.

Pretium rei est sæpè naturæ triplex, *summu*, nempe, *mediu*, vel *infimu*. *vol.* 23. n. 19.

Pretium rei etiam *infimu* iustum est. *ibid.* n. 20.

Pretium rei spectandum est ex loco, ubi tradenda res est, non ubi ad eam agitur. *vol.* 48. n. 22.

Pretium loco rei se habet in emptione, & venditione. *vol.* 15. n. 43.

Pretium ioter Partes stabilitum, iustum præsumitur. *vol.* 23. n. 45.

PRIMOGENITURA.

Primogenitura de fructibus consumptis, & ex præcepto Testatoris in illius augmentum convertendis redintegranda est, nullâ etiam consideratâ morâ, nullâque iactâ interpellatione. *v.* 6. n. 152.

Ad *primogenituram* vocatus tenetur emendare, datum *primogenituræ* illatum. *vol.* 6. n. 165.

Primogenituram redintegrare tenetur heres omnis

P p p

tens

- tent investimentum à Testatore ordinatum. *vol. 6. n. 166. & 168.*
- Ad *primogenituram* non vocatus, onere investiende in ejus beneficium pecuniæ, gravatus non est. *vol. 6. n. 153.*
- Primogenituram* de omisso investimento redintegrare non tenetur, qui nec tenebatur investire. *vol. 6. n. 154.*
- Ad *primogenituram* duo pari jure vocati, pari quoque investiendæ pecuniæ obligatione tenentur. *vol. 6. n. 152.*
- Ad *primogenituram* primò vocatus tenetur adimplere præceptum Testatoris investiendi fructus in *primogenituræ* augmentum. *vol. 6. n. 162. & 164.*
- Et ejus culpe imputatur omisso investimenti. *vol. 6. n. 163.*
- Primogenitura* redintegrande poenam non subit, qui fructus ad eam augendam destinatos percepit. *vol. 6. n. 160.*
- Primogenitura* fructus alio titulo ex facto suo percipiens, perinde habetur, ac si percepisset titulo *Primogenituræ*. *vol. 6. n. 193.*
- Primogenitura* alicui onus inhxrens per alteram deinde superventam *Primogenituram* non dissolvitur. *vol. 26. n. 148.*
- Immo, si illa remanente, secunda redditur incompatibilis. *ibid. n. 149.*
- Primogenitura* etiam ab extraneo constituta, Sacerdos, quamdiu vivit, jura retinet. *vol. 26. n. 143.*
- Nec repugnat Sacerdotium, & *Primogenitura*. *ibid. n. 144.*
- Primogenitura* conditæ argumentum est onus assumendi ejus cognomen, & insignia à Testatore impolitum. *vol. 26. n. 135.*
- PRIMOGENITUS.
- Primogeniti* qualitas est personalissima. *vol. 49. n. 37.*
- Primogeniti* qualitas est ab ipsa natura, complectens uedum primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes. *vol. 49. n. 13.*
- Primogeniti* culpa, & negligentia Successoribus nocere non debet. *vol. 6. n. 190.*
- Primogenitus* *primogenituræ* jura tueri debet. *vol. 6. n. 183.*
- Primogenitus* Jurisperitos consulere omittens pro tuendis *primogenituræ* juribus, deficit in eo, quod proprium munus respicit. *vol. 6. n. 208.*
- Primogenitus* etiam hereditatem adeuntes censetur Testator gravis onere assumendi ejus cognomen, & insignia secundò genitis injuncto. *vol. 26. n. 134. & 136.*
- PRINCEPS.
- Princeps* non censetur inconfulto egisse. *vol. 48. n. 102.*
- Princeps* nequit præsumi id voluisse, quod ignorabat. *vol. 48. n. 15. 17. 55. & 98.*
- Princeps* concedentis voluntas non debet ad illa extendi, quæ cogitare non debuit. *vol. 48. n. 18.*
- Princeps* concedentis voluntas tacita, vel expressa feudi concessionem interpretatur. *vol. 48. n. 16. & 95.*
- Princeps* concedentis voluntas est ad mentem juris redigenda. *vol. 48. n. 19.*
- Itaut censetur in concessione comprehendisse, quod sub illa de jure poterat venire. *vol. 48. n. 20. & 96.*
- Princeps* concessio non debet aliorum contrahentium regulis subjacere. *vol. 48. n. 81.*
- Princeps* liberalissimus præsumitur. *vol. 48. n. 72.*
- Princeps* virtus potissima est liberalitas. *vol. 48. n. 76.*
- Princeps* liberalitas frenum obo habet. *vol. 48. n. 88.*
- Princeps* ex liberalitate gloria paratur. *vol. 48. n. 128.*
- Princeps*, si, quod voluit, expressit, id, quod non expressit, censetur vel ignorasse, vel voluisse. *vol. 48. n. 99. & 118.*
- Princeps* liberalitas cum extensione debet accipi. *vol. 48. n. 90. & 92.*
- Pexsertim, quando ejus concessio non multum ledit Imperii dignitatem. *vol. 48. n. 91.*
- Princeps* id concessisse dicendus est, de quo interrogatus respondisset. *vol. 48. n. 131. & 233.*
- Procedit in qualibet conventionem, dispositionem, lege, vel Rescripto. *vol. 48. n. 132.*
- Princeps* concessio quamlibet strictam interpretationem rejicit. *vol. 48. n. 66. & 86.*
- Principem* armis vinci minus ilagitiolum est, quam vinci munificentia. *vol. 48. n. 75.*
- Principem* offendit stricta ejus liberalitatis interpretatio. *vol. 48. n. 80. 87. & 130.*
- Princeps* gratia motu proprio, intelligitur de re, pinguiori. *vol. 48. n. 94.*
- Princeps*, si unum ex tribus officiis concedat, Concessionarius potest melius eligere. *vol. 48. n. 93.*
- Princeps* non præsumitur scire particularia statuta, & consuetudines locorum. *vol. 48. n. 12. & 97.*
- Eaque ad illius scientiam non pertinent. *vol. 48. n. 13.*
- Princeps* concedens præsumitur, quoad mensurationem, id voluisse, quod in usu esset. *vol. 48. n. 24.*
- In *Principe* scientia non requiritur mensuræ consuetudine in loco rei concessæ, ut eadem mensura debeat attendi. *vol. 48. n. 102.*
- Sed sola sit est ejusdem loci certitudo. *vol. 48. n. 103.*
- Quæ stante, ejusmodi mensura conventa reputatur. *vol. 48. n. 104.*
- Princeps* diu versatus in loco rei concessæ, dicendus est, ejus Loci mensuram voluisse attendi. *vol. 48. n. 117.*
- Principis* Rescripto ultima Defuncti voluntas nequit immutari. *vol. 26. n. 52, sed vid. n. 128. ad 132.*
- Princeps* perarrogat, & non sine difficultate derogat Defunctorum voluntatibus. *vol. 26. n. 131.*
- Princeps* an liceat voluntates mutare Defunctorum, illaque derogare, anceps inter Doctores questio est. *vol. 26. n. 128.*
- Alii enim absolute negant. *vol. 26. n. 129.*
- Alii verò affirmant ex magna tamen, atque utili causa. *vol. 26. n. 130.*
- Princeps*, attentà status mutatione, potest fortasse

se oneti à Testatore in iuncto aliqua ex parte designare. *vol. 26. n. 150.*

A Principe, quod non solet faciliter dispensari, id, si ab illius voluntate pendeat, censetur impossibile. *vol. 26. n. 132.*

A Principe donatio facta Filio Familias, isti tamen quoad proprietatem, quam etiam quoad usum fructum acquiritur. *vol. 21. n. 50.*

Secus, ubi compici queat, Principem Patris dumtaxat contemplatione donasse. *ibid. n. 51.*

A Principe donatio facta Filio Familias unice ob contemplationem Patris, tantum Patri acquiri debet. *vol. 21. n. 52.*

Idque ex præsumpta ipsius Patris, & Principis voluntate. *ibid. n. 53.*

Princeps, vel *Augustus*, quum heredes instituantur, jus cum ceteris commu habet. *vol. 26. n. 60.*

Princeps, concessa licet suis Magistratibus iurisdictione, retinet adhuc supremam iudicandi potestatem. *vol. 3. n. 108.*

Non procedit in Causis, quarum cognitio ipsi ex Principatus Legibus vetita sit. *vol. 3. n. 109.*

Princeps tenetur, in Bello, eius Regis partes sequi, cui sanguine est coniunctus. *vol. 3. n. 42.*

Princeps pacificus cum Hostibus, non sibi soli, sed toti Republicae, & singulis Civibus pacifici intelligitur. *vol. 3. n. 4. & n. 80.*

Principum conventiones publicae, in casu pacificationum, naturam habent bonae fidei. *vol. 3. n. 21. & 55.*

Etiā quoad contractus stricti iuris. *ibid. n. 22.* Et stricti iuris interpretationes rejiciunt. *ibid. n. 23. 57. & 110.*

PRIOR.

Prior in tempore, prior in iure. *vol. 41. n. 2.*

PRIVILEGIUM.

Privilegium sunt suapte natura strictè interpretanda. *vol. 48. n. 166. & 178.*

Privilegium juxta observantiam subsecutam declarantur, & ampliatiorem recipiunt interpretationem. *vol. 48. n. 167. 168. & 169.*

Privilegium est concessio contra jus. *vol. 48. n. 177.*

Privilegium non solvendi decimas Monachis antecessoribus concessum, per eorum non usum à Successoribus amittitur. *vol. 49. n. 109.*

Privilegium concessum Templariis, per non usum remanet extinctum. *vol. 49. n. 110.*

Privilegium per non usum extinguitur in praesentium tamen praesentium, tamen absentium. *vol. 49. n. 111.*

Privilegium affirmativum decem annis per non usum praescriptum, negativum annis triginta. *vol. 49. n. 107.*

Etiā in praesentium Successorum. *vol. 49. n. 108.* *Privilegium* competens Ordini, & dignitati, reale est. *vol. 49. n. 30.*

Nec valet per renunciationem amitti. *ibid. n. 31.*

PROBATIO.

Probatio lesionis debet respicere valorem rei de tempore initii contractus. *vol. 23. n. 9. 15. & 16.*

PROCESSUS.

Processum valere, etiam non facta personarum legi-

Di Contract.

timatione, si Pars nihil opposuerit, traduntur plures ibi allegati. *vol. 52. n. 10.*

PROCURATOR.

Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscunque anteriores Creditores. *vol. 41. n. 59.*

Et pecuniam liberè, nec sub cautione de restituendo prioribus, & potioribus debet recipere. *ibid. n. 60.*

Procurator ad investendum est censetur constitutus, cui investimentum fuerit commissum, non qui illius personam commenda verit. *vol. 27. n. 28.*

Procurator liberatus dicitur, quum Principalis ab eo monitus de pecunia ad certam personam transmissa, non contradicit. *vol. 27. n. 24.*

Procurator Cedentis Cessionarius dicitur, ac illius personam repraesentat. *vol. 4. n. 162.*

Procuratoris officiantia nequit Principali nocere. *vol. 21. n. 37.*

Procura mandatum ad transigendum si paucos dies post Laudi prolationem datum sit, etiam non facta ejusdem Laudi mentione, in eius executionem censetur datum. *vol. 51. n. 25.*

PROEMIUM.

Proemii pars, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositivae. *vol. 4. n. 75. 76. 104. & 106.*

Proferri, quando pars proemialis stat ad inferius ordinanda. *ibid. n. 77.*

Proemium donationis licet praefecerit Matrimonii, aut agnationis contemplationem, donatio non censetur facta ex eorum causa, sed ex mera liberalitate. *vol. 38. n. 60.*

PROFESSIO.

Professionem emittens dicitur civiliter mori. *vol. 5. n. 26.*

Ex professione momento inducitur mors quoad omnes iuris effectus. *vol. 4. n. 11.*

Per professionem iura sanguinis, & agnationis non tolluntur. *vol. 36. n. 3.*

Professum autem in Religione capaci Bonorum, & domini, eadem iura ad effectum succedendi retinet, quamdiu vivit. *ibid. n. 4.*

Per professionem à Renunciantem emissam jus de futuro ei competens resolvitur, etiam quoad Renunciatum. *vol. 4. n. 143. & 172.*

PROHIBITIO.

Prohibitio tacita usufructus Bonorum adventitiorum Filii non elicitur ex equivocis conjecturis. *vol. 31. n. 7.*

PROMISSIO.

Promissa relevationis nihil prodest, si facta à Debitore non idoneo. *vol. 18. n. 73.*

Promissa restauri idem est, ac promissio remissionis mercedis. *vol. 8. n. 50.*

Promissa relevationis tacta Fideiussori eum à periculo non liberat. *vol. 18. n. 74.* Vel tamen saltem non est, ut in male re sua non dicatur uti. *ibid. n. 75.*

PROMISSOR.

Promissoris favore, in dubio, contractus interpretatur, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere. *vol. 41. n. 59.*

P p p 2

Non

Non ita verò, si hæc ratio cessat, interpretatur. *ibid.* n. 60.

PRONOMEN.

Pronomen in sum = si fuerit in dispositione adhibitum, jus heredis non censetur comprehensum. *vol.* 49. n. 46.

PROTESTATIO.

Protestatio quælibet generalis sufficit contra legitimationem personarum. *vol.* 52. n. 13.

Protestatio aliqua generica vix dari potest, ut in iudicio non sit emissæ. *vol.* 52. n. 15.

PROXIMIOR.

Proximioris, qui ante negotia gessit, præsentia maiorem redditioni rationum solemnitatem tribuit. *vol.* 52. n. 155.

Proximiores nequeunt dotem legitimam minorem arbitrari. *vol.* 47. n. 32.

Proximiorum à statu requisitorum præsentia sufficit, ut rationes bene redditæ dicantur. *vol.* 52. n. 154.

PUPILLUS.

Pupilli negotia gerens, ex mandato Tutoris, actione negotiorum gestorum pupillo tenetur. *vol.* 52. n. 146.

Pupilli res administrans Confanguineus, utilia pro eo fecisse præsumitur. *vol.* 52. n. 162.

Pupilli præstentur ceteris Creditoribus in Bonis tam veri Tutoris, quam ejus, qui pro Tutore rem gessit. *vol.* 52. n. 145.

Pupilli res Confanguineus administrans, suspectus habendus est. *vol.* 52. n. 159.

Intellige, nisi aliqua tantum negotia gesserit. *ibid.* n. 160.

Pupillo rationem reddere tenetur, qui, ex mandato Tutoris, Pupilli Bona administravit, ejusque heres. *vol.* 52. n. 148.

Pupillo an competat hypotheca in Bonis Actoris, varix sunt Doctorum sententiæ. *vol.* 52. n. 129.

Ex affirmantium sententia verior censetur, etiam si Actor constitutus fuerit intuitu Tutoris, vel Curatoris. *ibid.* n. 130. 131. & 44.

Strictius verò Pupillo obligata sunt Bona Actoris ejus intuitu constituti. *ibid.* n. 131.

Pupillo actionem adversus Actorem negantes auctoritates intelligendæ sunt de tutelæ actione, non de alia negotiorum gestorum. *vol.* 52. n. 135.

Pupillo hypothecam non competere super Bonis Actoris dati à Judice, plures docent. *vol.* 52. n. 132.

Pro *pupillo* quilibet de Populo in iudicio potest esse. *vol.* 52. n. 19.

Pro *pupillo* Agens quis, actione agit populari. *vol.* 52. n. 20.

Pro *pupillo*, vel similibus aliis Personis, quod possit quilibet agere, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *vol.* 52. n. 34.

Pupillo propensus censetur Confanguineus. *vol.* 52. n. 157.

Pupilli, & aliæ similes personæ indefensi esse non debent. *vol.* 52. n. 25.

Q

QUESTIO.

In *questione* facti inspicendum est, quid ante rem, quid cum re, quid post rem evenierit. *vol.* 4. n. 27.

Questio facti est, ubi de Disponentium mente disceptatur. *vol.* 4. n. 26.

QUALITAS.

Qualitas Primogeniti est personalissima. *vol.* 49. n. 17.

Qualitas masculinitatis adjecta in particulari institutione, est in universalis subaudienda, si eadem, in utraque, Personæ fuerint nominatæ. *vol.* 12. n. 7.

Procedit, etiam quoad diversas Personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatione. *ibid.* n. 8.

Qualitas tempore delatæ successionis, & actualis acquisitionis existens, in successionebus, attenditur. *vol.* 26. n. 145.

Qualitas à Testatore requisita, sit est, quod adfuerit delatæ successionis tempore, ut unus ab illo impositum, novæ etiam qualitate superveniente adimpleri debeat. *vol.* 26. n. 146.

Præsertim, si tale onus perpetuò servandum sit. *ibid.* n. 147.

Qualitas personalis facta renuntiatio non afficit heredes. *vol.* 49. n. 38. 39. & 89.

Qualitatem hereditariam nisi Contrahentes expellerint, non dicuntur Nominatis in contractu, tamquam heredibus, consuliisse. *vol.* 45. n. 2.

Quod expresse fieri non potest, nec tacite actum intelligitur. *vol.* 32. n. 7.

QUOTA.

Quota Bonorum dispositio quælibet particularis est. *vol.* 1. n. 60.

R

RATIFICATIO.

Ratificatio gestorum à Mandatario desumpta ex sola Mandantis scientia, & patientia, sit est Mandatarium à quacunque obligatione liberare. *vol.* 27. n. 25.

RATIO.

Ratio ubi diversa militat, diversum ferendum est iudicium. *vol.* 16. n. 12.

RATIONUM REDDITIO.

Ratio de Bonis administratis omnino reddenda est. *vol.* 52. n. 259. & 262.

Ratio de Bonis non administratis, sed neglectis reddenda est. *vol.* 52. n. 260. & 263.

Rationibus redditis, & solidatis, liberationis actus necessarius est. *vol.* 52. n. 166. & 238.

Rationes explicitæ, & distinctæ expungendæ sunt. *vol.* 52. n. 228.

Rationem non reddere ac minis legitime reddere paria sunt. *vol.* 52. n. 193.

Rationes administrati divitis patrimonii sine libris, & inventario numquam reddi possunt. *vol.* 52. n. 219.

Rationes absque libris bene confectis reddi nequeunt. *vol.* 52. n. 217.

Rationes libris, & scripturis non restitutis, redditæ dici nequeunt. *vol.* 52. n. 173.

Ra-

Rationes ut bene reddantur, eligendi sunt Periti calculatores, exhibendi libri, & solvendus reliquatus. *vol. 52. n. 221. & 227.*

Rationes ut bene reddite dicantur, opus est Decreto Judicis, & Cause cognitione. *vol. 52. n. 222.*

Rationes ut bene reddantur, sufficit presentia, & auctoritas Proximiorum à Statuto requisitorum. *vol. 52. n. 154.*

Rationum redditioni majorem solemnitatem tribuit Proximioris, qui eadem ante negocia gesserat, presentia. *vol. 52. n. 155.*

In *rationum* redditione adhibita presentia Consanguinei Proximioris, qui Pupilli negocia administravit, non juvat. *vol. 52. n. 158.*

Rationes sive ab eo, qui Administratorem deputavit, sive ab eo, ad quem utilitas rei administrata spectat, reddi possunt. *vol. 52. n. 150.*

Rationes non reddit afferens se tantum recepisse, & tantum expendisse. *vol. 52. n. 218.*

Rationes Minister à Tutore deputatus, Tutori, non Pupillo, reddere tenetur. *vol. 52. n. 125. & 134.*

Rationum redditio ab Administratore consanguineo, & absque salario, ex bono, & æquo facienda est. *vol. 52. n. 176.*

Rationum reddituum copiam ab Reipublice Administratores quilibet petere possunt, ut adversus eas excipiat. *vol. 52. n. 23.*

Rationes si reddantur cum vera dispensatione, & solidatione dati, & recepti, non requirunt solemnitates prescriptas in *l. cum servus ff. de cond. & dem. vol. 52. n. 225.*

Rationes, inspectis libris tutelaribus dispensata cum solutione reliquatus, rite, recteque reddite presumuntur. *vol. 52. n. 152.*

Rationes ab Administratore bene redditæ presumptionem auget cognationis vinculum, & administratio gratuita. *vol. 52. n. 175.*

Rationes ab Authore redditas successor amplius reddere non debet. *vol. 52. n. 153.*

Rationum redditio frustra petitur, si jam peracta est. *vol. 52. n. 122. 151. & 265.*

Intellige, si bene redditæ fuerint. *ibid. n. 123. & 266.*

Rationum legalitatem fovet diuturnum silentium. *vol. 52. n. 183.*

Rationes post silentium 50. annorum bene redditæ presumuntur. *vol. 50. n. 178.*

Praesertim, si post obitum Tutricis, & alterius Actoris molestia illata fuerint contra heredem de omnibus infamum. *ibid. n. 179.*

Rationum novam redditionem ei, qui petere jamdiu distulit, concedi, æquum non est. *vol. 52. n. 185.*

Rationum novæ redditioni, etiam si de errore constaret, locus non est post fecutam liberationem cum juramento, & amplius clausulis. *vol. 52. n. 168.*

Maximè, si expressum fuerit pactum cassationis scripturarum. *vol. 52. n. 169.*

Rationes, ubi de errore constat, iterum reddendæ sunt. *vol. 52. n. 124. 141. & 264.*

Rationes semel redditæ cum omnibus solemnitatibus, ubi de errore constat, retractandæ sunt. *vol. 52. n. 192. 194. 277. & 280.*

Rationes non bene redditæ, iterum reddendæ sunt, non obstante juramento, & quolibet pacto. *vol. 52. n. 229. & 280.*

Rationes jam redditæ, in sola erroris parte, non integrè emendandæ sunt. *vol. 52. n. 267.*

Nisi de Administratores dolo liquido constat. *vol. 52. n. 268.*

Rationes malè redditæ, rursus integrè reddendæ sunt. *vol. 52. n. 274.*

Rationum redditio individua est, nec pro parte retractari potest. *vol. 52. n. 273.*

Rationum redditionem totam suspectam reddit error in parte detectus. *vol. 52. n. 275.*

Procedit, etiam si error dolo careat. *vol. 52. n. 276.*

Rationes, ubi de errore constat, non curato contrario pacto, retractari possunt. *vol. 52. n. 281.*

Rationum novæ redditioni non obest infamia heredis Administratores. *vol. 52. n. 294.*

Rationum redditio facta ex certa scientia, vel etiam per modum syndicationis, ubi de magno errore, vel lesione constat, retractanda est. *vol. 52. n. 278. & 280.*

Rationis nova redditio ut exigatur, de errore liquidis probationibus constare debet. *vol. 52. n. 195. 261. 297. & 303.*

Rationes, non exhibitis libris, & scripturis administrationem spectantibus iterum reddi non possunt. *vol. 52. n. 288. & 291.*

Rationes ab Administratores herede iterum reddi postulant, vel administrationis libros exhibere, vel eorum apud heredes existentiam probare debet. *vol. 52. n. 290.*

Rationis nova redditio per 50. annos non prescribitur. *vol. 52. n. 296.*

RECLAMARE.

Reclamare volens, cur diu tacuit? *vol. 52. n. 186.*

REDINTEGRARE.

Redintegrandi obligatio statim oritur à die commisse negligentia. *vol. 6. n. 174.*

Redintegrandi obligatio sequitur obligationem investimenti. *vol. 6. n. 155. & 189.*

Et culpam Omittentis investimentum. *vol. 6. n. 156.*

Redintegrare Primogenituram tenetur heres omittens investimentum à Testatore ordinatum. *vol. 6. n. 166. & 168.*

REDINTEGRATIO.

Redintegratio involvit restitutionem fructuum, jam consumptorum. *vol. 6. n. 221.*

Redintegratio ab eodem culpæ, & malæ fidei fonte promanata, ac fructuum restitutio. *vol. 6. n. 222.*

Redintegrationis poena non datur sine culpâ, & negligentia. *vol. 6. n. 157.*

Redintegratio primogeniturae faciendâ est in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non adquisivit. *vol. 6. n. 167.*

Redintegratio omitti investimenti in ea quantitate faciendâ est, quæ à die obitus Testatoris potuisset confici. *vol. 6. n. 171. & 216.*

Redintegratio investimenti, nisi fiat à die obitus Testatoris, successores Primogeniturae duplicem fructuum jacturam ferrent, nempe investimenti, & reliquorum Bonorum Primogeniturae. *vol. 6. n. 191.*

Re-

Redintegratio ad perceptionem fructuum supponit, quod Redintegrandus frueretur fructibus. *vol. 31. n. 39.*

REFERENCES.

Referens dicitur in relato incidit. *vol. 12. n. 12. & 38.*

Referens ex se importat expressionem omnium in relato dispositorum. *vol. 12. n. 13. & 40.*

Amplia, ut id procedat, etiam cum expressio pro forma requiritur. *vol. 1. n. 14.*

Referens nequit majus conferre jus, quam relatum. *vol. 12. n. 17.*

REGALIA.

Regalia specificam requirunt interpretationem. *vol. 48. n. 170.*

Regalia, licet specificè non expressa, obsecutam tamen observantiam, & possessionem, comprehensa in concessione reputantur. *vol. 48. n. 171.*

Regalis spatium 30. vel 40. annorum præscribuntur, quando is cum Principe non est. *vol. 43. n. 330. & 331.*

Regalia centenarie duplicis virtute contra ipsum supremum Principem valent præscribi. *vol. 48. n. 185.*

In *Regaliis* observantia longi temporis non requiritur, ubi res non est de præscribendo jure non concessio, sed de concessione impetranda. *vol. 48. n. 172. & 173.*

Eorumque comprehensio in investitura, ex modici etiam temporis observantia declaratur. *vol. 48. n. 174.*

REGIA PROGENIES.

Regia Progenitus familiæ, Regiis decoratur privilegiis. *vol. 3. n. 37.*

Et relictivo ipsius favore in capitalis pacis conventa, debet laxiori eo sensu intelligi, quo Reges inter, ac personas eis conjunctas. *vol. 3. n. 39.*

REGRESSUS.

Regressum ad Bona renunciata Renuncianti, ejusque heredibus prohibet renunciatio per viam donationis facta, licet cum Fisco agatur, si desit Renunciatarii heres, qui Fiscum valeat excludere. *vol. 5. n. 80.*

Regressum ad Bona donata habere nequit Donans favore certarum personarum absque pacto reversionis. *vol. 5. n. 95.*

Regressum habet Religiosus factus Episcopus ad Bona renunciata, modò alteri non sint quæstia. *vol. 36. n. 26.*

Regressus ad Bona renunciata ex causa ingressus in Religionem, competit in casu egressus. *vol. 36. n. 15.*

Regressus ad Bona renunciata numquam competit, ubi renunciatio per viam donationis facta est. *vol. 5. n. 78.*

REGULA.

Regula, quod quilibet agere possit pro Pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *vol. 52. n. 24.*

Regule, quod salarium non conventum, non debeat, standum est, nisi de limitatione doceatur. *vol. 18. n. 95. & 102.*

REGULARES.

Regulares omnes, præter Regulares Canonicos, ex eorum Instituto, sunt Beneficiorum secularium, etiam Curatorum incapaces. *vol. 36. n. 80. & 87.*

Regulares professi in Religione incapaci Bonorum in communi paupertatem veram profitentur. *vol. 4. n. 1.*

Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis dispensationes non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Claustra, ad nutum Superioris, recundi. *vol. 36. n. 82.*

Quod subjectionem indicat erga Superiorem, ipsum. *vol. 36. n. 83.*

Regularis post promotionem ad Ecclesiam secularem desinit esse ejus Monasterii filius. *vol. 36. n. 55.*

In *Regulari* ad Parochialem translati obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est. *vol. 36. n. 80.*

Regularis ad Parochialem translatus subijcitur quidem Episcopo ratinæ Curæ, sed non omnino ab obedientia Superioris Regularis liberatur. *vol. 36. n. 81.*

Regularis Parochus effectus nec Prælaturam, nec dignitatem obtinere dicitur, sed purum esse, instrumentum in animarum Cura. *vol. 36. n. 73.*

Nec dedecet, eum poenis Regulæ subiectum esse. *vol. 36. n. 74.*

Regularis ad Ecclesiam secularem translatus, ad Regularem obstringitur observantiam, in his, quæ cum ejus dignitate compatibilia sunt. *vol. 36. n. 64.*

Procedit, si ve Episcopus, si ve Parochus fuerit effectus. *vol. 36. n. 65. 66. & 67.*

Idem, si agatur de Canonico Regulari. *vol. 36. n. 68.*

Regularis ad Ecclesiam Parochialem translatus, si pleno jure ejus Monasterio subiecta illa sit, Prælato Regulari subiectus adhuc remanet. *vol. 36. n. 63.*

Secus, si pleno jure pertinet ad Episcopum, tunc enim Episcopo subditus efficitur. *vol. 36. n. 63.*

Intellige ut *n. 72.*

Regularis effectus Parochus in Ecclesia ejus Ordini subiecta, Episcopo subest in respectibus animarum Curam, in reliquis verò Abbati. *vol. 36. n. 84.*

Regularis, deposito officio Parochi, tenetur ad suum Monasterium redire, suoque superiori obedientiam præstare. *vol. 36. n. 76. & 106.*

Regularis Parochus effectus, si deponat Religionis habitum, excommunicationis incurrit poenam. *vol. 36. n. 75.*

Regularis factus Episcopus à Religionis jugo perpetuo eximitur, & liberatur. *vol. 36. n. 78.*

In *Regulari* factio Episcopo incompatibilis est obedientia erga superiorem Regularem. *vol. 36. n. 77.*

Regularis factus Episcopus, etiam deposito Episcopatu, ab obedientia superioris Regularis remanet exemptus. *vol. 36. n. 78.*

Ne-

Neque huic prerogative renouare potest, ut pote concessa non sibi, sed dignitati. *vol. 36. n. 79.*

Regularis factus Episcopus in compatibilibus Religiosis remanet. *vol. 36. num. 19. & 64.*

Regularis siue ad Episcopatum, siue ad Parochialem promotus, licet à substantialibus Regule non eximatur, obedientiam tamen alii superiori, non Praelato Regulari tenetur exhibere. *vol. 36. n. 71.*

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo. *ibid.*

Intellige exemptionem ab obedientia Praelati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parocho. *vol. 36. n. 72. 73. & 81.*

Regularis factus Episcopus tenetur habitum sui Ordinis de cerre; & quidem sub lethali. *vol. 36. n. 70.*

Regularis translatus ad Ecclesiam Parochialem, ius omne succedendi, si forte consopitum esset, recuperat. *vol. 36. n. 6. & 8.*

Idem de Religioso effecto Episcopo. *vol. 36. n. 7.*

Procedit etiam de Professo in Religione incapaci Bonorum, & dominii. *vol. 36. n. 9.*

Et maxime de Canonico Regulari. *vol. 36. n. 10.*

Regularis factus Episcopus recuperat primævum ius, & capacitatem adquirendi. *vol. 36. n. 31.*

Ex eodemque jure, tamquam mutato rei statu, resolvitur renouatio ab illo facta. *vol. 36. n. 33.*

Idem de renouatione facta à Canonico Regulari postmodum ad Parochiam secularem assumpto. *vol. 36. n. 31.*

Procedit, licet desit pactum de habendo. regressum ad Bona renunciata. *vol. 36. n. 29.*

Regularis factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, an Bona ab ipso renunciata, jamque alteri quæsitâ recuperet, controversum est. *vol. 36. n. 35.*

Communis tamen opinio est, regressum ei competere ad Bona postmodum delata, nec alteri quæsitâ. *vol. 36. n. 36.*

Procedit siue ante ingressum, siue ante professionem in Religione renunciatio emissâ fuerit. *vol. 36. n. 37.*

Regularis factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, Bona intuitu ipsius promotionis renunciata, non recuperat. *vol. 36. n. 38.*

Contrarium verius, saltem quoad Bona alteri on quæsitâ. *vol. 36. n. 39. & 34. & ratio n. 30. ad 36.*

Regularis factus Episcopus recuperat Bona ante professionem renunciata. *vol. 36. n. 30. & 32.*

Regularis, ob paupertatis votum, rerum dominium nequit acquirere. *vol. 36. n. 116.*

Regularis promotus ad Ecclesiam secularem, Bona aliunde sibi delata Religioni acquirit ratione, communionis cum illa intercedentis. *vol. 36. n. 59.*

Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis? *vol. 36. n. 61. & 62.*

Regularis occidit in Bonis. ex ejus persona. Mona-

sterio delatis, illi transgendo præjudicare quoad proprietatem. *vol. 36. n. 119.*

Et Monasterio semper ius competit pro immisionem agendi. *vol. 36. n. 120.*

Regularis quoad jura sibi delata nequit actum ullum gerere, qui in apertam non vergat sui Monasterii utilitatem. *vol. 36. n. 123.*

Aliàs actus corruit ex defectu potestatis. *ibid. n. 125. & 131.*

Regularis professus habet velle, & nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus ipsius Monasterio. *vol. 36. n. 30. & 123.*

Nec repudiare, aut renunciare Bona potest in illius præjudicium, quia proprietas non est sua, sed Ecclesie, vel ejusdem Monasterii. *vol. 36. n. 31. 32. ad 36. & n. 38. & 122.*

Procedit, ut neque renunciatio queat iuribus sibi in casu egressus à Religione competitis. *vol. 36. n. 35.*

Regularis jura sibi delata cedens pro annua dumtaxat præstatione, quoad vivat, consequenda, ejus Monasterio præjudicium infert. *vol. 36. n. 124.*

Regularis Bona sibi delata, quoad usumfructum dumtaxat acquirit, quo verò ad proprietatem Monasterio. *vol. 36. n. 115. & ratio n. 116.*

Regularis quod Bona post promotionem ad Ecclesiam secularem adquisita eidem Ecclesie, non Monasterio adquirat, intelligendum est de Bonis quæsitis ex ipsius Ecclesie redditibus. *vol. 36. n. 16.*

Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quum agitur de Regulari per ejus promotionem plene subtracto à proprii Monasterii subiectione. *vol. 36. n. 57.*

Si secus, Bona hæc acquirit Monasterio. *vol. 36. n. 59. & 60.*

Regularis professi vitâ naturali durante, emphiteusis, vel Feudum ad Monasterium spectat. *vol. 35. n. 78.*

Nec devolutio favore Domini directi, minùque successio favore Agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur. *vol. 35. n. 79.*

Contrarium verius, ubi de Jesuita agitur pariter professio. *vol. 35. n. 80.*

Regularis ad Parochialem translatus ut Monasterio adquirat, sat est, quod habituales, atque possibile cum illo communicationem retineat. *vol. 36. n. 107.*

Contrarie declarantur auctoritates. *ibid. n. 108.*

Regularis de licentia superioris extra Monasterium degens, Monasterio adquirat. *vol. 36. n. 104.*

Nisi sit specialiter exemptus ab illius obedientia. *ibid.*

Regularis professi omnia jura ad Monasterium pertinent. *vol. 36. n. 32.*

Ita etiam spes succedendi, ac jura de futuro. *ibid. n. 33.*

Procedit, ut ne ratio quidem habeatur de quacunque ejusdem Professi dispositione. *ibid. n. 34.*

Eoque infuso, invito, & reluctante, jura ejusmodi à Monasterio valent exerceri. *ibid. n. 36.*

Regularis ad Parochialem translatus cur Mona-

Re-

ferrio adquirat, factus verò Episcopus, non item, ratio differentie assignatur. *vol. 36. n. 105.*

Regularis obtinens Beneficium seculare cum dispensatione, actum gerere dicitur incompatibile cum proprio Instituto, ob idque exemptus à superioris obedientia potest videri. *vol. 36. n. 89.*

Socus est in Canonico Regulari, & ratio *ibid. n. 90. ad 93.*

RELATIO.

Relatio secumfert quamdam cum relato unitatem, & dependentiam. *vol. 12. n. 15.*

Relatio efficit, ut ex Relato, non ex Referente agatur. *vol. 12. n. 16.*

Relatio non est facienda ad incompatibilia, sed ad ea tantum, ad quæ commodè, & congruè potest fieri. *vol. 51. n. 39.*

Relatio ad remotam potius dispositionem, quam ad proximam fieri debet, ubi id ratio dispositionis postulerit. *vol. 16. n. 14.*

Relatio ad instrumentum inutilis remanere non debet quoad pacta, & conditiones in eo contentas. *vol. 25. n. 78.*

Relatio ad Testamentum dicitur adesse in donatione, si Donans, illi se conformare declaravit. *vol. 12. n. 18.*

Relatio donationis ad Testamentum rectè ex his verbis colligitur = *Chè in caso morissero detti Donatorj senza figli, in detto caso avesse luogo la disposizione potera.* *vol. 12. n. 19.*

Relatio donationis ad Testamentum ut habita censetur, benigna sumenda est interpretatio. *vol. 12. n. 20.*

RELEVATIO.

Relevationis promissio nil prodest, si facta à Debitore non idoneo. *vol. 18. n. 73.*

Relevationis promissio facta fideiussori, cum à periculo non eximit. *vol. 18. n. 74.*

Vel tanti saltem non est, ut is malè re suà non dicatur uti. *vol. 18. n. 75.*

RELIGIO.

Religio Canoniorum Regularium S. Salvatoris Placentiæ capax est Bonorum, & dominii. *vol. 36. n. 1.*

Nec Religiosus in ea professus incapax est succedendi in Fideicommissis etiam agnatis, nisi Religiosi tacite, vel expresse in Testamento exclusi fuerint. *vol. 36. n. 2.*

Religiosi non jam, sed sibi hereditatem acquirit Jesuita, si sola emisit biennii vota. *vol. 4. n. 9.*

At nec sibi, nec *Religiosi* si professionem, aut vota Coadiutorum nuncupavit. *ibid. n. 10. & n. 14. & 151.*

In *Religiosis* dominium transeunt Bona pro fundatione Commendæ in dotem constituta. *vol. 22. n. 39.*

Religiosus quilibet, & Christianus Vir opem ferre debet sanguine Coniunctis. *vol. 52. n. 88.*

RELIGIOSI.

Vide *Regularis.*

REMEDII.

Remedium l. 2. Cod. de rescind. vend. competit ei,

qui ignoranter, non qui scienter, & prudenter contrahit. *vol. 2. n. 64. & 65.*

Remedium adversus lesionem non competit scienter, & libere Contrahenti. *vol. 2. n. 80.*

Remedium tam allocationis, quam Salviani eundem parit effectum. *vol. 14. n. 9.*

Et census Creditor, pro ejus fructibus, alterutro valet agere. *vol. 14. n. 10.*

Procedit, tamen Fundus census in Tertios fuerit alienatus. *vol. 14. n. 11. 12. & 13.*

REMISSIO.

Remissio crediti in eo, quod ipsum excedit creditum, insinuatione indiget. *vol. 43. n. 32.*

REMITTERE.

Remitti potest dotale lucrum, etiam in prejudicium Creditorum. *vol. 17. n. 1.*

RENUNCIANS.

Renunciatio ad Bona nequit succedere expressim in renunciatione comprehensa. *vol. 43. n. 1.*

Renunciatio Bonis suis per actus verè dispositivos, non dicitur se de medio tollere per actum merè abdicativum. *vol. 35. n. 30.*

Renunciatio, id solum, quod expressit à se abdicasse, & in alios transulisse censetur. *vol. 4. n. 129.*

Renunciatio noluisse censetur, quod, dum poterat, declarare omisit. *vol. 4. n. 125.*

Renunciatio sibi debet imputare, cur mentem suam clarius non explicarit. *vol. 4. n. 135.*

Renunciatio jus, quod sit resolvable, tale etiam in Renunciarium transit. *vol. 4. n. 163.*

Renunciatio jurbis futuris, nullà facili mentione, hereditatis fratris viventis, non censetur eam voluisse comprehendere. *vol. 4. n. 97. & 98.*

Renunciatio censetur hereditatem, etiam fratris viventis in renunciatione comprehendisse, si hic ager mente, & corpore testari non erat aptus, & erat facile ab intestato decedurus. *vol. 4. n. 28.*

Renunciatio non censetur sanguinis dumtaxat heredes contemplant, cum sui unici fratris mentionem non habuit, & pro heredibus cum clausula cetera stipulavit. *vol. 5. n. 87.*

Renunciatio per viam irrevocabilis donationis, non contemplatio certarum Personarum, sed patrum reversum tribuit regressum ad Bona renuntiata. *vol. 5. n. 94.*

Renunciatio nunquam datur ad Bona renuntiata, regressus, ubi renunciatio principaliter per viam irrevocabilis donationis, nulloque adjecto pacto reverfivo, fuerit stipulata. *vol. 5. n. 92.*

Procedit, etsi defecerint Personæ in ea contemplatæ. *vol. 5. n. 93.*

Renunciatio æquè, ac Renunciararii voluntas ea fuisse præsumitur, ut *renunciatio* heredes extraneos ipsius Renunciararii non comprehenderet. *vol. 5. n. 28.*

Procedit id maxime in renunciatione Filie nubile in seculo. *vol. 5. n. 29.*

Renunciatio favore debet, in dubio, responderi. *vol. 5. n. 43.*

Præsertim, si agatur de Puella ignara, & in seculo nubente. *vol. 5. n. 44. 46. & 47.*

RENUNCIARE.

Renunciare ob commodam Domus mantentionem aliud est, aliud agnationis conservandæ causâ. *vol. 4. n. 10.*

Renunciare origini nemo potest. *vol. 4. n. 103.*

Renunciare quis potest iuribus ipsi à Civitate impartitis. *vol. 4. n. 104.*

Renunciare nobilitatis iuribus, & privilegiis tacite quis potest per indignos actus, & vilioris artis exercitium. *vol. 4. n. 65.*

Eoque magis per pactum expressum. *ibid. n. 66.*

Renunciare Mulier potest, ex consuetudine Ariminii, quibuscumque opulenti etiam hereditatibus, lationis exceptione non admissâ. *vol. 4. n. 13.*

Renunciare quis potest beneficiis etiam à natura derivantibus. *vol. 4. n. 69.*

Renunciare iurimunicipali, nec non consuetudini ejus Patris censetur Mulier, inito extra Patris Matrimoniali. *vol. 4. n. 40.*

Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præferat contextus dotalis Instrumenti. *ibid. n. 43. 13. & 14.*

RENUNCIATARIUS.

Renunciarius omnia jura competunt, quæ Renuncianti competissent. *vol. 4. n. 2.*

Renunciarius, defectu jam personis contemplatis, ab intestato decedente, renunciatio resolvitur. *vol. 5. n. 100.*

Renunciarius Patris heres extraneus, etiam in renunciatione Filie non contemplatus, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus. *vol. 5. n. 106. & 107.*

Renunciarius favore agnita à Renunciante censetur actio ad dotem renunciatam, illique statim juris fictione retrocedit. *vol. 4. n. 3.*

Renunciarius testari nequit in præjudicium personarum contemplatarum. *vol. 5. n. 99.*

Renunciarius ab intestato decedens præsumitur velle Renunciantem ad renunciata Bona revocare. *vol. 5. n. 101.*

Renunciarius Pater ab intestato decedens præsumitur voluisse Filiam renunciantem Extraneis præferre. *vol. 5. n. 102.*

Secus, ubi cum testamento decedat. *vol. 5. n. 103. & 107.*

Renunciarius Pater censetur voluisse plenam adquirere Bonorum à Filia renunciantium libertatem. *vol. 5. n. 104.*

RENUNCIATIO.

Renunciatio quælibet continet cessionem quoad presentia. *vol. 5. n. 110.*

Renunciatio substantia verè consistit in ejus parte dispositiva. *vol. 4. n. 103.*

Renunciatio una pars ab altera est intelligenda, & declaranda. *vol. 4. n. 105.*

Renunciatio in vis, & efficacia metiendi non est ex persona Renunciarii, sed ex persona, & jure Renunciantis. *vol. 4. n. 118.*

Renunciatio perpetua est, & transitoria ad quoscumque in ea nominatim expressos. *vol. 15. n. 20.*

De Contriti.

Renunciatio, mortuo Renunciante, inefficax est. *vol. 4. n. 145.*

Renunciatio cuiuslibet tacita inefficax conditio: si jus renunciatum, vivo Renunciante, deferatur. *vol. 4. n. 144. & 149.*

Renunciatio successioni, illius naturam immutare nequit. *vol. 4. n. 155.*

In *renunciationibus* vitanda est verborum superfluitas. *vol. 33. n. 31.*

Renunciationis verbis, non declarationi à Renunciante posita standum est. *vol. 4. n. 136.*

Præsertim, si declaratio versetur circa jura ad Renunciantem non pertinentia renunciationis tempore. *vol. 4. n. 137.*

In *renunciationibus* verba generalia ad rem expressam non restringuntur, quando id non patitur recti sermonis ratio. *vol. 33. n. 17.*

Renunciatio debet juxta verba, conditionem ac mentem Contrahentium interpretari. *vol. 5. n. 30. 42. & 117.*

Renunciatio, seu illius confirmatio debet ad normam juris intelligi, si mens Renunciantis, aut Confirmantis aliunde non appareat. *vol. 15. n. 19.*

Renunciatio quælibet strictissime interpretanda est. *vol. 4. n. 52. & 107. & vol. 5. n. 69. & 13.*

Præsertim, si sit translativa. *d. vol. 4. n. 53.*

Et minus, quam fieri potest, debet Renuncianti nocere. *d. vol. 5. n. 7.*

Renunciatio stricti juris est, ac ultra expressam non extenditur. *vol. 33. n. 1.*

Renunciatio ut dicatur extensa ultra specificam in ea expressam, non sufficiunt clausule *quomodocumque*, & *quandocumque*, ac *qualitercumque* = in parte solum præcisi, non verò in dispositiva adjective. *vol. 4. n. 118.*

Et argumentum, quod aliâ dictæ clausule remaneret superflua, levissimum est. *vol. 4. n. 119.*

Renunciatio potius quam censenda sit extensa ad quæ specificè non sunt expressa, superflua haberi debent clausule = *quandocumque*, & *quomodocumque*, ac *qualitercumque* = in ea adjective. *vol. 4. n. 123.*

In *renunciatione* aliquibus expressè hereditatibus facta, verba generalia, atque ampliata deinde adjecta, dupliciter considerantur, vel eum referuntur ad modum succedendi, vel eum ad hereditates ipsas. *vol. 33. n. 30.*

Quid autem operentur live in primo casu, live in secundo? *ibid. & n. 22.*

Renunciatio facta paternis Bonis, Bona fratris, licet à Patre obveniant, non comprehendit. *vol. 33. n. 2.*

In *renunciatione* facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *e di qualunque altra sorte* = fratris etiam Bona dicuntur comprehensa. *vol. 33. n. 14. & 15.*

In *renunciatione* facta Bonis paternis, maternis, & avitis, verba = *e di qualunque altra sorte* = deinde adjecta, de Bonis fratris verisimiliter contemplatis debent intelligi. *vol. 33. n. 20.*

Qq q

In

In *renunciatione* censetur comprehensa etiam emphyteusis in Extraneos alienabilis, si à Renunciante, facultatem hanc habente, mentio de eadem emphyteusis facta est. *vol. 35. n. 32.*

In *renunciatione* ut Bona quæpiam censentur comprehensa, eorum origo non attenditur, sed ipsorum status delata successione tempore. *vol. 33. n. 3.*

In *renunciatione* facta omnibus hereditatibus etiam ab intestato Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, quolibet eorum successio ab intestato intelligitur comprehensa. *vol. 5. n. 50.*

In *renunciatione* quid fuerit comprehensum, quidve exclusum, ex Renunciantis mente investigandum est. *vol. 4. n. 34.*

Atque ex illius finali causâ. *ibid. n. 5.*

Item ex persona ipsius Renunciantii. *ibid. n. 38.*

Renunciatio Puellæ dotatæ quod non comprehendat successiones Extraneorum, potest Magistratus, ad mentem juris, decernere. *vol. 15. n. 23.*

Atque è contrâ, quod debeat operari illius exclusionem à paternâ, & maternâ hereditate. *vol. 11. n. 34.*

Renunciatio Matris non facta expressè pro suis etiam hereditibus, jus filiorum heredum ex propria persona venientium non comprehendit. *vol. 49. n. 35.*

Renunciatio Mulieris intelligi debet facta pro personis, ad quas fuerit directâ, non pro quibus Renunciantius acceptit ius suum. *vol. 43. n. 122, & 129.*

Præsertim, si de Muliere minori agatur, & in seculo nubente. *ibid. num. 123. 124. 125, & 130.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum personalis est. *vol. 33. n. 7.*

Renunciatio à filia reportata Pater pro se, & hereditibus ob dotem à se constitutam, non censetur velle heredes extraneos comprehendere. *vol. 1. n. 37.*

Renunciatio favore certæ personæ facta, *personalis* est. *vol. 5. n. 1., & vol. 49. n. 75.*

Procedit, etiam si facta sit alicui *pro se, suisque hereditibus*. *vol. 5. n. 2.*

Renunciatio facta ad favorem certæ personæ, tamquam personalis, cum eadem persona extinguatur. *vol. 5. n. 1., vol. 43. n. 119, & vol. 49. n. 75.*

Et *Renuncianti* competit regressus ad Bona renunciata d. *vol. 43. n. 120. 127., & 128.*

Renunciatio personalis effectus cessat, deficientibus personis in illa contemplatis. *vol. 33. n. 6., & vol. 36. n. 37.*

Renunciatio facta non juri in abstracto, sed favore certi generis personarum, est personalis, sed quæ cum singularibus non extinguatur personis. *vol. 49. n. 81.*

Renunciatio non resolvitur per defectum personarum contemplatarum, si Renunciantius ab intestato decedat. *vol. 5. n. 96.*

Secus, si cum testamento. *ibid. n. 97.*

Renunciatio favore certæ conjunctæ personæ, ad ipsius tantum sanguinis heredes protenditur. *vol. 5. n. 14.*

Renunciatio favore = *heredum*, & *successorum* = facta, ad solos heredes sanguinis restringitur. *vol. 1. n. 3.*

Renunciatio favore = *heredum* = sine clausula = *quorumcumque* = restringitur ad solos sanguinis heredes. *vol. 5. n. 1., & 107.*

Renunciatio in gratiam lineæ, & Descendentium, omnium celebrata, nequit dici ad eas personas restricta, quarum descendencia contemplata est. *vol. 49. n. 76., & 77.*

Renunciatio non est quoad omnia Bona personalis, & ad vitam Renunciantii restricta, si in renunciatio facta fuerit honorum distinctio. *vol. 16. n. 5., & 7.*

Renunciatio Puellæ dotatæ, in qua Magistratus de Juri mandavit verba = *e lura Descendentis* = nequit censeri restricta ad personam dumtaxat Renunciantii. *vol. 15. n. 31.*

Et si censeri possint exclusi tantum quoad hereditates Extraneorum, aliaque jura Renunciantis. *vol. 15. n. 32., & 33.*

In *renunciatione* contemplatio certarum Personarum duplicem operatur effectum, & qui ut *vol. 5. n. 98., vid. n. 99., & 102.*

Renunciatio personalis, & translativa dicitur, quum per viam positivæ dispositionis certis personis facta est. *vol. 35. n. 18.*

Renunciatio translativa est, si translativam contineat jurum cessionem. *vol. 5. n. 16.*

Renunciatio quolibet translativa personalis est. *vol. 5. n. 15., & vol. 33. n. 12.*

Ex resolvitur, deficientibus personis in ea contemplatis. d. *vol. 33. n. 13.*

Renunciatio per verba = *do, cedo, rinunzio, trasferisco* &c. = verè translativa est. *vol. 33. n. 11., & 44.*

Renunciatio translativa, ac donatio idem important. *vol. 39. n. 62.*

Renunciatio verè translativa dicitur, quum jura in Renunciantiarum transferuntur, complicato donationis titulo. *vol. 35. n. 14.*

Præsertim, si idem titulus sit in partibus dispositivis explicatus. *vol. 35. n. 16.*

Et ex quibus etiam actibus talis titulus valeat desumi *vol. 5. n. 27., & 32.*

Renunciatio, ex verisimili Contrahentium mente, personalis potius, quam realis est censenda. *vol. 5. n. 43.*

Renunciatio translativa verificari tantum potest de Bonis jam quæritis, ac Renunciantii devolutis. *vol. 35. n. 54.*

Secus de Bonis devolvendis, & ab alio possessis. *vol. 35. n. 55.*

Procedit, licet in Instrumento legantur clausule cessionem, & translationem præferentes. *ibid. n. 59.*

Renunciatio facta cum derogatione cuicunque legi, statuto, Indulto, aut alii cuilibet favori, aliquid non censetur, sed merè translativa. *vol. 35. n. 31.*

Renunciatio medum directa ad certas personas, sed expresse facta, ut illis dumtaxat jus ex ea quærendum sit, realis non est, neque abdicativa. *vol. 35. n. 46.*

Licet sit facta ex causâ ingressus in Religionem. *vol. 35. n. 48. & 49.*

Renunciatio merè translativa non extenditur ad tutorem. *vol. 4. n. 58. & 84.*

Nec subsistere valet in jure incerto, & dependente à causâ pariter incerta. *vol. 4. num. 59. & 85.*

Sed versatur circa jura habentia præexistens causam. *vol. 4. n. 61. & 83.*

Ipseque Renunciatio jam incohærentia. *vol. 4. n. 62.*
In *Renunciatione* translativa tantum dicitur comprehendendum, quantum in ea nominatim expressum reperitur, atque oculis corporis legitur. *vol. 4. n. 54. & 55.* aut necessario ab expressis inferitur. *ibid. n. 56.* rejectâ quacunque extensione ad res, jura, casus, & personas non nominatas. *ibid. n. 57. & 80.*

In *renunciatione* merè translativa venire non censetur jura successione in hereditate viventis. *vol. 4. n. 63.*

Renunciatio ex voluntate perpetuè à se abdicandi bona renunciata, realis comprehenditur. *vol. 5. n. 49.*

Renunciatio realis est, & abdicativa, si talem eam Renuncians declaraverit. *vol. 35. n. 38.*

Renunciatio in rem directa extenditur, ad quemcumque modum, quo res valeat deterri. *vol. 5. n. 56.*

Renunciatio realis consistit in perpetua additione à quibusvis juriis supervenientibus. *vol. 5. n. 55.*

Renunciatio est realis, ubi ejus observantia fuit perpetuè promissa. *vol. 5. n. 67.*

Renunciatio realis optimè conjicitur ex infirmis perpenis ingenti dote, amplitudine verborum, stipulatione favore heredum, clausulâ ceteratâ, & complicato donationis titulo. *vol. 5. n. 81. & 82.*

Renunciatio realis operatur exclusionem Renunciantis ab intestata successione ei quodcumque delata. *vol. 5. n. 48.*

Per *renunciationem* factam omnibus hereditatibus etiam ab intestato, dicitur quis se pro mortuo habere velle. *vol. 5. n. 51.*

Renunciatio favore Patris clausulam continens ceteratam = *ejusque heredum &c.* = realis, & perpetua dicitur. *vol. 35. n. 31.*

Præsertim, cum junctam habet clausulam = *ad habendum, tenendum &c.* = *ibid. n. 32.*

Renunciatio realis talem licet clausulâ, & alia verba quovis modo præfulerant, non debent attendi, quoties illius personalitatem fundet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas. *vol. 5. n. 40.*

Renunciatio realem non efficit heredum facta mentio in parte non dativa, sed in parte solum acceptativa. *vol. 43. n. 121.*

Renunciatio realem non inducunt clausulæ, licet generalissime, à Notariis apponi solite. *vol. 5. n. 31. & 41.*

De Contrah.

Renunciatio non est realis, licet complicata donationis titulo. *vol. 5. n. 37.*

Renunciatio realis realitatem inducit illius cum donatione complicatio. *vol. 5. n. 68.*

Renunciatio per viam donationis celebrata, realis est. *vol. 5. n. 77.*

Renunciatio ubi per viam donationis facta est, ad bona renunciata nunquam competit regressus. *vol. 5. n. 78.*

Renunciatio cò magis donationem importat, si donationis titulus in ejus parte non executiva, sed dispositiva complicatus fuerit. *vol. 35. n. 26.*

Renunciatio per viam irrevocabilis donationis factâ juriis deferendis, censetur quis isdem juriis sese expoliâsse favore nedum Renunciantari, sed heredum etiam quorumcumque. *vol. 5. n. 115.*

Atque hæc est veræ donationis, & perpetuæ renunciatio indoles. *ibid. n. 116.*

Renunciatio per viam donationis facta, Renunciant, ejusque heredibus regressum prohibet ad bona renunciata, etiam cum Fisco agatur, si desit Renunciantarii heres, qui licum valeat excludere. *vol. 5. n. 80. 92. & seq.*

Renunciatio realis, per Renunciantarii obitum non resolvitur. *vol. 5. n. 83.*

Renunciatio realis naturam contemplatio certarum Personarum non immutat. *vol. 5. n. 81.*

Renunciatio quod respectu Renunciantis realis, & abdicativa sit, translativa verò, & personalis respectu Renunciantarii non repugnat. *vol. 35. n. 45.*

Renunciatio concepta his verbis = *cessio translativæ* non repugnat, quod respectu Renunciantarii translativa sit; quo verò ad Renunciantem, realis, & abdicativa. *vol. 5. n. 108. & 109.*

Renunciatio, etiam pro Descendentibus stipulata, ad quoscunque Renunciantarii heredes porrigitur. *vol. 49. n. 78.*

In *renunciatione* factâ pro heredibus quibuscunque, etiam Extranei comprehendi reputantur. *vol. 43. n. 81.*

Renunciatio facta à Filio de emphyteusi sibi post Patris obitum deferenda quando censetur translativa favore heredum ipsius Patris in renunciatio contemplatorum. *vol. 35. n. 67.*

Translativa censetur, his concurrentibus extremis, si nempe, eventiente casu successione, Renuncians vivat, sitque habilis ad succedendum, & Renunciantarii, seu ejus heres in humanis existant. *vol. 35. n. 68.*

Renunciatio cum effectus, isto casu, retrotrahitur à die delatæ successione ad diem contractus. *vol. 35. n. 69.*

Censeturque Renuncians hereditatem adivisse, ac eandem vigore cessionis in Renunciantarios transulisse. *vol. 35. n. 70.*

Renunciatio Filii favore Patris, personalis reputatur. *vol. 5. n. 11.*

In *renunciatione* Filii favore Patris cessat ratio prædilectionis ipsius heredum extraneorum, & quare? *vol. 5. n. 10. & 24.*

Renunciatio Filii favore Patris, ratione prædilectionis, præsumitur pro ejus quoque Descendentibus celebrata. *vol. 5. n. 9.*

Q q q 2

Reu

Renunciatio Filii favore Patris ita censetur pro ejus Descendentibus stipulata, ut in ea subintel- ligatur, = *donec illi superarint* . *vol. 5. n. 12. & 22.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, etiam Extraneos comprehendit. *vol. 5. n. 57.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, est tuipae naturae ad Extraneos quoque heredes transitoria. *vol. 33. n. 27.*

Ac etiam Feminas comprehendit. *ibid. n. 28.*

Accedente praeterea clausula ceterata = *heredum &c.* = *ibid. n. 29.*

Renunciatio non ideo realis est, quia facta ex causa dotis. *vol. 5. n. 35.*

Renunciatio facta = *pro se, & heredibus suis, & cui daretur* =, offendit, Renunciantem se de medio sustulisse, ipsamque realem omnino esse, atque abdicativam. *vol. 5. n. 61. & 62.*

Renunciatio merè abdicativae naturam non immutat contemplatio certarum personarum. *vol. 35. n. 33.*

Renunciatio realis, & abdicativa, ut talis etiam censetur respectu quorumcumque sub ea venientium, requiritur, quod nullam certam respiciat personam. *vol. 35. n. 52.*

Ita ut indefinitè disponat, illum succedere debere, qui esset de jure successurus. *vol. 35. n. 53.*

Ob *renunciationem* merè abdicativam intestatae successioni, habetur quis, ac si è medio esset sublati. *vol. 4. n. 45. & 47.*

Eademque successio ad Proximos Defuncti, non ad Renunciatarium deferenda est. *vol. 4. n. 46. & 48.*

Renunciatio intestatae successioni merè abdicativa, nullum Renunciatario jus tribuit. *vol. 4. n. 50.*

Ejusque affectus, per existentiam Renunciantis, impeditur. *vol. 4. n. 51.*

Renunciatio penitus abdicativa facta emphyteusi, quae non sit ex pacto, & providentia, nullam actionem tribuit Domino directo. *vol. 35. n. 41.*

Renunciatio merè abdicativa, ex sola certarum personarum expresseione, personalis non efficitur. *vol. 35. n. 35.*

Renunciatio extinctiva, sive abdicativa solemnitate non possulat. *vol. 33. n. 63.*

Renunciatio quod respectu Renunciantis abdicativa sit, translativa verò censetur respectu Renunciatarii, non repugnat. *vol. 35. n. 47.*

In *renunciationis* instrumentum non repugnat, quod duplex contineatur renunciationis species, altera nempe extinctiva, altera translativa. *v. 35. n. 61.*

Et una, eademque *renunciatio* translativa potest esse quoad Bonam, & jura jam quaesita, extinctiva verò quoad jura de futuro. *vol. 35. n. 62.*

Renunciatio, deficiente illius causa, resolvitur. *vol. 5. n. 15.*

Renunciatio, si una desit ejus principalis causa, adhuc subsistit, aliis extantibus causis aequè principalibus. *vol. 33. n. 43.*

Renunciatio causa finalis ea dicitur, quae principaliter ab Agente consideratur. *vol. 43. n. 91.*

Impulsiva verò, quae secundario tantum inspicitur. *vol. 43. n. 92.*

In *renunciatione* facta à Muliere, ad illius validitatem, non sufficit causa reticita, sed requiritur expressa. *vol. 43. n. 76.*

Renunciatio legitima causa fuisse non censetur agnationis contemplatio non aliter habita, quam per heredem quorumcumque comprehensionem. *vol. 43. n. 86.*

Renunciatio quod justam causam praebeat agnationis contemplatio, procedit quando Familia, & agnatio Renunciantis contemplatur. *vol. 43. n. 97.*

Socius, si aliena Familia, puta Fratris. *vol. 43. n. 98.*

In *renunciatione* favore Patris, ejusque heredum facta intuitu conservandi Bona in Familia, censetur contemplata agnatio. *vol. 33. n. 2.*

Et comprehendi soli Masculi heredes sanguinis. *vol. 33. n. 9.*

Deficiente praeterea clausula = *quorumcumque* =. *vol. 33. n. 10.*

In *renunciatione* stipulata pro heredibus etiam extraneis, per clausulam ceterata = *heredibus &c.* = agnatio non censetur contemplata. *vol. 33. n. 37. & 39.*

In *renunciatione* agnatio non censetur contemplata, si Renuncians nec mentionem quidem habuit unici Fratris sui. *vol. 33. n. 16.*

In *renunciatione*, si pars ejus dispositiva repugnet agnationis contemplationi, eo minùs censetur contemplata agnatio. *vol. 43. n. 82.*

De tali autem repugnantia constat, quoties comprehendi in ea fuerint heredes etiam extranei. *vol. 43. n. 83. 84. & 87.*

Renunciatio verba = *e questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua Famiglia* = non contemplatione agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita censentur. *vol. 33. n. 38.*

Renunciatio verba = *ma anco per renderli grata al suddetto &c. suo fratello per mantenimento della sua Casa* = agnationis contemplationem non important. *vol. 43. n. 77.*

Sed fratris dumtaxat utilitatem respiciunt. *v. 43. n. 78. 79. & 81.*

Renunciatio Mulieris nubentis in seculo, licet facta agnationis intuitu, resolvitur ob defectum personae contemplatae. *vol. 43. n. 126.*

In *renunciatione* Mulieris, etiam reciproca, & ob causam, quoties haec renunciationi non correspondet, lesio locum habet. *vol. 43. n. 114.*

Renunciatio censetur à Filia emissà ex causa ingentis dotis à Patre receptae. *vol. 5. n. 64.*

Renunciatio ex causa ingentis dotis à Patre receptae realis est, & perpetua. *vol. 5. n. 65. & 66.*

Renunciatio ob dotem receptam venit strictius interpretanda. *vol. 5. n. 20.*

Renunciatio ob dotem, nulli urgente nova causa, dicenda est ipsi tantum duci correspondens. *vol. 43. n. 69.*

Procedit maxime quoad Fratrem renunciatarium, qui nil de proprio in dotationem contulit. *vol. 43. n. 70.*

Ut quae ex ipsis Renunciantis substantia fuerit expleta. *vol. 43. n. 71.*

Re-

Renunciatio ob dotem solutum Famille non excedentem nequit reportari, nisi restricta ad paterna tantum Bona. *vol. 43. n. 65.*

Vel ad conventa in capitulis matrimonialibus. *ibid. n. 66.*

Renunciatio ex causa dotis receptæ censetur facta pro heredibus dumtaxat sanguinis. *vol. 5. n. 21.* Et donec illi supererint. *ibid. n. 22.*

Renunciatio propter dotem, licet Personæ in ea contemplata defecerit, non resolvitur. *vol. 5. n. 88. & 89.*

In *renunciatione* propter dotem, cessi una ejus causa defecerit, ninirum Personæ in ea contemplata, altera tamen remanet, nempe causa dotis receptæ realitatem præferens. *vol. 5. n. 90.*

Est proinde ejusmodi *renunciatio* ex defectu dictarum Personarum, non resolvitur. *vol. 5. n. 91.*

Renunciatio facta occasione carnalis Matrimonii, si est correctiva ad indigentem dotem, realis potius, quam personalis est iudicanda. *vol. 5. n. 120.*

Renunciatio ob dotem operari nequit, plus, quam in capitulis matrimonialibus conventum sit, *vol. 43. n. 67.*

Nisi major dos in Instrumento constituta fuerit. *ibid. n. 68.*

Renunciatio ob dotem, nequit dici facta agnationis intuitu, si causa isthæc nullibi fuerit in Instrumento expressa. *vol. 43. n. 75.*

Renunciatio Mulieris ob dotem facta, in eo, quod pura renunciata dotem ipsam excedunt, pura remanet donatio. *vol. 43. n. 30.*

Ob idque est necessariò infinuanda. *vol. 43. n. 31.*

Renunciatio filiae nubentis in seculo distinguenda est ab altera professionem emittentis. *vol. 5. n. 35.*

Renunciatio mulieris minoris, iusta cessante causa, remanet actus mere liberalitatis, ei præjudicium non valens adferre. *vol. 43. n. 48.*

In *renunciatione* Mulieris ob causam, infinuatio omnino requiritur, quando appareat à Cocontractantibus expresse volita. *vol. 43. n. 36.*

Procedit, quamvis infinuatio in eo casu de jure communi, vel municipali non esset necessaria. *vol. 43. n. 37.*

In *renunciatione* Mulieris ob causam quod solemnitates non requirantur, procedit, ubi Mulier sit majoris ætatis, si minor sit. *vol. 43. n. 35.*

In *renunciatione* Mulieris minoris copulativè requiruntur Proximiorum consensus, Judicis præsentia, juramentum, atque infinuatio. *vol. 43. n. 38.*

Neque infinuatio satisfactum remanet ex aliarum solemnitatum concursu. *vol. 43. n. 39. 40. & 41.*

In *renunciatione*, vel donatione facta à Muliere minori, ultra extrinsecas solemnitates, iusta, & rationabilis requiritur causa. *vol. 43. n. 45.*

Est autem deficiente, vel ineptè existente, aut præjudiciali, corrumpit *renunciatio*. *vol. 43. n. 46.* Semulque ioterpositum Judicis Decretum. *vol. 43. n. 47.*

Renunciatio emissà à Muliere, eaque minore, absque solemnitatibus, nulla est ex *Statut. Januæ. g. fin. vol. 15. n. 1.*

Nisi fuerit à Magistratu convalidata. *vol. 15. n. 2.*

In *renunciatione* facta à Muliere minori Ariminensi, solemnitates nedum statutarie s. sed & alix requiruntur ab Egidiana præscriptæ. *vol. 43. n. 18.* Earum verbò præcipue quædam sint. *vol. 43. n. 19. & 20.*

Renunciatio Mulieris minoris Ariminensis corrumpit, si in ea Curatoris desit autoritas, vel infinuatiois solemnitas. *vol. 43. n. 19. & 20.*

In *renunciatione* Mulieris defectus solemnitatum, atque infinuatiois suppletur Judicis Decreto. *vol. 43. n. 3. & 4.*

In *renunciatione* Mulieris infinuatio suppletur juramento. *vol. 43. n. 5.*

Renunciatio à Puellis datatis emissas concidere ex mero solemnitatum defectu, æquum non est. *vol. 15. n. 5.*

Renunciatio quoad Bona etiam Collateralium facta à Muliere, tamquam ex iusta causâ, sustinetur, si hæc fuerit vel dos recepta, vel agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 17.*

Renunciatio in adimplementum paternæ dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi præmissam, atque agnationis conservandæ intuitu, infinuationem non requirit. *vol. 43. n. 6. & ratio n. 7.* Nec ejus missio contractum inficit. *vol. 43. n. 8. 9. & 10.*

Renunciatio Mulieris tunc dici valet in executionem paterni præcepti necessariò facta, nullisque ob id solemnitatibus indiguisse, cum intra spheram ejusmodi præcepti se continuerit. *vol. 43. n. 27.*

Secus ubi amplior ea fuerit, quam Pater demandaverit. *vol. 43. n. 27.*

Renunciatio Bonis etiam Collateralium facta à Muliere, nequit dici iustam præbuisse causam paternum præceptum, si istud ad Bona paterna dumtaxat fuerat restrictum. *vol. 43. n. 49. & 51.* Item de promissione facta in capitulis matrimonialibus, si hæc restricta fuerat ad Bona tantum paterna, atque materna. *vol. 43. n. 50. & 52.*

Renunciatio Mulieris non sufficitur ex habita in ea agnationis contemplatione, quando hæc non causa finalis, sed impulsiva tantum fuerit. *vol. 43. n. 59.*

Et ex quibus eadem, potius causa impulsiva, quam finalis, dicenda sit. *vol. 43. n. 90. & 92.*

In *renunciatione* Mulieris, potius ad colorandam renunciationem ipsam, quam ad illius inducendam coarctatur causam, adposita esset agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 34.*

In *renunciatione* Mulieris necessitatem infinuatiois non excludit agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 33. & quare l. n. 34.*

In *renunciatione* Mulieris necessitatem infinuatiois non excludit recepta dos, valorem non adequans Bonorum renunciatorum. *vol. 13. n. 28. & ratio n. 29.*

In *renunciatione* Mulieris, comprehendente jura dumtaxat de futuro, solemnitates non requiruntur. *vol. 43. n. 11.*

Præsertim, si fuerit juramento confirmata. *vol. 43. n. 12.*

Ex *renunciatione* juri futuro proximo, & prope-

certo Mulier lazi posse existimatur. *vor. 43. n. 33.*

Ob idque iofinuatio requiritur ad validitatem actus. *d. vor. 43. n. 34.*

In *renunciatio*ne iurum, etiam eventualium facta à Muliere, cadere potest lazio enormiffima. *vor. 43. n. 102.*

Praefertim, quando in illorum compensatioem nihil receperit. *vor. 43. n. 103.*

In *renunciatio*ne Mulieris lazio enormiffima ex futuro eventu iudicari potest. *vor. 43. n. 101.*

In *renunciatio*ne Mulieris facta iuribus habentibus causam de praeterito, lazio semper confideratur. *vor. 43. n. 106.*

Intellige, eadem iura, pro lazione statuenda, plura estimari, si proximari, minus vero, si remotiori sint, & à pluribus eventibus deponentia. *vor. 43. n. 107.*

In *renunciatio*ne Mulieris facta iuribus habentibus causam prorsus de futuro, difficiliori lazio potest confiderari. *vor. 43. n. 105.*

Renunciatio Mulieris enormiffimè laziva, nullo pacto fufinetur. *vor. 43. n. 99.*

Quomodo autem laziva dignoscatur? *vor. 43. n. 100. & 108.*

In *renunciatio*ne Mulieris lazio excluditur, flante Iudicis Decreto. *vor. 43. n. 13.*

Excluditur itidem, quum imita est agnationis conservande causa, & ratio. *ibid.*

Praeterea excluditur ob dotem congruam receptam. *vor. 43. n. 15.*

Atque ubi renunciatio fuerit iuribus dumtaxat futuris. *ibid. n. 6.*

Renunciatio Mulieris enormiffimè laziva non fufinetur, licet fit facta dotis causa, & agnationis favore, Decreto etiam Iudicis accedente. *vor. 43. n. 109. 110. & 114.*

Io *renunciatio*ne Mulieris lazionem non excludunt causa dotis, & agnationis contemplatio. *vor. 43. n. 113.*

Renunciatio Filii favore Patris laziva potest esse. *vor. 15. n. 3.*

Ac folemnitates propterea requirit. *diff. vor. 15. n. 4.*

Renunciatio à Muliere emiffa in fequelam capitulorum matrimonialium, plus, quam fuerit io iis conventum, nequit operari. *vor. 43. n. 12.*

Et ad illorum normam dici debet explicita. *vor. 43. n. 53.*

Renunciatio emiffa in fequelam capitulorum matrimonialium, in ea parte corruit, qua ultra eorum normam fuerit ampliata. *vor. 43. n. 54.*

Non attentis quibuscumque folemnitatibus in eo actu adhibitis. *vor. 43. n. 55.*

In *renunciatio*ne Mulieris facta in fequelam capitulorum matrimonialium, quidquid fuerit ultra eorum formam superadditum, cenfetur praeter Mulieris voluntatem adpositum. *vor. 43. n. 56.*

Et de ftylo Notariorum. *vor. 43. n. 57.*

Praefertim, fi nullibi in inftrumento cautum fuerit de expendo actu novo, atque ab eifdem capitulis independenti. *vor. 43. n. 58.*

*Renunciatio*em Mulieris contentancam fuiffe capitulis Matrimonialibus, refultat ex verbis =

volendo ora detta Signora adempita la promeffa suddetta inferta nel predetto Cbiragrafo &c. = *vor. 43. n. 59.*

*Renunciatio*is facta in fequelam capitulorum matrimonialium verba haec = *d'avontaggio per maggior dichiarazione &c.* = praefecerunt, quancumque additionem in tali renunciatioe faciendam, intelligi debere ad maiorem declarationem coeventorum in ipfis capitulis. *vor. 43. n. 60.*

Non verò ad comprehendenda Bona in iisdem non contenta. *vor. 43. n. 61.*

Renunciatio Mulieris certioris noo facta de iuribus fibi competentibus, nulla est. *vor. 43. n. 115. & 116.*

Ejusque certioratio non probatur ex claufula illa inftrumenti = *certiorata* = *vor. 43. n. 117.*

Renunciatio facile emittitur à Puellis citò ad nuptias inhiantibus. *vor. 5. n. 45.*

*Renunciatio*es à Puellis neceffariò folet fieri. *vor. 15. n. 6.*

Et fi qua ex parte deficient, poffunt ad aequalitatem redigi. *vor. 15. n. 7.*

Renunciatio voluntarie tantum facta à Muliere majori, nullum inde commodum retrahente, noo fufinetur. *vor. 43. n. 94.*

Licet fit facta ad favorem agnationis. *vor. 43. n. 95.*

Renunciatio Mulieris nubentis in feculo ftrictius debet interpretari, quam altera Religionem ingredientis. *vor. 43. n. 124. & 131.*

Ut, quominus fieri potest, Renunciatioe praedjudicet. *vor. 43. n. 125. & 132.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum facta à Filia Religionem ingreffura, realis dicitur, & perpetua, fi refervationem continet annui livelli, habito illius refpectu, etiam poft Patris obitum. *vor. 33. n. 33.*

Renunciatio Fibae favore Patris, ejusque heredum realis, & abdicativa facilius praefumitur, fi fpiritualis, quam, fi carnalis Matrimonii occasione facta fit. *vor. 33. n. 34.*

Renunciatio occasione monacationis, fi realis illa fit, perpetua Renunciatioem arcet à Bonis renunciatis. *vor. 33. n. 46.*

Renunciatio perfonalis à Moniali emiffa favore Patris, ejusque heredum, five de heredibus fanguinis, five de Agnatis intelligatur, non refolvitur, fuperffite adhuc hominà pariter agnatà. *vor. 33. n. 47. & 49.*

In *renunciatio*ne à Moniali emiffa favore Patris, ejusque heredum agnatio per modum non cauffe finalis, fed tantum impulffivè cenietur contemplata. *vor. 33. n. 40.*

Caufa enim finalis reputatur ingreffus ipfe, vel proleffio in Religione. *vor. 33. n. 41.*

Item conjunctio fanguinis, dotatio congrua, ac fimilia. *vor. 33. n. 42.*

Ceffante autem ejusmodi impulffivà cauffa, *renunciatio* non refolvitur. *vor. 33. n. 42.*

Amplia ut n. 43.

Renunciatio facta ex cauffa ingreffus in Religionem fuapte naturà realis coeefitur, atque abdicativa. *vor. 35. n. 36.*

Renunciatio Patri facta à Filio Religionem ingre-

diente, si illius emancipationem contineat, donatio rectè dicitur. *vor. 35. n. 27.*

Idem, si comprehendat jura etiam Filio jam quæsitæ, & in præfens competentia. *vor. 35. n. 28.*

¶ 54. Cum declaratione illa possidentis nomine ipsius Patris, ejusque heredum. *vor. 35. n. 29.*

Renunciatio, quæ fit à Filiis Religionem ingressis, Bonorum liberam acquisitionem inducit favore Parentum renunciatariorum. *vor. 35. n. 66.*

Et per quamdam veluti remotionem obstat ex parte ipsorum Filiorum, jus Parentibus acquirit eadem Bona in suos heredes transferendi. *ibid.*

Renunciatio si fit ex causa ingressus in Religionem, majorem habet firmitatem. *vor. 4. n. 130.*

At non comprehendit, quæ specificè non sunt expressa. *vor. 4. n. 131.*

Renunciatio si fiat ex causa ingressus in Religionem, abdicatam sortitur qualitatem, solum ne dicatur resoluta ex prædecessu Renunciatarii. *vor. 35. n. 45.*

Non vero, ut illius effectus transferri non valeat in certas personas in ipsa cõtemplatas. *vor. 35. n. 49.*

Et ex quibus verbis non alia intelligatur fuisse Renunciantis mens. *vor. 35. n. 50. & 51.*

Renunciatio à Religioso professio emissæ de jure sibi in casu egressus à Religione competitur, id dubio, per se ipsam est censenda. *vor. 36. n. 38. & ratio. ibid.*

Renunciatio à Religioso facta, eo ad Episcopatum assumptum, resolutur. *vor. 36. n. 22.*

Idem de *renunciatione* facta à Canonico Regulari promotum ad Parochiam seculari. *ibid. n. 23.*

Renunciatio si ante ingressum, si ante professionem in Religione emissæ sit, Religioso ad Episcopatum assumptum, regressus competit ab Bona renunciata, alteri non quæsitæ. *vor. 36. n. 27.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem rigidas contra Renunciationem interpretanda est. *vor. 5. n. 36.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem est latius interpretanda. *vor. 4. n. 36.*

Ita ut censetur comprehendere etiam jura de futuro. *ibid. n. 37. & 138.*

Renunciatio an facta sit occasione spiritualis, an carnalis Matrimonii, nil refert. *vor. 5. n. 118.*

Renunciatio natura immutari nequit, si spiritualis, si carnalis Matrimonii occasione sit celebrata. *vor. 5. n. 119.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem intelligitur facta: rebus in eodem statu permanentibus. *vor. 36. n. 11.*

Et, quatenus *Renunciatio* in Religione perseverent. *vor. 36. n. 12.*

Hæc autem de jure insita in iis renunciationibus conditio, nec pacto tolli potest. *vor. 36. n. 13.*

Renunciatio facta ex causa ingressus in Religionem, in casu egressus resolvitur. *vor. 36. n. 14.*

Dicitur enim tunc mutari rerum status, earumque causa deficere. *ibid.*

Ideoque Renunciatis regressus datur ad Bona renunciata. *vor. 36. n. 15.*

Præcedit, si ante ingressum in Religionem, si in statu Novitii renunciationes factæ sint. *vor. 36. n. 16.*

Resolvuntur itidem tam si casus egressus eveolat ob non sequutam professionem, vel ob illius nullitatem, quam si ex alia quacunque legitima causa. *vor. 36. n. 17.*

Resolutio siquidem quoad eas inducitur ab ipso egressu, non à qualitate ejus causæ, quam licetam esse sufficit, ac justam. *vor. 36. n. 18.*

Renunciatio jam Professæ in Societate Jesu, non est juris renunciati translativa, si favore Parentum, secus, si ante professionem favore ipsius Societatis emittatur. *vor. 4. n. 156.*

Diveritas tamen hæc non est à Doctoribus recepta. *vor. 4. n. 157.*

Renunciatio emphyteus facta à Jesuita si queritur, an Domino directo impediat devolutionem nec ne, duplex potest examinari status, aote videlicet, ac post emissionem quarti solemniss voti. *vor. 35. n. 71.*

In *renunciatione* respiciente Operis pii, atque animæ Renunciantis favorem, benignior semper interpretatio debet sumi. *vor. 4. n. 39. & 132.*

Renunciatio potest effectus translativos operari, etiam quoad spem futurarum successuum. *vor. 35. n. 64.*

Præsertim, quum non agitur de jure omolod futuro, & incerto, sed pendente à causa de præterito. *vor. 35. n. 63.*

Renunciatio juris merè futuri, atque incerti valida habenda est. *vor. 4. n. 66.*

Renunciatio facta juribus futuris, atque incertis, lationem nequit præferre. *vor. 43. n. 16.*

Renunciatio amplius verbis, & generalibus concepta, debet censi ad jura etiam ex causa de futuro, extensa. *vor. 4. n. 29. & 34.*

Renunciatio per verba futuri temporis, hereditates non tantum delatas, sed etiam futuras comprehendere censetur. *vor. 33. n. 23.*

Præcedit maximè, ubi agitur non de admittendo Extraneo, sed Fratre, Sorore, vel Agnato. *vor. 33. n. 24.*

Renunciatio, id dubio, censi debet comprehendere etiam jurum de futuro, si id intellexisse Renunciants declaret. *vor. 4. n. 40.*

Renunciatio juribus futuris, adhibito verbo = *Patrimonii* non importat spem succedendi in intestata viventis hereditate. *vor. 4. n. 100.*

Renunciatio, licet concepta verbis futuri temporis, in dubio, non est censenda comprehendere intestatam viventis hereditatem. *vor. 4. n. 81.*

Renunciatio juribus futuris, licet amplissimè facta, si possit referri ad jura competentia ex aliqua causa præexistente, non censetur comprehendere intestatam viventis hereditatem. *vor. 4. n. 71. 79. & 100.*

In *renunciatione* nequit dici comprehensum jus succedendi in intestata viventis hereditate, nisi renunciatum fuerit juri futuro, etiam ex ova causa competitur. *vor. 4. n. 111.*

Aliter jus istud futurum intelligitur de jure futuro ex causa de præfenti, vel de præterito. *vor. 4. n. 112. & 113.*

Renunciatio iuribus futuris non censetur comprehendere spem succedendi in hereditate viventis, cum res est de successione in Bonis paternis. *vol. 4. n. 90.*

Vel de consequenda ex his Legitima Filio debita. *vol. 4. n. 91.*

Procedit maximè, cum res est de hereditate Fratris. *vol. 4. n. 92. 123. & 126.*

Renunciatio merè translative non censetur comprehendere intestatam hereditatem Viventis, nisi id expressè dictum, conventumque fuerit. *vol. 4. n. 67. 70. & 80.*

Vel nisi connexio quædam verborum addit in renunciatione, ut, si sit illius comprehensione, nequeat subsistere. *ibid. n. 78. 71. & 109.*

Renunciatio facta iuribus etiam exitibus cum adjectione *ubi locum*, nequit dici extensa ad spem succedendi in intestata viventis hereditate, quæ nullo potest loco circumferri. *vol. 4. n. 93.* Sed solum ad alia iura fundata in causa jam præexistente. *vol. 4. n. 94.*

Præsertim, si talis *renunciatio* facta sit pro aliqua circumstantia temporis, quo iura ex nova causa exitura, nequeant Renuncianti competere. *vol. 4. n. 95. & 126.*

Renunciatio, ut comprehendat jus de futuro ex causa de futuro, istius mentio specialis requiritur. *vol. 33. n. 25.*

Intellige, si tale jus causam habeat prorsus novam, nec præcognitam, scilicet, si causam de præterito, vel de præsentibus, *vol. 33. n. 26.*

Renunciatio facta de hereditate viventis inducit votum captandæ mortis à Jure improbatum. *vol. 4. n. 17.*

Non procedit, si facta est ad piam causam. *ibid. n. 18.*

Idem, si talis hereditas non speciatim, sed sub generalitate iurum suis in renunciatione comprehensa. *vol. 4. n. 19. & 20.*

Renunciatio speci futurarum successioinum facta favore Descendentium Renunciantarii, non comprehendit successiones Extraneorum Renuncianti delatas. *vol. 16. n. 9.*

Renunciatio connotans iura ad certam usque diem competentia, non extenditur ad iura exitura ex iura superveniente causa. *vol. 4. n. 69.*

Renunciatio cuiuspiam facta de Bonis post ejus obitum à Renunciante consequenda, aliud nil importat, nisi juris sperati remissionem, & extinctionem. *vol. 35. n. 58.*

Renunciatio facta juri tempore Renunciationis non competenti, solum potest attentionis effectum in Renunciante operari. *vol. 4. n. 169.*

At nullum Renunciatario jus tribuit. *vol. 4. n. 170.*

Renunciatio intestatæ successioni, quæ sit merè abdicativa, Renunciatario nil prodest. *vol. 4. n. 43. & 49.*

Renunciatio iuribus futuris nequit Renunciatario prodesse, nisi Renuncians, quo tempore aperitur, cornu capax sit. *vol. 4. n. 161.*

Renunciatio Primogenitura: iuribus valet. *vol. 49. n. 12.*

Renunciatio iuribus Primogenitura: facta à Patre, filiis non nocet. *vol. 49. n. 12. & 16, & ratio n. 13. 18. & 39.*

Renunciatio honorificis Magistratus iuribus facta à Patre, Filios nequit afficere. *vol. 49. n. 14, & ratio ibid. & n. 16. 22. & 35.*

Renunciatio emphyteusis simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur. *vol. 35. n. 1.* Abdicativa pariter dicitur, si fiat à nullâ prorsus personâ contemplatâ, sed indefinitè favore, quorumcumque succedere valentium ex Legi, aut Iovestituræ dispositione. *vol. 35. n. 2. & 45.*

Atque etiam, quando se quispiam de medio tollit, abdicatque se emphyteusi, ut alius ovam Investituram possit consequi. *vol. 35. n. 3. & 39.*

Renunciatio abdicativâ factâ ab ultimo in Investitura comprehenso, juvatut Domus directus nou tamquam ex pacto, sed quia nullus adeffe dicitur devolutionem impediens. *vol. 35. n. 8.*

Renuncians emphyteusi, se illi penitus abdicando, instar mortui reputatur. *vol. 35. n. 7. & 9.*

Nec devolutionem potest impedire. *ibid. & n. 40.*

Renunciatio personalis, & translative quis emphyteusi renuncians, donec superstes est, devolutionem impedit. *vol. 35. n. 19.*

Nullumque jus ex eadem renunciatione quæritur Domino directo, sed solum Renouociatario. *vol. 35. n. 20.*

Procedit, licet merè personalis non sit, sed facta etiam pro Extraneis, qui Renunciatario mortuo succedissent. *vol. 35. n. 22.*

Ex renunciatio emphyteusis personalis, & merè translative cum titulo donationis complicata, Dominus directus, superstitè Renunciante, nulum sibi jus valet adferere, sed solum Renunciatarius. *vol. 35. n. 23.*

Renunciatio insinuationis legibus à Donatore facta, non valet. *vol. 37. n. 69.*

Nisi iurejurando munita sit. *ibid. n. 70.*

Renunciatio generalis, & vaga si fiat insinuationis legibus, non sufficit. *vol. 30. n. 58.*

REPETITIO.

Repetitioni potius, quàm lucro adventitio, in dubio, favendum est. *vol. 32. n. 53.*

Repetitioni dotis ad Patrem reversæ ut locus sit, probandum est, indebitum fuisse illius restitutionem, & per errorem factam fuisse. *vol. 30. n. 39.*

REPRESENTATIO.

Representatio Personæ Desuncti dari per contractum non potest. *vol. 2. n. 47.*

RES.

Res mea denuò mea effici, atque ad me per alium transferri non potest. *vol. 35. n. 57.*

Res, & pretio quod Emptor careat, iustum non est. *vol. 25. n. 44.*

Magna res diu reticere non debet. *vol. 52. n. 187.*

RESPECTUS.

Respectus quando ad rem fit, non curator, à quo fiat. *vol. 37. n. 57.*

REPUBLICA.

Reipublice expedit plures habere, qui suas Causas defendant. *vol. 52. n. 27.*

Reipublice Administratores potest quilibet, etiam sine mandato adigere, ut rationes, reddant. *vol. 52. n. 22.*

A Reipublice Administratoribus quilibet potest red-

redditarum rationum copiam petere, ut adversus eas excipiat. *vol. 52. n. 23.*
Reipublica est Civitatis, quoad Magistratus eligendos, institutio. *vol. 49. n. 2.*

RESOLUTIO.

Resolutio donationis non retrahitur ad tempus, quo donatio facta est. *vol. 11. n. 33.*
Resoluta donatione, Donatarius non tenetur fructus medio tempore perceptos restituere. *vol. 11. n. 34.*

RESTITUERE.

Restituere est Possessorem facere. *vol. 3. n. 53.*
Restituere cogor, quod dolo meo ad me non pervenit. *vol. 6. n. 179.*
 Quodque etiam ex lata culpa. *vol. 6. n. 180.*
Restituere Ecclesia, tum etiam Minores non coguntur, nisi id, ex quo consistat, eos locupletiores facio. *vol. 36. n. 141.*
 Quod quidem ab allegante probandum est. *vol. 36. n. 142.*
Restitui res dicitur, etiam ubi in dominium ejus non transierit, cui restituenda est. *vol. 51. n. 68.*
 Idque in sensu magis proprio, & naturali. *ibid.*
 Juxta quem loquutus Arbitratur censetur, qui non Jurisfuerit, sed Mercator sit. *vol. 51. n. 70.*

RESTITUTIO.

Restitutio debet intelligi plenarie faciendi. *vol. 3. n. 14.*
 Praesertim in publicis conventionibus foederum, & pacificationum. *vol. 3. n. 15.*
Restitutio fieri censetur ei, qui in pristinum statum reponitur. *vol. 3. n. 9.*
Restitutio non tantum significat corporis, sed etiam juris, & causae restitutionem. *vol. 3. n. 84.*
 Sub *restitutione* ex capite Justitiae veniunt jura, & actiones. *vol. 3. n. 86.*
 Per *restitutionem* quilibet recuperat quod suum est. *vol. 3. n. 8.*
Restitutio publicae conventa in casu foederum, & pacificationum, est, ac si ex capite justitiae facta. *vol. 3. n. 17. & 85.*
 Et maxime favorabilis censenda est. *vol. 3. n. 18. & 75.*
 Latèque interpretanda. *vol. 3. num. 19. 54. 77. & 87.*
 Nec ejus tolleodus, aut impediendus effectus. *vol. 3. n. 20.*
Restitutio possessionis in capitulis pacis conventa, fieri prius debet, quam jura possessionis valeant expendi. *vol. 3. n. 49.*
Restitutio in vim Capitulorum pacis ut debeat, fiat est possessio tempore moti belli. *vol. 3. n. 48. & 59.*
Restitutio in capitulis pacis, licet sit conventa de solis immobilibus, jura tamen, & actiones comprehendit. *vol. 3. n. 88.*
 Sicque etiam jura successuum, & hereditatum. *vol. 3. n. 89.*
Restitutio in capitulis pacis conventa an comprehendat res, & hereditates tempore belli delatas, De Contractu.

& à Fisco distractas, disputant Doctores. *vol. 3. n. 96.*
 Opinio tamen affirmativa verior reputatur. *vol. 3. n. 97.*
 Praesertim, cum hereditas necdum adita est ab alio, in quem fuit alienata. *vol. 3. n. 98.*
 In *restitutione* faciendi in vim Capitulorum Pacis, publica utilitas, & pauperum religio servanda est. *vol. 3. n. 52.*
 Praesertim, si pacta sint aequa, & respectiva. *vol. 3. n. 53.*
 A *restitutione* fructuum Bonorum fideicommissi bona fides excusat. *vol. 6. n. 233. & 235.*
Restitutio haud subiacet fructus investiti, bona fide consumpti. *vol. 6. n. 244.*
 Intellige, si accessorie petantur. *ibid. n. 245.*
 Vel de us, qui percipi potuissent ex investimento faciendo. *ibid. n. 246.*

RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Restitutio in integrum conceditur ex causâ doli, ac deceptionis. *vol. 23. n. 69.*
 Etiam si lesio sit infra dimidiam. *vol. 23. n. 70.*
 Declara ut n. 71.
Restitutio in integrum perfectam requirit lesionis probationem. *vol. 23. n. 6. & 7.*
Restitutio in integrum ob lesionem locus non est adversus contractum omni jure validum. *vol. 23. n. 1. & vol. 24. n. 110.*
Restitutio in integrum ut competat, lesio debet esse ultra medietatem justii pretii. *vol. 23. n. 10. 15. & 16.*
Restitutio in integrum non admittitur, cum lesio nec io medietate, nec in tertia parte justii pretii consistit. *vol. 23. n. 18.*
Restitutio in integrum ex causâ doli, ac deceptionis Minoribus conceditur, etiam si lesio sit infra dimidiam, *vol. 23. n. 71.*
 Non tamen, si sit minima. *ibid. n. 72.*
Restitutio in integrum ex causâ doli, ac deceptionis competit Majoribus, etiam infra dimidiam lesio, si deceptio ab Adversario processerit. *vol. 23. n. 73.*
 Secus, si re ipsâ tantum. *vol. 23. n. 74.*
Restitutio in integrum Minori non competit, si factus Major, intra quinquenarium non reclamavit. *vol. 40. n. 53.*
 Et est communis opinio. *ibid. n. 54.*
Restitutio in integrum non conceditur Minori, cum res est de non impleto onere à Testatore injuncto. *vol. 26. n. 88. & 89.*
Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus à Minore initi, personale est, ipsi que tantum Minori competens. *vol. 40. n. 56.*
 Nec ad heredes potest transmitti. *vol. 40. n. 57.*
Restitutio in integrum competit Monasterio pro adquirenda hereditate Monacho delata, ab eoque non adita. *vol. 36. n. 139.*
Restitutio in integrum non datur adversus centenariam sumptam in linea melioris tituli praesumptiva. *vol. 24. n. 109.*
Restitutio in integrum conceditur adversus sententiam nullam, & injustam, etiam alterius cooperatorum. *vol. 50. n. 52.*

R r r

P r r

Præsertim, si petatur non ut sententia revocetur, sed ut nova Cause cognitio debeat assumi. *vol.* 50. n. 53.

Retractio locum habet in contractibus, & districtibus conditionalibus. *vol.* 39. n. 18.

Retractio fit hypotheca ex contractu conditionalis, existente conditione. *vol.* 39. n. 24.

REUS.

Rei confessio superat omne genus probationis. *vol.* 51. n. 16.

REX.

Regum Conventiones solo jure naturæ reguntur. *vol.* 3. n. 58.

S

SACERDOS.

Sacerdos, quamdiu vivit, retinet jura Primogenituræ, etiam ab Extraneo constituta. *vol.* 26. n. 343.

Nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura. *vol.* 26. n. 141.

SACERDOTIUM.

Sacerdotii dignitas ab omni secularium rerum administratione abhorret. *vol.* 52. n. 105.

SALARIUM.

Salarium non conventum, non debetur. *vol.* 18. n. 87. & 95.

Nisi in contrarium consuetudo adsit. *ibid.* n. 88. & 97.

Et hujus regulæ standum est, nisi de limitatione doceatur. *ibid.* & 102.

Salarium iis tantum regulariter debetur, qui aliena gerunt negotia, non sua. *vol.* 18. num. 9. & 52.

Salarium Socio administranti, ubi consuetudo ad sit, debetur. *vol.* 18. n. 54.

Etiam contra expressam juris dispositionem. *ibid.* n. 55.

Et licet non conventum. *ibid.* n. 56.

Salarium Administratori debitum inter expensas numeratur. *vol.* 18. n. 51.

Idem de *salario* debito Fidejussori. *ibid.* n. 80.

Salarium Socio administranti debitum, non comprehenditur in conventionem inter socios inita de nihilbus ex æquo dividendis. *vol.* 18. n. 51.

Idem de *salario* Fidejussoris. *ibid.* n. 81.

Salarium Fidejussori debetur, licet non conventum. *vol.* 18. n. 72.

Procedit etiam inter Mercatores non ita practicare solitos, ubi id natura negotii, & Fidejussoris periculum exposculet. *ibid.* n. 79. & 98.

Salarium Fidejussori non debetur, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium expressa, vel tacita. *vol.* 18. n. 99.

Salarium Fidejussori assignandum debet juxta periculi qualitatem regulari, ni aliud consuetudine, vel statuto cautum sit. *vol.* 18. n. 72.

Vid. *Fidejubern*, *Fidejussio*, *Fidejussor*.

SALVIANUM.

Salvianum non competit, hypotheca deficiente. *vol.* 50. n. 39.

Pro alimentis competit actio personalis in rem scripta. *vol.* 50. n. 50.

SANGUINIS JURA.

Sanguinis jura pacto, vel civili ratione auferri nequeunt. *vol.* 49. n. 21.

Intellige ut n. 68.

Sanguinis jura amitti omnquam possunt. *vol.* 49. n. 39.

Vid. *mobilitas*.

SCHEDA.

Scheda absque heredis institutione, Notario, & testibus, codicilli, vel testamenti jure censenda non est. *vol.* 6. n. 2.

Etiam si fuerit scripta, & subscripta à Defuncto. *vol.* 6. n. 3.

SCIENS.

Sciens præsumitur, vel omne periculum in se suscipere. *vol.* 25. n. 85.

Sciens rei qualitatem, cum eaque rem acceptans, debet ipse cogitare, quid ex illa possit evenire. *vol.* 25. n. 86.

Sciens, prudens qui contrahit, implorare nequit officium Judicis, ut contractus ad aequitatem redigatur. *vol.* 2. n. 61.

SCIENTIA.

Scientia præsumpta, & probabilis sufficit pro inducenda obligatione restitutionis fructuum. *vol.* 6. n. 229.

Scientia præsumpta malam fidem inducit pro obligatione restituendi fructus. *vol.* 6. n. 226. & 230.

Scientia unius cum alterius ignorantia stare potest. *vol.* 10. n. 27.

Scientia generica Testamenti, vel Fideicommissi dicitur vaga, & præsumptiva. *vol.* 10. n. 19.

Scientiam probabilem inducit obligatio ratione muneris. *vol.* 6. n. 149.

Scientia nullitatis donationis semper præsumitur. *vol.* 6. n. 228.

Scientia donationis rei emphyteuticæ in Domino directo non præsumitur, si à Donantis filius in Investitura comprehensus fuerit in Dominum recognitus. *vol.* 11. n. 58.

Scientia rerum ad tutelam pertinentium eo eo, qui illius negotia gessit, præsumitur. *vol.* 52. n. 156.

Scientia omnium facti qualitatem nequit elici ex scientia tacti in genere. *vol.* 10. n. 33.

Scientiam vocationis ad Primogenituram, & oneris investendi habuisse censetur quis ex inspectione Testamenti enuciati in Instrumento transactionis cum ipso initæ. *vol.* 6. num. 269. & 227.

Scientia oneris excluditur io herede, licet extraneo, cui tunc hereditas ante apertas tabulas obveniat. *vol.* 10. n. 30.

Scientia rei, & onerum non purgat lesionis enormissimæ vitium. *vol.* 2. n. 74.

Scientia sui cujuslibet juris, licet incerti, & indubitabilis in Muliere Renunciante debet esse. *vol.* 43. n. 116.

Eaque non probatur ex clausula illa Instrumenti
= *certiorata* = *ibid.* n. 117.

Scientia consuetudinis in Principe concedente,
presumitur ex his, quae palam sunt. v. 48. n. 199.
Atque ex actuum pluralitate, & longeva posses-
sione. *ibid.* n. 200.

Scientia consuetudinis in Principe, ut haec dicatur
eo ejus concessione ratihabita, non requiritur,
quando Possidens habet Juris adfidentiam, &
titulum. v. 48. n. 201.

Licet minus validum. *ibid.* n. 203.
Sed autem ad id est Ministrorum scientia. *ibid.*
n. 203.

Praesertim, cum non agitur contra Principem,
sed contra alios non valentes ignorantiam alle-
gare. v. 48. n. 204.

Scientia mensurae consuetudine in loco rei sitae, ut ea
debeat attendi, non requiritur in Principe. v. 48.
n. 102.

Quod sola sit est ejusdem loci certitudo. *ibid.* n. 103.
Qua stante, ejusmodi mensura conventa repu-
tatur. *ibid.* n. 104.

Scientia Principis de mensura consuetudine in lo-
co rei concessa, ex quibus possit argui. v. 48.
n. 113, & 117.

Ad *Scientiam* Principis non pertinent locorum par-
ticularia statuta, atque consuetudines. v. 48.
n. 13.

SCRIPTURA.

Scriptura quod in una Civitate exarata fuerit, in
altera verò à Debitore, ac Testibus subscripta,
inverisimile est. v. 19. n. 15.

Scriptura privata ex sola inverisimilitudine, si-
dem non meretur. v. 19. n. 16.

Scriptura contra stylum coacta, falsitatis suspi-
cionem praefert. v. 19. n. 14.

Scriptura, ex ejus productionis tarditate, reddi-
tur suspecta. v. 19. n. 29, & *quare* n. 32.

Scriptura ubi falsa, vel saltem suspecta noscitur,
solutionis probatio necessaria non est. v. 19.
n. 35.

Scriptura fidem adimit suspicio sola falsitatis. v. 19.
n. 3.

Eamque inaequabilem reddit. *ibid.* n. 3, & 5.
Si praesertim non de publico Instrumento, sed de
privata *scriptura* agatur. *ibid.* n. 6.

Procedit, licet *scriptura* actum Notarii, tam-
quam matrix, contineat, & in ejus suggestu
fuerit reperta. *ibid.* n. 7.

Maximè, si non praefertur numerationem pecu-
niae coram Testibus factam, sed eandem confes-
sionem de recepto. v. 19. n. 8.

Item, si facta appareat cum personis de dolo, &
fraude suspectis. *ibid.* n. 9.

Et solitis per fraudes delinquere. n. 10.
Prout etiam, si assertus Debitor facilis aliàs fuit
dolo circumveniri. n. 11.

Et quidem ab ass. illius Creditore. *ibid.* n. 12.
Scriptura falsitas elicitur ex conjecturis simul
junctis. v. 19. n. 33-34, & 45.

Scriptura falsitas, in antiquis, non ita facile pro-
bari potest. v. 19. n. 27.
Atque ideo probationes minus etiam perfectae ad-
mittuntur. v. 19. n. 28.

De Contractu.

Scripturam non requirit donatio ad sui validita-
tem, & probationem. v. 32. n. 19.
Scripturas, & libros conservandi obligatio tam-
diu durat, quamdiu altera reddenda rationis.
v. 32. n. 171.

SECULARIA.

Secularia secularibus, Regularia Regularibus con-
ferenda sunt. v. 36. n. 88.

SENTENTIA.

Sententia lata super statu rei cum legitimo Con-
tradictione, ab eoque acceptata, nocet aliis io-
teresse habentibus, quantumvis non citatis. v. 29.
n. 30.

Et quando secus. v. 31. ad 34.
Sententia inter alios lata super statu rei nequit eos
afficere, qui non corquale tantum, sed majus
habent interesse in Causa. v. 29. n. 31.

Sententia contra unum lata ut alterum afficiat,
requiritur identitas rei, Personarum, & Causae.
v. 29. n. 32.

Debet autem strictè quoad rem, atque personam
interpretari. *ibid.* n. 33.

Quarum una si deficit, nequit exceptio ex altera
proponi. v. 29. n. 34.

Sententia inter alios lata super statu rei, admini-
culum ritè facturum in Causa probationum in-
ducit, etiam contra non citatos. v. 29. n. 35.

Intellige, si probationes tunc allatae aliis non eli-
dantur probationibus. v. 29. n. 36.

Sententia Judicis declaratoria contra non imple-
tem onus à Testatore iunctum non requiritur,
cum de interesse agitur non Legatarii, aut Ter-
tiji cuiuspiam, sed de onere, ipsius Testatoris
honorem concernente. v. 26. n. 114, & *seq.*

SEQUESTRETIARIUS.

Sequestretarius, pendente sequestro, inhibetur
pecunias sequestratas alteri solvere. v. 14.
n. 4.

Easque, de Judicis mandato, tenetur illi confi-
gnare, qui sequestrum adposuit. v. 14. n. 15.

SERMO.

Sermo non est, qui conditionem facit, sed volun-
tas Testatoris. v. 17. n. 8.

SILENTIUM.

Silentium à Donatore anxie indictum improbari
nequit testimonio Matris contrarium adfirmantis
pro filia donataria. v. 17. n. 8.

SINGULA.

Singula singulari, & congrua congruis referenda
sunt. v. 15. n. 60.

Singula, quae non protant, juncta juvant. v. 17.
n. 77.

SOCIALE PACTUM.

Sociale pactum respiciens unum Capitale non cen-
setur alterum respicere in eodem pacto non ex-
pressum. v. 18. n. 139.

Sociale pactum quoad unum Capitale, ut possit ad
alterum non expressum referri, debent io isto
illius conditiones praesupponi. v. 18. n. 144 & 175.

SOCIETAS.

Societas suscipite naturae exigit ad aequitatem redigi.
v. 18. n. 47. 170, & 182.
Et io arbitrio boni Viri maximè versatur. *ibid.* n.
53. & 165.

Rer. 2.

80

Societas suapte naturâ bonam in summo gradu fidem requirit. *vor. 18. n. 186.*

Societas ao subsistat nec ne, definire non Mercatoris, sed Jurisperiti munus est. *vor. 51. n. 47.*

In *societate* par debet esse ratio tàm lucri, quam damni. *vor. 18. n. 25.*

Et pro rata damni, sed periculi emolumentum debet esse. *vor. 18. n. 26.*

In *societate*, qui plus operæ ponit, vel pecuniæ, plus lucri habere debet. *vor. 18. n. 2. §. 21. & 151.*

Contraria opinio communior est. *vor. 18. n. 2. §. 6. & 10.*

In *societate* divisio lucri, & damni debet fieri proportionabiliter ad partes à quolibet Socio collatas. *vor. 18. n. 109. 106. 108. 113. & 189.*

In *societate* universalis potest unus duntaxat ex Sociis negocia explicare, atque peragere. *vor. 51. n. 66.*

Societati universalis repugnat meum, & tuum dari. *vor. 51. n. 64.*

Secus est respectu Sociorum particularium. *vor. 51. n. 65. & 66.*

Societati universalis non repugnat, quod Bona proprio omniæ, & particulari à Sociis adquirantur. *vor. 51. n. 71.*

Societati non repugnat inæqualitas collationis Capitalium. *vor. 18. n. 104.*

Societati plerumque industria Socii plus confert, quam pecunia. *vor. 18. n. 14. 22. & 178.*

In *societatibus* pacta omnino sunt servanda. *vor. 18. n. 123.*

Societatu pactum de utilibus æqualiter participandis iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis. *vor. 18. n. 126. & 146.*

Secus, ubi initum est inter Socios non ignorantes earum inæqualitatem. *ibid. n. 127.*

Ac longe post earundem partium collationem. *ibid. n. 129. & 130. ad 33. Item n. 157.*

Intellige, si inæqualitas magna non sit. *ibid. n. 164. & 176.*

SOCIETAS JESU.

Societati Jesu Collegia, atque Domus capaces sunt successuum ex dispositione hominis, illa nempe ad plenum dominium adquirendum, hæc ad effectum vendendi, & consequendi estimationem. *vor. 4. n. 152.*

Intellige de successibus, & Legatis relictis ab Extens, non verò à Proiectis, vel aliis ex eorum persona. *vor. 4. n. 153.*

SOCIUS.

Socii unus ubi conditio melior est, alterius verò deterior, societas non transit sine conscientie scrupulo, & peccato. *vor. 18. n. 60. & 173.*

Socii voluntas tollit iniquitatem pacti. *vor. 18. n. 41. & 121.*

Socius sibi debet imputare, cur apertius pactus non sit. *vor. 18. n. 135.*

Socius, qui promissam quantitatem non contulit, nequit pro rata deficientem lucrum expetere. *vor. 18. n. 107.*

Socius ubi non collatam promissam quantitatem tenetur erga Confocios ad interesse lucri cessantis. *vor. 18. n. 124.*

Secus est, si ab iisdem scientibus fuit cum eo conventum de utilium æqualitate. *vor. 18. n. 35. & 126.*

Consensisse enim si dicuntur, & quoad interesse ejusmodi sibi præjudicasse. *vor. 18. n. 127.*

Socium participare de lucro Capitalis non ab eo, sed à Confociis adaucti, iniquum est. *vor. 18. n. 181.*

Socio administranti merces debetur. *vor. 18. n. 1.*

Socio administranti, si ex consuetudine Regionis id sit, salarium præstandum est. *vor. 18. n. 54.*

Etiā contra expressam Juris dispositionem. *vor. 18. n. 55.*

Et licet non conventum. *ibid. n. 56. 61. & 78.*

Socius Bona Societatis administrans, plus lucri in præmium laboris debet capere. *vor. 18. n. 12.*

Socius plus aliis industria, atque operæ impendens, non debet ex æquo Socius videri. *vor. 18. n. 13. & 171.*

Socius administrans, plus operæ in Societatem confert. *vor. 18. n. 20.*

Socius ponens operam, valet interesse consequi à Confocio, qui promissam quantitatem non contulerit. *vor. 18. n. 180.*

Ad *socium* operam ponentem, cujus pecuniâ sit capitale adauctum, non verò ad Confocium pecunias confertem augmenti lucrum pertinet. *vor. 18. n. 183.*

Procedit, si Confocius sciverit tale augmentum, si ve ignoravit. *vor. 18. n. 184.*

Socium administrans quod separatim debeat consequi mercedem, in Jure cautum non reperitur. *vor. 18. n. 11.*

Socius commune negotium gerens, etiam proprium gerere dicitur. *vor. 18. n. 8.*

Socius bona Societatis administrans, id animo potius Socii præstare censetur, quam mercenario. *vor. 18. n. 7.*

Socio administranti quantum plus lucri debeat recipendi, arbitrio boni Viri relinquatur. *vor. 18. n. 16.*

Habita ratione qualitatis operis, & industriae. *vor. 18. n. 17.*

Socius Administrator conveniens, absque salarii mentione, de lucro, & damno æqualiter participando, videtur statuisse, nil sibi pro salario posse competere. *vor. 18. n. 28.*

Sed partes in divisione æqualiter faciendas. *vor. 18. n. 29.*

Licet inæqualis fuerit contributio. *ibid. n. 30.*

Socius Administrator conveniens de servanda in lucro, & damno æqualitate quod intellexerit gratis velle administrare, non ita facile dicendum. *vor. 18. n. 42.*

Praesertim in re magni momenti. *vor. 18. n. 43.*

Socio administranti non nocet, quoad Salarium illi debitum, pactum de lucro, & damno æqualiter participando. *vor. 18. n. 49.*

Inter *Socios* iniqua est conventio de non percipienda majori aliqua utilitate à Socio administrante. *vor. 18. n. 23.*

Cum præsertim hic majori subest periculo, amissionis nempe lucrorum, & operarum. *vor. 18. n. 24.*

Inter *Socios* inita conventio de non percipienda à Socio administrante majori utilitate, sustinetur, si eorum scientiâ de ejusmodi administratione. *vor. 18. n. 28.*

Et socius administrans inquit eo casu deceptus dici. *vor. 18. n. 39.*

Sed gratis operam voluisse impendere. *vor. 18. n. 40.*
Inter duos Socios, quorum alter pecuniam, alter
operam praestiterit, non reprobatur aequalis uti-
lium divisio. *vor. 18. n. 177. & 179.*

Inter Socios inita conventio de utilibus ex aequo
dividendis, debet intelligi de aequalitate propor-
tionis, non quantitatis. *vor. 18. n. 18.*

Quod scilicet propria unicuiqueque collationi
pars debeat respondere. *vor. 18. n. 20. & 21.*
& 189. Intellige, ut n. 32. & 36.

Inter Socios aequalia esse debere damna, & compen-
sanda aequalitate proportionis, procedit, ubi
nil circa eorum divisionem conveniunt. *vor. 18.*
n. 32.

Inter Socios conventio inita de aequali utilium di-
visione, intelligenda est de aequalitate quanti-
tatis, non proportionis, nisi aliter inter ipsos
conventum sit. *vor. 18. n. 36.*

Inter Socios, stante pacto aequaliter partiendi lu-
cri, & damni, utilia sunt ex aequo dividenda,
sicet inaequales contributiones fuerint. *vor. 18.*
n. 122.

Inter Socios valida est conventio de lucro, & da-
mnio aequaliter dividendo, licet inaequalis fue-
rit contributio. *vor. 18. n. 31. 33. 34. & 138.*
Eoque casu portiones debent aequales fieri aequa-
litate quantitatis. *vor. 18. n. 35. & 36.*

Inter Socios inaequaliter capitalia conierentes irri-
turn non est pactum aequalis utilium divisionis,
quando eadem sint aequaliter in fine Societatis
repartienda. *vor. 18. n. 147. & 148.*

Secus, quando eorum restitutio integrè facienda
sit cuique conferenti. *vor. 18. n. 150. & 155.*

Inter Socios aequè irrita sunt pacta de inaequali uti-
lium divisione, ubi aequaliter, ac de aequali,
ubi inaequaliter contributio facta est. *vor. 18.*
n. 169.

Inter Socios pacta inaequalia irritantur, si firmo etiam
contractu remanente. *vor. 18. n. 172. & 174.*

Inter Socios scientia inaequalis contributionis per
unum facta quod tollat iniquitatem pacti de
aequaliter dividendo, procedit, ubi inaequalitas
magna non sit. *vor. 18. n. 164. & 176.*

Inter Socios pacta inaequalia tunc sustinentur,
quando notabilis non adest differentia, vel al-
ter maiorem partem contulit industriae, aut pec-
uniae. *vor. 18. n. 166.*

Aliàs bonè fide Societas inita non dicitur. *vor.*
18. n. 167.

Illeque opinio, uti verior, ac iustior, est ti-
menda. *vor. 18. n. 168.*

Socii nequeunt dici decepti, si scientes inaequalem
partem à Confocio contributam, de utilium
aequalitate conveniunt. *vor. 18. n. 132.*

Et censentur in eum liberalitatem exercere vo-
luisse. *vor. 18. n. 133.*

Intellige, ut n. 156. 157. & 164.

Sociorum voluntas, ubi pacti sunt de aequalitate
utilium, intelligenda est, quatenus aequales par-
tes forent collatae. *vor. 18. n. 145.*

Inter Socios capitalia non censentur posita uti
aequaliter partienda in fine Societatis, stante

eorum conventionem augendi integrum capitale
pro aequali rata. *vor. 18. n. 152.*

Inter Socios cum inaequalia ponuntur capitalia, in
sine tamen Societatis dividenda, ea dicuntur
communicari. *vor. 18. n. 148.*

Quodque plus contribuitur, donari censetur.
vor. 18. n. 149.

Inter Socios inaequaliter contribuentes, pactum
de aequali utilium divisione, non sustinetur ex
praesumpta donatione. *vor. 18. n. 156.*

Nisi hac valeat elici ex actu Societatem praece-
dente. *vor. 18. n. 157. & 162.*

Inter Socios donatio, si praecedat Societatem, ipsam
non tangit. *vor. 18. n. 162.*

At simul cum ipsa esse non potest. *ibid. n. 163.*

Inter Socios liberalitas praesumi valet ante, non
post contractam Societatem. *vor. 18. n. 46. 154.*
& 158.

Inter Socios non praesumitur donatio, si ex eorum
mente remanet exclusa. *vor. 18. n. 153.*

Inter Socios diversa est donatio in capitali à don-
atione in lucro. *vor. 18. n. 160.*

Quia, in capitali donatio praecedit, in lucro, cum
ipsa commiscetur. *vor. 18. n. 161.*

Inter Socios inita conventio de utilibus dividen-
dis, expensas non comprehendit. *vor. 18. n. 50.*

Nec proinde salarium Socii administrantis debi-
tum. *vor. 18. n. 51.*

Inter Socios lucrum, & damnum debet commune
esse, atque aequale. *vor. 18. n. 103.*

Inter Socios divisio utilium facienda est pro rata
capitalium, & temporis, ex quo capitalia ipsa
fuerint collata. *vor. 18. n. 121. & 185.*

Inter Socios, qui plus pecuniae contulit, minus
non debet accipere. *vor. 18. n. 187.*

SOLEMNITATES.

Solemnitatum defectus, in donatione, suppletur ju-
ramento. *vor. 40. n. 21.*

Licet de Minori agatur. *ibid. n. 22.*

Solemnitatum defectus quilibet sanatur iuramento.
vor. 40. n. 43.

Solemnitates statutarie ad obstruendam viam frau-
dibus inventae sunt. *vor. 52. n. 246.*

Solemnitates statutarie in liberationibus, quae à
Mulieribus, & Minoribus fiunt, sunt adhiben-
dae. *vor. 52. n. 247.*

Solemnitates in contractibus Mulierum requisitae,
eò magis adhibendae sunt, quò actus appareat
fraudibus magis obnoxiosus. *vor. 52. n. 245.*

Solemnitates in renunciatione Mulieris compre-
hendente iura dumtaxat de futuro, non requi-
runtur. *vor. 43. n. 11.*

Praesertim, si iuramento confirmata fuerit. *ibid.*
n. 12.

Solemnitates quod non requirantur in renunciat-
ione Mulieris ob causam, procedit ubi Mulier
sit major, secus, si minor sit. *vor. 43. n. 35.*

Solemnitates, atque insinuationis defectus in renun-
ciatione Mulieris suppletur iudicis Decreto.
vor. 43. n. 3. & 4.

Solemnitates in contractibus Minorum semper, &
quandocumque servandae sunt. *vor. 40. n. 2.*

Et praesertim in contractu donationis. *vor. 40.*
n. 3.

Solemnitates ex observantia triginta annorum præscribuntur. *vor.* 21. n. 47.

SOLVENS.

Solvens non tenetur esse sollicitus de versione pecunie in causam expressam, si conventum id non sit. *vor.* 23. n. 59. & 62.

Secus, ubi agitur de contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permixtis. *ibid.* n. 55.

Solvens, ubi agitur de contractu Mulieris, debet inquirere, an fictus aliquis titulus, vel falsa causa quaesita sit. *vor.* 23. n. 64.

Non tamen curare tenetur de validitate, & subsistentia debiti pro causa expressi. *ibid.* n. 66.

Nec intrinsecam ac latentem ipsius debiti qualitatem investigare. *ibid.* n. 67.

SOLUTIO.

Solutio ex conjecturis etiam, & presumptionibus valet probari. *vor.* 19. n. 36.

Licet nec debiti solidatio, nec Testes, aut consensu Creditoris de recepto asseratur. *vor.* 19. n. 37.

Solutio præsumitur ex lapsu temporis, junctis aliis adminiculis. *vor.* 19. n. 49.

Idque ratione publicæ utilitatis. *vor.* 19. n. 50.

Et ad lites amputandas. *ibid.* n. 51.

Certius autem procedit id contra Creditorem multiplici ex capite suspectum. *ibid.* n. 52.

Solutio præsumitur ex restitutione apocæ Debitori tacta. *vor.* 19. n. 43.

Solutio præsumptio ex conjecturis elicita, validior ob lapsum temporis efficitur. *vor.* 19. n. 45.

Præsertim, si apoca noscatur prius Debitori restituta, deindeque ad alias Personas cum illicitis pactis devenisse. *vor.* 19. n. 46.

Quod fraudis, dolosæque subtractionis indicium est. *vor.* 19. n. 47.

Maximè in casu Debitoris inconsiderati, & personarum suspectarum. *vor.* 19. n. 48.

Solutio præsumptio rectè desumitur ex consuetudine Creditoris diligentia in exigendo. *vor.* 19. n. 38.

Cum præsertim locuples est. *vor.* 19. n. 39.

Atque ex opulentia Debitoris. *vor.* 19. n. 39.

Solutio præsumptio oritur ex sententia a Creditore jam pridem reportata, & sequentis expeditis. *vor.* 19. n. 41. & 42.

Solutio præsumptio non requiritur, ubi scripturae falsitas, vel suspicio adest. *vor.* 19. n. 35.

Solutio laudemii ex liberali etiam donatione fieri debet. *vor.* 11. n. 8.

Præsertim, si tunc ex consuetudine, tum ex regulamentis id juris sit. *ibid.* n. 9.

Solutio, cui non debetur facta, non liberat solventem. *vor.* 44. n. 31.

Solutum tamen illi acquiritur. *vor.* 44. n. 32.

Solutio suam habens correptivam, & æquivalentem causam, indebitè facta, nequit dici. *vor.* 36. n. 128.

Solutio non qui alio loco promittit, quam ubi contrahit, ejus loci Legibus sese adstringit. *vor.* 48. n. 105.

Licet specificam earum non habeat notitiam. *vor.* 48. n. 106.

SOROR.

Soror dotata, ex Statuto Janæ, non admittitur ad succellionem Parentum, Fratre existente. *vor.* 15. n. 35.

SPES.

Spes fundata in alieno arbitrio, vana est. *vor.* 39. n. 18.

Spes succedendi in intestata viventis hereditate in patrimonio esse non dicitur. *vor.* 4. n. 101.

Spes succedendi in Bonis renunciatis est quoad Mulierem renunciantem pretio æstimabilis. *vor.* 43. n. 21.

Præsertim, si à proximo pendeat eventus, & prope certo. *vor.* 43. n. 22.

SPOLIATUS.

Spoliatus ante omnia restituendus est. *vor.* 3. n. 42.

Non tamen id generatim procedit, ubi sit pax inter Principes. Intellige, ut n. 45. & 46.

Spoliatus, ubi sit pax inter Principes, non est absoluitè ante omnia restituendus, si clara sint spoliantis iura. *vor.* 3. n. 45. 70. & 71.

Vel quando consilii nequeat, restitutionem à Pauciscentibus fuisse volitam. *vor.* 3. n. 46.

SPOLIUM.

Spolium jure ad Rev. Cameram pertinent hereditaria Religiosorum Bona, *vor.* 16. n. 50.

Locum an id habeat in Diocesi Faventina? *ibid.* n. 51.

Spolium Canonico Regularium S. Salvatoris Placentiæ, iis ad seculares ecclesias translatis, ex consuetudine, ad Monasterium pertinet. *vor.* 36. n. 110.

Spolium Regularis ad secularem Ecclesiam translato eo magis ad Monasterium, non ad Ecclesiam ipsam pertinet, si de hoc vigeat consuetudo. *vor.* 36. n. 111.

STABILITAS.

Stabilitas in contractum deductis, loci consuetudo habetur, velut eorum qualitas naturalis, atque inseparabilis. *vor.* 48. n. 34. 36. 56. & 110.

Stabilitas concessio facta intelligitur sub illis qualitatibus, quibus à locali consuetudine afficiuntur. *vor.* 48. n. 38. 52. 57. & 142.

STATUTUM.

Statuta debent consentaneè ad jus commune interpretari. *vor.* 47. n. 18.

Statuta si corrigant in una parte jus commune, interpretari ita nequeunt, ut in duabus corrigant. *vor.* 47. n. 25.

Statuta, in dubio, etiam verba multum repugnant, censenda sunt Dotatas excludere ab hereditate Dotantis tantum. *vor.* 47. n. 17.

Statuta excludentia Feminas dotatas sunt disjunctivè intelligenda, itaut Dotata à Patre, Matre, vel Fratre, ab horum hereditate excludatur, non verò aliorum non dotantium. *vor.* 47. n. 16.

Statutum excludens Feminas dotatas, eas regulariter excludere censetur solum ab hereditate Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt. *vor.* 47. n. 15.

Statutum disponens, quod Mulier, ob dotem à uno receptam, ab aliorum non dotantium suc-

cce-

cessione excludatur, iniquissimum dicitur. *vol. 47. n. 20.*

Statutum foeminarum exclusivum si disponat, quod Filia ex hereditate paterna, vel Avita debeat dotari, Filia exclusio correlative esse intelligitur doti consequendae à Patris, vel Avi hereditate. *vol. 47. n. 22.*

Statutum si foeminas propter dotem excludat, eorum exclusio locum habere censenda est quoad hereditatem Dotantis, non alterius, qui non dotavit. *vol. 47. n. 28.*

Secus est, si propter masculos, & propter agnationem. *ibid. n. 29.*

Statutum Savonense foeminas non propter masculos, & contemplatione agnationis, sed propter dotem excludit. *vol. 47. n. 26.*

Statutum Savonae disponit, quod Filiae nec à Patre, nec ab Avo paterno dotatae, Frater dotem ex illorum Bonis teneatur constituere. *vol. 47. n. 4.*

Statutum Savonae mandat, quod Mulier dotata, sive dotanda ab ejus Avo, Patre, Matre, vel ab aliis quibuscunque Consanguineis nequeat quidquam sibi juris in eorum hereditate vindicare. *vol. 47. n. 8.*

Statutum Savonense foeminis non prohibet, immo permittit de eorum dote, Bonisque omnibus disponere, adhibitis tamen solemnitatibus in eo praescriptis. *vol. 47. n. 40.*

Statutum Savonae disponens, quod foeminae tam vivae, quam mortuae indifferenter debeant dotari, quid in hoc differat à Januae Statuto? *vol. 47. n. 44.*

Statuti ejusmodi Savonenfis verba. *ibid. n. 45.*

Statuti Januensis de foeminarum dotatione agentis verba referuntur. *vol. 47. n. 37.*

Statutum Januae disponit, Filiam ob unicam dotem à Parentibus receptam à plurium hereditate excludi. *vol. 15. n. 25.*

Ad *Statutum* Januense, ex particulari Savonae Decreto, Savonenses solent recurrere. *vol. 47. n. 35.*

Intellige in Causis dumtaxat, in quibus *Statuto* Savonae deficiant. *vol. 47. n. 38.*

Statutum Urbis cap. 145. foeminas excludit à successione Patris, jubetque, dotibus pro eis datis, contentas esse. *vol. 47. n. 23.*

Si tamen Filia fuerit ab Extraneo dotata, eam ab hereditate Patris non excludit. *vol. 47. n. 24.*

Statutum Avenionen. in donationibus geminatis insinuationem non requirit. *vol. 40. n. 36.*

Statuta Comitatus Venaissini praecipunt, laudemiam ex donationibus praestanda esse. *vol. 11. n. 12.* Exceptis, quae sunt personis conjunctis usque ad quartum gradum. *vol. 11. n. 13.*

Idque de emphiteusibus hereditariis disponunt. *vol. 11. n. 14.*

Statutum si mentionem faciat de legitima, dos loco legitime succedit. *vol. 47. n. 32.*

Statuti municipalis dispositio attendenda in primis est, ubi agitur de laudemii solutione. *vol. 11. n. 11.*

Statuta municipali censetur se conformasse Judex. *vol. 16. n. 12. & 25.*

Statuta laicali i omninarum exclusivo, Monialis non subjicitur. *vol. 47. n. 22.*

Eidemque una cum Masculis est successio deferenda. *ibid. n. 13.*

Statutum laicale Foeminarum exclusivum, de consuetudine Neapolitana, non ligat Personas Ecclesiasticas. *vol. 47. n. 14.*

Statutum Civitatis dominantis quando diversum, atque etiam incompatible est cum statuto Locis subjecti, istud venit attendendum. *vol. 47. n. 43.*

Statutum Civitatis dominantis vim, & auctoritatem juris communis obtinet in tota subiecta Ditione. *vol. 47. n. 36.*

Intellige, in subsidium, quando scilicet in loco subiecto peculiare desit statutum. *vol. 47. n. 39. & 40.*

Statutum, vel consuetudo Locis viri formam dotalli contractui dare censetur. *vol. 45. n. 51. & 62.*

Statuto vigenti in Patria, & domicilio Viri, Contrahentes praesumuntur se conformare voluisse in contractu connubiali. *vol. 45. n. 50.*

Nisi de contraria constet eorum voluntate. *ibid.*

A *Statuto* ad pactum, & vice versa valet argumentum. *vol. 45. n. 23.*

Statutum dicitur esse latum quoddam pactum. *vol. 45. n. 24.*

Statuta particularia, & consuetudines locorum, scire Principes non praesumitur. *vol. 48. n. 12. & 97.*

STIPULATIO.

Stipulatio, & pactum non trahitur ad Personam non expressam. *vol. 44. n. 37.*

Stipulatio ut commissis dicatur, sufficit, quod nudum purificetur factum in conventionem deducit. *vol. 8. n. 64.*

Stipulatio ratione materis, sed rei vitari nequit, nisi haec prohibita de se, vel de jure sit. *vol. 44. n. 33.*

Stipulatio super re aliena potest subsistere. *vol. 44. n. 35.*

Inefficax tamen est, si sine ulla, vel ex injusta fiat causa. *ibid. n. 36.*

Stipulatio à Patre nomine sui ipsius facta de lucro dotali sibi non competente, nulla est. *vol. 44. n. 36.*

Et potius nomine Filiae facta censetur. *vol. 44. n. 28. sed vid. n. 30. & seq.*

Stipulatio omnis ad heredes, & contra heredes, etiam non expressis transmittitur. *vol. 49. n. 40.*

Intellige, id procedere, cum non agitur de jure proprio heredis, & ad ipsum ex propria perspectione. *vol. 49. n. 41. 42. & 43.*

Stipulationes eo spectant, ut, quod sua interest, cuique adquiri debeat. *vol. 44. n. 27.*

STIPULATOR.

Stipulatoris persona, in contractu dotis, Filia, non Pater est. *vol. 44. n. 40.*

Ad *Stipulatoris* personam refertur lucri dotalis conventio imperionaliter stipulata. *vol. 44. n. 39.*

SUBDITUS.

Subditus quis ei non est, in cujus Regno Bonae tantum possidet. *vol. 3. n. 34.*

SUBROGATUM.

Subrogatum naturam ejus assumit, in cujus locum subrogatur. *vol. 50. n. 31. & 36.*

SUB-

SUBSCRIPTIO.

Subscriptio duplex à Donante facta, ratificationem donationis non inducit. *vol. 20. n. 28.*
 Nisi posterior subscriptio noscatur post traditionem apocæ adjecta ex intervallo. *ibid. n. 29. 33. 35. & 36.*

SUBSTITUTUS.

Ex *Substituto* facto quilibet obligatur. *v. 52. n. 128.*
Substituti veniunt jure proprio, & independentes à Persona Transigentium. *vol. 6. n. 114.*

SUBSTITUTIO.

Substitutio nondum purificata, in Bonis non connumeratur. *vol. 4. n. 102.*

Substitutio linearis reciproca quod fuerit à Testatore demandata, conjecturis opus non est, si ea ex verbis Testamenti clara sit. *vol. 12. n. 51.*

Substitutio linearis reciproca conicitur ex haculcato, & Lepius repetito conservandæ agnationis voto. *vol. 12. n. 12.*

Aliæ ad id expenduntur conjecturæ. *v. 12. n. 13. 54. 55 & 56.*

Substitutio linearis reciproca longè facilius inducitur, ubi non inter Transversales agatur, sed inter Descendentes Testatoris. *vol. 12. n. 57.*

Substitutio linearis reciproca inter omnes filios, ac nepotes masculos, debet favore Superstitis masculini locum habere. *vol. 12. 50.*

Substitutio Femininarum in detactu Masculorum ordinata, istorum, non earum institutionem, supponit, ne alias viceantur sibi ipsis substitutæ. *vol. 12. n. 10.*

Substitutio Tutoris non censetur tutelæ contemplatione facta. *vol. 17. n. 71.*

SUCCESSIO.

Successio, deficiente taxo hominis, legitimis heredibus à lege detetur. *vol. 4. n. 134. & 155.*

Successio, ubi ex lege detetur, onera à Successore præstanda sunt. *vol. 1. n. 125.*

Ad *successionem* Parentum Filia, si dotata non fuerit, admittitur. *vol. 15. n. 28.*

Modò statutum non præcipiat, quod ob dotem ab uno receptam, à plurium successione excludatur. *ibid. n. 29.*

A *successione* juriurum, ac Bonorum donatorum Donam, ejusque heredes repelluntur. *vol. 40. n. 15.*

In *successione* Bonorum Avitorum non debet Fratri ecclesia præferri. *vol. 4. n. 126.*

In *successionibus* attenditur qualitas existens tempore delatæ successioneis, & actualis acquisitionis. *vol. 35. n. 145.*

Successionem universalis titulus nequit per contractum dari. *vol. 1. n. 114.*

SUCCLASSOR.

Successor singularis est, qui singulari titulo succedit. *vol. 1. n. 56.*

Successor nemo singularis ex contractu, debet ari alieno subesse. *vol. 1. n. 124.*

Successor non debet amplius reddere rationes ab Authore redditas. *vol. 52. n. 152.*

SUMMA.

Summa in adjudicatione census sequestrata pro ejus fructibus penes publicum Depositarium,

censetur propria Creditoris effecta per respectivam crediti excon puratorem. *vol. 14. n. 1.*

SUPP. RILUITAS.

Superfluitas ut in statuto evitetur, quolibet interpretatione capienda est. *vol. 47. n. 21.*

SUPPLETIO LOTIS.

Ad *suppletionem* dotis manus congruè constitutæ, Filia potest agere. *vol. 15. n. 27.*

SUSPECTUS.

Suspectum quis dicitur ex quacumque causa, quæ Prætori iusta visa fuerit. *vol. 52. n. 41.*

SUSPICIO.

Suspicio cessat, cum cessat interesse. *vol. 52. n. 161.*

Suspicio male versionis in persona Matris, & fratris oco cadit. *vol. 52. n. 72.*

T

TABERNA.

T *Aberna* instructæ una cum suo avviamento, habentur loco rei stabilis frugiferæ. *v. 2. n. 37.*
 Ita ut pro illis aliquid exigere liceat. *vol. 2. n. 38.*
 Intellige, juxta modum, qui servatur in rebus suæ naturæ fructiferis. *vol. 2. n. 39.*
 Nec ultra quatuor, aut quinque pro cœtenario. *ibid. n. 40.*

Taberna instructæ cum avviamento locati fit ad rationem quatuor procentario. *vol. 2. n. 41.*

Taberna instructæ cum avviamento fructus taxantur ad rationem quatuor. *vol. 2. n. 42.*

TACTIUM.

Tacti, & expresse eadem est virtus. *vol. 26. n. 32.*

Præcipue in conventionibus. *ibid. n. 32.*

TACTURNITAS.

Cum *tacturnitate* ubi aliquis concurrat actus, præsumitur confectus, etiam in præjudicialibus. *vol. 18. n. 138.*

TARDITAS.

Tarditas in productione Scripturæ suspectam eam reddit, & quare? *vol. 19. n. 29. & 32.*

TARQUINIUS.

Tarquinio vituperatum est, quod Jovis Templi fundamentis jaciendis totam totius operis impensam profudisset. *vol. 28. n. 32.*

TEMPUS.

Temporis lapsus ei, qui pro nova rationum redditione convenitur, titulum quemdam, & bonam fidem tribuit. *vol. 32. n. 9. 15. & 16.*

Tempus initi contractus inspicendum est, ut lesio demonstraretur. *vol. 52. n. 299.*

Tempus contractus quoad obligationem, & solemniam incipitur non existentis conditionis. *vol. 39. n. 50.*

Ad *tempus* limitata conditio, non limitat dispositionem, cui tempus adjectum oon est. *vol. 17. n. 17.*

TESTAMENTUM.

Testamentum solenne revocari nequit per donationem causâ mortis. *vol. 6. n. 77.*

Testamentum solenne, non nisi per aliud solenne testamentum revocari potest. *vol. 6. n. 78.*

Testamentum ejus, qui donavit, sustinetur unice quoad

quoad Bona ad effectum testandi reservata.
v. 40. n. 18.

TESTATOR.

Testator potest, heredi emolumento adaucto, de ipius re dispoñere, gravamen imponendo. v. 46. n. 20.

Testator non presumitur voluisse, Uxorem lucuosâ filii hereditate privari. v. 17. n. 7.

Testator iacturam facere dicitur, si vel in minimo ejus voluntas non servetur. v. 26. n. 94.

Testatoris interesse in eo, quod respicit ejus nominis, & memorie conservationem, cuiusque praevalet pecuniarum detrimento. v. 26. n. 123.

Testatoris praeceptum de ejus cognomine, & insignibus assumendis à Primo vocatis adimplendum, diffieri non debet, expectando alterius Filii nativitatem. v. 26. n. 141.

Testatoris voluntas in Legato Uxori relicto sub conditione cum filiis cohabitandi censetur ea fuisse, ut Uxor cum filiis habitet, donec vivat. *ibid.* n. 10.

Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis. *ibid.* n. 11, & 12.

Testatoris voluntas debet adhuc, si potest, adimpleri, mortuo eo, cum quo conditio erat adimplenda. v. 17. n. 14.

Testatoris voluntatem quoad ordinem succedendi regulariter designat ordo in litera dispositionis. v. 17. n. 11.

Testatoris voluntatem eludere non debet, qui hereditate fruitur. v. 26. n. 20.

TESTES.

Testes quinque adhibendi sunt, ut fideicommissio per epistolam, vel aliam privatam scripturam supponatur res aliqua prius in testamento relicta. v. 6. n. 79.

Per Testes, licet ad perpetuam deponentes, identitas probari valet. v. 14. n. 17.

Testes, quorum depositio concludens, & univoca non sit, probationem non constituunt. v. 32. n. 91.

Testes patientes notabiles exceptiones rejiciendi sunt. v. 19. n. 17, & 23.

Testes mendaces non veniunt attendendi. v. 19. n. 18.

Ei, cum de mala fama notati sunt. v. 19. n. 19.

Idem, si ignoti. *ibid.* n. 20.

Testes, quibus Contrahentes ignoti sunt, non probant. v. 19. n. 21.

Testes ad proprium commodum deponentes, adeo ad probandum non sunt idonei, ut nec examini mereantur subijci. v. 29. n. 53.

Iisque etiam examinatis fides non adhibenda. v. 29. n. 54.

Testes familiares, & servitio addicti, à testimonio ferendo pro ejus Domino repelluntur. v. 32. n. 65.

Vel saltem, etsi penitus non repellerentur, integritate fidei, & idoneitatis non possunt reputari. v. 32. n. 66.

Testes transverales non admittuntur, nisi extra.

De Contrah.

tertium consanguinitatis, vel affinitatis gradum sint. v. 37. n. 7, & v. 38. n. 38.

Testes de se inhabiles, etsi donationem comprobarent, si tamen eorum inhabilitas nec numero suppleatur, nec admoiculis, non essent attendendi. v. 32. n. 90.

Testis quod sine juramento debeat deferri, nec ipse Papa valet statuere. v. 29. n. 19.

Testis unicus fidem non facit. v. 29. n. 19.

Licet illustris persona sit. v. 29. n. 25.

Ac etiam Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis. v. 29. n. 21.

Testis unicus ed magis non probat, si de inducenda donatione agatur. v. 32. n. 100.

Testis unius fides extrajudicialis apta non est probare cambialis apocae falsitatem. v. 34. n. 56.

Testis, etiam unicus, contra Inducentem probat. v. 38. n. 41, & v. 51. n. 18.

Testis, ex ejus affectione erga Inducentem, fidem non meretur. v. 32. n. 63.

Testis, ob interesse, aut commodum, quod ex ejus depositione sperare valet, non attenditur. v. 32. n. 63.

Licet deponat de re gesta inter domesticos parietes. *ibid.* n. 64.

Testis depositio si ad Instrumentum se referat, quod nunquam fuerit exhibitum, vel ab eo censetur discordare, vel ne consecutum quidem Instrumentum praesumitur. v. 29. n. 27.

Testium exceptiones patientium depositio, quando eorum numero suppleta dici oqueat. v. 32. n. 68.

Testium subscriptione carens apoca privata, exequibilis non est. v. 19. n. 22.

Testimonium Vitrici idoneum non est. v. 37. n. 76, & v. 38. n. 55.

Testimonium Matris valere pro Filia ad amplam consequendam donationem, absurdum est. v. 37. n. 6, & 76, & v. 38. n. 54.

TITULUS.

Tituli possibiles praesumptio non admittitur, ubi certus concurret titulus. v. 24. n. 112.

Tituli cujuspiam respectu sacra oblatio admissionem ejusdem tituli supponit, excluditque obligationem. v. 51. n. 36.

Tituli nullitas ex defectu aliquo extrinseco non impedit acquisitionem fructuum. v. 6. n. 255.

Titulus universalis communionis praecedenter allegatus, repetitus censetur per dictiones, & *verbi modi*, & *nomini*, *et sic supra* v. 51. n. 33.

Titulus est praesumitur in laudo deductus, qui pridem in actu serio fuerat allegatus. v. 51. n. 24.

Quoties non appareat, illud ex alia causa potuisse perfici. *ibid.*

Titulus novus ad transigeodum ortus non praesumitur spatio temporis brevissimo. v. 51. n. 20.

Sed praesumitur continuatio tituli in actu serio pridem allegati. v. 51. n. 21.

Cum de nova causa, ob quam mutari si potuerit, non doceatur. *ibid.*

Quo casu idem titulus, etiam post lapsum temporis longissimi, durare existimatur. *ibid.* n. 22.

S s s

Ti-

Titulus donationis in renunciatione expressus, istius naturam non immutat. *vor. 7. n. 38.*

Titulus redactus ad non titulum bonam fidem non adimit. *vor. 6. n. 350.*

Titulus donationis expressus in traditione localium facta Sponsæ à Viro, ejusque Consanguineis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria. *vor. 31. n. 31.*

Nec proprietatis inde translatio, sed mera usus concessio significatur. *ibid. n. 32.*

Titulus nullus vel bonam fidem non excludit, vel non inducit malam. *vor. 6. n. 259.*

Titulus nullus ex defectu consensu possessionem non transfert. *vor. 6. n. 264.*

Titulus est habilis ad transferendam possessionem, si nullius proveniat ex defectu aliquo extrinseco solemnium. *vor. 6. n. 254, & 256.*

Titulus, licet præjudicialis, censetur ab eo admittis, qui præfens scientem allegationi ejusdem tituli non contradixit. *vor. 51. n. 30, & 31.*

Titulus successione universalis per contractum dari nequit. *vor. 1. n. 114.*

TITUS VESPASIANUS.

Titus Vespasianus diem, quā nulli fuerat gratificatus, perdidisse professus est. *vor. 48. n. 77.*

TOTUM.

Totum, ac partis quantitativè idem juris est. *v. 1. n. 62.*

Intellige, ut quod juris est de toto quoad totum, idem sit de parte quoad partem. *vor. 1. n. 63.*

TRANSACTIO.

Transactio est inventa ad finem Litibus imponendum. *vor. 6. n. 91, & vor. 51. n. 2.*

Et ad instar rei judicatae firma semper debet esse. *d. vor. 51. n. 3.*

Idea de laudo confensum est. *d. vor. 51. n. 4.*

Transactio est stricti juris, neque potest ad id extendi, quod non fuerit in controversiam deductum. *vor. 51. n. 84.*

Transactio ab ipso litis ingressu heredem repellit, siquæ Auctoris factum impugnare prohibet, & contra illud venire. *vor. 49. n. 56.*

Etiā ubi agitur de jure ex propria persona competente. *vor. 49. n. 57.*

Et licet Desuactionem nullam evictionis obligationem emiserit. *vor. 49. n. 59.*

Procedit in Feudis, Emphyteusi, Jurepatronatu, & similibus. *vor. 49. n. 58.*

Transactio, sicut alia quælibet conventio tacitam illam continet conditionem: nisi adit error, vel falsa causa. *v. 6. n. 10, & 84, & v. 51. n. 10.*

Transactio verè, & formalis naturam assumunt Lauda à Partibus adprobata, atque emologata. *vor. 51. n. 1.*

Pro *transactione*, in dubio, respondendum est. *v. 6. n. 92, & v. 51. n. 113.*

Maxime, si accedit iustus aliquis timor, iuramentum, & observatio diuturna. *d. vor. 6. n. 93, & d. vor. 51. n. 114.*

In *transactione*, seu emologationis Laudi Instrumento regulariter enunciari solent jura, ob quæ compromissum fuerit, atque transactum. *vor. 51. n. 28.*

Transactio potest obligare Transigentes, & impugnari à substitutis unius ex Transigentibus. *vor. 6. n. 113, & 119.*

Transactio cum Antecessore inita, quoad substitutos perinde habetur, ac si non esset. *v. 6. n. 118.*

Præsertim, si abfuerit bona fides, & iusta transigendi causa. *ibid. n. 120. 126, & 132.*

Transactio Antecessoris substitutis non obstat. *v. 6. n. 115, & 21.*

Transactio Antecessoris efficere nequit, quominus posteriores substituti rectè viā immisionem petant in Bonis Primogenituræ. *vor. 6. n. 116.*

Etiā non petiti prius rescissione *transactionis*. *ibid. n. 117.*

Ad sustinendam *transactionem* quælibet dubietas sufficit. *vor. 7. n. 31.*

Intellige, si res in *transactione* fuerit deducta, tamquam dubia, non si tamquam omnino certa. *vor. 7. n. 22, & 27.*

Aliiter *transactio*, utpote erronea, non subsistit. *vor. 7. n. 23, & 24.*

Transactio eo magis dicitur bonæ fidei inita, si lis erat introducta, & dubia erant Transigentium jura. *vor. 49. n. 116.*

Transactio inita ex falsa causa sustinetur, si dubietatem ex causa litis præsentis, vel futurae. *vor. 51. n. 107.*

Etiā si lis esset minus juridica. *vor. 51. n. 108, & 109.*

Secus tamen, quando vanus omnino adesset litis timor. *vor. 51. n. 110, & 112.*

Transactio ex quibus dici queat in statu dubietatis inita? *vor. 7. n. 8, & 10, & vor. 49. n. 101, & seq.*

Transactio ut dicatur inita in statu dubietatis, sat non sunt Advocatorum responsa edita, auctoritatibus in puncto non allegatis. *vor. 7. n. 10, & 16.*

Præsertim, cum agitur contra successores Transigentium jure proprio venientes. *vor. 7. n. 17.*

Tunc enim non sufficit nuda dubietas oriens ex dicto unius Doctoris. *vor. 7. n. 18.*

Sed requiritur, *transactionem* fuisse regulatam bono jure, & bonâ fide. *vor. 7. n. 19.*

Et utiliter etiam in beneficium omnium Successorum. *vor. 7. n. 20.*

Ad *transactionem* ex capite dubietatis sustinendam sat non est, rem ejus tempore certam fuisse reputatam. *vor. 7. n. 25, & ratio n. 26.*

Transactio inita ob timorem infubstantientium probationum nulla est. *vor. 6. n. 90.*

Transactio ut valeat, non sufficit quilibet litis color. *vor. 6. n. 100.*

Sed habere debet causam probabilem. *vor. 6. n. 101, & 102.*

Transactionis causâ finali erroneâ detectâ, inanis quoque detegitur litis timor, & dubietas. *v. 6. n. 98.*

Qui proinde ineptus est ad sustinendam *transactionem*. *vor. 6. n. 99.*

Transactio nequit ex novis iuribus rescindi. *vor. 7. n. 78.*

Intellige, si respiciant rem in transatione deductam tamquam dubiam. *vor. 7. n. 29.*

Nou si rem, veram suppositam, falsam ostendant. *vor. 7. n. 30.*

In *transatione* si res tamquam dubia deducta est, jura postmodum repta, dubietatem, que aderat ejus tempore, non removeat. *vor. 7. n. 31.*

Si verò tamquam certa, destruant certitudinem tunc suppositam. *vor. 7. n. 32.*

Transactio celebrata ex jure potius claro, quam dubio, Successores independentes à Transigente venientes nequit afficere. *vor. 49. n. 55.*

Transactio si iusta causa, & bonâ fide celebrata fuit, non est amplius inquirendum de Transigentium iuribus. *vor. 49. n. 130.*

Præsertim inter sanguine Coniunctos. *vor. 49. n. 131.*

Transactio, modo abut aperta calumnia, præsumitur bonâ fide inita. *vor. 49. n. 113.*

Transactio bonâ fide facta, consideratur uti actus necessarius. *vor. 6. n. 123.*

Transactio bonâ fide celebrata vim habet rei iudicate. *vor. 49. n. 132.*

Et prohibetur, etiam Rescripto Principis, rescindi. *vor. 49. n. 233.*

Transactio bonâ fide inita ut sustineatur, benigna omnis interpretatio capiendi est. *vor. 49. n. 134.*

Transactio bonâ fide facta obligat Successores. *vor. 6. n. 124.*

Transactio inita bonâ fide afficit quoscunque heredes jure proprio venientes. *vor. 49. num. 49. & 123.*

Transactio facta iusto aliquo titulo, & bonâ fide super rebus fideicommissi, vel primogenituræ obligat substitutos. *vor. 6. n. 122.*

Transactio iustam præbet causam sententia, à qua pendeat appellatio. *vor. 49. n. 127.*

Transactio est ex bona fide, si juris transacti adest dubietas. *vor. 49. n. 50. & 100.*

Immo, si modica occurrat dubitandi occasio. *ibid. n. 114.*

Transactio ut rectè, ac prudenter inita dicatur, solus sufficit litis timor. *vor. 49. n. 112.*

Transactio, in qua non fuit jus aliquod alienatum, sed illius potius divisum exercitium, si bonâ fide fuerit celebrata, nequit à successoribus Transigentium impugnari, licet ex propria persona venientibus. *vor. 49. n. 126.*

In *transatione* bona fides, & æquitas exuberare debet. *vor. 6. n. 110.*

In *transatione* commoda, atque incommoda invicem sunt communicanda. *vor. 6. n. 111.*

Transactio bonâ fide carens, est actus heredis gravati merè voluntarius. *vor. 6. n. 125.*

A *transatione* bona fides abesse dicitur, si omnia gesta sint ad evitendam primogenituram. *v. 6. n. 127.*

Nec ulla habita sit ratio Descendentium ad eam vocatorum. *ibid. n. 128. & 129.*

In *transatione* mala fides adesse dicitur, quando jura successorum in totum destruitur. *vor. 49. n. 121.*

Aut nullo contrarii eventus periculo de jure non

De Contrah.

dubio deciditur. *vor. 49. n. 122.*

Transactio bona fides excluditur, si Primogenituræ utilis illa non sit. *vor. 6. n. 132.*

Transactio inita super rebus fideicommissi pro solvendo ære alieno, pro detractationibus, & expensis ad fideicommissum non pertinentibus, bonam fidem non habet. *vor. 6. n. 133.*

Transactio, si nullâ iustâ causâ innitatur, contra jus extorta censetur. *vor. 6. n. 94.*

Nec ullum habet legis favorem. *ibid. n. 95.*

Nec sustinetur sub obtentu dubii litis eventus. *ibid. n. 96.*

Ad *transactionem* necessarium consensum admittit error, & falsa causa. *vor. 6. n. 104.*

In *transatione* error, & falsa causa non præsumitur. *vor. 51. n. 12.*

Ac ideo concludenter ab Allegante probanda est. *vor. 51. n. 13.*

In *transatione* error, & falsitas causæ supponunt, aliquid pro vero habitum, & deinde falsum reperimentum. *vor. 7. n. 26.*

In *transatione*, comperta ex omnis iuribus ejus causæ falsitate, error inducitur, removens ab actu consensum. *vor. 7. n. 33.*

Sine quo nequit subsistere. *vor. 7. n. 34.*

Transactio inita ex falsa causa, est ipso jure nulla. *vor. 6. n. 85. 108. 112. & 249. & vor. 7. n. 1. & 23.*

Nec opus est, ut rescindatur. *d. vor. 6. n. 86.*

Et nedom à Transigentibus, sed ab eorum etiam heredibus potest impugnari. *d. vor. 7. n. 2.*

Transactio inita ex errore, vel falsa causa, corrumpit cum omnibus inde sequitis. *vor. 51. n. 5. & 6.*

Transactio ex falsa causa inita, censetur contra jus, & fas extorta. *vor. 51. n. 115.*

Nec validam eam possunt reddere juramentum, Judicis Decretum, alique solemnitates, nec subrepta etiam observantia diuturna. *vor. 6. n. 103. & d. vor. 51. n. 116. & 118.*

Transactio errori, & falsæ causæ censetur innixa juramentum, & observantia diuturna. *v. 6. n. 106. & vor. 51. n. 119.*

Et propterea eodem erroris, & deficientis consensus vitio laborant, quo ipsam transactio. *ibid. n. 107. & d. vor. 51. n. 120.*

Transactio innixa Scripturæ, quæ deinde invalida compertit, est ipso jure nulla. *vor. 6. n. 89.*

Transactio, si corrumpat ejus causâ principalis, non sustinetur, licet alie substantiant non æque principales. *vor. 51. n. 104.*

Transactio, dum ejus causâ falsa est, non ligat Transigentes. *vor. 7. n. 37.*

Minusque Successores. *ibid. n. 38.*

In *transatione* nulla ob ejus causæ falsitatem, opus non est probare malam fidem Transigentium. *vor. 7. n. 39.*

Transactio nulla ob ejus causæ falsitatem, nequit ex bona fide Transigentium sustineri. *vor. 7. n. 40.*

Præsertim quoad eorum Successores jure proprio venientes. *vor. 7. n. 41.*

Transactio inita cum supposito validitatis alicujus actus de se nulli, non sustinetur. *vor. 7. n. 4.*

Idem, si cum supposito invaliditatis actus de se validi. *vor. 7. n. 6.*

Ac similiter, si cum supposito subsistentie crediti, quod esset insubsistens. *cor. 7. n. 7.*

Transactio in ex falsa causa inita adimplementum potest quis rescindere. *cor. 6. n. 87.*

Transactio, ut ob eius causam salutaritatem corrumpat, non requiritur, quod utraque Pars in falsa causa consenserit. *cor. 51. n. 89.*

Sed exuberat, eandem causam ab una tantum Parte fuisse expressam. *cor. 51. n. 90.*

Sive hæc sit illa, quæ de nullitate, sive illa, quæ de validitate renunciationis contendit. *cor. 51. n. 91.*

Transactio inita ex errore, vel falsa causa, potest, non præmissa etiam illius rescissione, directe impugnari obligatio in ea suscepta. *cor. 51. n. 7. & 8.*

Ac etiam solutum repeti. *cor. 51. n. 9.*

Transactio iuste impugnatur ob enormissimam, unius Transigentis læsionem. *cor. 6. n. 109. & 112.*

Transactio non Primogenituræ, sed solis Transigentibus utilis enormissimam læsionem continet. *cor. 6. n. 134.*

Transactio enormissimam læsionem continens, nunquam bonam fidem habere dicitur. *cor. 6. n. 135.*

Sed potius dolo extorta presumitur. *ibid. n. 136.*

Et ideo nec Transigentes obligat, nec Successores. *ibid. n. 137.*

Transactio impugnari nequit ex falsitate causæ, quæ finalis non probetur. *cor. 51. n. 14.*

Quæque si desinuerit, transactio non fuisse inita. *cor. 51. n. 15.*

Ex *transactio* proemio causæ finalis transigendi, ac subsequens transactionis dispositiva declaratur. *cor. 51. n. 50.*

Transactio verba intelligi debent relative ad causam expressam, deficientem aliâ, ad quam congruè valcant referri. *cor. 51. n. 35. & 39.*

Transactio causæ finalis desumenda est à prætensione expressam inter Partes deducta, atque enunciata, non verò ab aliâ, quæ non fuerit expressa. *cor. 51. n. 81.*

Præsertim, si aliæ transactionis partes in ejusmodi expressam causam colliment. *cor. 51. n. 82. & 91.*

Transactio causæ finalis optime declaratur ex facti serie, tum quæ ipsam præcessit transactionem, tum, quæ eandem esse subsequuta. *cor. 51. n. 17.*

Transactio inita censenda est litis finiendæ causâ, si lis ab ea exepit scire. *cor. 49. n. 128.*

Transactio inita censenda est litis finiendæ causâ, si Partes id expresse declaraverint. *cor. 49. n. 129.*

Ad *transactio* causam finalem referri debet litis dubietas, & timor. *cor. 6. n. 97.*

Transactio causæ finalis quod fuerit universalis communio, quibus argumentis ostendi valeat desumptis ex ipsius transactionis partibus? *cor. 51. n. 83.*

Transactio causæ finalis dici potest fuisse universalis communio, licet hæc deducta appareat per modum prætensionis. *cor. 51. n. 85.*

Cam id ex communi loquendi usui non præferat communiois negationem, sed petitionem, & actionem. *cor. 51. n. 86.*

Vel de stylo ita exprimi soleat, ut intelligatur super re dubia transactio fieri. *cor. 51. n. 87.*

In *transactio* si relatio habita sit ad mandatum Procuræ restrictum ad solam Societatis causam, quocumque alia verba, licet amplissima, intelligenda sunt ad eandem pariter causam restricta. *cor. 51. n. 101.*

Vel censeri debet adposita de stylo Notariorum. *cor. 51. n. 103.*

Sive ad majorem cautelam, quod nihil alterat. *cor. 51. n. 103.*

Transactio restringi debet ad causam expressam, cuius occasione stipulata est. *cor. 51. n. 99.*

Nec à verbis famulativis, licet amplissimis, extendi valet ad res diversas, & à causâ principali non dependentes. *cor. 51. n. 100.*

Transactio à quopiam inita omnino proprio, & cum cessione iurium sibi dumtaxat competentium ipsius tantum personam respicere censetur. *cor. 36. n. 112.*

Transactio causæ finalis spectanda est, ubi inquirunt, an jus quoque heredum fuerit in ea renunciatum. *cor. 49. n. 93.*

Transactio, si pro finali causâ jus quoque heredum habuerit, Transigens dici nequit de suo tantum, sed etiam de illorum jure disposuisse. *cor. 49. n. 94.*

Præsertim, si eo expressit, & in omnibus contractum adprobavit. *cor. 49. n. 95. & 96.*

Transactio pro heredibus ut dicatur inita, sat est eorum expressa mentio in parte dispositiva, & quod eis principaliter provium fuerit. *cor. 49. n. 99.*

In *transactio* contineri non dicitur tituli negatio, quæ non sit expressim facta. *cor. 51. n. 43.*

Nec resultare valet ex incongruo loquendi modo, atque imperfecto. *cor. 51. n. 44.*

In *transactio*, allegato ab una Parte Societatis titulo alteri præjudiciali, hæc altera præfens, sciensque, non contradicens, eundem titulum censetur admisisse. *cor. 51. n. 30.*

Præsumitur enim, quod, nil opponendo, cum pro vero, & subsistenti habuerit. *cor. 51. n. 31.*

In *transactio* jus Ecclesie deductum non censetur, si nec reservatio illius ejus favore sit adposita, nec Apostolicum adhibitum Beneficium. *cor. 36. n. 113.*

Transactio interveniens, si jus renunciat sibi dumtaxat competens ratione majoris ætatis, istud solum jus censetur remissum. *cor. 49. n. 86.*

At non etiam voluisse jus futurum heredis in renunciatione comprehendere. *cor. 49. n. 88.*

In *transactio* pluribus copulative consideratis causis, omnes verificari debent. *cor. 7. n. 35.*

Atque unâ deficiente, corrumpit & transactio. *cor. 7. n. 36.*

Transactio causæ minis principales dicuntur potius illius effectus, quam objectum, vel finalis causâ. *cor. 51. n. 105.*

Immo verò conficte, & simulate reputantur ad colorandam transactionem ipsam. *cor. 51. n. 106.*

Transactio inæqualis esset, & Leonina, si pro dimissione plurium Bonorum nulla adesset compensatio. *cor. 51. n. 76.*

Qui proinde causae, & compensationis defectus nequit praesumi. *vol. 51. n. 77.*

Transactio super rebus Primogenituræ ut valeat, debet res utilis geri eadem Primogenituræ. *vol. 6. n. 130.*

Transactio sine Beneficentia Apostolica à Regulari iusta, personalis est, ejusque vitam nequit excedere. *vol. 36. n. 114.*

Transactiones quod emendicatis extorquantur pretextibus, nullo pacto est permittendum. *vol. 51. n. 112.*

*Transactio*nes ut recte fiant, adhiberi solet Sapientum consilium. *vol. 6. n. 143.*

TRANSIGENS.

Transigens de rebus Primogenituræ debet consulere Jurisperitos. *vol. 6. n. 138. & 105.*

Transigens in damnum Primogenituræ, absque Sapientum consilio, bonam fidem non habet. *vol. 6. n. 144.*

Transigens in præjudicium Primogenituræ excusari nequit ob discrepantiam Juris Peritorum à se consultorum. *vol. 7. n. 45.*

Magis enim cautus, & solers inde fieri debet. *vol. 7. n. 46. 47. & 48.*

Transigendi iustam præbet causam aliquorum, vel unius tantum insignis Doctoris opinio. *vol. 49. n. 115.*

TRANSLATIO.

Translatio iurum per Juris fictionem inducitur. *vol. 4. n. 165.*

Fingitur enim Recuñcians ea acceptare, deindeque in alium transire. *vol. 4. n. 166.*

Translatio iurum dotalem in alium præcedenter facta, impedit eorum obligationem. *vol. 42. n. 2. & 14.*

Translationem important verba = *cessit, transiit, & assignavit*. *vol. 25. n. 35. & 56.*

At nisi res, quæ dicitur transferri, præfens sit, voluntatem potius transferendi præferunt, quam translationem ipsam. *ibid. n. 36. & 57.*

TRIBUNAL.

Tribunalium supremorum auctoritas debet sententiae Doctoris, tametsi egregii prævalere. *vol. 9. n. 26.*

TUTELA.

A tutela volentes, adscitantes, & petentes rejiciuntur. *vol. 52. n. 121.*

Tutela quamdiu testamentaria speratur, legitima cessat. *vol. 52. n. 83.*

*Tutela*m legitimam Clericos subire non posse, nonnulli sentiunt. *vol. 52. n. 89.*

*Tutela*m testamentariam, & dativam Clericis conferentes, Ecclesiasticâ sepulturâ privari debent. *vol. 52. n. 99.*

*Tutela*m, & curam etiam testamentariam, & dativam Clericos subire posse, sentientes, rejiciuntur. *vol. 52. n. 100.*

A tutela, si talis sit, quæ à servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retrahat, Clericum repellit, omnes docent. *vol. 52. n. 101.*

A tutela suscipienda multò magis repellitur Clericus, idemque Canonicus. *vol. 52. n. 102.*

Tutela gerenda tacitulis Clericis à Summo Pontifice concedi solet. *vol. 52. n. 106.*

De Contrail.

Tutela gerendæ facultas Clerico concessa suffragatur etiam pro cura. *vol. 52. n. 107.*

Intellige iusta ex causa. *vol. 52. n. 108.*

Tutela, vel curæ à Clerico subeunda causa est, si alius deest idoneus. *vol. 52. n. 109. & 111.*

Tutela gerendæ jus non tribuit, sed jam Clerico delatum supponit dispensatio Pontificis. *vol. 52. n. 114.*

Tutela, vel curæ gerendæ (nisi Clerico delata jam sit, vel à Jure deturatur) dispensatio non procedit. *vol. 52. n. 115.*

*Tutela*m, vel curam fratris, aut sororis in commune viventis Frater gerere prohibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis consistens. *vol. 52. n. 118. & 120.*

De tutela actione, non de alia negotiorum gestorum intelligendæ sunt auctoritates oegantes actionem Pupillæ adversus Actorem. *vol. 52. n. 135.*

Tutela negotia gerens, de rebus ad eam pertinentibus bene instructus præsumitur. *vol. 52. n. 156.*

TUTOR.

Tutoris heredi rationem reddere tenetur Actor à Tutore deputatus. *vol. 52. n. 136. & 138.*

Tutor tenetur erga Pupillum de gestis à substituto. *vol. 52. n. 137.*

Tutor, & Curator pro transactioe ineunda debent Jurisperitos consulere. *vol. 6. n. 139.*

Tutor per Actorem à se deputatum gerit. *vol. 52. n. 111.*

Tutoris obligationi obligatio heredis gravati equiparatur. *vol. 6. n. 140.*

Tutoris obligationi equiparatur obligatio voluntarii cuiuscumque, & necessarii Administratoris. *vol. 6. n. 141.*

Tutor recusans tutelam, amittit legatum, non tamen à substitutione repellitur, si fuerit Pupillo substitutus. *vol. 37. n. 70.*

Cum substitutus *Tutoris* facta non censeatur contemplatione tutelæ. *vol. 17. n. 71.*

Tutor, & Curator ob culpam latam, & levem removeri potest. *vol. 52. n. 44.*

Tutor etiam Pupillo conjunctus removeri potest, quando dolus non esset magnus, vel suspicio esset parva. *vol. 52. n. 54.*

Tutor testamentarius removeri potest uti suspectus, ex sola culpa, vel negligentia. *vol. 52. n. 47.*

Etiā, si culpa levis sit, aut levissima. *vol. 52. n. 48.*

Tutoris suspecti postulatio, quasi publica est, & popularis. *vol. 52. n. 37.*

Tutor, & Curator ob desidiam, & negligentiam, etiam dolo carentem removeri possunt. *vol. 52. n. 45.*

Tutor non debet uti suspectus removeri, sed Curatorem adiunctum habere, si Pupillo conjunctus sit aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis. *vol. 52. n. 50.*

Intellige, ex puro consilio, adeo ut Tutor adhuc possit removeri, dummodo non inferatur causa doli, quæ irrogat infamiam. *vol. 52. n. 51.*

Vel intellige, quando Tutor removendus esset ob dolum, non verò ob culpam. *vol. 52. n. 52.*

Tutorem, seu Curatorem removere, & deinde alium dare ad Judicem pertinet. *vol. 52. n. 81.*

Tutore testamentario, vel per remotionem, vel

per excusationem deficiente, tutela non deferitur ipso jure, sed facto Judicis. *vor. 52. n. 80.*
Tutor, vel Curator alteri subrogari nequit, nisi causâ cognitâ. *vor. 52. n. 39.*
Tutorem, seu Curatorem habenti alter dari nequit. *vor. 52. n. 35.*
Tutorem, seu Curatorem Mater filiis dare non potest. *vor. 52. n. 57. & 60.*
Tutoris, vel Curatoris datio à patria potestate dependet. *vor. 52. n. 58.*
Tutorem non minus, quàm Pupillorum incolumitati consulere Judicis officium est. *vor. 52. n. 180.*
 Maxime, quando post diuturnum tempus agitur contra heredes. *ibid. n. 181.*

TUTRIX.

Tutricia personam Actor ab ea constitutus, in reddendis alterius Actoris rationibus, integrare non potest. *vor. 52. n. 232.*
Tutricis consilio veram dispositionem, & solidationem rationum non probat. *vor. 52. n. 226.*
Tutricis personam, & jura heres representat. *vor. 52. n. 137. & 149.*
Tutrix totam, & universalem habet rerum pupillarium administrationem. *vor. 52. n. 198.*

V

VALOR.

Valor Bonorum ex eorum æstimationibus tempore non suspecto peractis demonstratur. *vor. 29. n. 48.*
Valorem Bonorum augent fructus, Terræ, domus, & animalia in illis existentia. *vor. 32. n. 106.*
 Proccedit, etiam domus, & animalia essent ad merum oblectamentum. *ibid. n. 107.*
 Cum illud etiam pretio sit æstimabile. *ibid. n. 108.*
Valoris veri tertia dumtaxat pars detrahi potest in æstimandis Bonis, quæ ad verum inferviant oblectamentum. *vor. 32. n. 109.*

VECTIGALIA.

Vectigalia facile possunt exigi, cum commercia, & negotiatio vigent. *vor. 8. n. 11. & 27.*
Vectigalia Publicani magno pretio conducunt ex præsupposito ea exigendi in quantitate consuetâ. *vor. 8. n. 12.*
Vectigalium penititio à sola negotiatione, tamquam à sua causâ, pendet. *vor. 8. n. 12.*
Vectigalium Conductores prius de evitandis infortuniis, deinde de supplantanda conductione solent cogitare. *vor. 8. n. 40.*
Vectigalium Conductores non modò à Belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et *Cicero* in oratione pro *L. Manilio* hac de re perorata laudatur. *vor. 8. n. 19.*
Vectigalium Conductori ex causâ Belli damnum passio, remissio mercedis debetur. *vor. 8. n. 52.*
Vectigalium Conductori ex causâ Belli damnum passio, istud rescindendum non est in quantitate dumtaxat excedente medietatem fructuum amissorum. *vor. 8. n. 52.*
 Sed vel in tota eorum quantitate. *ibid. & n. 55. 56. 57. 58. & 59.* vel saltem in quantitate ex-

cedente sextam eorumdem fructuum partem, & n. 60. & 61.

Vectigalium Conductor, causâ Belli, prohibitus eorum usu, & commoditate, unam, eandemque habet ad sui favorem Juris determinationem pro refectione damni, quocumque ex Belli casu ille evenierit. *vor. 5. n. 44.*

In *Vectigalium* locationibus, ubi res est de relevatione à damno ex Bello derivante, damnum ipsum potius, quàm istius causâ spectanda est. *vor. 8. n. 20.*

Et eorum Conductoribus rescindi sunt non solum damna, quæ Bellum, sed quæ etiam timor Belli intulerit. *vor. 8. n. 21. & 43.*

Vectigalium locationis rescissio conventa indefinite in casu Belli, de quocumque Belli casu intelligenda est. *vor. 8. n. 24.*

VENDENS.

Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum, prohibetur quodpiam ex his alteri alienare. *vor. 22. n. 4.*

Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum, si quod ex his alteri vendat, dimidium ex singulis Bonis huic cessione dicitur. *vor. 52. n. 5.*

Vendens minori pretio, justum pretium cum ignorat, sibi debet imputare. *vor. 23. n. 85.*
 Et habetur, ac si scivisset. *ibid. n. 86.*

VENDITIO.

Venditio facta viliori pretio, non rescinditur ex causâ doliglicet Venditor justum pretium ignoraret. *vor. 23. n. 87.*

Venditio à Majore 25. annorum ritè peracta, nequit resolvi. *vor. 23. n. 98.*
 Etiam si Contrahens sit Mulier. *vor. 23. n. 99.*

Praesertim, si venditio fuerit juramento firmata. *vor. 23. n. 100.*

Venditio rei extradotalis Uxoris non rescinditur ex vi, & metu Viri tantum præsumpto. *vor. 23. n. 94.*

Sed minz, & verbera debent probari. *ibid. n. 95.*
 Siant praesertim Decreto Judicis, & Propinquorum consensu. *ibid. n. 96.*

Venditio ex vi, & metu ab Emptore non incussa, non rescinditur. *vor. 23. n. 92.*

Et ex quibus de vi, & metu constare dicatur ad effectum rescindende venditionis. *vor. 23. n. 93.*

VENDITOR.

Venditor necessitate adactus, minoris vendere compellitur, quàm res valeat. *vor. 23. n. 83.*

Venditor hereditatis eversionem non praestat pro quolibet corpore in specie. *vor. 1. n. 25.*

Contra *Venditorem* attendenda est loci rei sito mensura consuetâ. *vor. 48. n. 83.*

Contra *Venditorem*, vel *Locusorem* pactum obfuscationis interpretandum est. *vor. 48. num. 63. & 124.*

VERBA.

Verba debent ad congruum sensum redigi, ut dispositio sit rationalis. *vor. 16. n. 23.*

Verba famulari debent menti Disponentis. *vor. 38. n. 44.*

Verba aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis. *vor. 30. n. 37.*

Verba semper in sensu illius idiomatis, quo sunt ex-

expressa, debent intelligi. *vol. 45. num. 16.*
Verba subsequencia ad proximiora debent referri.
vol. 51. n. 32.

Verba quo sensu accipi debeant, solet ex adjuncto intelligi. *vol. 45. n. 25. & 42.*

Ex *verbis* instrumenti recte desumitur Partium voluntas. *vol. 51. n. 29.*

In *verbis* talis esse sensus intelligitur, qualem demonstrat effectus. *vol. 48. n. 211.*

Verba dispositionis ubi deficiunt, etiam dispositio deficit. *vol. 4. n. 69.*

Verba relativa pluralitatem iuducunt orationum. *vol. 16. n. 20.*

Verba proemialia dispositionis indignant quidem animum circa aliquem actum faciendum, sed ipsum perfectè non explicant. *vol. 4. n. 72.*

Verba autem partis dispositivæ actum complendum innuunt. *vol. 4. n. 73.*

Verba universalis non inducunt Bonorum universalitatem. *vol. 1. n. 67.*

Verba si delignant personam, cui pecunia transmittenda sit, nequit persona designata variari. *vol. 27. n. 20.*

Verba consubialis contractus in eo sensu accipienda sunt, quo magis conformia redduntur statuto loci Vini. *vol. 55. n. 63.*

Verba Laudi, licet essent impropianda, compatibiliter debent intelligi cum ejus causa finali, de qua constat. *vol. 51. n. 72.*

Verba, e di qualique altera parte augmentativa, & ampliativa sunt. *vol. 33. n. 15.*

Nec possunt verificari, nisi in rebus diversis ab expressis. *vol. 33. n. 16.*

Verba in antiquum, nobile ligum = ubique locorum in Inventuris solent apponi de Notariorum stylo. *vol. 9. n. 25. & 16.*

Verba in feudum nobile ligum = nequeunt Feudi recti, proprii, & inalienabilis naturam præferre, nisi ea expressa appareant in precedentibus Investituræ verbis. *vol. 9. n. 10.*

Verba illa in feudum nobile ligum = operantur inalienabilitatem in Feudo, quod est ex pacto, & providentia, non verò in Feudo hereditario. *vol. 9. n. 11. 12. 13. 25. & 25.*

Verba in feudum nobile ligum = Investituræ adjecta quod facultatem tollant alienandi in Feudo hereditario, fabulam sapit. *vol. 9. n. 12.*

Verba in feudum nobile ligum = valent Feudi hereditarii inalienabilitatem operari quoad Principem Concedentem, non quoad Investitum. *vol. 9. n. 17.*

Et censetur in gratiam, non in præjudicium Investiti adposita. *vol. 9. n. 18.*

Verba = Antiquum, Avium, & Patrum = nil auferunt de beneficio Investiti, ejusque successurum. *vol. 9. n. 19.*

Verba in feudum nobile ligum = quibus in casibus operetur inalienabilitatem in Feudo hereditario? *vol. 9. n. 24.*

Verba = Cessit, translatit, & assignavit = translationem important. *vol. 25. n. 35. & 36.*

At, nisi res, quæ transferri dicitur, præsens sit, voluntatem potius transferendi præferunt,

quàm translationem ipsam. *vol. 25. num. 36. & 57.*

Verba = cessit, translatit, & assignavit = voluntatem tradendi, non traditionem ipsam important, si de mobilibus, non quidem si de stabilitibus agatur. *vol. 25. n. 16. & 62.*

Verba concessionis nequeunt in nunc verficari, cum ad plura directa sunt. *vol. 48. n. 150.*

Verba Investituræ = & quibus &c. jus tantum pro diutius temporibus concesseritis = non taxative, sed demonstrative sunt accipienda. *vol. 24. n. 58.*

Nec tempus limitant, quo alienatio, si fiat à vocatis, debeat durare, sed indicant, quo tempore valeat expleri. *vol. 24. n. 59. & 65.*

Præsertim, si investitura sit merè hereditaria, & ad quoscumque transitoria. *vol. 24. n. 60.*

Verba Investituræ = Hereditibus, & successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis, in perpetuum donaveris &c. = comprehendunt heredes, etiam extraneos. *vol. 24. n. 4. 10. & 48.*

Verba Investituræ = tibi, tuisque Filiis, Nepotibus, Pronepotibus &c. possessionem approbendam, locandam, dulcendam, vendendam, permittendam, & alia pro tuo, & tuorum prædictorum libito faciendi &c. plebam, & liberam licentiam &c. largiamur = contemplationem etiam Extraneorum præferunt. *vol. 24. n. 14. 21. & 49.*

Verba = hereditibus quibusvisque = vive = & quibus dederitis = nec non clausula = in perpetuum =, alieque ejusmodi, Extraneos non comprehendunt, quando concessio ad solos heredes sanguinis, vel ad certum personarum genus restricta est. *vol. 24. n. 22.*

Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem. *vol. 24. n. 24.*

Si fecus, non procedit. *n. 25. 26. & 30.*

Minusque, si, facta alienatione, ea à nemine fuit retractata. *vol. 24. n. 27.*

Verba Investituræ = & quibus tu, vel alii prædicti justum pro diutius temporibus concesseritis = alii tenandi potestatem Vocatis factam ad eorum domtaxat vitam coarctant. *vol. 24. n. 27.*

Verba = hereditibus, & successoribus = in emphyteusi etiam Ecclesiastica, eam efficiunt transitoriam ad quoscumque heredes, licet extraneos. *vol. 24. n. 7.*

Verbum = successoribus = post aliud = hereditibus = quid plus operatur, quàm verbum = hereditibus = simpliciter prolatum. *vol. 24. n. 8.*

Præsertim, additis aliis verbis = & quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis, = *vol. 24. n. 9. & 22.*

Verba Investituræ = Auctoritate Apostolica &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = perpetuam concessionem important favore quorumcumque in ea comprehensionem. *vol. 24. n. 51.*

Ac etiam eorum, in quos bona fuerint alienata. *vol. 24. n. 52. & 55.*

Procedat, in præjudicium quoque Vocatorum. *vol. 24. n. 53. & 56.*

Verba hæc = Io infrascripto per lo Dio grazia sum di meo =

- mente, e d' intelletto* = ultimæ voluntatis actum præferunt. *vol. 6. n. 46. 47., & 48.*
- Verba* proemialia dispositionis = *Di qui è, che col la prefate* &c. *dispongo nel modo seguente, cioè* &c. = innuunt, proemialem partem stare ad interiori ordinanda in parte dispositiva. *vol. 4. n. 78.*
- Verba* = *che al prefate possiede* = adjecta dicuntur exclusivè ad Bona in futuro adquirenda. *vol. 22. n. 29.*
- Verba* hæc donationi Bonorum præsentium superaddita = *& anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascerà* = sunt augmentativè, non autem restrictivè ad Bona de tempore obitus relinquenda. *vol. 22. n. 34.*
- Per *verba* = *sancti communis, proprii, o particulari* = in Laudo prolata, non debet censeri exclusiva universalis communio. *vol. 51. n. 73.*
- Præsertim, si aliàs Laudum injustum redderetur ob deictum causæ. *vol. 51. n. 74.*
- Verba* = *per ragion di legato, ed in ogni altro miglior modo l'istio il pievo, e libero usufructo* &c. in *modo che non deva restringersi alli soli alimenti* &c. = indicant, causam finalem Legati esse Legatarie favorem. *vol. 17. n. 56. & ratio à n. 57. ad 61., & n. 80.*
- Verba* = *Donec habitaverit* = important conditionem successivam, & resolutivam. *vol. 17. n. 35.*
- Idemque est dicere = *quoad habitaverit = acsi habitaverit*. = *vol. 17. n. 36.*
- Verba* hæc Laudi = *aggiustamento di stralcio* = important quidem liberum, magisque latum arbitramentum respectu æstimationis, & assignationis rerum. *vol. 51. n. 94.*
- At non efficiunt, quod arbitramentum nulli causæ alligatum dici queat. *vol. 51. n. 96.*
- Verbum* = *stralcio* = propriè convenit divisioni arbitrarie. *vol. 51. n. 95.*
- Verbum* = *stralcio* = nil aliud verè significat, quàm finem, sive transactionem. *vol. 51. n. 97.*
- Verba* = *miu amatissima Consorte* = benevolentiam viri erga uxorem satis exprimunt. *vol. 17. n. 54.*
- Verba* = *confid' ejus dotis* &c. *tradere, & consignare promissu* = donationis actum perfectum, & absolutum non præferunt. *vol. 25. n. 33.*
- Ex *verbis* = *e per dote* &c. *promette di dare la metà del Cassello* = dotatio nun à traditione, sed à promissione inchoata deprehenditur. *vol. 25. n. 30.*
- Verba* = *resteranno, ed apparteranno* = adjecta in duabus instrumenti partibus, censentur in utriusque eodem sensu adhibita. *vol. 45. n. 14.*
- Verba* = *remasere, & pertinere* = quoad matrem dotem filius deferendam adhibita in contractu connubiali, significant, jus ad illam Filii competere, uti Filius, non uti Matris heredibus. *vol. 45. n. 18.*
- Eit Matrem prohiberi in eorum præjudicium de dote ejusmodi disponere. *vol. 45. n. 19. 20., & 21.*
- Verbum* = *remasere* = ubi de Bonis agitur ad quem-
- piam deferendis, significat, ea apud ipsum, persistere, continuare, & perseverare debere. *vol. 45. n. 11.*
- Idem de verbo = *pertinere* = *ibid. n. 12.*
- Verbum* = *appartenere* = latine vertitur = *pertinere* = & = *speliare* = *vol. 45. n. 14.*
- Verbum* = *remasere* = convertitur cum verbo = *remasere* = *vol. 45. n. 13.*
- Verba* renunciationis = *omnia, universa ejus Bona, substantiisque sua cum omnibus ejus juriis, rationibus & actionibus* &c. *quomodocunque, ac qualitercunque modo competentia, vel in futurum competitura* &c. = important comprehensionem juris etiam succedendi in hereditate viventis. *vol. 4. n. 30.*
- Præsertim ex illarum clausularum geminatione = *quomodocunque, & qualitercunque modo competentiam, vel in futurum competitorum*. = *vol. 4. n. 31. Declara ut n. 110.*
- Verba* transactionis intelligi debent relativè ad causam expressam, deficiente alià, ad quam congruè valeant referri. *vol. 51. n. 35., & 39.*
- Verba* generalia, in renunciationibus, ad rem expressam non restringuntur, quando id non patitur recti sermonis ratio. *vol. 33. n. 17.*
- Verba* generalia, atque ampliativa, in renunciatione aliquibus expressè hereditatibus facta, dupliciter considerantur, vel cum referuntur ad modos succedendi, vel cum ad hereditates ipsas. *vol. 33. n. 20.*
- Quid autem operentur, sive in primo casu, sive in secundo? *ibid. n. 22.*
- Verba* renunciationis = *E questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua Famiglia* = non contemplatione agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita censentur. *vol. 33. n. 38.*
- Verba* = *e di qualunque altra sorte* = subjuncta in renunciatione Bonis paternis, maternis, & avitis facta, de Bonis fratris verisimiliter contemplatis debent intelligi. *vol. 33. n. 19.*
- Verba* = *sponte, & ob amore* = aliam donandi causam excludunt. *vol. 37. n. 84.*
- Etiam si in proemio donationis considerata fuisset conservatio Familie Donatoris, vel contemplatio Matrimonii. *ibid. n. 86.*
- Verba* pactorum dotialium intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent. *vol. 45. n. 15.*
- Verba* erga Uxorem à Viro prolata = *E quello che v' è di più, ve lo dono* = indicant, donationem antea ab illo factam non fuisse. *vol. 32. n. 101.*
- Aliter dixisset = *E quello, che v' è di più, ve l'ò donato* = *ibid.*
- Verbis* expressis præsumptio non debet prævalere. *vol. 45. n. 156.*
- Ex *verborum* proprietate debet interpretari dubia Loquens mens. *vol. 48. n. 152.*
- Verborum* superfluitas, in renunciationibus, vitanda est. *vol. 33. n. 21.*
- A *verborum* significatione recedendum non est, cum non constet, Disponentem aliter sensisse. *vol. 48. n. 155.*

Verbum = Pienamente = importat absolutum, nulla que ex parte diminutum adimplementum. *vol. 12. n. 39.*

Verbum = restituiscio = ex se importat dominium, & pertinetiam ad eum, cui restitutio debet fieri. *vol. 51. n. 67.*

Verbum = & alio = generale est. *vol. 31. n. 39.*

Verbum providere = nec nouo alia = prout *ei videbitur* =, in concessione facultatum, æquum arbitrium importat. *vol. 15. n. 10. 11. & 12.*

VERISIMILE.

Verisimile quod est, pro expresso habetur. *vol. 48. n. 132. & 134.*

Verisimile quod est in humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, debet attendi, spectat verborum formam. *vol. 25. n. 72.*

Vid. *voluntas*.

VERITAS.

Veritas per nostram affirmationem, vel negationem non immutatur. *vol. 51. n. 88.*

Veritati tempus præjudicare non potest. *vol. 52. n. 302.*

VERSIO.

Versio in utilitatem Ecclesie, Pupilli, aut Civitatis probanda est, ut sustineatur contractus cum illis initi. *vol. 23. n. 48.*

Versio in extinctionem Debitorum probanda non est, ut sustineatur Mulieris obligatio. *vol. 23. n. 50.*

Versio in utilitatem Mulieris non est probanda, si contraxerit cum omnibus necessariis solemnitatibus. *vol. 23. n. 49.*

De *versione* pecunie in causam expressam sollicitus non debet esse, qui cum Muliere contrahit. *vol. 23. n. 51.*

Alioquin cum forinvis nemo contraheret. *vol. 23. n. 52.*

De *versione* pecunie in causam expressam Emptor, aut alius quilibet pecuniam solvens non tenetur inquirere, si convectum id non sit. *vol. 23. n. 53. 59. & 62.*

Secus in contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permissis. *ibid. n. 55.*

VICINITAS.

Vicinitas inter donationem, & Matrimonium correlative inter eos non inducit contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis. *vol. 38. n. 66.*

VINEA.

Vinea pro viribus exigua colenda est; aliorum campi iogentes laudandi. *vol. 41. n. 50.*

Vinea, si colitur, exsiccat, aut saltem fit deterior, non tantum quoad fructus, sed etiam io proprietate. *vol. 41. n. 32. 33. 38. 44. 45. 46. 48. & 49.*

Et que circa ejus culturam ratio adhibenda sit? *vol. 41. n. 37. & 47.*

VIR.

Virum bonum se fuisse negans, repellendus est à limine Judicii. *vol. 2. n. 18.*

VIS.

Ex *vi*, & metu ab Emptore non incusso, venditio non rescinditur. *vol. 23. n. 92.*

Et ex quibus de *vi*, & metu constare dicatur, ad effectum rescindendæ venditionis. *vol. 23. n. 93.*

Ex *vi*, & metu Viri tantum præsumpto, non rescinditur alienatio rei extradotalis Uxoris. *vol. 23. n. 94.*

Sed minæ, & verbera debent probari. *vol. 23. n. 95.*

Stante præsertim Decreto Judicis, & Propriorum consensus. *vol. 23. n. 96.*

VITIUM.

Vitio vitium nequit sanari. *vol. 40. n. 39.*

VIVERE.

Vivere in communi est coeditio accidentalit Religioni. *vol. 36. n. 103.*

UNIVERSITAS.

Universitas æquiparatur Pupillo. *vol. 52. n. 26.*

Ad *Universitatis* defensionem si nullus Syndicus sit, vel aliquo impedimento detineatur, quilibet admittitur. *vol. 52. n. 28.*

VOCABULUM.

Vocabulum = companionio = idem est, ac quod latine *obsonium* dicitur, nempe quicquid in cibo, præter panem, & vinum additur. *vol. 13. n. 7.*

VOCATIO.

Vocatio plurium non simultanea, sed successiva censetur, cum de Ascendentis dispositione agitur. *vol. 46. n. 1. & 3.*

Secus est in dispositione Transversalis, vel Extranei. *vol. 46. n. 2.*

Vocatio plurium an simultanea, vel successiva sit, querendum est ex Disponentis mente. *vol. 46. n. 4.*

Hæc autem satis elicitur ex conjecturis, & præsumptionibus. *vol. 46. n. 5. 6. ad 19.*

Vocatio plurium, qui non nisi ordine successivo possint existere, intelligitur de successiva tantum illorum admisione. *vol. 46. n. 9.*

Idem, si collata in tempus remotissimum. *vol. 46. n. 10.*

Vocatio plurium non simultanea, sed successiva arguitur, si directa ad personas incognitas, ac possibiliter tantum extituras. *vol. 46. n. 6.*

Procedit, si in dispositione Ascendentis, siue etiam Extranei. *vol. 46. n. 7. & 8.*

Vocatio plurium pro honore Familie ad participationem capitalis, ceteroquin exigui, simultanea non intelligitur, sed successiva. *vol. 46. n. 12.*

Vocatio plurium Doctorum de Familia intelligitur simultanea de iis, qui ejusdem gradus, eodemque tempore Doctores existant. *vol. 46. n. 15.*

Non de iis etiam, qui remotiores, vel postea Doctoratum sint adepti. *vol. 46. n. 16.*

Vocatio simultanea repugnans Disponentis menti rejicienda est. *vol. 46. n. 13.*

Vocatio Filiorum, eorumque Descendentium, io investitura, restrictiones admittit. *vol. 24. n. 73.*

Et sumpta sub conditione, quatenus alienatio non sequatur, compatibilis est cum facultate alienandi. *vol. 24. n. 73.*

Vocatio Comprehensorum in investitura comparabilis est cum facultate alienandi illis attributa. *vol. 24. n. 67. & 78.*

Et censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non secute alienationis. *ibid.* n. 68. & 77.
Procedit etiam in vocatione ad fideicommissum talem facultatem continente. *ibid.* n. 69.

VOCATUS.

Vocatus in investitura jus quæsitum dicitur. *vor.* 24. n. 32.
Vocatus in investitura secumferente alienandi facultatem nullum certum, & absolutum jus acquiritur. *vor.* 24. n. 74.
Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur. *ibid.* n. 75.
Vocatus sub aliqua conditione, sub contraria censetur exclusus. *vor.* 26. n. 1.

VOLUNTAS.

Voluntas Agentium tacto melius, quam verbis explicatur. *vor.* 30. n. 26, & ratio n. 37.
Voluntas Testatoris, non sermo conditionem facit. *vor.* 17. n. 10.
Voluntas qualis fuisset arguitur ex possibili casu, licet iste non evenierit. *vor.* 21. n. 20.
Verisimilis *voluntas* sese de evicione non obligandi, arguitur ex nullatenus facta evicione promissione. *vor.* 25. n. 73.
Item ex rei assignatione cum omnibus iuribus, & accessionibus commodo, & forma, qua res ad assignantem sit delata. *vor.* 35. n. 74. & 75.
Verisimilis cuiuspiam *voluntas* non aliud promittendi, quam jura super aliquo re sibi competentia, desinitur ex facta ipsius rei promissione cum conditionibus eisdem, quibus illam fuerat adeptus. *vor.* 35. n. 76.
Nec præsumitur ad ejus rei manutentionem obstringi voluisse. *vor.* 35. n. 77.
Voluntas Principis concedentis est ad mentem juris redigenda. *vor.* 48. n. 19.
Itaque censetur in concessione comprehendisse, quod sub illa de jure poterat venire. *ibid.* n. 20. & 96.
Voluntas Testatoris in legato Uxori relicto sub conditione cum Filiis cohabitandi, censetur ea fuisse, ut Uxor cum Filiis habitet, donec vivant. *vor.* 17. n. 10.
Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis. *vor.* 17. n. 11. & 12.
Voluntatis mutatio in uno, eodemque actu non præsumitur. *vor.* 51. n. 38.
Ultimæ *voluntatis* actum exhibent verba = *le infroscritto, per la Dio grazia, fano di monte, & intelletto* = *vor.* 6. n. 36.
In ultima *voluntate* adhiberi solet hæc verborum formula. *vor.* 6. n. 47.
Non autem congruit actibus inter vivos. *vor.* 6. n. 48.

VOTUM.

Votum paupertatis emittunt Canonici Regulares. *vor.* 26. n. 117.
Eoque minime liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem. *ibid.* n. 118.
Votum quartum solemne si Jesuita emisit, nec ipsi nec Monasterio hereditas acquiritur. *vor.* 35. n. 75.

Votum quartum solemne donec Jesuita emisit, linea in eo dicitur durare. *vor.* 35. n. 72.

Votum quartum solemne si Jesuita non emisit, emphyteus ab eo renunciari potest ex ipsius persona à Renunciarii herede acquiri, ac retineri. *vor.* 35. n. 76.

Secus, si emisit. *ibid.* n. 77.

Votum quartum solemne antequam emisit Jesuita, à Religione potest dimitti, ab eaque, ex iusta causa, missionem petere, atque impetrare. *vor.* 35. n. 74.

Votum quartum solemne emittentes Jesuitæ incapaces sunt succedendi, ut ubi acquirant, vel Religioni. *vor.* 4. n. 4.

Et ad hunc effectum tanquam mortui reputantur. *ibid.* n. 5.

Idem de Minoritis, & Capuccinis. *ibid.* n. 6.

Vide *Regulares*.

USUFRUCTUARIUS.

Usufructuarius quilibet est fructuum Dominus, & ad ipsum spectat damnum. *vor.* 41. n. 43.

USURA.

Usura Divino jure, atque humano damnata est, & ipique repugnans est natura. *vor.* 34. n. 70.
Plura in hanc sententiam Scriptorum præsertim Gentilium loca referuntur. *vor.* 34. n. 11. ad 19.

Usura est ex mero pecuniarum usu lucrum percipere. *vor.* 34. n. 2.

Usura excluditur, si ante donationem. *vor.* 18. n. 158. & 159.

Usura est, si quid vel ex mero pecuniarum usu, vel ex dilatione ad solvendum data, ultra sortem exigatur. *vor.* 34. n. 9.

Usurarius non redditur cambium, accepta pro eo pignoris cautione. *vor.* 34. n. 3, sed vid. n. 25.
Idem de censu. *ibid.* n. 39.

Intellige, ut n. 41.

USUS.

Usus mera concessio, non proprietatis translatio interitur ex traditione localium facta Sponsæ à Viro, ejusque Consanguineis. *vor.* 21. n. 31. & 22.

Procedit, licet expresso donationis titulo. *ibid.*
Usus tantum gratiæ Sponsæ commodata censetur localia à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ provenientia. *vor.* 21. n. 33.

USUFRUCTUS.

Usufructum Pater acquirit in Bonis adventitiis Filii. *vor.* 31. n. 1, & *vor.* 44. n. 8.

Usufructus Bonorum adventitiorum à patria potestate promanant. *vor.* 31. n. 3.

Usufructus competit Patri super Bonis adventitiis Filii, etiam fideicommissio subjectis. *vor.* 31. n. 19.
Contraria sententia ostenditur verior. *vor.* 31. n. 20. 21. & 22.

Usufructum non habens Pater in Bonis adventitiis Filii, habet in illis commodatorem quamdam. *vor.* 44. n. 19.

Usufructum Bonorum adventitiorum, durante patriâ potestate, Filio quæstorem, an, eâ sublata, Pater amittat, disputant Doctores. *vor.* 44. n. 16.

Usufructus Bonorum, sublata patriâ potestate, Fili-

lio quaestorum, non pertinet ad Patrem. *vos. 44. n. 17.*

Ufusfructus Bonorum adventitiorum Filii potest à Testatore Patri prohiberi. *vos. 31. n. 5.*

Prohibitio autem debet esse expressa. *ibid. n. 6.*

At sufficit etiam tacita. *ibid. n. 17.*

Ufusfructus Bonorum adventitiorum Filii prohibitio tacita non elicitur ex æquivocis conjecturis. *vos. 31. n. 7.*

Ufusfructus non censetur Patri prohibitus ex prohibitionis administrationis ei facta ex legitima causa. *vos. 31. n. 14.*

Ufusfructus tacite censetur Patri prohibitus ex hereditate Filio relicta cum onere fideicommissi. *vos. 31. n. 18.*

Amplia, ut n. 23. & *plur. seq.*

Censetur insuper Patri prohibitus ex legato illi relicto. *d. vos. 31. n. 15., secus n. 16.*

Ex prohibitione itidem cuiuscumque alienationis. *d. vos. 31. n. 24.*

Atque ex suppositione facta à Testatore, quod hereditatis fructus Filius perciperet. *d. vos. 31. n. 31.*

Ufusfructus Bonorum adventitiorum Filii tacite censetur Patri prohibitus, si prohibita ei fuerit eorumdem administratio. *vos. 31. n. 8.*

Hec conclusio tuta non est. *vos. 31. n. 9.*

Et ex prohibitione administrationis non elicitur certa *ufusfructus* prohibitio. *vos. 31. n. 10.*

Praetertim, quando administrationis prohibitio non procedit ex odio erga Patrem, vel ex suspitione malæ administrationis. *vos. 31. n. 11.*

Sed ex incapacitate, ut quia Minor est, vel surdus, vel mutus. *ibid. n. 12. & 13.*

Ufusfructus prohibitio Patri censetur facta, si erat incapax administrationis, ut quia mutus, & surdus erat. *vos. 31. n. 40.*

Item, quando Testator administrationem hereditatis reliquit heredi, postquam anoum 25. attigerit. *vos. 31. n. 41.*

Et quando Pater heredis erat debitis onustus. *vos. 31. n. 42.*

Ufusfructus censetur Patri prohibitus, quando verba administrationis hereditatis diriguntur ad Filium. *vos. 31. n. 31. & 33.*

Item, quando Testator voluit, ut Filius fruatur Bonis hereditariis. *vos. 31. n. 34.*

Praetertim, quando iussit, ut, solutis debitis, cetera Bona cederent in commodum hereditatis. *vos. 31. n. 35. 36. & 37.*

Ufusfructus prohibitio comprehenditur in prohibitione facta cum verbo *n. & altro n. vos. 31. n. 30.*

Ufusfructus Bonorum adventitiorum Patri non acquiritur ex Galliae consuetudine. *vos. 44. n. 11.*

Ufusfructus lucri dotalis Patri debetur. *vos. 44. n. 9.* Procedit, stante etiam conjugio, quando per illud patria oon solvitur potestas. *ibid.*

Ufusfructus legatum relictum causâ cohabitationis cum Filiis, pro rata Filiorum mortuorum deficit. *vos. 17. n. 19.*

UTILIA.

Utilia intelliguntur, detractis expensis. *vos. 18. n. 82.*

UTILITAS.

Utilitas, mutique decoris ratio est optima paſtorum interpres. *vos. 3. n. 40.*

Utilitas, aut commoditas in re perficienda, si non sit expensæ responsura, res potius ipsa debet derelinqui. *vos. 28. n. 27.*

Utiliter quid impensum nequit videri, nisi quatenus impendi oportuit. *vos. 28. n. 21.*

UXOR.

Uxor privati luctuosâ Filii hereditate, non praesumitur Testator voluisse. *vos. 17. n. 7.*

Uxor extranea censenda est, si in investitura non sit comprehensa, & Viro ab intestato non successisset. *vos. 11. n. 10.*

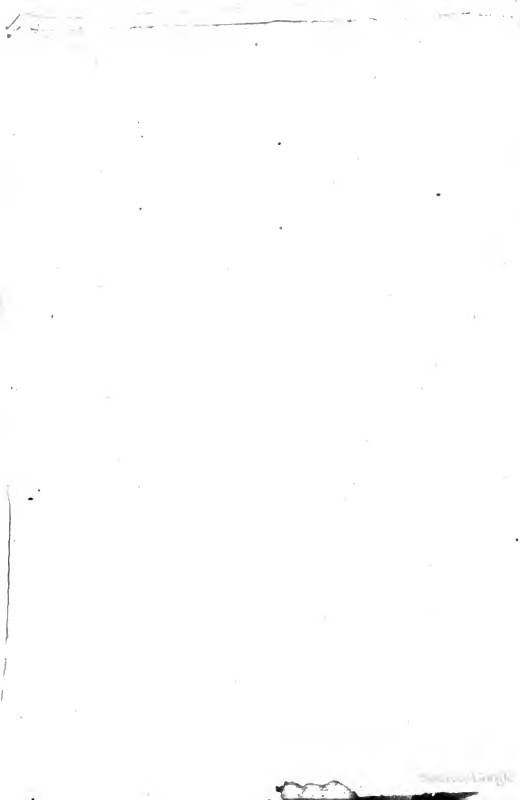
Uxor legatum, donec viveret, à Marito relictum sub onere cum Filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non cessat, licet Filii obierint. *vos. 17. n. 1.*

Vid. *Legatum.*

F I N I S.

ANT

1319976

X 111
H 10